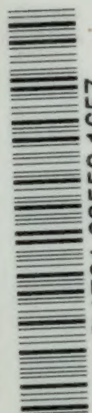
3 1761 03552 1657

NOUUM TESTAMENTUM
DOMINI NOSTRI IESU CHRISTI
LATINE

NOUUM TESTAMENTUM DOMINI NOSTRI IESU CHRISTI LATINE

SECUNDUM EDITIONEM SANCTI HIERONYMI

AD CODICUM MANUSCRIPTORUM FIDEM RECENSUERUNT

† IOHANNES WORDSWORTH S.T.P.

OLIM EPISCOPUS SARISBURIENSIS

ET

† HENRICUS IULIANUS WHITE S.T.P.

OLIM AEDIS CHRISTI DECANUS

IN OPERIS SOCIETATEM ADSUMTIS

HEDLEY FRIDERICO DAVIS SPARKS S.T.P.

SACRAE SCRIPTURAE INTERPRETATIONIS PROFESSORE ORIELENSI

ET

ARTURO WHITE ADAMS A.M., S.T.B.

SACRAE THEOLOGIAE IN COLLEGIO BEATAE MARIAE MAGDALENAE DECANO

PARS TERTIA

ACTUS APOSTOLORUM—EPISTULAE CANONICAE
APOCALYPSIS IOHANNIS

OXONII

E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO

MDCCCCLIV

LONDINI ET NOUI EBORACI

APUD GALFRIDUM CUMBERLEGE

OXONII: EXCUDEBAT CAROLUS BATEY
ARCHITYPOGRAPHUS ACADEMICUS

PRINTED IN GREAT BRITAIN

PRAEFATIO

HANC editionem Noui Testamenti Latini secundum editionem 'Uulgatam' egregius ille clarusque Iohannes Wordsworth primus circa annum 1877 mente concepit, qui mox Professor primus interpretationis Sacrae Scripturae Orielensis, deinde episcopus Sarisburiensis factus est, tunc autem in collegio Aenei Nasi tutoris munus exercebat. Is a. 1878 delegatos preli Clarendoniani adiit, qui cum ut in Italiam iret hortati essent textus statum accuratius indagaturus, publicandum opus se curaturos esse dixerunt. Initio quidem celerius ibatur. Nam primus fasciculus euangelium secundum Matthaeum continens a. 1889 prodiit; alter euangelium secundum Marcum continens a. 1891; tertius euangelium secundum Lucam continens a. 1892; quartus euangelium secundum Iohannem continens a. 1895: ita in partem priorem quattuor euangelia continentem multo minus uiginti annis consumptum est. Sed postea tardius res ibat: primus fasciculus tertiae partis (Actus Apostolorum) a. 1905, primus secundae (epistula ad Romanos) a. 1911 prodiit: pars secunda (epistulae Paulinae) a. 1941 perfecta est; et hic fasciculus (apocalypsis Iohannis), qui tertiam partem conficit, summam editorii laboris plus quam septuaginta annos producti iam demum expleuit.

Quaesieris fortasse, lector beneuole, cur in recentioribus partibus tanto tardius sit itum: cuius rei hanc maxime causam fuisse dicam quod, ut opus procederet, apparatus criticus plures semper pluribus e fontibus lectiones amplecteretur. Nam primo propositum erat 'ut hic a S. Hieronymo emendatus textus quantum fieri posset restitueretur, utque lectionibus optimorum codicum praebitis haberent uiri studiosi quo iudicium editorum referrent'.[1] Ex quo primorum fasciculorum apparatus Uulgatae paene solius textus indicia fere exhibet: quod cum in euangeliis nemo grauiter ferat, tum in ceteris adeo ambigitur quantum et quo modo emendarit Hieronymus ut sint qui negent illum omnino quicquam in Nouo Testamento extra euangelia emendasse. Uisum est ergo in apparatu recentiorum fasciculorum parando e ueteris uersionis lectionibus, quae 'Uetus Itala' plerumque ab hodiernis scholaribus uocatur, eas quae maximi sint momenti seligere. Quarum etiam in ultimo euangeliorum fasciculo exempla inuenias; in sequentibus etiam plures additae sunt, eaeque minutius explicatae: itaque in ultimis fasciculis, quamuis multa (eheu!) editorum neglegentia praetermiserit, propositum est ut editio non minus utilis sit ueteris uersionis lectoribus quam Uulgatae.

A principio non solus agebat Wordsworth: nam in expeditione, ut ita dicam, paranda ueteranorum peritorum B. F. Westcott, Willelmi Sanday consilio usus, a natu minoribus quoque et praecipue a G. M. Youngman in codicibus conferendis adiuuabatur. Priusquam autem multum progressus est, in societatem adsumsit spei optimae adulescentem Henricum Iulianum White, qui, ut Wordsworth ipse libenter confiteri solebat, molem operis maxima ex parte suis ipse umeris sustinuit.[2]

[1] *The Oxford Critical Edition of the Vulgate New Testament* (Oxon., 1882, p. 4).

[2] De editorum societate inter se et de illis qui eos adiuuerunt uide uol. i, pp. viii seqq. De nominibus eorum qui codices contulerunt uide uol. i, pp. xi seqq.; uol. ii, pp. 62, 174, etc.; uol. iii, pp. v seqq., 34, 237, etc.

Mortuo a. 1911 Wordsworth, White solus editor relictus post tres annos Alexandrum Ramsbotham adiutorem sibi conciliauit, cuius nomen sub White cum titulus fasciculi epistulam ad Corinthios secundam continentis, qui a. 1926 prodiit, tum etiam titulus secundae partis exhibet. Eius studio et industriae duodeuiginti annos cum White laborantis summa operis plus debet quam multi forsitan suspicentur.

Ramsbotham a. 1932 mortuo, White, eo tempore Decanus Aedis Christi, in uacuum adiutoris locum tironem me ac rudem inuitauit; et Decanus, Canonici, et Studentes Aedis Christi subsidium liberaliter impendentes (quod per quindecim annos proferebatur) adiuuandi mihi facultatem dederunt. Uix tamen elementa ipsa operis satis doctus sum cum White ipse a. 1934 mense Iulio e uita excessit. Ille quidem, si citra destinatum ipse moreretur, totum me inceptum perficere si possem uellemque uoluerat: sed mors, ut saepe fit, consilia praeuenit. Decretum est ergo me opus ipsum tractare, seniorem quasi e specula omnia gubernare;[1] quem patronatum primum suscepit Franciscus Crawford Burkitt, deinde Burnettus Hillman Streeter, postremo Claudius Ienkins. Tribus his suae cuique gratiae amplissimae debentur, praecipue Ienkins, qui non solum schedas typographorum omnes epistularum a prima ad Timotheum epistula ad epistulam Iudae diligentissime perlegit, sed epistulam ad Hebraeos et epistulas Canonicas mea manu editas necdum ad typographos missas legit et multa commoda et utilia admonuit, atque etiam octo codices contulit qui Bedae Uenerabilis textui Canonicarum Epistularum citantur.

Ex ceteris qui operam dederunt primum omnium nominauerim Arturum White Adams, discipulum olim, nunc autem Sacrae Theologiae Decanum in collegio S. Mariae Magdalenae Oxoniae, qui schedas typographorum omnes ab epistula ad Timotheum secunda usque ad Apocalypsin perlegit, et onus materiae colligendae ad Canonicas epistulas mecum partitus est, ediditque ipse tres epistulas Iohannis; deinde Max Ludouicum Wolfram Laistner, Professorem historiae in Uniuersitate Cornellensi, qui ab exemplari suo photographico codicis Sangallensis 259 transcriptionem factam totius Bedae in Apocalypsin Commentarii in mediis belli difficultatibus benignissime ad me misit; tum Erwinum Nestle, qui summa industria schedas typographorum Apocalypsis perlegit, praecipue quantum ad Graecas lectiones spectant; tum Dauid Rolandum Hall, collegii Orielensis scholarem, qui praefationis huius Latinitatis suasor fuit: nouissime autem gratiae maximae sunt agendae delegatis preli Clarendoniani, et omnibus qui in hoc opere et imprimendo et publicando tantam per tot annos patientiam curamque collocarunt.[2]

HEDLEY FRIDERICUS DAVIS SPARKS.

Dabam Oxoniae e Collegio Orielensi
festo die S. Iohannis Baptistae
a.d. MCMLIII.

[1] Cf. uol. ii, p. iii.

[2] De historia huius operis uide quoque H. I. White, '*The Vulgate New Testament*' (E. W. Watson, *Life of Bishop John Wordsworth*, Lond. 1915, pp. 140 seqq.); A. Souter, '*Henry Julian White and the Vulgate*' (*The Journal of Theological Studies*, Oxon., 1935, pp. 11 seqq.); H. F. D. Sparks, '*The Rev. A. Ramsbotham and the Oxford Vulgate*' (*The Journal of Theological Studies*, Oxon., 1935, p. 391).

IN HOC TERTIO UOLUMINE INSUNT HAEC

Praefatio Editorum in Actus . . . v

Praefationes in Actus Apostolorum . . . 1
De capitulationibus nouis codicum Metensis, Monacensis, et Bambergensis . . 5
Capitula in Actus Apostolorum . . . 7
Elenchus codicum nostrorum in Actibus Apostolorum . . . 34

Actus Apostolorum . . . 35

Praefationes in Septem Epistulas Canonicas . . . 229

Argumentum in Epistulam Iacobi . . . 232
Capitula in Epistulam Iacobi . . . 234
Elenchus codicum nostrorum in Epistula Iacobi . . . 237
Epistula Iacobi . . . 238

Argumentum in Epistulam Petri primam . . . 266
Capitula in Epistulam Petri primam . . . 268
Elenchus codicum nostrorum in Epistula Petri prima . . . 271
Epistula Petri Prima . . . 272

Argumentum in Epistulam Petri secundam . . . 310
Capitula in Epistulam Petri secundam . . . 311
Elenchus codicum nostrorum in Epistula Petri secunda . . . 313
Epistula Petri Secunda . . . 314

Argumentum in Epistulam Iohannis primam . . . 334
Capitula in Epistulam Iohannis primam . . . 335
Elenchus codicum nostrorum in Epistula Iohannis prima . . . 338
Epistula Iohannis Prima . . . 339

Argumentum in Epistulam Iohannis secundam . . . 380
Capitula in Epistulam Iohannis secundam . . . 381
Elenchus codicum nostrorum in Epistula Iohannis secunda . . . 382
Epistula Iohannis Secunda . . . 383

Argumentum in Epistulam Iohannis tertiam . . . 387
Capitula in Epistulam Iohannis tertiam . . . 388
Elenchus codicum nostrorum in Epistula Iohannis tertia . . . 389
Epistula Iohannis Tertia . . . 390

Argumentum in Epistulam Iudae . . . 394
Capitula in Epistulam Iudae . . . 395
Elenchus codicum nostrorum in Epistula Iudae . . . 397
Epistula Iudae . . . 398

Argumentum in Apocalypsin Iohannis . . . 407
Capitula in Apocalypsin Iohannis . . . 410
Elenchus Codicum nostrorum in Apocalypsi Iohannis . . . 419
Apocalypsis Iohannis . . . 420

NOUUM TESTAMENTUM
DOMINI NOSTRI IESU CHRISTI
LATINE

SECUNDUM EDITIONEM SANCTI HIERONYMI

AD CODICUM MANUSCRIPTORUM FIDEM RECENSUIT

IOHANNES WORDSWORTH, S.T.P.

EPISCOPUS SARISBURIENSIS

IN OPERIS SOCIETATEM ADSUMTO

HENRICO IULIANO WHITE, A.M.

COLLEGII MERTONENSIS SOCIO

PARTIS TERTIAE FASCICULUS PRIMUS
ACTUS APOSTOLORUM

OXONII

E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO

MDCCCCV— MDCCCCII

LONDINI ET NOUI EBORACI

APUD HENRICUM FROWDE, A.M.

OXONII EXCUDEBAT HORATIUS HART A.M. TYP. ACAD.

IN HOC PRIMO FASCICULO INSUNT HAEC

PAG.

PRAEFATIO EDITORUM IN ACTUS v

CAP. I. De codicibus Actuum in hanc editionem collatis, et praecipue de codicibus BIMORSU *c dem. e gig. h p s t*:—(*a*) Codices Hieronymiani; (*b*) Codices ueterum uersionum v

CAP. II. De codicibus Graecis quibus S. Hieronymus in Actibus usus fuerit . . x

CAP. III. De codicum nostrorum classibus:—1. Codices primae classis GCAFD; 2. Codices secundae classis IM, SU, T, O; 3. Codices tertiae classis Θ, KBVR; 4. Codex textus medio aeuo usitati W xiii

CAP. IV. De textu nostro in Actibus xv

PRAEFATIONES IN ACTUS APOSTOLORUM 1

De capitulationibus nouis codicum Metensis, Monacensis, et Bambergensis . 5

Capitula in Actus Apostolorum *in sex columnas diuisa*: (1) A, (2) BFΘKRSU *c Thomas.*, (3) CT, (4) V, (5) M, (6) G 7

Elenchus codicum nostrorum in Actibus Apostolorum 34

ACTUS APOSTOLORUM 35–228

ERRATA.

PAGE

34, *ll.* 11, 12 *Pro* ediderunt J. Gwynn et J. H. Bernard, Dubl. 1902 *lege* editionem parat J. Gwynn, Dubl.

49, *not. ad u.* 41. *Pro* ℵABCD 19 *lege* ℵABC 19.

62, *not. ad u.* 31. *Pro* 342. 11932 *lege* 343. 11932.

85, *not. ad u.* 56. *Pro* (*ἐκ. δεξ. ἑστῶτα τοῦ θεοῦ* ℵ*BDHP *al. pler.*) *lege* (*ἐκ δεξ. ἑστῶτα τοῦ θεοῦ* ℵ°BDHP *al. pler.*)

87, *not. ad u.* 11. *Pro* + rebus D *lege* + rebus *d.*

139, *not. ad u.* 29. *Pro πνικτῶν* ℵ* *etc.*, *πνικτοῦ* ℵ° *etc.*, *lege καὶ πνικτῶν* ℵ* *etc.*, *et καὶ πνικτοῦ* ℵ° *etc* .

PRAEFATIO IN ACTUS.

CAP. I.

DE CODICIBUS ACTUUM IN HANC EDITIONEM COLLATIS ET PRAECIPUE DE CODICIBUS B I M O R S U *c dem. e gig. h p s t.*

OMNIUM codicum nostrorum summatim et breuiter notitiam dedimus infra p. 34, et quod attinet ad historiam codicum ACDFGΘKTVW quos omnes in Euangelia adhibuimus, pauca hic scribenda sunt, cum uol. I, pp. xi–xiv, fere satis de eis dictum fuerit. De textu eorum in hoc libro plura adnotanda sunt. Ceteros uero codices quindecim, septem Hieronymianos, octo ueteres, quibus in hunc librum usi sumus, paulo longius hoc loco recensere oportet.

(*a*) *Codices Hieronymiani.*

A. Codex Bibliorum *Amiatinus*; uide I, p. xi; editionem Tischendorfianam cum ipso codice denuo contulit H. J. W. In Actibus hoc notandum est, codicem Amiatinum non solum cum Graecis antiquissimis ℵB sed etiam cum Laudiano (*e*) quadam familiaritate coniungi. Nam ut supra diximus (I, p. 660), congruunt diuisiones capitulorum fere omnino cum numeris qui in Sinaitico et Uaticano adponuntur (uide Hort, *Introduction*, II, p. 266; H. A. Robinson, *Euthaliana*, p. 41; Berger, *Hist. de la Vulg.*, p. 313), et corrector codicis, qui nostro iudicio ipse scriba fuit, uidetur nonnullas lectiones e Laudiano hausisse (infra p. xii, not. 1). Codices AIMOD quasi unam familiam faciunt de qua infra disseremus.

B. Codex Bibliorum *Bambergensis* Bibliothecae Reg. Bamb. A. 1. 5, saec. IX; contulit H. J. W. Alcuinianus est et cum KVFSUR magna ex parte concordat, ut proximus ipse ex hac serie Karolino sit (cf. Berger, *Hist. de la Vulg.*, pp. 206 seq., 376–7). Familia BKVFSUR, ut infra ostendemus, familiae AIMOD in Actibus aduersatur.

C. Codex Bibliorum *Cauensis*; uide I, p. xi; contulit J. S. Familiae Hispanicae est et cum TΘ satis arcte cohaeret, sed maxime cum T. Lectiones in CT a reliquis codicibus nostris discrepantes fere semper aut ueteris uersionis Europaicae sunt (CT = *e gig. p t* hoc ordine), aut textum graecum diuerso modo repraesentant, ita ut parui momenti sint ad explorandum textum graecum qui familiae Hispanicae pro fundamento fuerit. Ubi C et T inter se discrepant, C, ut in Euangeliis, plerumque melior est; immo, post G, proxime omnium ad textum nostrum accedit. Uide infra p. xiii.

D. Codex Noui Testamenti *Armachanus* nunc *Dublinensis*, saec. IX in., ut uidetur (cf. Berger, p. 31); uide I, p. xi; impressit recenter u. cl. J. Gwynn; sed adhuc liber sub manibus est. De huius codicis indole in Actibus fere eadem dicenda sunt quae in Euangeliis (I, pp. 713–15); fundamentum bonum habet et interdum textum Hieronymianum uel solus uel cum paucis comitibus conseruat, ut

exempli gratia iv. 21 in eo quod factum erat, xvi. 29 paulo et silae (*sine* ad pedes); sed Celticae familiae uitiis obnoxius est, sc. uerborum inuersionibus, additamentis, omissionibus. Haud raro cum Hispanicis (CT) coniungitur, et in paruis additamentis etc., coniunctionem D cum ΘMW etc. satis saepe obseruabit lector; ueteris etiam Latinae reliquias hic illic ostendit, et textus occidentalis proprietates amat (uide praesertim xiii. 33, xiv. 2, xv. 20, 23, 29, xvi. 40, xix. 9, xxii. 7, 28, xxiii. 24, xxiv. 18, xxviii. 29). Utrum ex graeco correctus sit annon, prorsus dubitare licet, cum indicia satis clara desint; notatione tamen digna sunt xviii. 24 ubi D solus habet 'apello'= fere 'Apelles' *Hieron.* (*nom. Hebr.*) et Ἀπελλῆς ℵ* 15. 180; xv. 4 (cf. xxi. 12) ubi D legit 'hierusalem' contra codices nostros sed cum gr. plur. et *d e*; xiii. 22 'in regem' D *d e et graec.*; xv. 7 'in uobis' D *Iren.* = ℵABC; xxviii. 2 'recipiebant.' Interdum lectiones singulares ostendit ut ii. 24 'iuxta illud quod'= καθότι, et xxiii. 25 'continentem hunc mundum'= περιέχουσαν τὸν τύπον τοῦτον.

F. Codex Noui Testamenti *Fuldensis*, saec. VI; uide I, p. xii; editione Ernesti Ranke (Marburgi, 1868) usi sumus. Actus Apostolorum post Epistulam ad Hebraeos ponuntur. De textus indole uide supra ad B, et infra p. xiii. Ita arcte cohaerent Alcuiniani codices cum F ut facile credas Alcuinum codice Fuldensi in emendando textu suo usum fuisse. In Euangeliis quidem difficile hoc fuisset sed non in Actibus.

G. Codex Bibliorum *San-Germanensis*, saec. IX, nunc Par. Lat. 11553; uide I, p. xii; contulit J. S. Textum bonum exhibet in Actibus, ita ut eum saepius quam ullum alium secuti simus (uide infra p. xvi). Ubi codices nostri in partes eunt G cum familia AIMOD plerumque congruit, interdum autem cum BKVF; sed seu cum hac seu cum illa, magna ex parte ueram Hieronymi lectionem habere credimus. Etiam hic illic lectiones quae in AG, GΘ, etc. tantum inueniuntur in textum recepimus; uide praesertim xvi. 29 **paulo et silae** DG* *e*; xix. 23 **uia** *sine add.* AG*ΘIM *e*; xx. 13 **enauigauimus** AG; xxi. 5 **explicitis diebus** ACG*T; xxiv. 14 **patrio deo meo** GΘO; 24 **custodiri** G*Θ*I. Certe ueterum uersionum uestigiis non caret (e.g. ii. 7, 12, iv. 18, v. 38, vii. 11, xi. 29, xii. 12, xix. 20), et uidetur uno alteroue loco ex Graeco correctus, ut v. 40 *om.* **et dimiserunt eos** G *cum gr.* ℵABC; xvii. 10 *om.* **per noctem** G *cum gr.* (A) 61; xxvi. 7 'in quam' (= εἰς ἥν) G𝔖𝔈 *e gig.* Haec tamen si excipias optimum exemplum textus Hieronymiani extat San-Germanensis.

Θ. Codex Bibliorum *Theodulfianus* saec. IX, nunc Par. Lat. 9380; uide I, p. xii; contulit H. J. W. Hispanicae familiae est et cum CT saepe coniungitur, saepius uero cum D; ita ut testis proprietatum textus occidentalis in Actibus satis bonus habeatur.

I. Codex *Iuueniani Uallicellanus* B. 25[2] saec. IX uel etiam VIII ut iudicat uir doctissimus H. M. Bannister; continet Actus, Epistulas Catholicas, et Apocalypsin. Olim pertinuit ad quandam Ecclesiam S. Laurentio dedicatam ut testantur imagines in pagina post commentarium in Apocalypsin pictae, ubi Iuuenianus quidam (forsan codicis scriba) S. Laurentio sedenti in cathedra librum offert; super caput eius scriptum est *iuuenianus humilis subdiaconus*, et sub oblato libro *offero tibi beatissime sancte laurenti leuita et martyr*; uide

Mabillon, *Iter Italicum*, pp. 67–8, et Blanchinum, *Euang. Quadr.* II, p. DXCIX b. Codicem contulit nostri gratia uir doct. Attilio Profumo; textum habet cum AMOD concordantem et haud raro cum A solo[1].

K. Codex Bibliorum *Karolinus*, Mus. Brit. Add. 10546, saec. IX; uide I, p. xii; contulit H. J. W. Alcuinianus est et in Actibus optimus Alcuinianorum; uide infra p. xv.

M. Codex *Monacensis* Lat. 6230, saec. IX in.; contulit H. J. W.; continet Actus Apostolorum, Epp. Cath., et Apoc.; de capitulationibus in Actibus infra dictum est (p. 5). Textum bonum exhibet cum AIOD concordantem[2].

O. Codex Actuum Apostolorum *Oxoniensis Seldenianus* (Bodl. 3418 = Seld. supra 30) saec. VIII in., litteris uncialibus exaratus, in insula Tanet ('ad orientalem Cantiae plagam' Bed. *H. E.* I, xxv) ut uidetur ante annum 752 scriptus. Opus est duorum scribarum quorum primus capp. i. 1–xvi. 32, alter xvi. 33 usque ad finem libri elaborauit; sed scriptura eius minus firma et nitida est. Contulerunt J. S., G. M. Youngman, et H. J. W. Cum familia AIMD concordat[3].

R. 'Bible de *Rosas*.' Codex Bibliorum Parisinus Lat. 6 quattuor tomis distinctus, in Hispania Tarraconensi Orientali scriptus saec. X; contulit H. J. W.; uide Berger, *Hist. de la Vulg.*, p. 24. Textus Noui Testamenti non multum a Uulgata hodierna discrepat exceptis tantum Actibus Apostolorum; hoc in libro plerumque cum familia BKV concordat nisi quod capp. xi, xii saepe duas exhibet uersiones, unam in textu alteram in margine scriptam; ubi notandum est neque manum primam semper cum Uulgata neque marginem semper cum ueteri Latina concordare, sed ueteres lectiones interdum in textu interdum in

[1] *Uide praecipue* ii. 26 delectatum AIMV, 34 dicit AI^1, 37 **his** + autem AIM, 40 plurimis AIMOV, iii. 12 ammiramini AI(adm.), v. 36 qui AIMS, viii. 34 > hoc dicit AI, ix. 1 **aspirans** ABI(ads.)KR*V, 19 aliquos ADI*S, 28 erat autem AIM, xxii. 3 istam ciuitatem AI; *aliquando lectiones peculiares habet ut* xxvii. 5 myrram.

[2] *Uide praesertim* v. 21 **adueniens**, vi. 1 **eo quod**, vii. 51 **incircumcisi cordibus**, ix. 16 **pro nomine meo pati**, xv. 39 **barnabas** *sine addit.*, xvi. 2 **testimonium** *sine addit.*, xvii. 17 **aderant**, 24 **inhabitat**, xx. 29 **graues**. *Interdum tamen lectiones singulares ostendit, ut* iii. 25 **familiae**: tribus M *Iren.*, v. 40 **ne** + omnino Mϛ𝔖ℭ *dem. lux.**, vii. 20 **sui**: nostri M *cum gr.* ℵ*, x. 7 **metuentem**: timentem M, xiv. 10 **exiliuit**: exsurgens M, xv. 7 **diebus**: temporibus M, xvii. 31 **in quo statuit, fidem praebens**: in quo statuit fidem, praebens exemplum M, xxii. 15 *om.* **homines** M, xxvi. 11 **blasphemare** + nomen eius M *dem.*, 26 **neque enim in angulo quicquam horum gestum est**: nihil enim in angulo horum gestum est M (*cf. e*). *Ubi a familia* AIO *discrepat, cum Hispanicis* CT *haud raro congruit et Armachano* D, *atque interdum cum* S; *uide* ii. 33 hoc donum quod CDΘMTW *c dem. e p t*, 37 *om.* **ad** *sec.* CMT, iv. 30 ad sanitates CDMR^{2}T *c dem. gig. p*^{2}, v. 5 audiebant CMT *d gig.*, 16 in (hierus.) CMT *c d dem. e*, 39 **inueniamini**: uideamini CMT *c*, vii. 6 **accola**: aduena CMR^{2}T *e gig.*, 21 **enutriuit**: nutriuit DMS *gig. p*, 56 > a dextris dei stantem CDMR*T *d h*, viii 28 > esaiam prophetam CMSTUW *c*, 32 > hic erat quam legebat MSU, ix. 9 non manducans neque bibens MS, 38 **pigriteris**: pigeat te M(S*) *dem. gig. m p*, x. 20 *om.* **descende et** MS, xiii. 20 **quinquaginta**: triginta MT, xv. 34 *uersus habetur in* CDGΘMRT *vg. c d gig. w*, 38 **opus** + quod missi fuerant CMRT *c d w*, xvi. 36 *om.* **ite** CM, xvii. 13 **turbantes**: conturbantes CM, 26 **omne**: homine CIM, xviii. 21 **dicens** + oportet me *etc.* DΘM*(*ut uid.*)W *d dem. gig.*, xix. 21 transire a macedonia et achaia CMRT *c* (*cf.* D *d e gig.*), 40 **de quo** + nos CMT, xx. 3 cum fecisset menses tres CDΘMT *c dem. e p*, xxi. 32 decurrit DMS* *dem.*, 36 **enim**: autem CMSTU, xxiv. 7 **superueniens**: intercedens DM *gig.*, xxv. 4 **seruari** + quidem CMTϛ𝔖 *c*, xxvi. 29 *om.* **apud deum** M*S, xxvii. 19 **proiecerunt** + in mare CMT *c dem. gig. s.*

[3] *Uide* ii. 40 plurimis AIMOV *e p*, iii. 6 tibi dabo AIO, v. 11 audierant AO, 36 > enim hos ADMO *p*, vi. 7 **dei** ACDGΘI*MOT𝔓 *dem. gig.*, vii. 7 > ego iudicabo AGIMOW *dem.*, 51 **incircumcisi cordibus** AIMOSUϛ *c d dem. lux. p*, 55 intuens AO, x. 3 **hora nona diei** ACDGIMOT *c dem. e gig. p*, xii. 8 **galliculas** ACO, 21 seditque AMO, xix. 27 deputabitur ACDIMOS*T *d e p*, xxi. 2 **transfretantem** *sine addit.* ACDΘMOT *c gig. p*; *hic illic etiam cum* D *lectiones communes habet, ut* ix. 29 + cum gentibus DO, 30 + nocte CDO, 32 pertransiisset DO, 40 + in nomine domini (nostri) iesu (christi) DO *gig. m p*, x. 34 conperio DO, xi. 17 + credentibus in nomine iesu christi DO, xvi. 1 + et cum circuisset has nationes DO, xvii. 17 colentibus deum DO *gig.*, 32 audiamus DO, xxiv. 25 > christum iesum DO *dem. e.*

margine reperiri; quae quidem lectiones textum ostendunt Hispanicae uersioni codicis *p* in eadem regione conscripti similem.

S. Codex *Sangallensis* Lat. 2. Plures tractatus continet codex, inter alia (foll. 304–488) Actus Apostolorum et Apocalypsin a monacho Winithario, saec. VIII conscriptos; contulit H. J. W.; uide Berger, *Hist. de la Vulg.*, p. 120. Textus licet familiae BKVR magna ex parte adhaereat, tamen arctius cum codice Ulmensi (U nostro, uide infra) concordat, quocum ita saepe lectiones singulares, sc. additamenta breuiora etc., exhibet ut facile credas ambos codices ex uno apographo, neque hoc tam ualde remoto, deriuari. SU igitur intra magnam familiam BKVR ipsi quasi minorem familiam efficiunt quam Hiberno-Gallicam nominare possumus. Ubi S ab U differt, omissionibus pronus est.

T. Codex Bibliorum *Toletanus*, saec. ut uidetur VIII (non X); uide I, p. xiii, et Berger, *Hist. de la Vulg.*, p. 12; contulit J. S. De indole codicis uide supra ad C.

U. Codex *Ulmensis*, nunc Mus. Brit. Add. 11852; continet Actus, Epistulas, et Apocalypsin saec. IX ex. scriptos; contulit H. J. W. Fuit primo Sangallensis iussu Abbatis Hartmoti scriptus, deinde ad bibliothecam uiri doct. Raymundi Kraft Ulmensis pertinuit; uide E. Nestle 'Bengel als Gelehrter' pp. 58–60 (Tubingae 1892). De textu uide S supra.

V. Codex Bibliorum *Uallicellanus* B. vi, saec. IX; uide I, p. xiv, et Berger, *Hist. de la Vulg.*, p. 197; contulit J. S. In capp. i, ii, miro modo cum familia Amiatina concordat; in reliquis capp. magis cum ceteris Alcuinianis cohaeret.

W. Codex Bibliorum Mus. Brit. Reg. I. B. xii a *Willelmo* de Hales anno 1254 scriptus; uide I, p. xiv; contulit H. J. W. Specimen textus medio aeuo usitati.

(*b*) *Codices ueterum uersionum.*

c. Codex Noui Testamenti *Colbertinus*, Par. Lat. 254, saec. XIII; uide I, p. xxxi. Duo codices in hoc libro continentur quorum primus Euangelia uersione ueteri, ut iam diu notum est, scripta exhibet, alter reliquos Noui Testamenti libros uersione Hieronymiana, non autem adeo pura ut ueteribus lectionibus omnino careat; in Actibus certe mixta est, nec parui momenti ad illustrandas proprietates textus Occidentalis. Maxime cum codicibus ad Galliam meridionalem pertinentibus concordat, et bene conicit Berger (*Hist. de la Vulg.*, p. 75) codicem ipsum in Gallia Narbonensi fuisse conscriptum; contulit H. J. W.

d. Latina uersio codicis Bezani (D); uide I, p. xxxi. De huius codicis indole disseruit uir doct. F. Blass ('Acta Apostolorum,' etc., Gottingae 1895, et 'Acta Apostolorum . . . secundum formam quae uidetur Romanam,' Lips. 1896), qui iudicat eum optimum testem esse ueteris textus Occidentalis. Singulares eius lectiones in unaquaque pagina nostrarum notularum lector perspiciet; sed hic satis erit enumerare affinitates eius cum uersione syriaca harclensi, cum graeco min. 137, cuius collationem sub signo M uir doct. Iohannes Mercati Mediolanensis dedit apud Hilgenfeld ('Acta Apostolorum,' Berolini 1899), et interdum cum *gig.*; ut facile intellegas Occidentalem uersionem antiquis saeculis longe

lateque diffusam esse. Deficit codex viii. 20–x. 4; xx. 31–xxi. 2; xxi. 7–10; xxii. 2–10; xxii. 20 *ad fin.*

dem. Codex *Demidouianus*, saec. ut uidetur XIII scriptus, sed hodie perditus est; edidit C. F. Matthaei, *Nouum Testamentum*, etc., tom. IX, Rigae, 1782. Textus, ut ex notulis nostris apparebit, mixtus est, maiori ex parte Hieronymianus sed non sine uariantibus lectionibus, additamentis etc. quae omnibus ueteribus Latinis communia sunt; inter ueteres tamen demidouianus colbertino (*c*) proximus accedit, ut notat Berger (*Hist. de la Vulg.*, p. 75).

e. Codex Actuum Apost. *Laudianus* Oxoniensis Bibl. Bodl. Laud. Gr. 35; Latino-Graecus saec. VI ex. scriptus. Fuit ut uidetur inter libros quos Theodorus Tarsensis Archiepiscopus Cantuar. secum Angliam apportauit A. D. 668. Ibi usque ad Northumbriam peruenit ubi uenerabilis Beda eum uidit et in commentariis suis ('Expositione' sc. et 'Retractatione' in Actus) saepe citauit; et forsan scriba codicis Amiatini textum suum ad eius auctoritatem interdum correxit. Postea Bonifacius uel quidam ex discipulis eius in Germaniam exportauit ubi aliquantulum moratus est codex ut testantur notae etc. in ultimis paginis manu Teutonica scriptae. Textus Latinus satis bene textui Graeco respondet: a uersione uero Africana, quantum ad Latinitatem spectat, tam longe distat ut, nobis iudicibus, uersio diuersa haberi possit; quantum ad textum graecum, inter occidentales et recentiores orientales locum habet sed propior est orientalibus, uide Blass, *Act. Apost.*, Gottingae, 1895, p. 28. Textus graecus ex Latino interdum correctus uidetur, ut vi. 10, xiv. 7, xxiii. 3, uide Blass l. c. Edidit Tischendorfius (*Mon. sacr. ined.* tom. IX, Lips. 1870), sed schedas nostras cum ipso codice contulit H. J. W.; deficit codex xxvi. 29–xxviii. 26.

g_2. Fragmentum *Mediolanense*, saec. X–XI; edidit A. M. Ceriani (*Mon. sacra et prof.* I, ii, p. 127, Mediol. 1865). Lectionarius est et habet titulum 'In Christi nomine incipit: lectio actuum apostolorum in natale sancti stefani'; continet Act. vi. 8–vii. 2 et vii. 51–viii. 4. Textus cum codice *gig.* maxime congruit.

gig. Codex Bibliorum *Gigas* Holmiensis, saec. XIII in Bohemia scriptus; edidit J. Belsheim, Christianiae, 1878; editionem cum ipso codice contulit et plurimis locis correxit H. Karlsson, Holmiensis. Europaicae familiae est et multa et grauia testimonia textui Occidentali affert, uide praesertim xxviii. 16 'centurio tradidit custodias principi peregrinorum,' etc.; hic illic, ut capp. xi–xiii, cum *d* saepius concordat. Ita arcte cum textu quo usus est S. Lucifer Calaritanus cohaeret ut affirmare possimus Luciferum eiusdem textus codicem ante oculos habuisse. Gigas ergo noster exemplum praebet uersionis saeculo quarto in Italia et Sardinia usitatae. Textui graeco longe propinquior est quam uersio Hieronymiana, ut interdum doleas Hieronymum ipsum hanc uersionem non adhibuisse.

h. Fragmenta Apocalypseos, Actuum Apost., Epistularum Cath., *Floriacensia* rescripta, nunc Par. Lat. 6400 G; saec. VII litteris uncialibus exarata. Edidit S. Berger (*Le Palimpsest de Fleury*, Paris, 1889). Bonum est exemplum textus occidentalis, et familiae Africanae antiquissimus testis. Habentur tantum capp. iii. 2–iv. 18; v. 23–vii. 2; vii. 42–viii. 2; ix. 4–23; xiv. 5–23; xvii. 34–xviii. 19; xxiii. 8–24; xxvi. 20–xxvii. 13.

m. Lectiones e libro *De diuinis scripturis siue Speculum*; editione F. Weihrich *Corp. Scr. Eccl. Lat.*, tom. XII, pp. 287–700, Uind. 1887, usi sumus, uide I, p. xxxii. Africanae familiae exemplum est paulo recentius.

p. Codex Noui Testamenti *Perpinianus*, nunc Par. Lat. 321, saec. XIII in. scriptus. In Actibus textus mixtus est, partim Hieronymianus partim ueteris uersionis; quae uetera sunt sc. i. 1–xiii. 5, et xxviii. 16–31 edidit S. Berger (*Un ancien texte latin des Actes des Ap. retrouvé dans un MS. provenant de Perpignan; tiré des notices et extraits des MSS. de la Bibl. Nat. et autres Bibliothèques*, tome XXXV, 1re partie, Paris 1895); reliqua contulit H. J. W. Textus Europaicus est sed saepe antiquiores lectiones Hispanas seruauit.

s. Fragmenta *Bobiensia* (nunc Uindobonensia Lat. 16) rescripta, saec. VI. Ediderunt Tischendorfius, 1847 (*Wiener Jahrbücher d. Literatur*, 120, *Anzeige-Blatt*, p. 36), Belsheim, 1886 (*Fragmenta Vindobonensia*, Christiania), et H. J. W., 1897 (*Old Latin Biblical Texts*: No. iv, Oxford); ueteris uersionis sunt, familiae Europaicae, textui codicis *gig*. simillima. Continent tantum xxiii. 15–23; xxiv. 6, 8, 13–xxv. 2; xxv. 23–xxvi. 2; xxvi. 22–24, 26–xxvii. 32; xxviii. 4–9, 16–31.

t. Lectiones e libro qui dicitur *Liber Comicus siue Lectionarius Missae quo Toletana Ecclesia ante annos mille et ducentos utebatur*; ed. D. Germanus Morin, Maredsoli, 1893 (*Anecdota Maredsolana*, I). Edidit Morin ex codice Par. Bibl. Nat. *nouv. acq. lat.* 2171, saec. XI; sed textus longe antiquior est, et ut uidetur saeculo septimo tribui potest. In Actibus lectiones ante-Hieronymianae sunt, familiae Hispanicae; cf. *p* et codices nostros CT.

De his codicibus ueterum uersionum haec pauca adnotanda sunt. Praesto sunt nobis codices, uel potius codicum partes satis multae quae diuersas formas textus ante-Hieronymiani repraesentant. Non autem ex eis librum totum ut se in forma Africana habebat conglutinare possumus, neque est ulla recensio quae tam prope textui Hieronymiano accedit quam in Euangeliis Brixianus. Sunt autem (1) codices Africani *h m*, (2) Europaei qui dicuntur, *e* g_2 *gig*. *p* (partim) *s*, (3) Hispani *p* (partim) *t*, (4) *d*, (5) mixti *c dem*., id est partim Hieronymiani, partim ueteris uersionis.

CAP. II.

DE CODICIBUS GRAECIS QUIBUS S. HIERONYMUS IN ACTIBUS USUS FUERIT.

SCRIPSIMUS in Epilogo ad Euangelia (I, p. 660) Hieronymum nostro iudicio 'tum textus formam cum Sinaitico codice plus minus concordantem cognouisse, tum alteram ualde alienam quae nobis alias ignota sit,' et (p. 662) 'Hieronymum ad manus habuisse codices Graecos qui ab omnibus qui ad nos peruenerunt diuersi fuerint.'

Primam ex his sententiam nemo, quod scimus, impugnauit; aliqui uiri docti de codicibus Graecis hodie ignotis dubitauerunt. Nobis tamen hanc sententiam

confirmauit inuestigatio textus Actuum Apostolorum de quo iam disserendum est.

Missa facimus exempla permulta minoris momenti, qualia sunt inuersiones uerborum et uarietates dictionis quae ab Hieronymo elegantiae uel styli sui seruandi causa illata[1], aut ex ueteris uersionis codicibus accepta, uideri possint. Sunt enim pauciora quidem, sed grauia, quae codices Graecos a nostris diuersos, Hieronymo tamen notos, indicant; exempli gratia i. 18 **suspensus**, v. 3 **temtauit**, xix. 35 **iouisque prolis**, et cetera quae in nota ad calcem paginae collegimus, quae neque in codicibus Graecis inueniuntur, neque in ueteribus Latinis nisi forte in eis quos 'mixtos' esse iudicamus[2].

Quod ad Graecos attinet iam extantes meminerit lector in duas familias satis magnas codices a uiris doctis distingui, Orientalem scilicet (= α Blass) et Occidentalem (= β Blass, uel δ Kenyon). Familia orientalis in duos ramos diuiditur, antiquiorem (ℵB), et recentiorem (HLP etc. = 'Syrian recension' Westcott et Hort). Familiae occidentalis quasi dux habetur Codex Bezanus (D et *d*), sed sequuntur uersio Syriaca Harclensis, codex ueteris Latinae Regius Parisiensis (*h*), et textus locorum a Cypriano et aliquando ab Augustino citatorum (uide praesertim adnotata ad capp. i, ii). Lectiones etiam occidentales satis multae in codicibus nostris Latinis adseruantur, immo aliquando in textum nostrum receptae sunt[3].

[1] *e.g.* vii. 24 **percusso aegyptio**: percutiens aegyptium *e p et gr.* *πατάξας τὸν Αἰγύπτιον*; *sed amat Hieronymus ablatiuum absolutum, uide* xii. 19, xiv. 14, 19, xv. 33, xvi. 29, xviii. 23, xix. 1, 21, xxii. 16, xxviii. 2, *etc.* *Maioris momenti sunt quae sequuntur*:—

i. 8 **superuenientis spiritus s. in uos**: superueniente s. spiritu in nos *e* (*gig.*) *cf. d*; *gr.* *ἐπελθόντος τοῦ ἁγ. πν. ἐφ' ὑμᾶς*; vii. 38 **uerba uitae**: eloquia uiua *e p**, eloquia uiuentia *gig.*, *et gr. plur.* *λόγια ζῶντα*; 39 **oboedire**: oboedientes esse *d*, obaudientes esse *e*, *et gr.* *ὑπήκοοι γενέσθαι*; x. 10 **et cum esuriret**: factus est autem esuriens et *d*, factum est au. (ut) esuriret et *e*, *et gr.* *ἐγένετο δὲ πρόσπεινος καί*; xiii. 17 **cum essent incolae in terra aegypti**: in peregrinatione in (*om. e**) t. aeg. *d e*, *et gr.* *ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῇ Αἰγύπτῳ*; xiv. 15 **nos mortales sumus similes uobis homines**: nos similiter passibiles ut nos (> ut nos pass. *m*) sumus homines *gig. m*, *et gr.* *ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμὲν ὑμῖν* (> *ὑμῖν ἐσμέν* C *min.*) *ἄνθρωποι*; xxi. 5 **et explicitis** (*uel* expletis) **diebus**: cum autem factum explere nos dies *e*, *et gr.* *ὅτε δὲ ἐγένετο ἡμᾶς ἐξαρτίσαι* (*uel* *ἐξαρτ. ἡμᾶς*) *τὰς ἡμέρας* (*cf.* xxviii. 17); xxii. 1 **quam ad uos nunc reddo rationem**: uerba mee excusationis *gig.*, *fere* = *gr.* *τῆς πρὸς ὑμᾶς νυνὶ ἀπολογίας*; 24 **flagellis caedi et torqueri eum**: fragellis torqueri eum *e*, flagellis eum interrogari *gig.*, *et gr.* *μάστιξιν ἀνετάζεσθαι αὐτόν*; xxv. 16 **ad abluenda crimina**: de crimine *e*, criminis *gig.*, *et gr.* *περὶ τοῦ ἐγκλήματος*; xxviii. 7 **in locis autem illis**: inter eos autem qui in illo loco morabantur *gig.* (*s*), *et gr.* *ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον*.

[2] *Tales sunt* i. 10 **euntem illum**: *gr.* *πορευομένου αὐτοῦ*; i. 18 **suspensus**: pronus factus *d e p* et* *πρηνὴς γενόμενος* *gr.*; iv. 25 **qui spiritu sancto per os patris nostri dauid pueri tui dixisti**, *uide ad loc.*; v. 3 **temtauit** *ubi Hieron. correxit, ut uidetur, lectionem ueterem* impleuit *e*, repleuit *gig. p**, adinpleuit *d*, = *gr.* *ἐπλήρωσεν*; 32 **omnibus** *contra gr.*; ix. 39 **quas faciebat illis dorcas**: *gr.* *ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν οὖσα ἡ Δορκάς*, *et ita e m p*; xii. 20 **eo quod alerentur regiones eorum ab illo**: *gr.* *διὰ τὸ τρέφεσθαι αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς* *et ita* (*d*) *e gig. p*; xix. 35 **iouisque prolis**: *gr.* *τοῦ διοπετοῦς*, *uide ad loc.*; xxiv. 2 **et citato paulo**: *gr.* *κληθέντος δὲ αὐτοῦ* (*om.* *αὐτοῦ* B) *et ita e gig.*; **multa corrigantur per tuam prouidentiam**: *gr.* *διορθωμάτων γινομένων τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας*; xxvi. 7 **duod. tribus nostrae nocte ac die deseruientes**: *gr.* *τὸ δωδεκάφυλον ἡμῶν ἐν ἐκτενείᾳ νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεῦον*; xxvii. 1 **eum nauigare**: *gr.* *ἀποπλεῖν ἡμᾶς*; **cum reliquis custodiis**: *gr.* *καί τινας ἑτέρους δεσμώτας*; 43 **et euadere** (ut euaderent SU): *om. gig. cum graeco*; xxviii. 15 **et inde cum audissent fratres**: *gr.* *κἀκεῖθεν οἱ ἀδελφοὶ ἀκούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν* (*om.* *τὰ π. ἡμ.* *syr. pesh.*). *In his exemplis omnes codices Hieronymiani textui nostro suffragantur; in sequentibus plurimi uel plures;* ii. 42 **communicatione fractionis panis** *codd. plur. vg. c d dem.* (*p*): *gr.* *τῇ κοινωνίᾳ* (+ *καὶ* ℵ^{c}D^{2}EP *al.*) *τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου*, *et* comm. fractione panis BC *t*, communicationi fractioni panis *e gig.* (> pan. fract.); xi. 29 **discipuli . . . proposuerunt**: + singuli eorum CGT *gig.*, + sing. autem ipsorum *d*, + unusquisque eorum R *e p**, *et gr.* + *ἕκαστος αὐτῶν* *post* *ὥρισαν*; xiii. 7 **paulo** (paulum R): saulo GOU^1 *dem. p*, saulum *d e gig. Lucif. et gr.* *Σαῦλον*; xviii. 4 *om. uers.* A*BFGI*KMOSUV *p*: *habent* A^{1}CDΘI^{1}RTW *uett. plur. cum graeco et uerss. rell.*; xix. 27 **magnae**: + deae CFM^{c}OTU* *d e gig. p* et graec.*; xxvii. 44 **omnes animae** *plur.*: *om.* animae A* (+ A^1) *cum graeco.*

[3] *Lectionibus occidentalibus maxime infecti sunt codices* DΘR; *uide praecipue* x. 32, xi. 1, 2, 17, 27, xii.

Codex Laudianus (E et *e*) huic familiae adnumerandus est, sed textui orientali recentiori magna ex parte conformatus qualis saeculo post Christum sexto uulgabatur. Qui codex saeculis septimo et octauo in Anglia adseruatus non parui ponderis fuit ad textum codicum Anglicanorum constituendum fuisse uidetur; certe Amiatinus noster multis in locis ex Laudiano correctus est[1].

Sed etsi lectiones occidentales satis saepe in quibusdam, interdum in omnibus codicibus nostris occurrunt, tamen perspicuum est Hieronymum hunc textum pro fundamento recensionis suae non elegisse.

Restat ergo ut inuestigemus in quam partem textus orientalis (*a*), antiquiorem scilicet uel recentiorem, magis inclinauerit. In hoc lector qui notas criticas nostras perspexerit a iudicio nostro uix dissentiet, Hieronymum tum in Euangeliis cum in Actibus familiam graecam secutum esse cuius duces sunt ℵABC[2]; cum enim non id agit ut alteram familiam numquam praeferat, tamen multo saepius antiquiori eam postponit.

Utrum ipsa magna et antiquissima exemplaria ℵ et B coram oculis habuerit annon, prorsus dubitare licet; paucissimi sunt loci in quibus uel cum hoc uel cum illo solo consentit; et ubi inter se uariant, id est ubi uel ℵ contra B et reliquos huius familiae codices stat, uel B contra ℵ et reliquos, Hieronymus cum

3, 22, xiii. 33, 43, xiv. 2, 6, xv. 2, 20, 23, 29 *etc.; sed hic illic codd. plures et maioris momenti eidem textui fauent, ut* v. 15 ADΘMOR^{2}ST^{c}UW, viii. 37 A^{1}BDΘORTUVW, ix. 5 BCDFG^{2}KORSTUVW (*cf.* A^{2}M *uersu* 4), xviii. 21 DΘM*W; *nonnumquam etiam Hieronymus ipse, ut* i. 4 per os meum = *gr.* D, ii. 15 cum sit hora diei tertia = *gr.* D*, 24 inferni = *gr.* D, v. 22 et aperto carcere = *gr.* D *syr. harcl.* (*cum**), xi. 4 ordinem = *gr.* D, xiii. 1 in quibus = *gr.* D*, 31 usque nunc = *gr.* D, xiv. 19 quidam = *gr.* DE, xvi. 13 uidebatur oratio esse, xxi. 21 non debere eos circumcidere = *gr.* E; *quamquam editio Clementina lectiones aliquas retinuerit quae optimorum codicum auctoritate sine dubio reiciendae sunt, e.g.* viii. 37 *et* ix. 5 (*uide supra*), xv. 34, 41, xxiii. 24, xxiv. 7, xxviii. 29.

[1] *Correctiones in Codice Amiatino semper uel fere semper manu prima scriptae sunt; et ubi graeci textus uarietatem produnt, tam saepe cum textu* E^{gr} *concordant ut facile credas scriptorem codicis* A *Actus Laudianos in manibus habuisse* (*ut monet nos uir doct. G. M. Youngman*); *uide praecipue* vi. 10 + propter quod redarguerentur *etc.* A^{1}DΘ *e t cum gr.* (D)E, *quamquam* A^1 *non habet clausulam* cum ergo non possent contradicere (*uel* resistere) ueritati *quae inuenitur in* Θ *d e h t et gr.* DE; viii. 37 *habetur uersus in* A^{1}BDΘORTUVW *uett. cum gr.* E *min.*; ix. 4 persequeris + durum tibi est contra st. calcitrare A^{c}M *et gr.* E 180 (*cf. u.* 5); xix. 9 uiam + domini A^{1}CDΘKMRTVW *cum gr.* E; xxiv. 7 *habetur uersus in* A^{1}BDIKMRVW *cum gr.* E *al. sat mul.*

Correctiones minoris momenti ubi A^1 *cum gr. plur.* (*etiam* E^{gr}) *concordat, sunt* iv. 28 cons. tuum A^{c}BCFKMRSUVW *cum gr.* ℵA^{2}DEP *al.*; v. 34 homines (= *gr.* ℵAB 80): apostolos A^{1}CDOT *cum gr.* DEHP *al. fere omn.*; vii. 19 patres (= *gr.* ℵBD): + nostros A^{1}BCDGKMRSTUVW *et gr. plur.*; 44 fuit patribus nostris (= ἦν τοῖς πατρ. ἡμῶν *plur.*): fuit cum p. n. A^{1}S, *cf.* ἦν ἐν τοῖς π. ἡμ. D*E *al. mult.*; x. 4 quid est A^{1}B*CDFΘKSUV = *gr.* τί ἐστιν: qui es A*M; xi. 25 profectus est autem barnabas tharsum A^{1}O, *cf.* ἐξῆλθεν δὲ εἰς T. ὁ Βαρν. EHLP *al. pler.* (*om.* ὁ Βαρν. ℵAB); 28 in uniuerso orbe: *gr.* ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην *et* in uniuersum (omnem *e*) orbem A^1 *e gig.*; xvii. 23 inueni et aram A^1 *al. cum gr. omn.* (*om.* et A*CGSU); xviii. 3 erant autem A^{1}CDKUV *cum graeco*; 4 *habetur uersus in* A^{1}CDΘI^{1}RTW *cum graecis*; xx. 20 subtraxerim *sine add.* A^{1}CDFGΘSTVW *cum graeco*: + uobis A*BIKMORU; 23 manent *sine add. codd. plur.* (*et* A^1) *cum gr. paene omn.*: + in hierosolymis A*GΘW *et gr.* D; *tantum* xxvii. 44 *addidit* animae A^1 *cum codd. rell. nostris sed contra graecum.*

[2] *Locos circiter* CCXX *ex notulis nostris collegimus in quibus codices graeci in partes eunt, Hieronymiani omnes uel saltem optimi inter se concordant; in his inuenimus Hieronymum familiam* ℵABC *duplo praetulisse quam* HLP. *Exempla concordantiae cum* ℵAB(C) *sunt* i. 15 fratrum; viii. 7 multi enim eorum qui habebant; xi. 22 barnaban *sine add.*; xii. 20 erat autem *sine add.*; xiii. 17 israhel; xiv. 12 barnaban *sine add.*; xv. 24 animas uestras *sine add.*; xvii. 13 et turbantes; xviii. 20 maneret *sine add.*; xix. 35 hominum; xx. 7 cum conuenissemus; xxi. 25 ut abstineant se; xxii. 20 consentiebam *sine add.*; xxiii. 9 angelus *sine add.*; xxv. 16 hominem *sine add.*; xxvii. 14 euroaquilo; xxviii. 16 romam *sine add.*

Contra Hieronymus nonnumquam familiam HLP *sequitur, ut* iii. 6 surge et; v. 40 et dimiserunt eos; xi. 13 dicentem sibi; xiv. 8 ambulauerat; (xv. 18 = *gr.* AD); xvi. 6 transeuntes; xviii. 3 operabatur; xix. 37 uestram; 40 concursus istius; xx. 24 sed nihil horum uereor nec facio animam meam pretiosiorem quam me; 25 dei; xxi. 5, 6 orauimus: et cum uale fecissemus; xxiii. 12 quidam ex iudaeis; xxiv. 21 in me; xxvi. 28 fieri.

maiori parte familiae, non cum codice dissidenti, congruit[1]. Ex hoc forsan colligi potest Hieronymum non ipsis ℵ et B usum esse, sed potius alio quodam exemplari cuius lectiones pluribus codicibus familiae eiusdem communes erant.

Si autem Hieronymus Graecos huiusmodi in textu suo emendando adhibuerit, ut nobis certum uidetur, sequitur eos Uulgatae codices qui antiquiorum Graecorum textui propius accedant praeferendos esse iis in locis ubi codices nostri in partes eant, et ubi partes, quod ad numerum et antiquitatem testium attinet, tam parem auctoritatem habeant ut aliter dubitauerimus quae pars eligenda fuerit[2].

CAP. III.

DE CODICUM NOSTRORUM CLASSIBUS.

SICUT in Euangeliis ita et in Actibus confitendum est nos stemmata codicum componere ausos non esse. Confer I, pp. vii et x.

Lectoribus tamen satis fidenter proponimus id quod ex longo studio in textu componendo habito, et ex consideratione sedula lectionum selectarum fere CCL, de ratione societatis uel familiaritatis quae inter codices nostros intersit, nobis constare uideatur. In quo lectionum delectu et consideratione adiutore sumus usi acuto, strenuo, et iucundissimo Georgio Mallows Youngman A.M., nunc presbytero Dioceseos Sarisburiensis, qui in libro Armachano exscribendo et in codicum diuersorum collatione nobis etiam in primo tomo praesto fuit.

Codices igitur nostros septemdecim in quatuor classes diuidimus. Prima continet quinque (GCAFD) quos primarios nominamus, qui ex uariis regionibus orti nullo modo ab inuicem pendere uideantur. Secunda continet sex (IM, SU, T, O) qui primariis obnoxii, et praesertim codicibus Amiatino (A) et Fuldensi (F), cum illis diuersas familias constituunt. Tertia classis quae quinque continet (Θ, KBVR), est recensionum Theodulfianae et Alcuinianae, quarum altera ita arcte cum codice Fuldensi (F) concordat ut Alcuinum credas eo ipso codice in textu constituendo usum esse. In quarta unum tantum collocamus, Sarisburiensem (W), qui textus medio aeuo uulgati testis est.

I. CODICES PRIMAE CLASSIS GCAFD.

Codices primarii sunt quinque GCAFD, quos eo ordine collocamus ut ostendamus propinquitatem singulorum textui quem credimus Hieronymiano. Ex locis enim CCLII, quorum lectiones nostri gratia digessit G. M. Youngman antedictus, San-Germanensis (G) cum nobis uices CLXIX concordat, Cauensis (C) locis CL, A et F fere CXL (sed A in locis paulo grauioribus quam F), Armachanus

[1] *Centum fere locos collegimus ubi* ℵ *et* B *inter se dissident; in his Hieronymus paene aeque contra hunc et illum facit, sed rarissime cum* ℵ *solo uel* B *solo congruit. Confer tamen* xiii. 6 *ubi legimus* **bariesu** *cum codd. nostris plur. et* βαριησοῦ ℵ *min.*; xxii. 29 **tribunus quoque** = καὶ ὁ χιλίαρχος ℵ* *min.*; xxvii. 28 **qui** *codd. plur. cum* ℵ*; 31 **in naui manserint** = ℵ* *min.*; xxviii. 2 *om.* propter *ante* **frigus** *cum* ℵ* *min.*; 18 **me** *sec. cum* ℵ* 177. *Etiam* ix. 11 **surge uade** *uidetur nobis correctio Hieronymiana* = αναστα πορευθητι B; xii. 24 **domini** = B; xvi. 28 **paulus magna uoce** = B.

[2] *Uide praecipue* v. 34 **homines**; 39 **poteritis**; vi. 7 **dei**; vii. 19 **patres** *sine add.*; ix. 28 **hierusalem** *sine add.*; xi. 20 **et** *sec.*; xix. 2 **at illi** *sine add.*; 9 **tyranni** *sine add.*; xx. 22 **alligatus ego**; xxii. 12 **habitantibus** *sine add.*; xxv. 22 **agr. autem ad festum** *sine add.*; xxvii. 2 **incipientem**.

(D) CXXV. Qui codices, quamuis omnes ex uno fonte Hieronymiano deriuentur, nullo modo, quantum uidemus, ab inuicem pendent. Contra, ut diximus, uariarum regionum textum repraesentant. San-Germanensis ex Gallia meridionali, forsan ex Lugduno uel prope Lugdunum, originem trahit, ut conicit S. Berger, *Hist. de la Vulg.*, p. 72. Amiatinus, ut in Euangeliis diximus (I, p. 705), textus formam in regione Neapolitana uulgati saeculis VI et VII nobis affert. Fuldensis Capuanus est, Cauensis Hispanicus, Armachanus-Dublinensis Hibernicus. Discrepantia horum codicum maxime in A et F apparet, quorum secundus F in capitulis i–viii et xiv–xvi ut ueritatis testis prominet, A uero in ceteris. Unde sequitur concordantiam horum duorum A et F fortissimam esse et raro abiciendam. Extant tamen loci ubi etiam hanc concordantiam deseramus, et lectionem his testibus suffultam uel errori scribarum[1] uel ueterum Latinorum nimiae auctoritati[2] tribuendam censeamus. Concordantiam uero primariorum omnium numquam deserimus nisi ubi lectiones admiserimus quae textui plane deprauato medicinam afferre uideantur, ut sunt iii. 20 **†cum†**, iv. 21 **†clarificabant deum in eo quod factum erat†**, et xv. 29 *om.* **suffocato**, quod uncis quadratis inclusimus[3]. Ceteris locis semper unum uel alterum primariorum sequimur[4], et plerumque duos uel tres uel plures.

2. CODICES SECUNDAE CLASSIS IM, SU, T, O.

Codices sex in hac classe collocamus qui 'deriuati' dici possunt, non tamen alicui recensioni historicae tribui possunt, ideoque quasi medio loco stant inter primarios et saeculorum VIII–IX recensiones. Quorum I (Iuueniani Uallicellanus) et M (Monacensis) Amiatini asseclae sunt; S (Sangallensis) et U (Ulmensis) ambo Hiberno-Gallici textum Fuldensem pro fundamento habent, sed additamenta a scribis Celticis dilecta saepe ostendunt. Ubi S ab U differt, omissiones amat, ut diximus supra p. viii. T (Toletanus), ut in Euangeliis, exemplum recentius textus Hispanici est. O (Oxoniensis-Seldenianus) originis obscurioris est: affinitatem nunc cum Amiatino, nunc cum Armachano habet, interdum contra omnes uel fere omnes alios codices facit; uide supra p. vii, not. 3. Codex O ergo 'deriuatus' dici potest, a scriba editus qui nunc hanc nunc illam textus formam praetulerit, Amiatinam scilicet uel Hibernicam.

[1] *Uide* ii. 26 **requiescet** : -cit AFGΘ*IOSV; iii. 22 **suscitabit**: -uit ABFΘ*MOS; v. 3 **mentiri te**: mentire te AFOS *e*; 28 **replestis**: -etis AB*FKO^{c}V *e*p*; xiii. 10 omni iustitiae A*FS; xv. 3 **conuersionem** : conuersationem ABDF*IKMUVW *e*, *et* -sacionem RS*; xx. 23 **me** : meae A*BDFKM*RST UVW *p*; xxiv. 14 **patrio deo meo** : patri deo meo ABCDFIKMSUV, *et* > patri meo deo R, > deo patri meo TW; xxviii. 11 **castorum** : castrorum A*BDFG*ΘIKORS*T*U*W *c p*.

[2] *Uide* i. 20 **habitet**: inhabitet AFGΘMUV *uett.*; vii. 51 **duri ceruice**: dura ceruice (A*?)BCFΘI KORSTUVW *c dem. e* g_2 *gig. lux. m*; viii. 24 **dominum** : deum AFMW *c dem. p cum gr.* D *al. plus* 20. *Praeterea sunt loci perpauci ubi* A *et* F *certe reiciendi sunt*, iv. 21 *om.* **deum** *male* ABFGΘIKMORS UVW; xii. 21 *om.* **autem** AFΘSU; xxvi. 20 **in omnem regionem** : in omni regione AF.

[3] *Cf. et* viii. 12 **† et nomine iesu christi** *etc.*, *ubi distinctionem codicis* A *mutauimus*.

[4] *e.g.* i. 20 **commoratio** BCF^{c}GKRS*TUW : commemoratio DF*Θ; habitatio AIMOS^{c}V; vii. 1 **habent** *plur.* (*et* CDG) : habeant A; haberent FIM; x. 15 **tu ne comm'une dixeris** CΘOSTUW : > tu commune ne dixeris ABIKRV; ne tu commune dix. DFGM; 29 **accersistis** B^{1}GIKMOST*V : arcessistis ACDRT^{1}; accersisti B*FUW; arcessisti Θ; xvi. 29 **paulo et silae** DG* : + ad pedes BFG^{c}ΘKRSUVW; > ad pedes paulo et silae AC; ad p. pauli et s. IMOT; xxviii. 4 **eum non sinit uiuere** CΘIKUV : eum non siniuit uiu. R, eum non dimisit uiu. A; > non sinit eum uiuere OSW, non siuit eum uiuere M; > eum uiuere non permisit T; non sinit uiuere (*sine* eum) BDFG.

3. CODICES TERTIAE CLASSIS Θ, KBVR.

Saeculo octauo exeunte et nono ineunte recensiones duae sub imperio Karolino extiterunt, una a Theodulfo, Uisigotho, Aurelianensi episcopo, confecta (uide I, p. 719), altera ab Alcuino. Recensionis Theodulfianae monumentum eximium est Θ, qui a Uisigotho homine confectum magnam cum CT affinitatem habet; lectiones tamen subinde antiquiores ostendit et cum D et O concordantes. Codicem Aniciensem Theodulfi, forma paene gemellum, non contulimus.

Recensionis Alcuinianae, quae in Actibus a codice Fuldensi maxime pendet, sunt KBVR, quos ordine bonitatis ad huius libri textum constituendum enumeramus. Mirabitur certe lector Uallicellanum (V), qui recensionis Alcuinianae in Euangeliis agmen ducit, non primo loco sed tertio collocari. Sed obseruamus editorem in capitulis i et ii praestantiam codicis Fuldensis in prima libri nostri parte non statim deprehendisse, et textum Amiatinum qui in capitulis i–viii et xiv–xvi, ut dicimus, minoris momenti est, propius secutum. Notandum est etiam capitulationes F, SU, Θ, KBR easdem esse; sed capitulationes codicis V singulares sunt, neque cum his neque cum Amiatinis ullo modo concordant.

4. CODEX TEXTUS MEDIO AEUO USITATI W.

De hoc codice a *Willelmo* de Hales, pro Thoma de la Wile magistro scholarum Sarum A. D. 1254 scripto, pauca tantum dicenda sunt. Ut in Euangeliis ostendit textum scholasticorum medii aeui manibus tritum; amat additamenta et lectiones occidentales, et saepissime cum codice mixto *c* concordat.

CAP. IV.

DE TEXTU NOSTRO IN ACTIBUS.

Ex his quae supra capp. I et III notauimus, perspicuum erit lectori, codices nostros in Actibus in duas uel forsan tres magnas familias diuidi posse quarum prima constat ex GA(D)IM(O), secunda ex FSU(Θ)KBVRW, tertia ex CT cum quibus saepe coniunguntur Θ, et DO qui licet maiori ex parte cum Amiatino faciant, tamen hic illic quasi initia uarietatum illarum exhibent quae postea magis magisque in codicibus Hispanicis inueniuntur. Sed ex his tribus familiis prima et secunda nobis in textu constituendo maioris momenti sunt.

Cum autem hae familiae saepissime in partes eant, non iudicamus hanc uel illam semper sequendam esse. Immo uero nunc hanc nunc illam sequimur secundum regulas a nobis in euangeliorum textu constituendo propositas (uide I, pp. 725–732). Plurimi sunt loci ubi lectionem quae cum graecis, et praesertim cum graecis uetustissimis concordet, praetulimus[1]. His proxime accedunt loci complures ubi lectionem quae graecum melius latine reddat simili ratione acce-

[1] *e.g.* i. 17 **quia**, ii. 4 **aliis**, iii. 11 **cum teneret autem**, iv. 24 **deum** (*cf.* vi. 7, vii. 7), v. 8 **mihi** (*sine* mulier), 34 **homines**, 39 **poteritis**, viii. 36 **quid**, ix. 5 **persequeris** (*sine add.*), 29 **loquebatur quoque** (*sine* gentibus), xiv. 15 **terram et**, xv. 2 **ex illis**, xix. 6 **manus**, 9 **tyranni** (*sine add.*), 23 **uia** (*sine add.*), xxi. 8 **erat** (*sine add.*), xxiii. 18 **uocans**, 21 **ei**, xxvii. 2 **incipientem**: *uide etiam supra p.* xiii.

pimus[1]. Non adeo multi sunt loci in quibus lectionem hac sola ratione praetulimus quod in ueteris uersionis latinae testibus non appareat[2]; sed nonnulli sunt ubi haec causa cum aliis conspiret ad ueritatem lectionis discernendam[3]. Sunt minoris momenti nec admodum multi loci ubi scribarum errores[4], betacismos, itacismos etc.[5], repudiauimus; alii sunt ubi eandem familiam per totum uersum secuti sumus cum fidem eius in pluribus propinquis lectionibus probauerimus[6]; alii ubi lectionem breuiorem pro longiori recepimus[7].

Has igitur secundum regulas si notulas nostras exploraueris, amice lector, sine dubio San-Germanensem (G) inter omnes codices eminere perspicies. Qui codex interdum cum BKVFSUR congruit sed saepius cum AIMOD; e. g. ex CCX locis ubi familiae A et F in partes eant, in CXLII codex G nobis iudicibus ueram lectionem conseruat, neque amplius LXVIII locis deteriorem partem sequitur. Ex illis item locis G cum A uices CXXI congruit, cum F tantum LXXXIV.

Si familias autem potius quam codices respexeris, inuenies familiam Amiatinam Fuldensi meliorem esse; nam ex iisdem CCX locis, CXXII sunt ubi familiam A, LXXXVIII tantum ubi familiam F praetulimus. Harum quidem rerum aestimatio, quod facile concedimus, non omnibus criticis eadem erit. Nos enim non omnes locos enumerauimus ubi hac parte codex A, altera uero codex F steterit, sed eos tantum ubi familiae uel potiores familiae partes contra stare nobis uideantur. Neque tantum iudicio nostro fidimus ut affirmemus nos semper ueram lectionem perspexisse. Sed eruditus lector qui notulas nostras in Actus perlustrauerit uix dubitabit censurae criticae in hunc librum paene pro fundamento esse perceptionem discrepantiae harum familiarum, ambas tamen bonae notae esse, et lectionibus ueram auctoritatem praebere, ambas scilicet ex uno fonte Hieronymiano deriuari.

IOHANNES SARISBURIENSIS EP̄S

HENRICUS I. WHITE

Sarisburiae

Septembris die XIV *a. d.* M.D.CCCC.IV.

[1] *e.g.* i. 6 conuenerunt, ii. 40 pluribus, iv. 2 in iesu, 9 iudicamur, 32 possidebat . . . dicebat, xvii. 22 superstitiosiores, xx. 29 graues, xxi. 5 explicitis diebus, xxiii. 8 utraque confitentur, xxiv. 20 accusare, xxv. 10 ubi, xxvi. 17 populo.

[2] *e.g.* i. 20 commoratio *et* habitet, ii. 11 eos loquentes, ix. 11 surge uade, 22 multo magis, xv. 1 saluari, 4 a senioribus, 16 decidit, 19 dominum, xx. 3 ubi cum fuisset menses tres, 9 eductus, 13 enauigauimus. *Notandum est codices c dem. p mixtos esse, i.e. partim uetères partim Hieronymianos.*

[3] *e.g.* ii. 12 hoc uult esse, v. 34 homines (apostolos), vii. 35 iudicem (*sine add.*), xxi. 5 explicitis diebus.

[4] *e.g.* v. 21 adueniens (audiens), xvi. 1 iudaeae (uiduae), xvii. 6 orbem (urbem), 17 aderant (audierant), xxi. 24 ambulas (ambulans).

[5] *e.g.* vi. 14 mutabit (-uit); v. 28 praecepimus (praecip.), xxii. 26, 29 ciuis (ciues), xxiii. 4, 5 maledices (-cis); *uide etiam supra, p.* xiv.

[6] *e.g.* i. 20 eorum, ii. 27 neque, x. 30 usque in.

[7] *e.g.* viii. 4 uerbum (*sine add.*), 11 magicis suis (*sine add.*), 12 et nomine, ix. 20 et continuo (*sine add.*), xiii. 13 qui cum eo (*sine* erant), xvi. 2 testimonium (*sine add.*), xxii. 16 exsurge baptizare, xxiii. 9 surgentes (exsur.), 21 amplius (*sine add.*), 24 paulum (*sine add.*), xxvii. 25 deo (*sine add.*), 43 primos (*sine* in mare), xxviii. 26 dic (*sine add.*).

PRAEFATIONES IN ACTUS APOSTOLORUM.

Duas praefationes habent CΘ, *tres* T (*quas exscripsit nostri gratia uir doct. W. Schulz*) *et edd. ant.*, *quattuor* MR; *unam habent* BFIKUVW *c gig.*, *non autem omnes eandem*; *nihil habent* ADGOS (*ut udtur*) *d e p*.

In codice M *ordo foliorum culpa ligatoris turbatus est et duo folia perierunt*; *fol.* 1 *habet capitula* XXXVIIII–XLVII; *fol.* 1 *b*, XLVII–LVII; *fol.* 2, LVII–LXI, *deinde prologum* 'Nudam quidem uidetur,' *tunc praefationem* 'Canit psalmista'; *fol.* 2 *b*, *reliqua praefationis, deinde prologum* 'Lucas natione syrus . . . uirginitate'; *periit folium sequens*; *fol.* 3 *habet prologum* 'Lucas euangelista ad theophilum scribit,' *deinde capitula* I–IIII; *fol.* 3 *b*, *capp.* V–XIIII; *fol.* 4, *cap.* XIIII–XXIII; *fol.* 4 *b*, *cap.* XXIIII, XXV; *reliqua pars paginae uacua est. Certum est igitur foll.* 3, 4 *ante* 1, 2 *stetisse, et periisse folium inter* 4 *b et* 1, *et iterum post* 2 *b*; *ordo autem fuit* (α) *Prologus* 'Lucas euangelista,' (β) *capitula*, (γ) *prologus* 'Nudam quidem,' (δ) *praefatio* 'Canit psalmista,' (ε) *prologus* 'Lucas natione syrus.'

Praefatio quae sequitur continetur in codd. nostris BFΘKMRTUW *c gig.*, *editionibusque antiquis Hailbrun* 1476, *Wild* 1481, *Kesler* 1487, *Paganini* 1497, *Froben* 1502, *Sacon* 1515 *et* 1518; *cf. Thomasium* I. *p.* 356 *qui priora et ultima tantum uerba impressit ex codd. scilicet Uat.* 4221, *S. Pauli*, *et Orat.* B. 7.

In codice T *secundum, in edd. Hailbrun, Wild, Kesler, Froben, Sacon tertium tenet locum.*

Inscr. incipit praefatio in actus (actibus Θ^{c}) apostolorum Θ *gig.*, incipit prefatio iheronimi in actū apostolorum T, incipit praefatio (prefacio R) sancti (*om.* R) hieronimi prb̄i (pb̄ri R; *om.* BK) in actus (hactus R) apostolorum BKRU, incipit p̄ph̄io s̄ ier̄ pbr̄i in libro actuū apl̄orū *c*; incipit prologus M *Sacon* 1518, prologus incipit *Sacon* 1515, item alius prologus *Hailbr.*, *Wild*, *Kesler*, *Paganini*, sequitur alius prologus *Froben*; *nihil habent* F (*ut udtur*) W.

Uidetur praefatio nostra ex prologo in Lucam adbreuiata, quem confer uol. i, *p.* 269 *seq.*

LUCAS natione Syrus cuius laus in euangelio canitur apud Antiochiam medicinae artis egregius et apostolorum Christi discipulus postea usque ad confessionem Paulum secutus apostolum sine crimine in uirginitate permanens domino maluit inseruire; qui octoginta et quattuor agens aetatis annos in Bithynia de saeculo noscitur emigrasse.

Hic igitur diuino stimulatus imperio [posteaquam] in Achaiae partibus euangelium scribens Graecis fidelibus incarnationem domini fideli narratione

---

1. luchas R; + antiocensis *edd.* nacione R. sirus RTW. aeuangelio R. **canitur**: est W. **cuius . . . canitur** *ex Hieronymi Ep.* LIII *ad Paulinum uidetur desumptum.* aput RT; + urbem W. anti^{o}chiam B, antiociam T, anthiociam FΘ, anthiochiam R.

2. medec. M, medicine RTW. **artis**: *om.* ΘT; + fuit W. **egregius**: peritissimus W. **discipulus** + fuit *edd.* **postea** + uero W. **usque ad confessionem**: *om.* W; > ad conf. usque Θ.

3. sequutus Θ, sequtur T; + egregium R; + est Θ. **uirginitate**: ueritate T; *post* uirg. *deficit* M. **permanens**: manens *gig.*; permansit W.

4. **domino**: deo *edd.* **maluit** *om.* W. **inseruire** *cum* BFΘTU *gig.*; seruire KR *c edd.*; seruiens W. **octoginta et quattuor** BKRUW (quatuor), octuaginta quattuor T, LXXX et quattuor F, LXXX et IIII *gig.*, LXXXIIII Θ: septuaginta et quatuor *c* (LXX^{ta} et IIII^{or}) *edd.*, *ut in praefatione Lucae.* etatis TW. > aet. annos agens Θ, > annos etatis agens *edd.*

5. **bithynia** *cum edd. Hailbr., Kesler, Froben, etc.*, bythinia F^{1}U *Sacon*, bithinia Θ: bythiniam BF*K, bithiniam RT. seculo R; saeculi B. no||scitur B; dinoscitur *gig.* **in bithynia . . . emigrasse**: obiit in bithinia plenus spiritu sancto W, > in bithynia obiit plenus spiritu sancto *edd.*; *ex praefatione Lucae.*

6. **hic**: his *lapsu* F; *om.* T. **hic . . . imperio**: quo instigante *edd.* **posteaquam** (postquam W *gig.*): *om. edd. et quoad synesin recte; conflatio enim in textu est duarum lectionum.* achaie RW, achiae K, acaie T.

7. euuangelium R. grecis KRTUW. incarnacionem R, incationem *lapsu* T*. **domini**: christi ΘT. narrationi F*, narracione R.

ostendit, eundemque ex stirpe Dauid descendisse monstrauit—cui non immerito scribendorum apostolorum actuum potestas in ministerio datur, ut deo in deum pleno, et filio perditionis extincto, oratione ab apostolis facta, sorte domini electionis numerus compleretur, sicque Paulus consummationem apostolicis actibus daret quem diu contra stimulos calcitrantem dominus elegisset. Quod legentibus ac requirentibus deum breui uolui sermone ostendere quam prolixius aliquid fastidientibus prodidisse, sciens quod operantem agricolam oportet et de suis fructibus edere; quem ita diuina subsecuta est gratia ut non solum corporum sed etiam animarum eius proficeret medicina.

EXPLICIT PRAEFATIO.

1. hostendit R. eundem (*sine* que) W. **dauid** + secundum carnem W. **descendisse** *cum* Θ (disc.) R^{2}l W *c edd.*: originem duxisse R*; de origine descendisse BFKU *gig.*, *sed conflatio uidetur cum* de orig. *fere* = ex stirpe. monstrabit T; *deinde* + non solum usque ad resurrectionem ascensionemque domini produxit narrationem suam . uerum etiam actus apostolorum et praecipue beati pauli cuius indiuiduus in peregrinando comes extitit . sicut uiderat ipse composuit W (*qui quae deesse uidebantur, ex Hieronymi 'De uir. illustr.' c.* vii *aliisque fontibus suppleuit; talia enim additamenta amat, cf. arg. in Ioh.* i. *p.* 486–7). **cui** + etiam W.

2. immerito U. **scribendorum** + eorundem W. apostolicorum W *edd. Hailbr., Wild, Sacon* 1518, *Pagan.* actu^{v}m Θ, hactuum R. >actuum apost. *edd.* **ministerio** *codd. plur. edd. plur. et nos in praef. Lucae*: mysterio BFU *Pagan.*

3. **pleno** + atque perfecto R. perdiccionis R. oracione R. apostolo Θ.

4. **domini**: dominice W *edd.* **numerus**: numero T; + duodenarius W; + apostolici ordinis R. conpleretur F*; impleretur ΘT. **paulus** *cum* W *gig. edd.*: paulum BFΘKMRTU *c.* **consummationem** *cum* R (consumacionem) W *c gig. edd.*: consummationis BFΘKTU.

5. hactibus R. **stimulos** FΘT: stimulum BKRUW *c gig. edd.*, *cf. ad Act.* ix. 5, xxii. 7, xxvi. 14. recalcitrantem *c.*

6. eligisset K. **quod**: qui W *c.* **ac**: et *edd.* dominum T. brebi T; + potius *edd.* uoluit *c*; uoluisse T. **sermone** + *ras.* 2 *litt.* B.

7. hostendere R. >ostendere sermone *edd.* prolixus T*. fastidentibus T*; *similia de fastidiosis lectoribus uidesis ap. Hieron. praeff. in Esai., Iob, et Ezram.* **sciens** + scriptum in epistolis apostoli pauli ad timotheum R. oporantem K; operante F* (*corr.* F^{1})

8. **agricolam** *partim in ras.* Θ. oporteat *edd.* **et** *cum* BFKU: primum R *edd. plur.*; *om.* ΘTW *c gig.* hedere R^{2}. **quem** + etiam lucam W. **subsecuta** UW *gig. edd.*, *et* subsequuta ΘT: subsecutus BFKR (-qutus) *c.*

9. *om.* ut Θ* (+ *sup. lin.*). **corporum**: corporibus *gig. edd.*; sanitati corporis W. set aetiam R. **animarum**: animabus *gig. edd.*; animarum infirmitati *c.* *om.* eius W. proficerent T*; profecerit *c.*

Subscr. **explicit praefatio** BΘ *c*: explicit prologus U *Kesler*, > prologus explicit *Sacon* 1515; explicit praefatio actuum apostolorum F; explicit praefacio hieronimi pb̄ri R; finit T; *nihil habent* KW *gig. Hailbr., Wild, Sacon, Paganini.*

Praefatio secunda ex Hieronymi epistula LIII *ad Paulinum* (*Uall.* i. *p.* 280) *desumpta, in codd. nostris* CΘIMRTV *inuenitur; impressit Thomasius* (I. *p.* 348) *ex codice nostro* V, *et iterum* (*p.* 359) *ex codd. Uat.* 4221, *S. Pauli, Orat.* B. 7, *Palat.* 44, *et Reginae Suetiae*; *in* CΘM *secundum, in* T *tertium, in* R *quartum tenet locum; in edd. ant., ut in codicibus Uulgatae recentioribus, fere semper cum praef.* 'canit psalmista' *coniuncta est. In* Θ *post capitula stat.*

Inscr. incipit praefatio Θ, incipit prologus IM, incipit prologus actuum apostolorum V, incipit argumentum in libro actuum apostolorum *Thom.* (*p.* 359), item aliud argumentum de aepistola sancti Iheronimi C, aliud argumentum T, item de eodem R.

Actus apostolorum nudam quidem sonare uidentur historiam et nascentis ecclesiae infantiam texere; sed si nouerimus scriptorem eorum Lucam esse

---

1. hactus CR; actuum Θ*. apostholorum C. *om.* act. apost. M. nuda CT. quid Θ*, quidam Θ^{o}. **uidentur** (*nam infra* eorum *non fluctuat*) *cum* Θ (uident) IV *edd.*, *et Hieron. ep.*: uidetur CMRT *Thom.* >uid. sonare MR *edd.* hystoria C; storia T. >hist. uid. V. *om.* et Θ*. **nascentis**: lactantis I; laetantis *codd. ap. Thom.*

2. aeclesiae C, aeccl. R, eglesie T. infanciam R; historiam V. set R. *om.* si Θ*. scribtorem T. lucham CR. essae R.

medicum, cuius laus est in euangelio, animaduertemus pariter omnia uerba illius animae languentis esse medicinam.

---

1. *om.* laus R. *om.* est MV *Thom.* aeuangelio R, euuang. I. animaduertemus *cum* CT (adimad.) *Hieron. ep.*: animaduertimus ΘIRV *edd.*, *Thom.*; anim aduertendum est M. homnia C.
2. anime RT. aesse C.

Subscr. explicit I, explicit praefatio Θ *Sacon* 1518, > prefatio explicit *Sacon* 1515, explicit prologus MV; deo gracias memor esto mei R; *nihil habent* CT *Paganini*, *Thom.*

Praefatio tertia in codd. MR *continetur*; *in* M *primum*, *in* R *tertium tenet locum. Uidetur fuisse capitulationis cuiusdam initium. Inscr.* prologus M; item prologus hieronimi R.

Lucas euangelista ad Theophilum scribit precepisse dominum Iesum post resurrectionem suis apostolis ne ab Hierosolimis abirent donec spiritus sancti munus acciperent. Interrogatus dominus quando regnum restitueret Israhel, in patris positum potestate respondit. Perceptione tamen sancti spiritus dicit, in omni terra testes sibi futuros apostolos.

---

1. luchas aeuuangelista + dei R. theofilum M. scribit + in hactibus apostolorum R.
2. resurreccionem R. ne ab *periit in* M. hierusolimis R. abirent *periit in* M; habirent R
3. munus *periit in* M.
4. percepcionem R. *om.* sancti R.

Subscr. explicit R; explicit prologus M.

Praefatio quarta continetur in codd. nostris CT *et in ambobus primum tenet locum. Edidimus ex codice Cauensi subiunctis uariantibus lectionibus codicis* T.

Inscr. Incipit argumentum de insequenti Hactuum Apostholorum Libro C; argumentum actū apostolorum T.

Lucas euangelista. Apostholorum hactus. sicuti euangelium. ad Theufilū quendam condiscipulum suum scribens mistica narratione contexuit. qui conuersationem xp̄i cum discipulis. dierum quadraginta et hascensionem eius in caelos. adque in apostolos aduentum spiritus sancti. seu in locum proditoris iudae Matthiam apostholum subrogatum. quae in euangelio suo homiserat. brebi sermone conplexus. post cetera in saulum qui et paulus consummationem apostholicis hactibus dedit. Quem diu recalcitrantem dominus pro sua miseratione ad gratiam uocans. Et apostholica dignitate et martirii postmodum gloria decorauit.

Ostendens aetiam persecutoribus reuertendi ad deum uiam patere per xp̄m. Secundum illud domini per hiezecihelum prophetam dicentis. Nolo mortem morientis tantum hut conuertatur et uiuat.

---

1. apostolorum actus sicut T. teophilum T.
3. ascensionem T.
4. celos T.
5. iude mathiam apostolum T. que T. omiserat T.
7. apostolicis actibus T.
8. apostolica T.
9. decorabit T.
10. etiam T. persequtoribus T.
11. ihezechielum T.
12. ut T. uibat T.

Subscr. explicit argumentum T; *nihil habet* C.

Praefatio quinta continetur in codd. nostris MR, *editionibusque antiquis pluribus.*
In editionibus primum, in R *secundum, in* M *tertium tenet locum.*
Impressit etiam priora et ultima uerba Thomasius I. *p.* 356; *in Bibliis impressis cum praefatione* 'Actus apostolorum nudam quidem,' *etc. in unum coniuncta est.*
Praefatio Hieronymo adscribitur sed inter opera eius non inuenitur; notandum est etiam auctorem Psalmum LXXXIII *quamuis non ad uerbum ex Psalterio Romano citasse cum Hieronymus ipse* (*Ep.* LXXII. 2, *anno* 398 *scr.*) *eundem uersum ex Psalt. Gallicano adferat; multa ex Hieronymi praefatione in librum Ezrae desumpsit auctor.*
Inscr. incipit prefacio beati hieronimi presbiteri M, incipit prefacio sancti hieronimi prbi in hactus apostolorum R, incipit prefatio beati Hieronymi presbyteri in librum Actus (Actuum *Sacon* 1515, Actum *Pagan.*) apostolorum *edd.*, incipit prologus S. Hieronymi Presbyteri in Librum Actuum Apostolorum *Thom.*

Canit psalmista, Ambulabunt a uirtutibus in uirtutem. Post apostoli Pauli epistolas dudum uno uobis uolumine translatas, Domnion et Rogatiane carissimi, actus apostolorum compellitis ut transferam in latinum. Quem librum nulli dubium est a Luca Antiocheno, arte medico, qui postea inseruiens Paulo apostolo Christi factus est discipulus, fuisse editum. Ceruices premit inposita saepius oneris magnitudo, quia studia inuidorum reprehensione digna putant ea quae scribimus. Illorum numquam odio et detractione iuuante Christo meum silebit eloquium.

---

1. ambul. de uirtutibus in uirtutes *edd.*; *cf. Psalt. Romanum ps.* LXXXIII. 8 (*Uall.* X. 286) ambul. de uirtute in uirtutem; *Hieronymus ipse* (*Ep.* LXXII. 2) *citat* ibunt de uirtute in uirtutem *cum Gallicano.* **post** *om.* MR (*habent codices recentiores et edd.*).

2. translatis R. dōmon *edd.* rogaciane R, rogation M, rogatione *ed. Kesler.*

3. hactus R. conpellitis M.

4. lucha R. anthioceno M.

5. **est** *om.* MR (*habent codd. recent. et edd.*). aeditum R.

6. sepius MR. honeris R. *cf. Praef. in librum Ezrae* (*Uall.* IX. 1521) 'magnitudo operis impositi ita ceruices premit ut' *etc.* **inuidorum**: in iudorum R. **digna**: dignos R* (*corr.* R^c); dignum M* (m *eras.*). *cf. Praef. in l. Ezrae* 'accedunt ad hoc inuidorum studia, qui omne quod scribimus reprehendendum putant.'

7. que R. nunquam R. hodio R^1. detraccione R. iubante M*.

8. sileuit M. *cf. praef. in l. Ezrae* 'numquam meum, iuuante Christo, silebit eloquium . . . magis uestra caritate prouocabor ad studium quam illorum detractione et odio deterrebor.'

Subscr. explicit prefatio M, explicit prefacio hieronimi prbi R.

EDITORUM NOTA

Obseruabit lector eruditus has quinque praefationes plerumque ex laciniis Hieronymianis esse confectas, nullam autem earum ueram esse et genuinam praefationem uel Hieronymi uel alius scriptoris in librum cui praepositae sunt. Ex qua re sine dubio colligendum uidetur nullam in Actus praefationem scripsisse Hieronymum. Non tamen eo progredimur ut credamus Hieronymum librum non emendasse, quae sententia quibusdam uiris doctissimis placet; uide Hieron. Op. uol. x, *pp.* xix–xxii (*ed. Uall.*). *Docent enim lectiones in notulis nostris descriptas codices nostros plerumque uno agmine contra ueteres stare et unius uiri mentem in opere emendationis laborantem prodere. Quis ille fuerit, nisi Hieronymus, prorsus nescimus.*

DE CAPITULATIONIBUS NOUIS CODICUM METENSIS, MONACENSIS, ET BAMBERGENSIS.

Haec capitula, fere LXII *numero, quae incipiunt* De passione *etc., ex cod. Monacensi* 6230, *saec.* IX–X (*qui est* M *noster in Actibus*) *anno* 1892 *descripsit H. J. White. Qui cum in eis plura animaduersione digna obseruaret alios codices requisiuit in quibus eadem uel similia conseruarentur. Duos cum inueniret ab amico nostro S. Berger in libro suo perutili 'Histoire de la Vulgate' etc. p.* 357 *citari, hos etiam conferendos curauit. Capitula cod. Bambergensis* A. I. 7. *saec.* XIV, *uir doctus Fischer, bibliothecarius, humanissime nostri causa exscripsit; capitula cod. Metensis, saec.* IX *ineuntis, ipse anno* 1901 *exscripsit H. J. White. His codicibus muniti textum satis bonum, adhibita subinde coniectura, constituimus.*

Haec capitula, numquam antea quod scimus euulgata, singularem quendam locum obtinent in historia ecclesiastica N. T. latini, et in hac re cum Priscilliani canonibus in epistulas Paulinas comparari debent. Opus enim sunt Donatistae cuiusdam qui in Actibus sectiones adnotauit opinionibus sectae suae propugnandis utiles. Cuius rei exempla sunt praecipue cap. XLIIII De auctoritate publica quod rebus diuinis numquam se interposuerit *et* XLV De auctoritate baptizandi (*Met.*) *uel* rebaptizandi (M *Bamb.*). *Primum, ex quo apparet Gallionem pro doctore Christianorum a Donatistis habitum, docet capitula post annum* 347 *composita, quo anno Donatus Magnus uocem illam notissimam emisit 'Quid est imperatori cum ecclesia?' Mos rebaptizandi inter Donatistas antiquior est ut patet ex censura prolata a Synodo sub Miltiade anno* 313. *Locum tamen nostrum* (*Act.* xix. 1–7) *de discipulis Ephesi post baptismum Iohannis denuo baptizatis, citat Optatus Mileuitanus 'De schism. Don.'* V. 5, *potius ut ueritatem doceat quam ut errores refellat; Augustinus uero 'contra litt. Petil.'* II. XXXVII. § 85 (*tom.* ix. *p.* 244) *circa annum* 398, *citat et retorquet Petiliani argumenta ex hoc loco ipso tracta; cf. et 'De unico bapt. contra Petil.'* VII. § 9 (tom. ix. *p.* 531). *Ex quo conicimus haec capitula circa finem saec.* IV *confecta esse.*

Huc etiam trahimus capp. XX *et* XXVI *quae docent baptismum non sine instructione praeuia conferendum esse. Donatistae enim omnes eos qui ad se confugiebant, etiam episcopos et presbyteros, catechumenos faciebant* (*Aug. 'De unico bapt. contra Petil.'* XI. § 19, *tom.* ix. *p.* 536) *et paganos se esse profiteri eis persuadebant* (*Epist.* XXXV, *tom.* ii. *p.* 66).

Deinde quod dicitur cap. XLI De calumniis quas sanctis, societate forensium, doctores semper falsissimi machinantur *ex parte Donatistarum prolatum uidetur, quorum Agonistici, uel, ut a Catholicis uocabantur, Circumcelliones, per uicos circumcursantes omnia perturbabant et* 'contra decreta Caesaris' *faciebant; cf. Act.* xvii. 5–7 *cum S. Augustini locis a Gieselero citatis 'Hist. Eccl.'* I. § 86.

Porro locutiones aliquot Africanas in his capitulis obseruamus; legitur enim insecutio *pro persecutione,* sospitas, credulitas, actitare *et forsan alia. Notandum etiam est auctorem fabulam Simonianam cognouisse* (*c.* XVIII), *et textu 'occidentali' usum esse* (*c.* XXXIV; *uide ad Act.* xiv. 2).

CAPITULA IN

Capitula exstant in codd. ABCFGΘKMRSTUV *c.*

Desunt in DOW *d e gig. p edd. ant. plur.*; *Kesler* 1487 *habet* registrum in librum actuum apostolorum cuius sunt capitula XXVIII.

In codice I *ad initium libri priora uerba cuiusque Actuum capitis dantur, e.g.* I Primum quidem sermonem *etc.*; LXXIIII *capitula enumerantur, cf. Thomasium* I. *p.* 359.

A	BFΘKRSU *c*; *cf. etiam Thomasium* I. *p.* 356, *Sabatier* III. *p.* 495, *et Berger* '*Histoire de la Vulg.*' *p.* 356. *Edidit Thomasius ex codd. Uat.* 4221, *S. Pauli, S. Petri,* A. 1, *et Orat.* B. 6 (7?): *impressit Sabatier ex cod. Corbeiensi num.* 2.	CT
Edidimus ex codice Amiatino.		*Edidimus ex codice* T *quem his in locis transcripsit nostri gratia uir doctissimus W. Schulz.*
		I. De conuersatione domini post resurrectionem suam cum apostolis et de ascensione eius ad celos.
I. Ubi dicitur theophilo primum sermonem iam factum fuisse de operibus et doctrina christi.	I. Ubi praecepit iesus discipulis ab hierusalem ne discederent.	II. De duorum alloquutione angelorum ad apostolos et reditu apostolorum in iherusalem quorum et nomina dicit orantium cum maria et ceteris.
II. Ubi exsurgens petrus in medio fratrum dixit de turba hominum fere CXX.	II. Petrus de iuda condiscipulis suis loquitur ut pro eo e duobus unum eligerent.	III. Petrus de iuda loquitur in cuius locum mathias subrogatur.
III. Ubi completis diebus pentecosten pariter erant congregati et spiritus sanctus superuenit in eos.	III. Ubi spiritus sanctus de caelo descendit super apostolos in locum ubi congregati fuerunt.	IIII. De pentecoste et uarietate linguarum unde petrus dat stupenti populo rationem.
IIII. Ubi stans petrus cum XI leuauit uocem suam et locutus est.	IIII. Ubi petrus dicit iudaeis non enim sicut existimatis hi ebrii sunt cum sit hora diei tertia.	V. Uerba petri de passione et resurrectione et ascensione christi.

Notae ad codd. BFΘK *etc.* I. precepit BK *c.* **discipulis**: *om.* R*(+ R[1]); + suis *cod. S. Pauli, Sab.* **ab**: a *c.* > ne ab hier. ΘU. *post* **discederent** + *capitulum* ii Ubi reuersi sunt hierosolymam ad montem qui uocatur oliueti *Uat.* 4221; *deinde* Petrus de iuda *sub numero* iii *ponit et sic ad cap.* xxix.

II. **condiscipulis** *cum* FKR *Thom.*: cum discipulis BΘU *c*; cum condiscipulis *Sab.* *om.* **suis** U. **e** BKF *c Thom. Sab.*: de ΘU. **e duobus unum**: > unum e (de Θ) duobus Θ *c*; apostolum *tantum* R.

III. > descendit de caelo U. **fuerunt** BFKR: fuerant ΘU *c Thom.*; fuerint *Sab.*

IIII. iudeis R *c.* *om.* **enim sicut** R. **exaestimatis** B, extimatis F, estimatis R. hii R. **ebrii**: hebraei Θ. quum R. tercia *c.*

ACTUS APOSTOLORUM.

Inscr. incipit I, incipiunt tituli Θ, incipiunt capitula FV *c*, incipiunt capitula actuum (actum T) apostolorum BKTU, incipiunt capitula (capitolae C) libri actuum (hactuum CR) apostolorum CMR *Met.* 7, incipit capitulatio sequentis libri *Bamb.* A. I. 7, indiculum quid fecerint opostoli in actibus suis ut facile inuenias id quod uis si per numeros percurrens capitula perquisieris G; *nihil habet* A; *deficit* S *usque ad cap.* VII.

V *Ex editione Thomasii uol.* I. *p.* 348.	M (*i.e. Monacensis Lat.* 6230), *Bambergensis* A. I. 7, *Metensis* 7.	G
I. Post passionem suam Dominus in multis argumentis apparet discipulis; et die quadragesimo allocutus eos, ascendit in caelum: qui, promittentibus Angelis sic eum esse uenturum, regrediuntur in Hierusalem.	I. De passione et resurrectione domini et ascensione et aduentu. II. De congregatione apostolorum et oratione quam cum altricibus suis mulieribus celebrarent.	
II. Ad complendam Psalmistae prophetiam, duodecimus pro Iuda traditore Matthias ordinatur Apostolus.	III. De mathia qui precibus apostolorum apostolatum iude suscepit.	I. Petrus loquitur de iuda . in cuius locum matthias elegitur.
III. Completa die Pentecoste descendens Spiritus Sanctus in discipulos, uariarum eis tradit scientiam linguarum: quod audientes Iudaei, musto eos esse plenos asseuerant.	IIII. De spiritu sancto quem iuxta promissum saluatoris apostoli adsumpserunt.	De pentecosten et linguis uariis diuisis.
IV. Stans Petrus cum undecim, testimonium de Iesu perhibet: et compuncti qui audiunt, credunt, et baptizantur: atque adieciuntur Ecclesiae animae quasi tria milia.	V. De propheta iohel cuius testimonio sanctum suos accepisse spiritum conprobarunt.	III. De passione et resurrectione et ascensum christi.

Notae ad codd. M *etc.* I. *om.* domini *Bamb.* > aduentu et ascen. *Bamb.* *om.* et ascen. *Met.*
II. apostu. *Met.* quam: qui *Bamb.* suis mulieribus *bis scr.* M. celebrabant *Bamb. Met.*
III. praecibus apostu. *Met.* iude: inlaesus *Met.*
IIII. assumps. *Bamb.*
V. iohel + e *Bamb.* sanctum + se ac *Bamb. Met.* comprobari *Bamb. Met.*

A	BFΘKRSU *c*; *codd. Uat.* 4221, *S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomasium; cod. Corb.* 2 *apud Sabatier.*	CT
V. Ubi testimonium petrus de iesu nazareno dicit ad populum.	V. Ubi de domino iesu uiris israhelitis loquitur et de scripturis diuinis.	
VI. Ubi dixerunt ad petrum et ad reliquos apostolos quid faciemus uiri fratres et petrus ad illos paenitentiam inquit agite.	VI. Ubi petrus iudaeis dicit paenitentiam agere et baptizetur unusquisque in nomine iesu christi.	
VII. Ubi qui receperunt sermonem eius baptizati sunt.	VII. Ubi apostolis crediderunt et baptizatae sunt animae tria milia.	VI. De panis fractione per domos et prodigiis et quia erant eis omnia communia.
VIII. Ubi petrus et iohannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam et de clodo.	VIII. Ubi petrus et iohannes ascendentes in templum paralyticum sanant.	VII. De petri et iohannis uirtute in clodum ex utero et petrus ad penitentiam hortatur qui christum occiderunt.
IX. Ubi petrus et iohannes loquentes ad populum superuenerunt sacerdotes et magistratus templi tenuerunt petrum et iohannem in custodiam eo quod adnuntiarent in iesu resurrectionem.	VIIII. Ubi loquebantur apostoli ad populum et superuenerunt sacerdotes et magistratus templi et iniecerunt in eos manus.	VIII. Docentes apostoli in custodiam traduntur et rursus dimissi ueniunt ad suos.
X. Ubi cognouerunt quod petrus et iohannes homines essent sine litteris et idiotae et admirabant eos.	X. Uidentes autem petri constantiam et iohannis.	

Notae ad codd. BFΘK *etc.* V. dominum iesum B. israëlitis *Sab.* scribturis F.
VI. iudeis R *c.* poenitent. U *Thom. Sab.*, penitent. *c*, penitenc. R. agere *cum* BFK *cod. S. Petr., Sab.*: agite ΘRU *c Thom.* et : ut R *c.* babtizetur *c*, baptizentur K. unusquisque + uestrum ΘU *Thom.*
VII. *Hic incipit* S. apostoli *cod. S. Pauli.* baptizati FK, babt. *c.* anime R; + circiter SU. tria millia *Sab.*, trea milia K, ·III· milia B, $\overline{\text{III}}$ R. baptizatae . . . milia *in ras.* B.
VIII. iohannis S. ascendebant S. templo BFK *c Sab.* paraliticum ΘS *c Sab.*; claudum R. sanauit Θ.
VIIII. et *pr. om. cod. S. Petri.* sacerdotes: principes sacerdotum S. magistratibus S. *om.* templi *Uat.* 4221. in||iecerunt U. eos ΘU *Thom.*; eis BFKRS *c Sab.*
X. autem *codd. plur.*; *om.* BU, *sed* + iudaei U. constanciam RS. > constantiam petri U. iohannem B; + mirabantur U; + admirabantur *cod. Orat.*

V	M. *Bamb.* A. I. 7, *Met.* 7.	G
	VI. De iudaeis qui iuxta hortationem petri apostoli crucifixisse se dominum paenitebant.	
V. Pulcherrima in Hierosolymis nascentis Ecclesiae uita describitur: ubi Apostolis plura signa facientibus, credentium quotidie numerus augetur.	VII. De tribus milibus iudaeorum elemosynam sanctis post credulitatem facientium.	XXXII. De panis fractione per domos.
VI. Petrus et Iohannes claudum in ingressu Templi saluant : et admirante super hoc populo, in nomine Iesu eum sanatum declarant: quos superuenientes Sacerdotes et Sadducaei in carcerem tradunt, credentibus de turba quinque milibus uirorum.	VIII. De claudo quem petrus ascendens ad orationem circa horam nonam rerum contemptu uirtute curauit. VIIII. De sospitate claudi quem christi uirtute curatum qui ad ipsorum restaurationem uenerant adprobabant.	VIIII. Petrus et iohannes in templo ascendent orare ad horam diei nonam . Item de clodo ex utero matris mendicantem et de agenda paenitentia.
	X. De resurrectione mortuorum et humani generis medela propter quam in carcerem sunt retrusi apostoli.	VI. Docentes apostoli in custodiem traduntur.
VII. Idem reducti ad Concilium, fiducialiter praedicant in nomine Iesu Christi unicam esse cunctis uiam salutis: ac principes interdicentes ne in hoc nomine doceant, Apostolica auctoritate contemnunt.		

Notae ad codd. M *etc.* VI. iude. *Bamb. et* VII. exhort. *Bamb. Met.* **apostoli** : *deficit* apos M. *om.* se *Bamb. Met.* penit. *Bamb.*
VII. **iudaeorum** : + conuersis et *Met.* elemosinam *Bamb.*; aelimosinas *Met.* fatientium *Bamb.*
VIII. clod. (dod. *cod.*) *Bamb. et* VIIII. contempte *Met.*
VIIII. **uenerant** *e coni.* : uenerat *codd.* **adprobabant** *e coni.* : -uit *Met.*, approbabat *Bamb.*; adprobau M.
X. medelas *Bamb. Met.* **quam** : qui *Bamb.*; quae *Met.* carcere *Bamb.* sunt trusi *Met*; >tr. sunt *Bamb.*

A	BFΘKRSU*c*; *codd. Uat.* 4221, *S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomasium; cod. Corb.* 2 *apud Sabatier.*	CT
XI. Ubi dimissi petrus et iohannes uenerunt ad suos dixerunt eis quanta ad eos principes sacerdotum et seniores dixissent.	XI. Dimissi apostoli uenerunt ad suos et narrauerunt omnia.	
XII. Ubi multitudo credentium erat cor et anima una et erant illis omnia communia.	XII. Multitudinis autem credentium erat cor et anima una.	
XIII. Ubi annanias et saphira fraudauerunt de pretio quod uendiderant et mortui sunt.	XIII. Ubi quidam uir ananias cum saffira uxore sua fraudauerunt de pretio agri et expirauerunt.	VIIII. De loci motione in quo orantes stabant et quia uendentes agros pretia afferebant et de anania et saffira.
XIIII. Ubi per manus apostolorum fiebant signa et prodigia multa in plebe.	XIIII. Per manus autem apostolorum fiebant signa et prodigia multa in plebe.	
XV. Ubi exsurgens princeps sacerdotum et qui cum eo erant repleti zelo tenuerunt apostolos et posuerunt illos in custodia publica illi autem educti ab angelo praedicabant iesum christum.	XV. Ubi princeps sacerdotum et omnes qui cum illo erant iniecerunt manus in apostolos et posuerunt eos in custodia.	X. Apostoli in custodiam missi ab angelo dimittuntur ut in templo predicent quos sacerdotes coarguunt.
XVI. Ubi conuocantes apostolos denuntiauerunt eis ne loquerentur de nomine iesu et dimiserunt eos.	XVI. Ubi caesis apostolis iudaei denuntiauerunt eis ne loquerentur in nomine iesu.	XI. Uerba gamalielis de theoda et iuda pseudoprophetis et apostoli dimissi gaudent quia cesi pro christo sunt.

Notae ad codd. BFΘK *etc.* XI. *om. capitulum* S*, + *in ima pag.* **dimissi** + autem *Uat.* 4221. *om.* **omnia** *Uat.* 4221.

XII. + ubi *ad init.* U. *om.* **autem** RU. credencium RS. **cor** + unum S *c codd. ap. Thom., Sab.*

XIII. **ananias** Θ*RU *c Thom. Sab.* : annanias BFΘ¹KS *Uat.* 4221. **saffira** BFKSU, safira *Thom. Sab.* : sapphira Θ, saphira R *c.* **uxore** + *rasura* U. defraudauerunt *c Thom.* **de pretio** (praet. F, prec. KR) : de decimas S, decimas (*om.* de) B. exspir. U, espir. R.

XIIII. **per manus autem** : ubi per manus RU. *om.* **multa** R *Uat.* 4221. **plebe** : populo *cod. S. Pauli.*

XV. princips K, principes R *c cod. S. Petri.* **eos** : illos R; *om.* Θ. custodiam R *c.*

XVI. **caesis apostolis** KR *c* (cesis) *Thom. Sab.* : caesi apostoli BFΘSU *cod. S. Pauli.* **iudaei** K *Thom. Sab.*, iudei R *c* : a iudaeis FΘ *cod. S. Pauli*, a iudeis BSU. denunciauerunt RS *c.* **ne** + ultra U. *om.* **loquerentur** *Uat.* 4221.

V	M. *Bamb.* A. I. 7, *Met.* 7.	G
VIII. Idem refertur suis minas principum: quibus mox ad Deum uocem leuantibus, aduenit Spiritus Sanctus, et maiorem eis praedicandi fiduciam tribuit.		
IX. Item una anima primitiuae Ecclesiae uita refertur: ubi Ioseph quia fideliter possessa reliquit, congruum suae fidei ab Apostolis nomen accipit. At Annanias et Sapphira quia Deo mentiri conabantur, cita morte perfidiae culpam expiant.	XI. De loco qui motus est cum apostoli eiecti de carcere reuersi ad fratres orarent.	
	XII. De substantia indiuisa credentium et de mendacio in anania et saphira perpetrato et morte damnato.	XXXV. De loci motione in quo apostoli stabant et omnia communia erant et de anania cum uxore sua sapphira.
X. Clarescentibus Apostolorum signis, aliarum quoque Ciuitatum multitudo Hierosolymam sananda confluit.		
XI. Missos in carcerem Apostolos Angelus nocte ad praedicandum educit. Quod comperti Principes uerbis eos terrere temptant, nec ualent: interficere cogitant, sed Gamalihel interueniente uetantur: caedunt, minanturque; nec eos ab Euangelizando coercent.	XIII. De sanctis qui in nomine christi et curare prohibentur semper et docere.	VIII. Apostoli in custodia mittuntur et angelus eos dimittit ut in templo docerent (-ret*) quos sacerdotes coarguunt.
	XIIII. De consilio gamalielis quod dei opus †dissoluere† uitia humana non possent et apostolorum plebis sollicita uisitatione.	VIIII. De theodan et iudae seudoprophetis.

Notae ad codd. M *etc.* XI. **est** + et *Met.* **eiecti** : relicti M *Bamb.*
XII. mendatio M *Bamb.* **anania** : annia M. *om* **et** *sec. Bamb.* saphyra M^{c}. **perpetrato et** *Met.*: perpetua M *Bamb.* dampnatio *Bamb.*
XIII. *om.* **qui in nomine** *Bamb.*
XIIII. gamlihelis *Bamb.*, gamalihelis *Met.* **dissoluere** *ita legendum credimus* (*cf. Act.* v. 39), *sed locus certe corruptus est*: dissolui *codd.*; *deinde def.* M *usque ad* **persecutionis** *cap.* xxx. posse *Met.* apostolum plebi *Met.*

A	BFΘKRSU*c*; *codd. Uat.* 4221, *S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomasium; cod. Corb.* 2 *apud Sabatier.*	CT
XVII. De numero crescentium discipulorum et murmur graecorum aduersus hebreos et electione septem diaconorum.	XVII. Ubi crescente numero discipulorum factus est murmur graecorum aduersus hebraeos.	XII. De uiduis et septem diaconum ordinatione.
XVIII. De stephano plenus gratia et fortitudine signa et prodigia faciebat in populo.	XVIII. Stephanus plenus gratia et fortitudine faciebat signa magna et prodigia coram plebe.	
XIX. Ubi stephanus confundit iudaeos testimoniis legis illi autem fremebant in eum.	XVIIII. Stephanus loquitur populo de patriarchis incipiens ab abraham usque ad mosen.	XIII. Uerba stefani ad iudeos de genesi (esi *eras.*) et exodo.
XX. Ubi stephanus repletus spiritu sancto intendens in caelum uidit gloriam dei et iesum stantem a dextris dei et lapidauerunt eum.	XX. Ubi haec audientes dissecabantur cordibus suis et stridebant dentibus in eum.	XIIII. Lapidatio et dormitio (dortio*) stefani et quia saulus deuastabat (deuatabat*) iglesiam.
XXI. De persecutione quae facta est in ecclesia hierosolymis et sauli deuastatione et philippus in samaria praedicans.	XXI. Facta est autem persecutio magna ecclesiae quae est hierosolymis.	
XXII. De simone mago seducens gentem samariae.	XXII. De simone mago.	XV. Filippus diaconus dei (de*) uerbum tradidit samarie et simon magus babtizatur ab eodem.

Notae ad codd. BFΘK *etc.* XVII. factum *Thom.* murmor S. grecorum KRSU *c.* hebreos RSU *c.*
XVIII. + ubi *ad init.* U. stefanus S. gracia S. magna BΘKRS *c Thom.*: *om.* FU *Sab.* quoram R; in S. plebem FS.
XVIIII. + ubi *ad init.* U. stefanus S. loquebatur S. patriarchis: is *super ras. scr.* Θ. abraam R. *om.* ad B. mosen *cum* F: moysen BΘKU *c Thom. Sab.*, moisen R, moyse S.
XX. audientes + iudaei U. disseceb. F, dissicab. *Sab.* suis *om. Uat.* 4221. dentibus + suis Θ.
XXI. + ubi *ad init.* U. *om.* autem RU. persecucio RS, persequutio Θ; praedicatio *Uat.* 4221. eclesiae S; in ecclesia KR (aeccl.) *c Thom.* que R. est + in S. hierosolimis U, hierusolimis R; hierusalem S.
XXII. symone U.

V	*Bamb.* A. I. 7, *Met.* 7.	G
XII. Multiplicato discipulorum numero, septem Diaconi ordinantur; et crescente Dei uerbo, etiam Sacerdotum turba non modica subiugatur fidei.	XV. De septem dispensatoribus plenis spiritu sancto et magistrorum diuini sermonis ministerio singulari.	X. De uiduis et septe apostolorum constitutio.
XIII. Stephanus in nomine Iesu Christi magnis eminet signis: quem infidelium factio, quia ueritate uincere nequit, falsorum testium suffragia quaerit, eumque ad concilium protrahit.		
XIV. Idem, interrogante Sacerdotum Principe, arguit eos semper Dei legi fuisse rebelles; qui et prius Prophetas, et nuper Christum occiderint.	XVI. De stephano qui postea quam maiorum ac legis ordinem enarrauit insaniam coercuit iudaeorum.	XI. Tractatus sthefani de genesi et exhodo.
		XII. Lapidatio et dormitio stefani (stepani*).
XV. Idem, frementibus in eum auditoribus, etiam se Iesum a dextris Dei stantem uidere testatur; et lapidantibus se ueniam precatur. Ecclesia quoque Hierosolymitana, Saulo instante, dispergitur.	XVII. De principe martyrum qui interfectoribus suis indulgentiam ut ipsum facere oportuit postulauit.	
XVI. Philippo Diacono in Samaria Christum praedicante, et signa faciente, multi credunt et baptizantur: in quibus et Simon baptizatus adhaeret Philippo.	XVIII. De mago simone qui in persona falsorum fratrum ad hoc baptizatus est ut deinceps sanctorum saeuus emergeret insecutor.	XII. De simone mago alii (*sic*) baptizatus est.

Notae ad codd. Bamb. etc. XV. septe *Met.* plenos *Met.*
XVI. postea aquam *Bamb.**, poste aquam *cor.* malorum *Bamb.* narrauit *Met.* iude. *Bamb.*
XVII. martirum *Bamb.* *om.* **indulgentiam** *Bamb.* **postulauit** : custodiuit *Bamb.*
XVIII. symone *Bamb. et* XVIIII. personam *Bamb.* seuus *Bamb.* insequu. *Bamb.*

A	BFΘKRSU*c*; *codd. Uat.* 4221, *S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomasium; cod. Corb.* 2 *apud Sabatier.*	CT
XXIII. Ubi simon uoluit dare pecuniam apostolis dicens date et mihi hanc potestatem ut cui inposuero manum accipiat spiritum sanctum et repulerunt eum.	XXIII. Simon magus pecuniam apostolis offert.	XVI. Simon pecuniam offert apostolis ut accipiat potestatem signorum.
XXIIII. Ubi angelus domini loquitur philippo dicens surge uade contra meridianum et dum abisset obuius est illi quidam aethiops eunuchus quem et baptizauit.	XXIIII. Ubi angelus domini philippo loquitur.	XVII. De filippo eunuco candacis regine et quomodo rapuit filippum spiritus ab eunuco.
XXV. Ubi saulus accipiens a principe epistulas ad damascum ut uinctos teneret christianos et ubi circumfulsit eum lux de caelo.	XXV. Ubi paulus a principe sacerdotum epistulas petit in damascum.	XVIII. De saulo ubi deus ad eum loquitur uia et quomodo credens babtizatur ab anania et predicat christum.
XXVI. Ubi saulus confundebat iudaeos qui habitabant damascum et ubi in sporta per murum dimissus est.	XXVI. Ubi paulus conualescens confundebat iudaeos.	XVIIII. Saulus nocte in sporta dimissus et euadit (uadit*) insidias damascenorum quem barnabas adducit ad apostolos.
XXVII. Ubi petrus perambulans sanctos qui erant lyddae peruenit ad hominem quendam nomine aeneam paralyticum ab annis octo quem et sanauit et in ioppe mulierem nomine thabitas resuscitauit.	XXVII. Petrus ueniens lyddae ad sanctos aenean ab annis octo iacentem in grabatto sanat et discipulam in ioppen nomine tabitam resuscitat.	XX. Petrus lidde paraliticum uerbo sanat et in ioppe suscitat tabitam.

Notae ad codd. BFΘK *etc.* XXIII. + ubi *ad init.* BRS *Uat.* 4221. symon U *c.* peccuniam BRU. **offert** *cum* ΘSU *Thom., et* offeret F; defert R *c codd. ap. Thom.*; deferet K *Sab.*; optulit B; + propter donum spiritus sancti R.

XXIIII. *om.* **ubi** K *c cod. S. Petri.* philippho S. **loquitur** + abire contra meridiem R.

XXV. *om.* **ubi** K *c.* **paulus** *cum* BFΘS: saulus KRU *c Thom. Sab.* principibus BU *Sab.* **epistulas** *cum* F: epistolas ΘKSU *Thom. Sab.*; eptas BR *c.* **petit**: petiit R, petiuit S. > pet. epist. KR *c Thom. Sab.* **in damascum** (-sco S): *om.* K *c*; + et in uia diuina est uoce prostratus R.

XXVI. **paulus** *etc. ut* XXV; + accepta fide R. **conualescens** + et S. iudeos R *c*, iudaeis S.

XXVII. + ubi *ad init.* BSU. *om.* **ueniens** U. **lyddae** *cum* FΘ^{1}, *et* lydae Θ*, lydde BK, liddae *Thom.*, lidde R *c Sab.*: lyddam U, lydda S. **ad sanctos**: Ascos *Sab.* aeneam U, enean *c Sab.*, aenea B, enea K. *om.* **ab** SU. **octo**: ·UIII· FKSU. grabato ΘS *c Sab.*, grabbato *Thom.* *om.* **in grabatto** R. *om.* **sanat** K. discipula BF, discipulum *cod. S. Petri.* iopen Θ*, iopem *cod. S. Petri*, ioppe R *Thom.* **tabitam** *cum* U *c Thom. et* thabitam R: thabita S, tabita Θ *Sab.*; tabitas BFK. suscitat Θ.

V	*Bamb.* A. I. 7, *Met.* 7.	G
XVII. Descendentes Samariam Petrus et Iohannes imponunt manus credentibus, ut accipiant Spiritum Sanctum: quod emere pecunia cupiens Simon, anathemate damnatur.	XVIIII. De eodem simone qui cum emere se posse a petro sanctum spiritum credidisset spiritali prouidentia predamnatus est.	XIIII. Simon ubi (tibi *cod.*) pecuniam offert ut accipiat potestate sicut apostoli.
XVIII. Philippus iubente Angelo uiam Gazae petit, ubi instructo ac baptizato Aethiope (-piae *cod.*) Gentium primitias Domino consecrat.	XX. De eunucho quem philippus angelica reuelatione ut †baptizandi formam simul et uiuendi† acciperet rationabiliter baptizauit.	XV. De philippo et eunucho candacis reginae.
XIX. Saulus ad persequendam Ecclesiam Damascum pergens, caelesti increpatione coercetur: mora (*sic*) baptizatus ab Annania, continuo Iesum in Synagogis praedicat.	XXI. De iudicio quod saluator in paulum cum in sanctos saeuiret exercuit et de baptismo ananiae in paulum.	XVI. Saulo ubi deus de caelo loquitur. Item quod per nocte in sportam per murum dimittitur.
XX. Idem, quaerentibus eum Iudaeis interficere, per murum nocte dimittitur: et ueniens Hierosolymam Barnaba duce Apostolis coniungitur. Sed et ibi a Graecis passus insidias, Tarsum transfertur a fratribus. Cuius furore sedato, Ecclesia per totam Iudaeam, Galilaeam, et Samariam libera pace fruitur.	XXII. De exordio insecutionum pauli. quos ueritatis praeconii causa sustinuit. XXIII. De magnitudine odii quod aduersus paulum iudaei exercebant paulo remissius cum ceteris apostolis actitante.	
XXI. Petrus in Lydda (quae nunc Diospolis uocatur) paralyticum erigit Aeneam: et in Ioppe Tabitham a morte suscitat.	XXIIII. De aenean et thabita. quos elemosine causa apostolus et uisitauit et suscitauit.	XVII. Ubi petrus paralyticum uerbo sanauit et tabitham in ioppe suscitat.

Notae ad codd. Bamb. etc. XVIIII. **emere se**: merore *Bamb.* predampn. *Bamb.*

XX. **angelica reuelatione ut †baptizandi formam simul et uiuendi†** *locus corruptus forsan ita corrigendus*: *cod. Metensis legit* angelica semel reuelatione ut baptizandi forma uiuendi *haud dubie ex glossa marginali perperam intellecta*; *cod. Bamb. habet* angelica reuelatione ut baptizandi formam uiuendi.

XXI. iuditio *Bamb.* seuire *Bamb.* ananie *Bamb.* paulo *Met.*

XXII. insequu. *Bamb.* *Pro* **quos** *lege* quas; *forsan ex graeco* διωγμῶν οὓς *irrepsit.* preconii *Bamb.*

XXIII. **quod**: quem *Met.* iudei *Bamb.* actitantes *Met.*

XXIV. enean *Bamb.* aelimosinae *Met.*

A	BFΘKRSU*c*; *codd. Uat.* 4221, *S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomasium ; cod. Corb.* 2 *apud Sabatier.*	CT
XXVIII. De cornelio centurione qui habitabat caesaream qui admonitus ab angelo accersiuit ad se petrum ut eum doceret et ubi dum orat petrus uidit caelum apertum et uas quoddam descendens ad terram in quo erant quadrupedia et uolatilia.	XXVIII. De cornelio.	XXI. De cornelio et angelo (*om.* lo*) sibi loquente et de petro et uisione eius in uase et reptilibus et cornelii conuersatione et de satisfactione petri aput apostolis.
XXVIIII. Ubi cornelius occurrens petro procedens adorauit eum et eleuauit eum petrus de terra interrogauit eum ob quam causam miserit ad eum et indicauit cornelius omnia quae ab angelo ei fuerant dicta.	XXVIIII. Ubi cornelius petrum expectat.	
XXX. Ubi petrus aperiens os suum docuit eum omnia de christo iesu et uocatione gentium.	XXX. Cornelius uisum petro narrat.	
XXXI. Ubi audierunt apostoli quod et gentes receperunt uerbum dei et petrus exposuit illis uisionem quod uiderat de linteo.	XXXI. Ubi iudaei dicunt petro quare introisti ad uiros praeputium habentes.	XXII. Paulus et barnabas per totum annum antiocie docent ubi primum discipuli cognominati sunt christiani.
XXXII. Ubi uenerunt prophetae ab hierosolymis anthiociam et surrexit unus ex eis nomine agabus et significabat per spiritum famem magnam futuram et herodes rex occidit iacobum fratrem iohannis et petrum posuit in carcerem.	XXXII. Propheta agabus famem adnuntians.	XXIII. Agabus sub claudio famem facturam significat et per paulum et barnaban fratres iherosolimis dona transmittit sanctis.

Notae ad codd. BFΘK *etc.* XXVIII. *Capp. hoc et sequens in unum coniungit Uat.* 4221. cornil. S *et infra.*
XXVIIII. **expectat** U *c et* spectat K *Thom. Sab.*: sperat BFΘS *codd. ap. Thom.* **petrum expectat**: ad petr. mittit R.
XXX. + ubi *ad init.* BRS. uisum petrum narrat *Sab.*, > petro uisum narrat *c*, uiso petro narrat *Uat.* 4221, uisum quod uidit petro narrat R.
XXXI. iudei R *c.* introistis *Sab.* preputium BK, prepucium RS *c.* abentes R.
XXXII. + ubi *ad init.* BRS. agadus *Uat.* 4221 ; + per spiritum sanctum R. **adnuntians** FΘ, ann. BK *codd. ap. Thom., Sab.*, adnuncians S, annuncians *c*: adnuntiat U, annuntiat *Orat.* B. 6, annunciat R.

V	*Bamb.* A. I. 7, *Met.* 7.	G
XXII. Cornelius Centurio, monente Angelo, Petrum ad se imbuendum inuitat: cui mox Petrus et ipse uisione caelesti admonitus occurrit.	XXV. De fame apostolica. et reuelatione diuina quod debeant sancti mactare. †uel qualibet† alimonia satiari.	XVIII. De cornelio centurione ad petro et quo linteum de caelo cum animalibus descendit ad petrum.
XXIII. Ueniente Caesaream Petro (petit *cod.*), Cornelius uisionem Angeli replicat: et audito ab eo Dei uerbo, Spiritus Sancti gratia cum suis, et ante perceptionem Baptismi perfunditur.	XXVI. De baptisma cornelii. et non baptizandis his qui nondum fuerint ordine diuine ueritatis instructi.	
XXIV. Petrus, disceptantibus contra se Iudaeis, cur Gentibus praedicauerit; ut haec Diuinitus fuerint procurata demonstrat.	XXVII. De gentibus quemadmodum exordium credendi in christo sumpsissent ad inuidiam a semetipso apostolus depellendam insinuat iudaeis.	XVIIII. Discipuli in antiochia cognominati christiani.
XXV. Foenicem usque et Cyprum et Antiochiam uerbum Euangelii disseminatur: et in Antiochia docentibus Barnaba et Paulo, primum discipuli Christiani uocantur.	XXVIII. De exhortatione discipulorum christi. ut ab apostolis commoniti. salutis uerbum gentibus loquerentur.	
XXVI. Agabo famem prophetante, Barnabas et Saulus de Antiochia Iudaeam cum eleemosynis mittuntur.	XXVIIII. De collatione fratrum quae in hierusalem sanctis est destinata. et iacobi interfectio ab herode. et liberatione petri per angelum.	XX. Agabus ubi famem sub claudio caesare futuram significat.

Notae ad codd. Bamb. etc. XXV. **mactare. †uel qualibet†** *ita legendum credimus*: mactare. qua uel *Bamb.*; mactariq ∴ ł *Met.*; *cf. ad Act.* x. 13 *seq.*
XXVI. *om. cap. Met.*
XXVII. (XXVI *in cod. Met.*) semet (*sine* ipso) *Met.* iudeis *Bamb.* > iudaeis insinuat *Met.*
XXVIII (XXVII *Met.*). exort. *Met.* communiti *Bamb.* gentilibus *Met.*
XXVIIII (XXVIII *Met.*). que *Bamb.* iherus. *Bamb.* distinata *Met.* **interfectio** *codd.*: *lege* **interfectione.** *om.* **et liberatione . . . angelum** *Met.*

A	BFΘKRSU*c*; *codd. Uat.* 4221, *S. Pauli*, *S. Petri*, *Orat. apud Thomasium; cod. Corb.* 2 *apud Sabatier.*	CT
XXXIII. Ubi angelus petrum de carcere producit.	XXXIII. Ubi herodes iacobum fratrem iohannis occidit et petrum misit in carcerem.	XXIIII. Erodes iacobum fratrem iohannis occidit petrum uero mittit in carcerem quem angelus inde tollit.
XXXIIII. Ubi perturbati milites quidnam de petro factum fuisset.	XXXIIII. Ubi milites turbati sunt pro petro.	XXV. Petrus ad domum marie ueniens pulsat et intrat et erodes percussus ab angelo scatens uermibus expirabit.
XXXV. Ubi in ecclesia quae erat anthiociae prophetae et doctores conuenerant et de bariesu pseudopropheta.	XXXV. Ubi separat spiritus sanctus paulum et barnaban ad praedicandum.	XXVI. Barnabas et saulus redeunt antiociam unde per christum reuelantem ieiunante eglesia mittuntur ad predicandum habentes secum iohannem cognomento marcum.
		XXVII. Paulus et barnabas in insula pabum cecant magum nomine bariesum qui erat cum sergio proconsule.
XXXVI. Ubi paulus nauigans ueniens anthiociam euangelizauit ibi christum iesum filium dei uiui.	XXXVI. Paulus et qui cum eo erant nauigantes uenerunt pergen pamphiliae.	XXVIII. Paulus in sinagogis (*om.* go*) disputans multis scributurarum testimoniis conuincit iudeos quibus (bus *eras.*) rennuentibus gentes gauise credunt.
XXXVII. Ubi iudaei repleti zelo contradicebant his quae a paulo dicebantur et gentes audiebant eum.	XXXVII. Paulus de resurrectione christi iudaeis praedicat.	
XXXVIII. Ubi paulus et barnabas uenientes iconio et	XXXVIII. Iconio intrant synagogam apostoli et credidit	XXVIIII. Paulus et barnabas iconio in sinagoga multo

Notae ad codd. BFΘK *etc.* XXXIII. herodis S. > occidit fratrem iohannis S. mittit R.
XXXIIII. *om.* pro Θ*(+ Θ[1]).
XXXV. seperat BS ; separabat *codd. ap. Thom.* barnabam KU *Thom.*, -ba S. predicandum BKRSU *c.*
XXXVI. + ubi *ad init.* BS. + et *Sab.* pergen pamphiliae *cum* ΘR *c Thom.*, pergen phamphiliae B, pergen pamphiliam *cod. S. Pauli*, *Sab.*: per gentes pamphiliae (-liam K) FKS *cf. ad* xiii. 13. 14; pamphiliam *tantum* U.
XXXVII. + ubi *ad init.* B. resurreccione RS. *om.* christi U* (+ *mg.*). iudeis R *c.* predicat BK RSU *c*; praedicabat *codd. ap. Thom.*
XXXVIII. + ubi *ad init.* B. ychonio *c*, ichonio R, iconiae *Sab.*; et quomodo *Uat.* 4221. intrant + in *c Thom.* sinagogam RS *c.* crededit S; + eis U.

V	M. *Bamb.* A. I. 7, *Met.* 7.	G
XXVII. Herodes, occiso Iacobo, Petrum retrudit in carcerem: unde eductus ab Angelo, uenit ad domum Mariae matris Iohannis.		XXI. De herode qui occidit iacobum et misit petrum in carcare diebus azimorum: et angelus dimittit eum et ad domum mariae uenit et quod herodes uermes fecit et sic mortuus est. Item de ieiunio.
XXVIII. Idem Herodes, non inuento Petro, descendit Caesaream: ubi Angelo percussus, liberum praedicantibus uerbum iter reliquit.	XXX. De ultione diuina quae se in herode iustorum insecutionis causa exercuit.	
XXIX. Barnabas et Saulus reuersi Antiochiam, iubente Spiritu Sancto ordinantur Apostoli: et mox nauigantes Cyprum, excaecato mago Elyma, Sergium Paulum Proconsulem doctrina fidei inluminant.	XXXI. De peruersoribus uiae ueritatis eorumdemque pessima caecitate quae in bariesu a paulo traducta est.	XXII. Saulus coram proconsule bariesū caecum facit.
XXX. Paulus et Barnabas deuenientes Antiochiam Psidiae, praedicant in Synagoga: quos multi et Iudaeorum et Proselytorum credentes sequuntur.	XXXII. De paulo qui legis et prophetarum testimoniis suadet in dei gratiam quicumque crediderit permanere.	XXIII. Paulos in synagogis disputat de christo iesu.
XXXI. Rursum plures de Gentibus conueniunt ad audiendum uerbum: quos zelantes Iudaei, eieciunt Paulum ac Barnabam de finibus suis.	XXXIII. De non credentibus quod semper inuidiam christi discipulis conflent.	
XXXII. Idem in Iconio diu praedicantes, multos et de	XXXIIII. De uarietate temporum quorum christi disci-	

Notae ad codd. M. *etc.* XXX (XXVIIII *Met.*). que *Bamb. semper.* insecutionis: *incipit rursum* M *sed habet* persecutionis.
XXXI (XXX *Met.*). praeuersoribus *Met.* uie *Bamb.* cecitate *Bamb. Met.* bariesu: barbarie *Bamb.* (*deinde* + suadere); bariae suam *Met. cf. ad* xiii. 6. *om.* a *Bamb. Met.*
XXXII (XXXI *Met.*). gratia *Met.*
XXXIII (XXXII *Met.*). inuidia *Bamb. Met.*
XXXIIII (XXXIII *Met.*). *De sententia cf. textum occidentalem Act.* xiv. 2 ὁ δὲ Κύριος ἔδωκεν ταχὺ εἰρήνην.

A	BFΘKRSU*c*; *codd. Uat.* 4221, *S. Pauli, S Petri, Orat. apud Thomasium ; cod. Corb.* 2 *apud Sabatier.*	CT
praedicantes in synagoga crediderunt iudaeorum et grecorum copiosa multitudo.	iudaeorum et grecorum copiosa multitudo.	tempore docent et signa faciunt unde eos expellunt iudei.
XXXIX. Ubi paulus in lystris claudum ex utero matris curauit et ubi paulum mercurium uocauerunt et barnaban iouem.	XXXVIIII. In lystris claudum ex utero matris suae paulus sanat.	XXX. Paulus in listris clodum curat ubi eum mercurium barnabam uero iobem uocant.
XL. Quidam descendentes de iudaea docebant nisi circumcidamini non potestis salui fieri unde facta seditione paulo et barnabae ascenderunt hierosolymam ubi erant petrus et alii apostoli uidere de uerbo hoc.	XL. Ubi quidam descendentes de iudaea docebant fratres circumcidi secundum morem mosi.	XXXI. De antiocia uenientes iudei lapidant paulum ubi putatur mortuus qui cum barnaba inde pergens ubique predicat.
XLI. Ubi placuit apostolis et senioribus elegere (elig.*) uiros et mittere anthiociam cum paulo et barnaban scribentes epistulas.	XLI. Ubi apostoli scribunt credentibus ex gentibus non mandasse eos qui circumcisionem praedicabant.	XXXII. De reditu (seditu *cod.*) et barnabe antiociam et de questione circumcisionis pro qua iherosolimam pergunt ubi petrus ceteris dicit quur temtatis iugum inponere credentibus.
	XLII. Ubi paulus et barnabas directi ab apostolis antiochiam et congregata multitudine tradiderunt epistulam.	XXXIII. Iacobus confirma sententiam petri ne circumcidantur gentes sed abstineant ab idolis a fornicatione et ceteris. XXXIIII. Epistola apostolorum ad fratres in anctiocia quam miserunt per paulum et ceteros uiros primos.
XLII. Ubi paulus quendam discipulum nomine timo-	XLIII. De timotheo discipulo.	XXXV. Dissensio barnabe et pauli de iohanne cogno-

Notae ad codd. BFΘK *etc.* XXXVIII. iudeorum R *c.* grecorum **K**RSU *c.*
XXXVIIII. listris BRS *c.* *om.* **suae** U.
XL. discendentes S. de iudea R *c*; *om. cod. S. Petri.* **circumcidi** + *rasura* K. secun S. **morem**: legem B *codd. ap. Thom.* **mosi** F: moysi *codd. plur.*, moisi R; moyse S.
XLI. **apostoli**: paulus *c.* **scribunt** Θ[1]KRU *Thom.*: -bent BFΘ*S *Sab.*, -bit *c.* **non mandasse**: no misisse U. *om.* **eos** *Uat.* 4221. circumcisione B *Sab.* predicabant BKRS *c.*
XLII. **apostolis** + ad *c.* antiociam Θ*S, anthiociam Θ[1], anthiochiam R; + uenerunt S. *om.* **et** *sec.* U *codd. ap. Thom.* congregatae *codd. ap. Thom.* multitudini *codd. ap. Thom.*; -nem S. **epistulam** FS; epistolam BΘKR (aep.) U *Thom. Sab.*
XLIII. thimotheo ΘR.

V	M. *Bamb.* A. I. 7, *Met.* 7.	G
Iudaeis et de Gentibus conuertunt ad fidem : sed infidelium impetu propulsati, Lystram petunt et Derben.	puli aliquando requiem inueniunt insecutiones aliquando patiuntur.	
XXXIII. Idem docent in Lystris, ubi claudo curato per Paulum, dii sunt aestimati, et uix turbas ne sibi immolent sedant.	XXXV. De grecis qui magnitudine suasi uirtutum deos esse apostolos putauerunt. qui grauiora postmodum a iudaeis experti sunt.	XXIIII. Paulus in lystris clodum curat. et quod barnaban iouem et paulum mercurium putant esse.
XXXIV. Commoti a Iudaeis Licaonii lapidant Paulum : qui refocilatus a suis, nihilominus cuncta docendo peruagatur.	XXXVI. De regnis caelestibus quae citra tribulationem [adipisci] nullus praeualeret introire. et de falsis doctoribus qui ad culturam legis ueteris denuo christi discipulos pellebant.	XXV. Ex antiochiam uenientes . iconio . iudaei lapidant paulum.
XXXV. Docentibus in Antiochia pseudoapostolis credentes ex Gentibus circumcidi debere, Paulus et Barnabas pro hac quaestione Hierosolymam destinantur : ubi eadem quaestione mota, fit Conuentus Apostolorum; et missa ad fratres epistola, quid Euangelii ueritas habeat edocent.	XXXVII. De epistula apostolorum per quam preceperunt legi mosi non esse seruiendum.	
		XXVI. Iacobus docet abstinere ab idola . et fornicatione.
		XXVII. Apostoli eligunt (-gant *cor.*) quos mittant antiochiam cum litteris.
XXXVI. Barnabas propter Iohannem discedens a Paulo,	XXXVIII. De separatione barnabae a paulo et pauli	XXVIII. Paulus et sileas timotheum circumciderunt.

Notae ad codd. M. *etc.* XXXIIII. **insecutiones** *partim euanuit in* M.

XXXV (XXXIIII *Met.*). **deos** *partim euanuit* M. **postmodum** *euanuit in* M. *om.* **a** *Bamb. Met.* iude. *Bamb.*

XXXVI (XXXV *Met.*). cel. *Bamb.* que *Bamb.* **citra** : circa *Bamb.* tribulatioue M *Met.* **adipisci** *paene euanuit* M ; *et reuera delendum uidetur, cum* adipisci *et* introire *ex duarum lectionum conflatione deriuentur* ; *uide ad* xiv. 22. praeualet *Bamb. Met.* **christi** *euanuit* M conpellebant M[c] *Met.*

XXXVII (XXXVI *Met.*). epistola M *Bamb.* praecep. *Met.* **legi** : *euanuit in* M; lege *Met.* moysi *Bamb. Met.*

XXXVIII (XXXVII *Met.*). barnabe *Bamb.*, barneba M. **paulo** : pauo *Bamb.*

A	BFΘKRSU*c*; *codd. Uat.* 4221, *S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomasium; cod. Corb.* 2 *apud Sabatier.*	CT
theum secum uoluit proficisci circumcidit eum.		minato marco et ubi timotheus a paulo circumciditur.
XLIII. Transeuntes autem frygiam et galatiam uetati sunt ab spiritu sancto loqui uerbum in asia et temtabant ire bythiniam non permisit eos spiritus iesu.	XLIIII. Ubi paulus uisitatur et uidet uirum macedonem stantem deprecantem eum.	XXXVI. Proibentur ab spiritu paulus et qui cum eo asie uel bitinie predicare et somnium pauli de uiro macedone.
XLIIII. Ubi quaedam mulier nomine lydia intendebat in his quae dicebantur a paulo.	XLV. De lydda purpuraria.	XXXVII. De lidia purpuraria (purpura*) in ciuitate colonie que est in macedonia.
XLV. Ubi paulus spiritum pithonis a puella expulit et dum missi fuissent paulus et silas in carcerem custos carceris credidit et baptizatus est.	XLVI. De puella habente spiritum pythonem.	XXXVIII. Paulus in eadem urbe pitonem eicit de muliere ancilla et plebs paulum et sileam in foro ductos cedunt et in neruo mittunt. XXXVIIII. Nocte terremotu facto soluuntur et custos (-tus*) carcerum ab eis babtizatur. XL. Magistratus iubent mitti apostolos et paulus contradicit et tamen egreditur.
XLVI. Ubi paulus et silas uenerunt tessalonicam adaperiens de scripturis et insinuans quia christum oportuit pati et zelantes iudaei tenuerunt iasonem.	XLVII. Ubi iudaei zelantes paulum concitauerunt turbam ad domum iasonis.	XLI. Paulus in tessalonica predicat in sinagoga iudei iasonem (ĩass.*) pertraant latentibus apostolis.
XLVII. Ubi paulus ueniens athenis et epicurei et stoici	XLVIII. Paulus atheniensibus dicit de ignoto deo.	XLII. Paulus athenis cum filosofis disputat in foro (foco

Notae ad codd. BFΘK *etc.* XLIIII. uidit SU *codd. ap. Thom.*; + in somnio U. machedonem BFK, -num S, machedo donem R. **stantem** : *om. c*; + et R *Uat.* 4221, *Orat.* **deprecantem** RU *Uat.* 4221, *Orat.*; deprecans BF (deprae.) ΘKS *c codd. S. Pauli, S. Petri, Sab.* **eum** : se U.

XLV. lidda R *c*, lyda Θ* *Sab.* purporaria *Sab.*

XLVI. puellam BF. habentem BFKR (abentem) S. **pythonem** K, phythonem *Thom.*, pytonem FΘ*, pyttonem S, phytonem BΘ[1]U, phitonem *c Sab.*: phithonis R.

XLVII. iudei R *c*. turbas S. iassonis S.

XLVIII. + ubi *ad init.* BRU.

V	M. *Bamb.* A. I. 7, *Met.* 7.	G
nauigat Cyprum; et Paulus electo Syla peruenit Lystram, ubi Timotheum adsumens circumcidit.	sollicitudine quae epistulam apostolorum impleri ciuitates circuens hortabatur. XXXVIIII. De rebus contrariis ut paulus timotheum circumcideret . et apostolorum statuta discipulis sollicite commendaret.	
XXXVII. Prohibetur Paulus loqui uerbum in Asia uel Bithinia, et Macedoniae potius euangelizare iubetur: ubi adueniens, primam Lydiam purpurariam conuertit ad Dominum.		XXVIIII. Somnium pauli de uiro macedone. XXX. De lydia purpuraria cum suis baptizata.
XXXVIII. Idem pythonem a puella eiecit: et commota ciuitate flagellatus cum Sila carceri datur: qui a Domino soluti carcerarium catechizatum baptizant.	XL. De spiritu pythonis fugato cuius causa paulus cum ceteris grauissimis plagis adfectus facto terremotu cum esset iussus educi de carcere ciuem se professus est esse romanum.	XXXI. Paulus eicet phytonem mulieris ancillae sed plebs paulum et sileam in foro perducunt . quos caesos in neruum miserunt. Item terrae motum factum soluti (soliti *cod.*) sunt . et custos carceris cum suis baptizatus. XXXII. Magistratus (-a||tus *cod.*) iubet dimitti de carcere apostolos (-lus*) paulo contradicente.
XXXIX. Praedicantibus in Thessalonica Paulo et Syla, multi credunt: at Iudaei conturbant ciuitatem, trahentes Iasonem ad principes. Praedicant abeuntes in Beroea: sed et inde Iudaeis persequentibus pulsi, transferuntur Athenas.	XLI. De calumniis quas sanctis societate forensium doctores semper falsissimi machinantur.	XXXIII. Iudaei iasonem uolunt trahere pro paulo.
XXXX. Paulus cum Iudaeis et Colentibus, cum Epicu-	XLII. De apostoli sapientia cum non solum cum iudaeis	XXXIIII. Paulus cum filosofis disputat . et ariopagum ad-

Notae ad codd. M *etc.* XXXVIII. sollititudine M, -citudinem *Bamb.* que *Bamb.*, quem M. epistolam M *Bamb.* circumiens M; *om. Met.*

XXXVIIII (XXXVIII). ut paulus timotheum: et (ut *Met.*) paulus et timotheus *Bamb. Met.* circumciderent *Met.* statuta + christi *Bamb. Met.* commendarent *Bamb.*

XL (XXXVIIII *Met.*). de *pr. periit in* M. pytonis *Met.*, phitonis *Bamb.* cum ce *perierunt in* M. affectus *Bamb. Met.*

XLI (XL *Met.*). calumpniis *Bamb.* societate (sot. M) forensium *i. e.* ἀγοραίων *cf. Act.* xvii. 5; *hoc ex Donatistarum parte forsan dictum est; uide p.* 5. machinant *Met.*

XLII (XLI *Met.*). apostoli M: apostolica *Bamb. Met.* cum *pr.*: *periit in* M; cui *Met.* iude. *Bamb.*

A	BFΘKRSU*c*; *codd. Uat.* 4221, *S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomasium; cod. Corb.* 2 *apud Sabatier.*	CT
philosophi disserebant cum eo.	XLVIIII. Ubi quidam uiri adhaerentes paulo crediderunt et dionisius ariopagita cum uxore sua.	*cod.*) et in ariopago de ignoto deo.
XLVIII. Egressus paulus ab athenis uenit corinthum ad quendam iudaeum nomine aquilam.		XLIII. Paulus corinthum uenit ubi inuenit aquilam et priscillam cum quibus et predicat et artem exercet in domum titi conmigrat et crispus arcisinagogus credit.
XLIX. Ubi gallio proconsul noluit audire iudaeos accusantes paulum.	L. Gallione autem proconsule achaiae insurrexerunt uno animo iudaei in paulum.	XLIIII. Paulum dominus confortat nocte per uisum iudei paulum gallioni accusant et sostenem cedunt ante tribunal (-nalem*).
L. Ubi apollo ueniens efesum praedicabat christum et superueniens paulus efesum et baptizauit ibi in nomine iesu christi qui baptismum iohannis acceperant.	LI. De iudaeo apollo et baptismate iohannis.	XLV. Paulus ciuitates circuit et de apollo et doctrina eius.
		XLVI. Paulus ephesum uenit et interrogat si spiritum sanctum accepissent ubi denuo babtizati linguis loquntur et de ceteris uirtutibus pauli.
LI. Ubi temtauerunt quidam de circueuntibus iudaeis spiritus malos in nomine domini iesu eicere et confusi sunt.	LII. Ubi temptauerunt quidam et de circumeuntibus iudaeis exorcistis.	XLVII. De his qui temtaberunt in nomine quo paulus predicat eicere demonium.

Notae ad codd. BFΘK *etc.* XLVIIII. *om.* **ubi** Θ. **adhaerentes** BΘR (adaer.) *Thom. Sab.*: adher. FKSU *c.* dionsius S; dionysius *Thom. Sab.* *om.* **ariopagita** Θ. **sua** + credidit R. *pro* **uxore sua** *legunt* muliere nomine damaris *codd. ap. Thom.*

L. galione R*. *om.* **autem** U *Sab.* achaie R, achayae *c Sab.* *ad* **insurrexerunt** *inc. cap.* LI *in cod. S. Petri.* uni S *Sab.* iudei R *c*; + *ras. in* K *qui et om.* **in paulum.**

LI. **de iudaeo** *cum* BΘ *c* (iudeo) *Thom. Sab.*, de quidam iudeo R: *om.* **de** FKS; iudeus quidam nomine U. appollo S. **et baptismate** (babt. *c*) **iohannis**: *om.* Θ; deuenit ephesum qui tantum baptisma iohannis nouerat U.

LII. tentauerunt *Sab.* **et**: *om.* R *codd. ap. Thom.*; + hoc Θ. *om.* **de** K. **circumeuntibus** + a Θ. iudeis *c.* **et de . . . exorcistis**: iudaeorum exorcistae nomen iesu inuocare super eos qui spiritus habebant immundos U.

V	M. *Bamb.* A. I. 7, *Met.* 7.	G
reis et Stoicis disputat Athenis: et in Ariopago de Deo disserens, quosdam sui sectatores efficit.	et philosophis disputare conceditur . uerum cum uniuersis superstitionibus atque sectis.	seuerat inuenisse aram scribtam idem ignoto deo.
XLI. Idem Corintho scenefactoriam artem cum Aquila et Priscilla exercet: et contradicentibus uerbo Iudaeis, multi Corinthiorum credunt ac baptizantur: admonente eum Domino ne a praedicando lassescat.	XLIII. De opere praedicationis dogmatis duntaxat unius et crispi archisynagogi credulitate de aquila et priscilla uel baptisma cum aliquantis corinthiis.	XXXV. Paulus aquilam et proscillam corintho inuenit.
XLII. Temptant Iudaei insurgere in Paulum, sed a Gallione Proconsule repelluntur: qui profecturus in Syriam tondit sibi caput in Cenchris portu Corinthiorum.	XLIIII. De auctoritate publica quod rebus diuinis numquam se interposuerit.	XXXVI. Iudaei (iudaci *cod.*) paulum accusant ad gallionem.
XLIII. Apollo ueniens Ephesum, mysterium Dominici Baptismatis a Priscilla discit et Aquila.	XLV. De auctoritate rebaptizandi.	XXXVII. De iudaeo apollo phrigio.
XLIV. Paulus ibidem deueniens, quosdam discipulos in nomine Iesu Christi baptizat: et biennio moratus in Asia, cuncta docendo perlustrat.		
XLV. Temptantes Sceuae filios in nomine Iesu daemonas eiecere, demoniosus corripit. Magi credentes suos libros comburunt: et Paulus transita Macedonia et Achaia, Hierosolymam ire disponit.	XLVI. De curis et de uirtutibus pauli per spiritum sanctum et de exorcistis iudaeorum iesu nomen fraude inuocantibus.	XXXVIII. De iudaeos qui putabant se posse exorcizare.
	XLVII. De auctoritate reprobandi.	

Notae ad codd. M *etc.* XLII. uniuersa superstitione *Bamb.*
XLIII (XLII *Met.*). predic. M *Bamb.* dumtaxat *Bamb. Met.* archisynagogis M *Bamb.* (archisin.) credulitatem M *Bamb.*; + et *Met.* **de aquila . . . corinthiis** *om.* M.
XLV (XLIIII *Met.*). baptizandi *Bamb. Met.*
XLVI (XLV *Met.*) **de** *sec. et tert. om. Bamb. Met.* exhorc. iude. *Bamb.*
XLVII. *om. cap.* M *et Met.* *Hoc capitulum ad reprobationem artis magicae* xix. 18–20 *refert, ut uidetur, sed dubium est, cum sectiones in textu Actuum in codice Bamb. titulis capitulorum minus apte respondeant.*

A	BFΘKRSU*c*; *codd. Uat.* 4221, *S. Pauli*, *S. Petri*, *Orat. apud Thomasium*; *cod. Corb.* 2 *apud Sabatier.*	CT
LII. Ubi demetrius faciens aedes argenteas deanae.	LIII. De demetrio argentario.	XLVIII. De perturbatione facta in epheso a demetrio argentario et troada de adulescente euteco qui ruit de fenestra.
LIII. Ubi paulus ualefaciens discipulis profectus est macedonia et ubi puerum qui somno graui per fenestram ceciderat mortuum resuscitauit.	LIIII. Ubi postquam cessauit tumultus uocatis paulus discipulis ualedixit et profectus est et de adulescente nomine eutycho qui de tertio cenaculo cecidit deorsum.	
	LV. Cum autem conuenisset paulus discipulos in asson adsumpto eo uenerunt mitilenem et mittens ephesum uocauit maiores natu ecclesiae et monens allocutus est eos et contestatus.	XLVIIII. Uerba pauli ad seniores efesiorum de tribulatione quam in iherusalem erat passurus et quomodo exortaberit eos et quia argentum et aurum nullius desideraberit et quomodo in collum illius procumberent.
LIIII. Ubi paulus per nauigium circuiens VIIII ciuitates uenit in domum philippi euangelistae cui erant filiae ·IIII· prophetantes.	LVI. Cum autem factum esset ut nauigaremus abstracti ab eis recto cursu uenimus choum.	
LV. Ubi prophetauit agabus paulo quod in hierusalem persecutionem a iudaeis pateretur pro christo.	LVII. Ubi agabus propheta a iudaea ueniens caesaream tulit zonam pauli et alligans sibi pedes et manus dixit haec dicit spiritus sanctus.	L. De filippo et filiabus (+ eius *cor.*) profetizantibus et de agabo profetizante et de zona pauli.
LVI. Ubi paulus hierusalem ascendit deinde hierosolymam ad fratres.	LVIII. Post dies autem istos praeparati ascendebamus hierusalem.	LI. Paulus iherosolimam uenit et persuasus ab apostolis purificat se.

Notae ad codd. BFΘK *etc.* LIIII. **ubi** + paulus U. uocatus *c*; *om. Uat.* 4221. **paulus**: *om. hic* U; apostolis Θ. **discipulis**: + *rasura* K *qui et om.* **ualedixit**. **ualedixit et**: ualedicens U. *ad* **et de** *inc. cap.* LV *in codd. aliquos apud Thom.* et *sec. om.* K. adulisc. S, adolesc. RU *c Thom. Sab.*, adolisc. BK. *om.* **nomine** U. euticho R, euthico Θ, eyticho U, euticio *c Sab.* tercio RS *c.* caenaculo ΘU, coen. *Thom. Sab.* decidit *Sab.*

LV. **cum** (quum Θ) **autem**: ubi cum R. **conuenisset**: inuenisset *c codd. ap. Thom.*, *Sab.*; uenisset Θ *codd. ap. Thom.* discipulus Θ*. ason *Sab.* > in asson discipuli R. assumpto BKRU *c*, assumto *Sab.*, asumpto S. **eo uenerunt**: conuenerunt *cod. S. Petri.* mitilenen BU, mitilene *Sab.*, militenem S*, militenen R. **uocauit**: conuenerunt *codd. ap. Thom.* **natu** *partim in ras.* Θ. aecclesiae R. **monens** *partim in ras.* Θ. alloquutus Θ, adlocutus F. **et contestatus**: constanter *c.*

LVI. qum R, quum Θ. essaet R. abtracti F. **recto . . . choum** (choom Θ, choeum B): *om.* KR *c.*

LVII. agapus SU; agag *Uat.* 4221. iudea R *c.* uenit R. cesaream U *c.* > manus et pedes B. **sanctus** + uiro cuius est zona haec S. *om.* **tulit . . . sanctus** KR *c Sab.*; *om.* **et alligans . . . sanctus** *codd. ap. Thom.*

LVIII. **post . . . istos** (istas *Sab.*): ubi post hos dies R. preparati BKR *c.* ascendimus *Uat.* 4221; ascendebant *Sab.*

V	M. *Bamb.* A. I. 7, *Met.* 7.	G
XLVI. Demetrius argentarius Ephesiorum ciuitatem pro defensione Dianae conturbat.	XLVIII. De demetrio argentario qui et artis causa et idoli dianae culturae non modicam paulo inquietudinem concitauit.	XXXVIIII. Demetrius argentarius ciues concitat propter dianam (-mam*).
XLVII. Paulus iter faciens in Syriam, uenit Troadam; ubi adoliscentem cadendo mortuum, orando resuscitat.	XLVIIII. De spiritu sancto qui quo iter apostolus faceret imperauit et de adolescente euthyco.	XL. Paulus resuscitat euthicum qui per fenestra corruerat.
XLVIII. Idem ex ordine Miletum ueniens, Maiores natu Ephesiorum alloquitur, se exemplum uirtutis eis praebuisse contestans.	L. De instantia operis coepti passionum scilicet et de lupis grauibus et quid fuerit ex sermonibus domini iesu paulus suis manibus operatus.	
XLIX. Idem Tyrum ex ordine, Caesareamque peruenit, ubi Agabo prophetante, uincula sibi futura intrepidus audit.	LI. De itinere nauigii et de passionibus pauli futuris agabus propheta praedixit.	XLI. Nauigationes appostolorum.
L. Idem ueniens Hierosolymam, Iacobo et Senioribus per ordinem sua gesta replicat; atque ob declinandum Iudaeorum scandalum, mane Templum purificatus ingreditur.	LII. De falsis fratribus qui apostolum in hypocrisi christum praedicare suadebant et de apostolorum salubribus statutis.	XLII. Ascendentibus apostolis hierosolymis iacobus per singula exponit eis.
	LIII. De insecutione iudaeo-	XLIII. Paulum in templo

Notae ad codd. M *etc.* XLVIII (XLVI *Met.*). **et artis** *periit in* M. diane *Bamb.*; diuinae M. culturam *Bamb.*; -re M* (*sed corr.*); -ra *Met.* **modicam** *periit in* M. iniquiet. *Bamb.*

XLVIIII (XLVIII *in* M, XLVII *Met.*). **quo** : qua M *Bamb.* **de** *sec. om. Bamb.* ádul. *Met.* eutheco *Bamb.*, euthyce M.

L (XLVIIII *in* M, XLVIII *Met.*). cepti *Bamb.* **ex ser** *perierunt in* M. operatur *Bamb.*

LI (L *in* M, XLVIIII *Met.*). **de** *sec. om. Bamb. Met.* **futuris** *paene periit in* M. **agabus proph.** *om.* M; prophetia *Bamb.* *om.* **praedixit** M *Bamb.*

LII (LI *in* M, L *Met.*). **apostolum** : apostolatum *Bamb. Met.* **praedicare** (pre. *Met.*) **suadebant** : predicabant suadendo *Bamb.* **de** *sec. om. Bamb. Met.* **apostolorum** : apostolum M. **salubr. stat.** *partim periit in* M.

LIII (LII *in* M, LI *Met.*). insecutionibus *Bamb. Met.* iude. M *Bamb.*

A	BFΘKRSU*c*; *codd. Uat.* 4221, *S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomasium*; *cod. Corb.* 2 *apud Sabatier.*	CT
LVII. Ubi paulus purificans se intrauit templum et iudaei iniecerunt in eum manus et exposuit illis paulus quomodo uocasset eum dominus christus et baptizasset eum annanias.	LVIIII. Ubi paulus adsumptis uiris postera die purificatus cum illis intrauit in templum.	LII. Paulum iudei de templo traunt et tribunus eum ligatum in castra induci (indici*) iubet ubi paulus gesta sua et quomodo uocatus sit refert.
LVIII. Ubi quaerebant iudaei occidere paulum et dixit se ciuem romanum esse.	LX. Ubi dicit uiri fratres et patres audite quam ad uos nunc reddo rationem.	LIII. Paulus tribuno flagellatus ciuem romanum se dicit et percussus principi maledicit ac se fariseum esse proclamans de sua religione dicit.
	LXI. Ubi de anania loquitur et de his qui ei acciderunt.	
LVIIII. Ubi paulus maledixit annaniam principem eo quod percusserit maxillam eius et insidias iudaeorum ut paulum occiderent.	LXII. Ubi princeps sacerdotum ananias praecepit adstantibus sibi percutere os pauli reddentis pro se rationem.	
	LXIII. Ubi quidam ex iudaeis deuouerunt se dicentes neque manducaturos neque bibituros donec paulum occiderent.	LIIII. Paulum dominus nocte confirmat et coniurationem iudeorum filius sororis eius tribuno prodit.
LX. Et ubi claudius lysias scripsit felici praesidi caesarea et commendat ei paulum.	LXIIII. Ubi tribunus dimisit adulescentem praecipiens ei ne cui loqueretur.	
LXI. Ubi milites fecerunt praeceptum duxerunt paulum caesaream.	LXV. Ubi milites secundum praeceptum sibi adsumentes paulum duxerunt per noctem in antipatridem.	LV. A tribuno milites cum litteris ordinati paulum ad felicem presidem in cesaream nocte perducunt.

Notae ad codd. BFΘK *etc.* LVIIII. assumptis KRU *c Thom.* *om.* **cum illis** S. **intrauit in templum** (-plo S): *om.* K *c Sab.*
LX. dicitur S, dixit *Sab.*; loquitur R; + paulus iudeis R. *om.* **uiri** S. **nunc**: nec K. racionem RS.
LXI. *om.* **de** *pr.* S. annania BΘ^{1}KS. **his** *cum* ΘU *Thom.*, eis *c*; ea BFKRS *Sab.* **ei acciderunt**: ei acciderant R *c*; *om.* ei *cod. S. Pauli*; > acciderunt (-rant*) illi S; *deinde* + dicit *Thom.*
LXII. annanias BΘ^{1}KS. precepit BKRS *c.* astantibus R *c*, asst. U. redentis S, reddentes Θ, reddente *Thom.* racionem S. *om.* **sibi . . . rationem** K *c Sab.*; *om.* **reddentis . . . rationem** R *codd. ap. Thom.*
LXIII. **ex**: de *c Thom.* iudeis R *c.* > de iud. quidam *Thom.* **neque** *pr.*; non R. bibeturos R. *om.* **neque bibituros . . . occiderent** K *c Sab.*
LXIIII. adolescentem RU *c Thom. Sab.*, adulisc. BS*, adolisc. K. precipiens BKRS *c.*
LXV. **secundum**: sede S. preceptum BKS *c.* assumentes BKU *c Thom. Sab.*, asumentes S. **duxerunt** *in ras.* Θ; dixerunt *c.* **antipatridem** *scripsimus ut infra Act.* xxiii. 31, *cf.* antipatridē B, -den Θ, -de R, anthipatridem *Thom.*: antipatridam FU, antepatridam S, antipetridam *Uat.* 4221. *om.* **per noc. in antip.** K *c Sab.*

V	M. *Bamb.* A. I. 7, *Met.* 7.	G
LI. Orantem in Templo Paulum Iudaei foras extrahunt: quem superueniens Tribunus, morti quidem eripit, sed uinculis stringit.	rum quam simultatis causa sustinuit grauiorem.	plebs conpraehaendet (*partim in ras. scr.*).
LII. Allocutus populum Paulus, et de sua caelesti uocatione referens, morte ab eo dignus adiudicatur: quem torqueri iubens Tribunus, ubi Romanum audit, dimittit.	LIIII. De cultura ueteris legis et reuelatione dominica.	XLIIII. Tribunus cum centuriones et milites adpraehensum paulum alligant catenis et ex permissu tribuni loquitur.
		XLV. Paulus in castris flagellatur (-tus *cor.*) ducitur in populo.
LIII. Reductus in Concilium Paulus, Pontificem se iniuste iudicantem redarguit: et pugnantibus pro eo Pharisaeis, a Tribuno in castra reducitur, ac Diuina per noctem uisione confirmatur.	LV. De reuelatione et resurrectione dominica . et quod apostolus militari potentia uixit.	
LIV. Deuouent se Iudaei occidere Paulum: quod animaduertens Tribunus, per noctem eum Caesaream ad Felicem mittit Praesidem.	LVI. De quadraginta iudaeorum insidiis et quod armatorum manibus uixit apostolus caesaream emigratus.	XLVI. Quedam deuouerunt ut nihil gustarent donec paulus occideretur.
		XLVII. Epistula lisiae ad felicem de paulo paulus (-los*) a festo interrogatur et festus agrippae regi suggeret omnia.

Notae ad codd. M *etc.* LIII. **quam**: qui *Bamb.* simulatis *Bamb.* grauioraem M*, -re *Bamb. Met.*
LIIII (LIII M, LII *Met.*). *om* **et** *Met.* **dominica** *partim euanuit in* M.
LV (LIIII M, LIII *Met.*). **et** *sec. om.* M. potentie *Bamb.* **uixit** M: eruitur (ruitus *Bamb.*) de manibus iudaeorum (iude. *Bamb. ut semper*) *Bamb. Met.*
LVI (LV M, LIIII *Met.*). **armatorum** *partim periit in* M. uexit *Bamb.* cesariam *Bamb.* **emigratus**: *forsan* ⊦ est M*.

A	BFΘKRSU*c*; *codd. Uat.* 4221, *S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomasium*; *cod. Corb.* 2 *apud Sabatier.*	CT
LXII. Ubi post ·V· dies ascendit annanias princeps ut accusarent paulum caesari (*sequitur ras. unius lit.*) felici.	LXVI. Ubi ananias princeps sacerdotum post quinque dies cum senioribus quibusdam et tertullo oratore aduersus paulum caesaream descenderunt.	LVI. Uerba tertulli aput felicem contra paulum cum senioribus iudeorum si uere sponsio (*lege* siue responsio) pauli oblecta purgantis.
	LXVII. Ubi praesidi paulus loquitur.	
LXIII. Ubi felix caesar distulit accusationes illorum.	LXVIII. Ubi felix sciens de uia distulit qui et successorem festum accepit.	LVII. Felicis festus succedit aput quem paulus cesarem appellat (app *eras.*).
LXIIII. Item ubi festus agrippae regi rationem de paulo reddit eo quod a iudaeis accusaretur.	LXVIIII. Ubi agrippa rex et bernice caesaream descenderunt ad salutandum festum.	LVIII. Festus agrippe regi de paulo refert et paulus agrippe rei geste ordinem pandit et audit insanis paule.
LXV. Agrippa rex ait paulo loquere pro te et paulus dicit rationem.	LXX. Ubi paulus extenta manu coepit rationem reddere regi agrippae.	
LXVI. Ubi festus ait insanis paule.	LXXI. Ubi haec loquente et rationem reddente festus magna uoce dicit insanis paule.	
LXVII. Ubi datus est paulus cuidam centurioni nomine iulio in custodiam qui et nauigauit cum eo.	LXXII. Ubi nauem hadrumetinam ascendunt.	LVIIII. Paulus a festo directus ad italiam nauigat.

Notae ad codd. BFΘK *etc.* LXVI. annanias BΘ^1KS. **quinque**: v F *c*. **senioribus**: seni K; + accusauit paulum *codd. ap. Thom.* cesaream RU. **descenderunt**: discripserunt Θ (*ut udtur*). *om.* **cum senioribus. . . descenderunt** *c*; *om.* **quibusdam . . . descenderunt** K *codd. ap. Thom., Sab.*

LXVII. presidi BKR *c*, preside S. > paulus praesidi U.

LXVIII. filex S. **de**: di Θ. **uiā** *cum* KR *c Thom. Sab.*: ui FSU, uī B; *erasum* Θ; *deinde* + et S, + iudeos R. detulit S. **et**: ut Θ.

LXVIIII. *om.* **ubi** Θ. agripa R. benice R, berenice *c*, beronice Θ. cesaream BS *c*. **festum** *in ras.* K. *om.* **ad salutandum festum** B.

LXX. extensa *codd. ap. Thom.* caepit R *c*, cepit S. racionem RS *et* LXXI. redde S. agripe R, agrippa *Sab.* > agrippae regi S.

LXXI. hec RS *c*; + eo *Orat.* B. 6. redente S. *om.* **magna** Θ. **dicit**: dixit R *c Thom. Sab.*; dicens S^1; *om.* S*. paulae B. *om.* **insanis paule** K *c Sab.*

LXXII. **hadrumetinam** BS, adr. KU *c Thom.*, adrom. ΘR; harumentinam F, adrumetianam *Sab.* ascen S* (+ dunt *cor.*).

V	M. *Bamb.* A. I. 7, *Met.* 7.	G
LV. Accusans Paulum Tertullus rethor apud Praesidem Felicem, ad primum ipsius responsum falsa perorasse conuincitur: nec tamen ipse absoluitur, sed usque ad Praesidatum Festi in Caesarea retinetur.	LVII. De conflictu pauli ac iudaeorum et de sectis quod hereses appellantur.	
LVI. Uenienti Hierosolymam Festo Iudaei contra Paulum suggerunt; sed et in Caesarea grauissimis eum quaestionibus affligentes, cogunt appellare Caesarem.	LVIII. De paulo quod nisi caesarem appellasset iudaeorum esset uoluntati iudicis praeuaricatione donatus.	
LVII. Festus Agryppae Regi de Paulo et prius secreto, et post in Concilio refert.	LVIIII. De paulo quod multarum fuerit litterarum . et quemadmodum sit in urbe roma ad caesarem destinatus.	
LVIII. Paulus, Agryppa permittente, pro se rationem reddit; atque omnium iudicio innocens esse decernitur.		
LIX. Traditur Paulus Centurioni Iulio ducendus in Italiam: et ubi Cretam peruentum est, quaerentibus nautis diuertere Foenicem ad hyemandum, oborta tempestas caeca relidit eos in altum.	LX. De discrimine nauigii et barbarorum humanitate.	XLVIIII. Paulus per nauigium ad italiam mittitur quod appellasset augustum.

Notae ad codd. M *etc.* LVII (LVI M, LV *Met.*). **de sectis** : *partim periit in* M; defectus *Bamb.* appellentur *Met.*

LVIII (LVII M, LVI *Met.*). *om. cap. Bamb.* apell. M. iude. M. iudiciis M. preuaric. *Met.*

LVIIII (LVIII M *Bamb.*, LVII *Met.*). **litterarum** + inbutus *Met.* cesarem M *Bamb.* distinatus *Met.*; *om.* M.

LX (LVIIII M *Bamb.*, LVIII *Met.*). **nauigii** : naufragii *Bamb.* (naufraugii) *Met.*

A

LXVIII. De afflictione pauli et centurionis qui cum eo erat ieiunantes in nauigio.

LXIX. Ubi paulus uiperam de igne manum pendentem protraxit et barbari putabant eum homicidam esse et ubi patrem publi febribus sanauit.

LXX. Ubi paulus iterum nauigans per alexandriam uenit roma ubi mansit adductum.

Θε̄ω χαρ̄c

BFΘKRSU*c*; *codd. Uat.* 4221, *S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomasium*; *cod. Corb.* 2 *apud Sabatier.*

LXXIII. Ubi nauigantes in hadria rogat paulus ut cibum sumerent et uipera a calore inuasit manum eius.

LXXIIII. Ubi post menses tres in nauem alexandrinam quae in insula hiemauerat nauigauerunt.

CT

LX. De tempestate que sequuta est et quomodo angelus adstitit paulo et de fractione panis in naui.

LXI. De naufragio et de uipera in insula mileto ubi paulus patrem publii a febribus liberabit.

LXII. Paulus romam uenit in qua christum predicat biennio toto.

Subscr. finit T; *nihil habet* C.

Notae ad codd. BFΘK *etc.* LXXIII. adria BΘSU *Thom. Sab.*; alexandria *c.* rogabat *Sab.*; rogant *c.* paulum *c.* summerent R; sumeret ΘK *c codd. Pauli et Petri.* **calore** + ignis S. **eius**: pauli S. *om.* **et uipera . . . eius** KR *c Sab.*

LXXIIII. naue *Sab.* alexandrenam S. que R. *om.* **in** *sec.* BΘ. insulam KS. **hiemauerat**: *ras.* 3 *litt. inter* u *et* e S; hyemauerat *Thom.* nauigarunt FU.

Subscr. expliciunt capitula BFΘKS *c Thom. Sab.*; expliciunt capitulationes U; expliciunt hactuum apostolorum capitulae R.

V

LX. Desperantes socios Paulus Angelico solatur oraculo: qui ad praedictum illius, quarta decima die perditis rebus omnibus, euadunt cuncti ad terram.

LXI. Paulus in Melite inuadentem se uiperam iactat in focum: ac patrem Principis insulae a febribus et disenteria saluat.

LXII. Idem, hyeme transacta, Syracusas cum suis, ac Puteolis peruenit: quique ubi Romam ingreditur, cum custodiente se milite manere permittitur.

LXIII. Idem, conuocatis ad se primis Iudaeorum, cur sit adductus edocet: et statuto die pluribus ad se uenientibus de fide Iesu exponit; manensque biennio in suo conducto, omnibus ad se intrantibus regnum Dei praedicat.

Subscr. expliciunt capitula.

M. *Bamb.* A. I. 7, *Met.* 7.

LXI. De morsu serpentis et de patre publi febribus liberato et aduentu pauli puteolos.

LXII. De his quae in urbe roma sunt acta.

Subscr. expliciunt capitula.

G

L. De panis fractione in naui post tempestate.

LI. Paulus sarmenta colligens uipera manum eius . momordit.

LII. Paulus publi (*in ras. scr.*) patrem curauit a febre.

LIII. Pauli nauigatio in silicia (*sic*) deinde puteolos (-lus) inde in italia et romae.

Subscr. finiunt capitula.

Notae ad codd. M *etc.* LXI (LX M *Bamb.*, LVIIII *Met.*). publii *Bamb.*, buplii M. puteolus *Met.* LXII (LXI M *Bamb.*, LX *Met.*) que *Bamb.*

ELENCHUS CODICUM NOSTRORUM IN ACTIBUS APOSTOLORUM

1. A. Cod. *Amiatinus* s. VII ex. uel VIII in. = A Euang. (uide uol. I, p. xi).
2. B. Cod. *Bambergensis* A. i. 5 s. IX (uide I, p. 674); contulit H. J. W.
3. C. Cod. *Cauensis* s. forsan IX = C Euang. (cf. I, p. xi); contulit J. S.
4. D. Cod. *Armachanus* s. IX in. = D Euang. (cf. I, p. xi); exscripsit G. M. Youngman; ediderunt J. Gwynn et J. H. Bernard, Dubl. 1902.
5. F. Cod. *Fuldensis* s. VI = F Euang. (cf. I, p. xii).
6. G. Cod. *Sangermanensis* s. IX = G et g_1, Euang. (cf. I, p. xii); contulit J. S.

(In *Hubertiano*, H Euang., desunt Actus.)

7. Θ. Cod. *Theodulfianus* s. IX = Θ Euang. (cf. I, p. xii); contulit H. J. W.
8. I. Cod. *Vallicellanus* B. 25, s. IX in. (u. Blanchini *Euang. Quadr.* II, *p.* DXCIX b); contulit nostri gratia uir doct. Attilio Profumo.
9. K. Cod. *Karolinus* s. IX = K Euang. (cf. I, p. xii); contulit H. J. W.
10. M. Cod. *Monacensis* Lat. 6230 s. IX–X (u. supra p. 5); contulit H. J. W.
11. O. Cod. *Oxoniensis* (Bodleianus 3418 = Seld. 30) s. VII–VIII; contulit J. S.
12. R. Cod. *Parisinus* (Par. Lat. 6[4] = *Bible de Rosas*) s. X (u. Berger, *Hist. de la Vulg.* p. 24 etc.); contulit H. J. W.
13. S. Cod. *Sangallensis* Lat. 2 s. VIII; contulit H. J. W.
14. T. Cod. *Toletanus* s. VIII = T Euang. (cf. I, p. xiii et Berger, p. 14); contulit J. S.
15. U. Cod. *Ulmensis* (Mus. Br. add. 11852) s. IX (u. Berger, *Hist. de la Vulg.* p. 390); contulit H. J. W.
16. V. Cod. *Vallicellanus* B. 6, s. IX = V Euang. (cf. I, p. xiv); contulit J. S.
17. W. Cod. *Sarisburiensis* s. XIII = W Euang. (cf. I, p. xiv); contulit H. J. W.
18. *c*. *Colbertinus* s. XIII = *c* Euang. (cf. I, p. xxxi, et Scrivener-Miller *Introd.* II, pp. 45, 74); liber Actuum manu recentiori scriptus est; contulit H. J. W.
19. *d*. Cod. *Bezae* = *d* Euang. (cf. I, p. xxxi).
20. *dem*. *Demidouianus* s. XIII; edidit C. F. Matthaei in Nouo Testamento suo, tom. ix, Rigae 1782; = *demid* Tischendorfii.
21. *e*. *Laudianus* (Bodl. Laud. 35, olim F. 82) s. VI; ed. Tischendorf *Mon. sacra ined.* t. ix, Lips. 1870.
22. g_2. Fragmentum *Mediolanense* s. X–XI; ed. A. M. Ceriani *Mon. sacr. et prof.* I, ii, p. 127, Mediol. 1865.
23. *gig*. *Gigas* Holmiensis s. XIII; ed. J. Belsheim, Christianiae 1878; editionem cum ipso codice contulit et correxit nostri gratia uir doct. H. Karlsson.
24. *h*. *Floriacensis* (Par. lat. 6400 G, foll. 113–130) s. VI–VII; ed. S. Berger (*Le Palimpsest de Fleury*) Parisiis 1889; = *reg* Tischendorfii.
25. *m*. Lectiones e libro *de diuinis Scripturis siue Speculum* = *m* Euang. (cf. I, p. xxxii).
26. *p*. *Perpinianus* (Par. lat. 321) s. XIII. Actus partim ueteris Latinae, partim uersionis Hieronymianae; quae uetera sunt, sc. i. 1–xiii. 5, *et* xxviii. 16–31 ed. S. Berger (*Notices et extraits des MSS. etc.*, t. xxxv) Parisiis 1895; reliqua contulit H. J. W.
27. *s*. Fragmenta palimpsesta *Bobiensia* (nunc Uindobonensia Lat. 16) s. VI; ediderunt Tischendorf 1847, Belsheim 1886, et H. J. White (*Old Lat. Bibl. Texts* iv) Oxon. 1897.
28. *t*. Lectiones e libro qui dicitur *Liber Comicus siue Lectionarius Missae quo utebatur Ecclesia Toletana*; ed. G. Morin (*Anecdota Maredsolana* I).

De siglis *cor. uat.*, *cod. caraf.*, 𝔊𝔋𝔖𝔈 *vg. Bentl.*, *Tisch.*, *W. H. etc.* uide uol. I, p. xxviii.

Praeterea subinde citauimus: *arg.* = Comes s. VIII ex. (Par. lat. 9451); *alb.* = Comes ab Albino emendatus s. IX (Par. lat. 9452); *lux.* = Lectionarium Luxouiense (Par. lat. 9427); *sang.* 133 = citationes ex tractatu *anonymi de prophetis et prophetiis* (cod. sangall. 133; uide *Miscellanea Cassinese* 1897, par. II, p. 17); *tepl.* = codex *Teplensis* (ed. Monac. 1881–1884), *w.* = *Wernigerodensis* s. xv (uide Blass *Acta Apost. . . . . sec. formam quae uidetur Romanam*, p. xxv etc.).

ACTUS APOSTOLORUM.

Actus Apostolorum in his codicibus sine lacuna exstant:—ABCDFGΘKRSTUVW *c dem. gig. p ; gig. inter ueteres numerandus est, c dem. p mixti sunt. In ceteris* (IMO *d e*) *lacunae sunt, viz.*:—I v. 3–24; xi. 13–xiii. 46; M xxvii. 23–39; xxviii. 8–23; O xiv. 27–xv. 32; *d* viii. 20–x. 4; xx. 31–xxi. 2; xxi. 7–10; xxii. 2–10; xxii. 20 *ad fin.*; *e* xxvi. 29–xxviii. 26. *Ueteres g_2 h s t pauca tantum continent, viz.*:—g_2 vi. 8–vii. 2; vii. 51–viii. 4; *h* iii. 2–iv. 18; v. 23–vii. 2; vii. 42–viii. 2; ix. 4–23; xiv. 5–23; xvii. 34–xviii. 19; xxiii. 8–24; xxvi. 20–xxvii. 13; *s* xxiii. 15–23; xxiv. 6, 8, 13–xxv. 2; xxv. 23–xxvi. 2; xxvi. 22–24, 26–xxvii. 32; xxviii. 4–9, 16–31; *t* i. 1–11; 15–26; ii. 1–21; 22–41; 42–47; iv. 32–v. 11; v. 12–16; vi. 1–vii. 2; vii. 51–viii. 4; viii. 14–25; 26–40; ix. 1–22; 32–42; x. 25–43; xiii. 26–39. *Itaque in hoc libro codices Hieronymiani et ueteres uiginti octo nobis praesto sunt; lectiones enim ex ueteribus perpetuo citauimus, iis tantum omissis quae ad meram orthographiam spectant. Ordo stichorum ut in Euangeliis ex codice Amiatino est.*

De textu occidentali uel Romano qui dicitur in hoc libro maxime conferendi sunt J. R. Harris 'A Study of Codex Bezae' Cantabr. 1891, *P. Corssen 'Der Cyprianische Text der Acta Apostolorum' Berolini* 1892, *F. Blass 'Acta Apostolorum siue Lucae ad Theophilum liber alter' Gotting.* 1895, *idem 'Acta Apostolorum etc. secundum formam quae uidetur Romanam' Lips.* 1896, *W. M. Ramsay 'St. Paul the traveller and the Roman citizen' Lond.* 1895, *et F. C. Burkitt 'The Old-Latin and the Itala' Cantabr.* 1896.

Notandum est in primo capitulo et secundo huius libri praesto nobis esse praeter codices ueteres latinos etiam lectiones ex codicibus ab Augustino citatis. In actis enim contra Felicem Manichaeum (i. 4) *integrum hoc capitulum et sequentis partem priorem, uersus sc.* 1–12, *profert ex codice ueteri quem in manibus habebat; in libro contra Epistulam Fundamenti, et in Epistula de unitate Ecclesiae* (27) *etiam multa adhibentur; et alibi. In notulis nostris Fel.* = *acta contra Felicem; Fund.* = *liber contra Ep. Fundamenti; unit.* = *Ep. de unitate Ecclesiae.*

Inscr. actus apostolorum G𝔖ℭ, acta apostolorum 𝔗𝔓: incipit actus (hactuum C) apostolorum CΘ *d p*; incipit liber actuum (hactuum R, actus V) apostolorum A (*ante capitula*) BKRSTUV *c dem.*; incipit ipsa epistula (*i.e. praefatio ad Theophilum*) F; *nihil habent hoc loco* ADIMOW *e gig.*

I. [1] Primum quidem sermonem
feci de omnibus o theophile
quae coepit iesus facere et docere
[2] usque in diem qua praecipiens apostolis per spiritum sanctum
quos elegit adsumtus est

I. 1. *Priora uerba litteris uncialibus uel rubris scripta habent* AΘ (primum ... theofile) B (primum ... feci) U (primum ... sermonem) KV (primum quidem).

feci: fecimus *Aug.* (*Fund. cod. opt.*). **theophile** *codd. plur. et vg.*: theofile DGΘIO *d*, theufile C, teufile T *t*, teophile K *c p*. **quae** (qua *in ras.* A; que MO): de quibus T. caepit DR, cepit A* (+o *cor.*) OSW, ceperat *t*, incoauit *d*. ihesus *e*; +signa C.

2. husque C. **in**: +eundem T, +eadem C, +eum *d*. **qua**: quo *e gig. t; de codice d et patribus uide infra.* precipiens BDKMRSW; praecepit *gig. t*. apostholis C; +suis D. **apost. per spiritum** *partim in ras.* M. **sanctum**: + predicare euangelium O (+regni) *gig. lux. t, et* > predicare aeuanguelium per spiritum sanctum D. helegit C; elegerat *gig.* **adsumtus** *cum* ACTV: adsumptus FGΘIO *Tisch.*, assumptus BDKMRSUW *vg.* **est**: *in ras.* K; *om. dem. om.* **ads. est** *gig.* t^* (+t^2). *Ita habet uersum d cum* D^{gr}; usque in eum diem quem susceptus est quo praecepit apostolis per spm̄ sanctum quos elegit et praecepit praedicare euangelium *d*, αχρι ησ ημερασ ανελημφθη εντειλαμενοσ τοισ αποστολοισ δια π̅ν̅σ αγιου ουσ εξελεξατο και εκελευσε κηρυσσειν το ευαγγελιον D *syr. harcl. mg.* (*cf. et pesh.*); *et Aug.* in (*om. Fund.*) die qua (quo *Fel.*) apostolos

3 quibus et praebuit se ipsum
uiuum post passionem suam
in multis argumentis
per dies quadraginta
apparens eis et loquens
de regno dei
4 et conuescens praecepit eis
ab hierosolymis ne discederent
sed expectarent promissionem patris
quam audistis per os meum
5 quia iohannes quidem baptizauit aqua
uos autem baptizabimini
spiritu sancto
non post multos hos dies.

---

elegit per sp. sa. et praecepit (*om.* et praec. *Uig. semel*; quibus constituit *semel*) praedicare euangelium *Aug.* (*Fel.*, *Fund.*) *Uigil.* (*Uarim. bis*); usque in diem quo apostolos elegit per spiritum sanctum mandans iussit (eis *sine* iussit *unit.*) praedicare euang. *Aug.* (*unit.*; *de consensu* iv. 8); *item coniungit* διὰ πνεύματος ἁγίου *cum* ἐξελέξατο *Cyr.* (*nest.* 106; *cf. act.* 76 *de Nestorio*) *sed libere citat.*

3. **quibus** *erasum* K. **et** *pr.*: etiam *gig. lux.* p t Uig.*; *om. Aug.* (*Fel.*, *Fund.*). **praebuit** (pre. CDKORS) = παρέστησεν: praesentiam *d*; exhibuit *gig. t Uig.*; manifestauit *Ambr.* (*luc. l.* x. 182) *Aug.* (*unit.*). semet D *t*. *om.* **ipsum** *d Ambr. Aug.* (*Fel.*, *Fund.*). **uiuum**: unum *lapsu* D; uiuere *Ambr.* **post passionem suam** (*om.* **suam** *Aug. Fel.*, *Fund.*): postquam passus est *d*. **argumentis** (-tiis D) = τεκμηρίοις: ostensionibus G^{rec}; signis *Aug.* (*unit.*); *om.* M* (+M^{1}). **per** (post *d*) **dies quadraginta** (XL DFU) **apparens** (parens F^{2} *ut udtur*) **eis** = δι' ἡμερῶν τεσσεράκοντα (τεσσ. ημ. *sine* δι D) ὀπτανόμενος αὐτοῖς: dierum uisus est (*om. Fel.*) eis per (*om. Fel.*) dies quadraginta *Aug.* (*Fel.*, *Fund.*); apparens eis (his *Ambr.*) *tantum* (*sine* per d. qu.) *Ambr. Uig.* **loquens** (λέγων): dicens *e*; docens *gig. lux. t Aug.* (*Fel.*, *Fund.*) *Uig.*; narrans *d*; disputans *Ambr. Aug.* (*unit.*); *deinde* + eis *ut udtur* U*, + ea quae sunt *d*.

4. **conuescens** *codd. vg.* e^{2} p^{2} = συναλιζόμενος ℵABCE *etc. sensu antiquitus cognito, i. e.* κοινωνῶν ἁλῶν, κοινωνῶν τραπέζης, *cf.* (*Clem.*) *Hom.* xiii. 4 τραπέζης ἐθνῶν οὐκ ἀπολαύομεν . . . πλὴν . . . βαπτίσαντες αὐτοὺς . . . τότε αὐτοῖς συναλιζόμεθα, *Iren.* (*p.* 199 *Mass.*) '*ut nec cum ethnicis* conuesci *uellet*'; *hunc sensum agnoscunt et Chrys.*, *Oecum.*, *Theophyl.*, *Hieron.*, *et uersiones syr. pesh.*, *harcl.* (salem sumens) *cop. arm. aeth.*, *cod. tepl.* (enczamt essent); *uide Bukentop 'Lux de luce' p.* 283; *uerti poterat hic* 'inter cenandum.' *Alio sensu sumitur* συναλιζόμενος *pro* συνών, συναχθείς (*cf. Etymolog.* ξυναλιζόμενοι: συναθροιζόμενοι ἢ συνεσθίοντες; *Hesych.* συναλιζόμενος: συναλισθείς, συναχθείς, συναθροισθείς; *Glossar. alberti* συναλιζόμενος: συναθροιζόμενος καὶ συνὼν αὐτοῖς; *apud Tisch.*), *et ita uertunt uers. arabica* cumque se collegisset cum eis, *et Erasmus* congregans, *Beza* conueniens; *sed indiget pronomine sequenti, unde inuertunt* συναλιζόμενος αὐτοῖς παρήγγειλεν ACE. *Solus* D* *legit* συναλισκομενοσ (-γομενοσ *cor.*) μετ αυτων παρηνγειλεν αυτοισ, *et* simul conuiuens cum eis praecepit eis *d*: cum conuersaretur *e* gig. lux. p** (*ut udtur*) *t Aug.* (*unit.*), quomodo conuersatus est (sit *Fund.*) *Aug.* (*Fel.*, *Fund.*) = συναυλιζόμενος 1. 4. 27. 31. 36*. 40 *etc.*; *deinde* + cum illis *e gig. lux. p* t*, + cum eis *d Aug.* (*unit.*), + cum illis et *Aug.* (*Fel.*, *Fund.*), *cf. gr.* ACE *et* D *supra*. precepit MORS, precipit D, praeceperit *Aug.* (*Fund.*). *om.* **eis** *e* (*sed uide supra*). *om.* **ab** G* (+*rec.*). hierosolimis IM, hieru. BDRS, ihero. T, iero. W, iherosolymis C, ierosolymis *vg.*; iherusalem *t*. >ne ab hier. DΘ *gig. p* t*. discenderent D, discerent B; sciderent *e**. **ne disced.**: non discedere *d Rebapt.* 2. >ne disc. ab hier. *Aug.* (*Fel.*, *Fund.*, *unit.*). set R. **expectarent** (exsp. KV) = περιμένειν, *cf.* expectare *d* O (-rent *ut udtur* O*) *Rebapt.*: sustinerent *Aug.* (*Fel.*, *Fund.*); + illam *Rebapt.* promissum *e* gig. p* t*; pollicitationem *d Aug.* (*Fel.*, *Fund.*). **patris**: eius *Aug.* (*unit.*). **quam audistis** *sine addit.* ABFG*KS*V*d* (*non* D^{gr}) e^{c} *lux. Rebapt. cum gr. plur. et* quod audistis *e**, *cf.* >quod a me audistis *gig. t** (*uide infra*): + inquit CD (> inquit aud.) G^{rec}IMORS^{cor}TUW (*sed* inquid CIORST) *vg. c dem.* p^{c} *Aug.* (*Fel.*, *Fund.*, *unit.*) *Hil.* (*uide infra*) *Bentl.*, *cf.* > per os inquit meum Θ t^{rec}, > quod a me audistis inquit *p** (*ut udtur*) *Gaud.* (*Serm.* 8); + φησιν *post* ηκουσατε D. **per os** (hos CT) **meum** *codd. et vg.* = δια του στοματοσ μου D, *et* de ore meo *d Hil.*, ex ore meo *Aug.* (*Fel.*, *Fund.*, *unit.*): a me *e* (*om.* a *e**) *gig. p* t** (*uide supra*) *Rebapt. Gaud. cum gr. plur.* ἠκούσατέ μου. > expectate inquit prom. pa. quam audistis de ore meo *Hil. Trin.* 8 (964).

5. **quia**: quod *e*, quoniam *Hil. Aug.* (*Fel.*, *Fund.*). iohannis DIOS, ioannes 𝔖ℭ. *om.* **quidem** *Hil.* babtitzauit D, baptizabit T; + in D. **baptizabimini** (babt. DT, babtizabini C) *codd. plur. et vg. Rebapt. Hil.* (*codd.*), *Aug.* (*unit.*) = βαπτισθήσεσθε, *cf.* tinguemini *e p** (*ut udtur*) *Hil.* (*codd.*) *Uict. Af.* (3. 279), *Bed.* (*retr. in Act.*, '*in quibusdam codd.*'), *et* incipietis baptizari *Aug.* (*Fel.*, *Fund.*): baptizamini AG* (*ut udtur*) K *d Gaud.*; *deinde* + in F *e alb. arg. Ambr.* (*spir.* i. 3) *Rebapt.* 19 (*non autem* 2). > spiritu (spō *d*) sancto bapt. (*uel* ting.) *d gig. p* t Hil. Uict. Aug.* (*Ep.* 265, *Fund.*, *unit. etc.*), *Uig. Max. Taur.* 30, *cum* D^{gr} εν πν. αγ. βαπτ., *sed* βαπτ. ἐν πν. ἁγ. ℵ^{c}ACE *min.*, ἐν πν. βαπτ. ἁγ. ℵ*B 61. *De uariantibus lectionibus hoc loco disserit Aug.* (*Ep.* 265)

6 Igitur qui conuenerunt interrogabant eum dicentes
domine si in tempore hoc restitues regnum israhel?
7 dixit autem eis
non est uestrum nosse tempora uel momenta
quae pater posuit in sua potestate
8 sed accipietis uirtutem superuenientis spiritus sancti in uos
et eritis mihi testes in hierusalem
et in omni iudaea et samaria
et usque ad ultimum terrae.

---

ubi reddit uos autem spiritu sancto baptizabimini *deinde addit 'aliqui autem codices habent* uos autem spiritu sancto incipietis baptizari; *sed siue dicatur* baptizabimini *siue dicatur* incipietis baptizari *ad rem nihil interest. Nam in quibuscumque codicibus inuenitur* baptizabitis *aut* incipietis baptizare *mendosi sunt*; *qui ex graecis facillime conuincuntur.'* **sancto**: + quem et (*om. lux. Aug. litt. Petil., Max., Paul.*) accepturi (recepturi *Aug. litt. Petil.*) estis CT *gig. lux.* t Hil.* (accipietis) *Aug.* (*Fel., Fund., unit., litt. Petil.* 2. 76, *et Crescon.* 2. 17), *Uig. Max., Paulinus Aquil.* (*ap. Alcuin. Ep.* 68 *ed. Jaffé*); + et eum accipere habetis *d*; *et* + και ο μελλεται λαμβανειν D. **post**: potest *lapsu d.* multus G* (-tos *rec.*). **hos dies**: istos d. *Aug.* (*Fel.*), > d. istos *Aug.* (*Fund.*), d. hos *Aug.* (*litt. Petil., Crescon.*); *deinde* + usque ad pentecosten *d Aug.* (*Fel., Fund., litt. Petil., Crescon.*) *sah. cum* D^gr.

6. **igitur**: hii ig. C, hi ergo *d gig. p*; ad illi *e*, at illi quidem *Aug.* (*unit.*); illi ergo *Aug.* (*Fel.*); illi quidem *Aug.* (*Fund.*); *gr.* οἱ μὲν οὖν. **qui conuenerunt** AD (-ierunt) OV *et forsan* G*Θ*, *cf.* q. conuenerant BCFG^cΘ^cIKMRSTUW *vg. Tisch. c dem. gig. p t*: cum conuenissent *d*, cum uenissent *Aug.* (*Fund.*); conuenientes *e Aug.* (*Fel., unit.*); *gr.* (οἱ μὲν οὖν) συνελθόντες. **in tempore** (-rae Θ) **hoc** (ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ): > in hoc tem. ΘT *gig. t Aug.* (*Fel.*), > hoc in tem. *Aug.* (*Fund.*). **restitues**: restituens *cor. uat.*; restituere *d* et forsan p**; *uoluit* restituis *Bentl. cum gr.* ἀποκαθιστάνεις; praesentabis *Aug.* (*Fel.*), repraesentaberis *Aug.* (*Fund.*), praesentaberis *Aug.* (*tr.* 10 *in* 1 *Ioh. et alibi*); *deinde* + et quando *Aug.* (*Fund., et alibi*). **israhel** (srahel *ut semper* C *t*, hisrael D, istrahel *d e*, israel *vg.*) = τῷ Ἰσραήλ *uide ad Ioh.* i. 31 *et cf. Bed.* (*retr.*) '*non* huius israel *sed* huic israel *et sicut in gr. manifestum est ubi* τῷ Ἰσρ. *et non* τοῦ Ἰσρ. *scriptum est.*'

7. **dixit autem eis** (εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς ℵA *min.*): et ait ad illos *gig. p t*, et dixit ad eos *d et* και ειπ. πρ. αυτουσ D; quibus respondens dixit *Aug.* (*unit.*), ad ille respondens dixit eis *e et* ο δε αποκριθεισ ειπεν αυτοισ E *aeth. utr.*; ille autem dixit *Aug.* (*Fel., Fund.*) *et* ο δε ειπεν C (*sed* + προς αυτους). > uestrum est *e cum gr.* **nosse**: scire *d Hil.* (*trin.* 9) *Ambr.* (*luc. l.* viii. 34, *fid. l.* v. 17) *Aug.* (*unit.*). **uel**: ut *d* (*sed post* tempora; *forsan pro* aut). **uel momenta**: et annos *Ambr.* (*bis*). que W. possuit D. **non est uestrum . . . momenta quae**: nemo potest cognoscere tempus quod *Aug.* (*Fel., Fund.*) *et saepius citans plerumque omittit* **uel momenta**; *etiam om.* **uel momenta** *Hil.* (*codd. omn. ut udtur*) *et Aug.* (*unit. cod.*); nemo potest cognoscere tempus aut tempora (momenta *cod.* W) quae *Cypr.* (*Test.* iii. 89); *Aug. ad Hesychium Salonitanum* (*Ep.* 197. 1) *citat* nemo potest cognoscere tempora quae, *deinde dicit 'graece legitur* χρόνους ἢ καιρούς. *nostri autem utrumque hoc uerbum* tempora *appellant'*; *respondit Hesych.* (*Ep.* 198. 2) '*in antiquissimis libris ecclesiarum non ita scriptum est* nemo potest *sed scriptum est* non est uestrum nosse tempora uel momenta quae' *etc.*; *rursus respondit Aug.* (*Ep.* 199. 4), *uide Sabatier ad loc. et Corssen 'der Cypr. text der Acta Apost.' p.* 8.

8. set R. accipientis *e**. **uirtutem** *in ras.* B. **superuenientis** (superuen *in ras.* B) **spiritus sancti** (*uoluit* > sancti spir. *Bentl.*) **in uos** (uobis *lux.*) *codd. vg. c dem. lux. p et Iren.* (*Mass. p.* 174, *codd. aliq.*) = ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς; *item* > spiritus sa. superuenientis in uos R: *melius fuisset ut in uerss. aeth. et anglic.* (1611 *et* 1881) superueniente (adueniente *Uict.*) sancto spiritu (> sp. sa. *Hil., Uict.*) in uos *e Hil.* (*trin.* 8) *Uict.*, superueniente in (super *Uig.*) uos sp. sancto *gig., Uig.* (*trin.* 12 = *Ath. lat.* i. 782), cum superuenerit santus spiritus super uos *d*; superuenientem in uos spiritus sancti *t et* > spiritus sancti superuenientem in uos *Aug.* (*Fel., Fund., unit.*); *uersum saepissime citant Ambr. et Aug. et uariant inter* superuenientem (aduen. *fere semper Ambr.*, uen. *semel*) spiritum sanctum in uos, superuenientem (aduen.) in uos spiritus sancti, superueniente (aduen.) in uos spiritu sancto, *et* aduenientis in uos spiritus sancti; *uide Sabatier ad loc.* **mihi** = μοι 1. 13. 31. 61 *al. omn. ut udtur*: mei *d et* μου ℵABCD *aeth.* (mihi testes mei) *et uers. anglic.* (1881) 'my witnesses.' **in** *sec.*: ad quae *d* (εν τε D); apud *Aug.* (*Fel., Fund.*). **ierusalem** *vg.*, iheru. C; hierosolymam *Aug.* (*Fel.*). **in** *tert. om. d et gr.* AC*D *min.* (*Bentl.*). **omni**: tota *Aug.* (*Fel., Fund., unit.*). iudea ORW, iudia D; iudaeae *d*. **et** *tert.* + in omni D. **et** *quart.*: *om. gig. t*; + ad K. husque C. **ad**: in *Aug.* (*Fel., Fund., unit.*). **ultimum** (hult. C; extremum *t*) **terrae** (-re RW): totam terram *Aug.* (*Fel., Fund., unit.*); *item saepius citat Aug.*, in omni (tota, totam) iudaea (-am) et (in) samaria (-am) et usque

9 Et cum haec dixisset
uidentibus illis eleuatus est
et nubes suscepit eum
ab oculis eorum
10 cumque intuerentur in caelum euntem
illum
ecce duo uiri adstiterunt iuxta
illos in uestibus albis
11 qui et dixerunt
uiri galilaei quid statis aspicientes in
caelum?
hic iesus qui adsumtus est
a uobis in caelum
sic ueniet quemadmodum
uidistis eum euntem
in caelum
12 tunc reuersi sunt hierosolymam
a monte qui uocatur olíueti
qui est iuxta hierusalem
sabbati habens iter
13 et cum introissent in cenacu-
lum ascenderunt ubi

---

in fines terrae, in totam iudaeam et sam. et usque in totam terram (ad terminos terrae), *cf. Auct. de prom.* (*col.* 182); *et* in omni iudaea et sam. usque in fines terrae *Ambr.* (*sp.* i. 7), in iudaea et in sam. et usque ad ultimum terrae *Hesych. ap. Aug.* (*Ep.* 198. 2), in tota iud. et sam. et usque in extremum terrae *Aug. ad Hesych.* (*Ep.* 199. 49); *uide Sabatier et Corssen.*

9. **et** *ad init. om. Aug.* (*Fel., unit.* 29). qum R, quum CΘ. hec SW. > haec cum *Aug.* (*unit.* 29). diceret *Aug.* (*Fel.*); *inc.* his dictis *Aug. saepe* (*Ep.* 199, *in Ps.* 49, *contra Gaud.* 1, *et de unit.* 28). **uidentibus illis** (ipsis *e*) : *om. d cum* D^gr *et Aug. semper* (*exc. unit.* 29). elebatus T, aeleu. C. **est** + in caelum O^re_c nubis BIO*, nubs CDTV *e t.* susepit T, suscipit D. hab hoc. C. ipsorum *e Uict.* > nubes susc. eum et leuatus est ab oc. eorum *d et* D^gr *fere cum sah.*, > n. susc. eum et sublatus est ab eis *Aug.* (*Fel., Ep.* 199; *cf. in Ps.* 49, *et contra Gaud.*); n. susc. eum et sublatus est a discentibus *Auct. de prom.* (*col.* 182); eleuatus est et n. susc. eum et uiderunt eum euntem in caelum *Aug.* (*unit.* 28; *sed* 29 = *uulg.*).

10. quumque Θ (*non* C); et ut *d*, et quomodo *Aug.* (*Fel.*) *Auct. de prom.*; et cum *e gig. Aug.* (*unit.*); cum *p** (*ut udtur*). **intuerentur** (ἀτενίζοντες ἦσαν) : intenderent *e gig. p** (*ut uidetur*) *Bed.* (*retr.*); aspicientes erant *d*; contemplantes erant *Aug.* (*Fel.*) *Prom.* celum ISW; caelo *d.* **euntem illum** (*contra graecum et sensum*) *codd. plur. vg. c p Uict.* (> euntem illum caelum *sine* in) : eunte illo C G^c (*et* + ita in grē *cor.*) T *e gig. t Bed.* (*retr.* '*in graeco ita habetur*'), abeunte eo *d*, *et gr.* πορευομένου αὐτοῦ, *cf.* > cum iret in cael. *Aug.* (*Fel.*) *Prom.*; *deinde* + et *d e* (*Bentl.*) *cum gr. om.* **ecce** *Prom.* **duo** : II D. > uiri duo *d e* (*Bentl.*). adsteterunt DKSV, astit. W *vg.*, as||stit. U; steterunt *t*; adsistebant *d*; astabant *Aug.* (*Fel.*). **iuxta illos** (illum G*) : illis *gig. Aug.* (*Fel., unit.*), eis *d e Prom.* **uestibus** (*om. Prom.*) **albis** (almis R*) = ἐσθήσεσι λευκαῖς ℵABC 27. 29. 61. 81 : ueste alba *e gig. Aug.* (*Fel.*), ueste candida *d Aug.* (*unit.*) *et* ἐσθῆτι λευκῇ C^3DE 1. 13. 31 *al. pler.*

11. qu^iet A. *om.* **et** D *Aug.* (*Fel.*). **dixerunt** + ad eos *Aug.* (*Fel.*). galilei CDRUW, gallilei O. **quid** : qui *d t*; + hic D. haspicientes C; respicientes T *Aug.* (*Fel., unit., sed alibi* aspic.); intuentes *Auct. de prom.*; *gr.* βλέποντες ℵ*BE 13. 27. 61 *al.*, ἐμβλέποντες ℵ^cACD *al. plur.* **in caelum** (cel. *semper* STW) : *om. sec.* CI* (+ *cor.*) T *d gig. t* Aug.* (*serm.* 277), *Uig., Auit. Uienn.* (*ep.* 3), *Prom. et gr.* D 33**; in caelo *tert.* V*. **hic** : iste *d Aug.* (*Fel., unit.*). **iesus** : *in ras.* G; ih̄s *e*^c (*in ras. longa*). **adsumtus** (ἀναλημφθείς) ACTV, *et* adsumptus FGΘIMO *Tisch.*, ass. BDKRSUW *vg.* : receptus *e gig. p**, acceptus *Aug.* (*serm.* 277), ablatus *Orient. Episc. ep. ad Symmach.* (*apud Sabatier*). > in cael. a uobis *Aug.* (*Fel.*). **sic** + enim *d.* ueniaet O. **quemadmodum** : quomodo *Aug.* (*serm.* 277, *et tr.* 40 *in Ioh.*), sicut *Orient. Episc. ep.* uidetis *e**; + euntem D* (*sed exp.*). **eum** : illum *e Priscillianus* (*ed. Schepps p.* 37); *om. Orient. Episc. ep.* > eum uid. *Prom.*

12. **reuersi** : regressi *e* gig. p.* **sunt** : + apostoli M *cum gr.* C^3 13. 40. 117 *al.*; + in DI* *e p Aug.* (*unit.*). **hierosolymam** (iero. *vg.*, ihero. C, hieru. BO, hierosolimam RU, hierusolimam DMS, iherosolimam T, ierosolimam W; hierosolyma *e*) *cum gr.* E ιεροσολυμα : hierusalem G (usalem *in ras.*) *d gig. p Aug.* (*unit.*) *Bentl., et* ἱερουσαλήμ *gr. plur.* **a** (ha C) **monte** : ad montem R^2. uocatr S*; dicitur *e* gig. p.* olibeti T; elaeon *Aug.* (*Fel., unit.*). **hierusalem** (*etiam* ΙΛΗΜ E) *codd. plur. et vg.* (ieru. W *vg.*, iheru. CT) *cum gr.* : hierosolymam *Aug.* (*Fel., unit.*). sabbathi ? ; sabato *p**. abens R. > iter habens G.

13. **et** *ad init. om.* D* (+ *mg.*). qum T, quum Θ. **introissent** : issent *in ras.* G, introiissent D, -yssent C, -isse^nt I; intrassent *gig.* **in cenaculum** (cenn. D*, caen. BGΘIKMUV *Tisch.*, coen. *vg.*) **ascenderunt** (-debant U) *codd. plur. vg. et e dem. p* cor. uat.* = εἰς τὸ ὑπερῷον ἀνέβησαν ABC (*et* et*^3) 61 *et Bed. diserte* (*retr.*) '*nam et in graeco ita positus est ordo uerborum* et cum introissent in caenaculum ascenderunt,' *distinctio ambigua est sed* FV *vg. p* **introissent in cenaculum, ascenderunt** : *contra* > ascenderunt in caen. CT, *et* ascenderunt in superiora *d e gig. Aug.* (*Fel.,*

manebant
petrus et iohannes
iacobus et andreas
philippus et thomas
bartholomeus et mattheus
iacobus alphei et simon zelotes
et iudas iacobi
14 hi omnes erant perseuerantes unanimiter in oratione
cum mulieribus
et maria matre iesu et fratribus eius.
15 Et in diebus illis exsurgens petrus
in medio fratrum dixit
erat autem turba hominum
simul fere centum uiginti
16 uiri fratres oportet impleri
scripturam quam praedixit
spiritus sanctus per os dauid
de iuda qui fuit dux eorum
qui conprehenderunt iesum
17 quia connumeratus erat in nobis
et sortitus est sortem

---

unit.), *et* ἀνέβ. εἰς τὸ ὑπερῷον ℵ[c] (*om.* ἀνέβ. ℵ*) DE *al. pler. sah. cop. syr. utr.*; *ambas lectiones coniungunt* in caenaculum, ascenderunt in superiora G[reg]Θ *p*[2] *tepl.*; ὑπερῷον *quater tantum occurrit in N.T., sc. hic et* ix. 37. 39, xx. 8. *Uertitur semper ab Hieronymo* cenaculum *cum gig. t*; *uetus lectio erat* superiora *ut* ix. 37 *p*, ix. 39 *e p*, xx. 8 *d* (*def. enim in cap.* ix.). hubi C, + tunc *gig. p**. **manebant** (ἦσαν καταμένοντες) *codd. plur.* 𝔓𝔖ℭ, erant manentes *Bed.*: manebat FG* (*corr.* G[2]) TU𝔖; habitabant *Aug.* (*Fel.*), erant habitantes *e*, erant inhab. *Aug.* (*unit.*), erant commorantes *d*. **petrus** + etiam *e*, *et gr.* ὅ τε Π. iohannis DS *d*, ioannes 𝔖ℭ; *gr.* Ἰωάννης, *sed* Ιωανης BD; + et 𝔖 *e gig.* (*cf.* D *infra*) *cum gr.* (*exc.* D[gr]). handreas C, andrias D. > petr. et iacobus et ioh. et andr. D, > petr. etiam et andr. et iac. et ioh. *e cum* E[gr], *et Bed.* (*retr.*) '*in graeco ita se habet ordo nominum* petr. et andr. et iac. et ioh. et simon zel. et iud. iac.'; *sed ipse antea scripserat* 'petr. et ioh. et andr. et iac.' philyppus C, filippus DT. **thomas** + et D. bartholomaeus K *vg. Tisch.* **mattheus** BCFΘKV; matheus ADGIMORSTU W, matthaeus *vg. Tisch.*; + et DΘ. **alphei** BCDFΘIKRUVW: alfei AGMOT, alfaei S (i *eras.*), alphaei *vg.*; *deinde om.* **et** AI* *d cum* D[gr]. symon CIW. zelotis DG*SV.

14. hii CDIORSW; *om.* G* *Cypr.* (*dom. or.* 8 *codd. plur.*); et *Cypr.* (*unit.* 25; *sed om. cod.* G) *Aug.* (*Fel.*). *om.* **omnes** *gig.* perseuerant G*; instantes *gig. p**; asseruientes *Aug.* (*unit.*). > erant pers. omnes *Cypr.* (*bis*) *Aug.* (*Fel.*). hunanimiter C, unian. DGI*S*; unanimes *d e p** *Cypr.* (*bis*) *Aug.* (*Fel., unit.*); uno animo *gig. om.* **in** *e gig. p** *Aug.* (*unit.*). horatione C, oracione RS; orationi *e gig. Aug.* (*unit.*); orationem I*; orationibus *Aug.* (*Fel.*); orantes *p**. **cum mulieribus** (σὺν γυναιξίν) *omnes*: + et filiis *d cum* D[gr]. **matre**: quae fuit mater *e gig. Aug.* (*unit.*), quae fuerat m. *Cypr.* (*bis*) *Aug.* (*Fel.*), quae erat m. *p**; mater *tantum* I. ihesu *e*; *uoluit* eius *cor. uat.** **et** *sec.* + cum *e et gr.* BC[3]E *al. pler.* **eius**: ipsius *e*.

15. **et in diebus illis** (his *gig.*) *cum* BDFG ΘOSU *dem. gig. Aug.* (*Fel.*) *Bentl. et gr. plur.* καὶ ἐν ταῖς ἡμ. ταύταις *cf.* in diebus autem illis *e*, in illis uero di. *p*[2], in his autem di. *Aug.* (*unit.*) *et* ἐν δὲ τ. ἡμ. τ. DE: in di. illis (*sine* **et**) ACIKMR TVW *vg. c d* (his) *p** (> illis di.) *t non gr.* exurgens CIOW *vg.*; surgens U *e gig. t Aug.* (*unit.*); cum surrexisset *d*; surrexit *Cypr.* (*Ep.* 67. 4); exurrexit *Aug.* (*Fel.*). **fratrum** (τῶν ἀδελφῶν ℵABC* *min.*): discipulorum *d e gig. p t Aug.* (*unit.*), discentium *Cypr. Aug.* (*Fel.*) *et* τῶν μαθητῶν C[3]DE I. 31. 61 *etc.*; *deinde* + et G *Aug.* (*Fel.*). **dixit** *om. t Cypr.* **erat . . . simul**: > pariter quae erat cum his turba hominum *t*. erant *e*; fuit *Cypr. Aug.* (*Fel.*). **autem** (δὲ CD[2] 16, *sed* τε *plur.*): enim R *et* γαρ D*; praeterea *d**. **turba**: multitudo *d*. **hominum** (ανδρων E) *codd. longe plur. et* F[c] (hominem G* *ut udtur*) *vg. c dem. gig. p t*, uirorum *e*: nominum F* G[2] *cor. uat.* ('*grecus*') *Bentl. et* ὀνομάτων *gr. plur.*; omnium U *cf. t ad u.* 24, nonomnium *d*; *om. Cypr.* **simul** (ἐπὶ τὸ αὐτό): *om. gig. p** *Aug.* (*unit.*); pariter *t* (*cf.* ii. 44); in uno *Cypr.* (*cf.* ii. 1, iv. 26, *et* in id ipsum ii. 47), *et* > in uno hominum *Aug.* (*Fel.*). **fere**: quasi *d e Aug.* (*Fel.*), circiter *Aug.* (*unit.*). **centum uiginti**: uiginti *in mg.* G; CXX DS, centum XX UW; + uiri T *d*.

16. + *ad init.* et aperiens os suum dixit *t*. **oportet** (hop. C) = δει D*: oportebat *e Iren.* (*Mass. p.* 193, *cod.* F *et edd.*) *et gr. rell.* inpleri CFO, implere I *t*; adinpleri *Aug.* (*Fel.*). scribturam G, scriptura C, scribtura F; + hanc D *d e p t Iren. et* > scr. impl. hanc *gig.*; + istam *Aug.* (*Fel.*); + ταύτην *gr.* C[3]DE I *al. plur.* predixit BDKMORSW; dixit *p*. > sanctus spiritus D. **per os** (hos C; *om.* G*): ore *Iren. Aug.* (*Fel.*); *deinde* + sancti *Aug.* (*Fel.*). **fuit**: factus est *d Iren.* **dux**: deductor *Aug.* (*Fel.*). illorum *Aug.* (*Fel.*); hiis *d Iren.* **conprehenderunt** *codd. et vg.* (compre. KW *vg. Tisch.*, comprae. FU, conprae. CGΘI): adpraehenderunt *d Iren.* ihesum *e*.

17. **quia** (ὅτι) A[c]BFGΘIKORSV *e lux.* (*Bentl.*), *et* quoniam *Iren. Aug.* (*Fel.*): qui A*CDMTW *vg. c d dem. gig. p t*, qui et U. **connumeratus** (connom. S) **erat** (est D) = κατηριθμημένος ἦν: adnumeratus erat (fuit *t Iren.*) *d t Iren. Aug.*

ministerii huius
18 et hic quidem possedit agrum
de mercede iniquitatis
et suspensus crepuit medius
et diffusa sunt omnia
uiscera eius
19 et notum factum est omnibus
habitantibus hierusalem ita ut appellaretur ager ille
lingua eorum acheldemach
hoc est ager sanguinis
20 scriptum est enim in libro
psalmorum
fiat commoratio eorum deserta
et non sit qui habitet in ea
et episcopatum eius
accipiat alius
21 oportet ergo ex his uiris
qui nobiscum congregati sunt
in omni tempore quo intrauit et exiuit
inter nos
dominus iesus
22 incipiens a baptismate iohannis usque
in diem qua adsumtus est a nobis

(*Fel.*); connumerabatur *gig.* **in nobis** (uobis B): inter nos *d e gig. t Iren. Aug.* (*Fel.*). *om.* **et sortitus . . . psalmorum** (*u.* 20) *Iren.* **et**: qui *Aug.* (*Fel.*) *Ambrst.* (81) *et gr.* D* (*non d*). sort. erat *t*, sort. fuit *d*, sort. fuerat T; habuit *Aug.* (*Fel.*). sorte S. **ministerii** (-ium *d*) = διακονίας: apostolatus G^{c}. > huius min. *Aug.* (*Fel.*).

18. **et hic quidem** (οὗτος μὲν οὖν): hic itaque CT *gig. p* (et hic itaque), hic igitur *e t Aug.* (*Fel.*), hic ergo *d*. **possedit** (ἐκτήσατο): possidebat I; adquisiuit CT (qui *sup. lin.*) *e gig. p t*. **agrum** (χωρίον): praedium *d*. **de**: ex *d*. mercide S*. **iniquitatis** (τῆς ἀδικίας): iniustitiae *d Aug.* (*Fel.*); + suae M *d t Aug.* (*Fel.*) *cum gr.* D. **suspensus** *codd. vg. c dem.* p^{2} *t tepl.* (ufgehangen) *Erasm. contra graecum et uersiones*: pronus factus (πρηνὴς γενόμενος) *d e* p^{*}, in faciem prostratus *gig. Ambr.*, praecipitatus *Beza*; *ambas lectiones coniungit Aug.* (*Fel.*) collum sibi alligauit et deiectus in faciem. **crepuit** (crepauit *d* p^{*}) = ἐλάκησεν: diruptus est *Aug.* (*Fel.*). difusa B, defussa D; effusa *d p t Aug.* (*Fel.*).

19. **et** (καί ℵ^{c}ABCE *al. pler.*): itaque *gig.*; quod *t*, quod et *Aug.* (*Fel.*) = ὃ καί ℵ*D (*non d*) 18. cognitum *Aug.* (*Fel.*). **est** *pr. in ras.* G. **habitantibus**: *om.* S*; inhabitantibus *gig.*, qui inhabitant *d*, qui inhabitabant *Aug.* (*Fel.*); *deinde* + in CDI*S^{c}T. iherus. C, ierus. W *vg*; hierosolymam *Aug.* (*Fel.*). apellaretur R, appelleretur M; appelletur D; uocaretur *e gig. p Aug.* (*Fel.*), uocetur *d*. **ager ille**: praedium illud *d*. lingua ipsorum *d*, *et* > ipsorum lingua *e Aug.* (*Fel.*). **acheldemach** (*uide ad Mt.* xxvii. 8) *cum* BCDI (achael.) MRSUVW *c dem. gig. lux. Bentl.*: acheldemac AFKO, achel demac *p*, aceldemac *t*, aceldemach T *d* (*duobus uerbis*), acheldamach Θ, aceldamac *e*; acheldema G, hacel-dema *vg.* (-dama ℭ); *graeci* ἀχελδαμάχ ℵA 40. 61, ακελδαμαχ B, ακελδαιμαχ D, ακελδαμακ E, ακελδαμα C *al. pler.* **hoc**: id *Aug.* (*Fel.*). agger C; praedium *d*. sanginis *ut udtur* S* (sanguiinis S^{c}).

20. scribtum FG. *om.* **in** *pr.* D. **commoratio** (ἔπαυλις) *cum* BCF^{c}GKR (-cio) S*TUW *vg. c dem.* p^{2} *cor. uat.* (‘*grecus, antiqui*’) *et ita uertit Hieron. in Psalt.* ‘*ex Hebr.*’, *Ps.* LXVIII. 26, *cf.* commemoratio DF*Θ *lux.*, *et* gedenkung *tepl.*: habitatio AIMOS^{c}V *Tisch. d gig.* p^{*} *t Iren.* (*Mass. p.* 193) *et Ps.* LXVIII (LXIX). 26 *in Psalt. Rom. et Gall.*; ager *e*, uilla *Aug.* (*Fel.*). **eorum** (αὐτῶν 31*. 34. 43. 61 *syr. harcl. mg. etc.*) *cum* BFIKR*VW *vg. c* d^{*} (*non* D^{gr}) *t cor. uat. mg.* (‘eorum *non* eius’) *et Psalt. Rom*, *Gall.*, *et Hieron.* ‘*ex Hebr.*’: eius (αὐτοῦ *plur.*) ACDGΘMOR^{1}STU *Tisch.* d^{c} *dem. lux. p Iren. Aug.* (*Fel.*) *cor. uat.** (‘eius *gr.*, *ant.*, *alii* eorum’) *cod. caraf. Bentl.*, illius *e gig.* diserta D; desertus *e*. **habitet** *cum* BCD(-tat)IKORSTW *dem. p et Hieron. in Psalt.* ‘*ex Hebr.*’: inhabitet AFGΘMUV *vg. Tisch. c d e gig. t Iren. Aug.* (*Fel.*) *Bentl. et Psalt. Rom. et Gall.* in eo *e*. **eius**: illius *d e*. accipiet B; sumat *d*. **alius** (ἕτερος) BCFGIKMORSTU *c d dem. Iren.* (*Mass. p.* 144), *cf. Erasm. ad loc.* ‘alter, ἕτερος, *rectius erat* alius. *nam graeci frequenter usurpant* ἕτερος *pro* ἄλλος’: alter ADΘVW *vg. Tisch. e gig. lux. p t Iren.* (*p.* 193) *Aug.* (*Fel.*) *cor. uat.* (‘*gr.*, *ant.*’) *Bentl.*, *Hieron.* ‘*ex Hebr.*’ *et Psalt. Rom. et Gall. ad Ps.* CVIII (CIX). 8.

21. hoportet C. **ergo**: itaque *Aug.* (*Fel.*); + unum p^{2}. ex hiis W; eorum *d*. **uiris qui nobiscum congregati sunt** *codd. plur.*: > u. qui nob. sunt congr. BFKSUW *vg. Tisch.*, > u. qui nob. sunt conuersati R *c*; *uoluit* > u. qui congregati sunt nobiscum *Bentl.*; > u. qui conuenerunt nobiscum *gig. p Aug.* (*Fel.*), > qui conuen. nobis uiris cum *e*; > qui uenerunt nobiscum uirorum *d*; *gr.* τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν. **in** (*om. t*) **omni tempore** (-rae C): per omne tempus *gig. p*. **quo** (ᾧ ℵ*AB*D^{2} 61) *codd. et vg.* p^{c}, quod *t*: in quo *e*, per quod *gig.*, per quo p^{*}, ἐν ᾧ ℵ^{c}C^{c}E *al. pler.*; quoniam d^{*} *et* ωσ D*. intrabit T; introiuit S* (*corr.* S^{1}) *d Aug.* (*Fel.*). exibit T; excessit *Aug.* (*Fel.*). ad nos *d*; > super nos et excessit *Aug.* (*Fel.*). ihesus *e*; + christus *d Aug.* (*Fel.*) *et* D^{gr}.

22. ha C. babtismate D, baptismatae G; baptisma O; baptismo *e gig.* p^{*} *Aug.* (*Fel.*); *gr.* βαπτίσματος, *cf. uol.* I, *p.* 747. ioannis 𝔖ℭ;

testem resurrectionis eius
nobiscum fieri unum
ex istis
23 et statuerunt duos
ioseph qui uocabatur barsabbas
qui cognominatus est
iustus et matthiam
24 et orantes dixerunt
tu domine qui corda nosti omnium
ostende quem elegeris ex his
duobus unum
25 accipere locum ministerii
huius et apostolatus
de quo praeuaricatus est
iudas ut abiret in locum suum
26 et dederunt sortes eis
et cecidit sors super matthiam
et adnumeratus est cum
undecim apostolis.
II. 1 Et cum complerentur
dies pentecostes
erant omnes pariter

---

iohannen *d*. husque C. **in** + illum *Aug.* (*Fel.*). die F. **qua** (*cf.* vii. 8) : quo S *c d e gig. Aug.* (*Fel.*). **adsumtus** ACFTV, adsumptus DGΘIMO *Tisch.*, assumptus BKRSUW *vg. c* : receptus *gig. p*, sublatus *t* ; *gr.* ἀνελήμφθη, *cf. ad u.* 11. *om.* **est** *e*. resurreccionis RS. **nobiscum fieri** (esse *Aug. Fel.*) = σὺν ἡμῖν γενέσθαι ℵABCD *min.* : > fieri nobiscum *e gig. p cum gr.* E 1. 13 *al. pler.* **ex his** *e gig.* p^2 (iis p^*) ; istorum *d*. *om.* **ex istis** D, *om.* **unum ex istis** *Aug.* (*Fel.*); LXX *super* istis *scr.* G^c.

23. **et** *ad init.* + his dictis *e cum* E^{gr}, *cf. Bed.* (*retr.*) '*in graeco habetur plus* et his dictis stat. duos.' statuit *d gig. Aug.* (*Fel.*) *cum* D^{gr}. **duos** (·II· D) + uiros A* (*ut udtur sed eras.*) T^c *p*. hioseph D. **qui uocabatur** (τὸν καλούμενον) *codd. plur.* 𝔓𝔖ℭ *cor. uat.* c dem. e gig. p Aug.* (*Fel.*) : qui uocatur ADϛ *cor. uat. mg. Tisch.* ; qui dicitur T *t*, qui cognominatur *d*. **barsabbas** (Βαρσαββᾶν ℵABE *min.*, *post* τὸν καλούμενον) *cum* $G^{rec}KM^cR^*V$, *et* barsabas CM*W *vg. Tisch. c* p^2 *cor. uat.* (Βαρσαβᾶν C *al. plur.*), *item* barsabban FG*OU *e*, barsaban BIS, barsabba A : barnabas ΘT *d gig.* p^* *t*, barnabbas DR^1 *et* Βαρναβαν D^{gr} ; *sed cf. cor. uat.* '*hic non fuit* barnabas *apostolus sed ille infra.*' **cognominatus** (cogminatus K) **est** (*om. dem.*) = ἐπεκλήθη : uocatur *d* (*non* D^{gr}) ; et *tantum Aug.* (*Fel.*). **et** *sec. om.* p^*. **matthiam** GOV *e p*, matthian CFΘ (*gr.* μαθθίαν B*D, ματθίαν $ℵAB^3CE$ *rell.*) : mathiam AIMRϛ𝔖ℭ *gig.*, mathiā W𝔓 *c*, mathian BKSTU *t*, matheam D ; matthias *d* (*non* D^{gr}).

24. horantes C, cum orarent p^1 ; precatus (*et postea* dixit) *Aug.* (*Fel.*). *om.* **tu** *d et* D^{gr}. **qui corda nosti omnium** (hominum *t*, *cf.* U *ad u.* 15) = καρδιογνῶστα πάντων : > q. cor. omnium (homnium C) nosti CT *gig. p cor. uat. mg.*, > q. nosti cor. omn. D *m* ; cordis omnium intellector *Aug.* (*Fel.*). **ostende** (hos. CR) = ἀνάδειξον : designa *d* ; + nobis *m t*. **quem** + tu p^2. aelegeris C ; elegisti *d Aug.* (*Fel.*). hiis W ; *om.* I. **duobus** : ·II· D. > ex his duobus (*om.* unum) quem eleg. *Aug.* (*Fel.*), *cf.* ἐκ τούτων τ. δ. ἕνα ὃν ἐξελέξω *min. pauc. Distinguunt* ex his duobus, unum accipere KV𝔖 *d*.

25. ut accipiat *gig. p* ; ad suscipiendum *Aug.* (*Fel.*); sumere *d*. **locum** (τόπον ABC*D) : sortem *e et* κλῆρον $ℵC^3E$ *al. longe plur.* **ministerii huius** (> huius min. *Aug. Fel.*) = τῆς διακονίας ταύτης : huius huius S* *ut udtur, deinde* ministerii (*sine* huius) S^c. **apostolatus** (apostul. D, apostolatum *p*) = ἀποστολῆς : adnuntiationis *Aug.* (*Fel.*). **de** : a *d gig. p Aug.* (*Fel.*) ; *gr.* ἀφ' ℵABCD *min.*, ἐξ E 1. 40 *al.* qua *Aug.* (*Fel.*). **praeuaricatus** (pre. BDKMORS ; ca *sup. lin.* T) **est** (et *uel* ei I*) = παρέβη : transgressus est *d* (*om.* est) *p* ; excessit *Aug.* (*Fel.*). **ut** (et I) **abiret** (habiret R, abierunt *forsan* I* ; iret *gig. p t*) : abire *d*, ire *e*, ambulare *Aug.* (*Fel.*).

26. **eis** (is *in ras.* K) = αὐτοῖς $ℵABCD^2$ *min.* : eorum D *e gig.* p^* *t*, suas M *d Aug.* (*Fel.*) *et* αὐτῶν D*E 1. 31. 40 *al. plur.* caecidit C. **super** : in *p*. **matthiam** (*cf. u.* 23) GV *e Aug.* (*Fel.*), matthiā A^c, matthian CFΘ *d* : mathiam A*IMORTU*W *vg.* (mathiā A*Tϛ *c*) *c gig. p*, mathian B (h *sup. lin.*) KSU^1 *t*, matheam D. **adnumeratus** (ann. BKRSW *vg.*) **est** : connumeratus est *e*, dinum. est *d*, simul deputatus est *Aug.* (*Fel.*) ; *gr.* συνκατεψηφίσθη *plur.*, κατεψηφ. ℵ*, συνεψηφ. D^2, συψηφ. D*. **undecim** (hund. C ; XI DW) : XII *d cum* D^{gr}. apostholis C, apostolos *d* ; + duodecimus *Aug.* (*Fel.*).

II. 1. *ad init.* + et factum est in diebus illis *d et* D^{gr} ; + in temporibus illis *t*, + in illo (loco *codd. ap. Fel.*) tempore *Aug.* (*Fel.*, *Fund.*) ; *deinde om.* **et** *t Aug. cum* D^{gr} (*non autem d*). **cum** (quum Θ, qum R ; dum 𝔖 *gig. p t*) **complerentur** (conpl. BCFGIMORS, inpl. *d* ; *uoluit* compleretur *Bentl.*) = ἐν τῷ συνπληροῦσθαι : quo suppletus est *Aug.* (*Fel.*, *Fund.*) ; D^{gr} *habet* του συνπληρουσθαι. **dies** *plural. codd. et vg. contra gr.* τὴν ἡμέραν : dies *sing. Aug.* (*Fel.*, *Fund.*) *et ita uoluit Bentl.* ; *cf. et Auct. de prom.* (*col.* 182) die autem pentecostes. **pentecostes** (τῆς πεντηκοστῆς) *codd. plur.* (penth. C) *vg. c d dem. e gig. p Aug.* (*Fel.*, *Fund.*, *unit.*), *cf.* quinquagesimae *Uig.* (*trin. l.* 12 = *Ath. lat.* i. 781) : pentecosten A (*cf. capp. in Act. p.* 6) D (penti.) IM*S *lux. t*, *cf.* xx. 16, 1 *Cor.* xvi. 8, *sed Bed.* (*retr.*) '*male quidam codd. habent* pentecosten, *nam* pentecoste *nominatiuo casu quinquagesima*

in eodem loco
2 et factus est repente de
caelo sonus
tamquam aduenientis spiritus
uehementis
et repleuit totam domum
ubi erant sedentes
3 et apparuerunt illis dispertitae linguae
tamquam ignis
seditque supra singulos
eorum
4 et repleti sunt omnes spiritu sancto
et coeperunt loqui aliis
linguis
prout spiritus sanctus dabat eloqui
illis.
5 Erant autem in hierusalem
habitantes iudaei uiri religiosi ex

---

dicitur, pentecostes *gen.*, pentecosten *accus.*'; *Paulinus Aquil. uero* (*apud Alcuini epp., ed. Jaffé, pp.* 313, 316) *habet* 'de pentecosten.' fuerunt *gig. t Aug.* (*Fel., Fund.*) *Auct. de prom.* **omnes** : *om. e et gr.* ℵ*E 163; + discipuli UW p^2 *Auct. de prom., cor. uat.** '*grecus, antiqui*' (*non autem mg.*), *et* + apostoli p^* *t*; + οἱ ἀπόστολοι 31. 94. 95. 96. 106. 127 *al.* **pariter** (= ὁμοῦ ℵABC* 18. 61) *codd. et vg.*, *et* simul *d* (> sim. omn.) *e gig.* p^* *t Aug.* (*Fel., unit.*) *Uig.* (*Uarim.* 743): ὁμοθυμαδόν C^3E *al. pler.*; *ambas lectt. coniungunt* eadem animatione simul *Aug.* (*Fund.*) *Prom.* **in eodem loco** (locum S*, locu *cor.*) = ἐπὶ τὸ αὐτό: in uno *Aug.* (*Fel.*), in unum *d gig.* p^* *t Aug.* (*Fund., unit.*) *Uig.* (*trin., et Uarim.*) *Prom.*; > id in ipsum simul *e*.

2. **et** *ad init.*: + ειδου D^{gr} (*non d*). factum *d e t.* **repente** : subito *gig. Cypr.* (*Test.* iii. 101) *Aug.* (*Fel., Fund.*) *Uig.* (*trin. et Uarim.*) *Auct. de prom. al. plur.* *om.* **de** *d.* celo OSW. > de caelo subito *Auct. de Prom.* **sonus** (ἦχος): sonitus *Uig.* (*trin.* 12); echo *d.* > son. de caelo *lux. t Ambr. Uig.* **tamquam** (tanq. WΓ𝔓): quasi *Cypr. Aug.* (*Fel., Fund.*) *Auct. de prom.*; uelut *e Aug.* (*unit.*). **aduenientis** (decurrentis *Aug. unit.*, habentis *dem.*) **spiritus** (-tu I) **uehementis** (ueem. T, uechem. D; uiolentis *e*, ualidi *gig.*, ualidissimi *t*) = φερομένης πνοῆς βιαίας: ferretur flatus uehemens *Cypr. Aug.* (*Fel., Fund.*) *Auct. prom.*, ferretur uiolentus spiritus *d et* > φερ. βιαι. πν. D 3. 93. 95*; > ui magna ferr. spir. *Ambr.* (*luc. et de spir.*) *Uict. Afer* (*p.* 280); *patres uide apud Sabatier.* inpleuit *d e gig.* p^* *t Cypr. Aug.* (*Fel., Fund.*) *Auct. de prom.* **totam** (+ illam *Aug. Fel.*) **domum** (= ὅλον τὸν οἶκον): omnem domum *e* p^* *et* παντα τον οικον D; uniuersum locum *t*, totum locum illum *Cypr.*, totum illum locum *Aug.* (*Fund.*) *Auct. de prom.*, omnem locum *Uig.* (*Uarim.*) *sed* τόπον *in graecis non inuenitur. om.* **et repl. to. do.** *arg.* **ubi** (hubi C): in qua *gig. Aug.* (*Fel.*), in quo *t Cypr. Aug.* (*Fund.*) *Uig.* (*Uarim.*) *Prom.* **erant** (+ apostoli D) **sedentes** = ἦσαν καθήμενοι (καθεζόμενοι CD): sedebant p^* *t*; *deinde* + congregati *t.*

3. **apparuerunt** (aparuerunt O, apparunt S*) **illis** (eis *e*) = ὤφθησαν αὐτοῖς: uisae sunt eis (eius *d*; illis *Cypr., Aug. unit., Auct. de prom.*) *d Cypr.* (*Test.* iii. 101) *Aug.* (*Fel., Fund., unit.*) *Auct. de prom.* (*col.* 182) *Uig.* (*trin. et Uarim.*). **dispertitae** (-te MORW) **linguae** (-gue MRW) = διαμεριζόμεναι γλῶσσαι: diuisae lin. *e gig.* p^* *Uig.* (*bis*), *et* > lin. diu. *Cypr. Aug.* (*Fel., Fund.*) *Auct. de prom.*, diuidi linguae *d*, distributae lin. *Aug.* (*unit.*), dispersae lin. *Ambr.* (*in Ps.* 38, *et de spir.*) *Hieron.* (iv. 713 > lin. disp.). **tamquam** (tanq. WΓ𝔓 p^2; p^* *non liquet*): sicut *e*; quasi *Aug.* (*Fel., Fund.*) *Auct. de prom.*; uelut *Aug.* (*unit.*). **seditque** (ἐκάθισέν τε AC³D²E *al.*): sedit D; et sedit *d Hieron. Uig.* (*trin.*), et insedit *Auct. de prom.*, *et* καὶ ἐκάθισεν ℵB 15. 18. 61; qui et sed. *Uig.* (*Uarim.*), qui et insedit *Cypr. Aug.* (*Fel., Fund.*), *cf.* και εκαθισάν τε D; sedit autem *e*, consedit autem *Aug.* (*unit.*) *et* εκαθισεν δε C*; ἐκάθισαν ℵ*D^{*et2} *apud Latinos non redditur.* super I *d e Aug.* (*Fel., Fund., unit*); in *Cypr.* **singulos**: unumquemque *d* (unumquemquem) *e Cypr. Aug.* (*Fel., Fund., unit.*) *Auct. de prom. Uig.* (*bis*). illorum *Cypr. Aug.* (*Fund.*).

4. inpleti *d Cypr. Aug.* (*Fel., Fund.*). **omnes**: *om.* D *Uig.* (*Uarim.*): uniuersi *d.* caeperunt DR, cep. MSW. **aliis** (ἑτέραις) *cum* BCFGKORSU *arg.** *d dem. e gig. cor. uat.** *Leone* (*serm.* 73) *Bed.* (*retr.*) '*in graeco non habetur in hoc loco* uariis linguis *sed* aliis linguis,' *Bentl.*: uariis ADΘIMTVW *vg. Tisch. alb. c p t cor. uat. mg. Aug.* (*Fel., unit.*) *Ambr.* (*luc.*) *Uict. Afer*, *Uig.* (*trin.* 12) *Auct. de prom.*; *om. Aug. Fund. et alibi, uide Sabatier*; omnibus *Aug.* (v. 1103). **prout** (prohut C): sicut *d e*; quomodo *Aug.* (*Fel, Fund.*) *Ambr.* **sanctus** *codd. plur.* (*et* R?) *et vg. cum gr.* E: *om.* DR* *d t Aug.* (*Fel., Fund., unit., et alibi*) *Auct. de prom. cum gr. rell. et* (*Bentl.*). **eloqui** (loqui D *lux.*) **illis** (eis *d t*) = ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς ℵABC*D 61. 130, *cf.* pronuntiare illis *Aug.* (*unit.*): > eis eloqui C (ael.) T, eis nuntiare *e*, eis pronuntiare *Aug.* (*Fel., Fund.*) *Auct. de prom. et gr.* C^3 E *al. pler.*

5. iherus. C, ierus. W *vg.*; + *ras.* 1 *aut* 2 *litt.* B. > in ierus. erant (*om.* **autem**) *d et* D^{gr}; > hierosolymis autem fuerunt *Aug.* (*Fel., Fund.*). abitantes C; habitatores *Aug.* (*Fel.*); homines D; *om.* G. > inhabitantes in ierus. *Aug.* (*unit.*) *cum gr.* C *et syr. pesh. cop.* iudei DRW; *om.* O *cum gr.* ℵ. > iud. habitantes *e et* E^{gr}. **uiri**: homines *Aug.* (*Fel., Fund.*); *om.* T (*non* D). **religiosi** (releg. S, religiossi D; *in ras. scr.* B) = εὐλαβεῖς: timorati *d e t Hieron.* (iv. 162), metuentes *gig.*,

omni natione quae
sub caelo est
6 facta autem hac uoce conuenit
multitudo et mente confusa est
quoniam audiebat unusquisque
lingua sua illos loquentes
7 stupebant autem omnes
et mirabantur dicentes
nonne ecce omnes isti
qui loquuntur galilaei sunt?
8 et quomodo nos audiuimus
unusquisque lingua
nostra in qua nati sumus
9 parthi et medi et elamitae
et qui habitant mesopotamiam
et iudaeam et cappadociam
pontum et asiam 10 phrygiam
et pamphiliam

---

timentes dominum *Hil.* (*in ps.* 2); *om. Aug.* (*Fel., Fund.*); > timorati uiri *d et* D^gr. > iud. uiri relig. habitantes U*. **ex** : ab *d Hil.*; de *Hieron.*; *gr.* ἀπό. omni nacione RS; omni gente *d gig. t Aug.* (*unit.*) *Hil.*; uniuersis gentibus *Hieron.* que DI. celo SW. **est**: sunt CG*ΘIT *d e lux. Hieron.* (*Bentl.*), *gr. enim* παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν. > est (sunt *e*) sub c. D *e Aug.* (*Fel., Fund., unit.*).

6. **facta autem hac** (^h ac RT, haec C, ha||c G) **uoce** (*uoluit* > uoce hac *Bentl.*) = γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης: cum autem (cumque *d Aug.*) facta esset uox haec (> haec uox *Aug.*) *d e Aug.* (*unit.*), et cum haec uox (> u. hec *p**) facta fuisset (esset *p**) *p* t*, et cum f. esset uox *Aug.* (*Fel., Fund.*). **conuenit** (συνῆλθεν): congregata est *e*, collecta est *Aug.* (*Fel., Fund.*). **multitudo**: turba *Aug.* (*Fel., Fund.*). **et**: ac *Aug.* (*unit.*). **mente confusa** (-ssa D) **est** (= συνεχύθη) ι confusa est *e Aug.* (*Fund.*), confusa *Aug.* (*Fel.*); consaesae sunt *d*. **quoniam**: quia *d* (qui) *e Aug.* (*unit.*); και D^gr *pro* ὅτι. **audiebat** = ἤκουσεν ℵB 15. 37, ἤκουεν C 61: audiebant I *d e* (*Bentl.*), *et* ἤκουον ADEI *al. plu.*, ἤκουσαν 40. 96. hunnsquisque C; + eorum D *Aug.* (*unit.*). > sua lingua *e Aug.* (*unit.*); suo sermone et suis linguis *Aug.* (*Fel., Fund.*). loquentem *t* (*et* + magnalia dei). > loquentes illos (eos *Aug.*) *e Aug.* (*Fel., Fund., unit.*) *et ita uoluit Bentl.* > loq. eos lingua sua *d et* λαλουντασ ταισ γλωσσαισ αυτων D^gr *syr. pesh.*; *sed gr. plur.* τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν.

7. obstupescebant *d*. *om.* **autem** *t*. *om.* **omnes** *pr. d gig. Aug.* (*Fel., Fund., unit.*) *cum gr.* BD *al.* admirabantur *d Aug.* (*Fel.*); + ad inuicem GI*W *cor. uat.** *e gig. p* t Aug.* (*Fel., Fund., unit.*), *et* > dicentes ad alterutrum *d et gr.* C³DEI *al. pler.* **ecce omnes** (ἰδοὺ ἅπαντες) *codd. plur.* (homnes C) *vg. c dem. e p et* A* *ut udtur*, ecce uniuersi *d*: > omnes ecce A¹GIO *lux.*; *om. Hieron.* (iv. 163) *Auct. de prom.* (*col.* 127); *om.* **ecce** D (*etiam* homines *pro* **omnes**) *t Aug.* (*Fel., Fund., unit.*); ecce enim *gig.* **isti**: hi *d e gig. p** (> hi omnes) *t Auct. de prom.*; *om. Aug.* (*Fel., Fund.*). locuntur BCGMV, loquntur DR; + natione *Aug.* (*Fel., Fund.*) *Auct. de prom.* galilei C (galei) DORSUW. > sunt gal. *Aug.* (*Fel., Fund.*) *Auct. de prom.* > hi (isti *Bentl.*) sunt qui loq. gal. *d e* (*Bentl.*) *et gr.* οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλ.; *sed* > οὗτοι οἱ λαλ. εἰσιν Γαλ. C* 103, > εἰσιν οὗτοι οἱ λ. Γαλ. 61.

8. **audiuimus** *codd. vg. uett. plur. contra gr.*: audimus *d e gig. cod. caraf. Bentl. et gr.* ἀκούομεν. hunusquisque C; *om. p**. > unusq. aud. *e*, > singuli aud. *gig. t*, *cum gr.* E. **lingua nostra** (τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν *plur.*) AFIKSV *lux. cod. caraf.*, *et* propria lingua nostra *d Bentl.*, propria nos. ling. *e*, *cum gr.* E: linguam nostram (την διαλεκτον ημων D*) BCDGΘMORTUW *vg. cor. uat. c dem. p² tepl.*, *et* propriam l. nostram *gig. p* t*, propriam linguam *Aug.* (*unit.*); *deinde* + illos S* (*sed eras.*). **sumus** + illos loquentes Θ. *Libere* et quomodo agnoscimus in illis sermonem in quo nati sumus *Aug.* (*Fel., Fund.*) *Auct. de prom.*

9. parthii D, parti C. *om.* **et** *pr. Tert.* (*iud.* 7) *Aug.* (*Fund., et Fel. codd. opt.*). medii D, moedi C. *om.* **et** *sec. Tert. Aug.* (*Fund.*). **elamitae** (ἐλαμεῖται AD, ἐλαμῖται *plur.*, ελαμηται C³, εμαλειται C*) *codd. plur.*, helam. I, elem. V*, elamite RW *p t*, helamite *gig.*: aelamitae (αιλαμειται B) CDK *vg. d*, hael. *e*, aelamite M. et hel. et qui *in ras.* I. qui habitabant B; qui inhabitant *d e Tert. Aug.* (*Fel., Fund., unit.*); habitantes *Hieron.* (iv. 163); + in *lux. Hieron.* mesupotamiam G, messopot. M^c; mesopotamia *Hieron.*. **et iudaeam** (Ἰουδαίαν τε) *codd. plur.* (-deam DIOR), iud. quoque *e*: *om.* G; *om.* **et** A^cMW (iudeam) *vg. c d dem. gig. p t Aug.* (*Fel.*); iudaei *Aug.* (*unit.*); armeniam *Tert. Aug.* (*Fund.*); et syria *Hieron.* **mesop. et iud.** *in ras.* I. **et** *quint.*: *om. Hieron.*; + secundum *inter lin.* D. cappadotiam V, capadot. *gig.*, cappadoch. C, capadoc. TUW, capodoc. DO; cappadocia *Hieron.* ponthum C; -to *Hieron.* **et** *sext. om. Aug.* (*Fel., Fund.*). assiam D; asia *Hieron.* *post* armeniam *pergit Tert.* phrygiam, cappad., et incolentes pont. et as. ¹⁰et pamph., immorantes aegyp., et regionem africae quae est trans cyrenen inhabitantes, romani et incolae.

10. **phrygiam** FΘKS *vg.*, phrig. RU: frygiam ABV, frigiam CDGIM(friam*)OTW; + quoque *e*, + que *Aug.* (*Fel. cod., unit.*) *cum gr. plur.*, *sed om.* τε D^gr. **pamphiliam** *codd. longe plur.*, pamfi. GOT, pampi. D: pamphyliam Λ *vg. Tisch.*

aegyptum et partes lybiae
quae est circa cyrenen
et aduenae romani
11 iudaei quoque et proselyti
cretes et arabes
audiuimus eos loquentes
nostris linguis magnalia dei?
12 stupebant autem omnes
et mirabantur ad inuicem
dicentes
quidnam hoc uult esse?
13 alii autem inridentes dicebant
quia musto pleni sunt isti.
14 Stans autem petrus cum
undecim leuauit uocem
suam et locutus est eis
uiri iudaei et qui habitatis
hierusalem uniuersi
hoc uobis notum sit et auribus
percipite uerba mea
15 non enim sicut uos aestimatis hi ebrii
sunt

---

d e. aegiptum MR, egipt. STW. **et** *sec. om* D. **partes** (τὰ μέρη): regiones *Aug.* (*Fund.*) *cf. Tert. supra.* **lybiae** AFGΘOU *d gig.*, libyae K *vg. Tisch. e*, libiae BCDIMRSTV, libie W *p t*ᶜ, lisie *t**: africae *Tert. Aug.* (*Fund.*). que DI; qui *d.* **est**: *om. e*; sunt *gig. Aug.* (*unit.*) *sed gr.* τὰ μέρη τῆς A. τῆς κατὰ K. **circa**: secus *e gig.*; ad *Aug.* (*Fel., Fund., unit.*). **cyrenen** (cir. M T*V, cyrinen G*OS², cirinen D, cyriuem S*, cirenem W): cirenensium Tᶜ; cirinensem *t.* **aduenae** (aduene IRW; + sunt *gig.*) **romani** = οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμ.: peregrinantes rom. Gᶜ (*qui et superscr.* ita in gr.) *e, cf. Bed.* (*retr.*) '*rectius habetur in graeco* et peregrinantes romani'; qui hic demorantur rom. *d*, qui aderant rom. *Aug.* (*Fel.*), qui aduenerant rom. *Aug.* (*Fund., unit.*); *Hieron.* (iv. 163) *citat uersum* phrygia et pamphilia et aegypto et libya, et cyrene, et aduenae romani.

11. iudei DRW. **quoque**: *om. d* (*non* Dᵍʳ) *Hieron.* (iv. 163); que *p** *Aug.* (*Fel., unit.*); et iudaei (*sine* quoque) *Aug.* (*Fund.*). **proselyti** (-liti IMRUW, -lyte G*, prosiliti D, prosilyti T, prosyliti S, prosilites *t*): aduenae Dᶜ (*sup. lin.*) *e gig. p** *Aug.* (*unit.*); incolae *Aug.* (*Fund.*; *deinde* + et). cre||tes B, cretae C, cretaes D; cretenses *d Aug.* (*Fel., Fund., unit.*). harabes C; arabi *d.* **audiuimus** *contra gr.* (*cf. u.* 8): audimus *e Bentl. et gr.* ἀκούομεν; audiebant *Aug.* (*Fel., Fund., unit.*). **eos loquentes** BDFΘKMORSUW *vg. c dem. p*: > loquentes eos (λαλούντων αὐτῶν) ACGITV *Tisch. d e gig. lux. t* (*Bentl.*), loq. illos *Aug.* (*Fel., Fund., unit.*). nostris linguˡˢ O; suis linguis *Aug.* (*Fel., Fund., unit.*); > ling. nostris D *gig.*

12. obstupescebant *d. om.* **autem** *d* (*non* Dᵍʳ). *om.* **omnes** S *gig. p** *Aug.* (*Fund., unit.*; *explicit Fel. ad u.* 11) *cum gr. min.* 3. 95*. **et mirabantur** (καὶ διηπορoῦντο ℵAB, καὶ διηπόρουν *rell.*) *codd. vg. c dem. p*² *t*ᶜ (*p** *non liquet*): et confundebantur *e*, et consternebantur *gig.*, et hesitabant *d Aug.* (*Fund., unit.*); *om. t**. **ad inuicem** (πρὸς ἀλλήλους *min. pauc.*): alius ad alium *d e et* ἄλλος πρὸς ἄλλον *plur.*; *om.* B *Aug.* (*Fund.*); *deinde* + ob id quod factum est *Aug.* (*Fund.*) *syr. harcl. mg.*, *et* + επι τω γεγονοτι και Dᵍʳ, + quod factum est et *d.* > dicentes ad inuicem *dem.* **quidnam** (τί ἂν E *etc.*): quid *d gig. et* τί ℵABCDI *min.* **hoc uult esse** (*cum gr.* A 113. *cat.* 28) BFIᶜ KR(essae)SVW *dem. Aug.* (*Fund.*) *Bentl.*: > uult hoc esse (θέλει τοῦτο εἶναι) CDΘI*MOTU *vg. Tisch. c e gig. p t Aug.* (*unit.*); > uult esse hoc G *d*; uult esse (*om.* hoc) A *sed graeci non om.* τοῦτο.

13. **autem**: uero *d e Aug.* (*unit.*); *om.* D. **inridentes** (irr. RUW *vg.*, der. *gig. p*) **dicebant** = διαχλευάζοντες (*uel* χλευάζ.) ἔλεγον: inridebant (der. *d*; + eos *unit.*) dicentes *d Aug.* (*Fund., unit.*). *om.* **quia** *Aug.* (*Fund.*). **musto**: s *in ras.* B. **pleni**: repleti D *d e gig. p t Aug.* (*unit.*); onerati *Aug.* (*Fund.*); *gr.* μεμεστωμένοι. **isti** (ουτοι D): *om* K *e gig. p cum gr. rell.* > musto isti repl. sunt *d et* Dᵍʳ; > hi musto omnes onerati sunt *Aug.* (*Fund.*).

14. **stans autem** (uero T *p t Aug. unit.*) = σταθεὶς δέ, cum stetisset autem *d*: τοτε σταθεισ δε Dᵍʳ *syr. pesh.* hundecim C; ·XI· DW; decem *d** *et gr.* D*; *deinde* + apostolis Θ *d gig. p t*, + discipulis *Aug.* (*unit.*), *et* + ἀποστόλοις D 12ˡᵉᶜᵗ *syr. pesh.* **leuauit** (ἐπῆρεν; *cf.* xiv. 11, xxii. 22, xxvii. 40) *cum* ADGΘIMUV *vg. dem. e gig.*: eleuauit BC(ael.)FKORST(-bit)W *alb. arg. c d* (et elebabit) *p t Aug.* (*unit.*) *Bentl.*; *deinde* + prior Θ *p*², *tepl.* (zum ersten), + primus *d*, *et* + πρωτοσ D; > uocem suam prior *e et* Eᵍʳ. **locutus** (loquutus Θ, loqutus R) **est** = ἀπεφθέγξατο: dixit *d gig. p t et* ειπεν Dᵍʳ. **eis** (ad eos *t*): *om.* R *d gig. p Aug.* (*unit.*) *cum* Dᵍʳ; *deinde* + dicens RS *Aug.* (*unit.*) *et gr.* C *arm.* iudei DORW. **habitatis** (*d gig. uide infra*): + in CDT *t.* iherus. C, ierus. W *vg.* **uniuersi** (hun. C): omnes *d e gig. p** (*corr. mg.*); *et* > omnes (uniuersi *Aug.*) qui habitatis (inhab. *gig.*; inhabitant *d*; + in *p*) hierus. *d gig. p Aug.* (*unit.*) *cum* Dᵍʳ. **et** *tert. om. d et* Dᵍʳ. **auribus percipite** (ἐνωτίσασθε): > percipite auribus *gig. p* (+ uestris); ausilate *d**. uerbis meis *d.*

15. emim S*. sicuti C. **aestimatis** (est. BᶜSUW, ext. CT *t*, exist. *gig. p*, existimastis D) = ὑπολαμβάνετε: suspicamini *d Aug.* (*tom.* ii

cum sit hora diei tertia
16 sed hoc est quod dictum est
per prophetam iohel
17 et erit in nouissimis diebus
dicit dominus
effundam de spiritu meo super
omnem carnem
et prophetabunt filii uestri
et filiae uestrae
et iuuenes uestri uisiones
uidebunt
et seniores uestri somnia
somniabunt
18 et quidem super seruos meos
et super ancillas meas
in diebus illis
effundam de spiritu meo
et prophetabunt
19 et dabo prodigia in caelo sursum
et signa in terra deorsum
sanguinem et ignem
et uaporem fumi
20 sol conuertetur in tenebras
et luna in sanguinem
ante quam ueniat dies domini
magnus et manifestus
21 et erit omnis quicumque
inuocauerit nomen domini
saluus erit.
22 Uiri israhelitae
audite uerba haec
iesum nazarenum uirum adprobatum
a deo in uobis
uirtutibus et prodigiis et signis

---

750); putatis *Gaud.* (*serm.* 9). hii BCDIORSTW. aebrii CΘ, ebrei D. > ebr. sunt isti *Aug.* **cum** (quum Θ) **sit hora diei** (die F*; *corr.* F^{1}) **tertia** (-cia MRS; > tert. di. *e Iren. Bentl.*) *codd. et vg. et c dem. e p t Iren.* (*Mass. p.* 193) *cum gr.* D* *ουσησ ωρασ τησ ημερασ γ*; *item* cum hora non sit tert. di. D: est enim (nam est *gig.*) hora tertia diei *d gig. cum gr. plur.* ἔστιν γὰρ ὥρα τρ. τῆς ἡμ.

16. *Inc.* sed adtendite quoniam hoc est *etc. Aug.* (ii. 750). set R. ho^{c} *et* q^{u}od I. *om.* **est** *pr.* S. profetam DO. **iohel** (ioel GT *vg.*): *om. d Iren. Rebapt.* 15 (= *Cypr. App.* 88 *ed. Hartel*) *Hil.* (*Trin. l.* 8) *Aug. cum gr.* D. > io. proph. *gig.*

17. *om.* **et** *ad init. d gig. p Iren. Rebapt. Hil. Aug. cum gr.* D. nomuissimis V*. **dominus** *omnes cum gr.* DE 105: ὁ θεός *gr. rell.* **de sp. meo**: spiritum meum *d Rebapt.* **super** (ἐπί): in *gig. Iren. Hil. Aug.* > dicit dominus *post* carnem *Rebapt. Hil.* profet. DO. fili O. filie W. uestre W. filii eorum et filiae (-as *d**) eorum *d Tert.* (*Marc.* v. 8) *Pass. Perpetuae* (*c.* i) *Rebapt. Hil. Priscillianus* (*ed. Schepps, p.* 32) *cum* D^{gr}, > filiae eorum et filii ipsorum *gig.* **et** *quart om.* T *c t.* iuuenis S. **uestri** *sec.*: *om. d Rebapt. cum* D^{gr}; eorum *Prisc.* uissiones D; uisa *Prisc.* saeniores C; senes R *p Prisc.* **uestri** *tert. om. d e p** (+p^2) *Rebapt. Prisc. cum gr.* C* ^{uid} DE. sompn. *bis* W. somniabuntur *e.*

18. **et quidem** (καίγε): et ego *d*, *καιεγω* D*. **super** *pr.*: in *gig. p** (*corr.* p^2). *om.* **meos** *Pass. Perpet. Rebapt. Prisc.* **super** *sec.*: *om.* BCFKM RW ϛ *gig. Pass. Perpet. Prisc. Hieron.* (*comm. in Ioel.* ii. 29, *ed. Uall.* vi. 200). **ancillas** *codd. fere omn.* (hancillas C) *et vg.*: ancellas AD. *om.* **meas** *Rebapt. et Uulg. ad Io.* ii. 29. *om.* **in diebus illis** R*(+R^{2})V *d gig. Rebapt. cum gr.* D. aeffundam R. **de spiritu meo** (+ *rasura in* D): spiritum meum *d contra gr.* > et super sernos et ancillas meas de meo spir. effundam: et iuuenes uisiones uidebunt et senes somnia somniabunt *Pass. Perpet.* **et prophetabunt** (prof. DO): *om. d p** (+p^2) *Tert. Rebapt. Prisc cum* D^{gr}; *deinde* + filii uestri et filiae uestrae D* (*sed expunct.*).

19. dabunt T. celo STW. **in terra**: super terram *e*, supra terram *gig.*; *om. Prisc.* dehorsum C. *om.* **et signa i. t. deorsum** R* (+ R^{4}). **sanguinem**: sa *in ras.* I. **sang ... fumi** *om. d gig. p** (+p^2) *Prisc. cum* D^{gr}.

20. conuertitur S. tenebris I *d Prisc.* lunam D. sanguine *d t.* antequam *uno ductu* ADKV *vg.*; priusquam *d e gig. Prisc.* **in sang. ante quam** *in ras.* I. uenit *e.* diaes C. > magnus domini *Prisc.* **et manifestus** (praeclarus *e*; horribilis C^{mg}, orribilis T; *ex Uulg. ad Io.* ii. 31): *om. d gig. Prisc. cum gr.* ℵD.

21. **erit** *pr.*: *om.* ΘIMOT *t* ϛ *contra gr.*; + tempus D^{mg}. omnes G*; *om. Prisc.* quicunque ϛ; qui G *gig. t.* inuocaberit T. > nomen dom. inuoc. S.

22. israhelite IORS, israelitae *vg.*, -te W, srahel. *ut semper* C. **uerba**: sermones *d Iren.* (*Mass.* 193); + mea DΘ *Iren.* (meos). hec OW, hic R* (*ut udtur*); hos *d*; *om. Iren.* > haec uerba CT *gig.* *libere* auribus mandate quae dico *Tert.* (*pudic.* 21). ihesum *e.* **nazarenum** (nazor. GI): natzareum D, nazoreum *d* (-aeum) *e, et gr.* ναζωραῖον *plur.*, ναζορ. ℵ*D*. **uirum** + sanctum *gig.* **adprobatum** (appr. W *vg. Tisch.*, apr. O^{c}, abpr. *t*; probatum *lux.*) **a** (*om.* I) **deo in uobis** (nobis D; omnibus I) *codd. vg. c dem. t Iren. Fulg.* (*trasim. l.* 3) = ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τοῦ θ. εἰς ὑμᾶς ℵBCD^{2} *min.*: > a deo designatum

quae fecit per illum deus in medio
uestri sicut uos scitis
23 hunc definito consilio
et praescientia dei
traditum per manus iniquorum
adfigentes interemistis
24 quem deus suscitauit solutis
doloribus inferni
iuxta quod inpossibile erat
teneri illum ab eo
25 dauid enim dicit in eum
prouidebam dominum coram
me semper
quoniam a dextris meis est
ne commouear
26 propter hoc laetatum est
cor meum
et exultauit lingua mea
insuper et caro mea
requiescet in spe
27 quoniam non derelinques
animam meam in inferno

(ostensum *gig.*, probatum *d p Faustin.*) in uobis (nobis *d*) *d e gig. p Faustin.* (*c. Arian. p.* 648) = *ἀπὸ τ. θ. ἀποδεδειγμ.* (*δεδοκιμασμενον* D*?) *εἰς ὑμᾶς* (*ἡμᾶς* D* *al.* 5) AD*EP *al. plu.*; > a deo nobis destinatum *Tert.* (*pudic.*); > nobis a deo destinatum *Tert.* (*carn. chr.* 15); *deinde* + in CT. **et**: ac *bis gig.*, *sec. p.* signi^s O. > et sig. ac prod. *p.* que DI. **per illum** (eum *d*, ipsum *p Iren.*; *om.* **per ill.** *gig.*) **deus** = *δι᾽ αὐτοῦ ὁ θεός plur.*: > deus per illum *vg.*, deus per eum *e*, *cum gr.* E *al.* 2. uestrum D *d e gig. p Iren.*; *om. t**. **sicut** (quemadmodum *Iren.*): + et 𝔖𝔈 *et* + *καί gr.* C^3P *al. plur.* **uos** (*ὑμεῖς* 117): *om.* D ϛ *alb.*; ipsi *d p t Iren. et gr. plur. αὐτοί*; uos ipsi *gig.*; uos omnes *e et* E^{gr}. **scitis**: estis I^c.

23. **definito** (diff. DU; destinato *d*, decreto *Uict. Af.*, constituto *e*) **consilio** (conc. R*W): secundum praescriptum (scriptum *p*) consilium *gig. p*; *gr. τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ.* *om.* **et** A. prescientia BDMOW, presciencia RS, perscientia I; prouidentia *d e*; prescientiam *gig. p.* *om.* **dei** *gig.* **traditum** (*ἔκδοτον*): ceditum *e*, editum d^2, auditum *d**; + accipientes *d* (accepistis) *e Bed.* (*retr.*) *diserte cum gr. λαβόντες* ℵ^cC^3DEP *al. plu.*, + cum accepistis *ed. Iunta* 1534 *et uers. Turic.*, *sed om. λαβόντες* ℵ*ABC* *min.* **manus** (*χειρῶν* C^3EP *al. plu.*): manum *Bentl. et χειρός* ℵABC*D (*non d*) *min.* **iniquorum**: scelestas *Uict. Af.* **adfigentes** (*προσπήξαντες*) *codd. plur.* (affig. BCKRSUϛ𝔐 *Tisch.*) *c e gig. lux.* (*ut udtur*) *p** *t cor. uat.** *edd. ant. Hailbr.* 1476, *Wild* 1481, *Kesler* 1487, *Paganini* 1497, *Iunta* 1534, ϛ𝔐, *Iren.*, *cf.* adfixum *d*, et suffixistis eum cruci et *Uict. Af.*: adfligentes D p^2, affli. W𝔖𝔈 (*neque mutauit Bentl.*) *dem. cor. uat. mg.*, *edd. ant. Sacon* 1515 *et* 1519, *Maresch.* 1531, *Uiuian* 1534; *deinde* + *spatium* 3 *litt.* R. interimistis D*I^c; interfecistis D^{mg} (interfi.) *d Iren.*; occidistis *e gig. p Uict.*

24. suscitabit T, suscetauit S; excitauit *Iren.*; + tertia die *Bed.* (*retr.*) *ex graeco* (*non autem e*); + a mortuis *t.* **solutis** (absol. I) **doloribus** (gemitibus d^2 *gig. p*, amitibus *d**): soluens per ipsum dolores *e Bed. cum* E^{gr} *λυσασ δι αυτου τασ ωδινασ* (*om. δι᾽ αὐτοῦ gr. rell.*). **inferni** (*αδου* D^{gr}), *codd. vg. uett.* (inferorum *Iren.*, -iorum *d*) *et e*: mortis *Bed. et θανάτου* ℵABCEP *al. omn. uid.* **iuxta quod** (*καθότι*): iuxta illud quod D; propter quod *e*; quoniam CT *d Iren.*, quia *gig. p**. **inpossibile** (imp. U *vg.*) **erat** (*om.* T): non erat poss. *e Iren. Bed.*, poss. non esset *d*; *gr. οὐκ ἦν δυνατόν.* **teneri** (*κρατεῖσθαι*): detineri *d e gig. p**; tenere *lux.*; eum tenere *t.* **illum** (*et t*): eum *d Iren.* **ab eo** *in ras.* S^c; ab ipso *d*; ab eis *Iren.*

25. dauit O. **enim**: quidem *lux.*; *gr. plur. γάρ sed μὲν γάρ* E. 15. 18. **in eum** *paene erasum* S; in illum *e gig. p*, in ipsum *Iren.*, in eo C *lux.*, de eo R. praeuidebam C p^2 *t.* **dominum** (-no G): + meum *d cum gr.* ℵD. **coram** (quoram R) **me**: in conspectu meo ΘIMT *vg. d p t Iren.*, *Psaltt. Rom.*, *Gall.*, *et ex Hebr.*; ante me *e gig.* **quoniam**: quia *d e gig. et Psalt. ex Hebr.* **a** (*ἐκ*): ad G*RW *p t*; in *e.* dexteris D; dextra *d.* **meis est** (*gr. ἐκ δ. μου ἐστίν*) *cum* BCDFGΘI(mei)K O*RS *alb. arg. dem. e gig. cor. uat.** (*'gre. gloss.'*) *Iren. Psalt. ex Hebr. Bentl.*, *et* mea est *d*: est mihi AMTUVW (michi) *vg. Tisch. c p t Psalt. Rom. et Gall.*, > michi est *cor. uat. mg.*; es mihi *Bed.* (*expos.*), *cf.* meis es *codd. ad Psalt. ex Hebr.*; es *tantum* O^c. nec ΘOR; ut non *d e gig. Iren.*; + umquam *t.* conmou. C, commob. T; mouear *Iren.*

26. propterea *d e gig. p Psalt. ex Hebr.* **laetatum** *codd. plur.* (let. OSTW, laetatus F) *vg. c d e gig.* p^2 *cor. uat.** *Psaltt. Gall. et ex Hebr.*: delectatum AIMV *p** *t cor. uat. mg. Bed.* (*retr.*) *Psalt. Rom.*; iocundatum *Fulg.* (*et Psalt. Rom. cod. Ueron.*). exultabit T. **insuper et** (*ἔτι δὲ καί*): adhuc autem et *d.* karo R. **requiescet** (*κατασκηνώσει*) BCDΘ^1KMRTUW *vg. alb. c dem. gig.* p^2 *t*: requiescit AFGΘ*I (u *sup. lin.*) OSV *arg. lux.*; inhabitauit *d e*; requieuit *Fulg.*; *pro* **req. in spe** *libere* non deficiet in interitu *Bed.* (*expos.*).

27. **quoniam**: quia *d e.* derelinquis G*, dirilinques D. *om.* **an. meam** R* (+ R^2). *om.* **meam** G. in infernum CDΘI *p** *t*; aput inferos *d*; *om.* W. > in inf. an. meam T. **neque** BCFGΘKORSUW *c d e gig. t cor. uat. Iren.*:

neque dabis sanctum tuum uidere
corruptionem
28 notas fecisti mihi uias uitae
replebis me iucunditate
cum facie tua
29 uiri fratres liceat audenter dicere
ad uos de patriarcha dauid
quoniam et defunctus est
et sepultus est
et sepulchrum eius est apud
nos usque in hodiernum diem
30 propheta igitur cum esset
et sciret quia iureiurando
iurasset illi deus
de fructu lumbi eius sedere
super sedem eius
31 prouidens locutus est
de resurrectione christi
quia neque derelictus est
in inferno
neque caro eius uidit corruptionem
32 hunc iesum resuscitauit deus
cuius omnes nos testes sumus
33 dextera igitur dei exaltatus
et promissione spiritus sancti accepta
a patre effudit hunc quem

---

nec ADIMTV *vg. Tisch. p Psàltt. Rom., Gall. et ex Hebr.* coruptionem D, corrupc. RS.

28. **notas fecisti mihi** (*ἐγνώρισάς μοι*) *cum* B(michi)FGΘIKOR *d dem. t Bentl.*: > notas mihi fecisti ACDMSTUVW *vg. Tisch. c lux. p Fulg., et Psaltt. Rom. et Gal.*; demonstrasti mihi *e*, ostendisti mihi *gig.*, *cf.* ostendes mihi *Hieron. Psalt. ex Hebr.* uite RW; + et 𝔖𝔖ℭ. inpleuis *d*; adimplebis *p Fulg., Psaltt. Rom. et Gall.*; repleuisti *t*. **iucunditate** (iocund. BKMRSUVW, iucond. G*): iucunditatem FI; leticia *gig. p*, laetitiam *e**, *et* laetitia e^c *Psaltt. Rom. et Gall.*; *gr.* *εὐφροσύνης plur.*, *-νη* $A^{*\,uid}$ 31. 69. faciae tua C; uultu tuo *gig. p Psaltt. Rom. et Gall.*; + domine *gig.*

29. + *ad init.* iterum dixit petrus D. licet *d*; + nobis (*in ras. satis longa scr.*) S; + mihi D *d e*. **audenter dicere**: > di. audacter p^2, di. constanter *gig. p**, di. cum fiducia *d e*, *et uoluit* di. audenter *Bentl. cum gr.* *εἰπεῖν μετὰ παρρησίας*. *om.* **ad uos** D. patriarca CT, patriarha O; patriarche *p**. dauit O*. **quoniam**: quia *d e*. **et defunctus est** (*καὶ ἐτελεύτησεν*) ACGIMOTV *cod. caraf. e t Fulg. Bentl.*: *om.* **et** BDFΘKRSUW *vg. c d dem.* (*om.* **est**) *gig. p Iren.* (mortuus). saepul. *bis* C. *om.* **est** *sec.* CTℭ *p cod. caraf. Iren.* sepulhrum O, sepulcrum T; monumentum *d e gig. p*; *gr.* *μνῆμα sed μνημιον* D. **eius est**: eius eius W; > est eius D. aput GIM*S. husque C. **hodiernum diem** (diaem C): hunc di. *d* (*Bentl.*) *Iren.*, > di. hunc *e*.

30. prof. DO. ygitur C; ergo *e*; autem *Iren.* quum Θ. > cum esset autem pro. *d*, > quia ergo pro. erat *gig.* sciebat *gig.*; sciens *e*. **quia**: quoniam *Iren.* iure iurando I, iuraeiurando C; iuramento *Uig.* (*trin.* 12 = *Ath. lat.* i. 777). iurauit *d e gig. Iren.* ei *d e Iren.* (> ei iur.). **de**: ex *e Uict. Af.* **lumbi** (*τῆς ὀσφύος*) *codd. plur.* (lumbis R^1; + *ras. circa* 5 *litt.* U) *vg. c dem. e t Uig. Bed.* (*retr.*): uentris AV *gig. p cor. uat. mg. Iren. Uict.*; de praecordia *d et* *τησ καρδιασ* D*. **sedere** (-ret I) **super** (supra *gig. p*; in *Iren.*) **sedem** (sae. C; thronum *gig. p Uict.*; throno *Iren.*) **eius** (illius *Uict.*) = *καθίσαι ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ gr. plur.*: suscitare christum et sed. su. thronum (sedem *Bed.*) eius *e Bed.* (*retr.*) *cum* E_{gr}; secundum carne susc. xp̄m collocare su. thr. eius *d et* *κατα σαρκα αναστησαι τον χρ̄ν και καθισαι επι τον θρ. αυτου* D* *fere cum* P 1. 13. 31 *al. pler. syr. harcl.*; sedere chr. secundum carnem super thr. suum *Uig.*

31. *om. lapsu* **prou. loc. est de** *d et* D^{gr*}. praeuidens C, preu. T *t*; *om.* S; + itaque *p**. loquutus ΘI, loqutus R. resurrecc. RS, ressurect. D; resurrectio G* (+ ne *cor.*). *om.* **christi** R* (+ *mg.*). > de res. chr. loc. est S. **quia**: quoniam *dem. Iren.* dirilictus est D; *om.* **est** *t*; derelicta est anima eius *e Fulg.* (*Philastr.*) *Bed.* (*retr.* '*in graeco*') *cum gr.* C^3EP *al. pler. syr. harcl.* **in inferno** *in ras.* M; in infernum CΘRT; aput inferos *d Iren.* karo R. corupt. D, corrupc. RS.

32. **hunc** + ergo *d e gig. Ambr.* (*ioseph. c.* 13) *Uict.*, + igitur *p*, *et* + *οὖν* D*E. ihesum *e*; iesus I. resuscetauit S; suscitauit *e gig. p*; excitauit *Iren.* **cuius** (*cf.* iii. 15) ACKMRTVW *vg. c d dem. e gig. p t Iren. Ambr. et gr.* *οὗ*: cui (*cf.* i. 8 mihi) BFGΘIOSU *lux.*, *et* quia D. *om.* **omnes** *Ambr.* **omnes nos testes sumus** *codd. plur. et vg. cum* D^{gr}: > nos omnes tes. su. C (homnes) TV *c d gig. p t non gr.*; > nos omnes su. tes. *Iren.*; > omnes nos su. tes. *e et gr. plur.*; *παντεσ εσμεν ημ. μαρ.* ℵ *apud Latinos non redditur.*

33. dextera ygitur C; d. ergo *d gig.*, d. itaque *p*; qui dextera *Iren.* *om.* **et** *pr. gig. p Iren. Ambr.* promissionem G; repromissionem *e p Iren. Ambr.* (-ne); pollicitationem *d*. > sancti spir. MU *cum gr.* D (*non d*) P *al. pler.* **accepta**: *om* D; accipiens *e p Iren.* > accep. spir. sancti *gig.* effundit *e**; + uobis *d et* D^{gr}, + in nos *p*. **hunc quem** (*τοῦτον ὅν* 40. 133, *τοῦτο ὅ plur.*) *cum* ABFG*I*KOSUV 𝔋ℭ *lux. cor. uat. mg. Bentl.*, *et* hoc quod G^c *gig.*, quod *tantum d et o* D^{gr}: hoc donum quod CDΘMTW𝔖𝔖 *cor. uat.* c dem. e p t tepl. Ambr. Bed.* (*retr.* '*in graeco*'), hunc donum quem I^cR, donationem hanc quam *Iren.* = *τουτο το δωρον ο*

uos uidetis et auditis
34 non enim dauid ascendit
in caelos
dicit autem ipse
dixit dominus domino meo sede
a dextris meis
35 donec ponam inimicos tuos
scabellum pedum tuorum.
36 Certissime ergo sciat omnis
domus israhel
quia et dominum eum et christum
deus fecit
hunc iesum quem uos crucifixistis
37 his auditis conpuncti
sunt corde
et dixerunt ad petrum et
ad reliquos apostolos
quid faciemus uiri fratres?
38 petrus uero ad illos
paenitentiam inquit agite
et baptizetur unusquisque
uestrum in nomine
iesu christi in remissionem
peccatorum uestrorum

E, *cf.* hanc gratiam quam *Philastr.*, *et* donum. hoc quidem *Par. lat.* 16262 (*uide Berger* '*Hist. de la V.*' *p.* 74); *deinde* + nunc *e Bed. cum gr.* C^{3}EP *al. plur. et* > uos nunc *Iren.* *om.* **uos** *c d gig. cum* D^{gr*}. + et *ante* **uid.** *d p et gr.* BD 81. **uidetis et auditis** (*βλέπετε καὶ ἀκούετε*) ABCG^{c} ΘKMRTVW *vg. c dem. e gig. p Iren.*: uidetis et audistis DFG* *t*; uidistis et audistis IOSU *d lux.*

34. **in**: ad C. **caelos** (cel. OSW) *codd. plur. cor. uat.* ('*grecus*' *et mg.*) = *τοὺς οὐρανούς*: caelum IMRT *vg. c cor. uat.* ('*antiqui*'). **dicit** (*λέγει plur.*): dixit (*ειρηκεν* D^{gr}) T𝔖ℭ *d gig.* **autem**: enim *d p cum* D^{gr}; *contra* > sed dicit *t*. **dixit** (*εἶπεν*): dicit AI^{1} *cum* D^{gr}, '*quidam codd.*' *apud Bed.* (*retr.*), *sed pergit* '*graeca exemplaria et in hoc libro et in psalterio habent* dixit.' **a**: ad GR *d e t Iren. Uict. Af.* dexteris meis D; dexteram meam *d Iren. Uict. Af.*

35. **donec**: quoadusque *Iren.* **scabellum** *cum* DΘKMRSTUW *vg.*: scabillum ABCFGIOV, scamillum *d*; suppedaneum *Iren.* peduum R.

36. **certissime** (-mae C): pro certo *d*, diligenter *e*, firmissime *Tert.* (*prax.* 28); *gr. ἀσφαλῶς.* **ergo**: *om.* BO; itaque *gig. p Tert.*, igitur *e Uict.*; autem DΘ. **sciat**: cognoscat *Tert. Uict.* > sciat ergo *vg.* omnes S*; *om. Uict.* *om.* **domus** D. srahel C, israel *vg.* **quia**: quoniam *gig. p Iren. Uict.* **et** *pr. om.* *p*^{c} *Uig.* (*Uarim.*), *sec. om.* O. **eum**: meum IV *lux.*; illum *gig.*; *om. d p Uig. et* D$^{gr.*}$ christus I. > et christum eum *e cum gr.* EP 61 *al. plur.*; > et christum fecerit eum deus *Tert.* **deus fecit** *paene omnes cum gr.* ACDEP *al. pler.*: > fecit deus *vg. gig. cum* ℵ B 61 *cop. syr. pesh. et harcl.* ihesum *e*; *om.* R. **et dominum . . . crucifixistis**: istum christum deus fecit quem in crucem tulistis *Uict.*

37. **his** (hiis DOW) *sine add.* BCDFGΘKORST UVW *c dem. lux. t contra graecum, cf.* hoc audito *Aug.* (iv. 779): + autem AIM *vg. Tisch. Bentl.* (= *ἀκούσαντες δέ gr. fere omn.*), *cf.* audientes autem *e*, cum audissent autem *gig.*, cum autem aud. hec *p*; + igitur *Aug.* (*unit.*) *cum* E^{gr}; *incipit uers. d* tunc omnes qui conuenerant exaudientes stimulati sunt corde et quidam ex ipsis dixerunt *etc. cum* D^{gr} *et fere syr. harcl. mg.* compuncti U *vg. Tisch.* dixeruntque *gig.*; dicentes *Aug.* (*unit.*) *cum gr.* ℵD^{2} *min.* *om.* **ad** *sec.* CMT *et gr.* **reliquos**: ceteros *e*; *om. d gig. Aug.* (*unit.*) *cum gr.* D 104; *om.* **petr. et ad rel.** *Aug.* (iv. 779). apostholos C. > dixerunt *post* apostolos IM. **quid** + ergo *d gig. Iren. Aug.* (iv. 779, viii. 992) *cum* D^{gr}. **fratres**: + ostendite nobis T *d gig. p t Aug.* (*unit.*), + demonstrate nobis DΘ *Par. lat.* 16262, *Bern.* A. 9, + monstrate nobis *e Aug.* (viii. 992) *Auct. de prom.* (*col.* 112) *Bed.* (*retr.* '*in graeco*'), + dicite nobis *Aug.* (iv. 779); + *ὑποδείξατε ἡμῖν* DE *syr. harcl. mg. et* > zeigt uns was tun wir *tepl.*

38. **petrus** + autrus *lapsu d.* **uero**: autem ϛ *d e Aug.* (*unit.*); *deinde* + ait KRTW *c e gig. t*, + dixit *Aug.* (*unit.*). **illos**: eos S *d Iren. Aug.* (*unit.*); + ait D *d p Iren.* poenitent. CD *vg.*, penitent. IOUW, penitenc. RS. **inquit** (-id CF* IORSTVW): *om. hic* (*sed uide supra*) D *c d e gig. p t Iren. Aug.* (*unit.*) *non autem* KRTW; *graeci μετανοήσατε, φησίν* ℵAC 15. 18. 25. 36. 61; > *ἔφη* (*φησιν* D)· *μετανοήσατε* DEP *al. pler.*; > *εἶπε δὲ Π. πρὸς αὐτούς· μεταν.* 38. 67. 113. 12^{lect}; *tantum Π. δὲ πρὸς αὐτούς· μετανοήσατε* B 65 *etc.*, *cf.* et petrus; agite paen. *Aug.* (iv. 401). hagite C. > agite paen. *Aug.* (ii. 898, *et saepius*); paenitemini *e Cypr.* (*ep.* 73). babtitzetur D. hunusq. C. > unusq. bapt. W. *om.* **uestrum** FIOSU^{c} *Uig.* (*Uarim.*) **nomine**: + domini A *c d e Cypr. Ambr.* (*spir. l.* 2) *Aug.* (iii. 1. 618, iv. 779, viii. 992) *Uig. cum gr.* DE 60. 69. 100. 163; + domini nostri *p Lucif.* (*p.* 22 *ed. Hartel*) *Aug.* (iv. 401). ihesu *e*; *om.* I. *om.* **christi** *Iren.* remissione CIT *d*; remissa *Iren.* (*codd. plur.*). *om.* **uestrorum** *d e gig. p* Iren. Cypr. Lucif. Ambr. Aug.* (*unit.*, *et* vi. 171, viii. 992) *cum gr.* DEP *al. pler. syr. pesh. et harcl.* *Libere* et dimittentur (*uel* rem.) uobis peccata uestra *Aug. saepius* (*uide Sabat.*). accipitis O*; accipite *d**. **donum** (domum B*): gratiam *d Ambr. Aug.* (*unit.*). > spiritus sancti ΘR *vg. c dem. gig. p t et Patres*; sanctum spm̄ *d*.

et accipietis donum sancti spiritus
39 uobis enim est repromissio
et filiis uestris
et omnibus qui longe sunt
quoscumque aduocauerit
dominus deus noster
40 aliis etiam uerbis pluribus
testificatus est
et exhortabatur eos dicens
saluamini a generatione ista
praua.
41 Qui ergo receperunt sermonem eius
baptizati sunt
et adpositae sunt in illa die
animae circiter tria milia
42 erant autem perseuerantes
in doctrina apostolorum
et communicatione fractionis panis et
orationibus
43 fiebat autem omni animae
timor
multa quoque prodigia et
signa per apostolos fiebant
in hierusalem

---

39. **uobis**: nobis *d* p^{c} *Aug.* (vi. 171) *et* D^{gr}. **est**: *om. gig.*; + haec *d gig. p Lucif. Aug.* (vi. 171 > haec est). > est enim DK* *Aug.* (*unit.*). repromissum I, remissio U*; promissio *gig. p Lucif. Aug.* (*unit.*, *et* vi. 171). **uestris**: nostris *d Aug.* (vi. 171) *et* D^{gr}. **omnibus** + deinceps *Cypr.* longue D; in longinquo *d.* *om.* **sunt** *d*; *om.* **qui l. sunt** *Cypr.* > sunt longe *Aug.* (vi. 171) quoscunque ϛ; quos *d.* **noster**: uester *Lucif.*

40. **aliis etiam** (aetiam R) **uerbis** = ἑτέροις τε λόγοις *gr. plur. cf.* al. quoque sermonibus *d*, et ceteris uerbis *Aug.* (vi. 171), et al. quidem u. *Aug.* (*unit.*): aliis autem uerbis DST *et* ἑτ. δὲ λόγοις D^{gr} k^{scr} *sah. cop.* **pluribus** (πλείοσιν) BCDFGΘKRTUW *c d dem. gig. t Aug.* (vi. 171) *Bentl.*: plurimis AIMOV *vg. Tisch. e p Aug.* (*unit.*); plur S (*reliquis abscissis*); *item* > plur. uerbis CT *t.* testificabatur D *Aug.* (*unit.*, *et* vi. 171); contestabatur *d gig. p Lucif.* exortab. BCDMRST; ortabatur O; + petrus *gig.* *om.* **et exhort.** *Aug.* (*unit. et* vi. 171). **eos**: *om. e Aug.* (vi. 171) *cum gr.* EP *min.*; eis *Aug.* (*unit.*). dicent I. **saluamini** (σώθητε): salui estote *d*; eripite uos *gig.* p^{*} *Aug.* (vi. 171) *Lucif.* ha C; de *gig.*; ex *d*; *om.* Θ* (+ Θ'). generacione RS; progenie *d*; saeculo *Aug.* (vi. 171). **ista** (hanc *d*; hoc *Aug.*) **praua** (-uo *Aug.*) *codd. vg. uett. plur. Lucif. Aug.* (vi. 171) *cum gr.* D 11. 100. 103^{mg} 1^{lect}: > praua ista (hac *Aug.*) *e Aug.* (*unit.*) *et gr. plur.*

41. **qui ergo recep.** (recip. DI; + et crediderunt D) **sermonem** (-nes I *cor. uat. mg.*) **eius** (+ et D) = *οἱ μὲν οὖν ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ* ℵABCD 19. 61, *cf.* illi ergo (itaque *gig.*; uero *Aug.*) recepto hoc uerbo eius (> uerbo hoc *et om.* eius *Aug.*) *gig. Aug.* (*unit.*), at illi recepto uerbo eius *p*: hi ergo credentes sermoni eius *d et οι μεν ουν πιστευσαντεσ τον λ. αυτου* D^{gr}; illi quidem libenter recipientes uerbum eius *e*, at illi auidissime capientes exceperunt uerba *Aug.* (vi. 171), *et οἱ μὲν οὖν ἀσμένως ἀποδ. τὸν λ. αὐτοῦ* EP *al. pler.*, *cf. Bed.* (*retr.*) '*alia translatio iuxta proprietatem graecae ueritatis ita habet* illi quidem recipientes libenter uer. eius bapt. sunt'; **qui . . . eius** *in ras.* B; *deinde post* **eius** + crediderunt (et cred. *Aug.* vi. 171) et (aea p^{*}) *p Aug.* (*unit.*, *et* vi. 171) *cum syr. harcl. mg.*, *cf.* D *nostrum supra.* babtitzati D. appos. BKSUV *vg. Tisch.*, adposs. D, apposite W, aposite R; adiectae *d e gig. p Aug.* (*unit.*, *et* vi. 171); additae *Uig.* (*trin. l.* 12 = *Ath. lat.* i. 780). *om.* **in** G *e p Aug.* (vi. 171) *Bentl. cum gr.* EP *al. pler.* illo *d Uig.* > die illa W *vg. Tisch. e Uig.* (illo) *cum gr.* (*exc.* D). anime RW. **circiter**: quasi *d e Uig.*; fere *gig. p*; *om. Aug.* (vi. 171). trea B*V; ·III· D. millia *vg.* > tr. mil. animae *Aug.* (vi. 171); *deinde* + *ras. circa* 5 *litt.* D; + per fidem que est in xpo ihesu domino nostro *t.*

42. *Incipit lectio in t* in illis diebus erant quidam ex iudaeis perseberantes *etc.* **erant autem** (ἦσαν δέ): et erant *d cum* D^{gr} *syr. harcl.*; er. enim F. **perseuerantes** (προσκαρτεροῦντες): adstantes *e*, adherentes *gig.* p^{*}. **in doctrina** (ἐν τῇ διδ. A 98): doctrinae *gig.* p^{*}, *et gr. rell. om.* ἐν. opostolorum G; + in hierusalem *d et* D^{gr} *sed uide u.* 43. **et** *pr.* + in *d.* communicacione R, cummunicac. S, comunicat. W; communicationis I; communicationi *e gig.*, commonicationi D; + et *e cum gr.* ℵ^{c}D^{2}EP *al. pler. syr. harcl.* **fractionis** (fracc. RS, fractiones M*) *codd. plur. vg. c d dem.*, *et* > panis fractionis *p*, *contra graec.* τῇ κοινωνίᾳ, τῇ κλάσει *uel* καὶ τῇ κλ.: fractione BC *t* (*Bentl.*); fractioni *e*, *et* > panis fractioni *gig.* horationibus C, orac. RS; + in ierusalem T *t cf.* D^{gr} *supra*; + instantes unanimes *p*, *et* + ὁμοθυμαδόν *post* προσκαρτεροῦντες 15. 18. 36 *Chrys.* (ix. 66) *cat. ox.* 54.

43. facta est autem *e*, et factus est *gig. p*, nascebatur quoque *d.* **autem**: m *additur manu rec.* O. anime RW. multaque *gig.*, multa etiam *d*, multa quidem p^{*} (?). **prodigia**: portenta *d.* **signa** + non minima *e cum gr.* E 25. per apostholos C; per manibus apostolorum *e et gr.* E *min.* > fiebant per apost. *Bentl. cum gr.* AC. **in hierusalem** (iherus. C, ierus. TW *vg.*): *om. d gig.* p^{*} *cum gr.* BD 1. 31. 61 *al. plu.* > in ierus. fiebant *vg.* maetus M.

et metus erat magnus in uniuersis
44 omnes etiam qui credebant
erant pariter
et habebant omnia communia
45 possessiones et substantias
uendebant
et diuidebant illa omnibus
prout cuique opus erat
46 cotidie quoque perdurantes
unanimiter in templo
et frangentes circa domos
panem
sumebant cibum cum exultatione
et simplicitate cordis 47 conlaudantes deum
et habentes gratiam
ad omnem plebem
dominus autem augebat qui salui
fierent cotidie in id ipsum.
III. 1 Petrus autem et iohannes
ascendebant in templum
ad horam orationis nonam
2 et quidam uir qui erat claudus ex utero
matris suae
baiulabatur
quem ponebant cotidie

---

om. **in** *sec.* S. huniuersis C. *om.* **et metus . . . uniuersis** *d e gig. p** *cum gr.* BDE *al. plu.*

44. omnis S. **etiam** (aetiam C) *codd. plur. vg. c d gig.*: enim AOV *dem.*; autem *e m p*, ergo *t*; *gr.* καὶ πάντες δέ ℵAC *min.*, πάντες δέ BEP *al. pler.*, παντεσ τε D. qui credidebant D; credentes *d.* **erant pariter** (ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτό): er. in unum *d e*; *om. gig. m p* (*sed uide infra*). **et** *in ras.* Θ. **habebat** Θ* (ha *in ras.*), abebant R; + in unum *m p*, + munerum *gig.* cummunia S, commonia D.

45. **possessiones** *sine* et *codd. paene omn. et vg. contra graecum*: et possessiones C *e gig. m p* (*Bentl.*); et qui possessiones habebant *d et* και οσοι κτηματα ειχον D^{gr}. **substantias** (-cias CR W) = ὑπάρξεις: suppellectilem *gig. p**; facultates *d*; quaecumque habebant *m*; + et D. uindebant S; distrahebant *d*; + et ponebant ad pedes apostolorum *p*. **et diuidebant**: et dispartiebantur *d*; *om. t.* **illa**: ea *d gig. p*; *om. m*; + cottidie *d gig. m p et* D^{gr}. **prout** (prohut C) = καθότι: secundum quod *d*, τοισ D^{gr*}. **cuique**: cui *e*, qui *d*, unicuique *m*. hopus C.

46. **cotidie** (cott. ISU, quot. D *vg.*, quotd. Θ; cotidiae C) **quoque** = καθ' ἡμέραν τε, *cf.* et cotidie *gig. p** (+ quoque p^c): omnes quoque *d et* παντεσ τε D*. **perdurantes** (προσκαρτεροῦντες) *codd. et vg. et* perseuerantes *d*, instantes *gig. p**: perseuerabant *e et* προσεκαρτερουν D^{gr}. hunanimiter C, unian. DG; unanimes *e p**, uno animo *gig.*; *om.* S *d cum gr.* D 3. 103^{mg}. *om.* **in templo** *gig. p**. **et** (ac *gig.*; *om.* S) **frangentes**: frang. quoque *e*; *d uide infra.* **circa domos** (-mus ADV) *codd. plur. vg. c dem. e* p^c *t*, *cf.* per domos CT *gig. d p** = *gr.* κατ οικουσ D^2 (κατοικουσαν D*), *cf. ad* v. 42: circa domum S *et* κατ' οἶκον *graec. rell. et uerss.* panes Θ *p** (*cf. d*). **sumebant**: percipiebant *e gig. p*, ciuum C. > et per domos id ipsum capiebant panes accipientes cibum *d et* και κατοικουσαν επι το αυτο κλωντεσ τε αρτον μετελαμβανον τροφησ D*. **cum**: in *d.* aexult. C, exultacione R; exultatio G*S*(-cio); gaudio *gig. p*, laetitia *e*. **et** *sec.*: in M. semplicitate D, simplitate K.

47. **conlaudantes** (coll. W *vg.*, col. R) *codd. vg. et c dem. t*: laudantes (*gr.* αἰνοῦντες) *e gig. p*, laudem dicentes *d.* deo *d*; dominum *p t.* abentes R. graciam S. **ad**: aput *d.* **omnem**: uniuersum *e gig. p*; totum *d*; *gr.* ὅλον. **plebem** (pleu. C) = τὸν λαόν, *et* populum *e gig. p*: mundum *d et* τον κοσμον D^{gr}. **autem** *bis scr. d*; uero *gig. p*; *om.* t^*(+ t^2). **augebat** (προσετίθει): adiciebat *d e*; addebat *gig. p**; + eos D *d.* salui fieret I; saluati fierent D; salui fiebant *d cor. uat. mg.*; saluificent *cor. uat**. **cotidie** (cott. FSU, quot. D *vg.*, quotd. Θ, cotidiae C, cottidiae I): + in unum in ecclesia *d cum* D^{gr}; + ecclesiae *e*, *et capitulum nouum inc.* id in ipsum autem (*cum gr.* EP *al. pler.*), *cf. Bed.* (*retr.*) '*in graeco ita legitur* dominus autem augebat qui salui fierent quotidie ecclesiae *ac deinde altera narratio ita incipit* in id ipsum autem pe. et ioh. asc. in templum; *quod superiori sententiae ita potest aptari: cum dominus quotidie praedicantibus apostolis in ecclesiam suam credentes aggregaret, ascendebant apostolorum primi in templum, deum rogaturi in id ipsum, id est ut ecclesiae suae semper augmenta procuraret.*' **in id ipsum** (id in ipsum *e*, *uide supra*): *om.* S; + in illis diebus Θ (*hic*, *non ad init. cap.* III).

III. 1. *ad init.* + in diebus illis *p*, + in diebus autem ipsis *d*, *et gr.* D; *uide et supra* ii. 47. **autem** *hic om. d e* (*uide ad* ii. 47) *p.* ioannes 𝔖ℭ, iohannis OS. *forsan* ascendentes erant S (*scriptura partim abscissa est*). **templum** + ad uesperum *d et* D^{gr}. oram IS. horationis C, orac. RS. > nonam orat. *d Tert.* (*ieiun.* 10) *et* D^{gr}.

2. **et** + ecce C *d* p^2 *cum* D^{gr*} *syr. pesh. om.* **quidam uir qui** T. *om.* **qui erat** *d e gig. p* Lucif.* (*p.* 242 *ed. Hartel*). **claudus** + qui *gig.* hutero C. sue W; + constitutus *e* = *gr.* τις ἀνὴρ χωλὸς . . . ὑπάρχων. ba^{i}ulabatur V, bailab. D, baiolab. MU, baiulaba|||tur W; portabatur *e gig. p Lucif.* cottidie FU, quot. D *vg.*, quotd. Θ, coti-

ad portam templi quae
dicitur speciosa
ut peteret elemosynam
ab introeuntibus in templum
3 is cum uidisset petrum
et iohannem incipientes
introire in templum
rogabat ut elemosynam
acciperet
4 intuens autem in eum petrus
cum iohanne dixit
respice in nos
5 at ille intendebat in eos
sperans se aliquid accepturum ab eis
6 petrus autem dixit
argentum et aurum
non est mihi
quod autem habeo hoc tibi do
in nomine iesu christi nazareni
surge et ambula.
7 Et adprehensa eius manu
dextera adleuauit eum

---

diae C, cottidiae I. > cot. ponebant MU *gig. p Lucif.* **portam** *in ras. scr.* B; ianuam *d e gig. p Lucif.*; *graeci plur. θύραν, sed πύλην* E *min.* **templi** + eam *d*. que DI. speciossa D, spetiosa B; pulchra *d*. elemosinam KMORTUVW, elim. S, elym. B^{1}, helem. I, aelym. B$^{*et\,2}$, aelemosynam C, aelimoysinam D, eleemosynam *vg*. hab C. his qui ingrediebantur *d*, [his] qui introibant *h* (= *reg apud Tisch. T. G.* 8) *qui ad finem huius uersus incipit. om.* in *h*.

3. **is** (*partim in ras.* Θ, his CF*HIS*; hic *d gig. h Lucif.*) = *ουτοσ* D^{gr}: qui *e et ὅς gr. rell.*; *deinde* + respiciens (contemplatus *h*) oculis suis *d h cum* D^{gr} *ατενισασ τοισ οφθαλμοισ αυτου.* **cum** (quum Θ, qum R) **uidisset** (uideret SU; audisset I) = *ἰδὼν gr. plur.*: et (*om. d*^{2}) uidit *d et και ιδων* D^{gr}. ioannem 𝔖ℭ. **incipientes introire** (*μέλλοντας εἰσιέναι*): ingressuros CT; introeuntes *gig. p Lucif.* templo A. **rogabat**: + illos *h p**, + eos *d*, *et* + *αυτουσ* D^{gr}. **ut elemosynam** (elemosinam MORUVW, aelymoysinam D; BCIS *vg. ut u.* 2) **acciperet** = *ἐλεημοσύνην λαβεῖν* ℵABCEG *min.*, *cf.* elemosynam accipere *e*: elemosinam *tantum d gig. h p* Lucif. et gr.* DP *al.* 70; *deinde* + ab eis ΘS *e p*^{2} *cum* E^{gr} *cop.*

4. intuitus *d h*, intendens *gig. p* Lucif.*; *gr. ἀτενίσας plur.*, *εμβλεψασ* D. *om.* in *pr.* BFKR*V *h*. illum *gig. Lucif.*, illo *p**. > petr. in eum O *d e Bentl. et gr. omn. exc.* G. ioanne 𝔖ℭ; + et O *d* et* D^{gr}; + adstans *h*. **dixit** + ei *h*. **respice** (*βλέψον*): aspice C(hasp.)T *d gig. p Lucif.*; contemplare *h*; *ατενεισον* D^{gr}. in nobis *e*, ad nos *d*; nos *Lucif.*, me *h*.

5. *om. uers.* T*(+ T^{1}). ad ille CF*I; ille autem *h*; qui *e*. **intendebat**: intuebat D; adtendebat *d*; respexit *e gig. Lucif.*; contemplatus est *h*; *gr. ἐπεῖχεν plur.*, *ατενεισασ* D^{gr}. *om.* **in** *d e h*. **sperans**: expectans *d*. **se aliquid** (+ esse S) **accepturum** (-rus D) **ab** (hab C) **eis** = *fere τι λαβειν παρ αυτων* D^{gr}, *cf.* aliquid accipere ab eis (eo *h*) *d h*: > se accepturum aliquid ab eis *e et λαβ. τι παρ αυτων* E^{gr} 42. 103; *gr. plur. τι παρ' αὐτῶν λαβεῖν.*

6. **petrus autem dixit** = Πέτρος δὲ εἶπεν ACG: > dix. autem pe. *d e h p Cypr.* (*Test.* iii. 61) *cum gr. rell.*; *deinde* + ad eum D *h p Cypr.*, *cf.* ait autem illi pe. *gig. Lucif.* **argentum** + quidem *h Cypr.* > aurum adque argentum *Priscillianus* (*p.* 27 *ed. Schepps*). **est mihi** (michi BW) = *ὑπάρχει μοι*: habeo Θ *gig. p Lucif. Ambr.* (*saepius; uide Sabat.*). **quod** (quid *Prisc.*) **autem**: *om.* **autem** *d* (*non* D^{gr}); sed quod *gig. p* Lucif. Ambr.* abeo RT (a *sup. lin.*). *om.* **hoc** *Ambr.* **tibi do** (*σοι δίδωμι*) CDGΘRW *vg. c d e p Iren.* (*cod.* V) *Cypr. Lucif.*, *et* tibi dabo AIO: > do tibi BFKMSTUV *dem. gig. h Iren.* (*Mass. p.* 194) *Ambr. Prisc.* **nomine** + domini nostri *p Hil.* (*ps.* 118) *Chrom.* (*in matt.*). ihesu *e*. *om.* **christi** O *Prisc.* **nazareni** (natzar. D, nazor. G): nazoraei *e*, nazorei *d*, *et gr.* Ναζωραίου *plur.*, Ναζορ. ℵ*CD; *om. Hil. Chrom. Prisc.* *om.* **surge et** *d cum gr.* ℵBD *sah. Tisch.* (*T. G.* 8) *W. H.* hambula C; + in pace *p**.

7. *om.* **et adprehensa . . . eum** *Iren.* adpraehensa CFGΘ, appre. KRW *vg. Tisch.*, apprae. U; adprehinsa S. **eius** BCFKRSTUVW *vg. c dem. gig. h Cypr. Lucif.* (*d e p uide infra*): ei ADGΘIM; *om.* O. manum S*. > manu eius CFT *vg. c h Cypr.* dextra B*CM*T*; dexteram S. > man. dex. eius *gig.*, > dex. man. eius *Lucif.* *inc. uersum* et adpraehensum (adprehendens *e*) eum dextera manu *d e*, et adprehendens dexteram manum eius *p*; *gr. καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρός.* **adleuauit** (all. BCΘKMRSUVW *vg. Tisch.*, allebauit T, alleuabit I): eleuauit *e p Cypr.* (*cod.* A), erexit *gig. Lucif. Cypr.* (*cod.* W), excitauit *h Cypr.* (*codd. opt.*); suscitabit *d*; *gr. ἤγειρεν.* *om.* **eum** D *d e et gr.* DEP *al. pler.* **et protinus** (i *in ras. scr.* U; protenus V) = *και παραχρημα* D^{gr}, et statim O *Iren.*, et confestim *d e p*, confestimque *gig. Lucif.*, et continuo *h*: confestim autem *e et gr. plur. παραχρῆμα δέ*; *deinde* + stetit *d h cum* D^{gr}. **consolidatae** (-te RSW) **sunt** (*ἐστερεώθησαν*) *codd. plur. et vg.*: solidate s. O; consolidati s. CT; confirmati sunt *e gig. p Iren. Lucif.*; confirmatique sunt *h*, et

et protinus consolidatae
sunt bases eius et plantae
8 et exiliens stetit et ambulabat et
intrauit cum illis in templum
ambulans et exiliens
et laudans deum
9 et uidit omnis populus
eum ambulantem et laudantem
deum
10 cognoscebant autem illum
quoniam ipse erat qui ad
elemosynam sedebat ad
speciosam portam templi
et impleti sunt stupore
et extasi
in eo quod contigerat illi.
11 Cum teneret autem
petrum et iohannem
concurrit omnis populus ad eos
ad porticum quae appellatur
salomonis stupentes
12 uidens autem petrus
respondit ad populum
uiri israhelitae quid miramini in hoc

---

firmatae sunt *d*, *και εστερεωθησαν* D^{gr}. **bases** (*βάσεις*) *codd. plur. et vg.*, basses D, passae S, uases *d* : gressus CT *e* (gressi) *h p Iren.* (*Mass. p.* 194), '*quidam*' *apud Bed.* (*retr.*); pedes *gig. Lucif.* > eius bases *d* (uases) *Bentl.*, eius gr. *e et αὐτοῦ αἱ β.* DEGP *al. pler.*; > eius confirm. sunt gressus *Iren.* **plantae** (*σφυδρά uel σφυρά*) *codd.* (-te I*RW) : crura *d*; laccania *h*. > plan. eius et basses D.

8. exsiliens *pr.* V; *om.* S; cum exsiluisset *d*; + et B*, *item* **stetit et a** *in ras. scr.* B. *om.* **et ex. stetit** *h Iren.* hambulabat C; ambulauit *p*; + gaudens *d e*, + gaudens et exultans *h*, *et* + *χαιρομενοσ* D, + *χαιρων* E. et intrabat D* (-uit *cor. int. lin.*); et introiuit T *d e Iren.*; introiuit autem *h*; *deinde* + una C(huna)T *e*. **illis** : eis *d h*, ipsis *Iren.* *om.* in BK *dem.* **templum** + et CS. *om.* **ambul. et exil. et** *d h cum* D^{gr}. hambulans C. **et** *quart.* : *om.* O; ac *gig. p Lucif.* exsiliens *sec.* SV; saliens CT *gig. p Iren. Lucif.*, *forsan ut discrimen exprimant inter gr.* ἁλλόμενος *hic et* ἐξαλλόμενος *supra.* **et** *quint. om.* W *Lucif. et gr.* A *sah.* et conlaudans *e*; et laudem dans *d*; et glorificans *Iren.*; laudansque *gig.* **deum** (*τὸν θεόν non fluctuat*) : dominum ACDGΘIT; deo *d*.

9. omnes S. > eum omnis (hom. C) populus CRT *e gig. h p Lucif. et gr.* EP *al. pler.* hambul. C. **deum** : dominum DIW *cum* C^{gr}. > deum laudantem *h*.

10. **cognoscebant** (cognusc. S, agnosc. *h*) **autem** = *ἐπεγίνωσκον δέ* ℵABC *min.* : et cogn. *gig. p Lucif.*, cognoscebantque *d*, *et ἐπεγ. τε* DE^{gr}P *al. pler.* **illum** : eum T *d e h*; *om. gig. p et gr.* ℵ*. **quoniam** : quod *vg.* (*non cor. uat.*); quia *d gig. p Lucif.* **ipse** (*αὐτός* ℵAC *min.*) : hic *d e et οὗτος* BDEP *al. pler.* fuit *h*. elemosin. MORUW; aelemosyn. CF, aelymosin. B; DIS *vg. ut u.* 2. **sedebat** : sederad O. speciossam D; horr*eam h ὡραίᾳ* (*etiam ωρεα* D^{gr}) *literatim reddens*; > in porta illa pulchra *d contra ord. graec.* inpleti CDF; repleti SU *d e gig. p Lucif.* **sunt** + omnes SU *h*. **stupore** (stupere B*; + *ras. parua* Θ) = *θάμβους* : pauore *Lucif.*; terroris *d*. **extasi** (i *sup. lin.* F, extassi S*, exstassi D) = *ἐκστάσεως* : mentis consternatione CT; admiratione *e gig. Lucif.*, *cf. Bed.* (*retr.*) '*alia editio pro* ecstasi *id est excessu mentis* admirationem *non proprie posuit, quia maior admiratio solet nonnunquam mentem ad excessum deducere*'; stupefactionis *d*; *item pro* **stupore et ext.** *habent* ammiratione et stupebant *h et p** (*ut udtur*); *deinde* + sunt S* (*sed erasum*), + stupefacti D. **in** : de *h*. contingerat R, conterat *lapsu* V; acciderat SU *arg. gig. Lucif.*; attigit *e*. > illi accidit + sanitas *h p** (*uid.*). **illi** : illis O; ei *d e gig. Lucif.*

11. **cum** (quum Θ) **teneret autem** (*κρατοῦντος δὲ αὐτοῦ plur.*) CFGΘSTU *c dem. p** 𝔓𝔆, tenentem autem eo *e* : cum tenerent autem ABIKM ORV *gig. lux.* p^2 *et κρατούντων αὐτῶν aeth.*; cum uideret autem D, cum uiderent autem W𝔖𝔖 *cor. uat. mg.*; *exeun*tibus autem petro et ioanne simul et ipse pro*dibat* tenens eos et concurrit *etc. h*; exeunte autem petrum et iohannen cum eis ibat tenens eos stupentes autem stabant in porticum *etc. d cum* D^{gr} *εκπορευομενου δε του π. και ιω. συνεξεπορευετο κρατων αυτουσ οι δε θαμβηθεντεσ εστησαν εν τη στοα κ. τ. λ.* ioannem 𝔖𝔆; + is qui sanus effectus (factus p^2) fuerat (> fuerat eff. *c*) Θ (*ras. ante* is *et ante* fuerat) *c* p^2 *cum Par. lat.* 202. 341. 343. 16262 *et tepl.*, + claudus sanatus *cor. uat.*, *et* + *τοῦ ἰαθέντος χωλοῦ* (*pro αὐτοῦ*) *gr.* P *al. longe plu.* cucurrit W *vg.* (*non cod. caraf.*) *c dem.* p^2. popul^{us} O. **ad eos** : *om.* GS; ad illos *gig. p*. > ad eos omn. pop. *e cum gr.* EP *al. plu.* **ad** *sec.* : in *d e gig.* (*h*) *p*. porticu *gig. h*; portam F. **quae** (que OW) : qui ACDGIMST *c d e*. apellatur M*R; appellabatur O; dicitur *gig.*, uocatur *d e h*, uocabatur *p*. solomonis G*S, salamonis DM. **stupentes** (*ἔκθαμβοι etiam* D) : cum admiratione *e p**; stupebant *d*.

12. **uidens autem** (cum u*ideret* autem *h*, quo uiso *p*) : respondens autem *d cum* D^{gr}. **respondit** (*ἀπεκρίνατο*) : ait CT *p*, dixit *d gig. et ειπεν* D^{gr}. **populum** : illos *gig.*, eos *d*, *cum* D^{gr}; + dixit *h*.

aut nos quid intuemini
quasi nostra uirtute aut
pietate fecerimus hunc
ambulare ?
13 Deus abraham et deus isaac
et deus iacob
deus patrum nostrorum glorificauit
filium suum iesum
quem uos quidem tradidistis et negastis
ante faciem pilati
iudicante illo dimitti
14 uos autem sanctum et iustum
negastis
et petistis uirum homicidam
donari uobis
15 auctorem uero uitae interfecistis
quem deus suscitauit a mortuis
cuius nos testes sumus.
16 Et in fide nominis eius
hunc quem uidetis
et nostis confirmauit
nomen eius
et fides quae per eum est
dedit integram sanitatem

---

srahelitae C, hisrahelitae D, israhelite RS, israelitae *vg.*, israelite W. **quid** *pr.*: qui M*. **miramini** *codd. plur* (*et* R* ; mira mihi R¹) *vg. dem. gig. p* (> in hoc mir.) *Iren.* (*Mass.* 194): ammiramini AI (adm.) *cum c d e h* (*Iren. cod.* V). **in**: super *d e h*. **hoc**: isto *e*. **aut** *pr.*: et *Iren.*; + in D, *et* > uel quid in nos *gig. p**. nobis *e*. **intuemini** (intuim. GIS) = ἀτενίζετε: intenditis *e gig. p**. **quasi**: tamquam *gig. p*; + nos *d h*. **nostra**: propria *gig.*; nostra propria *d p**. **aut** *sec.*: et *c gig.* **pietate** (εὐσεβείᾳ): potestate W *edd. antt.* ϛ𝔖ℭ (*non cor. uat.*) *h p² syr. pesh. arm. ar.ᵉ Chrys.* *om.* **aut piet.** I *Iren.*; *deinde* + hoc *d gig.*, + hec *p*. feceremus S*. hambulare C. > ambulare hunc *e*, ut ambulet hic *d*, ut hic amb. *gig. p*, *ut ambul*aret istae *h*; *graeci* τοῦ περιπατεῖν αὐτόν *plur.*, *sed* του π. τουτον E.

13. abraam IR; abarchae D. **et** *pr.*: *in ras. scr.* Θ; *om.* A *p Iren.* **deus** *sec. om. e gig. h cum gr.* BEP 61 *al. pler.*; *tert. om.* M *e gig. h cum gr. iisdem.* isac O*S, ysaac R, ysahac C. glorificabit T; clarificauit *d h*, honorificauit *p*. **filium** (παῖδα): puerum *d e gig. Ambr.*, *Bed.* (*retr.* '*in graeco*'). **iesum** (ihesum *e*): *om.* D *Iren. cum gr.* 29; + christum *d h* (*ut udtur*) *cum* Dᵍʳ. **uos quidem** *om. d* (*et om.* μέν D). tradedistis S; + in (ad *h p*) iudicium (-cio *d*) *d e h p** (*deinde eras., et postea restitutum*) *Iren.*; *et* + εισ κρισιν D, εισ κριτηριον E, *cum syr. harcl. mg.* abnegastis C (habn.) T *e gig. p**; + eum *d e cum gr.* DEP *al. plu.* hante *et* pylati C. **iudicante illo dimitti** (dem. S) *codd. et vg.*, *sed graec.* κρίναντος ἐκείνου ἀπολύειν *et uoluit* iud. illo dimittere *Bentl.*, *cf.* cum iudicaret ille dimittere *e*, *cum* ill*e iudicaret eu*m dimittere *h*, cum (+ ille *p*) iudicasset eum dimittendum (> dim. eum *p*) *gig. p*: cum remittere eum uellet *Iren.*, uolentis eum dimittere *Hieron.* (iv. 612) = *forsan* θέλοντος αὐτὸν ἀπολ. *quod in graecis non inuenitur; ambas lectiones coniungere uidetur d* cum iudicasset ille dismittere eum uoluit *et* του κρειναντοσ εκεινου απολυειν αυτον θελοντοσ Dᵍʳ (uoluit *et* θελοντοσ *expunxit cor.*).

14. **autem**: uero *e gig.*; + ipsum (= τον ?) *d*. **negastis** (ἠρνήσασθε): grabastis *d*, adgrauastis *Iren.*, *et* εβαρυνατε D; *monet Hervey uerba syriaca* ܟܦܪ ἀρνεῖσθαι *et* ܟܒܪ βαρύνειν *inter se simillima esse, cf. et Chase* '*Syriac element in Cod. Bezae*' *p.* 38, *et E. Nestle qui conicit confusionem inter Hebr.* כפרתם ἠρνήσασθε *et* כברתם ἐβαρύνατε, *uide* '*Stud. u. Kr.*' 1896 *p.* 102 *seq.*, '*Expositor*' 1895 ii. *p.* 237, *et Blass* '*Philology of the Gospels*' *p.* 194; *contra R. Harris* '*Stud. in Cod. Bezae*' *p.* 163, 187 *putat* ῃτήσασθε *in* ἡττήσατε *mutatum esse, deinde per* aggrauistis *redditum, et* ἐβαρύνατε *ex Latino traductum.*; inhonorastis et negastis *Aug.* (x. 28). **et** *sec.* + magis *e et* Eᵍʳ *syr. harcl. mg.* petitis O; postulastis *d gig. p Aug. Uigil.* (*Uar.* 740). **uirum** (ἄνδρα): hominem *h* (> homic. hom.) *Aug.* **homicidam** (-da *d*): + uiuere et *e h Aug. cum* Eᵍʳ. donare S *h* (?). uouis O. > negastis sanctum et iustum et petistis ut uir homic. donaretur uobis *Hieron.* (iv. 622).

15. authorem ϛ𝔚; principem *d e* (*h* ?) *Auct. de prom.* (*col.* 112), ducem *Iren.*; *et* nam inceptorem (*pro* **auct. uero**) *Aug.* (x. 28). **uero**: uiro G; autem *e gig.* (*h* ?) *p Iren.* uite RW; + aeternae *Auct. de prom.* interficistis DO; occidistis *Iren. Aug.*; interemistis *Auct. de prom.*, *et forsan* ligno interem. *h*; *item* + suspendentes in ligno *Uig.* suscitabit OT; excitauit (*h* ?) *Iren.* **cuius** (quibus *d*) *non uariat*; *uide ad* ii. 32. > sumus testes *h*.

16. *uersum om.* S. *om.* **et** *ad init.* I. in fidem Θ, super fidem *h*. **eius**: + ambulamus DO, *cf.* 2 *Cor.* v. 7; *codicum concordia notanda.* > eius nom. *h*. **quem** + uos A *vg.* **uidetis** *ex* uiditis B; uidistis Iϛℭ *d lux.* **nostis**: scitis *d Iren.* confirmabit T; consol*i*dauit *d*; Dᵍʳ *autem* τουτον (*om.* ον) θεωρειτε και οιδατε οτι εστερεωσεν κ.τ.λ. *Distinguit* confirmauit. Nomen eius *etc. c.* que DIR. **eum**: ipsum *d gig. p Iren.*; *et* > q. per ipsum e. fides *gig. p*, fi. q. est per ips. *Iren.* *om.* **est** *e*. **dedit** + illi CT *gig. p*, + ei *d e h Iren.* (*Bentl.*), *cum graeco.* **integram** (intigr. D) **sanitatem** = τὴν ὁλοκληρίαν: integritatem *d e gig. h p**; incolumitatem *Iren.* **istam**: *om.* R *Iren.*; hanc *d e gig. p**; + huic R *cf.* CT *supra.* **in**

istam in conspectu omnium uestrum
17 et nunc fratres scio quia per
ignorantiam fecistis
sicut et principes uestri
18 deus autem quae praenuntiauit per os
omnium prophetarum pati christum
suum impleuit sic
19 paenitemini igitur et conuertimini ut
deleantur
uestra peccata
20 †cum† uenerint tempora
refrigerii a conspectu domini
et miserit eum qui praedicatus est
uobis iesum christum
21 quem oportet caelum
quidem suscipere usque
in tempora restitutionis
omnium quae locutus est deus
per os sanctorum suorum
a saeculo prophetarum

---

conspectu (conspecu M) **omn. uestrum** (-trorum D): coram omnibus uobis *d gig. p Iren.* (*Mass. p.* 194; > uo. omn.).

17. *om. uersum lux.* **nunc** + uiri *d e h p cum gr.* DE. scimus d^2 (*om.* d^*) *h, et* επισταμεθα D*gr*. > scio fratres *Auct. quaest. N. T. q.* 76. **quia**: quoniam *h Iren.*; + uos quidem *d h* (*ut udtur*) *et* D*gr*. per ignoranciam RSW; secundum ignorantiam *Iren.*; per scientiam *h*. **fecistis**: egistis *d e Ambrst.* (86), gessistis *gig. Auct. quaest.*; *deinde* + hoc CT, + hoc malum Θ *gig. p Par. lat.* 202. 343. 11932 *Auct. quaest. Ambrst.*, + scelus hoc D, + nequam *h Iren.*, + iniquitatem *d*; *et* + πονηρον (το πον. *m.* 2) D *cum syr. harcl. mg.* **sicut**: ita ut *gig. om.* **et** *sec.* I. > et sicut *Ambrst. om.* **sicut et pr. uestri** *Iren.* (*iterum monet Hervey uerba Syriaca pro* πονηρόν *et* ἄρχοντες *facilius inter se confundi posse*).

18. **deus autem**: uerum dei *h*. **quae** *codd. plur.* (que I; *om.* D) *et d e h* (quod) *p Iren. et gr.* ἃ: qui ORV*rec* W *vg.* (*uide infra*) *c dem. gig. Uigil.* (*Uarim.* 750) *et edd. antt. Hailbr.* 1476, *et* 𝔖ℌ𝔖 *et* ℭ *i. e. editio Clementina anni* 1592; *sed editio* 1593 *et deinceps omnes legunt* **quae**; *similiter et cod. caraf, uide Bukentop* '*Lux de luce*' *p.* 285; *deinde* + ante *gig.* p^*. praenunc. S𝔖ℭ, prenunc. RW, prenunt. BDKM, prenuntiaui*t* O; praenunciauerat *gig.*, adnuntiauit *h*, praedixit *Iren. Uigil.* **per os** (hos C, oos O*): ore *h Iren.* **omnium**: sanctorum *Uigil.* profetarum DO; + suorum *cor. uat.** (*non mg.*) *Uigil.* **pati chr. suum** (ipsius *gig.* p^*; ipsum p^2): *om.* C *cum graeco* A; passurum chr. su. *h*; iuxta chr. su. *Uigil.* inpleuit CDF, implebit I, impl*e*uit M; adimpleuit *Iren. om.* **sic** *Iren. Uigil.* > sic (ita *gig. p*, et *h*) impleuit *vg. gig. h p*; ita impl. sic *arg.*

19. **paenitemini** (poen. D *vg.*, pen. CORU, penit. *in ras. scr.* S, penitimini W) **igitur** (ergo *e*): paenitentiam igitur (ergo *d gig.*; *om. m*) agite G *d gig. m p Iren.*; peniteat itaque uos *h Tert.* (*res.* 23). **et conuertimini** (-temini DO): *om.* S* (+ *sup. lin.*); et reuertemini *e*; et resipiscite *Tert.* ut deleatur Θ* (+ n *sup. lin.*); ad hoc ut deleantur *d*; ad perdelenda *h*, ad abolenda *Tert.* > peccata uestra CDT *vg. d dem. gig. h lux. m p Iren. Tert.* (delicta) *cum gr.* D.

20. †**cum**† (= ὅταν ?) *c dem. et uers. angl.* 1611 'when': ut (ὅπως ἂν *omn.*) *d h Tert. syr. harcl. arab. et uers. angl.* 1881 'that so', *cf. Luc.* ii. 35, *Rom.* iii. 14, *ubi redditur* ut; et *Iren. syr. pesh. aeth.*; ut cum (*quod* ἀναπόδοτον *est et ex conflatione ortum*) *codd. plur. vg. Tisch. e gig. p Bed.* (*retr.*, *uide infra*), *sed difficile credi potest Hieronymum hoc mendum reliquisse; forsan in codicibus suis habebat* ut *et in margine adscribebat* cum; et cum BDΘ (quum). *Uersum incepimus* **cum uenerint** *cum Steph.* 1555 ℌℭ *Tisch. et W. H.*: *inc.* **et miserit** *Tisch. T. G.* 8. uenerit Θ, uenirent S, uenerunt D *e*, ueniant *d Iren.*; + in Θ; + uobis *Iren.* refrigeri O; + uobis CT *e, et* > tempora uobis refrigeris superueniant (> superu. refrigerii *Tert.*) *h Tert.*; *item* + υμιν *post* αναψυξεωσ E; *cf. Bed.* (*retr.*) '*In quadam translatione hunc uersum ita propter explanationem sensus positum inuenimus* ut cum uenerint tempora refri. ueniant et uobis a facie domini. *Et reuera in graeco sic scr. est cum additamento pronominis illius* ut cum uenerint uobis temp. refri. a facie domini.' ha C; ex *Tert.* **conspectu**: facie O *d gig.* (*h* ?) *Iren. Bed.*; persona *Tert.* **domini**: dei *Tert.*; + iesu O. misserit D; mittat *d h Iren. Tert.*; + uobis *h*. **eum qui praedicatus** (pred. BΘMRW, predictus O) **est** (s *sup. lin.* I) = τὸν προκεκηρυγμένον *min. uix mult.*: eum (*om. e*) qui praedistinatus est D *e* p^*, *et* e. q. destinatus est *gig.* p^2; praedestinatum *d*, praedesignatum *Tert.*, praeparatum *h Iren.* = τὸν προκεχειρισμένον *plur. om.* **uobis** *hic h.* ihesum C *e*; *om. Tert.* > christum ihesum *e p cum gr.* ℵBD*gr* (*non d*) EP *min. syr. harcl. Iren.* (*codd. opt.*).

21. hoportet C. **caelum** (cel. DSW) **quidem** = οὐρανὸν μέν: > quidem caelum *vg. Iren.*; caelum *tantum* M, caelos *h Tert.* **suscipere**: recipere CT𝔖 *e gig. h p*; accipere *d Tert.* (> acc. cael.). **usque** (husque C) **in**: usque ad *d e h p Iren.*, ad usque *Tert.* **tempora** (-pus Θ) **restitutionis** (-cionis RS) = χρόνων (*post* ἄχρι) ἀποκαταστάσεως: te. dispositionis *h Iren.*, te. exhibitionis *Tert.*; temporum restitutionem *e, et* > restitutionem temporum *gig. p.* que D. loqutus R, loquutus Θ. *om.* **deus** F. **per os** (hos CT, oos O*): ore *h Tert.*; + omnium SU *e gr.* EP *al.* 60 *syr. harcl.* **sanctorum suorum a** (ha C) **saeculo** (sec. W *vg.*)

22 moses quidem dixit
quoniam prophetam uobis suscitabit
dominus deus uester de fratribus
uestris
tamquam me ipsum audietis
iuxta omnia quaecumque
locutus fuerit uobis
23 erit autem omnis anima
quaecumque non audierit
prophetam illum
exterminabitur de plebe
24 et omnes prophetae a samuhel et
deinceps qui locuti sunt et adnuntiauerunt dies istos.
25 Uos estis filii prophetarum
et testamenti quod disposuit deus
ad patres uestros
dicens ad abraham
et in semine tuo benedicentur omnes
familiae terrae
26 uobis primum deus suscitans
filium suum
misit eum benedicentem
uobis

---

prophetarum (prof. DO) *codd. plur. et vg.* = τῶν ἁγίων αὐτοῦ (τῶν) ἀπ' αἰῶνος προφ. 4. 13 *Orig.* (*gr.*) iii. 221, *et* > τῶν ἁγ. (τῶν) ἀπ' αἰῶνος αὐτοῦ προφ. ℵABCE 61. 69 *al. et* τῶν ἁγ. ἐξ αἰῶνος προφ. αὐτοῦ *Orig.* iii. 798, sanct. a saec. suorum prof. *e*: prophetarum (prof. S) suorum (*om.* suorum *et* + qui sunt S) a saeculo (sec. S) SU *sed graeci non omittunt* ἁγίων; sanctorum proph. suorum (*sine* a saeculo) *gig. h p Tert.* (*om.* suorum) *Orig.* (*lat.*) iii. 221, *et* > sanctorum suorum proph. *d cum* D^{gr} των αγ. αυτου των (*expunxit* D^{c}) προφ.; *tantum* per sanctos prophetas suos *Iren.* (*Mass. p.* 194); *cf. et Luc.* i. 70.

22. moyses BGΘIKMOS^{c}TUV *vg. Tisch.*, moysses D, moises RW, moysis S*. **quidem** *codd. vg. uett. plur. et* μέν ℵABCDE *min.*: enim *p et* μὲν γάρ P *al. plur.* dicit *Iren.*; + ad patres nostros Θ *d gig. h* (*uel forsan* uestros) *p Par. lat.* 202. 343. 16262, *Bern.* A. 9, *tepl. Iren. et gr.* D 13 *al.*; + ad p. uestros *e cum gr.* E 24. 43, *cf. Bed.* (*retr.*) '*initium huius loci in graeco plus habet* m. quidem dixit ad patres uestros' *etc.* **quoniam** BFKRUV *vg. Iren.*: quia ACGΘIMO STW *Tisch. c d dem. e gig. p*: *om.* D *h.* profetam DOS; propheta I. **uobis** *pr.*: *dubium utrum* uo *an* no S; *om. c.* **suscitabit** (ἀναστήσει) CDGΘ^{c}I KRTUVW *vg. c dem. gig.* p^{2} *et* -uit ABFΘ*MOS (suscet.*) *d e* p*: excitabit *h* (-uit) *Iren.* > susc. uobis Θ* *vg.* **dominus**: deus I*; *om.* A. **uester** (ὑμῶν ℵ^{c}AD 61 *al.*): noster *e cum gr.* ℵ*CEP *min.*; *om. h p cum gr.* B 60. **de**: ex *gig. p Iren.* tanquam W𝔗𝔓; sicut *gig. p*, quemadmodum *Iren.* **ipsum**: illum *p.* **tamquam me ipsum aud.** *distinximus cum* AF (*p*) *edd. Hailbr.* 1476 *etc.*: de fr. uestris tamquam me ipsum aud. 𝔖, de fr. uestris, tamquam me, ipsum aud. ℭ, de fr. uestris | tamquam me ipsum aud. | *d et ita* D^{gr}. **iuxta**: secundum *d e*, per *gig. h* p*; in *Iren.*; *gr.* κατὰ (πάντα κ.τ.λ.). omnibus *Iren.* quecumque DIW; que p*. loquutus ΘR^{1} (loqutus R*). **fuerit**: erit *gig.* **uobis** *sec.*: ad uos *d e gig. h p Iren.*

23. *om.* **erit autem** *h.* **omnis** + autem W *h. om.* **anima** CT. **quaecumque** (ἥτις) BFKORS UVW (quec.) *d e gig. h p Iren.*, *et* quicumque CT (quiquumque): quae (que DI) ADGΘIM *vg. Tisch. Bentl. c dem.* profetam DOS. **exterminabitur** (ἐξολεθρευθήσεται): disperibit *d*, peribit *Iren.* pleue C; populo *d e h Iren.*; + sua *p.*

24. **omnes** + autem *e et* καὶ πάντες δέ *graeci* (*exc.* D). profetae DOS, prophete W p^{c}, propheta p*; *om. Iren.* samuel DM^{c}OT *vg.*, samuele p^{c}. *om.* **et** *sec.* G. **deinceps** (τῶν καθεξῆς): pro ordinem *e h* (per?); eorum qui ordine fuerunt *d.* **qui** (οἵ ℵC^{2}D^{2}): quicumque *e*, *et* ὅσοι ABC^{*vid}C^{3} EP *etc.*; quodquod *d h Iren.*; *om.* p*. loquuti Θ, loqúti IR. *om.* **et** *tert.* DR *vg. c* p^{c} *gig. h.* adnuntiab. T, annuntiau. BKV𝔖𝔓, adnunciau. S, annunciau. RW𝔖ℭ; pronunciau. *gig.*; predicauerunt *p.* dies hos *d*; > hos dies *gig.*, istos dies *h*; dies multos p*.

25. profetarum DOS. **testamenti** + d (*sed eras.*) S; eius dispositionis *d.* **quod**: quam *d.* **disposuit** (posuit FOU) **deus** (*om.* I; dominus D) = διέθετο ὁ θεός ℵACEP *etc.*: > deus (dei *h*) disposuit (disputauit *d*) *d h p Iren. et gr.* BD; posuit (*sine* **deus**) I*, disposuit I^{1}. **uestros** BFGΘIOSU *e Bentl. cum gr.* ℵ^{c}ABE *min.*: nostros ACDKMRTVW *vg. Tisch. uett. plur. et* ἡμῶν ℵ*CDP *etc.* abraam IR; abarcham D. *om.* **et** *sec.* CDFGΘ^{c}RTU^{c} *c dem. gig. p.* **et in s. tuo** *in ras. scr.* S. *om.* **in** *e.* semini BO *e*, saemini C. **familiae** (-lie W, -lia G) = πατριαί: tribus M *Iren.*, patriae *d e gig.* p*, nationes *h*, gentes *Fulg.* terre W.

26. **uobis** + igitur *p.* prius G; primo *h.* > deus primum *gig.* **suscitans** (ἀναστήσας) *codd. plur. et vg. et* resuscitans *e gig. p*, excitans *Iren.*: suscitauit I^{c}RS(suscet.)U *d*; excitauit *h*; suscitat I*; *item* > susc. deus R *et* ἀναστήσας ὁ θ. ℵBC. **filium** (τὸν παῖδα): puerum *d.* **suum**: *om.* p*; + et *h.* missit D. **eum** *om. d gig. h* p* *Iren. et* D^{gr}. **uobis** *sec.*: uos *d e gig. h* p* *Iren.* **ut conuertat** (auertat *p*) **se unusquisque** (hunusq. C, unu||sq. I) = ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἕκαστον: in auertendo unumquemque *e*, ad auertendum unumquemque *h*, in eo cum abertatur unusquisque *d*;

ut conuertat se unusquisque
a nequitia sua.

IV. [1] Loquentibus autem illis
ad populum
superuenerunt sacerdotes
et magistratus templi
et sadducaei
[2] dolentes quod docerent
populum
et adnuntiarent in iesu resurrectionem
ex mortuis
[3] et iniecerunt in eis manus
et posuerunt eos in custodiam
in crastinum
erat enim iam uespera
[4] multi autem eorum qui audierant
uerbum crediderunt
et factus est numerus uirorum quinque
milia.
[5] Factum est autem in crastinum ut
congregarentur
principes eorum et seniores et scribae
in hierusalem
[6] et annas princeps sacerdotum
et caiphas et iohannes
et alexander

---

sequitur ras. 14 *aut* 15 *litt. in* M. **nequitia** (-cia RSW) **sua** (+ *ras. parua* D): nequitiis suis *d h Iren.*, maliciis suis *gig. p et gr.* ἀπὸ τῶν πονηριῶν αὐτῶν C* 13. 66**, *et* αὐτοῦ 5. 27. 29 *al.* 5; nequitiis uestris *e et* ἀπὸ τ. π. ὑμῶν ℵAC^{3}DEP *min. plur.*

IV. 1. *om.* **autem** O. **illis**: eis R* (*corr.* R^{1}) *d*. **populum**: + haec uerba *e gig. p Lucif. cum gr.* E, > uerba haec *d*, uerba ista *h cum gr.* D. **superuenerunt** (ἐπέστησαν): peruenierunt D; adstiterunt *e h*, adsisterunt *d*, insurrexerunt *gig. p Lucif.*; + eis *e cum graecis excepto* D. **magistratus** *singulari numero ut notat Bed.* (*retr.*) *et cor. uat.* = ὁ στρατηγός, *cf.* praepositus *e p*, '*quidam codd.*' *ap. Bed.*, praetor *h cf. Bed.* ('*in aliis rectius* praetorem templi *scriptum inuenimus; nam graece* praetor στρατηγός, magistratus *autem siue* princeps ἄρχων *dicitur*'; *et in expos.* 'magistratus *siue* praetor *templi, ut alia dicit editio*'), pontifex *Lucif.*: pontifices *gig.*, *et pluralem habent sah.*, *syr. pesh. et harcl.*, *ar*^{e}. *om.* **et magistr. tem.** *d et* D^{gr}. sadducei MO*U, saducaei B^{c}S, saduceaei D, saducei O^{c}RW.

2. **dolentes** (διαπονούμενοι): indignantes *e p*, dolore percussi *d*; καταπον. D^{gr}. propter quod *e*, eo quod *d*, de eo quod *h*. **docerent** + ipsi *d*, + ei *e* (διὰ τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸν λαόν *gr.*). plebem *gig. p Lucif.* **adnuntiarent** (ad|¦|nunt. A, adnunc. S, annunt. BKVϛ𝔅, annunc. RW𝔖ℭ): nuntiarent D; praedicarent *e*. **in iesu** (*ita* ABC DGV *cod. caraf. c dem. gig.*; in iesum FΘIKM*O RSTUW *vg. h p Lucif.*, in ihesum *e*) **resurrectionem** (resurrecc. RS) = ἐν τῷ Ἰησοῦ τὴν ἀνάστασιν: iesum in resurrectione *d cum* D^{gr}; iesum resurrexisse M^{c}. **ex** (a D) **mortuis**: mortuorum *d e gig. h p Lucif. cum gr.* DP *al.*

3. ^{In}iecerunt I, iniecierunt D; inmiserunt *d*, iniciebant *e*. *om.* **in** *pr.* B^{c}G^{c}T* (*additur sup. lin.*) *d e Bentl.* **eis** (*et gr.* ἐπέβαλον αὐτοῖς): eos DΘMU *vg. Tisch. c dem. gig. Lucif.*, illos *p*; > manus in eos D; *libere* iniectis manibus tenuerunt eos *h*. **posuerunt** (ἔθεντο): tra*diderunt h*. **eos** (αὐτούς ACE 13. 15. 31. 40 *al.*) *codd. plur.* (eum I) *vg. c dem. e p* (illos): *om.* M *d gig. h Lucif. cum gr.* ℵBDP 61. *al.* **in custodiam** (-dia ΘORT *gig. Lucif.*) = εἰς τήρησιν: custodie *h*; in adsertionem *d* (*cf.* v. 18); *deinde* + usque DSW *cor. uat.** **crastinum** + diem D, *cf.* alterum diem *gig. p*. **erat**: fuit *h*. **enim** (γάρ): autem MWϛ *h et edd. antt. plur.* *om.* **iam** S. uespere *gig. p**. > uesp. iam *d e*. > iam enim uesp. erat *gig. p*.

4. **autem**: uero *d*, tamen *h*, *et* > nam multi *p*. **eorum**: ex his *gig. p*; *om. e*. haudierant C; audierunt DΘKMOS *d e h*. *om.* **uerbum** *h cum gr.* A. credederunt R*. *om.* **et** *h*. **uirorum** (τῶν ἀνδρῶν): eorum ϛ *cum gig. et edd. antt. Hailbr.* 1476, *Wild* 1481, *Kesler* 1487, *Paganini* 1497, *cf. etiam* i. 15; *deinde* + circiter CT, + fere *gig. p*, + ad *d* (*h*), + quasi *e*, *et* + ὡσεί EP *al. pler.*, + ὡς BD. **quinque**: ·U· DFW. millia *vg.*; + credentium R^{2}. > nu*merus est* autem factus ad quinqu^{ae} milia hominum *h*.

5. **factum est**: contigit *d*. **in crastinum** (ἐπὶ τὴν αὔριον): + diem *d et* + ημεραν D^{gr}*; *cf.* in altero (-ra *p*) die *gig. p*, posttero die *h*. **ut congregarentur** (συναχθῆναι) *plur.*, conuenire *e*: congregati sunt *d*, collecti sunt *h et* συνηχθησαν D^{gr}; *deinde* + magistratus et *h*. **eorum**: sacerdotum M; *om. d h cum gr.* D 3. 95*. > eorum princ. *e*. **et** *pr.*: ac *gig. p*. saeniores C. scribe RW. **in hierusalem** (iher. C, ier. W *vg.*): *om. h cum syr. pesh.*

6. *om.* **et** *ad init.* S. anna *ut udtur* S; annanias Θ (n *pr. expunct.*); annam *e* (*post* conuenire); *graeci* EP 1. 13. 31 *al. habent accus. post* συναχθῆναι, ℵAB 15. 18. 36. 61 *nominatiuum*; D *nomin. post* συνηχθησαν. principes sacerd. *e* (*non* E^{gr}); pontefex *d*, *et* > pontifex annas *h*. **caiphas** (*cum graeco* D) ADΘMUV *vg.*, chaiphas R, cayphas I *gig.*, caifas BFGKO*SW *d*, chaifas O '*p*, cayfas CT *c*: *gr. plur.* καϊαφας, *et solus* caïafam *e et* καϊαφαν E. **iohannes** (iohannis D, ioannes 𝔖ℭ;

et quotquot erant de genere sacer-
dotali
7 et statuentes eos in medio
interrogabant
in qua uirtute aut in quo
nomine fecistis hoc uos ?
8 Tunc petrus repletus spiritu
sancto dixit ad eos
principes populi et seniores
9 si nos hodie iudicamur
in benefacto hominis
infirmi
in quo iste saluus factus est
10 notum sit omnibus uobis
et omni plebi israhel
quia in nomine iesu christi nazareni
quem uos crucifixistis
quem deus suscitauit a mortuis
in hoc iste adstat coram
uobis sanus
11 hic est lapis qui reprobatus
est a uobis aedificantibus
qui factus est in caput anguli
12 et non est in alio aliquo salus

iohannem *e*): ionathas Θ, ionathan *gig.*, ionatan *p**, ioathas *d*, ioatas p^{2} (*sed* **iohannes** p^{mg}), *et* ιωναθασ D^{gr}; *cf. Hieron. de nom. Hebr.* (iii. 101) 'Ionatha, *columba dans, siue columba ueniens*' (*ut monet nos E. Nestle*). alexandar M*, alaxander D; alexandrum *e*. > et alex. et ioh. O. **quotquot** (quodquod CF*IST): quicumque *gig. p*; quot e^{o}; *gr.* ὅσοι. erat I; fuer*ant h*. **de**: ex *d e gig. h p, et gr.* ἐκ. **sacerdotali** (ἱερατικοῦ 16. 18. 26. 31*. 46. 1^{lect}): pontificali *d h et* ἀρχιερατικοῦ *gr. plur.*

7. *om.* **et** *ad init. d p*, non* D^{gr}. statuens V; statuerunt FS; cum statuissent *d* (-set) *h*. **eos**: illos *gig. p*. *medi*um *h*; + et F^{2}. > in medio eos O. **interrogabant** (ἐπυνθάνοντο): quaerebant *h*; + dicentes *gig.* **in qua uirt.** *in ras. scr.* U. **aut**: et S. *om.* **in** *tert.* GRS *d*. fecissent *h*. **hoc**: id *h*; + signum *p*. *om.* **uos** (*h uide supra*) *p cum syr. pesh. ar.ᵉ sah.* > fec. uos hoc M *cum gr.* 40 *al. arm.*; > hoc fec. uos *e cum gr.* ℵE; > id fecissent *h*.

8. **repletus**: inpletus *d*; + est D. *om.* **sancto** *h* (*ut udtur*). > repletus spir. sanc. petr. *vg. edd. antt. Kesler* 1487, *Paganini* 1497, *Sacon* 1515, *sine auct. graeca.* **eos**: *om.* S; illos Θ *gig. p*. **principes** + huius *d*. saeniores C; + israhel Θ *d e gig. h p** (domus isr. p^{2} *Par. lat.* 342. 343. 16262 *tepl.*) *Cypr.* (*Test.* ii. 16), + israelitae *Iren.* (*Mass. p.* 194), *et* + τοῦ Ἰσραήλ DEP *al. pler.*; *deinde* + audite ΘWϚ𝔖ℭ *c e gig.* p^{2} *Cypr.* (*cod.* M) *cum gr.* E. 15. 18. 37; *cf. et Bed.* (*retr.*) '*in graeco habetur plus* et seniores israel audite.'

9. **si**: ecce *Cypr.* hodiae C; *om.* O. **iudicamur** (ἀνακρινόμεθα) *cum* BDFKR*SU*V *e* p^{2}: diiudicamur ACGΘI(-caremur)MOR²TU¹W *vg. Tisch. cor. uat. c dem. Ambr.* (*ps.* 118, *sed deest clausula in codd. plerisque; uide Sabat.*); interrogamur *d gig. p* Cypr.*, rogamus *h*, redarguimur *Iren.*; *deinde* + a (in *gig.*) uobis *d e gig. h p** (*expunctum, deinde iterum additum*) *Iren. Cypr. cum gr.* (ἀφ' ὑμῶν) DE *syr. pesh. harcl.* **in** *pr.*: super *d h Cypr.* benefacio *d*. hominis infirmis I; hom. languidi *e*, hom. in*becillis h*; hominem infirmum *d**; *libere* quod benefactum sit homini infirmo *Ambr.* **iste**: hic *d e gig. p Iren.* **saluus factus**: saluatus *h Iren. Cypr.*, sanatus *e*. **est**: sit *e gig. Ambr.*

10. **notum**: cognitum *Iren.* *om.* **omnibus** O. > sit uobis omn. notum *h Cypr.* omne K, omnis I; uniuersae *gig. p*. pleui CO* (*corr. gl.*), plebe K*(*corr.* K¹)T, plebis I; populo *d e h Iren. Cypr.* srahel C, hisrahel D, israel *vg.*, istrahel *d e*, istrael *h*. **quia**: quoniam *h p Iren.*, quod *Ambr.* **nomine**: + domini nostri Ϛℭ *cor. uat.* (dei*), *et* > iesu chr. dom. nostri *cor. uat. mg.*; + domini *tantum e h cum* E^{gr}. **iesu** (ihesu *e*) **christi** *codd. longe plur. vg. uett. plur. cum gr.*: > christi iesu I *d* (*non* D^{gr}); *om.* **christi** ACO. nazoreni G, natzareni D, nazoraei *d e Cypr.* (*cod.* A*), nazarei *Iren.* (*cod.* C) *Cypr.* (*codd.* LMB). *post* **uos** *pergit* abnegastis et crucif. hic adstat sanus coram uobis *Auct. qu. N. T.* 93. suscetauit S, suscitabit T; excitauit *h Iren. Cypr.* (*codd.* LMB). **a**: ex *gig.* **hoc**: illo *h Cypr.*, isto *d*; + nomine *p*. **iste**: hic *d p Iren.* > in isto hic *d*. asstat U, astat W *vg.*; stat *p*, adsistit *d* (*h uide infra*). quoram uobis IR, coram uos *e*; in conspectu uestro *d h Iren. Cypr.*; + hodie C(-iae)T *e cum* E^{gr}. sanum *d*; saluus *gig.*; + hodie *Bed.* (*retr.* '*in graeco*'). > in consp. uestro sanus adstitit (adstat *Cypr.*) *h Cypr.*; *deinde* + et in alio (in alio autem *h Cypr. et syr.*) nullo *e h Cypr. Bed. cum gr.* E *syr. harcl. mg.*

11. *om.* **qui** *et* **est** *sec. cor. uat. mg. Iren. Aug.* (x. 28). **lapis** + pretiosus *Iren.* (*cod. Arund.*). **reprobatus** (ἐξουθενηθείς): spretus *gig. p**, contemtus *h Cypr.*, praeiectus *d*. **aedificantibus** (edif. W) = τῶν οἰκοδομούντων EP *al. plur.*, *cf.* qui (quia *h*) aedificatis (-cabatis *Cypr.*) *h Cypr.*: aedificatoribus *d Bentl. et* τῶν οἰκοδόμων ℵABD *al.* *om.* **a uobis aedif.** I* (+ I¹). **factus**: positus *Cypr.* (*codd.* MB). *om.* **est** *tert.* B* (+ B¹). *om.* **qui f. est** D.

12. *om.* **et . . . salus** *h Iren. Cypr. Aug.*; *et om.* **hic est lapis** (*u.* 11) **. . . salus** *Auct. quaest. N. T.* 93. **alio aliquo** (ἄλλῳ οὐδενί): alio nullo *e*; alio quondam *d*; alio que quam *p**; > aliquo

nec enim nomen aliud est
sub caelo datum hominibus
in quo oporteat nos saluos
fieri.
13 Uidentes autem petri constantiam et
iohannis
conperto quod homines
essent sine litteris et idiotae admirabantur
et cognoscebant eos quoniam
cum iesu fuerant
14 hominem quoque uidentes
stantem cum eis qui
curatus fuerat
nihil poterant contradicere
15 iusserunt autem eos foras
extra concilium secedere
et conferebant ad inuicem
16 dicentes
quid faciemus hominibus istis?
quoniam quidem notum
signum factum est per eos

---

alio A; alio aliqua Θ. *om.* **salus** *d p**. **nec** (nequae *d*) = οὐδέ *uel* οὔτε: non *h Iren.* (*uide infra*) *Cypr. Aug. et* ου D^{gr}. **enim**: *om. d*; quidem *Auct. quaest.* **nomen aliud** (aliut GT) **est** (ὄνομα ἕτερόν ἐστιν AE *min.*) *codd. longe plur. c dem. e*: > nomen est aliud AR *Tisch.* = ὄνομά ἐστιν ἕτ. BP *al. pler.*; > aliud nomen est D *vg. gig.* = ἕτερον ὄν. ἐστιν ℵ *cat.*^{74}; > aliud est nomen *d Rebapt.* (= *Cypr. App. p.* 76); > est aliut nomen *p Iren.* (et non est al. no.), *Priscillianus* (*ed. Schepps p.* 29; + praeter christum iesum) *cum* D^{gr} *syr. pesh. aeth.* ἐστὶν ἕτερον ὄνομα; est nomen alius O, *et* > non est enim nomen aliud *h Cypr. Aug.* (> al. no.); nec enim (quidem *quaest.*) nomen aliud (> al. no. *quaest.*) datum est sub caelo Θ *Auct. quaest.*; > non est al. no. datum sub caelo *Ambrst.* 49, > nec enim al. da. est no. sub caelo *Ambrst.* 27. celo SW; caelum *e*. **datum**: quod datum est *d Iren.* (sit) *Rebapt.*; + in *e* (*Bentl.*) *cum gr. plur.* *om.* **datum hominibus** R; *om.* **hominibus** *Auct. quaest. Ambrst.* (*bis*). **oporteat** ABDΘIMRTU^{1}V *vg. c dem. p*^{2} *Iren. Aug. Prisc. Auct. quaest. Ambrst.* (*bis*); *cf.* ix. 6, 16, x. 6: oportet C(hop.)FGKOSU*W *d e gig. p* Cypr. Rebapt. Bentl.* **nos**: omnes *Ambr.* (*sacr. l.* 2); *om. Prisc. Auct. quaest. Ambrst.* 49 *et sah. syr. pesh.* salbos C. > saluos fieri nos *d e Rebapt. Ambr.* (*fid. l.* 5) *Aug.*, > saluari nos *h Iren. Cypr.*, *et gr.* σωθῆναι ἡμᾶς.

13. *Inc.* cum au*diren*t autem omnes *h*. **uidentes**: intuentes *d*. **autem**: uero *d*. **petri constantiam** *in ras.* U. **constantiam**: nt *in ras.* M, constatiam A* (+n A^{c}), constanciam RS; fiduciam *d e*; *gr.* παρρησίαν. ioannis 𝔖ℭ; + et CT *c d e gig. p Lucif. et gr.* καὶ καταλαβόμενοι. comperto GΘR^{2}UϚ𝔖ℭ *Tisch.*; conperti *e*, *per*-*su*asi *h*, adsecuti *d*; + hoc D. **quod**: quia *d*, quoniam *e h*. **essent**: sunt *d gig. h*. **sine litteris** (literis M^{c}UϚ𝔚) = ἀγράμματοι: inliterati *e h Bed.* (*retr.*). > sine li. essent D (*d*) *Bentl.*, > inlit. essent *e* (*h*) *et gr.* ἀγράμ. εἰσιν. **idiotae** (yd. C, ydiote R, idiote W) = ἰδιῶται: imperiti D^{mg} T (inp. T^{c}) *gig. p Lucif. Bed.*; priuati *e*. *om.* **et idiotae** *d cum* D^{gr}. > imper. essent (sunt *gig.*, sint *Lucif.*) et sine litt. *gig. p Lucif. sah.* ammirabantur BKOSV, *ad*mirati sunt *h*; mirabantur M *e gig. p Lucif.*, *cf.* iii. 12. **et cognoscebant** (cognusc. S) *plur.*, cogn. etiam *gig. Lucif.* (cognoscentes) = ἐπεγίνωσκόν τε: cognosc. autem CT *d e*, *et* ἐπεγ. δέ D *cat.*^{75} **eos**: illos *gig. Lucif.* **quoniam**: quia *d e gig. p Lucif.* **iesu** (ihesu *e*) + nazareno R^{2} *p*^{2}, + nazoreno G. **fuerant**: fuissent A, fuerunt S; erant *d e gig. p* Lucif.* > fuerunt cum iesu S. *om.* **et cognoscebant . . . fuerant** *h*, *sed uide ad fin. uers.* 14.

14. *Inc. libere* uidentes autem et illum infirmum *h*. **hominem quoque** (homines I): hominem etiam *gig. p Lucif.*; hominemque A. **uidentes**: conspicientes *d*. > cum eis (ipsis *d gig. p Lucif.*) stantem *d e gig. h p Lucif. Bentl. et gr.* **qui curatus** (curuatus Θ, sanatus *e*) **fuerat** (erat *gig. p Lucif.*): curatum *h*, illumque curatum *d*. nichil BW. poterat I; potuerunt *h*; habebant *d e gig. p*; + facere aut *h cum* D^{gr} (*non d*). **contradicere**: quod contradicerent *p*. > nihil pot. contradicere *ante* hominem quoque uidentes *etc.* G. *ad fin.* + quidam autem ex ipsis agnosce*bant eo*s Quoniam cum ihu conuersabantur *h*.

15. *ad init.* + tunc adsecuti *h*. **iusserunt**: iubentes *e*, cum iussissent *d gig. p* Lucif.* **autem** *om. h*. **eos**: eum D; illos *gig. p Lucif.*; *om. h*. *om.* **foras** U* (+U^{1}) *d h*. **extra concilium**: consilii *e*. **secedere** (sedere F, secere S* *sed corr.* S^{1}) = ἀπελθεῖν, *cf.* discedere *gig. p* Lucif.*, abire *d e*: adduci *h et* απ αχθηναι D^{gr}; + *petru*m et iohannem *h*. *om.* **et** *d e gig. p* Lucif.* **conferebant** (συνέβαλλον): quaerebant *h*. **ad**: ab *h*; *om. e*.

16. **faciemus** (ποιήσομεν DP *al.*): faciamus *d* (*non e*) *et* ποιήσωμεν ℵABE *al.*; *deinde* + uiri fratres Θ *dem. Par. lat.* 4^{2}. 7. 342. 343. 11932. homibus *lapsu* S. **istis**: his *gig. p Lucif.*, *et* > istis hom. *h*. **quoniam quidem** (ὅτι μὲν γάρ): quia *p** (+quidem *p*^{2}), nam quia *gig. Lucif.*, nam *h*. **notum** (γνωστόν): manifestum *h*. **signum factum est** *plur.* (*om.* **est** *h*) *cum ord. graeco*: > factum est signum CT *gig. p* (+hoc *p*^{2}) *Lucif.*;

omnibus habitantibus
hierusalem
manifestum est et non possumus
negare
17 sed ne amplius diuulgetur
in populum
comminemur eis ne ultra
loquantur in nomine hoc
ulli hominum
18 et uocantes eos denuntiauerunt ne
omnino loquerentur neque docerent
in nomine iesu.
19 Petrus uero et iohannes
respondentes dixerunt
ad eos
si iustum est in conspectu
dei uos potius audire quam
deum iudicate
20 non enim possumus quae uidimus et
audiuimus non loqui
21 at illi comminantes dimiserunt eos
non inuenientes quomodo
punirent eos propter
populum
quia omnes † clarificabant deum
in eo quod factum erat †

> factum signum est SU. per os *lapsu e*; per ipsos *d gig. Lucif.*, per illos *p*; ab eis *h*. **omnibus**: hominibus *p*; omnibus hominibus *gig.* **habitantibus** (qui inhabitant *d*) **hierusalem** (ierus. *vg.*; hierosolymis *h*) *codd. plur. et vg.* = *τοῖς κατοικοῦσιν Ἰερουσαλήμ*, *cf.* i. 19, ii. 14, xiii. 27: habitantibus (qui habitant Θ) in hierusalem (iherus. C) CDFGΘITU *c*, *cf.* ii. 5 *sed ibi graecus est εἰς* (*uel ἐν*) *Ἰερουσ. κατοικοῦντες*; *deinde* + et R *c*. *Distinguunt* per eos, omnibus habitantibus Ierusalem: manifestum est, et non *etc.* 𝔓𝔖ℭ, *cf.* R *c supra et* DW *infra*. **manifestum est** (*φανερόν plur.*, *φανεροτερον εστιν* D): manifestatum est D; *om.* **est** BCFG *e Tisch. cum gr. plur.*; *app*aret *h*; *deinde* + autem D, + enim W. *om.* **et** Θ. possimus D.

17. set R. ut ne *e p**, ut non *d*. **amplius**: plus *h*; + quid *d*, + aliquit *p**, *et* + *τι* D^{gr}. deuulgetur DIOS; serpat *d* (-iat) *e p**; innotescant *gig. Lucif.*, dentur *h* (*ut uidetur*); *gr. διανεμηθῇ*. **populum** *ex* popolum I, populo OS; plebem *e*, plebe *p**; *deinde* + uerba ista *e Par. lat.* 11533, u. istorum *h*, u. haec *gig. Lucif. et* + *τα ρηματα ταυτα* E *et syr. harcl. mg.* ne amplius sit diuisio in populo propter sermones hos. **comminemur** (conm. F) = *ἀπειλησώμεθα* (*sine ἀπειλῇ*) ℵABD *min.*, *cf.* minamus D^{mg}, comminaui*mus h*: minis minemur *e et ἀπειλῇ ἀπειλήσ.* EP *al. pler.*; *deinde* + ergo *d cum* D^{gr}. **eis**: illis *gig. Lucif.* **ne ultra** (hultra C) = *μηκέτι*: ne amplius *gig. p Lucif.*, iam non *d*; non *h*, *et μή* A 142. loqui *d h*. **in** *sec*: de R. **hoc**: isto *e h*. hulli C; cuiquam *d*, alicui *gig.*

18. + *ad init.* consentientibus autem (*om. Bern.*) omnibus (hominibus Θ) Θ *Bern.* A.9 *d* (+ notitiam) *gig. Lucif.*, *cf.* D^{gr} *συνκατατιθεμενων δε αυτων τη γνωμη*; consentientibus autem ad sententiam denuntiauerunt *h deinde deficit ad* v. 23. *om.* **et** *d gig. Lucif. cum* D^{gr}. **uocantes** *codd. plur. et vg. et c d dem. p*: conuocantes CMTU*; arcessientes *e*, accersientes *gig. Lucif.*; *καλέσαντες graec. plur.*, *φωνησαντεσ* D. **denuntiauerunt** (denunc. RW𝔖ℭ) = *παρήγγειλαν* (*-αντο* D): praeceperunt *d e gig. Lucif.*; + illis GR^{2} *d gig. Lucif. cum gr.* P (*non* D) 1. 31 *al. plu.* homnino C. > loquerentur omnino *c*; > omnino ut non loquerentur *e*. ihesu *plene* C *e*.

19. **uero**: autem *e*. iohannis OS, ioannes 𝔖ℭ. re'pondentes O. > respondentes (-dens *d*) autem petr. et ioh. *d gig. Lucif.*, *et eodem ordine* D^{gr} (*αποκριθεισ*) *syr. pesh. aeth.* *om.* **ad eos** *gig. Lucif.* **iustum est**: hoc uobis iustum uidetur *e et ita* E^{gr}. ante conspectu *e*; coram *gig. Lucif.* **dei**: domini DI; deo *gig. Lucif.* uobis *e*; uestri *d*. pocius R; magis (*d*) *e p*. obaudire O^{c} *e*. > audire potius *gig. Lucif.*, audire magis *d*, *cum graecis* (*exc.* E). deo O; dominum D.

20. **enim** + non T* (*sed expunct.*). possum M; possimus D; + nos *hic* A^{2}CDT *Tisch. gig. Lucif.*, *et* > non possumus enim nos *d e p Bentl.*, > nos enim non possumus *dem.*; *gr. οὐ δυνάμεθα γὰρ ἡμεῖς non fluctuat*; *deinde* + ea C *e*. que DIW. uidemus IM* (*corr.* M^{1}) *p**. audimus I *e*. > aud. et uid. CTW. *om.* **non** *sec.* *d** (*et* D^{gr*}).

21. ad CF*I. **illi** + autem *e*, + etiam *d*. **comminantes** (comminat *d*): adminitantes *e*; + eos S*, + eis *p** $^{et\,2}$ (*expunxit p*^{1}). dimisserunt D, demiser. FS. **eos** *pr.* + et C. **non inuenientes ... eos** *om.* U* (+ U^{1}). **non** (*μή* D 100. 105. 127. k^{scr}): nihil *d e et μηδέν gr. plur.* **inuenientes** + causam *d p** $^{et\,2}$ (*expunxit p*^{1}) *cum* D^{gr}. **quomodo** (*τὸ πῶς plur.*, *πῶς* E 18) *plur.*, quemadmodum *p**: qua *d*. **punirent eos**: eos .u. . . . adficerent *p**. **propter p.**: timentes p. *e cum* E^{gr}. **quia** (quoniam *d*) **omnes**: omnes enim *e gig. Lucif. cum* E^{gr}; *deinde* + glorificabant deum et R^{2}. **†clarificabant deum in eo quod factum erat†** *legimus partim ex graeco* (*ἐδόξαζον τὸν θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι*) *partim ex codd. nostris, uide praesertim Bedam infra. Codices uero legunt sic*:—

clarificabant *paene omnes*: magnificabant *p*, gloriabant *e** (glorifica. *e*^{2}), honorificabant *gig. Lucif.*; *Bed. u. infra.* **deum** CT *d dem. e gig. p Lucif. et ita Bentl.*, *et* dominum D: *om.* ABFGΘIKMORSUVW *vg. c.* **in eo quod factum erat**

22 annorum enim erat amplius
quadraginta homo in quo
factum erat signum
istud sanitatis.
23 Dimissi autem uenerunt
ad suos
et adnuntiauerunt eis
quanta ad eos principes
sacerdotum et seniores
dixissent
24 qui cum audissent
unanimiter leuauerunt
uocem ad deum et dixerunt.
Domine tu qui fecisti caelum
et terram et mare et
omnia quae in eis sunt
25 qui spiritu sancto per os patris
nostri dauid pueri tui

D *p** (est *p**), *cf.* super quod f. est *d*, in facto *gig. Lucif.*, in facto isto *e*: in eo quod acciderat *dem. Bentl.*; id (hid R, in id C) quod factum erat (fuerat AR *vg. Tisch. c* p^c) in eo quod acciderat (acced. O*; contigerat Θ^{mg}) *codd. rell. vg. Tisch. c* p^c. *Manifestum est duas fuisse uersiones uerborum* ἐπὶ τῷ γεγονότι, (1) in eo quod factum erat (est, fuerat) *quod legitur in* D, (2) in eo quod acciderat *quod legitur in dem. probante Bentl.; quae duae in codd. nostris plerumque coniunguntur ita corrupta lectione ut pro* clarificabant deum *scribatur* clarificabant id quod factum erat; *cf. Bed.* (*retr.*) *qui ait* '*melius habetur in graeco* omnes enim glorificabant deum in eo quod factum fuerat. *Et quod in nostris codd. additum est* in eo quod acciderat, *in graeco non habetur. Et quidem* glorificabant *et* clarificabant *ex uno graeco, quod est* ἐδόξαζον, *solent indifferenter in Latinum transferri; sed distat inter* clarificari *factum, et Deum in facto* clarificari *siue* glorificari.'

22. **enim**: *om.* CT *Lucif.*; autem F *d.* **amplius**: plus CT *gig. p Iren.* (*Mass. p.* 194) *Lucif.*, plurimum *d*; + quam GR^2 *gig.* p^2 *Lucif. om.* **erat ampl.** D. ·XL· DFW; quinquaginta *ut udtur* G*. > ampl. (*uel* plus, *uel* plus quam) quadr. erat *dem. Iren. Lucif. et* D^{gr*} ην πλειονων ·μ̄· ην. + his *ante* **homo** *d.* > homo ·xl· D *et ita gr.* c^{scr} *Chrys.* > homo ampl. quadr. *e cum* E^{gr}. > erat enim homo amplius annorum quadr. SU *contra ordinem gr. et uett.* **in quo** (ἐφ' ὅν): super quem *d.* **factum erat** *ut* 21 *codd. plur. cor. uat. d dem.*: factum fuerat AR *vg. Tisch. c*; f. est IO *e gig. p Iren. Lucif.* istut S; hoc *d* (> hoc s.) *e*; *om. gig. p Iren. Lucif. et* D^{gr}. **sanitatis**: curationis *Iren.*

23. **dimissi** (dem. S) **autem** (itaque *p*; + ut M) = ἀπολυθέντες δέ: illi autem dimissi *e et* εκεινοι δε απολυ. E. uenierunt D. **suos** + discipulos D^{mg}. *om.* **et** *pr.* S. annunt. BKϚ𝔓, annunc. RW𝔖ℭ, adnunc. MS, adnunnt. *lapsu* Θ; nunt. CT (nuntiab.), nunc. *c*; renunt. *d*; retulerunt *gig. p Lucif.* **eis** (illis *p*); *om. d e gig.* (*Bentl.*) *cum gr.* (*sed* 13 *habet* πρὸς αὐτοὺς ὅσα *pro* ὅσα πρ. αὐτούς). **eos**: illos *gig. Lucif.* **principes** (princeps F) **sacerdotum**: pontifices *d.* saeniores C. > sen. et pr. sacerd. *e cum* E^{gr}. dixisent D; dixerunt *d e gig. Lucif.*

24. **qui**: at illi *d gig. p Lucif. et gr.* οἱ δὲ ἀκούσαντες. **cum** (quum Θ) **audissent** (audiiss. D): audientes *p Iren.* (*Mass. p.* 195); + et cognouissent dei uirtutem *d et* D^{gr}. unianimiter DI OS, hunan. C; unanimes *p* (unian. *p**) *Iren*, uno animo *gig. Lucif.*; + autem *d* (*non* D^{gr}). lebaberunt T; subtulerunt *e*, extulerunt *Iren.* > uocem leuau. *d* (*non* D^{gr}). **uocem**: + suam M *e et* + αυτων E^{gr}; + apostoli Θ; + omnes *p.* **deum** (τὸν θεόν) *cum* ABCGΘI^{1}MST *vg. c d dem. e gig. Iren.*: dominum (*forsan ex* domine *infra*) DFI*KORUVW *p Lucif.* **tu**: *om.* D; + deus *e gig. p Lucif.*, *et* tu deus (*sine* **domine**) CT; + es Ϛ𝔖ℭ *edd. ant. Maresch.* 1531, *Uiuian* 1534, *Hil.* (*Ps.* 2) *Aug.* (x. 812), *Uocat. gent.* 2. 15, *Cereal.* (*maxim*). 10. 763; + es deus *d Iren. et ed. Iunta* 1534; *graeci* σὺ ὁ ποιήσας ℵAB; σὺ ὁ θεὸς ὁ ποιήσας DEP *etc.*; σὺ εἶ ὁ θ. ὁ ποιήσας 32. 69 *al. aliq.* *om.* **qui** *sec. e.* celum SW. **terram, mare** (*sine* **et**) MOR TU *vg.* (*non cod. caraf.*) *c dem. non gr.* *om.* **omnia** *p.* que DI. **eis**: illis *e.* *om.* **sunt** *Iren.* (*codd. opt.*).

25. **qui spiritu sancto** (per spiritum sanctum *gig. Iren. Lucif. Did.*) **per os** (p. hos CT, p. oos O; et os *Lucif.*; ore *Iren. Did.*) **patris nostri dauid** (> da. pa. nos. *gig. Iren.*; *om.* pa. no. *Did.*) **pueri tui dixisti** (locutus es *Did.*) *ita codd. nostri omnes et vg. et c dem. gig. Iren. Lucif. Uocat. gent.* 2. 15, *Did.* (*tri.* 247 *lat. ap. Tisch.*) *aut codices perditos reddentes, aut graecorum antiquissimorum lectionem emendantes, ut iudicant W. H.* '*select readings*' *pag.* 92 *et Tisch. T. G.* 8: > qui per hos patris nostri daū pueri tui per spiritum sanctum dixisti *p et ita fere syr. harcl. arm. cdd.*; *graeci uero antiqui ordine turbato legunt* ὁ τοῦ πατρὸς ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου στόματος Δαυεὶδ παιδός σου εἰπών ℵABE 13. 15. 27. 29. 36. 38, 12^{lect}, *cat.*^{78} *Tisch. T. G.* 8, *W. H.*, *quae fere ad uerbum redduntur in e* qui patris nostri per spiritum sanctum os dauid pueri tui dicens, *sed redduntur in uersione anglicana* 1881 'who by the Holy Ghost, *by* the mouth of our father D. thy servant, didst say,' *quod cum ordine Hieronymiano congruit*; *uersiones sahidicam, aeth. utr. uide apud Tisch.*; qui per spiritum sanctum per os locutus est dauid puero tuo *d et* οσ δια πν̄σ αγιου δια του στοματοσ λαλησασ δαυειδ παιδοσ σου D^{gr}; qui locutus es

dixisti
quare fremuerunt gentes
et populi meditati sunt
inania?
26 adsteterunt reges terrae
et principes conuenerunt
in unum aduersus dominum
et aduersus christum eius
27 conuenerunt enim uere in ciuitate ista
aduersus sanctum
puerum tuum iesum quem
unxisti
herodes et pontius pilatus
cum gentibus et populis
israhel
28 facere quae manus tua et consilium
tuum decreuerunt fieri
29 et nunc domine respice
in minas eorum
et da seruis tuis cum omni
fiducia loqui uerbum tuum
30 in eo cum manum tuam
extendas
sanitates et signa et prodigia
fieri per nomen sancti filii
tui iesu
31 et cum orassent motus est
locus in quo erant congregati

per spiritum sanctum (in sp. sancto *cop.*) per os dauidis serui tui *syr. pesh. et cop.*; *et* (*omisso* spiritu sancto) qui per os patris nostri dau. sancti pueri tui dix. *Hil.* (*ps.* 2) *Aug.* (x. 812) *ubi forsan* sancti *ex recordatione uerborum* spiritu sancto *irrepsit*; *breuiorem sententiae formam* ὁ διὰ στόματος Δαυεὶδ τοῦ παιδός σου εἰπών P 1. 31. 40 *al. longe plu. in codd. nostris non apparet, neque in patribus Latinis excepto Cereali contra Max.* 10. 673 qui per os sancti pueri tui dauid dixisti. **quare**: ut quid *e*; quam *Tert.* (*marc.* iii. 22). **fre muerun**: tumultuatae sunt *Tert.*

26. adstit. BCF*GΘIM *Tisch.*, asstit. U, astit. F^{c}RW *vg.*; adsisterunt *d.* terre ORW. conuenierunt D; congregati sunt *d Iren. Tert.* **aduersus**: *pr. bis scr.* U* (*sed corr.*); aducrsum *sec.* D.

27. conuerunt *dem.*, conuenierunt D; collecti sunt *d Tert.* (*bapt. c.* 7). aenim C; *om.* A*, + A^{1}. uerae C; uiri *ut uidtur* S; *om.* T *Tert.* (*prax. c.* 28); reuera *d*, in ueritate *p* Hil. bis* (*in ps.* 2, *et trin. l.* 11) *Aug. Cereal.* (*max.*); *deinde* + uniuersi *Tert.* (*prax.*). > uere enim F. ciuitatem FM *e.* istam FM; hanc *e**; hac *d e^{c} gig. Iren.*, *et* > hac (*uel* ista) ciu. *gig. Iren. Tert.* (*bis*) *Lucif.* aduersum Θ; super *d e.* **puerum**: filium *e gig. Iren. Tert.* (*bis*) *Hil.* (*bis*) *Lucif.* > sanctum tuum fil. *Hil.* (*bis*) *cum* D^{gr} (*non d*) 137. > puerum tuum sanctum *p.* **iesum** (ihesum *e*): *om. gig. Tert.* (*bis*). hunxisti C, uncxisti ΘI. herodis DOS, erodes T; + quoque *e p*, + uero *d*; *et gr.* Ἡρώδης τε. poncius R; pontifices T; *om. c Aug.* pylatus C. **gentibus**: nationibus *Tert.* (*prax.*). *om.* **cum gent.** *Hil.* (*bis*) *Aug.* **populis** = λαοῖς *plur.*: populo D *e*; populus *Hil.* (*bis*) *Aug. cum gr.* E 3. 33. srahel C, hisrahel D, istrahel *d e*, israel *vg.*

28. que DISW; quaecumque *d Iren.*, quanta *e Hil.* (*ps.* 2) *Aug. et gr.* ὅσα. **tua**: tuae GS (*ut uid.*) U**p**. *om.* et G; *om.* **et consilium tuum** O. **consilium tuum** A^{c}BCFKMRSUVW *vg. dem. e^{3} p*, *et* uoluntas tua *d Iren.*; *habent* σου ℵA^{2}DE^{gr}P *al. pler.*: *om.* **tuum** A*DGΘIT *Tisch. c e* gig. Hil. Lucif. Aug. et gr.* A*B 27. 105. **decreuerunt** (decreb. T): praefiniuit *e gig. p* Lucif.*, praedestinauit *d Iren.* (-uerat), *Aug.*; praescripsit *Hil.*; *uoluit primo* decreuit *Bentl.*, *sed secundis curis* decreuerat. *om.* **fieri** *gig. Lucif.*

29. **et nunc** *euanuerunt* S; *restituit* S^{c}; + sunt *d.* **domine** + deus Θ *dem.* aspice *d.* **in**: *om.* D; super *d e*, ad *gig.* **minas**: minacias *d*; animas *gig. sed cor. uat.* 'minas *non* animas.' **eorum**: illorum *Hil.* > fid. omni *d* (*Bentl.*) *et gr. exceptis* D^{gr}E.

30. **in eo cum** (*gr.* ἐν τῷ τὴν χεῖρά σου ἐκτείνειν σε) CDFGΘKOSTU (quum CΘ, qum T) *d*, *cf.* iii. 26 in eo cum abertatur *d*: in eo quod ABI MRVW *vg. Tisch. c dem. e p*; dum *gig. Lucif.* manus *dem. gig. Lucif.* **tuam**: tuas *dem.*; *om. d gig. Lucif. Bentl.*, *et om.* σου *gr.* A (*deinde* > σε ἐκτείνειν) B, *non* D^{gr}. extendes *e*, extendis *gig. p* Lucif.* > ext. manus *gig. Lucif.*, > ext. manum tuam *p.* **sanitates** (*contra gr.* εἰς ἴασιν) *codd. plur.*: ad sanitates CD (-tis) MR^{2}T *vg. c dem. gig. p^{2} Lucif. Bentl.* (*sed uoluit* sanitatem); in sanitatem (-te *p**) *e p**; ad curationem *d.* **et** *pr.*: *om.* D; ac *Lucif.* **prodigia** (τέρατα): portenta *d.* fiant *d*; facienda *gig. Lucif.* **fieri per nomen** *arctius in ras. scr.* U. *om.* **sancti** R; sanctum *p.* **filii**: pueri *d e p Bed.* (*retr.* '*in graeco*'). **iesu** (ihesu C *e*) + christi I *et* iesu christi 31 et cum *in ras. scr.* I.

31. **et** *ad init.*: haec *c.* **cum** (qum R, quum Θ) **orassent** (horassent C; deprecati essent *p**, obsecrassent ipsi *d*): precatis eis *e.* motatus D; commotus *d Iren.* (*Mass. p.* 195). **quo**: qua *gig.* **congregati**: collecti *d Iren.* inpleti *d Aug.* (v. 1384). *om.* **omnes** O* (+ *cor.*). > sancto spir. A *Tisch. d et gr.* ℵABD 105. *Iren.* (*gr.*). **loqueb.**: coeperunt (cep. S) loqui SU. **cum** + omni Θ

et repleti sunt omnes spiritu sancto
et loquebantur uerbum
dei cum fiducia.
32 Multitudinis autem credentium erat
cor et anima una
nec quisquam eorum quae
possidebat aliquid suum
esse dicebat
sed erant illis omnia communia
33 et uirtute magna reddebant
apostoli testimonium
resurrectionis iesu christi domini
et gratia magna erat
in omnibus illis
34 neque enim quisquam egens
erat inter illos
quotquot enim possessores
agrorum aut domorum
erant
uendentes adferebant pretia eorum quae
uendebant
35 et ponebant ante pedes

---

gig. p^2 *Lucif.* **fiducia** (c *ex* o *correcta* I) *sine addit. codd. plur. vg. uett. plur. Lucif. Ambr.* (*spir.* ii. 618) *et gr. plur.* : + uolenti credere Θ* (*sed exp.*) *Par. lat.* 342. 11932 ; + omni uolenti credere D *Par. lat.* 202. 16262 *d e Iren.* (*gr. et lat.*) *cum gr.* DE *et Bed.* (*retr.* '*in graeco*') ; + omni uolenti *Aug.* ; + uolentibus credere *Par. lat.* 341.

32. multitudines O. **autem** : uero *m p.* credencium RS ; eorum qui crediderunt *d.* > erat credent. I. **cor** + unum DW *vg. cor. uat. c dem. gig. p Aug.* ; *uersus saepius citatur apud patres* ; *uide Sabatier.* **una** : unum S. > anima et cor unum *Hil.* (*trin.* 1 *et* 7 ; *in pss.* 65 *et* 67) ; > anima una et cor unum *Aug.* (ii. 658, iii. 2. 405, 432, v. 1385). *inc.* turba autem eorum qui crediderant anima ac mente una agebant *Cypr.* (*quater*) *Zeno* ; *deinde* + et non erat separatio (accusatio *d*) in eis ulla *d e Ambr.* (*esai. c.* 7) *Bed.* (*uide infra*) ; + nec fuit inter illos discrimen ullum *Cypr.* (*Test.* iii. 3, *op. et el.* 25) *Zeno, et* + *καὶ οὐκ ἦν χωρισμὸς* (*διακρισισ* D) *ἐν αὐτοῖς τις* (*ουδεμια* D) DE. **nec** (ne S, neque D) **quisquam** : et nemo *d gig. m p Aug.* (v. 1385, ii. 658) *Max. Taurin.* (*p.* 45). **eorum quae** (que DI) : ex eo quod *d gig. Max. Taur.* ; *gr. τι τῶν ὑπαρχ. κ.τ.λ. sed om. τι* D^{gr}. **possidebat** BCDFKTU^c VW *vg. c dem. gig. p Aug.* (v. 1385), *Max. Taur.* : possidebant AGΘIMORS (possed.) U* *d m.* aliquit GW ; quicquam *d m gig., et* > quicq. ex eo quod poss. *d gig.*, > aliquid ex nobis (bonis?) suis *e.* **suum** (*ἴδιον*) : proprium *gig. Aug.* (ii. 658) ; suum proprium *m.* **dicebat** BCDFΘKST UVW *vg. c dem. e gig. p Aug.* (v. 1385) *Max. Taur.* : dicebant AGIMOR *d m.* > diceb. suum esse *d e* ; > dicebat ali quid suum esse *p Aug.* (v. 1385) ; *uoluit ut uidtur Bentl.* > aliquid eorum quae possidebat dicebat suum esse, *et gr. est καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι* ; *breuius* et nemo dicebat aliquid proprium *Aug.* (ii. 658) ; nec quicquam suum iudicabant ex bonis (> ex bonis putabant *Zeno*) quae eis erant *Cypr.* (*Test., et op. et el.*) *Zeno.* set R. erat B*O* *e** ; fuerunt *Cypr.* **illis** : eis *d e m.* commonia D. *Bed.* (*retr.*) '*in graecis exemplaribus, quod nostri codd. non habent, adiunctum est* et non erat separatio in eis ulla ; *ac deinde quod et in nostris codd. continetur, sublatum* nec quisquam illorum quae possidebant aliquid suum esse dicebant.'

33. uirtutem G*R*. magnam G*. > magna uirt. *e cum gr.* EP *al. pler.* apostholi C. > testimonium apostoli *d gig. p Iren. cum gr. plur.* (*non autem* AE *min.*). resurreccionis RS ; resurrectionem *d*, de resurrectione *e.* **iesu christi domini** *codd. plur.* (*partim in ras.* B) *cum gr.* ℵA : iesu chr. dom. nostri Θ *vg.* (*non cod. caraf.*) *gr. min.* 15. 18. 36 ; > christi ihesu domini C ; > domini iesu (ihesu *e*) christi *d e et gr.* DE, *et* > domini iesu (*sine* christi) *gig. p Iren. Aug.* (v. 1385) *et gr.* BP *al. longe plu.* **et gratia** (gracia S) : *om.* et *d* ; gratiaque *Aug.*, gr. quoque *e*, gr. autem *p.* **in** : *om.* D ; super *d e Aug.* **omnes** eos *e*, omnes illos *Aug.* ; > eos omnes *d*, > illis omnibus *dem. gig.*

34. nec D *d e gig. p.* ^{e}gens I, hegens C, aegens S. > egens quis *p* (> egens quisquam *Bentl.*), inops (inosp *cod.*) quisquam *d*, in*d*igens aliquis *e*, *cum ord. graeco.* inter eos *p* ; in eis *d e.* quodquod CF*IST ; quiqumque *gig.* *om.* **enim** *sec.* D *d* (*non* D^{gr}). possesores DST. **agrorum** (*χωρίων*) : praediorum *d e gig. p Aug.* (v. 1385, iii. 2. 802). **aut** : uel *p Aug. bis* ; et R. domum *d.* > dom. aut agr. *dem.*, > erant praed. aut dom. *d cum* D^{gr}. uindentes S ; + praedia (pre. T) sua C T ; + et S *d*, *et* D^{gr} *post πωλουντεσ pergit* (*κ*)*αι φεροντεσ τειμασ των πιπρασκ.* afferebant BCF^1ΘK MRSUVW *vg. Tisch.* **pretia** (prae. CIM, precia RSW) : praetium F. **pretia eorum** *in ras. satis longa scr.* U. **eorum** (*om. d*) **quae** (que I) **uendebant** (uindebant S, ueniebant *d*, uendebantur *c*) : uenalium *e* ; uenditorum *gig.* ; illorum *tantum Aug.* (v. 1385 *semel*), eorum *Aug.* (v. 1385 *semel*, iii. 2. 802).

35. hante C ; ad *d p Aug.* (iii. 2. 802) ; + re S* (*sed eras.*). **diuidebantur** *cum* B*CFGΘIKMO RS *c*, distribuebantur *d*, *cf.* diuidebant DT *et ita tepl., correctio ut credimus Hieronymiana non ex*

apostolorum
diuidebantur autem singulis
prout cuique opus erat
36 ioseph autem qui cognominatus est
barnabas
ab apostolis
quod est interpretatum
filius consolationis
leuites cyprius genere
37 cum haberet agrum uendidit
illum et attulit pretium
et posuit ante pedes apostolorum.

V. 1 Uir autem quidam nomine
ananias cum saphira
uxore sua
uendidit agrum 2 et fraudauit de
pretio agri
conscia uxore sua
et adferens partem quandam
ad pedes apostolorum posuit
3 dixit autem petrus
anania cur temtauit satanas cor tuum
mentiri te
spiritui sancto

---

graeco, sed secundum sensum, ut constaret pretia diuisa fuisse: diuidebatur (= διεδίδετο *uel* διεδίδοτο *et angl.* 'distribution was made') AB^{c}UVW *vg. Tisch. Bentl. cor. uat. dem. e gig.*, distribuebatur *p Aug.* (*semper*). **autem** : uero *d*; *om.* D. > et distrib. (*sine* **autem**) *Aug.* (ii. 783). **singulis** (ἑκάστῳ): unicuique *e gig. p Aug.* (*exc.* ii. 783), ενι εκαστω D^{gr}. **prout** (prohut C; secundum *d*) **cuique** (unicuique D; *om. gig. Aug.* iii. 2. 802) **opus** (hopus C) **erat** = καθότι ἄν τις χρείαν εἶχεν : prout quisque desiderabat *p**; prout quique opus hauebat *e*.

36. iosep G*I. **autem** : uero *p*. **barnabas** : barsabas ϛ *et edd. antt. Hailbr.* 1476, *Wild* 1481, *Kesler* 1487. **ab** *bis scr.* A*, *pr. erasum.* est interpraetatum FΘI; > interpretatum est T; interpraetatur C, *et* interpretur D. **consolationis** (consu. D, consolac. RS) *codd. vg. c dem. p*^{2} = παρακλήσεως : exhortationis *gig.*, exhorationis *d*, obsecrationis *e*; *quod erat in p* non liquet* (*forsan* miserationis). leuita D *d gig. p.* ciprius RT. > cyp. leu. *d cum* D^{gr}. **genere** : natione *e*.

37. **cum** (quum Θ) **haberet** (aberet R) **agrum** (predium *p*) = ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ (χωριον D): constituto ei praedio *e*, cum esset ei ager *d*. uindedit S; uendens *e*; uenundato *d*. illud C; eum *vg.*; eo *d*; *om. e gig. p.* *om.* **et** *pr. d e.* adtulit CDFGIO; + hanc *d*. **pretium** (praet. FGI, prec. RS): pecuniam *d e p*; *gr.* τὸ χρῆμα. **et posuit** : posuitque *p*; *om.* S. hante C; ad *e p*; iuxta *d*; *gr.* πρός ℵE *min.*, παρά BDP *al. pler.*

V. 1. *Inc.* in eodem autem tempore *e et* E^{gr}. **autem** *om. e gig. p et* E^{gr}. > quidam autem uir *d*. **nomine** *ex* nimine V. **ananias** (Ἀνανίας) CFG Θ^{c}KMORSUV *vg. c d e gig. p* : ann. ABDΘ*ITW. > an. nomine *e p cum gr.* ℵBEP *al. pler.* **saphira** ADMRℌ𝔖ℭ *c p*, zaphira W, sapphira ϛ *d*, sapphra *e**, sappira *e*^{1}, sapphyra I, saphphyra C: saffira BFGKTUV, safira S *gig.*, saffyra ΘO; *gr.* σαπφείρῃ ABP *al. pler.*, σαφφ. DE. uindedit S. **agrum** : possessionem *d e p**; *gr.* κτῆμα; *deinde* + suum SU.

2. **fraudauit** (ἐνοσφίσατο) *codd.* (-bit O^{rec} T) *vg. et uett. plur.* : fraudatus est S* (*corr.* S^{1}); subtraxit *d gig.* prec. MRS, praet. CFGI. **agri** : *om. d e gig. p** (*Bentl.*) *cum gr.* **conscia** (+ sibi *p**; *erasit cor. deinde iterum scripsit*) **uxore** (hux. C): consciente et uxoris *e*, conscia et uxore (*Bentl.*) = συνειδυίης καὶ τῆς γυν. **sua** (suae *e*) = αὐτοῦ EP *al. pler.*: *om. uoluit Bentl. cum gr.* ℵABD (*non d*) *min.* **adferens** (*cf. u.* 16) DGIO, aff. *codd. rell. vg. Tisch.* : cum adtulissent *d*. quamdam 𝔖ℭ; quendam R* (*corr.* R^{2}); aliquam *e gig. p**. **ad** (ante *e gig.*, iuxta *d*) **pedes** : *om.* G* (+ G^{1}). apostholorum C. > pos. ad pe. apost. I (*gig.*) *p*.

3. dicit *cor. uat.**, ait *gig.* **autem** + ad illum *e cum* E^{gr}. **petrus** : + ad eum W *dem. p, gr. min.* 29 *sah. syr. harcl.*; + ad ananiam *w* ϛ𝔖 (*i. e.* dixit autem petrus ad ananiam, anania, cur *etc.*) *cum edd. ant. plur.* **anania** (Ἀνανία) CGΘ^{c}M O *vg. c e gig. p*, annania ADFΘ*I (*deinde def. ad u.* 24) TUW : ad ananiam (προσ ανανιαν D) B (ann.) KRSV *d cor. uat. mg.* quur CΘT; quare *e Bed.*; ut quid *d gig. p Lucif.* **temtauit** (*sed* ἐπείρασεν *in graecis non inuenitur*) AT, tempt. *codd. rell.* (timpt. S) *Tisch.*, tent. *vg.* : impleuit (*gr.* ἐπλήρωσεν) *e Cypr.* (*Test.* iii. 30) *Ualerian.* (*hom.* 4) *Ambr.* (*sp.* 3) *Uigil. Bed.* (*expos.* '*in alia transl. iuxta graecum exemplar*'); repleuit *gig. p* Lucif.* (*bis*) *Auct. qu. N. T.* (*qu.* 97); adinpleuit *d*. sathanas CRW *gig.* > cor tuum sat. Θ. **mentiri te** (ψεύσασθαί σε) *codd. plur. vg. c d dem. p*^{2} *Cypr.*, mentire te AFOS *Tisch. e cf. Priscian.* viii. 799 : mentiri (*om.* **te**) *Lucif.* (*p.* 159) *Aug. etc.*, *uide Sabat.*; ut mentireris *gig. p* Auct. qu. N. T. Uigil.*, ut fuisses mentitus *Lucif.* (*p.* 160). spiritum sanctum *e*; apud spiritum sanctum *Cypr.* (*codd.*); *et Cypr.* (*codd. opt.*) *et Ualerian.* + cum esset fundus in tua (uestra *Ual.*) potestate; non hominibus mentitus es (-ti estis *Ual.*) *etc.* **et** : ut *Lucif. Uigil.* (*Uarim.* 743). **fraudare** (νοσφίσασθαι) *codd. plur. vg. c dem. p*^{c} : fra^{u}dari M; fraudares A *p**; fraudauit S; usurpare *e*; subtraheres *gig. Lucif. Uigil.*; intercipere te *d et* νοσφ. σε DP *min.* **de** : ex *d*. prec. RSW, praet. CFGM; praetium *d*.

et fraudare de pretio agri?
4 nonne manens tibi manebat
et uenundatum in tua erat
potestate?
quare posuisti in corde
tuo hanc rem?
non es mentitus hominibus
sed deo
5 audiens autem ananias
haec uerba cecidit et expirauit
et factus est timor magnus
in omnes qui audierant
6 surgentes autem iuuenes
amouerunt eum
et efferentes sepelierunt.

7 Factum est autem quasi
horarum trium spatium
et uxor ipsius nesciens quod
factum fuerat introiit
8 respondit autem ei petrus dic mihi si
tanti agrum
uendidistis?
at illa dixit etiam tanti
9 petrus autem ad eam
quid utique conuenit uobis
temtare spiritum domini?
ecce pedes eorum qui sepelierunt uirum
tuum
ad ostium et efferent te
10 confestim cecidit ante pedes

---

agri (*τοῦ χωρίου*) : praedii *d gig. Lucif. Uigil.*; possessionis *e*.

4. uaenundatum ϛ, uenum datum G; uenditum D *e gig. p Lucif. Ambr. Aug. Uigil.*; destractum *d*; *cf.* ii. 45, vii. 9. > potestate erat *d e gig. Bentl. cum ord. graeco.* **quare** : cur D* (quare *cor. int. lin.*); quid utique *d e p*, quid est quod *gig. Lucif.*; *gr. τί ὅτι.* posuistis *e**. > rem hanc *e*, > rem istam *gig. Lucif.*, *gr. τὸ πρᾶγμα τοῦτο*; facere dolose rem istam *d et ποιησαι πονηρον τουτο* D^{gr}; ut faceres ista *p*. > hanc rem in corde tuo SU. **non** + enim D. **est** U* *e**. > homin. mentitus O *cf. Cypr. supra u.* 3. set R.

5. **audiens** (audens R) **autem** (*om.* FOSU) = *ἀκούων δέ* : statimque audiens *e et και ευθεωσ ακουων* E^{gr}. annanias ABDΘ*OUW. **haec** (hec SW) **uerba** : > u. haec *e p Bentl. cum ord. graeco*, sermones hos *d*; hos serm. *gig. Lucif.*; *deinde* + subito *d*, + momento *p et* + *παραχρημα* D. **cecidit** (caec. BC, cic. D, cedit S) **et** (*om.* O*; + *rec.*) : cum cecidisset *d*; cadens in terra *p*. exspirauit A^{2}BMOUV; obriguit *d*. fa^{c}tus O. **in** : super *vg. c d e gig. Lucif.* **omnes** (omnibus T^{c}) : eos O. qui audierunt D *vg. cor. uat.* ('*antiqui*'); q. audiebant CMT *d gig. Lucif.*; audientes *e p*; + haec *e cum gr.* EP *al. plêr.*

6. exurgentes *p*; cum surrexissent *d*; uenientes *gig.* **autem** : *om.* S; + protinus *e et* E^{gr}. iubenes OT, iuuenis S, iuniores *p*; adulescentes *e Lucif.*, adolescentuli *gig.* **amouerunt** (amm. DR, amoto S*) = *συνέστειλαν* : collegerunt CT *p**, collex. *e*; inuoluerunt *d*; sustulerunt *Lucif.*, tulerunt *gig.* **eum** : illum *p*. *om.* **et** O. **efferentes** (*ἐξενέγκαντες*) : ferentes *p**, cum extulissent *d*, traducentes *e*; euntes *gig. Lucif.* sepilierunt S; + eum AC.

7. factum est (*sine* **autem**) BFKSV *d*; factumque est *gig.* ^{h}orarum D. > horarum fere *gig.* **trium** : · I · D. **spatium** (spac. RS : interuallum *e gig. p Lucif.*; *gr. διάστημα.* > interuallum horarum fere trium *Lucif.* huxor C. **ipsius** *cum* BDFΘKORSUVW *vg. dem. e* : eius ACGMT *c d gig. p Lucif.* **nesciens** : ignorans *e p*. **quod fac. fuerat** (esset *e*, erat *d gig. et* > erat factum *Lucif.*) : quidnam esset facti *p*. **introiit** ABCFGΘKRTV, *et* introiuit DMOSUW *vg.* : intrauit *gig. Lucif.*

8. **respondit** (*ἀπεκρίθη* ℵABP *etc.*) BDFGΘKOSUVW𝔓 *cor. uat. c dem. Bentl.*, *et* respondens AM : dixit CR(*in ras. scr.*)Tϛ𝔖𝔈 *d gig. p Lucif. cum* D^{gr} *ειπεν.* **autem** : itaque *p*; *om. gig. cum* 15. 17. 73 *cf.* dixitque *Lucif.* = *καὶ ἀπεκρ.* 180. **ei** (*αὐτῇ* P *al. plu.*) : ad eam *d p*, ad illam *gig. Lucif.* = *πρὸς αὐτήν* ℵABD; *om.* GK. *inc.* ad quam petrus ait *e cum* E^{gr} *προσ ην ο π. εφη.* **mihi** (michi BW) : + dixit M (*non* A); + mulier BFKRSUVW *vg.* (*non cod. caraf.*) *dem. p*^{2}, *contra graecum.* tanto *pr.* D* (*superscr.* i *cor.*) ΘU, tantum S *p**, tantus A*; + pretii T, + praetio D^{mg}. **agrum** (*χωρίον*) : praedium *d gig. Lucif.* **uendidistis** (uinded. S, uendistis M* *sed corr.*) = *ἀπέδοσθε* : uendidisti BT (*ut udtur*) *p** *Lucif.* **at** (ad CF*) **illa** (illi U*) : illa autem *e*, illa uero *gig. Lucif.*; *om.* S. **dixit** : ait *gig. Lucif.* aetiam CR, eciam W; itaque *gig.*, ita *p*; *om. Lucif.* tanto *sec.* D*(*sed corr.*) ΘU; tantum S *d*, tantus A*; *om. gig.*

9. **petrus autem** (*ὁ δὲ Πέ.* ℵBD *min.*) *codd. et vg.* (p. uero *d*, et p. *gig.*) : + ait DΘRT *c* (*cf.* M *gig. infra*) *et* + *εἶπε* A *al. pler.*; *et* > dixit au. petr. ad eam *e*, > et dix ad eam petr. *p*, *et ειπεν δε π. προσ αυτην* E. **eam** (illam *gig.*) + ait M, + inquit *gig.* *om.* **pe. autem ad eam** *Lucif.* hutique C; *om. gig. Lucif.*; quod *Uigil.* inter uos *gig. Lucif.* **temtare** AT : tempt. *codd. rell.* (timpt. S *sed* i *in ras.*) *Tisch.*; tent. *vg.* saepelierunt C. **uirum** : maritum *e*. **tuum** + stant D *e et* + *εισταντai* E^{gr}. ad hostium CDR; in ostio *et* + sunt

eius et expirauit
intrantes autem iuuenes
inuenerunt illam mortuam
et extulerunt et sepelierunt ad uirum
suum
11 et factus est timor magnus
in uniuersa ecclesia et in
omnes qui audierunt haec.
12 Per manus autem apostolorum fiebant
signa et prodigia multa in plebe
et erant unanimiter omnes
in porticu salomonis
13 ceterorum autem nemo
audebat coniungere se illis
sed magnificabat eos
populus
14 magis autem augebatur
credentium in domino multitudo
uirorum ac mulierum
15 ita ut in plateas eicerent
infirmos et ponerent
in lectulis et grabattis

---

gig. Lucif. **et** : *om.* R^{c}; ut *gig.* efferant *gig.* > efferent et CTU.

10. **confestim** (*sine* et) *codd. plur. vg. c dem. contra graecum* : et confestim CORT, et protinus *gig. Lucif.* ; > cec. autem confestim *e*, et ceciditque conf. *d*, conceditque (ceciditque *p*^{2}) conf. *p* ; *graeci* ἔπεσεν δὲ παραχρῆμα *plur.*, και επ. παραχρ. D. caecidit BC. **ante** : ad ΘTV *d p**. **expirauit** *plur.* (-bit T) : exsp. ABGMOUV *Tisch.* ; perobriguit *d*. ingressi autem *e*, introgressi uero *p*, cumque introissent *d*. iubenes O* (*corr. gl.*) T, iuuenis S ; adulescentes *e gig.* inuenierunt D. **illam** : eam *d e gig.* **extulerunt et** : cum extulissent *d* (= ἐξενέγκαντες *plur.*, *sed* συνστειλαντεσ εξηνεγκαν D^{gr})), efferentes *e p* ; elatam *gig.* saepelierunt C, sepil. DS ; + eam S *p*. **ad** : iuxta T *p*^{2}. **uirum** : maritum *e*.

11. es^{t} T. factus est itaque *gig.* (*sine* **et**). **in** : super *bis d*. huniuersa C ; uniuersam *Bentl.*, omnem *e*, totam *d*. eclesia OS, ecclae. M, aecle. CU, aeccle. R, aeglesia T, aeclessia D ; ecclesiam *d e Bentl.* **et** *sec. om.* S. omnibus Θ *gig.* **audierunt** BDFGΘKMRSUVW *vg. c d dem.* : audierant AO ; audiebant CT *e p* ; uidebant *gig.* hec SW ; hoc D.

12. **autem** : uero *d*. **prodigia** : portenta *d*. **multa** : magna B. **plebe** : populo *d e p*. **et** *sec. om.* S. hunanimiter C, unian. DOS* ; unanimes *p*, uno animo *gig. Lucif.* ; pariter *d* ; *gr.* ὁμοθυμαδόν. **omnes** : uniuersi *d* ; + in tem (*sic*) *d et* + εν τω ιερω D 42 ; + in templo congregati *e et* + εν τω ναω συνηγμενοι E. portico DS, porticum CG*RT *d p** *t*. solomonis GS *d e*, salam. M*, salem. D.

13. **ceterorum** (caet. DMϛ𝔓) **autem** (uero *e*) **nemo** (τῶν δὲ λοιπῶν οὐδείς) : nec quisquam ex ceteris *d et* και ουδεισ των λ. D^{gr} ; et nemo *t*. **audebat** : curabat *d*. **coniungere se** (κολλᾶσθαι) *codd. longe plur.* (*et* Θ^{c}) *dem.* : > se coniung. AMS *vg. Tisch. cor. uat. t* ; > se illis coniung. *c* ; coniungere (*om.* **se**) Θ* *e* ; adherere *d*, accedere *p*, *et* > ad illos accedere *gig. Lucif.* **illis** : eis *d e*, ad eos *p*, cum illis *t*. set R. magnificabant DGΘ. **eos** : illos *gig. t Lucif.* populos G *d t* ; populi D ; plebs *e gig. Lucif.* *distinguit* eos populus autem magis *etc.* Θ.

14. **magis autem** : > autem magis Θ (*uide ad u.* 13) ; magisque *d gig. p* (magis *bis scr. p**) *Lucif.* **augebatur** : augebat S (*bis scr.* S*, *sec. eras.*) ; addebantur *gig. p. Lucif.*, adiciebantur *d e*. credencium R S (+ numerus) ; credentes *d e gig. p Lucif.* : *et gr. est* προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ κ., πλήθη κ.τ.λ. *om.* in *d e gig. p Lucif.* **uirorum** + quoque *e*, + que *d*, *et gr.* ἀνδρῶν τε. hac C ; et *d e p*.

15. **in plateas** (εἰς τὰς πλατείας ℵABD^{2} *min.*, κατὰ τὰς πλ. D*P 1 *al. plu.*) *cum* B*CDFGΘKR TV *vg. c* : in plateis (εν ταισ πλατιεσ E^{gr}) AB^{1}M OSUW *d dem. e* (*om.* in*) *gig. p*^{c} (patis *uel* pratis *p**) *t Lucif.* eiicerent *vg. Tisch.*, eiecerent V, iecerent D, eiecerint O ; inferrent *d*, afferrent *p* ; ponerentur S. **infirmos** (ἀσθενεῖς) : aegrotos *e* ; + eorum *d*, + suos *p*, *et* + αὐτῶν D 15. 18. 36. et inponerent *Lucif.* ; et ponebant O ; *om.* S ; + ante eos *e*, *et* + ενπροσθεν αυτων E^{gr}. **et** *sec.* : ac *vg.* ; + in D. **grabattis** *cum* ABDMU : grabatis CFΘO RSW𝔓𝔖ℭ, grabbatis KVϛ, grauuatis T, crabattis G. **ut** *sec.* : et CST. uenientis petri *d*. **saltim** *codd. plur.* : saltem B^{2}FM^{c}W *vg. Tisch.* ; uel *d e gig. p Lucif.* humbra C. **illius** *codd. plur. vg. c dem. t*, *et* eius DMSU *e* = αὐτοῦ E 33. 66*^{uid} : *om. d gig. p Lucif. cum gr. plur.* hobumbraret C ; umbraret D ; inumbr. *d gig. Lucif.*, adumbr. *p*. quenquam ϛ𝔓 ; quemcumque *d*, aliquem *gig. Lucif.* ; alicui *e p*. **eorum** : illorum UW *vg. c d* : *item sine addit. cum* BCFGKR*T*V *t Bentl. et graecis* (*exc.* DE) : + statim salui fiebant SU ; + et liberabantur(-batur D, -rentur *dem. cod. caraf.*) ab infirmitate (+ sua D *gig. Lucif. cod. caraf.*) ADO *cod. caraf. c dem. gig. Lucif.* ; + et liberarentur (-bantur Θ) ab infirmitatibus suis (eorum T^{rec}) ΘT^{rec}W𝔖ℭ *cor. uat.** ; et liberarentur (-bantur M) omnes ab infirmitatibus suis (-te sua R^{2}) MR^{2}ϛ𝔓 ; + et liberarentur (liuerabantur *d*) ab omni ualetudine (-nem ualetudinem *d*) quam (quem *d*) habebant (+ unusquisque eorum *d*) *d e* ; + et liberabantur ab omni infirmitate (+ sua *p*^{2})

ut ueniente petro
saltim umbra illius obumbraret quem-
quam eorum
16 concurrebat autem et multitudo uici-
narum ciuitatum hierusalem
adferentes egros et uexatos ab spiriti-
bus inmundis
qui curabantur omnes.
17 Exsurgens autem princeps
sacerdotum et omnes
qui cum illo erant
quae est heresis sadducaeorum
repleti sunt zelo
18 et iniecerunt manus in apostolos et
posuerunt illos
in custodia publica
19 angelus autem domini per noctem
aperiens ianuas carceris
et educens eos dixit
20 ite et stantes loquimini
in templo plebi omnia uerba
uitae huius
21 qui cum audissent intrauerunt diluculo
in templum
et docebant
adueniens autem princeps
sacerdotum et qui cum
eo erant

---

quam habebat unusquisque eorum *p*; *graeci* + *και ρυσθωσιν απο πασησ ασθενιασ ησ ειχον* E, + *απηλλασσοντο γαρ απο πασησ ασθενιασ ωσ ειχεν εκαστοσ αυτων* D.

16. **concurrebat** (occur. D, curr. *cor. uat.*, conueniebat *d*) **autem** (uero *d*) = *συνήρχετο δέ*: quamombrem concurr. *e et διο συνηρχετο* E^{gr}. *om.* **et** *pr.* DST *d gig. Lucif. et gr.* D*. **uicinarum** (coniunctarum *e p*) **ciuitatum** = *τῶν πέριξ πόλεων*: finium undique *d* (*των περι πολ.* D*); *deinde* + in CMT *c d dem. e cum gr.* DEP *al pler.* iherus. CT, hieruss. D, ierus. *vg.*; *distinguit* ciuitatum. hierusalem afferentes K. **adferentes** ADFΘOS *Bentl.*, aff. *codd. rell. vg. Tisch.*: ferentes *d*, portantes *gig. Lucif.*; + secum *e cum* E^{gr}. **egros** (*ἀσθενεῖς*) ADFORSTW, hegr. C, aegros BGΘK UV *vg. Tisch.*: egrotos M; infirmos *d e gig. p Lucif.* **uexatos ab** (a RU^{c} *vg. e*) **spir. inmundis** (imm. K *vg. Tisch.*): eos (*om. d*) qui uexabantur ab spir. inm. (> a spir. inm. uexabantur *gig. Lucif.*) *d gig. p Lucif.* **qui**: et *gig. p Lucif. et gr.* D *min.* **curabantur omnes** (uniuersi *d e p*): > omnes sanabantur *gig. Lucif.*; *deinde* + in nomine domini *t*, + et magnificabant dominum iesum christum U *sangall.* 63. 75^{2}.

17. **exsurgens** (exur. COTW *vg.*) **autem** = *ἀναστὰς δέ*, cum surrexisset autem *d*: + annas D, *cf.* > annas autem (*sine* exsurgens; *i. e. αννας pro αναστας?*) *p*; et haec uidens (> uidens haec *Bed.*) exsurgens *e Bed.* (*retr.* '*graecus*') *cum* E^{gr} *και ταυτα βλεπων αναστασ.* principes sacerd. *gig.*; pontifex *d*; + annas Θ. **illo**: eo *e*, ipso *d*. *om.* **erant** *d e.* **quae** (que D) **est** (et *Tisch.*): constituta *e*; *om. gig. Lucif.* haeresis *vg. Tisch.*, heressis D, hereses Θ; secta *d.* sadduce. MOT, saduce. DRW, sadduche. C; *om.* S. inpleti sunt *d*; repleta est D^{mg}. **zelo**: inuidia *gig. Lucif.*; aepulationem (*sic*) *d.*

18. **iniecerunt** (inie *in ras. scr. c*; iniecierunt D): miserunt *d.* **manus** + suas *e cum gr.* EP *min.* in apostolus G*, in apostolis *p*; apostolis *gig. Lucif.* **illos**: eos DΘOTW *vg. cor. uat. mg. c d dem. e p.* custodiam ΘO *lux. Lucif.*; adseruatione *d*; *gr. ἐν τηρήσει* (*εισ τηρησειν* E). puplica DS; publicam Θ *lux.*, puplicam O; *om. Lucif.*; *deinde* + et abierunt unusquisque in domicilia *d cum* D^{gr}.

19. anguelus D. **autem**: uero *p.* nocte *ut udtur* S. *om.* **per noctem** *Lucif.* > per nocte uero angelus domini *d et τοτε δια νυκτοσ αγγελοσ κῦ* D^{gr}. **aperiens** (app. R) *codd. vg. et c dem.* = *ἀνοίξας* ℵA *min.*: aperuit *d e gig. p Lucif. et ἤνοιξε* B(D)EP *al. pler.* **ianuas** (nua *sup. lin.* S; ianuam *p*; ostia *e*) **carceris**: *om.* R*(+ R^{2}). **et educens eos** (+ foras Θ^{mg}) **dixit**: cumque (et cum *p*) eduxisset (dux. *d*) eos dix. *d e p*; et eduxit illos dicens *gig. Lucif.*

20. **ite et** (*om.* Θ*, + *sup. lin.*) **stantes**: euntes state *p.* loquemini V. > in templo loq. DS (lo *sup. lin.*) TU *gig. Lucif. et* > in tem. et loq. *p.* **loq. in tem. plebi** *in ras. scr.* Θ. pleui C; *om.* S; populo *d p*, ad populum *gig. Lucif.* **loq. plebi omnia** *arctius in ras. scr.* U. omnes sermones *p.* uite W. **huius**: eius *d.*

21. **qui** (quod *p*) **cum** (qum Θ*R, quum Θ^{c}) **audissent** (audiissent D): cum haec itaque aud. *gig. Lucif.*, cum aud. autem *d*; exeuntes autem de carcere *e et* E^{gr} *εξελθοντεσ δε εκ τησ φυλ. et fere syr. pesh. ar^{e}.* **intrauerunt**: introierunt CT *d e gig. p Lucif.* deluculo DS; sub luce *gig. Lucif.*, sub ante lucem *d*, sub diluculo *p** (*om.* sub *cor.*). templo *e gig. p.* **doc.**: + eos *gig.*; + in nomine domini nostri (*om.* dom. nos. *w*) iesu christi Θ *w Par. lat.* 341. 342*. 343. 11932. 16262. **adueniens** (*παραγενόμενος*) ACDGΘMOUW *vg. c dem. e gig.*, *cf.* cum aduenissent *p*, cumque uenisset (*et om.* **autem**) *d*: audiens BFKRSTV *lux. contra graecum*; *cf.* S *u.* 25. princep^{s} sac. T; pontifex

conuocauerunt concilium
   et omnes seniores filiorum
   israhel
et miserunt ad carcerem
   ut adducerentur
22 cum uenissent autem ministri et aperto
   carcere
   non inuenissent illos
reuersi nuntiauerunt 23 dicentes
carcerem quidem inuenimus
   clausum cum omni
   diligentia
et custodes stantes ad ianuas
aperientes autem neminem
   intus inuenimus
24 ut autem audierunt hos sermones
   magistratus templi et principes
   sacerdotum
ambigebant de illis quidnam fieret
25 aduenienṡ autem quidam
   nuntiauit eis
quia ecce uiri quos posuistis

---

d; principes sac. *e p*. eo (illo *gig.*, ipso *d*; eis *p*) **erant** (*om. d*): eoıant B; + exurgentes ante lucem et *d cum* D^{gr}. conuocaberant *e*. consilium G*T. omnes saeniores C; omnem congregationem *gig. Lucif.*, omnem senatum *d*; *gr.* πᾶσαν τὴν γερουσίαν. *om.* **filiorum** *gig. p**. srahel C, hisrahel D, israel *vg.*, istrahel *d e*. misserunt + ministros D. **ad** *codd. plur. vg. uett. plur.*: in ADGΘ *e gig. lux. Lucif. Tisch.* **ut adducerentur** (c *sup. lin.* O): ut adducerent eos CDT, > ut eos adducerent *gig. Lucif.*; adducere eos *e p** (?); adduci eos *d*; *gr.* ἀχθῆναι αὐτούς.

22. **cum** (quum Θ) **uenissent** (ueniissent D) **autem** (> autem uen. Θ *vg.*) **ministri** = οἱ δὲ παραγενόμενοι ὑπηρέται ℵAB *min.*, *cf.* uenerunt autem min. *Lucif.*: > min. autem (uero *p*) aduenientes *e p*, min. uero cum uenissent *d*, *et* οἱ δὲ ὑπηρ. παραγενόμενοι DEP *al. pler.* **et aperto carcere** (carcerem *p**) = και ανυξαντεσ την φυλακην D^{gr} *syr. harcl.* (*cum**), et aperuissent carcerem *d*: *om. e gig. Lucif.* (*sed habet* et) *cum gr. rell.* **non inuenissent** (-iissent D) *codd. plur. et vg.*: *om. p**; non inuenientes M; non inuenerunt *d e gig. p*^{1} *Lucif.* **illos**: *om. p**; eos U *d e gig. p*^{c}; *item sine addit. codd. vg. uett. plur.* (*et p*^{2}) *contra gr.*: + in carcerem (-re *gig.*) *e gig. p*^{1} *Lucif. et* ἐν τῇ φυλακῇ *gr. plur.*; + intus *d et* + εσω D. **reuersi** (ἀναστρέψαντες *sine add.* 13): + autem *e* = ἀναστρ. δέ *gr. plur.*; > et regressi *gig. p Lucif.* = και αναστρεψαντεσ D^{gr} (*non d*); reuersi sunt O *d et forsan c* (*ras.* 3 *aut* 4 *litt. post* **reu.**), *deinde* + et O^{rec} *d*. nunciau. RSW𝔖ℭ, nuntiab. T; renuntiau. *d Lucif.*, *graeci enim* ἀπήγγειλαν; pronuntiau. *e*. **reuersi . . . et cus.** (23) *arctius scr. et partim in ras.* B.

23. **dicentes** + quoniam *e* (*non* E^{gr}) *gig. h Lucif.*, + quia *d*; *et gr.* + ὅτι (*exc.* E). **carcerem**: pignarium *h*. *om.* **quidem** *d e h et gr.* ℵABD (*non* EP) *min.* claussum D, clausam G. > clausum inuenimus *gig. lux. Lucif.* **cum**: in *d gig. h Lucif.* omnia F* (a *erasa*). diligencia RS; firmitate *h*. **custodes**: ugiles (*sic*) *d*; + tantum *p*. *om.* **stantes** O. **ad** (ἐπὶ τῶν θυ. ℵABD 31. 96) *codd. et uett. plur.*, *cf.* in *gig. Lucif.*: ante MR^{2}T *vg. h* (?) = πρό E^{gr} P *al. pler.* ianua *gig. Lucif.*; ostium *d e p*, ostia *h*. > ad ianuas stantes Θ *lux.* aperiens F*; cum aperuissemus *gig. h Lucif.* *om.* **autem** *d*. *om.* **intus** *h p*. > intus neminem *d e* (*Bentl.*) *cum ordine graeco.* > inuenimus intus D.

24. **ut autem** (uero *d*) **audierunt** (ὡς δὲ ἤκουσαν) BDFΘKRSUVW *vg. c d e Lucif.*: > ut audierunt (-rant O) autem ACGMOT *dem. gig. p Bed.* (*ex graeco*) *Bentl.*; et quomodo aud. *h*. > sermones hos *d Bentl. cum ord. gr.*, uerba haec *e h* (ista) *p Bed.* **magistratus templi et principes** (prin *in ras.* A) **sacerdotum** = *fere* ὅ τε στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ κ. οἱ ἀρχιερεῖς ℵABD *min.*, *cf.* praetorque templi et ipsi pontifices *d*, prefectus quoque templi et principes sac. *p*, pontifex et princeps sacerdotum *gig.*, *et* > principes et pontifex sacerdotum *Lucif.*, magistra*tus templi* et pontifices *h*: sacerdotes et mag. te. et principes sac. *e Bed.* (*ex graeco*) *cum gr.* E οι ιερεισ και ο στρ. του ιερου και οι αρχιεριϲ, *et ita fere* P *min.* **ambigebant** (hamb. C, ambigebat IV*) = διηπόρουν, *cf.* hesitabant *d gig. Lucif.*, confundebantur *h p* (+ mente): mirabantur et ambigebant *Bed.*, mirari coeperunt et confundebantur mente *e*, *cum* E^{gr} εθαυμαζον και διηπορουν. **illis**: eis *d* (*e*) *p*, ipsis *h*. quid nam W; quid *gig. Lucif.* **fieret** (γένοιτο *plur.*, γενηται D*): esset CS* (*corr.* S^{1}) T *gig. h p Lucif.*, factum esset D; *deinde* + istud CT, + hoc *p* (*Bentl.*), + de hoc *d*, *et* > illud esset *gig. Lucif.*, > *hoc* esset *h*, *et* + τοῦτο *gr.*; uult esse hoc *e*, > uult hoc esse *Bed.* (*cf.* ii. 12), *et* θελοι ειναι τουτο E.

25. aduenie |||| ens I; cum uenisset *d*; audiens S. **autem**: uero *p*. nuntiab. T, nunciau. RSW𝔖ℭ; adnunt. *d*, renunt. *gig. Lucif.* **eis**: illis *gig. Lucif.* **quia** (ὅτι *gr. plur.*) *codd. vg. uett. plur.*: dicens *gig. p Lucif.*; dicens quoniam *h ut udtur*, *et gr.* λέγων ὅτι *min. pauc. sed nulli* λέγων *sine* ὅτι. posposuistis I* (pos *eras.*); misistis *h*. **carcere** (*gr. enim* ἐν τῇ φυλακῇ) ADF^{c}Θ*I (cer *sup. lin.*) KRV *dem.* (*Bentl.*), custodia *gig. Lucif.*: car-

in carcere sunt in templo
stantes et docentes populum
26 tunc abiit magistratus
cum ministris et adduxit
illos sine ui
timebant enim populum
ne lapidarentur
27 et cum adduxissent illos
statuerunt in concilio
et interrogauit eos princeps
sacerdotum 28 dicens
praecipiendo praecepimus
uobis ne doceretis
in nomine isto
et ecce replestis hierusalem
doctrina uestra
et uultis inducere super nos
sanguinem hominis istius
29 respondens autem petrus
et apostoli dixerunt
oboedire oportet deo magis
quam hominibus
30 deus patrum nostrorum
suscitauit iesum
quem uos interemistis
suspendentes in ligno
31 hunc deus principem et saluatorem
exaltauit

---

cerem BCF*GΘ^{c}MOS (c||arcerem)TUW *vg. c d p*, *et* custod*iam h* (*iudicante Berger*). *om.* sunt C. > in templo sunt T *gig. h p Lucif.* **populum**: plebem *e*.

26. habiit CR, abit D, cum abisset *d*. **magistratus** (ὁ στρατηγός): princeps *gig. Lucif.*, ipse praetor *d*, prefectus templi *p*; *item* + in templo *e cum* E^{gr}. > magistr. abit D. *om.* et *d e*. **adduxit** (abduxit *h*): adduxerunt OW; deducebant *d*, *item* ἤγαγον D* 1^{scr} (ἦγεν *uel* ἤγαγεν *rell.*). **illos**: eos D *d e*. **sine**: non cum *e gig. Lucif.*, non per *h*, *et gr.* οὐ μετά; cum *d et* μετα D*. uim IS *d p**, *cf. h* (uimettues ne forte lapiraretur a populo). timebat I. etenim *Lucif.*

27. **et cum** (qum R, quum Θ): cum autem *e gig. Lucif.*, cumque *d*; ut? (*conicit* quo *Corssen*) modo *h*; quos cum *p*. **adduxissent**: perduxerunt *h*. **illos**: eos CT *d dem. e gig. h Lucif.*; *om. p*; + et B. *om.* **statuerunt** *h*. in concilium M *Lucif.*; in conspectu concilii *h*. **et** *sec. om.* B^{c} *h*. interrogabit T. **eos**: illos *c*. **princeps** (principes *e lux.*) **sacerd.**: sacerdos *gig. Lucif.*, pontefix *d*; *gr.* ὁ ἀρχιερεύς, *sed* ο ϊερευσ D*. *libere* cepit (?) ad eos praetor dicere *h*.

28. **dicens** (*om. h*; *uide supra*): + nonne *e p Bed.* ('*in graeco*'), + non *h*; *et* + οὐ ℵ^{c}D (*non d*) EP *al. plur.* **praecipiendo** (pre. KRVW) **praecepimus** (pre. BKRVW) *cum* BCFGΘ^{c}KRUVW *vg. c dem. e* = παραγγελίᾳ παρηγγείλαμεν, *cf.* denuntiatione praecep. *d*, praecepto prae .... *h*, denunciatione denunciauimus *gig. p Lucif.*: praecipiendo praecipimus (pre. *bis* DMOS) ADΘ*IMO ST. **ne** (+ umquam *h*) **doceretis** (doceatis *e*): non docere *d p*. nomi S* (+ ne *sup. lin.* S^{1}). **isto**: hoc *d e p*, *et* > hoc nom. *gig. Lucif.*, > in hoc nom. doc. *h*. **et** *pr.*: *om. d cum* D^{gr}; uos autem *h*. **ecce**: cece G. **replestis** (πεπληρώκατε *uel* ἐπληρώσατε) *cum* B^{1}CD(replistis)GΘIMO*RS TUW *vg. c dem. e^{c} gig. Lucif.*, inplestis *d h*: repletis AB*FKO^{c}V *e* p*. ierusalem OW *vg.*, iherus. CT; hierosolymam *h*. doctrinae uestrae *e*, > uestra doctrina D. **inducere**: introducere BFK R*VW *Lucif. semel*; adducere *d h*. supra *gig.* > super nos adduc. *h*. **sanguinem** (-ne *h*): animam O. **istius** (huius *d e p*) = τούτου *gr. plur.*: illius *gig. h Lucif. et* εκεινου D^{gr*}.

29. *Uersus ita habetur in d* obtemperare deo oportet magis quam honibus *cum* D^{gr}. respondentes I; respiticiens *arg.*; + *ras. 2 litt.* K. **et apostoli** (aposth. C): *om. h*; cum apostolis *p*; *deinde* + cum eo R^{2}. dixit *h*; dicentes *Lucif.*; + ad il*los h*. obedire ORW *vg.*, hoboed. C, obaed. M. hoportet C, oporte Θ; + sub interrogatione D^{mg}. > magis deo SU. **quam**: an *e etc.*, *uide infra. Interrogatiue legunt e gig. h Lucif. Bed.* ('*in graeco*') utrum oportet obaudire, deo an hominibus *gig. Lucif.* (>oboed. oport.), cui obaudire oportet deo an hom. *h*, oboedire oportet deo magis an hominibus *e Bed.*; *deinde* + at illi dixerunt deo DΘ^{mg} *Par. lat.* 202. 342*. 343. 11932, + at ille dixit deo *gig.*, + ille aut*em ait deo h*.

30. + *ad init.* et dixit petrus ad eum *h*, + et petrus ait ad illos *gig.*, + respondit autem petrus DΘ^{mg}, + petrus uero respondit ad eos *d*, *cum* D^{gr} ο δε π. ειπεν προσ αυτουσ. nostrum *e*; *om. Aug.* (x. 28). suscitabit T, suscetauit S; excitauit *Iren.* (*Mass. p.* 195); + hunc Θ; + puerum suum *e et* E^{gr} *Bed.* ('*in graeco*'). ihesum *e*. **uos**: + quidem S; + adprehendistis et *Iren.* **interemistis**: interfecistis D^{mg} *d p Iren. Aug.*; *gr.* διεχειρίσασθε. suspensum *d*.

31. **principem** (ἀρχηγόν): ducem *d*. salbatorem T. > princ. et salu. deus *vg.*; > princ. deus et salu. *h*. **dextera** (τῇ δεξιᾷ): gloria *p Iren. Aug.*, maiestate *gig.*, caritate (*pro* clar.) *d*; τη δοξη D*. **ad dandam** (dan||dam I) = τοῦ δοῦναι ℵ*B: dare *d e h p Iren. Aug. et om.* τοῦ *gr. plur.* penitent. CIOU, penitenc. RSW, poenitent. DM *vg.* > paen. dandam *gig.* **israhel** (τῷ

dextera sua
ad dandam paenitentiam israhel
et remissionem peccatorum
32 et nos sumus testes horum
uerborum
et spiritus sanctus quem dedit deus
omnibus
oboedientibus sibi
33 haec cum audissent dissecabantur
et cogitabant interficere illos
34 surgens autem quidam
in concilio pharisaeus
nomine gamalihel
legis doctor honorabilis
uniuersae plebi
iussit foras ad breue homines fieri
35 dixitque ad illos
uiri israhelitae adtendite
uobis super hominibus istis
quid acturi sitis
36 ante hos enim dies extitit
theodas dicens se esse aliquem
cui consensit uirorum numerus circiter
quadringentorum

Ἰσραήλ) *codd. plur.* (*sed aliqui per compendium scribunt*), srahel C, hisrael D, histrahel *e*, istrahel *d*, istrael *h*, *uide ad Ioh.* i. 31 : israeli W *vg. dem.*; in israhel S. remisionem G*. **peccatorum** : *om.* *h* ; + in ipso *d*, in co *p*, in illo *Aug.*, in se *h* ; + *εν αυτω* D*.

32. **nos** : + ipsi *d*, + quidem *h*, + omnes *p* ; + in eo *Iren. cum gr.* B (*qui om.* ἐσμέν) 69*. 100. 105. **sumus testes** *codd. paene omn. vg. c dem.* (sumus eius te. *e cum gr.* D^{2}EHP *al. plu.*) *et gr. paene omn.* : > testes sumus AO *Tisch. d gig. h p* (testes eius su. *p**) *Iren.* (*om.* sumus *codd. opt.*) *Uig.* (*Uarim.*) *cum gr.* A ; *deinde* + omnium *d h p* (et omn. *p**) *cum* D^{gr}. *om.* uerborum *p*. > uerborum horum M *d e gig. h* (u. istorum) *Iren.* (sermonum hor.). spiritum *d e* ; + autem *e cum gr.* D^{2}EHP *al. pler.* sanctum *d e* ; sancti O *h p**. **omnibus** *contra graecum codd. vg. c dem. p cod. tepl.* : *om. d e gig. h Iren. Uig. Bentl. cum gr. et uerss. rell.* **oboedientibus** (τοῖς πειθαρχοῦσιν) *codd. vg.* (hoboed. C, obed. ORW *vg.*) *c dem. e p, et* hiis qui obtemperant *d* : credentibus *gig. Iren. Uig.*, eis qui [credunt] *h et sic syr. et aeth. apud Walton.* **sibi** : *om.* S ; ei *d Iren.*, in eum *h*.

33. **haec** (hec SW) **cum** (quum Θ) **audissent** (audiiss. D, audirent *h* ; dixissent Θ) : ad illi audientes *d e p*, audientes autem *gig. Lucif.* ; *deinde* + haec *e gig. Lucif.* ; + uerba *h*, + sermones hos *p* ; *graeci plur.* οἱ δὲ ἀκούσαντες (ἀκούοντες P *al.* 20) ; + ταῦτα E 28 *sah.*, + τὰ ῥήματα ταῦτα 137. 180 *syr. pesh. et harcl.* (*cum**). **dissecabantur** (dissicab. G*Θ*O, disecab. D, dissiceb. F) = διεπρίοντο : fremebant CT *gig. p Lucif.*, dirrupiebantur *h*, discruciabantur *d* ; + cordibus suis S. cogitabat K ; cogitabantur *e*. **interficere** : perdere *h*. **illos** : eos COT *d e h p, et* > eos occidere *gig. Lucif.* *om.* **et cogit. interf. illos** S.

34. exsurgens G *gig. p* ; cum surrexisset *d* ; exurrexit *h* (*et infra* et iussit). *om.* **autem** O. **in concilio** (ἐν τῷ συνεδρίῳ *plur.*) : de concilio *e h p et* ἐκ τοῦ συνεδρίου D (*non d*) E ; + eorum *e cum* E^{gr} ; + princeps *w*. phariseus IMRSW, farisaeus G, farisseus D, fariseus O ; phariseorum *p*. > de conc. faris. quidam *h*. **gamalihel** (Γαμαλιήλ, *cf.* emmanuhel *etc. et uide ad Mt.* i. 1) BCF(gamilihel) ΘIKMRSUVW *e lux.* : gamaliel ADGOT *vg. c d gig. h p* ; + qui erat *h*. **doctor** + et *h*. **honorabilis** (τίμιος) : acceptus *h p*, carus *gig.* ; + uir W *cor. uat.* (‘*grecus, antiqui*’). uniuerse C (hun.) RW, -si O, -so *p* ; totae *h*, omni *gig.*, apud omnem *d*. plebae S, -ui O* (*corr.* O^2) ; populo *gig. p*, populum *d*. foris *p*. **ad breue** (e *sec. in ras.* M ; breui S, -uae K, -uem I, -bem F^1) = βραχύ *uel* βραχύ τι *gr.* : modicum DO *e p* minimum *h*, pusillum CT *d gig.* **homines** (hominis S) *codd. plur.* (*et* A*) *vg. c dem. p et gr.* ℵAB 80 : apostolos A^{1}C(aposth.)DOT *d e gig. h cum gr.* DEHP *al. fere omn.* ; *om. h*. **fieri** *codd. plur. vg. c dem. e p* : facere *d*, *graeci enim* ἔξω . . . ποιῆσαι ; secedere CDOT *gig.* ; duci *h* ; *praeterea* > pusillum foras CT, > pusillum apostolos foras *gig.*, > apost. foras pusillum *d et* D^{gr}, > modicum foras apostolos *Par. lat.* 11533 ; > apost. min*imum d*uci interim foras *h*.

35. **dixitque** (et ait *h*) = εἶπέν τε : dix. autem *e et* εἶπεν δέ C (*non* E) 13. 58. **illos** (eos *e p*) : totum concilium *h*, principes et concilium *d cum* D^{gr} *sah.* τους αρχοντασ και τουσ συνεδριουσ. israhelite MR, isrhaelite *p*, hisrahelitae D, istrahelitae *d*, srahelitae C, hisrłite W. attendite KRUW *vg. Tisch.* **-ite . . . theodas** (36) *in ras. scr.* Θ^1. **uobis** : se ipsis *e*. **super** (ἐπί) *codd. plur. vg. c d dem.* : ab (απο E)CDΘ^{1}T *gig. p*, de *e h*. > istis homin. *d*. qui^d I. hacturi CR. estis D, *et* > estis acturi *e gig.* (facturi) *p et gr. est* τί μέλλετε πράσσειν ; *item* > quidnam incipiatis agere *d*, > quid de istis hom. *agere i*ncipiatis *h*.

36. *Inc.* nomen (*pro* nam *uel* enim?) ante hoc tempus *h*. **hos enim** *codd. plur. vg. uett. plur.* : > enim hos ADMO *p Tisch.* ; *gr.* πρὸ γὰρ τούτων τ. ἡμ. exstitit O, extetit B^{1}KV, exste. D, extedit S ; surrexit *d e h Hieron.* (*Uall.* vii. 729), *et gr.* ἀνέστη. **theodas** *plur.* (o *sup. lin.* R) : teodas D *p*, theonas F ; theudas *d e et* Θευδᾶς *gr.* ; *item* +

qui occisus est et omnes quicumque
credebant ei dissipati sunt
et redactus est ad nihilum
37 post hunc extitit iudas
galilaeus in diebus professionis
et auertit populum post se
et ipse periit et omnes
quotquot consenserunt
ei dispersi sunt
38 et nunc itaque dico uobis
discedite ab hominibus istis
et sinite illos
quoniam si est ex hominibus
consilium hoc aut opus
dissoluetur
39 si uero ex deo est non poteritis dissoluere eos
ne forte et deo repugnare

quidam *h*, *et* > quidam th. CT; *deinde* + magus ΘR^1 (*qui et erasit* diceńs) *w*. **se esse aliquem** *codd. plur. vg. cor. uat. c gig.* (quendam), *et* se esse (*sine* **aliq.**) *h*: > esse se aliquem AGΘ(aliquid)IO *Tisch. dem. lux. p*; > se aliquem esse SU, > quemdam se esse *Hieron.*, > esse aliquem se *e et gr.* **εἶναί τινα ἑαυτόν**; *deinde* + magnum B^{1}CDG^{2}ΘIT *d e gig. h Hieron.*, + magum W, *et* + **μέγαν** A^{2}E *al.* 20 *syr. pesh.*, *forsan ex* viii. 9; > esse quendam magnum ipsorum *d et* **ειναι τινα μεγαν εαυτον** D. **consensit**: r̄sensit V* (c̄sensit V^{rec}), consentit D; adsensum est *d*, sensit *h*; appositi sunt *Hieron.*; *graeci* προσεκλίθη *uel* -κλήθη *plur.*, προσεκολλήθη 13 *al.*, προσετέθη 15. 18. 36. **uirorum numerus** (ἀνδρῶν ἀριθμός ℵABCE *min.*) *codd. longe plur.* (numero I) *c dem. e*: > numerus uirorum AD *vg. Tisch. d* (numeri) *gig. h* (n. hominum) *p et* ἀριθμὸς ἀνδρῶν DHP *al. pler.*; *om.* **numerus** O; uiri *Hieron.* **circiter**: quasi *d e p Hieron.*, non minus *h*. quadrigentorum D; tria millia *Hieron.* **qui** + postea CT *gig.* hoccisus C, occissus D; interfectus *d e*, *iug*ulatus *h*, dissolutus *p*. **quicumque** (ὅσοι) *codd. paene omn.* (qui cum eo G*, *corr.* G^{rec}; quicunque W) *c dem. lux.**, quodquod *d*: qui AIMS *vg. Tisch. e gig. h p*. **credebant** (ἐπείθοντο): consenserant *e h* (> ei consens.); obtemperabant *d*. **ei** + et D. **dissipati** (διελύθησαν): dispersati D, dissoluti *e* (-luisti*) *gig. p*, con*fusi h*. *om.* **dissip. sunt et** *d et* D^{gr} (*sed* D^{gr} *habet* καί). **redactus est** *codd. longe plur. et* Θ^{mg} *contra graecum*: redacti sunt (ἐγένοντο εἰς οὐδέν) *dem. p*^{2}, macti sunt *e*, *cf. uett.* facti sunt nihil *d*, > nihil sunt facti *h*, n. effecti sunt *gig.*; redacti (*sine* sunt) Θ* *vg. Tisch. c*. *om.* **et red. est** *p**. **ad**: in *e p*. nichilum BTW, nihelum D.

37. **hunc** + deinde *h*. exstitit O, exstetit D, extetit KV, stedit S; surrexit *d e gig. h Hieron.*, exsurrexit *p*. iudeus O*, iud O^c. galileus CDIMORSUW. **professionis** (ἀπογραφῆς): professionin I*, possessionis B* (*corr.* B^{1}I^1); proctionis *e*, census *h Hieron.* (>in diebus ce. iud. gal.), census cessaris D^{mg}; *ipse Bed. maluit* conscriptionis census. **auertit**: conuertit *h*, abduxit *gig.*, adduxit *p*, seduxit *e*, alienauit *d*. **populum**: plebem *e h*; + multum *gig. p et gr.* A^{2}CDHP *al. pler. et* > multam plebem *e h w cum gr.* E *min.*; *item* > post se populum M *gig.* **ipse** (ipe *lapsu* D): ille *d e h p*; *om. gig.* **periit**: dissolutus est *p*. *om.* **et** *tert. h*. **omnes** *om. d gig. h p et gr.* D 95. **quotquot** (ὅσα) *codd. vg.*, quodquod CF* ST, quod I, quicumque *p*: qui *d e gig. et* οι C*$^{et\ 3}$. **consenserunt** (ἐπείθοντο): obaudierant *e*, hobediebant *p*, credebant *d gig. et* > ei cre*diderant h*; *uersu* 36 *uertitur* **credebant.** **ei**: illi *d gig.* **dispersi sunt** (διεσκορπίσθησαν): dissipati s. D *p*; persecutiones habuerunt *h*.

38. *om.* **et** *ad init.* CT *h*. **nunc itaque** (τὰ νῦν): *om.* **itaque** G *e gig. p Bentl.*; nunc autem *h*; quae nunc *d*; + fratres *d h cum* D^{gr}. discidite S. **hominibus** *pr. sup. lin.* I; uiris *p*. **istis**: his *p*, is *e*. sinete K; dismittite *d*. **illos**: eos *d e gig. p*. >ab istis ho. recedatis et *eos dim*ittatis *h*; *deinde* + non coinquinantes manus uestras *e Bed.* ('*in graeco*'), + et non maculetis ma. ue. *h*, *cum* E^{gr} μη μολυνοντεσ τασ χειρασ υμων; + non coinquinatas manus *d et* + μη μιαναντεσ τασ χειρασ D^{gr}. **quoniam si**: quia si *gig.*, quia sic *d*, *uide ad Ioh.* xxi. 22. **est**: *om.* D; erit *d* (*uide R. Harris*, '*Stud. in cod. Bezae*' *p.* 33). **ex**: ab *d gig.* > ex hom. est CT (*gig.*). **hoc**: istud *c d e*^{c}, istum *e**. > hoc cons. *gig.* **aut**: uel *gig. p*. hopus C; + hoc *d e* (*Bentl.*), + istud *gig.*, *et gr. est* ἡ βουλὴ αὕτη (*om.* αὕτη HP *al.* 40) ἢ τὸ ἔργον τοῦτο. desoluetur DO, dissoluitur S; destruetur *d*. *libere h* quo*niam si* haec potestas humani uoluntatis est disso*luetur uir*tus eius.

39. **uero**: autem *d e h*; *deinde* + haec potestas *h*. **ex**: a *d*. **deo** *pr.*: dei uoluntate *h*. **est non** *in ras. scr.* B. **poteritis** (δυνήσεσθε ℵBCDE *al.*) *codd. plur.* (-etis K*, *corr.* K^1) *vg. uett.*: potestis FOSU *et* δύνασθε AHP *al. plu.* desolu. O, dissolb. C; destruere *d*. **eos** (αὐτούς ℵABC^{2}DE *al.*) *codd. plur.* 𝔅 *cor. uat.** *uett. plur.*, illos Θ *h*: illud G^{mg} SU𝔖ℭ *cor. uat. mg. c dem. lux. et* αὐτό C*HP *al. plu.*; *om.* OϚ *et edd. antt. plur.*, *exc. Sacon* 1519; + neque uos neque principes (magistratus *e*) uestri (uiri *dem.*) D *dem. e gig. Bed.* ('*in graeco*') *cum* E^{gr}; + nec uos nec imperatores nec reges *d*, + neque uos neque *principes* ac tyranni *h et* + ουτε υμεισ ουτε βασιλεισ ουτε τυραννοι D^{gr} *syr. harcl.* (*cum**); *deinde* + discedite ergo ab hominibus istis *d*, + abstinetis itaque uos ab is. ho. *h*, + abstinete ergo uos ab eis *dem. w*, *et* + απεχεσθε (-θαι D) ουν απο

inueniamini.
Consenserunt autem illi
40 et conuocantes apostolos
caesis denuntiauerunt
ne loquerentur in nomine
iesu et dimiserunt eos
41 et illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilii
quoniam digni habiti sunt
pro nomine iesu contumeliam pati
42 omni autem die in templo
et circa domos non cessabant docentes
et euangelizantes christum iesum.
VI. 1 In diebus autem illis
crescente numero discipulorum
factus est murmur graecorum aduersus hebraeos

των ανθρωπων τουτων D *syr. et fere* 33^{mg}. 180. **forte** : quando *e p.* **et** : etiam *gig.*; *om.* O *d p cum* D^{gr}. **deo** : a deo O; aduersus deum *h.* repugnantes *d e gig. p Bed.* (*'quidam'*) *Bentl. cf. h infra.* **inueniamini** (-emini Θ) = *εὑρεθῆτε* : uideamini CMTϚ *c, cf. ad Mt.* ii. 11, *Lc.* ii. 16, xxiv. 24. > inueniamini *pugnantes h.* **consenserunt** (conserunt DS*) **autem** (itaque *d gig. h*) = *ἐπείσθησαν δέ* : suasi sunt au. *p,* qui consentientes *e.* ei *e gig.*, ab eo *p.* *Inc. u.* 40 **consenserunt** *Tisch. T. G.* 8, *W. H.*; *nos Stephanum ed.* 1555 *sequimur.*

40. **et** *pr. om.* M* (+*mg.*). uocantes I *gig. Lucif.*, cum uocasset *d*; uocauerunt . . . et *e h*; *inc.* et uocatis apostolis cesisque *p.* apostholos C; apostolus F*. cesis KS, cecis VW; caesos D (cess.) *e gig. h Lucif.*; + eos *e gig. Lucif.*, + eis CT *d, et* + *αυτουσ* E^{gr}. **denuntiauerunt** (denunc. RS W𝔖ℭ, denuntiab. T; praeceperunt *d*, praecipibant *e*) = *παρήγγειλαν* : + eis W. **ne** : + omnino MϚ𝔖ℭ *dem. lux.**, + amplius *p, sine auct. graeca*; + apostoli W. loq^{u}erentur I; + hamplius CT; + ulli *e cum* E^{gr}, *cf. et gig. h Lucif. infra.* **ne loquerentur** : non loqui *d.* ihesu C *e.* **et dimiserunt** (dem. S, dimiss. D) **eos** (illos R*) : *om.* G *cum gr.* ℵABC. > dimis. praecipientes ne loq. in nomine iesu ulli hominum *gig. Lucif.*, > dimis. eos praecip. ne umquam loq. alicui in nomine iħu *h*; *sine auct. graeca.*

41. **et illi quidem** (quidam M) **ibant** *codd. vg.* = *οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο, cf. et uett.* illi ergo (igitur *e*, autem + dimissi *h*) ibant (abierunt *h*) *e gig. h Lucif.*: apostoli uero ibant *d*, apostoli igitur abierunt *p, et οἱ μὲν οὖν ἀπόστολοι ἐπορ.* D 180 *syr. harcl.*; tunc caesi exierunt apostoli *Ambrst.* 231, *cf.* qui caesi gauisi sunt *etc. Auct. qu. ex utr. T., q.* 119. *om.* **gaud.** O. **a** : e *h.* conpectu G. **quoniam** : quia *d p*, quod *gig. h Lucif.* **habiti** (habeti D, abiti T) : ha *in ras. longa scr.* B. **sunt** : essent CT *h.* **iesu** (*ἰησοῦ uel τοῦ ἰησ.* 5. 13. 15. 18 *al.*) *codd. paene omn. vg. uett. plur.*: domini DΘ *Bas.* (*eth.* 285); christi CFT *p cum gr.* 4. 31. 38 *al.*; domini ihesu *e cum* E^{gr} *al. plus* 10 *syr. harcl.*; *om. d* (*Bentl.*) *cum gr.* ℵABCDH P *etc. Lucif.* > pro nomine (+ iesu *etc. uide supra*) digni habiti sunt (d. habitati sunt *d*, dignati ssent *e*) *d e gig. p Lucif. cum gr.* DEHP *al. pler.* contumiliam DS, contumelia I *lux.* > ignominias *pati in nomine* iħu *h.*

42. **omni** (omnem *e*) **autem die** (diae C, diem *e*) = *πᾶσαν δὲ ἡμέραν* D 26. 105: omnique die *p*, omni quoque die *Iren.* (*Mass. p.* 195) *et πᾶσάν τε ἡμ. gr. plur.* **circa** (cir^{c}a Θ) **domos** (-us DV) *contra graecum, sed uide ad* ii. 46: per domos CT, circa domo I, in do*mibus h*; in domo *Iren.*; domi *d gig. Lucif.*; domos *p** (+ circa *p*^{2}); *gr. κατ' οἶκον.* cessebant K, caessabant C. > non cessabant in templo et circa domos *vg. edd. ant. plur.* **et** *sec. om.* Θ. aeuangelizantes S, aeuuangeliz. R, aeuanguelitz. D; benenuntiantes *e p*, *ad*nuntiantes *h*; euangelizare Θ. **christum iesum** (*τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν* ℵAB *etc.*) *cum* BDFGΘIKR (xpistum ihesum) VW *vg.*: > iesum christum AOSU *c e* (ihiesum) *p cum gr.* EHP *al. plu.*; christum (*om.* **iesum**) M; dominum christum ihesum C *gig.*, dominum iesum christum T *d h p et τὸν κύριον Ἰησ. Χρ. gr.* D *sah. syr. pesh. aeth. pp., et* dominum nostrum iesum christum *Lucif.*; christum dominum *dem.*; christum iesum filium dei *Iren.*

VI. 1. **in diebus autem illis** (ipsis CT, istis *d e*) *codd.* (*et* G^{2}) *et vg.* = *ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις* C^{3} 47*. 73, *cf.* in d. autem his *p*, *ἐν δὲ ταῖς ἡμ. ταύταις gr. plur.*, in diebus his G*: > in his ergo diebus *gig.*, *cf. εν δε ταυταισ ταισ ημ.* D^{gr}. **crescente numero discipulorum** (-polorum S) = *πληθυνόντων τῶν μαθητῶν* : cum esset multitudo discipulorum *gig.*, cum abundaret turba dis*centium h*, cum multiplicarentur discipuli *p*, multiplicantibus discipulis *d*, multiplicantium discipulorum *e.* **factus** (*etiam* murmur *masc. gen. apud Varr. et Prisc.*) *codd. plur.* (*et* F*) *e t cor. uat.*: factum ACF^{1}IOTW *vg. c dem. gig. Bentl. Tisch.*; facta (*sed uide infra*) *d h p.* *om.* **est** B* (+ B^{1}). murmor S, mormur D; murmuratio *d e*, musitatio *p*, contencio *h*; *gr. γογγυσμός.* **graecorum** (*τῶν Ἑλληνιστῶν*) CFΘK *vg.*, grecorum *codd. rell. et* G^{2}: quae ex grecis erant *d*; congregantium G* *ut udtur.* aduersos K; ad *e p*; *gr. πρός.* **hebraeos** BFΘK *vg.*, hebreos AGMORSTU^{1}VW, haebr. C, ebreos DIU*: iudaeos *t.* **eo quod** (*ὅτι*) ADΘIMOR^{2}W *vg. dem.* (*h*) *p*^{2} *t Bentl.*, e quod *e*: quod BCFGKR*STUV *c d gig.*

eo quod despicerentur in ministerio
cotidiano uiduae
eorum
2 conuocantes autem duodecim
multitudinem discipulorum dixerunt
non est aequum nos derelinquere
uerbum dei
et ministrare mensis
3 considerate ergo fratres
uiros ex uobis boni
testimonii septem
plenos spiritu et sapientia
quos constituamus
super hoc opus
4 nos uero orationi et ministerio uerbi
instantes
erimus
5 et placuit sermo coram
omni multitudine
et elegerunt stephanum
uirum plenum fide
et spiritu sancto
et philippum et prochorum

---

*lux. p**; quia *d.* **despicerentur** (*παρεθεωροῦντο*) FIKORTUW *vg.*, disp. ABCDGΘMSV: discupiuntur *d.* cottidiano GIU, cotdid. S, quotid. T *vg.*, quotdid. Θ; diurno *d.* uidue W. **eorum**: ipsorum *d.* > desp. uid. eorum in minis. cot. *t*, > uid. eorum in minis. cot. desp. *gig.*, *et libere* in cot. minis. uid. graec*orum* a ministris hebraeeorum desp. *h.* *ad fin. uers.* + in ministerio haebreorum *d cum* D^{gr}.

2. **conuocantes** (uocantes *e*) **autem** (igitur *p*, itaque *d*) = *προσκαλεσάμενοι δέ* (*sed om.* *δέ* D*): et conuocauerunt *h Cypr.* (*Ep.* 67. 4), *cf.* et uocauerunt *syr. pesh.* **duodecim** (XII W): *om. gig.*; illi duodecim *h Cypr.*; + apostoli *gig. p t*, *et* > apostoli ·XII· D. multitudinis BS; -num O* (*corr. m. rec.*); totam plebem *h Cypr.* **discipulorum** + et *h Cypr.* **dixerunt** (dixit O): + ad eos *d et* D^{gr}; + eis *h Cypr. sah. syr. pesh.* **non** + enim *d* (*non* D^{gr}). **est aequum** (equum BOTW) *codd. et vg. contra ord. gr.* *ἀρεστόν ἐστιν*, *cf.* est placitum *p*, est bonum *Orig. int.* (*Del.* iii. 753) *Aug.* (iii. 2. 774): > aequum est *Bentl.*, placitum est *e*; placet *d gig.* **nos** (*ἡμᾶς* ℵABE HP *etc.*): nobis *d gig. h* (uobis) *p et* *ἡμῖν* CD; *om. Orig. int.* **derelinquere** (diri. D; relinquere CT *Aug.*, reliquisse *h*) **uerbum dei et** (*om.* D): relicto (derelicto *d*) uerbo dei *d gig.*; relinquentes uerbum dei *p Orig. int.*, *et* > relinquentes nos uerbum dei *e* (*cum* E^{gr} 13. 180); *gr.* *κατλείψαντας τὸν λ. τοῦ θεοῦ.*

3. *Inc.* quid est ergo (> ergo est *d*, est igitur *p*) fratres *d h p*, *et* *τι ουν εστιν αδελφοι* D. **considerate** (cōsyd. ϛ) = *ἐπισκέψασθε*: eligite C (ael.) T *gig. Orig. int.*, *Auct. qu. ex utr. T. q.* 101; prospicite *d t*, *ex*quirite *h*; *ἐπισκεψώμεθα* B *apud Latinos non redditur.* **ergo** (*οὖν* CEHP *al. plur. sed* *δέ* ℵB) *codd. et vg.*, itaque *d*, igitur *e*: *om. h p cum* D^{gr}. *om.* **fratres** *hic d h p cum* D^{gr}; *plane om. Orig. int. cum gr.* A. 13. **uobis** + ipsis *gig. h p t et* *υμων αυτων* D^{gr}. > ex uobis fratres (*om. d*) uiros SU *d*, > ex uobis ipsis homines *h*, *et* *εξ υμ. αυτ. ανδρασ* D^{gr}; *item om.* **uiros** *Orig. int.* **boni testimonii** (testimoni OU; testamenti D*) = *μαρτυρουμένους*: testimonio bono *d*, bonum test. habentes *p t*, testificationem habentes *e*, probatos *h*; *om. Orig. int.* **septem**: ·UII· DW. > ex bobis ips. bonum test. hab. sept. uiros *t.* pleni I. **spiritu** *sine add.* ACFGΘIMOT* *d gig. p et gr.* ℵBC^{2uid}D 137. 180: + sancto BDKRST^{rec}UVW *vg. c dem. e h t Bentl. et gr.* AC*EHP *etc.* sapiencia RS, -tiam I, -tiae O *e*; + domini *h* (*et* + domini *post* **spiritu** *syr. pesh.*). **constituamus** (s *pr. sup. lin.* I) = *καταστήσωμεν* HP *etc.*: *καταστήσομεν* ℵABCDE *etc. non redditur.* **super** (supra *gig.*) **hoc opus** (hop. C) = *ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης*: in hanc rem *p*, in hunc usum *e* (> us. hunc) *h Orig. int.*; in negotio hoc *d*, in hoc ministerio *t.* *Libere Auct quaest.* 101 'eligite ex uo. quos constituamus deseruire mysteriis ecclesiae.'

4. **uero**: autem *d e gig. h t Orig. int.*; + sumus *d*, + *εσομεθα* D. oracioni R; oracione S, -tione *d.* *om.* **et ministerio** *h.* **orat. et min. uerbi**: uerbo dei *Orig. int.* **instantes erimus** (her. C) *codd. vg.* = *προσκαρτερήσομεν* ℵABCP *etc.* (*sed* *-σωμεν* EH *al.*), *cf.* adse*uerantes* (?) erimus *h*, > erimus adseruientes *gig.*, intenti erimus *Orig. int.*, perseueramus *d*: *contra* D^{gr} *προσκαρτερουντεσ* (*post* *εσομεθα*); > erimus orationi et uerbo deseruientes *t.*

5. **placuit** + hic *gig.* **sermo**: uerbum *e p*; + hic *d*, + iste *h*, *et* *ο λογοσ* + *ουτοσ* D *sah. syr. utr.*; *cf.* placuerunt hec uerba *t.* **coram** (quoram IR) **omni** (uniuersa *e p*; *om.* S) **multitudine** (plebe *t*) = *ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους*: in conspectu omni multitudini discipulorum *d*, in consp. o*mnium* discentium *h*, *et* + *των μαθητων* D. aelegerunt C. stefanum DFGST, stepfanum O. **uirum**: *om.* D *p*; hominem *h.* **fide** (fidei *d e*) **et**: *om.* I; + sapientia et *t.* sancti *d.* > sancto spiritu *h.* **philippum**: phylippum V, philyppum C, filippum GT, pilipum D. *om.* **et phil.** R* (+ R^2). **prochorum** (*Πρόχορον*) *cum* ACIO (prochonum) *vg.*: procorum BDGΘKMRTUVW, procurum S; proculum *h*; *om.* **et proch.** F. **nicanorem** (-norum I, -nonem O, necanorem D): nichanorem CR. **timonem** (*Τίμωνα*) ADGΘOS^1TU^1 *vg.*, *et* thimonem CIMR^1W: timotheum *sine auct. graeca* BFKS*

et nicanorem et timonem
et parmenam et nicolaum
aduenam antiochenum
6 hos statuerunt ante conspectum apostolorum
et orantes inposuerunt
eis manus
7 et uerbum dei crescebat
et multiplicabatur
numerus discipulorum
in hierusalem ualde
multa etiam turba sacerdotum oboediebat fidei.
8 Stephanus autem plenus
gratia et fortitudine
faciebat prodigia et signa
magna in populo
9 surrexerunt autem quidam
de synagoga quae appellatur
libertinorum
et cyrenensium et alexandrinorum
et eorum qui erant a cilicia
et asia
disputantes cum stephano

(U* *forsan*) V, thimotheum R*; simonem *h*. **et parmenam** (parmena W, parmanam D): *om*. S. **et nicolaum** (nicholaum RW, nicholahum C, niculeum D): *om*. I* (+I¹). **aduenam**: proselytum *d h t et gr.* προσήλυτον; *om*. I; *ubi* προσήλυτος *est in Test. Uet. iuxta LXX.* (= *Hebr.* גֵּר *uel* גָּרֵר), *usurpatur ab Hieronymo fere quinquagies* aduena, *decies septies* peregrinus, *bis tantum* colonus, *et quater* proselytus. *In N. T.* προσήλυτος *quater tantum occurrit*; *Mt.* xxiii. 15 *et Act.* ii. 10 = proselytus; *hic et* xiii. 43 *est* aduena. Aduena *etiam ab Hieronymo usurpatur Act.* ii. 10, xvii. 21 = ἐπιδημῶν, vii. 29, *Eph.* ii. 19, 1 *Pet.* ii. 11 = πάροικος, 1 *Pet.* i. 1 = παρεπίδημος; *in* 1 *Pet.* ii. 11 παρεπίδημος *est* peregrinus. **antiochenum** ABC (hant.)GΘKMVW *vg.*, antiocenum ITU, anteocinum S, anteohhenum O, anthiocenum F, anthiochenum R: antiochum D; antiocensem *d h p*, -chensem *e gig.*, anziozensem *t*; *gr.* Ἀντιοχέα.

6. **hos statuerunt** (*contra gr.*) *codd. et vg.*: quos statuerunt *d e gig. t* = οὓς ἔστησαν *gr. plur.*; hii steterunt *p* = ουτοι εσταθησαν D *sah. syr. pesh.* **ante** (hante C; in *d e p*) **conspectum** (conspectu S *d e p t*) **apostolorum**: ante apostolos *gig. h*. **et orantes** (hor. C): et cum orassent *gig. p*, cumque orassent *d*; *gr. plur.* καὶ προσευξάμενοι *sed* οιτινεσ προσ. D^{gr}. imposuerunt KU *vg.*; superposuerunt *d*; *gr.* ἐπέθηκαν. **eis**: illis *gig.* **manus** *in ras. scr.* R. > manus eis inpos. *t*.

7. **et uerbum** (sermo *t*) = καὶ ὁ λ.: uerbum autem *gig.* **dei** (τοῦ θεοῦ ℵABCHP *etc.*) *cum* AC DGΘI*MOT𝔜 *dem. gig.*: domini (τοῦ κυρίου DE 180. *syr. harcl.*) BFI¹KRSUVWϚ𝔖𝔆 *c d e h p t Bentl. Orig. int.* (*Del.* ii. 131). ad*cresce*bat *h*. multiplicabantur *h*; amplificabatur *t*. **discipulorum** (τῶν μαθητῶν): *sequitur ras.* 4 *litt.* I; discentium *e h t* (dic.), *etiam* των μανθανοντων E. **in hierusalem** (iher. C, ier. W *vg.*): iherosolimys *t*; *om. h*. **ualde**: *sequitur ras. circa* 3 *litt.* U; uehementer *e gig. p*; nimis *d* (*h* ?). > ualde numerus discip. (*deinde iterum* ualde *sed expunct.*) in hier. O. **multa etiam turba** (πολύς τε ὄχλος): multa enim t. R, m. uero t. *e p*, multaque t. *d*, magna autem t. *h*, nam mul. t. aetiam *t*. **sacerdotum**: in templo *h*. **oboediebat** (hoboed. C, obaed. M, obed. $OR^{c}W$ *vg.*, obaudiebat *e gig.*) = ὑπήκουεν AE *min.*: obediebant R* *cum d* p^{2}, *et* obaudiebant *p**, audiebant *h* = ὑπήκουον *gr. plur.*; oboedient I.

8. stefanus DGOST. **autem**: uero *d*; *om*. I g_2. **gratia** (-cia S, -tiam I *h*) = χάριτος ℵABD *etc.*: + et fidei *e et* + και πιστεωσ E^{gr}; πίστεως (*sine* χάριτος) HP *al. plur. non autem latt.* **et** *pr.*: ac *e*. **fortitudine** (fortudine G) *codd. plur. et vg.* = δυνάμεως: uirtute CT *d e* g_2 *gig. h t*; ueritate *Gaudent.* (*Serm.* 9); spiritu sancto *Aug.* (v. 1268). **faciebat** + s A* (*sed eras.*). **prodigia** (prodi‖gia S) = τέρατα: portenta *d*. **et signa magna**: *om.* **magna** D *h cum gr.* 6^{lect} *syr. pesh. ar^e*. > signa et prod. magna *e* g_2 *gig. p Gaud. et gr.* E 40. 96; > signa mag. et prod. *t*. **in**: coram *h*. **populo**: plebe *h* (-bem) *t Aug.*; *deinde* + in nomine domini (*om. h*; + nostri *Bed.*) iesu (ihesu *e*) christi *e* g_2 *gig. h Bed.* (*retr.* '*in graeco*') *et* + εν τω ονοματι του κυ̅ ιυ̅ χυ̅ E; + per nomen dom. (+ nostri *t*) iesu christi *d p t Aug. et* + διὰ τοῦ ὀνόματος (τοῦ) κυρίου Ἰησ. Χρ. D *min.*, + per nomen domini *syr. harcl.* (*cum**).

9. **surrexerunt** (exsurr. g_2 *gig. h p*) **autem** = ἀνέστησαν δέ: aduersus quem surrexerunt (insurr. *t*) *e t et* καθ ο ανεστησαν E. **quidam** + qui erant *d cum gr. plur.* τινες τῶν ἐκ τῆς σ. (*sed om.* τῶν ℵ). **de**: ex *h*. sinagoga MRSTUW; conuentione *e p*. **quae** (que DI, qui *p*) **appellatur** (apellatur M* R *t*, appellabatur M¹U*WϚ *arg. e*; dicitur *d h p*) = τῆς λεγομένης BCDEHP *al. pler.*: eorum qui dicuntur g_2 *gig. et* τῶν λεγομένων ℵA *min.* libertini g_2 *gig.* **et** *pr.* + de g_2 *gig.* **cyrenensium** *codd. plur.* (cyrinensium O *arg. e*, cirinensium S, cirenensium MT p^{2}, cerinensium D, sirenensium W) *et vg.*: cireneorum *p**, cyrenium *gig.*; alii cyrenaei *h*; *gr.* Κυρηναίων. **et** *sec.* + de g_2 *gig.* alexsandrinorum S; ab alexandria *h*. **eorum qui erant** (sunt *d*): *om. e h t*, *sed* E^{gr} *habet* τῶν. *om.* **a** *h*. cylicia D, cilichia C, cilicio O. **et** (+ ab CT g_2 *gig. t*) **asia** (a *pr. sup. lin.* I; hasia C, assia D): *om. d cum gr.* AD* 12^{lect}. > eor. qui a cil. er. et asia g_2; > eor. qui a cicilicia et ab asia er. *gig.*; > eor. q. ab

10 et non poterant resistere
sapientiae et spiritui qui loquebatur
11 tunc summiserunt uiros
qui dicerent
se audisse eum dicentem
uerba blasphemiae
in mosen et deum
12 commouerunt itaque plebem
et seniores et scribas
et concurrentes rapuerunt eum
et adduxerunt in concilium
13 et statuerunt testes falsos
dicentes
homo iste non cessat loqui
uerba aduersus locum sanctum
et legem
14 audiuimus enim eum dicentem
quoniam iesus nazarenus hic
destruet locum istum
et mutabit traditiones quas
tradidit nobis moses

---

alexandria et a cil. et asia (*om.* erant) *p*. **disputantes** (*συνζητοῦντες*): conquirentes g_2 *gig.* *p**, altercantes *d*, contendentes *h*. stefano DGOST.

10. **et non** (nec g_2 *gig.*): qui non *d h t cum gr.* D. **poterant** (-rat *e*): potuerunt SU* (*ut udtur*); *u*alebant *h*. **resistere** (*ἀντιστῆναι*): contradicere *h*. sapienciae RSW(-cie), sapientia I g_2 (*corr. m. post.*); + quae erat in eo *d e h Bed.* (*retr.* '*in graeco*') *et gr.* DE. **spiritui** (-tu *e* g_2*, -to *d*): + sancto O *d e* g_2 *gig. h p t Bed. cum gr.* DE. **qui** (*abl. casu* = ꝗ) *codd. plur.* (i *in ras.* M; quae Θ) *et vg. c dem. gig. p t Bed.*, *cf. Plaut. Trin.* '*gladium* qui *se occideret*,' *et Neue* '*Lat. Formenl.*' ii. *p.* 166: quo CDGT *d* (in quo) *e* g_2 *h lux.* Bentl.* **loqueb.**: + in eo *t*, *cf. tepl.* der da redt; + propter quod redarguerentur (arguerentur DΘ) ab eo cum omni (omnei *e*) fiducia A^1DΘϚ *e t Bed. tepl.*, + quoniam probatur illis ab illo cum omn. fid. *d*, + et quod reuincentur *ab eo c*um omn. fid. *h*, *et gr.* *διοτι ηλεγχοντο υπ αυτου μετα πασησ παρρησιασ* E, *δια το ελεγχεσθαι αυτουσ επ αυτου μ. π. παρ.* D; *pergunt* cum (quum Θ) ergo non possent (-sint Θ*) contradicere (resistere Θ *t*) ueritati Θ *e t Bed. tepl.*, non potentes autem res. uer. *d*, tunc itaque n*o*n ualen*tes res*istere aduersus ueritatem *h*, *et gr.* *μη δυναμενοι ου αντοφθαλμειν τη αληθεια* D, *επιδη ουκ ηδυναντο αντιλεγιν τη αληθεια* E.

11. *om.* **tunc** *hic h* (*uide supra*). **summiserunt** (submis. CT p^2, summiss. B^1Θ, sumserunt D) = *ὑπέβαλον*: inmiserunt g_2, miserunt *p**. **uiros**: ho*mines h*. **qui dicerent**: dicentes *e* g_2 *gig. p*; *gr. plur.* *λέγοντας*, *sed* *λέγοντες* ℵAD* 8^{pe}. **se audisse** (audisse *bis scr.* O, audiisse D, audiuisse *vg.*; > eum audisse *t*): quia (quod *gig.*; *om. h*; + nos *p*) audiuimus *d e* g_2 *gig. h p, cum gr.* *ὅτι ἀκηκόαμεν*. eum loquentem *d* g_2 *gig. h p*, eo loquente *e*. **blasphemiae** (plasphemiae MS, blasfemiae D, blasphemie W) *codd. et vg.* = *βλασφημίας* ℵ*D^{gr} 137: blasphema *d e gig.* (*Bentl.*) *et* *βλάσφημα* *gr. plur.* **mosen** *cum* AFG: moysen *codd. plur. vg. Tisch.*, moisen W. **et** + in D𝕾𝕮 *d e contra gr.* dm̄ *ex* dn̄m I, dūm *d* (*sed* θ̄ῡ D).

12. **commouerunt** (cummou. S, commob. T, et commou. F* *sed erasit* et F^2; concitauerunt D) **itaque** *codd. et vg.*: commouerunt quoque *Bentl.*, commoueruntque *d p* = *gr.* *συνεκίνησάν τε*, *cf.* et concitauerunt g_2 *gig. h*; et haec dicentes comm. quoque *e et* *και ταυτα ειποντεσ συνεκινησαν τε* E^{gr}. **plebem** (pleuem C): populum *d* g_2 *gig. h p*. **et** *pr.*: ac g_2 *gig.* **pleb. et** *in mg. scr.* D. saeniores C; maiores natu *h t*. *om.* **et** *tert. h*. **concurrentes** (concurentes S) *codd. et vg.*: circumstantes g_2 *gig.*, adgressi *d*, uenerunt et *h*; *gr.* *ἐπιστάντες*. **rapuerunt**: adrripuerunt *d*. **eum**: stefanum *t*. **adduxerunt** (*ἤγαγον*): duxerunt *e*; perduxerunt *h t*; + eum DU* (*ut udtur*) *gig. t cum gr.* A e^{scr} *sah. cop. syr. utr.* concilio S *e p*.

13. **et statuerunt** = *και εστησαν* D: statueruntque *p et* *ἔστησάν τε* *gr. plur.*; statuerunt autem *e et* *ἔστησαν δέ* H 13. 40. 96; + *a*duersus eum *h* (*cf. d infra*); + ei *aeth.* **falsos**: mendaces *t*; > falsos testes IM *vg.* g_2 *gig.*; + aduersum eum *d cum* D^{gr}. **qui dicerent** (*cf. u.* 11) *cum* AGIM *vg. h t*: dicentes BCDFΘKORSTUVW *c d dem. e* g_2 *gig. lux.* p Bentl.*; *gr. plur.* *λέγοντας*, *sed* *λεγοντεσ* ℵ. **iste**: hic *d e p*. caessat C; cessabit *d* (*non* D^{gr}). **uerba** (sermones *p*) *sine add. codd. plur. vg. cum gr.* ℵABCD *min. sah. cop. syr. utr.*: *om. dem.*; + blasphemiae S(plas.)U *c lux. t*, + blasfema *e cum gr.* EHP *al.* > uerba (+ blasfema *e*) loquens *d e cum gr.* AD(EHP) *al.*; > uerba loqui g_2; *et* > non *defi*cit homo iste uerba iacere *h*. **aduersus**: contra g_2 *gig.* **locum sanctum** (+ et deum *lux.**) **et legem** *codd. plur. vg.* = *τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου καὶ τοῦ νόμου* *gr. plur.*: locum hunc sanctum et leg. CT *cum gr.* BC *al.* *τοῦ τ. τοῦ ἁγ. τούτου κ.τ.ν.*, *cf.* sanctum locum istum et legem *p*; > legem et (+ *adu*ersus *h*) locum hunc (> hunc locum *h*) sanctum *h t*.

14. **enim**: *om.* G *p*; autem *h*. **eum** (illum g_2 *gig.*, ipsum *t*) **dicentem**: eo dicente *e*. **quoniam**: quia *d e gig.*, quod *h*. ihesus *e*. **nazarenus** (-num I, nazorenus G) *codd. et vg. contra gr.*: natzareus D, nazoraeus *d e* g_2 *et gr.* *Ναζωραῖος*. *om.* **hic** *h*. distruet DS, dextruet C; destruit M g_2; dissoluet *e h p t*. **locum** (*τόπον*): templum *h*. **istum**: hunc *e* g_2 *gig.* > hunc locum *t*. **mutabit** (mot. D; immut. *gig.*) = *ἀλλάξει*: mutauit AΘ*IMOS *d e* g_2 *h p t*. tradicciones R; consuetudines *e* (*h*) *p*;

15 et intuentes eum omnes
qui sedebant in concilio
uiderunt faciem eius tamquam faciem
angeli.
VII. 1 Dixit autem princeps sacerdotum
si haec ita se habent?
2 qui ait
Uiri fratres et patres audite
deus gloriae apparuit patri nostro
abraham cum esset in mesopotamia
prius quam moraretur in
charram 3 et dixit ad illum
exi de terra tua et de cognatione
tua
et ueni in terram quam tibi
monstrauero
4 tunc exiit de terra chaldaeorum
et habitauit in charram.
Et inde postquam mortuus
est pater eius
transtulit illum in terram
istam in qua nunc uos habitatis
5 et non dedit illi hereditatem

---

instar g_2 *gig.*, iterum *d*; *gr.* τὰ ἔθη. qua[s] G; quos *d*; quod g_2 *gig.* > consuetudinem istam mutauit quam *h*. **ditiones quas tra** *in mg. scr.* S. tradedit S. **moses** AFG: moyses *codd. plur. vg. Tisch.*, mōīs D.

15. **intuentes** (ἀτενίσαντες, *sed* ητενιζον δε D^{gr*}): intuiti *d*, intendentes *e* g_2 *gig. p*, cum intuerentur *h*; *deinde* + in DO *d e* g_2 *gig. p*; *gr.* εἰς αὐτόν *sed om.* εἰς ℵ*D* (αυτω). **eum**: illum g_2. **qui sedebant**: sedentes S. **concilio** + et *d et* D^{gr}. uidebant I. **faciem** *pr.* (*in ras. scr.* B): uultum *e* g_2 *gig. h p*. tanquam W𝔓𝔖; uelut *e p*; quasi *d*. **faciem** *sec.*: uultum *e* g_2 *gig. h p*; *om.* A. hangeli C, angueli D; + dei IS *h t*; *deinde* + stantis (stans *d*) in medio ipsorum (in m. eorum *d*, inter illos *h*) *d h t cum gr.* D.

VII. 1. **dixit** (dicit S, ait *d* g_2 *gig.*) **autem** = εἶπεν δέ: et interrogauit *h*. **princeps** (-ipes e^*) **sacerdotum** (ὁ ἀρχιερεύς): pontifex *d*, sacerdos *h*; *deinde* + stephano (stef. DT) CDΘTW *d e* g_2 *gig. h* (-num) *p* (ad stephanum) *t w Bed.* (*retr.* '*in graeco*') *cum graecis* DE. **si** (sic *d*, *cf. ad Ioh.* xxi. 22): an *t*; + enim *e*, *et* εἰ ἄρα DEHP *al. plu.*, si igitur *syr. harcl.* hec SW; ista *t*. **ita**: sic *d gig. t*. *om.* **se** *d e*. > se sic *t*. **habent** (abent CR^1) *codd. plur.* 𝔓ℭ *c d dem.* g_2 *gig. Bed.*, *Bentl.*, habet S^c *e*, *graeci enim* ἔχει: habeant A, abeantur R*; haberent FIMϛ𝔖 *h p t*.

2. **qui ait** (ayt T): at ille ait *e p*, ad ille dixit *d* g_2 *gig.*; qui respondit *t*, *at ille re*spondit *h*; *gr.* ὁ δὲ ἔφη. *om.* **uiri** *p*. **uiri . . . omnia** *u.* 51 *om. lectionarii* g_2 *t*. f[r]atres S. *om.* **et patres** DI* (+ I^1)O. glorie W; maiestatis *gig.*; claritatis *d h* (*def. ad u.* 42). **apparuit**: uisus est *d e Iren.* (*Mass. p.* 197). > patri nostro app. D. abraam IR, abracham D; abrahae *vg. c e gig. p Iren.* > abrahae patri nostro *Aug.* (vii. 430, 432, viii. 806). quum Θ. aesset C; essē I. *om.* **in** *pr.* A*(+ A^1). messopotamia M; mesopotamiam A*C (mesopoth.)F*GKOST *d*; mesopotamiae e^*; *deinde* + siriae *c* p^2. **prius**: plus I*; postea *d*. **quam**: q *in ras.* B. **moraretur**: habitaret *gig. Aug.* (vii. 430, 432); habitare eum *e*; mortuus esset *d*. *om.* **prius q. mor.** p^*. **charram** ABCD FIO *dem.*, charrā R, carram ΘT, charran KM^1 U^1W *p*, carran *c gig. Bentl. et gr. plur.* Χαρράν: charam G, caram S, charan M* *vg. et* Χαράν D^{gr} *al.* 6; charra U*V *e et gr.* Χαρρά E 31; charris *d sine auct. graeca*; *deinde* + postquam mortuus est pater eius (ipsius p^*) *gig.* p^*; + antequam mortuus esset pater eius p^2; + et inde transmigrauit illum in terra (-ram p^2) chaldaeorum D(chalde. D)Θ p^2 (*post* pater eius). *om.* **cum esset . . . charram** *Iren.*

3. **dixit** + autem *dem.*; ait *Aug.* (vii. 430). **illum**: eum *d e gig. p Iren.*; + deus O. **de** *sec.*: *om.* F *cum gr.* BD^{gr}; a *d*. cognacione RS. **tua** *sec.* + et de domo (-mu D) patris tui D *e Aug.*, *cum gr.* E 65. 67. **ueni**: uade *gig.* **quam**: quamcumque *d* p^*; *gr.* ἣν ἄν σοι δείξω. monstrabero T; demonstrauero O p^* (*corr.* p^2), demonstrabo *e gig. Aug.* > monstrauero tibi (*contra ord. gr.*) SU *vg.*, > demonstrabo tibi *Iren.*

4. *om.* **tunc . . . charram** *p Iren.* **tunc** + abraham *d et* D^{gr} *syr. pesh. Aug.* (vii. 430). **exiit** (exit I*, exiuit D) . . . **et**: exiens *e gig.*, egressus *Hieron.* (i. 964); egressus est . . . et *Aug.*; *gr.* ἐξελθών, *sed* + και *ante* κατῴκησεν D. chaldeorum BIMOUW, caldeorum DRST(-aeorum). habitabit G*I; *seq. ras. satis longa* S. **charram** ACFGIMOR[1], carram DΘT, charran BKUV *c*, carran W *gig. et gr. plur.* Χαρράν: charam R*, charan *vg.*, caran S; charra *d e dem. et* Χαρρά E; + et ibi erat post mortem patris sui *d cum gr.* D* (*sed uide infra*). **inde**: deinde C; *om. d et* D^{gr} *Iren.* *om.* **postq. mor. e. pat. eius** *d gig.* p^* *cum gr.* D* *Iren.* > pater eius mor. est D. **transtulit illum** (eum DO *e gig. p*) = μετῴκισεν αὐτόν: collocauit illum *Aug.*; intransmigrauit eum *d et* μετῴκησεν αὐτόν D*EHP *etc.*; migrauit *Hieron.*; *deinde* + deus *e et* E^{gr}. terra p^* *Aug.* **istam**: hanc *d e gig.* p^2 *Iren.*; hac p^* *Aug.*; *om.* K *Hieron.*; + cannan D. in quam *e*; quam I *Iren.* (*gr.* εἰς ἥν). **nunc**: + et *Iren.*; *om.* D. *om.* **uos** R*(+ R^2) > uos nunc *d e p Hieron. Aug.* inhabitatis *Iren.*; + et patres uestri *e Aug. cum gr.* E; + et patres nostri qui ante nos *d cum* D^{gr} *syr. harcl.* (*cum**).

5. *om.* **non** *pr.* S*(+ S^1). **illi**: e[i] *d e p Iren.*

in ea nec passum pedis
et repromisit dare illi eam
in possessionem
et semini eius post ipsum
cum non haberet filium.
6 Locutus est autem deus
quia erit semen eius accola
in terra aliena
et seruituti eos subicient
et male tractabunt eos
annis quadringentis
7 et gentem cui seruierint
iudicabo ego dixit deus
et post haec exibunt et seruient mihi
in loco isto
8 et dedit illi testamentum
circumcisionis
et sic genuit isaac
et circumcidit eum die octaua
et isaac iacob
et iacob duodecim patriarchas
9 et patriarchae aemulantes

Hieron. haereditatem ꝸ𝔥; possessionem *Hieron.*; possessionem heredetatis *d.* in eam I; *om. Hieron.* > in ea hered. *e cum* E^gr^. **nec**: ne *e* Hieron.* **passum pedis** (*βῆμα ποδός*): gressum pedis *Iren.* (197), spatium pedis *e p*, uestigium (+quidem *Hieron.*) pedis *gig. Iren.* (331) *Hieron.*, quantum tenet gradus pedis *d.* **et** *sec.* (*καί gr. plur.*) BCF GKOSTUV𝔥 *e p Bentl.*: sed ADΘIMR(set)W *cod. caraf.* ꝸ𝔖𝔈 *Tisch. c d dem. gig. Iren. et gr.* D; quam *Hieron.* repromissit D; promisit *d e gig. p Iren.*; +se CT *c.* **dare illi** (illis I; ei *Hieron.*) **eam** (*om. Hieron.*) **in possessionem** (possesionem DS): > d. eam illi in poss. *p*, > ei dare eam in poss. *d*; > dare ei in poss. eam *Iren. fere cum gr. plur.* *δοῦναι αὐτῷ εἰς κατάσχεσιν αὐτήν*; > dare eam in poss. ei *e cum gr.* ℵAE *al. plus* 10. saemini C. **ipsum** *in ras.* R; eum SU *p Iren. Hieron.*; illum CT. **cum** (quum Θ) **non haberet** (aberet R; +et D) **filium**: cum (quando *d*) non esset ei filius (-um *d*) *d gig.*; non constituto ei filio *e, cf. notam ad Ioh.* v. 13; *om. Iren.* *Distinguit* ipsum. Cum non haberet filium locutus est *etc.* K.

6. loqutus R, loquutus Θ. **autem** *sine add. codd. plur. cor. uat. mg. contra graecum*: +ei CI^c^RSTU*W *vg. cor. uat.* c dem. gig. cum gr.* ℵH *al.* 12 *αὐτῷ*; +abraham B^c^ (*cf. aeth. ro.* sic dixit abrahamo); +sic *d e p Iren.* (*Bentl.*) *cum gr. plur.* **deus** (*om.* I^c^): +sic D *gig.*, +ita CT; +ad eum *d Iren. cum* D^gr^. **quia**: quod *gig.*, quoniam *p Iren.*; qui O*. saemen C. **eius**: tuum 𝔖 = *σου* ℵ *min.*, *ex LXX. Gen.* xv. 13. **accola** (*πάροικον*) *codd. plur. et vg.*, acola S (a *pr. in ras.*): incola *p*; aduena CMR^2^T *e gig.*; peregrinum *d*, peregrinans *Iren.*; *cf. ad* vi. 5. > semen eius adu. erit *gig.* in terraliena I*; *om.* T* (+ *in mg.*). **et** *pr.* + in *d* (*e*) *p Iren.* seruitute SU* *d e p*, -tem *Iren.*; seruitio *gig.* **eos** *pr. fere omnes* (*om. e Iren.*) *cum gr.* D αυτουσ: illut *p et αὐτό gr. rell.* subiicient *vg. Tisch.*; subiecient V, subieciant D; redigent *d p*, -entur *Iren.*; *om.* e^c^ (*uide infra*). > red. eos (illut *p*) *d p, et gr.* *δουλώσουσιν αὐτό(υς)*. **male tractabunt** (*κακώσουσιν*): affligent (*e*) *p*, uexabuntur *Iren.* **eos** *sec. fere omnes contra gr.*: illud *e et αὐτό* C *al. pauc. syr. utr.*; *om. d p Iren. Bentl. gr. plur.* > et adfligent illud et in seruitute re *e* (*improbauit* re *e*^c^) *cum* E^gr^. **annis quadringentis** (-ingintis B^1^S, -agentis DO) = *ἔτη τετρακόσια*: per annos quadringentos *e*; +et septem BFS *Sangall.* 11. 63; +XXX W *cor. uat.**

7. gentes I, gente T, de gente *gig.* cuicumque *e* (*ᾧ ἐὰν plur.*). **seruierint** (*δουλεύσωσιν* ℵBEHP *etc.*): seruient R* *c Iren., et δουλεύσουσιν* ACD^gr^ 26. 96; seruierunt *cor. uat.** **iudicabo ego** (*κρινῶ ἐγώ*) *cum* BCDFΘKRSTUV *vg. c d e gig. p Iren.*: > ego iudicabo AGIMOW *dem.* dicit (*contra gr. εἶπεν*) MR^1^Wꝸ *c d dem. p Iren.* **deus** (*θεός*) BDFGΘ*KSTU𝔥 *e Bentl.*: dominus ACΘ^1^IMORVWꝸ𝔖𝔈 *Tisch. c d dem. gig. p w Iren.* **di. deus** *hoc ordine omnes cum gr.* DEHP *etc.*: *sed* > *ὁ θ. εἶπεν* ℵABC. hec IS; ea Θ* (*corr. mg.*) *d Iren.* exibant G; exient *e gig. p Iren.*; +inde *e cum* E^gr^. **seruient** (*λατρεύσουσιν*) *cum* BFKR*SU^c^VW *vg. cor. uat. gig. Iren. Bentl., ut infra u.* 42, *et Matt.* iv. 10, *Luc.* i. 74, ii. 37, iv. 8, *Rom.* i. 9, 25, *Phil.* iii. 3, 2 *Tim.* i. 3, *Hebr.* ix. 9, 14, xii. 28, *Apoc.* vii. 15, xxii. 3: deseruient ACDGΘIMOR^2^TU* *Tisch. c d dem. e p et infra* xxiv. 14, xxvi. 7, xxvii. 23, *Hebr.* viii. 5, xiii. 10. michi BW. **isto**: hoc *d e gig. p.* > isto loco *Iren.*

8. illis F; ei *d e p Iren.* **testamentum**: dispositionem *d.* circuncisionis ꝸ𝔥, circumciss. DS. **genuit**: generauit *Iren.* isac *pr.* OS *d cum gr.* D; ysaac W, ysaach *c*, ysahac C *p*, issac D. circumcisit R *p.* **octaua** ABC(hoc.)FGΘO^1^SU *e gig.*: octauo DIKMO*RT(-bo)VW *vg. c d dem. p Bentl.* Dies *ablatiuo casu feminini generis est apud Hieronymum saepius quam masculini, praesertim in Luca et Actibus* (*exceptis Lc.* i. 59 *et Act.* xii. 21); *in Ioh. fere semper masc. generis est.* Cf. *Caesarem B.G.* i. 6 '*diem dicunt* qua die *ad ripam Rhodani omnes conueniant.* Is dies *erat a. d.* v. *Kal. Ap.*' **et** *quart.* + sic D. isac *sec.* OS *d*, ysaac TW, ysaach *c*, ysahac C *p*, issac D; + genuit O *e p cum* E^gr^ *syr. pesh. cop.*; + et F* (*sed erasum*); + ipsum (= *τον*?) *d.* **iacob** *pr.*: *seq. ras. circa* 6 *litt.* S. **et iacob**: *om.* W; + genuit *p cum syr. pesh. cop.* duodecem S; XII DOW. patriarcas T.

9. **et patriarchae** (-arche W, -arhae O, -arcae

ioseph uendiderunt in aegyptum
et erat deus cum eo
10 et eripuit eum ex omnibus
tribulationibus eius
et dedit ei gratiam et sapientiam in
conspectu pharaonis
regis aegypti
et constituit eum praepositum super
aegyptum
et super omnem domum suam.
11 Uenit autem fames in uniuersam
aegyptum et chanaan
et tribulatio magna
et non inueniebant cibos
patres nostri
12 cum audisset autem iacob esse
frumentum in aegypto
misit patres nostros primum
13 et in secundo cognitus est
ioseph a fratribus suis
et manifestatum est pharaoni
genus eius
14 mittens autem ioseph accersiuit iacob
patrem suum
et omnem cognationem in animabus
septuaginta quinque
15 et descendit iacob in aegyptum
et defunctus est ipse
et patres nostri
16 et translati sunt in sychem

T) : patri āū archae S (*pro* patriarchae autem?); *seq. ras.* 3 *litt.* U. emulantes DMRUW, imulantes S (imo. S*); hemulati *d*; zelantes *gig.* yosep *p*. *Dist. etiam vg.* aemulantes, Ioseph uendiderunt. **uendiderunt** (uind. S) = *ἀπέδοντο*: distraxerunt *d*; + eum BS. aegiptum DRT, egiptum M*W, egyptum M[1]; egipto S. > deus erat M. illo O *d gig.* *om.* **et er. deus c. eo** D* (+ *mg.*).

10. **eripuit** (*ἐξείλατο*): liberauit *e p*. **ex** (*ἐκ*): de R *e p*. tribulacionibus RS; conflictationibus *d*. **eius**: *om.* I; suis *dem.* **ei**: illi MU; *om. Bentl. cum gr.* A. graciam S; gloriam D. sapienciam RS. **in conspectu pharaonis** (far. DST, pharaoni I) = *ἔναντι* (*uel ἐναντίον*) *Φαραώ*: ante pharaonem *gig.*, coram farao *d*. regem *gig.*, regae *d*. > regis phar. O. aegipti DR, hegypti C, egipti STW; aegyptiorum AIMϚ *contra graecum et uett.* prepositum DMORSW, prop. *Tisch.*; *om. d* (*non* D^{gr}); principem *e gig. p*; *gr. ἡγούμενον.* **super** *pr.* (*ἐπί*): supra *gig. p*; in *d*. aegiptum DR, egip. SW. **super** *sec.* = *ἐφ'* ℵACE^{gr} *min.*, supra *p*: *om. d e gig. cum gr.* BDHP *etc.* **omnem**: totam *e*; uniuersam *p*.

11. famis CDI*S; + magna S. **in** (*ἐφ'*): super *d e*. huniuersam C, uniuersa I; omnem *d e*; *deinde* + terram GI (terra) *d e gig. p cum gr.* (D[2] *γης teste Kipl.*) EHP *al. pler.* *ὅλην τὴν γῆν Αἰγ.* aegiptum DR, egiptum SW; aegypti GI *d e gig. p*. **chanaan** (*Χαναάν*) *codd. plur. et vg.*: channaan B, channan D, chanaam F *d*; canaan GT, canan S; canahan *gig.* tribulacio RS; conflictatio *d*. **cibos** (*χορτάσματα*): pabula *gig.*; utensilia *d*; frumentum *e p*. patris S; parentes *gig.*

12. quum Θ. audiisset D; audissent *e**. **autem** (*δέ plur.*) *codd. vg. et* uero *d*: itaque *gig. et ουν* D^{gr}. **frumentum**: frumenta T *d e gig.*; *gr. σιτία, sed σῖτον* 18 *Theophyl. a.* **in aegypto** (aegyptu M*, aegipto DORT, egipto ISW) = *ἐν Αἰγύπτῳ* DHP *al. pler.*: in aegyptum BC *e p* *Bentl.** (*sed secundis curis correxit*) = *εἰς Αἴγυπτον* ℵABCE 40. missit D.

13. **in** *om.* BCMT *dem. p*. recognitus *d gig.*; agnitus *e*; *gr. ἀνεγνωρίσθη plur.*, *ἐγνωρίσθη* AB. iosep W *p*, hioseph D. *om.* **a** GI *e p Bentl.* **manifestatum est** (*φανερὸν ἐγένετο*): innotuit *gig.*; manifestum factum est *d e* (*φαν. εγενηθη* D$_{g}$r); manifestum est W; + ipsi *d*. faraoni DST; pharao *d*. **eius** (*αὐτοῦ* ℵAE 40): ioseph *d gig. p* (yosep) *et Ιωσήφ uel τοῦ Ιωσ. gr. plur.*; *seq. ras.* 6 *litt.* S.

14. **mittens**: *seq. rasura* T; cum misisset *d*. a^{u}tem O. yoseph *p*. **accersiuit** BFGIKMSU VW *vg. c d* (-bit) *dem. gig.* (-siit): arcessiuit A(-siit)CDΘORT (-bit), *uide Wölfflin* (*'Archiv für lat. Lexik.'* viii. 2, *pp.* 279–287) *qui tamen iudicat* arcessere *antiquiorem esse formam, quae per errorem in* accersere *mutata est*; *uide Mc.* xv. 44, *et infra Act.* x. 5, 22, 29, 32, xi. 13, xiii. 7, xxiv. 25, 26; uocauit *e p*. *om.* **iacob** *p*. *om.* **suum** F. cognacionem RS, cognitionem *e**; + suam CTWϚ𝕾𝕮 *e gig. p*, + eius SU *d*; *et* + *αὐτοῦ* DE *al. plur.* animi *e**; animas *e*[1] *p*. **septuaginta** (+ et S *d cum gr.* D 133. c^{scr}) **quinque**: septuaginta v W; LXXV DFGOTV. > cum sept. qu. animabus *gig. p* (animas); in LXX et U anim. *d*, *et* > *ἐν ἑβδομ.* (+ *και* D) *πέ. ψυχαῖς* DH *min.*

15. *om.* **et** *pr. d gig. p cum gr.* D *min.* discendit DS*, descedit T. aegiptum CDR, eg. W; egipto S. **est** + ibi *e cum* E^{gr} *syr. pesh.* **ipse**: + que *d cum* D^{gr} *τε*; uel ioseph D^{mg}.

16. **sychem** (*Συχέμ*) AB[1] (*om.* sy B*) CFΘIKO (syhhem O*, sychhem O^{c}) *c d e p*: sichem MRSU VW *vg.*, sicem GT; sechem D. *om.* **et positi** *usque ad fin. uers. gig.* *om.* **sunt** *sec.* BKRV. sepulcro RST, -lhro O; monumento *p*; sepulchrum M; monumentum *e*. **quod**: quam O. **emit** (e *in ras.* B, hemit C): mercatus est *a*.

et positi sunt in sepulchro
quod emit abraham
pretio argenti a filiis
emmor filii sychem
17 cum adpropinquaret autem
tempus repromissionis
quam confessus erat deus
abrahae
creuit populus et multiplicatus est in
aegypto
18 quoad usque surrexit
rex alius in aegypto
qui non sciebat ioseph
19 hic circumueniens genus
nostrum adflixit patres
ut exponerent infantes
suos ne uiuificarentur.
20 Eodem tempore natus est
moses et fuit gratus deo
qui nutritus est tribus
mensibus in domo patris sui
21 exposito autem illo
sustulit eum filia pharaonis
et enutriuit eum sibi in filium
22 et eruditus est moses omni
sapientia aegyptiorum

---

abracham D, abraam IR; + pater noster Θ *e p Bed.* (*retr.* '*in graeco*'; *sed* > pat. nos. abr.) *et gr.* E. praet. CFGMI, prec. RSW. **emmor** ('Εμμώρ *uel* 'Εμμόρ) ABC (hemmor) ΘIKM*RTVW *d dem. e*: emor DFGM^{c}OSU *c p*, hemor *vg.* **filii** (fili I^{c}S, filiis BO) **sychem** (sychen G, syhhem O, sichem DMS^{1}UW *vg.*, sichim S*) = τοῦ Συχέμ DH(P) *al. plur., cf.* qui fuit s. *p*: qui erat in s. CT (sicem), qui fuit in s. *e Bed.* (*expos.* '*in graeco*') *et* τοῦ ἐν Σ. ℵ^{c}AE; et sychem *d sine auct. graeca*; ἐν Σ. ℵ*BC *min.*

17. + et *ad init. gig.* quum Θ, qum R; ut *a.* **adpropinquaret** (app. KRW *vg. Tisch.*) = ἤγγιζεν *paene omn., cf.* adpropiabat *gig.*: adpropinquauit *d et* ἤγγισεν 31. *om.* autem *gig.* >autem appropinquaret *vg. dem. e*, >uero adpropinquauit *d*, *cum ordine graeco.* **tempus**: pus *sup. lin.* T. promissionis W *vg. d gig.* quem CT; quod W *e gig.* **confessus** (confessurus O) **erat** (est BFKS) = ὡμολόγησεν ℵABC *min.*, constituerat *dem.*: repromiserat CT, promisit *p*, pollicitus est *d*, poll. erat *e Bed.* (*retr.* '*in graeco*') = ἐπηγγείλατο DE; iurauit *gig. et* ὤμοσεν HP *min.* **deus**: *om. p**; + ipsi *d.* abrahe CW, abrachae D, abraae R; abraham *d.* crebit T; crescit *e*; auctus est *d.* **populus**: pleps *e.* **multiplicatus** (-ta *e*): *ras. 2 litt. inter* a *et* t O. aegipto DR, egipto SW; aegyptum I.

18. quoadusque *uno uerbo* FK *vg.*, quoad husque C; quousque S *c*; donec *d e gig.* **surrexit** (ἀνέστη): extitit *p*; exurrexerit *d.* > alius rex BM *vg. dem. gig. contra gr.*; > alius exurr. rex *d.* **in aegypto** (aegip. DRT, egip. SW, aegyto O) *contra graecum*: in aegyptum (egyp. I) ΘI *Bentl. et gr. plur.* ἐπ' Αἴγυπτον; *om. d e gig. cum gr.* DEHP *min.* **sciebat** (sciabat K*, *corr.* K^{1}; nouerat SU) = ᾔδει *plur.*: meminisset *d*, fuit memor *e* (memoratus) *gig. p* (>memor non f.), *cum gr.* DE ἐμνήσθη; *deinde* + ipsius *d.* hioseph D, iosep *p.*

19. **hic** *om. d* (*et* D^{gr} και *pro* οὗτος). **circumueniens** (circun. [illegible]) = κατασοφισάμενος: cum iustitias coepisset cum *d.* **adflixit** ABDGΘIO, *et* affl. CFKMRSTUVW *vg. Tisch.*: male tractauit *d*; *gr.* ἐκάκωσεν. **patres** *sine add.* A*FΘIO *d et gr.* ℵBD: + nostros A^{1}BCD(ñ)GKMRSTU VW *vg. c d dem. e gig. p Bentl. et gr. plur.* exponeret I* (*corr.* I^{1}); expugnarent D* (uel exponerent D^{mg}); faceret exponi *d*, facerent expositos *e p.* **suos**: eorum *d.* ut ne *e*; ut non *d gig. p.* **uiuificarentur** (ζωογονεῖσθαι): educarentur *d, cf. Tert.* (*marc.* iv. 23) '*Pharao* educari *non sinebat infantes*'; + masculi D *e gig. cum* E^{gr}.

20. **eodem tempore** (-rae C) *codd. vg. contra gr.*: in quo temp. *d e gig. p* = ἐν ᾧ καιρῷ *gr. omn.* esset *d.* **moses** ACFG: moyses *codd. plur. vg. Tisch.*, moysi D; moises RW. **fuit**: erat *d e p.* **gratus** (ἀστεῖος): acceptus *e gig. p*; eligans *d.* **nutritus est** (*om.* est *p**, + *p*^{2}) = ἀνετράφη: aenutritus est C; educatus est *d.* **tribus** (·III· D) **mensibus** *codd. et vg. contra gr.*: > mens. tribus *dem. e gig. p* = μῆνας τρεῖς; > mens. tri. educ. est *d* (*non* D^{gr}). domu DV; domum R. patri *p**. **sui** (= αὐτοῦ DE *al. plur.*) *codd. et vg.*, eius *d*: nostri M *cum* ℵ* *sed notauit ipse**; *om. gr.* (ℵ)A BCHP *etc.*

21. **exposito** (aex. C) **autem illo** = ἐκτεθέντος δὲ αὐτοῦ ℵABCD *min.*, cum uero expositus esset *d*: expositum autem illum (eum *e*) S *e gig.*, *et* ἐκτεθέντα δὲ αὐτόν EHP *al. plur.*; *deinde* + secus flumen *d*, + in flumen *e*, + in flumine DW *Par. lat.* 93. 140. 202. 11505^{2}. 11533. 16262^{2}; *et* + παρὰ (εισ E) τὸν ποταμόν DE *syr. harcl.* (*cum**) *tepl.* faraonis DGOST; pharao *d gig.* **enutriuit** (aen. C, enn. R, enutribit T) = ἀνεθρέψατο: nutriuit D MS *vg. cor. uat. gig. p*; educauit *d.* **eum** *sec.*: *om. d cum gr.* D* *min.*; + et adoptauit R; **eum . . . eruditus** (*u.* 22) *in ras. scr.* M. in filio *p** (*corr. p*^{2}); pro filio *gig.* > uice filii educ. sibi *d* (*non* D^{gr}).

22. *om.* est A* (+ A^{1}). **moses** ACFG: moyses *codd. rell.* (mōȳ D) *vg. Tisch.*; + in *cor. uat. e gig. p cum gr.* ℵACE *al. pauc.* omnis I. sapient^{i}a I, -cia RSW. aegiptiorum DT, egipt. W, egipc. S

et erat potens in uerbis
et in operibus suis
23 cum autem impleretur ei
quadraginta annorum
tempus
ascendit in cor eius ut uisitaret fratres
suos filios
israhel
24 et cum uidisset quendam
iniuriam patientem
uindicauit illum
et fecit ultionem ei qui iniuriam sustinebat
percusso aegyptio
25 existimabat autem intellegere fratres
quoniam deus per manum
ipsius daret salutem illis
at illi non intellexerunt
26 sequenti uero die apparuit
illis litigantibus
et reconciliabat eos
in pacem dicens
uiri fratres estis ut quid
nocetis alterutrum ?
27 qui autem iniuriam faciebat proximo
reppulit eum dicens
quis te constituit principem
et iudicem super nos ?
28 numquid interficere me
tu uis quemadmodum
interfecisti heri aegyptium ?
29 fugit autem moses in uerbo isto

---

aegipc. R. **et erat** = *καὶ ἦν* 99 e^{scr}, *cf. ἦν τε* DE^{gr} l^{scr}, eratquae *d* : erat autem *e p et ἦν δέ gr. plur.* **uerbis** : sermonibus D *d*. *om.* **in** *sec. d e gig. p Bentl. cum gr.* ℵABCDH *min.* hoperibus C. > in op. et in serm. suis D.

23. **cum** (quum CΘ, qum R) **autem** : ad ubi *d*. **impleretur** *codd. plur.* (inpl. CDFO) *et vg.*, *cf.* impletur *d e*, *et* > impletum autem esset *gig.* : implerentur BIKR* *p*; *gr. ἐπληροῦτο (αὐτῷ τεσσερακονταετὴς χρόνος)*. *om.* **ei** D. **quadraginta** : XL DW. **asc. in cor** (corde *gig.*) **eius** : *om. p*. **ut** uissitaret D; ut bisitaret O*; uisitare *d e gig.* **suos** *in ras.* B. hisr̄l D, israel *vg.*, srahel C, istrahel *d*.

24. quum Θ, qum R. uideret *gig.* **iniuriam patientem** (pac. RSW *p*^{2}) = *ἀδικούμενον* : ini. accipientem *gig. p** ; iniuriari *d*, contumeliam pati *e* ; *deinde* + de genere suo *d gig. Par. lat.* 11533, + de natione sua *e* ; + *ἐκ τοῦ γένους* (+ *αὐτοῦ* E *syr.*) DE *syr. utr.* **uindicauit** : defendit *p** (*corr. p*^{2}). **illum** (eum *gig.*) : *om. d e p Bentl. cum graeco.* **fecit** (c *sup. lin.* O) **ultionem** (uult. D, hult. C, ulc. RS) *codd. et vg.* : f. uindictam *p*, f. defensionem *e* ; praestitit uind. *d*; *gr. ἐποίησεν ἐκδίκησιν.* **ei** (illi W) **qui iniuriam** (-i||am B) **sustinebat** (paciebatur W) = *τῷ καταπονουμένῳ* : ei q. uim patiebatur *gig.*, ei q. uexauatur *d*, ei (*om. e*) qui adfligebatur *e p** (*corr. p*^{2}). **percusso aegyptio** (aegipc. R, egipt. ITW, egipc. S, aegipto D *et Priscillianus bis*) *codd. et vg.*, occiso aegyptio *gig.* : percutiens aegyptium *e p et gr. πατάξας τὸν Αἰγύπτιον* ; *deinde* + et abscondit eum in harena *d* (*w*) *cum* D^{gr} *aeth.*; *cf. Par. lat.* 341 percussoque egiptio abscondit sabulo.

25. existimauit F ; aestimabat *e p*; arbitrabatur *d*. *om.* **autem** I*(+ I^{1})S. intelligere BCGΘKT W *vg.*, intilleg. O^{c}. **fratres** *sine add. cum gr.* ℵBC : + suos MR^{2}T *c d e p et gr.* ADEHP *etc.*

quoniam : quia *d dem. p*, quod *gig.* manu *e** ; manus (*contra gr.*) DGMW *c d p*^{2}. **ipsius** : eius DΘ *d e p*. dat *d e gig. p** (*corr. p*^{2}). **illis** : ipsis *d*, eis *e p*. > illis salutem D *gig.*, > eis sal. *e p*, *cum gr.* EHP *al plur.* **at** : ad CI.

26. + tunc *ad init. d et τοτε* D^{gr*}. **uero** (= *τῇ δέ* EP *al. plur.*) : quoque *gig.* (*τῇ τε* ℵABCD^{2}H *etc.*) ; *om.* D *d*. diae C. **apparuit** (apar. O) : apparuerunt S* (*ut udtur*); uisus est *d*. **illis** : eis *d e*. li^{ti}gantibus . W, lidigantibus S. > lit. illis I ; + inter se *gig.* ; + et uidit eos iniquitantes *d cum* D^{gr}. **et reconciliabat** (et re *sup. lin.* I, et conciliabat *p*) = *καὶ συνήλασσεν* ℵBCD *etc.* : et reconciliauit *d cum gr. και συνήλασεν* AEP *al. plur.* **eos** : illos Θ. in pace (*contra gr. εἰς εἰρήνην*) DGΘIMTUVW *vg.* (*non cod. caraf.*) *cor. uat. mg. c dem. gig. p.* **uiri fr. estis** : quid facitis uiri fr. *d et* D^{gr}. ut quod I* (*corr.* I^{1}) ; quare *p*. noceatis F ; iniuriam facitis *d p*. **alterutrum** : inuicem *d*.

27. **qui autem** : is qui autem D, is autem qui *gig.*, autem his qui *p*^{2}, at is (his *p**) qui *e p**. **ini. fac.** : nocet *e*. **proximo** + suo (*contra gr.*) ADKSUVW^{c} *gig.* repulit DS *vg.* proximo suo reppulit *om.* W* (+ *sup. lin. cor.*). **et** : aut D *dem. e gig. p cum* E^{gr}. > iud. aut pr. super nos *p* ; > pr. super nos aut iud. D.

28. + aut *ad init.* CT. nunq. W𝔖𝔓. **interficere** : occidere *p Auct. prom. col.* 115 (> numq. et me uis occ.). *om.* **tu** I *d gig. Auct. prom. cum gr.* 46. 61. 96. > uis tu D. queammodum F ; sicut *gig.* interficisti DO ; occidisti (occisti *p**) *p Auct. prom.* haeri B ; hesterna (externa *d*) die *d gig. p Auct. prom.* > heri (hesterna d. *gig.*) interf. SU *gig.* aegiptium DT, egipt. W, aegipc. R, egipc. S.

29. **fugit** (fugiit CFRT ; fugatus est *gig.*) **autem moses** (moyses *codd. plur. Tisch.*, mōȳ D, moises RW) = *ἔφυγεν δὲ Μωσῆς* : adque ita profugit

et factus est aduena
in terra madiam
ubi generauit filios duos
30 et expletis annis quadraginta
apparuit illi in deserto
montis sina angelus
in igne flammae rubi
31 moses autem uidens admiratus est
uisum
et accedente illo ut consideraret
facta est uox domini
32 ego deus patrum tuorum
deus abraham et deus isaac
et deus iacob
tremefactus autem moses
non audebat considerare
33 dixit autem illi dominus
solue calciamentum
pedum tuorum
locus enim in quo stas
terra sancta est
34 uidens uidi afflictionem
populi mei qui est in aegypto
et gemitum eorum audiui

---

m. *d et ουτωσ και εφυγαδευσεν μ.* D*; audiens autem m. fugit S *sine auct. gr.*; effugauit autem se m. *p*; effugauit autem moysen *e cum* E^{gr} *εφυγαδευσεν δε μωυσην.* *om.* in *pr. gig.* **uerbo**: sermone *d.* **isto**: hoc *d e.* > hoc uerbo *gig. p.* **factus est**: fuit *d e.* **aduena** (*πάροικος*): incola *d*, inquilinus *e p Aug.* (viii. 806). terram (*contra gr.*) D *d p.* **madiam** (Μαδιάμ) AFI *d e*: madian BCDΘKMRSTUVW *vg. c gig. p*; madiañ O, maziā G. hubi C. **generauit**: genuit *d e gig. p Aug.*, genuerat *c.* > duos (·II· D) filios D *p.*

30. **et**: *om.* ΘMW; + post haec et *d*, + *μετα ταυτα* D^{gr}. **expletis**: repletis D, inpletis *d*, completis *Aug.* (+ illic). **annis**: aū nis W (*pro* autem annis?). **quadraginta**: XL AFVW, XLta D. > quadr. ann. *Aug.* aparuit U; uisus est *d.* illis U* (s *eras.*); ei *d e p.* diserto D; solitudine *d*; *seq. ras.* 4 *litt.* S. **montis** (*τοῦ ὄρους*): in monte D *d gig.* syna CI, sinai T*, -nay T^{c}. hangelus C, anguelus D; + domini *d e p w Aug. cum gr.* DEHP *al. pler. syr. utr.* > in des. ang. in monte sina D; > ang. in des. montis s. W. **in igne** (ignem S*, igni *e*) **flammae** (-me RW) = *ἐν πυρὶ φλογός* ACE *etc.*: in flamma (-mam *p*) ignis *d gig. p Aug.* = *ἐν φλογὶ πυρός* ℵB DHP *min.*; in igne flamma M. **rubi**: in rubo *gig. p Aug.*

31. **moses** ACFGO: moyses *codd. plur.* (mōy̅ D) *vg.*, *Tisch.*, moises RW. **autem**: uero *gig. p*; enim *d.* cum uidisset *d.* **admiratus** (amm. BKMSV) **est** = *ἐθαύμασεν* ABC 13 *etc.*: admirabatur *e*, mirabatur *d gig. Aug. et ἐθαύμαζεν* ℵDEHP *min.* uissum D, uisu Θ; *om. Bentl. cum gr.* A. > uisum mirabatur *gig. p* (admir.). **et accedente** (acci. S*) **illo** (eo *gig.*): qui cum accederet *p Aug.*, cumque ipse accederet *d*, cum accederent (-ret *e*^{c}) autem *e*; *προσερχομένου δὲ αὐτοῦ gr. plur.*, *και προσερχ. αυτου* D. ut (et *d*) **consideraret** (consyd. ϛ, consideret D) = *κατανοῆσαι* (*και καταν.* D*): considerare *e gig. Aug.*; + et F. **facta est uox domini** *codd. plur.* = *ἐγένετο φωνὴ κυρίου* ℵAB *min.*: + ad eum MW *cor. uat.* cum gr.* CHP *al. pler.*, *cf. e gig. infra*, + ad moysen Θ, *et* > ad eum uox domini T *vg. c*; f. est uox de (ex *e**) caelo *e Bed.* (*retr.* '*in graeco*') *cum gr.* E *εγενετο φ. εκ του ουρανου*; dominus ait ad eum *d et ο κ. ειπεν αυτω* D; *deinde* + dicens DΘWϛ𝔖ℭ *cor. uat.* d dem. p Aug. cum gr.* D; + dicens ad eum *e Bed. et λεγουσα προσ αυτον* E^{gr}, *et* > ad eum dicens *gig.*

32. **ego**: + sum DΘSUW *vg.* (*non cod. caraf.*) *cor. uat.* c d dem. e gig. p Aug. Bed.* ('*in graeco*') *et gr.* E. **deus** *pr.*: dominus A. **patrum**: fratrum *Bed.* ('*in gr.*'). **tuorum**: uestrorum W. abraam IR, abarcham D. **et** *pr. om. vg. dem. gig. w.* **deus** *tert. et quart. om.* FKOR* (+ R^{2})UV *Tisch. w cum gr.* ℵABC *min. al. pler.*; *om. quart.* D. isac S, issac D, ysaac W, ysahac C *p*, isaach *c.* > et d. iacob et d. isaac T*(*corr.* T^{1}). **tremefactus** (temef. *e*) **autem** *codd. et vg.* = *ἔντρομος δὲ γενόμενος, et* tremescens autem *cor. uat.**, tremibundusque factus *d*: tremefactus est A, tr. est autem *p.* **moses** ACFGT: moyses *codd. plur.* (mōy̅ D) *vg. Tisch.*, moises RW; + et *p* (*non* A). haudebat T; audiebat *d.* consyd. ϛ.

33. **dixit autem** (dixitque *p* Aug.*, et dixit *gig.*) **illi** (ei *e*; *om. p* cum gr.* A 78. 96) **dominus** (deus Oϛ *c dem. e cum gr.* E 78. 96) = *εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ κ. gr. plur.*: et facta est uox ad eum *d cum* D^{gr}. calceamentum *vg.*: calciamenta COSTU *c Bed.* ('*in gr.*'). **pedum tuorum** (*τῶν ποδῶν σου*): de pedibus tuis *e* (suis*) *Bed. cum gr.* CE *al. plus* 12 *syr. utr.* (*sed εκ extra lineam* E*). *om.* **solue . . . tuorum** *dem.* **enim**: autem T. **in quo** *omnes* = *ἐν ᾧ* EHP *al pler.*: *ἐφ' ᾧ* ℵABCD (*ου**) 61; + tu *p cum gr.* C *al. pauc.*

34. **uidens**: uidendo D *gig.*; intuitus enim *d et και ιδων γαρ* D*. **afflictionem** *codd. plur. et vg.*, afflicc. R, adflicc. S, adflict. DFGΘIOV*: mulcationem *d*; *gr. κάκωσιν.* *om.* **mei** *d et gr.* D* 47. aegyp G* (+ to *cor.*), aegipto DR, egipto SW, aegyptu F*; egiptum *p.* gemitus *d.* **eorum** *codd. et vg.*, illorum *p*, ipsorum *e* = *αὐτῶν* ℵACEHP *al. plur.*: eius *d et αὐτοῦ* BD 26 *syr. pesh.* discendi DS;

et descendi liberare eos
et nunc ueni et mittam te
in aegyptum
35 hunc mosen quem negauerunt dicentes
quis te constituit principem
et iudicem ?
hunc deus principem et redemptorem
misit cum manu
angeli qui apparuit illi
in rubo
36 hic eduxit illos faciens
prodigia et signa
in terra aegypti et in rubro
mari et in deserto annis quadraginta
37 hic est moses qui dixit
filiis israhel
prophetam uobis suscitabit
deus de fratribus uestris
tamquam me ipsum
audietis
38 hic est qui fuit in ecclesia
in solitudine cum angelo
qui loquebatur ei in monte
sina et cum patribus nostris
qui accepit uerba uitae
dare nobis
39 cui noluerunt oboedire
patres nostri
sed reppulerunt et auersi
sunt cordibus suis in aegyptum
40 dicentes ad aaron

descendit I; descende O. **liberare** (ἐξελέσθαι): ut liberarem F; eripere *d gig.* **et** *tert. om.* U. nunc G. **ueni et**: *om. p*; *om.* **et** FMOR^c *d dem. e gig. Bentl. cum graeco.* aegiptum DR, haegyptum C, egyptum I, egiptum STW; aegypto O.

35. **hunc** + ipsum *d.* **mosen** AFG: moysen *codd. plur. vg. Tisch.*, moisen RT; moses I, moyses W. *om.* **quem** S. abnegauerunt CT *gig.*; + eum D. > constituit te D. **et** *pr.* (καί): aut D *dem. gig. p* (> iud. aut pr.). **iudicem** (ducem 𝔓) *sine additamento, cum* ABDFKMOR*S^cV *vg. et gr.* ABHP *al. plur. syr. harcl.*: + super nos CGΘIR²S*TUW *c d dem. e gig. p et gr.* ἐφ' ἡμῶν ℵCD *min.*, ἐφ' ἡμᾶς E *min.* **deus**: dominus D; + et *d e et gr.* ℵ^aBDE *min.* **principem** *sec.*: iudicem *gig.* redemtorem AG*T, redimt. S; liberatorem *e p*; *gr.* λυτρωτήν. missit D. **cum** (σύν ABCDE *min.*): in *d gig. et* ἐν ℵHP *al. plur.* hangeli C, angueli D. ui G* (+ q G^c). **apparuit**: uisus est *d.* **illi**: ei M *c d e p* (> ei app.). robo G*.

36. **hic**: ille D. aeduxit CI. illlos O; eos D *d e p.* **faciens**: s *sup. lin.* D; cum fecisset *d*; ο ποιησασ *gr.* D* (*sed corr.*). **prodigia**: portenta *d.* **signa** + magna G^c *f*². > signa et prod. *gig. p.* **in terra aegypti** (aegip. DR, egip. SW) = ἐν γῇ Αἰγύπτου D *al. mul. uid., cop. syr. utr.*: in terra aegypto *e* * *Bentl.*, *et* ἐν γῇ Αἰγύπτῳ ℵAEHP *min.*; in aegypto *d et* ἐν τῇ Αἰγύπτῳ BC *min.* **et** *sec. om.* Θ. maris S. diserto D; solitudine *d.* **annis**: per annos *d.* XL^ta M; XL ADFOW.

37. *om.* **est** F. **moses** AFGT; moyses *codd. plur.* (moy̅ D) *vg. Tisch.*; moises R. hisrael D, srahel C, israel *vg.*, istrahel *d.* profetam DOS. **suscitabit** (ἀναστήσει): suscitauit ABΘ*MO *d e*, suscetauit S. > susc. uobis *vg. dem.* **deus** *codd. et vg.* = ὁ θεός ℵABD 61: dominus deus *e gig. p et* κύριος ὁ θεός CEHP *al. pler.*; *deinde* + noster *e cum gr.* EH *al. mul.* ἡμῶν (*et* ὑμῶν P *al. plur.*). **fratribus**: patribus *p** (*corr. p*²). **tanquam** RWS𝔓; sicut *e p.* **ipsum**: illum Θ; quem *e**; *om.* CT. meipsum *uno uerbo* WS. **audietis** (ἀκούσεσθε): audite CΘST *e*¹ *p* (*sed supra* te *ras.* 2 *litt.*); audistis *e**; ακουεσθε D*. *om.* **ipsum aud.** FG* (+ G²) *cod. caraf. cum gr.* ℵABHP *min.*

38. **fuit**: erat *p** (*corr. p*²). aecclesia MR, aecl. CDOU, ecl. S (*deinde sequitur ras.* ½ *lin.*), aegl. T. solitudinem K*; deserto *e p*, eremo *Ambr.* (*de fid. l.* i. § 83). anguelo D; manu angeli SU*; eo *gig.* loquebantur I; loquibatur S* (*corr.* S¹). **qui loqueba** *om.* O, *spatio tamen relicto.* **ei**: *om.* DΘ *p*; cum ipso *gig.* syna CDΘIMRW. *om.* **cum** *sec. d e cum gr.* patrum nostrorum *e.* accipit DO *d.* **uerba uitae** (-te RW): uerba uiua (*Bentl.*), eloquia uite *p*²; el. uiua *e p**, el. uiuentia *gig.*, el. uiuentium *d*; praecepta dei uiui *Iren.* (*Mass. p.* 245) *gr. plur.* λόγια ζῶντα, *sed* λό. θεοῦ ζ. 104. 106. **nobis**: uobis *p Iren. cum gr.* ℵB *min.*

39. **cui**: cum D. hoboedire C, obed. ORW *vg.*, oboedientes esse *d*; obaudire *gig. p** (*corr. p*²), obaudientes esse *e*; *gr.* ὑπήκοοι γενέσθαι. patris S* (*corr.* S¹). **nostri**: uestri *Iren. cum gr.* 36. 61. 105 *al.* 4. set R. repulerunt M*O *vg.*, repullerunt S; abiecerunt *Iren.*; *deinde* + eum CDG^cT *cor. uat.** (illum *mg.*) *dem. gig. p*²; *gr.* ἀπώσαντο *sine add.* **auersi sunt** = ἀπεστράφησαν D 31: uersi s. *Bentl. cum gr. plur.* ἐστράφησαν; conuersi s. T *a e gig. p Iren.*; *deinde* + in *p cum gr.* ℵABC 40. 96*. **cordibus suis**: *om.* **suis** *d et* D^gr; c. nostris *gig.*; corde suo *Iren.*, *et* τῇ καρδίᾳ αὐτῶν HP *al.* 60. aegiptum D, egiptum SW; aegypto DIM; heremo R.

40. aron O*S. **praecedant** (pre. BDKMO¹

fac nobis deos qui praecedant nos
moses enim hic qui eduxit
nos de terra aegypti
nescimus quid factum sit ei
41 et uitulum fecerunt
in illis diebus
et obtulerunt hostiam
simulacro
et laetabantur in operibus
manuum suarum
42 conuertit autem deus et tradidit
eos seruire militiae caeli
sicut scriptum est in libro
prophetarum
numquid uictimas aut hostias
obtulistis mihi annis quadraginta
in deserto domus israhel?
43 et suscepistis tabernaculum
moloch
et sidus dei uestri rempham
figuras quas fecistis adorare eas
et transferam uos trans
babylonem.
44 Tabernaculum testimonii fuit patribus
nostris
in deserto

RSW *p*², precidant O*, praecedat I) **nos** = *προπορεύσονται ἡμῶν* : pre.ant nos *p**, *et* > nos praeeant *gig.*, nos antecedant *Iren.* **moses** (moy. BDKM OSTUV ℌℭ *Tisch.*, moi. RW) **enim hic** (iste *e*; *om. p* Iren.*) = *ὁ γὰρ* M. *οὗτος* : moysi (mose I) enim huic ΘIς𝔖 *c et 'moderni' ap. cor. uat.* aeduxit CI; duxit *e**. aegipti DR, egipti STW; aegypto *uoluit Bentl., sed gr. ἐκ γῆς Αἰγύπτου.* **nescimus quid factum sit** (est Θ) **ei** (illi *gig.*) = *οὐκ οἴδαμεν τί ἐγένετο* (*γέγονεν* DEHP *etc.*) *αὐτῷ* : n. quid contegerit ei *d*; > quid ei contigerit ignoramus *Iren.*

41. fe^ce^runt T. > fec. uitulum Θ. *om.* **in** *pr. gig. post* **diebus** *ras. circa* 12 *litt.* S. > diebus illis M *vg. Tisch. d dem. e Iren. cum ord. graeco.* **obtulerunt** (hobt. C, opt. AIKR *Tisch.*) = *ἀνήγαγον* (*απηγοντο* D*) : immolauerunt *gig.* **hostiam** (ostiam U*, hostia O*) = *θυσίαν* : hostias T *gig. p*; sacrificia *Iren.* simulachro IW *vg.*, symulacro C; simulacri K, *et* simulacrorum ΘO; idolo *Iren.* letabantur OSW, laetabuntur F*I(let.)M; iucundabantur *d*; epulabantur *e gig. p** (*ut udtur*); *gr. εὐφραίνοντο.* hoperibus C; factis *Iren.* manum F*O.

42. auertit *e*, peruertit *h*; *gr. ἔστρεψεν.* **autem**: + eos G *cf. h* (tunc itaque peru. illos deus); + *αὐτούς* C *sah*; + ab eis D *et* > se deus ab eis *Par. lat.* 11533. > deus autem O. tradedit S. **eos** : illos R *gig. h p*; *om.* D. seruirae I; deseruire *d e p*; ut seruirent *gig.*; *gr. λατρεύειν.* miliciae RS, -cie W, -tie T, -tia V, -tiam G; exercitui *d e* (-tu) *gig. h*, exercitibus *Iren.* celi SW. **sicut** : quemadmodum *Iren.* scribtum FG. *om.* **est** *gig.* profet. DOS. nunquid Wςℌ. **uictimas** (*partim in ras. scr.* A; *seq. ras. circa* 12 *litt.* S) **aut** (et BΘ ℌℭ *d e p Iren. Bentl. Tisch. cum gr.*) **hostias** (ostias U*) *codd. et vg.* = *fere σφάγια καὶ* (*nulli ἢ*) *θυσίας* : sacrificia aut hos. *gig.*; > oblationes et sacr. *Iren.*, immolationes et sacr. *Philast.* (*p.* 703), hostias et sacr. *d*, hostias et immolationes *h.* **obtulistis** (hobt. C, opt. AIKR *Tisch.*) = *προσηνέγκατε* : obtulisti *d.* michi B. annis||R; per annos *h.* XL^ta^ M, XL ADFOVW. in diserto D, in solitudine *d*, in eremo *Iren.*; *om.* O *cum gr.* B* 104. > quad. ann. *gig.* > in des. annis quad. *p cum gr.* 38. 69. 105. 113. 163 *al.* srahel C, hisr̄l D, israel *vg.*, istrahel *d e*; isr͠le *p*².

43. **et** *ad init.* + nunc *Philast.* **suscepistis** (c *sup. lin.* T, suscip. DO) = *ἀνελάβετε* : accepistis *Iren.*, recepistis *h*, adsumpsistis *d.* tabernacula B; domum *h*; *gr. τὴν σκηνήν.* ipsius moloch *d* (*τοῦ Μολόχ*). sydus Wςℌ; astrum *d*, stellam *Iren. om.* **uestri** *d gig. Iren. Philast. et gr.* BD 15. 18. 36 *syr. pesh.* **rempham** (*ρεμφαμ* D) *cum* CDΘ M*W *vg. Bentl. c d h*, remphā BT, rēphā *p*, remfam A *gig.* : rempha GKM^c^ORSUV *et ρεμφα* 61 *arm.*; refam *e cf. ῥεφάν* CE *al.* 10, ripham F *et ῥαιφάν* ℵ^c^A (*aeth.*) *cf.* rapham *Hieron. nom. hebr.* (iii. 103); resfam I, respham *dem.*; *ῥομφάν* ℵ* 3 *et ρομφα* B *apud Latinos non uertuntur.* **figuras** (*τοὺς τύπους*) : et effigies *h.* hadorare C; ut adoretis *gig. h.* **eas** : eis B *d e*, illis *p** (*graeci enim προσκυνεῖν αὐτοῖς*); *om. gig.* **et** *tert. om.* A. **transferam** (*ras. longa inter* s *et* f S; trasf. G*) = *μετοικιῶ* : transmigrabo *d e p**; transiui *p*². **uos** + propter hoc W. **trans babylonem** (babil. GRTW, babill. S, babylone IO*) = *ἐπέκεινα Βαβυλῶνος gr. plur., cf.* ultra babylonem *h ed. Iunta* 1534 : in (+ illas *d sah.*) partes (partem *e p*) babylonis (babylonie *gig.*) *d e gig. p sah. et επι τα μερη βαβ.* D*; in babylonem D(babil.) *tepl., edd. Wild* 1481 𝔖.

44. + et erat *ad init. p**. in tabernaculum *e*, et domus *h.* testimoni O; + quod S *e* (*ην male reddentes*). **fuit** (erat *gig.*; *om. e p**) **patribus nostris** (s *sec. sup. lin.* T) *codd. plur.* ℌ *c e gig. h lux p* Bentl.* = *ἦν τοῖς πατράσιν ἡμῶν* ℵABCD² HP 61 *al.* (*ὑμῶν* A 65. 105 *etc.*) : fuit cum patribus nostris A¹ Sς𝔖ℭ *cor. uat.* dem. p*², erat penes patres nostros *d*, *cf. ἦν ἐν τοῖς π. ἡμ.* D*E *al. mult.* diserto D; solitudine *d.* sicuti C. **disposuit** (praecepit *h*) *sine add. codd. plur. cor. uat. mg. cod. caraf. cum graeco* : + deus DR²ℌ *dem. p*²; + illis deus ς𝔖ℭ *cor. uat.** **loquens** = *λαλῶν*

sicut disposuit loquens
ad mosen
ut faceret illud secundum
formam quam uiderat
45 quod et induxerunt suscipientes patres
nostri cum iesu
in possessionem gentium
quas expulit deus a facie patrum
nostrorum
usque in diebus dauid 46 qui inuenit
gratiam ante deum
et petiit ut inueniret tabernaculum deo
iacob
47 salomon autem aedificauit
illi domum
48 sed non excelsus in manufactis habitat
sicut propheta dicit
49 caelum mihi sedes est
terra autem scabellum
pedum meorum
quam domum aedificabitis
mihi dicit dominus
aut quis locus requietionis
meae est?
50 nonne manus mea fecit haec
omnia? 51 duri ceruice et incircumcisi

D 45, cum loqueretur *gig.*: qui loquebatur *d p et* ὁ λαλῶν *gr. plur.* **ad mosen** (moy. *codd. plur. vg. Tisch.*, moisen R, moī D): moysi *d p*, moyse *e*; *deinde* + qui I. **ut** (*om.* I* *h*) **faceret**: facere R* *d e*; ut facerent *p*. illut ST; eam *h*; *om.* *p** (+ p^2). **secundum**: iuxta *d*. **formam** (τύπον, *sed* παρατυπον D* *ut udtur*): figuram *d*, effigie*m* *h*. **uiderat** (ἑωράκει *plur.*) *codd. et vg.*, uideret O, uiderant *p*: uidit *h et* ἑώρακεν DEH *al.* 8; *deinde* + in monte SU*.

45. **quod**: quem *e*, quam *h*. **et**: etiam *d gig.*, etiam et *e*. induxerant *gig.*, introduxerunt *d*. recipientes *h*; *om. d* (*non* D^{gr}). **iesu** *ita scriptum* KMSV *vg.*, iessu D, iesum *d*: ihesu *e*, hiesu FU; ihu ABCGΘORTW *c h p*. **in** *pr. om.* F. possesionem DS, positionem M, possessiones I *e*; possessione O (possesione) *h* (*Bentl.*) *et gr.* ἐν τῇ κατασχέσει. gencium RS; nationum *h p*; generationum *e**. **quas expulit** (reppulit *e*): ex *quibus* saluabit *h sine auct. graeca.* **a facie**: *om.* C; a conspectu *h*. nostrum *e*. husque C. **in** *sec.*: ad *d gig.* dies D *d gig.*; diem *h*. dauit O.

46. **inuenit**: referit *d*. graciam S. **ante deum** (dominum DR *gig.*) = ἐνώπιον τοῦ θεοῦ: aput deum I, in conspectu (sconsp. *d*) dei *d p*, coram deo *e h*. peciit W, petiuit ΘSU*, petit DO. ut inuenirent I; inuenire *d e p*. tauernaculum T; habitationem *h*; *gr.* σκήνωμα > tabern. inuenire *d* (*h*) *cum gr.* D. **deo** (in deo *h*) **iacob** *codd. vg. et uett. plur.* = τῷ θεῷ Ἰακώβ $\aleph^c$ACEP *al. omn.*: sedes domui iacob *d et* τῷ οἴκῳ Ἰακώβ ℵ*BDH.

47. solomon GS *d e*, salamon M*, salemon D. edificauit SW, aedificabit T. **illi** (αὐτῷ *plur.*) *codd. vg. c dem. h* p^2, ei *d e gig.*: *om.* *p**; sibi W *et* ἑαυτῷ CH *min.*

48. **sed** (set R) **non excelsus** (altissimus *e*) = ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψιστος *gr. plur.*: > sed excelsus non *Fulg.* (*c. Fab.* 597), sed altissimus non *gig. h Aug.* (vi. 554), sed sublimissimus non *p*, *et* ο δε υψιστοσ ου D^{gr}; sed ipse altissimus (*sine* **non**) *d*. **manufactis**: + non I^c; + templis *Aug. cum gr.* HP *al. pler.*, *cf. h infra.* inhabitat *Aug.*; habitabat F, inhabitauit *d*. > inhab. (hab. *Tert.*) in manufactis *d cum* D^{gr} *Tert.* (*prax.* 16), > hab. in aedificis manuf. hominu*m* *h*. **sicut**: sed D; + et e^2 *et gr.* E *min.* profeta DOS; prophetam M; per prophetam W𝔖 *gig.* dixit *d*. > dicit profeta *h*.

49. **caelum** (cel SW) **mihi** (michi BTW) **sedes** (-is ADG*IM*R^1ST, saedis C; tronus *h Tert.*) **est** = ὁ οὐρανός μοι θρόνος ἐστίν k^{scr}: *om.* **est** *gig. Bentl. cum gr. plur.*; > c. mihi est sedis *e*, c. est meus thronus *d*, *et* ο ουρ. μου εστιν θρονοσ D. **terra autem** (uero *d*) = ἡ δὲ γῆ *plur.*: et *terra h et* και η γη B *syr. pesh. etc.* scabillum BFG*SV, scabyllum I; *sub*pedaneum *h*. **meorum** + est S. **quam**: qualem *d e h p** (*corr.* p^2), *et gr.* ποῖον. edif. SW, aediff. M; aedificatis *d*. michi BT. > mihi edif. S. *om.* **dicit dominus** *gig. h p** (+ p^2) *contra gr.* **aut**: uel *h*. > locus quis B; qualis domus *h*; τίς τόπος *gr. plur.*, *sed* ποιοσ τ. D. requetionis CFK* (*corr.* K^1), requiecionis R, requiscionis S, requissitionis D; quietis *h*, requens *d*. mee W; mea *d*; + *ras. unius lit.* B. **est** *sec.* (ἐστιν D *min.*): *om. gig. p** *Bentl. cum gr. plur.* > est requietionis meae *e*.

50. *om. uers. h.* hec SW. > omnia haec *e* (*Bentl.*) *cum gr.* ACDEP *al.* *ita habet uers. p* omnia (+ nonne p^2) enim ista fecit manus mea.

51. **duri ceruice** (σκληροτράχηλοι) *cum* A^1 (i *pr. in ras. scr.*) DGM (*Bentl.*), indurati ceruice *p*, durae ceruices *d*, dure ceruice *t*, duricordes *h*: dura ceruice (A*?) BCFΘIKORS(ciruice)TUVW *vg. Tisch. c dem.* *e** (ceruices e^2) g_2 *gig. lux. m Orig. int.* (iii. 848) *Lucif. Aug.* (*saepius*) *Hieron.* (v. 144) *Fulg. Uig.* (*trin.* 12 = *Ath. lat.* i. 778); *forsan ex Test. uet.* **incircumcisi cordibus** (-debus M*) *cum* AIMOSU𝔖 *c d dem. lux. p Iren. Bentl.* = ἀπερίτμητοι (+ ταῖς ℵ *al.*) καρδίαις ℵAB (καρδιασ) CD *min.* (*cf.* infirmus pedibus xiv. 7): incircum-

cordibus et auribus
uos semper spiritui sancto resistitis
sicut patres uestri et uos
52 quem prophetarum non sunt
persecuti patres uestri?
et occiderunt eos qui praenuntiabant
de aduentu iusti
cuius uos nunc proditores et
homicidae fuistis
53 qui accepistis legem in dispositionem
angelorum
et non custodistis.
54 Audientes autem haec
dissecabantur cordibus suis
et stridebant dentibus in eum.
55 Cum autem esset plenus
spiritu sancto
intendens in caelum
uidit gloriam dei
et iesum stantem a dextris
dei 56 et ait
ecce uideo caelos apertos

---

cisis (-cicis K) cordibus BFG*KRVW𝔓𝔖𝔆; incircumcisi (-cissi D) corde (ἀπερίτμ. τῇ καρδίᾳ EHP 61 *al. pler.*) CDG^{c}T *e m Aug.* (v. 275) *Hieron. Fulg. Uigil.*; non circumcisi corde g_2 *gig. h* (*om.* non) *Orig. int. Lucif. Aug.* (*saepius*; *uide Sabat.*); incircumcisо corde Θ, non circumciso corde *t*. **auribus** + uestris *h* (*ut udtur*). *om.* **uos** *pr.* D. spiritu M *e*, spirito *d*. > sancto spiritui *h*. **resistitis** (ἀντιπίπτετε) BCFKSUV𝔓𝔖𝔆 *Bentl. dem.* e^{2} *t*, obnitimini *Uigil.*: restitistis ADGΘIMR TWϚ *c* g_2 *gig. lux. m p w Orig. int. Lucif. Aug. Hieron. Fulg.*, obstitistis *d*, contradixistis *h*; resististis O, restitis *e**. **sicut** + et ΘOSU *c dem. e t w cor. uat. Aug.*; *contra gr.* patris S* (*corr.* S^{1}). **uestri**: + ita 𝔖𝔆 *Lucif. cor. uat. mg.*; + sic O. **et uos** *om.* T *c dem. gig. h t Orig. int. Aug. cum gr.* D^{2}. *om.* **et uos . . . patres uestri** (*u.* 52) M.

52. **quem**: + enim CT g_2 *Orig. int. Uigil.* profetarum DOST; ex profetis *h* (> non ex pr.) *Uigil.*; + illi *t*. persequuti Θ. > persecuti sunt *d e p Aug.* (viii. 808) *Uigil.* **patres** (*in ras. scr.* I, patris S*) **uestri**: illi *d h* (> illi pers. sunt) *et* εκεινοι D*; *om. t Orig. int.* hocciderunt C; interfecerunt *p*. **eos qui praenuntiabant** (prenunt. BDKO, praenunc. 𝔖𝔆, prenunc. RSW) = αυτουσ τουσ προκαταγγελλοντασ D, *cf.* e. q. adnuntiabant *e* g_2 *gig. Orig. int. Lucif.*, e. q. pronuntiabant CT: qui nuntiauerunt *h t* (pronunt.), pronuntiantes *Uigil.* = *ut udtur* τοὺς προκαταγγείλαντας *gr. plur.*; e. q. praenuntiauerunt *d*. de aduentum F*; aduentum *Orig. int.*; + huius G^{2}W. **uos nunc** (*contra ord. graecum*) *codd. plur.* (*et* A^{1}) *vg. c dem. h p t* (tunc): *om.* **uos** A*; *om.* **nunc** *e Uigil.*; > nunc uos (νῦν ὑμεῖς) M *d* g_2 *gig. Orig. int. Lucif. Aug.* (*Bentl.*). **proditores**: traditores *e p*. > prod. nunc O*. homicide RW; interfectores g_2 *gig. Orig. int. Lucif. Aug. Uigil.*, interemptores *p*, latrones *h*; *gr.* φονεῖς. **fuistis**: facti estis *p Uigil.*, effecti estis *d*; estis *e Orig. int.*; *gr.* ἐγένεσθε *plur.*, *sed* γεγένησθε HP *al.*

53. **qui**: quia *p*. accipistis DO. leegem O* (*corr.* O^{1}). **in dispositionem** *cum* ABF*GIKR (disposic.) S (dispossic.) V *cod. caraf. c dem.* p^{2}, *cf.* in ordinationem *gig. Lucif.*, *et* > ad ang. constitutionem *Uigil.*: in dispositione CDF^{c}ΘMOT UW *vg.*, in ordinatione g_2 *t*; in dispositiones *d* (*Bentl.*) *cum gr.* εἰς διαταγάς; in aedictis p* *Aug.* (viii. 808); in praeceptis *e h*. anguelorum D. **et non**: nec *h Aug.* custoditis *d*; seruastis (*h*) *Uigil.*

54. **audientes autem** (uero *p*) **haec** (hec W) = ἀκούοντες δὲ ταῦτα *plur.*: et cum hec (+ illi *h*) audissent S *h*, cum autem haec audirent g_2 *gig. Lucif.* (-issent) = *gr.* ἀκούσαντες δὲ ταῦτα 33; haec quum dixisset *t contra gr.*; audientes autem eum *d et* ακουσαντεσ δε αυτου D^{gr}. dissic. G, desicc. O, disec. D; dissicabant S; discruciabantur *d*; fremebant CT *e* g_2 *gig. p t Lucif.*; *gr.* διεπρίοντο; *deinde* + in g_2 *gig. t Lucif.*, + intra *h*. **cordibus suis** *om.* K; corda sua *h*. **stridebant** (-ibant S*) = ἔβρυχον: fremebant *e*. **dentibus** (dentes *h*): + suis *e cum gr.* E *al. syr. pesh. etc.* super eum *d e* (ἐπ' αὐτόν).

55. **cum** (quum Θ) **autem** (que *d*) **esset** (essaet R; > esset autem *e*) **plenus sp. sa.** = ὑπάρχων δὲ πλήρης πν. ἁγ.: ipse (ille g_2 *gig.*) autem (uero *p*) cum (quum CT) esset pl. sp. sa. CT g_2 *gig. p t Uigil.* (*Uarim.* 737); cum autem esset stephanus (stef. S) pl. sp. sa. G^{c}MSUW *cor. uat.**, *et* > stephanus uero cum esset pl. sp. sa. *m*; *ipse autem* cum esset in spiritu sancto *h*. **intendens** (ἀτενίσας) *codd. plur. et vg.*, intendit *m*: intuens AO, intuitus *d*, et intueretur *h*; respiciens *t*. *om.* **in** DΘ**h*. celum SW; caelo *lux.*; + et *m*. **gloriam**: maiestatem g_2, *ho*norem *h*; caelum *lapsu* D* (*sed correxit*). ihesum *e*; + dominum *d h p cum* D^{gr}. *om.* **stantem** *Iren.* (*Mass. p.* 198). **a** (ad GIRS* g_2 *t*) **dextris** (dexteris D) = ἐκ δεξιῶν: ad dexteram *d e h m Iren. Uig.*; + uirtutis Ϛ *p w arg.** *cor. uat.** *edd. ant. Kesler* 1487, *Paganini* 1497, *Sacon* 1515 *et* 1519, *Maresch.* 1531, *Uiuian* 1534. *om.* **dei** *sec.* MO *alb. Iren.* > ad dex. dei stantem *d h cum* D^{gr}.

56. *Uersum incipimus* **et ait** *cum Stephano* 1555, *et u.* 57 **exclamantes** *et sic ad finem capituli*; *contra Tisch. maluit u.* 56 **exclamantes** 57 **et eicientes** *etc.* **ait**: dixit *d e h m p t Iren.*

et filium hominis a dextris
stantem dei
57 exclamantes autem uoce
magna continuerunt
aures suas
et impetum fecerunt
unanimiter in eum
58 et eicientes eum extra ciuitatem lapidabant
et testes deposuerunt uestimenta sua
secus pedes
adulescentis qui uocabatur saulus
59 et lapidabant stephanum
inuocantem et dicentem
domine iesu suscipe spiritum meum
60 positis autem genibus
clamauit uoce magna dicens
domine ne statuas illis
hoc peccatum
et cum hoc dixisset obdormiuit
saulus autem erat consentiens neci
eius.
VIII. 1 Facta est autem in illa die
persecutio magna in ecclesia
quae erat hierosolymis
et omnes dispersi sunt

---

et gr. εἶπεν. uideo: uidi *Priscillianus* (*ed. Schepps p.* 37). celos SW. hapertos C. caelum apertum *Aug.* (iii. 2. 732). **a** (ad IRS* *d* g_2 *t Iren.*) **dextris** (dexteram *Iren.*) **stantem** (adst. *Iren.*) **dei** (ἐκ. δεξ. ἑστῶτα τοῦ θεοῦ ℵ*BDHP *al. pler.*) *cum* AFGIKOSUV: > stantem a dextris (ad dextris R^c, ad dexteram *e m t Ambr. Aug. bis*) dei (maiestatis *Aug.* v. 1268; uirtutis dei WϚ) BΘR^{c}W *vg. Bentl. c dem. e* g_2 *gig. m p t Ambr. Aug.* (iii. 2. 732 *et* v. 1268) *cum gr.* ἑστ. ἐκ δεξ. τοῦ θ. ℵ*ACE *min., cf.* sedentem ad dexteram dei *Prisc.*; > ad (a DMT) dextris (dexteris D; dexteram *d h*) dei stantem CDMR*T *d h.*

57. **exclamantes** (clamantes *e* g_2 *gig. Lucif.*) **autem** (*om.* I*) = κράξαντες δέ: et exclamantes D; quo audito illi exclamaberunt *t*; tunc populus exclama*uit h*; et cum exclamasset (*i.e. Stephanus*) *d cum gr. min.* 18 κραξαντος δε. **magna** + et *h* (*non t*). **continuerunt** (συνέσχον): compresserunt *d* g_2 *gig. Lucif.* **suas**: eorum *d.* **impetum fecerunt**: *om.* **fecerunt** *e*; *inruerunt h.* **unanimiter** (hunan. C, unian. DOS, uniamiter B) = ὁμοθυμαδόν: unanimes Θ *e p*, uno animo g_2 (unanimo*) *gig. Lucif.*; uniuersi *t*; pariter omnes *h.* > unan. fecerunt *d.*

58. *om.* **et** *pr.* g_2. **eicientes** (eiec. V, eiic. *vg. Tisch.*, iniec. D) = ἐκβαλόντες: eiectum *d* g_2 (+ que*) *gig. Lucif.*; eiecerunt *lux.*, expulerunt *e h.* **eum** (αὐτόν A *min.*): *om d e* g_2 *gig. Lucif. cum gr. plur.*; + foras *lux.* ciuitate RS; + et *h lux. p* (*non e*). lapidauerunt I; + eum *d h p t et gr.* D; + stephanum Θ. **et** (adque *d*; + ipsi *d*, + illi *h*) **testes** = καὶ οἱ μάρτυρες: et falsi testes O g_2 *gig. p t*, > et testes falsi D, falsi autem testes C. disposuerunt D; exposuerunt g_2 *gig.*; posuerunt *h t. om.* **sua** *gig. cum gr.* HP *al.* **secus**: ad *d*; ante *e h*; iuxta *t.* **adulescentis** *cum* AC (had.) FGΘIT, adulisc. OS: adolescentis MRUW *vg. Tisch.*, adolisc. BDKV; adolescentulis *p*; iuuenis *h*; *om. t*; *deinde* + cuiusdam *d gig. p t et* + τινοσ D *syr. pesh.*, > cuiusdam adolesc. T. **qui uocabatur** (ca *sup. lin.* T; uocatur F) **saulus** (καλουμένου Σαύλου): uocante sauli *e*; nomine (nomen *t*) sauli *d* g_2 *gig. p t*; cuius nomen uocatur saulus *h.*

59. **et** *pr.*: ac g_2. lapidant g_2. stefanum DGOST; + et g_2 (*sed partim eras.*). **domine** *usque ad fin. cap. in ras. scr.* R. **domine . . . dicens** (*u.* 60) *om.* O. ihesu *e.* **suscipe** (δέξαι): accipe DR *d e* g_2 *gig. m p*; recipe *h t Ambr.* (*fid. l.* ii *ad fin.*). **spiritum**: scriptum *e** (*deinde* rip *erasit cor.*).

60. *ad init.* + quique iam deficiens *t.* **positis autem** (que g_2 *gig.*; *om. t*) **genibus**: ponens autem genua *e m p*; cumque posuisset ge. et *d*; > *et genibus* positis *h.* clamabit M*T; clamabat F; exclamauit *h m p t.* > uoce magna excl. *t.* **dicens** (λεγων D *et syr. pesh.*): *om.* DFGΘ *e h lux. t Bentl. Tisch. et gr. fere omn.* **illis**: eis *m Iren.* (*Mass. p.* 198). **hoc peccatum** (ταύτην τὴν ἁμαρτίαν ABCD) *codd. plur. vg., Cypr.* (*de bono pat.* 16), *et* hoc delictum *Aug.* (iii. 2. 331, 858), hoc in pecc. D, hoc ad pecc. C *t*, hoc in peccato S: > peccatum hoc *d e Iren. et* τὴν ἁμαρτίαν ταύτην *gr. plur.*; *deinde* + quia nesciunt quid fatiunt W *cor. uat.** (*non mg.*). **cum hoc** (*om.* G*; haec CT *p*, hec S) **dixisset**: > hoc cum (quum Θ) dix. Θ *e t*; dum hoc dicit *h*; hoc dicto g_2 *gig.* hobdormiuit C, obdormibit T; dormiuit *d e* g_2 *gig. t*; + in domino BKVWϚ𝔖ℭ *p w.* **saulus** *usque ad fin. cap. om.* U* (+ U^1). **autem**: uero *d p.* erant I* (*ut udtur*). consenciens RW; conprobator *h.* **neci** (τῇ ἀναιρέσει): interfectioni g_2 *gig.*, interfecti *d*, nequicie *p.* **eius**: illorum *p*; stefani *h*; *om.* W* (+ W^1). *Inc. cap.* viii. **saulus autem** DV.

VIII. 1. **facta** (-tum S) **est autem** (itaque *d* g_2 *gig.*; *om. h*) = ἐγένετο δέ: et facta est *p.* illo *gig.* diae C; + et *dem.* persecucio RS, persequutio Θ. **magna** + et tribulatio *d cum* D^{gr}, *cf.* magna afflictio et magna persecutio *sah.*; > *in illis* diebus facta est tribulatio et pers. *magna h.* **in sec.**: super *d e*; aduersus *p t*; *om. h.* aecclesia R, aecl. COU, ecl. S, egl. T, aeclessia D; ecclesiam *d e p t Bentl., et gr.* ἐπὶ τὴν ἐκκλ.; ecclesiae *h.* que DIW, qui S. **erat**: est S *d h t*; + in D *d e*

per regiones iudaeae
et samariae
praeter apostolos
2 curauerunt autem stephanum uiri timorati
et fecerunt planctum
magnum super illum.
3 Saulus uero deuastabat
ecclesiam
per domos intrans et trahens uiros ac mulieres
tradebat in custodiam
4 igitur qui dispersi erant
pertransiebant euangelizantes uerbum.
5 Philippus autem descendens
in ciuitatem samariae praedicabat
illis christum
6 intendebant autem turbae
his quae a philippo dicebantur
unanimiter audientes
et uidentes signa quae faciebat
7 multi enim eorum qui habebant spiritus inmundos

Aug. (ix. 357) *et gr.* ἐν Ἱεροσ. hierosolimis MUR, hierus. BS, hirus. D, ieros. W, iheros. T, hyerosolymis K, iherosolymis C, ierusolymis O, ierosolymis *vg.* **et omnes** (omnis S) = *καὶ πάντες* ℵ^{c} *min.*, *πάντες τε* A *al. mult.*, *et ita syr. pesh. aeth.*, *cf.* omnesque (qui *t*) *t Aug.*: omnes autem *e h p et π. δέ* BCDEHP *etc.*; omn. enim *d cum gr.* 106. *om.* **sunt** M. > disp. sunt omn. g_2 *gig.* **per regiones** (-nis S) = *κατὰ τὰς χώρας*: in regionibus *t Aug.*; circa ciuitates *h.* iudeae BIMOU, -dee W, -dae DR; iudaea S; *om.* g_2. samariam W. **praeter** (preter BDKMORSW^{1}, propter W*) **apostolos** (-tholos C): exceptis apostolis *t Aug.*; *deinde* + qui remanserunt (-rant *h*; manserunt *d*; + in *t*) hierusalem (hierosolymis *h Aug.*) *d* g_2 *gig. h t Aug. cum gr.* D *sah.*, *cf. Bed* (*retr.*) '*si dispersa ecclesia apostoli* remanserunt in hierus. *ut Lucas ait.*'

2. **curauerunt** (*συνεκόμισαν*) *codd. plur.* (*et* D*) *vg. c dem. Bentl.*; curare *enim hic* = ἐνταφιάζειν *ut Pallad.* '*hist. Laus.*' x (= *Migne P. L.* 73, 1103); *cf. onomasticon s. u. P. L.* 74, 426 *ubi bene citatur Aug. in Gen.* l. 2: comportauerunt T *d e* g_2 *gig. h t*, portauerunt S; curportauerunt V; tulerunt *p*; sepelierunt D^{mg} (sepil.) W. **autem**: ergo g_2; quae *d et* τε (*pro* δέ) $D^{2}E^{gr}$. stef. FGOST, stif. D; + *ras. unius lit.* S. **uiri**: homines *h.* **timorati** (*εὐλαβεῖς*): religiosi *t*, pii *h*, timidi D^{mg}. fe^{c}erunt O; *def. h ad* ix. 4. supra g_2. **illum**: eum MO *vg. c d e* g_2 *gig. p t cor. uat. mg.*; + et sepelierunt eum O.

3. **uero** (*in ras. scr.* U): autem M *vg. d e gig.* **deuastabat**: a *pr. in ras.* Θ; diuast. A* (*corr.* A^{1}) BFGIK. aeccl. R, aecl. COU, ecl. S, egl. T, aecless. D; ecclesias BΘ *d t contra gr.* **per** (Per A) **domos** (-us DOV) = *κατὰ τοὺς οἴκους*: per singulas quae do. *d*; in do. g_2 *gig. t*; *cf.* ii. 42. **intrans**: ingrediens *d p.* > intrans in do. g_2 *t.* aeclesiam per domos. intrans et *sic distinctum* U. **et** (*om.* D) **trahens** (trachens D, traens T, extrahens $Θ^{c}$) = *σύρων τε*: trahensque D, tradensque *p*, extrahens (trahens e^{2}) autem *e.* hac C; et *d.* **tradebat** (*παρεδίδου*): trahebat A* (*corr.* A^{1}) D *gig.*; *expunxit* p^{c}; + eos D. **custodiam** (*φυλακήν*): carcerem *d t.*

4. **igitur qui**: hi (hii T) igitur qui ΘT *p*, hi ergo qui g_2 *gig.*; at illi (+ quidem *d*) qui *d t Aug.* (ix. 357); hi igitur (*sine* qui) *e.* fuerant S*; sunt T *p** (*corr.* p^{2}). *Pro* dispersis *ait Bed.* (*retr.*) *in graeco haberi* 'disseminatos, *id est* disparentes.' **pertransiebant** *codd. plur.* (-ierant I) = *διῆλθον* (*cf.* xv. 3, *Lc.* xvii. 11, *et* exiebant *infra u.* 7): pertransibant BCRSTUV (-bunt) W *vg. c dem. Bentl.*; ibant *e* g_2 *gig. p t w et ηλθον* ℵ* *sah.*; adnuntiabant *d* (*non* D^{gr}); + per ciuitates et castella g_2 *Aug.* (transeuntes per c. et c. euangelizabant). aeuuangeliz. R, heuangeliz. C, aeuanguelitz. D; bene nunciantes *p.* **uerbum** *sine add.* BCFGΘIKR*SUVW 𝔓 *d dem. gig. p* Bentl. et gr. plur.*: + dei $ADMOR^{1}T$𝔖𝔖ℭ *c e* p^{2} *t w Aug. et gr.* E 47** *syr. pesh.*; *deinde* + circa ciuitates et castella iudee *p w cum Par. lat.* 342*. 343. 11932. *tepl.*; *explicit* g_2.

5. phylippus C, fil. GST, pil. D; philipph^{u}s O (h *sec. in ras.*). **autem**: uero *d gig. p.* discendens DS; cum deuenisset *gig.*; cum uenisset *d.* samarie W. > samaria in ciuitate *p** (*corr.* p^{2}). predic. BDKMORSW. eis *d e p.* **christum**: iesum *gig.*

6. **intendebant** (-bat I *p**; adtendebat *e**, -bant e^{c}) **autem** = *προσεῖχον δέ* ℵABCD^{2} 61 *al.*: *om.* **autem** DO; et intendebant *gig. et προσεῖχόν τε* EHP *al. longe plur.* turbe RW; turba *p** (*corr.* p^{2}); omnis turbae *d*; *ωσ δε ηκουον παν οι οχλοι προσειχον* D*. hiis W; *om.* O. que DR, qui W. filippo GS, pil. D, philyppo C, fillipo T, phillip^{h}o O. **dicebantur** + et suadebantur *p.* > his qui (quae *e*) dic. a phil. *d e.* hunanimiter C, unian. DIOS; unanimes *e p* (unian.); uno animo *gig.*, unanimo *d.* **audientes**: in audiendo ipsos (*om. p*) *e p**; in eo quod audierint ipsi *d et gr.* ἐν τῷ ἀκούειν αὐτούς; *deinde* + eum *p*, *et εν τω ακ. αυτου* ℵ* (*ut udtur*). **et**: ac *gig.*; *om. p** (+ p^{2}). uidebant *d.* signa + et prodigia *gig.* que DIRT (ue *sup. lin.*).

7. **multi enim** (autem M) **eorum** (illorum *p*; *om.* D) **qui habebant** = *πολλοὶ γὰρ τῶν ἐχόντων*

clamantes uoce magna
exiebant
multi autem paralytici
et claudi curati sunt
8 factum est ergo magnum
gaudium in illa ciuitate.
9 Uir autem quidam nomine
simon
qui ante fuerat in ciuitate
magus
seducens gentem samariae
dicens se esse aliquem
magnum
10 cui auscultabant omnes
a minimo usque ad maximum
dicentes
hic est uirtus dei quae uocatur
magna
11 adtendebant autem eum
propter quod multo
tempore magicis suis
dementasset eos.
12 cum uero credidissent
philippo euangelizanti
de regno dei
† et nomine iesu christi
† baptizabantur uiri ac mulieres
13 tunc simon et ipse credidit

ℵABCE *min.*, *cf.* multi enim (nam m. *ggi.*) habentes *e gig.*: a multis enim qui hab. *d et* πολλῶν γὰρ τῶν ἐχ. HP *al. pler. et* απο (*uel* παρα) πολλοισ γαρ των εχ. D*. **spiritus** (spūs S*U) **inmundos** (imm. K *vg. Tisch.*, inmundus B): spiritum inmundum *d* (*non* D^{gr}). clamabant D. **magna** + et D *p.* exibant W *vg. c dem. gig.*; sanabantur *p.* *Incipere uoluit u.* 8 **multi autem,** *et* 9 **uir autem** *Tisch.*; *non autem* 𝕮, *neque ipse Tisch. T. G.* 8 *nec W. H.* **multi autem** (πολλοὶ δέ *plur.*): multique *gig.*; multi quoque *p* = πολλοί τε 34; multi enim F *d*, multi ergo O; + et *e cum gr.* E 13. paralitici DMORSTW; paralysin passi *d.* *om.* et O *d et gr.* D* 31. curabantur *d.*

8. **factum est ergo** *codd. plur.* (ergo *in ras.* T) *et vg.*: f. est autem CDRS *et* ἐγένετο δέ ℵABC *min.*; et f. est *e p et* καὶ ἐγέν. EHP *al. pler.*; *om.* **ergo** *d.* **magnum gaudium** (πολλὴ χαρά ℵABC 47. 61): > gaud. mag. DE *vg. e p et* χαρὰ μεγάλη DEHP *etc.*, > et gaud. multum f. est. *gig.*, gaud. magnum (*sine* et) f. est *d et* χαρα τε μεγ. εγεν. D *syr. pesh.* ciuitatem I; > ciuitate illa *d e p cum ord. gr.*

9. **autem** + erat D. symon CDIMW. **qui ante** (hante C, antea S) **fuerat** (-rant T*?; erat *Iren. Mass. p.* 99) = προυπαρχων D: ante fuerat *dem. e cor. uat.* Bentl.*, iampridem erat *d*, erat ante *gig.*, *et* προϋπῆρχεν *gr. plur.* **in** + ipsa *d.* **magus** (μαγεύων): magias exercens *gig.*, magicam exercens *Iren.*, magiam faciens *e*, magiκa faciens *d*; magnus DV, magna faciens *p** (magus magna fac. p^2); *deinde* + et *d e p* (*gig. uide infra*) *Iren. cum gr. exc.* D*. **seducens** *codd. et vg. c dem. Iren.*: suadens *e p*, mentem auferens *d*; et dementabat *gig.*; *gr.* ἐξιστάνων *uel* ἐξιστῶν, sed εξεστανεν D* *ut udtur*; *cf. Bed.* (*retr.*) '*pro eo quod est* seducens *in gr. scr. est* ἐξιστῶν: *quod significat* in extasin, *id est* mentis excessum *siue* stuporem et admirationem conuertens'; **seducens** *graeco* ἐξιστῶν *uix respondet, sed Luc.* xxiv. 22 ἐξέστησαν *uertitur* seduxerunt *in d.* genti *e*; gentibus *d.* sammariae R, samarie W; samaritanorum *Iren.* **se esse** **aliquem** *cum* BDFKMO (**aliquem** *in mg.*) R (essae) VW *vg. c p Iren.*: > esse se aliquem AC GΘIT *dem. Bentl. Tisch.*; > se aliquem esse SU; > esse quendam se *d* (*om.* se) *e cum ord. gr.* εἶναί τινα ἑαυτόν; se quendam (*om.* esse) *gig.*

10. **cui**: quem *Iren.* auscultatabant U, ascultabant AD, auscultabunt O; intendebant CT *d gig. p*, adtendebant *e*; *gr.* προσεῖχον. homnes C; *om. Iren. cum gr.* HP *al.* **minimo** (mi *sup. lin.* T): pusillo *d Iren.*; *gr.* μικροῦ. husque C. **maximo** I; maiorem *e*, magnum *d Iren.*; *gr.* μεγάλου. dicens *p.* haec D p^2. *om.* **dei** *p.* que DI; qui S.

11. **adtendebant** (-bat I, attendebant FKRUV W *vg. Tisch.*): intendebant *d e gig. p*, intuebantur *Iren.*; *gr.* προσεῖχον *ut u.* 10. ei *d e p*; in eum *gig.* propterea quod *d gig.* **multo**: plurimo *d.* **magicis** (-ciss S*): magiis 𝕮 *cod. caraf. gig.* (magus *ed.*), magis *e.* **suis**: *om. d gig. Bentl.*; + artibus DO(> art. suis)R *tepl. Bentl.*, *et* > art. magicis suis *Par. lat.* 11533; + rebus D; *gr.* ταῖς μαγίαις (*sine* αὐτοῦ). **dementasset**: diridebat D; mentem abstulisset *d*; *gr.* ἐξεστακέναι, *uide ad u.* 9. eis *d.* > eos dement. *gig.*

12. **cum** (quum Θ, qum R) **uero** (autem *p*) = ὅτε δέ: cum ergo AIO; sed postquam *gig.* credidissent S; crediderunt *e gig.*; crederent *d.* filippo GST, pil. D, philyppo C, philippho O^2. aeuuang. R, euuang. I, aeuanguelitzanti D; aeuangelizante S, euangelizante *c*, -tem *d*; bene ad nuncianti *p*, praedicanti euangelium *e*; *sequitur ras. parua* M. **de regno**: regnum *d gig.* *om.* **dei** S*. **et nomine** (καὶ τοῦ ὀνόματος) ABCIKO STU*𝔓 *cor. uat. p**: et de nomine G *d e gig.*; et in nomine DFΘMRU^{1}VW *c dem.* p^2; in nomine (*sine* **et**) ϛ𝔖𝕮 *edd. ant. plur.* ihesu *e.* A *male inc. nouum colon* et nomine, *non* baptizabantur. *om.* **christi** O. babtiz. C, baptitz. D, baptizabant^{u}r S; baptizarentur R* (*corr.* R^1) *c dem.* **uiri** + quoque *p*, *et gr.* ἄνδρες τε. hac C; et *e p.*

13. **tunc simon** (symon CDIMW): sim. quoque *d gig.*, s. autem *e*, et s. *p*; *gr.* ὁ δὲ Σ. *om.* **et ipse**

et cum baptizatus esset
adherebat philippo
uidens etiam signa et uirtutes maximas
fieri
stupens admirabatur.
14 Cum autem audissent apostoli
qui erant hierosolymis
quia recepit samaria uerbum dei
miserunt ad illos petrum
et iohannem
15 qui cum uenissent orauerunt pro ipsis
ut acciperent spiritum sanctum
16 nondum enim in quemquam
illorum uenerat
sed baptizati tantum erant
in nomine domini iesu
17 tunc inponebant manus super
illos et accipiebant spiritum sanctum.
18 Cum uidisset autem simon
quia per inpositionem
manus apostolorum
daretur spiritus sanctus
obtulit eis pecuniam 19 dicens
date et mihi hanc potestatem
ut cuicumque inposuero
manus accipiat spiritum sanctum
20 petrus autem dixit ad eum
Pecunia tua tecum sit

---

p. crededit S. **cum** (quum Θ) **baptizatus** (babtiz. C, babtitz. D) **esset** (essent I*) **adherebat** (adhaer. ΘKV *vg. Tisch.*, adaer. R, ader. CM*; adherebant I*) = *βαπτισθεὶς ἦν προσκαρτερῶν gr. plur.*, *cf.* baptizatus adher. *e*: baptizatus est et adher. *d gig.*, *et βαπτ. ην και προσκαρτερων* D. filippo GST, pil. D, philyppo C, philippho (*ex* -ppoo) O. aetiam R; autem CT *e et gr.* 105 *δε*; *om. d gig.* **maximas**: multas D; magnas *d* (*e*) *gig. p* (*Bentl.*) *et gr. plur. μεγάλας.* > uirt. et signa magna *e et δυναμεισ και σημεια μεγαλα* E *al.* **fieri**: quae fiebant *gig.* **stupens** (+ et D) **admirabatur** (amm. BDKOSUV) = *ἐξίστατο*: stupebat *e p*, obstupiscebat *d*; stupens admirabantur I*R* (*et ἐξίσταντο* ℵ*C*D*); + eis *gig.*

14. quum ΘT, qum R; *om. e*.* **autem**: tem *in ras.* A; uero *d*; *om. p.* audisset I. > aud. autem CT *e gig.* *om.* **erant** *e.* + in *ante* **hieros.** DMOϛℌ (*non cod. caraf.*) *d e p.* hierosolimis MRU, hieru. DS, iero. W; hierusolymis BO, ierosolymis *vg.*, iherosolymis C; hierusalem *d cum* D*gr*. > apost. q. in hier. erant DM; > qui in (*om. gig.*) hier. erant (*om. e*) apost. *d e gig.* (*Bentl.*), *et gr. οἱ ἐν Ἰερ. ἀπόστολοι.* **quia**: quod W *vg. gig.* (+ et). recipit DO; recepisset MW *vg.*; accepit *p*, excepit *d*, percepit *e.* samarie *t*; + quoque *gig.* (> et sam. quoque rec.). *om.* **uerbum** *gig.* misserunt D. **illos** ACDGΘIOTW *c dem. t*, *et* illum *e*: eos BFKMRSUV *vg. d gig. p Hieron.* (ii. 182). ioannem 𝔖ℭ.

15. **cum** (quum Θ) **uenissent** (ueniiss. D): cum descendissent *d e p*; descenderunt et *gig.*; *uoluit* cum deuenissent *Bentl.*; *gr. οἵτινες καταβάντες*; + ad eos *Hieron.* horau. C, orab. T; rogauerunt *dem.* **pro**: super *d* (*sed gr. περί*). **ipsis**: eis *e gig. p Hieron.*, eos *d.* acceperint S; accipiant *d.*

16. **nondum** (*οὔπω* HLP *etc.*) *codd. plur.* (> non enim dum D) *et vg.*: necdum (*οὐδέπω* ℵABCDE *etc.*) AMO *Tisch.* **in quemquam** (quenquam ϛℌ, *non autem* A; quemquem U*) **illorum** (eorum CT) **uenerat** (superu. CMR²T *gig.*, conu. *t*) = *ἦν ἐπ' οὐδενὶ* (*ουδενα* D*) *αὐτῶν ἐπιπεπτωκός*: erat in q. eorum deciderat *e*, erat super q. eorum inlapsus *d*; erat in ullo (illo *p**) eorum *p*, > uenerat in q. ipsorum D, cecid. s. ullum illorum *Hieron.*; *deinde* + spiritus *p*, + spiritus sanctus *Fulg. p.* 660. **sed** (set R) **baptizati** (babtiz. C, baptitz. D) **tantum erant** (> er. tantum D) = *μόνον δὲ βεβαπτ. ὑπῆρχον*: > si tantum bapt. er. *gig.*; tantummodo autem b. er. *p*, tantum (solum *e*) autem b. er. *d e* (*Hieron.*). **domini**: *om.* D* (+ *sup. lin.*); + nostri I. ihesu *e*; + christi A* (*ut udtur sed eras.*) IM *d et gr.* D (HLP *al.* 40).

17. imponebant C (m *sup. lin.*) FKUW *vg.* manos S*; manum *Bentl.* super eos *d gig.*; eis *p* (> eis man.); illis manus *Hieron.*

18. **cum** (quum ΘWϛℌ, qum R; *om. e**; + *ras. unius lit.* B) **uidisset** (audisset R *t*): uidens *e² gig. p.* *om.* **autem** C *d.* symon BCDIMW (symeon). **quia**: quod *gig.* imposit. UW *vg.*, inposic. R, inpossicine S. **manus**: manuum D *d e gig. p cum gr. τῶν χειρῶν.* apostholorum C. datur *d e gig. p*; *gr. δίδοται.* **sanctus** *omnes* (-tum *e*): *om. τὸ ἅγιον* ℵB. **obtulit** (*cf.* vii. 42) BCD F*GΘKMOSTU *vg.*: opt. AFᶜIRVW. illis *gig. p.* peccuniam DᶜR; paecunias *d.*

19. **dicens**: rogans et di. *gig.*, deprecans et di. *p*, rogando et dicendo *d*, *et παρακαλων κ. λεγ.* D. *om.* **et** F *c* gig. p contra gr.* michi B. > potest. hanc (istam *p*) *d e p t Bentl.*, *et gr. τὴν ἐξουσίαν ταύτην.* **cuicumque**: que *sup. lin.* S, cuicunque ϛℌ. inposudero S*; imposuero KUW *vg.*; + et ego *d p* (> et ego cuic. inp.) *cum gr.* D. manum C *p non gr.* *Libere Aug.* (iii. 2. 338) quid uultis a me accipere pecuniae ut et per impos. manuum mearum detur sp. s.

20. *Inc. u.* 20 **petrus autem** *Stephanus* 1555, ℌ *Tisch. T. G.* 8, *W. H.*: *contra inc.* **pecunia** ℭ. **autem**: uero Θ. dixit ad illum V *gig.*; > ad eum dixit A*. *Deficit d ad* x. 4. peccunia MR,

in perditionem
quoniam donum dei existimasti pecunia possideri
21 non est tibi pars neque sors
in sermone isto
cor enim tuum non est
rectum coram deo
22 paenitentiam itaque age
ab hac nequitia tua
et roga deum si forte remittatur tibi
haec cogitatio
cordis tui
23 in felle enim amaritudinis
et obligatione iniquitatis
uideo te esse
24 respondens autem simon
dixit
precamini uos pro me ad dominum
ut nihil ueniat super me
horum quae dixistis
25 et illi quidem testificati et
locuti uerbum domini

---

pecuniam T**t*. tuam *t*. *om.* **in** *t*. perdicionem S, perdicc. R; perditione KMUV *c t Iren.* (*Mass. p.* 99) *Cypr.* (*Test.* iii. 100 *codd. opt.*), *cf. autem Bed.* (*retr.*) '*rectius scribitur* in perditionem *iuxta auct. graecam quam* in perditione'; interitum D *e gig. p Tert.* (*fug.* 12) *Ambr.* (*lc. l.* ix. § 19); *gr.* ἀπώλειαν. **quoniam**: quia D *gig. p Cypr.*, *Auct. de Rebapt. p.* 89, *Aug.* (iv. 161, viii. 992). **donum** (τὴν δωρεάν): gratiam *Tert. Cypr. Rebapt. Ambr.* exhistimasti S, existimastis I*, existimas T; estimasti *p*, extimasti *t*; *patres uide infra*; + te *Aug.* (viii. 992). > exist. gratiam dei *Cypr.* peccunia MR, pecuniam B*IS*T*U**t*, poecuniam C; peccuniis *p*; per pecuniam W *e** (-nia *cor.*) *Cypr.*, per pecunias *Rebapt. Aug.* (viii. 992); *gr.* διὰ χρημάτων. posideri D; posse possideri *Rebapt.*; possidere IOS (possed.) *e t Aug.* (viii. 992) *Bentl.*, acquirere *gig.*; *gr.* κτᾶσθαι. *Libere patres*: pretio consequendam putasti *Tert.*, putas te pecunia consequi posse *Ambr.*, putasti pecunia comparandum *Aug.* (iii. 2. 338), existimasti do. dei pecunia comparari *Aug.* (iv. 161); *Iren.* = *uulg.*

21. **est** *pr.* + enim MϚ. **pars** (μερίς): portio *e gig. Rebapt.* > pars tibi W. **sermone** (λόγῳ): uerbo *e*; ratione *Tert.* (*idol.* 9); fide *gig. p Ambr.* (*lc., et poen. l.* ii. § 23), *Aug.* (iii. 2. 338) *et Const.* vi. 7. 2. **isto** *codd. plur. vg.*, *cf.* > ista rat. *Tert.*: hoc A *e Iren. Rebapt.*, hac *p*, *cf.* > hac fide *gig. Ambr. Aug.* rectus I; directum *p*. **coram** (quoram IR) **deo**: in conspectu dei *p*; apud deum *Ambr.* (*poen.*)

22. poen. CD *vg.*, pen. IMOW, penitenciam RS; -nitentiam *in ras.* B. **itaque**: ergo *e*. **age**: habe *e gig. p** (*corr. p*²). hoc O* (*corr.* O¹). nequicia RS¹ (nequiacia S*); malitia CT *e gig. p Auct. quaest.* (*q.* 102 *col.* 97); stultitia *codd. ap. Ambr.* (*poen.*); *gr.* κακίας. > mal. tua hac *e p*; *gr.* τῆς κακ. σου ταύτης. **roga** (δεήθητι): obsecra *e p*, ora *t*, precare *Ambr.* **deum** (τοῦ θεοῦ HLP *al. plur. syr. pesh.*): dominum *e gig. t Ambr.* (*Bentl.*) *et gr.* ℵABCDE *min.* remittetur S *p** (*corr. p*²); remittur *e** (-ittitur *cor.*). hec SW; et *t*; *om. e p* (*Bentl.*), *gr.* ἡ ἐπίνοια *tantum*. cogitacio RS; recordatio *Ambr.* *om. uersum Iren.* (*Mass. p.* 99) *et Aug.* (iii. 2. 338).

23. **enim** + et *t*. **amaritudinis** *ex* amarissima *correctum* D. hobligat. C, obligac. RS; obligationem *p*. **iniquitatis** (ἀδικίας): iniustitiae *Iren.*, iustitiae *e*. *om.* **et obl. iniq.** *Aug.* (iii. 2. 338). > in obl. enim iniq. et amaritudine fellis *Ambr.* (*poen.*). essae R.

24. respondet S; -dit *t*. *om.* **autem** *dem.* **simon** *in ras. scr.* U; symon CDI. **dixit** + obsecro *gig. cum gr.* D 137. 180 *syr. harcl.* (*cum**). praec. CFGIOU*; orate *gig. p*, obsecrate *e*; *gr.* δεήθητε; + et SU. *om.* **pro me** *t*. > pro me uos M. **dominum** (τὸν κύριον *plur.*): deum A (*sic*) FMW *c dem. p et* τὸν θεόν D *al. plus* 20; + *ras. circa* 6 *litt.* S. > ad dom. pro me D. huti C. nichil TW. superueniat CT *e gig. p** *et gr.* ἐπέλθῃ. **super me** (ἐπ' ἐμέ): ad me *gig.*, in me *e*. eorum *p*; ex his *gig.* que DIW. dixisti R; + malorum *e*, *et uoluit* > malorum que dicitis D^mg; + κακων E, *et* > τουτων των κακων ον (ων D²) ειρηκατε μοι D; *item addit* D* οσ πολλα κλαιων ου διελιμπανεν *cum syr. harcl. mg.*

25. **et illi quidem** (οἱ μὲν οὖν): illi (hii *p*) igitur *e p*, illi ergo *gig.* testificat¹ A. loquuti ΘI, loquti R. *om.* **et loc.** *t*. **domini**: dei DMϚ *dem. t Bentl. et* τ. θεοῦ A *al.* 7. **rediebant** (-ibant W *vg. c gig. Bentl.*) = ὑπέστρεφον ℵABD *min.*: reuersi sunt *e*, regressi s. *p* = ὑπέστρεψαν CEHLP *etc.*; *deinde* + in *e gig. p.* **hierosolymam** *cum* B¹FGΘK *dem. p*, hieru. B*V, ihero. C, iero. *vg.*, *item* hierosolimam IRU, hierusolimam DMOS *gig.*, iherosolimam T, ierosolimam W *c*: hierosolyma A *e*, ierosolyma *Bentl.*; iherosolimarum *t*; *gr.* Ἱεροσόλυμα ℵABCDE, Ἱερουσαλήμ HLP *al. plur.* **et** *tert.*: ac *gig.*; *om. arg. e p.* **multis** (-ti A*) **regionibus**: per multa castella *gig.*; *uoluit* multas regiones *Bentl.*; in (*om. e*) multa quoque castella *e p*; *gr.* πολλάς τε (δε D) κώμας. samarie *gig.*; *et* + transeuntes *gig.* (*cf. Aug. infra*). heuangeliz. C, aeuuangeliz. R, aeuanguelitz. D; praedicabant (-cati sunt *e*) euangelium *e gig.*; bene nunciauerunt *p*; euangelizantes (*sine* erant) *t*; *gr.* εὐηγγελίζοντο ℵABCDE

rediebant hierosolymam
et multis regionibus samaritanorum
euangelizabant.
26 Angelus autem domini locutus
est ad philippum dicens
surge et uade contra meridianum
ad uiam quae descendit ab
hierusalem in gazam
haec est deserta
27 et surgens abiit
et ecce uir aethiops eunuchus
potens candacis reginae
aethiopum
qui erat super omnes gazas eius
uenerat adorare in hierusalem
28 et reuertebatur
sedens super currum suum
legensque prophetam
esaiam
29 dixit autem spiritus philippo
accede et adiunge te ad currum istum
30 adcurrens autem philippus
audiuit eum legentem
esaiam prophetam et dixit
putasne intellegis quae legis?
31 qui ait et quomodo possum
si non aliquis ostenderit mihi?
rogauitque philippum
ut ascenderet et sederet
secum

---

min., -σαυτο HLP *al. pler.*; *deinde* + iesum W, + uerbum domini *t*. *Libere Aug.* (ix. 357) pet. autem et ioh. testificati uerbum domini rediebant ierosolymam multisque uiris (uicis?) samaritanorum euangelizabant transeuntes.

26. anguelus D. *om.* **autem** OS. loquutus Θ, loqutus R. filippum GST, pilipum D, philipphum O. **et** *om.* p^* ($+p^2$). **uade**: ambula *e*. que DI. discendit DI*S. iherusalem CT, ierus. *vg.* gazan G *e**. hec S; quae O. **est** + enim D. diserta D; deserti O.

27. exsurgens *e p t*. habiit CR. **et** *sec. om.* S. **uir** + quidam CDGTW *gig. t sine auct. gr.* ethiops BDIMRSUW, aetiops F, eziopus T*t*. eunuhhus O, eunucus F*T, heunuchus C, ionuchus D; spado *gig.* *om.* **potens** O *dem.* candaces Ꝺ𝔓; + quondam *t cf.* τινοσ βασιλισσησ D. regine IRW. ethiopum BDMRSUW, ethy. I, ezi. T*t*, aethiopium O; aethyopis C. gatzas D, gazsas O; diuitias *gig. p.* **eius** *sine add.*, *cum gr.* ℵ*AC*D*: + qui *e Bentl.** (*secundis curis deleuit*), *et* + ὅς ℵ^{c}BC^{2}D^{2}EHLP *al. fere omn.*; + hic *gig. cum uers. cop.*, *et* > uenerat hic *t*. hadorare C. iherusalem C, ierus. *vg.*

28. **et reuertebatur** (reuerta. DM) *codd. et vg.*, et reuertens erat *t*, = ἦν τε ὑποστρέφων: erat autem reuertens *e p et* ἦν δὲ ὑπ. BC; et cum rediret *gig.* **sedens** (*sine* et) = καθήμενος D* *min.*: et sedens *e p gr. plur.*, et sederet *gig.* in curru suo *gig. p.* **legensque** (s *sup. lin.* M) *fere* = αναγειν ωσκων D (*sed sine* καί), *cf.* legens *p t*, legens itaque I: legebat *gig. et* ἀνεγίνωσκεν ℵ* *min.*; et legebat *e*, *et* καὶ ἀνεγ. *uel* ἀνεγ. τε *gr. plur.* **prophetam** (prof. DO) **esaiam** (is. BGKV, iss. D) *codd. plur. et Bentl.** = τὸν πρ. Ἠσαΐαν *plur.*: > esaiam (is. S𝔓𝔖ℭ, ys. W, esayam T, ysayam *gig.*, esahiam C) prophetam (prof. S) CMSTUW *vg. c Bentl.* (*secundis curis*) *cum gr.* C 31, *cf. Iren.* (*Mass. p.* 196) 'spadoni . . . legenti esaiam prophetam.'

29. **dixit**: ait *gig.* **spiritus** + dei p^2. filippo GT, pil. D, philyppo C, philipho O; ad philippum (fil. S) SU* *gig.* > pil. spiritus D. **accede**: uade O. *om.* **et** O. iunge te *gig.*; coniunge te *e*; adiungere D, iungere *t*; *gr.* κολλήθητι. **istum**: eius *e gig.* (*non* E^{gr}).

30. **adcurrens** (acc. MR^{1}STUW *vg.*, occ. D) **autem** (προσδραμὼν δέ): et accurrens (occ. *t*) *p t* = προσδρ. τε 61; et accurrit . . et *gig.* fil. GS, philiphus O, philyppus C; philippum *t*. **eum** BFKORVW *vg. e gig. p*: illum ACDGΘ(+*ras.*)IMSTU *Tisch. dem.* . > leg. illum *t*. **esaiam** (is. GKSUV𝔓𝔖ℭ, ess. D, isaam B, esayam CT, ysaiam W) **prophetam** (prof. DS, profh. O^1) = *gr.* ℵABC *min.* (*deficit et* D^{gr}): > proph. es. *e gig.* (ysaiam) *Bentl.** (*deinde correxit*) *cum gr.* EHLP 61 *al.* **dixit**: ait *gig. t*; + ei SU, + illi CT. *om.* **et dixit** O. **putasne** (ἆρά γε): itane *e p*, si *gig.* intelligis ΘKMW *vg.* que DIR.

31. **qui ait** (ayt T): et ille dixit *gig.*; ad ille dix. *e*, at ille ait *p*; *gr.* ὁ δὲ εἶπεν. **et quomodo** (πῶς γάρ): *om.* **et** *e gig. p*, *et om.* γάρ E 105. potero *e p*; + intellegere R^2 *dem.* **si non**: nisi RS^c (*om.* S*) U *arg. c e gig. p Hieron.* (i. 274). **aliquis** (τις): quis *e*; sit qui *p*. **ostenderit** (hos. CR) **mihi** (michi B): instruat me *e*; > me instruat *p cum gr.* C με οδηγησει, > me in uiam inducat *gig.*, > me docuerit *Hieron.* rogabitque T; et rogau. *gig.*, et rogabat *p*; rogauit autem *e et* παρεκαλεσεν δε E. fil. GST, philiphum O, philyppum CV. **ascenderet** (hasc. C, ascenderent *t**): ascendens *p*; *gr.* ἀναβάντα καθίσαι. **et** (*om. p*) **sederet** (-rent *t**): *om.* R* (+R^2); sedere *e*. **secum** (cum ipso *e*): + in curru S (-rum S* *t*) U* *t*; + ascendit autem et consedit et reuoluit librum D.

32 locus autem scripturae
quam legebat erat hic
tamquam ouis ad occisionem
ductus est
et sicut agnus coram tondente se sine
uoce
sic non aperuit os suum
33 in humilitate iudicium eius
sublatum est
generationem illius quis
enarrabit?
quoniam tollitur de terra
uita eius
34 respondens autem eunuchus philippo
dixit
obsecro te de quo propheta dicit hoc?
de se an de alio aliquo?
35 aperiens autem philippus
os suum
et incipiens ab scriptura ista
euangelizauit illi iesum.
36 Et dum irent per uiam
uenerunt ad quandam
aquam
et ait eunuchus ecce aqua
quid prohibet me baptizari?

---

32. **locus** (*περιοχή*): circumstantia *gig.*; ordo *e.* **autem**: enim G. scribt. FG, scripture MRW. **quam** (quem AC *Tisch.*, qua W) **legebat** (legeb||| G) **erat** (*om.* D) **hic** (haec *e**) = *ἣν ἀνεγίνωσκεν ἦν αὕτη*: > qu. leg. hic erat CT; > hic erat qu. leg. MSU *alb. arg.*; > erat au. circumstantia scr. qu. leg. haec *gig.*; que au. continebat scriptura quam leg. erant haec *p.* **tamquam** (tanq. ϛ𝔓): sicut *e p*; quemadmodum *Iren.* (*Mass. p.* 260). obis O*, houis C, oui^{s} T, oues S. **occisionem** (hoccis. C, occiss. D) = *σφαγήν*: uictimam *Tert.* (*Fug.* 12, *Marc.* iii. 7, 17, *Iud.* 13), *Iren.* (196 *bis, et* 260); iugulationem *Tert.* (*Res.* 20). adductus *e p Tert.* (*Marc.* iii. 17, *Res.* 20.) *om.* **et** F *Iren.* (196). **sicut**: tamquam *Tert.* (*exc. Iud.* 13 uelut); quemadmodum *Iren.* (*bis*). hagnus C. quoram IR; ante *Iren.* (196) *Tert.* (*exc. Iud.* 13, *Marc.* iv. 42); in conspectu *Iren.* (260). tundente B* (*corr.* B^{1}), dundente S; tondentem CIR *e Tert.* (*quater*) *Iren.* (196); tondentis *Iren.* (260). **se**: eum *e*; *om.* Θ*S *p Iren.* (260). **sine uoce** (*ἄφωνος*): *om.* T *Tert.* (*Fug.* 12, *Marc.* iii. 17, iv. 42); obmutescit *cor. uat.** **sic**: ita *Tert.* (*Marc.* iii. 7; *om.* **sic** 17). **se sine u. sic non** *in ras. scr. c.* apperuit RS, haperuit C; aperit *uoluit Bentl. cum gr.* *ἀνοίγει.* hos C; *om.* U* (+U^{1}). *om.* **suum** *gig. Tert.* (*Fug.* 12, *Marc.* iii. 7. 17) *Iren.* (196).

33. *om.* **in hum. . . . est** *p Iren.* (196). humiliatione *gig.*; + sua GR^{2} *e cum gr.* CEHLP *al. pler.* **iudicium**: ci *in ras.* U; iuditium W. ablatum *e.* generacionem RS; natiuitatem *Iren.*; + autem ITW *e gig. p t Iren. et gr.* EHLP *etc.* **illius** *codd. plur.*: eius ΘIMSTU *vg. cor. uat. mg. c e gig. p t Iren.* ennarrabit R, aenarr. C, enarrauit BF*IMOS. **quoniam**: quia *gig.* **tollitur** (*αἴρεται*) *cum* BFGKMSV *Bentl. gig.*: tolletur ACDΘIORTUW *vg. c dem. e* (*ερεται* E) *p t Iren.* **de** (*ἀπό*) BCFGKMORSUVW *vg. c gig. Bentl.*, *cf. ad* xv. 38: a ADΘIT *dem. e t Iren.*

34. **resp. autem** (*ἀποκριθεὶς δέ*): et resp. *gig.* eunuhhus O, heunuchus C, iunachus D, eunucus T. filippo GST^{1}, pilipo D, philyppo C, philipho O; ad philippum *t*; *om.* T*. **dixit** (*εἶπεν*): ait *gig.*; dicens S (> di. fil.). > dix. phil. U *p*^{2}; > dix. eun. phil. *p**. *om.* **te** S. profeta DOS. **dicit hoc** (*λέγει τοῦτο*) *cum* BCFGKMORTV *vg. Bentl. c e gig. p, et* dixit hoc DΘU, dixerit hoc W: > hoc dicit AI *dem.*, haec dicit *t*; dixit (*sine* hoc) S *et λέγει sine τοῦτο* B*4. 32. 68. seipso *p*, semetipso *e.* han C. *om.* **alio** DV*. *om.* **aliquo** *gig.* > aliquo alio *e cum* E^{gr}.

35. apperiens R. filippus GST, pil. D, philyppus C. hos C, oos O. *om.* **et** *t.* **ab**: a CGUW *vg. e.* scribtura FG. **ista**: hac *e gig. p t, et* > hac scr. *gig. t.* aeuangelizauit S, aeuuangeliz. R, aeuanguelitz. D, euangelizabit T; euangelizabat Θ *dem.*; benenunciauit *p.* **illi** (ei *e gig.*): *om.* O* (+O^{1}) *c p t.* ihesum C *e*; *om. p.*

36. **et dum irent** (eunt *gig.*): cum autem ir. *e*, cum ir. autem *p, et gr. ὡς δὲ ἐπορεύοντο.* **per**: secundum *e p** (*corr. p*^{2}). peruenerunt *gig.* ayt T. **eunuchus**: nu *in ras.* S; heunuchus C, iunachus D, eunucus T; + philippo *p w.* aquam CF*. **quid** (*τί non fluctuat*) *cum* ACDG*I*KTU𝔖ℭ *cod. caraf. e Bentl., cf.* quid est quod *Cypr.* (*Test.* iii. 43): quis BFG^{mg}ΘI^{c}MORSVWϛ𝔓 *c dem. gig. p t Hil.* (*in ps.* 67), *Bed.* (*expos. p.* 42 '*alia trs. iuxta grae. exemplar*'; *sed ipse in textu legit* qui). proibet RT; inpediat *Cypr.* (*codd. plur.*). > me pro. CDOT, me inp. *Cypr.* babtitzari D, baptizare R* (*corr.* R^{1}) S; tingui *Cypr.* (*codd. plur.*).

37. *Uersum omisimus cum* A*CFGIKMS *alb. Par. lat.* 11533^{1} *Sangall.* 63* *Bentl. et codice lat. quo usus est Bed.* (*uide infra*), *etiam graecis* ℵABCHLP 13. 61. *al. plus* 80, *syr. pesh. et harcl. txt., sah. cop. aeth. utr., Chrys. bis, Theophyl*^{a}. *Habent autem* A^{c}(*m.*^{1} *ut udtur*)BDΘORTUVW *vg. et ueteres omnes c* (*def. d et* D^{gr}) *dem. e gig. m p t w; erat etiam in nouo Testamento Irenaei* (*Mass. p.* 196) *et Cypriani* (*Test.* iii. 43); *habent et cod. tepl.* (*et cf. Bed. expos. p.* 42, '*alia translatio iuxta gr. ex. aliquot uersus plus habet, ubi scr. est . . . et hos ego uersiculos credo primum a nostro quoque interprete translatos sed scriptorum*

38 et iussit stare currum
et descenderunt uterque
in aquam
philippus et eunuchus
et baptizauit eum
39 cum autem ascendissent
de aqua
spiritus domini rapuit philippum
et amplius non uidit eum
eunuchus
ibat enim per uiam suam
gaudens
40 philippus autem inuentus
est in azoto
et pertransiens euangelizabat ciuitatibus cunctis
donec ueniret caesaream.
IX. 1 Saulus autem adhuc aspirans
minarum et caedis
in discipulos domini

uitio postea fuisse sublatos') *et gr.* E 4.** 15. 27. 29. 36. 60. 69. 97. 100. 105. 106. 107. e^{scr} *al. uix mult., cat.* ^{146} *arm. syr. harcl.* (*cum**). *Legunt uero sic*:—**dixit autem philippus si credis ex toto corde licet et respondens ait credo dei filium esse iesum christum**; *uariant autem inter se*; **dixit autem** (autem *in ras.* U): *om.* **autem** A^{c}BOV *c t*; + ei *e Bed.* (*ex. gr.*) *et* + αὐτῷ *gr.* E 100. 105. 163. e^{scr} *cat. arm. syr. harcl.* (*cum**); tunc dixit *p Cypr.*, et respondens illi *t.* filippus T, pilipus D. **corde** + tuo T *p t Cypr. Bed.* (*ex gr.*) *cum gr.* E (*non e*) 100. 105. 163. e^{scr} *al. cat. syr. harcl.* (*cum**) *arm.* **licet** (ἔξεστιν): *libere* ita demum potes *t*; saluus eris *e*^{c} (suscepis *e**) *Bed.* (*ex gr.*) *et* σωθησει E. **et respondens** (ἀποκριθεὶς δέ) *plur. et* respondens autem *e Bed.* (*ex. gr.*): ille autem (*om.* **respondens**) *t*; et respondit *gig. p* (-det); *om. w*; + spado *m p*, + eunuchus *w*, *et ita arm.*; *deinde* + et *p*^{2}. **ait** *plur. et* dicit *dem.*: dixit (εἶπε) DΘT *e p Bed.* (*ex gr.*); *om. gig.*; *sequitur rasura satis longa in* A^{c}. **dei filium esse** *plur.*: > filium dei esse A^{c}DU *vg. e gig. m p*^{2} *Iren.*; > filium esse dei *p**; *gr. plur.* τὸν υἱὸν τοῦ θ. εἶναι; > in christum filium dei (*sine* esse iesum) *e Bed.* (*ex gr.*) *cum gr.* E; *item* > christum iesum *m p*, *et om.* christum DΘTUW *dem. Iren.* *Ita citant Iren.* '*quemadmodum ipse eunuchus credens et statim postulans baptizari dicebat* credo filium dei esse iesum' (*Mass. p.* 197), *et Cypr.* '*in actibus apostolorum* ecce aqua quid est quod me inpediat tingui? tunc dixit philippus si credis ex toto corde tuo licet (*Test.* iii. 43).

38. iusit D. *om.* **et iu. st. currum** S. **et** *sec.*: ac *gig. t.* discend. D; ascenderunt S. huterque C; utrique G *gig.*; ambo *Hieron.* (ii. 182). aqua F^{c}*t.* > in aq. uterque *e cum gr.* E *min.* filippus *etc. ut u.* 35; *etiam* philiphus O; + quoque *e* (ὅ τε Φίλ. *gr.*). eunuhus O, iunachus D. babtitzauit D.

39. **cum** (qum CR, quum Θ) **autem** = ὅτε δέ: *om.* **autem** SU* (+ U^{1}); cumque *gig. t.* hascendissent C, asend. T, descend. O; ascendisset ϛ*t cor. uat. mg. et* ἀνέβη C^{2} 137. > ascend. autem D. **spiritus domini** (πνεῦμα κυρίου *fere omnes*): spiritus sanctus in iunachum eum et anguelus domini D; spiritus (et sp. *w*) sanctus cecidit super eunicum et angelus (ang. autem *w*) domini *p w Par. lat.* 202. 343* *cum gr.* A^{1} *min. syr. harcl. etc., cf.* sp. sa. uenit in eunuchum (*ultra non citat*) *Hieron.* (ii. 182) *et iterum* (iv. 754) 'spiritus domini rapuit phil. et non uidit eum ultra eun.; *an super angelo debeamus accipere. sunt qui angelum in spiritu sancto haec fecisse testentur*'; *item Aug.* (ix. 357) angelus autem domini rapuit phil. ab eo et amplius *etc.*; *Did.* (vi. 283) *uersum explicat* 'id est, angelus domini in sublime eleuans phil. transtulit illum in alium locum.' **rapuit**: abripuit *p** (*corr. p*^{2}). filipp. *etc. ut u.* 35; philipphum O* (p *sec. expunct.*); + ab eo *p cf. Aug. supra.* hamplius C. eu *sine linea* W. > ampl. eum non uid. D *t*, > non uid. eum ampl. *e cum gr.* οὐκ εἶδεν αὐτὸν οὐκέτι; > non uid. eum amplius. Eunicus autem ibat *p.* eunucus T, iunachus D. **enim** (γάρ) *codd. plur. cod. caraf.*: autem MR* (*corr.* R^{1}) SU *vg. c dem. p Aug.*; + eunuchus *t.* **per uiam suam**: uia sua *Aug.*; iter suum *e p*, *cf.* agebat iter gaudens *Iren.*

40. filippus *etc. ut u.* 38, *sed* pilipus D. **autem**: uero *p.* **est** + uenisse *Aug.* natzato D (n *expunct.*); azotum *e* p** (*corr. p*^{2}) *Aug.*, *et gr.* εἰς Ἄζωτον. et transiens S, et preteriens *p*, unde reuertens *Aug.*; *gr.* καὶ διερχόμενος; *sequitur ras. satis longa* U. aeuuangeliz. R^{1}, aeuanguelitz. D; euangelizauit BKSUV, aeuuangelizasset R*; praedicabat *gig.*; benenunciabat *p.* **ciuitatibus cunctis**: in (*om. p*) ciu. omnibus *gig. p*; ciuitates omnes *e*, per omnes ciu. *Aug.*; *deinde* + dominum nostrum iesum christum amen *t.* **donec**: quoad usque *p*, usque dum *Aug.* uenit *e gig.*; + in *e p Aug.* ces. CMORW, cesariam S, cess. D, caesaraeam U; + nomen domini iesu christi SU (ies. chr. *in ras.*). *om.* **donec uen. caes.** *t.*

IX. 1. **autem**: *om.* W; uero *gig.*; + *ras.* 2 *litt.* S. **adhuc**: ad *partim eras.* I, aduch R. **aspirans** (ἐνπνέων) ABI (ad.) KR*V, *forsan* = cupiens, *sed cf. Goelzer p.* 250, aspiratio = inspir.: inspirans DF (isp.) *p**; spirans CGΘMOR^{c}STUW *vg. Tisch. c dem. e gig. p*^{2} *t Ambr.* (*bened. patr.* 12) *Aug.* (v. 1129). **minarum** (ἀπειλῆς) *codd. pl. et vg.*: minas D *e gig. Ambr.* **caedis** (φόνου) *codd. plur.* (is *in ras.* M, cedis G^{c}OR*UW *p*^{2}) *et vg.*: caedes Θ *e*, cedes DFG*R^{1}S *gig.*, caedens I, cedens *p**; homicidia *Ambr.* discipolos S. **accessit**:

accessit ad principem
sacerdotum
2 et petiit ab eo epistulas in
damascum ad synagogas
ut si quos inuenisset huius
uiae uiros ac mulieres
uinctos perduceret in hierusalem
3 et cum iter faceret contigit
ut adpropinquaret damasco
et subito circumfulsit eum
lux de caelo
4 et cadens in terram audiuit
uocem dicentem sibi
saule saule quid me persequeris ?
5 qui dixit quis es domine ? et ille
ego sum iesus quem tu persequeris
6 sed surge et ingredere ciuitatem
et dicetur tibi quid te oporteat facere

---

accedens *e* *p**(?) ; *gr.* προσελθὼν . . . ᾐτήσατο. **principem** : pem *in ras.* R ; principes OS *p**.

2. *om.* **et** U^e *e p**. **petiit** (*uide ad Ioh.* v. 24) *cum* BCΘMR^1T *vg.*, peciit W : petiuit KV ; petit A(*sic*)DFGIO, petiret *ut udtur* R*, postulauit *gig.* ; petens SU (+*ras.* 2 *litt.*). hab C. **epistulas** *cum* AFG*T, aep. CDO (aeplas R) : epistolas BG^cΘKMSUV *vg.* **in** *pr.* : ad A*. damaschum C ; damasco *e p.* sinagogas RSTUW ; conuencionem *p.* **ut** : et S. **si quos** : quoscumque *e gig. p* ; *gr.* ἂν τινας ℵE *min.*, ἐάν τινας *rell.* inuenissent F ; inueniret OR* (*corr.* R^1) *c e gig. p.* **huius uiae** (uie RW ; uitae DMV) = τῆς ὁδοῦ *uel* τῆς ὁδοῦ ταύτης : > uiae huius *e* ; *om.* S^c. **uiros** + quoque *e* ; *gr.* ἄνδρας τε καί. hac C. adduceret SU *e gig.* *om.* **in** *sec.* BFGKRVW *c p.* iherus. C, ierus. *vg.*

3. *Inc.* cum ita que iret factum est ut *p.* **et cum** (qum R, quum Θ, dum *gig.*) : cum autem *e.* **faceret** *in ras. scr.* G ; fecit *gig.*, fecisset *t.* contingit F*. **ut adpropinquaret** (app. KU^1W *vg. Tisch.* ; propinquaret O) : eum adpropinquare *e.* **damasco** (-cho C) = τῇ Δαμασκῷ : damascum GRTV *p.* **subito** : repente *e p* ; *om. gig.* circunfulsit ꝭ. illum *t.* > eum circumfulsit D *cum gr.* ℵBC *min.*, *non uett.* **lux** : lumen *p.* dae U. celo SW.

4. *Incipit rursus h uerbis* uere et audiuit *etc.* **cadens** : procidens *e* (-edens) *p* ; procidit . . et *gig.* **in** : ad *p.* terra F^c ; + cum magna mentis alienatione (consternatione *t*) *p t.* audibit T. **uocem** + de caelo *gig.* **persequeris** : + durum tibi est contra stimulum calcitrare A^2M *e et gr.* E 180 *syr. pesh. harcl.* (*cum** ; *non autem harcl. mg.*) ; *pergunt* ego sum *etc. Iren.* (*Mass. p.* 203) *et Lucif. p.* 270) *omissis* **qui dixit . . . et ille** ; *uide plura ad u.* 5.

5. qui ait W ; ait autem Θ, dixit autem *e gig. p et gr.* εἶπεν δέ ; qui respondit dicens *h.* **quis** : qui FK. **es** + *ras. parua* M. > quis es do. qui dix. D* (*expunxit cor.*). **et ille** *codd. plur. et vg.*, at ille TU, = ὁ δέ ABC *min.* : ille ait D, et ille ait S, at ille dixit *gig.* = ὁ δὲ εἶπεν ℵ *min.* ; et dix. dominus *h cum gr.* ὁ δὲ κύριος εἶπεν HLP *etc.* ; dominus autem (do. uero *p*, et do. *t*) ad illum (eum *e t*) Θ *e p t* = ὁ δὲ κύ. πρὸς αὐτόν E *min.* **sum** + dominus *gig.* **iesus** (ihesus W*e*) : + nazoraeus *e*, + nazarenus ΘM SU *c dem. h p t Ambr.* (*ps.* 39) *Hil.* (*ps.* 2, *n.* 21) *Aug.* (v. 1197) *Bentl. cum gr.* + ναζωραῖος ACE *min. syr. pesh. et harcl.* (*cum**) ; + christus *Iren.* **persequeris** *hic sine addit. cum* AG*ΘIM *arg. e Bed.* (*expos. et retr.*) *Bentl. et graecis ut udtur omn.* (*sed uide ad u.* 4) ; *additamentum quod sequitur ex* xxvi. 14 *haustum uidetur cum in duobus locis inueniatur* (*uu.* 4, 5), *et uario sermone conceptum sit, porro in nullo cod. gr. hic appareat et tantum graeco-latino* E *et uno minusculo* 180 *uersu* 4 ; *similia dicenda sunt de eodem addit.* xxii. 7 *q. u.* : + durum enim (*om. gig. Lucif. Ambr.*) tibi est (> est tibi *gig. Lucif.*) contra (ad *gig*, aduersum *Ambr.*) stimulum calcitrare (> calcem mittere co. st. *Lucif.*) T *gig. Lucif. Ambr.* (*ps.* 39, *ps.* 118) ; + et ait illi saulus domine quid me oportet fieri et ait illi iesus S, + at ille tremens et pauens in eo quod sibi acciderat dixit domine quid me uis facere *Hil.* (*ultra non pergit*) ; + durum est tibi contra stimulum (+ meum O) calcitrare. et (qui $p^?$, quis *p** ; et ille U) tremens ac (et B^2D ; *om.* B*KOV *p*) stupens (terrore perculsus O, horrore perc. D *Matr.* ; *om. p* ; + in eo quod fuerat *Par. lat.* 104, + in eo quod factum erat *Matr.*) dixit domine quid me uis (*om.* W) facere et dominus ad eum (illum *p* ; + dixit DO) BDFG^2KORUVW *Par. lat.* 104, *Matritensis* E. R. 8, *vg.* (*cod. autem caraf.* '*gr. cod. uatic. et gothicus ex lat. non habent haec uerba*') *c dem. p et ita cod. tepl. edd. antt. syr. harcl. mg. aeth. utr. etc.* (*uide Tisch. T. G.* 8 *ad loc.*) ; + durum (+ est *t*) tibi contra stimulum calcitrare. qui tremens in horrore uersus (et ille tremens ac stupens *t*) in eo quod factum erat (contigerat *t*) ait domine quid me uis facere et dominus (dominusque *t*) ad eum (illum *t*) C *t* ; + uanum autem est tibi contra st. calc. qui t*rem*ens timore plenus in isto sib*i facto* dixit domine quid me uis facere et dominus ad eum *h* ; *interrogationem Pauli* domine quid me uis facere *agnoscunt Ambr.* (*de Ios.* 10 ; *in ps.* 118, *serm.* 11), *et* dom. qu. me oportet facere (*in ps.* 39), *et Aug.* (iii. 1. 672) quid me iubes facere.

6. *Inc. u.* 6 et tremens 𝔋ℭ *et Stephanus* 1555 ; *inc. u.* 7 et dominus 𝔋, uiri autem illi *Stephanus* ; *in uersuum enumeratione editio Clementina* (ℭ) *conflationem mirandam infert repetito numero* 7, *primo cum Hentenio ante* et dominus, *secundo cum Stephano ante* uiri autem illi. **sed** *ad init. om.*

7 uiri autem illi qui comitabantur cum eo
stabant stupefacti
audientes quidem uocem
neminem autem uidentes
8 surrexit autem saulus de terra
apertisque oculis nihil
uidebat
ad manus autem illum
trahentes introduxerunt
damascum
9 et erat tribus diebus non
uidens et non manducauit
neque bibit.

10 Erat autem quidam discipulus damasci
nomine ananias
et dixit ad illum in uisu dominus
anania
at ille ait ecce ego domine
11 et dominus ad illum
surge uade in uicum
qui uocatur rectus
et quaere in domo iudae
saulum nomine tharsensem
ecce enim orat
12 et uidit uirum ananiam
nomine

BC(*non* D)FGKMORSUVW *vg. c dem. h p t*; *uide ad u.* 5. exsurge *h p Tert.* (*bapt. c.* 13); surgens *gig.* **et** *pr. om. gig. p.* ingredire S; intra D *e gig.*; introi *h Tert.*; + in *e gig. h.* **ciuitatem**: damascum *Tert.* **et** *sec. sine add. codd. plur.* (*partim in ras. scr.* Θ) 𝔓: + ibi (*contra graecum*) MSUϛ𝔖ℭ *h p*; illic (*sine* et) *Tert.* dicitur I^{c}S; indicetur O. > tibi dicetur *h*, > tibi demonstrabitur *Tert.* **oporteat** *codd. longe plur. vg. Bentl. c dem. gig. p t, cf. u.* 16 *et Matt.* xvi. 21, xvii. 10 *etc.*, debeas *Tert.*: oportet AB*D *e h* (*ut iudicat Berger*). **facere**: agere *Tert.*

7. **uiri**: homines *h. om.* illi *e gig. p*; *gr.* οἱ δὲ ἄνδρες. commitab. IR, comiteb. D; simul iter faciebant *p*; *gr.* οἱ συνοδεύοντες. cum illo D. > ei comitab. *h.* **stabant** + *ras. parua* M. **stupefacti** = ἐνεοί: obstupef. S, stupidi *e*; *om. gig.* et audiebant *h.* **neminem** (nim. S) **autem** (*om.* S *t*; tamen *gig.*) **uidentes**: *sed ne*minem uidebant *h*; + cum quo loqueretur *gig.*, + cum loq. *h*, + qui loq. *p cf.* + der da redt *cod. tepl.*; *deinde* + et ait ad illos leuate me de terra *p w Par. lat.* 202. 342*. 343. 11932; *pergit* sed ait ad *eos leua*te me de terra et cum lebassent illum nihil *uidebat* apertis oculis (et tenentes *etc.*, *uide infra*) *h.*

8. exsurrexit *p.* a terra *gig.* aper tisque D (*spatium sine ras.*); aper *ex* nihil *corr.* O^{rec}; apertis autem *e cum gr.* ℵABCE *etc.* δέ (*sed* τε HLP *min.*). hoculis C, occ. R; + suis *e cum gr.* αὐτοῦ. **nihil** (nichil BW, nil O) = οὐδέν ℵA*B: neminem *Erasm. et* οὐδένα A^{2}CE *etc.* **ad** (et O, et ad *gig.*) **manus** (s *in ras.* Θ, manum *gig. p*) **autem** (*om. gig.*) **illum trahentes** (traentes R*T, deducentes *gig.*; > trachentes illum D) = χειραγωγοῦντες δὲ αὐτόν: et tenentes manus eius *h*, manumque ei dantes *e* (+ sum* *sed correctum*) *p.* induxerunt D* (*corr. mg.*) *e p*, dedux*erunt h*; intrauerunt *gig.*; + in D *e.* damaschum C.

9. **et** (*om.* S) **erat** (*om. e*; + ibi ϛ𝔖ℭ): et sic mansit *h.* **tribus** (·III· D) **diebus**: > di. trib. *gig.*, > dies tres *e*, *et gr.* ἡμέρας τρεῖς: per triduum *h p.* **non** *pr.*: nichil *p.* **et** *sec. om. e.* **non manducauit** (ca *sup. lin.* T; edit *p*) **neque bibit** = οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν: non manducans neque bibens MS; neque cibum neque potum accepit *h.*

10. **erat . . . dixit** *arctius in ras. scr.* U^{1}. **erat autem**: et erat M. discipolus S (> disc. quidam); discens *h.* damasco T *gig.*, damascho C; in damasco *e et* ἐν Δαμασκῷ *gr*; *om.* S*. > damacho quidam discipulus *p.* **nomine**: no *in mg. additum* ℭ. **ananias** (Ἀνανίας) *codd. plur. et vg.*, *cf. et* v. 1: annanias AB*DΘ*IOS *h.* **dixit**: ait *gig. h.* ad eum *e p*; illi D. **in** (per S) **uisu** (uissu D, uisum B*S) **dominus** = ἐν ὁράματι ὁ κύριος ℵABCE *min.*: > dom. in uisu T *et* ὁ κύρ. ἐν ὁράμ. HLP *al. pler.*; > dom. ad illum in uisu *t*; > *ei in* uisionem dom. ait *h.* annania AB*CDΘ*IO (-ias) S *h.* **at** (ad CIO) **ille ait** *fere* = ὁ δὲ εἶπεν, *melius* at ille dixit Θ *gig.*: et ille ait (ayt T) RT *c t*, et ille dixit *e p*; qui respon*dit h.* **ecce ego** (e ego *in ras.* A): + sum DVϛ; quis es *h* (*ut iudicat Berger*).

11. **et dominus** (dicens D): dom. autem *e*, dom. uero *p*, *et gr.* ὁ δὲ κύριος. **illum**: eum *vg. e h p*; + ait DO. **surge uade** (αναστα πορευθητι B) *cum* FI^{c}R^{c}U^{c}V^{c} *correctio ut uidetur Hieronymiana cum lectio in uett. non appareat*: surgens uade ABCDG*I*KR*TU*V*W (surgeres) *alb. arg. c dem. e gig. t cor. uat. Tisch. cum gr. plur.* ἀναστὰς πορ.; surge et uade G^{c} (*ut udtur*) ΘMOS *vg. Bentl. h*, exurge et u. *p* (+ con* *sed expunct.*). > *rectus uoca*tur *h* (*ut iudicat Berger*). quere CDIORSW; queres *gig.* domu DKOV; domum RS *c e h p t.* iude RW. > nom. saul*um h*; + genere *p*, + *na*tione *h.* **tharsensem** ABCFΘI (-sense) KOR^{1}UVℭ, tharsensen *gig.*: tarsensem DGMR*STW ϛ𝔓𝔖 *Tisch. c e p t*; tarseum *h*; *cf. u.* 30, *et* xi. 25, xxi. 39, xxii. 3. **enim** + ipse CDT *gig. p.* horat C; adorat *e h*; + ipse *h.*

12. *om. uersum h.* uidet CFTU *t*; + in uissu D, + in uisum *e** (m *eras.*) *cf. Bed.* (*retr.*) '*in graeco habetur ita* et uidit in uisu uirum *hoc est* ἐν ὁράματι'; *habent* ἐν ὁράμ. ἄνδρα EHLP *al.*,

introeuntem et inponentem
sibi manus ut uisum recipiat.
13 Respondit autem ananias
domine audiui a multis de uiro
hoc quanta mala sanctis tuis
fecerit in hierusalem
14 et hic habet potestatem
a principibus sacerdotum
alligandi omnes qui inuocant
nomen tuum
15 dixit autem ad eum dominus
uade quoniam uas electionis est mihi
iste
ut portet nomen meum
coram gentibus et regibus
et filiis israhel
16 ego enim ostendam illi
quanta oporteat eum
pro nomine meo pati
17 et abiit ananias et introiuit
in domum
et inponens ei manus dixit
saule frater
dominus misit me iesus qui apparuit
tibi in uia qua ueniebas
ut uideas et implearis spiritu sancto

ἄνδρα ἐν ὁράμ. BC *min.* annaniam AB*DΘ*IOS (-nia). > nomine ananiam *gig. t* (-niae) *cum gr.* HLP *al. pler.* intrantem D. imponentem KUW *vg.*; ponentem DFO *t.* **manus**: manum ΘISU *p t et χεῖρα* HLP *al. pler.* **ut** (*in ras.* Θ) **uisum** (uissum D) **recipiat** (-peret *p*; accipiat D): *om.* **ut uisum** S; ut uideat *e gig.*

13. respondens SU *gig.* *om.* **autem** M. annanias AB*DΘ*IO¹ (*om.* O*) S *h*; + dixit SU, *et ἀποκριθεὶς δὲ . . . εἶπε* 96. 142; + et dixit *e cum gr.* E. **audiui** + ego *h p Aug.* (iv. 267). **a** (de CT *e*) **multis**: multos *gig.*; *om. Aug. ter, sed uide infra.* > a multis audiui W. **uiro hoc** (*τ. ἀνδρὸς τούτου*): uiro isto *Aug.* (iv. 267), > hoc uiro C *gig.*, hoc homine *p*, isto hom. *h* (> isto hom. a multis) *Aug.* (v. 1130). **quanta mala**: quantas persecutiones *h Aug.* (iv. 267); + de D. fecit *e.* > fecerit sanctis tuis *vg. h t cum gr.* HLP *etc.* *Libere Aug.* (v. 1130) de i. h. quia multa mala operatus est in sanctos tuos, *et* (v. 1197) quia homo iste multa mala fecit sanctis tuis. *om.* **in** *h.* iherusalem C, ierusalem *vg*; hierosolymam *h*, ierosolyma *Aug.* (iv. 267).

14. **hic . . . omnes**: ecce accepit a sacerdot*ibus* potestatem in nos uti alliget uniuersos *h.* abet R. principi *e.* allegandi T; ligare *p*, legare *e.* qui uocant nomen tuum *e** (*bis scr.*); *uoluit* inuocant *e*[c].

15. **dix. autem**: et ait *gig.*; cui dixit *h.* **ad eum** (illum *gig.*) **dominus**: *om.* **ad eum** *h*; > dom. ad eum *c* (illum) *p.* **quoniam**: quia C *gig. h p.* helect. CR, elecc. S. **est mihi** (+ homo *h Auct. prom. col.* 116) **iste** (hic *p*) *codd. plur. vg. dem. h p t Iren.* (*Mass. p.* 203) *cum gr.* ℵABC *min.*: > mihi est iste (hic *e*) IOSUW *c e cum gr.* EHLP *etc.*; > est hic mihi *gig.* **iste** *om. Ambr.* (*in ps.* 118 *bis*; *de Ios.* 11) *Aug.* (ix. 357) *et gr. min.* 13. **ut portet** (oportet F*) = *τοῦ βαστάσαι*, *cf.* ut ferat *h Auct. prom.*: ad portandum *p*, ad ferendum *Ambr.* (*spir.* ii. *c.* 10), ad sufferendum *Ambr.* (*de Ios.* 11). quoram IR; in *Iren.* **gentibus** + quoque *e cum gr.* ℵABCE *min.* **et filiis**: filiis quoque *e*, *gr. υἱῶν τε plur.*; filiorum *p** (*corr. p*²) *et υἱῶν* 31. 78*. 137. srahel C, hisrl D, israel *vg.*; + magnificari *Aug.* (ix. 357).

16. hostendam CR; demonstrabo *h p Iren.*, monstrabo *Aug.* (ix. 357), *Oros.* (*c. Pel.* 452). ei *e h p*; + ex ipso *Iren.* > illi ost. *Aug.* (iii. 2. 980; iv. 268), ei ost. *Aug.* (v. 1130). **quanta**: quae *Aug.* (iii. 2. 980; iv. 268; v. 1130). hoporteat C; oportet G *e p*, *cf. u.* 6. **eum**: *om.* W; illum *e Aug.* > eum oport. *gig.*, illum oport. *Aug.* (iv. 268, v. 1130). **pro nomine** (no *in mg.* S) **meo pati** ACDGΘIMSTU *vg. c dem. p t*, propter nomen meum pati *e*, *cum ord. graeco*: > pati pro no. meo BFKORVW *Aug.* (iii. 2. 980, iv. 268, v. 1130), p. propter nomen meum *gig. Iren.*, p. causa nominis mei *h*; patietur propter no. meum *Aug.* (ix. 357) *Oros.*

17. **et abiit** (habiit R) = *ἀπῆλθέν τε* A: abiit autem *e gig. et ἀπ. δὲ gr. plur.*; et *surr*exit *h*, tunc exurgens *p*, *cf. τότε ἐγερθεὶς Ἀναν. ἀπῆλθεν* 137. 180 c[sor]. annanias AB*DΘ*IOS *h.* **et** *sec. om. p.* introibit S*T; intrauit D *e gig.*; abiit *h.* **in** *pr.*: ad *h*; *om.* BFKV *c cor. uat. mg.* (*contra gr.*). domo Θ* (*corr.* Θ¹). **inponens** (*in ras.* O¹; imp. KU *vg.*) **ei** (*in ras.* O¹; super eum *e*) **manus** (manum IMSU *t*) = *ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας*: inpositis super eum manibus *p*, inposuit *ei man*um *h*; > cum imposuisset manus super eum *gig.*, *et ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτόν* C *cop. aeth.*; *deinde* + in nomine domini (*om. h*) iesu christi Θ *h Par. lat.* 342*. **dixit**: dicens *h.* **saule** = *Σαῦλε* E 24. l[scr]: saul GO, *et gr. plur. Σαούλ.* **dominus** *ex* domini I; *om.* D. **misit** (missit D) **me iesus** (ihesus *e*) *codd. plur. vg. uett. plur. cum graeco*: > iesus mi. me AKUVW *p cop. syr. utr.*; > *me* misit iesus *h*; *om.* **iesus** Θ* *cum gr.* HLP *al.*; *deinde* + ad te U *p*², *et* > misit me ad te iesus Θ¹S (iesus christus). > tibi aparuit *p*, tiui uisus est *h.* qu||a T; per quam

18 et confestim ceciderunt
ab oculis eius tamquam
squamae
et uisum recepit
et surgens baptizatus est
19 et cum accepisset cibum
confortatus est.
Fuit autem cum discipulis
qui erant damasci per
dies aliquot
20 et continuo in synagogis
praedicabat iesum
quoniam hic est filius dei
21 stupebant autem omnes
qui audiebant et dicebant
nonne hic est qui expugnabat
in hierusalem eos qui inuocabant
nomen istud
et huc ad hoc uenit ut uinctos
illos duceret ad principes
sacerdotum ?
22 Saulus autem multo magis
conualescebat
et confundebat iudaeos
qui habitabant damasci
adfirmans quoniam hic est christus.
23 Cum implerentur autem
dies multi

h ; quando *t*. ueniebat *e**. **ut uideas** : *om. gig.* ; ut uisum recipias *p*. inplearis CDO ; repl. *h p t*.

18. **confestim** : statim *h* (estatim) *p* ; *om.* D. caeciderunt C, cederunt R* (*corr.* R^{2}). **ab** : de *h p*. occ. R, hoc. C. tanquam W𝔖𝔓. squame MORW, scamae D. **et** (*in ras. c*) **uisum** (uiss. D ; *in ras. c*) **recepit** (-ipit DOS) *codd. vg. et uett. c dem. gig.*, et uidit *t*, = ἀνέβλεψέν τε (δε ℵ) *gr. plur.* : et continuo uidit *h*, et ui. momento *p*, ui. quoque statim *e* ; *et* ἀνέβλ. τε (δε C^{2}) παραχρῆμα C^{2}EL *al. sat. mult.* exurgens *p* ; surrexit et *h*. babtitzatus D ; untus *h*. *om.* **est** W.

19. **et cum . . . conf. est** *om. t*. **et cum** (et quum Θ ; cumque *gig.*) **accep.** (accip. D) **cibum** (-bum *euanuit in* S ; cybum M, ciuum C) : et accipiens cibum *e*, accepit ci. et *h* ; ciboque sumpto *p*. fortatus *e**. **fuit autem** (ἐγέν. δέ) : et erat *p* ; + simul CT. **discipulis** (-lus I*, discipolis S) : discentibus *gig.* erat I* ; fuerunt D. dasci S* (+ ma *cor.*) ; damasco C (-cho)T *gig. p** (*corr. p*^{2}) *t* ; *gr.* ἐν Δαμασκῷ, *et* > qui erant in dam. disc. *e cum ordine graeco.* **aliquot** *codd. plur.* (*et* F^{1}I^{c}) *vg. c dem. gig.*, aliquod CF*G *e** : aliquos ADI*S *e*^{2} *t*. **per dies aliq.** (ἡμέρας τινάς) : > aliq. dies (*sine* per) T *gig.* ; diebus aliquod *e* ; diebus quibusdam *p*. *post* **confortatus est** *pergit libere h* dies autem plurimos et in ciuitate dam*asco cum* discentibus transsegit (20) et introibit in sinago*gas iudae*orum et praedicauit cum omni fiducia dominum *iesum quia* hic est christus filius dei.

20. **et continuo** (-nua O ; statim *m p*) : + ingressus W *c vg.* (*non cod. caraf.*) *cor. uat. mg.* (*et 'antiqui' in textu*) ; + introiens *p* ; + ingressus (+ est B) paulus BKVR *alb.*, *et* > ingr. pau. statim *m*, *sine auct. graeca, sed uersu* 19 *addunt* ὁ Σαῦλος *post* ἐγένετο δέ HLP *al. plu.* sinagogis RUW, -gugis S ; synagogas *vg.* (*non cod. caraf.*), -goga *m* ; conuencionibus *p* ; + iudaeorum *m p*. pred. DKMORSW ; praedicauit *e gig.* ; + eis *e m Bed.* (*retr.*) *cum gr.* E ; *deinde* + cum confidentia *m*, + cum omni fiducia *Iren.* (*Mass. p.* 197 *lat. et gr.*). **iesum** (ihesum *e*) = τὸν Ἰησοῦν ℵABCE *min.* : dominum W, dominum iesum *m sah.* ; *deinde* + dicens *m*. quia ΘRT *e gig. p*. **est** + christus *m Iren. cum gr.* 68 (*Iren. gr.* > ὁ υἱὸς τοῦ θ. ὁ χρ.). **dei** + uiui *m*.

21. stupeba^{n}t S. *om.* **omnes** *gig.* **audiebant** + eum S^{1}U *t*, *et* > eum aud. I𝔖. **et** (+ intra se *h*) **dicebant** (-bat I*) : dicentes SU. **nonne** : non *e*, ita non *h*. **expugn.** : deuastabat *p* ; *per*sequitur *h*. **in** *om. h t*. iherus. C, ierus. *vg.* ; + et *t*. **eos** : omnes *h* (> omnes hierosolymis) *p*, *et* + πάντας 40. 68 *sah. syr. pesh.* inuocabat I ; inuocant AW *Tisch. h*. **istud** (d *in ras.* B, istut GS) : hoc *e gig. p t* (> hoc nomen). **et** *sec. om.* D. **huc** (ὧδε) : adhuc B* ; hic *e gig.* ; nunc *h* ; + quoque *h p**. **ad hoc** (εἰς τοῦτο) : ideo *e gig.* ; propterea *h*. **uenit** (ἐλήλυθεν EHLP *etc.*) : uenerat *e gig et* ἐληλύθει ℵABC *etc.* ; *om.* K. uinc B, uictos M. **illos** : eos T *e h p*. deduceret G, adduceret SU, perduceret *e*, *addu*cat *h*. **ad pr. sac.** : sacerdotibus *h* ; *om.* D.

22. paulus Θ *c dem.* **autem** : uero *p*. **multo magis** AMSUV *vg. cor. uat. c* : magis *tantum* (*gr. enim* μᾶλλον *sine* πολλῷ) BCDFGΘIKORTW *cod. caraf. alb. dem. e gig. h p t Bentl.* conualisc. S ; conualescebant I* ; inualescebat W *e p** (*corr. p*^{2}) ; conro*borab*atur *h* ; + in uerbo *e h p cum gr.* CE 8. confun|fundebat U ; perturbat *h*. iudeos CDMORW. habitabat B*F* ; erant O ; mora*bantur h*. damaschi C ; damascum D ; damasco *gig. p t*, in damasco *e cum gr.* ἐν Δαμασκῷ. **adfirmans** (aff. BKRUW *vg. Tisch.*) = συμβιβάζων : docens DΘ, ostendens *gig.*, inducens *h*, instruens *e*, persuadens *p* ; + et dicens *e p cum gr.* E. **quoniam** (quia *h p* ; *om.* D) **hic est christus** : hunc esse christum *gig.* ; *deinde* + iesus Θ, + filius dei *t* ; + in quem (quo *gig.*) deus bene sensit (> *bene sens*it deus *h*) *gig. h p*.

23. quum Θ, qum R ; + *ras. 2 litt.* B. in-

consilium fecerunt iudaei
ut eum interficerent
24 notae autem factae sunt
saulo insidiae eorum
custodiebant autem et portas die ac nocte
ut eum interficerent
25 accipientes autem discipuli
eius nocte per murum
dimiserunt eum
summittentes in sporta.
26 Cum autem uenisset in hierusalem
temtabat iungere se discipulis
et omnes timebant eum
non credentes quia esset
discipulus.
27 Barnabas autem adprehensum illum
duxit ad apostolos
et narrauit illis quomodo
in uia uidisset dominum
et quia locutus est ei
et quomodo in damasco
fiducialiter egerit
in nomine iesu
28 et erat cum illis intrans
et exiens in hierusalem
fiducialiter agens
in nomine domini

plerentur CO, implerent W, implentur G; com-plerentur *dem. gig.*, replerentur *e*; + d S* (*sed eras.*). *om.* **autem** I* (+ I^1). > autem impl. *vg.* (*e*) *p*, *et gr.* ὡς δὲ ἐπληροῦντο; > et cum iam multi dies impl. *h*. concilium W *cor. uat.** ferunt S*; ceperunt *h*; inierunt *p*; + in unum ϛ𝔖ℭ. iudei DORW. **ut eum interf.**: interficere eum *e p*.

24. *om. uers.* U*; + *in ima pag.* U^1. **notae** (-te RW) **autem factae** (-te RW) **sunt saulo** (paulo ΘTW *c cum gr.* H; > *p*aulae factae sunt *h*) **insidiae** (-ie RW; cogitationes *h*) **eorum** (iudaeorum *dem.*): nota autem facta est (sunt *p*^{2}) s. insidia (-ie *p*^{2}) eorum *p*; innotuit au. s. consilium eor. *gig.*; innotuerunt au. s. insidiae eor. *e*; *gr.* ἐγνώσθη δὲ τῷ Σ. ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν; + quod *h deinde def. ad* xiv. 5. **custod.**: obseruabant *e gig. p*. *om.* **et** GI*S *gig. p et gr.* HP *al.* ad portas *gig.*; + ciuitatis SU^1. **die** (diae C; + quoque *e cum gr. exc.* A *min.*) **ac** (hac CI; et T) **nocte**: *om.* R* (+ R^2). **interf.**: occiderent *e*. > interf. eum D *p cum gr.* ℵ^c.

25. **accip. autem**: acceptum autem *e*, sed acceptum *gig.* **discipuli eius** *codd. plur. cum gr.* ℵABCF^a 61* οἱ μαθ. αὐτοῦ: discipuli (*sine* **eius**) G^{c}U*VW *et* οἱ μαθ. 36. 69 *etc.*; eum (illum *gig.*) discipuli U^{1}𝔓ℭ *c e gig. cor. uat. mg.* (> disc. eum) *et* οἱ μαθ. αὐτόν 31. 61^c, αὐτὸν οἱ μαθ. EHLP *al. pler.*; eum disc. eius ΘSϛ𝔖 *p et ita Bed. in Latino legisse uidetur, sed addit 'in graeco non est additum* eius' (*expos.*); *et ita notat cor. uat.* noct S* (+ e S^1); per noctem *gig.* demis. ΘSϛ, dimiss. D. > dimis. per murum *gig. cum gr.* HLP *al. pler.* **eum** *om. c e gig. p et gr.* EHLP *al. pler.* **summittentes** ABCΘKMU^{1}V, subm. FGIORS TU*W *vg.*, submiten. D (*uide uol.* I, *p.* 769 *s.v.*): laxantes *e p*. sportam I *p*.

26. **cum** (quum Θ) **autem**: et cum *gig.*, qui cum *p*. ueniisset D. > uen. autem *e Bentl.*, *et gr.* παραγενόμενος δέ; *deinde* + paulus *e cum gr.* E *min.* (*et* + Σαῦλος HLP *etc.*) *cf. Bed.* (*retr.*) '*in hoc uersu in graeco* pauli *nomen est appositum.*' *om.* **in** RU^c *c dem.* iherus. C, ierus. *vg*; hierosolymis *e*, *et* ἐν Ἱερουσ. EHLP *etc.*; *contra* εἰς Ἱερουσ. ℵABC *min.* **temtabat** AT: tempt. *codd. rell. et Tisch.*, tent. *vg.* **iungere se** *codd. plur.*, adiung. se Θ^c, iniung. se DS*: herere *gig.*, adhaerere *e*; coniungere *p**; > se iungere K* *vg. dem. Bed.* (*retr.*) *Bentl.*, > se coniungere *p*^{2}. **credentes** + ei S. **quia** (quod W *vg. e p cor. uat. mg. Bentl.*) **esset** (essaet R; est *e*) **discipulus** (+ ihu D): illum discipulum esse *gig.*

27. barnabbas D, barzabanas I^1 (*ut udtur*), barnaban I*. adpraehensum CFΘIU*, adpreen. T, apprehen. KRW *vg. Tisch.*, appraehen. U^1; adpraehendens G, adsumens *e p*. eum O *e p*: *om.* W. adduxit *e*. **apostolos** *ex* -lus Θ; populos W. narrabit OT; enarrauit C (aen.) I *e Bentl.*; *gr.* διηγήσατο. eis *e*. **in uia** *om. gig.* uidissed O; uidit *gig. p*. **dominum** *ex* deum Θ. **et** (*om. p**) **quia** (quoniam *e*): *in ras. scr.* U. loquutus ΘI. **est**: esset C *gig.* **quomodo** *sec.*: qualiter *p*. **in** *sec. om.* A *gig. p contra gr.* damascho C; -masco *in ras.* M. **fiducialiter**: *om. gig.*; confidenter *p*; > fiduc. in dam. D. **egerit** *codd plur.* (aeg. R) *vg. c dem.*: ageret ACTU; agerit S; egit *e*; locutus est *gig. p*. **nomine** *in ras. scr.* S. **iesu** (ihesu *e*) *codd. plur. vg. et gr. plur.*: domini iesu *p et* τοῦ κυ. ἰησοῦ 14. 17*. 25 *al.*; iesu christi Θ.

28. **et erat** (καὶ ἦν) *codd. plur.* (et cum erat S*) *vg.*: erat autem AIM *Bed.* (*retr.*); + una *gig.* eis *e gig.* **hierusalem** (iherus. C, ierus. *vg.*) *sine addit.* BFKRSVWϛ *c p Hieron.* (vii. 393) *Bentl. et gr.* ℵABC *min.*: + et ACDGΘIMOTU𝔓𝔖ℭ *Tisch. dem. e gig. et gr.* EHLP *etc.* **fiducialiter agens** = παρρησιαζόμενος: constanter agens *e*; cum fiducia (*sine* agens) *gig.* **agens in nomi** *in ras. scr.* B. **domini** (τοῦ κυρίου ℵ*ABE *min.*): iesu O *cum gr.* C *al.* 5; domini iesu *p et gr.* ℵ^{c}HLP *etc.*; domini iesu christi Θ.

29 loquebatur quoque
et disputabat cum graecis
illi autem quaerebant
occidere eum
30 quod cum cognouissent
fratres
deduxerunt eum caesaream
et dimiserunt tharsum
31 ecclesia quidem per totam
iudaeam et galilaeam et samariam
habebat pacem
et aedificabatur ambulans
in timore domini
et consolatione sancti spiritus
replebatur.
32 Factum est autem ut petrus
dum pertransiret uniuersos
deueniret ad sanctos qui habitabant
lyddae
33 inuenit autem ibi hominem
quendam nomine aeneam
ab annis octo iacentem
in grabatto
qui erat paralyticus
34 et ait illi petrus
aeneas sanat te iesus christus

---

29. **quoque** (*om. gig. p*) *sine add.* ACGΘIMT *dem. gig. p Hieron. et gr. omn.*: + gentibus BF KRSUVW *vg. c*, + cum gentibus DO. **et**: que *p*. **disputabat**: conquirebat *gig. p**, conferebat *e*; *gr.* συνεζήτει. cum grecis ADIKMORSTUVW; ad graecos *e p*. > cum gr. disputabat D. at illi *p*. querebant CDIMORW, quir. S; *melius* adgrediebantur *p*, temptabant *gig.*, *gr.* ἐπεχείρουν. hoccidere C; interimere p^{1}. illum AC. > eum occidere *gig. Bentl.** (*sed secundis curis correxit*) *et gr.* HLP *al. pler.*

30. **quod cum** (quum Θ, qum RT; ut W *p*) **cognouissent** (-uerunt *p*; + eum Θ): com cogn. autem *e*; *gr.* ἐπιγνόντες δέ. frater I*. duxerunt I. eam V; + nocte CDO *gig. uide infra*; + in *e*. cesaream ORU, -riam SW, cessariam D, caesareum G; cesaree *p** (*corr.* p^{2}); + nocte *p*, + per noctem *e*, *et* + διὰ νυκτός E (180 c^{scr}) *sah. syr. pesh. et harcl.* (*cum**). **et** + inde *gig. p*. demis. S, dimiss. D; + in *e*. **tharsum** (*uide ad u.* 11) *codd. plur. et* ℭ *c* p^{c}, *et* tharso I *gig. p**: tarsum F^{c}GST ϛ𝔥𝔖 *Tisch. e*.

31. *uoluit* et *ad init. Bentl.* ecl. S, aecl. CO, aeccl. R^{c}U, aegl. T, ecclesiam I; *item plural.* ecclesiae (aeclessiae D, aecclesiae R*) DR* *e gig. p Aug.* (ix. 357) *cum gr.* EHLP *al. plur.* **quidem** (em *bis scr.* S*): quoque Θ; itaque *gig.*, igitur *p*; + uniuersae *e et* E^{gr}. totum O; omnem *e p*; uniuersam *gig.* iudeam DIORW. galileam CDΘI MORSUW. *om.* **et sam.** S; + et I. abebat R; habebant D *e gig. p Aug.*; *gr. ut supra.* **et** (+ *ras. unius lit.* U) **aedificabatur** (aediff. M, edif. SW) = οἰκοδομουμένη *plur.*: et (cum *e*) aedificabantur D *e gig.*, *gr. ut supra*; instructae et confirmatae *Aug.*; *om. p*. **ambulans** (hamb. C), *gr.* καὶ πορευομένη: ambulantes D, et ambulabant *gig.*, et ingrediebantur *e*; ingrediabantur *p*; *gr. ut supra*; *om. Aug.* **in** (inn D*) **timore**: timori *p**. **domini** (*et* τοῦ κυρίου *gr. plur.*): dei SU *cum syr. pesh.*; christi M. **consolatione** (consal. U, consul. D, consolac. RS) = τῇ παρακλήσει: exhortatione *gig.*, obsecratione *e*. *om.* **spiritus** *e**. > spiritus sancti DΘ *dem. gig. p*. replebantur DF* *gig. Aug.*; *gr. ut supra*; multiplicabantur *e p*; ‘replebatur *siue* multiplicabatur’ *Bed.* (*retr.*).

32. *om.* **autem** *t* (*ad initium lectionis*). **ut petrus . . . deueniret** *legimus cum* AG^{2}KORVW *vg. cor. uat. mg. c*, *et* > petrus . . . ut deueniret *t*, petrus ut ueniret *gig.*, *item* petrus (*sine* **ut**) . . . deueniret B*FS, petrum . . . deueniret I, petrum . . . ut deueniret p^{2}, petrum . . . et deueniret C: petrum . . . deuenire B^{2}G*ΘMU^{1} *Bentl. cor. uat.* (‘*grecus*’) *dem. p**, petrum . . . descendere *e*, *et gr.* Πέτρον . . . κατελθεῖν; ut petrus (-um*) . . . deuenire D, petrus . . . deuenire TU* (-nire *in ras.*); *deinde* + et G*ΘI *Bentl. e et gr. omn.* **dum pertransiret uniuersos** (διερχόμενον διὰ πάντων) *cum* ACFGΘ IMTU𝔖ℭ *cod. caraf. c dem. t* (> dum pertr. petrus uniuersos ut deu.) *Bentl.*: dum pertransiisset (-ssiset O) uniuersos (locos uniuersos D) DO; dum transiret uniu. BKRSVWϛ𝔥 *cor. uat.*; > cum circuiret petr. (*om.* **uniuersos** *et pergit* ut ueniret, *uide supra*) *gig.*; transeuntem per omnes *e p* (+ ciuitates et regiones *p*). **ad**: per *gig.*; *om. e*. **habitabant** (-bat F*): habitant KV; morabantur *t*; fuerunt W. lydde BGΘ^{c}, lydae Θ*; liddae IMR (lad. R*) S (lid^{d}ae) U, lidde TW; lidda *gig.*; lyddam O, liddam D *p*; iudeae *t*; *graece* Λύδδα ℵAB, Λύδδαν CEHLP *etc.*; *deinde* + eis S* *sed erasit cor.*, *et postea* + erant S^{c}.

33. **inuenit autem**: *om.* **autem** G* (+ G^{2}) p^{c}; inuenitque *gig.* ībi I. quemdam D. **aeneam** AB*CGIMO *vg. e gig. p**, eneam TW p^{c} *t*, aeniam D: aenean B^{c}FΘKSUV; aeneā R, eneā *c*; *gr.* Αἰνέαν. > aen. nomine Θ* *cum gr.* HLP *al. pler.* hab C. hocto C; uiii DFW. **in grabatto** (grabato CDΘRSW𝔥𝔖ℭ, grabbato Uϛ, grauuato T, grauato O, crabatto G*): super crabattum *e*; *graeci* ἐπὶ κραβάττου ℵABC *min.*, ἐπὶ κραβάττῳ EH LP *etc.* paraliticus DM*RSTUW, paralytiκουσ *e*.

34. *Inc.* intendens autem in eum petrus dixit ei *p*. **et** *pr. erasit* B^{c}. ayt T; dixit *e*, *et gr.* εἶπεν.

surge et sterne tibi
et continuo surrexit
35 et uiderunt illum omnes
qui habitabant lyddae
et saronae
qui conuersi sunt ad dominum.
36 In ioppe autem fuit quaedam
discipula nomine tabita
quae interpretata dicitur
dorcas
haec erat plena operibus
bonis et elemosynis
quas faciebat
37 factum est autem in diebus illis
ut infirmata moreretur
quam cum lauissent
posuerunt eam in cenaculo
38 cum autem prope esset
lydda ab ioppe
discipuli audientes quia
petrus esset in ea
miserunt duos uiros ad eum
rogantes ne pigriteris
uenire usque ad nos
39 exsurgens autem petrus
uenit cum illis
et cum aduenisset
duxerunt illum in cenaculum

---

illis K* (s *expunct.*); ei *e*. **aeneas** AD(-ias)FG Θ*IOSU, eneas *t*: aenea BCΘᶜKMRV *vg. Bentl. e p*, enea TW *c gig.*; *gr.* Αἰνέα. **sanat** (ἰᾶται) ACDFGΘIMOR*TV𝕮 *e gig. cod. caraf. Bentl.*: sanet BKR¹SUW𝔊𝔓𝔖 *c p w Ambr.* (*de Ios.* 3, *et in Ps.* 118), saluet *dem. t.* **te** *sine addit.* B*CDF GKRSUV *dem. e Bentl. et gr. longe plur.*: + dominus AB²ΘIMOTW *vg. c gig. p t Ambr. et gr.* A *min.* **iesus** *in ras.* U; hiesus *e.* xpistus *plene scr.* T. **sterne**: exteme *t.* **tibi**: t *ex* et *corr.* S. confestim *e gig. p*; *om. Ambr.* **surrexit** + et strauit sibi *Ambr.* (*de Ios.*).

35. uidebant M. **illum**: eum *vg. Bentl. e gig. p.* **omnes**: homines I* (*corr.* I¹). > omn. illum O. habitabat Θ; habitabantur *e**; habitant *t.* lydde Θ; liddae IU, lidde RTW*p*², lite *t*; lydda G*, lidda S *gig.*; lyddam O, liddam D *p**; *gr.* Λύδδα ℵAB *min.*, Λύδδαν CEHLP *al. pler.* sarone FT UW *Tisch. p*² *t*, sarahonae C, sorone S; sarona G* *gig.*; saronam *e p**, soronam D, saronnē I; *gr.* Σάρωνα ℵABCE *etc.*, Σαρωνᾶν 15. 18. 61 *al. plur.* **qui** *sec.*: et *p*; qui et T *t.* **dominum** *ex* deum Θ.

36. ioppae CI; yopen *t. om.* **autem** *gig.* **fuit**: erat DSU *gig. m p.* **quaedam**: ae *in ras.* B; quedam DIR, quidam S, quandam *t.* discipulam *t*; uidua *m.* > fuit disc. quaedam *c*; > quaedam fuit (erat *e*) disc. W *e et gr.* τις ἦν μαθήτρια. **tabita** ABᶜM *c p Hieron.* '*de nom. hebr.*' (iii. 104), thabita RW *gig.*, *item* tabitas B*FGKSTUV *t*, thabitas ΘI: tabitha DO *vg. Tisch.*, thabithas C, tabithas *e.* que B¹DI; qui B*F*KS. interpraetata FΘI; interpraetatur *t.* dorchas CΘIRW *c gig. t*; dorca AD; + id est demula (dam. *p*²) *p*, *cf. Bed.* (*expos.*) 'id est damula *uel* caprea,' *et Hieron.* (iii. 104) 'tabita, damma, *uel* caprea.' hec SW, hac O* (*corr.* O¹). **erat** (fuit G): *om.* D. plaena F. hoperibus C. *om.* **bonis** OW. **elemosynis** AFGΘKV, helem. I, aelem. C, eleem. *vg.*: elemosinis MRTW, aelemosinis O, aelimoysinis D, elymosinis U, elimosinis S, elymonis B; misericordiis *p*; + et misericordiis multis *m* (*codd. aliq.*). **faciebat** + illis M*.

37. *om.* **autem** FDGΘR *et gr.* 61. dibus S. **ut infirmata** (infirma *t*) **moreretur** (morir. B*D KOV): infirmatam eam mori *e p.* **quam cum** (quum Θ) **lauissent** (lauassent W, leuassent D): cum lauissent autem eam *e.* **eam** *om.* U *c e gig. t et gr.* B. **cenaculo** ADFGSTW, caen. BCΘKR UV *Tisch.*, coen. *vg.*: cenaculum M, caenaculum I, -la O; superiori caenaculo *m*; superioribus *p*; *gr.* ὑπερῴῳ; *uide ad* i. 13.

38. **cum** (quum Θ, qum R) **autem**: et quia *gig.* in prope *m.* essed O; erat *gig.* lidda DRSTUW. **ab** (hab C) **ioppe** (iope U, ioppae I, ioppen C, yopen *t*): ad ioppen (ioppe *gig.*) 𝔖𝕮 *dem. gig. p** (*corr. p*²) *Bentl.*; *gr.* ἐγγὺς δὲ οὔσης Λύδδας τῇ Ἰόππῃ. **discipuli audientes**: disc. audierunt *p** (*corr. p*²), > audierunt disc. *m*, cum audissent disc. *gig.* **quia**: quod *m p.* essaet R; est T *e gig. t.* **in ea**: ibi *m*; + cibitate *t.* misserunt D. **rogantes** + et dicentes *m.* **ne**: non *p*; + u S* (*sed eras.*). **pigriteris** *codd. plur.* (-iteris *in ras.* U, pegriteris B*) *vg.*: pigerit te S* (*ut udtur*), pigeat te M *dem. m p*, > te pigeat *gig.*; pigeret *e.* peruenire *e gig.* husque C; *om.* O *c gig.* > ad nos usque D.

39. + et *ad init.* Uᶜ *gig.* exurgens CGIM*ORTW *vg.*; surgens *e gig. om.* **autem** U *gig.* **uenit cum**: abiit cum *gig.*; conuenit *e.* eis *e m p.* **et cum** (et qum R, et quum Θ, cumque *gig.*) **aduenisset** (aduenissent IR *gig.*; ueniisset D): quem aduenientem *e m p*; *gr.* ὃν παραγενόμενον. **duxerunt**: ascenderunt *e.* **illum**: eum *gig.*; *om. e m p.* **cenaculum** AFGRSTW, caen. BCDΘIKMOUV *Tisch.*, coen. *vg.*: superiora caenaculi *m*, superioribus *e p.* circunsteterunt 𝔊𝔓𝔖; steterunt ante *t*; *gr.* παρέστησαν, *sed* περιέστησαν c^scr *Bas. Chr.* eum O *dem. gig. m*; ei *e p*; *om.* D. **omnes**: uniuersae *e p*; *om. m.* uidue RW. **et** *tert.*: atque *vg.* **ostendentes** (ἐπιδεικνύμεναι) *codd. plur.* (*in ras.* B; hostendentes CR) *et vg.*: ostendebant KSV *c cor. uat.**;

et circumsteterunt illum
omnes uiduae
flentes et ostendentes
tunicas et uestes
quas faciebat illis dorcas
40 eiectis autem omnibus foras
petrus ponens genua
orauit
et conuersus ad corpus dixit
tabita surge
at illa aperuit oculos suos
et uiso petro resedit
41 dans autem illi manum
erexit eam
et cum uocasset sanctos et uiduas
adsignauit eam uiuam
42 notum autem factum est
per uniuersam ioppen
et crediderunt multi in domino
43 factum est autem ut dies
multos moraretur in ioppe
apud quendam simonem coriarium.
X. 1 Uir autem quidam erat
in caesarea
nomine cornelius centurio
cohortis quae dicitur
italica
2 religiosus et timens deum
cum omni domo sua
faciens elemosynas

---

deinde + ei B^{c}MS *vg.*, *non gr.* tonicas DSU; pallia *p.* **uestes** (*ἱμάτια*): uestimenta *e gig. p*, cetera uestimenta *m*; + narrabant ei *m*, + et narrabant *p.* **quas**: quae *gig.*, quanta *e m p*; *gr.* *ὅσα.* **illis** (*contra graecum*) *codd.* (*om.* O*, *sed* + O^{1}) *vg. dem. gig.*, eis *t*, *et ita tepl.*: cum esset (+ simul *p*) cum eis (illis *m*) *e m p* = *gr.* *μετ' αὐτῶν οὖσα.* dorchas CΘR *c gig. t*; dorca A, dorcha D; damula *p.*

40. **eiectis** (iectis D, egectis C) **autem** (*om.* W) **omnibus foras** (foris *m p*) *cf.* *ἐκβαλὼν δὲ πάντας ἔξω* C 31 *etc.*: eiectisque foris omnibus *gig.*; eiciens autem foris omnes *e*, *cf.* *ἐκβ. δὲ ἔξω πάντας* ℵABELP *etc.* **petrus** + et *e cf. gr.* ℵABCE *min.* *καὶ θεὶς.* **ponens** (*om.* W) **genua** (ienua S): positis genibus *gig.*; *deinde* + *ras. circa* 12 *litt.* S; + sua G^{2}ΘT. horauit C, orabit T. reuersus *e.* **corpus** + quod iam lotum in tabula iacebat C. **dixit**: ait *e gig.* **tabita**: thabita CGΘIR *gig.*; tabitha DO *vg. Tisch. e*, tabia V* (*corr.* V^{rec}), tabitan *t*; *om. m*; + quod est interpraetatum puella C, *cf. Mc.* v. 41. exurge *m Cypr.* (*op. et el.* 6); + in nomine domini (*om. Cypr.*; + nostri *gig. m p Ambr.*) iesu christi (*om.* D) DO *gig. m p Cypr. Ambr.* (*Ios.* 3) *cum sah. syr. harcl.* (*cum**) *arm.*, *et* > in nom. ie. chr. surge *Par. lat.* 11533. **at** (ad CI) **illa**: quae *gig.*; + confestim *p*, + continuo *e*, + mox *m*, + statim *gig.*, *cum gr.* E (*sah. aeth.*); *item* + defuncta *Ambr.* **aperuit** (app. RS): a *in ras. scr.* U. hoculos C, occulos R. *om.* **suos** Wϛ *c* (*non gr.*). **uiso** (uisso D) **petro**: uidens petrum *e*, ut uidit petrum *gig.*, cum uidisset petrum *m p.* consedit *e*; sedit *m.*

41. **dans autem** (*δοὺς δέ*): dansque *gig. m p Bentl. cum gr.* A *δουσ τε.* ei *e gig. m p.* **manum** + petrus SU *gig.* herexit C; eregit D. **eam** *pr.* + uiuam *m.* **et cum** (quum Θ, qum R) **uocasset** (conuoc. CR) **s. et** (ac T) **u.** = *καὶ φωνήσας κ.τ.λ.* 13. 180. c^{scr}, *cf.* et conuocans s. et u. D *m t*, et uocatis sanctis ac uiduis *gig.*: uocans autem sanctos et u. *e p et φωνήσας δὲ κ.τ.λ. gr. plur.* assignauit U^{c}W *vg.*; exhibuit *gig.* *om.* **eam** *sec. c.* uiuentem *e gig. m p.*

42. **notum autem** (enim *t*) **fac. est** (*γνωστὸν δὲ ἐγένετο*): et innotuit *gig.*; + hoc *gig. m p.* huniuersam C, uniuersum F*; totam *e gig.* iopen U, yopen *t*, ioppem FG* *e.* *om.* **multi** *w.* dominum Θ^{c} *e t Bentl.*; + iesu O; + nostrum iesum christum *t.*

43. **ut d. m. moraretur** (+ petrus SU) **in** (*bis scr.* M*) **ioppe** (-pae I, -pen CDΘMS, -pem G*; iope U^{1}, iopen U*): eum d. m. manere in ioppe *e*; > manere eum in iopen multis diebus *p.* aput GIMORST. **quendam**: quem *e**. symonem BCDIM^{c}. > sim. (sym.) quend. DΘIMO *vg.* curarium DS, corarium F.

X. 1. **uir . . . cornelius** *arcte in ras. scr.* U. **autem**: igitur *p** (*corr.* *p*^{2}). *om.* **erat** R* (+ R^{2}) *e p* (*Bentl.*) *cum gr.* ℵABCEL *min.* > erat quidam W. cesarea OR, cesaria SW, cissaria D; caesaream F*Θ* (*ut udtur*) I. cornilius DS. centorio D. coortis T; de cohorte *e et ἐκ σπείρης gr.* que I. **dicitur**: *om.* I; uocatur *gig.* hytalica C; italia B^{c}T.

2. **religiosus** (relegiosus KS, relegiossus D) = *εὐσεβὴς hic* (*sed* ii. 5 = *εὐλαβής*, xiii. 50 = *σεβόμενος*, *Iac.* i. 26 = *θρῆσκος*; *alibi non reperitur in N. T.*): pius *e gig.* **et** *pr.*: ac W *vg. dem.* **deum** *codd. plur.* (*in ras.* U) *vg. uett. Iren.* (*Mass. p.* 196) = *τὸν θεόν gr. paene omn.*: dominum BF (*deinde ras. forsan uerbi* dm̄) KRSVW *et τὸν κύριον* 61. **omni**: tota *Iren.* domu DOV. **sua** + et *Iren. cum gr.* LP *al. pler.* **elemosynas** (y *in ras.* O): aelem. CF*, eleem. *vg.*, elemosinas RTU^{1}W, elimosinas S, helemosin. I, helimosin. U*, elymosin. B*, aelymosin. B^{c}, aelimoysin. D; miseri-

multas plebi
et deprecans deum semper
3 uidit in uisu manifeste
quasi hora nona diei
angelum dei introeuntem ad se
et dicentem sibi corneli
4 at ille intuens eum timore
correptus dixit quid est domine?
dixit autem illi
orationes tuae et elemosynae
tuae ascenderunt in memoriam in
conspectu dei
5 et nunc mitte uiros in ioppen
et accersi simonem quendam
qui cognominatur petrus
6 hic hospitatur apud simonem quendam
coriarium
cuius est domus iuxta mare
7 et cum discessisset angelus
qui loquebatur illi
uocauit duos domesticos
suos et militem metuentem dominum
ex his qui illi parebant

---

cordias *p** (*corr. p*^{2}). pleui C; in plebe *gig. p*, in populo *Iren.* **deprecans** (deprae. CFI) = δεόμενος: obsecrans *e*, rogans *gig.*, orans *Iren. Hieron.* (i. 495). **deum** *sec.*: dominum GSUW. *Distinguunt edd.* 𝔖𝔐 *Steph.* 1555 plebi. Et deprecans Deum semper, is uidit *etc.*

3. **+is** *ad init. vg. edd. ant. plur. cor. uat.** (*non autem mg.*; *neque cod. caraf.*). **uidit** (dedit F*): + ergo *Iren.* **in uisu** (uissu D) = ἐν ὁράματι: in uisum B*F*IKRS; uisum C *e*, uirum *p**. **manifestae** C; -nifeste *in ras.* U. *om.* **in uisu manifeste** *Iren.* **quasi**: fere *gig.*, circa *Iren.* **hora** (-re M) **nona** (·uiiii· D) **diei** ACDGIMOT *c dem. e gig. p Iren.* (horam nonam d.) *cum ordine graeco, cf. et u.* 30 orans eram hora nona: > nona hora diei BFKRS (die S^c) UV; hora diei nona ΘW *vg.* hang. C, angu. D; angelus I. domini I *c p w*; *om. gig.* **introeuntem**: intrasse *gig.* cornili D. *om.* **sibi corneli . . . orat. tuae et** (*u.* 4) *Iren.*, *cf. Cypr.* (*or. dom.* 32) *qui citat* corneli, orat. tuae *etc.*, *et ita Epiph. in* 8. 10 *Cant.*

4. ad CIOS. **intuens**: intendens *e p*, cum intendisset *gig.* **eum** *codd. plur. vg. c Bentl.*: ei *e* (*post* intendens) = ἀτενίσας αὐτῷ; in eum AB^{2}CO TU* *Tisch. dem. gig. p*; *deinde* + et *d* (*qui ad hoc uerbum rursus incipit*) *e p* (*Bentl.*) *cum gr. omn.* timore repletus *e gig. p*; trepidus factus *d*. **dixit** *pr. ex* quis *corr.* R^1; ait *gig.* **quid est** (τί ἐστιν) *cum* A^{1}B*CDFΘKSUV *cod. caraf. d dem. e gig. cor. uat.* ('*grecus, antiqui*') *Bentl.*: quis es G^{c}IRTW *vg. c p* (*cf. Sauli uerba* ix. 5); quis est B^{2}G*; quid es O, qui es A*M. dixitque *gig. p.* ei *d e p*; + angelus SU. horat. C, orac. RS. tue W *bis*. **et** *om. p** (+*p*^{2}). elemosinae ORT, elymos. U^c, elimos. S, helymos. U*, aelymos. B, aelimois. D, elemosine I (hel.) W, elemosyne MV, aelemosynae C, eleemosynae *vg.* **tuae** *sec. om. d p* (*deficit* D^{gr}). **in** *pr.*: ad *Cypr.* memoria FΘS *p**; recordatione *d*, recommemorationem *Iren.* in conspectum M *e*; coram *d gig. Cypr. Epiph.* domini D; deo *d Cypr.*, domino *gig. Epiph.*

5. *Libere* propter quod mitte ad sim. qui uocatur pe. *Iren.* uirum *p** (*corr. p*^{2}). **in**: ad O^1 (in O*). iopen U; ioppem *e*. **accersi** A^{1}BFGIKMSU VW *vg. c d dem. e* (-erse*) *gig. Bed. Bentl.*: arcessi A*CDΘOT (r *sup. lin.*) *p*, arcessire R; *uide ad* vii. 14. symonem BCDIW. **quendam . . . simonem** (*u.* 6) *om.* I. *om.* **quendam** *d dem. e gig. p Bed. cum gr.* ℵELP *al. plur.* (*Iren. uide supra*). *uoluit* > quemdam sim. *Bentl.* cognomina|||tur U.

6. **hic**: qui *gig.* ospitatur RTU*; est ospitans *d*. aput F*GMORS. symonem CDM; *om.* SU (*sed uide infra*). *om.* **quendam** *d p*. > quendam (quem *e*) sim. *e gig. cum graecis* (*exc.* C 31). curarium DS, corarium F*; pellionem *d*; + nomine simonem SU (sym.). **cuius**: cui T (=*gr.* ᾧ). **est**: esse *p**. > domus est M *c*. **iuxta**: secus *e p*. **mare** *sine add.* AB*CFGKR*STUV *d e* (-ri) *gig. p** *Bentl. et gr.* ℵABCELP *etc.*: + hic dicet (-cit Θ*I) tibi quid te oporteat (-tet B^{2}D) facere B^{2}DΘIMOR^{2}W *vg. edd. ant.*, *c dem. p*^{2} *tepl.* (*cf. autem cod. caraf.* '*omnes cod. lat. m. s. praeter gothi. non legunt illa uerba. neque ex uatica. graecus.*') *cum graecis min. ut uid. pauc.*

7. **et cum** (quum Θ, qum R): utque *p** (etque p^1; *corr. p*^{2}), ut autem *d*, cum autem *e*. **discessisset**: ssis *in ras.* Θ, discessiset D; discessit R**p*, -sset R^1. hang. C, angu. D; + domini *gig.* **illi** *pr.*: ille G*; ei *d*, cum eo *e gig.*; *om. p.* uocauid O. **duos**: ·ii· D. domisticos D; seruos *gig.*; ex domesticis *e*. **suos**: *om. e gig. Bentl. cum gr.* ℵABCE *min.* **militem** + unum D. **metuentem** (timentem M, colentem *gig.*) **dominum** (deum B^c DΘOU^c *c dem. gig.*) = εὐσεβῆ: pium *e*; *cf. u.* 2. *Item* **uocauit . . . dominum** *ita uertunt d p* uocatis duobus domesticis suis (famulorum eius *d*) et milite religioso (-tem religiosum *p*^{2}, -tem fidelem *d*). **ex his** (hiis OW): *om. e p.* **illi** *sec.*: ei CT; sibi *e p*; *om. d.* **parebant**: adherebant DIO, adherebat *e p*; praesto erant *d gig.*; *item* > parebant ei CT, > pr. er. illi *gig.*, > adherebat sibi *e*; *gr.* τῶν προσκαρτερούντων αὐτῷ.

8 quibus cum narrasset omnia
misit illos in ioppen.
9 Postera autem die iter illis
facientibus et adpropinquantibus
ciuitati
ascendit petrus in superiora
ut oraret circa horam sextam
10 et cum esuriret uoluit
gustare
parantibus autem eis
cecidit super eum mentis
excessus
11 et uidit caelum apertum
et descendens uas quoddam
uelut linteum magnum
quattuor initiis summitti
de caelo in terram
12 in quo erant omnia quadrupedia et
serpentia terrae
et uolatilia caeli
13 et facta est uox ad eum
surge petre occide et manduca
14 ait autem petrus absit domine
quia numquam manducaui
omne commune et inmundum
15 et uox iterum secundo ad eum

---

8. **quibus cum** (quum Θ) **narrasset** (enarr. I) **omnia**: et ennarratis uniuersis *p*; et cum exposuisset omnia eis *e*, *et gr.* καὶ ἐξηγησάμενος ἅπαντα αὐτοῖς; et enarrans illis uisum *gig.*, enarrauit illis uisum et *d*. dimisit *e*, dimissit D. illo W; eos *e gig.* iopen U, iospen I*; ioppem *e*. **misit ill. in io.** *in ras. scr.* U.

9. **postera autem die** (diae CI): die autem sequenti *p** (*corr.* *p*²). **illis facientibus**: agentibus illis *e p*. appropinquantibus KRW *vg. Tisch.*; propinquantibus O^c (*e*); adpropiantibus *d*. ciuitatem S. > ciu. appr. (*Bentl.*) *e* (propincuantibus) *cum ord. graeco.* hascendit C. > petrus ascendit *gig.* **in superiora** (+ domus B² *cor. uat. mg.*) = ἐπὶ τὸ δῶμα: in cenaculum *d gig.*; super hedificium *p*. ut horaret CO; adorare *e*; et orauit *d gig. p*. **circa** *bis scr.* U. **horam** + diei CT *gig. cum gr.* A. sextum O; ·UI· DF.

10. **et** (*om.* O) **cum** (quum Θ, qum R) **esuriret** (hes. C, ess. D, esurisset *p*), *cf.* cumque esur.¹ *gig.*: factus est autem esuriens et *d*, factum est au. (+ ut *e*³) esuriret et *e*, *et gr.* ἐγένετο δὲ πρόσπεινος καί. **uoluit**: bolebat *d*; et uellet *gig.* praeparantibus *d gig. p*. **autem**: uero *d*; *om. gig.* **eis**: illis W *vg. Bentl. cor. uat. mg. c gig. p*, ipsis *d*; ei CST. caecidit BC, cic. D. **mentis excessus** (ἔκστασις): mentis stupor C* (*corr. mg.*) T *d gig.*, mentis alienacio *p** (*corr. p*²) *cf. Aug.* (iii. 1. 304), pabor *e*; *cf. Bed.* (*retr.*) *ad* xxii. 17.

11. uidet G*, *et gr.* θεωρεῖ. cel. *bis* SW *et* 12. **et** *sec.*: e *in ras. scr.* B. discendens DOS. **uas** (σκεῦος): discum *Aug.* (*libere citans*, iii. 1. 320 *etc.*; *sed alibi* uas). quodam IS (*d*). uelud W, ueluti C, tamquam *e*. linth. W, lent. S*. **magnum**: splendidum *etiam p*² (*uide infra*). quatuor Uϛ𝔙, ·IIII· D. **initiis** (ἀρχαῖς): initis D (+ id est funiculis *cor.*) O, iniciis R, inicitis S* (t *eras.*). **summitti** AGKUV, summit|||ti B, *et* submitti CDFΘIMORSTW *vg.*: summictum *e** (-ssum *e*³) *et gr.* καθιέμενον. **de caelo** (cel. SW): *om. e* (*Bentl.*) *cum graecis* (*exc. forsan* D? *uide d infra*). **descendens . . . caelo**: *legunt uett.* ex quattuor principiis ligatum uas quodam et linteum splendidum quod differebatur de caelo *d*, quattuor initiis (principiis *gig.*) ligatum uas quoddam uelut (ut *gig.*, tamquam *Ambr.*) linteum splendidum summita (quod deferebatur *gig.*) de caelo (*om.* de caelo *gig.*; *om.* splendidum . . . de caelo *Ambr.*) *gig. p** (*corr. p*²) *Ambr.* (*spir.* 2. *c.* 10), *fere cum Const.* vi. 12. 2 καὶ τέσσαρσιν ἀρχαῖς δεδεμένον σκεῦός τι ὡς ὀθόνην λαμπρὰν καὶ καθιεμένην ἐπὶ τῆς γῆς, *cf. et gr. min.* 13. 68 c^scr; *de uerss. rell. uide Tisch. T. G.* 8 *ad loc.* terra I.

12. **in quo** (qua F): et *d*. *om.* **omnia** *c*. quadrop. S*, quadrip. D. serpencia SW; repentia CDOT *e*; reptile *p*. terre R; *om. d et gr.* 34**. 163; *deinde* + et bestia (-ae *e*³) *e cum gr.* E 4. 31 *ex* xi. 6; + καὶ τὰ θηρία *post* τετράποδα LP *al. pler. et ita Ambr.* 'omnia genera quadrupedum et ferarum et uolucrum caeli.' > terrae et serpentia *Aug.* (v. 704) *cum gr.* LP *al. plur.* celi SW.

13. > uox facta est *c*. **eum** + dicens B² *w*. exurge *p**; surgens *e cum gr.* ἀναστάς (*sed* ἀναστά 35. *Chron. ap. Wetst.*). **petre**: *om. gig. Ambr.*; + et CDF* (*sed expunct.*) GKV. > petre surge *d Aug.* (ix. 358), > pe. exurge *p*. hoccide C; immola *d gig.* (*Bentl.*) *et ita uoluit Bed.* (*retr.*); macta *Aug.* (i. 661, iii. 1. 304, ix. 358).

14. **ait** (ayt T) **autem petrus**: et pe. dixit *p Ambr.*, pe. autem dixit *e*, *et gr.* ὁ δὲ Π. εἶπεν; ad illi dixit *d*. habsit C; nequaquam *e p*; non *d*; *gr.* μηδαμῶς; *om. Aug.* (ix. 358); *deinde* + a me *cor. uat.** ('*grecus, antiqui*'). **quia**: quoniam *d*; *om. Ambr. Aug.* nuncquam T; nunquam ϛ𝔙. **manducaui** (-bi T): edi *e*. **omne** (*gr.* οὐδέποτε ἔφαγον πᾶν κοινὸν κ.τ.λ.) *cum* AB²GΘMORTVW *vg. uett. plur.*, *et* omnem DI *p**, quicquam *Iunta* 1534, *Erasm.*: *om.* B*CFKSU *gig. Ambr.* cummune M*, commone D; communem *p**. > comm. mand. *gig.* **et** (καί ℵAB *min.*): aut S *e et* ἤ CD^gr ELP *min.*; *ex* xi. 8. immundum K *vg. Tisch.*

15. **iterum**: rursum *d Ambr. Aug.* (ix. 358).

quae deus purificauit tu
ne commune dixeris
16 hoc autem factum est per ter
et statim receptum est
uas in caelum.
17 Et dum intra se haesitaret
petrus quidnam esset
uisio quam uidisset
ecce uiri qui missi erant
a cornelio
inquirentes domum simonis
adstiterunt ad ianuam
18 et cum uocassent interrogabant si
simon qui cognominatur petrus illic
haberet hospitium
19 petro autem cogitante
de uisione dixit spiritus ei
ecce uiri tres quaerunt te
20 surge itaque et descende
et uade cum eis
nihil dubitans quia ego
misi illos
21 descendens autem petrus
ad uiros dixit

---

secundo (*ἐκ δευτέρου*), iterato *d*: secunda CDT* (*corr. mg.*); *om.* I *gig. Ambr. Aug.* (ix. 358). **eum** + dicit D. **quae** (que DIW) = ἅ: quod ϛ𝔖ℭ *dem. Ambr. Hieron.* (vi. 25, vii. 112), *ut cum* commune *infra concordet.* **purificauit** (-bit T): mundauit *d e gig. p Ambr. Hieron.* (vi. 25) *Aug.* (*saepius*), emundauit *Iren.* (*Mass. p.* 196); sanctificauit *Hieron.* (vii. 112). **tu ne commune** (cumm. S) **dixeris** (*σὺ μὴ κοίνου ut infra* xi. 9) CΘOSTUW *c Iren. Ambr.* (*Luc. l.* 2. § 44) *Hieron.* (*bis*) *Aug.* (iii. 1. 304 t. n. communia d.) *Bentl. et* t. n. immunda dix. *Aug.* (i. 661, v. 706), t. n. commune (*om. e**) feceris *e*: > tu commune ne dixeris ABIKRV *vg. Tisch. gig. p* (feceris *p**) *Ambr.* (*ter*) *Aug.* (t. communia n. d. ix. 358 *et iterum* iii. 1. 304) *et Bed.* (*retr. in textu*); > ne tu commune (commone D) dix. DFGM *dem.*; tu noli communicare *d*; *item post* **dixeris** + aut immundum B^2.

16. **autem**: enim *d*; *om.* ϛ *gig.* **per ter**: tertio F, per tercio S*. **statim** (*εὐθύς*): denuo *e et πάλιν* LP *al. pler. cf. gr.* D *infra*; *om. hic d gig. p** (+*p*^{2}) *Ambr.* (*spir.* 2. *c.* 10) *cum gr.* 15. 36 *syr. pesh.* **receptum** (adsumptum *d*) **est**: + iterum *p et* + *πάλιν hic* D 33. 34. ipsum uas *d*; + denuo *gig.* celum W; caelo B* (*corr.* B^2) K, celo S.

17. **et dum** (et cum DSU, dum autem *e*) **intra se** (intrare D) **haesitaret** (*ita* FΘKV *vg.*, aes. R, *uide* xi. 12, xxv. 20: hes. ABCGIMOSTUW, hess. D; haesitabat *e*) **petrus** = *ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ Π.*: cumque ad se reuersus esset hesitabat pe. *p*, et dum intra se factus est haesitabat pe. *d, et* D^{gr} *ωσ δε εν εαυτω εγενετο διηπορει ο π.* quaenam B^2; quae *d gig.* essaet R. uissio D; uisum *e p.* quem *e*; quod *p.* uiderat *d gig.*, uidit *e p*; + et M *d e p cum gr.* CDELP *al. pler.* **missi erant** (fuerant *c*): miserant O* (*corr.* O^2). cornilio DS. **inquirentes** (*διερωτήσαντες*): uenerunt et interrogantes *p*, *cf.* quum appropinquassent et interrogassent *syr. harcl. mg.* symonis BCDI. asstiterunt U (s *pr. in ras. scr.*), astit. F^{c}W *vg.*, adstet. DKV; adsisterunt *d*; steterunt *gig.* **ad** *sup. lin.* V. **ianuam**: ostium *p*; + eius *c*.

18. **cum** (quum Θ, qum R) **uocassent** (clamassent *d*): uocantes *e gig. p.* symon BCT. **petrus** + hic D*. **illic**: ibi *p*, hic S *d e gig.* **haberet** (ha||||beret I, aberet R, abet et D) **hospitium** (ospit. T, hospic. S, ospic. R): hospitatur *d e gig.*, hospitaretur *p*.

19. **autem**: igitur *p*; + adhuc *p.* **cogitante** (ta *in ras.* B, cogitanti *c*) = *διενθυμουμένου uel ἐνθυμ.*: haesitante *e*; cogitante et hesitante *p fere cum syr. harcl.* (*cum**). uissione D; uiso *e p*, uisu *Aug.* (iii. 1. 304) *Uigil.* (*Uarim.*). **ei**: + *ras.* 2 *litt.* B; dei T; mihi *m*; *om.* I* (+ I^1) *cum gr.* B; *item* > ei (ad illum *gig.*) spiritus *d e gig. p Uig.* (+ sanctus) *et gr.* DELP *al.* **tres**: III D (> ·III· uiri); *om. d m p** (+*p*^{2}) *Ambr.* (*spir.* 2. *c.* 10) *Aug. et gr.* DHLP *etc.* quer. CDIORW, querent S.

20. **surge itaque et**: sed surge et *d*; sed surge *p*^{2} *Aug.* (iii. 1. 304); surge et *Uigil.* (*Uarim.* 743); surge S *Uigil.* (*Uarim.* 750); surge itaque B^{c}O𝔖ℭ *dem. Bentl.*, *αλλα αναστα* D*; sed surgens *e gig. m p**, exsurgens *Uigil.* (*c. Ar.* 2), *ἀλλὰ ἀναστάς gr. plur.* **descende** (disc. ACDGOV) **et** (*om. e*): descendens *c*; *om.* MS *Uigil.* (*ter*). **uade** *om. e** (+ *e*^{3}). illis DF *e*^{3} *gig. p Aug. Uigil.* **nihil** (*bis scr. e**; nichil BW, nicil T^c, nil T*) **dubitans**: ne dubites *Ambr.* (*spir.* 2. *c.* 10); *om. Aug.* (iii. 1. 304) *Uigil.* (*Uarim.* 750). **quia**: quoniam *e Ambr. Uigil.* **ego** *ex* ergo V. missi D. eos *d e m p Aug. Uigil.*; + ad te *Fulg. Cereal.* (*apud Sabatier*).

21. **descendens** (disc. DS, densc. Θ) **autem** (*in ras.* R) = *καταβὰς δέ*: tunc descendens *d e* (descens *e**) = *τότε καταβάς* DE; et descendens *gig.* **uiros**: ipsos uiros *d*; uiros illos B^2; illos D, eos *gig.*; *deinde* + qui missi *cor. uat.*, + qui missi erant a cornelio *p*^{2} *Par. lat.* 202. 342. 343. 11932. 16262 *cum gr.* 31 *al.*, *et* (*addito πρὸς αὐτόν*) H *al. mult.* **dixit**: ait *gig.* **quem** *ex* quam K. quer. CIMORSUW; + quid uultis *d et* + *τι θελεται η* D^{gr}. que DIW. *om.* **est** *d p.* > est causa

ecce ego sum quem quaeritis
quae causa est propter
quam uenistis?
22 qui dixerunt cornelius centurio uir
iustus et timens deum
et testimonium habens
ab uniuersa gente iudaeorum
responsum accepit ab angelo sancto
accersire te in
domum suam
et audire uerba abs te
23 introducens igitur eos
recepit hospitio
sequenti autem die surgens
profectus est cum eis
et quidam ex fratribus
ab ioppe comitati sunt eum
24 altera autem die introiuit
caesaream.
Cornelius uero expectabat illos
conuocatis cognatis suis
et necessariis amicis
25 et factum est cum introisset
petrus
obuius ei cornelius
et procidens ad pedes eius
adorauit
26 petrus uero leuauit eum dicens

gig. **propter**: ob *p.* **uenistis**: ti *in ras. scr.* B.

22. **qui**: at illi *d gig. p et gr.* οἱ δὲ εἶπαν. **dix.** + ad eum *d cum gr.* D *syr. harcl.* cornilius DS. centorio D, centypio *e.* **et** *pr. om.* T. **et testim. habens** (abens R) = μαρτυρούμενός τε: testim. autem habens *e*, cui testim. perhibetur *p*, testimonio quoque *d*, bene audiens *gig.*; *deinde* + bonum CT *et* (*post* testim.) *cor. uat.** (*non mg.*). hab C *bis.* **uniuersa**: r *ex* b *corr.* I; sa *in ras.* T; huniuersa C; tota *d*; omni *e.* gentem K*, gentae I, genti T. **iudaeorum**: rum *bis scr.* S, *pr. eras.*; iude. DK MORW. **responsum accepit** (acci. DO): monitus est *e.* anguelo D. **accersire** *codd. plur. vg.* (-siri Wϛ) *d dem. gig.*: arcessire A* (*corr.* A^1) CDGΘRT^1 *c e*; uocare *p.* a^{u}dire G. uerbum M *c*; sermones *p.* > abs te uerba D.

23. **introducens** (inducens *p**) **igitur** (ergo W *vg. dem.*) **eos** = εἰσκαλεσάμενος οὖν αὐτούς, *cf.* uocauit itaque eos et *gig.*: tunc introducens eos *e*, *et* τοτε προσκαλεσαμενοσ αυτουσ E, tunc ergo ingressus *d*, *et* τοτε εισαγαγων D (*αυτους uide infra*); *deinde* + petrus *d p et gr.* D 40. recaepit I, recipit DO, excepit *d*, suscepit *e.* hospicio MS, osp. R, ospitio TU*. > hosp. recepit (*e*) *gig. p.* > hospitio excepit eos *d et* ἐξένισεν αὐτούς D 40. **seq. autem die** (diae C): ac postera die *d.* **surgens . . . die** (*u.* 24) *om.* W. **surgens**: cum surrexisset *d*; + petrus *e gig. cum graecis* CE *min.* **prof. est**: abiit *e p*, exibit *d.* **eis**: illis *vg. gig. p.* **quidam**: quibus S*. **ex** (*om.* D; de *e p*) **fratribus**: fratrum *d*, fratres *gig.*; *deinde* + qui *d*, + qui erant *e*, *cum graecis exc.* D 3. 20. 42 *al. pauc.* **ab**: a AF; ad I. **ioppe** *codd. plur. vg. uett. plur.*: ioppen ADGIOS *d.* **comitati** (co|||m. U, comitatti D) **sunt eum** (e *in ras.* S; cum eo B^{2}I M, cum illo *gig.*): simul uenerunt cum eo *d p*, denerunt (uenerunt e^2) cum eo *e*; *deinde* + ut petro testes sint *cor. uat.** (*non mg.*).

24. **altera autem die** (diae C): in crastinum autem *e p*; postero quoque die *d*; *gr.* τῇ δὲ ἐπαύριον *plur.*, καὶ τῇ ἐπ. HLP *al. pler.* **introiuit** (-bit OT) = εἰσῆλθεν BD *min.*, *cf.* intrauit D, ingressus est *d*: introierunt *gig.*, intrauerunt *e* = εἰσῆλθαν ℵACEHLP *al. pler.*; + in *e.* cesaream OR, cesariam SW, cess. D. cornilius DS*. **uero**: autem *e.* exspectabat BKOV; erat expectans *d e*, erat sperans *p.* **illos**: eos *d e gig.*; eum *p*; + et *d et* D^{gr}. **conuoc.** + discipulis s D* (*sed expunct.*). cognitis D. hamicis C; + expectabat *p** (*corr.* p^2), + sustinuit *d cum* D^{gr} περιεμεινεν.

25. **et factum** (factus D) **est** (+ autem I) **cum** (quum Θ) **introisset** (-iisset D, -iret T *t Bentl.*) **petrus** (+ caesaream *t*) *fere* = ὡς δὲ ἐγένετο τοῦ εἰσελθεῖν τὸν Π., *cf.* cum autem factum esset ut introiret p. (+ caesaream *p*) *e p*: cum adpropinquaret (adpropiaret *d*) autem p. in caesaraeam *d gig.* (*om.* in caes.) *cum* D^{gr}; *deinde* + praecurrens unus ex seruis (> unus ex s. praec. *gig.*) nuntiauit uenisse eum (> eum uenisse *et* + tunc *gig.*) *d gig. cum* D^{gr}. **obuius** (obius D) **ei** (συναντήσας αὐτῷ) AB*DFG*IKORV *cod. caraf. dem. cf.* obuians ei *e p**: obuius est ei SU (obu. est *arctius in ras.*), obuius erat ei B^2; obu. uenit ei G^{2}W *vg.* p^2, > obu. ei uenit M *Bed.* (*expos. in textu*); obuiam uenit ei C (hobu.) T (*om.* ei) *c*, obiam processit ei *t*; obuiauit ei *gig.*, obuiauit eum Θ; obuiam progressus ei *Erasm.*; *aliter* cornelius autem exiliens et obuius factus est ei *d cum* D^{gr}. cornilius DS*; *om. hic d.* **et** *sec. om.* KRV *d e Bentl. cum graeco.* procedens DIS*; cadens *e.* **ad** (ante *e gig.*) **pedes eius**: *om.* C; *om.* eius DF *Tisch. cum gr. plur.* (*non autem* 29. 43 *al.*). **adorauit** (προσεκύνησεν): adorabat SU; horauit *p** (*corr.* p^2); + eum (*contra graecum*) B^{2}DOSU^{1}ϛ *d dem. p t w cor. uat.**; *deinde* + dicens S (*sed expunct.*).

26. **pe. uero** (autem *e* p^2; > uero petr. *d*) **leuauit** (eleu. STU *vg. e t Bentl.*) **eum dicens**: dixit ei petrus *p**; *deinde* + quid facis (+ deum adora p^2*w*) *d p w Par. lat.* 3ɫ2*. 16262 *et* + τι ποιεισ D (*syr. harcl. mg.*). **surgɜ**: *om. d*; + frater *t.*

surge et ego ipse homo sum
27 et loquens cum illo intrauit
et inuenit multos
qui conuenerant
28 dixitque ad illos
uos scitis quomodo abominatum sit
uiro iudaeo
coniungi aut accedere
ad alienigenam
et mihi ostendit deus neminem
communem aut inmundum
dicere hominem
29 propter quod sine dubitatione ueni
accersitus
interrogo ergo quam ob
causam accersistis me?
30 Et cornelius ait
a nudius quartana die usque
in hanc horam orans eram
hora nona in domo mea
et ecce uir stetit ante me
in ueste candida 31 et ait

---

et ego ipse *codd. et vg.* = καὶ ἐγὼ αὐτός *gr. plur.*: ego enim *p*, etenim ego *e et* και γαρ εγω E; et ego *d t, et* καγω D; ego *gig.* **sum**: + sicut et tu D *Par. lat.* 11533 *cor. uat.* d* (quomodo) *e* (*om.* et) *gig. p t w tepl. cum gr.* D*E; + sicut erat B^{2}; + sicut tu deum adora *Par. lat.* 342*. 16262.

27. **loquens cum illo** (συνομιλῶν αὐτῷ): confabulans cum eo *p*, confabulando cum illo *gig.*, cum loqueretur cum eo *e*; *om. d et* D^{gr}. introiuit B* (*corr.* B^{1}) C *d* (*sed* εισελθων D) *p t*; + in domum *t*. **et inuenit**: quumque inuenisset *t*. **multos qui conuenerant** (-runt O, conuenierunt D): conuenisse multos *d gig. p*, conuenientes multos *e*; multos *tantum t*.

28. **dixitque**: et dix. Θ; dix. autem *e*; aitque *d*; dixit I *t*. eos *d e p*. *om.* **dix. ad illos** G* (+ G^{2}). **uos**: et uos *Aug.* (v. 706); ipsi *Iren.* (*Mass. p.* 199); + melius *d Aug.* (ix. 358) *et gr.* D. **quomodo** (ὡς): quia *gig. t*, quoniam *p Iren.*, ut *d*, quam *e Aug.* (v. 706). **abominatum** (abhom. BDIKOVW) = ἀθέμιτον: abominandum *Aug.* (ix. 358); abhominacio R; inlicitum CT *e gig. p t Aug.* (v. 706); nefas *d, et* > non est fas *Iren.* **sit**: est W *e gig. p t* (*Iren.*). iudeo DOW. coniungui D; coniungere W; adiungi *Iren.*, iungi *Aug.* (ix. 358), iungere *e* (iug. *e**); adherere *d gig.*; *gr.* κολλᾶσθαι; *cf.* ix. 26. **-i aut** *in ras. scr.* Θ. acce^{d}ere T, accid. DF*; conuenire *Iren.* **ad alienigenam** (aligenigenam O, alieni^{g}enam M, alenigenam D, alienigena *p* t*): alienigeni *e*; ad allophylum *d*, cum allophylo *Iren.* **et** (*gr. enim* κἀμοί): sed CDΘIMOTW *vg. Bentl. c dem. t Aug.* (*bis*) *cor. uat. mg.*, set B^{2}G^{c} *p, et* > mihi autem *Iren.*; sed et *cor. uat.** michi B*. hostendit CR; dixit *Cypr.* (*Ep.* 64. 5) *uide infra.* **deus**: dominus O *Cypr.* > deus ostendit *d gig. t Iren. Aug.* (*bis*), *cum gr.* BCDHLP *min., et* dominus mihi dixit neminem hominum communem dicendum et inmundum *Cypr.* niminem S*; nullum *Aug.* (ix. 358). commonem D, communum S*. immundum K *vg. Tisch.*; inquinatum *Aug.* (ix. 358). > hominem dicere *Aug.* (v. 706).

29. **propter quod**: ideo *gig.*, qua propter *Iren.*; + et *d e, et gr.* διὸ καί. dubitacione RS, -tionem K; contradictione *e p Iren.*, cunctatione *d*. uenio *gig.* **accersitus** (μεταπεμφθείς): arcessitus ACDΘRT^{1} *t*; transmissus *d*; uocatus *e p*; *deinde* + a te B^{2}SU, + a uobis *d e p, et* + ὑφ᾽ ὑμῶν DE *min.* **ergo** (ego T): igitur *e p*, autem *t*; *om.* DSU; + uos *t cor. uat.* (> uos ergo*). **quam ob** (hob C; + quam S*) **causam** (caussam D) = τίνι λόγῳ: *in ras. longa scr.* B; qua ratione *d e p*; quae est causa propter quam *gig.* **accersistis** (μετεπέμψασθε) B^{1}GIKMOST*V *vg. dem. gig. Bentl., et* arcessistis ACDRT^{1} *e t*: accersisti (*contra graecum*) B*FUW *c d*, arcessisti Θ; uocastis *p*.

30. **et** *ad init. om. gig.* cornilius DS*. **ait**: dixit *gig. p*; respondit *e*. **a**: *in ras.* B^{c}; ha C, an S. **nudius** (nadius G*, nudus DO) **quartana** ACDG*ΘMO^{c}ς *dem. gig.*: nudiusquarta (nudusq. B*FI) BFG^{c}IKO*RSTUVW𝕳𝕾𝕮 *Tisch. c et* quarta (*sine* nudius) *e p** (> die qu.) *Bed.* (*retr.* '*in graeco*'); nustertiana *d et* τησ τριτησ D*. diae C. **usque in** AC (husque) DGΘIMR*T *c dem. e gig. p t^{2} Bed.*: usque ad BFKOR^{1}SUVW *vg. Tisch. d*; usque *t**; *gr.* μέχρι. **hanc horam** (oram R*S, hora I *t*): hunc diem *d gig.* (τησ αρτι ωρασ D). **orans** (hor. C) **eram** (> eram hor. *p*^{2}, sum hor. *p**) **hora nona** (ora no. CO, horam nonam I*T; *om.* S *p*) *codd. plur. vg. c* (> in domo mea hora no.) *dem. p Bentl.* (*sed om. uoluit* **hora** *cum graecis*) *fere cum gr.* ἤμην τὴν ἐνάτην προσευχόμενος ℵA*BC *min.*: agens ieiunium et orans eram hora nona (·UIIII· D) B^{2}D, eram iaiunans et nona oraueram *d et* ἤμην νηστεύων καὶ (*om.* D) τὴν ἐνάτην (+ τε D; + ὥραν HP) προσεύχομενος A^{2}DHP *etc.*; er. ieiunans et horans (*om.* hora nona) *t*; > orans eram ieiunans ho. no. *cor. uat**.; > eram ieiunans usque in hunc diem et hora nona (*om.* orans eram) *gig.*; eram ieiunans et adorans (orans *Bed. expos.*) a sexta hora usque ad nonam *e Bed.* (*expos.* '*in graeco et in quibusdam lat. codd.*'; *et retr.* '*in graeco*') *cum* E^{gr}. **in domo** (-mu DKOV) **mea** *om. Bed.* (*expos. et retr.*). **et** *sec. om. p** (+ *p*^{2}). **ante** (hante C; iuxta O) **me**: in conspectu meo *d e p*. **candida**: splendida T *d e gig. p t*.

31. *Uersum incipimus* **et ait** *cum Stephano*

corneli exaudita est
oratio tua
et elemosynae tuae
commemoratae sunt
in conspectu dei
32 mitte ergo in ioppen
et accersi simonem qui
cognominatur petrus
hic hospitatur in domo simonis coriarii
iuxta mare
33 confestim igitur misi ad te
et tu bene fecisti ueniendo
nunc ergo omnes nos in conspectu tuo
adsumus
audire omnia quaecumque
tibi praecepta sunt a domino.
34 Aperiens autem petrus os
dixit
in ueritate conperi
quoniam non est personarum acceptor
deus
35 sed in omni gente qui timet
eum et operatur iustitiam
acceptus est illi.
36 Uerbum misit filiis israhel
adnuntians pacem per

1555 ℌ *Tisch. T. G.* 8: *contra incipiunt* **corneli** ℭ *W. H.* (*ut udtur*) *Tisch.* (*i.e. ed. Lat.* '*ex triglottis*'). **ait**: dixit *gig.*; + mihi T *p*, + ad me D, *cum syr. pesh. et harcl.* (*cum**) *aeth.* cornili D. audita *p.* oracio RS, horatio T. aelemosynae CF, eleem. *vg.*, aelymosinae B, elym. U^1, helem. I, elem. T, elim. S, helym. U*, aelimoysinae D, elemosine MRW; misericordie *p**. tue IRW. commemorate MRW, conmemoratae G, rememorate *gig.*; in mente habitae *d*, memorie abite *t.* **in conspectu dei** (domini T): coram deo *gig. t.*

32. **ergo**: igitur *e p.* iopen U, aoppen R*; yoppen *t*, ioppem *e et* + uiros *cum gr.* E. **accersi** (accerse *e**): arcessi A*CDΘRT^1 *p*, arcessire *t.* sym. *bis* IM, *pr.* BC. ospitatur BRTU*. *om.* in *sec. dem.* domu DKV, -mum *d.* coriari FO, corarii U, curarii S, curiarii D; pellionis *d.* **iuxta**: secus *gig.* **mare** (ma S*): + qui (hic *t*, is *gig. et cor. uat.* '*antiqui*'; *om.* D) cum aduenerit (uenerit *d cor. uat.*) loquetur (-atur *d*) tibi (+ uerba *t*) D *d e gig. t Bed.* (*retr.* '*in graeco*'), *cor. uat.* '*grecus, antiqui*' (*non marg.*); + qui adueniens (-ies R) loquetur tibi R* *p** *ed. Iunta* 1534; *cum gr.* CDEHLP *al. pler. et tepl.* ('so der kumt er redt zu dir').

33. **confestim** (ἐξαυτῆς): protinus *e*, e uestigio *d.* ygitur C, ergo *vg. d dem.*, itaque *gig. t.* missi D. **te**: + rogans te ut uenires ad nos *p*, + rogando uenire te ad nos *d*, *cum gr.* D *et syr. harcl.* (*cum**). **et tu** (*om.* tu D) = σύ τε, *cf.* tuque *p*: tu autem *d e gig. t et* συ δε D. **fecisti**: + in breui *d et* D^{gr}. uen'endo M; ueniens *p*, adueniens *e*; aduenire *d*; + ad nos B^{2}DR *t cor. uat.** *contra graecum.* **ergo**: igitur *e p.* *om.* nos D. > nos omnes *d gig. t.* **in conspectu tuo** = ενωπιον σου D* *syr. pesh.*: in conspectu dei *e Bed.* (*retr.* '*in graeco*'), coram deo *gig. et* ἐνώπιον τοῦ θεοῦ *gr. paene omn.* adsumas G*, assumus B^{2}W; > assumus (sumus SU) in consp. tuo SU *c p*^{2}, > parati sumus in consp. tuo *p**; *item pro* **adsumus audire** *habent* audire uolumus a te *d*, *et* ακουσαι βουλομενοι παρα σου D, aure uolumus audire *gig.*; *et* + uolentes *post* **audire** *t.* *om.* **omnia** *d et* D^{gr}. quecumque DI, quecunque W, quaecunque ςℌ; quae *d e gig. p t.* *om.* **tibi** *e.* precepta ABDKMORSUW; imperata *gig. t.* > pr. (imper. *gig. t*) sunt tibi *c d gig. t Bentl.* = τὰ προστεταγμένα σοι; > pr. tibi sunt W. **domino**: deo *d p cum gr.* DHLP *al. pler.*

34. apperiens R. *om.* **autem** W. **aper. autem** *in ras. scr.* U. **petrus os** *codd. plur.* (hos C) *vg. uett. plur.*: > os petrus A *d gig. cum gr.* D. *Deinde* os *sine addit.* ACDFG*IOR*TV *d cum gr.* ℵ*BDHLP *al. pler.*: + suum BG^{2}ΘKMR^{2}SUW *vg. c dem. e p t cum gr.* ℵ^{c}ACE *min.* **conperi** (καταλαμβάνομαι) *codd. plur.* (comp. BF^{c}KTUVW *vg. Tisch.*): conperio DO *Bentl.** (*sed secundis curis deleuit*); conprehendo *e p*, expedior *d*, cognosco *Hieron.* (vii. 402), cognoui *Hieron.* (i. 495). **quoniam**: quia R *vg. d p t Hieron.* (vii. 402). **pers. acceptor** (-tior O, -tator *e*; > acceptor pers. *Hieron.* vii. 402) **deus**: pers. acceptio aput deum I.

35. set R. **gente** (ἔθνει): loco *Hieron.* (vii. 402), proposito *Hieron.* (i. 495); *deinde* + his *t.* timent *t*; uult *p** (*corr. p*^{2}). **eum**: deum DU* *c gig. Hieron.* (i. 495). hoperatur C; operantur *t.* iusticiam RSW; iustitia I *p**. acceptum RS; acceptabilis *Iren.* (*Mass. p.* 196) *Hieron.* (vii. 402). ei *d gig. p*, *et* > ei est *e Iren. Hieron.* (vii. 402), *cum graeco* (*exc.* 31).

36. **uerbum**: + enim OR *et gr.* C* (*uid.*) D 137 *syr. pesh. et harcl.* (*cum**); + suum *d gig. contra graecum*; + enim suum B^{2}CG^{2}T *m p t*; + quod *e cum gr. plur.* (*sed om.* ὅν ℵ^{a}AB 61). missit D; destinauit *e*; + deus W *vg. dem. cor. uat.** *contra graecum.* srahel C, hisrl D, israel *vg.* annuntians B (-iens B*)KVςℌ, adnunc. S, annunc. RW 𝔖ℭ; bene nuncians *p*; euangelizare *d*; *gr. omn.* εὐαγγελιζόμενος. ihesum *e.* **hic** (hoc *p**) + enim B^2. est + enim *t.* > dominus omnium *m p.* *Inc. uers.*

iesum christum
hic est omnium dominus
uos scitis 37 quod factum est
uerbum per uniuersam
iudaeam
incipiens enim a galilaea
post baptismum quod
praedicauit iohannes
38 iesum a nazareth
quomodo unxit eum deus
spiritu sancto et uirtute
qui pertransiuit bene faciendo et
sanando omnes oppressos a diabolo
quoniam deus erat cum illo.
39 Et nos testes sumus omnium
quae fecit in regione iudaeorum et
hierusalem
quem occiderunt
suspendentes in ligno
40 hunc deus suscitauit tertia die
et dedit eum manifestum
fieri 41 non omni populo
sed testibus praeordinatis a deo
nobis qui manducauimus

---

37 **uos scitis** *edd. plur.*; *nos Stephanum* 1555 *sequimur.* **uos**: + autem B^2C; + igitur p*.

37. **quod fac. est uerbum** (τὸ γενόμενον ῥῆμα): > uerbum q. fac. est SU, > qui (quod p^2) sermo factus est *p*; quid factum est *d et om.* ῥῆμα D^{gr}. huniuersam C; totam *d e Ambr.* (*spir.* I. *c.* 9); omnem *Iren.* iudeam DMORW. > per uniu. iud. uerbum W. **incipiens**: cum coepisset *d.* **enim** *plur. cum gr.* AD: *om.* D *c gig. Hil.* (*trin.* xi. 1093) *Faustin.* (*c. Ar.* 648) *cum gr. plur.* galilea DΘMORUW; -leam CIS. **baptismum**: mum *addidit corr. in* S, babtismum D; baptismatum I. pred. BDKMRSUW, predicabit O. iohannis CIO S, ioannes 𝔖ℭ; + n D.

38. **iesum** (ihesum *e*): *om.* O; + qui est *Uigil.* (*trin.* 12 = *Ath. lat.* i. 780). **a** (*om.* A*IOT) **nazareth** (-ret IOT, natzā D): nazarenum *t*, nazaraeum *Hil.* **quomodo** (ὡς) *codd. et vg.*, sicut *e Bed.* (*expos.* '*alia editio*'), quemadmodum *Iren.*: quem *d gig. p t Ambr.* (*semel*) *Fulg. Faustin. et* ὃν D *et syr. pesh. harcl.*; *om. Uig.* (*trin.*). uncxit BΘIV, hunx. C; liniuit *gig.* **eum**: illum IT *Hil.*; *om. d gig. p t Ambr. Fulg. Faustin. et* D^{gr}. **deus** + in *e*, *et* > deus eum in *Uigil.* (*trin.*). spiritum I*. **sancto** *ex* suo D; sanctum I*. > sancto sp. *d et* D^{gr}. **qui** (ὃς *plur.*): hic CT *d gig. p t Faustin. Uigil.*, ipse *Iren. et* οὗτος D *syr. pesh.* pertransiit W *vg.*, -sit D, -sibit T; perambulauit *e gig. p t Uigil.* (*Uarim.* 738), pergressus est *d*, uenit *Auct. prom.* (iii. *col.* 175), circumiuit *Iren. Faustin.* (*deinde libere* faciens uirtutes et magnalia atque omnes liberans obsessos a diab.). **bene faciendo**: benefaciens (εὐεργετῶν) *d e gig. p t Iren. Uigil.* (*Uarim.*) *Auct. prom.* **sanando** (-endo DW): sanans (ἰώμενος) *d e* (sanus*) *gig. p t*, saluans *Uigil.* (*Uarim.*), curans *Iren. Auct. prom.* (*deinde libere* in plebe omnem infirmitatem quia deus erat in eo). homnes C; *om.* A. **oppressos** (obpr. ΘMOS, obpresos D, oppressus G*): qui oppressi erant *Iren.*, qui obtinebantur *d gig.*, qui deprimebantur *p t Uigil.* (*Uarim.*). diabulo CKOV, zabulo D; diabulum I. **quoniam**: quia *d gig. t.* **cum**: in *t Uigil.* (*Uarim.*). **quo. d. er. cum** *in ras. scr.* U. **illum** I; eo W *e p Iren.*

39. **testes sumus** = μάρτυρές ἐσμεν 105. 137 c^{scr} *et* > ἐσμὲν μάρτ. HLP *al. pler.*: *om.* **sumus** *d e p* Iren.* (*Bentl.*) *et gr.* ℵABCDE *min.* **omnium** (πάντων): horum *gig. t* (> horum sumus); omnium horum CT, omn. eorum p^2 *Iren.*; eius *d et* αυτου D. que DI. **fecit**: + et *Iren.* (*cum gr.* τε); + iesus *c**. regionem Θ*. iudeorum DORW. **et** *sec. sine add. codd. plur. vg. c d dem. gig. t et gr.* BD 26: + in AKRV *e p Iren. et gr. plur.* hierusalem M, iherusalem C, ierusalem *vg.* **quem** *sine add. codd. plur. vg. c Iren. cum gr. min. pauc.*: + et ACTU^c (*deinde eras.*) *Bentl. Tisch. dem. e*, + etiam *d gig.*, *et* + καί *gr. plur.*; + iudaei reppulerunt et *t*, + *rasura*, *deinde* iudei in, *deinde iterum ras. p**, *uoluit* + iudei interfecerunt p^2; *cf.* + reiecerunt iudaei et *syr. harcl.* (*cum**). hocciderunt C; interfecerunt *d e* p^2 (*uide supra*) *Iren.* suspentdentes S*, suspensum *d.* **ligno** *partim euanuit* M; legno S*.

40. suscetauit S, suscitabit T; excitauit *Iren.* **tertia** (-cia RS, -tio *gig.*, ·III· D) **die** (diae CI) = τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ: post diem tertium *t*, post tert. dieum *d et* μετα την τριτην ημεραν D^{gr}. **et dedit**: deditque *t.* **eum**: cum I*; illum *t*; ei *d et* αὐτῷ D* 45. *om.* **manifestum** B.

41. **non**: *om.* B; in F. set R. **testibus**: in omnibus *t.* **praeordinatis** (pre. BDKMORSUW, praeh. C) = προκεχειροτονημένοις: predestinatis T *d e gig. t Iren.*, qui predestinati eramus *p* (*Uigil.*). **a deo nobis** (*distinguit* a deo nobis · qui C) = *gr. plur.*: > nobis a deo *gig. cum gr.* C *syr. pesh. et harcl.*, > nobis pred. a deo *t Iren.*, > nobis test. qui pred. sumus a deo *Uigil.* (*Uarim.* 738). **qui** + simul *d p Uigil.* manducabimus ISTV; cummanducauimus *e.* **et** + simul *d.* **bibimus**: potauimus *p** (*ut udtur*); cumbibimus *e.* *om.* **et bib.** *Uigil.* **cum** *om. e.* **illo**: eo R* *d e p*, ipso *gig. t.* > cum ipso (eo et *Iren.*) mand. et bib. *gig. t Iren.*; + et conuersati (conuersi *d*) sumus *d gig. p Uigil.*; *deinde* + per dies quadraginta *p syr. harcl.*

et bibimus cum illo
postquam resurrexit
a mortuis
42 et praecepit nobis praedicare
populo et testificari
quia ipse est qui constitutus est a deo
iudex uiuorum et mortuorum
43 huic omnes prophetae
testimonium perhibent
remissionem peccatorum accipere per
nomen eius
omnes qui credunt in eum.
44 Adhuc loquente petro
uerba haec
cecidit spiritus sanctus super omnes
qui audiebant uerbum
45 et obstipuerunt ex circumcisione
fideles qui uenerant cum petro
quia et in nationes gratia
spiritus sancti effusa est
46 audiebant enim illos loquentes linguis
et magnificantes deum
47 tunc respondit petrus
numquid aquam quis
prohibere potest
ut non baptizentur hi qui
spiritum sanctum acceperunt
sicut et nos?

(*cum**), *et* > per di. quad. cum eo et (postquam *etc.*) *Uigil.* posteaquam *p**; pcst *Iren.* surrexit O *c d e gig.*; surrexisset S; resurrectionem *Iren.*; + eum *e**; + et p^{2}. a (ha C) **mortuis**: *om. p* (*sed* + ascendit in caelum); + per (*om. d*) dies quadraginta (XL D) DΘ *d e gig. t Bed.* (*retr.* '*in graeco*') *cum gr.* DE; + et conuersati sumus cum eo (+ per *w*) xl dies (> dies xl *w*) *w Par. lat.* 202. 342*. 11932. 16262, *Monac. lat.* 6101.

42. prec. BKMRSUVW, precipit DO. pred. BDKORSW; adnuntiare *Iren.* (*Mass. p.* 196). **populo**: *om.* U* (+ U^{1}) *p*; plebi *e*. tesficari B* (*corr.* B^{1}); testificare DRS; contestari *t*, protestari *d*. **quia**: quoniam *Iren.* **est** (esse *lapsu* O) **qui**: *om. gig. t Iren.* **constitutus** (constitus B t^{c}) = ὡρισμένος: praestitus *d*, praedefinitus *e*, praedestinatus *Iren.* **est** *sec.*: esset *t*, erat *e*. > esset const. *t*, > est praedest. *Iren.* uiborum T; uirorum F*; uiuentium *e* (*cf. Iren. Mass. p.* 253). **et** *tert.* + non D.

43. huyc C, uhic *t*. prophete W, profetae DOSU. test. peribent CRT; test. reddunt *gig. Iren.* (*Mass. p.* 196); + testimonium D* (*sed expunct.*); + quod *t*. **remissionem** + omnium A. accepere S; percipe (*sic*) *gig.*; accipiant *t*. pro nomine eius *arg.*; per manum illius *Aug.* (x. 28). **omnes qui credunt**: omnem qui credit *d*, omnem credentem *e p Iren. Aug. et gr.* πάντα τὸν πιστεύοντα.

44. **adhuc** + illo D. hec W. > haec uerba *gig.* **cecidit** (caec. BC) = ἔπεσεν AD *min.*: decidit *gig. et* ἐπέπεσεν ℵBEHLP *etc.*; irruit *Auct. rebapt.* 5 (= *Cypr. App. p.* 75). **sanctus** + quic S (*sed expunct.*). *om.* **super omnes** D. audierunt SU *e*. uerba SU* (*corr.* U^{1}); + eius SU*; + domini *p*.

45. **et** *ad init. om.* A* (+ A^{1}). **obstipuerunt** *codd. plur.*, hobstip. C, obstup. B^{1}IM^{1}W *vg. Tisch.*: obstupebant D; obstupefacti sunt *d Auct. rebapt.*; *deinde* + qui *e Aug.* (viii. 992), + qui erant CSTU* *d p Rebapt. Uigil.* (*Uarim.* 748), *Bentl.* + omnes qui erant *gig.*; *gr.* οἱ ἐκ περιτομῆς πιστοί. circuncis. ℌ, circumciss. DS; circumcisio *d*. fidelis S. **qui** (οι B): quanti *e*, quotquot *Rebapt. et* ὅσοι *gr. fere omn.*; *om. Aug.* (*uide supra*). **uenerant** (-runt AM, -rint G) **cum petro** *codd. plur. et vg.* = *gr.* συνῆλθαν τῷ Π.: erant cum pe. W, *et* > cum pe. erant *gig.*; conuenerunt petro *e*; simul cum pe. uenerant *p Aug. Uigil.*, simul uenerunt cum pe. *d Rebapt.* (-rant) *t*. **quia**: quoniam *Uigil.* **in**: *om.* D* *Uigil.*; super *d Rebapt.* naciones RS (-neis S*); gentes *d Rebapt.*; gentibus *e Uigil.* **gratia** (-tiam Θ*, -cia S) = ἡ δωρεά: donum *d e gig. Rebapt. Aug.*; *deinde* + dei *gig.* **spiritus sancti** *fere omnes* (sp. sanctus *gig.*) = *gr.* BD^{2} 40 *Rebapt. Aug. Uigil.*: > sancti spiritus *e* (*Bentl.*) *cum gr. plur.* **effusa** (effussa D; diffusa F *p Uigil.*; effusum *d e Rebapt. Aug.*) **est** (+ *ras.* 5 *aut* 6 *litt.* U): effudit *gig.*

46. **enim**: autem CTW; *om. arg.* **illos**: eos *d e p Auct. reoapt.* loquentem B. **linguis** (γλώσσαις): + suis *Rebapt.*; + uariis D*, *cf.* aliis ling. *sah.*; praeuaricatis linguis *d* (*lectio graeci* D* *legi non potest*). magnificabant *Rebapt.* **deum**: dominum M.

47. **tunc respondit** (-dens D): dixit autem *d cum* D^{gr}. numquit S, nunquid ℌ; *inc. u.* 47 nunquid ℌ *et Tisch. T. G.* 8. **aquam** (aqua IMS^{c}U) **quis prohibere** (proibere CRT; uetare *Ambr. Tob. c.* 18. 612) **potest** *codd. plur. et vg.*, *contra ordinem graecum*: > aliquis aquam prohibere (uetare *Iren.*) potest *d Iren.* (*Mass. p.* 199), *Rebapt. cum gr. Ir. cat.* 183 (*ap. Tisch.*); > aquam proh. potest quis *gig. cum gr.* D^{2}HLP *al. pler.*; > aquam pro. quis potest *p cum gr.* D*; τὸ ὕδωρ δύναται κωλῦσαί τις ℵAB *apud Latinos non redditur*; > aquam potest aliquis *e et* E, + prohibere e^{3} *et* E^{3} *cum minusc.* 40. 69. 95. 180. **ut** (huti C) **non** (*etiam* p^{2}): *om.* non S^{c}T^{c} *d* (*Iren.*); ne *e gig. Ambr.*; cominus *p**. babtizentur M, babtitzantur D, baptizarentur S; baptizetur eos (-entur e^{3}) *e*; *deinde* + aqua D. hii BCDIORSTW; isti *d Rebapt.*; *gr.* τούτους, *sed* αὐτούς D^{gr} 99.

48 et iussit eos in nomine iesu
christi baptizari
tunc rogauerunt eum ut
maneret aliquot diebus.
XI. 1 Audierunt autem apostoli
et fratres qui erant in
iudaea
quoniam et gentes receperunt uerbum
dei
2 cum ascendisset autem petrus
in hierosolymam
disceptabant aduersus illum
qui erant ex circumcisione
3 dicentes
quare introisti ad uiros
praeputium habentes
et manducasti cum illis?
4 incipiens autem petrus
exponebat illis ordinem
dicens
5 Ego eram in ciuitate ioppe
orans

Libere Iren. ad baptizandum hos *pro* **ut non b. hi.** acciperunt DF*O; accepturi sunt *p* ut udtur.* sicuti C; quemadmodum *Iren.*

48. **et iussit** = προσέταξέν τε AHLP *al. pler., cf.* et praecepit *Auct. rebapt.*: praecepit autem *e et* πρ. δέ ℵBE *min.*; tunc iussit *p*, tunc praecepit *d cum* D^{gr} *syr. pesh.* **eos**: illos *gig.* **in nomine**: in no *in ras. satis longa scr.* B. **iesu christi** *codd. plur.* (christo U*) *et cor. uat. cum gr.* ℵABE *min.*: christi *tantum* W; domini M *cum gr.* HLP *etc.*; domini iesu christi *d p vg. cum gr.* D *min.* > in christi nomine W. babtitzari D; baptizare M*, babtizare T. > bapt. in nomine (+domini *vg. d p*) iesu (hiesu *e*) christi *vg. d e gig. p Rebapt. cum gr.* DEHLP *al. pler.* **tunc rogauerunt** (rogab. O*T) = τότε ἠρώτησαν: rogauerunt autem *gig.*; rogau. omnes *p.* **ut maneret** (-rent AC): remanere *e* (*p*), demorari *d*; + ibi G^{c}OSU; + apud (aput MRTW) eos (illos *gig. et* D* *sed correctum*) BDKMRTVW *vg. c gig.* (*cf.* I *p infra*), *et* > ad eos demorari *d*, *cum* D^{gr} προσ αυτουσ διαμειναι. aliquod BCF*IT; aliquos S* (*corr.* S^{1}) *d e p.* dies *d e gig.*; + apud eos I. > dies aliquos *d e.* > dies aliquos remanere aput se *p.*

XI. 1. **audierunt autem** *etc.* = ἤκουσαν δὲ οἱ ἀπ. κ.τ.λ.: audito uero apostoli et fr. *d et* ακουστον δε εγενετο τοισ απ. και τοισ αδ. D. hapostholi C. **in iudaea** (-dea CDOUW, hiudaea *e**) = εν τη ϊουδαια D: in iudaeam (-deam R) IR *d p*; *gr. plur.* κατὰ τὴν Ἰουδαίαν. > in iud. erant *c.* **quoniam**: quia *d gig.* r^ciperunt IOS*, recipierunt D; exceperunt *d.* **dei**: + et honorificabant deum Θ *Par. lat.* 202. 11505*, + et benedixerunt d. *dem.*, + et glorificabant d. *gig.*, + et magnificabant d. *p Par. lat.* 342*. 343. 11932. 16262, *cum syr. harcl.* (*cum**), *et tepl.*

2. + *ad init. uersus* petrus igitur post multum temporis uoluit ire hierusolimam et conuocans fratres et confirmans egressus est copiosum quoque uerbum faciens per regionem (-nes *p*) docens eos R *p w et Par. lat.* 202. 342*. 343. 11932. 16262, *et tepl.* darum nach viel zeitz peter wolt gen zu Jerusalem und^er enczamt rief den brudern und vestent si und macht ein begnuglichez wort und lert si durch di gegent; *fere cum syr. harcl.* (*cum**) ipse quidem igitur petrus per tempus non modicum uolebat abire hieros. et loqui fratribus et quum confirmasset profectus est (+ et docuit eos *cum**); *cf. et d qui uersum habet* quidem ergo pe. per multo tempore uoluit proficisci in hierosolyma et conuocauit fratres et confirmauit eos multum uerbum faciens per ciuitates (χωρων D) docens eos quia (οσ D) et obuiauit eis et enuntiauit eis gratiam dei quia (οι δε D) erant de circumcisione fratres iudicantes (διεκρινοντο D) ad eum [3]dicentes *etc. cum* D^{gr}. quum Θ. **ascendisset**: uenisset W; adisset *cod. apud cor. uat.* > autem ascend. M *vg. e. om.* **autem petrus** *p** (+ *p*^{2}). **in** (εἰς) ABDFGΘSTU *e*: *om.* CIKMORVW *vg. c dem. gig. p Bentl.* **hierosolymam** AFGΘKV, iero. *vg.*, ihero. C, hieru. B (*in ras.*) O, hierosolimam I, hierusolimam DMR, iherosolimam T, ierosolimam W: hierosolyma *e et* ἱεροσόλυμα (D)EHLP *etc.*; hierosolimis *gig. p*; hierusalem SU *et* ἱερουσαλήμ ℵAB 40. 61. disseptabant W, disceptabantur *gig.*; disceptabat I; disputabant M *c.* **aduersus**: ad *e*; *om. p** (+ *p*^{2}). **illum**: eum O *dem. e gig.*; illos I; + hii *p.* **erant**: nt *in ras.* K; *om. e.* circuncis. 𝔓, circumciss. DS; circumsione *lapsu* K; circumcisionem CI. > qui ex circumc. erant *p*; *et* + fratres *p w.*

3. **quare** *codd. et vg. et c dem. p*, quid *gig.*: quia *d e* (*Bentl.*) *et gr.* ὅτι. **introisti**: + d (*sed erasa*) F, + *ras. unius lit.* Θ; intrasti COT (*e*). uiro^{s} T; uirum I. preput. BDKMO, prepuc. RSW; praeputia *d.* abentes R. > ad uir. prae. hab. intrasti *e cum gr.* EHLP *etc.* **et** + simul *d.* manducastis I; edisti *p.* eis *d e gig.* > cum illis edisti *p*; > cummanducasti eis *e.*

4. **autem**: itaque *gig.* exposuit *gig.* **illis**: *om.* R* (+ R^{2}) *gig.*; eis *d e p.* **ordinem** (hord. C) *codd. et vg. c dem.*, *forsan* = τὰ καθεξῆς *ut in* D, *cf.* ordinem uisionis *p*^{2} *w*: per ordinem *d e*, ex ordinem *p**, ordine *Bentl.*, omnia per ordinem *gig.*; *gr. rell.* καθεξῆς.

5. ciuitatem B*CΘ*I *p.* **ioppe** (Ἰόππη) BFGIKMRTVW *vg. c dem. gig.*, *et* iope U^{c} *p*:

et uidi in excessu mentis
uisionem
descendens uas quoddam
uelut linteum magnum
quattuor initiis summitti
de caelo
et uenit usque ad me
6 in quod intuens considerabam
et uidi quadrupedia terrae
et bestias et reptilia
et uolatilia caeli.
7 Audiui autem et uocem
dicentem mihi
surge petre occide
et manduca
8 dixi autem nequaquam domine
quia commune aut inmundum numquam introiuit
in os meum.
9 Respondit autem uox
secundo de caelo
quae deus mundauit
tu ne commune dixeris
10 hoc autem factum est per ter
et recepta sunt rursum
omnia in caelum.
11 Et ecce confestim tres uiri
adstiterunt in domo in qua
eram missi a caesarea ad me
12 dixit autem spiritus mihi ut irem

---

ioppen ACDΘOS *d*, ioppem *e*, iopen U*. > iop. ciu. *d cum* D^gr. horans C, adorans *e*; *om.* D *cum gr.* ℵ*. **excessu** (-sum IT) **mentis** = ἐκστάσει, *cf.* x. 10: stupore mentis *e p*, > men. stupore *d*, men. studiis *gig.*; + meae T𝔖𝔖. uissionem D; uisum *d e gig. p*. **descendens** (disc. DO) = καταβαῖνον, descendentem B* (*corr.* B²): descendensque *p*², descendere *d gig.* **quoddam**: ddam *in ras.* U, quotdam K, quodam I. *om.* desc. uas qu. FS (*uide infra*). **uelut** *sup. lin.* I; uelud W, ueluti C; ut FS; tamquam *e*. lintheum W; + splendidum *p**, *cf. ad* x. 11. **magnum** + discentem S, *cf. Lc.* xix. 37. quatuor U𝔖𝔓; ·IIII· DW. iniciis RS, initis D; principiis *gig.*, principibus *d*. **summitti** *cum* ACMU^c (sumitti) *vg.*: submitti *codd. rell.*; summittum *e*, *gr. enim* καθιεμένην; dimittebatur *d*. celo SW. **ad**: a G*. **me** *ex* mane V.

6. **in quod** (εἰς ἥν) *codd. plur.* (quot M*) *vg. uett. plur. cor. uat.*: in quo AB*CIKTV *p*². intuitus *d*; intendens *p*. consyderabam 𝔖; considerabat *d*; *om.* **consid. et** *p** (+ *p*²). **quadrupedia** (ru *in ras.* U; quadrop. S, quadrip. D): quadripedes *d*. terre RW. **reptilia**: repentia *d*. celi SW; + in eo *p*.

7. **audiui autem et** (ἤκουσα δὲ καί ℵABE *min.*): *om.* **autem et** D; aud. etiam *p*; et audiui *d et* και ηκουσα D^gr. michi B*W. *om.* **et uo. dic. mihi** G* (+ G²). **surge** (sxurge *p**) = ἀνάστα D *Epiph.*: surgens CG*Θ^c *d*, exsurgens *e*, *et gr. plur.* ἀναστάς. petrae I. **occide**: oc *super ras.* F, hoccide C; immola *d*.

8. **dixi** (dixit *d e**) **autem**: et dixi ad eum T. **nequaquam**: absit *d Dam. ep.* 35 (= *Hieron.* i. 157). **autem neq.** *partim in ras.* Θ. **domine** + a me *Dam.* **quia**: quoniam *Dam.* commone D, communem K *e*. **aut**: et ΘT *d gig. p Dam. non gr.*; *ex* x. 14. immundum K *vg. Tisch.* nunquam 𝔖𝔓; + manducaui nec *p*². introibit T, introiit A. *om.* **in** DF. hos CU*, oos O; hore *p*. meo *p*.

9. **respondit** (-dens Θ) **autem** = ἀπεκρίθη δέ: et respondit *gig.*; resp. uero *d sed* D^gr εγενετο (φωνη); *deinde* + mihi *e cum gr.* EHLP *etc.*; *cf. infra d p*. **secundo** (ἐκ δευτέρου): secunda DΘ; *om. d p** (+ *p*²) *et* D^gr. > secundo uox *e p*² *cum gr.* BE *min.* celo SW; + ad me *d et* D^gr; + ad me dicens *p*, *et* + λέγουσα 13. 106. 177**. > de caelo secunda Θ. que DIW; quod *ep. Dam.* mundabit T, mandauit D; purificauit M *ex* x. 15. **tu ne commune** (comune R, commone D) **dixeris** *codd. longe plur. vg. c dem.*: > tu commune ne dixeris ACIT *Tisch. gig. p* (feceris *p**) *Dam.*; tu noli communicare *d*; tu non communicabis *e*; *gr.* σὺ μὴ κοίνου; *de ordine cf. ad* x. 15.

10. **hoc**: hec S. *post* **autem** *addidit* † A^c *sed nihil in margine posuit.* receptae B; retracta *p*; sublata *d*. *om.* **sunt** C *e*. rursus I; sursum SU* (*corr* U¹) *cor. uat. mg.*; iterum *d* (*e*) *p*; *om.* O *et syr. pesh.* > iterum recepta *e cum gr.* EHLP *etc.* πάλιν ἀνεσπάσθη. > omnia rursum C (homn.) *vg.* celum SW; caelo *d p*.

11. **confestim**: statim *d*. **tres**: ·III· DO. > uiri tres confestim *vg. contra graecum.* **adsteterunt** B*DKRS^cV, asstiterunt U^c, astiterunt W *vg.*; superuenerunt *d*; *gr.* ἐπέστησαν. > adst. III uiri O. **in domo** (-mu DKOV): in domum GI *p*, ad domum *d e*, *et gr.* ἐπὶ τὴν οἰκίαν. *om.* **in** *sec.* G* (+ G²). quam *p**. **eram** = ἤμην EHLP *etc.*: eramus DI *et* ἦμεν ℵABD 40, erant *d*. cesarea MOR, cessarea S*, cesaria W, cessaria D, caesaream I. **me**: te D* (*sed corr.*).

12. **dixit autem** (εἶπεν δέ): et dixit *d*. **spiritus** + sanctus I *m p*. michi W. > mihi sp. *e* (*m*) *cum gr.* EHLP *etc.* **ut irem** (irent I*): simul uenire *d*. eis *d e m*. nicil T, nichil W. **haesitans** BFGΘKMV *vg.*, aes. R: hesitans

cum illis nihil haesitans
uenerunt autem mecum
et sex fratres isti
et ingressi sumus in domum
uiri
13 narrauit autem nobis quomodo
uidisset angelum in domo sua
stantem et dicentem sibi
mitte in ioppen et accersi
simonem qui cognominatur petrus
14 qui loquetur tibi uerba
in quibus saluus eris
tu et uniuersa domus tua
15 cum autem coepissem loqui
decidit spiritus sanctus super eos
sicut et in nos in initio
16 recordatus sum autem
uerbi domini sicut dicebat
iohannes quidem baptizauit aqua
uos autem baptizabimini
spiritu sancto
17 si ergo eandem gratiam
dedit illis deus
sicut et nobis qui credidimus
in dominum iesum christum
ego quis eram qui possem
prohibere deum ?
18 his auditis tacuerunt

AIOSUW, hess. D ; dubitans CT p^2, dubitantem *e* ; *graeci διακρίναντα uel -νόμενον.* *om.* **nihil haes.** *d p* cum* D^{gr} *syr. harcl.* **uenerunt** (-ierunt D) **autem** : ueneruntque *d*, ηλθον (*sine* δε) D. **et** *pr.* : *om.* FOSTU^c *gig. contra gr.*; etiam *d.* > et mecum *c.* **sex** (·UI· DW) **fratres isti** = *οἱ ἓξ ἀδελφοὶ οὗτοι* : > fr. isti ·UI· *c* ; alii fratres *p**, alii sex fratres p^2. *om.* **et** *sec. p** (+p^2). introgressi sumus *p* ; introibimus *d.* *om.* **in** *c.* domo ST. **uiri** + illius *p*, *et* > ipsius uiri *d.*

13. **narrauit** (-bit T ; adnuntiauit *d*) **autem** = *ἀπήγγειλεν δέ* ℵABD *min.* : rettulitque *e p et ἀπήγγ. τε* EHLP *al. plur.* nouis O ; *om.* W. **quomodo** : quemadmodum *p.* uidissem B* (*corr.* B^2) ; uidit *d.* hang. C, angu. D ; + dei SU* *et gr. min. pler.* domu sua DF^cKOV ; domum suam F* *e p.* istantem C ; stetisse *d e p.* **dicentem** : dixisse *d e p* ; *deficit* I *ad* **uitae** xiii. 46. **sibi** (b *eras.* O) : ei *d e* ; *om. uoluit Bentl. cum gr.* ℵAB 61. mi^{t}te T. **in ioppen** *in mg.* O^1 ; in ioppem *e* ; + uiros *e cum gr.* EHLP *etc.* **accersi** *codd. plur.* (accerse S, accersiui O*, accersire e^2) *et vg.* : arcessi ACDΘRT *p.* symonem CDMTW.

14. **qui** : que W. loquitur G*MSO ; loquebatur *d.* **tibi uerba** : *uoluit* > uerba tibi *Bentl.* ; > uerba ad te *d e*, sermones ad te *p*, *et gr. ῥήματα πρός σε.* **saluus eris** = *σωθήσει* E 13. 99 : saluus fias *d et σωθήσῃ gr. plur.* *om.* **tu** *d* (*non* D^{gr}). huniuersa C ; om.is *d dem. e.*

15. **cum** (qum R, quum Θ) **autem** : et dum *d.* **coepissem** (caep. DMR, cep. O*SW) : coepisset *d* (*non* D^{gr}) ; inciperem *Auct. rebapt.* 2. > coep. autem *Aug.* (viii. 992). **loqui** : + ego *Rebapt.* ; + eis *d*, + ad eos *p*, + ad illos *Aug.*, *et* + αυτοισ D ; + eis uerbum S. **decidit** (*ἐπέπεσεν*, *cf.* x. 44) *cum* ACDFGΘKMOS*(decedit)TV : cecidit (*ἔπεσεν* D 26 a^{scr}) B(cae.)RS^cUW *vg. c d dem. e gig. Aug. Bentl.* ; incubuit *p* ; irruit *Rebapt.* **super** *sup. lin.* T ; in *Aug.* > super eos sp. sa. D. sicuti C. *om.* **et** D *d.* **in** *pr.* : super M *d e Rebapt.* ; *om.* O. nobis *p.* **in** *sec.* : ab R* (*ut uidetur*) ; *om.* DΘM*S. inicio RS ; i^{ni}tio T ; principio *e p Rebapt.*, principium *d.*

16. **recordatus . . . domini** : exortatusque sum uerbum ad deum R* ; *corr.* R^{mg} ; *in his enim uersibus saepe duas uersiones exhibet* R, *unam in textu, alteram in margine manu secunda scriptam.* **record. sum autem** (*ἐμνήσθην δέ*) : *om.* **sum** BFT ; *om.* **autem** G *d* ; memoratus sum au. *e*, memoratusque sum *p Aug.*, et record. sum *Rebapt.* uerbum R^2 *d* ; sermonem *Rebapt.* ; uerborum T. **dicebat** + quia *Aug. cum gr.* $ℵ^c$ *min.* iohannis CDO S, ioannes 𝔖ℭ. baptizabit OT, babtitzauit D ; baptizabat M. aquam F*. **autem** *sec.* : uero *p.* baptitzabimini D ; baptizamini F *d e* (*cf.* A *ad* i. 5) ; + in *e.* > sancto sp. bapt. M, > sp. sancto bapt. *dem. Ambr.* (*spir.* 3. *c.* 10).

17. **ergo** (*οὖν*) : igitur R^{mg} *e p Aug.* ; autem *d.* **eandem gratiam** (-ciam S) = *τὴν ἴσην δωρεάν* : aequale (-lem *d*) donum *d e Aug.* (viii. 992) *Rebapt.*; par (parem R^{mg}) donum R^{mg} *p.* illi F ; eis *d Rebapt.* *om.* **deus** W *d Aug. Rebapt. cum* D^{gr}. **et** : *om. d* (*non* D^{gr}) ; + in Θ. **nobis** *ex* nos B. **qui credidimus** (*πιστεύσασιν*) *codd. plur. vg. et* p^2 : qui credimus CDG^2OSTU* *p** ; credentibus *d e Rebapt.* *om.* **in** *Rebapt.* domino G^c *dem.* ihesum C *e* ; iesu G^c *dem.* christo G^c *dem.* ; *om.* W. **ego** + autem *e cum gr.* EHLP *etc.* **eram** + ego D. **qui possem** *cum* ACFGO^1T *vg. cor. uat. c dem. Aug.*, *Rebapt.* : qui possim BΘKMO* R^{mg}UVW *d gig.*, numquid possim D ; qui possum S ; potens R* *e p*, *et gr. δυνατός.* proibere CRT. **deum** (*et* R^{mg}) : dominum CW ; domino *Rebapt.* ; domini uissionem R* ; + ne (non *Aug.*, ut non *d*) daret (dare *p* Aug.*) illis (eis *d*) spiritum sanctum (> sp. sa. illis D) DΘOR* (*non mg.*) *Par. lat.* 11533 *d p Aug. et του μη δουναι αυτοισ πν. αγ.* D *syr. harcl.* (*cum**) ; *deinde pergunt* credentibus in nomine iesu christi DO *Par. lat.* 11533 *tepl.*, cred. in dominum iesum christum Θ *syr. harcl.* (*cum**), cred. in eum *d et πιστευσασιν επ αυτω* D.

18. **his** (hiis DOW) **auditis** (*sic etiam* R^{mg}) :

et glorificauerunt deum
dicentes
ergo et gentibus deus paenitentiam ad
uitam dedit.
19 Et illi quidem qui dispersi
fuerant a tribulatione
quae facta fuerat
sub stephano
perambulauerunt usque
phoenicen et cyprum
et antiochiam
nemini loquentes uerbum
nisi solis iudaeis
20 erant autem quidam ex eis
uiri cyprii et cyrenei
qui cum introissent
antiochiam
loquebantur et ad graecos
adnuntiantes dominum iesum
21 et erat manus domini cum eis
multusque numerus
credentium conuersus
est ad dominum
22 peruenit autem sermo ad
aures ecclesiae quae erat
hierosolymis super istis
et miserunt barnaban
usque antiochiam

---

audientes autem haec R* *e p*; cum autem audissent haec *d*; *gr.* *ἀκούσαντες δὲ ταῦτα.* reticuerunt *p*; siluerunt *d*. glorificaberunt T; magnificauerunt *p*, clarificauerunt *d*. **deum** *in ras.* B. **ergo** (*ἄρα uel ἄραγε*): uere D, utique *e*, ita ne *p** (ne *expunct.*); forsitam *d*. *om.* **et** *sec.* FS. > et ergo *gig.* poenitentiam DU *vg.*, penitent. CO, penitenc. RS. **ad**: in *d*; + consequendam CT p^2. > dedit ad uitam *e cum gr.* EHLP *etc.* > poenit. dedit deus ad uitam *vg. contra graec.*

19. **et** (*om. d*) **illi quidem** (quidam R*) = *οἱ μὲν οὖν*: illi igitur R^{mg} *e p*. **qui** *om. d e*. **fuerant**: a *in ras.* T; fuerunt D; *om. d e*. a tripbulatione S^2, a tribulacacione R*; per tribulacionem R^{mg} *p*; a conflictatione *d*. **a trib. qu. fa. fuerat** *om.* S* (+ S^2). que D. **facta fuerat**: facta erat D, facta est *d*; *om.* **fuerat** R* (+ R^2); fuit facta p^2; fuit (*sine* **facta**) R^{mg} *p**. sub stefano DGOST; propter stephanum *p*, propter stephano R^{mg}; *gr.* *ἐπὶ Στεφάνῳ* ℵBHLP *etc.*, *ἐπὶ Στεφάνου* AE *min.*, *απο του στ.* D. **perambulauerunt**: transierunt *d*, pertrans. *e*. husque C; que S* (*corr.* S^2); + ad DW. **phoenicen** *legimus cum vg. d gig.* (*cf.* xv. 3, xxi. 2, xxvii. 12 *et* **syrophoenissa** *Mc.* vii. 26), *cf.* phoenicem FΘU *Tisch. e*, poenicem S: foenicen CRV, foenicē G, foenicem ABK, faenicem M, fenicē O *c p*, fenicen T, finicem DW. **et** *sec.* + thirum R^1, + tirum et *p*. ciprum DM*RT. **antiochiam** BDFGKVW *vg.*, *et* antiociam M*STU: anthiochiam OR, hanth. C, anthiociam AΘM^c. nimini S*, nemine M*. **loquentes**: dicentes *p*. > uerbum loq. *d et* D^{gr}. **solis** (*μονοισ* D): solos V* (*corr.* V^1); *om.* S; tantum *e et* *μόνον gr. rell.* iudeis DORW.

20. **quidam**: quidem *dem.*; *om. p.* ᵉis G; his *p*, ipsis *d*. uiris F; *om.* T. ciprii RSU*W, cipri T, cypri ΘM*O, ciprei D. > uiri cyp. quidam ex eis Θ*. **cyrenei** ABG*Θ^cKMV *et* cyrinei G^cΘ*OS, cyrenaei C *vg. Tisch.*: cirenei RU^cW, cirinei DTU*; cyrenenses *d e gig.* quum Θ; *om.* U* (+ U^1). **introissent** (*εἰσελθόντες* HP *al. plur.*) *codd. et vg. et* U^1, introierunt U*, *et* intrauissent D: uenissent *d e gig. et* *ἐλθόντες* ℵABDEL *min.*; *deinde* + in *e*. **antiochiam** DFGKVW *vg.*, antiociam ST*(?)U: anthiochiam BOR, hanth. C, anthiociam AΘM; anziociam T^2. **et** *sec.* (*καί* ℵ* AB *min.*) *cum* ACG*ΘMTVς𝔖ℭ *dem.*, etiam R *p*: ea O; *om.* BDFG^cKSUWℌ *c d e gig.* **ad**: cum *d gig.* **graecos** BCFΘK *vg.*, craecos *d*: grecos ADGMORSTUVW; grecis *gig.* annuntiantes BTVςℌ, annunc. KSW𝔖ℭ; adnuntes U* (+ tian U^1); benenunciantes R *p*; praedicantes *gig.*; euangelizare *d*. hiesum *e*; + christum *c d w cum gr.* D 10. 96.

21. **et erat**: eratque *p*. **multusque** (-tisque *d*): magnusque *gig.*; multus quidem A. numeris *d*. **credentium** (-cium S) *plur.*, cum credidissent *d*: credens R^2 *e p*, *et gr.* *πιστεύσας uel ὁ πιστ.* **conuersus est**: conuertit se R^2 *p*; reuersi sunt *d*. **credentium conu. est**: penitentiam egit et credidit *gig.* **ad**: in *e gig.* **dominum**: deum *p*; + hiesum *e et gr.* E 34. 38.

22. **peruenit** (-uinit R*): auditum est R_{mg} *p**, auditus est *d e gig.*, *et gr.* *ἠκούσθη.* **autem**: uero *d*; *om. gig.* **sermo**: uerbum *p*; + hic CT *et* > hic sermo *d*; + domini de illis *gig.* **au. serm.** *in ras.* U. ad haures C; in aures *e gig.*; in auribus R^2 *d p*. aecclesiae RU, aecl. CO, aegl. T, aeclessiae D, ecclesie W, eclesiae S. que DRW. **erat** + in D *d e*, *et gr.* *τῆς οὔσης ἐν uel τῆς ἐν.* **hierosolymis** (hieru. O, ihero. C, iero. *vg. e*, hierusolimis DMRS, hierosolimis U, ierosolimis W, iherosolimis T) *cum gr.* EHLP *al. pler.*: hierusalem *d cum gr.* ℵABD *min.* super istos Θ; de eis R^2 *d p*, de is *e**, de his e^2; *om. hic gig. sed uide supra.* miserunt D; dimiserunt *e et gr.* *ἐξαπέστειλαν.* barnabban DR, barnabam *vg. e*; + ut iret R^2 *d gig. p*, + peruenire *e*, *et* + *διελθεῖν* DEHLP *al. pler.* **usque** (husque C): *om.* R^2 *gig. p**; + ad DMRW *vg. dem.* p^2. **antiochiam** DFGKOU(tiochi *in*

23 qui cum peruenisset et uidisset gratiam dei gauisus est
et hortabatur omnes
proposito cordis
permanere in domino
24 quia erat uir bonus et plenus spiritu sancto et fide
et adposita est turba
multa domino
25 profectus est autem tharsum
ut quaereret saulum
26 quem cum inuenisset
perduxit antiochiam
et annum totum conuersati
sunt in ecclesia
et docuerunt turbam multam
ita ut cognominarentur
primum antiochiae discipuli christiani.
27 In his autem diebus superuenerunt ab
hierosolymis
prophetae antiochiam

---

ras.)VW *vg.*, -ciam ST: anthiochiam BC (hanth.) M^{c}R, anthiociam AΘM*.

23. **qui**: et *gig.* quum Θ. **peruenisset** (t *in ras.* B, perueniisset D): uenisset *d gig.*; audisset *p.* **et** *pr. in ras.* B. graciam S. **dei**: domini W. gauissus DOS. ortabatur M*OT, hortabat W; adorabantur *d.* omne^{s} G. praeposito Θ, prep. T; in proposito G^{2}R𝔖𝔖ℭ *cor. uat. gig. p*^{2}; ipso propos. *d.* corde S; + sui CT *c gig.* > permanere (manere *p*) in (*om. p**) prop. cordis *gig. p contra gr.* in dominum *p*^{2}, ad (a *d*) dominum *d p**; *gr.* προσμένειν ἐν τῷ κυρίῳ B 40, προσμ. τῷ κ. (*sine* ἐν) *rell.*

24. **quia** (*in ras.* U): qui F*Θ*. plenu O* (*ut udtur*), pleno O^{rec}. **et** *sec.*: ac R *gig. p.* fidei *d.* apposita BKORSUV *vg. Tisch.* **est**: erat D. **multa**: copiosa *d.* > multa turba *vg.* in domino ΘR *gig. p*, ad dominum M *d.*

25. *Uersum ita habent d gig. p* audiens autem (+ barnabas *p*^{2}) quod saulus esset (est *d*) tharso exiit (exiens *p*) requirere (-rens *p*) eum *d gig. p cum* D^{gr} *syr. harcl. mg.*; *cf.* R *infra.* **profectus est**: *om.* **est** D; exiuit *e.* **autem**: + barnabas A^{1}O𝔖ℭ *cod. caraf.*; + in *e.* **tharsum** *codd. longe plur. et c*, tarsum F^{c}GT *vg. Tisch. e*: tharso R^{1} *d gig. p*, tarso R*; + barnabas *e cum gr.* EHLP *al. pler.* **ut quaereret** (quer. CORSW): requirere *e.* **saulum**: sacilum D; paupum *lapsu ut udtur* R*; *deinde* + audiens autem quod ibi esset exiit requirere eum R.

26. *Inc. uers.* **quem cum** *cum Stephano* 1555 ℌ *W. H.*: *contra inc.* **et annum totum** ℭ *Tisch. et in T. G.* 8. **quem** *ex* qui M; et *d e gig. cum* D^{gr}. **cum** (quum Θ) **inuenisset** (inue|||n. G, inuenissent *d*): ueniens *e**, inueniens *e*^{2}; *gr. plur.* εὑρών, *sed* ωσ συντυχων D; + eum *gig.* **perduxit** (adduxit CT, duxit *e gig.*; + illum in *e cum gr.* EHLP *etc.*) **antiochiam** (hant. C, anth. M^{c}R*; anthiociam AΘM*U*, anthhiociam U^{c}, antiociam T, antiohiam O*, anthiohiam O^{1}) *codd. et uett. plur.* (*et p*^{2}) *et vg.* = ἤγαγεν εἰς Ἀντ. *gr. plur.*: rogabat ut anthiochiam ueniret R^{mg} *p**, depraecabantur uenire antiochiam *d et* παρεκαλεσεν ελθειν εισ αντ. D^{gr} *syr. harcl. mg.* **et annum totum** (anno toto T *c*) **conuersati sunt** (+ ibi *vg.*) **in ecclesia** (aeccl. R*U, aecl. C, aegl. T, ecl. S, aeclessia D, aeclesiam O, ecclesiam Θ*) *codd. pl. vg. c dem. cum syr. pesh. contra gr.*: contigit (factum est *e Uig.*) autem (uero *d*) eis (illis *gig.*) annum totum (> to. an. *gig.*; *om.* totum *e*; > et integro anno eos *Uig.*) commisceri (-cere *d*; conuenire in *e Uig.*) ecclesiae (-siam *d*, -sia *e Uig.*) *d e gig. Uig.* (*trin. l.* 12 = *Ath. lat.* i. 776) *quod propius respondet graeco* ἐγέν. δὲ αὐτοῖς καὶ ἐνιαυτὸν ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλ. *gr. plur. sed inter se uariant*; cum autem aduenissent (uenissent *p*) per an. to. commiscuerunt se aecclesie R^{mg} *p* (conuersati sunt in ecclesia *p*^{2}) *et fere syr. harcl. mg.*; οιτινεσ παραγενομενοι ενιαυτον ολον συνεχυθησαν οχλον ικανον D^{g}. docebant R^{mg} (-bat) *p*; docere *e gig.* > multam turbam *gig.* *om.* **multam** S; *om.* **et doc. tur. mul.** *d*; D^{gr} *uide supra.* *om.* **et annum totum . . . multam** B. **ita** (*om. Bentl. cum graeco*) **ut** (+ tunc C) **cognominarentur** (-retur F*O) **primum**: nominarique primum *e et* χρηματίσαι τε πρώτως (*uel* πρῶτον) *gr. plur.*; et tunc primum nuncupati sunt R^{mg} *d gig. p*, *et* και τοτε πρωτον εχρηματισεν D^{gr}. anthiochie R, hanthiochiae C; anthiociae ATU*, -cie ΘM, anthhiociae U^{c}, antiochie W; anthiochia O (-ohia O*), antiochia *gig.*; in antiochiam *d e** (-chia *cor.*). discipulos *d e*; discentes *gig.* xpistiani T; christianos *d e.*

27. hiis OW; illis MSU *gig. Aug.* (iii. 2. 223) *sang.* 133 (= *anonymi de prophetis et prophetiis, uide 'Miscellanea Cassinese'* 1897, *par.* II, *p.* 21); istis *d.* > diebus aut. (*om. gig.*) illis SU *gig.* superuenierunt D; aduenerunt *d*; descenderunt R^{2} *e gig. p sang.* 133 *Aug. et gr.* κατῆλθον. **ab** *om.* O (*spatio tamen relicto*). ihero. C, iero. *vg.*, hieru. BO, hierusolimis DRS, hierosolimis MU, ierosolimis W; + boni D^{c}. prophete W, profetae DOS; + in *d e.* anteochiam D, antiociam TU*, anthiociam AΘM, anthiochiam R, hanthiochiam C, anthiohiam O; antiochie *p**; *deinde* + eratque (erant autem *d*, atque *sang.* 133, et erat *w*) magna exultacio (> exult. magna 342. 16262) Congregatis (reuertentibus *d*) autem nobis R *d p w Par. lat.* 342*. 343. 11932. 16262 *sang.* 133 *Aug. cum graeco* D.

28 et surgens unus ex eis
nomine agabus
significabat per spiritum famem
magnam futuram in uniuerso orbe
terrarum
quae facta est sub claudio
29 discipuli autem prout quis
habebat proposuerunt
in ministerium mittere
habitantibus in iudaea
fratribus
30 quod et fecerunt
mittentes ad seniores
per manus barnabae
et sauli.
XII. 1 Eodem autem tempore misit
herodes rex manus
ut adfligeret quosdam
de ecclesia
2 occidit autem iacobum
fratrem iohannis gladio
3 uidens autem quia placeret
iudaeis
adposuit adprehendere
et petrum
erant autem dies azymorum
4 quem cum adprehendisset
misit in carcerem

---

28. **et** *om.* MR *e p sang.* 133 *Aug.* (*uide supra*); *item pro* **et sur. un. ex eis** *habet d* ait unus ex ipsis *cum* D^{gr}. exsurgens DM; + autem M *e cum gr.* ἀναστὰς δέ. **ex**: de *gig.* **eis**: his DR *p*, illis *sang.* 133 *Aug.*; + propheta R. agabum U*, agaber W; + *ras. parua* Θ; + qui R *p sang.* 133. **significabat** *paene omnes* = εσημαινεν B: significauit *e gig. et gr. plur.* ἐσήμανεν. **per spiritum** (+ sanctum BCT *gig.* *p*^{2}): in spiritu *sang.* 133. famam BM^{1}, famen *e*. **futuram**: uenturam *c* (*cf. Mt.* iii. 7, *Lc.* iii. 7); + esse *d e*; *gr.* μέλλειν ἔσεσθαι. **in**: per *gig.*; *om. p.* huniuerso C; toto *d*; uniuersum A^{1} *gig.*, omnem *e*. orbem A^{1} *e gig.*; mundo *Aug.* terrae *d*; *om. p** (+*p*^{2}) *gig. sang.* 133 *Aug.* *om.* **in uniu. or. terr.** SU. que DW; + et OR* *e p Aug. cum gr.* EHLP *etc.* **facta est** *partim in ras.* U; fuit *d gig.* **claudio** + caesare (ces. R) GR *e p tepl. Aug. et gr.* EHLP *etc.*

29. **discipuli** (-poli S) *etc.* = οι δε μαθηται καθωσ ευπορουντο D: discentium *Aug.*, *et gr. plur.* τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς εὐπορεῖτό τις. **autem** + qui erant antiochiae D, *et* > et qui er. ant. discipuli *gig.* prohut C; ut *p** *Aug.* **quis**: quisque R *c gig. p Aug.*, unusquisque D; aliquis *e* (*et* > hab. aliquis). **habebat** (habat S*) *codd. vg. uett. et p*^{2}: abundabat *Aug.*, -bant R *p**. **prout qu. hab.**: sicut prout copiam *d*. **proposuerunt** (ὥρισαν): posuerunt *e*; statuerunt R *p Aug.*; *om. d*; *deinde* + singuli ℌ𝔖ℭ *Tisch. cor. uat.** (*non mg.*); + singuli eorum CGT *gig. Bentl.*, + sing. autem ipsorum *d*; + unusquisque eorum R *e p* (eorum *expunct.*) *Aug.*, *et* + ἕκαστος αὐτῶν *gr.* **in** *pr. om.* DM* *gig.* ministerio ORS* (*corr.* S^{1}). mitere S; mittentes R, *et* > mittere in ministerium *p*, > mittentes in ministerio R; + presbyteris *Aug.* **habitantibus** (abundantibus *inepte* R): qui habitabant *e*, hiis qui inhabitant *d*. iudea DORW, iudaeam Θ, -eam M *p*; + et O. > fratr. hab. in iudea *gig.*

30. **et** *pr.*: etiam *d*. **mittentes**: cum misissent *d*. **quod . . . mittentes**: qui et miserunt *Aug.* **seniores** (saen. C): -res *in ras. longa* T; presbyteros *d gig.* **manus**: us *in ras.* B; manum *d gig. Aug.* (*Bentl.*). **barnabae**: rna *in ras.* S; barnabe RW, barnabbae D. **sauli**: pauli Θ^{1}.

XII. 1. **eodem autem** (*om. gig.*, *additum sup. lin.* R^{mg}; in *Lucif.*) **tempore** (*om.* tem *lapsu* O): in illo tempore CT, per illum uero temporis *d*, igitur per id (hidem R*) tempus R* (*corr. mg.*) *p*; in diebus illis S; *gr.* κατ᾽ ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρόν. **misit** (missit D; + eos T*): inmisit R *d e p** (*Bentl.*) *et gr.* ἐπέβαλεν; remisit *Lucif.* ^{h}erodes T, herodis DOS. **manus**: magnus T^{1} *dem.*; + sua *d et* > man. su. her. rex; > τασ χειρ. ηρ. ο βασ. D. ut affligeret BCKMORUVW *vg. Tisch.*, ut fligeret *p**; ut noceret *gig. Lucif.*; maletractare *d*; *gr.* κακῶσαι. **quosdam** + qui erant *d*. **de**: ab *d*. aecclesia R, aecl. CO, aegl. T, ecl. S, aeclessia D; + in iudaea *d*, + quae est in iudea R *p*, *cum* D^{gr} *syr. harcl.* (*cum**).

2. **occidit** (hocc. CT; *in ras. scr.* R^{1}) **autem** = ἀνεῖλεν δέ, *cf.* interemit autem R*? *p*, interfecit autem *e*: et interfecit *d et* και ανειλεν D *syr. pesh.* iacobo G. fratris W. ioannis ℭ.

3. **uidens autem** (ἰδὼν δέ ℵABE *min.*): *in ras. scr.* R; quod cum uidisset *p*; et cum uidisset *d gig. Lucif. et* καὶ ἰδών DHLP *etc.* **quia**: quod O *d gig. Lucif.* pla^{ce}ret T; placitum est *e*; + hoc *d gig. Lucif.* iudeis DOUW, iodaeis B; *deinde* + conpraehensio eius super credentes *d cum gr.* D η επιχειρησεισ αυτου επι τουσ πιστουσ *et syr. harcl. mg.*, + ceptum (+ istud *p**) de sanctis et fidelibus R *p**. **adposuit** (app. B [*in ras.*] KMRS UVW *vg. Tisch.*, adposut O) = προσέθετο: adiecit *d*, addit *Lucif.*; posuit *cor. uat.* apprehendere RUϚℌ *Tisch.*, adprae. CF*Θ, adpreh^{end}ere T; ut apprehenderet BKW *cor. uat.* '*moderni*' 𝔖ℭ *Bentl.*, ut comprehenderet *gig. Lucif.* *om.* **et** *Lucif.* > et adpos. adprehendere D. **dies** *bis scr.* *e**. azimorum F*GΘMRSTUVW, azem. DO.

4. **quem** (ὅν *plur.*): hunc *d gig. Lucif.*, *et*

tradens quattuor quaternionibus militum custodire eum
uolens post pascha producere eum populo
5 et petrus quidem seruabatur in carcere
oratio autem fiebat sine
intermissione ab ecclesia
ad deum pro eo.
6 Cum autem producturus
eum esset herodes
in ipsa nocte erat petrus
dormiens inter duos
milites
uinctus catenis duabus
et custodes ante ostium
custodiebant carcerem
7 et ecce angelus domini adstitit
et lumen refulsit in habitaculo
percussoque latere petri
suscitauit eum dicens
surge uelociter
et ceciderunt catenae
de manibus eius
8 dixit autem angelus ad eum
praecingere et calcia te

τουτον D^{gr}. **cum** (quum Θ) **adprehendisset** (t *in ras.* K; appre. RUW *vg. Tisch.*, adprae. CF* GΘ, adprendisset D): adprehensum *d e* (et adpr.). **misit** (missit D): posuit *d p*, *et gr.* *ἔθετο*. **tradens** (*παραδούς*) A*CDGΘOTV𝔓𝔖ℭ *dem. e*: tradensque (*ante* quattuor) A^{c}BFKMRSUW𝔖 *c p*; traditum *d gig. Lucif.* quattuo^{r} S, quatuor DU𝔖𝔓𝔖, ·IIII· W. quaterniobus *lapsu* K. **custodire eum** (*φυλάσσειν αὐτόν*) ACFGMOT *d e*, *et* custodiri eum DΘ: ad custodiendum eum SU𝔖 *Bentl.*; ad custodiendum (*sine* eum) KR^{2}V𝔖, custodiendum BR*W𝔓ℭ *c dem. gig. p Lucif.*; *et om.* *αὐτόν* D. pasca D. perducere *e*, educere *gig.* **populo**: plebi *e gig. Lucif.*

5. **et** (*om. e*) **petrus quidem** = *ὁ μὲν οὖν* Π.: pe. autem R*p*, pe. uero *gig. Lucif.*, > uero pe. *d*. **seruabatur** (*ἐτηρεῖτο*): custodiebatur *d gig.* carcerem B*; + a cohorte regis R *p** *cum syr. harcl.* (*cum**). *om.* **et pe. . . . carcere** *dem.* **oratio** (hor. C, oracio RS) **autem** (aut M, uero *gig.*, ergo *Lucif.*) = *προσευχὴ δέ plur.*: multa uero oratio *d cum* D^{gr}. > fiebat autem oratio DΘ. **fiebat sine intermissione** = *ἦν ἐκτενῶς γινομένη* ℵA^{*uid}B 13. 40. 81, *cf.* > instantissime fiebat *gig. Lucif.*, erat incessanter fiebat *e*, erat instantissime *d et ην εν εκτενεια* D: fiebat prolixa *p et ἦν ἐκτενὴς γιν.* A^{2}EHLP *etc.* **sine interm. . . . esset** (*u.* 6) *in ras. scr.* R. aecclesia R, aecl. O, aegl. T, ecl. C, aeclessia D. *om.* **ab eccl.** S*(+ S^{2}) *dem.* > ab eccl. sine interm. Θ. ad deo S; ad dominum DOT *gig. Lucif.* > de eo ab eccl. ad deum *p*; > ad dom. pro eo ab eccl. *gig. Lucif.*; pro eo ab eccl. ad deum super ipso *d et* D^{gr} *περι αυτου* (*om.* D^{2}) *απο τησ εκκλ. προσ τον θ̅ν̅ περι αυτου.*

6. **cum** (quum Θ) **autem**: et cum *gig. Lucif.*; ad uero cum *d*. **product. eum esset** (> esset eum DR) **herodes** (-dis OS, hirodis D, erodes T) = *ἤμελλεν προαγαγεῖν* (*προάγειν*) *αὐτὸν ὁ Ἡρ.* ℵA BDE *etc.*, *cf.* incipiebat (uellet *e*) producere eum her. *d e p*: > futurum esset ut eum her. produceret *gig. Lucif.*, *et cf.* *ἤμελλεν αὐτὸν προάγ. ὁ Ἡρ.* HLP *etc.* *om.* in F *d e gig. p* Lucif.* **ipsa**: illa R *gig. p Lucif.*, *et* > nocte illa *d e*; *gr.* *τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ*. > erat dorm. petrus D; petrus dormiebat *gig Lucif.* *om.* **duos** *Lucif.* **uinctus**: ligatus *d e*, alligatus *gig. Lucif*; + autem B. cathenis W, chatenis R. > ·II· catenis D. **et custodes** = *φύλακές τε plur.*, *cf.* custodesque R *p**: custodes autem *e*, uigiles autem *d*, *et φυλακεσ δε* D. **ante** (hante C) **ostium** (host. CDMORSUW, osteum T): *om. p** (+ *p*^{2}); + et *Lucif.* **custodiebant** (*ἐτήρουν*): obseruabant R (*uoluit* custod. R^{c}, *deinde erasit*) *p*, adseruabant *d*.

7. anguelus D. *om.* **domini** D. **adstitit** (adstet. BΘ*KOSV, asstit. U^{1}, astit. F^{1}R^{c} [*deinde eras.*] W *vg.*) = *ἐπέστη*: stetit DR* *p*; adsistit *d*; *deinde* + petro *d*, + iuxta petrum R *p*, *et* + *τω πετρω* D *sah. syr. harcl.* (*cum**) *aeth.* **lumen**: lux *d e Lucif.*; + ab eo *gig. p** (> ref. ab eo) *Lucif.* efulsit D, fulsit *e*; refulgens *d*. **in habitaculo** (*ἐν τῷ οἰκήματι*): in illo loco *d gig. p** (> loco illo) *Lucif.*; *deinde* + carceris RS *Par. lat.* 202. 341. 342. 343 *p*^{2} *cor. uat.* tepl.* **in hab. . latere** *in ras. scr.* R. **percussoque latere** (-rae C) *codd. et vg.*, *et* percussit autem latus *e*, pulsauitque latus *p**, *πατάξας δὲ τὴν πλευράν gr. plur.*: pungens autem latus *d gig. Lucif.* (conpungens) *et νυξασ δε την πλ.* D, *cf. Ioh.* xix. 34. **petri** + et R (*sed eras.*) *p*. **suscitauit** (-bit T, suscetauit S) = *ἤγειρεν*: excitauit BFKVW *vg. Bentl. Tisch. c dem.*; *cf. Mc.* iv. 38, *Ioh.* ii. 19. 20. **uelociter**: cilerius *d*; + et surrexit CT *gig. Lucif.* caeciderunt BC. catene S, cathene W; uincula R* (*correxit* R^{c}, *deinde erasit*) *p**. > eius cat. de man. *Bentl.** (*sed secundis curis correxit*) *d e cum gr. omn. exc.* D.

8. **dixit autem** (*εἶπεν δέ* BDEH *min.*): et dixit *gig.* (*tacet Lucif. ad u.* 10), *et εἶπέν τε* ℵALP 61 *etc.* hang. C. precingere MOR^{2} (*deinde eras.*) W *p*^{2}; cingere *p**; praecinge te *d e*; cinge te R*; praecingere (pre. S) te SU*; perge D. **calcia** (-cea *vg.*) **te** = *ὑπόδησαι ut mediam uocem exprimat*: calciare *uoluit Bentl.*, subliga *Erasm.* **gallicu'as**

galliculas tuas
et fecit sic et dixit illi
circumda tibi uestimentum
tuum et sequere me
9 et exiens sequebatur eum
et nesciebat quia uerum est
quod fiebat per angelum
aestimabat autem se uisum
uidere
10 transeuntes autem primam
et secundam custodiam
uenerunt ad portam ferream
quae ducit ad ciuitatem
quae ultro aperta est eis
et exeuntes processerunt
uicum unum
et continuo discessit angelus ab eo
11 et petrus ad se reuersus dixit
nunc scio uere quia misit
dominus angelum suum
et eripuit me de manu
herodis et de omni expectatione
plebis iudaeorum.
12 Consideransque uenit
ad domum mariae matris
iohannis qui cognominatus est marcus
ubi erant multi congregati
et orantes
13 pulsante autem eo ostium

ACO, *cf. pass. Perpetuae* x, *et schol. ad Iuu. Sat.* iii. 67, caligulas *Bed.* (*retr.*): gallicas DFG, galicas S; caligas BΘK (call.) MRTU (g *in ras.*) VW *vg. Tisch. c gig. Bed.* ('*quidam codd.*') *cf. Gen.* xiv. 23, calicas *e*; caligis (*et infra* tuis) *dem. rectius quoad syntaxim*; calciamenta (*et infra* tua) *d p*. **et fecit** (εποιησεν τε E): fe. autem *d e*, *et* ἐπ. δέ *gr. rell.* **fecit sic**: > ita fecit *gig.* *om.* **fecit sic et dix. illi** *p* (*sed uide infra*). dicit *d* (*Bentl.*), ait *gig.*, *et gr.* λέγει. ei *d e*. circunda ς; operi *d*. te *d e p*; *om. gig.* **circumda tibi**: circumdatur D. **me** + fecit autem sic *p*.

9. *om.* **et** *ad init.* DO. **exiens**: ie *in ras.* U; cum exisset *d*. **eum** (αὐτῷ ℵ^{c}EHLP *al. pler.*) *cum* AΘKMRSUVW *vg. c dem. e gig.*: *om.* BCDFG OT (*Bentl.*) *Tisch. d p et gr.* ℵ*ABD *min.* non sciebat *d*. **quia**: si D; *om. gig.* esset *dem. p*, erat *e*; esse *gig.* hang. C, angu. D. **aestimabat** (est. DMSTUW *cor. uat.**, ext. R): existimabat C *vg. cor. uat. mg. dem. gig.*; putabat *d*; *gr.* ἐδόκει. **autem**: enim D* (*sed corr.*) OT𝔖 *d gig. p et gr.* D *min.* *om.* **se** *d e*. uissum D.

10. **transeuntes** (-unntes S) **autem** = διελθόντες δέ, cum pertransisent autem *p*: et cum transissent *gig. Lucif.* (-set); cum praeterissent *d*, *et om.* δέ *gr.* 61. **primam** (-mum S) **et secundam** (·II· D) **custodiam** = πρώτην καὶ δευτέραν φυλακήν DE*: primos et secundos custodes *gig. Lucif.*; > pri. custodiam et secundam *e* (*Bentl.*) *cum gr. plur.* uenierunt D; uenit *Lucif.* que *pr.* D, *sec.* DRW. ducet C; ducebat *p*. **ad** *sec.*: in *d e p Lucif.* *om.* **qu. du. ad ciu.** S *cum gr.* L *syr. pesh. aeth. utr.* hultro C, ultra O*p**; sua sponte *d*; a se *gig. Lucif.* haperta C. **eis**: illis *p*; + ab se D. **exeuntes** (ἐξελθόντες): cum exissent *d gig. Lucif.*; *deinde* + descenderunt (+ grades p^1, + gradus p^2) et *p*, + desc. septem grados et *d*; *cum gr.* D κατεβησαν τουσ ζ βαθμουσ και. **processerunt** (praec. R*, *corr.* R^2) = προῆλθον (προσῆλθαν DL *etc.*): transierunt *e*. **uicum**: gradum *d*. **continuo**: statim *p*; + ita D. discesit T; recessit *p*. hang. C, angu. D (*et* > angu. discessit). hab C. > ab eo ang. *gig. Lucif.*

11. **et** *ad init.*: tunc *p*. **ad** (in *d gig. Lucif.*; aput p^2) **se reuersus** (conuersus *d Lucif.*) = ἐν ἑαυτῷ γενόμενος ℵABD *min.*, *cf.* dum aput se reu. esset *p**: > reuersus in se *e cum gr.* EHLP *al. pler.* **dixit**: ait *gig. Lucif.* **uere** (-rae C) **quia**: > quia uere *d e Lucif.*, > quia in ueritate *p*, *cum gr.* DE. missit D. **dominus**: deus *p cum gr.* 27. 29. 105. 163 *etc.* > dom. misit Θ*. hang. C, angu. D. > ang. suum dominus D. manibus *d gig. Lucif.* erodis CT. **de** *sec.*: ab *p*; *om.* DW *d cum graeco* (*exc.* E *al. pauc.*). expectacione RS, exspectatione O. pleuis C; populi *d p*. iudeorum DORW; *tacet Lucif. ad u.* 18.

12. **consideransque** (consyd. ς; *partim in ras.* U) = συνιδών τε, *cf.* et cum considerasset *d*, και συνιδων D: considerans autem *e gig. p et* συνιδὼν δέ A *min.* marie W. ioannis 𝔖ℭ. **cogn. est**: cognominatur G *d e gig. p*. marchus CRW. hubi C; ibi U* (*corr.* U^1). **multi**: copiosi *d*. congregregati S* (*ut udtur*); coaceruati *d*. > congr. multi Θ. **et orantes** (hor. C): *om. gig.*

13. **pulsante autem** (κρούσαντος δέ): et cum pulsasset *gig.*, cumque ipse puls. *d*, qui cum puls. *p*. **eo** (αὐτοῦ *plur.*): *om.* R* (*d gig. p uide supra*); petro MR^2 *c e* (-tri) *cum gr.* EH *al. pler.*; + ad ς *cor. uat.** **ostium** (osteum T*, hostium DO, hosteum C) = τὴν θύραν: ianuam *d*. **ianuae** (-nue W) = τοῦ πυλῶνος: foris *d*, D^{gr*} *non liquet*. **processit** (προῆλθεν ℵB^{cor} 3): accessit *d e gig.*, *et* προσῆλθεν *gr. plur.* **puella** *om.* R* (+ R^2 *deinde addidit aliquid sed erasit*). **ad audiendum** (= ἀκοῦσαι? *quod in graeco non inuenitur*) *cum codd.* ACDGΘMO (audiendam*) RTℭ *cod. caraf.*

ianuae
processit puella ad audiendum
nomine rhode
14 et ut cognouit uocem petri
prae gaudio non aperuit
ianuam
sed intro currens nuntiauit
stare petrum ante ianuam
15 at illi dixerunt ad eam
insanis
illa autem adfirmabat
sic se habere
illi autem dicebant
angelus eius est
16 petrus autem perseuerabat pulsans
cum autem aperuissent
uiderunt eum et obstipuerunt
17 annuens autem eis manu
ut tacerent
narrauit quomodo dominus
eduxisset eum de carcere
dixitque nuntiate iacobo
et fratribus haec
et egressus abiit in alium locum.
18 Facta autem die erat non parua turbatio inter milites
quidnam de petro factum esset
19 herodes autem cum requisisset eum et
non inuenisset
inquisitione facta de custodibus

---

dem. e : ad uidendum (*cf.* iii. 3, v. 11 *etc.*) BFKSUVWϛ𝔓𝔖 *c* (> ad uid. puella); obaudire *gig. p**, respondere *d*, *et gr.* ὑπακοῦσαι. *om.* **nomine** V. **rhode** (Ῥόδη) D^{mg}FGΘKVW *vg. d gig.*, hrode B, hrodae SU, herodae O : rode CRT *Tisch. c e p*, rodae AM^{c}, roda M* ; chode D*. > nom. rhode respondere *d cum gr.* D.

14. **et** : *om.* T ; que *gig.* cum cognouisset *d p.* pre BDKSW ; a *d*, de *e*. *om.* **non** W. apperuit RS, haper. C ; + ei *e cum gr.* E c^{scr} *syr. pesh. et harcl.* (*cum**). **sed . . . ianuam** *om.* U* (+U^{1}). **sed** (set R) **intro** (intra O) **currens** = εἰσδραμοῦσα δέ, *cf.* intro currens autem *e gig.* : ingressaque festinanter *p* ; et adcurrens autem *d et* και εισδραμουσα δε D. nunciauit RSW𝔖ℭ, adnunt. *d.* sta S* (+re S^{2}). > petr. stare MO *gig. m.* hante C ; ad *m p.* **ianuam** : ostium *m.*

15. **at** (ad CF*) **illi** : illi autem *e gig.* **dix. ad eam** (eum D) = *gr.* D* 13 : > ad eam dix. *d e* (*Bentl.*) *et gr. plur.* πρὸς αὐτὴν εἶπαν. ynsanis T. illa uero *e p*, ad illa uero *d*, at illa *gig.* affirmabat BKU^{1}W *vg. Tisch.* ; perseuerabat *d gig.* **sic** (ita *p*) **se** (*om. Bentl.*) **habere** (abere R) : ita esse *d e*, ita est *gig.* **illi** (+ *ras. unius lit.* B) **autem** (uero A) = οἱ δέ, *cf.* at illi *p* : qui autem *d*, quidam autem *gig.* **dicebant** (ἔλεγον *plur.*) : dixerunt *d gig.*, *et* ειπαν B ; *deinde* + ad eam forsitam *d cum* D^{gr} *syr. pesh.* anguelus D. illius *e*. **est** : eius *lapsu* W. *uersus libere habetur in m* dixerunt non sed ang. eius est.

16. **petrus** : ille *p*, ipse *d*, *cum* D^{gr}. **autem** *pr.* : uero *d gig.* **pulsans** + hostium D. **cum** (quum Θ) **autem aperuissent** (apper. RS*) = ἀνοίξαντες δέ, *cf.* aperientes autem *e* : et cum aper. *d gig.* ; *deinde* + ostium BKRUVϛ𝔖 *cor. uat.** *c*, *sine auct. graeca.* **eum** : illum *gig.* ; *om.* D *p.* obstupuerunt DM^{1}W *vg. Tisch.*, hobstip. C.

17. **annuens** (adn. DT *Tisch.*, adnuit F) **autem** (*om.* R*) **eis** (illis *p*) **manu** (manum F*R^{2}W* ; eis manu *in ras. longa scr.* B) = κατασείσας δὲ αὐτοῖς τῇ χειρί : mouens itaque ad eos manus *gig.* ; cumque significasset eis de manu *d* ; *deinde* + petrus S. tacere^{nt} D ; silerent *d* ; + et S ; + introiens *d*, + ingressus est et *p cum gr.* D *syr. pesh. et harcl.* (*cum**). **narrauit** (διηγήσατο) ABDKMRSVW *vg. c gig. cf.* ix. 27 : enarrauit C (aen.) FGΘOT (-bit) U (e *in ras.*) *d* (eterrabit) *dem. e p cf.* viii. 33 ; *deinde* + eis SU *d e Bentl.** (*deinde correxit*), + illis *gig.*, *et* + αὐτοῖς BDEHLP *etc.* quo^{mo}do T ; quemadmodum *d*, qualiter *p*. **dominus** : deus D ; *om. p**. aeduxisset C, eduxit OW *gig.*, eduxerit *e*, educeret *p* ; deduxisset D ; liuerauit *d* ; *gr.* ἐξήγαγεν. > eum dom. edux. *gig. Bentl.** (*secundis curis correxit*) *cum gr.* A ; > educ. dom. eum p^{2} *contra gr.* ; > dom. eum edux. (liu. *d*) *d e cum gr. plur.* ; *cum ordine Hieronymiano concordant gr. min.* 13. 40. 61. 73. 100. 104. **dixitque** (εἰπέν τε ℵABE *min.*), *cf.* et ait *gig.* : dixit autem *d e et* εἶπεν δέ DHLP *etc.* ; + eis SU*. nunciate RS𝔖ℭ ; renuntiate *d e*. iacob W. **fratribus** + eius O. hec SW. > haec iac. et fra. SU *gig.* ; > haec fra. et iac. *p*. egresus M, aegressus C ; + inde SU. habiit C ; ibat R. *om.* **in** F. *om.* **locum** *d*.

18. **facta** (-to *d*) **autem** (aute O) **die** (diae C ; autem die *in ras.* U) : cum autem dies factus esset *p* ; + crastina SU* (*ut udtur*). *om.* **non parua** *d gig. p Lucif. cum gr.* D 76. **turbatio** (-cio RS) = τάραχος : tumultus *p* ; temptatio D ; tribulatio *e et* > tri. non minima *e cum graeco* ; *item uoluit* > turbatio non parua *Bentl.* in militibus *d*. > turb. erat inter mil. *gig. Lucif.* quid *d*. **de petro factum esset** (est G* ; fuisset ΘR) *codd. plur.*, *gr. enim* ὁ Πέτρος ἐγένετο : > esset de petro (pretro O) factum OSU ; > factum esset de petro (populo *lapsu* W) W *vg.* ; petrus factus esset *d e p** *Lucif.* ; *deinde* + aut quomodo exisset Θ p^{2} *Par. lat.* 202. 342*. 343. 11932. 16262 *et tepl.*

19. hirodis D. **autem** : uero *d p*. **cum**

iussit eos duci
descendensque a iudaea
in caesaream ibi commoratus est
20 erat autem iratus tyriis
et sidoniis
at illi unanimes uenerunt
ad eum
et persuaso blasto qui erat
super cubiculum regis
postulabant pacem
eo quod alerentur regiones
eorum ab illo.

21 Statuto autem die herodes uestitus
ueste regia
sedit pro tribunali et
contionabatur ad eos
22 populus autem adclamabat
dei uoces et non hominis
23 confestim autem percussit eum angelus
domini
eo quod non dedisset honorem deo
et consumtus a uermibus
expirauit
24 uerbum autem domini crescebat

(quum Θ, qum R) **requisisset** (requaessiset D): requirens *e p.* inueniens *e p.* **inquisitione** (-cione RS) **facta** (> facta inq. O) **de** (*bis scr.* W) **custodibus** = *ἀνακρίνας τοὺς φύλακας*: interrogans custodes *p*, disquirens custodes *e*, interrogatos custodes *gig. Lucif.*; interrogatione habita uigiles (iussit *etc.*) *d*. *om.* **eos** S* *d e gig. Bentl. et gr.*; eis S^2. **duci** (*ἀπαχθῆναι*): obduci *d et αποκτανθηναι* D^{gr}*; deici R^2; + ad se D. discendensque DS; et descendens *e p* (discedens), et cum descendisset *d*; et descendit *gig.* (*Lucif.*). iudea DORW. *om.* **in** *gig. p* Lucif.* cesaream MOS UW, cessariam B, caesarem V; cesarea *p**; + et *p**. **ibi**: ibique *gig. Lucif.*; illic *p*; *om. d e* (*Bentl.*) *et gr.* **commoratus est** = *διέτριψεν* A, *cf.* mansit *gig. Lucif.*: morabatur *e p*, demorabatur *d*, *et gr. plur. διέτριβεν.*

20. **autem**: enim *d cum* D^{gr} *aeth.*; + herodes *e cum gr.* EHLP *etc.* **iratus** (*θυμομαχῶν*): *om* D; infestus *gig. Lucif.*, animis infestus *e*; animus inpugnans *d*; in ira contendens aduersus *p*. tyris DΘ*OS, thyris M*, thyriis M^c, thiriis R, tiriis W; tyrios *d*, tiros *p*. sidonis OS, sydonis DΘ*, sydoniis $BΘ^c$, psydoniis C; sydoniensibus *gig. Lucif.*; sidonenses *p*, sidonios *d*. **at** (ad CO) **illi unanimes** (hunan. C, unian. Θ*O *p*, unianimis S*, unanimis G^*S^c; omnes D) **uenerunt** (uenier. D) **ad eum** = *ὁμοθυμαδὸν δὲ παρῆσαν πρὸς αὐτόν plur.*, *cf.* qui unan. uen. ad eum *gig.*, et unan. uen. ad eum *Lucif.*, unan. autem uen. ad eum *e*: unanimiter autem ab inuice ciuitates uen. ad regem *d et ita* D^{gr}, *cf. syr. harcl.* persuasso D; persuadentes *p*, cum suasissent *d*. oblasto G*; plasto R*S (pla||sto) U; plato D; blastum *p*. *om.* **qui erat** *p*. **super cubiculum** (cubicubiculum U): s. cubiculo CΘ*OT; a cubiculo *d gig. p Lucif.* > a cub. erat *d*, *et om.* **regis**; *αυτου* D^{gr} (*pro τοῦ βασ.*). postolabant S. **eo quod alerentur** (haler. C, alir. O, ualer. D; haberentur Θ; aleretur K) = *διὰ τὸ τρέφεσθαι*: propter ne alienarentur *d*. **regiones eorum** = *τας χωρασ αυτων* D^{gr}: > eorum ciuitatem *e** (-tes *cor.*) – *αὐτῶν τὴν χώραν plur.* **ab illo** *codd. et vg. contra gr.*: ex (de *e gig. Lucif.*) regia *e gig. p Lucif.*, de regno *d*, *et gr. ἀπὸ* (*ἐκ*) *τῆς βασιλικῆς.* > regiones eorum de regia alerentur *gig. Lucif.*

21. statudo S; constituto *d*; prestituta *p**. *om.* **autem** AFΘSU. diae C. erodes T, herodis D. **uestitus** (*sine* est) *codd. plur. vg. cor. uat. c dem. Lucif.* = *ἐνδυσάμενος*, *et* indutus *d e p*: + est AΘOR *gig.* uestem *e*; habitum *p*; habito *d*. **regia** (regio *d*): regali BFS *gig. Lucif.*; regalem *e p*. > regia ueste *c*. **sedit** *codd. plur. vg. c dem. Lucif.*: seditque AMO, et sedit *d gig.*; ascendens *p*; et sedens *e*; *graeci καθίσας* ℵB 40. 61, *καὶ καθίσας* ADEHLP *etc.* tribuli O. *om.* **et** *d e p cum gr.* concionabatur RSW *vg.*, continabatur D, contentionabatur *d*.

22. + *ad init.* et (*erasit* p^c) regratiato eo tyriis et sidoniis (*om.* et sidoniis Θ) Θ p^2 *Par. lat.* 202. 342^*. 343 *et tepl*, *et* + cum ingratiasset cum tyrios *d*; *cum gr.* D *καταλλαγεντοσ δε αυτου τοισ τυριοισ*; + cumque reconclamasset ei *p**. **autem**: u *ex* d R; uero *d*; *om. p.* **adclamabat** *codd. plur.* (adclabat U*), accl. U^1 *vg.* = *ἐπεφώνει*, *et* adclamabant *d*, adclamant *p*: clamabat AM* *dem. gig. Lucif.*; succlamabat *e*; + ei *p*, *sed* pop. adcl. **ei** *improbauit* p^c, *deinde iterum restituit.* **uoces** = *φωναι* D* *et syr. pesh.*: uox *e*, uocem U *dem.*, uoce M, *et φωνή gr. plur.* *om.* **et** T.

23. **confestim autem**: *om.* **autem** SU^c; et conf. *d*. > eum percussit *d gig. cum gr.* D *min.* **domini**: *om. p*; dei D. > ang. dom. perc. eum *c*. pro eo quod *d*; quia *gig. Lucif.* dedit *d gig. Lucif.* **honorem** (*δόξαν*): gloriam *e*, claritatem *d*. **deo** + et cum descendisset de tribunal *d*, *et* + *και καταβασ απο του βηματοσ* D^{gr}. **et consumtus** (*ita* AST: -ptus *codd. plur. vg. Tisch.*; consummatus D; + est SU) **a** (*om.* F *e*) **uermibus** = *καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος*, *cf.* consumptusque a uerm. *p*: > sed et a bermibus comestus *d*, et uermibus scatens *gig. Lucif. cf. capp.* CT *p.* 18; *deinde* + adhuc uiuens et sic *d cum* D^{gr} *ετι ζων και ουτωσ.* expirabit T, exspirauit ABDKV.

24. **autem**: *om.* F; uero *p*. **domini** *cum gr.*

et multiplicabatur.
25 Barnabas autem et saulus
reuersi sunt ab hierosolymis
expleto ministerio
adsumto iohanne qui cognominatus
est marcus.
XIII. 1 Erant autem in ecclesia quae
erat antiochiae
prophetae et doctores
in quibus barnabas et symeon
qui uocabatur niger
et lucius cyrenensis
et manaen qui erat herodis
tetrarchae conlactaneus
et saulus
2 ministrantibus autem illis
domino et ieiunantibus
dixit spiritus sanctus
separate mihi barnaban
et saulum in opus quod
adsumsi eos
3 tunc ieiunantes et orantes

B: dei *d e gig. p et gr. rell.* **crescebat**: augebatur *d.* multiplicabat W.

25. **barnabas** (-bbas DR) **autem** (uero *d*): > igitur barn. *p.* **saulus** + qui cognominatus est paulus *p* cum syr. harcl.* (*cum**). regressi sunt *p*; redierunt *gig.* **ab** *apud nostros non fluctuat,* = ἐξ A *min.*, ἀπό DE *min.*: *contra* εἰς ℵBHLP *etc.* hierosolimis MRU, hieru. DS, ihero. T, iero. W, iherosolymis C, hierusolymis O, ierosolymis *vg*; hierusalem *d e gig. Bentl. et graeci plur. habent* Ἰερουσαλήμ; + in (*om. p*) antiochiam *e p cum gr.* E *min.*; + et D. **expleto** (impleto *d*) **ministerio**: adimplentes ministerium *p.* **adsumto** AT: adsumpto CDFGΘMOV, ass. BKRSUW *vg.*; + etiam *e cum gr.* D²EHLP *min.* ioanne 𝔖ℭ. cognominatur W *d e gig.*; *gr.* ἐπικληθέντα *plur.*, ἐπικαλούμενον ℵA *min.* marchus CR.

XIII. 1. **autem**: etiam *sang.* 133 (*uide supra* xi. 27). **in ecclesia** (aeccl. R, aecl. OU, aegl. T, ecl. CS; aecl̄ D) **quae** (que W) **erat antiochiae** (anthi. OR, ante. S*, anthiociae ACΘ*M, antiociae TU*, anthiocie Θ^c, antiochie W) *codd. vg. uett. plur. contra ord. graec.*: > in antiochia aput quem erat ecclesiam *d,* antiochiae in ecclesia *Uig.* (*trin l.* 12 = *Ath. lat.* i. 777) *et* ἐν Ἀντ. κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλ. ℵABD *min.*; quidam in antiochiae quae erat et ecclesia *e, et* τίνες ἐν Ἀντ. κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλ. EHLP *etc.*; secundum (in *p*²) unumquamque ecclesiam *p*; in ecclesia *sang.* 133. profetae DOSU, prophete W. **doctores** (διδάσκαλοι): magistri *gig.* **in quibus** (quo *d*) *codd. et vg.* = εν οισ D^gr*: *om. e gig. p sang.* 133 (*et Bentl.*) *et gr. rell.*; + erant U, + erat *Uig.* barnabbas DR; + quoque *e p, et* ὅ τε Βαρν. *gr. plur.*; *ita pergit sang.* 133 et sailus, quibus inposuerunt manus prophetae, symeon qui appellatus est niger, et lucius cirinensis qui manet usque adhuc, et licius conlactaneus, qui acciperunt responsum ab spiritum sanctum unde dixit segregate *etc.* **symeon** *cum* BCFGKOTVW *c d e gig.*: simeon AΘMRSU, simon D *vg.* bocabatur O*; uocatur D *d Uig.*; cognominatur *e gig.*, cognominatus est *p. om.* **qui uoc . . . manaen** S. lycius FG*U, licius BT. cyrinensis DΘO, chyrin. C, ciren. RU*W; cyrinensius T. **et manaen** (manahen CD *vg. Tisch. c gig.*, manaem Θ, -nen U *e*, -nes F): manaenque *d*, et m. quoque *Uig.*, et (*om. p**) m. etiam *p. om.* **qui erat** *d e gig. p.* hirodis D, erodis T, herodes BK; + et *d et* D^gr. tetrarche KRW, tetarchae STU, tetharcae FΘ, thetharchae C, teharce O; tetrarchi *d.* collactaneus DW *vg.*, conlactenius S. **saulus**: paulus *p**.

2. **ministrantibus** (λειτουργούντων): deseruientibus *d gig. Lucif. Auct. de sp. sancto ap. Ambr.* iv. 767, seruientibus *Uig.* (*trin.* 12), *cf. ad* vii. 7. 42; munificantibus *Uig.* (*contr. Ar.* 2). eis *d. om.* **domino** O *gig. Lucif. Auct. de sp. sa.* (*u. infra*). **et** geiunantibus C; *om.* D; + domino *Lucif. Auct. de sp. sa.*, + deo *gig.*; + *ras.* A. **ministr. . . . ieiun.**: qui cum deseruissent domino et ieiunarent *p, cf.* et cum seruirent deo *Uig.* (*Uarim. p.* 749). dicit W; + illis ΘW𝔖ℭ *c dem.*, + eis *e Uig.* (*Uarim.*), *et* + αυτοισ E *syr. utr.* **separate** (seper. DS) *cum* BCDFGΘRSTU *e Ambr.* (*spir. l.* 2. *c.* 10 *et* 13) *Uig.* (*Uarim.*) *Hieron. Auct. de prom.* (*col.* 126) *Bentl.*, *gr.* ἀφορίσατε: segregate AKMOVW *vg. Tisch. c dem. gig. m p sang.* 133 *Lucif. Auct. de sp. sa. et patres plur., cf. Rom.* i. 1 *de Paulo* segregatus (ἀφωρισμένος) in euangelium dei; secernite *d*; + uero *e.* michi W. barnabban DR, barnabam 𝔖ℭ *e.* paulum *m p Ambr.* (*bis*). > saulum (paulum *Ambr.*) et barn. *vg. c Uig.* (*trin.* 12) *Ambr.* (*bis*) *Cassiod. Fulg.* **in**: ad *d gig.* hopus C. **quod** *codd. plur.* (*et gr.* εἰς τὸ ἔργον ὅ): ad quod D *vg. dem. Lucif. Auct. de sp. sa. Uig.* (*trin.* 12) *Hieron.* (vii. 746); in quod *Auct. de prom.*; quo Θ^cORW *c m p*² *sang.* 133 *Uig.* (*Uarim.* in opere quo) *Ambr.* (*spir.* 2. 10) *Aug.* (viii. 665); *om. d.* **adsumsi** AT, assumsi M, adsumpsi BCDFGΘOS *Tisch.*, assumpsi KRUV W *vg.*: uocaui *d gig.* (-cam) *m p sang.* 133 *Lucif. Auct. de sp. sa. Uig.* (*trin., et Uar. semel*) *Ambr. Aug.*; aduocaui *e*; prouocaui *Auct. de prom.*; elegi *Uig.* (*Uar. semel*); *gr.* προσκέκλημαι.

3. **ieiunantes** (iaeiun. C) **et orantes** (hor. C): cum ieiunassent et orassent *d p Uig.* (*Uarim.* 743); + omnes *d et* D^gr. imponentesque K *vg.*; et inponentes *e*, inponentes *p*; et inposuissent *d*;

inponentesque eis manus
dimiserunt illos
4 et ipsi quidem missi ab spiritu
sancto abierunt seleuciam
et inde nauigauerunt cyprum
5 et cum uenissent salamina
praedicabant uerbum dei
in synagogis iudaeorum
habebant autem et iohannem
in ministerio.
6 Et cum perambulassent
uniuersam insulam
usque paphum
inuenerunt quendam uirum
magum pseudoprophetam
iudaeum
cui nomen erat bariesu
7 qui erat cum proconsule

---

inposuerunt *Lucif. Ambr.* (*spir.* 2. *c.* 10) *Uig.* (*trin.* 12, *Uarim.*), posuerunt *gig.* illis G *gig. p.* **manus** + et *gig. Lucif. etc.* **eis manus** *codd. et uett. plur. cum gr.* E *min.* : > manus eis *d Bentl.** (*secundis curis correxit*) *et gr. plur.* demiserunt S, dimiss. D. **illos** (αυτουσ E) *codd. plur. vg.*, *et* eos Θ *e gig. p Lucif. Ambr. Uig.* (*Uarim.*) : *om. uoluit Bentl. cum gr. plur. et Uig.* (*trin.*). *om.* **dim. illos** *d et* D^{gr}.

4. *om.* **et** *ad init. d e.* **ipsi** = *αὐτοί* ℵAB *min.* : illi *gig. Lucif. et οὗτοι* EHLP *etc.* quedem S* ; uero *d*, autem *Ambr.* (*spir.* 2. *c.* 10). ^{m}issi S, misi O ; dimissi *d* (dism.) *gig. Lucif. Uig.* (*Uarim.* 743), emissi *e* (*Bentl.*), praemissi *Ambr.* ; *gr.* *ἐκπεμφθέντες.* **et ipsi qu. missi** : egressi igitur *p* ; qui missi *Uig.* (*trin.* 12). **ab** (a DOUW *vg.*) **spiritu sancto** = *gr.* D*EHLP *al. pler.* : *in ras. scr.* S ; > a (ab *Bentl.*) sancto sp. *Lucif.* (*Bentl.*) *cum gr.* ℵABC^{2}D^{2} *min.* ; a sanctis *p sah.* **abierunt** (*in ras.* S, hab. CR^{1}) = ἀπῆλθον A : descenderunt *d e gig. Lucif. Uig.* (*trin.*), deuenerunt *p Ambr.*, uenerunt *Uig.* (*Uarim.*) ; *κατῆλθον gr. plur.*, *ἦλθον Ps. Ath.*, *καταβαντεσ* D ; *deinde* + in *e Ambr.* seleuchiam C, seleutiam W, seluciam D ; seleucie *p**. **et** (*om.* Θ*) **inde** = *ἐκεῖθέν τε* ℵABCE *etc.*, *et* et illinc *Lucif.* : inde uero *d*, *ἐκεῖθεν δέ* HLP *min.* nauigaberunt T ; + in *d e.* ciprum RS ; cipro *p** ; + *ras. parua* G.

5. quum Θ. ueniissent D, peruenissent SU ; fuissent *d* ; *gr. γενόμενοι ἐν* ; *et* + in *e.* **salamina** *plur. et* salamine *p**, *graeci enim ἐν Σαλαμῖνι* : salaminam *vg. c p*^{2}, salamiam CT, salominam W ; *cor. uat.* 'salamonia *accus. a nominatiuo* salamis.' predicabant BD(-ntur)KMORSU, adnuntiabant *d p* ; predicauerunt W ; *gr. plur. κατήγγελλον, sed κατήγγειλαν* D *al. aliq.* **dei** : domini *gig. Lucif. cum* D^{gr}. sinagogis MRSTUW, synagō D ; conuencionibus *p.* iudeorum DORW. **syn. iud.** *partim in ras. scr.* ΘU. abebant RT ; habentes D *e cum* E^{gr} ; + secum *e et* E^{gr}. **autem** : uero *d* ; etiam *p* ; *om. e.* **et** *sec. om. gig. Lucif.* ioannem 𝔖ℭ. **in ministerio** *codd.* (misterio D ; *partim in ras. scr.* U) *et vg.*, *et* in ministerium M *e* = *εισ διακονιαν* E : ministrantem sibi (eis *d*) *d p cum gr.* D *υπηρετουντα αυτοισ et syr. harcl. mg.* ; ministrum *gig. Lucif.*, *et ὑπηρέτην gr. plur.*

6. **et cum** (qum R, quum Θ ; p W *quae forsan* = post) **perambulassent** (perhamb. C, perambulasset G*) : cum peramb. autem *p*, cum pertransissent autem *e*, cum pergressi fuissent *d* ; *gr. διελθόντες δέ plur.*, *και περιελθοντων* (?) *δε αυτων* D*. huniuersam C ; totam *d e.* insolam D. husque C ; + ad BDKSUVςℌ𝔖 *d.* pafum DGT *gig.*, phaphum V, phafum A, papham O. inuenierunt D. **quendam uirum** (*τινὰ ἄνδρα* E 36. 40) BFGKSTUVW *vg. c dem. e gig. Lucif.* : > uirum quendam ACΘMOR *Bentl. Tisch. d p et gr.* ℵABC D *min.* ; > uirum mag. quendam D. **magum** (*μάγον*) : magnum *errore facili* BDG*KST*U*Vℭ (*sic*) *p** ; *om. gig. Lucif., non gr.* pseudoprophaetam M, pseudoprofetam OT, pseodoprofetam DS ; falsum profetam C^{mg}, falsum uatem *p.* iudeum DORW, iudaeam G*. **cui nomen erat** (*ᾧ ὄνομα*) : *om.* **erat** *e* ; nomine *p* ; nomine qui uocatur *d*, *ονοματι καλουμενον* D^{gr}. **bariesu** *plene scriptum habent* ABFΘKO^{1}RS*TVℌℭ *cor. uat. Erasm. Beza et ita legebat Bed. in textu suo* (*retract.*), *item* barihesu C *gig.*, barih̄u O* *p** (*ut udtur*) *et βαριησου* ℵ 40. 96. 105 : barieu G^{c} MS^{c} UWς𝔖 *c dem. p*^{2} (*et p mg.* '*quidam.* barihen *alii.* barieu'), barieū *w*, *item uoluit Hieron.* (*nom. Hebr.*, iii. 99 ; *anno* 389 *scr.*) berieu, *interpretans* '*maleficum siue in malo* [*i. e.* בְּרָעָה?],' *deinde addens* '*nonnulli* bariesu *corrupte legunt*' ; *Hieronymum secutus est Bed.* (*expos.*) *legens* barieu ; *et addens* '*corrupte legitur* bariesu, *cum* barieu *id est maleficus siue in malo legi debeat credo quia nomen* iesu *iisdem litteris sed nota superposita scribatur. Non enim conuenit hominem flagitiosum et magum filium* iesu *id est saluatoris appellari*' ; bariesum G* *et βαριησοῦν* AD^{2}HLP *min.* ; bariessus D, barihesus *e*, *et βαριησοῦς* BCE *min.* ; bariesuam *d et βαρϊησουα* D^{gr}, *cf.* bariesuban *Lucif.* ; barshûmâ *syr. pesh.* (*i. e.* filius nominis) ; *deinde* + quod interpraetatur paratus ΘU* (*? sed erasum*) *dem. gig. w Par. lat.* 4^{2}. 7. 11 (qui). 93. 11505^{2} (qui) *Uindob.* 1190 *al. et Lucif.* ; + quod interpraetatur elymas *e Bed.* (*retr.*) '*in graeco habetur plus* quod interp. elimas,' *et ita* E^{gr} *ο μεθερμηνευεται ελυμασ* ; *uide infra u.* 8 *ubi ἐλύμας et ἑτοῖμος confunduntur.*

7. qum T, eum *lapsu* B ; *om.* G. sirgio T,

sergio paulo uiro prudente
hic accersitis barnaba et paulo
desiderabat audire uerbum dei
8 resistebat autem illis
elymas magus
sic enim interpretatur
nomen eius
quaerens auertere proconsulem a fide.
9 Saulus autem qui et paulus
repletus spiritu sancto
intuens in eum
10 dixit
O plene omni dolo et omni
fallacia fili diaboli
inimice omnis iustitiae
non desinis subuertere
uias domini rectas?
11 et nunc ecce manus domini
super te et eris caecus
non uidens solem
usque ad tempus
et confestim cecidit in eum
caligo et tenebrae
et circumiens quaerebat
qui ei manum daret
12 tunc proconsul cum uidisset factum
credidit admirans super
doctrinam domini.
13 Et cum a papho nauigassent

---

seregio D. **uiro** (uero S*) **prudente** (-ti GΘMT U *d dem. e*): *om.* O. **hic** (οὗτος): qui *gig. Lucif.* **accersitis** A*BKSUVW *vg. c dem.*, *et* arcessitis A^cDΘ (-istis) R (-itus): accitis CFGMO, ascitis *p*; arcessi (*ex* accessi) T; cum accersisset *e*, cum aduocasset (uocasset *d*) *d gig. Lucif.*; *gr.* προσκαλεσάμενος (συνκαλ. D). barnaban BKOSV *d e* (-bam) *gig. p* Lucif.*, barnabban DR; barnabae CG. **paulo** *codd. plur. contra gr.*, paulum R: saulo GOU (s *in ras.*) *vg. dem. p Bentl.*, saulum *d e gig. Lucif.* **desiderabat** (dissiderabant D*) = ἐπεζήτησεν: querebat *gig. Lucif.*, requirebat *e cf.* xii. 19; et quaesire uoluit *d* (και εζητησεν D^{gr}). **dei**: domini AM.

8. **resistebat** *ex* -tibat O; -tabat *d*. illi R *Lucif.*; eis O *d e*; *om.* W. **elymas** (eli. BDKM O*STUVW *gig. Hieron. nom. hebr.* iii. 100, hely. C, heli. R *c*) = Ἐλυμας: etoemus *Lucif.*, etoemas *d*, *cum gr.* ετοιμασ D* *cf. I. R. Harris 'Expositor'* 1902, *p.* 189 *seq., qui confert Iosephum Antt.* xx. vii. 2 *ubi magus Cyprius nomine* Simon *commemoratur* (*et cod. Ambr.* Ἄτομον *pro* Σιμῶνα *legit*); *conicit Harris* ετοιμασ *et* ατομος *inter se confusa esse*; *contra Burkitt* (*Journ. Theol. Stud.* iv. *p.* 127) *q. u.* magnus V* (*et* μέγας H 34*). interpraetatur CFΘ, interpraetabatur *d*, -pretabantur W; interpretatum dicitur *gig. Lucif.* querens CDORSW; qui querebat *gig. Lucif.*; + a A* (*sed eras.*), + autem W. hauertere C, euertere R* (*corr.* R^2), uertere *d*. proconsule ABKS *p**, *cf. ad* xix. 38. **a**: de *e*. **fide**: + quoniam libenter eorum audiebat (> aud. lib. eos *Bed.*) *e Bed.* (*retr.* '*in graeco*') *cum* E^{gr}, + quoniam lib. aud. eos *d cum gr.* D* *et syr. harcl.* (*cum**).

9. **autem**: uero *d*. *om.* **et** *Lucif.* inpletus *d*; + est *p Bed.* (*retr.*). **sancto** + et *d e gig. et gr.* DEHP *al. pler.* intuitus *d*; intendens *gig. Lucif. Uig.* (*Uarim.* 743).

10. **dixit**: ait *gig. Lucif. Uig.* plenus *Lucif.* (*p.* 254, *non autem* 253). **omni** *pr.*: omnis *d*; *om. Uig.* dolus *d*. **omni** *sec. om. d gig. Lucif.* (*bis*) *Uig. Orig.* (*lat.* ii. 117. 280) *cum gr.* D*. **fallacia** (ci *in ras.* U, -tia M, falcia K) = ῥᾳδιουργίας: falsi *d*; cauillatione *Uig.* **fili** *codd. plur. et vg.*, filii A^cD: filius A*CΘMRT *Lucif.* (*bis*). diabuli KOU*V, zabuli D; diabole *d*. inimici OS; inimicus T. **omnis** *codd. plur.* (homn. C, omnes G*) *et vg.*: omni A*FS. iusticiae RSU, -cie W; + qui *Lucif.* (*p.* 254). dissinis D; desines *p** (*Bentl.*); sines S*; cessas *d*. subuertens *e* (*et gr.* διαστρέφων); peruertere *gig. Lucif.* (*bis*), euertere *d*. quas sunt rectas *d*, *et* τασ ουσασ ευθειασ D. *Libere Uig.* quare uis perdere uias domini cum sint rectae.

11. **super** (ἐπί): aduersus *gig.*, -sum *Lucif.* cecus RSW; + et SU* *gig. cor. uat. mg.* **solem**: lucem D. husque C. **et confestim** (παραχρῆμά τε ℵC 61, και ευθεωσ D) *codd. vg. uett. plur.*, confestimque *Hieron.* (vii. 746), et protinus *gig. Lucif.*: confesti autem *e et* παραχρ. δέ ABEHLP *etc.* caecidit BCF, cicidit D, cidit T* (+ ci T^1). **in** (ἐπί): super *d e gig. Lucif.* tenebre ORW, -bra *e*. **circumiens** *codd. plur.* ϛ: circuiens AMℌ𝔖ℭ *c*. querebat CDORSW; quaerens M. **qui ei manum** (manus *Hieron.*) **daret** (manducaret *uno uerbo* V*, manu daret V^c): qui se ad manum deduceret *gig. Lucif.*; ad manum deductores *d*, manusductores *e*; *et uoluit Bentl.* qui ei manum darent, *graeci enim* χειραγωγούς.

12. **tunc proconsul cum** (quum Θ) **uidisset**: tunc cum uid. proconsul *d*, tunc uidens proconsul *e et* τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος *gr. plur.*, tunc uidit proc. *Uig.* (*Uarim.* 747); uidens autem proconsul *gig. Lucif.*, *et* ιδων δε ο ανθ. D. **factum**: quod factum est *d e Uig.* (+ et), quod erat fac. *gig. Lucif.*; *deinde* + miratus est et *d e cum gr.* DE; *et* > credidit cum admiratione *gig. Lucif.* credëdit S; + in deo *d et* D^{gr}. **admirans** (amm. BKMOS*UVW) = ἐκπλησσόμενος: stupens *d gig. Lucif.*, stupefactus *e*. **super** (ἐπί): in *gig. Lucif. Uig.* doctrina DGΘ$M^c$$U^c$VW *vg. c d dem. e gig. p Lucif. Uig. Hieron.* **domini**: dei *Uig. cum gr.* C.

13. **et cum** (qum R, quum Θ) **a** (*om.* CS*T)

paulus et qui cum eo uenerunt
pergen pamphiliae
iohannes autem discedens ab eis
reuersus est hierosolymam
14 illi uero pertranseuntes
pergen uenerunt antiochiam
pisidiae
et ingressi synagogam die
sabbatorum sederunt
15 post lectionem autem
legis et prophetarum
miserunt principes synagogae ad eos
dicentes
uiri fratres
si quis est in uobis sermo
exhortationis ad plebem
dicite.
16 Surgens autem paulus
et manu silentium
indicens ait
uiri israhelitae et qui timetis
deum audite
17 deus plebis israhel elegit
patres nostros
et plebem exaltauit
cum essent incolae
in terra aegypti
et in brachio excelso
eduxit eos ex ea
18 et per quadraginta annorum

---

papho (pafo T *gig.*, pofo D, phapho R, phafo AG) **nauigassent** (-gasset BΘKMR^{c}UVW, -garent D*) *codd.* (*in ras. scr.* R) *et vg. contra ord. graec.*: nauigantes autem a pafo *e* = *gr.* *ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου, et* superuenientes a papho *d.* **paulus** (*om.* S*) **et qui cum** (*om.* F*) **eo**: + erant A^{1}CDMO*RTW *vg. c dem. p* (> er. cum eo) *Hieron. Bentl.*, + uenerant O^c; hi (*om. d e*) qui cum paulo erant (erant circa paulo *d*) *d e gig.*; *gr.* *οἱ περὶ Παῦλον.* uenerant S* (*corr.* S^1); uenierunt D; + in *d e.* **pergen**: pergens BSU* *et forsan* F*; per gentes Θ (*cf. u.* 14 *et uide capitula p.* 18) K. **pamphiliae** *codd. plur. et* pamphilie W, phamphiliae K, pampiliae D, pamfiliae GT: pamphyliae CO *vg. Tisch.*, pamfyliae *e.* iohannis OS, ioannes 𝔖ℭ, ioh¯ D. **autem**: uero *d.* **discedens** (*ἀποχωρήσας*): discendens DO, descendens B*M; cum discedisset *d*; discessit . . . et *gig.* hab C. **reuersus est**: rediit *gig.*; + in *e.* hierosolimam MRU, hierus. DS, iheros. T, ieros. W, hierusolymam O, ierosolymam *vg.*; hierosolyma *e*, iherosolymá C *et gr.* *Ἱεροσόλυμα*; hierosolymis *d.*

14. **illi** (isti *d*) **uero** (autem R *c d*): paulus (+ autem *e*) et barnabas O *e et* E^{gr}. **pertranseuntes**: cum transissent *d*; + a CT *d e.* **pergen**: a perge *e* (*Bentl.*) *et graeci ἀπὸ τῆς Πέργης*; per gentes FSU*; *om.* BΘ; + pampiliae D. uenierunt D; peruenerunt GΘ, deuenerunt *e*; + in *e.* anthiochiam O (*ras. inter* o *et* c) R, anthiociam AΘM^c, antiociam M*U*; hantiochia C, antiocia T; + quae est CDT *c.* psidiae KM*ϛ *cor. uat.**, pysidiae T, physidiae C, phisidiae B, pissidiae D, persidie W; sirie R. **ingressi**: cum introissent *d*; introierunt . . . et *gig.*; + in *d e gig.* sinagogam MRSTUVW. diae C. sabbathorum ϛ𝔓; sabbati D; sabbato *gig.*, *et* D^{gr} *τω σαββατω.* **-rum sederunt** *in ras. scr.* U.

15. leccionem RS. **autem**: *sup. lin.* C; uero *d.* **-nem autem** *in ras. scr.* Θ. > autem lect. *e.* profetarum DOST. misserunt D. pr. sinagogae RTU (*in ras. longa scr.*), pr. synagoge MW (sin.), pr. sinagogiae S; archisynagogi *d.* illos *e.* > ad eos pr. syn. *gig.* uirii O *et* 16. *om.* **si** *p**. *om.* **quis** *e cum gr.* D^{2}EHLP *etc.* **in** (*om. p*) **uobis sermo** *codd. et vg. cum gr.* ℵABC *min.*: > sermo (+ et intellectus *d*) in uobis *d e cum gr.* D (λ. + *σοφιασ*) ELP *al. pler.* exortationis CG* MTU*, exortac. RS. pleuem C; populum *d.* dicitae O.

16. exsurgens *gig.*; cum surrexisset *d.* *om.* **autem** D *d.* **manu silentium** (-cium RS) **indicens** (-cans BD*KS) = *κατασείσας τῇ χειρί*: *uoluit* > silentium manu indicens *Bentl.*; mouens manum ut tacerent *gig.*, adnuens manu *e*; silentium manu postulasset *d.* **ait** (ayt T): dixit *d e et gr. εἶπεν.* israhelite KMRS, srahelitae C, hisrahelitae D, israelitae *vg.*, -te W, istrahelitae *d e.*

17. **plebis** (plebi F*K; populi *d gig.*): + huius *d e gig. Bentl.** (*sed secundis curis correxit*), *cum gr. omn. exc.* B 40. srahel C, hisr̄l D, israel *vg.*, istrahel *d*; *om. e cum gr.* EHLP *al.* aelegit C. *om.* **nostros** O* (+ O^2). > patr. nos. elegit D. **et plebem exaltauit** (-bit T, exultauit B) = *καὶ τὸν λαὸν ὕψωσεν*: > et exalt. plebem D; propter populum et exaltauit *gig.*, propter populum exaltatum *d*, *et δια τον λ. υψ.* D^{gr}. **cum** (quum Θ) **essent** (-set *p*) **incolae** (-le RW): *propius* in peregrinatione *d e*, *graeci enim ἐν τῇ παροικίᾳ.* **in** *pr.* *om. e**. aegipti DRTU, egypti M, egipti SW; + in manu forti SU. **in** *sec.*: *om.* STUW *Bentl.*; cum *d e gig.*, *et gr. μετά.* **brachio** (brahio O*, bracio C): manu *gig.* **excelso** (aexc. C, excelsa *gig.*; alto *d*) = *ὑψηλοῦ ut Exod.* vi. 6, *Ps.* cxxxvi (cxxxv). 12: extento A, *cf. Deut.* v. 15, vii. 19, ix. 29. **eduxit** (aed. C) **eos ex** (de *e*) **ea** (ipsa *d*): *om.* O.

18. **per** (*om. p**) **quadraginta** (·XL· DFUW)

tempus mores eorum
sustinuit in deserto
19 et destruens gentes septem
in terra chanaan
sorte distribuit eis
terram eorum
20 quasi post quadringentos
et quinquaginta annos
et post haec dedit iudices
usque ad samuhel prophetam
21 et exinde postulauerunt
regem
et dedit illis deus saul filium
cis uirum de tribu beniamin
annis quadraginta
22 et amoto illo
suscitauit illis dauid regem
cui et testimonium
perhibens dixit
inueni dauid filium iesse
uirum secundum cor
meum qui faciet omnes
uoluntates meas
23 huius deus ex semine secundum
promissionem eduxit israhel
saluatorem iesum
24 praedicante iohanne ante
faciem aduentus eius

---

annorum tempus = *τεσσερακονταέτη χρόνον*: annis ·XL· *d et* D^{gr} *ετη μ̄*. **mores eorum sustinuit** (susten. OS*) = *ἐτροποφόρησεν* ℵBC^{2}DHLP *al. plu. cf. Deut.* i. 31 *cod. Uat.**: aluit eos *gig.*, ac si nutrix aluit eos *d*, nutriuit eos *e* = *ἐτροφοφόρησεν* AC*E *min. et Deut.* i. 31 *cod. Alex. etc., et ita citat Deut.* i. 31 *Lucif.* (*p.* 73 *ed. Hartel*) sicut quis foueat homo filium suum. diserto D; solitudine *d*. > in des. mor. eorum sust. *c*.

19. **et destruens** (dis. DS, dex. C) **gentes** (reges CT) **septem** (·UII· DFW; > septem gentes *gig.*): et sublatisque gentibus septe *d*. chanan S, channan D, canaan T, chanaam *d*; > in terra chanaan septem *e cum* E^{gr} *Bed.* ('*in graeco*'); *deinde* + et W. **sorte distribuit eis** (*κατεκληρονόμησεν αὐτοῖς, sed om. αὐτοῖς* ℵBD *min.*): sor. dis. illis in possessionem *gig.*; possidere eos fecit *d*. terras C. **eorum** (illorum *gig.*): allophoelorum *d cum* D^{gr} *syr. harcl.* (*cum**).

20. **quasi post** (et quasi *uoluit Bentl.*) **quadringentos** (-ingenos M^c, -agenos M*, -ingintos S, -igentos R, -agentos O, ·CCCCtos D, ·CCCC· F; quadringentis *uoluit Bentl.*) **et** (*om.* D) **quinquaginta** (·L· DFW; quadragenta *lux.**; triginta T, *et* ·XXX· M *forsan ex Exodo* xii. 40 *et Galat.* iii. 17 *male intellectis*) **annos** (annis *Bentl.*) *codd. vg. c dem. p Bed.* (*expos.*) = *ὡς ἔτεσιν τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα* ℵABC *min.*: et per annos quadr. quinquag. *gig.*, et quasi annis ·CCCC· et ·L· *d*, *et και εωσ ετεσι ·ῡ· και ·ν̄·* D^{gr}; > et post haec quasi annis (-nos *Bed.*) quadringentis (-tos *Bed.*) et quinq. *e Bed.* (*retr.* '*in graeco*') *et καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἔτεσιν τετρ. καὶ πεντ.* D^{2}EHLP *al. pler.* **et** (*om. p Bentl.*, *deinde correxit*) **post haec** (hec SW): *om. d gig.*; *e uide supra.* **dedit**: + illis CT *gig.*, + eis *e Bed.* (*retr.*) *cum* E^{gr}. *om.* **ad** W *e*. samuel DGS^{c}T *vg. c d p**, samul S*; samuhelem CΘR, samuelem O *p*^{2}. profetam DGOST.

21. *om.* **et** *pr.* D *e*. **postulauerunt**: ul *sup. lin.* D; petierunt *d*. **illis** (eis D *c d*): *om.* B. **deus** *in ras. scr.* U: *om.* DGOR*SWϚ𝔚 *gig.* (*non cor. uat. neque cod. caraf.*) *cum gr. min. satis mult.* > deus illis *Bed.* (*expos.*). **saul** (sahul C): saulem SU (*in ras. scr.*). **cis** (Κείς *uel* Κίς): *in ras. scr.* ΘM; chis COR^{2}TU (*et superscr.* h *cor.*) *p*. **de** (ex *d*) **tribu**: *om. gig.* beniam̄ R; + in CΘ. ·XL· DFSVW.

22. ammoto DRS; remoto *d*. eo *d*. **suscitauit** (*ἤγειρεν*): it *pr. in ras.* S; excitauit *d*. **illis**: *in ras. scr.* U; eis D *d e*; + deus *gig.* > dau. eis *d cum gr.* ℵABD. in regem D *d e* (*Bentl.*) *et gr. εἰς βασιλέα*. **et** *sec.*: etiam *d gig.*; *om.* (*contra graecum*) DMO *vg.* (*non cod. caraf.*) *p*. **testimonium perhibens** (peribens CRT) **dixit**: > dix. test. perhibens *e gig.* (reddens); dixit testimonio *d*; *gr. εἶπεν μαρτυρήσας*. iessae GO𝔚𝔖 *d*, ih̄sse *p**; gesse T; iesar *Hieron.* (*nom. hebr.* iii. 101). *om. lapsu* **uirum . . . qui** *e*. **faciet** (*ποιήσει*): faciat FR^2 *p*; facit G^{c}R*SU^1. *om.* **omnes** D. uolumptates CRT *p**.

23. *om.* **deus** R*. saemine C. > ex semine deus *gig.* > deus autem a semine huius *d cum* D^{gr}. **promissionem** (*ἐπαγγελίαν*): repromissionem G^1; promissum *gig.*; pollicitationem *d*; *deinde* + suam SU *gig.* (suum); + deus R. **eduxit** = *ἤγαγεν plur.*, *cf.* adduxit *e Aug.* (vi. 140): suscitauit CT (-bit) *gig.*, resurrexit *d*, *et ἤγειρεν* CD *min.*; *deinde* + ipsi *d*, + plebi C (-ui) T (-bis*) *gig.* srahel C, hisr̄l D, israel *vg.*, istrahel *d e*; israheli RT; *gr. τῷ Ἰσρ.*, *cf. Ioh.* i. 31. **saluatorem**: salutarem *gig.*, *item gr.* HL *al.* 50 *habent σωτηριαν pro σωτηρα ῑν̄*. hiesum *e*.

24. predicante BDKMORW; propraedicante *e*, cum prius praedicasset *d*; *gr. enim προκηρύξαντος*. ioanne 𝔖𝔆; iohannes *d e** (-nem *e*^{2}). **aduentus** (s *sup. lin.* T) = *εἰσόδου*: ingressionis *d*; *om. c dem.* **eius** + per *gig.* babtismum DU, pabt. S; baptisma *d*. poen. CDU *vg.*, pen. O, penitenciae S, penitencie R; paenitentiam B. **populo**: plebi

baptismum paenitentiae
omni populo israhel
25 cum impleret autem iohannes cursum
suum dicebat
quem me arbitramini esse?
non sum ego
sed ecce uenit post me
cuius non sum dignus
calciamenta pedum
soluere.
26 Uiri fratres filii generis
abraham et qui in uobis
timent deum
uobis uerbum salutis
huius missum est
27 qui enim habitabant hierusalem et
principes eius
hunc ignorantes et uoces
prophetarum quae per
omne sabbatum leguntur
iudicantes impleuerunt
28 et nullam causam mortis
inuenientes in eum
petierunt a pilato ut interficerent eum
29 cumque consummassent
omnia quae de eo scripta erant
deponentes eum de ligno
posuerunt in monumento
30 deus uero suscitauit eum
a mortuis tertia die

D *e*. srahel CD *vg.*; *d e ut* 23; + et remissionem peccatorum *w*.

25. **cum** (qum R, quum Θ) **impleret** (inpl. CO) **autem** (*bis scr.* S*): > cum autem impleret B *e*, *et* ὡς δὲ ἐπλήρου *gr.*; et dum impleret *d gig.* iohannis OS, ioannes 𝔖𝔆; *om.* Ϛ. > cursum ioh. *d*. *om.* **suum** B *d e p cum graeco.* **quem** (τίνα CDEHLP *etc.*): *uoluit* quid *Bentl.* (τί ℵAB 61). > cum impleretur cursus iohannes dic. *Auct. de prom. col.* 171. arbitrami S* (+ ni S^1); suspicamini *d e gig. Auct. prom.*; *gr.* ὑπονοεῖτε. > susp. me *d*. **ego**: *om.* F; + christus CDOT *e gig. Bed.* (*retr.* '*in graeco*') *cum gr.* E *al. pauc.* set R. ueniet *d* e^2. > post me ecce uen. W. calceamenta *vg.*; calciamentum O *d e* (-tu) *gig.* (*Bentl.*). de pedibus *gig.*; + eius *cor. uat.* > pedum calc. W. *libere Auct. de prom.* de cuius ped. non sum dig. solu. corrigiam calceamentorum eius.

26. fili O. **generis**: + *ras. parua* U. abrahae SU *e*, -he W, -chae D. **et**: + dei SU, + dei et *c w*. **et qui**: quique *gig.* **in uobis**: inter uos *gig.*; in nobis *d cum gr.* AD 61. timet R; timentes *d*, sunt timentes *e*. **deum**: dominum BD *p t*; + etiam *dem.*; + audite *e Bed.* (*retr.* '*in graeco*') *cum* E^{gr}. **uobis** *sec.* = ὑμῖν CEHLP *etc.*: nobis *d et* ἡμῖν ℵABD *min.* *om.* **huius** S *t cum gr.* C *min.* misum O.

27. habitant CDORW *c dem. t*; habitabat *d*; + in *d cum gr. plur.* (*exc.* CE *min.*). iherus. CT *e t*, ierus. *vg.* principibus S*. **eius** (αυτησ D*): eorum (*Bentl.*) *e cum gr. rell.* **hunc** (*om.* S*) **ignorantes** = τοῦτον ἀγνοήσαντες: h. christum ignor. D, h. iesum ignor. *cor. uat.**, *et* > h. ignor. iesum SU *alb.*; non intellegentes *d* (D^{gr} *non liquet*). **et** *sec. om. d et* D^{gr*}. **uoces** (φωνάς): scripturas *d e et* γραφάς D*E. profetarum DOST. que R; qui SU*. **omne** *codd. plur.* (omni S, homne C) *et vg. et dem. gig. p*: omnem AΘK *c d e*; omnes *t*. sabbathum Ϛ𝔐; sabbatos *t*. **iudicantes**: et cum iudicassent *d*. **impleuerunt** (impliu. S*, inpleu. FO, inpleb. T) = ἐπλήρωσαν: reprobauerunt *p*, respuerunt *t*; inpulluerunt D* (*corr. mg.*).

28. **et** + cum *gig.* ullam W. caussam D. inuenissent *gig.*, inuenerunt S; inuenta est *d*. **in eum** *codd. longe plur.*: in eo MR^1U^1W *vg. Tisch. c d gig.*, *et* εν αυτω D; *om. e* (*Bentl.*) *cum graec. rell.* pecierunt W; postulauerunt *gig.* a pylato CO; pilatum *e cum graeco.* *pro* **pet. a pilato** *habet d* iudicantes autem eum tradiderunt pilato *cum* D^{gr*}. **ut interficerent** (-rint S; -ret *dem.*) **eum**: ut interficeretur *d gig.* (*Bentl.*), *et gr.* ἀναιρεθῆναι αὐτόν (*sed* ἵνα εισ αναιρεσιν D*); interficere eum *e*.

29. **cumque** (quumque Θ; cum autem *e*) **consummassent** (n *pr. sup. lin.* O; consumass. RS): et consummauerunt *d gig.* que O. **eo**: e *ex* t Θ, illo *d gig.*, ipso *c*. **scripta** (-bta FGT) **erant** *codd. et vg.* (> erant scr. + et *gig.*): scripta sunt A^1 *d*; scripta *tantum* A*; + petierunt pilatum hunc crucifigi et inpetrauerunt iterum et *d cum* D^{gr} ητουντο τον πειλατον τουτον μεν σταυρωσαι και επιτυχοντεσ παλιν και *cf. syr. harcl. mg.* postquam crucifixus esset pet. a pil. ut de ligno detraherent eum impetrauerunt et detrahentes eum posuerunt *etc.* **deponentes**: deposuerunt *d*. **eum**: *om. d e gig.* (*Bentl.*) *cum graeco.* **ligno**: cruce *e et* E^{gr} *syr. pesh.*; + et *d et* D^{gr}. **posuerunt** + eum DϚ𝔖𝔆 *c non gr. neque cor. uat.** monumentum M.

30. **deus uero** (autem Ϛ *e*) **suscitauit** (suscet. S) **eum** (illum R, *et* > illum susc. *e cum* E^{gr}) **a mortuis**: quem deus (+ uero *d*) suscitauit (excitauit *d*) *d gig. cum* D^{gr}. **tertia** (-cia RVW; *nulli* -tio, *cf. ad* vii. 8) **die** $ABG^cKMORVW$ *vg. c dem.* (> die tert.) *t contra gr.*: *om.* CDFG*ΘSTU *d e gig. p Bentl. et gr.*

31 qui uisus est per dies multos
his qui simul ascenderant
cum eo de galilaea in hierusalem
qui usque nunc sunt testes
eius ad plebem
32 et nos uobis adnuntiamus ea quae
ad patres nostros
repromissio facta est
33 quoniam hanc deus adimpleuit
filiis nostris resuscitans iesum
sicut et in psalmo secundo
scriptum est
filius meus es tu ego hodie
genui te
34 quod autem suscitauerit
eum a mortuis
amplius iam non reuersurum
in corruptionem ita dixit
quia dabo uobis sancta dauid
fidelia
35 ideoque et alias dicit
non dabis sanctum tuum uidere
corruptionem
36 dauid enim sua generatione

---

31. *Inc. uers.* **qui uisus** *cum Stephano* 1555, ℌ *Tisch. T. G.* 8, *W. H.*: *inc.* **qui simul** ℭ. **qui** *pr.*: hic qui *d*, hic *e*, *et* ουτοσ D^{gr} *pro* ὅς; + et CT. uissus est D; apparuit *e*. **per dies multos** (-tas D, aliquot *gig.*, plures *e*) = ἐπὶ ἡμέρας πλείους: *om. hic d et* D^{gr} (*sed uide infra*). hiis W; ab his *gig.* *om.* **simul** *e*. hascenderant C; ascenderunt D *d t*; aderant W. **cum eo**: *om. gig.*; + *ras. parua* T. **de**: a O *d e gig.* galilea CDΘMORSUW. > de gal. cum eo M. *om.* **in** *gig.* iherusalem C *t*, ierus. *vg.*; + in diebus pluribus *d cum* D^{gr}. **usque** (husque C) **nunc** = αχρι νυν D: *om.* **usque** *gig. Bentl.** (*sed secundis curis correxit*), *et* νῦν *tantum* ℵAC *min.*; *plane om. e cum gr.* BEHLP *al. plur.* **sunt** *sup. lin.* T. *om.* **eius** S *cum gr.* H. pleuem C; populum *d*.

32. **uobis**: uos *d*. **adnuntiamus** (adnunc. S, annunt. BKVςℌ, annunc. RW𝔖ℭ): euangelizamus *d Hil.* (*ps.* 2, *col.* 27. 42) *et gr.* εὐαγγελιζόμεθα. **ea** A*BCFΘKORST *t*: eam A^cDGMU VW *vg. Bentl. Tisch. c d dem. e p* (eā *sed* ‾ *in ras. scr.*); *om. gig.* (*uide infra*) *Ambr.* (*fid.* 5, *c.* 1). que RT. *om.* **ad** *d*. *om. uoluit* **nostros** *Bentl. cum gr.* (*exc.* DE *min.*). **repromissio** (s *pr. sup. lin.* G; re |||| pr. S; repromissionem $DM^{rec}O$ e^c, -ne *e**) **facta est** = ἐπαγγελίαν γενομένην: > factam pollicitationem *d et* > γεν. επαγγελιαν D^{gr}. > promissum quod ad p. nostr. factum est *gig.*

33. *Inc. uers.* **quoniam** *Stephanus* 1555 ℌℭ: *inc.* **sicut** *Tisch. T. G.* 8, *W. H.* **quoniam**: quia *d*. hunc *t*; hoc *gig.*; *om.* R. > deus hoc *gig.*, > deus hanc *Bed.* (*retr.* '*in graeco*'). adinpleuit CDF; impleuit T *gig.*; repleuit *e*, expleuit *Hil. bis.* **nostris** *codd. plur.* ℌℭ *c d dem. t Ambr. codd.* (*fid.* 5, *c.* 1) *Hil. codd.*, *Bed.* (*expos.*; *retr. uide infra*) *et gr.* ℵABC*D: uestris (*sine auct. graeca*) CTς𝔖 *p* (*partim in ras. scr.*) *Hil. codd.*; eorum nobis *e cum gr.* C^3EHLP *min.*; eorum *gig. Ambr. codd.* (illorum), *Bed.* (*retr.* '*in graeco consequentius legitur* quoniam deus hanc adimpleuit filiis eorum: ea quae ad patres nostros repromissio facta est quoniam deus hanc adimpleuit filiis nostris'). resuscetans S; suscitans D *gig. Hil.*, suscitauit *d*; + nobis G^1 (*cf. e supra*). **iesum** (ihesum C, hiesum *e*, ihesus *t*): + christum dominum nostrum SU; dominum iesum christum *d Ambr. cum* D^{gr}; dominum nostrum iesum *Hil.*; eum a mortuis *gig. cum gr.* A. **et**: *om.* GRT *gig. p t w codd. ap Bed.* (*expos.*) *Ambr. Hil.* (*codd.*); enim *d cum* D^{gr}. **psalmo secundo** (·II· D) *codd. vg. uett. plur. cum gr. plur.*: primo psalmo *d gig. Hil.* (*ps.* 2, *diserte*; *ipse lectionem* secundo *errori scribentium tribuit*) *ps. Hieron.* (vii. *App.* 1–3) *Bed.* (*expos.* '*quidam codices habent* sicut in primo ps. scr. est') *cum gr.* D *et Iust. Orig. Tert. Eus. Apoll.*, *Cypr. Test.* i. 13 *ubi uerba* quare fremuerunt gentes *in codd bonis* (LV) *psalmo primo tribuuntur*, *cf. Test.* ii. 8. 29, iii. 66, 112; primo *edidit Erasmus sed testatus est codd. quosdam latt. legere* in psalmo *sine numero, ut gr.* 46* *uid.*, *teste Tisch.*, *cf. Luc. Brug.* '*Notat. in S. Biblia*' *p.* 393; *uide Tisch. T. G.* 8, *et W. H. in loc.* scribtum FG. > scr. est in ps. secundo *Ambr.*; *uoluit* > in ps. scr. est secundo *Bentl.*, *cum gr.* ℵABC *min.* hodiae C. **te** + postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam et possessionem tuam terminos terrae D *d cum gr.* D *et syr. harcl. mg.*

34. **quod** (ὅτι), *cf.* quoniam *e*: cum D *gig. Hil.*, quando *d*, *et* οτε D^{gr}. *om.* **autem** *d Hil.* **suscitauerit** (resuscit. U *t*, resuscet. S) *codd. longe plur.*: suscitauit T (-bit) W *vg.* (*non cod. caraf.*, *neque cor. uat.*) *d gig. Hil.*, resuscitauit *e*; *gr.* ἀνέστησεν. **eum**: *om.* S; + deus *e cum gr.* E 68 *syr. pesh.* **amplius**: *om. d gig.*; + ad eum *t*. **iam**: *om.* W *t Hil.*; + postea eum *e*, *et* + αὐτόν E *min. pauc.* > non ampl. iam postea eum *e*. regressurum *Hil.*; rediturum *d gig.* coruptionem D, corrupcionem RS; interitum *d gig. Hil.*; *gr.* διαφθοράν. dicit *d*. *om.* **quia** S. **dauid** (-uit O); *om.* S*. > fidelia dauid DS^cU.

35. **ideoque** *in ras.* G; propter nos *e*. **alias** = ετερωσ D, *cf.* aliis O, alibi W *t cor. uat. mg.*: in alio *e et gr. plur.* ἐν ἑτέρῳ; alius D, alia *d*, alia scriptura Θ *dem.* dixit *c*. coruptionem D, corrupcionem RS.

36. dauit O. **enim** = γάρ D 26: siquidem *gig.*

cum administrasset
uoluntati dei
dormiuit et adpositus est
ad patres suos
et uidit corruptionem
37 quem uero deus suscitauit
non uidit corruptionem
38 notum igitur sit uobis
uiri fratres
quia per hunc uobis remissio
peccatorum adnuntiatur
ab omnibus quibus non potuistis in
lege mosi iustificari
39 in hoc omnis qui credit
iustificatur
40 uidete ergo ne superueniat uobis
quod dictum est in prophetis
41 Uidete contemtores et admiramini et
disperdimini
quia opus operor ego
in diebus uestris
opus quod non credetis
si quis enarrauerit uobis.
42 Exeuntibus autem illis
rogabant ut sequenti sabbato
loquerentur sibi uerba haec
43 cumque dimissa esset
synagoga
secuti sunt multi iudaeorum
et colentium aduenarum

---

quidem enim *e, et* μὲν γάρ *gr. plur.*; *om.* U; *deinde* + in CKRVW *vg. c dem.* **sua** (suae D) **generatione** (-ni D, gen^e racione S; progenie *d*) = ἰδίᾳ γενεᾷ: sanguine R* (*corr.* R²). **cum** (qum R, quum Θ) **administrasset** (ὑπηρετήσας) *codd.* (amm. BKSUV, administraset D, amministrent W *ut udtur*) *et vg.*: cum ministrasset *d e gig.* **uolumptati** C; uoluntate *d gig. t*, -tem FR. **dei**: domini *p.* > dei uol. *e*, > deo uoluntate *d.* *Disting.* administrasset, uoluntati Dei dormiuit: *et vg.* dormiit B, dormit S*; dormitionem accepit *gig.* appositus BKRSUVW *vg. Tisch.* corrupcionem RS, corupt. DT*; *et* 37.

37. *om. uers.* ΘS*W. **uero**: autem *d e gig.* suscitabit T; > susc. deus D; *deinde* + a mortuis ϛ𝔖ℭ *cor. uat.* t, sine auct. gr.* non *in ras.* S^c.

38. **igitur sit** *codd. plur. et vg.*, *et* ergo sit *d e Aug.* (x. 28): > sit igitur BM, > sit itaque *gig.* *om.* **uiri** *t.* **quia**: quoniam *Aug.* **hunc**: iesum *gig.*; hunc iesum DΘ; *deinde* + poenitentia D. **uobis** *sec.*: nobis O; > uobis per hunc *Aug.*; + et D. remisio O. **peccatorum**: + et paenitentia *syr. harcl.* (*cum**). annunt. BKVϛ𝔚, adnunc. S, annunc. RW𝔖ℭ; + et CT𝔖ℭ *e gig.*, *cum gr.* BC³ELP *al. plur.*; + et paenitentia *d et* D^{gr}. **ab omnibus**: *om.* S*; + peccatis *cor. uat.**; + in T. **quibus**: *om.* F*S. moysi BCDΘKMOT UV *vg. Tisch.*, moisi RW, moyse S. iustificare S*.

39. *Disting.* iustificari, in hoc *etc.* ϛ𝔖ℭ *cod. caraf.* **hoc**: hunc D; isto *d*; + enim *d dem. et* + οὖν D^{gr}; + iesum D. omnes S. **qui credit**: credens *Aug.* iustificat^ur S; iustificabitur *t*; + ad [deum] *d et* + παρα θῶ D^{gr} (137); + in domino *t.*

40. *om. uersum* W. uidite S*. **ergo**: itaque *gig.* superueniet D. **uobis** (ἐφ' ὑμᾶς ACEILP *al. pler.*) *cum* BDFGKRSUV *vg. dem.*, *et* in uos ΘO *c e gig.*, *cf.* > super uos ueniat *p*: *om.* ACMT *Tisch.* *d et gr.* ℵBD *min.* **quod** (+ supra *cor. uat.**) **dict. est**: quodcumque D. in profetis DGO; per prophetas U, per profetas S^c, per profetis S*.

41. **uidete**: uidentes W; audite *e Bed.* (*retr.* '*in graeco*') *cum* E^{gr}; + ergo T. **contemt.** AFOT: contempt. *codd. rell. et vg. Tisch.* **et admiramini** (amm. BKOVW; miramini D): *om.* S*; *deinde* + respicite *e Bed. cum gr.* E *min.*, *ex Hab.* i. 5 (*LXX.*). **et disperdimini** (-emini DKV) = καὶ ἀφανίσθητε: et dispergimini *c*; et exterminamini *d gig.*; *om. p.* quiad Θ* (d *expunct.*). hop. *semper* C. **operor ego** (*om.* ego S): > ego operor *dem. e gig. cum gr.* CEILP *etc.* *om.* **opus** *sec. d e gig. p cum gr.* DELP *al.* **quod** *bis scr.* S*. **non credetis** (οὐ μὴ πιστεύσητε) *cum* AG^cKRTVW𝔚𝔖ℭ *c dem. gig.*: non creditis BCD (-idis) FG*ΘMSUϛ *d e p*, non credidistis O. **enarrauerit** (enarrab. T, ennarrau. R, henarrau. C): narrauerit S *gig.*; exposuerit *d.* **uobis**: + et tacuerunt *d cum* D^{gr} *et syr. harcl.* (*cum**).

42. **exeuntibus** (progregientibus *d*) **autem** (uero *d*) **illis** (eis *d e gig.*) = ἐξιόντων δὲ αὐτῶν: et quidam exeuntibus S*; et quidam ex illis S². **rogabant** *om. e et* E^{gr}. **ut**: *om. d e*; + alio *cor. uat.** in sequenti *d e*, *gr. enim* εἰς τὸ μεταξὺ σαββ. (εξησ σαββ. D); *sequitur ras.* 7 *litt.* G. sabbatho ϛ𝔚. loqueretur F; loqui *e*, narrari *d.* **sibi**: *om.* O; eis *gig.* hec W; ista *e.* > haec uerba *d.*

43. **cumque** (cum W, quumque Θ) **dimissa** (dem. S*) **esset** (est O): dimissa autem *e gig.*, et dismissa *d.* sinagoga DRSTU*W. sequti T, sequuti Θ. iudeorum DMORW. **colentium** (*om.* um S*; colencium R*, colosencium R²) = τῶν σεβομένων: + deum DUϛ𝔖 *dem. e cor. uat.** *Bed.* (*expos.* '*in graeco*'), *cum* E^{gr} *syr. pesh. et harcl.*; *deinde* + et D. **aduenarum** (*partim in ras.* T; aduenarunt D) = προσηλύτων, *cf. ad* vi. 5: proselytorum *d.* barnabban DR, barnabam *vg.*

paulum et barnaban
qui loquentes suadebant eis
ut permanerent
in gratia dei.
44 Sequenti uero sabbato
paene uniuersa ciuitas
conuenit audire
uerbum domini
45 uidentes autem turbas
iudaei repleti sunt zelo
et contradicebant his
quae a paulo dicebantur
blasphemantes
46 tunc constanter
paulus et barnabas
dixerunt
uobis oportebat primum
loqui uerbum dei
sed quoniam repellitis illud
et indignos uos iudicastis
aeternae uitae
ecce conuertimur
ad gentes
47 sic enim praecepit

(-bā ς) *d e*. **loquentes** (adloq. *e*): + ad eos R *c Bentl.*, + cum illis *d gig.*, *et* + αὐτοῖς ℵABCDI *min.* **suadebant**: persuadentes *d*. eos *e*; *om. gig.* **ut permanerent** (-ent *in ras.* U): permanere *d*. in gracia S; gratiam *e*. **dei**: domini *gig.*; + factum est autem per uniuersam ciuitatem diffamari uerbum Θ *Par. lat.* 202. 341². 342. 343. 11932. 16262 *e w tepl. Bed.* (*retr.* '*in graeco*') *cum* E^gr εγενετο δε κατα πασαν πολιν φημισθηναι τον λογον; *et* + factum est aut. per omnem ciu. transire uerbum domini *d cum* D^gr εγεν. δε καθ ολησ τησ πολ. διελθειν τον λ. του θεου *et syr. harcl. mg.* (*om.* τ. θεου).

44. *om. uers.* S*. **uero**: autem *d gig.* sabbatho ς𝔓. **paene** CFΘ*KU, *et* pene *codd. rell. et vg.*: fere *e gig.* **uniuersa** (hun. C) = πᾶσα, *cf.* omnis *gig.*: tota *d et* ολη D^gr. **conuenit**: collecta est *d*. **uerbum domini** *codd. longe plur. Bentl.* = *gr.* ℵAB³ *min.*: uerbum dei W *vg. cor. uat. dem. e et gr.* B*CELP *etc.*; paulum | multum uerbum faciens de domino *d cum* D^gr παυλου | πολυν τε λογον ποιησαμενου περι του κ̅υ̅.

45. **uidentes autem** (ἰδόντες δέ): et cum uidissent *d*, και ιδοντεσ D. **turbas** (τοὺς ὄχλους): turbam *d et* το πληθοσ D. iudei DORW. > iudaei tur. *d e gig.* (*Bentl.*) *cum ord. graeco.* **zelo**: aemulatione *d e*. contradiceuant R*. **his** (hiis OW) = τοῖς: uerbis *gig.*, uerbis his *e*, sermonibus *d*, *et* + λόγοις τοῖς D(*om.* τοῖς*)E 14* *syr. pesh.* que MS. *om.* **a** *e**; *om.* **a paulo** *p*. **dicebantur**: + contradicentes et (hac *p**) *d p**, + resistentes et (ac *e*) *e gig.*; + ἀντιλέγοντες καί DIP *min. syr. harcl.*, + ἐναντιούμενοι καί E 14*. blasfem. DT, plasphem. M.

46. **tunc constanter**: adhibita uero fiducia *d*; *gr.* παρρησιασάμενοί (-νός D 105) τε ℵABCD *min.*, παρρ. δέ EILP *al. pler.* di*erunt T; + ad eos *d et* D^gr. **uobis** + quidem *Hieron.* (iv. 363. 683, v. 29). oportebrt O*, hoportebat C; oportuit *Tert.* (*de fug.* 6) *Aug.* (iii. 2. 923) *Auct. de prom.* (*col.* 149), oporterat *Cypr.* (*Test.* i. 21) *Hieron.* (v. 29); erat necessarium *e*. primis *gig.*, inprimis *Tert.*, primo *Auct. de prom.*; > primum oport. R* *Cypr. Aug.* (iii. 2. 923) *Auct. de prom.* (primo oport.), *cf.* πρωτον ην (*sine* ἀναγκ.) D^gr. *om.* **primum** *Hieron.* (iv. 683, v. 29) *cum gr.* 100 *Orig.* (*ter*) *Bas. Cyr.* > oport. quidem uobis primum *Hieron.* (i. 200). **loqui** *codd. vg. uett. et* annunciare *Hieron.* (i. 200): indicari *Cypr.*, adnuntiari *Auct. de prom.*, praedicari *Hieron.* (iv. 499. 683, v. 29) *Aug.* (iii. 2. 923) *et gr.* λαληθῆναι; *deinde* + in iudea *p**. **uerbum**: sermonem *Tert. Hieron.* (iv. 499). **dei**: domini *d Cypr.*; *om. Hieron.* (iv. 499) *Aug.* (iii. 2. 923). > uerbum dei loqui T, > sermonem dei tradi *Tert.* **sed** (set R) **quoniam** (quia *d gig. Cypr. Hieron.* iv. 683, v. 29): > quoniam autem *Hieron.* (i. 200, iv. 499). **repellitis** (ἀπωθεῖσθε) *cum* CFGΘKS (-etis) TUVW *vg. cor. uat. c dem. e*: repellistis BDR*, replestis O; repulistis (repp. AM° *gig. Bentl.*) AMR¹ *d gig. p w Bentl. et Tert. Hieron.* (*quater*) *Aug.* (ix. 358), expulistis *Cypr. Auct. de prom.* illut GS, illum *e*; illos D. *om.* **rep. illud et** *Hieron.* (iv. 683) *Aug.* (iii. 2. 923). **indignos**: + *ras. unius lit.* T; non dignos *d*; *patres uide infra.* uos ipsos *e* (*cum* E^gr); eos *d*. **iudicastis** (κρειναρε D*) BCDFGΘ¹MORUς *d gig. p Cypr. Hieron.* (*quinquies*) *Aug.* (*bis*) *Auct. de prom.*, deiudicastis A: indicatis (κρίνετε *plur.*) Θ*KSTVW𝔓𝔖ℭ *cor. uat. c dem. e*. > iud. eos *d cum ord. gr.* (*exc.* E). **aeternae** (-ne OR) **uitae** (-te MR): > uitae aeternae *c Cypr. Auct. de prom.*; aeterna uita T *Tert.*, > uita aeterna *Aug.* (ix. 358); in aeternam uitam *d*; salute *Hieron.* (iv. 683); *om.* W *Aug.* (iii. 2. 923). > nec uos dign. uitae aet. iudic. *Cypr. Auct. de prom.*, > nec dign. uos aeterna uita existimastis *Tert.*; *item pro* **repellitis . . . uitae** *libere habent* noluistis suscipere sermonem *Hieron.* (v. 29), auertitis nos *Hieron.* (iv. 499), noluistis *tantum Hieron.* (i. 200). **ecce**: *om. Hieron.* (iv. 499); *inc. rursum cod.* I. conuertamur A* (*corr.* A¹); conuertemur D; conuertimur nos *e et* στρεφομεθα ημεισ E^gr; conuertimus nos *Tert. Cypr. Aug.* (iii. 2. 923) *Auct. de prom.*; imus *Hieron.* (iv. 499), transimus *Hieron.* (i. 200). **gentes**: nationes *Tert.*

47. **sic** (ita *d*) **enim**: sicut *Hieron.* (iv. 163).

nobis dominus
posui te in lumen gentibus
ut sis in salutem usque ad
extremum terrae
48 audientes autem gentes
gauisae sunt et glorificabant uerbum
domini
et crediderunt quotquot
erant praeordinati
ad uitam aeternam
49 disseminabatur autem uerbum domini
per uniuersam
regionem
50 iudaei autem concitauerunt
religiosas mulieres et honestas
et primos ciuitatis
et excitauerunt persecutionem
in paulum et barnaban
et eiecerunt eos de finibus suis
51 at illi excusso puluere
pedum in eos
uenerunt iconium
52 discipuli quoque replebantur gaudio
et spiritu sancto.
XIV. 1 Factum est autem in iconio
ut simul introirent synagogam
iudaeorum
et loquerentur

---

precepit BKMRSW, praecipit O, precipit D; mandauit *gig. Gaudent.* (*p.* 958), mandatum dedit *d*; *libere* dixit per scripturam (*om.* **nobis**) *Cypr.* > nobis mand. *gig. cum gr. min. pler.* > dominus nobis Θ; *deinde* + ecce *d e Cypr. cum gr.* DE 23. **in** *pr.* (εἰς): *om.* DΘ *d gig. Cypr. Aug.* (ix. 358) *cum gr.* D. **lumen**: lumine BFIST; lucem CW *vg. dem. Cypr. Hieron.* (iv. 97) *Gaud.* > lumen (lucem *Cypr.*) posui te *d Cypr. cum* D^{gr}. **gentibus** = *τοισ εθνεσιν* D^{gr}, in gentibus DΘ, super gentibus *d*, nter gentes *Cypr.*: gentium CW *vg. Tisch. et* ἐθνῶν *gr. plur.*; *deinde* + ita *Cypr.* **sis**: sint *d*; + illis D. salute IS; saluationem *Cypr.* husque C. **ad**: in *e Aug.* **extremum** (ἐσχάτου): ultimum *d gig.*; fines *Cypr.* terre MW.

48. **audientes autem** (*om.* I* *p*) = ἀκούοντα δέ: et cum audirent *d gig.*, *et και ακουοντα* D *syr. pesh.* **gentes** *om.* I*. gauise R; gauisi SU*Wϛ *p**, gauissi D. > gau. sunt gentes W. **glorificabant** (-bunt O, -uerunt IM) = ἐδόξαζον: receperunt *gig.*, exceperunt *d Aug.* (x. 755), perceperunt *Aug.* (ix. 358), *et* εδεξαντο D^{gr}. **uerbum domini**: dominum D. **crediderunt** + uerbum domini C *cum gr.* 137 (*syr. harcl.*). quodquod F*IT; *om.* C; omnes qui *gig.* **erant** *om.* C. preordinati BDKMRSW; ordinati *Aug.* (x. 755. 818); destinati *gig. Aug.* (ix. 358); *om. d* (*non* D^{gr}). > pr. erant DIM; > dest. erant *gig.* **ad**: in *d e gig. Aug.* (*ter*). eternam SW.

49. **disseminabatur** (dissaem. C, desem. DS; disseminabantur I) **autem** = διεφέρετο δέ, *cf.* diuulgabatur autem *e*: *om.* **autem** *p**; et dissem. *p*^{2}, et prouulgabatur *d*, *et* και διεφερετο D^{gr}. **per**: in AS. huniuersam C; omnem *d.* **regionem** *in ras. scr.* S.

50. iudei DORW. **concitauerunt** (-berunt T) = παρώτρυναν: instigauerunt *d.* **religiosas** (releg. S, relegiossas D) = σεβομένας, *cf.* x. 2: caelicolas *d* (*cf. cod. Theod.* xvi. 5, 43; 8, 19); aliquas de colentibus deum *gig.*; colentes *e.* > mul. religiosas *vg.* **et** *pr. om. d gig.* (*Bentl.*) *cum gr.* ℵ^{c}ABCD *min.* **primos** (-mus Θ*): principes D^{mg} *d gig.* **et** *tert. om.* S. **excitauerunt** (exitau. F, excitab. T) = ἐπήγειραν: suscitauerunt *d e gig.*; + tribulationem et *e cum* E^{gr}, + tribulationem magnam et *d cum* D^{gr}. **persecutionem** (persecuc. RS, persequt. T, persequut. Θ) = διωγμόν: seditionem A. **in**: super *d.* **et** *quart.* + in W. barnabban DR, barnabam *vg. e.* eie^{ce}runt G, egec. C, eicier. IM, iecier. D. *om.* eos B* (+B^{2}). **de**: a O *gig.* **suis**: eorum S *d.*

51. a^{t} C, ad IS. pulbere C. **pedum** (peduum O) = τῶν ποδῶν: de (a *gig.*) pedibus *d e gig. et* ἀπὸ τῶν π. E *al.* 15; *item* + suis *d e gig. cum gr.* DELP *al. pler.* **in**: super *d gig.* **eos** + qui S*. uenierunt D; + in *d e cum gr.* εἰς. **iconium** *codd. plur. et vg.*, yconium CITU *c gig.*, ychonium R: iconiam S, iaconiam D; hiconio *d.*

52. **disciputi** (i *sec. in ras.* Θ) **quoque** = οἵ τε μαθηταί AB *min.*, *cf.* et discipuli *p*^{2}: discipuli uero D *d gig.*, disc. autem *e Bed.* (*expos.* '*in graeco*'), *et* οἱ δὲ μαθ. ℵCDELP *min.* inplebantur *d e.* spiritus I.

XIV. 1. **factum . . . iconio** *in ras. scr.* U. **factum est**: contigit *d gig.* **in iconio** (ioconio D) *cum* ADG^{c}ΘKO (iconia) Vϛ *dem. e p et gr.* ἐν Ἰκονίῳ: iconio (*om.* in) MT, yconio IU *c gig.*, hyconio C, ichonio *d*; iconii BFG*SW (iiconii*) ℌ𝔖ℭ *Bentl.*; *plane om.* R. *om.* **ut** *pr. e.* > ut ycon. *c d* (ichon.) *gig.* **simul** (κατὰ τὸ αὐτό): similiter *d gig.* introhirent C; introire eos *d e*; *item sine addit. cum* BCDFGKORSTUVWϛℌ *c*: + in AΘIM𝔖ℭ *Tisch. d dem. e gig. p et gr.* εἰς. sinag. RSU (*partim in ras.*) W; synagoga I *d.* iudeorum *pr.* DORW. *om.* **et loquerentur . . . iudaeorum** M* (+M^{1}) W. **loquerentur**: loqui *d e*; + uerbum dei Θ^{mg}; + ita ut crederet iudaeorum et loquerentur F*; *item* + ad eos *e cum* E^{gr}, *et* > sic ad eos *d cum* D^{gr}. crederent A*IS^{c}T *c** (*ut udtur*) *d p*; miraretur *e et* θαυμασαι (*pro* πισ-

ita ut crederet iudaeorum
et graecorum copiosa
multitudo
2 qui uero increduli fuerunt
iudaei suscitauerunt
et ad iracundiam concitauerunt
animas gentium
aduersus fratres
3 multo igitur tempore
demorati sunt fiducialiter agentes
in domino
testimonium perhibente
uerbo gratiae suae
dante signa et prodigia fieri
per manus eorum
4 diuisa est autem multitudo ciuitatis
et quidam quidem erant
cum iudaeis
quidam uero cum apostolis
5 cum autem factus esset
impetus gentilium
et iudaeorum cum principibus suis
ut contumeliis adficerent
et lapidarent eos
6 intellegentes confugerunt
ad ciuitates lycaoniae

τεῦσαι) E. iudeorum *sec.* DO (o *sup. lin.*) R. **graecorum** BCFΘK *vg.*: grec. ADGIMORSTU VW. copiossa D. **multitudo** + et crederet *e et* E^{gr}.

2. **qui uero** (uere *p* utudtur*; autem *e*) **increduli** (incredibiles A, *cf. ad Lc.* i. 17, ix. 41) **fuerunt** (fuerant AS^{2}TU*, erant *e*) **iudaei** (iudei DORW) = *οἱ δὲ ἀπειθήσαντες* (*ἀπειθοῦντες* ELP *etc.*) *Ἰουδαῖοι*: > iudei autem qui non credebant *gig.*; archisynagogae iudaeorum et principes synagogae *d cum* D^{gr} *et syr. harcl. mg.* **suscitauerunt** (-berunt T) = *ἐπήγειραν plur.*: concitauerunt *gig.*, incitauerunt *d et* *επηγαγον* D; *deinde* + persecutionem (persequt. D) DR^2 *e gig. w cum* E^{gr} *syr. harcl. txt.*; + persecutionem aduersus iustos *d syr. harcl. mg., et* + *αυτοισ διωγμον κατα των δικαιων* D^{gr}; *sequitur ras. circa* 25 *litt.* M. *om.* et T *p**. **ad iracundiam** (-condiam D, -cundias I) **concitauerunt** = *ἐκάκωσαν*, *monet enim Blass* *κακοῦν* = exacerbare *Ps.* cv (cvi). 33: concitauerunt (*sine* **ad irac.**) *c gig.*; maletractauerunt *d*; *cf. ad* vii. 6. animos *c.* gencium RS; gentilium F; *gr.* *ἐθνῶν*. **fratres**: *sequitur ras. fere* 15 *litt.* M; + dominus autem dedit cito (ded. comfestim *d*; >cito ded. *gig. p*) pacem Θ *Par. lat.* 4^2. 7. 93. 202. 341. 342. 343. 11932. 16262. *Uindob.* 1190 *dem. gig. p w tepl.* = *ο δε κ̅σ̅ εδωκεν ταχυ ειρηνην* D^{gr} *syr. harcl. mg.*; + sed dn̅s̅ continuo pacem fecit inter illos D; + deus autem pacem fecit *e cum* E^{gr}, *cf. Bed.* (*expos.*) '*quod in graeco sequitur* deus autem pacem fecit *quidam codd. Latini minus habent*,' *et Luc. Brug.* '*non subiicias* deus autem pacem fecit'; *cf. et capitula Donatistica codd.* M *Bamb. Met. p.* 19, *no.* xxxiiii.

3. **multo** (plurimo *d*) **igitur** (ygitur C; ergo *d*) **tempore demorati** (commorati *d*) **sunt** = *ἱκανὸν μὲν οὖν χρόνον διέτριψαν*: et cum multo tem. ibi demorati fuissent *gig. fere cum* D^{gr} *ικανον μεν ουν χρ. διατρειψαντεσ*; + ibi *e cum* E^{gr} *syr. pesh. et harcl.* (*cum**), *cf. et gig.* **fiduc. agentes** (*παρρησιαζόμενοι*): habita fiducia *d* (*παρρησιασαμενοι* D^{gr}); et confidenter egissent *gig.* *om.* **in** *p* (*et distinguit* agentes domino testimonium perhibente *etc.*). **domino** + misericordiam D* (*sed expunct.*). **demorati . . . domino** *om.* S* (+ S^2). **testimonium** (-io GS) **perhibente** (peribente CT; perhibenti *e*; reddente *gig.*), *cf.* qui testimonium perhibuit *d*: testimonium perhibentes I, test. perhibent D. graciae S, gratie W. sue SW; ipsius *d*; + et T *c cum gr.* CL *al. plur.* **dante** (dente S*): dans *d*, dando O *gig.*; dantes DT; + deo C. progia *lapsu* U; portenta *d.* manos S; + *ras. parua* Θ. **eorum**: sanctorum Θ^{mg}.

4. diuissa D; diffusa W. **est**: *om.* W; erat *d.* *om.* **autem** A* (+ A^1) *gig. w.* > autem erat *d.* **multitudo**: + illius G^c; + tota *gig.* **quidam**: alii *bis d.* **quidem**: e *in ras.* A; *partim in ras. p* (*forsan* quoque *p**); *om. e* (*sed* quidam *in* quidem *mutauit* e^c). erat I. iudeis DORW. **apostolis** + adherentes propter uerbum dei *d cum* D^{gr} *syr. harcl. mg.*

5. qum R, quum Θ; ut *d.* *om.* **autem** M*. **factus**: s *in ras.* Θ; facta D, factum MO *d.* essaet R; est *d.* inpetus CFO; inpletus U*. gentium D *e*; *graeci* *ἐθνῶν* *ut u.* 2 *ubi paene omnes habent* gentium; + autem *e*; + *τε* *gr. plur.* (*non* D). iudeorum DORW. > iud. et gent. Θ *fere cum syr. harcl. mg.* **cum . . . iudaeorum**: cumque impetum fecissent gentiles et iudei *gig.* **principibus suis** (*τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν*): magistribus ipsorum *d.* **ut**: et S* *d e.* **contumeliis** (contumiliis D, tumiliis S*) **adficerent** (aff. BCG^c KMRSTUV *vg. Tisch.*; adfligerent AI, affligerent W, *cf. ad Matt.* xxii. 6 *et Lc.* xx. 11) = *ὑβρίσαι*: iniuriam illis facerent *gig.*; iniuriauerunt *d*, contumeliis adficerunt *e*; *deinde* + eos O *e* (*sed om. e post* **lapid.**) *et* E^{gr}, *cf. gig. supra.* **lapidarent** *expunct.* F^c; lapidauerunt *d* (*non e*) *h*?; *om.* **et lapid.** G.

6. **intellegentes** (intellig. BΘKW *vg.*): + que p^2; intellexerunt et *d gig.*; *et* + *και* D. confugierunt ΘM; fugerunt D *d gig.* **ad**: in *d e gig. h.* ciuitatis O, -tem I. **lycaoniae** (*Λυκαονίας*) *cum* AFΘ*KUV𝔖𝔓ℭ *d e*: licaoniae G𝔖, lichaoniae

lystram et derben
et uniuersam in circuitu
regionem
et ibi euangelizantes erant.
7 & 8 Et quidam uir in lystris
infirmus pedibus sedebat
claudus ex utero matris
suae
qui numquam ambulauerat
9 (8) hic audiuit paulum
loquentem
qui intuitus eum et uidens
quia haberet fidem
ut saluus fieret
10 (9) dixit magna uoce
surge super pedes tuos
rectus
et exiliuit et ambulabat.
11 (10) Turbae autem cum uidissent
quod fecerat paulus
leuauerunt uocem suam
lycaonice dicentes

R, licahoniae C, lychaoniae $Θ^{1}$, licaonie MW; lyconiae BI, liconiae DOST *c*, lychonie *p*, yconiae *gig.*; *deinde* + et B; + in *d cum gr.* C*D*. > lycaon. ciuit. *h*. listram ORTUW *c p*, litam D; lystran *e*; lystra V^{c} *d h*. **uniuersam** (huniu. C) **in circuitu** (-tum I) **regionem** = *τὴν περίχωρον ὅλην* DE, *cf.* circum totam regionem *d*, circatoria tota *e*, omn*em circuitum h*: confines regionis *gig. et τὴν περίχωρον gr. plur.* **et ibi** (ubi B, illic *d*): ibique *gig.* **euangelizantes** (euuang. I, heuang. C, aeuuang. R, aeuanguelitz. D) **erant** = *εὐαγγ. ἦσαν* ℵABD *min.*: euangelizauerunt F; *bene nun*tiabant *h*, predicabant euangelium *gig.*; > erant euangelizantes *d*, erant adnuntiantes *e et* >*ἦσαν εὐαγγ.* CEHLP *al. pler.*; + uerbum dei *e cum* E^{gr}; *deinde* + et commota est omnis (uniuersa Θ) multitudo in (*om.* Θ) doctrina (-nae Θ, -nis *d*) eorum (*om.* Θ *d*) paulus autem et barnabas morabantur (commor. Θ, moras faciebant *d*; + in *d e Bed.*) lystris ΘϚ𝔖 *edd. antt. plur.* (*non autem Iunta* 1534) *d e w tepl. Bed.* (*expos.* '*in graeco*'); + et motum est omne genus *in doctrina eorum* paulus autem et barnabas commo*rabantur in lystris h*; *gr. και εκεινηθη ολον το πληθοσ επι τη διδαχη ο δε παυ. και βαρν. διετριβον εν λυστροισ* D, *και εξεπλησσετο πασα η πολυπληθια επι τη διδαχη αυτων ο δε παυ. και βαρν. διετρ. εν λυστροισ* E. *Inc. u.* 7 et ibi euang. *Tisch. W. H.*

7. *Numerat hunc uersum* 7 & 8 *Stephanus* 1555; *Stephani numerationem secuti sumus, numeris editionis Clementinae inter lunulas subiunctis.* **uir** + erat S. **in lystris** (listris DMORST) *cum* BCDFGΘIMORSTU *cor. uat.* *dem. p Bentl.* = *gr. ἐν Λύστροις*: lystris (*sine* in) AKVW (listr.) *vg. cor. uat. mg. c gig.*; *om. d e h* (*libere h* illic fuit quidam infirmus sedens in*ualidus pedibus* qui a uente matris numquam ambulauer*at habens timorem dei*) *cum gr.* DE. **infirmus** (-mis B^{c}S *c p**, *cf. ad* vii. 51) **pedibus sedebat** (saed. C; sederat O) = *ἀδύνατος τοῖς ποσὶν ἐκάθητο*: >sed. inf. ped. suis *gig.*, sed. adynatus a pedibus *d*, *cum gr.* D 137. *om.* **claudus** *d gig. cum* D^{gr}. **ex**: ab *d*. hutero C. sue OW. nunquam Ϛ𝔓. **ambulauerat** (hambul. C, ambulauerit G*) = *περιπεπατήκει* DEHLP *etc.*: ambulauit *gig. et περιεπάτησεν* ℵABC.

9. + et *ad init. e cum gr.* E 40. 68. **hic** + libenter *h*. cum audisset *gig.* **loquentem**: *incipientem* loqui *h*; + possidens in timore *d cum* D^{gr}; + credidit *gig.* **qui intuitus** (+ in B*; + est D) **eum** = *ὃς ἀτενίσας αὐτῷ plur.*: ad quem intuitus paulus *e*, quem cum intendisset paulus *gig.* = *προσ ον ατενισασ ο παυλοσ* E; intuitus autem eum paulum *d*, *cf.* >intuitus est eum et cognouit *paulus h, cum gr.* D *ατενισασ δε αυτω ο π.* **uidens**: uidisset *gig.* > et uidens eum O. **quia**: quoniam *e*(*h*?). **haberet** (a *sup. lin.* T; habet *d gig.*) **fidem** (*om.* W) = *ἔχει πίστιν* ℵABCD *min.*: >fidem haberet *vg.*, fi. habet *e cum gr.* EHLP *etc.* **saluus** (salbus C, saluos I) **fieret** (f *ex* c A; fiat *d*): sal*uaret eum h* (*ita conicit Berger*); *gr. τοῦ σωθῆναι.*

10. **dixit** (*in ras. longa scr. p*): ait *e*. > uoce magna W*d*. > uoce magna dixit *gig.*; *deinde* + in nomine iesu christi T; + tibi dico in nomine (+ domini *d Bed.*, + domini nostri *e et* E^{gr}) iesu (ihesu *e*) christi (+ domini nostri *h*?) C *d e h Bed.* (*expos.* '*in graeco*') *cum gr.* CDE *al. fere* 25 *syr. pesh. et harcl. mg.*, *cf. et Iren.* (*Mass. p.* 197) '*cum esset paulus cum barnaba et a natiuitate claudum* in nomine domini nostri iesu christi *ambulare fecisset.*' exurge *p**. **super** (sper *lapsu* D) = *ἐπί*: supra *d gig.*; in *h* (?). rexctus D, erectus T^{c}; rectos BG*; *om.* S*; *deinde* + statim CT; + et ambula *d h cum* D^{gr} *syr. harcl. mg.* **et** *pr.*: *om.* T; + protinus *e*, + confestim *h*, *et* + *παραχρημα* E; + statim subito *d et* + *ευθεωσ παραχρημα* D *syr. harcl. mg.* exsiliuit V, exilibit ST; exsurgens M. **et exiliuit** *in ras.* U. hambulabat C, ambulauit T; + conlaudans deum M* *dem.*

11. turbe RW; turba *d gig.* **cum** (quum Θ) **uidissent** (uidisset *gig.*; audissent V); uidentes *e* (*h*); uidens *d*. fecerant I; fecit *d e gig.* (*h*), *et gr. ἐποίησεν.* **paulus** + signum SU. lebaberunt T; eleuauerunt *e gig.*; adleuauerunt *h*. *om.* **suam** MO *gig.* (*h*) *et gr.* ℵ*. **lycaonice** $AF^{c}Θ^{c}KMU^{c}V$ Ϛ𝔓ℭ, -cae Θ**h*, licaonice GT𝔖, lichaonice W, diaconicae *gig.*: lyconice U*, lyconicae I, liconice

dii similes facti hominibus
descenderunt ad nos
12 (11) et uocabant barnaban iouem
paulum uero mercurium
quoniam ipse erat dux
uerbi
13 (12) sacerdos quoque iouis qui
erat ante ciuitatem
tauros et coronas ante ianuas
adferens cum populis
uolebat sacrificare
14 (13) quod ubi audierunt apostoli
barnabas et paulus
conscissis tunicis suis
exilierunt in turbas
clamantes 15 (14) et dicentes
uiri quid haec facitis?
et nos mortales sumus
similes uobis homines
adnuntiantes uobis ab his
uanis conuerti ad deum uiuum
qui fecit caelum et terram
et mare et omnia quae in eis
sunt
16 (15) qui in praeteritis generationibus
dimisit omnes

---

c; lyconiae BF*, liconiae DOS, lichonie *p*, lichaonie R, lycahoniae C, lycaoni *d*. di Θ^c. **similes** (-lis S*) **facti** = *ὁμοιωθέντες*: *om.* **facti** D; adsimulati *d*; + sunt W, *et* adsimilauerunt se *h*. **hominibus** (hominis S*) *cf. u.* 15: hominum BFKV; + et *h*. discenderunt DOS.

12. **et uocabant** (uocau*erunt h*) = *ἐκάλουν τε*: uoc. autem *e gig. et ἐκάλουν δέ* D *min.*; uocabant (*sine* autem) *d*. barnabban D, barnabam *vg.*; + quidem *e*(*h*) *et gr.* C³EHLP *al pler.* iuuem O*. palum O; populum *h*. **uero**: autem *e h*. mercorium DOS*. **quoniam**: quia O *e*. ibse T. **erat dux uerbi** (+ b R*) = *ἦν ὁ* (*om.* C¹D 45 *al.*) *ἡγούμενος τοῦ λόγου*: er. princeps sermonum *d*; preibat sermone *gig.*; *superscr.* orator D^c. *om.* quoniam . . . **uerbi** *h*.

13. sacerdotes U (-dotes *in ras.*) *d gig. cum gr.* D 96. **quoque**: autem D *d e gig.* (*h*) *et gr.* DEHLP *etc.* **erat**: t *in ras.* Θ; erant SU, *et* > qui erant iouis *d gig. et τοῦ ὄντος διός* D 137. **ante**: in D; ante in M^mg O. ciuitate DMO *d*; + illorum *e cum gr.* C³EHLP *etc.*; + ad portam *gig.*, > *qui* in *porticu ciuitatis* erat *h*, *et πρω των πυλων της πολ.* 61. taurus G; + eis *d et* D^gr. choronas C; diademata *h*; + eis *e et* E^gr 137 c^scr. **ante** (hante C; ad *dem. e p*) **ianuas adferens** (aff. MW *vg. Tisch.*, off. I*) *codd. plur. vg. c dem. e p* = *ἐπὶ τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας*: ante ian. anteferens O; > anteferens ad ian. BFKV '*antiqui*' *ap. cor. uat.*, afferens ad ian. R '*moderni*' *ap. cor. uat. et mg.*; anteferentes ad ian. S, *et* > ad ian. adferentes *d cum* D^gr *επι τ. π. ενεγκαντεσ*; afferentes illis *gig*; ad iannas (iun.*) *tantum* U; add*uxit h* (*reliqua perierunt*). **cum**: eum W. **populis** (turbis *gig.*): turba *d*, plebe *h*. uolebant STU *gig. et ἤθελον* DH *al.*; bolentes *d*; uolens *h*; + eis T. **sacrificare** (+ eis S *w*) = *θύειν*: immolare *d h et επιθυειν* D^gr.

14. **quod** (q *in ras.* AΘ) **ubi** (hubi C) **audierunt** (audier *in ras.* U; audierant O), *cf.* quo audito *gig.*: audientes uero *e*, et cum *audissent h*, *et gr. ἀκούσαντες δέ*; cum audisset autem *d et ακουσασ δε* D. apostholi C, apostolis I; *om. d gig. h cum* D^gr *syr. pesh.* barnabbas D (b *sec. expunct.*). **paulus** + et B. > *paulus et bar*nabas + ista *h*. **conscissis** (concissis S, conscisis O) **tunicis** (ton. DS) **suis** (*om. p**) = *διαρρήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν*: conscidentes uestimenta sua *e*, consciderunt uest. sua et *d gig. syr. pesh.* exsilierunt KSV, exiluerunt D; exierunt I* (*corr.* I¹) M. **in**: ad G^c *d dem. gig. h.* **turbas**: turbam *e*, plebem *h*; *et gr. τὸν ὄχλον*.

15. **et dicentes** (*καὶ λέγοντες*): et uociferantes *d*, *και φωνουντεσ* D*; *om. gig. cum gr. min.* 18. 100. **quid**: qui D. hec W; *om.* S* (+ S²). > fac. haec D. *om.* **et** *sec. d gig. h cum* D^gr. **nos mortales** (> mort. nos M) **sumus** (*om.* W) **similes** (-lis S; > similes sumus *e et ita uoluit Bentl.*) **uobis homines** (*om.* S*, + S²) *codd. vg. e*: nos similiter passibiles ut uos (> ut uos pass. *m*) sumus homines *gig. m*, *quod graeco ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμὲν ὑμῖν* (> *ὑμῖν ἐσμέν* C *min.*) *ἄνθρωποι propius accedit*; nos patientes sumus uobis hominibus *d*, nos similes uobis sumus homines *Iren.* (*Mass. p.* 197), nos ho*mines su*mus uestr*i similes h*. annunt. BF¹KVꝰ𝔓, annunc. W𝔖ℭ, adnunc. RS; euangelizantes *m Iren.*, euangelizamus *d*; *gr. εὐαγγελιζόμενοι*. **uobis** *sec.*: + deum *d m Iren. et gr.* D, + d *h* (*reliqua perierunt*); *deinde* + ut *d e gig. m Uigil.* (*Uarim. p.* 732) *et gr.* DE. hiis O, eis *Iren.*; + idolis T *c*, + simulacris *Iren.* conuertamini *d gig. h m Iren. Uigil.*, -tiz *e* (z *erasa*). **deum**: dominum DO; eum *h*. **uiuum**: *om.* DS* *h*; + et uerum *w*. celum SW. **terram et** BCDFI KSUV *vg. cor. uat.* *d dem. e gig. p* et gr. τὴν γῆν καί*: *om.* **et** AGΘMORTW *cor. uat. mg. c* (*h*) *m p² Iren. Uigil.* que I. **eis**: illis *gig.*

16. **in**: inter B; *om. h.* preteritis BDKMOR SW. generacionibus RS; temporibus *gig. h Iren.*; saeculis *d*; *gr. γενεαῖς*; + *rasura unius lit.* A. dimissit D; permisit *Iren.*, reliquit *gig. m*, *siuit h*, sanauit *d*. **gentes** + hominum *h*. **ingredi**:

gentes ingredi uias suas
17 (16) et quidem non sine testimonio
semet ipsum reliquit
bene faciens de caelo
dans pluuias et tempora
fructifera
implens cibo et laetitia
corda uestra
18 (17) et haec dicentes uix sedauerunt
turbas ne sibi
immolarent.
19 (18) Superuenerunt autem
quidam ab antiochia
et iconio iudaei
et persuasis turbis lapidantesque
paulum traxerunt
extra ciuitatem
aestimantes eum
mortuum esse
20 (19) circumdantibus autem
eum discipulis
surgens intrauit ciuitatem
et postera die profectus est
cum barnaba in derben

---

ambulare *d gig.*; abire *Iren.*, ire *h*; *gr.* πορεύεσθαι; *deinde* + in FG*Θ*KRSV *h p*, + per *e*. uiam suam *h*; itinera sua *m*; *uoluit* uiis suis *Bentl.* (=*gr.* ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν).

17. **et quidem**: quamquam *Iren.* **non sine** *arctius in ras. scr.* S². t^e^stimonio S. semed CT. **ipsum** + non S*. reliquid COS, relinquid R¹T; relinquens R*; + de me I* (*sed expunct.*). > rel. se ipsum *d cum gr.* D. **et quidem . . . bene faciens**: *et non inui*sibilem dimisit se sed magis benefecit *h*. **bene f.** + uobis *gig.* **de**: e *gig. m.* celo SW. dando *gig.*; *deinde* + uobis *m Iren.* (*cf. infra d e h*) *cum gr. fere omn.* (*exc.* ℵ^c^A 13. 61). plubias T, pluias D; pluuiam G*I *gig. m.* > de caelo uobis pluuïas (imbrens *d*) dans *d e gr. plur.* (*sed* ℵA *min.* = *uulg.*), > dans *uobis pluu*iam dae caelo *h*. **et tempora**: aeternam *m*. fructiferam *m*; fructuosa *h*; + et *p*². inplens CDFIO; adimplens *h Iren.*; replens *gig.* cybo U*. **laetitia** (letitia IW, laetic. R, letic. S) = εὐφροσύνης: iucunditate *d h*, hilaritate *Iren.*, epulis *gig.*; iustitia *Leo* (*p.* 60). **uestra** (ὑμῶν ℵ*BCDE 61 *al.* 25) *codd. et uett. plur.*: nostra I𝔊𝔆 *gig. Leo, et* ἡμῶν ℵ^c^AHLP *etc.*; eorum 𝔖𝔖 *et sic syr. pesh. ar^e^. sah.*

18. hec ISW. **uix**: et *d*. **sedauerunt** (sadau. K* *ut udtur*, sedab. T) = κατέπαυσαν: suaderent D* (*corr. mg.*), *persu*aserunt *h*; conpescuerunt *d gig.* si^bi^ F. inmolarent C. > inmol. siui *e cum ord. graeco*; ne inmolaret sibi illi homines et di*scedere* eos ab se *h*, *et* + αλλα πορευεσθαι εκαστον εισ τα ιδια C *min. plur.*, *syr. harcl. mg.*

19. + *ad init.* cumque (et cum *h*) ibi commorarentur et docerent *h Cassiod.*, demorantibus autem eis et docentibus *e Bed.* (*retr.* '*in graeco*'), moras facientes eos et docentes *d*; *cum gr.* CDE *min. syr. harcl. mg.* superuenerant D; superuenientes T. *om.* **autem** *e h* (*non d*). **quidam** (τινες DE): *om. d gig.* (*Bentl.*) *cum gr. plur.* anthiochia IMR, anthiocia AΘT, hantiochia C; antiochiam BF*K, anthiochiam O. yconio IU^c^ *c gig.*, hyconio C (*deinde* + Yconio *lapsu*), ichonio R *p*^c^; iconia *h*, iaconia D; lyconio U*, lichonio *p**. iudei DORW. > iud. ab icon. et ant. *d h cum* D^gr^ *syr. harcl. mg.* **et** *sec.*: qui *gig.* (*h*); *deinde* + palam disputabant uerbum dei persuadebant *illos ho*mines ne crederent eis docentibus dicentes *quia nihil* ueri dicunt sed in omnibus mentiuntur et *h*, *cf. gr.* C *min.* καὶ διαλεγομένων αὐτῶν παρρησίᾳ ἔπεισαν τοὺς ὄχλους ἀποστῆναι ἀπ' αὐτῶν λέγοντες ὅτι οὐδὲν ἀληθὲς λέγουσιν ἀλλὰ πάντα ψεύδονται *et ita syr. harcl. mg. arm.* **persuasis** (persuassis D; concitatis *gig.*) **turbis**: *sequitur ras. longa deinde spatium* I; commouentes turbas *e*, *cf. gr.* πείσαντες τοὺς ὄχλους; cum istigassent turbam *d*, *et* επεισεισαντεσ τουσ οχλ. D; *concita*uerunt turbam *h*. **lapidantesque** (καὶ λιθάσαντες): lapidantes *tantum* O𝔖 *dem.*; et lapidantes *e*, et lapidassent *d*; ut lapidarent *h*; lapidauerunt *gig.*; lapidantes quoque *p** *ut udtur.* **paulum**: *om.* W; + et *gig.*; + quem *h*. **traxerunt**: *trahente*s foras *h*. estimantes Θ (est *in ras.*) OU, ext. CT *p*; existimantes 𝔊𝔖𝔆 *Bentl. d dem.*; putauerunt *h*. **aestimantes . . . ciuitatem** (*u.* 20) *om.* W. > eum esse mort. *h*; > mort. esse eum *d et* D^gr^.

20. **circumdantibus** (circund. 𝔖𝔊, circumdantes S*) **autem** (*om. e*) **eum** (eis D) **discipulis** (-li F*; + eius *e et* E^gr^) = κυκλωσάντων δὲ αὐτὸν τῶν μαθ. EHLP *al. pler.* (> τ. μαθ. αὐτόν ℵABCD *min.*): et circumdatus a discipulis *gig.*; circueuntes enim discipuli eius *d* (*et* κυκλωσαντεσ δε των μ. αυτου D); tunc circumdederunt eum discentes (dic. *cod.*) et *h*; -tibus **autem eum dis** *in ras. scr.* S. **surgens** (uix surgens *p*²): cum surrexisset *d*, *cum surre*ssisset populus uespere leuauit se et *h*, *cf. sah.* cum autem discipuli circumdedissent eum et uespera facta esset, *et uide Blass in loc.* **intrauit**: introiuit SU *d h*; + in IK* (?) MSU *d e gig.* **ciuitatem**: + lystrum *h*, *et* > lystram ciuitatem *d cum* D^gr^. **et postera** (+ autem U*): et altera *d h*; postera autem IM, altera autem *gig.* diae CI. **profectus est** (ἐξῆλθεν *plur.*) *codd. et vg.*, *et* exiuit *d h*: intrauit O *et* εἰσῆλθεν H *al. pauc.* barnabba D; barnaban BCIOST *d*. *om.* **in** Θ* *d gig.*

21 (20) cumque euangelizassent
ciuitati illi et docuissent
multos
reuersi sunt lystram
et iconium et antiochiam
22 (21) confirmantes animas
discipulorum
exhortantesque ut permanerent in fide
et quoniam per multas
tribulationes oportet
nos intrare in regnum dei
23 (22) et cum constituissent illis
per singulas ecclesias
presbyteros
et orassent cum ieiunationibus
commendauerunt eos
domino in quem crediderunt.
24 (23) Transeuntesque pisidiam
uenerunt in pamphiliam
25 (24) et loquentes in pergen
uerbum domini
descenderunt in attaliam
26 (25) et inde nauigauerunt antiochiam
unde erant traditi gratiae dei
in opus quod compleuerunt
27 (26) cum autem uenissent

21. **cumque** (qumque T, quumque Θ) **euangelizassent** (aeuu. R, euu. I, aeuanguelitz. D; euuangelizarent *p*) = εὐαγγελισάμενοί τε ℵ^{c}BCL *etc.*: euangelizantes autem *d e et* εὐαγγελιζόμενοί τε (δέ DE) ADEHP; + uerbum dei (domini W) DW. **ciuitati illi** (*cf.* viii. 25, 40, xvi. 10): ciuitatem illam *e cum gr., cf. Lc.* iii. 18; > in illa ciuitate *d gig.* > et cum in il. ci. praedicassent *gig.*; *et libere* ec bene nuntiauit eis qui erant in *ciuitate h.* **et** *pr.*: ac *gig.* docuerunt *h*; docentes *e*; discipulos fecissent *d*; *gr.* μαθητεύσαντες. **multos** (ἱκανούς): plures *d, et* πολλουσ D; + tunc *h.* regressi *gig.* **sunt** + in *e* (*et* + εἰς *gr.*). listram DMORSW *p*, lystriam *gig.*; lystra I; listris T. **iconium**: ium *in ras.* Θ; yconium CI *c gig.*, ichonium R; iconiam OS, yconiam U^c, ichoniam *p*, iaconiam D; lyconiam U*. anthiochiam IMR, anthiohiam O, antiociam T, anthiociam AΘ, hantiociam C; + et iconiam O. + εἰς *ante* Ἰκόνιον *et* Ἀντ. ℵAC E *min.*, *om.* DHLP *etc.*; *om. sec.* B.

22. confirmantesque S^c; confortantes *h*; + enim *d.* discipolorum S; *discentium h.* **exhortantesque** (παρακαλοῦντές τε ℵ^{c}D) *cum* AΘ^{c}KU^{c}VW^{vg}, exortantesque IMRU* *c, cf.* et exhortantes D *p*^{2} (exort.) *et* καὶ παρακαλοῦντες C *min.*, et rogantes *h*: exhortantes *tantum* FGΘ* *d e gig. Bentl.*, exort. COST *p**, hortantes B, *et* παρακαλοῦντες ℵ* ABEHLP *etc.*; *deinde* + animus O*. **ut** (hut C; *om.* O *e*) **permanerent** (manerent O): eos permanere *h*; permanere *e*^{c}. fidem I *d.* **et**: + dicebant SU *w*; + dicentes *cor. uat.* h* (*ut udtur*). quia *d e gig. h.* tribulaciones RS; conflictationes *d.* hoportet C; oportebit *h.* **nos**: uos *h.* introire Θ *d e gig.* (*h*) *Ambr.* (*in Ps.* 118, *col.* 1234); *om.* O. *om.* **in** *sec.* GW *cor. uat.** **regnum**: num *in ras.* Θ. **dei**: celorum W *gr. min.* 32*. 68. 100, *non autem cor. uat.* (*et cor. uat. mg. notat* '*non dicitur* celorum').

23. **et cum** (quum Θ) **constituissent** *codd. et vg.* = χειροτονήσαντές τε 13, *cf.* et cum ordinassent *d gig.*: cum ordinassent autem *e et* χειροτ. δέ *gr. plur.*; et con*stitu*erunt *h.* **per singulas ecclesias** (ecl. S^2, aecl. CDO, aeccl. R, aeg^l. T; *om.* S**p**) = κατ' ἐκκλησίαν: per ecclesias *d*, per ecclesiam *e.* praesbyteros BFΘKV, presbit. CIMSTU (sbi *in ras.*), prespit. D, presbpit. O; maiores natu *e h*; *et* > mai. natu per eccl. *e* (*h ut udtur*; *sed post* natu *deficit usque ad* xvii. 34) *cum gr.* EHLP *al. pler.* **et** (ut *p*) **orassent** (hor. C, orassen^t S, orassem V): et orantes A, orantes autem *d*, orantes *e*; *gr. plur.* προσευξάμενοι, *sed* καὶ προσ. *min. pauc.*, προσ. δέ D. ieiunacionibus S, iaeiunat. C; ieiunantibus D; ieiunacione R; ieiuniis GO. comendauerunt R, cummendau. S, commendab. T. **domino**: deo *d.*

24. **transeuntesque** (καὶ διελθόντες), *cf.* et trans. *e*, et perambulantes *gig.*: regressi autem *d et* διελθ. δε D; transeuntes (*sine* que) *p.* pissidiam SU, pessidiam D, phisidiam I, physidiam C, presidiam B*, psidiam K𝔗*c**, ps||isidiam *p*; ipsidiam *Cassiod.* (*P. L.* LXX. *p.* 1392); a psidia *gig.* *om.* in FGIMO*R *dem. gig.* pamfiliam T *gig. p*, pampiliam DO; pamphyliam 𝔋𝔖 *Tisch. d e.*

25. locuti *d gig.* **in** *pr.*: aput *d*; *om. gig.* **pergen** (*duobus uerbis* D): perge G*ℭ *e*; *gr. pl.* ἐν Πέργῃ, *sed* εἰς τὴν Πέργην ℵ*A 61; pergendo SU. **domini** (τοῦ κυρίου ℵAC *min.*): dei *e gig. cum gr.* E; *om.* M* *d cum gr.* BDHLP *etc.* > uerbum d. in perg. *vg.* discenderunt DS; uenerunt T. **attaliam** AFGΘI (adtal.) KO*S*VW𝔋𝔖ℭ *d e*, ataliam U *c*, athaliam M, atthaliam B *cor. uat. mg.*: italiam DO^{c}RS^{c}T𝔗 *cor. uat.** (taliam), ytaliam C *p*^{2}, *et similiter aeth.*; achaiam *gig.*; asiam *p**, asia *p*^{1}; *deinde* + euangelizantes eos *d cum gr.* D *syr. harcl.* (*cum**).

26. nauigaberunt T; enauigarunt *d*; + in F *e.* anthiochiam IMR, hantio. C; anthiociam AΘ, anthiohiam O, antiociam T; antiochie *gig.* hunde C. **erant**: uenerant *gig.* graciae S, gratie W; in cratia *d.* > dei gratiae M. **in**: ad *d gig.* hopus C. conpleu. CFIOS, cumpleu. G, compleb. T; *item* nt *in ras. scr.* Θ; inpleuerunt *d gig.*

27. **cum** (quum Θ) **autem uenissent** (ueniissent D): et cum uen. *gig.*, cum aduenissent autem

et congregassent
ecclesiam
rettulerunt quanta fecisset deus cum
illis
quia aperuisset gentibus
ostium fidei
28 (27) morati sunt autem tempus
non modicum cum discipulis.
XV. 1 Et quidam descendentes
de iudaea docebant fratres
quia nisi circumcidamini
secundum morem mosi
non potestis saluari
2 facta ergo seditione non minima paulo
et barnabae
aduersus illos
statuerunt ut ascenderent
paulus et barnabas
et quidam alii ex illis
ad apostolos et presbyteros
in hierusalem
super hac quaestione
3 illi igitur deducti ab ecclesia
pertransiebant phoenicen

d; uenientes autem *e*. congraegassent B, congregregassent U; congregantes *e*; collegissent *d*; *gr. plur.* συναγαγόντες, *sed* συναξαντεσ D. eclesiam U, aecl. CDO, aeccl. R, aegl. T; *om.* S* (+S²). **rettulerunt** (*uide Mt.* xxvii. 3 *et cf. Georges* '*Lex. d. lat. Wortformen*' *col.* 592) AGT: retulerunt BCDFΘI?KMORSUVW *vg. Tisch.*; renuntiauerunt *d*, narrauerunt *gig.* **quanta** (ὅσα): omnia quae *gig.*; quae *d*. fecisse C; fecit *d gig.* **deus**: dominus A. > deus fecit *d cum gr.* ℵD *min.* **cum illis** (ipsis *e*): cum animabus eorum *gig. et gr.* D²; illis cum animabus eorum *d et gr.* D*. **illis** *sine add.* (*contra gr.*) BDFGΘKRSUVW *c p*: + et (*καὶ omnes*) ACIMOT *vg. d dem. e gig.* **quia**: qui R^c. apperuisset RW; aperuit *d gig.*; + et D. hostium DORT^cW, hosteum CT*; ianuam *gig.*

28. *Deficit* O *ad* xv. 32. **morati** (demor. CT) **sunt autem** (> autem sunt R): et morati sunt *gig.*; demorabantur uero *d*; + ibi *e gig. cum gr.* EHLP *etc.* > non modicum tempus *gig.*

XV. 1. quidem B. discendentes DS¹U, discedentes *p*², discentes S*; descenderunt *gig.*; cum aduenissent *d*. **de** (*in ras.* U): a R* *d gig.*, ab *e*, ad *p**. iudea DRW, iudeam I; + qui *gig.* **fratres** + dicentes CDT *c*. **nisi**: non *d*. circuncidamini ϛ𝔓, circumdamini VW; circumcisi fueritis *d*; *gr.* περιτμηθῆτε ℵABCD *min.*, περιτέμνησθε EHLP *etc.* **secundum morem** (more F*) **mosi** (moysi BCDΘIKMRUVW *vg. Tisch.*, moyse S) = τῷ ἔθει (+ τῷ ℵABC* 61) Μωϋσέως, *cf.* more moysi *gig. Auct. qu. ex utr. T.*, 2. 160: et more moysi ambulaueritis *d cum* D^gr και τω εθει μω. περιπατητε, *et syr. harcl. mg.* poteritis C. **saluari** (σωθῆναι) *cum* BFKRSUV *vg.* (*correctio Hieron. cf. u.* 11): salui fieri ACDGΘIMT (l *sup. lin.*) W *c d dem. e gig.* (salui esse) *p cor. uat.* ('*moderni*') *Auct. qu.*, *Bentl.*

2. **ergo** (οὖν AEHP *etc.*): autem ΘR *gig. p et* δέ ℵBCDL *min.* seditio A* (+ne *cor.*), sedicione RS; + et questione C *d gig.* (*Bentl.*) *cum gr. omn. exc.* E 68. **minima**: modica *d*; + a IT^rec *d p*². barnabbae D, barnabe TW, barnabbe R; barnaba I *d p*². **aduersus** (*cf. uol.* I, *p.* 745) ADΘI *vg. c gig. p*: aduersum BCFGKMRSTUV W *dem. e*; ad *d*. illis V; eos *d gig.*; *deinde* + dicebat autem (enim *gig*) paulus manere eos (*om. d*) ita ut (sic sicut *d*) crediderunt Θ *Par. lat.* 202. 342*. 343. 11932 *d gig.* (*et* '*Ms. Lat. uetus in Bibl. Bodl.*' *teste Sabatier*) *tepl.*, *cf.* ελεγεν γαρ ο π. μενειν ουτωσ καθωσ επιστευσαν διϊσχυριζομενοσ D *cum syr. harcl. mg.*; + docebant enim paulus et barnabas manere unumquemque ita ut (ut maneret unusquisque sicut *bodl.*) credidit *w* (*ut uidetur ex Blass*, p. 49) *bodl.* (*Canon. Bibl. Lat.* 76). **statuerunt** + autem *gig.* **ut ascenderent** (hasc. C) **paulus et barnabas** (-bbas D) **et quidam** (quidem A^c; aliqui *gig.*) **alii** (+*ras.* 2 *litt. c*; *om. gig.*): ascendere paulum et barnaban et quosdam alios *e*. **ex illis** (ἐξ αὐτῶν) *cum* CFS^cT *gig. p* (*Bentl.*), ex eis *e*: ex aliis ABDGΘIKMR S*UVW *vg. c dem.* *om.* **ad** V. apostholos C, apostulos D. praesbyteros BFGΘKV, presbit. CIMSU (b *in ras.*), prespit. D; maiores natu *e*. iherusalem C; ierusalem ϛ𝔖ℭ. **super** (περί): de *e gig.* hanc S. questione CDIMRUW, quiscione S. > quaest. hac *e*. *pro* **statuerunt... quaestione** *ita legit d* qui autem uenerunt ab hierusalem statuerunt eis paulo et barnabae et quosdam alios ascendere apostolos et presbyteros in hierusalem ut iudicent super eos de questione hanc *cum* D^gr *syr. harcl. mg.*

3. *om.* illi *gig.* ygitur C; ergo *vg.*; itaque *e gig.*; quidem *d*. **deducti** (προπεμφθέντες), *cf.* praemissi *d*: dimissi *e gig.* (>dim. itaque) *et* εκπεμφθεντεσ E. eclesia S, aecl. CD, aeccl. RU, aegl. T, aecclaesia I. **pertransiebant** (b *in ras.* I, pertransibant CW *vg. c p*^c) = διήρχοντο: pertransierunt ΘT; transiebant *e*; perambulabant *gig.*; regrediebantur *d*. **phoenicen** (Φοινίκην) *legimus cum* ϛ *Bentl.*, *item* phoenicē BK, phoenicem FUV 𝔓𝔖ℭ *Tisch. d*, phenicen W *gig.*, phenicē MR *c p*, poenicē S: foenicen AG, foenichen C, fenicen DT, foenicem Θ *e*; phenicae I; *uide ad* xi. 19. **narrantes** (ἐκδιηγούμενοι): exponentes *d*. **conuer-**

et samariam
narrantes conuersionem
gentium
et faciebant gaudium magnum
omnibus fratribus.
4 Cum autem uenissent
hierosolymam
suscepti sunt ab ecclesia
et ab apostolis et a senioribus
adnuntiantes quanta deus
fecisset cum illis.
5 Surrexerunt autem quidam
de heresi pharisaeorum
qui crediderant
dicentes quia oportet
circumcidi eos
praecipere quoque seruare
legem mosi
6 conueneruntque apostoli
et seniores uidere
de uerbo hoc
7 cum autem magna conquisitio fieret
surgens petrus dixit ad eos
Uiri fratres

---

sionem (τὴν ἐπιστροφήν) *cum* CF^{c}GΘS^{c}T *vg. c dem. gig. p, et* reuersionem *d* : conuersationem (*ex errore scribarum; uix enim* = τὴν ἀναστροφήν, *quod in graecis codicibus non inuenitur et ad rem non pertinet*) ABDF*IKMUVW *e*, conuersacionem RS*. gencium RS. efficiebat *d*. ggaudium W. **magnum** *sup. lin.* G; + in B, + cum R. **omnibus** : *om. gig.*; cunctis G.

4. **cum** (quum Θ) **autem uenissent** (ueniissem D) = *παραγενόμενοι δέ* : cum peruenissent autem *d*; et cum uenissent *gig.*; conuenissent autem *e*; + paulus et barnabas *p*; *deinde* + in D *e*. **hierosolymam** (ihero. C, iero. *vg.*, hierosolimam MRU, hierusolimam S, iherosolimam T, ierosolimam W) = Ἱεροσόλυμα AB *min.* : ierosolymis *dem.*; hierusalem D *d e et* Ἱερουσαλήμ *plur.*; *deinde* + paulus et barnabas et qui cum illis (eis 342. 11932) erant *Par. lat.* 342. 343. 11932. 16262. **suscepti** : excepti *d e gig.* **sunt** + mirae *d cum gr.* CD 137 *sah. syr. harcl.* (*cum**); *cf. Ambr.* (*in ps.* 118 *serm.* 19) '*magnifice excipiebantur*'; *Cassiod.* (*P. L.* LXX. *p.* 1393) suscepti sunt magnifice. eclesia SU, aecl. CD, aeccl. R, aegl. T; ecclesiam I. **ab** *sec. om.* T* *d e cor. uat.* *Bentl. et gr.* **a** (*ante* **senioribus**) BFG^{c}KRS*VW *cor. uat. c* : *om.* ACDG*ΘIMS^{c}TU *vg. Tisch. d dem. e gig. p et gr.* **senioribus** : o *in ras.* I; saenior. C; presbyteris *d gig.*; + et G*. **adnuntiantes** (annunt. BKV𝔊ℌ, annunc. RSW𝔖ℭ) = ἀπαγγείλαντες *quod in graeco non inuenitur, sed* D* *habet* απηγγειλαντεσ : adnuntiauerunt autem *e*, renuntiauerunt *d* (ανηγγειλαν ℵ*), et exposuerunt *gig.*, *et gr.* ἀνήγγειλάν τε *plur.*, ἀπήγγειλάν τε D^{2} b^{scr}. **deus fecisset** = ὁ θεὸς ἐποίησεν *plur.* : > fecisset deus DT, fecit deus *d gig.*, *et* > ἐποίησεν ὁ θ. D *min.* eis *e p*.

5. *om.* **surrexerunt . . . heresi** I. **surrexerunt . . . dicentes** : qui autem praeceperunt eis ascendere ad praesbyteros surrexerunt dicentes quidam de heresim pharisaeorum qui (*om. d*) crediderunt *d* D^{gr} *syr. harcl. mg.*; *uide Blass* (*Act. Apost. p.* 26) *qui recte hic iudicat conflationem subesse duarum lectionum* qui autem praeceperunt eis ascendere ad praesb. surrexerunt dicentes, *et* surrex. autem quidam de her. pharisaeorum qui cred. dicentes. *om.* **autem** *p*. **quidam** + uiri CT *cum gr.* A. **heresi** AB^{c}DFΘKM^{c}RTUVW, eresi C, haeresi G *vg. Tisch.* : heresis B*M*S. phariseorum MRW, farise. D, farisae. GT; et phari eorum (*sic*) I. **crediderant** *codd. plur.* (a *in ras.* K) : crediderunt DΘISUW *vg. d dem.* qu'a S; quod *gig.*; quoniam M. hoportet C. **circumcidi** (u *in ras.* B; circuncidi 𝔊ℌ) : *uoluit* circumcidere *Bentl.* (*gr. enim* περιτέμνειν). **praecipere** (pre. BDKMRSW, precipue *p*^{2}; + eis M* *Uigil. trin.* 12 = *Ath. lat.* i. 783) **quoque** : praecipiendumque *d gig.* serbari *d*; obseruare *c*; custodire *Uigil.* moysi BCDΘIKMRTUVW *vg. Tisch.*, moyse S.

6. **conueneruntque** (conuenier. D) = συνήχθησάν τε BC 13. 61. 133. d^{scr} : conuenerunt autem IM *d e gig. Bentl. et* συνήχθ. δέ *gr. plur.* apostholi C. saeniores C; presbyteri *d gig.* **uidere** : ui *lapsu* W. **de** : pro *e*; *om.* DIS*(+S^{1}). uerbum hoc D; sermone hoc *d*; hac quaestione *e gig. cum gr.* E 137 *syr. harcl.*

7. **cum** (quum CΘ) **autem** : et cum *d*. **magna** : multa *d*. **conquisitio** (n *sup. lin.* M) = συνζητήσεως CDEHLP *etc.*, conquissicio S, conquisicio R, altercatio *d* : inquisitio *c*, questio CD *p*, *et* ζητήσεως ℵAB *min.* **fieret** : fuerit A*(*corr.* A^{1}); esset *c*. **cum . . . fieret** : magna autem conquisitione facta *e*; et cum diu hesitarent *gig.* **surgens** (surgen U*) **petrus** : surrexit in sp̄o petrus et *d* D^{gr} (*et fere* 137 *syr. harcl. mg.*). **ad eos** : eis *Iren.* (*Mass. p.* 199). *om.* **uos** *Rebapt.* 2 (*p.* 72). citis S*. **quoniam** : quia T *d e Rebapt. Ambr.* (*de Abr.* i. *c.* 9; *spir.* ii. *c.* 13); quod *gig.* *om.* **ab** D. hantiquis C. **diebus** : temporibus M. > diebus antiquis *d e Iren. Rebapt. Ambr. cum ord. graeco.* **in nobis** (*in ras. scr.* A) = ἐν ἡμῖν (D)EHLP *etc.*, *cf.* inter nos *gig.* : *om.* SU *cum gr.* 31. 99. *sah. syr. pesh. etc.*; in uobis D *Iren. Bentl. et* ἐν ὑμῖν ℵABC *min.* aelegit C; elegerit *dem.*; + *rasura in* A. > in nobis (uobis *etc.*) deus elegit *d gig. Iren. Re-*

uos scitis quoniam ab antiquis
diebus in nobis elegit
deus per os meum audire
gentes uerbum euangelii
et credere
8 et qui nouit corda deus
testimonium perhibuit
dans illis spiritum sanctum sicut
et nobis
9 et nihil discreuit inter
nos et illos
fide purificans corda eorum
10 nunc ergo quid temtatis
deum inponere iugum super
ceruicem discipulorum
quod neque patres nostri
neque nos portare
potuimus?
11 sed per gratiam domini iesu
credimus saluari quemadmodum et
illi
12 tacuit autem omnis
multitudo
et audiebant barnaban
et paulum
narrantes quanta fecisset
deus signa et prodigia
in gentibus per eos.
13 Et postquam tacuerunt
respondit iacobus dicens

bapt. Ambr. (*bis*) *cum gr.* D; > deus in nobis elegit *vg. e cum gr.* EHLP *etc.* **per os** (hos C) **meum**: ex ore meo *Ambr.*, ut ex ore meo *Iren.* audirent *Iren.* legentes *lapsu* I: nationes *Ambr.* euuang. I, heuang. C, aeuuang. R, aeuanguelii D. crederent *Iren.*

8. **et** (*om.* I *p**) **qui nouit** (nobit T) **corda** (d *in ras.* R; + omnium *gig.*) **deus** = *καὶ ὁ καρδιογνώστης θεός*: > et qui corda nouit deus *Rebapt.*, > et deus qui corda nouit M, deus qui nouit corda hominum *Ambr.* (*spir.* ii. *c.* 10), qui cordis cognitor es deus *e*, et cordis inspector deus *Iren.*; qui autem corda nobit deus *d et ο δε καρδ. ο θεοσ* D. peribuit CRT; perhiberet D; dedit *gig.* **dans illis** (illi BI *dem.*, eis *e Rebapt.*, his *Ambr.*) = *δουσ αυτοισ* E: *uoluit* > illis dans *Bentl. et αὐτοῖς δούς* ℵAB 13. 61, *cf.* illis dando *gig.*; eis dans eis *Iren.*, eis dedit super eos *d* = *αὐτοῖς δοὺς αὐτοῖς* CHLP *al. pler.*, *αυτοισ δου επ αυτουσ* D. > sanctum spiritum ACGR. sicuti C; + dedit D.

9. *om.* et *pr. Bentl.** (*sed postea correxit*) *cum gr.* A. nichil BW; non *gig.* discrebit T, decreuit D. **inter**: etter S* (*corr.* S^1). et ipsos *d Iren.*, *Rebapt.* 5 (*p.* 75); *om.* D. fides I^c; fidei *d e.* **purificans**: mundans *Aug.* (iii. 2. 703); emundatis *d Rebapt.* (*et infra* cordibus). > mundans (emundans *Iren.*) per fidem *Iren. Ambr.* illorum *Iren.*

10. + et *ad init. e Tert.* (*de pudic.* 21) *cum* E^{gr}. **ergo**: igitur *Iren.*; uero *Hil.* (*in ps.* ii. 9); *om. Tert. et gr.* C* *ut udtur.* **quid**: qui *p**; cur *Tert.* **temtatis** A, tempt. *codd. rell. Tisch.*, tent. *vg.*: temptastis *gig. Tert.*; + e D* (*sed exp.*). **deum** (*τὸν θεόν omnes*): dominum *Tert. Hil. Tyconius* (*reg.* 3); *om.* U *Hieron.* (ii. 733, vii. 477), *item Aug. Ambrst. Auct. quaest., sed libere citant.* imponere KW *vg.*; ut imponatis *gig.*; de imponendo *Tert.*; + uolentes *Tycon.* iugulum D; iugo *Tert.*; + graue *Hieron.* (vii. 477).

super (*ἐπί*): supra *gig. Hil. Aug.* (ii. 701, x. 266); *om.* S*. **ceruicem** (*τὸν τράχηλον*) *codd. plur. c e gig. p Iren. Hieron.* (ii. 733) *Bentl.*, *et* collum *Hil. Hieron.* (vii. 477) *Aug. Tyc.*: ceruices AMR *vg. d dem.* **discipulorum**: discentium *Tyc.*; fratrum *Hieron.* (vii. 477), *et* fratribus (*om.* **sup. ceru.**) *Tert.* **nostri**: uestri D; + potuerunt D. > neque nos neque patres nostri R *Tert.* **portare potuimus** (-erunt *Hieron.* vii. 477) *contra ord. graecum*, *cf.* sufferre ualuerunt *Tert.*: > potuimus (ualuimus *Iren.*) portare *e gig. Iren. Hil. Aug.* (x. 266) *Tyc. Bentl.*, potuimus baiolare *d* = *ἰσχύσαμεν βαστάσαι*. *Plura patrum testimonia apud Sabat. uidebis*; *sed plerumque libere citant.*

11. set R; + enim *Tert.* graciam S. **domini**: *om. Tert.*; dei *Orig.* (*int.* iii. 837); + nostri *gig. Iren.* **iesu** (ihesu *e*): + christi Θ *vg.* (*non autem cor. uat.*) *d gig. Iren. Aug.* (x. 429) *et gr.* CD *min.* credidimus F; + nos *gig. Tert. Aug.* (ii. 701), + nos posse CT *Iren.* **saluari** (saluatori W*): saluos fieri *gig. Aug.* (ii. 701); salui fieri *d Orig. Aug.* (x. 266, 429); salutem consecuturos *Tert.* > saluari credimus *Hieron.* (ii. 733). quemammodum F; quomodo *Iren.*; sicut *e Tert.*; + crediderunt D. illis S.

12. + *ad init.* desponentes autem presbyteros quae a petro dicebantur *d et συνκατατεθεμενων δε των πρεσβ. τοισ υπο του πε. ειρημενοισ* D^{gr} *syr. harcl.* (*cum**). **tacuit** (uocauit *ut udtur p**) **autem**: sileuitque *d*, *εσειγησεν tantum* D. audierunt *gig.* barnabban D, barnabam *vg. d.* >paul. et barn. I. **narrantes** (*ἐξηγουμένων*): enarrantes *e*; exponentes *d gig.* q^uanta M. fecerit *d*, fecit *gig.* **deus** (s *in ras.* A): *om.* V; + cum illis D. >deus fecisset *vg.* *om.* in S* (+ S^2). **eos**: ipsos *d.* > per eos inter gentes *gig.*

13. **et postquam tacuerunt**: postq. autem tac. ei (eis *cor.*) *e et gr. μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτούς*, *item* postq. aut. hii siluerunt *d*, cum tacuissent

uiri fratres audite me
14 simeon narrauit quemadmodum pri-
mum deus uisitauit sumere ex genti-
bus
populum nomini suo
15 et huic concordant uerba
prophetarum
sicut scriptum est
16 post haec reuertar et aedificabo taber-
naculum dauid
quod decidit
et diruta eius reaedificabo
et erigam illud 17 ut requirant
ceteri hominum dominum
et omnes gentes super quas
inuocatum est
nomen meum
dicit dominus faciens haec
18 notum a saeculo est domino
opus suum
19 propter quod ego iudico
non inquietari eos qui ex
gentibus conuertuntur
ad dominum
20 sed scribere ad eos ut abstineant se
a contaminationibus simulacrorum

---

autem *gig.* **resp. iac. dicens** (*bis scr.* D): surgens iac. dixit *d et* D^gr *syr. pesh.* *om.* **audite me** *Iren.* (*Mass. p.* 199). *om.* **me** *Rebapt.* 12 (*p.* 83).

14. **simeon** (Συμεών *gr. omnes, hic enim uerba Iacobi loquentis repraesentantur*) FGΘ^cRS *cf. et Hieron. de nom. Heb.* (iii. 96), symeon B (-eon *in ras.*) CI *d e*: simon ADΘ*TUVW *vg. Tisch. p*, symon KM (on *in ras.*) *c gig.* **narrauit** (ἐξηγήσατο, *cf. u.* 12) *codd. plur.* (-bit T) *et vg.*: enarrauit F *e*; exposuit *d Rebapt.*; retulit *Iren.* quemammodum F; quomodo *e.* *om.* **primum** *Iren.* **uisitauit** (-uerit *Rebapt.*) = ἐπεσκέψατο (επελεξατο E): suscitauit T (-bit) *gig.*; uoluit D; prospexit *d e*; excogitauit *Iren.* **sumere** (sumemere D) = λαβεῖν: accipere *d Iren. Rebapt.*, ut acciperet *gig.*; se redimere I. > plebem ex gentibus *gig.*

15. **huic** (τούτῳ *plur.*): sic *d Iren.*, ita *gig.*, *et* ουτωσ D. **concordant** (συμφωνοῦσιν): conueniunt *gig. Iren.*, consonant *e Rebapt.*; consonat *d*, concordat I. **uerba** (οἱ λόγοι): sermones *d Iren. Rebapt.*; uoces *p*; *om.* D. profet. DGS. scribtum G. *om.* **sicut scr. est** F.

16. hec IW; hoc D; + autem *d* (*et* D^gr*). **reuertar** (ἀναστρέψω): conuertar S *d et* επιστρ. D^gr. **aedificabo** *cum* ABDFG*IKR(hed.)SUVW (ed.) *d e p*: reaedificabo CG^cΘM(-diff.*)T (reed.) *vg. Tisch. c dem. gig. Iren. Rebapt.*; *gr.* ἀνοικοδομήσω, *sed* οικοδομ. 105. **tabernaculum** (*in ras. scr.* I): + illud *Rebapt.* *om.* dauid AD. **decidit** AGΘ*KMRVW *vg. p*: cecidit BC(cae.)DFΘ^1I STU *c d dem. e gig. Iren. Rebapt. Bentl.* **diruta** (disr. FS*U*, disrupta *p**): disturbata *Iren.*; quae demolita sunt *d Rebapt.*; *gr.* κατεστραμμένα ℵ(B) *min.*, κατεσκαμμένα ACDE(H)LP *etc.* **reaedificabo** *cum* ABCDFGΘIKM(reaediff.*)R(rehaed.) UV, reed. TW *vg. c d dem. e gig. p Rebapt.*: edificabo S *Iren.*; *gr. plur.* ἀνοικοδομήσω *sed* οικοδομ. C*^uid 68. **et** *tert.* + denuo *Rebapt.* eregam D. illut G; illum IR*.

17. requirat I; exquirant *d* (-ram) *Rebapt.* **ceteri** (caet. DIM*ϛ𝔓) = οἱ κατάλοιποι: reliqui *Iren.*; residui *d gig. Rebapt.* homines *gig.* **dominum**: deum Θ *c d Rebapt. et* D^gr. super quos *d* (*Bentl.*); in quas *gig.*; in quibus *Iren.* **nomen** *partim in ras. scr.* U. **meum** (*partim in ras. scr.* BU) *sine addit. codd. plur. et vg. contra graecum*: + super illos CT *gig. Bentl.*, + super ipsos *d*, + super eos *e Iren.*, + super eas *Rebapt.*, *et gr.* ἐπ' αὐτούς. facient Θ; + omnia *e et gr.* E(H)LP *etc.* hec ISW; hoc *p*.

18. **notum** (γνωστόν AD), *cf.* cognitum *Iren.*: nota *e gig. cum gr.* EHLP *etc.* (*item* ℵBC *min.*, *sed om.* ἐστι . . . αὐτοῦ). **a** *om. p**. seculo SUWϛ𝔓; secundo *p**. **domino** (τῷ κυρίῳ AD): deo *e gig. Iren. et gr.* EHLP *etc.*; *om.* DT* (+ *m. rec.*); dominum I. > sunt deo a sec. *gig.* **opus** (hopus C) = τὸ ἔργον AD: opera *gig.*; omnia opera *e et* παντὰ τὰ ἔργα EHLP *etc.* suuum B; eius R* *e gig. Iren.*; ipsius *d*.

19. **propter** (per D) **quod**: propterea *Iren.*; ideoque *gig.* **ego** + secundum me *Iren.* **iudico**: dico BFS*. **inquietari**: molestari *gig. Iren.*; sumus molesti *d*; *uoluit* inquietare *Bentl.* (*gr. enim* παρενοχλεῖν). **eos**: *om.* S*; his *d e gig.*; *gr.* μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν κ.τ.λ. **ex**: de *d*. **conuertuntur** (u *sec. in ras.* Θ): conuertantur D; -tentur *dem.* **dominum** (*contra graecum*) *cum* ADΘIMSTU *dem. p*, *correctio Hieronymiana ut udtur cum in uett. non appareat*: deum (τὸν θεόν) BCFGKRVW *vg. Bentl. Tisch. c d e gig. Iren.*

20. se ER. **scribere** = ἐπιστεῖλαι, *cf.* scribendum *gig.*: praecipere *d*, praecipiendum *Iren.*, innotuere *e.* **ad eos**: eis *d e Iren.* **abstineant** (ne *in ras.* S; habst. C): abstinerent *e.* *om.* **se** *d e Iren.* *om.* **a** *e p* et gr.* ℵBD *min.* **contaminationibus** (contaminac. RS) = ἀλισγημάτων: uanitatibus *Iren.* simulachrorum *vg.*, simulachorum W; idolorum *gig. Iren.* **et** *pr.*: a D; et a *gig. Iren.* fornicationem I, fornicacione R; stupris *d.* **et** (+ a CT) **suffocatis** (subfu. D; *uoluit* suffocato *Bentl. cum e et gr.* τοῦ πνικτοῦ): *om. d gig. Iren.* (*et gr. et lat.*; *uide Harnack* ' *das Aposteldecret u. die Blass'sche*

et fornicatione
et suffocatis et sanguine
21 moses enim a temporibus
antiquis habet in singulis
ciuitatibus qui eum praedicent in synagogis
ubi per omne sabbatum
legitur.
22 Tunc placuit apostolis et senioribus
cum omni ecclesia
eligere uiros ex eis et mittere antiochiam cum paulo et barnaba
iudam qui cognominatur
barsabbas et silam
uiros primos in fratribus
23 scribentes per manus eorum
Apostoli et seniores fratres
his qui sunt antiochiae et syriae et ciliciae fratribus
ex gentibus salutem
24 quoniam audiuimus quia
quidam ex nobis exeuntes

Hypothese' Berol. 1899, *p.* 5) *cum gr.* D ; *cf. u.* 29. et *tert.* + a CT *Iren.* (*Mass. p.* 199). sanguinem I; *deinde* + et quaecumque nolunt sibi fieri (> sibi fi. nol. D) aliis ne (> ne aliis D) faciant D *Iren.* (*gr. et lat.*), + et quae uolunt non fieri sibi aliis ne faciatis *d*; *et ita gr.* D 7. 27. 29. 60. 69*mg*. 106 *al., et cod. Athous ap. von der Goltz* '*T. u. U.*' *N. F.* ii. 4, *p.* 41, (*sah.*) *aeth. Porphyrius, Eusebius* (*ap. Harnack et von der Goltz*).

21. moyses BCΘKMTU *vg. Tisch.*, moysis S, moises RW, moisses D. ha C ; ex *d.* **temporibus antiquis** (hant. C): generationibus ant. *e*, progeniebus ant. *d*; *et gr.* γενεῶν ἀρχαίων. **habet** (abet C ; habebat S) **in singulis ciuitatibus qui** (eos qui D) **eum praedicent** (pre. BKMRSW, predicant D) *codd. et vg. contra ord. gr.* : > per ciuitatem qui praedicant eum habet *e cum gr. plur.* κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει ; > per (+ singulas *gig.*) ciuitates habet qui eum praedicent (-cant *d*) *d gig. cum* D*gr*; *deinde* + habent *d et* εχει D*gr**. sinagogis MRUW, sinagugis S. **ubi** (hubi C) **per** (*om. p*) **omne** (-ni S* *p*, -nes G, -nem F*I, homnem C) **sabbatum** (-thum ꝤꝒ, sabato *p*²) **legitur** = κατὰ πᾶν σάββ. ἀναγινωσκόμενος : qui per om. sab. legitur *gig.* ; per om. sab. ut legatur *d*, per om. sab. cum legitur *e*.

22. **placuit** : uisum est *d, et gr.* ἔδοξε ; + omnibus *c*. apostholis C. **senioribus** : bus *in ras.* B ; saenioribus C ; presbyteris *d*. **omni** : uniuersa *gig.* ; tota *d*. eclesia S, aecl. CD, aeccl. RU, aegl. T ; *om. gig.* **eligere** (aelig. C, eleg. ADG SV) **uiros . . . et mittere** = ἐκλεξαμένους ἄνδρας . . . πέμψαι : eligentes uiros . . . mittere *e*, electos uiros ut . . . mitterent *d*, ut eligerent uir. et mitterent *gig.* **ex eis** (*in ras. scr. p*²) : ex his D ; ex se CT ; *om. gig. cum gr.* A. mitt. + in *d e*. hanti. C, anthi. MR, ante. D ; anthiociam AΘ, antiociam T. barnabba D ; barnaban BCG*c* (*deinde correxit iterum* G²) TW, barnabam G*I. udam *lapsu* W ; iudas *d*. **cognominatur** *codd. plur., et* uocatur *d* : cognominabatur CRW *vg. cor. uat. dem. gig.* ; *gr.* τὸν καλούμενον (*uel* ἐπικαλ.). **barsabbas** (Βαρσαββ. *gr. plur.*) *cum* A¹KV *e* (*Bentl.*), barsabba C, barsaba T, barsabban GIU¹, barsabbam A* : barsabas RW *vg. c p*² *et* Βαρσαβ. *gr. minusc. plur.*, barsaban BΘMU* *dem. gig.* ; barnaban S *p**, barnabban D, barnabas F ; barabbas *d cum* D*gr*. silan *d*, sylan I*, sylam BΘI¹ ; sileam MRT *dem.*, sylean *gig.*, syleam C, siliam D. **primos** : primores *gig.*, principales *d* ; *gr.* ἡγουμένους. > primos uiros W. **in** : *om.* R ; ad *d* ; inter *gig.* fratres *gig.* (*non d*).

23. scribens R* ; scripserunt *d*. manum BIKRS (manuum*) V *e Bentl., et gr.* χειρός. **eorum** : + haec *e et gr.* ℵ*c*EHLP 61 *al.* ; + epistolam (aepistulam D) continentem haec DI¹ *Par. lat.* 202. 11533. 17250* *c gig. w tepl. cum gr.* C *aeth.pp* (*syr. harcl. mg., sah.*), *et* > epistulam per manus suas continentem haec *d et* D*gr*. apostholi C. **seniores** (saen. C ; senioribus G*) **fratres** *codd. plur. et vg.* (seniores, fratres, ꝤꝒ) = οἱ πρεσβύτεροι ἀδελφοί ℵ*ABCD 13. 61, *cf.* presbyteri fratres *d Iren. Pacian.* (*paraen.* 4) *Uig.* (*trin. l.* 12 = *Ath. lat.* i. 783) : seniores et fratres *e cum* ℵ*c*EHLP ; seniores hiis fratribus D (*et infra om.* **his**), *cf. Orig.* (iv. 655) presbyteri fratribus (*et om.* **fratr.** *infra*). hiis W, hii *p** ; *om.* D. *om.* qui W. *om.* **sunt** *Uig.* antiochie W, hantiochiae C, anth. MR, ath. I, anthiociae AΘ*, -cie Θ*c*, antiociae T ; in antiochia *Iren.*, per antiochiam *d*. siriae DRSTU*, -rie W, syrie Θ*c*, syria V *Iren.*, syriam *d*. cilicie Θ*c*W, cylichiae C, cylicia *Iren.*, ciliciam *d*. **fratribus** : + in uniuersis I ; + qui sunt *e gig. Pacian. Uig.* ; > qui sunt ex gent. fratribus *d*. **ex** : et I ; in *Pac.*

24. **quia** : quod DΘ *d dem. Uig.* ; quoniam W ; *om. gig. Pacian.* quidem M*T ; quosdam *gig. Pacian. om.* **ex nobis** B *cum gr. min. pauc.* > ex nobis quidam *Iren. Uig.* **exeuntes** : exisse et *gig. Pacian.* ; *om. Uig. et graeci* ℵ*B. turba uenerunt *p** (*corr. p*²) ; conturbauerunt CT (-berunt), perturbaberunt *d* ; conturbasse *gig. Pacian.* **uos** : nos W. **uerbis** : sermonibus *Iren.* **euertentes** (aeu. IR, heu. C, euertantes D, eumtentes *lapsu* W) = ἀνασκευάζοντες : auertentes S ; destruentes *d gig. Iren.* **animas uestras** (-mos -tros *c*) *codd. et vg. sine add., cum gr* ℵABD 13. 61 : + dicentes circumcidi oportet et obseruare legem *e Bed.* (*retr.* '*in graeco*') *gr.* E *item* (*sine* δεῖ) CHLP *al. pler.*

turbauerunt uos uerbis
euertentes animas uestras
quibus non mandauimus
25 placuit nobis collectis in
unum eligere uiros
et mittere ad uos
cum carissimis nostris
barnaba et paulo
26 hominibus qui tradiderunt
animas suas pro nomine
domini nostri iesu christi
27 misimus ergo iudam et silam
qui et ipsi uobis uerbis
referent eadem
28 uisum est enim spiritui
sancto et nobis
nihil ultra inponere uobis
oneris quam haec necessario
29 ut abstineatis uos ab immolatis simulacrorum
et sanguine [suffocato]
et fornicatione

---

syr. pesh. harcl., cf. et gig. Iren. infra. *om.* **euert. an. uestr.** *Uig.* (*trin. l.* 12 = *Ath. lat.* i. 783). **quibus** : quae *Uig.* **non** : nos I^1. **mandauimus** : dani *in ras.* Θ ; manducauimus *inepte* B*W ; praecepimus *gig.* (praecip.) *Iren.* ; iniunximus *d* ; constituimus *Uig.* ; *deinde* + dicentes circumcidimini et custodite (seruate *Iren.*) legem *Par. lat.* 11533 *gig. Iren.*

25. **placuit** : uisum est *d Uig.* (*trin.*), *gr.* ἔδοξεν ; + ergo p^2. **collectis in unum** (γενομένοις ὁμοθυμαδόν) : conuenientibus in unum *Iren.*, castis (coactis ?) in unum *e*, congregatis in idipsum *Uig.* (*trin.*), constitutis pariter *d* ; > in unum congregatis *gig.* **eligere** (aelegire C, elegere ADS*V) **uiros et** : eligentes uiros *e*, electos uiros *d Iren.* ; *gr.* ἐκλεξαμένους (-οις ABL 61 *al.*) ἄνδρας ; *om. Uig.* (*trin.*). **carissimis** : mis *om.* S* ; karissimis RUW, kcar. C, char. *vg.* ; dilectissimis *d Iren.* barnabba D ; barnaban BFΘ* ; + quoque *e.* saulo R*. > paulo et barn. *Uig.*

26. animam suam *d Iren. cum* D^{gr}. pro nomin° T ; propter nomen *d gig.* **domini** : + dei *gig.* ; *om.* R. **nostri** *om.* RT *p.* ihesu *e.* **christi** : + in omnem (-ni *d*) temptationem (-ni *d*) *d e Bed.* (*retr.* '*in graeco*') *cum gr.* DE 137 *syr. harcl. mg.*

27. + qui *ad init.* I. missi sumus D. **ergo** : igitur *Iren.* *om.* **misimus ergo** *Uig.* (*trin.*). sylam Θ ; sileam CG^1MRT *dem.*, siliam D, sylean *gig.*, silan *d.* **qui et ipsi** (ipsis I) **uobis uerbis** (*om.* R) **referent** (fe *in ras.* S ; refferent D, referrent B *Bentl.*, refferrent R ; referant M *c*) **eadem** (> eadem ref. *gig.*) : et ipsos per uerbum (per sermonem *Iren.* ; uerbo *d* ; + multum *e et* E^{gr}) adnuntiantes eadem (haec *d et* D^{gr} ; nostram sententiam *Iren.*) *d e Iren. Uig.* (*trin.*) *cum gr.* καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά.

28. uissum est D ; placuit *e m Iren. Uig.* (*Uarim.* 743, 750) *Bed.* (*retr.* '*in graeco*'). *om.* **enim** *gig.* > sancto spiritui *d e* (spiritu) *gig. Iren. Cypr.* (*Test.* iii. 119) *Pacian. et gr.* CDEHLP 61 *etc.* *om.* **et nobis** S*. **nihil** (nichil BW) : nullum *Iren. Tert.* (*pudic.* 12) *Pacian.*, nullam *Cypr.* > nihil nobis D. **ultra** (hultra C) : amplius *d e gig. Iren. Tert. Uig.* (*trin.* 12 = *Ath. lat.* i. 783) *Uig.* (*Uarim.*) *Pacian. Fulg.* ; *om. Cypr.* **inponere** (imp. KTW *vg.*) : ponere *d* ; inponi *e Uig.* (*trin.*) *Pacian.*, adicere *Tert.* ; + in Θ. **oneris** (hon. $CDIRT^cW$) : pondus *Iren. Tert. Pacian.* ; sarcinam *Cypr.* ; *gr.* βάρος. > inp. honeris uobis D, > oneris inp. uobis *Uig.* (*Uarim.*), > uobis pondus inp. *Iren.*, > uobis inp. sarcinam *Cypr.*, > uobis adicere pondus *Tert.* **quam** : praeter *d Uig.* (*trin.*) ; praeterquam *Pacian.* hec SW ; ista *Cypr.* ; eorum *Tert.* ; ea *Uig.* (*trin.*) ; *om. Bentl.** **necessario** *codd. paene omn.* (*et* A* *p** ; necessessario R) *et cor. uat.** (*etiam mg.* '*non dicitur* necessaria') = τούτων τῶν ἐπάναγκες *gr. plur.* (*om.* τῶν D 13 ; τούτων τῶν ἐπ' ἀνάγκαις ℵAC) : necessaria A^1BD *vg. Bentl. Tisch. dem.*, quae sunt necessaria *Iren.*, q. necessaria sunt p^2, q. necessaria horum *e* ; q. necessitatis sunt *gig.*, q. ex necessitate sunt *Cypr.* ; quae necesse est *d Uig.* (*trin.*) ; a quibus necesse est abstineri *Tert.* (*et infra om.* **ut abstin. uos**) ; *item distinguunt* quam haec. Necessario ut *etc.* CT, praeterquam haec. Necesse est *etc. Pacian.*

29. + et *ad init.* R. **ut** (hut C) **abstineatis** (habstin. C, absten. S) : abstinete *e* ; abstinere *d Cypr.* (*cf. Tert. supra*). **uos** : uobis K ; *om. d e Iren. Fulg.* hab C ; *om. d.* **immolatis** (imo. S, immu. D ; immolati G) **simulacrorum** (sym. C, simulachr. *vg.*) = εἰδωλοθύτων : delibatis symulachrorum *gig.* ; immolatis *tantum Gaud.* (*p.* 967) ; sacrificiis *Tert.*, sacrificatis *d* ; idololatriis *Cypr.*, idolothytis *Iren. Pacian. Uig.* (*trin.*) *Hieron.* ; idolis *Fulg.* **et** *pr.* + a CT. sangune I. **[suffocato]** *uncis ut glossam inclusimus, quam nec ipse agnoscat Hieronymus qui plurali numero citat et diuerso modo* (vii. 478) 'ab idolothytis et sanguine et fornicatione, *siue ut in nonnullis exemplaribus scriptum est* et a suffocatis,' *cf. Gaud.* 'et a sanguine *id est* suffocatis,' *et* πνικτῶν ℵ*A*BC 61. 137. *Habent tamen* ABFΘIKR*S*VW *cor. uat. mg.* *p** *Uig.* (*trin.*) *et* πνικτοῦ $ℵ^cA^2$EHLP *al. pler.* : et suffocato (subfu. D) $DGMR^2S^2U$ *vg. Bentl. Tisch. cor. uat.** *c dem. e gig.* p^2, et a suffocato CT ; *om.* **suffocato** (*cum graeco* D) *d Tert.* (*ita pudic.* 12 ; *sed contra apol.* 9 '*qui propterea quoque* suffocatis *et morticinis abstinemus,*

a quibus custodientes uos
bene agetis ualete
30 illi igitur dimissi descenderunt antiochiam
et congregata multitudine
tradiderunt epistulam
31 quam cum legissent
gauisi sunt super consolatione
32 iudas autem et silas et ipsi
cum essent prophetae
uerbo plurimo consolati
sunt fratres et confirmauerunt
33 facto autem ibi tempore
dimissi sunt cum pace
a fratribus ad eos qui
miserant illos

---

ne quo sanguine *contaminemur uel intra uiscera sepulto'*) *Iren. Cypr.* (sanguinis effusione) *Pacian. Hieron.* (*uide supra*) *Fulg. Ambrst.* (*in Gal.* ii. 2), '*tria haec mandata ab apostolis et senioribus data reperiuntur . . . quae sophistae Graecorum non intelligentes, scientes tamen a sanguine abstinendum, adulterarunt scripturam quartum mandatum addentes* et a suffocato *abstinendum: quod puto nunc Dei nutu intellecturi sunt quia iam supra dictum erat quod addiderunt*'; *item* > a fornicatione (-nibus *Tert.*) et sanguine *Tert.* (*pudic.*) *Fulg.* et (+ a CT) **fornicatione** (fornicac. RS): et stupris *d*; et a fornicationibus *Tert.*; *om.* B* *Uig.* (*trin.*) *Gaud.*; *deinde* + et (+ ea DΘ) quae (quaecumque *d Iren. Cypr. Auct. pel.*) uobis fieri non uultis (> non uul. fi. uobis *Iren.*; > non uul. uobis fi. *d*) aliis (alii *d Iren. Cypr.*, alio *p* Auct. pel.*) ne feceritis (faciatis *Iren.*; > ne feceritis aliquibus D) DΘ *Par. lat.* 202. 341². 343. 11932 *d p w² tepl. Iren. Cypr. Auctor pelagianus ap. Caspari* ('*Briefe*' 1890 *p.* 18) *Porphyrius Eusebius* (*uide Harnack p.* 5, *von der Goltz p.* 41; *et cf. ad u.* 20) *cum gr.* D *minusc. nouem et cod. Athoo ap. von der Goltz, sah. syr. harcl.* (*cum**) *aeth.* **custodientes** (διατηροῦντες): obseruantes *e Pacian.*, obseruando *Tert.*; conuertantes (*ex* -santes) *d.* uos ipsos *d e Iren.*; uobis F*; *om.* S *Tert.* **bene**: recte *Tert.* **agitis** CFIS(agites)U *d p* Tert.*; agite D; agentes ΘT; *deinde* + ambulantes in spiritu sancto *Iren.*, ferentes in santo spo *d*; uectante uos spiritu sancto *Tert.*; *cum gr.* D φερομενοι εν τω αγ. πν. **ualete** I; *om. Iren. Tert.*

30. + et *ad init. gig.* **illi**: uiri D. ygitur C; ergo *vg.*; quidem *d e gig.* **dimissi** + in diebus paucis *d cum* D^gr*. **descenderunt** (disc. DS) = κατῆλθον ℵABCD 61 *al.*: peruenerunt *d*, uenerunt *e gig. et* ἦλθον EHLP *al. plur.*; + in *e.* anth. IMR, hanth. C; anthiociam AΘ, antiociam T. **congregata** S; cum conuocassent *gig.*, cum collegissent *d.* **multitudinem** IS *d*; aecclesiam *gig.* **epistulam** AF (*et ut udtur* IT *al.*, *sed plures per compendium scribunt*), aepistulam D: epistolam BΘKMSUV *vg.*, aepistolam C; aepl̄am R.

31. **quam**: et *d*; *om. e.* quum Θ. gauissi sunt D, gauisunt B; + gaudio magno G. **super**: in *gig.* consolationem CFI*T, consolacionem RS *p*, consulationem D; exhortatione *gig.*; hanc orationem *d*; *gr.* τῇ παρακλήσει.

32. **autem** (δέ DP *al.*): quoque *d gig. et* τε *gr. plur.* sylas Θ; sileas G^cMRT *dem.*, silias D, syleas C *gig.* **et ipsi cum** (quum Θ; *hic incipit rursum* O) **essent prophetae** (prof. DOS, prophete W) = καὶ αὐτοὶ προφ. ὄντες: > et (etiam *d*) ipsi pro. cum essent *d e*, > qui et ipsi pro. erant *gig.*; quoniam erant prophetae *sang.* 133 (*uide ad* xi. 27); *deinde* + pleni spo sancto *d cum* D^gr. **uerbo plurimo** (plurimum I¹, pulrimum I*) = διὰ λόγου πολλοῦ: per uerbo multo *e*, multis sermonibus *gig.*; sermoni *d et om.* πολλοῦ D^gr; *om. sang.* 133. consulati D; exhortati *d gig. sang.* 133. **fratres**: eos O (*et om.* **et confirm.**). confirmaberunt T; confirmati sunt D, per confirmati sunt *d*; *deinde* + eos *gig.*, + animos (-mas R) eorum GR.

33. **facto** (fa *in ras.* A) **autem ibi tempore** (*ita etiam Bentl.*) *fere* = ποιήσαντες δὲ χρόνον, *cf.* facientes autem tempus *gig.*, cum fecissent autem (> au. fec. *e*) tempus *d e*: facto (-ta O) autem ibi aliquanto (-do O; multo G) tempore DGO *vg.*, > facto autem ibi tempore (-rae R) aliquanto IMR *c dem. cor. uat.**; *sine auct. graeca.* *om.* **sunt** O. *om.* **cum** B^c. *om.* **pace** B. > a fra. cum pace I. **eos** (ipsos *d*) **qui miserant** (-runt AG*M *cor. uat.*, misserunt D) **illos** (eos *d*) = τοὺς ἀποστείλαντας αὐτούς *plur.*: apostolos *e Bed.* (*retr.* '*in graeco*') *et* τοὺς ἀποστόλους EHLP *al. pler.*

34. *Uersum omisimus cum* ABFIKOSUVW *dem. e p cor. uat. mg.* ('*cancellatum est in codice* . .') *cod. caraf.* ('*graec. cod. uat. et omnes lat. m. s. non legunt haec uerba*') *Bentl. et gr.* ℵABE HLP 61 *al. syr. harcl. txt.*: *habetur autem in* CD GΘMRT *vg. cor. uat.* c d gig. w et edd. antt. omn. ut udtur, cum gr.* CD 13 *al. mult.*; *legunt uero sic*:—**uisum** (uissum D) **est autem silae** (sileae MT, siliae D, silee R, syleae C *gig.*) **remanere ibi** (> ibi rem. *vg. edd. antt.*) CDGΘMRT *vg. cor. uat.* c gig. w edd. antt.* (*et Iunta* 1534), placuit autem sileae sustinere eos *d*; *gr.* ἔδοξε δὲ τῷ σίλᾳ ἐπιμεῖναι αὐτούς CD* (αυτοθι *min. aliq.*, αυτου 13 *al.*, προσ αυτουσ D²) 13 *al. mult. sah. cop. wi.*, *syr. harcl.* (*cum**) *arm. aeth.*; *deinde* + solus autem iudas (> iudas autem solus *vg. edd.*) abiit (profectus est *d*) DΘMRT *vg. cor. uat.* d gig. w edd. antt.* (*non Iunta* 1534) *cum* D^gr *arm.*; *item post* abiit + ierusalem 𝔊𝔖ℭ *cor. uat. mg.*, *edd. antt. sine auct. graeca*, + reuersus est hierosolyma *w* (*teste Blass p.* 52); *uers. agnoscit Cassiod.* (*P. L.* LXX. *p.* 1393).

35 paulus autem et barnabas
demorabantur antiochiae
docentes et euangelizantes cum aliis
pluribus
uerbum domini.
36 Post aliquot autem dies
dixit ad barnaban
paulus
reuertentes uisitemus fratres
per uniuersas ciuitates
in quibus praedicauimus
uerbum domini
quomodo se habeant
37 barnabas autem uolebat
secum adsumere et iohannem qui
cognominatur marcus
38 paulus autem rogabat eum
qui discessisset ab eis
de pamphilia et non isset
cum eis in opus non debere
recipi eum.
39 Facta est autem dissensio
ita ut discederent ab inuicem
et barnabas adsumto marco
nauigaret cyprum
40 paulus uero electo sila

35. **autem**: uero *d gig.*; *om.* M*. barnabbas D. **demorabantur** *codd. plur. et vg.*, demorati sunt *p*: morabantur BGSU* (*ut udtur*); cummobantur (morab.^{c}) *e*. hantioch. C, anthioch. IMV, antiochie W, anthiociae AΘ* (-cie Θ^c), antiociae T; antiochia O *d*, -iam GS *e* (in antiochiam). euuang. I, aeuang. R, aeuanguelitzantes D; + et *d cum gr.* D. haliis C; et illis *e*; *gr.* *μετὰ καὶ ἑτέρων*, > *και μετα ετερων* D. **pluribus**: multis *d gig.* ue^{r}bum M.

36. *inc.* et post aliquos dies *d.* *om.* **post . . . domini** I* (+ I^1). aliquod CF*GST *e*; aliquos *d p.* diebus O. **dixit**: ait *d*; + autem A*. barnabam *vg.*, barnabban D, barnan O, barraban W; + et *p*^{2}. > pau. ad bar. W *d e gig. cum gr.* DEHLP *al. pler.* **reuertentes** (ten *sup. lin.* M; reuertantes D): reuersique *d*; euntes *gig.*; + quidem *e*; *gr. ἐπιστρέψαντες δή* (*δε* ℵ*). uissitemus D. huniuersas C; uniuersam B*I; omnem *d g.* ciuitatem *d gig.*; *gr. κατὰ πόλιν πᾶσαν* ℵABC *etc.*, > *κ. πᾶσαν πόλ.* DEHLP 61 *al.* **in quibus**: penes quos *d.* **praedicauimus** (pred. BDIKMO RSW): adnuntiabimus *d.* **quomodo**: qualiter *gig.* *om.* **se** *d gig.* abeant C, habebant K*; habeat *d*, habent *e*.

37. **barnabas**: a *tert. in ras.* B; barnabbas D. **autem**: uero *d*; *om.* M. **uolebat** = *ἐβούλετο* ℵABCE *min.*: cogitabat *gig. et ἐβουλεύσατο* HLP *al. plur.*, *εβουλευετο* D. *om.* **secum** D *d gig.* assumere BKR(assūm.)SUVW *vg.* > adsumere secum O. **et** *om.* DΘO *d p et gr.* DHLP *al. plur.* > et secum adsum. T. iohannen *d*; ioannem 𝕾𝕮. cognominabatur G (bat *in ras.*) *vg. dem.*; cognominatus est C. marchus CR.

38. **autem**: uero *gig.* **rogabat** (*ἠξίου plur.*): orabat D, postulabat *gig.*; uolebat *e* (*melius fuisset* censebat *uel* aequum ducebat); nolebat (*ουκ εβουλετο* D^{gr}) *d.* **eum** *pr.*: *om.* S* *d gig. Bentl.*; + dicens Θ *d cum* D^{gr}. **qui** ACDG*ΘOU* *e*: ut qui (*id est* cum talis esset qui; *et lunulis incl.* ut qui . . . opus *vg.*) BFG^{2}KVW *vg. c*; ut SU^1; ut quia R, quia T *dem. p*, qui cum IM; hiis qui *d*; ne is qui *gig.*; *gr. τὸν ἀποστάντα* (*-τησαντα* D) *κ.τ.λ.* discessiset D, descessisset M, discesset B, -sit *gig. p*, discideret S; discessissent F*, discesserunt *d.* hab C. **eis**: his D. **de** BG*KRSUVW *vg.*: a ACDFG^{2}ΘIMO *Tisch. cod. caraf. c d dem. e gig. p*; *om.* T. **pamphilia** *codd. plur. et* 𝕮 *cf.* xiv. 24, phamph. B, pamf. T, pamp. D: pamphylia AC(-liae)G𝕾𝔚𝕾 *Tisch. e.* **et**: ut U*; *pergit gig.* simul cum illis comitatus est in opus assumere. **non** *pr.*: nec *d.* iisset D, iset I*; esset M; simul uenerunt *d* (*et om.* **cum eis**). **in**: ad *d.* **opus** (hopus C): + quod (quo R *Par. lat.* 140. 17250*, in quo *d*, ad quod *w*) missi fuerant (erant *d*) CMRT *Par. lat.* 140. 17250 *c d w tepl. cum gr.* D. **recipi** (-epi SU*): suscipi D. **eum** *sec.* (*συνπαραλαμβάνειν τοῦτον*; *repetitio indignantis est*) ADG^{2}ΘIMRU *c e p cor. uat. Bentl., et* > eum recipi C, *cf. d*: *om.* BFG*KOS TVW *vg. dem. gig.* (*uide supra*); > hunc non adsumerent secum *d*; *τουτον μη ειναι συν αυτοισ* D.

39. **facta est autem** (*ἐγένετο δέ* ℵABD *min.*): facta est ergo *e et ἐγένετο οὖν* CEHLP *etc.*; et facta est *gig. p* (+ autem *p**). **dissensio** (-tio W) = *παροξυσμός*: discessio D; disceptatio *gig.*, discertatio *d*; + inter illos G, + inter eos *p*^{2} *w*, *et* > inter illos diss. CMRT *c*, > inter eos dis. *dem. gig., non graec.* disciderent S, discederet I; discenderent D; separarentur *d Hieron.* (ii. 749); descendere (descedere *e*^{2}) eos *e.* **et** *om. d.* **et barnabas . . . fratribus** (*u.* 40) *om.* R^c. **barnabas** (-bbas D; -ban *e*) *sine addit.* ADGΘIMO (R*?) *dem. e p et τόν τε Βαρν. gr. plur.*: + quidem BCFKSTUVW *vg. c gig.*, + uero *d et τὸν δὲ Βαρν.* H *al. pauc.* **adsumto** (*cum* AT; assumto S, adsumpto CDGΘIMO *Tisch.*, assumpto BKUVW *vg.*): sumto F, sumpto *p.* marcho C *c*; petro *lapsu* D* (*corr. mg.*). nauigauit D *c gig. p*^{2}, nauigauerunt *d*; nauigare F^{c}IS *e*; + in *d.* ciprum W

40. **uero**: autem *d e.* **electo** (ael. C): elegi *gig.*; suscepit *d.* syla I, silea MT *dem.*, silia D sylea C; sylam B, silam *e*, silan *d*, sylean *gig.*; + et *gig.* (*non d*). **profectus est**: *om.* **est** Θ*; exibit *d.*

profectus est traditus
gratiae domini a fratribus
41 perambulabat autem syriam
et ciliciam
confirmans ecclesias
XVI. 1 peruenit autem in derben
et lystram.
Et ecce discipulus quidam
erat ibi nomine timotheus
filius mulieris iudaeae
fidelis patre gentili
2 huic testimonium reddebant
qui in lystris erant
et iconio fratres
3 hunc uoluit paulus secum
proficisci
et adsumens circumcidit
eum propter iudaeos qui
erant in illis locis
sciebant enim omnes quod
pater eius gentilis esset
4 cum autem pertransirent
ciuitates
tradebant eis custodire

---

traditus: commendatus *gig.* graciae S, gratie W, gratia *d* p^*. **domini** *codd. longe plur. cum gr.* ℵA BD *min.*: dei BW *vg. e gig. et gr.* CEHLP *al pler.*

41. + et *ad init. gig.* perambulat I, perambulant D; pergrediebatur *d. om.* **autem** *gig.* p^*. siriam DMRSW. cyliciam BC, cilitiam M. confirmas T; confirmantes D p^*; et confirmabat *gig.* **ecclesias** (ecl. SU, aecl. CO, aeccl. R, aegl. T, aeclessias D; ecclesiam W *p*) *sine add.* ACGΘIMT *e p et gr.* (*exc.* D): + tradens autem mandatum presbyterorum *d fere cum* D^{gr}; + praecipiens (pre. BKRSVW; et pre. DO *dem.*) custodire praecepta (pre. *ut supra*) apostolorum (orum *in ras.* B) et seniorum BDFK ORSUVW *vg. c dem. gig. arm.* (*usc.*) *syr. harcl. mg. Totus uersus in ras. scr.* R.

XVI. 1. *Ad init. uersus* + et cum circuisset (circumiisset D) has nationes DO *Par. lat.* 202. 341. 342*. 343. 11932. 16262 *tepl.*, + pertransiens gentes istas *d*, + et cum circuisset ciuitates *gig.*, *et* + διελθων δε τα εθνη ταυτα D^{gr} *syr. harcl. mg.*; *item inc. cap.* **Peruenit** GMR, *rectius* **Et ecce** ABFΘIKSU *c.* **peruenit** (κατήντησεν): deuenit *d gig. om.* **autem** O (*non* D) *d gig. cum gr.* D. **in** (εἰς ℵCDEHLP *etc.*) *cum* BCDFGΘIMOR²ST UWϚ𝔓𝔖 *cor. uat.* * *c dem. e p*: et in *Bentl. et* καὶ εἰς AB *min.*; *om.* AKR*V𝔆 *Tisch. cor. uat. mg. cod. caraf. d gig.* listram DORSTW; listris p^*. *om.* **et** *sec. d.* **discipulus** + erat F* (*sed eras.*). **et ecce disc.** *bis scr.* I* (*ut udtur*), *pr. erasum*; **et ecce . . . timotheus** *in ras. scr.* B. **quidam**: quis *e.* > quidam disc. D *dem.* > ibi disc. erat quidam *gig.* > nomine erat illi (*et om.* ibi) D. thimotheus C, themotheus D, thiomotheus R, tymotheus *gig.* **iudaeae** (Ἰουδαίας) *cum* G𝔖𝔆 *cod. caraf. dem.*, iudeae ACD*MT *d*: uiduae BD^{mg}FΘIKOSUVϚ𝔓 *c*, uidue RW *gig.* (> uid. mul.) *p*, *sed cor. uat.* '*quidam male habent* uidue'; *gr. min.* 25 (= *Br. Mus. Harl.* 5537, *saec.* xi) ἰουδαίας χήρας; *om. e et* E^{gr}. **fidelis** + a *p.* patris *e*; + autem CT *d e gig. Bentl.*, *et gr.* πατρὸς δέ. gentilis *e*; graeco *d gig.*

2. **huic**: cui *d gig.*, qui *e*, *uide infra.* **testimonium** *sine addit.* ADGΘIK*MORV *cor. uat. mg. cod. caraf. c dem.* p^* *Bentl.*: + bonum BCF K¹STUW *vg. cor. uat.* * *gig.* p^2. **qui**: hii qui S. **huic . . . qui**: cui testimonium perhibuit ab hiis qui *d*, qui testificabatur ab his qui *e*, *et gr.* ὃς ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν. *om.* **in** *d gig.* listris DOR W, lystres I*; lystrae *d. om.* **erant** *d e.* **iconio** (Ἰκονίῳ ABCDHLP *etc.*) *cum* AFG*KVW *vg. d dem. e*, yconio *c gig.*, ichonio R, iaconio D: iconii BG^cΘMOS, yconii ITU^c, hyconii CU* (*ut udtur*), ichonii *p*, *et* Ἰκονίου ℵE. **fratribus** *d.* > fratres qui ly. erant et yc. *gig.*

3. hūnc I. *om.* **paulus** O. profiscisci R*, profecissi S; exire *d. om.* **et** FSU*. **secum prof. et** *in ras. scr.* Θ. assumens BKSUVW *vg.*; accipiens *d gig.* circuncidit 𝔓. **eum**: illum DΘ; *om.* O; + ibi T *c.* iudeos DORW. **illis locis** *codd. et vg. c dem. contra ord. gr.*, *forsan ex correctione Hieronymi*: > locis illis *e gig. p*, > locis suis *d.* **quod pater eius gentilis** (-les S) **esset** (essaet R, erat W *vg.*; > esset gent. I *cod. caraf.*, > erat. gent. *vg.*) *codd. vg. c dem. p et gr. Theophyl^b.* ὅτι ὁ π. αὐτοῦ Ἕλλην ὑπῆρχεν, *cf.* ὅτι Ἕλλ. ὁ π. αὐτοῦ ὑπῆρχεν ℵABC *min.*: patrem eius quod gentilis esset (quod crecus esset *d*; grecum esse *gig.*) *d e gig.*, *et* τὸν πατέρα αὐτοῦ ὅτι Ἕλλ. ὑπῆρχεν DEHLP *al. pler.*

4. **cum** (quum Θ) **autem pertransirent** (r *tert. in ras.* Θ; -ient *e*, -issent CG*R; -iret F) = ὡς δὲ διεπορεύοντο *plur.*: circumeuntes autem *d*, circuientes ergo *gig.*, *et* διερχομενοι δε D^{gr}. ciuitatem R; *pergit* praedicabant et tradebant eis cum omnem fiduciam dn̄m ihm̄ xp̄m simul tradentes et mandata apostolorum et presbyterorum his qui erant hierosolymis (των εν ιερ. D^{gr}) *d cum* D^{gr} *et fere syr. harcl. mg.* tradidebant D; tradebat *c.* **eis** *in ras. scr.* S²; ei W; illis *gig.*; *om.* U* (+ U¹). ut custodirent *gig.* docmata GT; praecepta *gig.* **quae** (que I) **erant** *om. e.* **decreta** (κεκριμένα): indicata *e*, constituta *gig.* saenioribus C. es^e^ent I; erant DOSU *vg.* (*d*) *dem. e* p^2; + in D *c e.* hieru. MV, ieru. O, ihero. C, iero. *vg.*; hierosolimis SU, hierusolimis DR, iherosolimis T, ierosolimis W. > que ab apost. et

dogmata quae erant decreta ab
apostolis et senioribus qui essent
hierosolymis
5 et ecclesiae quidem confirmabantur
fide
et abundabant numero cotidie
6 transeuntes autem phrygiam
et galatiae regionem
uetati sunt a sancto spiritu
loqui uerbum in asia.
7 Cum uenissent autem in
mysiam temtabant ire
bithyniam
et non permisit eos spiritus iesu
8 cum autem pertransissent
mysiam descenderunt
troadem
9 et uisio per noctem paulo
ostensa est
uir macedo quidam erat
stans et deprecans eum
et dicens
transiens in macedoniam
adiuua nos

---

sen. **hierosolimis erant constituta** *gig.* (*om.* **qui essent**).

5. *om.* **et** *ad init. d e gig. p.* ecclesie W, eclesiae S, aeclesiae DO*, aeglesiae T, aecclesie R; ecclesia M, aeclesia O^{c}. **quidem**: *om.* D; ergo *d gig.*; *gr. enim* αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι. confirmabatur B* (*corr.* B^{1}) M; consolidabantur *d*; *gr.* ἐστερεοῦντο. fidei *e*; *om. d cum* D^{gr}. habundabant CDIRS (-bunt)TU*W; habundabat M. cottidie FGSU^{c}, cottidiae IU*, cotidiae CMO, quotdidie Θ, quotidie D *vg.*

6. **transeuntes** *codd. et vg.* = διελθόντες HLP *etc.*: pertransierunt *e*, pertransiebant *d gig.*, transierunt *Hieron.* (ii. 763), peruenerunt *Uigil.* (*Uarim.* 743), *et* διῆλθον ℵABCDE 61 *al.* *om.* **autem** D *Hieron.* **phrygiam** FKMU *vg.*, frygiam ABGI, prygiam S: phrigiam RVW, frigiam CDΘOT. **galatiae** (-ciae S, -thiae R, -thie W, galitae D) **regionem** (-nes *p*): galatiam regionem *d*, galatiam (*om.* **reg.**) *Uigil.* (*trin. l.* 11), galaticam reg. *e Hieron.*, *et gr.* Γαλατικὴν χώραν; galaciam regiones Θ; *cf. ad* xviii. 23. **uetati sunt** *codd. plur. et vg. cf.* xvii. 15 *d*, *sed apud auctores Latinos uix occurrit*; uetaui *raro inuenitur, uide Neue 'Lat. Formenl.'* ii, *p.* 370: uetiti sunt IMU^{1} *dem. cod. caraf. Uigil.* (*trin.*); prohibiti (*sine* **sunt**) *d e gig. Uigil.* (*Uarim.*) *Hieron. et gr. omn.* κωλυθέντες; prohibiti sunt autem *m ad initium pericopes.* ab AGIM *Tisch.* **sancto spiritu** (*cum gr. fere omn.*) CFGΘKOR STUV *d e m p*: > spiritu sancto (*cum gr. min.* 4 *al.*?) ABDIMW *vg. c dem. gig. Uigil.* (*bis*) *Hieron.*; *deinde* + nemini *d et* D^{gr}. **uerbum** + dei DΘ* (*corr.* Θ^{2})OϚ𝕾𝕮 *cor. uat.* *d m et gr.* D; *deinde* + omnino *m.* asya C, assia D. > ne omnino uerbum dei in asia loquerentur *gig.*

7. **cum** (quum CΘ) **uenissent** (*sup. lin.* C) **autem** = ἐλθόντες δέ ℵABCDE *min.*, *cf.* uenientes autem *e*: quumque uenissent *Hieron.*; *om.* δέ HLP *etc. non autem latt.* **in** (κατά): *om.* CFST *gig.*; circa *d.* **mysiam** ABDG*IKM^{c}V *vg.*: mis. ΘM*OSU^{c}W, miss. U*, mes. G^{c}, maes. R, moes. FT, moesyam C. misiam . . . non *in ras. scr.* S. **temtabant** (ἐπείραζον) AF, tempt. *rell. plur.*, tent. *vg.*: temptauerunt Θ; temptabantur I; uolebant *d et* ηθελαν D *syr. pesh.* **ire bithyniam** (bythin. *etc. uide infra*) *codd. plur.*, *et* ire in bith. OW *vg.* (*e gig. uide infra*) *Hieron. cor. uat.** (*non mg.*), *graeci enim* εἰς τὴν B. ℵAB CD *etc.*, κατὰ τὴν B. HLP *al. plur.*: > in bith. ire *e gig.*, bith. abire *d*, *cum ordine graeco* εἰς (κατὰ) τὴν B. πορευθῆναι (πορεύεσθαι); *item* **bithyniam** (Βιθυνίαν) *legimus cum* F^{c}O *vg.*, bythyniam I: bythin. ABCF*KSUV, pythin. M; bithin. DGΘ RW, bitin. T. **et** (καί): sed W *Hieron.* **non permisit** (-ssit D): non dimisit *Hieron.*; uetuit *d gig.* illos *d gig.* **spiritus** (-tum *e*): christus I. **iesu** (ihesu CT, hiesu *e*; + christi Θ) = Ἰησοῦ ℵABC^{2} DE *min.*: domini *dem. gig. et gr.* C*; sanctus U *arm. codd.* 6, *Epiph.*

8. **cum autem** (quum autem Θ; et cum *gig.*) **pertransissent** (ssent *in ras.* U, -sirent S; > transissent autem *d*): transeuntes autem *e*; *gr.* παρελθόντες δέ *plur.*, διελθοντεσ δε D. misiam M*OU^{c} W, miss. SU*, mes. G^{c}T, moes. Θ*R, moys. D, moesyam C. **cum . . . descenderunt** *in ras. scr.* R. discenderunt DS; + in I *e*, *gr.* εἰς; *cf. Iren.* (*Mass. p.* 201) nos uenimus in troadem. troaden W; troade DΘORT *p**, -dae CI, troada *d.*

9. **uisio** (uissio D) = ὅραμα, *cf.* uisum *d*: in somnis *e et* εν οραματι D *syr. pesh.* per nocte I *p.* **paulo ostensa** (host. C, ostenso *e*) **est** (*om. e*) = τῷ Π. ὤφθη ℵBD^{2}E *min.*: > apparuit paulo *d gig. et* ὤφθη τῷ Π. ACD*HLP *etc.*; *deinde* + quasi *a cum* D^{gr} *syr. pesh.* machedo FIK, macido O. *om.* **erat** *d e cum gr.* D*E 3. 47. 95*. 103 *syr. pesh.* **stans** + ante faciem eius *d cum* D^{gr} *syr. harcl.* (*cum**) *sah.* **deprecans** (παρακαλῶν) *codd. et vg.*, depraec. CFI, diprec. D: obsecrans *gig.*, rogans *d.* **eum** *om. d gig. cum gr.* D. **et** *tert. om.* FMSTUW *d contra graecum.* transi *d gig.* machedoniam CFK, macaed. M, macid. D; machedonia I, macedonia *d p*; + et *gig.* (*non d*). adiuba OT, adiu^{u}a S; auxiliari *d.* nobis *d.* *libere*

10 ut autem uisum uidit
statim quaesiuimus
proficisci in macedoniam
certi facti quia uocasset nos
deus euangelizare eis
11 nauigantes autem a troade
recto cursu uenimus
samothraciam
et sequenti die neapolim
12 et inde philippis
quae est prima partis macedoniae
ciuitas colonia
eramus autem in hac urbe
diebus aliquot conferentes
13 die autem sabbatorum
egressi sumus foras portam

---

citat Iren. '*et cum uidisset paulus per somnium uirum macedonem dicentem* ueniens in macedoniam opitulare nobis paule' (*Mass. p.* 201).

10. *Uersum ita habet d* exurgens ergo enarrabit uisum nobis et intellegimus quoniam prouocauit nos dominus euangelizare qui in macedonia sunt *cum* D^gr *cf. et sah. apud Tisch.* cum autem *p*; et ut *gig.* uissum D. > uidit uisum *gig.* **statim**: confestim *gig.* quesiu. CIORS^cW, quessiu. D, quisiu. S*. **proficisci in** *partim in ras.* U. *om.* in R. mached. CFIK, macaed. M, macid. D, macedonian S. **certi facti** (συμβιβάζοντες): certificati M; intellegentes *Iren.* (*cf. d*). **quia**: quod BFKRSUVW *vg. e*; quoniam *Iren.* uocassed O; prouocauit *Iren.* (*cf. d*), aduocauit *gig.* (> dominus nos adu.). **deus** *codd.* (dicens *lapsu* D) *et vg. et* θεός ℵABCE *min.*: dominus *c* (*d gig.*) *Iren. et* κύριος DHLP *etc.* heuang. C, euuang. I, aeuuang. R, aeuanguelitzare D; adnuntiare *e.* illis T *gig.*

11. *inc.* alia die perducti a tr. *d cum gr.* D 137 *syr. harcl. mg.* **autem** (δέ ℵADE *min.*): ergo *gig.*, igitur *Iren. et* οὖν BCHL *etc.*; *om.* M*. *om.* **a** I. troadae CGK, tro||ade S; ade *in ras. scr.* U. troia directo D (*pro* **troade recto**). **recto cursu uenimus** (= εὐθυδρομήσαμεν) *codd. et vg.*, > uen. rec. cursu *c*: cursum dereximus *d*; > direximus nauigium *Iren.*; *deinde* + in *d e p Iren.*, *et gr.* εἰς. **samothraciam** AGMO^c *vg.*, *et* sathraciam R, samothrachiam C: samotraciam ΘIO*T, samotrachiam BDFKSUVW *d*; samotracen *gig.*, samothracen *Iren.* **et sequenti** (*om.* quen S*) **die** (diae CI) *codd.* (*in ras. scr.* Θ) *et vg.* = τῇ τε ἐπιούσῃ H *al. plur.*, *et* sequentique die *gig.*: sequente die autem *e et* τῇ δὲ ἐπ. ℵABCEL *min.*; *deinde* + in *e et gr.* εἰς. neapolym C, neapolin DΘ; neapoli *p**.

12. **et inde** = κἀκεῖθεν *uel* ἐκεῖθεν τε *gr. plur.*: *om.* W; indie autem *d et* ἐκεῖθεν δέ L 137; inde *gig. et* ἐκεῖθεν 101; + in *e cum gr.* εἰς. **philippis** *codd. longe plur.* (fil. DGST, phyl. BC, filipphiis O): philippos I*U* (*corr.* U^1) *vg. Tisch. dem.*, pilippos *e*, philippus Θ, *et gr.* Φιλίππους. que IW, qui O. **prima partis** (*sup. lin. scr.* I) **macedoniae** (mached. BCFIK, macid. DO, machedonie R) **ciuitas** *codd. plur.* (*etiam Par. lat.* 11505*) 𝔥𝔖ℭ *e gig. cor. uat. Bentl.* (*ex sil.*), *cf.* πρώτη τῆς μερίδος Μακεδονίας πόλις ℵACE *min.*, πρωτη μεριδοσ τησ Μακεδ. πολισ B, πρώτη τῆς μερίδος τῆς Μακεδ. πόλις HLP *al. pler.*, *et* capud macedoniae ciuitas *d cum* D^gr *syr. pesh. ar^e.*: primae partis (i *in ras.* Θ) macedoniae ciuitas Θ *c Par. lat.* 11505^2 = πρώτης μερίδος τῆς Μ. πόλις *quod in codd. graecis nunc non inuenitur, sed fortasse erat in antiquissimis, ut credunt Blass, Pearce, et Clericus*; in (*om.* A) prima parte macedoniae ciuitas A *Par. lat.* 342 (*uide Berger* '*les Bibles Provençales*' *p.* 404), *uersio prouincialis Lugdunensis* (en la primiera part de M.), *uide Blass* '*Act. Apost. sec. formam Rom.*' *p.* xxvi, *cod. tepl.* das do ist eine fremde stat in deme ersten teile zu macedon; prima pars macedonie ciuitas W *dem.* p^2 = πρωτη μεριδ M. πολισ E^gr *arm.*; prima partis macedoniae ciuitatis M^c *p** *Par. lat.* 2 𝔖 *non graeci.* **colonia** *codd. longe plur. et vg. cum graeco*: coloni W^c (a *erasa*); coloniae B*OSU *Par. lat.* 342 *et biblia prouincialia, teste Berger.* **eramus autem in hac** (+ die D*) **urbe** (hurbe C, urbae O) **diebus** (i *sup. lin.* M) **aliquot** (-quod CIOT, aliquos *p**) **conferentes** (cont. G*, confirmantes D) ACDGΘ IMOTUW *c dem. p* 𝔖ℭ *cod. caraf.* = *fere* ἦμεν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει διατρίβοντες ἡμέρας τινάς *ubi* conferentes = disputantes *uel* conloquentes (διατριβὰς ποιοῦντες): eramus autem in hac urbe diebus aliquot (-quod F*RS) consistentes BFKRSV𝔥𝔖 *cor. uat.* ('*antiqui*'); > fuimus in ista ciuitate demorantes dies aliquos *d*, > eramus autem in ea ciu. demor. dies aliquot *e*, demorati autem sumus in ipsa ciuitate diebus multis *gig.*; *uoluit ut uidtur Bentl.* eramus autem in hac urbe consistentes (*scr. super* conmorantes) diebus aliquot; *deinde* + uerbum domini DO.

13. **die** (diae C, dies R*) **autem sabbatorum** (sabbath. 𝔖𝔥; sabbati *d*, > sabbati autem D) *codd. vg. et uett. plur.* = *gr.* τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῶν σαββ. D *min.*: et die sabbati *gig. cf.* τῇ τε ἡμ. τῶν σαββ. *gr. plur.* **egressi** (hegr. C) **sumus** (*om. p*): exiuimus *d gig.* **foras** (ἔξω): extra *d gig.* p^2; foris extra *e.* **portam** (a *in ras.* K) = τῆς πύλης ℵABCD *min.*: ciuitatem *e et* τῆς πόλεως EHLP *etc.* **iuxta**: secus *gig.*, secundum *d.* hubi C. **uidebatur oratio** (hor. C, oracio RS) **esse** (essae R) *codd. et vg. et uett. plur.* = εδοκει προσευχη ειναι D, *cf.* ἐνομίζετο προσευχὴ εἶναι EHLP *etc.*: > oratio esse uidebatur *d gig.*; *gr.* ἐνομίζομεν προσευχὴν (-χή AB) εἶναι ℵABC *min. apud Latinos non redditur. Uerbum* oratio *hic simpliciter et non de aedificio uidetur usurpari. Quamuis enim* προσευχή *interdum pro synagoga uel loco*

iuxta flumen ubi uidebatur oratio esse
et sedentes loquebamur
mulieribus quae conuenerant.
14 Et quaedam mulier nomine
lydia purpuraria
ciuitatis thyatirenorum
colens deum audiuit
cuius dominus aperuit cor
intendere his quae dicebantur a paulo
15 cum autem baptizata esset
et domus eius
deprecata est dicens
si iudicastis me fidelem
domino esse
introite in domum meam
et manete et coegit nos.
16 Factum est autem euntibus
nobis ad orationem
puellam quandam habentem
spiritum pythonem obuiare
nobis
quae quaestum magnum
praestabat dominis suis
diuinando
17 haec subsecuta paulum

---

orationis inueniatur, oratio *non ita*. **et sedentes**: *om.* p^{c}; et cum sedissemus *d gig.* et sedentes . . . lyddia (*u.* 14) *in ras. scr.* B. loquebantur D, -batur *d*; locuti sumus *Iren.* **mulieribus quae** (que IW) **conuenerant** (-nerunt G*, -nierunt D): > quae cum uenerant mulieres *d* = *gr.* ταῖς συνελθούσαις (συνεληλυθυιαισ D) γυναιξίν; his quae conuenerant nobis mul. *e* = ταῖς συν. ἡμῖν γυν. ℵ*CE; *deinde ad fin.* + ibi I *syr. harcl.* (*cum**).

14. quedam IMRW. lyddia B, lidia ORSTUW, lida D. **purpuraria** (πορφυρόπωλις) *codd. et vg.* (p *ad init. in ras.* A, purpor. S, porpur. D, pupur. O); purpurarius *enim* = *purpurae negotiator*, *Willmanns* '*Inscr.*' 2533, 2534: quae purpuras uendebat *gig.*, purpure uenditor *e cf. Bed.* (*retr.*) 'purpurariam *dicit* purpurae uenditricem *sicut etiam in alia translatione positum inuenimus, quod graece dicitur* πορφυρόπωλις.' $ci^{ui}tatis$ B. **thyatirenorum** *cum* $ACFG^{c}KU^{1}$ *vg.*, tyatiren. B, thyatirin. SU*, thyaterin. G*, tyatyren. I, thyathyren. M, thyatinererorum *e*, theyaterinorum D, tyathirenorum *p*, thiathirenorum R, tiatiren. *c*, thiatiren. Θ* (*partim in ras.*) VW, tiathyren. O, tiriathen. $Θ^{mg}$: tiathiorum T, thyatirum *d* (> thyat. ciu.); tyatirae *gig.*; *gr.* Θυατείρων. **deum**: *om.* W (*spatio tamen relicto*); + quae *e*. **audiuit** *codd. plur. et vg.* = ἤκουσεν D*L *min.*: audiebat CT *d e gig. Bentl. et* ἤκουεν $ℵABCD^{2}EHP$ *etc.*; *deinde* + uerbum CT *gig. p*, + uerbum dei D. **cuius**: huic *gig.* **aperuit** (διήνοιξεν) *codd.* (app. SW) *et vg.*: adaperuit *e*; inlustrauerat R. **cor**: sensum *gig.* > cor aperuit *Auct. uoc. gent.* i. 23. adtendere *e*; ut intenderet I *gig. Auct. uoc. gent.* hiis OW; eis *d*. que IW. > a paulo dicebantur Θ *gig.*

15. **cum** (quum Θ; ut *d*) **autem**: haec cum O *gig.* babtitzata D. essaet R; est *d e*; + ipsa IM *e dem. et* + αὐτή $ℵ^{c}E$ *al.* et (t *sup. lin.* I; *om.* D) **domus eius**: et omnis (homn. C) do. eius CT *d cum gr.* D 43. 69. a^{scr}; cum omnibus suis *gig.* **deprecata** (deprae. CFI, dipre. D) **est**: rogabat *gig.*, rogauit *d*; + eos G^{2}, + nos U, + nobis S, + paulum et nos p^{2}. *om.* **si** B. iudicasti F* (*corr.* F^{1}); iudicatis DΘO *e*. filem S* (+ de *cor.*) essae R. > esse domino SU *gig.* introyte C; intrate SU; introeuntes *e gig.*, ingressi *d*; *et om.* **et** *sec. d e gig.* domo mea *p**. **manete** + ibi SU. **coegit** (quo. CR) = παρεβιάσατο: extorsuit *d*. nobis *d*; eos TW.

16. **factum** (actum *c*) **est autem** (ἐγένετο δέ): contigitquae *d*. heuntibus C. **ad**: in *e*. horat. C, orac. RS. puella *d*. quendam F*ΘOS *d*; quaedam G*. > quandam puellam W. abentem R. **spiritum** *om.* I*W. **pythonem** (πύθωνα ℵABC*D* 33. 61) *cum* GKV *vg.* (*dem.*), *item* pytonem FIS*, phytonem $BΘS^{c}$ *d*, pithonem A, phithonem DO, phitonem $R^{1}UW$ *c p*, pitonem R*: pythonis C e^{c} *Lucif.* (*ed. Hartel, p.* 268), pithonis M, pitonis T, phthonis *e**, fitonis *gig.*, *et* πύθωνος $C^{3}D^{2}EHLP$ *etc.*; *ipse Hieron.* (*de nom. hebr.* iii. 103) phytona *legebat et interpretabatur* '*os abyssi*' [פִּי־תְהוֹם] *et addidit* '*Haec omnia graeca nomina, uel latina, quam uiolenter secundum linguam hebraicam interpretata sint, perspicuum puto esse lectori*'. hobuiare C, obuiaret R; obuiasse S; obuiam fieri *d*; occurrere *gig. Lucif.*; *gr.* ὑπαντῆσαι ℵBCE *min.*, ἀπαντῆσαι ADHLP *al.* que IW. **quaestum** (que. CΘIRUW) = ἐργασίαν: reditum *d gig. Lucif.* **magnum**: multum *d e gig. Lucif.*, *et gr.* πολλήν. **praestabat** (pre. DIMRSUW): prebebat O. **suis** + per hoc *d et* δια τουτου D^{gr}.

17. hec ISW. subsequuta Θ; persecuta *d*; secuta W; + est D *d gig. Lucif.* paulo I *e*. **et** + ad D. nobis *e*; + et *d gig. Lucif.* **clamabat** (ἔκραζεν *plur.*): clamat I; clamauit T (-bit) *Lucif. et* ἔκραξεν 1. 96 *al.* **isti**: hi *d e gig. Lucif.* hominis SU*; *om.* *d** (+ homini *cor. post.*) *gig. Lucif. et gr.* D* *Orig.* (*uide infra*). *om.* **sunt** *gig.* annuntiant BKVϚ𝔓, adnunc. S, annunc. RW𝔖𝔆; praedicant *gig. Lucif.*; *gr. plur.* καταγγέλλουσιν

et nos clamabat dicens
isti homines serui dei excelsi
sunt qui adnuntiant
uobis uiam salutis
18 hoc autem faciebat multis
diebus
dolens autem paulus
et conuersus spiritui dixit
praecipio tibi in nomine
iesu christi exire ab ea
et exiit eadem hora
19 uidentes autem domini eius
quia exiit spes quaestus
eorum
adprehendentes paulum
et silam perduxerunt
in forum ad principes
20 et offerentes eos magistratibus dixerunt
hi homines conturbant
ciuitatem nostram
cum sint iudaei
21 et adnuntiant morem
quem non licet nobis suscipere neque
facere
cum simus romani
22 et concurrit plebs
aduersus eos
et magistratus scissis
tunicis eorum

---

euangelizant *d et* ευαγγελιζοντεσ D. **uobis** (ὑμῖν ℵBDE *etc.*): nobis R *e* (ἡμῖν AC²HLP *min.*) *et ita uoluit Bentl.* **uiam**: quam O* (*sed corr.*); diem *p** (*corr. p²*). *Uersus libere citatur apud Orig. int.* ii. 333 isti hom. serui sunt summi dei qui annunciant uiam salutis, *et* iv. 610 hi serui dei summi sunt qui annunc. hominibus uiam dei.

18. *om.* **autem** *gig. cum gr.* H *sah.* **multis diebus** (temporibus U): per multos dies *d e gig. Lucif., et gr.* ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. **dolens autem** (διαπονηθεὶς δέ): quod cum indoluisset *gig. Lucif.* paulo *Lucif.* et *pr. om.* R *gig. Lucif.* ad spiritum *gig. Lucif.* **dixit** (εἶπεν): ait *gig. Lucif.* > dixit (dixte *ut uidetur cod.*) spiritui W. **dolens . . . dixit**: > conuersus autem paulus in spiritu et cum indoluisset dixit *d et* D^gr. precipio DMORSVW. **nomine** + domini *Ambr.* (*de int. dau.* ii). ihesu *e.* > christi iesu R* (*corr.* R¹); + continuo *Ambr.* **exire** (ἐξελθεῖν): exi Θ, *et* εξελθε 13; ut exeas *d e gig. Lucif. cum gr.* D. eam I *d.* exhiit T, exiuit O *p.* ora IS. > eadem hora exiit *d* (ευθεωσ εξηλθεν D).

19. **uidentes autem** (ἰδόντες δέ): cum uidissent *d*, ωσ δε ειδαν D^gr. **eius** (αὐτῆς): eius puelles *d, et* τησ πεδισκησ D. **quia**: quod *p*, quoniam *d.* **exiit** (ἐξῆλθεν) BDFKMRSUV *cor. uat**., *uide u.* 18, *et* exiuit ACGΘIOW *vg. Tisch. cor. uat. mg.*, exibit T: exiret *p*; *om. d* (*sed* απεστερησθαι D). ispes *d*; sp̄s D. **quaestus** (que. CDΘIMORSU W) = ἐργασίας: reditus *gig. Lucif.*; operationis *e*; et reditus *d*; *cf. u.* 16. **eorum**: + et *p**; + quem habebant per ipsam *d et* D^gr. **adprehendentes** (adprae. CFGΘI, apprae. U, appre. KW *vg. Tisch.*; adprehindentes S, adprehendetes O°) = ἐπιλαβόμενοι: apprehensum *gig. Lucif.*; adpraehenderunt *d.* **-dentes paulum** *in ras.* U. sylam BI; sileam MRT *Lucif.*, sylean *gig.*, syleam C, siliam DO*. **perduxerunt** (εἵλκυσαν) *codd. et vg. et* duxerunt *e*: traxerunt *d gig.*, extraxerunt *Lucif. et* εσυραν E^gr. **in**: ad A* *gig. Lucif.* phorum *p**. **principes** (ἄρχοντας): magistratus *d* (-tos) *gig. Lucif.*

20. **offerentes** (re *sup. lin.* T, hoff. C, offerantes D; + *ras. unius lit.* M) = προσαγαγόντες: obtulentes *e*, cum optulissent *d*; obtulerunt (*et infra* dicentes) *gig. Lucif.* **magistratibus** (τοῖς στρατηγοῖς): praetoribus *d*; *om. gig. Lucif.* hii CDORS TW; isti *d.* > homines hi *gig. Lucif.* perturbam (*sic*) *d.* > nostram ciuitatem *d e cum gr.* quum Θ. iudei DORW. > iud. cum sint *d e cum gr.* Ἰουδ. ὑπάρχοντες.

21. **adnuntiant** (annunt. BF¹KV𝔊𝔓, adnunc. S, annunc. RW𝔖𝔈) = καταγγέλλουσιν: praedicant *e gig. Lucif.*, praedicantes *d.* **morem**: mores *e p et gr.* ἔθη (ηθη L); sectam CT *gig. Lucif.*; gentes *d et* τὰ ἔθνη D* 15*. **quem**: quam CT *d gig. Lucif.*; quos *p*, quot *e*; quae D. recipere *d e gig. Lucif.* nec B *d gig. Lucif.*; aut O. **cum** (quum Θ, qum T) **simus** (sumus D) **romani** = Ῥωμαίοις οὖσιν, *cf.* > romani cum simus *d* (ρωμ. υπαρχουσιν D): romanis constitutis *e, cf. ad Ioh.* v. 13.

22. **concurrit** (συνεπέστη): cucurrit *vg.* (*non cod. caraf.*); consurrexit *gig. Lucif.*; constituit *e.* **plebs** (*e in ras.* Θ, pleps T) = ὁ ὄχλος, *cf.* turba *e*: uniuersa turba *gig. Lucif.*, ὁ ὄχλος πολύς 26 *syr. pesh. et harcl.*; *item* > multa turba superuenerunt *d et* πολυσ οχλοσ συνεπεστησαν D. **aduersum** C. eos + clamantes *d et* D^gr. **et** *sec.*: tunc *d et gr.* D* τοτε. **magistratus** (-tus *in ras.* V, -ti *d*) = οἱ στρατηγοί: + et *dem. gig.* scisis D; sciscis W; discissis *d e*; destitutis *gig. Lucif.* tonicis D; uestimentis *d. om.* eorum *d.* > eorum tunicis *e.* **iusserunt** (iuser. D) *sine addit.* A*D FΘIM *d e cum graeco*: + eos A¹BKORSUVW *vg. c dem. gig. p Lucif.*, + illos CGT. **caedi**

iusserunt uirgis caedi
23 et cum multas plagas eis
inposuissent
miserunt eos in carcerem
praecipientes custodi ut diligenter
custodiret eos
24 qui cum tale praeceptum
accepisset
misit eos in interiorem
carcerem
et pedes eorum strinxit in ligno
25 media autem nocte paulus
et silas adorantes laudabant deum
et audiebant eos qui in custodia erant
26 subito uero terrae motus
factus est magnus
ita ut mouerentur fundamenta carceris
et aperta sunt statim
ostia omnia
et uniuersorum uincula
soluta sunt
27 expergefactus autem

(cedi BDOSTUW) *omnes, contra gr. ῥαβδίζειν, sed consuetudinem linguae latinae sequentes.*

23. **et cum** (quum Θ, qum T) **multas** (u *sup. lin.* S) **plagas eis** (> eis pl. *gig. p*) **inposuissent** (imp. AKUW *vg.*; eis impos. *partim in ras.* U; > eis inpos. plagas *Lucif.*): multas autem inponentes illis plagas *e*, multisque inpositis eis plagis *d*, *et πολλάς τε* (*δέ* B 40. 61) *ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγάς gr.* misserunt D. *om.* **eos** *pr. d e cum gr.* **carcerem**; caerem M. precipientes BDKMORS; precipiens W; praecepto dato *d*. **custodi** (*τῷ δεσμοφύλακι*): custodibus F; optioni *d uide Ducange s.u. et pass. Perpetuae c.* ix; *deinde* + carceris CT *d e gig. Lucif.* *om.* **ut** *d e gig. p Lucif.*; *om.* **cust. ut dil.** O. custodirent F; custodire *e p*; seruare *gig. Lucif.*, seruari *d*; *τηρεῖν gr. plur.*, *τηρεισθαι* D.

24. **cum** (quum Θ, qum T) **tale** (talem DF*IK) **praeceptum** (pre. BDKMORUW; precepto S, *deinde seq. ras. c.* 10 *litt.*) **accepisset** (accip. DO; accepissent FI*): praeceptum tale accipiens *e*; mandato tali accepto *d*; *gr. παραγγελίαν τοιαύτην λαβών* (*εἰληφώς* HLP *etc.*, *λαμβάνων* 37). missit D. illos *gig.* **interiorem carcerem** (*τὴν ἐσωτέραν φυλακήν*): ima carceris *gig.*, imam carceris *d Lucif.* **eorum**: eos D. **strinxit** (strixit A*C, strincxit I): conclusit *d* (*gig.*), diligenter conclusit *e*; *gr. ἠσφαλίσατο.* **eorum str.** = *αὐτῶν ἠσφ.* C^{2}DEHLP *etc.*: > *ἠσφ. αὐτῶν* ℵABC* *min.* *om.* **in** *sec.* BFKSVW *vg.* **ligno** *codd. et vg.* = *εν τω ξυλω* D, *cf.* neruo *gig. Lucif. et uide capitula* CT *p.* 22: lignum *e et εἰς τὸ ξύλον gr. plur.* > in neruo concl. *gig. Lucif.*

25. **media autem nocte**: circa mediam autem (> autem mediam *gig.*; mediam uero *d*) noctem (-te *d*) *d gig. Cypr.* (*Test.* iii. 14) *Lucif.*; *gr. κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον plur.*, *κατα δε μεσον τησ νυκτοσ* D^{gr}; + fuerunt D. **paulus**: a *erasa in* O. sylas B, sileas G^{c}MORT *Cypr.*, syleas C *gig.*, silias D. hadorantes C; orantes *vg. d gig.* (*Lucif.*) *Cypr. Cassiod.* (*P. L.* LXX, *p.* 1394); *gr. προσευχόμενοι.* **laudabant deum** (dominum CT) *codd. plur. et vg. c dem. p*, *cf.* et laudantes deum D; *correctio Hieronymiana uidetur quamuis graecum ὕμνουν τὸν θεόν minus apte reddat, sed cf. Hebr.* ii. 12 *ubi* laudabo = *ὑμνήσω.* *In officio ecclesiastico* laudes *dicuntur psalmi tres ultimi primo mane recitandi*: deum hymnum dicebant A; ymnum dicebant deo *d*, hymnum canebant deo (deum *e*) *e gig.*; gratias agebant deo *Cypr.* **et aud.**: aud. autem *d e Cypr. cum gr. ἐπηκροῶντο δέ.* **eos** + ceteri *gig. Lucif.* **qui in custodia** (-di D) **erant**: uincti *d* (ipsi ui.) *e gig. Cypr.*, *gr. οἱ δέσμιοι.* *Libere Lucif.* paulo et silea orantibus et hymnum canentibus deo audiebant eos ceteri uincti.

26. **subito**: repente *d e Lucif.*, de repente *gig.* **uero**: autem *d e gig.* terre MW. **motus** + est D. *om.* **ita** *e*. moberentur T, moueretur I, commouerentur *d*; moueri *e*; concuterentur *gig. Lucif.*; *gr. σαλευθῆναι*; *deinde* + omnia C (homn.)T *gig.*, *contra gr.* **carceris . . . ostia** *in ras. scr.* Θ. **carceris** + confestim D (*cf.* M *infra*). **et aperta sunt statim** ACDFGΘOT *dem. p lux.*, apertaquae s. statim *d* = *ἠνεώχθησάν* (*ἀνεώχθ.*) *τε παραχρῆμα* CHLP *etc.*: > et statim aperta sunt BKRSUVW *vg. c*; > confestim aperta sunt (*om.* et) M (*cf.* D *supra et* I *infra*); aperta sunt autem protinus *e et ἠνοίχθησαν δὲ παραχρ.* ℵAE 61; *om.* **statim** *gig. Lucif. cum gr.* B. **ostia** (hos. CGIO) **omnia** *cum* ACFGΘ(I)MOT *dem. p* (+ carceris *p*^{2}), *cf.* ostiae omnes *e*, ianuae omnes *d* = *αἱ θύραι πᾶσαι*: > omnia ostia (hos. D, o||stia S)BDKRSUVW *vg. c lux.*; *om.* **omnia** *gig. Lucif.* > ostia aperta sunt *gig. Lucif.*; > confestim hostia omnia aperta sunt I. **uniuersorum** (hun. C): uniuersa eorum D; omnium *d gig.*; omnia *Lucif.* **soluta sunt** (= *ἀνέθη plur.*) *codd. et vg.*, resoluta sunt *p**: relaxata sunt *d et ἀνελύθη* ℵ*D*.

27. **expergefactus autem** (*ἔξυπνος δὲ γενόμενος*): + factus F; experge autem factus *e*; expergefactus est *Lucif.*, expergef. est autem U, expergef. est autem est R, experge autem factus est *gig.*; et exomnis factus est *d et και εξυπνοσ γενομενοσ* D. custus CI*OST*; optio *d*. *om.* **et . . . carceris** G*S* (+ G^{1}S^2). **uidens**: cum uidisset *gig. Lucif.*; uidit *d*. > ianuas apertas W *vg.*, ostia aperta *gig.*, *cum gr.* C; > ost. carceris aperta *Lucif.* *om.* **carceris** *sec. p.* **euaginato** (aeu. C, euu. I, euaginata O) **gladio** (+ suo D) = *σπασάμενος* (*τὴν*) *μάχαιραν*: stringens gladium *e*, exemit gladium *gig. Lucif.* **uolebat** (-bant O*)

custos carceris
et uidens apertas ianuas
carceris
euaginato gladio uolebat
se interficere
aestimans fugisse uinctos
28 clamauit autem paulus magna
uoce dicens
nihil feceris tibi mali uniuersi enim
hic sumus.
29 Petitoque lumine introgressus est
et tremefactus procidit
paulo et silae
30 et producens eos foras ait
domini quid me oportet
facere ut saluus fiam?
31 at illi dixerunt
crede in domino iesu et saluus
eris tu et domus tua
32 et locuti sunt ei uerbum
domini cum omnibus qui erant
in domo eius
33 et tollens eos in illa hora
noctis lauit plagas eorum
et baptizatus est ipse et omnes eius
continuo
34 cumque perduxisset eos
in domum suam adposuit

---

se (*om.* O*) **interficere** = *ἤθελεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν* 68: incipiebat se interf. *e*, coeperat se interf. *d et ἤμελλεν ἑ. ἀν. gr. longe plur.*; ut se interficeret *gig. Lucif.* aextimans C, estimans TW; existimans *d Lucif.*; *gr. νομίζων.* fugere D; effugisse *d* (-set) *e gig.* **uinctos**: custodias *d.*

28. exclamauit *e gig. Lucif.* *om.* **autem** A. **paulus magna uoce** *codd. plur. cum gr.* B: > paulus uoce magna BDΘRVW *vg. c dem. gig. Lucif. et syr. pesh.*; > magna uoce paulus *d cum gr.* A; > uoce magna paulus O *e p et gr.* ℵCDE HLP *etc.* nicil T, nichil BW. **feceris tibi mali** (*πράξῃς σεαυτῷ κακόν*) BFGΘKMRSUVW (feceritis) *d* (malum) *e p lux.*: > tibi mali feceris *vg. c dem. gig.* (male) *Lucif.*; > tibi feceris mali CT; > mali tibi feceris AI(male)O; > feceris mali tibi D. huniuersi C; omnes *d e gig. Lucif.* **sumus**: sunt *Lucif.* > sumus hic *d*; > sumus in praesente *e*, *cum gr. ἐσμεν ἐνθάδε.*

29. **petitoque lumine** (+ et I^1) **introgressus est** (*fere = αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδησεν*) *codd. plur.* (ingressus I^1 *p*, *corr.* I^c *sup. lin.*; *om.* **est** D) *et vg.*, *cf.* petens autem lumen introgr. est *e*: lumen uero petens accucurrit *d*, *et φωτα δε ετησασ εισεπηδησεν* D; quo audito custos carceris petiit (petit *Lucif.*) lumen et ingressus est I* *gig. Lucif.* **tremefactus** (tremaef. I): tremens *gig. Lucif.*; tremibundus factus *d*; *gr. ἔντρομος γενόμενος, sed ἔντρ. ὑπάρχων* C*D *min.* procedit DS*𝔥; procidens M. **paulo et silae** *cum* D (siliae) G* *e et gr. plur. τῷ Π. καὶ* (*τῷ*) *Σ. cf.* procid. ei *Mc.* iii. 11; *cum enim codd.* ad pedes *uario ordine inserant et in omittendo* D *pondus habeat, pro additamento habemus*: paulo et silae ad pedes BFG^cΘKRSUVW *vg. dem.* (sileae G^c, sile W, silee R, sylae B); paulo ad pedes et silae *c*; ad pedes paulo et silae (syleae C) AC *Tisch. d*, *et* ad pedes (pes O) pauli et silae (sileae MT *Lucif.*, sylee *gig.*, syle *p*) IMOT *gig. p Lucif.* = *προσ τουσ ποδασ τω παυλω και σιλα* D* *sah. cop. syr. harcl.* (*cum obelo*).

30. *om.* **et** D. cum produxisset *d gig. Lucif.* *om.* **eos** O. foris R (*partim in ras.*) *e*; + ceteros custodiuit et *d cum* D^{gr} *et syr. harcl.* (*cum* * = reliquos astrinxisset tuto appropinquauit et). ayt T; dixit O *d*; *gr. ἔφη, sed εἶπεν* D *min.*; *deinde* + illis *d et* D^{gr}. domine Θ; + mi ΘS, + mei *c.* hoportet C, opertet O, oporteat *p**. **fiam**; sim *gig. Lucif.*

31. **at** (ad CIO) **illi**: illi autem *e.* **dixerunt** + ei O. credo G*. **in domino iesu** (*ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν*) *cum* ADGΘ*IMT *d dem. lux.*, *cf.* ix. 42 *et Lc.* xxiv. 25 *ubi πιστεύειν ἐπί τινα uertitur* credere in aliquo, *sed contra Act.* xi. 17, *Rom.* iv. 5. 24: in dño ihūm S; in dominum iesum (ihesum C, hiesum *e*) BCF$Θ^c$KORUVW *vg. Tisch. c e gig. p*, in deum iesum *Lucif.* (*p.* 269 *Hartel*), in dominum nostrum iesum *id.* (*p.* 270); *deinde* + christo I^1 *d*, + christum *e*, *et gr.* CDEHLP *etc.* **eris**: fies *d.* *om.* tu S*. **et** *sec.* + uniuersa *e cum gr.* E *al.* 15.

32. loquuti ΘI. *om.* **ei** O. *om.* **domini** D. *om.* **domini . . . qui** F (*notauit cor.*). **cum** (quum T) = *σύν* ℵABCD *min.*: et *e* = *καί* EHLP *etc.* *post* **erant** *est rasura in* F. domu DV; domum *d.*

33. *Ab hoc uersu ad fin. libri scriptum est alia manu in* O. tullens D; sumens *gig. Lucif.* (*p.* 269), adsumens *e*; adpraehendit *d.* *om.* **in** *gig. Lucif. cum gr.* 13. ipsa *gig. Lucif.*; ea *e.* **lauit** (*ἔλουσεν*): lauauit D; ligauit U; soluit *d et ελυσεν* D^{gr}. **plagas** (pl^agas O) **eorum**: plagas *d*; a plagis *e gig. Lucif.*, *et gr. ἀπὸ τῶν πληγῶν.* babtitzatus est D; baptizati sunt I; > ipse bapt. est *d cum* D^{gr}. **et omnes eius** (*καὶ οἱ αὐτοῦ ἅπαντες*) FG*(-nis)ΘM^cO *p* * *lux.*, > et eius omnes *d*, et qui illius erant omnes *e*, *cf.* cum omnibus suis *gig. Lucif.*: et domus eius DS p^2; et omnis (-nes M) domus eius ABCG^cIKM*RTUVW *vg. c dem. tepl.*, *cf. ο οικος αυτου απαντες* 40, *οι οικιοι αυτου παντεσ* A. **continuo**: confestim *d*; *om. gig. Lucif.*

34. **cumque** (quumque Θ; cum D) **perduxisset**: et ducens *gig. Lucif.*; et perduxit *d.* *om.*

eis mensam
et laetatus est cum omni
domo sua credens deo
35 et cum dies factus esset
miserunt magistratus
lictores dicentes
dimittite homines illos
36 nuntiauit autem custos
carceris uerba haec paulo
quia miserunt magistratus
ut dimittamini
nunc igitur exeuntes
ite in pace
37 paulus autem dixit eis
caesos nos publice indemnatos
homines romanos miserunt
in carcerem
et nunc occulte nos
eiciunt? non ita
sed ueniant et ipsi nos eiciant
38 nuntiauerunt autem magistratibus
lictores
uerba haec
timueruntque audito
quod romani essent
39 et uenientes deprecati

---

eos S*U* (+S^{2}U^1). *om.* **in** *gig.* *om.* **suam** *gig. Lucif. cum gr.* BCP *min.* apposuit BKSUVW *vg. Tisch.*; et posuit *d.* *om.* **eis** *d gig. Lucif. et gr.* (*exc.* E). maensa O. **laetatus** (let. IMOSW) **est** = *ἠγαλλιάσατο, cf.* exultabat *d e*: epulabatur *gig. Lucif.* omnis I* (*corr.* I^1); uniuersa *Lucif.*; tota *d.* domu B^{o}V; domum B*. suam B*. *om.* **cum om. do. sua** *e et* E^{gr}. **credens** (credaens O) **deo** (*πεπιστευκὼς τῷ θεῷ*) : credens in domino D (in *expunct.*) *c d gig. Lucif. et πεπ. τῷ κυρίῳ* 32. 33. 34. 68. 96. 142 *al.*

35. **et cum** (et quum Θ, quumque T; *om.* **et** S) **dies** (diaes C; + autem S) **factus esset** (essaet R, fuis^{set} O): die autem facta *d e gig. et ἡμ. δὲ γενομένης gr.*; *deinde* + conuenerunt magistrati id ipsud in foro et rememorati sunt terrae motum qui factus est timuerunt et *d et* + *συνηλθον οισ στρατηγοι επι το αυτο εισ την αγοραν και αναμνησθεντεσ τον σεισμον τον γεγονοτα εφοβηθησαν και* D *cum syr. harcl. mg., cf. et u.* 39. misserunt D, transmiserunt *d*; + autem *p**. **magistratus** *om. hic d et* D^{gr}. lyctores C, littores W, litteres I* (*corr.* I^1), lectores D (o *eras.*) F*I^2. ducentes *p**. **dimittite** (*contra gr.*) *codd. plur. et p cor. uat.*: dimitte (*ἀπόλυσον*) ΘO (demitte) SW *vg. Tisch. c d dem. e gig.* **illos**: istos *gig.*; haec *e*; + quos externa die suscepisti *d et ουσ εχθεσ παρελαβεσ* D 137 *syr. harcl. mg.*

36. **nuntiauit** (nunc. RSW𝔖ℭ; renunc. *gig.*) **autem** (ergo *gig.*) **custos** (custus CG*IST*) **carc. uerba haec** (hec SW) : et ingressus optio carceris renuntiauit hos sermones *d cum* D^{gr} *et fere syr. ar^e.* ad paulum *d e.* **quia**: quoniam *d.* **magistratus** (-tus *in ras.* U, -tos M*) = *οἱ στρατηγοί*: praetores *d e.* > magistratus misserunt D. **ut** + uos W. **ut di** *in ras. scr.* S. demittamini OU*; dimitemini D, dimittemini W. **igitur** *post ras.* G; ergo *d e gig. om.* **exeuntes** I. **ite**: ambulate *d*; *om.* CM. **in** (cum W *lux.*) **pace** (+ hic M^o) : *om. d gig. cum* D^{gr}.

37. **dixit** (*ἔφη*) : ait *d e* (*gig.*). **eis** (ei I) : *om. e cum* E^{gr}; ad ipsos *d, et* > ad eos ait *gig.*; *deinde* + anetios *d et αναιτειουσ* D. cesos SW, cessos D. **nos** + in D. publicae CΘ*I, puplice D. indempnatos ΘRUW; incondemnatos *e*; condempnatos D* (‘*uel* indem̄’ *cor.*); inauditos *gig.*; *gr. ἀκατακρίτους.* **homines**: + ciues CT *c gig.*; + constitutos I^1. **romanos**: + ciues *d*; + constitutos *e.* > hom. ciues rom. inauditos *gig.* misserunt D; misit I* (*corr.* I^1). carcere I. **occulte** (*λάθρα*) *codd. plur.* (e *in ras.* U, oculte S) *vg. uett. plur.* (-to *e*) : abscondite A (s *in ras.*) O *dem.*, habsconditae C. eiiciunt *vg. Tisch.*; deiciunt I; et iecinnt V (*ut udtur*); ieceant D; *gr. ἐκβάλλουσιν.* **non ita**: non erit ita SU *p*^{2}; non ita erit D; *om.* **ita** *e gig.*; *gr. οὐ γάρ, sed om. γάρ* 13. set R. **ueniant**: nt *in ras.* U. *uoluit* > ipsi et *Bentl.*; *item inc. uers.* 38 **et ipsi** *Tisch. cum* ℭ; *nos Stephanum* 1555 *sequimur.* *om.* **et** *sec. d, et* > ipsi nos uenientes (*sine* **et**) *e et* E^{gr}. eiiciant *vg. Tisch.*; eieciant V, ieciant D; producant *d*; *gr. ἐξαγαγέτωσαν*: *cf.* educentes *u.* 39.

38. **nuntiauerunt** (nunciau. RSW𝔖ℭ, nuntiab. T) *codd. et vg.* = *ἀνήγγειλαν* HLP *al. plur.*: renuntiauerunt *d e gig.* = *ἀπήγγειλαν* ℵABDE *etc.* **autem** (= *δέ* ABDHLP *etc.*; *contra τε* ℵE) : *om.* D; igitur R* (*corr.* R^1). magistratubus B; praetoribus *d* (*cf. u.* 36). lyctores C, lectores D; I *ut u.* 35; *om. p**. > lictores magistratibus *e p*^{2} *et gr.* E 69. 96. hec SW; + quae dicta sunt ad (a *cod.*) praetores *d et* D^{gr} *syr. pesh. ar^e.* et timuerunt *e gig.* audientes *e*; cum audissent *gig.* **quod**: quia *gig.*; + ciues *gig.* **essent** *in ras.* S, aessent R; sunt *gig.* > cum autem audierunt quia romani sunt timuerunt *d cum* D^{gr} *syr. pesh.*

39. *om.* **et** *ad init.* O. **uenientes**: uenerunt et O (runt *sup. lin.*) *gig.*; + ad carcerem R^2 *cum gr.* 137 *syr. harcl.* (*cum**). **deprecati** (deprae. CFI, dipre. D) **sunt** = *παρεκάλεσαν*: exhortati sunt *gig.*; deprecabantur *c*; rogauerunt *e.* **eos** + ut exirent dicentes quia ignorassent de eis quod essent romani R^2 (*cf. d infra*). **et** *sec.*: ut I. **educentes** (aed.

sunt eos
et educentes rogabant
ut egrederentur de urbe.
40 Exeuntes autem de carcere
introierunt ad lydiam
et uisis fratribus consolati
sunt eos et profecti sunt
XVII. 1 cum autem perambulassent
amphipolim et apolloniam
uenerunt thessalonicam
ubi erat synagoga iudaeorum
2 secundum consuetudinem
autem paulus introiuit
ad eos
et per sabbata tria disserebat eis de
scripturis
3 adaperiens et insinuans
quia christum oportuit pati
et resurgere a mortuis
et quia hic est christus iesus
quem ego adnuntio uobis
4 et quidam ex eis crediderunt
et adiuncti sunt paulo et silae
et de colentibus gentilibusque multi-
tudo magna
et mulieres nobiles
non paucae.
5 Zelantes autem iudaei

C) = *ἐξαγαγόντες*: deducentes F, ducentes *p**; eiecerunt *gig.*, *cf. u.* 37; + illos GR^2, + eos et *gig.* **rogabant** (*ἠρώτων*): petierunt *e.* **ut** (+ et AS) **egrederentur** (aegr. C; egredentur D*W): *partim in ras. scr.* Θ; ut exirent *gig.*; exire *e*; *gr.* *ἀπελθεῖν* ℵAB *min.*, *ἐξελθεῖν* EHLP *al. pler.* **de urbe** BFKRSUVW *vg. c dem.*, *et* de ciuitate *e gig.* = *ἀπὸ τῆς πόλεως* ℵAB *min.*, *εκ τησ πολ.* E: urbe M; urbem AC (hurbem) DGΘIOT *p et τῆς πόλεως* HLP *al. pler.* *Uersum sic habet d* et cum uenissent cum amicis multis in carcerem rogauerunt eos exire dicentes ignoramus aduersum uos quoniam estis uiri iusti et cum produxissent rogauerunt eos dicentes de ciuitate ista exite ne forte iterum conuertantur ad nos clamantes aduersum uos *d cum* D^{gr} *et fere* 137 *syr. harcl.* (*cum**).

40. cum exissent autem *gig.*; et cum exissent *d.* **de**: ex D. carcerem *p**. **introierunt** (introy. C) = *εἰσῆλθον*: uenerunt *d e gig. et ηλθον* D. lidiam DRTUW, lyddiam BI*. **et** *pr.*: ut I. **uisis** (uissis D) **fratribus**: cum uidissent fratres *d e*, uiderunt fratres *gig.*; *deinde* + narrauerunt quanta fecisset (fecit *d*) dominus cum eis (illis + et D) D *Par. lat.* 11533 *d et* D^{gr}. consoti sunt O; exortati sunt *d* (exhorti) *e*; consulantes D; hortatique *gig.* **eos**: *om.* S*; illos *e.* *om.* **et** *sec.* D *gig.* **profecti sunt**: exierunt *d.*

XVII. 1. **cum** (quum Θ) **autem** (*om.* D) **perambulassent** (en *in ras.* U) = *διοδεύσαντες δέ*, *cf.* > cum peramb. autem *gig.*, cum ambulassent autem *d*: transeuntes autem *e et διελθοντεσ δε* E. **amphipolim** FΘKMSUV *vg.*, amphy. B, amfi. AG, anfi. D, amphibolim R, amphypolin O, ampyfolim I: pamfipolim T *gig.*, pamphipolym C, pamphibolim W. appolloniam SUW, appoloniam B, apoloniam D. > apoll. et amphi. *e et* E^{gr}. uenierunt D; peruenerunt CT; + in I *e et gr. εἰς.* *pro* **apolloniam, uenerunt** *habet* descenderunt apolloniam et inde *d cum* D^{gr}. thesalonicam MT (-can), thesall. FI, tessal. R, tensal. D, thesol. SU, thessalonicham C, thessalicam W; thessalonicensen *gig.* hubi C. sinagoga MRSTU*W. iudeorum DMORW, iudaerum S (e *in ras.*).

2. **secundum consuetudinem** (consui. D) **autem** (itaque *gig.*): et secundum cons. *d cum* D^{gr} *syr. pesh.* **paulus** *omnes* = *ο παυλοσ* D: *gr. rell. τῷ Παύλῳ.* introyuit C, introibit T; intrauit D *gig.* *om.* **et** *d et* D^{gr}. **sabbata** (-tha ϛ𝔓) **tria** (i *eras.* S, trea B; III D): > tria sabbata ΘT *gig.* diserebat D; disputabat *e gig.*, -bit *d*; *gr. διελέγετο* HLP *al. pler.*, *διελέξατο* ℵAB *min.*, *διελέχθη* DE *min.*; + cum *gig.* eos S*; illis *c.* scribturis FGT; scriptura *p.*

3. adapperiens R; et aperiens D. **insinuans** (-nuas R, -nuaens T, -nuns I^c, -nuens D) = *παρατιθέμενος*: confirmans *d gig.*, commendans *e*; *deinde* + *ras.* 3 *aut* 4 *litt.* S. hoportuit C; oportet *d.* ihesus C, ihsus *e.* > iesus christus BDOW *vg.* (*e*) *cor. uat.** *et gr.* ℵE *min.* quaem O. annuntio BKVϛ𝔓, adnunc. S, annunc. W𝔖ℭ, annucio R; praedico *e*; *gr. καταγγέλλω.*

4. *inc.* et quidam ex eis persuasum est et consortes facti sunt *d*; *gr. καί τινες ἐξ αὐτῶν ἐπείσθησαν* (*ἐπίστευσαν* E *min.*) *καὶ προσεκληρώθησαν.* sileae G^cM, siliae D, silaee R, sylee *gig.*, sylaeae O, syleae C, sile W, sylae B; + doctrinae *d et* D^{gr}. *om.* et *quart.* M* *d e* (*uide infra*) *gig. et* D^{gr}; *deinde* + multi *d et* D^{gr}. **de** (*eras.* I) **colentibus** (coll. O): caelicolarum *d cf. ad* xiii. 50; + quoque *e.* **gentilibusque** (= *καὶ Ἑλλήνων* AD *min.*) *codd. plur.* (busque *in ras.* U) 𝔖ℭ, *cf.* gentibusque *dem.*, et de grecis *gig.*, gentiliumquae T, et graecorum *d*: gentilibus (*Ἑλλήνων* ℵBEHLP *etc.*) Wϛ𝔓 *p*, graecis *e*; gentilibus quaedam C. **et mulieres**: mulieresque D, mulieres quoque *e.* **nobiles** (nubiles S*) = *τῶν πρώτων*: principales *e*; quae morum *d* (*pro* primorum ?); *om. gig.*; + et Θ; + crediderunt D. pauce ORW.

5. **zelantes autem iudaei** (-dei DORW; zel. au. iud. *in ras.* R) **adsumentesque** (a *in ras.* Θ,

adsumentesque de uulgo
uiros quosdam malos
et turba facta concitauerunt ciuitatem
et adsistentes domui iasonis
quaerebant eos producere in populum
6 et cum non inuenissent eos
trahebant iasonem et quosdam fratres
ad principes
ciuitatis clamantes
quoniam hi qui orbem
concitant
et huc uenerunt
7 quos suscepit iason
et hi omnes contra decreta
caesaris faciunt regem alium
dicentes esse iesum
8 concitauerunt autem plebem
et principes ciuitatis
audientes haec
9 et accepto satis ab iasone
et a ceteris dimiserunt eos.
10 Fratres uero confestim per
noctem dimiserunt paulum

---

ass. BKRSUVW *vg.*) **de uulgo** (-gos I) **uiros quosdam malos** *codd. et vg.* = *ζηλώσαντες δὲ οἱ Ἰουδ. κ. προσλαβόμενοι τῶν ἀγοραίων ἄνδρας τινὰς πονηρούς* AB *min. et* ℵ (> *τινασ ανδρ.*) : aemulantes au. iud. et adsumpti forensium uiros quibusdam nequissimos non oboedientes *e cum* E^{gr} *ζηλ. δε οι ιουδ. κ. προσλ. των αγορ. ανδρ. τιν. πον. απειθισαντεσ*; iud. au. assumptis forensibus quibusdam uiris nequissimis *gig. cum gr. min.* 142 ; adsuptis uero iudaeis conuertentes quosdam uiros forenses sub doles *d et* D^{gr} *οι δε απειθουντεσ ιουδ. συνστρεψαντεσ τινασ ανδρ. των αγορ. πονηρουσ.* **et** (*om. dem.*) **turba facta** : et congregata turba *gig.* ; *om. d et* D^{gr}. **concitauerunt** (-berunt T) : turbabant *d*, conturbabant e^2 *gig.*, conturbant *e** ; *gr. ἐθορύβουν.* **facta conc. ciuit** *in ras. scr.* U. **adsistentes** (assis. BKRVW *vg.*, asis. S) = *ἐπιστάντες*, *cf. ad Lc.* xx. 1 : circumstantes *d gig.* domum *gig.*, ad domum *d.* yasonis C, iassonis D. querebant CD FIRSW. > producere eos SU. ad populum *d*; in populo C *p.* > in populum producere D.

6. **et cum** (et quum Θ; cum uero *d*) **non inuenissent** : non inuenientes autem *e.* illos *gig.* **trahebant** (traeb. T) = *ἔσυρον* ℵ^{c}ABHLP *etc.* : traxerunt *d e et ἔσυραν* DE *min.* gasonem G* (*ut udtur*), yasonem C, iassonem U. **quosdam** + alios *e et* E^{gr}, *cf. Bed.* (*retr.* '*in gr. scriptum est* et quosdam alios fratres'). principis S. ciuitates M*. **clamantes** (cla *in ras.* R) + et dicentes DR *d gig. et* D^{gr}. **quoniam** : quia *d e gig.* **hi qui** *cum* ABFGI (hii) KMRV *vg. et graeco* : hi (hii CDOSTW) sunt qui CDΘ (hi sunt *in ras.*) OSTUW *c dem. p tepl. Bentl.** (*sed correctum*); qui *d e* (*uide infra*) ; *om. hic gig.* (*sed uide infra*). **orbem** (*τὴν οἰκουμένην*) C (horbem) DFGKOTV* W𝔜 *d e gig.*, *et* + terrae *d gig.*, + terrarum *e* : urbem *aperto errore* ABΘIMRSUV^{rec}ꞇ𝔖𝔈 *c dem. p tepl.* ('di stat'). concitauerunt D ; inquietant *gig.*, inquitauerunt *d* ; + hi *e*, + hi sunt *d gig.*, + isti sunt G *Bentl.* ; *gr. οἱ τὴν οἰκουμ. ἀναστατώσαντες οὗτοι, sed* + *εισιν* D*; *uide supra.* hunc V, hic *e*, hoc *d.* uenierunt D.

7. suscipit DΘ*. yason C, iasson D. **hi** (hii CIOSTU*W ; isti *d*) **omnes** : hi (hii D) homines DΘ^c; homines V* (*corr. m. rec.*). **contra** : tra *in ras.* Θ. **decreta** (dicr. D) = *δογμάτων* : dicta *gig.* ; consulta *d e* ; *om.* Θ. cesaris ORSW, cess. D. **faciunt** : agunt *d e.* **alium** + nescio quem *Par. lat.* 11533*. **esse** : se FO ; + nescio quem *gig.* **alium dicentes esse** *codd. plur. et vg.* = *ἕτερον λέγοντες εἶναι* ℵAB *min.*, *sed conici potest ἕτερον additamentum esse quod locis uariis interpositum ordinem uerborum turbauerit* : > dicentes esse alium *e et* E^{gr} ; > dicentes alium esse *d et gr.* DHLP *etc.* ; > dicentes regem alium esse p^2 ; *item* **esse iesum** (hiesum *e*) *codd. plur. et vg. cum gr. plur.* : > iesum esse *c*; > esse iesum dicentes D ; *om.* **regem . . . iesum** *p**.

8. **concitauerunt** (-berunt T; conturbaberunt *e*) **autem** = *ἐτάραξαν δέ* : et concitauerunt *d gig.*, *και εταραξεν* D. pleuem CO ; ciuitatem *e cum* E^{gr}. *om.* **ciuitatis** D *d.* > princ. ciu. ac turbas *gig.*, > princ. et turbam *d*, *cum* D^{gr} *et syr. pesh.* hec SW.

9. **accepto** (acepto O) **satis** (*λαβόντες τὸ ἱκανόν*) ABCDFGΘIM*OS*T *p*, *cf.* accipientes satis *d e*, cum satis accepissent *gig.* Satis accipere *uox iuris consultorum est, quae etiam a Plauto usurpatur ; uide lexica* : accepto satisfacto *c*; accepto satisfactione (-faccione R) RS^2 (*ut udtur*) U*V; accepta satisfactione (-facione M^o) KM^{c}U^{1}W *vg. dem.* p^2 ; *deinde* + uerbo excussationis D^{mg}. **ab** : a *vg.* yasone C, iassone D. *om.* **a** DMOTW *d gig. cum gr.* caeteris DJMꞇ𝔜. demiserunt SO, dimiss. D, dismis. *d* ; *et u.* 10. **eos** : *om.* D ; eum T.

10. **uero** (*δέ*) : autem O *e* ; itaque *gig.* ; > uero fratres *d.* **confestim** : continuo *gig.* ; statim *d.* **per noctem** (nocte S) : *om.* G *cum gr.* (A) 61. > per noc. confestim T. paulo I. sileam G^{1}M RT, siliam D ; sylam B, syleam C, sylaeam O ; silan *d*, sylean *gig.* in *pr. om.* Θ*. **beroeam** (eam *in ras.* U) *codd. plur.* 𝔜𝔖𝔈 = *Βέροιαν*, *cf.* beroean *d* : beroaem C, beroen p^2, beroe *p**; beroam Tꞇ *cor. uat. mg.*, beroneam D ; beream *cor. uat.** *om.* **qui** A* (*corr.* A^1) V. quum T.

et silam in beroeam
qui cum aduenissent in synagogam
iudaeorum introierunt
11 hi autem erant nobiliores
eorum qui sunt thessalonicae
qui susceperunt uerbum
cum omni auiditate
cotidie scrutantes scripturas
si haec ita se haberent
12 et multi quidem crediderunt ex eis
et gentilium mulierum
honestarum et uiri
non pauci
13 cum autem cognouissent
in thessalonica iudaei
quia et beroeae praedicatum
est a paulo uerbum dei
uenerunt et illuc commouentes et turbantes
multitudinem
14 statimque tunc paulum
dimiserunt fratres ut iret
usque ad mare
silas autem et timotheus

---

uenissent BKOR* (*corr.* R^2) SV *vg. e cor. uat. mg.*; + statim T. sinagogam DRSUW, -ga T, synagoga O. iude. DMORW. **introierunt** (introy. C, introuerunt D, intrau. *gig.*) *codd. vg. et e*^{2} = *εισηεσαν* E^{gr}: ibant *d*; abierunt *e* et ἀπῄεσαν gr. plur.* > intrau. in syn. iud. *gig.* > in syn. abierunt iud. *e cum gr.* EHLP *al. plur.*

11. hii CDIORSTU*W. **erant**: *om.* T; essent *e*; sunt *d gig.* **nobiliores** *in ras. scr.* Θ; nobiles *dem. p* cum* D^{gr}. **eorum**: *om. d*; iudeorum *p**, iudei *p*^{2} (eorum *p*^{mg}). *De constructione comparatiui cum genetiuo, graeco more, uide Roensch 'It. und Uulg.,' p.* 435 *qui hunc locum non citat. Similem graecismum reliquit Hieronymus Heb.* vi. 16 *et* 3 *Ioh.* 4. **thessalonicae** (ἐν Θεσσαλονίκῃ) BGΘ*KO *vg.*, thessall. F, thesall. I, thesal. DR^{1}U^1, thesol. SU*, thessalonichae C: thessalonice AΘ^{c}VW, thesalonice M, tesalonice *c*; thessalonicen T, thesalonicens R*; in thessalonicam *e*. > thess. sunt *d*; *item* de thessalonicensibus *gig.* (*pro* **eor. qui sunt thess.**). susciperunt DOSU*; exceperunt *d e gig.* **uerbum** + dei *e cum* E^{gr}. **auiditate** (hau. C) = *προθυμίας*, *cf.* animatione *d*, concupiscentia *gig.*: uoluntate *e* (*παρρησιασ* E^{gr}); + et IM. cottidie FGSU, -diae I, cotidiae C, cotitiae O, quotidie DT *vg.*, quotd. Θ. **scrutantes** (*ἀνακρίνοντες*): inquaerentes *e*, exanimantes *d*. scnipturas I*, scribturas F. hec I (uec I*) SW. *om.* ita D. > ita se haec *gig.* aberent R* (*corr.* R^1). *Libere Priscillianus* (*ed. Schepps, p.* 53) ad discipuli pariter conferebant inter se scribturas si ita essent. > haberent (-eant *d*) haec ita (*om.* se) *d e cum ord. graeco*; *deinde* + quomodo (quemadmodum *gig.*) paulus adnuntiabat (-arbat D*) D *gig. cum gr.* 137 *syr. harcl.* (*cum**).

12. *om.* et *ad init. d e*; *gr.* πολλοὶ μὲν οὖν, *sed om.* οὖν E. **quidem**: ergo *d*. *om.* **crediderunt** W. **eis**: his CT *d e*. > ex eis (his) credid. *d e gig.* (*Bentl.*) *cum gr.*; + quidam uero credere noluerunt *d cum* D^{gr} 137. **gentilium** (Ἑλληνίδων): grecorum *d et ελληνων* D*; grece *gig.*; + et I *d et* D^{gr}; *deinde pergit d* non placentium et uiri et mulieris pleres crediderunt *cum* D^{gr} *των ευσχημονων ανδρεσ και γυναικεσ ϊκανοι επιστευσαν.* > mulierum gent. *vg.* mulieres *gig. p**. honestae *p**; diuites *gig.* **uiri**: uirorum *e Bentl. cf. Bed.* (*retr. 'melius . . . quidam codices iuxta exemplum gr.* et uirorum non pauci'); *gr. omn.* ἀνδρῶν *exc.* D (*uide supra*).

13. quum Θ; ut *d*. cognobissent T, cognouissaent O, cognuissent D; cognouerunt *d*. > cogn. autem *gig.*; *deinde* + qui *d e*. **in**: *om.* I; ad *gig.*; a *d e cum graeco* οἱ ἀπὸ τῆς Θ. thessall. F, tessal. T, tesal. R, thesol. SU; thesalonica DM (ni *sup. lin.*); thesallonicam I, thessalonicam *gig.* iudei DRW. **quia**: qui I. **et** *pr.*: *om. d et* D^{gr}; + in *gig.* **beroeae** (ἐν τῇ Βεροίᾳ) BFGKTV𝔋𝔖ℭ, beroiae D, beroee S^1*c*: beroae ACΘ*MOUϛ, beroe Θ^{c}IRW *p*; beroea S* *e gig.*; beroean *d*; *deinde* + quoque *gig.*, + *ras. satis longa* S. predicatum BDKMO RSW. **est** + *ras. circa* 6 *litt.* G. *om.* **a** G; *om.* **a paulo** *d, et* > uerbum dei adnuntiatum est in ber. et credederunt et *d cum* D^{gr}. uenierunt D; + in eam *d et* D^{gr}. **illuc** *cum* BFGΘKM^{c}RS UVW *vg. c dem. e p*^{2}: illic ACIM*OT *d p* Tisch.*, ibi D *gig.* **commouentes** (conmou. C, commob. T) = *σαλεύοντες*: concitantes *e gig.* **et turbantes** (et conturb. CM) = *καὶ ταράσσοντες*: et commouentes *gig.*; *om. e et gr.* EHLP *al. plur.* **multitudinem** (= *τον οχλον* H) *codd. et vg.* (*etiam d*) *et* populum R* (*corr.* R^1): populos *e*, turbas *gig. et τοὺς ὄχλους gr. paene omn.*; + non cessabant *d cum* D^{gr} *syr. pesh. ar*^{e}.

14. **statimque** (*om.* que C): statim autem *e*, continuo autem *gig.*, *et gr. εὐθέως δέ*. *om.* **tunc** *d et* D^{gr}. paulus S* (*corr.* S^1). demiserunt S, dimiss. D. > fra. dismiserunt *d et* D^{gr}. **ut iret usque** (husque C; *om. gig.*) **ad mare** = *πορεύεσθαι ἕως ἐπὶ τ. θάλ.*: abire ad mare uersus *d*; *απελθειν επι τ. θαλ.* D^{gr}. **silas** (sileas G^{1}MRT, silias D, syleas C, sylleas O) **autem**: nam syleas *gig.* timothe^{u}s S, tymotheus *gig.*, thym. C, thim.

remanserunt ibi
15 qui autem deducebant paulum
perduxerunt usque
athenas
et accepto mandato ab eo
ad silam et timotheum
ut quam celeriter uenirent
ad illum profecti sunt.
16 Paulus autem cum athenis
eos expectaret
incitabatur spiritus eius in ipso
uidens idolatriae deditam
ciuitatem
17 disputabat igitur in synagoga
cum iudaeis et colentibus
et in foro per omnes dies
ad eos qui aderant
18 quidam autem epicurei et
stoici philosophi
disserebant cum eo
et quidam dicebant
quid uult seminiuerbius
hic dicere?
alii uero nouorum daemoniorum uidetur adnuntiator esse
quia iesum et resurrectionem

DΘ*IMR, timoteus T. permanserunt Θ. > rem. uero si. et tim. ibi *e cum gr.* *ὑπέμεινάν* (*απεμιναν* E) *τε ὅ τε Σ. καὶ ὁ Τιμ. ἐκεῖ*; substinuit autem si. et tim. ibi *d et gr.* AD *ὑπέμεινεν δέ* (*τε*) *κ.τ.λ.*

15. **autem**: uero *gig.* deducebunt I*; ducebant *d.* **perduxerunt** (perduxs. C) = *ἤγαγον*, *cf.* produxerunt *gig.*, duxerunt *e*: + eum AB[1] (eum usque *arctius in ras. scr.*) IKMRVW *vg. c dem. e cum gr.* EHLP *etc.* husque C; + ad ϛ𝔓 *p cor. uat. mg.* **athenas** (athae. M): athenis BKO RVW *d gig.*, adthenis I; *deinde pergit d* transiit uero thessaliam uetatus est enim super eos praedicare sermonem *cum* D[gr]. **et acc. mandato** (-ta O): ut accepissent mandatum *d.* **ab eo** = *ἀπ' αὐτοῦ* E *syr. pesh.*: a paulo *d et* D[gr]; *om. gig. et gr. plur.* **ad** *pr. in ras.* U. sileam MRT, siliam D, syleam CO, -an *gig.*, sylam ℭ. tymotheum *gig.*, thym. C, thim. Θ*R. **quam** (quem B) **cel.** (cael. I) = *ὡς τάχιστα*: quam uelocissime *e*; uelociter *gig.* ueniant *d.* eum *d gig.*, *et* > ad eum uen. *gig.* proficiscebantur *d*; exierunt *e gig.*

16. **paulus autem cum ath. eos** (*sequitur ras.* I; > illos ath. *Aug.* ix. 396) **expectaret** (exsp. UV) *codd. et vg. c gig. p contra ord. gr.*: > cum autem ath. exp. eos paulus *e* = *ἐν δὲ ταῖς Ἀθ. ἐκδεχομένου αὐτοὺς τοῦ Π.*; uero ath. expectante eo (*αυτου* D) paulum *d.* **incitabatur** (*παρωξύνετο*): concitabatur *gig.*, inritabatur *e Aug.* **spiritus eius in** (*in ras. scr.* T; *om.* S*) **ipso** (eo *d*; *om.* S*) = *τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ*: spiritu suo intra se *Aug.* **uidens** *codd. et vg.*: aspiciente *gig.*, aspicientis *e*, *θεωροῦντος* ℵABE *min.*; uidenti *d et* *θεωροῦντι* DHLP *al. plur.* **idolatriae** *codd.* (ydol. CU, idul. D, idolatrie W, hidolatrie R) *et edd. antt. Hailbr. etc.*: idololatriae *vg. ed. Sacon* 1519 (ydololatrie) *et edd. seq.*, *cf. Koffmane 'Gesch. d. Kirchenlat.' p.* 37. **idol. ded.** = *κατείδωλον οὖσαν*: circa ydola esse *gig. Aug.*, circa simulacrum (*ex* -cra) esse *e*, simul acris esse *d.*

17. disputabatur Θ. ygitur C; ergo *d gig.* sinagoga ORSUW; sinagogam T *c.* **cum iudaeis** (-deis DORW) = *τοῖς Ἰουδαίοις*: *om.* **cum** *d e Aug.* (ix. 396, 399); iudeorum *gig.*; *et* > (cum) iud. in syn. *Aug.* (vi. 490, ix. 396, 399). **colentibus** = *τοῖς σεβομένοις*: hiis qui colunt *d*; colentibus (colert. O) deum DO *gig.*; cum gentibus CT, colentibus idola gentilibus *p*[2]; gentibus et colentibus *Aug.* (ix. 396, 399); gentibus incolis *Aug.* (vi. 490). **et** *sec. om.* CT *dem. Aug.* (vi. 490, ix. 399). **in** *sec. sup. lin.* I. per omnem diem *d e gig. Aug.* (vi. 490, ix. 396) *cum gr. κατὰ πᾶσαν ἡμέραν*; per omne sabbato O. **ad eos**: cum eis *gig.*; hi *e.* **aderant** (*gr. enim πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας*) *cum* ACDGΘIMORT𝔓𝔖ℭ *c p*: audierant BFKSUVWϛ *edd. Hailbr.* 1476, *Wild* 1481, *Kesler* 1487, *Paganini* 1497, *Froben* 1502, *etc.*; praesentes erant *e gig.* > et his qui forte aderant et hiis qui in foro per omnem diem *d* (*non* D[gr]).

18. **autem**: uero *Aug.* (vi. 490, ix. 396); + et *d cum gr.* (*exc.* E *al.*). epicuraei O, -reii U*, -rrei W, ephicurei R, epecurie D, epycuraei C; epicuriorum *d e et Aug. bis, cum gr. τινὲς δὲ* (*καὶ*) *τῶν Ἐπικ. καὶ Στ. φιλ.* stohici C, histoici Θ; stoicorum *d e* (istoic.) *Aug. bis.* philosofi C, filosophi I, filosofi G, phylosophi B; philosophorum *d e Aug. bis.* **disserebant** (*συνέβαλλον*): conferebant *d gig. Aug. bis.* **eo**: illo *Aug. bis.* **quid**: quod I*; quidnam *Aug.* (ix. 396); + nunc *d*; + sibi D *Ambr.* (*Ep.* 63). uellit *d, et θελη* D*; *gr. plur. θέλοι, sed θέλει* 13. 40. 45 *al.* **seminiuerbius** (*σπερμολόγος*) *cum* ADGΘIM (ni *sup. lin.*) Uϛ𝔖ℭ *c dem. p* cod. caraf. Ambr. Cassiod.* (*P. L.* LXX. *p.* 1395): seminator uerborum BFKRS (-tur) VW𝔓 *gig. p*[2] *Aug.* (ix. 396), seminator uerbi O, seminator *tantum e*; disseminator uerborum C (dissaem.) T; spermologus *d.* **hic**: *om.* T; hec W. > hic seminiu. D *Ambr.*, > hic sem. uerborum *gig. om.* **dicere** *Ambr.* **alii**: illi *e.* **uero**: *om.* D* (+ D[1]) *d*; autem *e gig. Ambr.*; *deinde* + dicebant (*contra graecum*) CRTV[c] (-bat) W *c dem. gig. p*[2] *cor. uat.**; + inriddentes dicebant D; + uiderunt I. **nouorum**: peregrinorum *Aug.* (ix. 396) *et gr.*

adnuntiabat eis.
19 Et adprehensum eum ad ariopagum
duxerunt dicentes
possumus scire quae est
haec noua quae a te dicitur
doctrina?
20 noua enim quaedam infers
auribus nostris
uolumus ergo scire quidnam
uelint haec esse
21 athenienses autem omnes
et aduenae hospites
ad nihil aliud uacabant
nisi aut dicere aut audire
aliquid noui
22 stans autem paulus in medio
ariopagi ait
Uiri athenienses per omnia
quasi superstitiosiores
uos uideo
23 praeteriens enim et uidens
simulacra uestra

ξένων. demoniorum DIOSW. *om.* **uidetur** I. > uid. demon. D. annuntiator BKUV𝔗𝔓, annunc. RSW𝔖ℭ; pronunciator *gig. Ambr.* es^se V, essae R. hiesum *e.* resurreccionem RS. adnunciabat R, annunc. SW𝔖ℭ, annunt. BKV𝔗𝔓; adnuntiat M* (*corr.* M¹). > adnunt. eis et resurrect. D. **quia iesum . . . eis** *om. d gig. cum* D^gr.

19. **et** (*om.* IS* *e*) **adprehensum** (appre. KW *vg. Tisch.*, adprae. CFG^cΘI, adpraehaensum G*) **eum** *codd. et vg.*, *cf.* apprehensumque eum *Aug.* (ix. 396): et apprehendentes eum *dem. et gr.* *ἐπιλαβόμενοί τε* (*δέ* B *min.*) *αὐτοῦ*; post dies aliquos adpraehensum que eum *d cum* D^gr 137 *μετὰ δὲ ἡμ. τινας ἐπιλ. αὐτοῦ et syr. harcl.* (*cum**). **ad**: in *Aug.* areopagum *vg.*; arium pagum *d e.* **duxerunt** (*ἤγαγον*): dedux. *c*, perdux. *gig.*, addux. *d*; trahebant *e.* > perd. ad ariop. *gig.*, > add. ad ar. pag. *d cum gr.* D; *deinde* + cogitantes et *d cum gr.* D *πυνθανομενοι κ. λεγοντεσ.* **dicentes** + non CDOSTU *c dem. et gr. min.* 96**106 *al.*4^scr. posumus O, posimus D; possimus *p**. **scire**: cognoscere *e*; *deinde ita pergit* D doctrinam quae est haec noua quae dicitur a te doctrina enim noua quaedam *etc.* que *bis* W, *pr.* R. hec SW. > haec est T. > noua haec *e cum graeco.* **dicitur**: loquitur *e.* > doctr. noua quae a te dic. O. *om.* **quae a te dicitur** *gig.* **est . . . doctrina**: *libere* sint haec quae a te dicuntur *Aug.*; est nouitas haec a te narratio doctrinae *d.*

20. D *uide supra u.* 19. **noua** (*ξενίζοντα*): nouas *gig.* (*uide infra*); insueta *Aug.* (ix. 396). **enim**: autem SU; + res *gig.* quedam IORW; quasdam *gig.*; + *ras. circa* 10 *litt.* S; + uerba *e et gr.* E. **infers** (infres G, inferes CT *p**) = *εἰσφέρεις*: affers *Aug.*, adferens *d et φερεισ* D; + interlocutiones *d et* + *ρηματα* D. **auribus nostris** (*εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν*): in aures nostras *Aug.*, in sinuas nostras *e*, aduersus nostras *d.* uoluimus D. **ergo** *in ras. scr.* T. **quidnam uelint** (uellint S*, uellent D, uelit O*) = *τί ἂν θέλοι* DEHL *al. pler.*, cf. quid uelint *e gig.*, quid nunc sibi uellint *d*: quaenam uelint T *p et τίνα θέλει* ℵAB *min.* hec ISW; *om. e et* E^gr.

21. atheniensis IKSU* (*corr.* U¹), athenenses D *d*, atthesienses W; atheni *e.* **autem** (*δέ*): uero *d*; enim A. *om.* **omnes** *Aug.* (vi. 490, ix. 396). **et** *om. p**. **aduenae** (-ne W) **hospites** (osp. T) = *οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι*: aduene et ospites R; peregrini ospites *e, et* > hosp. peregr. *gig.*; qui aduene erant hospitiis *d et οι επιδ. εισ αυτουσ ξενοι* D. **ad**: in *e*; et D. nichil TW. ali||ud G, aliut O. uocabant F* *p**. **nisi** (nissi D): quam *d e Aug. bis.* **aut** *pr.* (ut I): *om. d e gig. Aug. bis*; *graeci εἰς οὐδὲν ἕτερον ηὐκαίρουν ἢ λέγειν.* **dicere**: dicerent *p**; discere D *c*; *deinde* + *τι gr. omn.* (*cf. d e Aug. infra*), *sed om. τι post ἀκούειν* DEHLP *etc.*, *ubi codd. nostri cum* ℵAB 25 *concordant.* **aut** *sec.*: et *e et gr.* EHLP *min.* aliquit G; aliquod *dem.* nouius Θ *d*; a nobis I; *gr. καινότερον.* > audire aut dic. aliquid noui *gig.*; > dicere aliquid aut (et *e*) audire nouum (nouius *d*) *d e*, > dicere noui aliquid (> aliq. noui *Aug.* vi. 490) aut audire *Aug. bis, et gr. plur. λέγειν τι ἢ* (*καὶ*) *ἀκούειν* (+ *τι*) *καινότερον.*

22. **stans**: cum stetisset *d.* **autem**: uero *Aug.* (ix. 396); itaque *gig.* **ariopagi** (*τοῦ Ἀρίου πάγου*) *codd.*, areopagi *vg.*, aripagi D, arii pagi *d*: ariopago R *e gig. Aug.* ai^t S; dixit *e gig. Aug. et gr. ἔφη.* atheniensis RS, attenienses W, athinenses D, athienses K, adhenenses O, athenenses *d.* **per**: super Θ. **omnia** + uos *gig.* **quasi** (quas G): *om.* M* *d gig. Aug.* **superstitiosiores** (*δεισιδαιμονεστέρους*) *cum* ACG (er *in ras.*) 𝔖ℭ *et cod. caraf.*, *et* superstitiores DIOT *p**: superstitiosos BFΘKM (so *in ras.*) UV𝔗𝔓 *d dem. e gig. p*² *Aug. cor. uat.*, *et* supersticiosos RSW *c*; *deinde* + esse O. **uos** + esse *p.* **uideo** + esse *d.*

23. **praeteriens** (pre. DMORSW) = *διερχόμενος*: circumambulans *d gig.*; perambulans *e Aug.* (ix. 396); pertransiens *Hieron.* (vii. 707). *om.* **enim** D. **uidens** (ns *in ras.* U) = *ἀναθεωρῶν*: circumspiciens *e gig.*, considerans *Aug.*, contemplans *Hieron.*; perspiciens *d sed διαστορων* D*. **simulacra** (-chra *vg.*) **uestra** (*om.* S) *codd. plur.*

inueni et aram in qua scriptum
erat ignoto deo
quod ergo ignorantes colitis
hoc ego adnuntio uobis.
24 Deus qui fecit mundum
et omnia quae in eo sunt
hic caeli et terrae cum sit dominus
non in manufactis templis
inhabitat
25 nec manibus humanis colitur
indigens aliquo
cum ipse det omnibus uitam
et inspirationem et omnia
26 fecitque ex uno omne genus
hominum inhabitare super
uniuersam faciem terrae
definiens statuta tempora
et terminos habitationis eorum
27 quaerere deum si forte adtractent
eum

---

et vg. = τὰ σεβάσματα ὑμῶν : culturas uestras *e Hieron.*; ea (*om. gig.*) quae colitis *d gig.* (> qu. col. circumsp.), *et* simulacra (symulachra C) uestra quae (que T) colitis CT. **inueni** : inuenti W; *om.* OS. **et** *sec.* (*καί*) A¹BDFΘIKMORTVW *vg. e Hieron., cf.* etiam *gig. p Aug.*, etiam et *d*: *om.* A*CGSU *c dem. contra graecum.* **aram** (haram C): *om.* S; arata est O. **in qua** : super quam *e.* scribtum FGT; superscriptum *Hieron., et gr.* ἐπεγέγραπτο (ην γεγραμμενον D). **erat** : est D *gig. Hieron.*; *om. e.* > erat scr. *Aug.* ignota O. **quod** (ὃ ℵ*A*BD) : quem *e Aug. et* ὃν ℵᶜA² EHLP *al. plur.* **ergo** : itaque *Hieron.* ignoratis *gig.* colites S. **hoc** : hunc *e Aug.*; *graeci ut supra*; + et *p.* annuntio BKVꝶ𝔓 (annn. *lapsu*), annuncio RS𝔖𝔈.

24. hunc mundum Θ *gig. m p*². **omnia** : cuncta *Ambr.* (*in Luc. l.* 6 *ad fin.*). que IW. **eo** : o *in ras.* U, e S*; eis I; mundo C. *om.* **sunt** *Iren.* (*Mass. p.* 197). > sunt in eo *e Ambr.* celi SW. **et** *sec. om.* S*. **terrae** *partim in ras.* T; terre W. **cum** (qum T, quum Θ) **sit dominus** (deus DWꝶ) = ὑπάρχων κύριος ℵABE *min.*: dominus existens *Iren., et* cum sit . . . dominus qui est *d* (*uide infra*) = κύριος ὑπάρχων DHLP *etc.* > cum sit c. et terr. dominus *d* (+ qui est) *gig. m Hil.* (*in ps.* 126). *om.* **in** *sec.* ΘW. templi FI. **inhabitat** (κατοικεῖ) ACDFΘIMOT *c d m p Iren.*: habitat BGKRSU VW *vg. dem. e gig. Tert.* (*Prax.* xvi), *Ambr. Hil.* > inhab. in manuf. templis *m.*

25. **nec** (ne V*, neque *d gig.*) : + in OS*; + a *e Iren.* **manibus** : numinibus R. **humanis** : s *in ras.* U. > hum. man. *gig. cum gr.* ℵ. **colitur** (θεραπεύεται) : curatur *d e gig.*; tractatur *Iren.* **indigens** (igens *in ras.* U; + in FS*) = προσδεόμενος ℵᶜABDEKLP *etc.*: tamquam egeat *d e gig., et* > tamquam alicuius indigens *Iren.*, = ὡς προσδ. ℵ* 25. alico G; aliquid *gig.*; cuiusdam *e**, cuius *e*ᶜ; *om. d cum gr.* D* 47. **cum** (quum Θ) **ipse det** (*in ras. scr.* S) = αὐτὸς διδούς, *cf.* ipse dans *e*: quod ipse dederit *d et* Dᵍʳ οτι αυτοσ ο δουσ; > cum ipse omnibus dederit *Iren.* **inspirationem** (inspirac. RS, insperat. D) = πνοήν : spirationem O; spiramentum *d*; spiritum *e gig. Iren.* **omnia** : uniuersa *gig.*

26. **fecitque** (feceritque *Iren.*): *om.* **que** OS *d e cum gr.* DE *syr. harcl.* (*distinguunt ergo* inspirationem; et omnia fecit ex uno *etc.*); + ut Vᶜ. **uno** + sanguine D *d e gig. Iren. Bed.* (*retr.* '*in graeco*'), *et* + αἵματος DEHLP *al. plcr.* omni S; omnem *d*; homine CIM. **genus** : nationem *d*; *gr. plur.* ἔθνος, *sed* γένος 23. 69 *etc.* **hominum** : *om.* D; omnium *p**; humanum *gig. cf. Iren. qui in textu* hominum *legit, deinde citat libere* 'sed et quoniam unum genus humanum fecit inhabitare super omnem terram' *etc.* habitare *et* supra *gig.* **uniuersam**: omnem *d gig.* terre ORW. > faciem totius terrae *Iren.*; *uariant graeci*, ἐπὶ παντὸς προσώπου τῆς γῆς ℵABD *min.*, ἐπὶ πᾶν τὸ (*om.* E) πρόσωπον τ. γ. EHLP *etc.* **definiens** (diff. D) = ὁρίσας : cum definisset *d*; praefiniens *e Iren.* **statuta tempora** (προστεταγμένους καιρούς) : imperata tempora *d e gig.*; tempora *tantum Iren.* **et terminos** (καὶ τὰς ὁροθεσίας) : et terminum *p**, et determinationes *d, sed* Dᵍʳ κατα οροθεσιαν *et* secundum determinationem *Iren.* habitacionis R, -ciones S, -tiones F, abitationum *p*; inhabitationis *d* (-nes) *Iren.*

27. + *ad init.* dedit hominibus D²R² *Par. lat.* 202. 17250* *tepl.*; + μαλιστα Dᵍʳ *non autem d.* querere CIRW. **deum** (τὸν θεόν ℵABHL *min.*) : dominum *e et* τὸν κύριον EP *min.*; quod diuinum est *d*, illud diuinum *gig.*, illud quod est diuinum *Iren., et* το θειον εστιν D *Clem. Alex. p.* 372 (*om.* εστιν). **forte** : quomodo *Iren.* **adtractent** *codd. plur.*, attrac. *vg. Tisch.*, adtrec. CIKV, attrec. W, atrec. R : tractent *d gig.*, tractarent *e*, tractare possint *Iren.* **eum** : illud *d Iren.*; *om. hic gig. Clem.* **aut** (t *sup. lin.* G) = ἤ AD *min.*: et T *e et* καί ℵBEHLP *etc.*; *om. d.* inuenient DSU, inuenirent *e*; inuenire *Iren.*; *deinde* + illum Θ, + illud *gig.*, *non gr.* **quamuis** : quidem *d*, et quidem *e*; + etiam *Iren.*; *cf.* xiv. 17. *om.* **non** *p** (+ *p*²). longue D. **sit** *om. d cum gr.* D*. hunoquoque C, unoquodque R. **nostrum** : uestrum D *cum gr.* A*L 31. 180. **sit ab u. nostrum** : ab u. nos.

aut inueniant
quamuis non longe sit ab unoquoque
nostrum
28 in ipso enim uiuimus et mouemur et
sumus
sicut et quidam uestrum
poetarum dixerunt
ipsius enim et genus sumus
29 genus ergo cum simus dei
non debemus aestimare
auro aut argento
aut lapidi sculpturae artis
et cogitationis hominis
diuinum esse simile
30 et tempora quidem huius
ignorantiae despiciens deus
nunc adnuntiat hominibus
ut omnes ubique paenitentiam agant
31 eo quod statuit diem in qua
iudicaturus est orbem
in aequitate
in uiro in quo statuit
fidem praebens omnibus
suscitans eum a mortuis.

constituto *e*; *gr. plur.* ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα (υπαρχοντοσ E).

28. uibimus T, uiuemus S; sumusimus *c ut udtur* (sumus *corr. in* uiuimus?). *om.* et *pr.* SU* (+ *cor. deinde erasit*) *c gig.* mobemur T. **sumus** *pr.*: + et *Iren.*; simus in diurnum *d et* εσμεν το καθ ημεραν D. > et sumus et mouemur O. sicuti C; si O; quemadmodum *Iren.* *om.* et *tert.* DΘO *c d gig. p Iren.* **quidam** + etiam *gig.* **uestrum** (-rorum *vg. c dem.*) **poetarum** (prophetarum Θ*) = τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν, *cf.* uester poeta O: secundum uos *d* (> qui secundum uos sunt quidam *d*) *gig. Iren., cf. gr.* D των καθ υμασ τινεσ. **dixerunt**: *om.* G; dixit O; + predictum D *sup. lin.* **ipsius**: huius *d gig. Iren.* **enim et** (*om.* et p^c): enim creatura et D *Par. lat.* 11533; creatura *tantum* W. *Hic uersus saepe a patribus citatur sed non multum a uulgata dissentiunt; uide Sabat. ad loc.*

29. **ergo**: igitur *Iren.*; enim DIMR. > cum ergo genus *gig.*; > cum igitur simus genus *m.* **cum** (quum ΘT) **simus** (sumus DFO): constituti *e.* **debemus**: oportet nos *Iren.* **aestimare** (est. TW, ext. C) = νομίζειν: *om.* U* (+ U^l); existimare *d gig.*; putare *Iren.*; + neque *d et gr.* D*. aurum B. **aut** *pr.*: uel *m Iren.*; et CDΘSUWꞩ *c cor. uat.* argentum B. **aut** *sec.*: uel *m Iren.* **lapidi** (λίθῳ): lapide S* *p*, lapidis BCGT *c gig.*, lapides O; lapideae *e*; lapidibus FΘIMRS^2; *deinde* + praeciosis M; + aut R. **sculpturae** (*in ras. scr.* U; -re CMORTW; scupturae G*, sculturae S*) = χαράγματι: sculptioni *d. distinguit* sculpturae. Artis et F. **artis** (τέχνης): artificis D. *om.* et O. **cogitationis** (cogitac. R, gogitat. O, cogitationes I, cogitaciones S) = ἐνθυμήσεως: cogitationibus D; desiderii *gig.*; cupiditatis *d*; concupiscentiae *m* (*cf. Iren. et gig. u.* 11; = ἐπιθυμήσεως). **hominis** (ἀνθρώπου *plur.*): hominum *dem. cum* E^{gr} 33. 34; humanis D, humanae *d, et* ἀνθρωπίνης *Did.* (*tri.*). quod diuinum est *d* (*cf. Iren.*). aessae R. simili S (*distinguit* esse. Simili et); similem DI p^2. *libere* > id quod est diuinum simile esse auro uel argento uel lapidi per artem uel concupiscentiam hominis deformato *Iren.*, *et* D^{gr} *habet* τεχνησ η ενθυμησεωσ.

30. **et** (*om.* T) **tempora quidem** (quidam B) = και τουσ χρονουσ μεν ουν E: tempora enim *gig.*, tem. igitur *m Iren. cor. uat. mg.* (ergo); itaquae temporibus *d*; *et gr. rell.* τοὺς μὲν οὖν χρ. **huius** (ταυτησ D): *om. e gig. m Iren. Hieron.* (ii. 763) *cum gr. rell.* ignoranciae S, -cie RW. > ign. huius *d cum* D^{gr}. dispiciens DG*ΘM*SU, despiciet I; respiciens *Hieron.* iam nunc *d gig. Aug.* (vii. 537); *gr.* τὰ νῦν. annuntiat BKVꞩ𝔅, -ciat RSW𝔖𝔈; denuntiat *m* (> den. nunc); praecepit *Iren. Hieron.* **ut omnes** (πάντας ℵABD²E *min.*): *om.* ut (*sed uide infra*) *e m Aug.*; omnibus (*om.* ut) *Iren. et* πᾶσι HLP *al.*; *om.* ut omn. *Hieron.* hubique C; ubi A* (*sed corr.*). **paenitentiam** (poen. D *vg.*, pen. CIO, penitenciam RS) **agant** (agent B): paen. agere *e Hieron.*, > agere paen. *m Aug.*; paeniteri + in ipsum *Iren.*

31. **eo quod**: quoniam *d Iren.*, qui *gig.*; + non R. **statuit** (ἔστησεν): constituit B*? (sta *in ras. scr.* B^1) *Iren.* **in qua** (quo SUW *vg. p*) **iudicaturus est** (*om.* est F) = ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν *plur. cf.* in qua futurus est iudicare *e*, quo iudicet *gig.*: iudicare *tantum d m Aug.* (vii. 537), iudicari *Iren.*; κρειναι D. **qua . . . mortuis** *in ras. scr.* Θ. **orbem** (urbem I) = τὴν οἰκουμένην: + terrae *c d m Iren.*, + terrarum *gig.* **in aequitate** (eq. OSW, equitatem I*, aequitatem I^c) = ἐν δικαιοσύνῃ: in iustitia *d Iren.*, per iustitiam *gig.* **uiro** + iesu D *d Iren. cum gr.* D. **in quo** (ᾧ): *om.* in T *gig. Ambr.* (*in Luc. l.* 6 *ad fin.*); et in S; cui *e*, cuius *d.* **statuit** (ὥρισεν): constituit *d gig.*; *melius* definiuit *Ambr. Aug.* (vii. 537, *cf.* definierit iii. 2. 774) *cum supra* statuit = ἔστησεν. **praebens** (pre. BCDKRSW, prebns T) = παρασχών, *cf.* praestans *e*: exibere *d gig.* (> omnibus exhib.) *et* παρεσχειν D; *om. Iren. Ambr.* (> omn. fid.) *Aug. bis, ita ut* fidem *cum praeced. coniungant*; *cf.* statuit fidem. praebens exemplum M. *om.* **omnibus** *Iren.* suscetans S; resuscitans *gig.*; excitans *Iren.*; resuscitauit *d.* **a mortuis**: ab inferis *Ambr.*

32 Cum audissent autem resurrectionem
mortuorum
quidam quidem inridebant
quidam uero dixerunt
audiemus te de hoc iterum
33 sic paulus exiuit de medio
eorum
34 quidam uero uiri adhaerentes
ei crediderunt
in quibus et dionisius
ariopagita
et mulier nomine damaris
et alii cum eis.

XVIII. 1 Post haec egressus ab athenis
uenit corinthum
2 et inueniens quendam iudaeum
nomine aquilam ponticum
genere
qui nuper uenerat ab italia
et priscillam uxorem eius
eo quod praecepisset claudius
discedere omnes
iudaeos a roma
accessit ad eos
3 et quia eiusdem erat artis
manebat apud eos et operabatur

---

32. **cum** (quum Θ; *om. e*) **audissent** (audiiss. D, audirent *p*) : audientes *d*. *om.* **autem** M; + q S*. > autem aud. *p*. resurreccionem RS. **quidam** *pr. in ras.* M; aliqui *d gig.* *om.* **quidem** *d*. irridebant RU^{1}W *vg.*; deridebant *d gig.*; + eum S *dem.* **quidam** *sec.*: aliqui *gig.*; alii *d*. audiamus DO (mus t *in ras. scr.*); audimus *d p**. **de** + te O. **hoc** : + *καί* ℵAB *min. non Latt.*

33. + et *ad init.* CT *e cum gr.* EHLP *min.* sicut D. pulus O*. exiit D, exibit T. **eorum** *codd. plur. et vg.*: illorum ACDGΘ *d*.

34. **quidam . . . crediderunt** *in ras. scr.* R. **quidam**: aliqui *gig.* **uero** : autem *d h* (*om.* **uiri adh. ei**). **adhaerentes** (*κολληθέντες*) *cum* FΘKV *vg.*, *et* adaer. R, adherentes ABDGIMOS TUW, ader. C : adheserunt *gig. et εκολληθησαν* D^{gr}; cum esitassent *d*. **ei** : *sequitur ras. unius litt.* Θ; paulo + et *gig.* **credid** *in ras.* O. inter quos *gig.* **et** *pr. om. h*. **dionisius** *codd. longe plur.* (-ssius D) : dyonisius BV, dionysius (*Διονύσιος*) FK *vg. Tisch.*; + quidam C *h*, + quis *d*, *cum gr.* D; + et ΘT. **ariopagita** *codd. nostri omnes*: areopagita *vg. d*, areopagites *h*; *graeci* *Ἀρεοπαγείτης uel -γίτης*; *deinde* + conplacens *d et* + *ευσχημων* D. **mulier** + honesta *e cum* E^{gr} (*τιμια*). damalis *h*. *om.* **et mul. nom. dam.** *d et* D^{gr}. **alii** : *multi ceteris h, et* + *πολλοί* 4. 25. 81 *etc.*

XVIII. 1. **post haec** (hec SW) **egressus** (aegr. C, regr. D) = *μετὰ ταῦτα χωρισθείς* ℵAB *min.*: post h. autem egr. (discedens *Orig.*) *e Orig.* (*int.* iv. 681) = *μετὰ δὲ ταῦτα χ.* EHLP *etc.*; regressus uero *d*, et cum recessisset *h*, *et* D^{gr} *αναχωρησασ δε*; *deinde* + paulus *e h Orig. cum gr.* AEHLP *etc.* atenis S. > ab athenis recessit et *gig.* **uenit** + in *d e*. corintum AD *c p*, cornthum O, corinthium T, chorintum R, chorinthum CI.

2. **et** *ad init. om.* A* (+ A^1). **inueniens** (*εὑρών*) : inuenientes *p** (*corr. p*^{2}); cum inuenisset *d* (-sent) *Aug.* (vi. 490); inuenit *gig. h*. quemdam D. iudeum DORW. *om.* **qu. iud. nom.** *h* (*sed uide infra*). acylam *d e*. > aquilam nomine D. *Libere Orig.* (*int.* iv. 681) et inuento ibi quodam iudaeo nomine aquila pontico genere. poticum T, pontium Θ *d*, puntium D. **genere** : nomine *d*; *item* > natione *ponticum* iudaeum *h*. **qui nuper uenerat** (*προσφάτως ἐληλυθότα*) : qui in recenti uerant *h*; recens aduenientem *Aug.*, recens uenisse *d*. **ab it** *in ras. scr.* U; de italia *Orig.* ytalia C, italiam I*. **et priscillam** (pry. C, pre. D, priscilam O) **uxorem** (hux. C) **eius** : et priscilla uxore eius *Orig.*; cum priscilla uxore sua *gig. h syr. harcl. mg.*; *deinde* + et dixerunt S; + et salutauit eos hii autem (+ *propterea h*) egressi fuerant (exsierunt *h*) a roma (ab urbe *h*) R^2 *h cum syr. harcl. mg.* (*om.* et salut. eos). **eo** (et *e*) : *om.* S*(+ S^1) *h*; propterea *Aug.*, propter *Orig.* **quod** + autem *e et* E^{gr} *δια δε το*. **praecepisset** (-set *in ras.* G; praecip. IU, precep. BKMRW, precip. DO S) : iussisset *Aug.*, dixisset *h*; praeceperat *Orig.*; *gr.* *τεταχέναι* ℵ*DELP *min.*, *διατετ.* ℵ^{c}ABH *etc.*; + *ras. 2 litt.* U. **discedere** (-dere *in ras.* Θ; discid. S *e*; discederet I*) **omnes** (*sup. lin.* G) **iudaeos** (-deos DORW; > iud. omn. *Orig.*) **a** (*om.* F *Aug.*) **roma** : disc. omn. iud. ex urbem *d*, uti omn. iudaei exirent ab urbe *h*; ut discederent omnes iudaei ab italia *syr. harcl. mg.*; *deinde* + et BFKS *gig.*; + qui uenerant in achaiam *h*, + qui et demorati sunt in achaiam *d et* D^{gr} *fere cum syr. harcl. mg.* **accessit ad** (*om. e*) **eos** (illos *Aug.*) : paulus autem agnitus est (erat *m*) aquilae *h m syr. harcl. mg.*; + et salutauit eos (illos D) D *Par. lat.* 93. 11505. 16722* *Mediol.* E. 53 *inf. gig.*, *cf.* R^2 *h supra*; + paulus *tantum d et* D^{gr}.

3. **et quia** (qui R; quoniam *e*) **eiusdem** (s *sup. lin.* B) **erat** (erant CDOT* *vg. c*) **artis** (artes O; > artis er. C *e gig.*) = *καὶ διὰ τὸ ὁμότεχνον εἶναι* *plur.*, *cf.* et quia erant consimilis artificii *Orig.* (*int.* iv. 681) : et propter artis similitudinem *Aug.* (vi. 490), et propter artificium *d*, *et* *και δια το ομοτεχνον*

erat autem scenofactoriae artis.
5 Cum uenissent autem
de macedonia silas et
timotheus
instabat uerbo paulus
testificans iudaeis esse
christum iesum
6 contradicentibus autem
eis et blasphemantibus
excutiens uestimenta
dixit ad eos
sanguis uester super
caput uestrum
mundus ego ex hoc ad gentes uadam.

D; > *cum* esset eiusdem artis et *h*, > eo quod essent unius gentis et unius artis et *m*. manebant T*; mansit *h m Orig. Aug.*; ἔμενεν *gr. plur.*, ἔμεινεν EHL *al.* aput GIORS. illos *Aug.*; eum *h*. **et operabatur** (hop. C, operatur D) = καὶ ἠργάζετο (*uel* εἰργ.) *plur.*, *cf.* opus faciens *m Aug.*: et operabantur (+simul) *Orig. et* καὶ ἠργάζοντο ℵ*B *cop.*; + tabernaculorum GR². **erat autem** (aute O) *cum* A*GΘIMORTW *contra graecum*: erant autem A¹CDKUV *vg. Tisch. dem. p*; erat enim *c*; erant enim *e m Orig. Aug.*, *et gr.* ἦσαν γάρ; *om.* BFS (*d gig. uide infra*). **scenofactoriae** (scheno. Θ, steno. *cor. uat.*, cenofactorie *p*, scenofactriae S^c) **artis** (+ *ras. longa* M) *codd. plur. et vg.*, *et* scenae factoriae ar. A, scenefactorie ar. W (*cf. capitula codicis* V, *p.* 25), schenae factoriae ar. C = σκηνοποιοὶ τῇ τέχνῃ, *cf. Arator.* ii. 514 '*nam* scenifactor *uterque pollebant operis studiis et dogmate legis*': arteficio lectari *h*, arte fabri *m*; tabernaculorum artifices *Aug.*, > artif. tabern. *Orig.*; *om.* **erat au. sc. artis** *d gig. cum gr.* D.

4. *Uersum omisimus contra graecos hodie notos et uersiones sed cum codd. nostris* A*BFGI*KMOS UV*p*, '*multis antiquis*' *et* '*glossa*' *apud cor. uat.*, *et* '*quibusdam codd. nostris*' *ap. Bed.* (*expos.*): *habent autem* A¹ (per omne . . . graecos *in marg. inf. scr.*) CDΘI¹RTW *vg. Tisch. c d dem. e gig. h cor. uat.* *tepl.*, *et agnoscunt Aug.* (vi. 490) *et Bed.* (*expos.* '*sequuntur . . . duo uersus in graeco, qui in quibusdam nostris codicibus non habentur*'); *sed duabus formis in graeco legitur, quae in codd. nostris inter se confusae inueniuntur, sc. orientali* διελέγετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, ἐπειθέν τε Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας *codd. plur.*, *et occidentali* εισπορευομενοσ δε εισ την συν. κατα παν σαββ. διελεγετο και εντιθεισ το ονομα του κυ ιηυ και επιθεν δε ου μονον ιουδαιουσ αλλα και ελληνασ D. *Codd. nostri plures textui orientali fauent* **et disputabat in synagoga per omne sabbatum suadebatque iudaeos et graecos** *sed inter se uariant*:—**et disputabat** (disputabat autem I¹R *c e cor. uat.* *Bed.*, disputans autem C): et ingrediebatur T, et intrabat D, et cum introiret *h*, ingressus autem *d*, = *gr.* D. sinagoga RW *c*, synagogam D *d h*, sinagogam T. homne C; omnem Θ*I¹ *e h cor. uat.** sabbathum 𝔖𝔓. > sabbatum omne D*; *deinde* (+disputabat D *h*, + disputabat et *d*) + interponens nomen domini iesu DΘW *vg.* (*non autem cod. caraf.*) *c d dem. gig. h cor. uat.* *tepl.* (er furlegt in dem namen unsers herren ihesu krist), = *gr.* D *et syr. harcl. mg.* **suadebatque**: et *tantum* I¹; et suadebat CRT *c*, et persuadebat *d*, suadebat autem D *e h*; *deinde* + non solum D, + non solos *d*, + non tantum *h* = *gr.* D. **iudaeos** (-deos DTW): iudaeis (-deis I¹R *c*) I¹R *vg. Bentl. Tisch. c h Bed.* **et sec.**: sed et *d*, sed etiam D *h* (*uel* sed et) = *gr.* D. **graecos** (gre. DTW): graecis (gre. R *c*) I¹R *vg. Bentl. Tisch. c h Bed.*

5. **cum** (quum Θ) **uenissent** (ueniissent D) **autem** (> aut. uen. *c e*) = ὡς δὲ κατῆλθον *plur.*, ut uero aduenerunt *d*: tunc superuenerunt *h et* παρεγενοντο δε D^gr. **de** (ἀπό) *codd. plur.* (*in ras.* U) *et vg.*: a AO *e gig. h p*; in *d*; *om.* T. macid. D, mached. CFKOR¹, machedoniam I. sileas MR T, silias D, syleas CO* *gig.*, sylas W, sylaeas O^c; + quoque *e*, *et gr.* ὅ τε Σ. tymotheus *gig.*, thym. C, thim. M, timoteus T. **instabat** (isstabat R*, instabant T *d*) = συνείχετο: urguebatur *e gig.* **uerbo** (uero I*) = τῷ λόγῳ ℵABDE *etc.*: sermoni *d*; τῷ πνεύματι HLP *etc. apud Latinos non redditur.* **paulus** + autem T (instabant uerbo. paulus autem *etc.*). > paulus uerbo O. testificando *gig.*; testificabatur *d*. iudeis DORW; iudaeos S. *om.* **esse** DR *e et gr.* EHLP *etc.* **christum** + dominum *d et* D^gr. hiesum *e*. > iesum christum FT *gig.* *om.* **instabat . . . iesum** *h*. *Bed.* (*expos.*) *ad finem uers.* 4 *addit* '*ac deinde quod utrique codd. habent adiungitur* cum uenissent' *etc.*

6. + *ad init.* multoque uerbo facto et scripturis disputantibus *d*, atque iterum cum multis fier*ent uerba* et scripturae interpraetarentur *h* = *gr.* D *syr. harcl. mg.* **contradicentibus** (ἀντιτασσομένων): resistentibus *d e gig.* **autem**: uero C; *om.* D *h* (*non d*). **eis**: illis *e*; ei D; *om.* FOR* (+R²) *gig.* blaspheman|||tibus S, plasphemantibus MU* (*ut udtur*), blasfem. DGT. **excuciens** RS; + paulus *d et* D^gr. **uestimenta**: +sua DΘMRS (sua et) *vg. c d dem. gig. et gr.* D *min.*; + sua paulus CTW; *cf.* contr*adicebant* iudaei quidam et maledicebant tunc ex*cussit ues*tem suam paulus et *h*. **eos**: illos *e*. sanguinem uestrum *d*. capud C. **uestrum** *partim in ras. scr.* U; + sit T. **ex hoc** (*om.* R*, +R²; +iam *e*) **ad gentes uadam** (ibo *gig.*) = ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι: > uadam ex hoc ad gen. *p**, > ad gen. uad. ex hoc *p*²; a bobis nunc ad gentes uado *d*, > nunc uado ad gentes ab uobis *h* = αφ υμων νυν εισ τα εθνη πορευομαι D.

7 et migrans inde intrauit
in domum cuiusdam
nomine titi iusti colentis deum
cuius domus erat coniuncta
synagogae
8 crispus autem archisynagogus
credidit domino cum omni
domo sua
et multi corinthiorum audientes credebant et baptizabantur
9 dixit autem dominus nocte per
uisionem paulo
noli timere sed loquere
et ne taceas
10 propter quod ego sum tecum
et nemo adponetur tibi
ut noceat te
quoniam populus est mihi
multus in hac ciuitate
11 sedit autem annum et sex
menses docens apud eos
uerbum dei.
12 Gallione autem proconsule
achaiae

---

7. **migrans** (miserans *e**; recedens *e*[2]) **inde** = *μεταβὰς ἐκεῖθεν*, *cf.* cum inde transisset *gig.* : cum recessisset ab acyla *d*, recessit ab aquila et *h* = *μεταβασ απο του* (*uel δε απο*) *ακυλα* D*gr*. **intrauit** = *εἰσῆλθεν* ℵAD* *min.*, *cf.* introiuit I *d p* : uenit *e*, abiit *h*, *et ηλθεν* BD[2]EHLP *etc.* *om.* **in** *dem.* **cuiusdam** : *om. h*; + uiri *p*[2]. nomini U*; *om. h.* **titi** (tyti C *gig.*; titii *apud Latinos non inuenitur*) : *om. d h p cum gr.* AB[3]D*HLP *etc.*, *nec commemorat Hieron.* '*de nom. hebr.*' (iii. 101, 104). > titi nomine iusti A*, > iusti titi nomine *c*; *item distinguunt* nomine titi · iusti CG (nomine · titi · iusti) TV *cf. tepl.* ainz gerechten bei namen tytus; *deinde* + et R. **colentis** : metuentis *h*. **cuius d. er. coniuncta** (-iucta O; confinis *d*, *et* > confinis erat *gig.*) : erat autem d. eius co*nfinis h.* sinagogae STU, -ge RW.

8. **crispus** (cry. C, chri. I) **autem** (*om.* T) **archisynagogus** (archisin. DORSU*, arcisin. T; principes synagogae *e*) : > uero arch. crispus *d cum* D*gr*, arc. autem quida*m nomine* crispus *h*. credédit S*; + in O *d h cum gr.* D; + et R* (*ut udtur*). dominum *h*. **omni** (*ὅλῳ*) : tota *d h*; uniuersa *gig.* domu DKVW. **multi corinthiorum** (chorinthi. CIO, corinti. R*, chorintin. D; ex corinthiis *gig.*) **audientes** : *cum multus* plebs corinthiorum audierant uerbum domini *h*. **credebant et** (bant et *in ras.* Θ) = *ἐπίστευον καί plur.* : crediderunt et D *e et ἐπίστευσαν καί* 37. 137; *om. h.* pabtizabantur M*, babtitz. D; unti (*uel* tinti?) sunt *ut udtur h*; *deinde* + credentes (+ in *d*) deo per nomen domini nostri iesu christi (in nomine iesu christi *h*) *d h cum gr.* D; *et post ἐπίστ.* + *διὰ τοῦ ὀνόμ. τ. κ. ἰησ. χρ.* 137 *syr. harcl. mg.*

9. *inc.* tunc dixit *dominus h*. **nocte per uisionem** (uissionem D, uisu I) **paulo** = *ἐν νυκτὶ δι' ὁράματος τῷ Παύλῳ* ℵB *min.* : > nocte paulo per uisionem *c*; > per uisum paulo in nocte (per noctem *d*) *d gig. cum gr.* D; > per uisum (missum*) nocte paulo *e cum gr.* ELP *etc.*; > *ad pau*lum in uisum (*om.* **nocte**) *h cf. εν οραματι τω παυλω* A *syr. pesh. ar.*[e]; > per uisionem dom. nocte paulo (*Bentl.**; *deinde correxit*). noliti timere O; ne timeas *d h*, ne timueris *gig.* set R. loque*re* S. **et** : *om.* IT *dem. gig. Ambrst.* 30; + ui*de h*. tacueris *d gig. Ambrst.*

10. **propter** (oporte *lapsu e*) **quod** : quia *gig.*, quoniam *d h*. *om.* **ego** O. > tecum sum I. **tecum** + et nullus nocere te poterit GR[2] *Par. lat.* 93. **adponetur** (app. BΘKU[c]VW *vg. Tisch.*, apponatur SU*?, adponitur O) : adponet CT *Bentl.*; adgreditur *d*. **tibi** : te *d*; *om.* CT *e cum* D*gr*. huti C. **noceat** : malefaciat *d*. **te** : tibi *d*; *om.* O*S. **adpon. . . . te** = *ἐπιθήσεταί σοι τοῦ κακῶσαί σε*, *cf.* cona*bitur m*ale facere tibi *h* : poterit nocere te *gig.* **quoniam** : quia *e*, propterea quod *h*. **populus** (ulus *in ras.* O, porus *e*) : plebs *h*. *om.* **est** D. michi BW. > multus est mihi IMW *c dem. cum gr.* 68, > est multus mihi G. ista ciu. *h*; > ciu. hac *d e* (*Bentl.*) *cum ord. graeco.*

11. **sedit** (+ *ras.* 3 *litt.* I) **autem** = *ἐκάθισεν δέ* ℵAB *min.* : et sedit *h*, et consedit *d* = *ἐκάθ. τε* EHLP *etc.*, *και εκαθ.* D; *deinde* + ibi RTϚ𝔖ℭ *cor. uat.** *c dem. gig. et gr. min.* 40, + ibi paulus S, + paulus ibi U; + corinthi *h*, + in corintho *d cum* D*gr* *syr. pesh. et harcl.* (*cum**). per annu *h*; anno *d*. **sex** : ·ui· W. > menses sex *e* (*Bentl.*), > mensibus sex *d cum ord. gr.* **apud eos** BFKM[c]UVW *vg. c dem. h*, aput eos GIM*RS, inter eos *gig.*, penes ipsos *d cf. Ioh.* xi. 54 : in eis ACDΘOT *Tisch. e p*; *gr. ἐν αὐτοῖς plur.*; *αὐτούς* D 4.

12. **gallione** (-lionem I[1], -lio I*S*, -lonie W) **autem** (enim I*, *corr.* I[1]) **proconsule** (-lem I, p|| ||roconsulae V; + *ras.* 2 *litt.* U) = *Γαλλίωνος δὲ ἀνθυπάτου ὄντος* (*uel ἀνθυπατεύοντος*) : sub gall. autem proconsule D; gallio autem *cum ess*et pro consule *h*, cumque gal. proconsol essed *d*, *et γαλλιωνοσ τε ανθ. οντοσ* D*gr*. **achaiae** *etiam* A (*perperam* achaei *ed. Tisch.*) : achayae C, acaiae T, achiae G*, ahaiae O*, achaie I*RW. **insurrexerunt** (*κατεπέστησαν*) : exurreserunt *h*, inruerunt *d*. unanimo G* (*corr.* G[1]), unianimo O; unanimiter *d*, unanimes *e p*, co*nsentient*es *h*.

insurrexerunt uno animo
iudaei in paulum
et adduxerunt eum
ad tribunal 13 dicentes
quia contra legem hic persuadet hominibus
colere deum
14 incipiente autem paulo
aperire os
dixit gallio ad iudaeos
si quidem esset iniquum
aliquid aut facinus
pessimum
o uiri iudaei recte uos sustinerem
15 si uero quaestiones sunt
de uerbo et nominibus
et legis uestrae
uos ipsi uideritis
iudex ego horum nolo esse
16 et minauit eos a tribunali.
17 Adprehendentes autem
omnes sosthenen
principem synagogae
percutiebant eum ante
tribunal
et nihil eorum gallioni
curae erat.
18 Paulus uero cum adhuc sustinuisset
dies multos
fratribus uale faciens

---

iudei DORW; + *ras. unius lit.* G; + et conlocuti secum *h*, + conloquentes inter semetipsos *d*, *et* + *συνλαλησαντεσ μεθ εαυτων* D. **in paulum** (*επι τον παυλον* D): paulo *e et gr. rell.* *τῷ Παύλῳ*; de paulo *d h*; *deinde* + inie*cerunt ei* manus *h*, + et inponentes manum *d cum* D^gr *sah. syr. harcl.* (*cum**). *om.* **et** *hic d.* addux S* (+ erunt S¹); perduxerunt *h*, duxerunt *gig.* *om.* **eum** C *gig. h.* **ad** *in ras. scr.* B. **tribunal**: proconsulem *h syr. harcl.* (*cum**).

13. + *ad init.* clamantes et *d h cum gr.* D. **contra** (*παρὰ τ. ν.*): extra *e*, aduersus *h.* *om.* **hic** *h.* **persuadet** (-dit T) *codd. plur. et vg.*: suadet BFKM*S (-dit) *e gig. h.* > pers. hic *Bentl.** (*sed postea correxit*) *cum gr.* ℵAB *min.* homines *e h.* **colere**: credere W *h.* > *deum* colere *h.*

14. **inc. autem** (ergo *gig.*) **p. aperire** (hap. C) **os** (hos CU*V*; + eius O): et cum uellet paulus os aperire *h.* gallion M (*et gr.* *ὁ Γαλλίων*). iude. DORW *bis.* **si**: sic R (*cf. ad Ioh.* xxi. 22). **quidem** *om. h.* esse I *p**. **iniquum** (-qum DF*) = *ἀδίκημα*: iniquitas *e gig. h*; iniuria *d.* **aliquid**: *om. d*; aliquod CMR; aliquia *e.* > aliqua iniquitas *gig. h*; + in eo *h.* **aut**: ut Θ; uel *h.* **facinus pessimum** (pess *bis scr.* S*) = *ῥᾳδιούργημα πονηρόν*: fallacia pessima *e*, fallacia (*sine* pess.) *gig.*, fac*inus neq*uam *h*, falsum subdolum *d.* *om.* **uiri** *e gig. cum gr.* (*exc.* D). **recte** (rec^te O, rectae C) = *κατὰ λόγον*: merito *gig.*, rationaliter *e*, cum ratione *d*; *deinde* + forsitam *d.* > sustenerem uos O *e*, > paterer uos *d*, *cum ord. graeco.*

15. si uere *p**, si autem *d*, quod si *gig.*, sed si *h.* **quaestiones** (quest. CIRU, quesc. S, quaess. O; quaesitiones D) = *ζητήματα* ℵABD²E *al.*: quaestio *d e et* *ζήτημα* D*HLP *al. plur.*; + aliquae *h.* **sunt**: est *d e*; habetis *gig. et* *εχετε* D^gr; *deinde* + inter uos uel *h.* **et** *pr.*: uel *ut udtur h*; + de D *gig. h.* **et** *sec.*: uel *h*; *om.* CD*TU^cWϚ𝕾 *c p* *contra graec.*; + de *gig. h.* **legis** (leggis R¹, leges M^cS*) **uestrae** (-tre OW): lege uestra ℭ *cod. caraf. gig. h recte quoad sensum, cum omnia ex* *περί* *pendeant*; legem quae secundum uos est *d.* **uos** *om. d e gig. h.* uideretis D. > uideritis ipsi *d e* = *gr.* *ὄψεσθε αὐτοί.* **iudex** + enim *e et gr.* EHLP *etc.* *om.* **ego** *h.* **horum** *partim in ras. scr.* U; + uerborum *cor. uat.** > horum ego *d gig.* essae R. > esse nolo MW.

16. **et** + tun T (*sic*). **minauit** (*ἀπήλασεν*) *cum* BFGΘKOR^cSU^cVW *vg. c p cf. Iac.* iii. 4; minare *est* agere *praesertim de pecore cf. Rönsch 'It. u. Ug.' p.* 236; *unde fr.* mener *et it.* menare: eminauit ADMR*U* *dem.*, *et* emundabit I; abegit CT (g *sup. lin.*) *e gig.*, abiecit *d*; dimisit *h et* *ἀπέλυσεν* D* 133. tribunal *d*; + suo *h.*

17. *om.* **adprehendentes . . . tribunal** I* (+ I¹). apprehendentes KU^cW *vg. Tisch.*, adprae. CFGΘO; et *conprehen*derunt *h.* **autem**: eum *d*; *om. h.* **omnes** (*om. h*): + graeci (gre. D *gig.*) D *d e gig. h Bed.* (*retr.* '*in graeco*') *et gr.* DEHLP *al. pler. syr. pesh. et harcl.*; *deinde* + cum *d et forsan* D^gr. **sosthenen** (*Σωσθένην*) BCGKO (susthenen) V *d*, sosthenem *vg. e*: sostenen AFΘMRTUW *c gig. h p*, sustinen DS*, sustenen S^c, sostenem I¹; *deinde sequitur ras.* 4 *litt.* S. **principem** (-pes *e*) **synagogae** (sin. DSTU, synagoge I¹MW, sinagoge R): archisynagogum *d h.* percuciebant RSW; *et percuss*erunt *h*; caedebant *d*; + enim K. **eum**: illum CT; *om.* FGΘI¹OSU* (*ut udtur*; + U¹) *d e h p Bentl. cum graeco.* **et nihil** (nih^il M, nichil BW) **eorum** (*om.* R*) **gallioni** (-one S, gallio *p**) **curae** (-re RW; -ra MOSU) **erat** (erant R*S*) = *καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίωνι ἔμελεν*, *cf.* et nihil horum gallio curabat *gig.*: tunc (et *h*) gallio fingebat (simulabat *h*) eum (se *h*) non uidere *d h*, *cum* D^gr *ut udtur, sed scriptura paene euanuit.*

18. **uero**: autem *e gig. h.* > uero paulus *d.*

nauigauit syriam
et cum eo priscilla et aquila
qui sibi totonderant
in cencris caput
habebant enim uotum
19 deuenitque ephesum
et illos ibi reliquit
ipse uero ingressus synagogam disputabat cum iudaeis
20 rogantibus autem eis
ut ampliori tempore
maneret non consensit
21 sed uale faciens et dicens
iterum reuertar ad uos
deo uolente
profectus est ab epheso
22 et descendens caesaream
ascendit et salutauit

---

cum (quum Θ) **adhuc sustinuisset** (susten. O; perdurasset *e*; + per SU) **dies multos** (mutos D) = ἔτι προσμείνας (επιμινασ E) ἡμέρας ἱκανάς: adhuc memoratus dies plurimos *d*; commoratus illic conpl*uribus die*bus *h*, > cum dies aliquot moratus ibi esset *gig.* **fratribus** (-tres p^*) **uale faciens** (ualedicens *Hieron.* i. 743): fratribus ualefecit *d*, > ualefecit fra. *gig.* (+et) *h*. **nauigauit** (-gans *h*) = επλευσεν D: enauigauit *e et* ἐξέπλει *gr. paene omn.*; *deinde* + in DS𝕮 *d e gig. h cum gr.* εἰς. siriam DRSTW. **eo**: ipso *d*; *om.* S* (+ S^2). pryscilla C, plriscilla R* (l *pr. expunct.*), priscella D. aquilla D, acylas *e*. **et cum eo pr. et aq.** *lunulis inclusum vg.* **qui sibi** (se I) **totonderant** BCF*ΘIMS (ond *in ras.*) T *c p*, *et* qui s. totonderunt A, '*quidam codd.*' *ap. Bed.* (*expos.*); *ita legimus contra graecum sed cum codd. nostris melioribus et uersionis aeth. codd. duobus teste Horner*: qui sibi totonderat D (tonderat) F^cGKORUVW *vg. Tisch. Bentl. cor. uat. dem. aeth. codd. plur.* = κειράμενος, *et* detonsis capillis *gig.*, > et totondit sibi *Hieron.*, > qui sibi to capito (*sic*) in cenchris *e*, > tonso capite in cenchris *d*, *et* > κειράμενος τὴν κεφ. ἐν Κενχρεαῖς DEHLP *al. pler.*; > qui uotum cum fecisset *cenchris c*apud tondit *h*; *et Aug. ad Hieron. scribit de Paulo qui* cenchreis uotum persoluit (ii. 192). *om.* **in** *gig.* **cencris** *plur.*, kencris T, cincris D, centris W: cenchris CMOR *vg. Tisch. d e gig. p*, cenechris I. **caput** (*sup. lin. scr.* I^1; capud C): capitis *gig.* (> capitis cenchris), capite *d e* (*uide supra*). **habebant** AF*ΘIMR p^2 *Bed.* ('*quidam codd.*'): habebat (εἶχεν *omnes*) BCDF^cGKOSTUVW *vg. Tisch. c d dem. e gig.* p^*, *cf. h supra*; habuerat *Hieron.* **enim**: autem O. > enim habebat *gig.* **uotum** (εὐχήν): orationem *d et* προσευχην D.

19. **deuenitque** *fere* = κατήντησε δέ HLP *etc.*, καταντησασ δε D, *cf.* deuenit autem *gig.*, deuenit *tantum* D, et cum uenisset *h*: deueneruntque CT c^1, ueneruntque c^*, uenerunt autem *e*, deuenerunt *tantum d*, *fere* = κατήντησαν δέ ℵABE *min.*; *deinde* + in *e*. efesum AGT *p*, effessum D; + in se *h deinde def. ad* xxiii. 8. **et** + sequenti sabbato *d* (*cf. h*) *cum gr.* D 137 *sah. syr. harcl.* (*cum**). **illos** + quidem T. > ibi illos IR. **reliquit**: it *in ras.* U; reliquid CIORST, dereliquid *cor. uat. mg.* > reliq. ibi (illic *gig.*) T *e gig.* (*Bentl.*), > reliquerunt ibi *d*, *cum ordine graeco.* ipsi U*. **ingr.** + in *d e gig.* sinag. RSUW, synagoga I. **disputabat** (διελέγετο D 14*. 32 k^{scr}) *codd. plur. vg. c d dem. e gig.*: disputauit ACGΘT (-bit) *p Bentl. et* διελέξατο ℵAB *min.*, διελέχθη EHLP *etc.* *om.* **cum** *d e*. iudeis DRW.

20. **rogantibus** (*ras. longa inter* n *et* t S; rogabantibus W) **autem**: rogantibusque *d et* D^{gr}. **eis ut** *partim in ras. scr.* B. **ut**: *om. d e* (*uide infra*); + ibi *gig.* **ampliori** (-re DFSW *e*; longiore *d*) **tempore** = πλείονα χρόνον: diutius *gig.*; + ibi T. **maneret**: demoraretur *gig.*; manere *d*, remanere *e*; *deinde* + et OS, + apud eos *e*, + cum eis *d*, *et* + παρ' αὐτοῖς DEHLP *al.* **consensit**: adnuit *d e*, *gr.* ἐπένευσεν; + eis SU.

21. set R. **uale** (*om.* p^*) **faciens** (= ἀποταξάμενος ℵABDE): cum salutasset *d*; *deinde* + eis R *e gig.*, + eos *d*, *et* + αὐτοῖς EHLP *min.* (*non* D^{gr}), *sed* ἀπετάξατο αὐτοῖς HLP *etc.* **et** (*om.* S) **dicens**: et dixit *d*; dixit D, ait *gig.*; *deinde clausulam seq. omisimus cum codd. nostris plur. et vg.*: + oportet me (*om.* W) sollemnem (-pnem Θ, -pne W) diem (> di. soll. D *cor. uat.*) aduenientem (qui superuenit D) facere (+ in *cor. uat.*) hierosolymis (ierosolimis W; hierosolymam Θ; hierusalem D *cum gr.* 40. 68) et (*om. d cor. uat.*; dicens D) DΘM* (*ut udtur*; *rasura longa est in qua scr.* M^1 in pace) W *cor. uat.* ('*non ant. glo.*') *d dem. gig. tepl.*, *fere cum gr.* DHLP *etc.* δεῖ με πάντως (*om.* 68. 103 *cum latinis*) τὴν ἑορτὴν τὴν (ημεραν D) ἐρχομένην ποιῆσαι εἰς Ἱεροσ. *et ita syr. pesh. et harcl.* **iterum**: iter et *d et om.* πάλιν D^{gr}. reuerti *d non* D^{gr}. **ad**: da *lapsu* I. **uolente** + et *e gig.* p^2 *et gr.* EHLP *etc.* **prof. est**: *om.* est *gig.*; profectus autem D; redie(bat?) *d*. a^b M; *om.* R. ephiso S*, efeso AGT, effesso D.

22. **et descendens** (disc. DS*, descedens + in *e*) = καὶ κατελθών: et descendit I *d*, uenit (*sine* et) *gig.* cesaream ORSW, cessariam D, caesarea *e*. **ascendit**: cum ascendit *e*, *et gr.* ἀναβάς; et cum ascendisset *d gig. et* και αναβασ D. **asc. et sal.** *in ras. scr.* I. salutasset *d gig.*, *et gr.* ἀσπασάμενος. eclesiam S, aecl. CDO, aeccl. RU, aegl. T. **et** *tert. om. d e gig.* discendit DS*; descendens W;

ecclesiam
et descendit antiochiam
23 et facto ibi aliquanto tempore profectus est
perambulans ex ordine
galaticam regionem
et phrygiam
confirmans omnes discipulos.
24 Iudaeus autem quidam
apollo nomine
alexandrinus natione
uir eloquens deuenit ephesum
potens in scripturis
25 hic erat edoctus uiam domini
et feruens spiritu
loquebatur et docebat
diligenter ea quae sunt iesu
sciens tantum baptisma
iohannis
26 hic ergo coepit fiducialiter
agere in synagoga
quem cum audissent priscilla
et aquila adsumserunt eum
et diligentius exposuerunt
ei uiam dei
27 cum autem uellet ire achaiam
exhortati fratres scripserunt discipulis
ut susciperent eum

+in *d e*. anthiociam AΘ, antiociam T, antiohiam O, anthiochiam IR, hantiochiam C.

23. **facto ibi aliquanto** (-toto *lapsu* O) **tempore** (-rae C) *codd. et vg. et* ibi demoratus aliquod temporis *gig.*: faciens tempus aliquod *e*, cum fecissent tempus quodam *d*, *cf. ad* xx. 3; *gr.* ποιήσας χρόνον τινά (*sine* ἐκεῖ). **prof. est**: (p)exiuit *d*; + et *gig.* **perambulans** (e *sup. lin.* M) = διερχόμενος: pergrediens *d*. hordine C, ordinem F*. **galaticam** (Γαλατικήν) ABC(-cham)FGIKOR(galath.)S*(gallat.)VW𝕳𝕮 *dem. e*, galatico *c*: galatiam MS^{c}TU (gall.)ϛ𝕾 *cor. uat. mg. d*, galaciam Θ *p**; galacie *p*^{2}, galathiae *gig.*, galitiae D, galatia *lux.*; *cf. ad* xvi. 6. **phrygiam** BF(r *sup. lin.*)KV *vg.*, frygiam AI: phrigiam OSU, frigiam CDGΘM(gi *sup. lin.*) RTW. *om.* cmnes DT *non gr.*

24. iudaeos S*, -deus DIORW. **apollo** *codd.* (app. S) *et vg.* (apollos ϛ *et gr.* Ἀπολλώς) *cum gr.* ℵ^{c}ABEHLP *etc.*: appello D, *cf. Hieron. de nom. hebr.* (iii. 99) 'apelles, *congregans eos*' = Ἀπελλῆς ℵ* 15. 180 *cop. arm. et Did. in catena*, (*sed ad* 1 *Cor. Hieron. habet* 'apollo, *miraculum, siue congregans eos*' *et ad Tit.* 'apollo, *mirabilem*'); apollonius *d et* D^{gr}. > nomine ap. *d gig. cum gr.* D 13 *al.* alaxandrinus D. **natione** (nac. RS) = τῷ γένει: genere W𝕳𝕾𝕮 *cor. uat. mg. e Aug.* (ix. 396). > natione alex. *d gig. cum* D^{gr} *syr. pesh.* **eloquens** (ael. CI) = λόγιος: disertus *d gig.* *om.* **uir eloquens** *Aug.* **deuenit** (κατήντησεν): uenit *e* (*et* + in). aephesum U*, efesum AGT, effessum D. **potens**: perfectus *gig.* scribturis FG.

25. **erat edoctus** (hedoc. C, et doc. I; doctus *c d lux.*) = ἦν κατηχημένος: catechizatus erat *Aug.*; audierat *gig.*; *deinde* + in patria *d cum* D^{gr}, *cf. gig. infra.* **uiam** (uia MS^{c}U) = τὴν ὁδόν *plur.*: uerbum *d cum gr.* D *min.* **domini** + in patria sua *gig.* > uiam do. edoctus D. **feruens** + *ras.* 2 *litt.* B. **spir.** + et O. **loquebatur** (ἐλάλει): eloquebatur *d gig. et* απελαλει D^{gr}. **diligenter** (delig. D) = ἀκριβῶς: certissime *gig.*, uerissime *Aug.* *om.* et doc. dil. O. **ea quae** (que IR) **sunt iesu** = τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ (Κυρίου HP *al. plur.*): ea q. s. de iesu CDSTUW *dem.*, ea q. s. in iesu F; quae circa hiesu *e*, quae iuxta iesum *Aug.*; de iesu *d gig.* **tantum** (μόνον): solum *d Aug.*; autem *p** (*corr. p*^{2}); *om.* R* (+R^{2}). babtisma DT; baptismum *e Aug.* ioannis 𝕾𝕮.

26. **hic ergo**: hic etiam *Aug.* (ix. 396), adque hic *d et gr. plur.* οὗτός τε; hic *gig. cum gr.* DH f^{scr}. cepit RSW *p*^{2}, caepit D; ceperunt *p**. **fiducialiter** (ci *in ras.* U; fiduliter R*) **agere** = παρρησιάζεσθαι: confidenter loqui *gig.*, cum fiducia loqui *d*. sinagoga RSW. **quem** (ē *in ras.* K) **cum** (quum Θ) **audissent** (-irent *p*^{2}) = ἀκούσαντες δὲ αὐτοῦ, *cf.* audientes autem ipsius *e*, cum audissent autem eum *gig.*, et cum audissent eum *d*: quem cum uidissent S; quae (que *cor.*) cum uidissent U; quae cum audissent A*; quae (quem D *lux.*) cum audisset (-iisset D) DO *lux.*; quem cum audiret *p**, *cf.* και ακουσαντοσ αυτου D^{gr}. **priscilla** (pry. C, priscella DW) **et aquila** (aquilla D, aqulla I*, aquala V*, acylas *e*) = *gr.* ℵABE 13: > aquila (aquilas *d*) et priscilla *d gig. Aug. et gr.* DHLP *etc.* **adsumserunt** (adsumps. CDGΘIMOR *Tisch.*, assumps. BKSUVW *vg.*) = προσελάβοντο: adprehenderunt *d*, susceperunt *gig.* **diligentius** (-cius RS) = ἀκριβέστερον: certius *Aug.* **ei**: eum W* (*corr.* W^{1}); illi *Aug.* > ei expos. ΘO *d e gig.* (*Aug.*) *cum graeco*; *et ita uoluit Bentl.* **dei** *codd. plur.* = *gr. plur.*: domini CDG^{c}ΘRW *vg.* (*non cod. caraf.*) *c dem. e p Aug. et gr.* E *min.*; *om. d gig. cum graeco* D.

27. *ad init.* + erant autem ephesi quidam aduene a chorinto. et cum audissent eum rogabant ut commearent eis in patriam eorum R^{2}, + in aephesum autem exeuntes quidam corinthii et audierunt eum hortantes transire cum ipsis in patria ipsorum *d*, =

qui cum uenisset contulit
multum his qui crediderant
28 uehementer enim iudaeos
reuincebat
publice ostendens per scripturas esse
christum iesum.
XIX. 1 Factum est autem cum apollo
esset corinthi
ut paulus peragratis superioribus partibus ueniret
ephesum
et inueniret quosdam discipulos
2 dixitque ad eos
si spiritum sanctum accepistis credentes?
at illi ad eum
sed neque si spiritus sanctus est
audiuimus 3 ille uero ait
in quo ergo baptizati estis?
qui dixerunt in iohannis

εν δε τη εφ. επιδημουντεσ τινεσ κορ. κ. ακουσαντεσ αυτου παρεκαλουν διελθειν συν αυτοισ εισ την πατριδα αυτων D^{gr} *et syr. harcl. mg.* **cum** (quum Θ, cui I*) **autem** (ergo *gig.*) **uellet** (uellent Θ; *om.* M*): uolentem autem eo *e*, uolente autem illo *Aug.* (ix. 396). **ire** (ipse *lapsu* D): exire *gig.*, *et gr.* διελθεῖν *cf. e infra*; + in CT *e gig. Aug. et gr.* acaiam T, achayam C *c*, ahaiam O*. > in hachaiam pernire (peruenire *cor.*) *e cum* E^{gr}. exortati MRSTU, exortari *p**; + sunt O; hortantes + eum D *gig.* **fratres** + et R^{2}. scri^{p}serunt M, scr^{i}ps. O, scribserunt FGT. ut exciperent eum *gig.*, exscipere eum *e*, > ut eum reciperent *Aug.* **cum autem . . . eum**: redeunte autem eo ephesi scripserunt qui sunt in corintho discipulis quomodo exciperent hunc uirum *d*, *et συνκατανευσαντοσ δε αυτου οι εφεσιοι εγραψαν τοισ εν κορινθω μαθηταισ οπωσ αποδεξωνται τον ανδρα* D *et syr. harcl. mg.* **qui cum** (quum Θ) **uenisset** (ueniisset D, inuenisset B; uenissent ΘW) = ὃς παραγενόμενος: qui cum aduenit in achaiam *gig.*, qui cum exibit in achaiam *d*, = *οσ επιδημησασ εισ την αχ.* D, *et* + εἰς τὴν ἀχ. 137 (12 *lect.*) *syr. harcl.* (*cum**). **contulit** (συνεβάλετο): profuit *e et Bed.* (*expos.* '*alia translatio*'). **multum** (-tis *e*^{c}): multam consulationem D; + cum R. > multum cont. *d gig. Aug. et* D^{gr}. **his** (hiis W) **qui** (+ ibi *Aug.*) **crediderant** (*ita* ACGΘIM ORV𝔓𝔖ℭ *c dem.*: -runt BDFKSTUWϛ *gig. p Aug.*) = τοῖς πεπιστευκόσιν: credentibus *e Bed.*; in ecclesias *d et εν ταισ εκκλησιαισ* D^{gr}; *deinde* + per gratiam CT *e Bed. et gr. plur.*; *om. codd. nostri plur. cum gr.* 137 c^{scr} *syr. harcl.*

28. uehimenter S*, uechimenter D; fortiter *d gig.* *om.* **enim** R* (+ R^{2}). iudeos ORW, iudeus D; cum iudaeis *e*. **reuincebat** (-bant I) = διακατηλέγχετο: deuincebat SU; conuincebat *d e gig.* (-ueniebat); *κατηλεγχετο* E^{gr}. **publice** (pu *in ras.* U, pupl. D, publicae CI): + et in domo *e*, + et per domos *Bed.* (*retr.* '*in graeco*') *et* + *και κατ οικον* E^{gr}; *deinde* + disputante et *d et* + *διαλεγομενοσ και* D 137. host. CR, oste^{n}dens G; + eis CT. scribturas FG, scrit. T; scripturam SU* (*corr.* U^{1}). esset F^{c}. hiesum *e*. > esse iesum christum D *Aug.* (ix. 396); > iesum esse christum *d cum gr.* D *syr. utr. sah.*

XIX. 1. + *ad init.* cumque uellet secundum uoluntatem suam habire ihrłm dixit ei spiritus ut reuerteretur asiae R^{2} *cf. d infra.* quum Θ; dum *e* (*Bentl.*). appollo S, apollos ϛ, appello D (*απελλην* ℵ* 180) *cf.* xviii. 24. essaet R. **corinthi** (thi *in ras.* S, corinti D, chorinti R, chorinthi I): corinthum M, chorinthum C, corintum T. **ut paulus**: et paulus (*contra gr.*) FΘIMS (et *in ras.*) W *gig. Fulg.* (*p.* 660), et quum pau. *Hieron.* (ii. 180); paulum *e*. **factum est . . . ut paulus**: uolente uero paulo secundum suum consilium exire in hierosolyma dixit ei sp̄s reuertere (*υποστρεφειν* D) in asiam *d et* D^{gr} *syr. harcl. mg.* **peragratis** (perambulatis *gig.*) **superioribus** (*om.* S*) **partibus** (patribus V*; *om.* I*) = (Παῦλον) διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη, *cf.* transeuntem superiores partes *e*, pertransiret sup. par. *Hieron.* (*uide supra*): perambulantes superioris partibus *d*, *διελθων δε τα αν. μερη* D; + asiae *Hieron.* **ueniret** (ueneret S*, uenisset *Fulg.*) = ἐλθεῖν BHL *etc.*: descendere *e*, deuenit *Hieron.*, *et* κατελθεῖν ℵAE *min.*; uenit *d gig.*, *ερχεται* D; *deinde* + in *d e*. efesum AGT, effesum S, effessum D. **inueniret** (εὑρεῖν ℵAB *min.*) *codd. et vg.*, inuenisset *Fulg.*: cum inuenisset *d Hieron.*, inueniens *e* = εὑρών DE(*ευρον*)HLP *etc.*, *cf. gig. infra.* **discipulos**: discentes *Hieron.*; de discipulis W𝔖. **inu. qu. disc.**: inuentis quibusdam discipulis *gig.*

2. **dixitque** = εἶπέν τε ℵAB *min.*: dixit *d e Hieron.* (ii. 180), ait *gig.*, *et* εἶπεν DEHLP *etc.* ad illos MT; illis *gig.* accipistis D. **credentes**: quum credidistis *Hieron.*, cum credidissetis *d*; cui credidistis *gig.* **at illi**: ad illi CF*IO; illi uero *d*; *sine add.* ACFG*ΘT *d e et gr.* ℵABDE *min.*, *syr. harcl. Bentl.*: + dixerunt BDG^{2}IKMORSUVW *vg. c dem. gig. p*, + responderunt *Hieron.*, *et* + εἶπον HLP *etc.* *om.* **ad eum** *gig. Hieron.* set R; *om.* D *p**; si *p*^{2}. necque D; nec *e Ambr.* (*spir.* I. *c.* 3) *Hieron.*; + *ras. fere* 7 *litt.* G. **si spiritus sanctus** (*om. gig. p**) **est** (sit Θ *Hieron. Ambr.*) = εἰ πν. ἅγιον ἔστιν: spiritum sanctum accipiunt quidam *d cum* D^{gr} *sah. syr. harcl. mg.*; *cf. R. Harris* '*Stud. in Cod. Bez.*' *p.* 151.

3. **ille uero ait** (ayt T): at ille dixit SU *e et gr.* ὁ δὲ εἶπεν ℵAE *min.*, εἶπεν δέ D *al. pauc.*, dixit

baptismate
4 dixit autem paulus
iohannes baptizauit baptisma
paenitentiae populum
dicens in eum qui uenturus
esset post ipsum ut crederent hoc·
est in iesum
5 his auditis baptizati sunt
in nomine domini iesu
6 et cum inposuisset illis
manus paulus
uenit spiritus sanctus super eos
et loquebantur linguis
et prophetabant
7 erant autem omnes uiri
fere duodecim
8 introgressus autem synagogam cum
fiducia loquebatur
per tres menses disputans
et suadens de regno dei.
9 Cum autem quidam indurarentur et
non crederent
maledicentes uiam coram
multitudine

---

autem *Hieron.* (ii. 180); et ait *gig.*, dixitque *d et* εἶπέν τε BHLP *etc.*; *deinde* + eis SU, + ad eos *Hieron. cum gr.* HLP *al. pler.* **in quo**: in quid ΘI*(*ut u*ˡ*tur*)O *d* (*om.* in) *gig.*, in quem *e, et gr.* εἰς τί. *om.* ergo T. babtitzati D; + *ras.* 2 *litt.* B. **qui**: ad illi *d*; *om.* S *gig. Hieron.* **dixerunt**: responderunt *e gig. Hieron.*; + ei SU. **in** *sec. om.* SU *dem.* ioannis 𝔖ℭ, iohannes I. baptismatae CΘ*, babtismate D; baptisma T (babt.) *d e cum gr.* > bapt. iohannis SU *e cum gr.* E 31.

4. **autem** + eis SU* (*sed eras.*). ioannes 𝔖ℭ, iohannis BDIM*S*, iohanis O; *deinde* + autem *gig.*, + quidem O *e Hieron.* (ii. 180) *Fulg.* (*p.* 660), *et* + μέν EHLP *etc.* baptitzauit O, babtitz. D. **baptisma** (βάπτισμα) *cum* ABCD(babt.)GΘKOS TUV *d arg. alb. cor. uat.* ('*grecus, antiqui*') *Bentl.*, *et* baptismum FR *e gig.* p^*, baptismam I: baptismo MW *vg. c dem.* p^2 *cor. uat.* ('*moderni*'), *Hieron.*, baptismate *Fulg.*, *uide uol.* I. *p.* 747 *et E. W. Watson*, '*Stud. bibl. et eccl.*' *Oxon.* iv, *p.* 297. poen. DU *vg.*, pen. CIMOT, penitenciae RS. **populum** *cum praeced. coniungunt codd. nostri, et ita Hieron.* (plebem): populo *d* (*Bentl.*), plebi *e gig.*, omni populo IO *cum sequent. coniungentes, et gr.* ἐβάπτισεν βάπτισμα μετανοίας, τῷ λαῷ λέγων κ. τ. λ. *om.* **dicens** *c.* **in eum** (eo M*S*) **qui uenturus** (-rum B) **esset** (est DS *p Fulg.*; + *ras.* 2 *litt.* U) *codd. et vg.*, in eum q. uenerit *d*: in aduenientem *e Hieron.*, *et gr.* εἰς τὸν ἐρχόμενον. **ipsum**: eum *Hieron.* *om.* **hoc est** D. *om.* **in** *sec.* p^*. **iesum** (ihesum C, hiesum *c*) *codd. et vg. cum gr.* ℵABE *min.*: christum *d et* Dᵍʳ; iesum christum *gig. cum gr.* 105. 12*lect.*, *cf.* χριστὸν ἰησοῦν HLP *etc.*; *deinde* + in remissionem peccatorum *Hieron.*

5. *om. uersum* I. **his** (hiis DW) **auditis** *fere* = ακουσαντεσ δε τουτο D, *cf.* cum audissent hoc *d*: audientes autem *e et* ἀκούσαντες δέ *gr. plur.* babtitzati D; baptizatus M*. **domini** (*om.* S*) **iesu** (ihe. C, hie. *e*) *codd. et vg. cum gr. plur.*: dom. (+ nostri *Hieron. Ambr.*) iesu christi ΘW *d gig. sang.* 133 (*uide ad* xi. 27) *Hieron.* (ii. 180) *Ambr.* (*spir.* I. *c.* 3) *et gr.* D 64. 137; *deinde* + in remissione peccatorum *d cum* Dᵍʳ *syr. harcl.* (*cum**).

6. quum ΘT. impos. KOU (im *in ras.*) *vg.*; posuisset T; + in I* (*ut udtur*). illi p^*; eis RT *d.* **manus** (χεῖρας *uel* τὰς χ. *paene omn.*) BFKM RSTU*VW *vg. c e gig. p Hieron.* (ii. 180): manum ACDGΘIOU¹ *d dem. lux. et gr.* D. > paulus manus *e cum gr. omn.* (*exc.* D); *deinde* + continuo CT *Hieron.*, + statim *d*, *et* + ευθεωσ D. **uenit** (ἦλθε): cecidit *d sang.* 133 *Hieron. et* επεπεσέν D. *om.* **sanctus** R*. **eos**: illos *gig.*; *item* **uenit sp. s. sup. eos**: acceperunt spiritum (-tus S) sanctum SU. **et loquebantur** (-batur IO): loqueuantur uero *e cum gr.* D (λαλουν δε) 25 oˢᶜʳ; loquebatur *tantum d.* *om.* **linguis** O. profetabant DS², -bunt S*, prophetabunt O. **et loq. lin. et pr.** *in ras.* M; *ad fin.* + ita ut ipsi sibi interpretarentur *p*, *cf.* > loq. lin. aliis et sentiebant in seipsis quod et interpretabantur illas hi ipsi quidam autem prophetabant *syr. harcl. mg.*

7. **autem**: enim S; *om.* UW. **omnes**: uniuersi *d*; *om. gig.* **fere**: quasi *d*; *om.* C* (+C¹). > fere uiri *p.* **duodecim**: XII DFSUW; + milia D.

8. **introgressus** (ingressus CDTW *dem. lux.*) **autem** = εἰσελθὼν δέ, *cf.* cum introisset autem *d*: et cum intrasset *gig.*; *deinde* + in I *e*; + paulus in *d gig. lux. cum gr.* D 23. sinagogam CDORS TU*W; + paulus SU. **cum** (con *e*) **fiducia** (ci *in ras.* U) **loquebatur** (-antur I*) = ἐπαρρησιάζετο, *cf.* confidenter loq. *gig.*: cum fiducia magna palam loquebatur *d et* εν δυναμει μεγαλη επαρρησ. D. **tres**: ·III· D. > menses tres *e gig. cum graeco.* persuadens *d.* *om.* **disp. et suad.** G*. **de regno dei** *omnes* = περὶ τῆς β. τοῦ Θ. BD 12 *lect. syr. pesh. et harcl.*: τὰ περὶ τῆς β. τοῦ Θ. ℵAEHLP *al. fere omn.*

9. **cum** (quum Θ) **autem**: ut uero *d*, et cum *gig.* **quidam**: + eorum *d*, + ex eis *gig.*, *cum* Dᵍʳ. indurarent *d.* > indur. quidam *gig.* **et** (*bis scr.* F, *teste Ranke*): ut W. crediderent O,

discedens ab eis segregauit
discipulos
cotidie disputans in schola tyranni
10 hoc autem factum est
per biennium
ita ut omnes qui habitabant
in asia audirent uerbum
domini iudaei atque gentiles
11 uirtutesque non quaslibet
deus faciebat per manus
pauli
12 ita ut etiam super languidos
deferrentur a corpore
eius sudaria uel semicinctia
et recedebant ab eis
languores
et spiritus nequam egrediebantur.
13 Temtauerunt autem quidam
et de circumeuntibus iudaeis
exorcistis
inuocare super eos qui habebant spiritus malos
nomen domini iesu dicentes
adiuro uos per iesum

---

crediderunt D; oboedirent *e*; *gr.* ἠπείθουν. maledicentem I. **uiam** ACDΘIKMRTVW *vg. uett. plur.*: uiae BFGOSU *p Bentl.*; *alibi* (*i.e. in euangeliis*) *datiuum regit* maledicere, *sed infra Act.* xxiii. 4, 5 *accus. Post* **uiam** (-ae) *nihil addunt* A*BFGIOSU *d p et gr. plur. Bentl.*: + domini A^{1}CDΘKMRTVW *vg. c dem. e gig. lux. cum graeco* E. quoram I; in conspectu *d*. multidine O; multitudinem IS* *e*; -dinis *d*; + gentium *d e cum gr.* DE; *deinde* + tunc *d et* D^{gr} *syr. harcl.* (*cum**). discendens D *e**; discendit *p**, discessit *gig.*, recessit *d*; + paulus *d et* D^{gr}. **eis** + et *gig.* **discipulos**: + suos D; + et *gig.* **cotidie** *cum* BC (-diae) GKO(-tiae)RU(-die *in ras.*)VW: cott. AFI (-diae)MS^{2}; quotidie DT *vg.*, quotdidie Θ. **discedens . . . cotidie** *om.* S* (+ S^{2}). disputabat *gig.* **schola** (σχολῇ) ACGIS *vg.*: scola BDFΘKMOR TUVW. tyrani R*, tiranni TW, tyrannis I*. **tyr.** (tir.) *sine add.* BCFG*IOSTU *p Bentl. cum gr.* ℵAB 13. 27. 29. 81 *syr. harcl.*: + cuiusdam AG^{c} ΘKMRV *vg. Tisch. d dem.* (eiusdam) *e gig. lux.*, *et* > cuiusdam tyr. DW(tir.) *c Bed.* (*retr.*); + τινός DEHLP *al. pler.*; *deinde ad fin.* + ab hora (ora G^{c}) quinta (·u· D *d*, ·i· G^{c}) usque ad (in Θ *gig.*; *om. d*) horam (oram G^{c}; *om. d*) decimam (-ma *d*; ·uiiii· G; ·uiiii· et decimam D) DG^{c}Θ *d gig. cum gr.* D 137 *syr. harcl. mg.* απο ωρασ ·ε̄· εωσ δεκατησ.

10. **autem** + totum O. post biennium B; in annos duos *d*. > per bienn. fac. est *gig.* **ita ut . . . pauli** (11) *om.* I* (+ I^{1}). **ita ut** (ὥστε): usque quo *e et syr. harcl.*, *et* εωι D^{gr}. habitant CO* *d*; inhabitabant *lux.* in asya O, in assia D; asiam *d e cum gr.* audiret I^{1}. uerba *d et* τουσ λογουσ D*. **iudaei** (-ei DORW) **atque** (t *in ras.* S; adque CI^{1}; et D*) = ιουδαιοι και D: iudaeique et *d*; iudaeos quoque atque *e*; *et* Ἰουδαίους τε καί *gr. rell.* **gentiles**: greci *gig.*, craeci *d*; *gr.* Ἕλληνας. *om.* **iud. atque gentiles** F.

11. **uirtutesque**: uirtutes etiam *d*. **non** (*om.* S^{c}) **quaslibet** ABFG*I^{1}KM^{c}OSUV𝔓ℭ *cor. uat. lux. Bentl.*, non quasilibet *d e* = οὐ τὰς τυχούσας: non modicas CDG^{c}M*RTW (non mod. deus *in ras. scr.*) *c dem. gig. p*, *sic infra* xxviii. 2; non modicas quas Θ; non modicas quaslibet ϛ𝔖. **deus**: *om.* G*; + *ras.* 2 *litt.* U; + manus S* (*sed eras.*). > fac. deus *vg. cor. uat. cum gr.* HLP *al.*; *et* deus faciebat deus W (deus *bis scr.*). manum *vg.* (*non cod. caraf.*) *contra graecum cf. u.* 6.

12. aetiam CR; et M^{c} *d gig.* *om.* **super** *gig.* **languidos**: infirmis *gig.*, infirmantes *d*; *gr.* ἀσθενοῦντας; + eorum O. **deferrentur** (-rentur *in ras.* U; deferentur DG*I^{1}MOSTW, deferebantur I*; differrentur *dem.*; deferrent R) = ἀποφέρεσθαι ℵABE *min.*: inferrentur *d gig. et* ἐπιφέρεσθαι DHLP *al. pler.* **a**: de *gig.* **corpore** *omnes ubi graece* χρωτός. **eius**: cuius W. **sudaria**: d *in ras.* U, saudaria D (sachilli D^{mg}). **uel** (aut *d*) = ἤ *gr. plur.*: et ϛ𝔖ℭ *e et* καί 7. 68. 104. 105, η και D^{gr}. **semicinctia** *cum* FU (*partim in ras.*) *vg.*, semicincta S: semicintia AB(ci *in ras.*)CGΘ KTV *c d gig.*, simicintia DIO, semicinthia Θ, simicinthia *e*; semicincia M*W *p* (-ccia), semicinchia M^{c} *dem.*; simicincia R; *gr.* σιμικίνθια. recidebant S*; recedent *d*; discederent *gig.* langores RT; infirmitatis *d*; *gr.* νόσους. ut spiritus *d*; spir. quoque *e*. **nequam** (πονηρά): nequissimi *e*; maligni *gig.* (> mal. sp.), malignus *d*. egrediebatur I, egredebantur D; exiret *d*, exirent *gig.*

13. **temtauerunt** AFOT, tempt. *rell. Tisch.* tent. *vg.*: adgressi sunt *d*; *gr.* ἐπεχείρησαν. *om.* **autem** *d*. *om.* **quidam** C*. *om.* **et** D *d dem. gig. p cum gr.* DL *al. plur.* **de** = ἀπό HLP *al.*: ex *d dem. gig.* = ἐκ D 43; *om. e cum gr.* ℵABE *etc.* **circumeuntibus** (περιερχομένων) *codd. plur.* (circumheun. C, circueun. AGM) *et vg.*: circumuenientibus T *d gig.*; circumstantibus O. iudeis DORW; + et *dem.* **exorcistis** (ci *in ras.* U, exhor. O): exorcistarum *d*. **inuocare** (inuocc. R): nominare *d e*; *gr.* ὀνομάζειν. supra *gig.* **eos qui habebant** (-bat I, abebant R; haberent *d*): habentes *gig.* **spiritus**: p *in ras.* O. **malos** (πονηρά); malignos *d e gig.*; inmundos S^{2}U. **qui . . . nomen** *om.* S* (+ S^{2}). hiesu *e*; + christi Θ. **adiuro** *paene omnes cum gr.* ℵABDE *min.*:

quem paulus praedicat
14 erant autem quidam sceuae
iudaei principis sacerdotum
septem filii qui hoc
faciebant
15 respondens autem spiritus
nequam dixit eis
iesum noui et paulum scio
uos autem qui estis?
16 et insiliens homo in eos in quo
erat daemonium pessimum
et dominatus amborum
inualuit contra eos
ita ut nudi et uulnerati
effugerent de domo illa
17 hoc autem notum factum
est omnibus iudaeis
atque gentilibus qui habitabant
ephesi
et cecidit timor super
omnes illos
et magnificabatur nomen
domini iesu
18 multique credentium
ueniebant confitentes
et adnuntiantes actus suos.
19 Multi autem ex his qui fuerant curiosa
sectati

---

adiuramus D *cum gr.* HLP *al. pler.* hiesum *e*; + christum M. quaem O. predicat BDI°KORW, predicant I*; *deinde* + exire R^2, + ut exeatis *gig.*

14. erat I. **quidam** *codd. et* 𝔓ℭ = *τινες* ℵA HLP *etc.*: cuiusdam ϛ𝔖 *c dem. et τινος* BE *min. et 'graecum' ap. Bed.* (*expos.*) *cf. d infra*; cuidam p^2; *om. gig.* **sceuae** (*Σκευᾶ*) *codd. plur. et vg.*: sceue R *gig.* p^2, scaeuae GΘI *et Hieron. 'de nom. hebr.'* (iii. 104), scheuae F, schephae C, sephe T, seue W. iudei DRW; iudeo p^2; *om. gig.* > iudaei (+ nomine 𝔖) sceuae 𝔖ℭ. **principis** (-pes G*IRS *e*, -pi p^2) **sacerdotum** = *ἀρχιερέως*: sacerdotis *gig.* *p** *cf. d et* D^{gr} *ιερεωσ*. **septem** (·UII· DFW): duo *gig.* fili F. > filii septem T. *Cf. Blass ad loc. et ἀμφοτέρων*, amborum, *u.* 16. *Numerus forsan filiorum a Luca non memcratus est. pro* **sceuae . . . filii** *legunt* > filii sceue duo sacerdotis *gig.*, > iudei filii scheue sacerdotis septem filii *p**. **hoc fac.**: fac. similiter *gig.*, *cf. d. Ita uersum habet d* in quo (*εν οισ* D) et fili sceuae cuiusdam sacerdotis uoluerunt similiter (*το αυτο* D) facere consuetudinem habebant apud eos (*τουσ τοιουτουσ* D) exorcizare et introierunt adimplentes (*και εισελθοντεσ προσ τον δαιμονιζομενον* D) coeperunt inuocare nomen dicentes praecipimus tibi ih̄u (*εν ιη̄ν* D) quem paulus praedicat exire (> *εξελθειν κηρυσσει* D) *cum* D^{gr} *et syr. harcl. mg.*

15. **respondens** (-dit F) **autem** (*om.* D) = *ἀποκριθὲν δέ*, *cf.* quibus resp. *gig.*: tunc respondens *d et τοτε απεκριθη* D. **nequam** (*πονηρόν*): malignus *d e*. **eis** (*αὐτοῖς* ℵABD *min.*), *cf.* ad eos *d*: *om. e gig. et gr.* EHLP *al. plur.* hiesum *e*. **noui** (nobi T) = *γινώσκω*: scio *e gig. Aug.* (vi. 71); adgnosco *d*. pau|||lum S. **scio** (*ἐπίσταμαι*): noui *e gig. Aug.* qui *expunxit* Θ^c; quis I. **estis**: + non noui D; + ignoro *Cassiod.* (*P.L.* LXX. *p.* 1397).

16. siliens *e*. **homo** (*partim in ras.* M) **in eos** (eo *p*) = *gr.* ℵAB *min.*: > in eos homo 𝔖ℭ *d gig. cum gr.* DHLP *al.*; *om.* in eos *hic e, sed* + in eis *post* iniquus, *et ita* E^{gr}. **in** *sec. om.* W*. demonium DIOSW; spiritus *d e gig. et gr. τὸ πνεῦμα*. **pessimum** (*πονηρόν*): nequam *gig.*, nequa *d*; iniquus *e*; *om. dem.* **et** *sec.* (*καί* ℵ*HLP *al.*): *om.* DR *c d dem. gig. Bentl. cum gr.* $ℵ^c$ABDE *min.*; + tum *e*. **dom.** + esset *e*, + est I *c*. **amborum** (ham. C) *cf. Roensch 'It. u. Ug.' p.* 438: utrisque *d gig.*; *om. e et* E^{gr}; + et R *c*. praeualuit *e gig.*; ualuit *d*. con^t^ra I; aduersus *d e gig.* *om.* **eos** *sec.* W. > uuln. et nudi R*. effugirent S*, effugeret V. do^mo^ M, domu DKV. ila O; ipsa T; sua W.

17. **notum factum est** *codd. et vg. cum gr.* 31. 40. 68 *al.*: > factum est notum *d e Bentl. et gr. plur.* **iudaeis** *in ras. scr.* A (*deinde seq. ras.* 6 *litt.*); iudeis CDORW. **autem . . . iudaeis** *in ras. scr.* Θ. adque CF*IOS*; et *d*. **gentilibus** (*Ἕλλησιν*): gentibus D; grecis *d gig.*; + his *d*. **qui habitabant** (-tant *d*; + a U*): habitantibus *gig.* ephaesi I, efesi G, effesi S; ephesum *e gig.*, effessum D; in ephesum *d*. **et** *pr.*: ecce D. **cecidit** (caec. C, cic. D) *codd. plur. et vg.* = *ἔπεσεν* AD(E) 13, *cf.* accidit F; cubuit *e*: decidit *gig.*, incidit *d, et ἐπέπεσεν* ℵBHLP *etc.* > timor decidit *gig. cum* D^{gr}. **autem . . . timor** *in ras. scr.* B; **auper om. illos** *in ras. scr.* S^2. *om.* **omnes** D. **illos**: eos D *d*. **magnificabatur** (-bantur Θ *e**) = *ἐμεγαλύνετο*: magnificabant *dem.* e^c *cor. uat.** **domini**: dei W. ihesu C, hiesu *e*; *om.* D.

18. **multique**: multi quoque *e Bentl.** (*sed secundis curis correxit*), et multi *gig.*; multi D. credencium RS; de credentibus *gig.* uenierunt D* (uel bant *superscr. cor.*); + et S*U*. **conf.** + peccata sua *dem. syr. pesh.* ar^e. adnunc. S^1, annunc. RS*W𝔖ℭ, annunt. BKVϛ𝔓; nuntiantes *d*. hactus CR, actos IM*S* *d*, acta *gig.* sua *gig.* *om.* **et adn. ac. suos** *dem.*

19. **multi autem**: plurimi quoque *Hieron.* (vii. 542). ex eis BKRVW *vg. e*; eorum *Hieron.* > qui fuerant ex his M. **q. fuerant** (erant R) **curiosa** (-ossa D) **sectati** = *τῶν τὰ περίεργα* (>

contulerunt libros et combusserunt
coram omnibus
et computatis pretiis illorum
inuenerunt pecuniam
denariorum quinquaginta milium
20 ita fortiter uerbum dei
crescebat et confirmabatur.
21 His autem expletis proposuit paulus
in spiritu
transita macedonia et achaia
ire hierosolymam
dicens quoniam postquam
fuero ibi
oportet me et romam uidere
22 mittens autem in macedoniam duos
ex ministrantibus sibi
timotheum et erastum
ipse remansit ad tempus in asia.
23 Facta est autem in illo tempore
turbatio non minima de uia
24 demetrius enim quidam
nomine argentarius

περι τα εργα D*) *πραξάντων* : qui curiosa (curiositates *e*) gesserunt (-rant *Hieron.*) *d e gig. Hieron.* adtulerunt *d*; comportantes *Hieron.* **et** *pr.* : *om. e Hieron.*; > et libros *d*. **combusserunt** KVW *vg. c dem.*, *et* conb. BCDMU (*partim in ras.*), combuser. AFIR *p*, conbuser. GΘOS (conp.*) T *e* = *κατεκαυσαν* E : comburebant *d* (comm.) *gig.* = *κατέκαιον gr. plur.*; *deinde* + eos ⳨𝔖; + omnes *cor. uat.** homnibus R^1. **computatis** (conp. DF*ΘMORST) **pretiis** (praet. BCFGIM, prec. RSW) **illorum** (eorum Θ *dem.*) : computauerunt pretium eorum et *Hieron.*, *et gr.* *συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν καί.* inuenierunt D; uindiderunt S* (*corr.* S^1). **pecuniam** (pecc. DRW) **denariorum** (daenari. M, denare. S; denarii eorum D) **quinquaginta** (quiquag. T, quingenta R, ·L· DW; + quatuor Θ) **milium** (milietum S*, millium *vg.*, milia D) = *fere ἀργυρίου* (*-ιον* 31) *μυριάδας πέντε*, *cf.* pecuniae quinquaginta milia *e*, argenti quinquag. milia *Hieron.*: denariorum L milia *gig.*; denariorum sestertia docenta *d*.

20. **ita** : sic *d gig. Hieron.* (vii. 542). **fortiter** (*κατὰ κράτος*) : potens *d gig.*; potenter *Hieron.*; potens fortiter *e*. **dei** *codd. plur. vg. c* (*d*) *e gig. p cum gr.* E *min.*: domini AM *dem. Hieron. Tisch. cum gr. plur.* > uerbum dei fortiter G. *pro* **uerbum dei** *legit* conualescebat et fides dei (*deinde pergit* crescebat *etc.*) *d et ita* D^{gr}. > crescebat uerbum dei D *vg. dem.* (domini); > dei uerbum cresc. *Bentl.* **confirmabatur** (*ἴσχυεν*) *codd. plur. et vg.* : confortabatur DGORS *c* e^2 *p Hieron. Bentl.*, fortabatur *e**; conualescebat *d* (*sed επληθυνε* D) *gig.*

21. **his** (hiis DW) **au. expletis** *codd. et vg.*, *cf.* cum au. complerentur haec *e*, cum au. expleta essent haec *Orig.* (*int.* iv. 678), = *ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα* : tunc *tantum d cum* D^{gr}. **proposuit** (*gr.* *ἔθετο*) ABCDKMRT(po *sup. lin.*)UVW *vg. c* : posuit FGΘIOS *p Orig. Bentl.*; disposuit *dem.*; adposuit *d* (> pau. adp.); statuit *e* (> pau. sta.) *gig.*; *etiam* > Π. *ἔθετο gr.* DE. **spiritu** + sancto *Orig.* **transita** (transit a IOV *p**; -ita ma- *in ras.* U) **macedonia** (mach. FIKO) **et achaia** (achia SV*) *codd. plur. vg.* = *διελθὼν τὴν* Μ. *καὶ* Ἀχ. *gr.* ℵBHL *etc.*, *cf.* ut cum perambulasset macedoniam et achaiam *Orig.* : transire a macedonia (mach. C) et achaia (achaya C *c*, acaia T) et CMRT *c*; transire (+ per *d*) macedoniam (macid. D) et achaiam (achiam D) et (*om. e*; et sic *d gig.*) D *d e gig.* = *διελθεῖν τὴν* Μ. *καὶ τὴν* Ἀχ. *gr.* ADEP (+ *καί* DP^2). **ire** : proficisceretur *Orig.*; + in *c d e*. **hierosolymam** *codd. plur.*, *et* -imam RU, hierusolimam DS, iherosolymam CT (-imam), ierosolymam W (-imam) *vg.* : hierosolyma O (-rusolima) *d e Bentl.*, Ἱεροσόλυμα ℵAB DE *min.*; hierosolymis F; hierusalem M *et* Ἱερουσαλήμ HLP *al. pler.* > hier. ire D. *om.* **dicens** O **quoniam** : quia *d gig. Orig.*; *om.* ⳨𝔓 (*non cod. caraf.*). **postquam** (quoniam post *in ras.* B); cum *d gig.* hoportet C, op^{o}rtet M; necesse est *d gig. Orig.* *om.* **et** *sec.* S* *d* (*non* D). roma I *d*.

22. **mittens autem** (*ἀποστείλας δέ*) : et misit *d gig.*; *και αποστειλασ* D *et syr. pesh.* **in** *pr.* : *om. c*; et F. mached. B(-nia)CFIKO, macid. D. **ex ministrantibus sibi** : qui sibi ministrabant *d gig.* tymotheum I, timoteum T, thimotheum CDM. *om.* **et** T*. herasthum C, errastum O, aerastum I, aristum T^c (*om.* T*). -m et erastum ipse uero rem *in ras.* Θ. **ipse** : + uero ΘIM *d gig.*, + autem S^2U; *contra gr.* **remansit** (*ἐπέσχεν*) : substitit *d gig.* a^d S; *om. de gig.* **in asia** (assia D, asya C) = *εν τη ασια* D^{gr} : in asiam *d et gr. rell.* *εἰς τὴν* Ἀσίαν.

23. factum FMS *d cf.* ii. 2; factus *gig.* **in illo tempore** (*κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον*) ADFGM *uett. plur.* (secundum tempus illud *e*) : illo tempore (*sine* in) BCΘIKORSTUVW *vg. cor. uat.** *p*, illa die *cor. uat. mg.* **turbatio** (-cio RS) = *τάραχος* : tumultus *d gig.*; tribulatio D. **minima** : modicus *d gig.*, *et gr.* *ὀλίγος*. **de** + hac *d*. **uia** *sine addit.* AG*ΘIM *cod. caraf. e Bentl. et gr. omn.* : + domini BCDFG^cKORSTUVW *vg. c d dem. gig. p syr. pesh. et harcl.* (*cum**), *cf. u.* 8. > de uia dom. non min. O.

24. **enim** : autem D *gig. p.* **nomine** : *om. d*

faciens aedes argenteas dianae
praestabat artificibus
non modicum quaestum
25 quos conuocans et eos qui
huiusmodi erant opifices
dixit
Uiri scitis quia de hoc artificio
adquisitio est nobis
26 et uidetis et auditis
quia non solum ephesi
sed paene totius asiae paulus
hic suadens auertit
multam turbam dicens
quoniam non sunt dii
qui manibus fiunt
27 non solum autem haec periclitabitur
nobis pars
in redargutionem uenire
sed et magnae dianae templum
in nihilum reputabitur
sed et destrui incipiet
maiestas eius

---

gig. (D^gr ην *pro* ὀνόματι); + faber *e*. **aedes** (ναούς) *codd. et vg.*, hedes CR, edes W, aedas S, aedens I: sedes U (s *sec. in ras.*); templa *d* (tempula) *e gig.* argentheas S; argenteos O; argentea *d e*; *om. gig. cum gr.* B. diane RW; deanae A; + qui *d et* D^gr. > hedes arg. diane faciens *p*. prestabat CDMRSVW; + *ras.* 2 *litt.* Θ. questum CIRUW; adquisitionem *d*; *gr.* ἐργασίαν. > qu. non mod. *e cum gr.* EHLP *al. pler.*

25. **quos** (οὕς): hic CDT *d gig.*, *et* οὗτος D 137 *syr. pesh.* **conuocans** (συναθροίσας) *codd. et vg.* (-cant I): congregans *e*; conuocasset O, conuocauit *d*. et *om.* CDOT *d gig. et gr.* D 137 *syr. pesh.* **eos**: eius I*; *om.* D. **huiusmodi** *cum* ADFMW *vg. dem. e gig. p cor. uat. mg.*: eiusmodi B(*partim in ras.*)GΘIKORSUV *c cor. uat.* *Bentl.*; ipsiusmodi CT. **opifices**: artifices CD* T *e*; operarios *gig.* **qui huiusm. er. op.**: qui circa haec operabantur *d*; *gr.* τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάτας (τεχνειτασ D). **dixit** (εἶπεν): ait ad eos *d et* εφη προσ αυτουσ D *sah. syr. pesh.* **-ifices dixit** *in ras.* U. o uiri *gig.*; + artifices *d cum gr.* D *sah. syr. harcl.* (*cum**). **scitis** (ἐπίστασθε): nostis *e*. **de**: ex *d*. **hoc artificio** (-tio W): hac operationem *d*; *gr.* ταύτης τῆς ἐργασίας; *deinde* + magna p^2. **adquisitio** (acq. *vg.*, adquisicio RS, ^ad quaesitio D) = *gr.* εὐπορία: *melius* quaestus *Erasm. Turic.* adquisicionẽ *p** (*pro* adquisicio est). > nobis est *e Bentl. cum graeco.* > est nobis acquis. *vg.*; *ad fin.* + et substantia D.

26. audistis I* *d*; audisti I^c; *om.* **et aud.** S* (+ S²). > aud. et uid. *d cum* D^gr *syr. pesh.* **quia** (qua O): quod *gig.*; quoniam *e*. **solum**: tantum *gig.* **ephesi** (e *pr. in ras.* U; ef. GST, effessi D, ephesii I) = Ἐφέσου: ephesiis *gig.*; ipsius ephesi *d*; εως εφεσιου D 14. set R; + et F *dem. gig.* (*Bentl.*) *et gr.* AD(*non d*)L *min.* **paene** *cum* BC FIM*O, paenae K: pene ADΘM^cRS^cTUVW *vg.*, poene G, perne S*; *om. gig.*; *uide* xiii. 44 *et* *Brambach* '*Hülfsb. f. lat. Rechtschreibung*' *p.* 52. **totius** (tocius R): uniuersae *gig.*; omnis *d*. asie RW, asi||ae B, assiae D, asyae O, hasyae C; *deinde* + populi R², + populis *c*, + populus I (popu *in ras.*); *sine auct. graeca. om.* **paulus** I* (+ I¹). > hic paulus *gig.*; *deinde* + nescio quem *gig.*, + quidam tunc *d* (+ τισ τοτε D). **suadens**: suasit et *gig.* **auertit** (μετέστησεν): euertit *c*, eduxit *d*; amouit *e*, απεστησεν E. **multam** (ἱκανόν): plurimam *d*, magnam *gig.* > turbam mul. DI *p*. **quoniam**: quia *e gig.* di Θ^c. **manibus**: per manus *e*. > fiunt manibus *d*.

27. **solum**: tantum *gig.* hec S; *om. d.* **periclitabitur** (perecl. ΘT, periclitabatur O) = κινδυνεύσει ℵ(-σι)D²: periclitatur *d e gig.* (*Bentl.*) *et* κινδυνεύει *gr. rell.* *om.* **nobis** S. > nobis pericl. *d et* D^gr. > pars nobis pericl. *gig.* **redargutionem** (io *in ras. longa* G, -tione K, -cionem RS) = ἀπελεγμόν: traductionem *gig.*; reprechensionem D^c. peruenire *gig.* set *pr.* R. et *pr.*: etiam *d e gig.*; *om.* DT. **magnae** (-ne OR): magna BKV. **magn.** *sine addit. cum* ABDGΘIKM*RSU^cVW *vg. c dem.* p^c *cor. uat. sah. aeth. pp*: + deae CFM^c OT(dee)U* *Tisch. d e gig. p** *Hieron.* (vii. 542) *Bentl. et gr. omn. et boh.* diane IT, diana G*, deanae AD. > templum dianae *d e Hieron. cum gr.* DE HP *min.* > templ. magne dee diane *gig. cum sah. cop. syr.* **in** (ad I) **nihilum** (nich. BDT; nichil *gig. p**): pro nihilo *e*. **reputabitur** *cum* BFGΘKRS¹UV *vg. c dem. Hieron.*: deputabitur ACDIMOS*T *d e* (-tetur) *p*; estimabitur *gig.*; *gr.* λογισθήσεται ADE 73, λογισθῆναι ℵBHLP *al. plur.* **sed** (set R; *om.* ꝰ p^c) **et** (*om. d*) **destrui** (dis. DGS, dex. C; + *ras.* 2 *litt.* Θ) **incipiet** (-et *in ras.* Θ; -ens I*; + et D): incipietque destrui *e*; destruetur quoque *Hieron.*; *gr.* μέλλει τε καὶ καθαιρεῖσθαι A* *al.*, αλλα καθεprice καθεριcθαι μελλει D*; μέλλειν τε (δε HL *al.*) καί (*om.* E) καθαιρεῖσθαι ℵA²BD²EHLP *etc.* *om.* **magnae . . . sed et** W, *et omnia ab* **suadens** (*u.* 26) *usque ad* **maiestas eius** *in ras. scr. sunt.* **maiestas** (i *in ras.* U, magestas CR) = τὴν μεγαλειότητα HLP *al. plur.*, *cf.* magnitudo *Hieron.*: maiestatis (maest.*) *e et* τῆς μεγαλειότητος ℵABE *min.* *om.* **mai. eius** quam *d et* D^gr. **tota**: cuncta *Hieron.* assia D, asya C. **asia et** *in ras. scr.* B; + uniuersus *Hieron.* horbis C, orbs O; uel urbs D^mg;

quam tota asia et orbis colit.
28 His auditis repleti sunt ira
et exclamauerunt dicentes
magna diana ephesiorum
29 et impleta est ciuitas
confusione
et impetum fecerunt uno
animo in theatrum
rapto gaio et aristarcho
macedonibus comitibus
pauli
30 paulo autem uolente intrare
in populum
non permiserunt discipuli
31 quidam autem et de asiae
principibus qui erant
amici eius
miserunt ad eum rogantes
ne se daret in theatrum
32 alii autem aliud clamabant
erat enim ecclesia confusa
et plures nesciebant qua
ex causa conuenissent
33 de turba autem detraxerunt
alexandrum
propellentibus eum iudaeis
alexander ergo manu
silentio postulato

+ terrarum *d e gig.*; *gr.* ἡ οἰκουμένη. **colit** (-lit *in ras.* U): colet ST; colitur *d*.

28. **his** (hiis DW) **auditis repleti sunt ira et** *codd. et vg.*: audientes autem et facti pleni furore *e cum gr.* ἀκούσαντες δὲ καὶ γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ; haec autem cum audissent et fuissent pleni indignatione currentes in campo *d et* ταυτα δε ακουσ. και γενομενοι πληρεισ θυμου δραμοντεσ εισ το αμφοδον (in forum *syr.*) D 137 *syr. harcl. mg.* exclamaberunt T; clamauerunt D *d Bentl.*; *gr.* ἔκραξαν (69). 96 k^{scr}; ἔκραζον *rell.* **magna** + est *d e*. deana AD, diuna G*. efes. GT, effes. S, aephes. C, effesorum D.

29. inpleta' CF, repleta *d* (D^{gr} *uide infra*). **ciuitas** *sine add. codd. et* 𝔖𝔈 *cum gr.* ℵAB 13. 40: + tota ϛ𝔓𝔥 *e et gr.* EHLP *al.*, > tota ciu. *d et* D^{gr}, *cf. gig.* confussione D*, confusionem I *d*; mixtione D^{mg}. **impl. . . . confusione**: confusa est uniuersa ciuitas *gig.*; *gr. plur.* ἐπλήσθη ἡ π. (ὅλη) τῆς συγχύσεως, *sed* συνεχυθη ολη η π. αισχυνησ D, *forsan ex latinis male traductum, cf. R. Harris 'Stud. in cod. Bezae,' p.* 106; *sed uide etiam Hilgenfeld 'Acta Apost.' p.* 253. **et impetum** (im *sup. lin.* O, inpletum D, impetu I) **fec.**: impetumque (-quem *e**) fec. *d e*; et impetu facto irruerunt omnes *gig.* unanimo G* *e p**; unanimes *gig.*; unanimiter *d*; + *ras. unius lit.* U. thea^t^rum S, theathrum D; + et *d gig. i** *et gr.* D 14*. **rapto gaio** (gayo C, gai^n^o D) **et aristarcho** (-co GMSTU, aristharco BFΘK, aristharcho COR): rapuerunt gaium et aristarchum *d gig.* mached. BCFIKO; macedones *gig.* (*non d*); + cum *e*. comites *gig.*

30. **paulo autem uolente** = Π. δὲ βουλομένου ℵ*AB: > uol. autem paulo *gig.*, ipso au. uol. paulo *d cum gr.* D βουλομενου δε του Π. introire *d e*. **in populum** (εἰς τὸν δῆμον): in populo CI* *p**; in turbam *d gig.* **non**: sed D. permisserunt D; sinebant *d* (> disc. non sin.) *gig.*; + eum ΘM *dem. e* (*Bentl.*) *cum gr. omn. exc.* D; *gr. enim* οὐκ εἴων αὐτὸν οἱ μαθ. *plur.*, οι μαθ. εκωλυον D.

31. **quidam**: aliqui *gig.* **autem**: uero *d*. *om.* **et** *d* (*non* D^{gr}). **de asiae** (asie RW, assiae D, asyae CO; asia SU) **principibus** (princibus O; > princ. asie *gig.*): principes asiae *e*; asiarcharum *d*; *gr.* τῶν Ἀσιαρχῶν. **qui erant amici** (amihi C) **eius** (*uoluit* eius amici *Bentl.*) = ὄντες (υπαρχοντεσ D) αὐτῷ φίλοι: *om.* **qui erant** R* (+ R^2); constituti eo amici *e*. misserunt D; cum missisent *d*, *et gr.* πέμψαντες. **rogantes** (reg. D*I*): rogabant *d et gr.* παρεκάλουν; *deinde* + eum *d* (*non* D^{gr}). **daret** (a *in ras.* S): darent I *d*. > dar. se (*Bentl.*) *d e* (seipsum) *cum gr.* **theatrum**: t *sec. in ras.* U; theaterum S*, teathrum D. > in theatrum daret *gig.*

32. **autem**: ergo *e gig.*; autem uero *d*; *gr.* μὲν οὖν. aliut CGOS; + quid *e* (*Bentl.*); *et* ἄλλο τι *gr. plur.* (*om.* τι D). erant I. **enim**: autem SU. aeclesia OU, aeccl. R, ecl. S, aeclessia D, ecclaesia I; conuentus CT. confussa D; confusus CT. **pl. nesc.** *partim in ras. scr.* U. **qua ex causa** (caussa D) = τίνος ἕνεκα: cuius rei causa *d*; quapropter *e*. **conuenissent** (-ssent *in ras.* F): conuenerint *d*; ueniissent D; *gr.* συνεληλύθεισαν.

33. **de turba autem** (autem *bis scr.* O; itaque *gig.*) = ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου: de ipsa turba *d*. distraxerunt *d*, destraxerunt *p*; produxerunt CT *Bentl.** (*sed secundis curis correxit*); *gr.* συνεβίβασαν ℵA BE *min.*, προεβίβ. D^2HLP *etc.*, κατεβιβ. D*; *deinde* + quendam D *cor. uat.** alaxandrum D. proponentibus *e*. **eum**: autem BS. iudeis DRW. alex^ander^ G, alaxander D. **ergo** *plur. cum gr.* ℵ*A k^{scr}: autem W *vg. c d e gig. et gr. plur.* **manu silentio** (-cio RS, solentio U) **postulato** (posto. S*): manu silentium (-tio*) postulans Θ; innuens manu *d*; mouit manum *gig.*; sedasset manum e^2; *gr.* κατασείσας τὴν χεῖρα (τῇ χειρί $ℵ^c$D *min.*); quoniam iudaeus est *e** (*lapsu*). uolens *gig.*; *om.* *e**. **rationem** (rac. RS) **reddere** (> redd.

uolebat rationem reddere
populo
34 quem ut cognouerunt
iudaeum esse
uox facta est una omnium
quasi per horas duas
clamantium
magna diana ephesiorum.
35 Et cum sedasset scriba
turbas dixit
uiri ephesii
quis enim est hominum
qui nesciat ephesiorum
ciuitatem cultricem esse
magnae dianae iouisque
prolis?

36 cum ergo his contradici
non possit
oportet uos sedatos esse
et nihil temere agere
37 adduxistis enim homines
istos
neque sacrilegos neque
blasphemantes deam
uestram
38 quod si demetrius et qui
cum eo sunt artifices habent
aduersus aliquem causam
conuentus forenses aguntur
et pro consulibus sunt
accusent inuicem
39 si quid autem alterius rei

---

rat. *vg.*) = ἀπολογεῖσθαι: satisfacere *e*; se excusare *gig.* ad populum *gig.*

34. **quem ut cognouerunt** (-berunt T; + eum V): ut cogn. autem *e et gr.* ἐπιγνόντες δέ; cognito autem eo *d*; qui cognito *gig.* **iudaeum** (-eum D ORW) **esse**: quia (quoniam *e*, quod *d*) iudaeus est (esset *d*) *d e gig.* = ὅτι Ἰουδ. ἐστιν; *deinde* + dimiserunt O. **una** + ex *e et gr.* + ἐκ (*exc.* D). > una est W *vg. dem.* **quasi**: fere *gig.* **per horas** (oras R*) **duas** (> ·II· horas D *cum gr. min. aliq.*): horis duabus *d gig.* *om.* **facta . . . duas** I. clamancium RS. magnae S; + est CT *d e.* dianae S; deana A*(*corr.* A')D. efesiorum GT, effes. S, effessorum D, ephesyorum C.

35. **et** (*in ras.* M) **cum** (quum Θ, qum T; + ad I) **sedasset** (-isset OS*, suadesset D^{mg}) = κατα-στείλας δέ *plur.*, *cf.* sedasset autem *e*: cum con-pescuisset *d*; κατασείσας δέ DE *min.*, *forsan ex u.* 33. **scriba**: + ad OT, *et* > scriba dixit ad turbam *gig.* **turbas**: turbam CD *gig. Bentl.*, turba *d p**; *gr.* τὸν ὄχλον; *item* scripturas *lapsu* (*pro* **scriba turbas**) I. **dixit** = εφη E: ait *d et* φησίν *gr. rell.* **ephesii**: -ii *in ras.* U; efesii AG T; ephesi ΘIR *d*, eff. S, effessi D. **quis** *ex* quit V. *om.* enim DS *dem.* > est enim U *cor. uat.* **hominum** (omnium *p**) = ἀνθρώπων ℵABE *etc.*: homo *d gig. et* ἄνθρωπος DHLP *etc.* nessciat O; nesciebat V; ignorat *d.* **ephesiorum** (ef. T, eff. S, efess. D, ephesyorum C) = Ἐφεσίων *paene omn.*: uestram *d et* ημετεραν D. > ciuit. ephes. *e cum* E^{gr}. **cultricem** (*gr.* νεωκόρον): cultores *gig.*; aedituam *d.* magne RW. diane RW, deanae D. > diane magne *p.* **iouisque** (et iouis *e*, iouis quoque C, iobis *tantum* O) **prolis** (flis *lapsu* D; e prolis *e*) *forsan* = τοῦ διὸς παιδός?: et iouis *gig.*, et huius iouis *d*; et a ioue delapsi simulacri *Erasm.*, *et gr.* τοῦ διοπετοῦς (διοσπ. D 68).

36. **cum** (quum Θ) **ergo his** (hiis DW) **contra-dici non possit** (poss||it T, possint *p**) = ἀναντιρρή-των οὖν (*om.* E) ὄντων τούτων: contradictione ita-que non capientibus his *d*; *om. e* (*non* E^{gr}) *spatio tamen relicto.* hoportet C: + et O* (*sed exp.*). **sedatos** (κατεσταλμένους): questos *d.* essae R. nichil BTW. **temere** (-rae C) = προπετές: propter-que *e.* egere S*. > agere tem. D.

37. **homines istos** (τοὺς ἄνδρας τούτους): hom. hos *e*, uiros istos *d*; > istos hom. *gig.*; *deinde* + hoc *d et* + ενθαδε D *syr. harcl. mg. sah.* **sacri-legos**: gos *sup. lin.* O; ri *in ras.* U. blasfem. DT, plasphem. M. diam W. **uestram** = ὑμῶν E*HLP *etc.*: nostram *d e gig. Bentl. cum gr.* ℵABDE^{2} *min.*

38. **quod si**: si quidem ergo *d*; *gr.* εἰ μὲν οὖν. demetrius + hic *d cum* D^{gr} *syr. pesh.* **aduersus** (-sum CFK^{c}ORUW) **aliquem** (-quaem O) **causam** (caussam D) = πρός τινα λόγον *plur.*: cum aliquos quendam uerbum *d et* προσ αυτουσ τινα λογον D; aliquid inter se *gig.* **conuentus forenses** (fur. Θ*) = ἀγοραῖοι: aduentus forinsecus D*, conuentus forinses D^{mg}; conuentus *d*; forenses *e.* agantur I. et *sec.* + qui M^{c}. **pro consulibus** A*CFG*ΘI OSTU *p**: proconsules A^{1}BDG^{c}KMR(procun.*)V W *vg. Tisch. Bentl. c d dem. e gig. p^{2}*, *cf.* xiii. 8. 12. a^{c}cusent U, accussent DS*; + se W *d cor. uat.** imbicem O.

39. **si quid autem** (εἰ δέ τι): sin *tantum p** *ut udtur* (*corr. p^{2}*); quod si aliquid *gig.* **alterius rei** (*in ras.* U) = περὶ ἑτέρων *plur.*: ulterius *d gig.* (*Bentl.*) *et* περαιτέρω B *min.* **quaeritis** (quer. CDFGIRSW, qer. U) = ζητεῖτε E (-ται) *min.*: requiritis *d gig.*, inquiritis *e et* ἐπιζητεῖτε *gr. plur.* **in legitima** (lig. D*) **ecclesia** (ecl. S, aecl. D*O, aeccl. R; ecclaesia M) = ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ, *cf.* in legitimo conuentu CT, in congregatione ut

quaeritis in legitima
ecclesia poterit absolui
40 nam et periclitamur argui
seditionis hodiernae
cum nullus obnoxius sit
de quo possimus reddere
rationem concursus istius
et cum haec dixisset
dimisit ecclesiam.
XX. 1 Postquam autem cessauit
tumultus
uocatis paulus discipulis
et exhortatus eos ualedixit
et profectus est ut iret
in macedoniam
2 cum autem perambulasset
partes illas
et exhortatus eos fuisset
multo sermone
uenit ad graeciam
3 ubi cum fuisset menses tres
factae sunt illi insidiae a iudaeis
nauigaturo in syriam
habuitque consilium

---

fit semper D^{mg}: in legem ecclesiae *d*, *et* εν τω νομω εκκλησια D^{gr*}. **poterit** (conpeterit O; *om.* *e*) **absolui** (-bi C; ab *sup. lin.* I): resoluetur *gig.*; discutietur *d*; *gr.* ἐπιλυθήσεται.

40. **et** *pr.*: etiam *d*; *om. gig.* **argui** (ἐγκαλεῖσθαι): accusari *d e gig.*; *om.* D. **seditionis** (saed. C, sedic. S, seditiones O, sediciones R *p**) **hodiernae** (-ne W) *codd. et vg.*; *gr.* στάσεως περὶ τῆς σήμερον, *cf.* seditionis hodierna (-ne*) die *e*: quasi seditiosi hodie *gig.*; hodie tamquam inquieti et tumultiossi (tim.*) D; > hodie accusari seditionis *d et* > σημερον ενκαλεισθαι στασεωσ D^{gr} (*om.* περὶ τῆς). **cum** (quum Θ) **nullus** (-ius B*) **obnoxius sit**: quum causa sit nulla CT, cum causa nulla sit *gig.*, cum nulla causa sit *e*, nullius causa esse *d*; *gr.* μηδενὸς αἰτίου ὑπάρχοντος (οντοσ D), *cf. Lc.* xxiii. 4, 14, 22. de qua CT *e*; cuius *d gig.*; *deinde* + non ΘIOS^c *p**, *et* + οὐ ℵABHLP *al.* (*non autem* DE *al. mult.*); + nos CMT. possumus BIMR *d p** (*corr.* *p*^{1}), possemus S*. racionem RS. > rat. redd. possimus *gig.* **concursus** (conuersus *p**) **istius** = τῆς συστροφῆς ταύτης DHLP *etc.*: de hoc concursu *d gig.*, de congregationis istius *e*, *et* περὶ τῆς σ. ταύ. ℵABE *min.* *ad* **et cum haec** *inc. u.* 41 *Tisch. W. H.* **cum** (quum Θ) **haec** (hec W; > haec cum *e*) **dixisset**: his dictis *gig.* **dimisit** (dem. S*, dimissit D, diuisit I) = ἀπέλυσεν: dissoluit *d*, soluit *gig.* eclesiam S, aecl. DO, aeccl. MR, ecclaesiam I (ecccl. I*); conuentum CT.

XX. 1. *om. uersum p.* caessauit C; quieuit *gig.* **uocatis** (-tus R*; conuocatis IOW *e gig.*) **paulus** (*om.* O; populus D; > paulus conuocatis I *gig.*) **discipulis** (-los F*S^c; + suis Θ) = προσκαλεσάμενος ὁ Π. τοὺς μαθητάς ADHLP *etc.*, *cf.* uocans p. discipulos (-los *in ras.*) U, conuocauit p. discipulos *d*: *gr.* ℵBE *min.* μεταπεμψάμενος ὁ Π. τοὺς μαθ. **et** (*in ras.* Θ) **exhortatus** (exor. CU*, exhortatos M) **eos** *codd. plur.* (*in ras. scr.* U) *et vg.*, exhortatusque eos *c*: et (+ multo *d*) exhortatus (*sine* eos) O *d* = καὶ (+ πολλα D) παρακαλέσας ℵABDE *min.*; et exhortatus est eos B; et exhortatus est *e*; exortatus (-tos I) eos DIR S^{c}T *dem.*; exhortatus est eos FKS* (exor.); exhortatus *Bentl.*; *om.* παρακαλ. HLP *etc.* **ualedixit** (ualde dixit *cor. uat.*) et *codd. et vg.*, ualefecit *gig.*: et ualedicens *e*, *et* καὶ ἀσπασάμενος ℵEHLP *etc.*; salutans *d*, ἀσπασάμενος AB(D*) *min.* **profectus** (ro *in ras.* M.) **est**: exiit *d e*; *gr.* ἐξῆλθεν. **ut iret** (irent W): *om. d gig. cum gr.* D *min.* *om.* **in** F. mached. BC^{c}F*IO, macid. D. > in mac. ut iret *e cum* E^{gr}.

2. quum Θ. *m.* **autem** *d* **peramb.** + omnes *d et* D^{gr}. > perambulassent (*sic*) autem *gig.* *om.* **et** I*T. exortatus CDRSU*, -tos I. eos fuesset G*; > fuisset eos *e*, > esset eos *gig.*; *om. d*; *gr.* D* χρησαμενοσ *ut udtur pro* παρακαλέσας αὐτούς. molto S*, multos I, multi *e*, multa *p**. sermones I. > serm. mul. *d e* (*Bentl.*) *cum ord. graeco.* inuenit *p**. **ad**: in *d gig.* greciam DIKORSU (c *in ras.*) VW, graet. M*, gret. M^1, grat. G*; ellada *d*.

3. **ubi cum fuisset menses tres** *codd. plur.*: ubi (hubi C; ibi D) cum (quum CΘ) fecisset menses tres (·III· D) CDΘMT *vg. Tisch. c dem.*; qui cum fec. ibi m. tres *p*, cum fec. autem m. tres *e*, ποιήσας τε (δέ D 27. 38) μῆνας τρεῖς *graeci*; fecit autem m. tr. *d*; ibique moratus est mensibus tribus *gig.* *Non sine dubitatione lectionem codicum plurimorum sequimur, eo ducti praecipue quod in nullo ueterum appareat uox* fuisset, *quam pro correctione Hieronymiana habemus.* ποιεῖν χρόνον *Latinis interdum, ut Ciceroni Senecae aliis, est* facere tempus *i. e. degere, uiuere etc., et sic a ueteribus in Nouo Test. legitur et manet etiam Act.* xv. 33, xviii. 23, *Ep. Iacob.* iv. 13. *Sed correxit Hieronymus hic ut uidetur et* 2 *Cor.* xi. 25 nocte et die in profundo maris fui = νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα. *Qui hic legunt* fecisset CDΘMT *plerumque ex Hispanica familia sunt, quacum Armachanus* (D) *hic ut saepe concordat*; *uide Epilogum nostrum* I. 718. **factae** (-te ORW) **sunt illi insidiae** (-die R^{1}W, -dee R*): et cum fierent ei insidiae *d* = γενομένης αὐτῷ ἐπιβουλῆς

ut reuerteretur per
macedoniam
4 comitatus est autem eum
sopater pyrri beroensis
thessalonicensium uero
aristarchus et secundus
et gaius derbeus et timotheus
asiani uero tychicus
et trophimus
5 hi cum praecessissent
sustinebant nos troade
6 nos uero nauigauimus post
dies azymorum a philippis
et uenimus ad eos troadem
in diebus quinque
ubi demorati sumus
diebus septem.
7 In una autem sabbati
cum conuenissemus ad frangendum
panem

DHLP *etc.*, > et cum insid. ei fierent *gig.*; > facta insidia illi *e et* γενομένης ἐπιβουλῆς αὐτῷ ℵABE *min.*; *uoluit* fac. sunt ins. illi *Bentl.**, *deinde correxit ipse.* iudeis CDORW. **nauigaturo** (-ganti *p**; *deinde ras.* 3 *litt.*) **in** (*om.* O) **syriam** (sir. MSTW) = μέλλοντι ἀνάγεσθαι εἰς τὴν Συρίαν *plur.*: incipiens nauigare in s. *e*, et nauigaturus esset in s. *gig.*, *et* μελλων αγεσθαι εισ την σ. E; uoluit in s. perduci *d et* ηθελησεν αναχθηναι εισ σ. D *cum syr. harcl. mg.* **habuitque consilium** *codd.* (*in ras. scr.* I) *et vg.* = ἐγένετο γνώμης (*uel* γνώμη), *cf.* fuit in cons. *e*: dixit illi spiritus *gig.*, dixitque spiritus ei *d et* ειπεν δε το πν. αυτω D *syr. harcl. mg.* **ut** (huti C) **reuerteretur** (-tetur D; rebertent *e**, reuerteret *e*², rediret *gig.*) = τοῦ ὑποστρέφειν: reuertere *d*, ὑποστρέφειν D 15. 18. **per**: in G^c^ Θ^mg^. machedoniam BCFIO.

4. **comitatus** (+ que M) **est** (*om.* A*) **autem eum** (eo *p*²; cum eo ACMR² *Bed.*) = συνείπετο δὲ αὐτῷ, *cf.* comitabatur autem eo *e*: comitati sunt autem cum illo I, et comitati sunt cum illo *gig.*; uolente autem comitari eum *d et* μελλοντοσ ουν εξειεναι αυτου D, cum futurus esset autem exire com. sunt eum *syr. harcl. mg.*; *deinde* + usque in (ad *d Bed.*; *om. e*) asiam IMR² *d e gig. Bed.* (*retr.* '*in graeco*') *Bentl. cum gr. paene omn. exc.* ℵB 13. **sopater** (Σώπατρος *plur.*) *cum* ABCFG* ΘIKOVℭ *cod. caraf. d e p** *Orig.* (*int.* iv. 686), sobapater T: sosipater DG^c^MRSUWςℌ𝔖 *c dem. gig. p*² *Bed. et* Σωσίπατρος 4*. 25. 40 *etc.*; + per I^c^. **pyrri** (Πύρρου *plur.*) *codd. plur.*, byrri U, pyrrhi Θ *vg.*, phyrri I^c^: pyri AF *et* Πύρου 13 *al. pauc.*; pirri RTW, *c p gig.*, peri D, uirri *d.* **beroensis** *codd. plur. et* ςℌ: berohensis CΘ, beronensis D, uer^o^ensis I; beroeensis 𝔖ℭ, beryensis *d*; *gr. plur.* Βεροιαῖος *uel* Βηρ., *sed* βερυιαιοσ D. thesal. DT, tessal. BR(-cium R*)W, te^h^sal. M; thesallonicenses I. **uero** *pr.*: autem *e gig.* **aristarchus** (Ἀρίσταρχος) *cum* DR *vg. d e p*², -cus MSUW *c p** *gig.*: aristharchus A, haristh. C, aresth. O; aristharcus BFGΘIKT, aritharcus V. *om.* **et** *pr.* D, *sec.* W. gayus C, gauis V, gauius D. **derbeus** (Δερβαῖος) *codd.* (de||rbeus F) *et vg.*, derbaeus C *e*, derbius D, derueus *p**: derberius I, doberius *gig.*, douerius *d*, *et* δουβεριοσ D^gr^. tymotheus *gig.*, thim. CR. **asiani** (assi. D, asy. C) = Ἀσιανοί: asiae R^c^; ephesii *d cum* D^gr^ *sah.*, *item* ex asia ephesii *syr. harcl. mg.* **uero** *sec.*: autem *d.* **tychicus** (Τυχικός), tichicus DMS^c^ U (chi *in ras.*), thycicus F, tycicus G*, thyti^c^us B, thitticus Θ, thith. W, tith. S* *gig.*, tit. RT *c p*, tychichus I, thitychus C: eutychus *d cum* D^gr^. trofimus ADFG(*om.* -us*)ΘRSU *p*, trofymus I, throphimus C, throthymus B.

5. hii CDΘ*IOSTW, hic FG *d*; + autem *e cum gr.* ℵABE *min.* quum Θ; *om. e.* precessissent BKS¹W, precessisent DS*; processissent IRT. **sustinebant** (ἔμενον *plur.*) *cum* ACDGΘMO (susten.) T *dem. p Bentl. cf.* expectabant *d e*: sustinuerunt BFI (u *sec. sup. lin.*) KRS(susten. S*) UVW *vg. c gig. cum gr.* εμεινον ℵ*, εμειναν *al. pauc.*; sustinere = μένειν, προσμένειν, ὑπομένειν *etc.*, *uide uol.* I. *p.* 770 *et Roensch* '*It. u. Ug.*' *p.* 381. **nos**: eos *c*; + a *p*, + in *e.* **troade** *cum* G^c^MR W *vg.*, throade O, troiade D: troadae ABFKST UV, throadae CΘ; troadem G*I.

6. **uero**: autem *e Iren.* (*p.* 201 *Mass.*). nauigabimus T; enauigauimus *d et gr.* ἐξεπλεύσαμεν. **dies** + autem O. azim. FΘIMORSTUVW, azem. D. **a**: ad I; *om.* Θ. filippis GST. *om.* **ad eos** *Iren.* throadem ΘO, troaden B, throadam C, troadam I*T *d*, troadae U; in troade *e.* **in** (imfra *e*) **diebus quinque** (·U· W): iter dierum qu. CT; quintani *d*; *om. Iren.*; *gr.* ἄχρι ἡμερῶν πέντε AB HLP *etc.*, ἀπὸ ἡμ. π. ℵE 13, πεμπταιοι D. **ubi** (hubi C) = ὅπου *uel* οὗ *plur.*: + et *Iren. et* οὗ καί 40. 137 *syr. harcl.*; in qua *d et* εν η και D^gr^. commorati *Iren.*; morati T. **in dieb. q. u. dem.** *om.* S* (+ S²). **diebus** *sec.*: dies T *d e.* septe C; ·UII· DW.

7. **in** *ad init.* (ἐν) ADGΘIMOR *uett. Aug.* (ii. 79), *quae praepositio fere semper in his locutionibus ab Hieronymo redditur*: *om.* BCFKSTUVW *vg. Sed* una sabbati = τῇ μιᾷ τῶν σαββ. *inuenitur in Euangeliis Mc.* xvi. 2, *Lc.* xxiv. 1, *Ioh.* xx. 1, 19, *quae scribis exemplo fieri poterant hoc loco*; *cf. etiam* hodierna die = ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ *uersu* 26 (*sed praem.* in *e Hieron.*). **uno** *gig.*; *om.* S^c^. sabbathi ςℌ; sabbatorum *e.* **cum** (quum Θ) **conuenissemus** (-isemus G*, -issimus S*) *codd.*

paulus disputabat eis profecturus in crastinum
protraxitque sermonem
usque in mediam noctem
8 erant autem lampades
copiosae in cenaculo
ubi eramus congregati
9 sedens autem quidam
adulescens nomine eutychus super fenestram
cum mergeretur somno
graui disputante diu paulo
eductus somno cecidit de
tertio cenaculo deorsum
et sublatus est mortuus
10 ad quem cum descendisset
paulus
incubuit super eum
et complexus dixit
nolite turbari anima enim
ipsius in eo est
11 ascendens autem frangensque
panem et gustans
satisque allocutus usque
ad lucem sic profectus est
12 adduxerunt autem puerum

---

plur. 𝔓𝔖𝔈 : cum uenissemus OWϚ *gig. p** ; congregatis nobis *e* (-tio) *Aug.*, collectis nobis *d* ; *gr.* συνηγμένων ἡμῶν ℵABDE *etc.*, συνηγμ. τῶν μαθητῶν HLP *al. plur.* ad franguendum D ; frangere *d e gig. Aug.* **disputabat** (διελέγετο) : enarrabat *e* ; + cum Ϛ𝔖𝔈 *p.* **eis** : illis *gig. Aug.* ; *deinde* + et confirmabat (-mat IW) animas (-mos R² *gig.*) eorum (illorum *gig.*) IMR²W *dem. gig. w tepl.* (und sterkt ir seln), *sine auct. graeca.* **profecturus** (-tus D) **in crastinum** *codd. et vg.* = μέλλων ἐξιέναι τῇ ἐπαύριον : incipiens proficisci in cras. *e*, inc. exire post alia die *d* ; exiturus alia die *Aug.*, > et alia die exiturus *gig.* **protraxitque** (protaxitque U) = παρέτεινέν τε *plur.*, *cf.* produxitque *Aug.*, extenditque *d* : protraxit uero *e et* παρ. δέ 15. 18 *al.* ; producebat *gig. et* παρετινε D^gr. **sermonem** : uerbum *gig.* husque C. **in** *tert.* : ad D *gig. Aug.* **mediam** (-um G* *ut udtur*) **noctem** : medium noctis *Aug.* ; media nocte *d.*

8. **erant autem** (ἦσαν δέ) : er. enim Θ ; *om.* **autem** D ; et erant *d.* **lampades** (-daes S, -dae A) = λαμπάδες : lanternae *e*, laterne *gig.* ; faculae *d*, υπολαμπαδεσ D^gr. **copiosae** : sae *in ras.* Θ, copiossae D, copiose IS¹(conpositae *ut udtur* S*) W, cupiose O ; multae CT (-te) *gig.* **cenaculo** AD(cenn.)F(-lu*)ORSTUW, caen. BCGΘKMV *Tisch.*, coen. *vg.*, caenaculum I : superioribus *d* ; *gr.* ὑπερῴῳ, *cf. ad* i. 13. hubi C ; in quo *gig.* erabamus O. **congregati** : collecti *d* ; *om. e cum* E^gr.

9. **autem** : uero *Aug.* (ix. 399). hadulescens C, adolesc. G^cMRW *vg. Tisch.*, adulisc. S*, adolisc. BD V ; iubenis *d* ; *om. e cum* E^gr. **eutychus** (Εὔτυχος) : eutycus FG, eutichus C, euticus UW *c*, euthicus BD ΘIMR *gig. p*, euticius O*T, euthicius O^c, eticus S. **super** (ἐπί) ; supra *gig.* ; in *Aug.* faenestram C, finistram D ; fenestra F *Aug.* **cum** (quum Θ) **mergeretur** = καταφερόμενος : commergeretur G ; pressus *gig.*, demersus *d*, deductus *Aug.* ; κατεχομενοσ D^gr. sompno W. **disputante diu paulo** : *om.* **diu** W *Aug.* ; > disp. paulo diu G^cT (*Bentl.*), disp. pau. prolixius F *d gig.*, enarrante pau. diutius *e*, *et gr.* διαλεγομένου τοῦ Π. ἐπὶ πλεῖον ; disp. diu p. prolixius S². **eductus** (κατενεχθείς) ADG ΘI(-tu)MOU* *correctio Hieron.*, *cf.* enauigauimus *u.* 13 : ductus BFKRSU^cVW *vg. Tisch. c dem.* ; deductus CT *e gig. Bentl.* ; depressus uel deuectus *Erasm.* ; praeceps datus est *d* ; *deinde* + prae CT (pre), + a D *d e gig.* **somno** (sompno W) : fenestra *gig. om.* **eductus somno** *p.* caecidit B. **tertio** (tercio RS) **cenaculo** (cenn. D, caen. BCG ΘKMORV *Tisch.*, coen. *vg.*) : tertio tecto *e* ; tristego *d gig. cum gr.* τοῦ τριστέγου, *cf. Bed.* (*retr.*) *qui confert Gen.* vi. 16 *de Arca Noe* 'tristega facies in ea.' dehorsum C ; zosum *d. om.* **et** *e.* **sublatus est** (ἤρθη) : oblatus est R² *cor. uat. mg.* ; sublatus, oblatus est BKVW *cor. uat.** *p*².

10. **ad quem** (ad quaem O ; atque Θ) **cum** (quum Θ) **descendisset** (disc. BG*S*U*, descendissent F*) : descendens autem *e*, cum descendisset autem *d*, descendit autem *gig.* (*et* + et *post* **paulus**) *et gr.* καταβὰς δέ. > paulus cum discendisset D. **incubuit** (incupuit S*) = ἐπέπεσεν : cecidit *d*, *et* επεσεν D^gr. *om.* **super** *e.* **complexus** (conpl. BCGΘIMOSU) = συνπεριλαβών : circumplexit *d* ; *om. dem.*° ; *deinde* + eum T *cum gr.* C *min.* ; + et *d cum* D^gr. **dixit** : ait *gig. om.* **enim** *gig.* **ipsius** : eius IM *d gig.* **in** : cum *dem.* **eo** : ipso IM *vg. d gig.* hest C.

11. **ascendens** (hasc. C) **autem** = ἀναβὰς δέ : accedens autem W ; cum ascendisset *d* ; et ascendens *gig.* ; *deinde* + paulus O. franguensque D ; et frangens *e* ; et fregisset *d*, cum fregisset *Aug.* (ii. 79) ; fregit *gig.* ; *gr.* καὶ κλάσας (*om.* καί B *sah.*). **et** : atque *Aug.* gustasset *d Aug.*, gustauit *gig.* **satisque** : **satis** *in ras. longa* R ; + esset *Aug.* **allocutus** ABKMRTVW *vg.*, adl. CDFGO, adloquutus ΘI : locutus SU (o *in ras.*), fabulatus *d*, adlatus *p** ; + est ΘVWϚ𝔖 *cor. uat.*, + esset *d.* husque C ; *om.* W. **ad** (ἄχρι) ADΘIMOSU *d gig. Aug.* : in (*cf. u.* 7) BCFGKRTVW *vg. Tisch. cor. uat. mg. c dem. e p.* **lucem** : diluculum *Aug.* **sic** : ita *e* ; *om. gig.* ; sicque SU, et sic VWϚ𝔖 *cor. uat.** **profectus est** (ἐξῆλθεν) : prosequutus est Θ ; exiit *e.*

12. **addux. autem** : salutantes aute os addux-

uiuentem
et consolati sunt non minime.
13 Nos autem ascendentes nauem
enauigauimus in asson
inde suscepturi paulum
sic enim disposuerat ipse
per terram iter facturus
14 cum autem conuenisset
nos in asson
adsumto eo uenimus
mytilenen
15 et inde nauigantes sequenti
die uenimus contra chium
et alia die adplicuimus samum
et sequenti die uenimus
miletum
16 proposuerat enim paulus
transnauigare ephesum
ne qua mora illi fieret in asia
festinabat enim si possibile
sibi esset
ut diem pentecosten faceret
hierosolymis.
17 A mileto autem mittens

---

erunt *d cum* D^{gr} *ασπαζομενων δε αυτων ηγαγεν.* **puerum** (*τὸν παῖδα*) : iubenem *d et τον νεανισκον* D. uiuum *e.* consulati D. minimae C, mine V*; minimes V^c; mediocriter *d gig.*

13. **autem**: uero *d gig.* **ascendentes** (asen. T) *codd. et vg., cf. εμβαντες* 98^{mg}, *ελθοντες* c^{scr}, *item* ascendimus *d*, descendimus *gig. et κατελθοντεσ* D^{gr} *syr. pesh.* ar^e. : prouecti *e et προελθόντες* ℵB^3C L *etc.*; *προσελθόντες* AB*EHP *al.*; *deinde* + ad *gig.*, + in *d e et gr. ἐπί gr. plur.*, *εἰς* D *al.* *om.* **nauem** D; + et I *gig.* (*non d*). **enauigauimus** AG *Bentl.*: nauig. *codd. rell. vg. Tisch. uett.*; deuenimus *d.* *om.* **in** *d.* ason BU *dem. et ασον* 13. 96. 106 *etc.*; assoon *Cassiod.* (*P. L.* LXX. *p.* 1398); assum I* (*ras. ante* a) *d*; uasson I^1, nasson D *cf. νασον* 15. 18. 36; assos *p**; *cf. ad* xxvii. 13. **inde . . . asson** (*u.* 14) *om.* R* (+R^2). **suscepturi** (*μέλλοντες ἀναλαμβάνειν*) : mox recepturi *d*; uolentes suscipere *e.* **sic enim** (*om.* enim M*) : nam ita *gig.* **disposuerat**: praeceperat *gig.*; + incipiens *d.* **per** (*om. e*) **terram** (taerr. O; + *ras.* 5 *litt.* R) : *om. d.* > iter per terram T. facere *d*; *gr. μέλλων* (*ωσ μελ.* D 36) *αὐτὸς πεζεύειν.*

14. quum Θ; ut *d gig.* **conuenisset nos** (*συνέβαλεν ἡμῖν* CDHL *etc.*, *συνέβαλλεν ἡμ.* ℵAB EP) *cum* AFGIU¹ℭ *cod. caraf. e p**, *cf.* conuenit nos *d gig.*: inuenisset nos BKS*Vℌ p^2, praeuenisset nos CT (pre.); conuenissemus DΘOϚ𝔖 *c*, inuenissemus W, uenissemus *dem.*, praeuenissemus M, peruenissemus R^2; conuenissemus nos S^2U*. *om.* **in** S* (+ S^2). ason BS^2U *dem.*, assum *d*; *uide ad u.* 13. **adsumto** (*ita* AFOT : adsumpto CDGΘIMRS²U* *Tisch.*, ass. BKS*U¹VW *vg.*) **eo** (*om.* S*) : adsumentes eum *e*; excepimus eum et *gig.* **uenimus** + in *e.* **mytilenen** *cum* ACΘIS¹, -lene F, -lenem KV *e*, myltilenen O^{rec}, multilenen O*: mitilenen MTU(til *in ras.*)W *c* p^2, mitilene S^2, mitelenen G, mitilenem B (*ras. ante* t) *gig.*, mitylenen *vg. d*; militenem R, militene *p**, militen D; *graeci μιτυλήνην plur.*, *-λίνην* AE *al.* 2, *μυτυλινην* L. **mytil. . . . uenimus** (*u.* 15) *om.* S* (+ S^1).

15. **nauigantes**: cum enauigassemus *d.* **sequenti die** (diae I) *pr.* = *τῇ ἐπιούσῃ*; pridie *d.* peruenimus *d e.* chyum C; chnidum S^c, *cf.* xxvii. 6; licium D. **contr. ch.** et *in ras.* Θ. **alia die** (diae CI) = *τῇ ἑτέρᾳ*: *om.* die G*ℌℭ; altera die *e gig.* **adplicuimus** ACDGIMO *et* appl. BFKR TVW *vg. Tisch.*: adplicauimus Θ, applicauimus SU *d*; accessimus *e*; *gr. παρεβάλομεν.* psamum C, samon *e*, saminum D. **et** *tert.* : *om. e*; + manentes in trogylio *d gig. cum gr.* DHLP *al. syr. pesh. et harcl. sah.* **sequenti die** *sec.* = *τῇ ἐχομένῃ*: *om.* die CDGΘIMOS^{c}T *d dem. Bentl.* **uenimus** *sec.* + in *d.* militum D *p**, mylethum C; mileto *e.*

16. propossuerat D, praeposuerat O; decreuerat *e*, iudicauerat *d.* **enim**: autem GW. **transnauigare** (*παραπλεῦσαι*) : praeternau. *d*; pertransire *gig.*; + ad *cor. uat.** (*non mg.*). aephesum I, efesum GT, effesum S, effessum D; *deinde* + et reuerebatur *gig.* **ne qua mora** (qua^mora T, quam hora B, qua hora S *in ras. longa scr.*) **illi** (*uoluit* sibi *Bentl.* sed correxit*) **fieret** (fierit S*; faceret *p* ut udtur*) = *ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι plur.*, *cf.* ut ne fieret ei tempus detrahere *e*: ut non contingeret ei morandi quis *d et μηποτε γενηθη αυτω κατασχεσισ τισ* D^{gr}. asya C, assia D. **si possibile sibi esset** (fuisset G* *ut udtur*; fieret O) : si poss. esset ei *e cum ord. gr.*; si posset fieri *gig.*; *om. d cum gr.* DH. **ut** *om. d e.* **diem pentecosten** (penti. D, penteconsten U, penthecosthen C) *codd. et* Ϛℌ : diem pentecostes 𝔖ℭ *gig.*, *cf. Bed.* (*retr.* '*in graeco*'), *et gr. τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς*; in die pentecostes *d et εισ την ημ. τησ π.* D^{gr}. **faceret**: fieri *e*; adesse *d*; + in D *d e*; *gr. γενέσθαι εἰς.* iherosolymis CT (-imis), iero. *vg.*, hieru. MO^c; hierosolimis RU, hierusolimis DO*S, ierosolimis W.

17. milito DS* *e*, miletho C. cum misisset *d*; + in *d e.* ephisum S*, efesum R, effessum D; epheso C, efeso T. **uocauit** (-bit T) = *μετεκαλέσατο*, *cf.* conuocauit *e gig.*: transmisit *d et μετεπεμψατο* D; + omnes *gig.* **mai. natu**: presbyteros *d gig.*

ephesum
uocauit maiores natu
ecclesiae
18 qui cum uenissent ad eum
et simul essent dixit eis
Uos scitis a prima die qua
ingressus sum in asiam
qualiter uobiscum per omne tempus
fuerim
19 seruiens domino cum omni
humilitate et lacrimis
et temtationibus quae mihi
acciderunt ex insidiis
iudaeorum
20 quomodo nihil subtraxerim
utilium
quominus adnuntiarem
uobis et docerem uos
publice
et per domos
21 testificans
iudaeis atque gentilibus
in deum paenitentiam
et fidem in dominum nostrum iesum
christum.
22 Et nunc ecce alligatus ego spiritu
uado in hierusalem
quae in ea uentura sunt
mihi ignorans
23 nisi quod spiritus sanctus per omnes
ciuitates protestatur

---

aecclesiae R, aecl. CD, ecl. S, aegl. T, ecclesie W; de ecclesiam *d*.

18. **qui cum uenissent** (cum ueniissent D, quum uen. Θ, conuenissent S*, cum conuenissent *gig.*): ad ubi uenerunt *d*; *gr.* *ὡς δὲ παρεγένοντο.* *om.* **ad eum et s. essent** I (*cf.* S *infra*). **et simul essent** (hess. C, essaent O) *codd. et vg.*, *cf.* simulque essent *gig.*, simulque cum esset *d*, = *ὁμοῦ ὄντων αὐτῶν* A(D) 40^{mg}: unanimes (*om.* -es*) *e*, *et ὁμοθυμαδόν* E 73; *om.* S* (+ S^2) *cum gr.* ℵBCHLP *al. fere omn.* **dixit**: ait *d gig.* **eis**: illis *e gig.*; ad eos *d.* **scitis** + fratres *d cum* D^{gr}. diae C. **qua**: in qua *d*; ex quo *e*; quam D. **ingressus** (+ *ras. unius lit.* Θ; gressus D) **sum**: ingressum U; accessi *e.* *om.* **in** CK*(+K^1)T *d gig. Lucif.* (*p.* 271). asyam O, hasyam C, assiam D, asya *c*, asia *p**; + quasi triennium et amplius *d et* D^{gr}. **qualiter** (*πῶς*): quemadmodum *d gig. Lucif.*, *ποταπωσ* D*. **per omne** (-ni S*) **tempus** (*arcte in ras. scr.* B) **fuerim** (fui *e*) = *τὸν πάντα χρόνον ἐγενόμην*: > fui per omne tempus (tempore *d*) *d gig. Lucif.*, *et ην παντοσ χρονου* D*.

19. **domino**: deo DI. **cum**: in *gig. Lucif.* *om.* omni D. **humilitate**: + sensui *d*; + et mansuetudine *cor. uat.** (*sed corr.*). > in omni humil. domino *gig.* lacrymis 𝔖ℭ, lachrymis ςℌ. **temtat.** AFOT, temtac. S: tempiac. R, temptat. *codd. rell. Tisch.*, tentat. *vg.* que IR. michi BOW. accederunt D. > accid. mihi *e*, > euenerunt mihi *d*, *cum ordine gr.* **ex**: ab *gig. Lucif.*; in *e* (*Bentl.*). iudeorum DORW, iudaeıum M*; ad iudaeis *d.*

20. **quomodo**: quam *d.* nichil TW. **subtraxerim** (subtraherim S; subtraxerunt W *et* t *sec. in ras.*) *sine addit.* A^{c}CDFGΘSTVWℌℭ *d e* (subtraxi *cor.*) *gig. Hieron.* (vii. 542) *Lucif.*, *cum graeco*: + uobis A*BIKMORUς𝔖 *c dem. p.* **utilium** (hut. C, ut illum T) = *τῶν συμφερόντων*: quod profuit *e*; que utilia essent *d*; ab eis q. ut. essent *gig. Lucif.*; eorum quae uobis proderant *Hieron.*; *deinde* + ciborum D^{mg}. **quominus**: conminus T (*et* presens T^{mg}); quomodo Θ *Lucif.*; quod non *e*; quin *Hieron.*; ut *d*; *gr.* *τοῦ μή*, *sed om.* *μή* D. annunt. BKVςℌ, annunc. RW𝔖ℭ, adnunc. S; renunt. *gig. Lucif.*; adnuntiare *e.* **uobis**: *om.* O *Hieron.*; + omne consilium dei *p*^{2}. docuerim Θ. **uos** *om.* *d Hieron. Lucif. et* D^{gr}. publicae CI, puplice D. per domus DV; domestice *Hieron.* > per domos et publice *d et* D^{gr}.

21. testificansns S*; testificando *d gig. Lucif.* iudeis DRW; iudaeos I*; + que *d*, + quoque *e*, *et gr.* *Ἰουδαίοις τε.* adque CIS; et *d gig. Lucif.* **gentilibus** (*Ἕλλησιν*): gentibus CDW; graecis *d gig. Lucif.*; + quae *d e.* deo *d*; dominum D. poen. DU *vg.*, pen. CIO, paenitenc. R, penitenc. S; + agent *d.* **fidem** + quem *e*, *et πίστιν τὴν* EHLP *etc.* domino A. **nostrum**: *om. dem. e et* E^{gr}; nostro A. hiesum *e*; ihu A. **christum**: *om. gig. Lucif. cum gr.* BHLP *etc.*; christo A.

22. *om.* ecce *p.* **alligatus ego** *cum* BCDFGΘK(alig.)MRUVW *vg. c dem. p*, *et* uinctus ego *e* = *δεδεμένος ἐγώ* ℵABCE *min.*: > ego allig. AIOS^{1}T, ego ligatus *d*, ego uinctus *gig.*, *cum gr.* DHLP; allig. (*om.* **ego**) S*, uinctus *Lucif.*; *deinde* + in *c.* **spiritu** + meo *p** (*ut udtur*). uadam S. > uado spiritu D. **in** *pr. om.* S *Lucif.* iherus. CT, ierus. W *vg.*; hierosolyma *d et* D^{gr}; + et R^2. que I. *om.* **in ea** D *p.* euentura C(heu.)DFGΘM *gig. Lucif. Bentl.* **sunt** *plur.*: sint BCFGK^{1}V *vg. Tisch. dem.* > mihi euent. (uent. *d*) sunt *d gig. Lucif. non graec.* **ignorans** (*μὴ εἰδώς*): nesciens *d*, *et μη γεινωσκων* D^{gr}.

23. **nisi**: uerumtamen *e*; tamquam *d.* *om.* **quod** *d Lucif.* spiritum sanctum *d.* **per omnes ciuitates** (potestates *lapsu p**) = *κατὰ πόλιν plur.*: per omnem ciuitatem *gig. Lucif. et κατα πασαν πολ.* D,

mihi dicens
quoniam uincula et tribulationes me manent
24 sed nihil horum uereor
nec facio animam meam pretiosiorem quam me
dummodo consummem cursum meum
et ministerium quod accepi a domino iesu
testificari euangelium gratiae dei.

25 Et nunc ecce ego scio quia
amplius non uidebitis faciem meam
uos omnes per quos transiui praedicans regnum dei
26 quapropter contestor uos hodierna die
quia mundus sum a sanguine omnium
27 non enim subterfugi quominus adnuntiarem
omne consilium dei uobis

---

cf. per singulas ciuitates *d*; *om. e et* E^{gr}. protestar G*, protestur *e*; testatur O. michi B. > mihi prot. R* (*corr.* R^1) *vg.* **quoniam**: quia *d gig. Lucif.* **uincula**: a *in ras.* U; -lae F*ΘKS. *om.* **et** Θ. tribulac. RS; + in $Θ^c$. **me** (*με*) *cum* A^cC GΘIM^cO *vg. cor. uat. c d* (mi) *dem. e gig. Lucif.*: meae A*BDFKM*RSTUVW (mee) *p.* > manen mi (*sic*) *d*, *et* manent me *Orig.* (*int.* iv. 628), *cum* D^{gr}. **manent** *sine addit.* A^1BCDFIKMORSTUV *cor. uat. dem. e p et gr. paene omn.*: + in hierosolymis (hierusolymis G, ierosolimis W) A*GΘW *c d gig. Orig. Lucif.*, *et* D^{gr} *syr. harcl.* (*cum**), *item* > ierosolymis (*sine* in) me manent *vg.*

24. **sed** (set RW) **nihil** (nichil B) **horum** (illorum *dem.*) **uereor** *codd. et vg.*, *cf.* ἀλλ' οὐδενὸς (+ τούτων 81. 99. k^{scr}) λόγον ποιοῦμαι EHLP *etc.*, ἀλλ' οὐδενὸς λόγον ποιοῦμαι τῶν δεινῶν *Ign.* (*interp. ep. Tars.*), ἀλλ' οὐδενὸς λόγον ἔχω $ℵ^c$AD* (+ μοι) 13. 40. 43. 68, sed nihil horum cura est mihi *d*, sed neminum rationem facio *e*; *de lectione* ℵ*BCD^2 *uide infra.* **nec facio** (fatio G, fatiam D) = οὐδὲ ποιοῦμαι $ℵ^c$AD *etc.*: nec habeo *d e et* οὐδὲ ἔχω EHLP *etc.*; + ipsam *d.* **meam** *codd. plur. et vg.*: *om.* DFG*ΘSU* (*ut udtur*) *Tisch. de et gr.* $ℵ^c$A LP *min.* **pretiosiorem** (prec. GRSVW, precio^{si}orem M, praetiosiorem CF, pretiosioraem O) **quam** (quia D*, quia anima D^{mg}; *om. e*) **me** (*om.* O): caram mihi *d*, *et gr.* τιμίαν ἐμαυτῷ; + in ipso *e.* **sed nihil . . . quam me**: sed pro nichilo estimo animam meam esse caram (> ca. esse *Lucif.*) michi *gig. Lucif.*, sed ego non facio cariorem an. me. mihi *Orig.* (*int.* iv. 628), nec facio an. me. cariorem mihi *Ambr.* (*ep.* 63), non (+ enim iii. i. 516) facio an. me. pretiosam mihi *Aug.* iv. 268 *et* iii. i. 516 (*codd. plur.*; *sed* pretiosiorem mihi *cod. unus*, pretiosiorem quam me *edd.*) = ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι τὴν ψυχὴν τιμίαν ἐμαυτῷ ℵ*BCD^2 *syr. pesh. al. Textus graecus corruptus uidetur ex glossa illata; fuit primo fortasse* οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι τὴν ψυχήν μου, *cui adscripta est glossa* τιμίαν ἐμαυτῷ ἔχω *quae uariis modis interposita lectionis uarietatem protulit; contra Blass* (*p.* 220) *iudicat longiorem lectionem ueram esse; 'optimorum librorum lectio pro male mutilata habenda est, cum praesertim de uitae ipsius discrimine in u.* 23 *nihildum dictum sit.'* **dummodo** (dum uero W; *om.* O) **consummem** (consumem RS), *cf.* εωσ τελειωσω $ℵ^c$; *gr. rell.* ὡς τελειώσω ℵ*B, ὡς τελειῶσαι A *etc.*, ut consummem *e*: quam consummare *d gig. Lucif.*, του τελειωσαι D. > meum cursum D; + cum gaudio *e et gr.* CEHLP *etc.* **ministerium** + uerbi ΘMꝰ𝔖ℭ *cor. uat. mg. d dem. gig. Ambr. Lucif. cum gr.* D. **quod**: ubi p^2. accipi D. ihesu C, hiesu *e*; *om. gig. Lucif.*; + christo Θ (o *in ras.*). testificare O*R*S*; testari *gig. Lucif.*; testificans D; + iudaeis et graecis (crecis *d*) *d gig. Lucif. et gr.* D *sah.* euuang. I, aeuuang. R, aeu anguelium D. graciae S, gratie W; gratia *e p.*

25. *om.* **ecce** S* (+ S^2) *e gig. Lucif. cum gr.* E *min.* *om.* **ego** *ut udtur Iren.* (*Mass. p.* 201) *cum gr.* 180. **quia**: quod *gig. Lucif.*; quoniam *Iren.* **amplius**: iam *Iren.*; *om. d cum gr.* ℵ. > non amplius *e.* uidebis *d.* faciaem O; animam D. **per**: inter *d gig. Lucif.* **transiui** (-bi T) = διῆλθον: pertransiui *e*; perambulaui *d gig. Lucif.*; + omnes D. predicans BDKRSUW; praedicando *gig. Lucif.* illud regnum *d.* **dei** (τοῦ θεοῦ EHLP *etc.*): iesu *d cum* D^{gr}; domini iesu *gig. Lucif.*; *om. uoluit Bentl. cum gr.* ℵABC *min.* *om.* **uos . . . dei** *Iren.*

26. **quapropter**: propter quod *d gig. Lucif. Hieron.* (vii. 542). **contestor uos** (uobis *e gig. Lucif.*): *om.* G* (+ G^1) *d et* D^{gr}; + in *e Hieron.* **quapropter c. uos**: testificor igitur uobis *Iren.* odierna G^1 (*om.* G*); hodierno *d e*; hac *Iren. Hieron.* (> die hac). diae CI; dierna *lapsu* O*. **quia**: quoniam *Iren.*; *om. d et* D^{gr}. **sum** + ego *Hieron.*, *cf.* καθαρὸς ἐγώ AHLP *etc.* **omnium** + uestrum U *e cum gr.* E *min.*

27. **non enim**: et non *gig. Lucif.* **subterfugi** (-gii CT) = ὑπεστειλάμην: subtraxi *d Iren.* (*bis*) *Hieron. cf. u.* 20; intermisi *gig.*, praetermisi *Lucif.* **quominus**: ut non *d e Iren.* (*bis*); *om. gig. Lucif.*

28 adtendite uobis et uniuerso
gregi in quo uos spiritus sanctus
posuit episcopos
regere ecclesiam dei quam
adquisiuit sanguine suo
29 ego scio quoniam intrabunt
post discessionem meam
lupi graues in uos
non parcentes gregi
30 et ex uobis ipsis exsurgent
uiri loquentes peruersa
ut abducant discipulos
post se.

31 Propter quod uigilate
memoria retinentes
quoniam per triennium
nocte et die non cessaui
cum lacrimis monens
unumquemque uestrum
32 et nunc commendo uos deo
et uerbo gratiae ipsius
qui potens est aedificare
et dare hereditatem
in sanctificatis omnibus
33 argentum aut aurum aut
uestem nullius concupiui

---

adnuntiarem (d *in ras.* U; annunt. BKVϛ𝔓, annunc. RSW𝔖ℭ) : adnuntiem *d*; praedicando *gig. Lucif.* omnem C(hom.)IS*T *d gig. Iren. Lucif. Hieron.* (vii. 542). **consilium** (βουλήν) : uoluntatem T *d gig. Lucif. Hieron.*; sententiam *Iren.* (*bis*). *om.* uobis *gig. Lucif.* > uobis omn. cons. (uolunt., sentent.) dei *e Iren.* (*semel*) *Hieron. Bentl. et gr.* ℵᶜAEHLP *etc.*

28. attend. KRUVW *vg. Tisch.*; + ergo *e*, + igitur *m Iren. cum gr.* CEHLP *etc.*; *deinde* + et *Iren.* **uobis** : uos *d*; seipsis *e*, *et gr.* ἑαυτοῖς. huniuerso C; uniuersi *e*; omni *d gig. Iren. Ambr.* (*spir.* 2, *c.* 13) *Lucif. Hieron.* (vii. 695) *Auct. qu.* 97 (= *Aug.* iii. 2. 1073). **et uniuerso** *in ras.* I. greci F. **quo uos** : uobis *d*. **posuit** : preposuit *sang.* 133 (*uide ad* xi. 27) *Iren.*; conlocauit *m*; constituit *Uigil.* (*Uarim.*); > pos. uos sp. sanctus *Ambr.*; > sanctus sp. conlocauit uos esse *m*. aepiscopos CR. > episc. preposuit *sang.* 133. **regere** (ποιμαίνειν) : + *ras.* 4 *litt.* S; pascere *Hieron.*, ad pascendam *m*. aeccl. R, aecl. CD, ecl. S, aegl. T, ecclaesiam I. **dei** *codd. et vg. et c dem. Ambr. Primas.* (*apoc.* 7) *cum gr.* ℵB *min. syr. harcl.*: domini *d e gig. p Iren. Lucif. Hieron.* (*Bentl.*) *cum gr.* AC*DE *min.*, domini iesu *Auct. qu.* 97, iesu christi *m*. adquisibit T (+ *ras. parua*), adquessiuit D, acquisiuit *vg.*; + sibi G *d cum gr.* D, *et* > sibi constituit *Iren.* in sanguine suo S; per sanguinem suum G *d e Iren. Hieron.*

29. **ego** : + igitur *p*; + enim *e sang.* 133 *cum gr.* ἐγὼ γάρ C³EHLP *etc.* **scio** + hoc *e cum gr. iisdem.* **quoniam** : quia *d e gig. sang.* 133 *Lucif.* **intrabunt** (εἰσελεύσονται) : introibunt O *d*; inuenient *e*, aduenient *Iren.*, uenient *Hieron.* (vii. 737); *om. sang.* 133. **post** *partim in ras.* T. **discessionem** (-unem R*, dissessionem W) = ἄφιξιν : discessum *d gig. sang.* 133 *Iren. Lucif.*; abscessum *Hieron.* meum *d gig. sang.* 133 *Iren. Lucif. Hieron.* **graues** (βαρεῖς) ACDGΘ*IMOR S²(> gr. lupi)T *d dem. e gig. p arg. sang.* 133 *Iren. Lucif. Hieron. Bentl.*: rapaces BFΘᵐᵍKS*UVW *vg. c alb. forsan ex Mt.* vii. 15 (ἅρπαγες). **in** : ad *Iren.*; *om. dem.* uobis T. **non parcentes** (te *in ras.* S; arcentes D) : inparcentes V; non pascentes R* *arg.* graegi F; + omnino *sang.* 133.

30. *om.* et Θ* *sang.* 133 *Lucif.* exurgent CIOR W *vg.*; resurgent D; consurgent *Hieron.* (vii. 737); *gr.* ἀναστήσονται. **uiri** : homines *gig. Lucif.* **loquentes** (λαλοῦντες) : loqui I; et loquentur *Lucif.* > peruersa loq. *sang.* 133. **abducant** (ἀποσπᾶν *plur.*, αποστρεφειν D) : adducant D *e Lucif.*, inducant *p**, abstrahant *d*, conuertant *Iren.* seipsos *d e*. **ut . . . post se** : ad detrahendos post se discipulos retrorsum *sang.* 133.

31. **pr. quod** : quapropter *Hieron.* (vii. 542). uigelate D; + in *dem.* **memoria** (-iam CDFST U *c p*) **retinentes** (reten. OS*) = μνημονεύοντες : memoriam tenentes *Lucif.*; recordantes *Hieron.*; memores estote *d*. **quoniam** : quia *d e Lucif. Hieron.* **per** (*om.* M*) **triennium** (tri||ennium G, trienium O) : triennio *d Hieron.* **et** : ac *d e Lucif. Hieron.*; + in A*. diae CI; *deficit d* (*non* Dᵍʳ) *ad* xxi. 2. *om.* **uigilate . . . die** *gig.* caessaui C, cessabi T, quessaui D. *om.* **cum** W. lacry. 𝔖ℭ, lachry. ϛ𝔓. monaens O, moues W; monendo *gig. Lucif.*, monere *Hieron.* hunumquemque C, unumquaemque O, unumquenque ϛ. **uestrum** *omnes cum gr.* DE *al. syr. pesh. harcl. etc.*; *om. uoluit Bentl. cum gr. rell.*

32. **nunc** + quidem *gig.* comendo O. **uos** + fratres *e et gr.* CEHLP *al. pler.* **deo** (deum I) : domino *gig. cum gr.* B 33. 68. graciae S, gratie W. **ipsius** : eius *e gig. Hieron.* (vii. 542). > ipsius gratiae *c*. **qui** : quia FS². **potens est** : potest G *e gig.* edificare SW; + uos *e gig. cum gr.* DE *min.* **dare** + uobis *Hieron. cum gr.* CHLP *al. pler.* haereditatem ϛ𝔓. **sanctificatis** (tis *in ras.* S; sanctificiis *e*; sanctis M *gig.*) **omnibus** = τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν : sanctificationibus D* (*corr. mg.*) *Cod. Puteanus* (*Berger* '*Hist. de la Vg.*' *p.* 175).

33. **argentum** + autem CT, + enim D. **aut**

34 ipsi scitis
quoniam ad ea quae mihi opus
erant et his qui mecum sunt
ministrauerunt manus istae
35 omnia ostendi uobis
quoniam sic laborantes
oportet suscipere infirmos
ac meminisse uerbi domini iesu
quoniam ipse dixit
beatius est magis dare
quam accipere.
36 Et cum haec dixisset positis
genibus suis cum omnibus
illis orauit
37 magnus autem fletus factus est
omnium
et procumbentes super
collum pauli osculabantur eum
38 dolentes
maxime in uerbo quod
dixerat
quoniam amplius faciem
eius non essent uisuri
et deducebant eum ad nauem.
XXI. 1 Cum autem factum esset
ut nauigaremus abstracti ab eis

---

pr. (ἢ *plur.*) *cum* ADFG*IO *cor. uat.* e gig. arg.* *Bentl.* : et (και D) BCG^cΘKMRSTUVW *vg. cor. uat. mg. c dem. m* (*bis*) *p Aug.* (vi. 485). > aur. aut arg. O. **aut** *sec.* : uel *Aug.*; et SU. uestimentum SU *e m* (*bis*). **nullius** + uestrum *e m* (*bis*) *cum gr.* DE. > nullius uestem O. concupibi T, concupui M. **concupiui : 34 ipsi scitis : quoniam** *etc.*, *diuisimus cum* A *al.*, *cf.* concupiui. sicut ipsi scitis quoniam 𝔖 : *contra* concupiui ipsi scitis · quoniam FRV, concupiui, sicut ipsi scitis : quoniam 𝔖𝔆 *cor. uat. dem.* (*ut udtur*); **concupiui ipsi scitis** *in ras. scr.* C.

34. + sicut *ad init.* 𝔖𝔖𝔆 *cor. uat. dem.*(?), *uide supra.* **quoniam** : quia *e gig. m* (*bis*). **ad** (*om.* O) **ea quae** (que I) **mihi** (michi B) **opus** (apus G*, hopus C) **erant** (erunt G*) = ταῖς χρείαις μου : necessitatibus meis *e Aug.* (vi. 485), necessitatibus meis omnibus *gig. cum gr.* D*; ad ea q. mihi necessaria er. in omni usu meo *m* (*bis*). hiis W; eorum *m* (*bis*) *Aug.* mecum erant SU p^2, mec. fuerunt *Aug.*; > sunt mecum *e gig.* **et h. q. m. sunt** (erant p^2) *om.* p^* (+ p^2). **ministrauerunt** (-berunt T) **manus istae** (-te BIORW) = ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται : > manus istae praesto fuerunt *m* (*bis*), > hae manus seruierint *Aug.*, > ministr. (mistr. S) man. ist. et his q. mec. erant SU.

35. istae omnia. 35 ostendi uobis *sic diuisum* BKR*VW *c.* **omnia** + haec G^c. hostendi CR. > omnibus uobis demonstraui *m* (*bis*) *et* πασι υπεδειξα υμειν D*. **quoniam** *pr.* : quia *e gig.* > laborantes sic O. oprtet M*, hoportet C. **suscipere** (ἀντιλαμβάνεσθαι) : sustinere *gig.*, adsumere *e*, auxiliari *m* (*bis*), iuuare *Aug.* (vi. 485). infirmis *m* (*bis*). *uoluit* > inf. susc. *Bentl.** *cum gr.* A, *sed postea correxit.* **ac** (hac CR, et *gig.*) **meminisse** = μνημονεύειν τε : et memores esse *m* (*bis*); meminisse quoque *e*; memores etiam (*om.* esse) *Aug.* **uerbi** = τὸν λόγον LP *al.*, τοῦ λόγου 38. 40. 57. 69 *etc.* : uerborum *e gig. m* (*bis*) *Aug. Bentl. cum gr. plur.* **domini** + nostri *m* (*semel*). ihesu C, hiesu *e.* **quoniam** *sec.* : quia *gig. m* (*bis*) *Aug.* beacius W; beatus DS* *gig.*, *et* μακαριοσ D*; bεatum *e Bentl.*, μακάριον *gr. plur.* *om.* **est** W. > dare magis IM *Priscillianus* (*ed. Schepps p.* 49) *cum gr. min. pauc. et syr. pesh.*

36. **cum** (quum Θ) **haec** (hec SW; > hec cum *gig. p*) **dixisset** (dixerit D) : haec dicens *e.* *om.* **suis** *gig. cum gr.* D*. omnibus O. *om.* **illis** W *et gr.* C* 36. **orauit** *arcte in ras. scr.* W; orabit T, horauit C. > orauit cum omn. illis *vg. contra graecum.*

37. **fletus** (κλαυθμός) : luctus *e.* *om.* **factus** A. > et fletus mag. omn. factus est *gig.* procumbente W, procumbent. eos I; recumbentes D, incumbentes *e gig.*, procidentes *Bentl.*; *gr.* ἐπιπεσόντες. **super** (cuper I*) = ἐπί : supra S²U *dem.* hoscul. C, uscul. Θ*; consolabantur *gig.* *om.* **super . . . dolentes** (*u.* 38) S* (+ S²).

38. maximae CI. propter uerbum *gig.* quo *Bentl.* **dixerat** : + eis G^c, + illis R. **quoniam** : quia *gig.* hamplius C; *om.* I. **non** : + *ras.* 2 *litt.* S. > faciem eius amplius non MO *dem.*, > non amplius fac. eius *e*; *gr.* οὐκέτι μέλλουσιν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν. **essent** (aessent R) **uisuri** (uiss. D) : uidebunt *e.* > amplius non uidebitis faciem meam *gig.* **et deducebant** (deducetbant D*, -cebantur W; ducebant T) : deducebant autem *e cum gr.* προέπεμπον δέ. **eum** + usque SU. nauim M^c.

XXI. 1. quum Θ *semper.* **cum autem** *in ras.* R. *inc.* cum autem ab illis discessissemus enauigantes protinus uenimus *etc. gig.*, *cf. syr. pesh.*; D^gr και επιβαντεσ ακηχθημεν· αποσπασθεντων δε ημων απ αυτων ευθυδρ. ηκομεν κ.τ.λ. essaet R. abstracte G*. ab ipsis *e.* **uenimus** + in *e.* **cho** AG^cI p^* (*uel* chos), echo O, choo D, coho Θ, chio CT, co *e Hieron. nom. hebr.* (iii. 100) *Bentl.*, coo G* *Cassiod.* (*P. L.* LXX. *p.* 1399), *et* Κῶ ℵABCDE *etc.* : choum BFKMRSUVW *cor. uat. mg. c gig.* p^2, coum *vg. cor. uat.**, *et* Κῶν HLP *etc.* **et sequenti** : seq. autem *e cum gr.* diae B*C; *sequitur ras.* 6 *litt.* U. **rhodum** FGΘI*MO(-dun^o)S *vg. gig. p Hieron.*

recto cursu uenimus cho
et sequenti die rhodum
et inde patara
2 et cum inuenissemus nauem
transfretantem phoenicen
ascendentes nauigauimus
3 cum paruissemus autem
cypro
et relinquentes eam
ad sinistram nauigauimus
in syriam et uenimus tyrum
ibi enim nauis erat expositura onus
4 inuentis autem discipulis
mansimus ibi diebus septem
qui paulo dicebant per spiritum
ne ascenderet hierosolymam
5 et explicitis diebus profecti ibamus
deducentibus nos omnibus
cum uxoribus et filiis
usque foras ciuitatem
et positis genibus in litore
orauimus

(iii. 103), hrodum U: rodum ABCDI^{c}KRTVW *cor. uat. c e.* **inde** + in *e.* **patara** (Πάταρα) *cum* AI^{c}M* (*Bentl.*) *e Hieron.* (iii. 103), pathara I* (*ut udtur*): pataram BDFGΘKM^{c}RSTUV *vg. cor. uat. c gig. p*, patram O, phatharam W, phatarum C; + deinde myra Θ *Par. lat.* 11505* *cor. uat.** ('*grecus*'), + deinde myram *gig. Par. lat.* 7, + et inde mirram *Par. lat.* 202, *cum gr.* και μυρα D *sah.*; *correct. bibl. ap. Wetst.* '*quod quidam addunt* et deinde myram *graeci et antiqui non habent.*'

2. **cum inuenissemus**: inuenientes *e.* nauim M^{c}. **transfretantem** (-tes *p**) *sine addit.* ACDΘMOT *c gig. p*: + in BFGIKRSUVW *vg. Tisch. dem. e* (transfraetaret *sine* quae). **phoenicen** (Φοινίκην) *cum* D *vg.* (-cē 𝔥) *et ita uoluit Bentl.*, *cf.* xi. 19, xv. 3, *item* phoenicem BΘ^{c}I^{c}KV *Tisch.*, phenicen *gig.*, phenicē S^{c} *c*, phenicem FΘ*I*MO W *e*^{2}, poenicem *e**, penicē S*: foenicen AG*, -chen C, -cem G^{c}, fenicem TU, fenicē *p*, fenicen̄ R. asenden||tes T; + nauem G^{c}; *hic incipit rursum d*; *def.* D^{gr} xxi. 2–10. nauigabimus T.

3. **cum paruissemus** (-issimus S, -isemus O) **autem** ACFGΘIMOST, *et* cum apparuissemus autem (*om.* autem D; > autem appar. *c*) BDKR VW *vg. c dem. e p*^{2} = *ut uidetur* ἀναφανέντες δέ AB^{3}CEHLP *etc.*; cum peruenissemus autem U *p** *syr. harcl. sah.*: uidentes autem *d*, ἀναφάναντες δέ ℵB* *min.* (*def.* D^{gr}), *cf.* cum apparuisset autem cyprus *gig. et* quum autem coepisset nobis apparere cyprus *Erasm.*; *bene conicit Erasm. interpretem uertisse* cum aperuissemus autem cyprum (*et sic ed. Iunta* 1534), *cf. Uerg. Aen.* iii. 275 '*et formidatus nautis* aperitur *Apollo,' sed sine auctoritate codicum non credimus in textum recipiendam hanc coniecturam.* **cypro** (cipro T *p**, cybro D) *et gr.* 34 τη κυπρω: cyprum BFKS^{1}UV *d e et gr. plur.* τὴν Κύπρον; cyprus *gig.*, *uide supra.* *om.* **et** *pr.* RTU^{c}W *vg. c dem. gig. et gr.* A 26. 31 k^{scr}. ad sinixtram CT; in sinistram *e*; a sinistro *d gig.* nauigabimus T; nauigabamus CDG*Θ *p Bentl. et gr.* ἐπλέομεν (επλευσαμεν E^{2}); collauimus *d*; + autem D. *om.* in O. siriam TUW *c p.* et *sec. om. d.* **uenimus** = κατήλθομεν ℵABE *min.*, inuenimus *gig.*: deposti sumus *e et* κατήχθημεν CHLP *etc.*; enauigauimus *d*; *deinde* + in *d e.* tirum T, thirum W *p*; tyro *d.* **nauis erat expositura** *codd. plur.* = τὸ πλοῖον ἦν ἀποφορτιζόμενον ℵABCE *min.*: > nauis expositura erat IM (exposita*)O* *vg. dem. p*; habebat nauis exponere *gig.*; > erat enim nauis expos. *d fere cum gr.* HLP *al. pler.* ἦν τὸ πλ. ἀποφορτ. honus CDIRT; pondos *e** (onus *e*^{2}).

4. **inuentis** (*ras. inter* n *et* u B) **autem** = ἀνευρόντες δέ ℵABC*E *etc.*: et inuentis *d gig. et* καὶ ἀνευρ. C^{3}HLP *al. plur.* **mansimus** *partim in ras.* RU. **ibi** = αὐτοῦ *plur.*: apud eos *d e et* αὐτοῖς AEL *min.* dies *d gig.* **septem**: ·UII· DOW. **qui** (οἵτινες): hique *gig.*; quidam autem R *d.* **ne ascenderet** (-rent W) = μὴ ἀναβαίνειν EHLP *etc.*: non ingredi *d et* μὴ ἐπιβαίνειν ℵABC *min.*; *deinde* + in DK* (*ut udtur*). **hierosolymam** BFGΘKV, -imam I^{1}MU *gig.*, hierusolimam DR, iherosolimam T *p*^{2}, ierosolimam W *c*, ierosolymam *vg.*: hierosolyma A *d e*, hierusolima S, iherosolyma C *p** (-ima); hierusolymis O; hierusalem I*; *graeci* Ἱεροσόλυμα ℵABCE *etc.*, Ἱερουσαλήμ HLP *al. plur.*

5. **et explicitis diebus** *cum* ACG*T *Bentl.*, *cf. u.* 7; *insolens enim uerbum* ἐξαρτίσαι *insolita locutione expressit Hieronymus*: et (*om.* DMR *gig.*) expletis diebus BDFG^{c}ΘIKMORSUVW *vg. Tisch. c dem. gig. p*; cum autem factum explere nos dies *e et gr.* ὅτε δὲ ἐγένετο ἡμᾶς ἐξαρτίσαι (*uel* ἐξαρτ. ἡμᾶς) τὰς ἡμέρας; sequenti autem die *d* (*def.* D^{gr}); *deinde* + septem SU *contra gr.* **profecti** (-pecti F*): exeuntes *d*; *om.* O *cum gr.* A 105. **ibamus** *partim in ras.* U; ambulauimus uiam nostram *d.* **nos**: nobis S. omnes I; omnium *e.* nos omn *in ras.* U. > omnibus nos *d.* huxoribus C. **et fil.**: filiisque *p.* **usque** (husque C; + ad D*T) **foras** (foris D^{mg} *e*) = ἕως ἔξω: foras extra *gig.*; foras *p**, extra *d*, *et* ἔξω ℵ 68. ciuitatis D*. poscitis T*. **in litore** (littore RW𝔖ℭ, litorae C, liture D): ad litus *gig.* **orauimus** (orab. IT, horau. C) *uide infra u.* 6.

6 et cum uale fecissemus
inuicem ascendimus
in nauem
illi autem redierunt in sua
7 nos uero nauigatione
explicita a tyro
descendimus ptolomaida
et salutatis fratribus
mansimus die una apud illos
8 alia autem die profecti
uenimus caesaream
et intrantes in domum
philippi euangelistae
qui erat de septem
mansimus apud eum
9 huic autem erant filiae
quattuor uirgines
prophetantes.
10 Et cum moraremur
per dies aliquot
superuenit quidam a iudaea
propheta nomine agabus
11 is cum uenisset ad nos
tulit zonam pauli

---

6. **orauimus**: [6] **et cum uale fecissemus** (fecissimus S, ficissimus O; fecimus W) **inuicem** *codd. et vg.* = προσηυξάμεθα. καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλήλους HLP *etc.*, *cf.* orau. et uale facientes alterutrum *gig.*, orau. et cum salutassemus inuicem *d*: orauimus uale facientes inuicem et *e*, *cf.* προσευξάμενοι ἀπησπασάμεθα ἀλλήλους καί ℵABCE. ascendemus S. *om.* **in** *pr.* G^c *vg. c dem.* nauim M. *om.* **asc. in nau.** *d.* illi autem reuersi sunt D *gig.*; reuersi uero quisque *d.* **in** (ad *d*) **sua** (cua I*) : *om.* T. **illi autem . . . descendimus** (*u.* 7) *bis scr.* *p**.

7. **uero**: autem W *d e*; ergo *cor. uat.* **nauigatione** (-cione R) **explicita** (i *pr. in ras.* B) *cum* ABCDG*ΘI*KMRTV𝔖𝔓 *cor. uat. c p Bentl.*, *cf. u.* 5, *item* > explicito nauigio *gig.*, explecita nauigatione O* (*ut udtur*), nauigatione explicata FW *dem.*, *gr.* τὸν πλοῦν διανύσαντες : nauigatione (-cione S) expleta G^cI^cSU𝔖ℭ *cod. caraf.*, > expleta nauigatione O^c; nauigatione expedita *d*; nauigatione praetendentes *e.* *om.* **a** *gig.* tiro W, thiro DT. **descendimus** (disc. DSU*) = κατέβημεν $ℵ^c$ AE 24. 38 : asendimus T; deuenimus *gig.*, uenimus *d*, *et* κατηντήσαμεν ℵ*BCHLP *etc.*; *deinde* + et Θ; + in *e*; + in nauem *p.* **ptolomaida** BFKV *cor. uat.**, ptolem. *Bentl. Tisch.* e^2, pholom. W, tholom. S, ptolemaide *e**: ptolomaidam AU (pt *in ras.*) *cor. uat. mg.*, ptolemaidam *vg.*, ptholomaidam M*, tholomaidam p^2, tolom. *Cassiod.* (*P. L.* LXX. *p.* 1399); ptolomaidem GΘIOT *c*, ptolemaidem *d*, ptholemaidem *gig.*, ptholomaidem M^1R, ptholomaydem C, tholomaidem D; tholomaid *p**; *gr.* Πτολεμαΐδα, *et* ptolemais *Hieron. nom. hebr.* (iii. 103). **salutatis** (salutis S*) **fratribus** (-tri||bus M): salutantes fratres *e*; salutauimus fratres *d* (+ et *ut udtur*). diae C; diem (*d*) *e.* uno K *gig.*; unam *e*, unum *d.* aput GIORST(a *sup. lin.*)W. **illos**: eos IM *d e gig.* > aput eos die uno *gig.*

8. *De codice d in hoc uersu uide Scrivener p.* 446. + et *ad init.* D. alio G* (*ut udtur*); altera *gig.*; sequenti *d e sang.* 133 (*uide ad* xi. 27); *gr.* τῇ δὲ ἐπαύριον. *om.* **autem** *d.* diae CI; *om. d.* **profecti** (cum exissemus *d*) *sine addit. omnes cum gr.* ℵABCE *etc.*: + οἱ περὶ τὸν Παῦλον HLP *al. plur.* **uenimus** + in *e.* cesaream RSW, cessariam D; caesareae O. *om.* **uen. caes. et** *sang.* 133. cum introissemus *d*; intrauimus *gig.*; ingressi sumus *sang.* 133. **in** (εἰς) *cum* ACDGΘIMOT *d dem. e gig. p*: *om.* BFKRSUVW *vg. c sang.* 133. filippi GST, phylippi B, philyppi C. euangeliste W, aeuuangeliste R, aeuanguelistae D; adnunciatoris *sang.* 133, *cf. ad* xvii. 18 *ubi* adnunt. = καταγγελεύς. **erat** *sine add.* ACG*ΘIMOT *e gig. p* (*def. d*) *Bentl.* = *gr.* ὄντος ἐκ τῶν ἑπτά : + unus BDFG^cK RSUVW *vg. c dem. sang.* 133. **de**: ex *sang.* 133. **septem**: ·UII· W; + leuitis *sang.* 133. masimus K. aput GORST; ad *d.* *om.* **mans. ap. eum** *sang.* 133 *gig.* (*sed uide u.* 9).

9. **huic autem**: cui *sang.* 133. **erant** + etiam *sang.* 133. **filiae** (-ie RW) **quattuor** (quatuor IOU; ·IIII· DW; tres *c*) **uirgines** *codd. et uett. plur. Bentl. cum gr.* ℵAB *min.*: > quattuor (quatuor 𝔖𝔓; quinque *sang.*) fil. uirg. *vg. sang.* 133 *contra gr.*; > fil. uirg. quattuor *e cum gr.* EH LP *al. pler.* profetantes DT, propphet. S^2 (qua. uir. pro. *arctius in ras.*); + et mansimus aput eum *gig.* *Deficit d uerss.* 9, 10.

10. **et** (*om.* I) **cum moraremur** (ἐπιμενόντων δὲ ABCH *min.*; + ἡμῶν $ℵ^c$ELP *etc.*, + αυτων ℵ*): et commoraremur G (-mus*); et commorantibus nobis *gig.*; spectantibus (-tius*) autem nobis *e*; *deinde* + ibi DR p^2, + in cesarea *gig.*; *libere* cum autem plurimis diebus demoraremur caesarea *sang.* 133. *om.* **per** *e.* aliquo^t S, aliquod CF*IORT; plurimos *e*; *gr.* πλείους; *deinde* + a O. **superuenit**: descendit *e sang.* 133 *et gr.* κατῆλθεν. **quidam** (-aem I*): + uir SU*𝔖𝔖. **a** (ἀπό): de SU; ex Θ; *om.* I*. iudea DI^1ORW. > a iud. quidam *gig.* profeta DMS; *incipit rursum d.*

11. **is** (his CF*GRS*; *om.* *d*) **cum uenisset** (ueniisset D): et cum uenisset *e et gr.* καὶ ἐλθών (ανελθων δε D^{gr}); et uenit *gig.*; qui ueniens *sang.* 133. **tulit**: et tulisset *d e*; et tollens *gig.*; sublata *sang.* 133; *gr.* καὶ ἄρας (*om.* καί e^{scr} *arm.*). zona

et alligans sibi pedes et
manus dixit
haec dicit spiritus sanctus
uirum cuius est zona haec
sic alligabunt in hierusalem
iudaei et tradent in manus gentium
12 quod cum audissemus
rogabamus nos et qui loci
illius erant ne ascenderet hierosolymam
13 tunc respondit paulus
et dixit
quid facitis flentes
et affligentes cor meum?
ego enim non solum alligari
sed et mori in hierusalem
paratus sum propter
nomen domini iesu
14 et cum ei suadere non possemus quieuimus
dicentes domini uoluntas fiat.
15 Post dies autem istos
praeparati ascendebamus hierusalem
16 uenerunt autem et ex discipulis a
caesarea nobiscum
adducentes apud quem

---

p sang.* 133. **et alligans** (*καὶ δήσας Bas. eth.* 251, *δήσας τε* HLP *al. plur.*) : alligans *e p et δήσας* ℵA BCDE *etc.*; alligauit *gig. sang.* 133, ligauit *d.* **sibi** : suos *d.* **et** *sec. om. dem.* **manus** + et O *d gig. sang.* 133. **dixit** : ait *sang.* 133. hec *pr.* MS, *sec.* W. **dicit** : dixit *p.* **uirum** (*τὸν ἄνδρα*) : + hunc CT *Ambr.* (*ps.* 36) *Uigil.* (*trin.* 12 = *Ath. lat.* i. 777), *et* > eum uirum *d.* **est zona** (zonam F*) **haec** (hec W) = *ἐστὶν ἡ ζώνη αὕτη* : > haec zona est *gig.*, > zo. est haec *m*, > est iste cingulus *Uigil.* alligabant U; ligabunt *d Uigil.*; + eum D *Ambr.* (*spir.* 2 *c.* 13). *om.* in *pr. d*; D^{gr} *min.* *εἰς Ἱερουσ. pro ἐν Ἱερουσ.* iherus. C, ierus. *vg.* iudei DORW; *om.* S* (+ S^1). > iud. in hier. Θ *dem. gig. Ambr.* (*ps.* 36). tradunt M*; + eum DR. gencium RS.

12. **quod** (qui S*, quid S^2; quae *uoluit Bentl.*) **cum audissemus** (audess. D; uidissemus *p*; + eum D) : his auditis *gig.*, cum autem audissemus (audissi *tantum e**) haec *e*, et uero audiuimus haec *d*; *gr. ὡς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα.* rogabimus T; depraecabamur *d*; *om.* G^c. **nos** + quoque *e cum gr. omn. exc.* D. **qui loci** (loq||| D) **illius erant** (*οἱ ἐντόπιοι*) : incolae loci illius *d gig.*; *deinde* + paulum *d gig. cum* D^{gr}. > nos et q. l. ill. er. rogabamus ΘIMR. **ne** : ut non *d.* **ascend.** + ipse Θ; + in D *e p.* **hierosolymam** (*cf. u.* 4) BFGΘKU^c, -usolymam MV, -osolimam IRU*, -usolimam S, iherosolymam C, iherosolimam p^2, ierosolymam *vg.*, ierosolimam TW *c* : hierosolyma A *e*, -usolima O, iherosolima *p**; hierosolimis *gig.*; hierusalem D *d et gr. omn.* *Ἱερουσαλήμ.*

13. **tunc resp. paulus** *codd. et vg. cum gr.* ℵA BC*E *min.* : resp. autem ad nos paulus *d et ειπεν δε προσ ημασ ο π.* D; qui respondit *gig.*; *ἀπεκρίθη τε ὁ Π.* HLP *al.* *om.* **et** *pr.* IS* *d.* **dixit** : *om. d*; + nobis *gig.* facetis S. flaentes O; plorantes *d Hieron.* (i. 30); lacrimantes *Tert.* (*fug.* 6). **affligentes** (adfl. DGIS, adfligaentes O, afligentes R; *arctius in ras. scr.* U) = *συνθρύπτοντες plur.* : conturbantes *d gig. p Tert.* (*fug.*), *Hieron.* (i. 30. 204) *et θορυβουντεσ* D*; *liberius* quid fletis et contristatis *Tert.* (*scorp.* 15). **meum** *in ras.* T. > meum cor *d e.* **ego** autem ℭ, at ego *Tert.* (*scorp.*) = *εγω δε* E^{gr}. **solum** : modo *Tert.* (*bis*). ligari *d Hieron.* (*bis*) *Ambrst.* (164); uincula pati *Tert.* (*bis*); + uolo *d et* D^{gr}; + optauerim *Tert. bis* (> uinc. hierosolymis pati optau. uerum etiam mori *scorp.*). set R. **et** *tert.* : etiam ΘS*U *gig. Tert.* (*bis*) *Aug.* (iv. 268); *om.* D. **in** *om.* O* *p Tert.* (*bis*). iherus. C, ierus. *vg.*; hierosolima *gig.*; -ymis *Tert.* (*bis*). **in hierus.** *om.* I* *Aug. et gr. min.* 27. 29 *etc.* **paratus** (p *in ras.* A) **sum** : parate habeo *e et gr.* *ἑτοίμως ἔχω*; propositum habeo *d*; *om. Tert.* (*bis*). > par. sum sed et mori in (*sup. lin.*) hier. O. pro nomine *e gig. Tert.* (*bis*) *Hieron.* (*bis*) *Aug. Ambrst.* **domini** + mei *Tert.* (*bis*). ihesu C, hiesu *e*; + christi Θ *gig. Tert.* (*bis*) *Hieron.* (i. 30) *Aug. Ambrst.*, *cum gr.* CD *min.*, *et* > christi iesu *d.*

14. **et cum ei** (*in ras. longa scr.* B; *om.* I *gig.*) **suadere** (euadere I) **non possemus** (possimus Θ M* *p**, possumus F*IOS, potuissemus D) : non placante autem eo *e*, cum non suaderetur ei *d*, *et gr.* *μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ.* quiebimus T; quaessiuimus D; tacuimus *gig.* **dicentes** + ad inuicem *d cum* D^{gr}. **domini uoluntas** (-mtas CT, -mptas R) **fiat** (fiad T) *cum gr.* ℵABCE *min.* : > uol. dom. fiat *d gig. cum gr.* DHLP *al. plur.*; > fiat dom. uol. D; > fiat uol. dom. *Tert.* (*bis*).

15. **post dies autem istos** (illos R) = *μετὰ δὲ τὰς ἡμ. ταύτας* : > post autem d. istos *e*, > post hos autem dies *d gig.*, *sed μετα δε τινασ ημ.* D^{gr}. preparati BDKORSW; praeparantes I *e*; refecimus nos et *d*; *gr. plur. ἐπισκευασάμενοι, sed αποταξαμενοι* D. hascendebamus C, ascendamus F* (+ be *sup. lin. cor.*); ascendimus *d gig. et ἀναβαίνομεν* CDL* *etc.*, (*ἀνεβαίνομεν plur.*); *deinde* + in DΘT *vg.* (*non cod. caraf.*) *dem. e.* **hierusalem** (iherus. C, ierus. *vg.*) *cum gr.* HLP *al. pler.* : hierosolyma *d e* (*Bentl.*), -imam *gig. cum gr.* ℵABC(D)E *min.*

16. **uenerunt** (uenierunt D, conuenerunt *e*) **autem** = *συνῆλθον δέ* : et uenerunt *gig.* **et** : *om.*

hospitaremur
mnasonem quendam cyprium
antiquum discipulum
17 et cum uenissemus
hierosolymam
libenter exceperunt
nos fratres
18 sequenti autem die introibat paulus
nobiscum
ad iacobum
omnesque collecti sunt
seniores
19 quos cum salutasset
narrabat per singula quae
fecisset deus in gentibus
per ministerium ipsius
20 at illi cum audissent
magnificabant deum
dixeruntque ei
uides frater quot milia sunt
in iudaeis qui crediderunt
et omnes aemulatores

ΘT *p*; quidam D𝔖𝔖 *gig.* **ex** (de *gig.*) **discipulis** (-olis S*) : discipuli C. ha C. cesarea CORSU, cesaria W, cess. D. una nobiscum *e*. **adducentes**: + secum CMR^{2}T *vg.* (*non cod. caraf.*) *c*; + nos *e cum gr.* E *sah. arm.* **apud** (aput GIORSTU*W) **quem** (quaem O) = παρ' ᾧ; *sensus est 'adducentes nos ad domum ubi hospitaremur, sc. Mnasonis,' cf. e.* ospitaremur RT; hospitaremus W. **mnasonem** A^{1}F^{c}G*ℭ *cod. caraf.*, mnasoni *e*, *gr. plur. enim* Μνάσωνι, *cf.* nasonem A*BCF*ΘKMS*T *c*, nassonem V : iasonem G^{c}IORS^{c}W𝔖𝔓𝔖 *dem. gig. p*, iassonem D(hunc iass.)U, *et* ιασονι ℵ. > hunc iass. apud quem hosp. D. quaendam O; cuidam *e*. ciprium *c p*^{2}, ciprum W *p**; cyprio *e*. anticum GW, hanticum C; antiqui *e*. discipulo *e*. *Uersum sic habet d* de caesarea nobis cum simul quae adduxerunt nos apud quem ospitaremur et cum uenerunt in quendam ciuitatem fuimus ad nasonem quendam cyprium discipulum antiquum; *et ita* D^{gr} *ex lectt. Wetst. etc.* (*uide Scrivener p.* 446) απο κεσαραιασ ουτοι δε ηγαγον ημασ προσ ουσ ξενισθωμεν και παραγενομενοι εισ τινα κωμην εγενομεθα παρα νασωνι κυπριω μαθητη αρχαιω *fere cum syr. harcl. mg.*; *uide Blass ad loc.*

17. **et** (qui CT) **cum** (quum CΘ) **uenissemus** (-isemus O; + in *e*): cum uen. autem *e et* γενομένων δὲ ἡμῶν *gr. plur.*; et inde exeuntes uenimus *d cum* D^{gr} (*Wetst.*) *et syr. harcl. mg.*; + in *e*. **hierosolymam** *cum* BFΘIKV, ihero. C, iero. *vg.*, hierosolimam RU, hierusolimam DMS, iherosolimam T *p*, ierosolimam W *c* : hierosolyma AG *d e*, hierusolima O; hierosolimis *gig.*; *gr.* Ἱεροσόλυμα. **libenter** (ἀσμένως) : benigne C (-nae) T; *om. d gig.* (*uide infra*). **exceperunt** (excip. DGS^1) : susceperunt T *d e Hieron.* (i. 738); acceperunt W; exhibuerunt S* (*ut udtur*); + autem *d*. **nos** + cum laetitia *d et* D^{gr} (*Wetst.*). **fratres** + cum gaudio Θ *gig.*

18. **autem** *cum gr.* BCHLP *etc.*: quoque *gig. cum gr.* ℵAE^{gr} *min.*, *et* > et sequenti *Hieron.* (i. 738); *om. p.* diae CI. **introibat** (-bit G* *d*; -uit *Bed. expos. in textu*) **paulus** (-lum DI) **nobiscum**: introiuimus (-bimus T; intrauimus *gig.*) cum paulo CT *gig. contra graecum.* **omnesque** (et omnes T) **collecti** (*ita* G^c; G* *non liquet*) **sunt** (coll. sunt *bis scr.* K) **seniores** (saen. C) = πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρ., *cf.* et conuenerunt omnes presbyteri *gig.*: erant autem cum eo praesbyteri conuenti *d cum* D^{gr}.

19. **quos cum salutasset** = ουσ ασπα[σα]μενοσ D^{gr}: q. c. salutassemus *gig.*; et (*om. d*) c. salutasset eos *d e et gr. rell.* narrauit IT (-bit); exponebat *e*; + paulus *gig.* per singulos *e et* καθ' ἕνα ἕκαστον H* 36. 37. 100; *om. p.* que I. fecit *d e gig.* **deus** *arctius in ras.* U; dominus G^c. > deus fecisset *vg. contra gr.* **in** (*in ras.* U) **gentibus** (gaent. O): inter gentes *gig.* illius D; eius *d gig.*

20. **at** (ad CI; et *p*) **illi** (illic D) : qui *gig.* **cum** (*om.* D) **audissent** (audiiss. D): audientes *e*. **magnificabant** *codd. et vg.* = ἐδόξαζον *plur.*, *cf.* gloriabant *e**, -ficabant *e*^{2} : magnificauerunt *gig.*, clarificauerunt *d*, *et* ἐδόξασαν ℵD. **deum** (θεόν ℵABCEL *etc.*) : dominum DΘ *d gig. et* κύριον DHP *al. plur.* dixeruntquae O; et dix. *gig.*; dixerunt *tantum* I; dicentes *d cum gr.* CD *al.* 35. *om.* **ei** *d cum* D^{gr}. frate||r Θ. **quot** (quod BCF*GIORSTV) **milia** (millia *vg.*) = πόσαι μυριάδες: quae mil. *p** (*ut udtur*), quanta mil. *d Hieron.* (iv. 162), tanta mil. *Hieron.* (v. 111). **sunt** *cum* ACDGΘOUVW *vg. cor. uat. mg. c e gig. p*: sint BFIKMRST *cor. uat.* * *d dem. Hieron.* (iv. 162); *om. Hieron.* (v. 111); + hominum D *gig.* **in** (a D; *om.* G^{c}IO) **iudaeis** (-deis CDRW, hiudaeis *e*) **qui** (+ non O) **crediderunt** = ἐν τοῖς Ἰουδαίοις τῶν πεπιστευκότων ABCE *al.* (*om.* ἐν τοῖς Ἰουδ. ℵ *min.*), *cf.* in iudaeis credentium *Ambrst.* 238 : iudaeorum credentium *Hieron.* (iv. 162) *cum gr.* HLP *al. plur.*, > credentium iudaeorum *Hieron.* (v. 111) *et gr.* 68 *arm.*; in iudaea qui crediderunt *d gig. p Hieron.* (i. 738) *Aug.* (ii. 192) *cum gr.* D *syr. pesh.*; *deinde* + dominum D, + deo *cor. uat.**, + in christum *Hieron.* (i. 738) *Aug.* **et** *om. Hieron.* (iv. 162, v. 111). **omnes** + isti CT *c d gig. Ambrst.*, > hi omnes *Hieron.* (*ter*) *Aug.*, + οὗτοι D 38 *syr. pesh.* emulat. D*ORUW, aemolat. S*; selotes

sunt legis
21 audierunt autem de te quia
discessionem doceas a mose
eorum qui per gentes sunt
iudaeorum
dicens non debere eos
circumcidere filios suos
neque secundum consuetudinem ingredi
22 quid ergo est ?
utique oportet conuenire
multitudinem
audient enim te superuenisse
23 hoc ergo fac quod tibi dicimus
sunt nobis uiri quattuor
uotum habentes super se
24 his adsumtis sanctifica
te cum illis
et inpende in illis ut radant capita
et scient omnes quia quae
de te audierunt falsa sunt
sed ambulas et ipse custodiens legem
25 de his autem qui crediderunt ex
gentibus

D^{gr}. **sunt** *sec.*: sint M*. > legis sunt (*cum graeco*) *d Hieron.* (iv. 162, v. 111) *et ita uoluit Bentl.*, > legis existent *e*.

21. **audierunt** : diffamauerunt *d gig.*; *gr.* κατηχήθησαν *plur.*, κατηκησαν D, -χησαν 25. 40. **autem** : enim D. **de** : qe *lapsu* R*. **te** + quod S*. **quia** : quod *Hieron.* (i. 738) ; quoniam *e*; tamquam *gig.* **discessionem** (desc. I, discesionem O, discissionem *Aug.* ii. 192 ; *partim in ras. scr.* S) = ἀποστασίαν : dissensionem BRT *c dem. cor. uat.** (discens.) ; abscensionem *d*; discidium *gig.*; discensiones *p*. doces *e Aug. Bentl.*; docens *d*. ha C ; ad *e*; *om.* I. **mose** AFG*, mosen I : moyse *codd. plur. vg. Tisch.*, *e*, moyise O, moise W, moisi D. *om.* **eorum** W *d gig.* in gentibus *d*. **iudaeorum** (iude. DORW; iudaeos *d gig.*) *codd. et vg. et uett. cum gr.* AD*E 13 : + πάντας *ante* Ἰουδαίους *gr. rell.* dicentes A*I, dicente C ; docens D ; *om. d cum* D^{gr}. **non debere eos** (*om.* T) **circumcidere** (circunc. ϛ) *codd. plur. et vg.*, *et* > non deb. circumc. eos CGΘMOR *dem. p Aug. Bentl. cum gr.* E μη οφιλειν περιτεμνιν αυτουσ, ne debere *tantum e*: ne circumcidant *d gig. et gr. plur.* μὴ περιτέμνειν αὐτούς. *om.* **suos** O *d cum graeco.* > suos fil. *e*. **secundum** : *om. d.* consuitudinem D ; consuetudines (*Bentl.*) ; gentes *d et* εθνεσιν D (*pro* ἔθεσιν) ; + eius *d cum* D^{gr} *syr. harcl. mg.* **ingredi** (περιπατεῖν) : ambulare *e*; ambulant *d*, conueniant *gig.*; + debere *cor. uat.** (*non mg.*).

22. hutique hop. C. mnltitudine R. > mult. conuenire *d cum gr.* DHLP *al. pler.* audiant D ; audierunt *Hieron.* (i. 738) *Aug.* (ii. 192) ; cognoscent *e*. *om.* **enim** ϛ *cum gr.* ℵ*C^2. **te superuenisse** (-iisse D) : quia uenisti (+ huc *gig.*) *d e gig.*; *gr.* ὅτι ἐλήλυθας.

23. **hoc** : nunc *gig.* *om.* **tibi** BKSVW. nobiscum D *p*; + hic G^{c}T. quatuor Uϛ𝔓 ; ·IIII· DW. abentes R ; *ras.* 3 *litt. inter* n *et* t M. **super** (ἐφ' *plur.*, ἀφ' ℵB) : inter *p*; in *gig.* **se** : s *in ras.* Θ.

24. **his adsumtis** AF*T, his adsumptis CF^{c}GΘIMOR *Tisch.*, his (hiis DW) assumptis (s *pr. in ras.* U) BDKUVW *vg.*, his asumptis S : hos adsume et *d* (*om.* et) *gig.* **sanctifica** (ἁγνίσθητι) : purifica *d e gig.* **illis** *pr.*: ipsis *Hieron.* (i. 738) *Aug.* (ii. 192). **inpende** (imp. BKV *vg.*, inpaende O) = δαπάνησον : inpendite U*, inpende te U^c *p*^{2}; intende *p**; eroga *d*. **in** (cum *c*^{2}) **illis** (eis *gig.*) = ἐπ' αὐτοῖς *plur.*: in eos *d Hieron. Aug.*, *et* εισ αυτουσ D, ἐπ' αὐτούς A *min.*; *uoluit Bentl.* illis *uel* in illos. *om.* **inp. in illis** S. huti C. **capita** *codd. et vg. cum gr. min.* 27. 29. 66**. 69 *al.* 10 *fere syr. pesh. sah.*: caput *d cum gr. rell.*; *deinde* + sua DO *cor. uat.* dem. gig. p*^{2}, *contra graecum.* **scient** (γνώσονται ℵABCDE *al.*) : sciant D* (*corr.* D^1)KR *gig.*, cognoscant *d*, *et* γνῶσι HLP *al. pler.* > omnes sci. D. **quia** : quoniam *Bed.* (*expos.*, *in textu*). **quae** *sup. lin.* O ; que IW. *om.* **de** M*. audierint *Bed.* > aud. de te *d e gig. cum graeco.* **falsa sunt** (falsunt T*) *codd. et vg.*: nihil est *d e et gr.* οὐδέν ἐστιν. set R. **ambulas** (στοιχεῖς *plur.*, πορευου D) *cum* AC(hamb.)F^{c}G^{c}ΘRS*𝔓𝔖ℭ *cor. uat. mg. c dem. gig. p*^{c}, *cf.* sequeris *Aug.* (ii. 192), inmanebis *e*: ambulans *aperto errore* BDF*G*IKMOS^{2}TUVWϛ *cor. uat.* d p* Aug.* (*Spec. p.* 199 *Weihrich*). *om.* **et** *tert. d.* custodies F^c.

25. **de** (*om.* S*) **his** (hiis W ; illis *d*) **autem** (uero *d*; *om.* W) **qui credid. ex** (*om. d*) **gentibus** *fere* = περὶ δὲ τῶν πεπιστευκότων ἐθνῶν, *cf.* de gentibus au. q. credid. *Aug.* (ii. 192), nam qui cred. de gentibus *gig.*: de his au. q. cred. homines (hominibus *Bed.*) *e Bed.* (*retr.* '*in graeco*') *et* περι δε των πεπ. ανθρωπων E ; *deinde* + nihil habent in te dicere (> quod dicere in te *d*) *d gig. cum* D^{gr} *sah.* **nos** (non Θ) : + enim *d gig. cum* D^{gr} *sah.* **scripsimus** (scribs. FG) : destinauimus *e*; mandauimus *Aug.* (ii. 192) ; *gr.* ἐπεστείλαμεν *plur.*, ἀπεστ. BD 40. **ut abstineant** (habs. C) **se** = φυλάσσεσθαι αὐτούς ℵAB 13. 81 *syr. pesh.*: nihil tale (eiusmodi *Aug.*) custodire (obseruare *d*, seruare *Aug.*) eos (illos *Aug.*) nisi ut (*om. d*) obseruent se (> se obs. *Aug.*; custodirent se *d*; deuitent *gig.*) *d e gig. Aug. Bed.* (*retr.* '*in graeco*') = μηδὲν τοιοῦτον τηρεῖν αὐτοὺς εἰ μὴ φυλ. αὐτούς CDEHLP *al. pler. syr. harcl. arm.* **ab idolis** (hid. R, yd. C, idulis D) **immolato**

nos scripsimus iudicantes
ut abstineant se ab idolis
immolato et sanguine
et suffocato et fornicatione.
26 Tunc paulus adsumtis uiris
postera die purificatus
cum illis intrauit in templum
adnuntians expletionem
dierum purificationis
donec offerretur pro uno
quoque eorum oblatio.
27 Dum autem septem dies
consummarentur
hi qui ab asia erant iudaei
cum uidissent eum in templo
concitauerunt omnem
populum
et iniecerunt ei manus
28 clamantes
uiri israhelitae adiuuate
hic est homo qui aduersus
populum et legem et locum
hunc omnes ubique docens
insuper et gentiles induxit
in templum
et uiolauit sanctum locum istum
29 uiderant enim trophimum
ephesium in ciuitate
cum ipso
quem aestimauerunt

(himm. R, immolauo D*; m *sec. in ras. longa* B; immolatione *Bed. retr. in textu*) = *απο ιδωλοθυτων* E, *το εδωλοθυτον* D, *τό τε εἰδωλόθυτον gr. plur., cf.* immolatum ydolis *gig.*, ab idolothytis *e Bed.* ('*in graeco*'), a sacrificato *d*: *distinguit* ab idolis, immolato 𝕮 *ut fiant duo mandata, cf. tepl.* 'vor den apgotten und von den opphern.' **et sanguine**: et a sang. *Aug.* (ii. 192); et sanguinem *gig.*; in sanguinis *e* Bed.* **et** (*om.* BFS*U *p ut* xv. 29; + a G^{c}R) **suffocato** (sufo. O*, subfu. D, suffogato S): *om. d gig. Aug.* (ii. 192) *cum gr.* D. **fornicatione** (*sup. lin.* O; -cione RS): a fornic. *Aug.* (ii. 192); fornicationem *gig.*; *cf.* xv. 20. 29.

26. **adsumtis** *cum* F*T, adsumptis CDGΘIMO *Tisch.*, ass. BF^{c}KRSUVW *vg.*, assumptus *p**: sumtis A (*sic*); adsumens *e*; adsumpsit *d.* uiros *d e.* **postera** (postero *Hieron.* i. 739) **die** (diae CI) = *τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ*: ueniente die *e et τῇ ἐρχομένῃ ἡμ.* 21. 31. 41; sequenti die *d et τη επιουση ημ.* D. **purificatus** (*ἁγνισθείς*): + est *p**. ipsis *d*; eis W *e.* > cum ipsis (eis) purif. *d e* (*Bentl.*) *cum ord. graeco.* intrabit T; introibit *d*; *om. dem.* > intrauit cum illis *Hieron.* annuntians BKMUV𝔖𝕳, annunc. RSW𝕾𝕮. **expletionem** (explec. S, expletione I, expletc̃em *lapsu* W) = *τὴν ἐκπλήρωσιν*: repletionem *e*, explicationem D* (finem D^{mg}), expeditionem *d*, consummationem *gig.* **dierum** + implete *gig.* purificacionis RS; + sue R^{2}. **donec**: quoadusque *gig.* **offerretur** *cum* AC(hoff.)GΘ^{c}KRTU^{1}(-ntur U*?)V *vg.*: offeretur BDFΘ*IMOS W; oblata esset (est *d*) *d gig.* hunoquoque C, unoquodque R. *om.* **eorum** *gig.* oblacio RS; + quam precipit moisses D.

27. **dum** (cum BV) **autem** (*partim eras.* M; enim A) **septem** (·UII· DO) **dies** (diaes C) **consummarentur** (consumarentur R) = *fere ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμ. συντελεῖσθαι, cf.* cum au. incipiebant (inciebant *e**) septem dies consummari *e Bed.* (*expos.* '*in graeco*'): > cum repleretur (repletur *d*) autem (+ eis *d*) dies septimus (> sept. dies *d*) *d gig.*, *et συντελουμενησ δε τησ εβδομησ ημερασ* D^{gr}. hii CDIOSTU*W; *om. d gig.* **ab** (*ἀπό*) ADG^{c}(ap G*)IMR *d gig. p*: de BCFΘKOS TUVW *vg. cor. uat. c dem. e.* asya C, assia D. aerunt G*; uenerant I^{c} (*cf.* D^{gr}). iudei DORW; + uenerant *d*; *οι δε απο τησ ασιασ ϊουδ. εληλυθοτεσ* D^{gr}. **cum uidissent**: uidentes *d e gig.* concitaberunt T; confuderunt *d*; *gr. συνέχεον plur., συνεκεινησαν* E, *συνέσχον* 20. 41. *om.* **omnem** *e et* E^{gr}. **populum** (*ὄχλον*): turbam *d gig.* iniecerunt O; iecierunt D; miserunt *d.* **ei** (illi *gig.*, eis W, in eis I) **manus** (-num D*) = *ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας* ℵABCDE *etc., cf.* in eum manus G^{c} *e Bentl.*, super eum manus *d*: > manus in eum S *cum gr.* HLP *al. plur.*

28. *Inc. uers.* **clamantes** *Stephanus* 1555 𝕳 *Tisch. T. G. ed.* 8, *W. H.*: *inc.* **uiri** 𝕮. **clam.** + et dicentes *gig.* israhelite MR, israelite W, israelitae *vg.*, srahelitae C, hisrahelitae D, istrahelitae *d e.* adiubate O; + nos D. aduersum CO. **populum** (-lus I) = *τοῦ λαοῦ*: pleuem *e. om.* **pop. et** *gig.* > legem et populum D. *om.* **et leg. et locum** T. > hunc locum *p.* omnem F. hubique C. > ubique omnes *gig.* **docens**: docet D *c d dem. gig.*; *gr. ὁ . . . διδάσκων.* gaentiles O; grecos *d gig.* introduxit *d*, *uide u.* 29. **uiolauit** (la *sup. lin.* O) = *κεκοίνωκεν*: polluit CT, communicauit *d gig.*, conquinauit *e.* **sanctum locum istum** (hunc *d*) = *τὸν ἅγιον τόπον τοῦτον*: > locum sanct. istum V, > locum hunc sanctum *gig.*

29. **uiderant** (*arctius in ras.* S, uiderunt DΘ *p*) **enim** (eum S) = *ἦσαν γὰρ ἑωρακότες* HLP *al.*: uid. enim ante CT, preuiderant enim *gig.*, erant enim prouidentes *d e*, *et ἦσαν γὰρ προεωρακότες* ℵABCDE *etc.* throphimum 𝕾, trofimum ACG, trofinum D, throfimum O; + et *d* (*non* D^{gr}).

quoniam in templum
introduxisset paulus
30 commotaque est ciuitas tota
et facta est concursio
populi
et adprehendentes paulum
trahebant eum extra
templum
et statim clausae sunt
ianuae.
31 Quaerentibus autem eum
occidere
nuntiatum est tribuno
cohortis quia tota confunditur hierusalem
32 qui statim adsumtis militibus
et centurionibus
decucurrit ad illos
qui cum uidissent tribunum
et milites
cessauerunt percutere
paulum
33 tunc accedens tribunus
adprehendit eum
et iussit alligari catenis
duabus
et interrogabat quis esset
et quid fecisset
34 alii autem aliud clamabant
in turba
et cum non posset certum
cognoscere prae tumultu
iussit duci eum in castra
35 et cum uenisset ad gradus
contigit ut portaretur
a militibus propter
uim populi
36 sequebatur enim multitudo

efesium T, efphes. O, ethes. B, effess. D, ephaesi^{u}m I; ephesum *e*. ciuitatem F* *p*. cum eo *d e gig*. **aestimauerunt** (estimau. D^{c}W, estimab. T, extimau. R, aextimau. C): existimauerunt G^{c}; putauerunt *d gig*.; *gr*. *ἐνόμιζον* (*ενομισαμεν* D). **quoniam**: quia *d*. **templum** + eum R^{2} *c*. **introduxisset** *cum* BFG^{c}I(-sent*)KMRSUVW *vg*., *cf*. *gig*. *infra*: induxisset ACDG*ΘOT *c dem*. *e p*, induxit *d*; *gr*. *εἰσήγαγεν ut u*. 28. **quoniam . . . paulus**: a paulo introductum in templum *gig*.

30. **commotaque** (comotaque O): et commota *d gig*. > uniuersa ciuitas *gig*. **concursio** (*συνδρομή*): concussio I. **adprehendentes** (adprae. CFΘI, apprae. U, appre. RW *vg*. *Tisch*.): cum adprehendissent *d*; comprehensum *gig*. palum M*; + et *p**. traebant T. **eum** *om*. FR *c d dem*. *gig*. *et gr*. D. **extra**: foris *e*. **statim**: confestim *gig*.; continuo *d*. clause O(u *sup*. *lin*.)RW. ianue OW.

31. **quaerentibus** (quer. CIRUW; querentes D *p*) **autem** (*om*. *p*) = *ζητούντων δέ* D^{2}HLP *al*. *pler*.: et cum quererent *d gig*., *ζητούντων τε* ℵABE, *και ζητ*. D*. hoccidere C. **nuntiatum** (nunc. RSW 𝔖ℭ, nuntiatiatum O) **est**: ascendit nuntius *e*; *gr*. *ἀνέβη φάσις*. **trib. cohortis** (quo. RT, choortis D) = *τῷ χιλιάρχῳ τῆς σπείρης*: tribuno legionis cohortis *e*. **confunditur** (-detur S* *et* tur *in ras*.) = *συνχύννεται* ℵ*AB*D 13, *cf*. confunderetur DO (fun *sup*. *lin*.): confusa est *d e gig*. *et* *συγκέχυται* ℵ^{c}EHLP *al*.; *deinde* + in *d* (*non* D^{gr}). iherus. CT, ierus. *vg*.; ciuitas *gig*. *contra gr*.

32. **adsumtis** AOT, -ptis CDFGΘIMR *Tisch*., assumptis BKSU(asum. U*)VW *vg*. = *παραλαβών* *gr*. *plur*.: sumptis *d et* *λαβων* B. centhurionibus C, centhor. D; centurione *gig*. **decucurrit** (*κατέδραμεν*): decurrit DMS*𝔓𝔖ℭ *dem*.; cucurrit O; procucurrit *d*. ad eos *d e gig*. **qui** *sec*.: ad illi *d*; *gr*. *οἱ δέ*. uidisset IS*. caessauerunt C, cessab. T. **percutere** (pefc. I*): percutientes *d e gig*.; *gr*. *τύπτοντες*. palum M*.

33. **accedens** (*ἐγγίσας*): cum adpropinquasset *d*. **adprehendit** (adprae. CFΘIOU*, apprae. U^{1}, appre. KW *vg*. *Tisch*.): comprehendit *d e gig*. **iussit** + eum *vg*. (*non cod*. *caraf*.) *contra gr*. ligari T *d dem*.; alligare *e*. cathenis KW. **duabus**: ·II· D. interrogabit T. **quis** + bel *e*. essaet R; sit *d*. **et** *tert*.: aut CDG^{c}T *c dem*. *contra graec*.; *om*. I. **quid**: quia G^{c} (G* *non liquet*); qui I; + est quod *e*; *gr*. *τί ἐστιν πεποιηκώς*.

34. **autem** *om*. D. aliut OT, aliiut G; + quid *e* (*Bentl*.); *gr*. *ἄλλο τι*. acclamabant *gig*.; *gr*. *ἐβόων* HLP *al*. *plur*., *ἐπεφώνουν* ℵABDE *etc*. **in turba** (-bam I): *om*. S; + alii uero aliud R^{2} *c*. **et cum**: cum autem *e et gr*. possit SU *d*; possent IW, possint Θ; *om*. *e*. cognuscere S; agnoscere T; scire *gig*., *et* > scire quod certum est *d*, cognoscere certius *e*, > cogn. certum *uoluit Bentl*., *cum ord*. *graeco*. pre BIKRSUVW; per D; propter *d e gig*. tumultum *d e gig*.; turba O. adduci D *d gig*.; reduci *e*; > eum duci M *gig*. (addu.) *cum gr*. 31. 68. 99. castris *gig*.

35. **et** (qui *Bed*. *retr*. *in textu*) **cum uenisset** (-iisset D; + paulus I^{1} *cor*. *uat*.*): cum autem factus *e*, cum autem adhuc esset *d et* *ὅτε δὲ ἐγένετο* *gr*. **ad**: in D *d*. grados I. **contigit** (-egit D) **ut portaretur** (+ ipse *e*) = *συνέβη βαστάζεσθαι αὐτόν*: obtigit paulum baiulari *d et* *συν. τον παυλον βασταζ*. D^{gr}.

36. seqebatur M*, sequibatur S*. **enim**: autem

populi clamans tolle eum
37 et cum coepisset induci
in castra paulus
dicit tribuno
si licet mihi loqui aliquid ad te?
qui dixit graece nosti?
38 nonne tu es aegyptius qui
ante hos dies tumultum
concitasti
et eduxisti in desertum
quattuor milia uirorum
sicariorum?
39 et dixit ad eum paulus
ego homo sum quidem
iudaeus
a tharso ciliciae non ignotae
ciuitatis municeps
rogo autem te permitte
mihi loqui ad populum
40 et cum ille permisisset
paulus stans in gradibus
annuit manu ad plebem
et magno silentio facto
allocutus est hebraea
lingua dicens
XXII. 1 Uiri fratres et patres
audite quam ad uos nunc
reddo rationem

CMSTU *contra graec.*; + eum D *cor. uat.* c.* **populi**: *om. d gig. et* D^{gr}; + et O. **clamans** (*κράζον* DHLP *al. plur.*): clamantes MR (*Bentl.*) *et κράζοντες* ℵABE *al.* tollite *d.* **eum**: inimicum nostrum *gig. cum sah., cf. ad* xxiv. 18.

37. **et cum** (*om.* S*) **coepisset** (cep. G*RSW, caep. DIM) **induci** (introduci Θ, *cf. u.* 28. 29): incipiensque ind. *e*; et cum iam induceretur *d gig.*; *gr. μέλλων τε εἰσάγεσθαι.* castris *d gig.* **paulus**: *om. d et* D^{gr}; *cum sequentibus coniungunt* BKOR U *p ed. Sacon* 1515. **dicit** (ait *gig.*; dixit ΘOR *c dem. cum gr. min.* 18. 31 *etc.*) **tribuno** = λέγει τῷ χιλιάρχῳ: > tribuno respondens dixit *d et τω χειλ. αποκρειθεισ ειπεν* D^{gr}. michi BW. > loqui mihi T. **aliquid** (-it GR^{2}) = *τι* ℵABE *al.*: *om.* R*T *d gig. cum gr.* DHLP *al. plur.* **aliquid . . . dixit** *in ras. scr.* Θ. **ad**: a O. **qui**: at his *p**, ad ille *d*; *gr. ὁ δέ.* **dixit** (ἔφη): dicit BU *gig.*, ait *d*; + ei G^{c}ϛ𝔖 *cor. uat. mg. p.* **graece** BFGΘ *vg.*: grece AC(-cae)DIKM(-ci*)ORSTUVW.

38. **nonne**: non D. **es**: + ille *d*; + uir R^{2}. aegiptius DT, eg. W, aegipcius R, egipc. S, egyptius I. hante C. ^{h}os I; nos *e**. **tumultum concitasti** (suscit. D) *codd. et vg.*; **tumultum** *addidit Hieronymus cum ἀναστατώσας absolute acceperit, sed forsan minus recte, cf.* xvii. 6: perturbasti *gig.*, sollicitasti *d*, concitasti *e* (*omnes sine* **tumultum**); *εξαναστατωσασ* E. aeduxisti I, haed. C; ded. Θ; ind. U. disertum D; eremum *d*; deserto *gig.* quatuor IU Wϛ𝔓; ·IIII· DO. millia *vg.* **uirorum**: hominum R; + et Θ. sycariorum IM, siccar. RUW, secar. DG*, sichar. C; siricariorum *e*^{2} *et σιρικαριων* E^{gr}.

39. **et dixit ad eum** *codd. et vg. contra gr.*: ait autem ad eum *gig.*; dixit autem *d e et gr. εἶπεν δέ.* **ego**: + enim *p*; + *ras. unius lit.* R. **sum quidem** (qui C): > quidem sum IM *d e gig. cum gr.* iudeus DRW, iudaeos S; + natus W. **a tharso** (*uide ad* ix. 11. 30, xi. 25) *codd. plur.* ℭ, *et* a tarso G^{c}(turso*)MO*STUϛ𝔓𝔖 *Tisch. e p*: *εν ταρσω* D^{gr}; tarsensis *d* (n *sup. lin.*) *et* Ταρσεύς *gr. plur.*; *deinde* + natus *p*^{2}; + *δε* D^{gr} *non autem d.* cilitiae U, cylichiae C, cilicie W; cilicio O; ex ciliciae *d*; *deinde* + *γεγεννημενοσ* D^{gr} (*non d*). **ciliciae** *cum praecedd. coniungunt* 𝔖ℭ, *cum sequentibus* ϛ𝔓. **non ignotae** (-te MORW, ignouili *e*) **ciuitatis** (-ti I): *om.* D^{gr} *non d.* **municeps** (m *in ras.* S) = πολίτης: ciuis *d* (cuius *cod.*) *e* (ciues) *gig. et* '*quidam codd.*' *ap. Bed.* (*retr.*); *om.* D^{gr}. **rogo**: depraecor *e*; rogo obsegro *d.* **autem**: itaque *gig.*; *om. p cum gr.* L *min.* *om.* **te** R *d.* **permitte** (*ἐπίτρεψον plur., συνχωρησαι* D): ut permittas *gig.*; *om. d.* michi B; me Θ*. **loqui**: *om.* C; + aliquid G^{c}. **permitte . . . populum** *in ras. scr. p*^{2}.

40. **et cum ille permisisset** (permisiset M*, permissiset D, permisset K): permisso autem eo *e et gr. plur. ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ*; et cum perm. ei tribunus *d gig.* (+ loqui) *et* D^{gr} *και επιτρ. δε του χιλιαρχου.* instans T. > stans paulus *d gig. et* D^{gr}. **annuit** (adn. CDFO; it *in ras.* U, *deinde ras.* 3 *litt.*) **manu**: adnuntiauit (al. annuit *mg.*) manu Θ; mouit (et mo. *d*) manum *d gig.*; *gr. plur. κατέσεισεν τῇ χειρί*; annuens manu S, *και σεισασ τη χειρει* D^{gr}. pleuem CO; populum *gig.*; eos *d cum gr.* D *syr. harcl.* **et magno** *codd. et vg.*, magnoque *d gig.* = *πολλησ τε* D *syr. harcl.*: magno autem *e et πολλῆς δέ gr. plur.* silencio RS. > facto sil. magno T*; *om.* **facto** T^{c}. adlocutus C DFGO, adloquutus ΘI, alloq. B. **est** + eos *gig.* **hebraea** BFΘ *vg.*, *et* hebrea AGIKMSUVW, ebrea R, *cf.* vi. 1: hebraica C(-ayca)T *c e gig.*, haebraica O, hebreica *d*, ebreica D. **lingua** + populum *c.* > lingua hebr. *vg. contra gr.* *om.* **dicens** *gig.*

XXII. 1. aud^{i}te M; + me *d e p cum graeco.* **quam ad uos nunc** (*om.* M, *cf. gig. infra*) **reddo** (redo T*) **rationem** (rac. RS): > q. nunc red. rat. ad uos Θ, > nunc quam red. rat. ad uos D; > nunc apud uos red. rat. (*om.* **quam**) *d*; uerba

[2] cum audissent autem
quia hebraea lingua
loquitur ad illos
magis praestiterunt silentium
[3] et dixit
ego sum uir iudaeus
natus tharso ciliciae
nutritus autem in ista
ciuitate secus pedes
gamalihel
eruditus iuxta ueritatem
paternae legis
aemulator legis sicut et uos
omnes estis hodie
[4] qui hanc uiam persecutus
sum usque ad mortem
alligans et tradens in custodias uiros
ac mulieres
[5] sicut princeps sacerdotum
testimonium mihi reddit
et omnes maiores natu
a quibus et epistulas accipiens ad
fratres damascum
pergebam ut adducerem
inde uinctos in hierusalem ut
punirentur.
[6] Factum est autem eunte
me et adpropinquante

---

mee excusationis *gig.*; *gr.* τῆς πρὸς ὑμᾶς νυνὶ ἀπολογίας.

2. **cum** (quum Θ *et semper*) **audissent** (-iissent D; uidissent S) **autem** = *ἀκούσαντες δέ*, *cf.* audientes autem *e*: qui cum audissent *gig.*; *deinde* + quidam *cor. uat.** **quia**: quoniam *p*. **hebraea** BFΘIKV *vg. et* hebrea ABCGMRSTUW *c*, ebrea *p*: hebraica O (haeb.) *e gig.*, ebreica D, hebreica *d*. li^{n}gua G; *om.* R. **loquitur** *cum* ACFGΘIMOSTU*ϛ *p**, adloquitur *d* = *προσφωνεῖ* DEH *al.*: loqueretur BK RU^{1}VW𝔓𝔖ℭ *c p*^{2}, loquebatur D *dem. et προσεφώνει* ℵABP *al. plur.*; adlocutus est *e et προσεφώνησεν* L *min.*; + non O^{reo}. **quia . . . loq.**: eum hebr. lingua loqui *gig.* **ad illos** (*om.* T*; eos T^{c} *p*) *codd. et vg. et* eis *e*: *om. d* (*def. ad u.* 10) *gig. cum* D^{gr}. **magis**: magnum *gig.* prestiterunt BCDM RSW. silencium RS. > sil. praestit. *gig.*

3. **dixit**: dicit ϛ𝔓ℭ *Tisch.*, ait *e gig.*, *et gr.* *φησίν*; + ad eos I. **ego**: *uoluit* + quidem *Bentl.** (*sed secundis curis correxit*) *cum gr.* HLP *al.* > homo sum *gig. cum gr.* ℵ. iudeus DIRW, iudaeos S. **natus**: *om.* M*V; + a DIV; + in 𝔖ℭ *dem. e* (*non cor. uat.*). **tharso** (*cf.* xxi. 39) *codd. plur.* ℭ *c gig. p*: tarso MSUϛ𝔓𝔖 *Tisch. e.* cilicie RW, cilitiae BKU, cyliciae D, -chiae C. > a tharso cyl. natus D *cum gr.* D. enutritus *e*. *om.* **autem** T *c cum gr.* 104 *al.* **ista** (i *sup. lin.* T) **ciuitate**: > ciu. ista *e* (*Bentl.*), > ciu. hac *gig.*; istam ciuitatem AI. **secus**: ante *e*. **gamalihel** (*cf.* v. 34) ABFΘIMORSUV *e*, -liel DGKWϛ𝔓ℭ *gig. et gr. plur.* Γαμαλιήλ: gamalihelis C, -lielis T𝔖 *cor. uat. mg. c p et* Γαμαλιήλου B 18. 36. 68; *cf.* israhel, -helis, -heli *ad Ioh.* i. 31. heruditus C. **iuxta ueritatem** (*κατὰ ἀκρίβειαν*): secundum diligentiam *gig.*; certissime *e*. paterne OR. **legis** *pr.*: + et *dem.* emulator RTU(*partim in ras.*)W, aemolator S; aemulor *e*; *om.* I; + autem U; + existens *e et Bed.* (*retr. et in textu, et 'in graeco'*); *gr.* (*exc.* D) + *ὑπάρχων*. **legis** *sec. codd. plur. et vg. c dem. p contra gr.*, *cf.* traditionum paternarum mearum *syr. harcl.* (*cum**): *om.* CITW *cum gr.* 137; dei *e gig. Bed.* (*'in graeco'*) *Bentl.* (+ existens) *et gr. fere omnes.* sicuti C; sic *gig.* *om.* **et** *sec. e cum gr.* > omnes uos *e Bentl. et gr.* (*exc.* D). hodiae C.

4. **qui**: quia in I. uium G*; *om. gig.* persequutus Θ. husque C. alligando *gig.* trahens D *c*, trahendo *gig.*; *gr. autem παραδιδούς*. **custodias** *codd. plur. et vg. et φυλακάς gr. plur.*: custodiam CT *gig. p*, -dia AO, *et φυλακήν* D *min.* **uiros**: + quoque *e et graeci.* **ac** (hac CT): et ADGW. > uir. ac mul. in cust. *gig.*

5. **sicut** + et *c e gig.* (*Bentl.*) *et gr.* **princeps sacerdotum** (*ὁ ἀρχιερεύς*) *codd. plur. et vg.*, pontifex *gig.*: principes sacerd. CG^{c}Θ(-cepes)IRS*(*corr.* S^{1}) T *c dem. e*; *deinde* + et totum concilium *gig.* > mihi testim. BFKRSUVW *vg. c.* **reddit** (*in ras. scr.* K) *codd. plur. et vg.*, *et* reddunt G^{c}Θ*R *c dem.*, perhibent *gig.* = *μαρτυρεῖ plur.*: reddidit DI *et εμαρτυρει* B; reddent CT, *et μαρτυρησει* D. **omnes** (*bis scr.* O*) **maiores natu** = *πᾶν τὸ πρεσβυτέριον*: omn. seniores *gig.*; totam seniorum *e*. **et** *sec.*: *om.* FΘ*M^{c}RSU* *cum gr.* D^{3}; etiam *gig.* **epistulas** *cum* ACFGV, aep. D: epistolas BΘKMOSTU *vg.*; epistolis *gig.* accepiens S, accepi I, accipi O; acceptis *gig.* **ad** (a S) **fratres**: *om.* I; + in *e*. damaschum C. **pergebam**: ibam *gig.*; *gr.* *ἐπορευόμην*. **ut adducerem** = *ἄξων*, *cf.* perducturus *gig.*: adducere *e et αξαι* E^{gr}; *uoluit* + et *Bentl. cum graeco.* **inde uinctos** (uictos M*S*) = *τοὺς ἐκεῖσε ὄντας δεδεμένους*, *melius forsan* eos qui ibi essent alligatos *gig.*: constitutis uinctos *e* (*linea ante* const. *relicta*). *om.* **in** *c** *gig.* iherusalem C, ierus. *vg.*, hierurusalem O. uti *sec.* DI, huti C. **punirentur**: i *in ras.* U; puner. DS; + si qui de hac uia essent *gig.*

6. **factum est**: contigit *gig.* **est au. e. me** *in ras. scr.* U. **autem** *om.* D. **eunte** (he. C, euntem S) **me**: michi eunti *gig.*; eunti *e*; *et gr.* *μοι πορευομένῳ*. approp. KW *vg. Tisch.*, adpropin-

damasco
media die subito de caelo
circumfulsit me lux
copiosa
7 et decidens in terram audiui uocem
dicentem mihi
saule saule quid me
persequeris ?
8 ego autem respondi
quis es domine ?
dixitque ad me
ego sum iesus nazarenus
quem tu persequeris
9 et qui mecum erant
lumen quidem uiderunt
uocem autem non audierunt
eius qui loquebatur mecum
10 et dixi quid faciam domine ?
dominus autem dixit ad me
surgens uade damascum
et ibi tibi dicetur de omnibus
quae te oporteat facere
11 et cum non uiderem prae
claritate luminis illius
ad manum deductus a comitibus ueni
damascum
12 ananias autem quidam
uir secundum legem
testimonium habens
ab omnibus habitantibus
iudaeis
13 ueniens ad me
et adstans dixit mihi
saule frater respice

---

quantem S ; adpropinquanti *gig.* damascho CRU (-chho U^c) ; damascum I. **media die** (diae CO) = *περὶ μεσημβρίαν, et* circa media diem *e* : ea die I ; media autem nocte W ; media die *cum praecedd. coniungit* F. **subito** : repente *e.* > subito med. die *gig.* celo MSW. circunfulsit ϛ. *om.* me *sec. e* (*uide infra*). **lux** : lumen *gig.* copiossa D ; magnum *gig.* ; *gr. ἱκανόν* ; + circum me *e et gr. περιαστράψαι φῶς ἱκ. περὶ ἐμέ.*

7. **et** (*om.* FS) **decidens** *codd. et vg.*, cadensque *e* : et cecidi *gig. et ἔπεσά τε gr.* (*et infra + καί*). **in** : supra *gig.* terra IRS ; + et *gig.* audi U. **uocem** + de celo *cor. uat.** michi W ; + lingua hebraica *gig.* **uoc. dic. mihi** *in ras. scr.* M. **persequeris** (*om. e**) : + durum est (erit *dem.* ; *om. e gig.*) tibi (*om. dem.*) contra (ad *gig.*) stimulum (-lam *e*) calcitrare D *cor. uat.* dem. e gig. et Bed.* (*retr.* '*in graeco*') *cum* E^gr *syr. harcl. mg.* ; *cf. ad* ix. 5, *et* xxvi. 14.

8. **respondi** + tu *p.* **quis** : qui F. hiesus *e.* natzarenus D ; nazoraeus *e et gr.* quaem O. **tu** : thu T. **quem . . . erant** (*u.* 9) *in ras. scr.* I.

9. **et qui mecum erant** : qui autem m. er. *e*, at hi qui m. er. *gig.* ; *gr. οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες.* **quidem** + non *c.* **uiderunt** : + et timefacti sunt *gig.*, + et in timore facti sunt *Bed.* (*retr.* '*in graeco*'), + et intimorati facti sunt *e, cum gr.* DELP *al. pler. syr. harcl.* uocaem O. **autem** *om.* D. *om.* non *c.* > eius non audiebant O. loquebantur I. **mecum** : mihi *e.* > mecum loquebatur *p.*

10. **et dixi** (dx̄ = dixit ? D) : dixi autem *e et gr. εἶπον δέ.* > domine quid faciam O. **dominus** : deus D. **ad me** : mihi RT. **surgens uade** (*ἀναστὰς πορεύου*) : surge uade OR *gig. p* ; surge et uade I ; *deinde* + in O *e.* **ibi** : illic *gig.* **tibi dicetur** (-itur A*S *p** ; docetur D) : > dicetur tibi RW *e cum* E^gr. **quae** : quid IMR. **te oporteat** (hop. C) *codd. plur. et vg., et* te oportet DT *d* : > oporteat te BFKVW *Bentl.* ; oporteat (*om.* te) *e cum* E^gr ; *gr. τέτακταί σοι.*

11. **et cum non uiderem** *codd. et vg.*, cum autem non uidebam *e* = *ὡς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον* ; cum (ut *d*) autem exsurrexissem (surrexit *d*) non uidebam *d gig. syr. harcl. mg.* (*def.* D^gr). pre BKRW ; a *d.* claritatae O ; claritatem F*I. lumen O ; lucis *d.* > lum. illius clar. *gig.* ; *deinde* + et *d gig.* **ad manum** (m *pr. in ras.* U) : manu *e.* **deductus** : ductus G^cS*. **a** : ad I*. **comitibus** : eis (*om. d*) qui mecum erant *d e gig., et gr. τῶν συνόντων μοι.* **ueni** (ingressus sum *e*) : + ad D ; + in *d e.* damaschum C *c.*

12. annanias ABDFΘIM*OSU. **ananias . . . testi** *in ras. scr.* R. *om.* **autem** *d.* **uir** *sine addit. codd. plur. et vg. cum gr.* A : + timoratus CT *d*, + metuens *gig.* = *εὐλαβής* ℵBHLP ; + pius *e et εὐσεβής* E *al. plu.* **secundum** : dum *in ras.* B ; n *sup. lin.* O. **testimonium habens** (abens R*) = *μαρτυρούμενος* : bene audiens *gig.* ; testimonio *d.* **habitantibus** (inhab. Θ, cohabitantibus ϛ𝔖ℭ) *codd. plur. et vg. cum gr.* ℵABEP *etc.* : *om. d* ; + damasco C(-cho)MRT *p*² (in dam.), + damasci *c dem., et + ἐν Δαμάσκῳ* HL *al. syr. harcl.* ; + ibi *gig.* iudeis RW ; + *ras. unius lit.* M ; *om.* D.

13. **ueniens** : cum uenisset *d* ; uenit *gig.* **et adstans** (*καὶ ἐπιστάς*) *codd. plur.* (*in ras. scr.* Θ), et asstans U (as *in ras.*), et astans W𝔓𝔖ℭ : et stans BIMSϛ ; *om. d.* **dixit** *om.* Θ* (+ *cor.*). michi BW. > michi dix. *gig.* **saule** : *bis scr. d* ; surge *lapsu* T. **respice** : aspice *d gig.* ; *gr.*

et ego eadem hora respexi
in eum
14 at ille dixit
deus patrum nostrorum
praeordinauit te ut cognosceres
uoluntatem eius
et uideres iustum
et audires uocem ex ore eius
15 quia eris testis illius ad omnes homines
eorum
quae uidisti et audisti
16 et nunc quid moraris?
exsurge baptizare et ablue
peccata tua
inuocato nomine ipsius
17 factum est autem reuertenti mihi in
hierusalem
et oranti in templo
fieri me in stupore mentis
18 et uidere illum dicentem
mihi
festina et exi uelociter
ex hierusalem
quoniam non recipient
testimonium tuum de me
19 et ego dixi
domine ipsi sciunt quia ego
eram
concludens in carcerem
et caedens per synagogas
eos qui credebant in te
20 et cum funderetur sanguis
stephani testis tui
ego adstabam et consentiebam
et custodiebam uestimenta interficientium illum

ἀνάβλεψον. **et** *sec. om. gig.* **eadem** : ipsa *d gig.* respecxi O; aspexi *d gig.*; *gr. ἀνέβλεψα. om.* in eum *d sah.*

14. **at** (ad CIS) **ille** (illum I; *in ras.* B) **dixit** (*in ras.* B) = *ὁ δὲ εἶπεν*, *cf.* ille autem dix. *e* : et dixit *d gig. syr. pesh.*; *deinde* + mihi G^{c}SU* (*ut udtur*) *d 'quidam antiqui' ap. cor. uat., et cor. uat. mg., syr. pesh., cum gr.* 28 c^{scr}. preord. BDKRSW, praehord. C, praeordinabit T. *om.* **te** S. **ut cognosceres** (s *fin. in ras.* A; -ris DIOS *d*) : cognoscere *e et gr. γνῶναι.* **uoluntatem** (-taem O; uolumpt. R) = *θέλημα* : salutem CT. uideris D OS; uidere *d e.* ȷustum M. audieres U, audieris DS; audire *d e.* **ex** : de *gig.* hore C.

15. **quia** : qui DΘ*W *d.* heris C. testes B* (*corr.* B^{1})IV. **illius** (eius *d*) = *αὐτοῦ* 3. 96 c^{scr} : ei *e*, illi *dem.* (*Bentl.*), *et* > illi test. *gig.* = *αὐτῷ gr. paene omn.* **ad** : aput *d.* **homines** *om.* M. **eorum** : horum *e.* que I. **et audisti** *om. gig. p*; > aud. et uid. *c dem.*

16. **moraris** (*μέλλεις*) : expectas *d gig.* **exsurge** (exurge CGOT; surge *d gig.*) **baptizare** (babtiz. O, babtitz. D) *cum* ACDG*OT *d dem. gig., cf.* x. 13 *et Lc.* xvii. 19 : exsurge (exurge IW *vg.*) et bapt. BFG^{c}ΘIKRSUVW *vg. c p*^{2}; exsurgens bapt. M *e p** (*Bentl.*); *gr. ἀναστὰς βάπτισαι.* ablues *p**; abluere BKSVW *Bentl.* **inuocato nomine** (e *sup. lin.* T) **ipsius** (illius D) : inuocans nomen ipsius (eius *d gig.*) *d e gig.*

17. *om.* **autem** S* (+ S^{c}). **reuertenti mihi** (m *in ras.* A; michi W) : > mihi reuertenti *e* (*Bentl.*), > mihi reuerso *d cum ord. gr. om.* in *pr. d.* hirusalem G*, iherus. C, ierus. *vg.*; hirusolimam D. *om.* **et** *d Ambr.* (*in ps.* 118), *Chrys.* (ix. 401 *txt. non in comm.*) *cum gr.* 104. **oranti** (hor. C; cum orarem *Ambr.*) = *προσευχομένῳ* E *min.* : orante me *d et gr. plur. προσευχομένου μου.* **stupore mentis** (*ἐκστάσει*) : stupore *e*; soporem *d*; *Bed.* (*retr.*) *notat 'pro* stupore mentis *quidam codices habent* mentis excessum, *alii* pauorem, alii alienationem' *cf.* ix. 10; *etiam Ambr. pro* **fieri . . . mentis** *habet tantum* pauorem habui.

18. **uidere** *codd. plur. et vg. cum gr. ἰδεῖν* AB EHLP *etc.* : uiderem IMR; uidi D *d Ambr.* (*in ps.* 118) *et εἶδον* ℵ (*ιδον*) *min.* ipsum *gig.*; eum *d e.* michi W. **et** *sec. om.* ΘSU *dem. p.* ex^{i} T, exii O. **uelociter** (*ἐν τάχει*) : quam uelocius *gig.*; cito *d*, citius *Ambr.* **ex** : de *d gig.* iherus. C, ierus. *vg.*; hierusolima D. **quoniam** (quia *d e gig.*) **non** : non enim *Ambr.* repient *lapsu* S; recipiunt F *e*; + *ras. parua* G. **test. tuum** (*om.* **tuum** S; > tuum test. *e*) **de** (a K) **me** : test. meum *d.*

19. *om.* **et** *ad init.* FG*OSU. *om.* **ego** *pr. d, sec.* W. **concludens in** (*om. e*) **carcerem** (-re Θ *gig.*) = *φυλακίζων* : > in carcere includens *d.* cedens DFIRSUW; puniens *gig.* **per synagogas** (sin. BCDSTUW, sinagoga R) = *κατὰ τὰς συναγωγάς* : per omnem synagogam *gig.* **eos** : eorum I.

20. **cum** (dum *gig.*) **funderetur** (fud. W; effund. *d e gig.*) **sanguis** (-guiis M, -guinis *e**, -guinem *e*^{2}) : confunderetur sanguis D; cum funderent sanguinem F. stefani DGIST; *uoluït om. Bentl.* cum gr.* A. 68 *sed secundis curis correxit.* **testis** : martyris *d*; *gr. μάρτυρος.* **tui** : *om. d cum gr.* 38; + et *e* (*Bentl.*) *cum graeco.* **adstabam** (asst. U^{1}, ast. W𝔓𝔖ℭ) = *ἤμην ἐφεστὼς plur., cf.* eram adstans *e*, er. adsistans *d*, er. assistens *gig.* : stabam FMR*S* Tϛ *et ἤμην ἑστὼς* A. 37. et consenciebam RS^{c}W; et consentiens *d* (*deinde deficit*) *e gig.*; *om.* G*I;

21 et dixit ad me
uade quoniam ego in nationes
longe mittam te.
22 Audiebant autem eum usque
ad hoc uerbum
et leuauerunt uocem suam
dicentes
tolle de terra eiusmodi
non enim fas est eum uiuere.
23 Uociferantibus autem eis
et proicientibus uestimenta sua
et puluerem iactantibus
in aerem
24 iussit tribunus induci eum
in castra et flagellis caedi
et torqueri eum
ut sciret propter quam
causam sic adclamarent ei
25 et cum adstrinxissent
eum loris
dixit adstanti sibi centurioni paulus
si hominem romanum
et indemnatum licet
uobis flagellare?
26 quo audito centurio
accessit ad tribunum
et nuntiauit dicens
quid acturus es?

---

omnes sine addit. = *gr.* ℵABE 40; + τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ *gr.* HLP *etc.* custodiens *e gig.*; *om.* et cons. et custod. S*. uestimentum V. interficiencium RS, -centium D; + me D* (*sed exp*). **illum**: eum *e gig.*

21. **ad me**: mihi Θ. **uade**: ito *Uigil.* (*trin.* 12 = *Ath. lat.* i. 777). **quoniam**: quia *e gig. Uigil.*; *om. Ambrst.* (*c.* 140). **ego** *om.* O *dem. Uig.* **in** (εἰς) ACDGΘIMOTV *vg. c dem. e p*: ad BFKRSUW *gig. Uig. Ambrst.* naciones RS, nationibus IO: gentes *gig. Uig. Ambrst.* **longe** (μακράν): longinquas S*U*; + positas *Uig.* > longe ad gentes *gig. Ambrst.* **te**: + ut predicetur nomen meum ibi R². > mittam te longue D.

22. **audiebant** (di *sup. lin.* O) = ἤκουον: audierunt T *gig. et* ηκουσαν D *syr. utr.* **autem**: enim *p. om.* **eum** *pr.* BFKRVW *contra gr.*; eo *e.* husque C. **ad**: in *e.* huc S*. uerbo *e.* **leuauerunt** (lebab. T, eleuau. D *e*) **uocem suam** = ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν: exclamauerunt *gig.* **de** (ἀπό): a *gig. Ambr.* (*in ps.* 61). ter^r^a M; + hominem *p*². **eiusmodi** (eiuscemodi C* *ut udtur*) = τὸν τοιοῦτον: huiusmodi DMOW *vg. p*; talem *e gig. Ambr.* (talem hunc). **non**: nec *e. om.* **est** *e.* > est enim fas GMW *gig.* uiue (-ui *cor.*) · reuociferantibus *ita diuisum* V.

23. uociuerantibus T; uociferantium *e*; clamantibus *gig.* **eis**: *om. gig.*; eorum *e.* **proicientibus** (proiec. V, proiic. *vg. Tisch.*, prohic. C, proiecentibus D; proicientium *e*) = ῥιπτούντων: iactantibus *dem. gig. om.* **sua** *gig.* (*Bentl.*) *cum gr.* (*exc.* E). **iactantibus** (iect. D) = βαλλόντων: proicientibus *dem.*; mittentibus *gig.*, mittentium *e.* aherem C, aeram V, aere R *e*², aera *e**; caelum D *gig. et* ουρανον D^gr^ *syr. pesh. Cassiod.* (= *P. L.* LXX. *p.* 1400). > in caelum mittentibus *gig.*

24. **induci** (εἰσάγεσθαι ℵABCDE): duci I *et* ἄγεσθαι HLP *al. plur. Cassiod.* **eum** *pr.*: meum G* *ut udtur.* > eum induci *c.* **castra**: stra *in ras.* D; castris *gig.* **et** *pr. codd. et vg. contra graecum*: dicens *e gig. et gr.* εἴπας *uel* εἰπών. **flagellis** (-elles S*, -illis D) **caedi** (cedi DRW) **et torqueri** (-aeri B, turqueri D; torquere S) **eum**: fragellis torqueri eum *e*, flagellis eum interrogari *gig.*, *et gr.* μάστιξιν ἀνετάζεσθαι αὐτόν (> αὐτὸν ἐξετάζεσθαι 4, *et fere al.* 5). **propter**: ob *gig.* acclamarent RU¹W *vg.*, adclamassent F; exclamarent *e*; proclamarent *gig.*; clamauerunt D. **ei** (αὐτῷ): de eo *gig. et* περι αυτου D^gr^.

25. **et cum**: cum autem *e et gr.* ὡς δέ. **adstrinxissent** (asstr. U¹, astr. 𝔓𝔖𝔈, adstrincx. I, adstrix. A*) = προέτειναν ℵBL *al.*, -νον AE *min.*, *cf.* extendissent *e*: astrinxisset W𝔖 *edd. antt. plur. et* προέτεινεν P 31 *al.*, προσετεινεν H. **eum**: *om.* Θ* (*ut udtur*); + de S*. locis W. **dicit** *vg. contra gr.* **adstanti** (ast. W *vg.*; adstantibus Θ* *ut udtur*) = πρὸς τὸν ἐφεστῶτα 27. 29. 69. 105 *etc.*: ad stantem *e et* πρὸς τὸν ἑστῶτα *plur. om.* **sibi** *e gig. Bentl. cum graeco.* centhurioni C, centor. D; centurionem *e. om.* **paulus** *gig. cum gr.* D *syr. harcl.* **si**: sic *p*, *cf. ad Ioh.* xxi. 22. indempnatum ΘRUW, indampnatum D, inde natum M*; incondemnatum *e*; *gr.* ἀκατάκριτον. fragell. *e*, flagill. D; flagellari B. *Libere citat Cassiod.* (= *P. L.* LXX. *p.* 1400) paulus centurioni dixit astanti: uidete si indemnatum uobis liceat flagellare romanum.

26. **quo audito**: haec audito *gig.*; audiens autem *e et gr.* ἀκούσας δέ *plur.*, τουτο ακουσασ D. centorio D, centurione *p**; *deinde* + quia (quod R) ciuem romanum se esse (essae R) dixit (dixeret R) R *Par. lat.* 93. 342. 343. 11932. 16262. *Uindob.* 1191, *Mediol.* E. 53 *inf.*, *Harl.* 4773, *tepl. gig. et gr.* D οτι ρωμαιον εαυτον λεγει. **accessit**: cum accessit *e.* ad tribunom B*; tribuno *e. om.* **et** O *e.* **nuntiauit** (nunc. RSW𝔖𝔈; adnunt. DO) = ἀπήγγειλεν: ait *gig.*; + ei SU𝔖𝔖𝔈 *dem.*

hic enim homo ciuis
romanus est
27 accedens autem tribunus
dixit illi
dic mihi tu romanus es ?
at ille dixit etiam
28 et respondit tribunus
ego multa summa ciuitatem
hanc consecutus sum
et paulus ait
ego autem et natus sum
29 protinus ergo discesserunt
ab illo qui eum torturi
erant
tribunus quoque timuit
postquam resciuit quia
ciuis romanus esset
et quia alligasset eum.
30 Postera autem die uolens
scire diligentius qua ex
causa accusaretur a iudaeis
soluit eum
et iussit sacerdotes conuenire et omne
concilium
et producens paulum
statuit inter illos.
XXIII. 1 Intendens autem concilium
paulus ait uiri fratres

---

gig. (illi) *cum gr.* D 99 *syr. harcl.* (*cum**). **dicens** : *om. gig. cum gr.* D 99. 137 *syr. harcl.*; + uide Θ^mg *gig. p et gr.* DHLP *etc.* **quid** : qui *e.* hacturus CR, actus D ; facturus *gig.* **es** : + facere *e.* **enim** *om.* DW *cum gr.* D*. *om.* **homo** *gig.* > homo enim hic (*Bentl.*). **ciuis** *codd. plur. et vg.* (cuius V, *cf.* xxi. 39 *d*) : ciues ACDIMT : *om. e Bentl., et gr. tantum* Ῥωμαῖος. **est** : es I^c.

27. **accedens . . . rom. es** *om.* I. **tribunus dixit illi** (ei *dem. e*) : > ad eum tribunus ait *gig.* (*non gr.*). **dic mihi** (michi B) : *om.* DS ; + si BG(Θ *uide infra*)KRVW *vg. c dem. p² et gr.* LP *al. plur.* **tu** : *om.* O ; + ciues CT ; + si ciuis Θ ; *et* > ciuis rom. es tu *gig.* **at** (ad CF*IO ; et D) **ille** : *om.* SU. **dixit** : ait *e.* **etiam** (aet. R, het. C, ec. W) = *ναί plur.* : sum *gig., et* ειμι D^gr.

28. **et respondit** (ἀπεκρίθη τε HP *al. plu.*) : respondit autem *e et* ἀπεκρίθη δέ ℵBCE *min.* ; et respondens O *et* και αποκριθεισ D^gr. **tribunus** : + quam facile (+ est D¹) te ciuem romanum dicis D *Par. lat.* 17250² *et uersio bohem. apud Tisch. T. G.* 8, *cf. Bed.* (*expos.*) '*alia editio manifestius quid dixerit insinuat* dixit tribunus tam facile dicis ciuem romanum esse? ego enim scio quanto pretio ciuilitatem istam possedi.' **ego** *pr.* : + οιδα ποσου κεφαλαιου κ.τ.λ. D^gr, *cf. Bed.* multam I ; *om.* CD. **summa** (κεφαλαίου) *cum* BFGΘI (-mam)KMORS(sum. a)UVW *vg. dem. p²* : pecunia ACT *c gig. Bed.* (*expos. et retr. in textu*) ; summa peccunia D, summa pecuniae *e* ; *om. p*, uide infra.* **ciuitatem** (-te M^cS *p**; ciuem *e*) **hanc** (*in ras. scr.* U ; > hanc ciuit. DI) = τὴν πολιτείαν ταύτην : ciuilitatem hanc VWϚ𝔖ℭ *cod. caraf. cor. uat. p² Bed. expos., et in textu et in* '*alia editione,*' *uide supra* ; *item in retr. perperam dicit* '*pro* ciuitate *in graeco* πολιτείαν *habet, quod magis* ciuilitatem . . . *significat.*' *Hoc sensu* ciuilitas *uix inuenitur, sed a Beda accepisse uidetur Alcuinus et in Uallicellanum intulisse.* consequutus Θ. **sum** *pr. om.* O*SU*(+ U¹). > multa sum ciuitate hac consecutus *p** (*ut udtur*). **et p. ait** *in ras. scr.* I. **et paulus** : paulus autem *e cum graeco.* ayt T. **autem** : uero *gig.* **et** *tert.* : *om.* O¹ *gig.* ; + in ea R ; + in O¹ (> in autem natus). **et paulus . . . sum** *om.* O* (+ O¹). **sum** *sec. om.* T *gig.*

29. protenus BV ; confestim *gig.* **ergo** : itaque *gig.* ; autem R. > discess. ergo I. ipso *e*, eo *gig.* ; *deficit etiam* D^gr. **qui eum** (*partim in ras.* A) **torturi erant** = οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀνετάζειν : q. eum tradiderunt *lapsu* D ; q. incipiebant eum torquere *e*, q. interrogaturi erant eum *gig.* **tribunus quoque** (= καὶ ὁ χιλίαρχος ℵ* *min.*) : et tr. autem *e et* καὶ ὁ χ. δέ *plur.* ; tr. autem D, sed tribunus *gig.* **postquam resciuit** (rem sciuit I^rec ; recessiuit W, recessciuit *p²*, praesciuit D) = ἐπιγνούς : comperto *e* ; cognouit enim *gig.* **ciuis** *in ras. scr.* U ; ciues CDMORT. essaet R ; erat O ; est *e gig. et gr.* ἐστιν. **et** : *om.* D *e* ; sed et *gig.* **quia** (*arctius in ras. scr.* U ; quoniam *e*) **alligasset** (alegasset D ; alliganit O) : quia . lligasset S, quia ligasset BFKVW. > eum alligasset *e, et gr.* αὐτὸν ἦν δεδεκώς ℵABCE *min.* (ἦν αὐτὸν δεδ. HLP *etc.*).

30. **postera autem** : et postera *gig.* (*non gr.*). diae CI. diligencius RS ; certius *e* ; *om. gig.* ; *gr.* τὸ ἀσφαλές. **qua ex causa** (-ssa D, *uide infra* ; > ex qua causa *dem.*) = τὸ τί : quidnam *e*, quid *gig., et* τι E. accussaretur S ; accusa *sup. lin.* T. caussacausaretur *ita confusum* D. iudeis DORW. **soluit** : uocauit D. **eum** *in ras.* U. iusit O. **sacerdotes** (sacerdos R*) : principes sacerdotum I (-tes*) *e gig.* ; *gr.* τοὺς ἀρχιερεῖς. > conuenire prin. sacerd. *e cum ord. graeco.* consilium S ; + eorum *gig. cum gr.* HLP *etc.* **statuit** + illum *cor. uat.** **illos** : eos IM *e gig.*

XXIII. 1. **intendens** (ἀτενίσας) : adtendens *e* ; intuens *Cassiod.* **autem** + in DM *vg. Lucif.* (*p.* 272), + ad *gig.* consilium S ; concilio *e.* **ait** : dixit *e Lucif., et gr.* εἶπεν. **ego** + cum *p.* **omni** + *ras.* 3 *litt.* Θ. consciencia RSW. *om.* sum W. **ante**

ego omni conscientia bona
conuersatus sum ante deum
usque in hodiernum diem
2 princeps autem sacerdotum
ananias praecepit adstantibus sibi
percutere os eius
3 tunc paulus ad eum dixit
percutiet te deus paries
dealbate
et tu sedens iudicas me
secundum legem
et contra legem iubes me
percuti?
4 et qui adstabant dixerunt
summum sacerdotem dei
maledicis?

5 dixit autem paulus
nesciebam fratres quia
princeps est sacerdotum
scriptum est enim
principem populi tui
non maledices.
6 Sciens autem paulus
quia una pars esset sadducaeorum et
altera pharisaeorum
exclamauit in concilio
uiri fratres ego pharisaeus
sum filius pharisaeorum
de spe et resurrectione
mortuorum ego iudicor
7 et cum haec dixisset
facta est dissensio inter

---

deum: deo *e*; coram deo *gig. Lucif.* husque C. *om.* **in** *e.* **hodiernum**: hunc *gig. Lucif.*, hanc *e.*

2. **princeps** (-cips D, -cipes I) **au. sacerd.**: pontifex autem *e.* annanias ABDΘIM*OS. **praecepit** (pre. BKORSW, praecipit D; + ex S) **adstantibus** (n *sup. lin.* O; ast. W *vg.*; adstanti U*, asstanti U^1) **sibi** (ei *e*) = *ἐπέταξεν τοῖς παρεστῶσιν αὐτῷ*: > circumstantibus sibi praecepit *gig. Lucif.* percuti *Lucif.* (*non graec.*). hos C; *om.* S*. **eius**: pauli CRT *gig. Lucif.* (*non graec.*). > eius os *e* (*Bentl.*) *et gr.* *αὐτοῦ τὸ στόμα.*

3. *om.* **ad eum** S. > dixit ad eum *vg. dem. cum gr.* C *syr. pesh.* **percutiet** (-ciet S) **te** *codd. plur. vg. uett. plur., et* percutere te incipiet *e gig. Ambr.* (*pss.* 36. 61) *Lucif.*, = *τύπτειν σε μέλλει*: percuciat te R *c* (*sed Bed. expos.* 'percutiet te deus: *non dixit* percutiat'). **deus**: dominus Θ *Aug.* (vi. 436). dealbatae BCM; -ta S. *om.* **et tu** *Aug.* (ii. 415). **sedens** (ens *in ras.* U) **iudicas** *codd. plur.* (*et* A^{1}I^1 *p*^{c}) *vg. uett. plur.*: sedes iudicas A*I* *e*; sedes iudicans *Aug.* (ii. 415) *Bentl. et gr.* *κάθῃ κρίνων*, *cf.* sedes iudicare *gig. Lucif. Aug.* (vi. 436); sedens iudicans *p**. de me *gig. Lucif.* **secundum**: et D. **et contra legem** = *και παρα τον νομον* E, *cf.* et extra legem *e Ambr.*: *om.* D; *gr. plur.* *καὶ παρανομῶν.* **iubes**: iudicas W. **percuti**: c *in ras.* R.

4. **et** (*om.* B) **qui adstabant** (asst. U^1, ast. W *vg.*; stabant F^{1}M*) *codd. et vg.*: at qui adst. (*Bentl.*) *et gr.* *οἱ δὲ παρεστῶτες*; et qui circumstabant *gig.*, qui autem circum *e.* **dixerunt**: *om.* D; + ei *gig.* **summum** (principem *e gig.*) **sacerdotem** (-tum *e gig.*) **dei** (*om. gig.*) **maledicis** (-ces S *p**, maladices D) = *τὸν ἀρχιερέα τοῦ θεοῦ λοιδορεῖς*, *cf.* principi sacerdotum maledicis *Aug.* (iii. 2. 191): > iniuriam facis principi sacerdotum *Aug.* (ii. 415); sic insilis in sacerdotem dei (*om. Ep.* 66 *codd. plur.*) maledicendo *Cypr. ter* (*Epp.* 3. 59. 66).

5. **dixit** (*ἔφη*): ait *e gig.* nescie D; nesciui *Aug.* (ii. 415, iii. 2. 191); + enim O. **princeps est** (esset BMR *c Bed. expos., in textu*; + summus D) **sacerdotum** (*om. Aug.* ii. 415): > pr. sacerd. est (esset *p*^{2}, esse *p**) *gig. p*, pontifex est *Cypr.* (*ter*); > est pr. sacerdotum *e et gr.* *ἔστιν ἀρχιερεύς.* scribtum F*G. principes *c**; principi *p Cypr.* (*Ep.* 59) *Aug.* (ii. 415, iii. 2. 191). **populi**: plebis *Cypr.* (*ter*; > tuae ple. *Ep.* 59). **non maledices** (*οὐκ ἐρεῖς κακῶς*) *codd. plur.* (-cens I) *et vg.*: non maledicis ACG*OV; ne maledicas *p*; non dixeris male *e.*

6. **sciens autem**: et ut cognouit *gig.* *om.* **paulus** *gig. p.* **quia**: quod *gig.* essaet R; est *e.* sadducae. T, saducaee. S, saducae. U, saduce. DRW. > sad. esset *gig.* **altera**: alia *p*; + pars *e.* phariseorum *pr.* IORUW, pharaesae. S, farisae. GT, farisse. D. **exclamauit** (clamauit *e*) = *ἔκραξεν* AEHLP *etc.*: *ἔκραζεν* ℵBC 36 *non redditur.* **concilio** + dicens CT. phariseus IMOR UW, farisae. GT, farisse. D, pharaeseos S. **sum** + et *p.* **pharisaeorum** *sec.* (pharise. IMRW, pharaese. S, farisae. GT, farisse. D) = *Φαρισαίων* ℵABC *min.*: farisaei *e et* *Φαρισαίου* EHLP *al. pler.*, *cf. Bed.* (*expos.*) 'pharisaeorum *siue iuxta graecum filium* pharisaei *se esse testatur.*' **spe** + nunc *Tert.* (*res.* 39). **et** *sec.* + de ACDMT *e Tert.* resurreccione RS. **-tione mortu** *in ras. scr.* Θ. **mortuorum**: *om. Tert.*; + a uobis *gig.* **ego** *sec. om. gig. Tert. cum gr.* B *sah. cop.* **iudicor**: + hodie *gig.*; + apud uos *Tert.*

7. **et cum** (quum Θ *et semper*) **haec** (hec SW) **dixisset** *codd. et vg., et uoluit* et c. hoc dix. *Bentl.*, *cf.* *τοῦτο δὲ αὐτοῦ εἰπόντος* ℵ^{c}AE *al.*, hoc

pharisaeos et sadducaeos
et soluta est multitudo
8 sadducaei enim dicunt
non esse resurrectionem
neque angelum neque spiritum
pharisaei autem utraque
confitentur.
9 Factus est autem clamor
magnus
et surgentes quidam pharisaeorum
pugnabant dicentes
nihil mali inuenimus
in homine isto
quid si spiritus locutus est ei
aut angelus?
10 et cum magna dissensio
facta esset
timens tribunus ne discerperetur
paulus ab ipsis
iussit milites descendere
et rapere eum de medio eorum
ac deducere eum in castra
11 sequenti autem nocte
adsistens ei dominus ait
constans esto
sicut enim testificatus es

autem eo dicente *e*: haec eo loquente *gig.*, *et* τ. δὲ αὐτοῦ λαλήσαντος CHLP *etc.* (λαλοῦντος B *min.*). **dissensio** (-tio DO, discensio G*) = *στάσις*: discessio G^c; seditio *e*. phariseos IRW, pharaesaeos S, farisaeos GT, farisseos D. saduceos DRW, saducaeos SU, sadcaeos O. > sadd. et far. *e cum gr.* ℵE *min.* saluta W*.

8. saducaei S^1(*om.* i S*)U, -cei DRW, sadducei M; sadducaeorum V* (*corr.* V^1). **enim** (*γάρ* B; *μὲν γάρ rell.*): autem ς *edd. antt. plur.* **-cunt non esse** *in ras. scr.* U. resurreccionem RS, -xionem O; + mortuorum ς *edd. antt. plur.* anguelum D. pharisei RUW, -aesaei S, farisaei AGT, farissei D. *om.* **autem** I. **utraque confitentur** *cum* AIKRVW *vg.*, *cf.* > confit. utraque *e gig. et gr.* *ὁμολογοῦσιν τὰ ἀμφότερα*: utrumque confitentur BC(hutrumque)DFGΘMOSTU *c dem. p Bentl.*; > confit. esse resurrectionem et ang*elum neque* (*atque*?) spiritum *h*, *cf.* quod est resurrectio et angelus et spiritus *sah.*

9. **factus** (-tum F*M) **est** (*in ras.* U) **autem** (*in ras.* U) **clamor magnus** (*ex cor.* G) = *ἐγένετο δὲ κραυγὴ μεγάλη*: et cum clamor ortus esset inter eos diui*si sunt h.* **surgentes** (*ἀναστάντες*) *cum* ACDGΘIMORTU^{c}𝔓𝔖ℭ *dem. p*: exsurgentes BFKSU*V *gig.*, exurg. *c* ς; exurgens W; *om. h.* **quidam pharisaeorum** (-seorum ORU, pharaeisaeorum S, farisae. G, farisse. D; phariseus W*) = *τινὲς τῶν Φαρισαίων* AE 13. 25: quidam de scribis partis phariseorum *gig.*, q. de scri. et parte phar. *h*, = *τινὲς τῶν γραμματέων τοῦ μέρους τῶν Φαρ.* ℵBC *min.* **pugnabant** (*διεμάχοντο*): litigabant CT *e*; co*ntradice*bant *h*; + inter se CT *c gig. et gr.* ℵ. **dicentes** + quia *gig.* **nihil** (nichil RTW): quid autem *h.* malum *e p.* **ni. mal. inu.** *in ras.* U. > isto homine *gig.* > in (*sup. lin. scr.*) hoc homine *inueni*mus *h.* **quid si** *codd. plur.* (*in ras.* U) *et vg.*: quod si SW *p** (*Bentl.*); si autem *e*; si *h*; *graeci* εἰ δέ. loquutus ΘMO. ad eum *h.* **aut** (uel *h*): + quid si *gig.* hang. C, angu. D. > aut ang. loc. est ei *c*; *additamentum* *μὴ θεομαχῶμεν* HLP *etc. non habetur apud Latinos.*

10. **et cum magna** (-ni R) **dissensio** (-tio DO, discessione G*; diuisio W; > diss. magna T) **facta esset** (essaet R, est D; + inter illos *gig.*) *codd. vg. c dem. gig. p* = *πολλῆς δὲ στάσεως γενομένης* AC, *cf.* magna autem facta seditione *e*, *et* *πολλῆς δὲ γεν. στάσεως* EHLP *al. plur.*: et cum magna dissensio esset inter illos *Lucif.* (*p.* 191), *ei cum* esset inter illos magna dissensio *h*, *πολλῆς δὲ γινομένης στάσεως* ℵB. timent I. *om.* **tribunus** B. **discerperetur** (-petur Θ; diserperetur T) = *διασπασθῇ*: carperetur *h*, abriperetur *gig.*, raptus fuisset *Lucif.* eipsis W (e *expunct.*); illis *gig. Lucif.*; eis *h.* > ab ipsis (eis *h*) paulus *c h.* militibus *p*; exercitum *e gig. Lucif.*; numerum *h* (*deinde spatium*); *gr.* *τὸ στράτευμα.* **descendere** (disc. DO^{1}SU*, discedere O*, descedere *p**; uenire *h*; *deinde* + milites O) **et** *codd. et vg.* = *καταβῆναι καί* HLP *etc.*: descendens *e*, *et* *καταβάν* ℵABCE *min.* *om.* **eum** *pr. gig.* *om.* **de med. . . . eum** *Lucif.* **medio**: manibus *gig.* ipsorum *h.* hac C; et T *e gig. h.* reducere *e gig.*; ad*ducere h.* **eum** *sec. om. e h Bentl. cum graeco.* castris *gig. Lucif.*

11. seque^{n}ti O. **adsistens** (ass. KU^{1}W *vg.*, adsistiens G*; existens O) = *ἐπιστάς*: adstitit . . *et h.* ayt T. **constans esto** = *θάρσει*: bono animo esto *h*; confide *e*; noli timere *Orig.* (*int.* ii. 101) *Ambrst.* (39); *deinde* + paule CG^c *h p Orig. Ambrst. Cass.* (*uide infra*) *cum gr.* C^{3}HLP *min.* sicu^t G; quomodo *h.* **sicut enim**: quia sicut *Orig.* **testif. es** (s *in ras.* O; est I; *om.* R*W): testi*monium* perhibebas *h.* *om.* **de me** *h.* **hierusalem** (*sine* in) *cum* AFG*ΘIM *dem. gig. p*, *et* hierosolymis *h Orig. Ambrst.*, *uide* **romae** *infra*: in hierusalem BCDG^{c}KORSTUVW (iherus. CT) *vg.* (ierus.) *Tisch. c Lucif.*, *et* in hierosolyma *e*; *gr.* *εἰς Ἰερουσαλήμ*, *cf. ad* viii. 25, xiii. 13, xviii. 21, xx. 16. **sic**: ita *h Orig. Ambrst.* *om.* **te** *h.* hoportet C. > op. te O *Lucif.* **et** (*καί*) *cum* ADGIMRU^1

de me hierusalem
sic te oportet et romae
testificari.
12 Facta autem die collegerunt
se quidam ex iudaeis
et deuouerunt se dicentes
neque manducaturos
neque bibituros
donec occiderent paulum
13 erant autem plus quam
quadraginta qui hanc
coniurationem fecerant
14 qui accesserunt ad principes
sacerdotum et seniores
et dixerunt
deuotione deuouimus
nos nihil gustaturos
donec occidamus paulum
15 nunc ergo uos notum facite
tribuno cum concilio
ut producat illum ad uos
tamquam aliquid certius
cognituri de eo
nos uero prius quam adpropiet parati
sumus interficere illum
16 quod cum audisset filius

---

vg. dem. h p Orig. Ambrst. Cass., etiam *gig. Lucif.*: *om.* BCFΘKOSTU*(-rtet et *arctius in ras. scr.*) VW *c.* **romae** (-me DRW; *in ras. scr.* F) = εἰς Ῥώμην: pro me *inepte* I. testificare IK*S; *testimonium dicere h*; test. dare *Orig.*; + de me Θ. **sic . . . testificari**: *libere* ita et romae *Ambrst.*; *cf. Cassiod.* (‘*Complexiones in Act. Ap.*’ = *Migne P. L.* LXX, *p.* 1401) constans esto paule quoniam sicut hic mihi testificatus es ita te oportet nomen meum et in romana urbe praedicare.

12. **facta autem die** (diae CI) = *γενομένης δὲ ἡμέρας gr. plur.*: et cum dies factus est *h*, *et γεν. τε ἡμ.* B c^{scr} *syr. utr.* **collegerunt** (collig. BGM*O) **se** (*om.* F): collegauerunt se D; congregauerunt se *h cf. ad* xix. 40; facta collectionem *e*; *gr. ποιήσαντες συστροφήν.* **quidam ex iudaeis** (-deis D^{mg} RW; illis D*) *codd. et vg. cum gr.* L 31. 99 *item* > *ποιήσαντές τινες τῶν Ἰουδ. συστρ.* HP *al. plur.*: iudaei *e et οἱ Ἰουδαῖοι* ℵABCE *min.* **et** *om. e.* deuoberunt T. semetipsos *e.* **neque** *pr.*: ne *e.* manducare *e gig. Lucif.*; edere *h.* bibituros M, bibet. S; bibere *e gig. h* (uiuere) *Lucif.* hocciderent C.

13. **erant . . . quam** *in ras.* Θ. **erant autem**: erantque *gig.* **plus quam**: *om.* quam O*(+O^1) T *gig. h*; fere *Lucif.* quadraginti R^1, quatraginta M*; ·XL· BDFS*UW; + uiri BKRVW *vg. c.* **qui hanc coniurationem** (coniuracionem R; iurationem I) **fecerant** (-rant *in ras.* U, fececerant K; fecissent *e*) = *οἱ ταύτην τὴν συνωμοσίαν πεποιηκότες* HP *al. pler. cf.* qui se deuouerant *h*: qui hanc coniurationem (-cionem S) fecerunt DIS *gig.* = *οἱ τ. τὴν συν. ποιησάμενοι* ℵABCE *etc.*

14. **qui** (+et CT *gig. Lucif.*) **accesserunt**: qui cum access. *e*; access. itaque *h*; *gr. οἵτινες προσελθόντες. om.* **ad** A. **principes sacerdotum** (-tum *in ras.* U) *codd.* 𝔓𝔖ℭ, sacerdotes *h*: principem sacerd. ϛ *gig. p edd. antt.* et saeniores C; et maiores natu *h*; *om. Lucif.* **et** (*in ras. scr.* B) **dixerunt**: *in ras. scr.* U; *om.* et T *c e*; dicentes *gig.*; et indicauerunt dicentes *Lucif.* deuocione RS, deuotionem *Lucif.*; deuotatione *c*; *om. h.* deuobimus OT; uouimus *Lucif.* nosmetipsos D; nos ipsos *e*; *om.* S. **nihil** (nichil W) **gustaturos**: nihil gustare (-ri *e*) *e gig. Lucif.*; ne quid gustemus *h*; *deinde* + in totum *gig. h Lucif.* **donec**: nisi *p.* hoccidamus C.

15. *Incipiunt fragmenta Bobiensia* (*s*). **ergo**: itaque *h*; + rogamus *uti* hoc *nobis* praestetis *h syr. harcl. mg. sah.* **uos** (*om. dem.*) **notum** (t *in ras.* K) **facite** (-tae I) **tribuno cum concilio** (-silio BDFGΘKOSUW) = *ὑμεῖς ἐμφανίσατε τῷ χιλ. σὺν τῷ συνεδρίῳ*: > colligite concilium et notum facite tribuno *gig. Lucif.*, congraegate concilium et petite a *tribuno h*, *fere cum sah.*; *item* ut quum congregaueritis consessum indicetis tribuno *syr. harcl. mg.* **ut . . . uos** *sup. lin. scr.* O. **producat** (uc *sup. lin.* T): adducat BKR^2SVW; deducat *e gig. Lucif.*; producant F; deducant *h*; *gr. καταγάγῃ.* eum *e gig. h Lucif.* **uos**: nos *s cum gr. min.* 2. 4. 46. 99 *al. et syr. harcl. mg. sah.* tanquam RWϛ𝔓; quasi *gig. Lucif.*; + aliquem W. **aliquid** *in ras.* O; aliquis I; *om. gig. Lucif.* cercius RSW; diligentius *gig. Lucif.* > certius *aliquid h.* **cognituri** (-ros *gig.*): cognitum D; cognoscere S; *in*quisituri *h*; quaesituros *Lucif.*, > cognituros certius *e*, *et gr. plur. ὡς μέλλοντας διαγινώσκειν ἀκριβέστερον, sed* > *ἀκριβ. διαγ.* C *min.* **de eo**: deo S; de illo R* (*ut udtur*); ab eo Θ. > de eo cognituros (+nos) *gig.*, > de eo diligentius quaesituros *Lucif.* **uero**: autem *e h.* **prius**: ante SU. appropiet KU(*partim in ras.*)W *vg. Tisch.*, adpropriet FΘOR; propiat D; adpropinquet *gig.*; *deinde* + eum *e*; + ad uos SU *cum syr. pesh. et harcl.* (*cum**). *om.* **prius q. adpr.** *h.* **sumus**: erimus *h.* **interficere**: ad *interficiendum h.* **illum** *sec.*: eum *gig. h s Lucif.*, > illum interficere *dem.*; *deinde* + licet oporteat ad (et ?) nos mori *h cum gr.* 137 *syr. harcl. mg.*

16. **quod cum audisset** (-iisset D): haec cum aud. *gig.*, sed cum aud. *h*; audiens autem *e*; *gr. ἀκούσας δέ*; + iuuenis *h.* **insidias** (*ἐνέδραν*): con-

sororis pauli insidias
uenit et intrauit in castra
nuntiauitque paulo
17 uocans autem paulus ad se
unum ex centurionibus ait
adulescentem hunc perduc
ad tribunum
habet enim aliquid
indicare illi
18 et ille quidem adsumens eum
duxit ad tribunum et ait
uinctus paulus uocans rogauit me
hunc adulescentem
perducere ad te
habentem aliquid loqui tibi
19 adprehendens autem tribunus manum
illius
secessit cum eo seorsum
et interrogauit illum
quid est quod habes
indicare mihi ?
20 ille autem dixit
iudaeis conuenit rogare te
ut crastina die paulum
producas in concilium
quasi aliquid certius
inquisituri sint de illo
21 tu uero ne credideris illis

---

uentionem *h*; de insidiis *e*; + eorum SU *gig. h p*, *non gr.* **uenit** (+ *ex*tra *h*) **et intrauit** : *om.* **et intr.** S; adueniens et ingressus *e*; *gr.* *παραγενόμενος κ. εἰσελθών*. **in** (*om.* O) **castra** (+ *ras.* 3 *litt.* B; castris *gig. s*): ad paulum *h*. **nuntiauitque** (nunc. RSUW𝕾𝕮; que *in ras.* K; nuntiabitque T) *codd. et vg.*, et nunciauit *gig.*, nuntiauit *e* : narrauitque A; et indicauit *h*; *gr.* *ἀπήγγειλεν*; + insidias D. **paulo** (*in ras.* K) : ei *h*.

17. **uocans** (adu. *e*) **autem** (*om.* *p*) : *et uocau*it *h*. *om.* **paulus** D. *om.* **ad se** *e h*. > ad se paulus G*SU *dem. gig. p s Bentl.* **ex** : de R *dem.* centorionibus D; tribunis O; + et *h*. ayt T; dixit ei *h*. **adulescentem** (adol. KMRW *vg. Tisch.*, adulisc. S, adolisc. BD, adoliscem V) : iuuenem *h*; *gr.* *τὸν νεανίαν*. **hunc** (nunc *e*) : istum *h*. **perduc** (perduci *e*) = *ἄπαγε uel ἀπάγαγε* : duc *h et ed. Iunta* 1534; abduc ꞩ *et ed. Maresch.* 1531; adduc *edd. Hailbr.* 1476, *Kesler* 1487, *Paganini* 1497, adhuc *Wild* 1481, *Uiuian* 1534. abet C. *om.* **habet ... tribunum** (*u.* 18) *c*. **aliquid indicare illi** (ei W) = *τι ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ* ℵCH LP *al.* : > indic. aliq. illi *e* (*Bentl.*) *et ἀπαγγ. τι αὐτῷ* ABE 13. 61; > ei al. indic. *gig.*; > quod illi in*dicet h*.

18. **et** (*om. e s*) **ille quidem** (-dam M*, -daem O; igitur *s*) **adsumens** (-maens O; ass. ABKRS UVW *vg.*) **eum** = *ὁ μὲν οὖν παραλαβὼν αὐτόν* : ille uero assumpsit eum et *gig.*; qui confestim *h*. adduxit *dem. h*; eduxit *e*; *gr.* *ἤγαγεν*; + iuuenem *h*. **et ait** (*sup. lin.* O; ayt T) : dicens *h*. **dux. ad tr. et ait** : ait ad tribunum *gig.* **uocans** (*προσκαλεσάμενος*) CDFGΘIMORSTU *c dem. e* (aduo.) *p Bentl.*, *cf. h infra* : *om.* ABKVW *vg. Tisch. gig.* rogabit T. > me rog. *e* (*Bentl.*) *cum gr.* (*sed om.* *με* E). > uictus me paulus uocauit *me* (?) *rog*ans *h*; *deinde* + uti *h*. **hunc** : istum *h*. adolesc. MRW *vg. Tisch.*, adolisc. BDKV, adulisc. S; *om.* *h*. perducerem *h*. > adducere hunc adolesc. *gig.* **ad** *sec.* : at O. **te** *partim in ras.* R. abentem C; habens F* (*expunxit cor.*); qui (quia *h*) habet *gig. h*. **aliquid** (hal. C; > aliq. hab. *s*) **loqui** (*om.* W) **tibi** (*in ras.* R) : quod tibi indicet (ind. tibi *h*) *gig. h*.

19. adpraehendens CFΘO (-des*), appre. KU^1 W *vg. Tisch.*; adpraehensa *h*. > manum eius (illius *Bentl.*) trib. *e gig. s et ita uoluit Bentl. cum ord. graec.*; > manu*i* eius tribunus [ante homi]nes et *h*. **secessit** : et secedens *e*. **cum eo** (eoo I*; illo *dem.*) : *om. e*. **seorsum** (sehorsum C) : in parte *e*; *om. gig. h*. > seors. secessit *s*. *om.* **et** *e*. interrogabit T; -bat *e gig.*; inquirebat *h*. **illum** : *om.* O *e gig. cum gr.*; ab eo *h*. **quid** : quod *e*. **est** : esset *ut udtur h*; *om.* S^cU. *om.* **quod** SU. abes R; haberet *h*. **ind. mihi** : illi dicere *h*.

20. **ille autem dixit** : et dix. *gig.*; dix. autem *e et gr.* *εἶπεν δέ*; qui ait *h*; *deinde* + quia *e*. **iudaeis** (-deis ORW) **conuenit** : iudei constituerunt D *e gig.*; *gr.* *οἱ Ἰουδ. συνέθεντο*. crastino *p*. diae CI. > cras. die ut *h*. **paulum** (-lo R *p**) **producas** (perd. D; ded. *e*; pro *sine* ducas W) = *τὸν Π. καταγάγῃς* ℵABE *min.* : > producas paulum *vg. c gig.*, > deducas paulum *h*, *cum gr.* L 137 c^{scr}, *et* > *εἰς τὸ συνέδρ. καταγ. τὸν Π.* HP *al. pler.* concilio V* (*corr.* V^1) *p*. **quasi** : tamquam *gig. h*. **aliquid** (+ et A* *c non gr.*) **certius** (-cius RS; -ti W) **inquisituri** (inquess. D) **sint** (sunt Θ*) = *μέλλοντές* (*μελλόντων* $ℵ^c$ *min.*) *τι ἀκριβέστερον πυνθάνεσθαι* (ℵ) *min. plur. syr. utr.*, *cf.* > uolentes certius ab eo aliquid inquire*re illis h* : uolens certius inquirere *e et gr. plur.* *μέλλων* (*uel μέλλοντα*) *τι ἀκριβ. πυνθ.* **illo** : eo *e gig.* (*h*).

21. tu ergo *dem. gig. h* (> ergo tu), *et gr.* *σὺ οὖν*. **ne** (non *p*) : + *ras. unius lit.* U. crederis S; suadaris *h*. **illis** : eis *s*; *om. gig. h*. ei (*αὐτῷ*ν) B(et)CFGΘIMRTVW *vg. c dem. e*

insidiantur enim ei ex eis uiri
amplius quadraginta
qui se deuouerunt non manducare
neque bibere donec
interficiant eum
et nunc parati sunt expectantes promissum tuum
22 tribunus igitur dimisit
adulescentem
praecipiens ne cui loqueretur
quoniam haec nota sibi fecisset.
23 Et uocatis duobus centurionibus dixit
illis
parate milites ducentos
ut eant usque caesaream
et equites septuaginta
et lancearios ducentos
a tertia hora noctis
24 et iumenta praeparate
ut inponentes paulum
saluum perducerent
ad felicem praesidem

(illum) *p s* (> ex eis ei) : *om.* ADKOSU *gig.* **eis** : his CT *p*, illis Θ *gig.* uiris *p*². > uiri ex illis Θ. **amplius** *sine addit.* AC(hampl.)FGΘIST *p* Bentl.*, *et* plus *e h* (*uide infra*), plures *gig. s* : + quam BDKMO(-plius *sup. lin.*)RUVW *vg. c dem. p*². ·XL· DFOSW, XLta U. > sunt enim ex eis plus homi*nibus xl* parati qui eum interficiant *h.* **qui** + et *h.* deuoberunt T ; uouerunt O. > deuou. se *gig. h*, > deuou. seipsos *e cum gr.* **non** (neque *gig.*) **manducare neque** (e *pr. sup. lin.* I) **bibere** (uiuere *e*) : ne manducent aut bibant *s* ; *null*am re*m* gustaturos *h.* **donec interficiant** (-cerent O, -cerunt D) **eum** (illum W) : quoadusque hoc agant *h.* > sunt parati *e* (*Bentl.*) *cum gr.* ℵABE *min.* **expectantes** (exsp. BO) = *προσδεχόμενοι* : sperantes *h.* **promissum tuum** : pollicitationem tuam *h* ; > tuam repromissionem *gig.*, quae a te repromissionem *e* ; *gr. τὴν ἀπὸ σοῦ ἐπαγγελίαν.*

22. **tribunus igitur** (ygitur C) = *ὁ μὲν οὖν χιλ.* : > igitur trib. *e*, et tr. quidem *h*, tunc tr. *gig.* demisit S, dimissit D. adolesc. BKMRW *vg. Tisch.*, adolisc. DV, hadulesc. C, adulis|||c. S. > iuuenem illum dimisit *h.* precipiens BDIKR SW ; + ei CSTϛ𝔖, + illi *gig.*, *et* + *αὐτόν gr.* 61 *syr. utr.* **ne cui loqueretur** (-quetur Θ*, -quitur *p**) *codd. et vg.*, *et* nemini loq. *e* = *gr. μηδενὶ ἐκλαλῆσαι* : ne quis sciret *gig. h.* **quoniam** : quia *e gig.* ; quod *h.* hec S ; hoc W ; *om. h.* **nota sibi** (> sibi nota D) **fecisset** *codd. et vg.*, *et* sibi nuntiasset *h* : nota fecisti mihi (ad me *e*) *e gig. cum gr. ταῦτα ἐνεφάνισας πρὸς ἐμέ.*

23. **uocatis** (conu. BKUVW𝔚 *c gig.*) **duobus** (·II· D) **centurionibus** (centor. D, centhur. C) : uocauit duos *ex cen*tur. et *h* ; aduocans duo quosdam de centur. *e* ; *gr. προσκαλεσάμενος δύο τινάς* (> *τινας δ.* ℵB ; *om. τινας* 73 *syr. pesh.*) *τῶν ἑκατονταρχῶν.* **dixit** : ait *gig.* ; dicens R* (*corr.* R¹). **illis** *codd. vg. cum syr. pesh. et harcl.* (*cum**) : *om. e gig. h* (*Bentl.*) *et graec.* praeparate *h* ; + mihi I. du^c^entos *pr.* I ; *om. h.* **ut** : qui *h.* **eant** : uadant *gig.* husque C ; + ad K *e*, + in CT *h.* cesaream RSW, cessariam D, caesarea *h p**. **et** *sec. om. h.* aequites FR. **septuaginta** (LXX DOSUW) : centum *h cum gr.* 137 *syr. harcl. mg. sah. aeth. ro.* ; XX *gig.* **lancearios** ABCDIMRTUVW *vg.*, lanciarios FGΘKOS : pedites *h* ; *gr. δεξιολάβους* (*-βολουσ* A). ·CC· SUW ; + et *h.* tercia RSW. > tert. noctis hora O ; > hora noctis tertiam *h* ; *deinde* + sint parati exire. et centurionibus precepit stare *c*, + imperat ut parati *essent ad* eundum et centurionibus praecepit *h*, *cf. syr. harcl. mg. qui pro* **parate . . . iumenta praeparate** (24) *habet* parati estote exire. Et centuriones iussit ut etiam iumentum pararent.

24. **et** (*om.* F *e*) **iumenta** (-tum *p*² ; + quoque *e*) **praeparate** (prep. BDKORSW ; parate *uoluit Bentl.*) : et iumentum preparare *c*, *gr. κτήνη τε παραστῆσαι* ; et iumenta preparent T, et ium. parata sint *gig.* ; uti iumenta *praeparar*ent *h.* **ut** : et S *h.* in ponentes I ; imp. KTU¹ *vg.* ; inpositum *c gig.* ; inponerent *h.* **paulum** : + eum BFKRS (ut eum)W𝔚 *c* ; + *ras. unius litt.* U ; + et *h.* **saluum perducerent** (-ceret *p*, -cant T *dem.*) = *διασώσωσι* : sanum perducant *gig.* ; *om.* **saluum** F *h* (deducerent) ; + per noctem *h*, *et* > per noctem perduc. *syr. harcl. mg.* ; *deinde def. h ad* XXVI. 20. usque ad Θ^mg^. filicem OS. **praesidem** (si *sup. lin.* M ; presidem BDRSW, prepresidem T) : + timuit enim ne forte raperent eum iudaei (-dei DR) et occiderent et ipse (*om. p*) postea calumniam (calumpn. D) sustineret (haberet *gig. p*) tamquam (tanq. 𝔖𝔚 ; quasi *gig. p*) accepturus pecuniam (acc. esset pecuniam D ; nummos accepisset *gig. p* ; *om.* tamq. acc. pecuniam MR) DMR (*post* **perducerent** *additum* = *arm. usc.*) *vg. gig. p*, *et* + timuit enim ne forte rapientes eum iudei interficerent et ipse postmodum accusaretur quasi pecuniam accepisset *c* ; *cf. Cassiod.* (‘*Complexiones in Act. Apost.*’ = *Migne P. L.* LXX. *p.* 1401) ‘*Tribunus autem uocatis duobus centurionibus praecepit ut . . . ad Felicem iudicem Paulum Caesaream usque perducerent ne forsitan crederetur quod eum accepta pecunia a Iudaeis fecisset occidi*’ ; *gr.* 137 *syr. harcl.* (*cum**) + *ἐφοβήθη γὰρ μήποτε ἁρπάσαντες αὐτὸν οἱ ἰουδαῖοι ἀποκτένωσι καὶ αὐτὸς μεταξὺ ἔγκλησιν σχῇ ὡς ἀργύριον εἰληφώς*, *item*

25 & 26 scribens epistulam
continentem haec
Claudius lysias optimo
praesidi felici salutem
27 uirum hunc conprehensum
a iudaeis
et incipientem interfici
ab eis
superueniens cum exercitu eripui
cognito quia romanus est
28 uolensque scire causam
quam obiciebant illi
deduxi eum in concilium eorum
29 quem inueni accusari de quaestionibus
legis ipsorum
nihil uero dignum morte
aut uinculis habentem
crimen
30 et cum mihi perlatum esset
de insidiis quas parauerunt ei misi
ad te
denuntians et accusatoribus
ut dicant apud te.
31 Milites ergo secundum

'greci, antiqui' ap. cor. uat. sed om. mg., et notat cod. caraf. ' haec uerba in nullis m. s. cod. grae. nec latinis leguntur.'*

25 & 26. *Uersus* (timuit enim) *signatur* 25 & 26 *in Stephano* 1555 *et nihil ponitur ad* **claudius**; *in* 𝔓ℭ *inc. u.* 25 timuit enim *supra et u.* 26 **scribens**; *in Tisch. et eiusdem T. G.* 8 *et W. H. inc. u.* 25 **scribens** *et* 26 **claudius**. *om.* **scribens . . . haec** S* (+S^2). **scribens**: scripsitque *c*, scripsit ergo *p*, scripsit autem *gig.*; + ei BFKS^2 UVς𝔖 *p cor. uat.* (*sed notat 'grecus non habet* ei'); + felici R; + in W. epistolam BΘKMOSU^{1}V *vg.*, aepistolam C, aepistulam D. **continentem haec** (hec S^2), *cf.* in quae haec *syr.*: continentem uerba hec W, continentem hunc mundum D; *gr.* *περιέχουσαν τὸν τύπον τοῦτον* AHLP *al. pler.*; habentem formam hanc *e gig. et ἔχουσαν τὸν τ. τοῦτον* ℵBE *min.* *om.* **claudius** T. lisias GRS TUW, liss. D. obtimo M*STU*, hobt. C. presidi BDKRW, preside OS. filici O, -ce S. > fel. opt. prae. *gig.* salutam W.

27. **hunc**: istum *e*. comprehensum K *vg. Tisch.*, conprae. CFΘ, comprae. U* (cōprae. U^c), conpreensum T; apprehensum *gig.* iudeis DRW. **et incipientem** (imc. U*; incipientes *e**, -te *e*^{c}) **interfici** (occidi *e*) **ab** (hab C) **eis** = *καὶ μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν*: periclitantem ab eis occidi *gig.*; incipientibus interficere eum O. **eripui** + et FS^{c}U. **cognito** (+ eo D) **quia** (+ ciuis R, + ciues C) **romanus est** (esset CT) = *μαθὼν ὅτι Ῥωμαῖός ἐστιν*: clamantem et dicentem se esse ciuem romanum *gig.*

28. **uolensque** (s *sup. lin.* U; *om.* que O) = *βουλόμενός τε* ℵABE *min.*: uolens (uolentes *e*) autem *e gig.*, *βουλ. δέ* HLP *etc.* scrire R* (*ut udtur*; *corr.* R^1); cognoscere *gig.* caussam D, causa I. **quam obiciebant** (obiic. *vg. Tisch.*, hobic. C, obiec. V, obiecebant D) **illi**: de qua obic. ei *e*, *et gr. δι' ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ*; de qua illum accusabant *gig.* dedixi U^1; deduxit I. **eum** (illum D): *om.* R* (+R^2) *cum gr.* ℵA *min.* concilio S* (*corr.* S^1) *gig.* **eorum**: e *in ras.* Θ; *om. gig.*

29. quaem O. **inueni** + nichil amplius *gig.* acusari U (i *in ras.*); accusare S*, -ssare D* (uel i D^{mg}); + quam *gig.* **quaestionibus** (quest. CDIMRUVW, quesc. S, quess. O) **legis ipsorum** = *ζητημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν*: lege moysi et de iesu quodam *gig. fere cum syr. harcl. mg.*, *cf. τ. νομου μωυσεωσ και ιησου τινοσ* 137 (*ex* XXV. 19). **nihil** (nichil W) **uero** (nihil *pro aduerbio cf. Roby* § 1049): nihilum ero G; nullum uero D𝔖 *Bentl.*; nichil tamen *gig.* mortae G, morti Θ, mortis *gig.* *om.* **aut uinculis** *gig.* **hab. crimen** (cre. D; criminis ℭ *cod. caraf. dem.*) = *ἔχοντα ἔγκλημα*: > crimen hab. *e*; facientem (*sine* crimen) *gig.*; + quem uix eripui de ui *gig. cum gr.* 137 *et syr. harcl.* (*cum**) *εξηγαγον αυτον μολισ τη βια.*

30. **et cum mihi perlatum esset** (+ et Θ) **de insidiis** (-dias S; + iudaeorum *w*) **quas parauerunt** (*ita* ADFO *p*; -uerant *plur. et vg.*; -berant T; praeparauerunt *dem.*) **ei** (illi *vg.*, *non cod. caraf.*) *codd. et vg.*, *fere* = *μηνυθείσης δέ μοι ἐπιβουλῆς εἰς τὸν ἄνδρα ἔσεσθαι ἐξ αὐτῶν* (*εξ αυτησ* B) ℵABE *min. cf.* indicatis autem mihi de insidiis in uirum esse ex ipsis *e*: et cum mi. perl. esset de insidia quam parauerunt ei iudei *gig. fere* = *μηνυθ. δέ μοι ἐπιβ. εἰς τ. ἄνδρα μέλλειν ἔσεσθαι ὑπὸ τῶν ἰουδαίων* HLP *al. pler.*; *deinde* + confestim *w cum gr.* HLP *ἐξαυτῆς*, *cf. gr.* B *supra.* missi D; + eum CMR STUW *vg. cor. uat.* dem. gig. non graec.* **ad**: at O. **denuntians** (-cians RSW𝔖ℭ) = *παραγγείλας*: demandans *e*. accussatoribus DS; accusator ibi *gig.*; + eius *e et* E^{gr}. **ut** (+ et SU*) **dicant** (-cat *p**) **apud te** (aput te CGM*ORST; aperte D) = *λέγειν αὐτοὺς ἐπὶ σοῦ* ℵA 13. 40: dicare ad eum apud te *e et λεγ. προσ αυτον επι σου* B *syr. pesh. arm.*; *λέγ. τὰ πρὸς αὐτὸν ἐπὶ σοῦ* EHL(*αυτουσ*)P *etc.*; uenire ad tuam cognitionem *gig.*; *deinde* + uale CDG^{c}Θ*T *vg. dem. e*, + ualde I; *et* + *ἔρρωσο* ℵEL *etc.*, + *ἔρρωσθε* HP *al.*

31. **ergo**: uero ς𝔓 (*non autem cod. caraf.*) *cor. uat. mg. edd. antt. plur.* preceptum BDKMRSW. **sibi**: illis *e*; *om. gig.*; + datum *c*; *gr. τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς.* **adsumentes** (ass. BKSUVW *vg.*): susceptum *e gig.*, *sed gr. ἀναλαβόντες.*

praeceptum sibi
adsumentes paulum duxerunt per
noctem in antipatridem
32 et postera die dimissis equitibus ut
irent cum eo
reuersi sunt ad castra
33 qui cum uenissent caesaream
et tradidissent epistulam
praesidi
statuerunt ante illum
et paulum
34 cum legisset autem et interrogasset
de qua prouincia esset
et cognoscens quia de cilicia
35 audiam te inquit cum et accusatores
tui uenerint
iussitque in praetorio
herodis custodiri eum.
XXIV. 1 Post quinque autem dies
descendit princeps sacerdotum
ananias
cum senioribus quibusdam
et tertullo quodam
oratore
qui adierunt praesidem
aduersus paulum
2 et citato paulo coepit accusare ter-
tullus dicens
cum in multa pace agamus
per te
et multa corrigantur per
tuam prouidentiam
3 semper et ubique suscipimus
optime felix cum omni

---

deduxerunt *gig.* *om.* in *gig.* hantipatridem T, anthipatridem Θ, athip. T. > antip. per noctem *gig.*

32. **et postera die** (diae C; *om.* R): postera autem d. *gig.*, *et gr.* *τῇ δὲ ἐπαύριον.* missis S* (*corr.* S²); relictis *e gig.* **equitibus** (heq. C, aeq. IR): militibus *gig.*; *deinde pro* **ut irent . . . tradid.** (33) *habet* ad castra (*lapsu om.* ut irent *uel tale quid, ut conicit Blass*) cum solis equitibus uenerunt in caesaream et cum tradid. *gig.* **ut irent**: ire *e.* **eo**: + et S; + reliqui T. > cum eo irent *vg.* **ad**: in OW *e.* chastra C.

33. *gig. uide supra* 32. ueniissent D; + in *e.* cesaream RSW, -rea O, cessariam D. tradedissent S, tradissent O; reddentes *e*; *gr.* *ἀναδόντες.* epistolam BΘKMORSUV *vg.*, aep. C, aepistulam D. **praesidi** (pres. BDKORSW) = *τῷ ἡγεμόνι*: legato *gig.* **statuerunt** (-issent W) **ante** (*om. e*) **illum** (ei *e*): assignauerunt *gig.*; *gr.* *παρέστησαν.* **et paulum** *om. e cum* E^{gr}. *uoluit* > et paulum ante illum *Bentl. cum graeco.*

34. **cum legisset** (-sent *e*) **autem et interrogasset** (in *sup. lin.* G; -gauit O *e*) = *ἀναγνοὺς δὲ* (+ *ὁ ἡγεμών* HLP *al. plur.*) *κ. ἐπερωτήσας gr. fere omn.*: et cum leg. epistolam interrogauit *gig. cum syr. harcl. mg., cf.* *αναγν. δε τ. επιστολην επηρωτησε* 137. profincia C. essaet R. *om.* **et** *sec.* C *c.* **cognoscens** (e *sup. lin.* T) = *πυθόμενος*: cum audisset *gig.* **quia** (quoniam *e*) **de** (ex *e*) **cilicia** (cel. S, cilichia C, cilia M*T*): + esset SU *cor. uat.* cum gr.* ℵ*A 68 *ἐστίν*; *om. gig.*; *cf. gr.* 137 *syr. harcl. mg. qui habent* *εκ ποιασ επαρχιασ ει; εφη· κιλιξ. και πυθομενοσ εφη κ.τ.λ.*

35. **inquit** (-t *in ras.* U; inquid CF*IORST): ait *e*; dixit *gig.* (> dix. aud. te). *om.* **cum** S. **et** AGΘIMOS² *cod. caraf. dem. e*: *om.* BCDFKR S*TUVW *vg. c gig. p, et gr.* 37. 101. 137. *syr. utr.* accusatoris O; accus|cussatoris S. *om.* **tui** F. **uenerint** (uenirint S, uenerant V*): aduenerint *e gig.*; *gr.* *παραγένωνται.* > uen. accusatores tui D. **iussitque** (et iussit *gig.*) = *ἐκέλευσέ τε* HLP *al. pler.*: iubens *e*, *et* *κελεύσας* (ℵ)ABE *min.* pretorio BDKRW, preturio S, praetorium I. erodis T; herodes ΘV*. custodire IOS*W *gig.*, *sed gr.* *φυλάσσεσθαι.* **eum**: e *in ras.* U.

XXIV. 1. **quinque** (·u· DOW) **autem** (+ quinque R*) **dies**: > autem qu. dies *e cum ord. graeco*; > dies au. u *gig.* discendit DS; descendens O. **post . . . descendit** *in ras. scr.* R. annanias B¹DFΘIOSU. saenioribus C. > quibusdam sen. *gig.* **tertullo** (tertullio O*c**, certullio W, tertolo D) **quodam** (quondam T, quidam Θ) **oratore** (horat. C) *codd. et vg.*: > orat. tertyllo quodam *e cum ordine gr.*; > orat. quod. tert. *gig.* **qui**: et *gig.* **adierunt** (ad ierunt I, audierunt CT *p**): insinuauerunt *e*; *gr.* *ἐνεφάνισαν, cf.* *ἐμφανίσατε* xxiii. 15 *ubi redditur* notum facite; *deinde* + ad D. presidem BDKORSW.

2. **et citato** (et accito R *c*; tacito D): uocato autem *e gig.*, *et gr.* *κληθέντος δέ.* **paulo**: eo *e gig. cum gr. omn.* *αὐτοῦ.* caepit DR, cepit I^cMSW. accussare DS; + paulo G. tertullius W, tertyllus *e*, tercullus *p*²; tertulus D *cum gr.* H *min.* quum CΘ (*et semper*). *om.* **in** W *e.* **agamus**: habitantes *e*; *gr.* *πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες.* *om.* **per te** *gig.* **multa corrigantur**: correctionum fientium *e ut reddat* *διορθωμάτων γινομένων* (*et* *πολλῶν non est in graeco*); *deinde* + genti huic *e* (*Bentl.*), + in hac gente *gig. et* + *τῷ ἔθνει τούτῳ* *gr. omn.* tua O. prouidenciam RSW (-deciam *sic*); prudentiam CFM*T.

3. **semper** (saemper O) = *πάντῃ* H 93: sem-

gratiarum actione
4 ne diutius autem te protraham
oro breuiter audias nos
pro tua clementia
5 inuenimus hunc hominem
pestiferum
et concitantem seditiones
omnibus iudaeis
in uniuerso orbe
et auctorem seditionis
sectae nazarenorum
6 qui etiam templum uiolare
conatus est
quem et adprehendimus
8 a quo poteris ipse iudicans
de omnibus istis cognoscere

---

perque *e et* πάντῃ τε *gr. rell. om.* et *gig.* hubique C; utique BK. **suscipimus** (ἀποδεχόμεθα) ADF G^c M *vg. dem.*, -iamus T, excipimus *e*: suscepimus BCG*ΘIKORSUVW *c gig. p*; + te *dem.* obtime BC(hob.)MSTU*. filex S. *om.* **omni** T. graciarum S. hactione CR, accionem S.

4. **ne diutius** (diucius RW, deuc. S) **autem**: ut aut. ne diut. *e et* ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλεῖον *gr.*; et ne diut. *gig. om.* **te** FM*O. **protraham** (-traam CT) *codd. et vg.*: pertraham M* *ut udtur*, traham *gig.*, protrahamus GR*; *gr.* ἐνκόπτω *plur.*, ἐκκ. L *min.*, κόπτω A* (*ut udtur*) 13. 19. 31. **oro** (horo C) = παρακαλῶ: rogo *e*; + te S^c (*ut udtur*) *e et* E^gr *min. uide infra*; *deinde* + ut FUϚ𝔓𝔖 (*non cod. caraf.*). **breuiter** (breb. CO) **audias nos** = συντόμως ἀκοῦσαι ἡμῶν 15. 18. 180: > breuiter nos audiat *gig.*; > te audire nos brebiter *e* = σε ακουσαι ημων συντομωσ E, *et* ἀκοῦσαί σε ἡμῶν συντόμως *gr. rell. plur.*, *et uoluit* audias nos breuiter *Bentl.* **pro**: propter *p*; *om. e gig.* **tua** (tuam *p*²) **clementia** (-cia RSW, -ciam *p*²): tuae clementiae *e*; > clementia tua *gig.* (*casu nominatiuo, uide supra*).

5. inuenientes *e*, *et gr.* εὑρόντες; + enim *e gig. cum graeco.* **hominem**: uirum *e* (> uir. hunc) *gig.* **pestiferum**: pestem *e gig.*; *gr.* λοιμόν. citantem *p**. **seditiones** (saedit. C, sedic. R, seditionis V, sedicionis S*, -nibus S¹) = στάσεις ℵABE *min.*: seditionem F*Ϛ *cor. uat. et* στάσιν HLP *al. pler.* **omnibus iudaeis** (-deis DORW) **in** (*om.* R; et S) **uniuerso** (hun. C) **orbe** (horbe C) *codd. et vg. cum gr.*, *cf.* omn. iud. qui per orbem sunt *e*: non tantum generi nostro sed fere uniuerso orbe terrarum et omnibus iudeis *gig.* **et** (*om.* I) **auctorem** (auth. Ϛ𝔓, auctore S) **seditionis** (saedit. C, sedic. RS, sedionis O) **sectae** (-te CRW) **nazarenorum** (norum *sup. lin.* O, nazorenorum I, nazareorum W) *codd. et vg.* = πρωτοστάτην τε τῆς τῶν Ναζωραίων αἱρέσεως, *ubi dubitandum est utrum* πρωτοστάτης *perperam* auctor seditionis *reddatur an sit conflatio duarum lectionum* seditionis *et* sectae = αἱρέσεως: et auctorem sectae nazareorum *gig.*; auctorem autem nazorenorum sectae *e et* πρωτ. δε τησ των ναζ. αιρεσεωσ E 13.

6. **etiam**: et W *e s.* **uiolare conatus** (quonatus C, cumatus D) **est** (*om.* W): *uoluit* > con. est uiolare *Bentl. et* > conatus est inquinare *e*, > temptauit contaminare *gig. s* (*ut udtur*), *et gr.* ἐπείρασεν βεβηλῶσαι. **et**: *om.* FIRSW *c gig. p contra gr.*; cum D. **adprehendimus** (adpraeh. CFΘI, adprech. D, appreh. U *Tisch. cod. caraf.*, adprehem V*) *codd. plur. et* A* = ἐκρατήσαμεν, *cf.* conpraehendimus *e*: adprehensum A¹BRV^c, apprehensum KW *vg.*, *et ita gig. p*², *uide infra u.* 7. **quem et adpreh.** *bis scr.* O.

7. *Uersum omisimus cum* A*CFGΘOSTU *p** *s cod. caraf.* ('*haec uerba nec in grae. uat. nec in gothi. latino cod. leguntur*') *codd. apud Bed.* (*uide infra*), *Bentl. et gr.* ℵABHLP *al. plus* 40, *sah. boh.*: *habent autem* A¹BDIKMRVW *vg. c dem. e gig. p*², *cf. Bed.* (*expos.* '*in hoc loco quidam nostri codices aliquot uersus habent qui in graeco ita leguntur* quem et apprehendimus et secundum' *etc.*), *cum gr.* E *al. sat mult. syr. pesh. et harcl.*; *legunt uero sic* **et uoluimus secundum legem nostram iudicare superueniens autem lysias tribunus cum ui magna eripuit eum de manibus nostris iubens accusatores eius ad te uenire,** *sed uariant inter se*: *om.* **et** A¹BD KRVW *vg. gig. p*² (*post* adprehensum *etc.*). **uoluimus** A¹DKRW *vg. dem. e gig. p*², uolumus BV: uolebamus IM *c.* **nostram**: uestram V*. > secundum leg. nos. uol. *dem.*, > sec. nostram leg. uol. *e Bed.*, *et gr.* κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν; > uol. eum iudic. sec. leg. nostram D(iudic. eum)I *fere cum gr.* 46. 66*. **superueniens** (*inc. u.* 7 *Steph.* 1555 𝔓𝔆): intercedens DM *gig.*; transiens *dem. e Bed.*; *gr.* παρελθών (ἐλθών 46. 66*). **lysias** (lis. D) **tribunus** A¹DI (*uide infra*)M *dem. e gig. Bed. et gr. plur.*: > trib. lys. (lis. RW) BKRVW *vg. c p*² *cum gr.* 46. 66*. > cum multa ui *dem. e Bed.* (multis) *cum gr. plur.* > cum uim magna lys. trib. I. > de (e *Bed.*) man. nostris eduxit (*sine* eum) *dem. e Bed. et gr. plur.* ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγε. *inc. u.* 8. **iubens** *Steph.* 1555 𝔓𝔆. accussatores D. *om.* **eius** D. **ad**: ante *dem. e Bed.* > uenire ad (*uel* ante) te W *e Bed. om.* **iubens . . . uenire** M *gig.*

8. **a quo** (παρ' οὗ): quo *e Bed.*, παρ' ᾧ E 36. **poteris**: possis *e Bed.*, *gr.* δυνήσῃ *plur.*, δυνήσει E 13; potes *gig. et* δύνασαι 73 *Chrys.*; *deinde* + et CT *cum gr.* 25. 66*. *om.* **ipse** *gig. cum gr.* A*. **iudicans . . . cognoscere**: > diligentius inquirere de omnibus his *gig.* **iudicans** (ἀνακρίνας):

de quibus nos accusamus eum
9 adiecerunt autem et iudaei
dicentes haec ita se habere
10 respondit autem paulus
annuente sibi praeside
dicere
Ex multis annis esse te iudicem genti
huic sciens
bono animo pro me satis
faciam
11 potes enim cognoscere
quia non plus sunt dies mihi
quam duodecim ex quo
ascendi adorare in hierusalem
12 et neque in templo inuenerunt me cum
aliquo
disputantem
aut concursum facientem
turbae
neque in synagogis neque
in ciuitate
13 neque probare possunt tibi
de quibus nunc accusant me
14 confiteor autem hoc tibi
quod secundum sectam
quam dicunt heresim
sic deseruio patrio deo meo
credens omnibus quae in

---

indicans B. **istis**: *om.* G; his I (> his omn.). cognuscere S. > cogn. de omn. G. **de** *sec. om. e gig. om.* **nos** T *gig.* accussamus D. eo *e.* > eum accusamus *gig.*

9. adiecierunt D; adierunt B(ierunt *in ras.*)S. **autem**: eum S. iudei DORW. diccentes O*. hec S. **ita**: ista F. *om.* se *e.* abere CR*.

10. respondens FO. **autem** (δέ HLP *etc.*): *om.* D* *c cor. uat.*; τε ℵABE *min.* > paulus autem *p**. **annuente** *cum* BCDΘKMRTUVW *vg.*, adn. AFGOS *Tisch.*, *cf.* xii. 17, xxi. 40, *et Lc.* v. 7: innuente I; + autem V* (*sed exp.*). **sibi**: tibi T; *om.* W. preside BDORSV^c^W, presidi KV*, praesidi *e*; + *ras.* 2 *aut* 3 *litt.* U. **dicere** (λέγειν): ut (hut C) diceret CT; dicens D *gig. Cassiod.* (*P. L.* LXX. *p.* 1401). **ex**: et A. **annis**: temporibus *gig.* essae R; *om. gig. om.* **te** F. > te esse *vg. contra gr.* **iudicem** + iustum *e cum gr.* E *min.* > iudicem te *gig.* **huic**: huius O. > huic genti *gig.* > genti huic esse te iudicem D. huic · sciens bono animo *ita diuisum* F. **sciens** (ἐπιστάμενος): compertus *gig.* **bono animo** (εὐθύμως ℵABE *min.*; -μότερον HLP *etc.*): constanter *gig.*; longanimiter *e.* **pro me** (+ ipso *e*): de me *gig.*; *gr.* τὰ περὶ ἐμαυτοῦ. **satis faciam**: rationem reddo *gig.*; *gr.* ἀπολογοῦμαι.

11. **potes enim**: cum possis *gig.*; potente te *e et gr.* δυναμένου σου. **cognoscere**: uerum scire *gig.* **plus** (amplius W) **sunt** (sint C) **dies** (*om.* R*) **mihi** (michi B; mei W) *codd. plur.*: > plus sunt mihi dies M *vg. Tisch. e cum gr.* πλείους εἰσίν μοι ἡμέραι; > sunt mihi dies plus D, > sunt michi amplius (dies) *gig.*; > sunt plus dies mihi F *dem. p. om.* **quam** *e gig. cum gr.* (*exc. minusc. mult.*). duode en M^c^; ·XII· DOSUW. hascendi C. ad orare I, adhorare C. *om.* **in** C *gig.* iherus. C, ierus. *vg.* > in hierus. adorare R. > hierosolimis adorare *gig.*; προσκυνήσων (-νησαι 137) ἐν Ἱερουσαλήμ LP *al. plur.*; *rell.* προσκυνήσων (-νησαι E) εἰς Ἱερουσ.

12. **in templo** *bis scr.* R*. inuenierunt D. **cum aliquo** (-quot R): ad aliquem *e*; *gr.* πρός τινα (τινασ E). dispotante T (dispo *in ras.*). **aut** (ad *e*): neque *gig.* **concursum**: consensum D* (*corr. mg.*); concursus *p*, dissensiones *gig.*; *gr.* ἐπίστασιν ℵABE *min.*, ἐπισύστασιν HLP *etc.*; *uide 2 Cor.* xi. 28 *ubi redditur* instantia, concursus, incursus. faciente *p*; mouentem *gig.* turbe MORW. sinagogis RSTU(sinaog.*)W. in citate B* (*corr.* B²); circa ciuitatem *e*, *gr.* κατὰ τὴν πόλιν.

13. **neque**: nec U, ne S. **possunt** + quicquam D *gig. om.* **tibi** *gig. cum gr.* HLP *al. plur.* accussant D. > me ac usant *vg. contra gr.*

14. confeteor D. *om.* **hoc** W *dem. om.* **tibi** B* (+ B²) *dem.* > tibi autem hoc M. *om.* **quod** Θ* (+ *mg.*) *gig. om.* **secundum** W. **sectam** *codd. vg. c dem. p*: uiam *e* (*Bentl.*) *Bed.* (*expos.* '*in graeco*') *et* ὁδόν *gr.*; *uide infra.* **dicunt** + isti *gig.* **heresim** *codd. et vg.* (haer. B* *vg. Tisch.*, heresem M, heressim D; heresis *e*): *om. gig. Alibi in hoc libro* ὁδός *semper est* uia *et* αἵρεσις heresis *uel* secta, *et in hoc cap. u.* 5 *legimus cum codd. omn.* sectae. *Si ergo Hieronymus habuisset in codice quem corrigebat* secundum uiam quam dicunt heresim (*ut in e fere est*) *et uoluisset* heresim *in* sectam *corrigere, scripsisset utique* sectam *in margine. Hanc uocem facile poterat librarius ubi non debebat in textum inferre, praesertim si lectionem quae in codd. mixtis c dem. p seruatur in animo habuisset. Quae falsa lectio forsan ipsa ex breuiori forma* secundum sectam quam dicunt isti (*ut in gig. est*) *orta fuit.* **sic**: ita *s*; sicut *gig.* diseruio D; seruio F *s.* **patrio deo meo** (τῷ πατρῴῳ θεῷ *gr. et uerss.*) *cum* GΘO *cod. caraf.*, *edd. Maresch.* 1531, *Uiuian et Iunta* 1534, *et* patrio deo *e Bentl.*: patri deo meo *codd. plur.* ℌ *c dem. p s*, patri et deo meo ς𝔖ℭ *edd. Hailbr.* 1476, *Wild* 1481, *Kesler* 1487, *Paganini* 1497, *Froben* 1502, *Sacon* 1515 *et* 1519; > patri meo

lege et prophetis
scripta sunt
15 spem habens in deum quam
et hi ipsi expectant
resurrectionem futuram
iustorum et iniquorum
16 in hoc et ipse studeo
sine offendiculo
conscientiam habere ad deum
et ad homines semper
17 post annos autem plures
elemosynas facturus
in gentem meam ueni
et oblationes et uota
18 in quibus inuenerunt me
purificatum in templo
non cum turba neque cum
tumultu
20 (19) quidam autem ex asia iudaei
quos oportebat apud te
praesto esse
et accusare si quid haberent
aduersum me
21 (20) aut hi ipsi dicant si quid inuenerunt
in me iniquitatis
cum stem in concilio
22 (21) nisi de una hac solummodo
uoce qua clamaui inter

deo R, > deo patri meo TW *cor. uat.**, > deo patri *cor. uat. mg.*, > patri deo *Bed.* (*expos. 'in graeco'*). *Lectio* patri *forsan originem habuit littera* o *abscissa in margine codicis archetypi, cf. u.* 23 de ui *pro* de uia; *forsan etiam* **meo** *quod deest in graeco et in uett. e gig. et cor. uat. mg. et in* R *uario loco ponitur etiam a nobis cum Bentleio omitti debebat; sed τῷ πατρῴῳ non incommode redditur per pronomen possessiuum.* omnia *forsan p**. que IR. *om.* in C. **et**: aut S; + in *e*. profetis DT. scribta FG.

15. **in**: ad *gig. s*; *gr.* πρός ℵC *min.*, εἰς ABEHL *etc.* hii COSU*W; isti *s*; *om.* DI; > ipsi hi *e*, *gr.* αὐτοὶ οὗτοι *plur.*, *sed om.* οὗτοι ℵ. exspectant BOUV; sperant *s*. > expectant et ipsi D. resurreccionem RS. futurum D; + esse mortuorum *e*, *et* + νεκρῶν EHLP *etc.* **iustorum**: mortuorum D*; iustorumque *e et gr.* δικαίων τε.

16. studio D; studiam *p**. **sine offendiculo** (-cula K, -culum I) **conscientiam** (-ciam RS) = ἀπρόσκοπον συνείδησιν (*cf.* cum *cum abl. pro adiectiuo, Stud. Bibl.* iv, *p.* 245 *n.*): inoffensam conscientiam *gig.* **habere** (ἔχειν ℵABCE *etc.*): habens *gig. et* ἔχων HLP *al. plur.* **ad** *pr.* (an R*) = πρός: in M, apud *e*. **ad** *sec.*: apud *e*; *om. gig. p s cum graeco.* > semper ad (apud *e*) deum et (+ apud *e*) homines *e gig. cum gr.* E c^{scr}.

17. **plures** (πλειόνων) *cf.* ii. 40, xxv. 14 *etc.*: multos *gig. s* (*ut udtur*); plurimos *Bed.* (*retr.*); + uelut *p**. > multos autem annos *gig.* **elemosynas** *cum* AFGΘKMV (eles.*), helem. I, eleem. *vg. e*, aelem. C: elemosinas OW, helemosinas RT, elimosinas S, elymosinas BU^1, helymosinas U*, aelimoysinas D. **facturus** (*cf.* x. 2): facturos O. **gentem** (*partim in ras.* S) **meam**: gente mea *e*; gentes meas W *cor. uat. mg.* ueneram *s*; adueni *e*. > ueni in meam gentem elemosinas facturus *gig. fere cum gr.* HLP *al. pler.* oblaciones S, hoblationes C, olationes R*. > et oblat. adueni *e cum gr.* ℵ^{c}E 137 c^{scr}. **et uota** (uotum D): *om. e gig. s* (*Bentl.*), *Bed.* (*retr. 'in graeco'*) *cum gr. omn.*; *deinde* + facturus *s* (*ut udtur*) *Bed.*

18. inuenierunt D. taemplo O. **non**: neque R. **tumultu**: + et apprehenderunt (adpraeh. Θ, adprech. D) me clamantes et (*bis scr. c*) dicentes tolle inimicum (amicum D*) nostrum (uirum *dem.*) DΘϚ𝔖 *cor. uat.** (*'quidam antiqui'*) *c dem.* p^2 (*non graeci*) *cf.* xxi. 36 *gig.*; *item Stephanus* 1555, *qui numerat uers.* 19 & 20 Et apprehenderunt me *etc.*; *uoluit igitur ut uidetur inc. u.* 19 Et apprehenderunt, *u.* 20 quidam autem.

20. *Inc. u.* 19 **quidam** 𝔐𝔊 *Tisch.* **quidam autem**: *om.* **autem** C *dem. cum gr.* HLP *etc.*; et quidam *gig.*; + uenierunt D. **ex**: ab *gig.* assia B* D, hasya C. iudei DORW. *Inc. u.* 19 **quos oportebat** *Tisch. T. G.* S. hoportebat T; oportuerat *gig. s*; + modo CT *cor. uat.** **apud** (aput CGIORST) **te**: aperte D; + modo *c*. **praesto** (presto BCDIRTUW, prestos S) **esse** (essae R) = παρεῖναι: adesse *e gig.* **accusare** (κατηγορεῖν) *cum* ACD (accuss.) ΘIMORU^o (acusare) W *vg. c dem. e gig. p s*: accusarent BFGKSTU*(acus.)V. **si** *bis scr.* S; *om. uoluit Bentl. cum gr.* 104. aberent R* (*corr.* R^1); habuissent *s*; habebant *p*. a^{d}uersum M; aduersus D *gig.*; ad *e*.

21. hii DOSTU*W; *om.* CR. *om.* **si** *e p cum gr.* (*exc. minusc. mult.*). **quid**: quam *gig.* (*uide infra*). inuenierunt D. **in me** (*bis scr.* Θ*, *pr. exp.*): *om. gr.* ℵAB *min.* **in me iniquit.** *arctius in ras. scr.* K. iniquitatem *gig.* (> in me iniq. inuenerunt); iniquum *e*; *gr.* ἀδίκημα. **cum stem** (sint S*; stetissem *c*; istem T*; starem *dem.*, *et ita uoluit Bentl.*): stantem me *e*, stante me *gig.*; *gr.* στάντος μου. concilium V*; + eorum *gig.*

22. **de una** (*in ras. scr.* Θ) **hac** (ac F; hoc *p**) **solummodo** (solomodo S, solumodo R) **uoce**: *om.* **solummodo** *e s* (*ut udtur*) *et ita uoluit Bentl.*, *gr. enim plur.* περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς; > de una

eos stans
quoniam de resurrectione
mortuorum ego iudicor
hodie a uobis.
23 (22) Distulit autem illos felix
certissime sciens de uia dicens
cum tribunus lysias
descenderit audiam uos
24 (23) iussitque centurioni custodiri eum
et habere requiem
nec quemquam prohibere
de suis ministrare ei
25 (24) post aliquot autem dies
ueniens felix cum drusilla uxore
sua quae erat
iudaea
uocauit paulum et audiuit ab eo fidem
quae est
in iesum christum
26 (25) disputante autem illo
de iustitia et castitate
et de iudicio futuro
timefactus felix respondit
quod nunc attinet uade

---

hac uoce solummodo D, > de una uoce hac *e s*, *et* περὶ μιᾶς φων. ταύτ. E 80. 137. **qua** *ex* quia T; quam *e*. clama^{ui} O, clamabi T; clamauit I. **inter** (ad T) **eos stans** = ἐν αὐτοῖς ἑστώς ℵABCE *min.*: > stans inter illos *s cum gr.* HLP *al. pler.*; *om. gig.* **quoniam**: quia *e gig.* resurreccione RS. hodiae C, hodi I. > hodie iudicor *gig. cum gr.* 69. 99. 137 *al.* **a** (*om.* I) **uobis** = ὑφ' ὑμῶν ℵEHLP *etc.*: aput uos *s et* ἐφ' ὑμῶν ABC *min.* > a uobis hodie *c*.

23. **illos**: eos *c*. filex S, felex D. *om.* **de** A* (+ A^1). **uia** A^1(*om.* A*)BDF^{post}Θ^{c}I(uiam) KMRVW *vg. uett. plur.*: uiCF*GΘ*OS^c(uim*)TU *p**? (iudica *pro* uia dicens); *item* + hac Θ^{c}M *vg. c dem.*, *et* > hac uia *gig. s*; + domini *p*^{2}; + hac ueritatis D (> hac uer. uia). **dicens**: e *in ras. scr.* A; + quia *e*. **cum**: eum D. **tribunus lysias** (lis. GRSUW) **descenderit** (-rit *in ras.* B, -ret M; discenderit S; uenerit *p*) BCFGΘIKMR SUVW *vg. cor. uat.* ('*grecus, antiqui*; *non* deuenit') *c p cum gr.* 31 c^{scr}: > tribunus descenderit (-rit *sup. lin.* O; discenderit D) lysias (lis. DT) ADOT *dem.*; > lys. tribunus descend. *e cum gr. plur.*; > descend. lys. trib. *gig. s* (*ut udtur*); + a iudaea S* (-am) U; + rursum *gig.* *Cum nomen* lysias *tribus locis appareat et in uers. syr. pesh. desit suspicamur illud et a latinis olim abfuisse et postea a librariis restitutum.* **audiam uos** (aud. quae ad uos *e*; *gr.* διαγνώσομαι τὰ καθ' ὑμᾶς): uos (audiam uos S^c; a iudaeam S*) uenite et dicite si quid habetis (+ aliquid S) aduersus (-sum S) hominem istum SU.

24. **iussitque**: et praecepit *gig. s*; *gr.* διαταξάμενος (+ τε H *al. pler.*). centorioni D, chentur. G; + diligenter *gig.* **custodiri** (τηρεῖσθαι) *cum* G*Θ*I *Bentl.*: custodire (cost. S) *codd. plur. vg. et uett.* *Legimus* **custodiri** *non solum quia cum graeco concordet sed cum sensui necessarium uideatur; iussit enim Felix Paulum* custodiri et habere requiem nec *centurionem* quemquam prohibere *etc.*, *ubi* et *et* nec *differentiam subiectorum ostendunt.* **eum**: illum *s*. **et habere** (ἔχειν τε): habere tamen *e* (ἔχειν δέ 31). **nec** (ne S *ut supra u.* 13) **quemquam** (quenq. 𝔊𝔓, quaemq. O; quendam D): et neminem *e*; *gr.* καὶ μηδένα. proibere RT, perhibere B. > de suis prohibere *vg.* ministrari *e*. eis I; illi *e gig. s*.

25. aliquod CF*IOT. > autem aliquod *e*; *gr.* μετὰ δὲ ἡμέρας τινάς ℵBCHLP *al. plur.* (> τινὰς ἡμέρας AE 137 c^{scr}). **dies**: s *in ras.* U. > dies autem *s*. **ueniens** (adueniens *e*): cum adesset *s*, cum esset *gig.*; *gr.* παραγενόμενος. filix S*, felex D. drucilla D, druxilla K, drusylla *p**. **uxore** (hux. C) **sua** (ssua W) = τῇ γυναικὶ αὐτοῦ ℵ*E *al.*: *om.* αὐτοῦ C*HLP *al.*; τῇ ἰδίᾳ γυν. BC^2 *min.* que *pr.* IR, qua W. iudea DORW. **uocauit** (-bit T): accersiit *gig. s*; *gr.* μετεπέμψατο. audibit T. **ab eo fidem**: ab eo de fide *s*; eum de fide *gig.*; *e et gr. uide infra.* que *sec.* I. **iesum** (*arctius scr.* R) **christum** *codd. plur.* (*in ras. scr.* U), iesu christo FSW: > christum iesum DO *vg. Tisch. dem. e*, christo iesu *gig. s*, *et* χρ. ἰησ. ℵ*BEL 61 (*om.* ἰησ. ℵ^{c}CHP *al.*); > audiuit eum quaest in christum hiesum fides *e et gr.* ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς χρ. ἰησ. πίστεως.

26. **illo**: eo D. **de** *pr.*: die O. iusticia RSW. **et castitate** (ca *eras.* B) *codd. plur. vg.*, et continentia *s*: et de castitate AIMS *gig.* **de iudicio** *codd. longe plur. vg. uett. plur.*: *om.* **de** TU^c *e s Bentl.*; περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος *recte redditur cum codd. plurimis* **de iustitia et castitate et de iudicio futuro**, *non* et de castitate, *cum duo potius quam tria argumenta Felici proposuerit Paulus, quod in graeco ostenditur per* τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος. *Ceterum* ἐγκράτεια *est potius* continentia *ut Gal.* v. 23, *uel* abstinentia *ut* 2 *Pet.* i. 6, *et sic fere* 1 *Cor.* vii. 9 (cont.), ix. 25 (abst.), *et Tit.* i. 8 (cont.). **iudicio** (ic *in ras.* U, iuditio W) **futuro**: > futuro iudicio M. **timefactus** (ἔμφοβος γενόμενος) ABC FGO^{mg}KSUV*W *p** *Bentl.*, temefactus V^{rec} *p*^{2}: tremefactus DΘ*IMORT *vg. c dem.*; exterritus factus *e*; conterritus *gig. s*. filix S, felex D. **quod** (quo *p*^{2}, quid D) **nunc** (*om.* *p**) **attinet** (att. *in*

tempore autem oportuno
accersiam te
27 (26) simul et sperans quia pecunia daretur
a paulo
propter quod et frequenter accersiens
eum
loquebatur cum eo
28 (27) biennio autem expleto
accepit successorem
felix porcium festum.
Uolens autem gratiam
praestare iudaeis felix
reliquit paulum uinctum
XXV. 1 festus ergo cum uenisset
in prouinciam

post triduum ascendit
hierosolymam a caesarea
2 adieruntque eum principes sacerdotum
et primi iudaeorum
aduersus paulum
et rogabant eum 3 postulantes
gratiam aduersus eum
ut iuberet perduci eum
hierusalem
insidias tendentes ut eum
interficerent in uia
4 festus autem respondit
seruari paulum in caesarea
se autem maturius profecturum
5 qui ergo in uobis ait potentes

---

ras. U; adtinet CGΘOST, adtenet D) = τὸ νῦν ἔχον: nunc *gig. s Cassiod.* (= *Migne P. L.* LXX, *p.* 1402). **tempore autem** (*om.* autem O; et tempore *p**) **oportuno** (hop. C, opp. *vg.*) = καιρῳ δε επιτηδιω E *arm.*, > et oportuno tempore *Cassiod.*: *gr. rell.* καιρὸν δὲ μεταλαβών. **accersiam** (*cf.* vii. 14) BFGIKMOUVW𝔖𝔖 *c dem. e* (accersiautem* *pro* accersiam te) *gig. p s*, accersam 𝔓ℭ: arcessiam ACDΘRST; *gr.* μετακαλέσομαι. accersiam te simul. et sperans *ita distinctum* V *p. pro* **accers. te** *habet* faciam te esse praesentem *Cassiod.*

27. *om.* **et** *pr.* D. spirans S*; adsperans D. **quia**: quod I; que D. paecunia C, pecc. DMR. **daretur** *sine add.* BGΘIKOSVW *cor. uat. mg. c aem. p* Bentl. cum gr.* B: + ei (δοθ. αὐτῷ *plur.*) ADTU *Tisch. e* (detur) *p*², *et* > ei daretur CFMR *vg. cor. uat.* cum gr.* c^scr. **quia pec. dar.**: se pecuniam accepturum *gig. s*, *cf. Tert. infra. om.* **propter** *p*. om.* **quod** W. *om.* **et** *sec.* D. *om.* **propter . . . cum eo** G. **accersiens** BFIK MOSUVW𝔖𝔖 *c dem. e* (> eum accers.) *p*, accersens eum 𝔓ℭ, *cf.* > illum accersiebat et *s*, eum accersiebat secrete et *gig.*: arcessiens eum ACDΘ RT; *gr.* αὐτὸν μεταπεμπόμενος; *deinde* + et S. conloquebatur *s*. illo *c*. *libere Tert.* (*fug.* 12) paulus . . . cum felix praeses pecuniam acceptorum se pro eo a discipulis sperasset de quo et ipse in secreto tractauit cum eo *etc.*

28. **accepit** (hacc. C, accipit D): accersiuit O. **portium** B¹ΘMUW (-ūm) *vg.*, porticum B*, ponticum *p*²; + nomine T. **autem** *sec.* (δὲ ℵ^c *min.*, τε *rell.*): itaque *gig.* graciam S. prestare BCDIM ORSW. iudeis DOR. felex D. reliquid CF*O RST. uictum S.

XXV. 1. **festus** + *ras. unius lit.* M. **ergo** (οὖν): autem *gig. s Lucif.* (*p.* 192). quum Θ. ueniisset D. prouintiam BK; -cia *e*; + praeses *Lucif.* **post** (*in ras. scr.* U) **triduum** (tridum O) = μετὰ τρεῖς ἡμέρας, *cf.* postriduum Θ *e*: p. triennium *p** (*ut udtur*); post biduum *gig.*, post duos dies *s*; *om. Lucif.* hascendit C; + in D *e*. **hierosolymam** *codd. plur.*, hieru. K, ihero. CT, iero. *vg.*, hierosolimam RU, hierusolimam DOMS, ierosolimam W: hierosolyma *e et gr.* Ἱεροσόλυμα; hierosolymis V^c (*ut udtur*) *gig.* cesarea RW, chesarea C, cessaria D; caesaream I, cesaream S.

2. **adieruntque** (= ἐνεφάνισάν τε ℵABC *min.*) *codd.* (adierunt *sine* que W, audieruntque *lapsu* CFG*T *p**) *et vg.*, *cf.* et adierunt *gig. s*: manifestauerant autem *e et* ἐνεφάν. δέ EHLP *al. plur.* **eum** *pr.*: ei *e*; illum *s*; *om.* S. principem I. **primi**: priores *e*. iudeorum DORW. **et rogabant**: rogabantque *gig.*

3. postolantes ISV. graciam S. > gra. postul. *gig.* **aduersus** (-sum A *Tisch.*) **eum** (paulum *gig.*) = κατ' αὐτοῦ *gr. plur.*: ab eo (*id est Festo*) CT *cum gr.* C *min.* **ut iuberet perduci eum**: ut eum deduceret *gig.*, ut accerseret eum *e*; *gr.* ὅπως μεταπέμψηται αὐτόν; *deinde* + in CDFΘM RT *vg.* (*non cod. caraf. neque Bentl.*) *c e.* **hierusalem** (iherus. CT, ierus. W *vg.*): hierusolimam O, hierosolimis *gig.*, *et* Ἱεροσόλυμα E 32. 96 k^scr. **tendentes**: tenentes T; facientes *e*; *gr.* ποιοῦντες. interficerint S, -ficerunt D, -ficient W*. > interf. eum *vg. Tisch. e*, *et gr.* ἀνελεῖν αὐτόν.

4. **autem**: ergo *gig. Lucif.*, igitur *e*; *gr.* μὲν οὖν. seruare SW *p**; + quidem CMT𝔖𝔖 *c*, *et* > paulum quidem seruari *gig. Lucif.* **in caesarea** (ces. OR, cessaria D) *codd. plur.* (*in ras. scr.* U) *et vg.* = ἐν Καισαρείᾳ HLP *al. pler.*: in (*om.* S) caesaream (ces. SW) ISW *et* εἰς Καισαρείαν ℵABCE *min.* **profecturum** (μέλλειν . . ἐκπορεύεσθαι): proficisci *gig. Lucif. et om.* μέλλειν E^gr.

5. **qui ergo**: itaque qui *gig. Lucif.* **in uobis**: inter uos *gig. Lucif.* **ait** (ayt T): *om. dem. gig.*

sunt descendentes simul
si quod est in uiro crimen
accusent eum
6 demoratus autem inter eos
dies non amplius quam
octo aut decem
descendit caesaream
et altera die sedit pro tribunali
et iussit paulum adduci
7 qui cum perductus esset
circumsteterunt eum
qui ab hierosolyma
descenderant iudaei
multas et graues causas
obicientes quas non poterant probare
8 paulo autem rationem
reddente
quoniam neque in legem
iudaeorum neque in templum neque
in caesarem
quicquam peccaui
9 festus autem uolens iudaeis
gratiam praestare
respondens paulo dixit
uis hierosolymam ascendere
et ibi de his iudicari apud me?
10 dixit autem paulus
ad tribunal caesaris sto
ubi me oportet iudicari
iudaeis non nocui

Lucif. cum gr. min. 99. > ait in uobis *p* cum gr.* k^{scr}. **potentes** (-tis S*; potens F* *sed corr.* F^{1}) **sunt**: possunt *gig. recte*; *om.* **potentes** *Lucif.* **descendentes** (disc. DS) **simul** *codd. plur. et vg.* = *συνκαταβάντες*, descendant simul T: descendentes *e*, descendant et *gig. Lucif.*, *et καταβαντεσ* ℵ; *deinde* + caesaream (ces. T) CT *non gr.* **quod** (*in ras. scr.* U): quid IS* (*corr.* S^{2}) *p*. *om.* in *sec.* W. **uiro**: uirum CT; + hoc SU *et gr.* 31 *al. plur.* **crimen** (cremen D): inlicitum *e*; *gr. ἄτοπον.* accusen^{t} O, acusent M^{c}, accussent D, accent T* (+ us *cor.*).

6. demoratur S; demorabatur M^{c} (*in ras. scr.*). **autem**: ergo *gig. Lucif.*; + est R. hamplius C; plures *gig.*, plus *Lucif.* *om.* **quam** F *e gig.* hocto C; ·uiii· DW. decim S; ·x· DW; + et MT. > non ampl. (plus *Lucif.*) quam oc. aut de. dies O *p Lucif.* discendit DS*; descendens *e*; + in *e*. cesaream SW, cessariam D. **et** *pr. om. e*; *gr. plur. καταβάς . . τῇ ἐπαύριον, sed κατεβη . . και τη επ.* 180 *ut uid.* altero die *Lucif.*; in crastinum *e*. sedens *e* (*et om.* **et** *sec.*). **paulum adduci** (*et* G^{c}) = *τὸν Π. ἀχθῆναι plur.*: > adducere paulum *gig.*; > citari paulum G* *Lucif. et ἀχθῆναι τὸν Π. gr.* L *cop. arm.*

7. **qui cum** (quum Θ) **perductus** (prod. U, add. *gig. Lucif.*) **esset** (essaet R; est T): aduenientе autem eo *e*, *et gr. παραγενομένου δὲ αὐτοῦ.* circunsteterunt 𝔊𝔋, circumsteteterunt R. **hierosolyma** *codd. plur.*, hieru. O, ihero. C, iero. *vg.*, hierosolima U, hierusolima DMS, iherosolima T, ierosolima W: hierosolymam I, hierosolimam R; hierosolimis *c gig.*, *et gr. ἀπὸ Ἱεροσολύμων.* discenderant DS; descenderunt IO. iudei DR. > iud. q. ab hier. desc. *gig. Lucif.* multa *gig. Lucif.* grauas S; grauia *gig. Lucif.* **causas** (ca^{u}sas T, caussas D): crimina *gig. Lucif.*; *gr. αἰτιώματα.* hobicientes C, obiec. D^{1}V, obiic. *vg. Tisch.*, oicientes O, obiecentes D*; + ei ISU *p cum gr.* L *min.*; + paulo *e cum gr.* EHP *al. pler.* **quas**: que *gig. p Lucif.* **poterant** (*ἴσχυον*): uincebant *e*; + pro *ut udtur* I* (*sed erasum*). **probare** *in ras. scr.* U: adprobare O; *om.* D* (+ *mg.*). > probare non pot. *gig. Lucif.*

8. paulus *p*. **autem** (*δε gr.* E): *om.* DW *vg. cor. uat. mg. cum gr. plur.*; + omnibus *cor. uat.** racionem S; ratione BF*I *e*, racione R *p*. redente S. > reddente rationem D. **paulo . . . reddente**: paulus autem rationem redditurus dixit O. **quoniam**: quod *gig. Lucif.* lege FRSW *p Lucif.* iudeorum DRW. **neque in le. iud.** *bis scr.* R*. templo F *p Lucif.* **neque in templum** *sup. lin. scr.* I. **in** *tert. sup. lin.* O. cesarem RS, cess. D; caesare F *Lucif.*; caesaream B*(*corr.* B^{1})IW(ces.). quidquam COℭ; aliquid *gig. Lucif.* peccabi T; peccauit *p*; deliquerit *gig. Lucif.*; *sed gr. ἥμαρτον.*

9. *om.* **autem** D *dem. p*. **uolens iudaeis** (-deis DOR) **gratiam** (-ciam S) **praestare** (prest. CDIM RSW) *θέλων τοῖς Ἰουδ. χάριν καταθέσθαι* ℵA(*χάριτα*) BCE *min.*: > uolens gratiam praestare (patrare *gig.*) iudaeis *vg. gig.*; > *τοῖς ἰουδ. θέλων χά. καταθ.* HLP *etc. apud Latinos non redditur.* respondit A; *om. gig.*; + autem T. **paulo**: + *ras. unius lit.* F; paulus I; + et A. > dixit paulo *gig.* **uis** + in *e*. **hierosolymam** *codd. plur.* (e *sup. lin.* G), ieros. *vg.*, hierosolimam MU* (hiero||s.) *gig.*, hierusolimam DRS, iherosolimam T *p*, ierosolimam W *c*, *cf. u.* 1: hierosolyma A *e*, hierusolyma O, iherosolyma C, hierosolima I. **ascendere**: discendere D; ascendens *e* (*et om.* **et**). > ascend. hieros. *gig.* hiis DW. iudicare OV*; *gig. uide infra.* > iudicari de his TW (hiis) *p*. aput GIM*ORS. > apud me iudicio contendere *gig.*

10. **dixit** (*εἶπεν*): ait *gig.* *om.* **ad** S* (+ S^{2}) tribunali S. cesaris RSW, cess. D. **sto**: asto *p*; stans sum *e*; *gr. ἐπὶ τοῦ βήματος Καίσ. ἑστὼς εἰμι*

sicut tu melius nosti
11 si enim nocui aut dignum
morte aliquid feci
non recuso mori
si uero nihil est eorum
quae hi accusant me
nemo potest me illis donare
caesarem appello
12 tunc festus cum consilio
locutus respondit
caesarem appellasti
ad caesarem ibis.
13 Et cum dies aliquot transacti
essent
agrippa rex et bernice
descenderunt caesaream
ad salutandum festum
14 et cum dies plures ibi
demorarentur
festus regi indicauit
de paulo dicens
uir quidam est derelictus
a felice uinctus
15 de quo cum essem hierosolymis
adierunt me principes
sacerdotum et seniores
iudaeorum
postulantes aduersus illum

---

plur., > ἑστὼς ἐπὶ τ. β. K. (+ εστωσ B) εἰμι ℵ*B 31. **ubi** (οὗ) *cum* ABC(hubi)DΘIKRSVW𝔥 *c e p Bentl.*: ibi FGMOTUς𝔖ℭ *dem. gig.* paulus ad tribunal caesaris · sto ibi *etc.*, *ita distinctum* F; *cf.* > paulus ad tribunal cesaris. Ubi asto *p.* *om.* **me** S. **iudicari**: iudicium experiri *gig.* > iudic. oportet R. **iudaeis** *codd. plur.* (-deis DRTW) *et vg.*: iudaeos A *Tisch. e gig. et sic nos cum accus. Mc.* xvi. 18, *Lc.* iv. 35, *Act.* vii. 26, xviii. 10 *etc.*, *cf. Roensch 'It. u. Ug.' p.* 441. noui B* (+ c B²). **sicut** + et T *e p* (*Bentl.*) *cf. gig.*; *gr.* ὡς καί. **tu**: + ipse O; + quoque *gig.* **nosti**: cognoscis *e.* > nosti melius D. **sicut . . nosti** *in ras.* G. **sicut . . . enim** (11) *om.* S* (+ *mg.*). iudicari (iudaeis non nocui) sicut tu melius nosti *ita distinctum* ς.

11. **enim** (μὲν γάρ HLP *al. pler.*): quidem *e* (μεν 40); *gr. rell.* μὲν οὖν. **nocui**: noceo *gig.*, *et gr.* ἀδικῶ. **aut** *omnes cum gr.* E 29 *syr. pesh.*: *sed* καί *gr. rell.* indignum F* (*sed corr.*). morti Θ¹; mortis SU *p**. > morte dignum *gig.* aliquit W. **feci** (πέπραχα): admisi *gig. p.* > feci aliquid *e* (*Bentl.*) *cum gr.* **recuso** (-sso D) = παραιτοῦμαι: excuso *gig.*; accuso *p**. **mori** (-ri *in ras.* U) = τὸ (τοῦ H *min.*) ἀποθανεῖν: mea morte *p**; me morte dignum *gig.* **uero**: autem *gig. p.* nichil B. > horum est W. **quae** (que IMRS^c W, qui S*): de quibus *p*²; *gr.* ὧν. **hi** (hii DF*OS* T) = οὗτοι: isti A *Tisch. e gig.*, *cf.* iudaeos *u.* 10; *om.* CW *cum gr.* 16. 23. 37. 100. accussant D; + in CDΘ^c T *c*; + aut dicunt de *gig. p**. **me** *sec. sup. lin.* G. > me potest V *e gig. p Bentl. cum gr.* *om.* **illis** W. **donare** *in ras.* U; dare S. > donare illis *gig. p.* cesarem MRSW, cess. D. **appello** (apello BRT): inuoco *e*; *gr.* ἐπικαλοῦμαι.

12. *om.* **cum** F. **consilio** (= συμβουλίου *plur.*, συνεδριου C) *cum* ABCDFGΘIKMOSTUVς *c e gig.*: concilio (*de orthographia cf. Forcell. s. u.* consilium) RW𝔥𝔖ℭ *p.* loquutus Θ; > conlocutus cum cons. *e cum ord. gr.* **respondit**: ait *gig.* cesarem *bis* RW, *pr.* S; cessarem *bis* D, *sec.* S. apellasti R; inuocasti *e.* **ad** *bis scr.* U.

13. **et** (*om.* O) **cum** (quum Θ) **dies aliquot** (-quod CF*ORST; multi *gig.*) **transacti** (transhacti R) **essent**: diebus autem transactis aliquod *e*, *et gr.* ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν. agripa D. bernicae BDF*I; beronice G^c T *dem. gig.*, bernoice Θ, beronichae C, ueronice *e*; beronices *Cassiod.* (*Complex. in Act.* = *Migne P. L.* LXX. 1402). discenderunt DS*; demorati sunt *e*, *gr.* κατήντησαν; *deinde* + in *e.* cesaream S, cessariam D; *om.* W. *om.* **ad** *e.* > festum salutandum *gig.* **salutandum** = ἀσπασόμενοι 61 *al. plur.*: *sed gr. plur.* ἀσπασάμενοι.

14. **et cum** (quum Θ) **dies** (*in ras.* G) **plures** (aliquot A): > et cum plures dies *p*, > cum autem pl. dies *e*, *et gr.* ὡς δὲ πλείους ἡμέρας. **ibi demorarentur** (*sed* > διέτριβον ἐκεῖ *gr.*) *codd. plur.* (-retur DG*) 𝔥ℭ: ibidem morarentur BCΘ IKRTVW *c*, ibidem demorarentur O; ibi morarentur ς𝔖 *dem. p*; > demor. ibi *e Bentl. et gr.* > demor. ibi dies plures *gig.* **et cum . . . festus** *om.* S* (+ *mg.*). *om.* **regi** D. **indicauit** (iud. S*, indicabit T) = ἀνέθετο. > indic. regi *gig.* > de paulo indic. D*. > est uir quidam *gig.* **derelictus** (diril. D) = καταλελειμμένος: relictus CT *gig. Ambr.* (*in ps.* 36). filice DS*, fellice G*. **uinctus** (uictus S*) = δέσμιος: in custodia *Ambr.*

15. **cum** (quum Θ) **essem** (essaem O): cum fuissem *e*, cum affuissem *gig.*; *gr.* γενομένου μου. **hierosolymis** *codd. plur.*, hieru. O, ihero. C, iero. *vg.*, hierosolimis MU, hierusolimis DRS, iherosolimis T, ierosolimis W: in hierosolyma *e et* εἰς ἱεροσόλυμα *gr.* **adierunt** (aud. A*IT, *corr.* A¹) = ἐνεφάνισαν, *cf. u.* 2: adieruntque B. **me** (μοι E^gr): *om. e cum gr. rell.*; + iudei D. principem I. **sacerdotum**: iudeorum W. saeniores C.

damnationem
16 ad quos respondi
quia non est consuetudo
romanis donare aliquem
hominem
prius quam is qui accusatur
praesentes habeat
accusatores
locumque defendendi accipiat
ad abluenda crimina
17 cum ergo huc conuenissent
sine ulla dilatione
sequenti die sedens pro tribunali iussi
adduci uirum
18 de quo cum stetissent
accusatores nullam causam
deferebant de quibus ego
suspicabar malam
19 quaestiones uero quasdam
de sua superstitione
habebant aduersus eum
et de quodam iesu defuncto
quem adfirmabat paulus
uiuere
20 haesitans autem ego
de huiusmodi quaestione
dicebam si uellet ire hierosolymam et
ibi iudicari de istis
21 paulo autem appellante
ut seruaretur ad augusti

---

iudaeorum: iudeorum DRW. postolantes ISV. aduersum G*ΘSW. eum *e gig.* **damnationem** (dampnat. DΘW, dampnac. R, damnac. S) = *κατα-δίκην* ℵABC *min.*, *cf.* ut dampnaretur *gig.*: iudicium *e et δίκην* EHLP *etc.*

16. **quos**: quod F. consuitudo D. > romanis consuetudo *vg.* (*non gr.*). **donare** (donari *p*) = *χαρίζεσθαι*: damnare IR^1𝕾𝕮 *c dem.*, dampnare D *gig.* *om.* aliquem *gig.* **hominem** (*om.* S*): + in perditionem *gig. et* + *εἰς ἀπώλειαν gr.* HLP *al. pler.*; *cor. uat.* 'dampnare (donare *mg.*) aliquem hominem *grecus*; donare aliq. hom. in perdicionem (*om. mg.*) *antiqui sic habent.*' **is** (his CF*GIRS TW): *om. e.* **qui** *sup. lin.* G. accusaretur D (accuss.)O. presentes BCDKMRUW. abeat R*; habet *gig.* acusatores U, accuss. D. > hab. accus. praesentes *gig.* **locumque**: et locum T *e gig.* **defendendi** (deff. R, diff. D, deuendendi C) = *ἀπολογίας*: excusationis *e.* **ad** (*in ras.* U) **abluenda** (abolenda *c*) **crimina** (cremina D) *codd. et vg.*: de crimine *e*, criminis *gig.* (> cri. accipiat) *et gr.* '*περὶ τοῦ ἐγκλήματος*'; *deinde post* **crimina** + quae ei obiciuntur (obiec. D, obiic. 𝔖𝕾) D𝔖𝕾 *cor. uat.**, *non autem gr.*

17. **cum** (quum CΘ) **ergo** (itaque *gig.*) **huc** (hunc BDG^c) **conuenissent** (uenissem *gig.*): > cum ergo conu. huc *Bentl. cum gr.*; conuenientium enim eorum in praesente *e*; *gr. συνελθόντων οὖν αὐτῶν ἐνθάδε.* dilacione RS; dubitacione *p*; + faciens *e.* **sine ulla dil.** *in ras.* G. sequeⁿti G; in sequenti 𝔖. diae C. sedi *gig.* **tribunali** + et *gig.* iussit FIR^c. abduci D.

18. **cum** (quum Θ) **stetissent** (adstit. DΘU*?, asstit. U^1 *gig.*): stantes *e*; *gr. σταθέντες.* accussatores D. caussam D𝔓𝕾; culpam *e*; + mortis S (*deinde* + inu; *expunxit cor.*). defferebant D, defendebant C; afferebant *dem. gig.*; ferrebant *cor. uat. mg.* > affer. causam *gig.* **de quibus**: sicut *gig.* (*uide infra*). **ego**: *om. gig.*; ipse *cor. uat.** ('*antiqui*'); ego ipse *cor. uat.* ('*grecus, antiqui*'; *sed om.* ipse *mg.*). suspicarer CT. > suspicabar ego *e cum gr.* EHLP *al. pler.* **malam** (= *πονηράν* AC* *min. syr. pesh. et harcl.*) *cum* AVW *c gig.* p^1 *Bentl. sensus enim est* nullam malam accusationem deferebant de quibus ego suspicabar, *cf.* malam scientiam *cor. uat.*: malum BCDF G*(?)ΘIMORSTU *vg. dem. p**; malis *e et πονηρῶν* $ℵ^c$BE 61. 100 *etc.*; mala K *cor. uat.* ('*antiqui, grecus*') *et πονηρά* ℵ*C^2; mali G^c; *om. gr.* HLP *al. longe plur. non autem codd. latt.* > malam sicut suspicabar *gig.*

19. quest. CDIMRUW, quesc. S, quess. O. **quasdam**: as *in ras.* U; quosdam M^c. **superstitione** (-sticione S, -stiticione R, -stione KV*, *sed corr.* V^1, supraestitioⁿᵉ G^c) = *δεισιδαιμονίας*: religione *gig.* **habebant** (*εἶχον*): deferebant *gig.* (> def. de sua relig.). *om.* **aduersus eum** *gig.* *om.* et T *dem.* ihesu C, hiesu *e.* > iesu quodam *gig.* **adfirmabat** (aff. BKU^cW *vg. Tisch.*, adfirmat T) = *ἔφασκεν*: dicebat *gig. et ἔλεγεν* 137 c^{scr}.

20. **haesitans** BFGΘIKMOU *vg.*, *cf.* x. 17, xi. 12: hes. ACRSTVW, hess. D. **-ns autem ego** *arctius in ras.* U. **quaestione** (ques. CDIMRU W; quaestionem K *p**): quesciones S; quaesionibus O, questionibus *gig.* **dicebam** (*ἔλεγον*): interrogaui *gig.* uellit S, uelit U. **ire** + in D. **hierosolymam** BFGΘIK, hieru. V, ihero. C, iero. *vg.*, hierosolimam MRU *c gig.*, hierusolimam DOS, iherosolimam T p^2, ierosolimam W: hierosolyma A *e* (*Bentl.*); iherosolime *p**; *gr. εἰς Ἱεροσόλυμα.* **iudicari** (-re O) = *κρίνεσθαι*: diiudicari Θ; iudicio contendere *gig.* **de istis** (his D): *om. gig.* **iudicare . . . autem** (21) *in ras. scr.* B.

21. appellantem F*, apellante OR; + cesarem R. **ut** (huti C) **seruaretur**; seruari eum *e et gr. τηρηθῆναι αὐτόν.* **ad** (in *e*) **augusti** (sebasti *e*;

cognitionem
iussi seruari eum donec
mittam eum ad caesarem
22 agrippa autem ad festum
uolebam et ipse hominem
audire
cras inquit audies eum.
23 Altera autem die cum uenisset
agrippa et bernice
cum multa ambitione
et introissent in auditorium
cum tribunis et uiris
principalibus ciuitatis
et iubente festo adductus
est paulus
24 et dixit festus
agrippa rex et omnes qui simul
adestis nobiscum uiri
uidetis hunc de quo omnis
multitudo iudaeorum

> agusti ad D) **cognitionem** (-ne I, cognotionem *e**, cognionem O) *cum* ACDGΘIMOTU^{1}𝔓𝔖𝔆 *c dem. gig. e p* = εἰς τὴν τοῦ Σεβ. διάγνωσιν : augusti (agusti S*) cognitioni (-cioni S) BFKSVW(-nis)ς, aug. cognitione R^c, aug. cognitionem R*U*. iussit B* (*ut udtur*) I. serui S* (+ ar *cor., deinde erasit*) ; seruam D. **mittam** = πέμψω HLP *al. plur.* : remittam *e et* ἀναπέμψω ℵABCE *min.* cesarem RS W, cess. D ; *Uersum ita habet gig.* tunc paulus appellauit cesarem et petiit ut reseruaretur ad augusti cognitionem. cumque eum non possem (*sic codex*) iudicare iussi eum reseruari ut remittam eum cesari.

22. **agrippa autem ad festum** *sine addit.* AF G*IOSU *gig. et gr.* ℵAB 13 : agr. au. dixit (> dix. au. *p**) ad fes. BKRVW *vg. c p* ; > agr. au. ad fes. dixit G^cΘM *dem. e*, agr. au. ad fes. ait CDT (agit) *gig.*, *et* + ἔφη *post* Φῆστον CEHLP *al. pler.* uoleuam O, uolebat F* ; uellem *gig.* **audire** (*in ras. scr.* U ; uidere S ; > aud. hominem T) *sine add. codd. plur. cum gr.* ℵAB *cop.* : + ad ille *e cum gr. rell.* ; + et festus *dem.* ; + et festus ait Θ *cum syr. pesh.* ; + ait ei festus SU. inquid CF*I ORST. audias M *p** ; uidebis S. illum T.

23. **altera autem** (ergo *uoluit Bentl. cum gr.* οὖν) **die** : crastina uero *e*. **cum uenisset** (ueniisset D) = ἐλθόντος, *cf.* ueniente *e* : cum uenissent *gig.* agryppa C, agripa O. **bernice** (-cae BF*, baernicae I) = Βερνίκης *plur.* : beronice ΘT *dem. gig. Cassiod.* (= *Migne P. L.* LXX. 1402), beronicae C, ueronice *e*, bironice D *et* Βερονίκης *gr.* C ; *deinde* + *ras. parua* G. **multa** : magna *gig.* **ambitione** (ambic. RS, hambit. C) *codd. et edd.* = φαντασίας, *cf. Nep. in Dione c.* 2 '*magna eum* ambitione *Syracusas perduxit*' *etc.* : multo apparatu *Erasm. sed sine causa.* introiissent D ; intrassent *gig.* **auditorium** (audi||torium B, auditurium S, adiutorium O*) = ἀκροατήριον : atrium D* (*corr. mg.*). *om.* **uiris** S. **principalibus** (τοῖς κατ' ἐξοχήν) : principibus G *s Bentl.* ; + constitutis *e et* + οὖσι EHLP *al. pler.* ciuita^{tis} O. **et iubente** (iuuente O) *cum* ADG*ΘO *e Bentl.*, *et gr. paene omn.* καὶ κελεύσαντος : iubente (*sine* **et**) BCEG^cIKMRSTU VW *vg. c dem. p cum gr.* 61 ; iussit *gig. s* (*deinde pergunt* festus adduci paulum).

24. **dixit** : dicit I *vg. Tisch.*, ait *e gig. s* (?), *et gr.* φησίν. *om.* **festus** *gig.* agryppa C, agripa O. *om.* **simul** *gig. s.* ad||estis U ; conuenistis *gig.* ; *gr.* συνπαρόντες. nouiscum O. **uiri** + iudei D. **hunc** : + hominem ς𝔖, + uirum *gig.* ; *non gr.* **omnis** (omnes S) : uniuersa *gig. s.* iudeorum DO RW. **interpellauit** *codd. et vg.*, adiit *gig. s* = *gr.* ἐνέτυχεν BH 25. 40. 105 *syr. pesh. et harcl.* : interpellauerunt *e et* ἐνέτυχον ℵACELP *etc.* ; *uoluit* interpellarunt *Bentl.**, *deinde correxit ipse.* mihi *e*. **hierosolymis** *codd. plur.*, hieru. V, ihero. C, iero. *vg.*, hierosolimis RU, hierusolimis DOS, iherosolimis T, ierosolimis W : hierosolimam M. **petens** ABFG*ΘI(potens)KOSU*VW *reddentes ut credimus* ἐνέτυχεν *per* **interpellauit me petens** : petentes (*ut cum* clamantes *concordet*) CG^cMRTU^1 *vg. c dem. p* ; *om.* (*nam* ζητῶν *uel* ζητοῦντες *non est in gr.*) *e gig. s Bentl.* *om.* **et** *tert. e.* **hic** (hi *gig.*) : *om.* CG^cMRT *vg. c dem. e p non gr.* *Duram Hieronymi interpretationem mutare non ausi sumus, quae duplici uitio laborat, primo quod* multitudo *cum* petens *et* clamantes *iungatur, altero quod loca disiungat* (Hierosolymis et hic 'Ιεροσολύμοις καὶ ἐνθάδε) *quae arcte in graeco coniunguntur. Melius Erasmus* interpellauit me et Hierosolymis et hic, acclamantes *etc.* **clamantes** (βοῶντες ℵAB 61) ABFG*ΘIKOS(clementis*)TUVW p^c *s Bentl.* : acclamantes (ἐπιβοῶντες CEHLP *al. plur.*) C(adcl.) G^cMR *vg. dem.* ; inclamantes *c gig. p**, exclamantes *e*. hoportere C ; oportet *s*. illum *s*. uidere F*. hamplius C ; *om. gig.* > amplius uiuere *c*. **petens . . . uiuere amplius** : ut traderem eum morti inaccussabilem non potui tradere eum propter mandata que habemus cessaris si quis autem accussat eum sequatur cessaream ubi custoditur qui cum conuenissent clamauerunt tollite eum de uita non oportet uiuere eum amplius D, *cf.* et hic ut traderem eum iis ad tormentum sine defensione. non potui autem tradere eum propter mandata quae habemus ab augusto. si autem quis eum accusaturus esset dicebam ut sequeretur me in caesaream ubi custodiebatur. qui cum uenissent clamauerunt ut tolleretur e uita *syr. harcl. mg.* ; *item* petentes ut eum in mortem traderem. sed in accusatione non potui eum tradere propter prae-

interpellauit me hierosolymis petens
et hic clamantes non oportere eum
uiuere amplius
25 ego uero comperi nihil dignum
eum morte admisisse
ipso autem hoc appellante
ad augustum iudicaui mittere
26 de quo quid certum scribam
domino non habeo
propter quod produxi
eum ad uos
et maxime ad te rex agrippa
ut interrogatione facta
habeam quid scribam
27 sine ratione enim mihi uidetur mittere
uinctum
et causas eius non significare.
XXVI. 1 Agrippa uero ad paulum ait
permittitur tibi loqui
pro temet ipso
tunc paulus extenta manu
coepit rationem reddere
2 de omnibus quibus accusor
a iudaeis rex agrippa
aestimo me beatum apud te
cum sim defensurus me hodie

---

ceptum quod habemus a caesare. si quis autem uelit cum eo iudicio contendere [sequatur eum] caesaream. et acclamarunt non oportere eum uiuere amplius *uersio bohem. apud Tisch. Pergit syr. harcl. mg.* quum autem hanc et alteram partem audiuissem comperi quod in nullo reus esset mortis. quum autem dicerem uis iudicari cum iis hierosolymae? caesarem appellauit. de quo nihil certum scribere domino meo habeo.

25. **ego uero comperi** (conp. BCF*RS; > comperi uero O) = *ἐγὼ δὲ κατελαβόμην* $ℵ^c$ABCE *min.*: ego autem compertus *e*, ego uero cum eum deprehendissem *gig.*, ego uero cum depraehendissem illum et *s*, *et ἐγὼ δὲ καταλαβόμενος* ℵ*HLP *al. pler.* nichil BW. *om.* **eum** *hic gig. s* (*uide supra*). > eum dignum O *p cum gr.* 68 g^{ser}. morti Θ^1. > morte eum *vg. Bentl.* (*secundis curis*) *cum gr.* ℵHLP *al. pler.* > morte dignum *gig s.* admissise D, ammisisse U; gessisse *gig. s*, egisse *e.* ipse DM; ideo W. **autem**: uero M. **hoc** *omnes* = *τοῦτο ut udtur*: *sed gr. τούτου plur.*, *του παυλου* B*. > hoc ipso autem *s*; > hoc ipso etiam *gig.*: *καὶ αὐτοῦ δέ* HLP *al. pler.* (*αὐτοῦ δέ* ℵABCE *min.*). apellante R; inuocante *e*; + eum *p*. *om.* **ad** CDG*IMT *e gig. s.* agustum DS*U. iudicabi T; + eum T. dimittere I; transmitti *gig.*; mittendum *s*; + eum *e cum gr.* EHLP *al. pler.* (*cf.* T *p supra*). augustum, Iudicaui mittere *ita distinctum* CϚ𝔓ℭ.

26. **quid certum**: *om. e** (*non* E^{gr}); quid *tantum* e^c; quod certum *uoluit Bentl.* scribo U* (*corr.* U^1). **domino**: de eo T (*ut udtur*) *p**; + meo *c cum gr. min. satis mul.*; + quid e^2. non abeo CR* (*corr.* R^1); non habeam D* (uel o *cor.*); non inuenio *gig.*; *om.* T. **propter quod** (*in ras.* U): propter ea S; ideoque *gig. s.* perduxi Ϛ; duxi D; *gr. προήγαγον* ℵBCHLP *etc.*, *προσήγ.* E *min.*, *ἐπήγ.* A. illum *s.* > eum produxi T. **ad** *pr.*: coram *e.* maxima G. **ad** *sec.*: ante *e.* *om.* **te** S* (+ S^2). agryppa C; *om. gig.* *om.* **ut** *p**.

interrogacione RS; -tionem I. *om.* **facta** D. abeam C. quit R^1; quis R*; quod T *gig. s Bentl.*

27. **sine ratione** (rac. RS) = *ἄλογον*: iniustum *gig. s* (*ut udtur*). *om.* **enim** *p**. michi BW uide||tur U. mitere D. **causas eius** (*τὰς κατ' αὐτοῦ αἰτίας*) *cum* ACFGΘMU(*in ras. scr.*)V *vg. c dem. p s* (> eius causas), *cf.* eas quae aduersus eum sunt culpas *e*: causam eius BD(caussam)IKO (*om.* eius)RSTW *gig.* signare D.

XXVI. 1. agryppa C, agripa M. **uero**: autem D *e gig.* ayt T. permittetur DFG*; + enim *gig.* *om.* **tibi** *e.* **loqui pro temet** (temed C) **ipso** (ipsum I) *codd. et vg.*: > de te ipso loqui *e et περὶ σεαυτοῦ λέγειν* ℵACE *min.*, *ὑπὲρ σ. λέγειν* BLP *al. pler.*; rationem reddere de te *gig. et λέγειν περὶ σ.* H *min.*; *λέγειν ὑπὲρ σεαυτοῦ in graeco non inuenitur.* **extenta** (-sa D *e gig.*) **manu**: extendens manum T. **coepit** (cae. MR, ce. SW) **rationem** (rac. RS) **reddere** = *ἀπελογεῖτο*: rationem reddebat *e*; + dicens *gig. s.*

2. **omnibus** + de *e.* **quibus** *om.* G*(> quibus omnibus G^c)S* (reddere de omnibus. accusor *etc.*, *ita distinctum*). accusator W*; accussaretur D. iudeis DORW; + o *Hieron.* (i. 305). > rex agr. a iudaeis (*et* + de his) *Ambr.* (*ps.* 118). estimo DRTW, extimo C; existimo *Hieron.* **me** *pr. in ras. longa scr.* B; + ipsum *e Bed.* (*expos.* '*alia translatio*'). **beatum**: felicem *Ambr.*; + essae R. > beatum me M. **apud** (aput CGIMORST W; a F*) **te** (*om.* I*, + I^1): aperte D. > aput te beatum C. **cum** (quum Θ) **sim defensurus** (diff. D) **me hodie** (hodiae C) = *fere μέλλων ἀπολογεῖσθαι σήμερον* EHLP *al.* 40, *cf.* incipiens rationem reddere hodie *e gig.* (*s*) *Ambr.* (*om.* hodie) *Bed.* ('*alia transl.*'); cum sis defensurus me hodie ORT *Bed.* (*in lemmate expositionis teste Sabatier, non Giles*) *errore aperto*; > quum apud te sim hodie defendendus *Hieron.*, *cf. μέλλων σήμερον ἀπολογεῖσθαι* ℵABC *min.*

3 maxime te sciente omnia
quae apud iudaeos sunt
consuetudines et quaestiones
propter quod obsecro
patienter me audias
4 et quidem uitam meam
a iuuentute quae ab initio
fuit in gente mea in hierosolymis
nouerunt omnes iudaei
5 praescientes me ab initio
si uelint testimonium
perhibere
quoniam secundum certissimam sectam nostrae religionis uixi pharisaeus
6 et nunc in spe quae ad patres
nostros repromissionis
facta est a deo
sto iudicio subiectus
7 in qua duodecim tribus nostrae
nocte ac die deseruientes
sperant deuenire
de qua spe accusor a iudaeis rex
8 quid incredibile iudicatur
apud uos si deus mortuos
suscitat?
9 Et ego quidem existimaueram
me aduersus nomen iesu
nazareni debere multa
contraria agere

---

3. **maxime** (-ma G; + et FU[1]) **te** (tunc W) **sciente** = μάλιστα γνώστην σε ὄντα (*uel* ὄντα σε): > max. sciente te C, > sciente te max. *dem.*; maxime scientiam habenti *e*; cum maxime cognitos has (= habeas?) *gig.*; qui praecipue nosti *Hieron.* **omnia** (πάντων) *codd. et vg. non satis recte*: omnes M^{c} *ed. Iunta* 1534, cunctas *Hieron.*; omnium *e*; *deinde* + et 𝔖𝔈. que IW. aput CGIOS; in *Hieron.* iudeos DORW; iudaeis *Hieron.* **sunt**: super W. consuetudinis D(consui.)R*T; consuetudinesque *e et gr.* ἐθῶν τε. questiones CIMR^{1}S(quesc.)UW; questionis D (quaest.)R*T. **omnia . . . quaestiones**: mores et sectam et questiones legis que apud iudeos sunt *gig.* *om.* quod S. **obsecro** (hobs. C) = δέομαι: deprecor *gig.*; + te M *dem. cum gr.* CHLP *etc.*; + ut D. pacienter RSW. > audias me *gig.*; audire me *e*.

4. *om.* **et** *gig.* **quidem** (dem *semi erasum* S): quidam V*W. > uitam quidem *gig.*; *sed gr.* τὴν μὲν οὖν βίωσιν. **meam** + et SU* (*ut udtur*). **a iuuentute quae** (que IMW) **ab initio** (-cio RSW) **fuit** = ἐκ νεότητος τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομένην BC*H *min.* (τὴν ἐκ νεότ. τὴν κ.τ.λ. ℵAC^{2}LP *etc.*): ex iuuentute que fuit *gig.*; > ab initio iuuentutis factum *e et* την απ αρχησ την εκ νεοτ. γεν. E^{gr}. *om.* **in gente mea** S. *om.* **in** *sec.* FU *gig. cor. uat. mg.*; *uoluit* inque *Bentl.*, *cum gr.* ἔν τε. hierusolymis O, ihero. CT, iero. *vg.*, hierosolimis MRU, hierusolimis DS (-solisolimis *laxe in ras.*), ierosolimis W. **nouerunt**: sciunt *gig.*; uenierunt *lapsu* D. *om.* **omnes** M*. iudei DMORW.

5. iudei prescientes me. Ab initio *sic diuisum* *p**. **praescientes** (pre. BDIMRSW) **me** (*om.* CΘ*I *cum gr.* 137 c^{scr} *arm.*) **ab** (hab C) **initio** (-cio RS) = προγινώσκοντές με ἄνωθεν: *rectius reddunt* qui ab initio me nouerunt *gig.*, qui prius nouerant me ab initio *Erasm. Turic.*, qui antea nouerint me iam inde a maioribus *Beza.* uellint A*DSV; uellent G^{c}R *dem. gig.*; uel in O. peribere CRT. **quoniam**: quia *e gig.* secundam S. **sectam**: certam I. nostre OSW. relegionis S, religionil R* *lapsu*; + semper *gig.* **uixi** + semper R. phariseus IMRUW, phareseus S, farisaeus GT, farisseus D.

6. spes I. **quae** (que IRW) **ad patres** (patre I^{c}) **nostros repromissionis** (-ssio O *e*) **facta est a deo** (ad eo W) = τῆς εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐπαγγελίας γενομένης ὑπὸ τοῦ θεοῦ: > repromissionis q. ad p. nostros f. est a deo D; > quae ad p. n. facta est repromissio a deo *gig.*; q. ad p. n. repromissionis a deo facta est *dem.* **sto** (ἕστηκα): asto *c p*, isto D, iusto C; *deinde* + in *cor. uat.**, + ante tribunal *p*^{2}, + et iudicor pro quam D (*cf. gig.*). **iudicio** (-tio W, iudio D) **subiectus**: et iudicor *gig.*; iudicandus (*om.* dus*) *e*.

7. **in qua** *contra gr.* (εἰς ἥν) *codd. paene omn.* 𝔖𝔓, *cf. Roensch 'It. u. Ug.' p.* 406: in quam G𝔖𝔈 *Tisch. cod. caraf. e gig.* XII ADS*UW. **nostrae** (-tre W) *sine addit. codd. et vg. et aeth. contra graecum*: + instanter *gig.*, + ex tenecitate *e et gr.* + ἐν ἐκτενείᾳ. **nocte ac** (hac C; et 𝔖𝔓) **die** (diae C; te S*): *om.* B. **ac die de-** *arctius in ras. scr.* U. **deseruientes** *cum* ACDGΘIMORU *vg. c dem. e* (-uiens) *p*, *et* deseruiunt *gig.*, *cf.* vii. 7: seruientes BFKSTVW; *gr.* λατρεῦον. sperat *e* (*gr. enim* τὸ δωδεκάφυλον . . . λατρεῦον ἐλπίζει); in spe *gig.* peruenire CT *gig.*; inueniri D* (uel uini D^{c}). **de** *in ras. scr.* A. **spe** + nunc *gig.* accussor D. iudeis DORW; + o CG^{c}RTV^{rec} *c dem.* *om.* **rex** *gig. cum gr.* A 18. 36 *cat.*, *et ita uoluit Bentl.**, *sed correxit ipse.* a iudaeis. Rex quid *etc. ita diuisum* U.

8. aput GIORSTW. **deus**: dominus *gig.* mortuus B*G*. suscetat S.

9. **et ego quidem** (-dam M*) = ἐγὼ μὲν οὖν: *om.* **et** *e gig.*; et ego sic W; *om.* μέν B. exhistemaueram S, estimaueram W *c*, extim. T (-beram)

10 quod et feci hierosolymis
et multos sanctorum ego
in carceribus inclusi
a principibus sacerdotum
potestate accepta
et cum occiderentur detuli
sententiam
11 et per omnes synagogas
frequenter puniens eos
conpellebam blasphemare
et amplius insaniens in eos
persequebar usque in exteras ciuitates
12 in quibus dum irem damascum
cum potestate et permissu
principum sacerdotum
13 die media in uia uidi rex de
caelo supra splendorem
solis circumfulsisse me lumen
et eos qui mecum simul erant
14 omnesque nos cum decidissemus in
terram
audiui uocem loquentem
mihi hebraica lingua
saule saule quid me persequeris?
durum est tibi contra
stimulum calcitrare
15 ego autem dixi quis es domine?

---

cor. uat. mg.; existimaui *e*, putaui *gig.* **me**: *om.* S* (+S^{2}); meipsum *e*; *gr.* *ἔδοξα ἐμαυτῷ.* aduersum CΘ. nomine S. ihesu C, hiesu *e*; +christi domini D. **nazareni** BFG^{c}ΘIKMORSUVW *vg. c gig. p*^{2}, *cf.* xxii. 8, xxiv. 5: nazarei ACT *p**, natzarei D, nazorei G*, nazoraei *e*, =*gr.* Ναζωραίου (Ναζορ. ℵ). **contraria** (*ἐναντία*): contra A; aduersa *gig.*

10. **feci**: egi *gig.*; + in D *e cum gr.* iherosolymis C, iero. *vg.*, hierosolimis MU, hierusolimis DO(-somis)RS, iherosolimis T, ierosolimis W. sanctos *gig.* *om.* ego *gig.* **inclusi** ($^{\rm in}$clussi D) = *κατέκλεισα*: conclusi U *e*; reclusi *gig.* **a princ. sac. potestate** (potesta S*) **accepta** (suscepta D) = *τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαβών*: > pot. acc. a princ. sacerd. *gig.* **-te accepta . . . quibus** (12) *arctius in ras. scr.* B. **et cum** (quum Θ) **occiderentur** (hocc. C) = *ἀναιρουμένων τε αὐτῶν*: cum occiderent autem *e*, *cf.* *ἀναιρ. δὲ αὐτῶν* H *min.*; occidendique eis *Bed.* (*expos.* '*alia editio*'); *deinde* + ego Θ. sentenciam RS. > sententiam tuli *gig.*

11. *om.* et *ad init.* S. **per**: supèr S *e*. sinagogas RTU. punirens I; perueniens T. compellebam FΘI(compe *in ras.*)K(+*ras. 2 litt.*)MOTV *vg. Tisch.*; cogebam *gig.* blasphema$^{\rm re}$ G, blasfemare DT, plasphemare MU*; +nomen eius M *dem.* **et amplius** (*περισσῶς τε*) *codd. plur. et vg.*, *cf.* amplius etiam *e*, et habundanter *gig.*: *περισσωσ δε* E *cop. aeth. pp.* **insaniens** (insiniens I, infamens D): inseuiens *gig.* **in** *pr. om.* D* *e*. **eos** *sec.*: eis *gig.* husque C; + et *e* (*Bentl.*) *cum gr.* in *sec.*: ad D; inter *e*. **exteras**: extremas D; *om.* I. ciuites O*. > ciuitates que foris sunt *gig.*; *sed gr.* *τὰς ἔξω πόλεις.*

12. **in quibus dum** (quibusdam G*I) **irem**: *om.* dum irem T* (+T^{1}); in quibus cum irem *gig.*; in quibus introiens *e* (*deinde* + in). damaschum C. *om.* **cum** G* *p** (+G^{1} *p*^{2}). *om.* et *gig.* **permissu** (-sum ΘI, -so SU *c*) = *ἐπιτροπῆς*: permissione D *e*; procuratione *gig.*

13. diae C. medio *dem.* **in uia** (per uiam *e*) **uidi** (in uia. uidi rex *ita distinctum* V) = *κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον*: > uidi in uia A. celo OSW. > uidi rex de celo in uia W. super IW *e p**; *om.* *gig.* circunfulsisse ℭ, circumfulsise S^{c}; circumfulsit D. **lumen**: luce *gig.* **qui mecum simul erant** *codd. plur. et vg.*, *gr.* *τοὺς σὺν ἐμοὶ πορευομένους*: > qui simul mecum erant FIUW *p Bentl.* (*uoluit autem* ierant); > q. mecum erant simul DM; qui mecum erant *dem.*, qui mecum ibant *gig.*, qui mecum ambulabant *e*, qui mecum faciebant iter *Erasm. Turic.*, qui mecum iter fac. *Beza.*

14. **omnesque** (*om.* que *p*; + simul D*) **nos cum** (quum Θ) **decidissemus** (-dissimus S, -dessemus W) = *πάντων τε καταπεσόντων ἡμῶν*: et cum omnes procidissemus *gig.*; omnibusque procidentibus nobis *e*. **in terram** (terra F^{c}): + pre timore *gig.*, *et δια τον φοβον εγω μονοσ* 137; > prae timore in terram ego tantum *syr. harcl. mg.* audibi T. **loquentem** (= *λέγουσαν* ℵABCI *min.*, *λεγουσησ* E): dicentem D *Bentl.** (*deinde correxit*) *et* *λαλοῦσαν* H *min.*; loquentem ac dicentem *gig.*, *et* > *λαλοῦσαν πρός με καὶ λέγουσαν* LP *al. plur.*, *sed cor. uat.* 'loquentem *non* dicentem.' michi B; mecum D (*bis scr.*); ad me *e*. **hebraica** *codd. plur.* (*et* U^{1}) *et vg.*, hebrayca C, ebrayca T: hebraeica AOU*; ebreica D; ebraicha *p*; haebraeca S. saul saule G*, saul saul G^{c} *Bentl. cum gr.* (*exc.* E l$^{\rm scr}$). **durum . . . persequeris** (15) *om.* S* (+S^{2}). du$^{\rm ru}$m T. **est**: *om.* T; + enim C. > tibi est R *e*. **calcitrare**: calcem mittere *gig.*, *et cf. Lucif. ad* ix. 5.

15. **ego . . . dixit** *om. gig.* **dixi**: dixit S. dixit + ad me *e cum gr.* E *syr. pesh.* **ego** *sec.* + enim *gig.* *om.* sum A *c contra gr.* ihesus C, hiesus *e*; + nazarenus ΘM (natz.*) *c dem. gig.* (nazareus) *p*^{2} (*non autem cor. uat.*); *et* + Ναζω-

dominus autem dixit ego sum
iesus
quem tu persequeris
16 sed exsurge et sta super
pedes tuos
ad hoc enim apparui tibi
ut constituam te ministrum
et testem eorum quae
uidisti
et eorum quibus apparebo tibi
17 eripiens te de populo
et gentibus
in quas nunc ego mitto te
18 aperire oculos eorum
ut conuertantur a tenebris
ad lucem
et de potestate satanae ad deum
ut accipiant remissionem
peccatorum
et sortem inter sanctos per
fidem quae est in me.
19 Unde rex agrippa non fui
incredulus caelestis uisionis
20 sed his qui sunt damasci primum et
hierosolymis
et in omnem regionem iudaeae
et gentibus
adnuntiabam ut paenitentiam agerent
et conuerterentur ad deum
digna paenitentiae opera

ραῖος 25. 31. 32. 40. 137. *syr. pesh. et harcl.* (*cum**). *om.* **quem tu persequeris** *gig.*

16. set GR. **exsurge** (*ἀνάστηθι*) *codd. plur. et vg.* (exurge CIOT *vg.*): et surge A; surge MW *gig.* *om.* **et** *pr. gig.* **super pe. tuos** *in ras. scr.* U. **ad** (*in ras. scr.* S): in *gig.* **hoc**: hec W. adparui C, aparui I; > tibi apparui *Aug.* (viii. 940), > tibi uisus sum *Ambr.* (*spir.* 3, *c.* 22). ut constituerem *gig. Ambr.*; constituere *e* (*gr. προχειρίσασθαι*). mini^s^trum G. que I; quam W. **uidisti** (*εἶδες*): + me *Ambr.* (testem quibus uidisti me et in quibus uisurus es) *cum gr.* BC*^uid^ 105. 137. 12^lect^ *syr. pesh. et harcl.*, *cf.* eorum quae a me uides quibus etiam praeeo tibi *Aug.* *om.* **quae uid. et eorum** *p.* **eorum quibus**: quorum *gig.* **tibi** *sec. om. dem.* > tibi apparebo *gig.*

17. + et *ad init. gig.* **eripiens** (aer. C) = *ἐξαιρούμενος*: liberans *Aug.* (viii. 940). **populo** (*sc.* Iudaeorum *ut recte adimplent codd. aliquot gr. minusc., graecus enim τοῦ λαοῦ*) *cum* DFGΘIOS Uℭ *cod. caraf. dem. e p** *Aug.*, *et* plebe *gig.*, *cf. u.* 23: populis (*ut cum* gentibus *concordet*) ABCKMR TVW𝔊𝔥𝔖 *c p*^2^. **et** + de *rectius* FS^2^U *gig. Aug. et gr.* ℵABE *min.* gentilibus CD. **in**: ad *e p*^2^. **quas**: quos D *e.* **nunc ego** *codd. plur. et vg., et νῦν ἐγώ Thphyl*^b^: > ego nunc F *c*; *om.* **nunc** G *e gig. Aug. Bentl. et gr. plur.* mittam MV* (*corr.* V^1^) *dem. cum gr.* HIP* *al.* > te ego mitto *gig.*

18. apperire S. occulos R. **eorum** (*αὐτῶν plur.*): caecorum CT (cec.) *e Aug.* (viii. 941) *cum gr.* EI. **ut conuertantur** (-tatur I) = *ἐπιστρέψαι* ℵBCEIL *etc.*: ut auertantur *gig. Aug.*, *et ἀποστρέψαι* AH *min.* **a** (*ἀπό*): de M *e.* **ad lucem**: in luce *e*; *om. gig. Aug.*; *deinde om.* **et** *gig.* **de** (*ἀπό* CEL *min.*): a *Aug.*; *om.* W *et gr. plur.* **satanae**: anae *in ras.* U; satane OS, sathane RW, sathanae I. **deum**: dominum D *gig.*; + uiuum SU. **ut** *sec.* (hut C, uti ABKT): et *e* (*non* E^gr^). **accip.** + eis *e.* **peccatorum** + suorum A. **inter sanctos** (*ἐν τοῖς ἡγιασμένοις*): inter *partim in ras.* B; quae in sanctis *Aug.*; + omnes *e et* E^gr^. **per fidem** (*πίστει*): fide *e*; et fidem *Aug.* que IOW. > in me est D *gig. Aug.*

19. hunde C; uerum tamen D; *om. gig.* agryppa C. **fui**: fuit IVW. **incredulus** (*ἀπειθής*): incredibilis *gig.*, *cf. ad* xiv. 2, *et Lc.* i. 17, *Ioh.* iii. 36. **caelestis** (cel. OST) **uisionis** *cum* ACFGΘIOSTU: caelesti (cel. W) uisioni R*W *vg. c dem. gig. p*, > uissioni caelesti D; caelesti uisione BKR^1^V *e*; caelesti uisionis M.

20. set R. **his** (hiis W^1^, hii W*; eis *e*; hos *p*^2^, *deinde correctum*) **qui sunt**: *om. gig.* damaschi CR, damasco *gig.*, in damasco *e*; *deinde* + et D* (*et πρῶτόν τε* ℵAB 25. 61). **et** *pr.*: + in F *gig. cum gr.* AE *min.*; + his qui in *e cum gr.* 137. 12^lect^ c^scr^. hierusolymis O, ihero. C, iero. *vg.*; hierosolimis U, hierusolimis DRS, ierosolimis W. **et in omnem** (homnem C) **regionem** *codd. plur. et vg.*, *cf.* in omnem quidem regionem *e*, = *εἰς πᾶσάν τε* (*om.* L) *τὴν χώραν* EHLP *al. longe plur.*: et in omni regione AF; et omnem regionem BKS TV *et πᾶσάν τε τὴν χ.* ℵAB. **iudaeae** (iudeae ACFIKMRTV, iude. ae U, iudee W, iudae D; iudaea *e*) = *τῆς Ἰουδαίας*: iudeis *c p*^2^. **gentibus**: gentilibus CDΘ*IT; ciuitatibus *h.* **annuntiabam** KV𝔊𝔥, annunc. RSW𝔖ℭ; annunciaui *gig.*; praedicaui *h.* **ut paenitentiam** (poen. DU *vg.*, pen. CIM, penitenciam RS) **agerent** (agerint S) = *μετανοεῖν*: paenitentiam agere *e*; peniteri *h.* conuertantur DO; conuertentur *gig.*; reuerti *e h*; *gr. ἐπιστρέφειν.* **deum**: dominum T *p*; + uiuum R *cum gr. min.* 15. 18. 31. 36 *etc.* digne D *p*^2^; + quoque *e cum* E^gr^. **paenitentiae** (poen. DU *vg.*, pen. CIM, penitenciae R, -cie W): penitencia S *p*^2^. hopera C. > opera penit. *h.* **facientes**: agentes *h.*

facientes.
21 Hac ex causa me iudaei
cum essem in templo
comprehensum temtabant
interficere
22 auxilio autem adiutus dei
usque in hodiernum diem
sto testificans minori
atque maiori
nihil extra dicens quam ea
quae prophetae sunt locuti futura
esse et moses
23 si passibilis christus
si primus ex resurrectione
mortuorum lumen
adnuntiaturus est populo
et gentibus.
24 Haec loquente eo et rationem
reddente
festus magna uoce dixit
insanis paule
multae te litterae ad insaniam
conuertunt
25 at paulus
non insanio inquit optime feste
sed ueritatis et sobrietatis

---

21. **hac** (hanc O, hec S *p**) **ex causa** (-ssa D): horum ca*usa h*; propter haec *e*; *gr.* ἕνεκα τούτων. **me** (m *sup. lin.* T) **iudaei** (-dei DORW) = *gr.* ℵBHP *etc.*: > iud. me *e cum gr.* EL *min.*; *gig. uide infra*; *om.* D *cum gr.* 180. quum Θ. templum T. > cum essem in templo iudei *gig.* **comprehensum** (conpre. BDGMRSTV, conprae. CFΘIO, cō|||prae. U): comprehendentes (*e*) *gig.* (+ me *cum gr.* A *min.*); conpraehenderu*nt et h.* > conprehendentes cum essem in templo *e cum graeco* συλλαβόμενοι ὄντα ἐν τῷ ἱερῷ (*om.* ὄντα ABHLP *al. plur.*). **temtabant** *cum* AFT: tempt. *codd. rell. et Tisch.*, tent. *vg.*; + uolentes me (*sine auct. graeca*) BKRSUVWϛ𝔓 (*non cod. caraf.*). **interficere** (διαχειρίσασθαι): occidere *gig.*; + me D. > *ne*gare conati sunt *h.*

22. **autem**: quoque *e.* **adiutus**: adiubatus T; usus *gig.*; nanctus *e*; *gr.* ἐπικουρίας οὖν τυχών. **dei**: quae a (*om.* a*) deo *e et gr.* τῆς ἀπὸ (παρά HLP *etc.*) τοῦ θεοῦ. > dei usus *gig.*; > dei adiutus sum O; *cf.* cum ergo auxilium dei si*t mecum h.* *om.* **in** U. odiernum T; hunc *e gig. Ambr.* (*de off.* 2. *c.* 10); *gr.* ἄχρι τῆς ἡμ. ταύτης. *om.* **usque in h. diem** *h.* **sto** (ἕστηκα): adsto *p*, esto *h.* > sto usque in hunc diem *gig.* **testificans** (μαρτυρόμενος): protestans *Ambr.*; indicans *h.* **minori** (pusillo *gig.*) **atque** (adque CIOS, et *gig.*, ac *e Ambr.*) **maiori** (magno *gig.*) = μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ: > maiori atque (ac *h*, et *s*) minori W *h s.* nichil W. **extra**: amplius *h.* d[i]cens M. **quam ea**: qua mea D; *om.* **quam** *e*; *om.* **ea** *gig.* (*h*?; *conicit Berger* dicens eis quae). que IW. prophete MW, prophaetae Θ, profetae DGST. **sunt locuti** (loquti R, loquuti Θ): > locuti (loquuti T) sunt CT *vg. e s*; dixerunt *gig h.* futuram S; factura D. **et moses** (moyses BCΘKMORST UVW *vg. Tisch.*, moisses D): scriptum est enim in moyse *gig. h*; + dixit D (esse. Et moisses dixit *ita diuisum*).

23. **si** (εἰ): an *Erasm. Turic.*, nempe (christum fuisse passurum) *Beza.* **passibilis** *partim in ras. scr.* M. **si primus ex resurrectione** (re *sup. lin.* G; resurrexione O, resurreccione RS) **mortuorum**: *om.* **si primus** *h*; **primus ex resurrectio-** *in ras. scr.* Θ; si prior surgens ex mortuis *Ambrst.* (*col.* 162). **lumen** (sumus *lapsu* W): lux *h.* **adnuntiaturus** (adn *in ras. scr.* U; annunt. BKVϛ𝔓, annunc. RSW𝔖ℭ) **est** (esset *p*): annuntiabit *h*; > erit annunciaturus *gig.*, incipiet adnuntiari *e, et gr.* μέλλει καταγγέλλειν. **populo**: plebi *gig. h.*

24. **haec** (hec SW) **loquente eo** (*om. gig.*; > eo loq. TU *c Bentl.*) **et rationem** (racionem R, racione S, ratione I) **reddente** (reddentem F *p**; + paulo *gig.*) *codd. et vg.* = *fere* ταυτα δε λαλουντοσ αυτου και απολογουμενου E *aeth. pp.*, *cf.* haec autem loquente eo et respondente *e*: et cum haec *loquere*tur *h*; ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμένου *gr. plur.* **festus magna uoce dixit** = ὁ Φ. μεγάλῃ τῇ φωνῇ ἔφη HLP *al. pler.*: festus m. u. ait *e gig.* (*Bentl.* dicit) *et* ὁ Φ. μεγ. τῇ φωνῇ φησίν ℵABE *min.*; orauit et clamauit f. et dixit *h*; festus ait *Ambrst.* (*col.* 199). **insanis**: insanis*ti h.* **paule** (*bis scr. Ambrst.*): + insanisti *h.* **multae** (-te MRW) **te** (*om.* B*DIV *p*) **litterae** (littere BIOR, literae ϛ𝔓, litere W) **ad** (in D *h p*) **insaniam** (-nia I*W, [i]nsaniam O, insaniem K; + te I[c] *p*) **conuertunt** (-tant G*, -terunt D *h*; + te D) = τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει: multae litterae te faciunt excordem (*edd. uett.* extorrem) *Ambrst.*; mentemque tuam lectio multa confundit *Cassiod.* (*complexiones in Act.* = *P. L.* LXX. *p.* 1403).

25. **at** (ad CI) **paulus** (ὁ δὲ Παῦλος ℵABE *min.*) *cum* CFGΘIOT *Bentl.*, paulus autem *e*: et paulus BDKMRSUV *vg. c dem. p*; ait paulus A; at ille *gig.*, qui *h*, *et* ὁ δέ *tantum* HLP *al. pler.*; *om.* W. inquid CF*IM[1]ORST; *om.* A. > respondit ei non insanio *h.* optimae I, obtime MT, hobtime C; + preses R[2]. **feste** (festae I): legate *gig. h.* set R. **ueritatis**: ueri K. **sobrietatis** (subr. S) = σωφροσύνης: sapientiae *h.* > sobr. et uer. W.

uerba eloquor
26 scit enim de his rex
ad quem et constanter
loquor
latere enim eum nihil horum
arbitror
neque enim in angulo quicquam
horum gestum est
27 credis rex agrippa prophetis?
scio quia credis
28 agrippa autem ad paulum
in modico suades me christianum
fieri 29 et paulus

opto apud deum et in modico
et in magno
non tantum te sed et omnes
hos qui audiunt hodie fieri
tales qualis et ego sum
exceptis uinculis his.
30 Et exsurrexit rex et praeses
et bernice et qui adsidebant eis
31 et cum secessissent loquebantur ad
inuicem dicentes
quia nihil morte aut uinculis dignum
quid
fecit homo iste

---

eloquor (ἀποφθέγγομαι) *cum* BC(hel.)FGKOSUW *p Bentl.*, *cf.* emitto *gig. h*: loquor ADΘIMRTV *vg. Tisch. c dem.*; mitto *e*.

26. **enim** *pr.*: autem *h*. **de his** (hiis W; istis *e h*): *om.* O. > rex de his Θ. **ad**: apud *e gig. h*. **et**: etiam *e*; *om.* DR*(+R^{1})S^{c}𝔖 *h p cum* B 25 *cop. arm.*; *deinde* + hec *p*. **constanter** (παρρησιαζόμενος): fiducialiter *e*; *om. h*. > loq. constanter D. **latere enim eum** (cum I; *om.* W; > eum enim D) **nihil** (nichil B) **horum** (h *sup. lin.* BV) **arbitror** (abitror I*V*) = *fere* λανθάνειν γὰρ αὐτόν τι τούτων οὐ πείθομαι $ℵ^{c}$AE *min.* (+ οὐδέν ℵ*BHLP *min.*), *cf.* later enim eum aliquid orum non conicior *e*: > nichil enim ex his latere eum credo *gig.*; > nihil enim hor*um eum* latet *h*. **neque enim in angulo** (hang. C, aung. D; angelo O) **quicquam** (quidquam C𝔖ℭ, quitquam W; nihil O) **horum** (*om.* D) **gestum est** (*om. p**): > non enim est in angulo aliquid horum gestum *gig.*; nihil enim in angulo horum gestum est M; > nihil enim est in angulo gestum hoc *e*, *et gr.* οὐ (ουδεν E*; ουδε E^{2} *min.*) γάρ ἐστιν (*om.* HLP *al.*) ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο; *om. h*.

27. agryppa C. profetis DGST. **quia**: qua G; *om. gig.* *Libere* scio rex agr. credis proph., scio quia credis *Ambrst.* (*col.* 227).

28. **autem**: *om. h*; + dixit D. **paulum**: eum *h*; *om.* O; + ait CT *e h*, + dixit *gig.* (*s*); + ἔφη EHLP *al. pler.* **in** (*om. h*) **modico** (ἐν ὀλίγῳ): in breui D* (*corr. mg.*). **suades** (suadis Θ*IT^{1}, uadis T*, suadens S) **me** (mihi *c h*; + paule *h*) *codd. et vg.*: > me suades (-dis *e*) *e gig. s*, > me persuadis O, *et gr.* με πείθεις. **fieri** *codd.* (> fieri christianum W) *vg. et uett. plur. cum gr.* EHLP *etc.* γενέσθαι: facere *h* (*ut conicit Berger*) *cum gr.* ποιῆσαι ℵAB *min.*, *syr. harcl. mg. cop. aeth. pp.*, *cf. Cassiod.* (= *P. L.* LXX. 1403) respondit quod eum cum celeritate uellet facere christianum. *Pro* πείθεις *Blass legit* πείθῃ *cum gr.* A; *cf. Field ad loc. An fuit* credis *in codice aliquo latino*?

29. **et paulus** (*bis scr.* I): paulus autem *e* (*deinde def. ad* xxviii. 26) = *gr.* ὁ δὲ Παῦλος; at ille *gig.*; + dicit D, *cf.* ad quem sic ait (*om.* **paulus**) *h*, *et* + εἶπεν HLP *al. pler.* obto T, hobto C; orarem *h*; *gr.* εὐξάμην *uel* εὐξαίμην. **apud** (aput GIOR) **deum** (*sup. lin.* V): *om.* M*S; *om.* **apud** *h*. **et** *sec.*: ut Θ. **in** *sec. om.* O. **tantum**: solum *gig. h*. set GR. **et** *quart.*: etiam *vg.*; *om.* DF *p*. **hos**: eos F^{1}; *om.* W *vg. gig.* (*non autem cor. uat.*); *gr.* πάντας τ. ἀκούοντας. **qui**: quia SU*; + me *gig.* audierunt D *s*; + me CT *c s cum graeco* μου, *cf.* > istos qui me aud*i*unt omnes *h*. hodiae C; *om. h p*. talis OS. > tales fieri T. quales D*U* (*ut udtur*) V*. **et** *quint. om.* OST *c* gig. h*, *non autem gr.* aexceptis C. hiis W; istis *c h*. > his uinculis *s*.

30. **et** *ad init.*: tunc *s*; + cum *haec dixis*set *h cum gr.* HLP *al. pler.* **exsurrexit** (exur. CW *vg.*): surrexit FO *gig.* p^{2} *s*; + surrex R* (*sed erasum*). **rex** + agripa O. **praeses** (preses KOR SW, presses D) = ἡγεμών: legatus *gig. h s*. **et bernice** (-cae BF*M^{o}, -ces I) = ἥ τε Βερνίκη: et berenicae M*, et beronice C(-cae)DΘT *dem. gig.*; *om. h*. **et** *quart.* + omnes *h*. **qui adsidebant** (adsed. CIMT, assid. U^{1}W *vg.*) **eis** = οἱ συνκαθήμενοι αὐτοῖς: qui adsistebant eis Θ (ist *in ras.*) R p^{2}; q. adsedebant cum eis DOU* (adsid.); q. sedebant cum eis (illis *s*) S *gig. s*; *assedentes eis h* (*ut conicit Berger*).

31. **et** (καί) ACDGΘMOT *vg. uett.*: qui BFIK RSUV; *om.* W (*spatio tamen relicto*). **cum** (quum Θ) **secessissent** (-isent S*, sequessisent D, secessent R* *sed corr.*) = ἀναχωρήσαντες: cum recessissent CT; fecissent W (*sine* cum); secesserunt *h*; secedentes *gig.*; sedentes *s*. **loquebantur**: praefantes *h*. **ad inuicem** (πρὸς ἀλλήλους): inter se *gig. h*; *deinde* + de eo *h*. *om.* **quia** *h cum gr.* 31. 38. **nihil** *in ras. scr.* U; nichil TW. **morte** (-ti $Θ^{o}$) **aut uinculis** (-lorum ACDΘ*IO *p*) **dignum** = θανάτου ἢ δεσμῶν ἄξιον ℵB *min.*: > morte (-tem *h*) dignum aut (uel *h*) uinculorum CT *h cum gr.* HLP *al. pler.*; > dignum morte aut

32 agrippa autem festo dixit
dimitti poterat homo hic
si non appellasset caesarem.
XXVII. 1 Ut autem iudicatum est eum
nauigare in italiam
et tradi paulum cum reliquis custodiis
centurioni
nomine iulio
cohortis augustae
2 ascendentes autem nauem
hadrumetinam
incipientem nauigare circa
asiae loca sustulimus
perseuerante nobiscum
aristarcho macedone
thessalonicense
3 sequenti autem die deuenimus sidonem
humane autem tractans
iulius paulum
permisit ad amicos ire

---

uinculorum (-lis *gig.*) M *gig. cum gr.* A c^scr *cat. cop.* **quid** (i *in ras.* M; quod Θ; aliquid CT) = τι ℵA *min.*: *om.* O *dem. gig. h s cum gr.* BHLP *al. pler.* > dignum quid morte aut uinculis *c* (*cf.* M *gig. supra*). facit GΘ *et gr. omn.* πράσσει; gessit *s.* istae I; hic *dem.* > homo iste *fecit h*; > homines isti faciunt *gig.*

32. grippa T. *om.* **festo** *h.* > respondit autem rex agrippa *h.* demittere S. potuerat O; potuit *gig. s.* **homo** (ho R*W) **hic**: homo iste A(*sic*) CT (*h* ?); > hic homo D *gig.*, > iste homo (*s*); + ex uinculis *s* (*ut uidetur*). apellasset RT; appellauit *h.* cesarem CRSW, cessarem D.

XXVII. 1. + *ad init.* sic itaque preses mittere eum cesari iudicauit *p*², + et ita legatus mitti eum *caesaream h, cf.* καὶ οὕτως ἔκρινεν αὐτὸν (*om.* 64) ὁ ἡγεμὼν ἀναπέμπεσθαι (ἀνάπεμψαι 64) καίσαρι 64. 97 *et fere syr. pesh. harcl. mg. ar*^e. **ut** (et *s*) **autem** (cum *s*; + *ras. unius lit.* R) **iudicatum** (c *in ras.* R) **est** (*om.* W; esset *s*) = ὡς δὲ ἐκρίθη: dicreuit autem D; *deinde* + sequenti die iussit R² *cf. syr. harcl. mg. infra.* **eum nauigare** *codd. paene omn., et* > nauig. eum *vg. dem.*: nauigare nos *Bed.* (*retr.* '*in graeco*'), mitti nos *gig.*, ut nauigaremus *s, et* ἀποπλεῖν ἡμᾶς *gr.* (ἀπ. τοὺς περὶ τὸν Π. P 6. 31. 33). hitaliam C, italia O. **et tradi** *codd. et vg. contra gr.*: tradiderunt *Bed. Bentl. et* παρεδίδουν *gr. plur.*; tradidit *dem. s et* παρεδίδου A *min. syr. pesh. ar*^e.; *gig. uide infra.* **cum reliquis custodiis** (-dis S, -dibus G; uinctis custodibus D; centhurioniis *lapsu* C): et quosdam (*om. s*) alios uinctos *s Bed., et gr.* καί τινας ἑτέρους δεσμώτας. centorioni D. > iulio nomine I. coortis DT. auguste RVW, -teae M, -ta O, -ti S^c, agusti DS*. **et tradi . . . augustae**: uocauit centurionem cohortis italice nomine iulium et assignauit ei paulum cum reliquis custodiis *gig.*; *et in* crastinum uocauit centurionem quendam *nomi*ne iulium et tradidit ei paulum cum ceteris cus*todiis h* (*om.* **ut autem . . . italiam**); *cf. syr. harcl. mg.* quum die postero uocasset centurionem quendam cuius nomen iulianus ex cohorte augusta tradidit ei paulum cum et caeteris uinctis.

2. + et *ad init. p*². **ascendentes autem**: *om.* autem *vg. c p*²; iste intrauit in *s.* nauim DM. **hadrumetinam** *cum* AF*KV*W, adru. BF^cGM (a *in ras.*)RU^c *vg. Tisch. c p*, adro. ΘT: adrumetineam U* (*ut udtur*), adrumetanam O, adromitinam D, adrumitenam *dem.*; hadrumentinam IV^c, adrumentinam C *Bentl.*; adrumetinea S; adrymetinam *s*; *gr.* ἀδραμυττηνῷ *uel* -ττινῷ *plur.*, ἀδραμυντηνῷ AB* 16, -ντινῷ 13. 68; *deinde* + et W. **incipientem** (= μέλλοντι ℵAB *min. syr. pesh. et harcl.*) *cum* ABCDGΘKORUϚ *cor. uat.* cod. caraf.* p*: incipientes (μέλλοντες HLP *al. plur.*) FIMSTVW𝔓𝔖𝔆 *cor. uat. mg. c dem.* (*gig. h s uide infra*). nauigari S*. **incip. nauig. circa**: quae nauigatura erat in *s.* asie ORW, asyae C, assiae D; *uoluit* asiam *Bentl.* > loca assiae D. **sustulimus** (ἀνήχθημεν) *cum* BCFGΘ*IKORST UVW *vg. c dem. p, et sic infra u.* 4 cum sustulissemus = ἀναχθέντες, *u.* 21 tollere = ἀνάγεσθαι, *cf. Lc.* viii. 22 sustulerunt *a* = ἀνήχθησαν; *alibi* ἀνάγεσθαι *est* nauigare *Act.* xiii. 13, xvi. 11, xx. 3, 18, xxi. 1, 2, xxviii. 10, 11 (*cf. s infra et h uers.* 4): egressi sumus ADΘ^mg(*om.* sumus)M; nauigauimus *s* (*sed cf. u.* 12); soluimus *Erasm. Turic.*, prouecti sumus *Beza.* **nobiscum** (nou. O*): nobis R* (*corr.* R²). **aristarcho** AGOR *vg. c p, et* -arco BDF^cSTU: aristharcho CI, aristharco F*ΘKMVW. machedone F*IMR, -nae C, macedonie W. thesalonicense R¹SU, thesol. D, thesall. I, thessall. F, tessal. O, thesalonicence R*, thessalonicensae BV, thessalonicensi *vg.* **perseu. . . . thessal.**: erat autem nobiscum aristarchus macedo tessalonicenses *s. Uersum ita habent gig. h*; incipientes autem nauigare in italiam intrauimus nauem adrummitinam quae in locis asiae nauigatura erat. nauigabat autem nobiscum aristarchus macedo thessalonicensis *gig.*, cum coepissemus nauigare ascendimus in nauem *adru*metinam ascendit autem nouiscum et aristar*chus ma*cedo *h.*

3. **sequenti** (sequaenti O, equenti T) **autem die** (*in ras.* B; diae C) = τῇ δὲ ἑτέρᾳ ℵ^cL *min.*: et altera die *gig., et* τῇ τε ἑτέρᾳ ℵ*ABHP *etc.*; *om. h.* **deuenimus** (κατήχθημεν): uenimus DMϚ *dem.*; + autem *h.* sydonem DΘIO, psy. C; sidone *p**, sidonae *h.* **humane** (e *in ras.* U, -nae BCF*) **autem**: et humane *gig. h s cum gr.* φιλανθρώπως τε. **tractans**: agens *gig. s.* **iulius** + centurio

et curam sui agere
4 et inde cum sustulissemus
subnauigauimus cypro
propterea quod essent
uenti contrarii
5 et pelagus ciliciae et pamphiliae nauigantes
uenimus lystram quae est
lyciae
6 et ibi inueniens centurio
nauem alexandrinam
nauigantem in italiam
transposuit nos in eam
7 et cum multis diebus
tarde nauigaremus
et uix deuenissemus
contra cnidum prohibente nos uento
adnauigauimus cretae

---

gig., *cf.* > paulum ille centurio *h* (*om.* **iulius**). cum paulo *gig. s*; + et T. permissit D; + ei CT *gig.* p^2 *s.* > permisit paulum O. **-cos ire** *usque ad* **contrarii** (*u.* 4) *in ras. scr.* Θ. **ire** *sup. lin.* G. > ire ad amicos *gig.* *om.* **et** DIO. **agere**: habere *gig. s.* **ad amicos . . . agere**: amicis qui ueniebant *ad eum* uti curam eius agerent *h.*

4. **et inde**: inde autem *h.* **cum** (quum Θ) **sustulissemus** (sustulless. D, sustulisemus S; + nos G^c; + nauim D^{mg}) = ἀναχθέντες: profecti *gig. s* (*ut udtur*); nauigantes *h.* **subnauigauimus** (ὑπεπλεύσαμεν): subnauigamus O; nauigauimus I *s*, *cf.* xxi. 3; pernauigauimus *gig.*; *legimus h* (*ita conicit Berger ex spatio*). **cypro** *cum* ACD(cybro) GΘIKMORT *cor. uat.* *c* p^2: cyprum BFSUVW (ciprum) *vg. Tisch. cor. uat. mg. dem. gig. h* p^* *s.* **propterea** (p *pr. in ras.* M; *et* propter ea MR) **quod**: propter quod *c*; eo quod *h s*; propterea eo quod D; quia *gig.* essaent R, esset I; erant *gig. h.* > uenti contrarii erant *gig.*; > contr. erant uenti *h*; > uenti essent contr. (aduersi *s*) *s* (*Bentl.*).

5. **et** *ad init.*: + *pro*gressi in *s*, + cum pernauigassemus *gig.*; + post *haec h.* pilagus D; pelagum B(prlagum)F*S; mare *gig. s.* **ciliciae** (cilicie W, cyliciae D, cylichiae C, ciliae O*) **et pamphiliae** (pamphilie W, phamphiliae U, pamfilie T, pamphyliae AGOϚ𝔐𝔖 *Tisch.*, pampyliae D; pamfiliam p^*): quod secundum ciliciam est et pamphiliam (pampyliam *s*) *gig. s et gr.* τὸ κατὰ τὴν Κ. καὶ Π.; > nauigantes sinum (= secundum?) cilium et pamphilium pelagum *h.* **nauigantes** (διαπλεύσαντες): enauigantes T (*Bentl.*), et nauigantes C, enauigassemus *s*; *om. gig.*; + XU diebus D *h*, *et* + δι ημερων δεκαπεντε 137 c^{scr} *syr. harcl.* (*cum**). **uenimus** = ηλθομεν 25: deuenimus *gig. h s et* κατήλθαμεν *uel* -ομεν *plur.*; + in D. **lystram** *codd. longe plur.* (listram DMRTW; lystrae F) *et vg.* '*latini*' *ap. cod. caraf.*, *cum gr.* ℵA *cop. arm. mg. Cassiod.* ('*Complexiones in Act.*' = *P. L.* LXX, *p.* 1403) *Bed.* (*retr.*), *codd. ap. ps. Hieron.* (*uide infra*): myrram I *et* μυρραν *syr. harcl. mg. gr.*, μύραν 61 *Euthal.* 427, μοιρων H, mira *h* (*cf.* R^2 *infra*), *et* μυρρα B, μύρα LP *al. pler.*, *cf. cod. caraf.* 'myra *legunt omnes codd. grae.*', *et Hieron. de nom. hebr.* (iii. 102) 'myrra, *amara*' *item* '*nom. hebr. interpr.*' *ap. Tisch.* (*anecd. sacr. et prof. p.* 126) μερά *redditur* πικρότης; σμυρναν *gr.* 31, *cf. Bed.* (*retr.*) '*pro* lystra *in graeco* smyrna *positum est, pro quo Hieronymus in libro hebraeorum nominum* myrram *ponit*; *quod idcirco reor in quibusdam codicibus ita reperiri, quia* μύρρα *graece* smyrna *appellatur. Denique in psalmo ubi canimus* myrrha et gutta et casia *in graeco ita scriptum est* smyrna et stacte et casia'; *etiam ps. Hieron.* (iii. 765 *ed. Uall.*) 'Smyrna, *ciuitas Lyciae prouinciae in Asia cuius Lucas ita meminit* et pelagus cil. et pamph. nauigantes uenimus in smyrnam (*cod.* smiram) lyciae. *Pro quo aliqui codices habent* uenimus in lystram quae est in cilicia.' **quae** (que W) **est**: *om. h.* **lyciae** (liciae IMSTUV, licie RW, litie *c*) = τῆς Λυκίας: ciliciae AO *p*, cyliciae D; pars ciliciae *dem.*; in cilicia *ps. Hieron.*, *et ita cop.*; *deinde* + mirorum R^2.

6. inuenientes V. > inuenit ibi *gig. s*; inuenit (*om.* ibi) *h.* centorio D. nauim D. alexandri||nam G, alaxandrinam D. > nauem *alexan*drinam centurio ille *h.* hitaliam C; + et *gig. s.* inposuit *gig. h* (?) *s.* in eum G* (*corr.* G^1); in ea *s*; *om. h.*

7. **et** *ad init. om.* D. quum Θ. **tarde**: tare O*. nauigamus G^c; nauigassemus *p.* *inc.* pluribus autem diebus tarde nauigantes uix *etc. gig.* > tarde nauig. per aliquod *dies h* (*et om.* **et uix**). deuenimus *gig.*; uenissemus CT; *uenimus h.* **contra** *bis scr.* O (*sec. improbata*); *om. h s.* **cnidum** (Κνίδον) *cum* CGKU^1V *gig.* (contrac nidum *ita diuisum*) *cf. Hieron. de nom. hebr.* (iii. 100) 'cnidos, *mentis excessus*' (*non commemorat* chium *uel* gnidum), *et* chnidum M, chinidum D, chinydum Θ, cindum W, chindum R, chidum T: gnidum BFIS(gnitum S*)U* *vg. Tisch. cor. uat. mg. c h cf. Bed.* (*expos.* '*melius legitur* contra gnidum'; *forsan erat* chium *in lemmate, cf. Tisch. T. G.* 8, *sed uide* xx. 15); nidum *dem.*; cenididum O; cium A *p* (chium p^2); *om. s ut udtur.* **prohibente** (proib. T) **nos uento**: et non admittente n. u. *gig.*; cum uenti essent contrarii *s.* **adnauigauimus** (atn. D) *codd. vg. et uett. sed gr. est* ὑπεπλεύσαμεν: nauigauimus B^cFS *dem.*; pernauigauimus *gig.* *Scribi debebat* subnauigauimus *ut uersu* 4, *et sic forsan uoluit Hieron. sed ueterem lectionem incorrectam*

secundum salmonem
8 et uix iuxta nauigantes
uenimus in locum quendam
qui uocatur boni portus
cui iuxta erat ciuitas
thalassa
9 multo autem tempore
peracto
et cum iam non esset tuta
nauigatio
eo quod et ieiunium iam
praeterisset
consolabatur paulus
10 dicens eis
uiri uideo quoniam cum
iniuria et multo damno
non solum oneris et nauis
sed etiam animarum
nostrarum incipit esse
nauigatio
11 centurio autem gubernatori
et nauclerio magis credebat
quam his quae a paulo dicebantur
12 et cum aptus portus non
esset ad hiemandum
plurimi statuerunt consilium
nauigare inde
si quo modo possent deuenientes phoe-

ex incuria reliquit. crete RTUW, craete O; cretam *gig.* **secundum** (κατά) *cum* ABCD*GΘI MOTW *vg.* *p** : iuxta D^{mg}FKRSUV *Tisch.* *c dem.* p^2; per *gig.* adna. cre. iuxta *in ras. scr.* U. salmonam G, psalmonem C, samonem *c.* *pro* **prohibente . . . thalassa** (*u.* 8) *habet h* et inde cum tulissemus lege*bamus u*nde uenimus in portum bonum ubi anchis (= ἐγγύς *uel* ἄγχι ?) ci*uitas er*at.

8. **et uix** (*erasum* U) **iuxta** (iu *in ras.* U; iusta R) **nauigantes** (ui *in ras.* U, ui *sup. lin.* G) = *μόλις τε παραλεγόμενοι αὐτήν* : et cum uix colligeremus eam *gig.* **in** : ad D*. **quendam** (quaedam O) : *om. gig. Bentl.** (*sed corr. ipse*) *cum gr.* A 133 *syr. pesh.* > quendam locum D. **uocatur** : dicitur *gig.* **boni** (*ex* bni A) : bonus *gig.* **cui iuxta** (iusta R^1) : iuxta quos *gig. s* (*ut udtur*). > erat iuxta D. *om.* **ciuitas** W. **thalassa** *codd. plur.* (ssa *in ras.* U, t *sup. lin.* G) *et vg.*, thalasa DKSV *cor. uat.*, talassa *c gig. s*, talasa R *p**, talassia T, *cf. ps. Hieron.* (iii. 762) '*quidam corrupte* thalassa *legunt*' : thassala B, thessala W, tessala p^2; alassa C *cum gr.* A 40. 96 Ἀλάσσα *et* alasa *syr. harcl. mg.*; lasaea (Λασαία *plur.*) *tantum ps. Hieron.* ('lasaea, *ciuitas littoraria cretae insulae iuxta locum qui uocatur* boni portus *ut ipse lucas exponit*') ; laissa *Hieron. de nom. hebr.* (iii. 102) = Λαϊσσα $ℵ^c$, *cf. ad* xviii. 24; anchis *h* (*ut udtur*; *uide ad u.* 7).

9. perhacto CR. *inc.* et cum paucos dies illic fecissemus *h.* **et** (*om. c dem.*) **cum** (quum Θ; *om. h*) **iam** : cum etiam D. **non esset** (essaet R) **tuta** (tota S) : incerta esset *gig.*; es*set peri*culosa *h.* nauigacio RS. **eo** : et G; propter *gig.* **et** *sec.* AF^cGΘMOVWℭ *cod. caraf. gig. h p et gr. plur.* : *om.* BCDF*IKRSTUϛ𝔓𝔖 *c dem. et gr.* 1. 95* *al.* 5. **ieiunium** : autumnum CT. **iam** *sec. om. gig. h p.* preterisset BIKORSW, praeteriisset ϛℭ, preteriisset D; transisset *gig. h*; *deinde* + et I *c cor. uat.**, + iuxta erat ciuitas et R^2. **consolabatur** (consul. D) = παρῄνει : hortabatur *gig.*; acc*essit h*; + eos DΘTϛ𝔖ℭ *c dem. gig.* p^1 *non gr.*

10. *om.* eis *gig. h.* uidio S*. **quoniam** : quia *s*, quod *gig.* p^2; nos *h.* iniuriam IS; iurio *lapsu* O; + magna *h* (*ut udtur ex spatio*). *om.* **multo** *h.* **damno** (dampno $DΘ^c$RW) = ζημίας : detrimento *gig. s*; iactu*ra h.* **solum** : tantum *gig. h.* honeris CDIRU*W. *om.* **oneris et** *h.* set R. **etiam** (aetiam CR) : in W; et *h.* **nostrarum** : uestrarum W *cum* $ℵ^cL^2$ 12^{lect} *cop.* **incipit** (pit *in ras.* M; -piet DΘ) **esse** (*om. cor. uat. mg.*) = *μέλλειν ἔσεσθαι* : erit futurum *gig.*; incipere *h*; *deinde* + nostra *s.* nauigacio R; amissio *lapsu* S*; *om. gig.*; nauigare *h* (*et* > nauigare incipere).

11. centur^{i}o B, -torio D, -thurio C. *om.* **et** O. **nauclerio** *cum* ABCFGΘKO(inauclerio)S*V : nauclero IM (ro *in ras.*)RS^cTU(c *in ras.*)W *vg. Tisch. c p*; nauiculario D* *cf. Bed.* (*expos.* 'naucleros *graece, latine* nauicularius *dicitur*'); nauiclero D^{mg}; magistro nauis *gig. s*; *cf. h infra. om.* **magis** *s.* > credebat magis CT *cum gr.* HLP *al. pler.* hiis DW. que IW. **dicebantur** *bis scr.* R (*sec. improbatum*); dicebant O.

12. quum Θ; quia *gig. s.* habtus CT. **non** *sup. lin.* D. essaet R. > non erat aptus portus *gig. s.* ^{h}iemandum G, hyemandum Cϛ, yemandum T, hemandum D. **plurimi** (-mis Θ, pluri S*) : plures *gig. s*; *gr.* οἱ πλείονες. **statuerunt** (ἔθεντο) : abuerunt *s*; fecerunt *gig.* **plur. stat.** *bis scr.* R (*sec. improbatum*). concilium I. > consilium fecerunt *gig.* **nauigare** (*ras.* 2 *litt. inter* a *et* r M) = ἀναχθῆναι : ut leuarent *gig.*, ut eleuarent *s.* *om.* **inde** O. possint D, possit T. **deuenientes** (καταντήσαντες) : deportati in *s*, *cf. gig. infra.* **phoenicen** (Φοίνικα) *cum* 𝔖ℭ, phenicen *gig.*, fenicen T, foenichen C, phaenicaen G^c, phenicē MW *c p*, fenicē *s*, *et* phoenicem AΘϛ𝔓 *Tisch.*, pheni^{c}em O, penicem D : phoenice FKS^2V, phenice R, phenicae I, phoenicae BU, phaenicae G*, phonice S*; *cf.* xi. 19, xv. 3, xxi. 2. > phenicen deportari *gig.* hyemare ϛ, yemare CT; + in CT *gig. s*; + apud p^2. portu CG*T *p**; littore *gig. s.* crete BDRW; craete O. **ad**

nicen hiemare portum cretae respicientem ad africum
et ad chorum
13 adspirante autem austro
aestimantes propositum
se tenere
cum sustulissent de asson
legebant cretam
14 non post multum autem
misit se contra ipsam
uentus typhonicus
qui uocatur euroaquilo
15 cumque arrepta esset nauis
et non posset conari in uentum
data naue flatibus ferebamur
16 insulam autem quandam
decurrentes quae uocatur cauda
potuimus uix obtinere
scapham
17 qua sublata adiutoriis utebantur accingentes nauem
timentes ne in syrtim

(κατά) : contra *bis s, semel gig.* (*om. sec.*). affricum OW. corum T *vg.* ; choum W.

11–13. *ita habet h* ; gubernator autem *et magis*ter *naui*s cogitabant nauigare si forte possent *uenire phoenice*m in portum qui est cretae cons*entiebat* *illis* magis centurio quam paulis uerbis et *cum flaret* auster tulimus celerius et sublegebamus (*deinde deficit*).

13. **aspirante** BDFΘKMRSU(assp.)W *vg.* ; flante *gig. s.* **austro** (haustro C) : euro *gig.* aestimantimantes *lapsu* O, estimantes I^c MRTW, extimantes C ; existimantes *s* ; putantes *gig.* **propositum se tenere** = τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι : + consilium CT *dem.* p^2, *et* > prop. cons. se tenere *gig. s* (tenuisse). **cum** (quum Θ ; *om.* p*) **sustulissent** (sustil. M* ; sustulisse I) = ἄραντες : leuantes *gig.*, eleuantes *s.* **de asson** *codd. plur.* (ason BU *c*, asso AΘI *p* s*, assole D*) *et vg.* = Ἄσσον *Stephanus* 1550, *Elzeu.* 1633 (*uidetur Hieron.* ‘*de nom. hebr.*’ iii. 98 *hoc loco* ascalon *legisse*) *sed locus huius nominis longe abest* : iuxta *gig. et* ἆσσον *Tisch. T. G.* 8, *W. H. cum gr.* 61 *et aliis mul.* ; celerius *h* (*uide supra*) = *forsan* θᾶσσον *ut conicit Blass* ; *in* xx. 13 θᾶσσον (θᾶσον) *habent graeci* LP *min. non pauc.*, *et* 14 P *al. mult.* **legebant** (legabant ΘO, segebant R*) = παρελέγοντο : subleuabant CT (-babant) ; nauigabant D (*et syr. harcl.* ; nauigabamus *syr. pesh.*) ; sublegebant *s*, colligebant *gig.* craetam FΘMO ; creten *gig.* ; *om.* S* (+ S^2).

14. **non post multum** (multos T) : *om. s.* **misit** (missit D) **se** : *in ras. scr. c* ; *om.* F ; descendit *s* (> desc. autem). **contra ipsam** (-um R* ; ipsa I) : contrarius *p* ; super eam *gig.* ; *om. s.* **uentus** + uehemens T *s cum gr.* 13. **typhonicus** (h *sup. lin. et* y *in ras.* U) = τυφωνικός : typhonichus C, thyponicus S, typonicus GΘI, tiphonicus RTW, tifphonicus D ; phenicus O ; tempestiuus *Bed.* (*expos.* ‘*alia translatio*’). **euroaquilo** *codd. plur.* (*duobus uerbis* ΘKRVW p^2) *et vg.*, eoroaquilo S^c (-lae S*), heuroaquilo U* (*ut udtur*), he aquilo *p** (*ut udtur*) = εὐρακύλων ℵAB* : εὐροκλύδων HLP *al. pler. non redditur apud Latinos.*

15. **cumque** (quumque Θ ; et cum *s* ; cum S*) **arrepta** (adr. ST, abr. F *s*, ar. W, er. D ; rupta R^2) **esset nauis** = συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου : et arrepta naui *gig. Bed.* (*expos.* ‘*alia translatio*’). **et non** : cum non *gig. Bed.* ; nec *s* (*ut udtur*). possit A*GΘST ; potuit *s* ; possent *gig. Bed.* **conari** (quonari C) **in** (*bis scr.* R ; ad DΘ) **uentum** (*in ras. scr.* M) = ἀντοφθαλμεῖν τῷ ἀνέμῳ : resistere uento *s*, contra resistere uento *gig.* ; occurrere uento *Bed.*, obniti uento *Erasm.*, *Beza.* **data naue** (naui CG^oRT ; nauis O) **flatibus** (fluctibus D *Par. lat.* 11505) : commodata n. flat. *Bed.* ; laxantes *s* ; *om. gig. gr.* ἐπιδόντες. **ferebamur** = ἐφερόμεθα : ferebant G* *ut udtur* (*corr.* G^1) ; se tradiderunt *gig.* (*i. e.* contra resistere, uento se tradiderunt, *uide supra*) ; colligere uela coeperunt *Bed.*, *et libere Cassiod.* (*Migne P. L.* LXX, *p.* 1403) tum collectis uelis nauis per undas coepit efferri.

16. **insulam** (l *sup. lin.* G, insolam D ; in insulam R^2T *vg. c dem. s*) **autem** (*om.* CT ; *et* T *distinguit* ferebamur in insulam *etc.*) **quandam decurrentes** *codd. et vg.* = νησίον δέ τι ὑποδραμόντες : > percurrentes autem insulam *gig.*, *cf.* tunc transcurrimus insulam *Bed.* (*expos.*). que IW ; qui R. uocabatur R ; apellatur *gig.* ; dicitur *Bed.* **cauda** *codd. longe plur. et vg.* p^c, caudae T *gig.*, caude R *c*, caudam F*IS, caudiam G *cum gr.* ℵ^c B Καῦδα, *item* cauden *Hieron.* ‘*de nom. hebr.*’ (iii. 100), gaudem *Cassiod.* (*Migne P. L.* LXX, *p.* 1403), *syr. pesh.* kura : clauda D^mg, claudia *p**, cladia D*, claudam CΘ ; Κλαῦδα ℵ*(A) *min.*, Κλαύδην HLP *al. pler.*, claude *Bed.* ; *uide et Tisch. T. G.* 8 *in loc.* **potuimus uix** *codd. plur. et vg. cum gr.* ℵAB *min.* : > uix potuimus ΘT *c dem.*, > uix ualuimus *gig. s cum gr.* HLP *al. pler.* optinere AIKMORTW, hobtinere C, obtenere V. scafam FGΘIM (a *sec. in ras.*), scaffam O ; scapha W. *post* claude *pergit Bed.* (*apud Sabatier* ; *omittit Giles*) quam occupare non potuerunt.

17. **qua** (quam B) **sublata** : quam auferentes *gig.* ; sed scaphae missae *Bed.* (*ap. Sabat.*). **adiutoriis** (adiutorio D* *gig.*, *et* βοηθιαν ℵ*) **utebantur** (hut. C, utebatur S* ; utebamur D *gig. p s contra graecum*) = βοηθείαις ἐχρῶντο : adiuuare coeperunt nauem *Bed.* (*ap. Sabat.*). acingentes T, acinguentes D ; succingentes *gig. s* ; praecingentes

inciderent
summisso uase sic ferebantur
18 ualide autem nobis tempestate iactatis
sequenti die iactum fecerunt
19 et tertia die suis manibus
armamenta nauis proiecerunt
20 neque sole autem neque
sideribus apparentibus
per plures dies
et tempestate non exigua
inminente
iam ablata erat spes omnis
salutis nostrae
21 et cum multa ieiunatio
fuisset
tunc stans paulus in medio
eorum dixit
Oportebat quidem o uiri
audito me non tollere
a creta
lucrique facere iniuriam
hanc et iacturam
22 et nunc suadeo uobis
bono animo esse
amissio enim nullius animae
erit ex uobis praeter-
quam nauis
23 adstitit enim mihi hac nocte

Bed. (*ap. Sabat.*). nauim D; eam *Bed.* (*ap. Sabat.*) *et* + trahebant autem et anchoras. **timentes** (*et Bed. ap. Sabat.*): + autem *gig. cor. uat.*, *et* et timentes *s*, timentesque *Bed.* (*expos. ed. Giles*, '*alia transl.*'), *gr.* φοβούμενοί τε. **syrtim** *cum* BFKSUV *vg. Hieron.* '*de nom. hebr.*' (iii. 104), *Bed.* (*ed. Giles*), sirtim DG^c T *c* '*gr.*, *antiqui*' *ap. cor. uat.*, syrcim *cor. uat.**, sertim W, *gr.* Σύρτιν ℵABC *min.*: syrtem ACIM(y *in ras.*)O *dem. gig. p*, sirtem G*Θ, *et* Σύρτην HLP *al. plur.*; syrtis *s*, sirtis R, syrtes *Bed.* (*ap. Sabat.*). incederent DRV, incaederet Θ; exciderent *Bed.* (*ed. Giles*); incideremus *gig.*, *contra graec.*; > occurrerent in syrtes *Bed.* (*ap. Sabat.*). **summisso** (subm. BDG KORSU*VW; + que *p*²) **uase** (uasse D, base F) = χαλάσαντες τὸ σκεῦος: summisso uelo I; depositis uelis *s*; laxantes antennas *Bed.* (*ed. Giles*); χαλ. τὰ ἱστία 32^mg. 37. 56. 66^mg, χαλ. τὸ ἱστίον 98^mg *syr. pesh. ar^e.*; *gig. uide infra.* **sic**: ita *Bed.* (*ed. Giles*); *om. s.* uerebantur R*. **summisso . . ferebantur**: uas quoddam dimiserunt quod traheret *gig.*

18. + *ad init.* permanente autem D. **ualide** (-dae CF*I, ualde D*, ualida 𝔖𝔈 *dem. p*¹) **autem nobis tempestate iactatis** (iect. D) = σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡμῶν: et cum uehementem faceremus tempestatem *s*, *et* σφοδρῶς τε χ. ἡμῶν A 25 *syr. pesh.*; uento autem ualido instante et tempestate *gig.* subsequenti *gig.* *et* + autem *gig.* diae C. iactam O* (*corr. m. rec.*), iectum D. fecerant G* (*corr.* G¹); faciebant *s*.

19. tercia RSW, tertio G. diae CI. **suis**: *forsan* propriis *p**. > manibus suis *s*. **armamenta**: armaturam *s*; *gr.* τὴν σκευήν. > armam. nauis suis man. D. proiecierunt D; + in mare CMT *c dem. gig. s*, *et syr. harcl.* (*cum**).

20. + *ad init.* perseuerante autem tempestate et *gig.* solem S. *om.* **autem** DGR* *gig. s*; + neque luna D. > autem sole *vg.*, *et* μήτε δὲ ἡλίου *gr.* syderibus IU𝔖; stellis *gig. s*. aparentibus C. **plures** (πλείονας *uel* πλείους): plurimos *gig.*; multos D *s*. **et** + hieme ac *s*. **non exigua**: nimia *s*. imminente BKORU (m *pr. in ras.*) *vg. Tisch.*, in mittente C; perseuerante *s*; *gr.* ἐπικειμένου. *om.* **et temp. n. ex. inm.** *gig.* (*uide ad init. uersus*). *om.* **iam** *gig. cum gr.* B. **ablata erat** (erant I) **spes omnis** (omni R; omnibus G) **salutis nostrae** (-tre IOW) = περιῃρεῖτο ἐλπὶς πᾶσα τοῦ σώζεσθαι ἡμᾶς AB *min.*, *cf.* amputabatur spes omnis liberandi nos *s*: > omnis spes nobis auferebatur uitae *gig.*, *et* περιῃρ. πᾶσα ἐλπὶς τοῦ σ. ἡμ. ℵCHP *al. pler.*

21. **et cum** (quum Θ) **multa** (a *in ras.* A) **ieiunatio** (-cio RS, iaeiunatio C; + facta Θ) **fuisset** = πολλῆς τε (δέ HLP *al. pler.*) ἀσιτίας ὑπαρχούσης: et cum iam diu sine cibo essent *s*; et cum multis diebus iam ieiunassent *gig.*; *deinde* + et Θ. *om.* **tunc** *gig. cum gr.* A 21 *Bentl.** (*sed corr. ipse*). **eorum**: ipsorum *s*; fratrum I. **dixit** (εἶπεν): ait *s*. oportuerat CMT *gig. s*; + uos D. qu^i dem G; enim Θ; + uos *gig. s*. **o** (*om. p**) **uiri**: oboediri *s*. **audito** (+ te *c*) **me**: credentes mihi *gig. s*, *et gr.* πειθαρχήσαντές μοι. **tollere** (ἀνάγεσθαι *plur.*, ἀναγάγ. 137) *cum* BCFGΘ^mg KOSTUVW *vg. c p*: egredi ADΘ*MR *dem. Bentl.** (*sed corr. ipse*); egredi tollere I; nauigare *gig. s*, *cf. u.* 2. **a**: de I. creata F*. **lucr. . . . iacturam**: et lucrari hanc iniuriam et (ac *gig.*) detrimentum *gig. s*.

22. **nunc** + quidem *gig. s*. suadet D. uos *ut udtur gig.* bon S* (+ o S²). essae R. **amissio** (ἀποβολή): iactum *gig.* **enim**: autem K. **nullius animae** (-me RW) = ψυχῆς οὐδεμιᾶς 7. 11. 15. 18 *etc.*: *gr. plur.* ψυχῆς οὐδεμία (> οὐδ. ψυ. ℵ 80). **uobis** (ὑμῶν): nobis *gig.* (*ut udtur*) 𝔖. **praeterquam** BDIMORS; nisi tantum *gig. s*. naues S*.

23. adstetit BDKOSV*, asstitit U (s *pr. in ras.*), astitit W *vg.* **enim**: autem K; *om.* MO* (+ O¹) *gig.* michi B; *om.* FW. **hac**: ac MRU*V. dei *in ras. scr.* M; domini T. > anguelus dei

angelus dei cuius sum ego
et cui deseruio 24 dicens
ne timeas paule
caesari te oportet adsistere
et ecce donauit tibi deus omnes
qui nauigant tecum
25 propter quod bono animo
estote uiri
credo enim deo quia sic erit
quemadmodum dictum
est mihi
26 in insulam autem quandam
oportet nos deuenire.
27 Sed postea quam quarta decima
nox superuenit nauigantibus nobis
in hadria
circa mediam noctem
suspicabantur nautae
apparere sibi aliquam
regionem
28 qui summittentes inuenerunt passus
uiginti
et pusillum inde separati
inuenerunt passus quindecim.
29 Timentes autem ne in aspera
loca incideremus
de puppi mittentes anchoras quattuor
optabant
diem fieri
30 nautis uero quaerentibus
fugere de naui
cum misissent scapham

---

hac nocte D. **cuius** (*in ras. scr.* U; *def.* M *ad u.* 39) **sum ego** (> ego sum D) = οὗ εἰμὶ ἐγώ ℵAC^2 *min.*: *om.* **ego** *s cum gr.* BC*HLP 31. 61 *etc.* *om.* **cuius sum ego et** *gig.* diseruio D. > dei cuius s. e. et cui des. angelus *Bentl. cum gr.* ℵA (BC) *min.* (*codd. nostri = gr.* HLP *etc.*).

24. ne timeamus I* (*corr.* I^1); noli timere *gig. s.* paulae I. **caesari** (caess. B*, cess. D, ces. STW; caesarem C; + enim CT) **te oportet** (hoportet C; > opor. te D *cum gr.* 13) **adsistere** (ass. BF^{c}KU^{1}VW *vg.*) = Καίσαρί σε δεῖ παραστῆναι: ante caesarem te oportet stare *s*, oportet te ante cesarem stare *gig.*; caesari te op. sisti *Erasm. Turic. Beza.* **et ecce**: ecce enim *Auct. de prom.* (iii. 14. *col.* 176). donabit IT. *om.* **deus** *gig.* > tecum nauigant *gig. s Auct. de prom.*

25. propter quod: *om.* quod S* (+ S^2); propterea *gig.* hestote C; stote S. **deo** *sine addit.* ACDGΘIOT *vg. gig. p et graec.*: + meo BFKR SUVW *c dem.* **quia sic**: quod ita D. quemadmo S* (+ dum *cor.*); quaemadmodum O. **dictum est** (ctum est *in ras.* S) = λελάληται: locutus est *gig.* michi B.

26. insolam D. **autem**: enim *s.* *om.* **autem quandam** T. hoportet C. > nos oportet D *cum gr.* B. **deuenire** (ni *sup. lin.* G) *incautius pro* ἐκπεσεῖν *quod uerbum u.* 17 *et* 29 incidere *redditur, et* 32 excidere: *melius* eiici *Erasm. Turic.*, excidere *Beza.*

27. sed (set R) **postea quam** (*om.* I): et cum *gig.* **decima** (ci *in ras. longa* B): + die VW *cor. uat.** (*non mg.*). **nox**: nos *lapsu* A. **superuenit** (-isset CT) = ἐπεγένετο A 61. 68: facta esset *gig. et gr. rell.* ἐγένετο. **nauigantibus nobis** (διαφερομένων ἡμῶν): et iactaremur *gig.* (*s*?) *Beza.* **hadria** ABCF*GKOSTV *c s*: adria DF^{c}ΘIRUW *vg. Tisch. c gig. p.* noctis *s.* suspicapatur S* (-bantur S^c). naute F*ORSW. **apparere** (apar. OW) **sibi aliquam regionem** *codd. et vg., cf. ad* xxi. 3: resonare (= προσηχεῖν? *cf. gr.* B* *infra*) sibi aliquam (quandam *s*) regionem *gig. s*; *gr. plur.* προσάγειν τινὰ αὐτοῖς χώραν (*sed* προαγαγειν ℵ*, προσαχειν B*, προσανεχειν B^3, προσεγγιζειν 137 c^{scr}).

28. **qui** (= οιτινεσ ℵ*) *cum* ACDFGΘOT *cor. uat. c dem. p*: et I *gig. et gr. rell.* καί; qui et BK RSUVW *vg.* **summittentes** (*cf.* 17) *cum* AGIU^1 *vg.*, *et* submittentes BCD(submitentes)FΘKO(t *pr. sup. lin.*)RSTU*VW (*duobus uerbis*): miserunt *gig.*; *deinde* + bolidem CDΘTV^{rec} *vg. c dem. gig.* (+ et) *p*^{2} *et cor. uat.*, + pulidem KR *p** (' *quidam antiqui*' *ap. cor. uat.*); *gr.* βολίσαντες. inuenierunt *bis* D. passos *pr.* ΘIOST; passum *p**. **uiginti** (-tim CT): ·XX· DOSUW; triginta *dem.*; + altitudinem CT *s*, + altitudinis *gig.* **et pusillum** (puss. S, pusilum O) **inde separati** (pa *sup. lin.* I, separari W; > separati inde D) = βραχὺ δὲ διαστήσαντες: et post pusillum *gig. s*; *deinde* + iterum iactauerunt bolidem et *gig. s fere cum graeco* καὶ πάλιν βολίσαντες; *om. codd. nostri et vg. cum gr.* 24. 67 *al.* 2^{scr}. passos *sec.* CΘIST; passum *p**. **quindecim**: ·XV· ADSW.

29. **ne**: necubi C(nechubi)T *s*; *gr.* μήπου ℵBC *min.*, μήπω A, μήπως HLP *al. pler.* **in**: *om.* D; + uia Θ. ^{as}pera G. inciderimus BI, incederemus D. puppe O *s*, pupi DR. **mittentes**: proiecerunt *gig.* ancoras GT𝔓. quatuor 𝔊𝔓, quadtuor C; ·IIII· DSUW; + et *gig. s.* > anchoras quattuor mittentes O. **optabant** (obt. BDT, hobt. C, optinebant I): optant W (*deinde usque ad* **tunc** *u.* 32, *in ras. scr.*); *deprecaban*tur *s* (?). **diem** (diaem I*) **fieri**: ut dies fieret *gig.*; *deinde* + ut (hut C) sciremus an (han C) salui esse possemus (-imus *gig.*) CW *gig.*

in mare sub obtentu quasi
a prora inciperent anchoras extendere
31 dixit paulus centurioni
et militibus
nisi hi in naui manserint
uos salui fieri non potestis
32 tunc absciderunt milites
funes scaphae
et passi sunt eam excidere.
33 Et cum lux inciperet fieri
rogabat paulus omnes
sumere cibum dicens
quarta decima hodie die
expectantes ieiuni permanetis nihil accipientes
34 propter quod rogo uos
accipere cibum pro salute uestra
quia nullius uestrum
capillus de capite peribit
35 et cum haec dixisset
sumens panem gratias egit
deo in conspectu omnium
et cum fregisset coepit
manducare
36 animaequiores autem

---

30. **uero**: autem *gig. s.* querentibus CDIRSW. fugire CISU*. **cum** (quum Θ) **misissent** (misisent D): et laxantibus *gig. s, et gr.* καὶ χαλασάντων. scafam FGΘIT, scaffam O. mari CΘT *dem.* **sub obtentu** (op. ARSU) **quasi** = προφάσει ὡς: occasionem quaerentes tamquam *s* (*ut udtur*); occasionem (hocc. C) querentes sub obtentu (hob. C, op. TW) quasi (tamquam *gig.*) CRTW *gig. Par. lat.* 11505. **a prora** (prura D, proro W) **inciperent** (-pere CT) **anchoras** (ancoras CGT) **extendere** (extender O) *cum* ACDGΘOTW *dem. p Bentl. cf.* ἐκ πρῴρης μελλόντων ἀγκύρας ἐκτείνειν ℵHLP *al. pler.*: > inciperent (in inciperint S) a prora anch. (anc. 𝔍) exten. BFIKRSUV *vg. c contra gr.*; > a prora anchoras essent missuri *gig.* (*s*) *cum gr.* ἐκ πρ. ἀγκύρας μελλόντων ἐκτείνειν ABC *min.*; *deinde* + ut tutius (tocius W) nauis staret W *gig. Par. lat.* 11505.

31. centhurioni C, centor. D. > centurione (*sic*) paulus O. hii DOTW; isti *s*; *om.* CI*V. **in naui** (naue CSU) **manserint** (manss. O, remanserint D *p*; manseritis V[rec]) *omnes* = ἐν τῷ πλοίῳ μείνωσιν ℵ* *min.*: > mans. in naui *Bentl.*, *et* μείν. ἐν τῷ πλ. *gr. plur.* **uos**: nos *gig.* **fieri**: esse *gig. s.* p[o]testis G; possumus *gig.*

32. **tunc** + protinus *gig. s.* **absciderunt** (habsc. C; sciderunt W) **milites** = ἀπέκοψαν οἱ στρατιῶται ℵABC *min.*: > milites praeciderunt *gig. s et* οἱ στρ. ἀπέκ. HLP *al. pler.* **scaphae** (scaphe KRW, schaphae S, scapae D, scaffe O, scafae GΘIT) **et**: > et scapham *gig.* **passi sunt**: *om.* **sunt** W; dimiserunt *gig. s.* **eam**: illam *s*; *om. gig.* **sunt eam** *om.* U* (+ U[1]). **excidere** (ἐκπεσεῖν): abscidere D *c*, abscedere U.

33. **et cum** (quum Θ; *uoluit* dum *Bentl.*) **lux** (*om.* W) **inciperet** (coepisset *dem.*) **fieri** (> fieri inciperet O): et cum dies fieret *gig.*; *gr.* ἄχρι δὲ οὗ ἡμέρα ἔμελλεν (> ἔμ. ἡμέρα HLP *etc.*) γίνεσθαι. **rogabat** (+ fieri D* *sed exp.*) = παρεκάλει: hortabatur *gig.* **sumere** (summere R) **cibum** (cybum U, ciuum C) = μεταλαβεῖν τροφῆς: ut perciperent escas *gig.*; *deinde* + postea D* (*sed exp.*). **quarta decima hodie** (ho *arcte in ras.* A; hodiae C) **die** (diae CI) **expectantes** (exsp. BV; spectantes T) *cum* ABCFGΘIKRTVW *Bentl.* = τεσσαρεσκαιδεκάτην σήμερον ἡμέραν προσδοκῶντες: > qu. dec. die (e *in ras.* U) hodie expec. U *vg. c dem.* p^2, *et* qu. dec. dies hodie expec. S; qu. dec. hodie est expec. O, qu. dec. hodie expec. *p**; qu. dec. hodie dies (*sine* expec.) D, *cf.* qu. dec. dies est hodie a qua (*sine* expec.) *gig.* iaeiuni C, ieiunii DTV; sine cibo *gig.*, *et gr.* ἄσιτοι. permaneatis U*, permanentes Θ; manetis *gig.* **nihil** (nichil TW) **accipientes**: *om. gig.*

34. **propter quod rogo**: ideoque hortor *gig.* **cibum** (bum *in ras.* S, cybum RU* *ut udtur*): escam *gig.* **pro** (*in ras. scr.* S) **salute uestra** *codd. plur. et vg.*: hoc enim pro salute uestra (> uestra sal. *gig.*) est I *gig.* (*Bentl.*) *cum gr.* τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει (*sed* ἡμετέρας ALP *min.*); *deinde* + spero enim in deo meo *gig. ex u.* 25. **quia**: quoniam D. capillis B*. **capite** + uestro non *p**. **peribit** (perhibit D, peripit S) = ἀπολεῖται ℵABC *min.*: cadet *gig. et* πεσεῖται HLP *al. plur.*

35. **et** (ec I*) **cum** (quum Θ) **haec** (hec SW) **dixisset**: et his dictis *gig.*; *gr.* εἴπας (-πων HLP *etc.*) δὲ ταῦτα. **sumens**: accepit *gig. et* ελαβεν 40; *gr. rell.* καὶ λαβών. **panem** + et D *gig.* gracias S. **egit** *partim in ras.* Θ; hegit C; agit S. **sum. pan. gr. egit**: fregit panem egit (agens p^2) *p.* **in conspectu omnium** (hominum *p**): coram omnibus *gig.* **cum** (quum Θ; *om.* T) **fregisset** = κλάσας: fregit et *gig.* caepit D[c]OR, cepit KSW; caepisset D*.

36. **animaequiores** (animeq. DVW) **autem** (*om. p*) **facti** (+ sunt D; > facti autem F) = εὔθυμοι δὲ γενόμενοι: tunc bono animo facti *gig.* *om.* **et ipsi** *gig.* > et ipsi facti; omnes *etc. c.* **adsumserunt** (προσελάβοντο *plur.*) AF, assums. V *dem. p*, *et* adsumps. DGΘIOS[c] *Tisch.*, assumps. BKR*UW, asumps. S*: sumpserunt CR[c] *vg. c*,

facti omnes
et ipsi adsumserunt cibum
37 eramus uero uniuersae
animae in naui ducentae
septuaginta sex
38 et satiati cibo adleuiabant
nauem
iactantes triticum in mare.
39 Cum autem dies factus esset
terram non agnoscebant
sinum uero quendam
considerabant habentem litus
in quem cogitabant si possent eicere
nauem
40 et cum anchoras abstulissent committebant
se mari simul
laxantes iuncturas
gubernaculorum
et leuato artemone secundum flatum
aurae tendebant ad litus
41 et cum incidissemus in locum
bithalassum inpegerunt
nauem
et prora quidem fixa
manebat inmobilis
puppis uero soluebatur
a ui maris
42 militum autem consilium
fuit ut custodias occiderent
ne quis cum enatasset
effugeret

---

sumserunt T; percipiebant *gig.*, *μετέλαβον* 68 *Theophyl*^{b}, *μεταλαβαν* ℵ, *μετελαμβανον* 137. cybum B*.

37. **uero** : autem R *dem. gig.*; enim *c.* huniuersae C, uniuerse O*RW; uniuersi S; omnes *gig.*; + *ras.* 2 *litt.* O. anime OW. **in** (*om.* *p**) **naui** (naue S) : *om. gig. contra gr.* **ducentae** (ducente GI RW) : ducenti D; CC FOSTU*, CC^{tae} U^{c}. **septuaginta** (-te V; + et C) **sex** : LXXVI DFOSU*, LXXVI^{ta} U^{c}, septuaginta VI W, LXX et VI T.

38. saciati RSW. **cibo** + et D. **adleuiabant** (*ἐκούφιζον*) *cum* ACG^{1}KRS(-bantur)U*, *et* alleuiabant BΘTU^{1}VW *vg. Tisch.* : adleuabant DFG*O (adleb.); adleuiauit I; releuabant *gig.* nauim D. iectantes D; proicientes *gig.* tritticum CFΘ; tricum V* (+ ti *cor. rec.*).

39. **cum** (quum Θ) **autem dies** (diaes C) **factus** (facta D) **esset** (essaet R) = *ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο* : et cum dies illuxisset *gig.*; *deinde* + nautae CT *dem. gig.* hagnoscebant C; cognoscebant U *gig.*, *et* > non cognoscebat terram D. **sinum** : signum S*T. **uero** : autem *gig.* **considerabant** (r *in ras.* U; consyd. 𝔖) = *κατενόουν* : prouidebant *gig.*; animaduertunt *Erasm.*, -tebant *Turic.*, -terunt *Beza.* habente S; habitantem D. lytus B; littus 𝔖ℭ. **quem** : quod *dem.*; quo *gig.* possint D, possunt *dem.* **eicere** (iecere D, eiecere SV*, eiicere *vg. Tisch.*) = *ἐξῶσαι* : expellere *gig.* nauim D.

40. **et** *ad init. om.* *p**. **cum** (quum Θ) **anchoras** (ancoras GT, hancoras C) **abstulissent** *cum* ACD(obtul. *mg.*)FGΘIMOTW *c dem.* *p** *Bentl.* : cum anchoras (anchora S, ancoras 𝔓) sustulissent BKRSUV *vg.* p^{2}; anchoras colligentes *gig.*; *gr.* *τὰς ἀγκύρας περιελόντες*. **committebant** (cumm. S, com. R, commitebant D) **se** (+ in W) **mari** (mare R*) *codd. plur. et vg. et uers. Angl.* 1611 'they committed *themselves* unto the sea': *melius* committebant eas (*i.e. anchoras*) in mare C, *graeci enim εἴων εἰς τὴν θάλασσαν cf.* proiciebant in mare *gig.*, *et uers. Angl.* 1881 'they left them in the sea.' **simul** (*ἅμα*) : et *gig.* **laxantes** : remittentes *gig.* **iuncturas** (*ζευκτηρίας*) : iacturas Θ*(*corr. mg.*)T; stricturas F; coniunctiones *gig.* **leuato** (-to *in ras.* U, -tae I) : eleuato MT. artemonae I, arthemone F*, artimone DΘ. **flatum aurae** (aure W) *cum* ACDGΘIMOTW *c dem. gig. p Bentl.* : > aurae (aure BF*R, auroae S*) flatum BFKRSUV *vg.* **tendebant** : ten *super ras. scr.* G. littus 𝔖ℭ.

41. **et cum** (quum Θ) **incidissemus** (-imus OS*, incedissemus V) *fere* = *περιπεσόντες δέ* : cum incidissent autem *gig.* (*ut cum ἐπέκειλαν concordet*). **in** (ad I) **locum** : *om.* S* (+ S^{2}); + uado sub I, *cf.* T *infra.* **bithalassum** (byth. U, bit. p^{2} *in ras.*, bithalasmum S, bithalassam O) *nouo uerbo* (*cf.* biprora, bisyllabus) *codd. plur. et Bentl.* : dithalassum *vg. et gr.* *διθάλασσον*; uadosum T; bimarem *Erasm. Turic. Beza*; *deinde* + ubi (hubi C) duo maria conueniebant CTW *Par. lat.* 93. 309. 11505; + ta bapsū alibi in locum *p**. inpigerunt DGΘMOST; impegerunt KU (e *pr. in ras.*) *vg.* nauim D; *om.* S*. prura D. **fixa** (fixsa O) = *ἐρείσασα* : infixa T; *om. gig.* immobilis BFΘKORU^{1} *vg. Tisch.* puppi^{s} B, pupis DR. soluatur D; + *ras. unius lit.* S. **ui** : uim O*. **maris** *om. uoluit Bentl. cum gr.* ℵ*AB; *sed gr. rell. habent τῶν κυμάτων.*

42. **militum** (multum D) **autem consilium fuit** = *τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλὴ ἐγένετο* : tunc cogitauerunt milites *gig.* **ut** + omnes *gig.* **custodias** (*τοὺς δεσμώτας*) : custodes M (*cf. cor. uat. mg.* '*non dicitur* custodes'); uinculatos *p*; eos quos custodiebant D^{mg}. hocciderent C; + paulum S*. **quis** + *ras. unius lit. c.* **cum** (com S*; quum Θ) **enatasset** (aen. CG*, enn. R; enatassent O; ena-

43 centurio autem uolens
seruare paulum
prohibuit fieri
iussitque eos qui possent
natare mittere se
primos et euadere
et ad terram exire
44 et ceteros alios in tabulis
ferebant
quosdam super ea quae
de naui essent
et sic factum est ut omnes animae
euaderent ad terram

XXVIII. 1 et cum euasissemus tunc
cognouimus quia militene
insula uocatur
2 barbari uero praestabant
non modicam humanitatem nobis.
Accensa enim pyra reficiebant nos
omnes
propter imbrem qui inminebat et
frigus
3 cum congregasset autem
paulus sarmentorum aliquantam
multitudinem et inposuisset super
ignem

---

taret *p*; natasset D; enatus esset S*; *deinde* + et S): enatans *gig.*; *gr.* ἐκκολυμβήσας. effugirent S*; -erent S^c.

43. centhurio C, centorio D. **uolens seruare paulum prohibuit** (proibuit R) **fieri** *codd. et vg.*, *sed gr.* βουλόμενος διασῶσαι τὸν Π. ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλήματος: > prohibuit hoc fieri praecipue propter paulum ut saluum illum faceret *gig.* iusitque V; et iussit *gig.* illos *gig.* possint SU; potuissent I; possit *p**. **natare** (re *in ras.* M): enatare *gig.*; natari S^c; nauigare S* (*ut udtur*). **mittere** (mitere D, mitterent I; emittere *vg.*) **se** = ἀπορίψαντας; *gig. uide infra.* **primos** *sine addit.* CDFGΘIM(primo)OTWςℌℭ *p** (*gig. uide infra*) *et graec.*: + in mare SU *p*^{2}, *et* > in mare primos ABKRV𝔖 *c dem.* **et** (*om. p**) **euadere** (aeuaderent I): ut euaderent SU* (ut euadere U^c); *om. gig.* (*Bentl.*) *cum graeco.* **ad** terras C; a terra S. exirent IS. > exire ad terram D *cf. gig. qui pro* **mittere . . . exire** *habet tantum* primos exire ad terram; *gr. est* ἀπορίψαντας πρώτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι (*sed desunt* DE).

44. *om.* **et** *ad init.* S. **ceteros** (caet. DGIςℌ): reliquos *gig.* **alios** (*om.* S^c) **in** (*om.* S) **tabulis** (-olis S) **ferebant** (+ et D* *sed exp.*): quosdam in tabulis saluos fieri *gig.*; *gr.* οὓς μὲν ἐπὶ σανίσιν (*ellipsin uerbi uarie suppleuerunt latini*); ferebant *om. uoluit Bentl.* **quosdam** (s *in ras.* I): + uero T *c*, + autem W *p*^{2}; *et gr.* οὓς δέ. aea M*. que IW. essaent R; erant CMTW *vg. c.* *om.* **quosdam . . . essent** *gig. om.* **factum est ut** *gig.* **animae** (anime CRW) *codd. paene omn. et vg.*: *om.* A* (+ A^1) *Tisch. Bentl.*, *et gr. tantum* πάντας. euaderet I; accederent D* (*corr. mg.*). **et sic . . . eua-** *in ras. scr.* R. > et sic omnes animae saluae ad terram uenerunt *gig.*; *gr.* καὶ οὕτως ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.

XXVIII. 1. **cum** (quum Θ) **euasissemus** (aeuas. I, heuas. C, euass. B*, euassissemus D): *om. gig.* **militene** (-nae BCKMV *gig.*, -nes *p** *ut udtur*, -na S) *codd. longe plur. et cor. uat.* (‘*grecus, antiqui*’), *cf. et* militine *Hieron. de nom. hebr.* (iii. 102), militinae D, melitene *cod. caraf.*, *fere cum gr.* μελιτήνη B* 12^{lect}, *syr. harcl. mg. graece*, *arm.*: mitilene *c p*^{2}, mitilenae T, mitylene ςℌ, *et codd. ap. Erasm.* metylene, *notatque Luc. Brug.* ‘*non scribas* mitylene *quadrisyllabum pro trisyllabo* melita’ (*haec ap. Tisch. T. G.* 8); melita 𝔖ℭ, melite *Bentl.*, meletae I, milite W *et* μελίτη *gr. plur.* insola D. **uocatur** *codd. plur.* (uocitatur *gig.*) = καλεῖται: uocabatur DΘ^{c}IKM RTV *vg. c dem. p.*

2. *inc. u.* 2 **barbari** Stephanus 1555, *uerss. Anglic.* 1611 *et* 1881, *Tisch. T. G.* 8, *W. H.*: *inc.* **accensa** ℌℭ. **barbari**: bar *in ras.* Θ. **uero**: autem *gig.* prestabant BCDIMORSW; praestabat G*. > nobis non modicam (a *in ras.* U) human. SU *gig.*, *non graec.* **accensa** (c *pr. in ras.* U; ascensa S) **enim** (autem RSU) **pyra** (y *in ras.* U; phyra I, pira DRTW; pruna A, *forsan ex Ioh.* xxi. 9): accendentes enim ignem *gig.*; *gr.* ἅψαντες (*uel* ἀνάψ.) γὰρ πυράν. **reficiebant** *codd. paene omn. et vg.*, *et* refecerunt *gig.* = προσανελάμβανον ℵ* 137 c^{scr} *quod recte redditur* ‘refreshed’ *cf. Polyb.* ix. 8, 7, xxii. 22 (25), 6, *Diod.* xvii. 16: recipiebant D *cf. Bed.* (*retr.*) ‘*in graeco scriptum est* recipiebant nos omnes *quod et nos arbitramur primo sic interpretatum esse in latinum, sed librariorum negligentia mutatum*’; *gr. plur.* προσελάβοντο. **omnes** (s *in ras.* U): *om. gig. Bentl. cum graeco* A *et cop.* **imbrem** (him. R, ym. CIUW) **qui inminebat** (imm. CFΘIRU^{1}V *vg. Tisch.*; imnebat K): pluuiam imminentem *gig.*; *gr.* τὸν ὑετὸν τὸν ἐφεστῶτα. **et** + propter (*Bentl.*) *cum gr.* (*exc.* ℵ* *min.*).

3. **cum** (quum Θ) **congregasset autem** = συστρέψαντος δέ: et cum collegisset *gig.* **aliquantam** (-tum *p** *ut udtur*) *codd. paene omn. et vg.* = τι ℵABC *min.*, *cf.* aliquam W: *om.* A *gig. cum gr.* HLP *al. pler.* **et** *in ras.* U. inpossu. D, imposu. BFKU (im *in ras.*) *vg.*; posuisset O, *cf.*

uipera a calore cum processisset inuasit
manum eius
4 ut uero uiderunt barbari
pendentem bestiam
de manu eius
ad inuicem dicebant
utique homicida est homo hic
qui cum euaserit de mari
ultio eum non sinit
uiuere
5 et ille quidem excutiens
bestiam in ignem
nihil mali passus est
6 at illi existimabant eum
in tumorem conuertendum
et subito casurum et mori
diu autem illis sperantibus
et uidentibus nihil mali
in eo fieri
conuertentes se dicebant
eum esse deum.
7 In locis autem illis erant
praedia principis insulae

I *ad u.* 8. **super** (ἐπί): in *dem.* **calore** + ignis SU. **cum** (quum Θ) **processisset** (ssisset *in ras.* U; precessiset D; cessisset S) = ἐξελθοῦσα (διεξελθοῦσα HLP *etc.*): exiens *gig.* **inuasit** (-ssit D) = καθῆψεν: momordit *gig.*

4. **ut uero** (*om.* R*; + R¹) **uiderunt barbari** = ὡς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι: > ut uid. uero bar. T^mg, > ut uero bar. uid. *c*; ut uid. autem *s* (*forsan om.* barbari); quo uiso barbari *gig.* **pendentem bestiam** (uiperam T): quod penderet bestia *gig.* **de** ACDGΘIMOTW *vg. c dem. gig. p s* = ἐκ: in BFKRSUV. **ut uero . . . eius** *om.* T* (+ T¹ *in mg.*). **ad inuicem**: inter se *gig.* hutique C; *om. gig.* **homicida est homo hic** (iste A *Tisch.*) = φονεύς ἐστιν ὁ ἄνθρ. οὗτος: > is homo homic. debet esse *gig.*, hic homo homic. esse oportet *s* (*ut udtur*), hic homo debet homic. esse *Sulp. Seu. ep.* I. 355. **qui** (quia R; quem D) **cum** (quum Θ) **euaserit** (heuas. C, euass. DS; aeuaderet I, euasit ϛ): quem liberatum *gig. s*, quem saluum factum *Sulp. Seu.*; *gr.* ὃν διασωθέντα. *om.* **de mari** S* (+ S²). **ultio** (ulcio RS): equitas C (heq.) T *gig.* (*s*); fata *Sulp. Seu.*; *gr.* ἡ δίκη; + diuina *cor. uat.** (*non mg.*). **eum non sinit** (sinet Θ¹, siuit U) **uiuere** *cum* CΘIKU (*in ras. scr.*) V *dem.* (> eum ultio n. s. u.), *et* eum non siniuit (sipiuit R*) uiu. R, eum non dimisit uiu. A *Tisch.*, *item* non sinit uiuere (*sine* eum) BDFG: > non sinit eum (+ in terra W) uiuere OS (sinet) W *vg. c p*, non siuit eum uiuere M; > eum uiuere non permisit T; uiuere non siuit *uoluit Bentl.* (*sine* eum), *cf.* uiuere non sinunt *Sulp. Seu.*, uiuere non permisit *s*; > uiuere equitas non permisit *gig.*; *gr.* ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν *non uariat.*

5. **et ille quidem** (ὁ μὲν οὖν): paulus uero *gig.* (*s*). **excutiens** (e *in ras.* U; excuciens SW) **bestiam**: excussa bestia *gig. s.* > in ignem bestiam *c.* nichil W. **est** + ab ea S. > nihil patiebatur mali *gig. s*; > ἔπαθεν οὐδὲν κακόν *gr.*

6. **at** (ad CIO; et *p*) **illi**: illi autem *s.* **existimabant**: extimabant F, estimabant *c p*, aestimabant D; *gr.* προσεδόκων. illum *s* (?). **in tumorem** (tumore IOS; timorem D) **conuertendum** (-tandum D): intumescere *s*; succendi *gig.*; *gr.* πιμπρᾶσθαι (ἐμπιμπ. ℵ *min.*). **et subito casurum** (cassurum BD, causarum I) **et mori** (moriturum CT): aut subito cadere mortuum *s* (*ut udtur*), > aut cadere subito mortuum *gig.*, *et gr.* ἢ (*nulli* καὶ) καταπίπτειν ἄφνω νεκρόν. **diu** (*in ras.* U; dum S) **autem illis sperantibus** (p *sup. lin.* M, spirantibus S) *codd. paene omn. et cor. uat.**, *cf. e f ad Luc.* iii. 15: diu aut. illis expectantibus (προσδοκώντων, *et cf. supra* existimabant) *vg. dem. Luc. Brug.* (*ap. Tisch.*) '*non mutes* expectantibus *in* sperantibus,' *cor. uat. mg.* (*sed ipse cor. uat.* notat* 'sperantibus *antiqui, id est* existimantibus; *alii* expectantibus; *sed grecus equiuocum mihi uidetur significare etiam* sperantibus *et* expectantibus'); cumque diu expectarent *gig.* (*s*). uiderent *gig. s.* nichil W. **in eo fieri** *codd. plur.* (> fieri in eo SU) *et vg.*, *cf.* ei contingere *gig.* (mali contingere *s*; *perierunt reliqua*): in eum fieri ACG° *Tisch.* (*Bentl.*), in illum fieri *p*; *gr.* εἰς αὐτὸν γινόμενον. **conuertentes se** (conuertantes se D; conuertentes *tantum p*) = μεταβαλλόμενοι ℵHL *etc.*: conuersi *gig.*, *et* μεταβαλόμενοι ABP *min.* **eum** *forsan om. s* (dicebant esse deum; *perierunt reliqua*). **eum esse** (essae R) **deum** *codd. longe plur. et vg. cum gr.* ℵB *min.*: > eum deum esse SU (*sed in ras. scr.*) *cum gr.* 13. 31. 38 *etc. syr. pesh. et harcl.*; > esse eum deum *uoluit Bentl. cum gr.* A; eum deum (*sine* esse) *gig.*

7. **in locis autem illis**: inter eos autem qui in illo loco morabantur *gig. et forsan s* (autem qui in loco morarentur *ut udtur*) = *gr.* ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον. predia BDKRW. principes S; principi *gig.* (*Bentl.*) *et gr.* τῷ πρώτῳ. insule RW, insolae D. **publii** *codd. plur.* (publius Θ* *ut udtur*) *et vg.*: puplii AT *Tisch.*, pupli ci D; puplio *gig.*, publio (*Bentl.*), *et gr.* Ποπλίῳ (Πουπ. 5. 7. 25. 61). *om.* qui D (*sed* pupli ci *pro* puplii qui ?). **nos suscipiens** (> suscipiens nos *s*) **triduo benigne** (-na Θ, -nus R) **exhibuit** (exib. OR;

nomine publii
qui nos suscipiens triduo
benigne exhibuit
8 contigit autem patrem
publii febribus et dysenteria uexatum iacere
ad quem paulus intrauit
et cum orasset et inposuisset ei manus
saluauit eum
9 quo facto et omnes qui in
insula habebant
infirmitates accedebant
et curabantur
10 qui etiam multis honoribus
nos honorauerunt
et nauigantibus inposuerunt quae necessaria erant.
11 Post menses autem tres
nauigauimus in naui
alexandrina
quae in insula hiemauerat
cui erat insigne castorum
12 et cum uenissemus syracusas
mansimus ibi triduo
13 inde circumlegentes
deuenimus regium
et post unum diem
flante austro secunda
die uenimus puteolos
14 ubi inuentis fratribus

---

tractauit C; hospitio recepit *s ut udtur*) = *fere* ἀναδεξάμενος ἡμᾶς τρεῖς ἡμέρας φιλοφρόνως ἐξένισεν *cf. Roensch It. u. Ug. p.* 364: > nos hospicio humane recepit per triduum *gig.*

8. con^{tl}git S. p^{a}trem G. puplii A (p *sec. in ras.*) DT *Tisch. gig.*; + maximis *uel tale quid s* (*ut udtur ex spatio*). **dysenteria** AG(-iam*)M^{c} *vg. p*^{2} *s cor. uat.* '*grecus, antiqui,*' disentiria D, dissenteria W *c, cf.* δυσεντερίᾳ 61 *al. pler.*, -ίῳ ℵABHLP *etc.*: dysinteria FIK(y *et* i *pr. in ras.*) M*V, disinteria CΘRS^{c}T *p**, dissinteria B, desinteria S*, desynteria OU, disintheria *gig.* at V. **intrauit**: r *in ras.* G. **et** *sec.*: ut S. quum Θ; *om.* T. horasset C; *def.* M *ad u.* 23. **et inposuisset** (imp. K *vg.*, inposuiset T*, inpossuisset D; posuisset I) **ei manus** (manum *c*): imposuit ei manum et *gig.*; *gr.* εἰσελθὼν καὶ προσευξάμενος, ἐπιθεὶς (καὶ ἐπιθεὶς 69 a *et* k^{scr}; ἐπιθείς τε 15. 31. 99. 105) τὰς χ. αὐτῷ. **saluauit** (ἰάσατο) *cf. uol.* i. *p.* 767: *uoluit* sanauit *Bentl. et ita* '*grecus*' *apud cor. uat.* **eum** + dominus SU.

9. **quo facto**: hoc facto *gig.*, *et* τούτου δὲ (οὖν HLP *al. plur.*) γενομένου *gr.* *om.* et *pr.* I𝔖𝔖𝔈 *c gig. cum graeco* B. **qui in** *in ras. scr.* U. *om.* in S. **insula** (-lam G*; insola D) *codd. plur. et vg.* = τῇ νήσῳ: ipsa insula A *et* > insula illa *gig.* **habebant** (-bat S, abebant C) **infirmitates** (-tem G) *cf. gr.* οἱ . . . ἔχοντες ἀσθενείας: commorabantur infirmantes *gig.* accidebant DS.

10. hetiam C, aetiam R. honeribus D (> nos honer.); horibus *lapsu* B. **nos**: eum *p**. honoraberunt T. *uoluit* > honorau. nos *Bentl. cum graeco.* **nauigantibus** (= ἀναγομένοις *uide ad* xxvii. 2; *et sic u.* 11): + nobis *gig.*, + nos S. **inposuerunt** (imp. K *vg.*): + nobis SU. **quae** (que IO^{c}W) **necessaria** (necesaria K, nececsaria R*) **erant** (*om.* O) = τὰ πρὸς τὰς χρείας ℵABI *min.*: *gr. rell.* τὰ πρ. τὴν χρείαν.

11. **menses**: dies *p** (*corr. p*^{2}). > autem menses ·III· D, > tres autem menses (*Bentl.*); *gr.* μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας. **in naui** (ἐν πλοίῳ) AG^{c}KR TUVW *vg. c gig.*, *et* in naue CDG*ΘIO *dem. p**: in nauem BFS *p*^{2}. alaxandrina D, alexandrino O, alexandria W; alexandrinam BFS. que GIOW. **in** *sec.*: *om.* IS; + ea *gig.* insola D; insulam BST* (*ut udtur*). **hiemauerat**: t *in ras.* B; uera *in ras.* G; hiemaberat T, hyemauerat C𝔖; cemauerat D. erant V. **insigne** (-nae I): parasemum *gig.* (+ et), *cf.* CD *infra et Iren.* (*Mass. p.* 201) parasema nauium; *gr.* παρασήμῳ. **castorum** *legimus cum* A^{c}G^{c}S^{c}T^{c}U^{c}V𝔋𝔖𝔈 *cor. uat. Bentl.*, *et* casthorum C: castrorum *errore plano* A*BDF G*ΘIKORS*T*U*W𝔖 *c p*; dioscore *gig.*; *item* + alibi parasimus dioschori C^{mg}, + parasse modios ·XX· chorus D (chororum *mg.*); *gr.* Διοσκούροις; *cf. Bed.* (*expos.*) '*credo primitus* insigne castorum *esse positum sed uitio librariorum literam adiectam* . . . *in alia translatione pro* παρασήμῳ Διοσκούροις *scriptum uidimus* cui erat signum iouis filiis.'

12. quum Θ. uenissimus S. **syracusas** (Συρακούσας) *cum* ACT (sir.) *gig. Bentl. cf. Hieron. de nom. hebr.* (iii. 104): syracusam FΘIKORSVW *vg. dem. p*^{1} (-cuse *p** *ut udtur*), siracusam BGU *c*, siricussam D. *om.* ibi *uoluit Bentl. cum graeco*; *sed habent syr. pesh. et harcl.* (*cum**).

13. **inde** (unde *uoluit Bentl.*; et inde O) **circumlegentes** (circunl. 𝔖, circumdegentes CT; circumnauigantes D): et inde tulimus et *gig.*; *gr.* ὅθεν περιελθόντες (περιελόντες ℵ*B). rhegium *vg.*; regei *p**. **unum** *in ras. scr.* B. **secunda die** (diae C) *codd. plur. et vg. c dem., uide ad* vii. 8: secundo die ADGW *gig. p.* **puteolos** (puth. D; puteolus W) *codd. plur. vg. et uett.*: puteolis AG^{c}ΘR.

14. **ubi** (hubi C) = οὗ: ibi OT *cor. uat.**; et *gig.* **fratribus**: flatibus I. **rogati sumus**:

rogati sumus manere
apud eos dies septem
et sic uenimus romam
15 et inde cum audissent
fratres occurrerunt
nobis usque ad appii forum
et tribus tabernis
quos cum uidisset paulus
gratias agens deo accepit
fiduciam
16 cum uenissemus autem
romam
permissum est paulo
manere sibimet cum custodiente se
milite.
17 Post tertium autem diem
conuocauit primos
iudaeorum
cumque conuenissent
dicebat eis
ego uiri fratres nihil aduersus plebem
faciens aut
morem paternum
uinctus ab hierosolymis
traditus sum in manus
romanorum

---

rogauimus B; consolati sumus *gig.*; *gr.* παρεκλήθημεν. **manere apud** (aput CGIORSW) **eos**: > apud eos manere *Bentl. cum graeco*; et mansimus apud eos *gig.* diebus BDΘ. **septem**: ·UII· DSW; IIII^{or} *gig.* > UII dies *c.* **uenimus romam** *codd. paene omn.* (rome *p**) *et vg. cum gr.* AI 13. 38 *etc.*: > romam uenimus *gig. cum gr.* ℵBHLP *al. pler.*

15. *om.* **inde** *gig.* quum Θ. audiissent D. **fratres** *sine addit. codd. omn. vg. uett. et syr. pesh. etc.*: + τὰ περὶ ἡμῶν *gr. omn.* **occurrerunt** (hocc. C) **nobis**: concurrerunt nobis D; *gr.* ἦλθον (ἐξῆλθον HLP *etc.*) εἰς ἀπάντησιν (ὑπάν. ℵ* 40) ἡμῖν (ἡμῶν I *min.*). husque C. **ad** *om.* CT (? *uide infra*). **appii** *cum* A^{1}CFGIOVWϚ𝔖ℭ *gig.*, *et* appi ΘK: apii A*U𝔓 *c* p^2 (*et* + *in mg.* appii forum. una pars); api D; epi BS, pi *p**; ad pa T; *om.* R *et Par. lat.* 104. 11505*. 11533*. 17250*. > fratres appii, occurrerunt nobis usque ad forum V *Par. lat.* 2. 4*. **et** *sec.*: ac *vg.* **tribus tabernis** (tau. I) *codd. longe plur.*, *forsan* = 'at the Three Taverns' *cf.* Stamboul *etc.*, *uel forsan ut ostenderet interpres Appii forum longius ab urbe distare quam tr. tab.*, *ideoque* usque ad *cum illo nomine tantum* coniunxit: tres tabernas D *vg. c dem.*; + *in mg.* tribus tabernis. una pars p^2. **quos**: quas *dem.* quum Θ. uidis^{s}et V. **gratias** (grac. S) **agens deo accepit** (accipit D) **fiduciam**: > sumpsit audaciam et laudem dedit deo *gig. et tepl.* (er enphieng den trost er macht gnad got).

16. **cum** (quum Θ) **uenissemus autem**: > cum autem uen. I *vg.* (*non Bentl.*), > quum autem peruenissemus T, *et gr.* ὅτε δὲ ἤλθομεν LP *al. pler.*; cum introissemus autem C *et* ὅτε δὲ εἰσήλθομεν ℵABI *min.*; *Bentl. uoluit* uenissemus autem *deinde addidit* introissemus. **romam** *sine addit. codd. nostri omn. vg. c dem. cum gr.* ℵABI *min. syr. pesh. et harcl. txt.*: + centurio tradidit uinctos prefecto *p* (*et* rome *p** *pro* **romam**) *Par. lat.* 342*. 343. 11932 *tepl.* (der centurio antwert di gefangen dem richter), + centurio tradidit custodias principi peregrinorum *gig.* (*cf. Harnack-Mommsen 'Ber. d. Berl. Akad.'* 1895, *p.* 491 *ut monet Blass*), *et* + ὁ ἑκατόνταρχος παρέδωκε τοὺς δεσμίους τῷ στρατοπεδάρχῳ (*quidam* -χῃ) HLP *al. pler.*, *syr. harcl.* (*cum**). **est**: *om. gig.*; + autem *gig. p et gr.* HLP *etc.* paulum I. **manere** *in ras. longa scr.* U; maneret A*(*ut udtur*)I; permanere Ϛ. **sibimet** (καθ' ἑαυτόν): *om. gig.*; sibi A; apud (aput C) semed ipsum CT *et* > ap. sem. ips. manere CT, *cf.* > sibimet manere *c*; *deinde* + foras (foris W *p*) extra castra Θ*(*sed exp.*)W *cor. uat. mg. dem. gig.* (> for. manere) *p et Par. lat.* 4^1. 93. 309. 315. 11505. 17250^1 *et gr.* 137 + ἔξω τῆς παρεμβολῆς, *item* > extra castra seorsum *syr. harcl.* (*cum**). **cum custodiente** (-ti I) **se** (*om.* B) **milite**: cum custode sibi milite *p*; custodiente se (eo *s*) milite CT *s* (*ut udtur*); custodientibus eum militibus *gig.*

17. **post tertium** (tercium RSW; ·III· D) **autem diem** (diae I): factum est autem post triduum (diem tercium *gig.*, dies tres *s*) *gig. p s cum gr.* ἐγένετο δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς. conuocabit T; ut conuocaret *p*. **primos iudaeorum** (iude. DRW): > iudaeorum priores *s*; eos qui erant primi iudeorum *p*, *et gr.* τοὺς ὄντας τῶν Ἰουδ. πρώτους. **cumque** (quumque Θ) **conuenissent** (con *in ras.* B; conuenisset O; uenissent CϚ): qui cum conuenissent (conuenerunt *s*; uenissent *p**) *gig. p s*; *gr.* συνελθόντων δὲ αὐτῶν. **dicebat** (t *in ras.* R; dixit *c**) **eis** (ad eos *p*) = ἔλεγεν (ειπεν 61) πρὸς αὐτούς: conferebat cum eis dicens *gig. s.* **ego** *om. uoluit Bentl.** *sed corr. ipse.* **nihil** (nichil BW) **aduersus plebem** (legem WϚ *p non graec.*) **faciens** (*om.* S*): cum contra plebem nichil fecissem *gig.*, cum nihil contra pl. fec. *s.* **aut morem paternum** (*laxe in ras. scr.* S): aut more paterno C; aut moribus paternis *p** (*corr.* $p^?$); neque contra mores patrios *s*, neque contra mores patrum *gig.*; *gr.* ἢ τοῖς ἔθεσι τοῖς πατρῴοις. uinc^{tus} S. hierusolymis O, ihero. C, iero. *vg.*, hierosolimis RU, hierusolimis DS, iheroso-

18 qui cum interrogationem
de me habuissent
uoluerunt me dimittere
eo quod nulla causa esset
mortis in me
19 contradicentibus autem
iudaeis coactus sum
appellare caesarem
non quasi gentem meam
habens aliquid accusare
20 propter hanc igitur causam
rogaui uos uidere et alloqui
propter spem enim israhel
catena hac circumdatus sum
21 at illi dixerunt ad eum
nos neque litteras accepimus de te a
iudaea
neque adueniens aliquis
fratrum nuntiauit
aut locutus est quid
de te malum
22 rogamus autem a te audire
quae sentis
nam de secta hac notum est
nobis quia ubique ei
contradicitur.
23 Cum constituissent autem
illi diem

---

limis T, ierosolimis W; hierosolima *gig.* manibus T.

18. **cum** (quum Θ) **interrogationem** (-cionem RS) **de me habuissent** = *ἀνακρίναντές με*: postquam me interrogauerunt *gig. s.* uolebant *gig. s.* **me** *sec. codd. et vg. cum gr.* ℵ* 177: *om. gig. s cum gr. rell.* demittere OS. nullam *s.* **causa**: au *in ras.* Θ; caussa D; causam *s.* > esset causa W *vg.* > mortis esset (essaet R) DOR* (*corr.* R^1) *gig. p s Bentl.*; *gr. διὰ τὸ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί.*

19. *om.* **autem** S. iudeis DGORW. quohactus CR; conpulsus *s.* cesarem SW, cessarem D. > caes. appell. O. **quasi**: tamquam *gig. s*; + in D. haberem K; habeam *gig.* **accusare** (acc *in ras.* U, accussare D): + sed ut liberarem animam meam de morte (> an. me. de mor. liberarem *p*, > an. me. a mor. liberarem *gig.*) *c gig. p Par. lat.* 341. 342. 343 *tepl.* (den das ich mein sel der los von dem tod) *cum gr.* 137 c^{scr} *syr. harcl.* (*cum**).

20. ygitur C; ergo *gig.* (> cau. ergo) *s.* causa I; caussam D. rogoui S*. uideri O. **alloqui** *codd. plur. et vg. et p*^{2} (*cf.* xx. 11, xxi. 40), adl. ACFGΘI: adloquere *p**; *deinde* + uos *p.* **enim**: autem *p.* israel *vg.*, srahel C, hisr̄l D, ih̄l G; isrl̄i *p**. **catena** (-nam IO *Bentl.*) **hac** (hanc O *Bentl.*) **circumdatus** (circund. ϛ𝔓) **sum** *codd. et vg. et p*^{2}: hanc catenam (> cath. hanc *s*) circumfero (porto *s*; + hic *gig.*) *gig. p s*; *gr. τὴν ἅλυσιν ταύτην περίκειμαι.*

21. **at** (ad CIO) **illi**: qui *p.* *om.* **ad eum** *gig.* > ad eum dixerunt *s* (*Bentl.*) *cum gr.* literas U Wϛ𝔓, litteras D. accipimus B*DG*. **de** (*περί plur.*) *pr.*: aduersum CT *p s et κατα* ℵ. iudea DOR; iudaeis C, iudeis TW *gig. non graec.* **accep. de te a iud.** *hoc ordine codd. et vg. cum gr.* AP^{uid} 13. 103. 105: > adu. te acc. a iud. *p s cum* ℵBHL 31. 61 *al. pler.*, > de te a iudeis acc. *gig.* ueniens *s.* **aliquis**: quisquam *gig. s*; + ab hierosolimis *gig.* **nuntiauit** *codd. plur.* (nont. G*, nunc. RW𝔖ℭ) *et vg.*: adnuntiauit A *p Tisch.*; *om.* S; *gr. ἀπήγγειλεν.* loquutus Θ. *om.* **est** D. **quid** (*τι*) ABCFGIKRTVW *vg. c dem.*: aliquid DΘSU *s*; *om.* O *gig. p.* mali *c*; male *gig. s.* *Ita citat uersum Hieron.* (vii. 737) nos enim nec literas a te accepimus de iudaea nec ueniens quis de fratribus annuntiauit nobis aut loquutus est aliquis de te in malum.

22. **rogamus** (*ἀξιοῦμεν*): postulamus *gig. s*; petimus *p Hieron.* (vii. 737). **a** (*παρά*): *om.* O; de *gig. p et περί* H. **audire** *om.* D. > audire a te I *cum gr.* ℵL *min.*, *cf.* ut audiamus a te *Hieron.* **quae** (ae *in ras.* Θ, que IW): quid D *Hieron.* saentis O; sentias *Hieron.* **nam de secta** (*ras. unius lit.* A) **hac**: > de hac enim secta *p*, de hac enim heresi *gig.*, de haerese nam hac *s*, de heresi enim ista *Hieron.*; *gr. περὶ μὲν γὰρ τῆς αἱρέσεως ταύτης.* **notum est nobis** *omnes cum gr.* HLP *al. pler.*: > *γν. ἡμῖν ἐστίν* ℵAB *min.* **quia**: quoniam *s.* hubique C. *om.* **ei** K *p* s Bentl. cum graeco.* **contradicitur** (tra *sup. lin.* G): contradicetur D; contradicere S; > contrad. ei *gig.*; *deinde* + in toto orbe *gig. p.*

23. **cum** (quum Θ) **constituissent** (statuissent D) **autem** (*om.* G*S*) = *ταξάμενοι δέ*: et cum (quum CT) const. CT *gig.*, et cum statuissent *s*; constituentes autem *p.* **illi**: ei *gig.* uenierunt D; + ergo iudaei *Hieron.* (vii. 385). **ad eum** (illum *c*): *om. p Hieron.* **in** (ad I) **hospitium** (-cium KMS, -tio O, ospitium T, ospicium R) **plures** (plurimi MWϛℭ; multi *Hieron.*) = *εἰς τὴν ξενίαν πλείονες*: > plurimi ad eum in hospicio *gig.*, > plurimi ad hos pauli *p** (*corr.* pl. ad hospicium plures *p*^{2}, *deinde erasit* plures); + ut *p* sed expunct.* **testificans**: obtestans *p*, contestans *Hieron.*; + eis *Hieron.* (eos *codd. duo*) *cum gr.* L 18. de regno *Hieron.* (*codd. duo*). suadebatque CT *gig. s*, et suadebat *p.* eos AD GΘIO *gig. p Bentl.*, illos *s*, *cf. Roensch* ' *It.*

uenerunt ad eum in hospitium plures
quibus exponebat testificans regnum
dei
suadensque eos de iesu
ex lege mosi et prophetis
a mane usque ad uesperam
24 et quidam credebant
his quae dicebantur
quidam uero non credebant
25 cumque inuicem non essent
consentientes discedebant
dicente paulo unum
uerbum
quia bene spiritus sanctus locutus
est per esaiam prophetam
ad patres nostros 26 dicens
Uade ad populum istum
et dic
aure audietis et non intellegetis
et uidentes uidebitis et non
perspicietis
27 incrassatum est enim cor
populi huius
et auribus grauiter audierunt
et oculos suos conpresserunt
ne forte uideant oculis
et auribus audiant
et corde intellegant

---

u. Ug.? p. 441 : eis BCFKMRSTUVW *vg. Tisch. Hieron. c*; *om. dem.* **ex** (ἀπό) *codd. plur. et vg.*, a *p*: et AGIKO. **mosi** *cum* AFG *s*: moysi *rell.* (moisi W, moyse S) *et vg.* **prophetis** (phetis *in ras.* Θ, profetis DS): + et W* (*corr* W¹). *om.* **a mane** *Hieron.* husque C. uesperum OS *p Hieron.* **a mane u. ad uesp.** *in ras. scr.* U.

24. *om.* **et** *s.* **quidam** + ex eis *s.* hiis W. que IW. **dicebantur** *tantum* ABCDFKRTV *vg. s et gr.* τοῖς λεγομένοις : diceb. (dicib. M*) a paulo ΘMOSU *c dem. cor. uat.** (*non mg.*), *et* > a paulo diceb. I *gig. p*, > ab eo diceb. GW. **uero**: autem D* (*corr. mg.*) ; *om. p.* **uero non cred-** *in ras. scr.* U.

25. **cumque** (quumque Θ) **inuicem non essent consentientes** (consenc. RSW) = ἀσύμφωνοί τε ὄντες πρὸς ἀλλήλους : et dissonantes ad inuicem *gig. s*; et cum essent inconuenientes *p*; conuenientes autem ad alterutrum iudaei *Uigil.* (*trin. l.* 12 = *Ath. lat.* i. 780). **discedebant** (*in ras. scr.* U): disceptabant D; dimittebantur *gig. p s Uig.*; *gr.* ἀπελύοντο. **dicente paulo** (εἰπόντος τοῦ Π.): > paulo dicente *p*; a paulo dicente *gig.* > uerbum unum *gig. s* (*Bentl.*) *cum gr. om.* **quia** *p* s.* **bene**: bonus W. *om.* **sanctus** KW *p** (+ *p*²). loquutus ΘM. > locutus est sp. sa. *gig. p Ambr.* (*spir.* iii. *c.* 21), > prophetauit sp. sa. *lib. de sp. sa. apud Ambr.* (*ed.* 1751, *tom.* iv. 768). isaiam BGᶜΘKRSV𝔓𝔖𝕮, ys. W, ess. D, esahyam C, esiam M. profetam DS; *om. p Ambr.* (*spir.* iii. *c.* 21) *et lib. de sp. sa. apud Ambr.*; + et D. *om.* **per es. proph.** *Uigil.* (*Uarim.*) *et ita uoluit Bentl.* sed secundis curis correxit.* **nostros** *codd. et vg. cum gr.* HLP *al. plur.*: uestros W (*Bentl.*) *p s Uigil.* (*Uarim.*) *Auct. quaest.* 2930, *et gr.* ℵAB *min. om.* **ad patr. nostr.** *lib. de sp. sa. apud Ambr.*

26. *Incipiunt rursum e et* E^gr. plebem istam *Ambr.* (*spir.* iii. *c.* 21), plebem hanc *gig.*, > hanc plebem *p.* **et** *pr. om.* S. **dic** *sine add.* ACDGΘIMOTWϚ *e gig. p s et graec.*: + ad eos BFKRSUV𝔓𝔖𝕮 *c dem.* **ad pop. ist. et dic**: > dic populo huic *lib. de sp. sa. apud Ambr.* **et** *sec. om. s.* **intellegetis** *cum* ACDFORTU¹V *e s*, *et* intelligetis ΘW *vg. c dem. p*²: intellegitis BIMS (-tes)U*, intelligitis GK; *gr.* οὐ μὴ συνῆτε (συνειτε L 61, συνιετε 13); audietis *gig. p**. *om.* **et** *tert.* A *Tisch.* **uidebitis** (-uitis C) = βλέψετε (-ητε ℵᶜAEH *min.*): uidetis A*(*corr.* A¹)I. **perspicietis** (ἴδητε) *codd. plur.* (presp. M*, praesp. G, prosp. D, sperp. F) *et vg.*: perspicitis I; aspicietis B *gig. Uigil.* (*trin.* 12 = *Ath. lat.* i. 780) *Ambr.* (*spir.* iii. 21) *et lib. de sp. sa. apud Ambr.*; respicietis *e*; uidebitis A *p s Uigil.* (*Uarim.*); cognoscetis *syr. harcl. et* ειδητε E.

27. *Uersus* 25–27 *saepius citat Hieron., e. g.* i. 48, iv. 90, 96 *ubi fere cum Uulgata congruit*; *et* v. 541 *ubi non multum differt*; *cf. Mt.* xiii. 14. **incrassatum** (incrasatum D, in crastinum W) **est** = ἐπαχύνθη: induratum est *e* (*sed* > enim est), impinguatum est *Hieron.* (v. 541). *om.* **enim** I. **incr. est enim**: ingrassa autem *p**; graua autem *gig.*, *cf.* εβαρυνθη γαρ ℵ*. **cor**: aures *ut udtur p** (*corr. p*²). **populi**: plebis *gig. p.* **auribus** (= *gr.* BEHLP *al. pler.*): + suis CT *Hieron.* (i. 48, v. 541) *Uigil.* (*trin.* 12 = *Ath. lat.* i. 780) *Bentl.** (*deinde corr.*) *et gr.* ℵA *min.*; aures eorum *Ambr.* (*incarn. c.* 3). **et aur. grau. aud.**: *om. gig. p**; > et clauserunt *aures suas s* (*ut udtur*). occulos R, hoculos C. **suos**: eorum *gig. p** (*ut udtur*). **conpresserunt** (p *sup. lin.* D, compr. KT *vg. Tisch.*, cō||pr. U, conpraess. G, compraess. F, conpraeess. C) = ἐκάμμυσαν : concluderunt *e*, clauserunt *Hieron.* (i. 48) *Uigil.* (*trin.*); de*grauau*erunt *s*, obturauerunt *p*²; obtura *p**, ob*s*cura *gig.* **forte**: quando *e s Hieron.* (i. 48). **uideant**: an *in ras.* Θ; n *sup. lin.* D. occulis R, hoculis C. audribus A* (*ut udtur*;

et conuertantur et sanem illos
28 notum ergo sit uobis
quoniam gentibus missum
est hoc salutare dei
ipsi et audient.
30 Mansit autem biennio toto
in suo conducto
et suscipiebat omnes qui
ingrediebantur ad eum
31 praedicans regnum dei
et docens quae sunt de domino
iesu christo cum omni
fiducia sine prohibitione amen.
EXPLICIT ACTUS APOSTOLORUM

---

sed corr.); aure S. intelligant GΘKW *vg.* **conuertantur** (tur *sup. lin.* O): conuertentur S; conuertant se G(-tent)IMRTW *e Hieron.* (i. 48 *codd. aliq.*, iv. 90, 96); + ad me *Hieron.* (i. 48 *codd. aliq.*). *om.* **et conuertantur** *p**. **sanem** (sanen G*): sanabo *p**; *gr.* ἰάσομαι ℵABHLP *etc.*, ἰάσωμαι E 61 *al. mult.* **illos**: eos *vg. dem. gig. p Hieron.* (iv. 90).

28. **ergo**: igitur *p*, itaque *gig.*, autem *dem.*; *om.* O. est *erasum* O. **hoc**: ዞ (=autem) O; *om.* T *cum gr.* ℵ^c^E(*non e*)HLP *al. pler.* **ipsi**: hii *p.* **et**: etiam *p*; *om. gig.* > et ipsi *vg. c contra gr.* audiant M. dei ipsi, et audient *ita diuisum* F.

29. *Uersum omisimus cum codd.* ABFGIKOR SUV *cod. caraf. dem. e s* (*ut udtur ex spatio*) *et gr.* ℵABE 13. 40. 61. 68 1^lect^ *et Bentl.*: *habent* CDΘMTW *vg. c gig. p al. pauc. sed uariant inter se*; + **et cum** (quum Θ) **haec** (hec W; hoc M *c*) **dixisset exierunt** (egressi sunt W; + ab eo *vg.*) **iudaei** (-dei DMW) **multam** (multo *p**, multas *p*²; magnam *gig.*) **habentes inter se** (> inter se hab. D *gig.*) **quaestionem** (quest. DMW; questiones *p*²) DΘMW *vg. c gig. p*; + **et quum non essent intellegentes egressi** (aegr. C) **sunt iudaei** (-dei T) **multa secum conquirentes** CT *Bern.* A. 9, *Par. lat.* 93; + **hec autem eo loquente ibant iudei multas inter se habentes questiones** (hab. questiones uel inquisicionem 202; hab. uel inquisiciones questionis 342*; > questiones hab. uel inquisitiones 16262) *Par. lat.* 202. 342*. 343. 16262; *et* + καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι, πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς συζήτησιν HLP *al. pler. syr. harcl.* (*cum**); *cf. Cassiod.* (*P. L.* LXX. *p.* 1405) factum est ut inter se iudaei haberent non minimam quaestionem.

30. **autem**: + ibi ΘI; + paulus CT *gig.* (*cf. p s infra*) *et gr.* HLP *al. pler.* **biennio toto**: per biennium totum *gig. p** *s.* **conducto** *codd. plur.* 𝔅𝔖ℭ *uett.*: conductu ADMUW𝔖. > cond. suo CT *gig.*; + disputans CTW. > paulus autem per biennium totum (bienni toto *p*²) in conducto suo manens (*deinde om.* et) *p s.* **suscipiebat** (ἀπεδέχετο): recipiebat CT *gig. s*, excipiebat *p.* **omnes** *in ras.* S; homnes C. **qui ingrediebantur** (τοὺς εἰσπορευομένους): qui introibant M *e*, qui introiebant D, qui ueniebant *p*; introeuntes *gig. s.* **eum**: ū *in ras.* K; se *gig. s*; *deinde* + iudaeos (-deos RTW) atque (adque C, et R) graecos (gre. RTW) CRTW *cum gr.* 137 c^scr^ *et syr. harcl.* (*cum**); + et disputabat cum iudeis et grecis *gig. p* (*et* + predicans regnum dei *p*² *ante* et disp.) *Par. lat.* 202. 343 *et tepl.*

31. + et *ad init.* K. **predicans** BDKMORST W; adnuncians *p s.* **et docens**: adfirmans et dicens *p.* **quae** (que IW) **sunt**: *om. gig. s. om.* **domino** M* *s.* hiesu *e. om.* omni D *cum gr.* 4 c^scr^ *syr. pesh.* **quae sunt . . . omni** *in ras. scr.* Θ. **fiducia**: confedentia *s* (*ut udtur*). **sine prohibitione** (-cione S; *om.* I^c^) = ἀκωλύτως: sine intermissione *e*; nemine prohibente F (neminem prohibentem F*) *gig. s Sangall.* 63. **quae sunt . . . prohibitione**: quoniam hic est christus (*om. Par. lat.* 341) filius dei per quem omnis (homnis C) mundus iudicabitur cum omni (homni C) fiducia sine prohibitione CT *Par. lat.* 10. 11. 93. 305. 309. 341, *Bern.* A. 9, *Mediol. Ambr.* E. 53 *inf.*, *Legion.* 6; > sine ulla proibicione quia hic est iesus filius dei per quem incipiet totus mundus iudicari *p*; *ambas lectiones coniungunt* quae sunt de domino iesu christo cum omni fiducia sine prohibitione (-cione R^1^, proibicione R*; + amen Θ^1^) quia hic est (+ dominus *dem.*) iesus (*om.* Θ^1^ *Par. lat.* 93) christus filius dei per quem incipiet totus mundus iudicari Θ^1^R *dem. Par. lat*, 4^1^. 7. 202 (*om.* quia). 315. 342. 343. 11533. 11932. 16262 *tepl. fere cum syr. harcl.* **amen** *legimus cum* AFΘR *p*² *cor. uat.** *et gr. min.* 15. 18 *etc.*: *om.* BCDGIKMOSTUVW *vg. Tisch. c gig. p** *et gr. longe plur.*

Titulus **explicit** (expl̄i) **actus apostolorum** FGΘI *p*: explicit liber (*om.* C) actuum (hactuum CR; actus MV) apostolorum ABCKMRSUV *dem. gig.*; explicit liber O; explicit *c*; *nihil habent* D^c^ (*erat subscriptio satis longa, circa sex uel octo lin.*, *sed erasa est*) TW *vg. Tisch. e* (*est graeca subscr.* πραξεισ των αγιων αποστολων); *deinde* + V̄. ĪĪĪĪ. DC. V, + habet uersus ĪĪĪ. DC. KR *cf. Thomasium* I. 364 (*e codd. Uat.* 4221, *S. Paul. Orat.* B. 7, *Palat.* 44, *et Reginae Suetiae*) *qui notat* uērs. ĪĪĪ. DCC, *al.* habet ĪĪĪ. DC; *etiam Canonem Mommsenianum* actus apl̄orum ūer ĪĪĪ DC; + deo gratias amen A; + uictor famulus xp̄i et eius gratia epis̄c capuae legi VI non. mai. d. ind. nona quinq. p̄c basilii ūc cs (=A.D. 541) F.

SEPTEM EPISTULAE CANONICAE.

Tituli hi in codicibus nostris FLT *Epistulas Canonicas praecedunt.*

inc· epistulae canonice F

incipiunt eplas · canonicas numero septe L

incipiunt epstle canonice VII id est Iacobi I Petri II Iohannis III Iude I T

PRAEFATIONES IN SEPTEM EPISTULAS CANONICAS.

Duas praefationes in has epistulas habent FUV ; *unam habent* BCHΘIKOTW *c dem. diu.* ; *nihil habent* ADGLZ *vg. uett.*

Praefatio quae sequitur continetur in codd. nostris BCFHΘIKOTU (non ita ordo est . . .[12] in ipsa *bis*) VW *c dem. diu.*, *in quibus primum obtinet locum. Prima et ultima uerba impressit Thomasius* I, *p.* 364, *e codd. Orat.* B. 6 (= V *nostro*) *et S. Pauli, et* I, *p.* 372, *e codd. Orat.* B. 7 *Uatic.* 4221 *Reg. Suet. et Sanctae Mariae ad Martyres. Impresserunt etiam Uallarsius* (X. 1057, 1058) *et Martianaeus* (I. 1667, 1668) *inter opera genuina Hieronymiana. Deest in codd. nostris* ADGLZ *vg. uett.*

De origine praefationis huius uide Berger 'Les Préfaces jointes aux livres de la Bible' (*Parisiis*, 1902, *pp.* 11 *seq.*), *Künstle 'Das Comma Ioanneum'* (*Fryburgi Brisgoiae*, 1905, *pp.* 27 *seq.*), *et Chapman 'Notes on the Early History of the Vulgate Gospels'* (*Oxonii*, 1908, *pp.* 262 *seqq.*).

Inscr. incipit (incip̄ Θ) argumentum epistolarum canonicarum HΘ ; incipit (incp̄t B, incip̄ V) prologus septem epistolarum canonicarum (canoniorū V) BKV ; incip̄ prologus ·VII· epl̄arū canonicarum ieron̄ *c* ; incip̄ prologus beati hieronimi presb̄tri in ·VII· epistolas canonicas U (*semel*) ; incipit prologus iheronimi de insequentibus septem kanonichis aepistolis C ; incipiunt prologus iheronimi T ; inc· prologus F ; incipit prologus iacobi *dem.* ; prologus O ; *nihil habent* IU (*semel*) W.

NON ITA ordo est apud Graecos, qui integre sapiunt et fidem rectam sectantur, epistularum septem, quae canonicae nuncupantur, qui in Latinis codicibus inuenitur ; ut, quia Petrus primus est in numero apostolorum, primae sint etiam eius epistulae in ordine ceterarum. Sed, sicut euangelistas dudum ad ueritatis lineam correximus, ita has proprio ordini, Deo nos iuuante, reddidimus. Est enim prima earum una Iacobi, Petri duae, Iohannis tres, et Iudae una. Quae si, ut ab eis digestae sunt, ita quoque ab interpretibus fideliter in Latinum eloquium uerterentur, nec ambiguitatem legentibus facerent, nec sermonum sese uarietas inpugnaret ; illo praecipue loco ubi de unitate Trinitatis in prima

---

1. **non ita** (idem I) **ordo est apud** (-ut I) **graecos** (grec. BIKOUV *c diu.*) *et* > non est hic ordo apud grecos W : *om.* CHΘ*T. **qui** : quae C. integrae C. **et** (*om.* HΘ*) **fidem** : fidemque W. **rectam** : certam U (*semel*; *deinde* + alib̄ rectam *in mg.*). **sectantur** : a *sup. ras. scr.* Θ.

2. **epistularum** (epistol. BHΘKTUVW *dem.*, epl̄arum O *c diu.*) : aepistolae C. **septem** (VII OUW *c*) : + sunt C. que IOTW. canonice HOTW *c diu.*, kcanonichae C. **qui** : sicut BΘ (*in ras. scr.*) KOVW *c dem diu.*; ut F^{c}U ; *om.* CF*IT.

3. **ut** (*in ras. scr.* O) **quia** : quod *tantum* CFIT; quia *tantum* W ; quod quia BKUV *dem.* **est** : *om. dem.* > primus est petrus W. **numero** : ordine OW *diu.* apostholorum C. prime HOTW. sunt IOTW. eciam O.

4. **eius** : *om.* F*. epistolae BΘKUV *dem.*, epl̄ae *c*, epl̄æ *diu.*; epistole HW, epl̄e O, epstl̄e T; aepistolae C. hordine C. caeterarum I *c*; ceterorum U* (*semel*). sicuti C. euangelia *dem.*

5. **proprio ordini** (ordine BFIKVW ; i *sec. in ras. scr.* O) : ad proprium (priorum H) ordinem (hord. C) CHΘT. **deo nos** (*om.* O*) : domnos H. iubante CHΘ; iubente T. **reddidimus** : credidimus I. **est** : et W.

6. **enim** : autem C. **prima earum** (eorum BK) **una** (huna C ; *om* Θ*) **iacobi** (iacobo Θ*) : > una ear. pr. iac. W *dem.* due OTW, *et* > due petri OW. ihoannis C ; iohannes F*IK. iude OTW. huna C. que IOTW.

7. **si** (sit V) : *om.* CT. **ut** (hut C) : sicut W; *om.* H. digeste OTW. hab *sec.* C. interpraetibus CFΘ.

8. **eloquium** (ael. C) **uerterentur** (uertuntur I) : > u. el. OW. **nec** : ne CTU* (*semel*). hambiguitatem C. sermonem Θ*. se *tantum* CFTU* (*semel*).

9. inpungnaret O, impugnaret W *c dem. diu.* praecipuae I, praecipuo H, precipue OTW *c diu.* **ubi** : *om.* O*. > trinitate unitatis (hun. C) CHΘT.

Iohannis epistula positum legimus. In qua etiam ab infidelibus translatoribus multum erratum esse fidei ueritate conperimus: trium tantummodo uocabula, hoc est, aquae, sanguinis, et spiritus, in ipsa sua editione ponentes; et Patris, Uerbique, ac Spiritus testimonium omittentes; in quo maxime et fides catholica roboratur, et Patris et Filii et Spiritus sancti una diuinitatis substantia conprobatur. In ceteris uero epistulis, quantum a nostra aliorum distet editio, lectoris prudentiae derelinquo. Sed tu, uirgo Christi Eustochium, dum a me inpensius scripturae ueritatem inquiris, meam quodammodo senectutem inuidorum dentibus conrodendam exponis, qui me falsarium corruptoremque sanctarum pronuntiant scripturarum. Sed ego in tali opere nec aemulorum meorum inuidentiam pertimesco: nec sanctae scripturae ueritatem poscentibus denegabo.

---

10. epistola BHΘKTUVW *dem.*, epla O *c diu.*, aepistola C. **positum**: s *ex* n O. legittimus W. **qua**: quae U. **etiam**: et C; est FIT.

11. **erratum esse**: erasse W; *deinde* + a OW *c dem. diu.*^{c} **ueritate** (ueritatem I): *om.* B*. comperimus B^{c}HΘIKOTVW *c dem. diu.* tantumodo I; + rerum HΘ.

12. hic W. **aquae** (aque O; atque W): aqua CHΘIT; + et HΘ. sanguis CI. **editione** (edic. O, aedit. I): distinctione C; dictione T; educere W (*uide infra*). ponerent C; ponentibus OW (*uide infra*) *c dem.*; potentes FI. **et** *sec.*: *om.* C. patri BFHΘIKV; propriis W (*uide infra*). **ipsa . . . [14] diuinitatis**: ipsa sua educere ponentibus et propriis uerbis ac spiritus testimonium //// prioris uerbi //// ommittentibus in quo maxime et fides //// *arte in ras. scr.* W.

13. ubique *c*; uerbis W (*uide supra*). **ac** (hac C) **spiritus**: *om.* O*. **omittentes** (o *in ras. scr.* B, omitentes U), *cf.* omittentibus (ibus *in ras. scr.* O, ommitt. W) OW (*uide supra*) *c dem.*: committentes (conm. CT) CF*Θ$^{mg.\ ut\ udtur}$ KTV*. **et**: *om.* I. fidei catholicae I.

14. patri Θ*. **et filii** (fili F): *om. c.* **et** *tert.*: ac U. huna C. diuinitas BH* *et* as *in ras. scr.* B. sustancia (*sic*) O, substantie T. comprobatur B^{c}KTVW *c dem. diu.*

15. ce^{te}ris B, caeteris I *c.* uere *et* e *in ras. scr.* T. epistolis BHΘIKTUVW *dem.*, eplis O *c diu.*, aepistolis C. **a**: *om.* FIU* *dem. diu.** **nostra**: mea *dem.*; + ab I *dem.*, + et H, + *ras. 2 litt. diu.* **distet** (dest. I; distat *c*): *in ras. arte scr.* O. heditio C, aeditio I, edicio O.

16. prudentie TW, prudencie O; prudentia C. **sed**: + et W. **uirgo**: i *in ras. scr.* T. **christi** (*in ras. scr.* O): dei W. eusthocium FHI, eustocium T; eustochia C. **dum a**: diuinae K.

17. impensius TUW *c dem. diu.*; inpensium F*; *deinde* + h C. scripture OW, scribture T, scributurae F. ueritatis IK. saenectutem C. **inuidorum** (uidoru *in ras. scr.* U): in iudeorum W.

18. **dentibus**: + corrodentibus W. corrodendam OU^{c}W *c dem. diu.* **falsarium** (iū *in ras. scr.* U): falsarum H. **corruptoremque** (corropt. H): corruptore qui I. **sanctarum**: sacrarum *dem.*

19. pronunciant O *c dem.* scributurarum FT. hoperae C. **nec**: *om.* I. emulorum IOUTW *c diu.*

20. **inuidentiam**: + uel inuidiam *sup. lin.* O. **pertimesco**: i *ex* u O. sancte OTW. scripture OW, scribture T, scriburae F; *inter* s *et* c *eras.* p H. denegobo B.

Subscr. explicit (expl· F, expliē V; explicuit K) prologus BCFIKTV *c diu.*; explicit argumentum HΘ; *nihil habent* OUW *dem.*

Praefatio haec, quae ex Epistula Hieronymi ad Paulinum (= *Hieron. ep.* liii. 9) *est desumpta, continetur in codd. nostris* FUV. *In codd.* F *et* V *praefationem superiorem sequitur, sed in codice* U *tertium obtinet locum, inter Praefationem in Epistulam Iacobi* 'Iacobus apostolus sanctum instruit' (*uide infra p.* 232) *et Capitula in eandem epistulam posita. Impressit etiam Thomasius* I, *p.* 364, *e codd. Orat.* B. 6 (= V *nostro*) *et S. Pauli.*

Inscr. inc· alius prologus F; tertius prologus U; incip̄ argum̄tū V.

IACOBUS, Petrus, Iohannes, Iudas septem epistulas ediderunt, tam mysticas quam succinctas, et breues pariter et longas; breues in uerbis longas in sententiis; ut rarus quis non in earum lectione cicutiat.

---

1. VII F. epistolas UV.

2. **quam**: tam FU. **et** *sec.*: ac V.

3. **quis**: qui V. **in**: *om.* V. **earum**: + *ras. 1 uel 2 litt.* U. electione F. caecutiat U^{c}.

Subscr. expl· prologus· F; expliē argum̄ V; *nihil habet* U.

EPISTULA IACOBI.

Ordinem (α) *Argumentum*, (β) *Capitula exhibent* U (*uide autem infra*) *c*; (α) '*Hieronymus in catalogo Scriptt. Eccl.*', (β) *Argumentum* ⸿; *Capitula tantum* ABCFIKTV: *nihil habent* DGHΘLOWZ𝔓𝔖ℭ *Tisch. dem. diu. uett.*

ARGUMENTUM IN EPISTULAM IACOBI.

Praefatio haec continetur in codd. nostris U *c et in* ⸿. *In codice* U *inter praefationem priorem in omnes Epistulas Canonicas* ('Non ita ordo est . . .') *et secundam* ('Iacobus petrus iohannes iudas . . .') *est posita; in c inter praefationem priorem in omnes Epp. et Capitula in Epistulam Iacobi; et in* ⸿ *secundum obtinet locum post* '*Hieronymus in catalogo Scriptt. Eccl.*' (*uide infra*).

Impressit Thomasius I, *p.* 373, *e codd. Orat.* B. 7, *Uatic.* 4221, *Reg. Suet.*, *S. Petri* A. 1, *et Sanctae Mariae ad Martyres.*

Inscr. alius prologus U; incipit argumentum ī epla sc̄i iacobi *c*; argumentum in epistolam catholicam iacobi apostoli ⸿.

IACOBUS apostolus sanctum instruit clerum de cultura caelestium praeceptorum, et regula catholicae obseruantiae, et de inuictae patientiae maiestate, et de reuelatione plurimorum, et de mendacio magistrorum.

1. insituit U. preceptorum *c*.
2. inuictis U*.
3. de *pr.*: *om.* U. de *sec.*: *om.* U *c*. mendacium U* *c*.

Subscr. explic̄ argum̄tum *c*; *nihil habent* U⸿.

Praefatio haec, quae e catalogo Hieronymiano '*De uiris illustribus*' *est desumpta, in* ⸿ *primum obtinet locum.*

HIERONYMUS IN CATALOGO SCRIPTORUM ECCLESIASTICORUM.

IACOBUS, qui appellatur frater Domini, cognomento Iustus, ut nonnulli existimant, Ioseph, ex alia uxore: ut autem mihi uidetur, Mariae sororis matris Domini, cuius Iohannes in libro suo meminit, filius: post passionem Domini, statim ab Apostolis Ierosolymorum episcopus ordinatus, unam tantum scripsit epistolam, quae de septem catholicis est: quae et ipsa ab alio quodam sub nomine eius edita asseritur, licet paulatim tempore procedente obtinuerit authoritatem. Egesippus uicinus Apostolicorum temporum, in quinto commentariorum libro de Iacobo narrans ait, Suscepit ecclesiam Ierosolymae, post Apostolos frater Domini Iacobus, cognomento Iustus. Multi siquidem Iacobi uocabantur. Hic de utero matris sanctus fuit, uinum et siceram non bibit, carnem nullam comedit, nunquam attonsus est, nec unctus unguento, nec usus balneo. Huic soli licitum erat ingredi Sancta sanctorum. Siquidem uestibus laneis non utebatur, sed lineis: solusque ingrediebatur templum: et fixis genibus, pro populo deprecabatur, in tantum, ut camelorum duritiem traxisse eius genua crederentur. Dicit et alia multa, quae enumerare longum est. Sed et Iosephus in uicesimo libro Antiquitatum refert, (et Clemens in septimo ὑποτυπώσεων,)

mortuo Festo, qui Iudaeam regebat, missum a Nerone esse successorem eius Albinum: qui cum necdum ad prouinciam peruenisset, Ananus, inquit, pontifex adolescens, Anani filius, de genere sacerdotali, accepta occasione *ἀναρχίας*, concilium congregauit, et compellens publice Iacobum ut Christum Dei filium denegaret, contradicentem lapidari iussit. Qui cum praecipitatus de pinna templi, confractis cruribus adhuc semiuiuus tendens ad caelum manus diceret, Domine ignosce eis, quod enim faciunt, nesciunt: fullonis fuste, quo rudia uestimenta extorqueri solent, in cerebro percussus interiit. Tradit item Iosephus tantae eum sanctitatis fuisse, et celebritatis in populo, ut propter eius necem, creditum sit subuersam esse Ierosolymam. Hic est de quo Paulus Apostolus scribit ad Galatas, Alium autem Apostolorum uidi neminem, nisi Iacobum fratrem Domini. Et Apostolorum super hoc crebrius Acta testantur. Euangelium quoque quod appellatur Secundum Hebraeos, et a me nuper in Graecum, Latinumque sermonem translatum est, quo et Origenes saepe utitur, post resurrectionem Saluatoris refert, Dominus autem cum dedisset sindonem seruo sacerdotis, iuit ad Iacobum, et apparuit ei. Iuraverat enim Iacobus se non comesturum panem ab illa hora, qua biberat calicem Domini, donec uideret eum resurgentem a mortuis. Rursusque post paululum, Afferte, ait Dominus, mensam et panem. Statimque additur, Tulit panem, et benedixit, ac fregit, et dedit Iacobo Iusto, et dixit ei, Frater mi, comede panem tuum, quia resurrexit Filius hominis a dormientibus. Triginta itaque annos Ierosolymis rexit ecclesiam, id est usque ad septimum Neronis annum, et iuxta templum ubi et praecipitatus fuerat, sepultus est. Titulum usque ad obsidionem Titi et ultimam Hadriani notissimum habuit. Quidam e nostris in Monte-oliueti eum putauerunt conditum: sed falsa eorum opinio est.

CAPITULA IN EPISTULAM IACOBI.

Capitula exstant in codicibus nostris ABCFIKTUV *c*.

Desunt in DGHΘLOWZ *vg. Tisch. dem. diu. uett. In* H *autem et* Θ *inter praefationem in omnes Epistulas Canonicas* ('Non ita ordo est . . .' *et Epistulam Iacobi ipsam relicta sunt spatia, in* H 18 *et in* Θ 20 *linearum. Inscriptionem etiam in Capitula habet* Θ.

Post unumquodque capitulum addidimus capp. et uerss. Epistulae.

Inscr. incipiunt (inc· F) capitula AFV *c*; incipit capitula iacobi I; incipiunt capitula iacobi apostoli Θ; incp̄nt captł epistł iacobi B; incipiunt capitula epistolae sc̄i iacobi K; incipiunt kapitolae in aepistola iacobi C; incipit capitulatio in epistola iacobi apst̄li T; incipiunt capitulationes U.

ABFIKU *c*	CT	V *Cod. S. Pauli, apud Thomasium*, I, *pp.* 364 *seq.*
Edidimus e codice A, *uariis lectionibus codicum rell. in calce paginae subiunctis, iis tantum exceptis quae ad meram orthographiam spectant* (*cf. etiam Thomasium*, I, *pp.* 372 *seq.*, *qui capitula e codd. Orat.* B. 7, *Uatic.* 4221, *Reg. Suetiae*, *S. Petri* A. 1, *et Sanctae Mariae ad Martyres impressit*).	*Edidimus e codice* C, *uariis lectionibus codicis* T *in calce paginae subiunctis, iis exceptis quae ad meram orthographiam spectant.*	*Impressimus e codice* V, *variis lectionibus cod. S. Pauli in calce paginae subiunctis iis exceptis quae ad meram orthographiam spectant.*
I. De inimicorum inritationibus risui deputandis (i. 1).	I. Gaudendum in temptationibus . Et sapientiam a Deo poscendam . Eique non dari qui dubiae petit . Et de diuitibus faeno harido conparatis (i. 1).	I. Iacobus dispersis per orbem iudaeis scribens docet gaudendum in temtationibus nec diuitum gloriam aemulandam quia diuitiarum amor interitum pacientia uero coronam expectet (i. 1).
II. De temptationibus aduersarii quae domini fore plurimi arbitrantur (i. 12).	II. Beatum esse qui temptationem suffert . Et non ha deo temptari quemquam . sed ha conscientia peccatrice . Et homne donum bonum a Deo esse (i. 12).	II. Quod seminarium concupiscentiarum ex nobis ipsis oriatur bona atque agimus caelitus donentur (i. 13).
III. De homine uero quod sit operis dominici documentum (i. 16).		
IIII (III I). De sermone diuino quod sit operis indicio praedicandus (i. 21). V (IIII I). De cultura religionis et ministerio pietatis (i. 26).	III. Loquacitatem et iracundiam refrenandam . mansuetudinemque sectandam . Et factores legis nos esse debere non auditores . Et quae sit uera inmaculataque religio (i. 19).	III. Quod audiendo ac faciendo dei uerbum et non superuacuae locutioni uacando ad nostrarum salutem animarum ac beatitudinem debeamus peruenire perpetuam (i. 19).
VI (V I). De caelestibus diuitiis et terrenis quae animas egestate consumunt (ii. 1). VII (VI I). De lege libertatis quam implere omnifaria exhortatur et seueritate (ii. 8).	IIII. De personarum acceptione . legisque transgressione . Et misericordiam superexaltare iudicio (ii. 1).	IIII. Non diuitias malorum honorandas sed pauperibus christi precipit esse miserendum (ii. 1).

Notae ad codd. ABFIKU *c*. I. **inritationibus**: insecutionibus (cutionibus *arte in ras. scr.* B) BFIKU; insectationibus *c*. II. **domini**: dei BFIKU *c*. **fore**: furorem F[c]. III. **dominici**: domini *c*. IIII. praedicando I. VI. **de caelestibus diuitiis**: > de diu. c. BFKU *c*, *cf.* > de uitiis **c.** *tantum* I. consument BFIK. VII. impleri BFKU; impleriā I. **omnifaria** (omnifariam BFKU *c*; + *ras.* 1 *lit.* K): *om.* I. exhortationem K. **seueritate** (seueritatem BFIK; + *ras.* 6 *litt.* U): + iusti iudicis BFIKU.

Notae ad codd. CT. IIII. **transgressione**: translatione T. super ex altare T.

ABFIKU *c*

VIII (VII I). De nudis sermonibus et fide sine operibus (ii. 14).

VIIII (VIII I). De fide quae non potest opere remoto firmari (ii. 19).

X (VIIII I). De magistris qui citra totam perfectionem esse non possunt (iii. 1).

XI (X I). De lingua uix domabili (iii. 5).

XII (XI I). De sapientia caelesti et terrena (iii. 14).

XIII (XII I). De amicis dei quod mundi nequeant fore amatores (iv. 4).

XIIII (XIII I). De his qui uera locuntur (iv. 8).

XV (XIIII I). De incerto uitae et prolixis disputationibus (iv. 11).

XVI (XV I). De suppliciis diuitum (iv. 13).

XVII (XVI I). De aduersorum tolerantiae retributione (v. 1).

XVIII (XVII I). De passione martyrum et domini (v. 7).

CT

V. Fidem sine operibus nihil prodesse (ii. 14).

VI. Non temerae husurpandum nomen magistri . beatumque esse qui refrenat linguam . quam . nequaquam hoporteat esse maledicam . eamque indomabile malum esse (iii. 1).

VII. De sapientia caelesti et terrena . Et quod bella hac lites de concupiscentia generentur . Nostrasque praeces idcirco frustrari quia iniusta petamus (iii. 14).

VIII. Sapientiam mundi inimicam esse Deo . Et hut resistentes diabulo humiliemur Deo . risumque in merorem uertentes . non detrahamus alterutro (iv. 4).

VIIII. In homni hactu considerato humanae fragilitatis incerto dicendum si Deus uult . Et peccatum esse bonum scire nec facere . Et de diuitibus in terra thesaurizantibus (iv. 13).

X. Patienter remunerationem futuram . In tribulationibus expectandam . Iuxta exemplum Iob et Domini . Et homnino non iurandum (v. 7).

V *Cod. S. Pauli.*

V. Ueritatem fidei ex operibus ostendam abraham patriarchae et raab meretricis exemplo comprobat (ii. 14).

VI. A ministerio uerbi rudes conpescit eo quod laboriosa multum sit custodia linguae mundo autem ore dulcedinem deceat oraculi caelestis praedicari (iii. 1).

VII. Contentiosam uetans pacificam decet appetendam esse sapientiam quod illam omne opus prauum hanc iustitiae fructus sequatur (iii. 13).

VIII. Ut a bellis ac litibus possit esse quies mundi amicitias contemni ac pro adquisitione regni caelestis praecipit humiliari (iv. 1).

VIIII. A mutua uituperatione refrenans etiam in incerto diuitiarum superbire prohibet (iv. 11).

X. Increpat eos qui de diuitiis suis non solum dare pauperibus sed nec mercennariis quidem suis debitum reddere curabant et specialiter tangens eos qui saluatorem occiderunt patienter aduersa quaeque tolerare suadet (v. 1).

XI. Non murmurandum ad inuicem sed patienter agendum exemplo ipsius domini et sancto-

---

Notae ad codd. ABFIKU *c*. VIII. **sermonibus** : + quod sit professio inimici BFIKU *c*. fides BFKU. **operibus** : opere *deinde* + corpus exanime BFIKU *c*. > VIII *et* VIIII BFIKU *c*. VIIII. **remoto** : moto BFIK. **firmari** : + et elemosinis BFIKU. XI. **domabili** (edomabili U *c*; edomabile BFIK) : + malo U *c*, + malum BFIK. XIII. fere F*; ferre F[c]. XIIII. **locuntur** : + quod culpam (culpa A[c]) nequeant detractationis (detractionis BFIKU *c*) incurrere (*om.* A[c]) A[c]BFIKU *c*. XV. **incerto** (incertum BFK) : + *ras. breu.* U. **disputationibus** : + *ras. circa* 12 *litt.* B. XVI. **suppliciis** : + saeculi BFIKU *c*. **diuitum** : + iniustorum BFIKU ; + iustorum *c*. XVII. aduersariorum U. retributionem BFIK. XVIII. passionibus BFIKU *et* > martyrum passionibus U. **et** : + ipsius BFIKU *c*. **domini** : + et quod insecutoribus suis (*om.* BK *c*) non reddiderint (reddiderunt U*; redderent B; redderint K) talia (talionem I) BFIKU *c*.

Notae ad codd. CT. VII. **generentur** : geruntur T. VIII. detraamur alterutrum T. VIIII. **scire nec** : sciren T*; et non sciren et T[c]. X. **remunerationem** : se muneratione *et* se mun *in ras. scr.* T.

Notae ad codd. V *et S. Pauli.* V. ostendendam *S. Pauli.* VI. doceat oracula *S. Pauli.* VII. docet *S. Pauli.*

ABFIKU *c*

XVIIII (XVIII I). De remediis uitae praesentis (v. 11).

XX (XVIIII I; *eras.* U). De uirtutibus sanctorum et conuersationibus eorum qui fuerint peccatis adstricti (v. 17).

CT

XI. In tristitia horandum . Et in hegritudine benedictionem a presbiteris expectandam . Et inuicem confitenda peccata . horandumque pro inuicem (v. 13).

XII. Exemplum de Heliae quantum prosit horatio . et quod cohoperiat multitudinem peccatorum qui animam reuocat ab errore (v. 17).

V *Cod. S. Pauli.*

rum eius astruit qui per tolerantiam passionum ad gloriam beatitudinis peruenerint (v. 9).

XII. A iurando prohibens docet tristitiis atque infirmitatibus nostris per psalmos orationes et confessiones peccatorum debere mederi probatque exemplo heliae quae sit uirtus orationis quodque sibi salutem conquirat qui errantem correxerit insinuat (v. 12).

Notae ad codd. ABFIKU *c.* XVIIII. *Hoc capitulum om.* U*, *deinde* + *in ima pag.* U^c^. XX. conuersoribus BFIKU *c.* **peccatis adstricti** (abstricti I; attriti *c*): > asstricti p. U.

Notae ad codd. CT. XI. **a**: *om.* T. XII. **prosit**: possit T.

Subscr. expliciunt capitula (captl̄ V) BTV *c*; explīc capitula iacobi I; exp· capit· sci· iacobi F; expliciunt capitl̄ epistolae sc̄i iacobi K; expliciunt capitula de epistula iacobi A; explicuerunt kapitolae C; expliciunt capitulationes U.

ELENCHUS CODICUM NOSTRORUM IN EPISTULA IACOBI.

1. A. Cod. *Amiatinus* s. VII ex. uel VIII in. = A Euang. (uide uol. I, p. xi); contulit H. J. W.
2. B. Cod. *Bambergensis* s. IX = B Epp. Paul. et Act. (uide I, p. 674, et III, p. v); contulit H. F. D. S.
3. C. Cod. *Cauensis* s. forsan IX = C Euang. (uide I, p. xi); contulit J. S.
4. D. Cod. *Ardmachanus* s. IX in. = D Euang. (uide I, p. xi, II, p. 292, et III, p. v); edidit J. Gwynn, Dublini 1913.
5. F. Cod. *Fuldensis* s. VI = F Euang. (uide I, p. xii); edidit E. Ranke, Marburgi et Lipsiae 1868.
6. G. Cod. *Sangermanensis* s. IX = G et g_1 Euang. (uide I, p. xii); contulit H. J. W.
7. H. Cod. *Hubertianus* s. IX–X = H Euang. (uide I, p. xii); contulerunt J. S. et H. F. D. S.
8. Θ. Cod. *Theodulfianus* s. IX = Θ Euang. (uide I, p. xii); exemplar photographicum contulerunt A. Ramsbotham et H. F. D. S.
9. I. Cod. *Iuueniani Uallicellanus* B. 25 s. VIII–IX = I Act. (uide III, pp. vi, vii); exemplar photographicum contulerunt A. Ramsbotham et A. W. A.
10. K. Cod. *Karolinus* s. IX = K Euang. (uide I, p. xii); contulit F. G. Harvie.
11. L. Cod. *Lemouicensis* s. VIII–IX (nunc Par. Lat. 2328; cf. Berger *Hist. de la Vulg.* pp. 83, 405); contulit G. M. Youngman.
12. O. Cod. *Oxoniensis* (*Laud. Lat.* 43) s. XII–XIII; edidit E. S. Buchanan, Lond. 1916, denuo contulit H. F. D. S.
13. T. Cod. *Toletanus* s. VIII = T Euang. (uide I, pp. xiii, xiv); contulit J. S.
14. U. Cod. *Ulmensis* s. IX = U Epp. Paul. et Act. (uide III, p. viii); contulerunt F. G. Harvie et H. F. D. S.
15. V. Cod. *Uallicellanus* s. IX = V Euang. (uide I, p. xiv); contulit J. S.
16. W. Cod. *Sarisburiensis* s. XIII = W Euang. (uide I, p. xiv); contulit H. J. W.
17. Z. Cod. *Harleianus* s. IX = Z Epp. Paul. (uide II, p. 174); edidit E. S. Buchanan, Lond. 1912, denuo contulit H. F. D. S.
18. *c*. Cod. *Colbertinus* s. XIII = *c* Euang. (uide I, p. xxxi, et II, p. 62); contulit H. J. W.
19. *dem*. Cod. *Demidouianus* s. XIII apud C. F. Matthaei *Test. Nou.*, Rigae 1782.
20. *diu*. Cod. *Diuionensis* 9 (*bis*) a. 1109, dictus Cod. S. Stephani Harding; exemplar photographicum contulerunt A. W. A. et H. F. D. S.
21. *ff*. Cod. *Corbeiensis* s. X; edidit J. S. e collatione V. Jernstedt (*Studia Biblica*, I, Oxon. 1885, pp. 115 seqq.).
22. *m*. Lectiones e libro *de diuinis scripturis siue Speculum* = *m* Euang. (uide I, p. xxxii).
23. *p*. Cod. *Perpinianus* s. XIII in. = *p* Act. (uide III, p. x); edidit E. S. Buchanan (*The Journal of Theological Studies*, xii, Oxon. 1911, pp. 497 seqq.).
24. *s*. Fragmenta *Uindobonensia* s. VI = *s* Act. (uide III, p. x); edidit H. J. W. (*Old-Latin Biblical Texts*, IV, Oxon. 1897).
25. *t*. Lectiones e libro qui dicitur *Liber Comicus* etc. (uide III, p. x).

De siglis 𝔊𝔐𝔖𝔆, *vg.*, *cod. caraf.*, *Bentl.*, *Tisch.*, etc., uide uol. I, p. xxviii seq.

EPISTULA IACOBI.

Epistula Iacobi in his codicibus sine lacuna exstat:—ABCDFGHΘIKLOTUVWZ *c dem. diu. ff p. In s lacunae sunt viz.*:—ii. 10 (totam)–ii. 16 (*cale*facimini), iii. 6 (et lingua)–iii. 13 (disciplinatus), iv. 9 (miseri)–iv. 11 (alterutrum), v. 10 (laboris)–v. 18 (suum); *h* (= *Fragmenta Floriacensia rescripta*) *et r* (= *Fragmenta Freisingensia*) *nihil, m* (= *lectiones e libro* '*de diuinis scripturis siue speculum*') *et t* (= *lectiones e lectionario qui dicitur* '*liber comicus*') *pauca tantum continent. Itaque in hac epistula codices Hieronymiani* (*inter quos c dem. diu. sine dubio numerandi sunt*) *et ueteres uiginti quinque nobis praesto sunt. Uariantes lectiones ex ueteribus perpetuo citauimus, iis discrepantiis tantum omissis quae ad meram orthographiam spectant.*

Ordo stichorum e codice Amiatino est.

Patres citauimus tantum ubi a textu nostro dissentiunt et plerumque uel ex editione Uindobonensi (= *Corp. Scr. Eccl. Latt.*) *uel ex ed. Migne* (= *Patrologia Latina*); *Ambrosium autem partim ex ed. Benedictina* (*Uenet.* 1748), *partim ex ed. Uind. nondum ad finem perducta; Augustinum semper ex ed. Bened.* (*Paris.* 1679); *Caesarium partim ex ed. Migne* (*P. L.* lxvii), *partim ex ed. Morin* (= *Florilegium Patristicum, fasc.* xxxiv, *Bonnae* 1933: *Sancti Caesarii Opera Omnia, vol.* I. 1, 2, *Maretioli* 1937); *Hieronymum partim ex ed. Uallarsii* (*Ueronae* 1734), *partim ex ed. Uind. nondum ad finem perducta—exceptis lectionibus Tractt. in Psalmos, etc., quas ex ed. Morin* (= *Anecdota Maredsolana* III. 1, 2, *et* 3) *sumpsimus; Origenis interpretes partim ex ed. Delarue* (*Paris.* 1733), *partim ex ed. Berolinensi nondum ad finem perducta* (= '*Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten drei Jahrhunderte*', *uoll.* xxii *etc.*); *Pacianum ex ed. Peyrot* (*Zwollae* 1896); *Pelagium ex ed. Souter* (= '*Texts and Studies*', *uol.* ix. 2, *Cantabr.* 1926); *Gildam ex ed. Haddan et Stubbs* (= '*Councils and Ecclesiastical Documents relating to Great Britain and Ireland*', I, *Oxon.* 1869, *pp.* 44 *seqq.*); *Apringium ex ed. Férotin* (= '*Bibliothèque Patrologique*', I, *Paris.* 1900, *pp.* 85 *seqq.*); *Beatum ex ed. Sanders* (= '*Papers and Monographs of the American Academy in Rome*', *uol.* vii, *Romae* 1930).

Textum Baedae commentarii in Epistulam e noua octo codicum conlatione congessimus, quorum septem nobis praesto erant Oxonii in bibliotheca Bodleiana seruati sub nota (i) *Bodl.* 849 (A.D. 818), (ii) *Laud. Misc.* 442 (*s.* ix), (iii) *Jesus* 69 (*s.* xi), (iv) *Jesus* 70 (*s.* xii), (v) *Laud. Misc.* 78 (*s.* xii), (vi) *Ball.* 177 (*s.* xii *ex.*), (vii) *Linc. Lat.* 31 (*ss.* xii–xiii); *octauus uero in bibliotheca collegii Orielensis repositus sub nota* 'xxxiv' (*s.* x): *quos omnes contulit Claudius Ienkins huius editionis gratia. Addidimus etiam locos ex aliis Baedae commentariis et tractatibus secundum ed. Migne* (= *P. L.* xc–xcv).

Inscr. incipit epistula iacobi *s*; incipit (incip̄ *diu.*) epistola (aep. D, epla *diu.*) iacobi apostoli (apli *diu.*) D *diu. p*; incipit (incip̄ KV *c*) epistola (epistol B, epla *c*, epl V) sc̄i iacobi BKV *c*; incipit (incip̄ U) epistola (epis̄ U) beati (bea̅ U) iacobi apli UZ[c]; incipit epistula iacobi prima G; incīp epis iacobi feliciter *ff*; incipit epistola (aep. C) iacobi ad duodecim tribus CT; incipit liber iacobi *dem.*; inc· ipsa epistula F; incip̄ epistula I; epistula iacobi *Tisch.*; epistola catholica (canonica 𝕾; + beati 𝕾𝕮) iacobi apostoli *vg.*; *nihil habent* AHΘLOWZ*.

INCIPIT EPISTULA IACOBI.

I. 1 Iacobus dei et domini nostri iesu christi
seruus duodecim tribubus
quae sunt in dispersione
salutem
2 omne gaudium existimate

I. 1. *Priora uerba litteris uncialibus uel rubris scripta habent* B (iacobus . . . ²gaudium), Θ (iacobus . . . quae), HZ (iacobus . . . ser), AF (iacobus . . . christi), IU *diu.* (iacobus . . . nostri), V (iacobus d. et), *vg.* (iacobus). **dei** (deus V*) **et domini nostri** *cum gr.* 14*[ut udtur] Θεοῦ καὶ κυρίου ἡμῶν: dei et dom. *tantum* Z *Bentl. ff s* (*ut udtur*) *cum gr. paene omn.* Θ. (69 + πατρός) καὶ κ. (*sine* ἡμῶν); *om. omnino* W *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1377) *sine auct. gr.* **christi**: *gr.* 47. 101 *om.*, *non autem latt.* XII DW. **tribubus** (*inter* u *pr. et* b *sec. ras.* 1 *lit.* Z) = φυλαῖς: tribus CF*Θ*IT *ff.* que IOWZ. **salutem,** *gr.* χαίρειν: salī *ff.*

2. *Ad init.* + karissimi *t* (*ad init. pericopes*). **existimate,** *gr.* ἡγήσασθε (13 ἡγεῖσθε): + uos *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 818, 819; *non autem* 844,

fratres mei cum in tem-
tationibus uariis incideritis
3 scientes quod probatio
fidei uestrae patientiam
operatur
4 patientia autem opus perfectum
habeat
ut sitis perfecti et integri
in nullo deficientes
5 si quis autem uestrum indiget
sapientiam postulet a deo
qui dat omnibus affluenter
et non inproperat et dabitur ei
6 postulet autem in fide
nihil haesitans
qui enim haesitat similis est
fluctui maris
qui a uento mouetur
et circumfertur
7 non ergo aestimet homo
ille quod accipiat
aliquid a domino

---

847). **fratres mei** *cum gr. omn.* ἀδελφοί μου : fr. *tantum Arnob.-Iun.* (*P. L.* liii. 366) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 70) ; *om. omnino t* ; *deinde* + dilecti Z *sine auct. gr.* **cum** (quum ΘT), *gr.* ὅταν : quando *ff.* **in temtationibus** (tempt. ACFW) **uariis incideritis** *cum* ACFGW *Tisch. s Aug.* (v. 1201), *cf.* in temptationes (temptac. O, tentat. *vg.*; es *in ras. scr.* B) uarias incideritis (= Z^{c2}, inced. DV^cZ^* ; incederetis Z^{c1}) *codd. plur. vg. cod. caraf. Bentl. uett. plur. Orig.* (*int. gen. hom.* viii. 10 *libere*) *Aug.* (v. 89, 766, 769, vii. 358) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1377) *Greg.-Mag. Baed.* $\frac{7}{8}$: > in uariis tentationibus inc. *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 818, 819, 844, 847), *cf.* > in uarias temptationes incurritis *ff*; > incideritis in temptationes uarias *Baed.* $\frac{1}{8}$; *gr. omn.* > πειρασμοῖς περιπέσητε ποικίλοις ;—*cf.* I Pet. i. 6.

3. **quod** *etiam Aug.* (v. 769), *gr.* ὅτι : quia *Aug.* (v. 766) ; *om. t.* **probatio** (-cio O), *gr.* τὸ δοκίμιον (28. 180 δόκιμον) : tribulatio *t Aug.* (v. 766, *non autem* 769) ;—*cf.* I Pet. i. 7. **fidei uestrae** (-tre ILO ; nostre W) *etiam Aug.* (v. 769) *cum gr. plur.* ὑμῶν τῆς πίστεως : uestra *tantum ff cum gr.* B^3 81 ὑμῶν (*sine* τ. π.) ; *om. omnino Aug.* (v. 766). **patientiam** (pacient. VWZ^c, pacienc. O) **operatur** (hop. C) : > op. sufferentiam *ff cum ord. gr. omn.* κατεργάζεται ὑπομονήν ; *om.* Z^*.

4. **patientia** (pacient. LWZ, pacienc. O) **autem** *etiam Aug.* (v. 766, 769, 1141), *cf.* sufferentia au. *ff*, *et gr. omn.* ἡ δὲ ὑπομονή : pat. (*sine* au.) A *Aug.* (vi. 628). hopus C, opos G. **perfectum** (fectu *in ras. scr.* K), *gr.* τέλειον : consummatum *ff.* **habeat** *cum gr. omn.* ἐχέτω : habet G^*H^cO W𝔖𝔆 *dem. p t Aug.* (*quater*) *Baed.* $\frac{7}{8}$. sites L. **perfecti** (τέλειοι) : consummati *ff.* **perfecti et** : *in ras. scr.* O. intigri D. nulo L. difficientes D.

5. *Ad init.* + et *ff sine auct. gr.* **si quis autem uestrum indiget sapientiam** (-ciam Z^*), *cf.* si quis (q *ex* c O ; siquis *uno uerbo* ς) au. (*om. Aug.* (*sexies*) *Prosp. Leo Fulg.*) u. (*om. Aug.* (vi. 362, x. 575) *Prosp. Fulg.*) ind. sapientia (-cia OWZ^c) $B^cF\Theta IOUWZ^c$ *vg. cod. caraf. c dem. diu. p Innocent.* (*P. L.* xx. 574) *Aug.* (*semper*) *Prosp.* (*P. L.* li. 259) *Leo* (*P. L.* liv. 304) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 634) *Baed.* (*hic* $\frac{6}{8}$ *et P. L.* xci. 946), si quis au. u. ind. sapientiae *Bentl. s*, *et gr.* εἰ δέ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας : si cui u. deest sapientia (*sine* au.) *ff.* **postulet** (-tolet I^*), *gr.* αἰτείτω : petat *ff s.* **a deo qui** (i *in ras. scr.* O ; quia *ff*) **dat,** *cf. ord. gr.* A παρὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ διδόντος : *gr. paene omn.* > π. τ. διδ. Θ. **affluenter** (afl. CDFGHT ; adfluent^e^s L) *et* abundanter *s* : simpliciter *ff*; *gr.* ἁπλῶς. **inproperat** (imp. KOUW *vg.*) : improbat *dem.*; *gr.* ὀνειδίζοντος. **qui . . . inproperat** : *om. Prosp.* **ei** *etiam Aug.* (*saepissime*), *gr.* αὐτῷ : illi *ff Aug.* (vi. 381, x. 117).

6. **postulet** (-tolet I^*), *gr.* αἰτείτω : petat *ff Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 675). **autem** (δέ) : ergo *deinde* + unusquisque *Isid. sine auct. gr.* nichil BOW. **haesitans** (hes. CGOUW, aes. TZ^c, es. Z^*, ess. D) *et* dubitans *ff Isid. cum gr. paene omn.* διακρινόμενος : *gr.* 68 ἀπιστῶν ὅτι λήψεται *apud latinos non redditur*—*cf.* Marc. xi. 24 ‖ Matt. xxi. 22 *et uers.* 7 *infra.* **qui enim** (autem FHΘK O^*Z *dem.*) **haesitat** (hes. CGIOUW, aes. T, ess. D), *gr.* ὁ γὰρ διακρινόμενος : q. autem dubitat *ff*, *cf.* nam q. dubitat *Isid.* **similis est** : assimieletur *s* ; *gr.* ἔοικεν. **fluctui,** *cf.* undae *s Isid.*, *et gr.* κλύδωνι : tempestati (-tate I^* ; + al fluctui $\Theta^{mg.}$) CHΘIT *dem.* **qui** (quae CHΘ *dem. s*, que T ; que *ex* qui L) **a uento mouetur et circumfertur** (circun. ς), *gr.* ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ : qui a u. fertur et defertur *ff*; quae a u. fertur atque dispergitur *Isid.*

7. **non ergo,** *cf.* ne ergo p^*, ne enim CT, *et gr. omn.* μὴ γάρ : nec *ff.* **aestimet** (est. DGUW), *cf.* existimet HΘO·p^c, extimet C *t*, *et gr.* οἰέσθω : speret se *ff.* **homo ille** *cum ord. gr.* ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος : > ille homo *dem. diu. t contra ord. gr.* **quod** (ὅτι) : quoniam *ff*; *deinde* + non *t sine auct. gr.* **accipiat** (+ homo ille D^*) : accipiet *Bentl. ff s et gr. omn.* λήμψεται. **aliquid** *cum gr. plur.* τι : *om. s cum gr.* ℵ$C^{*uiudtur}$ 36. 100. **a domino** *cum gr. paene omn.* παρὰ (70 κατὰ) τοῦ (36. *al.*[7] *om.*) κυρίου : *gr.* $A^{*uiudtur}$ π. τ. Θεοῦ *apud latinos non redditur*; *gr.* 95* *omnino om.*

8 uir duplex animo incon-
stans in omnibus uiis suis
9 glorietur autem frater
humilis in exaltatione sua
10 diues autem in humilitate sua
quoniam sicut flos faeni
transibit
11 exortus est enim sol cum
ardore et arefecit faenum
et flos eius decidit et decor
uultus eius deperiit
ita et diues in itineribus suis
marcescet.
12 Beatus uir qui suffert
temtationem
quia cum probatus fuerit
accipiet coronam uitae
quam repromisit deus diligen-
tibus se
13 nemo cum temtatur dicat
quoniam a deo temtatur
deus enim intemtator

---

8. **uir** = ἀνήρ : homo *ff*; *gr.* 33 *add.* γάρ, *non autem latt.* **duplex animo** *etiam Baed.* (*hic*), *gr.* δίψυχος : duplici animo FG *Baed.* (*P. L.* xci. 94, 978); duplici corde *ff.* **inconstans** *sine addit.* ACFH*ILTZ* *ff s Orig.* (*int. exod. hom.* viii. 4) *Cassian.* (*inst.* vii. 15) *Baed.* (*hic* $\frac{3}{8}$) *cum gr. omn.* ἀκατάστατος *tantum* : + est *codd. plur. vg. cod. caraf. Bentl. c dem. diu. p t Cassiod.* (*P. L.* lxx. 97) *Baed.* (*hic* $\frac{5}{8}$ *et P. L.* xci. 94, 978).

9. *Ad init.* + non *t sine auct. gr.* **frater** : *gr.* B *om., non autem latt.* **exaltatione** (-cione O; exultatione GIL *p*), *gr.* ὕψει : altitudine *ff.*

10. **diues** (-uis Z*) **autem,** *gr.* ὁ δὲ πλούσιος : locuples au. *ff.* **in humilitate** (humiliatione D) **sua** = ἐν τῇ ταπεινώσει (137 πίστει) αὐτοῦ : in humilitatem suam L. **diues . . . sua** : *om. t sine auct. gr.* sicuti C. foeni DUV *vg.*, feni BGILOWZ*. **transibit** (-idit ϛ), *et* transiet CT *ff* (*cf. Neue-Wagener 'Formenlehre'* III. *pp.* 326 *seqq.*) *cum gr. omn.* παρελεύσεται : transiuit HΘ*I, *cf.* transiit Z.

11. **exortus** (exhor. CIK) **est** *et gr.* ἀνέτειλεν : exoritur (exor *tantum* Z*) Z; orietur *ff, cf. Columban.* (*infra*). **enim** = γάρ : autem *t.* **ardore** (τῷ καύσωνι) : aestu *deinde* + suo *ff sine auct. gr.* **arefecit** (arae. I, efecit *arte in ras. scr.* G, *inter* f *et* e *sec. ras.* 1 *lit.* L), *gr.* ἐξήρανεν : arescit D *Columban.* (*infra*); siccat *ff.* foenum D *vg.*, fenum GILOUWZ*. **eius** *pr.* : *gr.* 69 *om., non autem latt.* **decidit** (desc. L; decedit Z*) = ἐξέπεσεν : cadit *ff.* **et de***cor* : *in ras. scr.* O. **decor uultus eius,** *gr.* ἡ εὐπρέπεια τοῦ προσώπου αὐτοῦ (B *om.*) : dignitas facie ipsius *ff.* **deperiit** (deperiet Z) = ἀπώλετο : deperit D *s Columban.* (*infra*) *Baed.* $\frac{1}{8}$; perit *ff. Libere citat Columban.* (*P. L.* lxxx. 284) 'orto sole arescit fenum et flos deperit'. **ita** (οὕτως) : sic *ff.* **diues** (-is Z*), *gr.* ὁ πλούσιος : locuples *ff.* **in itineribus** (iten. D, *in ras. scr.* O) **suis** (*in ras. scr.* O) = ἐν ταῖς (64 τῷ) πορείαις (30 εὐπορείαις; 64 πλούτῳ) αὐτοῦ : in actu suo *ff.* **marcescet** (-cesset W, -ciscet Z*) = μαρανθήσεται : marcescit CDFGHΘ*ILTU* *ff s t Martin.-Pap.* (*P. L.* lxxxvii. 132) *Baed.* $\frac{1}{8}$. > m. in it. s. U *contra ord. gr.*

12. **uir** *cum gr. plur.* ἀνήρ : *gr.* A 70. 104 ἄνθρωπος; *om. Chromat.* (*P. L.* xx. 362). **qui** = ὅς : quia *ff**; quis *ff*[1]. **suffert** *etiam Hieron.* (ii. 325), *cf.* sustinet *Hieron.* (vi. 829), *cum gr. plur.*[ut uidetur] ὑπομένει *hoc accentu* : sustinuerit *ff Chromat. cum gr.* KLP *al. mu.* ὑπομενεῖ. temptationem BDFGΘIKUVWZ, temptacionem O, tentationem *vg.*, tenptationem L. **quia** (ὅτι) : quoniam BFKOUVWZ *vg. cod. caraf. Bentl. c ff p Chromat. Elig.* (*P. L.* lxxxvii. 532) '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 602) *Baed.* **cum** (quum ΘT; dum *t*) **probatus fuerit,** *cf.* conprobatus f. Z* : probatus factus *ff, cf.* beatus factus *Chromat., et gr.* δόκιμος γενόμενος (K γινόμενος). **accipiet** (et *in ras. scr.* O) = λήμψεται : accipiat Θ. uite OWZ*. **quam** (ὅν) : quia O*. **repromisit** (repromisis G) *et* promisit (-missit D) D *Chromat. cum gr. omn.* ἐπηγγείλατο : promittet *ff.* **deus** *cum gr.* 4. *al.*[4] ὁ Θεός : *om. ff cum gr.* ℵAB; *gr.* (C)KLP *al. pler.* ὁ κύριος *apud latinos non redduntur.* **diligentibus** (deleg. D) **se,** *gr.* τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν : > eis (iis *Chromat.*) qui eum diligunt *ff Chromat.*

13. *Ad init.* + karissimi *t* (*ad init. pericopes*). naemo C, namo Z*. **cum** (*etiam* C, quum ΘT) **temtatur** (tempt. *codd. omn.*, tent. *vg.*; temtator *t*) : qui temptatur *ff*; *gr.* πειραζόμενος. **quoniam** *etiam Aug.* (v. 341, x. 719) *Baed.* $\frac{5}{8}$, *gr.* ὅτι : quia F *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1377) *Baed.* $\frac{2}{8}$; quod *Aug.* (v. 334) *Baed.* $\frac{1}{8}$. **temtatur** (tempt. ACDFLOTZ, tent. *vg.*; temptetur I*W) *etiam Aug.* (v. 334, 341) : temptor (temt. G*, ǒr *in ras. scr.* B, or *in ras.* 4 *litt. scr.* ΘU; tempter H[c]) BGHΘKUV *cod. caraf. Bentl. c Hieron.* (ii. 325) *Aug.* (x. 719) *cum gr. omn.* πειράζομαι. **deus enim** *etiam Aug.* (v. 341, x. 719), *cf.* > nam d. *Aug.* (x. 42), *et gr.* ὁ γὰρ Θεός : d. autem (*in ras. scr.* U) BO[gloss.] KUV *ff Uigil.* (*Uarim.* i. 24); d. *tantum Eucher.* (*instr.* 1, *de ep. iac.*). **intemtator** (intempt. *codd.*, intent. *vg.*, intemptatur Z*; temptator G)

malorum est
ipse autem neminem temtat
14 unusquisque uero temtatur
a concupiscentia sua
abstractus et inlectus
15 dein concupiscentia
cum conceperit parit
peccatum
peccatum uero cum consum-
matum fuerit generat
mortem.
16 Nolite itaque errare fratres
mei dilectissimi
17 omne datum optimum
et omne donum perfectum
de sursum est descendens
a patre luminum
apud quem non est trans-

---

malorum est : > m. temptator non est *ff*; *gr. omn.* > ἀπείραστός ἐστιν κακῶν. **ipse** (ipsi Z*; deus *ad init. pericopes Orig.* (*int. matt. comm.* xiii. 24) *Aug.* (*saepissime*) *Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 614 *bis*)) **autem** (*om. Orig. Aug.* (*saepissime*) *Iulian.-Tol.*) **neminem** (-en Z*) **temtat** (*cum* H, tempt. *codd. plur.*, tent. *vg.*), ipse enim (*in ras. scr.* U) n. temptat DKOUVW *c t*, *et* et ipse n. t. *Eucher.*, *contra ord. gr.*: > temptat ipse n. (*sine* au.) *ff cum ord. gr.* πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα.

14. **unusquisque** (hun. C) **uero** *etiam Aug.* (x. 719, 936), *cf.* un. autem *ff Aug.* (v. 341) *Gelas.* (*P. L.* lix. 119), *et gr. omn.* ἕκαστος δέ: un. enim *Aug.* (*sexies*) *Cassian.* (*conl.* v. 4); > sed un. *Orig.* (*int. matt. comm.* xiii. 24); un. *tantum* D *Aug.* (*quater*). **temtatur** (*cum* H, tempt. *codd. plur.*, tent. *vg.*; temptator G) *cum gr. omn.* πειράζεται: *om. s.* **a concupiscentia** (-cia GW) **sua**, *cf.* in concupiscentiis suis *Orig.*: > a sua concupiscentia *ff et* > a propria c. *Cassian. cum ord. gr. omn.* ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας. **abstractus** (-tratus Z^c) **et inlectus** (ill. OW *vg.*, *et* i *in ras. scr.* O) = ἐξελκόμενος καὶ δελεαζόμενος: abducitur et eliditur *ff*.

15. **dein** (dein. *cum puncto* C) *etiam Baed.* $\frac{1}{8}$, *gr.* εἶτα: deinde GHΘ*LOT*WZ *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. diu. ff p Aug.* (*septies*) *Cassian.* (*conl.* v. 4) *Gelas.* (*P. L.* lix. 119) *Martin.-Pap.* (*P. L.* lxxxvii. 129); dehinc AD *Hieron.* (ii. 325) *Baed.* $\frac{7}{8}$; tunc $s^{ut\ udtur}$; quia *libere Aug.* (viii. 885). **concupiscentia** (-cia W): + sua L* *sine auct. gr.* **cum** (quum ΘT) **conceperit** *etiam Fulg.* (*P. L.* lxv. 307), *cf.* cumceperit G*; dum concepta fuerit *libere Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1377 *comm.*) *et* > cum f. concepta *Cassian.*; concipit et *ff*; concipiens *libere Fulg.* (*P. L.* lxv. 174) *cum gr. omn.* συλλαβοῦσα; *euan. s.* **parit** (pariet GLI; parat B*), *gr.* τίκτει: producit *libere Cassiod.* **peccatum** (e *ex* c Θ; *om. s*) **uero** (ero A*) *etiam Hieron.* (*tract. de ps.* 1) *Aug.* (v. 341, x. 719), *cf.* p. autem *ff Orig.* (*int. leu. hom.* xii. 3) *Hieron.* (ii. 325) *Aug.* (iii. 1. 278, v. 335), *et gr. omn.* ἡ δὲ ἁμαρτία: p. *tantum* D* *Baed.* $\frac{3}{8}$. **cum** (quum Θ) **consummatum** (-sumatum GLO) **fuerit** (fuerat K*) *et* > cum f. cons. *Cassian.*: cons. *tantum ff Fulg.* (*P. L.* lxv. 174 *libere*); *gr.* ἀποτελεσθεῖσα. **generat** (ἀποκύει; 40 *al.*^{4} ἀποκυεῖ): genuit *libere Fulg.* (*P. L.* lxv. 174); adquirit *ff Chromat.* (*P. L.* xx. 349 *libere*).

16. **nolite itaque errare** *et* > n. err. it. *dem.*, *cf. gr.* 13 μηδὲ πλανᾶσθε: n. err. *tantum* BU*Z *Bentl. ff Hieron.* (ii. 301) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 682) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 626), *cf. gr. paene omn.* μὴ πλ. **dilectissimi**: dilecti Z *ff t Hieron.* '*Prosp.*' = ἀγαπητοί; *om.* I^c *Fulg.*

17. **omne** (= C, e *in ras. scr.* O, omnem Z*; + enim *Aug.* (v. 142) *Prosp.* (*P. L.* li. 87; *non autem* 259) *Leo* (*P. L.* liv. 153) *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 815; *non autem* 839, 857) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 561, *non autem* 150), + quippe *Aug.* (ii. 694)) **datum optimum** (obt. LTZ, hobt. C) *etiam Aug.* (*paene semper*): omne (+ enim *Cassian.*) d. bonum *Orig.* (*int.* iv. 654) *Hieron.* (ii. 301) *Aug.* (v. 1297) *Cassian.* (*inst.* xii. 10, *conl.* iii. 16, xiii. 3) *Ruric.* (*ep.* ii. 15) *Gennad.* (*P. L.* lviii. 992) *Caesar.* (*serm.* ccxxvi. 6; *P. L.* lxvii. 1150) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1238) *Uenant.* (*P. L.* lxxxviii. 320), *cf.* omne donum bonum *Bonifac. II-Pap.* (*P. L.* lxv. 33) *et Capitula* CT (*supra p.* 234); omnis datio bona *ff*; *gr.* πᾶσα δόσις ἀγαθή. **et omne donum perfectum** *cum ord. gr. omn.* καὶ πᾶν δώρημα τέλειον: > et omnis perfecta donatio *Hieron.*; *om. Ruric.* **omne** *pr.* . . . **perfectum**: omne donum optimum *libere* '*Praedest.*' (*P. L.* liii. 649). **de** (a *Ruric.*) **sursum** (sussum D; desursum *uno uerbo vg.*), *gr.* ἄνωθεν: *om. Aug.* (v. 1141, *non autem alibi*). **est** *cum gr. omn.* ἐστιν: *om.* Z* *ff Ruric.*; + enim *Aug.* (ix. 299) *sine auct. gr.* **omne** *pr.* . . . **est** *pr.*: *in ras. scr.* B. **descendens** (disc. DLZ*) = καταβαῖνον (A 13 -ων; 27. 29. 66** κατερχόμενον): descendit *ff Ruric.* (*infra*). **a patre**, *gr.* ἀπὸ (K 5. *al. fere*^{15} παρὰ) τοῦ πατρός: de p. *Ruric.* (*infra*). **luminum** (-mimum Z*) = τῶν φώτων: luminis G*; gloriae *libere* '*Praedest.*' > de pat. l. descendit *Ruric. contra ord. gr.* aput GH*ILTZ. **transmutatio** (-mutacio O, -motatio D, trasmutatio H) *etiam Aug.* (v. 769, 1141, vi. 362), *gr.* παραλλαγή: permutatio *ff*; commutatio *Orig.* (*int. num. hom.* xviii. 1) *Aug.* (*septies*) *Apring.*

mutatio nec uicissitudinis
obumbratio
18 uoluntarie genuit
nos uerbo ueritatis
ut simus initium aliquod
creaturae eius
19 scitis fratres mei dilecti
sit autem omnis homo
uelox ad audiendum
tardus autem ad loquendum
et tardus ad iram
20 ira enim uiri iustitiam dei
non operatur.
21 Propter quod abicientes
omnem inmunditiam
et abundantiam malitiae
in mansuetudine suscipite
insitum uerbum

(*in Apoc.* i. 5) *Beat.* (*in Apoc.* i. 5); immutatio *Aug.* (v. 142, vii. 287, ix. 299); demutatio *Hil.* (*P. L.* x. 101); differentia *Hieron.* nec: uel *ff*; aut *Hieron.*; *gr.* ἤ. **uicissitudinis** (uicess. L; uicissitudinum D; cissitudinis *euan. s*) **obumbratio** (hob. C, obumbracio O; *euan. s*), commutationis umbra *Orig.* (*int. num. hom.* xviii. 1), *et* auersionis obumbraculum *Hieron.*, *cum gr. plur.* τροπῆς ἀποσκίασμα: momenti obumbratio *Aug.* (*semper*) *Fulgent.* (*P. L.* lxvii. 931) *legentes ut udtur* ῥοπῆς ἀποσκίασμα (*ut coniecit Tisch.*[gr.] *ad loc.*); modicum obumbrationis *ff legens ut udtur* ῥοπὴ ἀποσκιάσματος (*ut coniecit Wordsworth* '*Studia Biblica*', I, *p.* 138), *cf. gr.* ℵ*B τροπῆς ἀποσκιάσματος.

18. **uoluntarie** (-iae ABF^cHΘILTZ, e *in ras. scr.* U, uo||luntariae G, uolumptariae C): uolens *ff Hieron.* (ii. 301) *et gr.* βουληθείς; *deinde* + enim ABIKOVWZ*𝔗𝔖𝔆 *Tisch. c* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 682) *Baed.* (*hic et P. L.* xci. 874) *cum gr. min.*[6] *qui add.* γάρ—*cf. p* (*infra*) *et Luc. Brug.* '*Non omittas coniunctionem* enim', + quippe *Aug.* (ii. 445, iv. 670; *non autem* ii. 505, iii. 2. 29). **genuit**, *gr.* ἀπεκύησεν (69 ἐποίησεν): generauit *s*; peperit *ff*; *deinde* + enim *p.* > nos genuit *Bachiar.* (*P. L.* xx. 1058) *contra ord. gr.* **uerbo** (uerbum Z*) = λόγῳ: in uerbo *Bachiar.* **initium** (-cium OZ*; *om.* L) **aliquod** (aliquid Z* *p* * *s*) *cum gr. paene omn.* ἀπαρχήν τινα, *et* > aliquod in. A *Uigil.* (*Uarim.* i. 8): primitiae *tantum ff Hieron. cum gr.* 81. 95* ἀπαρχ. (*sine* τινα). **creaturae** (-re LO (*in ras. scr.*) W) **eius**: creaturarum eius *Hieron.*; conditionum eius *ff*; *gr.* τῶν αὐτοῦ (ℵ^cACP 105 ἑαυτοῦ) κτισμάτων. *Libere citat Iren.* (*int.* V. i. 1) 'facti autem initium facturae'.

19. **scitis** (-tes L) *cum gr.* ℵ^cABC 73. 83 ἴστε: scitote *ff cum gr.* ℵ* ἴστω; *gr.* KLP *al. pler.* ὥστε *apud latinos non redduntur*; *gr.* 42. 47 *om.*, *non autem latt.*; *deinde* + autem ΘO *cum gr.* A *qui add.* δέ, + enim *c.* **dilecti** ADFG* *Bentl. Tisch. ff s t Baed.* ⅔ *et gr.* ἀγαπητοί: dilectissimi *codd. plur. vg. cod. caraf. c dem. diu. p Baed.* ⁶⁄₈. *gr.* 13. 22 > ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, *non autem latt.* **sit autem** (+ a *eras.* Z) *etiam Aug.* (ii. 715, v. 854, vi. 132) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 800), *cf.* s. uero *m* (*bis*), *cum gr.* ℵBCP* 83 ἔστω δέ: s. *tantum Bentl.** *Aug.* (i. 2, ii. 899, iii. 2. 658) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 998) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 74, 1055, 1108) *cum gr.* KLP² *al. pler.* ἔστω (*sine* δέ); *gr.* A 13 καὶ ἔστω *apud latinos non redduntur*; *om. omnino* I*. **omnis** (o *ex* u Z): *om. diu.** **uelox** (ταχύς): citus *Cassian.* (*conl.* xiv. 9); citatus *m* (*bis*). **ad audiendum**, *gr.* εἰς τὸ ἀκοῦσαι: audire *m* (*bis*). **tardus autem** *etiam Aug.* (*quinquies*), *cf.* et t. *dem. m* (*bis*), *contra gr.*: t. *sine addit.* I (*Bentl.*) *Aug.* (ii. 715) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 998) *cum gr.* βραδύς *tantum.* **ad loquendum**, *gr.* εἰς τὸ λαλῆσαι: loqui *m* (*bis*). **et tardus**, *cf.* t. autem *ff*, *contra gr.*: t. *tantum* (*Bentl.*) *et* piger *tantum m cum gr.* βραδύς. **ad iram**, *cf.* ad iracundiam (iracond. D) DG *ff s t Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1377 *comm.*), *et gr.* εἰς ὀργήν: ad irascendum L; in iracundia *m.*

tardus *pr.* . . . [20] **operatur**: *in ras. scr.* B.

20. **ira enim** *etiam Hieron.* (*ep.* lxxix. 9) *Aurel.-Arel.* (*P. L.* lxviii. 390) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 1108), *cf.* iracundia (iracon. D) en. DG *ff m s Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1377 *comm.*), ira quippe *Hieron.* (vii. 637), quia ira *ad init. pericopes Cassian.* (*inst.* viii. 1) *Caesar.* (*ad sanct. epp.* i. 4), *et gr. omn.* ὀργὴ γάρ: ira *tantum Hieron.* (ii. 733, vii. 699) *Caesar.* (*sermm.* clvi. 6, ccxxxv. 6; *P. L.* lxvii. 1100) *Aurel.-Arel.* (*P. L.* lxviii. 401) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 724, lxxvii. 1055) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1169) *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 229), *cf.* iracundia *tantum Aug.* (ii. 879, viii. 572). iusticiam OW. hoperatur C.

21. **propter quod** (*om. diu.**), *gr.* διό: et ideo *ff.* **abicientes** (habic. CT, abit. G, abiic. *vg.*, abiec. D), *gr.* ἀποθέμενοι: exponentes *ff.* **omnem** (ne *bis scr.* O*) **inmunditiam** (-ciam OU*Z, immunditiam K *vg.*, immundiciam W) = πᾶσαν ῥυπαρίαν: omnes sordes *ff.* **et abundantiam** (hab. CDG^cILTZ, abundanciam OW) = καὶ περισσείαν (A 13. 68 περίσσευμα): *om.* G*. **malitiae** (-ciae L, -cie OW) = κακίας: militiae B*G. **in** (*bis scr.* O) **mansuetudine** (mansuit. D; mansuetudinem LZ* *Baed.* ⅛*) = ἐν πραΰτητι: per clemenciam *ff*; *gr.* P + σοφίας, *non autem latt.* **suscipite** (δέξασθε): excipite *ff.* **insitum uerbum**, *gr.* τὸν ἔμφυτον λόγον: genitum u. *ff*; *deinde* +

quod potest saluare animas
uestras
22 estote autem factores
uerbi et non auditores
tantum fallentes uos-
met ipsos
23 quia si quis auditor est uerbi
et non factor
hic comparabitur uiro con-
sideranti uultum natiui-
tatis suae in speculo
24 considerauit enim se et abiit
et statim oblitus est
qualis fuerit
25 qui autem perspexerit
in lege perfecta libertatis
et permanserit in ea
non auditor obliuiosus
factus sed factor operis
hic beatus in facto suo erit.
26 Si quis autem putat se reli-
giosum esse non refrenans

---

dei AD *sine auct. gr.* **quod potest** (post A*) *et gr.* τὸν δυνάμενον : qui potestis *ff*. salbare C. **uestras** *et gr. plur.* ὑμῶν : *gr.* L *al. plus*^{16} ἡμῶν *apud latinos non redduntur*; *om. dem. sine auct. gr.*

22. *Ad init.* + karissimi *t* (*ad init. pericopes*). esstote O. **autem** *etiam Aug.* (v. 854) *cum gr. plur.* δέ : ergo *Aug.* (v. 858 *bis*) *cum gr.* 9. 18 οὖν ; *om. p t Hieron.* (ii. 326) *Aug.* (v. 395) *cum gr.* 105. fatores Z^{c}. **uerbi** = *gr. paene omn.* λόγου : sermonum *libere Iren.* (*int.* V. i. 1) *et gr.* 36 λόγων ; *gr.* C^{2} 38. 73. *al.*^{7} νόμου, *non autem latt.*; *deinde* + dei D, + eius *libere Iren.*, + sui *libere Orig.* (*int. gen. hom.* ii. 6), *sine auct. gr.* **estote . . . uerbi** : *om.* Z* (+ *in mg.* Z^{c}). **non auditores tantum** *cum ord. gr.* B μὴ ἀκροαταὶ μόνον : > n. solum aud. *libere Orig.* (*int. gen. hom.* ii. 6, *num. hom.* vii. 2) *cum ord. gr. paene omn.* μὴ μόνον (69. 180. *al.*^{3} *om.*) ἀκ. **fallentes** (falent. L, fallant. O) **uosmet** (-med CI) **ipsos** (uosmetipsos *uno uerbo vg.*), *gr.* παραλογιζόμενοι ἑαυτούς : aliter consiliantes *ff*; *om. plane Hieron.*

23. **quia si quis** (siquis *uno uerbo* ϛ) *et* quoniam si quis H *Cassiod.* (*P.L.* lxx. 1378 *comm.*) *cum gr. paene omn.* ὅτι εἴ (13 ἤ) τις, *cf.* quasi quis L *et* quia sicut I : si quis *tantum s*$^{ut\ uidetur}$ *Hieron.* (ii. 326) *Aug.* (iv. 1286 *ad init. pericopes*) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 839 *ad init. pericopes*), *cf. gr.* A ἤ τις (*sine* ὅτι). **auditor est uerbi** *contra ord. gr.*: > aud. u. est *ff cum ord. gr. paene omn.* ἀκροατὴς λόγου (83. 105. *al. plus*^{11} νόμου) ἐστίν ; > est aud. u. *Aug. cum ord. gr.* L ἐστ. ἀκ. λ. **hic** (hi L*), *gr.* οὗτος : iste *Hieron.* **comparabitur** (conpar. ACDF*GHΘLTZ, comp. O), *gr.* ἔοικεν : aestimabitur *s*; similis est *Hieron. et* > est s. *ff*, *cf.* fit s. *libere Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1378 *comm.*). **uiro** = ἀνδρί : homini *ff*. **consideranti** (consyd. ϛ, i *sec. in ras. scr.* O), *cf.* respicienti *ff*, *et gr.* κατανοοῦντι : qui considerat *Hieron.* **uultum** (τὸ πρόσωπον) : faciem *ff*. **natiuitatis** (na||t. K, u *ex* s L) **suae** (sue IOW), *gr.* τῆς (70* *om.*) γενέσεως (70* *om.*) αὐτοῦ : natali sui *ff*.

24. **considerauit** (consyd. ϛ; considerabit T *t*), *gr.* κατενόησεν : aspexit *ff*. **enim** = γάρ : autem F ; *om. ff Hieron.* (ii. 326). **se** (+ ipsum D) = ἑαυτόν : illud *Hieron.* **et** (+ *ras. circa* 3 *litt.* L) **abiit** (hab. CLTZ) **et statim**, *gr.* καὶ ἀπελήλυθεν καὶ εὐθέως : et recessit et in continenti *ff*; > et statim recedens *Hieron.* hoblitus C. **est** : + *ras. circa* 6 *litt.* L. **fuerit** (ἦν) : fuerat *s*; erat *ff*; sit *Hieron.*

25. **qui autem perspexerit** (prespexerit T *t*; prospexerit I), *cf.* q. au. perspexit D *s* : q. au. respexit *ff*; *gr.* ὁ δὲ παρακύψας. **in lege perfecta** (*om.* V*) **libertatis**, *cf.* in legem perfectam (perfectum *s*) lib. (*om. Cassiod.*) CH*ΘT𝕮 *cod. caraf. Bentl. dem. p* s t Aug.* (iv. 1286, x. 156) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 839) *Baed.* $\frac{1}{8}$*, *et* in legem (regem *ff**) consummatam lib. *ff*, *cum gr. omn.* εἰς νόμον τέλειον τὸν (*min.*^{6} *om.*) τῆς ἐλευθερίας : in lege perfectae (-te LOW) lib. B^{c}LOUWϛ𝔓𝔖 *diu.*^{c} *p*^{c} *Baed.* $\frac{1}{8}$; *adnotat Luc. Brug.* 'In legem perfectam libertatis. *Accusatiui* legem perfectam, *non sunt mutandi, prior in ablatiuum* lege; *posterior in genitiuum* perfectae, *quomodo plerique legunt* : in lege perfectae libertatis.' **et** : *om.* O*. **permanserit**, *cf.* permansit O : perseuerans *ff et gr.* παραμείνας; *deinde* + auditor Z^{c} (*uide infra*). **in ea** : *om.* BCFHΘILTUZ *Bentl. Tisch. dem. diu. ff p* s t Aug.* (iv. 1286) *Cassiod. cum gr. omn.*; *deinde gr.* KLP *al. pler.* + οὗτος, *non autem latt.* **auditor** (*om.* Z*, *deinde* + *post* permanserit *supra* Z^{c}) = ἀκροατής : audiens *ff*. **obliuiosus** (hobliu. C, oblib. T, obliuiossus D) *cum gr.* 1**. 9. *al.*^{4} ἐπιλήσμων : obliuionis *ff cum gr. plur.* ἐπιλησμονῆς. **factus** *cum gr. omn.* γενόμενος (31* γινόμ., 40 γενάμ.) : *om. Fulg.* (*P.L.* lxv. 339) *Baed.* $\frac{1}{8}$. **sed** : *gr.* 13 + ἀκροατὴς νόμου καί, *non autem latt.* **operis** (hop. C) = ἔργου : operum *ff*. **beatus in facto suo erit** *cum ord. gr.* μακάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ ἔσται : > b. er. in operibus suis *ff contra ord. gr.*

26. *Ad init.* + karissimi *t* (*ad init. pericopes*). siquis *uno uerbo* ϛ. **autem** *cum gr.* CP 13. 31 δέ : *om. m t Caesar.* (*ad sanct. epp.* i. 4) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 800, lxxvii. 74) *cum gr. plur.* **se** (*in ras.* 3 *litt. scr.* Z^{c}) **religiosum** (releg. L,

linguam suam sed seducens
cor suum
huius uana est religio
27 religio munda et in-
maculata apud deum et pa-
trem haec est
uisitare pupillos et uiduas
in tribulatione eorum
inmaculatum se custo-
dire ab hoc saeculo.
II. 1 Fratres mei nolite in perso-
narum acceptione habere
fidem domini nostri iesu christi
gloriae
2 etenim si introierit in con-
uentu uestro uir aureum
anulum habens in ueste
candida
introierit autem et pauper
in sordido habitu
3 et intendatis in eum qui in-
dutus est ueste praeclara
et dixeritis tu sede
hic bene

---

relegiossum D) esse *et* > superstitiosum se esse *m sine addit. cum gr.* ℵABCP 27. 73. *al.*^{3} *θρησκὸς εἶναι tantum*: *gr.* KL *al. pler.* + *ἐν ὑμῖν* (*et* 42. *al. pauc.* > *θρ. ἐν ὑμ. εἶναι*), *non autem latt.*; *deinde* + et *t sine auct. gr.* **refrenans** (refraen. Dϛ), *gr. χαλιναγωγῶν* (B *χαλινῶν*): infrenans *ff.* **sed**: set *in ras. scr.* O. **seducens** (*ἀπατῶν*): fallens *ff m.* **est religio** (releg. VZ): > religio (releg. D) est D *m*; *gr. ἡ θρησκία tantum.*

27. **religio** (releg. DV, rereg. Z*), *gr. θρησκία*: sanctitas *m*; *deinde* + autem AD *ff m Baed.* (*hic* $\frac{6}{8}$ *et P. L.* xci. 407) *cum gr.* 8^{pe} *qui add. δέ*; *gr.* A 70. 83. 123 + *γάρ, non autem latt.* **munda** (*καθαρά*): pura *m.* **inmaculata** (imm. BKOW *vg.*), *gr. ἀμίαντος*: incontaminata *m.* **apud** (-ut GHIT) **deum et patrem** *etiam Baed.* (*hic*) *cum gr. plur. παρὰ* (ℵ^{c}ABC*P *al. plu.* + *τῷ*) *Θεῷ καὶ* (A + *τῷ*) *πατρί*: apud d. p. *tantum* G* *m* (*infra*) *Baed.* (*P. L.* xci. 407) *cum gr.* 99. *al.*^{4} *παρὰ τῷ* (177* *om.*) *Θ. π.* (*sine καί*); apud dominum *tantum ff*; *om. omnino Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 714). > haec est apud deum patrem *m contra ord. gr.* hec OW. uissitare D. **pupillos** (pop. Z; pusillos *t*): orfanos *ff m*; *gr. ὀρφανούς.* **et** *tert.* (*καί*): ac *Baed.* (*P. L.* xci. 407). **in tribulatione** (-cione O; tribulationibus Z) **eorum** (*om. Baed. hic* $\frac{2}{8}$), *gr. ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν*: in angustia ipsorum *m*; *deinde* + et AB^{c}DH^{c}I^{c}LOTUWZ *vg. cod. caraf. Tisch. c dem. diu. m p t 'Isid.'* (*P. L.* lxxxiv. 445) *Baed.* (*hic et P. L.* xci. 407) *Iulian.-Tol. sine auct. gr.* **inmaculatum** (imm. BKW *vg.*) **se custodire** *et* inm. se seruare *m cum ord. gr. omn. ἄσπιλον ἑαυτὸν* (180 *αὐτόν*; A *σεαυτόν*) *τηρεῖν*: > immaculatum custodire se O; > seruare se sine macula *ff.* **ab hoc saeculo** (sec. OWZ*ϛ): a seculo *ff et* a mundo *m*; *gr. ἀπὸ* (CP *ἐκ*) *τοῦ κόσμου.*

II. 1. **fratres** (frares G*) **mei** *etiam Aug.* (ii. 595) *cum gr. omn. ἀδελφοί μου*: karissimi *ad init. pericopes t*; nolite itaque errare fr. m. et *Aug.* (x. 720)—*cf.* i. 16. **in personarum acceptione** *et* > in acceptione (acceptatione *ff*^{c}) p. *ff*, *gr. ἐν προσωποληψίαις*: in p. acceptionem FΘZ *t.* **domini nostri** (*om.* G*) **iesu** (ihesu C) **christi gloriae** (-rie OW) *etiam Aug.* (ii. 595), *cf.* d. n. ie. ch. honeris (*sic*) *ff*, *cum gr. plur. τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς δόξης*: d. n. ie. ch. *tantum s*$^{ut\ udtur\ propter\ spatium,\ sed\ euan.}$ *Aug.* (x. 720) *Faust.* (*grat.* i. 12) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1378) *cum gr.* 13 *τ. κ. ἡμ. Ἰησ. Χρ.* (*sine τ. δ.*); *gr.* 69. 73 > *τ. δ. τ. κ. ἡμ. Ἰησ. Χρ.*, *non autem latt.*

2. **etenim si introierit** (intrauerit *diu.*), *gr. ἐὰν γὰρ εἰσέλθῃ*: si autem intrauerit *ff*; *euan. s.* **in conuentu uestro** *etiam Aug.* (ii. 595 *teste Goldb. et Hieron. ep.* cxxxii. 3 *teste Hilb.*), *cf.* in conuentum uestrum CDTZ *vg. cod. caraf. Bentl. c s Aug.* (ii. 595 *test. Bened.*) *Baed.*, in synagogam uestram *ff*, *et gr. omn. εἰς τὴν* (*om.* ℵ*BC) *συναγωγὴν ὑμῶν*: in conspectu uestro HO$^{gloss.}$ W *et* + al in conspectu Θ$^{mg.}$ **uir** = *ἀνήρ*: homo *ff.* **aureum anulum** (annul. *vg.*, anol. T, hanol. C) **habens** (ab. C) *etiam Aug.* (ii. 595 *test. Goldb. et Hilb.*), > an. aur. h. BGZ *t Hieron.* (vi. 679 *libere, cf.* v. 409) *Aug.* (ii. 595 *test. Bened.*), *et* > h. an. aur. O: > anulos aureos in digitos h. *ff*, *cf. gr. χρυσοδακτύλιος*; *deinde* + et H^{o} *sine auct. gr.* **in** (*om.* Θ*) **ueste** (-tae I) **candida** (-dita Z*), *gr. ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ*: in u. splendida *ff.* **introierit** *sec.* (-ieret L, -hierit C), *gr. εἰσέλθῃ*: intret *ff.* **et** *cum gr. omn. καί*: *om. ff.* **in** (*om.* I) **sordido habitu** *et* in sordida ueste *ff cum ord. gr. ἐν ῥυπαρᾷ ἐσθῆτι*: > in ueste sordida *p contra ord. gr.*

3. **et intendatis** (-tes L) *cum gr.* ℵAKL 13. *al. fere omn. καὶ ἐπιβλέψητε*, *cf.* et intendite *s*: respiciatis autem *ff cum gr.* BCP 69 *ἐπ. δέ.* **in** (*om.* F) **eum qui indutus** (ndu *in ras. longiore scr.* B; intus L*) **est ueste** (-tae I, ue°ste B, uester O*) **praeclara** (prec. OW), *gr. ἐπὶ τὸν φοροῦντα τὴν ἐσθῆτα τὴν λαμπράν*: q. uestitus est u. candida *tantum ff.* **dixeritis** (eritis *in ras. scr.* O), *gr. εἴπητε*: dicatis *ff Aug.* (ii. 596); *deinde* + ei (*in ras. scr.* B^{c}; > ei dix. *s*) AB^{c}DKOTVW *vg. cod. caraf. Tisch. c dem. p s*$^{ut\ udtur}$ *t Aug.* (*test. Bened.*) *cum gr.* KLP *al. pler. qui add. αὐτῷ.* **sede hic**

pauperi autem dicatis
tu sta illic aut sede sub scabello
pedum meorum
4 nonne iudicatis apud
uosmet ipsos
et facti estis iudices
cogitationum iniquarum?
5 Audite fratres mei dilec-
tissimi
nonne deus elegit pauperes
in hoc mundo
diuites in fide et heredes
regni quod promisit deus
diligentibus se?
6 uos autem exhonorastis
pauperem
nonne diuites per potentiam
opprimunt uos
et ipsi trahunt uos ad iudicia?
7 nonne ipsi blasphemant

cum ord. gr. omn. κάθου ὧδε : > h. s. *ff*. **bene**: *om. Baed.* $\frac{8}{8}$ *sine auct. gr.* **pauperi autem**: et p. *ff* = καὶ τῷ πτωχῷ. **tu sta** (ista F*; > sta tu D) **illic aut sede** *cum gr.* AC* 13. 65. 69 σὺ στῆθι ἐκεῖ ἢ (C* καὶ) κάθου : > tu sta aut sede illo *ff cum gr.* B σὺ στ. ἢ κ. ἐκεῖ; *gr.* ℵC^{2}KLP *al. pler.* σὺ στ. ἐκεῖ ἢ (C^{2} καὶ) κ. ὧδε *apud latinos non redduntur.* **sub** (super D; *om. Baed.* $\frac{2}{8}$) **scabello** (-billo ABFLG, -byllo H*, -pillo Z*; scabellum DH^{c}I^{c}, -billum *s*, -byllum I*) **pedum meorum** (eorum Z *s t*), *cf. gr.* A 13 ὑπὸ (13 ἐπὶ) τὸ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου (A σου): sub scamello meo *ff*, *cf. gr. plur.* ὑπὸ (B^{c}P *min.*^{4} ἐπὶ) τὸ ὑποπόδιόν μου *tantum*.

4. **nonne iudicatis** (-tes L) *etiam Aug.* (ii. 596 *et* 601 *test. Bened.*), *cf.* n. iudicastis CT (*Bentl.*) *Aug.* (ii. 596 *et* 601 *teste Goldb.* = *Hieron. ep.* cxxxii. 3 *et* 18 *teste Hilb.*), *et gr.* ℵAB^{2}C 13. 73. *al. fere*^{10} οὐ διεκρίθητε : diiudicati estis *ff*, *cf. gr.* B* δ. *tantum*; *gr.* KLP *al. pler.* καὶ οὐ δ. *et* 27. 29 καὶ δ. *apud latinos non redduntur.* **apud** (-ut GH*I; *om.* D) **uosmet** (-med CI) **ipsos** (uosmetipsos *uno uerbo vg.*), *gr.* ἐν ἑαυτοῖς (100. 127 αὐτοῖς): inter uos *ff*. **et** *cum gr. omn.* καί : *om. ff*. **facti estis** *et gr.* ἐγένεσθε: facietis L. **cogitationum** (cogitac. O; cognationum Z*) **iniquarum** *etiam Aug.* (ii. 596; ii. 601 *test. Goldb. et Hilb.*), *cf.* c. malorum *ff cum ord. gr. omn.* διαλογισμῶν πονηρῶν : > iniquarum c. *Aug.* (ii. 601 *test. Bened.*); *euan. s.*

5. **fratres mei** (*om.* ϛ) **dilectissimi** *et* fr. m. dilecti Z *dem. diu. ff cum ord. gr. plur.* ἀδελφοί μου ἀγαπητοί: *gr.* 69. 13$^{lect.}$ 14$^{lect.}$ > μ. ἀδ. ἀγ. (13$^{lect.}$ 14$^{lect.}$ *om.* ἀγ. *ut udtur*), 13 > ἀγ. μ. ἀδ. **deus** (*om. dem.*) **elegit** (ael. C) **pauperes** *cum ord. gr. omn.* ὁ Θεὸς ἐξελέξατο τοὺς πτωχούς : > d. p. el. GW *p t Fulg.* (*P. L.* lxv. 648); > p. el. d. H. **in hoc** (*om.* O*) **mundo**, *cf. gr.* ℵA*BC* τῷ κόσμῳ *et* 27. 29. *al.*^{2} ἐν τῷ κ. (29 + τούτῳ): mundi *Prisc.* (*tract.* 1) *et* seculi *ff*, *cf. gr.* A^{2}C^{2} KLP *al. pler.* τοῦ κόσμου (*min. pauc.* + τούτου); *gr.* 113 *om.*, *non autem latt.* **diuites** (πλουσίους): locupletes *ff Ambr.* (*luc.* viii. 13 *libere*); *deinde* + autem O *sine auct. gr.* **in** (*om. Ambr. libere*) **fide** (-dae I) = ἐν πίστει : fidei *Prisc.* **et**: *om. Prisc. sine auct. gr.* haeredes ϛ𝔓; heres L*. **regni** *cum gr. paene omn.* τῆς βασιλείας: *gr.* ℵ*A τ. ἐπαγγελείας *apud latinos non redduntur*—*cf.* Gal. iii. 29 *et* Heb. vi. 17. **promisit** (-missit D) ADGVW *t Aug.* (ii. 596 *teste Goldb.* = *Hieron. ep.* cxxxii. 3 *teste Hilb.*) *Baed.*, *gr.* ἐπηγγείλατο: repromisit *codd. plur. vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. diu. p Orig.* (*infra*) *Aug.* (ii. 596 *test. Bened.*, x. 813) *Saluian.* (*gub. dei* iii. 52) *'Defensor'* (*P. L.* lxxxviii. 689); expromisit *ff*. **deus** *sec.*: *om.* HΘIUW *Bentl. diu. ff p* Orig.* (*infra*) *Fulg. 'Defensor' Baed.* $\frac{7}{8}$ *et gr. non expr.* **diligentibus** (dileg. D) **se**: d. eum *ff*, *cf. Orig.* (*infra*); *gr.* τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. *Libere citat Orig.* (*int. iesu hom.* xix. 4) 'hereditatem . . . quae repromissa est his qui eum perfecte dilexerint'.

mei . . . ^{6}nonne: *euan. s.*

6. **autem** *cum gr. omn.* δέ : *om.* D. **exhonorastis** (exon. Z, s *sec. sup. lin.* T; exhonoratis A*DU), *cf.* inhonorastis O* *p*^{c} *Baed.* $\frac{1}{8}$, exinhonorastis *p* Baed.* $\frac{4}{8}$, *et gr.* ἠτιμάσατε : frustratis *ff*. **pauperem** = τὸν πτωχόν : pauperes *p*. **diuites** = οἱ πλούσιοι : diues *ff**. **per potentiam** (-ciam WZ) **opprimunt** (hopprim. C, oprim. L, obprim. Θ, obprem. D, obpraem. Z*, obpraim. Z^{c}) **uos** (nos *dem.*) *et* > per potenciam u. op. O: potentatur in uobis *ff*; *gr.* καταδυναστεύουσιν ὑμῶν (ℵ*A 19. *al.*^{2} ὑμᾶς). **et ipsi** *etiam Aug.* (ii. 596 *teste Goldb.* = *Hieron. ep.* cxxxii. 3 *teste Hilb.*) = *gr. omn.* καὶ αὐτοί : > ipsi et *s*; et *tantum Aug.* (ii. 596 *test. Bened.*). **trahunt** (traunt T) **uos** *et* adtrahunt u. AHΘ*LZ *c Aug.* (*test. Goldb. et Hilb.*) *cum ord. gr. omn.* ἕλκουσιν ὑμᾶς : > u. tradunt (*sic*) *ff*; trahunt *tantum Aug.* (*test. Bened.*). iuditia Z. **et . . . iudicia**: *om. plane Saluian.* (*gub. dei* iii. 52).

7. **nonne** *cum gr. paene omn.* οὐκ : *gr.* A 13 καί *apud latinos non redduntur.* ipse Z*. **blasphemant** (blasfem. D, blapem. Z*, m *in ras. scr.* K) *cum gr. omn.* βλασφημοῦσιν : pblaspemauerunt G; blasphemunt *p*^{c}. **bonum** (+ christi *in mg.*

bonum nomen quod inuocatum est super uos?
8 si tamen legem perficitis regalem secundum scripturas
Diliges proximum tuum sicut te ipsum bene facitis
9 si autem personas accipitis peccatum operamini
redarguti a lege quasi transgressores
10 quicumque autem totam legem seruauerit
offendat autem in uno factus est omnium reus
11 qui enim dixit non moecha-

F^{c}) **nomen** *cum ord. gr.* τὸ καλὸν ὄνομα, *cf.* in bono nomine *ff*: > nomen bonum D *Baed.* $\frac{1}{8}$ *contra ord. gr.* **quod inuocatum est** *et gr. paene omn.* τὸ ἐπικληθέν (C* ἐπικεκληθέν): q. uocitum (*sic*) est *ff*, *cf. gr.* 69 τὸ κληθέν. **super uos** (nos LO*[ut udtur] U*[ut udtur] WZ *c Baed.* $\frac{6}{8}$) *et gr.* ἐφ' ὑμᾶς: in uobis *ff*.

8. **tamen** (μέντοι): quidem *Aug.* (ii. 596; *non autem* ii. 601, x. 736). **legem perficitis** (-tes L; perfecistis CGHT; perfici||tis Θ; perficiatis *p**) **regalem** (raeg. I) *et* lege consummamini regale *ff cum ord. gr. paene omn.* νόμον τελεῖτε βασιλικόν: > perficistis legem r. D; > r. legem perficitis Z; *gr.* C > ν. β. τ., *non autem latt.* **scripturas** (scribt. F*) *etiam Aug* (ii. 596 *teste Goldb.* = *Hieron. ep.* cxxxii. 3 *teste Hilb.*; ii. 601, x. 736) *cum gr.* 27. 29 τὰς γραφάς: scripturam (+ uel ·s· *sup. lin.* D) D *Bentl. ff p* Aug.* (ii. 596 *test. Bened.*) *cum gr. plur.* τὴν γραφήν; *euan. s*; *gr.* 40 + τὴν λέγουσαν. **diliges** (dileg. D) = ἀγαπήσεις: diligis ACFGHΘ*ILTZ* *Baed.* $\frac{2}{8}$. **sicut** (ὡς): tamquam *ff Aug.* (x. 736; *non uerbo vg.*), *gr.* σεαυτόν (B σαυτόν, *min.*[42] ἑαυτόν): temetipsum *diu.*; te *tantum ff.* **facitis** (-tes L) = ποιεῖτε: facis FTZ *dem. Baed.* $\frac{1}{8}$.

non autem ii. 596, 601). **te ipsum** (teipsum *uno uerbo vg.*), *gr.* σεαυτόν

9. **si** = εἰ: sin G. **personas accipitis** (-tes L, accipistis D, accepitis F*, itis *in ras. scr.* H^{c}), *gr.* προσωπολημπτεῖτε: personam acc. Tϛ. hoperamini C. **redarguti** (-guiti H*[ut udtur] ΘT, -gute W, ti *in ras.* 4 *litt. scr.* K; redarguite A*L) **a lege** (-em G) *cum ord. gr.* ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου: > a l. traducti *ff contra ord. gr.* **quasi** (ὡς): tamquam *ff Aug.* (ii. 601 *test. Bened.*; *non autem* ii. 596, *et* ii. 601 *test. Goldb. et Hilb.*); *euan. s.* transgresores D, trasgressores H.

10. **quicumque** (-cunque ϛ𝔓, -quumque T) **autem** *etiam Aug.* (ii. 596, 598, 607), *cf.* quicumque enim *s Aug.* (ii. 595), *et gr. paene omn.* ὅστις γάρ: qui enim *ff et gr.* C ὃς γάρ; quicumque *tantum Aug.* (i. 57, ii. 583, 602, x. 41) *Saluian.* (*gub. dei* iii. 30) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 530, lxxvi. 118); qui *tantum Hieron.* (*ep.* lxix. 10 *et Uall.* ii. 326) *Aug.* (ii. 600 *libere*) '*Sulpic.*' (*App. p.* 233 = *ep.* ii. 7) *Caesar.* (*reg. sanct. uirg.* 63; *sermm.* xxiii. 4, xxxvii. 5); si quis *Hieron.* (ii. 750) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 884); si *tantum libere Iulian. ap. Aug.* (x. 996). **totam** (tota I *ff*) **legem** (lege I *ff*) *et* uniuersam l. '*Sulpic.*' *Caesar.* (*reg. sanct. uirg.* 63; *sermm.* xxiii. 4, xxxvii. 5) *cum ord. gr. plur.* ὅλον τὸν νόμον: *gr.* C 31 > τ. ν. ὅλ., *non autem latt.* **seruauerit** (-baberit T) *etiam Hieron.* (ii. 326, 750) *Caesar.* (*reg. sanct. uirg.* 63; *serm.* xxiii. 4), *cf.* obseruauerit *Hieron.* (*ep.* lxix. 10) *et* obseruaueris *libere Iulian. ap. Aug.*, *cum gr.* ℵBC 3. 13[lect.] 8[pe] τηρήσῃ *et* KLP *al. pler.* τηρήσει: compleuit *Caesar.* (*serm.* xxxvii. 5), *cf. gr.* A 63. 69 πληρώσει (*ex* Rom. xiii. 8?); *gr.* 13 πληρώσας τηρήσει *et* 66**. 73 τελέσει (*cf.* Rom. ii. 27 *et* Iacob. ii. 8) *apud latinos non redduntur.* > seruauerit totam legem *Hieron.* (ii. 750, *non autem ep.* lxix. 10 *et Uall.* ii. 326) *contra ord. gr.* **offendat** (ofend. O; offendet GΘL; offendit DI *Saluian.*; offenderit *Hieron.* ii. 750) **autem** (*om. Caesar.* (*reg. sanct. uirg.* 63) *Baed.* $\frac{6}{8}$) **in uno** (unum Z) *etiam Hieron.* (ii. 750) *Aug.* (*saepissime*) *Baed.* (*hic* $\frac{2}{8}$), *cf.* peccauerit au. in uno *ff*, *cum ord. gr. omn.* πταίσῃ (KLP *al. omn.*[ut udtur] πταίσει) δὲ ἐν ἑνί: > et offendat (offenderit *Hieron.*) in uno *Hieron.* (*ep.* lxix. 10) *Baed.* (*hic* $\frac{2}{8}$) *et* > et peccauerit in uno *Hieron.* (ii. 326), *cf.* qui au. offenderit *Baed.* (*P. L.* xcii. 734 *ad init. pericopes*); > *libere* si in uno offendat *Aug.* (ii. 600 *semel*), si in uno offenderit *Aug.* (ii. 600 *semel*), qui (+ cum *Aug.*, + enim *Gelas.*) in uno (+ ex his *Isid.*) offenderit *Critobul. ap. Hieron.* (ii. 700) *Aug.* (ii. 602) *Gelas.* (*P. L.* lix. 43) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 945), *et* qui in uno peccauerit *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 846). **factus est omnium reus** *etiam Hieron.* (ii. 326) *Aug.* (*saepissime*) *et* fit omn. r. *Hieron.* (*ep.* lxix. 10) *Aug.* (*libere* ii. 600, 602) *cum ord. gr. omn.* γέγονεν πάντων ἔνοχος: > r. est omn. factus *Hieron.* (ii. 750); > omn. r. est *libere Gelas.*

11. **qui enim dixit** (dixerit C*[ut udtur] O*T), *cf.* > nam q. d. *ff*, *et gr. omn.* ὁ γὰρ εἰπών (A εἰπάς): q. d. *tantum Hieron.* (ii. 700), *cf.* q. praecepit *tantum Hieron.* (*ep.* lxix. 10). **non moechaberis** (mech. A*LOWZ, moec. F^{c}, mec. T, moechabiris K, moechaueris G^{c}I, mechaueris DG*, moecaueris F*) *pr.*, *gr.* μή (69 οὐ) μοιχεύσῃς (ℵL 13. 33. 69 μοιχεύσεις): n. moechandum *Hieron.* (*ep.* lxix. 10, *non autem Uall.* ii. 700). **dixit** *sec.* = εἶπεν: ipse d. *Hieron.* (*ep.* lxix. 10, *non autem Uall.* ii. 700) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 945). **dixit** *sec.* . . .

beris dixit et non occides
quod si non moechaberis
occides autem
factus es transgressor legis
12 sic loquimini et sic facite
sicut per legem libertatis
incipientes iudicari
13 iudicium enim sine miseri-
cordia illi qui non fece-
rit misericordiam
superexultat autem miseri-
cordia iudicio.

non
moechaberis *sec.*: *om.* G* (*deinde* + dixit et occides quod si non mehaberis *in ima pag.* G^{1}). **et**: *om.* DL* *sine auct. gr.* hoccides *pr.* C. *gr.* C 69. 106 > μὴ φονεύσῃς εἶπεν καὶ μὴ μοιχεύσῃς, *non autem latt.* **quod** (quia *Baed.* $\frac{1}{8}$) **si**, *cf.* q. etsi *Hieron.* (ii. 700): si autem *ff et gr.* εἰ δέ; si *tantum* C *Hieron.* (*ep.* lxix. 10 *libere*). **moechaberis** *sec.* (mech. A*LOTZ, moec. F, mec. W, moechabiris KV; moechaueris CI, mechaueris D) *etiam Aug.* (ii. 596 *teste Goldb.* = *Hieron. ep.* cxxxii. 3 *teste Hilb.—infra*), *cf. gr.* KLP *al. pler.* μοιχεύσεις (LP 101. *al. pauc.* μοιχεύσῃς): moecharis (*Bentl.*) *Hieron.* (ii. 700—*infra*) *Aug.* (ii. 596 *test. Bened.—infra*) *Isid.*, *cf.* moechamur *libere Hieron.* (*ep.* lxix. 10), *et gr.* ℵABC 15. 45. 70. 98* μοιχεύεις. **occides** *sec.* (hocc. C), *cf.* occidas (as *in ras. scr.* U) BKOU *c dem. p Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 118) *Isid. Baed.* $\frac{5}{8}$, occideris L^{c} *ff*, *et gr.* KLP *al. pler.* φονεύσεις (LP 101. *al. pauc.* φονεύσῃς): occidis DZ* *Hieron.* (ii. 700 *infra*), *cf.* occidis/occidas *Bentl.*, occidimus *libere Hieron.* (*ep.* lxix. 10), *et gr.* ℵABC 15 *etc.* φονεύεις. **moech. occ.** *cum ord. gr. paene omn.* μ. φ.: > occ. moech. *Hieron.* (ii. 700) *Aug.* (ii. 596) *cum ord. gr.* 15. 70 φ. μ. **factus es** (est F*IO*$^{ut\ udtur}$ WZ* *ff*; + autem G) **transgressor** (transgressio Z*) **legis** *etiam Hieron.* (ii. 700) *cum ord. gr. omn.* γέγονας (A 13 ἐγένου) παραβάτης (A ἀποστάτης) νόμου: > f. es l. tr. *Isid.*; > tr. l. f. es U*, *cf.* transgressores l. sumus *libere Hieron.* (*ep.* lxix. 10).

12. *Ad init.* + propter quod CT *p sine auct. gr.* **sic** *sec.*: *om.* D*. **sicut** *etiam Aug.* (ii. 601), *gr.* ὡς: quasi *ff*; tamquam *Aug.* (x. 41). **per legem**, *gr.* διὰ νόμου: a lege *ff*. **libertatis** = ἐλευθερίας: liberalitatis *ff*. **incipientes iudicari** (+ *ras.* 1 *lit.* I; iudicare LZ) = μέλλοντες κρίνεσθαι: iuditium sperantes *ff*.

13. **iudicium** (-tium L; iudicio *cod. caraf.*) **enim** *etiam Aug.* (*sexies*) '*Aug.*' (v. *App.* 118) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 556 *semel*), *cf.* quia iud. *Aug.* (ii. 463) *Cassian.* (*conl.* ix. 22) *Ruric.* (*ep.* ii. 12, 53) *Fulg* (*P. L.* lxv. 750) *Caesar.* (*serm.* xxxi. 4), quoniam iud. *Aug.* (x. 119), et iud. *Aug.* (ii. 557 *libere*), *et gr. omn.* ἡ γὰρ κρίσις: iud. autem *ff Aug.* (vii. 640, 650); iud. *tantum Aug.* (v. 206, 218, 350, x. 773) '*Aug.*' (v. *App.* 522) *Prosp.* (*P. L.* li. 409) *Petr.-Chrysol.* (*P. L.* lii. 317) *Faust.* (*ep.* 5) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 556 *semel*) *Caesar.* (*sermm.* xxvi. 1, cxlii. 8, clvii. 3) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1141, lxxxiv. 417) *Desid.* (*P. L.* lxxxvii. 251) *Egbert.* (*P. L.* lxxxix. 445) *Greg. III-Pap.* (*P. L.* lxxxix. 588); iud. futurum *libere Aug.* (vii. 652). **sine misericordia** (-iam Z, missericordia D; + erit D *Ruric. Desid. Egbert. Greg. III-Pap.*, + fiet *Aug.* (ii. 557, x. 196)) *et gr.* ἀνέλεος (*uel* ἀνιλεως *etc.*): non miserebitur *ff*; *deinde* + sed *Aug.* (x. 119, 183) *sine auct. gr.* **illi qui non fecerit** (fecerat G) **misericordiam** *etiam Aug.* (ii. 463, v. 206) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 556 *semel*), *cf.* ei q. n. fecerit m. *Faust. Desid.*, *gr.* τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος (K *al.*^{20} ἔλεον): illi q. n. fecit m. FI*T𝔓ℭ *cod. caraf. Bentl. Tisch. p*^{c} *Aug.* (*saepissime*) '*Aug.*' (v. *App.* 522) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 556 *semel*, 722 *libere*, 750) *Greg. III–Pap. Baed.* $\frac{4}{8}$, *cf.* ei q. n. fecit m. *ff m Aug.* (v. 350) '*Aug.*' (v. *App.* 118) *Cassian. Prosp. Caesar.* (*serm.* xxxi. 4); illi qui (quod O*) n. facit misericordiam (-dia Z) BI^{c}KO UVZ𝔊𝔖 *p* Aug.* (ii. 601 *test. Bened.*, x. 41, 44 *libere*) *Egbert. Baed.* $\frac{4}{8}$, *cf.* ei q. n. facit m. '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1141); his q. n. fecerunt (fecerint cxlii. 8, clvii. 3) m. *Caesar.* (*sermm.* xxvi. 1, cxlii. 8, clvii. 3). **superexultat** (superexultet *Bentl. p**) **autem misericordia iudicio** (iudicium I *Bentl. p*) FGH*Θ*I *Bentl. p Aug.* (ii. 557, 601, vii. 652) *et* supergloriatur au. m. iudicium *ff cum gr.* ℵ^{c1}A 13. 40. 73. 83. 101 κατακαυχᾶται (A 13 κατακαυχάσθω) δὲ ἔλεος (13 ἔλεον) κρίσεως, *cf.* superexaltat (*in ras. scr.* AO) au. (*in ras. scr.* O; *om. Baed.* $\frac{1}{8}$) misericordia (*in ras. scr.* O; misericordiam BU^{c} *c*; + eo D*) iudicio (iudicium H^{c}KO (*in ras.* 12 *litt. scr.*) W𝔓𝔖ℭ *cod. caraf. Fulg.* '*Isid.*' *Egbert. Baed.* $\frac{2}{8}$, iuditium Z) *codd. plur. vg. cod. caraf. Tisch. c dem. diu. Aug.* (x. 41, 183) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 556) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiv. 417) *Egbert. Baed.*, *et* quoniam m. praefertur iudicio *m*: superexultat m. iudicio *tantum Aug.* (i. 461) *cum gr.* ℵ*^{etc2}BCKL *al. pler.* κατακαυχᾶται (B *min. aliq.* -τε; 27. 29. 66* κατακαυχάσθω, C^{2} κατακαυχᾶσθε) ἔλεος (CKL *al. mu.* ἔλευν) κρ. (*sine* δέ), *cf.* superexaltat m. iudicium '*Aug.*' (v. *App.* 522); *gr. min. mu.* καὶ κατακαυχᾶται ἔλ. κρ. *apud latinos non redduntur*; *libere citant* 'quia superexultat m. iudicio' *Aug.* (iii. 1. 455), 'nisi superexultet m. iudicio' *Aug.* (ii. 453, 602), 'superexaltat enim m. in iudicio' *Aug.* (iv. 845), 'm. . . . quae superexaltat iudicio' *Aug.* (x. 44), 'iudicio superexaltat m.' *Aug.* (x. 1306), 'm. . . . superexaltaret iudicium' *Fulg.* (*P. L.* lxv. 172), 'nisi superexaltet m. iudicium' *Leo* (*P. L.* liv. 454), 'misericordiam

14 Quid proderit fratres mei
si fidem quis dicat
se habere
opera autem non habeat?
numquid poterit fides
saluare eum?
15 si autem frater aut soror
nudi sint et indigeant
uictu cotidiano
16 dicat autem aliquis
de uobis illis
ite in pace calefacimini
et saturamini
non dederitis autem eis quae
necessaria sunt corporis
quid proderit?
17 sic et fides si non habeat
opera mortua est

---

superexaltare iudicio' *Capitula* CT (*supra p.* 234).

14. **quid proderit** *etiam Aug.* (vi. 122, 123, 178 *bis*) *Caesar.* (*serm.* xviii. 1), *gr.* *τί τὸ* (99 *γάρ*; BC* *om.*) *ὄφελος*: quid prodest GTW *ff m Aug.* (vi. 124, 180) *Faust.* (*ep.* 5) *Caesar.* (*serm.* ccix. 2); *deinde* + homini OW *sine auct. gr.* **fratres mei** (ei Z) *etiam Aug.* (vi. 122, 123, 178 *bis*) *Caesar.* (*serm.* xviii. 1) *cum gr. omn.* *ἀδελφοί μου*: fr. *tantum m*; *om. omnino Aug.* (vi. 124, 180) *Faust. Caesar.* (*serm.* ccix. 2). **si fidem quis** (+ se *eras.* I) **dicat se** (*om. Baed.* ⅛) **habere** (ab. C) *etiam Aug.* (vi. 123, 178 *semel*, 316) *Caesar.* (*serm.* xviii. 1), > si f. q. se d. h. U, *et* > si f. se q. d. h. '*Aug.*' (v. *App.* 197), *cum ord. gr.* AC 56 *ἐὰν πίστιν τις λέγῃ ἔχειν*, *cf.* si f. q. d. in semet ipso manere *m*: > si f. d. q. se habere O *et* > si f. d. se q. h. *Aug.* (vi. 122, 127, 178 *semel*, 221) *cum ord. gr.* ℵBKL *al. fere omn.* *ἐὰν π. λέγῃ* (L *min.*[6] *λέγει*) *τις ἔχ.*; > f. h. se q. d. (*sine* si) *Caesar.* (*serm.* ccix. 2); > si q. d. se f. h. *ff Aug.* (vii. 647); > si d. q. se f. h. *Aug.* (vi. 124, 180); si f. habeat aliquis *Aug.* (v. 988). **hopera** C; operam G. **habeat** *cum gr. plur.* *ἔχῃ* (69 *σχῇ*): habet *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1378) *cum gr.* L 13. *al.*[10] *ἔχει*. **numquid** (nunq. OWϛ𝔓) **poterit** (*in ras. scr. c*) *etiam Aug.* (*saepius*) *Caesar.* (*serm.* xviii. 1, *sed* > fides poterit): numquid (num *tantum p**) potest T *ff m p* Aug.* (v. 988) *Faust. Caesar.* (*serm.* ccix. 2); *gr.* *μὴ δύναται*. **fides** (*in ras. scr. c*; *om.* '*Aug.*') **saluare eum** *et* f. seruare eum *Faust.* *cum ord. gr.* *ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν*, *cf.* f. sola saluare eum *m et* sola f. saluare eum *Caesar.* (*serm.* ccix. 2): > f. eum sola saluare *ff contra ord. gr.*

15. **si** (i *sup. lin.* Z) *et gr.* *ἐάν*: siue *ff*. **autem** *cum gr.* ADKL *al. longe plu.* *δέ*: *om. ff m Ualerian.* (*P. L.* lii. 715) *cum gr.* ℵB 13. 73. *al.*[10] **aut** *et* siue *ff cum gr. omn.* *ἤ*: et ϛ𝔖ℭ. **sint** *et* fuerint *m cum gr. plur.* *ὑπάρχωσιν*: sunt FGIT *c Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 207) *Baed.* ⅛ *cum gr.* 31. 68. 99 *ὑπάρχουσιν*. **et** *cum gr. plur.* *καί*: *gr.* A 73. *al.*[2] *ἤ apud latinos non redduntur.* **indigeant** (indeg. D, indigant H*, indigiant Z*; indigent FGIU* *c Caesar.* (*serm.* xviii. 1) *Greg.-Mag.*) **uictu** (uicto GK) **cotidiano** (cottid. F*I, quotid. (quo *in ras. scr.* U) DOU *vg.*, quotdid. Θ), *cf.* egeant (aeg. C) u. c. CT *p*, *et gr.* *λειπόμενοι* (ALP *al. omn.*[ut udtur] + *ὦσιν*) *τῆς ἐφημέρου τροφῆς*: desit eis uictus cottidianus *ff*; defuerit eis cottidianus cibus *m*.

16. **dicat autem** *cum gr. plur.* *εἴπῃ δέ*: d. *tantum Ualerian.* (*P. L.* lii. 715) *sine auct. gr.*; *gr.* A 13. 73. *al.*[2] *καὶ εἴπῃ apud latinos non redduntur.* **aliquis de uobis illis**, *cf.* al. ex u. illis *vg. cod. caraf. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 207), al. uestrum illis T *p**, *et* al. uestrum *tantum Ualerian.*: > illis aliquis (s *in ras. scr.* H) de uobis HΘ *et* > eis al. uestrum *m*; > illis ex uestris al. *ff*; *gr. omn.* > *τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν*, *non autem latt.* **ite**, *gr.* *ὑπάγετε* (C[3 ut udtur] 73 *ὕπαγε*): uadite *ff*. **pace**: + et D *m sine auct. gr.* **calefacimini** (-ficimini U, -ficamini ADKV, calificamini B; calefaciamini G, califaciamini Z; caleficiemini F), *gr.* *θερμαίνεσθε*: calidi estote *ff*. **et saturamini** (saturabimini D), *gr.* *καὶ χορτάζεσθε*: et satiemini *m*; et satulli *ff*; *om. omnino* G *s*[ut udtur]. **non dederitis autem** (*om.* I *Ualerian.*) **eis** (ei I *s*[ut udtur]) *et gr. omn.* *μὴ δῶτε δὲ αὐτοῖς*: n. dederit au. eis (illis *ff*; > eis au. D) DWZ *ff*; et non det eis *m*. **quae necessaria sunt corporis**, *cf.* quae (que WZ; qui V) n. s. corpori (-peri O) BDFKOTU[c]VWZ *vg. cod. caraf. c dem. diu. p*[c] *Ualerian. Greg.-Mag. Baed.*: n. corporis *m et gr.* *τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος* (31 > *τὰ τοῦ σ. ἐπ.*); alimentum corporis *ff*. **quid** (qui H*) **proderit** (prode *in ras. scr.* K; prode erit T) *et* q. prodeest *m cum gr. omn.* *τί τὸ* (BC* *om.*) *ὄφελος tantum*: q. et prodest *ff*; q. proderit uobis LZ *p* et* > q. uobis proderit *Greg.-Mag.*; nihil uobis proderit *Ualerian.*; *deinde* + haec dixisse eis *m sine auct. gr.*

17. **sic** (sec H*) **et** *et* ita et *Baed.* (*hic*) *cum gr. omn.* *οὕτως καί*: nam et *Baed.* (*P. L.* xciv. 222 *ad init. pericopes*). **si non habeat** (habet F) **opera** (hop. C) *cum gr.* ℵABCK 13. 31. 40. 69. *al. plus*[10] *ἐὰν μὴ ἔχῃ* (13 *ἔχει*) *ἔργα*, *cf.* quae n. habet op. *m*: *gr.* L *al. longe plu.* > *ἐὰν μὴ ἔργα ἔχῃ* (99. 100. *al.*[ut udtur] *ἔχει*), *non autem latt.*; sine operibus I—*cf. patres infra.* **est**: *om.* B *sine auct. gr.* **in semet** (-ed C) **ipsa** (ipsam FGΘI; semetipsa *uno uerbo vg.*), *gr.* *καθ' ἑαυτήν*: sola *ff*;

in semet ipsa
18 sed dicet quis tu fidem
habes et ego opera habeo
ostende mihi fidem tuam
sine operibus
et ego ostendam tibi ex ope-
ribus fidem meam.
19 Tu credis quoniam unus est
deus bene facis
et daemones credunt
et contremescunt
20 uis autem scire o homo
inanis
quoniam fides sine operibus otiosa est?
21 abraham pater noster
nonne ex operibus
iustificatus est
offerens isaac filium suum
super altare?
22 uides quoniam fides coope-
rabatur operibus illius
et ex operibus fides
consummata est?
23 et suppleta est scriptura

circa se *m*; *deinde* + sicut enim corpus sine spiritu mortuum est sic et fides sine operibus mortua est *m*—*e uers.* 26. *Hunc uersum una cum uerss.* 20 *et* 26 *citant* 'fides sine operibus mortua est in semetipsa' *Fulg.* (*P. L.* lxv. 494) *Greg.-Tur.* (*P. L.* lxxi. 741) *Columban.* (*P. L.* lxxx. 264) *et* 'fides sine operibus otiosa et mortua est in semetipsa' *Fulg.* (*P. L.* lxv. 570).

18. set O. **dicet** *cum gr. omn.* ἐρεῖ: dicit CGHΘILOTU*WZ5𝔓 *c dem. diu. p* s*; *adnotat Luc. Brug.* '*Non mutes futurum* dicet *in praesens* dicit'. **quis** (τις): aliquis AT^c *ff*. **tu fidem habes et** (*om.* G *p*) **ego opera** (hop. C; operam GHΘ*ILT; operas *s*) **habeo** *cum ord. gr.* σὺ πίστιν ἔχεις κἀγὼ ἔργα ἔχω: > tu operam habes ego f. habeo *ff contra ord. gr.* hostende C. michi BOW. **tuam** *cum gr. paene omn.* σου: *om. ff cum gr.* 68. **sine operibus** (hop. C) *cum gr.* ℵABCP 8. 13. *al.*^{10} χωρὶς τῶν ἔργων: *gr.* KL *al. longe plu.* ἐκ τ. ἔργ. *apud latinos non redduntur*; *deinde gr.* CKL *al. pler.* + σου, *non autem latt.* **ostendam** (host. C; *om. ff*) **tibi** *cum ord. gr.* ACKL *al. pler.* δείξω σοι: *gr.* ℵB 31. 69 > σοι δείξω, *non autem latt.* **ex operibus** (hop. C), *gr.* ἐκ τῶν ἔργων: de op. *ff*; *deinde* + meis *s cum gr. omn. qui add.* μου. **meam** (*in ras. longiore scr.* B, me *in ras. scr.* G) *cum gr.* AKLP *al. pler.* μου: *om. ff cum gr.* ℵBC 13. *al.*^{3} *gr.* 130 > τὴν πίστιν μου ἐκ τῶν ἔργων μου, *non autem latt.*

19. **tu credis** = σὺ πιστεύεις: credes *s Prisc.* (*tract.* 1). **quoniam** (+ *ras.* 2 *litt.* H) *etiam Aug.* (*sexies*), *gr.* ὅτι: quia *ff s Prisc. Aug.* (v. 878, 988) *Saluian.* (*gub. dei* iv. 2 *semel*) *Cereal.* (*P. L.* lviii. 758) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 363, 584) *Caesar.* (*sermm.* xii. 5, clvii. 6) *Aldhelm.* (*P. L.* lxxxix. 91); quod *Saluian.* (*gub. dei* iv. 2 *semel*). **unus est deus** *etiam Aug.* (*saepissime*) *Saluian.* (*semel*) *cum ord. gr.* ℵA 68 εἷς ἐστὶν ὁ Θεός: > un. d. est *Prisc. Aug.* (ix. 405) *cum ord. gr.* BC 69 εἷς ὁ (B 69 *om.*) Θ. ἐστ.; > d. un. est *Saluian.* (*semel*) *Caesar.* (*sermm.* xii. 5, clvii. 6) *cum ord. gr.* KL *al. pler.* ὁ (31 *al. pauc. om.*) Θ. εἷς ἐστ.; un. d. *tantum* C *ff sine auct. gr.*; *deinde* + et *Aug.* (v. 492, *non autem alibi*). benefacis *uno uerbo* 𝔓𝔖; *deinde* + hoc L *Prisc.*, + nam *ad init. pericopes Faust.* (*spir. sanc.* i. 1, *ep.* v) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 479, *non autem* 334, 363, 584) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 931) *sine auct. gr.* **daemones** (dem. DILOWZ): daemonia *ff Prisc.* = τὰ δαιμόνια. **credunt** = πιστεύουσιν: faciunt *Prisc.*; timent *Isid.* **contremescunt** (-miscunt OWZ* *vg.*), *gr.* φρίσσουσιν: perhorrescunt *Prisc.*

20. **autem** *cum gr. plur.* δέ: *gr.* 100. *al.*^{3} *om.*, *non autem latt.* sc'ire I. **o** *cum gr. omn.* ὦ: *om.* D. **inanis** (*eras.* H), *gr.* κενέ: uacue *ff*. qnm *tantum* Z*. **otiosa** (hot. CT, oc. GWZ, otiossa D) *et* uacua *ff cum gr.* BC* 27. 29 ἀργή: mortua A*LO𝔖ℭ *p et plane Faust.* (*ep.* v) *Baed.* $\frac{1}{8}$ *cum gr.* ℵAC^{2}KLP *al. pler.* νεκρά—*cf. uerss.* 17 *et* 26; *adnotat Luc. Brug.* '*Non scribas* otiosa *pro* mortua'.

21. *Ad init.* + karissimi *t* (*ad init. pericopes*). abracham D, abraam IO. **noster** *et gr.* ἡμῶν: uester O. **nonne** (οὐκ): non L*Z* *s*. hoperibus C. hofferens C. issac D, ysaac OTW, ysahac C. **suum** *et gr. omn.* αὐτοῦ: *om. s*^{utudtur}. **altare**, *gr.* τὸ θυσιαστήριον: aram *ff*.

22. **uides** *cum gr. omn.* βλέπεις: uidens Z *t*; *deinde* + ergo O *Baed.* $\frac{1}{8}$ *sine auct. gr.* **quoniam** (ὅτι): quia *Faust.* (*grat.* i. 6). **cooperabatur** (quohop. C, conop. D) *cum gr.* ℵ^{c}BCKLP *al. omn.*^{utudtur} συνήργει: cooperatur (quoop. G, coop *euan. s*) GO *s et* communicat *ff cum gr.* ℵ*A συνεργεῖ; *deinde* + cum *ff sine auct. gr.* hoperibus *pr.* C. **illius** (αὐτοῦ): suis O *ff*. **et** = *gr. omn.* καί: *om.* F *t*. **ex** = *gr. omn.* ἐκ: *om.* G. **operibus** *sec.*: + illius *p sine auct. gr.* **consummata** (-sumata GLO) **est**, *cf.* confirmata est *dem.*, seruata est *Baed.* $\frac{7}{8}$, *et gr.* ἐτελειώθη: confirmatur *ff*.

23. **et** *pr. cum gr. omn.* καί: *om. s*^{utudtur}. **suppleta** (supl. H, subpl. DZ) **est**, *gr.* ἐπληρώθη: impleta est O *ff*. scribtura F*G. **credidit** (i *pr.*

dicens
credidit abraham deo et re-
putatum est illi ad iustitiam
et amicus dei appellatus est
24 uidetis quoniam ex operibus
iustificatur homo et non
ex fide tantum
25 similiter et raab
meretrix
nonne ex operibus iustificata est
suscipiens nuntios et alia
uia eiciens?
26 sicut enim corpus sine spiritu
emortuum est
ita et fides sine operibus
mortua est.
III. 1 Nolite plures magistri
fieri fratres mei
scientes quoniam maius
iudicium sumitis
2 in multis enim offendimus
omnes

---

sup. lin. Z) *sine addit. cum gr.* L 69 ἐπίστευσεν *tantum*: + autem HU *Bentl. s cum gr. plur. qui add.* δέ; + enim *Aug.* (v. 9). **abraham** (-rahan Z*, -racham D, -raam IO) *cum gr. omn.* Ἀβραάμ: *om. Fulg.* (*P. L.* lxv. 648). **deo** = τῷ Θεῷ: domino *ff.* **et** *sec.*: *om. Fulg. sine auct. gr.* **reputatum** (repput. D) **est**, *gr.* ἐλογίσθη: deputatum est '*Aug.*' (v. *App.* 192); estimatum est *ff.* **illi** (αὐτῷ): ei AD *ff.* iusticiam OW. **amicus** (ham. C) *cum gr. fere omn.* φίλος: *gr.* 69 δοῦλος *apud latinos non redditur.* > dei amicus *libere Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 50) *contra ord. gr.* **appellatus** (apell. Z) **est**, *gr.* ἐκλήθη: uocatus est *ff Iren.* (*int.* IV. xvi. 2); factus est *Baed.* ½.

24. **uidetis** (-tes Z*, uide[tis] *s*; uides W *Hildefons.* (*P. L.* xcvi. 189)) *sine addit. cum gr.* ℵAB CP *al. plus*[10] ὁρᾶτε *tantum*: *gr.* KL *al. longe plu.* + τοίνυν, *non autem latt.* hoperibus C. **ex fide** (*in ras. scr.* G; operibus *lapsu c*) **tantum** (tan *in ras. scr.* G): *gr.* ἐκ πίστεως μόνον (4. *al.*[3] μόνης). *Disting.* . . . tantum? *vg.*

25. **similiter** CT𝔗𝔖𝔈 *ff sine addit. cum gr.* C 5. 6. 13. 76 ὁμοίως (C οὕτως) *tantum*: + autem *codd. plur.* 𝔐 *cod. caraf. Bentl. Tisch. uett. plur. Baed. cum gr. plur. qui add.* δέ. rahab CG^c O *vg.* **meretrix** (merit. D), *gr.* ἡ πόρνη: fornicaria *ff.* **nonne** (οὐκ): non L*. **ex** = ἐξ: et G. hoperibus C. **suscipiens** *et gr.* ὑποδεξαμένη: cum suscepisset *ff.* **nuntios** (-cios OW𝔖𝔈) *cum gr.* ℵABKP *al. longe plu.* τοὺς ἀγγέλους: exploratores *ff cum gr.* CK^mg L *al.*[16] τοὺς κατασκόπους—*cf.* Hebr. xi. 31; *deinde* + ex·XII·tribus filiorum israhel *ff sine auct. gr.* **alia uia** *et gr. omn.* ἑτέρᾳ ὁδῷ, *cf.* ex alia uia *s*: per aliam uiam HΘW *c dem. ff*; *deinde* + eos CTO *diu. ff p t sine auct. gr.* **eiciens** (eiic. *vg.*, eiec. V, iec. D) *et gr.* ἐκβαλοῦσα: eiecisset *ff.*

26. **sicut** (-uti C) **enim** *etiam Caesar.* (*serm.* xv. 4) *cum gr. fere omn.* ὥσπερ γάρ, *cf.* nam s. *Gaud.* (*tract.* xviii. 26): s. autem *ff*; s. *tantum Caesar.* (*serm.* xii. 5) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 517) *cum gr.* B ὥσπ. (*sine* γάρ); quomodo *Hieron.* (ii. 322). **corpus** = *gr. omn.* τὸ σῶμα: caro *Gaud.* **sine spiritu** (sp H*^utuditur), *gr.* χωρὶς (13. *al.*[3] + τοῦ) πνεύματος: sine anima *Gaud. Caesar.* (*sermm.* xii. 5, xv. 4). **emortuum** (mortuum AHΘILZ *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c diu.*^c *ff m* (*ad vers.* 17) *p*^c *s patt. plur.*; mortuus *t*) **est** *cum gr. omn.* νεκρόν ἐστιν: *om. Gaud. Saluian.* (*gub. dei* iv. 1). **ita** (οὕτως): sic *ff m* (*aa uers.* 17) *Hieron.* (ii. 322, vii. 483 *libere*) *Saluian.* **et** *cum gr. omn.* καί: *om.* W *dem. diu. ff Gaud. Saluian. Caesar.* (*serm.* xii. 5; *non autem serm.* xv. 4) *Greg.-Mag.* '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 662). **sine operibus** *etiam Hieron.* (ii. 322), *cf.* absque operibus *libere Hieron.* (vii. 483), *et gr. omn.* χωρὶς τῶν (ℵB 69 *om.*) ἔργων: sine operae (opera *ff**) *ff*; *deinde* + bonis *Saluian. sine auct. gr.* emortua D. *Cf. uerss.* 17 *et* 20.

III. 1. **nolite plures magistri fieri** *etiam Aug.* (i. 2, v. 122), *cf.* n. multi mag. f. *s Aug.* (iii. 2. 660), n. multi mag. esse *ff*, *et gr.* μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε: n. multiloqui esse *m.* **mei** *etiam Aug.* (i. 2) *cum gr. omn.* μου: *om. Aug.* (iii. 2. 660, v. 122; *et* > fr. n. pl. mag. f. v. 122). **scientes** *etiam Aug.* (i. 2) *Baed.* (*hic*) *cum gr. omn.* εἰδότες: *om. Aug.* (iii. 2. 660) *Baed.* (*P. L.* xci. 1156). **quoniam** (ὅτι): quia C *m t Baed.* (*hic* ½). **maius** (μεῖζον; K μείζονα): magis I *p** *t.* iuditium WZ. **sumitis** (-tes L), *cf.* accipietis *m et gr.* 73 λήψεσθε: sumimus I, *cf.* accipiemus *ff*, *et gr. paene omn.* λημψόμεθα (L -ώμεθα); sumunt *Facund.* (*P. L.* lxvii. 773).

2. **in** (*in ras. scr.* O) **multis enim offendimus** (hoff. C; offendimus *et* dimus *in ras. longiore scr.* G) **omnes** *etiam Hieron.* (*ep.* l. 3) *Aug.* (*quinquies*) *Leo* (*P. L.* liv. 442) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 338) *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 827) *Greg.-Mag.* (*sexies*) *Baed.* (*hic et P. L.* xci. 537, 1156) *cum gr. paene omn.* πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες (P 133 πάντες), *cf.* quia (quoniam *Aug.* ii. 601) in multis off. omn. *Aug.* (ii. 601 *semel*, 602) *Baed.* (*quater*), multa autem erramus omn. *ff*, *et* > multa enim omn. delinquimus *m*: in multis offendimus (+ siue erramus *Hieron.* ii. 743) omn. *Hieron.* (ii. 743, 746) *Leo* (*P. L.* liv. 304) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 343,

si quis in uerbo non offendit
hic perfectus est uir
potest etiam freno
circumducere totum corpus
3 si autem equorum frenos in ora
mittimus ad consentien-
dum nobis
et omne corpus illorum
circumferimus
4 ecce et naues cum magnae
sint et a uentis ualidis
minentur
circumferuntur a modico
gubernaculo ubi impetus

---

593) *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 810) *Greg.-Mag.* (*quater*), *cf.* multa peccamus omn. *Hieron.* (*ep.* lvii. 7 *et Uall.* ii. 322); *gr.* K *omnino om.*, *non autem latt.*; *deinde* + et *Hieron.* (*epp.* l. 3, lvii. 7) *sine auct. gr.* **si quis** (siquis *uno uerbo* ϛ) *etiam Hieron.* (*epp.* l. 3, lvii. 7, cx. 9) *Aug.* (i. 2, ii. 167, iv. 523) *cum gr. omn.* εἴ τις, *cf.* si quis autem *dem.* '*Sulpic.*' (*App. p.* 238 = *ep.* ii. 10): quisquis *Aug.* (v. 122), *cf.* quisquis enim *Aug.* (iii. 2. 659); qui *Hieron.* (ii. 785), *cf.* qui enim *Hieron.* (ii. 537, vii. 642) *et* qui autem *Rufin. ap. Hieron.* (ii. 601); et qui *libere Aug.* (iv. 310). **in uerbo** *etiam Hieron.* (*saepissime*) *Aug.* (*quater*), *cf.* in sermone *Hieron.* (vii. 642), *cum gr. omn.* ἐν λόγῳ: in lingua *Aug.* (iv. 523) '*Sulpic.*', *cf.* lingua *tantum Aug.* (iv. 310). **offendit** (hoff. C; offendet H*; offenderit *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1056) *Baed.* $\frac{4}{8}$) *etiam Hieron.* (*ep.* cx. 9) *Aug.* (*saepissime*), *gr.* πταίει: peccat *Hieron.* (*quater*), *cf.* peccauit *Hieron.* (ii. 750) *Aug.* (iv. 310); delinquit *m*, *cf.* deliquerit *libere Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1379 *comm.*); erat (*sic*) *ff*; labitur *Hieron.* (vii. 642). **hic** *etiam Hieron.* (*epp.* l. 3, cx. 9, *et Uall.* ii. 750) *cum gr. omn.* οὗτος: iste *Hieron.* (*ep.* lvii. 7, *et Uall.* ii. 537, 785); *om. Hieron.* (vii. 642). **perfectus est uir** *et* > p. u. est *m*: > erit consummatus u. *ff*; *gr.* τέλειος ἀνήρ *tantum.* **potest** (potes Z^c): potens DGLZ* *ut udtur* *Bentl. dem. diu.* *s*^c *Hieron.* (*ep.* lvii. 7), *cf. gr.* ℵ 14. *al.*[5] δυνάμενος *et* ABCKLP *etc.* δυνατός; potens est CT *ff* *p** *s**. **etiam** (aet. C; iam *s**; enim O *t*; enim etiam *p*^c) **freno** (fraeno ϛ, re *in ras. scr.* O; frenum Z *t*; + *ras.* 2 *litt. s*) **circumducere** *et* > etiam c. fr. A *contra ord. gr.*: > se infrenare et *ff cum ord. gr. fere omn.* χαλιναγωγῆσαι καί; freno circumducere *tantum Bentl.*, *cf.* frenare *tantum m*, *et* refrenare *tantum Hieron.* (*ep.* lvii. 7); *gr.* C* *ut udtur* τε χαλ. καί, *non autem latt.* **totum corpus** *et* omne c. *Hieron.* (*ep.* lvii. 7) = ὅλον τὸ σῶμα: + suum (*in ras. scr.* O) DGIO, + et dirigere *m*, *sine auct. gr.*

3. **si** (*in ras. scr.* O) **autem** (*in ras. scr.* O) *etiam Baed. cum gr.* ℵABKL *al.*[25] εἰ δέ (ℵ* + γάρ), *cf.* sic au. *t*: sicut au. '*quidam codd.*' *ap. Baed.*, *cf. Luc. Brug.* '*Coniunctio conditionalis* si *non est commutanda cum aduerbio similitudinis* sicut'; quare ergo *m*; *gr.* CP *al. plus*[40] ἴδε *et min. pauc.* *ut udtur* ἰδού *apud latinos non redduntur.* **equorum** (heq. C, aeq. I) = τῶν ἵππων: equis (aeq. Z) AOWZ *vg. cod. caraf. Tisch. c diu.*^c *m Baed.*; equos *p*^c. **frenos** (fraen. C; frenus GΘ*), *gr.* τοὺς χαλινούς: frena (fraen. ϛ) *vg. cod. caraf. m p*^c *s.* **in ora** (hora C) *cum gr. plur.* εἰς τὰ στόματα: *gr.* A 5. *al.*[4] εἰς τὸ στόμα *apud latinos non redduntur.* **mittimus** *et gr.* βάλλομεν: mittuntur *m*; *deinde* + nisi in eo *m sine auct. gr.* > in ora equorum frenos mittimus H *et* > in equorum ora mittimus frenos *Hieron.* (vi. 935) *contra ord. gr.* **ad** (et G) **consentiendum** (consenc. GO, conscent. T) **nobis** *et gr.* πρὸς (ℵBC εἰς) τὸ πείθεσθαι αὐτοὺς ἡμῖν (AC 13. *al.*[8] > ἡμ. αὐτ.): ut possint consentire *ff*; ut suadeantur a nobis *m.* **et** = καί, *cf.* etiam 𝔓: *om.* ϛ; *adnotat Luc. Brug.* '*Nec omittendum est primum* et *nec mutandum in* etiam'. **omne** (omni Z*), *gr.* ὅλον: totum *ff m.* **illorum circumferimus** (circun. ϛ; circumferemus Z), eorum c. D *Baed.* $\frac{1}{8}$, eorum circumagimus *Hieron.*, *et* ipsorum conuertimus *ff*, *cum ord. gr. plur.* αὐτῶν μετάγομεν: *gr.* A 13 > μ. αὐτ., *non autem latt.*; circumducamus *tantum m cum gr.* 2. 30 μ. (*sine* αὐτ.).

4. **ecce et** *cum ord. gr. omn.* ἰδοὺ (24 εἴδε) καί: > et ecce CHΘTϛ𝔓𝔖 *dem. diu.*—*cf. Luc. Brug.* '*Non est praeponenda coniunctio* et *aduerbio* ecce *sed postponenda*'; ecce *tantum* G *s.* **naues**: *om. diu.** **cum** (quum Θ) **magnae** (-ne LOW) **sint**, *cf.* quam m. s. *t*: tam m. sunt *ff*; quae tam immensae sunt *m*; *gr.* τηλικαῦτα (B τὰ τηλ.) ὄντα. **et** *sec.*: *om. m sine auct. gr.* **a** (*om.* L) **uentis** (+ tam *ff*) **ualidis** *et* sub u. duris *m cum ord. gr.* ℵBCKP *al.*[15] ὑπὸ ἀνέμων σκληρῶν: *gr.* AL 13. *al. longe plu.* > ὑπὸ σκ. ἀν., *non autem latt.* **minentur** (men. L), *gr.* ἐλαυνόμενα: mouentur O *gloss.*; feruntur *ff m*; ||||||ntur *s* (utantur *teste White*; agitantur *teste Berger*); *deinde* + et *m sine auct. gr.* **circumferuntur** (circun. ϛ; circumferentur O*), *gr.* μετάγεται: circumducuntur *m*; reguntur *ff*; *deinde* + autem BFKU^cVϛ𝔓𝔖 *ff p sine auct. gr.*—*cf. Luc. Brug.* '*Uerbo* circumferuntur *non est addendum siue* autem *siue* tamen'. **a** (*om.* F* *p*^c) **modico gubernaculo** (guu. T): paruulo g. (*sine* a) *ff*; a paruissimo g. *m*; *gr.* ὑπὸ ἐλαχίστου πηδαλίου. **ubi** (hubi C, u *in ras. scr.* U) **impetus** (inp. L, impedus Z*; in pectus F*) **dirigentis** (direg. D; diligentis F*; gubernantis L) **uoluerit** (uoluit I *s*; erit *in ras. scr.* U), *gr.*

dirigentis uoluerit
5 ita et lingua modicum quidem
membrum est et magna
exultat.
Ecce quantus ignis quam
magnam siluam incendit
6 et lingua ignis est uniuersitas
iniquitatis
lingua constituitur in mem-
bris nostris quae maculat
totum corpus
et inflammat rotam
natiuitatis nostrae
inflammata a gehenna
7 omnis enim natura bestiarum
et uolucrum et serpentium
etiam ceterorum domantur
et domita sunt a natura
humana
8 linguam autem nullus homi-

ὅπου ἂν (ℵB *om.*) *ἡ ὁρμὴ τοῦ εὐθύνοντος βούλεται* (ACKP *al. pler. βούληται*, 13 *βουλήθη*, 69 *βούλοιτο*): et ubicumque diriguntur uoluntate eorum qui eas gubernant *ff*.

5. **ita**, *gr. οὕτως* (A 5. *al.*⁴ *ὡσαύτως*): sic *ff m*. **modicum quidem membrum** (men. Z*) *et* > mem. q. mod. O: paruulum mem. (*sine* q.) *ff cum gr. omn. μικρὸν μέλος tantum*; pars membri *m*. *Libere citat* siquidem lingua corporis membrum sit pusillum *Paulin.-Nol.* (*ep.* xlv. 7). **et** *sec.* = *gr. omn. καί*: sed Z *m t Hieron.* (*tract. de ps.* cxix, *hom. in luc.* xvi. 19–31) *Cassiod.* (*P.L.* lxx. 280). **magna** (-ne Z) **exultat** CFH*ΘILTZ '*quidam codd.*' *ap. Baed.*, *cf.* m. exaltat (extat G*) *codd. plur. vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. diu. p s Hieron.* (*tract. de ps.* cxix, *hom. in luc.* xvi. 19–31) *Cassiod. Baed.*, m. gloriantur *ff*, *et gr.* ABC*P *μεγάλα αὐχεῖ*: est magniloqua *m*, *cf. gr.* ℵC²KL *al. omn.*^ut udtur^ *μεγαλαυχεῖ*. **ecce** = *ἰδού*: et sicut *m*. **quantus** (*etiam* H¹, quatus H*, quantum G) **ignis** *et* quantulus ig. Hᶜ *cum gr.* ℵA²B C*P *ἡλίκον πῦρ*: modicus ig. D '*quidam codd.*' *ap. Baed.*, paruus ig. *m Hieron.* (iv. 813 *infra*), *et* pusillus (-um *ff*) ig. I *ff*, *cum gr.* A*^ut udtur^ C²KL *al. omn.*^ut udtur^ *ὀλίγον πῦρ*. **magna . . . quam**: *om. t*. **quam** (+ *ras. circa* 3 *litt.* Z; *om. m*) **magnam siluam** (syl. ϛ𝔓) = *ἡλίκην ὕλην*: in quam magna silua *ff*. **incèndit** (*ἀνάπτει*): incendium facit *ff*. *Libere citat* paruus ignis quam grandem succendit materiam *Hieron.* (iv. 813).

6. **et** *pr. cum gr. paene omn. καί*: ita (*in ras. longiore scr.* U) et DLU *m*; quia *Bachiar.* (*P. L.* xx. 1051); *om.* I *cum gr.* ℵ*. **lingua** *pr.*: + nostra O*. **est**: *om. ff et gr. non expr.*; *deinde* + et D *m sine auct. gr.* **uniuersitas** (hun. C): seculi *ff*; mundus *m*; *gr. ὁ κόσμος*. **iniquitatis**: + et *t*, *cf. gr.* P *al. pler. qui add. οὕτως et* L 106 *qui add. οὕτως καί*. **lingua constituitur** (i *sec. in ras. scr.* Θ, stuitur *in ras. scr.* G; constituetur H), *cf.* l. posita est *ff*, *et gr. ἡ γλῶσσα καθίσταται* (B* *καθίσται*): per linguam constat *m*. menbris Z. **quae** (que OWZ) **maculat** *et gr. paene omn. ἡ σπιλοῦσα*: *gr.* ℵ* *καὶ σπ. apud latinos non redditur*. rota Θ; ro *in ras. scr.* H. **natiuitatis** (*τῆς γενέσεως*): geniturae *m Prisc.* (*tract.* 1). **nostrae** (-re OW) *cum gr.* ℵ 7. *al.*⁵ *ἡμῶν*: *om. ff m Hieron.* (v. 18^ut udtur^, *non autem* 156) *cum gr. plur.* **inflammata** (inflammat Fᶜ): inflammaturque CT *p t*, *cf.* et inflammatur *m*, et incenditur *ff*, et exuritur D, *et gr. omn. καὶ φλογιζομένη*. **a gehenna** *cum gr. omn. ὑπὸ τῆς γεέννης*: a genitura *m*; ad iehenam *t*.

7. **omnis** = *πᾶσα*: omnes DL *Baed.* **enim** = *gr. omn. γάρ*: autem *ff*. **natura** = *φύσις*: naturae (-re W) DW *Baed.* **et** *pr. cum gr. omn. τε* (73. *al.*² *om.*) *καί*: siue *ff*. **uolucrum** (*πετεινῶν*): auium *m*; uolatilium *ff*. **et** *sec.*: *om. ff et gr. non expr.* **serpentium** (-cium O), *gr. ἑρπετῶν*: repentium CFLT *Tisch. ff p t*. **etiam** (aet. C) **ceterorum** (caet. DI), *cf.* et ceterorum (caet. ϛ𝔓) OW *vg. cod. caraf.*, *et* ceterorumque A *Tisch.—reddentes ut udtur τε καὶ ἄλλων, quod apud codd. gr. non inuenitur*: etiam piscium *p t*, *cf.* et natantium *ff*, et beluarum maritimarum *m*, *et gr. omn. τε* (A 11. 47 *om.*) *καὶ ἐναλίων*; *om. omnino dem.* **domantur** (an *in ras. scr.* B), *cf.* domitantur CT, *et* dominantur IZ: domatur O *c dem. ff m et gr. δαμάζεται*. **domita** (ta *in ras. scr.* B, dota L*, domata ADLᶜZ *Baed.* $\frac{4}{8}$) **sunt**, *cf.* dominata s. I *t*, *et* subiecta s. *Hieron.* (*infra*): domita est *ff*, *cf.* subiecta est *m*, *et gr. δεδάμασται*; *deinde* + omnia *dem.* (*cf. Hieron. infra*) *sine auct. gr. gr.* C > *δεδάμασται καὶ δαμάζεται, non autem latt.* **a** (in I) **natura humana**: naturae (+ autem *ff*) humanae *ff m Hieron.* (*infra*); *gr. τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ—cf. Wordsworth* '*Stud. Bibl.*', I, *p.* 137. *Libere citat* omnia domantur et subiecta sunt naturae humanae *Hieron.* (*ep.* li. 6).

8. **linguam** (lingua CΘI *t*) **autem** *etiam Aug.* (v. 320 *bis*, 321, x. 133) *cum gr. paene omn. τὴν δὲ γλῶσσαν*, *cf.* l. enim *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 280): l. *tantum ff Aug.* (x. 134) *Caesar.* (*ad sanct. epp.* i. 4) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 634) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1137) *cum gr.* P *τ. γλ.* (*sine δέ*). **nullus** (-lius Θᶜ; + in Zᶜ) **hominum** (hominibus Z) **domare** (*inter* m *et* a *ras.* 1 *lit.* A) **potest**, > h. n. p. d. *Hieron.* (ii. 750), *et* > h. d. nemo potest *m*, *contra ord. gr.*: *gr.* L *al. pler.* > *οὐδεὶς δύναται*

num domare potest
inquietum malum
plena ueneno mortifero
9 in ipsa benedicimus deum
et patrem
et in ipsa maledicimus
homines qui ad similitudinem dei facti sunt
10 ex ipso ore procedit benedictio et maledictio
non oportet fratres mei
haec ita fieri
11 numquid fons de eodem
foramine emanat dulcem
et amaram aquam?
12 numquid potest fratres mei
ficus oliuas facere aut uitis
ficus?
sic neque salsa dulcem
potest facere aquam
13 quis sapiens et disciplinatus
inter uos?
ostendat ex bona conuersatione operationem suam

ἀνθρώπων δαμάσαι, ℵAKP 5. 69. *al.*[3] > *οὐδ. δύν. δαμ. ἀνθ.*, *et* BC > *οὐδ. δαμ. δύν. ἀνθ.*; *deinde* + est enim O *sine auct. gr.* *Libere citat* nemo potest refrenare linguam suam *Hieron.* (ii. 785). **inquietum malum,** *cf.* inconstans m. *ff*, incontinens m. *Hieron.* (ii. 750), instabile m. *Hieron.* (*ep.* li. 6), *et gr.* ℵABP *ἀκατάστατον κακόν*: nec retinere a malo *m*, *cf. gr.* CKL *al. pler. ἀκατάσχετον κακόν* ($13^{lect.}$ *κακῶν*). **plena** (plenum H^{c}TW) **ueneno** (-ino D) **mortifero** *et* pl. ueneni mortiferi *Hieron.* (ii. 750) *cum gr. omn. μεστὴ ἰοῦ θανατηφόρου, cf.* > quia plena est mortali ueneno *m*: pl. ueneno mortifera *ff*.

9. **in ipsa** *pr.* = *ἐν αὐτῇ*: ex ipso ore *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 20)—*cf. uers.* 10. **benedicimus**: m *in ras. scr.* B. **deum et** (*om.* O *p*) **patrem** *cum gr.* KL *al. pler. τὸν Θεὸν καὶ πατέρα*: dominum (+ nostrum D) et patrem DGHΘI *Bentl. diu. ff cum gr.* ℵABCP 4*. 13 *τ. κύριον καὶ π.*, *cf.* domino et patri CT *t*; deum *tantum Aug.* (iii. 1. 116). **et** *sec.*: *om. c sine auct. gr.* **in** (*om.* B) **ipsa** *sec.* = *ἐν αὐτῇ*: per ipsam *ff*; ex ipso ore *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 20)—*cf. uers.* 10. **maledicimus** (maledimus B*, mal *in ras. scr.* O). **homines** = *τοὺς ἀνθρώπους*: hominem *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 20). **qui ad** (ā O) **similitudinem dei facti sunt,** *cf.* q. ad sim. d. conditi s. *Hieron.* (*ep.* li. 6), *et gr. τοὺς καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ γεγονότας* (A 13. 73. *al.*[2] *γεγενημένους*): q. ad imaginem et sim. d. facti s. Ϛ𝔖; q. ad imaginem et sim. d. factus est *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 20—*cf. etiam* 1379 *comm.*).

10. *Ad init.* + et *Baed. sine auct. gr.* hore C. **procedit**: exit *ff*; *gr. ἐξέρχεται.* **benedictio et maledictio** (-diccio Z*; + *ras. circa* 6 *litt.* K) *cum ord. gr. εὐλογία καὶ κατάρα*: > m. et b. I *contra ord. gr.* **non oportet** (hop. C), *gr. οὐ χρή*: n. decet *ff*. frates Z*. hec OW. **ita** (*οὕτως*): sic *ff*. > hec ita fieri fratres mei *p contra ord. gr.*

11. nunquid OWϚ𝔓. **de eodem foramine** (-mini Z*, -min‖ B), *cf.* ex eod. f. *Felix* (*infra*), *et gr. ἐκ τῆς αὐτῆς ὀπῆς*: ex uno f. *ff*. **emanat** (aem. C; emanet O*), *cf.* manat Z: bullit *ff*; *gr. βρύει.* **dulcem et amaram** (-ra I) **aquam** (aqua I), dulcem et salmacidum *ff*, *et* dulce et amarum (*Bentl.*), *cum ord. gr. plur. τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν*: *gr.* 14*. 16. 69 > *τὸ π. καὶ τὸ γλ.*, *non autem latt.* *Libere citat* nunquid ex eodem foramine manat aqua dulcis et amara *Felix* (*P. L.* lviii. 950).

12. nunquid OWϚ𝔓. **oliuas** *cum gr. omn. ἐλαίας*: unas (uuuas Z) ABFKLOU^{c}VWZ *vg. cod. caraf. Tisch. c dem. diu.*° *p*—*cf.* Matt. vii. 16 *et* Luc. vi. 44. uitus A*, uites Z*. ficos *sec.* L* *ut udtur* Z*. **sic** *cum gr.* ℵC^{2}KLP *al. pler. οὕτως*: *gr.* ABC* 83 *om.*, *non autem latt.* **neque salsa** (+ aqua T—*cf. p t* (*infra*); + quis Z*; + *ras.* 1 *uel* 2 *litt.* B) **dulcem potest facere aquam** *et* n. salsam (+ quis Z^{c}) d. p. f. aq. F*GILZ^{c} *Bentl.*—*adnotat Luc. Brug.* '*Nominatiuum* salsa *non esse mutandum in accusatiuum, quod quidam faciunt, docuimus in Notationibus*', *cf.* nec salmacidum dulcem f. aq. (*sine* potest) *ff*, *et gr.* ℵABC 13. *al.*[5] *οὔτε* (ℵ 13. *al.*[8] *οὐδὲ*) *ἁλυκὸν γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ*: > neque (nec *t*) salsa aqua (*cf.* T *supra*) dulcedinem potest habere *p t sine auct. gr.*; neque salsa dulcem potest dulcem facere D; *gr.* KLP *al. pler. οὐδεμία πηγὴ ἁλυκὸν* (*min.*[4] *ἁλικόν*, 45 *ἁλμυρόν*) *καὶ* (31 *om.*) *γλυκύ apud latinos non redduntur.*

13. **quis** (qui *t*) *cum gr. plur. τίς tantum*: *gr.* 73. *al.*[7] *εἴ τις apud latinos non redduntur*; *gr.* K *al. plus*[10] *om.*, *non autem latt.*; + enim *Aug.* (x. 134) *sine auct. gr.* **sapiens** (*σοφός*): prudens *m*; *deinde* + est *dem. diu.* *t sine auct. gr.* **disciplinatus** (-planatus Z*; indisciplinatus *c*), *gr. ἐπιστήμων*: disciplinosus *ff*; sciens *m*; *deinde* + est W *sine auct. gr.* **inter uos**: uestrum *m*; in uobis *ff*; *gr. ἐν ὑμῖν.* **ostendat** (host. C), *cf.* monstret *m*, *et gr. δειξάτω*: demonstrat *ff*. **ex** (et I*) **bona conuersatione** (-cione O; conuersationem L), *gr. ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς*: de b. c.

in mansuetudine
sapientiae.
14 Quod si zelum amarum
habetis et contentiones
in cordibus uestris
nolite gloriari et mendaces
esse aduersus ueritatem
15 non est ista sapientia
de sursum descendens
sed terrena animalis
diabolica
16 ubi enim zelus et contentio
ibi inconstantia et omne
opus prauum
17 quae autem de sursum est
sapientia
primum quidem pudica est
deinde pacifica modesta
suadibilis bonis consentiens plena miseri-
cordia et fructibus bonis
non iudicans sine simulatione

---

ff m. **operationem** (hop. C) **suam**, *cf.* operam suam (*in ras. scr.* O) BF*KOV* *c* p^{cl}: opera sua F^cV^c *Bentl. dem. ff m cum gr.* τὰ ἔργα αὐτοῦ. **in** (*in ras. scr.* O) **mansuetudine** (mansuit. D) **sapientiae** (-tie W, -cie O) = ἐν πραΰτητι σοφίας: in mansuetudinem s. ALZ *t Baed.* $\frac{5}{8}$; in mansuetudine et prudentia *m*; > in sapientie clementiam *ff*; *deinde* + per fidem que est in xpo ihesu domino nostro amen (*in fine pericopes*) *t*.

14. *Ad init.* + karissimi *t* (*ad init. pericopes*). **quod si** *etiam Aug.* (x. 134, 744), *cf.* nam si *Aug.* (v. 128): si autem *ff* = εἰ δέ, *cf.* si enim *Pel.* (*in Rom.* xiii. 13); si *tantum t Aug.* (x. 846); *gr.* AP 13. *al.*[2] + ἄρα, *non autem latt.* **habetis**: + inter uos *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 247; *non autem* lxxvii. 90) *sine auct. gr.* **contentiones** (-ciones OZ): contentionem D (*Bentl.*) *ff cum gr. omn.* ἐριθείαν; *deinde* + sunt BFKOU^{c}VWZ *c dem. diu. p Aug.* (x. 846; *non autem* 134—*cf.* v. 128, x. 744 *infra*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 247, lxxvii. 90) *Baed.* $\frac{5}{8}$, + sint *vg.*, *sine auct. gr.* **in cordibus** (precordiis *ff*) **uestris** *etiam Aug.* (x. 134, 846) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 247) *cum gr.* ℵ 4. *al.*[8] ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν: in corde uestro *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 90) *cum gr.* ABCKLP *al. pler.* ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμ.; in uobis *deinde* + sunt *Aug.* (v. 128, x. 744—*cf.* x. 846 *supra*). **nolite gloriari** (*om.* T*) **et mendaces esse aduersus** (aduersum CITU *s Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 90); aduersi in G) **ueritatem** *cum ord. gr. fere omn.* μὴ κατακαυχᾶσθε (A 14*. *al.*[12] καυχᾶσθε) καὶ ψεύδεσθε κατὰ (97 *om.*) τῆς ἀληθείας: > n. gl. aduersum u. et m. esse *Prosp.* (*P. L.* li. 87) *cum ord. gr.* ℵ μὴ. κ. κατὰ (ℵ* *om.*) τ. ἀλ. καὶ ψ.; quit alapamini mentientes contra ueritatem *ff*; *om. omnino Aug.* (v. 128, x. 744; *non autem* x. 134, 846) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 247).

15. **est** (esta Z*): + enim BFKOU^{c}V *vg. c dem. p sine auct. gr.* **ista sapientia** (-cia O) *cum ord. gr. plur.* αὕτη ἡ σοφία: *gr.* C 69 > ἡ σ. αὕτη, *non autem latt.*; s. *tantum ff sine auct. gr.* > desursum sapientia *Aug.* (x. 130, *non autem alibi*) *contra ord. gr.* **de sursum** (sussum D; desursum *uno uerbo vg.*) **descendens** (disc. DL) *cum ord. gr. omn.* ἄνωθεν κατερχομένη: > que descendit desursum *ff*; *deinde* + a patre luminum ⁊ *sine auct. gr.*—*ex* Iac. i. 17. **sed**: + *ras.* 2 *litt.* L. **terrena** (ἐπίγειος): terrestris *ff*; *deinde* + est *Baed.* (*P. L.* xci. 954; *non autem hic*). **diabolica** (zabulitica D): demonetica *ff*; *gr.* δαιμονιώδης.

16. *Uersum om. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 90). **ubi** (hubi C) **enim** *cum gr. omn.* ὅπου γάρ, *cf.* > nam ubi *libere Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1379 *comm.*): ubi autem *ff*; ubi *tantum Pel. II-Pap.* (*P. L.* lxxii. 709). contencio O; + est *Aug.* (x. 744; *non autem* x. 134, 846) *sine auct. gr.* **ibi** (+ et *Pel. II-Pap.*) **inconstantia** (-cia OW) *cum ord. gr.* ἐκεῖ (ℵA 13. *al.*[3] + καί) ἀκαταστασία: > inconstans ibi *ff contra ord. gr.* **opus prauum** (-bum C): > pr. negotium *ff cum ord. gr. omn.* φαῦλον πρᾶγμα.

17. **quae** (que IOW) **autem de sursum** (sussum D; desursum *uno uerbo vg.*) **est sapientia** *etiam Aug.* (x. 134, 744) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 90), *cf. gr. omn.* ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία, *et* q. de s. est sap. (*sine* au.) *Aug.* (x. 846) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 812): dei au. sap. *tantum ff.* **quidem** *cum gr. omn.* μέν: *om. ff.* **pudica** (ἁγνή): sancta *ff.* **deinde**: + autem O^c *sine auct. gr.* **pacifica**: + et I *ff sine auct. gr.* **modesta suadibilis** (suadeb. DL^{1}Z*, ad *in ras. scr.* B; + uel si (= suasibilis) *sup. lin.* O^c) **bonis consentiens** (-ciens O): m. suadibilis (suadeb. GL*) *tantum* AGL*W *Bentl. Tisch. s Aug.* (x. 134, 744, 846) *Prosp.* (*P. L.* li. 88) *cum gr.* ἐπιεικής εὐπειθής, *cf.* uerecundie consentiens *tantum ff.* **plena misericordia**: pl. misericordiae L *ff*; *gr.* μεστὴ ἐλέους. **fructibus bonis** *et* fructum bonorum *ff cum gr. plur.* καρπῶν ἀγαθῶν *tantum*: operibus bonis *Baed.* $\frac{7}{8}$, *cf. gr.* C 27. *al.*[3] κ. ἔργων ἀγ. **non iudicans sine simulatione**, non diiudicans s. sim. *Prosp.*, inaestimabilis s. sim. *Aug.* (x. 134, 744, 846) *cum gr.* ἀδιάκριτος (*min.*[5] εὐδιάκριτος; KL *al. pler.* + καί) ἀνυπόκριτος, *cf.* sine diiudicatione inreprehensibilis sine hypocrisi *ff*: non iudicans secundum simulationem W *c*; iudi-

18 fructus autem iustitiae
in pace seminatur
facientibus pacem.
IV. 1 Unde bella et lites in uobis?
nonne hinc ex concupiscentiis
uestris quae militant
in membris uestris?
2 concupiscitis et non habetis
occiditis et zelatis et non
potestis adipisci
litigatis et belligeratis
non habetis
propter quod non postulatis
3 petitis et non accipitis
eo quod male petatis
ut in concupiscentiis uestris
insumatis
4 adulteri nescitis quia amici-
tia huius mundi inimica est dei?
Quicumque ergo uoluerit

---

cans sine simulatione (-cione O) BFIOU𝔖 *dem. diu.*[c] *p t*.

18. iusticie OW. **in pace** = ἐν εἰρήνῃ: in pacem F[c1]. **seminatur** (saem. C) = σπείρεται: seminatus Θ; seminantur D. **facientibus** = τοῖς ποιοῦσιν: qui faciunt *ff*.

IV. 1. *Ad init.* + karissimi *t* (*ad init. pericopes*). **unde** *cum gr. omn.* πόθεν *tantum*: unde et IO *et* > et unde *s*. **bella** (πόλεμοι): pugne *ff*; + sunt *p sine auct. gr.* **et** *cum gr.* KL *al. pler.* καί *tantum*: et unde *ff cum gr.* ℵABCP 13. *al.*[4] καὶ πόθεν; unde *m Prisc.* (*tractt.* 5 *et* 10) *sine auct. gr.* **lites** (-tis Z*), *gr.* μάχαι: rixae *ff m Prisc.* (*tractt.* 5 *et* 10). **in uobis** = ἐν ὑμῖν: inter uos AV *Baed.* $\frac{7}{8}$. *gr.* 13 > καὶ πόθεν ἐν ὑμῖν μάχαι, A 5 > ἐν. ὑμ. κ. π. μ., *non autem latt.* **hinc** *cum gr. omn.* ἐντεῦθεν: *om.* ACOTWς𝔖 *dem. m p t Prisc.* (*tractt.* 5 *et* 10) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 828). **ex concupiscentiis** (-ciis O) *et* ex uoluptatibus *ff cum gr.* ἐκ τῶν ἡδονῶν: de uoluntatibus *m Prisc.* (*tractt.* 5 *et* 10). que IOWZ*. menbris H. **uestris** *sec. et gr. omn.* ὑμῶν: *om.* B; *deinde* + et sunt uobis suauissima *m*.

2. *Ad init.* + et non Z *sine auct. gr.* **concupiscitis** (-tes L) = ἐπιθυμεῖτε: concupiscentes *s*. **habetis** *pr.* = *gr. omn.* ἔχετε: habebitis I *ff*. hocciditis C, occidites L. **zelatis** (ζηλοῦτε): zelamini G—*cf. Neue-Wagener 'Formenlehre'*, III, *p.* 103. **non** *sec.* = οὐ *tantum*: non (*in ras. scr.*) tamen (t *in ras. scr.*) O. **adipisci** (hadip. C, adep. D), *gr.* ἐπιτυχεῖν: impetrare *ff*; *deinde* + quod uultis D *sine auct. gr.* **litigatis**, *gr.* μάχεσθε: rixatis (+ et pug *eras.*) *ff*. **belligeratis** (-gertis H*), *gr.* πολεμεῖτε: pugnatis *ff*. **non habetis** *sec. cum gr.* ABKL 13. 40. 57. *al. plus*[20] οὐκ ἔχετε *tantum*, *cf.* n. habebitis I: et n. habetis (-tes L) ADHΘLOV[c]WZ *vg. cod. caraf. Tisch. c dem. diu. ff p s t Baed. cum gr.* ℵP 5. *al. fere*[30] καὶ οὐκ ἔχ., *cf. min. uix mu.* οὐκ ἔχ. δέ. **propter quod non postulatis**, *cf.* pr. q. n. postulastis (postol. Z) H*ΘLTVWZ *dem. diu. p* s t Baed.* $\frac{5}{8}$: pr. q. n. petitis *ff*, *cf.* quia iniusta petamus *Capitula* CT (*supra p.* 235); *gr.* διὰ τὸ μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς.

3. petites L, peti||tis T; *gr.* P 5. 31. *al. pauc.* + δέ, *non autem latt.* **accipitis** (-tes L) = *gr. omn.* λαμβάνετε, *cf.* accipietis (hacc. C) ABCΘK TV*Z *s*[*uel uultur*]: exaudimini *Hieron.* (*tract. de ps.* cxix). **eo quod**, *gr.* διότι: propter hoc quod *ff*; quia *Hieron.* **male** = κακῶς: neglegenter *Hieron.* **petatis** (-tes L): petitis *ff p*[c] *Hieron.*; *gr.* αἰτεῖσθε. **ut** = ἵνα: et Z *t*. **in** (*om. c*) **concupiscentiis** (-ciis O) **uestris** *et gr.* ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν: in libidines uestras *ff*. **insumatis**, sumatis H, *et* erogetis *ff*, *cum gr.* δαπανήσητε (B -σετε; ℵ* καταδαπανήσητε)—*cf.* consummatis *t*, *et* uel consumitis *sup. lin.* O[gloss.]: consummamini T; permaneatis G.

insumatis · adulteri nescitis *disting. codd. omn. vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. diu. p s cum gr. plur.*: erogetis fornicatores · nescitis *disting. ff cum gr.* ℵB.

4. **adulteri** *et* fornicatores *ff*: *gr.* ℵ*AB 13 μοιχαλίδες *et* ℵ[c]KLP *al. pler.* μοιχοὶ καὶ μοιχαλίδες *apud latinos non redduntur*; fratres (*et* > nescitis fr.) *Zacch.* (*P. L.* xx. 1154). **quia** (ὅτι): quoniam *ff Cassiod.* (*libere infra*). **amicitia** (-cicia W, amiticia O*) *etiam Aug.* (v. 783, 1489) *cum gr. omn.* ἡ φιλία, *cf.* omnis amicitia *Prisc.* (*tractt.* 4, 9, *et* 10): amicus *plane Aug.* (iv. 987)—*cf. libere infra Aug.* (v. 88, 685) *Cassiod.* **huius mundi** *et* h. saeculi *c*, *cf. gr.* ℵ 68 τοῦ κόσμου τούτου: mundi *tantum Prisc.* (*tractt.* 4, 9, *et* 10) *et* seculi *tantum ff*, *cf. gr.* ABKLP *al. pler.* τοῦ κ. (*sine* τούτου) *et* mundo *tantum Cassiod.* (*libere infra*). **inimica** (-co O*, imica Z*; a *in ras.* 3 *litt. scr.* U) *et gr.* 7 ἐχθρά *hoc accentu*, *cf.* inimicus *Cassiod.* (*libere infra*): inimicitia (+ uel inimica D[mg.]) D *Orig.* (*int. luc. hom.* xxxv = *Hieron.* vii. 355 *libere*) *et gr.* LP *etc.* ἔχθρα *hoc accentu.* **est** (+ *ras. circa* 6 *litt.* Z) **dei** *etiam Aug.* (v. 1489), *cf.* est deo CDFOTW *c p*[c] *Aug.* (v. 783—*cf.* v. 88, 685 *infra*) *Pel.* (*in Rom.* v. 10) *Zacch. Fastid.* (*P. L.* l. 400) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 554) *Cassiod.* (*libere infra*) *'Defensor'* (*P. L.* lxxxviii. 696), esse deo *Capitula* CT (*supra p.* 235), est in deum *Orig.* (*int. luc. hom.* xxxv = *Hieron.* vii. 355), *cum ord. gr.* ℵ ἐστὶν τῷ Θεῷ: > dei est *ff cum ord. gr. paene*

amicus esse saeculi huius
inimicus dei constituitur
5 aut putatis quia inaniter
scriptura dicat
ad inuidiam concupiscit spiritus
qui inhabitat in uobis?
6 maiorem autem dat gratiam
propter quod dicit
deus superbis resistit
humilibus autem dat gratiam

---

omn. τοῦ Θεοῦ ἐστίν *et* 47 εἰς Θεόν ἐστιν. **quicumque** (-cunque W𝔉𝔓) **ergo** *etiam Aug.* (v. 1489) *Pel.*[A] *Baed.* (*hic*) *cum gr. plur.* ὃς (ℵ* *om.*) ἂν (BP *min.*[2] ἐὰν) οὖν, *cf.* quicumque enim *Aug.* (v. 824), *et* si quis ergo *Fulg.*: quicumque *tantum* B *Aug.* (iii. 2. 701, 751) *Pel.*[B] *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 1079, lxxvii. 110, lxxix. 567) *Baed.* (*P. L.* xcii. 863) *cum gr.* L 13. 27. 29. 69. *al. plus*[20] ὃς ἂν (69 ἐάν) *tantum*, *cf.* qui *tantum Orig.* (*int.* iv. 535) '*Aug.*' (v. *App.* 368, 484); > et quicumque *Zacch. Fastid.* **uoluerit amicus** (ham. C) **esse saeculi** (sec. OW𝔉𝔓) **huius** *etiam Aug.* (iii. 2. 701, v. 1489) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 1079, lxxvii. 110) *Baed.* (*hic* $\frac{6}{8}$ *et P. L.* xcii. 863), *cf.* > uoluerit (uult '*Aug.*' *bis*) am. es. h. s. U *Aug.* (iii. 2. 751) '*Aug.*' (v. *App.* 368, 484) *Zacch. Baed.* (*hic* $\frac{2}{8}$), > u. am. es. h. mundi D *Aug.* (v. 824—*cf.* v. 88, 685 *infra*) *Fulg.*, > u. am. fieri huic saeculo *Pel.*, *et ord. gr. omn.* βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου: > u. esse am. saeculi huius *c* '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 696), *cf.* u. esse am. huius saeculi *Fastid.* '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 627); > u. am. seculi esse (*sine* huius) *ff*; > am. huius saeculi esse u. *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 567). **constituitur** *etiam Aug.* (iii. 2. 751, iv. 987, v. 1489—*cf.* v. 88, 685 *infra*) *Baed.* (*hic* $\frac{7}{8}$) *cum gr. omn.* καθίσταται, *cf.* perseuerat *ff*: constituetur BCHΘKO[c] VZ* *c dem. diu. Orig.* (*int.* iv. 535) *Aug.* (iii. 2. 701) *Zacch. Fulg.* '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 627, 696) *Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$ *et P. L.* xcii. 863), *cf.* reputabitur *Aug.* (v. 824). *Libere citant* 'adulteri nescitis quia amicus huius mundi inimicus deo constituitur' *Aug.* (v. 88, 685), *et* 'quoniam qui amicus est mundo inimicus est deo' *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1379 *comm.*).

5. **aut**, *gr.* ἤ (13 εἰ): an AOW *vg. cod. caraf. dem. Baed.* $\frac{1}{8}$. **quia** (ὅτι): quoniam *ff*; quod O *p** *Baed.* $\frac{1}{8}$. **inaniter** *cum gr. omn.* κενῶς: *om. ff.* **scriptura** (scribt. F*G) **dicat** *et* s. dicit *Baed.* $\frac{2}{8}$ *cum ord. gr.* ἡ γραφὴ λέγει: > dicit s. *ff contra ord. gr.* **ad** (aut Z*, *deinde* u *eras.*) **inuidiam** = πρὸς φθόνον: ad iniuriam H. **concupiscit** *et gr.* ἐπιποθεῖ: conualescit *ff*; *adnotat Luc. Brug.* '*Caue praeponas* non, *negationem, uerbo* concupiscit'. **inhabitat**, *cf.* habitat ABD IKLOUVWZ *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. dem. diu. ff p s t Ambr.-Aut.* (*P. L.* lxxxix. 1280) *Baed.*, *cum gr.* KLP *al. longe plu.*[ut udtur] κατῴκησεν: *gr.* ℵAB 101. 104 κατῴκισεν *apud latinos non redduntur.* **uobis** *contra gr.*: nobis GHΘ*I *cum gr. omn.* ἡμῖν—*cf. Luc. Brug.* '*Non mutes* uobis, *secundae personae pronomen, in* nobis, *primae*'.

6. **maiorem**: + aurem T. **dat** *pr. cum gr. omn.* δίδωσιν: dicat Z; *om.* D; *deinde* + deus *Baed.* $\frac{1}{8}$ *sine auct. gr.* graciam O. **dicit** (dicat Z) *cum gr. omn.* λέγει: dicitur D; *om. Fulg.* (*P. L.* lxv. 334). **deus** (ds̄ *et* s *in ras.* 2 *uel* 3 *litt. scr.* H[c]; + enim *Hieron.* (iv. 241) *Aug.* (*septies*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 338)) **superbis** (-bus Z*) **resistit** (resistat Z*) *etiam Hieron.* (iv. 241, 330, v. 205, *et* 962 = *Orig. int. hom. in ezech.* ix. 2) *Aug.* (*saepissime*) *Paulin.-Nol.* (*ep.* l. 3) *Prosp.* (*P. L.* li. 344, 414) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 166, 338) *Caesar.* (*sexies*) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 200) *et* deus s. aduersatur *Cassian.* (*inst.* xii. 6) *cum gr. plur.* ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, *cf.* dominus (+ enim *Hieron. ter*) s. resistit *Ambr.* (*ps.* cxviii. *zain* 9) *Hieron.* (*ep.* lxxviii. 25, *tract. de ps.* xciii, *et Uall.* iv. 38) *et* dominus s. contrasistit '*Cypr.*' (*App. p.* 62 = *ad Nou.* 13) *cum gr.* 5. *al.*[11] κύριος ὑπ. ἀντ.—*cf. etiam libere* dominus qui s. resistit *Aug.* (iii. 1. 672), qui s. resistit *Hieron.* (iv. 679), *et* quia deus s. resistens *Hieron.* (iv. 55): > s. (+ enim *Hieron.* (*tract. de ps.* lxxxii *et Uall.* vi. 339)) deus resistit *Hieron.* (*octies*) *Aug.* (v. 1359) '*Fulg.*' (*P. L.* lxv. 945, 947) *Caesar.* (*serm.* clvi. 6) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 843) *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 820) *Pirmin.* (*P. L.* lxxxix. 1037) *Chrodegang.* (*P. L.* lxxxix. 1059) *Ambr.-Aut.* (*P. L.* lxxxix. 1330), *cf.* > s. deus aduersatur *Columban.* (*P. L.* lxxx. 260), > s. autem ipse resistit *Martin.-Dum.* (*P. L.* lxxii. 37), *et* > cui deus resistit *libere Hieron.* (iv. 735); > s. (+ enim *tract. de ps.* cxxxv; + autem *Uall.* v. 402) resistit deus *Hieron.* (*tract. de ps.* cxxviii, *tract. de ps.* cxxxv, *et Uall.* v. 402, 655); s. resistit *tantum Aug.* (*quinquies*) *Prosp.* (*P. L.* li. 347 *libere*)—*cf. Ambrst. Sedul. et Ualerian. infra*; > patrem qui resistit s. *libere Paulin.-Nol.* (*ep.* xxv. 3); > resistit deus s. *Aug.* (iv. 903). **humilibus** (humilis *ff*) **autem** *etiam Hieron.* (*duodecies*) *Paulin.-Nol.* (*ep.* l. 3) *Prosp.* (*P. L.* li. 344, 414) *Caesar.* (*sermm.* i. 12, xlix. 2, lxxvii. 4) *Greg.-Mag.* (*sexies*) *Elig.* (*P. L.* lxxxvii. 651), *cf.* h. uero *Pirmin.*, *cum gr. omn.* ταπεινοῖς δέ: et h. *Hieron.* (iv. 38, 330, 679, v. 402) *Paulin.-Nol.* (*ep.* xxv. 3) *Prosp.* (*P. L.* li. 347 *libere*) *Elig.* (*P. L.* lxxxvii. 539), *cf.* ut h. *libere Hieron.* (iv. 735); h. *tantum Hieron.* (iv. 55 *libere*) *Caesar.* (*serm.* xiv. 3) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 264). > gratiam dat *sec.* '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 608) *sine auct. gr.* *Libere citant uersum* 'sciens quia

7 subditi igitur estote deo
resistite autem diabolo
et fugiet a uobis
8 adpropinquate domino et adpropinquabit uobis.
Emundate manus peccatores
et purificate corda
duplices animo

9 miseri estote et lugete
et plorate
risus uester in luctum
conuertatur et gaudium
in maerorem
10 humiliamini in conspectu
domini et exaltabit uos.
11 Nolite detrahere alter-

humilibus deus dat gratiam superbis autem resistit' *Ambrst.* (*in II Cor.* v. 12) *et* 'humilibus deus dat gratiam superbis autem (enim *Ualerian. P. L.* lii. 735; *om.* 699) resistit' *Sedul.* (*paschal. op.* iii. 27) *Ualerian.* (*P. L.* lii. 699, 735, 751). *Cf.* Prou. iii. 34 *et* I Pet. v. 5; *saepissime autem apud patres incertum est unde uerba citentur.*

propter . . . gratiam *sec.*: *gr.* LP *al.*[5] *om. per homoeoteleuton, non autem latt.*

propter . . . [8] uobis: *in ras. scr.* O.

7. *Ad init.* + karissimi *t* (*ad init. pericopes*). **subditi** (subdi T) **igitur** (yg. C) **estote** (hest. C), *cf.* s. ergo est. OU *vg. cod. caraf. dem. p, et gr. omn.* ὑποτάγητε οὖν: s. est. *tantum* D *ff t* '*Praedestinat.*' (*P. L.* liii. 661) *Caesar.* (*serm.* lxxvii. 7), *cf.* humiliate uos *tantum m.* **resistite** (*euan. s*) **autem** *etiam Orig.* (*int. exod. hom.* iii. 3) *cum gr.* ℵAB 13. *al. plus*[40] ἀντίστητε δέ, *cf.* et r. L* (*deinde* + autem *sup. lin.* L[c]) *m*: r. (*sine* au.) *ad init. pericopes Orig.* (*int.* iv. 536) *Hieron.* (iv. 649) *Pelagiani ap. Aug.* (x. 156) *Eucher.* (*P. L.* l. 837) *Baed.* (*P. L.* xci. 524) *cum gr.* KLP *al. plu.* ἀντ. *tantum.* diabulo CDGV*Z; zabolo *ff.* **fugiet**: ugiet *euan. s.* **a uobis** = ἀφ' ὑμῶν: a te *Baed.* (*P. L.* xci. 524).

8. *Ad init.* + et Z. **adpropinquate** (appr. KW, appropinpinqua|||te V) **domino** BDFKVW *diu. Baed.* $\frac{6}{8}$, *cf.* adpropiate (adproate H*) domino GHΘIZ *s, et* accedite ad dominum *ff, contra gr.*: adpropinquate (appr. U (*in ras. scr.*) 𝔓𝔖𝔆; appīqᵃte *deinde* + ā O) deo AOT*U𝔓𝔖𝔆 *cod. caraf. Bentl. Tisch. c p t Hieron.* (iv. 649) *Baed.* $\frac{2}{8}$, adpropiate (appr. 𝔖; adpropriate CT[c]) deo CLT[c] 𝔖 *dem., et* proximate deo *m, cum gr. omn.* ἐγγίσατε τῷ (K *om.*) Θεῷ. **adpropinquabit** (appr. KU[c]V*W *vg.*, apr. H, apppīqᵃbit O; adpropinquauit AB[c]FIZ *p** *s*[ut uidetur] *t*; propinquauit B*) **uobis**, appropiabit (apropriabit T) u. T *dem., et* proximabit u. *m, cum ord. gr. omn.* ἐγγιεῖ (A ἐγγίσει) ὑμῖν: > ipse ad uos accedit *ff. Libere citant* 'deus enim adpropians non repulsor adpropinquantium est' *Ambr.* (*interp. iob et dau.* iii. 11), 'et huic qui nobis adproximat proximamus' *Rufin.* (*grand. uast.* 18)—*cf.* proximetur *libere Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1379 *comm.*). **emundate** (aem. I, haem. C), *gr.* καθαρίσατε: mundate *ff Baed.* $\frac{1}{8}$; et mundate *t.* **manus peccatores** = χεῖρας ἁμαρτωλοί: m. peccatoris GHΘU[c] *Baed.* $\frac{2}{8}$; m. peccatorum *t*; m. peccato Z. **purificate** (ἁγνίσατε): sanctificate D *ff p** *t.* **corda** (corde Z): + uestra *ff p*[c] *sine auct. gr.* **duplices** (ces *sup. lin.* L; duplicis H*Θ; plices *euan. s*) **animo** (i *sup. lin.* O; *euan. s*), *cf.* d. corde *ff, et gr.* δίψυχοι: duplici animo U; duplicis animi *Baed.* $\frac{2}{8}$.

9. **miseri estote** (hes. C) **et lugete** (-ite L) *etiam Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 76, 885) *Baed.* $\frac{7}{8}$ *cum gr. omn.* ταλαιπωρήσατε καὶ πενθήσατε: m. estote l. (*sine* et) HΘTZ *t Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 292) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 695) '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 612, 685) *Baed.* $\frac{1}{8}$; > l. m. *tantum ff.* **et plorate** *etiam Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 76) *cum gr.* BKLP *al. pler.* καὶ κλαύσατε: *gr.* ℵA κλ. *tantum apud latinos non redduntur*; *om. omnino* BKOV *c Aug.* (iv. 916) '*Cassiod.*' (*P. L.* lxx. 1065) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 885, lxxix. 292) *cum gr.* 15. 18. 36; *deinde* + et *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 76; *non autem* lxxvi. 885, lxxix. 292) *sine auct. gr.* rissus D. **in luctum** = εἰς πένθος: in luctu LO*; in luctus O[c]. **conuertatur** *etiam Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 76, 885) '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 685), *cf.* uertatur (*et* > u. in l.) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 292), *cum gr.* μεταστραφήτω (BP 69 μετατραπήτω): conuertetur H[c]I[c] '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1264) '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 612). gaudius F*, gaudi L. **in maerorem** (moer. *vg.*, mer. ACDFHΘIOTUW), *cf.* in tristitiam *ff, et gr. omn.* εἰς κατήφειαν: in merore (merrore L; memore *t*) LZ *p** *t.*

10. **humiliamini**, *gr.* ταπεινώθητε: humiliate uos *ff*; *deinde gr.* ℵ 56 + οὖν, *non autem latt.* **in conspectu domini**, ante conspectum domini *m, et* ante dominum *ff* '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1264), *cum gr. omn.* ἐνώπιον (L *al. pler.* + τοῦ) κυρίου: in conspectu dei D '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 608). **et**: *om.* O *sine auct. gr.* **exaltabit** (a *pr. ex* t Z) = ὑψώσει: exaltauit (exaluit I*) AF*I *p**. **uos**: *om.* L*.

11. **nolite detrahere** (detrach. D*; + de CF GT *Aug.* (x. 720) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1379), + in *Faust.* (*grat.* i. 12), + *ras.* 2 *litt.* H) **alterutrum** (alterutro H *Aug.*—*cf. Capitula* C (*supra p.* 235); alterum Z) **fratres** (+ mei ALOWZ𝔖𝔓𝔖 *Bentl. c p* '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 671) *Baed.*—*cf. Luc. Brug.* '*Non subiicias pronomen* mei.') *et* n.

utrum fratres
qui detrahit fratri aut
qui iudicat fratrem suum
detrahit legi et iudicat legem
si autem iudicas legem
non es factor legis sed iudex
12 unus est legislator et iudex
qui potest perdere et liberare
tu autem quis es qui iudicas
proximum?
13 Ecce nunc qui dicitis hodie
aut crastino ibimus in illam
ciuitatem
et faciemus quidem ibi annum
et mercabimur et lucrum
faciemus
14 qui ignoratis quid erit in crastinum
quae enim est uita uestra?

---

retractare de alterutro frater *ff cum ord. gr. plur.* *μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων ἀδελφοί*: > fratres n. uobis detrahere *m contra ord. gr.*; *gr.* A 5. 13 > *μὴ κ. ἀδ. μου ἀλλ.*, *non autem latt.* **qui** (+ enim '*Aug.*' (vi. 608)) **detrahit** (-trait ITZ; detr^{a}hat *s*$^{ut\,udtur}$) **fratri** (fratrem Z) **aut qui** (*om.* GU* '*Aug.*') **iudicat fratrem suum** *cum gr.* ℵABP *al.*^{12} *ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ ἢ κρίνων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ*, *cf.* > q. fratri d. aut q. iud. fr. s. O: q. retractat de fratre et iud. fr. s. *ff cum gr.* KL *al. pler.* *ὁ* (*min.*^{4} + *γὰρ*) *κ. ἀδελφοῦ καὶ κρ. τ. ἀδ. αὐ.*; q. enim uituperat fratrem suum et iud. *tantum m*; q. detrahit fratri (+ suo *Caesar.*) *tantum Caesar.* (*serm.* clvi. 6) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 356) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1136); qui iudicat fratrem *tantum Pel.* (*in Rom.* xiv. 4). **detrahit** (detrahet Z*) **legi** (legem V*Z) **et iudicat** (diiucat Z*, diiudicat Z^{c}) **legem** *et* retractat de lege et iud. l. *ff cum gr. omn.* *καταλαλεῖ νόμον καὶ κρίνει νόμον*: > legem uituperat et iud. *tantum m*; detrahit legem *tantum* I; iud. legem *tantum Pel.* **si autem** (*om. Hieron.* ii. 733) **iudicas** (s *ex* t O) **legem** *contra ord. gr.*: > si l. iud. (*sine* au.) *m cum ord. gr.* *εἰ* (A *ἢ*) *δὲ νόμον κρίνεις.* **non** (o *ex corr.* H; nos O) *et gr. plur.* *οὐκ*: iam non CT *c m p et gr.* KP 7. *al.*^{9} *οὐκέτι.* **es** (s *ex corr.* H; est FI) **factor legis sed** (+ iud *eras.* I) **iudex** *cum ord. gr. plur.* *εἶ ποιητὴς νόμου ἀλλὰ κριτής*: > f. l. sed iud. es *m*, *cf. ord. gr.* K 22. 100 > *π. εἶ ν. ἀλ. κρ.*; *deinde gr.* 18 + *ὅτι οὐκ ἐν ἀνθρώπῳ κ.τ.λ.* (*ut in fine uers.* 12 *infra*), *non autem latt.*

12. **est** *sine addit. cum gr. omn.* *ἐστίν* *tantum*: + enim BΘI^{c}KLOVWZϚ𝔓𝔖 *c dem. diu. m p* '*Aug.*' (vi. 608)—*adnotat Luc. Brug.* '*Non addas coniunctionem* enim.' **legislator,** *gr.* *ὁ* (BP *om.*) *νομοθέτης*: legis dator I*; legum dator *m*; legum positor *ff.* **et iudex** *cum gr.* ℵABP *al.*^{60} *καὶ κριτής*: *gr.* KL *al. sat. mu. om.*, *non autem latt.* **qui potest**: *gr.* *ὁ* (A *om.*) *δυνάμενος*, *cf. Prisc.* (*infra*). **perdere et liberare** (re *in ras. scr.* O) *contra ord. gr.*; > l. et p. (*Bentl.*) *et* > saluare et p. *ff m* (*cf. Prisc. infra*) *cum ord. gr.* *σῶσαι καὶ ἀπολέσαι.* *Libere citat Prisc.* (*tract.* 5) 'ut solus potens saluare perdere'. **autem** *cum gr.* ℵABKLP *al. plus*^{50} *δέ*: *gr. min. sat. mu. om.*, *non autem latt.* **quis** (*in ras. scr.* O) *cum gr. omn.* *τίς*: qui Θ*Z *Baed.* $\frac{4}{8}$. **qui** (*om.* Z*) **iudicas**: *gr.* ℵABP *min.*^{15} *ὁ κρίνων et* KL *al. longe plu.* *ὃς κρίνεις.* **proximum** *cum gr.* ℵABP *al.*^{16} *τὸν πλησίον*: *gr.* KL *al. longe plu.* *τ. ἕτερον* *apud latinos non redduntur*; *deinde* + tuum HΘL OWZϚ *dem. p* sine auct. gr.*; *gr.* K 2$^{mg.}$ 15. 36. *al. pauc.* + *ὅτι οὐκ ἐν ἀνθρώπῳ ἀλλ' ἐν Θεῷ τὰ διαβήματα ἀνθρώπου κατευθύνεται*, *non autem latt.*

13. **ecce**: et I*; iam *ff*; age (*Bentl.*) *Hieron.* (*ep.* cxxxiii. 7) = *gr. omn.* *ἄγε.* nun Z*; nunc *in ras. scr.* O. **qui** (*in ras. scr.* O; quid D; *om. dem.*) **dicitis** (-tes L), *gr.* *οἱ λέγοντες*: q. dicunt *ff.* hodiae C. **aut** (t *in ras. scr.* Θ) *cum gr.* ℵB 13. 27. 69. *al. sat. mu.* *ἤ*: et *Hieron. cum gr.* AKLP *al. fere*^{60} *καί.* **crastino** (cras *in ras. scr.*, o *ex* u, *deinde* + *ras.* 1 *lit.* Θ; crastina F; crastinum *s*), *gr.* *αὔριον*: cras Z *ff Hieron. Cassiod.* (*P. L.* lxx. 828). **ibimus** *et* proficiscemur *Hieron. cum gr.* ℵBP *al. sat. mu.* *πορευσόμεθα*: *gr.* AKL *al. plus*^{40} *πορευσώμεθα apud latinos non redduntur.* **in illam ciuitatem** *et* in eam c. *s cum ord. gr.* *εἰς τήνδε τὴν πόλιν*: > in c. illam O *contra ord. gr.* **faciemus** *cum gr.* BP *al. sat. mu.* *ποιήσομεν*: *gr.* ℵAKL *al. plus*^{40} *ποιήσωμεν apud latinos non redduntur.* **quidem ibi** *et* > ibi q. LZ *vg. cod. caraf.*: q. (*sine* ibi) *s*$^{ut\,udtur}$; ibi (*sine* q.) D *ff et* illic (*sine* q.) *Hieron. cum gr. plur.* *ἐκεῖ* *tantum*; *gr.* A 13 *om. omnino, non autem latt.* **annum** *sine addit. cum gr.* ℵBP 36 *ἐνιαυτόν* *tantum*: + unum *Hieron. cum gr.* KL *al. pler.* *ἕνα.* **et fac. q. ibi ann.**: *om. Cassiod.* **mercabimur** (*inter* c *et* a *ras.* 1 *lit.* B, mercinabimur D; mercabitur G; merebitur *p**) **et lucrum faciemus** *cum gr.* ℵABP *al. sat. mu.* *ἐμπορευσόμεθα καὶ κερδήσομεν*: negotiemur et lucremur *Hieron. cum gr.* KL *al. plus*^{40} *ἐμπορευσώμεθα καὶ κερδήσωμεν*; negotiamur et lucrum faciemus *ff.*

14. **qui ignoratis** (-tes L), *gr.* *οἵτινες οὐκ ἐπίστασθε* (P 68 *ἐπίστανται*): q. nescitis *Hieron.* (*ep.* cxxxiii. 7). **quid erit** (sit ABGKOVZ *Bentl. c*; futurum sit *s*$^{ut\,udtur}$; + uobis HΘU *p*) **in** (*om. p*^{c}) **crastinum** (crastino GϚ𝔓ℭ *cod. caraf. p*), *cf.* de crastino *Hieron.*, crastinum *tantum ff*, *et gr.* *τὸ* (AP 7. *al.*^{3} *τὰ*; B *om.*) *τῆς αὔριον*: q. pariat crasti-

uapor est ad modicum
parens deinceps
exterminabitur
15 pro eo ut dicatis
si dominus uoluerit
et si uixerimus faciemus
hoc aut illud
16 nunc autem exultatis
in superbiis uestris
omnis exultatio talis maligna est
17 scienti igitur bonum facere
et non facienti peccatum
est illi.
V. 1 Agite nunc diuites plorate
ululantes in miseriis
quae aduenient uobis

---

num L; q. sit inter hodiernum et crastinum W. **quae** (que OWZ°; qui Z*) **enim est** *etiam Aug.* (v. 1228, 1490), *cf.* > q. est en. L *vg. cod. caraf. c dem. Hieron. Aug.* (v. 603) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 15) *Baed.* ⅛, *et gr. plur.* ποία γάρ: q. est (*sine* en.) *Aug.* (v. 131 *libere*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 793), *cf. gr.* ℵ*B π. *tantum*; q. autem *tantum ff.* **uestra** *et gr. plur.* ὑμῶν: nostra G '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 713) *et gr. min.*[4] ἡμῶν. **uapor** *et* aura *Hieron.* (*cf. autem infra*) *cum gr.* ἀτμίς (L ἀτμή): momentum *ff* (*reddens* ἄτομος?—*uide* '*Studia Biblica*' I, *Oxon.* 1885, *p.* 137); *deinde* + enim *ff Hieron. cum gr.* BKLP *al. pler. qui add.* γάρ. **est** *cum gr.* L *al. sat. mu.* ἐστίν: estis *Hieron. cum gr.* ABKP *al. plus*[50] ἐστε (AKP *al. plu.* ἔσται); *deinde* + siue uapor *Hieron.* (*cf. supra*). *gr.* ℵ *om.* ἀτμ. γ. ἐστ., *non autem latt.* **ad modicum parens** (patens G) *etiam Aug.* (v. 1490), *cf.* ad m. apparens DL *p Aug.* (v. 131, 603, 1228, viii. 353) *Baed.* ⅝: paululum apparens *Hieron.*; per modica uisibilis *ff*; *gr.* ἡ (BP *om.*) πρὸς ὀλίγον φαινομένη. **deinceps** (ce *in ras. scr.* Z[1]) *et* deinde *Hieron. sine addit. cum gr.* 36. 38. 69 ἔπειτα *tantum*: deinde et *ff cum gr.* ℵABK 5. 32. 47 *etc.* ἔπ. καί, *cf.* > et deinceps ABOU°V *vg. cod. caraf. Tisch. c dem. p s Baed.* ⅛; *gr.* LP 31. 40. *al. fere*[35] ἔπ. δὲ καί *et min. aliq.* ἔπ. δέ *apud latinos non redduntur.* **exterminabitur**, *cf.* exterminatur (+ *ras. circa* 5 *litt.* U) FGILUZ *Bentl. s*: exterminata *ff*, *cf.* dissipata *Hieron. et gr.* ἀφανιζομένη.

15. **pro eo ut dicatis** (iudicatis *p**), *cf.* quam ut d. *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 828): pro eo quod debeatis dicere *Hieron.* (*ep.* cxxxiii. 7); propter quod dicere uos oportet *ff*; *gr.* ἀντὶ τοῦ λέγειν ὑμᾶς. **si dominus** (*om.* A*) **uoluerit** (*in ras. scr.* O) *cum ord. gr.* ἐὰν ὁ κύριος θελήσῃ (BP 69 θέλῃ): > si u. d. *Cassiod. contra ord. gr.* **et** = *gr. omn.* καί: aut CT. **si** *sec.*: *om.* AIZ *Bentl. Tisch. ff s Hieron. et gr. non expr.* **uixerimus** (*etiam* Z*[et c2], -eremus Z[c1], xeri *in ras. scr.* O) *cum gr.* KL *al. longe plu.* ζήσωμεν: uiuemus *ff cum gr.* ℵABP *al.*[15] ζήσομεν. **si dominus uoluerit et si uixerimus · faciemus** *disting.* IZ *Tisch. diu.*: si dominus uoluerit · et si uixerimus faciemus *disting.* AO𝔅𝔖ℭ *p*; *non liquent codd. plur.* 𝔊 *c dem. ff s.* **faciemus**, *cf.* et faciemus *ff*, *et gr.* ℵABP *al.*[21] καὶ ποιήσομεν: faciamus *diu.*, *cj.* ut faciamus *Hieron.*, *et gr.* KL *al. plu.* καὶ ποιήσωμεν; *om. omnino* G. **aut** (aūt L) = ἤ: et Z. **illut** GT.

16. *Uers. om. s.* **exultatis** (exultastis T; exaltastis D), *gr.* καυχᾶσθε (ℵ 7. 106 κατακαυχᾶσθε): gloriamini *ff.* **in superbiis** (superbis D) **uestris** *et gr.* ἐν ταῖς ἀλαζονίαις ὑμῶν: in superbia uestra *ff.* **omnis**: *gr.* 16. 69 + οὖν, *al. pauc.* + δέ *uel* γάρ, *non autem latt.* **exultatio** (aex. C, exultacio O; exaltatio D) **talis** *et* gloria t. *ff cum ord. gr.* καύχησις τοιαύτη: > istiusmodi gloriatio *Hieron.* (*ep.* cxxxiii. 7) *contra ord. gr.* **maligna**, *gr.* πονηρά: mala *ff*; pessima *Hieron.*

17. *Uers. om.* I* (+ *in ima mg.* I[1]). **scienti** = εἰδότι: scientibus *ff.* **igitur** (yg. C) = οὖν, *cf.* autem *ff*, *et* etenim *Cummian.* (*P. L.* lxxxvii. 978); *om. Orig.* (*int. princ.* I. iii. 6) '*Aug.*' (v. *App.* 508) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 600) *sine auct. gr.* **bonum** = καλόν: malum D* (*deinde* + bonum *sup. lin.*). **facere** *cum gr. plur.* ποιεῖν (A*[ut udtur] ποιῆσαι): *om.* L* *Orig.* '*Aug.*' *Isid.* '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 715) *cum gr.* 22. *al.*[10] **facienti** = ποιοῦντι: facientibus *ff*; *deinde* + magis T *sine auct. gr.* **est illi** *contra ord. gr.*: > illis est *ff*, *cf. ord. gr.* αὐτῷ ἐστιν; est *tantum Isid. sine auct. gr.*

V. 1. **agite** (i *in ras. scr.* G, e *ex corr.* H): age A*CFI* *m Prisc.* (*tract.* 1) *Saluian.* (*eccl.* i. 33) *et gr. omn.* ἄγε; iam *ff.* nun H*Z*. **diuites**, *gr.* οἱ πλούσιοι: locupletes *ff.* **plorate** (plorare O; + et T*), *gr.* κλαύσατε (13 κλαύσονται): plangite (+ uos *m*) *m Prisc.* **ululantes** (hul. C) *cum gr. omn.* ὀλολύζοντες: *om. Saluian.* **in** (de *Bentl.**) **miseriis** (misseris D), *gr.* ἐπὶ ταῖς ταλαιπωρίαις: super miserias *m Prisc.*; *deinde* + uestris (*in ras. scr.* O) BKOV *vg. cod. caraf. diu. ff p*, + uestras *m Prisc.*, *cum gr. omn.* ὑμῶν. **quae** (que IOWZ) **aduenient** (aduenient DO*) *etiam Caesar.* (*serm.* cxcix. 5 = *Faust. serm.* xxv), *cf.* q. adueniunt L *Caesar.* (*serm.* xxxv. 4) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1140), q. aduenerunt *Ambr.-Aut.* (*P. L.* lxxxix. 1288), *et* q. superueniunt *m Prisc.*: aduenientibus *ff*; *gr.* ταῖς ἐπερχομέναις. **uobis** (super uobis *forsan s*) *cum gr.* ℵ 5. 8. 25 ὑμῖν: *om. ff m Prisc. cum gr.* ABKLP *al. pler.*, *sed* diuitiis uestris *legunt m Prisc. ex uers.* 2 *infra.*

2 diuitiae uestrae putrefactae sunt
et uestimenta uestra
a tineis comesta sunt
3 aurum et argentum uestrum
eruginauit
et erugo eorum in testimonium uobis erit
et manducabit carnes uestras
sicut ignis
thesaurizastis
in nouissimis diebus
4 ecce merces operariorum
qui messuerunt regiones
uestras
qui fraudatus est a uobis clamat
et clamor ipsorum in aures
domini sabaoth introiit
5 epulati estis super terram
et in luxuriis enutristis

---

2. **diuitiae** (-ciae GLZ, -cie OW, ditiae V*; + autem L; + ergo *p**) **uestrae** (-tre LOW; *om.* DZ* *p**) *cum gr. omn.* ὁ πλοῦτος ὑμῶν: diuitiis uestris *m Prisc.* (*tract.* 1) *et coniungunt cum uers. praeced.*; *euan. s.* **putrefactae** (-te LOWZ*; putraefactae A*BDGT *et* putrae factae *duobus uerbis* FI) **sunt**, *gr.* σέσηπεν (*min.*[5] σέσηπται): putruerunt *ff m Prisc.* **et** (*euan. s*) *cum gr.* καί: *om. ff* '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1140) *Ambr.-Aut.* (*P. L.* lxxxix. 1288) *sine auct. gr.* **uestimenta** (uestimen *euan. s*) **uestra a tineis** (ten. D, ei *in ras. scr.* Z) **comesta** (comm. ILUZ[c], conm. D, comista Z*; mesta *euan. s*) **sunt** (*euan. s*) *et* res uestrae tiniaverunt *ff cum ord. gr.* τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα γέγονεν: > tiniauerunt uestes uestrae *m Prisc. contra ord. gr.*

3. **aurum et argentum uestrum eruginauit** (her. C, aer. *vg.*, eruginaeuit H; eruginabit T *Baed.* $\frac{4}{8}$) *contra ord. gr.*: > aur. u. et arg. er. *ff cum ord. gr. plur.* ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατίωται; *gr.* A 13 > ὁ χρ. ὑμ. κατ. καὶ ὁ ἀργ., *non autem latt.*; aurum (+ uestrum *Prisc.*) et arg. uestrum quod reposuistis in nouissimis diebus eruginauit (eruginabit *Prisc.*) *m Prisc.* (*tract.* 1)—*cf. infra*; *euan. s.* aerugo *vg.* **eorum** *et* ipsorum *ff cum gr. omn.* αὐτῶν: ipsa *Pirmin.* (*P. L.* lxxxix. 1038). **in testimonium** (timonium *euan. s*) **uobis** (ob *in ras. scr.* Z[1]) **erit** (*om. s*) *cum ord. gr. omn.* εἰς μαρτύριον ὑμῖν ἔσται: > er. u. in t. O *ff*; > u. in t. er. *Pirmin. Baed.* $\frac{1}{8}$. **manducabit** (mend. H*[ut udtur]; manducauit GL), *gr.* φάγεται: comedet *m Prisc.* **carnes** (carni Z*) **uestras** *cum ord. gr.* τὰς σάρκας ὑμῶν: > u. c. D* *contra ord. gr.*; *gr.* ℵ[c]AP 5. 13 + ὁ ἰός, *non autem latt.* **sicut** (ὡς): tamquam *ff.* **thesaurizastis** (tesaurizastes L; thesaurizatis *Saluian.* (*eccl.* i. 33); thesaurizate Z*; thesaurizantes Z[c]) **in nouissimis diebus** *cum gr.* ἐθησαυρίσατε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις (A 13 > ἐν ἡμ. ἐσχ.), *cf.* th. et in n. d. *ff*, *et* quae th. in n. d. Θ[mg.]; thesaurizastis (thesaurizatis *Baed.* $\frac{1}{8}$, tesaurizatis D; thesaurizantes *Baed.* $\frac{2}{8}$) iram in n. d. ADU *Baed.* $\frac{3}{8}$, thesaurizastis (zastis *in ras. scr.* K; thesaurizatis *diu.*; thesaurizantes *Baed.* $\frac{1}{8}$) uobis iram in n. diebus (i *ex* e O) BKOVW *vg. c diu. Baed.* $\frac{3}{8}$, *et* thesaurizatis uobis iram dei in n. d. *dem. p*, *sine auct. gr.*—*cf.* Rom. ii. 5 *et Luc. Brug.* '*Non temere omittendum esse illud* uobis iram *docent nostrae Notationes*'; *om. in fine pericopes m Prisc.* (*uide autem supra*).

in nouissimis diebus . . . [5]epulati estis: *om. Caesar.* (*serm.* cxcix. 5 = *Faust. serm.* xxv).

4. *Ad init.* + et *ff sine auct. gr.* **merces** (mercis LZ*) = ὁ μισθός: mercedes *ff.* **operariorum** (hop. C, operaiorum *deinde* + uestrorum O) **qui messuerunt** (mesu. D) *et gr.* τῶν ἐργατῶν τῶν ἀμησάντων: op. q. arauerunt *ff.* **regiones uestras** *et gr.* τὰς χώρας ὑμῶν: in agris uestris *ff*; *deinde* + et CT *sine auct. gr.* **qui fraudatus** (frad. A*) **est a uobis** *et gr.* ὁ ἀφυστερημένος (AB[3]P *al. certe pler.* ἀπεστερημένος, KL ἀποστερημένος) ἀφ' ὑμῶν, *cf.* quae (que O) fraudata est a u. BKOV *vg. cod. caraf. dem. p Fulg.* (*P. L.* lxv. 359): qui fraudati sunt a u. U[c] *Baed.* $\frac{1}{8}$; quod abnegastis *ff.* **clamat** = κράζει: clamant OU[c]; clamabunt *ff.* **clamor ipsorum**, *cf.* cl. eorum BKOUV *vg. cod. caraf. Bentl. c dem. diu. p Fulg. Baed.* $\frac{1}{8}$, cl. ipsius W, *et* cl. eius CT: uoces qui messi sunt *ff*; *gr.* αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων. **in aures** (auribus Z) **domini sabaoth** (sabb. *vg.*, zab. D, sabaoht O) **introiit** (introiuit ABDHΘOT *vg. cod. caraf. Tisch. dem. diu. p*[c] *s*; introibit U*[ut udtur]; introit Z*) *et* ad aur. d. s. introierunt *ff cum ord. gr.* εἰς τὰ ὦτα κυρίου σαβαὼθ εἰσελήλυθαν (*cum* BP; A -θεν, ℵKL *al. omn.*[ut udtur] εἰσεληλύθασιν): > intret in aur. d. s. L *contra ord. gr.*

5. *Ad init.* + et uos *m sine auct. gr.* **epulati** (aep. CDHΘ*ILUZ) **estis** (aest. C, estes L), *gr.* ἐτρυφήσατε: fruiti est. *ff*; deliciati est. *m.* **et** *cum gr. plur.* καί: *gr.* A 73 *om.*, *non autem latt.* **in** (*om.* DI *Fulg.* (*P. L.* lxv. 359)) **luxuriis** (luxor. B*CDH*ΘVZ*), *cf.* in solaciis *p*, *et* in deliciis *Caesar.* (*serm.* cxix. 5 = *Faust. serm.* xxv): luxoriati estis *m*, *cf.* iucundati estis *s*, abusi estis *ff*, *et gr.* ἐσπαταλήσατε. **enutristis** (aen. CIL; enutritis H* *Baed.* $\frac{3}{8}$), *gr.* ἐθρέψατε: cibastis *ff*; creastis *deinde* + autem *m sine auct. gr.* **corda uestra** (ura Z*) *cum gr. paene omn.* τὰς καρδίας

corda uestra
in die occisionis
6 addixistis
occidistis iustum non
restitit uobis
7 patientes igitur estote fratres
usque ad aduentum domini.
Ecce agricola expectat
pretiosum fructum
terrae
patienter ferens donec
accipiat temporaneum
et serotinum
8 patientes estote et uos
confirmate corda uestra
quoniam aduentus domini
adpropinquauit
9 nolite ingemescere fratres
in alterutrum ut non iudicemini

ὑμῶν: *gr.* 40. 73 *τ. σάρκας ὑμ.* (*cf. uers.* 3 *supra*) *apud latinos non redduntur*; *deinde gr.* ℵ[c]KL *al. pler.* + *ὡς*, *non autem latt.* in die (diae C) *cum gr. paene omn. ἐν ἡμέρᾳ*, *cf.* in diem ADΘ *s*: in diebus G *cum gr.* A *ἐν ἡμέραις.* hoccisionis C, occissionis D.

corda uestra in die occisionis · addixistis occidistis *disting. codd. plur.*[ut udtur] *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. dem. m Caesar.* = *Faust.*: corda uestra · in die occisionis addixistis occidistis *disting.* AFHΘL *c diu. p Fulg.*[ut udtur]; corda uestra · in die occisionis addixistis · Occidistis *disting.* IW; *adnotat Luc. Brug.* 'Τὸ in die occisionis *non est separandum ab hoc uersu*, *et constituendum initium sexti.*'

6. **addixistis** *et* damnastis *ff cum gr. omn. κατεδικάσατε*: adduxistis ADHΘKLOVZ𝔖𝔓𝔖 *c diu. p*[e] *Baed.* ⅝—*cf. Luc. Brug.* '*Cauendum est ne recidatur in uetus uitium*, *quo scribebatur* adduxistis, *quod est*, *accedere fecistis*, *pro eo quod iam Romanorum Patrum opera restitutum est*, addixistis, *quod est*, *condemnastis*, *uocali quinta* u, *commutata cum tertia* i'; *deinde* + et O *vg. cod. caraf. ff p*[e] *sine auct. gr.* hoccidistis C; occidis H*. **iustum** *sine addit.* CDFH*ΘIL*T *Bentl. Tisch. diu.* ff s Baed.* ⅝ *cum gr. omn. τὸν δίκαιον tantum*: + et (*in ras. scr.* U) *codd. plur. vg. cod. caraf. c dem. diu.*[c] *p Baed.* ⅝. **non**: *in ras. scr.* U. **restitit** (-titut F*): resistit ADLVZ *cod. caraf. Bentl. Tisch. ff p* Baed.* ⅝ *et gr. ἀντιτάσσεται*; resistentem CT; *deinde* + ille *p* sine auct. gr.*

7. **patientes** (pac. GLOWZ) **igitur** (yg. C) **estote**, *cf.* p. ergo est. *ff*, *et gr. omn. μακροθυμήσατε οὖν*: p. est. *tantum* Z, *cf.* aequo animo est. *tantum s.* frater H*. **usque ad** (a A*; in W '*Prosp.*' (*P. L.* li. 740 = *prom. et praed. d.* i. 7 *libere*) *Baed.* ⅞; *om.* DH*L*O*) **aduentum**: ad adu.. *tantum s*; *gr. ἕως τῆς παρουσίας.* agricula L, adricola O*. exspectat BOV; + aduentum *expunct.* D. **pretiosum** (praet. ACFIT, prec. GOWZ, praec. L, pretiossum D) **fructum** (m *euan. s*) **terrae** (-re LOW) *et* honoratum fr. t. *ff cum ord. gr. τὸν τίμιον καρπὸν τῆς γῆς*: > pretiosum t. fr. *Faust.* (*grat.* ii. 12) *contra ord. gr.*

patienter (pac. LOWZ) **ferens**, *gr. μακροθυμῶν*: aequo animo f. *s*; patiens *ff*; *om. Faust.*; *deinde* + in ipso *ff*, *cf. gr.* ℵABP *al. sat. mu. ἐπ' αὐτῷ et* KL *al. fere*[60] *ἐπ' αὐτόν.* **donec** *et* usquequo *ff cum gr.* ABKL *al. plus*[25] *ἕως et* ℵP 13. *al. plu. ἕως ἄν*: ut *Faust. sine auct. gr.*; *deinde gr. min.*[4] + *οὗ*, *non autem latt.* **accipiat**, *cf.* recipiat *Faust.*, *et gr. λάβῃ*: incipiat I; *deinde gr.* 31 + *καί*, *non autem latt.* **temporaneum** (temporeum D; temporiuum BCF*GIU *Faust.*—*deinde* + at *sup.* o F[c]; temporarium T; tempori usum L[ut udtur]; tempore uiuum Z*) **et serotinum** *sine addit. cum gr.* B 31 *πρόϊμον* (31 *τὸν πρ.*) *καὶ ὄψιμον tantum*: t. et s. imbrem HΘ, *cf.* t. et s. de caelo expectat imbrem *libere Hieron.* (*ep.* xlvi. 2), *et gr.* AKLP *al. fere omn. ὑετὸν πρ. καὶ ὄψ.*—*cf. etiam* Deut. xi. 14, Os. vi. 3, Ioel ii. 23, Zach. x. 1, *et* Hierem. v. 24; matutinum et s. fructum *ff*, *cf.* > matutinum fructum et uespertinum *libere Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1380 *comm.*), *et gr.* ℵ 9 *καρπὸν* (ℵ* + *τὸν*) *πρ. καὶ ὄψ.*

8. **patientes** (pac. LWZ) **estote** (hest. C) *sine addit. cum gr.* ABKP *al. pler. μακροθυμήσατε tantum*: p. igitur est. D[c]𝔖𝔖ℭ *cum gr.* ℵL 9. 18 *μ. οὖν.* **et uos** *cum gr. omn. καὶ ὑμεῖς*: > uos et BV; et uos et DFKOW *vg. c dem. diu. p.* > et uos patientes estote *ff contra ord. gr.* **confirmate** (ate *in ras. scr.* O) = *στηρίξατε*: confortate *ff.* **corda**, *gr. τὰς καρδίας*: precordia *ff.* **quoniam** (*ὅτι*): quia Θ. **domini** (dn̄i *et* n̄i *in ras. circa* 4 *litt. scr.* O): *om.* B*. **adpropinquauit** (appr. ℭ) CDF*GΘ*IU*Z*ℭ *cod. caraf. Bentl. Tisch. s et* adpropiauit *ff cum gr. omn. ἤγγικεν*: adpropinquabit (appr. KOU[c]VW𝔖𝔓𝔖) *codd plur.* 𝔖𝔓𝔖 *c dem. diu. p*; *adnotat Luc. Brug.* '*Seruandum est praeteritum* appropinquauit, *non mutandum in futurum* appropinquabit'.

9. **nolite ingemescere** (-iscere OWZ* *vg.*) **fratres** (+ mei U[c] *s*) **in alterutrum** *cum ord. gr.* ABP 5. 13. *al.*[3] *μὴ στενάζετε ἀδελφοὶ* (A 13 + *μου*) *κατ' ἀλλήλων*: *gr.* ℵL *al. pler.* > *μὴ στ. κατ' ἀλλ. ἀδ. et* K 15. *al.*[8] *μὴ στ. κατ' ἀλλ.* (*sine ἀδ.*) *apud latinos non redduntur.* **ut** (huti C) **non iudicemini** (iudicimini LZ*), *gr. ἵνα μὴ κριθῆτε* (*min. pauc.*[ut udtur] *κατακριθῆτε*): ne in iuditium

ecce iudex ante ianuam adsistit
10 exemplum accipite fratres
laboris
et patientiae
prophetas qui locuti sunt
in nomine domini.
11 Ecce beatificamus qui sustinuerunt sufferentiam
iob audistis et finem domini
uidistis
quoniam misericors est
dominus et miserator.
12 Ante omnia autem fratres mei
nolite iurare neque per caelum
neque per terram
neque aliud quodcumque
iuramentum
sit autem uestrum

---

incidatis *ff*. **ecce**: + enim *Liber.* (*P.L.* viii. 1402) *Uigil.* (*Uarim.* iii. 9) *Pel. II-Pap.* (*P.L.* lxxii. 741) *sine auct. gr.* **ante** (ha. C) **ianuam** (gan. L) *et gr.* πρὸ τῶν θυρῶν : ad ian. A*. **adsistit** (ass. KOUW *vg.*; adstitit *Bentl.*), *gr.* ἕστηκεν : adstat *p**; stat *ff*; existit D.

10. **exemplum accipite** *cum ord. gr. plur.* ὑπόδειγμα λάβετε : > acc. experimentum *ff contra ord. gr.*; *gr.* A 13 ὑπ. *tantum apud latinos non redduntur.* **fratres** *sine addit. cum gr.* ABP 5. *al.*^{10} ἀδελφοί *tantum* : fr. mei D *cum gr.* ℵKL *al. pler.* ἀδ. μου ; *gr.* 64 *omnino om., non autem latt. gr. min. pauc.*$^{ut\ udtur}$ > τῆς κακοπαθείας ἀδελφοί, *non autem latt.* **laboris** (labores GZ*) **et** (*om.* I) **patientiae** (pac. G, pacientie L, paciencie O) *cum gr. omn.* τῆς κακοπαθείας (ℵ καλοκαγαθίας) καὶ τῆς μακροθυμίας *tantum*, *cf.* de malis passionibus et de pacientia *ff*: lab. et patientiae exitus mali et longanimitatis CT, *cf.* lab. et patientiae et longanimitatis et exitus mali *dem. diu. p*, exitus mali lab. et longuanimitatis et patientiae D, exitus mali et (*om.* W) longanimitatis et (*om.* W *Baed.*) lab. et patientiae (pac̄ie W) W𝔖 *Baed.*; exitus mali lab. et patientiae 𝔖ℭ—*cf. Luc. Brug.* 'Exemplum accipite, fratres, exitus mali, laboris, et patientiae. *Correctores addendum iudicarunt illud* exitus mali, *quod est in quibusdam libris, quanquam uideri possit eiusdem Graecae uocis uersionem esse, cuius est* laboris, *quod sequitur*'; *non liquet s* (*in uersu hoc nil nisi* exemplum accipite fratres ||||||| mali *legi potest*); *deinde gr.* ℵ^{c}A 5. 13. 40$^{mg.}$ 73 + ἔχετε (13 δέχετε), *non autem latt.* **prophetas** (prof. T; prophetae L) = τοὺς προφήτας : per prophetas (prof. D) AD *Baed.*; prophetarum O. loquuti ΘIL. **in nomine** *et gr.* ℵBP 5. *al.*^{18} ἐν (40 ἐπὶ) τῷ (ℵ *om.*) ὀνόματι : *gr.* AKL *al. longe plu.* τῷ ὀν. *tantum.*

11. **beatificamus**, *cf.* beatos dicimus *ff*, *et gr.* μακαρίζομεν : beatificauimus C; beatificati Z. **qui sustinuerunt**, *cf.* eos q. s. DOU^{c}W *vg. cod. caraf. c dem. Baed.* (*P.L.* xci. 737, xcii. 413, xciv. 686), illos q. s. *p*^{c}, *et gr.* ℵABP 1. *al.*^{7} τοὺς ὑπομείναντας : *gr.* KL *al. pler.* τ. ὑπομένοντας. **ecce b. q. sust.**: *om. p* neque citat Baed.* (*hic*). **sufferentiam** (-enciam OW, -antiam D, -entia L) *etiam Baed.* (*hic* $\frac{4}{8}$ *et P.L.* xci. 737, xciv. 686), *gr.* τὴν ὑπομονήν : patientiam *Aug.* (vi. 551, 553) '*Prosp.*' (*P.L.* li. 751 = *prom. et praed. d.* i. 22) *Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$ *et P.L.* xcii. 413); sustinentiam *Aug.* (ii. 431); *om. Baed.* (*hic* $\frac{3}{8}$). **audistis** = ἠκούσατε : auditis I. **finem** *cum gr. plur.* τὸ τέλος : fidem Z^{c}; *gr.* 27. *al.*^{2} τὸ ἔλεος *apud latinos non redduntur.* **uidistis** *cum gr.* ℵB*K *al. plu.* εἴδετε : *gr.* AB^{3}LP *al. permu.*$^{ut\ udtur}$ ἴδετε. **quoniam**, *gr.* ὅτι : quia *p* '*Prosp.*' *Baed.* (*hic*). **misericors** (s *sec. sup. lin.* V, -cros Z*) **est dominus et** (*om.* D*) **miserator** (miseratur LZ*; *om.* D*) *cum ord. gr.* ℵABP 13. *al. uix mu.* πολύσπλαγχνός (*min. pauc.* πολυεύσπλαγχνός) ἐστιν ὁ (B *om.*) κύριος καὶ οἰκτίρμων : > misericors d. est et miserator B *vg. cod. caraf.*; > uisceraliter d. misericors est *ff*; > misericors d. et miserator est '*Prosp.*'; *gr.* KL 31. *al. fere*^{85} πολύσπλαγχνός (*min. pauc.* πολυεύσπλαγχνός) ἐστιν καὶ οἰκ. *tantum apud latinos non redduntur*;—*cf.* Ps. cii. 8.

12. **autem** *pr. cum gr.* ℵ^{c}ABLP *al. pler.* δέ : *om.* IO^{c}Z *Aug.* (v. 859 *bis*, 863 *ter*) *Cassiod.* (*P.L.* lxx. 1380) *cum gr.* K 106. 180; *gr.* ℵ* οὖν *apud latinos non redditur.* **fratres**: *inter* t *et* r *sec. ras.* 2 *litt.* G. **ante . . . mei**: karissimi *tantum habet t* (*ad init. pericopes*). **nolite iurare** *etiam Aug.* (v. 859 *bis*, 863 *ter*) *cum gr.* μὴ ὀμνύετε : noli iur. *Aug.* (v. 860 *semel*, 861) *et* > iur. noli *Aug.* (v. 860 *semel*) *contra gr.* celum OW. **neque aliud** (-ut CG^{c}) **quodcumque iuramentum** = *gr. paene omn.* μήτε ἄλλον τινὰ ὅρκον, *cf.* neque per aliud (-ut G*T; aliquod D) quodcumque (-quumque T) iur. DG*HΘOT *c dem. diu. p t*, *et* nec alterutrum iur. *ff*: *gr.* A > μ. ἄλλ. ὅρκ. τ., *non autem latt.* **sit autem uestrum** *sine addit.* FGHΘI*$^{ut\ udtur}$UZ *Bentl. cum gr. plur.* ἤτω δὲ ὑμῶν *tantum*, *cf.* s. au. aput uos *ff*: s. au. uerbum uestrum CTW *p* t Ferreol.* (*P.L.* lxvi. 967), sit (si L) autem (m *in ras. scr.* A) sermo uester (urm̄ L; + *ras.* 1 *lit.* O) ABI^{c}KLOV *vg. cod. caraf. Tisch. c dem. diu. p*^{c} *Aug.* (v. 859) *Baed.* (*P.L.* xciv. 239), *et* quia sit sermo uester *libere Agatho* (*P.L.* lxxxvii. 1224), *cum gr.* ℵ* 8. 25. 33$^{mg.}$ ἤτω δὲ ὁ λόγος ὑμ.—*cf.* Matt. v. 37; iuramentum autem sit uestrum D; sit in ore uestro

est est non non
ut non sub iudicio decidatis
13 tristatur aliquis uestrum?
oret aequo animo et psallat
14 infirmatur quis in uobis? inducat
presbyteros ecclesiae
et orent super eum
ungentes eum oleo
in nomine domini
15 et oratio fidei saluabit
infirmum et adleuiabit
eum dominus
et si in peccatis sit
dimittentur ei.

---

libere Hieron. (*ep.* cxvi. 21). **est** *sec. sine addit. cum gr.* 13 *ναί tantum*: *gr. paene omn.* + *καί*, *non autem latt.* **non non** *cum gr. omn. τὸ οὒ οὔ tantum*: non est non est *ff*. **ut** (uti FGHK, huti C) **non** (+ *ras.* 2 *litt.* Θ) *et gr. ἵνα μή*: ne *ff*. **sub** (+ in O) **iudicio** (-tio LW) *et* in iuditium *ff cum gr.* ℵAB 8. 13. *al.*^{4} *ὑπὸ κρίσιν et* 43. 95* *εἰς κρ.*: *gr.* KLP *al. plus*^{80} *εἰς ὑπόκρισιν apud latinos non redduntur.* **decidatis** (deced. H^{c}Z*), *gr. πέσητε*: incidatis (-tes L) L *ff*.

13. **tristatur**, affligitur (afl. Z*) CTZ, *et* anxiat *ff*, *sine addit. cum gr. omn. κακοπαθεῖ tantum*: tr. autem L*ϛ𝔖 *p*; si autem tr. D; *adnotat Luc. Brug.* '*Non addatur coniunctio* autem.' **uestrum** (uestrm H*), *gr. ἐν ὑμῖν*: ex uobis *ff*. **oret** = *προσευχέσθω*: orat G. **aequo** (eq. OWZ*) **animo** (anno Z^{c}) **et psallat** (psalat I): aeq. an. est ps. 𝔏ℭ *cod. caraf. Bentl. Tisch. dem.*, *cf.* hilaris est psalmnm dicat *ff*; *gr. εὐθυμεῖ τις ψαλλέτω.*

tristatur . . . aequo animo . . . [14] infirmatur *cum notis interrogationis legunt* ϛ𝔏ℭ *cod. caraf. Bentl. Tisch.* (*e.g.* Tristatur autem aliquis uestrum? oret. Aequo animo? et psallat. Infirmatur quis in uobis? inducat . . . ϛ), *cf. etiam dem. et ff* (*qui disting.* anxiat aliquis ex uobis oret · hilaris est · psalmum dicat et infirmis est aliquis in uobis uocet . . .): *sine notis interrogationis legit* 𝔖 *et disting.* Tristatur autem aliquis uestrum: oret aequo animo et psallat. Infirmatur quis in uobis, inducat . . ., *cum qua distinctione congruunt codd.* [ut udtur] *uett.*, *et patres qui* si quis infirmatur *etc. infra habent.*

14. **infirmatur quis** (aliquis BFKOVZ *Bentl. c p*) **in** (ex BFKV *p** *Cassian.* (*conl.* xx. 8)) **uobis** *etiam Innocent.* (*ap.* '*Isid.*' *P.L.* lxxxiv. 644) *cum gr. omn. ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν*, *cf.* si inf. quis in u. D, et infirmus est aliquis in u̅. *ff*, *et* > si infirmus aliquis in u. est *Innocent.* (*P. L.* xx. 560, *ap. Dion.-Exig. P. L.* lxvii. 240): infirmatur aliquis *tantum Caesar.* (*serm.* xiii. 3), *cf.* > si quis infirmatur *tantum Caesar.* (*sermm.* xix. 5, clxxxiv. 5; *P. L.* lxvii. 1075) *Cummian.* (*P. L.* lxxxvii. 980), *et* > si qui autem infirmatur *tantum Orig.* (*int. leu. hom.* ii. 4). **inducat** (iind. H*; inducant I), *gr. προσκαλεσάσθω*: uocet *ff Orig. Innocent.* (*P.L.* xx. 560; *non autem ap. Dion.-Exig. et ap.* '*Isid.*'). presbiteros CHIZ*, praesbyteros AGΘTV, praesbiteros (i *in ras. scr.* B) BUZ^{c}, prbr̄os K, pb̄ro^{s} O, prespiteros D. **ecclesiae** (aeccles. IL, aecles. C, aecless. D, egles. T, ecclesie OW) *etiam Caesar.* (*sermm.* xix. 5, clxxxiv. 5; *P. L.* lxvii. 1075) *cum gr. omn. τῆς ἐκκλησίας*: in domum suam *Chrodegang.* (*P. L.* lxxxix. 1088); *om. ff Innocent.* (*P. L.* xx. 560, *ap. Dion.-Exig. et ap.* '*Isid.*') *Caesar.* (*serm.* xiii. 3). **orent** (hor. C; orant D) **super eum** *etiam Caesar.* (*sermm.* xiii. 3, xix. 5, clxxxiv. 5) *Baed.* (*hic*), *cf.* or. super ipsum *ff Baed.* (*P. L.* xcii. 188), *et gr. προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτόν* (31 *αὐτῷ*; ℵ* 26 *αὐτούς*): or. pro eo *Caesar.* (*P. L.* lxvii. 1075) *Cummian.*; imponant ei manus *Orig.* unguentes BDF*GHΘIKTUVWZ *Bentl.*, hunguentes C. **eum** *sec. etiam Caesar.* (*sermm.* xiii. 3, xix. 5) *cum gr.* ℵAKL *al. pler. αὐτόν*: *om.* U* *ff Caesar.* (*serm.* clxxxiv. 5) *cum gr.* BP; *gr.* 26 *αὐτούς apud latinos non redditur.* holeo C. **in nomine domini** *cum gr. plur. ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ* (A *min.*^{6} *om.*) *κυρίου*: *om. Caesar.* (*sermm.* xiii. 3, xix. 5; *non autem serm.* clxxxiv. 5); *gr.* 7$^{lect.}$ *ἐν τ. ὀν. τ. κ.* Ἰησοῦ, 6 *ἐν τ. ὀν.* Ἰησοῦ Χριστοῦ, *et* B *ἐν τ. ὀν. tantum, apud latinos non redduntur.*

15. **oratio** (hor. C): *gr. plur. ἡ εὐχή et* P 27. *al.*^{4} *ἡ προσευχή*. **fidei** = *τῆς πίστεως*: in fide *ff*. salbabit C. **infirmum** *etiam Innocent.* (*ap. Dion.-Exig. P. L.* lxvii. 240, *ap.* '*Isid.*' *P. L.* lxxxiv. 644): laborantem *ff Innocent.* (*P. L.* xx. 560); *gr. τὸν κάμνοντα.* **et** *sec.*: + alleuiabit infirmum et *perlin.* O. **adleuiabit** (all. Oϛ𝔖ℭ; adleuabit GH, alleuabit ABCΘIKLTUVWZ^{c}𝔏 *cod. caraf. Bentl. c diu. p**, aleuabit Z*, eliuabit D; adlenauit F; allebauit *t*; *adnotat Luc. Brug.* 'Et alleuiabit eum Dominus. *Alii libri, omissa e medio uocali tertia* i, *scribunt* alleuabit, *eodem sensu, eriget, leuius reddet malum*'.), *gr. ἐγερεῖ* (P *ἐγειρεῖ sic*): suscitabit (suscitauit *ff*) *ff Innocent.* (*P. L.* xx. 560, *ap. Dion.-Exig.*, *ap.* '*Isid.*') *Chrodegang.* (*P. L.* lxxxix. 1088, *ubi textum Innocent. citat* [ut udtur]). **eum** (*αὐτόν*): illum *ff Innocent.* (*P. L.* xx. 560, *ap. Dion.-Exig.*, *ap.* '*Isid.*') *Chrodegang.* **et** *pr.* . . . **dominus**: *om. Baed.* (*hic et P. L.* xcii. 188). **et** *sec.* . . . **dominus**: *om. Orig.* (*int. leu. hom.* ii. 4) *Caesar.* (*sermm.* xix. 5, clxxxiv. 5; *non autem serm.* xiii. 3) *sine auct. gr.* **si**: *om.* L*. **in peccatis sit** *etiam Caesar.* (*sermm.* xiii. 3, clxxxiv. 5), *cf.* in p. fuerit *Orig. Innocent.* (*ap. Dion.-Exig. et ap.* '*Isid.*') *Caesar.* (*serm.* xix. 5) *Chrodegang.*:

16 Confitemini ergo alter-
utrum peccata uestra
et orate pro inuicem
ut saluemini
multum enim ualet
deprecatio iusti assidua.
17 Helias homo erat similis
nobis passibilis
et oratione orauit ut non
plueret super terram
et non pluit annos tres
et menses sex
18 et rursum orauit et caelum
dedit pluuiam et terra
dedit fructum suum.
19 Fratres mei si quis ex uobis
errauerit a ueritate
et conuerterit quis eum

---

peccata fecit *ff*, *cf.* peccatum fecit *Innocent.* (*P. L.* xx. 560); *gr.* ἁμαρτίας ᾖ πεποιηκώς. **dimittentur** (dimictentur O) *etiam Caesar.* (*serm.* xix. 5), *cf.* remittentur KV *vg. cod. caraf. c Orig. Innocent.* (*ap. Dion.-Exig. et ap.* '*Isid.*') *Chrodegang.*, *cum gr.* P 7. 31. 73 ἀφεθήσονται—*cf.* dimittuntur (dimittutur *lineola per incuriam omissa* W) GHΘIL UWZ *Cassian.* (*conl.* xx. 8) *Caesar.* (*sermm.* xiii. 3, clxxxiv. 5) *et* remittuntur *ff*: dimittetur T *t Baed.* ⅛* *et* remittetur BF *Tisch. cum gr. plur.* ἀφεθήσεται, *cf.* remittet *Innocent.* (*P. L.* xx. 560). **ei**: + peccata D *sine auct. gr.*

16. *Ad init.* + karissimi *p t* (*ad init. pericopes*) *sine auct. gr.* **confitemini** = ἐξομολογεῖσθε: confiteamur *Baed.* (*P. L.* xcii. 804, xciv. 133; *non autem hic et P. L.* xcii. 806, xciv. 170). **ergo** *cum gr.* ℵABKP 5. 7. *al.*[6] οὖν: *om.* O *ff t Aug.* (ii. 527, iii. 2. 662) '*Aug.*' (v. *App.* 417) *Caesar.* (*sermm.* lix. 1, lxvii. 2) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 232, 1303, lxxix. 122) *Aileramn.* (*P. L.* lxxx. 335) '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 617) *Bonifac.* (*P. L.* lxxxix. 724) *Pirmin.* (*P. L.* lxxxix. 1044) *Chrodegang.* (*P. L.* lxxxix. 1071, 1104) *Baed.* (*hic* ⅛* *et P. L.* xcii. 804, 806, xciv. 133, 170) *cum gr.* L *al. pler.*; *gr.* 107 δέ *apud latinos non redditur.* **alterutrum** (*in ras. scr. ut udtur* O) *etiam Baed.* (*hic et P. L.* xcii. 804, xciv. 133, 170), *gr.* ἀλλήλοις: inuicem *Aug.* (ii. 527, iii. 2. 662) *Baed.* (*P. L.* xcii. 806 = *Aug.* iii. 2. 662). **peccata** *etiam Aug.* (ii. 527) *Baed.* (*hic et P. L.* xcii. 804, xciv. 133, 170), *cf. gr.* ℵABP 5. *al.*[7] τὰς ἁμαρτίας: delicta *Aug.* (iii. 2. 662 = *Baed. P. L.* xcii. 806), *cf. gr.* KL *al. pler.* τὰ παραπτώματα. **uestra** *et gr.* L 69 ὑμῶν (*cf.* 5 ἑαυτῶν): nostra *Baed.* (*P. L.* xcii. 804, xciv. 133); *gr. plur. om.*, *non autem latt.*; *deinde* + ut (et 1071) deleantur *Chrodegang.* (*P. L.* lxxxix. 1071, 1104) *sine auct. gr.* **orate** (hor. C) = εὔχεσθε (AB 73 προσεύχεσθε): oremus *Baed.* (*P. L.* xcii. 804, xciv. 133). **pro inuicem**, *cf.* pro alterutro *ff*, *et gr.* ὑπὲρ ἀλλήλων: pro uobis *Aug.* (ii. 527, iii. 2. 662) *Baed.* (*P. L.* xcii. 806 = *Aug.* iii. 2. 662). **et . . . inuicem**: *om. Bonifac.* (*P. L.* lxxxix. 724; *non autem* 786, 803). **saluemini** (saluimini ILZ*) = ἰαθῆτε, *cf.* saluemur *Baed.* (*P. L.* xcii. 804, xciv. 133): remittatur uobis *ff*. **enim**: *om. ff Pel.* (*in II Cor.* i. 11 *ad init. pericopes*) *Ruric.* (*ep.* xxx) *Caesar.* (*P. L.* lxvii. 1075) *Eugipp.* (*uit. Seuer.* 30) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 122) *Elig.* (*P. L.* lxxxvii. 646) *Cummian.* (*P. L.* lxxxvii. 980) *Aldhelm.* (*P. L.* lxxxix. 92) *Bonifac.* (*P. L.* lxxxix. 736, 782, 784; *non autem* 755, 756) *Baed.* (*hic* ⅛*) *et gr. non expr.* **ualet**, *gr.* ἰσχύει: potest *ff*; *deinde* + apud dominum *Caesar.* **deprecatio** (depraec. AF*ILTV, deprecacio O), *gr.* δέησις: petitio *ff*; oratio H *Pel.* (*in II Cor.* i. 11) *Ruric. Caesar. Eugipp. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 122), *cf.* orationem *libere Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1380 *comm.*); preces *libere Pel.* (*in Rom.* xv. 30). **assidua** (ads. ACF*H*T; assiduae I[c]), *gr.* ἐνεργουμένη: frequens *ff*.

17. haelias G*, elias T *vg.* **erat** (*in ras. scr.* O) **similis** (si *in ras. scr.* O) **nobis passibilis**: er. s. n. *tantum ff Baed.* ⅛*; *gr.* ἦν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν. **oratione** (hor. C, oracione O) *et gr.* προσευχῇ: orationem ΘZ*[ut udtur] *Baed.* ⅛. **horauit** C; orabit T. **huti** C. **super terram**: *om. ff cum gr. omn.* **pluit**: + in terra *ff cum gr. omn. qui add.* ἐπὶ τῆς γῆς. **annos tres** (·III· DW) **et** (*om.* O*) **menses** (mensis Z*) **sex** (·VI· DOW) *et gr.* ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ: annis tribus et mensibus sex *ff*.

18. **et** = *gr. omn.* καί: sed *ff*. **rursum** *et* rursus ACI*TU *Tisch.*, *gr.* πάλιν: iterum *ff*. **horauit** C; orabit T. **celum** OWZ*. **dedit pluuiam** (pluiam D; pluuias Θ* *Baed.* ⅛) *cum ord. gr.* ℵA 13. 73 ἔδωκεν (ℵ + τὸν) ὑετόν: *gr.* BKLP *al. pler.* > ὑετ. ἔδ., *non autem latt.* **tera** O. **dedit** *sec.* (did. B) *et* germinauit *ff cum gr. omn.* ἐβλάστησεν: *om.* CT *Baed.* ⅛. **fructu** O.

19. **mei** *cum gr.* ℵABKP *al.*[25] μου: *om.* O *cum gr.* L *al. longe plu.* **siquis** *uno uerbo* Ϛ. **ex uobis** *contra gr. omn.* ἐν ὑμῖν: *om. p*[c]. **errauerit** (e *pr. in ras. scr.* O, -berit T) *et gr.* πλανηθῇ: errauit (erra *euan. s*) *s Martin.-Pap.* (*P. L.* lxxxvii. 158). **a** (*om.* F*) **ueritate** (u *in ras.* p *scr.* A) *cum gr. plur.* ἀπὸ τῆς ἀληθείας *tantum*: *gr.* ℵ 5. 13. *al.*[6] ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀλ. *apud latinos non redduntur.* **et**: *om.* O*. **conuerterit** (conuertit *Martin.-Pap.*) **quis eum**, c. quisquis eum *s*, *et* c. aliquis eum *Beat.* (*in Apoc.* iii. 7),

20 scire debet quoniam qui
conuerti fecerit peccato-
rem ab errore uiae suae
saluabit animam eius
a morte et operit
multitudinem peccatorum.

EXPLICIT EPISTULA IACOBI

cum ord. gr. ἐπιστρέψῃ (K 31. *al.*[2] -ψει) τις αὐτόν: > aliquis eum reuocauerit *ff sine auct. gr.*

20. **scire debet** (-bit Z*) *et gr. plur.* γινωσκέτω: *gr.* B 31 γινώσκετε, *non autem latt.*; *deinde* + quis *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 466) *sine auct. gr.* **quoniam** (o *ex* i A), *gr.* ὅτι: quia *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 368, 466) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 1019). **sc. d. quoniam**: *om. ff sine auct. gr.* **qui** (is qui *Greg.-Mag. P. L.* lxxvii. 1019) **conuerti** (i *sup. ras.* 2 *litt.* H; conuertere *Martin.-Pap. P. L.* lxxxvii. 158) **fecerit**, *gr.* ὁ ἐπιστρέψας: q. reuocauerit *ff Bachiar.* (*P. L.* xx. 1055), *cf.* reuocat *Capitula* CT (*supra p.* 236). **ab errore uiae** (uie GOW) *cum gr. omn.* ἐκ πλάνης ὁδοῦ: ab (de D) errore uitae AD *c*; de erroris uia *ff.* **suae** (sue OW) *et gr. omn.* αὐτοῦ: *om. ff.* **saluabit** (saluauit FG*I *Baed.* ⅛) *etiam Caesar.* (*serm.* cxcii. 4; *P. L.* lxvii. 1075) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 368) *cum gr. omn.* σώσει: saluat (t *sup. lin.* L) CΘLTU *dem. ff t Caesar.* (*serm.* lxxiv. 4) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 466) *Beat.* (*in Apoc.* iii. 7), *cf.* saluet *s.* anima LZ*. **eius** *et* suam D *Bachiar. cum gr.* ℵAP 5. *al.*[6] αὐτοῦ—*adnotant Baed.* (*hic*) '*Notandum sane quia quidam codices habent* saluabit animam suam a morte *et ex ambiguo greco ita etiam recte interpretari potest*' *et Luc. Brug.* '*Non commutes* eius *cum reciproco* suam': *om. ff cum gr.* BKL *al. pler.* **a morte** *etiam Cassiod.* (*P. L.* lxx. 368), *cf.* de m. D *ff Bachiar.*, *cum gr. omn.* ἐκ θανάτου: *om. Cassiod.* (*P. L.* lxx. 466); *deinde* + sua *ff cum gr.* B *qui add.* αὐτοῦ. **et**: + suorum *t Zachar.* (*P. L.* lxxxix. 921) *Beat. sine auct. gr.*—*cf.* D *Cummian.* (*infra*). **operit** *etiam Caesar.* (*serm.* lxxiv. 4) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 466), *cf.* cooperit (cohop. C) ACΘ^c^O^c^TZ *dem. t Cassiod.* (*P. L.* lxx. 368) *Baed. Beat.*: operiet 𝔖ℭ *cod. caraf. Bentl. Tisch. ff Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 118, lxxvii. 1019, lxxix. 370) *Martin.-Pap. Bonifac.* (*P. L.* lxxxix. 853) *et* cooperiet H *diu. s Cassian.* (*conl.* xx. 8) *Caesar.* (*serm.* cxcii. 4; *P. L.* lxvii. 1075) *cum gr. omn.* καλύψει, *cf.* operiat 𝔊 *et* cohoperiat *Capitula* CT (*supra p.* 236); *adnotat Luc. Brug.* '*Retinendum est futurum* operiet, *non supponendum praesens* operit'. **peccatorum** (-rem Z) *etiam Cassiod.* (*P. L.* lxx. 368), *cf.* delictorum *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 466), *et gr. omn.* ἁμαρτιῶν: peccati *ff*; *deinde* + suorum D *Cummian.* (*P. L.* lxxxvii. 981) *sine auct. gr.*—*cf. t Zachar. Beat.* (*supra*); *tunc* + amen H *p cum gr.* 40 *qui add.* ἀμήν. *Cf.* I Pet. iv. 8 *et* Prou. x. 12.

explicit (epl̄ic̄ I, exp. *s*) **epistula** (-tola G, epīs I, aepistola C) **iacobi** *cum* CGI *s*: explicit (expl̄ K, expliĉ V) epistola (ep̄l V, epist̄l K) sc̄i iacobi BKV; explicit (expliĉ U, expl *diu.*) epīs (epla *diu.*) iacobi apōst (apl̄i U, apli *diu.*) AU *diu.*; explicit epla sc̄i iacobi apli *c*; explicit epla iacobi apl̄i amen L; explicit epistola iacobi ad duodecim tribus H; explicit epistola beati iacobi ad duodecī trib; Θ; expl estla iacobi apstli ad duodecim tribus T; expl· epistula sci iacobi ad dispersos F; explicit epistola iacobi filii zaebedei *ff*; explicit *tantum* Z; *nihil habent* DOW *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. dem. p.*

EPISTULA PETRI PRIMA.

Ordinem exhibent (α) *Argumentum*, (β) *Capitula* U; (α) *Argumentum*, (β) *Aliud Argumentum* Ϛ *c*; *Argumentum tantum* W; *Capitula tantum* ABCFIKTV: *nihil habent* DGHΘLOZ𝔓𝔖ℭ *Tisch. dem. diu. uett.*

ARGUMENTUM IN EPISTULAM PETRI PRIMAM.

Praefatio haec, quae ex catalogo Hieronymiano 'De uiris illustribus' est desumpta, in codice nostro W *et in* Ϛ *tota et perfecta, in codice c in forma multum adbreuiata, continetur.*

In Ϛ *et in c primum obtinet locum.*

Priora etiam uerba impressit Thomasius, I, *p.* 374, *e codd. Orat.* B. 7, *Uatic.* 4221, *Reg. Suetiae, S. Petri* A. 1, *et Sanctae Mariae ad Martyres.*

Impressimus e Ϛ *uariantibus lectionibus codicum in apparatu critico adhibitis.*

Inscr. incipit argumṫum in epla petri *c*; hieronymus in catalogo scriptorum ecclesiasticorum Ϛ; *nihil habet* W.

SIMON Petrus filius Ionae, prouinciae Galilaeae, uico Bethsaida, frater Andreae Apostoli, et princeps Apostolorum, post episcopatum Antiochensis ecclesiae, et praedicationem dispersionis eorum qui de circuncisione crediderant, in Ponto, Galatia, Cappadocia, Asia, et Bithynia, secundo Claudii anno, ad expugnandum Simonem Magum Romam pergit, ibique uigintiquinque annis cathedram sacerdotalem tenuit, usque ad ultimum annum Neronis, id est decimumquartum. A quo et affixus cruci, martyrio coronatus est, capite ad terram uerso, et in sublime pedibus eleuatis, asserens se indignum ut sic crucifigeretur ut dominus suus. Scripsit duas epistolas, quae catholicae nominantur: quarum secunda, a plerisque, eius esse negatur, propter styli cum priore dissonantiam. Sed et Euangelium iuxta Marcum, qui auditor eius et interpres fuit, huius dicitur. Libri autem eius e quibus unus Actorum eius inscribitur, alius Euangelii, tertius Praedicationis, quartus Apocalypsis, quintus Iudicii, inter apocryphas scripturas reputantur. Sepultus Romae in Uaticano iuxta uiam triumphalem, totius urbis ueneratione celebratur.

1. symon W *c*. **ionae**: iohannis *c*; iohĩe W. prouincie W. galileae *c*, galilee W.
2. andree W. **et princeps . . . [15] celebratur**: *om. c.* **post**: *om.* W. antiocensis W.
3. ecclesie *deinde* + VII. annos W. predicationem W. circūcisione W. crediderunt W.
4. galacie capadocie asie et bitinie W.
5. > pergit romam W. ·xx·v· W.
6. **sacerdotalem**: episcopalem W. > id est quartum decimum neronis W.
7. **et**: *om.* W. martirio W.
8. **ut**: quo W.
9. eplas W. que W. **catholicae**: canonice W.
10. stili W. dissonanciam W.
11. **iuxta**: secundum W. **huius**: + esse W.
12. **eius** *pr.*: *om.* W. **actorum eius inscribitur**: > inscr. actus petri W.
13. tercius predicationis W. apocalipseos W. apocrifas W.
14. **sepultus**: + uero W. rome W
15. tocius W. **urbis**: orbis W.

Subscr. explic̄ argum̄tum *c*; *nihil habent* WϚ.

Praefatio haec in codicibus nostris U *c et in* ℭ *continetur.*
In ℭ *et in c secundum obtinet locum.*
Impressimus e ℭ *uariantibus lectionibus codicum in apparatu critico adhibitis.*
Inscr. incipit prologus *c*; incip̄ prologus epistolae primae beati petri apostoli ad gentes U; argumentum in epistolam catholicam petri primam ℭ.

DISCIPULOS Saluatoris inuicti, toto orbe diffusos et peregrinos in hoc seculo monstrat: et praeteritae uitae poenitere suadet, et in nouam uitam proficere, tota cum solicitudine exhortatur. Simon Petrus filius Ionae prouinciae Galilaeae, e uico Bethsaida, frater Andreae Apostoli.

---

1. discipulus U. inuictos *deinde* + et *c*. sc̄lo U *c*.
2. preteritae *c*. poenitere (peniteri *c*): paene U. suadet: dissuadit U.
3. cum: *om.* U. sollicitudine U *c et in ras. scr.* U. exortatur U*. simon . . . apostoli (*cf. initium Argumenti superioris*): *om.* U *c*.

Subscr. explicit (expl̄c U) prologus U *c*; *nihil habet* ℭ.

CAPITULA IN EPISTULAM PETRI PRIMAM.

Capitula exstant in codicibus nostris ABCFIKTUV.

Desunt in DGHΘLOWZ *vg. Tisch. c dem. diu. uett. In* H *autem et* Θ *inter finem Epistulae Iacobi et initium Epistulae Petri Primae relicta sunt spatia, in* H 28 *et in* Θ 20 *linearum : inscriptiones etiam in Capitula habent ambo codices.*

Post unumquodque capitulum addidimus capp. et uerss. Epistulae.

Inscr. incipiunt capitula sc̄i petri apo̅st p̄ A; incipiunt capitula epistol̄ sc̄i petri· K; incipiunt capitl in ep̄l sc̄i petri V; incp̄nt capitl in epla sc̄i petri prim̄· B; incipiunt kapitolae in aepistola petri prima C; incip̄ cap̄ petri prima · ad gentes I; incipit capitulatio petri apostoli prima H; incipit capitulatio in epistola beati petri prima Θ; incip̄ capitulatio epis̄ ·I· U; incipit capitulatio in epistola petri apostoli ad gentes T; inc· breues epistul· sci· petri ad gentes prima F.

ABFIKU

Edidimus e codice A, *uariis lectionibus codicum rell. in calce paginae subiunctis, iis tantum exceptis quae ad meram orthographiam spectant* (*cf. etiam Thomasium*, I, *pp.* 374 *seq., qui capitula e codd. Orat.* B. 7, *Uatic.* 4221, *Reg. Suetiae, S. Petri* A. 1, *et Sanctae Mariae ad Martyres impressit*).

I. De ingenerationis inuicta potentia (i. 1).

II. De prophetis qui animarum tolerantiam praedicant (i. 7).

III. De pontificibus sacerdotum qui sacerdotes in castitate (i. 13).

IIII. De semine salutaris uerbi (i. 20).

CT

Edidimus e codice C, *uariis lectionibus codicis* T *in calce paginae subiunctis, iis exceptis quae ad meram orthographiam spectant.*

I. Quod per Christi resurrectionem conlata sit hereditas inmarcessibilis . Nobis qui custodimur per fidem quam ideo temptari dicit hut probemur . sicut aurum per ignem . Et quod finis fidei nostrae qua Christum diligimus . salus aeterna sit . de qua scrutati prophetae . nobis pronuntiarent in spiritum . in quem angeli prospicere concupiscunt (i. 1).

II. Ut succincti lumbis mentis . carnalia habicientes desideria sancti esse studeamus . Et si patrem uocamus eum qui sine personarum acceptionem iudicat . in timore uiuentes sciamus nos praetioso sanguine Christi redemptos qui holim praecognitus et propter nos manifestatus gloriam accepit a Deo . Et hut castificati inuicem diligamus ex corde . renati per uerbum (i. 13).

III. Ut quia homnis caro faenum .

V *Cod. S. Pauli, apud Thomasium*, I, *pp.* 365 *seq. Impressimus e codice* V, *uariis lectionibus cod. S. Pauli in calce paginae subiunctis iis exceptis quae ad meram orthographiam spectant.*

I. Petrus electis scribens proselytis gaudere docet eos in aduersis mundi qui hereditatem in caelis exspectarent in reuelatione iesu christi sicut et ipse christus prophetis et apostolis contestantibus per passionem suam intraret ad gloriam (i. 1).

II. Uirtutibus studendum passionis ac resurrectiones christi recordandum atque ut ad eius possit uisionem perueniri eius quae in carne ostendit facta iubet imitari (i. 13).

III. Regeneratos in christo praecipit rationabile lac uerbi quo in uirum perfectum crescere possint desiderare (i. 22).

Notae ad codd. ABFIKU. I. regenerationis BFIKU. II. praedicarunt BFIKU. III. **sacerdotes**: sacerdotum A*. **castitate** (castitatem F): + ut agnoscerentes (agnos carentes IKU) maculam permanere hortatur BFIKU. IIII. **uerbi**: + renatis BFIKU.

Notae ad codd. CT. I. **quam**: quem T. scrutatio T. spiritu T. II. inuocamus T. acceptione T.

Notae ad codd. V *et S. Pauli.* I. constantibus *S. Pauli.* passiones suas *S. Pauli.* III. **quo**: quod *S. Pauli.*

ABFIKU

V. De sacerdotibus quos ad instar infantium ut concupiscant lac sine dolo (ii. 1).

VI. De lapidibus uiuis et hostiis spiritalibus (ii. 5).

VII. De populo adquisitionis quem regale sacerdotium nominat (ii. 9).

VIII. De popularibus quos a uitiis carnis priuari desiderat (ii. 11).

IX (*sic* A ; VIII BFIKU). De popularibus quos uiuendi ordine docuit (ii. 16).

X (VIIII B *etc.*). De exhortatione mulierum uiris herentium (iii. 1).

XI (X B *etc.*). De uiris quos quem ad modum cum mulieribus atque cum omnibus uiuere debeant exhortatur (iii. 7).

XII (XI B *etc.*). De arca per quam pauci saluantur (iii. 17).

CT

Et uerbum Domini nobis est praedicatum deponentes malitiam dolum inuidiam . lac innocentiae concupiscamus accedentes ad lapidem uiuum . et ipsi tamquam lapides uiui . Ipsumque esse lapidem hangularem et petram scandali . nosque gens esse regale . qui aliquando non populus (i. 24).

IIII. Ut habstinentes a carnalibus desideriis bonam conuersationem incredulis hostendamus . Et potestatibus debitum inpendamus honorem (ii. 11).

V. Ut serui seruiant dominis . etiam difficilioribus Christi himitantes exemplum qui peccatum non fecit . nostraque peccata portauit . In se pastor et episcopus noster (ii. 18).

VI. Ut mulieres propriis subiectae uiris . mentes sint ornatae non ueste (iii. 1).

VII. Ut uiri huxoribus honorem impertiant . homnesque hunianimes et misericordes et humiles . nulli malum pro malo reddant . linguamque a malo coibeant (iii. 7).

VIII. Noceri non posse bonitatis sectatores . Et beatos esse qui aliquid pro iustitia patiuntur . Et instructos non esse debere . hut respondeamus de spe nostra poscentibus rationem . Et hut conversatio nostra malis hoccasionem hamputet detrahendi (iii. 13).

V *Cod. S. Pauli.*

IIII. Hortatur accedentes ad dominum [h]ostias offerre spiritales ut uidelicet populum summi sacerdotis (ii. 4).

V. Obsecrat liberos ab inlecebris scli continere et non solum deo . sed et praepositis sibi oboedire potestatibus mundi (ii. 11).

VI. Docet et seruos dominis etiam inprobis humiliter subdi . quia et christus pro eorum salute passus sit mortem iustus ab iniustis (ii. 18).

VII. Suadet mulieribus casta conuersatione et ornatu cordis non corporis sarrae sequi exempla . similiter et uiros temperanter feminis iubet uti necessaria orationum seruitus impediatur (iii. 1).

VIII. Omnes generaliter instruit rectae fidei et spei opera uirtutum adiungere et propter haec libenter aduersa quaeque perpeti (iii. 8).

VIIII. Item tolerare aduersa scli simul et delicias spernere admonet eos . qui in mysterium sunt dominicae passionis ac re-

---

Notae ad codd. ABFIKU. V. **quos** : quod IK. **ad** : *om.* F. infantum BFIKU. concupiscat B*. **dolo** : + hortatur BFIKU. VII. **quem** : *om.* I. regalem FU*. sacerdotum B. nominauit BFIKU. VIII. *om. omnino* BFIKU. IX. **quos** : + animae utilitate (utilitatem FI) BFIKU. uiuendo B. > uiuendi quos A[c]. ordinem BFIKU. X. adherentium BFIKU. XI. **exhortatur** : *om.* F. XII. **pauci** : + saluati sunt et BFIKU.

Notae ad codd. CT. III. genus T. IIII. **a** : *om.* T. V. portabit T. **in se** : ipse T. **et episcopus** : xp̄ sp̄s T. VI. mente T. VIII. orationem T.

ABFIKU

XIII (XII B *etc.*). De baptismo quod a mundi actibus liberat (iii. 21).

XIIII (XIII B *etc.*). De cognoscentibus deum quos non licet ulterius quam dei uoluntati seruire (iv. 1).

XV (XIIII B *etc.*). De uerbo diuino qui et mortuis id est non credentibus praedicatur (iv. 6).

XVI (XV B *etc.*). De clero et populo quos sibimet uicissim ministrare hortatur (iv. 7).

XVII (XVI B *etc.*). De usitatis passionibus christi (iv. 12).

XVIII (XVII B *etc.*). De iudicio quod non ab exteris sed a domo dei incipiat (iv. 17).

XIX (*sic* A; XVIII B *etc.*). De corona inmarcescibili (v. 1).

XX (XVIIII B *etc.*). De mansuetudine et subiectione alterna rugituque diabolico (v. 5).

XXI (XX B *etc.*). De deo qui optimum opus initiantes adiuuat (v. 10).

CT

VIIII. Quia Christus pro peccatoribus iustus mortuus pro iniustis aetiam spiritibus eorum qui dilluuio extincti sunt praedicaret. Et quod dilluuium figura fuerit baptismi (iii. 18).

X. Ut Christo in carne passo iam non ambulemus in desideriis carnis . quia praeiudicaturus est uiuos et mortuos . qui et mortuis euangelizauit . Et quia finis adpropinquauit uigilemus . karitatem quae cohoperit multitudinem peccatorum habentes . Et hunusquisque gratiam quam accepit administrantes (iv. 1).

XI. Ut non paueamus in temptatione sed gaudeamus . Et hut uiuentes sine crimine in christiano nomine gloriemur . hut si iustus uix saluatur. Et hut pascant aepiscopi conmissam sibi gregem . Et hobaudiant iuniores . quia Deus superbis resistet (iv. 12).

XII. Ut humiliati Deo curam homnem in ipsum ponamus . Et uigilemus quia diabulus querit quem deuoret (v. 6).

V *Cod. S. Pauli.*

surrectionis regenerati . et quod idem mysterium in aquis sit diluuii olim praefiguratum (iii. 17).

X. Quia omnium finis adpropinquet om oms̄ quaeque ualent bona in gloriam dei alterutrum facere praecipit (iv. 7).

XI. Patientes pro christo gauisuros dicit esse cum christo . et quod iusti in hac uita peccatores uero sint in fine iudicandi (iv. 12).

XII. Seniores prouide praeesse adoliscentes humiliter oboedire omnes hosti superbo iubet fortiter resistere (v. 1).

XIII. Opem caelestis auxilii fidelibus adfore promittit . et epistolam congrua salutatione concludit (v. 10).

Notae ad codd. ABFIKU. XIII. baptismate BFIKU. **liberat**: + et archae claustra exire non patitur BFIKU. XIIII. **deum**: *om.* A*. alterius BFIKU. uoluntate BIK. XVI. **quos**: quod BI. **ministrare**: instare I. XVII. **christi**: + quas ne ullus expauescat (exparescat I) insinuat BFIKU. XVIII. externis BFIKU. XIX. **inmarcescibili**: + quam gregem dei uoluntarie pascentes (pascente B*) accipiant (accipiat I; accipient FU) BFIKU. XXI. **adiuuat**: ad consummationem perducit BFIKU.

Notae ad codd. CT. X. euangelizabit T. adpropinquabit T. **karitatem quae cohoperit**: caritatemque que operit T. XI. **crimine**: discrimine T. resistit T.

Notae ad codd. V *et S. Pauli.* VIIII. **mysterium**: ministerium *S. Pauli.* X. **om oms̄**: omnes *S. Pauli.* XI. **dicit**: *om. S. Pauli.*

Subscr. expliciunt (ex̄p A) capitula (cap̄l V) AV; expliciunt capitula epistolae sc̄i petri· K; explic̄ capitula epistule petri prima I; finiunt kapitolae C; expliciunt breues B; expl· breues epistulae sci· petri F; *nihil habent* HΘTU.

ELENCHUS CODICUM NOSTRORUM IN EPISTULA PETRI PRIMA.

1. A. Cod. *Amiatinus* s. VII ex. uel VIII in. = A Euang. (uide uol. I, p. xi); contulit H. J. W.
2. B. Cod. *Bambergensis* s. IX = B Epp. Paul. et Act. (uide I, p. 674, et III, p. v); contulit H. F. D. S.
3. C. Cod. *Cauensis* s. forsan IX = C Euang. (uide I, p. xi); contulit J. S.
4. D. Cod. *Ardmachanus* s. IX in. = D Euang. (uide I, p. xi, II, p. 292, et III, p. v); edidit J. Gwynn, Dublini 1913.
5. F. Cod. *Fuldensis* s. VI = F Euang. (uide I, p. xii); edidit E. Ranke, Marburgi et Lipsiae 1868.
6. G. Cod. *Sangermanensis* s. IX = G et g_1 Euang. (uide I, p. xii); contulit H. J. W.
7. H. Cod. *Hubertianus* s. IX–X = H Euang. (uide I, p. xii); contulerunt J. S. et H. F. D. S.
8. Θ. Cod. *Theodulfianus* s. IX = Θ Euang. (uide I, p. xii); exemplar photographicum contulerunt A. Ramsbotham et H. F. D. S.
9. I. Cod. *Iuueniani Uallicellanus* B. 25 s. VIII–IX = I Act. (uide III, pp. vi, vii); exemplar photographicum contulerunt A. Ramsbotham et H. F. D. S.
10. K. Cod. *Karolinus* s. IX = K Euang. (uide I, p. xii); contulit F. G. Harvie.
11. L. Cod. *Lemouicensis* s. VIII–IX (uide supra p. 237); contulit G. M. Youngman.
12. O. Cod. *Oxoniensis* (*Laud. Lat.* 43) s. XII–XIII; edidit E. S. Buchanan, Lond. 1916, denuo contulit H. F. D. S.
13. T. Cod. *Toletanus* s. VIII = T Euang. (uide I, pp. xiii, xiv); contulit J. S.
14. U. Cod. *Ulmensis* s. IX = U Epp. Paul. et Act. (uide III, p. viii); contulerunt F. G. Harvie et H. F. D. S.
15. V. Cod. *Uallicellanus* s. IX = V Euang. (uide I, p. xiv); contulit J. S.
16. W. Cod. *Sarisburiensis* s. XIII = W Euang. (uide I, p. xiv); contulit H. F. D. S.
17. Z. Cod. *Harleianus* s. IX = Z Epp. Paul. (uide II, p. 174); edidit E. S. Buchanan, Lond. 1912, denuo contulit H. F. D. S.
18. *c*. Cod. *Colbertinus* s. XIII = *c* Euang. (uide I, p. xxxi, et II, p. 62); contulit H. J. W.
19. *dem*. Cod. *Demidouianus* s. XIII apud C. F. Matthaei *Test. Nov.*, Rigae 1782.
20. *diu*. Cod. *Diuionensis* 9 (*bis*) a. 1109, dictus Cod. S. Stephani Harding; exemplar photographicum contulerunt A. W. A. et H. F. D. S.
21. *h*. Fragmenta *Floriacensia* s. VI–VII = *h* Act. (uide III, p. ix); edidit E. S. Buchanan (*Old-Latin Biblical Texts*, V, Oxon. 1907).
22. *m*. Lectiones e libro *de diuinis scripturis siue Speculum* = *m* Euang. (uide I, p. xxxii).
23. *p*. Cod. *Perpinianus* s. XIII in. = *p* Act. (uide III, p. x); edidit E. S. Buchanan (*The Journal of Theological Studies*, xii, Oxon. 1911, pp. 497 seqq.).
24. *r*. Fragmenta *Frisingensia* s. V–VI = *r* Epp. Paul. (uide II, p. 62); edidit D. de Bruyne (*Collectanea Biblica Latina*, V, Romae 1921).
25. *s*. Fragmenta *Vindobonensia* s. VI = *s* Act. (uide III, p. x); edidit H. J. W. (*Old-Latin Biblical Texts*, IV, Oxon. 1897).
26. *t*. Lectiones e libro qui dicitur *Liber Comicus* etc. (uide III, p. x).

De siglis ΩℌꞨℭ, *vg.*, *cod. caraf.*, *Bentl.*, *Tisch.*, etc., uide uol. I, pp. xxviii seq.

EPISTULA PETRI PRIMA.

Epistula Petri prima in his codicibus sine lacuna exstat:—ABCDFGΘIKLOTUVWZ *c dem. diu. p. Def.* H iv. 3 (desideriis)–v. 14; *h* i. 1–iv. 17 (primum); *r* i. 1–7 (*revela*tione), i. 19 (inmaculati)–ii. 20 (peccantes), iii. 7 (quasi)–iv. 9 (murmuratione); *s* i. 12 (uobis per eos)–ii. 4 (uiuum), ii. 10 (qui non consecuti)–v. 14; *m* (= *lectiones e libro 'de diuinis scripturis siue speculum'*) *et t* (= *lectiones e lectionario qui dicitur 'liber comicus'*) *pauca tantum continent. Itaque in hac epistula codices Hieronymiani* (*inter quos c dem. diu. sine dubio numerandi sunt*) *et ueteres uiginti sex nobis praesto sunt. Uariantes lectiones e ueteribus perpetuo citauimus, iis discrepantiis tantum omissis quae ad meram orthographiam spectant.*

Ordo stichorum e codice Amiatino est.

Patres citauimus tantum ubi a textu nostro dissentiunt et plerumque uel ex editione Uindobonensi (= *Corp. Scr. Eccl. Latt.*) *uel ex ed. Migne* (= *Patrologia Latina*); *Ambrosium autem partim ex ed. Benedictina* (*Uenet.* 1748), *partim ex ed. Uind. nondum ad finem perducta; Augustinum semper ex ed. Bened.* (*Paris.* 1679); *Caesarium partim ex ed. Migne* (= *P. L.* lxvii), *partim ex ed. Morin* (= *Florilegium Patristicum, fasc.* xxxiv, *Bonnae* 1933: *Sancti Caesarii Opera Omnia, uol.* I. 1, 2, *Maretioli* 1937); *Hieronymum partim ex ed. Uallarsii* (*Ueronae* 1734), *partim ex ed. Uind. nondum ad finem perducta—exceptis lectionibus Tractt. in Psalmos, etc., quas ex ed. Morin* (= *Anecdota Maredsolana* III. 1, 2, *et* 3) *sumpsimus; Irenaeum secundum Sanday et Turner* ('*Nouum Testamentum Sancti Irenaei*' = '*Old-Latin Biblical Texts*', VII, *Oxonii* 1923); *Marium Mercatorem ex ed. Schwartz* (= '*Acta Conciliorum Oecumenicorum*', *tom.* I, *uol.* v, *pars prior, Berolini et Lipsiae* 1924–6); *Origenis interpretes partim ex ed. Delarue* (*Paris.* 1733), *partim ex ed. Berolinensi nondum ad finem perducta* (= '*Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten drei Jahrhunderte*', *uoll.* xxii *etc.*); *Pacianum ex ed. Peyrot* (*Zwollae* 1896); *Pelagium ex ed. Souter* (= '*Texts and Studies*', *uol.* ix. 2, *Cantabr.* 1926); *Gildam ex ed. Haddan et Stubbs* (= '*Councils and Ecclesiastical Documents relating to Great Britain and Ireland*', I, *Oxon.* 1869, *pp.* 44 *seqq.*); *Apringium ex ed. Férotin* (= '*Bibliothèque Patrologique*', I, *Paris.* 1900, *pp.* 85 *seqq.*); *Beatum ex ed. Sanders* (= '*Papers and Monographs of the American Academy in Rome*', *uol.* vii, *Romae* 1930).

Textum Baedae commentarii in Epistulam e noua octo codicum conlatione congessimus, quorum septem nobis praesto erant Oxonii in bibliotheca Bodleiana seruati sub nota (i) *Bodl.* 849 (A.D. 818), (ii) *Laud. Misc.* 442 (*s.* ix), (iii) *Jesus* 69 (*s.* xi), (iv) *Jesus* 70 (*s.* xii), (v) *Laud. Misc.* 78 (*s.* xii), (vi) *Ball.* 177 (*s.* xii *ex.*), (vii) *Linc. Lat.* 31 (*ss.* xii–xiii); *octauus uero in bibliotheca collegii Orielensis repositus sub nota* 'xxxiv' (*s.* x): *quos omnes contulit Claudius Ienkins huius editionis gratia. Addidimus etiam locos ex aliis Baedae commentariis et tractatibus secundum ed. Migne* (= *P. L.* xc–xcv).

Inscr. incipit (inc̄· G, inc *s*) epistula (-tola H *dem.*, epīst· G, epist. *s*, epła *c*) petri prima (·i· G *s*) GH *c dem. s*; incipit epistula (epistła T, aepistola C) petri apostoli (apostholi C, apstl̄i T) prima CTZ[c] *et* > incipit epła ·i·[ma] petri apłi *diu.*; incipit epistola sc̄i petri prima BK; incip̄ epis̄ ·i· beā petri apostoli ad gentes U; incipit (incīp A) epīst (epl̄ V) sc̄i petri AV; incipit (incip̄ L) epistula (epła L, aepis̄ D) petri apostoli (apłi L) DLZ*; inc̄p̄ epstl bī petri apstli Θ; inc· eiusdem epist· ad gentes prima F; inc̄īp̄ textus eiusdē epistulae I; epistula (-tola ς𝔚) petri apostoli prima (I𝔚 *Tisch.*) ς𝔚 *Tisch.*; epistola (+ canonica 𝔖) beati petri apostoli prima 𝔖ℭ; *nihil habent* OW *p*.

INCIPIT EPISTULA PETRI PRIMA.

I. 1 Petrus apostolus iesu christi electis aduenis dispersio-

---

I. 1. *Priora uerba litteris uncialibus uel rubris scripta habent* Θ (petrus . . . dispersionis), H (petrus . . . electis), AFI *diu.* (petrus . . . christi), BV (petrus . . . apostolus), Z (petrus aposto), D *vg. p* (petrus). apostholus C; apostolos Z*. iesu christi *cum ord. gr.* Ἰησοῦ Χριστοῦ: > ch. ie. CTU *p contra ord. gr.* electis (ael. C; electus I*WZ*; electi||s V): *gr.* ℵ* + καί, *non autem latt.* aduenis: + gentibus *p sine auct. gr.* galatiae (-ti||ae B, -tie W, -cie O): + et T[mg.]

nis ponti galatiae cappa-
dociae asiae et bithyniae
2 secundum praescientiam dei
patris in sanctificationem spiritus
in oboedientiam et aspersio-
nem sanguinis iesu christi
gratia uobis et pax
multiplicetur
3 benedictus deus et pater
domini nostri iesu christi
qui secundum magnam
misericordiam suam
regenerauit nos in spem uiuam
per resurrectionem iesu christi
ex mortuis
4 in hereditatem incorruptibilem
et incontaminatam et in-
marcescibilem conser-
uatam in caelis
in uobis 5 qui in uirtute dei

Hieron. (*hierem.* i. 8 *libere*) *cum gr.* 36. 8^{pe} *qui add.* καί. **cappadociae** (-dochiae C, -dotiae HL, -docie OW, capadocie $T^{mg.}$, capodociae D): *om.* T*Z*; *deinde* + et *s sine auct. gr.* **asiae** (ass. D, asie OW; i *in ras. scr.* A) **et bithyniae** (-iniae BI, -inie W, bitiniae TZ^{c2}, bitinie O, bythyniae F, bythiniae ACLU, bytiniae ΘKV, bytinyae H, bethaniae D, betaniae Z*, betiniae Z^{c1}) *cum gr. plur.* Ἀσίας καὶ Βιθυνίας: *gr.* 39. 100 Ἀσ. Βιθ. (*sine* καί), ℵ* καὶ Βιθ. *tantum, et* B* Ἀσ. *tantum apud latinos non redduntur*; *gr.* 177* *omnino om.*

2. **praescientiam** (prescienciam OW, praescientia Z*; praesentiam Θ, presentiam G *Baed.* $\frac{2}{8}$), *gr.* πρόγνωσιν: prouidentiam *Uigil.* (*Uarim.* iii. 32). **in** *pr.* = ἐν: et Z* *Paschas.* (*P. L.* lxii. 22); *om.* D*. **sanctificationem**: sanctificatione BC F^{c}GHΘIKTUWZ *cod. caraf. Bentl. dem. p Baed.* $\frac{1}{8}$ = ἁγιασμῷ. **spiritus**: sp̄s *et* p *ex* c W. **oboedientiam** (hoboedient. C, obedient. ϛ𝔓, oboedent. D, obedienc. O), *cf.* obsequium *s, et gr.* ὑπακοήν: oboedientia (obedienc. W) $F^{c}HΘ^{c}U^{c}W$ *dem.* p^{c}. **aspersionem** (adspers. C, adspars. G) *et* sparsionem D *cum gr.* ῥαντισμόν, *cf.* in sparsionem *s*: aspersione $F^{c}Θ^{c}U^{c}Z^{*}$ *dem. p, cf.* in adspersione L; aspersionis HI. **iesu** (ihesu *plene* W) **christi** *cum ord. gr.* Ἰησοῦ Χριστοῦ: > ch. ie. CT *p contra ord. gr.* **et pax**: *om. Orig.* (*int.* iv. 646, *non autem* 556) *sine auct. gr.* **multiplicetur** (πληθυνθείη): adimpleatur (adinpl. C) CT *Aug.* (iii. 2. 931); redundet *libere Tert.* (*infra*):—*cf.* II Pet. i. 2 *et* Iud. 2. **gratia . . . multiplicetur**: pax et gratia a domino nostro iesu redundet *libere Tert.* (*uirg.* 17). > gratia uobis et pax multiplicetur in obedientiam et aspersionem sanguinis iesu christi *Hieron.* (vi. 907) *contra ord. gr.*

gratia . . . ³ magnam: *in ras. scr.* O.

3. benedictu^s Z. **deus** = *gr. omn.* ὁ Θεός: + al dn̄s $O^{mg.}$. **et**: *om. s sine auct. gr.* **qui secundum magnam misericordiam suam** (*om.* Z*) **regenerauit nos**, *cf.* q. per mag. mis. s. regenerauit (regenerabit T) n. CT *Oros.* (*apol.* 27) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 647) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1363) *Gild.* (*p.* 103): > q. secundum mis. s. mag. r. n. *vg. cod. caraf. cum ord. gr.* 162 ὁ κατὰ τὸ ἔλεος αὐτοῦ τὸ πολὺ ἀναγεννήσας ἡμᾶς; > q. sec. mag. s. mis. r. n. *Bentl. cum ord. gr. plur.* ὁ κ. τὸ π. αὐ. ἔλ. ἀν. ἡμᾶς (23 ὑμᾶς); > sec. multitudinem misericordiae suae q. r. n. *Aug.* (x. 23) *et gr.* 13. *al.*⁸ > ὁ κ. τὸ π. ἔλ. αὐ. ἀν. ἡμᾶς (38* ὑμᾶς). **in spem** = *gr. omn.* εἰς ἐλπίδα: sp. *tantum s.* **uiuam** *cum gr. paene omn.* ζῶσαν: uitae (-te $G^{c}O^{c}$) $G^{c}HΘO^{c}$ *dem. diu. Hieron.* (ii. 302) *Oros. Baed.* $\frac{1}{8}$ *cum gr.* 9. 46 ζωῆς, *cf.* uitae (-te T) aeternae (eterne T) CT *p* Auct.-Incert.* (*P. L.* xiii. 668) *Aug. Uigil.* (*Uarim.* iii. 36) *Gild.*; uiuam uite p^{c}; *non liquet s.* **iesu christi ex** (a *Fulg.*) **mortuis** *cum ord. gr. paene omn.* Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν, *cf.* > ch. ie. ex m. BFK: > a m. (+ domini nostri *Oros. Gild.*) ie. ch. CT *Oros. Gild.*; ie. ch. (*sine* ex m.) *Aug. cum gr.* 105. 1^lect. Ἰησ. Χρ. *tantum.*

4. heriditatem D, haereditatem ϛ𝔓. **incorruptibilem** (incorupt. D), *cf.* incorruptam *Hieron.* (ii. 302), *et gr.* ἄφθαρτον: immortalem *Aug.* (x 23). **et incontaminatam et inmarcescibilem** (immarcesc. *vg.*, inmarcisc. BDKV, immarcess. O, inmercess. W) *etiam Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 761, lxxvi. 416, 569, 999), *cf.* et immaculatam et immarcessibilem *Hieron.*, *et* et incontaminabilem et immarcescibilem (inmarcess. C) CT, *cum ord. gr. paene omn.* καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον—*cf. etiam* incontaminatam inmarcescibilem *tantum Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 951), *et* et incontaminatam florentem *Aug.*: > immarcessibilem incontaminatam *Gild.*, *cf. gr.* ℵ > κ. ἀμάρ. κ. ἀμίαν.; et incontaminatam *tantum* Z, *cf.* et incontaminabilem *tantum Oros.* (*apol.* 27), *et* incontaminatam *tantum s*; et inmarcescibilem *tantum Martin. I-Pap.* (*P. L.* lxxxvii. 121). **conseruatam**, *cf.* seruatam *Aug.*, *et gr. omn.* τετηρημένην (ℵ* -νον): quae seruatur *Hieron.*; *om. omnino s.* **in caelis** (cel. OW) = *gr. paene omn.* ἐν (67. *al.*⁴ + τοῖς) οὐρανοῖς: *gr.* ℵ ἐν οὐρανῷ *apud latinos non redditur.* **in uobis**, *cf.* uobis (*sine* in) A *Tisch. Aug.*, in (*om. Oros.*) uos (*Bentl.*) *Hieron. Oros. Gild.*, *et gr. plur.* εἰς ὑμᾶς: in nobis Z*, *cf. gr. min. uix mu.*^ut udtur εἰς ἡμᾶς.

5. **qui in** (*om.* O*Z* *Hieron.* (ii. 302)) **uirtute**

custodimini per fidem
in salutem paratam reue-
lari in tempore nouissimo
6 in quo exultatis modicum
nunc si oportet contris-
tari in uariis temtationibus
7 ut probatio uestrae fidei
multo pretiosior sit auro
quod per ignem probatur
Inueniatur in laudem
et gloriam et honorem
in reuelatione iesu christi
8 Quem cum non uideritis
diligitis
in quem nunc quoque non
uidentes
credentes autem
exultatis laetitia inenar-

(uirtutem KZ*) **dei custodimini** (costod. Z*; custodiemini D), *gr.* τοὺς ἐν δυνάμει Θεοῦ φρουρουμένους: q. in u. d. conseruamini *Aug.* (x. 23). **in salutem** = *gr. omn.* εἰς σωτηρίαν: *om.* G. **paratam** = ἑτοίμην (ℵ* ἑτοίμως): quae praeparata est *Hieron.* **reuelari** (reuelare Z*) *etiam Aug.* (iv. 746, x. 30 *libere*), *gr.* ἀποκαλυφθῆναι (P ἀνακαλυφθῆναι): palam fieri *Aug.* (x. 23). temporae C. nouisimo G.

6. **in quo** (*om.* Z*): *gr.* C^{2} *om.* **exultatis** (exsul. B*, exultates L) *etiam cod. caraf. Bentl. Tisch. cum gr. omn.* ἀγαλλιᾶσθε: exultabitis (aex. C; exaltabitis *p**) CDF^{c}HOTU*W *vg. c dem. diu.*^{c} *p s Fulg.* (*P.L.* lxv. 647 *bis*) *Baed.* **modicum**: + est D *sine auct. gr.* **nunc**: + n *eras.* L. **si oportet** (hop. C) *et gr.* εἰ δέον ἐστίν (ℵ*B *om.*): si fieri potest *Fulg.* **contristari** *et gr.* 105 λυπηθῆναι: contristati Gς *Bentl. p* cum gr. paene omn.* λυπηθέντες (ℵ*L 6. *al.*^{26} λυπηθέντας); contristat (*per errorem pro* contristati?) *cod. caraf.*; per tristitiam *Fulg.* in *sec.*: *om.* D *sine auct. gr.* **temtationibus** (*cum* T, tempt. *codd. plur.*, tent. *vg.*), *gr.* πειρασμοῖς: tribulationibus (-cionibus O; *deinde* + uel temptationibus *sup. lin.* O$^{gloss.}$) HΘO *dem. Baed.* $\frac{1}{8}$; tribulacionibus temptacionibus *coniunctione lectionum Baed.* $\frac{1}{8}$.

7. **probatio** (*etiam* Z^{c2}, -cio O, prabatio Z^{c1}) *et gr. plur.* τὸ δοκίμιον: probatum (prab. Z*) ILZ* *et gr.* 23. 56. 69 τὸ δόκιμον. **uestrae** (-tre GO) **fidei** *cum ord. gr. paene omn.* ὑμῶν τῆς πίστεως: > f. uestrae (nostrae *Columb.*) W *p s Columb.* (*P. L.* lxxx. 270) *Baed.*—*cf.* Iacob. i. 3; *gr.* 4*. 99 τ. πίστ. *tantum apud latinos non redduntur.* **multo** (molto G; multum Z*) **pretiosior** (praet. ACF*I^{c}T^{c}, prec. OW, pretiossior D, praeciosiur Z*, praeciosior Z^{c}; pretiosius Θ, praetiosius HI*U, praeciosius L) **sit auro**, *cf.* > sit pr. au. (*sine* m.) *Columb.*: m. pretiosior (praet. T*) au. (*sine* sit) T* *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. dem. s cum gr. omn.* πολυτιμότερον (KL *al. plu.* πολὺ τιμιώτερον) χρυσίου (B χρυσοῦ) *tantum.* **quod** (+ et Θ*) **per ignem probatur** (probatum G^{c}Z*; probato F^{c}) *contra gr.*: q. perit sed per ig. pr. *p cum gr. plur.* τοῦ ἀπολλυμένου διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου (25. 27. 29 δεδοκιμασμένου), *cf.* q. perit et per ig. pr. CT *cum gr.* 68 τ. ἀπ. καὶ διὰ π. δεδοκιμασμένου, *et* q. perit per ig. probatur (probatum G*; probato I*; probatio F*) F*G*I* *s cum gr.* 40. 60. 98$^{mg.}$. 99. 117. 1$^{lect.}$ τ. ἀπ. διὰ π. δεδοκιμασμένου (60 δοκιμαζομένου); *gr.* 96. 142. 55$^{lect.}$ τ. ἀπ. *tantum apud latinos non redduntur*; *deinde* + et D *Fulg.* (*P. L.* lxv. 647 *bis*) *sine auct. gr.* **et gloriam et honorem** *cum ord. gr.* ℵABC *al.*^{20} καὶ δόξαν καὶ τιμήν, *cf.* et gratiam et h. Θ: *gr.* KLP *al. plu.* > κ. τ. κ. (KLP *al.*^{20} + εἰς) δ., *non autem latt.*; et h. *tantum Aug.* (x. 23) *sine auct. gr.* **in** (*om. s*) **reuelatione** (*reuelatio*ne *r*) D^{c}F GIKUV𝔓𝔖ℭ *cod. caraf. Bentl. Tisch. p r s Fulg. Baed.* $\frac{6}{8}$ = *gr. omn.* ἐν ἀποκαλύψει: in (*in ras. scr.* O) reuelationem (-cionem O) *codd. mu.* ς *c dem. diu. Baed.* $\frac{2}{8}$—*cf. Luc. Brug.* '*Ablatiuus* reuelatione *non est mutandus in accusatiuum* reuelationem'; *om. Aug.* **iesu christi** *etiam Fulg.* (*semel*) *cum gr. omn.* Ἰησοῦ Χριστοῦ *tantum*: domini nostri ie. ch. *r Fulg.* (*semel*) *et* > ie. ch. domini nostri Z^{c}.

8. **quem cum** (quum Θ, qum T) **non** (*om. diu.**) **uideritis** (uidetis WZ; uidentes L) *etiam Iren.* (*int.* V. vii. 2), *cf.* q. non uidentes *Iren.* (*int.* IV. ix. 2) *Aug.* (v. 693 *libere*), *et gr.* ℵBC 7. 27. 29. 66**. 76. 80**. 1$^{lect.}$ *al. pauc.* ὃν οὐκ ἰδόντες: q. ignorabitis *libere Aug.* (x. 23), *cf. gr.* AKLP *al. longe plu.* ὃν οὐκ εἰδότες. **diligitis** (dileg. D) *etiam Iren.* (*int.* IV. ix. 2), *cf.* diligite *Iren.* (*int.* V. vii. 2), *cum gr. omn.* ἀγαπᾶτε—*cf. etiam* dilexerunt *libere Aug.* (v. 693): *om. s Aug.* (x. 23 *libere*). **nunc** (*bis scr.* I) **quoque** *etiam Iren.* (*int.* V. vii. 2) *Baed.* (*P. L.* xciv. 100): n. *tantum Iren.* (*int.* IV. ix. 2), *cf.* modo *tantum Aug.* (ii. 476, iii. 2. 712, x. 23) *Baed.* (*P.L.* xcii. 843 = *Aug.* iii. 2. 712), *et gr.* ἄρτι. **non** *sec.*: *om.* BDO* *sine auct. gr.* **uidentes** (uidentis Z*) *sine addit. codd. mu. Bentl. Tisch. s Iren.* (*int.* V. vii. 2) *cum gr. paene omn.* ὁρῶντες *tantum*: + creditis (credatis *dem.*; credetis *Baed.* (*P. L.* xciv. 100); credidistis *Iren.*) ABKOUVWZ *vg. cod. caraf. c dem. diu. p r* (*teste de Bruyne*) *Iren.* (*int.* IV. ix. 2) *Aug.* (ii. 476, iii. 2. 712, x. 23) *Baed.* (*P. L.* xcii. 843 = *Aug.* iii. 2. 712, xciv. 100) *cum gr.* 68 *qui add.* πιστεύετε. **credentes** (*om.* Z*) **autem** *etiam*

rabili et glorificata
9 reportantes finem fidei
uestrae salutem animarum
10 de qua salute exquisierunt
atque scrutati sunt prophetae
qui de futura in uobis gratia
prophetauerunt
11 scrutantes in quod uel quale
tempus significaret in eis
spiritus christi
praenuntians eas quae in christo
sunt passiones et posteri-

Iren. (*int.* V. vii. 2) *Baed.* (*P. L.* xciv. 165) = *gr. omn.* πιστεύοντες δέ : quem cum (+ non A*) uideritis A *Aug.* (iii. 2. 712, x. 23) *Baed.* (*quater*), *cf.* quem cum uiderimus *libere Aug.* (x. 459); *om. omnino Iren.* (*int.* IV. ix. 2). **exultatis** (exsul. B*, aexul. C, exultates L), exultate *s Hieron.* (iv. 820) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 398), *et* gaudete '*Aug.*' (vi. 564), *cum gr. omn.* ἀγαλλιᾶσθε (BC* *ut udtur* ἀγαλλιᾶτε): exultabitis ADF^c^OUWϚ𝔖𝔈 *diu.*^c^ *p*^c^ *Iren.* (*int.* V. vii. 2) *Aug.* (iii. 2. 712, x. 23; *cf.* exultabimus *libere* x. 459) *Baed.* (*semper*) *et* gaudebitis *Iren.* (*int.* IV. ix. 2). **laetitia** (letit. I, laetic. Z^c^, letic. OW; laeticiae Z*; in laetitia F*) **inenarrabili** (inennarr. L, inennar. O, innarr. D; inenarrabilis I*; inenarrabile Z*) *etiam Baed.* (*hic et P. L.* xci. 1002, xciv. 100, 165), gaudio inen. *Iren.* (*int.* IV. ix. 2, V. vii. 2) *Aug.* (iii. 2. 712, x. 23, 459) *Baed.* (*P. L.* xcii. 843 = *Aug.* iii. 2. 712), *et* gaudio ineffabili *Hieron.*, *cum ord. gr.* χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ : > inenarrabili gaudio '*Aug.*' *contra ord. gr.* **glorificata** *etiam Baed.* (*hic et P. L.* xci. 1002, xciv. 100, 165), *gr.* δεδοξασμένῃ : honorificata (rifica *def. r*) *r Fulg.*; honorato *Aug.* (iii. 2. 712, x. 23) *Baed.* (*P. L.* xcii. 843 = *Aug.* iii. 2. 712); glorioso *Hieron.*

9. **reportantes** *etiam Baed.* (*P. L.* xci. 1002, xciv. 165), *cf.* reportabimus *libere Orig.* (*int. ierem. hom.* ii. 3 = *Hieron.* v. 762), *gr.* κομιζόμενοι : recipientes (re*cipientes r*) CD *r Oros.* (*apol.* 21) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 398); percipientes *Orig.* (*int. princ.* II. viii. 2) *Aug.* (iii. 2. 712, x. 23) *Baed.* (*P. L.* xcii. 843 = *Aug.* iii. 2. 712); recipientes portantes *bis reddens s.* **finem** = τὸ τέλος: mercedem *Aug.* (iii. 2. 712 = *Baed. P. L.* xcii. 843); testamentum *Aug.* (x. 23). fide G. **uestrae** (-tre OW) *cum gr. plur.* ὑμῶν, *cf.* nostrae *Orig.* (*int. princ.* II. viii. 2): *om. Orig.* (*int. ierem. hom.* ii. 3 = *Hieron.* v. 762) *Aug.* (iii. 2. 712, x. 23) *Baed.* (xcii. 843 = *Aug.* iii. 2. 712) *cum gr.* B 1. 45. **animarum** *sine addit. codd. plur.* 𝔓𝔈 *cod. caraf. c dem. p* s Orig.* (*int. ierem. hom.* ii. 3 = *Hieron.* v. 762; *sed om.* animarum *Hieron.* v. 762) *cum gr. omn.* ψυχῶν *tantum*: + uestrarum AD F^c^HOϚ𝔖 *diu. p*^c^ *r* (*teste de Bruyne*) *Aug.* (iii. 2. 712, x. 23) *Baed.* (*P. L.* xci. 1002, xcii. 843 = *Aug.* iii. 2. 712, xciv. 165)—*cf. Luc. Brug.* '*Non addas* uestrarum', + nostrarum *Orig.* (*int. princ.* II. viii. 2, *matt. comm.* xii. 27 *libere*).

10. **exquesierunt** CGZ*, exquaesiuerunt D. **atque** (adq. CF*IZ^c^) **scrutati sunt** *etiam Uigil.* (*Uarim.* ii. 12), *cf.* ac scr. s. D, et scr. s. *Orig.* (*int. ierem. hom.* ii. 3 = *Hieron.* v. 762), *et gr. omn.* καὶ ἐξηραύνησαν: *om.* Z* *Uigil.* (*Uarim.* ii. 9). prophaetae I, prophete OWZ*, profetae D. **qui de futura** (futurae K; + dei D) **in uobis gratia** (+ dei F^c^H *p*) **prophetauerunt** (prof. D), *cf.* q. de f. in uos gr. (+ dei *Facund.*) pr. (*Bentl.*) *Facund.* (*P. L.* lxvii. 763), q. de futuram in u*os gratia*m dei pr. *r*, q. uenturam in uobis gratiam pr. *Uigil.* (*Uarim.* ii. 12), *et gr. plur.* οἱ περὶ τῆς εἰς ὑμᾶς χάριτος προφητεύσαντες: q. de futura in nobis gratia (+ dei CT *s*) prophetauerunt (profetab. T; praedicauerunt C) COT *s*, *cf.* q. de futura in nos gratia dei pr. *Oros.* (*apol.* 21), q. propter nostram gratiam pr. (> pr. gr. *Hieron.* v. 762) *Orig.* (*int. ierem. hom.* ii. 3 = *Hieron.* v. 762), qui futuram gratiam in nobis pr. *Uigil.* (*Uarim.* ii. 9), *et gr.* K 4. 13. 37. *al. pauc.* οἱ περὶ τ. εἰς ἡμᾶς χ. πρ.

11. **scrutantes** (scrust. O*): + et inquirentes *Hieron.* (ii. 147) *sine auct. gr.* **in** (*om.* OZ*) **quod uel** (*om.* G*) **quale** (tale B) **tempus** = *gr. omn.* εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρόν, *cf.* in quod et (*in ras. scr.* Θ) quale t. HΘ *Hieron.*: in quo uel quale t. D *Baed.* ⅔; in quibus (*quibus r*) uel quale (+ in *s*) t. *r s Fulg.* (*P. L.* lxv. 822) *Facund.* (*P. L.* lxvii. 763); in quibus uel quali tempore *Uigil.* (*Uarim.* ii. 9, 12). **significaret** *etiam Uigil.* (*Uarim.* ii. 9), *cf.* significari haberet *Uigil.* (*Uarim.* ii. 12): significabat *Hieron.*; *gr.* ἐδήλου. **in eis spiritus christi**, *cf.* qui (is q. *Hieron.*) in eis erat sp. ch. CDHΘTWZ^c^ *Bentl. c p r* (*teste de Bruyne*) *s Hieron. Fulg. Facund.*, *et gr. paene omn.* τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦμα Χριστοῦ: in eis sp. iesu ch. *Uigil.* (*Uarim.* ii. 9, 12); in eis sp. sanctus ch. *Baed.* ½ *et* > in eis sp. ch. sanctus DF^c^; *gr.* 26 τὸ ἐν αὐ. πν. Θεοῦ *et* B τὸ ἐν αὐ. πν. *tantum apud latinos non redduntur.* **praenuntians** (prenunt. Z, praenunc. 𝔖𝔈, prenunc. OW) = προμαρτυρόμενον (AP 1. 10. *al.*^5^ προμαρτυρούμενον), *cf.* testificans *Hieron.*: qui praenuntians *s*; qui praenuntiabat *Facund.*; qui p*raenun*tiauit *r*. **eas quae** (que OWZ) **in christo sunt** (+ in O*) **passiones**, *cf.* eas q. in christum s. p. (*Bentl.*), *et gr.* τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα: in christo p. *tantum r* (*teste de Bruyne*) *Hieron. Facund.*; christi p. *tantum libere Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 47). **posteriores** (-ris O*) **glorias**, *cf.* post haec (h*aec r*) gl. *r s*

ores glorias [12] quibus
reuelatum est
quia non sibi ipsis
uobis autem ministrabant
ea quae nunc nuntiata
sunt uobis
per eos qui euangelizauerunt
uobis spiritu sancto misso de caelo
in quem desiderant angeli
prospicere.
[13] Propter quod succincti
lumbos mentis uestrae
sobrii perfecte
sperate in eam quae offertur

Facund., *et gr.* τὰς μετὰ ταῦτα δόξας: postmodum gl. eius futuras *libere Orig.*; ea quae post erant secutura decreta *Hieron.*

12. **quibus** = οἷς: in q. *Hieron.* (ii. 148). **sibi ipsis** *et* sibimet (-med C) ipsis (sibimetipsis *uno uerbo vg.*) CHΘT *vg. cod. caraf. s cum gr. paene omn.* ἑαυτοῖς: sibi *tantum Hieron.* (ii. 148); ipsis *tantum r* (*teste de Bruyne*), *cf. gr.* C^2 αὐτοῖς. **uobis autem** *cum gr.* ℵABCLP $al.^{50}$ ὑμῖν δέ, *cf.* u. *tantum* Z: sed nobis *Hieron.* (ii. 148) *et gr.* K *al. plu.* ἡμῖν δέ. **ministrabant** = διηκόνουν: ministrabunt C; ministrant (ministrat H*) HΘ*; monstrauerunt(*pro* ministrauerunt?) *Uigil.* (*Uarim.* iii. 99). **ea** (αὐτά): haec *r Hil.* (*ps.* cxlviii. 2) *Uigil.* (*Uarim.* iii. 99). que GOWZ*. **nunc** (ncm O*; *om.* F *Baed.* $\frac{1}{8}$; + et ore W) **nuntiata** (nun *sup. lin.* T, nunc. OW𝔖𝔈) **sunt uobis** *et* nunc adnuntiata (adnunc. L) s. u. AL *Tisch. Hieron.* (ii. 134, 148) *cum ord. gr. paene omn.* νῦν ἀνηγγέλη (*min.*[6] ἀπηγγέλη) ὑμῖν, *cf.* > nuntiata u. s. (*sine* nunc *ad init. pericopes*) '*Fulg.*' (*P. L.* lxv. 718): > modo u. nuntiata s. *Hil.*; *gr.* 69 > ἀν. νῦν ὑμῖν, *non autem latt.* **per eos qui euangelizauerunt** (euuang. Z, euangelizaberunt T) **uobis** (nobis *diu.*; + *ras.* 2 *litt.* U—*cf. Uigil.* (*Uarim.* iii. 99) *infra*) *etiam Baed.* $\frac{1}{8}$: per eos q. euangelizauerunt (euuangel. I, aeuanguel. D) uos DGΘI *Bentl.* = διὰ τῶν εὐαγγελισαμένων ὑμᾶς, *cf.* per eos q. eu. in uos *Baed.* $\frac{6}{8}$ *et* > per eos q. uos eu*angelizau*erun*t r*; per eos q. eu. *tantum Baed.* $\frac{1}{8}$*; per eos quibus euangelizarunt *tantum Ambr.* (*isaac* v. 40). **quae . . . uobis** *sec.*: quae sunt uobis *Uigil.* (*c. Ar. Sab. etc.* ii. 38); qui uobis euangelizauerunt *Uigil.* (*Uarim.* iii. 99). **spiritu sancto** *etiam Ambr.* (*isaac* v. 40) *Baed.* $\frac{7}{8}$ *cum gr.* AB 13. 73. 133 πνεύματι ἁγίῳ *tantum*: in spiritu sancto *Uigil.* (*Uarim.* iii. 99) *Baed.* $\frac{1}{8}$* *cum gr.* ℵCKLP *al. pler.* ἐν πν. ἁγ.—*cf.* U *supra*; a spiritu sancto *Uigil.* (*c. Ar. Sab. etc.* ii. 38); spiritu dei *Ambr.* (*ep.* lxxix. 4); spiritum sanctum *Nicet.* (*P. L.* lii. 862). > uobis spiritu sancto euangelizauerunt *Hil. contra ord. gr.* **per eos . . . sancto**: per spiritum sanctum *Hieron.* (ii. 148 *in fine pericopes, non autem* ii. 134). **misso** = ἀποσταλέντι, *cf.* missum *Nicet.* (*P. L.* lii. 862): missa *Uigil.* (*c. Ar. Sab. etc.* ii. 38), *cf.* quae missa sunt *Hil.* **de caelo** (cel. OW), *cf.* a caelo *Hil.*, *et gr.* ἀπ' οὐρανοῦ: de caelis *Hieron.* (ii. 134) *Uict.-Uit.* (*hist.* ii. 97) *Uigil.* (*c. Ar. Sab. etc.* ii. 38). **in quem** *etiam Ambr.* (*isaac* v. 40, *ep.* lxxix. 4) *Uigil.* (*c. Ar. Sab. etc.* ii. 38): in quo L *Uigil.* (*Uarim.* ii. 9) '*Fulg.*'; in qua *cod. caraf.*; in qua re *Hil.*; in quae G *Bentl. Iren.* (*int.* II. xvii. 9, IV. xxxiv. 1) *Ambr.* (*ep.* xxix. 11, *cf.* quae *tantum sacr.* iv. 2 *libere*) = *gr. omn.* εἰς ἅ. **desiderant**, *gr.* ἐπιθυμοῦσιν: concupiscunt CT *r Capitula* CT (*supra p.* 268—*uide etiam infra*) *Iren.* (*int.* V. xxxvi. 3) *Orig.* (*int. num. hom.* xi. 4) *Hil. Ambr.* (*semper*) '*Aug.*' (v. *App.* 241) *Maxim. ap. Aug.* (viii. 654, 672—*uide infra*) *Nicet.* (*P. L.* lii. 862, 870—*uide infra*) *Maxim.-Taur.* (*P. L.* lvii. 298) *Uict.-Uit. Uigil.* (*c. Ar. Sab. etc.* ii. 38, *Uarim.* ii. 9) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 760, 781) '*Fulg.*' *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 609), *cf.* concupiscebant *Iren.* (*int.* IV. xxxiv. 1); cupiunt *Iren.* (*int.* II. xvii. 9); *deinde* + et *Ambr.* (*ep.* xxix. 11, *ep.* lxxix. 4, *sacr.* iv. 2; *non autem isaac* v. 40), + etiam *Orig.*, *sine auct. gr.*—*cf. etiam Maxim. ap. Aug.* (*infra*). hangeli C, angueli DL, angl Z* (*deinde* angli Z^c). **prospicere** (e *sec. ex* n O; pspicere Z; prosp *def. r*) *etiam Iren.* (*int.* II. xvii. 9) *Ambr.* (*isaac* v. 40, *ep.* xxix. 11), *gr.* παρακύψαι: uidere *Iren.* (*int.* V. xxxvi. 3) *Ambr.* (*ep.* lxxix. 4, *sacr.* iv. 2); intendere *Iren.* (*int.* IV. xxxiv. 1); considerare *Hieron.* (vii. 554). **in quem des. ang. prosp.** *cum ord. gr. omn.* εἰς ἃ ἐπ. ἄγγ. π.: > in quem (+ etiam et *Maxim.*) ang. prosp. concupiscunt *Capitula* CT (*supra p.* 268) *Maxim. ap. Aug.* (viii. 672) *Nicet.* (*P. L.* lii. 870, *non autem* 862); > ut etiam ang. ipsi concupiscant in eum prosp. *libere Maxim. ap. Aug.* (viii. 654).

13. **propter quod** (propterquod *uno uerbo* 𝔖), *gr.* διό: propter hoc *Hieron.* (ii. 302). **succincti** (-inti OZ; succincto H*), *gr.* ἀναζωσάμενοι: accincti *Hieron.* (*ep.* xxii. 11 *libere*, *et Uall.* ii. 302) *Pel.* (*in Eph.* vi. 14 *libere*); praecincti *Prisc.* (*tract.* 6); *deinde* + estote *Gild.* (*p.* 103) *sine auct. gr.* **mentis**: *gr.* 4*. 99 *om.*, *non autem latt.* **uestrae** (-tre OW): + estote D *sine auct. gr.* **sobrii** (sub. LZ*), *gr.* νήφοντες: uigilantes (+ alibi sobrii $C^{mg.}$) CT *Hieron.* (ii. 302); *deinde* + in omnibus HΘ *Prisc.*—*ex* II Tim. iv. 5, + et O, *sine auct. gr.* **perfecte** (-tae C) *cum gr. omn.* τελείως: perfecti (perfecta B*, perfectis Z*) BI*KOU^c^VZ𝔖𝔖 *diu.* p^c *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1363) *Baed.* $\frac{1}{8}$, *cf. Luc. Brug.* '*Non substituas nomen* perfecti *aduerbio* perfecte'. **sperate** (*def. r*) *cum gr. omn.* ἐλπίσατε, *cf.* sperantes

uobis gratiam in reuela-
tione iesu christi
14 quasi filii oboedientiae
non configurati prioribus
ignorantiae uestrae
desideriis
15 sed secundum eum qui
uocauit uos sanctum
et ipsi sancti in omni conuer-
satione sitis
16 quoniam scriptum est
sancti eritis quia ego sanctus sum
17 et si patrem inuocatis eum
qui sine acceptione per-
sonarum iudicat
secundum uniuscuiusque opus
in timore incolatus uestri
tempore conuersamini
18 scientes quod non corrup-
tibilibus argento uel auro

V[c] *Gild.*: credite *Prisc.* **in eam** (eum G) **quae** (que OWZ*) **offertur** (tur *in ras. longa scr.* G) **uobis** (nobis *p**) **gratiam** (gratia H[ut udetur] Z, *in ras. scr.* U) *cum ord. gr.* ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν, *cf.* in eam que offeruntur gr. (*sine* u.) I: > in eam gr. quae u. deferenda est *Hieron.* (ii. 302) *contra ord. gr.*; in quo signati estis spiritu *Prisc.*—*cf.* Eph. iv. 30. **in reuelatione** = ἐν ἀποκαλύψει: in reuelationem F*ΘTZ𝔖𝔖ℭ *dem. diu. r Baed.* $\frac{2}{8}$. **iesu christi** *cum ord. gr.* Ἰησοῦ Χριστοῦ: > ch. ie. F *contra ord. gr.*

14. **quasi** *etiam Hieron.* (ii. 302), *gr.* ὡς: sicut *Hieron.* (vi. 875). **filii** (τέκνα): filioli G. **oboedientiae** (obed. Z[c] *vg.*, obedientientie O, obediencie W, oboedentiae D, obedentiae Z*) *et* obeditionis (hoboed. C, obediti *def. r*) CT *m r cum gr. omn.* ὑπακοῆς: benedictionis *Gild.* (*p.* 103). **non** = μή: nunc Z. **configurati** *et* conformati *Hieron.* (vi. 875) *cum gr. omn.* συσχηματιζόμενοι (B -μεναι): configurantes (figurantes Θ) uos CH ΘT *r Prisc.* (*tract.* 7) *Gild.*, *cf.* conmiscentes uos *m*, *et* configurantes se *Prisc.* (*tract.* 1 *semel*); conformemini *Hieron.* (ii. 302). **prioribus ignorantiae** (-cie OW) **uestrae** (-tre OW) **desideriis** (diss. D) *etiam Hieron.* (ii. 302), *cf.* illis pr. ig. u. d. CHΘT *m r*, *et* pr. ig. u. concupiscentiis *Aug.* (x. 175): pr. in ignorantia uestra desideriis (*Bentl.*) *et gr.* ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις; prioribus ignorantiae uitae desideriis *Prisc.* (*tract.* 1 *semel*), *cf.* ignorantes uitae desideriis *Prisc.* (*tract.* 7), *et* prioris uitae desideriis *Prisc.* (*tract.* 1 *semel*); iuxta priorem conuersationem *Hieron.* (vi. 875).

15. **sed**: *om. Baed.* $\frac{2}{8}$. **eum qui uocauit** (uocabit T) **uos** *cum ord. gr. omn.* τὸν καλέσαντα ὑμᾶς: > eum q. uos uoc. H *m* (*semel*) *r Hieron.* (ii. 302) *Gild.* (*p.* 103). **sanctum** = ἅγιον: sanctos *Gild.*; sc̄s Z[c]; *deinde* + ut BKOUV𝔖𝔖 *diu. p Baed.* $\frac{1}{8}$ *sine auct. gr.*—*cf. Luc. Brug.* 'Et ipsi in omni conuersatione sancti sitis. *Non praeponatur his uerbis* ut.' **sanctum et**: semet H. **ipsi** (ipsis G) = αὐτοί: uos *m* (*bis*) *r Gild.* **sancti** (*om. diu.**) **in omni** (omne Z[c]) **conuersatione** (-cione O) **sitis** (-tes L) *et* sancti in omn. c. estote CDT *Ambr.* (*ep.* lxiii. 86) *m* (*bis*) *r Gild. cum ord. gr. omn.* ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε: > in omn. c. sancti sitis *vg. cod. caraf.*; > sancti estote in omn. c. *Hieron.*

16. **quoniam scriptum** (scribt. FG) **est** (+ in leuitico F[mg.]), *cf.* quia scr. est *m* (*bis*) *r Aug.* (x. 175), *et gr.* ℵC 60 ὅτι γέγραπται: propter quod scr. est *Gild.* (*p.* 103), *cf. gr.* ABKLP *al. pler.* διότι γ.; > scr. est enim *Hieron.* (ii. 302); *gr.* 13 *om.*; *deinde gr.* B 31. 70 + ὅτι, *non autem latt.* **eritis** (-tes L) *et gr.* ℵABC 5. 13. *al.*[7] ἔσεσθε: estote (es *in ras. scr.* Z) ACDTZ *m* (*bis*) *p r t Hieron. Gild. Columb.* (*P. L.* lxxx. 250), *cf. gr.* KP *al. plu.* γένεσθε *et* L *al.*[25] γίνεσθε. **quia** ADGHIL *Bentl. c m* (*bis*) *et* quoniam *codd. plur. vg. cod. caraf. Tisch. dem. diu. p r cum gr.* ὅτι (ℵ 26. 40 διότι): sicut *t cum gr.* 60 καθώς; *deinde* + et ACHΘLT *dem. m* (*bis*) *p r t sine auct. gr.* **sanctus sum** *cum gr.* A[c]CKLP *al. plur.*[ut udetur] ἅγιός εἰμι, *cf.* > sum sanc. *Gild.*: *gr.* ℵA*B ἅγ. *tantum apud latinos non redduntur*; *deinde* + dominus deus uester CT *p*, + dicit dominus deus uester *t*. *Cf.* Leu. xi. 44, 45, xix. 2, xx. 7, 26.

17. *Uersum om. Hieron.* (ii. 302). **et**: + *ras.* 2 *litt.* U. **inuocatis** (-tes L) = ἐπικαλεῖσθε: uocatis *Baed.* $\frac{1}{8}$, *cf.* uocamus *Capitula* C (*supra p.* 268). **eum qui sine acceptione personarum** (persorum Z*) **iudicat** (iudicauit *p**), *cf.* eum quis in ea acc. p. iud. L, *gr.* τὸν ἀπροσωπολήμπτως κρίνοντα: > eum qui sine p. acc. (+ *ras.* 6 *uel* 7 *litt.* H) iud. HU *dem. diu. Capitula* CT (*supra p.* 268), *cf.* cum personae acc. *libere Orig.* (*int. princ.* II. vi. 4); eum qui sine discrimine (+ acceptione C[mg.]) personarum iud. CT[c] *r*, *cf.* quia sine discrimine personarum iud. *libere Ambr.* (*ep.* lxiii. 86); *deinde* + sed D *sine auct. gr.* huniuscuiusque C, uniuscuiusquae Z. hopus C. **incolatus uestri** (i *in ras. scr.* O) **tempore** (-rae C; tempus *Baed.* $\frac{1}{8}$; + quo T): hoc inc. u. t. *Ambr.* (*ep.* lxiii. 87); *gr.* τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον. **conuersamini** (uersamini Z*) = *gr. paene omn.* ἀναστράφητε: *gr.* ℵ* ἀναστρεφόμενοι.

18. *Ad init.* + hoc '*Aug.*' (v. *App.* 146) *sine auct. gr.* **quod** *etiam Hieron.* (vi. 907) *Baed.*

redempti estis
de uana uestra conuersa-
tione paternae traditionis
19 sed pretioso sanguine

(*hic* 7/8), *gr.* ὅτι: quia *Orig.* (*int.* iv. 495 *libere*, 513) *Ambr.* (*ios.* vii. 42, *luc.* vii. 117) *Hieron.* (vi. 876 *libere*) '*Aug.*' (v. *App.* 146) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 827 = *prom. et praed. dei* iii. 25) *Baed.* (*hic* 1/8); quoniam *Hieron.* (iv. 603). **non** *etiam Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 78, *et Del.* iv. 495, 513) *Hieron.* (iv. 603, vi. 876, 907) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 236) *cum gr. omn.* οὐ: non enim *ad init. pericopes Aug.* (iii. 1. 600) *Rufin.* (*P. L.* xxi. 305) *Maxim.-Taur.* (*P. L.* lvii. 337) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 432) *Caesar.* (*serm.* lxxxv. 4), *cf.* nec enim *Orig.* (*int. matt. comm.* xii. 28) *et* neque enim *Hieron.* (ii. 302); *deinde* + in IV *sine auct. gr.* **corruptibilibus** (o *ex* u *et inter* i *tert. et* b *sec. eras.* s A, corupt. D, corruptilibus O) *etiam Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 78) *Ambr.* (*luc.* vii. 117, *ps.* xliii. 43, *ep.* lxxii. 8) *Hieron.* (iv. 603, vi. 876, 907) *cum gr. paene omn.* φθαρτοῖς: corruptibili *Orig.* (*int. matt. comm.* xii. 28, *et Del.* iv. 495, 513) *Hieron.* (ii. 302) *Symmach.* (*P. L.* lxii. 56), *cf. gr.* ℵ* φθαρτοῦ; *om. Ambr.* (*quater*) *Aug. Rufin.* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 827 = *prom. et praed. dei* iii. 25) *Caesar.* (*serm.* lxxxv. 4). **argento uel auro** *etiam Orig.* (*int. matt. comm.* xii. 28, *et Del.* iv. 513) *Ambr.* (*luc.* vii. 117, *ps.* xliii. 43) *Baed.* (*P. L.* xcii. 648, xciv. 74) *et* arg. aut aur. *Symmach. cum ord. gr.* ἀργυρίῳ (ℵ* ἀργυρίου) ἢ χρυσίῳ, *cf.* arg. et aur. *teste de Bruyne Ambr.* (*ep.* lxxii. 8) *Prisc.* (*tract.* 1) *Hieron.* (iv. 603, vi. 876, 907) *Aug. Leo* (*P. L.* liv. 775) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiv. 699), arg. nec auro *Caesar.* (*serm.* lxxiii. 4 *libere*), *et* pretio argenti et auri *Orig.* (*int.* iv. 495): > auro uel argento ABK OVW *vg. cod. caraf. Tisch. c dem. p Ambr.* (*cain* II. iii. 11, *ep.* lxiii. 87) '*Aug.*' (v. *App.* 146) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 827 = *prom. et praed. dei* iii. 25) *Maxim.-Taur. Elig.* (*P. L.* lxxxvii. 620) *Baed.* (*hic*) *contra ord. gr.*, *cf.* > auro et argento *Ambr.* (*iac.* I. iii. 12, *ios.* vii. 42) *Hieron.* (ii. 302) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 677) *Caesar.* (*serm.* lxxxv. 4), *et* > non auro non argento *libere* '*Aug.*' (v. *App.* 469); pecuniis *libere Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 78). **redempti** (-emti HT) **estis** *etiam Orig.* (*int.* iv. 513) *Ambr.* (*sexies*) *Hieron.* (iv. 603, vi. 907) *cum gr. omn.* ἐλυτρώθητε, *cf.* r. sumus *Orig.* (*int* iv. 495) *Ambr.* (*luc.* vii. 80, *ep.* lxxii. 8, *fid.* iii. 5) *Prisc. Hieron.* (ii. 302), redimere nos *libere Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 78), nos redemit *libere Ambr.* (*ios.* vii. 42), redemit eos *libere Hieron.* (vi. 876), *et* redempta est *libere Tert.* (*pud.* 6): empti estis *Ambr.* (*ps.* xliii. 43), *cf.* empti sumus *Orig.* (*int. matt. comm.* xii. 28), sumus empti *libere Tert.* (*ux.* ii. 3), nos emit *libere Ambr.* (*luc.* vi. 31), *et* empti *tantum libere Tert.* (*fug.* 12 *semel*); redemptarum *libere Symmach.* > non enim redempti estis corruptibilibus auro uel argento *Maxim.-Taur. et* > non enim redempti estis auro et argento *Caesar.* (*serm.* lxxxv. 4) *contra ord. gr.—cf. Orig. Ambr. et Hieron. libere infra.* **de uana uestra** (nostra *Prisc.*) **conuersatione** (-cione O) **paternae** (-ne HOW) **traditionis** (-cionis LO) *etiam Ambr.* (*iac.* I. iii. 12, *luc.* vii. 17), *cf.* a uana u. c. p. tr. '*Prosp.*' (*P. L.* li. 827 = *prom. et praed. dei* iii. 25), de uana u. c. patribus tradita *Hieron.* (iv. 603), *et ord. gr. plur.* ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαραδότου: > de uana c. uestra paternae traditionis '*Prosp.*' (*P. L.* li. 677); *gr.* C 31. 69. 137 > ἐκ τ. μ. ὑμ. π. ἀν.; de uana c. a parentibus tradita (*sine* uestra) *Symmach.*; de uana uestra c. *tantum Ambr.* (*ep.* lxiii. 87), *cf.* ex uana sua c. *tantum libere Hieron.* (vi. 876); *om. omnino in media pericope Orig.* (*semper*) *Ambr.* (*saepius*) *Hieron.* (ii. 302, vi. 907) *Aug. Rufin. Maxim.-Taur. Caesar.* (*serm.* lxxxv. 4).

paterne traditionis [19] sed *bis scr.* W.

Libere citant uerss. 18 *et* 19 *Orig. int.* (*matt. comm.* xii. 28) 'nec enim empti sumus corruptibili argento uel auro sed pretioso sanguine agni immaculati', (*matt. comm.* xii. 40) 'eos redemit pretioso sanguine suo', (*matt. comm. ser.* 78) 'redimere nos non corruptibilibus pecuniis sed pretioso sanguine suo', (*Del.* iv. 495) 'quia redempti sumus non corruptibili pretio argenti et auri sed pretioso sanguine unigeniti'; *Tert.* (*ux.* ii. 3) 'non sumus nostri sed pretio empti . . . sanguine dei', (*pud.* 6) 'redempta est sanguine scilicet domini et agni'; *Ambr.* (*ios.* vii. 42) 'quia non auro et argento sed pretioso nos redemit sanguine', (*luc.* vi. 31) 'ipse nos pretioso sanguine emit', (*luc.* vii. 80) 'redempti enim sumus pretio sanguinis', (*ep.* lxiii. 87) 'non auro uel argento . . . de uana uestra conuersatione redemti estis sed pretioso sanguine christi iesu', (*epp.* lxiii. 86 *et* lxxv. 6) 'sanguine pretioso redemti estis', (*ep.* lxxii. 8) 'nam si redemti sumus non corruptibilibus argento et auro sed pretioso sanguine domini nostri iesu christi', (*fid.* iii. 5) 'sanguine enim pretioso redemti sumus'; *Hieron.* (vi. 876) 'quia dominus redemit eos non corruptibilibus argento et auro ex uana sua conuersatione sed pretioso sanguine quasi agni immaculati domini iesu'; *Caesar.* (*serm.* xciii. 4) 'non auro terreno neque auro perituro redempti estis de uestra uana conuersatione sed pretioso sanguine filii dei inmaculati'.

19. **pretioso** (prec. OW *et* o *sec. in ras. scr.* O, praet. AI, praec. LZ, pretiosso D) **sanguine** (+ christi H) *etiam* F[c2] *Orig.* (*int. saepissime*) *Ambr.* (*saepissime*) *Hieron.* (ii. 302, vi. 876) *cum ord. gr.* τιμίῳ (C 31 τῷ τ.) αἵματι, *cf.* pretiosissimo sanguine *libere Tert.* (*fug.* 12 *semel*), pretio sanguinis

quasi agni incontaminati
et inmaculati christi
20 praecogniti quidem ante
constitutionem mundi
Manifestati autem nouis-
simis temporibus
propter uos 21 qui per ipsum
fideles estis in deo
qui suscitauit eum a mortuis
et dedit ei gloriam
ut fides uestra et spes
esset in deo
22 animas uestras castifican-
tes in oboedientiam

Ambr. (*luc.* vii. 80 *libere*) *Pel.*^{B} (*in I Cor.* vi. 20)—*ex* Matt. xxvii. 6?, pretio (praet. F*) sanguine F*$^{et\,c1}$, *et Tert.* (*ux.* ii. 3 *supra*) : > sanguine pretioso *Orig.* (*int. exod. hom.* vi. 9 *libere*) *Ambr.* (*libere epp.* lxiii. 86, lxxv. 6, *et fid.* iii. 5) *Hieron.* (vi. 907) *contra ord. gr.*, *cf.* sanguis pretiosus *libere Ambr.* (*ps.* xliii. 43 *semel*); sanguine *tantum Tert.* (*libere pud.* 6 *supra et fug.* 12 *semel*) *Hieron.* (iv. 603) ; *om. omnino Prisc.* (*tract.* 1—*per homoeoteleuton?*). **quasi** (i *in ras. scr.* Z) *etiam Orig.* (*int. num. hom.* xxiv. 1 *libere*) *Ambr.* (*luc.* vii. 117) *Hieron.* (vi. 876), tamquam *Orig.* (*int leu. hom.* iii. 8 *libere*) *Caesar.* (*serm.* lxxxv. 4), *et* ut *Hieron.* (vi. 907), *cum gr. omn.* ὡς—*cf.* scilicet *libere Tert.* (*pud.* 6 *supra*) : *om. Orig.* (*int. matt. comm.* xii. 28 *libere, et Del.* iv. 513) *Ambr.* (*iac.* I. iii. 12, *ep.* lxiii. 87, *ep.* lxxii. 8) *Hieron.* (ii. 302, iv. 603) *Aug.* (iii. 1. 600, x. 557 *libere*) *Rufin.* (*P. L.* xxi. 305) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 827 = *prom. et praed. dei* iii. 25) *Maxim.-Taur.* (*P. L.* lvii. 337) *Symmach.* (*P. L.* lxii. 56). **agni** (-ne G*) **incontaminati** (minati *in ras. scr.* U) **et inmaculati** (imm. KU) **christi** *etiam Fulg.* (*P. L.* lxv. 432) *cum ord. gr. omn.* ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ, *cf.* ag. incontaminati (in *pr. sup. lin.* H) et inm. ch. iesu CF^{c}HΘT *c p t Ambr.* (*luc.* vii. 117) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 677), ag. inc. et inm. (imm. W) iesu ch. DW *Prisc. Leo* (*P. L.* liv. 775) *Maxim.-Taur. Fulg.* (*P. L.* lxv. 236) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiv. 699) *Elig.* (*P. L.* lxxxvii. 620) *Baed.* (*hic* $\frac{6}{8}$ *et P. L.* xcii. 648, xciv. 75), *et* ag. inc. et inm. iesu *Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$) : > ag. inm. et inc. ch. *cod. caraf. Bentl. Pel.*, > ag. inm. et inc. iesu ch. A '*Aug.*' (v. *App.* 146) *Baed.* (*P. L.* xci. 1169), > ag. imm. ch. et inc. *vg.*, > ag. inm. et inc. *tantum Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$), *et* > ag. inm. et purissimi *tantum Hieron.* (vi. 907); agni (g *ex* n) inm. ch. Z, *cf.* ag. inm. iesu ch. *Aug.* (x. 557), ag. inm. domini iesu *Hieron.* (vi. 876), ag. inm. *tantum r* (*post* inm. *def.*) *Orig.* (*int. matt. comm.* xii. 28) *Hieron.* (iv. 603) *Aug.* (iii. 1. 600) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 827 = *prom. et praed. dei* iii. 25) *Caesar.* (*serm.* lxxxv. 4), *cf.* ag. illius inm. hoc est domini nostri iesu ch. *libere Ambr.* (*ps.* xliii. 43), *et* agnus inmaculatus *libere Orig.* (*int. num. hom.* xvii. 1, *et Del.* iv. 496); > inmaculati agni iesu ch. *Hieron.* (ii. 302); agni hostia inmaculata et innocens *libere Orig.* (*int. num. hom.* xxiv. 1), *cf.* immaculatae hostiae *libere Orig.* (*int. leu. hom.* iii. 8); agni dei *Symmach.*; domini et agni *libere Tert.* (*pud.* 6); agni *tantum Ambr.* (*iac.* I. iii. 12); domini nostri iesu christi *Ambr.* (*ep.* lxxii. 8); ch. iesu *Ambr.* (*ep.* lxiii. 87); unigeniti filii dei *Orig.* (*int.* iv. 513); unigeniti a deo *Rufin.*; unigeniti *tantum Orig.* (*int.* iv. 495); dei *tantum Tert.* (*ux.* ii. 3).

20. *Ad init.* + ipse ergo qui et (*om.* C) praecognitus (prec. T) est ante constitutionem mundi et nouissimo tempore natus et passus est ipse accepit gloriam quam deus uerbum semper possedit sine initio manens in (cum p^{c}) patre C$^{mg.}$ T *p t*, + et *Baed.* (*P. L.* xci. 1169), *sine auct. gr.* **praecogniti** (pre. OW) *etiam p* = προεγνωσμένου (ℵ* ἀνεγν., C* προσεγν.), *cf.* praecogniti et praedestinati et electi *libere Aug.* (viii. 941) : praecognitus (prec. T) T *t*. **ante** (hante C) **constitutionem** (-cionem H, + n *perlin.* O; constitutione I) **mundi** *cum ord. gr.* πρὸ καταβολῆς κόσμου : > ante m. c. *vg. cod. caraf. Baed.* (*P. L.* xci. 1169) *contra ord. gr.* **manifestati** (ati *in ras. scr.* O; manifesti V) *etiam p* = φανερωθέντος : manifestatus T *t*. **autem** (*in ras. scr.* O) *et gr. omn.* δέ : *om.* D* *diu.** **nouissimis temporibus**, *cf.* in n. t. DF^{c} *Iren.* (*int.* IV. vii. 2, xx. 9, xxxv. 4), *et gr.* KLP *al. pler.* ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων (31 ἡμερῶν) : *gr.* ℵABC 5. 13. *al.*^{6} ἐπ' ἐσχάτου τῶν (ℵ* τοῦ) χρόνων (ℵ* χρόνου). **propter uos** *cum gr. plur.* δι' ὑμᾶς : *gr.* A 4. *al.*^{6} δι' ἡμᾶς *apud latinos non redduntur.*

21. **qui** (quod O*) **per ipsum** (psum *in ras. scr. diu.*) **fideles** (fideli Z) **estis** *et gr.* AB 9 τοὺς δι' αὐτοῦ πιστούς : *gr. plur.* τ. δι' αὐ. πιστεύοντας (11. 13 πιστεύσαντας). **in deo** *pr.*, *cf.* in domino GIW : in deum *Bentl.** *p** '*Prosp.*' (*P. L.* li. 677) = εἰς Θεόν. **qui suscitauit** (suscitabit T) *et gr. fere omn.* τὸν ἐγείραντα : *gr.* ℵ* 13$^{lect.}$ τ. ἐγείροντα. **dedit ei gloriam**, *cf.* d. illi gl. *diu.* : > d. gl. e U ; > gl. ei d. '*Prosp.*' *cum ord. gr. omn.* δόξαν αὐτῷ δόντα; *deinde* + sepiternam (*sic*) O, + sedere *p*, *sine auct. gr.* **ut fides uestra et spes esset**, *cf.* ita ut f. u. et (*om.* HΘ) sp. esset CDHΘT *t* : ut f. u. et sp. essent I ; *gr.* ὥστε τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα εἶναι. **in deo** *sec.*, *cf.* in domino H*Θ *diu.* '*Prosp.*' : in deum CGT *Bentl.* *p** *t* = *gr. omn.* εἰς Θεόν.

22. *Ad init.* + ergo D, + charissimi *Gild.* (*p.* 103), *sine auct. gr.* **animas** (s *in ras. scr.* K)

caritatis
in fraternitatis amore
simplici
ex corde inuicem
diligite attentius
23 renati non ex semine corruptibili
sed incorruptibili per uerbum
dei uiui et permanentis
in aeternum
24 quia omnis caro ut faenum
et omnis gloria eius
tamquam flos faeni
exaruit faenum et flos
decidit

---

uestras (*om.* T*; + per spiritum F$^{c\,in\,mg.}$, *cf.* *m etc. infra*) **castificantes** *cum ord. gr. omn.* τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἡγνικότες, *cf.* an. (+ itaque *m*) u. castificate U^{c} *m Gild.*: > castificate an. u. *Prisc.* (*tractt.* 5, 6, 7, 9), *cf.* > castificauimus an. nostras *libere Prisc.* (*tract.* 1), *et* > ut castificemus an. nostras *Hieron.* (ii. 302). **in oboedientiam** (-ciam O), *cf.* ad oboedientiam *Uigil.* (*Uarim.* iii. 58 *infra*) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1364): in oboedientia (obed. *vg.*, obediencia W) FHΘIU^{c}W *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. dem. diu. p Hieron.* (ii. 302) = ἐν τῇ ὑπακοῇ (98$^{mg.}$. 14$^{lect.}$ ὑπομονῇ); ad oboediendum (hoboed. C, obed. T) CT *m Prisc.* (*semper*) *Gild.*; in oboedentia (*sic*) ad oboediendum *bis reddens* D. **caritatis** (char. *vg.*, ta *sup. lin.* L; + fraternitatis Z), *cf.* caritati *Cassiod.*, *et* in caritate *libere Uigil.* (*Uarim.* iii. 36 *infra*): ueritatis *Bentl. Hieron.* = *gr. omn.* τῆς ἀληθείας, *cf.* ueritati CT; fidei *m Prisc.* (*tractt.* 1, 4, 5, 7) *Uigil.* (*Uarim.* iii. 58 *infra*) *Gild.*; *deinde* + per spiritum *m Prisc.* (*tractt.* 1, 9) *Gild. cum gr.* KLP *al. pler. qui add.* διὰ πνεύματος—*cf. Uigil.* (*Uarim.* iii. 58 *infra*). **in** (et L) **fraternitatis** (franit. Z) **amore simplici** (semp. D; simplice Z*; + *ras.* 1 *lit.* OU), *cf.* in fr. amorem simplicem *Bentl.**, *et gr. omn.* εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον: in fr. amore simpliciter *p*; in fr. amore simplices CTZ^{c}; in charitate in fraternitate *Gild.* **ex corde** *sine addit. cum gr.* AB ἐκ καρδίας *tantum*: ex c. puro CT *c p et gr.* ℵ*CKLP *rell. omn.*$^{ut\,udtur}$ ἐκ καθαρᾶς καρδίας—*cf.* I Tim. i. 5 *et* II Tim. ii. 22; ex c. uero L^{c} *Gild. cum gr.* ℵ^{c} ἐκ καρδίας ἀληθινῆς—*cf.* Hebr. x. 22. **in fraternitatis amore simplici· ex corde** *disting.* AFIϚ *Bentl. Tisch.*: in fraternitatis amore · simplici ex corde *disting.* D𝔖ℭ *c dem. diu.*; *non liquent codd. plur.* 𝔓 *p.* **diligite** (dileg. D) = ἀγαπήσατε (13 ἀγαπᾶτε): diligentes V* *Gild.*; *deinde* + quasi D *sine auct. gr.*—*cf. Uigil. Gild. et* F^{c} *infra.* **attentius** (adtent. DΘILZ, attenc. OW; audentius H): perseueranter CT *Gild.*; fortiter *p**; *gr.* ἐκτενῶς. **in frat. . . . attentius**: *om. Hieron.* *Libere citant uersum Prisc.* (*tract.* 4) 'castificati corpore et spiritu caritatem in dilectione simplicem ex corde'; *et Uigil.* (*Uarim.* iii. 36) 'in caritate fraternitatis diligite inuicem', (*Uarim.* iii. 58) 'animas uestras per spiritum castitate ad oboedientiam fidei'.

23. *Ad init.* + quasi *Uigil.* (*Uarim.* iii. 36) *Gild.* (*p.* 103) *sine auct. gr.*—*cf.* D *supra et* F^{c} *infra*; + tamquam *Prisc.* (*tract.* 5). **renuati** D. **non**: + quasi F$^{c\,in\,mg.}$, *cf.* D *Uigil. Gild. supra.* **ex** (*om.* A*) **semine** (saem. C) **corruptibili** (corrut. L, corupt. D^{c}; corruptibile Z*) *etiam Hieron.* (vi. 877) *cum gr.* BKLP *al. omn.*$^{ut\,udtur}$ ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς, *cf.* ex coitu corr. *Hieron.* (ii. 302): *gr.* ℵAC ἐκ φθορᾶς φθαρτῆς *apud latinos non redduntur.* **sed incorruptibili** (incorupt. D; incorruptibile G*) *etiam Hieron.* (vi. 877) *cum gr. omn.* ἀλλὰ ἀφθάρτου: sed ex incorruptione *Hieron.* (ii. 302); *om.* O^{c}. **non . . . incorrupt.**: *om. Uigil.* **per uerbum dei uiui** (uidi H), *cf.* uerbo d. uiui *Prisc. Gild.*, > per uerbum uiuentis d. *Hieron.* (ii. 302), > per sermonem uiuentis d. *Hieron.* (vi. 877), *et* uerbum d. uiui *libere Orig.* (*int. gen. hom.* iii. 5): > uiuum d. uerbum *libere Orig.* (*int. num. hom.* iii. 1); *gr.* διὰ λόγου ζῶντος Θεοῦ *ambiguum est.* **et permanentis** = καὶ μένοντος: et permanentes I*O*Z* *Prisc.* **in aeternum** (et. O*W) *cum gr.* KLP *al. pler.* εἰς τὸν (25 τούς; 5 *om.*) αἰῶνα (25 αἰῶνας): *om.* BF*GIKL* O^{c}UVZ *Bentl. dem. diu. p Hieron.* (ii. 302, vi. 877) *cum gr.* ℵABC 13. *al.*[5]

24. **quia** (διότι): propter quod CT. **omnes** Z*. **ut** *et* sicut (-uti C) CDT *cum gr.* BCKLP *al. pler.* ὡς *et* ℵ* ὡσεί: *om.* A*KOVWZ *Bentl. Tisch. c p*^{c} *Capitula* CT (*supra p.* 268) *Hieron.* (*ep.* lx. 13) *Aug.* (*semper*) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 396) *Baed.* (*hic et P. L.* xcii. 206) *cum gr.* ℵ^{c}A 4. 13. *al.*[6] **foenum** *pr.* DUV *vg.*, fenum HILOWZ*. **et** *pr.*: *om. Isid. sine auct. gr.* **omnis** *sec.*: *om. Isid.* **gloria** (δόξα): claritas *Aug.* (*saepissime*) *Isid.*; honor *Aug.* (v. 603 *bis*, 1159 *semel*). **eius** *etiam Aug.* (v. 1160) *cum gr.* ℵABC 5. 7. 73. *al.*[4] αὐτῆς (ℵ* αὐτοῦ): hominis *Prisc.* (*tract.* 9) *Aug.* (v. 1159 *semel*) *Isid. cum gr.* KLP *al. pler.* ἀνθρώπου; carnis CT *Aug.* (v. 445, 603 *bis*, 1159 *ter*) *sine auct. gr.*; *gr.* 27 *om.*, *non autem latt.* **tamquam** (tanq. WϚ𝔓), *gr.* ὡς; quasi Z *p*^{c} *Hieron.*; ut D *Prisc. Aug.* (*semper*) *Isid.* **foeni** DUV *vg.*, feni HILOW. **exaruit** (exhar. C; + enim D) **faenum** (foen. DU *vg.*, fen. HILOWZ*) *et* aruit f. *Prisc. Isid. cum ord. gr. omn.* ἐξηράνθη ὁ χόρτος: > f. aruit *Aug.* (*semper*). **et** *sec. cum gr. omn.* καί: *om. Aug.* (v. 603 *bis*, 1160; *non autem* v. 1159 *ter*) *Isid.* **flos** *sine addit.* ADFH*U* *Tisch. Prisc. Aug.* (*semper*) *Isid. Baed.* (*hic* $\frac{2}{2}$) *cum gr.*

25 uerbum autem domini manet
in aeternum
hoc est autem uerbum quod
euangelizatum est in uobis.
II. 1 Deponentes igitur omnem
malitiam et omnem dolum
et simulationes et inuidias
et omnes detractiones
2 sicut modo geniti infantes
rationabile et sine dolo
lac concupiscite
ut in eo crescatis in salutem

ℵAB 5. 13. 73. *al.*⁶ τὸ ἄνθος *tantum*: + eius (*et* flos eius *in ras. scr.* O) *codd. plur. vg. cod. caraf. Bentl. c dem. diu. p Baed.* (*hic* ⅝) *cum gr.* CKLP *al. pler. qui add.* αὐτοῦ. **decidit** (decedit DZ*) *et gr.* ἐξέπεσεν: cecidit F *Isid.*

omnis *pr.* . . . ²⁵ **aeternum** *ex* Is. xl. 6–8: *saepissime apud patres incertum est unde uerba citentur.*

25. **uerbum autem** *etiam Aug.* (v. 887, 1159 *ter*, 1160) *cum gr. omn.* τὸ δὲ ῥῆμα: u. *tantum Aug.* (v. 603 *bis*, 1226) *et* sermo *tantum Tert.* (*Prax.* 27). **in aeternum** (et. OW), *gr.* εἰς τὸν αἰῶνα: in aeuum *Tert.* **hoc est** (*om. p**) **autem** *et gr. omn.* τοῦτο δέ ἐστιν: hoc est *tantum* D *t Bonifac.* (*P. L.* lxxxix. 855). **uerbum** (+ dei D; + fidei *t*) **quod euangelizatum** (heuangel. C, aeuanguel. D, euagel. L, euuangel. Z, a *pr. ex* e *et* eliz *in ras. scr.* O) **est** *et gr. fere omn.* τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθέν: u. domini nobis est praedicatum *Capitula* CT (*supra p.* 269); *gr.* A εὐαγγ. *tantum*; *deinde* + a me W *sine auct. gr.* **in uobis**, *cf.* uobis *tantum Bonifac.*: in uos BGK O^{gloss.} UV𝕮 *cod. caraf. Bentl. Tisch. t* = εἰς ὑμᾶς, *et adnotat Luc. Brug.* '*Non mutetur accusatiuus* uos *in ablatiuum.*' > in uobis euangelizatum est H *contra ord. gr.*

II. 1. **deponentes** (depontes I*) **igitur** (yg. C) **omnem malitiam** (-ciam OU*W) **et omnem** (omne L; *om. dem.*) **dolum** = ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον, *cf.* dep. ergo omn. dol. *tantum Orig.* (*int.* iv. 508): deposita ergo omni malitia et omni dolo *Aug.* (v. 1372). **et** *sec.*: + omnes I *sine auct. gr.* **simulationes** (-ciones O, -tionis Z*) *cum gr. plur.* ὑποκρίσεις: simulationem *t Orig. Pel.* (*infra*) *Gild.* (*p.* 103) *cum gr.* ℵᶜB ὑπόκρισιν, *cf.* adulatione *Aug.* **inuidias** (insidias D) *cum gr. omn.* φθόνους (L φθόνου; B φόνους): inuidiam CTZ* *p** *t Capitula* CT (*supra p.* 269) *Orig. Gild.*, *cf.* inuidia *Aug.* **omnes** *cum gr. paene omn.* πάσας (L πάσης): *gr.* ℵᶜ πᾶσαν *apud latinos non redditur*; *om. Orig. Aug. Gild. cum gr.* A. **detractiones** (-acciones Zᶜ, -accionis Z*; detrectationes C, detractationes D) *cum gr. paene omn.* καταλαλιάς: obtrectationem *Orig. et gr.* ℵ* καταλαλιάν, *cf.* detractione *Aug.* deponentes igitur omnem malitiam et simulationem *tantum habet Pel.* (*in I Cor.* iii. 2).

2. **sicut** (-uti C) *etiam Orig.* (*int. matt. comm.* xii. 31), *gr.* ὡς: quasi *Orig.* (*int. is. hom.* ii. 2, *matt. comm.* xiii. 26, 27, xvi. 25, *et Del.* iv. 508) *Hieron.* (iv. 572, 644, 720); tamquam *Orig.* (*int. num. hom.* xvi. 8) *Pel.* (*in I Cor.* iii. 2) *Aug.* (v. 1373) *Arnob.-Iun.* (*P. L.* liii. 532) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 75, 168). **modo geniti** (i *sec. in ras. scr.* O) *etiam Orig.* (*int.* iv. 508), *gr.* ἀρτιγέννητα (A *al. pauc.* ἀρτιγένητα): m. generati *Orig.* (*int. matt. comm.* xii. 31); nuper geniti *Orig.* (*int. num. hom.* xvi. 8; *cf.* nuper genitus *libere Del.* ii. 673); dudum geniti *Ambr.* (*ps.* cxviii. *mem* 27); modo nati *Orig.* (*int. is. hom.* ii. 2) *Hieron.* (iv. 572, 644, 720) *Aug.*; nuper nati *Orig.* (*int. matt. comm.* xiii. 26 *libere*, xvi. 25); tunc nascentes *libere Orig.* (*int. matt. comm.* xiii. 27); *om. omnino Arnob.-Iun.* **infantes** *etiam Orig.* (*int. saepius*), *gr.* βρέφη: paruuli *Orig.* (*int. is. hom.* ii. 2; *cf.* paruulus *libere Del.* ii. 673) *Hieron.* (iv. 572, 644, 720) *Arnob.-Iun.* **rationabile** *etiam Orig.* (*int. paene semper*) *Pel.*ᴮ *Hieron.* (iv. 720) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 75) *Baed.* (*hic* ⅝ *et P. L.* xci. 453, 1134, 1171), *cf.* rationale G*I* *Pel.*ᴬ *Hieron.* (iv. 644) *Eucher.* (*form.* 7) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 830 = *prom. et praed. dei* iii. 32), *et gr. omn.* τὸ λογικόν: rationabiles (rac. LO) BFHΘᶜIᶜLOTUWZ 𝔊𝔓𝔖 *diu.*ᵉ *p t Orig.* (*int.* iv. 508) *Hieron.* (iv. 572) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 168) *Gild.* (*p.* 103) *Baed.* (*hic* ⅜), *cf.* rationales KV; *adnotat Luc. Brug.* '*Retinendum est neutrum singulare* rationabile, *non supponendum masculinum plurale* rationabiles'. **et** *etiam Orig.* (*int. paene semper*) *Baed.* (*hic* ⅝ *et P. L.* xci. 453, 1171) *cum gr.* 3. 32. *al.*⁸ καί: *om.* BFGHΘIKOUVWZ𝔓𝔖𝕮 *cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. diu. p t Orig.* (*int. is. hom.* ii. 2) *Ambr. Eucher. Baed.* (*hic* ⅜ *et P. L.* xci. 1134) *cum gr. plur.* **sine dolo** (dodo U) *etiam Orig.* (*int. saepius*), *cf.* absque d. *Hieron.* (iv. 572, 720), *et gr.* ἄδολον: sincerum *Orig.* (*int. matt. comm.* xvi. 25, *ezech. hom.* vi. 6 = *Hieron.* v. 939 *libere semel*); innocens *Aug.*, *cf.* > lac innocentiae *Capitula* CT (*supra p.* 269). **rat. et s. dolo**: *om. Arnob.-Iun. Maxim.-Taur.* (*P. L.* lvii. 757) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 1196). **et s. dolo**: *om. Hieron.* (iv. 644). **concupiscite** (-tae I) *etiam Orig.* (*int.* iv. 508; *cf. libere* concupiscens ii. 673, concupiscunt *cant. prol.*, *et* cupiunt *num. hom.* xvi. 8), *gr.* ἐπιποθήσατε: desiderate *Orig.* (*int. is. hom.* ii. 2; *cf. libere* desiderantes *matt. comm.* xii. 31, xvi. 25, *et* desiderare . . . desideret *ezech. hom.* vi. 6 = *Hieron.* v. 939) *Hieron.* (iv. 572, 644, 720); adamate *Maxim.-Taur.* **in eo** *et* in illo *Aug.* = *gr. omn.* ἐν αὐτῷ: eo *tantum*

3 si tamen gustatis quoniam
dulcis est dominus
4 ad quem accedentes lapidem
uiuum
ab hominibus quidem reprobatum
a deo autem electum et honorificatum
5 Et ipsi tamquam lapides uiui
superaedificamini domus
spiritalis sacerdotium sanctum

Gild. Baed. (*hic* $\frac{a}{g}$). **ut in eo**: *in ras. scr.* U. **crescatis** (-tes L) = *gr. plur.* αὐξηθῆτε: *gr.* 31. 38 ἀξιωθῆτε *apud latinos non redduntur.* **in salutem** = *gr.* ℵABCKP *al.*[60] εἰς σωτηρίαν, *cf.* in salute *Pel.*[B]: *gr.* L *al. sat. mu. om.*, *non autem latt.*

3. **si tamen** (tam̄ V[c]; tam Z*) *etiam Aug.* (i. 536), *cf.* si quidem *Hieron.* (v. 471), *cum gr.* ℵ[c]C KLP *al. plur.*[ut uidetur] εἴπερ (13 εἴσπερ): si *tantum* BF*G[c]IKLV* *Bentl. Tisch. diu.* t Hieron.* (v. 333) *Aug.* (v. 1373) *cum gr.* ℵ*AB εἰ—*cf. etiam* G* (*infra*). **gustatis** (-tes L), *cf.* gustastis DFHΘIKO*UVW𝔓𝔖𝔗 *cod. caraf. c diu.* p Aug.* (i. 536, v. 1373) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1025) *Baed.* (*hic* $\frac{s}{g}$), *et gr.* ἐγεύσασθε: credidistis *Hieron.* (v. 333, 471). **si . . . gustatis**: sicut statis G*; *om. omnino Gild.* (*p.* 103). **quoniam** *etiam Hieron.* (v. 471), *gr.* ὅτι: quia CO*T *Hieron.* (v. 333); quam O[1]. **dulcis** *etiam Aug.* (v. 1373) *Baed.* (*hic*), *gr.* χρηστός (KL *al.*[30] Χριστός): suauis *Hieron.* (v. 333) *Aug.* (i. 536) *Baed.* (*P. L.* xci. 1134); bonus *Hieron.* (v. 471). **est**: *om.* B*FGHI*KV *Bentl. Tisch. diu.* Hieron.* (v. 471, *non autem* 333) *et gr. non expr. Cf.* Ps. xxxiv. 9.

4. **ad** (*om.* F[c]) **quem** = πρὸς ὅν: ad quae I*. **accedentes** = προσερχόμενοι: accidistis D. **uiuum**, *cf.* uiuentem *Hieron.* (v. 333, 471), *cum gr. omn.* ζῶντα: *om. Uigil.* (*c. Eutych.* v. 12). **ab hominibus** *cum gr. omn.* ὑπὸ (C 29. 14[lect.] ἀπὸ) ἀνθρώπων: ab omnibus T *t*; et (+ ab L[c]) hominibus L. **quidem** *etiam Aug.* (v. 1305) *cum gr. omn.* μέν: *om. Aug.* (iv. 391, 1247, viii. 274) *Uigil.* aelectum C. **et**: *om.* G*I* *Bentl. Hieron.* (v. 333, *non autem* 471) *et gr. non expr.* **honorificatum**: honoratum *Hieron.* (v. 471); honorabilem *Hieron.* (v. 333); pretiosum *Uigil.*; *gr.* ἔντιμον.

5. **et ipsi** (ipse Z* *t**) *etiam Hieron.* (*hierem.* vi. 29, *et Uall.* v. 333, 471) *Baed.* (*sexies*), *cf.* et isti *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1072), *et gr. omn.* καὶ αὐτοί: et uos CT *s Hil.* (*ps.* li. 3) *Prisc.* (*tract.* 5) *Ambr.* (*luc.* ii. 75, vii. 138) *Aug.* (ii. 690, iv. 921) *Eucher.* (*P. L.* l. 743) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 390, 424, 769) *Greg.-Mag.* (*sexies*) *Martin. I-Pap.* (*P. L.* lxxxvii. 136) *Ambr.-Autpert.* (*P. L.* lxxxix. 1307) *Baed.* (*P. L.* xci. 396, 627), *cf.* et uos ergo *Aug.* (iv. 1247), uos autem *Orig.* (*int. iesu hom.* ix. 1) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 756), et uos fratres *Tyc.* (*reg.* 7) *Aug.* (v. 129), *et* uos *tantum Prisc.* (*tract.* 6 *libere*) '*Aug.*' (vi. 569) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 375) *Heter. et Beat.* (*P. L.* xcvi. 896); et ipsi uos H, *cf.* nosmet ipsos *libere Ambr.* (*luc.* v. 33); et *tantum Hieron.* (ii. 302). **tamquam** (tanq. W𝔓) *etiam Hieron.* (*hierem.* vi. 29), *cf.* quasi *Hil.* (*ps.* li. 3), sicut *Hieron.* (ii. 302, v. 333, vi. 869), ut *Hieron.* (v. 471), *et gr. omn.* ὡς: estis *Orig.* (*int. iesu hom.* ix. 1) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 375), *cf.* ut sitis *libere Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 317) *Beat.* (*in Apoc.* ii. 17). **lapides** (lapidem Z*) **uiui** *etiam Hieron.* (*hierem.* vi. 29, *et Uall.* ii. 302, vi. 869): l. uiuentes *Hieron.* (iv. 636 *libere*, v. 333, 471); *gr.* λίθοι (ℵ* λίθος) ζῶντες (ℵ* ὄντες). **superaedificamini** (superetaed. G[c], supered. OW, superaedificamni Z) *etiam Hieron.* (*hierem.* vi. 29, *et Uall.* vi. 869) *cum gr.* ℵA[2]C 5. 27. 33. *al.*[12] ἐποικοδομεῖσθε: aedificamini *Hil.* (*ps.* li. 3, 22) *Prisc.* (*tract.* 5) *Ambr.* (*luc.* ii. 75, vii. 138) *Hieron.* (iv. 636 *libere*, v. 333, 471, vi. 970) *Aug.* (ii. 690, iv. 921, 1247) '*Aug.*' (vi. 569) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 424, 769) *cum gr.* A*BKLP *al. plu.* οἰκοδομεῖσθε, *cf.* aedificemini *Martin. I-Pap.*, aedificati *Orig.* (*int. iesu hom.* ix. 1) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 390) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 375), aedificemur *Hieron.* (ii. 302), aedificatur *libere Orig.* (*int. iesu hom.* xxvi. 3) *Prosp.* (*P. L.* li. 163), *et* aedificantur *libere Fulg.* (*P. L.* lxv. 190); coaedificamini *Tyc. Aug.* (v. 129) *Heter. et Beat.*, *cf.* coaedificati *libere Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 317) *Beat.* **domus spiritalis** (spiritualis 𝔗 *cod. caraf.*) FG*IU𝔗 *cod. caraf. Bentl. Tisch. dem. t Orig.* (*int. iesu hom.* ix. 1) *Hil.* (*ps.* li. 3, 22) *Ambr.* (*luc.* ii. 75, vii. 138) *Tyc. Hieron.* (*hierem.* vi. 29, *et Uall.* v. 471) *Aug.* (ii. 690) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 66, 999) *Martin. I-Pap. Hildefons.* (*P. L.* xcvi. 183) *Heter. et Beat. cum gr. omn.* οἶκος πνευματικός (ℵ* πνεύματος), *cf.* domum spiritalem DT '*Prosp.*' (*P. L.* li. 801 = *prom. et praed. dei* ii. 27 *libere*), *et* in domum spiritalem (spiritual[e] *s*) C *s Hieron.* (ii. 302, vi. 869) *Aug.* (iv. 921, 1247) '*Aug.*' (vi. 569) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 190, 424, 769): domus (domos BG[1]HΘKO*Z[c]𝔖𝔓𝔖 *c diu. p Baed. hic* $\frac{a}{g}$) spiritales (spirituales O*W𝔖𝔓𝔖 *c Baed. hic* $\frac{a}{g}$) ABG[1] HΘKLO*VWZ𝔖𝔓𝔖 *c diu. p Hieron.* (v. 333, vi. 970) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 851) *Baed.* (*hic et P. L.* xci. 396, 497), *cf.* in domos spiritales (-tuales O[c]) O[c] *Prisc.* (*tract.* 5) *Leo* (*P. L.* liv. 148) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 390) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 375) *Ambr.-Autpert.*; templum dei *Orig.* (*int. iesu hom.* xxvi. 3 *libere*, *matt. comm.* xvi. 21 *libere*) *Aug.* (v. 129), *cf.* in templo dei *libere Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 317) *Beat.*, *et* templum *tantum libere Orig.* (*int. matt. comm.* xvi. 3, *luc. hom.* xv = *Hieron.* vii. 292);

offerre spiritales hostias
acceptabiles deo per iesum christum
6 propter quod continet
scriptura
ecce pono in sion lapidem
summum angularem
electum pretiosum
et qui crediderit in eum
non confundetur
7 uobis igitur honor credentibus
non credentibus autem lapis
quem reprobauerunt

---

adnotat Luc. Brug. 'Et ipsi tanquam lapides uiui superaedificamini domus spiritualis. *Insignis correctio, qua restitutus est nominatiuus singularis uocibus* domus spiritualis, *pro pluralibus siue nominatiuis, siue accusatiuis* domus, *uel* domos spirituales, *qui legi solent, nunc addita, nunc demta* in, *praepositione*'; *deinde* + et *Hieron.* (vi. 869, *non autem alibi*) *sine auct. gr.* **sacerdotium** (-cium O) **sanctum** *etiam Hieron.* (*hierem.* vi. 29, *et Uall.* vi. 869, 970) *cum gr.* KLP *al. pler.* ἱεράτευμα ἅγιον, *cf.* > sanc. sac. *Hieron.* (ii. 302): in sac. sanc. CΘTϚ *Bentl. s Ambr.* (*luc.* ii. 75, 87 *libere*, v. 33 *libere*, vii. 138) *Hieron.* (iv. 636 *libere*, v. 333, 471) *Aug.* (iv. 1247) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 190, 390, 424, 769) *et* ad sac. sanc. *Hil.* (*ps.* li. 3) *cum gr.* ℵABC 5. 7. 73. *al.*[7] εἰς ἱερ. ἅγ., *cf.* in sacerdotio sancto *Orig.* (*int. iesu hom.* ix. 1); regnum sacerdotale *libere Hil.* (*ps.* li. 22)—*cf. uers.* 9; sanctum *tantum Aug.* (v. 129); *om. Prisc.* (*tract.* 5). **offerre** (afferre *dem. Baed. hic* $\frac{1}{8}$) *etiam Hieron.* (iv. 636 *libere*, v. 333) *Baed.* (*hic*) *cum gr. omn.* ἀνενέγκαι (ℵ* ἀνενέγκας; 13 ἐνέγκαι), *cf.* ut offeratis *Orig.* (*int. iesu hom.* ix. 1): offerentes (hoff. C) CHΘTϚ *c p s Prisc.* (*tract.* 5) *Ambr.* (*luc.* ii. 75, v. 33 *libere*) *Hieron.* (*ep.* cxlix. 4, *hierem.* vi. 29, *et Uall.* ii. 302, v. 471, vi. 869, 970) *Aug.* (iv. 1247) *Leo Fulg.* (*P. L.* lxv. 190, 390, 424, 769) *Baed.* (*P.L.* xci. 497) *Hildefons.* (*P. L.* xcvi. 183); offerte *t Prisc.* (*tract.* 6 *libere*). **spiritales** (-tuales 𝔍𝔖𝔈) **hostias** *etiam Prisc.* (*tract.* 6 *libere*) *Hieron.* (*ep.* cxlix. 4, *hierem.* vi. 29), *cf.* sp. uictimas *Hieron.* (*saepius*) *Aug.* (iv. 1247), *cum ord. gr. plur.* πνευματικὰς θυσίας: > hostias sp. *Ambr.* (*luc.* ii. 75, v. 33 *libere*) *et* > hostias immaculatas *Prisc.* (*tract.* 5) *cum ord. gr.* 42. 57. *al.*[5] θ. πν., *cf.* > hostiis spiritalibus *Capitula* ABFIKU (*supra p.* 269) *et* > hostias offerre spiritales *Capitula* V *Cod. S. Pauli* (*supra p.* 269); *gr.* ℵ* θ. *tantum apud latinos non redditur, cf. autem* hostia *tantum libere Pel.* (*in Rom.* xv. 16); *deinde* + et *Hieron.* (*hierem.* vi. 29, *et Uall.* vi. 970) *sine auct. gr.* **acceptabiles deo** *etiam Prisc.* (*tract.* 5) *Hieron.* (*ep.* cxlix. 4, *hierem.* vi. 29, *et Uall.* v. 471, vi. 970) = *gr. omn.* εὐπροσδέκτους (ℵ[c]KLP *al. pler.* + τῷ) Θεῷ, *cf.* > d. acc. *t*: acceptas d. *Aug.* (iv. 1247), *cf.* accepta *tantum libere Pel.*; placentes d. *Hieron.* (v. 333, vi. 869); acceptabile sacrificium placens d. *libere Prisc.* (*tract.* 6); *om. Hieron.* (ii. 302). **per iesum christum** *etiam Hieron.* (*ep.* cxlix. 4, *hierem.* vi. 29, *et Uall.* v. 333, 471) *cum gr. omn.* διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ: > per ch. ie. *Hieron.* (vi. 970); per ch. dominum nostrum *Hieron.* (ii. 302). **acc. d. per ie. ch.**: ipsi in odorem suauitatis *Martin. I-Pap.*

6. **propter quod**, quoniam *Hieron.* (v. 333), *et* quia *Aug.* (iv. 1247), *cum gr. plur.* διότι *uel* 19. 68 διό: *gr. min. pauc.*[ut uidetur] διὸ καί *apud latinos non redduntur.* **continet scriptura** (scribt. FG) = *gr.* C 7. 14. *al.*[12] περιέχει ἡ γραφή: c. in scriptura I = *gr. plur.* π. ἐν τῇ (ℵAB 13. *al.*[2] *om.*) γραφῇ; dicit scriptura *Hieron.* (v. 333). **pono** = *gr. omn.* τίθημι: ponam BKOVWZ *c t Hieron.* (v. 333) *Baed.* $\frac{8}{8}$. syon COW. **lapidem**: *in ras. scr.* U. **summum** (sumum HL; *in ras. scr.* U) **angularem** (hang. C) *et gr.* ἀκρογωνιαῖον: ang. *tantum Hieron.* (v. 333) *Aug.* (iv. 1247, v. 918, 1305 *libere*, viii. 584), *cf. libere* angularis *tantum Pel.*[A] (*in Rom.* ix. 33) *Hieron.* (*ep.* lxxiii. 9) *Aug.* (v. 912 *bis*), angulari *tantum Hieron.* (iv. 636) *Aug.* (v. 912 *semel*) *Mar.-Merc.* (*p.* 22); s. *tantum t*; *om. omnino Aug.* (iii. 2. 352); s. uiuum ang. *p*; s. ang. probatum Ϛ𝔖. aelectum C. *gr.* BC 31 > ἐκλεκτὸν ἀκρογωνιαῖον, *non autem latt.* **pretiosum** (praet. ACHITV, prec. GOW, praec. Z, pretiossum D) *cum gr. omn.* ἔντιμον: *om. Prisc.* (*tract.* 5). **qui crediderit** (crediderint HΘ), *cf.* qui credit *Pel. Hieron.* (v. 333), *et gr. omn.* ὁ πιστεύων: omnis q. crediderit (credit *Baed.* $\frac{1}{8}$) ADF[c]LW *dem. s Baed.* **in eum** *etiam Aug.* (ii. 666, v. 918, viii. 584) *Baed.* $\frac{4}{8}$, *cf.* in illum *Aug.* (iii. 2. 352, iv. 1247), *et gr.* ℵ* 33*. 40 ἐπ' αὐτόν: in eo ACDILTZ* *cod. caraf. c diu. p* s t Prisc. Hieron.* (v. 333) *Baed.* $\frac{4}{8}$ *et gr. plur.* ἐπ' αὐτῷ. **confundetur** (confundentur Θ; confunditur A*L) *etiam Aug.* (*quater*), *gr.* καταισχυνθῇ: erubescet *Prisc. Aug.* (viii. 584). *Cf.* Is. xxviii. 16.

7. **uobis** *cum gr. paene omn.* ὑμῖν: nobis *libere Hieron.* (iv. 636) *et gr.* ℵ* ἡμῖν. **igitur** (yg. C) *et* ergo *libere Hieron. cum gr. omn.* οὖν: autem Z *p* Prisc.* (*tract.* 5). **honor**: hic h. *Prisc.*; *gr.* ἡ τιμή. **credentibus** *pr.* = τοῖς πιστεύουσιν: qui credimus *libere Hieron.* **non credentibus** *cum gr.* ℵBC 68. 69 ἀπιστοῦσιν: *gr.* AKLP *al. pler.* ἀπειθοῦσιν *apud latinos non redduntur*; *om. omnino* Z*. **autem** (δέ): uero *Prisc.* **lapis** *cum gr.* ℵ[c]ABC*[ut uidetur] 9. *al.*[6] λίθος, *cf.* lapis iste *s*:

aedificantes
hic factus est in caput anguli
8 et lapis offensionis et petra
scandali
his qui offendunt uerbo nec
credunt in quo et positi sunt.
9 Uos autem genus electum
regale sacerdotium
gens sancta populus adquisitionis
ut uirtutes adnuntietis eius
qui de tenebris uos uocauit
in admirabile lumen suum
10 qui aliquando non populus
nunc autem populus dei

lapidem Z *p** *Prisc.* '*Aug.*' (v. *App.* 75) *cum gr.* ℵ*C[2 *ut udtur*] KLP *al. pler.* λίθον. reprobauerint O*. edificantes OW, adificantes L. hic *cum gr. omn.* οὗτος: *om. Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1364). capud CL[c]OW. hanguli C.

8. et *pr.*: a Z*. **lapis** *cum gr. plur.* λίθος: lapidem Z* *cum gr.* 18. 31. *al.*[4] λίθον. **offensionis** (hoff. C), *gr.* προσκόμματος: offendiculi *libere Tert.* (*Marc.* iv. 13). **petra** *cum gr. plur.* πέτρα: *gr.* ℵ 18. *al.*[4] πέτραν *apud latinos non redduntur.* sancdali O. *Libere* > et aliis quidem est petra offensionis et lapis scandali *Rufin.* (*ad ciu. Naz.* 7). **his** (hiis W): *om.* CF*GHIU*Z* *Bentl.* *s*[*ut udtur*] *t Prisc.* (*tract.* 5) *et gr. non expr.* **offendunt** (hoff. C) = προσκόπτουσιν: offendant (*et* a *in ras. scr.*) *diu.*; offenderunt Z*. **uerbo** *et gr.* τῷ λόγῳ, *cf.* in uerbo *dem.*: uerbum DGH ΘK *s.* **nec** (*in ras. scr.* O) **credunt**, *cf. gr.* B ἀπιστοῦντες: *gr. plur.* ἀπειθοῦντες. **in quo**: in quod IKO[*gloss.*] UZ[c1] (*deinde* in quo *restituit* Z[c2]) *cod. caraf. Bentl. diu. Baed.* ⅝ = εἰς ὅ (57**. 69. 137 ἣν *deinde* + παρεσκεύασαν ἑαυτοὺς τάξιν, *non autem latt.*); *adnotat Baed.* '*Quidam codices habent* in quo et positi sunt'. **et** *tert.*: *om.* ΘO* Z* *t sine auct. gr.* **positi** (poss. D) **sunt** *et gr.* ἐτέθησαν: depositi s. *t.*

9. **uos** (+ estis O*) **autem** (*om. Mar.-Merc. p.* 8, *non autem p.* 17) **genus electum** (ael. C) **regale** (-lem I) **sacerdotium** (-cium O) *etiam Baed.* (*fere semper*) = *gr. omn.* ὑμεῖς (31 ἡμεῖς) δὲ γένος ἐκλεκτὸν βασίλειον ἱεράτευμα, *cf.* uos estis g. el. r. sac. *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 780) *Baed.* (*P. L.* xci. 344), nos enim sumus g. el. r. sac. *Hieron.* (ii. 302), *et* etenim g. el. uocamur et r. sac. *libere Orig.* (*int. ezech. hom.* xii. 3 = *Hieron.* v. 988): uos autem g. el. r. sacerdotale *Orig.* (*int. leu. hom.* ix. 1, 9); uos autem g. r. sacerdotium magnum *libere Orig.* (*int. num. hom.* xii. 2, *cf.* g. enim r. sacerdotium sumus iv. 3, *et* g. r. et sacerdotium v. 3); uos autem g. r. et sacerdotale *Maxim.-Taur.* (*P. L.* lvii. 779), *cf. libere* g. r. et (ac *Paulin.-Nol. ep.* iii. 4; *om. Orig.*) sacerdotale *Orig.* (*int. iud. hom.* vi. 3) *Hieron.* (*epp.* lxiv. 4, lxxiii. 9) *Paulin.-Nol.* (*epp.* iii. 4, xx. 5, xxiii. 28), *et* > g. sacerdotale et r. *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 824); uos autem gens sancta regnum sacerdotale *Orig.* (*int. iesu hom.* i. 5—*cf. infra*); *libere citant* 'gens enim regalis effecta es et sacerdotium sanctum' *Orig.* (*int. iesu hom.* vii. 2), 'genus est electum genus sacerdotale' *Orig.* (*int. leu. hom.* xiii. 5), 'quia sumus genus regale' *Ambrst.* (*in II Cor.* i. 22), *et* 'quia sacerdotale genus sumus' *Pel.* (*in Gal.* iv. 4). **gens sancta** *etiam Aug.* (viii. 417, 528, x. 23), *gr.* ἔθνος ἅγιον: genus sanctum *Hil.* (*pss.* li. 3, cxviii. *nun* 9); plebs sancta *Aug.* (*infra*) *Isid.* (*infra*). **regale sacerdotium gens sancta** *etiam Orig.* (*int. saepius*) *Hieron.* (ii. 302, v. 988 *libere*) *Aug.* (viii. 417, 528, x. 23) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 780 *ut udtur*) *cum ord. gr.*: > g. sancta r. sac. *Uict.-Pet.* (*in Apoc.* i. 6) *et* > plebs sancta (+ et *Aug.* iv. 837) r. sac. *Aug.* (iv. 837, v. 1357, '1520', vii. 466, 588) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 395) *contra ord. gr.*, *cf. libere* gentem sanctam r. sac. *Hieron.* (ii. 174), gens enim sancta et sac. estis *Orig.* (*int. leu. hom.* vi. 2), *et* gens electa r. sac. *Orig.* (*int. leu. hom.* iv. 6). **populus** (-los L[1]; populi H*) **adquisitionis** (adquissit. D, adquisic. O, adquesit. Z*, acquisit. *vg.*) *etiam Hieron.* (ii. 302, v. 988 *libere*) *Aug.* (viii. 417): p. in acquisitionem *Orig.* (*int. semper*), *cf.* p. in adoptionem (adoptione *Aug.* x. 23) *Ambr.* (*fug. saec.* ii. 6, *ps.* cxviii. *uau* 34) *Aug.* (viii. 528, x. 23) *Mar.-Merc.* (*pp.* 8, 17) *Gild.* (*p.* 103), *et gr.* λαὸς εἰς περιποίησιν; plebs ad possidendum *Hil.* (*ps.* li. 3); populum acquisitum *libere Hieron.* (ii. 174). **ut** *etiam Aug.* (x. 23) *cum gr. omn.* ὅπως: quo Z* *s Aug.* (viii. 417). **uirtutes** = τὰς ἀρετάς: uirtutibus *t.* **adnuntietis** (adnunc. LO, annunt. BKVϚ𝔍, annunc. W𝔖ℭ) **eius qui de tenebris uos uocauit** (+ et *forsan s*) *cum ord. gr. omn.* ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος: > ei. adnuntietis (a nuntietis T) q. de tenebris (tebris Z) uos uocauit (uocabit T) CTZ *p Aug.* (viii. 417); > adn. ei. q. de t. uoc. uos Θ *t dem. Hildefons.* (*P. L.* xcvi. 124); > enuntietis ei. q. uos de t. uoc. *Aug.* (x. 23); > dei adnuntietis (+ eius *p.* 17) q. uos uoc. de t. *Mar.-Merc.* (*pp.* 8, 17); *libere citat* q. eripuit nos de t. et aduocauit nos *Chromat.* (*P. L.* xx. 342). **in admirabile** (amm. BV) **lumen suum** *etiam* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 663) *Aug.* (x. 23), *cf.* ad adm. l. s. *s*, *et gr.* εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς: in illud adm. l. s. CΘTZ *p Aug.* (viii. 417); in tam adm. l. s. '*Prosp.*' (*P. L.* li. 668); in illud tam adm. l. s. *Gild.*

10. **qui** = *gr. omn.* οἵ: quia *Baed.* ⅛. **aliquando** (ποτέ): quondam '*Prosp.*' (*P. L.* li. 668, *non autem* 663). **populus** (-los L) *pr.*: + dei

qui non consecuti misericordiam
nunc autem misericordiam
consecuti.
11 Carissimi obsecro tamquam
aduenas et peregrinos
abstinere uos a carnalibus
desideriis quae militant
aduersus animam

12 conuersationem uestram
inter gentes habentes bonam
ut in eo quod detractant
de uobis tamquam de male-
factoribus
ex bonis operibus uos conside-
rantes glorificent deum
in die uisitationis

HΘOϚ𝔖 *sine auct. gr.* **populus** *sec.* (-los L) = *λαός*: populi '*Prosp.*' (*P. L.* li. 668, *non autem* 663). **dei**: + et W *sine auct. gr.* **qui non consecuti** (-quuti HΘL) **misericordiam** *etiam* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 663), *cf.* q. n. secuti m. A*D *Baed.* $\frac{2}{8}$, *cum gr. οἱ οὐκ ἠλεημένοι tantum*: q. n. aliquando consecuti m. F^c^, *cf.* q. quondam n. consecuti m. *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 433), *et* quorum aliquando non misertus est (> est mis. '*Prosp.*') CTZ *Aug.* (viii. 417) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 668). **nunc autem misericordiam consecuti** (-quuti HΘ) *etiam* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 663), *gr. νῦν δὲ ἐλεηθέντες*: n. au. miseretur CTZ *Aug.* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 668); consecuti *tantum* (n. au. misericordiam *om. per homoeoteleuton*) D; *deinde* + per fidem quae est in xpo ihesu domino nostro *in fine pericopes t.*

11. kcarissimi C, karissimi W, kmi BLO, carisimi Z, charissimi *vg.* **obsecro** (hobs. C), *gr. παρακαλῶ*: rogo *Gelas.* (*epp. imp. pont.* xcvii. 11); *deinde* + uos GI^c^L^c^OU^c^ *vg. c* ut udtur dem. p Leo* (*P. L.* liv. 399) '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 666) *Baed.* $\frac{4}{8}$, + ut *Gelas.* (*cf.* abstineatis *infra*), *sine auct. gr.* **tamquam** (tanq. OWϚ𝔐, taquam Z; + abeo H*, *deinde* e *exp.* H^c^), *gr. ὡς*: quasi *Cypr.* (*test.* iii. 11) *Hieron.* (*tract. de ps.* cxix) '*Aug.*' (v. *App.* 127) *Gelas.*; sicut *Cypr.* (*ep.* xiii. 3); uelut *libere Gaudent.* (*tract.* xviii. 9). **aduenas** (u *ex corr.* H) **et peregrinos** (perig. D), *cf.* adu. atque (adq. CTZ) p. CTZ *Fulg.* (*P. L.* lxv. 553), *et gr. omn. παροίκους καὶ παρεπιδήμους*: aduenae et peregrinae *ad init. pericopes Hieron.*, *cf.* hospites et peregrini *ad init. pericopes Cypr.* (*test.* iii. 11, *ep.* xiii. 3) *Zeno* (*P. L.* xi 344) *Gaudent.* '*Aug.*'; > incolae et aduenae *Gelas.* **abstinere** (habst. C) *etiam Leo* (*P. L.* liv. 399) *cum gr.* ℵBK *al. plu.* *ut udtur* *ἀπέχεσθαι*, *cf.* abstineatis *Gelas.*: abstinete BDKV* *Bentl. Cypr.* (*test.* iii. 11, *ep.* xiii. 3) *Zeno Leo* (*P. L.* liv. 237) *cum gr.* ACLP *al.*[25] *ἀπέχεσθε*; abstinentes *ad init. pericopes Prisc.* (*tract.* 4). **uos** (u *ex corr.* H): *om. Prisc. et gr. non expr.* **a carnalibus** (-nabibus G) **desideriis** *cum gr. omn. τῶν* (C* 27 *ἀπὸ τ.*) *σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν*: a corporalibus d. *Prisc.*, *cf.* a corporalibus uoluptatibus *Gelas.* que OWZ. **aduersus animam** *et gr. omn. κατὰ τῆς ψυχῆς*: adu. uos in membris uestris *Prisc.*

12. **conuersationem** (-cionem O) **uestram** (uestra Z*) **inter gentes habentes bonam** *cum gr.* ℵABC 13. *al. sat. mu. τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν* (ℵ *ὑμῖν*) *ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔχοντες* (B *om.*) *καλήν*: > c. (+ autem *test.* iii. 11 *cod.* M) h. inter gentiles (gentes *test.* iii. 11 *codd.* WM, *ep.* xiii. 3 *cod.* R) b. *Cypr.* (*test.* iii. 11, *ep.* xiii. 3), *cf.* conscientiam et c. habete inter gentes b. *Eutrop.* (*P. L.* lxxx. 17); *gr.* KLP *al.*[30] > *τ. ἀν. ὑμ. ἔχ. κ. ἐν τ. ἔθν.*, *non autem latt.*; conuersatio uestra in gentibus bona sit '*Cypr.*' (*App. p.* 183 = *sing. cler.* 8). **in eo** (*om.* I*; + *ras. circa* 5 *litt.* Z) **quod detractant** (-tunt H, d *sup. lin.* I; detrectant G[1] *vg. c^c^ dem. diu.*^c^, detrectent *c**) **de uobis**, *cf.* dum d. de u. *Cypr.* (*test.* iii. 11 *codd.* WB, *ep.* xiii. 3 *codd.* PR), *et* cum detrectauerint de u. *Chromat.* (*P. L.* xx. 343 *libere*): dum (+ uniuersa *test.* iii. 11 *cod.* M) retractant de u. *Cypr.* (*test.* iii. 11 *codd.* ALM, *ep.* xiii. 3 *codd. plur.*); in eo quod detrahunt (daet. Z, detraunt T; detrahant D; detunt *p**) de u. ACDKTVZ *cod. caraf. Bentl. Tisch. p* Eutrop.*, *cf.* in eo in quo detrahunt de u. '*Cypr.*'; *gr. ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν* (LP *al. fere*[30] *καταλαλῶσιν*) *ὑμῶν*. **tamquam** (tanq. WϚ𝔐), *gr. ὡς*: quasi *Cypr.* (*test.* iii. 11, *ep.* xiii. 3) '*Cypr.*' **de** (*om.* (*Bentl.*)) **malefactoribus**: de (*om. test.* iii. 11 *cod.* L) malignis *Cypr.* (*test.* iii. 11, *ep.* xiii. 3); de malefacientibus '*Cypr.*'; *gr. κακοποιῶν*. **in eo . . . malefactoribus**: *cf.* iii. 16. **ex bonis** (+ *ras.* 1 *lit.* Z) **operibus** (hop. C) **uos considerantes** (consyd. Ϛ) *etiam Baed.* $\frac{2}{8}$, *cf.* bona opera uestra aspicientes *Cypr.* (*test.* iii. 11, *ep.* xiii. 3), *et gr.* 57**. 69. 137 *ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ὑμῶν ἐποπτεύοντες* (57**. 69 *ἐποπτεύσαντες*): > uos ex bonis operibus considerantes *Baed.* $\frac{6}{8}$, *cf.* > uos et bona opera uestra considerantes D; de bonis operibus uestris *tantum* '*Cypr.*'; ex bonis operibus considerantes (*sine* uos) I*U* (*Bentl.*) *cum gr. plur. ἐκ τ. κ. ἐργ. ἐποπτεύοντες* (AKLP *al. pler. ἐποπτεύσαντες*); opera iustitiae *libere Chromat.* **glorificent** (nt *ex corr.* H), *gr. δοξάσωσιν* (ℵ* *δοξασουτρεμοῦσιν*): magnificent Z *Cypr.* (*test.* iii. 11, *ep.* xiii. 3) *Chromat.* (*libere*). **deum** = *gr. omn. τὸν θεόν*: dominum DT *Cypr.* (*test.* iii. 11 *codd.* AL, *ep.* xiii. 3) '*Cypr.*'; *deinde* + nostrum CZ *Chromat. sine auct. gr.* diae CI. uisitacionis O, uisitionis Z*. **ex bonis . . . uisitationis**: confundantur infamantes uestram in christo bonam conuersationem *Eutrop.*—*cf.* iii. 16.

[13] subiecti estote omni humanae
creaturae propter deum
siue regi quasi praecellenti
[14] siue ducibus tamquam
ab eo missis
ad uindictam malefactorum
laudem uero bonorum
[15] quia sic est uoluntas dei ut bene
facientes obmutescere
faciatis inprudentium
hominum ignorantiam
[16] Quasi liberi et non quasi
uelamen habentes
malitiae libertatem
sed sicut serui dei [17] omnes
honorate
fraternitatem diligite
deum timete
regem honorificate
[18] serui subditi in omni timore
dominis non tantum bonis
et modestis sed etiam

---

13. **subiecti estote** (hest. C) *tantum etiam Baed.* (*hic*), *cf.* subditi est. *tantum* I *Baed.* (*P. L.* xcii. 330), *cum gr.* ℵABC 13. 31. 73 *ὑποτάγητε tantum*: subiecti igitur est. *vg. cod. caraf. cum gr.* KLP *al. pler. ὑπ. οὖν, cf.* subiectique est. D. **humanae** (-ne IOW) **creaturae** (-re OW) *et* humanae (hunae Z) ordinationi (hord. C; ordinationem Z*) CLTZ *m Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1365) *cum ord. gr. paene omn. ἀνθρωπίνῃ κτίσει, cf.* h. creaturae ordinationi H: *gr.* C 31 > *κτ. ἀνθ. et* ℵ* *κτ. tantum apud latinos non redduntur.* **propter deum** *contra gr.*: pr. dominum CDGHΘILT *Bentl. m Cassiod. Elig.* (*P. L.* lxxxvii. 595) *cum gr. διὰ τόν κύριον.* **regi**: + *ras. paru.* L. **quasi** (*ὡς*): tamquam Z *m Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 312). precellenti OWZ.

14. dicibus Z, ||||| dicib; L. **tamquam** (tanq. W𝔖𝔐), *gr. ὡς*: quasi KV. **ab** (hab C) **eo** *et gr. omn. δι' αὐτοῦ*: a deo *Aug.* (iv. 596); *deinde* + in hoc ipsum *m sine auct. gr.* misissis G*. **ad** (a H*) **uindictam** (dictam F*) *sine addit. cum gr.* ℵABKL *al.*^{30} *εἰς ἐκδίκησιν tantum*: + quidem *Orig.* (*int.* iv. 655) *cum gr.* C$^{ut\ udtur}$ P *al. plu.*$^{ut\ udtur}$ *qui add. μέν.* **malefactorum** (malefactorem Z*; malefactoribus *Baed.* $\frac{1}{8}$*), *gr. κακοποιῶν*: malorum A *m Orig. Aug.*

15. **quia** (*ὅτι*): quoniam *m 'Cypr.'* (*App. p.* 183 = *sing. cler.* 8). uolumptas C. **ut bene facientes** (fatientes Z^c; benefacientes *uno uerbo* 𝔖𝔈) **obmutescere** (hobmut. C, ommut. BUV, obmutiscere G^{c}L) **faciatis** (-tes L), *cf. gr. fere omn. ἀγαθοποιοῦντας* (C -*τες*; C 7. *al.*^{6} + *ὑμᾶς*) *φιμοῦν* (KLP *al. mu. φημ.*; ℵ* *φιμοῖν*): ut b. fatientes *tantum* Z*; *gr.* 13 *ἀγαθοποιεῖν καὶ φ. apud latinos non redditur.* **inprudentium** (-cium O, imprudentium UW *vg. et* im *in ras. scr.* U; inprudentiam Θ *Baed.* $\frac{1}{8}$*; inprudentia H), *gr. ἀφρόνων*: insipientium (inscip. T) CTZ; stultorum *m 'Cypr.'* **ignorantiam** (-ciam OW, o *in ras. scr.* U; ignorantium G) *cum gr. fere omn. ἀγνωσίαν*: *gr.* 96. 142 *ἐργασίαν apud latinos non redduntur.*

16. **quasi** *pr.* (*ὡς*): ut Z *m.* **liberi**: + agite *Cassian.* (*conl.* xxi. 34). **et**: *om.* Z *m Aug.* (vi. 189) *sine auct. gr.* **quasi** *sec.*, ut *m, et* sicut *Aug.* (vi. 189 *semel*), *cum gr. omn. ὡς*: ad *Iren.* (*int.* IV. xxxvii. 4 *libere*), *cf.* in *Aug.* (vi. 189 *libere semel*); *om.* Z* *Iren.* (*int.* IV. xvi. 5 *libere*). **uelamen** (uela *tantum* I*) *etiam Iren.* (*int.* IV. xxxvii. 4), *gr. ἐπικάλυμμα*: uelamentum *Iren.* (*int.* IV. xvi. 5) *Aug.* (vi. 189 *bis*) *Cassian.* **habentes** (ab. G*) **malitiae** (-cie OW) *cum ord. gr. omn. ἔχοντες τῆς κακίας*: > malitiae (-tie Z) hab. (+ malicie Z^c) FZ *m Aug.* (vi. 189), *cf.* > m. habere nos *libere Iren.* (*int.* IV. xvi. 5) *et* > m. abutamur *libere Iren.* (*int.* IV. xxxvii. 4). libertate I. **serui dei** (di L) *cum ord. gr.* ALP *al. pler. δοῦλοι Θεοῦ*: *gr.* ℵBCK 5. 22. *al.*^{3} > Θ. δ., *non autem latt.*

17. **honorate** (horate B): *gr. τιμήσατε.* **diligite** (dileg. D): + et D *sine auct. gr.* **deum** = *τὸν Θεόν*: dominum D; *deinde* + uero *m sine auct. gr.* time Z*. **regem**: + autem DHZ *m Fulg.* (*P. L.* lxv. 226) *Facund.* (*P. L.* lxvii. 559) *sine auct. gr.* **honorificate**, *gr. τιμᾶτε* (73 *τιμήσατε*): honorate D, *cf.* regem quidem honorandum ut tamen tunc rex honoretur *libere Tert.* (*scorp.* 14); reueremini *Aug.* (iii. 2. 341).

18. **subditi** *sine addit.* AF*GI*KV* *diu.* *Baed.* $\frac{1}{8}$ *cum gr. plur. ὑποτασσόμενοι tantum*: s. estote (estote . . . bonis *in ras. scr.* U) BCDF^c HΘI^{c}LOTUV^{c}W *vg. cod. caraf. c dem. diu.*^{c} *p Baed.* $\frac{7}{8}$ *cum gr.* 57**. 69. 137 *ὑπ. ἦτε, cf.* obaudite (ab. Z) Z *m et* alibi obaudite C$^{mg.}$ **in omni timore** (*in ras. scr.* O) *et gr. omn. ἐν παντὶ φόβῳ, cf.* cum omni (oni Z*) t. CTZ *m*: in t. *tantum* D. *gr.* ℵ > *ἐν παντὶ φόβῳ ὑποτασσόμενοι, non autem latt.* **dominis** (inis *sup. lin.* H; domini I*) *sine addit. cum gr. plur. τοῖς δεσπόταις tantum*: + uestris CDF^{c}ΘTZ *m p Baed.* $\frac{6}{8}$ *cum gr.* ℵ *qui add. ὑμῶν*; + et H *sine auct. gr.* boni L. set G. **etiam** (het. C) *et* et O *cum gr. paene omn. καί*: *gr.* 31 *om.*, *non autem latt.* **discolis** (dyscol. *vg.*, discul. L; discolatis D), *cf.* alibi discolis C$^{mg.}$, *et gr. τοῖς σκολιοῖς*: difficilioribus CIT *Capitula* CT (*supra p.* 269); difficientibus Z*; *adnotat Baed.* '*Alia editio pro* discolis difficiles *habet et sanctus antistes Fulgentius in*

discolis
19 haec est enim gratia
si propter conscientiam dei
sustinet quis tristitias
patiens iniuste
20 quae enim gloria est si peccantes et colaphizati
suffertis ?
Sed si bene facientes et patientes sustinetis
haec est gratia apud deum
21 in hoc enim uocati estis
quia et christus passus est
pro uobis

---

opusculis suis sic ponit seruientes cum timore non tantum bonis et modestis sed etiam difficilioribus.'

19. hec OW. **est enim** : > en. est *dem.*; *gr.* γάρ *tantum.* **gratia** (gratiam Z*): + apud deum D *m cum gr.* C 7. 13. *al.*[15] *qui add.* παρὰ τῷ (*min. pauc. om.*) Θεῷ—*ex uers.* 20 *infra.* **conscientiam** (-scienciam O, -stientiam Z, -scĩam W; conscientia L) **dei** *cum gr. plur* συνείδησιν Θεοῦ, *cf.* > d. c. *vg. cod. caraf.*: *gr.* C 15. *al.*[12] σ. ἀγαθήν (*cf.* iii 16, 21) *et* A* 13 σ. Θεοῦ ἀγαθήν *apud latinos non redduntur.* **sustinet** (sũst. F) = ὑποφέρει: sustineat *m.* qui A*. **tristitias** (-cias OW*; s *sec. ex corr.* H) = λύπας: tristitia G; in tristiciae Z; tristitiam DL *c*; iniuriam *m.* paciens GLOWZ; patens D. iniustae CIL.

20. **quae** (que OW) **enim** *etiam Aug.* (iv. 697) *cum gr. omn.* ποῖον γάρ, *cf.* q. autem *Aug.* (ix. 287): quanta enim *Tert.* (*scorp.* 12); quia nulla *Ambr.* (*interp. iob et dau.* III. ii. 3); *deinde* + uobis *Aug.* (iv. 697, *non autem* ix. 287) *sine auct. gr.* **gloria est,** *cf.* > est gl. ℌ𝔆 *cod. caraf.*, gl. *tantum* H *Tert.*, *et gr. omn.* κλέος: gratia (-cia O; + aᵗ gloria *in mg.* Θ[c]) est Θ[c]KOVW *dem. diu. p*[c] '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 602), *cf.* > est gratia (+ alĩ gloria *in mg.* U[c]) Uϛ𝔖, *et* gratia *tantum* Θ*; *adnotat Luc. Brug.* '*Non mutes* gloria, *positum pro gloriandi materia, cum* gratia.' **et colaphizati** (colaf. CFHΘOU, golaf. L, choph. I*, cholaph. I[c], colafiza‖ti T) *et gr. plur.* καὶ (31* + κακοποιοῦντες) κολαφιζόμενοι, *cf.* > colofizati fueritis et D, *et* colaphizati *tantum* '*Aug.*' (ix. *App.* 11): > punimini (pon. Z*) et Z *r Ambr. Aug.* (iv. 697), *cf. gr.* ℵ[c]P 7. 9. *al.*[3] καὶ κολαζόμενοι; > cruciemini et *m*; poenas patimini *in fine pericopes Aug.* (ix. 287). **suffertis** (-tes L, sufertis D), *cf.* sufferatis *m*, *et gr.* ℵ[c] 5. 15. *al.*[12] ὑπομένετε: *gr. plur.* ὑπομενεῖτε. **suffertis . . . et** *sec.*: *om.* Z (*per homoeoteleuton*). **si bene facientes et patientes** (pac. GL) *cum gr. omn.* (L 100 *exceptis, qui* ἀλλ' . . . ὑπομεν. *per homoeoteleuton om.*) εἰ ἀγαθοποιοῦντες καὶ πάσχοντες: si bene facientes (benefacientes *uno uerbo* ℌ) et (*om.* BKO[c]U[c]V *vg. c dem. diu. p* '*Defensor*') patienter (pac. O) BHΘ KOU[c]V *vg. c dem. diu. p* '*Defensor*', *cf.* > si pacienter benefacientes (*sine* et) W; si bene facientes patimini et patienter '*Aug.*', *cf.* si bona facientes patimini et patienter *r*, *et p** (*infra*); patienter *tantum* Z (*uide supra*). **si** *pr.* . . . **patientes**: si non ut delinquentes puniamini *Tert.* **sustinetis**, *cf.* suffertis CW *p*[c], iniuriam sustineatis *m* (*uide uers.* 19 *supra*), *et gr.* 5. *al.*[3] ὑπομένετε: *gr. plur.* ὑπομενεῖτε; sic patimini *p** (*cf. r* '*Aug.*' *supra*); *om. Ambr.* **haec** (hec OW) **est gratia** (-cia O) *cum gr. plur.* τοῦτο χάρις *tantum*, *cf.* h. est gloria F: h. est enim gratia LZ *Bentl.** *et* > h. enim gratia est *Tert. cum gr.* A 13. 73. *al.*[10] τ. γὰρ χ. **apud** (-ut GI) **deum** *cum gr. omn.* παρὰ (A *al.*[15] + τῷ) Θεῷ: *om. Tert.*

21. **enim** *cum gr. plur.* γάρ: et *Tert.* (*scorp.* 12), *cf. gr.* 7. 14. *al.*[7] γὰρ καί; *om. t* (*semel ad init. pericopes*) *sine auct. gr.* estes L. **quia** *etiam Aug.* (ii. 447, vi. 354) *Baed.* (*hic* $\frac{7}{8}$ *et P. L.* xcii. 613), *gr.* ὅτι: quoniam *Tert. Aug.* (v. 1095) *Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$). **et** *etiam Baed.* (*hic*) *cum gr. plur.* καί: *om.* L *t* (*bis*) *Aug.* (ii. 447, v. 1095, vi. 354) *Baed.* (*P. L.* xcii. 613) *cum gr.* A 3. *al.*[3] **christus** *etiam Baed.* (*hic et P. L.* xcii. 789, 873) *cum gr. omn.* Χριστός: ipse *Baed.* (*P. L.* xcii. 613); + ihesus *t* (*semel*), + enim *ad init. pericopes Aug.* (iii. 2. 637, v. 1235) '*Aug.*' (v. *App.* 194) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1136) *Baed.* (*P. L.* xcii. 789), *sine auct. gr.* **passus est pro uobis** *codd. plur.* ϛ *Bentl. c dem. diu. t* (*semel*) *Cypr.* (*test.* iii. 39 *codd.* AB, *zel. et liu.* 11, *bon. pat.* 9) *Maxim. ap. Aug.* (viii. 664) *Baed.* (*hic* $\frac{2}{8}$) *et* > pro u. p. est CTZ *t* (*semel*) *Aug.* (v. 1144, vi. 354 *semel*) '*Aug.*' (v. *App.* 194) '*Aug.*' (vi. 601) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 740 = *prom. et praed. dei* i. 7) *Caesar.* (*serm.* ccxxiii. 2) *cum gr.* ABC 31. *al. sat. mu.*[ut uidetur] ἔπαθεν ὑπὲρ (A περὶ) ὑμῶν, *cf.* > pro u. mortuus est *Ambr.* (*interp. iob et dau.* III. ii. 3) *et gr.* ℵ *min. pauc.* ἀπέθανεν ὑπ. ὑμ.: passus est pro nobis FOWℌ𝔖𝔆 *cod. caraf. Tisch. p*[c] *Tert. Cypr.* (*test.* iii. 39 *codd.* WLM) *Hieron.* (iv. 620) '*Aug.*' (v. *App.* 217, 352) *Leo* (*P. L.* liv. 355) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 1142, lxxix. 273) '*Isid.*' *Ambr.-Autpert.* (*P. L.* lxxxix. 1313, 1322) *Baed.* (*hic* $\frac{6}{8}$ *et P. L.* xcii. 613) *et* > pro nobis passus est *p** *r* '*Hieron.*' (*ep.* cxlviii. 12) *Aug.* (*fere semper*) *Saluian.* (*gub. dei* v. 29) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 825 = *prom. et praed. dei* iii. 19) *Uigil.* (*Uarim.* i. 27) *Caesar.* (*sermm.* xxxv. 2, xxxvii. 3) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 196, lxxix. 642) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 852 *libere*) *Baed.* (*P. L.* xcii. 789, 873) *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 380) *cum gr.* KLP 2. *al. plu.* ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν, *cf.* mortuus est pro nobis *App. Quaestt. N. T.* (39) *et* > pro nobis mortuus est *Ambr.* (*myst.* 9) *Iulian. ap. Aug.* (x. 1179, 1366

relinquens uobis exemplum
ut sequamini uestigia eius
22 qui peccatum non fecit
nec inuentus est dolus
in ore eius
23 qui cum malediceretur

---

libere) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 235) *cum gr. min. pauc.* ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν; > pro his passus est *libere Aug.* (v. 1235 *semel*) *et* > pro te passus est *libere* '*Aug.*' (v. 1483); crucifixus *tantum libere Orig.* (*int. iesu hom.* viii. 3). **relinquens uobis exemplum** ACDHΘLT *dem. diu. Tert. Cypr.* (*test.* iii. 39 *codd.* AWMB, *zel. et liu.* 11, *bon. pat.* 9) *Ambr.* (*interp. iob et dau.* III. ii. 3) *Hieron.* (iv. 620) *Aug.* (v. 572, 1144) '*Aug.*' (v. *App.* 194) '*Aug.*' (vi. 601) *Maxim. ap. Aug.* (viii. 664) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 740 = *prom. et praed. dei* i. 7) *Caesar.* (*sermm.* xxxv. 2, xxxvii. 3, ccxxiii. 2) *Ambr.-Autpert.* (*P. L.* lxxxix. 1313) *Baed.* (*hic* $\frac{7}{8}$) *et* et r. uobis ex. I[c], *cf.* > uobis (*sup. lin. scr.* O) relinquens (-ques O) ex. BFGKOUVWZ *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c p* '*Hieron.*' (*ep.* cxlviii. 12) '*Aug.*' (v. *App.* 217) *Iulian. ap. Aug.* (x. 1179) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 825 = *prom. et praed. dei* iii. 19) *Leo* (*P. L.* liv. 355) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 235) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 1142, lxxvi. 196, lxxix. 273) *Ambr.-Autpert.* (*P. L.* lxxxix. 1322) *Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$) *et gr. plur.* ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμόν: relinquens nobis ex. *t* (*bis*) *Cypr.* (*test.* iii. 39 *cod.* L) *Aug.* (*saepissime*) '*Aug.*' (v. *App.* 352) *Uigil. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 642) *Columban.* (*P. L.* lxxx. 272) *Baed.* (*P. L.* xcii. 613, 789, 873), *cf.* > nobis relinquens ex. *Aug.* (v. 532) '*Isid.*' *et gr.* 2. 4. 18. *al. aliq.* ἡμῖν ὑπολ. ὑπογρ.—*cf. etiam* qui demonstrauit nobis ex. *libere Aug.* (vi. 273), > nobis reliquit ex. *libere Orig. Fulg.* (*P. L.* lxv. 771) *Isid.*, > ut nobis daret (donaret 1366) ex. *libere Iulian. ap. Aug.* (x. 1161, 1366), *et* > ex. nobis relinquens *Saluian.*; rel|||||||||||||| ||obis ex. *r*; relinquens tibi ex. *libere* '*Aug.*' (v. 1483); reliquit semel ex. *Beat.* (*in Apoc.* viii. 3); ex. *tantum* I*; *deinde* + semetipsum *Tert. sine auct. gr.* **ut**, *cf.* uti *Tert.*, *et gr. omn.* ἵνα: et *libere Iulian. ap. Aug.* (x. 1161; *non autem* 1179, 1366). **sequamini** *etiam t* (*semel*) *Cypr.* (*test.* iii. 39 *codd.* AWLB, *zel. et liu.* 11, *bon. pat.* 9) *Aug.* (v. 572, 1144) '*Aug.*' (v. *App.* 194, 217) *Iulian. ap. Aug.* (x. 1179) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 235) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 1142, lxxvi. 196, lxxix. 273) *Baed.* (*hic*), *cf.* adsequamini *Tert.*, *et gr. omn.* ἐπακολουθήσητε: sequamur *t* (*semel*) *Cypr.* (*test.* iii. 39 *cod.* M) *Aug.* (*saepissime*) '*Aug.*' (v. *App.* 352) *Saluian. Uigil. Fulg.* (*P. L.* lxv. 771) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 642) *Columban.* '*Isid.*' *Baed.* (*P. L.* xcii. 613, 789, 873) *Beat.*, *cf.* sequeremur *libere Iulian. ap. Aug.* (x. 1161, 1366); sequaris *libere* '*Aug.*' (v. 1483). **uestigia** *et gr.* τοῖς ἴχνεσιν: uestigium T; *deinde* + pedum *t* (*semel*, *et* ped. eius *in ras. scr.*) *sine auct. gr.* **eius** (αὐτοῦ): ipsius *Tert. Adnotat Luc. Brug.* 'Quia et Christus passus est pro nobis, uobis relinquens exemplum. *Quidam boni libri legunt duplex* uobis, *secundae personae: sed male illi qui duplex* nobis, *primae personae: sequitur enim secunda persona:* ut sequamini uestigia eius: *tametsi ueteres quidam, docendi causa, citent prima persona* sequamur. *Legat, cui placet, Notationes nostras.*'

22. **qui peccatum non fecit** (it *in ras.* 4 *litt. scr.* Θ; fecerat *libere Orig. int. luc. hom.* xxvii = *Hieron.* vii. 331) *etiam Iren.* (*int.* IV. xx. 2) *Orig.* (*int. octies*) *Ambr.* (*quater*) *Hieron.* (*quinquies*) *Iulian. ap. Aug.* (x. 1161, 1179 *semel*) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 25) *Greg.-Mag.* (*quinquies*) *Baed.* (*septies*) *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 383) = *gr. omn.* ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν: quia p. n. f. *Ambr.* (*quinquies*) *Iulian. ap. Aug.* (x. 1179 *bis*) *Baed.* (*P. L.* xci. 606); qui p. ipse n. f. *Ambr.* (*ps.* xxxvii. 5); ille p. n. f. *Hieron.* (ii. 322); ille autem p. n. f. *Ambr.* (*cain* I. iii. 10); quoniam ille quidem p. n. f. *Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 138); quia christus p. quidem n. f. *libere Orig.* (*int. leu. hom.* iii. 1); p. enim n. f. *Hieron.* (iv. 538) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1085) *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 164); et p. n. f. *Pacian.* (*bapt.* 4); p. n. f. *tantum ad init. pericopes Orig.* (*int leu. hom.* xii. 3, *num. hom.* vi. 3, *et Del.* iv. 514) *Hil.* (*P. L.* ix. 927) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 576) *Baed.* (*P. L.* xci. 1161) *Beat.* (*in Apoc.* xiv. 1); > neque enim p. f. *Orig.* (*int. luc. hom.* xiv = *Hieron.* vii. 285, *et Del.* iv. 543); qui numquam peccauit *libere Orig.* (*int. leu. hom.* xii. 4); non peccauit *ad init. pericopes Iren.* (*int.* V. xiv. 3). **nec inuentus est** (*om. Baed.* xci. 606) **dolus in ore** (hore C) **eius** *etiam t* (*semel*) *Orig.* (*int. sexies*) *Orig.* (*int. luc. hom.* xiv = *Hieron.* vii. 285) *Ambr.* (*interp. iob et dau.* III. ii. 3) '*Hieron.*' (*ep.* cxlviii. 12) *Aug.* (*saepissime*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 1028, lxxvi. 196) *Baed.* (*sexies*), nec inu. est d. in ore ipsius FGHIL *Hieron.* (iv. 620) *Maxim. ap. Aug.* (viii. 663), *et* neque inu. est d. in ore eius *Iren.* (*int.* IV. xx. 2) *Orig.* (*int. luc. hom.* xxvii = *Hieron.* vii. 331) *Hil.* (*ps.* cxviii. *he* 16) *Hieron.* (ii. 322, v. 98), *cum gr. omn.* οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, *cf.* nec inu. est d. in lingua eius *t* (*semel*) *Baed.* (*P. L.* xci. 305) *et* neque inu. est d. in anima eius *Iren.* (*int.* V. xiv. 3): > nec d. inu. est (sit *Orig. int.* iv. 563) in ore eius AD *Orig.* (*int.* iv. 507, 563) *Cypr.* (*test.* iii. 39, *bon. pat.* 9) *Pacian. Hieron.* (*tract. de ps.* vii, *et Uall.* iv. 538, vi. 959) *Aug.* (iii. 2. 461) '*Aug.*' (v. *App.* 217) *Paulin.-Nol.* (*ep.* xxiv. 21) *Cassian.* (*conl.* xi. 13) *Mar.-Merc.* (*p.* 33) *Caesar.* (*serm.* lxxvii. 3) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 576, 586) *Baed.* (*P. L.* xci. 631) *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 164, 383) *et* > neque

non maledicebat
cum pateretur non comminabatur
tradebat autem iudicanti se
iniuste
24 qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo
super lignum

d. inu. est in ore eius *Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 138) *Cassian.* (*conl.* xxii. 12) *Beat.*, *cf.* > nec d. inu. est in lingua illius *Baed.* (*P. L.* xci. 353); > nec est d. inu. in ore eius *Ambr.* (*exhort. uirg.* 7); > nec est inu. in ore eius d. *Ambr.* (*ps.* cxviii. *he* 41), *cf.* > non est in ore eius d. *libere Arnob.-Iun.* (*P. L.* liii. 365); > d. in ore eius numquam fuit *libere Arnob.-Iun.* (*P. L.* liii. 360); qui dolum de ore suo locutus non est *libere Tert.* (*iud.* 10).

23. **qui** (*bis scr.* O*; quia *ad init. pericopes Ambr. ps.* xxxvii. 45) **cum** (quum Θ) **malediceretur** (maledicitur *libere Ambr. parad.* xii. 59) *etiam Ambr.* (*saepissime*) *Hieron.* (*epp.* l. 5, 'cxlviii. 12', *et Uall.* ii. 322, iv. 620) *cum gr. omn.* ὃς λοιδορούμενος, *cf.* et maledictus *libere Hieron.* (*ep.* lxix. 9), *et* q. c. uapularet *Iren.* (*int.* III. xvi. 9): maledicentibus *libere Ambr.* (*ps.* cxviii. *nun* 28) *Hieron.* (iv. 803). **non** (*bis scr.* H) **maledicebat** *etiam Ambr.* (*ps.* xxxvii. 45) *Hieron.* (iv. 620) '*Hieron.*' (*ep.* cxlviii. 12, *cf.* maledicimus *libere* 11) *cum gr.* א* οὐκ ἐλοιδόρει, *cf.* n. maledixit *Cypr.* (*test.* iii. 39 *codd.* MB): n. remaledicebat CHTZ *Bentl. dem. p r*[teste de Bruyne] *t* (*bis*) *Hieron.* (iv. 803) *Aug.* (iii. 2. 461) *Maxim. ap. Aug.* (viii. 663) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 825 = *prom. et praed. dei* iii. 19) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 235) *et* n. repercutiebat *Iren. cum gr. fere omn.* οὐκ ἀντελοιδόρει, *cf.* n. remaledixit *Cypr.* (*test.* iii. 39 *codd.* AWL, *bon. pat.* 9) *Ambr.* (*fere semper*) *Hieron.* (*epp.* l. 5, lxix. 9, *et Uall.* ii. 322) *Paulin.-Nol.* (*ep.* xxiv. 21), n. remaledicit *libere Ambr.* (*parad.* xii. 59), *et* n. remaledicere *libere Bened.* (*P. L.* lxvi. 296); *deinde* + et *Hieron.* (iv. 620, *non autem* '*ep.* cxlviii. 12') *sine auct. gr.* **cum** (quum HΘ) **pateretur** (patir. F^c) *etiam Ambr.* (*interp. iob et dau.* III. ii. 3, *ps.* xxxvii. 45) *Hieron.* (iv. 620) '*Hieron.*' (*ep.* cxlviii. 12) *cum gr. omn.* πάσχων, *cf.* compateretur G, *et* qui cum pateretur *Iren. Hieron.* (*tract. de ps.* xci *ad init. pericopes*): cum iniuriam acciperet *Aug.*; cum percuteretur *Ambr.* (*saepissime*), *cf.* cum percutitur *Ambr.* (*parad.* xii. 59), qui percussus est *ad init. pericopes Pel.* (*in Tit.* i. 7), qui percutientem *libere Ambr.* (*luc.* v. 21), *et* percutientes *libere Ambr.* (*ps.* cxviii. *nun* 28); *deinde* + et *Pel.*[A] *sine auct. gr.* **non comminabatur** (conmin. L, comin. G*W, cummin. D, c̄min. O) *etiam Ambr.* (*interp. iob et dau.* III. ii. 3, *ps.* xxxvii. 45) *et* n. minabatur *Cypr.* (*test.* iii. 39, *bon. pat.* 9) *Aug.*, *cum gr. omn.* οὐκ ἠπείλει, *cf.* n. est minitatus *Iren.*: n. repercussit *Ambr.* (*fere semper*), *cf.* n. repercutit *libere Ambr.* (*parad.* xii. 59), n. repercutiunt *libere Ambr.* (*luc.* v. 21), *et* non percussit *Pel.* **cum pat. non comm.**: *om. Paulin.-Nol.* **tradebat autem** (*om. Cypr. test.* iii. 39 *cod.* B) *etiam t* (*semel*), *cf.* commendabat au. Z *r t* (*semel*) *Maxim. ap. Aug.* '*Prosp.*' *Fulg.*, *cum ord. gr.* παρεδίδου δέ (C τε): > sed commendabat *Aug. contra ord. gr.* **iudicanti** (iudicantes L) **se iniuste** (-tae I) *cum gr.* 1[lect.] τῷ κρίνοντί σε (*sic*) ἀδίκως, *cf.* > se (+ ad mortem *Paulin.-Nol.*) iudicanti iniuste A *Tisch. Cypr.* (*test.* iii. 39 *codd.* WLMB, *bon. pat.* 9) *Paulin.-Nol.*, *et* > se iudici iudicanti iniuste (-tae C) CT *p t* (*bis*) *Cypr.* (*test.* iii. 39 *cod.* A): iudicanti (iudicante Z*) iuste Z* *Bentl. Fulg. cum gr. paene omn.* τῷ κρίνοντι δικαίως, *cf.* iudicanti se iuste '*Prosp.*', > se iudicanti iuste *Maxim. ap. Aug.*, > se iudiciumcanti iuste *r*, *et* > illi qui iuste iudicat *Aug.*; *adnotat cod. caraf.*[mg.] '*grae. legit* iudi[canti] iuste.' *Adnotat Luc. Brug.* '*In quibusdam codicibus haec reperiuntur uitia; ut pro* autem *legant* enim; *addant alterum* se, *praepositum participio* iudicanti; *participium illud singulare datiui casus mutent, nonnulli in accusatiuum pluralem* iudicantes, *nonnulli in uerbum infinitiuum* iudicari. *De reliquo lege Notationes.*'

24. **qui** = *gr. omn.* ὅς: quia Θ^c *Orig.* (*int. leu. hom.* iii. 1). **nostra** *et gr. paene omn.* ἡμῶν: *gr.* B ὑμῶν *apud latinos non redditur.* **ipse** *cum gr. omn.* αὐτός (31 > ἀνήνεγκεν αὐ.): *om.* CDTZ* *r t* (*bis*) *Orig.* (*int. leu. hom.* iii. 1, *cant. l.* iii *libere*) *Ambr.* (*ps.* cxviii. *sade* 42 *libere*, *spir. sanc.* i. 9) *Hieron.* (iv. 624 *libere*; *non autem* '*ep.* cxlviii. 12') *Aug.* (iii. 2. 954, x. 30) *Mar.-Merc.* (*p.* 16) '*Prosp.*' (*P.L.* li. 826 = *prom. et praed. dei* iii. 21) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 235, 596; *non autem* 605) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 582 *libere*; *non autem* lxxvi. 984 *et* lxxix. 600) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiv. 602). **pertulit** (-tullit Z*) *etiam Ambr.* (*spir. sanc.* i. 9) '*Hieron.*' (*ep.* cxlviii. 12) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 984, lxxix. 582 *libere*) *Baed.* (*hic*), *gr.* ἀνήνεγκεν: portauit C[mg.] *t* (*bis*) *Capitula* CT (*supra p.* 269) *Orig.* (*int. leu. hom.* iii. 1, *cant. l.* iii) *Hieron.* (iv. 624) *Mar.-Merc. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 600) *Baed.* (*P. L.* xcii. 469), *cf.* portaret *libere Ambr.* (*ps.* cxviii. *sade* 42). **in** *cum gr. paene omn.* ἐν: *om.* G (*infra*) Z* *cum gr.* א*. **suo** *et gr. omn.* αὐτοῦ: *om.* O*. > corpore suo (*sine* in) ipse pertulit G *contra ord. gr.* **super lignum** *et gr. omn.* ἐπὶ τὸ ξύλον: per l. AG. **peccatis** *tantum cum gr. omn.* ταῖς ἁμαρτίαις *tantum*: a p. DZ *r t* (*bis*) *Ambr.* (*spir. sanc.* i. 9) *Aug.* (x. 30) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 235, 596, 605); *deinde* + nostris *r*[teste de Bruyne] *t* (*semel*) *Ambr.* (*spir. sanc.* i. 9) *Fulg.*

ut peccatis mortui iustitiae
uiueremus
cuius liuore sanati estis
25 eratis enim sicut oues errantes
sed conuersi estis nunc ad
pastorem et episcopum
animarum uestrarum.
III. 1 Similiter et mulieres
subditae sint suis uiris
ut et si qui non credunt
uerbo
per mulierum conuersa-
tionem sine uerbo
lucrifiant
2 considerantes in timore
castam conuersationem

(*P.L.* lxv. 235, 596, 605) *cum gr.* A *qui add.* ἡμῶν. **mortui**: separati (seper. Z) Z *r t* (*semel*) *Ambr.* (*spir. sanc.* i. 9) *Aug.* (x. 30) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 235, 596, 605); *gr.* ἀπογενόμενοι. **iustitiae** (-tie GO, -cie W; + eius F^{c}) = τῇ δικαιοσύνῃ: cum iustitia (-cia Z Z *r t* (*semel*) *Ambr.* (*spir. sanc.* i. 9) *Aug.* (x. 30) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 235, 596, 605). **uiueremus** (uiuerimus DL) *et gr. omn.* ζήσωμεν (C συνζήσωμεν): uiuamus BFKOU^{c}VWZ *vg. cod. caraf. Bentl. c diu. p r t* (*semel*) *Ambr.* (*spir. sanc.* i. 9) *Aug* (x. 30) '*Aug.*' (v. *App.* 217) *Leo* (*P. L.* liv. 356) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 235, 596, 605) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 654 *libere*); *deinde* + qui sicut oues errabamus *t* (*semel*)—*ex uers.* 25 *infra.* **cuius** (cui sunt O*$^{ut\ udtur}$) **liuore** (lib. F), *gr.* οὗ τῷ μώλωπι: c. uulnere (-rae C) CT *t* (*semel*), *cf.* c. uulnere plagarum *Ambr.* (*spir. sanc.* i. 9), *et* c. liuore ab eo quod diabolus inflixerat mortis uulnere *libere Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 296); c. cicatricibus *Aug.* (x. 30); *deinde gr.* ℵ* LP 40. *al. plu.* + αὐτοῦ, *non autem latt.* **sanati estis** (*in ras. scr.* B; -tes L) *cum gr. omn.* ἰάθητε, *cf.* uos san. estis I: san. sumus O *t* (*semel*) *Ambr.* (*spir. sanc.* i. 9) *Aug.* (x. 30) '*Isid.*' *et* > sumus san. *libere Paulin.-Aquil.*

25. **eratis** (-tes L, -tris O*) **enim** (emim G; + aliquando HΘI *dem. p*) **sicut oues errantes** (erant. G) *etiam t* (*semel*), *cf. gr.* CKLP *al. pler.* ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενα: qui sicut oues (hou. C, ob. T) errabatis (errabitis CT) CTZ *Fulg.* (*P.L.* lxv. 235), *cf.* q||||||||||||||||| *r*, *et gr.* ℵAB 5. 40 ἦτε (B *om.*) γὰρ (B *om.*) ὡς πρ. πλανώμενοι; *om. omnino t* (*semel—cf. autem uers.* 24 *supra*). **sed conuersi** (uer *in ras. scr.* O) **estis nunc** *etiam t* (*semel*) *cum ord. gr.* ἀλλ' ἐπεστράφητε (ℵP 5 ἐπιστράφητε, C 69 ἐπεστρέψατε) νῦν, *cf.* sed c. modo (*sine* estis) *Pacian.* (*ep.* i. 7): > sed (*def. r*) nunc (*def. r*) conuertimini (-timi Z*; *conuertimini r*) Z *r Fulg. et* > nunc uero conuertimini *t* (*semel*) *contra ord. gr.* **ad pastorem** (pastores I*) **et episcopum** (aep. C) *etiam Baed.* $\frac{1}{8}$, *cf.* ad p. et uisitatorem (uissit. D; u*isi*ta*torem r*) DZ *r t* (*bis*) *Fulg. Baed.* $\frac{7}{8}$ *et* '*quidam codices ipsum grecum habent* ad pastorem et episcopum' *Baed.* (*comm. ad loc.*), *cum ord. gr.* ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον: > ad episcopum et p. *Pacian. contra ord. gr.*; uisitatorem *tantum Ambr.* (*ep.* xliv. 16 *libere*). **uestrarum** *et gr. plur.* ὑμῶν: nostrarum *Ambr.* (*libere*) *et gr.* L 3. *al. aliq.* ἡμῶν; *deinde* + dn̄m nostrū ih̄m xp̄m Z *sine auct. gr.*

III. 1. **similiter et mulieres** *cum gr.* 96 ὁμοίως καὶ αἱ γυναῖκες: s. m. (*sine* et) CFΘIUZ *Bentl. Tisch. r*$^{teste\ de\ Bruyne}$ *Aug.* (vi. 328) *Gelas.* (*epp. imp. pont.* xcvii. 56) *cum gr. paene omn.* ὁμ. αἱ (ℵ*AB *om.*) γ. *tantum*, *cf.* > m. s. '*Sulpic.*' (*App. p.* 242 = *ep.* ii. 12); s. autem m. '*Hieron.*' (*ep.* cxlviii. 26), *cf. gr.* 15. 18 ὁμ. δὲ καὶ αἱ γ.; m. *tantum ad init. pericopes m.* **subditae** (-te HOWZ) **sint**, *cf.* subiectae sint '*Sulpic.*', *et* subditae estote *m*: subditae (-te I) *tantum* F*GI *Tisch. diu.**, *cf.* obaudientes *Aug.*, *et gr.* ὑποτασσόμεναι (P 38 -μενοι). **suis uiris** *cum ord. gr. omn.* τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν: > u. s. BCDKLOTU^{c}VWZ *vg. cod. caraf. c dem. p r Fulg.* (*P. L.* lxv. 317) *Baed.* $\frac{2}{8}$, > maritis s. *Aug.*, *et* > uiris uestris *m*; uiris *tantum* '*Hieron.*' *Gelas.* **ut** = ἵνα: ex quibus *m.* **et si qui** (quis I^{c} *p**; siqui *uno uerbo* ϛ𝔓) *cum gr.* ℵALP *al. plu.* καὶ εἴ τινες: *gr.* CK *al.*^{15} > εἰ καί τ., *non autem latt.*; si qui (quis Z*) *tantum* DHΘZ *m r*$^{teste\ de\ Bruyne}$ *Pel.* (*in I Cor.* vii. 14) '*Sulpic.*' *Fulg. Gelas. cum gr.* B 57. *al.*^{2} εἴ τ. (*sine* καί); et qui *tantum* W, *cf. gr.* 2. *al.*^{3} καὶ οἵτινες; qui *tantum* F^{c}, *cf. gr.* 38 οἵτινες. **et** *pr.* . . . **si**: *om. Cassiod.* (*P.L.* lxx. 1365). **non** (*om.* W) **credunt**: *gr.* ἀπειθοῦσιν. **uerbo** (uerbum I): huic uerbo *m et gr.* τῷ λόγῳ; *deinde* + dei DF^{c} *Fulg. sine auct. gr.* **per mulierum** (mulierem I *Baed.* $\frac{2}{8}$; + uestram F^{c1}, + harum F^{c2}, + suarum *m*) **conuersationem** (-cionem O; conuersatione I), *cf.* p. uxorum (hux. C; ux *def. r*) suarum (s*uarum r*) c. CTZ *p r Fulg. Cassiod.*, *et gr. omn.* διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς: p. uxoris suae bonam c. *libere Ambr.* (*sacr.* vi. 5). **sine uerbo** *et* s. loquela *Aug. cum gr. omn.* ἄνευ λόγου: *om. Cassiod.* **lucrifiant**, *gr.* κερδηθήσονται (*min. plu.* κερδηθήσωνται): lucrificentur (*lu*crifice*ntur r*; lucrificent *Baed.* $\frac{1}{8}$) DZ *r Fulg. Baed.* $\frac{2}{8}$; lucrifieri possint *Aug.*

2. **considerantes** (consyd. ϛ), *cf.* uidentes *Aug.* (vi. 328), *et gr.* ἐποπτεύσαντες (ℵ* ἐποπτεύοντες): ut uideant uiri *Hieron.* (ii. 248). **in timore** (+ dei '*Sulpic.*' *App. p.* 242 = *ep.* ii. 12) **castam** (sanctam BKOVWϛ *c*; + al̄b sc̄am *in mg.* U^{c}; *cf. Luc. Brug.* '*Correctores praetulerunt* castam

uestram
3 quarum sit non extrinsecus
capillatura
aut circumdatio auri
aut indumenti
uestimentorum cultus
4 sed qui absconditus cordis
est homo in incorruptibilitate quieti et modesti spiritus
Quod est in conspectu dei

---

ei quod alii legunt sanctam') **conuersationem** (-cionem O) **uestram** *cum ord. gr. omn.* τὴν ἐν φόβῳ ἁγνὴν (18. 22. 96 *om.*) ἀναστροφὴν ὑμῶν, *cf.* in timorem cast. conu. earum L, *et* timorem et cast. conu. uestram *Aug.*: > in timore cast. uestram conu. *Hieron.*; > uestram in timore castam (sanctam *p*ᵉ) conu. CTZ *m p r Fulg.* (*P. L.* lxv. 317).

3. **sit non** *cum ord. gr. omn.* ἔστω οὐχ, *cf.* s. in muliere n. *Cypr.* (*test.* iii. 36, *hab. uirg.* 8) *Leander* (*P. L.* lxxii. 881): > n. s. *vg. cod. caraf.*; n. *tantum* G; n. enim *ad init. pericopes Ambr.* (*ep.* xxxviii. 1). **extrinsecus** *etiam* '*Hieron.*' (*ep.* cxlviii. 27): exterior *Cypr.* (*test.* iii. 36, *hab. uirg.* 8) *Leander*; exterius O*gloss.* W *Hieron.* (ii. 248); a foris *Aug.* (*infra*); *gr.* ὁ ἔξωθεν [. . . κόσμος]. **capillatura** (+ *ras.* 1 *lit.* U) *etiam* '*Hieron.*' (*ep.* cxlviii. 27), *cf.* capillaturae (-re G; + inplicatio L) DFGIL *Bentl. Baed.* ⅔, capillorum inplicatio (imp. T) CHΘTZ *c p r Ambr.* (*ep.* xxxviii. 1) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 317), capillorum implicatus *m Uigil.* (*Uarim.* iii. 75), capillorum incrispationibus *Aug.* (*infra*), compositio crinium *Hieron.* (ii. 248), > implicatu capillorum *libere Ambr.* (*exhort. uirg.* 10), > ornatu capillorum *libere Ambr.* (*sacr.* vi. 5), *et gr. paene omn.* ἐμπλοκῆς (2. 3. *al. aliq.* ἐκ πλοκῆς) τριχῶν: ornamenti *tantum Cypr.* (*test.* iii. 36, *hab. uirg.* 8) *Leander*, *cf. gr.* C ἐνπλοκῆς (*sine* τρ.). **aut** *pr. cum gr.* C ἤ: et *Hieron.* (ii. 248, *non autem* '*ep.* cxlviii. 27') *cum gr. paene omn.* καί. **circumdatio** (-cio O, circundatio 𝔖𝔐, da *in ras.* 7 *litt. scr.* I) **auri** *etiam* '*Hieron.*' (*ep.* cxlviii. 27), circumdationis au. (*Bentl.*), *et* distinctio au. *Hieron.* (ii. 248), *cum ord. gr. omn.* περιθέσεως χρυσίων, *cf.* circumdatae auro *Aug.* (*infra*): > auri circumdatio *p Uigil. et* > auri circumpositio CTZ *m r Ambr.* (*ep.* xxxviii. 1) *Fulg.*; auri *tantum Cypr.* (*test.* iii. 36, *hab. uirg.* 8) *Leander*. **aut** *sec. cum gr. omn.* ἤ: et *Hieron.* (ii. 248, *non autem* '*ep.* cxlviii. 27'). **indumenti uestimentorum** = *gr. omn.* ἐνδύσεως ἱματίων, *cf.* habitus u. *m Ambr.* (*ep.* xxxviii. 1) *Uigil.*, in (*om. r*) habitu (*habitu r*) u. CTZ *p r Fulg. et* in cultu uestis *Hieron.* (ii. 248): indumenti. uestimentorumue 𝔖; uestimentorum *tantum* '*Hieron.*' (*ep.* cxlviii. 27), *cf.* uestis *tantum Cypr.* (*test.* iii. 36, *hab. uirg.* 8) *Leander*, *et* ueste *Aug.* (*infra*); *deinde* + aut *m sine auct. gr.* **cultus** (cultior *Uigil.*) *etiam* '*Hieron.*' (*ep.* cxlviii. 27), *gr.* κόσμος: ornatus (horn. C) CTZ *r Hieron.* (ii. 248) *Fulg.*; ornamentum *Ambr.* (*ep.* xxxviii. 1), *cf.* ornamentorum *m*; decora *Aug.* (*infra*). *Uersum citat* ut sint non quae a foris ornantur capillorum incrispationibus aut circumdatae auro aut ueste decora *in media pericope Aug.* (vi. 328), *cf.* non quae a foris ornentur capillorum incrispationibus aut auro aut margaritis uel ueste pretiosa *libere Aug.* (ii. 495—*per coniunctionem cum* I Tim. ii. 9).

4. **qui** (quia I; ille qui *p*; *om.* O*) **absconditus** (absconsus '*Sulpic.*' *App. p.* 242 = *ep.* ii. 12) **cordis** (corde HᶜΘ; cordes H*) **est homo** *etiam* '*Hieron.*' (*ep.* cxlviii. 27), > q. absconditus (abscondito G) est c. h. G *vg. cod. caraf. Bentl. c Baed.* ⅛, ille absconditus (habs. C; absconsus Z *m*) c. (+ uestri *Aug.* vi. 328) h. CTZ *m r Ambr.* (*ep.* xxxviii. 1, *ps.* xl. 39) *Aug.* (ii. 495, v. 780, vi. 328) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 317), *et* abs. c. (+ uestri *Aug. Caesar.*) h. *tantum Hieron.* (ii. 248) *Aug.* (v. 44 *ad init. pericopes*) *Caesar.* (*serm.* c. 8 *ad init. pericopes*), *cum ord. gr. omn.* ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος, *cf.* absconditum esse c. hominem *libere Ambr.* (*inst. uirg.* 3): > qui absconditus est homo c. W; > ille interior homo c. absconditus *libere Ambr.* (*luc.* vii. 191), *cf.* > homo c. absconditus *libere Ambr.* (*luc.* ix. 13); qui absconsus est homo (*sine* c.) *Uigil.* (*Uarim.* iii. 75); cultus c. *tantum Cypr.* (*test.* iii. 36, *hab. uirg.* 8) *Leander* (*P. L.* lxxii. 881). **in** (*om.* DT*Z *Baed.* ⅔) **incorruptibilitate** (incorupt. D; incorruptibile G*) **quieti** (i *sec. sup. lin.* H) **et modesti spiritus** *etiam* '*Hieron.*' (*ep.* cxlviii. 27), in incorruptione quieti (i *pr. sup. lin.* L) et m. sp. L *Ambr.* (*ep.* xxxviii. 3, *inst. uirg.* 3, *off. min.* i. 18), *et* in illa perpetuitate q. et m. sp. *Aug.* (vi. 328), *cum ord. gr.* B ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ ἡσυχίου καὶ πραέως πνεύματος, *cf.* incorruptus mansueti et modesti sp. *m*: > in incorruptione mitis et silentis sp. *Hieron.* (ii. 248) *cum ord. gr. paene omn.* ἐν τῷ (ℵ* *om.*) ἀφθάρτῳ (A* 104 φθαρτῷ) τοῦ πρ. καὶ ἡσ. πν.; incorruptibili modestia sp. *tantum Uigil.*; *om. omnino Aug.* (ii. 495, v. 44, 780) *Caesar.* **quod** = ὅ: qui CDOTWZ *vg. cod. caraf. Bentl. c dem. p r Ambr.* (*ep.* xxxviii. 3, *inst. uirg.* 3, *off. min.* i. 18) *Aug.* (*sexies*) '*Hieron.*' (*ep.* cxlviii. 27) *Uigil. Fulg. Caesar. Baed.*—*adnotat Luc. Brug.* '*Non mutes masculinum* qui *in neutrum* quod'; hoc *Hieron.* (ii. 248); *deinde* + et *Aug.* (vi. 328) *sine auct. gr.* **est in conspectu dei locuples** (-lis L*; locuplex ABFᶜH ΘKLᶜV) *etiam* '*Hieron.*' (*ep.* cxlviii. 27), est ante (autem Z*) deum locuples (locuplex TZᶜ, lucuplex Z*) CTZ *r Ambr.* (*inst. uirg.* 3, *off. min.* i. 18)

locuples
5 sic enim aliquando et sanctae
mulieres sperantes
in deo
ornabant se subiectae
propriis uiris
6 sicut sarra oboediebat abrahae
dominum eum uocans
cuius estis filiae bene facientes
et non timentes ullam
perturbationem.
7 Uiri similiter cohabitantes
secundum scientiam
quasi infirmiori uaso muliebri
inpertientes honorem
tamquam coheredibus

Uigil. Fulg., *et* est ante deum diues *Ambr.* (*ep.* xxxviii. 3) *Aug.* (*quinquies*) *Caesar.*, *cum ord. gr. omn.* ἐστιν ἐνώπιον τοῦ (K *al. plus*[10] *om.*) Θεοῦ πολυτελές, *cf.* est coram deo placens *Hieron.* (ii. 248): > est magnificum in conspectu dei *m*; > apud dominum locuples est *Aug.* (vi. 328).

5. **sic enim** *cum ord. gr.* οὕτως γάρ, *cf.* sicut en. Z: > nam sic *Aug.* (ii. 891, vi. 328, 372) *contra ord. gr.* **aliquando et** *cum gr. omn.* ποτε (13 τότε) καί: > et aliquando (alquam Z*; aliquae Z[c]) Z *r*; aliquando *tantum* CGT *p t Fulg.* (*P. L.* lxv. 329) *et* quondam *tantum m*; quaedam *tantum Aug.* (ii. 891, vi. 328, 372). **sanctae** (-te OW) **mulieres** *etiam Aug.* (vi. 328, 372) *cum ord. gr. paene omn.* αἱ ἅγιαι γυναῖκες: > m. sanctae (*inter* s *et* a *pr. eras.* c Z) Z *r Aug.* (ii. 891) *Fulg.*, *cf. Ambr.* (*infra*); *gr.* 16 *al.*[2] αἱ γ. *tantum apud latinos non redduntur.* **sperantes in deo** *et* sp. in deum GI *Bentl. cum gr. omn.* αἱ ἐλπίζουσαι ἐπὶ (ABC 13. *al.*[5] εἰς; ℵ 69. *al. plu.* + τὸν) Θεόν, *cf.* quae (que Z) in deum sperauerunt CZ *et* quae (que T) in deum sperabant T *r Aug.* (ii. 891, vi. 372): sperantes in domino AHΘO *dem.* '*Hieron.*' (*ep.* cxlviii. 27) *Baed.* (*P. L.* xci. 164), *cf.* quae in dominum sperabant *m Aug.* (vi. 328). *gr.* ℵ > ἐκόσμουν ἑαυτὰς αἱ ἐλπίζουσαι ἐπὶ τὸν Θεόν, *non autem latt.* hornabant C, orbant Z*. **subiectae** (= Z[c], -te LOWZ[1], -ti Z*, sub||iecte G) *etiam Aug.* (ii. 891), *gr.* ὑποτασσόμεναι: obsequentes *Aug.* (vi. 328, 372). **propriis uiris** *et* suis u. Z *r Aug.* (ii. 891) *cum ord. gr. omn.* τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν: > u. suis *Ambr.* (*infra*) *Aug.* (vi. 328, 372) *Fulg.*; fortiori uaso uiri *m*—*cf. Ambr.* (*infra*). *Libere citat Ambr.* (*parad.* iv. 24) 'apostolus petrus subiectas fortiori uaso mulieres sanctas uiris suis uelut dominis oboedire memorauit'.

6. **sicut** *etiam Aug.* (ii. 891), *gr.* ὡς: quomodo *Aug.* (vi. 328, 372, x. 285) *Pel.* (*in Eph.* v. 22); *deinde* + et CTZ *sine auct. gr.* sara OUW *vg.*, saraa V, rarra G. **oboediebat** (obed. OW *vg.*) *etiam Aug.* (vi. 328, 372), *cf.* obsequebatur (hobs. C; *deinde* + alibi oboediebat C[mg.]) CTZ *m Aug.* (ii. 891, v. 1293, x. 285) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 329), *et gr.* B 31 ὑπήκουεν: oboediuit *Tisch.*, *cf.* subdita erat *Pel.* (*in Eph.* v. 22), *et gr. plur.* ὑπήκουσεν. abrahe CW, abarchae D, abrae O. **dominum** (deum Z*; o *in ras. et* minū *in mg. scr.* Θ) **eum** *etiam Aug.* (ii. 891, v. 1293), *cf.* d. illum *m Aug.* (vi. 328, 372, x. 285), *et gr. omn.* κύριον αὐτόν: dominum meum L *t*[c]; domino meo G; dominum suum '*Hieron.*' (*ep.* cxlviii. 27). **estis** (-tes L, -tu G) *et* factae estis *Aug.* (ii. 891, vi. 328, 372) *cum gr. omn.* ἐγενήθητε (K 13. *al.*[8] ἐγεννήθητε): estote CT *c m p* t.* **filiae** (-lie OW), *gr.* τέκνα: filii Z; *deinde* + bene dicentes et *m sine auct. gr.* benefacientes *uno uerbo* 𝔖ℭ. **et non timentes** (pertimentes *vg. cod. caraf.*; permittentes W) **ullam perturbationem** (-cionem O, preturbationem T) *etiam Aug.* (vi. 372), *cf.* et n. t. ullum uanum timorem *Aug.* (vi. 328), *et* nec t. ullam (hul. C) perturbationem C *m r*, *cum ord. gr. omn.* καὶ μὴ φοβούμεναι (L -νοι; 63 πτοούμεναι) μηδεμίαν πτόησιν (P 13. 18. 40 πτῶσιν): > et non perturbationem t. ul. *Baed.* (*P. L.* xci. 164); ul. perturbationem *tantum* Z*, *deinde* sine ul. perturbationem Z[c].

7. **uiri similiter** *cum ord. gr.* οἱ (B *om.*) ἄνδρες ὁμοίως, *cf.* uiriliter G: > sim. uiri *Hieron.* (ii. 247) *contra ord. gr.* **cohabitantes** (o *ex* h A, quohab. CH, co[t]hab. L), *gr.* συνοικοῦντες (ℵ* συνομιλοῦντες): conmorantes *m*; coaptantes se *r*. **secundum scientiam** (-ciam OW) *et* iuxta sc. *Hieron.* (ii. 247) *cum gr. fere omn.* κατὰ γνῶσιν: *gr.* ℵ* 97* *om.*, *non autem latt.* **quasi** (quam Z) *etiam Hieron.* (ii. 247), *gr.* ὡς: tamquam *m Ambr.* (*parad.* iv. 24) *Hieron.* (vii. 716 *libere*) *Aug.* (*infra*). **scientiam quasi**: *om.* I. **infirmiori** (infirmiores L; infirmior *t*; inferiori CT) **uaso** (uasso D, uasu Z; uasi *Aug.* (x. 649) *Baed.* $\frac{3}{8}$; uasa HΘ* *t*) *etiam Aug.* (x. 649 *libere infra*) *Baed.* $\frac{5}{8}$, *cf.* inf. uasculo BKOUVW *vg. cod. caraf. c dem. diu. p Hieron.* (ii. 248, vii. 716) *Baed.* $\frac{3}{8}$, *cum ord. gr.* ἀσθενεστέρῳ σκεύει (13 μέρει): > uasi inf. *Orig.* (*int. matt. comm.* xiv. 16 *libere*) *Aug.* (vi. 328 *et* 372 *infra*) *contra ord. gr.* **muliebri** = τῷ γυναικείῳ: mulieri F. **inpertientes** (impert. U (m *in ras. et* t *pr. ex* c) V, inperc. Z, imperc. OW, impart. *vg.*, inpertinentes D *Baed.* $\frac{1}{8}$*, impergentes T), *gr.* ἀπονέμοντες: tribuentes *Hieron.* (ii. 248), *cf.* tribuite *Aug.* (vi. 328 *et* 372 *infra*), *et* tribuant *libere Hieron.* (vii. 716) *Aug.* (x. 649 *infra*). **tamquam** (tanq. ϛ) *sine addit.* CDGHΘTϚ *dem. m p t Ambr. contra gr.*, *cf.* sicut *tantum ad init. pericopes Hieron.* (*ep.*

gratiae uitae ut ne inpedi-
antur orationes uestrae
8 in fine autem omnes unanimes
conpatientes
fraternitatis amatores
misericordes humiles
9 non reddentes malum
pro malo
uel maledictum pro
maledicto
sed e contrario bene-
dicentes
quia in hoc uocati estis
ut benedictionem hereditate

---

xlix. 4, *et Uall.* ii. 250), quasi *tantum Aug.* (vi. 328 *et* 372 *infra*), *et* uelut *tantum libere Aug.* (x. 649 *infra*): tamquam (tanq. KOW𝔓, taquam Z*) et *codd. plur.* 𝔓𝔖ℭ *cod. caraf. Bentl. Tisch. c diu. cum gr.* *ὡς καί*, *cf.* > et sicut *Hieron.* (ii. 248). **coheredibus** (cohaer. ϛ𝔓, quoher. CT, cohedibus G*) *cum gr.* ℵB 13. 26. *al. mu.* *συνκληρονόμοις* (ℵ* *συνκληρονόμους*), *cf.* coheredi *m Ambr.*: coheredes *Hieron.* (*ep.* xlix. 4, *et Uall.* ii. 248, 250) *cum gr.* ACKLP 5. *al. plus*[50] *συγκληρονόμοι.* **gratiae** (-tie W; gratia Θ*; gratiam *t*) **uitae** (-te W) *cum gr.* BC*KLP *al. pler.* *χάριτος ζωῆς* (33. 42. *al. plus*[27] *ζώσης*), *cf.* gratiae (-tie O) et uitae (-te O) OT[c] *m*, *et* gratiae et uidete (*per errorem pro* uitae ut[i]?) *Aug.* (vi. 328 *infra*): multiplicis gratiae (+ dei *in fine pericopes* ii. 250) *Hieron.* (*ep.* xlix. 4 *in fine pericopes, et Uall.* ii. 248, 250) *cum gr.* C[2] *ποικίλης χάριτος*, *cf. gr.* ℵA 4. *al.*[4] *ποικίλης χάριτος ζωῆς* (57** *ζώσης*) *et* 7. 8 > *χ. π. καὶ ζ.*—*adnotat* '*quod* (*sc.* multiplicis) *significantius graece dicitur* *ποικίλης*, *id est* uariae' *Hieron.* (*ep.* xlix. 4, *et Uall.* ii. 250); gratiae *tantum in fine pericopes Aug.* (vi. 372 *et* x. 649 *infra*). **ut** (uti DGL, huti C) **ne inpediantur** (imp. AIKO*UW) **orationes** (horat. C, orac. O*; orationis L; *in ras. scr.* B), *cf.* ne inp. or. *Hieron.* (*ep.* xlix. 15 *libere*) *Aug.* (vi. 328 *infra*), ad hoc ne inp. or. *m*, *et gr.* *εἰς τὸ μὴ ἐνκόπτεσθαι* (C*KL *al. sat. mu.* *ἐκκόπτεσθαι*) *τὰς* (B *ταῖς*) *προσευχάς* (B *προσευχαῖς*): ut (*in ras. scr.* T) non (*in ras. scr.* T) inpediantur (imp. O[c]T *vg.*) orationes (orac. O[c]) O[c]T *vg. cod. caraf. dem. p*[c] *Hieron.* (ii. 248) *Baed.* $\frac{3}{8}$, *cf.* ut||n̄||inp. or. Z. **uestrae** (-tre OW, uetrae A) *etiam Hieron.* (ii. 248), *cf.* uobis *p**, *cum gr. omn.* *ὑμῶν*: nostrae *libere Hieron.* (*ep.* xlix. 15). *Uersum citat* uiri simili ratione concordes et caste uiuentes cum uxoribus uestris et tamquam uasi infirmiori et subiecto tribuite honorem quasi coheredibus gratiae et uidete ne impediantur orationes uestrae *Aug.* (vi. 328), uiri uxoribus uestris tamquam uasi infirmiori et subiecto tribuite honorem quasi coheredibus gratiae *Aug.* (vi. 372), *et* petrus monet ut uiri uxoribus suis tamquam infirmiori uasi tribuant honorem uelut coheredibus gratiae *libere Aug.* (x. 649).

*coheredi*bus . . .[9] non red*dentes*: *om.* G*, *deinde + in ima pag.* G[1].

8. *Ad init.* + kmi Z*[ut udtur]. **in fine autem** GIℭ *Bentl. Tisch.*, in finem au. DFL, *et* in summa au. rei CTZ*[ut udtur] *t*, *cum gr. omn.* *τὸ δὲ τέλος*—*cf.* in fide au. ABCHΘKOUVWZ[c]ϛ𝔓𝔖 *c dem. diu. p Baed.* (*adnotant* '*Legendum est* in fine, *positum pro demum, siue postremo, non* in fide, *tanquam Christiana*' *Luc. Brug.*, *et* '[In fi]ne *legunt grae. C. at nr̄i latini* [*ut in*] *lēx.*' *cod. caraf.*): quapropter *m* (*bis*); *deinde* + karissimi *p*. **omnes** (*in ras. scr.* O): + consentanei estote *m* (*bis*)—*cf.* D *infra.* **unanimes** (hun. C, unani *in ras. scr.* O; unianimes DFHΘIL *m* (*bis*) *Baed.* $\frac{3}{8}$, unianimis Z*), *gr.* *ὁμόφρονες*: + estote D (*cf. m supra*) *et gr.* KL *al.*[5] *add.* *ἔσεσθε*, + in oratione (*in ras. scr.* O[c]) estote (*in ras scr.* O[c]) O[c]WZ[c] *Iulius* (*P. L.* viii. 972); *adnotat Luc. Brug.* '*Nec uoci* unanimes *adiiciendum est* in oratione estote, *quanquam id habeat epistola Dominicae quintae post Pentecosten*'. compatientes *vg.*, compacientes OW, c̄pacientes G, cō|||patientes U. **fraternitatis** (fraternitates HΘI*) **amatores** (a *sec. ex* e O; amore D), *gr.* *φιλάδελφοι*: fraternitatem (fraternitatis C) amantes (ham. C) CTZ *p*[c]*t*. **humiles** *tantum cum gr.* ℵABC *al. plus*[30] *ταπεινόφρονες tantum*: modesti humiles COTUW *vg. m* (*bis*) *p t Iulius cum gr.* L *al. mu.* *φιλόφρονες ταπεινόφρονες*, *cf.* > h. m. Z; *gr.* KP *al. mu.* *φιλόφρονες tantum apud latinos non redduntur.*

9. **non reddentes** (redent O) **malum pro malo** (malum L*Z*) = *μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ*: > uidete ne quis malum pro malo alicui reddat '*Sulpic.*' (*App. p.* 238 = *ep.* ii. 10)—*ex* I Thess. v. 15. **uel maledictum** (= Z[c]; maledcto Z* *et* maledicto G*Z[1]; maledictō G[1]) **pro maledicto** (maledictū G*, maledictu G[1]) *et* aut maledictum pro maledicto *m* (*bis*) = *gr. paene omn.* *ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας*: nec maledictum pro maledicto BKUW *vg. cod. caraf. Aug.* (iii. 2. 517, iv. 847) *Pel.* (*in Rom.* xii. 14) *Caesar.* (*serm.* xxxvii. 6) *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 819) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 228), *cf.* neque maledictum pro maledicto D '*Hieron.*' (*ep.* cxlviii. 18) *Aug.* (iv. 993) '*Sulpic.*'; et maledictum pro maledicto *libere Ambr.* (*exhort. uirg.* 13); *gr.* 13 *om. omnino.* **sed e** (he C, ae I; *om.* L) **contrario** (econtrario *uno uerbo vg.*), *gr.* *τοὐναντίον δέ*: sed magis *libere Ambr.* **benedicentes** = *εὐλογοῦντες*: beneuolentes *p**; *deinde gr.* LP *al. pler.* + *εἰδότες*, *non autem latt.*—*cf.* i. 18 *et* v. 9. **quia in hoc**

possideatis
10 qui enim uult uitam diligere
et uidere dies bonos
coerceat linguam suam
a malo et labia eius
ne loquantur dolum
11 declinet autem a malo et faciat
bonum
inquirat pacem et sequatur eam
12 quia oculi domini super iustos
et aures eius in preces
eorum
uultus autem domini super
facientes mala
13 et quis est qui uobis noceat
si boni aemulatores fueritis?
14 sed et si quid patimini propter
iustitiam beati
timorem autem eorum
ne timueritis et non

---

uocati estis (hest. C): *om. m* (*bis*) *sine auct. gr.* **ut benedictionem** (-diccionem ||||| Z[c]) **hereditate** (haer. 𝔊𝔓; + *ras.* 1 *lit.* H) **possideatis** (-tes L, posideatis U*; possideamus W) *etiam m* (*semel*), *cf.* ut b. hereditatem p. ΘI *m* (*semel*) *t*, ut benediccionem ||||| hereditates p. Z*, *et gr.* ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε: ut benedictionem hereditatis (+ uel te *sup. lin.* O; + uestrae D) possideatis (possed. D) DO *Fulg.* (*P. L.* lxv. 235); ut benedictione hereditatem p. '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 611); *deinde* + in xpo ihesu domino nostro. amen. *in fine pericopes t.*

10. **qui enim** (*om. t ad init. pericopes*) **uult uitam diligere et uidere** (ere *in ras. scr.* O) **dies bonos** (+ uult L) *cum ord. gr. plur.* ὁ γὰρ θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθάς: > q. en. uult uit. dil. et dies uidere b. *vg. cod. caraf. cum ord. gr.* C 38. *al.*[3] ὁ γ. θ. ζ. ἀγ. κ. ἡμ. ἰδ. ἀγαθάς; q. en. uult uit. et diligit uidere d. b. *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1365), *cf. gr.* 22. 60 ὁ γ. θ. ζ. καὶ ἀγαπῶν ἡμ. ἰδ. ἀγαθάς; q. en. uult uit. diligere (dileg. D) et cupit (cupiet *p*) uidere d. b. CDF[c]TZ *p.* **coerceat** (coher. ABFΘIKOVWZ, quoher. C, coher[c]eat L), *gr.* παυσάτω: compescere *libere Tert.* (*Marc.* ii. 19). **linguam** (ling *in ras. scr.* U; lingua L) **suam** (sua L) *cum gr.* ℵKLP *al. pler.* τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ: l. (*sine* s.) *libere Tert. cum gr.* ABC 13. *al.*[4] τὴν γλ. *tantum.* **labia eius** (*in ras. scr.* Θ) *et* l. sua DF[c]H *Iulius* (*P. L.* viii. 972) *cum gr.* LP *al. pler.* χείλη αὐτοῦ: l. *tantum* F* *Tisch. Tert.* (*libere*) *cum gr.* ℵABCK 5. 13. *al.*[5] χ. (*sine* αὐ.). **loquatur** L[c]Z*, quantur U*. *Cf.* Ps. xxxiii. 13, 14.

11. **declinet** *et gr. omn.* ἐκκλινάτω: declinat W; declina H*[ut udtur]. **autem** *etiam cod. caraf. Bentl. Tisch. cum gr.* ABC* 31. 69 δέ: *om.* A*I 𝔓𝔖𝔈 *dem. Tert.* (*Marc.* ii. 19 *libere*) *Iulius* (*P. L.* viii. 972) *cum gr.* ℵC[2]KLP *al. pler., cf. Luc. Brug.* '*Non addas* autem'. **faciat** *et gr. omn.* ποιησάτω: faciet *p**. **inquirat**, *gr.* ζητησάτω: quaerere *libere Tert.* **et** *sec.*: + *ras.* 1 *lit.* U. **sequatur**, *cf.* persequatur (persequator *Bentl.*) F*GVW *Bentl. dem. et gr.* διωξάτω: sectari *libere Tert.* **eam** = αὐτήν: eum G. *Cf.* Ps. xxxiii. 15.

12. hoculi C. iustus Z*. **in preces** (praec. AF*HILZ): ad preces (praec. F[c]) CF[c]GΘT *dem. p t*; *gr.* εἰς (C + τὴν) δέησιν. **uultus** = πρόσωπον: uolumus (*sic*) L. **mala**: *gr.* 32. *al.*[3] + τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτοὺς ἐκ γῆς, *non autem latt. Cf.* Ps. xxxiii. 16, 17.

13. **quis est qui uobis noceat**: quis qui u. n. G *Bentl.*; quis (quid I; + a H) u. n. CDHI; quis u. nocebit T *t Aug.* (v. 1208 *bis*), *cf.* quis (qui Z) uos nocebit Z *p*; quis uobis nocere potest *Aug.* (iii. 2. 888) *et* > quis nocere uobis potest *Aug.* (v. 1236); *gr. omn.* > τίς ὁ κακώσων ὑμᾶς. **si boni aemulatores** (em. LOW) **fueritis** (-tes L*, tis *in ras. scr.* U) *etiam Aug.* (iii. 2. 888) *cum gr.* ℵABC 3. 13. *al.*[14] ἐὰν (B 3. 101 εἰ) τοῦ ἀγαθοῦ ζηλωταὶ γένησθε (ℵ* γενέσθαι; B γένοισθε): si bonitatis sectatores (secutores C) f. CT *t*, *cf.* bonitatis sectatores *Capitula* CT (*supra p.* 269); si bonitatis factores f. *p** *et* > si bonitatis f. factores Z; si boni amatores f. *Aug.* (v. 1208 *bis*, 1236), *cf.* si boni dilectores f. *p*[c]; si boni emitatores f. D *cum gr.* KLP *al. longe plu.* ἐὰν τ. ἀγ. μιμηταὶ γ.

14. *Ad init.* + et quid I. **sed et si quid** (siquid *uno uerbo* 𝔊): sed si q. (*sine* et) H[ut udtur] Θ* *diu.** *p*; sed et si (*sine* q.) I *Martin. I-Pap.* (*P. L.* lxxxvii. 133) = *gr.* P 3. 17 ἀλλὰ καὶ εἰ, *cf. gr. plur.* > ἀλλ' εἰ καί *et* ℵ[c] A 5. *al.*[4] εἰ δὲ καί. **patimini**, *cf. gr.* 32. *al.*[3] πάσχετε: patiamini D, *cf. gr. plur.* πάσχοιτε *et* L 26. *al.*[5] πάσχητε. **propter iustitiam** (-ciam OW) = διὰ δικαιοσύνην: pr. christum *Martin.* **beati** *sine addit. cum gr. fere omn.* μακάριοι *tantum*: + estis *p t cum gr.* ℵ 25 *qui add.* ἐστε, + eritis DHΘ*LOTW *Pel. II-Pap.* (*P. L.* lxxii. 741) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 774) *Martin. Baed.* $\frac{7}{8}$. **timorem autem** *et* metum au. CTZ *p t Martin. cum gr. omn.* τὸν δὲ φόβον: timorem *tantum Hieron.* (vii. 667). **timueritis**, *gr.* φοβηθῆτε: timeatis U *Hieron.* **et** (ut O𝔊 *c dem. p*—*adnotat Luc. Brug.* '*Non scribas* ut *pro* et, *id est uocalem quintam pro secunda*') **non conturbemini** (-bimini L, conturbamini W; turbemini *p*) *et gr.* 69. 137 καὶ οὐ μὴ ταραχθῆτε, *cf.* neque (et neque D) conturbemini (conturbamini Z) CDTZ *Bentl. Martin. et gr. plur.* μηδὲ τ.:

conturbemini
15 dominum autem christum sanctificate
in cordibus uestris
parati semper ad satisfac-
tionem
omni poscenti uos rationem
de ea quae in uobis est spe
sed cum modestia et timore
16 conscientiam habentes bonam
ut in eo quod detrahunt
de uobis confundantur
qui calumniantur uestram
bonam in christo conuersa-
tionem.
17 Melius est enim bene faci-
entes si uoluntas dei uelit

---

om. Hieron. cum gr. BL 43. **propter . . . conturbemini**: *om. per homoeoteleuton* F*. *Cf.* Is. viii. 12.

15. **dominum autem christum** *et* d. uero ch. C *Fulg.* (*P. L.* lxv. 261) *cum gr.* ℵABC 7. 13. *al.*[3] κύριον δὲ τὸν Χριστόν, *cf.* sed d. iesum ch. *Hieron.* (vii. 667) *et* d. nostrum iesum ch. *Baed.* $\frac{7}{8}$: d. autem deum *Martin. I-Pap.* (*P. L.* lxxxvii. 133) *cum gr.* KLP *al. pler.* κ. δὲ τ. Θεόν; d. autem *tantum* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 778 = *prom. et praed. dei* ii. 9)—*cf.* Is. viii. 13. **sanctificate** = *gr. fere omn.* ἁγιάσατε: *gr.* 31 ἁγιάσαντες. **parati** (parate Z*) *sine addit. cum gr.* ℵBC 5. 13. *al.*[10] ἕτοιμοι *tantum*: *gr.* AKLP *al. pler.* + δέ, *non autem latt.* **semper** *etiam Hieron.* (*epp.* lii. 7, 'cxlviii. 1', *et Uall.* ii. 410) *Aug.* (ix. 229) *cum gr. fere omn.* ἀεί: *om.* '*Hieron.*' (*ep.* cxlix. 1 *libere*) *Aug.* (ii. 347 *et* x. 281 *libere*) *Maxim. ap. Aug.* (viii. 650 *libere*) *Fulgent.* (*P. L.* lxvii. 911) *cum gr.* A 123. **ad satisfactionem** (-facionem L; satisfactione H) *etiam Hieron.* (*quater*) *Aug.* (x. 281) *Pel. I-Pap.* (*P. L.* lxix. 399), *cf.* ad satisfaciendum *Hieron.* (*hierem.* iv. 1), *gr.* πρὸς ἀπολογίαν: ad responsionem (*deinde* + ad satisfactionem C^mg.) CTZ *Aug.* (ii. 347, ix. 229), *cf.* ad respondendum *Maxim. ap. Aug. Fulg.* (*P. L.* lxv. 226, 361) *Facund.* (*P. L.* lxvii. 653) *Fulgent. Pel. I-Pap.* (*P. L.* lxix. 400, 410); ad confessionem *m Prisc.* (*tract.* 1). **omni** (omne K) = παντί: cui *p*. **poscenti** *etiam Uigil.-Pap.* (*epp. impp. pontt.* xcii. 12 *libere*) *cum gr. plur.* τῷ αἰτοῦντι: exposcenti *Maxim. ap. Aug.*, *cf. gr.* ℵ^cA τ. ἀπαιτοῦντι; petenti *Liberat.* (*P. L.* lxviii. 1001) *Uigil.-Pap.* (*P. L.* lxix. 37); interroganti *libere Orig.* (*int. matt. comm.* xv. 16). **uos** *etiam Hieron.* ('*ep.* cxlviii. 1', *et Uall.* ii. 410) *Aug.* (ix. 229) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 226) = ὑμᾶς, *cf.* a uobis *m*: nos *libere Prisc. Hieron.* (*hierem.* iv. 1) *Aug.* (ii. 347, x. 281) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 361) *Facund. Pel. I-Pap.* (*P. L.* lxix. 399, 400, 410), *cf.* nobis *libere Bachiar.* (*P. L.* xx. 1024), *et* de nobis *libere Maxim. ap. Aug.*; te *libere Hieron.* (*ep.* lii. 7). **rationem** (racionem O), *gr.* λόγον: uerbum *m*; *om. Aug.* (ix. 229). **de ea** (ae G*) **quae in uobis** (nobis *Hieron. hierem.* iv. 1; te *Hieron. ep.* lii. 7) **est spe** (spes GI) *etiam Hieron.* (*ep.* lii. 7, *hierem.* iv. 1, *et Uall.* ii. 410) *cum gr. omn.* περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος, *cf.* > de spe q. in uobis (nobis *Liberat.*) est *Liberat. Uigil.-Pap.* (*P. L.* lxix. 37): de ea q. in nobis est fide '*Hieron.*' (*ep.* cxlix. 1) *Pel. I-Pap.* (*P. L.* lxix. 399), *cf.* de fide *tantum Orig.* (*libere*); de ea quae (que W) in uobis est spe et fide DF^c W𝔖 *dem. Baed.* $\frac{7}{8}$—*adnotat Luc. Brug.* '*Superfluit quod alii libri subiiciunt* et fide', *cf.* de ea quae (que O) in uobis est fide et spe O𝔖 *diu.*^c *Baed.* $\frac{1}{8}$, > de fide et spe q. in uobis (nobis *Bachiar. Maxim. Fulg.* (*P. L.* lxv. 361) *Facund.*) est CTZ *m Bachiar. Maxim. ap. Aug. Fulg.* (*P. L.* lxv. 226, 361) *Facund. Fulgent.*, de fide et spe q. est in nobis *Prisc.*, *et* > de fide et spe uestra (nostra ii. 347, x. 281) *Aug.* (ii. 347, ix. 229, 281); de fide q. in uobis est et (*om.* H) spe HΘ. **sed cum modestia** (+ uestra *p*) **et timore** *cum gr.* ℵABC 5. 7. *al.*[7] ἀλλὰ μετὰ πραΰτητος καὶ φόβου: cum m. et t. (*sine* sed) *m cum gr.* KLP *al. pler.* μετὰ πρ. καὶ φ. *tantum*; secundum modestiae timorem D; sed modestiam et timorem *Baed.* $\frac{1}{8}$.

16. **conscientiam** (-ciam OW) = *gr. omn.* συνείδησιν: conuersationem I. **in eo** (id K; *om. dem.*) **quod** (quo *dem.*) **detrahunt** (detrahant G*) **de** (*om.* GI𝔖𝔓ℭ *cod. caraf. dem. diu.**) **uobis** (+ tamquam F^c—*cf.* C *etc. infra*) *sine addit. codd. plur. vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. dem. diu.*, *cf.* in eo q. detractant de u. *m*, *et gr.* B 69. 137 ἐν ᾧ καταλαλεῖσθε *tantum*: in eo (+ nec T) quod (quo CHΘ) detrahunt (-traunt HT; detrectant *Baed.* $\frac{1}{8}$) de (*om.* HΘ) u. tamquam de (*om.* Z* *Baed.* $\frac{1}{8}$) malefactoribus CDHΘL¹TZ *c p Baed. et* in eo quod detrahunt de u. ut malefactoribus *Bentl.** *cum gr. plur.* ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν (L *al. plu.* καταλαλῶσιν) ὑμῶν ὡς κακοποιῶν—*cf.* ii. 12. **qui** (quia DHΘ) **calumniantur** (calumpn. OW), *cf.* infamantes (infamm. Z) CTZ, *et gr. omn.* οἱ ἐπηρεάζοντες: uidentes *m*—*cf.* ii. 12. **uestram bonam in christo conuersationem** (*in ras. scr.* U) *etiam Baed.* $\frac{1}{8}$ *cum ord. gr. plur.* ὑμῶν τὴν (38. 93 τῇ) ἀγαθὴν (38. 93 ἀγαθῇ) ἐν (ℵ* εἰς) Χριστῷ (ℵ* Χριστὸν) ἀναστροφήν (38. 93 ἀναστροφῇ), *cf.* u. b. iuxta c. W: > u. in ch. b. c. K* *cum ord. gr.* CKL 22. *al.*[6] ὑμ. τὴν (137 τῇ) ἐν Χρ. ἀγαθὴν (137 ἀγαθῇ; C ἁγνὴν) ἀναστροφήν (137 ἀναστροφῇ); > in ch. u. b. c. *Baed.* $\frac{1}{8}$; u. b. conuersacionem *tantum* O.

17. **est**: *om.* G*V *Bentl. et gr. non expr.* **enim** *cum gr. omn.* γάρ: *om.* IZ *Aug.* (viii. 372, x. 823);

pati quam male facientes
18 quia et christus semel
pro peccatis mortuus est
iustus pro iniustis
ut nos offerret deo
mortificatus carne
uiuificatus autem spiritu
19 in quo et his qui in carcere
erant spiritibus ueniens

---

deinde + ut 𝔖𝔓𝔖 (*non autem* ℭ *cod. caraf.*) *sine auct. gr.—cf. Luc. Brug.* '*Non addas coniunctionem* ut *ante* benefacientes'. **bene facientes** (benefacientes *uno uerbo* 𝔖𝔖ℭ, benfatientes Z*, benefatientes Z^c): *gr.* ἀγαθοποιοῦντας (C ἀγαθοποιοῦντες). **si uoluntas dei uelit** *vg. cod. caraf. contra ord. gr.*: > si uelit (uellit DF^c; uellet *deinde* + ds *exp.* Z) uoluntas (uolumpt. C) d. *codd. omn. Bentl. Tisch. c dem. diu. p Aug.* (x. 823) *Cassiod.* (*P.L.* lxx. 1366) *Baed. cum ord. gr.* εἰ θέλοι (*min. uix mu.* θέλει; *min. pauc. om.*) τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, *cf.* > si uelit spiritus d. *Aug.* (viii. 372). **pati** (i *in ras. 2 litt. scr.* O) = πάσχειν: peti Z. **quam** *cum gr. plur.* ἤ: *gr.* ℵ*L εἰ. **male facientes** (malefacientes *uno uerbo* 𝔖ℭ): *gr.* κακοποιοῦντας (C κακοποιοῦντες).

18. **quia** = ὅτι: qui L. **et** *cum gr. paene omn.* καί: *om.* DZ *Orig.* (*int. princ.* II. v. 3) *Rufin.* (*P.L.* xxi. 364) *Aug.* (ii. 580) *cum gr.* ℵ. **semel** (saem. C): *om. Aug.* (x. 23; *non autem* ii. 350, 580). **pro peccatis** *etiam Cypr.* (*test.* ii. 27 *codd.* LM) *sine addit. cum gr.* BKP *al. longe plu.* περὶ (2. *al.*[6] ὑπὲρ) ἁμαρτιῶν *tantum, cf.* pro peccatoribus L *Capitula* CT (*supra p.* 270): pro peccatis nostris DF^cIOUZ *vg. c dem. diu. p Cypr.* (*test.* ii. 27 *codd.* AWB) *Aug.* (ii 350, 580, x. 23) '*Maxim.-Taur.*' (*P. L.* lvii. 912) *Baed.* '*alia translatio*' *ap. Baed. cum gr.* C^{2 *utudtur*} 5. 7. 9 π. ἁμ. ἡμῶν; *gr.* ℵAC*^{*utudtur*} L 13. *al.*[14] π. (ℵ* + τῶν) ἁμ. ὑπὲρ ἡμῶν (A 25. *al.*[3] ὑμῶν) *et* 32. 33** ὑπὲρ ἡμῶν *tantum apud latinos non redduntur*; pro peccatis populi *libere Ambr.* (*luc.* x. 8). **mortuus est** *etiam Aug.* (ii. 350, 580) *cum gr.* ℵAC 5. 7. *al.*[9] ἀπέθανεν: passus est *Aug.* (x. 23) *Mar.-Merc.* (*p.* 16) *cum gr.* BKLP *al. pler.* ἔπαθεν; *cf.* ii. 21. **iustus**: + autem *Baed.* ⅛. **pro** *sec.*: *bis rep.* 𝔖. iniustus Z*. **nos** *cum gr. plur.* ἡμᾶς: uos CZ *cum gr.* B 3. 31. *al.*[7] ὑμᾶς. **offerret** (-feeret I) *etiam Baed., gr.* προσαγάγῃ: adducat (*deinde* + offerret C^{mg.}) CTZ *Aug.* (ii. 580, x. 23) *Mar.-Merc.* '*alia translatio*' *ap. Baed.* **deo** *etiam Aug.* (ii. 580) *Baed.* = *gr. paene omn.* τῷ (C *om.*) Θεῷ: ad deum *Aug.* (x. 23) *Mar.-Merc.* '*alia translatio*' *ap. Baed.*; *gr.* B *om., non autem latt.* **semel . . . deo**: *om. Orig.* (*int. princ.* II. v. 3) *Rufin.* **mortificatus carne** (+ *ras.* 1 *lit.* H) **uiuificatus autem spiritu** FG*HΘ*IU* *Tisch. Auct.-Incert.* (*P. L.* xiii. 666) *Rufin. Uigil.* (*Uarim.* iii. 45) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 367) *cum gr.* A*^{*utudtur*} θανατωθεὶς σαρκὶ ζωοποιηθεὶς δὲ πνεύματι, *cf.* mortificatus (mortuus *Orig.*) quidem carne uiuificatus au. sp. U^cZℭ *cod. caraf. Bentl. Orig.* (*int. princ.* II. v. 3) *Aug.* (ii. 580) *cum gr. paene omn.* θ. μὲν σ. ζ. δὲ (*min. uix mu.* + τῷ) πν., > mortificatus (mortificatos *t*) au. carne uiuificatus quidem sp. *t* '*Maxim.-Taur.*', mortificatus carne uiuificatus sp. *Aug.* (v. 1191) *Euod. ap. Aug.* (ii. 573), mortificatus corpore uiuificatus au. in sp. *Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 132), mortificatus (mortificatos ⅜) corpore sed uiuificatus (uiuificatos ⅜, uiuos factos ⅜) in sp. '*alia translatio*' *ap. Baed., et libere* mortificatum (*sc.* christum) carne uiuificatum sp. *Aug.* (ii. 573), occisus est carne uiuificatus sp. *Hieron.* (iv. 633), mortuus quidem est corpore uiuificatus au. sp. *Filastr.* (*haer.* xcii. 5): mortificatos (mortificatus A*) carne uiuificatos (-tes L; uiuificatus B) au. sp. ABG^cΘ^cKLV *diu.**, *cf.* mortificatos quidem carne uiuificatos au. sp. CD OT𝔖𝔓𝔖 *c dem. diu.*^c *p Baed., et* mortificatos carne quidem uiuificatos au. sp. W; *adnotant* '*pro lect.* mor[ti]ficatus *et* uiuificatus *non* [*ha*]*bemus lat. codd.*' *cod. caraf., et* '*Egregia emendatio qua restituti sunt nominatiui singulares* mortificatus *et* uiuificatus *pro iis qui uulgo scribuntur accusatiuis pluralibus* mortificatos *et* uiuificatos' *Luc. Brug.*

19. **in quo**: + spiritu '*alia translatio*' *ap. Baed.* (*uide autem infra*). **his** (eis *Euod. ap. Aug.* ii. 573, '*alia trans.*' *ap. Baed.* ⅛) **qui in carcere erant** *etiam* '*quidam codices*' *ap. Baed.* ⅞ '*alia translatio*' *ap. Baed.* ⅛ *cum gr. plur.* τοῖς ἐν φυλακῇ *tantum, cf.* hiis (eis CDTZ *Rufin.*; iis *Aug.*) q. in carcere conclusi (inclusi Z) er. CDT WZ *Rufin.* (*infra*) *Aug.* (ii. 573, 580; quibus in carcere inclusis *libere* ii. 577) *cum gr.* C 8. 25 τ. ἐν φ. κατακεκλεισμένοις, *et* > iis q. in carcere er. uincti *p**: his (eis '*alia trans.*' *ap. Baed.* ⅞) q. in carne er. O^{*gloss.*} U* '*quidam codices*' *ap. Baed.* ⅛ '*alia translatio*' *ap. Baed.* ⅞, *cf.* eis (iis ⅛) q. in carne conclusi er. *Baed.* ⅞, *et* > his q. in carne er. conclusi *p*^c *Baed.* ⅛, *sine auct. gr.*; *adnotat Luc. Brug.* '*Pro* carcere, *quod est custodia, male quidam legunt* carne, *quod est corpore. Deinde uerbo* erant *superflue adiiciunt alii participium* conclusi'. **spiritibus** (sprit. Z*, spiribus L) *etiam* 𝔖ℭ *cod. caraf. Bentl. Tisch. cum gr. paene omn.* πνεύμασιν, *cf.* spiritalibus T *dem.*: spiritu BDG^c KOUVW𝔖𝔓 *c p*^c *Baed.* '*quidam codices*' *ap. Baed.* '*alia translatio*' *ap. Baed.* (*quae quamquam* spiritibus *hoc loco omisit,* spiritu *post* in quo *supra addidit*) *cum gr.* 137 πνεύματι, *cf. Luc. Brug.* '*Datiuus pluralis* spiritibus *ex Patrum correctione seruandus est pro eo qui a plerisque legitur ablatiuo*

praedicauit
20 qui increduli fuerant
aliquando
quando expectabat
dei patientia
in diebus noe cum fabrica-
retur arca
in qua pauci id est octo animae
saluae factae sunt per aquam.
21 Quod et uos nunc similis

---

singulari spiritu'; spiritus I[c]; spiritaliter *diu.* **ueniens** *etiam Aug.* (ii. 573) *Baed.* '*quidam codices' ap. Baed., gr.* πορευθείς: adueniens CTZ *p* Aug.* (ii. 580); pergens *Orig.* (*int. princ.* II. v. 3 *infra*); descendit *Rufin.* (*infra*); *om.* '*alia translatio' ap. Baed., cf. Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 132) *et Hieron. infra.* predicauit OW; praedicabit T. *Uersum in media pericope citant* 'in quo pergens praedicauit his spiritibus qui in carcere tenebantur' *Orig.* (*int. princ.* II. v. 3), 'spiritibus qui erant in carcere praedicauit' *Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 132), 'qui in ipso habitat eis qui in carcere conclusi erant descendit spiritibus praedicare' *Rufin.* (*P. L.* xxi. 364), *et* 'et praedicauit spiritibus in carcere constitutis' *Hieron.* (iv. 633).

Uerss. 19 *et* 20 *citat* 'descendente in inferna domino etiam his qui in carcere erant et increduli quondam fuerant in diebus noe exhortationem praedicatam fuisse' *libere Hil.* (*ps.* cxviii. *kaph* 3).

20. **qui increduli fuerant** *etiam Baed.* (*hic*), *cf.* q. inc. fuerunt DZ* *Orig.* (*int. princ.* II. v. 3) '*Praedest.*' (*infra*), q. inc. fuere *Rufin.* (*infra*), *et gr.* ἀπειθήσασιν: qui (+ quidem '*alia trans.*' *ap. Baed.*) non crediderant *Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 132) '*alia translatio*' *ap. Baed.* (*hic*). **aliquando** *etiam Baed.* (*hic*), *gr.* ποτε: in diebus illis '*alia translatio*' *ap. Baed.* (*hic*), *cf.* in diebus *Fulg.* (*P. L.* lxv. 543 *ad init. pericopes*); quondam *libere Hil.* (*ps.* cxviii. *kaph* 3 *supra*); *om.* O[c] *Rufin.* (*infra*) '*Praedest.*' (*infra*). **quando** *etiam Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 132) *Baed.* (*hic et P.L.* xci. 86), *gr.* ὅτε: cum (quum C, qum T) CTZ *p Orig.* (*int. princ.* II. v. 3) '*alia translatio*' *ap. Baed.* (*hic*); quibus adhuc *Uigil.* (*infra*); *om.* ILU[c]. **expectabat** *etiam Baed.* (*hic* $\frac{6}{8}$ *et P. L.* xci. 86) = ἀπεξεδέχετο (2. 29. *al.*[11] ἅπαξ ἐδέχετο), *cf.* exspectauit '*Praedest.*' (*infra*), expectaret (exsp. T) CT *Orig.* (*int. princ.* II. v. 3) '*alia translatio*' *ap. Baed.* (*hic* $\frac{7}{8}$), *et* sustineret Z*: expectabant (exsp. B) BKO*VW *vg. cod. caraf. diu.*[c ut udtur] *Baed.* (*hic* $\frac{2}{8}$), *cf.* expectarent *p* '*alia translatio*' *ap. Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$), *et* sustinerent Z[c]; expectabatur (*et* > dei pat. exp. *Hieron.*) *Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 132) *Hieron.* (iv. 633 *libere*). **dei patientia** (-cia O[c]) *etiam Orig.* (*int. princ.* II. v. 3) *Baed.* (*hic* $\frac{7}{8}$ *et P. L.* xci. 86) '*alia translatio*' *ap. Baed.* (*hic* $\frac{7}{8}$) *cum gr. paene omn.* ἡ τοῦ Θεοῦ μακροθυμία, *cf.* > patientia d. *Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 132): dei (deus *diu.*) patientiam (pacient. K, pacienc. O*W) BCHKLO*VWZ* *vg. cod. caraf. diu. p Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$) '*alia translatio*' *ap. Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$) *cum gr.* ℵ: τὴν τ. Θ. μακροθυμίαν. dibus G*. noae IL. **qui . . . noe**: > aliquando in d. noe quibus adhuc exspectabat d. patientia *ad init. pericopes Uigil.* (*Uarim.* i. 41); > exspectauit d. patientia eos qui inc. fuerunt in d. noe *libere* '*Praedest.*' (*P. L.* liii. 629); qui inc. fuere in d. noe *tantum in fine pericopes Rufin.* (*P. L.* xxi. 364). quum HΘ. frabricaretur GO, frbricaretur Z*. archa CI*WZ; arcae L. **in qua** *etiam Aug.* (ii. 573): in quam *Bentl.* Uigil.* = *gr. omn.* εἰς ἥν, *cf.* per quam *Capitula* ABFIKU (*supra p.* 269); in arca noe *ad init. pericopes Cypr.* (*epp.* lxix. 2, lxxiv. 11) *Hieron.* (ii. 195) *Aug.* (ix. 160) *Beat.* (*in Apoc. prol. l.* ii); *deinde* + et W, + introierunt *Uigil.* **pauci** *cum gr.* ℵAB 3. 5. *al.*[4] ὀλίγοι: *gr.* CKLP *al. pler.* ὀλίγαι *apud latinos non redduntur*; *deinde* + erant D. hocto C, viii D, VIII W. **animae** (-ne OW) *etiam Aug.* (ii. 573, v. 548, viii. 574 *libere*) = *gr. omn.* ψυχαί: homines *libere Iren.* (*int.* I. xviii. 3) *Aug.* (v. 560, vii. 390); animae hominum *Cypr.* (*epp.* lxix. 2, lxxiv. 11) *Aug.* (ix. 160); *deinde* + tantum *Uigil.* **saluae** (-ue LOVWZ) **factae** (-te Θ*IL OWZ) **sunt** (*om. Baed. hic* $\frac{2}{8}$) *etiam Orig.* (*princ.* II. v. 3), *cf.* > sunt saluati *Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 132), *et gr.* διεσώθησαν: liberati sunt *libere Iren.*; > sint . . . reseruatae *libere Hil.* (*P. L.* x. 537).

21. **quod** *etiam Orig.* (*int. princ.* II. v. 3) *Cypr.* (*epp.* lxix. 2, lxxiv. 11) *Aug.* (*quinquies*) *Baed.* (*hic* $\frac{7}{8}$ *et P. L.* xci. 86) = *gr. plur.* ὅ: quoniam *Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$); sic *ad init. pericopes Firmilian. ap. Cypr.* (*ep.* lxxv. 15) *Aug.* (*octies*) *Baed.* (*P. L.* xcii. 837 = *Aug.* iii. 2. 703), *cf.* ita *ad init. pericopes Orig.* (*int.* iv. 503); *gr. min. mu.*[ut udtur] ᾧ *apud latinos non redduntur, neque* ℵ* 73 *qui omnino om.* **et**: + *ras.* 1 *lit.* B. **uos** *etiam Orig.* (*int. princ.* II. v. 3) *Cypr.* (*epp.* lxix. 2, lxxiv. 11) *Hieron.* (*in die dom. pasch. libere*) *cum gr.* ℵABP 2. 17. *al.*[5] ὑμᾶς: nos *p* Firmilian. ap. Cypr. Hieron.* (ii. 195) *cum gr.* CKL *al. pler.* ἡμᾶς—*cf. Luc. Brug.* '*Non facile mutandum est pronomen secundae personae* uos *in primae* nos'; *om.* O[c] *Orig.* (*int.* iv. 503). **nunc** *Hieron.* (ii. 195) *Aug.* (ii. 573, 577) *Baed.* (*hic* $\frac{6}{8}$ *et P.L.* xci. 86) *cum gr. plur.* νῦν: *om. Cypr.* (*epp.* lxix. 2, lxxiv. 11) *Firmilian. ap. Cypr. Hieron.* (*in die dom. pasch. infra*) *Aug.* (*saepissime*) *Baed.* (*hic* $\frac{2}{8}$ *et P. L.* xcii. 837 = *Aug.* iii. 2. 703) *cum gr.* 4. 97. 104. **similis** (similes I *Baed. hic* $\frac{1}{8}$) **formae** (-me OW) *etiam Hieron.* (ii. 195), *gr.* ἀντίτυπον:

formae saluos facit
baptisma
non carnis depositio sordium
sed conscientiae bonae
interrogatio in deum
per resurrectionem iesu christi
22 qui est in dextera dei
deglutiens mortem
ut uitae aeternae
heredes efficeremur
profectus in caelum
subiectis sibi angelis
et potestatibus
et uirtutibus.
IV. 1 Christo igitur passo in carne
et uos eadem cogitatione
armamini
quia qui passus est carne

---

simili forma Z* *Orig.* (*int. princ.* II. v. 3, *et Del.* iv. 503) *Aug.* (*paene semper*) *Uigil.* (*Uarim.* i. 41), *cf.* similis forma K^cZ^c; similiter *Cypr.* (*epp.* lxix. 2, lxxiv. 11) *Firmilian. ap. Cypr. Hieron.* (*in die dom. pasch.*) *Beat.* (*in Apoc. prol. l.* ii), *cf.* similiter formae (-ma ||| H) DH; *om. Aug.* (iii. 2. 703 = *Baed. P. L.* xcii. 837). **et u. n. sim. f.** *cum ord. gr.* ℵ καὶ ὑμ. νῦν ἀντ.: > et u. sim. f. n. *Orig.* (*int. princ.* II. v. 3) *cum ord. gr. plur.* καὶ ὑμ. (*uel* ἡμ.) ἀντ. νῦν; > similiter et uos *tantum Hieron.* (*in die dom. pasch.*), *cf. ord. gr.* K *al. fere*⁵⁰ ἀντ. νῦν καὶ ἡμ. **saluos** (l *sup. lin.* L) **facit baptisma** (babt. D; per baptisma *Baed. hic* $\frac{1}{8}$) *etiam Aug.* (ix. 123) *Baed.* (*hic et P. L.* xci. 86) *cum ord. gr. omn.* σώζει βάπτισμα, *cf.* s. fecit baptisma (babt. C) ACH *ut udtur* T *c diu.*; s. faciet b. *Cypr.* (*epp.* lxix. 2, lxxiv. 11) *Firmilian. ap. Cypr.*, *et* s. facit ecclesia *libere Hieron.* (*in die dom. pasch.*): > b. s. facit Z *Orig.* (*int. princ.* II. v. 3) *Hieron.* (ii. 195) *Aug.* (*decies*) *Uigil. Fulg.* (*P. L.* lxv. 543) *Baed.* (*P. L.* xcii. 837 = *Aug.* iii. 2. 703), *cf.* > b. s. fecit *Aug.* (ii. 573), > b. s. faciet *Aug.* (v. 548) *Beat.*, *et* > per baptismum salui fiant *libere Orig.* (*int.* iv. 503); > s. b. facit O, *cf.* > s. b. fecit KV, *et* > s. b. faciet B. **carnis** (i *ex* a O) = σαρκός: carnalis BFK. **depositio** (-cio O, *inter* o *pr. et* s *ras.* 1 *lit.* G) = ἀπόθεσις: dispositio D. conscientie Z*, consciencie OW. bone LOW; *om.* I*. interrogacio O. **in** (εἰς): ad CT. resurrextionem Z. **christi**: + a mortuis ϛ *sine auct. gr.*—*cf.* i. 3.

per res. . . . 22 **efficeremur**: *om. Uigil.*

22. **qui** = ὅς: quod O*. **dei**: + patris V *sine auct. gr.* **deglutiens** (-ttiens A^cK, -tens D, -ciens O^cW) **mortem ut** (et Z*) **uitae** (-te O^cW Z*) **aeternae** (-ne Z*, eterne O^cW) **heredes** (haer. 𝔓) **efficeremur** (efficemur F^c) *codd. plur. vg. cod. caraf. c p* Aug.* (ii. 577), d. m. ut u. aet. participes efficeremur *Baed.*, deglutiens (dig. H, degluciens O*) m. ut uitae (-te O*) aeternae (eterne O*) heredes (er. O*) efficiamur HΘO* *dem. diu.*, d. m. ut u. aet. efficeremini p^c, *et* d. m. at u. heres esset (*sine* aet.) G, *contra gr.*—*cf. etiam libere* quia deglutiuit m. *Aug.* (v. 1430) *et* christus deglutiuit m. ut u. aet. heredes efficeremur *Fulg.* (*P. L.* lxv. 677): *om.* F*IL *Bentl. Tisch. Rufin.* (*P. L.* xxi. 368) *cum gr. omn.* **profectus** *et gr. omn.* πορευθείς: sedens *Rufin.*; *deinde* + autem HΘ *sine auct. gr.* **in caelum** (cel. OW) = εἰς οὐρανόν, *cf.* in caelo Z: in caelos *Aug.* (ii. 577), *cf.* in caelis *Rufin. Uigil.* **subiectis** (subiectus O*) **sibi angelis** (hangel. C, anguel. D) **et potestatibus** (pet. G*) **et uirtutibus** (u *pr. ex* p A) *et gr.* ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων: subiecit sibi angelos et potestates et uirtutes *Uigil.* (*Uarim.* i. 41).

IV. 1. **christo igitur passo** (passio O*) **in carne**, ch. ergo p. (+ et uos W) in carne W *Aug.* (vi. 173), *et* ch. itaque p. in carne *Uigil.* (*c. Eutych.* ii. 8), *cum gr.* BC 27. 29. 66** Χριστοῦ οὖν παθόντος σαρκί, *cf.* ch. ergo p. per carnem *Aug.* (v. 1374), ch. p. in carne *Mar.-Merc.* (*p.* 48 *libere*), *et* ch. p. secundum carnem *Ambr.* (*fid.* ii. 7): > ch. igitur (yg. C) in carne passo (passio Z*) CTZ *p Aug.* (ii. 577) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 275), *cf.* ch. autem in carne p. *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 369, 388), > ch. in carne p. *Capitula* CT (*supra p.* 270) *Ambr.* (*incarn. dom. sacr.* 5 *libere*), *et* > ipsum uerbum dixit carne sua esse passum *libere Mar.-Merc.* (*p.* 53); ch. enim p. pro nobis per carnem *Aug.* (ii. 52), *cf.* $ℵ^c$AKLP *al. pler.* Χρ. οὖν π. ὑπὲρ ἡμῶν σαρκί *et* 3. *al. pauc.* > Χρ. οὖν π. σαρκὶ ὑπὲρ ἡμῶν; ch. igitur p. in carne pro uobis L, *cf.* ℵ* 31. *al. pauc.* Χρ. οὖν παθόντος (ℵ* ἀποθανόντος) ὑπὲρ ὑμῶν σαρκί. **eadem cogitatione** (-cione O^c; cogitationem Θ*, cogitacionem O*; + uel scientia *sup. lin.* D) **armamini** (a *sec. ex* n O) *etiam Aug.* (ii. 52, v. 1374, vi. 173), *gr.* τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὁπλίσασθε: ead. scientia (scientiam Z; + cogitatione $C^{mg.}$) arm. CTZ *Aug.* (ii. 577) *Fulg.* **christo . . . armamini**: christus pro nobis carne mortuus est (*cf.* ℵ* *supra*). armemur eadem conuersatione qua christus *Hieron.* (ii. 302). **quia** (ὅτι): quoniam *Hieron.*; *om.* H^c. **qui** (*om.* H*K) **passus est** *etiam Aug.* (ii. 52, 577) *cum gr. omn.* ὁ παθών: q. mortuus est *Aug.* (v. 1374, vi. 173). **carne** *etiam Aug.* (ii. 52, v. 1374, vi. 173) *cum gr.* ℵABCL *al. fere*³⁵ σαρκί *tantum*: in carne CHΘIOTZ *vg. cod. caraf. c dem. diu. p Hieron. Aug.* (ii. 577) *Baed. cum gr.* KP *al. plu.* ἐν σαρκί. **desiit** (desit ADH *ut udtur* V *Baed.* $\frac{1}{8}$*), *gr.* πέπαυται: quieuit *Hieron.* **a** (ha

desiit a peccatis
2 ut iam non hominum
desideriis
sed uoluntate dei quod reliquum
est in carne uiuat temporis
3 sufficit enim praeteritum
tempus ad uoluntatem
gentium consummandam
qui ambulauerunt in luxuriis
desideriis uinolentiis
comisationibus potationibus
et inlicitis idolorum
cultibus
4 in quo admirantur
non concurrentibus uobis
in eandem luxuriae confu-

C) **peccatis** *etiam Aug.* (ii. 577) *cum gr.* $\aleph^c$B *ἁμαρτίαις*: a peccato *Hieron. cum gr. plur. ἁμαρτίας* (*min.*[6] *ἀπὸ ἁμαρτίας*); peccare *Aug.* (v. 1374, vi. 173); a carne *Aug.* (ii. 52).

2. **ut** *etiam Aug.* (ii. 52, v. 1374, vi. 173): in hoc ut DZ *Aug.* (ii. 577) *et gr. εἰς τό*; *deinde* + et D. **iam non** (*om.* G*Z*), *gr. μηκέτι*: > n. iam Z^c; nequaquam *Hieron.* (ii. 302). **hominum desideriis** (i *pr. in ras. scr.* K, s *sec. eras. diu.*) *cum ord. gr. plur. ἀνθρώπων* ($\aleph$* *ἄνθρωπον*) *ἐπιθυμίαις*: > d. h. *vg. cod. caraf. cum ord. gr.* C *ἐπ. ἀνθ.*, *cf.* > in d. h. *Hieron.* **uoluntate** (uoluntatem H) *codd. plur.* ꞩ *diu. Capitula* BIK (*supra p.* 270) *Aug.* (ii. 52, 577, v. 1374, vi. 173) *Baed.* $\frac{2}{8}$, *cf.* in uoluntate *Hieron.*: uoluntati (uolumpt. C; uoluntatis *Baed.* $\frac{1}{8}$) ACF^cG^cO𝔓≈ℭ *cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. p Capitula* AFU (*supra p.* 270) *Baed.* $\frac{6}{8}$ = *θελήματι*. **dei** *etiam Aug.* (ii. 52, 577, v. 1374) *cum gr. omn. Θεοῦ* (38. *al.*[3] *τοῦ Θ.*): domini dei *Aug.* (vi. 173). **quod** (qui W) **reliquum** (relicum T) **est in carne uiuat temporis**, q. r. est in c. uiuet tempore D, *et* q. reliquum (requum Z*; rectum Z^c) est in carne (-nae Z) uiuat tempus Z *Bentl. Aug.* (ii. 577), *cum ord. gr. omn. τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιῶσαι χρόνον—cf.* q. r. est in c. uiuates L: > r. (*sine* q.) in c. tempus exigamus *Hieron.*; > r. tempus in c. uiuat *Aug.* (ii. 52); r. in c. uiuat *tantum Aug.* (v. 1374, vi. 173).

3. **sufficit** (*inter* i *pr. et* c *ras.* 1 *lit.* U; sufficite *p**) **enim** (*om. Aug.* v. 1374 *semel*; *non autem alibi*) *etiam Aug.* (ii. 577, v. 1374) *sine addit. cum gr.* $\aleph^c$AB 29. 35. *al.*[3] *ἀρκετὸς γάρ tantum*: + nobis *Hieron.* (ii. 302) *cum gr.* CKLP *al. plu. qui add. ἡμῖν*; + uobis *Aug.* (ii. 52) *cum gr.* $\aleph$* 14. *al. fere*[20] *qui add. ὑμῖν.* **tempus** (pus Z*) *sine addit. cum gr.* $\aleph$ABC 4.* *al.*[9] *χρόνος tantum*: *gr.* KLP *al. pler.* + *τοῦ βίου* (31 > *τ. βίου ὁ παρεληλυθὼς χρ.*). **ad** (a^d H) **uoluntatem** (uolumpt. C; uoluptatem U) **gentium consummandam** (-sumandam OW), *cf.* ad u. g. consummatum *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1366), uoluntates g. consummasse *Aug.* (v. 1374 *bis*), *et gr. τὸ βούλημα* (KLP *al. pler. θέλημα*) *τῶν ἐθνῶν κατειργάσθαι* (KLP *al. pler. κατεργάσασθαι*, C* *κατειργάσασθαι*): ad uoluntatem hominum (+ gentium *in mg.* D) consummandam DT, *cf.* ad uoluntatem hominum (homnium *deinde* + gentium *in mg.* C) consummatum CZ *p Aug.* (ii. 577), *et* uoluntate hominum perfecisse *Aug.* (ii. 52); *om. Hieron.* **qui** (quia L; qua Z) **ambulauerunt** (hambulau. C, ambulab. T), *cf.* ambulantes *Aug.* (ii. 52), *et gr. πεπορευμένους* ($\aleph$ 2. *al.*[3] *πορευομένους*): his qui ambulauerunt *vg. cod. caraf.*, *cf.* ambulantibus *Aug.* (ii. 577); quando ambulauimus *Hieron.*; *om. omnino Aug.* (v. 1374). **luxuriis** (luxor. BDF^cΘLV), *gr. ἀσελγείαις*: libidinibus (liuid. CT) CTZ *Aug.* (ii. 52, 577, v. 1374); *deinde* + in AL, + et CTZ *Hieron. Aug.* (ii. 577, v. 1374; *non autem* ii. 52), *sine auct. gr.* **desideriis** *etiam Aug.* (ii. 52), *gr. ἐπιθυμίαις*: concupiscentiis (+ uoluptatibus *in mg.* C) CTZ *Aug.* (ii. 577); uoluptatibus *Aug.* (v. 1374); *deinde* + et CTZ *Aug.* (ii. 577, v. 1374; *non autem* ii. 52) *sine auct. gr.* **uinolentiis** (-tis A*DV, uiolentiis W, uiolenciis O) *et gr. οἰνοφλυγίαις*: ebrietate (heb. C, ebrietatem Z) CTZ *Aug.* (ii. 52, 577); *om. Aug.* (v. 1374). commissationibus IZ*, comesationibus $ABCD^c$Θ KTV, comessationibus *vg.*, comessacionibus O, commessationibus D*LUWZ^c. **potationibus** (potac. O; potionibus W; potentioribus I) *etiam Aug.* (ii. 577) = *πότοις*: potatione *Aug.* (v. 1374); *om. Aug.* (ii. 52); *deinde* + ebrietatibus ꞩ𝔖 *sine auct. gr.* **inlicitis** (inliti||||tis L, illicitis O *vg.*, illicistis W) *etiam Aug.* (ii. 577), *gr. ἀθεμίτοις*: nefandis *Aug.* (ii. 52, v. 1374). **idolorum** (idul. D) **cultibus**, *gr. εἰδωλολατρείαις*: id. seruitutibus Z *Aug.* (ii. 52, 577, v. 1374). **uinolentiis . . . cultibus**: caeterisque uitiis *Hieron.*

A **desideriis** *usque ad finem Nou. Test. def.* H.

4. **in quo** (quod F*; + nunc *dem.*) **admirantur** (amm. ABU^cV, ammir *in ras.* 6 *uel* 7 *litt. scr. diu.*; admirentur D), *cf.* in quo peregrinantur ΘILU*, in quo stupescunt *Aug.* (ii. 577), *et gr. omn. ἐν ᾧ ξενίζονται*: in quibus nunc obstupescunt (hobs. C, obstupiscunt Z*; stupiscunt Z^1, stupescunt Z^c) CTZ; *lectiones coniungunt* in quibus nunc obstupescunt (obstupescite W) in quo admirantur (amm. O) OW *et* in quibus nunc obstupescunt in quo peregrinantur (peregrinamur *p*) G *p*; *adnotat Luc. Brug.* '*Ut non est scribendum plurale* quibus *pro singulari* quo; *ita non est mutandum uerbum* admirantur *in* peregrinantur

sionem blasphemantes
5 qui reddent rationem ei
qui paratus est iudicare
uiuos et mortuos.
6 Propter hoc enim et mortuis euangelizatum est
ut iudicentur quidem
secundum homines
in carne
uiuant autem secundum
deum in spiritu.
7 Omnium autem finis
adpropinquauit
estote itaque prudentes
et uigilate in orationibus
8 ante omnia mutuam
in uosmet ipsos caritatem
continuam habentes
quia caritas operit multitudinem peccatorum

---

aut obstupescunt, *quae sunt Graecae dictionis aliae uersiones.*' **concurrentibus** (concurs. G) **uobis** *et gr.* συντρεχόντων ὑμῶν: concurrere uos *Aug.*, *cf.* consurgere uos CTZ. **in eandem** (eadem LZ) **luxuriae** (-rie OW, luxoriae DVZ) **confusionem** (confuss. D, cunfus. G*) = εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας ἀνάχυσιν: in eadem luxuriae (luxor. Θ) confusione CΘOT. **blasphemantes** (blasfem. DT, basphem. Z*) *cum gr.* ℵ^c ABC²LP *al. pler.* βλασφημοῦντες: *gr.* ℵ* C* 27. 29 καὶ βλασφημοῦσιν *et* K καὶ βλασφημοῦντες *apud latinos non redduntur*; *deinde* + uestram conuersationem D *sine auct. gr.*

5. racionem O. **ei qui** (*in ras. scr.* O) **paratus est iudicare,** *cf. gr. plur.* τῷ ἑτοίμως ἔχοντι κρῖναι: *gr.* BC* *ut udtur* 69. 137 τ. ἑτ. κρίνοντι. uibos T. **et** (καί): ac D *Baed.* 6/8.

6. **propter hoc,** *cf.* in h. *Cypr.* (*test.* ii. 27), *et gr.* εἰς τοῦτο: ideo '*Prosp.*' (*P. L.* li. 828 = *prom. et praed. dei* iii. 28). **enim** *cum gr. omn.* γάρ: *om.* '*Prosp.*' motuis Z*. **euangelizatum** (euuang. IO, aeuanguelitzatum D) **est** (*om.* L), *gr.* εὐηγγελίσθη: praedicatum est *Cypr.*, *cf.* praedicatus est *libere Ambrst.* (*in Rom.* x. 7). **ut** (*in ras. scr.* Θ) **iudicentur** *cum gr. omn.* ἵνα κριθῶσι: ut suscitentur *Cypr.* **secundum homines** *etiam Aug.* (ii. 577, 581) *cum gr. plur.* κατὰ ἀνθρώπους: s. hominem CΘTZ *p Aug.* (iii. 2. 931) *cum gr.* 16. 33. *al.*⁷ κ. ἄνθρωπον. **in carne** (carnem Z*): *gr. omn.* σαρκί. **uiuant** = ζῶσι (ℵ^c ζήσωσι, 19^mg ζήσουσι): uiuat Z. **in spiritu** (spu *et* u *in ras. scr.* O) *etiam Aug.* (iii. 2. 931): sp. (*sine* in) FGIZ *Bentl. Aug.* (ii. 577, 581) *cum gr. omn.* πνεύματι *tantum.*

7. **autem** = *gr. omn.* δέ: enim *Baed.* (*hic* ½); *om. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 851). **adpropinquauit** (appr. BKVW𝔖ℭ) *codd. plur.* 𝔖ℭ *cod. caraf. Bentl. Tisch. dem. cum gr. omn.* ἤγγικεν: adpropinquabit (appr. OU^c𝔊𝔓) AF^cLOTU𝔊𝔓 *c diu. p Baed.* (*hic*); *adnotat Luc. Brug.* '*Retinendum est praeteritum* appropinquauit, *non resumendum futurum* appropinquabit.' **estote itaque** (*om. ad init. pericopes t Luculent.* (*P. L.* lxxii. 848) *Elig.* (*P. L.* lxxxvii. 606) *Baed.* (*P. L.* xci. 834)) **prudentes** *etiam Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 851), *cf.* est. ergo pr. *dem. diu.*, *et gr.* σωφρονήσατε οὖν: est. autem pr. L; solliciti est. *ad init. pericopes Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 160); *deinde* + sobrii ΘO* *t.* **et uigilate** (uigel. D) *etiam Baed.* (*hic*) *cum gr. omn.* καὶ (ℵ* *om.*) νήψατε: et uigilantes Θ *Baed.* (*P. L.* xci. 834); et sobrii (sub. Z) CTZ. **in orationibus** (horat. C, orac. O): in orationes *Bentl.** *cum gr.* εἰς (KLP *al. pler.* + τάς) προσευχάς (13. *al.*² προσευχήν); *deinde* + uigilantes T. **et uig. in or.**: uigilate itaque orantes omni tempore *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 818 *libere*; *non autem* 848).

8. **ante omnia** *etiam cod. caraf. Baed.* (*P. L.* xci. 834) *sine addit. cum gr.* ℵA *ut udtur* B 13 πρὸ πάντων *tantum*: ante omn. autem BFKOU^cV *vg. Bentl. Tisch. c dem. diu. m t Luculent.* (*P. L.* lxxii. 848) *Baed.* (*hic*) *cum gr.* KLP *al. fere omn.* πρὸ π. δέ, *cf.* > ante autem omn. W. **mutuam** (mot. D) **in** (*om.* L*) **uosmet** (-med C) **ipsos** (o *in ras. scr.* G) **caritatem** (kcar. C) *codd. plur. Bentl. Tisch. p* t et gr.* τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην, *cf.* m. inter uos c. *m Aug.* (x. 736), m. in inuicem c. *Bonifac.* (*P. L.* lxxxix. 781), *et* in uos inuicem c. Z: m. in uobismet ipsis (psis *in ras. scr.* O; ipsos F*; uobismetipsis *uno uerbo vg.*) caritatem (char. *vg.*, caritem O) BFOUW *vg. c dem. diu. p^c Luculent. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 851) '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 599) *Baed.* (*hic et P. L.* xci. 834); m. in uosmetipsis (*sic*) c. *cod. caraf.* **continuam** (ἐκτενῆ): perpetuam CT^cZ *m Aug.* (x. 736); *om. Bonifac.* > continuam caritatem W *contra ord. gr.* **habentes** = ἔχοντες: habete *deinde* + et *Bonifac.* > habentes continuam A *Baed.* (*P. L.* xci. 834; *non autem hic*) *contra ord. gr.* **quia** (qui Θ*) **caritas** (kcar. C, char. *vg.*) *etiam Beat.* (*in Apoc.* ii. 5), *cf.* quoniam c. *ad init. pericopes Orig.* (*int. leu. hom.* ii. 4) *Aug.* (ix. 541, x. 778 *libere*), quod c. *ad init. pericopes Gelas.* (*epp. impp. pontt.* xcvii. 20), *et gr.* ὅτι (*min. permu.* + ἡ) ἀγάπη: c. enim *ad init. pericopes Ambr.* (*quater*) *Hieron.* (vii. 510) *Cassian.* (*conl.* xx. 8) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 547 *libere*), *cf. autem* c. quae *libere Ambr.* (*apol. proph. dau.* I. vi. 24), c. *tantum ad init. pericopes Hieron.* ('*ep.* cxlix. 4', *et Uall.* ii. 735) *Aug.* (ii. 313, v. 1495) *Cassian.* (*conl.* xi. 6) *Fulg.* (*P. L.*

9 hospitales inuicem sine
murmuratione
10 unusquisque sicut accepit
gratiam in alterutrum
illam administrantes
sicut boni dispensatores
multiformis gratiae dei
11 si quis loquitur quasi
sermones dei
si quis ministrat tamquam
ex uirtute quam adminis-
trat deus
ut in omnibus honorificetur
deus per iesum christum
cui est gloria et imperium
in saecula.
12 Carissimi nolite peregr-
inari in feruore qui ad tem-

---

lxv. 548, 625) *Caesar.* (*sermm.* xxx. 5, cxlv. 3, clxxxix. 3) *Beat.* (*in Apoc.* vi. 15), *et* dilectio *tantum ad init. pericopes Tert.* (*scorp.* 6). **operit** *etiam Aug.* (v. 1495) *Baed.* (*hic* $\frac{2}{8}$), *cf.* cooperit (cohop. C) ACDTZ *p* t Capitula* CT (*supra p.* 270) *Orig. Aug.* (*quindecies*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 547, 548, 625) *Ferreol.* (*P. L.* lxvi. 961) *Facund.* (*P. L.* lxvii. 811) *Baed.* (*hic* $\frac{6}{8}$) *Beat.* (*in Apoc.* ii. 5), *et* tegit *Hil.* (*infra*) *Zacch.* (*P. L.* xx. 1141) *Beat.* (*in Apoc.* vi. 15), *cum gr.* ABK *al. fere*[45] *καλύπτει*, *cf.* cooperiat *libere Aug.* (ii. 313) *Gelas.*: cooperiet *Petr.-Chrysol.* (*P. L.* lii. 466) *cum gr.* ℵLP *al. plu. καλύψει*; cooperuit *m.* **multitudinem** *et gr. πλῆθος*: plurimum *Hil.* (*infra*). **peccatorum** (*ἁμαρτιῶν*): delictorum *Tert.* **op. mult. pecc.** *etiam Ambr.* (*apol. proph. dau.* I. vi. 24, ix. 49) *cum ord. gr. omn.*: > mult. op. pecc. *Ambr.* (*ps.* cxviii. *ain* 44, *ep.* lxxviii. 7); > mult. pecc. op. *Ambr.* (*fug. saec.* ii. 11) *et* > plurimum pecc. tegit *Hil.* (*P. L.* ix. 938). *Cf.* Prou. x. 12 *et* Iacob. v. 20.

9. **hospitales** (ospit. T) = *φιλόξενοι*: hospitalitatem *m*; *deinde* + estote *Fulg.* (*P. L.* lxv. 623) *sine auct. gr.* **inuicem**, *gr. εἰς ἀλλήλους*: in alterutrum Z; inter uos *Fulg.*; *deinde* + estote D *sine auct. gr.* **sine murmuratione** (mormur. D; murmurationem I, murmuracionem *et* m *perlin.* O; murrationem Z) *etiam Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 1183) *cum gr.* ℵAB *al. plus*[20] *ἄνευ γογγυσμοῦ*: s. murmurationibus *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 851) *cum gr.* KLP *al. longe plu. ἄν. γογγυσμῶν*; *deinde* + exhibete *m sine auct. gr.*

10. **sicut** *pr. cum gr. paene omn. καθώς* (41. 137 *καθό*): qualem Z *Fulg.* (*P. L.* lxv. 623, 792); quam (m *def. r*) *r Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 911); *gr.* L *ἐν ᾧ apud latinos non redditur.* **accepit** = *ἔλαβεν*: accipit AD. graciam O. **in alterutrum** (alterum *Isid.*) *et gr. omn. εἰς ἑαυτούς*: in uos Z*; inter uos *Fulg.* (*P. L.* lxv. 623, 792); *om. r*[teste de Bruyne]. **illam**, *gr. αὐτό* (*sc. χάρισμα*): eam Z* *Fulg.* (*P. L.* lxv. 623, 792). **administrantes** (amm. BOV) *etiam Fulg.* (*P. L.* lxv. 623), *cf.* ministrantes *r*[teste de Bruyne] *Fulg.* (*P. L.* lxv. 792), *cum gr. omn. διακονοῦντες*: administrare *Isid.* **sicut** *sec.*, *gr. ὡς*: ut Z *r Fulg.* (*P. L.* lxv. 623); tamquam *ad init. pericopes Prisc.* (*tract.* 5). **dispensatores** (dissatores G; dispensares Z*), *gr. οἰκονόμοι*: procuratores *Prisc.* **multiformis** (ltiformis *def. r*) = *ποικίλης*: multiformes B*IKL *t.* gratie OW; gratia Z*.

11. **si quis** (siquis *uno uerbo* ς) *pr. etiam Baed.* (*hic et P. L.* xcii. 565) = *εἴ* (A *ἤ*) *τις*: siue qui *Fulg.* (*P. L.* lxv. 799); qui *tantum ad init. pericopes Hil.* (*ps.* xiii. 1) *Baed.* (*P. L.* xciv. 117). **quasi** (*ὡς*): tamquam Z *r Hil. Fulg.* **sermones** (*λόγια*): eloquia Z *Hil.* **si quis** *pr.* . . . **dei**: *om.* F* *cum gr.* L 68. **si quis** (siquis *uno uerbo* ς) *sec. etiam Baed.* (*hic*) = *εἴ* (A *ἤ*) *τις*: siue qui *Fulg.*; qui *tantum Baed.* (*P. L.* xciv. 117); si *tantum r*[teste de Bruyne]. **ministrat** (*διακονεῖ*): administrat CT *p t Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 84). tanquam OWς𝔚. **quam** *et gr.* ℵAB *al. plu. ἧς*: *gr.* KLP *al. plus*[30] *ὡς apud latinos non redduntur.* **administrat** (amm. BOV), *gr. χορηγεῖ* (25. 97 *ἐπιχορηγεῖ*): ministrat *r*[teste de Bruyne]; *deinde* + ei CT *p sine auct. gr.* **quam adm. deus**: *gr.* 69. 137 *χορηγίαν tantum habent, non autem latt.* **ut in omnibus honorificetur** (horif. O) **deus** *cum ord. gr. plur. ἵνα ἐν πᾶσιν δοξάζηται ὁ Θεός*: > ut hon. d. in omn. Z *et* > ut glorificetur d. in omn. *r*; *gr.* 69. 137 > *ἵνα ἐν π. ὁ Θ. δ.*, *non autem latt.* **christum** (*in mg. scr.* Θ): + dñm nr̄m O[mg.]. **est** *cum gr. plur. ἐστίν*: *om.* DW *cum gr.* A 13. *al.*[5] **gloria et** (*om.* O*) **imperium**, *cf.* gl. et potestas CTZ *r*, *et* honor et imp. *p*, *cum ord. gr. ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος*: > imp. et gl. Θ *contra ord. gr.*; *deinde* + et uirtus CGTWZ *r sine auct. gr.* **in saecula** AFU *p* r cum gr.* 11. 14. *al.*[6] *εἰς τοὺς αἰῶνας tantum*: in saecula (sec. Z*ς𝔚) saeculorum (sec. WZ*ς𝔚) *codd. plur. vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. diu.* *p*[c] *t cum gr. plur. εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων*; *deinde* + amen AGΘLUWZ *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. p* r*[teste de Bruyne] *t* (*in fine pericopes*) *cum gr. omn. ἀμήν.* **cui** . . . **saecula**: *in ras. scr.* Θ; *def. Baed.* (*hic*); *cf.* v. 11.

12. **carissimi** (char. *vg.*, kar. C, kmi BLOW), *gr. ἀγαπητοί*: dilecti *Tert.* (*scorp.* 12); *deinde* + fratres Z *r sine auct. gr.* **nolite peregrinari** (prereg. I) *etiam 'quidam codices' apud Baed.* (*hic*): n. mirari DF[c] *Cypr.* (*ad Fort.* 9, *ep.* lviii. 2) '*Maxim.-Taur.*' (*P. L.* lvii. 923) *Gelas.* (*epp. impp. pontt.* xcvii. 11) *Baed.* (*hic et P. L.* xci.

tationem uobis fit
quasi noui aliquid uobis
contingat
13 sed communicantes christi
passionibus gaudete
ut et in reuelatione
gloriae eius gaudeatis
exultantes
14 si exprobramini in nomine
christi beati eritis quoniam
gloriae dei spiritus in uobis
requiescit
ab aliis blasphematus a uobis
autem honorificatus

1090)—*adnotat Luc. Brug.* '*Pro* peregrinari *quidam libri legunt* mirari, *quemadmodum e contrario sup. uers.* 4 *pro* admirantur *quidam legunt* peregrinantur: *uox enim Graeca* ξενίζεσθαι, *ad uerbum quidem transferatur* peregrinari, *ad sensum autem* mirari *seu* admirari'; n. expauescere (expabesc. T, expauisc. Z*; + al peregrinari Θ[mg.]) CΘLTZ *p r Fulg.* (*P. L.* lxv. 295), *cf.* n. pauescere *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1366); ne expauescatis *Tert.*; *gr.* μὴ ξενίζεσθε. > peregrinari in feruore nolite O. **in feruore**, *cf.* in ardore *Hieron.* (vi. 274), in feruorem G, ad feruorem (feruore L) L *Gelas.*, feruorem *tantum* C, *et* ustionem *tantum Tert.*: ardorem accidentem uobis *Cypr.* (*ad Fort.* 9, *ep.* lviii. 2) '*Maxim.-Taur.*'; *gr.* τῇ (22. *al.*[6] ἐπὶ τῇ) ἐν ὑμῖν πυρώσει. **qui** (quae Θ; quia CL *Cassiod.*) **ad** (a I; in Z) **temtationem** (*cum* AT, temptat. *codd. plur.*, temptac. O, tentat. *vg.*) **uobis fit** (est D; sit W *Baed. hic* $\frac{1}{8}$), *cf.* q. ad t. uobis accidit *Hieron.*, q. ad t. uestram fit *Cypr.* (*ad Fort.* 9, *ep.* lviii. 2) '*Maxim.-Taur.*', *et gr.* πρὸς πειρασμὸν ὑμῖν (31 ὑμῶν) γινομένῃ: quae agitur in uobis in temptationem *Tert.*; *deinde* + nolite pauere CDT *p r*[teste de Bruyne] *Fulg. Baed.* (*P. L.* xciv. 162 *ad init. pericopes*; *non autem hic et P. L.* xci. 1090), + nec (ne '*Maxim.-Taur.*') excidatis *Cypr.* (*ad Fort.* 9, *ep.* lviii. 2) '*Maxim.-Taur.*', *sine auct. gr.* **quasi** (quia C) **noui aliquid uobis** (*in ras. scr.* U; *om. Baed. hic et P. L.* xciv. 162, *non autem* xci. 1090) **contingat** (*in ras. scr.* U, at *in ras. scr.* Θ), *cf.* > q. al. noui u. continguat D, *et* > tamquam noui u. al. contingat *r Fulg.*: tamquam nouum u. contingat (*sine* al.) *Cypr.* (*ad Fort.* 9, *ep.* lviii. 2) *et gr.* ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος, *cf.* > quasi nouum accidat u. *Tert.*; inter uarios saeculi fluctus '*Maxim.-Taur.*'; *om. omnino* Z; *deinde* + nolite trepidare *dem. sine auct. gr.*

13. **sed** (*def. r*) *sine addit. contra gr.*: sed ut Z *Bentl. Fulg.* (*P. L.* lxv. 295), *cf.* sed quotienscumque *Cypr.* (*ad Fort.* 9, *ep.* lviii. 2); etenim secundum quod *Tert.* (*scorp.* 12), *et gr.* ἀλλὰ καθό (*min. pauc.*[ut udtur] καθώς). **communicantes** (common. D; communic *def. r*): communicatis *Tert. Cypr.* (*ad Fort.* 9, *ep.* lviii. 2) = κοινωνεῖτε. **christi passionibus** (passionem W) *cum ord. gr. omn.* τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασιν: > p. ch. *Capitula* ABFIKU (*supra p.* 270) *Tert.*; *deinde* + per omnia *Cypr.* (*ad Fort.* 9, *ep.* lviii. 2) *sine auct. gr.* gaudere W. **et** *cum gr. omn.* καί: *om.* G* V*WZ *p r*[teste de Bruyne]. **in** (*om.* O*) **reuelatione** (-cione O; + *ras.* 3 *litt.* B) *et gr. omn.* ἐν τῇ ἀποκαλύψει: in reuelationem AZ *p*[c]; in *reuelation*ibus *r*; *deinde* + facta *Cypr.* (*ad Fort.* 9, *ep.* lviii. 2) *sine auct. gr.* **gloriae** (-rie OW), *gr.* τῆς δόξης: claritatis *Cypr.* (*ad Fort.* 9, *ep.* lviii. 2). > eius gloriae U *contra ord. gr.* **gaudeatis** (+ et D) **exultantes** = χαρῆτε (LP 13 χαρεῖτε) ἀγαλλιώμενοι: gaudentes exultetis *Cypr.* (*ad Fort.* 9, *ep.* lviii. 2).

14. *Uersum non citat Baed.* (*ad loc.*). **si** *cum gr. paene omn.* εἰ *tantum*: *gr.* 69. 137 ἀλλ' εἰ καί, *non autem latt.* **exprobramini** (-bamini I*K WZ), *cf.* dedecoramini *Tert.* (*scorp.* 12), inproperatur uobis *Cypr.* (*ad Fort.* 9, *ep.* lviii. 2), *et gr.* ὀνειδίζεσθε: exprobrabimini *Baed.* (*P.L.* xci. 1124). **in** *pr.*: *om. Tert. cum gr.* ℵ* 34. omine Z*. **christi** *cum gr. paene omn.* Χριστοῦ: iesu christi D *cum gr.* 13. 33 Ἰησοῦ Χρ. **eritis**, *cf.* estis G[c]Θ O*T *diu. p t Tert. Cypr.* (*ad Fort.* 9, *ep.* lviii. 2): *om.* BCF*G*ILZ *Bentl. r et gr. non expr.* **quoniam** (qu*oniam r*), *gr.* ὅτι: quia *Cypr.* (*ad Fort.* 9, *ep.* lviii. 2) **gloriae** (gloria *t*) **dei** (dš L) **spiritus** ADFGΘILU *Tisch. diu. t Baed.* (*P. L.* xci. 1124), *cf.* gloriae (gloria *Tert.*) et dei sp *cod. caraf. Tert.*, *et gr.* BKL *al. plu.* τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ πνεῦμα: gl. et uirtutis dei sp. *r cum gr.* 100. *al. pauc.* τὸ τ. δόξ. καὶ δυνάμεως τ. Θ. πν.; quod est honoris (honores Z) et uirtutis (uirtutes Z) dei et qui (quis C) est eius sp. CTZ, *cf.* quod (quidem W) est (*om.* O*W) honoris gloriae (-rie OW) et uirtutis dei et (*om.* V*) qui est eius (> eius est W) sp. BKOVW *vg. Bentl. c dem.*, *et gr.* ℵAP 4. *al. fere*[30] τὸ τ. δόξ. καὶ (ℵ + τῆς) δυνάμεως (ℵ* + αὐτοῦ) καὶ τὸ τ. Θ. πν.; maiestatis et uirtutis domini nomen *Cypr.* (*ad Fort.* 9, *ep.* lviii. 2), *cf. gr.* 57**. 69. 137 τὸ τ. δόξ. καὶ δυνάμεως τ. Θ. ὄνομα καὶ πν.; domini uirtus *tantum p.* **in uobis** *etiam cod. caraf. Tisch.*: super uos BCKOTVWZ *vg. Bentl. c dem. r et gr.* ἐφ' ὑμᾶς. **requiescit** (reqescit K) *et gr.* ἀναπαύεται (A 25. *al.*[2] ἐπαναπαύεται; ℵ[c] 4. *al. fere*[35] ἐπαναπέπαυται): requiescat W; requiescet OϚ𝔍 *cod. caraf. dem.*—*adnotat Luc. Brug.* '*Non est mutandum praesens* requiescit *in futurum.*' > requiescit in uobis *Tert. contra ord. gr.* **ab aliis blasphematus** (blasfematur D—*uide infra*) **a** (ab D) **uobis autem honorificatus** AD, *cf.* quod (*om.* F[c] *r*) ab (hab C) illis quidem (*om.* F[c] *r*) blasphematur (blasfem.

15 nemo enim uestrum
patiatur quasi homicida
aut fur aut maledicus
aut alienorum appetitor
16 si autem ut christianus non erubescat
glorificet autem deum in isto
nomine.
17 Quoniam tempus ut incipiat
iudicium de domo dei
si autem primum a nobis
qui finis eorum qui non

F^{c}T) a uobis au. honorificatur (orificatur *def. r*) CF^{c}TZ *p r t*, *et* quod quidem secundum illos blasphematur secundum nos (*sic*) au. honoratur *Cypr.* (*ad Fort.* 9, *ep.* lviii. 2), *cum gr.* KLP *al. longe plu.* *κατὰ μὲν αὐτοὺς βλασφημεῖται κατὰ δὲ ὑμᾶς δοξάζεται*: *om. omnino codd. plur. vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. diu. Tert. Baed.* (*P. L.* xci. 1124)$^{ut\ udtur}$ *cum gr.* ℵAB 3. *al.*[13]

15. **nemo enim** *et gr.* *μὴ γάρ τις* (69. 100 > *μή τις γάρ*): n. autem (+ uel enim *sup. lin.* O$^{gloss.}$) BCDKOTU^{c}VWZ *vg. cod. caraf. dem. p r t Aug.* (iii. 2. 930) '*Prosp.*' (*P.L.* li. 826 = *prom. et praed. dei* iii. 22); n. *tantum Pel.* (*in II Tim.* i. 12) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 621); nec quisquam *Cypr.* (*test.* iii. 37); dum ne quis *Tert.* (*scorp.* 12). **uestrum** (ue *in ras. scr.* Θ) = *gr. omn.* *ὑμῶν*: *om. t.* **patiatur** (pac. OW; patitur Θ*) **quasi homicida** (homicidia Z*) **aut fur**, p. ut h. aut f. *vg. cod. caraf. Tert.*, *et* p. tamquam h. aut f. *Baed.*, *cum ord. gr.* *πασχέτω ὡς φονεὺς* (31. 40 + *ἢ λοίδορος*) *ἢ κλέπτης*: > tamquam f. aut h. p. *Cypr. contra ord. gr.* **aut** (+ tamquam *Cypr.*) **maledicus** (-decus G) *etiam Cypr.* (*test.* iii. 37 *cod.* W): aut (+ tamquam *Cypr.*) maleficus (-sicus L) DILU* *Bentl. p Tert. Cypr.* (*test.* iii. 37 *codd.* ALMB) *cum gr. paene omn.* *ἢ κακοποιός* (69. 137 *κακοῦργος*); *om. r cum gr.* K. **aut** *tert.*: *gr. omn.* + *ὡς*, *non autem latt.* **alienorum** (aliorum W) **appetitor** (adp. CFGΘI, appetitar K[1]; appetitur K*Z*, adpetitur L) *et* adpetitor alienorum D, *gr.* *ἀλλοτριοεπίσκοπος* (ℵB *ἀλλοτριεπίσκοπος*; A 31 *ἀλλότριος ἐπίσκοπος*, 40 *ἀλλοτρίως ἐπίσκοπος*): alieni speculator *Tert.*; curas alienas agens *Cypr. Aug.*; *om. omnino* '*Prosp.*', *et non citat Baed.*

16. **si** (sit I) **autem** *et* si uero CT *p r t Aug.* (iii. 2. 930) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 826 = *prom. et praed. dei* iii. 22) *cum gr. omn.* *εἰ δέ*: sed *Cypr.* (*test.* iii. 37); *om.* Z (*uide autem infra*). **ut** (*ὡς*): sic ut Z (*uide supra*); quasi CT *r*$^{teste\ de\ Bruyne}$ *Aug.* '*Prosp.*'; tamquam *Cypr.*; *om. Pel.*^{B} (*in II Tim.* i. 12). christianos G*. **non** (*μή*): ne *Tert.* (*scorp.* 12). herubescat C, erubiscat G^{*etc} (-bescat G[1]). **glorificet autem deum** *cum gr. paene omn.* *δοξαζέτω δὲ τὸν Θεόν*, *cf.* gl. au. dominum D *Tert.* '*Prosp.*': *gr.* 13 *δοξαζέσθω δὲ ὁ Θεός apud latinos non redditur.* **in isto nomine**, *cf.* in hoc n. '*Prosp.*', *et* > in n. isto *Tert.*, *cum gr.* ℵAB 5. 13. *al.*[10] *ἐν τῷ ὀνόματι τούτῳ*: *gr.* KLP *al. pler.* *ἐν τῷ μέρει τούτῳ apud latinos non redduntur.*

17. **quoniam tempus** (tem Z*; autem Z^c) *et* quia t. *Aug.* (iii. 2. 930) *cum gr. omn.* *ὅτι ὁ* (ℵA 104 *om.*) *καιρός tantum*: quoniam t. est B[1]OUVW *vg. cod. caraf. c dem. p Baed. et* quia t. est *Aug.* (iv. 741); t. enim est *Hieron.* (v. 97) *et* > t. est enim *Hieron.* (vi. 973); t. est *Hieron.* (ii. 734, v. 184) *Aug.* (*quinquies*) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 420) *Greg.-Mag.* (*quater*); quia cum t. esset *libere Prosp.* (*P. L.* li. 362). **ut** (*exp.* Z^c) **incipiat** (+ i *expunct.* O) **iudicium** (-tium W) *etiam Hieron.* (ii. 734, v. 184) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 698, lxxvi. 371), *cf.* incoationis (inquo. CT; onis *def. r*) indicii (iudicium Θ; *def. r*) CΘT *p r t Aug.* (iii. 2. 930) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 596), *et* incipere iudicium *Ambr.* (*infra*), *cum ord. gr.* *τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα*: > ut iudicium incipiat *Hieron.* (v. 97, vi. 973) *Aug.* (*sexies*) *Cassiod. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 691, 909) *et* > ut iudicium inciperet *libere Prosp. contra ord. gr.* **de domo** (domu ADV), *gr.* *ἀπὸ τοῦ οἴκου*: a d. O *vg. cod. caraf.* *r*$^{teste\ de\ Bruyne}$ *Capitula* ABFIKU (*supra p.* 270) *Ambr.* (*infra*) *Hieron.* (*quinquies*; *non autem* vi. 251 *infra*) *Aug.* (*semper*) *Prosp. Cassiod.*; ex d. *Fulg.*; *om.* W. **dei** *etiam Hieron.* (*quater*) *Aug.* (*quater*) = *τοῦ Θεοῦ*: domini *Hieron.* (v. 184) *Aug.* (*quater*) *Saluian.* (*infra*) *Isid.* (*infra*) *Baed. Libere citant* 'de domo dei incipiet iudicium' *Orig.* (*int.* iv. 477), 'tempus incipere iudicium dei a domo dei' *Ambr.* (*ps.* cxviii. *res* 22), 'si enim tempus iudicii est ut incipiat a domo dei' *Hieron.* (v. 445), 'et iudicium dei de domo eius dicitur habere principium' *Hieron.* (vi. 251), 'iudicium enim de domu domini' *Saluian.* (*eccl.* iv. 28), 'de domo domini incipit iudicium' *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 595). **si autem** *etiam Aug.* (iii. 2. 930), *cf.* si ergo *Fulg.*, *et gr.* *εἰ δέ*: et si *Aug.* (iii. 2. 30, iv. 579, viii. 368, 372). **primum** (*πρῶτον*): initium CT *p r t Aug.* (*semper*) *Fulg.* **a nobis** *cum gr. plur.* *ἀφ' ἡμῶν*: *gr.* ℵ*A[2] 5. *al.*[7] *ἀφ' ὑμῶν apud latinos non redduntur*; *deinde* + quaeritur D *sine auct. gr.* **qui finis** (fines Z) *etiam Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 371), *gr.* *τί τὸ τέλος*: quis (quesimus O*) f. BDKLOUVW *vg. cod. caraf. dem. diu. p r t Hieron.* (ii. 734) *Aug.* (iii. 2. 930) *Fulg. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 909) *Baed.* $\frac{7}{8}$; qualis f. *deinde* + erit *Aug.* (iii. 2. 30, iv. 579, viii. 368, 372). **eorum qui non credunt** (credant G*W; crediderunt IT*) *etiam Aug.* (iii. 2. 930), *gr.* *τῶν*

credunt dei euangelio?
18 et si iustus uix saluabitur
impius et peccator
ubi parebunt?
19 itaque et hii qui patiuntur
secundum uoluntatem dei
fideli creatori commendant
animas suas in benefactis.
V. 1 Seniores ergo qui in uobis
sunt obsecro consenior
et testis christi passionum
qui et eius quae in futuro
reuelanda est gloriae
communicator.

ἀπειθούντων: eis q. n. cr. *Aug.* (iii. 2. 30, iv. 579, viii. 368, 372). **dei euangelio** (heu. C, euu. OZ; euangelium L) *etiam Aug.* (iii. 2. 30, iv. 579, viii. 372) *cum ord. gr. omn.* τῷ (ℵ* + λόγῳ) τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίῳ, *cf.* domini eu. *Aug.* (viii. 368): > euangelio (aeuanguel. D) dei D *Aug.* (iii. 2. 930); eu. (*sine* dei) W *Hieron.* (ii. 734), *cf. Luc. Brug.* '*Non est omittendum* dei.'

18. **et** *pr.* = καί: ut L. **si** = εἰ: ubi *ad init. pericopes Patric.* (*P. L.* liii. 818); *deinde* + enim *ad init. pericopes Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 1042, *non autem alibi*). **iustus**: + quidem BDOVW 𝔊𝔖 *c h p*[c] *r*[teste de Bruyne] *Aug.* (iii. 2. 930, viii. 368; *non autem alibi*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 597, *non autem* 537) *Beat.* (*in Apoc.* iii. 8) *sine auct. gr.*, *cf.* K (*infra*) *et Luc. Brug.* '*Non addas* quidem.' > uix iustus *Columban.* (*P. L.* lxxx. 239) *contra ord. gr.* **saluabitur** (+ quidem K), *cf.* saluus erit D *h Aug.* (*septies*) *Fastid.* (*P. L.* l. 399) *Patric.*, saluus fiet *Aug.* (iv. 1019) *Beat.*, *et* saluus sit '*Aug.*' (v. *App.* 19): saluatur FGU* *Bentl. Capitula* CT (*supra p.* 270) *Columban.*, *cf.* saluus fit CT *Orig.* (*int. gen. hom.* x. 1) *Ambr.* (*apol. proph. dau.* II. iii. 16) *Aug.* (iii. 2. 930), *et gr. omn.* σώζεται. **impius et peccator** (peccatur Z*) *cum ord. gr. paene omn.* ὁ (B* 137 + δέ) ἀσεβὴς καὶ ὁ ἁμαρτωλός: > p. et imp. CT *h p r t Orig. Ambr. Aug.* (*semper*) '*Aug.*' *Fastid. Patric. Fulg.* (*P. L.* lxv. 537, 597) *Caesar.* (*serm.* lxxxii. 3) *Columban. Beat. cum ord. gr.* 69. 177 ὁ ἁμ. κ. ἀσ.; > et imp. p. U*; *deinde* + transgressor legis *Patric. sine auct. gr.* hubi C. **parebunt**, *cf.* apparebunt F[c]: parebit CGΘITU*Z* *Bentl. diu. t Ambr. Caesar. Columban. Beat. et* apparebit D *cum gr. omn.* φανεῖται; se recognoscit *Patric. Libere citat* 'nos iniqui et peccatores ubi parebimus' *Paulin.-Nol.* (*ep.* xiv. 3). *Cf.* Prou. xi. 31.

19. **itaque** (ὥστε): ideoque CT *h p r t.* **et hii** (hi BFGΘKOU *vg.*; his I) **qui patiuntur** (pac. LOU*) *et* et ei q. p. *h* = καὶ οἱ πάσχοντες: q. p. *tantum* W; *deinde* + propter iħm *r sine auct. gr.* **secundum**: + carnem D*. **uoluntatem** C, uoluntē G; uoluntate *h*. **dei** *sine addit. cum gr.* ℵAB 9. 13. 73 τοῦ Θεοῦ *tantum*: + quasi *libere Hil.* (*P. L.* x. 436) *cum gr.* KLP *al. pler. qui add.* ὡς. **fideli** = πιστῷ: fidei Z. **creatori**: i *in ras. scr.* Θ. **commendant** (*def. r*): commendent ΘO[c] *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. dem. diu. h p* = παρατιθέσθωσαν. **animas suas** *cum gr. paene omn.* τὰς ψυχὰς αὐτῶν (*min. mu.* ἑαυτῶν; 5. 31 > τ. ἑαυτῶν ψ.): *gr.* B τ. ψ. *tantum apud latinos non redditur.* **in benefactis** (bene factis *duobus uerbis* F) *cum gr.* A 5. 7. *al.*[8] ἐν ἀγαθοποιΐαις—*cf.* imbecilles U* *quod uertit in* imbenefactis U[c]: *gr. plur.* ἐν ἀγαθοποιΐᾳ; benefacientes *dem.*

V. 1. **seniores** (saen. C) *etiam Hieron.* (vii. 458): presbyteros *Hieron.* (*ep.* cxlvi. 1, *et Uall.* vii. 695); *gr.* πρεσβυτέρους. **ergo** *etiam Hieron.* (vii. 695), *cf.* igitur *h Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1367), *cum gr.* ℵAB 4. *al.*[13] οὖν: autem *m*; *om.* I *t Hieron.* (*ep.* cxlvi. 1, *et Uall.* vii. 458) *Ferreol.* (*P. L.* lxvi. 973) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 41) *cum gr.* KLP *al. longe plu.* **qui in** (*om. p**) **uobis** (obis Z*; nobis *p**) **sunt** *et gr.* ℵKLP *al. fere omn.* τοὺς ἐν ὑμῖν: in u. *tantum Hieron.* (*ep.* cxlvi. 1, *et Uall.* vii. 458, 695) *et gr.* AB 69. 137 ἐν ὑμῖν (*sine* τούς). **obsecro** (hobs. C; *om. r**; *def. h*) *etiam Hieron.* (vii. 695), *gr.* παρακαλῶ: precor *Hieron.* (*ep.* cxlvi. 1); rogo *Hieron.* (vii. 458). **consenior** (consaen. C, comsenior *et* o *pr. in ras. scr.* O; cum seniore Z[c1]; cum senior WZ[c2]) **et testis** (testes Z*) **christi passionum** *et* compresbyter et t. ch. p. *Hieron.* (vii. 695) *cum ord. gr. omn.* ὁ (P 1. 18. *al.*[12] ὡς; 68 ὅς) συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, *cf.* > conpresbyter et t. p. ch. *Hieron.* (*ep.* cxlvi. 1) *et* > consenior ipse et t. p. ch. *Hieron.* (vii. 458): > t. consenior ch. p. (*sine* et) *h*; et ego consenior ch. p. (*sine* t.) D; > ego t. iesu ch. p. similiter maior natu *m*; t. consenior *tantum r.* **qui** *sec. etiam Hieron.* (vii. 695), *cf. gr. omn.* ὁ: que W; hii qui *t*; *om.* CΘT *dem. h m p r Hieron.* (*ep.* cxlvi. 1) *Ferreol.* **et** *sec.*: *om.* O *c.* **eius quae** (que *sup. lin. scr.* O; qui Z) **in futuro** (-toro Z; + est *t*) **reuelanda est gloriae** (-rie O; gloria TZ*), ei. q. incipiet (*def. r*; cipiet *def. h*) reuelari (re *def. h r*) gl. *h r Ferreol.*, *et* futurae declarationis laudis *m*, *cum ord. gr. paene omn.* τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης: > ei q. in futuro est glorie reuelanda W *et* > futurae gloriae q. reuelanda est *Hieron.* (*ep.* cxlvi. 1) *cum ord. gr.* A τ. μ. δ. ἀπ.; > ei. gloriae q. in futuro reuelanda est *Hieron.* (vii. 695). *gr.* 80 > τῆς μελλούσης δόξης κοινωνὸς ἀποκαλύπτεσθαι, *non autem latt.* **communicator** (common. D; communicatur V[c]Z *Greg.-Mag. Baed.* ⅝), *gr.* κοινωνός: socius (+ sum *Hieron.*) C *h m p r Hieron.* (vii. 695) *Ferreol.*; particeps *Hieron.* (*ep.* cxlvi. 1); *om. omnino* T.

2 Pascite qui est in uobis
gregem dei
prouidentes non coacto
sed spontanee
secundum deum
neque turpis lucri gratia
sed uoluntarie
3 neque ut dominantes in cleris
sed formae facti gregi
ex animo
4 et cum apparuerit princeps
pastorum

---

2. **pascite** *etiam Hieron.* (*ep.* lii. 7, *et Uall.* vii. 695) = ποιμάνατε, *cf.* ut regatis *m*: regere *Hieron.* (*ep.* cxlvi. 1). **qui** (i *sup. lin.* I) **est in uobis gregem dei** *et* q. in u. est gr. d. CTUW *vg. cod. caraf. c h Ferreol.* (*P. L.* lxvi. 973) *Iustus* (*P. L.* lxvii. 990) *Uigil.-Pap.* (*P. L.* lxix. 28) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 41) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiv. 445) *Baed.* (*hic et P. L.* xcii. 332) *cum gr. plur.* τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, *cf.* > gr. d. q. est in u. *Uigil.* (*Uarim.* iii. 7): > eum (*om. Agatho*) q. (*def. r*) in (*def. r*) u. (*def. r*) est (*est r*) gr. christi *r Agatho* (*P. L.* lxxxvii. 1161) *cum gr.* 2. 30. *al.*[2] τὸ ἐν ὑμ. π. τοῦ Χριστοῦ, *cf.* gr. christi *tantum Hieron.* (*ep.* cxlvi. 1); > eum q. in u. est gr. domini *Hieron.* (*ep.* lii. 7, *et Uall.* vii. 695), *cf.* plebem domini *tantum m*; *gr.* 4* τὸ ἐν ὑμ. π. *tantum apud latinos non redditur.* **prouidentes** (+ eos D) *etiam Hieron.* (*ep.* lii. 7), perspicientes (percipientes *r*) *h r*, *et* curae habentes *m*, *cum gr.* AKLP *al. pler.* ἐπισκοποῦντες (69 ἐπισκοπεύοντες), *cf.* et inspicere *Hieron.* (*ep.* cxlvi. 1): exhortantes *Agatho* (*uide infra*); *om. Hieron.* (vii. 695) *Uigil. Iustus* '*Isid.*' *cum gr.* ℵB 27. 29. **non** (μή): ne *h r*; *deinde* + quasi *Hieron.* (vii. 695) *Uigil.* **coacto** F*GIΘ^{c}Z* *Hieron.* (*ep.* lii. 7), *cf.* coacte (quoactae CT) COTW *vg. cod. caraf. Bentl. c dem. diu. p t Greg.-Mag.* '*Isid.*' *Agatho* (*infra*) *Baed.* (*hic* $\frac{3}{8}$), *et gr. omn.* ἀναγκαστῶς: coactos AB*D F^{c}Θ*$^{ut\ udtur}$ KLV *Tisch. Baed.* (*hic* $\frac{5}{8}$); coacti B^{c}UZ^{c} *Uigil.* (*infra*) *Iustus*; ex conpulsione *h*, *cf.* ex c|||||||||| (coactione *coniecit de Bruyne*) *r*; ex necessitate *Hieron.* (*ep.* cxlvi. 1), *cf.* cum necessitate *Hieron.* (vii. 695). **spontanee** (-neae ABCF*GΘ*ILTZ^{c}, -niae Z*, e *sec. in ras. scr.* U) *etiam Hieron.* (*ep.* lii. 7), *cf.* uoluntarie (ie *def. h*) *h r Hieron.* (*ep.* cxlvi. 1, *et Uall.* vii. 695), *et gr. omn.* ἑκουσίως: spontaneos D; spontanei *Iustus.* **secundum** (secun *tantum* Z*) **deum** *etiam Hieron.* (*ep.* lii. 7), *cf.* iuxta d. *Hieron.* (*ep.* cxlvi. 1), *cum gr.* ℵAP 5. 7. *al.*[17] κατὰ (66** καὶ κατὰ) Θεόν: *gr.* BKL *al. plu. om.*, *non autem latt.* > non coacte sed spontanee secundum deum exhortantes *Agatho contra ord. gr.* **neque** *cum gr.* ℵBKP *al. pler.* μηδέ (46 μήτε): non *h r cum gr.* AL 2. 3. *al.*[6] μή. **turpis lucri gratia** (gratiae CKLZ) *etiam Hieron.* (iv. 372), *cf.* turpilucri gr. *Hieron.* (*ep.* lii. 7): in turpi lucro *h*, *cf.* ex ||||||| |||||||o *r*; *gr.* αἰσχροκερδῶς. **uoluntarie** (-riae BF*GILZ, uolumptariae C), *gr.* προθύμως (31 μακροθύμως): promticordes *h*; prompte *r*.

non coacto . . . [3]ex animo: non in auaritia neque in dominatione fratrum sed uoluntarie ex animo libenter et sine reprehensione ut forma sitis ouibus in operibus bonis in omni conuersatione quae secundum deum est *m*; non quasi coacti sed uoluntarie ex animo *tantum Uigil.* (*Uarim.* iii. 7).

3. *Uersum om.* '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiv. 445) *cum gr.* B. **neque ut** *etiam Baed.* (*hic*), *cf.* neque quasi CT *r Ferreol.* (*P. L.* lxvi. 973), *cum gr. omn.* μηδ' ὡς: neque *tantum h*$^{teste\ Buchanan}$, *cf.* non *tantum Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 37) *Baed.* (*P. L.* xcii. 599). **dominantes** (domnant. Z) **in cleris** (claer. I), *cf.* d. in clericis D *Baed.* (*hic* $\frac{7}{8}$), d. in cleros *t*, *et gr.* κατακυριεύοντες τῶν κλήρων: d. in clero *r*$^{teste\ de\ Bruyne}$ *Ferreol. Greg.-Mag. Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$ *et P. L.* xcii. 599), *cf.* d. in clerum CT *h.* **formae** (-me A; formi Z) *etiam* 𝔓 *cod. caraf. Bentl. Tisch. Baed.* (*hic* $\frac{6}{8}$) *cum gr. omn.* τύποι: forma DLOTU^{c}W𝔊𝔖ℭ *dem. h r t Hieron.* (*ep.* lii. 7) *Ferreol. Uigil.-Pap.* (*P. L.* lxix. 28) *Paschas.* (*ep. ad Eugip.* 4) *Greg.-Mag. Baed.* (*hic* $\frac{2}{8}$ *et P. L.* xcii. 599); *adnotat Luc. Brug.* '*Correctores praetulerunt singularem numerum* forma *plurali* formae.' **facti** *et gr.* γινόμενοι: estote (+ al facti Θ$^{mg.}$) DΘ *h r Ferreol. Paschas.* **gregi** (graegi F*) *etiam* 𝔓 *cod. caraf. Tisch. Baed.* (*hic* $\frac{6}{8}$ *et P. L.* xcii. 599): gregis Θ*IO𝔊𝔖ℭ *Bentl. h p r t Uigil.-Pap. Greg.-Mag. Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$) *et gr.* τοῦ ποιμνίου, *cf. Luc. Brug.* '*Correctores praetulerunt genitiuum* gregis *datiuo*'; *om. Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$); *deinde* + et BF*GI^{1}K *dem. Hieron. sine auct. gr.* **ex animo**: *om. Bentl.*$^{ut\ udtur}$ *h*$^{ut\ udtur}$ *r Ferreol. cum gr. omn.*

4. **et** *cum gr. omn.* καί: ut CT *c dem. m p*^{c} *r t Hieron.* (*ep.* lii. 7) *Uigil.* (*Uarim.* iii. 7) *Ferreol.* (*P. L.* lxvi. 973) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiv. 445),—*cf.* percipiatis *etc. infra.* **cum** (quum ΘT) **apparuerit** (adpar. C, apar. G*Z) **princeps** (principes O) **pastorum** (apostolorum L) *et* c. uenerit pr. past. *h** *cum ord. gr.* φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος: > c. pr. past. apparuerit '*Isid.*' *contra ord. gr.*; *deinde* + rationem reddatis (redditis *h*) de (e *def. h*) ouibus (*def. h*) et (*def. h*) *h m sine auct. gr.* **percipietis** (principietis *et* e *ex* a O) *cum gr. omn.* κομιεῖσθε: percipiatis CΘT *c dem. m p r Hieron. Ferreol.* '*Isid.*', *cf.* recipiatis *t*, accipiatis *Uigil.*, *et* ut *supra*; *deinde* + illam (lam *def. r*) floridam (*def. r*) et (*def. r*) CT *h m p r Ferreol. sine auct. gr.* **immarcescibilem** *vg.*, inmarciscibilem BDKVZ, inmarcessibilem CW, inmarcessa-

percipietis inmarcescibilem
gloriae coronam.
5 Similiter adulescentes
subditi estote senioribus
omnes autem inuicem
humilitatem insinuate
quia deus superbis resistit
humilibus autem
dat gratiam

6 humiliamini igitur sub potenti manu dei
ut uos exaltet in tempore
uisitationis
7 omnem sollicitudinem
uestram proicientes in eum
quoniam ipsi cura est de uobis
8 sobrii estote uigilate
quia aduersarius uester

bilem O; inmarcescibile I. **gloriae** (-rie OW) **coronam** (chor. C) *cum gr.* τῆς δόξης στέφανον (31 > στ. τ. δ.): g*loriae aete*rnae c. *h*; c. *tantum Prisc.* (*tract.* 10) *Uigil.*

5. **similiter**: + et CT *c m p*, *cf. gr.* ℵ* 13. *al.*[7] *qui add.* δέ *et* 40. 57**. *al. pauc. qui add.* δὲ καί; + et uos *h**. **adulescentes** (adolesc. OKW *vg.*, adulisc. A*L, adolisc. BDV): iuniores (iunio *def. r*) *m r Capitula* CT (*supra p.* 270); minores natu *h**; *gr.* νεώτεροι (*min. pauc.* οἱ ν.). **subditi estote** (hest. C), *gr.* ὑποτάγητε: subiecti (iecti *def. r*) est. *h m r*. saenioribus C. **omnes** = πάντες: omnem *dem.* **autem** *pr. cum gr. omn.* δέ: enim BKOVWS *c* p^c. **inuicem** (in inuicem BKOV) *cum gr. omn.* ἀλλήλοις (68 ἐν ἀλλ.): *om. m* (*bis*); *deinde* + quietem et CT *h m* (*bis*) *p r sine auct. gr.*; *gr.* KLP *al. pler.* + ὑποτασσόμενοι (9 ὑποτάσσεσθε; 137 ὑποτάγωμεν), *non autem latt.*—*cf.* ii. 18, iii. 1, 5. **humilitatem** = τὴν ταπεινοφροσύνην: humilitate I; *deinde* + animi CT *m* (*bis*) *sine auct. gr.* **insinuate**, *gr.* ἐγκομβώσασθε (18. 67 ἐγκολπίσασθε; 14[lect.**] ἐγκολπώσασθε): indnite CT *h m* (*bis*); *def. r.* **deus** *cum gr. omn.* ὁ (B 177* *om.*) Θεός: dominus BKV WS *c m* (*semel*) p^c. *deus* super*bis*: *in ras. scr.* O. superbus Z*. **autem** *cum gr. omn.* δέ: *om.* T. **dat**: *om. Baed.* ⅛. **gratiam** (-ciam O; gratia Z*) = χάριν: gloriam W. **quia deus . . . gratiam**: *cf.* Prou. iii. 34 *et* Iacob. iv. 6 (*quo loco patres citauimus—supra p.* 256).

6. **humiliamini igitur** (yg. C) *etiam Baed.* (*hic* 7/8 *et P. L.* xci. 1012), *cf.* h. ergo *Orig.* (*int. iesu hom.* xx. 5), humiliate uos igitur *h r*, *et* > humiliate ergo uos *m*, *cum gr. omn.* ταπεινώθητε οὖν—*cf. etiam* ideo humiliemus nos *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 264): humiliamini *tantum t Hieron.* (iv. 264, 572, vi. 431) *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 857) *Bonifac.* (*P. L.* lxxxix. 848) *Baed.* (*hic* ⅛ *et P. L.* xcii. 465) *et* humilietis uos *tantum Caesar.* (*serm.* cxliv. 4), *cf. libere* humiliemur *tantum Hieron.* (iv. 55), humiliemus nos ipsos *tantum Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 69), *et* humiliati sunt *Orig.* (*int. matt. comm.* xii. 43). **sub** (sup O*V) **potenti** (ponenti O) **manu dei** *et* s. ualida m. d. *Orig.* (*int. matt. comm.* xii. 43) *cum gr.* ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα (ℵA χεῖραν) τοῦ Θεοῦ, *cf.* s. (+ illa CT *h p t* *Caesar.*) potentissima (potentissi *def. r*) m. d. CT *h p r t Orig.* (*int. iesu hom.* xx. 5) *Rufin.* (*infra*) *Caesar.*, s. potente dextera d. *m*, *et* > s. m. ualida d. *Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 69): s. m. omnipotentis d. *Bonifac. Paulin.-Aquil. Libere citat* 'prosterno ergo me et procido ac subdo me potentissimae manui dei' *Rufin.* (*apol.* 115). **uos exaltet** (exaltat O*) *cum ord. gr. paene omn.* ὑμᾶς ὑψώσῃ (13. *al.*[6] ὑψώσει), *cf.* nos ex. *t Luculent.* (*libere*) *Paulin.-Aquil.* (*libere*): > ex. uos *Martin. I-Pap.* (*P. L.* lxxxvii. 180) *cum ord. gr.* 69. 137 ὑψ. ὑμ.; *deinde* + in diem L *sine auct. gr.*—*cf.* ii. 12. **uisitationis** (uissitat. D, uisitac. O) *cum gr.* AP 5. 13. *al.*[8] ἐπισκοπῆς—*cf.* ii. 12: tribulationis *Bonifac.*; *gr.* ℵBKL *al. pler. om.*, *non autem latt.*; *deinde* + suae CΘT *h m p r t sine auct. gr.*

7. solicitudinem DLZ**vg.* **proicientes** (proiic. *vg.*, proiec. DLV, prohic. O) **in eum**, *cf.* pr. super (supra *h**) eum *h r*, *et gr.* ἐπιρίψαντες ἐπ' αὐτόν: > super illum mittite *Aug.* (iv. 183). **quoniam** (qm̄ *in ras.* 5 *litt. scr.* O), *gr.* ὅτι: quia *r Aug.* **ipsi** (ipse L), *gr.* αὐτῷ: illi *Aug.* **cura est**: > est c. LW *r*; *gr.* μέλει (LP 31. *etc.* μέλλει). **de uobis** *cum gr.* περὶ ὑμῶν (ℵ* 13. *al.*[3] ἡμῶν): de omnibus *m*; de suos (*sic*) p^*.

8. **sobrii** (-ri A*, subrii DZ*) **estote** (hest. C) **uigilate** (uigel. D; uigilategilate autem *h**) ACD GΘITZ* *Bentl. Tisch. diu.** *h r Cypr.* (*zel. et liu.* 1) *Lucif.* (*non parc.* 23) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1368) *Baed.* (*hic* 4/8) *cum gr. omn.* νήψατε γρηγορήσατε, *cf.* > u. sob. est. *Quaestt. U. et N. T.* (cii. 10): sobrii (sub. L) est. et u. BFKLOUVWZ[c] *vg. cod. caraf. c dem. diu.*[c] *p t* '*Aug.*' (v. *App.* 103) *Quaestt. U. et N. T.* (ii. 6) *Gelas.* (*epp. impp. pontt.* xcvii. 11) *Caesar.* (*epp. ad sanct.* ii. 2) *Nicet.* (*P. L.* lxviii. 369) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 162) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 128) '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 710) *Bonifac.* (*P. L.* lxxxix. 766) *Baed.* (*hic* 4/8), *cf.* solliciti est. et u. in orationibus *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 160); > u. et orate *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 711); u. *tantum ad init. pericopes Faust.* (*grat.* i. 9, *serm.* 23) '*Praedest.*' (*P. L.* liii. 643), *cf.* u. itaque *Caesar.* (*P. L.* lxvii. 1061), *et* u. iuste *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 857); uigilare uos oportet aduersus tentationes *Aug.* (v. 1071); *deinde* + et excitamini F[mg.] *Bonifac.*, + ex animo excitamini

diabolus tamquam leo
rugiens circumit quaerens
quem deuoret
9 cui resistite fortes in fide

D, sine auct. gr. **quia aduersarius** etiam Orig. (int. quinquies) Aug. (quater) Caesar. (epp. ad sanct. ii. 2; P. L. lxvii. 1061) Cassiod. (P. L. lxx. 162, 711, 1368) Pel. II-Pap. (P. L. lxxii. 710) Luculent. (P. L. lxxii. 857) Greg.-Mag. (P. L. lxxvi. 128, lxxix. 160), cf. quoniam adu. ad init. pericopes Aug. (ii. 184) Martin. I-Pap. (P. L. lxxxvii. 180), cum gr. ℵ^c L 13. al. permu. ὅτι ὁ ἀντίδικος: > adu. enim ad init. pericopes Ambr. (ep. xxi. 3) Hieron. (v. 263, vii. 636), cf. > adu. namque ad init. pericopes Pel. II-Pap. (P. L. lxxii. 740), et > inimicus enim Isid. (P. L. lxxxiii. 869); adu. tantum Lucif. cum gr. ℵ*ABKP al. fere[60] ὁ ἀντ. (sine ὅτι), cf. adu. tantum ad init. pericopes Orig. (int. quater) Prisc. (tract. 1) Ambr. (luc. vii. 150) Hieron. (saepissime) Aug. (iii. 1. 55, iv. 30, 460) 'Aug.' (v. App. 133) Eucher. (P. L. l. 751) Petr.-Chrysol. (P. L. lii. 645) Auit. (P. L. lix. 393) Caesar. (quinquies) Uigil.-Pap. (P. L. lxix. 41) Cassiod. (P. L. lxx. 839, 997) Luculent. (P. L. lxxii. 836, 858) Greg.-Mag. (octies) Iulian.-Tol. (P. L. xcvi. 686), et inimicus tantum ad init. pericopes Cassiod. (P. L. lxx. 920) Greg.-Mag. (P. L. lxxix. 644)—cf. etiam inimicus libere Ambr. (ps. xl. 11 infra) Aug. (iv. 600 infra). **uester** etiam Orig. (int. quinquies) Ambr. (luc. vii. 150) Hieron. (quater) Quaestt. (ii. 6) 'Praedest.' (P. L. liii. 643) Greg.-Mag. (saepissime) cum gr. omn. ὑμῶν: noster t Orig. (int. quater) Hil. (ps. cxxxvii. 15) Ambr. (ps. xl. 17 libere, ep. xxi. 3) Ambrst. (in II Tim. iv. 18) Hieron. (sedecies) Quaestt. (cii. 10) Eucher. Pel. II-Pap. (P. L. lxxii. 740) Greg.-Mag. (P. L. lxxix. 652) Martin. I-Pap. Isid.; tuus libere 'Praedest.' (P. L. liii. 640). **diabolus** (-bulus IVZ, -bolos L, zabulus D) etiam Orig. (int. saepissime) Hieron. (saepissime) Aug. (saepissime) Cassiod. (quater) cum gr. omn. διάβολος (13 ὁ δ.): om. Orig. (int. gen. hom. ix. 3) Hieron. (ep. xiv. 4) Aug. (iv. 460) Petr.-Chrysol. 'Praedest.' (P. L. liii. 640, 643) Cassiod. (P. L. lxx. 839, 997). **tamquam** (tanq. W𝔖𝔓) etiam Orig. (int. princ. III. iii. 6) Ambr. (luc. vii. 150) Hieron. (quater) Aug. (saepissime) Quaestt. (ii. 6) Faust. (grat. i. 9) Caesar. (quater) Cassiod. (P. L. lxx. 920, 1368) Greg.-Mag. (octies) Baed. (hic et P. L. xci. 689), gr. ὡς: quasi Z Hieron. (duodecies) Eucher. Gelas. Greg.-Mag. (P. L. lxxvi. 582, lxxix. 551) 'Defensor' Baed. (P. L. xci. 895, 902 libere); sicut Orig. (int. saepissime) Felix (P. L. xiii. 24) Prisc. Ambr. (quater) Ambrst. (in II Tim. iv. 18 infra) Hieron. (tract. de ps. cxl, et Uall. iv. 649) Aug. (iii. 2. 368, v. 1071) Quaestt. (cii. 10) Petr.-Chrysol. 'Praedest.' (P. L. liii. 640, 643) Hormisd. (epp. impp. pontt. cxxxvii. 8) Caesar. (serm. cv. 7) Cassiod. (quater) Pel. II-Pap. (P. L. lxxii. 710, 740) Greg.-Mag. (quater) Isid. Martin. I-Pap. Iulian.-Tol.; ut Orig. (int. ezech. hom. iv. 7, xi. 3 = Hieron. v. 923, 981) Ambrst. (in I Cor. vii. 5) Faust. (serm. 23) Caesar. (P. L. lxvii. 1061) Uigil.-Pap. Cassiod. (P. L. lxx. 711). **rugiens** (rugens D) etiam Ambr. (ps. xl. 11 libere infra, ps. cxviii. pe 3 libere, ep. xxi. 3) Quaestt. (ii. 6) Caesar. (quinquies), cf. fremens Ambrst. (in II Tim. iv. 18 infra) Quaestt. (cii. 10 infra) Gelas., cum gr. omn. ὠρυόμενος: rapiens et rugiens Prisc. Ambr. (interp. iob et dau. II. v. 23 libere, luc. vii. 150) Caesar. (serm. cxxxvi. 4); om. Hieron. (iv. 649) Cassiod. (P. L. lxx. 839). **tamquam leo rugiens**: om. Greg.-Mag. (P. L. lxxix. 160). **circumit** (cum G, circuit codd. plur. et i pr. ex u A; circumiit D, circuiit F[c]; deinde + rugiens circuit O*) etiam Ambr. (ps. xl. 11 libere infra, ps. xlvii. 22 libere, ep. xxi. 3) Hieron. (saepissime) cum gr. plur. περιπατεῖ et 14. al.[8] περιέρχεται, cf. ambulat Orig. (int. ezech. hom. iv. 7 = Hieron. v. 923) Hil., et circumuolat libere Ambr. (luc. vii. 52): circumiens Hieron. (iv. 649); om. plane Ambr. (luc. vii. 150) Hieron. (tract. de ps. vii). > fremens sicut leo circuit Quaestt. (cii. 10; non autem ii. 6) et > circuit fremens sicut leo Ambrst. (in II Tim. iv. 18) contra ord. gr. **quaerens** (quer. CGIOWZ) etiam Hieron. (saepissime) Aug. (saepissime) 'Praedest.' (P. L. liii. 640) = ζητῶν, cf. quaerit Ambr. (luc. vii. 150) Hieron. (iv. 649), et quaerit Hieron. (iv. 741, v. 218), requirens libere Ambr. (ps. cxviii. pe 3), et requirendo Aug. (v. 1111): festinans 'Praedest.' (P. L. liii. 643 infra); om. Aug. (iv. 979). **quem** (que W) **deuoret** etiam Orig. (int. ezech. hom. iv. 7 = Hieron. v. 923) Hieron. (septies) Aug. (saepissime) Caesar. (sermm. lxxvii. 7, cv. 7, et P. L. lxvii. 1061) Cassiod. (quinquies), cf. q. transuoret h Orig. (int. saepissime) Lucif. Prisc. Nicet. Cassiod. (P. L. lxx. 1368), et gr. A al. sat. mu. τίνα καταπίῃ (13. al.[5] καταπίει): aliquem deuorare Hieron. (ep. xiv. 4 infra) 'Aug.' (v. App. v. 103 et 133 infra) Caesar. (serm. cxxxvi. 4) cum gr. ℵKLP 3. al. plur. τ. καταπιεῖν (31 > κ. τ.), cf. aliquid deuorare Cypr. (infra) Hieron. (ep. xxii. 4 infra) Caesar. (epp. ad sanct. ii. 2 et serm. lxix. 3 infra), aliquem uestrum transuorare 'Praedest.' (P. L. liii. 643 infra), nos deuorare Hil., et > deuorare nos (uos Auit.) Auit. (P. L. lix. 393) Paulin.-Aquil. (P. L. xcix. 266 libere); deuorare tantum Orig. (int. ezech. hom. xi. 3 = Hieron. v. 981 infra) cum gr. B καταπιεῖν (sine τ.), cf. ut transuoret 'Praedest.' (P. L. liii. 640); quem rapiat Hieron. (tract. de ps. vii), cf. quid rapiat Aug. (iv. 600 infra); quomodo possit

scientes eandem passionem
ei quae in mundo est uestrae
fraternitati fieri.
10 Deus autem omnis gratiae
qui uocauit nos in aeternam
suam gloriam in christo iesu
modicum passos ipse
perficiet confirmabit
solidabit
11 ipsi imperium in saecula
saeculorum amen
12 per siluanum uobis fidelem
fratrem ut arbitror
breuiter scripsi

---

intrare *libere Hieron.* (iv. 741, v. 218). > circuit aliquem uestrum transuorare festinans '*Praedest.*' (*P. L.* liii. 643), > quaerens aliquem (*om. Orig.*) deuorare circuit *Orig.* (*int. ezech. hom.* xi. 3 = *Hieron.* v. 981) '*Aug.*' (v. *App.* 133), > aliquem deuorare quaerens circuit *Hieron.* (*ep.* xiv. 4) '*Aug.*' (v. *App.* 103) *Caesar.* (*serm.* cxxxvi. 4), *et* > aliquid deuorare quaerens circuit *Cypr. Hieron.* (*ep.* xxii. 4) *Caesar.* (*epp. ad sanct.* ii. 2, *serm.* lxix. 3) *contra ord. gr.* *Libere citant* 'quis est inimicus nisi leo ille qui circuit rugiens' *Ambr.* (*ps.* xl. 11), *et* 'nescis circuire inimicum tamquam leonem rugientem et quaerentem quid rapiat' *Aug.* (iv. 600).

9. **cui resistite** *etiam Orig.* (*int. leu. hom.* iii. 3, xvi. 6) = ᾧ ἀντίστητε, *cf.* aduersum quem r. *Hieron.* (iv. 649): cui expedit nos resistere *Orig.* (*int. ezech. hom.* xi. 3 = *Hieron.* v. 981); cui nisi restiterimus *libere Orig.* (*int. gen. hom.* ix. 3). **fortes** (s *sup. lin.* L) *etiam Orig.* (*int. gen. hom.* ix. 3, *leu. hom.* iii. 3, xvi. 6), *cf.* firmi '*Aug.*' (v. *App.* 133), firmos *libere Orig.* (*int. ezech. hom.* xi. 3 = *Hieron.* v. 981), firmes *Lucif.* (*non parc.* 23) *Prisc.* (*tract.* 1), *et gr. omn.* στερεοί: confortati *Hieron.*; fortiter *Fulg.* (*P. L.* lxv. 250 *libere*) *Martin. I-Pap.* (*P. L.* lxxxvii. 180); *om. Gelas.* (*epp. impp. pontt.* xcvii. 11). **in** *pr.*: *om.* AFG*IL *Tisch. p* Hieron. et gr. non expr.* **fide**: + integra D, + nihil uerentes T *p t*, + permanentes *in fine pericopes Martin. I-Pap.*, *sine auct. gr.* **eandem** (eadem ΘI) **passionem** (passione Θ): eadem (eandem B^{c}Z^{c} *t*) passionum BF*LZ *Bentl. Tisch. t* = τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων, *cf.* easdem (has easd. *Lucif.*) passiones CT *r Lucif. Gelas.*, *et has passio*nes *h.* **ei** (et BZ*; *om.* O *Bonifac.* (*P. L.* lxxxix. 766)) **quae** (que LOZ; qui I) **in** (*om.* Z*) **mundo est uestrae** (-tre LOW) **fraternitati** (fraternitatis AZ^{c} *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 858) *Bonifac.*; fraternitatem Z*) *et* ei quae inimundo est uestrae fr. G *cum ord. gr. plur.* τῇ ἐν τῷ (ALP *al. pler. om.*) κόσμῳ ὑμῶν (L 59 *om.*) ἀδελφότητι, *cf.* in omni quae in m. est uestrae fr. *t*: > in omni quae est in mundo fraternitate uestra CT *h Gelas.*, > in omni qu*i in saeculo f*raternitatem uestram *r*, *et* > in omni hoc saeculo fraternitatem uestram *Lucif.*, *cum ord. gr.* K 22. *al. fere*^{10} τῇ ἐν κ. ἀδ. ὑμῶν (137 ὑμῖν). **fieri** (ἐπιτελεῖσθαι): perpeti *Lucif.*

10. gratie W, gracie O; gratia I*. **qui uocauit** (uocabit *t*) **nos** *cum gr.* K *al. plu.* ὁ καλέσας ἡμᾶς: q. uoc. uos Θ*W *Bentl. dem. Martin. I-Pap.* (*P. L.* lxxxvii. 180) *cum gr.* ℵABLP *al.*^{50} ὁ κ. ὑμᾶς, *cf.* > q. uos uocauit (uocabit *h*) *h r.* **in aeternam** (et. IOW; aeternum G*) **suam gloriam** (gratiam *Luculent. P. L.* lxxii. 858) *et* ad aet. ipsius gl. *Martin. I-Pap. cum gr. paene omn.* εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν, *cf.* > in aet. gl. suam *t*: in aet. gl. *tantum* D; *gr.* L εἰς τὴν αἰ. αὐτοῦ βασιλείαν καὶ δόξαν. **iesu** *cum gr.* AKLP *al. pler.* Ἰησοῦ: *gr.* ℵB 69. *al.*^{2} *om.*, *non autem latt.* **passos** = *gr. omn.* παθόντας: passus G*Θ*I^{c}Z; *deinde* + adque temtatos *t sine auct. gr.* **perficiet** (perficiat O*), *gr.* καταρτίσει (KLP *al. longe plu.* καταρτίσαι): + et CDOTWZ* *sine auct. gr.*; *gr.* KLP *al. pler.* + ὑμᾶς, *non autem latt.* **confirmabit** (confirmauit ABG*Θ*IVZ* *t*; mabit *def. h*) = στηρίξει (*min. mu.* στηρίξαι): consummabit (consummauit T) CT. **solidabit** (solidauit FG*Θ*I*) DFGΘI* *Bentl. diu.* Luculent.* (*P. L.* lxxii. 860 *libere*) *et* consolidabit (consolidauit B) BKV *cum gr.* AB σθενώσει *tantum*, *cf.* solidabitque (solidauitque I^{c}Z* *h*) AI^{c}LOUWZ *vg. cod. caraf. Tisch. c dem. diu.*^{c} *h p* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 684): fundabitque (fundauitque T *t*) CT *r t*, *cf. gr.* ℵKLP *al. omn.*$^{\text{ut udetur}}$ σθενώσει (*min. mu.* σθενῶσαι) θεμελιώσει (*min. mu.* θεμελιῶσαι). **in christo . . . solidabit**: proficientes in omnibus bonis et ascensionem uirtutum in ipsum semper facientes perficiat stabiliat confirmet ac fundet in ipsius metu et cognitione ueritatis *Martin. I-Pap.*

11. **ipsi** = *gr. omn.* αὐτῷ: cui est CT *h* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 684); *def. r.* **imperium** *etiam Bentl. Tisch. cum gr.* AB 23 τὸ κράτος: gloria *t cum gr.* 45 ἡ δόξα; gloria et imperium (inp. O) GI^{c}OWZ *vg. cod. caraf. c dem. diu. p cum gr.* ℵKLP *al. pler.* ἡ (*min.*^{2} *om.*) δ. καὶ (K *al.*^{25} *om.*) τὸ (K *al.*^{25} *om.*) κρ., *cf.* uirtus et potestas CT *h r* '*Prosp.*'; imperium et gloria *Martin. I-Pap.* (*P. L.* lxxxvii. 180) *cum gr.* 5. 13. *al.*^{4} τὸ κρ. καὶ ἡ δ.; *deinde* + cum patre et sancto spiritu *Martin. I-Pap. sine auct. gr.* secula ZϚ𝔓. **saeculorum** (sec. Ϛ𝔓, saeec. Z): *gr.* B 36. 99 *om.*, *non autem latt.* **amen**: *om.* C *r*$^{\text{teste de Bruyne}}$ *cum gr.* 68. *Cf.* iv. 11.

12. **per siluanum** (+ autem *dem. p*) **uobis fidelem fratrem** (patrem I) *etiam Bentl. Tisch. cum ord. gr. paene omn.* διὰ Σιλουανοῦ (B Σιλβανοῦ) ὑμῖν τοῦ (2 *om.*) πιστοῦ ἀδελφοῦ: > per s. u.

obsecrans et contestans
hanc esse ueram gratiam
dei in qua state.
13 Salutat uos ecclesia
quae est in babylone
conelecta
et marcus filius meus
14 salutate inuicem in osculo sancto
gratia uobis omnibus
qui estis in christo amen.

EXPLICIT EPISTULA PETRI PRIMA

---

fr. fid. *Baed.* $\frac{1}{8}$ *cum ord. gr.* 13. 69. 163 διὰ Σ. ὑμ. ἀδ. τ. π.; > per s. fid. u. fr. D^{c} *c*; > per s. fid. fratrem (fratrum O*) u. BKOVW *vg. cod. caraf.*; > per s. fr. fid. u. *h r*; per s. fid. fr. *tantum* D* *Baed.* $\frac{2}{8}$. **ut**: *om.* D*. **breuiter** (breb. CT): *in ras. scr.* O. scribsi FG. **obsecrans** (-carns G*; obsectis W), *gr.* παρακαλῶν: consolans (consulans *h*) CT *h r*. **contestans**: *gr.* ℵ* + καί. **hanc** = *gr. omn.* ταύτην: haec Z. **ueram** (uere *h**) **gratiam** (-ciam O) **dei** *cum ord. gr. omn.* ἀληθῆ χάριν τοῦ (13. *al.*^{4} *om.*) Θεοῦ, *cf.* ueram gr. *tantum in fine pericopes Baed.* $\frac{5}{8}$ *et* $\frac{1}{8}$*: > ueram d. gr. *dem. diu.*; uestram gr. *tantum in fine pericopes Baed.* $\frac{1}{8}$^{c}; uestram ueram gr. *tantum in fine pericopes Baed.* $\frac{2}{8}$. **in qua** (q *ex* s Z): in quam (*Bentl.*) = εἰς ἥν; *deinde* + et AϚ *cod. caraf. c sine auct. gr.* **state** *etiam cod. caraf. Bentl. Tisch. cum gr.* ℵAB 5. 13. *al.*^{12} στῆτε: statis DF^{c} ΘO$^{gloss.}$ TWZ *vg. dem. h p r cum gr.* KLP *al. longe plu.* ἑστήκατε; *deinde* + santi (*sic*) *h*.

13. **ecclesia quae** (que OW) **est in babylone** (babilone OW) ABF^{c}KOVW *vg. cod. caraf. c dem. Baed.* $\frac{7}{8}$, *cf.* > quae (que Z) est in babylone (babilone TU; babilonia D *Baed.* $\frac{1}{8}$, babilonica Z; babylonem G*) ecclesia (aecl. CD, aeccl. U, aegl. T) CDGΘTUZ *diu. p Baed.* $\frac{1}{8}$ *et gr.* ℵ 4$^{mg.}$ 33$^{mg.}$ ἡ ἐν Βαβυλῶνι (4$^{mg.}$ Ῥώμῃ) ἐκκλησία: quae (que I) est in (*om. h*) babylone (babylonem I; babilon *r*) *tantum* F*IL *Bentl. Tisch. h r et* > q. in b. est *tantum Hieron.* (ii. 829, vi. 757) *cum gr. plur.* ἡ ἐν B. (*sine* ἐκκλ.); illa *tantum Hieron.* (*de princip. marc.* i. 1–12). **conelecta** AK *Tisch. Baed.* $\frac{1}{8}$, *cf.* cumelecta (cumbael. C; cumelectam I) BCF*ITV, coelecta ΘLZ𝔓ℭ *cod. caraf. Bentl. dem. diu.*^{c} *p* Hieron.* (*de princip. marc.* i. 1–12, *et Uall.* ii. 829) *Baed.* $\frac{6}{8}$, *et gr. omn.* συνεκλεκτή: electa DF^{c}GUW *diu.* h r Hieron.* (vi. 757) *Baed.* $\frac{1}{8}$; collecta Ϛ𝔖 *c p*^{c}—*adnotat Luc. Brug.* '*Pro quadrisyllaba uoce* coelecta, *caue legas trisyllabam* collecta, *mutata uocali* e *in consonantem* l'; *om. omnino* O. marchus C.

14. salute B. hosculo C; o *sec. ex* a O. **sancto** *cum gr.* 2*. 5. 37. 73. *al. pauc.* ἁγίῳ—*cf.* Rom. xvi. 16, I Cor. xvi. 20, II Cor. xiii. 12, I Thess. v. 26: caritatis *h r cum gr. plur.* ἀγάπης; *deinde* + gratia (*grati*a dñi *h*) cum his (eis *h*; omnibus *Fulg.*) qui diligunt (inuocant *h Fulg.*) dominum (*om. h Fulg.*) iesum christum in perpetuitate (*def. r*) *h r Fulg.* (*P. L.* lxv. 800) *sine auct. gr.*—*cf.* Eph. vi. 24. **gratia** *sine auct. gr.*: pax CDT *h*$^{ut\ udtur}$ *r Fulg. cum gr. omn.* εἰρήνη. **uobis** = ὑμῖν: uobiscum Z; *deinde* + in F *sine auct. gr.* **qui estis in christo** = τοῖς ἐν Χριστῷ: quae (que Z) est in ch. LU*Z; *om. omnino* W; *deinde* + iesu ACF^{c}LOT *vg. cod. caraf. Tisch.* (*non autem Bentl.*) *diu.*^{c} *h p Baed. cum gr.* ℵKLP *al. pler.* (AB 13$^{ut\ udtur}$ 36 *exceptis*) *qui add.* Ἰησοῦ. **amen** (me *in ras. scr.* G) CFGΘOTV^{c}W *vg. cod. caraf. dem. h p r*$^{ut\ udtur}$ *cum gr.* ℵKLP *al. pler.* ἀμήν: *om.* ABDIKLUV*Z *Bentl. Tisch. c diu. Fulg. Baed. cum gr.* AB 13. 25. 27. 29.

explicit (expl Θ, explič *c*; *def. r*) **epistula** (-tola ΘT *p*, aepistola C, epīs I, epla *c*, epstla *r*) **petri prima** (·I· Θ *r*) *cum* CΘIT *c p r*: explicit (exp̄ A, expl L *diu.*) epistula (epīst A, epla L *diu.*) petri apostoli (apli L *diu.*) prima (I G, ·I· *diu.*) AGL *diu.*; explicit (explt B) epistola (epla B) sc̄i petri prima BU; exp· epistula sci·petri ad gentes prima F; explic̄ epl sc̄i petri V; epistola *prima explicit h*; expl· K; *nihil habent* DOWZ *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. dem.*

EPISTULA PETRI SECUNDA.

Titulus hic in codice nostro c epistulam praecedit: —

incipit epla bī petri scda.

Argumentum tantum exhibent Uϛ *c*; *Capitula tantum* ABCFΘIKTV; *nihil habent* DGLOWZ𝔋𝔖𝔗 *Tisch. dem. diu. uett.*

ARGUMENTUM IN EPISTULAM PETRI SECUNDAM.

Praefatio haec in codicibus nostris U *c et in* ϛ *continetur.*

Impressit etiam Thomasius, I, *p.* 376, *e codd. Orat.* B. 7, *Uatic.* 4221, *Reg. Suetiae*, *S. Petri* A. 1, *et Sanctae Mariae ad Martyres.*

Inscr. incipit prologus epistolae secundae (-de U*) U; argumentum in epistolam secundam beati petri apostoli ϛ; *nihil habet c.*

SIMON Petrus, per fidem, huic mundo sapientes mortuos esse declarat: eisdemque, pietatis quanta sit magnitudo, luce ipsa clarius manifestat.

1. symon *c.* eisdem que (qui U*) U. 2. luce: licet U.

Subscr. explicit progl (*sic*) U; explicit arg *c*; *nihil habet* ϛ.

CAPITULA IN EPISTULAM PETRI SECUNDAM.

Capitula exstant in codicibus nostris ABCFΘIKTV.
Desunt in DGLOUWZ *vg. Tisch. c dem. diu. uett.*
Inscr. incipiunt capitula A ; incpnt captl epistol secundae K ; incpnt captl in epist sci petri ·II· B ; incipiunt kapitolae in eiusdem secunda C ; pit capitulatio in epla beati petri secunda Θ ; incipit capitulatio de epistola secunda T ; incpt breues epl ·II· V ; inc· breues epistulae eiusdem nda F ; incipit tituli I.
Post unumquodque capitulum addidimus capp. et uerss. Epistulae.

A	BFΘIK	CT	V
Edidimus e codice ipso.	*Edidimus e codice* F, *uariis lectionibus codd. rell. in calce paginae subiunctis, iis tantum exceptis quae ad meram orthographiam spectant* (*cf. etiam Thomasium,* I, *p.* 376, *qui capitula e codd. Orat.* B. 7, *Uatic.* 4221, *Reg. Suetiae, S. Petri* A. 1, *et Sanctae Mariae ad Martyres impressit*).	*Edidimus e codice* C, *uariis lectionibus codicis* T *in calce paginae subiunctis, iis exceptis quae ad meram orthographiam spectant.*	*Cod. S. Pauli, apud Thomasium,* I, *pp.* 367 *seq. Impressimus e codice* V.
De gratiae uocatione per loriam (i. 1).	I. De sanctis quos in hoc mundo ut interfectos adloquitur (i. 1).	I. Gratia Dei nos effectos diuine consortes nature hunde fugientes corruptionem. fide uirtute scientia et reliquis uirtutibus inpleamur. Quia caecus sit cui haec desunt. per quae nobis introytus ministratur in regnum (i. 1).	I. Simon petrus fideles salutans hortatur fructus operum fidei ueritati adiungere . ut per haec aeternum intrare mereantur in regnum (i. 1).
De sacerdotibus dicit ut uram omnium hominum gant (i. 5).	II. De exhortatione quae de peioribus ad meliora conpellit (i. 5).		
Idem petrus hortatur nos d bonam uocationem et de bitu suo (i. 10).	III. De commemoratione quo ueritatis semper concilium celebretur (i. 10).	II. Commonitionem suam sanctus Petrus erga credentes non defuturam promittens. de sua indicat passione. testificans se. cum ceteris. patris uocem audisse de Filio. hic est Filius meus. Suadet quoque hut et propheticas uoces tamquam lucernam adtendamus (i. 12).	II. Scientibus se loqui testatur . nec tamen a docendo uelle cessare adieciens quia gloriam christi quam praedicaret ipse contemplatus fuerit et firmior eis sermonis prophetici luceat auctoritas (i. 12).
. Idem post obitum suum ortatur ut bonorum meiores simus et uisione christi n monte (i. 15).	IIII. De iustorum memoriis refouendis (i. 15).		
De prophetia et pseudorophetis et quod angelis liquis non pepercerit deus e diluuio et sodomis (i. 19).	V. De pseudoprophetis ueteribus et noui testamenti futuris magis'ris mendacibus (i. 19).	III. Quod prophetia. non uolumptate humana. sed spiritu Sancto inspirante deprompta sit. Et pseudoprofetis et pseudoapostolis qui uel fuerunt uel futuri sunt praemonet. exemplumque	III. Quod sicut inter prophetas quondam pseudoprophetae emergebant sic et nunc inter praecones ueritatis hereticorum sit dogma futurum (i. 20).

Notae ad codd. BFΘIK. I. de sanctis quos: *om.* I. aut B. interfectio I*; interfecto I[c]. II. exhortationibus Θ. peioribus: pecoribus priora *ut udtur* K*. III. quo: qua F[c]; quod I. consilium celebrentur Θ. IIII. referendis I. V. ueteris I. testamentis I.
Notae ad codd. CT. I. ministur T. II. de futura promittes T. secum *uno uerbo* T.

A	BFΘIK	CT	V *Cod. S. Pauli.*
VI. Pios dominus eripit et iniquos in diem iudicii cruciandos (ii. 9).	VI. De similitudinem dilluuii quod impiorum designat interitum (ii. 4).	de peccantibus angelis et de dilluuio et de Psodomis ponens . prauitatem fallacium doctorum inpietatemque describit . qui sectatores sunt Balaam (i. 20).	IIII. Ipsos hereticos immo omnes iniquos liberatis electis perpetuo puniri exemplo praeuaricatorum angelorum pereuntis mundi originalis et extinctorum probat sodomorum (ii. 4).
VII. De his qui ea quae ignorant locuntur blasphemantes secuti sententiam balaam (ii. 11).	VII. De interitu eorum qui omnem malignitatem dulcedinem arbitrantur (ii. 11).		V. Item plenius fedissimam hereticorum et doctrinam describit et uitam (ii. 12).
VIII. De his qui sine fructu sunt et his qui ad uomitum reuertuntur (ii. 17).	VIII. De eo qui superatus seruus addictus est cuius semen carnis generat semper et porcus (ii. 17).	IIII. Quod a quo . quis uincitur . eius et seruus sit . Et de prouerbio canis reuersus ad uomitum . Et quod secundam hanc aepistolam scripserit . Et futuros dicens qui negent resurrectionem . Et quod dilluuio prior perierit mundus . Nunc uero caeli et terra igni reseruentur in supplicium impiorum . Et quod mille anni apud Dominum sicut dies huna sint . Quia homnes ad poenitentiam uult reuerti (ii. 19).	
IX. (*sic*). Hortatur in secunda epistula non audire falsos doctores (iii. 1).	VIIII. De nouissimis temporibus quibus derisores abundant (iii. 1).		VI. Meminisse iubet eos prophetici et apostolici dogmati neque illos audire qui inte alia infanda et finem scli e aduentum iusti iudicis futurum esse denegant cum finer mundi separationemque malorum de medio iustorur tempus memorabile diluu manifeste signauerit (iii. 1
X. De die nouissima dicit nolens aliquem perire (iii. 8).	X. De deo qui diem unum mille annis aequauit et mille annos ad instar unius diei similauit (iii. 8).		VII. Quod gratia diuinae pa tientiae dies iudicii differa tur . quae cum subito app ruerit solutis igne element noua mundi facies nou uitae incolis congaudeat (i 8).
XI. Nouos caelos et nouam terram expectare dicit et ne in errorem transducti excedatis (iii. 13).	XI. De epistulis apostoli pauli quas et intellectu habere difficile et ab indoctis euerti promittit (iii. 13).	V. Diem Domini sicuti furem uenturum . et caelum terramque ignis ardore soluenda . Nouos uero caelos et terram nouam futuram . Adque praecipit . Inmaculatam animam praeparari . commemorans de epistolis Pauli apostoli . et de hominibus qui eas prauo intellegunt sensu (iii. 10).	VIII. Inmaculatos promis caelestia nos exspectare ab hereticorum insipien cauere praecepit qui in alia etiam sapientissi pauli scripta sunt deprau conati (iii. 14).

Notae ad codd. BFΘIK. VII. interitum BK. dulcedinem: dinem *tantum* I. VIII. carnes BΘK; canes I. porcos BΘIK. VII quibus: *om.* I; *in ras. scr.* Θ. X. qui: + *ras.* 1 *lit.* Θ. ad: *om.* Θ. simulauit I. XI. > pauli apostoli K. intellectum BΘ difficilem ΘI. ab: ad BK. euesti K. promitti I.

Notae ad codd. CT. IIII. igne T. quia: qui T.

Subscr. expliciunt (explicit A, explnt B) capitula ABΘ; expliciunt capitula epistl secdae K; expliciunt kapitolae C; expliciunt (exp breues FV; explic titul epist petri secunda I; *nihil habet* T.

ELENCHUS CODICUM NOSTRORUM IN EPISTULA PETRI SECUNDA.

1. A. Cod. *Amiatinus* s. VII ex. uel VIII in. = A Euang. (uide uol. I, p. xi); contulit H. J. W.
2. B. Cod. *Bambergensis* s. IX = B Epp. Paul. et Act. (uide I, p. 674, et III, p. v); contulit H. F. D. S.
3. C. Cod. *Cauensis* s. forsan IX = C Euang. (uide I, p. xi); contulit J. S.
4. D. Cod. *Ardmachanus* s. IX in. = D Euang. (uide I, p. xi, II, p. 292, et III, p. v); edidit J. Gwynn, Dublini 1913.
5. F. Cod. *Fuldensis* s. VI = F Euang. (uide I, p. xii); edidit E. Ranke, Marburgi et Lipsiae 1868.
6. G. Cod. *Sangermanensis* s. IX = G et g_1 Euang. (uide I, p. xii); contulit H. J. W.
7. Θ. Cod. *Theodulfianus* s. IX = Θ Euang. (uide I, p. xii); exemplar photographicum contulerunt A. Ramsbotham et H. F. D. S.
8. I. Cod. *Iuueniani Uallicellanus* B. 25 s. VIII–IX = I Act. (uide III, pp. vi, vii); exemplar photographicum contulerunt A. Ramsbotham et H. F. D. S.
9. K. Cod. *Karolinus* s. IX = K Euang. (uide I, p. xii); contulit F. G. Harvie.
10. L. Cod. *Lemouicensis* s. VIII–IX (uide supra p. 237); contulit G. M. Youngman.
11. O. Cod. *Oxoniensis* (*Laud. Lat.* 43) s. XII–XIII; edidit E. S. Buchanan, Lond. 1916, denuo contulit H. F. D. S.
12. T. Cod. *Toletanus* s. VIII = T Euang. (uide I, pp. xiii, xiv); contulit J. S.
13. U. Cod. *Ulmensis* s. IX = U Epp. Paul. et Act. (uide III, p. viii); contulerunt F. G. Harvie et H. F. D. S.
14. V. Cod. *Uallicellanus* s. IX = V Euang. (uide I, p. xiv); contulit J. S.
15. W. Cod. *Sarisburiensis* s. XIII = W Euang. (uide I, p. xiv); contulit H. F. D. S.
16. Z. Cod. *Harleianus* s. IX = Z Epp. Paul. (uide II, p. 174); edidit E. S. Buchanan, Lond. 1912, denuo contulit H. F. D. S.
17. *c*. Cod. *Colbertinus* s. XIII = *c* Euang. (uide I, p. xxxi, et II, p. 62); contulit H. J. W.
18. *dem*. Cod. *Demidouianus* s. XIII apud C. F. Matthaei *Test. Nou.*, Rigae 1782.
19. *diu*. Cod. *Diuionensis* 9 (*bis*) a. 1109, dictus Cod. S. Stephani Harding; exemplar photographicum contulerunt A. W. A. et H. F. D. S.
20. *h*. Fragmenta *Floriacensia* s. VI–VII = *h* Act. (uide III, p. ix); edidit E. S. Buchanan (*Old-Latin Biblical Texts*, V, Oxon. 1907).
21. *m*. Lectiones e libro *de diuinis scripturis siue Speculum* = *m* Euang. (uide I, p. xxxii).
22. *p*. Cod. *Perpinianus* s. XIII in. = *p* Act. (uide III, p. x); edidit E. S. Buchanan (*The Journal of Theological Studies*, xii, Oxon. 1911, pp. 497 seqq.).
23. *r*. Fragmenta *Frisingensia* s. V–VI = *r* Epp. Paul. (uide II, p. 62); edidit D. de Bruyne (*Collectanea Biblica Latina*, V, Romae 1921).
24. *t*. Lectiones e libro qui dicitur *Liber Comicus* etc. (uide III, p. x).

De siglis 𝔊ℌ𝔖ℭ, *vg.*, *cod. caraf.*, *Bentl.*, *Tisch.*, etc., uide uol. I, pp. xxviii seq.

EPISTULA PETRI SECUNDA.

Epistula Petri secunda in his codicibus sine lacuna exstat:—ABCDFGΘIKLOTUVWZ *c dem. diu. p. Def. omnino* H *et s. In ceteris lacunae sunt uiz.*:—*h* ii. 7 (*op*pressum)—iii. 18; *r* i. 4 (*maxi*ma)—iii. 18: *m* (= *lectiones e libro* '*de diuinis scripturis siue speculum*') *et t* (= *lectiones e lectionario qui dicitur* '*liber comicus*') *pauca tantum continent. Itaque in hac epistula codices Hieronymiani* (*inter quos c dem. diu. sine dubio numerandi sunt*) *et ueteres uiginti quattuor nobis praesto sunt. Uariantes lectiones e ueteribus perpetuo citauimus, iis discrepantiis tantum omissis quae ad meram orthographiam spectant.*

Ordo stichorum e codice Amiatino est.

Patres citauimus tantum ubi a textu nostro dissentiunt et plerumque uel ex editione Uindobonensi (= *Corp. Scr. Eccl. Latt.*) *uel ex ed. Migne* (= *Patrologia Latina*); *Ambrosium autem partim ex ed. Benedictina* (*Uenet.* 1748), *partim ex ed. Uind. nondum ad finem perducta; Augustinum semper ex ed. Bened.* (*Paris.* 1679); *Caesarium partim ex ed. Migne* (= *P. L.* lxvii), *partim ex ed. Morin* (= *Florilegium Patristicum, fasc.* xxxiv, *Bonnae* 1933: *Sancti Caesarii Opera Omnia, uol.* I. 1, 2, *Maretioli* 1937); *Hieronymum partim ex ed. Uallarsii* (*Ueronae* 1734), *partim ex ed. Uind. nondum ad finem perducta—exceptis lectionibus Tractt. in Psalmos, etc., quas ex ed. Morin* (= *Anecdota Maredsolana* III. 1, 2, *et* 3) *sumpsimus; Iunilium ex ed. Kihn* (= '*Theodor von Mopsuestia und Junilius Africanus als Exegeten*', *Fryburgi Brisgoiae* 1880); *Origenis interpretes partim ex ed. Delarue* (*Paris.* 1733), *partim ex ed. Berolinensi nondum aa finem perducta* (= '*Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten drei Jahrhunderte*', *uoll.* xxii *etc.*); *Pacianum ex ed. Peyrot* (*Zwollae* 1896); *Pelagium ex ed. Souter* (= '*Texts and Studies*', *uol.* ix. 2, *Cantabr.* 1926); *Gildam ex ed. Haddan et Stubbs* (= '*Councils and Ecclesiastical Documents relating to Great Britain and Ireland*', I, *Oxon.* 1869, *pp.* 44 *seqq.*); *Apringium ex ed. Férotin* (= '*Bibliothèque Patrologique*', I, *Paris.* 1900, *pp.* 85 *seqq.*); *Beatum ex ed. Sanders* (= '*Papers and Monographs of the American Academy in Rome*', *uol.* vii, *Romae* 1930).

Textum Baedae commentarii in Epistulam e noua octo codicum conlatione congessimus, quorum septem nobis praesto erant Oxonii in bibliotheca Bodleiana seruati sub nota (i) *Bodl.* 849 (A. D. 818), (ii) *Laud. Misc.* 442 (*s.* ix), (iii) *Jesus* 69 (*s.* xi), (iv) *Jesus* 70 (*s.* xii), (v) *Laud. Misc.* 78 (*s.* xii), (vi) *Ball.* 177 (*s.* xii *ex.*), (vii) *Linc. Lat.* 31 (*ss.* xii–xiii); *octauus uero in bibliotheca collegii Orielensis repositus sub nota* 'xxxiv' (*s.* x): *quos omnes contulit Claudius Ienkins huius editionis gratia. Addidimus etiam locos ex aliis Baedae commentariis et tractatibus secundum ed. Migne* (= *P. L.* xc–xcv).

Inscr. incipit epistula (-tola T *dem.*, aepistola C) petri secunda CT *dem.*; incipit epīst petri apōs ·II· A; incipit (incp· F) epistula (-tola B) sc̄i (sci· F) petri secunda BF; incipit apostoli petri ad gent*es epist*ola secunda *h*; incip̄ epl̄ II· sc̄i petri V; incipit epistola secunda sc̄i petri apostoli U; incip̄ epla eiusdē ·II· *diu.*; incipit (incip̄ L, incp̄ ΘK, incīp̄ *r*) eiusdem secunda (·II· L *r*) DGΘKL *r*; incīp̄ textus eiusdē epistulae I; incipit epl̄a scī petri apl̄i Z[c]; incipit epla *c*; epistula (-tola 𝔖𝔓) petri apostoli secunda (II 𝔓 *Tisch.*) 𝔖𝔓 *Tisch.*; epistola canonica beati petri secunda 𝔖; epistola beati petri apostoli secunda 𝔈; *nihil habent* OWZ* *p*.

INCIPIT EPISTULA PETRI SECUNDA.

I. 1 Simon petrus seruus | et apostolus iesu christi

---

1. *Priora uerba litteris uncialibus uel rubris scripta habent* Θ (simon . . . coae), I (simon . . . christi), *diu.* (simon . . . apostolus), F (simon . . . et *pr.*), AB (simon . . . seruus), OZ *h* (simon petrus), *vg.* (simon). **simon** (simeon G; symon CLW), *cf. gr.* B 5. 13. *al.*[17] Σίμων: symeon *Bentl.**, *cf. gr.* ℵAKLP *al. longe plu.* Συμεών; *gr.* C *om.*[ut udtur], *non autem latt.* **petrus**: + et W *sine auct. gr.* apostholus C; apostolos Z*. **iesu** (ihesu C) **christi** *cum ord. gr.* Ἰησοῦ Χριστοῦ: > ch. ie. *r Baed.* $\frac{5}{8}$ *contra ord. gr.* **his** (hiis W; iis *vg. cod. caraf. Bentl.*) **qui coaequalem** (coeq. OWZ; aequalem *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1367)) **nobis** (nobiscum BΘKOVW *vg. cod. caraf. c diu. Baed.* $\frac{1}{8}$; *om. Cassiod.*) **sortiti sunt fidem**, *cf.* h. q. coaequalem (coeq. C, quoeq. T; equalem *p*[c])

his qui coaequalem nobis
sortiti sunt fidem
in iustitia dei nostri et saluatoris iesu christi
2 gratia uobis et pax adimpleatur in cognitione domini nostri
3 quomodo omnia nobis
diuinae uirtutis suae
quae ad uitam et pietatem
donata est
per cognitionem eius qui
uocauit nos propria
gloria et uirtute
4 per quem maxima et pretiosa
nobis promissa donauit
ut per haec efficiamini

---

nobis (nobiscum CT) **adepti** (adempti *p*) **sunt f.** CT *p* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 677): coaequalem (*def. r*) nobis (*def. h*) adeptis (*adem*ptis *h*) f. *h r*; *gr.* τοῖς ἰσότιμον (13 ἰσοτίμοις) ἡμῖν λαχοῦσιν πίστιν. **in** (*om.* Z) **iustitia** (-cia O) *cum gr. paene omn.* ἐν δικαιοσύνῃ: in (*om.* T) iustitiam (-ciam W) TW *cum gr.* ℵ εἰς δικαιοσύνην, *cf.* per iustitiam '*Prosp.*' **dei** *cum gr. plur.* τοῦ Θεοῦ: domini p^{c} '*Prosp.*' *Baed.* $\frac{7}{8}$ *cum gr.* ℵ 9. 68 τοῦ κυρίου. **nostri** *et gr. plur.* ἡμῶν: *om. r* '*Prosp.*' *cum gr.* 20. 28. 40. **saluatoris** (salb. C; salutaris *h*): + nostri *r* '*Prosp.*' *cum gr. min. pauc.*$^{ut\ udtur}$ *qui add.* ἡμῶν.

2. **adimpleatur** (adinp. CFL; adimpletur Z*), *cf.* impleatur W: multiplicetur (tiplicetur *def. r*) *h r Aug.* (iii. 2. 932); *gr.* πληθυνθείη. **in cognitione** (-cione O*Z^{c}), in recognitione (re *def. r*) *r Orig.* (*int.* iv. 631) *Aug. Prosp.* (*P. L.* li. 249), *et* in agnitione (-cione O^{c}) AO^{c}, *cum gr. omn.* ἐν ἐπιγνώσει, *cf.* in regeneratione CT: in cognitionem (-cionem Z*) F*Z*, *et* in recognitionem *h* (*teste Buchanan*) *m* (*bis*). **domini nostri**, *cf. gr.* P τοῦ κυρίου *tantum*: dom. n. iesu christi DO (*in ras. scr.*) *c m* (*bis*) *Prosp. Baed. cum gr.* 69. 137. 163 τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ; *dei et iesu* dom. n. *h cum gr.* BCK *al. sat. mu.* τοῦ Θεοῦ καὶ Ἰησ. τ. κυρ. ἡμῶν (25. 38. 40 *om.*); dei et christi iesu dom. n. CΘT *vg. cod. caraf. Bentl. p* r Aug. cum gr.* 13. 57. *al. pauc.* τ. Θ. καὶ Χρ. Ἰησ. τ. κυρ. ἡμ., *cf. gr.* ℵAL 5. *al. plus*[20] > τ. Θ. καὶ Ἰησ. Χρ. τ. κυρ. ἡμ.; dei *tantum Orig.*

3. **quomodo** (quo modo 𝕾; *def. r*; + sunt *perlin.* O), *cf.* sicut CT *h p Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1367), *et gr. omn.* ὡς: qui modo F^{c}, *cf.* qui nunc *m* (*bis*) *Prosp.* (*P. L.* li. 249). **omnia nobis** (nobis O*WZ*) *cum ord. gr.* τὰ (BCKLP *al. pler. om.*) πάντα ἡμῖν: > n. omn. KD *contra ord. gr.*; *deinde* + donauit D (*cf.* F^{c} *etc. infra*). **diuinae** (-ne LOZ; bona W) **uirtutis suae** (sue OW) *et* d. u. eius *r Cassiod.* = τῆς θείας δυνάμεως αὐτοῦ: diuina uirtute sua *m* (*bis*) *Prosp.* **quae** (quia O*) **ad uitam et pietatem donata est** *etiam* '*quidam codices*' *ap. Baed.*, *cf.* ad u. pietatemque donatur (*sine* q. *ut udtur*) *h**, ad u. et pietatem donatae *r*, *et gr. plur.* τὰ πρὸς (ℵ* + τὸν Θεὸν καί) ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δεδωρημένης: quae (que W) ad u. et pietatem (+ pertinent CT—*cf.* F^{c} *etc. infra*) donata sunt (sint W) CΘO^{c}TW *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. p* Baed.*, *cf.* ad u. pietatemque donantur (*sine* q. *ut udtur*) h^{c}, ad u. pietatemque donata *Cassiod.*, *et gr.* K 25. 31 τὰ πρ. ζ. κ. εὐσ. δεδωρημένα—*adnotat Luc. Brug.* '*Correctores praetulerunt plurale* sunt *singulari* est'; q. ad u. et pietatem pertinent (*om.* L) donauit F^{c} L *m* (*bis*) *Prosp.* **per cognitionem** (-cionem O; cognationem K), *gr.* διὰ τῆς ἐπιγνώσεως: per recognitionem *h r*; per agnitionem *m* (*bis*). **eius** (i *sup. lin.* I) **qui** (quia T) **uocauit** (uocabit T *h*) **nos** (uos W$^{ut\ udtur}$) *cum ord. gr. omn.* τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς: > ei. q. n. uoc. *m* (*bis*). **propria** (a *in ras. scr.* O) **gloria** (*in ras. scr.* O; + gratia D$^{mg.}$) **et** (*in ras. scr.* O) **uirtute** (*in ras. scr.* O) *et* in pr. gl. et u. CT, *cf. gr.* ℵACP 13. *al.*[10] ἰδίᾳ δόξῃ καὶ ἀρετῇ: per propriam gloriam et uirtutem Z, *cf. gr.* BKL *al. longe plu.* διὰ δόξης καὶ ἀρετῆς *tantum*; sua inlustri uirtute *m* (*bis*).

4. **per quem** *cum gr.* 8 δι' ὅν: per quam (am *in ras. scr.* O) AΘO *c h m* (*bis*) *Baed.*; per quae (que LTZ) CGILTUZ *Bentl. Tisch. p cum gr. paene omn.* δι' ὧν; per qua *cod. caraf.*; *adnotat Luc. Brug.* '*Et hic praetulerunt* (*sc. correctores*) *masculinum* quem *feminino* quam *et neutro* quae.' **maxima et** (*om. p**; maximaị et O—ma *pr. in ras. scr. et* i et *ex* m) **pretiosa** (-tiossa D, -ciosa GOWZ, praetiosa ACF*ITUV, praeciosa L) **nobis** (uobis W (*Bentl.*)) *cum ord. gr.* ACP 5. 13. 31. 68 τὰ μέγιστα καὶ τίμια ἡμῖν (A 68 ὑμῖν): > honorifica et m. n. *m* (*bis*) *cum ord. gr.* B 1. 69. *al.*[3] τὰ τίμ. κ. μέγ. ἡμ.; > grandia n. et pretiosa *Hieron.* (ii. 303) *cum ord. gr. min. uix mu.* τὰ μέγ. ἡμ. κ. τίμ.; *gr.* ℵKL 2. 4. *al.*[40] > τὰ τίμ. ἡμῖν (66 ὑμῖν) κ. μέγ., *non autem latt.*; *deinde* + uirginitatis *libere Hieron.* promisa A*; *gr.* 98 + ἡμῖν, *non autem latt.* **donauit** (donabit T): donantur *m* (*bis*); donata sunt D *h et gr. omn.* δεδώρηται. **ut** = ἵνα: et *h*. **per haec** (hec OW *et* > hec per W*) *et gr. omn.* διὰ τούτων: per hoc ϛ *Baed.* $\frac{1}{8}$; per hanc *Hieron.* **efficiamini** (*effic*imini *h*) *et* sitis *m* (*bis*) *Ambrst.* (*in Phil.* i. 5—*cf.* essent *libere in II Cor.* viii. 9) *cum gr. omn.* γένησθε: efficiamur Θ *dem. diu. p Hieron.*, *cf.* simus *libere Ambr.* (*ep.* xxix. 3, *spir. sanc.* i. 6). **diuinae** (-ne LOWZ*) **consortes** (-tis F*KV^{c}) **naturae** (-re OWZ*) *cum ord. gr. paene omn.* θείας κοινωνοὶ φύσεως: *gr.* ℵ > θ. φ. κ., *non autem*

diuinae consortes naturae
fugientes eius quae in mun-
do est concupiscentiae
corruptionem.
5 Uos autem curam omnem subin-
ferentes
ministrate in fide uestra
uirtutem
in uirtute autem scientiam
6 in scientia autem abstinentiam
in abstinentia autem
patientiam
in patientia autem pietatem
7 in pietate autem amorem
fraternitatis
in amore autem fraterni-
tatis caritatem
8 haec enim si uobis-
cum adsint et superent
non uacuos nec sine fructu

---

latt.—cf. autem ‘diuinae se naturae participem effectum fuisse’ *libere Hil.* (*trin.* i). **fugientes eius quae** (que OW) **in mundo est** (+ in O*) **concupiscentiae** (-tie O, -cie W) **corruptionem** (-tione I, -cionem O; correptionem *diu.**; + *ras. circa* 10 *litt.* U), *cf.* effugientes ei. quae (que Z*) in m. est conc. corruptionem (-tione Z) Z *Bentl.*, *et gr.* 13. 43. 65 *ἀποφυγόντες τῆς ἐν κόσμῳ ἐπιθυμίας φθορᾶς*: effugientes ei. q. in m. est in concupiscentia corr. (*Bentl.*), *cf.* effugientes eam q. in m. in cupiditate corr. (*sine* est) *h*, post euasionem q. est in m. in cupiditate perditae uitae *m* (*bis*), *et gr.* ABKL *al. longe plu. ἀπ. τῆς ἐν τῷ* (K *al. om.*) *κ. ἐν ἐπιθυμίᾳ φθ.*; fugientes eam q. in m. est concupiscentiam corruptionis *Hieron. cum gr.* ℵ *ἀπ. τὴν ἐν τῷ κ. ἐπιθυμίαν φθ.*; *gr.* CP 5. *al.*^{5} *ἀπ. τῆς ἐν* (69. 137. 163 + *τῷ*) *κ. ἐπιθυμίας* (P *om.*) *καὶ φθ. apud latinos non redduntur.*

5. **uos** (nos *p**) **autem**, *cf.* sed et (*om.* C $h^{ut\ udtur}$) uos CT *h m*, *et gr.* A *καὶ αὐτοὶ δέ*: *gr.* 8. 73 *κ. αὐτοὶ δὲ τοῦτο*, ℵC^2 5. 13. *al. plus*^{25} *κ. αὐτὸ δὲ τοῦτο*, BC*KLP *al. plu. κ. αὐτὸ τοῦτο δέ*, *et* 40 *κ. αὐτῷ δὲ τούτῳ*, *apud latinos non redduntur.* **curam** (coram Z) **omnem subinferentes** (e *sec. ex* a O) **ministrate** (ministrare O) *et* sollicitudinem omn. sub. ministrate (subminis*trate h*) CT *h cum ord. gr. plur. σπουδὴν πᾶσαν παρεισενέγκαντες ἐπιχορηγήσατε* (ℵ* *χορηγήσατε*): > omn. curam sub. m. *Baed.* $\frac{7}{8}$ *cum ord. gr.* 137 *π. σπ. παρεισενεγκόντες ἐπ.*; curam sub. m. (*sine* omn., *deinde* + A^1) A* *cum gr.* C 41. 69. 163 *σπ. παρεισενέγκαντες ἐπ. tantum*; > properate omnes sub. *m.* **in** (*in ras. scr.* U) **fide** (*in ras. scr.* U) **uestra** (uestrae Z; *in ras. scr.* U) **uirtutem**, *cf.* in fide uestram uirtutem KW *h** *Baed.* $\frac{2}{8}$, *et gr. omn. ἐν τῇ πίστει ὑμῶν* (C *ἡμῶν*) *τὴν ἀρετήν*: in fidem uestram uirtutem h^c; in fide uestra uirtute I *Baed.* $\frac{1}{8}$; in fide uirtutem *tantum m*; in scientia uestra uirtutem *Hieron.* (iv. 751). **in uirtute autem**, *cf.* in uirtute uero CT *h** *p*, *et gr. omn. ἐν δὲ τῇ ἀρετῇ*: in uirtutem uero h^c; in uirtute *tantum m Beat.* (*in Apoc.* v. 1). **scientiam** (-ciam OW) = *τὴν γνῶσιν*: scientia Θ; scientiae Z*. **uirtutem . . . scientiam**: *om.* U*.

6. **in scientia** (-cia GOW) **autem** *et gr. omn. ἐν δὲ τῇ γνώσει*: in sc. *tantum m*; *def. h.* **abstinentiam** (-ciam O^cW; abstinencia O*), *gr. τὴν ἐγκράτειαν*: continentiam (co *def. h*) CT *h p.* **in** (*in ras. scr.* O) **abstinentia** (-cia OW) **autem**, *cf.* in abstinentiautem Θ, in continentia autem CT, in continentia uero *p*, *et gr. omn. ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ*: in abstinentiam autem B*, *cf.* in continentiam au. *h*; in abstinentia *tantum m.* pacientiam KL, pacienciam W; patientienam Z, paciam O. **in abs. au. pat.**: *om. t sine auct. gr.* **in patientia** (-cia W, pacientia KL, paciencia O) **autem**, *cf.* in patientia uero CT, *et gr. omn. ἐν δὲ τῇ ὑπομονῇ*: in patientiam uero *h*; in patientia *tantum m.* **abstinentiam . . . autem** *tert.*: *om. Beat.* (*in Apoc.* v. 1) *sine auct. gr.*

pietatem . . . 7 autem *pr.*: *om. t sine auct. gr.*

7. **in pietate autem**, *cf. gr. omn. ἐν δὲ τῇ εὐσεβείᾳ*: in pietatem au. IL *h*; in pietate *tantum m.* **amorem** (amore *Baed.* $\frac{2}{8}$; *def. h*) **fraternitatis** (fraternitatem Z*) *et* > fr. am. *Baed.* $\frac{1}{8}$, *gr. τὴν φιλαδελφίαν*: amicam fraternitatem *m.* **in amore autem fraternitatis**, *cf.* in amore uero fr. CT *h** *p*, *et gr. omn. ἐν δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ*: in amorem uero fr. h^c; in amore fr. *tantum* BKV *diu.*, *cf.* in affectione fr. *tantum m*; in amorem fr. *tantum* LZ*; *om. omnino t sine auct. gr.* kcaritatem C, charitatem *vg.*; *deinde gr.* 40 + *ἐν δὲ τῇ ἀγάπῃ τὴν παράκλησιν*, *non autem latt.*

8. **haec** (hec OTW) **enim** = *gr. omn. ταῦτα γάρ*: h. autem A; h. *tantum m*; *deinde* + omnia AW *Baed.* $\frac{7}{8}$ *sine auct. gr.* **si uobiscum** (uobis cum *duobus uerbis* D *p*) **adsint** (ass. OWϚ𝔓; presto sint *p**—*cf.* CT *h infra*) **et** (*om.* W) **superent** (erēt *in ras. scr.* O), *cf.* uobiscum adsint (ass. U^c) et superent (*sine* si) BGΘILU *Bentl.*, uobis cum adsint et superent (-int Z*; *adnotat Luc. Brug.* ‘*Alii libri legunt*: haec enim uobis cum adsint’) FZ, > quum uobis (uobiscum C) presto sint et sup. CT, uobis praesto sint et sup. *h*, *et gr.* A 5. 8. 9. 73 *ὑμῖν παρόντα καὶ πλεονάζοντα* (*cf. etiam* adsint et sup. *tantum t*): uobis cum sint et sup. *m*, *cf. gr.* ℵBCKLP *al. pler. ὑμ.* (*min.*^{4} *ἐν ὑμ.*) *ὑπάρχοντα κ. πλ.* **non** = *οὐκ*: ut non *m.* **uacuos** = *ἀργούς*: uacui *m.* **nec** (*def. h*) *et gr. omn. οὐδέ*: et FL p^c *Baed.* **sine fructu**, *cf.* s. fructi-

uos constituent
in domini nostri iesu christi cogni-
tione
9 cui enim non praesto
sunt haec
caecus est et manu temtans
obliuionem accipiens pur-
gationis ueterum suorum
delictorum.
10 Quapropter fratres
magis satagite
ut per bona opera certam
uestram uocationem
et electionem faciatis
haec enim facientes non
peccabitis aliquando
11 sic enim abundanter minis-
trabitur uobis introitus
in aeternum regnum
domini nostri et saluatoris iesu
christi
12 propter quod incipiam uos
semper commonere de his
et quidem scientes

---

bus *m*: *in*foecundos *h*; *gr.* ἀκάρπους (2. 40 ἀπράκτους, 96. 142 ἀσκόπους). **uos**: *om. Bentl. h* m t et gr. non expr.* **constituent** (e *ex* a O; > constituent uos D), *cf.* constituunt (*Bentl.*) *h*, *et gr. omn.* καθίστησιν: inueniamini *m*. **in domini nostri iesu christi cognitione** (recognitione *m*), *cf.* in (*in ras. longiore scr.* O) domini (*in ras. longiore scr.* O) n. ie. ch. cognitionem (-cionem O; recognitionem *h*[teste Buchanan]) CDLO *Bentl. h p*, *et gr. paene omn.* εἰς τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπίγνωσιν: *gr.* 40 εἰς τὴν τ. κ. ἡμ. ἐπ. *tantum apud latinos non redditur.*

9. **enim** *cum gr. omn.* γάρ: autem *m*. **praesto** (pres. OWZ) **sunt** *et gr.* πάρεστιν: pr. sint D. **haec** (hec OW) = ταῦτα: ecce Z*. **caecus** (cecus OWZ[c]) **est** (*om. h**[teste Buchanan] *Baed.* $\frac{1}{8}$) **et manu temtans** (*cum* C, tempt. *codd. rell.*, tent. *vg.*) **obliuionem** (hoblib. C, oblib. T, obbiu. Z*, oblionem L*) **accipiens purgationis** (-cionis LO; purgationes Θ*) **ueterum** (priorum *h*) **suorum delictorum** (delect. O*), *cf. gr.* τυφλός ἐστιν μυωπάζων λήθην λαβὼν τοῦ καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτημάτων (BCLP *al. longe plu.* ἁμαρτιῶν): caecitatem autem uanitatem et obliuionem accipiet si non purgetur priorum delictorum contagione *m*.

10. qua propter *duobus uerbis* Z; quiapropter, *deinde* quipropter, *tunc* quapropter G. **fratres magis satagite** (satagitae L), *cf.* fr. m. agite ACZ*, *et* fr. magis (mei D) satis agite D *Baed.* $\frac{2}{8}$: > magis fr. satisagi*te h cum ord. gr. omn.* μᾶλλον ἀδελφοὶ σπουδάσατε; > satagite fr. *tantum Ambr.* (*fid.* iii. 12); ita agite *tantum t* (*ad init. pericopes*). **ut per** (*om.* Z*) **bona opera** (hop. C) *cum gr.* ℵA 5. 8. 15. *al.*[6] ἵνα διὰ (68 *om.*[ut udtur]) τῶν καλῶν (A 5 + ὑμῶν) ἔργων, *cf.* ut per bonam operam B*IKOV: *gr.* 13 δι' ἀγαθῶν ἔργ. ὑμῶν *tantum apud latinos non redditur*; *om. omnino Ambr. cum gr.* BCKLP *al. pler.* **certam** (certa Z*), *gr.* βεβαίαν: confirmatam C[mg.] *h*. **uestram** (uestra Z*) *et gr. omn.* ὑμῶν: *om.* IL*. **uocationem** (-cionem O) = *gr. paene omn.* τὴν κλῆσιν: *gr.* A τ. παράκλησιν *apud latinos non redditur.*

et: *om. t sine auct. gr.* aelectionem C, eleccionem Z. **faciatis** *cum gr.* 5. 8. *al.*[4] ποιῆσθε (*cf.* A 15. 99** ποιεῖσθε): facere *Ambr. cum gr.* ℵ BCKLP 13. *al. pler.* ποιεῖσθαι. **haec** (hec OW) = ταῦτα: illa *h**. **peccabitis** (-tes L), *cf.* errabitis *Ambr. Uigil.* (*Uarim.* iii. 82), offendetis (offenditis *h**) *h*, *et gr. paene omn.* πταίσητε: *gr.* 1 πέσητε *apud latinos non redditur.* **aliquando** *cum gr. plur.* ποτέ: *om. h*[ut udtur] *Ambr. Uigil. cum gr.* A 73.

11. **sic** (si DK) **enim** (eni|| U) **abundanter** (hab. CDILTZ), *cf.* sic en. abundantius *Ambr.* (*fid.* iii. 12), *et gr. omn.* οὕτως γὰρ πλουσίως: sed *tantum Uigil.* (*Uarim.* iii. 82). **ministrabitur**, *gr.* ἐπιχορηγηθήσεται: subministrabitur D *h*. **aeternum** (et. OW) *cum gr. plur.* αἰώνιον (C* 42 -ίαν): *gr.* 5. 14* ἐπουράνιον *apud latinos non redduntur*; *gr.* 38 *om.*, *non autem latt.* **regnum** *cum gr. omn.* βασιλείαν: imperium *Ambr. Uigil.* **domini nostri et saluatoris** (salb. C; salbator *t*; salutaris *h*; *om.* W) **iesu** (ihesu C) **christi** *cum ord. gr. plur.* τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ: > dom. et sal. (+ domini *Beat.*) n. ie. ch. *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 839) *Beat.* (*in Apoc.* v. 1) *cum ord. gr.* A 106 τ. κυρ. κ. σωτ. ἡμ. Ἰησ. Χρ.; > dom. n. ie. ch. et (*om.* Θ *diu.*) sal. Θ *dem. diu.*; dom. n. ie. ch. (*sine* et sal.) D *cum gr.* 32. *al.*[5] τ. κυρ. ἡμ. Ἰησ. Χρ. *tantum*; dei n. et sal. ie. ch. T, *cf.* dei et dom. n. conseruatoris ie. ch. *Ambr.*, *et* dei *tantum in fine pericopes Uigil.*

12. propterquod *uno uerbo* ϛ. **incipiam**, *cf. gr.* ℵABCP 25. *al.*[3] μελλήσω: non (*om. p**) differam CT *h p* Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1368), *cf. gr.* KL *al. pler.* οὐκ ἀμελήσω *et* 8 οὐ μελλήσω. **uos** (*om. h**) **semper commonere** (conm. L, commonem O*) **de his** (hiis W; *def. h*) *cum ord. gr.* A *al. sat. mu.* ὑμᾶς ἀεὶ ὑπομιμνήσκειν περὶ τούτων: > s. c. u. de h. CT *p* et* > s. commemorare u. *tantum* (*in fine pericopes*) *Cassiod. sine auct. gr.*, *cf.* u. s. commonere u. de h. *p*[c]; *gr.* BCKLP *al. plus*[35] > ἀεὶ (P *al.*[5] *om.*) ὑμ. ὑπ. περὶ τ., ℵ > ἀεὶ περὶ τ. ὑπ. ὑμ., 69 > ὑπ. ὑμ. ἀεὶ περὶ τ., *non autem*

et confirmatos in prae-
senti ueritate
13 iustum autem arbitror
quamdiu sum in hoc
tabernaculo
suscitare uos in commo-
nitione
14 certus quod uelox est
depositio tabernaculi mei
secundum quod et dominus nos-
ter iesus christus significauit mihi.
15 Dabo autem operam et fre-
quenter habere uos post
obitum meum
ut horum memoriam faciatis
16 non enim doctas fabulas
secuti notam fecimus
uobis domini nostri iesu christi
uirtutem et praesentiam
sed speculatores facti illius
magnitudinis
17 accipiens enim a deo patre
honorem et gloriam
uoce delapsa ad eum huius-

---

latt. **et** *pr.*: *om.* Z*. **et** *sec.* = *gr. omn.* καί: ut Z; *om.* D. **confirmatos** (-tus Θ*Z), *gr.* ἐστηριγμένους: corroboratos (conr. C) CT *h*; *deinde* + uos BFG^{c}KOVWZ *vg. cod. caraf. dem. diu.* sine auct. gr.* presenti COW. ueritatem IL, ueritati V.

13. **autem** *et* uero *p cum gr. omn.* δέ: enim L. arbritor Z. quandiu ADL. **in hoc tabernaculo** (tabernaculum Z*) = ἐν τούτῳ τῷ (C$^{*\,ut\,udtur}$ *om.*) σκηνώματι: in hoc corpore (*deinde* + tabernaculo C$^{mg.}$) CT *h*, *cf.* in tabernaculo corporis huius *libere Hieron.* (*ep.* cxxx. 13). **uos**: *om.* D *sine auct. gr.* **in commonitione** (commun. GΘ*Z^{c}, conmon. L; commonicionem O, communicionem Z*), *cf.* in incommotione F*, *gr.* ἐν (ℵA 5. 17$^{lect.}$ + τῇ) ὑπομνήσει: in commemorat^{i}one *h*, *cf.* uel incommemora D$^{mg.}$ *et* al̄ cōmemoratione Θ$^{mg.}$

14. **certus** *sine addit. cum gr. omn.* εἰδὼς *tantum*: + sum DΘI^{c} *dem. Baed.* $\frac{1}{8}$; *deinde* + enim *dem.* **uelox** *et gr.* ταχινή: uelocissima CDT. **est** (*def. h, sed* futura est *coniecit Buchanan*) = ἐστίν: sit IL *dem.*; erit CDT *p*; *deinde* + mihi *h sine auct. gr.* **depositio** (-cio O) = ἡ ἀπόθεσις: dispositio D. **tabernaculi** (-nali G) *cum gr. plur.* τοῦ σκηνώματος: corporis (+ tabernaculi C$^{mg.}$) CT *h cum gr.* 16. 23. 37. 98$^{mg.}$ 100. *al. pauc.* τ. σώματος. **secundum** (s̃ D) **quod**: quemadmodum *h*; *gr.* καθώς. **et**: *om.* DL*Z* *h sine auct. gr.* **noster** (nr̄t Z): *om. dem. diu. sine auct. gr.* **secundum . . . noster**: *gr.* ℵ *om.*, *non autem latt.* **mihi** (michi OW): + per reuelationem DΘ *dem. p sine auct. gr.*

15. **dabo autem operam** (hop. C; opera Z*) *cum gr.* ABCKLP *al. pler.* σπουδάσω δέ (13 τε), *cf.* d. praeterea op. *h*: *gr.* ℵ 31 σπουδάζω δέ *et* 37. 56 σπουδάσατε δέ (*ex uers.* 10?) *apud latinos non redduntur.* **et** (*om.* O*) **frequenter habere uos** = *gr. omn.* καὶ ἑκάστοτε ἔχειν ὑμᾶς, *cf.* > u. fr. h. (*sine* et) *p*: > ut (hut C) fr. h. possitis etiam CT, *cf.* > et fr. u. h. possitis etiam D, *et* et (+ uut *sup. lin.* F^{c}) fr. h. uos (+ possitis *sup. lin.* F^{c}) F; > *uos frequen*ter abere (*sine* et) *h*$^{teste\ Buchanan}$. **post obitum** (hob. C) **meum**, *gr.* μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον: pos mortem meam *h*; post mortem post obitum meum *p*. **ut horum** (+ omnium ϛ𝔖) **memoriam faciatis** (-tes L, fatiatis Z), *cf.* ut illorum m. f. *p*, *et* sic ut illorum m. f. *h*: in quo horum m. f. CT; *gr.* τὴν τούτων μνήμην (P 5. 13. *al.*^{3} μνείαν) ποιεῖσθαι.

16. **doctas**, *cf.* indoctas BKOVWZ^{c}ϛ𝔐𝔖 *c dem. diu. Baed.* (*hic* $\frac{3}{8}$ *et P. L.* xci. 1108), *et Luc. Brug.* '*Egregie correctores* indoctas, *quod uulgo legitur emendarunt scribendo contrarium* doctas, *quod est, eruditas, seu artificiose concinnatas*': commentitias (-ticias CT, -tititias *et* t *pr. in ras. scr.* Θ; *deinde* + doctas C$^{mg.}$, + al̄ doctas Θ$^{mg.}$) CΘT *h p**; *gr.* σεσοφισμένοις. **secuti** (-quuti ΘT; sicuti L), *cf.* esec*uti h*, *et gr. omn.* ἐξακολουθήσαντες: consecuti W *Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$); *om.* D. **notam** (notas I) **fecimus** *et* cognitam f. *h cum gr. omn.* ἐγνωρίσαμεν: notam (+ autem *Iulian.-Tol.*) facimus CFT *dem. p** '*Aug.*' (vi. 606) *Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$) *Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 564). **christi**: *gr.* P *om.*, *non autem latt.* **uirtutem** = δύναμιν: ueritatem *diu.* **et** (*om.* Z*) **praesentiam** (pres. T) *cum gr. omn.* καὶ (P 13. 31 τε καὶ) παρουσίαν, *cf. Luc. Brug.* '*Et hic recte emendarunt* (*sc. correctores*) praesentiam, *quod est aduentum a praesens, pro* praescientiam, *quod est prouidentiam a praescio*': et praescientiam (presc. V, p̄scienciam OW) BDΘ^{c}KOU^{c}VWϛ𝔐 *c diu.*^{c} *p*^{c} *Baed.* (*hic* $\frac{7}{8}$), *cf.* et praescientiam et magnitudinem '*Aug.*'; *om. omnino* AC *Baed.* (*P. L.* xci. 1108). **sed**: *om. Iulian.-Tol. sine auct. gr.* **illius** = ἐκείνου: ipsius CT *h p*; *deinde* + sumus W *sine auct. gr.*

17. **accipiens** = λαβών: accepit CT *dem. p** *Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 564); *def. h.* **enim** *cum gr. omn.* γάρ: autem W; *om.* O^{c}Z *h*$^{ut\ udtur}$ *p*^{c}. **a** *pr.*: *om.* Z* *sine auct. gr.* **patre** (-rae Z): *om. p** *sine auct. gr.* **honorem et gloriam** *cum ord. gr.* τιμὴν καὶ δόξαν: > gl. et h. CT *contra ord. gr.* **uoce delapsa** (-absa DG, debalsa Z*; delabsam F) **ad eum huiuscemodi**, u. delata ad eum huiusmodi CT *Iulian.-Tol.*, *et*

cemodi a magnifica gloria
hic est filius meus dilectus
in quo mihi complacui
18 et hanc uocem nos audiuimus
de caelo allatam
cum essemus cum ipso
in monte sancto
19 et habemus firmiorem
propheticum sermonem
cui bene facitis attendentes
Quasi lucernae lucenti
in caliginoso loco
donec dies lucescat et lucifer
oriatur in cordibus uestris

---

u. delata ei *huiusmodi h, cum gr. plur.* φωνῆς ἐνεχθείσης (C^{3} ἀνεχθείσης; 42 ἀνενεχθείσης) αὐτῷ τοιᾶσδε: > ad eum u. delapsa huiuscemodi O *sine auct. gr.*; *gr.* C* 13 > φ. ἐν. τ. αὐ., *non autem latt.*; *gr.* P φ. ἐν. τ. *tantum apud latinos non redditur*; *libere citat Aug.* (iii. 2. 542) 'delatam dicit dominus christo uocem'. **a magnifica gloria** *et* de mag. gl. Θ *cum gr. omn.* ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης, *cf.* mag. gl. *tantum* CDFIL UTZ: de mag. maiestate *h*; de mag. potestate *libere Aug.*; *om. omnino Iulian.-Tol.* **hic est** (e *tantum* Z*) **filius meus dilectus** *cum gr.* οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός (*gr.* B > ὁ υἱ. μ. ὁ ἀγ. μ. οὗ. ἐστ., *et* P *habet* οὗ. ἐστ. ὁ υἱ. μ. ὁ ἀγ. οὗ. ἐστ.): tu es f. m. d. *libere Aug.—cf.* Marc. i. 11 || Luc. iii. 22. **in quo** *et gr.* 13. *al.*^{3} ἐν ᾧ: *gr. plur.* εἰς ὅν. **mihi** (michi O) **complacui** (conpl. ABDGΘILZ, cōpl. U), *cf.* m. bene complacui *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1368): m. complacuit (conpl. V, cōpl. W) KVW, *cf.* m. bene conplacuit F; beni sensi CT *h Aug., cf. gr.* 13. 24. *al.*^{4} εὐδόκησα *et plur.* ἐγὼ εὐδ.; *deinde* + ipsum audite BKOU^{c} VW *vg.* (*non autem cod. caraf. Bentl. Tisch.*) *c dem. p Cassiod. sine auct. gr.—ex* Matt. xvii. 5 *uel* Luc. ix. 35. **hic . . . complacui**: *cf.* Marc. ix. 7 || Matt. xvii. 5 || Luc. ix. 35, *et* Matt. iii. 17.

18. **et**: *om.* C *Aug.* (iii. 2. 542, v. 212 *ad init. pericopes*) *sine auct. gr.* **nos audiuimus** (audibimus T *h*) *cum gr. omn.* ἡμεῖς ἠκούσαμεν: aud. *tantum* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 822 = *prom. et praed. dei* iii. 11); *om. Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 564); *deinde* + et D *sine auct. gr.* > nos de caelo audiuimus *Aug.* (iii. 2. 542, *non autem* v. 212) *contra ord. gr.* **de caelo** (celo OW) **allatam** (adl. CDGΘILTU*Z), *gr.* ἐξ (ℵA ἐκ τοῦ) οὐρανοῦ ἐνεχθεῖσαν: de c. delatam *Aug.* (iii. 2. 542, v. 212) '*Prosp.*'; de c. re*latam h*; *om. omnino Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 1003). **cum** (quum Θ) **essemus cum ipso**, *cf.* c. ess. c. illo *Aug.* (iii. 2. 542, v. 212) '*Prosp.*': *gr. omn.* > σὺν αὐτῷ ὄντες. **in monte** (te *in ras. scr.* O) **sancto** (*in ras. scr.* O) *cum ord. gr. plur.* ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ: > in s. m. *h* '*Prosp.*' *cum ord. gr.* BC* 13 ἐν τ. ἁγ. ὄρ.; *gr.* $17^{lect.}$ ἐν τ. ὄρ. *tantum apud latinos non redditur.*

19. **et** *pr.* (*in ras. scr.* O): + nos *Aug.* (iv. 807; *non autem* iii. 2. 542, v. 212) *sine auct. gr.* **habemus** = *gr. omn.* ἔχομεν: habetis *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 405, *non autem alibi*). **firmiorem** (i *sec. sup. lin.* O; priorem D) *etiam Prosp.* (*P. L.* li. 381) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 107, 967, lxxix. 525) *Baed.* (*saepius*), *cf.* certiorem *Aug.* (*semper*) '*Aug.*' (v. *App.* 296) *Prosp.* (*P. L.* li. 352) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 871, 1368) *Baed.* (xcii. 702 = *Aug.* iii. 2. 473), *et gr. omn.* βεβαιότερον: certum (*deinde* + firmiorem $C^{mg.}$) CT; *om. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 405). profeticum ADGTZ^{c}, profectum cum Z*. **bene facitis** (benefacitis *uno uerbo vg.*) = καλῶς ποιεῖτε: benefaciatis D. **attendentes** (adt. ABDF^{c}GΘILUVZ) *etiam Aug.* (iii. 2. 542) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 107, lxxix. 405) *Baed.* (*hic et P. L.* xci. 440, 648), *gr.* προσέχοντες: intendentes CT $h^{uidetur}$ *Aug.* (*paene semper*) '*Aug.*' *Prosp.* (*P. L.* li. 352, 381) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 871, 1368) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 848, 967, lxxix. 525) *Baed.* (xci. 491, 795, xcii. 702). **quasi** *etiam Prosp.* (*P. L.* li. 381) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 107, 848, 967) *Baed.* (*hic et P. L.* xci. 491, 648), *gr.* ὡς: sicut *Aug.* (iii. 1. 175, iii. 2. 542, iv. 482, 960 *libere*) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 847 = *prom. et praed. dei* iv. 12); uelut *Aug.* (iv. 807, 1337) *Prosp.* (*P. L.* li. 352) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 871); tamquam *Capitula* CT (*supra p.* 311) *Aug.* (*sexies*) '*Aug.*' *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 405, 525); quemadmodum *h Aug.* (iii. 2. 473 = *Baed. P. L.* xcii. 702). lucerne OW; lucerna Θ*. **lucenti** (-cennti V*, lucent Z*; lucentes D) *etiam Aug.* (*septies*) *Prosp.* (*P. L.* li. 381) *Greg.-Mag.* (*quater*) *cum gr. omn.* φαίνοντι, *cf.* ardenti $O^{glos.}$ W *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 525)—*ex* Ioh. v. 35 ?: *om. Aug.* (*quater, et libere* ii. 384, iv. 960) '*Aug.*' *Prosp.* (*P. L.* li. 352) '*Prosp.*' **caliginoso** (-nosso D; caligoso GΘ^{c}T *Oros.*; caligo Z*) *etiam Prosp.* (*P. L.* li. 381) *Baed.* (*hic et P. L.* xci. 491, 648), *gr.* αὐχμηρῷ (A *min.*^{3} ἀχμ.): obscuro *h Aug.* (*semper*) '*Aug.*' *Prosp.* (*P. L.* li. 352) '*Prosp.*' *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 871) *Baed.* (*P. L.* xcii. 702 = *Aug.* iii. 2. 473). **loco**: solo Z*. **donec**: don *in ras. scr.* O. **dies lucescat** (lucescet D) A^{c}DF*LOTZ* *Tisch. diu. h Aug.* (*semper*) '*Aug.*' *Uigil.* (*Uarim.* ii. 16) *Baed.* (*hic* $\frac{7}{8}$ *et P. L.* xci. 491, xcii. 702), d. inlucescat (-ciscat G*, illucescat W) BGKVWZ^{c} *Bentl. c p Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 107) *Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$), d. elucescat (hel. C) CF^{c}ΘIU *vg. cod. caraf. dem. Baed.* (*P. L.* xci. 648), *et* d. clarescat '*Prosp.*', *cum ord. gr.* ἡμέρα (ℵP 13. *al.*^{2} ἡ ἡμ.)

20 hoc primum intellegentes
quod omnis prophetia
scripturae propria inter-
pretatione non fit
21 non enim uoluntate humana
allata est aliquando
prophetia
sed spiritu sancto inspirati
locuti sunt sancti dei homines

II. 1 fuerunt uero et pseudo-
prophetae in populo
sicut et in uobis erunt
magistri mendaces
qui introducent sectas
perditionis
et eum qui emit eos
dominum negant
superducentes sibi celerem

διαυγάσῃ (13. *al. fere*10 διαυγάσει): > lucescat d. A* *et* > aspiret d. *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 405) *contra ord. gr.* lucefer Z*. horiatur C. **uestris** *et gr. omn.* ὑμῶν: nostris W.

20. intelligentes ΘKO *vg.*, intelligitentes W*. **omnis** (oms Z*) **prophetia** (propet. V*, profet. DG, profec. Z) **scripturae** (-ure O^c^W^c^, scribturae FG) *cum gr. paene omn.* πᾶσα προφητεία γραφῆς, *cf.* omnes prophet^i^ scripture L: omnis prophetiae scriptura B^c^U^c^ *diu.* *h*^teste Buchanan^ *p**, *cf.* omnis prophetica scriptura *Baed.* $\frac{1}{8}$, *et gr.* 69. 137 > π. γραφὴ προφητείας; omnis prophetiae scripturae B* *dem.*; omnis prophetia (+ *ras.* 1 *lit.* Θ) uel scriptura Θ *Prisc.* (*tract.* 8), *cf.* omnis profetia uel scribturae T; omnis prophetia *tantum* O*ς *Prisc.* (*tract.* 1 *libere*); omnis scriptura *tantum Ambrst.* (*in I Tim.* ii. 4) *Prisc.* (*tract.* 6 *libere*); omnis sermo *tantum Bachiar.* (*P. L.* xx. 1034). **propria** (proprie *p*) **interpretatione** (-cione O, interpraetatione AFΘILVZ^c^; interpraetationem Z*) **non fit** (filii Z*; sit *et* > sit non Z^c^) *et gr. omn.* ἰδίας ἐπιλύσεως (9 διαλύσεως) οὐ γίνεται, *cf.* propria interpraetatione indiget C *et* propriam interpretationem indigit T: interpretatione (interpretationem *Prisc. tractt.* 6 *et* 8) indiget *tantum h Prisc.* (*tractt.* 1, 6, *et* 8) *Bachiar.* *et* > indiget interpretatione *tantum Ambrst.*

21. **non enim uoluntate** (uolumpt. C) **humana** *etiam Fulg.* (*P. L.* lxv. 718, 822) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 13, 197) *et gr. omn.* οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου: n. u. h. (*sine* en.) '*Aug.*' (vi. 606) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 781); n. en. umquam u. h. *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 556); > nunquam h. u. *Uigil.* (*Uarim.* ii. 4); non ex hominibus *tantum* '*Aug.*' (v. *App.* 386); humana *tantum* Z (*cf. gr.* 104 *qui om.* οὐ γὰρ θ. ἀν. ἠν. ποτέ). **allata** (adl. CDFG ΘILTU*) **est aliquando prophetia** (prof. DGT) *etiam Fulg.* (*P. L.* lxv. 718) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 13, 197), *cf.* all. est umquam pr. *h* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 822 = *prom. et praed. dei* iii. 10) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 781, 822), *cum ord. gr.* ℵAL *al. pler.* ἠνέχθη ποτὲ προφητεία: > pr. all. est aliquando *Uigil.*; *gr.* BCKP 13. *al.*7 > ἠν. πρ. ποτέ, *non autem latt.*; all. est pr. *tantum* '*Aug.*' (v. *App.* 386, vi. 606) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 556) *sine auct. gr.* **sed** *cum gr. omn.* ἀλλά: *om. h.* **spiritu sancto** *et* a sp. s. *Uigil. cum ord. gr.* ὑπὸ πνεύματος ἁγίου: > s. sp. *h contra ord. gr.* **inspirati** (*inspira*ti *h*) *etiam Cassiod.* (*P. L.* lxx. 13), *cf.* repleti *Uigil.*, acti *Aug.* (ix. 489) '*Aug.*' (vi. 606) '*Prosp.*' *Fulg.* (*P. L.* lxv. 718, 781, 822) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 197, 556), *et gr. omn.* φερόμενοι: inspirante COT; *om. Faust.* (*spir. sanc.* ii. 7 = *Paschas. P. L.* lxii. 33). **locuti** (-quuti ΘT) **sunt** *et gr.* ἐλάλησαν: loquebantur *Uigil.*; *deinde* + eam T *sine auct. gr.* **sancti dei homines** *etiam Cassiod.* (*P. L.* lxx. 13, 197) *cum gr.* ℵAKL *al. plu.* ἅγιοι (A + τοῦ) Θεοῦ ἄνθρωποι: > s. h. d. D *h Fulg.* (*P. L.* lxv. 781, 822) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 556); *gr.* C 27. 29 > ἀπὸ Θ. ἅγ. ἄνθ., *non autem latt.*; d. h. (*sine* s.) *dem.*, *cf. gr.* BP 66**. 68. 69. 137 ἀπὸ Θ. ἄνθ. *tantum*; > h. d. (*sine* s.) *Aug.* '*Aug.*' (vi. 606) '*Prosp.*' *Fulg.* (*P. L.* lxv. 718); *gr.* 180 οἱ ἅγ. ἄνθ., *non autem latt.*; h. *tantum Uigil.*

II. 1. **uero et** *cum gr. omn.* δὲ καί: u. *tantum* Z *Baed.* $\frac{2}{8}$; *om. omnino Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 564). pseudoprophete OW, pseudoprophaetae L, phseudoprophetae I, pseodoprofetae D, seudoprophetae Z. **in populo**: *gr.* ℵ^c^ *om.*, *non autem latt.*; *deinde* + isto *Iulian.-Tol. cum gr.* 137 *qui add.* ἐκείνῳ. **et** *sec.*: *om.* Z *Iulian.-Tol. sine auct. gr.* **erunt**: + *ras.* 1 *lit.* U. mendacis Z*. **qui introducent** (introducunt FIL), *gr.* οἵτινες παρεισάξουσιν: q. inducent AD *Baed.*; q. subinducent *h* '*Aug.*' (vi. 606); q. subintroducent (subintroducunt C) CT *p**, *cf.* q. subintroducentes *Iulian.-Tol.* **perditionis** (-cionis O), *gr.* ἀπωλείας: perditiones BΘ*Z^c^. **eum qui emit** (hem. C; *om. h*), *gr.* τὸν ἀγοράσαντα: q. em. (*sine* eum) '*Aug.*' **eos** = αὐτούς, *cf.* ipsos *h** (*deinde expunxit et addidit* eos): uos D. **dominum,** *cf.* dominatorem (dominat ore *h*) CT *h* '*Aug.*', *et gr. omn.* δεσπότην: deum O^gloss.^ Wς *dem.* **negant** (negabunt *dem. p*; + uo *expunct.* D), *cf.* abnegant (abnegat xcviii. 5) *libere Quaestt. U. et N. T.* (xcviii. 5, cxi. 3, 6): negantes *Bentl. Baed.* $\frac{7}{8}$, *cf.* abnegantes (hab. C) CT *h* '*Aug.*' (*in fine pericopes*), *et gr.* ἀρνούμενοι. **superducentes** (superdocentes Z*), *cf.* superinducentes (superindocentes F*) F, *et gr.* ἐπάγοντες: superducent CT, *cf.* super*inducent h.* **sibi** *et* sibimetipsis *h cum gr. plur.* ἑαυτοῖς: *gr.* B* 31. 78** αὐτοῖς *et* 2. 30. 35

perditionem
2 et multi sequentur eorum
luxurias
per quos uia ueritatis
blasphemabitur
3 et in auaritia fictis uerbis
de uobis negotiabuntur
quibus iudicium iam olim
non cessat
et perditio eorum
non dormitat
4 si enim deus angelis peccantibus
non pepercit
sed rudentibus inferni
detractos in tartarum
tradidit in iudicium
cruciatos reseruari
5 et originali mundo

ἐν αὐτοῖς *apud latinos non redduntur.* **celerem** (cele||rem G, caelerem U, caelere I*; scelerem Z[c], scaelere I[c]; caelestem *Baed.* ⅛) *et gr.* ταχινήν: celerrimum *h.* **perditionem** (-cionem LO), *gr.* ἀπώλειαν: interitum *h.*

2. **sequentur** (e *sec. in ras. scr.* Θ) *cum gr. omn.* ἐξακολουθήσουσιν (13. *al.*[2] -σωσιν): sequuntur (secun. W) AW *c.* **eorum luxurias** (luxor. BC DF[c]ΘLV; luxoria Z*; luxoriam Z[c ut udtur]) *cum ord. gr.* αὐτῶν ταῖς ἀσελγείαις (*min. pauc.*[ut udtur] ἀπωλείαις): > libidines ipsorum *h contra ord. gr.* **uia** (uita O*) *cum gr.* ℵ*BCKLP *al. pler.* ἡ ὁδός, *cf.* uias *h** *et* uiae *h*[c]: *gr.* ℵ[c]A 9 ἡ δόξα *apud latinos non redduntur.* **blasphemabitur** (blasfem. DGT) *cum gr. omn.* βλασφημηθήσεται, *cf. blasphem*abuntur *h*: blasphematur BF*I *Saluian.* (*gub. dei* iv. 86) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 613).

3. **et** (*om.* Z*) **in** (*om.* A*; + *ras.* 1 *lit.* B) **auaritia** (-cia LO[c]W; auariciam O*) **fictis** (ic *in ras. scr.* T; factis F*LZ* *p**) **uerbis de uobis negotiabuntur** (negoc. OU*W, nigut. L) *cum gr. plur.* καὶ ἐν πλεονεξίᾳ πλαστοῖς λόγοις (180 + πρὸς) ὑμᾶς ἐμπορεύσονται (ℵ* ἐκπορ.), *cf.* et in au. f. sermonibus de uob. negotiantur *Hieron.* (iv. 792), *et* et in malitia f. uerbis de uob. negotiantur I: > et mercabuntur uos in auaritia *fictis uer*bis *h*; *gr.* K 22. *al.*[2] > κ. ἐν πλεον. πλαστ. ὑμ. λ. ἐμπ., *et* 31 > κ. ἐν πλεον. πλαστ. λ. ἐμπ. ὑμ., *non autem latt.* **quibus** = οἷς: quorum *Prisc.* (*tract.* 5). iuditium WZ. **iam olim** (hol. C, oll. D) **non cessat** (caess. C), *cf.* ol. n. c. (*sine* iam) *h*, *et gr.* ἔκπαλαι οὐκ (31 οὐ) ἀργεῖ (31 καταργῇ): ol. uix sufficit (*sine* iam) *Prisc.* (*tract.* 5). **et** *sec.*: *om.* CΘ* *sine auct. gr.* perdicio O. **eorum** (*def. h*) = *gr. omn.* αὐτῶν: eis *Prisc.* (*tract.* 5); eius *Prisc.* (*tract.* 1 *semel*); *om. Prisc.* (*tract.* 1 *semel*). **dormitat** *et gr. plur.* νυστάζει: indormiet *Prisc.* (*tractt.* 1 *bis*, 5) *et gr.* KL 22. *al. plus*[35] νυστάξει.

4. **deus** *cum gr. omn.* ὁ Θεός: *om.* GW *Baed.* (*hic* ⅞). **angelis** (anguel. D) **peccantibus** *etiam Aug.* (*saepissime*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 824, 1040) *Baed.* (*hic*), *cf.* ang. iniquis *Capitula* A (*supra p.* 311), *cum ord. gr.* ἀγγέλων ἁμαρτησάντων: > pecc. ang. *Capitula* CT (*supra p.* 312) *Aug.* (iii. 2. 732) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 82) *Baed.* (*P. L.* xcii. 858 = *Aug.* iii. 2. 732) *contra ord. gr.* **rudentibus** (rugientibus ADLK—*cf. Baed.* (*hic comm. infra*); ruentibus B) **inferni** (inferno V*; infernis D) **detractos in tartarum** *etiam Baed.* (*hic lemm.*), catenis inf. d. in t. C *Fulg.* (*P. L.* lxv. 504), *et gr.* KLP[ut udtur] *al. omn.*[ut udtur] σειραῖς ζόφου ταρταρώσας—*cf. etiam* ruentibus catenis inf. d. in t. T *c*, *et* calinis (*pro* catenis?—*uide autem h** *infra*) inf. d. in. t. *p**: carceribus caliginis (calinis *h**—*uide p** *supra*; caliginos *h*[c]) inferi (inferni *Fulg. P. L.* lxv. 246, 688) retrudens (detrudens *Aug.* (viii. 509) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 688); *om. Fulg.* (*P. L.* lxv. 246)) Θ *h Aug.* (*semper*) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 839 = *prom. et praed. dei* iv. 3) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 246, 688) *Baed.* (*hic comm. infra*, *et P. L.* xcii. 858 = *Aug.* iii. 2. 732) *et gr.* ℵABC σιροῖς (ABC σειροῖς) ζόφου (ℵ*A ζόφοις) τ., *cf.* carceribus inferis retrudit *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1368), *et* carceribus caliginis tradidit eos *libere Iunil.* (*inst. reg.* ii. 17). **in iudicium cruciatos** (cruciatus Θ) **reseruari** DF*GΘ *Baed.* (*hic lemm.*) *et* in iudicium (-tium Z; iudicio *Greg.-Mag. P. L.* lxxv. 1040) cruciandos (-dus L; andos *in ras. scr.* U) reseruari (ri *in ras. scr.* O; seruari I*LU *et* s *in ras. scr.* U) *codd. plur. Bentl. Tisch. c dem. diu. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 824, 1040), > in iudicium res. cruciandos CT *p Fulg.* (*P. L.* lxv. 504) *et* > cruciandos in iudicium (-tium W) res. W *vg. cod. caraf.*, *cf.* in (*def. h*) iudicio (iudi *def. h*) puniendos reseruari (seruari *h Aug.* (iii. 2. 732, vii. 641 *libere*, viii. 509) '*Prosp.*' *Baed.*) *h Aug.* (*semper*) '*Prosp.*' *Fulg.* (*P. L.* lxv. 246, 688) *Baed.* (*P. L.* xcii. 858 = *Aug.* iii. 2. 732), *et gr.* ℵAC[2] 5. 13. *al.*[4] εἰς κρίσιν κολαζομένους τηρεῖν (13 τηρεῖσθαι)—*e uersu* 9?: in iudicium reseruari *tantum Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 82); *gr.* BC*KLP 22. *al. fere*[70] εἰς κρ. τηρουμένους (*min. pauc.*[ut udtur] τετηρημένους) *apud latinos non redduntur. Adnotat Baed.* (*hic comm.*) '*Hunc uersiculum alia translatio sic habet* sed carceribus caliginis inferi retrudens in iudicio puniendos reseruari. *Quidam codices habent* sed rugientibus inferni detractos in tartarum tradidit.'

5. **et** = καί: cum et *in ras. scr.* O. horiginali C, orignali O; originale Z*. hoctabum C. noe: + iustum *Prisc.* (*tract.* 3) *sine auct. gr.*, *cf.* iustissimum *libere Nouat.* (*trin.* 8). iusticie OW.

non pepercit
sed octauum noe iustitiae
praeconem custodiuit
diluuium mundo impiorum
inducens
6 et ciuitates sodomorum
et gomorraeorum
in cinerem redigens
euersione damnauit
exemplum eorum qui impie
acturi sunt ponens
7 et iustum loth oppressum
a nefandorum iniuria
conuersatione eripuit
8 aspectu enim et auditu
iustus erat habitans apud eos
qui diem de die animam
iustam iniquis operibus
cruciabant
9 nouit dominus pios de temta-
tione eripere
iniquos uero in diem iudicii

---

preconem LOW. **custodiuit** (cost. Z*), *gr.* ἐφύλαξεν: seruauit *libere Nouat.* **diluuium** (dillu. F, dillub. T, diluium D; iū *in ras. scr.* U): cataclismum *Prisc.*; *gr.* κατακλυσμόν. **mundo impiorum** (imperiorum G; imperium *Baed.* $\frac{2}{8}$) *et gr. plur.* κόσμῳ (ℵ* κόσμον) ἀσεβῶν: m. super impios (inp. C) CT *p Prisc., cf. gr.* 40. 69. 137 κόσμῳ (69 κόσμου, 137 κόσμον) κατὰ ἀσ.; super (supra *h**) inpios *tantum h.* **inducens** = ἐπάξας: induens Z.

6. **sodomorum** (psod. C) **et gomorraeorum** (-morreorum DLU, -morrhaeorum *vg.*, -morreū W, -moreorum O, -murraeorum BG*) *et* sodomam (mam *def. h*) et (*def. h*) gomorram (gom *def. h*) *h Saluian.* (*gub. dei* i. 39 *libere*) *cum ord. gr. omn.* Σοδόμων καὶ Γομόρρας: > gomorreorum (gomurr. Z*) et sodomorum Z. **in cinerem redigens** (igens *in ras. scr.* O; rediens Z *Baed.* $\frac{2}{8}$) *et gr. omn.* τεφρώσας: in c. dedit *deinde* + et eas *h.* **euersione** (heu. C, aeu. I, au. D; eūsiōe *in ras. scr. deinde* + si omne *perlin.* O; euersionem BLZ) **damnauit** (dampn. DΘOWZ) *cum gr.* ℵAC[2]KL *al. pler.* καταστροφῇ κατέκρινεν: *gr.* BC* 27. *al.*[3] κατέκρινεν *tantum et* P κατέστρεψεν *tantum apud latinos non redduntur*; *deinde* + in U *sine auct. gr.* aexemplum C. **eorum qui impie** (-piae GIL, inpie O, inpiae C) **acturi** (hact. C; accepturi L) **sunt** (+ in *expunct.* O) **ponens** (puniens I[c] *Baed.* $\frac{2}{8}$) *et gr.* μελλόντων ἀσεβεῖν (BP 69. 137 ἀσεβέσι) τεθεικώς: > p. imp. acturis (*sine* eor. q.) *h Saluian.*

7. iustus L. lot GO *vg.* oppraessum G, opressum Z*, obpressum DZ[c], obpresum L, hoppressum C; + *ras.* 1 *lit.* O. **a** (*om.* Θ) **nefandorum iniuria** (-uri G*; iniuriae Θ) **conuersatione** (in conuersationem L) AF*GΘILU* *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 184, 880, 1286), *cf.* a n. iniusta c. DF[c] *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 529), a n. iniuriosa c. *Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$), a (ha C) n. inpudica (imp. T) c. CT *cod. caraf.* '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1160), a n. luxuriosa c. *Bentl., et gr. omn.* ὑπὸ τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν ἀσελγείᾳ ἀναστροφῆς (A -φή): a n. iniuria ac (a B*Z) luxuriosa (luxor. BV) conuersatione (-cione O) BOU[c]VWZ *vg. Tisch. dem. p*[c], *cf.* a n. iniusta ac luxuriosa (luxor. K) c. K *c diu., et* a n. iniuria ac inpudica c. *p**; a n. iniuria et c. *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 1158). **eripuit** (ἐρρύσατο): eruit ACDGΘILTUZ* *diu. p** *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 1286, *non autem alibi*) *Baed.* (*hic* $\frac{6}{8}$ *et P. L.* xci. 143).

8. **aspectu** (has. C; aspectus I) **enim et auditu** (auditui L) *cum ord. gr. omn.* βλέμματι γὰρ καὶ ἀκοῇ, *cf.* > sed as. et aud. *Aug.* (ix. 364): > quoniam aud. et uisu '*Sulpic.*' (*App. p.* 239 = *ep.* ii. 10). **erat**: *om.* (*Bentl.*) *Aug. et gr. non expr.* **habitans** (ab. CZ*): inhabitans *Aug.*; *gr.* ἐγκατοικῶν. **apud** (-ut GIT, d *in ras. scr.* U) **eos** *etiam Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 529, lxxvi. 880, lxxvii. 1158), *cf.* inter eos *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 1286): *gr.* ἐν αὐτοῖς. **qui**: *om.* (*Bentl.*) *et gr. non expr.* **diem de die** BF*G*ΘLU* *Bentl. et gr. omn.* ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, *cf.* diem de diem I*: > de (e *ex* i Z) die in (*om.* G[c]) diem *codd. plur. vg. cod. caraf. Tisch. c dem. diu. p Greg.-Mag.* (*semper*) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1160) *Baed., cf.* die de diaem C. **apud . . . die**: *om. Aug. sine auct. gr.* **animam** (*om.* Z*) **iustam** *etiam Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 1286) = *gr. omn.* ψυχὴν δικαίαν: an. iusti I[c] *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 529, lxxvi. 880, lxxvii. 1158) '*Isid.*' **iniquis**: + aliorum *Aug. sine auct. gr.* **operibus** (ἔργοις): factionibus CGT *Aug.*; facinoribus *p.* **cruciabant** (crut. Z): cruciabat (*Bentl.*) *Aug. cum gr. omn.* ἐβασάνιζεν.

9. nobit T. **dominus** (domin *in ras. scr.* O) *cum gr. omn.* κύριος: deus BFKVWϛ. pius I*Z*. **de temtatione** (tempt. *codd. plur.*, tent. *vg.*, temptacione O*; temptationem L*) *cum gr.* ℵ[c]A BCKLP *al. pler.* ἐκ πειρασμοῦ: de temtationibus (tempt. C) CT *diu. p** *cum gr.* ℵ* 7. *al.*[10] ἐκ πειρασμῶν. **iniquos uero** = *gr. omn.* ἀδίκους δέ: > et in. *Hieron.* (ii. 303); *deinde gr.* ℵ* + πεφυλακισμένους, *non autem latt.* **in diem** (die DOUZ *Baed.* $\frac{6}{8}$) **iudicii** (-tii LZ) **cruciandos** (-iendos D) **reseruare** (reseruari *Baed.* $\frac{4}{8}$; seruare I[c]U) *cum ord. gr. omn.* εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους

cruciandos reseruare
10 magis autem eos qui post
carnem in concupiscentia
inmunditiae ambulant
dominationemque contem-
nunt audaces sibi placentes
sectas non metuunt
blasphemantes
11 Ubi angeli fortitudine
et uirtute cum sint maiores
non portant aduersum se
execrabile iudicium
12 hi uero uelut inrationabilia
pecora naturaliter in captio-
nem et in perniciem
in his quae ignorant blasphe-
mantes in corruptione
sua peribunt

τηρεῖν : > in diem iud. res. cruc. W *vg. cod. caraf.*; > cruc. in diem res. iud. *Hieron.*

10. **magis**: maxime D *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1369) = *gr. omn. μάλιστα*; praecipue *Hieron.* (ii. 303). **autem** *cum gr. omn. δέ*: *om. Hieron.* **eos** (*om. Baed.* ⅛) **qui post carnem** (carnes *c*; + alteram $DF^{c\,in\,mg.}$—*ex* Iud. 7) **in** (*om.* Z^{c}) **concupiscentia** (concupiscentiam G^{1}ΘLT *c diu.* p^{c}, concupiscenciam W, cupiscentiam G*; concupiscentias O*) **inmunditiae** (imm. KU (*in ras. scr.*) *vg.*, inmunditie Z^{c}, inmundicie O, īmūdicie W) **ambulant** (ambulabant D) *et gr.* ℵABKL *al. longe plu. τοὺς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ* (ℵ* *ἐπιθυμίας*) *μιασμοῦ* (31 *μιασμόν*) *πορευομένους* (31 *πορνευομένους*), *cf.* eos q. p. carn. in concupiscentiae amb. (*sine* inm.) Z*: eos q. p. carn. in desideriis pollutionis amb. *Hieron. et gr.* CP 5. 6. 7. *al.*[10] *τ. ὀπ. σ. ἐν ἐπιθυμίαις μ. π.*, *cf.* q. p. carn. in desideria conuolutationis eunt (*sine* eos) *Cassiod.* **dominationemque** (-nem quem Z*) **contemnunt** (-tempnunt BDΘIKOUWZ) *et gr. omn. καὶ κυριότητος καταφρονοῦντας* (A *-τες*), *cf.* dominationem c. *tantum* G: dominationesque contempnunt L *et* et dominationes despiciunt *Hieron.*, *cf.* dominationes spernunt *libere Prisc.* (*infra*). **audaces**: + et procaces *in fine pericopes Hieron. sine auct. gr.* **sectas non metuunt** (metuent G) **blasphemantes** F*GΘIU*V *Bentl. Tisch.* = *gr. omn. δόξας οὐ τρέμουσιν βλασφημοῦντες—uerbum δόξα in sensu* sententia *a translatoribus intellectum esse uidetur*, *cf.* maiestatem (magest. C) n. met. blasphemantes (blasf. T) CT *cod. caraf.*, *et* Iud. 8: sectas n. (*om.* Z*) met. facere (facile Z) blasphemantes (blasf. D) $ADF^{c}KLOU^{c}Z$ *Baed.*, *cf.* sectas n. met. introducere (inducere *diu.*) bl. (> bl. introd. B*) BW *vg. c dem. diu. p—uerbum* secta *in sensu αἵρεσις* (*ut in uers.* 1 *supra*) *a scriptoribus intellectum esse uidetur. Libere citat Prisc.* (*tract.* 1) 'dominationes spernunt, dignitates blasfemant, profetationes contemnunt, resurrectionem negant; sicut scribtum est: magis magisque post carnis uoluntates euntes pietatem contemnunt audacia praedurati et propter unanimitatem, quia ignorant, non metuunt blasphemare'.

11. **ubi** (hubi C) *et gr. ὅπου*: nam si *m.* hangeli C, angueli D; angelis Z^{c}. **fortitudine** (in *in ras. scr.* U^{c}; fortitudinem Z; altitudine *Baed.* ⅛) **et uirtute** (uirtutem Z) **cum** (quum Θ) **sint maiores** *et gr. omn. ἰσχύϊ καὶ δυνάμει μείζονες ὄντες*, *cf.* > cum s. m. fortitudine (in *in ras. scr.*) et u. U*: et uirtutes cum s. m. *tantum* W. **aduersum** (adūsū *et* ūsū *in ras. scr.* O; aduersus BKV *c dem. diu.*; + o *eras.* A) **se** (eos D) *sine addit. cum gr.* A 9. 13. 73. *al.*[8] *κατ' αὐτῶν tantum*: adu. se a (ad C) dño ($\overline{no}$ C) CT *p cum gr.* ℵBC KLP *al. longe plu. κατ' αὐ. παρὰ κυρίῳ* (5. *al.*[7] *κυρίου*), *et* > domini adu. se Θ *cum ord. gr.* 104 *π. κυρ. κατ' αὐ.*, *cf.* domini *tantum m.* exsecrabile BGΘKU; execrabili L. iuditium WZ.

12. **hi** (hii CDG*OTWZ; si *inepte* $V^{rubricator}$), *gr. οὗτοι* (ℵ *αὐτοί*): isti *Hieron.* (ii. 303). **uero** (*in ras. scr.* A), *gr. δέ*: autem *Hieron.—cf.* Iud. 10; *deinde* + qui *m sine auct. gr.* **uelut** (uel *in ras. scr.* A; -uti C, -ud O), *gr. ὡς*: quasi *Hieron.* hi . . . in*rationabilia*: *in ras. scr.* K. **inrationabilia** (irrat. W *vg.*, irrac. O) *cum gr. omn. ἄλογα*, *cf.* muta *Aug.* (x. 311, 1210) *et* Iud. 10: *om. m.* **pecora** (pecc. LOU): iumenta *Hieron.*; animalia *Aug.* (x. 311, 1210), *cf.* Iud. 10; *gr. ζῶα.* **naturaliter** (naturalia (*Bentl.*)) **in captionem** (-tonem A*, -cionem O; captione Z*) **et in** (*om.* I *Bentl.*) **perniciem** (-cem I*, -tiem OW; pernicionem Θ): procreata n. in captiuitatem et interitum *Aug.* (x. 311, 1210) *cum ord. gr.* ℵAB CP 13 *γεγεννημένα* (ℵA^{2} 13 *γεγενημένα*) *φυσικὰ εἰς ἅλωσιν καὶ φθοράν*; *gr.* KL *al. plu.* > *φυσικὰ* (95* *φυσικῶς—cf.* Iud. 10) *γεγενημένα* (*min. sat. mu. γεγεννημένα*) *εἰς ἅλ. καὶ φθ.*, *non autem latt.*; > n. in luem et perniciem nati *m et* > in uentrem et libidinem proni sunt (*sine* n.) *Hieron.* **in** (et in I; *om.* ϛ) **his** (hiis W) **quae** (que OWZ) **ignorant** (ignorabant W) **blasphemantes** (blasfem. DT) *et gr. paene omn. ἐν οἷς ἀγνοοῦσιν βλασφημοῦντες*: et ipsi quia ignorant exsecrantur *m*, *cf. gr.* ℵ *ἐν οἷς ἀγνοοῦντες βλασφημοῦσιν et Prisc.* (*tract.* 1 *libere ad uers.* 10 *supra*); blasphemantes *tantum deinde* + qui et *Hieron. sine auct. gr.* **in corruptione** (corup. D; + autem *p*) **sua** (*om.* O^{c}) *et gr. omn. ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν*: in periculo suo *m.* **peribunt** (periunt D), perient *m*, *et* corrumpentur *Hieron.* (*cf.* corumpantur $D^{mg.}$), *cum gr.* ℵ$^{c}C^{2}$KL *al. pler. καταφθαρήσονται*: et

13 percipientes mercedem
iniustitiae uoluptatem
existimantes diei delicias
coinquinationes et maculae
deliciis affluentes
in conuiuiis suis luxuriantes
uobiscum

14 oculos habentes plenos
adulterio et incessabiles
delicti
pellicentes animas instabiles
cor exercitatum auaritiae
habentes
maledictionis filii

peribunt ABF*G*ILUZ* *Bentl. Baed.* $\frac{5}{8}$ *cum gr.* ℵ*ABC*P 7. 27. 29. 68 *καὶ φθαρήσονται.*

13. **percipientes** *et* recipientes *m* (*infra*) *Gelas.* (*epp. impp. pontt.* xciv. 4) *cum gr.* ℵ^{c}ACKL *al. omn.*$^{\text{ut udtur}}$ *κομιούμενοι, cf.* recipientque *Hieron.* (*infra*): *gr.* ℵ*BP *ἀδικούμενοι apud latinos non redduntur.* mercidem LZ*. **iniustitiae** (-cie O^{c}W; iustitiae Θ*T*, iusticie O* *Baed.* $\frac{1}{8}$), *gr. ἀδικίας*: iniquitatis D *Hieron.* (*infra*). **uoluptatem** (uoluptates T; uoluntatem AD), *gr. ἡδονήν*: dulcedinem *m* (*infra*), *cf. Capitula* BFΘIK (*supra p.* 312); luxuriam *Hieron.* (*infra*); *deinde* + enim *c sine auct. gr.* **percipientes mercedem iniustitiae uoluptatem · existimantes diei delicias** *disting.* AGI *Hieron.* (*infra*)$^{\text{ut udtur}}$ '*quidam*' *ap. Baed.*: percipientes mercedem iniustitiae · uoluptatem existimantes diei delicias *disting. codd. plur.*$^{\text{ut udtur}}$ *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. diu. m* (*infra*)$^{\text{ut udtur}}$ *p Gelas. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 76) *Baed.* **existimantes** (exsist. B; ext. CT *et* > ext. uol. T*), *gr. ἡγούμενοι*: aestimantes (est. W) W *m* (*infra*). **diei** (dei D) **delicias** (dil. ADG*KLVZ*), *gr. τὴν ἐν ἡμέρᾳ τρυφήν* (K *τροφήν*): diurnas (+ diei *in mg.* C) del. CT *p*; malignitatem (*cf. Capitula* BFΘIK *supra p.* 312) deliciis *m—uide autem infra.* **coinquinationes** (quoinq. Z) = *σπῖλοι, cf.* coinquinati (quoinq. IT) CIT *m* (*infra*): coinquinationis (-cionis O) ABD KOU^{c}VWϚ𝔓𝕾 *c diu. p Greg.-Mag. Baed.*; *adnotat Luc. Brug.* '*Legendum est* coinquinationes, *primo casu numeri pluralis, non* coinquinationis, *secundo casu numeri singularis.*' **maculae** (-le B^{c}OU*W; maculas L; male *p**) = *μῶμοι*: maculati (immaculati I^{c}) I *et* conmaculati CT; infamati *m* (*infra*). **deliciis** (dilic. ADKLV, delit. TZ^{c}; ci *in ras. scr.* U; dilitias Z*) **affluentes** (afl. CFG*T, adfl. LU*), *gr. ἐντρυφῶντες*: in summis uoluptatibus *m* (*infra*); *deinde* + et CT *sine auct. gr.* **in** (*om. m infra*) **conuiuiis** (conuiis FO) *cum gr.* A^{c}B *ἐν ταῖς ἀγάπαις*: *gr.* ℵA*C KLP *al. omn.*$^{\text{ut udtur}}$ *ἐν τ. ἀπάταις et* 27. 29. 66** *ἐν τ. ἀγνοίαις apud latinos non redduntur* (*nisi fortasse uerbum* iniustitiam *apud Hieron. infra ex ἀπάταις ortum esse uideatur*); *cf.* Iud. 12. **suis** *et gr. omn. αὐτῶν*: *om.* ACDU *m* (*infra*); *deinde gr.* C + *σπιλάδες* (*ex* Iud. 12), *non autem latt.* **luxuriantes** (luxor. BCDF^{c}ΘKLV, -antes *in ras. scr.* G, luxorientes Z*, luxurientes Z^{c}), *cf.* coepulantes *Aug.* (vi. 190 *bis*), *et gr. συνευωχούμενοι*: adtenti *m* (*infra*). **uobiscum** *et gr. omn. ὑμῖν*: *om.* DF^{c} *dem. m* (*infra*) '*Cypr.*' (*App. p.* 204 = *sing. cler.* 28)—*cf.* Iud. 12. *Libere citant uersum m* 'recipientes mercedem iniustitiae dulcedinem aestimantes malignitatem deliciis coinquinati et infamati in summis uoluptatibus conuiuiis adtenti', *et Hieron.* (ii. 303) 'recipientque mercedem iniquitatis luxuriam qui putant delicias esse iniustitiam sordes et maculas et nihil aliud nisi de uoluptatibus cogitantes'.

14. **oculos habentes plenos** (plenus L) **adulterio** (adulterii BCKLO^{c}VWZ^{c} *vg. cod. caraf. Bentl. c dem. diu. p Aug.* (vi. 190 *bis*)) *cum ord. gr. omn. ὀφθαλμοὺς ἔχοντες μεστοὺς μοιχαλίδος* (ℵA 63. 68. 73 *μοιχαλίας*), *cf.* oc. hab. pl. adulteriis DT, *et* oc. hab. pl. moechationibus '*Cypr.*' (*App. p.* 204 = *sing. cler.* 28): > oc. pl. hab. adulterio Θ; > qui habent oc. pl. adulterio *Hieron.* (ii. 303); oc. habentes adulteros *tantum m.* **incessabiles delicti** (dilecti D; dilecto Z*) BDF ΘLZ* *Bentl. Tisch. cum gr. plur. ἀκαταπαύστους* (AB *ἀκαταπάστους*) *ἁμαρτίας, cf.* incessabiles delictis *m et gr.* ℵ *ἀκαταπαύστους ἁμαρτίαις*: incessabilis (i *sec. in ras. scr.* G, is *in ras. scr.* U) delicti GIKOUVWZ^{c} *vg. cod. caraf. c dem. diu. p*, incessabili delicto A '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 647), indesinentis delicti CT, *et* indesinentis peccati *Aug.*, *cum gr.* 13. 27. 40. 68. 105 *ἀκαταπαύστου ἁμαρτίας, cf.* incessabilibus delictis '*Cypr.*', *et* insatiabili libidine *Hieron.* **pellicentes** (pellicientes B^{c}OU^{c}Z* *vg.*, pellicantes D), *gr. δελεάζοντες*: inlicientes CΘT *p**; refigurantes *m*; capientes '*Cypr.*'; et decipiunt *Hieron.* **animas** (*ψυχάς*): spiritus *m.* **instabiles** (instabilis Z*) *cum gr. omn. ἀστηρίκτους, cf.* infirmas '*Cypr.*': stabilitos *m.* **cor exercitatum** (-citattum O*, -titatum Z*) **auaritiae** (-cie O) **habentes** (habentem I*; habitantes D) *cum gr. plur. καρδίαν γεγυμνασμένην πλεονεξίας ἔχοντες, cf.* c. exercitatum (-titatum Z^{c}; excaecatum U; + in Ϛ) auaritia (-cia W) h. AUVWZ^{c} *vg. cod. caraf. Tisch. dem. p*^{c}, *et gr. min. mu. κ. γ. πλεονεξίαις ἔχ.*: et cor ex. cupidi *m*; *deinde* + et DL *m sine auct. gr.* **maledictionis** (io *in ras. scr.* A, malediccionis Z; maledictiones Θ) *cum gr. omn. κατάρας*: maledicti *m.* **instabiles . . . filii**: necdum christi caritate robustas *in fine pericopes Hieron.*

15 derelinquentes rectam
uiam errauerunt
secuti uiam balaam
ex bosor
qui mercedem iniquitatis amauit.
16 Correptionem uero
habuit suae uesaniae
subiugale mutum in ho-
minis uoce loquens
prohibuit prophetae
insipientiam.
17 Hi sunt fontes sine aqua
et nebulae turbinibus
exagitatae
quibus caligo tenebrarum
reseruatur
18 superba enim uanitatis
loquentes
pellicent in desideriis
carnis luxuriae

---

15. **derelinquentes**, *cf.* relinquentes D, *et gr.* ℵAB* 13 *καταλείποντες*: abrelicti *m*, *cf. gr.* B^{3}C KLP *al. pler. καταλιπόντες.* **rectam uiam errauerunt** (erau. C, errab. T; *in ras. scr.* O) = *εὐθεῖαν ὁδὸν ἐπλανήθησαν, et* > u. r. err. LU *p*: qui a uia ueritatis exerrauerunt *m.* **secuti** (-quuti ΘT; sicuti I; *in ras. scr.* O) *et gr. omn. ἐξακολουθήσαντες*: s. sunt ACD *Baed.* **uiam** *sec.*: u *in ras. scr.* O. balaham C, balam D. **ex bosor**, *cf.* de bosor *Martin. I-Pap.* (*P. L.* lxxxvii. 124), filii ex bosor *p*, *et gr.* ℵ^{c}ACKLP *al. pler.* τοῦ Βοσόρ: ex beor Θ, *cf.* filii beor (behor C) CT *Aug.* (iii. 1. 549), *et gr.* B 81 *τ.* Βεώρ; *gr.* ℵ* Βεωορσόρ. **qui mercedem iniquitatis amauit,** q. m. iniq. dilexit *Aug.*, *et* q. m. iniustitiae dilexit CT, *cum gr. paene omn.* ὃς (ℵ* *om.*) *μισθὸν ἀδικίας ἠγάπησεν*: *gr.* B *μ. ἀδ. ἠγάπησαν* (*sine* ὅς) *apud latinos non redditur.*

16. **correptionem** (corruptionem *Baed.* $\frac{3}{8}$), *gr. ἔλεγξιν*: increpationem CT. **uero** *cum gr. omn.* *δέ*: *om. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 68) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 357). abuit C. **suae** (sue OW) **uesaniae** (uaes. ACKLTV, uess. D, uesanie OW; *partim in ras. scr.* G): + propriae iniquitatis B (*bis reddens gr.* *ἰδίας παρανομίας*). **subiugale** (-lem Z*) **mutum** *etiam Orig.* (*int. princ.* I. viii. 4), *cf.* sub. sine uoce *Aug.* (ii. 668), *cum ord. gr. omn. ὑποζύγιον ἄφωνον*: sub. animal mutum D *et* > subiugale (-lem Z^{c}) mutum animal F^{c}KO*VZ^{c} *vg. p*^{c}; > mutum animal *ad init. pericopes Orig.* (*int. num. hom.* xiii. 8 = *Caesar. serm.* cxiii. 2); sub. enim '*Prosp.*' (*P. L.* li. 781 = *prom. et praed. dei* ii. 12); *deinde* + quod *Greg.-Mag. Isid. Baed.* $\frac{1}{8}$ *sine auct. gr.* **in hominis uoce** (uocem G) *cum gr. paene omn. ἐν ἀνθρώπου* (B *ἀνθρώποις*) *φωνῇ*, *cf.* in hominum u. *Orig.* (*int. princ.* I. viii. 4): hominis u. (*sine* in) KOVWZ^{c}𝔏ℭ *cod. caraf. c dem. p*^{c} *Aug. cum gr.* ℵ* *ἀνθ. φ. tantum, cf.* humana u. *Orig.* (*int. num. hom.* xiii. 8 = *Caesar.*) '*Prosp.*' **loquens** (*φθεγξάμενον*): respondens *Orig.* (*int. princ.* I. viii. 4; *num. hom.* xiii. 8 = *Caesar.*) *Aug.* '*Prosp.*'; *deinde* + et D *sine auct. gr.* **prohibuit** (proib. CTZ), *gr. ἐκώλυσεν*: uetuit *Aug.* '*Prosp.*'; arguit *Orig.* (*int. princ.* I. viii. 4), *cf.* argueret *Orig.* (*int. num. hom.* xiii. 8 = *Caesar.*). **prophetae** (-phete B^{c}OU*W, -fetae D) *et gr. omn. προφήτου*: prophetiae F*K. **insipientiam** (-ciam OW; insipientia I), *gr. παραφρονίαν* (5. 9. *al.*^{4} *παραφροσύνην*, 17. *al.*^{2} *παρανομίαν*): dementiam *Orig.* (*int. princ.* I. viii. 4; *num. hom.* xiii. 8 = *Caesar.*) *Aug.* '*Prosp.*' > prophetae insipientiam prohibuit *Isid. contra ord. gr.*

17. hii CDLTWZ. **sine aqua**, *gr. ἄνυδροι*: sicci *Aug.* (vi. 189). **et nebulae** (nib. D, nub. F*, nebule B^{c}LOU*W) *cum gr.* ℵABC 5. 7. *al.*^{20} *καὶ ὀμίχλαι*: *gr.* P 31 *καὶ ὀμίχλη et* L *al. plu. νεφέλαι tantum* (*ex* Iud. 12) *apud latinos non redduntur.* **turbinibus**, *cf.* a turbinibus *p*: a turbine *Aug. et gr. ὑπὸ λαίλαπος* (ℵAC *al. λέλ.*). **exagitatae** (-tate BILOU*WZ) *et* agitatae D *cum gr. plur. ἐλαυνόμεναι*: *gr.* P 31 *ἐλαυνομένη apud latinos non redduntur*; *deinde* + et D *sine auct. gr.* **caligo**, *gr. ὁ ζόφος*: tempestas et caligo *Prisc.* (*tract.* 5)—*cf.* Iud. 13. **tenebrarum** *sine addit. cum gr.* ℵB *τοῦ σκότους tantum*: *gr.* ACLP *al. omn.*$^{ut\ udtur}$ + *εἰς αἰῶνα* (38. 40. *al. fere*^{5} *αἰῶνας*) *ex* Iud. 13, *non autem latt.* **reseruatur** (reseruaturi G; reseruator Z), *cf.* reseruata est *Aug. et gr. omn. τετήρηται*: reseruata sunt *Prisc.*—*cf.* Iud. 13. **et nebulae . . . reseruatur**: *gr.* K *om.*, *non autem latt.*

18. **superba** (-ua F*I*) **enim uanitatis** (t *sec. ex* s Z; sanitatis F*) **loquentes** *etiam Hieron.* (ii. 326) *Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$ *et P. L.* xci. 877) *cum gr. omn. ὑπέρογκα γὰρ ματαιότητος* (B* *ματαιότης*; ℵ* *μαθηταιότητος*) *φθεγγόμενοι*, *cf.* superbia (-uia C; superbiam W) en. uanitatis (i *sec. ex* e O; uanitates *Baed.* $\frac{3}{8}$) l. ABCDF^{c}KOTVWϛ *c p*^{c} *Baed.* (*hic* $\frac{7}{8}$), *Luc. Brug.* '*Pro* superba *adiectiuo non scribas addita uocali tertia* i superbia *substantiuum*', *et* Iud. 16: > loquuntur en. uerba tumentia *Hieron.* (ii. 303). **pellicent** (perlicent F*; percentia B; pellicentia K; .pellicient O^{c}U^{c} WZ*) *etiam Baed.* (*hic*), *cf.* pelliciunt O* *vg. cod. caraf. Bentl. p*^{c} *Hieron.* (ii. 326) *Baed.* (*P. L.* xci. 877), *gr. δελεάζουσιν*: inliciunt CT *p* *Aug.* (vi. 189) *et* al inliciunt Θ$^{mg.}$ **desideriis** (disid. D, r *ex* s Z) *etiam Hieron.* (ii. 326), *gr. ἐπιθυμίαις*: concupiscentiis *Aug.*; illecebris *libere Hieron.* (ii. 303 *infra*). **luxuriae** (-rie OWZ^{c}, luxoriae BD

eos qui paululum effugiunt
qui in errore conuersantur
19 libertatem illis
promittentes
cum ipsi serui sint corruptionis a quo enim quis superatus est huius et seruus est
20 si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitione
domini nostri et saluatoris iesu christi
his rursus inpliciti superantur

F[c]GΘKLV, luxorie Z*) *et* inpudicitiae *Aug. cum gr.* P 15. *al. plus*[20] ἀσελγείας: *gr.* ℵABCKL *al. plu.* ἀσελγείαις *et min. pauc.*[ut udtur] ἐν ἀσελγείαις *apud latinos non redduntur.* **eos qui** (quae U*) **paululum** (-olum UZ*; paulum *dem.*) **effugiunt** *et gr.* ℵABC 5. 7. *al.*[5] τοὺς ὀλίγως (ℵ*C 5. 7. *al.*[3] ὄντως) ἀποφεύγοντας: eos p. effugient (*sine* q.) I; eos q. p. effugerunt CT *Aug.*, *cf.* eos q. p. effugerant *Hieron.* (ii. 326), *et gr.* KLP *al. pler.* τ. ὄντως (8. 9. *al.*[4] ὀλίγως, 32. *al.*[3] ὀλίγον) ἀποφυγόντας. **qui in errore conuersantur,** *cf.* qui (*om. Aug.*) in errore conuersati BKOVWZ[c ut udtur] *p*[c] *Aug.*, *et gr. omn.* τοὺς ἐν πλάνῃ ἀναστρεφομένους: et ad errorem reuersi sunt *Hieron.* (ii. 326). **pellicent . . . conuersantur:** et indoctos facile illecebris carnis irretiunt *Hieron.* (ii. 303).

19. **libertatem** (libertatis K) **illis** (*inter* i *sec. et* s *ras.* 1 *lit.* U; aliis CT) **promittentes** (-mitentes D; promittens I*; promittent *p*) *cum ord. gr.* ἐλευθερίαν αὐτοῖς (180 ἑαυτοῖς; 137 *om.*) ἐπαγγελλόμενοι: > repromentes eis l. *Hieron.* (ii. 303) *contra ord. gr.*; *deinde gr.* B[3 ut udtur] + καί, *non autem latt.* **cum** (quum Θ) **ipsi serui** (*in ras. scr.* U, i *et* s[int] *ex* n Z) **sint corruptionis** *cum ord. gr. omn.* αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες (A 27 ὄντες) τῆς φθορᾶς: > cum ip. sint ser. corruptionis (corup. D) D *p et* > cum ip. sint ser. peccati (+ poenae C[mg.]) CT; > cum ip. ser. uitiorum sint atque luxuriae et corruptionis *Hieron.* (ii. 303). **enim** *etiam Caesar.* (*sermm.* xliii. 8, lxxix. 1) *cum gr. omn.* γάρ: *om. ad init. pericopes Orig.* (*infra*) *Cassian.* (*conl.* vii. 25, *non autem inst.* v. 13) *Prosp.* (*P. L.* li. 239) *Gelas.* (*epp. impp. pontt.* xciv. 23) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 475, *non autem* 605) *Caesar.* (*serm.* ccxxxvii. 3 *et P. L.* lxvii. 1145) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 229, 241, 398). **quis** (qui A*I) *etiam Hieron.* (*hierem.* iii. 62, *et Uall.* v. 202, vi. 98, 240, 965) *cum gr. omn.* τις: unusquisque *Orig.* (*infra*) *Hieron.* (ii. 303 *infra*, vii. 36 *infra*). **superatus est,** *cf.* deuictus est *Aug.* (*semper*) *Iulian. ap. Aug.* (x. 939) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 475, 605), *et gr.* ἥττηται: superatur D *Hieron.* (vi. 98, 240) *Cassian.* (*conl.* vii. 25) *Caesar.* (*sermm.* lxxix. 1, ccxxxvii. 3, *et P. L.* lxvii. 1145) *Gelas.*, *cf.* uincitur *Capitula* CT (*supra p.* 312) *Orig.* (*infra*) *Hieron.* (*hierem.* iii. 62, *et Uall.* ii. 303 *infra*, v. 202, vi. 965, vii. 36 *infra*) *Cassian.* (*inst.* v. 13) *Caesar.* (*serm.* xliii. 8) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 229, 241, 398). > superatus est quis *Pel.*[B] (*in Rom.* i. 25) *contra ord. gr.* **huius** *etiam Hieron.* (vi. 98, 240) *Caesar.* (*sermm.* xliii. 8, lxxix. 1), *cf.* eius *Capitula* CT (*supra p.* 312) *Hieron.* (*hierem.* iii. 62, *et Uall.* v. 202) *Cassian.* (*inst.* v. 13, *conl.* vii. 25) *Caesar.* (*serm.* ccxxxvii. 3 *et P. L.* lxvii. 1145) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 229, 241, 398): huic *Orig.* (*infra*) *Hieron.* (vii. 36 *infra*) *Aug.* (*semper*) *Iulian. ap. Aug. Gelas. Fulg.* (*P. L.* lxv. 475, 605), *cf.* ei *Hieron.* (ii. 303 *infra*, vi. 965) *Prosp.*, *et gr. omn.* τούτῳ. **et** *etiam Hieron.* (*hierem.* iii. 62, *et Uall.* v. 202, vi. 98, 240) *Aug.* (*paene semper*) *cum gr.* ℵ[c]ACKLP *al. omn.*[ut udtur] καί: *om.* D *Hieron.* (vi. 965) *Aug.* (x. 304) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 229, 241, 398) *cum gr.* ℵ*B. **seruus est** *etiam Hieron.* (*hierem.* iii. 62, *et Uall.* v. 202, vi. 98, 240) *Caesar.* (*serm.* lxxix. 1), *cf.* s. efficitur *Caesar.* (*sermm.* xliii. 8, ccxxxvii. 3) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 229, 241, 398), s. addicitur *Orig.* (*infra*) *Caesar.* (*P. L.* lxvii. 1145) *Gelas.*, s. addictus est *Aug.* (*semper*) *Iulian. ap. Aug. Prosp. Fulg.* (*P. L.* lxv. 475, 605), *et gr.* δεδούλωται: seruit *Hieron.* (vii. 36 *infra*); subiicitur *Hieron.* (vi. 965); subiacet *Hieron.* (ii. 303 *infra*). **a quo . . . seruus est:** > unusquisque a quo uincitur huic et seruus addicitur *Orig.* (*int. exod. hom.* xii. 4); > unusquisque enim ei subiacet passionis a qua uincitur *Hieron.* (ii. 303); > huic seruit unusquisque a quo uincitur *Hieron.* (vii. 36).

20. **si enim** = εἰ (27. *al.*[6] οἱ) γάρ: quod si *Hieron.* (ii. 303). **refugientes** *etiam Aug.* (ii. 851, vi. 189, 190), *gr.* ἀποφυγόντες: effugientes *Caesar.* (*sermm.* xxxii. 2, clxxv. 5); fugientes *Hieron. Caesar.* (*serm.* ccxxxvii. 3). **coinquinationes** (-ciones O, quoinquinationes C; coinquinationis AT; coinquinatione I*) *et gr.* τὰ μιάσματα: coinquinationem *p*. **in cognitione** (ti *in ras. scr.* O) *etiam Aug.* (ii. 851) = ἐν ἐπιγνώσει: in cognitionem BKU*VZ[c] *c*; in agnitionem CT *p Aug.* (vi. 189, 190) *Saluian.* (*gub. dei* iv. 93) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1369); per scientiam *Hieron.* **domini nostri et saluatoris** (salb. C) **iesu** (ihesu C) **christi** *etiam Aug.* (ii. 851), *cf.* d. n. et conseruatoris ie. ch. *Aug.* (vi. 189, 190) *Saluian.*, *cum gr.* ℵACP 5. 16. *al.*[10] τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ: d. et saluatoris (saluatori Z*) ie. ch. Z *cum gr.* BK *al. longe plu.* τ. κυρ. καὶ σωτ. Ἰησ. Χρ.; > d. n. ie. ch. saluatoris n. (*deinde* n. *sec. perlin.*) U, *cf. gr.* 4. 18. *al.*[5] τ. κυρ. καὶ σωτ. ἡμῶν Ἰησ. Χρ.; saluatoris n. ie. ch. *tantum Hieron.*; domini *tantum Cassiod.*; *gr.* L

facta sunt eis posteriora
deteriora prioribus
21 melius enim erat illis
non cognoscere uiam
iustitiae
quam post agnitionem
retrorsum conuerti
ab eo quod illis traditum
est sancto mandato
22 contigit enim eis illud ueri
prouerbii
canis reuersus ad suum

τ. κυρ. ἡμῶν Ἰησ. Χρ. tantum et 19. 21. 67 *τ. κυρ. Ἰησ. Χρ. tantum apud latinos non redduntur.* **in cognitione . ∴ . christi**: *om. Caesar.* (*sermm.* xxxii. 2, clxxv. 5, ccxxxvii. 3) *sine auct. gr.* **his** (hiis W) *etiam Aug.* (ii. 851) *cum gr. omn. τούτοις, cf.* iisdem *Hieron.*: hi (hii I) BIV; et T; *deinde gr.* + *δέ, non autem latt.* **rursus** (*πάλιν*): rursum DZ* *Hieron. Fastid.* (*P.L.* l. 398) *Caesar.* (*sermm.* xxxii. 2, clxxv. 5, ccxxxvii. 3). **inpliciti** (impl. IT, implicitis Θ*, impliciti|| U; inplicati AB^cLO VZ *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c p^c*, implicati KW *vg. et* > impl. rursus W—*cf. Neue-Wagener 'Formenlehre'*[3], III, *pp.* 522 *seqq.*) *etiam Aug.* (ii. 851), *gr. ἐμπλακέντες*: inplexi D *Aug.* (vi. 189, 190); *om. Hieron.* (*uide autem infra*); *deinde* + in diliciis D *sine auct. gr.* **superantur** (antur *in ras. scr.* O): + quae ante superauerant *Hieron.* **facta sunt** *etiam Aug.* (*saepius*), *gr. γέγονεν*: fient *Aug.* (iv. 436); *deinde gr.* 27. *al.*[2] + *καί, non autem latt.* **eis** (eius Θ, ei||s U; ei A*Z*) *etiam Aug.* (ii. 851), *cf.* illis *Aug.* (iv. 157, 436, vi. 189, 190) *Saluian., et gr. αὐτοῖς*: eorum C *dem. p Caesar.* (*sermm.* xxxii. 2, clxxv. 5, ccxxxvii. 3); tibi *Aug.* (iv. 866). **posteriora** (postter. D, posteria L*): nouissima *Hieron. Saluian.*; *gr. τὰ ἔσχατα.* **deteriora** (*om.* Z* *dem.*) *etiam Caesar.* (*sermm.* xxxii. 2, clxxv. 5), *gr. χείρονα*: peiora D *Hieron. Saluian. Caesar.* (*serm.* ccxxxvii. 3). **prioribus**, *gr. τῶν πρώτων*: superioribus I.

21. **melius enim** *etiam Aug.* (iv. 157, vi. 189 *semel*) *Baed.* (*hic*) *cum gr. omn. κρεῖσσον γάρ, cf.* meliusque *Hieron.* (ii. 303): melius *tantum Aug.* (vi. 189 *semel*, 593) *Saluian.* (*gub. dei* iv. 93) *Faust.* (*serm.* 24) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 778 = *prom. et praed. dei* ii. 9) *Caesar.* (*sermm.* liii. 2, ccxxxv. 4, ccxxxvii. 3) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 119) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1140) *Baed.* (*P. L.* xci. 178). **erat illis** *etiam Aug.* (iv. 157, vi. 189 *bis*) *Baed.* (*hic*), er. eis KOV *c Greg.-Mag., et* fuerat illis *Caesar.* (*serm.* ccxxxvii. 3), *cum ord. gr.* ℵBCKL *al. pler. ἦν αὐτοῖς*: > illis erat *Aug.* (vi. 593) '*Prosp.*', > eis erat *Hieron.*, > illis fuerat *Faust. Caesar.* (*sermm.* liii. 2, ccxxxv. 4), > eis fuerat *Baed.* (*P.L.* xci. 178), > illis esset '*Isid.*', *et* > illis esse *libere Hormisda* (*epp. impp. pontt.* cxxiii. 8), *cum ord. gr.* AP 31 *αὐτ. ἦν.* **non cognoscere** (cognus. Z*; agnoscere O^{gloss.}), *cf.* ut n. cognoscerent *libere Hormisda*: n. cognouisse *m*; n. nosse U *Hieron.*; *gr. μὴ ἐπεγνωκέναι.* **uiam** (uiae G*) **iustitiae** (-ticie OW) *etiam Aug.* (iv. 157, vi. 189 *bis*) *cum gr. paene omn. τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης*: u. salutis *Aug.* (vi. 593) '*Prosp.*'; u. ueritatis (+ al iustitiae *in mg.* U^c) U *m cum gr.* 5 *τὴν ὁδ. τῆς ἀληθείας*—*cf. uers.* 2 *supra*; ueritatem *tantum Saluian.*—*cf.* Heb. x. 26. **post agnitionem** (hag. C, agnicionem OZ; + eius G), *cf.* p. cognitionem L *dem. Faust. Caesar.* (*sermm.* liii. 2, ccxxxv. 4, ccxxxvii. 3) '*Isid.*', *et* p. notionem *deinde* + iustitiae *m*: cognoscentibus *Aug.* (iv. 157) *Saluian.* = *ἐπιγνοῦσιν, cf.* cognoscentes *Aug.* (vi. 189 *bis*, 593) '*Prosp.*' *Hormisda.* **retrorsum** (retorsum ΘZ*) **conuerti**, r. reflecti *Aug.* (iv. 157, vi. 189 *bis*) *Saluian. Hormisda, et* retro respicere *Aug.* (vi. 593) '*Prosp.*', *cf. gr.* ℵA 5. *al.*[6] *εἰς τὰ ὀπίσω ἀνακάμψαι, et* 9. 69. 137 *εἰς τ. ὀπ. ἐπιστρέψαι* (9. 69 > *ἐπ. εἰς τ. ὀπ.*): apostatare *m, cf. gr.* BCP 15. *al.*[3] *ὑποστρέψαι et* KL *al. plu. ἐπιστρέψαι tantum.* **ab eo** (+ autem Z*) **quod illis** (*om.* Z*) **traditum est sancto** (sanctum Z* *Caesar.* (*serm.* ccxxxvii. 3) **mandato** (mandatum Z* *Caesar.* (*serm.* ccxxxvii. 3)), *cf.* > ab eo q. est il. tr. s. m. '*Isid.*': > a tradito sibi s. (*om. Saluian.*) m. CT *Aug.* (iv. 157, vi. 189 *bis*) *Saluian.* '*Prosp.*' *Hormisda cum ord. gr. omn. ἀπὸ* (BCKLP *al. pler. ἐκ*) *τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς ἁγίας ἐντολῆς, cf.* a diuino sibi tradito mandato *m*; > et relinquere sanctum mandatum quod eis traditum fuerat *Hieron.*

22. **contigit** (contingit *p^c Fastid.* (*P. L.* l. 399)) **enim eis** *et* c. en. illis CITZ *Aug.* (vi. 189) *Caesar.* (*serm.* ccxxxvii. 3): c. autem eis U *cum gr.* ℵ^cCKLP *al. omn.*^{ut udtur} *συμβέβηκεν δὲ αὐτοῖς*: c. eis *tantum* A *Tisch.*, contigit (contingit '*Prosp.*') illis *m Aug.* (iv. 157, 880) *Saluian.* (*gub. dei* iv. 93) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 778 = *prom. et praed. dei* ii. 9) *Caesar.* (*serm.* cxxxv. 6) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 1163), *et* accidit illis *Hieron.* (iv. 663), *cum gr.* ℵ*AB *συμβ. αὐτ.*; completumque est in eis *Hieron.* (ii. 303); *deinde* + et Θ *sine auct. gr.* **illud** (-ut G; aliud Z*; *om. Baed.* $\frac{2}{8}$) **ueri prouerbii** (prob. D; prouerbium U) *etiam Caesar.* (*serm.* ccxxxvii. 3), *cf.* res u. pr. CT *Aug.* (iv. 157, 880, vi. 189) *Saluian.* '*Prosp.*' *Caesar.* (*serm.* cxxxv. 6), *et gr. τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας*: > uerum (uerissimum ii. 303) illud prouerbium *Hieron.* (ii. 303, iv. 663); res uulgaris *deinde* + sicut *m sine auct. gr.* carnis Z*. **reuersus** *etiam Hieron.* (ii. 303, iv. 663) *Aug.* (*quater*), *cf.* conuersus *Aug.* (*quater*), *et gr. ἐπιστρέψας*: reuertens D *m Hieron.* (*ep.* liv. 4). **ad suum uomitum** *etiam Aug.* (*quater*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 110, 1163)

uomitum et sus lota in uolutabro luti.

III. [1] Hanc ecce uobis carissimi secundam scribo epistulam in quibus excito uestram in commonitione sinceram mentem [2] ut memores sitis eorum quae praedixi uerborum sanctorum prophetarum et apostolorum uestrorum praeceptorum domini et saluatoris [3] hoc primum scientes quod uenient in nouissimis diebus in deceptione inlusores iuxta proprias concupiscentias ambulantes

---

cum ord. gr. omn. ἐπὶ τὸ (137 τὸν) ἴδιον ἐξέραμα (137 ἔμετον): > ad u. s. A *dem. diu. m Hieron.* (ii. 303, iv. 663) *Aug.* (*quater*) '*Aug.*' (v. *App.* 418) *Faust.* (*serm.* 24) *Caesar.* (*paene semper*) *Baed.* $\frac{7}{8}$ *Beat.* (*in Apoc.* ii. 16); ad (in *Auit.*) u. *tantum Capitula* CT (*supra p.* 312) *Hieron.* (*ep.* liv. 4) '*Aug.*' (v. *App.* 6, 51) '*Prosp.*' *Auit.* (*P. L.* lix. 220) *Caesar.* (*serm.* ccxxxvii. 3 *libere semel*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 178) *Elig.* (*P. L.* lxxxvii. 618). **canis . . . uomitum** : *cf.* Prou. xxvi. 11. **et sus** (sos L; suus I*; suis D*Z*) *et* et porcus *Caesar.* (*serm.* liii. 1) = *gr. omn.* καὶ ὗς, *cf.* aut sus *Saluian.*: et sues *Caesar.* (*sermm.* xxxii. 2, ccxxxv. 4, ccxxxvii. 3 *semel*); et ut sues *m*, *cf.* et uelut sues *Caesar.* (*serm.* ccxxxvii. 3 *libere semel*). **lota** (luta DZ*) *cum gr. omn.* λουσαμένη: *om. Hieron.* (*ep.* liv. 4; *non autem Uall.* ii. 303, iv. 663). **in uolutabro** (uolupt. O, bro *in ras.* 2 *litt. scr.* Z) **luti** (i *in ras. scr.* Z; *deinde* + proluxi Z*) *etiam Hieron.* (ii. 303, iv. 663) *Caesar.* (*sermm.* xxxii. 2, ccxxxv. 4, ccxxxvii. 3 *semel*), *cf.* in uolutabro (uolutabris *Aug.*) caeni (ceni T) CDT *p Aug.* (iv. 866, vi. 189) *Saluian.*, in (ad *Hieron. Beat.*) uolutabrum luti *Bentl. Hieron.* (*ep.* liv. 4) *Beat.*, *et gr.* εἰς κύλισμα (BC* 29. *al.*[2] κυλισμὸν) βορβόρου: ad uolutabrum suum *Caesar.* (*serm.* liii. 1); ad luxuriae uolutabrum *Caesar.* (*serm.* ccxxxvii. 3 *libere semel*); quae in uolutatione sua coinquinata est *m*; *deinde* + Hanc W (*spatio autem relicto pergit* Ecce hanc . . .—*uide infra*).

III. 1. **hanc** (*in ras. scr.* O) **ecce** (*in ras. scr.* O; enim *deinde* + *ras. sup. lin.* U) **uobis** (*in ras. scr.* O; + iam D) **carissimi** (char. *vg.*, kcar. C, kar. L, kmi O (*in ras. scr.*) VZ[c]) **secundam** (-dum Z[c]) **scribo** (scrobo G*; scribe L) **epistulam** (-tolam BΘI[c]KLOUVZ[c] *vg.*, aepistulam D, aepistolam C) *etiam Baed.* $\frac{1}{8}$, *cf.* haecce u. kmi secundum scr. epistolam Z*: > ecce hanc (nunc *Baed.* $\frac{1}{8}$) u. kmi secundam scr. epistulam W *Baed.* $\frac{7}{8}$; > hanc ecce carissimi secundam scr. u. epistulam *c*; *gr. paene omn.* > ταύτην ἤδη ἀγαπητοί δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολήν *et* K > τ. ἀγ. ἤδη δ. ὑμ. γρ. ἐπ., *non autem latt.* **in quibus** = ἐν αἷς: in qua *dem.* **excito uestram in commonitione** (commun. G, conmon. L) **sinceram mentem** *cum ord. gr.* διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῆ διάνοιαν, *cf.* exc. uestram (ura Z*) in (*om.* I) commonitionem (cōmonic. O, communit. Z*; commutationem U*; commotionem F*V) sinceram (sen. Z[1]) m. ABFΘIOU*VZ *c p*[c]: > u. exc. in commonitione (cōmotōne W) sinceram (syn. ς) m. W *vg. cod. caraf. contra ord. gr.*

2. **ut** (huti C) **memores sitis** (sites L) **eorum quae** (que I[c]OWZ*) **praedixi** (pred. OW) **uerborum**: *gr.* μνησθῆναι τῶν προειρημένων ῥημάτων; *cf.* Iud. 17. **sanctorum** (*om.* G) **prophetarum** (profet. T) ACGTZ *Tisch. dem. p*: a sanctis prophetis (-fetis D, -pheteis O) *codd. plur. vg. cod. caraf. Bentl. c diu.*; *gr.* ὑπὸ τῶν ἁγίων (16. *al.*[5] *om.*) προφητῶν. **et** *pr.*: *om.* O*U* *sine auct. gr.* **apostolorum** (aposthol. C, apostul. D) **uestrorum** (sanctorum W; *om.* Z*) **praeceptorum** (prec. OW) **domini et** (*in ras. scr.* O) **saluatoris** (*in ras. scr.* O, salb. CT), *cf.* ap. u. praecepto d. et s. (*Bentl.*), *et gr. omn.* τῆς τῶν ἀποστόλων ὑμῶν (*min. pauc.* ἡμῶν; 29 *om.*) ἐντολῆς τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος: ap. u. et praeceptorum d. et s. Θ *c dem. p*; *deinde* + nostri CIT *p sine auct. gr.*

3. **hoc** = τοῦτο: hec W. **primum** (πρῶτον): primo *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1370). **quod** (ὅτι): quia (qui O*) O *Cassiod.* **uenient** = *gr. omn.* ἐλεύσονται: ueniant O*; *deinde* + enim *Hieron.* (ii. 303 *ad init. pericopes*). **in nouissimis diebus** *et gr.* ℵABC 5. *al.*[12] ἐπ' ἐσχάτων (C* ἐσχάτῳ) τῶν ἡμερῶν: in nouissimo dierum *Aug.* (vii. 595) *Cassiod. et gr.* KLP *al. longe plu.* ἐπ' ἐσχάτου τ. ἡμ. **in deceptione** (dicept. D; deceptionem AVZ[c], [de]cepcionem O) **inlusores** (illus. O *vg.*, inlux. V, illux. W, inlusoris U*Z*) *cum gr.* ℵABCP 5. *al.*[10] ἐν (CP 5. 106 *om.*) ἐμπαιγμονῇ (137 ἐμπαιγμονῆς) ἐμπαῖκται, *cf.* inlusione inludentes *Aug. Cassiod.*, *et* > illusores seducentes *Hieron.*: *gr.* KL *al. pler.* ἐμπαῖκται *tantum* (*ut* Iud. 18) *apud latinos non redduntur.* **iuxta** (iusta V) **proprias concupiscentias** (-cias O, c *pr. ex* a Z*; conscientias CDT *Baed.* $\frac{2}{8}$) *et* iuxta propria desideria *Hieron.*: secundum proprias conscientias suas *Aug.*, *cf. gr.* BCKLP *al. plus*[30] κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας αὐτῶν, ℵA *al. sat. mu.* > κ. τ. ἰδ. αὐτ. ἐπ., *et* Iud. 18. **ambulantes** (πορευόμενοι): euntes *Aug.*—*cf.* Iud. 18.

4 dicentes ubi est promissio
aut aduentus eius?
ex quo enim patres dormierunt omnia sic perseuerant
ab initio creaturae
5 latet enim eos hoc uolentes
quod caeli erant prius
et terra de aqua et per aquam
consistens dei uerbo
6 per quae ille tunc mundus
aqua inundatus periit
7 caeli autem qui nunc sunt
et terra eodem uerbo
repositi sunt
igni seruati in diem iudicii
et perditionis impiorum
hominum.
8 Unum uero hoc non lateat
uos carissimi
quia unus dies apud dominum

---

4. *Ad init.* + et CT *Bentl. p Aug.* (vii. 595) *cum gr. omn. qui add. καί.* hubi C. **promissio** (-misio A*TV) **aut aduentus eius**: promissio aduentus eius (*Bentl.*) *et* promissum praesentiae ipsius *Aug. cum gr. omn. ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ.* **patres** *cum gr. paene omn. οἱ πατέρες tantum*: patres (pr̄es *deinde* + patres *in mg.* D) nostri DF[c] *dem. p cum gr.* 69. 137 *οἱ π. ἡμῶν.* **omnia sic** *cum ord. gr. πάντα οὕτως*: > s. omn. DW *Aug. contra ord. gr.* **perseuerant** (per se uenerint Z*) *et gr. διαμένει*: perseuerantes K. hab C. inicio OZ. creature LOW.

5. **enim** *cum gr. omn. γάρ*: *om. Hieron.* (iv. 789). **eos** (eis U*; *om.* Z*), *gr. αὐτούς*: illos *Aug.* (vii. 595). **hoc**: *gr.* 100 *om., non autem latt.* **quod** *etiam Baed.* (*hic et P. L.* xcii. 265), *gr. ὅτι*: quia *Aug.* (vii. 595) *Baed.* (*P. L.* xci. 27, 106); quoniam *Hieron.* celi OW; + *ras.* circa 5 *litt.* L. **prius**: olim *Aug.* (iv. 1109, vii. 595) '*alia editio*' *ap. Baed.* (*hic*); ab initio *Hieron.*; *gr. ἔκπαλαι.* **et terra** *etiam Aug.* (vii. 595) *cum gr. paene omn. καὶ* (CP + *ἡ*) *γῆ*: *om. Aug.* (iv. 1109) '*alia editio*' *ap. Baed.* (*hic*); *gr.* K *καί tantum.* **de aqua et per** (oper V*) **aquam**: *gr. ἐξ ὕδατος* (P *ὑδάτων*) *καὶ δι' ὕδατος.* **consistens** (consistent I) *etiam Baed.* (*hic et P. L.* xci. 27, 106, xcii. 265) *et* constituta *Aug.* (vii. 595) *cum gr. paene omn. συνεστῶσα* (ℵ* *συνεστῶτα*), *cf.* subsistit *Hieron.* (*uide autem infra*): consistentes *Baed.* (*P. L.* xci. 447) *et* constituti *Aug.* (iv. 1109) '*alia editio*' *ap. Baed.* (*hic*), *cf. gr.* K *συνεστῶσαι*; constitutam CT *c*, *cf. gr.* B *συνεστώσης.* **dei uerbo** (uero L*; uerbum Z*), *gr. τῷ τοῦ Θεοῦ λόγῳ*: d. sermone *Hieron.* (*uide autem infra*). > dei sermone subsistit *Hieron. contra ord. gr.*

6. **per quae** (que OW) *et gr. paene omn. δι' ὧν*: per quem F*U*Z *p* Baed.* $\frac{1}{8}$ *et gr.* 31 *δι' ὅν.* **ille tunc mundus** (mundatus W), *gr. ὁ τότε* (13 *τε*) *κόσμος*: qui tunc erat (erant D*) m. D *Aug.* (vii. 595), *cf.* qui factus est m. (*sine* tunc) *Aug.* (iv. 1109); prior m. *Hieron.* (iv. 789). **aqua inundatus** (inhund. C, in *in ras. scr.* Z; mundatus G *Baed.* $\frac{3}{8}$; *deinde* + est Z*) *cum ord. gr. ὕδατι κατακλυσθείς*: > in. diluuio *Hieron. contra ord. gr.* **periit** (perit DL), *gr. ἀπώλετο*: deperiit *p Aug.* (iv. 1109, vii. 595).

7. **caeli** (celi OW) **autem** (*om. Hieron.* iv. 588, *non autem* 789) **qui nunc sunt et terra** (terram V*), *cf.* > q. au. n. s. c. et t. *Aug.* (vii. 595), *et ord. gr. omn. οἱ δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ*: > t. au. et c. q. n. s. *Aug.* (iv. 1109); q. au. n. s. c. *tantum* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 852 = *prom. et praed. dei* iv. 20). **eodem uerbo** *etiam Hieron.* (iv. 588), *cf.* eadem ratione *Hieron.* (iv. 789), *cum gr.* ABP 27. 29. 69. 127. *al. uix mu. τῷ αὐτῷ λόγῳ*: *gr.* ℵCKL *al. fere*[70] *τῷ αὐτοῦ λ.*, 20 *τοῦ αὐτοῦ λ.*, *et* 64. 65 *αὐτοῦ λ.*, *apud latinos non redduntur.* **repositi sunt igni** (in igne Θ) **seruati** (seruat L) *etiam Bentl. Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$), *cf.* repositi (depositi *Baed. P. L.* xcii. 265) s. ig. reseruati AKOUZ (*cf.* reseruentur *Capitula* CT *supra p.* 312) *vg. cod. caraf. Tisch. c dem. diu.*[c] *p Baed.* (*hic* $\frac{7}{8}$ *et P. L.* xci. 106, xcii. 265), *et* repositi s. ig. reseruandi *Aug.* (iv. 1109, vii. 595) '*Prosp.*', *cum gr. omn. τεθησαυρισμένοι εἰσὶν* (C*P 7. 15. *al.*[5] + *ἐν*) *πυρὶ τηρούμενοι*: reseruata sunt ig. *Hieron.* (iv. 588 *in fine pericopes*) *et* seruantur ig. *Hieron.* (iv. 789 *in fine pericopes*). **in diem** *etiam Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$ *et P. L.* xci. 106, xcii. 265) = *εἰς ἡμέραν*: in die DIϚ *c dem. p* Baed.* (*hic* $\frac{7}{8}$). **perditionis** (-cionis O; perditiones L) = *gr. omn. ἀπωλείας* (A *ἀσεβείας*): perditioni *c p*[c]. **impiorum hominum** *etiam Baed.* (*hic*) *cum ord. gr. τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων*: > h. impiorum (inp. C) CT *p Aug.* (vii. 595) *Baed.* (*P. L.* xcii. 265) *contra ord. gr.*

8. **unum uero** (o *in ras. scr.* G) **hoc** *cum gr. paene omn. ἓν δὲ τοῦτο*: > h. un. uero C *p* Aug.* (vii. 595); un. h. *tantum* I *Hieron.* (*ep.* cxl. 8); hunum uero *tantum* T; *gr.* 5. 31. 40 *ἐν δὲ τούτῳ apud latinos non redduntur.* **non lateat** (-ead TZ*; latet CD) **uos** (os *in ras. scr.* O; uobis W—*cf. t infra*) *cum ord. gr. omn. μὴ λανθανέτω ὑμᾶς* (C *ἡμᾶς*): > ne u. praetereat *Hieron.* **carissimi** (char. *vg.*, kcar. C, kar. L, kmi BO (*in ras. scr.*) VWZ[c], km Z*), *gr. ἀγαπητοί*: dilectissimi *Hieron.* > karissimi hoc uobis non lateat *ad init. pericopes t contra ord. gr.* **quia**: + erit U* *Caesar.* (*serm.*

sicut mille anni
et mille anni sicut
dies unus
9 non tardat dominus promissis
sed patienter agit
propter uos
nolens aliquos perire
sed omnes ad paeniten-
tiam reuerti
10 adueniet autem dies domini
ut fur in qua caeli magno
impetu transient
elementa uero calore
soluentur

---

clxxix. 5 *libere ad init. pericopes*) *sine auct. gr.* **unus dies** *et* una d. U* *Hieron. cum ord. gr. omn.* μία ἡμέρα: > d. unus *Caesar.*; *deinde* + enim *ad init. pericopes* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 840 = *prom. et praed. dei* iv. 4). **apud** (d *in ras. scr.* U, -ut F*GIT) **dominum** (d *in ras. scr.* U) *et gr. omn.* παρὰ κυρίῳ (ℵ κυρίου), *cf.* domino '*Prosp.*': apud deum DZ *diu.*[c] *t et cf. Capitula* BFΘIK (*supra p.* 312); *om. Caesar.* **sicut** *pr.*, *gr.* ὡς: tamquam *t Caesar.*; quasi *Hieron.* **sicut** *sec.*, *gr.* ὡς: tamquam *Caesar.*; quasi *Hieron.* **dies** (diaes C) **unus** *et* d. una *Capitula* CT (*supra p.* 312) *t Ambr.* (*luc.* vii. 222) *cum ord. gr.* ἡμέρα μία: > unus d. DO *diu. Hieron.* (*semel*) *Baed.* $\frac{7}{8}$ *et* > una d. *Hieron.* (*semel libere*) *contra ord. gr.*

9. **non tardat dominus** (deus W) **promissis**: n. t. d. (+ sui *m*) promissi G *Bentl. m Pel.*[A] (*in Rom.* ii. 4), *cf.* n. t. d. promissum (+ suum *Faust. Fulg.*) CLT *p Aug.* (vii. 595) *Leo* (*epp. impp. pontt.* liv. 4) *Faust.* (*grat.* i. 18) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 357, 551), n. t. d. promissione Z*, n. t. d. (+ sui I) promissionem (+ suam O *vg. cod. caraf.*) IO *vg. cod. caraf. Baed.*, n. moratur d. in promisso *Hieron.* (*ep.* cxl. 8), *et gr.* οὐ βραδύνει (P βραδυνεῖ; KL *al. pler.* + ὁ) κύριος τῆς ἐπαγγελίας; *deinde* + sicut quidam tarditatem (tardantem *Fulg.* (*P. L.* lxv. 551); *om.* ΘO *vg. cod. caraf. Bentl.*) existimant CΘOT *vg. cod. caraf. Bentl. m p Aug.* (vii. 595) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 357, 551) *et* + ut quidam moram aestimant *Hieron. cum gr. omn.* ὥς τινες βραδυτῆτα (P βραδυτῆται) ἡγοῦνται. **patienter** (pac. OW) **agit**, *cf.* p. fert *Aug.* (vii. 595) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 357, 551, 552), *et* p. et *t*: expectat *m*; *gr.* μακροθυμεῖ. **propter uos** *cum gr.* ℵA 5. 13. 73. 137 δι' ὑμᾶς: *gr.* BCP 7. 9. *al.*[10] εἰς ὑμᾶς, 69 δι' ἡμᾶς, *et* KL *al. plu.* εἰς ἡμᾶς. uolens Z. **aliquos** *cum gr. plur.* τινας: aliquem (hal. C) ACT *Capitula* A (*supra p.* 312) *m Aug.* (vii. 595, x. 635) *Pel. Fulg.* (*P. L.* lxv. 357, 551, 552) *Baed.* **perire** = ἀπολέσθαι: perdere *m.* **omnes**: *om. Faust. sine auct. gr.* **ad paenitentiam** (poen. C *vg.*, pen. ILOZ, p̄niam W) **reuerti**, *cf.* ad (in *Aug. Fulg.* (*P. L.* lxv. 552)) p. conuerti *Aug.* (vii. 595) *Pel. Fastid.* (*P. L.* l. 385) *Leo Fulg.* (*P. L.* lxv. 357, 551, 552), *et gr. omn.* εἰς μετάνοιαν χωρῆσαι: ad paenitentiam (poen. D) reuerti expectat DF[c]; expectat in paenitentiae locum reuerti *m*, *cf.* dat locum paenitentiae *libere Aug.* (x. 635); *om. omnino* O*.

10. **adueniet** *et* ueniet *Aug.* (vii. 595, 607) *cum gr. omn.* ἥξει, *cf.* aduenit *dem.*, *et* adueniens C: uenient *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1370). **autem** *cum gr. omn.* δέ: *om. Aug.* (vii. 607, *non autem* 595) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 803, *non autem* 839) *Ambr.-Autpert.* (*P. L.* lxxxix. 1288). **dies** (diaes C): *om.* L*. **ut** (ὡς): sicut AUWZ *m Pel. ap.* '*Aug.*' (ii. *App.* 17), *cf.* sicuti *Capitula* CT (*supra p.* 312). **fur** *sine addit. cum gr.* ℵABP 5. *al.*[10] κλέπτης *tantum*: + in nocte DF[c] *cum gr.* CKL *al. pler. qui add.* ἐν νυκτί—*ex* I Thess. v. 2. **in qua** *et gr.* ἐν ᾗ: in quo ALT WZ* *vg. cod. caraf. c p*[c] *Aug.* (vii. 595, 607) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 803, *non autem* 839) *Baed.* celi OW; *gr.* ℵ 8. *al.*[6] + μέν, *non autem latt.* inpetu L. **transient** (e *in ras. scr.* O), *cf.* transibunt U *Pel. ap.* '*Aug.*' *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 803, 839) *Beat.* (*in Apoc.* v. 1), *et* transcurrent CT *m p Zacch.* (*P. L.* xx. 1164) *Aug.* (vii. 595, 607), *cum gr. omn.* παρελεύσονται: transeunt AI*Z*. **elementa** (aelem. C, elim. DZ*) **uero** *et* el. autem *Aug.* (vii. 595, 607) *cum gr. omn.* στοιχεῖα δέ: et el. *m Zacch.*; et el. uero U; el. *tantum ad init. pericopes Hieron.* (iv. 588). **calore** (cael. F*, callore U*[ut udtur]) *etiam Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 839), *cf.* a c. *Pel. ap.* '*Aug.*', *et* ardore *Zacch.*: ignis calore *m et* ignis ardore *Capitula* CT (*supra p.* 312) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 803)—*cf. uers.* 12 *infra*; ardentia *Hieron. Aug.* (vii. 595, 607); *gr.* καυσούμενα. **soluentur** (solb. C, uolu. L*), *cf.* resoluentur *Aug.* (vii. 595, 607) *Pel. ap.* '*Aug.*', *et gr.* λυθήσεται (AKL *al. pler.* λυθήσονται): soluuntur D *Baed.* $\frac{3}{8}$; *deinde* + et terra et (+ ea Θ) quae (que OT) in ipsa sunt (+ omnia ΘO*) opera (hop. C; *om.* O[c]) exurentur (exhur. C; exurientur D) CDΘOT *p Aug.* (vii. 595, 607) *cum gr.* AL *al. pler. qui add.* καὶ (31. 68 + ἡ) γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσεται (5 κατακαήσονται, 31 καταήσεται)—*cf.* et terra et ea quae in ipsa opera omnia *tantum m*; + terra autem et quae in ipsa sunt opera (*om. c*) exurentur G *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. cum gr.* 26. 177 *qui add.* γῆ δὲ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσεται; *gr.* ℵBKP 27. 29. 66** + καὶ (ℵ *om.*; P + ἡ) γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα εὑρεθήσεται *et* C + καὶ ἡ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα ἀφανισθήσονται, *non autem latt.*

11 cum haec igitur omnia
dissoluenda sint
quales oportet esse uos
in sanctis conuersationibus
et pietatibus
12 expectantes et properan-
tes in aduentum diei dei
per quam caeli ardentes
soluentur et elementa ignis ardore
tabescent.
13 Nouos uero caelos
et nouam terram
et promissa ipsius expecta-
mus in quibus iustitia
habitat
14 propter quod carissimi
haec expectantes
satis agite inmaculati

---

11. **cum** (quum Θ) **haec** (hec OWZ*) **igitur** (*om.* W) **omnia dissoluenda** (desoluta D) **sint** (sunt U*) *et* > c. igitur haec omn. d. s. *vg. cod. caraf. Pel. ap.* '*Aug.*' (ii. *App.* 17), *cf.* his ergo (uero *p*; *om. Aug.* vii. 607) omnibus pereuntibus CT *p Aug.* (vi. 177, vii. 595, 607), *et gr.* ℵAKL *al. longe plu.* τούτων οὖν πάντων λυομένων: eorum omnium pereuntium *m*; *gr.* B 5 τ. οὕτως π. λ., 7. 9. 27 τ. οὖν οὕτως π. λ., CP 29. 39. 100 τ. δὲ οὕτως π. (P 29. 39. 100 ἁπάντων) λ., 31 τ. οὖν π. οὕτως λ., *et* 69 τ. οὕτως λ. *tantum, apud latinos non redduntur.* **quales** (qualis U*Z*) **oportet** (hop. C; oporteat p^{c}) **esse uos** *etiam Aug.* (vii. 595) *cum gr.* $ℵ^{c}$ACKLP *al. pler.* ποταποὺς δεῖ (P δεῖν; K 13 δή) ὑπάρχειν ὑμᾶς, *cf.* > q. op. uos esse BFKOVW *vg. cod. caraf. c dem. diu. Aug.* (vi. 177, vii. 607): > q. op. nos esse *Pel. ap.* '*Aug.*' *Beat.* (*in Apoc.* v. 1), *cf. gr.* ℵ* 5. $al.^{9}$ π. δεῖ ὑπ. ἡμᾶς; q. op. esse L *tantum cum gr.* B π. δεῖ ὑπ. *tantum*; qualia debent edere *m*. **in sanctis conuersationibus** (-cionibus O) = ἐν ἁγίαις ἀναστροφαῖς: exsecrabilibus escis *m*. **et pietatibus** (piaet. V) *etiam Aug.* (vi. 177) = *gr. omn.* καὶ εὐσεβείαις: et impietatibus *m*; *om. omnino Aug.* (vii. 595).

12. **expectantes** (exspect. BOTV; es *in ras. scr.* L) **et properantes** *cum gr. paene omn.* προσδοκῶντας (P 31 τοὺς πρ.) καὶ σπεύδοντας: non expectantes *m*; *gr.* ℵ* προσδοκῶντας *tantum apud latinos non redditur.* **in aduentum**, *cf.* in aduentu AIW *Tisch.*: ad praesentiam (pres. T) CT *Aug.* (vi. 177, vii. 595) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 852 = *prom. et praed. dei* iv. 20); praesentiam *tantum m et gr.* τὴν παρουσίαν. **diei dei** FL *Tisch. Beat.* (*in Apoc.* v. 1) *et* > dei diei GI *Bentl. cum gr. plur.* τῆς τοῦ Θεοῦ ἡμέρας: diei domini AΘOT *vg. cod. caraf. m Aug.* (vi. 177, vii. 595) *Pel. ap.* '*Aug.*' (ii. *App.* 17) *et* > domini diei D *cum gr.* CP 27. $al.^{6}$ τῆς τοῦ κυρίου ἡμ.; dei *tantum* $CU^{c\,ut\,udtur}$ WZ p^{*}; domini *tantum* $U^{*\,ut\,udtur}$ '*Prosp.*'; diei *tantum* BKV *c dem. diu.* p^{c}; *deinde* + nostri CΘO, *tunc* + iesu christi ΘO, *sine auct. gr.* **per quam** *et gr.* δι' ἥν: per quem ΘO UW *vg. cod. caraf. Tisch. c dem. m p*; in quo *Pel. ap.* '*Aug.*' cae^{li} G, celi O (*in ras. scr.*) W. **ardentes**: ar *in ras. scr.* O. solbentur C. **et elementa** (aelem. C, helem. I, elim. DZ) = καὶ στοιχεῖα: el. uero *Beat.*; el. *tantum* G *Caesar.* (*serm.* lxxxii. 3). **ignis** (*bis scr.* O*) **ardore**, *gr.* καυσούμενα: > ard. ig. *Aug.* (vi. 177, *non autem* vii. 595); *deinde gr.* 13 + λυόμενα, *non autem latt.* **tabescent** (tabescent? *disting. vg.*), *cf.* decoquentur *m Aug.* (vi. 177, vii. 595) '*Prosp.*', *et gr.* CP 7. $al.^{12}$ τακήσεται (P τακήσονται): *gr.* ℵABKL *al. plu.* τήκεται.

13. **nouos** (nouus L^{c}) **uero caelos** (cel. OW) *etiam Aug.* (vi. 177, vii. 595) *Baed.* (*hic*) *et* n. autem c. *Hieron.* (iv. 789) *cum gr. omn.* καινοὺς δὲ οὐρανούς, *cf.* > n. c. uero B *et* n. c. *tantum Baed.* (*P. L.* xci. 965): > c. autem n. *Baed.* (*P. L.* xcii. 533), *cf.* > caeli noui *libere Aug.* (x. 992) *et* > caelum nouum *libere Aug.* (x. 1283). **nouam terram** *etiam Baed.* (*hic et P. L.* xci. 965) *cum ord. gr.* ℵA καινὴν γῆν: > t. n. *Capitula* CT (*supra p.* 312) *dem. Aug.* (vi. 177, vii. 595) *Baed.* (*P. L.* xcii. 533) *cum ord. gr.* BCKLP *al. certe pler.* γ. κ., *cf.* > terra noua *libere Aug.* (x. 992, 1283). **et** *sec. cum gr.* A καί: secundum CDΘT 𝔓ℭ *cod. caraf. c p Aug.* (vi. 177, vii. 595) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 853 = *prom. et praed. dei* v. 1) *cum gr. paene omn.* κατά; *adnotat Luc. Brug.* '*Praepositionem* secundum *non uertas in coniunctionem* et.' **promissa** (promissam Z*) **ipsius** *et* pr. illius DI *cum gr.* ℵA 5 τὰ ἐπαγγέλματα αὐτοῦ, *cf.* > ipsius pr. '*Prosp.*': repromissionem eius *Hieron.* (*uide infra*) *cum gr.* BCKLP *al. pler.* τὸ (C^{3} *om.*) ἐπάγγελμα (42. 177 παράγγελμα) αὐ. **expectamus** (exspect. BOT; expectantes W) *et gr.* προσδοκῶμεν: uidebimus *Hieron.* (*uide infra*). > uidebimus et repromissionem eius *Hieron.* (iv. 789) *contra ord. gr.* **iustitia** (-cia OW): *bis scr.* C. **habitat** *et gr. plur.* κατοικεῖ: inhabitat $CΘ^{c}T$ *Aug.* (vi. 177, vii. 595, x. 992, 1283) '*Prosp.*' *et gr.* A 13. 69. 137 ἐνοικεῖ.

14. **propter quod** (propterquod *uno uerbo* 𝔊), *gr.* διό: quapropter CT *p Aug.* (ii. 792, vi. 178). charissimi *vg.*, kcarissimi C, kmi BIOW, carisimi Z. **haec** (hec O) = ταῦτα: hoc W; *om.* K. exspectantes BOT. **satis agite** *et* satagite (satatagite K) $BKLOVWZ^{c}$ *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. diu. p Aug.* (ii. 792, vi. 178) *Baed.* ⅜, *gr.* σπουδάσατε: + ut L *sine auct. gr.* *gr.* 13

et inuiolati ei inueniri in pace
15 et domini nostri longanimitatem
salutem arbitramini
sicut et carissimus frater
noster paulus
secundum datam sibi sapientiam scripsit uobis
16 sicut et in omnibus epistulis
loquens in eis
de his in quibus sunt quaedam
difficilia intellectu
quae indocti et instabiles
deprauant
sicut et ceteras scripturas
ad suam ipsorum perditionem
17 uos igitur fratres praescientes
custodite
ne insipientium errore transducti excidatis a propria
firmitate

> ἄσπιλοι σπουδάσατε, *non autem latt.* **inmaculati** (imm. KV *vg.*) **et inuiolati** (inuoluti O*; īnouati *c*) **ei** (*om.* DIZ*) **inueniri** (inuenire DK* Z*, i *tert. in ras. scr.* O) = *gr. omn.* ἄσπιλοι καὶ ἀμώμητοι (A 5. 13. *al.*[8] ἄμωμοι) αὐτῷ εὑρεθῆναι, *cf.* inmac. et inuiol. apud eum inueniri Θ *et* inmac. et inuiol. apud (-ut T) eum repperiri CT : > inuiol. et inmac. apud eum reperiri *Aug.* (ii. 792, vi. 178); > inmac. aput eum et inuiol. inueniri *p*; > inmac. et inuiol. inueniri ei *Baed.* $\frac{7}{8}$; *deinde* + posites L *sine auct. gr.*

15. **et** *pr.*: *om.* O*. **domini nostri** *et gr. plur.* τοῦ κυρίου ἡμῶν : *gr.* P 15. *al.*[5] *τ. κ. tantum apud latinos non redduntur*; *deinde* + iesu christi W𝔖 *p Baed.* $\frac{1}{8}$ *sine auct. gr.—cf. Luc. Brug.* '*Non addas* iesu christi.' **longanimitatem** (longuan. D), *gr.* τὴν μακροθυμίαν: patientiam *Aug.* (ii. 792, vi. 178). **arbitramini** (arbitremini *vg. dem.*), *gr.* ἡγεῖσθε (ℵ* ἀγεισθαι): existimate *Aug.* (ii. 792, vi. 178). **sicut** (καθώς): quemadmodum *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 382). **et** *sec. cum gr. omn.* καί: *om.* IUZ* *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 1002, *non autem* 298 *et* 900). **carissimus** (char. *vg.*, kcar. C, kar. T, kms OW, carisimus Z*), *gr.* ἀγαπητός: dilectissimus *Aug.* (ii. 792, vi. 178) *Facund.* (*P. L.* lxvii. 834) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1370); dilectus *Paulin.-Aquil.* **frater noster** *et ord. gr.* K 22. *al.*[2] ἀδελφὸς ἡμῶν : *gr. plur.* > ἡμ. ἀδ.; nobis *tantum Paulin.-Aquil. sine auct. gr.* **secundum** (*in ras. scr.* A) **datam** (*in ras. scr.* A) **sibi** (*in ras. scr.* A) **sapientiam** (-ciam O), *cf.* sec. eam d. sibi sap. D, sec. eam quae data est illi (ei *Aug.* ii. 792) sap. *Aug.* (ii. 792, vi. 178) *Facund.*, *et ord. gr.* ℵABCKP *al. plus*[10] κατὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ σοφίαν: > sec. sap. quae ei in ministerio data fuerat *libere Orig.* (*int. exod. hom.* viii. 1) *contra ord. gr.*; *gr.* L *al. plu.* > κ. τ. αὐ. δ. σ., *non autem latt.* **scripsit** (scrib. FGIT) = ἔγραψεν: scripsi Z*.

16. **sicut et in omnibus epistulis** (epistol. BΘIKLUVZ *vg.*, aepistol. CD, eplis OW) *etiam Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 298), *cf.* ut et in omn. ep. *Aug.* (ii. 792, vi. 178), *et gr. omn.* ὡς καὶ ἐν πάσαις ταῖς (ABC 5. 13. *al.*[2] *om.*) ἐπιστολαῖς: sicut in omn. ep. (*sine* et) U *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 900), *cf.* ut in omn. ep. *Facund.* (*P. L.* lxvii. 834); ita ut in omn. ep. *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 382); *om. omnino Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 1002). **in eis** (*om.* T*) *cum gr. omn.* ἐν αὐταῖς (A 9. *al.*[2] αὐτοῖς): *om. Paulin.-Aquil.* hiis W. **in** *tert.*: *om.* F*. **quaedam** (qued. IOWZ^c; *om.* U*Z*) **difficilia** (defic. Z*, dific. Z^c; difficili U*) **intellectu** (e *sec. ex* c I) *etiam Aug.* (ii. 792, vi. 124, 180), *cf.* q. d. ad intelligendum *Paulin.-Aquil.*: > q. ad intelligendum d. *libere Aug.* (vi. 177); > d. q. intellectu *Aug.* (vi. 178); *gr.* δυσνόητά τινα. que OWZ*. **et** *sec.*, *gr.* καί: atque *Facund.* **instabiles** (instabilis Z*): + homines *Aug.* (ii. 792—*cf.* homines *tantum libere* vi. 124, 177, 180; *non autem* iv. 685, vi. 178) *sine auct. gr.—cf. Paulin.-Aquil.* (*infra*). **deprauant** (-bant I), *gr.* στρεβλοῦσιν (C*P 27. *al.*[2] στρεβλώσουσιν; C[2] στρέβλωσιν): peruertunt *Aug.* (ii. 792, vi. 178) *Facund.*, *cf.* peruertere *libere Aug.* (iv. 685). **et** *tert. cum gr. omn.* καί: *om.* FU* *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 1002). **ceteras** (caet. DIZ 𝔖𝔓), *gr.* λοιπάς: alias *Paulin.-Aquil.* (*infra*). scribturas FG. **ad suam ipsorum** (*om.* F^c) **perditionem** (perdic. LZ*; + uel dampnacionem O^{c sup. lin.}), *cf.* ad s. ips. dampnationem W *Baed.* $\frac{1}{8}$, *et gr.* πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν: ad proprium suum interitum *Aug.* (*semper*) *Facund.*; ad suum interitum et perditionem *libere Cassiod.* (*P. L.* lxx. 184). **quae ... perditionem**: quae praui homines secundum suum deprauare sensum moliuntur sicut et alias scripturas *Paulin.-Aquil.*

17. **fratres**: amantissimi *Aug.* (vi. 178) *Facund.* (*P. L.* lxvii. 834); *gr.* ἀγαπητοί. **praescientes** (presc. GO, precientes W) *et gr. paene omn.* προγινώσκοντες: scientes *Baed.* $\frac{5}{8}$ *et gr.* 31 γινώσκοντες; *deinde* + hec *sup. lin.* O *sine auct. gr.* *gr.* C > προγινώσκοντες ἀγαπητοί, *non autem latt.* **custodite** (cost. Z*; + uosmetipsos ΘO *dem.*), *gr.* φυλάσσεσθε: cauete CT *p Aug. Facund. Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 565). **insipientium** (u *in ras.* a *scr.* A, t *ex* c *et* iū *in ras. scr.* O), *gr.* τῶν ἀθέσμων: infaustorum *Aug. Facund.* **errore**: er *in ras. scr.* O. **transducti** (traducti ΘW *vg.* *c dem. Baed.* $\frac{3}{8}$), *gr.* συναπαχθέντες (L* συναναχθ.);

18 crescite uero in gratia
et in cognitione domini nostri
et saluatoris iesu christi
ipsi gloria et nunc et in die
aeternitatis amen.

EXPLICIT EPISTULA PETRI SECUNDA

seducti CT *p Aug. Facund. Iulian.-Tol.* **excidatis** (-tes L, d *in ras.* 2 *litt. scr.* U; excedatis KVZ), *gr.* ἐκπέσητε: decidatis *Aug. Facund.* **a** (ha C) **propria** (priori D) **firmitate** *et gr.* τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ: > a corroboratione uestra *Aug. Facund.*

18. **uero** *et* ergo *Baed.* ⅞ *cum gr. paene omn.* δέ: *gr.* P 69 *om.*, *non autem latt.* **in gratia** (-cia O) = ἐν χάριτι: in gratiam F. **in** *sec.*: *om.* BFKLOU¹VWZ *Bentl. c dem. diu. Aug.* (vi. 178) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 814) *et gr. non expr.* **cognitione** (-cione O) *et gr. paene omn.* γνώσει, *cf.* cognitionem F: agnitione D; intellectu *Aug.*; *gr.* P 31 πίστει *apud latinos non redduntur.* **domini nostri et saluatoris** (salb. C) **iesu christi** *cum ord. gr. omn.* τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, *cf.* d. et s. ie. ch. D, *et* d. n. et s. n. ie. ch. *p*: > d. n. ie. ch. et (*om.* Z*) s. BKVWZ *Baed.* ⅛, *cf.* > d. n. ie. ch. et sauatoris (-es O*) n. O; > ie. ch. d. n. et s. *c*; *deinde gr.* 9. 40. 69. 137 + καὶ Θεοῦ πατρός, *non autem latt.* **et** (+ *ras.* 1 *lit.* Z) *tert. cum gr. plur.* καί: *om. p cum gr.* K 10. *al.*³ **et** *quart.*: *om.* Z*. **in die** (diae C): in diem BF*ΘKLUVWZ *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c p*ᶜ *Aug. Fulg. Baed.* ⅛ = εἰς ἡμέραν; in diaes I. eternitatis OW; aeternitatibus Z*. **amen** (*bis scr.* D) *cum gr.* ℵACKLP *al. pler.* ἀμήν: *om.* Z* *Aug. Fulg. Baed.* ⅞ *cum gr.* B 10.

explicit (exp̄ A, expl Θ, expli T, explic̄ I *c*) **epistula** (-tola *p*, aepistola C, epstl T, epist̄ A, epist̄ I, epla *c*, epl Θ) **petri** (pet¹ *c*) **secunda** (sec̄ A, scda *c*, ·II· *p*, IIa T) *cum* ACΘIT *c p*: explicit (exp· F, expl̄ K, expli Z, expli U) epistola (epist· F, epistl̄ K, eptl Z, epl U) sc̄i (sci· F) petri secunda (secund B, II FZ) BFKUZ; expl (expli G) epla (epistl G) petri apostoli (apli L *diu.*) ·II· GL *diu.*; explic̄ epl sc̄i petri V; *nihil habent* DOW *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. dem.*

EPISTULA IOHANNIS PRIMA.

Ordinem (α) Argumentum, (β) Capitula exhibent U; *Argumentum tantum* W𝔖 *c*; *Capitula tantum* ABCFΘIKTV: *nihil habent* DGLOZ𝔓𝔖𝔈 *Tisch. dem. diu. uett.*

ARGUMENTUM IN EPISTULAM IOHANNIS PRIMAM.

Praefatio haec continetur codicibus nostris U *c et in* 𝔖; *impressit etiam Thomasius,* I, *p.* 377, *e codd. Orat.* B. 7, *Uatic.* 4221, *Reg. Suetiae, S. Petri* A. 1, *et Sanctae Mariae ad Martyres.*

Impressimus e 𝔖 *uariantibus lectionibus codicum in apparatu critico adhibitis.*

Inscr. incip̄ argum̄tū in epl̄a scī iohis p[i]ma *c*; argumentum in epistolam primam iohannis apostoli 𝔖; incipit prologus epistolae sc̄i iohannis primae U.

RATIONEM uerbi, et quod Deus ipse sit charitas, manifestat. et susurrones fratrum nec Deum scire, nec pios fieri posse eousque dissertat, ut esse comprobet homicidas: eo quod odium, sit interfectionis occasio.

---

1. **sit**: est *c*. caritas U *c*. **manifestat**: + iohs *c*. **susurrones**: usuris U; delusores *c*. 2. **pios**: prius U. eo usque *duobus uerbis* U *c*. diserta U; disceptat *c*. conprobet U; comprobat *c*.

Subscr. explicit argumentum *c*; explicit prologus U; *nihil habet* 𝔖.

Praefatio haec, cuius maxima pars e catalogo Hieronymiano 'De uiris illustribus' decerpta est, continetur in codice W, *ubi neque inscriptionem neque subscriptionem habet.*

Ihesus amauit plurimum filius zebedei et frater iacobi apostoli quem herodes post passionem domini decollauat scripsit tres ep̄las quarum una ab uniuersis ecclesiasticis et doctissimis uiris eius esse cōprobatur. reliquas autem duas quidam putant non esse iohannis apostoli sed iohannis cuiusdam presb̄ri. cuius sepulcrum usque hodie monstratur in epheso. Sed nunc generalis ecclesie consensus habet quod et ipsas quoque ep̄las iohannes apostolus scripserit quia reuera multam uerborum et fidei similitudinem cum prima eius ep̄la ostendunt. et simili zelo detestantur hereticos. Quarto decimo igitur anno scdō post neronem persecutionem mouente domiciano iohannes in pathmos insula religatus scripsit apocalipsin. Interfecto autem domiciano a senatu rome rediit ephesum ibique usque ad traianum principem perseuerans tocius asie fundauit et rexit ecclesias et confectus senio sexagesimo VIII[o]. anno post passionem domini mortuus est. et iuxta eandem urbem sepultus est.

CAPITULA IN EPISTULAM IOHANNIS PRIMAM.

Capitula exstant in codicibus nostris ABCFΘIKTUV.
Desunt in DGLOWZ *vg. Tisch. c dem. diu. uett.*
Post unumquodque capitulum addidimus capp. et uerss. Epistulae.

Inscr. incipiunt capitula A; incpnt (incipt V) captl (captl V) epistl (epl V) sci iohannis (ioh· K) KV; incpnt capl in epistl sci ioh prim· B; incipiunt capitula epistolae primae iohannis apli Θ; incipiunt kapitolae in aepistola iohannis apostoli prima C; incipiunt capitulationes U; incipit capitulatio in epistola iohannis prima T; inc· brebes epist· sci· iohannis · primae F; incip tituli epist iohanis (*sic*) I.

A	BFΘIKU	CT	V
Edidimus e codice ipso.	*Edidimus e codice* F, *uariis lectionibus codd. rell. in calce paginae subiunctis, iis exceptis quae ad meram orthographiam spectant* (*cf. etiam Thomasium,* I, *pp.* 377 *seq., qui capitula e codd. Orat.* B. 7, *Uatic.* 4221, *Reg. Suetiae, S. Petri* A. 1, *et Sanctae Mariae ad Martyres impressit*).	*Edidimus e codice* C, *uariis lectionibus codicis* T *in calce paginae subiunctis, iis exceptis quae ad meram orthographiam spectant.*	*Cod. S. Pauli, apud Thomasium,* I, *pp.* 368 *seq. Impressimus e cod.* V, *uariis lectionibus cod. S. Pauli in calce paginae subiunctis, iis exceptis quae ad meram orthographiam spectant.*
I. Iohannis adnuntiat uiam domini et ueritatem (i. 1).	I. De uerbo uitae quod erat antequam mundi macina principium sortiretur (i. 1).	I. De uita quam nobis adnuntiat . Et de Deo quod lux sit . cuius societas expetenda nobis est . Et si peccatum nos dicimus nos dicimus non habere peccamus (i. 1).	I. Quod is qui uerus ab initio deus apud patrem inuisibilis extetit nobis in tempore uisibilis per carnem homo christus apparuerit cuius societatem lucidissimam soli qui lucis opera faciunt adsequantur (i. 1).
II. Qui in luce ambulat societatem habere iesu et qui dixerit peccatum se non habere mendax est (i. 6).	II. De participibus christi quos uitiis septos nefas est superari (i. 6).		II. Quod peccatis ad integrum carere nequeamus · a quibus tamen omnibus per gratiam christi ualeamus emundari (i. 8).
III. Aduocatum habemus iesum apud patrem pro peccatis nostris et qui dicit se nosse deum mandata eius non seruans mendax est (ii. 1).	III. De custodiis caelestium praeceptorum quae nosse quemquam deum manifeste designat (ii. 1).	II. Aduocatum nostrum esse Christum . cuius mandata qui non seruat mendax est . Et qui dicit se in Christo manere ita hambulat sicut ipse . Et in tenebris esse qui fratrem hodit (ii. 1).	III. Quod solus deum nouerit ille qui caritatis opera facit (ii. 3).
IIII. Qui fratrem suum odit in tenebris ambulat (ii. 7).	IIII. De nouo ueterique mandato quod unius sit dei cuius numquam potest regnum diuidi (ii. 7).		
V. Omnes aetates instruet in uerbo dei manere et cetera (ii. 12).	V. De his quos sapientiae uariis adcinctos uirtutibus scribens adloquitur (ii. 12).	III. Scribit filiolis et parentibus et infantibus huti non diligant mundum neque ea quae in mundo sunt . Et nouissi-	IIII. Omnibus sanctae ecclesiae personis scribens ne mundum ament imperat (ii. 12).

Notae ad codd. BFΘIKU. II. uitio + *ras.* 1 *lit.* Θ. est: esse U. superare I. III. designet Θ^cU*. IIII. regnum diuidi: > diuidi r. Θ *t* > diuidere r. BIK.

Notae ad codd. CT. I. lux sit: luxit T*. cuius: *om.* T. nos dicimus *sec.*: *om.* T. II. ambulet T. III. > sunt in mundo T.

A	BFΘIKU	CT	V *Cod. S. Pauli.*
VI. Non diligendum mundum neque concupiscentias (-tia A*) eius (ii. 15).	VI. De diligentibus mundum quod excludantur a caritate paterna (ii. 15).	mam horam esse . Et de anthichristis qui prodierunt ex nobis . Et hunctionem nos accepisse . Et mendacium non esse ex ueritate (ii. 12).	
VII. Nouissima hora dicit et qui negat filium dei hic antichristus est (ii. 18).	VII. De multitudine antichristorum (ii. 18).		V. Nouissimam esse horam et antichristos iam uenisse testatur id est eos qui filium negant et patrem unde nos acceptam spiritus gratiam fide et operibus conseruare · praecepit ut promissam uenire mereamur ad uitam (ii. 18).
VIII. Docet manere in christo et a nullo seduci et qui facit iustitiam ex deo est (ii. 24).	VIII. De animarum deceptoribus declinandis (ii. 24).	IIII. Mendaces esse qui Christum negant filium Dei esse . eosque nec patrem habere . Et hunctos nos esse . Et filios Dei similesque futuros (ii. 22).	
IX (*sic*). Caritatem diligentibus filios dicit dei (iii. 1).	VIIII. De ignorantibus deum sanctorumque osoribus (iii. 1).		VI. Quod hi qui iustitiam operantur filii dei qui uero peccatum filii sint diaboli (iii. 1).
X. Qui facit peccatum de diabolo est et qui ex deo natus est non peccat et diligere inuicem non sicut cain (iii. 4).	X (VIIII U). De cain semine fratricidae (iii. 4).	V. Eos qui peccant filios diabuli esse . Iustos uero filios Dei . Et homicidam esse qui non diligit fratrem . sicut Cayn (iii. 4).	
XI. Cum cor nostrum erigimus ad deum quodcumque petierimus accepimus ab eo (iii. 13).	XI (X U). De osoribus fratrum homicidis (iii. 13).		VII. Quod is qui fratrem odit homicida sit et imitator maligni · uerus autem amator et substantiam mundi fratres dare et animam pro eisdem in exemplum domini ponere debeat (iii. 13).
XII. Si odit nos mundus translati sumus de morte ideo debemus pro fratribus animam ponere (iii. 18).	XII (XI U). De dilectione paterna facto et opere declinando (iii. 18).	VI. Quod Christus pro nobis mortuus est . debere et nos pro fratribus mori . Et karitatem circa indigentes . hoperibus misericordiae conprobare non uerbis . Et si cor nostrum nos non repraehendat . prestet quidquid horamus . In Christo credentes et inuicem diligentes (iii. 16).	VIII. Quod si sincero corde fidem in deum et dilectionem ad inuicem habeamus · iam demus indicium manentis spiritus sancti in nobis (iii 21).
XIII. Omni spiritui non credere nisi qui confitetur iesum christum et qui de mundo sunt scit eos mundus (iv. 1).	XIII (XII U). De praeconibus falsis quas agit spiritus nequam (iv. 1).	VII. Non homni spiritui credendum . Et ex Deo esse spiritum qui confitetur Christum . Et maiorem esse qui in nobis est . Et non esse ex	VIIII. Diligenter probandum quae heretica quaeque si doctrina catholica (iv. 1).

Notae ad codd. BFΘIKU. VI. **a**: *om.* I. VIIII. *sine numero* U. risoribus ΘI; inrisoribus BKU[c]. XI. rosoribus Θ; sororibus I; inrisoribus BK. XIII. agitat BK.

Notae ad codd. CT. IIII. **nec**: ne T.

Notae ad codd. V *et S. Pauli.* V. **qui**: *sup. lin.* V. **gratiam**: + et *S. Pauli.* VIII. **indicium**: initium *S. Pauli.*

A	BFΘIKU	CT	V *Cod. S. Pauli.*
XIIII. Sicut deus dilexit nos ita et nos debemus inuicem diligere (iv. 7).	XIIII (XIII U). De dilectione uera quod ipse sit deus (iv. 7).	Deo qui non audit apostholos . Et quia Deus filium suum misit diligens nos . Et nos inuicem diligamus (iv. 1).	X. Quod soli qui diligunt deum cognouerint quia caritas ex deo immo deus caritas est (iv. 7).
XV. Deum nemo uidit umquam et si dilexerimus eum manet in nobis (iv. 12).	XV (XIIII U). De christo deo qui patrem in se esse credentibus manifestat (iv. 12).	VIII. Deum non uisum hunquam . Et ex Deo esse qui Filium confitetur . Et quia uel Deus karitas est . uel timor non est in karitate . diligentes Deum qui prior dilexit nos . alterutrum diligamus (iv. 12).	XI. Quod deus etsi uideri non potest cordibus insit nostris · si diligamus inuicem et iesum esse filium dei confiteamur (iv. 12).
XVI. Deus caritas est perfecta enim caritas foras mittit timorem (iv. 16).	XVI (XV U). De dilectione perfecta quae foris expellit formidinem (iv. 16).		XII. Quod haec perfecta sit caritas dei in nobis ut timore seruili non teneamur ad quod uidelicet per amorem proximi debeamus ascendere (iv. 16).
XVII. Qui credit quia iesus est christus ex deo natus est et de trinitate (v. 1).	XVII (XVI U). De regeneratis quod ipsi saeculum uincant (v. 1).	VIIII. Ex Deo esse qui credit Christo et mandata eius seruat quae grauia non sunt . Et quod fides uincat mundum . quae credit Christum filium Dei esse cui testimonium dat in caelo Pater Uerbum et Spiritus . Et uitam nostram in filio esse (v. 1).	XIII. Quod ex deo natus sit omnis qui diligit et credit iesum esse christum filium dei cuius ueritati spiritus aqua et sanguis testimonium dent · quodque soli qui in hoc testimonio credunt · habeant uitam aeternam (v. 1).
XVIII. Qui credit in filium dei habet testimonium eius (v. 9).	XVIII (XVII U). De testimonio dei quod hominum testimoniis praestet (v. 9).		
XIX (*sic*). Dilectio dei uita aeterna est et de natura non peccatis (v. 13).	XVIIII (XVIII U). De indulgentia quam non merebuntur usque ad mortem peccantes (v. 13).	X. Prestare nobis Christum quidquid petierimus ab eo . Et horandum pro fratre qui peccat non ad mortem . Et quod Filius qui pro nobis passus est ipse sit Deus uerus (v. 14).	XIIII. Quod credentes ea quae petunt accipiant dicit adiciens pro quibus rogari fratribus liceat (v. 13).
XX. Qui ex deo sunt filium dei sciunt et hortatur custodire nos a simulachris (v. 19).	XX (XVIIII U). De mundo qui est positus in maligno et simulacrorum fugienda cultura (v. 19).		XV. Quod mundus totus in maligno positus sit a quo tamen generatio dei eos qui sunt in filio eius iesu christo conseruet (v. 18).

Notae ad codd. BFΘIKU. XIIII. ipsa I. XVI. foras BΘKU; fora I. XVII. generatis F*U*. XVIII. praestat U. XVIIII. peccantes: *om.* ΘI. XX. maligno: ligno I.

Notae ad codd. CT. VII. et nos: *om.* T*. VIII. uel: *om.* T.

Subscr. expliciunt capitula (cāpla Θ) BΘ; expliciunt capitula epistolae scī iohannis K; expliciunt capitl· ad partheos V; finiunt capitula A; finiunt kapitolae C; expl capitulationes U; exp· breues epistulae sci· iohannis prima F; explīc tīt scī iohā prima I; *nihil habet* T.

ELENCHUS CODICUM NOSTRORUM IN EPISTULA IOHANNIS PRIMA.

1. A. Cod. *Amiatinus* s. VII ex. uel VIII in. = A Euang. (uide uol. I, p. xi); contulit H. J. W.
2. B. Cod. *Bambergensis* s. IX = B Epp. Paul. et Act. (uide I, p. 674, et III, p. v); contulit H. F. D. S.
3. C. Cod. *Cauensis* s. forsan IX = C Euang. (uide I, p. xi); contulit J. S.
4. D. Cod. *Ardmachanus* s. IX in. = D Euang. (uide I, p. xi, II, p. 292, et III, p. v); edidit J. Gwynn, Dublini 1913.
5. F. Cod. *Fuldensis* s. VI = F Euang. (uide I, p. xii); edidit E. Ranke, Marburgi et Lipsiae 1868.
6. G. Cod. *Sangermanensis* s. IX = G et g_1 Euang. (uide I, p. xii); contulit H. J. W.
7. Θ. Cod. *Theodulfianus* s. IX = Θ Euang. (uide I, p. xii); exemplar photographicum contulerunt A. Ramsbotham et H. F. D. S.
8. I. Cod. *Iueniani Uallicellanus* B. 25 s. VIII–IX = I Act. (uide III, pp. vi, vii); exemplar photographicum contulerunt A. Ramsbotham et A. W. A.
9. K. Cod. *Karolinus* s. IX = K Euang. (uide I, p. xii); contulerunt F. G. Harvie et H. F. D. S.
10. L. Cod. *Lemouicensis* s. VIII–IX (nunc Par. Lat. 2328; cf. Berger *Hist. de la Vulg.* pp. 83, 405); contulit G. M. Youngman.
11. O. Cod. *Oxoniensis* (Laud. Lat. 43) s. XII–XIII; edidit E. S. Buchanan, Lond. 1916, denuo contulit H. F. D. S.
12. T. Cod. *Toletanus* s. VIII = T Euang. (uide I, pp. xiii, xiv); contulit J. S.
13. U. Cod. *Ulmensis* s. IX = U Epp. Paul. et Act. (uide III, p. viii); contulerunt F. G. Harvie et H. F. D. S.
14. V. Cod. *Uallicellanus* s. IX = V Euang. (uide I, p. xiv); contulit J. S.
15. W. Cod. *Sarisburiensis* s. XIII = W Euang. (uide I, p. xiv); contulit H. F. D. S.
16. Z. Cod. *Harleianus* s. IX = Z Epp. Paul. (uide II, p. 174); edidit E. S. Buchanan, Lond. 1912, denuo contulit H. F. D. S. (de *Z* cf. III, p. 339).
17. *c*. Cod. *Colbertinus* s. XIII = *c* Euang. (uide I, p. xxxi, et II, p. 62); contulit H. J. W.
18. *dem*. Cod. *Demidouianus* s. XIII apud C. F. Matthaei *Test. Nou.*, Rigae 1782.
19. *diu*. Cod. *Diuionensis* 9 (*bis*) a. 1109, dictus Cod. S. Stephani Harding; exemplar photographicum contulerunt A. W. A. et H. F. D. S.
20. *h*. Fragmenta *Floriacensia* s. VI–VII = *h* Act. (uide III, p. ix); edidit E. S. Buchanan (*Old-Latin Biblical Texts*, V, Oxon. 1907).
21. *m*. Lectiones e libro *de diuinis scripturis siue Speculum* = *m* Euang. (uide I, p. xxxii).
22. *p*. Cod. *Perpinianus* s. XIII in. = *p* Act. (uide III, p. x); edidit E. S. Buchanan (*The Journal of Theological Studies*, xii, Oxon. 1911, pp. 497 seqq.).
23. *r*. Fragmenta *Frisingensia* s. V–VI; edidit D. de Bruyne (Collectanea Biblica Latina, uol. V, Romae 1921).
24. *t*. Lectiones e libro qui dicitur *Liber Comicus* etc. (uide III, p. x).

De siglis 𝔊𝔐𝔖ℭ, *vg.*, *cod. caraf.*, *Bentl.*, *Tisch.*, etc., uide uol. I, pp. xxviii seq.

EPISTULA IOHANNIS PRIMA.

Epistula Iohannis prima in his codicibus sine lacuna exstat:—ABCDFGΘIKLOTUVW *c dem. diu. p.* *In* H *deficit tota Epistula; et in* Z *deficit clausula* (*i.e.* iii. 15 suum–v. 21), *sed manibus recentioribus, quas* Z *designauimus, suppleta est. In ceteris lacunae sunt, viz.*:—*h* (= *Fragmenta Floriacensia rescripta*) i. 1–i. 8 (dixe*rimus*) *et* iii. 20 (nouit omnia)–v. 21, *r* (= *Fragmenta Frisingensia*) i. 1–iii. 8 (in hoc); *s* (= *Fragmenta Uindobonensia*) *nihil, m* (= *lectiones e libro 'de diuinis scripturis siue speculum'*) *et t* (= *lectiones e lectionario qui dicitur 'liber comicus'*) *pauca tantum continent. Itaque in hac epistula codices Hieronymiani* (*inter quos c dem. diu. sine dubio numerandi sunt*) *et ueteres uiginti quattuor nobis praesto sunt. Uariantes lectiones ex ueteribus perpetuo citauimus, iis discrepantiis tantum omissis quae ad meram orthographiam spectant.*

Ordo stichorum e codice Amiatino est.

Patres citauimus tantum ubi a textu nostro dissentiunt et plerumque uel ex editione Uindobonensi (= *Corp. Scr. Eccl. Latt.*) *uel ex ed. Migne* (= *Patrologia Latina*); *Ambrosium autem partim ex ed. Benedictina* (*Uenet.* 1748), *partim ex ed. Uind. nondum ad finem perducta; Apringium ex ed. Férotin* (= *'Bibliothèque Patrologique'*, I, *Paris.* 1900, *pp.* 85 *seqq.*); *Augustinum semper ex ed. Bened.* (*Paris.* 1679); *Beatum ex ed. Sanders* (= *'Papers and Monographs of the American Academy in Rome'*, *uol.* vii, *Romae* 1930); *Caesarium partim ex ed. Migne* (*P. L.* lxvii), *partim ex ed. Morin* (= *Florilegium Patristicum, fasc.* xxxiv, *Bonnae* 1933: *Sancti Caesarii Opera Omnia, vol.* I. 1, 2, *Maretioli* 1937); *Gildam ex ed. Haddan et Stubbs* (= *'Councils and Ecclesiastical Documents relating to Great Britain and Ireland'*, I, *Oxon.* 1869, *pp.* 44 *seqq.*); *Hieronymum partim ex ed. Uallarsii* (*Ueronae* 1734), *partim ex ed. Uind. nondum ad finem perducta—exceptis lectionibus Tractt. in Psalmos, etc., quas ex ed. Morin* (= *Anecdota Maredsolana* III. 1, 2, *et* 3) *sumpsimus; Irenaei interpretem secundum Sanday et Turner* (*'Nouum Testamentum Sancti Irenaei'* = *'Old-Latin Biblical Texts'*, VII, *Oxonii* 1923); *Marium Mercatorem ex ed. Schwartz* (= *Acta Conciliorum Oecumenicorum, tom.* I, *uol.* v, *pars prior, Berolini et Lips.* 1924–6); *Origenis interpretes partim ex ed. Delarue* (*Paris.* 1733), *partim ex ed. Berolinensi nondum ad finem perducta* (= *'Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten drei Jahrhunderte'*, *uoll.* xxii *etc.*); *Pacianum ex ed. Peyrot* (*Zwollae* 1896); *Pelagium ex ed. Souter* (= *'Texts and Studies'*, *uol.* ix. 2, *Cantabr.* 1926); *Tyconium ex ed. Burkitt* (= *'Texts and Studies'*, *uol.* iii. 1, *Cantabr.* 1895).

Textum Baedae commentarii in Epistulam e noua octo codicum conlatione congessimus, quorum septem nobis praesto erant Oxonii in bibliotheca Bodleiana seruati sub nota (i) *Bodl.* 849 (A.D. 818), (ii) *Laud. Misc.* 442 (*s.* ix), (iii) *Jesus* 69 (*s.* xi), (iv) *Jesus* 70 (*s.* xii), (v) *Laud. Misc.* 78 (*s.* xii), (vi) *Ball.* 177 (*s.* xii *ex.*), (vii) *Linc. Lat.* 31 (*ss.* xii–xiii); *octauus uero in bibliotheca collegii Orielensis repositus sub nota* 'xxxiv' (*s.* x): *quos omnes contulit Claudius Ienkins huius editionis gratia. Addidimus etiam locos ex aliis Baedae commentariis et tractatibus secundum ed. Migne* (= *P. L.* xc–xcv).

Inscr. incipit (incĩp A) epistula (-tola *dem.*, aepistola C, epĩst A, epla *c*) iohannis (iokann. C, ioann. *dem.*, iohãn A, iohis *c*) prima (·I· *c*) AC *c dem.*; incipit (incp̄ K) epistla (-tola K) sc̄i (scĩ K) iohanñ (ioh K) pr^lm (prima K) BK; incp̄ (incip̄ *diu.*) eplā ioh (iohis *diu.*) apli prima (·I· *diu.*) L *diu.*; incip̄ epl sc̄i ioh̄ V; incipit epstl bi iohannis apl Θ; incipit epistula (aepis̄ D) iohannis (ioh D) apostoli DG; incp̄t sc̄i ioh apōsl Z; inc· eiusdem epist· prima F; incip̄ eiusdem I; incipit ipsa epistola U; epistola iohannis apostoli prima (I 𝔐) 𝔊𝔐; epistola beati ioannis apostoli prima ℭ; epistola canonica b. ioannis apostoli prima 𝔖; epistula iohannis I *Tisch.*; *nihil habent* OTW *p.*

INCIPIT EPISTULA IOHANNIS PRIMA.

I. 1 Quod fuit ab initio | quod audiuimus quod uidimus

I. 1. *Priora uerba litteris uncialibus uel rubris scripta habent* Θ (quod . . . uidimus), BF *diu.* (quod . . . quod *sec.*), AIK (quod . . . initio), Z (quod erat ab), O (quod fuit), *vg.* (quod). fuit *etiam Fulg.* (*P. L.* lxv. 440), *gr.* ἦν: erat CTZ *Bentl. dem. t Phoebad.* (*P. L.* xx. 24) *Ambr.* (*sexies*) *Aug.* (iii. 2. 825, 826) '*Aug.*' (v. *App.* 308 = '*Maxim.-Taur.*' (*P. L.* lvii. 858)) *Quaestt.*

oculis nostris
quod perspeximus et manus
nostrae contrectauerunt
de uerbo uitae
2 et uita manifestata est
et uidimus et testamur
et adnuntiamus uobis
uitam aeternam
quae erat apud patrem
et apparuit nobis
3 quod uidimus et audiuimus
adnuntiamus uobis

U. et N. T. (cxxii. 1 *bis*) *Uigil.* (*c. Eutych.* iv. 22) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 290, 751) *Facund.* (*P. L.* lxvii. 547) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1369). **ab initio** (-cio O) *etiam Ambr.* (*quinquies*), *cf.* a principio *Cassian.* (*Nest.* v. 6), *cum gr. omn.* ἀπ' ἀρχῆς: in principio *Ambr.* (*fid.* i. 8)—*cf.* Ioh. i. 1. **quod** (quae *Baed. hic* $\frac{1}{8}$) **audiuimus** (mus *in ras. scr.* O) **quod** (*in ras. scr.* O) **uidimus oculis nostris quod** (*om.* U) **perspeximus** (prespeximus CG*T *t*, prospeximus WZ[c] *Baed.* (*P. L.* xcii. 334), speximus Z*) *etiam Fulg.* (*P. L.* lxv. 440) *Baed.* (*hic et P. L.* xcii. 334), q. aud. q. u. oc. n. q. inspeximus *Fulg.* (*P. L.* lxv. 290, 751) *Facund.*, *et* q. aud. q. u. oc. n. q. aspeximus *Uigil.* (*c. Eutych.* iv. 22 *semel*), *cum gr. omn.* ὃ ἀκηκόαμεν ὃ ἑωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν ὃ ἐθεασάμεθα—*cf.* q. (et q. *Ambr.*) aud. et u. oc. n. q. persp. (praespeximus L) AL *Ambr.* (*ps.* xxxvi. 36) *Baed.* (*P. L.* xciv. 141), q. aud. et q. u. oc. n. q. persp. D, q. aud. q. u. oc. n. *tantum Cassiod.*, q. aud. et q. u. oc. n. *tantum Aug.* (iii. 2. 825), > q. aud. q. u. n. oc. *tantum* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 829 = *prom. et praed. d.* iii. 30), > q. u. et aud. oc. n. *tantum Hieron.* (vi. 223), q. aud. et u. *tantum Hieron.* (v. 484), > q. u. q. aud. *tantum Hieron.* (*hom. in luc.* xvi. 19–31 *bis*), > q. u. et aud. *tantum Apring.* (*in Apoc.* i. 2 = *Beat. in Apoc.* i. 2) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 25), > u. et aud. *tantum Tert.* (*Prax.* 15 *semel*), q. u. oc. n. q. persp. *tantum Hieron.* (vi. 363), > q. oc. n. u. *tantum Uigil.* (*c. Eutych.* iv. 22 *semel*), *et* > oc. n. u. *tantum Phoebad.*: > q. u. q. aud. q. oc. n. persp. *Hieron.* (vii. 203), *cf.* q. aud. et q. u. (+ et *spir. sanc.*) oc. n. persp. *Ambr.* (*parad.* xii. 58; *luc.* i. 5, v. 96; *spir. sanc.* i. 15), > q. u. q. aud. oc. n. uidimus *Tert.* (*anim.* 17, *Prax.* 15 *semel*), *et* oc. n. inspeximus *tantum Orig.* (*int. leu. hom.* iii. 7). **et** = καί: quod *Hieron.* (*hom. in luc.* xvi. 19–31). **manus**: *in ras. scr.* Θ. nostre OW. **contrectauerunt** (contract. COZ, contractaberunt T) *etiam Tert.* (*anim.* 17, *Prax.* 15 *semel*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 290, 751), *cf. libere* contrectauimus *Tert.* (*Prax.* 15 *semel*) *et* contrectatus *Tert.* (*Prax.* 15 *semel infra*), *gr.* ἐψηλάφησαν: tractauerunt DΘ *diu. t Aug.* (iii. 2. 825) *Apring.* = *Beat. Petr.-Diac.* (*P. L.* lxii. 87) *Uigil.* (*c. Eutych.* iv. 22 *semel*, 23) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 440) *Baed.* (*P. L.* xcii. 334); palpauerunt *Orig.* (*int. leu. hom.* iii. 7, *int. cant. l.* i *semel*) *Hieron.* (*sexies*) '*Aug.*' = '*Maxim.-Taur.*' *Cassian. Uigil.* (*c. Eutych.* iv. 22 *semel*) *et* palpauere *Hieron.* (vii. 203), *cf.* palpauerint *libere Orig.* (*int. cant. l.* i *semel*) *et* palpauimus *libere Paulin.-Nol.* (*infra*); temptauerunt (temt. A; + contractauerunt *sup. lin. Baed. hic* $\frac{1}{8}$) AGIL *Baed.* (*hic et P. L.* xciv. 141); contingere *libere Orig.* (*int. cant. l.* ii); perscrutatae sunt *Ambr.* (*parad.* xii. 58) *et* scrutatae sunt *Ambr.* (*ps.* xxxvi. 36, *luc.* i. 5, v. 96; *spir. sanc.* i. 15). **de uerbo uitae** *etiam Hieron.* (iv. 296, v. 484, vi. 223, 363), *cf.* de sermone uitae *Tert.* (*anim.* 17, *Prax.* 15 *bis*, *et uide infra*), *cum gr. omn.* περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς: de uerbo dei *Paulin.-Nol.* (*infra*) *et* de sermone dei *Hieron.* (*hom. in luc.* xvi. 19–31). *Libere citant uersum Tert.* (*Prax.* 15 *semel*) 'sermo enim uitae caro factus et auditus et uisus et contrectatus quia caro . . . in primordio apud deum patrem', *Paulin.-Nol.* (*ep.* xiii. 26) 'quam et de uerbo dei audiuimus et apostolorum oculis uidimus manibusque palpauimus'.

2. **et uita manifestata** (manifesta D) **est** (*om.* O*) *et gr.* καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερώθη, *cf.* et ipsa u. m. est *Aug.* (iii. 2. 827): et u. (uitam Z*) palam (pala Z[c]) facta est Z '*Prosp.*' (*P. L.* li. 829 = *prom. et praed. d.* iii. 30) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 290, 751) *Facund.* (*P. L.* lxvii. 547); et u. apparuit *Ambr.* (*ps.* xxxvi. 36, *luc.* i. 5, *spir. sanc.* i. 15); *om. omnino Ambr.* (*parad.* xii. 58); *deinde* + nobis CDLT *c t* '*Prosp.*' *sine auct. gr.* **testamur** (μαρτυροῦμεν): testificamur *p*; testes sumus *Aug.* (iii. 2. 827 *quater*). **et** *pr.* . . . **testamur**: *om.* '*Aug.*' (v. *App.* 308) = '*Maxim.-Taur.*' (*P. L.* lvii. 859). **adnuntiamus** (annunt. BFKVϚ𝕳, annunc. OW𝕾𝕮, adnont. Z[c]) *etiam Fulg.* (*P. L.* lxv. 202, 751), *gr.* ἀπαγγέλλομεν: nuntiamus (nontamus Z*, *deinde* i *sup. lin. add.* Z[1]) Z* *Fulg.* (*P. L.* lxv. 290) *Facund.* **uitam aeternam** (etern. OW) *et gr.* τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον: de uita *tantum Ambr.* (*luc.* i. 5, *spir. sanc.* i. 15). **quae** (que OW) = ἥτις: qui U*. **apud** (-ut FGITZ) **patrem**: *in ras. scr.* A. **apparuit**, *gr.* ἐφανερώθη: manifestata est *m Aug.*; palam (pala Z[c]) facta est Z *Fulg.* (*P. L.* lxv. 202, 290, 751) *Facund.* **nobis** (uobis Z*) = ἡμῖν: in n. *Aug.*

3. **quod** (*in ras. scr.* O) *etiam Aug.* (iii. 2. 932) = ὅ: quae *Aug.* (iii. 2. 827 *bis*); *deinde* + ergo CTZ *c p t Aug.* (iii. 2. 827 *bis*, 932) *sine auct. gr.* **uidimus et** (+ quod *Ambr. incarn.* 3) **audiuimus** (audibimus T) *etiam Aug.* (iii. 2. 827 *bis*)

ut et uos societatem
habeatis nobiscum
et societas nostra sit cum
patre et cum filio eius iesu christo
4 et haec scribimus uobis
ut gaudeatis et gaudium nostrum
sit plenum
5 et haec est adnuntiatio
quam audiuimus ab eo
et adnuntiamus uobis
quoniam deus lux est et tenebrae
in eo non sunt ullae.
6 Si dixerimus quoniam socie-
tatem habemus cum eo

---

cum ord. gr. paene omn. ἑωράκαμεν καὶ ἀκηκόαμεν : > aud. et uid. Z *cum ord. gr.* ℵ ἀκ. κ. ἑωρ.; uidimus *tantum Aug.* (iii. 2. 932). **adnuntiamus** (annunt. ς𝔓, annunc. OW𝔖ℭ) **uobis** (*om.* U*) *et* nuntiamus u. *Aug.* (iii. 2. 827 *bis*) *Baed.* $\frac{1}{8}$ *cum gr.* KL *al. pler.* ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν : adnuntiamus (annunt. BKV, annunc. Z^{c}) et u. BGI*KVZ^{c} *Bentl. Tisch. diu. Baed.* $\frac{5}{8}$ *et* nuntiamus (nunc. Z*) et u. Z* *Aug.* (iii. 2. 932) *cum gr.* ABCP 13. 40. 68. *al.*[2] ἀπ. καὶ ὑμ.; et adnuntiamus u. ADL *Baed.* $\frac{2}{8}$, *cf. gr.* ℵ καὶ ἀπ. καὶ ὑμ. **et uos** : *om. Aug.* (iii. 2. 829; *non autem* 828, 932) *sine auct. gr.* **nobiscum** *et gr.* μεθ' ἡμῶν : uobiscum W. **et societas nostra** (uestra Z*) *et* et communicatio n. *Ambr.* (*fid.* iv. 11, *spir. sanc.* i. 12) *cum gr.* C*P 13. *al.*[5] καὶ ἡ κοινωνία ἡ ἡμετέρα *tantum* : *gr.* ℵA BC^{3}KL *al. pler.* καὶ ἡ κοιν. δὲ ἡ ἡμ.—*cf.* communicatio autem n. *Hieron.* (ii. 125 *ad init. pericopes*). **sit** *etiam Ambr.* (*fid.* iv. 11), *cf.* est *p* : *om. Ambr.* (*spir. sanc.* i. 12) *Hieron. et gr. non expr.* **et uos soc. . . . sit** : et societatem habemus *libere Orig.* (*int. leu. hom.* iv. 4). **cum patre** *etiam Aug.* (iii. 2. 932) *cum gr. omn.* μετὰ τοῦ πατρός, *cf.* aput patrem *m* : cum deo p. *Aug.* (iii. 2. 828, 829); *deinde + spatium et ras. sup. lin., tunc* t cum patr (t cum pat *perlin. et* r *eras.*) O. **cum** *sec. etiam Ambr.* (*fid.* iv. 11) *cum gr. paene omn.* μετά : *om.* A*BDKOVWZ^{c} *c diu. Ambr.* (*spir. sanc.* i. 12) *Hieron. Aug.* (iii. 2. 828, 829, 932) *cum gr.* 31. **filio eius iesu** (ihesu C) **christo** *etiam Aug.* (iii. 2. 829, 932) *cum ord. gr. omn.* τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ : > eius filio (f *in ras. scr.*) ie. ch. O; > ie. ch. filio eius *Aug.* (iii. 2. 828).

4. hec OWZ*. **scribimus** *cum gr. omn.* γράφομεν : scripsimus ADIZ *Baed.* **uobis** *cum gr.* A^{c}CKL *al. fere omn.* ὑμῖν : nos Z* *cum gr.* ℵA*BP 13 ἡμεῖς. > ut gaudeatis uobis *p contra ord. gr.* **ut gaudeatis et** (ut KZ^{c} *ut uultur*) **gaudium nostrum** *et* ut gaudeatis et (*in ras. scr.* O) gaudium (gau *in ras. scr.* O) uestrum OU^{c}W *vg. c dem. p^{c} Baed.* $\frac{1}{8}$ *contra gr.* : ut (+ et Z*) gaudium nostrum ACDGΘLTZ* *Tisch. t* (*semel*) *Baed.* $\frac{4}{8}$ *cum gr.* ℵBL 31. *al.*[19] ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν *et* ut gaudium uestrum IU*V *cod. caraf. Bentl. diu. t* (*semel*) *Aug.* (iii. 2. 828) *Baed.* $\frac{3}{8}$ *cum gr.* ACKP *al. plu.* ἵνα ἡ χ. ὑμῶν. **plenum** *cum gr.* πεπληρωμένη : in pleno Z*; *deinde gr.* C* + ἐν ἡμῖν, *non autem latt.*

5. **haec** (hec OW, hae Z) **est** *cum ord. gr.* A 13. *al. uix mu.* αὕτη ἔστιν : *gr. plur.* > ἔστ. αὕτη, *non autem latt.* **adnuntiatio** (annunt. BKς𝔓, annunc. V𝔖ℭ, annunciacio O, annuntio W, adnunnunt. I*) *cum gr.* ℵ^{c}ABKL *al. plu.* ἡ ἀγγελία : *gr.* ℵ*CP 13. 31. 40. 69. *al.*[3] ἡ ἐπαγγελία *apud latt. non redduntur.* **audiuimus** (audibimus T) = ἀκηκόαμεν : audimus AF. **ab eo** *et gr.* ἀπ' αὐτοῦ : a deo *t* (*semel*). **adnuntiamus** (annunt. BKV ς𝔓, annunc. OW𝔖ℭ) *et gr.* ἀναγγέλλομεν (18. 40. 69. *al.*[6] ἀπαγγ.) : adnunciauimus L; indicauimus Z. **quoniam deus lux est** (*om. Pel.*^{A} *in I Cor.* i. 9) *etiam Orig.* (*int. princ.* I. ii. 11) *Aug.* (ii. 441, 442, viii. 867), quia d. lux est *Ambr.* (*ps.* xxxv. 22, *spir. sanc.* i. 14) *Aug.* (iii. 2. 828 *bis*) *Uict.-Uit.* (*hist.* ii. 71), *et* quod d. lux est *Aug.* (ii. 492), *cum gr. omn.* ὅτι ὁ Θεὸς φῶς ἐστίν, *cf.* sicut d. pura lux est *libere Pel.* (*in Rom.* xii. 9) : d. enim lux est *ad init. pericopes Aug.* (iv. 125) '*Aug.*' (v. *App.* 486), *cf.* d. enim lumen est *ad init. pericopes Felix ap. Aug.* (viii. 495); d. autem lux est *ad init. pericopes Aug.* (viii. 366 *semel*), *cf.* d. autem lumen est *ad init. pericopes Aug.* (viii. 856); d. lux est *ad init. pericopes Orig.* (*int. princ.* I. i. 1, ii. 7; IV. iv. 1) *Phoebad.* (*P. L.* xx. 38) *Chromat.* (*P. L.* xx. 340, 366) *Ambr.* (*ps.* xxxvi. 15) *Aug.* (iii. 2. 828 *semel*, 829 *quinquies*, viii. 366 *semel*, 599) *Uigil.* (*Uarim.* iii. 18, *c. Pall. Ar.* ii. 3, *de Fid. Nic.*) *Ambr.-Autpert.* (*P. L.* lxxxix. 1298) *Baed.* (*P. L.* xci. 565), *cf.* d. lumen est *ad init. pericopes Orig.* (*int. matt. comm.* xvii. 19) *Aug.* (viii. 857, 876). **et tenebrae** (-bre ILOW) **in eo non sunt ullae** (hul. C, ulle LOW; *om. Felix ap. Aug. Ambr.* (*spir. sanc.* i. 14)) *etiam Aug.* (*paene semper*) *cum ord. gr.* ℵACKLP *al. pler.* καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν οὐδεμία, *cf.* et t. in eo sunt nullae *Aug.* (iii. 2. 829 *semel*) : > et t. n. sunt in eo ullae (*om. Orig.*) *Orig.* (*int. princ.* I. i. 1) *Aug.* (ii. 442) *cum ord. gr.* B 13. 31 > κ. σκ. οὐκ ἔστ. ἐν αὐ. οὐδ., *cf.* > trebrae (*sic*) n. sunt apud eum (*sine* ullae) Z *et* > t. n. esse in illo *libere Tert.* (*pud.* 19); > in quo t. n. sunt *libere Orig.* (*int. cant. l.* ii).

6. *Ad init.* + quod *Aug.* (iii. 2. 829 *bis*) *sine auct. gr.* **si dixerimus** (si d. *bis scr. et pr. eras.* I) *et gr. fere omn.* ἐὰν εἴπωμεν, *cf.* si dicamus *libere Tert.* (*infra*) : si ergo dix. W, *cf. gr.* A ἐὰν γὰρ εἴπ. **quoniam societatem habemus** (*inter*

et in tenebris ambulamus
mentimur et non facimus
ueritatem
7 si autem in luce ambulemus
sicut et ipse est in luce
societatem habemus
ad inuicem
et sanguis iesu christi filii eius
mundat nos ab omni peccato
8 si dixerimus quoniam peccatum
non habemus
ipsi nos seducimus et ueritas

---

e *et* m *ras. unius lit.* G) **cum eo** *et* quia soc. hab. c. eo *Aug. Pel.*[A] (*in I Cor.* i. 9) *cum gr. omn.* ὅτι κοινωνίαν ἔχομεν μετ᾽ αὐτοῦ, *cf.* > quia soc. c. illo hab. O *et* quia soc. hab. *tantum Pel.*[B] (*in I Cor.* i. 9) : nos soc. (communionem *Tert.*) habere c. eo (deo Z) CTZ *p t* (*semel*) *Tert.* (*infra*). **et** *pr.*: *om. Pel.*[B] *Baed.* $\frac{1}{8}$ *sine auct. gr.* **in tenebris** *et gr.* ἐν τῷ σκότει : in tenebras V. **ambulamus** (hamb. C) *cum gr.* 34. 105. 177** περιπατοῦμεν : ambulemus W *et* incedamus *Tert.* (*infra*) *cum gr. paene omn.* περιπατῶμεν. **quon.... ambulamus:** quia non peccamus *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 510)—*cf. uers.* 8 *infra.* **mentimur** (mur *in ras. scr.* U) *cum gr. omn.* ψευδόμεθα : mentiemus L. **non facimus** (*inter* i *et* m *ras. unius lit.* Θ) **ueritatem** *cum gr. fere omn.* οὐ ποιοῦμεν τὴν ἀλήθειαν, *cf.* n. faciamus uer. O* *cum gr.* A οὐ ποιῶμεν τ. ἀλ., *et* n. faciemus uer. I[c]LZ* : > uer. n. facimus W *vg. cod. caraf. Greg.-Mag. contra ord. gr. Libere citat uersum Tert.* (*pud.* 19) ' mentiri nos si dicamus nos communionem habere cum eo et in tenebris incedamus '.

7. **si autem** *et* si uero *Tert.* (*pud.* 19) *cum gr. fere omn.* ἐὰν δέ, *cf.* > quod si *Aug.* (iii. 2. 829, x. 23) *Mar.-Merc.* (*p.* 16) : si *tantum* Z* *Hieron.* (ii. 125) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 217) *cum gr.* 29. 66** ἐάν (*sine* δέ). **in** (*in ras. scr.* O) **luce** (*in ras. scr.* O) *et* in lumine Z *Tert.* (*pud.* 19) *Hieron.* (ii. 125) *Aug.* (iii. 2. 829, x. 23) *Mar.-Merc.* (*p.* 16) *Fulg. et gr. omn.* ἐν τῷ (13 *om.*) φωτί : in lucem F*LV. **ambulemus** *et* incedamus *Tert.* (*pud.* 19) *cum gr. omn.* περιπατῶμεν : ambulamus (hamb. C ; ambula *in ras. scr.* O, s *in ras. scr.* U) ABCK OTUVZ[c] *vg. cod. caraf. Tisch. c diu. p t* (*bis*) *Hieron.* (ii. 125) *Aug.* (iii. 2. 829) *Baed.* $\frac{1}{8}$* ; ambulauerimus *Aug.* (x. 23) *Mar.-Merc.* (*p.* 16). **sicut** (s *in ras. scr.* U) **et:** sicut (*sine* et) DO *Hieron.* (ii. 125) *Mar.-Merc.* (*p.* 16) *cum gr. omn.* ὡς *tantum.* **est** (*om. diu.**) **in luce** (lucae I) *et* est in lumine Z *Chromat.* (*P. L.* xx. 340) *Hieron.* (ii. 125) *Aug.* (iii. 2. 829, x. 23) *Mar.-Merc.* (*p.* 16) *Fulg. cum ord. gr. omn.* ἐστιν (L *om.*) ἐν τῷ φωτί, *cf.* est in lucem L : > in luce est CTU *p t* (*bis*) ; est in luce est W. **sicut et . . . luce** *sec.*: *om. Tert.* (*pud.* 19). **societatem habemus ad** (ab *t semel*) **inuicem** (adinuicem *uno uerbo* ϛ), soc. hab. in inu. *Aug.* (x. 23), soc. hab. cum inu. *Aug.* (iii. 2. 829), *et gr. fere omn.* κοινωνίαν ἔχομεν μετ᾽ ἀλλήλων, *cf.* soc. habebimus in inu. *Mar.-Merc.* (*p.* 16) : soc. habemus cum eo CT *t* (*semel*), communicationem hab. cum illo *Hieron.* (ii. 125), *et gr.* A*[ut uidetur] κοιν. ἔχ. μετ᾽ αὐτοῦ, *cf.* > communionem cum eo hab. *Tert.* (*pud.* 19) ; soc. hab. cum deo Z *p* ; soc. habere iesu *Capitula* A (*supra p.* 335). **sanguis** (*post* i *ras.* 2 *aut* 3 *litt.* Z) *et gr. omn.* τὸ αἷμα : caro et s. *Uigil.* (*Uarim.* iii. 92). **iesu christi** *etiam Tert.* (*pud.* 19 *semel*) *cum gr.* AKL *al. pler.* Ἰησοῦ Χριστοῦ : ie. (*sine* ch.) BCFΘIKUVW *c diu. Hieron.* (ii. 736) *Mar.-Merc.* (*pp.* 16, 18) *Leo* (*P. L.* liv. 773) *Fulg. Baed.* $\frac{4}{8}$ *cum gr.* ℵBCP 29. 69* Ἰησ. *tantum* ; *om. omnino* O* *Tert.* (*pud.* 19 *semel*) *Uigil. Beat.* (*in Apoc.* vii. 14). **filii** (fili F) **eius** *etiam Tert.* (*pud.* 19 *semel*) *Mar.-Merc.* (*p.* 16 *semel*) *cum gr. omn.* τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ : f. dei *Mar.-Merc.* (*pp.* 16 *semel*, 18) *Leo 'Isid.'* (*P. L.* lxxxiv. 699) ; domini nostri *Tert.* (*pud.* 19 *semel*) ; *om. Cassiod.* (*P. L.* lxx. 942). **mundat,** emundat BFKLOUVW *vg. cod. caraf. Tisch. c dem. p*[c] *Tert.* (*pud.* 19 *ter*) *Leo*, *et* purgat Z, *cum gr. paene omn.* καθαρίζει : mundabit *Mar.-Merc.* (*p.* 18) *et* purgabit *Aug.* (iii. 2. 829, x. 23) *Mar.-Merc.* (*p.* 16) *cum gr.* 5. *al.*[7] καθαρίσει (6. *al.*[8] -ριεῖ). **ab** (*om.* A) **omni** (*in ras. scr.* A) **peccato** (p *in ras. scr.* A), *gr.* ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας : ab omn. delicto *Tert.* (*pud.* 19 *quater*) *Aug.* (iii. 2. 829, x. 23) *Mar.-Merc.* (*pp.* 16, 18) *Cassiod.*

8. **si dixerimus quoniam peccatum non** (*bis scr.* Z) **habemus** *etiam Optat.* (vii. 2) *Hieron.* (ii. 691) *Aug.* (vii. 360) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1370) *Baed.* (*hic et P. L.* xci. 431), si (+ enim *Aug.* iv. 947, v. 1222) d. quia p. n. h. Θ *dem. diu. m p t Cypr.* (*test.* iii. 54, *dom. orat.* 22, *op. et el.* 3 ; *et ap. Aug. quater*) *Lucif.* (*Ath.* ii. 27) *Optat.* (ii. 20) *Hieron.* (*ep.* cxxxii. 10, 15 ; *Uall.* ii. 321, 715) *Zacch.* (*P. L.* xx. 1139) *Aug.* (*saepissime*) *'Aug.'* (v. *App.* 96, ix. *App.* 6) *Cael. ap. Aug.* (x. 185) *Quaestt. U. et N. T.* (cii. 10) *Cassian.* (*conl.* xi. 9, xx. 12, xxiii. 19) *Prosp.* (*P. L.* li. 336) *Leo* (*P. L.* liv. 258, 273) *Gelas.* (*epp. imp. pont.* xcvii. 12, 49) *Gennad.* (*P. L.* lviii. 989) *Auit.* (*P. L.* lix. 292) *Fulg.* (*quater*) *Iust.* (*P. L.* lxvii. 982) *Caesar.* (*quinquies*) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 33, 219, 837) *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 810, 826) *Greg.-Mag.* (*semper*) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 620) *'Isid.'* (*P. L.* lxxxiii. 1235, lxxxiv. 230) *Ambr.-Autpert.* (*P. L.* lxxxix. 1305) *Baed.* (*quinquies*) *Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 640, 703) *Beat.* (*in Apoc.* iii. 8), *et* si dixeri-

in nobis non est
9 si confiteamur peccata nostra
fidelis est et iustus ut re-
mittat nobis peccata nostra
et emundet nos ab omni
iniquitate

---

mus (dicamus *Ennod.*) quod p. n. h. *Aug.* (ii. 600, v. 491, x. 575) *Ennod.* (*opusc.* ii *lib. pro syn.*), *cum ord. gr. omn.* ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, *cf.* si dixerimus peccata n. h. *tantum Faust.* (*serm.* 21), *et* si dicamus nos delictum non habere *Tert.* (*pud.* 19) : > si dixerimus quia non habemus peccatum *Aug.* (v. 488); > p. autem si d. quia n. h. *Aug.* (vi. 220) *Hildefons.* (*P. L.* xcvi. 141). **ipsi nos seducimus** *etiam Hieron.* (ii. 321, 691) *Aug.* (x. 206 *bis*) '*Aug.*' (v. *App.* 96) *Cael. ap. Aug.* (x. 185) *Cassian.* (*conl.* xx. 12, xxiii. 19) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 593) *Caesar.* (*sermm.* cxxxii. 1, cxliv. 4) *Greg.-Mag.* (*septies*) *Baed.* (*hic et P. L.* xci. 431, 1067), *cf.* ipsi nos decipimus *Cassian.* (*conl.* xi. 9) *Faust.*: ipsos nos sed. *h*, *cf.* > nos ipsos seducimus (seducamus *Baed. P. L.* xciv. 132) Θ *m Aug.* (*saepissime*) *Leo* (*P. L.* liv. 258, 273) *Prosp. Gelas.* (*epp. imp. pont.* xcvii. 49) *Gennad. Auit. Fulg.* (*P. L.* lxv. 338, 664, 665) *Caesar.* (*sermm.* clxxxv. 3, ccxxxiv. 4) *Iust. Cassiod.* (*P. L.* lxx. 219, 837, 1370) *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 810, 826) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 64) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1235 *semel*) *Baed.* (*quater*) *Hildefons. Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 640, 703) *Beat.*, > nos ipsos decipimus (decipiamus *Aug.* (iii. 2. 657, x. 45), decepimus *Cypr.* (*test.* iii. 54 *cod.* A)) *Cypr.* (*semper*) *Lucif. Optat.* (ii. 20, vii. 2) *Zacch. Hieron.* (*ep.* cxxxii. 10, 15) *Aug.* (*saepe*) '*Aug.*' (ix. *App.* 6) *Quaestt. Caesar.* (*serm.* xci. 4) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1235 *semel*, lxxxiv. 230), nosmetipsos sed. *Aug.* (*sexies*) *Gelas.* (*epp. imp. pont.* xcvii. 12) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 33) *Greg. Mag.* (*P. L.* lxxvi. 80, 201, 1224), nosmetipsos decipimus *Hieron.* (ii. 715) *Aug.* (v. 1356, x. 124), *et gr. omn.* ἑαυτοὺς πλανῶμεν, *cf. etiam* > sed. nosmetipsos *Tert.*; mendaces sumus *Ennod.*, *cf.* hic mendax est *libere Orig.* (*infra*) *et* mentimur *libere Hieron.* (*infra*); *om. omnino Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 510). **et** = καί : quia *Gelas.* (*epp. imp. pont.* xcvii. 12, *non autem* 49). **ueritas** *etiam Cassian.* (*conl.* xi. 9, xxiii. 19) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiv. 230) *cum gr. omn.* ἡ ἀλήθεια : humilitas '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1235); uerbum eius *Cassian.* (*conl.* xx. 12)—*cf. uers.* 10 *infra.* **in nobis non** (*om.* L) **est** *etiam Aug.* (*saepissime*) *Cassian.* (*conl.* xi. 9, xxiii. 19) *Baed.* (*quinquies*) *cum ord. gr.* ACKP 5. 13. 31*. 65. *al.*^{6} ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστιν, *cf.* in nobis n. sit *Aug.* (iii. 2. 657) : > n. est in nobis *Tert. Cassian.* (*conl.* xx. 12) *cum ord. gr.* ℵBL *al. pler.* οὐκ ἔστ. ἐν ἡμῖν, *cf.* n. sit in nobis *Aug.* (x. 45) *Baed.* (*P. L.* xciv. 132) *et uers.* 10 *infra. Libere citant uersum Orig.* (*int.* iv. 484) 'si quis dicit quia peccatum non habet hic mendax est et ueritas in eo non est', *Hieron.* (*tract. de ps.* i) 'quia qui negat se peccatum non fecisse mentitur et mendax est'.

9. **si** *sine addit. etiam Aug.* (iv. 899, v. 488, 869) *Baed.* (*hic et P. L.* xciv. 169) *cum gr. omn.* ἐάν *tantum* : si autem CT *p Orig.* (*int.* iv. 484) *Cypr.* (*dom. orat.* 22 *et ap. Aug.* x. 486) *Aug.* (*septies*) *Gennad.* (*P. L.* lviii. 989) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1235, lxxxiv. 230) *Baed.* (*P. L.* xcii. 837); si uero *Iust.* (*P. L.* lxvii. 982) *Elig.-Nou.* (*P. L.* lxxxvii. 651); si enim *Aug.* (iii. 2. 657); si uere *t*; quod si *Aug.* (iii. 2. 830 *bis*, iv. 1281 *semel*, vi. 366) *Gelas.* (*epp. imp. pont.* xcvii. 12, 50). **confiteamur** (confet. D) **peccata nostra** *etiam Aug.* (iii. 2. 657, iv. 899, v. 489, 869) *Baed.* (*hic* $\frac{7}{8}$ *et P. L.* xciv. 169) *cum gr. omn.* ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, *cf.* confessi fuerimus p. n. *Cypr.* (*dom. orat.* 22 *et ap. Aug.* x. 486) *Aug.* (*sexies*) *Gennad. Iust.* '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1235, lxxxiv. 230) *Baed.* (*P. L.* xcii. 837), confessi fuerimus delicta n. *Aug.* (iii. 2. 830 *bis*, iv. 1281 *bis*, vi. 366) *Gelas.* (*epp. imp. pont.* xcvii. 12, 50), *et* > p. n. confessi fuerimus *Aug.* (v. 1222) : confitemur p. n. *Quaestt. U. et N. T.* (cii. 10) *Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$), *cf.* confitemur delicta n. *Tert.* (*pud.* 19). **fidelis est** (*om. h*) **et iustus** *etiam Aug.* (*paene semper*) *Baed.* (*P. L.* xcii. 837) *cum ord. gr. omn.* πιστός ἐστιν (ℵ* *om.*) καὶ δίκαιος, *cf.* fid. est dominus et iust. D, *et* fid. est deus et iust. '*Aug.*' (v. *App.* 417) : > fid. et iust. est ABKOUVW *c m Tert. Cypr. ap. Aug.* (x. 486) *Hieron.* (ii. 321, 691) *Aug.* (v. 659) *Quaestt. Iust.* '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 617) *Baed.* (*hic et P. L.* xciv. 169) *Amal.* (*P. L.* xcix. 901), *cf.* > fid. et iust. est dominus *Cypr.* (*dom. orat.* 22). **ut remittat** (+ u *expunct.* O) **nobis** (*def.* Z) **peccata** (*def.* Z) **nostra** *etiam Baed.* (*hic et P. L.* xciv. 169) *et* ut dimittat nobis p. (delicta *Aug.* iii. 2. 830) nostra *Hieron.* (ii. 691) *Aug.* (iii. 2. 830 *semel*, iv. 1281 *semel*, v. 659, vi. 366) *cum gr.* ℵC 5. *al.*^{4} ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, *cf.* qui dimittat nobis p. (delicta iii. 2. 830) nostra *Aug.* (iii. 2. 830 *semel*, iv. 1281 *semel*) : ut remittat (remittam *h*; dimittat *Aug.* (v. 869)) nobis p. *tantum* CGΘILTU* (*Bentl.*) *diu. h m t Hieron.* (ii. 321) *Aug.* (iv. 899, v. 869) *Quaestt. cum gr.* ABKLP *al. pler.* ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τ. ἁμ. (*sine* ἡμῶν), *cf.* qui dimittat (remittat *Gennad.* '*Isid.*') nobis p. *tantum m Aug.* (*septies*) *Gennad. Gelas.* (*epp. imp. pont.* xcvii. 12, 50) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1235, lxxxiv. 230) *Baed.* (*P. L.* xcii. 837), *et* > qui nobis p. dimittat *tantum Cypr.* (*dom. orat.* 22, *et ap. Aug.* x. 486) *Iust.*; > ut dimittat ea nobis *Tert.*; *om. omnino Aug.* (iii. 2. 830 *semel*). **et** *sec.* = καί : qui *Aug.*

10 si dixerimus quoniam non
peccauimus
mendacem facimus eum
et uerbum eius non est
in nobis.

II. 1 Filioli mei haec scribo uobis
ut non peccetis
sed et si quis peccauerit
aduocatum habemus apud
patrem iesum christum iustum

(iii. 2. 830 *semel*). **emundet** (aem. C) *etiam Aug.* (v. 1222) *Baed.* (*hic* $\frac{4}{8}$ *et P. L.* xciv. 169), *cf.* mundet Θ *Bentl. dem. m t Hieron.* (ii. 321, 691) *Aug.* (*saepius*) *Quaestt. Gennad. Gelas.* (*epp. imp. pont.* xcvii. 12, 50) *Iust. 'Isid.'* (*P. L.* lxxxiii. 1235, lxxxiv. 230) *Elig.-Nou. Baed.* (*hic* $\frac{4}{8}$ *et P. L.* xcii. 832), purget *h Aug.* (iii. 2. 830 *bis*, iv. 899, vi. 366), *et gr. plur.* *καθαρίσῃ*: emundat GU*, *cf.* purgat Z; *gr.* AC^{2} 13. *al. pauc.* *καθαρίσει apud latt. non redduntur.* **nos**: *gr.* C *om.*, *non autem latt.* **ab** (*om.* 𝔓) **omni iniquitate** (in'quitatem Z* *et* i *sup. lin. scr.* Z^{1}) *etiam Aug.* (*saepissime*), *cf.* ab omn. iniustitia *Tert. Quaestt.*, *et gr. omn.* *ἀπὸ πάσης ἀδικίας*: ex omn. iniq. *Aug.* (iii. 2. 830 *bis*).

10. *Ad init.* + quod CTZ *h p Aug.* (iii. 2. 830, vi. 366) *Gelas.* (*epp. imp. pont.* xcvii. 12; *non autem* 18, 49, 50) *sine auct. gr.* **si dixerimus** (-emus Z) *et gr. omn.* *ἐὰν εἴπωμεν*, *cf.* si dicamus *Tert.* (*pud.* 19): si dicimus *Ambr. ap. Aug.* (x. 490). **quoniam non peccauimus** *etiam Aug.* (vi. 366), *cf.* quia n. peccauimus *Ambr. ap. Aug. Hieron.* (ii. 321) *Aug.* (iii. 2. 830) *Cassian.* (*conl.* xi. 9) *Gelas.* (*epp. imp. pont.* xcvii. 12, 49, 50), *et* quod n. peccauimus (pecca*uimus h*) Z *h*, *cum gr. omn.* *ὅτι οὐχ ἡμαρτήκαμεν*, *cf. etiam* quoniam n. peccamus CT: quia peccatum n. habemus *t*—*cf. uers.* 8; nos peccatum n. habere *Gelas.* (*epp. imp. pont.* xcvii. 18); nos n. deliquisse *Tert.* **mendacem** (n *sup. lin. scr.* V) **facimus eum** (deum *t*) *etiam Aug.* (iii. 2. 830) *Baed.* (*hic* $\frac{7}{8}$ *et P. L.* xciv. 169), *cf.* m. f. illum *Tert. Ambr. ap. Aug.*, *cum gr. omn.* *ψεύστην ποιοῦμεν αὐτόν*, *cf. etiam* > m. eum f. D: m. faciemus eum A*CGLOTZ *h Aug.* (vi. 366) *Gelas.* (*quater*); m. fecimus eum *Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$). **uerbum** (*ὁ λόγος*): sermo *Tert.* **non est in nobis** (uobis W) *etiam Aug.* (iii. 2. 830), *cf.* n. erit in nobis *Aug.* (vi. 366) *Gelas.* (*epp. imp. pont.* xcvii. 12, 49), *cum ord. gr. paene omn.* *οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν*: > in nobis n. est A *cum ord. gr.* 69. 137 *ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστ.*; *in ras. scr.* U.

II. 1. **filioli** (*inter* i *sec. et* o *eras.* i A) **mei** *etiam Aug.* (iii. 2. 831, vi. 366) *cum gr. omn.* *τεκνία μου*, *cf.* fili mei *h*: filioli *tantum Tert.* (*pud.* 19) *Orig.* (*int. num. hom.* viii. 1—*uide infra*; *et Del.* iv. 601) *Aug.* (viii. 317) *Uigil.* (*Uarim.* iii. 55); fratres *tantum Aug.* (ix. 34, 295). **haec** (hec OW) **scribo uobis** *etiam Aug.* (*quinquies*), *cf.* ista scr. u. *Cypr.* (*ep.* lv. 18), *cum gr. omn.* *ταῦτα γράφω ὑμῖν*—*cf. etiam* > haec u. scr. *Uigil.* (*trin.* xii): haec scripsi u. *Tert. Aug.* (v. 940, vi. 187, 366); *om. Uigil.* (*Uarim.* iii. 55). **filioli ... uobis**: > haec autem dico filioli *libere Orig.* (*int. num. hom.* viii. 1 = *Caesar. serm.* cviii. 5). **ut** (huti C) **non peccetis** *etiam Uigil.* (*trin.* xii) *cum gr. omn.* *ἵνα μὴ ἁμάρτητε* (14*. 69. 137 *ἁμαρτάνητε*): ne (nec Z*) peccetis Z* *h Nicet.* (*P. L.* lii. 860) *Uict.-Uit.* (*hist.* ii. 93) *et* ne delinquatis *Tert. Cypr.*; nolite peccare *Uigil.* (*Uarim.* iii. 55). **sed et** *etiam Hieron.* (ii. 321) *Baed.* (*hic*), *cf.* quod et *Orig.* (*int. num. hom.* viii. 1 = *Caesar.*): et *tantum* Z *h Tert. Orig.* (*int. leu. hom.* vii. 2 *ad init. pericopes*; *et Del.* iv. 601 *infra*) *Cypr. Hieron.* (ii. 323 *ad init. pericopes*) *Aug.* (*semper*) *Quaestt. U. et N. T.* (cii. 10) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 354) *Baed.* (*P. L.* xcii. 793) *cum gr. omn.* *καί tantum*; sed *tantum* DU* *Uict.-Uit. Gelas.* (*epp. imp. pont.* xcvii. 12, 50); quod *tantum Nicet. Uigil.* (*trin.* xii, *Uarim.* iii. 55). **si quis** (siquis *uno uerbo* ς) **peccauerit** *etiam Orig.* (*int. leu. hom.* vii. 2) *Baed.* (*hic*), *cf.* si qui deliquerit *Cypr.*, *cum gr. omn.* *ἐάν τις ἁμάρτῃ*: si quis nostrum peccauerit *Orig.* (*int. princ.* II. vii. 4) *Faust.* (*spir. sanc.* i. 10) *Paschas.-Diac.* (*P. L.* lxii. 19); > si autem et peccauerit aliquis nostrum *Orig.* (*int.* iv. 601) *et* > si peccauerit aliquis uestrum (nostrum *Caesar.*) *Orig.* (*int. num. hom.* viii. 1 = *Caesar.*); si peccaueritis *Baed.* (*P. L.* xcii. 793) *et* si deliqueritis *Tert.*; si peccauerimus *Uigil.* (*c. Eutych.* i. 14, *trin.* xii, *Uarim.* iii. 55); si enim *tantum 'Cypr.'* (*App. p.* 121 = *ad Uigil.* 2). **aduocatum** (+ enim *ad init. pericopes 'Prosp.'* (*P. L.* li. 761 = *prom. et praed. d.* i. 35) *Ailer. Baed.* (*P. L.* xcii. 196, 396)) **habemus apud** (-ut F*GITU*Z) **patrem** (+ *ras.* 1 *uel* 2 *litt.* Θ) *etiam Orig.* (*int. leu. hom.* vii. 2; *et Del.* iv. 601) *Ambr.* (*ps.* cxviii. *res* 34, *luc. prol.* 7, *luc.* v. 42, vii. 225) *Aug.* (*octies*) *'Prosp.'* (*P. L.* li. 688; 761 = *prom. et praed. d.* i. 35) *Uigil.* (*c. Eutych.* i. 14, *Uarim.* iii. 55) *Ailer.* (*P. L.* lxxx. 335) *Baed.* (*hic et P. L.* xcii. 196, 396, xciv. 166) *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 376), *cf.* adu. h. ad p. *Ambr.* (*ps.* xl. 9) *Aug.* (*decies*) *Baed.* (*P. L.* xcii. 793, 827, 845), paracletum h. apud p. *Ambr.* (*spir. sanc.* i. 13) *Uict.-Uit. Faust. Nicet. Paschas.-Diac.*, paracletum h. ad p. *Orig.* (*int. princ.* II. vii. 4) *Uigil.* (*trin.* xii), *et gr. omn.* *παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα*: adu. (+ christum *'Cypr.'*) h. (*om. Ambr.*) apud deum p. *Tert. 'Cypr.' Ambr.* (*ps.* xxxix. 8 *libere*); > h. adu. apud p. *Orig.* (*int. num. hom.* viii. 1; *Del.* iv. 484) *Quaestt. U. et N. T.* (xcvii. 15, *App.* lxxvii *semel*) *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 158),

2 et ipse est propitiatio
pro peccatis nostris
non pro nostris autem
tantum sed etiam
pro totius mundi
3 et in hoc scimus quoniam
cognouimus eum
si mandata eius obseruemus

---

cf. ipse est adu. apud p. *Pacian.* (*ep.* iii. 9) *et* h. adu. *tantum Quaestt.* (*App.* lxxvii *semel*); > apud p. adu. habeamus *libere Hieron.* (*ep.* clix. 4). **iesum christum iustum** (iustus Z*) *etiam Orig.* (*int. princ.* II. vii. 4, *leu. hom.* vii. 2) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 688) *Uigil.* (*Uarim.* iii. 55) *Baed.* (*hic et P. L.* xcii. 793, 827, 845, xciv. 166) *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 376) *cum gr. omn.* Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον: ie. ch. *tantum* Θ *Ambr.* (*spir. sanc.* i. 13 *in fine pericopes*) *Quaestt.* (xcvii. 15, cii. 10) *Uict.-Uit. Faust. Maxim.-Taur.* (*P. L.* lvii. 378) *Uigil.* (*trin.* xii) *Paschas.-Diac. Baed.* (*P. L.* xcii. 196, 396) *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 158), *cf.* ie. ch. dominum '*Prosp.*' (*P. L.* li. 761 = *prom. et praed. d.* i. 35); ie. iustum *tantum Orig.* (*int. num. hom.* viii. 1; *Del.* iv. 484) *et* > iustum ie. *Orig.* (*int.* iv. 601); iesum *tantum Uigil.* (*c. Eutych.* i. 14), *cf.* dominum ie. *Ambr.* (*ps.* xl. 9); iustum *tantum Gelas.* (*epp. imp. pont.* xcvii. 12, 50); *om. omnino Quaestt.* (*App.* lxxxvii *bis*).

disting. iesum christum · iustus et Z*.

2. **et** (*om. Hieron.* (v. 834 *ad init. pericopes*) *Aug.* (iii. 2. 642) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 635 *ad init. pericopes*)) **ipse est** (*om. Gelas. epp. imp. pont.* xcvii. 12, *non autem* 50) **propitiatio** (-ciatio VW, -ciacio O; o *sec. in ras. scr.* U) *etiam Aug.* (iii. 2. 642, ix. 34) *Faust.* (*spir. sanc.* i. 10) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 688) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 238, 853, lxxix. 602, 635) *Baed.* (*hic et P. L.* xcii. 793, 845), *cf.* et ipse est repropitiatio *Orig.* (*int. princ.* II. vii. 4 *bis*, *leu. hom.* vii. 2), et (*om. ad init. pericopes Aug.* viii. 317, ix. 295) ipse est exoratio Z *h Aug.* (*septies*) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 761 = *prom. et praed. d.* i. 35) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 354, 759), et ipse est deprecatio *Cypr.* (*ep.* lv. 18) *Ambr.* (*ps.* xl. 9), *et* ipse (*om.* et *ad init. pericopes*) est placatio *Hil.* (*ps.* lxiv. 4), *cum ord. gr.* A 68. 180 καὶ αὐτὸς ἐστὶν ἱλασμός, *cf. etiam* ipse est enim prop. *Faust.* (*gratia* i. 16) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 1191) *Baed.* (*P. L.* xci. 865), qui est etiam prop. *Aug.* (iv. 228), *et* est exoratio *tantum Prosp.* (*P. L.* li. 398): > et ipse prop. est *Aug.* (iii. 2. 831 *ter*) *Uigil.* (*trin.* xii), *et* > et ipse placatio est *Tert.* (*pud.* 19), *cum ord. gr. plur.* κ. αὐτ. ἱλ. ἐστ., *cf.* > quia ipse prop. erat *libere Paulin.-Nol.* (*ep.* xxiii. 15) *et* > et (*om. Orig. ad init. pericopes*) ipse propitiator est *Orig.* (*int. isai. hom.* i. 5) *Aug.* (iii. 2. 715, 831 *semel*, vi. 366); et (*om. Uigil.*) ipse interpellat *Pacian.* (*ep.* iii. 9) *Uigil.* (*c. Eutych.* i. 14), *cf.* qui (+ et *Orig.* iv. 601) interpellat *Orig.* (*int. num. hom.* viii. 1 = *Caesar. serm.* cviii. 5; *Del.* iv. 601) *Aug.* (v. 1147) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 44), qui exorat *Orig.* (*int.* iv. 484) *Quaestt. U. et N. T.* (xcvii. 15), *et* qui postulat *Quaestt.* (*App.* lxxvii *semel*); deprecatorem *tantum Quaestt.* (*App.* lxxvii *semel*). **pro** (*in ras. scr.* U) **peccatis nostris** *etiam Orig.* (*septies*) *Hieron.* (*ep.* xviii B. 3; *Uall.* ii. 321, 323) *Aug.* (viii. 317, ix. 34, 295) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 688) *Baed.* (*P. L.* xci. 865), *cf.* pro delictis n. *Tert. Cypr.* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 761 = *prom. et praed. d.* i. 35), *et gr. omn.* περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν—*cf.* pro peccatis *tantum Hieron.* (v. 834): peccatorum nostrorum *Aug.* (*nonies*) *Gelas.* (*epp. imp. pont.* xcvii. 12, 50) *Baed.* (*P. L.* xcii. 793, 845) *et* > nostrorum peccatorum *Aug.* (iii. 2. 861 *libere*); pro nobis *Orig.* (*int.* iv. 601) *Aug.* (v. 1147) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 44). **non pro nostris** (nobis L*; uestris W) **autem** (*om.* D) **tantum** *etiam Hieron.* (ii. 321, 323) *cum ord. gr. omn.* οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον (B 1. 33. 37. 66*. *al. pauc.* μόνων): et non pro nostris t. *t*; > et non solum pro nostris *Quaestt.* (*App.* lxxvii *semel*); > non solum nostris *tantum Hieron.* (v. 834); > non tantum nostrorum *Aug.* (iii. 2. 715, 831 *bis*) *Gelas.* (*epp. imp. pont.* xcvii. 12, 50) *Baed.* (*P. L.* xcii. 845); *om. Quaestt.* (*App.* lxxvii *semel*) *Faust.* (*gratia* i. 16). **sed etiam** (het. C, ec. O) *etiam Hieron.* (ii. 321, 323) *Aug.* (iii. 2. 715), *cf.* sed et *h Aug.* (iii. 2. 831 *bis*, 861) *Faust.* (*gratia* i. 16) *Gelas.* (*epp. imp. pont.* xcvii. 12) *Baed.* (*P. L.* xcii. 845), uerum etiam *Hieron.* (v. 834), *et gr. omn.* ἀλλὰ καί: sed *tantum* Z* *Quaestt.* (*App.* lxxvii *semel*) *Gelas.* (*epp. imp. pont.* xcvii. 50); et *tantum Quaestt.* (*App.* lxxvii *semel*); *in ras. scr.* U. **pro** (*in ras. scr.* U) **totius** (-cius OW) **mundi** *etiam Hieron.* (ii. 321, 323) *Baed.* (*hic*), *cf.* pro uniuerso mundi *Quaestt.* (*App.* lxxvii *semel*), pro totius saeculi *h*, *et gr. paene omn.* περὶ ὅλου τοῦ κόσμου: totius m. (*sine* pro) *Hieron.* (v. 834) *Aug.* (iii. 2. 715, 831 *bis*, 861) *Gelas.* (*epp. imp. pont.* xcvii. 12, 50) *Quaestt.* (*App.* lxxvii *semel*) *Baed.* (*P. L.* xcii. 845); *gr.* 31 > π. τ. κ. ὅλ., *non autem latt.*

3. **et**: *om. ad init. pericopes Cypr.* (*ep.* xxviii. 2) *Lucif.* (*Ath.* ii. 14) *Tycon.* (*reg.* 6). **in** (*sup. lin. scr.* G¹Z¹) **hoc** *cum gr. omn.* ἐν τούτῳ, *cf.* in isto *Tycon.*: ex hoc *Lucif.* **scimus quoniam cognouimus**, sc. quod cog. *Hieron.* (ii. 321), cognoscimus quoniam cog. *Tycon.*, intellegimus quoniam cog. *Lucif.*, *et* intellegimus quia cog. *Cypr.*, *cum gr. omn.* γινώσκομεν (A -ωμεν) ὅτι ἐγνώκαμεν: scimus quoniam cognoscimus CT; cognoscimus *tantum Aug.* (iii. 2. 831, vi. 187). **eum** = αὐτόν: deum *t*. **mandata**, *gr.* τὰς ἐντολάς: praecepta *Cypr. Tycon.* **obseruemus** (hob. C), seruemus TZ* *Bentl. h Lucif. Aug.* (vi.

4 qui dicit se nosse eum
et mandata eius non custodit
mendax est et in hoc ueritas
non est
5 qui autem seruat uerbum eius
uere in hoc caritas dei perfecta est
in hoc scimus quoniam in ipso sumus
6 qui dicit se in ipso manere
debet sicut ille ambulauit
et ipse ambulare.

---

187), *et* custodiamus *Cypr. Tycon.*, *cum gr. omn.* τηρῶμεν (ℵ* φυλάξωμεν), *cf. etiam* seruauerimus *Aug.* (iii. 2. 831): obseruamus ΘOU𝔖 *diu.** *p*^c^.

4. **qui dicit** (dicet *t*) **se nosse eum**, q. dicit (d*icit h*) se (*def. h*) scire (*sci*re *h*) eum Z *h*, *et gr.* CKLP *al. plu.* ὁ λέγων ἔγνωκα αὐτόν, *cf.* si dicat cognoui eum *Lucif.* (*Ath.* ii. 14 *semel*)—*cf. etiam* q. dicit quia cognoui eum *Aug.* (vi. 187) *cum gr.* ℵAB 33**. 65. 66**. *al.*[10] ὁ λέγ. ὅτι ἔγ. αὐτ., *et* q. autem dicit quoniam cognoui eum *Lucif.* (*Ath.* ii. 14 *semel*), q. dicit quia cognouit eum *Aug.* (iii. 2. 832), q. dicit quoniam cognouit eum *Cypr.* (*ep.* xxviii. 2), q. dicit quia nouit eum *Ambr.* (*luc.* ii. 94) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 869), q. autem dicit quoniam cognouit eum *Tycon.* (*reg.* 6): q. dicit se nosse deum B^c^OUW𝔖𝔖 *p Capitula* A (*supra p.* 335) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 13, 1129, 1215) *Baed.* (*hic* ⅛ *et P. L.* xcii. 299), *cf.* > q. se d. nosse deum *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 1068), *et* > q. d. se deum nosse *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 677); et q. se d. credere in deum *Pirmin.* (*P. L.* lxxxix. 1036); q. d. diligo deum *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 1220); quoniam q. nouit deum *tantum Beat.* (*in Apoc.* ii. 17); *adnotat Luc. Brug.* '*Non mutes pronomen* eum *in nomen* deum.' **mandata** (τὰς ἐντολάς): praecepta *Ambr.* **non** (n *ex* s L) **custodit** (cusdit O) *et* n. seruat Z *h Capitula* CT (*supra p.* 335) *Cypr. Ambr. Tycon. Aug.* (iii. 2. 832, vi. 187) *Beat.*, *gr.* μὴ τηρῶν: n. custodiat W. **et** *sec.*: *om.* GDI *Bentl. h cum gr.* AP 13. 27. 29. **in hoc** (*def. h*; + autem G²) **ueritas non est** (es I*) *etiam Lucif.* (*semel*) *Hieron.* (ii. 322), *cf.* in eo uer. n. est AΘKOW *t Lucif.* (*semel*) *Hieron.* (ii. 321) *Baed.* ⅞ *Beat.*, *cum ord. gr. paene omn.* ἐν τούτῳ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν: > uer. in illo n. est *c p*^c^ *Cypr. cum ord. gr.* 19** ἡ ἀλ. ἐν αὐτ. οὐκ ἔστ.; > in eo n. est uer. *Baed.* ⅛; *gr.* ℵ 19 ἡ ἀλ. οὐκ ἔστ. (*sine* ἐν τούτῳ), *non autem latt.*

et in . . . ⁵ eius: *om.* U*.

in hoc . . . ⁶ uere: *om. p**.

5. **qui autem**, *gr.* ὃς δ' ἄν: > nam qui CTZ *h*; qui *tantum Lucif.* (*Ath.* ii. 14 *semel*). **seruat** *et* custodit (cost. Z*) CTZ *h cum gr.* K 13. *al.*³ τηρεῖ: seruauerit *Aug.* (iii. 2. 832) *et gr. paene omn.* τηρῇ; seruauerint *Lucif.* (*Ath.* ii. 14 *bis*). **uerbum eius** (*om. h*), *cf.* mandatum eius G: > eius uerbum *Lucif.* (*bis*) *cum ord. gr. omn.* αὐτοῦ τὸν λόγον. **uere** (-ae C; *in ras. scr.* U) = ἀληθῶς: *gr.* 27. 29. 66** *om.*, *non autem latt.* **in hoc** (eo AU *c Baed.*) **caritas** (kcar. C, char. *vg.*) **dei perfecta est** *cum ord. gr. paene omn.* ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ τετελείωται, *cf.* ab eis car. dei consummata est *Lucif.* (*semel*) *et* car. quae perf. est *libere Orig.* (*int. leu. hom.* xv. 3): > in hoc perf. est dilectio dei *Aug.*; > consummata est car. dei apud illos *Lucif.* (*semel*); *gr.* P 31 > ἡ ἀγ. τ. Θ. ἐν τούτῳ τετ., *non autem latt.*; *in ras. scr.* U; *deinde* + et O𝔖ℭ *t Baed. sine auct. gr.* **scimus quoniam**, *gr.* γινώσκομεν ὅτι: cognoscimus quia *Aug.* **in** (*om. t**) **ipso**, *gr.* ἐν αὐτῷ: in eo Z *h*. **sumus** *cum gr. omn.* ἐσμέν: simus O*; *deinde* + si et in ipso consummati inueniamur C, si in ipso perfecti fuerimus *p Aug. Baed.* ⅞, *et* si in eo consume (+ in *perlin.*) O, *sine auct. gr.*

6. **qui** (q *in ras. scr.* O) **dicit se in** (> in se V*) **ipso manere** (manē *in ras. longiore scr.* O) *etiam Hieron.* (ii. 322 *bis*) *Aug.* (iii. 2. 832), *cf.* qui d. se in eo m. CTZ *h*^ut udtur^, qui d. se in illo m. W *t Baed. hic* ⅛, *et gr. omn.* ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν: qui (+ enim *Aug.* (iii. 2. 964) *Pel.*) d. se in (*om. Cypr. test.* iii. 11 *cod.* A) christo m. *Capitula* CT (*supra p.* 335) *Cypr.* (*test.* iii. 11, *hab. uirg.* 7, *bon. pat.* 9, *ep.* lviii. 1) *Hieron.* (*ep.* xiv. 6 *et ap. Aug.* x. 78) *Aug.* (iii. 2. 964, v. 1361, 1520) '*Aug.*' (v. *App.* 291) *Pel.* (*in Rom.* xiii. 14, *Eph.* iv. 13) '*Paulin.-Nol.*' (*App. ep.* ii. 12) *Fastid.* (*P. L.* l. 400) *Maxim.-Taur.* (*P. L.* lvii. 315, 603) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 232, 422) *Caesar.* (*sermm.* xxxvii. 3, cxlix. 6) *Greg.-Mag.* (lxxix. 523) *Ambr.-Autpert.* (*P. L.* lxxxix. 1321) *et* > qui se (+ enim *Saluian.*) d. in christo m. *Aug.* (iii. 2. 638) *Saluian.* (*gub. dei* iii. 15) *Leo* (*P. L.* liv. 448) *Baed.* (*P. L.* xcii. 790), *cf.* si quis d. se in christo m. *Caesar.* (*serm.* clix. 4); qui (+ enim *Hieron.* vii. 149) d. se in (*om. Orig.*) christo (christum *Hieron. tract. de ps.* v) credere *Orig.* (*int. princ.* IV. iv. 4) *Hieron.* (vii. 149, 626, *tract. de ps.* v) *Columban.* (*P. L.* lxxx. 264) *et* > qui se d. in christum credere *Pirmin.* (*P. L.* lxxxix. 1036), *cf.* qui enim in christum credit *Hieron.* (ii. 249) *et* > qui credit in christo et qui in illum credit *libere Hieron.* (*ep.* liv. 2); qui d. se christum sequi *Paulin.-Nol.* (*ep.* xxiv. 21). **debet sicut** (sicuti C) **ille** (ipse *Aug.* iii. 2. 832 *semel*) **ambulauit** (hamb. C, ambulabit T) **et ipse** (-sae Z^c^) **ambulare** *etiam Hieron.* (ii. 249, 322 *bis*, vii. 626) *Aug.* (iii. 2. 832 *bis*, v. 1520) '*Aug.*' (v. *App.* 291) *Pel.* (*in Eph.* iv. 13), d. (+ utique *Hieron. ep.* liv. 2) quomodo ille amb. et ipse ambulare Θ *Cypr.* (*test.* iii. 11, *hab. uirg.* 7, *bon. pat.* 9, *ep.* lviii. 1) *Hieron.* (vii. 149; *epp.* xiv. 6, liv. 2) *Aug.* (iii. 2. 965) *Pel.* (*in Rom.* xiii. 14) *Caesar.* (*sermm.*

7 Carissimi non mandatum
nouum scribo uobis
sed mandatum uetus quod
habuistis ab initio
mandatum uetus est uerbum
quod audistis
8 iterum mandatum nouum
scribo uobis
quod est uerum et in ipso
et in uobis
quoniam tenebrae transi-
erunt et lumen uerum
iam lucet
9 qui dicit se in luce esse
et fratrem suum odit
in tenebris est usque adhuc
10 qui diligit fratrem suum
in lumine manet et scandalum

---

xxxvii. 3, cxlix. 6, clix. 4), *et* d. quemadmodum ille amb. (ambulabit *h*) et ipse ambulare Z *h Aug.* (v. 1361) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 232, 422), *cum gr.* AB 3. *al.*^{4} *ὀφείλει καθὼς ἐκεῖνος περιεπάτησεν καὶ αὐτὸς περιπατεῖν*, *cf.* > d. sicut amb. ille et ipse ambulare *Aug.* (iii. 2. 638): d. sicut ille amb. et sic ipse ambulare D, *cf. gr.* ℵCKP *al. pler. ὀφ. καθ. ἐκ. περιεπ. καὶ αὐτ. οὕτως περιπατεῖν*; quomodo (*sine* d.) ille amb. et ipse sic ambulet *Hieron.* (*tract. de ps.* v); > d. quemadmodum christus amb. sic et ipse ambulare *Saluian.*; > d. et ipse ambulare sicut et christus amb. *Columban.*; > d. ambulare sicut et ille amb. *tantum Pirmin.*; > sicut ille amb. et ipse ambulare d. *Greg.-Mag.*; *gr.* L *ὀφ. καθ. ἐκ. περιεπ. tantum, non autem latt.*

7. **carissimi** (kcar. C, char. *vg.*, km̄i BOWZ^{c}, km̄ Z*) *et* dilectissimi *Aug.* (iii. 2. 832) *cum gr.* ℵABCP *al.*^{20} *ἀγαπητοί*: *gr.* KL *al. plu. ἀδελφοί, non autem latt.* **mandatum nouum** *cum ord. gr. paene omn. ἐντολὴν καινήν*: > n. mand. CTZ *h p Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1371) *cum ord. gr.* 13 *κ. ἐντ.* **uobis**: + quod est uerum *perlin.* V *et gr.* 31* *add. ὅ ἐστιν ἀληθὲς ἐν αὐτῷ—ex uers.* 8. **mandatum uetus** (*om.* Z*) *cum gr. omn. ἐντολὴν παλαιάν*: m. enim u. *t*; *deinde* + est O* *sine auct. gr.* **quod** (quem *h**) **habuistis** (ab. Z*, -tes L; tis *sup. lin. scr.* D), *cf.* q. habebatis *Aug.* (iii. 2. 832) *et gr. paene omn. ἣν εἴχετε*: *gr.* 27. 29. 34. *al.*^{3} *ἣν ἔχετε, non autem latt.* **ab** (hab C) **initio** (-cio LOZ, intio Θ*): + et O *sine auct. gr.* **mandatum** *tert.*: + enim C *sine auct. gr.* **audistis** (-tes L) *cum gr. omn. ἠκούσατε*: auditis D; *deinde gr.* KL *al. longe plu.* + *ἀπ' ἀρχῆς, non autem latt.* **quod hab. ... mandatum uetus** *sec.*: *om. t per homoioteleuton.* **quod** *pr.* ... **8in ipso et**: *in ras. scr.* O.

8. **scribo** *cum gr. omn. γραφω*: scripsi *Hieron.* (ii. 304); do *libere Orig.* (*int. num. hom.* ix. 4). **quod est** (+ uerbum *perlin.* U) **uerum** (ū *sup. lin. scr.* Z^{c}; uerbum L; > uerum est *vg. cod. caraf. t* (*semel*)) **et in ipso** *cum gr.* ℵ *ὅ ἐστιν ἀληθὲς καὶ ἐν αὐτῷ*, *cf.* q. est uerissimum et in christo *Hieron.*: q. est (erit *h*^{c}) uerum (uere *h**; > uerum est W) in ipso WZ* *h Aug.* (iii. 2. 832) *cum gr. paene omn. ὅ ἐστ. ἀλ. ἐν αὐτῷ*; *gr.* A > *ὅ ἐστ. ἐν αὐτῷ ἀλ., non autem latt.* **in uobis** (u *in ras. scr.* U) *cum gr. plur. ἐν ὑμῖν*: in nobis C*T *Bentl. diu. h p*^{c} *t* (*bis*) *Hieron. Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$) *cum gr.* AP 4. *al.*^{8} *ἐν ἡμῖν.* **quoniam** (*ὅτι*): quia BKOVW *vg. cod. caraf. Bentl. c dem. Hieron. Aug.* (iii. 2. 832) *Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$ *et P. L.* xci. 1111). **tenebrae transierunt**, *cf.* t. praeterierunt *Hieron.*, tenebrae (-re I) transeunt GΘI *Bentl.*, *et gr. omn. ἡ σκοτία* (A *σκία*) *παράγεται*: tenebrae (-re OW) iam transierunt OWZ^{c} *Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$), *cf.* tenebre iam transeunt Z* *h.* **et** *tert.* (*καί*): *om. Aug.* (v. 933) *Caesar.* (*serm.* clxxxv. 2). **lumen uerum** (uero Z*) *et* lux uera *Aug.* (iii. 2. 832, v. 933) *Caesar. cum ord. gr. omn. τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν*: > uerum lumen *vg. cod. caraf. Orig.* (*int. cant. l.* ii *libere*); lumen *tantum Baed.* (*hic* $\frac{2}{8}$) *et* lux *tantum Hieron.* **iam** = *ἤδη*: tā Z*.

9. **qui dicit** (dicet A* *t* $\frac{2}{3}$) **se in luce** (lucem B*Θ*) **esse** *etiam Aug.* (iii. 2. 833 *semel*) *Caesar.* (*sermm.* xxxix. 5, xc. 6), qui d. se in lumine esse Z *h m Lucif.* (*Ath.* ii. 14) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 593) *Elig.-Nou.* (*P. L.* lxxxvii. 617), *et* > qui se d. in lumine esse *Aug.* (v. 933) *Caesar.* (*serm.* clxxxv. 2), *cum ord. gr. omn. ὁ λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι*, *cf.* qui d. se in lumine manere *Caesar.* (*serm.* xxxvii. 6): > qui d. se esse in lumine *Aug.* (iii. 2. 833 *bis*). **et fratrem** (fratrum O*) **suum odit** (hod. CT) *etiam Cypr.* (*test.* iii. 3 *codd.* AWLBV, *zel. et liu.* 11) *Aug.* (iii. 2. 833 *bis*, v. 933) *sine addit. cum gr. paene omn. καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν tantum*, *cf.* > et odit fr. suum *tantum Aug.* (iii. 2. 833 *semel*): + homicida est et *Cypr.* (*test.* iii. 3 *cod.* M), *cf. gr.* ℵ 15. 43. 98. 137 *qui add. ψεύστης ἐστὶν καί, et uers.* 4 *et* iii. 15. **in tenebris est** *etiam Cypr.* (*test.* iii. 3 *codd.* AWLBV, *zel. et liu.* 11) *cum gr. omn. ἐν τῇ σκοτίᾳ* (100 *σκίᾳ*) *ἐστίν*: in t. ambulat *Capitula* A (*supra p.* 335) *Cypr.* (*test.* iii. 3 *cod.* M)—*cf. uers.* 11. **usque** (hus. C; *in ras. scr.* O) **adhuc** *etiam Caesar.* (*sermm.* xxxix. 5, clxxxv. 2) *cum gr. omn. ἕως ἄρτι*: et in tenebris ambulat et nescit quo uadat *Caesar.* (*sermm.* xxxvii. 6, xc. 6)—*cf. uers.* 11.

10. **qui diligit** (dilegit D) *etiam t* (*semel*) *cum gr. omn. ὁ ἀγαπῶν*, *cf.* q. charum habet *Chromat.* (*P. L.* xx. 366): nam q. d. CTZ *h t* (*bis*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 594); q. autem d. *m et* q. autem amat *Lucif.* (*Ath.* ii. 14). **suum** (u *sec. sup. lin. scr.*

in eo non est
11 qui autem odit fratrem suum
in tenebris est et in tenebris
ambulat et nescit quo eat
quoniam tenebrae obcaeca-
uerunt oculos eius.

12 Scribo uobis filioli quoniam
remittuntur uobis peccata
propter nomen eius
13 scribo uobis patres quoniam
cognouistis eum qui
ab initio est

G): *om. Baed.* $\frac{2}{8}$ *sine auct. gr.* **in lumine manet** *et* in l. permanet (perm*anet h*) BKVZ *h Lucif. Fulg. cum gr. omn.* ἐν τῷ φωτὶ μένει: > ipse est in l. *Chromat.* **in eo non est** *cum ord. gr.* BKLP *al. pler.* ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν: > n. est in eo *m Lucif. cum ord. gr.* ℵAC 5. 105 οὐκ ἔστ. ἐν αὐτῷ.

11. **qui autem odit** (hod. CT) **fratrem suum** *etiam Lucif.* (*Ath.* ii. 14 *semel*) *cum gr. omn.* ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, *cf.* q. enim od. fr. s. *Aug.* (ix. 133), nam q. od. fr. s. *Aug.* (iii. 2. 834 *semel,* 838), et q. od. fr. s. *Orig.* (*int. leu. hom.* xiii. 2—*uide infra*), *et* quia q. od. fr. s. '*Cypr.*' (*App. p.* 63 = *ad Nouat.* 13): q. od. fr. s. *tantum Lucif.* (*Ath.* ii. 14 *semel*) *Aug.* (*saepissime*) *Arnob.-Iun.* (*P. L.* liii. 444 *bis*) *Caesar.* (*septies*) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1135) *Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$ *et P. L.* xcii. 709), *cf.* > q. fr. s. od. *tantum Maxim.-Taur.* (*P. L.* lvii. 846) *Faust.* (*serm.* i) *Caesar.* (*serm.* clxxxvii. 4); omnis q. od. fr. s. *Aug.* (iv. 110) *Caesar.* (*serm.* clxxx. 2)—*cf.* iii. 15. **in tenebris est** (*in ras. scr.* A; &st *lapsu c*; + et in tenebris est W) **et** (*in ras. scr.* A) **in** (*in ras. scr.* A) **tenebris** (te *in ras. scr.* A) **ambulat** (hamb. C) *etiam Aug.* (iii. 2. 834, 860) *Caesar.* (*octies*) *cum gr. paene omn.* ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ, *cf.* in t. sunt et in t. ambulant *Fulg.* (*P. L.* lxv. 312 *ad init. pericopes*), in t. est *tantum in fine pericopes Aug.* (iii. 2. 848, iv. 39) *Baed.* (*P. L.* xcii. 709), *et* in t. amb. *tantum Orig.* (*infra*) *Chromat.* (*P. L.* xx. 367) *Lucif.* (*bis*) *Aug.* (iii. 2. 838) *Arnob.-Iun.* (*P. L.* liii. 444 *semel*)—*cf. etiam* homicida est et in t. amb. *Caesar.* (*sermm.* i. 12 *semel,* ccxxi. 3): in t. manet *tantum Aug.* (iv. 110) *Caesar.* (*serm.* clxxx. 2), *cf. gr.* P ἐν τῇ σκ. μένει καὶ ἐν τῇ σκ. π. *et* in t. manet usque adhuc *Aug.* (ix. 88 *semel*)—*cf. uers.* 9; in t. est usque adhuc *Aug.* (*nonies*) *et* > in t. amb. et in t. est usque adhuc '*Isid.*'—*cf. uers.* 9; *om. omnino Arnob.-Iun.* (*P. L.* liii. 444 *semel*) *sine auct. gr.* **qui autem . . . ambulat**: qui male agit in tenebris ambulat et qui odit fratrem suum *libere Orig.* (*int. leu. hom.* xiii. 2). **nescit quo eat** *etiam Caesar.* (*serm.* xxxix. 5), *cf.* nescit quo uadat *Caesar.* (*sexies*), non scit quo eat *Cypr.* (*zel. et liu.* 11) '*Cypr.*', *et* non scit ubi ea*t h*: nescit quo uadit *Faust. Maxim.-Taur.*, nescit ubi ambulat *Chromat. Fulg.* (*P. L.* lxv. 594), *et* non scit ubi ambulat Z, *cum gr. omn.* οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει, *cf.* nesciunt ubi ambulant *Fulg.* (*P. L.* lxv. 312). **quoniam** *etiam Aug.* (iii. 2. 834) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 594), *gr.* ὅτι: quia *vg. cod. caraf.* '*Cypr.*' *Chromat. Aug.* (iii. 2. 860) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 312). tenebre LOWZ. **obcaecauerunt** (hobcaec. C, obcec. DIKLOWZ, obcaecaberunt T) *etiam Caesar.* (*sexies*), *gr.* ἐτύφλωσεν (*sc.* ἡ σκοτία): excaecauerunt *Cypr.* '*Cypr.*' *Aug.* (iii. 2. 834, 860, 864); obscurauerunt *Lucif. Caesar.* (*serm.* clxxxvii. 4). **oculos** (hoc. C) **eius** *etiam Fulg.* (*P. L.* lxv. 594) *cum gr. omn.* τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ (3. *al.*[4] > αὐτ. τ. ὀφθ.), *cf.* oc. eorum *Fulg.* (*P. L.* lxv. 312): cor eius *Lucif.*

12. **scribo** (c *superscr.* A[c]) *cum gr. omn.* γράφω: dico *Prisc.* (*tract.* 2). **filioli** (*om.* D*) *et gr. paene omn.* τεκνία (27. 29. 66**. 68. *al.*[12] παιδία): filii D[c], *cf.* pueri *Hieron.* (vi. 840), *et gr.* 1. 10. 40 τέκνα; fili *mei h.* **quoniam** (ὅτι): quia *Prisc. Aug.* (iii. 2. 835, 838); *quia* iam *h*; *om.* W. **remittuntur** (remitunt. D, tur *def.* Z) *etiam Aug.* (iii. 2. 835, 838 *bis*), *cf.* dimittuntur *Hieron. Aug.* (iii. 2. 838 *semel*), *et gr.* ἀφέωνται (ℵ* 103 -ονται): remittentur AL *Baed.* $\frac{1}{8}$. **uobis** (*def.* Z) **peccata** (pec *def.* Z) *cum gr. paene omn.* ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι: uob. pecc. uestra ς, *cf. gr.* L 31. 68. 99 ὑμῶν αἱ ἁμ. **propter nomen** (+ m I*) **eius** *cum gr. omn.* διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, *cf.* per n. eius *Aug.* (iii. 2. 835, 838): propter n. saluatoris *Hieron.*; *deinde* + cui est honor et gloria in secula seculorum amen *t* (*semel ad fin. pericopes*).

13. **scribo** *pr. etiam Hieron.* (*hierem.* v. 63, vi. 17; *et Uall.* vi. 840) *cum gr. omn.* γράφω: scripsi *Orig.* (*int. num. hom.* ix. 9—*uide infra ad fin. uers.* 14) *Hieron.* (iv. 49); dico *Ambr.* (*ps.* xliii. 5). **patres**: *om.* D *sine auct. gr.* **quoniam** *etiam Hieron.* (*hierem.* v. 63, vi. 17) *Aug.* (iii. 2. 966), *gr.* ὅτι: quia W *Hieron.* (iv. 49, vi. 840) *Aug.* (iii. 2. 838) *Ruric.* (*ep.* ii. 11) *Uigil.* (*Uarim.* iii. 60); qui *Ambr.* (*ps.* xliii. 5). **cognouistis** (-uistes L[1], -bistis T) *etiam Hieron.* (*hierem.* v. 63, vi. 17; *et Uall.* vi. 840), *gr.* ἐγνώκατε: agnouistis *Hieron.* (iv. 1043). **eum qui** (quia Θ*W; quod O*) **ab** (hab C) **initio** (-cio LO; *deinde* + n *expunct.* O) **est** *etiam Hieron.* (*hierem.* v. 63, vi. 17), > eum q. est ab init. DL[1]Z[c], *et* eum q. a principio est *Hieron.* (iv. 49, vi. 840) *Aug.* (iii. 2. 838), *cum gr. omn.* τὸν ἀπ' ἀρχῆς: quod ab init. est *Ambr.* (*ps.* xliii. 5), *cf.* > quod erat ab init. Z* *h Aug.* (iii. 2. 966). **scribo** *sec.* = γράφω: scripsi *Orig.* (*uide infra ad fin. uers.* 14). **adulescentes** (adolesc. OW *vg.*, adolisc. BDV, adulisc. K), *gr.* νεανίσκοι: iuuenes (iub. T, iu-

scribo uobis adulescentes
quoniam uicistis malignum
14 scribo uobis infantes quoniam
cognouistis patrem
scribo uobis patres quia
cognouistis eum qui ab initio est
scribo uobis adulescentes quia
fortes estis et uerbum dei
in uobis manet et uicistis
malignum.
15 Nolite diligere mundum
neque ea quae in mundo sunt

---

uenis Z*) CTZ *h p t Ambr.* (*ps.* xxxvi. 52) *Hieron.* (*hierem.* vi. 17) *Aug.* (iii. 2. 839) *Ruric.*, *cf.* iuuenis *libere Orig.* (*int. num. hom.* i. 1). **quoniam** (ὅτι): quia *Aug.* (iii. 2. 839) *Ruric.* uincistis D, uicistes L^1. **malignum**, *gr.* τὸν πονηρόν (ℵ 95 τὸ πονηρόν): malum W. **scribo** *pr.* . . . **est**: *non sunt deleta sed tamen in marg. adnotatur* = [scrip]si uobis patres quia co[gnou]istis eum qui ab initio *cod. caraf.*; *om. p.* **quoniam cogn.** . . . [14] **infantes**: *om.* L (*deinde* + *in* L^1 *ima pag.*).

14. *Ad init.* + sed Z *sine auct. gr.* **scribo** *pr. cum gr.* K *al. sat. mu.* γράφω: scripsi (-bsi GI) GI *cod. caraf. Bentl. Orig.* (*int. num. hom.* ix. 9 = *Caesar. serm.* cxi. 5—*infra*) *cum gr.* ℵAB CLP $al.^{35}$ ἔγραψα. **infantes**, *gr.* παιδία: pueri Z *h Orig.* (= *Caesar.*—*infra*) *Ambr.* (*ps.* xxxvi. 52) *Aug.* (iii. 2. 839) *Maxim.-Taur.* (*P. L.* lvii. 757) *Ruric.* (*ep.* ii. 11). **quoniam** *pr.* (ὅτι): quia (u *sup. lin. scr.* K) BIKOW *Tisch. Ambr. Aug. Maxim.-Taur. Ruric.* cognouistes L, cognobistis T. **patrem**: *in ras. scr.* O. **scribo** (*in ras. scr.* O) **uobis patres** (patris Z*; fratres L): scripsi (-bsi I) u. p. DI *Bentl. Orig.* (= *Caesar.*—*infra*) *cum gr. omn.* ἔγραψα ὑμῖν πατέρες; *om. h.* **quia** (qui I*), *gr.* ὅτι: quoniam DF *Bentl. dem. diu.* Baed.* **cognouistis** (ἐγνώκατε): agnouistis Z. **eum qui ab initio** (-cio OZ) **est** (*om.* GI), *cf.* eum qui a principio est *Aug.*, *gr. omn.* τὸν (B τὸ) ἀπ' ἀρχῆς: > eum qui est ab init. L *h Ambr.* (*ps.* xxxvi. 52—*uide infra*). **scribo uobis patres . . . initio est**: *om.* ACT *vg. cod. caraf. Tisch. t sine auct. gr.*—*adnotat Luc. Brug.* 'Scribo uobis, infantes, quoniam cognouistis patrem. *Quod sequitur in manuscriptis codicibus*: scribo uobis, patres, quia cognouistis eum, qui ab initio est: *et totidem uerbis praecessit supra*, v. 13. *Sixtina Biblia omittunt. Lege Notationes nostras.*' **scribo** *tert.*: scripsi (-bsi GI) ADGI *Bentl. Orig.* (= *Caesar.*—*infra*) *Baed.* (*P. L.* xci. 1202) *cum gr. omn.* ἔγραψα. **adulescentes** (adulisc. LZ*, adolisc. D), *gr.* νεανίσκοι: iuuenes (*in ras. scr.* U, enes *in ras. scr.* O) ABKOUVW *vg. cod. caraf. Tisch. c dem. diu. Orig.* (= *Caesar.*—*infra*) *Ambr. Hieron.* (vi. 869) *Aug. Eucher.* (*P. L.* l. 755) *Baed.* (*hic et P. L.* xci. 1202)—*adnotat Luc. Brug.* 'Scribo uobis iuuenes. *Alii libri*, *pro* iuuenes, *scribunt* adolescentes, *ut supra*, v. 13. *Nam et Graece eadem uox repetitur* νεανίσκοι.' **quia** *sec.* (ὅτι): quoniam (*quoniam h*) BKOUVWZ *vg. cod. caraf. Bentl. c h.* **fortes** (-tis LZ*) **estis** (+ scribo uobis filioli quoniam remittuntur uobis peccata propter nomen eius L—*ex uers.* 12) **et uerbum dei in uobis manet** (permanet Z *h p*) *etiam Baed.* (*hic* $\frac{7}{8}$ *et P. L.* xci. 1202) *cum ord. gr. omn.* ἰσχυροί ἐστε καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ (B *om.* τοῦ Θεοῦ) ἐν ὑμῖν μένει: > fortes (-tis W) estis et u. dei m. in uobis IW *vg. cod. caraf. Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$); > sermo dei in uobis m. et fortes estis *Hieron.* uincistis D, uicistes L. **quia fortes estis . . . malignum**: quia uicistis malum *tantum* (*deinde* + scribo uobis patres quia cognouistis eum qui est ab initio) *Ambr.*

Uerss. 13 *et* 14 *libere citat Orig.* (*int. num. hom.* ix. 9 = *Caesar. serm.* cxi. 5) 'scripsi uobis pueri scripsi uobis adolescentes scripsi uobis iuuenes [et] scripsi uobis patres'.

15. *Ad init.* + carissimi p^c *Baed.* (*P. L.* xciv. 668; *non autem hic et P. L.* xci. 1202, xcii. 845), + filioli *Orig.* (*int. exod. hom.* iii. 3, *et Del.* iv. 535; *non autem int. iesu hom.* vii. 4) *Cassian.* (*conl.* xxiii. 8), *sine auct. gr.* **nolite** (*om. Orig. int. exod. hom.* vii. 2 *libere*) **diligere** (dileg. D) **mundum** *etiam Orig.* (*int. exod. hom.* iii. 3, vii. 2 *libere*, *iesu hom.* vii. 4) *Cypr.* (*test.* iii. 11 *codd.* WLMBV, *hab. uirg.* 7, *dom. orat.* 14, *mort.* 24) *Ambrst.* (*in Col.* ii. 20) *Aug.* (*saepissime*) *Caesar.* (*serm.* cxcvi. 3), *cf.* n. amare m. *Orig.* (*int.* iv. 535), n. diligere (re *sup. lin. scr.* Z) saeculum Z *h*, noli diligere m. *Aug.* (ii. 815), non diligi m. *libere Iulian. ap. Aug.* (x. 1145), non diligamus m. *libere Caesar.* (*serm.* cxli. 6), *et* non diligitur mundus *libere Rufin.* (*lum.* 9): nolite diligere hunc m. *Cypr.* (*test.* iii. 11 *cod.* A) *Ambrst.* (*in I Cor.* vi. 2, *Gal.* v. 24) *Quaestt. U. et N. T.* (cxv. 51) *et gr. omn.* μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον; n. quaerere *tantum Paulin.-Nol.* (*ep.* xxiii. 22—*uide infra*). **neque** (nec C *c*; et *Orig.* (*int. exod. hom.* vii. 2 *libere*) *Aug.* (v. 513)) **ea quae** (que OW) **in mundo** (eo *Caesar. serm.* cxcvi. 3, *non autem* cxli. 6) **sunt** *etiam Orig.* (*int. exod. hom.* iii. 3, vii. 2 (*libere*), *iesu hom.* vii. 4, *et Del.* iv. 535) *Cypr.* (*test.* iii. 11 *codd.* WLMBV, *hab. uirg.* 7, *dom. orat.* 14, *mort.* 24) *Ambrst.* (*in Col.* ii. 20) *Aug.* (*octies*), *cf.* > neque (et *Orig.*) ea q. s. in m. *Orig.* (*int. matt. comm.* xiv. 5 *libere*) *Aug.* (iii. 2. 840, 843, v. 784) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1371), > nec ea q. (que Z*) s. in (*def. h*) saeculo (*saeculo h*; seculum Z*) Z *h*, *et gr.* 31. $al.^4$ μηδὲ τὰ ἐν κόσμῳ: neque ea q. in hoc m. s. *Cypr.* (*test.* iii. 11 *cod.* A) *Ambrst.* (*in Gal.* v. 24), *cf. gr. plur.* μηδὲ

si quis diligit mundum non est
caritas patris in eo
16 quoniam omne quod est in
mundo
concupiscentia carnis
et concupiscentia oculorum
est et superbia uitae
quae non est ex patre

τὰ ἐν τῷ κ., et Paulin.-Nol. (*infra*). **nolite . . . mundo sunt**: n. quaerere quae in hoc mundo sunt *libere Paulin.-Nol.* (*ep.* xxxiii. 22). **si quis** (siquis *uno uerbo* ϛ) *etiam Cypr.* (*test.* iii. 11 *codd.* AMB) *Aug.* (*decies*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 1024), *cf.* si qui *Cypr.* (*test.* iii. 11 *codd.* WLV, *hab. uirg.* 7, *dom. orat.* 14, *mort.* 24), *cum gr. omn.* ἐάν τις: quisquis *Aug.* (v. 513, 567, 1252, x. 290, 1116); quia si quis *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 47, 1080); si quis enim *Aug.* (ii. 815); qui *tantum ad init. pericopes Aug.* (ix. 562) '*Aug.*' (v. *App.* 100) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 85); qui autem O *dem. p*; qui enim *Ruric.* (*ep.* ii. 23). **diligit** (dileg. D) *etiam Aug.* (vi. 173) '*Aug.*' (v. *App.* 100) *Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$ *et P. L.* xciv. 668) = ἀγαπᾷ: dilexerit *Cypr.* (*test.* iii. 11, *hab. uirg.* 7, *dom. orat.* 14, *mort.* 24) *Zeno* (*P. L.* xi. 278, 320, 343) *Zacch.* (*P. L.* xx. 1154) *Aug.* (*fere semper*) '*Aug.*' (v. *App.* 484) *Baed.* (*hic* $\frac{7}{8}$). **mundum** *etiam* '*Aug.*' (v. *App.* 484), *cf.* saeculum (sesec. Z*) Z *h* '*Aug.*' (v. *App.* 100): hunc m. *t Cypr.* (*test.* iii. 11 *cod.* A) *et gr.* τὸν κόσμον. **non est** (es I*) **caritas** (kcar. C, char. *vg.*) **patris in eo** *etiam Zeno* (*P. L.* xi. 320), *cf.* n. est c. p. in illo Θ *dem. diu. Cypr.* (*test.* iii. 11, *hab. uirg.* 7, *dom. orat.* 14, *mort.* 24) *Zeno* (*P. L.* xi. 278, 343) *Ambrst.* (*in Gal.* v. 24) *Zacch. Aug.* (*saepius*) '*Aug.*' (v. *App.* 484) *Ambr.-Autpert.* (*P. L.* lxxxix. 1311), *et* n. est dilectio p. in eo *Aug.* (vii. 355), *cum gr.* ℵBKL *al. pler.* οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ, *cf. etiam* n. est spiritus p. in illo *Aug.* (iii. 2. 363): n. est c. dei in eo (eum Z*) Z *et* n. est c. dei in illo *Cassian. cum gr.* AC 3. 13. 43. *al.*[6] οὐκ ἔστ. ἡ ἀγ. τοῦ Θεοῦ (15. *al.*[3] + καὶ πατρὸς) ἐν αὐτ.; > dilectio p. n. est in eo *Aug.* (ii. 814, v. 783) *et* > dilectio p. n. est in ipso *Aug.* (iii. 2. 840, vi. 540) *cum ord. gr.* P ἡ ἀγ. τοῦ π. οὐκ ἔστ. ἐν αὐτ.; *gr.* 31 > ἡ ἀγ. τοῦ π. ἐν αὐτ. οὐκ ἔστ., *non autem latt.*; n. est perfecta caritas dei in illo '*Aug.*' (v. *App.* 100). **si quis . . . in eo**: *om. Hieron.* (*ep.* cviii. 19) *Iulian.-Pom.* (*P. L.* lix. 464) *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 208) *in medio pericopes, sine auct. gr.*

16. **quoniam** *etiam Cypr.* (*test.* iii. 11, *hab. uirg.* 7) *Aug.* (*sexies*) *Baed.* (*hic et P. L.* xciv. 668), *gr.* ὅτι: quia *Cypr.* (*dom. orat.* 14, *mort.* 24) *Ambr.* (*ps.* cxviii. *mem* 27) *Ambrst.* (*in Gal.* v. 24) *Zacch.* (*P. L.* xx. 1154) *Aug.* (*nonies*) '*Aug.*' (v. *App.* 484) *Paulin.-Nol.* (*ep.* xxiii. 22) *Cassian.* (*conl.* xxiii. 8) *Iulian.-Pom.* (*P. L.* lix. 464) *Ruric.* (*ep.* ii. 23) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 167) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 47) *Baed.* (*P. L.* xci. 513, xcii. 370) *Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 736) *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 208). **omne** (omnem O*) **quod est in mundo** *etiam Baed.* (*hic*), *cf.* omn. q. est in saeculo *h*, omn. q. est in saeculum (sec. Z*) Z, *et* omnia quae sunt in m. *Aug.* (iii. 2. 843), *gr.* πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ: > omn. (+ enim *Orig.* (*int. leu. hom.* xi. 1) '*Prosp.*' *Leander*) quod in (+ hoc *Cypr.* (*test.* iii. 11 *cod.* A) *Ambrst.*) m. est AD *Bentl. Tisch. Orig.* (*int. exod. hom.* iii. 3, *leu. hom.* xi. 1, *iesu hom.* vi. 4; *et Del.* iv. 535) *Cypr.* (*test.* iii. 11, *hab. uirg.* 7, *dom. orat.* 14, *mort.* 24) *Zeno* (*P. L.* xi. 278, 320, 343) *Ambrst. Hieron.* (*ep.* cviii. 19; *et Uall.* ii. 304) *Aug.* (*quater*) '*Aug.*' *Paulin.-Nol. Cassian.* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 808 = *prom. et praed. d.* ii. 33) *Gelas.* (*epp. impp. pontt.* xcvii. 12) *Iulian.-Pom. Ruric. Fulg.-Ferrand.* (*P. L.* lxvii. 929) *Leander* (*P. L.* lxxii. 878) *Greg.-Mag. Ambr.-Autpert.* (*P. L.* lxxxix. 1279, 1311) *Baed.* (*P. L.* xci. 513, xcii. 370, xciv. 668) *Paulin.-Aquil.*, *cf.* omn. q. in saeculo est *Ambr.*, *et* omnia (*om. Aug.* v. 784) quae in m. sunt *Zacch. Aug.* (*saepissime*); quidquid in m. est *Iulian.-Tol.*; omnis *tantum Prisc.* (*tract.* 10). **concupiscentia carnis et concupiscentia oculorum est** FGΘILT *diu.**, *cf.* > concupiscentia (-cia W) car. est (t *in ras. scr.* O) et (e *in ras. scr.* O; aut *Iulian.-Tol.*; *om. Zeno* (*P. L.* xi. 343)) concupiscentia (-cia OW) oc. (hoc. C) ABCKOU[c]VWZ *vg. cod. caraf. Tisch. c dem. diu.*[ut udtur] *h*[ut udtur] *Orig.* (*int. leu. hom.* xi. 1, *iesu hom.* vi. 4; *et Del.* iv. 535) *Cypr.* (*semper*) *Zeno* (*P. L.* xi. 320, 343) *Ambrst. Aug.* (*saepissime*) '*Aug.*' '*Prosp.*' (*P. L.* li. 808, 836 = *prom. et praed. d.* ii. 33, iii. 39) *Gelas. Iulian.-Pom. Fulg.* (*P. L.* lxv. 167) *Fulg.-Ferrand. Greg.-Mag. Ambr.-Autpert.* (*bis*) *Baed.* (*semper*) *Iulian.-Tol. Paulin.-Aquil.*, > desiderium car. est et desiderium oc. *Orig.* (*int. exod. hom.* iii. 3) *Hieron.* (ii. 304) *Aug.* (iii. 2. 841, 843), > desiderium car. est et conc. oc. *Hieron.* (*ep.* cviii. 19), > conc. car. sunt et conc. oc. *Aug.* (v. 567—*uide supra*), > conc. est car. et conc. oc. *Zeno* (*P. L.* xi. 278) *Ambr.*, *et* > desiderium est car. et desiderium oc. *Aug.* (iii. 2. 840): conc. car. et conc. oc. (*sine* est) DU* *Bentl. Zacch.* (*uide infra*) *Aug.* (v. 514) *Ruric.*, *cf.* conc. car. et uoluntas oc. *Prisc.*, *et gr. omn.* ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν *tantum*; conc. oc. est *tantum Paulin.-Nol.* **et** *sec.* = καί: ut L; aut *Iulian.-Tol.* **superbia** (-uia CI*; + *ras. unius lit.* U) **uitae** (-te IOW) *etiam Orig.* (*int.* iv. 535), *cf.* iactantia u. *Ambr.*, sup. huius u. *Hieron.* (ii. 304) *et* > sup. u. huius *Hieron.* (*ep.* cviii. 19), *cum gr. omn.* ἡ ἀλαζονία τοῦ βίου—*cf. etiam* sup. humanae u. *Ruric. et* ambitio hu-

sed ex mundo est
17 et mundus transit et
concupiscentia eius
qui autem facit uoluntatem dei
manet in aeternum.
18 Filioli nouissima hora est
et sicut audistis quia antichristus
uenit

---

manae u. *Prisc.*: sup. saeculi (sec. Z*) Z *h et* ambitio (hamb. C^mg.) saeculi (*deinde* + uel superbia uitae *Aug.* (x. 1144)) C^mg. *Cypr.* (*semper*) *Zeno* (*P. L.* xi. 278, 320, 343) *Zacch. Aug.* (*paene semper*) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 808, 836 = *prom. et praed. d.* ii. 33, iii. 39) *Gelas. Iulian.-Pom. Fulg.-Ferrand. Paulin.-Aquil.*; sup. spiritus '*Aug.*'; *deinde* + est *Zacch.* (*uide supra*) *sine auct. gr.*; *om. plane Orig.* (*int. leu. hom.* xi. 1). **quae** (que OW) **non est ex patre** *etiam Hieron.* (*ep.* cviii. 19) *Aug.* (*quinquies*), q. n. est de p. Z *h Hieron.* (ii. 304) *Ruric.*, *et* q. n. est a p. D *Cypr.* (*test.* iii. 11, *dom. orat.* 14, *mort.* 24) *Zeno* (*P. L.* xi. 278, 343) *Aug.* (*decies*) *Gelas.*, *cf.* q. n. sunt ex (a *Cypr.*) p. *Cypr.* (*hab. uirg.* 7) *Aug.* (iii. 2. 840) *Iulian.-Tol.*, *et* q. n. est ex (a *int. leu. hom.*) deo *Orig.* (*int. leu. hom.* xi. 1; *et Del.* iv. 535): n. est ex p. (*sine* quae) G *Bentl. cum gr. omn.* οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρός *tantum*—*cf.* n. sunt de p. *tantum Prisc.* **ex mundo est** *etiam Aug.* (*paene semper*), de m. est *Hieron.* (*ep.* cviii 19) *Ruric.*, de seculo est Z *h*, *et* ex hoc m. est T *t*, *cum gr. omn.* ἐκ τοῦ κόσμου ἐστίν, *cf.* ex m. (diabolo *Iulian.-Tol.*) sunt *Aug.* (iii. 2. 840) *Iulian.-Tol. et* de hoc m. sunt *Prisc.*: ex m. U *Aug.* (iii. 2. 843, v. 784) *et* de m. *Hieron.* (ii. 304) *sine* est; ex concupiscentia mundi *Cypr.* (*dom. orat.* 14, *mort.* 24) *Zeno* (*P. L.* xi. 278) *et* ex concupiscentia saeculi *Cypr.* (*test.* iii. 11, *hab. uirg.* 7) *Zeno* (*P. L.* xi. 343).

17. **mundus**, *gr.* ὁ κόσμος: saeculum Z *h*. **transit** *etiam Aug.* (*paene semper*) *Caesar.* (*serm.* cxxvi. 3), *cf.* pertransit *Hieron.* (iv. 589), praeterit *Prisc.* (*tract.* 10) *Hieron.* (ii. 304), *et gr. omn.* παράγεται, *cf. etiam* perit *Cassian.* (*conl.* xxiii. 8): transibit ADKOUVW *c Cypr.* (*test.* iii. 11, *hab. uirg.* 7, *dom. orat.* 14, *mort.* 24) *Zeno* (*P. L.* xi. 343) *Aug.* (x. 291) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 838 = *prom. et praed. d.* iii. 40) *Baed.* (*hic et P. L.* xcii. 665), *cf.* transiet Z *h*, pertransiet *Hieron.* (*ep.* cviii. 19), *et* peribit *Caesar.* (*serm.* cxv. 6) *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 221)—*adnotat Luc. Brug.* '*Non est mutandum praesens* transit *in futurum* transibit'; transiit CLϚ *t*. **concupiscentia** (-cia OW) **eius** *etiam Hieron.* (*ep.* cviii. 19) *Aug.* (*sexies*) *Caesar.* (*serm.* cxvi. 3), *cf.* desiderium eius *Hieron.* (ii. 304, iv. 589), *cum gr. paene omn.* ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ, *cf. etiam* desideria eius *Aug.* (iii. 2. 840, 843): concupiscentia (cu *sup. lin. scr.* G) *tantum* G *h cum gr.* A 5. *al.*[4] ἡ ἐπ. (*sine* αὐτ.); et omnia quae in mundo sunt *Caesar.* (*serm.* cxv. 6)—*cf. uers.* 16. **qui autem facit** (*om.* Z*) **uoluntatem** (uolumpt. C; *om.* Z*) **dei** *etiam Aug.* (ii. 814, iii. 2. 843) *Baed.* (*hic* ⅛), *cf.* q. au. perficit u. d. *Aug.* (v. 513), *et gr. omn.* ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ—*cf. etiam* > q. au. d. facit u. Z^c: q. autem (enim *Pel.*) fecerit u. dei (domini *Gelas. Baed. hic* ⅛) *Cypr.* (*test.* iii. 11, 19, *hab. uirg.* 7, *mort.* 24) *Lucif.* (*mor.* 3) *Zeno Aug.* (*sexies*) *Pel.* (*in Rom.* i. 25) *Gelas.* (*epp. impp. pontt.* cxvii. 12) *Ruric.* (*ep.* ii. 23) *Baed.* (*hic* ⅝), *cf.* quisquis fecerit u. d. *Aug.* (v. 514) *et* > q. au. fecerit d. u. *Cypr.* (*dom. orat.* 14); q. au. fecit u. d. *Baed.* (*hic* ⅛). **manet in aeternum** (et. IO UW) *etiam Cypr.* (*test.* iii. 11 *codd.* WLMB, 19, *dom. orat.* 14, *mort.* 24) *cum gr. omn.* μένει εἰς τὸν αἰῶνα: manebit in aet. *Cypr.* (*test.* iii. 11 *codd.* AV, *hab. uirg.* 7) *et* permanebit in aet. Z *h*; *deinde* + quomodo et (*om.* T) deus manet (manebit *Cypr. hab. uirg.* 7) in aeternum CIT *p Cypr.* (*test.* iii. 11 *cod.* M, *hab. uirg.* 7, *dom. orat.* 14, *mort.* 24) *Lucif. Zeno*, + sicut et (*om. Pel.*^B) deus manet in aeternum Θ *t Aug.* (*septies*) *Pel. Ruric.*, + quomodo et (*om. Cypr. test.* iii. 11 *codd.* LB) ipse manet in aeternum *Cypr.* (*test.* iii. 11 *codd.* AWLBV, 19), + sicut et (*om. Aug.* v. 785) ipse (ille *Aug.* v. 785) manet in aeternum *Aug.* (iii. 2. 835, 840, v. 785), *sine auct. gr.*

qui autem . . . in aeternum: uerbum autem domini manet in aeternum *Prisc.* (*tract.* 10)—*cf.* I Pet. i. 25.

18. **filioli** *etiam Hieron.* (*sexies*) *Aug.* (ii. 744, iii. 2. 468, 695, v. 332), *cf.* pueruli *Fulg.* (*P. L.* lxv. 569), filii *Aug.* (iii. 1. 63), *et* pueri Z* *h Orig.* (*int. exod. hom.* vii. 8) *Ambr.* (*ep.* xxiii. 20) *Aug.* (iii. 2. 843, 844, vii. 598), *cum gr. omn.* παιδία: fratres *Hieron.* (*ep.* xxi. 40); carissimi *Elig.-Nou.* (*P. L.* lxxxvii. 642); *deinde* + mei (*in ras. scr.* O) O *Hieron.* (v. 447, vii. 153) *Eucher.* (*P. L.* l. 741) *sine auct. gr.* **nouissima** (nobissimis *h**; *in ras. scr.* O) **hora** (ora Z^c; *om.* Z*) **est** *etiam Hieron.* (*sexies*) *Elig.-Nou.* (*P. L.* lxxxvii. 535) *cum gr. omn.* ἐσχάτη (C* + τη) ὥρα ἐστίν, *cf.* nouissimum tempus est *Quaestt. U. et N. T.* (*App.* lxii): nunc nou. (extrema *Hieron.*) hora est *Hieron.* (vi. 830) *Elig.-Nou.* (*P. L.* lxxxvii. 642) *et* > nunc hora nou. est *Hieron.* (vi. 610); *deinde linea tota* (*circa* 35 *litt.*) *erasa est* U. **et** = *gr. paene omn.* καί, *cf.* etenim *Hieron.* (*ep.* xxi. 40): *om.* D *cum gr.* K. **sicut**, *gr.* καθώς: quemadmodum *Iren.* (*int.* III. xvi. 5). **audistis**: *in ras. scr.* U. **quia**, *cf.* quoniam UZ *h Iren. Orig.* (*int. matt. comm.* xv. 31, *matt. comm. ser.* 33), *et* quod *Aug.* (iii. 2. 844, vii. 598), *cum*

nunc antichristi multi
facti sunt
unde scimus quia nouissima
hora est

19 ex nobis prodierunt sed non
erant ex nobis
nam si fuissent ex nobis permansissent utique nobiscum

---

gr. plur. ὅτι: *gr.* AL 17. *al.*³ *om., non autem latt.* **antichristus** (antechr. F*ΘZ*, antexp̄s *h*, antychr. C, anticr. L, an̄xp̄s D) **uenit** *etiam Hieron.* (*ep.* xxi. 40) *cum gr. omn.* ἀντίχριστος (ℵᶜAKL *al. pler.* ὁ ἀν.) ἔρχεται, *cf.* > uenit ant. *Aug.* (v. 635): ant. ueniet *Orig.* (*int. matt. comm.* xv. 31, *matt. comm. ser.* 33) *Hieron.* (vi. 560, 615); ant. uenturus est *Hieron.* (vii. 193); antichr. sit uenturus *Aug.* (iii. 2. 844, vii. 598). **nunc** *sine addit.* BFGIKUVW𝔖𝔐 *cod. caraf. Tisch. c dem. diu. h Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 33 *semel*) *Hieron.* (*ep.* xxi. 40) *Aug.* (iii. 2. 844, viii. 604) *Baed. hic*: nunc autem ACDΘLOTZ *p Orig.* (*int. matt. comm.* xv. 31) *Cypr.* (*ep.* lxviiii. 1, lxx. 3) *Lucif.* (*non parc.* 14) *Hieron.* (vi. 560, 615, vii. 193) *Aug.* (vii. 598) *Baed.* (*P. L.* xciv. 704); et nunc 𝔖𝔈 *Bentl. Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 33 *semel*) *Aug.* (v. 635) *cum gr. omn.* καὶ νῦν; *adnotat Luc. Brug.* '*Non est omittendum primum* et.' **antichristi** (antechr. F*ΘZ* *h*, antychr. C; + *ras.* 2 *litt.* B, *ras. unius lit.* G) **multi facti** (*in ras. scr.* U) **sunt** (*in ras. scr.* U) *etiam Hieron.* (*ep.* xxi. 40) *et* > ant. m. s. f. *diu.**, *cum gr. omn.* ἀντίχριστοι (31 ἀντίχρηστοι) πολλοὶ γεγόνασιν, *cf.* > an̄xp̄i s. m. f. D: ant. m. s. (*sine* facti) *Lucif. Hieron.* (vi. 560, 615, vii. 193). **unde** (hun. C; + *ras.* 2 *litt.* Z) **scimus** (nuscimus Z*; nunc scimus Zᶜ) *etiam Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 33), *cf.* unde cognoscimus (*cogno*scimus *h*) *h Iren. Orig.* (*int. matt. comm.* xv. 31) *Cypr.* (*epp.* lxviiii. 1, lxx. 3) *Aug.* (iii. 2. 844, vii. 598), *cum gr.* ὅθεν γινώσκομεν (A γινώσκωμεν): propter quod cognoscimus *Hieron.* (*ep.* xxi. 40). **quia** (ὅτι): quoniam (qm̄, *et* m̄ *in ras.* 2 *uel* 3 *litt. scr. diu.*) CD GΘILTUZ *dem. diu. h p Iren. Orig.* (*int. matt. comm.* xv. 31, *matt. comm. ser.* 33); quod *Aug.* (iii. 2. 844, vii. 598). **nouissima hora est** *cum ord. gr. omn.* ἐσχάτη ὥρα ἐστίν: > h. n. est O; > n. sit h. *Aug.* (iii. 2. 844, vii. 598); *deinde* + sicut audistis quia an̄xp̄s uenit D* *sine auct. gr.—cf. supra.*

19. **ex nobis prodierunt** (proderunt Θ*, prodiderunt D; *def. h*), ex nobis (uobis *Baed.* (*P. L.* xci. 970); + enim *Hieron.* (iv. 312)) exierunt Z *c Iren.* (*int.* III. xvi. 5) *Cypr.* (*quinquies*) *Ambr.* (*pss.* xxxvi. 49, xl. 17; *luc.* vii. 172) *Ambrst.* (*in Rom.* ix. 13) *Hieron.* (*undecies*) *Aug.* (*paene semper*) '*Aug.*' (vi. 614) *Petil. ap. Aug.* (ix. 247) *Prosp.* (*P. L.* li. 184) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 657) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 497) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 257, lxxix. 160) *Beat.* (*in Apoc.* ii. *prol.* x. 42) *Baed.* (*P. L.* xci. 970, xcii. 765, 809), a nobis exierunt *Orig.* (*int. cant. l.* iii) *Aug.* (v. 1147, 1196 *semel*) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 775) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 64, 145), *et* de nobis exierunt *Baed.* (*P. L.* xci. 1039, 1051), *cum ord. gr. omn.* ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον (ABC ἐξῆλθαν), *cf.* ex nobis exiit '*Prosp.*' (*P. L.* li. 739 = *prom. et praed. d.* i. 7): > exierunt ex nobis *Orig.* (*int. ierem. hom.* iii. 3 = *Hieron.* v. 776) *Baed.* (*P. L.* xci. 356); fuerunt nobiscum *libere Ambr.* (*ep.* lxiii. 8). **sed non erant** (erat *h* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 739—*cf. supra*)) **ex nobis** *etiam Orig.* (*int. cant. l.* iii) *Ambr.* (*pss.* xxxvi. 49, xl. 17; *luc.* vii. 172) *Hieron.* (ii. 196, iv. 312) *Aug.* (*semper*) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 657), *cf.* sed non fuerunt ex nobis Θ *Tert.* (*praescr.* 3) *Cypr.* (*quinquies*) *Ambr.* (*ep.* lxiii. 8) *Ambrst. Hieron.* (*octies*) *Prosp. Beat.*, *cum gr. omn.* ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, *cf. etiam* > sed ex nobis non erant W, > non enim erant ex nobis *Orig.* (*int. ierem. hom.* iii. 3 = *Hieron.* v. 766), *et* quia non erant nostri *libere Optat.* (i. 15): sed non sunt de nobis *Petil. ap. Aug.* **nam si** *etiam Orig.* (*int. cant. l.* iii) *Aug.* (*nonies*) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 739 = *prom. et praed. d.* i. 7) *Baed.* (*hic* 2/3), *cf.* quia si *Baed.* (*hic* 1/3), quod si *Aug.* (iii. 2. 845 *ter*, vii. 598, x. 761) *Fulg.*, *et* iam si *Baed.* (*hic* 2/3): > si enim *Iren. Orig.* (*int. ierem. hom.* iii. 3 = *Hieron.* v. 776) *Cypr.* (*quinquies*) *Ambr.* (*pss.* xxxvi. 49, xl. 17; *luc.* vii. 172) *Ambrst. Hieron.* (*semper*) *Aug.* (ix. 155) '*Aug.*' *Prosp.* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 657) *Leo* (*P. L.* liv. 723) *Beat. cum ord. gr. omn.* εἰ γάρ; si *tantum Tert.* **fuissent** (*in ras. scr.* U; *inter* u *et* i *ras.* 2 *aut* 3 *litt.* L; fuisset *h—cf. supra*) **ex nobis** *etiam Hieron.* (*decies*) *Aug.* (*paene semper*) *et patt. plur.*, *cf.* essent ex (de *Petil.*) n. *Petil. ap. Aug. Cassiod.*, *cum ord. gr.* ℵAKLP *al. pler.* ἦσαν ἐξ ἡμῶν: > ex n. fuissent *Ambr.* (*pss.* xxxvi. 49, xl. 17) *Hieron.* (iv. 312) *et* > ex n. essent *Ambr.* (*luc.* vii. 172) '*Aug.*' *cum ord. gr.* BC 69. 137 ἐξ ἡμ. ἦσαν, *cf.* ex n. esset '*Prosp.*' (*P. L.* li. 739 = *prom. et praed. d.* i. 7—*cf. supra*), *et* > nostri essent *Optat.*; fuissent *tantum Aug.* (x. 831 *semel*). **permansissent utique** (hut. C) **nobiscum** (nou. A) *etiam Cypr.* (*test.* iii. 78 *codd.* AWV) *Hieron.* (iv. 866) *Aug.* (*sexies*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 145), *cf.* permansissent (per*mansisset* *h—uide supra*) forsitan (-am Z) n. Z *h*, mansissent (mansisset '*Prosp.*' *prom. et praed. d.—uide supra*) utique n. FU *Orig.* (*int. cant. l.* iii; *ierem. hom.* iii. 3 = *Hieron.* v. 776, *sed* permansissent *legit Uall.*) *Cypr.* (*test.* iii. 78 *cod.* B) *Hieron.* (*nonies*) *Aug.* (*septies*) '*Aug.*' *Prosp.* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 657; 739 = *prom. et praed. d.* i. 7) *Leo Cassiod. Greg.-Mag.* (*P. L.*

sed ut manifesti sint quoniam
non sunt omnes ex nobis
20 sed uos unctionem
habetis a sancto
et nostis omnia
21 non scripsi uobis quasi
ignorantibus ueritatem
sed quasi scientibus eam
et quoniam omne mendacium
ex ueritate non est
22 quis est mendax
nisi is qui negat quoniam iesus
non est christus?
hic est antichristus
qui negat patrem et filium.
23 Omnis qui negat filium

---

lxxvi. 64) *Baed.* (*P. L.* xcii. 809), *et gr. omn.* μεμενήκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν, *cf. etiam* > utique mansissent n. *Baed.* (*hic*) *et* > nouiscum utique mansissent *Cypr.* (*test.* iii. 78 *cod.* M): mansissent nobiscum (*sine* utique) *Cypr.* (*test.* iii. 78 *cod.* L, *cath. eccl.* 9, *epp.* lviiii. 7, lxviiii. 1, lxx. 3) *Optat.*, *cf.* > n. mansissent *Ambr.* (*ps.* xl. 17, *luc.* vii. 172) *et* > n. perseuerassent *Ambr.* (*ps.* xxxvi. 49). **sed**: + ideo egressi sunt a nobis *Orig.* (*int. ierem. hom.* iii. 3 = *Hieron.* v. 776) *sine auct. gr.* huti C. **manifesti** (manifestis O*) **sint**, manifesti (manifestá D) fiant DF, manifestarentur *Iren. Aug.* (iii. 2. 845), ostenderentur *Orig.* (*int. ierem. hom.* iii. 3 = *Hieron.* v. 776, *sed* ostenderetur *legit Uall.*), *et gr. paene omn.* φανερωθῶσιν: palam fiat Z, praesto fiat *h*, *et gr.* 69 φανερώθῃ. **quoniam** (ὅτι): quia *Orig.* (*int. ierem. hom.* iii. 3 = *Hieron.* v. 776); quod *Aug.* (iii. 2. 845). **non** (*def. h*; *om.* Z) **sunt** (sint W; *def. h*; *in ras. scr.* U) **omnes** (omnis Z$^{c\,utudtur}$) *cum gr. omn.* οὐκ εἰσὶν πάντες, *cf.* n. erant omn. *Orig.* (*int. ierem. hom.* iii. 3 = *Hieron.* v. 776) *et* > n. omn. erant *Aug.* (iii. 2. 845): n. sunt *tantum* U *Iren.*

20. **sed**: et Z *h Bentl. Hieron.* (iv. 689, vi. 654) *Aug.* (iii. 2. 845) *cum gr. omn.* καί. **unctionem** (hunc. C, n *sec. ex* m O), *gr.* χρῖσμα: unguentum *Hieron.* (iv. 689, vi. 654). **habetis** = ἔχετε: accepistis C$^{mg.}$ Z *h.* **et nostis** (*def. h*) **omnia** (a *in ras. scr.* Θ) *et* et scitis omnia Z *cum gr.* ACKL *al. pler.* καὶ οἴδατε πάντα: ut ipsi uobis manifesti sitis *Aug.* (*in medio pericopes*), *cf. gr.* ℵBP 9 καὶ (B *om.*) οἴδ. πάντες.

21. *Ad init.* + quia F *sine auct. gr.* **non** (*in ras. scr.* Θ) **scripsi** (-bsi ACFGIT; scripsimus *Baed.*) **uobis quasi** (*inter* u *et* a *eras.* i Θ) **ignorantibus ueritatem**, *gr.* οὐκ ἔγραψα ὑμῖν ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἀλήθειαν: > scribo uobis non quod nescieritis uer. *Aug.* (iii. 2. 845). **sed quasi** (*om.* BZ* $h^{utudtur}$) **scientibus** (sicientibus O*) **eam** (a *ex* u AG): sed quia nostis eam *Aug.* (iii. 2. 845); *gr.* ἀλλ' ὅτι οἴδατε αὐτήν. **quoniam** (ὅτι): quia *Aug.* (iii. 2. 845). **omne mendacium** (mendat. GLWZ, mandac. O; e *in ras. scr.* K) **ex ueritate non est** *cum ord. gr. omn.* πᾶν (C *om.*) ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας οὐκ ἔστιν, *cf.* omn. m. de uer. n. sit *libere Pel.* (*in Col.* iii. 9): > omn. m. n. est ex (de *m*) uer. *m Aug.* (iii. 2. 845, vi. 467, 468, 471), *cf.* omn. m. extraneum est et n. est de uer. *Iren.* (*int.* III. xvi. 5).

22. **quis**, *gr.* τίς: qui LZ* *Iren.* (*int.* III. xvi. 5); *deinde* + enim *dem. p sine auct. gr.* **nisi**: *inter* n *et* i *pr. ras. parua* A. **is** (his F*IZ *p*) **qui negat** *etiam Aug.* (iii. 2. 845), *gr.* ὁ ἀρνούμενος, *cf.* eum qui negauerit *libere Tert.* (*Prax.* 28 *infra*): qui (+ autem *Prisc. semel*) negat (*sine* is) ACΘ*T *Iren. et ad init. pericopes Prisc.* (*tract.* 1 *bis*) *Ambrst.* (*in I Cor.* ii. 2, xv. 14) *Aug.* (iii. 2. 846, 870) *Gelas.* (*epp. impp. pontt.* lxxix. 6), *cf.* qui negant *libere Orig.* (*int. exod. hom.* iii. 2); quicumque confessi fuerit *Beat.* (*in Apoc.* ii. 9). **quoniam** (quia Z, quod *Aug.* (iii. 2. 846 *semel*) *Beat.*) **iesus non est christus** *cum gr. omn.* ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ὁ Χριστός: quoniam (quia *h*) iesus (is *h*) est (*om.* G*) ch. BFGLV*𝔖𝔆 *h Baed.* ⅛, *cf.* iesum esse christum *Aug.* (iii. 2. 846 *semel*); christum (iesum christum *Prisc. Aug.*) in carne uenisse *Prisc.* (*tract.* 1 *bis*) *Ambrst.* (*in I Cor.* ii. 2, xv. 14) *Aug.* (iii. 2. 870) *Gelas. et* dominum meum christum in carne uenisse *libere Orig.*—*cf.* iv. 2 *et* II Ioh. 7. **hic est antichristus** (antych. C, antech. Z*, añxpc D, *anti*xp̄s *h*) *etiam Ambrst.* (*in I Cor.* xv. 14) *Aug.* (iii. 2. 870), *cf.* ipse est antich. *Aug.* (iii. 2. 847) *Beat.*, *et* ille est antich. *Aug.* (iii. 2. 846), *cum ord. gr. omn.* οὗτός ἐστιν ὁ ἀντίχριστος: > hic antich. est *Prisc.* (*tract.* 1 *bis*); > antich. est (*sine* hic) *Ambrst.* (*in I Cor.* ii. 2). **qui negat** (egat *def.* Z; negant *Baed.* ⅛*) **patrem** (*def.* Z) *cum ord. gr. omn.* ὁ ἀρνούμενος (ℵ* + καὶ) τὸν πατέρα: > q. p. n. *Baed.* ⅛. **et**: *om.* O*. **hic est antich. . . . et filium**: > qui negat patrem et filium hic est antichristus *Uigil.* (*trin.* iv). *Libere citat uersum Tert.* 'eos maxime antichristos uocat qui christum negarent in carne uenisse et qui non putarent iesum esse filium dei' (*praescr.* 33), 'mendacem notat eum qui negauerit iesum esse christum' (*Prax.* 28).

23. *Uersum om. Cypr.* (*test.* ii. 27 *cod.* B). **qui negat** (ñ *h*) **filium** *etiam Cassian.* (*Nest.* iii. 7) *cum gr. omn.* ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱόν, *cf.* qui non confitetur f. *Uigil.* (*trin.* iv) *et* qui non crediderit in f. *Lucif.* (*non parc.* 2): qui non habet f. *Cassian.* (*Nest.* vi. 17), *cf.* > qui n̄ f. habet h^c, *et* > qui (+ enim *Prosp.*) f. non habet *Prosp.* (*P. L.* li. 314)

nec patrem habet
qui confitetur filium
et patrem habet.
24 Uos quod audistis ab initio
in uobis permaneat
si in uobis permanserit
quod ab initio audistis
et uos in filio et patre
manebitis
25 et haec est repromissio quam
ipse pollicitus est nobis
uitam aeternam
26 haec scripsi uobis de his
qui seducunt uos
27 et uos unctionem quam accepistis ab eo maneat in uobis
et non necesse habetis
ut aliquis doceat uos
sed sicut unctio eius docet
uos de omnibus

Auit. (*P. L.* lix. 305). **nec patrem** (patre I*) **habet** (bet *def.* Z; habeat *Lucif.*) *cum gr. omn.* *οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει*: nec filium nec patrem habet *Aug.* (iii. 2. 848); negat et patrem *Ambr.* (*fid.* ii. 15). **qui** (quisque *Pel. in I Thess.* i. 1) **confitetur filium** *etiam Pel.* (*in I Thess.* i. 1) *Cassian.* (*Nest.* iii. 7) *cum gr. omn.* *ὁ ὁμολογῶν τὸν υἱόν*: qui autem confitetur (confitebitur D*) f. CDGOT *m p Prisc.* (*tract.* 1) *Uigil. Baed.* $\frac{1}{8}$, *cf.* qui autem habet f. *Cassian.* (*Nest.* vi. 17), *et* qui uero credit in f. *Lucif.*; et qui confitetur f. *Aug.*, *cf.* sed qui confitetur f. *Cereal.* (*P. L.* lviii. 758). **et** (*om. h*) **patrem habet** *cum gr.* *καὶ τὸν πατέρα ἔχει*: et filium et p. h. *m Cypr.* (*test.* ii. 27, *ad Fort.* 5) *Hil.* (*de trin.* vi. 42) *Faustin.* (*P. L.* xiii. 59) *Prisc. Aug.*, > et p. et filium h. D *Lucif.*, *et* > et filium h. et p. *Cereal.*—*cf.* II Ioh. 9. **qui confitetur . . . patrem habet**: *om. per homoioteleuton* Z *cum gr.* KL *al. plu.*

24. **uos** *sine addit. cum gr.* ℵABCP 13. 27. 29. 66** *al.*^{6} *ὑμεῖς tantum*: uos autem U *p et gr.* KL *al. pler.* *ὑμεῖς οὖν*, *cf.* > ergo uos *Aug.* (iii. 2. 848). **audistis ab initio** (-cio O) *cum ord. gr. omn.* *ἠκούσατε* (ℵ *ἀκηκόατε*) *ἀπ᾽ ἀρχῆς*: > ab init. aud. *Bentl. Aug.* **in uobis permaneat** (p *in ras. scr.* O) *et* in u. maneat *Aug. cum ord. gr. omn.* *ἐν ὑμῖν μενέτω*: > permaneat (permanet T) in u. CTZ *h p Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1371). **si** *sine addit.* = *ἐάν tantum*: quia si OΓ𝔖 *et* quod si Z $h^{ut\ udtur}$ *Aug.*; > si autem G *Baed.* $\frac{1}{8}$. **in uobis permanserit** *et* in u. manserit *Aug. cum ord. gr. omn.* *ἐν* (ℵ* *om.*) *ὑμῖν μείνῃ* (K 95. 105 *μένῃ*): > manserit in u. Z. **ab** (hab C) **initio** (-cio O) **audistis** *cum ord. gr. paene omn.* *ἀπ᾽ ἀρχῆς ἠκούσατε*: > aud. ab in. W *vg. cod. caraf. Bentl. cum ord. gr.* ℵ *ἀκηκόατε ἀπ᾽ ἀρχ.* **in filio et patre** (patrem G*) *cum gr.* B *ἐν τῷ υἱῷ καὶ τῷ πατρί*: in f. et in p. *Bentl. dem. p Baed.* $\frac{2}{8}$ *cum gr. paene omn.* *ἐν τῷ υἱῷ καὶ ἐν τῷ π.*; *gr.* ℵ 4. 5. 38. 68. *al.*^{3} > *ἐν τῷ π. καὶ ἐν τῷ υἱῷ*, *non autem latt.* **manebitis** (-ites L), *gr.* *μενεῖτε*: permanebitis Z *h*.

25. **et** *cum gr. omn.* *καί*: *om.* Z* *Aug.* (iii. 2. 848, 849). hec IOW. **est** *pr.*: *om.* Z*. **repromissio**: promissio AZ* *h*; pollicitatio *Aug.* (iii. 2. 848, 849); *gr.* *ἡ ἐπαγγελία.* **ipse** (ipsi Z*) *et* ille D *p** *cum gr.* *αὐτός*: *om.* p^{c}; *deinde* + filius *Baed.* $\frac{7}{8}$ *sine auct. gr.* **nobis** *cum gr. paene omn.* *ἡμῖν*: uobis AFO *Tisch. c* h Baed.* $\frac{1}{8}$ *cum gr.* B 31* *ὑμῖν*. **uitam** (+ id est spr̄i sc̄m $C^{mg.}$) **aeternam** (et. OW) = *τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον*: uita aeterna D.

26. **haec** (hec OWZ*) *sine addit. cum gr. paene omn.* *ταῦτα tantum*: *gr.* ℵ + *δέ*, *non autem latt.* **scripsi** (-bsi F*GI) *cum gr. omn.* *ἔγραψα*: scribo O. **de** (dae G) **his** (is G*, hiis W; eis FG^{1}ILU *h p*) **qui** (quod O*) **seducunt uos** *cum ord. gr. omn.* *περὶ τῶν πλανώντων ὑμᾶς*: > de his q. u. s. *Aug.* (iii. 2. 849).

27. *Ad init.* + ut sciatis quia unctionem habetis *Aug.* (iii. 2. 849 *in medio pericopes*) *Hildefons.* (*P. L.* xcvi. 162, *non autem* 138) *sine auct. gr.* **et uos** (*om.* 𝔖) **unctionem** (hunct. C, uncc. Z) **quam accepistis** *etiam Hildefons.* (*P. L.* xcvi. 138) *cum gr. omn.* *καὶ ὑμεῖς τὸ χρῖσμα* (B 10** *χάρισμα*) *ὃ ἐλάβετε* (B* *ἐλάβατε*), *cf.* et uos unctio quam accipistis D, et chrisma (*sine* uos) quod accepistis *Hieron.* (vi. 654), *et* et uos hunctione qua accepistis *t* (*semel*): et nos (*om. Aug.*) unctionem (unctio *Aug.*) quam accepimus *Aug.* (iii. 2. 849) *Uigil.* (*Uarim.* iii. 49) *Hildefons.* (*P. L.* xcvi. 162). **ab eo** *et gr. omn.* *ἀπ᾽ αὐτοῦ*, *cf.* in eo *t* (*semel*): a deo *t* (*semel*); a sancto C *Uigil.* **maneat in uobis** *etiam Baed.* (*hic*), *cf.* permaneat in uobis (nobis *Aug. Hildefons.* (*P. L.* xcvi. 162)) CTZ *h p* Aug.* (iii. 2. 849) *Isid.* (*P. L.* lxxxii. 270) *Hildefons.* (*P. L.* xcvi. 138, 162), manet in uobis (nobis *Uigil.*) I (*Bentl.*) *Uigil.*, *et ord. gr.* ℵABCP 5. 13. 31. 68 *μένει* (P 13. 31. 68 *μενέτω*) *ἐν ὑμῖν* ($A^{*\,ut\ udtur}$ *ἡμῖν*): > in uobis maneat *Baed.* (*P. L.* xci. 1086), *cf. ord. gr.* KL *al. pler.* *ἐν ὑμῖν μένει* (66**. *al.*^{8} *μενέτω*). **et** (*om.* O*) **non** (*om.* O*) **necesse habetis** (ab. C) *cum ord. gr. omn.* *καὶ οὐ χρείαν ἔχετε*: > et nec. non hab. Z *h Isid. Hildefons.* (*P. L.* xcvi. 138); > et non hab. necessitatem *Aug.* (iii. 2. 849). **doceat uos** *cum ord. gr. omn.* *διδάσκῃ* (CKL 13. 31*. *al.*^{3} *διδάσκει*) *ὑμᾶς*: > u. d. *Aug.* (iii. 2. 849). **sed sicut** *cum gr. paene omn.* *ἀλλ᾽ ὡς*: sed *tantum Hieron. cum gr.* B 25 *ἀλλά* (*sine ὡς*); quia *Aug.* (iii. 2. 849). **unctio** (hunc. C) **eius** *et* unct. ipsius *Aug.* (iii. 2.

et uerum est et non est
mendacium
et sicut docuit uos manete in eo
28 et nunc filioli manete in eo
ut cum apparuerit habeamus
fiduciam
et non confundamur ab eo
in aduentu eius
29 si scitis quoniam iustus est
scitote quoniam et omnis
qui facit iustitiam
ex ipso natus est.
III. 1 Uidete qualem caritatem
dedit nobis pater
ut filii dei nominemur et sumus
propter hoc mundus non
nouit nos quia non nouit eum
2 carissimi nunc filii dei sumus

843, 849), *cf. gr.* ℵBCP *al. fere*[20] > τὸ αὐτοῦ χρῖσμα (ℵ* 25. 81 πνεῦμα, 10** χάρισμα): ipsum chrisma *Hieron. cum gr.* AKL *al. longe plu.* τὸ αὐτὸ χρ. **docet** *cum gr. omn.* διδάσκει: docebit *Hieron.* **sed sicut . . . docet uos**: *om.* Z. **de omnibus**, *gr.* περὶ πάντων: de omni re *Isid. Hildefons.* (*P. L.* xcvi. 138). **et** *tert.*: *om.* W. **uerum** (ū *in ras. scr.* O) **est** (*in ras. scr.* O) **et** (*in ras. scr.* O) **non** (*in ras. scr.* O) **est** (*in ras. scr.* O) **mendacium** (-tium GLWZ) *et gr. omn.* ἀληθές (ℵ ἀληθής) ἐστιν καὶ οὐκ ἔστιν ψεῦδος (C[ut udtur] P ψευδές): uerax est et non est mendax *Aug.* (iii. 2. 850). **et** *quint.*: *om. Aug.* (iii. 2. 850) *cum gr.* A. **docuit uos** *cum ord. gr. omn.* ἐδίδαξεν ὑμᾶς, *cf.* docet uos D, *et* docuit nos *t* (*semel*) *Baed.* (*hic* $\frac{4}{8}$): > uos docuit *Hieron.* **manete** (manet I) *cum gr.* ℵABCP 27. 29. 68. 81. *al.*[6] μένετε, *cf.* permanete Z *Aug.* (iii. 2. 850): *gr.* KL *al. longe plu.* μενεῖτε *apud latt. non redduntur.* **in eo** = ἐν αὐτῷ: in eum *t* (*semel*); in ipsa *Aug.* (iii. 2. 850).

28. **et nunc filioli** (filii *h*) **manete in eo** (eum Z *t* (*semel*)) *cum gr. fere omn.* καὶ νῦν τεκνία (K 22. *al.*[3] + μου) μένετε ἐν αὐτῷ: *om. per homoioteleuton* BDKV *cum gr.* ℵ 1. 31. **ut** = ἵνα: et *t* (*semel*). quum Θ. **apparuerit** *et* manifestatus fuerit *Aug.* (iii. 2. 850) *cum gr.* φανερωθῇ, *cf.* apparuit O: uenerit Z *h*. **habeamus fiduciam** (-tiam L) *cum ord. gr. omn.* ἔχωμεν (ℵ[c]ABCP 15. *al.*[5] σχῶμεν) παρρησίαν: > fiduciam (-tiam Z) hab. Z *h*; *deinde* + in conspectu eius *Aug. sine auct. gr.* **et** *sec.* = καί: ut *Aug.* **confundamur** = *gr.* αἰσχυνθῶμεν: confundemur *t* (*semel*). **ab eo**: *om. t* (*semel*). **in aduentu eius** *et* in praes*entia eius h cum gr. omn.* ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ: in aduentum eius CF*O* *t* (*bis*), *cf.* in praesentiam ipsius Z.

29. **si** = ἐάν *tantum*: quod si *Uigil.* (*Uarim.* iii. 12); *om.* Z *t sine auct. gr.* **scitis** *et* nostis *h*, *cf.* sciatis ΘI *et gr.* ℵBC *al. mu.* εἰδῆτε: *gr.* AKLP *al. plu.* ἴδητε *apud latt. non redduntur.* **quoniam iustus** (ius *sup. lin. scr.* G) **est** *et* quia iu. est *Aug.* (iii. 2. 851) *Uigil. cum gr. omn.* ὅτι δίκαιός ἐστιν: quoniam iustum est T; eum qui fidelis est *h*. **scitote** (γινώσκετε): scitis *Uigil.* **quoniam et** *cum gr.* ℵACP 7. *al.*[5] ὅτι καί: quoniam *tantum* ACG*TU*VZ *Tisch. h t Ambr.* (*fid.* iv. 11) *Baed. et* quia *tantum Aug. Uigil. cum gr.* BKL *al. pler.* ὅτι (*sine* καί). **omnis** (-nes Z*), *gr.* πᾶς: *om. Ambr.* **iustitiam** (-ciam OWZ) = τὴν δικαιοσύνην: ueritatem *h*. **ex** (et O*) **ipso natus** (tus *erasa* A) **est** *et* ex (de *h*) eo n. est Z *h cum gr. paene omn.* ἐξ αὐτοῦ γεγέννηται, *cf.* > ex ipso est n. *Aug.*: ex eo est *Uigil.*, *cf. gr.* P 31. 69*. 177* ἐξ αὐτοῦ γεγένηται; ex deo est *Capitula* A (*supra p.* 336) *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 850).

III. 1. **uidete** *etiam Aug.* (iv. 444) *cum gr. omn.* ἴδετε: ecce Z *h Aug.* (iii. 2. 852, x. 239, 738, 1093). **qualem**, *gr.* ποταπήν: quadam Z. **caritatem** (kcar. C, char. *vg.*) *etiam Aug.* (x. 239, 1093), *gr.* ἀγάπην: dilectionem *Aug.* (iii. 2. 852, iv. 444, x. 738). **dedit nobis** (*nob*is *h*) **pater** *etiam Aug.* (*quater*) *cum gr. fere omn.* δέδωκεν (AL 13. 27 ἔδωκεν) ἡμῖν ὁ πατήρ, *cf.* d. n. deus p. O *et* > n. d. deus *Aug.* (iv. 444): d. nobis p. Z *cum gr.* BK* 22. 31*. *al.*[2] δ. ὑμῖν ὁ π. **ut** = ἵνα: et *Baed.* $\frac{1}{8}$. **filii** (fili Z*) **dei** (*om.* L) **nominemur** *et* f. d. uocemur (-caemur Z) Z *Aug.* (*quinquies*), *gr. omn.* τέκνα Θεοῦ κληθῶμεν: f. d. uocaremur *h*. **et sumus** BCFG*ΘILTZ *Bentl. h Baed.* $\frac{1}{8}$ *cum gr.* ℵABCP 13. 26. 27. 29. 66**. *al.*[13] καὶ ἐσμέν: et simus ADG[c]KOUVW *vg. cod. caraf. Tisch. c dem. diu. p Aug.* (*quinquies*) *Baed.* $\frac{6}{8}$; et scimus *Baed.* $\frac{1}{8}$; *gr.* KL *al. plu. om.*, *non autem latt.* **propter hoc**: + enim *dem. sine auct. gr.*, + saeculum ignorat nos quoniam et ipsum ignorauit D—*cf. infra.* **mundus** *et* saeculum (sec. Z*) Z: hic m. D; *gr.* ὁ κόσμος. **non nouit** (nobit T) *pr. et* n. cognoscit *Aug.* (iii. 2. 852) *cum gr. omn.* οὐ γινώσκει: ignorat Z. **nos** *cum gr.* ℵ[c]ABC *al. sat. mu.* ἡμᾶς: uos *diu. cum gr.* ℵ*KLP *al.*[40] ὑμᾶς: *om.* F* *sine auct. gr.* **quia** (ὅτι): quoniam Z. **non nouit** (it *sup. lin. scr.* L) **eum** (*om.* D) *et* n. cognouit eum U* *Aug.* (iii. 2. 852) *cum ord. gr. omn.* οὐκ ἔγνω (P 192 ἐγνώκατε, 100 *al. pauc.* ἔγνωτε) αὐτόν: > et ipsum ignorauit (-abit T) CT, *cf.* > et ipsum ignorabat Z *p*; *deinde* + et nos non cognoscit mundus *Aug.* (iii. 2. 852). **propter hoc . . . eum**: propter*ea seculum nos* egnorat *h*.

2. **carissimi** (kcar. C, kar. U, char. *vg.*, kmi OW) *etiam Orig.* (*int. matt. comm.* xvii. 19)

et nondum apparuit quid
erimus
scimus quoniam cum apparuerit similes ei erimus
quoniam uidebimus eum
sicuti est

Ambr. (*luc.* vii. 194) *Hieron.* (ii. 304, v. 330, vii. 533), *cf.* dilectissimi *Hieron.* (ii. 784) *Aug.* (*saepissime*), dilecti *Ambr.* (*fid.* i. 7), *et gr. omn.* ἀγαπητοί: filioli *Orig.* (*int. princ.* III. vi. 1, *exod. hom.* vi. 5) *Uigil.* (*c. Eutych.* iv. 23) *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 858); *om. ad init. pericopes Hieron.* (*ep.* li. 7) *Aug.* (*quinquies*) *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 851). **nunc** *etiam Orig.* (*int. matt. comm.* xvii. 19) *Ambr.* (*luc.* vii. 194) *Hieron.* (*quater*) *Aug.* (*saepe*) *cum gr. omn.* νῦν, *cf.* n. iam *Aug.* (v. 1339): *om. Orig.* (*int. princ.* III. vi. 1, *exod. hom.* vi. 5) *Ambr.* (*fid.* i. 7) *Hieron.* (ii. 784) *Aug.* (*saepe*) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 785 = *prom. et praed. d.* ii. 15) '*Praedest.*' (*P. L.* liii. 667) *Uigil.*, *et om. ad init. pericopes Aug.* (*nonies*). **filii** (fili FZ*) **dei sumus** (simus O*) *etiam Orig.* (*int. matt. comm.* xvii. 19) *Hieron.* (*quater*) *cum ord. gr. paene omn.* τέκνα Θεοῦ ἐσμέν, *cf.* f. d. simus *libere Pel.* (*in Col.* iii. 4) *et* f. enim d. sumus *Aug.* (v. 127, 899, vi. 49, *ad init. pericopes*): > d. f. sumus *Hieron.* (vii. 533) *cum ord. gr.* P 31 Θ. τ. ἐσμ.; *om. Orig.* (*int. princ.* III. vi. 1, *exod. hom.* vi. 5) *Uigil. sine auct. gr.* **et** *etiam Aug.* (*paene semper*) = καί: sed *Orig.* (*int. matt. comm.* xvii. 19) *Aug.* (iii. 2. 569, v. 1437) '*Petr.-Chrys.*' (*P. L.* lii. 675); *om. Orig.* (*int. exod. hom.* vi. 5) *Aug.* (iii. 2. 824, iv. 302, viii. 788, *ad init. pericopes*) *Pel.* (*in Col.* iii. 4; *et ad init. pericopes in Rom.* v. 11, *II Cor.* iv. 11) *Uigil. sine auct. gr.* **nondum** (+ enim *ad init. pericopes Aug.* iv. 302) **apparuit** *etiam Orig.* (*int. matt. comm.* xvii. 19) *Hieron.* (ii. 784) *Aug.* (*paene semper*) *Baed.* (*hic et P. L.* xci. 1178, xcii. 454, xciv. 165), *cf.* necdum app. *Hieron.* (ii. 304, v. 330) '*Prosp.*' *Uigil.*, nondum manifestatum (*manifesta*tum *h*) est *h Tert.* (*res.* 23) *Aug.* (iii. 2. 752, 852) *Baed.* (*P. L.* xcii. 864), nondum manifestum est Z, necdum manifestum est *Hieron.* (vii. 533) *Facund.* (*P. L.* lxvii. 788), nondum reuelatum est *Ambr.* (*luc.* vii. 194), *et gr. omn.* οὔπω ἐφανερώθη—*cf. etiam* nondum apparuerit F *t*, nondum apparet *Ambr.* (*fid.* i. 7) *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 851, 858), *et* nondum paret '*Petr.-Chrys.*': nondum scimus *Orig.* (*int. princ.* III. vi. 1, *exod. hom.* vi. 5), *cf.* nescimus *Hieron.* (*ep.* li. 7); *deinde* + nobis O* *sine auct. gr.* **quid erimus** *etiam Orig.* (*int. matt. comm.* xvii. 19) *Hieron.* (ii. 784) *Aug.* (*saepe*) *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 858) *Baed.* (*hic* $\frac{6}{8}$ *et P. L.* xci. 1178, xciv. 165), *cf.* quid futuri sumus *Orig.* (*int. princ.* III. vi. 1, *exod. hom.* vi. 5) *Hieron.* (ii. 304, v. 330), *et gr. omn.* τί ἐσόμεθα—*cf. etiam* quid futuri simus *Tert. Hieron.* (vii. 533), quid sumus '*Petr.-Chrys.*', *et* quid facturi sumus *t*: quod erimus (her. C) CZ *Aug.* (*saepe*) *Iust.* (*P. L.* lxvii. 983) *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 851) *Baed.* (*hic* $\frac{2}{8}$ *et P. L.* xcii. 454, 864); quod sumus *Facund.*; quales futuri sumus *Hieron.* (*ep.* li. 7); qui futuri sumus *h*; *deinde* + dilectissimi *Aug.* (v. 1157) *sine auct. gr.* **scimus** *sine addit. etiam Ambr.* (*fid.* i. 7) *Hieron.* (ii. 784, v. 330, vii. 533) *Aug.* (*saepissime*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 677) *Baed.* (*hic et P. L.* xci. 78, xcii. 454, 864, xciv. 197) *cum gr.* ℵABCP 5. 68 οἴδαμεν *tantum*: sc. autem *Orig.* (*int. matt. comm.* xvii. 19) *Hieron.* (ii. 304) *Aug.* (*decies*) *Quaestt. U. et N. T.* (cvi. 19) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 805) *Baed.* (*P. L.* xcii. 217) *et* nouimus autem *Hieron.* (*ep.* li. 7), *cum gr.* KL *al. pler.* οἴδ. δέ, *cf.* sc. enim *Baed.* (*P. L.* xci. 764, 1178, xciv. 165); > sed sc. *Ambr.* (*luc.* vii. 194); *om. Orig.* (*int. princ.* III. vi. 1, *exod. hom.* vi. 5) *Uigil.* '*Petr.-Chrys.*' **quoniam** *pr. etiam Orig.* (*int. matt. comm.* xvii. 19) *Ambrst.* (*in Rom.* viii. 17) *Hieron.* (v. 331) *Aug.* (*saepe*) *Fulg.* (lxv. 422 *semel*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 805, lxxix. 677 *semel*) *Baed.* (*hic*), *gr.* ὅτι: quia *Tert. Ambr.* (*fid.* i. 7, *luc.* vii. 194) *Ambrst.* (*in Rom.* vi. 5, *II Cor.* iii. 18) *Hieron.* (*quater*) *Aug.* (*saepe*) *Quaestt.* (cvi. 19) *Apring.* (*in Apoc.* ii. 26) *Fulg.* (lxv. 422 *semel*) *Iust. Greg.-Mag.* (lxxix. 677 *semel*) *Baed.* (*octies*) *Beat.* (*in Apoc.* ii. 27); quod *Aug.* (v. 764); *om. Orig.* (*int. princ.* III. vi. 1, *exod. hom.* vi. 5) *Uigil.* '*Petr.-Chrys.*' *sine auct. gr.* **cum** (quum Θ; *om.* Z* *Pel.*[B] (*in Rom.* v. 11, *II Thess.* ii. 14)) **apparuerit** (apar. CZ; apparuit *Baed. hic* $\frac{1}{8}$) *tantum etiam Orig.* (*int. ezech. hom.* xiii. 2 *semel*) *Hieron.* (ii. 304, 784, v. 331) *Aug.* (*paene semper*) *Quaestt.* (cvi. 19) *Baed.* (*octies*), c. manifestatum fuerit *Aug.* (iii. 2. 752) *Baed.* (*P. L.* xcii. 864), *et* c. reuelatum fuerit *Ambr.* (*luc.* vii. 194), *cf.* c. autem app. *Uigil.*, c. enim app. *Quaestt.* (cv. 6 *ad init. pericopes*), *et* c. ille reuelatus fuerit *Hieron.* (*ep.* li. 7): si app. *Orig.* (*int. matt. comm.* xvii. 19), si manifestatum fuerit *Hieron.* (vii. 533), *et* si reuelatum fuerit *Ambr.* (*fid.* i. 7), *cum gr. omn.* ἐὰν φανερωθῇ—*cf.* si manifestauerit *Tert.*, *et* si enim app. *Orig.* (*int. ezech. hom.* xiii. 2 *semel*); si autem (uero *int. princ.*) reuelatus nobis fuerit *Orig.* (*int. princ.* III. vi. 1, *exod. hom.* vi. 5). **similes** (similis O*U*) **ei erimus** *etiam Orig.* (*int. ezech. hom.* xiii. 2 *bis*, *matt. comm.* xvii. 19) *Pel.* (*in Rom.* v. 11, *II Thess.* ii. 14, *Col.* iii. 4) *Pel.*[B] (*in Rom.* viii. 17), *cf.* s. illi er. *Orig.* (*int. princ.* III. vi. 1, *exod. hom.* vi. 5) *Pel.*[A] (*in Rom.* viii. 17) *Beat.*, *cum ord. gr. omn.* ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, *cf.* s. eius er. *Tert. et* s. eius fuerimus *Orig.* (*int. luc. hom.* xxix): > similes (similis Z*) er. ei Z *h*; ei s. er. *Aug.* (v. 623). **quoniam** (+ et *Baed. P. L.* xci. 764) **uidebimus eum** *etiam*

3 et omnis qui habet spem
hanc in eo sanctificat se
sicut et ille sanctus est.
4 Omnis qui facit peccatum
et iniquitatem facit
et peccatum est iniquitas
5 et scitis quoniam ille apparuit
ut peccata nostra tolleret
et peccatum in eo non est
6 omnis qui in eo manet
non peccat
et omnis qui peccat non uidit

Orig. (*int. ezech. hom.* xiii. 2, *matt. comm.* xvii. 19) *Hieron.* (ii. 304) *Aug.* (*paene semper*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 422 *semel*) *Baed.* (*P. L.* xci. 764, xcii. 864), *cf.* quia u. eum *Orig.* (*int.* iv. 596) *Hieron.* (vii. 533) *Aug.* (iv. 527, v. 1437), *cum ord. gr. omn.* ὅτι ὀψόμεθα (31. *al.*^{2} ὀψώμεθα) αὐτόν—*cf.* et uidebimus (uiderimus *Orig.*) eum *Orig.* (*int. luc. hom.* xxix) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 422 *semel*) *Iust.*, quando u. eum *Aug.* (v. 110), *et* tunc u. illum *Ambrst.* (*in I Cor.* xiii. 11): > quoniam eum u. *Hieron.* (ii. 784) *et* > eum u. *Aug.* (iii. 2. 150 *ad init. pericopes*), *cf.* > eum uideamus *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1132 *ad init. pericopes*); > uidebimus enim eum *Hieron.* (*ep.* li. 7) *Apring.* (*in Apoc.* xxi. 23) *Baed.* (*P. L.* xci. 1178, xciv. 165). **sicuti** (secuti OZ*; sicut DF) **est** *etiam Orig.* (*quater*) *Hieron.* (*quater*) *cum gr. omn.* καθώς ἐστιν: sicut ipse est *Hieron.* (vii. 533); secundum quod est *libere Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 70).

3. **omnis** = πᾶς: omnes Z*. **qui habet** (ab. T) **spem hanc in eo** (ipso *Aug.* iii. 2. 854; eum *Aug.* x. 185) *cum ord. gr. omn.* ὁ ἔχων τὴν ἐλπίδα ταύτην ἐπ' (31 ἐν) αὐτῷ (2. 25. 30 αὐτόν), *cf.* q. hab. sp. istam *tantum Tert.* (*pud.* 19): > q. hab. hanc sp. in eo W *vg. cod. caraf. Pel.* (*in Rom.* ii. 7), *cf.* > q. hab. hanc sp. *tantum Hieron.* (ii. 304) *Pel.* (*in I Thess.* iv. 7); q. sp. istam in illo hab. *Tert.* (*monog.* 3). **sanctificat** (sanctificet *p**) **se** *etiam Aug.* (x. 185), *gr.* ἁγνίζει ἑαυτόν: castificat se *Bentl. h Tert.* (*monog.* 3) *et* castificat semetipsum *Tert.* (*pud.* 19) *Hieron. Aug.* (iii. 2. 854). **sicut et** *etiam Tert.* (*monog.* 3) *Pel.* (*in Rom.* ii. 7) *Pel.*^{B} (*in I Thess.* iv. 7), *cf.* quia et *Tert.* (*pud.* 19): sicut (*sine* et) DI*T (*Bentl.*) *p Pel.*^{A} (*in I Thess.* iv. 7) *cum gr. omn.* καθώς *tantum*. **ille sanctus** (*def. h*) **est** *et* ipse s. est *Aug.* (x. 185), *gr.* ἐκεῖνος ἁγνός ἐστιν: ille castus est *Bentl. Tert.* (*pud.* 19) *Hieron. et* ipse castus est *Tert.* (*monog.* 3) *Aug.* (iii. 2. 854); ille sanctificatus est W.

4. *Ad init.* + quia *Fulg.* (*P. L.* lxv. 157, *non autem* 167) *sine auct. gr.* **omnis** (+ nam Z*, + namque Z^{1}) **qui** (quod O*) **facit peccatum** *etiam Aug.* (iii. 2. 854, 857, vi. 467), *cf.* omn. q. f. delictum *Tert.* (*pud.* 19), *cum ord. gr. omn.* πᾶς ὁ ποιῶν τὴν (31 *om.*) ἁμαρτίαν: > quicumque enim p. f. *Aug.* (iv. 565). **et iniquitatem** (inquitatem O) **facit** *etiam Aug.* (iii. 2. 854, 857, iv. 565) *cum ord. gr. omn.* καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ: > f. et in. *Aug.* (vi. 467). **et** (*om. Aug.* iii. 2. 854) **peccatum est** (*om.* D) **iniquitas** *et* et delictum est in. *Tert. cum ord. gr. omn.* καὶ ἡ ἁμαρτία ἐστὶν (א* + καὶ) ἡ ἀνομία: > et (*om. ad init. pericopes Aug.* (iii. 2. 857) *Iulian.-Tol.*) p. in. est *Aug.* (iii. 2. 857, vi. 467) *Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 640), *cf.* > p. autem in. est *Aug.* (iv. 846 *ad init. pericopes*), *et* > quia p. in. est *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1371); > in. p. est *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 979).

5. **scitis** (-tes L) *etiam Fulg.* (*P. L.* lxv. 167) *cum gr. paene omn.* οἴδατε: scimus T *Fulg.* (*P. L.* lxv. 157, 229) *cum gr.* א 40. 98 οἴδαμεν. **quoniam** *etiam Aug.* (x. 185) *Baed.* $\frac{7}{8}$, *gr.* ὅτι: quia (*in ras. scr.* U) BKUVW *vg. cod. caraf. Bentl. c Aug.* (iii. 2. 854, 857) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 157, 167, 229) *Baed.* $\frac{1}{8}$; quod *Tert.* (*pud.* 19); *deinde* + in hoc *Aug.* (iii. 2. 857; *non autem* iii. 2. 854, x. 185) *sine auct. gr.* **apparuit** (apar. CZ) *etiam Aug.* (x. 185), *gr.* ἐφανερώθη, *cf.* apparuerit I*: manifestatus est *Aug.* (iii. 2. 854, 857), *cf.* manifestatus sit *Tert.*; *deinde* + et W *sine auct. gr.* **ut peccata nostra tolleret** *vg. cod. caraf. cum gr.* אCKL *al. pler.* ἵνα τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἄρῃ, *cf.* ut peccatum nr̄m t. U: ut (qui L) p. t. (ret *in ras. scr.* O; tollerit Z*, tollat Z^{c}) *tantum codd. paene omn. Bentl. Tisch. c dem. diu. h p Aug.* (x. 185) *Fulg.* (*quater*) *Baed. cum gr.* ABP 13. 27. 66**. *al.*^{2} ἵνα τ. ἁμ. ἄρῃ (*sine* ἡμ.), *cf.* ut p. auferat *Aug.* (iii. 2. 857), ut peccatum auferat *Aug.* (iii. 2. 854), *et* > ut auferat delicta *Tert.*; ut p. mundi tolleret O^{c}, *cf.* ut t. peccatum mundi *Orig.* (*int. num. hom.* x. 2), *et* > qui totius mundi t. peccatum *libere Orig.* (*int. num. hom.* xvii. 1); *deinde* + et peccatum est iniquitas et scitis quoniam ille apparuit ut peccata tolleret *perlin.* G^{c}. **in eo non est,** in illo n. e. UZ *h Aug.* (iii. 2. 857), *et* in ipso n. e. *Aug.* (iii. 2. 854), *cum ord. gr. paene omn.* ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν, *cf.* in eo n. erat Θ *dem.*: *gr.* א > οὐκ ἐστ. ἐν αὐτ., *non autem latt.*

6. **omnis** (omnes Z*) **qui in eo** (deo *t*) **manet** (perma*net h*) **non peccat** *etiam Aug.* (x. 185), *cf.* omn. q. in ipso m. n. p. *Aug.* (iii. 2. 854), *cum ord. gr. omn.* πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων οὐχ ἁμαρτάνει: > omn. q. m. in eo n. p. *Baed.* $\frac{1}{8}$ *et* > omn. q. m. in illo n. delinquit *Tert.* (*pud.* 19); > omn. q. n. p. in ipso m. *Aug.* (iii. 2. 857). **et** *etiam Aug.* (iii. 2. 857) *cum gr.* 38. *al.*^{5} καί: *om.* G*ΘILZ *Bentl. dem. h*$^{ut\ udtur}$ *p t Tert. Aug.* (iii. 2. 854, x. 185) *cum gr. paene omn.* **omnis** (omnes Z*) **qui peccat** *etiam Aug.* (iii. 2. 854, 857, x. 185), *cf.* omn. qui delinquit *Tert.*, *cum gr. omn.* πᾶς ὁ

eum nec cognouit eum.
7 Filioli nemo uos seducat
qui facit iustitiam iustus est
sicut et ille iustus est
8 qui facit peccatum ex diabolo est
quoniam ab initio diabolus peccat
in hoc apparuit filius dei ut dissol-
uat opera diaboli
9 omnis qui natus est ex deo
peccatum non facit

ἁμαρτάνων: qui facit peccatum *ad init. pericopes Aug.* (iii. 2. 856). **non uidit eum** (deum *Ambr. ps.* xlv. 23) **nec cognouit** (-bit T; nouit O) **eum** (*om. c*) *cum gr. omn.* οὐχ ἑώρακεν αὐτὸν οὐδὲ ἔγνωκεν αὐτόν, *cf.* n. uidet eum (dominum *t*) nec c. eum DFW *p t*, *et* n. uidebit eum nec c. eum Z: neque uidit neque cognouit eum *Tert.*

7. **filioli** (*def. h*) *cum gr.* ℵBKL *al. pler.* τεκνία: filii *Lucif.* (*Ath.* ii. 15), *cf. gr.* ACP 5. 13. *al.*² παιδία; *deinde gr.* 15. 26. *al.*² + μου, *non autem latt.* **nemo uos seducat** *et* n. u. fallat *Lucif.*: *gr. omn.* > μηδεὶς (A μή τις) πλανάτω ὑμᾶς. **qui facit iustitiam** (-ciam WZ) *cum ord. gr. omn.* ὁ ποιῶν τὴν (ℵ* *om.*) δικαιοσύνην, *cf.* omnis q. f. iu. *Tert.* (*pud.* 19): > q. iu. (iustitum O*) f. O. **iustus** = δίκαιος: tristis Z*. **sicut et ille** (illi O*) **iustus est**: sicut ille iu. e. DI* *Fulg.* (*P. L.* lxv. 158) *cum gr. omn.* καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν; *om.* L *h t Lucif. sine auct. gr.*

8. **qui** (quod O*) **facit peccatum** *etiam Aug.* (iii. 2. 855, 857, 866), *cf.* q. f. delictum *Tert.* (*pud.* 19), *cum gr. paene omn.* ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν: q. autem f. p. CT *p Lucif.* (*Ath.* ii. 15) *cum gr.* A 25. 68 ὁ δὲ π. τ. ἁμ., *cf.* > q. autem p. f. *Chromat.* (*P. L.* xx. 359); omnis (*def. h*) q. (*def. h*) f. (*def. h*) p. (*peccatum h*) *h Orig.* (*int. ezech. hom.* ix. 1 = *Hieron.* v. 960; *matt. comm. ser.* 110) *Aug.* (iii. 2. 856), *cf.* > omnis q. p. f. *Orig.* (*int. ezech. hom.* vi. 3 = *Hieron.* v. 807), *et* omnis q. peccat '*Cypr.*' (*App. p.* 103 = *de aleat.* 10). **ex diabolo** (-bulo CD) **est** *etiam Aug.* (iii. 2. 866) *cum gr. omn.* ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν, *cf.* de diabolo (-bulo GZ*) est GZ *Capitula* A (*supra p.* 336) *h Hieron.* (*ep.* xxii. 1) *Aug.* (iii. 2. 855, 856, 857), *et* a d. est *m Lucif.* (*Ath.* ii. 15) *Chromat.*: ex d. natus est *Orig.* (*int. ezech. hom.* vi. 3, ix. 1 = *Hieron.* v. 807, 960; *matt. comm. ser.* 110); non est de deo sed de diabolo est '*Cypr.*'. **quoniam**, *gr.* ὅτι: quia Z *h m Chromat. Aug.* (iii. 2. 855, 857). **ab** (hab C) **initio** (-cio LOV*Z) **diabolus** (-bulus ACT, -bubulus Z*, -bobolus Z¹, zabulus D) **peccat** (peccauit D) *cum ord. gr. omn.* ἀπ' ἀρχῆς ὁ διάβολος ἁμαρτάνει, *cf.* origine d. p. *Lucif.* (*Ath.* ii. 15) *et* ab in. d. mendax est *Oros.* (*apol.* xv. 4): > d. ab in. peccat *Chromat.*, > d. a primordio delinquit *Tert.*; *deinde* + et *m sine auct. gr.* **in hoc apparuit** (apar. CZ) **filius dei**, *cf.* in h. manifestatus est f. d. *Aug.* (iii. 2. 855, 857, x. 23), *cum gr. omn.* εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ —*cf. etiam* in hoc enim manifestatus est f. d. *Tert.*, ad hoc app. f. *tantum Auct.-Incert.* (*P. L.* xiii. 670), *et* ipse app. f. *tantum Uigil.* (*Uarim.* iii. 94): idcirco declaratus est f. d. *Lucif.* (*Ath.* ii. 15 *semel*) *et* ad hoc enim declaratus est f. d. *Lucif.* (*Ath.* ii. 15 *semel*); ad hoc uenit f. d. *Ambrst.* (*in I Cor.* x. 20), *cf.* ad hoc enim uenit f. d. *Ambrst.* (*in Rom.* i. 16), propter hoc uenit f. d. *Ambrst.* (*in I Cor.* ii. 6), ideo uenit f. d. *Quaestt. U. et N. T.* (ii. 5), ideo aduenturus est f. d. '*Cypr.*', ideo uenisse filium d. *libere Aug.* (x. 1330), filius d. qui propterea uenit *libere Aug.* (x. 331), ideo enim f. d. uenit in mundum *libere Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1372), quoniam uenit f. d. *libere Leo* (*P. L.* liv. 218), *et* quia qui uenit '*Prosp.*' (*P. L.* li. 376). **ut dissoluat** (desol. D; at *in ras. scr.* U) **opera diaboli** (-buli G*VZ *et* i *in ras. scr.* G, zabuli D) *et* ut soluat op. (hop. C) diaboli (-buli C) CT *h r Tert. Aug.* (*quinquies*) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 654) *Uigil. Fulg.* (*P. L.* lxv. 229, 459) *cum gr. paene omn.* ἵνα λύσῃ (13. 100 λύσει) τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου, *cf.* ut solueret op. d. *m Lucif.* (*Ath.* ii. 15 *bis*) *Ambrst.* (*in Rom.* i. 16, *I Cor.* ii. 6, x. 20) *Quaestt.*, *et* dissoluere op. d. *libere Leo*, soluere op. d. *libere* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 376): ut soluantur op. d. *Auct.-Incert. cum gr.* P ἵνα λυθῇ τὰ ἔρ. τοῦ δ.

9. **omnis** (omnes Z*) **qui natus** (natum I*) **est ex** (de *h*) **deo** *etiam Aug.* (*quater*) *Caelest. ap. Aug.* (x. 185) *Uigil.* (*c. Ar. Sab. etc.* ii. 11) *cum ord. gr. omn.* πᾶς ὁ γεγεννημένος (K 99. *al.*² γεγενημένος) ἐκ τοῦ Θεοῦ, *cf.* q. n. est ex d. *Innoc.* (*P. L.* xx. 581 *ad init. pericopes*) *Aug.* (*saepe ad init. pericopes*) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1075 *ad init. pericopes*), q. n. est de d. *ad init. pericopes Pel.* (*in Rom.* vi. 7) *Uigil.* (*Uarim.* i. 32), *et* quia q. n. est ex d. *Gelas.* (*P. L.* lix. 127 *ad init. pericopes*): > omn. q. ex d. nascitur *Tert.* (*pud.* 19 *semel*), *cf.* > quoniam q. de d. n. est *Ambr.* (*ep.* lxxviii. 7 *semel ad init. pericopes*), > quia q. de d. n. est *Ambrst.* (*in Rom.* viii. 14 *ad init. pericopes*), de d. n. est *tantum Ambr.* (*ep.* lxxviii. 7 *libere semel*), *et* de d. nati sunt *libere Tert.* (*pud.* 19 *semel*); > q. n. ex d. fuerit *libere Tert.* (*pud.* 19 *semel*); q. autem ex d. est *tantum Orig.* (*int. exod. hom.* viii. 6 *ad init. pericopes*). **peccatum non facit** *etiam Hieron.* (ii. 321) *Caelest. cum ord. gr. omn.* ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ: > n. f. p. *Aug.* (iii. 2. 857) *Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 703) *et* > n. f. delictum *Tert.* (*pud.* 19); non peccat *m Orig. Ambr.* (*ep.* lxxviii. 7) *Ambrst. Innoc. Hieron.* (iv. 11) *Aug.* (*saepissime*) *Pel. Gelas. Uigil.* (*c. Ar. Sab.* ii. 11, *Uarim.* i. 32) *Cassiod. Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 704); *deinde* + et (+ quia x. 239)

quoniam semen ipsius
in eo manet
et non potest peccare
quoniam ex deo natus est
10 in hoc manifesti sunt filii dei
et filii diaboli
omnis qui non est iustus
non est de deo
et qui non diligit fratrem suum
11 quoniam haec est adnuntiatio
quam audistis ab initio
ut diligamus alterutrum
12 non sicut cain ex maligno erat
et occidit fratrem suum
et propter quid occidit eum?
quoniam opera eius maligna
erant fratris autem
eius iusta.

---

non potest peccare *Aug.* (x. 44, 133, 239)—*cf. infra.* **quoniam** *pr. et* quia Z *h m r Tert. Orig. Aug.* (*quater*) *Caelest. Cassian.* (*conl.* xi. 9) *cum gr. omn.* ὅτι: et *Aug.* (vii. 604). **semen** (saem. C) **ipsius** (*def. h*) *et* s. (semenen Z) eius Z *m r Aug.* (*quinquies*) *Caelest. cum gr. omn.* σπέρμα αὐτοῦ: s. dei *Tert. Orig.* **in** (*def. h*) **eo** (*def. h*) **manet** (-it Z*, *manet h*) *et* in ipso m. *m r Aug.* (*quinquies*) *cum ord. gr. omn.* ἐν αὐτῷ μένει—*cf.* in eo est *Cassian.*: > m. in eo W *Orig. et* m. in illo *Tert.* **peccare** (ἁμαρτάνειν): delinquere *Tert.* **quoniam** *sec.* (ὅτι): quia *m Tert. Hieron.* (ii. 321) *Aug.* (iii. 2. 857, 860). **ex deo natus est,** *gr.* ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται: de d. (+ est *eras.* Z) n. e. Z *h m r.*

10. *Ad init.* + et *Hieron.* (ii. 321) *sine auct. gr.* **in** (*def. h*) **hoc manifesti sunt** *et* in hoc manifestati s. BLU *Aug.* (iii. 2. 860) *cum gr. omn.* ἐν τούτῳ φανερά ἐστιν, *cf.* ex hoc m. s. Z *r*: in hoc apparent *Cypr.* (*test.* iii. 3) *et* ex hoc apparent *Lucif.* (*Ath.* ii. 15 *bis*); hinc apparent *m.* diabuli ACDZ*. **omnis** *cum gr. paene omn.* πᾶς *tantum*: *gr.* C*ut uidetur* καὶ πᾶς. **qui non est iustus**: q. n. facit iustitiam CDTZ *Bentl. h p r Bonifac. I-Pap.* (*P. L.* xx. 789) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiv. 459) *et gr. omn.* ὁ μὴ ποιῶν (ACKP *al. fere*[20] + τὴν) δικαιοσύνην. **non est de deo,** n. (n̄ *in ras. scr.* O) est ex d. ALO *vg. cod. caraf. Tisch. c m Lucif.* (*Ath.* ii. 15 *bis*) *Bonifac.* (*infra*) *Aug.* (iii. 2. 860 *semel*, x. 736), *et* n. est a d. *Aug.* (iii. 2. 860 *semel*), *cum ord. gr. omn.* οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ: > n. ex d. est W; > ex d. n. est *Tert.* (*pud.* 19). **et qui**: *om.* '*Isid.*' *sine auct. gr.* **qui non diligit** (dileg. D), *gr.* ὁ μὴ ἀγαπῶν: q. n. amat *Lucif.* (*Ath.* ii. 15 *bis*). **fratrem suum** *etiam Cypr.* (*test.* iii. 3 *codd.* AWLB) *cum gr. omn.* τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ: patrem suum aut matrem suum *Cypr.* (*test.* iii. 3 *cod.* M); *deinde* + non est de deo D *sine auct. gr.* **non est de deo . . . fratrem suum**: > et qui non diligit fratrem suum non est ex deo *Bonifac. sine auct. gr.*

11. **quoniam** (*bis scr.* W), *gr.* ὅτι: quia O *Aug.* (iii. 2. 860, x. 736). **haec** (hec OW) **est adnuntiatio** (annunt. KΣℌ, annunc. VW𝕾𝕮, annunciacio O) *cum gr.* ABKL *al. plu.* αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγγελία: h. est (*om. semel*) repromissio *Lucif.* (*Ath.* ii. 15 *bis*), *cf.* hoc est mandatum Z *h r*, *et gr.* ℵCP 27. 29. 66**. *al.*[3] αὕτ. ἐστ. ἡ ἐπαγγελία. **quam audistis** (u *in ras. longa scr.* G) **ab initio** (-cio O) *etiam Lucif.* (*Ath.* ii. 15 *semel*), *cf.* q. aud. ab origine *Lucif.* (*Ath.* ii. 15 *semel*), *et* quod (*sc.* mandatum) aud. ab initio (-cio Z) Z *h r*, *cum ord. gr. omn.* ἣν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, *cf.* q. audiuimus ab in. F *Aug.* (iii. 2. 860, x. 736): > q. ab in. aud. *Bonifac. I-Pap.* (*P. L.* xx. 789). **haec est . . . quam**: *om.* D (*per homoioteleuton ut uidetur*). **diligamus** (dileg. D), *cf.* amemus *Lucif.* (*Ath.* ii. 15 *bis*), *cum gr. omn.* ἀγαπῶμεν: diligatis BKOVWℌ𝕾𝕮 *c Baed.* $\frac{1}{8}$. **alterutrum,** *cf.* inuicem Z *h r Aug.* (iii. 2. 860, x. 736), *et gr.* ἀλλήλους: nos inuicem *t*; ab inuicem D.

12. *Ad init.* + et *Lucif.* (*Ath.* ii. 15 *bis*) *sine auct. gr.* **non** (nō *et* o *in ras. scr.* O) **sicut** (sic̄ *in ras. scr.* O) **cain** (*in ras. scr.* O) **ex maligno erat** AFGZ *cod. caraf. Bentl. Tisch. h et* n. s. c. ex m. fuit *Lucif.* (*Ath.* ii. 15 *bis*) *cum gr. omn.* οὐ καθὼς Κάϊν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἦν: n. s. cain (cayn C, caym W) qui ex m. erat *codd. plur. vg. Aug.* (iii. 2. 860, vii. 385) *Baed.* **et** *pr.* (*in ras. scr.* O) = καί: *om. t.* **occidit** *pr.* (hoc. C), *gr.* ἔσφαξεν: interfecit *Lucif.* (*Ath.* ii. 15 *bis*). **fratrem suum**: + abel *t sine auct. gr.* **propter quid** (q̄d L), *cf.* p. quod BG^c ΘO*TU* *t Baed.*: ideo Z; ideo propter quod *bis reddens* D; cuius rei gratia *h r Aug.* (iii. 2. 860, vii. 385); *gr.* χάριν τίνος. **occidit** (hoc. C) **eum** *etiam Aug.* (vii. 385), *cf.* interfecit eum *Lucif.* (*Ath.* ii. 15 *bis*), *cum gr.* ἔσφαξεν αὐτόν: occidit *tantum Aug.* (iii. 2. 860). **quoniam** (*def. h*), *gr.* ὅτι: quia *r Aug.* (iii. 2. 860, vii. 385). **opera** (hop. C) **eius maligna erant** (n *sup. lin. scr.* Z; erunt G*), op. eius m. fuerunt *Aug.* (iii. 2. 860), op. illius m. fuerunt *Lucif.* (*Ath.* ii. 15 *semel*) *Aug.* (vii. 385), *et* op. ipsius m. fuerunt *Lucif.* (*Ath.* ii. 15 *semel*)—*cf.* op. m. erant *tantum Baed.* $\frac{2}{8}$: op. eius m. erat I *h**; *gr.* τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἦν. **fratris** (fratres Z*) **autem eius** (*sup. lin. scr.* D; + erant *t*; + maligna erant fratris (*deinde expunct.*) *p per homoioteleuton*), f. uero eius *Aug.* (iii. 2. 860), f. autem illius *Aug.* (vii. 385), *et gr. omn.* τὰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, *cf.* f. autem sui *Lucif.* (*Ath.* ii. 15 *bis*): fratri autem eius I. **iusta** (iuxta F*) = δίκαια: bona W

13 Nolite mirari fratres si odit uos
mundus
14 nos scimus quoniam trans-
lati sumus de morte in uitam
quoniam diligimus fratres
qui non diligit manet in morte
15 omnis qui odit fratrem suum
homicida est
et scitis quoniam omnis
homicida

Baed. $\frac{1}{8}$; *deinde* + per ihesum xpm dominum nostrum *t* (*in fine pericopes*).

13. **nolite** (*def. h*) **mirari** (mir *def. h*) *etiam Lucif.* (*Ath.* ii. 15) *cum gr.* ABC[c]KL *al. pler.* *μὴ θαυμάζετε* (31. *al.*[6] *θαυμάζητε*): et n. mirari (mirare Z) DZ *r cum gr.* ℵC*P 15. 18. 66**. *al.*[4] *καὶ μὴ θ.*; n. enim m. *Lucif.* (*Ath.* ii. 16). **fratres** (ff̄ A, fratr̄s Z; *om. p*) *sine addit. cum gr.* ℵABCP *al. mu.* *ἀδελφοί tantum*: f. mei D *cum gr.* KL *al. longe plu.* *ἀδ. μου.* hodit CTZ*. **uos** *cum gr. omn.* *ὑμᾶς*: nos AFΘLT *dem. h p* r Lucif.* (*Ath.* ii. 15, 16) *Aug.* (iii. 2. 861) *Baed.* $\frac{1}{8}$. **mundus** (mundum O*) *et* saeculum *Lucif.* (*Ath.* ii. 15, 16): hic m. Z *h p* r*, *et* > m. hic D, *cf. gr. omn.* *ὁ κόσμος.*

14. **nos** (+ e *eras.* G) **scimus** (c *ex* i Z; simus *p**) *cum gr. omn.* *ἡμεῖς οἴδαμεν*, *cf.* fratres sc. *Columban.* (*P. L.* lxxx. 251 *ad init. pericopes*): hic n. sc. D; scimus *tantum* U. **quoniam** *pr. et* quia O *h Aug.* (iii. 2. 861) *cum gr. omn.* *ὅτι*: *om.* Z. **translati** (+ *ras.* 2 *litt.* B) **sumus**, *gr.* *μεταβεβήκαμεν*: transiuimus C *Aug. Columban.* (*uide infra*), *cf.* transimus *r*, transibimus TZ *p*; transitum fecimus *Lucif.* (*Ath.* ii. 15, 16). **de morte**, *gr.* *ἐκ τοῦ θανάτου*: a m. *Lucif.* (*Ath.* ii. 15, 16). **in uitam** (uita Z*), *gr.* *εἰς τὴν ζωήν*: ad uitam ΘI[c]LOW *vg. cod. caraf. c dem. diu. r Lucif.* (*Ath.* ii. 15, 16) *Aug. Columban.* (*uide infra*) *Baed.* **translati . . . in uitam**: > de morte ad uitam transiuimus *Columban.* **quoniam** *sec.* (*ὅτι*): quia Z *h r Aug. Columban.* **diligimus** (dileg. D) *et* amamus *Lucif.* (*Ath.* ii. 15, 16), *gr.* *ἀγαπῶμεν*: diligamus *Baed.* $\frac{1}{8}$. **fratres** *sine addit. cum gr. paene omn.* *τοὺς ἀδελφούς tantum*: f. nr̄os U* *et gr.* ℵ 68. 58[lect.] *τ. ἀδ. ἡμῶν.* **qui** (quod O*) **non diligit** *sine addit. etiam Caesar.* (*serm.* ccxxiii. 4) *cum gr.* ℵAB 13. 27. 29 *ὁ μὴ ἀγαπῶν*, *cf.* q. enim n. d. *Columban.*, q. autem n. d. *Ambr.-Autpert.* (*P. L.* lxxxix. 1331), *et* q. autem n. amat *Lucif.* (*Ath.* ii. 15, 16): q. n. d. fratrem *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1372) *cum gr.* CKL *al. pler.* *ὁ μὴ ἀγ. τὸν ἀδελφόν* (15 *τοὺς ἀδελφούς*); q. n. d. (delegit D) fratrem suum DU* *Tycon.* (*reg.* 6) *Patric.* (*P. L.* liii. 816) *Caesar.* (*serm.* ccxxi. 3) *cum gr.* P *al.*[10] *ὁ μὴ ἀγ. τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ*, *cf.* omnis q. n. d. fratrem suum *Maxim.-Taur.* (*P. L.* lvii. 582) *Caesar.* (*serm.* ccxix. 2) *et* > omnis q. fratrem suum n. d. *Faust.* (*serm.* i) *Caesar.* (*serm.* clxxxvii. 4). **manet** (uenit G*) **in morte** (mortem *Lucif. Ath.* ii. 15) *etiam Lucif.* (*Ath.* ii. 15, 16) *Caesar.* (*sermm.* ccxix. 2, ccxxi. 3, ccxxiii. 4), *cf.* permanet in m. (mortem Z* *r**) Z *h r Tycon. Cassiod.*, *cum ord. gr. omn.* *μένει ἐν τῷ θανάτῳ*—*cf. etiam* manebit in m. *Faust. Caesar.* (*serm.* clxxxvii. 4) *Elig.-Nou.* (*P. L.* lxxxvii. 536): > in m. manet *Patric.*, *cf.* in m. est *Columban.*

15. **omnis** (omnes Z*) **qui** (quod O*) **odit** (hod. CT) **fratrem suum** *etiam Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 57) *Lucif.* (*Ath.* ii. 15 *semel*, 16) *Aug.* (iii. 2. 861) *Caesar.* (*serm.* clxxx. 2) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiv. 459) *cum ord. gr. omn.* *πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ*—*cf.* q. odit (oderit '*Aug.*' v. *App.* 109) f. s. *ad init. pericopes Lucif.* (*Ath.* ii. 15 *semel*) *Aug.* (*saepissime*) '*Aug.*' (v. *App.* 109, 371) *Cassian.* (*inst.* viii. 20) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 763 = *prom. et praed. d.* i. 36) *Ualerian.* (*P. L.* lii. 729, 733) *Saluian.* (*gub. dei* iii. 12, viii. 20) *Patric.* (*P. L.* liii. 816) *Faust.* (*sermm.* vi, xxiv) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 557) *Caesar.* (*nonies*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 820) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1135, lxxxiv. 417), omn. enim q. od. f. s. *Aug.* (iv. 110) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 1155), q. enim od. f. s. *ad init. pericopes Hieron.* (*tract. de ps.* cxix) *Aug.* (ix. 174) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 325), q. autem od. f. s. *Aug.* (ix. 155 *ad init. pericopes*), omn. q. od. f. (*sine* s.) *Bonifac. I-Pap.* (*P. L.* xx. 790), quicumque od. f. s. *Hieron.* (*ep.* xiii. 1), omn. q. non diligit f. s. W, *et* q. non diligit f. s. *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1372 *ad init. pericopes*): > q. f. s. od. *ad init. pericopes Cypr.* (*test.* iii. 3 *codd.* AWLB, *dom. orat.* 24, *zel. et liu.* 11) *Tycon.* (*reg.* 6) *Maxim.-Taur.* (*P. L.* lvii. 382) *Faust.* (*sermm.* i, iii) *Caesar.* (*sexies*) *Elig.-Nou.* (*P. L.* lxxxvii. 535, 617), *cf.* > q. enim f. s. od. *Cypr.* (*test.* iii. 3 *cod.* M *ad init. pericopes*), quomodo f. s. od. *libere Orig.* (*int. leu. hom.* v. 10), *et* > q. f. od. *tantum* '*Maxim.-Taur.*' (*P. L.* lvii. 846); si quis autem od. *tantum Columban.* (*P. L.* lxxx. 251); *deinde* + sine causa *Ualerian.* (*P. L.* lii. 733, *non autem* 729) *Saluian.* (*gub. dei* viii. 20, *non autem* iii. 12) *sine auct. gr.* **homicida est** *etiam Orig.* (*int. leu. hom.* v. 10) = *ἀνθρωποκτόνος ἐστίν*, *cf.* h. ascribitur *libere Patric.*: homicida *tantum Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 57 *in fine pericopes*). **et** (*in ras. scr.* O) **scitis** (-es L; *om.* O) *cum gr. omn.* *καὶ οἴδατε*, *cf.* et scias *Pirmin.* (*P. L.* lxxxix. 1040): > scitis autem *Columban.* **quoniam** (qm̄ *et* m̄ *in ras.* 3 *litt. scr. diu.*) *etiam Cypr.* (*test.* iii. 3 *cod.* W) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiv. 459), *gr.* *ὅτι*: quia (*in ras. scr.* U) BKUV *c r Cypr.* (*test.* iii. 3 *codd.* ALMB, *zel. et liu.* 11) *Lucif.* (*Ath.* ii. 15, 16) *Aug.* (iii. 2. 861) '*Prosp.*' *Fulg. Caesar.*

non habet uitam aeternam
in se manentem
16 in hoc cognouimus caritatem
quoniam ille pro nobis
animam suam posuit
et nos debemus pro fratribus
animas ponere
17 qui habuerit substantiam
mundi et uiderit fratrem
suum necesse habere

(*serm.* xxxvii. 6) *Columban.* '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1135, lxxxiv. 417) *Pirmin.*; *om.* O *sine auct. gr.* **omnis** *sec.* (*in ras. scr.* O): omnes *Z**. **homicida . . . uitam**: *def. Z.* **uitam aeternam** (et. OWZ; *om. Lucif.* (*Ath.* ii. 16, *non autem* 15) *Baed.* ⅝) **in se manentem**, u. aet. in semetipso m. BKVW𝔓𝔖𝔆 *cod. caraf. p**, *et* u. aet. in se ipso m. *Baed.* ⅛, *cum ord. gr. omn.* ζωὴν αἰώνιον ἐν ἑαυτῷ (BK *al. plu.* αὐτῷ) μένουσαν: > in se u. aet. m. *Caesar.* (*serm.* xxxvii. 6), *cf.* > in se u. m. *tantum Cypr.* (*test.* iii. 3 *codd.* AWLB, *zel. et liu.* 11) '*Prosp.*' *et* > in se u. aet. *tantum Cypr.* (*test.* iii. 3 *cod.* M).

16. *Ad init.* + et quia *m sine auct. gr.* **in hoc** = ἐν τούτῳ: ex hoc *m Ambrst.* (*in I Cor.* xiii. 13). **cognouimus** *cum gr. omn.* ἐγνώκαμεν: cognoscimus CDΘIT *m r Ambrst. Aug.* (iii. 2. 861) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 288) *Baed.* (*hic*). **caritatem** (char. *vg.*; *def. Z*) *sine addit.* DFG*L *Bentl. h Baed.* (*hic* ⅝) *et* dilectionem *sine addit. Aug.* (iii. 2. 861) *cum gr. paene omn.* τὴν ἀγάπην *tantum*, *cf.* ueritatem *tantum* I: car. dei ABG¹Θ KOUVW *vg. cod. caraf. Tisch. c dem. diu. p Fulg.* '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 599) *Baed.* (*hic* ⅜) *cum gr.* 52 τ. ἀγ. τοῦ Θεοῦ; car. ipsius CT *m Uigil.* (*Uarim.* i. 27) *et* car. eius *Ambrst.*, *sine auct. gr.* **quoniam** (*def. Z*) *etiam Baed.* (*hic*), *cf.* quia (qui *Pel.*^A) W *h r Ambrst. Aug.* (iii. 2. 861) *Pel.* (*in Ephes.* v. 2), *cum gr. omn.* ὅτι: sicut *ad init. pericopes Aug.* (*saepissime*) '*Aug.*' (v. *App.* 132) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 815, 831 = *prom. et praed. d.* ii. 38, iii. 34) *Baed.* (*P. L.* xciv. 133), *cf.* quoniam sicut *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 313); quemadmodum *Aug.* (iii. 2. 709, vi. 267 *ad init. pericopes*) *Baed.* (*P. L.* xcii. 841 *ad init. pericopes*); quomodo *Tert.* (*fug.* 12 *ad init. pericopes*; si *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1083 *ad init. pericopes*). **ille pro nobis animam suam** (*om. Z**) **posuit** *etiam Aug.* (iii. 2. 861, vi. 267) *Baed.* (*hic et P. L.* xciv. 133), ipse pro n. an. s. (*om. Uigil.*) pos. *Ambrst. Uigil.*, *et* ille propter nos an. s. pos. *Lucif.* (*Ath.* ii. 16), *cum ord. gr. omn.* ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκεν (4. *al.*² τέθεικεν)—*cf. etiam* christus pro n. an. s. (*om. Aug.* (iv. 980) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 831)) pos. *Aug.* (*octies*) '*Aug.*' '*Prosp.*' (*P. L.* li. 815, 831 = *prom. et praed. d.* ii. 38, iii. 34) *Cassiod. Baed.* (*P. L.* xcii. 841): > ille an. s. pro n. pos. *vg. cod. caraf. p*^c *Aug.* (iii. 2. 863, x. 68), *cf.* > christus an. s. pro n. pos. *Aug.* (ii. 831, iv. 480, v. 1292, 1293); > pro n. christus an. s. pos. *Aug.* (v. 1045); > qui an. s. pos. pro n. *Aug.* (iv. 530 *ad init. pericopes*), *cf.* > christus an. s. pos. pro n. *Tert.*, *et* qui an. s. pos. pro fratribus suis *Orig.* (*int. leu. hom.* x. 2); *gr.* 31* > ἐκ. ὑπ. ἡμ. τέθεικεν τ. ψ. αὐτ., *non autem latt.* **et nos debemus** *etiam Aug.* (iii. 2. 861) *Baed.* (*hic*) *cum gr. omn.* καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν, *cf.* > d. et n. *Aug.* (iii. 2. 863): sic et n. d. *Aug.* (*saepissime*) '*Aug.*' '*Prosp.*' (*P. L.* li. 831 = *prom. et praed. d.* iii. 34) *Greg.-Mag. et* ita et n. d. *Aug.* (iv. 926) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 815 = *prom. et praed. d.* ii. 38), *cf.* sic et n. debeamus *Aug.* (iii. 2. 709) *Baed.* (*P. L.* xcii. 841), *et* sic et n. *tantum Aug.* (vi. 267—*uide infra*) *Baed.* (*P. L.* xciv. 133—*uide infra*), ut et n. *tantum Aug.* (iv. 530—*uide infra*); > d. ergo et n. *Pel.* **pro** (de *h*) **fratribus animas ponere** *etiam Aug.* (*quinquies*) *Baed.* (*hic* ⅞) *cum gr. omn.* ὑπὲρ (P περὶ) τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς θεῖναι (KL *al. pler.* τιθέναι), *cf.* pro f. animam pon. I *h Aug.* (iv. 980) *Uict.-Uit.* (*hist.* ii. 33) *Greg.-Mag. Baed.* (*hic* ⅛), pro f. animas ponamus *Baed.* (*P. L.* xciv. 133—*uide supra*), *et* pro f. animam ponamus *Aug.* (vi. 267—*uide supra*)—*cf. etiam* > animas pro f. ponere *Aug.* (*octies*) *Baed.* (*P. L.* xcii. 841) *et* > animam pro f. ponere *Aug.* (iv. 926): pro f. nostris animas nostras ponere BFKUV *m*, *cf.* pro f. nostris animas ponere D *p Pel.*, *et* pro f. animas nostras ponere *Lucif.*; > animas nostras pro f. ponere *Aug.* (v. 1292), *cf.* > animam nostram pro f. ponamus *Aug.* (iv. 530—*uide supra*).

17. **qui** *tantum etiam Luculent.* (*P. L.* lxxii. 822): quicumque autem *m cum gr. omn.* ὃς δ' ἄν, *cf.* qui autem D *h r Aug.* (iii. 2. 862 *bis*), *et* qui enim *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 818); > nam si quis *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1372), *cf.* > si quis *Aug.* (iii. 2. 863). **habuerit** (ab. G*; habuitur O*) **substantiam** (-ciam O; substantia I*L*Z*) **mundi**, *cf.* habentes s. m. *libere Pel.* (*in II Cor.* viii. 15): habuerit s. huius m. DOU*W𝔖𝔖𝔆 *h p r et gr.* ἔχῃ (L 13. *al.*⁵ ἔχει) τὸν βίον τοῦ κόσμου, *cf.* > habuerit s. m. huius CT *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 1206); habuerit facultates m. *Aug.* (iii. 2. 862 *bis*), *cf.* habet facultates m. *Aug.* (iii. 2. 863); habent pecunias *libere Orig.* (*int. exod. hom.* vii. 6 = *Caesar. serm.* cii. 4); *om. omnino Gaudent.* (*tract.* xiii. 29) *Cassiod.*; *deinde* + et *perlin.* O. **et uiderit fratrem** (ratrem *def. Z*) **suum necesse** (-cese G) **habere** (ab. G*) AGΘILOW*Z*𝔖𝔓 *c dem. Luculent.* (*P. L.* lxxii. 822) *Baed.* (*P. L.* xcii. 531), *cf.* et uid. f. s. necessitatem habere (ere *in ras. scr.*, *deinde* + *ras.* 2 *litt.* U; *adnotat Luc. Brug.* '*Rectius legitur* necessitatem *quam*

et clauserit uiscera sua ab eo
quomodo caritas dei manet in eo?
18 Filioli mei non diligamus uerbo
nec lingua
sed opere et ueritate
19 in hoc cognoscimus quoniam
ex ueritate sumus et in conspectu eius suademus
corda nostra
20 quoniam si reprehenderit
nos cor nostrum
maior est deus corde nostro

---

necesse') BDFKUV𝔖ℭ *cod. caraf. Bentl. Tisch. diu. Greg.-Mag. Baed.* (*hic*), *et gr. omn.* καὶ θεωρῇ (KL 29. 40. *al. plus*[20] θεωρεῖ) τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρείαν ἔχοντα—*cf. etiam* et uid. f. s. necessitatem patientem *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 818): et uid. f. s. egere (aeg. C, *deinde* + necesse abere C[mg.]) CT *m p r*, *cf.* et uid. f. s. egentem *Aug.* (iii. 2. 862 *semel*, 863) *et* > f. s. uid. egentem *Cassiod.*; et uid. f. s. desiderantem (*deinde* + aliquid *test.* iii. 1 *cod.* V) *Cypr.* (*test.* iii. 1, *op. et el.* 16); et uid. f. s. esurientem *Aug.* (iii. 2. 862 *semel*); uid. (*sine* et—*uide supra*) f. s. in necessitate constitutum *Gaudent.*; > et uidentes in necessitate fratres suos *libere Orig.* (*int. exod. hom.* vii. 6 = *Caesar.*); et uiderit f. cui opus est *h*. **clauserit** (clus. GΘL, cluss. D) **uiscera sua** (*om.* O) **ab** (hab C) **eo** *etiam Cypr.* (*test.* iii. 1 *codd.* WL) *Aug.* (iii. 2. 862 *bis*), *cf.* cl. u. s. ad eum *Gaudent.*, cl. u. s. aduersus eum *Aug.* (iii. 2. 863), *cum ord. gr. omn.* κλείσῃ (L 13. *al.* κλείσει) τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, *cf. etiam* cl. u. s. *tantum Cypr.* (*test.* iii. 1 *codd.* AMBV, *op. et el.* 16): > circa ipsum cl. u. misericordiae suae *Cassiod.*; claudunt ab iis u. s. *libere Orig.* = *Caesar.* **quomodo** (quo modo *duobus uerbis* 𝔖) **caritas** (kcar. C, char. *vg.*) **dei manet in eo**, q. car. dei m. in illo *m Cypr.* (*test.* iii. 1 *codd.* AWMB, *op. et el.* 16), q. agape dei m. in illo *Cypr.* (*test.* iii. 1 *codd.* L²V), q. dilectio dei m. in illo *Cypr.* (*test.* iii. 1 *cod.* L¹), *et* q. car. dei permanet (per*manet h*) in eo D *h*, *cum gr. paene omn.* πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ—*cf.* q. dilectio patris m. in illo *Aug.* (iii. 2. 863): q. potest dilectio dei manere in eo *Aug.* (iii. 2. 862 *semel*) *et* q. poterit dilectio dei manere in eo *Aug.* (iii. 2. 862 *semel*), *cf. gr.* B³KL *al.* πῶς ἡ ἀγ. τ. Θ. μενεῖ ἐν αὐτ.; non est car. dei in illo *Gaudent.*

18. **filioli mei** *etiam Baed.* (*hic* ⅛ *et P. L.* xci. 410) *cum gr.* KL *al. longe plu.* τεκνία μου: f. *tantum* ADG* *Bentl. Tisch. h m r Aug.* (iii. 2. 862, 863) *Elig.-Nou.* (*P. L.* lxxxvii. 639) *Baed.* (*hic* ⅞) *cum gr.* ℵABCP *al.*[15] τεκνία *tantum*; karissimi *tantum t ad init. pericopes.* **non diligamus uerbo** *sine addit. etiam Pel.* (*in II Cor.* vi. 6) *cum gr. omn.* μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ: n. dil. (deleg. D; + nos *t*) u. tantum CDT *m p t Aug.* (iii. 2. 862, 863), *cf.* > n. dil. tantum uerbo (uerba *h**) *h r et* > dil. n. lingua tantum *libere Pel.* (*in Rom.* xii. 9); *in ras. scr.* U. **nec** (neque OUVZ^c *vg.*) **lingua** *etiam Baed.* (*hic* ⅞ *et P. L.* xci. 410) *cum gr. paene omn.* μηδὲ τῇ (P *al. sat. mu. om.*) γλώσσῃ: et l. CDG*IT *h m p t Aug.* (iii. 2. 862, 863) *cum gr.* ℵ καὶ γλ.; uel l. *Baed.* (*hic* ⅛); *om. Pel.* (*in Rom.* xii. 9—*uide supra, II Cor.* vi. 6) *sine auct. gr.* **sed opere** (-ae G, hoperae C; opera Z*; *def. h*) *et gr.* K *al. permu.* ἀλλ' ἔργῳ: *gr.* ℵA BCLP *al. plu.* ἀλλ' ἐν ἔργῳ. **ueritate** *etiam Pel.* (*in Rom.* xii. 9) *Pel.*^A (*in II Cor.* vi. 6) *cum gr. omn.* ἀληθείᾳ: uirtute *Pel.*^B (*in II Cor.* vi. 6).

19. **in hoc** *etiam Aug.* (iii. 2. 864) *cum gr.* AB 40. *al.*[5] ἐν τούτῳ *tantum*: et in h. *r Aug.* (iii. 2. 863) *cum gr.* ℵCKLP *al. longe plu.* καὶ ἐν τ.; *gr.* 69 ἀλλ' ἐκ τούτου *apud latt. non redditur.* **cognoscimus** *cum gr.* KL *al. pler.* γινώσκομεν, *cf.* cognoscimur *r*: cognoscemus I (*Bentl.*) *cum gr.* ℵABCP 15. 29. 33. 66**. *al.*[10] γνωσόμεθα; cognouimus VWZ *Baed. sine auct. gr.* **quoniam** (ὅτι): quia *Aug.* (iii. 2. 863, 864). **in conspectu eius**, *gr.* ἔμπροσθεν (ℵ ἐκπροσθεν) αὐτοῦ: coram ipso *h r Aug.* (iii. 2. 863, 864). **suademus** (stude^a mus L) ADG^cΘI*LOZ *c dem. diu. p r Baed. et* persuademus *Aug.* (iii. 2. 863, 864): suadebimus BCKTVW *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. h t cum gr. paene omn.* πείσομεν; suadeamus FG*I^c *cum gr.* 5. 27. 29. 69. *al. fere*[10] πείσωμεν; custodimus U *sine auct. gr.* **corda nostra** (*in ras. scr.* O) *cum gr. plur.* τὰς καρδίας ἡμῶν, *cf.* c. uestra CL: cordi nostro *h r Aug.* (iii. 2. 863, 864); *gr.* A*B 66** τὴν καρδίαν ἡμῶν.

20. **quoniam** *et* quia *Aug.* (iii. 2. 863, 864) = ὅτι: *om. Aug.* (iii. 2. 904). **si reprehenderit** (repraeh. ALV) **nos** (uos V*) **cor nostrum** *et* si reprehendat nos c. nostrum *h r*, *cf.* > si reprehenderit c. nostrum nos *c et* > si c. nostrum nos reprehenderit *Aug.* (iii. 2. 904)—*cf. etiam* si non repraehenderit nos c. nostrum CT *t*, > non si reprehenderit nos c. nostrum *p**, *et uers.* 21 *infra*: si reprehenderit (repraeh. IF*) nos c. *tantum* BFG*IU^c *Bentl. Baed.* ⅝ *cum gr. omn.* ἐὰν καταγινώσκῃ (L 13. *al.*[8] καταγινώσκει) ἡμῶν ἡ καρδία, *cf.* si (+ *ras. circa* 3 *litt.*) repraehenderet nos c. *tantum* Θ—*cf. etiam* si non reprehenderet nos c. *tantum Z*, > non si reprehenderit nos c. *tantum* U*, *et uers.* 21 *infra*; si male senserit c. nostrum *Aug.* (iii. 2. 863) *et* si male sentiat c. nostrum *Aug.* (iii. 2. 864). **maior est** (*eras.* A) *cum gr.* A 13. 33. *al.*[2] μείζων ἐστὶν *tantum*: *gr. paene omn.* ὅτι μ. (K μεῖζον) ἐστ. **deus** (*post* d *ras. unius lit.* O) *cum gr. paene omn.* ὁ Θεός: *gr.* C ὁ κύριος *apud latt. non redditur.* **corde** (cordi *r t*) **nostro** *etiam Aug.* (*quater*), *cf. gr. omn.* τῆς καρ-

et nouit omnia
21 carissimi si cor nostrum
non reprehenderit nos
fiduciam habemus ad deum
22 et quodcumque petierimus
accipiemus ab eo
quoniam mandata eius
custodimus
et ea quae sunt placita
coram eo facimus
23 et hoc est mandatum eius
ut credamus in nomine
filii eius iesu christi
et diligamus alterutrum
sicut dedit mandatum nobis
24 et qui seruat mandata eius

δίας ἡμῶν: conscientia nostra *Aug.* (iii. 2. 904). nobit T. **omnia**: + cui honor et gloria in secula seculorum . amen *t* (*in fine pericopes*).

21. **carissimi** (kcar. C, kar. *et* k *in ras. scr.* U, char. *vg.*, kmi OW) *cum gr. paene omn.* ἀγαπητοί, *cf.* dilectissimi *Aug.* (iii. 2. 864): *gr.* ℵ ἀδελφοί *apud latt. non redditur.* **si cor nostrum non reprehenderit** (repraeh. IL) **nos** *et* si c. nostrum non reprehenderet (repraeh. Θ) nos Θ*Z cum gr.* ℵKL *al. pler.* ἐὰν ἡ καρδία ἡμῶν μὴ καταγινώσκῃ (L 100. 106 καταγινώσκει) ἡμῶν, *cf.* si conscientia nostra non reprehendat nos *Orig.* (*int.* iv. 486), > si (+ enim *Hieron.*) cor nostrum nos non (*expunct.*, *deinde* + non *sup. lin.* T¹) reprehenderit (repraeh. *deinde* + nos C) CT *p Hieron.* (vii. 682), > si cor nostrum nos non reprehendat *Cypr.* (*test.* iii. 79 *cod.* A) *Aug.* (x. 184) *Caelest. ap. Aug.* (x. 182), > si cor nostrum nos non reprehendit *Cypr.* (*test.* iii. 79 *cod.* B) '*Sulpic.*' (*ep.* ii. 11), > si cor nostrum non nos reprehendat *r*, > si cor nostrum non nos reprehendit *Cypr.* (*test.* iii. 79 *codd.* WLM), *et* > si conscientia nostra nos non reprehenderit *Hieron.* (vii. 595): si cor non reprehenderit (repraeh. FG) nos FGI*U *Bentl. cum gr.* A 13. 27. 66**. *al.*² ἐὰν (A ἂν) ἡ κ. μὴ καταγινώσκῃ (A 13 καταγινώσκει) ἡμῶν—*cf. etiam* > si enim conscientia nos non reprehenderit *Hieron.* (v. 860); > quod si non male senserit cor nostrum *Aug.* (iii. 2. 868), *cf. gr.* C 68 ἐὰν ἡ κ. ἡμῶν μὴ καταγινώσκῃ; si cor non male senserit *Aug.* (iii. 2. 864), *cf. gr.* B ἐὰν ἡ κ. μὴ καταγινώσκῃ; si enim cor et conscientia hominis non compingit *libere Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 18); *deinde* + et *Z sine auct. gr.* **fiduciam** *etiam Hieron.* (v. 860), *gr.* παρρησίαν: confidentiam *Hieron.* (vii. 595, 682). **habemus** *cum gr. paene omn.* ἔχομεν: habeamus U* *Lucif.* (*Ath.* ii. 16) *Baed.* ⅛* *cum gr.* 13. *al. pauc.* ἔχωμεν; habebimus (*inter* i *et* m *ras. circa* 5 *litt.* L) GIL *sine auct. gr.*; habet *libere Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 18—*uide supra*), *cf. gr.* B 29 ἔχει. **ad deum** *etiam Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 893, lxxvi. 42), *gr.* πρὸς τὸν Θεόν: apud (aput *r*) d. *r Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 936, lxxvi. 427); ad eum W; a dm̄ *Z*.

22. **et** *pr.* = καί: ut O. **quodcumque** (quodquum. T) *etiam Baed.* ⅜ *cum gr. omn.* ὃ ἐάν (B 31. *al.*² ἄν), *cf.* quicquid (quidquid 𝔖ℭ; *in ras. scr.* U) BΘKLOUVW*Z vg. cod. caraf. Bentl. c dem. diu. p*ᶜ *r Lucif.* (*Ath.* ii. 16) *Aug.* (iii. 2. 865) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 936, lxxvi. 42) *Baed.* ⅛: quaecumque *Aug.* (x. 184) *Caelest.* '*Sulpic.*' (*ep.* ii. 11) *Baed.* ⅛. **petierimus** (pec. OW) *etiam Aug.* (x. 184) *cum gr. paene omn.* αἰτῶμεν, *cf.* postulauerimus *Aug.* (iii. 2. 865): *gr.* ℵ αἰτώμεθα *apud latt. non redditur.* **accipiemus** (*inter* e *et* m *ras.* 1 *uel* 2 *litt.* O; accipiamus *Cypr.* (*test.* iii. 79 *cod.* M)) **ab** (hab C) **eo** *et ord. gr. omn.* λαμβάνομεν (A *al. fere*¹⁰ λαμβάνωμεν) ἀπ' (KL *al. pler.* παρ') αὐτοῦ: > ab eo acc. *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 936, lxxvi. 42). **quoniam** *et* quia *Aug.* (iii. 2. 865) *cum gr. omn.* ὅτι: si D. **eius**: *om. Lucif.* **custodimus** *et* seruamus *r Aug.* (iii. 2. 865) *cum gr.* BCL *al. plu.* τηροῦμεν: custodiamus D *cum gr.* ℵAK *al. mu.* ᵘᵗ ᵘᵈᵗᵘʳ τηρῶμεν. **ea quae** (que GOW*Z*) **sunt placita** (placeta *Z**), *cf.* q. s. pl. *tantum* U *r*, *et gr. omn.* τὰ ἀρεστά: q. placent illi *Aug.* (iii. 2. 865) *et* > q. ei placent *Lucif.* **coram** (quoram I) **eo**, *gr. omn.* ἐνώπιον αὐτοῦ: in conspectu eius *r Aug.* (iii. 2. 865), *cf.* ante conspectum eius *Lucif.* **facimus** = ποιοῦμεν: faciamus D *Lucif.*; faciemus L*Z Baed.* ⅛.

23. **mandatum eius** *etiam Aug.* (iii. 2. 867, 868, vi. 187), *cf.* m. illius *Aug.* (x. 736), *cum gr. omn.* ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ: m. dei W. **et hoc . . . credamus**: *om. plane Lucif.* (*Ath.* ii. 16). **in nomine filii** (fili F) **eius iesu** (ihesu C) **christi**, in n. f. ipsius ie. ch. *Lucif.*, *et gr.* 5. 58ˡᵉᶜᵗ· εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ: nomini f. (*def. r*) eius ie. ch. *r Aug.* (*quater*) *et gr. fere omn.* τῷ ὀνόματι τοῦ υἱ. αὐτ. Ἰησ. Χρ.; in nomine eius ie. ch. *tantum* L, *cf. gr.* A τῷ ὀνόματι αὐτ. Ἰησ. Χριστῷ; *gr.* 3. 13. 15. *al.*⁵ τῷ υἱῷ αὐτ. Ἰησ. Χριστῷ *tantum.* **et** *sec.*: + ut U *sine auct. gr.* **diligamus** (dileg. D), *gr.* ἀγαπῶμεν: amemus *Lucif.* **alterutrum** *et* inuicem CT *r Aug.* (*quater*) *Baed.* ⅛, *gr.* ἀλλήλους: nos inuicem *Lucif.* **dedit mandatum nobis** *cum ord. gr.* ℵABC *al. mu.* ἔδωκεν ἐντολὴν ἡμῖν: > d. nobis (obis *def. r*) mandatum (man *def. r*) CT *p r Aug.* (iii. 2. 867) *cum ord. gr.* 105. *al. pauc.* ἔδ. ἡμ. ἐντ.; > m. d. n. W *Baed.* ⅛ *sine auct. gr.*; *gr.* KL 40. *al. fere*⁶⁰ ἔδ. ἐντ. *tantum, non autem latt.*

24. **qui** (q *in ras. scr.* K; quod O*) **seruat**, *gr.* ὁ τηρῶν, *cf.* q. seruauerit *Aug.* (iii. 2. 867, 868

in illo manet et ipse in eo
et in hoc scimus quoniam
manet in nobis de spiritu quem
nobis dedit.
IV. 1 Carissimi nolite omni spiritui
credere
sed probate spiritus si ex deo sint
quoniam multi pseudopro-
phetae exierunt in mundum
2 in hoc cognoscitur spiritus dei
omnis spiritus qui confitetur
iesum christum in carne uenisse

---

semel): q. facit *Aug.* (iii. 2. 868 *semel*). **mandata** = τὰς ἐντολάς: mandatum *r Aug.* (iii. 2. 867, 868 *bis*). **in illo** *et* in ipso *Aug.* (iii. 2. 868 *bis*) *cum gr. omn.* ἐν αὐτῷ: *om.* W. **manet** *pr. etiam Aug.* (iii. 2. 868 *semel*) *cum gr.* μένει: manebit *r Aug.* (iii. 2. 868 *semel*). **et** *tert.*: *om. Aug.* (iii. 2. 868 *semel*) *cum gr.* ℵ* 18. *al.*[4] **in hoc** *et gr.* ἐν τούτῳ: ex hoc *Ambr.* (*spir. sanc.* i. 8) *Quaestt. U. et N. T.* (cxxv. 17) *Nicet.* (*P. L.* lii. 859); hoc *tantum Uigil.* (*Uarim.* iii. 39). **scimus** (γινώσκομεν): cognoscimus I *Ambr. Aug.* (iii. 2. 868 *bis*) *Uigil.* **quoniam**, *gr.* ὅτι: quia *Ambr. Aug.* (iii. 2. 868 *bis*) *Quaestt. Nicet. Uigil. Fulg.* (*P. L.* lxv. 718). **manet in nobis** *etiam Aug.* (iii. 2. 868 *bis*) *cum gr. omn.* μένει ἐν ἡμῖν, *cf.* permanet in n. *r*, *et* > in n. est *Nicet.*: christus m. in n. *Aug.* (v. 398); dilectio eius m. in n. *Uigil.*; > deus in n. m. *Quaestt.* **de spiritu quem** (+ in D) **nobis dedit** *cum ord. gr.* ABCL *al. plu.* ἐκ τοῦ πνεύματος οὗ ἡμῖν ἔδωκεν: > de sp. q. d. n. ACΘLOTZ* *vg. cod. caraf. Tisch. c dem. diu. p r Ambr. Aug.* (iii. 2. 868 *bis*) *cum ord. gr.* ℵK 31. 34. 38. 68. 69. *al.*[16] > ἐκ τοῦ πν. οὗ ἔδ. ἡμ., *cf.* > de sp. suo q. d. n. *Aug.* (v. 398) *Quaestt. Nicet. et* de sp. sancto q. d. n. *Uigil. Fulg.*; > quia de sp. suo d. n. U, > quoniam (*sup. lin. scr.*) de sp. suo d. n. *Z*[c], *cf.* > quia de sp. sancto d. n. W.

IV. 1. **carissimi** (kcar. C, char. *vg.*, kmi BOW) *etiam Aug.* (v. 870 *ter*), *cf.* dilectissimi *Aug.* (iii. 2. 868), *et gr. omn.* ἀγαπητοί: fratres *Aug.* (x. 116). **nolite omni** (omnis I) **spiritui credere** (re *sec. in ras. scr.* O) *etiam Aug.* (*quinquies*) *cum ord. gr. omn.* μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε (31. *al.*[2] πιστεύητε), *cf.* non omn. sp. credere *Pel.* (*in Ephes.* i. 15), ne omn. sp. credamus *libere Aug.* (v. 871), *et* ne omn. sp. credatur *libere Aug.* (ix. 316): > nol. cr. omn. sp. T *m.* set O. **probate spiritus si** (i *in ras. scr.* O) **ex** (*in ras. scr.* O) **deo** (*in ras. scr.* O) **sint** *etiam Aug.* (ix. 382): pr. sp. si ex d. sunt U*W *Bentl. c diu. m r Orig.* (*int. exod. hom.* iii. 2) *Lucif.* (*non parc.* 24 *bis*) *Ambrst.* (*in I Thess.* v. 22) *Aug.* (iii. 2. 869, v. 870 *ter*, 871 *bis*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 633) *Bened.* (*P. L.* lxvi. 803) *Donat.-Uesont.* (*P. L.* lxxxvii. 277) *Baed.* (*hic et P. L.* xci. 982) *et gr. omn.* δοκιμάζετε (K + πάντα) τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν, *cf.* probentur sp. si ex d. sunt *libere Aug.* (ix. 317), probate sp. qui ex d. sunt *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1372), probemus sp. qui ex d. sunt *libere Aug.* (v. 871), probare sp. qui ex d. sunt *libere Orig.* (*int.* iv. 670), probate spiritu si ex d. est I, probare spiritum si a deo est *libere Orig.* (*int. iud. hom.* viii. 4), *et* probate spiritum qui ex d. est *Aug.* (x. 116); probate si ex d. est *tantum Orig.* (*int. iesu hom.* vi. 2). **quoniam** *etiam Aug.* (v. 870), *gr.* ὅτι: quia *Aug.* (iii. 2. 870, v. 871). **pseudoprophetae** *et* seu *in ras. 4 litt. scr.* B, phseudoprophetae I, seudoprophete O*, pseodoprofetae D, pseudoprophete O[c]W*Z*. **exierunt in mundum** *cum gr. omn.* ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον, *cf.* ex. in hunc (*cf. gr.* τόν) m. DΘ *m*, ex. in istum m. *Aug.* (iii. 2. 870), *et* prodierunt in hunc m. CT *p Aug.* (v. 870, 871): exierunt in mundo FL, *cf.* ex. in saeculo *Lucif.* (*non parc.* 24), prodierunt in hoc mundo *Tycon.* (*reg.* 6), *et* prodierunt in hoc saeculo *r*; ex. de saeculo *Iren.* (*int.* III. xvi. 8).

2. **in hoc** *etiam Aug.* (iii. 2. 870), *cf.* in isto *Tycon.* (*reg.* 6), *cum gr. omn.* ἐν τούτῳ: ex hoc Θ *Lucif.* (*non parc.* 24); hinc *r Aug.* (v. 871 *quater*). **cognoscitur** (cognusc. *Z**) **spiritus dei** (*om.* U*) *cum gr.* K *al. fere*[60] γινώσκεται τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ: cognoscite spiritum d. *Iren.* (*int.* III. xvi. 8) *Tycon. et* intellegite spiritum d. *Lucif. cum gr.* ℵ[c]ABCL *al. sat. mu.* γινώσκετε τὸ πν. τοῦ Θ.; ℵ* 9. 14*. 69 γινώσκομεν τὸ πν. τοῦ Θ. *apud latt. non redduntur*; *deinde* + et F *sine auct. gr.* **omnis** (oms *Z**, *deinde* + i *sup. lin. Z*[c]) **spiritus qui confitetur** (confitebitur *Z*) *etiam Cypr.* (*test.* ii. 8) *Aug.* (iii. 2. 870, v. 871, 874 *ter*), *cf.* omn. anima que conf. *p*, *cum gr. omn.* πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ: omn. q. conf. *tantum c*, *cf.* q. ergo conf. *libere Aug.* (v. 875) *et* ergo qui dicit *libere Aug.* (v. 873). **iesum** (ihesum C) **christum** *etiam Orig.* (*int.* iv. 562) *Ambr.* (*luc.* ii. 38, viii. 56; *fid.* v. 2) *Aug.* (*quater*) *Leo* (*P. L.* liv. 773, 902, 1151) *cum ord. gr. paene omn.* Ἰησοῦν Χριστόν: > ch. ie. *Prisc.* (*tractt.* 1, 3) *Leo* (*P. L.* liv. 249) *cum ord. gr.* C Χρ. Ἰησ.; iesum *tantum* O[c] *Orig.* (*int. gen. hom.* iii. 7) *Cassian.* (*Nest.* v. 10) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 677); christum *tantum Prisc.* (*tract.* 2) *Zacch.* (*P. L.* xx. 1132) *Aug.* (v. 873) *Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 568); dominum iesum dei filium *Ambr.* (*ps.* cxviii. *res* 57). **in carne uenisse** *etiam Cypr.* (*test.* ii. 8 *codd.* ALM), *cf.* in carnem u. *Cypr.* (*test.* ii. 8 *codd.* WB) *Prisc.* (*tract.* 1) *cum ord. gr. omn.* ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα (B 99 ἐληλυθέναι): > u. in carne D; *om. Prisc.* (*tractt.* 2, 3); *deinde* + in mundum U* *sine auct. gr.* **ex**

ex deo est
3 et omnis spiritus qui soluit
iesum ex deo non est
et hic est antichristi
quem audistis quoniam uenit
et nunc iam in mundo est
4 uos ex deo estis filioli
et uicistis eos

---

deo est *etiam Orig.* (*int.* iv. 562) *cum gr. omn.* ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν: de deo est *Cypr.* (*test.* ii. 8) *Prisc.* (*tractt.* 1, 2) *Ambr.* (*luc.* ii. 38, viii. 56; *fid.* v. 2) *Zacch.*, *cf.* de deo esse *libere Prisc.* (*tract.* 3); a deo est *Orig.* (*int. gen. hom.* iii. 7). **omnis spiritus . . . deo est**: *om. Tycon. in medio pericopes.*

3. **et** *pr. etiam Prisc.* (*tract.* 1) *Aug.* (iii. 2. 870, 871, v. 871 *semel*) = καί: *om. Cypr.* (*test.* ii. 8) *Prisc.* (*tract.* 2) *Zacch.* (*P. L.* xx. 1132) *Aug.* (iii. 2. 872, v. 871 *ter*, 872, *ad init. pericopes*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 229 *in medio pericopes*, 461 *ad init. pericopes*). **omnis** (oms̄ *Z**, om̄ˡs *Z*ᶜ) **spiritus** (spiritu I) *etiam Prisc.* (*tract.* 1) *Aug.* (iii. 2. 870, 871, v. 871 *quater*, 872) *cum gr. omn.* πᾶν πνεῦμα, *cf.* omnem spiritum *libere Prisc.* (*tract.* 3) *et* quicumque spiritus *Ambr.* (*luc.* vii. 120); omnis *tantum Cassian.* (*Nest.* v. 10) *Aug.* (iii. 2. 872 *ad init. pericopes*), *cf.* omnis enim *Ambr.* (*luc.* iv. 10 *ad init. pericopes*); *om. Cypr.* (*test.* ii. 8) *Prisc.* (*tract.* 2) *Zacch.* **qui soluit** (solbit C) *etiam Prisc.* (*tract.* 1) *Tycon.* (*reg.* 6 *semel*) *Aug.* (iii. 2. 871, 872) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 461), *cf.* q. destruit *Lucif.* (*non parc.* 24), soluant *libere Tert.* (*ieiun.* 1), soluentes *libere Tert.* (*Marc.* v. 16 *semel*), *et* soluere *libere Tycon.* (*reg.* 6 *semel*): q. negat *Tert.* (*carn.* 24) *Prisc.* (*tract.* 3 *libere*) *Ambr.* (*luc.* iv. 10) *Aug.* (v. 871 *semel*, viii. 197) *et* q. non confitetur *r Aug.* (iii. 2. 870, v. 871 *ter*, 872) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 229) *cum gr. omn.* ὃ μὴ ὁμολογεῖ, *cf.* q. autem negat *Cypr.* (*test.* ii. 8) *Zacch.*, q. autem non confitetur *Prisc.* (*tract.* 2), non confitetur *Ambr.* (*luc.* vii. 120—*uide supra*), *et libere* qui negant *Aug.* (v. 873) *Pel.* (*in II Tim.* ii. 8), qui christum negarent *Tert.* (*praescr.* 33), negantes *Tert.* (*Marc.* iii. 8, v. 16 *semel*) *Tycon.* (*reg.* 3). **iesum** *etiam Tert.* (*libere Marc.* v. 16 *semel*) *Prisc.* (*tractt.* 1, 3) *Tycon.* (*reg.* 6 *bis*) *Leo* (*P. L.* liv. 249, 773, 1151) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 461) *Baed.* ⅞ *cum gr.* AB 13. *al.*[3] τὸν Ἰησοῦν: christum *Tert.* (*carn.* 24 *et libere Marc.* iii. 8, v. 16 *semel*, *praescr.* 33) *Tycon.* (*reg.* 3) *Ambr.* (*luc.* vii. 120) *Aug.* (iii. 2. 871, v. 873 *libere*, viii. 197) *Pel.* (*libere*); iesum christum AD *dem. Tert.* (*ieiun.* 1 *libere*) *Ambr.* (*luc.* iv. 10) *Aug.* (iii. 2. 870, 872, v. 871 *quater*, 872) *Leo* (*P. L.* liv. 902) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 229) *Baed.* ⅛ '*Hildefons.*' (*P. L.* xcvi. 234) *cum gr.* KL *al. plu.* τὸν (K *al. plus*[30] *om.*) Ἰησοῦν Χριστόν: *om. Cypr.* (*test.* ii. 8) *Prisc.* (*tract.* 2) *Zacch.*; *gr.* ℵ Ἰησοῦν κύριον, *non autem latt.*; *deinde* + in carne (carnem *Cypr. cod.* B) uenisse *Tert.* (*carn.* 24, *Marc.* v. 16) *Cypr.* (*test.* ii. 8) *Ambr.* (*luc.* iv. 10, vii. 120) *Aug.* (*sexies*) *Pel. Fulg.* (*P. L.* lxv. 229, *non autem* 461) *cum gr.* ℵKL *al. pler.* + ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, + et negat eum (*om. Tycon.*) in carne uenisse *Tycon.* (*reg.* 6 *semel*) *Aug.* (iii. 2. 872), + in carne *Tycon.* (*reg.* 3)—*cf.* II Ioh. 7. **ex deo non est** *etiam Ambr.* (*luc.* vii. 120) *Aug.* (v. 871 *quater*, 872), *cf.* de d. n. est *Cypr.* (*test.* ii. 8 *codd.* AWLBV) *Prisc.* (*tractt.* 1, 2) *Ambr.* (*luc.* iv. 10) *Tycon.* (*reg.* 6) *Zacch. et* de d. n. esse *libere Prisc.* (*tract.* 3), *cum ord. gr. omn.* ἐκ (KL 40 *om.*) τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστιν—*cf. etiam* a d. n. est *Cassiod.* (*P. L.* lxix. 1206) *et* de d. natus n. est *Cypr.* (*test.* ii. 8 *cod.* M): > n. est ex d. *Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 65) *Aug.* (iii. 2. 870, 871, 872), *cf.* > n. ex d. *tantum Iren.* (*int.* III. xvi. 8) *et* > hic n. est eius '*Hildefons.*'; *om. Tert.* (*carn.* 24). **et** *sec. etiam Leo* (*P. L.* liv. 775, 902) = καί: sed *Iren. Cypr.* (*test.* ii. 8) *Tycon.* (*reg.* 6) *Zacch. Leo* (*P. L.* liv. 1151) '*Hildefons.*'; *om.* L *Tert.* (*carn.* 24) *sine auct. gr.* **hic est antichristi** (antech. F*) F *Tisch. Leo* (*P. L.* liv. 1151), *cf.* hic est illius antichristi (antec. Θ*, hantych. C) CΘ* *p* Elipand.* (*P. L.* xcvi. 917), hoc est antich. G*I* *Bentl. Cassian.*, hoc est illius antich. *r*, hic est quod est antich. *Lucif.*, *et gr. omn.* τοῦτό ἐστιν τὸ τοῦ ἀντιχρίστου: hic est antichristus (antec. Θ*Z*, an̄xp̄s D) *codd. plur. vg. cod. caraf. c dem. diu.* p^{c} *Prisc.* (*tract.* 1) *Aug.* (iii. 2. 870) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 677) *Leo* (*P. L.* liv. 775, 902) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 229, 461) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiv. 699) '*Hildefons.*', *cf.* > hic antichristus est *Tert.* (*carn.* 24), hoc est antichristus Gᶜ, antichristus est *tantum Zacch.*, *et* est antichristus *Cypr.* (*test.* ii. 8 *cod.* M); > hic de antichristo est *Tycon.* (*reg.* 6), *cf.* [ex] antichristo est *Iren.*; est de antichristi spiritu *Cypr.* (*test.* ii. 8 *codd.* AWLB). **quem audistis** CΘLT *p r*: quod aud. (audisti *sic Bentl.*) AFGIZ *Bentl. Tisch. Tycon.* (*reg.* 6) *Cassian. cum gr. paene omn.* ὃ (ℵ 5. *al.*[8] ὅ τι) ἀκηκόατε; de quo aud. BDKOUVW *vg. cod. caraf. c dem. diu. Aug.* (iii. 2. 870) *Baed.* **quoniam** (qūō A), *gr.* ὅτι: quia *r Cassian.*; quod *Aug.* (iii. 2. 870). **uenit** *cum gr. omn.* ἔρχεται: ueniet O*, *cf.* uenturus est *r*, uenturus sit *Aug.* (iii. 2. 870). **et nunc iam in mundo est**, *cf.* et nunciamus in m. est *Z*: > etiam (*uno uerbo*) nunc in m. est W; > et nunc in saeculo est iam *r cum ord. gr. omn.* καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν ἤδη; et nunc in isto m. praesens est *Tycon.* (*reg.* 6); et nunc in isto m. est *tantum Aug.* (iii. 2. 870).

4. *Ad init.* + iam *Aug.* (iii. 2. 872) *sine auct. gr.* hestis C; estis *et* tis *in ras. scr.* O. fioli V.

quoniam maior est qui in uobis
est quam qui in mundo
5 ipsi de mundo sunt ideo de mundo
loquuntur et mundus eos audit
6 nos ex deo sumus
qui nouit deum audit nos
qui non est ex deo non audit nos
in hoc cognoscimus spiritum
ueritatis et spiritum erroris.
7 Carissimi diligamus inuicem
quoniam caritas ex deo est
et omnis qui diligit ex deo
natus est et cognoscit deum
8 qui non diligit non nouit deum

---

et = *gr. omn.* καί: *om.* '*Cypr.*' (*App. p.* 206 = *sing. cler.* 30). **uicistis** (-tes L; uincistis D) **eos** *cum gr. omn.* νενικήκατε αὐτούς, *cf.* uincite illos '*Cypr.*': u. eum AKOUVW *vg. cod. caraf. c dem. diu. p Aug. Baed.*; u. mundum '*Prosp.*' (*P. L.* li. 684). **quoniam** *et* quia *Aug.* = *gr. omn.* ὅτι: sed quia *Paulin.-Nol.* (*epp.* xx. 4, xxxii. 24) *et* nam quia *Paulin.-Nol.* (*ep.* xii. 11). **maior** *etiam Paulin.-Nol.* (*epp.* xii. 11, xxxii. 24) *cum gr. omn.* μείζων: potior *Paulin.-Nol.* (*ep.* xx. 4). **est** *pr.* = ἐστίν: enim *Cassian.* (*conl.* vii. 8). **qui in uobis est** *et* > q. est in uobis *Aug. cum gr. omn.* ὁ ἐν ὑμῖν: q. in nobis est *Z Paulin.-Nol.* (*epp.* xii. 11, xx. 4, xxxii. 24) *Cassian. Maxim.-Taur.* (*P. L.* lvii. 463). **qui in mundo,** *cf.* his qui in saeculo est *r*: qui (*om.* '*Cypr.*') in hoc m. (+ sunt D) D *Cypr.* (*test.* iii. 10) '*Cypr.*' *Aug. Quaestt. U. et N. T.* (cxv. 45) *Paulin.-Nol.* (*epp.* xii. 11, xx. 4, xxxii. 24) *Cassian. Maxim.-Taur.*, *cf.* qui in isto m. *Cypr.* (*ad Fort.* 10); *gr.* ὁ ἐν τῷ κόσμῳ.

5. **ipsi** (i si L; ipse V*) **de mundo,** *cf.* hi de m. *Aug.* (iii. 2. 872, 873), hii de saeculo *r*, *et* isti de saeculo *Lucif.* (*non parc.* 24), *cum gr. omn.* αὐτοὶ ἐκ τοῦ κόσμου: ipsi in m. G*; *om. omnino Z per homoioteleuton.* **ideo** *et* propterea *r Lucif. cum gr. paene omn.* διὰ τοῦτο: *gr.* 68. 103 καί *et* 69 καὶ διὰ τοῦτο *apud latt. non redduntur.* **de mundo** (+ sunt D*) *sec.*, *gr.* ἐκ τοῦ κόσμου: de saeculo *r Lucif.* **sunt . . . mundo** *sec.*: *om.* U* *per homoioteleuton.* locuntur ABCFKTUZ, loquntur D. **mundus** (ὁ κόσμος): saeculum *r Lucif.* **eos audit** *cum ord. gr. omn.* αὐτῶν ἀκούει: > audit eos CT *p r Lucif.*

6. *Ad init.* + dilectissimi *Aug.* (iii. 2. 873 *semel*) *sine auct. gr.* **nos ex** (*in ras. longiore scr.* O) **deo sumus** (m *ex* u *Z*) *cum gr. omn.* ἡμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμέν: nos autem ex d. s. *Lucif.* (*non parc.* 24). **qui nouit** (-bit T), *gr.* ὁ γινώσκων: q. cognoscit *r Lucif.* **nos** *sec.*: + et *Z sine auct. gr.* **nos** *pr.* . . . **nos** *sec.*: > qui nouit deum audit nos nos ex deo sumus Θ *contra ord. gr.* **qui non est ex deo non audit nos** *cum gr. plur.* ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἀκούει ἡμῶν, *cf.* q. autem n. est (*in ras. scr.* O) ex (*in ras. scr.* O) deo (*in ras. scr.* O) n. aud. nos CΘO *Lucif.*: > q. n. est ex d. n. nos aud. *r Aug.* (iii. 2. 873 *bis*), *cf.* > q. n. est de d. n. nos aud. G; > q. n. ex d. est n. aud. nos T[mg] *Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 568); *om.* T* *cum gr.* AL 3. *al.*[2] **in hoc** *cum gr.* A ἐν τούτῳ: ex hoc *Lucif. Aug.* (iii. 2. 873 *bis*) *cum gr.* ℵBKL *al. omn.*[ut uidtur] ἐκ τούτου; hinc *r*. **cognoscimus** (cognusc. *Z**) **spiritum ueritatis** *etiam Aug.* (iii. 2. 873 *semel*) *et* intellegimus sp. u. *Lucif. cum gr. omn.* γινώσκομεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, *cf.* cognouimus sp. u. W *Baed.* ⅛: cognoscatur spiritus ueritatis *Aug.* (iii. 2. 873 *semel*). **et spiritum erroris** *cum gr. omn.* καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης: et erroris *tantum Aug.* (iii. 2. 873 *bis*).

7. **carissimi** (kcar. C, char. *vg.*, carisimi *Z*, kmi BOW) *etiam Aug.* (x. 737), *gr.* ἀγαπητοί: dilectissimi *Aug.* (iii. 2. 873, viii. 876, 989). **diligamus** (dileg. D), *gr.* ἀγαπῶμεν: amemus *Lucif.* (*Ath.* ii. 16). **inuicem** *etiam Prosp.* (*P. L.* li. 82), *gr.* ἀλλήλους: nos inuicem (in inuicem B) BΘO *vg. Prosp.* (*P. L.* li. 252), *cf.* nos alterutrum *Lucif.* **quoniam** (qm̄ A, qnm *Z*; *deinde* + *ras. aliq. litt.* F) *etiam Prosp.* (*P. L.* li. 82) *Baed.* (*hic* ⅝ *et P. L.* xciv. 215), *gr.* ὅτι: quia W *vg. cod. caraf. Bentl. Orig.* (*int. cant. prol. bis*) *Aug.* (iii. 2. 873, viii. 876, 989, x. 737) *Prosp.* (*P. L.* li. 252) *Petr.-Chrys.* (*P. L.* lii. 347) *Baed.* (*hic* ⅜). **caritas** (kcar. C, char. *vg.*) **ex deo est** *etiam Orig.* (*int. cant. prol. ter*) *Aug.* (*octies*) *Prosp.* (*P. L.* li. 82), *cf.* dilectio ex d. est *Aug.* (*quater*) *Prosp.* (*P. L.* li. 252), *cum ord. gr. omn.* ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν, *cf. etiam* c. enim ex d. est *Aug.* (x. 1097): > ex d. est c. *Orig.* (*int. cant. l.* iii). **omnis** (is *in ras. scr.* U; omnes *Z**) **qui** (*in ras. scr.* U) **diligit** (dileg. D; *in ras. scr.* U) *sine addit. etiam Fulg.* (*P. L.* lxv. 512) *cum gr. paene omn.* πᾶς ὁ ἀγαπῶν *tantum*: omn. q. dil. f₁atrem C *dem. p Fulg.* (*P. L.* lxv. 634), omn. q. dil. fratrem suum ΘTU *c r Bonifac. I-Pap.* (*P. L.* xx. 789), *et* omn. q. dil. caritatem (+ fratrem D[mg]) D; *gr.* A πᾶς ὁ ἀγ. τὸν Θεόν *apud latt. non redditur.* **natus est** *etiam Fulg.* (*P. L.* lxv. 634) *cum gr. paene omn.* γεγέννηται: est *tantum Fulg.* (*P. L.* lxv. 512) *cum gr.* 99. 177*. 180 γεγένηται. **cognoscit** (cognusc. *Z*; *in ras. scr.* U) *etiam Aug.* (viii. 876) *Baed.* (*hic* ⅞ *et P. L.* xciv. 215) *cum gr. omn.* γινώσκει: cognouit G *Aug.* (iii. 2. 873, x. 239) *Baed.* (*hic* ⅛), *cf.* nouit *Fulg.* (*P. L.* lxv. 634). **et omnis** . . . **[8]non** *sec.*: *in ras. scr.* O.

8. *Ad init.* + et *Leo* (*P. L.* liv. 300) *sine auct.*

quoniam deus caritas est
9 in hoc apparuit caritas dei
in nobis
quoniam filium suum
unigenitum misit deus
in mundum
ut uiuamus per eum
10 in hoc est caritas
non quasi nos dilexerimus deum
sed quoniam ipse dilexit nos

---

gr. **qui non diligit** (dileg. D) *cum gr. paene omn.* ὁ μὴ ἀγαπῶν: q. autem n. d. Θ *Orig.* (*int. cant. prol.*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 634); quicumque n. d. *Lucif.* (*Ath.* ii. 16); *deinde* + fratrem *Lucif.*, + fratrem suum Θ, + proximum *libere Orig.* (*int.* iv. 658), + eam D, *sine auct. gr.* **non nouit** (-bit T; *in ras. scr.* U) **deum** *etiam Aug.* (iii. 2. 873), *cf.* n. cognoscit d. *Orig.* (*int. cant. prol.*), *cum gr.* A 3. 5. 13. *al.*[4] οὐ γινώσκει τὸν Θεόν, *cf. etiam* ignorat d. *r Fulg.* (*P. L.* lxv. 634): n. cognouit d. *Aug.* (viii. 876, 989) *cum gr. paene omn.* οὐκ ἔγνω (31 ἔγνωκεν) τὸν Θ. **qui . . . deum**: *gr.* ℵ* *om.* (*deinde* ℵ^{c} + ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνωκεν *tantum*). **quoniam** *etiam Aug.* (ii. 811, vi. 160) *Baed.* $\frac{1}{8}$, *gr.* ὅτι: quia *Orig.* (*int. cant. prol. bis, cant. l.* iii) *Ambr.* (*ps.* xl. 32, *luc.* viii. 3) *Rufin.* (*recon.* 12) *Aug.* (*quater*) *Prosp.* (*P. L.* li. 82) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 634) *Baed.* $\frac{7}{8}$; quod *Aug.* (ii. 492). **deus caritas** (kcar. C, char. *vg.*) **est** *etiam Orig.* (*int. cant. prol. ter, cant. l.* iii) *Ambr.* (*ps.* cxviii. *phe* 22, *luc.* viii. 3) *Aug.* (*saepissime*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 634, 790), *cf.* d. dilectio est *Orig.* (*int. matt. comm.* xvii. 19) *Aug.* (*septies*) *Claudian.-Mam.* (*stat. an.* i. 24), *cum ord. gr. omn.* ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν—*cf. etiam* christus car. est *Ambr.* (*ps.* xl. 32), d. car. dicitur *Orig.* (*int.* iv. 540), *et* d. car. dictus sit *libere Nouat.* (*trin.* 7): > d. est car. *Orig.* (*int. cant. prol. semel*) *Gelas.* (*P. L.* lix. 18) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 512), *cf.* > ipse est car. *Orig.* (*int. cant. prol. semel*); > car. d. est *Ambr.* (*ps.* cxviii. *he* 20, *samech* 39) *Ambrst.* (*in I Cor.* xiii. 8), *cf.* > car. christus est *Ambr.* (*ps.* xxxvi. 66); > car. est d. *Ambr.* (*ps.* xxxviii. 10).

deus . . . ⁹appa*ruit*: *in ras. scr.* O.

9. *Ad init.* + et Θ *sine auct. gr.* **in hoc** *cum gr. omn.* ἐν τούτῳ: ex hoc Θ *m Lucif.* (*Ath.* ii. 16); siquidem *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1372—*uide infra*). **apparuit** (apar. *Z*), *gr.* ἐφανερώθη: manifestata est *m Aug.* (iii. 2. 874, 875); declarata est *Lucif.* **caritas** (char. *vg.*) **dei** *et* dilectio d. *Aug.* (iii. 2. 874, 875) *cum gr. omn.* ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ: car. domini *m*; dilectio ipsius *Cassiod.* (*infra*); *in ras. scr.* O. **in nobis** *cum gr. omn.* ἐν ἡμῖν: in uobis *m.* **quoniam**, quia *Aug.* (iii. 2. 874, 875), *et* quod *m*, *cum gr. omn.* ὅτι: quando *Cassiod.* (*infra*). **filium suum unigenitum** (hun. C, unigentum O) **misit** (*def. Z*; missit D) **deus** (*def. Z*) *et* f. s. unicum m. d. *r cum gr. paene omn.* τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀπέσταλκεν (K 29. 38. *al. plus*[14] ἀπέστειλεν) ὁ Θεός, *cf.* > f. s. m. d. unicum *Lucif.*, > d. f. s. m. unigenitum *Aug.* (iii. 2. 875), > unigenitum f. s. m. d. *Baed.* $\frac{7}{8}$: f. s. unigenitum m. *tantum Aug.* (iii. 2. 874) *et* f. s. unicum m. *tantum m cum gr.* 15. 18. 25. *al.*[7] τ. υἱ. αὐτ. τ. μον. ἀπέσταλκεν *tantum*, *cf.* > unigenitum f. s. m. *tantum Cassiod.* (*infra*) *et* > m. s. unigenitum f. *tantum Orig.* (*int. num. hom.* xxvii. 2); > m. d. f. s. *tantum* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 758 = *prom. et praed. d.* i. 31); > unigenitum s. pater m. *tantum Orig.* (*int. cant. l.* i *libere*). **in mundum**, *cf.* in hunc m. BKOV *m p Orig.* (*int. cant. l.* i *libere*) *Aug.* (iii. 2. 874, 875) *Cassiod.* (*infra*), *et gr. omn.* εἰς τὸν κόσμον: in saeculum *Lucif.*; in saeculo *r.* **uiuamus** = *gr. paene omn.* ζήσωμεν: *gr.* ℵ* ζῶμεν, *non autem latt.* **per eum**, *gr.* δι' αὐτοῦ: per ipsum *m Aug.* (iii. 2. 874, 875). *Libere citat uersum Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1372) 'apparuit siquidem in nobis dilectio ipsius quando unigenitum filium suum in hunc mundum misit ut nos de laqueo mortis eriperet.'

10. *Ad init.* + et *Baed.* (*hic et P. L.* xciv. 121 *ad init. pericopes*; *non autem P. L.* xci. 1104) *sine auct. gr.* **in hoc est caritas** (kcar. C, char. *vg.*) *etiam Baed.* (*hic*), *cf.* in hoc est dilectio *Aug.* (iii. 2. 875), *cum gr. omn.* ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη—*cf. etiam* > in hoc car. est *Baed.* (*P. L.* xciv. 121) *et* haec est car. *Baed.* (*P. L.* xci. 1104): *om.* D; *deinde* + dei U* *cum gr.* ℵ *qui add.* τοῦ Θεοῦ. **non quasi** *etiam Prosp.* (*P. L.* li. 82): n. quod DT^{c} *r Lucif.* (*Ath.* ii. 16) *Aug.* (iii. 2. 964, vi. 542, x. 242) *Prosp.* (*P. L.* li. 252) *et* n. quia *Aug.* (iii. 2. 875) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 699) *Hildefons.* (*P. L.* xcvi. 192) *cum gr. omn.* οὐχ ὅτι; *def. Z.* **nos** (*def. Z*) *pr. etiam Aug.* (iii. 2. 755, 875, 964, x. 242) *cum gr. omn.* ἡμεῖς: *om.* D *Aug.* (vi. 542). **dilexerimus** (dil *def. Z*) *etiam Aug.* (iii. 2. 964, vi. 542, x. 242) *Baed.* (*hic et P. L.* xci. 1104), *cf.* amauerimus *Lucif.*, diliximus F *Aug.* (iii. 2. 875) *Baed.* (*P. L.* xciv. 121) *Hildefons.*, *et gr.* ἠγαπήσαμεν (ℵ* ἠγάπησεν, B ἠγαπήκαμεν): diligimus *Aug.* (iii. 2. 755). **deum** *etiam Aug.* (iii. 2. 964, vi. 542, x. 242) *Baed.* (*hic* $\frac{7}{8}$ *et P. L.* xci. 1104, xciv. 121) *cum gr. omn.* τὸν Θεόν: *om. Aug.* (iii. 2. 755, 875) *Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$). **sed** *etiam Aug.* (*quater*) *cum gr.* ἀλλ': *om. Aug.* (iii. 2. 755). **quoniam** *etiam Aug.* (iii. 2. 964) *Baed.* (*hic et P. L.* xci. 1104), *gr.* ὅτι: quia *Aug.* (*quater*) *Greg.-Mag. Columban.* (*P. L.* lxxx. 250) *Baed.* (*P. L.* xciv. 121) *Hildefons.*; quod *Lucif.* **ipse dilexit nos** *etiam Aug.* (iii. 2. 875, 964,

et misit filium suum propi-
tiationem pro peccatis nostris
11 carissimi si sic deus dilexit nos
et nos debemus alter-
utrum diligere.
12 Deum nemo uidit umquam
si diligamus inuicem deus
in nobis manet
et caritas eius in nobis
perfecta est
13 in hoc intellegimus
quoniam in eo manemus
et ipse in nobis
quoniam de spiritu suo
dedit nobis
14 et nos uidimus et testificamur
quoniam pater misit filium
saluatorem mundi

---

viii. 989) *Baed.* (*hic* $\frac{6}{8}$ *et P. L.* xci. 1104), *cf.* ipse amauerit n. *Lucif.*, *cum gr. omn.* αὐτὸς (A ἐκεῖνος) ἠγάπησεν ἡμᾶς—*cf. etiam* deus dil. n. *libere Aug.* (v. 1302): ipse prior dil. n. Oς𝔖ℭ *c dem. diu. p Iulius* (*P. L.* viii. 972) *Aug.* (vi. 542, x. 242) *Greg.-Mag. Columban. Baed.* (*hic* $\frac{2}{8}$ *et P. L.* xciv. 121), *cf.* > prior ipse dil. nos (*def. Z*) *Z Aug.* (iii. 2. 755), > prior n. ille dil. *Cassian.* (*conl.* x. 7), deus prior dil. n. *Hildefons.*, > deus qui n. prior dil. *libere Fulg.* (*P. L.* lxv. 348), *et* prior dil. n. *tantum libere Aug.* (vi. 267)—*cf. uers.* 19; prior ipse est et dil. n. W. **misit** (missit D), *gr.* ἀπέστειλεν (ℵ ἀπέσταλκεν): miserit *Lucif.* **propitiationem** (propiciat. VW*Z*, propiciac. O) *cum gr. omn.* ἱλασμόν: propitiatorem D *r*, *cf.* expiatorem *Lucif.*, litatorem *Aug.* (iii. 2. 875, viii. 989), *et Baed. comm. ad loc.* '*In quibusdam codicibus hic uersiculus ita legitur* Et misit filium suum litatorem pro peccatis nostris.' **pro peccatis nostris** (*def. Z*) *et gr. omn.* περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν: peccatorum nostrorum *Lucif.*

11. **carissimi** (kcar. C, kar. *et* k *in ras. scr.* U, char. *vg.*, kmi OW, carisimi *Z*), *gr.* ἀγαπητοί: dilectissimi *Aug.* (iii. 2. 875). **si sic** *et* si ita *Aug. cum gr. omn.* εἰ οὕτως, *cf.* si ergo sic *Lucif.* (*Ath.* ii. 16): si *tantum* ΘOZς *dem. diu.* p^c *Uigil.* (*Uarim.* iii. 39) *Baed.* $\frac{3}{8}$; sic *tantum* W, *cf.* sicut *tantum* BKV *c* p^* *et* sic̄ U^c. **deus dilexit nos** *et* d. amauit n. *Lucif. cum ord. gr. omn.* ὁ Θεὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς: > dil. n. d. D. **et nos debemus** *cum ord. gr. omn.* καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν, *cf.* sic n. deb. *p*: > deb. et n. *Aug.* **alterutrum diligere** (dileg. D, diligerae *Z*), *cf.* inuicem dil. LW p^c *Iulius* (*P. L.* viii. 972) *Aug. Uigil.*, *et* alterutrum amare *Lucif.*, *cum ord. gr. omn.* ἀλλήλους ἀγαπᾶν: > dil. inuicem *r*.

12. **deum** *sine addit. etiam Aug.* (*quater*) *cum gr. omn.* Θεόν *tantum*: d. enim *Aug.* (ii. 498). humquam C, unquam Wς𝔓. **si** *tantum etiam Baed.* (*hic et P. L.* xci. 1109) *cum gr. omn.* ἐάν: quod si CT *p r*, *cf.* quia si *ad init. pericopes Baed.* (*P. L.* xcii. 407). **diligamus** (dolig. *Z**, dileg. D), *gr.* ἀγαπῶμεν: diligimus T *p*. **manet** = μένει: manebit *Aug.* (iii. 2. 884). **caritas** (kcar. C, char. *vg.*) **eius** *etiam Baed.* (*hic*), *cf.* dilectio eius *Aug.* (iii. 2. 884), *cum gr. omn.* ἡ ἀγάπη αὐτοῦ: car. dei *Cassian.* (*Nest.* iv. 5—*infra uers.* 15) *Baed.* (*P. L.* xcii. 407); caritas *tantum Orig.* (*int. cant. prol. libere infra*) *Baed.* (*P. L.* xci. 1109). **in nobis perfecta est** *cum ord. gr.* A 5. *al.*^{3} ἐν ἡμῖν τετελειωμένη ἐστίν, *cf.* in eo perf. est *Cassian.* (*infra uers.* 15): > perf. est in n. *r cum ord. gr.* KL *al. pler.* τετ. ἐστ. ἐν ἡμῖν; > erit perf. in n. *Aug.* (iii. 2. 884); in n. est *tantum Elig.-Nou.* (*P. L.* lxxxvii. 540); *gr.* ℵB > τετ. ἐν ἡμῖν ἐστ.; *gr.* 13 τετελείωται καὶ ἐν ἡμῖν τετελειωμένη ἐστίν. *Libere citat Orig.* (*int. cant. prol.*) 'si caritas manet in nobis deus in nobis manet'.

13. **in hoc** *cum gr. omn.* ἐν τούτῳ: ex hoc *Ambr.* (*spir. sanc.* ii. 9) *Quaestt. U. et N. T.* (xcvii. 18) *Uict.-Uit.* (*hist.* ii. 89); *deinde* + enim L *sine auct. gr.* **intellegimus** (intellig. Θ *et in ras. scr.* U^1), cognoscimus (sci *in ras. scr.* O; *sup. lin. scr.* U^o) BKOU^oV *vg. cod. caraf. Bentl. c* p^c *r Ambr. Aug.* (iii. 2. 884, viii. 989) *Quaestt. Baed.* $\frac{1}{8}$, *et* scimus *Uict.-Uit.*, *cum gr. omn.* γινώσκομεν: cognouimus W; *deinde* + dominum G *sine auct. gr.* **quoniam** *pr.* (ὅτι): quia *Ambr. Aug.* (iii. 2. 884, viii. 989) *Quaestt. Uict.-Uit.*; quod W *Hieron.* (ii. 371); *om.* G*. **in eo manemus** (manebimus D) **et ipse in nobis** *et* in ipso m. et ipse in n. *r Aug.* (iii. 2. 884, viii. 989) *cum gr. omn.* ἐν αὐτῷ μένομεν (K 13. 106. *al.* μένωμεν, *deinde* 13 + καὶ ἡμεῖς) καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν: deus in nobis manet *tantum Quaestt.*, *cf.* in nobis est *tantum Ambr. Uict.-Uit.* **quoniam** *sec.*, *cf.* quia *Aug.* (iii. 2. 884, viii. 989) *Uict.-Uit. Fulg.* (*P. L.* lxv. 718), *cum gr. omn.* ὅτι: et *Quaestt.* **de spiritu** (+ *ras.* 2 *uel* 3 *litt.* U) **suo** *cum gr. omn.* ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ: de sp. sancto BΘI *Baed.* $\frac{6}{8}$; de sp. sancto (*in ras. scr.* O) suo Oς𝔖; de sp. dei *p*. **dedit nobis** *cum gr. omn.* δέδωκεν (A 13. *al.*^{2} ἔδωκεν) ἡμῖν: quem d. n. *Quaestt.*

14. **uidimus** *cum gr. omn.* τεθεάμεθα (A 27. *al.*^{6} ἐθεασάμεθα): uidemus D**Z**. **testificamur** *et* testamur *r Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1372) = μαρτυροῦμεν: testes sumus *Aug.* (iii. 2. 884). **quoniam** (ὅτι): quia *Aug.* **pater misit** (missit D) **filium** *sine addit.* FGI *Bentl. Tisch. Baed.* $\frac{1}{8}$* *cum gr. omn.* ὁ πατὴρ ἀπέσταλκεν τὸν υἱόν: p. m. f. suum *codd. rell. vg. cod. caraf. c dem. diu. p r Iulius* (*P. L.* viii. 972) *Aug. Cassiod. Baed.* $\frac{7}{8}$, *cf.* misit

15 quisquis confessus fuerit
quoniam iesus est filius dei
deus in eo manet et ipse in deo
16 et nos cognouimus et cre-
dimus caritati quam
habet deus in nobis.
Deus caritas est et qui manet
in caritate in deo manet
et deus in eo
17 in hoc perfecta est
caritas nobiscum
ut fiduciam habeamus

---

deus filium suum *libere Cassian.* (*Nest.* iv. 4). **saluatorem** (salb. C) **mundi** (saluatoremundi *uno uerbo* L), *gr.* *σωτῆρα τοῦ κόσμου*: s. saeculi *r Cassiod.*

15. **quisquis**, quisque (-ae I; quisq; *et* q; *in ras.* 4 *litt. scr. diu.*) CGΘILU*TZ *diu. Cassian.* (*Nest.* iv. 5), *et* quicumque A *r Aug.* (iii. 2. 884) *Baed.* 7/8, *cum gr. omn.* ὃς ἄν (B 68. 69 ἐάν): qui uero *Tert.* (*Prax.* 31); si quis *Hieron.* (ii. 371). **confessus fuerit** *cum gr. omn.* *ὁμολογήσῃ* (13. 106. *al. pauc.* *ὁμολογήσει*, A 5 *ομολογη*): crediderit *Cassian.* **quoniam iesus** (ihesus C, s *sec. in ras. scr.* G) **est filius dei**, quia ie. est f. d. T *p*, *et* quod ie. est f. d. *Aug.*, *cum gr. paene omn.* *ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ*: quoniam ie. est christus f. d. O*, *cf. gr.* B *ὅτι Ἰησ. Χριστός ἐστ. ὁ υἱ. τ. Θ.*; quoniam hic est f. d. W; christum filium d. *tantum Tert.* **in eo manet**, in illo m. *Tert. Cassian.*, *et* in ipso m. *Aug.*, *cum gr. omn.* *ἐν αὐτῷ μένει*: in ipso est *m.* **et ipse in deo** *cum gr. omn.* *καὶ αὐτὸς ἐν τῷ Θεῷ*: et caritas dei in eo perfecta est *Cassian.—cf. uers.* 12 *supra*; *deinde* + est *Hieron. sine auct. gr.*

16. **credimus caritati** (char. *vg.*) **quam** (quoniam G) **habet** (habitat G) **deus**, *cf.* cr. caritatem q. h. d. *Z* Bentl. et gr.* A 13 *πιστεύομεν τὴν ἀγάπην ἣν ἔχει ὁ Θεός*—*cf. etiam* cr. caritati dei q. h. d. A*L, *et* > caritati dei cr. q. h. d. D: credidimus caritati q. h. d. FΘIL *vg. cod. caraf. Tisch. dem. Iulius* (*P. L.* viii. 972) *cum gr.* ℵBKL *al. fere omn.* *πεπιστεύκαμεν τὴν ἀγ. ἣν ἔχ. ὁ Θ.*, *cf.* > credidimus q. dilectionem d. h. *Aug.* (iii. 2. 884) *et* credidimus in *caritatem* q. h. d. *r.* **deus caritas** (kcar. C, char. *vg.*) **est** (*om. Aug.* viii. 847) *etiam Cypr.* (*test.* iii. 3 *codd.* AWM) *Ambr.* (*ps.* cxviii. *phe* 22) *Aug.* (*saepissime*) '*Aug.*' (v. *App.* 368) *Uigil.* (*Uarim.* iii. 25) *Caesar.* (*sermm.* xxii. 1, xxix. 4, xxxvi. 7 *teste Morin*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 353) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 513), d. dilectio est *Cypr.* (*cath. eccl. un.* 14) *Aug.* (*quater*) '*Paulin.-Nol.*' (*App. ep.* i. 3) *Uigil.* (*Uarim.* iii. 39), *et* d. agape est *Cypr.* (*test.* iii. 3 *codd.* LB), *cum ord. gr. omn.* *ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν*, *cf.* d. ipse car. est *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 100), d. enim car. est *Ambr.* (*iob. et dau.* iv. 3 *ad init. pericopes*) *Hieron.* (*ep.* cx. 10 *ad init. pericopes*) *Aug.* (ii. 167 *ad init. pericopes*), *et* christus car. est *Ambr.* (*ps.* xl. 32): > car. d. est *Ambr.* (*ps.* cxviii. *he* 20, *samech* 39) *Leo* (*P. L.* liv. 262) *Caesar.* (*serm.* xxiii. 4, *reg. ad monach.* xiii) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1372), *cf.* > car. christus est *Ambr.* (*ps.* xxxvi. 66); > car. est d. *Ambr.* (*ps.* xxxviii. 10); d. est car. *Gelas.* (*P. L.* lix. 18) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 512). **et qui manet** (*ma*net *r*) *etiam Cypr.* (*test.* iii. 3 *codd.* WLMB, *cath. eccl. un.* 14) *Aug.* (*nonies*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 353) *cum gr. omn.* *καὶ ὁ μένων*: q. enim m. *Ambr.* (*exam.* iii. 51 *ad init. pericopes*) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 740 = *prom. et praed. d.* i. 7 *ad init. pericopes*) *et* q. autem m. *Aug.* (ii. 498 *ad init. pericopes*); q. m. *tantum* A *Cypr.* (*test.* iii. 3 *cod.* A) *Zeno* (*P. L.* xi. 275) *Cassian.* (*conl.* xvi. 13) *Caesar.* (*reg. ad monach.* xiii); et quia donec permanet *Fulg.* (*P. L.* lxv. 346). **in caritate** (kcar. C, char. *vg.*) *etiam Cypr.* (*test.* iii. 3 *codd.* AWM) *Aug.* (*octies*), *gr.* *ἐν τῇ ἀγάπῃ*: in dilectione *Cypr.* (*cath. eccl. un.* 14) *Aug.* (iii. 2. 885, viii. 874); in agape *Cypr.* (*test.* iii. 3 *codd.* LB). **in deo manet et deus in eo** *etiam Aug.* (ii. 167, v. 752), *cf.* in deo m. et deus in ipso *Cassian.*, *et* in deo m. et deus in illo *Cypr.* (*test.* iii. 3 *codd.* WL), *cum gr.* A *al. sat. mu.* *ἐν τῷ Θεῷ μένει καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ*: in deo m. et deus in eo manet *Aug.* (iii. 2. 865) *et* in deo m. et deus in illo manet *Cypr.* (*test.* iii. 3 *codd.* AMB, *cath. eccl. un.* 14) *Zeno Aug.* (*quater*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 353) *cum gr.* ℵBKL *al. fere*[50] *ἐν τῷ Θ. μέν. κ. ὁ Θεὸς ἐν αὐτ. μένει*, *cf.* in deo permanet et deus i*n* eo *manet r*, in deo permanet et deus in illo manet *Fulg.* (*P. L.* lxv. 346), *et* in deo manet et deus in illo permanet '*Prosp.*'; in deo manet *tantum Hieron.* (*ep.* cx. 10) *Aug.* (iii. 2. 426, 884, viii. 875) *et* in deo permanet *tantum* '*Paulin.-Nol.*'; deus in eo manet *tantum Ambr.* (*exam.* iii. 51) *Caesar.* (*reg. ad monach.* xiii), *cf.* et deus in illo manet *tantum Fulgent.-Ferrand.* (*P. L.* lxvii. 944); *deinde* + quia deus caritas est *Aug.* (ii. 498) '*Prosp.*' *sine auct. gr.*

17. *Ad init.* + et *Baed. sine auct. gr.* **caritas** (kcar. C, char. *vg.*) **nobiscum** (nobis·cū L) *et gr. paene omn.* *ἡ ἀγάπη μεθ' ἡμῶν*, *cf.* > nobiscum car. A, car. in nobis *Baed.* 4/8, *et* dilectio in nobis *Aug.* (iii. 2. 886): car. dei (*in mg. scr.* O) nobiscum (*in mg. scr.* O) GOϛ𝔖𝕮 *c Iulian.* (*P. L.* viii. 972) *et gr.* 96. *al. pauc.* *ἡ ἀγ. τοῦ Θεοῦ μεθ' ἡμ.*, *cf.* car. dei in nobis CT *p r*; nostra caritas *Hieron.* (ii. 304); *gr. min. pauc.* *ἡ ἀγ. tantum*; *deinde gr.* ℵ + *ἐν ἡμῖν*, *cf.* CT *p r Aug. Baed. supra.* **ut** = *ἵνα*: si *Hieron.*; *quando r.* *fi*duciam *r.* **habeamus** = *gr.* ABL *al. fere omn.*

in die iudicii
quia sicut ille est et nos
sumus in hoc mundo
18 timor non est in caritate
sed perfecta caritas foras
mittit timorem
quoniam timor poenam
habet
qui autem timet non est
perfectus in caritate
19 nos ergo diligamus
quoniam deus prior dilexit nos

ἔχωμεν: habemus O* *r Baed.* ⅛ = *gr.* ℵK *al.*[5] ἔχομεν. **in die** *et gr. omn.* ἐν τῇ ἡμέρᾳ (ℵ ἀγάπῃ): in diem BCG*ΘTZ* *r Hieron. Baed.* ⅛. iuditii WZ. **quia** *et* quoniam I *cum gr. omn.* ὅτι: ut CT *Hieron.*; et quia L. **sicut** (καθώς): quomodo *Hieron.* **ille** *cum gr. paene omn.* ἐκεῖνος: *gr.* 13. *al.*[2] κἀκεῖνος, *non autem latt.* **et** *tantum cum gr. omn.* καί: sic et *Hieron.* **sumus** *cum gr. paene omn.* ἐσμέν: simus CTU* *Hieron.*; *gr.* ℵ ἐσόμεθα, *non autem latt.* **in** (i *ex* h *Z*) **hoc mundo** *et* in hoc saeculo *Hieron.*: *gr. omn.* ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

18. **timor** *pr. sine addit. etiam Aug.* (*saepissime*) *cum gr. omn.* φόβος *tantum*: + ergo *Aug.* (ii. 441), + autem iste *Aug.* (iii. 2. 724), *sine auct. gr.* **in caritate** (kcar. C, char. *vg.*) *etiam Aug.* (*saepissime*), *gr.* ἐν τῇ ἀγάπῃ: in dilectione *Tert.* (*fug.* 9, *scorp.* 12 *libere*) *Ambrst.* (*in Col.* iii. 15) *Tycon.* (*reg.* 3) *Aug.* (iii. 2. 888 *semel*). **est in cari***tate*: *om.* B (*sed ras.* 5 *aut* 6 *litt.*). **sed perfecta caritas** (kcar. C, char. *vg.*) *etiam Aug.* (*saepissime*) *Greg.-Mag.* (*P.L.* lxxv. 894) *Baed.* (*hic et P.L.* xcii. 850), *cf.* sed perf. dilectio *Aug.* (iii. 2. 888 *semel*) *Cassiod.* (*P.L.* lxx. 844) *Baed.* (*P.L.* xci. 243—*uide infra*), *et* sed consummata dilectio *Tycon.*, *cum gr. omn.* ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη (31 > ἡ ἀγ. ἡ τ.), *cf. etiam* quia perf. car. *Aug.* (ii. 441, v. 779), quia consummata car. *Aug.* (v. 756), quia perf. dilectio *Hieron.* (*ep.* cxlix. 6; *et Uall.* iv. 11), sed enim perf. dilectio *Tert.* (*fug.* 9), *et* siquidem perf. dilectio *Hieron.* (*tract. de ps.* cxi): > perf. enim car. *ad init. pericopes Ambr.* (*ob. Theod.* 38) *Isid.* (*P.L.* lxxxiii. 609), > perf. enim dilectio *Tert.* (*fug.* 14 *et scorp.* 12 *ad init. pericopes*) *Ambr.* (*luc.* v. 15 *ad init. pericopes*) *Ambrst. Hieron.* (*tract. de ps.* lxxxiv. *ad init. pericopes*) *Pel.* (*in II Cor.* xii. 15 *libere*), > perf. autem dilectio *Orig.* (*int. gen. hom.* vii. 4 *infra*) *Rufin.* (*apol.* 113 *infra*), *et* > perf. quippe dilectio *Hieron.* (*quinquies ad init. pericopes*); perf. car. *tantum ad init. pericopes Orig.* (*int.* iv. 539) *Ambr.* (*ps.* cxviii. *teth* 2) *Aug.* (v. 1099, 1343, 1344) '*Aug.*' (v. *App.* 500) '*Isid.*' (*P.L.* lxxxiii. 1190), *cf.* perf. dilectio *tantum ad init. pericopes Orig.* (*int. exod. hom.* viii. 6, *cant. l.* iii) *Hieron.* (*tract. de ps.* cxi, *epp.* lxxxii. 3, cxxx. 5; *et Uall.* ii. 8) '*Aug.*' (i. *App.* 42) *Baed.* (*P.L.* xcii. 417) *Saluian.* (*eccl.* iv. 7), consummata car. *tantum Aug.* (iv. 819 *ad init. pericopes*), consummata dilectio *tantum ad init. pericopes Aug.* (vi. 13, 160), *et* > car. perf. *ad init. pericopes Greg.-Mag.* (*P.L.* lxxvi. 1061) *Baed.* (*P.L.* xci. 1002)—*cf. gr.* 31 *supra*; sed car. *tantum Facund.* (*P.L.* lxvii. 817) *sine auct. gr.* **foras mittit timorem** *etiam Tert.* (*fug.* 9, 14), *cf.* foris m. t. (timore L) LU[c]Z*, *et* foras abicit t. *Tert.* (*scorp.* 12), *cum ord. gr. omn.* ἔξω βάλλει τὸν φόβον: > t. expellit foras *Ambr.* (*ob. Theod.* 38), *cf.* > t. excludit foras *Ambr.* (*iob. et dau.* iii. 2, *luc.* v. 15), *et* > t. excludit foris *Ambr.* (*ps.* cxviii. *teth* 2). **quoniam timor poenam** (paen. I, pen. OW*Z*) **habet** (ha *tantum Z**) *etiam Tert.* (*scorp.* 12), *cf.* quia t. p. h. *Hieron.* (iv. 582) *Aug.* (vii. 360) *Cassian.* (*conl.* xi. 13) *Iulian.-Pom.* (*P.L.* lix. 516), quia t. supplicamentum h. *Tert.* (*fug.* 9), *et* quia (*om. Aug.* v. 124 *ad init. pericopes*) t. tormentum habet *Aug.* (iii. 2. 888, v. 124, x. 156), *cum ord. gr. omn.* ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει, *cf.* qui timet p. h. *Hieron.* (vii. 662): > quoniam p. t. h. *Iulius* (*P.L.* viii. 973). **qui autem timet** *etiam Tert.* (*fug.* 9) *Cassian.* (*conl.* xi. 7, 12) *Baed.* (*hic*) *cum gr. omn.* ὁ δὲ φοβούμενος, *cf.* q. enim t. *Hieron.* (iv. 157): > et q. t. *Tert.* (*scorp.* 12) *Hieron.* (vii. 662); q. t. *tantum Orig.* (*int. gen. hom.* vii. 4 *infra*) *Rufin.* (*infra*) *Cassian.* (*conl.* xi. 13 *infra*) *Fruct.* (*P.L.* lxxxvii. 1125 *infra*) *Baed.* (*P.L.* xci. 243 *infra*). **non est perfectus**: n. est consummatus *Tycon.*; *gr.* οὐ τετελείωται. **in caritate** (kcar. C, char. *vg.*) *etiam Aug.* (vii. 360), *cf.* in dilectione *Tert.* (*fug.* 9) *Aug.* (iii. 2. 888), *cum gr. omn.* ἐν τῇ ἀγάπῃ, *cf. etiam* in caritatem *r*: caritate *tantum Tert.* (*scorp.* 12); *om. Hieron.* (vii. 662 *in fine pericopes*). *Libere citant Orig.* (*int. gen. hom.* vii. 4) *Rufin.* (*apol.* 113) 'qui timet non est perfectus in caritate perfecta autem dilectio foras mittit timorem', *Baed.* (*P.L.* xci. 243) 'qui timet non est perfectus in caritate sed perfecta dilectio foras mittit timorem', *Cassian.* (*conl.* xi. 13) 'qui timet non est perfectus in caritate quia timor poenam habet', *Fruct.* (*P.L.* lxxxvii. 1125) 'qui timet non est perfectus in caritate quoniam timor poenam habet sed perfecta caritas foras mittit timorem', *Hieron.* (iv. 157) 'qui enim timet poenam habet et non est perfectus'.

*ha***bet . . . caritate** *sec.*: *om. Z**.

19. **nos ergo** *etiam Prosp.* (*P.L.* li. 82) *Baed.* (*hic*) *cum gr.* A 5. 13. 31. *al.*[7] ἡμεῖς οὖν: nos *tantum Aug.* (*octies*) *Prosp.* (*P.L.* li. 252) *Baed.* (*P.L.* xcii. 867) *cum gr.* ℵBKL *al. longe plu.* ἡμεῖς *tantum.* **diligamus** *sine addit.* FGΘIL

20 si quis dixerit quoniam
diligo deum et fratrem
suum oderit mendax est
qui enim non diligit fratrem
suum quem uidet
deum quem non uidet quomodo
potest diligere?
21 et hoc mandatum habemus ab eo
ut qui diligit deum diligat
et fratrem suum.

Bentl. Tisch. r^ut udtur *Aug.* (*quinquies*) *Baed.* (*hic* ⅝) *et* diligimus *sine addit. Aug.* (v. 171) *Baed.* (*P. L.* xcii. 867) *cum gr.* AB 5. 27. 29. 66** *ἀγαπῶμεν tantum*: + deum (*in ras. circa* 7 *litt. scr.* U) BCKOTUVWZ *vg. cod. caraf. c dem. diu. p Iulius* (*P. L.* viii. 793) *Aug.* (iii. 2. 706) *Prosp.* (*P. L.* li. 82, 252) *Leo* (*P. L.* liv. 169) *Baed.* (*hic* ⅜) *cum gr.* ℵ 13. 33. *al.*[5] *qui add.* τὸν Θεόν, + eum *Aug.* (viii. 989) *cum gr.* KL *al. longe plu. qui add.* αὐτόν, + inuicem AD *Leo* (*P. L.* liv. 298) *sine auct. gr.* quoniam *etiam Aug.* (iii. 2. 706, x. 946) *Prosp.* (*P. L.* li. 82) *Leo* (*P. L.* liv. 169) *Baed.* (*hic*), *cf.* quia *Aug.* (*sexies*) *Cassian.* (*conl.* xi. 7) *Prosp.* (*P. L.* li. 252) *Leo* (*P. L.* liv. 298) *Baed.* (*P. L.* xcii. 867), *cum gr. omn.* ὅτι: quomodo D. **deus prior** *etiam Prosp.* (*P. L.* li. 82) *Leo* (*P. L.* liv. 298) *Baed.* (*hic* ⅞), *cf. gr.* A 5. 8. 13. *al.*[4] ὁ Θεὸς πρῶτος (5. 8 πρῶτον), *et* > prior deus U: ipse prior OWZ *p*^c *r Aug.* (*septies*) *Leo* (*P. L.* liv. 169) *Baed.* (*hic* ⅛ *et P. L.* xcii. 867), *cf. gr.* ℵBKL *al. pler.* αὐτὸς πρῶτος (25. *al.*[2] πρῶτον); prior *tantum Aug.* (x. 946) *Prosp.* (*P. L.* li. 252), *cf.* prius *tantum libere Prosp.* (*P. L.* li. 357). **dilexit nos** *etiam Aug.* (*septies*) *cum ord. gr. omn.* ἠγάπησεν (13 ἠγάπηκεν) ἡμᾶς: > nos dil. *Aug.* (iii. 2. 891 *semel*).

20. **si quis** *etiam Cypr.* (*test.* iii. 3 *codd.* AMB), *cf.* si qui *Cypr.* (*test.* iii. 3 *codd.* WLV) *cum gr. omn.* ἐάν τις: qui *tantum Tycon.* (*reg.* 6). **dixerit** *cum gr. omn.* εἴπῃ: dicit *Lucif.* (*Ath.* ii. 16); *deinde* + de se *Faust.* (*serm.* i) *sine auct. gr.* **quoniam** *etiam Caesar.* (*serm.* xxxvii. 6) *Baed.* (*hic* ⅛), *cf.* quia *Lucif.* '*Maxim.-Taur.*' (*P. L.* lvii. 846) *Caesar.* (*serm.* clxxxvii. 4) *Baed.* (*hic* ⅞), *et* quod *Faust.*, *cum gr. paene omn.* ὅτι—*cf. etiam* quomodo D: *om.* U r^ut udtur *Aug.* (iii. 2. 892) *cum gr.* ℵ. **diligo deum** *etiam Caesar.* (*serm.* xxxvii. 6) *cum ord. gr. omn.* ἀγαπῶ τὸν Θεόν, *cf.* diligit d. *Cypr.* (*test.* iii. 3) *Lucif. Tycon.*: > d. diligo '*Maxim.-Taur.*', *cf.* > d. diligit (dileg. D) D *Faust. Caesar.* (*serm.* clxxxvii. 4). **oderit** (hod. CT; *in ras. scr.* O) *cum gr. plur.* μισῇ (ℵB* μεισῇ): odit DL *dem. diu. r Cypr. Lucif. Tycon. Zeno* (*P. L.* xi. 276) *Aug.* (iii. 2. 892) *Faust. Caesar.* (*sermm.* xxxvii. 6, clxxxvii. 4) *Baed.* (*hic* ⅛) *cum gr.* ℵ^cK *al.*[25] μισεῖ (ℵ^c μείσι). **mendax**: *in ras. scr.* O. **qui enim** (*def. r*) *etiam Aug.* (iii. 2. 892, 893, 970) *Baed.* (*hic et P. L.* xcii. 531) *cum gr. omn.* ὁ γάρ, *cf.* q. autem K *c Lucif.* '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 605): qui *tantum Aug.* (iii. 2. 895 *ad init. pericopes*, viii. 876) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 781, lxxvi. 1199, 1227, *ad init. pericopes*); quia qui *Baed.* (*P. L.* xci. 772). **non diligit** (dileg. D) **fratrem suum** (*om. Aug.* iii. 2. 895) **quem uidet** *etiam Cypr.* (*test.* iii. 3 *codd.* AWB) *Aug.* (iii. 2. 892, 893, 895, 970) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 781, lxxvi. 1199), *cf.* n. dil. f. s. q. uidit G* *Bentl.*, *cum ord. gr. omn.* μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν ἑώρακεν—*cf. etiam* n. dil. f. s. *tantum Cypr.* (*test.* iii. 3 *codd.* LM): > f. s. n. dil. q. uidet *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 1227), *cf.* > f. s. n. amat *tantum Lucif.*; > f. (*sine* suum) q. uidet n. dil. *Aug.* (viii. 876 *libere*); > si (*om. Pel.*^B) f. q. uides n. diligis *libere Aug.* (iii. 2. 426) *Pel.* (*in Rom.* viii. 39), > si enim f. q. uides n. diligis *Aug.* (v. 1083 *libere*), *et* > si f. tuum q. uides n. diligis *libere Aug.* (vi. 173)—*cf. etiam* > si proximum q. uidemus n. diligimus *libere Hildefons.* (*P. L.* xcvi. 192); > si f. tuum n. diligis q. uides *libere Ambr.* (*ps.* cxviii. *cof* 34); *deinde* + quotidie D *sine auct. gr.* **deum quem non uidet** (+ umquam U*) **quomodo** (quo modo 𝕾) **potest diligere** (dileg. D; dilig‖re Z) *etiam Cypr.* (*test.* iii. 3 *codd.* WM) *Aug.* (iii. 2. 892, 893, 970) *Baed.* (*hic* ⅞; *et P. L.* xci. 772, xcii. 531), *cf.* d. quem n. uidit quomodo potest dil. G*U^c *Bentl.*, *et gr.* AKL *al. pler.* τὸν Θεὸν ὃν οὐχ ἑώρακεν (K ἑώρα) πῶς δύναται ἀγαπᾶν (13 *al.*[2] ἀγαπῆσαι)—*cf. etiam* d. quem n. uidet quomodo poterit dil. *Aug.* (iii. 2. 895), d. quem n. uides quomodo potes (poteris *Pel.*^B) dil. *libere Pel.*, > quomodo d. quem n. uidet potest dil. W, > quomodo d. quem n. uidemus dil. poterimus *libere Hildefons.*, > d. quem n. uides quomodo dil. poteris *libere Aug.* (iii. 2. 426, v. 1083, vi. 173), > quomodo potes d. dil. quem n. uides *libere Ambr.*, *et* d. quem n. uidet quomodo diliget *Baed.* (*hic* ⅛): d. quem n. uidet n. potest dil. *Cypr.* (*test.* iii. 3 *codd.* ALBV) *Zeno*, *cf.* d. quem n. uidit n. potest amare *Lucif.*, *et gr.* ℵB 27. 29. 66**. *al.*[2] τὸν Θ. ὃν οὐχ ἑώρ. οὐ δύν. ἀγ.—*cf. etiam* > non potest d. dil. quem n. uidet *Aug.* (viii. 876 *libere*).

21. **et** *pr.* (καί): *om. ad init. pericopes Lucif.* (*Ath.* ii. 16) *Aug.* (x. 736) '*Aug.*' (v. *App.* 198) *Bonifac.-Mog.* (*P. L.* lxxxix. 857). **hoc**: + ergo *p sine auct. gr.* **habemus** (ab. T) **ab eo** CDF GΘIT *cod. caraf. diu. p* Baed.* ⅛ *et* hab. ab ipso *Lucif. Aug.* (iii. 2. 892, 893, x. 736) *cum gr. paene omn.* ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ: hab. a (*in ras. scr.* U) deo (*in ras. scr.* U) ALOUW *vg. Bentl. Tisch. c p*^c *r Iulius* (*P. L.* viii. 973) '*Aug.*' *Bonifac.-Mog. Baed.* ⅞ *et* hab. ab deo *dem. cum gr.* A ἔχ. ἀπὸ

V. 1 Omnis qui credit quoniam
iesus est christus ex deo natus est
et omnis qui diligit eum
qui genuit
diligit eum qui natus est ex eo
2 in hoc cognoscimus quoniam
diligimus natos dei
cum deum diligamus et mandata eius faciamus
3 haec est enim caritas dei
ut mandata eius custodiamus
et mandata eius grauia non sunt

τοῦ Θεοῦ, *cf.* > a deo hab. BKV*Z*. **qui diligit** (dileg. D), *gr.* ὁ ἀγαπῶν: q. amat *Lucif.* **diligat** (dileg. D), *gr.* ἀγαπᾷ: amet *Lucif.* **et** *sec. cum gr. paene omn.* καί: *om.* FΘ *cum gr.* 13. 34. **fratrem suum** *cum gr. omn.* τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, *cf.* proximum suum *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1372) *Bonifac.-Mog.*: proximum *tantum* '*Aug.*'.

V. 1. *Ad init.* + quia *Ambr.* (*ep.* lxxviii. 7) *sine auct. gr.* **omnis**: + enim *Baed.* (*P. L.* xci. 772) *sine auct. gr.* **quoniam** *etiam Baed.* (*hic* $\frac{5}{8}$ *et P. L.* xci. 772), *gr.* ὅτι: quia CD *m p r Capitula* A (*supra p.* 337) *Iren.* (*int.* III. xvi. 8) *Ambr. Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1372 *lemm.*) *Baed.* (*hic* $\frac{3}{8}$); quod *Orig.* (*int.* iv. 521) *Aug.* (iii. 2. 893, 894, 895) *Caesar.* (*serm.* clxxxvi. 1). **iesus est** (*def. r*) **christus** *cum gr. omn.* Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστός, *cf.* > ie. ch. est W *Ambr.*: ie. sit ch. *Aug.* (iii. 2. 893, 894, 895) *Caesar.*; ie. ch. *tantum* CDT *m.* **omnis . . . christus**: qui deum iesum credit *Cassiod.* (*P.L.* lxx. 1372 *comm.*). **ex deo natus est** *etiam Aug.* (iii. 2. 893, 894) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1372 *lemm.*), *cf.* de d. n. est *Ambr.*, *cum ord. gr. omn.* ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται—*cf. etiam* ex d. patre n. est *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1372 *comm.*): > est ex d. n. *Aug.* (iii. 2. 895). **et omnis** *cum gr. omn.* καὶ πᾶς: et *tantum Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1372 *comm.*); *om.* D. dilegit D; dilit L. **eum** (deum O) **qui genuit**, *cf.* > q. gen. eum *Aug.* (iii. 2. 894, 895) *Caesar.*, *gr.* τὸν γεννήσαντα: genitorem (genit*orem r*) CDT *m p r Maxim. ap. Aug.* (viii. 667) *Uigil.* (*trin.* iv) *Fulg.* (*quater*) *Cassiod.* (*P.L.* lxx. 1373); patrem *Hil.* (*trin.* vi. 42, xii. 11) *Faustin.* (*P. L.* xiii. 58) *Cassiod.* (*P. L.* lxix. 911); deum *et* deum . . .² cognos *in ras. scr.* U[c1] (*deinde* + eum qui genuit *sup. lin.* U[c2]). **diligit** *sec.* (dileg. D; > eum diligit Θ) *sine addit. etiam Hil.* (*trin.* vi. 42) *Fulg.* (*P.L.* lxv. 213, 583, 801) *Cassiod.* (*P.L.* lxix. 911) *Baed.* (*hic* $\frac{7}{8}$ *et P.L.* xci. 772, 1161, xciv. 184) *cum gr.* B 7. 13. *al.*² ἀγαπᾷ *tantum*: d. et BKU[c2]VW*Z vg. cod. caraf. Bentl. c p Hil.* (*trin.* xii. 11) *Maxim. Fulg.* (*P. L.* lxv. 676) *Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$) *et* amat et *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1373 *comm.*) *cum gr.* ℵAKLP *al. pler.* ἀγ. καί. **eum qui natus est ex eo** *etiam Baed.* (*hic* $\frac{5}{8}$ *et P. L.* xci. 1161, xciv. 184), eum q. n. est ex ipso *Baed.* (*P. L.* xci. 772), eum q. n. est de eo *Uigil.*, eum q. genitus est ex eo *r*, eum q. genitus est ex ipso *Aug.* (iii. 2. 895), *et* eum q. genitus est ab ipso *Aug.* (iii. 2. 894) *Caesar.*, *cum ord. gr. omn.* τὸν (ℵ 31 τὸ) γεγεννημένον ἐξ αὐτοῦ, *cf.* eum q. n. est ex deo KW *m Baed.* (*hic* $\frac{2}{8}$) *et* filium q. n. est ex eo *Hil.* (*trin.* xii. 11): > eum q. ex eo n. est (+ christus *Cassiod.*) CT *p Hil.* (*trin.* vi. 42) *Faustin. Maxim. Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1373 *comm.*), *cf.* > eum q. ex deo n. est *m et* filium q. ex eo n. est *Cassiod.* (*P. L.* lxix. 911).

2. **in hoc** *etiam Aug.* (iii. 2. 894, 895 *bis*, x. 736) *cum gr. omn.* ἐν τούτῳ: ex hoc *Lucif.* (*Ath.* ii. 16); hinc *r*; inde *Aug.* (iii. 2. 895 *semel*). **cognoscimus** (cog*noscimus r*) *et* intellegimus *Lucif. cum gr. omn.* γινώσκομεν: cognouimus KOVW*Z*. **quoniam** (q̄m̄ *r*) *et* quia *Aug.* (iii. 2. 894, 895 *ter*, x. 736) *cum gr. omn.* ὅτι: quomodo D; quem L. **diligimus** (dileg. DL), *gr.* ἀγαπῶμεν: amamus *Lucif.* **natos** (natus F*), *gr.* τὰ τέκνα: filios CDT *p r Lucif. Aug.* (iii. 2. 894, 895 *ter*, x. 736). **cum** (quum Θ) **deum** (dominum O) **diligamus** (dileg. D) *cum gr. paene omn.* ὅταν τὸν Θεὸν ἀγαπῶμεν: c. (quia *Aug.* iii. 2. 895) d. diligimus T *p Aug.* (iii. 2. 895 *ter*, x. 736) *et* quando d. amamus *Lucif.*, *cf.* > c. diligimus d. *r*, *et gr.* 13. 191. 57[leot.] ἐν τῷ ἀγαπᾶν τὸν Θεόν. **mandata** (*def. r*), *gr.* τὰς ἐντολάς: praecepta *Aug.* (iii. 2. 895, x. 736). **eius** (αὐτοῦ): ipsius *Lucif.* **faciamus** *cum gr.* B 27. 29. *al.*⁵ ποιῶμεν *et* facimus *r Lucif. Aug.* (iii. 2. 895, x. 736) *cum gr.* 5. 17. 33. 34 ποιοῦμεν: seruamus CT *cum gr.* 31*. *al.*² τηροῦμεν, *cf. gr.* ℵKLP *al. pler.* τηρῶμεν, *et* seruauimus *p.* **in hoc . . . deum diligamus**: > quia deum diligimus inde cognoscimus quia diligimus filios dei *Aug.* (iii. 2. 895 *semel*) *contra ord. gr.*

3. **haec** (hec O) **est** (*om. Baed. hic* $\frac{1}{8}$) **enim** *etiam Aug.* (iii. 2. 898, x. 737): > h. enim est W *cum ord. gr. omn.* αὕτη γάρ ἐστιν; h. est *tantum dem. Aug.* (x. 177). **caritas** (kcar. C, char. *vg.*) *etiam Aug.* (x. 177), *gr.* ἡ ἀγάπη: dilectio *Aug.* (iii. 2. 898, x. 737). **dei**: *om.* U* *sine auct. gr.* **mandata** *pr.* (*manda*ta *r*) *etiam Aug.* (x. 177), *gr.* τὰς ἐντολάς: praecepta *Aug.* (iii. 2. 898, x. 737). **custodiamus** (τηρῶμεν): seruemus *Z r Aug.* (iii. 2. 898, x. 737), *cf.* obseruemus *Aug.* (x. 177). **ut . . . custodiamus**: *om. Lucif.* (*Ath.* ii. 16)—*cf. gr.* A 3. 42. 66**. *al.*² *qui om.* αὕτη . . . τηρῶμεν *per homoioteleuton.* **mandata** *sec. etiam Aug.* (x. 177), *gr.* αἱ ἐντολαί: praecepta *Aug.* (x. 164, 737). **eius** (αὐτοῦ): ipsius *Lucif.* **grauia non sunt** *cum ord. gr. omn.* βαρεῖαι οὐκ εἰσίν: > n. s. gr. *Hieron.* (ii. 733).

4 quoniam omne quod natum
est ex deo uincit mundum
et haec est uictoria quae
uincit mundum fides nostra
5 quis est qui uincit mundum
nisi qui credit quoniam
iesus est filius dei?
6 hic est qui uenit per aquam
et sanguinem iesus christus
non in aqua solum sed in aqua
et sanguine
et spiritus est qui testificatur
quoniam christus est ueritas
7 quia tres sunt qui testimonium
dant spiritus et aqua et sanguis
8 et tres unum sunt.

---

4. **quoniam** (*in ras. scr.* G), *gr.* ὅτι: quia *r.* **uincit** *pr. cum gr. omn.* νικᾷ: uicit FΘ *diu.**[ut udlur] **mundum** *pr., gr.* τὸν κόσμον: *saeculum r.* **et**: *om. Baed.* ⅞. hec O. **est** *sec.*: *om.* FW *sine auct. gr.* **quae** (que OW) **uincit**, *gr.* ἡ νικήσασα: q. uicit ΘL *diu.** '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiv. 699) *Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 568). **mundum** *sec., gr.* τὸν κόσμον: saecul*um r.* **nostra** *et gr.* ℵABKP *al. plu.* ἡμῶν: uestra *Iulian.-Tol. et gr.* L 3. 42. 57. 98. 105. 191. *al. fere*[20] ὑμῶν.

5. *Ad init.* + et '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiv. 699) *sine auct. gr.* **quis est** *sine addit. cum gr.* AL *al. plu.* τίς ἐστιν: quis (qui *p*) est autem COTϚ *dem. diu.*[c] *p r Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 568) *Baed.* ⅞ *cum gr.* B τίς ἐστ. δέ, *cf. gr.* ℵKP 13. 29. 66**. *al. fere*[17] > τίς δέ ἐστ. **qui uincit** *et gr.* ὁ νικῶν: q. uicit FΘL '*Isid.*' *Iulian.-Tol.* **mundum**, *gr.* τὸν κόσμον: saecul*um r.* **nisi**: *def. r.* **qui** (*def. r*) **credit** (*cre*dit *r*) *et gr. paene omn.* ὁ πιστεύων: q. credidit *p et gr.* P ὁ πίστευσας. **quoniam** (ὅτι): quia CT *r Iulian.-Tol.* **iesus est filius dei** *cum ord. gr.* Ἰησοῦς ἐστὶν (13. 56 + ὁ Χριστὸς) ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ: > ie. (+ christus W) f. d. est CTW *Iulian.-Tol.*

6. **uenit** (uenerat *libere Tert.* (*bapt.* 16); *om.* D; *def. r*) **per** (*def. r*) **aquam** (*def. r*) **et sanguinem** *sine addit. cum gr.* BKL *al. plu.* ἐλθὼν δι' ὕδατος καὶ αἵματος *tantum*: u. per aq. et sang. et spiritum CGT *cum gr.* ℵAP 6. *al. mu.* ἐλ. δι' (ℵ δια) ὕδ. κ. αἵμ. καὶ πνεύματος (33. 34. 39. + ἁγίου), *cf.* > u. per aq. et spiritum et sang. Θ *cum gr.* 5. 68. 83 ἐλ. δι' ὕδ. καὶ πνεύματος κ. αἵμ.; > per aq. et spiritum u. *Ambr.* (*spir. sanc.* iii. 10), *cf. gr.* 54. 103. 104 ἐλ. δι' ὕδ. καὶ πνεύματος. **iesus** (ihesus C) **christus** (cristus O) *cum ord. gr.* ℵABL *al. plu.* Ἰησοῦς Χριστός: > ch. ie. *Ambr.* (*spir. sanc.* iii. 10) *cum ord. gr.* KP 15. 22. 33. *al.*[6] Χρ. Ἰησ. **non** (*in ras. scr.* O) **in** (*in ras. scr.* O) **aqua** (*in ras. scr.* O; aquam BKL) **solum** (solus I) *et* n. in aq. tantum D '*Cypr.*' (*App. p.* 88 = *rebapt.* 15) *cum gr. omn.* οὐκ ἐν τῷ ὕδατι μόνον (B μόνῳ), *cf.* > n. s. in aq. *Ambr.* (*spir. sanc.* iii. 10): et n. in aq. s. CT, *cf.* > et n. *tantum in aqua r.* **sed** (*def. r*) *cum gr. paene omn.* ἀλλ' (A ἀλλά): *gr.* 5. 6. 8. 66**. *al.*[3] ἀλλὰ καί, *non autem latt.* **in aqua** (aquam BK) **et sanguine** (sanguinem BF*KL*) *cum gr.* ℵBKL *al. plu.* ἐν τῷ ὕδατι καὶ (BL 4. 5. 13. 33. *al.*[4] + ἐν) τῷ αἵματι, *cf.* per aquam et sanguinem *Ambr.* (*spir. sanc.* iii. 10), *et gr.* P 31*. 83 > ἐν τῷ αἵμ. κ. (83 + ἐν) τῷ ὕδ.: in aqua et sanguine et spiritu CDGT *Orig.* (*int. leu. hom.* viii. 10), *cf. gr.* A 21. 41. ἐν τῷ ὕδ. καὶ ἐν τῷ πνεύματι *et* 66**. 80 ἐν τῷ αἵμ. καὶ ἐν τῷ πνεύματι. **et** (*in ras. scr.* O; *om.* CT) **spiritus est qui** (*def. r*) **testificatur** (testificantur I; *def. r*) *et gr. omn.* καὶ τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ μαρτυροῦν, *cf.* et sp. est q. testimonium reddit *m et* et sp. est q. testimonium perhibet '*Cypr.*': et sp. testimonium dicit *tantum Ambr.* (*spir. sanc.* iii. 10); qui testificatur *tantum* D. **quoniam** (ὅτι): quia '*Cypr.*' *Fulg.* (*P. L.* lxv. 695, 830). **christus est ueritas** *etiam Baed.* ⅛ *cum gr.* 34 Χριστός ἐστιν ἡ ἀλήθεια, *cf.* iesus est u. C *et* iesus christus (> ch. ie. ⅛) est u. *Baed.* ⅞: spiritus est u. L (*Bentl.*) *m r* '*Cypr.*' *Ambr.* (*spir. sanc.* i. 13, iii. 10) *Leo* (*P. L.* liv. 775) *Uigil.* (*Uarim.* iii. 95) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 695, 830) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiv. 699) *cum gr. paene omn.* τὸ πνεῦμά ἐστ. ἡ ἀλ.; > deus u. sit *libere Ambr.* (*luc.* ii. 94) *contra ord. gr.*

7–8. **quia** (quoniam *Bentl.*) **tres** (·iii· D) **sunt qui testimonium dant spiritus et aqua et sanguis et tres** (·iii· D) **unum** (in unum (*Bentl.*)) **sunt** ADFGI *Bentl. Tisch.* '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiv. 700) *Baed.* ⅞ *cum gr.* ℵABKLP *al. fere omn.* ὅτι τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἕν εἰσιν, *cf.* quoniam (quia *Leo Baed.* ⅞) tres s. qui testim. dant sp. aq. et sang. et tres (es *def. Z*) unum (*def. Z*) sunt (*def. Z*) BKV*Z *Leo* (*P. L.* liv. 777) *Baed.* ⅞, quia tres testim. perhibent sp. et aq. et sang. et isti tres un. s. '*Cypr.*' (*App. pp.* 88, 92 = *rebapt.* 15, 19), quia tres s. testes sp. aq. sang. et hi tres un. s. *Ambr.* (*spir. sanc.* iii. 10), tres s. testes sp. et aq. et sang. et tres un. s. *Aug.* (viii. 725), > tria s. quae testim. perhibent aq. sang. et (*om. Eucher. form.* x) sp. *tantum Eucher.* (*form.* x, *instr.* i) *Cassiod.* (*inst.* II. iv. 8), > tres enim testes s. aq. sang. et sp. *tantum Ambr.* (*luc.* x. 48), > tres s. qui testim. dant sang. et aq. et sp. *tantum Caesar.* (*P. L.* lxvii. 1080), > tria s. quae testim. dicunt sp. sang. et aq. *tantum* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 827 = *prom. et praed. d.* iii. 25), *et* > tres (hi tres *spir. sanc.*) testes un. s. aq. sang. et sp. *tantum Ambr.* (*myst.* 4, *spir. sanc.* i. 6)—*cf. etiam* quia (*om. Facund.*

9 Si testimonium hominum
accipimus

testimonium dei maius est
quoniam hoc est testimonium

---

ad init. pericopes) tres s. qui testim. dant in terra sp. (+ et *Baed.* $\frac{1}{8}$) aq. et sang. et hi (*om. Baed.*) tres un. s. *Facund.* (*P. L.* lxvii. 535, 538) *Baed.* $\frac{2}{8}$, tres s. qui testim. dant in terra sp. aq. et sang. *tantum Eucher.* (*P. L.* l. 747), *et* haec autem s. tria quae testim. dant in terra sp. aq. et sang. *tantum Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 730): quoniam tres sunt qui testimonium dant spiritus aqua et sanguis et tres unum sunt et tres sunt qui testimonium dicunt in caelo pater uerbum et spiritus sanctus et hi tres unum sunt *c*, *cf.* quia tres s. qui testim. dant sp. et aq. et sang. et tres un. s. sicut in caelo tres s. pat. uerb. et sp. et tres un. s. U, quia (quoniam $V^{rec.}$) tres s. qui testim. dant in terra sp. aq. et sang. et tres un. s. et (sicut $V^{rec.}$) tres s. qui testim. dant in caelo pat. uerb. et sp. (+ sanctus $V^{rec.}$) et hi (*om.* $V^{rec.}$) tres un. s. (*et* sicut . . . un. s. *in mg. scr.* $V^{rec.}$) $V^{rec.}$ *dem.*, qm tr*es sunt qui testificantur* in terra sps et aqua et sa*nguis* · *et tres sunt qui tes*tificantur in caelo pater e*t uerbum et sps scs et hi* tres unum sunt *r*, > tres s. qui testim. perhibent in terra aq. sang. et caro et tres in nobis s. et tres s. qui testim. perhibent in caelo pat. uerb. et sp. et ii tres un. s. *Uigil.* (*Uarim.* i. 5), quia (quoniam *diu.*) tres s. qui testim. dant in (*exp.* Θ) terra (*exp.* Θ) sp. aq. et sang. et tres un. s. et tres s. qui testim. dicunt in caelo pat. et filius et sp. sanctus et hi (hii Θ*) tres un. s. Θ *diu.*, *et* > testificantur in terra tria mysteria aq. sang. et sp. in caelo autem pat. et filius et sp. sanctus et hi tres unus est deus *libere Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1373)—*cf. etiam* quia (et p^c) tres s. qui testim. dant in terra sp. et (*om. p*) aq. et sang. et hii tres un. s. in christo iesu et (quia p^c; *om.* T) tres s. qui testim. dicunt (dant *p*) in caelo pat. uerb. et (*om. p**) sp. (+ sanctus *p*) et hi (hii C) tres un. s. CT *p*, quoniam tres s. qui testim. dicunt in terra sp. aq. et sang. et hii tres un. s. in christo iesu et tres s. qui testim. dicunt in caelo pat. uerb. et sp. et hii tres un. s. *m* (*semel*), > quia tres s. qui testim. dicunt in terra sp. aq. et sang. et hi tres un. s. et tres s. qui testim. perhibent uerb. et sps et tres un. s. in christo ihesu (*sine* pater) L, *et* > tria s. quae testim. dicunt in terra aq. caro et sang. et haec tria in un. s. et tria s. quae testim. dicunt in caelo pat. uerb. et sp. et haec tria un. s. in christo iesu *Prisc.* (*tract.* 1); quia (quoniam *vg.*) tres sunt qui testimonium dant in caelo (celo W) pater uerbum et spiritus sanctus et hi (hii W) tres unum sunt et tres sunt qui testimonium dant in terra sp. et (*om.* W𝔥 *Baed.*) aq. et sang. et hi (*om.* W *Baed.*) tres unum sunt W *vg. cod. caraf. Baed.* $\frac{1}{8}$, quia tres s. qui testimonia dant in celo pat. uerb. et sp. sanctus et hii tres un. s. et tres s. qui (quod O*) testimonium (*sic*) dant in terra sp. aq. et sang. *tantum* O, *et* tres s. qui testimonium dant in caelo pat. uerb. et sp. sanctus et tres s. qui testimonium dant in terra sp. aq. et sang. *tantum Eucher.* (*P. L.* l. 770); tres s. qui testim. dicunt in caelo pat. uerb. et sp. et hii tres un. s. *tantum m* (*semel*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 500), *cf.* tres s. qui testim. perhibent in caelo pat. uerb. et sp. sanctus (*om. Fulg.*) et hi (*om. Fulg.*) tres un. s. *tantum Uict.-Uit.* (*hist.* ii. 82) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 224), tres s. in caelo qui testim. reddunt pat. uerb. et sp. et tres un. s. *tantum Fulg.* (*P. L.* lxv. 715), *et* tres s. qui testim. dicunt (dant *trin.* i *semel*) in caelo pat. (+ et *trin.* i *semel*) uerb. et sp. (+ sanctus *trin.* i *semel*) et in christo iesu un. s. *tantum Uigil.* (*trin.* i *bis*, x); et tres un. s. *tantum Cypr.* (*cath. un. eccl.* 6) *Uigil.* (*trin.* v) *Fulg.* (*P.L.* lxv. 777); *adnotat Luc. Brug.* 'Quoniam tres sunt, qui testimonium dant in caelo: Pater, Uerbum, et Spiritus Sanctus: et hi tres unum sunt. Et tres sunt, qui testimonium dant in terra. *Sunt libri, qui hoc solum legant*: Quoniam tres sunt, qui testimonium dant in terra *intermedia autem omnia omittunt. Sed conqueritur, praefatione in Catholicas Epistolas, D. Hieronymus, ab infidelibus translatoribus, Patris, Uerbique ac Spiritus testimonium omissum*'; *uide etiam Künstle* '*Das Comma Ioanneum*' (*Fryburgi Brisgoiae* 1905), *F. Büchsel* '*Das Comma Johanneum*' (*Theologischer Handkommentar zum Neuen Testament, Die Johannesbriefe, pp.* 82–3, *Lipsiae* 1933), *J. Chaine* '*Les Épîtres Catholiques*' (*Études Bibliques, Paris.* 1939), *C. Jenkins* '*A Newly Discovered Reference to the* 'Heavenly Witnesses' (I John v. 7, 8) *in a Manuscript of Bede*' (*Journ. Theol. Stud.* xliii, *pp.* 42–5, *Oxon.* 1942), *et M. L. W. Laistner* '*An Addition to Bede in MS. Balliol* 177' (*Journ. Theol. Stud.* xliii, *pp.* 184–7, *Oxon.* 1942).

9. **testimonium** (onium *def. r*) **hominum** (i *superscr.* A^1; *bis scr.* F*; *def. r*) **accipimus** (accepimus LU*$Z^{ut\,udtur}$ *p** *Baed.* $\frac{1}{8}$; acceperimus '*Prosp.*' (*P. L.* li. 827 = *prom. et praed. d.* iii. 25)) *cum ord. gr. omn.* τὴν μαρτυρίαν τῶν (ℵ* τοῦ) ἀνθρώπων (ℵ* Θεοῦ) λαμβάνομεν (13 λαμβάνωμεν), *cf.* t. hominis ac. *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1373) *Baed.* $\frac{6}{8}$: > t. ac. hominum *diu.** **quoniam** *et* quia *Aug.* (x. 23) = ὅτι: *gr.* K *om.*, *non autem latt.* **est** *sec.*: *om.* L *sine auct. gr.* **dei maius . . . hoc est**: *def. r.* **quod maius est**: *om.* F (*uide infra*) (*Bentl.*) *r cum gr. omn.* **quoniam hoc . . . maius est** *sec.*: *om. per homoioteleuton p Baed.* $\frac{3}{8}$. **quia** *et* quoniam W *vg. cod. caraf. cum gr.* ℵAB 5. 6. 13. 27. 29. 34. 66** ὅτι: *gr.* KLP *al. pler.* ἥν *apud latt. non redduntur.* *est* **testimonium . . . est quia**: *def. Z.* **est** *quart.*: + deus DU*,

dei quod maius est
quia testificatus est de filio suo
10 qui credit in filio dei habet
testimonium dei in se
qui non credit filio mendacem
facit eum
quia non credidit in testi-
monio quod testificatus
est deus de filio suo
11 et hoc est testimonium
quoniam uitam aeternam
dedit nobis deus
et haec uita in filio eius est
12 qui habet filium habet uitam
qui non habet filium dei
uitam non habet.
13 Haec scripsi uobis ut sciatis
quoniam uitam habetis

---

deinde + uel dominus D$^{mg.}$ *test*ificatus **est de filio suo**: *def. r*; *deinde* + quoniam hoc est testimonium dei quod maius est F (*uide supra*), + mittens eum saluatorem super terram L, + quem misit saluatorem super terram et filius testimonium peribuit in terra scripturas perficiens et nos testimonium peribemus quoniam uidimus eum et annunciamus uobis ut credatis et ideo (qui credit . . . *uers.* 10) T, *sine auct. gr.*—*cf.* I Ioh. iv. 14 *et* i. 1–3.

10. **qui** (i *superscr.* A^{1}) **credit**, *gr. omn.* ὁ πιστεύων: q. crediderit *Aug.* (x. 23). **in filio**: in filium (*in ras. scr.* U) IOUW *vg. cod. caraf. Bentl. c dem. diu.* p^c *Aug. Baed.* $\frac{5}{8}$ = εἰς τὸν υἱόν. **dei** *sec. cum gr.* A *al. plus*^{12} τοῦ Θεοῦ: eius *m*; *om. Aug. cum gr.* ℵBKLP *al. longe plu.* **in se**, *gr.* ἐν αὐτῷ (ℵ *al. mu.* ἑαυτῷ): in semet ipso *m Aug.* **qui** (+ uero U, + autem *m*) **non credit** *et gr.* ὁ μὴ πιστεύων: q. n. crediderit *Aug.*; *def. r.* **filio** *sec.* (*om.* A*) *etiam Baed.* $\frac{7}{8}$ *cum gr.* A 5. *al. plus*^{15} τῷ υἱῷ, *cf.* filium F p^c, in filio IO *c Baed.* $\frac{1}{8}$, *et* in filium *dem.*: deo *Aug. Uigil.* (*Uarim.* iii. 26) *cum gr.* ℵBKLP *al. longe plu.* τῷ Θεῷ, *cf.* in deo *r*; iesu christo *m*; *gr.* 56 τῷ υἱῷ τοῦ Θεοῦ *apud latt. non redditur.* **facit**: fecit (*Bentl.*) = πεποίηκεν. **eum** = αὐτόν: deum *m.* **quia** O *vg. cod. caraf. r et* quoniam ABCFGΘIKLTUVW*Z Bentl. Tisch. c dem. diu. p Baed.* = ὅτι: quomodo D. **credidit** A*DFI (*Bentl.*) *Tisch. dem. p Aug. cum gr. omn.* πεπίστευκεν (A 5. *al.*^{2} ἐπίστευσεν, ℵ ἐπίστευκεν): credit *codd. rell. vg. cod. caraf. c diu. m r*$^{ut\ uidetur}$ *Uigil. Baed.*, *cf.* nos credimus *libere Tert.* (*Prax.* 31). **non credit**: *def. r.* **in testimonio**, *cf.* in testimonium IU *vg. cod. caraf. Bentl. r Aug. et gr. omn.* εἰς τὴν μαρτυρίαν: testimonio *tantum* D*W *m Uigil. Baed.* $\frac{4}{8}$, *cf.* testimonium *tantum Tert.*; *deinde* + dei *Tert.*, + eius *r*, *sine auct. gr.* **quod** *et gr. omn.* ἣν: quo *Tert.* **testificatus** (catus *in ras. scr.* O; tus *def. r*) **est** (*def. r*) *cum gr. omn.* μεμαρτύρηκεν (ℵ ἐμαρτύρηκεν): testatus est *Tert. Uigil.* **deus** (*def. r*) *cum gr. paene omn.* ὁ Θεός, *cf.* dominus D: *om.* ΘU^{c} *c m Tert. Aug. Uigil. Baed.* $\frac{4}{8}$ *cum gr.* 4.

11. **hoc est testimonium** *cum ord. gr. omn.* αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία: > h. t. est BKV *Mar.-Merc.* (*p.* 18); h. t. *tantum* F*T *Baed.* $\frac{4}{8}$ *sine auct. gr.* **quoniam** (ὅτι): quia D *Aug.* (x. 23) *Mar.-Merc.* eternam OW*Z*. **dedit** *cum gr. omn.* ἔδωκεν (69. 99 δέδωκεν): dabit *Auct.-Incert.* (*P.L.* xiii. 666). **nobis deus**: *gr.* B 31. *al.*^{2} > ὁ Θεὸς ἡμῖν, *non autem latt.* hec O. **uita in filio eius est** *cum ord. gr. paene omn.* ἡ ζωὴ ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐστίν: > est u. in f. eius U *Baed.* $\frac{7}{8}$ *cum ord. gr.* A ἐστ. ἡ ζ. ἐν τ. υἱ. αὐ.; > u. est in f. eius *Baed.* $\frac{1}{8}$; u. in f. eius (*sine* est) AI *cum gr.* 100 ἡ ζ. ἐν τ. υἱ. αὐ. *tantum.*

12. **qui habet filium** *etiam Prisc.* (*tract.* 1) *sine addit. cum gr. paene omn.* ὁ ἔχων τὸν υἱόν *tantum*, *cf.* qui credit in filio *Prisc.* (*tract.* 2): q. h. f. dei CTU*W𝔖𝔖 *p r cum gr.* 8. 25. 34. 69. ὁ ἔχ. τ. υἱ. τοῦ Θεοῦ; *deinde* + in se *p sine auct. gr.* **habet uitam** *cum ord. gr. omn.* ἔχει τὴν (31 τὸν) ζωήν (31 υἱόν): > u. h. *r*; *deinde* + aeternam *p Uigil.* (*Uarim.* iii. 26), + et *expunct.* U, *sine auct. gr.* **qui** (quod O*) **non habet filium dei** *cum ord. gr. omn.*$^{ut\ uidetur}$ ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ: q. n. h. f. *tantum* A*B𝕮 *dem. Prisc.* (*tract.* 1) *Aug.* (x. 23, 677) *Mar.-Merc.* (*p.* 18), *cf.* > q. f. n. h. *Tert.* (*Prax.* 31), *et* qui non credit in filio *Prisc.* (*tract.* 2). **uitam** (+ aeternam D) **non habet** *etiam Aug.* (x. 677) *cum ord. gr. omn.* τὴν ζωὴν οὐκ ἔχει: > non h. u. BKU^{c}VW*Z c Prisc.* (*tractt.* 1, 2) *Aug.* (x. 23) *Mar.-Merc.*; > nec u. h. *Tert.*; *deinde* + sed iudicium dei manet super eum *Mar.-Merc. sine auct. gr.* *Adnotat Luc. Brug.* 'Qui habet filium, habet uitam: qui non habet filium, uitam non habet. *Voci* filium, *non addas* dei.'

13. *Ad init.* + carissimi *p sine auct. gr.* **haec** (hec ILO) **scripsi** (-bsi GT) **uobis** = ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν: h. scribo (c *ex* t F; *def. r*) uobis (uob *def. r*) BFΘ*KO^{c}U^{c}VW*Z vg. c dem. diu. r Baed.*; *deinde gr.* KLP *al. pler.* + τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, *non autem latt.* **sciatis**: + a deo *p sine auct. gr.* **quoniam** (ὅτι): quia *r Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1374). **uitam habetis** (habebitis DO*; *deinde* + ad deum *perlin.* O) **aeternam** (etern. O) *cum ord. gr.* AB *al. sat. mu.* ζωὴν ἔχετε αἰώνιον: > u. eternam h. *Z c cum ord. gr.* ℵKLP *al. plus*^{50} ζ. αἰών. ἔχετε (L 113 *al.* ἔχητε); > h. eternam u. W. **qui creditis**, *cf. gr.* ℵ^{c}A 5. 6. 13. 29. 66**. *al.*$^{3\ ut\ uidetur}$ οἱ πιστεύ-

aeternam qui creditis
in nomine filii dei
14 et haec est fiducia quam
habemus ad eum
quia quodcumque petierimus
secundum uoluntatem
eius audit nos
15 et scimus quoniam audit nos
quicquid petierimus
scimus quoniam habemus
petitiones quas postu-
lamus ab eo
16 qui scit fratrem suum peccare
peccatum non ad mortem
petet et dabit ei uitam peccan-
ti non ad mortem

οντες et gr. ℵ*B *τοῖς πιστεύουσιν*: ut credamus *libere Tert.* (*infra*), *cf. gr.* KLP *al. pler. καὶ* (57 *om.*) *ἵνα πιστεύητε* (37. 56 *πιστεύσητε*). **in nomine**: in nomen *Bentl.** = *εἰς τὸ ὄνομα*; nomini *Tert.* (*infra*). *Libere citat Tert.* (*Prax.* 28) ‘hortatur ut credamus nomini filii eius iesu christi’.

14. **et**: *om. Cassian.* (*conl.* ix. 34 *ad init. pericopes*). hec LOZ. **est** *cum gr. omn. ἐστίν*: habetis W*; *om.* F *dem.* **fiducia** (-tia G; cia *def. Z*) = *ἡ παρρησία*: fiduciam I. **habemus** *cum gr. paene omn. ἔχομεν*: habeamus D *cum gr.* A *al. pauc. ἔχωμεν.* **ad eum** *etiam Baed.* $\frac{6}{7}$ *cum gr. omn. πρὸς αὐτόν*, *cf.* adm̄ L: ad deum OϚ𝕾 *c Baed.* $\frac{1}{7}$, *cf.* aput deum *p*; *adnotat Luc. Brug.* ‘*Non scribas nomen* deum *loco pronominis* eum’. **quodcumque** (quodquum. T, quodcun. Ϛ𝔓, qđcumq; *et* đ *in ras. 2 litt. scr. diu.*) *etiam Baed.* $\frac{6}{7}$, *cf.* quidquid *r Cassian.*, *cum gr. plur. ἐάν τι et* 13 *ὅ ἐάν*, *cf.* quecumque L *et* quaecumque *Baed.* $\frac{1}{7}$: *gr.* A *ἄν et* 31*. 68. 191. 58[lect.] *ἐάν tantum.* pecierimus OW, petieriermus D*. **uoluntatem** (uolumpt. C) *cum gr. paene omn. θέλημα*: *gr.* A *ὄνομα apud latt. non redditur.* **audit** *etiam Baed.* $\frac{6}{8}$ *cum gr. omn. ἀκούει*: audiet O[c]W *Baed.* $\frac{1}{8}$; audiat *Baed.* $\frac{1}{8}$; *deinde* + et W *sine auct. gr.*

15. **et**: et si I (*Bentl.*) *r cum gr. καὶ ἐάν.* **quoniam** *pr. et* quia (*def. r*) BKVWZ *vg. cod. caraf. Bentl. c r* = *ὅτι*: quomodo D. **audit** (*in ras. scr.* K; aut A* *et* di *superscr.* A[c]; *def. r*) = *ἀκούει*: audiet *p*[c]. **nos** (*nos r*): *om.* O*. **et scimus . . . nos** *cum gr.* ℵ[c]BKLP *al. plu.*: *gr.* ℵ*A 19*. 96* *om.*, *non autem latt.* **quicquid** (quicqd *Z*; quidq. CFG𝕾𝕮) **petierimus** (pec. OW) *cum gr. omn. ὃ ἐὰν* (ABK *al. sat. mu. ἄν*) *αἰτώμεθα*: *om.* I*; *deinde* + ab eo G* *sine auct. gr.*, + *ras. circa* 25 *litt.* B. **scimus** *sec. tantum cum gr. omn. οἴδαμεν*: et sc. I; *om. Baed.* $\frac{4}{8}$. **habemus** (*def. r*) *cum gr. omn. ἔχομεν*: habuimus W. **petitiones** (peti|||||||||tiones L), *gr. τὰ αἰτήματα*: postulationes (-ciones O) CΘO; *deinde* + quas postulaciones *perlin.* O. **postulamus**: postulauimus (postol. I) GΘIO[c] *Bentl. et* petiuimus *r cum gr. omn. ᾐτήκαμεν.*

16. **qui**: si (*def. r*) quis (*def. r*) CDT *r*[teste de Bruyne] *t Tert.* (*pud.* 2, 19) *Hil.* (*ps.* cxl. 8) *Pacian.* (*ep.* iii. 16, *par.* 4) *Aug.* (iii. 2. 197) *et* si qui (*Bentl.*) *cum gr. omn. ἐάν τις*; omnis qui *p.* **scit**: *def. r.* **fratrem suum peccare** *etiam Pacian.* (*par.* 4) *Baed.* (*hic* $\frac{7}{8}$), *cf.* fr. s. delinquere *Tert.* (*pud.* 2, 19) *Hil.*, *cum ord. gr. omn. τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα*—*cf. etiam* fr. nostrum p. *libere Baed.* (*P. L.* xciv. 133): > p. fr. s. *Pacian.* (*ep.* iii. 16) *Aug.* (iii. 2. 197) *Baed.* (*hic* $\frac{1}{8}$). **peccatum** *pr. et* delictum *Tert.* (*pud.* 2, 19) *cum gr. omn. ἁμαρτίαν*: *om. Hil.* **non** *pr. cum gr. omn. μὴ tantum*: sed non *Hil.* **ad mortem** *pr. cum gr. omn. πρὸς θάνατον*: usque ad m. *Pacian.* (*ep.* iii. 16, *par.* 4). **petet** FGΘ[c]IU *cod. caraf. Bentl. Tisch. Cassian.* (*conl.* xi. 9) *Baed.* (*hic* $\frac{3}{8}$) *et* postulabit (-uit *r**) *r Tert.* (*pud.* 2, 19) *Pacian.* (*ep.* iii. 16) *Aug.* (iii. 2. 197) *cum gr. omn. αἰτήσει* (ℵ* *αἰτήσεις*): petit AB*Θ*KV*Z Cassian.* (*conl.* xx. 8), *cf.* petite L; petat B[c]CDOTW *vg. c dem. diu. p t Hil. Pacian.* (*par.* 4) *Ambr.* (*paen.* i. 10) *Hieron.* (ii. 372) ‘*Aug.*’ (v. *App.* 111) *Baed.* (*hic* $\frac{5}{8}$), *cf.* petamus *libere Baed.* (*P. L.* xciv. 133); *deinde* + pro eo CDT *p t Pacian.* (*ep.* iii. 16, *par.* 4) *sine auct. gr.* **dabit ei** (eis I) **uitam** *codd. plur. cod. caraf. Bentl. Tisch. c diu.** *r Hieron.* (ii. 372) *Cassian.* (*conl.* xi. 9, xx. 8) *cum gr. omn. δώσει* (ℵ* *δώσις*) *αὐτῷ ζωήν tantum*, *cf.* dabitur ei uita (*om.* W) B[c]DLOUW *vg. dem. diu.*[c] ‘*Aug.*’ (v. *App.* 111) *Baed.* (*hic*), detur ei uita *libere Baed.* (*P. L.* xciv. 133), *et* > dabitur uita ei *Tert.* (*pud.* 2): dabit ei (illi *Ambr. Pacian.*) uitam deus CT *p t Pacian.* (*ep.* iii. 16) *Ambr. et* d. ei (illi *Pacian.*) u. dominus *Tert.* (*pud.* 19) *Pacian.* (*par.* 4), *cf.* > d. illi deus uitam *Hil. et* > d. illi dominus uitam *Aug.* (iii. 2. 197); *deinde* + sed CT *diu. p t sine auct. gr.* **peccanti** (+ si D) **non ad mortem** *etiam Cassian.* (*conl.* xx. 8) *Hieron.* (ii. 372) ‘*Aug.*’ (v. *App.* 111), *cf.* qui peccat n. ad m. *Aug.* (iii. 2. 197), > quia n. peccat ad m. *Ambr.*, > quia (qui *pud.* 19) n. ad m. delinquit *Tert.* (*pud.* 2, 19), *et* si quis deliquit peccatum n. ad m. *Pacian.* (*par.* 4): peccantibus n. ad m. AG*ΘI (*Bentl.*) *Tisch. Cassian.* (*conl.* xi. 9) *cum gr. omn. τοῖς* (A + *μή*) *ἁμαρτάνουσιν* (A + *ἁμαρτίαν*) *μὴ πρὸς θάνατον*, *cf.* his qui *peccant non* usque ad m. *r et* n. his qui usque ad m. peccant CT; *om. omnino Hil. Pacian.* (*ep.* iii. 16) *sine auct. gr.* **est** (et Ϛ, et est G*) *etiam Tert.* (*pud.* 2) *sine addit. cum gr. omn. ἐστίν tantum*: + enim CT *p r t Tert.* (*pud.* 19) *Hil.*, + autem *Aug.* (iii. 2. 197)

est peccatum ad mortem
non pro illo dico ut roget
17 omnis iniquitas peccatum est
et est peccatum ad mortem
18 scimus quoniam omnis
qui natus est ex deo non peccat
sed generatio dei conseruat eum
et malignus non tangit eum.
19 Scimus quoniam ex deo sumus
et mundus totus in maligno

Pacian. (*ep.* iii. 16, *par.* 4). **peccatum** *sec.* (peccatum *r*), *gr.* ἁμαρτία: delictum *Tert.* (*pud.* 2, 19); *deinde* + *ras. circa* 6 *litt.* G. **ad mortem** *tert. etiam* '*Aug.*' (v. *App.* 111), *gr.* πρὸς θάνατον: usque (husq. C, *usque r*) ad m. CT *r Bachiar.* (*P. L.* xx. 1041) '*Aug.*' (v. *App.* 214) *Eucher.* (*instr.* i) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 945); quod ad m. ducit *Pacian.* (*ep.* iii. 16, *par.* 4); *deinde* + autem peccatum est D. **non** *tert. etiam Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 1160), *cf.* ne *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 434), *cum gr. paene omn.* οὐ *tantum*: sed non *Hil.*, *cf. gr.* 13. 57*lect.* 58*lect.* καὶ οὐ. **pro illo dico ut roget** DFGΘILU *Bentl. t Hieron.* (*hierem.* iii. 33), pro illo d. ut postulet (pos*tulet r*) CT *r*, de illo d. ut oret *Ambr.*, *et* pro illo (eo *par.* 4) d. ut depreceris *Pacian.* (*ep.* iii. 16, *par.* 4), *cum gr. paene omn.* περὶ ἐκείνης λέγω ἵνα ἐρωτήσῃ (K* ἐρωτήσει, ℵ° ἐρωτήσῃς) *tantum*, *cf.* pro illo d. ut oretur *Orig.* (*int. leu. hom.* iv. 5), > d. ut oretur pro eo *Gelas.-Pap.* (*P. L.* lix. 105), *et* pro quo non debeat orari *libere Eucher.*: pro illo d. ut roget (neget B*) quis ABKOVW*Z vg. cod. caraf. Tisch. c dem. diu. p* '*Aug.*' (v. *App.* 111) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 1160) *Isid. Baed.* (*P. L.* xcii. 616), *cf.* > pro illo d. ut quis roget *Baed.* (*hic*), > pro (de *pud.* 19) illo (eo *pud.* 19) d. ut quis postulet *Tert.* (*pud.* 2, 19), *et gr.* 15. 26. 36. *al.*[3] περὶ ἐκ. λ. ἵνα τις ἐρ.—*cf. etiam* pro illo oret quis *tantum Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 434); pro eo dico *tantum Hil.*; *deinde* + et est peccatum non ad mortem dico ut oretur pro eo *Gelas.-Pap.* **est pecc. . . . roget**: qui uero peccauerit ad mortem quis orabit pro eo *Hieron.* (ii. 372).

17. **iniquitas peccatum est,** iniustitia p. est *r*, *et* iniustitia delictum est *Tert.* (*pud.* 19), *cum ord. gr. omn.* ἀδικία ἁμαρτία ἐστίν: > p. iniquitas est *Aug.* (v. 151). **peccatum** *sec.* (*def. r*), *gr.* ἁμαρτία: delictum *Tert.* **ad** (*def. r*) **mortem** *etiam Baed.* $\frac{8}{8}$, *cf.* usque ad m. '*Aug.*' (v. *App.* 214), *cum gr.* 13. 67* πρὸς θάνατον: non ad m. I *Bentl. Hieron.* (*hierem.* iii. 33) *cum gr. paene omn.* οὐ πρὸς θάν.; et ad m. *Baed.* $\frac{2}{8}$ *sine auct. gr.*

18. **scimus**: + autem *Tert.* (*pud.* 19) *sine auct. gr.* **quoniam** (ὅτι): quia BKVW*Z vg. cod. caraf. Bentl. c Baed.* $\frac{1}{8}$; quod *Tert.* **qui natus** (*def. r*) **est** (*def. r*) **ex** (*def. r*) **deo** *cum ord. gr. omn.* ὁ γεγεννημένος (99. *al.* γεγενημ.) ἐκ τοῦ Θεοῦ: > q. ex deo n. est *Orig.* (*int.* iv. 521) *et* > q. ex deo n. sit *Tert.* **non peccat,** n. delinquit *Tert.*, *et gr.* οὐχ ἁμαρτάνει: peccatum non facit *Chromat.* (*P. L.* xx. 359). **sed** *cum gr. omn.* ἀλλ': quia *Chromat. Aug.* (x. 185). **generatio** (-cio O), *cf.* natiuitas C*mg.* *r Chromat.*: *gr.* ὁ γεννηθείς. **conseruat** (con*seruat r*) **eum** (*def. r*) *et* custodit illum *Chromat. cum gr.* A*B 105 τηρεῖ αὐτόν: *gr.* ℵA°KLP *al. pler.* τηρ. ἑαυτόν. **malignus non tangit** (-guit D; *deinde ras.* 1 *uel* 2 *litt.* L) **eum** *cum ord. gr. omn.* ὁ πονηρὸς οὐχ ἅπτεται αὐτοῦ, *cf.* diabolus n. t. illum *Chromat.*, *et* mal. n. tanget eum W*Z*ꝸ Baed.* $\frac{1}{8}$: > n. tangit eum mal. U.

19. **scimus**: *gr.* 104 + δέ, *non autem latt.* **quoniam** (ὅτι): quia '*Prosp.*' (*P. L.* li. 674); *def. r.* **ex** (*def. r*) **deo** (*def. r*; + non peccat *expunct. p**) **sumus** (*sumus r*) *cum gr. omn.* ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμέν: ex deo renati s. O *p*°; *om.* '*Prosp.*' **et** *etiam Orig.* (*int. matt. comm.* xiii. 20) *Hieron.* (v. 417) *cum gr. omn.* καί: *ad init. pericopes habent* quia *Orig.* (*int.* iv. 503) *Ambr.* (*ps.* xxxvi. 32, *ps.* cxviii. *mem* 16, *luc.* iv. 29) *Paulin.-Nol.* (*ep.* xiii. 6), quo *Hieron.* (*ep.* lv. 1), *et* si *Hieron.* (iii. 404); *om.* '*Prosp.*' **mundus totus** *etiam Orig.* (*int. matt. comm.* xiii. 20), *cf.* mundum totum *libere Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 249), saeculum totum *Saluian.* (*gub. dei* iv. 32), *et* mundus omnis *Hieron.* (vii. 377), *cum ord. gr. omn.* ὁ κόσμος ὅλος: > totus mundus *r Hieron.* (vi. 560) *Aug.* (iv. 230) *Bonifac.-Mog.* (*P. L.* lxxxix. 781) *et* > omnis m. *Orig.* (*int. princ.* II. iii. 6, *num. hom.* xii. 4; *Del.* iv. 503) *Prisc.* (*tract.* 4), *cf.* totus hic m. *Orig.* (*int. princ.* I. v. 5) *Paulin.-Nol.*; mundus *tantum Ambr.* (*ps.* cxviii. *labd* 47) *Hieron.* (*decies*) *Aug.* (x. 663, 1143) *Eucher.* (*instr.* i *semel libere*), mundum *tantum Eucher.* (*instr.* i *semel libere*), *et* saeculum *tantum Ambr.* (*ps.* xxxvi. 32, *ps.* cxviii. *mem* 16, *luc.* iv. 29), *cf.* m. iste *Hieron.* (*tract. de ps.* cxxxiii, *de pers. christ.*), mundum istum *libere Hieron.* (iv. 303), mundi istius *libere Hieron.* (*hierem.* v. 46), mundum eum *libere Orig.* (*int. num. hom.* vi. 4, *iesu hom.* vi. 4), mundo tuo *libere Hieron.* (vii. 28), *et* > hic mundus *Ambr.* (*ps.* xliii. 74); mundus enim *Ambr.* (*ps.* xl. 8) *Hieron.* (iv. 574, v. 590, vi. 585) *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 266), *cf.* m. ergo *Hieron.* (v. 277). **in maligno positus** (*def. r*) **est** (*def. r*) *etiam Orig.* (*int. princ.* I. v. 5, II. iii. 6; *num hom.* vi. 4, xii. 4; *Del.* iv. 503) *Ambr.* (*ps.* cxviii. *labd* 47) *Hieron.* (*saepissime*) *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 266), *cf.* in maligno positum est *Ambr.* (*ps.* xxxvi. 32, *ps.* cxviii. *mem* 16, *luc.* iv. 29—*uide supra*), in malo positus est *Ambr.* (*ps.* xl. 8), in malo positum est *Saluian.*—*uide supra*), in

positus est
20 et scimus quoniam filius
dei uenit

et dedit nobis sensum
ut cognoscamus uerum deum
et simus in uero filio eius

---

maligno hoc est in malo positus sit *libere Hieron.* (*ep.* lv. 1), in maligno esse positum . . . in maligno sit positus *libere Eucher.* (*instr.* i), *et* in maligno iacet *Paulin.-Nol.*, *cum ord. gr. omn.* ἐν (31 ἐπὶ) τῷ πονηρῷ κεῖται—*cf. etiam* qui in maligno positus est *Orig.* (*int. iesu hom.* vi. 4) *Ambr.* (*ps.* xliii. 74) *Hieron.* (iv. 303, v. 277, vii. 28; *hierem.* v. 46) *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 249): > positus est in maligno *Orig.* (*int. matt. comm.* xiii. 20).

20. **et** (*def. r*) **scimus** *etiam* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 674) *Baed.* $\frac{4}{8}$ *cum gr.* A *al.*[20] καὶ οἴδαμεν, *cf.* quia sc. *Hil.* (*trin.* vi. 43), *et gr.* ℵBK *al. sat. mu.* οἴδ. δέ: scimus *tantum ad init. pericopes Faustin.* (*P. L.* xiii. 59 *bis*) *Ambr.* (*fid.* i. 17) *Aug.* (viii. 754) '*Aug.*' (vi. 606) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 701) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 249, 365, 695, 807) *Facund.* (*P. L.* lxvii. 531, 543) *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 410) *cum gr.* LP *al.*[9] οἴδαμεν *sine copula*; *om. Baed.* $\frac{4}{8}$. **quoniam**, *gr.* ὅτι: quia *m Faustin.* (*P. L.* xiii. 59 *bis*) *Ambr.* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 674, 701) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 249, 365, 695, 807) *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 410); quod *Hil.* (*trin.* vi. 43) *Aug.* (viii. 754); quomodo D. **filius dei uenit** *etiam Facund.* (*P. L.* lxvii. 543), *cf.* f. d. uenerit *Aug.* (viii. 754), *cum ord. gr. omn.* ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἥκει —*cf. etiam* f. d. apparuit *Ambr.*: > d. f. uenit *Facund.* (*P. L.* lxvii. 531); > uenit f. d. *Hieron.* (iv. 787); *deinde* + et carnem induit nostri causa et passus est et resurrexit a mortuis adsumpsit nos CG[1]T *m p t Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 568), + et incarnatus est propter nos et passus est et resurgens de mortuis assumpsit nos *Hil.* (*trin.* vi. 43) *Faustin.*, *sine auct. gr.* **dedit nobis sensum**, *cf.* d. n. mentem *Hieron.*, *et* d. (de*dit r*; dederit *Aug.*) n. (*def. r*; *om. Facund.* (*P. L.* lxvii. 543)) intellectum (*intelle*ctum *r*) *r Aug.* (viii. 754) '*Aug.*' (vi. 606) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 249, 365, 695, 807) *Facund.* (*P. L.* lxvii. 531, 543), *cum ord. gr. omn.* δέδωκεν (A 5. 13. *al.*[2] ἔδωκεν) ἡμῖν διάνοιαν—*cf. etiam* d. n. intellectum optimum *Hil.* (*trin.* vi. 43) *et* d. n. intellectum bonum *Faustin.* (*P. L.* xiii. 59): > n. d. sensum *Oros.* (*apol.* xvii. 19). **ut cognoscamus** *etiam Fulg.* (*P. L.* lxv. 249, 695, 807), *cf.* ut sciamus *r* '*Aug.*' (vi. 606) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 365) *Facund.* (*P. L.* lxvii. 531, 543), *et* ut intelligamus *Hil.* (*trin.* vi. 43), *cum gr.* B[3]K *al. pler.* ἵνα γινώσκωμεν—*cf. etiam* ut cognosceremus *m*, *et* per quem sciremus *Oros.*: ut agnoscamus D *sine auct. gr.*; *gr.* ℵAB*LP 98. 99. 101. 180 ἵνα γινώσκομεν, *non autem latt.* **uerum deum** *etiam Fulg.* (*P. L.* lxv. 695) *cum gr.* A 5. 6. 13. 66**. *al. fere*[26] τὸν ἀληθινὸν Θεόν, *cf.* > d. u. BKV WZ *c t*: uerum (*sine* deum) *Hil.* (*trin.* vi. 43) *Hieron. Leo* (*P. L.* liv. 169) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 249, 365, 807) *cum gr.* ℵ[c]BKLP *al. plu.* τὸν ἀληθ. *tantum*, *cf.* ipsum uerum *Faustin.*, eum qui uerus est *m*; quod est uerum (uerus *Facund. P. L.* lxvii. 543) *r Facund.* (*P. L.* lxvii. 531, 543) *et* quid uerum sit '*Aug.*' (vi. 606), *cf. gr.* ℵ* τὸ ἀληθινόν; patrem *Ambr. sine auct. gr.* **et** *tert.* (*def. r*) *etiam Auct.-Incert.* (*P. L.* xiii. 657) *Aug.* (viii. 754) *Uigil.* (*trin.* ii) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 249, 365, 695, 807) *cum gr. omn.* καί: ut *Auct.-Incert.* (*P. L.* xiii. 655 *ad init. pericopes*) *Aug.* (viii. 659, 682, 704 *bis*, *ad init. pericopes*) *Uict.-Uit.* (*hist.* ii. 66 *ad init. pericopes*) *Uigil.* (*Uarim.* iii. 11 *ad init. pericopes*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 214, 501, 714, *ad init. pericopes*). **simus** (*def. r*) *etiam Uigil.* (*Uarim.* iii. 11) *Facund.* (*P. L.* lxvii. 531) *Fulg.* (*sexies*) *cum gr.* 34 ὦμεν: sumus *Bentl. Quaestt. U. et N. T.* (xci. 5) *Uigil.* (*trin.* ii) *Facund.* (*P. L.* lxvii. 543) *cum gr. paene omn.* ἐσμέν; scimus *Z sine auct. gr.*; credamus *Aug.* (v. 681) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 714) *sine auct. gr.* **in uero** (+ ipso *Faustin.*) **filio** (*fi*lio *r*) **eius** (dei *Uigil. trin.* ii, *non autem Uarim.* iii. 11) *etiam Aug.* (*quinquies*) *cum gr.* 33. 34. *al.*[3] ἐν τῷ ἀληθινῷ υἱῷ αὐτοῦ, *cf.* > in f. eius u. W—*cf. etiam* in uerum filium eius *Aug.* (v. 681): in uero in filio eius *Bentl. cum gr. al. omn.*[ut udtur] ἐν τῷ ἀλ. ἐν τῷ υἱ. αὐ.; *deinde* + iesu (iesum *Aug.* v. 681) christo (christum *Aug.* v. 681) CDT *dem. m p r t Faustin. Auct.-Incert.* (*P. L.* xiii. 657, *non autem* 655) *Hil.* (*trin.* vi 43) *Ambr. Hieron. Aug.* (*sexies*) *Quaestt. Uigil.* (*trin.* ii, *Uarim.* iii. 11) *Fulg.* (*semper*) *Facund.* (*P. L.* lxvii. 531, 543) *Iulian.-Tol. Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 376, *non autem* 410) *cum gr.* ℵBKLP *al. fere omn. qui add.* Ἰησοῦ Χριστῷ (ℵ* Χριστοῦ), *tunc* + domino nostro *Ambr. sine auct. gr.* **hic** *etiam Auct.-Incert.* (*P. L.* xiii. 657) *Aug.* (viii. 754) '*Aug.*' (vi. 606, 609) *Uigil.* (*Uarim.* i. 25, 34, 65, iii. 11) *Fulg.* (*septies*) = *gr. omn.* οὗτος: ipse *Aug.* (*septies*) '*Aug.*' (v. *App.* 304, vi. 567) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 501); qui *Auct.-Incert.* (*P. L.* xiii. 655) *Uigil.* (*trin.* ii). **est** (+ enim '*Aug.*' vi. 606) **uerus deus** (*def. r*) *etiam Aug.* (*septies*) '*Aug.*' (*quater*) *Uigil.* (*Uarim.* i. 25, 65) *Fulg.* (*septies*) *cum gr. omn.* ἐστιν ὁ ἀληθινὸς Θεός, *cf.* > est d. u. D *Faustin. Aug.* (viii. 659) *Uigil.* (*Uarim.* i. 34, iii. 11) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 695), *et* > u. est d. *Iulian.-Tol.*: est u. (*sine* deus) ALU* *m Hil.* (*trin.* vi. 43) *Quaestt. Uigil.* (*trin.* ii) *et* > u. est (*sine* deus) *Hil.* (*trin.* vi. 46). **et uita aeterna** (et. OWZ): *def. r*; *deinde* + et resurrectio nostra *m Hil.* (*trin.* vi. 43, *non autem* 46) *Uigil.* (*trin.* ii; *non autem Uarim. quater*), + et

hic est uerus deus et uita aeterna
21 filioli custodite uos
a simulacris.

EXPLICIT EPISTULA IOHANNIS PRIMA

resurrectio nostra in ipso *Faustin.*, *sine auct. gr.* **uerum deum . . . uita aeterna** : quod est uerbum in christo iesu *Oros.*

21. **filioli** : *in ras. scr.* O ; filio B*. **custodite**, *gr.* φυλάξατε : cauete *Aug.* (i. 782) ; abstinete *Tycon.* (*reg.* 6). **uos** : *om. Aug. sine auct. gr.* **a simulacris** (-chris ATZϛ𝔓𝔖, symulachris C) *etiam Hieron.* (ii. 321), *gr.* ἀπὸ τῶν εἰδώλων : ab idolis *r Tert.* (*cor.* 10) *Hieron.* (vi. 877) ; *deinde* + amen FO𝔓𝔖ℭ *cod. caraf. cum gr.* KLP *al. pler. qui add.* ἀμήν.

explicit (explīc I, explic̄ Z, ex̄p A) **epistula** (-tola C, epis̄t I, eplā Z, ep̄is A) **iohannis** (ioh̄ Z, iōh A) **prima** (p̄ A) ACIZ : explicit (explc L, expl V, exp· F) epistola (-tula F, epla L *c*, ep̄l V) sc̄i (scī UV, sci· F) ioh̄ (iohannis F, iohān U, ioh̄is *c*) prima (·I V) BFKLUV *c* ; expl epla ioh̄is apli ·I· *diu.* ; expl̄ᵗ ep̄is iohan̄s apos̄t G ; > expl epl prima ioh̄ apli Θ ; explicit I iohannis *p* ; *nihil habent* DOTW *vg. cod. caraf. Tisch. dem.* ; *def. r* (*deinde* + uer̄s· ccx·lxiiii·).

EPISTULA IOHANNIS SECUNDA.

Ordinem (α) *Argumentum,* (β) *Capitula exhibent* U; *Argumentum tantum* ꞩ *c*; *Capitula tantum* ABCFΘIKTV; *nihil habent* DGLOWZ𝔓𝔖𝔆 *Tisch. dem. diu. uett.*

ARGUMENTUM IN EPISTULAM IOHANNIS SECUNDAM.

Praefatio haec continetur codicibus nostris U *c et in* ꞩ; *impressit etiam Thomasius,* I, *p.* 379, *e codd. Orat.* B. 7, *Uatic.* 4221, *Reg. Suetiae, S. Petri* A. 1, *et Sanctae Mariae ad Martyres.*

Impressimus e ꞩ *uariantibus lectionibus codicum in apparatu critico adhibitis.*

Inscr. incīp argumentū in epla iohis scdā *c*; argumentum in epistolam secundam iohannis apostoli ꞩ; incipit prologus epistolae scī iohannis secundae U.

USQUEADEO ad sanctam foeminam scribit, ut eandem dominam non dubitet literis appellare: eiusdemque filiis testimonium quod ambulent in ueritate, perhibeat.

1. usqueadeo (usque adeo *duobus uerbis c*): usque ad eustochiam U. feminam U *c*. scribitur U. ut: *om.* U. eandem: ndē *in ras. scr.* U. dubitat U.
2. litteris U *c*. eiusque U. perhibet U.

Subscr. explicit prologus U; explič *c*; *nihil habet* ꞩ.

CAPITULA IN EPISTULAM IOHANNIS SECUNDAM.

Capitula exstant in codicibus nostris ABCFΘIKTUV.

Desunt in DGLOW*Z vg. Tisch. c dem. diu. uett.*

Inscr. incipiunt capitula A; incipiunt capitl̄ epistol secdae K; incipt̄ epl̄ ·II· captl· V; incp̄nt cap̄ eiusđ ep̄l secđ B; incipiunt capitula epistolae secundae ioħ apli Θ; incipiunt kapitulae in eiusdem saecunda C; incipit capitulatio in epistola eiusdem secunda T; incipiunt capitulationes U; inc· breues eiusdem epist· secundae F; incip̄ tituli eiusdē epistule ·II· I.

Post unumquodque capitulum addidimus capp. et uerss. Epistulae.

A	BFΘIKU	CT	V *Cod. S. Pauli, apud Thomasium,* I, *p.* 370.
Edidimus e codice ipso.	*Edidimus e codice* F, *uariis lectionibus codd. rell. in calce paginae subiunctis, iis exceptis quae ad meram orthographiam spectant* (*cf. etiam Thomasium,* I, *p.* 379, *qui capitula e codd. Orat.* B. 7, *Uatic.* 4221, *Reg. Suetiae, S. Petri* A. 1, *et Sanctae Mariae ad Martyres impressit*).	*Edidimus e codice* C, *uariis lectionibus codicis* T *in calce paginae subiunctis, iis exceptis quae ad meram orthographiam spectant.*	*Impressimus e codice* V, *uariis lectionibus cod. S. Pauli in calce paginae subiunctis, iis exceptis quae ad meram orthographiam spectant.*
I. Scribit seniori et filiis eius quos diligit in ueritate gratia misericordia pax domini nostri iesu christi (1).	I. De diligendis cultoribus ueritatis (1).		I. Iohannes dominam cum filiis suis salutans rogat mutuae dilectionis studium gerere (1).
II. Idem gauisus de filiis eius quod ambularet in mandatum dei et dilectionem (4).	II. De dilectione altera quod non sit nouum ac rude praeceptum (4).	I. Gaudere se dicit. quia filii aeclesiae hambulent in ueritate. Et monet hut diligamus alterutrum. Et hut mandata seruemus. Et de seductoribus (4).	
III. Qui non confitetur iesum christum uenientem in carne hic antichristus est (6).	III. De seductoribus qui in hoc mundo abundant (6).	II. Seductores esse qui non confitentur christum in carne uenisse. Et hut perseueremus in doctrina christi (7).	II. Manet eosdem acceptam semel doctrinam ueritatis seruare · quia multi iam uenerint heretici negantes iesum christum in carne uenisse (6).
IIII. Qui permanet in doctrina dei et filium et patrem habet (9).	IIII. De non dicendum haue eis qui aliud praeferunt dogma (9).		
V. Plura scribere uobis (nobis A*) nolui sperans me cito uidere uos (12).	V. De sua praesentia in qua narrandum omnia reseruauit (12).	III. Non recipiendos qui aliter docent nec habe eis dicendum. Et quod per cartam scribere plura noluerit (10).	III. Ab hereticorum contuberniis abstinendum praecipiens sese ad eos uenturum esse promittit (10).

Notae ad codd. BFΘIKU. II. alterna BΘIKU. rode Θ[c]. III. **in hoc**: he (*perlineatum*) hoc B; in *tantum* K. IIII. dicendo BK; discendo U (*fortasse e* dicendus *mutatum*). aue his B, haue his K; ab eis ΘIU. > aliud qui BΘK. V. adnarrandum I. seruauit *et* u *sec. in ras. scr.* U.

Notae ad codd. CT. I. **quia**: qui T. III. hab eis T. plurima T.

Notae ad codd. V *S. Pauli.* II. **manet**: donet *S. Pauli.*

Subscr. expliciunt (ex̄pt A) capitula (cāp A) AB; finiunt kapitulae C; expliciunt capitulationes U; explc̄t breues V; exp· breues epist· secundae F; explic̄ tituli iohannis ·II· I; expln̄t *tantum* K; *nihil habent* ΘT.

ELENCHUS CODICUM NOSTRORUM IN EPISTULA IOHANNIS SECUNDA.

1. A. Cod. *Amiatinus* s. VII ex. uel VIII in. = A Euang. (uide uol. I, p. xi); contulit H. J. W.
2. B. Cod. *Bambergensis* s. IX = B Epp. Paul. et Act. (uide I, p. 674, et III, p. v); contulit H. F. D. S.
3. C. Cod. *Cauensis* s. forsan IX = C Euang. (uide I, p. xi); contulit J. S.
4. D. Cod. *Ardmachanus* s. IX in. = D Euang. (uide I, p. xi, II, p. 292, et III, p. v); edidit J. Gwynn, Dublini 1913.
5. F. Cod. *Fuldensis* s. VI = F Euang. (uide I, p. xii); edidit E. Ranke, Marburgi et Lipsiae 1868.
6. G. Cod. *Sangermanensis* s. IX = G et g_1 Euang. (uide I, p. xii); contulit H. J. W.
7. Θ. Cod. *Theodulfianus* s. IX = Θ Euang. (uide I, p. xii); exemplar photographicum contulerunt A. Ramsbotham et H. F. D. S.
8. I. Cod. *Iuueniani Uallicellanus* B. 25 s. VIII–IX = I Act. (uide III, pp. vi, vii); exemplar photographicum contulerunt A. Ramsbotham et A. W. A.
9. K. Cod. *Karolinus* s. IX = K Euang. (uide I, p. xii); contulit F. G. Harvie.
10. L. Cod. *Lemouicensis* s. VIII–IX (nunc Par. Lat. 2328; cf. Berger *Hist. de la Vulg.* pp. 83, 405); contulit G. M. Youngman.
11. O. Cod. *Oxoniensis* (Laud. Lat. 43) s. XII–XIII; edidit E. S. Buchanan, Lond. 1916, denuo contulit H. F. D. S.
12. T. Cod. *Toletanus* s. VIII = T Euang. (uide I, pp. xiii, xiv); contulit J. S.
13. U. Cod. *Ulmensis* s. IX = U Epp. Paul. et Act. (uide III, p. viii); contulerunt F. G. Harvie et H. F. D. S.
14. V. Cod. *Uallicellanus* s. IX = V Euang. (uide I, p. xiv); contulit J. S.
15. W. Cod. *Sarisburiensis* s. XIII = W Euang. (uide I, p. xiv); contulit H. F. D. S.
16. *Z*. Cod. *Harleiani* supplementum s. IX ex. (uide supra p. 339 et infra p. 383); contulit H. F. D. S.
17. *c*. Cod. *Colbertinus* s. XIII = *c* Euang. (uide I, p. xxxi, et II, p. 62); contulit H. J. W.
18. *dem*. Cod. *Demidouianus* s. XIII apud C. F. Matthaei *Test. Nou.*, Rigae 1782.
19. *diu*. Cod. *Diuionensis* 9 (*bis*) a. 1109, dictus Cod. S. Stephani Harding; exemplar photographicum contulerunt A. W. A. et H. F. D. S.
20. *m*. Lectiones e libro *de diuinis scripturis siue Speculum* = *m* Euang. (uide I, p. xxxii).
21. *p*. Cod. *Perpinianus* s. XIII in. = *p* Act. (uide III, p. x); edidit E. S. Buchanan (*The Journal of Theological Studies*, xii, Oxon. 1911, pp. 497 seqq.).

De siglis ςℌ𝔖ℭ, *vg.*, *cod. caraf.*, *Bentl.*, *Tisch.*, etc., uide uol. I, pp. xxviii seq.

EPISTULA IOHANNIS SECUNDA.

Epistula Iohannis secunda in his codicibus sine lacuna exstat:—ABCDFGΘIKLOTUVW *c dem. diu. p. In* H *et* Z *deficit; in* Z *autem manu recentiori, quam Z designauimus, epistula tota suppleta est: h* (= *Fragmenta Floriacensia rescripta*), *r* (= *Fragmenta Frisingensia*), *s* (= *Fragmenta Uindobonensia*), *et t* (= *lectiones e lectionario qui dicitur 'liber comicus'*) *nihil, m* (= *lectiones e libro 'de diuinis scripturis siue speculum'*) *pauca tantum continent. Itaque in hac epistula codices Hieronymiani* (*inter quos c dem. diu. sine dubio numerandi sunt*) *et ueteres uiginti unus nobis praesto sunt. Uariantes lectiones e ueteribus perpetuo citauimus, iis discrepantiis tantum omissis quae ad meram orthographiam spectant.*

Ordo stichorum e codice Amiatino est.

Patres citauimus tantum ubi a textu nostro dissentiunt et plerumque uel ex editione Uindobonensi (= *Corp. Scr. Eccl. Latt.*) *uel ex ed. Migne* (= *Patrologia Latina*); *Ambrosium ex ed. Uind. nondum ad finem perducta; Augustinum semper ex ed. Bened.* (*Paris.* 1679); *Gildam ex ed. Haddan et Stubbs* (= '*Councils and Ecclesiastical Documents relating to Great Britain and Ireland*', I, *Oxon.* 1869, *pp.* 44 *seqq.*); *Hieronymum partim ex ed. Uallarsii* (*Ueronae* 1734), *partim ex ed. Uind. nondum ad finem perducta; Irenaei interpretem secundum Sanday et Turner* ('*Nouum Testamentum Sancti Irenaei*' = '*Old-Latin Biblical Texts*', VII, *Oxonii* 1923); *Origenis interpretes ex ed. Berolinensi nondum ad finem perducta* (= '*Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten drei Jahrhunderte*', *uoll.* xxii *etc.*).

Textum Baedae commentarii in Epistulam e noua octo codicum conlatione congessimus, quorum septem nobis praesto erant Oxonii in bibliotheca Bodleiana seruati sub nota (i) *Bodl.* 849 (A. D. 818), (ii) *Laud. Misc.* 442 (*s.* ix), (iii) *Jesus* 69 (*s.* xi), (iv) *Jesus* 70 (*s.* xii), (v) *Laud. Misc.* 78 (*s.* xii), (vi) *Ball.* 177 (*s.* xii *ex.*), (vii) *Linc. Lat.* 31 (*ss.* xii–xiii); *octauus uero in bibliotheca collegii Orielensis repositus sub nota* 'xxxiv' (*s.* x); *quos omnes contulit Claudius Ienkins huius editionis gratia.*

Inscr. incipit (in cipit A) epistula (-tola *dem.*, aepistola C, epīst A, epla *c*) iohannis (ioannis *dem.*, iohis *c*, iōh A) secunda (sēc A, II C, ·II· *c*; + dō gratias A) AC *c dem.*; incipit epistola iohannis apstli sesunda (*sic*) T; incip̄ epistola (epla *Z*) secunda V*Z*; incip̄ epla eiusdē ·II· *diu. et* > incp̄t (inc· F) eiusdem episl̄ (epist· F) secunda BF; incipit eiusdem aepistula D; incipit (incp̄ K, incp *r*) eiusdem (eiusdē K) secunda (secda K, ·II· *r*) GK *r* (*epistula autem ipsa def. r*); incipit eius dem secunda cap̄ L; incipit ipsa epistola U; incip̄ textus eiusdē epist̄ I; incipiunt II et III iohannis *p*; item eiusdem secunda Θ; epistola iohannis apostoli secunda (II 𝔓) Ϛ𝔓; epistola beati ioannis apostoli secunda 𝕮; epistola canonica beati ioannis apostoli secunda 𝕾; epistula iohannis II *Tisch.*; *nihil habent* OW.

INCIPIT EPISTULA IOHANNIS SECUNDA.

1 Senior electae dominae et natis eius
quos ego diligo in ueritate
et non ego solus sed et omnes
qui cognouerunt ueritatem

---

1. *Priora uerba litteris uncialibus uel rubris scripta habent* Θ (senior . . . ueritate), B (senior . . . diligo), A (senior . . . eius), *diu.* (senior . . . natis), F (senior el. dom.), O (senior electe), D *vg.* (senior). *Ad init.* + iohannes (-is C) CT *p Cassiod.* (*P.L.* lxx. 1373) *sine auct. gr.* **senior** (saen. C) *etiam Hieron.* (*ep.* cxxiii. 11; *Uall.* vi. 757), *cf.* presbyter *Hieron.* (*ep.* cxlvi. 1), *et gr. paene omn.* ὁ πρεσβύτερος: seniores I*; *gr.* 93 συμπρεσβύτερος *apud latt. non redditur.* aelectae C, electe DILOW. domine DILOW. **natis**, *gr.* τοῖς τέκνοις: filiis (> eius f. D) CDT *Capitula* AV (*uide supra p.* 381) *Hieron.* (*epp.* cxxiii. 11, cxlvi. 1) *Cassiod.* ego (ergo L*) diligo (dilego D) *cum ord. gr. omn.* ἐγὼ ἀγαπῶ: > d. ego W *c.* **et non ego** *cum gr. fere omn.* καὶ οὐκ ἐγώ, *cf.* > et ego non W: non ego (*sine* et) D, *cf. gr.* A 73 οὐκ ἐγὼ δέ. **et** *tert.*: *om.* GUW *sine auct. gr.* cognoberunt T.

2 propter ueritatem quae permanet in nobis
et nobiscum erit in aeternum
3 sit uobiscum gratia misericordia pax a deo patre
et a christo iesu filio patris
in ueritate et caritate.
4 Gauisus sum ualde quoniam
inueni de filiis tuis ambulantes in ueritate
sicut mandatum accepimus a patre
5 et nunc rogo te domina
non tamquam mandatum nouum scribens tibi
sed quod habuimus ab initio
ut diligamus alterutrum
6 et haec est caritas ut ambulemus secundum mandata eius.
Hoc mandatum est ut quemadmodum audistis ab initio
in eo ambuletis
7 quoniam multi seductores exierunt in mundum

---

2. **propter ueritatem** *et gr. fere omn.* διὰ τὴν ἀλήθειαν: *om.* FU *cum gr.* 66**. *al.*[3] **quae** (que LO; qui T; quia *Baed.* $\frac{2}{8}$) **permanet**, *cf.* que manet W, *et gr. fere omn.* τὴν μένουσαν: *gr.* A τὴν ἐνοικοῦσαν *et* 13. 65 τὴν οὖσαν *apud latt. non redduntur.* **in nobis et nobiscum** *cum gr. fere omn.* ἐν ἡμῖν καὶ μεθ' ἡμῶν: in uobis et uobiscum ϛ *cum gr.* 22. 68. *al.*[2] ἐν ὑμῖν κ. μεθ' ὑμῶν; in nobis et uobiscum *p*[c] *Baed.* $\frac{2}{8}$; in uobis et nobiscum BLO *Baed.* $\frac{1}{8}$. **in aeternum** (et. OWZ), *gr.* εἰς τὸν αἰῶνα: usque in aet. *p.*

3. **sit uobiscum** DFGOTW *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. dem. diu. p Aug.* (iii. 2. 932) *Baed.* $\frac{2}{8}$ *et gr.* K *al. plu.* ἔσται (15. 36 + δὲ) μεθ' ὑμῶν, *cf.* sit uobis U: sit (si *Z**) nobiscum *codd. plur. c Baed.* $\frac{5}{8}$ *et gr.* ℵBLP *al. sat. mu.* ἔστ. μεθ' ἡμῶν; *gr.* A *om., non autem latt.* **gratia misericordia pax** *cum gr. omn.* χάρις ἔλεος εἰρήνη: gr. et m. p. UZ *dem. diu.*; gr. m. et p. *p*; gr. et m. et p. *Baed.* $\frac{7}{8}$ *et* > gr. et p. et m. *Baed.* $\frac{1}{8}$. ha C. **patre**: *in mg. scr.* L[1]. **a** *sec. cum gr. paene omn.* παρά: *om.* AGIOU *dem. Aug. Baed.* $\frac{1}{8}$* *cum gr.* ℵ* 99. **christo iesu** *etiam Baed.* $\frac{7}{8}$, *cf.* domino ch. ihesu C: > ie. ch. OW *Bentl. c dem. diu. Aug. Baed.* $\frac{1}{8}$ *cum gr.* AB 27. 29. 33. *al.*[2] Ἰησοῦ Χριστοῦ, *cf.* domino ie. ch. T *et gr.* ℵKLP *al. pler.* κυρίου Ἰησ. Χρ. **filio**: + dei T *sine auct. gr.* **patris**: eius O *in ras. longiore scr., cf. gr.* ℵ* αὐτοῦ τοῦ πατρός. **in ueritate et** (+ in *Baed.* $\frac{1}{8}$) **caritate** (kcar. C, char. *vg.*) *cum ord. gr. omn.* ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ: > in car. et uer. W *Baed.* $\frac{1}{8}$; *deinde* + uera ihsu filio D *sine auct. gr.*

4. *Ad init.* + karissimi *p sine auct. gr.* **gauissus** DU*. **sum**: + autem L *sine auct. gr.* **quoniam** (ὅτι): quod *Lucif.* (*non conu.* 13). **de**: *euan. Z.* hambulantes C. **in ueritate** = *gr. omn.* ἐν ἀληθείᾳ: in ueritatem F* *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1374). sicuti C. **accepimus** (*in ras. scr.* O) *cum gr. plur.* ἐλάβομεν, *cf.* accipimus DW: *gr.* ℵ 13. 28 ἔλαβον *apud latt. non redduntur.*

5. **et nunc**: *om. Lucif.* (*non conu.* 13) *sine auct. gr.* **rogo**, *gr.* ἐρωτῶ: oro *Lucif.* **te** (t *tantum* I*) *cum gr. omn.* σε: *om.* W. **tamquam** (tanq. Wϛ𝔐), *gr.* ὡς: quasi O *Aug.* (x. 737); sicut *Lucif.* **mandatum nouum scribens tibi** *cum ord. gr.* ℵA 5. 13. 31. 68 ἐντολὴν καινὴν γράφων σοι, *cf.* praeceptum (*uide Capitula* BFΘIKU *supra p.* 381) n. scribam (*cf. gr.* 64 *etc. infra*) t. *Aug.*: *gr.* BKLP *al. pler.* > ἐντ. γρ. (64. 65. 66. 106 γράφω) κ. σοι, *non autem latt.* **habuimus** *cum gr.* εἴχομεν (ℵA εἴχαμεν; 31. 38. 68. *al. fere*[20] ἔχομεν): audiuimus *Baed.* $\frac{6}{8}$. hab C. inicio O. **ut**: *euan. Z.* **diligamus** (dileg. D): + nos *Lucif. sine auct. gr.* **alterutrum** (ἀλλήλους): inuicem CT *Aug.*

6. hec OW. kcaritas C, charitas *vg.* **ambulemus** (hamb. C) *cum gr. omn.* περιπατῶμεν: ambulamus B. **mandata** (manda *tantum* G) *cum gr. omn.* τὰς ἐντολάς: mandatum C; uoluntatum (*et ras. sup. lin.*) U. **hoc mandatum est** *etiam Bentl. Tisch. cum ord. gr.* ABK 5. 13. *al.*[2] αὕτη ἡ ἐντολή ἐστιν, *cf.* h. enim m. est W, *et gr.* 15. 17. *al.*[2] καὶ αὕτ. ἡ ἐντ. ἐστ.: > h. est m. *cod. caraf. Lucif.* (*non conu.* 13) *cum ord. gr.* ℵLP *al. pler.* αὕτ. ἐστ. ἡ ἐντ., *cf.* > h. enim est m. *dem. et* > h. est enim m. BCDKOTVZ *vg. c p*; *deinde gr.* ℵ + αὐτοῦ, *non autem latt.* **ut quemadmodum** *cum gr.* ℵAK 13. 31. 73. *al. mu.* ἵνα καθώς: sicut *Lucif. cum gr.* BLP *al. pler.* καθώς *tantum.* **hoc mand. . . . quemadmodum**: *in ras. scr.* K. hab C. **initio** (-cio O): + ut *Lucif. cum gr.* ℵAB LP 31. 73. *al. pler. qui add.* ἵνα. **ambuletis** (hamb. C) *cum gr. omn.* περιπατῆτε (L 13. *al.* περιπατεῖτε, ℵ περιπατήσητε): ambulemus B.

7. **seductores** (πλάνοι): fallaces *m Lucif.* (*non conu.* 13); heretici *Capitula* V (*supra p.* 381). **exierunt** *cum gr.* ℵAB *al. plus*[15] ἐξῆλθον (A -θαν): prodierunt CT *m p, cf.* progressi sunt *Lucif.*, *et gr.* KLP *al. plu.* εἰσῆλθον. **mundum**, *cf.* hunc m. D *m Iren.* (*int.* III. xvi. 18), *et gr.* τὸν κόσμον: saeculo *Lucif.* **quoniam . . . mundum**: > multi enim exierunt in mundum seductores *Gelas.* (*epp. imp. pont.* lxxv. 8). **qui non** (*om.* O*) **confitentur** *etiam Gelas.* (*epp. imp. pont.*

qui non confitentur iesum christum
uenientem in carne
hic est seductor et antichristus
8 uidete uosmet ipsos ne perdatis
quae operati estis
sed ut mercedem plenam
accipiatis.

9 Omnis qui praecedit et non
manet in doctrina
christi deum non habet
qui permanet in doctrina
hic et filium et patrem habet
10 si quis uenit ad uos et hanc
doctrinam non adfert

---

lxxv. 8), *cf.* q. negant *Orig.* (*int. exod. hom.* iii. 2) *Ambrst.* (*in Rom.* xii. 18) *et* qui . . . negarent *libere Tert.* (*praescr.* 33), *cum gr.* οἱ μὴ ὁμολογοῦντες: qui n. confitetur (fitetur A*, t *sec. euan.* G) A*DGΘ^c I*LU^c *c p Capitula* A (*supra p.* 381) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1375), *cf.* qui negat *Ambrst.* (*in I Cor.* xv. 14) *Gelas.* (*epp. imp. pont.* lxxix. 6). **iesum** (ihesum C) **christum** *cum ord. gr. omn.* Ἰησοῦν Χριστόν: > ch. ie. *Prisc.* (*tract.* 1) *Gelas.* (*epp. imp. pont.* lxxv. 8); ch. *tantum Tert.* (*et* > q. christum negarent—*uide supra*) *Ambrst.* (*in Rom.* xii. 18—*cf. infra, I Cor.* xv. 14) *Gelas.* (*epp. imp. pont.* lxxix. 6); *deinde* + dominum nostrum *m sine auct. gr.*, *cf.* > dominum meum ie. ch. *libere Orig.* **uenientem in carne** *cum gr. omn.* ἐρχόμενον ἐν σαρκί, *cf.* uenientem in carnem *Bentl. Baed.* $\frac{1}{8}$*: uenisse in carne BG^cΘKOVZ *c dem. diu.*, *cf.* uenisse in carnem *vg. cod. caraf. p Lucif.*, > in carne uenisse W *m Capitula* CTV (*supra p.* 381) *Iren. Tert. Orig. Ambrst.* (*in I Cor.* xv. 14) *Prisc. Gelas.* (*epp. imp. pont.* lxxv. 8, lxxix. 6), *et* > in carne christum uenisse *Ambrst.* (*in Rom.* xii. 18). **hic est seductor et antichristus** (hantychr. C, antechr. F*Θ, anticr. LZ*, an̄xp̄s D, antichistus G) *cum gr. omn.* οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καὶ ὁ (א 1. 3 *om.*) ἀντίχριστος, *cf.* hic est antichristus *tantum Ambrst.* (*in I Cor.* xv. 14) *Gelas.* (*epp. imp. pont.* lxxix. 6): hi sunt seductores et antechristi *Prisc.*, *cf.* isti sunt fallaces et antichristi *Lucif.*, *et* > hii fallaces et antichristi sunt *m.* **qui non confitentur . . . antichristus**: *cf.* I Ioh. ii. 22.

8. **uosmet** (-med CT) **ipsos** (uosmetipsos *uno uerbo vg.*) *et gr.* אABP *etc.* ἑαυτούς: eos *Iren.* (*int.* III. xvi. 8) *Lucif.* (*non conu.* 13) *et gr.* KL αὐτούς; *deinde* + custodite *p sine auct. gr.* **perdatis** *cum gr.* אAB 5. 13. 66**. 68. *al. fere*[18] ἀπολέσητε (א* ἀπολῆσθε): *gr.* KLP 31. *al. plu.* ἀπολέσωμεν *apud latt. non redduntur.* **quae** (q: G*, *deinde* + ae *sup. lin.* G^1, que OTW) = *gr. omn.* ἅ: quod CΘ *dem. diu. Iren. Lucif.* **operati** (hop. C) **estis** *cum gr.* אA 5. 13. 40. 66**. *al.*[3] εἰργάσασθε: *gr.* BKLP 31. *al. plu.* εἰργασάμεθα *apud latt. non redduntur*; *deinde* + in domino *dem. p sine auct. gr.* **mercedem**: *inter* e *sec. et* d *ras. unius lit.* L. **accipiatis** *et* recipiatis *Lucif. cum gr.* אAB 5. 13. 66**. 68 *al. fere*[18] ἀπολάβητε: *gr.* KLP 31. *al. plu.* ἀπολάβωμεν *apud latt. non redduntur.*

9. *Ad init.* + quoniam *p**, + scientes quoniam *p*^c, *sine auct. gr.* **omnis qui praecedit** (i *in ras.* e *scr.* A; praecidit DΘ^c) **et non manet** AD FΘIU *Tisch. diu. Baed.* $\frac{5}{8}$ *et* omn. q. praecedit (prec. O) et n. permanet BKOV *Bentl. p*^c, *cf. gr.* אAB 98^mg. πᾶς ὁ προάγων καὶ μὴ μένων—*cf. etiam* omnes q. praecedunt et n. manent *Baed.* $\frac{1}{8}$ *et* om̄s q. p̄cedunt et n. permanent W: omnis (*om. Lucif. non conu.* 14 *semel ad init. pericopes*) q. recedit et n. manet G* *Lucif.* (*non conu.* 13, 14 *bis*) *Baed.* $\frac{1}{8}$ *et* omn. q. recedit et n. permanet G^1 *vg. cod. caraf. c dem. p* Baed.* $\frac{1}{8}$, *cf. gr.* KLP *al. pler.* πᾶς ὁ παραβαίνων κ. μὴ μένων (39 ἐμμένων)—*cf. etiam* q. recedit *libere tantum Lucif.* (*non conu.* 14 *semel*); omn. q. credit et n. manet L *et* omn. q. credit et n. permanet CT; omn. q. p̄œp||||t et n. permanet Z; omn. (*om. Uigil.*) q. n. manet *tantum Uigil.* (*Uarim.* iii. 31) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 712). **in doctrina** (doctrinam A*) **christi** (xpisti T) *etiam Lucif.* (*non conu.* 13, 14 *bis*) *cum gr. paene omn.* ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ, *cf.* a doctrina eius *libere Lucif.* (*non conu.* 14 *semel*): *gr.* 13 ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Χρ. *apud latt. non redditur.* **deum** = *gr. omn.* Θεόν: dominum D. **habet** *pr.* = ἔχει: habent W *Baed.* $\frac{1}{8}$. **qui permanet** (*inter* r *et* m *ras.* 2 *uel* 3 *litt.* L; permanent W) *cum gr. omn.* ὁ μένων (100 ἐμμένων) *tantum*: nam qui perm. CT *p*, *cf.* qui autem manet *Lucif.* (*non conu.* 13, 14 *ter*). **in doctrina** *sec. sine addit. cum gr.* אAB 13. 27. 29. 66**. 68 ἐν τῇ διδαχῇ *tantum*: in d. christi D *Capitula* CT (*supra p.* 381) *Baed.* $\frac{1}{8}$ *cum gr.* KLP *al. pler.* ἐν τῇ διδ. τοῦ Χριστοῦ; in d. dei *Capitula* A (*supra p.* 381); in d. eius *dem. diu. p Lucif.* (*non conu.* 13, 14 *ter*). **hic** = *gr. omn.* οὗτος: ille *Lucif.* (*non conu.* 13, 14 *ter*); *om. Fulg.* **et** *sec.*: *om.* BFKU^cVZϛ *c Lucif.* (*non conu.* 14 *semel*) *sine auct. gr.* **filium et** (*om.* Θ) **patrem habet** (abet V, bet *euan.* Z) *cum ord. gr.* A 13. 31. 68 τὸν υἱὸν καὶ τὸν (31 *om.*) πατέρα ἔχει: > p. et f. habet *vg. cod. caraf. p Lucif.* (*non conu.* 13, 14 *ter*) *cum ord. gr.* אBKLP *al. pler.* τ. π. κ. τ. υἱ. ἔχ.

10. siquis *uno uerbo* ϛ; si qui *euan.* Z. **uenit ad uos** *cum ord. gr. omn.* ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς, *cf.* uenerit ad nos W *Lucif.* (*non conu.* 13) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 903) *Baed.* $\frac{1}{8}$: > ad uos uenit *Aurel.* (*ap. Cypr. sent. episc.* 81 *et ap. Aug.* ix. 198). **et hanc doctrinam non adfert** (aff. BG^cKOTU^cVZ *vg.*) *cum gr. omn.* καὶ ταύτην τὴν

nolite recipere eum in domum
nec haue ei dixeritis
11 qui enim dicit illi haue 12 communicat operibus illius malignis.
13 Plura habens uobis scribere
nolui per chartam et atramentum
spero enim me futurum
apud uos et os ad os loqui
ut gaudium uestrum
plenum sit
14 salutant te filii sororis
tuae electae.

EXPLICIT EPISTULA IOHANNIS SECUNDA

διδαχὴν (31 > τὴν διδ. ταύτ.) οὐ φέρει: et hanc doctr. n. habet W, *cf.* > et doctr. christi n. habet *Aurel.*; aliam doctr. offerens *libere Isid.*, *cf.* aliud praeferunt dogma *Capitula* BFΘIK (*supra p.* 381); > n. adfert ad uos ecclesiasticam fidem *libere Hieron.* (*ep.* lxxxix). **nolite recipere eum** *et* n. accipere eum *Lucif. cum ord. gr. omn.* μὴ λαμβάνετε (101. 137 λαμβάνητε) αὐτόν: > n. eum recipere W *m*, > n. eum admittere *Aurel.*, *et* > non eum recipiatis *Isid.* **in domum** = εἰς οἰκίαν: in domo O *Baed.* $\frac{7}{8}$, in domu A; *deinde* + uestram *Aurel. sine auct. gr.* **nec** (neque D) **haue** (habe CT*, aue ABDΘ^cLVW*Z vg.*, abe T^c) **ei** (*euan. Z*) **dixeritis** (dixeriti *euan. Z*), *cf.* ne aue ei dicatis O, et (*om. Optat. ad init. pericopes*) haue illi ne dixeritis *Aurel. Optat.* (iv. 5), *et gr. omn.* καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε (137 λέγητε): > nec (+ *ras. unius lit.*) aue dixeritis ei U, *cf.* > et aue ne dixeritis ei *m*, *et* > et haue nolite dicere ei *Lucif.*; > nec ei aue dixeritis *Isid.*; > huic nec aue dixeritis *Hieron.* (*ep.* lxxxix); ne abe (abeis I*) dixeris *tantum* I; *libere citat* ne haue quidem huiusmodi dixeritis *Hieron.* (*hierem.* iii. 61).

11. **qui enim** (+ t *eras.* K) **dicit** (dicem W) **illi haue** (habe ICT*, aue ABDΘ^cKLVW*Z vg.*, abe T^c), q. enim dixerit illi aue O *Aurel.* (*ap. Cypr. sent. episc.* 81 *et ap. Aug.* ix. 198), *et* q. enim dicit ei aue *Lucif.* (*non conu.* 13), *cum ord. gr.* KLP *al. pler.* ὁ γὰρ λέγων αὐτῷ (K *al.*[25] *om.*) χαίρειν, *cf.* q. enim dicit eis aue *Iren.* (*int.* III. xvi. 8): *gr.* ℵAB 5. 13. 31 > ὁ λέγ. γὰρ αὐτ. χ. *et* 96 > ὁ γὰρ λέγ. χ. αὐτόν *apud latt. non redduntur.*

12. commonicat D, cōicat W. **operibus illius malignis**, *cf.* op. (hop. C) eius m. CLT *vg. cod. caraf. m Lucif.* (*non conu.* 13) *Uincent.-Ler.* (*P.L.* l. 670), *et* factis eius malis *Aurel.* (*ap. Cypr. sent. episc.* 81 *et ap. Aug.* ix. 198), *cum ord. gr. omn.* τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς, *cf.* op. ipsorum nequissimis *Iren.* (*int.* I. xvi. 3): > illius op. malignis D; op. malignis (*sine* illius) A*I; *deinde* + ecce praedixi (pred. O) uobis ut in diem (die Ꝺ𝔖) domini nostri (*om.* Ꝺ𝔖; *deinde* + ihu xpi O) non confundamini ΘOꝹ𝔖 *p*^c, + ecce praedixi uobis ne in diem domini condemnemini *m*, *sine auct. gr.*—*adnotat Luc. Brug.* '*Quod subiiciunt quidam libri*, Ecce praedixi uobis, ut in die domini non confundamini, *patres, ut superfluum, praeterierunt.*'

13. *Ad init.* + ideo W *sine auct. gr.* **plura**: multa CT *Cassiod.* (*P.L.* lxx. 1376 *libere*) = πολλά. **habens** = *gr.* ℵ^cA^2BKLP *al. pler.* ἔχων: ℵ*A* 27. 29. 61. *al.*[2] ἔχω *apud latt. non redduntur.* **scribere**: + sed U *sine auct. gr.* **nolui** (noli B) *et gr. omn.* οὐκ ἐβουλήθην, *cf.* nolo *p*: uolui *plane* W. **per chartam** (cart. A*CF^cΘL OTUVW*Z*, carth. F*) **et atramentum** *cum ord. gr. omn.* διὰ χάρτου καὶ μέλανος, *cf.* chartis et atramento *Orig.* (*int. exod. hom.* iv. 2 *libere*): > per atramentum et cartam *p*^c, *cf.* > per atramentum et in epistola *p**, *et* per atramentum et calamum et chartam *libere Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 16). **plura habens . . . atramentum**: *cf.* III Ioh. 13. **spero enim** *cum gr.* A 5. 13. 27. 66**. *al.*[2] ἐλπίζω γάρ, *cf.* sp. autem U: *gr.* ℵBKLP *al. longe plu.* > ἀλλὰ ἐλπ., *non autem latt.* **me futurum** *et* > f. me BKV*Z*, *cf. gr.* ℵAB 5. 13. 27. 33. 66**. 68. *al.*[5] γενέσθαι: me uenturum CT *p et* > uenturum me *c*, *cf. gr.* KLP *al. longe plu.* ἐλθεῖν. **apud** (-ut GI), *gr.* πρός: ad BCFKOT UVW*Z Bentl. c p.* **os** *pr.* (hos C): *om. p* sine auct. gr.* **hos** *sec.* C. **ut** = ἵνα: et L. **uestrum** (ū *in ras. scr.* O) *et gr.* AB 5. 13. 27. 66**. 68. *al.*[6] ὑμῶν: nostrum U *et gr.* ℵKLP *al. plu.* ἡμῶν; *gr.* 21. 37. 56 *om.*, *non autem latt.* **plenum sit** *cum ord. gr.* ℵB πεπληρωμένη ᾖ (ℵ* ἦν): sit plenum AΘOTW *Tisch. cum ord. gr.* AKLP *al. omn.*^ut udtur ᾖ πεπ.

14. **salutant** (t *sec. superscr.* A^c) *cum gr. omn.* ἀσπάζεται: salutent W *Baed.* $\frac{1}{8}$*. **filii** (fili F) **sororis tuae** *cum gr. omn.* τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς σου, *cf.* filiae (-ie OW) sororis tuae (tue OW) GOW: > sorores filiae tuae B. **electae** (-te OW, aelecte L) *cum gr. fere omn.* τῆς ἐκλεκτῆς: ecclesiae UF *cum gr.* 15. 26 τῆς ἐκκλησίας; electe ecclesie *p*; *gr.* 73 *om.*, *et* 114 + τῆς ἐν Ἐφέσῳ, *non autem latt.*; *deinde* + gratia tecum O^c *cum gr.* 68 *qui add.* ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν, + amen CFO*T *Bentl.** *cum gr.* KL *al. pler. qui add.* ἀμήν, + gratia tecum amen IW *p*^c *cum gr.* 69. 103 *qui add.* ἡ χάρις μεθ' (103 μετὰ) ὑμῶν (103 σοῦ) ἀμήν.

explicit (expli̅c̅ IV, expli̇ L, ex̅p̅ A) **epistula** (epstla C, epi̅s̅t̅ A, epist̅ I, epla GL *c*, epl̅ V) **iohannis** (ioannis C, ioh̅an A, ioh̅ V) **secunda** (II GI, ·II· LV) ACGILV *c*: explicit (expli U, exp· F) epistola (-tula F, epl· U) sc̅l̅ (sci· F, s̄· U) ioh̅ (iohann· F, ioh̄· U) secunda (secunda· F, ·II· U) FKU; expl epla iohis apli ·II· *diu. et* > expl epl secunda ioh apli Θ; expli̅c̅ epistola eiusdem secunda B; explicit secunda ihoanhis (*sic*) *p*; *nihil habent* DOTW*Z vg. Tisch. dem.*

EPISTULA IOHANNIS TERTIA.

Ordinem (α) *Argumentum,* (β) *Capitula exhibent* U; *Argumentum tantum* ϛ *c*; *Capitula tantum* ABCFΘIKTV: *nihil habent* DGLOWZ𝔍𝔖𝔗 *Tisch. dem. diu. uett.*

ARGUMENTUM IN EPISTULAM IOHANNIS TERTIAM.

Praefatio haec continetur codicibus nostris U *c et in* ϛ; *impressit etiam Thomasius,* I, *p.* 379, *e codd. Orat.* B. 7, *Uatic.* 4221, *Reg. Suetiae, S. Petri* A. 1, *et Sanctae Mariae ad Martyres. Impressimus e* ϛ *uariantibus lectionibus codicum in apparatu critico adhibitis.*

Inscr. incip̄ argum̄tū in epl̄a iohis ·III· *c*; argumentum in epistolam tertiam iohannis apostoli ϛ; incipit prologus U.

GAIUM pietatis causa extollit: atque ut in ipsa pietate maneat, exhortatur. Diotrepen impietatis et superbiae causa obiurgat. Demetrio autem bonum testimonium perhibet, cum fratribus uniuersis.

1. **gaium**: *inter* a *et* i *ras.* 1 *lit., deinde post* m + *ras.* 1 *lit.,* U. **atque**: itaque U. **in ipsa pietate**: ipsam pietatem U. **maneat**: teneat U. hortatur *c*.

2. deotrepen U. **bonum**: + *ras. circa* 4 *litt.* U.

3. **perhibet**: er *in ras. scr.* U.

Subscr. explic̄ arḡ. *c*; explicit prologus U; *nihil habet* ϛ.

CAPITULA IN EPISTULAM IOHANNIS TERTIAM.

Capitula exstant in codicibus nostris ABCFΘIKTUV.

Desunt in DGLOW *vg. Tisch. c dem. diu. uett.*

Inscr. incipiunt capitula A; incpn̄t cap̄ (captl K) epl (epistl K) tertiae BK; incip̄t cap̄ eiusdē epistola ·III· V; incipiunt capitula epistolae tertiae ioh̄ apostoli Θ; incipiunt kapitolae in eiusdem tertia C; incipit capitulatio in epistola eiusdem tertia T; incipiunt capitulationes U; inc breues epist· sci· iohann· tertia F; incip̄ tituli eiusdē epist̄ I.

Post unumquodque capitulum addidimus capp. et uerss. Epistulae.

A	BFΘIKU	CT	V *Cod. S. Pauli, apud Thomasium*
Edidimus e codice ipso.	*Edidimus e codice* F, *uariis lectionibus codd. rell. in calce paginae subiunctis, iis exceptis quae ad meram orthographiam spectant* (*cf. etiam Thomasium*, I, *p.* 379, *qui capitula e codd. Orat.* B. 7, *Uatic.* 4221, *Reg. Suetiae, S. Petri* A. 1, *et Sanctae Mariae ad Martyres impressit*).	*Edidimus e codice* C, *quo congruunt lectiones codicis* T, *iis exceptis quae ad meram orthographiam spectant.*	I, *p.* 371. *Impressimus e codic* V, *quo congruunt lectiones codi cis S. Pauli.*
I. Senior gaio carissimo scribit gaudens de aduentu fratrum et audiens eum ueritatem custodire (1).	I. De filiis apostoli rigore tenentibus ueritatem (1).	I. Congratulatur Gayo . qui plurimorum testimonio praedicatur . quod susceptor peregrinorum sit et de Diothrepae et malis hactibus eius . Et non hymitandos malos (1).	I. Iohannes gaium salutar gaudet de fama uirtutur ipsius (1).
II. Quod fideliter operaretur (operetur A*) in peregrinis et testimonium de eo reddentes (5).	II. De elemosynis sancte uiuentium (5).		II. Pauperes christi et ma xime qui laborant in uerb a diuitibus debere susci (5).
III. Scribit de diotrephes quod non reciperet doctrina eius sed et eos qui cupiunt doctrina eius de ecclesia eicit (9).	III. De proteruia diotrophis (9).		III. Arguit impietatem et s perbiam diotrepis (9).
IIII. Qui bene facit ex deo est et demetrio testimonium redditur (11).	IIII. De demetrio cui testimonium cum omnibus ipsa ueritas reddit (11).	II. De Demetrio cui ab hominibus bonum testimonium peribeatur . Et quod per atramentum scribere plura noluerit (12).	IIII. Opera demetrii iub imitari et se illi sotius i dendum esse spopon (11).
V. Nolui multa scribere tibi sperans (*in ras. scr.*) protinus te uidere salutant te amici (13).	V. De multiplici sacramento quod ut reuelaret suum distulit aduentum (13).		

Notae ad codd. BFΘIKU. I. **apostoli**: + et ΘI. ueritate K. IIII. omnis U*. reddet BΘ*I; reddat K. V. **distulit**: + in BΘ. **ut reu.... aduentum**: ad (*in ras. scr.*) suum (*in ras. scr.*) ut reuelaret distulit aduentum U.

Subscr. expliciunt capitula (captl V) ABKV; expli capitulationes U; exp· breues epist· sci· iohann· III· F; explic̄ tituli ep̄is ·III· I; finit ; *nihil habent* ΘT.

ELENCHUS CODICUM NOSTRORUM IN EPISTULA IOHANNIS TERTIA.

1. A. Cod. *Amiatinus* s. VII ex. uel VIII in. = A Euang. (uide uol. I, p. xi); contulit H. J. W.
2. B. Cod. *Bambergensis* s. IX = B Epp. Paul. et Act. (uide I, p. 674, et III, p. v); contulit H. F. D. S.
3. C. Cod. *Cauensis* s. forsan IX = C Euang. (uide I, p. xi); contulit J. S.
4. D. Cod. *Ardmachanus* s. IX in. = D Euang. (uide I, p. xi, II, p. 292, et III, p. v); edidit J. Gwynn, Dublini 1913.
5. F. Cod. *Fuldensis* s. VI = F Euang. (uide I, p. xii); edidit E. Ranke, Marburgi et Lipsiae 1868.
6. G. Cod. *Sangermanensis* s. IX = G et g_1 Euang. (uide I, p. xii); contulit H. J. W.
7. Θ. Cod. *Theodulfianus* s. IX = Θ Euang. (uide I, p. xii); exemplar photographicum contulerunt A. Ramsbotham et H. F. D. S.
8. I. Cod. *Iuueniani Uallicellanus* B. 25 s. VIII–IX = I Act. (uide III, pp. vi, vii); exemplar photographicum contulerunt A. Ramsbotham et A. W. A.
9. K. Cod. *Karolinus* s. IX = K Euang. (uide I, p. xii); contulit F. G. Harvie.
10. L. Cod. *Lemouicensis* s. VIII–IX (nunc Par. Lat. 2328; cf. Berger *Hist. de la Vulg.* pp. 83, 405); contulit G. M. Youngman.
11. O. Cod. *Oxoniensis* (Laud. Lat. 43) s. XII–XIII; edidit E. S. Buchanan, Lond. 1916, denuo contulit H. F. D. S.
12. T. Cod. *Toletanus* s. VIII = T Euang. (uide I, pp. xiii, xiv); contulit J. S.
13. U. Cod. *Ulmensis* s. IX = U Epp. Paul. et Act. (uide III, p. viii); contulerunt F. G. Harvie et H. F. D. S.
14. V. Cod. *Uallicellanus* s. IX = V Euang. (uide I, p. xiv); contulit J. S.
15. W. Cod. *Sarisburiensis* s. XIII = W Euang. (uide I, p. xiv); contulit H. F. D. S.
16. *c*. Cod. *Colbertinus* s. XIII = *c* Euang. (uide I, p. xxxi, et II, p. 62); contulit H. J. W.
17. *dem*. Cod. *Demidouianus* s. XIII apud C. F. Matthaei *Test. Nou.*, Rigae 1782.
18. *diu*. Cod. *Diuionensis* 9 (*bis*) a. 1109, dictus Cod. S. Stephani Harding; exemplar photographicum contulerunt A. W. A. et H. F. D. S.
19. *p*. Cod. *Perpinianus* s. XIII in. = *p* Act. (uide III, p. x); edidit E. S. Buchanan (*The Journal of Theological Studies*, xii, Oxon. 1911, pp. 497 seqq.).

De siglis ς𝔐𝔖ℭ, *vg.*, *cod. caraf.*, *Bentl.*, *Tisch.*, etc., uide uol. I, pp. xxviii. seq.

EPISTULA IOHANNIS TERTIA.

Epistula Iohannis tertia in his codicibus sine lacuna exstat:—ABCDFGΘIKLOTUVW *c dem. diu. p. Def.* HZ; *h* (= *Fragmenta Floriacensia rescripta*), *m* (= *lectiones e libro 'de diuinis scripturis siue speculum'*), *r* (= *Fragmenta Frisingensia*), *s* (= *Fragmenta Uindobonensia*), *et t* (= *lectiones e lectionario qui dicitur 'liber comicus'*), *nihil continent. Itaque in hac epistula codices Hieronymiani* (*inter quos c dem. diu. sine dubio numerandi sunt*) *et ueteres undeuiginti nobis praesto sunt. Uariantes lectiones ex ueteribus perpetuo citauimus, iis discrepantiis tantum omissis quae ad meram orthographiam spectant.*

Ordo stichorum e codice Amiatino est.

Patres citauimus tantum ubi a textu nostro dissentiunt et plerumque uel ex editione Uindobonensi (= *Corp. Scr. Eccl. Latt.*) *uel ex ed. Migne* (= *Patrologia Latina*); *Augustinum semper ex ed. Benedictina* (*Paris.* 1679); *Hieronymum partim ex ed. Uallarsii* (*Ueronae* 1734), *partim ex ed. Uind. nondum ad finem perducta.*

Textum Baedae commentarii in Epistulam e noua octo codicum conlatione congessimus, quorum septem nobis praesto erant Oxonii in bibliotheca Bodleiana seruati sub nota (i) *Bodl.* 849 (A.D. 818), (ii) *Laud. Misc.* 442 (*s.* ix), (iii) *Jesus* 69 (*s.* xi), (iv) *Jesus* 70 (*s.* xii), (v) *Laud. Misc.* 78 (*s.* xii), (vi) *Ball.* 177 (*s.* xii *ex.*), (vii) *Linc. Lat.* 31 (*ss.* xii–xiii); *octauus uero in bibliotheca collegii Orielensis repositus sub nota* 'xxxiv' (*s.* x); *quos omnes contulit Claudius Ienkins huius editionis gratia.*

Inscr. incipit (in cipit A, incip̄ *c*) epistula (aepistola C, epīst A, epstla T, epła *c*) iohannis (iokannis C, īoh A, iohis *c*) tertia (tc̄ia *c*) ACT *c*; incipit (incip̄ V) epistola tertia BV; incip̄ epła eidē ·III· *diu. et* > inc· eiusdem epist· tertia F; incipit (incip̄ L, incp̄ K) eiusdem (eiusđ K) tertia (·III· GL) DGΘKL; incipit ipsa epistola U; incipit tertia *dem.*; incip̄ textus ep̄ıs ioh̄ apl̄i I; epistola iohannis apostoli tertia (III 𝔋) ς𝔋; epistola beati ioannis apostoli tertia ℭ; epistola canonica beati ioannis apostoli tertia 𝔖; epistula iohannis III *Tisch.*; III iohannis *p*; *nihil habent* OW.

INCIPIT EPISTULA IOHANNIS TERTIA.

1 Senior gaio carissimo
quem ego diligo in ueritate
2 carissime de omnibus
orationem facio
prospere te ingredi et ualere
sicut prospere agit anima tua.
3 Gauisus sum ualde uenientibus
fratribus et testimonium

1. *Priora uerba litteris uncialibus uel rubris scripta habent* Θ (senior . . . ²carissime), *diu.* (senior . . . ego), ABF (senior . . . carissimo), D *vg.* (senior). **senior** (saen. C; s *def.* O) *et* presbyter *Hieron.* (*ep.* cxlvi. 1) *cum gr. omn.* ὁ πρεσβύτερος: seniores I. **gaio** (gayo C): *in ras. circa* 6 *litt. scr.* L. **carissimo** (kcar. C, char. *vg.*, km̄o IOW), *gr.* τῷ ἀγαπητῷ: dilectissimo *Aug.* (iii. 2. 932) *Cassiod.* (*P.L.* lxx. 1375). **quem** = ὅν: *om.* I*, *deinde* + quos *sup. lin.* I[c] (*cf.* seniores *supra*). dilego D. **in ueritate** *et gr.* ἐν ἀληθείᾳ: ueritate (*sine* in) B; *deinde* + caritatis (kar. V) FUV *sine auct. gr.*

2. **carissime** (kcar. C, kar. V, char. *vg.*, km̄e OW) *cum gr. omn.* ἀγαπητέ: ideo FU. **de** (in F) **omnibus orationem** (orac. O) **facio** (-tio GW) **prospere** (spere *in ras. scr.* O) **te** (*in ras. scr.* O) **ingredi et ualere**: > per omnia (homn. C) obsecro (abto T) te bene agere et ualere CT *cum ord. gr. omn.* περὶ πάντων εὔχομαι σε εὐοδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν; per omnia opto te benefacere et saluum esse de omnibus orationem facio prospere (*sine* te) ingredi et ualere *bis reddens* D. **prospere** (-ae C) **agit** *cum gr. omn.* εὐοδοῦται: p. egit *p**. **anima tua**: *gr. omn.* > σου ἡ ψυχή.

3. **gauisus sum ualde** *cum gr.* ℵ 4. 5. 6. 13. *al.*[3] ἐχάρην λίαν, *cf.* > ualde gau. sum *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1375 *lemm.*): gauissus enim ualde D *et gr. paene omn.* ἐχ. γὰρ λ.; *deinde* + *ras.* 2 *litt.* K. **uenientibus fratribus** *etiam Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1375 *comm.*) *cum gr. omn.* ἐρχομένων ἀδελφῶν: de uen. fr. O; de aduentu fratrum *Capitula* A (*supra p.* 388), *cf.* in aduentu fratrum *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1375 *lemm.*). **et testimonium perhibentibus** (perib. CT, perrib. O) **ueritati** (ueritate O*) **tuae** (tue OW) *cum gr.* > καὶ μαρτυρούντων σου τῇ ἀληθείᾳ: testantium de ueritate *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1375 *lemm.*). **tu** *cum gr. paene omn.*

perhibentibus ueritati tuae
sicut tu in ueritate ambulas
4 maiorem horum
non habeo gratiam
quam ut audiam filios meos
in ueritate ambulantes
5 carissime fideliter facis
quicquid operaris in fratres
et hoc in peregrinos
6 qui testimonium reddi-
derunt caritati tuae
in conspectu ecclesiae
quos bene facies deducens
digne deo
7 pro nomine enim profecti sunt
nihil accipientes a gentibus
8 nos ergo debemus
suscipere huiusmodi
ut cooperatores simus
ueritatis.
9 Scripsissem forsitan
ecclesiae

σύ : *gr.* 22. *al.*[3] *καὶ σύ*; A 37 *om.*, *non autem latt.* **ueritate** *cum gr. omn. ἀληθείᾳ*: caritate L. hambulas C.

4. **maiorem** (o *ex* g O) **horum non** (+ a *expunct.* O) **habeo gratiam** *cum gr.* B 7. 35 *μειζοτέραν τούτων οὐκ ἔχω* (B* *ἔχων*) *χάριν*, *cf.* m. autem h. n. hab. gr. G: maius autem h. n. hab. gaudium CT *p cum gr.* ℵAKLP *al. pler. μ. τούτων* (27. 29. *al. fere*[15] *ταύτης*) *οὐκ ἔχω χαράν*, *cf.* uel maius gaudium D$^{mg.}$, *et gr.* C 68 > *μ. τούτων* (68 *ταύτης*) *χαρὰν οὐκ ἔχω*; *adnotat Luc. Brug.* '*Non mutes* maiorem gratiam, *cum* maius gaudium, *quod quidam faciunt.*' **quam ut** *cum gr.* 69 *ἢ ἵνα*: *gr. paene omn.*[ut uidetur] *ἵνα tantum.* **audiam**: *gr. ἀκούω.* **in ueritate ambulantes** *cum gr. omn. ἐν* (ABC* 180 + *τῇ*) *ἀληθείᾳ περιπατοῦντα* (*sc. τέκνα*), *cf.* > ambulantes in u. L: in u. ambulare BCKOTVW *vg. cod. caraf. c p.*

5. kcarissime C, charissime *vg.*, kme̅ OW. **facis** *cum gr. omn. ποιεῖς*: fac U. **quicquid** (quidq. CDFG𝕾𝕮), *gr. ὃ ἐάν*: quodcumque *Hieron.* (vii. 701). hoperaris C. **in fratres** *cum gr. omn. εἰς τοὺς ἀδελφούς*: in fratribus *Hieron. Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1375 *comm.*). **et hoc** (hec W) *cum gr.* ℵABC 17. *al.*[8] *καὶ τοῦτο*: et maxime *Cassiod.*; *gr.* KLP *al. pler. καί tantum.* **in peregrinos** (perig. D) *cum gr.* KLP *al. pler. εἰς τοὺς ξένους*, *cf.* in peregrinis *Capitula* A (*supra p.* 388): peregrinos (*sine* in) I *cum gr.* ℵABC 17. *al.*[8] *ξένους tantum*, *cf.* peregrinis *Hieron. Cassiod.*

6. **qui**: *om.* 𝔓 *sine auct. gr.—adnotat Luc. Brug.* '*Non omittas primum* qui.' **testimonium reddiderunt**, *gr. ἐμαρτύρησαν*: t. dederunt *Hieron.* (vii. 701); t. perhibuerunt F. **caritati** (kcar. C, char. *vg.*) **tuae** (tue OW) *et* dilectioni t. *Hieron.*: *gr. omn.* > *σου τῇ ἀγάπῃ.* **in conspectu ecclesiae** (aeccles. L, aecles. CD, ecclaes. I, ecclesie OW), *gr. ἐνώπιον ἐκκλησίας*: coram ecclesia *Hieron.* **quos** (quo 𝔓 *cod. caraf.*) **bene facies deducens** (ducens A) AFGΘ𝔓 *cod. caraf. Bentl. Tisch. cum gr.* ℵABKLP *al. fere omn.*[ut uidetur] *οὓς* (B* *οὐ*) *καλῶς ποιήσεις προπέμψας*, *cf.* q. bene facis (facitis D) deducens CDLT *diu. p** *cum gr.* 27. 29. *al.*[3] *οὓς κ. ποιεῖς προπέμψας*: q. bene faciens (benefaciens ϛ𝕾𝕮) deduces BKO*Vϛ𝕾𝕮 *cum gr.* C *οὓς κ. ποιήσας προπέμψεις*, *cf.* q. bene faciens deducis O^{c}W *c p*^{c}; q. bene faciens deducens (deducēs *et* s *in ras.* 2 *litt. scr.* U) IU; q. benefacis deduces *dem.*; q. optime facis si praemiseris *Hieron.*; *adnotat Luc. Brug.* '*Non pauci boni libri Graeco consentanee* benefacies *uerbum*, deducens *participium legunt, contra ac Romana Biblia.*' **digne** (-ɛe C) **deo** *cum ord. gr. omn. ἀξίως τοῦ Θεοῦ*: > deo d. *Hieron.*

quos . . . 9 ecclesiae: *om.* T* (*deinde* + *in mg. inferiori* T^{1}).

7. **pro nomine enim** *sine addit. codd. plur. Bentl. Tisch. p cum gr.* ℵABCKLP *al. plu. ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος tantum*: + eius BDKOUVW *vg. cod. caraf. c dem. diu. Baed.* ⅛ *cum gr. min. mu. qui add. αὐτοῦ*, + domini *Hieron.* (vii. 701) *sine auct. gr.*, + christi *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 1166) *sine auct. gr.* **profecti sunt**, *cf.* egressi sunt O, exierunt *Hieron.*, *et gr. ἐξῆλθον* (ℵB *ἐξῆλθαν*): peregrinantur *p.* nichil OW. **a gentibus** (ibus *in ras. scr.* U) *et gr.* KLP *al. longe plu. ἀπὸ* (5. *al.*[3] *παρὰ*) *τῶν ἐθνῶν*: a gentilibus BCFΘKLTVW *Tisch. diu. p Hieron. et gr.* ℵABC *al.*[12] *ἀπὸ τῶν* (C *om.*) *ἐθνικῶν.*

8. **ergo** = *οὖν*: uero D (*deinde* + uel ergo D$^{mg.}$). **suscipere** *cum gr.* ℵABC* 13. 27. 29. 66**. *al.*[6] *ὑπολαμβάνειν*: *gr.* C^{c}KLP *al. pler. ἀπολαμβάνειν.* **huiusmodi**: + participes D *p sine auct. gr.* **cooperatores** (cohop. C) *cum gr. omn. συνεργοί*: conoperati D. **simus** *et gr. paene omn. γινώμεθα* (K 42. *al. fere*[12] *γενώμεθα*): sumus F*I^{c} *et gr.* C 100 *γινόμεθα.* **ueritatis**: ueritati IU (*Bentl.*) *cum gr. paene omn. τῇ ἀληθείᾳ*; *gr.* ℵ*A *τῇ ἐκκλησίᾳ apud latt. non redduntur.*

9. **scripsissem** (scribs. FI, scripsisem D) **forsitan** (-am CFO) **ecclesiae** (aecl. C, aeclessiae *plene* D, aeglesie T, ecclesie OW), *cf. gr.* ℵ^{c} 13. 33**. *al.*[8] *ἔγραψα ἂν τῇ ἐκκλησίᾳ*, *et* scripsi etiam eccl. *Hieron.* (vii. 702): *gr.* ℵ*ABC 7. 68 *ἔγραψά* (B *ἔγραψάς*) *τι τῇ ἐκ.*, 29. 66**. *ἔγρ. ἄν τι τῇ ἐκ.*, *et* KLP *al. pler. ἔγρ. τῇ ἐκ.*, *apud latt. non redduntur.* **sed**: + si D *sine auct. gr.* **is** (his

sed is qui amat primatum
gerere in eis diotrephes
non recipit nos
10 propter hoc si uenero
commoneam eius opera
quae facit uerbis malignis
garriens in nos
et quasi non ei ista sufficiant
nec ipse suscipit fratres
et eos qui cupiunt prohibet
et de ecclesia eicit.
11 Carissime noli imitari malum
sed quod bonum est
qui bene facit ex deo est
qui male facit non uidit deum
12 demetrio testimonium
redditur ab omnibus
et ab ipsa ueritate
et nos testimonium perhibemus
et nosti quoniam testimonium
nostrum uerum est.
13 Multa habui scribere tibi
sed nolui per atramentum
et calamum scribere tibi

CFGΘ*LT *p Baed.* $\frac{1}{8}$) **qui amat primatum gerere** (genere A *Baed.* $\frac{2}{8}$), *cf.* is q. am. principatum g. D, > q. primatus agere cupit (*sine* is) *Hieron.* (vii. 702), *et gr. omn.* *ὁ φιλοπρωτεύων*: hiis q. amant primatum g. W. **in eis**: eorum *Hieron.* (vii. 702) *cum gr. omn.* *αὐτῶν*. diotriphes D, diotrepes BGIKOUWϛ𝔚, diotripes AL, diotrepis V, diutrepes Θ—*adnotat Luc. Brug.* 'Diotrephes. *Nominis huius proprii antepenultima littera est* φ, phi, *adspirata, non* π, pi, *tenuis.*' **recipit** *cum gr. omn.* *ἐπιδέχεται*: recepit BFL *Baed.* $\frac{4}{8}$.

10. **propter hoc** *et gr.* *διὰ τοῦτο*: propterea *Hieron.* (vii. 702); *om.* D*. **si**, *gr.* *ἐάν* (A *ἄν*): quum *Hieron.* **commoneam** (ex commoniam D), *gr.* *ὑπομνήσω*: commonebo 𝔖ℭ, *cf.* admonebo *Hieron.*—*adnotat Luc. Brug.* '*Non scribas* commoneam.' **eius opera** (hop. C) *cum ord. gr. omn.* *αὐτοῦ τὰ ἔργα*: > op. eius D *p Baed.*; *deinde* + maligna T^{c} *sine auct. gr.* que ILOW. **facit** *cum gr. omn.* *ποιεῖ*: fecit DL *Baed.* $\frac{1}{8}$. **uerbis malignis** *cum ord. gr. omn.* *λόγοις πονηροῖς*: > malis uerbis *Hieron.* **garriens** *cum gr. omn.* *φλυαρῶν*, *cf.* detrahens *Hieron. et* derogans C$^{mg.}$: garrientes I. **in nos** *cum gr.* C *εἰς ἡμᾶς*: de nobis *Hieron.*; *gr. paene omn.* *ἡμᾶς tantum, non autem latt.* **et quasi non ei** (eis I) **ista sufficiant**: > et q. n. ista ei suff. *c*; > et q. ista n. ei suff. W; > et q. ei n. ista suff. *diu.*; > et n. suff. ei *tantum Hieron.*; *gr.* *καὶ μὴ ἀρκούμενος ἐπὶ τούτοις*. **nec** (neque BKOV *vg.*) **ipse** (*om.* O) **suscipit** (suscepit F) *cum gr. omn.* *οὔτε αὐτὸς ἐπιδέχεται*: quod ipse non recepit *Hieron.* **et** *sec.* = *καί*: sed et *Hieron.* **eos qui cupiunt** (capiunt G*), *cf.* uolentes *Hieron.*, *et gr. paene omn.* *τοὺς βουλομένους*: eos q. suscipiunt (suspiciunt Θ) BCΘIKLOTVW *vg. cod. caraf. c dem. diu. p et gr.* C 5. 7. 27. 29. 66** *τοὺς ἐπιδεχομένους*. **prohibet** (proib. CT) *cum gr. omn.* *κωλύει*: prohibuit D. **de ecclesia** (aecl. CD, aeccl. L, egl. T, ecclesiae B) *cum gr. plur.* *ἐκ τῆς ἐκκλησίας*: *gr.* ℵ 2. 3. *al.*^{10} *τῆς ἐκκλ. tantum.* **eicit** (eiicit *vg.*) *cum gr. omn.* *ἐκβάλλει*: eiecit BV; iecit D.

11. **carissime** (kcar. C, char. *vg.*, kme OW) *cum gr. omn.* *ἀγαπητέ*: carissimi D. **noli imitari** (immit. W, inmit. L, emit. F*; imitare C *Baed.* $\frac{2}{8}$; i *tert. in ras. scr.* U) **malum** *et gr. omn.* *μὴ μιμοῦ τὸ κακόν*, *cf.* nolite emittari malignum D: noli mirare malum G. **sed**: + potius CT *p sine auct. gr.* **qui bene facit** (benefacit *uno uerbo* 𝔖ℭ) *et gr. omn.* *ὁ ἀγαθοποιῶν*, *cf.* q. enim b. f. CT *p*: q. b. dixit B. **est** *sec.*: + et D *sine auct. gr.* **qui male facit** (malefacit *uno uerbo* 𝔖ℭ) *et gr. paene omn.* *ὁ κακοποιῶν*: q. autem m. f. CT *p et gr.* L 31 *ὁ δὲ κακ.* **non uidit** *cum gr. omn.* *οὐχ ἑώρακεν* (B* *ἑόρακεν*), *cf.* inuidit O*: n. uidet AΘ O^{c}Wϛ𝔖; n. uidebit L. **deum** (*in ras. scr.* U, *in ras. longiore scr.* O) = *τὸν Θεόν*: eum BKV—*adnotat Luc. Brug.* '*Non mutes* deum *in pronomen* eum.'

12. *Ad init.* + de DT *sine auct. gr.* **ab** (*om.* Θ*; *deinde* + a *erasa* A) **ipsa ueritate** *et gr. paene omn.* *ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας*: *gr.* A* *ὑπ' αὐτ. τ. ἐκκλησίας et* C *ὑπὸ αὐτ. τῆς ἐκκλησίας καὶ τ. ἀλ. apud latt. non redduntur.* **et** *sec.* = *καί*: sed O; sed et GT *vg. cod. caraf. Bentl. p.* **nos** (*om.* D) **testimonium perhibemus** (perib. CT): nos autem t. p. FΘLU *Tisch. cum gr. omn.* *ἡμεῖς δὲ μαρτυροῦμεν*. **et** (ei L) **nosti** *cum gr.* ℵABC *al. plus*^{20} *καὶ οἶδας*: et nostis D *cum gr.* KLP *al. longe plu.* *κ. οἴδατε*; *gr.* 14**. 38. *al.*^{3} *κ. οἴδαμεν apud latt. non redduntur.* **testimonium nostrum uerum est** *cum ord. gr. fere omn.* *ἡ μαρτυρία ἡμῶν ἀληθής ἐστιν*: *gr.* C > *ἀλ. ἡμ. ἐστ. ἡ μ.*, 68 > *ἀλ. ἐστ. ἡμ. ἡ μ.*, *et* 31 > *ἀλ. ἐστ. ἡ μ. ἡμ.*

13. **multa**: + quidem CDT *p sine auct. gr.* **habui** *et gr. omn.* *εἶχον*: habeo I. **scribere tibi** *pr. cum gr.* ℵABC *al.*^{10} *γράψαι σοι*, *cf.* > t. scr. *vg. cod. caraf. p*: *gr.* KLP *al. pler.* *γράφειν* (*sine σοί*), *non autem latt.* **sed**: *om.* I *sine auct. gr.* **nolui** *cum gr.* A *οὐκ ἐβουλήθην et* 27 *οὐκ ἤθελον*: nolo IT *cum gr. fere omn.* *οὐ θέλω*. adramentum L. **scribere tibi** *sec. cum ord. gr.* A 13. 73 *γράφειν* (13 *γράψαι*) *σοι*: *gr. paene omn.* > *σοι γράφειν* (KLP *al. pler.* *γράψαι*), *et* 4. 16

14 spero autem protinus
te uidere et os ad os loquemur

15 pax tibi salutant te amici
saluta amicos per nomen.

EXPLICIT EPISTULA IOHANNIS TERTIA

γράψαι (*sine* σοί), *non autem latt.*; *om.* W *dem. sine auct. gr.* **sed . . . tibi** *sec.*: *om.* U* *per homoioteleuton.* *Cf.* II Ioh. 12.

14. **autem**: + me CT *p sine auct. gr.* **te uidere** *et* te uisurum CT *p cum ord. gr.* ABC 5. *al.*[3] σε ἰδεῖν: *gr.* ℵKLP *al. pler.* > ἰδ. σε, *non autem latt.* **os** (hos C) **ad os** (hos C) *cum gr. omn.* στόμα πρὸς στόμα: ore ad os *p.* **loquemur** *cum gr. fere omn.* λαλήσομεν (K 23. *al.*[4] λαλήσωμεν): loquimur FLU* *diu.**; loqui COTW; *deinde* + tecum CT *sine auct. gr.*

15. **pax tibi** *cum gr. omn.* εἰρήνη σοι: pax sit tibi *Baed.* $\frac{6}{8}$; *om.* L *Baed.* $\frac{1}{8}$. **amici** (ham. C, amihi T) *cum gr. plur.* οἱ φίλοι: *gr.* A 3. 13. *al.*[4] οἱ ἀδελφοί; *deinde* + tui DL *sine auct. gr.* **saluta**: + tu BCDKLOTU^{c}V𝕾 *p sine auct. gr.* **amicos** (ham. C) *cum gr. omn.* τοὺς φίλους (33. *al.*[2] ἀδελφούς) *tantum*: omnes amicos U. **per nomen** *cum gr. omn.* κατ' ὄνομα: nominatim BCKTOV *vg. cod. caraf. c diu. Baed.* $\frac{1}{8}$; nominatos *p*; *deinde* + uale amen CT, *cf. gr.* L 15. 26 *qui add.* ἀμήν.

explicit (expliĉ L) **epistula** (-tola U, aepistola C, epīs I, epła L *c*, epl· G) **iohannis** (iohān U, ioh̄ I, ioħ L) **tertia** (-cia *c*, t̄tia L, III G, I̅I̅I̅ I, ·III· A U) CGILU *c*: expł epła ioħis apłi ·III· *diu.*; explicit (expliĉ V, exp̄ł K) epistola (epistł K, ep̄l V) tertia BKV; exp· epistula sci· iohannis tertia F; exp̄ III Θ$^{mg.}$; explicit *tantum p*; finit amen D; *nihil habent* AΘ*OTW *vg. Tisch. dem.*

EPISTULA IUDAE.

Ordinem (α) *Argumentum*, (β) *Capitula exhibent* U; (α) *Argumentum*, (β) *Aliud Argumentum* 𝔖; *Argumentum tantum* W *c*; *Capitula tantum* ABCFΘIKTV: *nihil habent* DGLO𝔓𝔖𝔈 *Tisch. dem. diu. uett.*

ARGUMENTUM IN EPISTULAM IUDAE.

Praefatio haec, quae ex catalogo Hieronymiano 'De uiris illustribus' est desumpta, in codice W *et in* 𝔖 *continetur. In* 𝔖 *primum obtinet locum.*
Impressimus e 𝔖.

Inscr. hieronymus in catalogo scriptorum ecclesiasticorum 𝔖; *nihil habet* W.

IUDAS frater Iacobi paruam quidem, quae de septem catholicis est, epistolam reliquit. Et quia de libro Enoch, qui apocryphus est, in ea assumit testimonium, a plerisque reiicitur: tamen authoritatem uetustate iam et usu meruit, et inter sanctas Scripturas computatur.

1. **iacobi**: + unam W. **quidem quae**: *om.* W. VII. W. **est**: *om.* W. eplam W.
2. **quia**: qui W. apocrifus W. assumpsit W.
3. reicitur W. auctoritate, *deinde* + et W. **iam**: *om* W. m̄uit W.
4. **et**: ut W. cōputetur W.

Subscr. nihil habent W𝔖.

ALIUD ARGUMENTUM IN EPISTULAM IUDAE.

Praefatio haec continetur codicibus nostris U *c et in* 𝔖; *impressit etiam Thomasius*, I, *p.* 380, *e codd. Orat.* B. 7, *Uatic.* 4221, *Reg. Suetiae, S. Petri* A. 1, *et Sanctae Mariae ad Martyres.*
In 𝔖 *secundum obtinet locum.*
Impressimus e 𝔖 *uariantibus lectionibus codicum in apparatu critico adhibitis.*

Inscr. incip̄ argum̄tum in epl̄a iudae *c*; argumentum in epistolam iudae apostoli 𝔖; incipit prologus U.

IUDAS Apostolus fratres de corruptoribus uiae ueritatis ita informat, ut illicitum esse dissertet de sub iugo semel erutos seruitutis, denuo operam suam officiis nauare seruilibus.

1. corruptionibus U. infirmat U*.
2. inlicitum U. **dissertet** (desertet U): decertet *c*. subiugo *uno uerbo* U. **erutos seruitutis**: eluditus U.
3. afficiis U. **nauare**: nauigare U; inherere *c*.

Subscr. expli prol U; *nihil habent* 𝔖 *c*.

CAPITULA IN EPISTULAM IUDAE.

Capitula exstant in codicibus nostris ABCFΘIKTUV.

Desunt in DGLOWZ *vg. Tisch. c dem. diu. uett.*

Inscr. incipiunt capitulai A; incipiunt capl iudae· V; incpnt captl epistl sci iudae K; incpnt capl in episl sci iudae B; incipiunt capitula epistolae iudae apostoli Θ; incipiunt kapitulae in aepistola iudae apostholi C; incipit capitulatio in epistola iude T; incipiunt capitulationes U; incipiunt breues epistulae iudae F; incip tituli epis iudae apli I.

Post unumquodque capitulum addidimus uerss. Epistulae.

A	BFΘIKU	CT	V
Edidimus e codice ipso.	*Edidimus e codice* F, *uariis lectionibus codd. rell. in calce paginae subiunctis, iis exceptis quae ad meram orthographiam spectant* (*cf. etiam Thomasium*, I, *p.* 380, *qui capitula e codd. Orat.* B. 7, *Uatic.* 4221, *Reg. Sueciae, S. Petri* A. 1, *et Sanctae Mariae ad Martyres impressit*).	*Edidimus e codice* C, *uariis lectionibus cod.* T *in calce paginae subiunctis, iis exceptis quae ad meram orthographiam spectant.*	*Cod. S. Pauli, apud Thomasium*, I, *p.* 371. *Impressimus e codice* V.
I. Iudas scribit (+ de A*) his qui (*om.* A*) in caritate christi sunt de salute communi et de quosdam negantes dominum nostrum iesum christum (1).	I. De falsis doctoribus negatoribus scilicet christi inpudicis (1).	I. Commonens ut permaneamus in fide. Et de peruersis doctoribus instruit. aexempla sumens de his qui in heremo peccauerunt. Et de angelis deprauatis. et de psodomitis. et de Michaelo arcangelo et de diabulo (3).	I. Iudas apostolus fideles salutans ab hereticorum se luxoria et blasphemia seruare deprecatur (1).
II. Commonens autem quod iesus populum de terra aegypti saluans et eos qui non crediderunt perdidit et angelos qui suum principem offenderunt sub caligine reseruauit (5).	II. De praeuaricatione eorum qui eruditi ab intricationibus mundi delinquunt (5).		II. Plura de scripturis quae his conueniant exempla perditionis impiorum colligit (5).
III. Sodomae et Gomorrae et finitimae ciuitatis conpararat fornicatores et michael archangelus cum diabulo disputans et cetera (7).	III. De carnalibus desideriis et ignorantiae blasphemiis (7).	II. De peruersitate doctorum quos uiam Cayn et Balaam et choreae dicit secutos. semedipsos pascentes. quos nubes sine aqua et arbores autumnales et fluctus maris et sidera errantia appellat (10).	
IIII. Uia cain et errore balaam et core perierunt qui maculae con(+ *ras.* 2 *litt.*)uiuentes sunt (11).	IIII. De impiorum exitiis et intolerabilibus poenis (11).		III. Item mores ipsorum perfidos rebus infructuosis ua-

Notae ad codd. BFΘIKU. II. eruditi: di *sup. ras. scr.* U. intricatoribus I; altricationibus B. III. blasphemus B. IIII. imperiorum B. exitus K; exitu Θ.

Notae ad codd. CT. I. et *pr.*: *om.* T.

A	BFΘIKU	CT	V *Cod. S. Pauli.*
V. Septimus post adam prophetauit enoch et cetera (14).	V. De praedictis prophetiae enoch (14).	III. De prophetia Enoch in huiusmodi homines quos murmuratores et personarum acceptores dicit. Et hut hapostolica praecepta seruemus. Et inlusoribus non credamus (14).	gisque conferens quae etiam de interitu eorum enoch prophetarit adiungit (12).
VI. In nouissimis diebus erunt inlusores a quibus obseruari debere (17).	VI. De inrisoribus falsis dumtaxat doctoribus fugiendis (17).		IIII. Meminisse nos apostolicae doctrinae atque ab errore quos ualemus corrigere iubens epistolam in dei laude concludit (17).
VII. Ei tantum oboedire qui potest nos conseruare inmaculatos (24).	VII. De inenarrabili gloria saluatoris et epistulae fine (24).	IIII. Ut in fide et dilectione Dei permanentes redarguamus malos. saluemus pereuntes. misereamur ceteris carnalem maculam hodientes (20).	

Notae ad codd. BFΘIKU. VII. de enarrabili U*. saluatoris: is *in ras. longiore scr.* U. et: in Θ. finem BIK *et* > finem epistulae I.
Notae ad codd. CT. IIII. masculam T.

Subscr. expliciunt (exp A) capitula AB; expliciunt breues V; expliciunt breues epistulae iudae. F; explic tituli iudae apli I; explnt K; finit C; *nihil habent* ΘTU.

ELENCHUS CODICUM NOSTRORUM IN EPISTULA IUDAE.

1. A. Cod. *Amiatinus* s. VII ex. uel VIII in. = A. Euang. (uide uol. I, p. xi); contulit H. J. W.
2. B. Cod. *Bambergensis* s. IX = B Epp. Paul. et Act. (uide I, p. 674, et III, p. v); contulit H. F. D. S.
3. C. Cod. *Cauensis* s. forsan IX = C Euang. (uide I, p. xi); contulit J. S.
4. D. Cod. *Ardmachanus* s. IX in. = D Euang. (uide I, p. xi, II, p. 292, et III, p. v); edidit J. Gwynn, Dublini 1913.
5. F. Cod. *Fuldensis* s. VI = F Euang. (uide I, p. xii); edidit E. Ranke, Marburgi et Lipsiae 1868.
6. G. Cod. *Sangermanensis* s. IX = G et g_1 Euang. (uide I, p. xii); contulit H. J. W.
7. Θ. Cod. *Theodulfianus* s. IX = Θ Euang. (uide I, p. xii); exemplar photographicum contulerunt A. Ramsbotham et H. F. D. S.
8. I. Cod. *Iuueniani Uallicellanus* B. 25. s. VIII–IX = I Act. (uide III, pp. vi, vii); exemplar photographicum contulerunt A. Ramsbotham et H. F. D. S.
9. K. Cod. *Karolinus* s. IX = K Euang. (uide I, p. xii); contulit F. G. Harvie.
10. L. Cod. *Lemouicensis* s. VIII–IX (nunc Par. Lat. 2328; cf. Berger *Hist. de la Vulg.* pp. 83, 405); contulit G. M. Youngman.
11. O. Cod. *Oxoniensis* (*Laud. Lat.* 43) s. XII–XIII; edidit E. S. Buchanan, Lond. 1916, denuo contulit H. F. D. S.
12. T. Cod. *Toletanus* s. VIII = T Euang. (uide I, pp. xiii, xiv); contulit J. S.
13. U. Cod. *Ulmensis* s. IX = U Epp. Paul. et Act. (uide III, p. viii); contulerunt F. G. Harvie et H. F. D. S.
14. V. Cod. *Uallicellanus* s. IX = V Euang. (uide I, p. xiv); contulit J. S.
15. W. Cod. *Sarisburiensis* s. XIII = W Euang. (uide I, p. xiv); contulit H. F. D. S.
16. *c*. Cod. *Colbertinus* s. XIII = *c* Euang. (uide I, p. xxxi, et II, p. 62); contulit H. J. W.
17. *dem*. Cod. *Demidouianus* s. XIII apud C. F. Matthaei *Test. Nou.*, Rigae 1782.
18. *diu*. Cod. *Diuionensis* 9 (*bis*) a. 1109, dictus Cod. S. Stephani Harding; exemplar photographicum contulerunt A. W. A. et H. F. D. S.
19. *m*. Lectiones e libro *de diuinis scripturis siue Speculum* = *m* Euang. (uide I, p. xxxii).
20. *p*. Cod. *Perpinianus* s. XIII = *p* Act. (uide III, p. x); edidit E. S. Buchanan (*The Journal of Theological Studies*, xii, Oxon. 1911, pp. 497 seqq.).
21. *t*. Lectiones e libro qui dicitur *Liber Comicus* etc. (uide III, p. x).

De siglis 𝔊𝔚𝔖𝔈, *vg.*, *cod. caraf.*, *Bentl.*, *Tisch.*, etc., uide uol. I, pp. xxviii seq.

EPISTULA IUDAE.

Epistula Iudae in his codicibus sine lacuna exstat:—ABCDFGΘIKLOTUVW *c dem. diu. p. Def.* HZ; *h* (= *Fragmenta Floriacensia rescripta*), *r* (= *Fragmenta Frisingensia*) *et s* (= *Fragmenta Uindobonensia*) *nihil, m* (= *lectiones e libro 'de diuinis scripturis siue speculum'*) *et t* (= *lectiones e lectionario qui dicitur 'liber comicus'*) *pauca tantum continent. Itaque in hac epistula codices Hieronymiani* (*inter quos c dem. diu. sine dubio numerandi sunt*) *et ueteres unus et uiginti nobis praesto sunt. Uariantes lectiones ex ueteribus perpetuo citauimus, iis discrepantiis tantum omissis quae ad meram orthographiam spectant.*

Ordo stichorum e codice Amiatino est.

Patres citauimus tantum ubi a textu nostro dissentiunt et plerumque uel ex editione Uindobonensi (= *Corp. Scr. Eccl. Latt.*) *uel ex ed. Migne* (= *Patrologia Latina*); *Augustinum semper ex ed. Benedictina* (*Paris.* 1679); *Hieronymum partim ex ed. Uallarsii* (*Ueronae* 1734), *partim ex ed. Uind. nondum ad finem perducta*; *Origenis interpretes partim ex ed. Delarue* (*Paris.* 1733), *partim ex ed. Berolinensi nondum ad finem perducta* (= *'Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten drei Jahrhunderte', uoll.* xxii *etc.*).

Textum Baedae commentarii in Epistulam e noua octo codicum conlatione congessimus, quorum septem nobis praesto erant Oxonii in bibliotheca Bodleiana seruati sub nota (i) *Bodl.* 849 (A.D. 818), (ii) *Laud. Misc.* 442 (*s.* ix), (iii) *Jesus* 69 (*s.* xi), (iv) *Jesus* 70 (*s.* xii), (v) *Laud. Misc.* 78 (*s.* xii), (vi) *Ball.* 177 (*s.* xii *ex.*), (vii) *Linc. Lat.* 31 (*ss.* xii–xiii); *octauus uero in bibliotheca collegii Orielensis repositus sub nota* 'xxxiv' (*s.* x): *quos omnes contulit Claudius Ienkins huius editionis gratia.*

Inscr. incipit (incīp V *c*, incp̄ K) epistula (-tola V *p*, epistl K, epīst A, epla *c*) iudae (iude *p*) AKV *c p*; incipit epistola sc̄i iudae B; incipit (incip̄ L *diu.*) epistola (aep. C, aepis̄ D, epla L *diu.*, ep̄ G) iudae (iude *diu.*) apostoli (apos̄ D, apstl Θ, apl̄i L *diu.*) CDGΘL *diu.*; incipit epistola ·s̄· iudae apl̄i U; incipit epstla iude apstl̄i ad gentes T; incipit liber iudae *dem.*; inc eiusdem epistula· F; incīp textus eiusdē epist̄ I; epistula (-tola *Bentl.*) iudae *Bentl. Tisch.*; epistola canonica (catholica 𝕮) beati iudae apostoli 𝕾𝕮; iudae apostoli epistola catholica 𝕾𝕳; *nihil habent* OW.

INCIPIT EPISTULA IUDAE.

1 Iudas iesu christi seruus frater
autem iacobi his qui in deo
patre dilectis et christo iesu
conseruatis uocatis
2 misericordia uobis et pax
et caritas adimpleatur.

---

1. *Priora uerba litteris uncialibus uel rubris scripta habent* Θ (iudas . . . patre), B (iudas . . . qui), *diu.* (iudas . . . autem), AF (iudas . . . frater), *vg.* (iudas). **iudas** (udas *tantum* O): + apostolus U *sine auct. gr.* **iesu** (ih̄u *ex* ioh̄ A) **christi** *cum ord. gr.* ℵABL *al. plu.* Ἰησοῦ Χριστοῦ: > ch. ie. T *dem. diu.* cum ord. gr.* KP *al. fere*[25] Χρ. Ἰησ. **frater**: *om.* D. **autem** *cum gr. omn.* δέ: *om.* OW *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1375 *comm., non autem lemm.*). **iacobi**: *gr.* 27. 29. 66* + τοῖς ἔθνεσιν, *non autem latt.* **his** (hiis W, ʰiis T) **qui** (+ sunt O* *vg. cod. caraf.*) **in deo** (domino deo D) **patre dilectis** *cum gr.* ℵAB 5. *al.*[6] τοῖς ἐν Θεῷ πατρὶ ἠγαπημένοις, *cf.* in deo (domino *Cassiod.*) p. dil. *tantum* C *Aug.* (iii. 2. 932) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1375 *lemm.*), *et* omnes qui in deo p. dilecti sunt *libere Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 51): his qui in deo predictis I*; *gr.* KLP *al. pler.* τοῖς ἐν Θ. π. ἡγιασμένοις (57 προηγιασμένοις) *apud latinos non redduntur.* **et christo iesu conseruatis** BKOUV *vg. cod. caraf. c contra ord. gr.*: > et ie. ch. c. *codd. plur. Bentl. Tisch. diu. p Aug. Baed. cum ord. gr. paene omn.* καὶ Ἰησοῦ Χριστῷ (*min.*[12] Χριστοῦ) τετηρημένοις, *cf.* et in ie. ch. c. W *dem. Lucif.* (*non conu.* 15), *et* et ie. ch. sunt conseruati *libere Orig.*; *gr.* 163 *om., non autem latt.* **uocatis** (*om.* T*) *cum gr. omn.* κλητοῖς *tantum*: et u. BΘᶜKOUVW *vg. cod. caraf. c dem. diu.ᶜ p Aug. Baed.* ⅛, *cf.* uocatisque D *Baed.* ⅞.

2. **uobis**: *om.* B *sine auct. gr.* **et** *pr.*: *om.* O*W *cum gr.* K 100. *al.*[6]; *deinde gr.* 163 + ἐν κυρίῳ, *non autem latt.* **et** (*om.* B) **caritas** (char. *vg.*) *cum gr. omn.* καὶ ἀγάπη: *om.* OW. **adimpleatur** (adinp. CDFL), *cf.* impleatur *p*: multiplicetur *Lucif.* (*non conu.* 15); *gr.* πληθυνθείη—*cf.* I Pet. i. 2 *et* II Pet. i. 2.

3 Carissimi omnem sollicitudi-
nem faciens scribendi uobis
de communi uestra salute
necesse habui scribere
uobis
deprecans supercertari
semel traditae sanctis fidei
4 subintroierunt enim
quidam homines
qui olim praescripti sunt
in hoc iudicium impii
dei nostri gratiam transferentes
in luxuriam
et solum dominatorem
et dominum nostrum iesum christum negantes.
5 Commonere autem uos uolo
scientes semel omnia
quoniam iesus populum
de terra aegypti saluans
secundo eos qui non crediderunt perdidit
6 angelos uero qui non seruauerunt suum principatum

3. **carissimi** (i *tert. supersc.* A[1], char. *vg.*, kcar. C, kmi OW), *gr.* ἀγαπητοί: dilectissimi *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1375). solicitudinem DL *vg.* **scribendi uobis** (uos I): *gr.* γράφειν (ℵ τοῦ γρ.) ὑμῖν. **de communi** (-moni D, -muna V*) **uestra salute** (-tae L) *et gr.* 6. 7. 25. 31. 56 περὶ τῆς κοινῆς ὑμῶν σωτηρίας: de c. nostra s. *Bentl. Lucif.* (*non conu.* 15) *et gr.* ℵABC *ut udtur* 5. *al.*[12] π. τ. κ. ἡμῶν σ.; *gr.* KLP *al. longe plu.* π. τ. κ. σ. *tantum apud latinos non redduntur*; *deinde gr.* ℵ + καὶ ζωῆς, *non autem latt.* **necesse habui** (ab. C) **scribere uobis** *cum gr. omn.* ἀνάγκην ἔσχον γράψαι (ℵ γράφειν) ὑμῖν: *om. Lucif.*, *neque citat Baed.* **deprecans** (depraec. ABCFILT) = παρακαλῶν: deprecor *Lucif.* **supercertari**, *cf.* concertari CT, *et gr.* ἐπαγωνίζεσθαι: supercertare G *Bentl.*, *cf.* decertare *p*, *et Luc. Brug.* '*Nihil opus est actiua forma scribere* supercertare: *interpres enim usus est uerbo* supercertari, *ut deponenti, quemadmodum alias*'; ut perlaboretis *Lucif.* **semel** (saem. C; *om. dem.*) **traditae** (-te BLOW) **sanctis fidei** (-daei G) *cum gr. omn.* τῇ ἅπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις πίστει: s. tr. sanctae f. DΘ*I *dem. p*; s. tr. societati *Lucif.*

4. **subintroierunt** (-trohierunt L), *gr.* παρεισέδυσαν (B παρεισεδύησαν): subintrauerunt *Lucif.* (*non conu.* 15). **qui olim praescripti** (-scribti F, p̄scripti W; proscripti O) **sunt in hoc iudicium** (-tium W; iudicio G*ΘO) **impii** *et* olim quidem pr. ad hoc iud. imp. *Lucif. cum ord. gr.* οἱ (ℵ + καὶ) πάλαι προγεγραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρίμα ἀσεβεῖς: > impii (inp. C) qui olim (hol. C) praescripti (conscripti *p*) sunt in hoc (*om. p*) iudicium (iudicio *p*[c]) CT *p contra ord. gr.*; qui ollim praescripti sunt in h. iud. (*sine* imp.) D. **dei** (domini ϛ *Baed.* 7/8; dn̄i dei *p*[c]) **nostri gratiam** (-ciam O) **transferentes** *cum gr. omn.* τὴν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν χάριν (AB χάριτα) μετατιθέντες: qui d. gr. transferunt (*sine* n.) *Lucif.* **in luxuriam** (luxor. B*CDΘLV), *gr.* εἰς ἀσέλγειαν: ad inpudicitiam *Lucif.* **solum** (-lim B*) **dominatorem et** (*om.* A*FLV *Baed.* 2/8) **dominum nostrum** (*om.* L) **iesum christum negantes** *cum gr.* ℵABC *al.*[25] τὸν μόνον δεσπότην καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χρίστον ἀρνούμενοι, *cf.* qui est dominator noster et dominus iesus christus eum neg. (*sine* s.) *Lucif.*: dominatorem et deum nostrum iesum christum neg. *Fulg.* (*P. L.* lxv. 712), *cf. gr.* KLP *al. plu.* τ. μ. δεσ. Θεὸν κ. κύρ. ἡμ. Ἰησ. Χρ. ἀρν. *et* 42. 57. *al.* τ. μ. Θεὸν καὶ δεσ. τ. κύρ. ἡμ. Ἰησ. Χρ. ἀρν.

5. **commonere** (ὑπομνῆσαι): admonere *Lucif.* (*non conu.* 15). **autem** *cum gr. plur.* δέ: itaque *Lucif. cum gr.* C οὖν; *om. Hieron.* (vii. 412) *cum gr.* 36. **uolo**: + dicens *Lucif. sine auct. gr.* **scientes**: *gr.* ℵKL *al. plu.* + ὑμᾶς, *non autem latt.* **semel omnia quoniam iesus** *cum ord. gr.* ABCL *al. pler.* ἅπαξ πάντα (L *al. plu.* τοῦτο) ὅτι Ἰησοῦς (C* *ut udtur* κύριος, L *al. plu.* ὁ κύριος, C[2] 5. 8 ὁ Θεός): > omn. q. deus (iesus *c*) semel (saem. C) CT *c p cum ord. gr.* ℵ 68 π. ὅτι ὁ (ℵ *om.*) Θεὸς (ℵ κύριος) ἅπ.; omn. q. iesus *tantum* D *et* omn. q. deus *tantum Lucif.*, *cf. gr.* 163 π. ὅτι ὁ κύριος (*sine* ἅπ.); *gr.* K 22. 80. 100 τοῦτο ἅπ. ὅτι ὁ κύριος *apud latinos non redduntur.* **populum**: + suum *Lucif. sine auct. gr.* aegipti D, egypti O, egipti W. **saluans** = σώσας: saluum fecit *Lucif.* **secundo** (secđ L), *cf.* secundum *Lucif.*, *et gr.* τὸ δεύτερον: deinceps secundo *bis reddens* D; *deinde* + autem *Lucif. sine auct. gr.* **eos qui non crediderunt**: non credentes *Lucif.*; *gr.* τοὺς μὴ πιστεύσαντας. **perdidit**, *gr.* ἀπώλεσεν: perdiderit *c*.

6. angelos D, angelus F*. **uero** *cum gr.* A 54. 137 δέ: quoque *m Orig.* (*int.* iv. 510, 549) *Lucif.* (*non conu.* 15) *Hieron.* (vii. 383) *Uigil.* (*infra*) *cum gr. plur.* τε; enim *Orig.* (*int. ezech. hom.* iv. 1 = *Hieron.* v. 916) *sine auct. gr.* **qui non** (*om.* O) **seruauerunt** (e *pr. in ras. scr.* K, -berunt T; seruauerint *libere Hieron.* (vii. 383)): non custodientes *Orig.* (*int. ezech. hom.* iv. 1 = *Hieron.* v. 916); *gr.* τοὺς μὴ τηρήσαντας. **suum principatum** *et ord. gr. omn.* τὴν ἑαυτῶν ἀρχήν:

sed dereliquerunt suum
domicilium
in iudicium magni diei uinculis
aeternis sub caligine reseruauit.
7 Sicut sodoma et gomorra
et finitimae ciuitates
simili modo exfornicatae
et abeuntes post carnem alteram
factae sunt exemplum ignis
aeterni poenam sustinentes
8 similiter et hii carnem
quidem maculant
dominationem autem spernunt
maiestatem autem blasphemant
9 cum michahel archangelus
cum diabolo disputans

> pr. s. *Orig.* (*int. ezech. hom.* iv. 1 = *Hieron.* v. 916, *et Del.* iv. 510, 549) *Hieron.* (vii. 383) *Baed.* $\frac{1}{8}$ *et* > ordinem s. *m Lucif.*; sedem *libere Ambr.* (*infra*). **dereliquerunt** (diriling. D, derelinq. L*), *cf.* reliquerunt *m* p^c *Cassian.* (*conl.* viii. 8): relinquentes *Hieron.* (vii. 383), *cf.* deserentes *Orig.* (*int. ezech. hom.* iv. 1 = *Hieron.* v. 916), *et gr.* ἀπολιπόντας (L *al.*^{2} ἀπολειποντας *sic*). **suum domicilium**, proprium d. *Orig.* (*int.* iv. 510) *Hieron.* (vii. 383), *et* proprium habitaculum (+ suum *teste Uall.*) *Orig.* (*int. ezech. hom.* iv. 1 = *Hieron.* v. 916), *cum ord. gr.* τὸ ἴδιον οἰκητήριον: > domicilium suum *Orig.* (*int.* iv. 549) *Cassian. et* habitaculum s. *m Lucif. contra ord. gr.*; *deinde* + deus *Orig.* (*int.* iv. 510). **in iudicium** (-tium W) *etiam Orig.* (*int.* iv. 549), *cf.* ad iud. *Orig.* (*int.* iv. 510), *et gr. omn.* εἰς κρίσιν: in iudicio *Orig.* (*int. ezech. hom.* iv. 1 = *Hieron.* v. 916) *Hieron.* (vii. 383), *cf. Uigil.* (*infra*). **magni diei** *et* magnae diei *Orig.* (*int. ezech. hom.* iv. 1 = *Hieron.* v. 916) *cum gr. omn.* μεγάλης ἡμέρας, *cf.* > diei magni BKU^{c}V: magni dei CTOWϛ *m* p^* *Lucif. Baed.* $\frac{3}{8}$. **uinculis aeternis** (haet. C, et. OW) *et* u. sempiternis *Orig.* (*int. ezech. hom.* iv. 1 = *Hieron.* v. 916) *cum ord. gr. omn.* δεσμοῖς (13 + ἀλύτοις καὶ) ἀϊδίοις: > aeternis u. *Orig.* (*int.* iv. 510, 549); u. *tantum m Lucif.*; catenis igneis *libere Uigil.* (*infra*); *deinde* + in tartaro constrictos *Orig.* (*int.* iv. 510), + constrictos *tantum Orig.* (*int.* iv. 549), + eos sanctorum angelorum *m Lucif.*, *sine auct. gr.* **sub caligine**: s. tenebris *Orig.* (*int. ezech. hom.* = *Hieron.* v. 916), *cf.* s. tenebras *m Lucif. et gr. omn.* ὑπὸ ζόφον; *deinde* + iudicio (iudicii U*) BKUV p^c *sine auct. gr.* **reseruauit** *et* seruauit *Lucif. cum gr. omn.* τετήρηκεν: reseruabit T *m et* seruabit *Orig.* (*int. ezech. hom.* iv. 1 = *Hieron.* v. 916); reseruantur *Hieron.* (vii. 383). *Libere citant Ambr.* (*luc.* iv. 67) 'cum ipse satanas et angeli sui sedem quam acceperunt seruare non possint', *et Uigil.* (*Uarim.* i. 41) 'angelos quoque inquit qui dereliquerunt suum principatum catenis igneis ligans et tenebrosis carceribus retrudens reseruauit futuro iudicio puniendos'.

7. *Ad init.* + sodoma D. **sicut** (-uti C) **sodoma** (-mam L) = ὡς Σόδομα: sod. autem *m Lucif.* (*non conu.* 15). gomorrha *vg.*, gomurra BK, gomorram L. **finitimae** (-me OW, finimae T*) **ciuitates** (-tis B*): quae circa eas (+ erant *Lucif.*) c. *m Lucif.*; *gr.* αἱ (C*^{uiudtur} *om.*) περὶ αὐτὰς πόλεις. **simili** (cim. W; simile L) **modo** (*in ras. scr.* O) *et gr.* 40 τὸν ὅμοιον τρόπον *tantum*: quae s. harum m. CT *p et gr.* KL *al. pler.* τ. ὅμ. τούτοις (41 αὐτοῖς) τρ.; s. m. eis (*Bentl.*), *cf.* quae s. m. harum D, *et gr.* ℵABC 5. 13. *al.*^{4} τ. ὅμ. τρ. τούτοις; his s. m. *Lucif.*; *om. omnino m.* **exfornicatae** (-te OW) = *gr. omn.* ἐκπορνεύσασαι, *cf.* fornicatae G (*Bentl.*) *c*: fornicatae (-te T) sunt CT *p*; cum adulterium fecissent *m Lucif.* **abeuntes** (hab. CL) **post carnem alteram** (*in ras. scr.* T) *et gr.* ἀπελθοῦσαι ὀπίσω σαρκὸς ἑτέρας: carnem secutae essent *tantum m Lucif.* **factae** (-te OW; facti Uϛ) **sunt** (+ in D) **exemplum** (aex. C) *cum gr. omn.* πρόκεινται (ℵ + δὲ) δεῖγμα: cinis factae propositae sunt in exemplo *m*; cinis propositae sunt exemplum *Lucif.* **ignis aeterni** (et. OW) *cum ord. gr. omn.* πυρὸς αἰωνίου: > aet. ig. D. **poenam** (pen. OW) *et gr.* δίκην: poenas *m.* **sustinentes**, *gr.* ὑπέχουσαι (40 ἀπέχουσαι, A ὑπερέχουσαι; ℵ* ουκεχουσιν, ℵ^c υπεχουσιν): suscipientes DU; luentes CT.

8. **similiter**, *gr.* ὁμοίως (A ὅμως): + itaque *Lucif.* (*non conu.* 15) *et gr. omn. add.* μέντοι. **hii** (hi BFΘ^{c}IKU^{c}V *vg.*) = οὗτοι, *cf.* isti *Lucif.*: + qui (quod O*) OW *c Baed. sine auct. gr.*; + somniantes CT *p Lucif. Hieron.* (*hierem.* v. 64) *cum gr. omn. qui add.* ἐνυπνιαζόμενοι. **carnem quidem** (qui *perlin.* O) *cum ord. gr. omn.* σάρκα μέν: > q. c. Θ*; c. *tantum* W *Baed.* $\frac{7}{8}$. **maculant** (+ *ras.* 1 *uel* 2 *litt.* Θ), *gr.* μιαίνουσιν: coinquinant *Lucif.* **dominationem** (-cionem O; + al abominationem Θ$^{mg.}$) *cum gr. paene omn.* κυριότητα: dominationes *Orig.* (*ap. Hieron.* ii. 511) *cum gr.* ℵ κυριοτήτας. **autem** *pr. et gr. omn.* δέ: quidem *Orig.* **spernunt** (ἀθετοῦσιν): reprobant *Orig.*; *deinde* + et *Baed.* $\frac{1}{8}$. **maiestatem** (magest. CO) *cum gr.* 3. 5. 55 δόξαν: maiestates BFKUV *Bentl. et* glorias *Orig. cum gr. plur.* δόξας. **autem** *sec. et* uero CT *p cum gr. plur.* δέ: *om. Baed.* $\frac{2}{8}$ *cum gr.* 4. 21. **blasphemant** (blasf. D) *cum gr. plur.* βλασφημοῦσιν: *gr.* 4. 21 οὐ τρέμουσι βλασφημοῦντες (*ex* II Pet. ii. 10) *apud latinos non redduntur.*

9. **cum** (quum Θ) **michahel** (michael DGKL OVW *vg.*, micael T, micahel F, mihahel A*)

altercaretur de mosi corpore
non est ausus iudicium inferre
blasphemiae
sed dixit imperet tibi dominus
10 hii autem quaecumque quidem
ignorant blasphemant
quaecumque autem naturaliter
tamquam muta animalia
norunt
in his corrumpuntur.
11 Uae illis quia uia cain
abierunt
et errore balaam mercede
effusi sunt
et contradictione core
perierunt
12 hii sunt in epulis suis
maculae conuiuantes
sine timore
semet ipsos pascentes
nubes sine aqua quae a uentis
circumferuntur

archangelus (arcang. CF*T; archanguelus D) **cum diabolo** (-bulo ACGITV, zabulo D) **disputans altercaretur** (altec. I*) *et gr. paene omn.* ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος ὅτε τῷ διαβόλῳ διακρινόμενος διελέγετο, *cf. gr.* B ὅτε M. ὁ ἀρχ. τότε τῷ δ. διακρ. διελ.: m. arch. c. d. disputans *tantum Orig.* (*int. princ.* III. ii. 1), *cf.* quando m. arch. c. d. disputabat *tantum Hieron.* (vii. 730); unde et m. quum aduersus diabolum disputaret *libere Orig.* (*ap. Hieron.* ii. 510). **de** (e *lapsu om.* C) **mosi** (moysi BCΘIKLOTUVW *vg.*, moisi D) **corpore** (-rae C) *etiam Orig.* (*ap. Hieron.* ii. 510) *cum ord. gr. omn.* περὶ τοῦ Μωϋσέως σώματος: > de c. m. *Orig.* (*int. princ.* III. ii. 1). **est ausus** (aussus D) *et* > au. est *libere Orig.* (*ap. Hieron.* ii. 510), *gr.* ἐτόλμησεν: fuit au. *Orig.* (*ap. Hieron.* ii. 511) *Hieron.* **iudicium** (-tium W) **inferre** *cum ord. gr. omn.* κρίσιν ἐπενεγκεῖν: > inf. iud. *Hieron.* **blasphemiae** (-mie OW, blasfemiae DT): + eius U *sine auct. gr.* **dixit** = εἶπεν: dicit *Baed.* $\frac{1}{8}$. **imperet** (inp. C): increpet *Orig. ap. Hieron.* (ii. 510); *gr.* ἐπιτιμήσαι—*cf.* Zach. iii. 2. **dominus** *cum gr. plur.* κύριος *et* $\aleph^{c}$ *min.*^{3} ὁ κ.: deus Wϛ *Hieron. cum gr.* $\aleph^{*}$ ὁ Θεός; *deinde* + in die iudicii U *sine auct. gr.*

10. hi BFGΘIKUV *vg.* **quaecumque** *pr.* (quecum. IOW, quaecun. ϛ𝔓, quaequum. T) = ὅσα: quicumque K *c Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1376). **quidem** (quidam U*) *cum gr. omn.* μέν: *om.* D (*uide autem infra*) W. **ignorant** (-annt I*; + quidem D) *et gr.* οὐκ οἴδασιν: ignorabant *Cassiod.*; ignoranter U*. blasfemant DT. quecumque *sec.* OUW, quaecunque ϛ𝔓, quaequumque T. **tamquam** (tanq. OWϛ𝔓), *gr.* ὡς: uelut '*Prosp.*' (*P. L.* li. 672). **norunt**, *cf.* nouerunt U* *dem.*, *et gr.* ἐπίσταντα: ignorant *p.* hiis W.

11. **uae** (ue OW): + autem D^{c}, + et *p*, *sine auct. gr.* **illis**: il *in ras. scr.* O. **quia** *et* quoniam *Lucif.* (*non conu.* 15) *cum gr. omn.* ὅτι: qui FKLOUVWϛ𝔓𝔖 *c dem. diu. Baed.* $\frac{7}{8}$; *adnotat Luc. Brug.* '*Non mutes coniunctionem* quia *in pronomen* qui.' **uia**, *cf.* in uia OW *vg. Baed.* $\frac{1}{8}$*, *et gr.* τῇ ὁδῷ: uiam LU^{c} *Baed.* $\frac{2}{8}$, *cf.* in uiam CDT *Lucif.* cayn CO, caym W. **abierunt** (hab. C; abierant G*): + et seditioni lamec confiderunt $T^{mg.}$ **errore** *et gr.* τῇ πλάνῃ: erroris CT *et* errores *p*; in errorem D, *cf.* in seductionem *Lucif.* **balaam** = τοῦ Βαλαάμ: baal *Lucif.* mercide‖ (m *eras.*) L. **effusi** (-ussi D) **sunt**, *gr.* ἐξεχύθησαν: diffusi s. C. **et** *sec.*: *om. Baed. sine auct. gr.* **contradictione** (-ditione U*), *cf.* in contradictione I *vg. cod. caraf.*, *et gr.* τῇ ἀντιλογίᾳ: in contradictionem *Lucif.* chore B^{c}CDIOUW, corae G^{c}, coreb *Lucif.*; corde G*; *deinde* + et *p sine auct. gr.* **perierunt** (*in ras. scr.* O) *cum gr. omn.* ἀπώλοντο: abierunt ϛ.

12. hi BFΘIKUV *vg.* **sunt** *sine addit. cum gr.* K *al. longe plu.*: + qui D *Aug.* (vi. 190) *et gr.* $\aleph^{c}$ABL 13. *al.*^{12} *add.* οἱ; *gr.* $\aleph^{*}C^{2}$ + γογγυσταὶ μεμψίμυροι κατὰ ($\aleph^{*}$ κα) τὰς (C^{2} + ἰδίας) ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι *ex uers.* 16, *non autem latt.* **in epulis** (aep. ACDGILT; aepistolis B*) *cum gr.* 6. 66** ἐν ταῖς εὐωχίαις, *cf.* in caritatibus *Lucif.* (*non conu.* 15) *et* in dilectionibus *Aug. cum gr. plur.* ἐν τ. ἀγάπαις: *gr.* AC 44. 56. 96 ἐν τ. ἀπάταις *apud latinos non redduntur—cf.* Matt. xiii. 22 *et* II Pet. ii. 13. **suis** *et gr.* A^{1} αὐτῶν: uestris *Lucif. Aug. et gr. paene omn.* ὑμῶν. **maculae** (-le LOW; male B^{c} *c*) = σπιλάδες: maculati CDT *p** *Aug.* **conuiuantes** (a *in ras. scr.* A, conbib. T, consuiu. O*; conuiuentes D *Capitula* A (*supra p.* 395)) = συνευωχούμενοι: coepulantur *Aug.*; *om. Lucif.*; *deinde gr.* C *min.*^{15} + ὑμῖν (*ex* II Pet. ii. 13), *non autem latt.* semed ipsos C, semetipsos *uno uerbo vg.* **pascentes** (ποιμαίνοντες): regentes *Lucif.* nuues C. **sine aqua**, *gr.* ἄνυδροι: s. aquis *libere Hieron.* (vi. 146). **quae** (que OW) **a uentis** (uenti W; uento U) **circumferuntur** (circunf. 𝔓; *adnotat Luc. Brug.* '*Nec hic mutandum uerbum* circúmferuntur *in* conferuntur'), *cf. gr. min. uix mu.* ὑπὸ ἀνέμων περιφερόμεναι *et plur.* ὑπὸ ἀν. παραφερόμεναι (B 119 παραφερόμενοι; 16 φερόμενοι): uento circumferendae *m*, *cf.* omni uento circumferendae *Lucif.*, *et gr.* ℵ 25. 56 παντὶ ἀνέμῳ παραφερόμεναι (25 παραφερόμενοι). **arbores**: *om.* O*. **autumnales**

arbores autumnales
infructuosae bis mortuae eradicatae
13 fluctus feri maris despumantes suas confusiones
sidera errantia quibus
procella tenebrarum
in aeternum seruata est.
14 Prophetauit autem de his
septimus ab adam enoch
dicens
ecce uenit dominus in sanctis
milibus suis
15 facere iudicium contra
omnes et arguere
omnes impios
de omnibus operibus
impietatis eorum
quibus impie egerunt
et de omnibus duris quae

(autumpn. DW, autunn. O, autemn. B*I*) *et gr.* φθινοπωρινά (ℵ* *-ρικά*): autumni *Prisc.* (*tract.* 5). **infructuosae** (r *sup.* l *eras. scr.* K, -ose BOW, -ossae D) *et gr.* ἄκαρπα: sine fructibus *Prisc.*; sine fructu *Lucif.* **bis mortuae** (-ue OW) **eradicatae** (aer. I, eradicate GLOW) *cum gr. plur.* δὶς ἀποθανόντα ἐκριζωθέντα, *cf.* > eradicatae (aer. C, eradicate T) bis m. CT *p*: m. a radicibus euulsae (*sine* bis) *Lucif.*; m. et exstirpatae (*sine* bis) *Prisc.*, *cf. gr.* 2. 15. *al. fere*^{8} δ. ἀπ. καὶ ἐκρ.; bis m. *tantum* D.

Libere > sidera existentes erroris et nubes sine aqua nec non arbores autumnales infructuosae bis mortuae eradicatae fluctus feroces maris spumantes proprias confusiones quibus caligo tenebrarum in aeternum conseruata est minime poenitentibus *Martin. I-Pap.* (*P. L.* lxxxvii. 124).

13. *Ad init.* + et *Prisc.* (*tract.* 5) *sine auct. gr.* **fluctus** (fruct. B*) **feri** (fere W; ferri *p**) *et* fl. feroces CT *Prisc. Lucif.* (*non conu.* 15) *Martin. I-Pap.* (*supra*) *cum ord. gr. paene omn.* κύματα ἄγρια: *gr.* ℵ > ἄγ. κ., *non autem latt.* **despumantes** (*etiam* O^{c1}, disp. B*KL$O^{*\,et\,c2}$ UV—mā *in ras. scr.* O *et* es *in ras. scr.* U; disputantes I*), *gr.* ἐπαφρίζοντα (C *min.*^{10} ἀπαφρ., 69 μεταφρ.): adspumantes *Bentl.*; spumantes *Prisc. Martin. I-Pap.* (*supra*). **suas confusiones** (confuss. D), proprias c. *Martin. I-Pap.* (*supra*), *et* suas turpitudines *Prisc.*, *cum ord. gr.* τὰς ἑαυτῶν αἰσχύνας: > turpitudines suas *Lucif. contra ord. gr.* **sidera** (syd. IOϚ𝔓) **errantia** (-ancia W, -encia O) *et gr. omn.* ἀστέρες πλανῆται (A -τε, B -τες), *cf.* s. fallacia *Prisc.*, *et* s. existentes erroris *Martin. I-Pap.* (*supra*): procellae seducentes *Lucif.* **procella**: caligo CT *p Hieron.* (v. 382) *Martin. I-Pap.* (*supra*), *cf. gr.* ὁ (B *om.*) ζόφος; tempus *Lucif.*; tempestas et caligo *bis reddens Prisc.*; *cf.* II Pet. ii. 17. **in aeternum** (et. I) **seruata** (seruatum *Lucif.*) **est** (*om.* L*), in aet. reseruata est CD, in aeternum (et. OW) conseruata (cō *in ras. scr.* O) est OW p^{c} *Martin. I-Pap.* (*supra*), *et* in aet. reseruatur *Hieron.*, *cum ord. gr. omn.* εἰς (K *al. sat. mu.* + τὸν) αἰῶνα τετήρηται: > seruata est in aet. *vg. cod. caraf. et* > conseruata est in aet. BKV; > est in aet. seruata *c*; reseruata sunt *tantum Prisc.*—*cf.* II Pet. ii. 17.

14. profetauit DT. **autem** *cum gr. plur.* δέ: *om. Prisc.* (*tractt.* 1, 3) *cum gr.* A *al. pauc.*; *deinde* + et F*GΘIϚ𝔖ℭ *Bentl. Tisch. dem. diu. p cum gr. omn.* καί—*adnotat Luc. Brug.* '*Non omittas medium* et.' **de his** (hiis W): in his $Θ^{c}$; his *tantum* F*G*Θ*I *Bentl. Tisch. et gr.* τούτοις. septimis W. enohc OT, enoc GU. **uenit** = ἦλθεν: ueniet DW. **dominus**: *om.* '*Cypr.*' (*App. p.* 67 = *ad Nouat.* 16) *sine auct. gr.* **in sanctis milibus** (mill. *vg.*) **suis** *etiam Prisc.* (*tract.* 1) *cum gr.* ABKL *al. longe plu.* ἐν ἁγίαις μυριάσιν αὐτοῦ: *gr.* C *al. mu.* > ἐν μ. ἁγ. αὐτ., *non autem latt.*; in sanc. m. (*sine* suis) *Prisc.* (*tract.* 3); in m. *tantum Uigil.* (*Uarim.* i. 13); cum multis m. nuntiorum suorum '*Cypr.*', *cf. gr.* ℵ 8. 25. 56 > ἐν μ. ἁγίων ἀγγέλων.

15. iuditium W. **contra omnes** *et gr. omn.* κατὰ πάντων, *cf.* de omnibus '*Cypr.*' (*App. p.* 67 = *ad Nouat.* 16): *om.* CT *Prisc.* (*tract.* 3) *Uigil.* (*Uarim.* i. 13). **et arguere omnes** (*om.* O*W) **impios** *cum gr. plur.* καὶ ἐλέγξαι (98 *al. uix mu.* ἐξελέγξαι) πάντας (68 *om.*) τοὺς ἀσεβεῖς: et perdere omnes imp. et arg. omnem carnem *bis reddentes*$^{ut\ udtur}$ '*Cypr.*' *Uigil.*, *cf. gr.* ℵ καὶ ἐλ. πᾶσαν ψυχήν; et arg. omnem *Prisc.*; *om. omnino* CT (*uide autem infra*); *deinde gr.* KL *al. plu.* + αὐτῶν, *non autem latt.* **de omnibus operibus** (hop. C; superioribus G) *et* de omn. factis '*Cypr.*' *cum gr. paene omn.* περὶ πάντων τῶν ἔργων: *gr.* 163 περὶ π. *tantum apud latinos non redditur.* **impietatis** (-tes L*, inpietatis C; + uel iniquitatis *sup. lin.* O) **eorum** *cum gr.* ABKL *al. longe plu.* ἀσεβείας αὐτῶν: eor. (*sine* imp.) *dem. cum gr.* C 15. *al.*^{4} αὐ. *tantum*; impiorum '*Cypr.*' *cum gr.* 163 τῶν ἀσεβειῶν; *gr.* ℵ 6. *al.*^{4} *omnino om.*, *non autem latt.* **quibus impie** (-piae IL, inpiae C, e *in ras. longiore scr.* U) **egerunt** (heg. C, aeg. I; egerint K; gerunt L), *gr.* ὧν ἠσέβησαν: > quae fecerunt impie '*Cypr.*'; *deinde* + et arguere omnes impios (inp. C) de omnibus CT, *tunc* + quibus impie uixerunt T—*cf. supra.* **de omnibus** *pr.* ...**egerunt**: *om. Prisc.* **et** *sec.*: *om.* D *sine*

locuti sunt contra eum
peccatores impii
16 hii sunt murmuratores
querellosi
secundum desideria sua
ambulantes
et os illorum loquitur
superbiam
mirantes personas
quaestus causa.
17 Uos autem carissimi
memores estote
uerborum
quae praedicta sunt ab apos-
tolis domini nostri iesu christi
18 qui dicebant uobis
quoniam in nouissimo
tempore uenient
inlusores
secundum sua desideria
ambulantes impietatum
19 hii sunt qui segregant

auct. gr. **de omnibus duris** *cum gr.* ABKLP *al. longe plu.* περὶ πάντων τῶν σκληρῶν *tantum, cf.* de omn. malis (+ *ras. sup. lin.*) U: de omn. duris uerbis CDLT *p Baed. cum gr.* ℵC 6. 8. 13. *al.*[10] περὶ π. τ. σκ. λόγων, *cf.* de omn. uerbis impiis '*Cypr.*'; *deinde* + eorum D *sine auct. gr.* **quae** (que IOW) **locuti** (-quuti ΘI) **sunt contra eum** *etiam Baed.* $\frac{7}{8}$, *cf.* quibus locuti (-quuti T) s. c. eum CT, *cum gr. omn.* ὧν ἐλάλησαν κατ' αὐτοῦ: quae l. s. (+ et W) c. deum OW𝔖𝔖ℭ *Baed.* $\frac{1}{8}$ *et* > quae de deo l. s. '*Cypr.*'; *adnotat Luc. Brug.* '*Correctores maluerunt nomen* deum *quam pronomen* eum.' **peccatores** (+ et *dem.*) **impii** (inp. C) *cum ord. gr. omn.* ἁμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς: > imp. p. D; omnes imp. *Baed.* $\frac{7}{8}$.

16. **hii** (hi BFGΘ[c]IKUV *vg.*) *cum gr. omn.* οὗτοι: *om.* L. **murmuratores** (murmar. G*, mormur. D): + et L *dem. p sine auct. gr.* **querellosi** querellossi D, querelosi AW *Bentl.*, querulosi CO *vg.*, quaerellosi FG, quaerelosi BK, que||re̦llosi *et* e *pr. in ras. scr.* U, quereligiosi V. **secundum desideria** (disid. D) **sua** *cum ord. gr. omn.* κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν (CLP *al. fere*[30] ἑαυτῶν): > sec. s. d. C; sec. d. *tantum* I*. hambulantes C. hos C. **illorum** (αὐτῶν): eorum D *vg. cod. caraf.* **loquitur**: + *ras.* 2 *litt.* L. **superbiam** (-uiam C; superbia FI): superba (a *in ras. scr.* Θ) GΘUℭ *cod. caraf. Bentl. Tisch.* = ὑπέρογκα—*cf. Luc. Brug.* '*Seruandum est adiectiuum* superba, *non substituendum substantiuum* superbiam' *et* II Pet. ii. 18. **quaestus** (quest. BCΘIOTW) **causa** (caussa D; causas T): *gr.* ὠφελείας χάριν.

17. **uos autem**: s au *in ras. scr.* O. **carissimi** (char. *vg.*, kcar. C, kar. U; kmi IKOVW; kme L) *et gr.* ἀγαπητοί: fratres *Lucif.* (*non conu.* 15). **memores** ([me]mores L) **estote**: mementote *Lucif.*; *gr.* μνήσθητε. **uerborum quae** (que IOW) **praedicta** (pred. OW; praedicata G[c]LU*) **sunt** *cum ord. gr.* ℵBCKLP *al. pler.* τῶν ῥημάτων τῶν προειρημένων: > praedictorum sermonum *Lucif. cum ord. gr.* A 6. 29. 163 τ. πρ. ῥημ.; *cf.* II Pet. iii. 2. hab apostholis C. **domini nostri** *cum gr. omn.* τοῦ κυρίου ἡμῶν: d. *tantum* BFΘKOUV *c*; *om. omnino Lucif.*

18. **qui** (+ *ras.* 1 *lit.* U): quae L; quia DFGI *Bentl. et* quoniam *Lucif.* (*non conu.* 15) *cum gr. omn.* ὅτι. **dicebant** *cum gr. paene omn.* ἔλεγον: *gr.* K ἔλεγεν *apud latinos non redditur.* **uobis** *cum gr. plur.* ὑμῖν: *gr.* K 4. *al.*[2] ἡμῖν *apud latinos non redduntur*; *om. Lucif. sine auct. gr.* **quoniam** *cum gr.* ACKL[mg.] P *al. certe pler.* ὅτι: *om. Lucif. cum gr.* ℵBL*. **in nouissimo tempore** (-rae C), *cf. gr.* KLP *al. plu.* ἐν ἐσχάτῳ (P + τῷ) χρόνῳ *et* ℵABC 5. *al.*[6] ἐπ' ἐσχάτου (ℵA *min.*[4] + τοῦ) χρόνου: in nouissimis temporibus (temper. O) G[1]O𝔖𝔖 *p*[c], *cf. gr.* 17. 26 ἐν ἐσχάτῳ τῶν χρόνων, 6. 7. *al.*[7] ἐπ' ἐσχάτου τ. χρόνων, *et* 68. 126[mg.]. 130. ἐπ' ἐσχάτων τ. χρόνων; in nouissimis diebus *Lucif.*—*cf.* II Pet. iii. 3. **uenient** *cum gr.* ℵ[c]AC[2] 5. 6. 7. *al.*[18] ἐλεύσονται—*cf.* II Pet. iii. 3: erunt *Capitula* A (*supra p.* 396) *Lucif. cum gr.* ℵ*BC* KLP *al. longe plu.* ἔσονται. **inlusores** (inluss. D, illus. OW *vg.*), *gr.* ἐμπαῖκται: inrisores *Lucif.*, *cf. Capitula* BFΘIKU (*supra p.* 396). **secundum sua desideria** (dissid. D) *cum ord. gr. plur.* κατὰ τὰς ἑαυτῶν (80 αὐτῶν) ἐπιθυμίας: > sec. d. s. *vg. cod. caraf. et* > sec. uoluntates suas *Lucif. cum ord. gr.* ℵ 3. *al.*[4] κατὰ τ. ἐπ. ἑαυτῶν (ℵ* 163 αὐτῶν). **ambulantes** (hamb. C), *gr.* πορευόμενοι: euntes (*et* > euntes sec. uol. s.) *Lucif.*—*cf.* II Pet. iii. 3. **impietatum** (atum *in ras. scr.* U) = τῶν ἀσεβειῶν: in impietatem T *et* impietatem I; in impietate *c et* impietate L; in impietatibus (inp. C; + suis *p**) CD *vg. p**; non in pietate *p*[c], *cf.* non impietate O; impie W *dem. diu.*; impias *Lucif.*

19. hi BFΘIKUV *vg.* **qui segregant semet** (-med C; se *Fulg.* (*P. L.* lxv. 524, 767; *non autem* 191)) **ipsos** (semetipsos *uno uerbo vg.*) *etiam Aug.* (i. 51, v. 47, 1095, 1147) *cum gr.* C *al. sat. mu.* οἱ ἀποδιορίζοντες ἑαυτούς, *cf.* > qui se ipsos segregant *Aug.* (ii. 663, v. 399), *et* > semetipsos segregantes *libere Pel. I-Pap.* (*P. L.* lxix. 412): q. segregant (*sine* semetipsos) FG*ΘIL

semet ipsos animales
spiritum non habentes.
20 Uos autem carissimi
superaedificantes
uosmet ipsos sanctissimae
uestrae fidei in spiritu sancto
orantes
21 ipsos uos in dilectione
dei seruate
22 et hos quidem arguite
iudicatos
23 illos uero saluate de igne
rapientes
aliis autem miseremini
in timore
odientes et eam quae carnalis
est maculatam tunicam.
24 Ei autem qui potest uos
conseruare sine peccato
et constituere ante con-

Bentl. Tisch. et secernentes *Lucif.* (*non conu.* 15) *cum gr.* ℵABKLP *al. fere*^{50} οἱ ἀπ. *tantum.* **non**: *om.* D*. **habentes**: + sanctum Θ *sine auct. gr.*

20. **uos** *cum gr. paene omn.* ὑμεῖς: *gr.* C ἡμεῖς *apud latinos non redditur.* karissimi LU, kcarissimi C, charissimi *vg.*, kmi IKVW, mi *tantum* O. superedificantes OW. **uosmet** (-med C) **ipsos** (uosmetipsos *uno uerbo vg.*), *gr.* ἑαυτούς: > ipsos uos *dem.* **sanctissimae** (-me F*KOW) **uestrae** (-tre OW) **fidei** (-aei G; fide B) *cum gr. plur.* τῇ ἁγιωτάτῃ ὑμῶν πίστει, *cf.* sanctissima uestra fide CT *p*: sanctissimae nostrae fidei ℭ𝔓𝔖 *Baed.* $\frac{1}{8}$ *cum gr.* C 6. 7. 66**. 119 τ. ἁγ. ἡμῶν π., *cf. Luc. Brug.* '*Patres praetulerunt pronomen secundae personae* uestrae *pronomini primae personae* nostrae'; *gr.* 96. 142 τ. ἁγ. π. *tantum apud latinos non redduntur*, *cf. autem t* (*infra*). *gr.* KLP *al. pler.* > τῇ ἁγιωτάτῃ ὑμῶν πίστει ἐποικοδομοῦντες ἑαυτούς, *non autem latt.* **spiritu**: pu *tantum* I. **orantes** (hor. C) = *gr. omn.* προσευχόμενοι: + al hortantes Θ$^{mg.}$. *Libere citat uersum* karissimi sanctissima fide edificamini in spiritu dei *t*.

21. **ipsos uos**, > uos ipsos O *Bentl.**, *et* > uosmet (-med C) ipsos (uosmetipsos *uno uerbo vg.*) CDT *vg. cod. caraf. dem., cum gr. plur.* ἑαυτούς: ipsi uos F; *gr.* K 1. 56. *al. pauc.* ἑαυτοῖς *apud latinos non redduntur.* **dei**: *om.* U *c cum gr.* C^{2}. **seruate** (seruare W) *et* conseruate CDT *cum gr. plur.* τηρήσατε: *gr.* BC*$^{ut\ udtur}$ τηρήσωμεν *et* 180 τηρήσαντες *apud latinos non redduntur*; *deinde* + expectantes (exsp. BOTV) misericordiam domini (+ dei D) nostri iesu christi (*om. p*) in uitam aeternam (et. OTW) BCDKOTVW *vg. cod. caraf. Bentl. c diu. p* (*cf. t infra*) *cum gr. omn.* προσδεχόμενοι τὸ ἔλεος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ζωὴν αἰώνιον. *Libere citat uersum* sustinentes misericordiam domini in uitam aeternam *t*.

22. *Uersum om. ut udtur t.* **hos** (os BL), *cf.* eos *p*, *et gr.* οὓς: uos D. **arguite** *cum gr.* AC* 5. 6. 7. *al.*^{16} ἐλέγχετε: *gr.* ℵBC^{2} 68 ἐλεᾶτε *et* KLP *al. plu.* ἐλεεῖτε *apud latinos non redduntur*—*cf. autem uers.* 23. **iudicatos** (t *ex* s O) *et* diiudicatos (de iud. D) DT$^{mg.}$ *p Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1378 *comm.*) *cum gr.* ℵABC 5. 6. 7. *al.*^{13} διακρινομένους: *gr.* KLP *al. plu.* διακρινόμενοι *apud latinos non redduntur.*

iudicatos . . . 23 igne: *om.* T* (*deinde* + diiudicatos illos uero saluate de igne T$^{mg.}$).

23. **illos uero**, *cf.* il. autem *Baed.* $\frac{1}{8}$, *cum gr. paene omn.* οὓς δέ, *cf.* et quosdam *t* (*infra*), quosdam *tantum libere Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1378 *comm.*), *et* et alios quidem *libere Hieron.* (v. 208): *gr.* B *om.*; *deinde gr.* KLP *al. plu.* + ἐν φόβῳ, *non autem latt.*—*cf. autem infra.* **saluate** (salute L*; salutate CF*U*$^{ut\ udtur}$; seruate W) *cum gr. omn.* σώζετε: *om. t* (*infra*) *Hieron.* (v. 208 *libere*). **rapientes** = ἁρπάζοντες: rapite *t* (*infra*) *Hieron.* (v. 208 *libere*). **aliis autem** (*om. Baed.* $\frac{7}{8}$) **miseremini** (misserem. D, miserim. L) *cum gr.* ℵAB 5. 6. 7. *al.*^{11} οὓς δὲ ἐλεᾶτε (A *min.*^{12} ἐλεεῖτε), *cf.* dubiis autem m. *t* (*infra*), *et* aliorum uero qui iudicantur (*cf. uers.* 22) m. *Hieron.* (v. 208 *libere*): *gr.* 8. 15. *al.*^{8} οὓς δὲ ἐλέγχετε *apud latinos non redduntur*—*cf. autem uers.* 22; *gr.* CKLP *al. plu. om.*, *non autem latt.* **in timore** (timorem F*) *cum gr.* ℵABC 5. 6. 7. *al. fere*^{20} ἐν φόβῳ; *gr.* KLP *al. plu. om.*, *non autem latt.*; *deinde* + dei Θ *p*^{c} *sine auct. gr.* **odientes** (hod. CT, odientis I; odientem F) = μισοῦντες: audientes KV. **et** FGΘLU* *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. Hieron.* (ii. 304) *Baed.* $\frac{6}{8}$ *cum gr. omn.* καί: *om. codd. plur. c dem. diu. p t* (*infra*) *Baed.* $\frac{2}{8}$. **eam quae** (que OW) **carnalis est maculatam** (maculata Θ) **tunicam** (ton. DG*U; > tun. mac. W), *cf.* eam q. carnis est (*om.* L* *Prisc.*; + *ras.* 2 *litt. diu.*) m. t. L *diu. Prisc.* (*tract.* 1), *et gr.* τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον χιτῶνα: carnis pollutam t. *Hieron.* (ii. 304). *Libere citat uersum* et quosdam de igne rapite dubiis autem miseremini in timore odientes que est a carne maculata tunica *t*.

24. **ei** (se B*) **autem qui potest** ADGI *t* (*infra*): ei au. q. potens est *codd. plur. vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. diu. p Hieron.* (ii. 706) *Aug.* (x. 755) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 814) *Baed.*; *gr.* τῷ δὲ δυναμένῳ. **uos conseruare** *contra ord gr.*: > cons. u. U*W *Aug. Fulg. Baed.*, > confirmare u. CT, *et* > custodire u. *t* (*infra*), *cum*

spectum gloriae suae
inmaculatos in exultatione
25 soli deo saluatori nostro
per iesum christum dominum
nostrum
gloria magnificentia
imperium et potestas
ante omne saeculum
et nunc et in om-
nia saecula
amen.

EXPLICIT EPISTULA IUDAE

ord. gr. φυλάξαι ὑμᾶς (A 4** ἡμᾶς; KP *al. fere*[40] αὐτούς; 4* *om.*). **sine peccato**: s. delicto *t* (*infra*); s. offensione *Aug. Fulg.*; *gr.* ἀπταίστους. **et**: *gr.* C *min. aliq.* + ἀσπίλους καί *uel* ἀσπίλους *tantum, non autem latt.* **constituere** (-ure O), *gr.* στῆσαι: confirmare *t* (*infra*). hante C. conspectu L. glorie sue OW. **inmaculatos** (imm. V *vg.*; + *ras.* 1 *lit.* L): *gr.* ἀμώμους (A ἀμέμπτους). **in exultatione** (-cione O) *et* in laetitia *Aug. Fulg. cum gr. omn.* ἐν ἀγαλλιάσει: *om.* BKV *c Hieron.*; *deinde* + in aduentum (aduentu W *vg. c*) domini nostri iesu christi BKOVW *vg.* (*non autem cod. caraf. Bentl. Tisch.*) *c sine auct. gr.*—*cf. Luc. Brug.* '*Caue omittas illud* in exsultatione.' *Libere citat uersum* ei autem exibete uos qui potest custodire uos sine delicto et confirmare in honorem suum inlibatos inmaculatos castificatos in exultatione ante conspectu eius *t*.

25. **soli**: *gr.* KLP *al. longe plu.* + σοφῷ *ex* Rom. xvi. 27, *non autem latt.* **deo saluatori** (salb. C) **nostro** *cum ord. gr. omn.* Θεῷ σωτῆρι ἡμῶν: > s. n. d. *Fulg.* (*P. L.* lxv. 814). **per iesum** (ihu *p*) **christum** (xpo *p*) **dominum** (dno *p*) **nostrum** (nostro *p*) *cum gr.* ℵABCL *al. fere*[25] διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, *cf.* > per ch. ie. d. n. W, *et* > per d. n. ie. ch. *dem. diu.*: per ie. ch. *tantum Baed.* 7/8 *sine auct. gr.*; *om. omnino t* (*infra*) *cum gr.* KP *al. plu.*; *deinde* + cui AD *Tert.* (*infra*) *cum gr.* ℵ* ᾧ. **gloria**, *cf.* honor *Fulg.*, *sine addit. cum gr.* ℵABC *al.*[10] δόξα *tantum*: + et O *vg. cod. caraf. cum gr.* KLP *al. pler. qui add.* καί. **magnificentia** (-cencia W, -cantia D) = μεγαλωσύνη: potentia *Fulg.* **imperium** (inp. COT) = κράτος: claritas *Fulg.* **ante** (hante C; *in ras. scr.* U) **omne** (omnem I; *in ras. scr.* U) **saeculum** (sec. ϛ𝔓, sclm W; *in ras. scr.* U), *cf.* ante omnia saecula (sec. O) BKO *p*ᶜ *Baed.* 1/8, *et* ante omnibus seculis *p**, *cum gr.* ℵABCL *al.*[15] πρὸ παντὸς τοῦ αἰῶνος: *om.* *t*[ut udtur] (*infra*) *cum gr.* KP *al. longe plu.* **et** *sec.*: *om.* F *sine auct. gr.* **et** *tert.*: *om.* B *sine auct. gr.* **omnia** (omni F) *et gr. plur.* πάντας: *gr.* ℵ 27. 36. 99 *om.*, *non autem latt.* **saecula** (sec. ϛ𝔓, scla OW): + saeculorum (sec. ϛ𝔓, sclorum W; > saeculorum saecula *Baed.* 1/8) DGLW *vg. c dem. diu. p t* (*infra*) *Tert.* (*infra*) *Orig.* (*infra*) *Ambr.* (*infra*) *Fulg. Cassiod.* (*infra*) *Baed. cum gr.* L 13. 93. 95. 99 *qui add.* τῶν αἰώνων. **amen** *cum gr. paene omn.* ἀμήν: *om. ut udtur Tert. et Cassiod. infra cum gr.* 6. 66**. *Libere citant uersum* soli deo salbatori nostro honor et gloria et potestas in secula seculorum amen *t*; *et Tert.* (*uxor.* i. 1) 'cui sit honor gloria claritas dignitas et potestas nunc et in saecula saeculorum', *Orig.* (*int. in fine homiliarum*) 'ipsi gloria et imperium in saecula saeculorum. amen', *Ambr.* (*ps.* xxxvi. 83) 'quoniam ipsi est laus gloria perpetuitas a saeculis et nunc et semper et in omnia saecula saeculorum. amen', *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1378) 'cui est honor potentia claritas et potestas ante omnia saecula et nunc et in omnia saecula saeculorum'.

explicit (exp A, explic V *c*) **epistula** (epis I, epist A, epla *c*, epl V) **iudae** (-de V) *cum* AIV *c*: expl· epistula sci iudae· F; explicit epl (epla *diu.*) iudae (-de *diu.*) apostoli (apli *diu.*) G *diu.*; explicit epistola sci iudae apli U; exp iudae Θ; expliciunt epistolae canonicae septem B; explnt epistl septē canonicae K; finierunt feliciter oms apostkolorum aepstle quae kanonicae uocantur C; explicit *tantum p*; *nihil habent* DLOTW *vg. Bentl. Tisch. dem.*; *deinde* + dō gratias amen feliciter qui legis A.

APOCALYPSIS IOHANNIS.

Ordinem (α) *Argumentum*, (β) *Capitula exhibent* CFIKUV; (α) *Capitula*, (β) *Argumentum* T; (α) *Argumentum*, (β) *Aliud Argumentum* Θ; *Argumentum tantum* W *c dem. diu. gig.*; *Capitula tantum* D; *nihil habent* AGOΠΣZ *vg. Tisch. h haf.*

ARGUMENTUM IN APOCALYPSIN IOHANNIS.

Praefatio haec continetur in codicibus nostris FΘIKUVW *dem. diu. gig.*; *in codice* Θ *secundum obtinet locum.*

Adbreuiata esse uidetur e prologo in Euangelium secundum Iohannem (*uide uol. I, pp.* 485 *seqq.*). *Confer etiam Chapman* '*Notes on the Early History of the Vulgate Gospels*' (*Oxon.* 1908), *pp.* 256 *seqq.*

Impressit Thomasius, I, *p.* 381 (*e codd. Orat.* B. 7 *et S. Petri* A. 1), *p.* 471 (*e cod. Uatic.* 4221), *et p.* 475 (*e cod. Orat.* B. 6 = V *nostro*).

Inscr. incipit prefatio I; incp̄ praefat̄ sc̄i hieronimi in apocalypsi· K; incip̄ p̄fatio sc̄i hieronimi presbiteri in apocalipsin iohannis apl̄i *diu.*; incipit prologus apocalipsis V; inc· prologus apocalypsis sci iohannis· amen· F; incipit prologus beati hieronimi prb̄i· in apocalipsin sc̄i· iohannis apl̄i· et euangelistae· U; incipit prohemium hieronimi in apokalipsin *gig.*; item alia praefatio Θ; prologus *tantum dem.*; *nihil habet* W.

IOHANNES apostolus et euangelista a domino Christo electus atque dilectus, in tanto amore dilectionis ab eo est habitus, ut in cena super pectus eius recumberet; et ad crucem adstanti soli matrem propriam commendasset, ut quem nubere uolentem ad amplexum uirginitatis adsciuerat, ipsi etiam custodiendam uirginem tradidisset.

Hic itaque cum propter uerbum dei et testimonium Iesu Christi exilio in Pathmos insulam mitteretur, illic ab eodem apocalypsis praeostensa describitur; ut, sicut in principio canonis, id est libri Geneseos, incorruptibile principium praenotatur: ita etiam incorruptibilis finis per uirginem in apocalypsi redderetur, dicens, ego sum A et Ω, initium et finis. Hic est Iohannes, qui sciens superuenisse sibi diem egressionis de corpore, conuocatis in Epheso discipulis, descendit in defossum sepulturae suae locum, orationeque completa, reddidit spiritum, tam a dolore mortis factus extraneus quam a corruptione carnis noscitur

1. iohannis I*, ioannes *dem.* **et**: *om.* Θ*. **a**: *om.* I. **domino**: *om.* ΘI; + iesu *dem.* adque F*I.
2. **ab eo est habitus**: uberior h. ΘI; uberior h. est *gig.* **ut**: *om.* Θ*. caena ΘUV *dem.* **eius**: *om.* Θ*.
3. **adstanti** (ast. W *diu.*, asst. U *gig.*): adstans (ast. F[c]) F. **commendasset**: cōmendaret *diu.*
4. nuberet W*. **uolentem** (uolantem K): nolentem F[c]Θ[c]. anplexum F*. asciuerat FW *gig.*, assciuerat U. **etiam**: et Θ*I[c]; *om.* I*; + ad *gig.* custodiendum Θ* *gig.*
5. uirginitatem I. traderet *diu.*
6. quum Θ. **propter**: per *gig.* **iesu**: *om.* I. **exilio** (exsil. Θ[c]), *cf.* in exilio *gig.*: exilium I *dem. diu.*; *om.* W. **in**: *om. gig.*
7. patmos I, paphmos Θ[c]. insula Θ[c]I *dem. diu.* **mitteretur**: sortiretur Θ*I *dem. diu. gig.*; portaretur Θ[c] *in mg.* KVW. **eodem**: eo *diu.* **apocalypsis**: apocalipsin *gig.* preostensa W *diu. gig.*
8. **ut sicut**: et ut *diu.* **id est libri**: de libro I *gig.* genesis *gig.*
9. prenotatur W *diu.* uirgine I. **apocalypsi** (-calipsi W *diu. gig.*): apocalypsin I; apocalypsis KΘ. reddetur K; reddatur W.
10. dicentis IKVW *dem. diu.*, dicente *gig.* alpha *dem.*, alfa U* *gig.* inicium *gig.* **et finis**: *om.* W. ioannes *dem.*, iohannis I*.
11. **sibi**: *om.* W. **egressionis**: + suae *gig.* efeso F. **discipulis**: i *tert. in ras. scr.* U.
12. sepulture sue W. orationemque I; oratione *tantum* Θ*. conpleta FΘI. **reddidit**: tradidit *gig.*
13. **factus**: terrestris *dem.* **quam**: quoniam *gig.*

alienus. Cuius tamen scripturae dispositio uel libri ordinatio ideo a nobis per singula non exponitur, ut scientibus inquirendi desiderium conlocetur, et quaerentibus laboris fructus, et Deo magisterii doctrina, seruetur.

14. scribturae F, scripture W. 15. **scientibus** F: nescientibus *rell.* **conlocetur** (coll. KUVW *dem. diu.*): tolleretur *gig.* **et quae-**[16]**rentibus** (quer. IW *diu. gig.*) . . . **seruetur**: *om.* Θ* (+ *in mg.* Θ^c). 16. **laboris**: *om. gig.* **seruetur**: reseruetur *diu.*

Subscr. explic̄ (explt̄ K, expl *diu.*) praefatio (p̄fatio *diu.*, praēf I) IK *diu.*; explicit (exp· F, expl̄ V) prologus FUV; amen Θ; *nihil habent* W *dem. gig.*

Praefatio haec continetur in codicibus nostris CΘT. *In codice* Θ *primum obtinet locum. Impressimus e codice* C, *uariantibus lectionibus* Θ *et* T *in apparatu critico adhibitis.*

Inscr. incipit argumentum libri apockalypsis C; incipit praefatio in lib̄ apocalypsis Θ; argumentum T.

BEATUS iohannes apostholus post passionem adque hascensionem domini et saluatoris nostri . in huna urbium asyae quae appellatur ephesum . aeclesiam sua institutione fundauit . cui et husque in diem hobitus sui praefuit . Nam ibi presentis uitae cursum felicissime consummatum . grandeuus hut storia aeclesiastica refert . et defunctus est et saepultus . His ergo quum fidem christi per totam asyam iudeis et gentibus instantissimae praedicaret · priusquam heuangelium suum scriberet · hob eandem quam praedicabat fidem . a domitiano uespasiani filio qui fratri tyto in regnum successerat . quinto decimo inperii eius anno in pathmos insulam religatus . hanc apochalypsin scripsit . Hut quemadmodum per moysen qui prae homnibus hominibus mansuetus extitit . inquoatio libri geneseos hab incorruptibilio principio sumpsit exordium . ita per iohannem prae ceteris dilectum discipulis . in noui testamenti clausula finis incorruptibilis redderetur · dicente ipso qui et in moysen et in iohanne locutus est . Ego sum alfa et ·ω· primus et nouissimus principium et finis . Deus quippe caritas est . qui et principium sine principio . et finis sine fine est . unde et kcaritas finis praecepti est . Et ideo in cunctis fere scripturae diuine uoluminibus . nihil aliud insinuatur . quam dei proximique dilectio . Sicut ergo plenitudo legis est kcaritas . Ita et haec apochalypsis . et ueteris et noui testamenti perfecta plenitudo est . Scripsit itaque iuxta misticum septiformis spiritus sacramentum ad septem aeclesias

1. apostolus Θ, apstlus T. atque ΘT. ascensionem ΘT. 2. una ΘT. asiae Θ, asie T. que T. efesum T. ecclesiam Θ, eglesiam T. 3. institutionem T. **fundauit**: constituit T. usque ΘT. obitus ΘT. prefuit T. 4. praesentis Θ. uite T. cursu Θ^{c}T. consummato (-sumato Θ) ΘT. ut ΘT. historia Θ. ecclesiastica Θ, eglesiastica T. 5. sepultus Θ. **his**: is Θ. qum T. 6. asiam ΘT. iudaeis Θ. instantissime ΘT. predicaret T. euangelium ΘT. 7. ob ΘT. **quam praedicabat fidem**: *om.* T* (*deinde* + quum predicabat f. *sup. lin.* T^c). domiciano Θ. **uespasiani** (i *sec. in ras. scr.* Θ): uespasi uni T. 8. tito ΘT. xv Θ. imperii ΘT. 9. paphmos Θ. insula Θ^{c}T. apocalypsin Θ, apocalipsin T. scribsit T. ut ΘT. 10. pre T. omnibus ΘT. **inquoatio** (incoat. Θ): in quo actio T. 11. ab ΘT. incorruptibili ΘT. sumsit T. pre T. 12. ^{ce}teris T. clarula T. 13. moyse Θ^c. **in** *sec.*: *om.* T. loquutus ΘT. 14. *a* ΘT. 15. **kcaritas** (car. Θ): deitas T. precepti T. 16. scribture T. diuinae Θ. 17. caritas ΘT. **et**: *om.* T. 18. hec T. apocalypsis Θ, apocalipsis T. **plenitudo**: + legis T. scribsit T. 19. **itaque**: ita *tantum* Θ*. misticam T. sacramenta T. ecclesias Θ, eglesias T.

quarum principes . et in quibus huniuersam per totum horbem aeclesiam . sub appellatione dignitatis angelicae . uel in uirtutibus laudat · uel arguit in delictis · contexens magna et arcana · de praesenti tempore . de mundi fine · et de caelestis illius iherusalem aduentu regnique misteria · Uidit autem homnia in dominico diae . rabtus in spiritu . hut quemadmodum eandem primum et hoctabam diem christi resurrectio uitam afferens . in sacramento euangelii consecrauit . ita et reuelatio iohannis post legis ueteris septenarium numerum . perfecto hocdoadis inspirata misterio . noui esset adinpletio testamenti . quae nunc legentes et commonens et informans . uel iniquis poenas secundae mortis · aeternaque decernit supplicia . uel iustis primae resurrectionis gloriam · et spiritalis illius ciuitatis diuersa perennium cum beatitudine mansionum · pro meritis habitacula pollicetur.

---

20. **quarum** : quas Θ. uniuersam Θ; uniuersa T. orbem ΘT. ecclesiam Θ; eglesia T. sup T.
21. appellationem T. angelice T.
22. **contexens** ...[31] **pollicetur** : *om.* T. archana Θ. **et** *sec.* : *om.* Θ.
23. caelesti Θ. herusalem Θ[c]. **aduentu** : + *ras.* 1 *lit.* Θ. regnoque mysteriis Θ. omnia Θ.
24. die Θ. raptus Θ. ut Θ. primam Θ. octauam Θ.
25. **resurrectio** : + nobis Θ.
27. ocdoadis Θ. mysterio Θ. adimpletio Θ[c]; adimpleto Θ*.
28. communes Θ*.
30. perenni Θ*.

Subscr. explicit argumentum T; finit argumentum C; *nihil habet* Θ.

Praefatio haec continetur in codice nostro c. Ex epistola Hieronymi ad Paulinum (= *ep.* liii. 9) *decerpta est.*

Impressit Thomasius, I, *p.* 472, *e cod. Uatic.* 4221.

INCIP̄ PROLOGUS IERONIMI IN APOCHALIPSIN.

Apochalipsis iohannis tot habet sacramenta quot uerba. Parum dixi; et pro merito uoluminis laus omnis inferior est. In uerbis singulis multiplices latent intelligentiae.

EXPLIC̄ PROLOGUS.

CAPITULA IN APOCALYPSIN IOHANNIS.

Capitula exstant in codicibus nostris CDFIKTUV. *Desunt in* AGΘΟΠΣWZ *vg. Tisch. c etc. Post unumquodque capitulum addidimus cap. et uers. ad quos sectio incipit.*

Inscr. incipiunt capitul V; inc· capit· apocalypsis sci· iohannis F; incipiunt kpt̄lae apochalypsis C; incipit capitulatio in apocalypsin K; incipiunt capitulatio apocalibsin iohannis T; incipiunt capitulationes U; incip̄ tituli I; *nihil habet* D.

FKU	D	I *Uatic.* 4221	CT	V
Edidimus e codice F, *uariis lectionibus codd. rell. in calce paginae subiunctis, iis exceptis quae ad meram orthographiam spectant* (*cf. etiam Thomasium*, I, *pp.* 381 *seq., qui capitula e codd. Orat.* B. 7 *et S. Petri* A. 1 *impressit*).	*Edidimus e codice ipso.*	*Edidimus e codice* I, *uariis lectionibus cod. Uatic.* 4221 (*e quo capitula impressit Thomasius*, I, *pp.* 471 *seq.*) *in calce paginae subiunctis, iis exceptis quae ad meram orthographiam spectant.*	*Edidimus e codice* C, *uariis lectionibus cod.* T *in calce paginae subiunctis, iis exceptis quae ad meram orthographiam spectant.*	*Edidimus e codice ipso usque ad cap.* XXXIII; *a cap.* XXXIIII *usque ad finem e Thomasio*, I, *pp.* 475 *seqq.*
	I. Apocalipsis iesu christi quam dedit illi deus (i. 1).	I. De ecclesiis septem et saluatori aduentum (i. 1).	I. Beatos esse qui seruauerint uerba prophetiae quae scribit ad septem aeclesias Asyae. et de Christo qui est et qui erat. et de septem spiritibus. Et quod testis et primogenitus et princeps Christus sit. qui ueniet cum nuuibus. et plangent homnes. quia ipse alfa et ω. homnipotens (i. 1).	I. Praefatione iohannes indicat dominum christum sibi per angelum reuelasse futura (i. 1).
I. Iohannes septem ecclesiis quae sunt in asia (i. 4).	II. Iohannis · vii · aeclessiis quae sunt in assia (i. 4).			II. Idem certamina aecclesiae de scripturus passiones christi e posterioraes glorias exempli grati praemittit (i. 4).
	III. Ego iohannis frater uester et socius in tribulatione (i. 9).	II. De terrore quatenus denuo actitentur (i. 8).	II. De hac reuelatione in Pathmos sibi hostensa in dominico diae. Et de nominibus septem aeclesiarum. Et de septem candelabris. et qualem uiderit filium hominis. Et de septem stellis. et gladio hutrique acuto (i. 9).	III. Eandem christi dispensationem per figuras repetendo confirma (i. 9).
II. Scribe ergo quae uidisti et quae sunt et quae oportet fieri post haec et sacramentum vii stellarum (i. 19).	IIII. Anguelo ephessi aecl ssiae scribe (ii. 1).		III. De angelo Ephesi. cuius patientiam laudans dicit eum karitatem pristinam reliquisse. et hortatur ad poenitentiam. Et quia hoderit hopera nicholaytarum. Et daturum se uincenti de ligno uitae (ii. 1).	IIII. Commemoratis his quae i septem asiae gesta uel generand erant ecclesiis quid uniuersa eccl siae per totum hoc scli tem qu vii diebus euoluitur futurum s edicitur (ii. 1).
		III. De instructione ismyrneorum ecclesiae (ii. 8).	IIII. De angelo Zmirne cuius opera laudat. Et de his qui synagoga sunt sathanae. Et tribulandos de suis aliquos diebus decem. Et sit	

Notae ad codd. FKU. II. uidistis K.
Notae ad codd. I *Uatic.* 4221. I. saluatoris aduentu *Uatic.* II. **quatenus**: + pristina *Uatic.* III. ecclesiis *Uatic.*
Notae ad codd. CT. I. **prophetiae**: + sue T. > sit christus T. uenit T. II. **et** *quint.*: *om.* T. III. **quia**: qui T.

FKU	D	I *Uatic.* 4221	CT	V
			fidelis husque ad mortem . accepturus choronam . nec ledendus a morte secunda (ii. 8).	
		IIII. De instructione pergamorum (ii. 12).	V. De angelo Pergami qui habitat ubi sedis est sathanae . et non negauit fidem in diebus hantypas . sed habet doctrinam Balaham et Nicholaytarum hut agat poenitentiam . Et uincenti dandum manna et calculum (ii. 12).	
		V. De manna et instructione tyatyrenorum (ii. 17).	VI. De angelo Thiatyrae quem laudat . sed habere Zezabel mulierem dicit . cui poenitentia et tempus dedit . scrutans corda et reddens secundum hopera . Et uincenti dandum ut gentes regat . et stellam accipiat matutinam (ii. 18).	
		VI. De instructione sardorum (iii. 1).	VII. De angelo Sardis . quem uituperat . et hortatur hut uigilet . Et quia habeat paucos bonos Sardis uestiendos stolis albis (iii. 1).	
		VII. De instructione filadelfiorum (iii. 7).	VIII. De angelo Philadelfiae . Sanctus et uerus qui habet clauem Dauid . laudans patientiam eius . Et de synagoga sathanae . hut teneat quod habet . Et qui uicerit columnam faciendum in templo . et nomen Dei scribendum in eo (iii. 7).	
		VIII. De instructione laudocensium (iii. 14).	VIIII. De angelo Laudiciae . qui est testis fidelis . qui est principium creaturae . taepidum esse dicit et caecum et nudum . qui quos amat . arguit et castigat et pulsat ad hosteum . si quis aperiat . et uincenti dandum in throno saedere (iii. 14).	
I. Post haec uidi e e osteum apert i in caelo (iv. 1	V. Post haec uidi et ecce hostium apertum in caelo (iv. 1).	VIIII. De XXIIII senioribus et septem spiritibus et quatuor animalibus (iv. 1).	X. De sedem quam uidit in caelum . et de uiginti quattuor saenioribus et saedibus eorum . Et de septem lampadibus . et quae sunt spiritus . Et de mari uitreo . et de quattuor animalibus dicentibus Sanctus	V. Cum omne iudicium filio sit datum ecclesiae quoque iudiciaria potestas euangelii luce praefulgentis ostenditur (iv. 1).

N. e *ad codd.* FKU. III. uidi : + et KU.

N. e *ad codd.* I *Uatic.* 4221. IIII. de : + morte secunda et *Uatic.* pergaminorum *Uatic.* VI. sardorum : sanctorum *Uatic.*

N. e *ad codd.* CT. VI. penitentie T. et *pr.* : *om.* T. VIIII. principii T. X. sede T. et *sec.* : + de T. et *quint.* : *om.* T.

FKU	D	I *Uatic.* 4221	CT	V
IIII. Et uidi in dextera sedentis super thronum librum scribtum (v. 1).		X. De libro septem sigillis signato et leonis uictoria (iv. 9;–v. 1?) XI. De agni laude qui digne librum ut aperiret accepit (v. 6).	Sanctus Sanctus homnipotens (iv 1). XI. De libro septem sigillis signata. Et in medio throni. de agno quasi hocciso. et cornibus eius septem. et hoculis septem. Et de cytharis et fyalis saeniorum. Et de cantico nouo (v. 1).	VI. Post praedicatam euangelii gra tiam utrumque testamentum se ptem sigillis id est omnifari mysteriorum plenitudine diutii obsignatum christus ut agnus oc cumbens ut leo resurgens aperu iure mox ab ecclesia ut deus dominus adoratus (v. 1).
V. Et uidi quod aperuisset agnus unum de VII sigillis (vi. 1).	VI. Et uidi cum aperuerit unum de sigillis (vi. 1).	XII. De multitudine psallentium angelorum et solutione signi primi (v. 11). XIII. De solutione trium signaculorum (vi. 2).	XII. De multitudine angelorum. qui sunt milia milium dicentium. dignum esse agnum cui homnia in caelo et in terra donentur. Et de primo sygillo aperto. Et de sedente in hequo albo. Et de secundo sygillo et hequo rufo. Et de secundo sygillo et equo nigro (v. 11).	VII. Uictrix ecclesia triformi be id est gentilium falsorum fratru atque hereticorum appetitur cui uictoria in praesenti quidem co poris morte acerua sed in futu est animarum laetitia sublimis (1).
		XIIII. De martyribus postolantibus defensionem (vi. 9). XV. De iracundia agni (vi. 12).	XIII. De sygillo quarto et hequo pallido. Et de sygillo quinto et animabus quae sunt sub hara Dei. Et de sygillo sexto et sole hobscurato et luna et syderibus. Et quod ruentibus caelis dicent homines. montibus abscondite nos a faciae hagni (vi. 7).	VIII. Post ostensam priorum mar rum gloriam fratrum quoque antichristi sunt tempore pass bella narrantur (vi. 12).
VI. Post haec uidi quattuor angelos stantes super quattuor angulos terrae (vii. 1).		XVI. De uindicta suspensa propter numerum signandorum (vii. 1).	XIIII. De quatuor angelos tenentibus quattuor uentos. Et de angelo clamante ad eos hut signent credentes. Et de centum quadragintaquattuor milibus signatorum. Et de turba innumerabili. et homnibus hangelis laudantibus (vii. 1).	VIIII. Ad informandam antichr ruinam quomodo regna mu priora christi aduentus destrux intimatur (vii. 1).
VII. Post haec uidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat (vii. 9).		XVII. De innumerabili multitudine laudantium deum (vii. 9). XVIII. De innumerabile multitudine que mundum legitur superasse (vii. 13).	XV. De his qui lauerunt stolas suas in sanguine agni. Et de sygillo septimo et silentio in caelo. Et de septem angelis et septem eorum tubis. Et de angelo qui hobtulit horationes sanctorum. Et de turabulo eius. et thonitruis (vii. 9).	X. Gloria triumphantium antic stum et post eius interitum quantula requies in ecclesia futa describitur (vii. 9).

Notae ad codd. FKU. IIII. dexteram K. V. **unum** : *om.* U*.

Notae ad codd. I *Uatic.* 4221. XII. **signi primi** : *om. Uatic.* XVI. signatorum *Uatic.* XVII. **deum** : dominum *Uatic.*

Notae ad codd. CT. XI. signato T. XII. **secundo sigillo** *sec.*: > sig. tertio T. **et** *sept.*: *om.* T. XIII. **et** *tert.*: + de T. animalib T. celi T. XIIII. angelis T.

FKU	D	I *Uatic.* 4221	CT	V
. Et cum ape- sset sigillum ptimum factum silentium in lo (viii. 1).		XVIIII. De septimi sigillis solutionis affectu (viii. 1).		XI. Recapitulans ab origine dicit domino christo suum corpus in altari crucis offerente ecclesiam continuo spiritu sancto ignatam mynisterium subisse praedicandi (viii. 2).
	VII. Ubi primus anguelus tuba cecinit (viii. 7).	XX. De effectu cantus tubarum trium (viii. 7). XXI. De effectu cantus tubarum duarum (viii. 12).	XVI. De primi angeli tuba . Et de plaga tertiae partis terrae . et de secunda tuba . et in mari tertiae partis interitu . Et de tertia tuba . et stella amara quae inficit tertiam partem fluminum . Et quarta tuba . et hobscurationem tertiae partis syderum . Et de uoce aquilae dicentis . Uae (viii. 7).	XII. Praedicante ecclesia dei iudicium terris adfuturum mox diabolus mare saeculi flumina scripturarum et ipse ecclesiae nititur sidera corrumpere sed alta doctorum uox grauiora uentura praemonet esse cauenda (viii. 7).
			XVII. De quinta tuba . et stella quae aperuit puteum . Et de lucustis quae ex eius fumo hegressae sunt . ad quarum plagas querunt homines mortem . Et de nomine exterminatoris hangeli . Et uae primo (ix. 1).	XIII. Uis acerrima praecursorum antichristi heresium exponitur (ix. 1). XIIII. Angeli satanae nunc prauorum cordibus inligati tunc ad liberum certamen emissi electos quosque sibi subiecere temptabunt (?).
		XXII. De effectu sexti angeli tuba canentis (ix. 13).	XVIII. De sexta tuba et quattuor hangelis solutis de Eufrate . Et de hominum tertia parte in tribus plagis hoccisa . Et de ceteris qui non penituerunt . Et de angelo qui supra mare et supra terram stetit . Et de septem thonitruis quorum uerba signauit (ix. 13).	XV. Ruinam antichristi dicturus recapitulat ab origine quod dominus adueniens et fiduciam ecclesiae tribuens praedicandi in nouissima tuba praemonuerit omnia consummanda (ix. 13).
Et uidi alium lum fortem endentem de amictum (x. 1). uox quam ui de caelo m loquentem um (x. 8).		XXIII. De non scribenda sed signanda septem thonitruorum uerba (x. 1). XXIIII. De libro quem ad uorandum ab angelo iussus est accipere et populis (x. 8).	XVIIII. De eodem angelo iurante . quia tempus amplius non erit . Et de libro deuorato . quod prophetaturus esset adhuc . Et de calamo quo metitus est templum. Et de duobus qui uenturi sunt testibus . Et de uestia hoccisura eos . Et de terremotu ciuitatis . Et uae secundo (x. 5).	XVI. Sub specie iohannis post exilium ad praedicandum reuersi designatur ecclesia inter amara persecutionum dulcedinem praedicatura gaudiorum (x. 1). XVII. Ecçclesia nouissima persecutione calcata uel enoch et helia uel ceteris martyribus ex utraque plebe collectis fortiter proeliantibus deuictura est aduersarios qui illorum in morte gauisuri sed in resurrectione sunt poenas passuri perpetuas (x. 8).
		XXV. Adque gen-		XVIII. Uae nouissimum ueniet cum

ad codd. I *Uatic.* 4221. XVIIII. septem *Uatic.* XXIII. scribenda: describenda *Uatic.* XXIIII. est . . . populis: *om. Uatic.*
n. omnino Uatic.
ad codd. CT. XVI. obscuratione T. XVII. pateum T. XVIIII. bestia T.

FKU	D	I *Uatic.* 4221	CT	V
		tilibus uel multis regibus prophetare (xi. 1).		ibunt impii in supplicium ius autem in uitam aeternam (xi. 1)
XI. Et septimus angelus tuba cecinit et factae sunt uoces magnae in caelo dicentes (xi. 15).		XXVI (XXV *Uatic.*). De mensura hierusalem et bello cum bestia duū prophetarum (xi. 12).	XX. De septima tuba. Et de uiginti et quattuor saenioribus hadorantibus et gratias agentibus Christo qui est homnipotens. Et de templo in caelo aperto et arca uisa. Et de tonitruum. Et de muliere amicta sole. Et de drachone trahente tertiam partem stellarum (xi. 15).	XVIIII. Instaurato rursus ordi narrat ecclesiam domino incarna mysteriorum participatione f cundatum et ne uinci a diabu posset caelesti gratia esse tutata (xi. 15).
XII. Et apertum est templum dei in caelo et uisa est arca testamenti eius in templo eius (xi. 19).	VIII. Et apertum est templum dei quod est in caelo et apparuit arca testamenti eius (xi. 19).	XXVII (XXVI *Uatic.*). De uocatione testium duorum in caelum et septem angelorum (xi. 19).		XX. Hostis antiquus ab ecclesia pr pellentibus angelis sanctis eiect ardentius in suos malitiam exer et quia totam ecclesiam deuora ad uotum non potuit iam singu quosque temptare non desinit (19).
XIII. Et factum est proelium in caelo · micahel et angeli eius proeliabantur cum dracone (xii. 7).	VIIII. Et stetit super harenam maris et uidi de mari bestiam discendentem (xii. 18).	XXVIII (XXVII *Uatic.*). De bello mulieris et draconis (xii. 7). XXVIIII (XXVIII *Uatic.*). De expulsione draconis ae caelo (xii. 12). XXX (XXVIIII *Uatic.*). De matre masculi quem draco postquam proiectus est in terram insecutus est (xiii. 1).	XXI. De drachone praeliante cum hangelis et proiecto de caelo et de mulierem quam persecutus est. Et de uestia hascendente de mari. cui dracho dedit hunum de capitibus suis quasi hoccisum. Et de potestate uestiae mensuum quadraginta duo (xii. 7).	XXI. Antichristus diaboli uirt praeditus mortem se quasi agni inmaculatum et suscipere prosal mundi et superare simulans p tres semis annos domini gla punietur (xii. 7). XXII. Ministri antichristi magistr in omnibus et opere et professi sequuntur (xiii. 1).
XIIII. Et uidi aliam bestiam ascendentem de terra et habebat cornua duo (xiii. 11).		XXXI (XXX *Uatic.*). De eptace falso serpente et dracone (xiii. 11).	XXII. De alia uestia quae faciet signa. et prioris uestiae hymaginem loqui. Et de caracter. Et de numerum nominis uestiae. Et de agno. Et de cantico nouo. centumquadragintaquatuor milium sequentium hagnum (xiii. 11).	XXIII. Gloria singularis eorum ii caracterem antichristi casto et corde et corpore uicerunt expr i tur (xiii. 11).
XV. Et uidi et ecce agnus stabat super		XXXII (XXXI *Uatic.*). De caractere		XXIIII. Concertantibus inui m praedicatoribus inminente m

Notae ad codd. FKU. XI. in : de K. dicentes (dicentis K) : *om.* U. XIIII. cornua (*in ras. scr.* K) : + *ras. circa* 4 *litt.* K. XV. agn : *om.* K.

Notae ad codd. I *Uatic.* 4221. XXVI. duorum *Uatic.* XXVII. caelo *Uatic.* et septem angelorum : *om. Uatic.* XXVIIII. ae : de *Uatic.* XXX. quem : quam *Uatic.* postquam : post pulsam *Uatic.* proiectus est in terram : *om. Uatic.* XXXI. eptace : decepte a *Uatic.*

Notae ad codd. CT. XX. tonitruis T. XXI. muliere T. bestia T. bestie T. XXII. bestia T. bestie *bis* T. de *tert. et quint.* : *om* T. CXIIII milium T.

FKU	D	I *Uatic.* 4221	CT	V
ıontem sion et ım illo centum uadraginta quat- ıor milia (xiv. 1).		agni sine quo uita haec non potest gubernari (xiv. 1).		extremo iudicio et ruina prauorum et requies praecinitur aeterna sanctorum (xiv. 1).
		XXXIII (XXXII *Uatic.*). De cantico mose quod praeter signatos nullus potuit cantare (xiv. 6).	XXIII. De angelo qui euangelizat uenisse horam iudicii . Et de alio angelo qui dicit Babylon caecidisse . Et de tertio hangelo qui praemonet non hadorandam bestiam . Et de caracter eius . Et beatos esse qui in Domino moriuntur . Et de angelo qui falce messuit terram . Et de alio qui uindemiauit . Et de sanguine husque ad frenos equorum (xiv. 6).	XXV. Ipsa iudicis potestas super homines contumaces eorumque rectores spiritus angelis obsequentibus ostenditur (xiv. 6).
		XXXIIII (XXXIII *Uatic.*). De euangelio aeterno et huius mundi suppliciis (xiv. 13).		XXVI. Uictores bestiae uelut igneo baptismate loti iudicem laudantes adorant (xiv. 14).
		XXXV (XXXIIII *Uatic.*). De beatitudine eorum qui in domino moriuntur (xv. 1).	XXIIII. De septem hangelis septem nouissimis plagis . Et de his qui cantantes dicunt magna et mirabilia hopera tua . et de septem angelis aegressis de templo fumo impleto . et septem fyalis . Et de fiala effusa in terra factoque uulnere . et secunda in mare . et tertia in flumina uersa in sanguine (xv. 1).	XXVII. Sancti praedicatores euangelii uerƀ edocti flagella dei quibus impii nunc spiritaliter intereunt dum pios insequuntur mundo patefaciunt (xv. 1).
. Post haec ui- et ecce aper- n est templum ›ernaculi testi- ›nii in caelo ·. 5).	X. Et post haec uidi et apertum est templum tabernaculi testimonii sancti in caelo · s̄ · et vii · anguelі effudent (xv. 5).	XXXVI (XXXV *Uatic.*). De septem angelorum multimodis plagis et canticum mose (xvi. 1).		XXVIII. Sexto ordine more suo opus et interitum antichristi septimo finem ipsum conplectitur (xv. 5).
			XXV. De quarta fiala effusa in solem . Et de hominibus blasfemantibus . Et quinta effusa super sedem bestiae . Et blasphemantibus prae dolore . Et de sexta effusa in Euphrathen . Et de tribus spiritibus in modum ranarum . Et quod ueniat sicut fur . Et de loco Hermagedon (xvi. 8).	
		XXXVII (XXXVI *Uatic.*). De effectu plagarum angelorum quinque (xvi. 12).		XXVIIII. Recapitulat ab eadem persecutione ruinam descripturus impiae ciuitatis (xvi. 12).
			XXVI. De septima fyala et fulgoribus et thonitruis et terremotu	

e ad codd. FKU. XV. **milia :** + signat K. XVI. **templum tabernaculi :** tabernaculum *tantum* U*.
e ad codd. I *Uatic.* 4221. XXXII. **agni :** bestiae *Uatic.* XXXIII. **cantico mose :** canticum *Uatic.* XXXIIII. **huius mundi :** huiusmodi XXXVI. multitudinis plagis *Uatic.* XXXVII. **quinque :** septem *Uatic.*
e ad codd. CT. XXIII. caractere T. uindemiabit T. **et de sanguine husque :** et sanguineus que T. XXIIII. **cantantes :** constantes T. : *om.* T. flumine T.

FKU	D	I *Uatic.* 4221	CT	V
			magno et ciuitate diuisa in tres partes . Et de Babylonae . Et quod montes et insulae fugerunt . Et de grandinae talenti . Et de meretrice uestita coccyno et plena blasfemiis. Et de cornibus et capitibus eius et quid sit bestia siue mulier sedens super eam et de regibus decem (xvi. 17).	XXX. Inlecebrosa prauorum malit cruento diaboli regno superbie in sanctos debachata cernitur (x 18).
XVII. Et uenit unus de septem angelis qui habebant VII plagas et locutus est mecum dicens (xvii. 1).		XXXVIII (XXXVII *Uatic.*). De effectu plagarum angelorum sexti et septimi (xvii. 1).		XXXI. Quod diaboli regnum primis persecutoribus ceciderit praesentibus maneat in nouissin sit uenturum totum iam tunc christo rege conterendum (xvii.
		XXXVIIII (XXXVIII *Uatic.*). De forma meretricis magnae adque supplicio (xvii. 7).		XXXII. Eandem impietatem qua sub habitu meretricis mutatae que conbustae descripserat nu desertae ciuitatis comparat rui (xvii. 7).
XVIII. Et post haec uidi alium angelum descendentem de caelo habentem potestatem magnam et terra inluminata est a gloria eius (xviii. 1).	XI. Post haec uidi alium anguelum discendentem de caelo habentem potestatem magnam (xviii. 1).	XL (XXXVIIII *Uatic.*). De muliere et bestia que eam portat (xviii. 1).	XXVII. De angelo qui ayt . caecidit Babylon . et facta est habitatio daemoniorum . et alia uoce quae dicit . exite de illa et reddite illi sicut fecit . Et quomodo flebunt mercatores henumerantes mercedes eius (xviii. 1).	XXXIII. Submersa et succensa i pia ciuitate sancti dei iudicia ius laudibus accumulant et angelus prohibet adorari (xviii. 1).
		XLI (XL *Uatic.*). De ruina et luctu babyloniae (xviii. 20).		
			XXVIII. De angelo qui sustulit lapidem . et dicit eam hamplius non futuram . nec uocem sponsi in ea . et de his qui exultantes de ruina eius dicunt . alleluia (xviii. 21).	XXXIIII. Dominus christus ecc siam sua passione permund impugnatores eius cum suis p cipibus diabulo et antichristo ignem mittit aeternum (xviii. 2
XVIIII. Post haec audiui quasi uocem magnam turbarum multarum in caelo dicentium alleluia (xix. 1).		XLII (XLI *Uatic.*). De uelocitate interitus babyloniae (xix. 1).	XXVIIII. De uiginti quatuor saenioribus . et septem animalibus hadorantibus . et de uoce reliquorum laudantium . Et de huxore agni et nuptiarum caena . et de eo qui se	

Notae ad codd. FKU. XVII. mecum : ad me K. XVIII. caelo : + et U. a : *om.* K.
Notae ad codd. I *Uatic.* 4221. XXXVIII. sexti et septimi : duorum *Uatic.*
Notae ad codd. CT. XXVI. concino T. XXVII. demonum T. XXVIII. et *sec.* : *om.* T. exaltantes T.
Notae ad cod. V. XXXI. persecutoribus : + maneat in no *perlin.*

FKU	D	I *Uatic.* 4221	CT	V
			hadorari uetat . Et de sedente in hequo albo . Et qui dicitur uerbum Dei . et de exercitu eius . et est ipse rex regum (xix. 4).	
Et uidi caelum ertum et ecce quus albus et ii sedebat super im uocabatur lelis et uerax ix. 11).	XII. Et uidi caelum apertum et equum album et qui sedebat super eum uocatur fidelis et uerus (xix. 11).	XLIII (XLII *Uatic.*). De uindicta meretricis et agni nuptiarum cene conuiuio (xix. 11).	XXX. De angelo inuitante homnes aues ad caenam carnium . humanarum . Et de uestia et pseudopropheta missis in stagnum ignis . et ceteris hoccisis . Et de angelo qui mille annis includit drachonem in habyssum . Et de iustis regnantibus mille annis in resurrectione prima (xix. 17).	
Haec est rerectio prima atus et scs· qui bet partem in urrectione pri- (xx. 5).		XLIIII (XLIII *Uatic.*). De iusto iudicio et uastatione incolarum meretricis (xx. 1).		XXXV. Recapitulat ab origine quod dominus in carne natus diabulum ab ecclesiae seductione ligauerit in fine paulisper relaxandum sed aeterno mox igne puniendum (xx. 1).
		XLV (XLIIII *Uatic.*). De relegatione drachonis antiqui et die iudicii (xx. 6).	XXXI. De sathanae solutione . et de congregatione Gog et Magog . et interitu eorum . et diabulo in stagnum misso . Et de sedente in throno et iudicii diem . et mare et infero mortuos suos reddente . Et de morte secunda (xx. 7).	
				XXXVI. Resurrectio et iudicium et utriusque ciuitatis debitus finis exponitur (xx. 11).
	XIII. Et uidi caelum nouum et terram nouam (xxi. 1).		XXXII. De caelo nouo et terra noua . et Iherusalem descensura de caelo . hubi mors iam non erit . Et ipsum	
. Et uenit us · de vii anis habentib· as plenas sem plagis nosimis (xxi. 9).		XLVI (XLV *Uatic.*). De remuneratione diuina ac competenti (xxi. 9;—xxi. 1?).	qui facit noua . Ipsum esse . alfa . et ω . et dat gratis de fonte uitae . Et de timidis et ceteris . Et de eo qui hostendit et qui hostendit ei sponsam hagni quae est Iherusalem . Et de muris et portis eius .	XXXVII. Item sancta ciuitas uiuis lapidibus constructa fluuio baptismatis abluta et ab ipso domino nutrita atque inluminata conspicitur (xxi. 9).

e *ad codd.* FKU. XXII. > septem plenas K. **nouissimis** : *om.* U.
e *ad codd.* I *Uatic.* 4221. XLIII. **nuptiarum** : *om. Uatic.* **conuiuio** : *om. Uatic.* XLIIII. **incolarum** : *om. Uatic.* XLVI. **ac** m **tenti** : *om. Uatic.*
e *ad codd.* CT. XXX. bestia T. XXXI. **de** *sec.* : *om.* T. die T. reddent T. XXXII. discensuram T. > iam mors T. e deo T. **et qui hostendit** : *om.* T. **ei sponsam** : eis ponsa T. **hagni** : magni T.

FKU	D	I *Uatic.* 4221	CT	V
			Et quomodo mensus est eam (xxi. 1).	
			XXXIII. De fundamento ciuitatis . et lapidibus duodecim . et plateis eius . et quod sole non hegebit . nec quicquam recipi et inquinatum . Et de flumine procedente ex ea . Et de ligno duodecies fructificante . Et Deum semper uidendum . qui erit lumen sanctorum (xxi. 19).	
XXIII. Et ostendit mihi flumen aquae uiuae splendidum tamquam chrystallum (xxii. 1).	XIIII. Et ostendit mihi flumen aquae uiuae splendidum (xxii. 1).	XLVII (XLVI *Uatic.*). De agno et hierusalem nouam (xxii. 1;—xxi. 9?).		
XXIIII. Et dixit mihi haec uerba fidelissima et uera sunt (xxii. 6).			XXXIIII. Reuelata haec . hut manifestarentur homnibus . beatumque esse seruantem ea . Et de angelo qui se uetuit hadorari . Et qui nocet noceat . Et quod cito ueniat reddere huni cuique . qui est . alfa . et . ω . Et foris cane et ceteros . Et quia Ihesus est radix Dauid . Et qui sitit ueniat (xxii. 6).	XXXVIII. Palam facere Ioann apocalypsim praecipitur et quo in proximo sit iudex qui hanc scribi iubeat et obseruari desider (xxii. 6).
		XLVIII (XLVII *Uatic.*). De commemoratione paradysi (xxii. 10;—xxii. 1?).		
		XLVIIII (XLVIII *Uatic.*). De perfectione bonorum adque malorum (xxii. 10?).		
XXV. Ego ihs misi angelum meum testificari uobis haec in ecclesiis (xxii. 16).				

Notae ad codd. FKU. XXV. ecclesia K.
Notae ad codd. I *Uatic.* 4221. XLVIIII. perfectione : effectione *Uatic.*
Notae aa codd. CT. XXXIII. recipi et : recipiet T. XXXIIII. nocet : nocit T. canes T.

Subscr. expliciunt (expl· F, explnt K) capitula FKUV ; explicit tituli I ; *nihil habent* CDT.

ELENCHUS CODICUM NOSTRORUM IN APOCALYPSI IOHANNIS.

1. A. Cod. *Amiatinus* s. VII ex. uel VIII in. = A Euang. (uide uol. I, p. xi); contulit H. J. W.
2. C. Cod. *Cauensis* s. forsan IX = C Euang. (uide I, p. xi); contulit J. S.
3. D. Cod. *Ardmachanus* s. IX in. = D Euang. (uide I, p. xi, II, p. 292, et III, p. v); edidit J. Gwynn, Dublini 1913.
4. F. Cod. *Fuldensis* s. VI = F Euang. (uide I, p. xii); edidit E. Ranke, Marburgi et Lipsiae 1868.
5. G. Cod. *Sangermanensis* s. IX = G et g_1 Euang. (uide I, p. xii); contulit H. J. W.
6. Θ. Cod. *Theodulfianus* s. IX = Θ Euang. (uide I, p. xii); exemplar photographicum contulerunt A. Ramsbotham et H. F. D. S.
7. I. Cod. *Iuueniani Uallicellanus* B. 25 s. VIII–IX = I Act. (uide III, pp. vi, vii); exemplar photographicum contulerunt A. Ramsbotham et H. F. D. S.
8. K. Cod. *Karolinus* s. IX = K Euang. (uide I, p. xii); contulerunt F. G. Harvie et H. F. D. S.
9. O. Cod. *Oxoniensis* (Laud. Lat. 43) s. XII–XIII; edidit E. S. Buchanan, Lond. 1916, denuo contulit H. F. D. S.
10. Π. Cod. *Parisinus* (*Nouv. acq. lat.* 1132) s. IX; exemplar photographicum contulerunt A. Ramsbotham et H. F. D. S.
11. Σ. Cod. *Triueriensis* 31 s. VIII; exemplar photographicum contulerunt A. Ramsbotham et H. F. D. S.
12. T. Cod. *Toletanus* s. VIII = T Euang. (uide I, pp. xiii, xiv); contulit J. S.
13. U. Cod. *Ulmensis* s. IX = U Epp. Paul. et Act. (uide III, p. viii); contulerunt F. G. Harvie et H. F. D. S.
14. V. Cod. *Uallicellanus* s. IX = V Euang. (uide I, p. xiv); contulit J. S.
15. W. Cod. *Sarisburiensis* s. XIII = W Euang. (uide I, p. xiv); contulit H. F. D. S.
16. Z. Cod. *Harleianus* s. IX = Z Epp. Pauli (uide II, p. 174); edidit E. S. Buchanan, Lond. 1912, denuo contulit H. F. D. S.
17. *c*. Cod. *Colbertinus* s. XIII = *c* Euang. (uide I, p. xxxi, et II, p. 62); contulit H. J. W.
18. *dem*. Cod. *Demidouianus* s. XIII apud C. F. Matthaei *Test. Nou.*, Rigae 1785.
19. *diu*. Cod. *Diuionensis* 9 (*bis*) a. 1109, dictus Cod. S. Stephani Harding; exemplar photographicum contulit H. F. D. S.
20. *gig*. Cod. *Gigas* s. XIII = *gig*. Act. (uide III, p. ix); edidit J. Belsheim, Christianiae 1878, denuo contulit H. Karlsson.
21. *h*. Fragmenta *Floriacensia* s. VI–VII = *h* Act. et Epp. Cann. (uide III, p. ix); edidit E. S. Buchanan (*Old-Latin Biblical Texts*, V, Oxon. 1907).
22. *haf*. Cod. *Hafnianus* s. XI; contulit M. Férotin (*Bibliothèque Patrologique*, I, Paris. 1900, pp. 85 seqq.).
23. *m*. Lectiones e libro *de diuinis scripturis siue Speculum* = *m* Euang. (uide I, p. xxxii).
24. *t*. Lectiones e libro qui dicitur *Liber Comicus* etc. (uide III, p. x).

De siglis 𝔊𝔚𝔖ℭ, *vg.*, *cod. caraf.*, *Bentl.*, *Tisch.*, etc., uide uol. I, pp. xxviii seq.

APOCALYPSIS IOHANNIS.

Apocalypsis in his codicibus sine lacuna exstat:—ACDFGΘIKOΠΣUVW *c dem. diu. gig. haf.; in* Σ *autem multae lectiones manus primae erasae sunt et in spatiis relictis alias nouas (ut uidetur) suppleuit manus saeculi duodecimi, quam sub siglo* Σ^2 *designauimus. Deficiunt* T (xxii. 18–21) *et* Z (xiv. 16 *et mi*sit–xxii. 21) *; in* Z *etiam litterae uel uerba hic illic in capitibus paginarum perierunt. De ceteris h habet tantum* i. 1–ii. 1 (qui te), viii. 7 (*ter*tiam partem)–ix. 12 (secundum uae), xi. 16 (*con*spectu)–xii. 14 (alitur per), *et* xiv. 15 (supra nubem)–xvi. 5 (qui eras) *; m (= lectiones e libro 'de diuinis scripturis siue Speculum') et t (= lectiones e lectionario qui dicitur 'Liber Comicus') pauca tantummodo continent. Itaque in hoc libro codices Hieronymiani (inter quos c dem. diu. haf. sine dubio numerandi sunt) et ueteres uiginti quattuor nobis praesto sunt. Uariantes lectiones e ueteribus perpetuo citauimus, iis discrepantiis tantum omissis quae ad meram orthographiam spectant.*

Ordo stichorum e codice Amiatino est.

Patres citauimus tantum ubi a textu nostro dissentiunt et plerumque uel ex editione Uindobonensi (= Corp. Scr. Eccl. Latt.) uel ex ed. Migne (= Patrologia Latina); Ambrosium autem partim ex ed. Benedictina (Uenet. 1748), *partim ex ed. Uind. nondum ad finem perducta; Augustinum semper ex ed. Bened. (Paris.* 1679), *omnibus discrepantiis ex ed. Uind. nondum ad finem perducta insuper additis, exceptis lectionibus perpaucis e sermonibus nuper repertis, quas ex ed. Morin (= Miscellanea Agostiniana, tom.* i, *Romae* 1930) *et e 'Revue Bénédictine' sumpsimus; Caesarium partim ex ed. Migne (= P. L.* lxvii), *partim ex ed. Morin (= Florilegium Patristicum, fasc.* xxxiv, *Bonnae* 1933: *Sancti Caesarii Opera Omnia, uol.* I. 1, 2, *et* II, *Maretioli* 1937 *et* 1942) *; Gildam ex ed. Haddan et Stubbs (= 'Councils and Ecclesiastical Documents relating to Great Britain and Ireland',* I, *Oxon.* 1869, *pp.* 44 *seqq.*) *; Hieronymum partim ex ed. Uallarsii (Ueronae* 1734), *partim ex ed. Uind. nondum ad finem perducta, exceptis lectionibus Tractt. in Psalmos, etc., quas ex ed. Morin (= Anecdota Maredsolana* III. 1, 2, *et* 3) *sumpsimus; Irenaei interpretem secundum Sanday et Turner ('Nouum Testamentum Sancti Irenaei' = 'Old-Latin Biblical Texts',* VII, *Oxon.* 1923) *; Origenis interpretes partim ex ed. Delarue (Paris.* 1733), *partim ex ed. Berolinensi nondum ad finem perducta (= 'Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten drei Jahrhunderte', uoll.* xxii, *etc.*) *; Pacianum ex ed. Peyrot (Zwollae* 1896) *; Patricium ex ed. White (= 'The Latin Writings of St. Patrick', Dublini* 1905) *; Pelagium ex ed. Souter (= 'Texts and Studies', uol.* ix. 2, *Cantabr.* 1926) *; Tertullianum partim ex ed. Oehler (Lipsiae* 1854), *partim ex ed. Uind. nondum ad finem perducta; 'Librum Regularum' Tyconii Donatistae ex ed. Burkitt (= 'Texts and Studies', uol.* iii. 1, *Cantabr.* 1894).

Commentarium Apringii in Apocalypsin citauimus ex ed. Férotin (= 'Bibliothèque Patrologique', I, *Paris.* 1900) *; Beati ex ed. Sanders (= 'Papers and Monographs of the American Academy in Rome', uol.* vii, *Romae* 1930); *Berengaudi (i.e. 'Pseudo-Ambrosii') ex ed. Migne (P. L.* xvii. 843 *seqq.*); *Cassiodori ex ed. Migne (P. L.* lxx. 1405 *seqq.*); *Uictorini Petauionensis ex ed. Haussleiter (= Corp. Scr. Eccl. Latt., uol.* xlix), *lectionibus quattuor recensionum sub siglis 'Uict.-Pet.*[A]*' etc. in apparatu nostro distinctis—'Uict.-Pet.' simpliciter indicat lectiones in quibus omnes recensiones consentiunt. Textum Primasii commentarii citauimus secundum formam a uiro doctissimo J. Haussleiter approbatam ('Die lateinische Apokalypse der alten afrikanischen Kirche' = 'Forschungen zur Geschichte des neutestamentlichen Kanons',* IV. *Teil, Erlangae et Lipsiae* 1891) *: textum Tyconii commentarii, nunc perditi, e duobus fontibus, uiz.:* (i) *'Tyc.*[H]*' = 'Homiliae' a quodam anonymo confectae et sub nomine Augustini editae ('Aug.'* iii. *App.* 159 *seqq.*)*—ubi in apparatu inter 'Tyc.*[Hv]*' et 'Tyc.*[Hm]*' distinximus, 'Tyc.*[Hv]*' indicat lectiones a u. d. H. J. Vogels approbatas ('Untersuchungen zur Geschichte der lateinischen Apokalypse-Übersetzung', Dusselldorui* 1920, *pp.* 182 *seqq.*), *'Tyc.*[Hm]*' lectiones ex ed. Morin ('Sancti Caesarii Opera Omnia', uol.* II, *Maretioli* 1942, *pp.* 210 *seqq.*) ; (ii) *'Tyc.*[T]*' = 'Fragmenta Taurinensia' a u. d. A. Amelli edita (Spicilegium Casinense,* III. 1, *Monte Cass.* 1897, *pp.* 263 *seqq.*). *Textum Baedae commentarii e noua trium codicum conlatione congessimus, uiz.:* (i) *Sangallensis* 259 (*saec.* viii *ex.*) = *'Baed.*[S]*'—exemplar photographicum benignissime contulit uir doctissimus M. L. W. Laistner huius editionis gratia;* (ii) *Oxoniensis (Bodl. can. pat. lat.* 222 *; ss.* x–xi) = *'Baed.*[O]*'—contulit H. F. D. S.;* (iii) *Dunelmensis* A. iv. 28 (*saec.* xi) = *'Baed.*[D]*', qui multa in lemmatibus additamenta textui Baedae ipsius exhibet et saepissime cum codice Hibernico 'Ardmachano' (i.e.* D *nostro) concordat—contulit H. F. D. S.:*

'Baed.' simpliciter in apparatu indicat lectiones in quibus 'Baed.^{S}*', 'Baed.*^{O}*', et 'Baed.*^{D}*' consentiunt.*

Lectiones codicum graecc. citauimus e thesauro magnifico a u. d. H. C. Hoskier congregato (= 'Concerning the Text of the Apocalypse', uol. ii, *Lond.* 1929).

Amico nostro, quondam discipulo nuper collegae, Arturo White Adams, qui in schedis typographorum huius fasciculi corrigendis nobis operam praebuit, gratias quam maximas agimus.

Inscr. incipit (incīp G) apocalypsis (-yp̄s G, -ipsis *diu.**, apochalypsin C) iohannis (iok. C, ioħ G, iōh Θ, ioħis *diu.**) apostoli (-tholi C, ap̄. G, apstli Θ, apli *diu.**) CGΘ *diu.**; incipit (incīp U) apocalypsis (-ipsis *diu.*^{c}) scī (sci *diu.*^{c}) iohannis (ioħis *diu.*^{c}) apostoli (apli *diu.*^{c}) U *diu.*^{c}; inc· apocalypsis· sci· iohannis · amen · F; incipit (inc̄ K, incīp V) liber (lib K) apocalypsis (-ipsis V) KΣV *dem.*; incipit apocalypsis (apochalipsis *c*) I *c*; in nomine dn̄i nostri iħu xp̄i incipit liber apocalipsis Z; in nomine dn̄i nr̄i iħu xr̄i incipit liber apocalipsis quod dn̄s ostendit sc̄o ioanni apli et euangelistae Π; liber apocalypsis beati ioannis apostoli 𝕾; apocalypsis beati ioannis apostoli 𝕮; apocalypsis iohannis apostoli 𝔖𝔓; apocalypsis iohannis *Tisch.*; *nihil habent* ADOTW *gig. h haf.*

INCIPIT APOCALYPSIS IOHANNIS.

I. 1 Apocalypsis iesu christi quam
dedit illi deus palam facere
seruis suis
quae oportet fieri cito
et significauit mittens
per angelum suum
seruo suo iohanni
2 qui testimonium perhibuit
uerbo dei
et testimonium iesu christi
quaecumque uidit
3 beatus qui legit et qui audiunt

I. 1. *Priora uerba litteris uncialibus uel rubris scripta habent* K (apocalypsis . . . significauit), AΘ (apocalypsis . . . suis), *h* (apocalypsis . . . ser), *diu.* (apocalypsis . . . palam), U (apocalypsis . . . illi), F (apocalypsis . . . quae), I (apocalipsis . . . christi), DΣZ *vg.* (apocalypsis *uel* apocalipsis). **apocalypsis** (-ipsis DΘ*IOΠWZ) *etiam Beat.* (*lemm.*; I. ii. 1, 4), *gr.* ἀποκάλυψις : reuelatio CT *t Heter. et Beat.* (*P. L.* xcvi. 956). **iesu** *etiam Beat.* (*lemm.*; I. ii. 1, 4): *om. Heter. et Beat. sine auct. gr.* cristi O. **quam** = ἥν : quem Z*; quae FU*. **illi** : *om.* A* *cum gr.* 233. **deus** *cum gr. paene omn.* ὁ Θεός : dominus D, *cf. gr.* 108. *al.*^{2} κύριος ὁ Θ.; *om.* W *cum gr.* 218. **palam facere,** *gr.* δεῖξαι : ostendere *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Uigil.* (*Uarim.* iii. 98); palam facere . . . id est manifestare *Tyc.*^{H} **seruis** *cum gr. paene omn.* τοῖς δούλοις : *gr.* ℵ* τ. ἁγίοις *apud latinos non redditur—cf.* xi. 18, xix. 2 *et* 5. **quae** (que DIOΠW) **oportet** (hop. C, oportit Z) **fieri** (fi T) **cito,** *cf.* q. op. f. in breui *h Prim.*, *cum gr. paene omn.* ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει: *om. Uigil.*; *gr.* 81. 204 *om.* ἐν τάχει. **et significauit** (auit *def. h*), *cf.* et signauit (signabit T) DT *t Beat.* (*lemm.*; I. ii. 6), *cum gr. omn.* καὶ ἐσήμανεν : significans hoc est ostendens *Tyc.*^{H} **mittens** *et gr. omn.* ἀποστείλας : nuntianda *Prim.*; *ser*banda *h*; *om. Tyc.*^{H} **per** (*om.* T) **angelum** (hangel. C, anguel. D) **suum** *et gr. omn.* διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ (69 *om.*) : *om. Tyc.*^{H} *gr.* 119. *al.*^{4} > *καὶ ἐσήμανε διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ ἀποστείλας, non autem latt.* ioanni 𝕾𝕮.

palam . . .^{6} **amen** : *in ras. scr.* Σ^{2}.

2. **testimonium perhibuit** (perib. CΠT; + de *Baed.*^{D}) **uerbo** (uerbum *diu.**) : testificatus est uerbum D; contestatus est uerbum Z*; praedicauit (praedi *def. h*) uerbum *h Prim.*; *gr.* ἐμαρτύρησεν τὸν λόγον. **perhibuit . . . uidit** : *in ras. scr.* O. **dei** *cum gr. plur.* τοῦ Θεοῦ : *om. Prim. cum gr.* 28. *al.*^{11} ihesu C. **christi** *cum gr. paene omn.* Χριστοῦ : christo G^{c}; *gr.* 12. *al.*^{3} *om., non autem latt.*; *cf. uers.* 9, vi. 9, xii. 17, xix. 10, *et* xx. 4. **quaecumque** (quecum. CIW, quaequum. T, quaecun. 𝔓) = ὅσα, *cf.* in his quaecumque (quec. OΠZ*) ΘOΠZ*: ea quae (uae *def. h*) *h Prim.*; *gr.* 1. *al. uix mu. add.* τε, *non autem latt.* **uidit** (*def. h*) *et gr.* εἶδεν (ℵAQ 7*. *al.*^{12} ἴδεν) : uidet *t*; *deinde gr.* 77 + *καὶ ἅτινα εἰσί et* 7. *al. mu.* + *καὶ ἅτινα εἰσὶ* (*uel ἐστί*) *καὶ ἅτινα* (*uel* ἃ) *χρὴ γενέσθαι μετὰ ταῦτα, non autem latt.*

3. **beatus,** *cf.* felix *h Prim.*, *cum gr. paene omn.* μακάριος : beati *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Ber. cum gr.* 56 μακάριοι. **qui legit** *et gr. paene omn.* ὁ ἀναγινώσκων : q. legunt *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Ber. et gr.* 56 οἱ ἀναγινώσκοντες. **qui audiunt** (*in ras. scr.* O) *etiam* V^{1} *Baed.*^{SO}, *cf. gr. plur.* οἱ ἀκούοντες : qui (*om.* D *vg.*) audit (+ uel unt *sup. lin. Baed.*^{D}) DV*W *vg. diu.*

uerba prophetiae huius
et seruant ea quae in ea
scripta sunt
tempus enim prope est.
4 Iohannes septem ecclesiis
quae sunt in asia
gratia uobis et pax ab eo
qui est et qui erat
et qui uenturus est
et a septem spiritibus qui in
conspectu throni eius sunt
5 et ab iesu christo qui est testis
fidelis primogenitus
mortuorum
et princeps regum terrae
qui dilexit nos et lauit nos
a peccatis nostris
in sanguine suo

gig. h haf. t Apr. Baed.[D] *Beat.* (*lemm.*; I. ii. 8), *cf. gr.* 40. *al.*[3] ἀκούων (*sine* ὁ). **uerba,** *cf.* sermones *Uict.-Pet.*[ΦS], *cum gr.* ACP *al. pler.* τοὺς λόγους (C + τούτους) *et* 226 τῶν λόγων : *gr.* ℵQ 32. *al.*[7] τὸν λόγον *et* 36 τοῦ λόγου *apud latinos non redduntur.* **prophetiae** (-phetie OW, -fetiae D) **huius** *cum gr.* 7. *al.*[12] τῆς προφητείας ταύτης, *cf.* > h. pr. ΘΠZ* *Uict.-Pet.*[ΦS] : prophetiae (prophetae F*) *tantum* CFI*T *Bentl. Tisch. h t Prim. Apr. Beat. cum gr. plur.* τ. πρ. (*sine* ταύτης). **uerba proph. huius:** *in ras. scr.* K; *cf.* xxii. 7, 9, 10, 18, 19. et *sec.*: *om. Baed.*[D] (et *sec.* . . . est *def.*[SO]). **seruant,** *cf.* custodiunt *Prim.*, *et gr. omn.* τηροῦντες (62. *al.*[8] πληροῦντες) : seruat DO*[ut udtur] W *vg. diu. gig. haf. t Apr. Baed.*[D*] *Beat.*; *qui* ||||||||| *h.* **ea** (*in ras. scr.* U; *om. Uict.-Pet.*[ΦS] *Beat.*) **quae** (que OWZ) **in ea scripta** (-bta F) **sunt,** *cf.* ea q. in illa scr. sunt A *cod. caraf. Tisch. dem.*, *cum gr. omn.* τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα : ea q. ser. sunt *tantum h.* **tempus enim** (m *in ras. scr.* Z[c]; inquid *Apr.*) **prope** (*in ras. scr.* Z[c]) **est** (*in ras. scr.* Z[c]) *et gr. paene omn.* ὁ γὰρ (121 *om.*) καιρὸς ἐγγύς (16. *al.*[2] + ἐστί) : quia t. iam (inquit [YS]; *om.* [Φ]) pr. est *Uict.-Pet.* (*in Apoc.* x. 3—*def. hic*), *cf.* quia t. iam in proximo (ximo *def. h*) est (*def. h*) *h Prim. et gr.* 36. 226 ὅτι ὁ κ. ἐγγ.; *cf.* xxii. 10.

4. iohannis ADI*Z* *c*; ioannes 𝕾𝕮. **septem** (VII FW, ·VII· D *c*) **ecclesiis** (aecles. C, aecliss. D, aeccles. Π*, ecclaes. I, ecles. Z[c], aegles. T, eacles. U) = ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις : et eclesias Z*. que OΠWZ*. assia D. gracia Π. **uobis:** + multiplicetur *sup. lin. Baed.*[D] **pax:** + multiplicetur *Tyc.*[H], + sit *sup. lin. Baed.*[D], *sine auct. gr.* **ab** (hab C) **eo** *etiam Uict.-Pet.*[S] *Baed.*[SO], *cf. gr.* ℵACP 1. 7. *al. fere*[80] ἀπό *tantum et* 4. *al.*[7] ἀπὸ τοῦ : a deo *t Uict.-Pet.*[AYΦ] *Prim. Beat.* (*lemm.*; I. ii. 20) *cum gr.* Q 2. *al. plus*[100] ἀπὸ Θεοῦ, *cf.* a deo patre (+ ab eo *sup. lin. Baed.*[D]; + et a filio hominis *in fine pericopes Tyc.*[H]) D *Tyc.*[H] *Baed.*[D]; *gr.* 31 ἀπὸ κυρίου *apud latinos non redditur, cf. autem* 'quis est iste dominus qui est' *Cassiod.* (*comm.*). **qui** (que Z*) **est et** (*om. Ber.*) **qui** (que Z*) **erat et qui uenturus est,** *cf.* q. est et q. fuit et q. u. est *h Uigil.* (*trin.* v *semel*), *et gr. paene omn.* ὁ (151. 170 *om.*) ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ (143 *om.*) ἐρχόμενος : q. est et erat et u. est *Paulin.-Nol.* (*ep.* xxxvii. 5) *Hieron.* (vi. 796 *libere*) *et gr.* 98. 200 ὁ ὢν καὶ ἦν καὶ ἐρχ.; > q. erat et q. est et q. u. est *Uigil.* (*trin.* v *semel*); q. est et q. u. est *tantum* O; q. est et q. fuit *tantum Cereal.* (*P. L.* lviii. 760 *libere*); *deinde* + omnipotens *Prim.*, + omnipotens deus *Cereal. Uigil.* (*trin.* v *semel*); *cf.* i. 8, iv. 8, xi. 17, *et* xvi. 5. **a septem** (VII VW, ·VII· D) **spiritibus** (spiribus Z*; + *ras.* 1 *lit.* O) *et gr.* ἀπὸ τῶν ἑπτὰ πνευμάτων : a sept. angelis *Cassiod.* (*comm.*). **qui in conspectu throni** (trhoni ΠU, troni T) **eius** (> ei. th. *diu.**) **sunt** *cum gr. plur.* ἃ (ℵA 47. *al.*[9] τῶν; P 1. *al. mu.* + ἐστίν, 36. 59 + εἰσίν) ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ, *cf.* et quae in c. th. ei. s. *h*: qui in c. th. dei s. *Prim. et* > qui s. ante thronum dei *Eucher.* (*P. L.* l. 770) *cum gr.* 21. *al.*[12] ἃ (79. 99 τῶν) ἐν. τ. θρ. τοῦ Θεοῦ; qui ante thronum domini leguntur assistere *Cassiod.* (*comm.*); *gr.* 35. 182 ἃ ἐν. τ. θρ. *tantum apud latinos non redduntur.*

5. **ab:** a KO[c]Σ[2]V *vg. diu. haf.* ihesu C. **qui est testis** (testes Z*; + fide *expunct.* O) **fidelis,** *cf. gr.* 34. 35. *al.*[8] ὃς μάρτυς πιστός ἐστιν : *gr. plur.* ὁ μ. ὁ (97. *al.*[2] *om.*) π. **mortuorum** *etiam Uict.-Pet.*[S] *cum gr. plur.* τῶν νεκρῶν : ex mortuis *Uict.-Pet.*[AYΦ] *Prisc.* (*tract.* 1) *Ambr.* (*interp. iob et dau.* i. 7 *libere*) *Uigil.* (*trin.* iii) *cum gr.* 1. *al. pauc.* ἐκ τ. ν., *cf.* a mortuis *libere Aug.* (ii. 576, viii. 765), *et* Col. i. 18. **princeps,** *gr.* ὁ ἄρχων : imperator *h.* **terrae** (-re OU*W) : + et *h sine auct. gr.* **qui dilexit** *cum gr.* 34. *al.*[8] ὃς ἠγάπησεν : *gr. plur.* τῷ (ℵ* *om.*) ἀγαπῶντι (P 1. *al. mu.* ἀγαπήσαντι). et *tert.*: *om.* O*. **lauit** (labit T) *cum gr.* 34. *al.*[8] ἔλουσεν, *cf.* PQ *al. longe plu.* λούσαντι : soluit *h Prim.* (*infra*), *cf. gr.* ℵAC 1. *al.*[50] λύσαντι; saluauit *Baed.*[D] (qui *sec.* . . . suo *def.*[SO]). **nos** (*def.* I) : *om.* D *cum gr.* ℵ* 36. *al.*[3] **a** (*def.* I) **peccatis** (pecc *def.* I) **nostris** *cum gr. plur.* ἀπὸ (ℵC 21. *al. pauc.* ἐκ) τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν : a peccato *tantum Prim.* (*infra*), *cf. gr.* A 1. *al.*[25] ἐκ (16. *al.*[4] ἀπὸ) τ. ἁμ. (*sine* ἡμ.). **in** (*def.* I) **sanguine** (s *def.* I) **suo** *etiam Beat.* (*lemm.*; I. ii. 45) *cum gr. omn.* ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ : sang. suo (*sine* in) *h et* > suo sang. *Prim.* (*infra*); *om. omnino Beat.* (XII. iv. 4). > suo sanguine soluit a peccato *Prim. contra ord. gr.*

6 et fecit nostrum regnum
sacerdotes deo et patri suo
ipsi gloria et imperium
in saecula saeculorum amen.
7 Ecce uenit cum nubibus
et uidebit eum omnis
oculus
et qui eum pupugerunt
et plangent se super eum
omnes tribus terrae
etiam amen
8 ego sum *a* et *ω*

---

6. **fecit** *cum gr. plur.* ἐποίησεν: *gr.* Q** 9. *al.*[9] ποιήσαντι *apud latinos non redduntur.* **nostrum** (nostru *def.* I) *cum gr.* C 111. *al.*[2] ἡμῶν: nos DOUW *vg. cod. caraf. Bentl. dem. diu. gig. Tert.* (*infra*) *Uict.-Pet. Tyc.*[H] *Hieron.* (*infra*) *Prim. Luculent.* (*P. L.* lxxii. 852) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 328) *Baed. Ber. cum gr.* ℵPQ *al. pler.* ἡμᾶς; *gr.* A 9. *al.*[13] ἡμῖν *apud latinos non redduntur*; *deinde* + deo nostro *Luculent. Greg.-Mag. sine auct. gr.—cf.* v. 10. > regnum (reg[n]um Z[c]) nostrum KΣ[2]VZ[c] *h haf. contra ord. gr.* **regnum** (*in ras. scr.* U) *etiam Tert.* (*exhort. cast.* 7 *infra*) *cum gr.* ℵAC *al. plus*[100] βασιλείαν: reges *Tert.* (*cor.* 15 *infra*) *cum gr.* P 1. 28. *al. mu.* βασιλεῖς; *gr.* Q 13. *al.*[12] βασίλειον *apud latinos non redduntur*; *deinde* + et (*in ras. scr.* U) DO[c]UW *vg. cod. caraf. dem. diu. gig. haf. Tert.* (*exhort. cast.* 7 *infra*) *Uict.-Pet. Tyc.*[H] *Hieron.* (*infra*) *Prim. Greg.-Mag. Baed. Ber. cum gr.* ℵ[c]P 1. *al. mu. qui add.* καί—*cf.* v. 10. **sacerdotes** (-tis Z*) *cum gr. plur.* ἱερεῖς: sacerdotium W *cum gr.* 13. *al. pauc.* ἱεράτευμα. **et** *sec.*: *om.* DΘ* *Tert.* (*monog.* 7 *infra*) *Hieron.* (*infra*) *sine auct. gr.* **patri** (*in ras. longiore scr.* T) **suo** (*in ras. longiore scr.* T) *cum gr. paene omn.* πατρὶ αὐτοῦ: p. *tantum* O[c] *h*[ut udtur] *Tert.* (*monog.* 12 *infra*) *Luculent.* (*in fine pericopes*) *Ber. cum gr.* 56. 113 π. (*sine* αὐ.). *Libere citant Tert.* (*exhort. cast.* 7) 'regnum quoque nos et sacerdotes deo et patri suo fecit', (*cor.* 15) 'nam reges nos deo et patri suo fecit christus iesus', (*monog.* 7) 'nos autem iesus . . . sacerdotes deo patri suo fecit', (*monog.* 12) 'quia sacerdotes nos deo et patri fecit', *et Hieron.* (ii. 174) 'regnum quoque nos et sacerdotes deo patri suo fecit'. **ipsi**: *def.* I. **gloria** (glo *def.* I; gloriam F*), *gr.* ἡ δόξα: *cla*ritas *h.* **et imperium** (inp. C), *cf.* et potestas *h*, *cum gr. paene omn.* καὶ τὸ κράτος: *om.* D *Apr. Baed.*[D] (ipsi . . . amen *def.*[SO]) *Beat.* (*lemm.*; I. ii. 47; XII. iv. 4) *cum gr.* 97. *al.*[4] secula CℭƑ. **saeculorum** (sec. COℭƑ) *cum gr.* ℵCQ *al. pler.* τῶν αἰώνων: *gr.* AP 9. *al.*[27] *om.*, *non autem latt.* **amen** *etiam Beat.* (*lemm.*) *cum gr. paene omn.* ἀμήν: *om.* DΘ*T *Beat.* (I. ii. 47; XII. iv. 4) *cum gr.* 113. *al.*[3]

7. **uenit** *etiam Uict.-Pet.*[AYΦ] *Ambr.* (*fid.* ii. 4) *Baed.*[SO] = *gr. omn.* ἔρχεται: ueniet C *t Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 50) *Uict.-Pet.*[S] *Ambr.* (*luc.* viii. 55 *libere*) *Hieron.* (vi. 918) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 266, 662, 699) *Baed.*[D] *Beat.* (*lemm.*; I. iii. 1). **cum nubibus** *etiam Ambr.* (*luc.* viii. 55 *libere*, *fid.* ii. 4) *cum gr. paene omn.* μετὰ τῶν (34. *al.*[8] *om.*) νεφελῶν: in n. *Ambr.* (*luc.* x. 43 *libere*) *Beat.* (*lemm.*; I. iii. 1), *cf. gr.* C 146. *al.*[3] ἐπὶ τ. ν.; *deinde* + caeli DG *gig. Apr. Baed.*[D] *cum gr.* 59. *al.*[3] *qui add.* τοῦ οὐρανοῦ. **et** *pr.* = καί: tunc *ad init. pericopes Quaestt. U. et N. T.* (cv. 1). **uidebit** *etiam Uict.-Pet.*[ΦS] *cum gr. plur.* ὄψεται: uidebunt *Uict.-Pet.*[AY] *Uigil.* (*Uarim.* i. 56) *cum gr.* ℵ 1. 12. *al.*[18] ὄψονται. **eum** *pr.* (*in ras. scr.* U), *cf.* illum *Quaestt.*, *cum gr. plur.* αὐτόν: *om.* D *cum gr.* 1. *al.*[16] **omnis** (*in ras. scr.* U; omnes Z*) **oculus** (hoc. C; oc *def.* I) *etiam Uict.-Pet.*[ΦS] *cum gr. omn.* πᾶς (87. *al.*[2] + ὁ) ὀφθαλμός: omnes populi *Uict.-Pet.*[AY], *cf.* omnes gentes *Uigil.* **et** *sec.* = καί: *om. Uigil.* **qui**: quicumque *Orig.*; *gr.* οἵτινες. **pupugerunt** (pupuc. A*, pupunx. A[1], pupung. CTZ*, pupig. W), *gr.* ἐξεκέντησαν: conpunxerunt *Orig. Ambr.* (*luc.* viii. 55, *fid.* ii. 4) *Hieron. Fulg.* (*P. L.* lxv. 266, 662), *cf.* compugerunt *libere Tert.* (*Marc.* iii. 7); confixerunt D *h Fulg.* (*P. L.* lxv. 699) *Prim.*; crucifixerunt *Uigil.* (*cf. Quaestt. infra*). **et** *sec.* **. . . pupugerunt**: *om. Quaestt.* (*uide autem infra*). **et** *tert. cum gr. paene omn.* καί: *om.* A* *Apr.* (*ad init. pericopes*) *cum gr.* 113; *deinde* + tunc O *sine auct. gr.* **plangent** (-guent D) **se super** (> super se *Baed.*[D]) **eum** (eo F; eos D; illo *Quaestt.*; *om.* IZ* *Baed.*[D]) *etiam Fulg.* (*P. L.* lxv. 662) *Baed.*[D] *Beat.* (I. iii. 3) *cum gr. plur.* κόψονται ἐπ' (ℵ* *al.*[3] *om.*) αὐτόν (104. *al.*[2] αὐτῷ): pl. se *tantum* U[c] *Baed.*[SO] *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* 1. *al.*[13] κόψονται (*sine* ἐπ' αὐ.); uidebunt eum *h Fulg.* (*P. L.* lxv. 699) *cum gr.* 102. *al.*[3] ὄψονται (167. *al.*[2] + ἐπ') αὐ., *cf.* uidebit eum *Prim.* **omnes tribus terrae** (-re OW) *cum gr. omn.* πᾶσαι (92. *om.*) αἱ φυλαὶ τῆς γῆς: omnis tr. t. *Beat.* (*lemm.*; I. iii. 3); omnis terra *Prim.*; *deinde* + talem *h Fulg.* (*P. L.* lxv. 699, *non autem* 662) *Prim.—per deprauationem uel dittographiam* τοῦ etiam (ita) amen *infra?*, + et qui illum crucifixerunt *Quaestt.* (*uide supra*). **etiam** (*in ras. scr.* O) **amen** (*in ras. scr.* O), *cf.* ita am. *Prim.*, *cum gr. omn.* ναί (200 *om.*) ἀμήν: *om. h Quaestt.* (*in fine pericopes*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 662 *et* 699 *in fine pericopes*); *cf.* xxii. 20.

et uidebit . . .[13] **et conuersus** *sec.*: *in ras. scr.* Σ[2].

8. **sum** *cum gr. omn.* εἰμί: *om. h Prim.* **a** *cum gr. min. mu.* τὸ α: alpha WƑ *diu.*[c] *et* alfa DU *gig. t cum gr.* ℵACPQ *al. fere*[140] τὸ ἄλφα; *deinde gr.* ℵ* + καὶ ἐγώ, *non autem latt.* > a sum *Uigil.* (*Uarim.* i. 61) *contra ord. gr.* **et**

principium et finis
dicit dominus deus qui est et qui erat
et qui uenturus est omni-
potens.
9 Ego iohannes frater uester
et particeps in tribula-
tione et regno et pati-
entia in iesu
fui in insula quae appellatur
pathmos
propter uerbum dei
et testimonium iesu
10 fui in spiritu in dominica die
et audiui post me uocem
magnam tamquam
tubae 11 dicentis
quod uides scribe in libro
et mitte septem ecclesiis

pr.: *om.* Π*. ·o· *diu.*^{c} **principium et finis** *etiam Baed.*^{D}, *cf.* initium et f. *Baed.*^{SO}, *cum gr.* ℵ* 1. 34. *al. mu.* (21. *al.*^{18} + ἡ) ἀρχὴ καὶ (21. *al.*^{19} + τὸ) τέλος: *om. h Ambr.* (*fid.* ii. 4) *Uigil. Prim. cum gr.* ℵ^{c}ACPQ 2. *al.*^{124} **ego . . . finis**: *cf.* xxi. 6, *et* xxii. 13—*item* i. 17 *et* ii. 8. **deus** *etiam Beat.* (I. iii. 4, 14) *cum gr. plur.* ὁ Θεός: *om.* D (*uide infra*) O^{c} *Tert.* (*Prax.* 17 *libere*) *Uigil. Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* 8. *al. pauc.*; *deinde gr.* 7. *al.*^{7} + καί, *non autem latt.* **qui est et qui** (*om. t*) **erat**, *cf.* q. est et q. fuit *Tert. Aug.* (vi. 157) '*Aug.*' (vi. 559) *Hildefons.* (*P. L.* xcvi. 134), *cum ord. gr.* ὁ ὢν καὶ ὁ (179 *om.*) ἦν: > q. erat et q. est *Uigil. contra ord. gr.* **qui** (qu *tantum* I*) **uenturus est** *et gr.* ὁ (*min.*^{3} *om.*) ἐρχόμενος: q. futurus est *Hildefons.*; uenit *tantum* D (*uide infra*) *Tert.*; *deinde gr.* 25. *al.*^{7} + καί, *non autem latt.* **omnipotens** (hom. C) = ὁ παντοκράτωρ: saluator *Nicet.* (*P. L.* lxviii. 376). **qui est . . . omnipotens**: *cf.* i. 4, iv. 8, xi. 17, *et* xvi. 5.

dicit . . . omnipotens: *om.* D (*add. autem post* ^{11}ecclesiis).

9. **iohannis** A*DI*Z*, ioannes 𝕾𝕮. **et** *pr.*: *om. diu. cum gr.* 172*. **particeps** (*inter* p *sec. et* s *ras.* 1 *lit.* T) *etiam* Π$^{text.}$, *gr.* συνκοινωνός (*min. fere*^{110} κοινωνός): socius (-tius Z*) OΠ$^{mg.}$ Z* *Capitula* D (*supra p.* 410) *Ber.*, *cf.* part. et soc. *diu.*; *deinde gr.* 119. *al.*^{3} + ὑμῶν, *non autem latt.* tribulacione O. **et** *sec.*: + in *h* (*teste Buchanan*) *cum gr.* P 1. *al. uix mu. qui add.* ἐν τῇ (βασιλείᾳ). **patientia** (pacient. KΠΣ^{2}, pacienc. OW; patientiam Z*; ti *pr. def.* I): + quae est *Baed.*^{D} *sine auct. gr.* **in iesu** (ihesu C) *cum gr.* ℵ*CP 38. *al.*^{6} ἐν Ἰησοῦ: in ie. christo *Prim. cum gr.* ℵ^{c} ἐν Ἰησ. Χριστῷ, *cf.* > in ch. ie. DOZ* *vg. cod. caraf. h haf. Baed.*^{D} (et regno . . . iesu *def.* ^{SO}) *cum gr.* Q 2. *al.*^{137} ἐν Χριστῷ Ἰησ.; ie. *tantum* T *t Beat.* (*lemm.*; I. iii. 17) *sine auct. gr.*; *gr.* A ἐν Χρ. *et* 1. 28. *al. uix mu.* Ἰησοῦ Χριστοῦ *apud latinos non redduntur.* **fui**: + in spiritu ΘΠ* *sine auct. gr.—ex uers.* 10. **in insula** (-sola D) = ἐν τῇ νήσῳ: in insulam A*. **quae** (que OΠW; qui A*) **appellatur** (apell. Z*) *etiam Apr.* (*comm.*) *Beat.* (*lemm.*; I. iii. 21), *cf.* q. uocatur D *Apr.* (*lemm.*) *Beat.* (I. iii. 17), *et gr. paene omn.* τῇ καλουμένῃ (40 λεγομένῃ): *gr.* 1. 208 *om.*, *non autem latt.* **patmos** GI (pa *def.*) Z* *vg.*, paphmos F, patphmos Θ. proter C. **et** *quart. sine addit. cum gr.* AC 1. *al.*^{45} καί *tantum*: + propter *h cum gr.* ℵPQ *al. longe plu. qui add.* διά. **iesu** (ihesu C) *etiam Apr.* (*lemm.*) *Baed.*^{SO} *cum gr.* ℵ*ACP 12. *al.*^{31} Ἰησοῦ *tantum*, *cf.* in ihesu *Apr.* (*comm.*): iesu (*in ras. scr.* O) christi (*in ras. scr.* O) DO *Prim. Baed.*^{D} *cum gr.* ℵ^{c}Q *al. pler.* Ἰησ. Χριστοῦ, *cf. uers.* 2, vi. 9, xii. 17, xix. 10, *et* xx. 4.

10. *Ad init.* + ego iohannes *gig.*, *cf. gr.* A *qui add.* ἐγώ. **fui** (*in ras. scr.* O): + autem *Ber. sine auct. gr.* **in** (*om.* O* *Apr.*) **dominica** (dominico CU *t Cassiod.* (*comm.*)) **die** (diae CI) *cum ord. gr.* ἐν (28. 143 *om.*) τῇ (143. *al.*^{7} *om.*) κυριακῇ ἡμέρᾳ: > in (*om. h Prim.*) die dominica (dominico DΠ* *Baed.*^{D}) DΘΠZ* *h Prim. Baed. contra ord. gr.* audibi T. **post me uocem** (uoce IK *Apr.*) **magnam** (magna IK *Apr.*; *om. Ber.*) *cum ord. gr.* ℵCP *al. plu.* ὀπίσω μου φωνὴν (121. *al.*^{3} φωνῆς; 81 φωνῇ) μεγάλην (121. *al.*^{4} μεγάλης; 81 μεγάλῃ; 113. 143 *om.—uide infra*), *cf.* > p. me *magnam* uocem *h*: *gr.* A 38. *al.*^{6} > φωνὴν (119. *al.*^{3} φωνῆς) μεγάλην (119. *al.*^{3} μεγάλης) ὀπίσω (A ὄπισθεν) μ. *et* Q 2. *al. fere*^{130} > φωνὴν (34. *al.*^{6} φωνῆς) ὀπίσω μ. μεγάλην (34. *al.*^{6} μεγάλης), *non autem latt.* **tamquam** (tanq. OΣ^{2}W𝕳) *etiam Beat.* (*lemm. semel*; I. iv. 1, 4), *gr.* ὡς: ut *h*; sicut *Prim. Beat.* (*lemm. semel*). **tubae** (-be OW; turbae A*—*cf.* xix. 1 *et* 6) *etiam Apr.* (*lemm.*) = σάλπιγγος: tubam *h Prim. Apr.* (*comm.*) *Beat.* (I. iv. 4); tuba *Beat.* (*lemm. bis*; I. iv. 1); *deinde gr.* 113. 143 + μεγάλης (*uide supra*).

11. **dicentis** (s *in ras. scr.* O, i *sec. in ras. scr.* Π) = *gr. plur.* λεγούσης (38. *al.*^{3} φωνούσης, 61. *al.*^{5} λαλούσης, 12 ἠχούσης): dicentem *h t* (*semel*) *Prim. Baed.*^{D} (^{10}tamquam . . . dicentis *def.* ^{SO}) *Beat.* (*lemm. bis*; I. iv. 1) = *gr.* ℵ^{c} λέγουσαν; *deinde* + mihi (*in ras. scr.* O) O *h t* (*semel*) *Prim. Baed.*^{D} *Beat.* (*lemm. bis*; I. iv. 1) *cum gr.* 111. *al.*^{3} *qui add.* μοι; *tunc gr.* P 1. *al. mu.* + ἐγώ εἰμι (P 7. *al.*^{8} *om.*) τὸ ἄ καὶ τὸ ὦ ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος καί (7. *al.*^{13} *om.*), *non autem latt.* **quod** (*in ras. scr.* O) *etiam Beat.* (*lemm. semel*; I. iv. 1, 5) *cum gr. plur.* ὅ: quae *Prim. Beat.* (*lemm. semel et libere* I. v. 54) *cum gr.* 34. *al.*^{30} ἅ. **uides** *etiam Beat.* (*lemm. bis*; I. iv. 1, 5)

ephesum et zmyrnam
et pergamum
et thyatiram et sardis
et philadelphiam
et laodiciam.
12 Et conuersus sum
ut uiderem uocem
quae loquebatur mecum
et conuersus uidi septem
candelabra aurea
13 et in medio septem candelabrorum
similem filio hominis

= *βλέπεις*: uidisti (uisti Z*) Π*Z* *Beat.* (I. v. 54 *libere*; *et* > sc. in libro quae uidisti). scribae IΠ*. **in libro**: in librum *Prim.* = *εἰς* (א 99. 170 + *τὸ*) *βιβλίον*. **et** *pr.*: *om. Apr.* (*ad init. pericopes*) *cum gr.* א* 16. **uides . . . et** *pr.*: *def. h.* **mitte** *cum gr. omn. πέμψον*: mittes Z*; mittem *h*; mittam *Apr.* **septem** (VII FOUVW, ·VII· D *c*, VII^{te} Π) **ecclesiis** (aecles. C, aecless. D, aegles. T) *cum gr. paene omn. ταῖς ἑπτὰ* (1. *al. pauc. om.*) *ἐκκλησίαις*: ad septem ecclesias GI *Apr. cum gr.* 26. *al.*^{4} *εἰς ἑπτὰ ἐκκλησίας*; *deinde* + quae (que W) sunt in asia (asiam *cod. caraf.*; quae . . . smyrnam *in ras scr.* U) UW *vg. cod. caraf. c diu. Baed. cum gr.* 57. *al. pauc. qui add. ταῖς ἐν Ἀσίᾳ*, + dicit dominus qui est et qui erat et uenit omnipotens D (*ex uers.* 8 *supra*). **ephesum** (efes. G, effes. O, effess. D; + uel o *sup. lin.* O^{c}) *etiam cod. caraf. Beat.* (I. iv. 11), *cf. gr. εἰς Ἔφεσον*: epheso (efeso T) Π^{c}Σ^{2}T *vg. Bentl. diu. haf. t Beat.* (*lemm. bis*). **et** *sec. cum gr. plur. καί*: *om.* U *diu. t Prim. Beat.* (*lemm. bis*; *non autem* I. iv. 11) *cum gr.* 13. *al.*^{18} **zmyrnam** (zmir. IΠ*T *Apr.*, zmer. Z*) ACGΘIΠ*TZ* *Tisch. Apr. et* smyrnam (smir. DO *c gig. Baed.*^{D}; + uel e *sup. lin.* O^{c}) DKOUV WZ^{c} *cod. caraf. c dem. gig. Prim. Baed.*^{D} (ephesum . . . laodiciam *def.* ^{SO}) *Beat.* (I. iv. 11), *cf. gr.* א *εἰς Ζμύρναν et* ACPQ *rell. εἰς Σμύρναν*: zmyrnae (zmir. Π^{c}) FΠ^{c} *t Beat.* (*lemm. bis*) *et* smyrnae Σ^{2} *vg. Bentl. diu. haf.*; smyr|||| *h.* *gr.* א > *καὶ εἰς Πέργαμον καὶ εἰς Θυάτειρα καὶ εἰς Ζμύρναν, non autem latt.* **et** *tert. cum gr. paene omn. καί*: *om.* CT *Prim. Beat.* (*lemm. bis*; *non autem* I. iv. 11) *Ber. cum gr.* 100. *al.*^{10} **pergamum** (+ uel o *sup. lin.* O^{c}) *etiam cod. caraf. Beat.* (I. iv. 11), *cf. gr. εἰς Πέργαμον*: pergamo Π^{c}Σ^{2}T *vg. Bentl. diu. haf. Beat.* (*lemm. bis*). **et** *quart. cum gr. paene omn. καί*: *om. Prim. Beat.* (*lemm. bis*; *non autem* I. iv. 11) *cum gr.* 100. *al.*^{9} **thyatiram** (thyatiar. K, thyathyr. Z*, thiatir. GW, thiathir. D, tyatyr. I, tyathyr. Π*; y *ex* i *et* am *in ras. scr.* U; + uel e *sup. lin.* O^{c}) *etiam cod. caraf. Beat.* (I. iv. 11), *cf. gr.* ACQ 8. *al.*^{21} *εἰς Θυάτειραν*: thyatirae (tyathyr. Π^{c}, thiatire T) FΠ^{c}Σ^{2}T *vg. Bentl. diu. haf. t Prim. Apr. Beat.* (*lemm. bis*); *gr.* א *al. pler. εἰς Θυάτειρα*, 1. *al.*^{8} *εἰς Θυάτειρας*, *et* P 36. *al.*^{23} *ἐν Θυατείροις*, *apud latinos non redduntur.* **et** *quint. cum. gr. paene omn. καί*: *om. t Prim. Beat.* (*lemm. bis*; *non autem* I. iv. 11) *Ber. cum gr.* 100. *al.*^{9} **sardis**: s *sec. in ras. scr.* Π. *gr.* א* 97* *om. καὶ εἰς Σάρδεις* (*deinde* א^{c} + *post* *Λαοδικίαν*). **et** *sext. cum gr. paene omn. καί*: *om. t Prim. Beat.* (*lemm. bis*; *non autem* I. iv. 11) *cum gr.* 100. *al.*^{9} **philadelphiam** (philadelf. ΘΠ*U (*in ras. scr.*), filadelf. CGKVZ; + uel e *sup. lin.* O^{c}) **et laodiciam** (m *in ras. scr.* U, laodoc. I, laudic. G, laudoc. C; + uel e *sup. lin.* O^{c}) *etiam cod. caraf. Beat.* (I. iv. 11), *cf. gr. εἰς Φιλαδελφίαν καὶ εἰς Λαοδικίαν*: philadelphiae (philadelf. Π^{c}Σ^{2}, filadelf. FT) et laodiciae (laodoc. Π^{c}, laudoc. T) FΠ^{c}Σ^{2}T *vg. Bentl. diu. haf. t Prim. Beat.* (*lemm. bis*), *cf.* > laudaciae et filadelphiae D.

12. **et** *pr. cum gr. plur. καί tantum*: *gr.* Q 2. *al. fere*^{115} *κ. ἐκεῖ et* 4. 31 *ἐκεῖ* (*sine κ.*) *apud latinos non redduntur.* **conuersus sum** (*om.* Π*) *et gr. ἐπέστρεψα*, *cf.* conuerti me *Hieron.* (v. 94): conuersus (+ et *Firm.-Mat.*) respexi *h Cypr.* (*test.* ii. 26) *Firm.-Mat.* (*err. prof. rel.* xxiv. 7) *Prim.* **ut uiderem**, *cf.* uidere *Iren.* (*int.* IV. xx. 11), *et gr. βλέπειν* (12. 143 *ἰδεῖν*): et uidi *Hieron.* que OΠ*WZ*. **loquebatur** (loquebantur F*) **mecum** *cum ord. gr. omn. ἐλάλει* (A *λαλεῖ*; P 1. *al. mu.* *ἐλάλησε*) *μετ' ἐμοῦ*: > m. l. *h Cypr. Firm.-Mat. Prim.*; l. *tantum Iren.* **conuersus** *sec. etiam Baed.*^{D} *cum gr. paene omn. ἐπιστρέψας*: *om. h Cypr. Firm.-Mat. Uigil.* (*Uarim.* ii. 15) *Prim. Baed.*^{SO} *cum gr.* 143. **uidi**, *gr. εἶδον* (א^{c}CQ 7. *al.*^{19} *ἴδου*): aspexi *Hieron.* VII FOUVW, ·VII. D *c*, VII^{te} Π.

13. **et** *pr.*: *def. h.* **in** (i *def. h*) **medio septem** (VII FOUVW, ·VII· D *c*, VII^{te} Π) **candelabrorum** (-breorum D*) *etiam Uict.-Pet.* (*hic* ^{ΦS}) *Hieron.* (vi. 855 *libere*) *Beat.* (I. iv. 27) *cum gr.* א Q *al. pler. ἐν* (א *om.*) *μέσῳ* (א *μέσον*) *τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν*, *cf.* inter s. candelabra *libere Hieron.* (*de princ. marc.* i. 1–12): in medio candelabrorum *tantum* A* (*Bentl.*) *Tisch. h Cypr.* (*test.* ii. 26) *Uict.-Pet.* (*hic* ^{Y}) *Firm.-Mat.* (*err. prof. rel.* xxiv. 7) *Prisc.* (*tract.* 1) *Hieron.* (v. 95) *Tyc.*^{H} *Prim. Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* ACP 1. *al.*^{47} *ἐν μ. τ. λ.* (*sine ἑπτά*), *cf.* inter medium candelabrorum *Uict.-Pet.* (*hic* ^{A}), *et* inter candelabra *Iren.* (*int.* IV. xx. 11) *Uict.-Pet.* (*in Apoc.* iv. 1); *deinde* + aureorum GΘKOΠΣU*VW *vg. c dem. diu. gig. haf. t Uict.-Pet.* (*hic*) *Prisc. Uigil.* (*Uarim.* ii. 15 *libere*) *Apr. Baed.* (*hic* ^{D} *et P.L.* xci. 1085) *Beat.* (*lemm.*; I. iv. 27) *Ber. cum gr.* 34. *al.*^{8} *qui add. τῶν χρυσῶν*, + aurea *Uict.-Pet.* (*in Apoc.* iv. 1). **similem** *etiam Uict.-Pet.* (*hic* ^{YΦS}) *Tyc.*^{Hm} *cum gr. paene omn. ὅμοιον*, *cf.* ambulantem s. *Uict.-Pet.* (*hic* ^{A}): similis *libere Prisc. Tyc.*^{Hv} *cum gr.* 130 *ὅμοιος*; similitudinem Z* *Bentl. cum gr.* A *ὁμοίωμα.* **filio** (fili C) *etiam* Π$^{mg.}$ Z*$^{et\ c}$ *Uict.-Pet.* (*hic* ^{ΦS}) *cum gr.*

uestitum podere et prae-
cinctum ad mamillas
zonam auream
14 caput autem eius et capilli erant
candidi tamquam lana alba
et tamquam nix
et oculi eius uelut flamma
ignis
15 et pedes eius similes
orichalco sicut in camino

ACP *al. plu.* υἱῷ : filium A* *t cum gr.* ℵQ 1. *al. fere*[80] υἱόν ; filii Π[text.] Z[1] *Uict.-Pet.* (*hic* [AY]) *Firm.-Mat.*; *cf.* xiv. 14. **uestitum** (uestito Z* ; uestitus *libere Prisc.*), *gr.* ἐνδεδυμένον (130 -μένος) : indutum (indu *def. h*) *h Iren.*, *cf.* qui indutus erat *libere Arnob.-Iun.* (*P. L.* liii. 270). **podere** (phod. CI, po||d. K ; pudore D *Cypr.*[W1]) *etiam Cypr.*[WB], *cf.* poderem (pudorem *Cypr.*[LA1] *Firm.-Mat.*) A *Tisch. Iren. Cypr.*[ALM] *Firm.-Mat.*, *et gr.* ποδήρη (32. *al. pauc.* ποδήρει): tunica (*om. Uict.-Pet.*[S]) talari *Uict.-Pet.* (*hic lemm.* [ΦS]) *Prisc.*, *cf. libere* in veste (+ talari id est [ΦS]) sacerdotali *Uict.-Pet.* (*comm.*), podere id est talari tunica id est sacerdotali *Beat.* (*comm.*), poderis igitur quae est talaris tunica *Ber.* (*comm.*). **praecinctum** (precinct. OΠW, praecint. Z), *cf.* cinctum *Iren. Tyc.*[H] *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 732 *libere*), *et* circumdatum *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 82 *libere*), *cum gr. paene omn.* περιεζωσμένον, *cf.* praecinctus *libere Prisc.*, accinctus (accincta [AS]) *libere Uict.-Pet.* (*hic comm.*), cinctus *libere Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 191), *et gr.* 130 περιεζωσμένος : erat praecinctus *h Cypr. Firm.-Mat. Prim. et* > praecinctus erat *Uict.-Pet.* (*hic lemm.*[ΦS]), *cf.* accinctus erat *libere Hieron.* (v. 465), *et* qui cinctus erat *libere Arnob.-Iun.* **ad mamillas** (mammillas CFΘTV, mammellas D) *etiam Uict.-Pet.* (*hic lemm.* [ΦS]) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 732 *et* lxxix. 82 *libere*), *cf.* ad mammas *Iren.*, *et gr.* πρὸς (34. *al.*[14] ἐν) τοῖς (113 τοὺς) μασθοῖς (CPQ *al. longe plu.* μαστοῖς, A 10. *al. fere*[50] μαζοῖς ; 113 μαστούς *deinde* + αὐτοῦ) : super mamillas (illas *def. h*) *h Tyc.*[H] (*semel*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 191 *libere*), *cf.* supra mamillas *Cypr.*[AW] *Prim.*, *et* supra mammas *Cypr.*[LMB] *Firm.-Mat. Cassiod.* (*comm.*) ; inter mamillas *Tyc.*[H] (*semel*) ; ad ubera *Prisc.*, *cf.* super ubera *Tyc.*[H] (*semel libere*) ; super lumbos suos *libere Arnob.-Iun.* ; pectori *libere Uict.-Pet.* (*hic comm.*), *cf.* in pectore *libere Hieron.* (*de princ. marc.* i. 1–12). **zonam auream** *etiam Uict.-Pet.* (*hic comm.* [Y]) *Hieron.* (*de princ. marc.* i. 1–12 *libere*) = ζώνην χρυσῆν (ℵ*AC χρυσᾶν) : zona aurea CO[c]ΠΣ[2]TUW *vg. cod. caraf. c dem. diu. gig. haf. t Uict.-Pet.* (*hic lemm.* [ΦS], *et comm.* [AΦS]) *Prisc. Tyc.*[H] *Hieron.* (v. 465 *libere*) *Arnob.-Iun.* (*libere*) *Apr. Cassiod.* (*comm.*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 191 *et* 732 *libere*) *Baed.* (*hic et P. L.* xci. 1085) *Beat.* (*lemm.* ; I. iv. 27) *Ber.*, *et* > aurea zona *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 82 *libere*). **praecinctum . . . auream** : *cf.* xv. 6.

filio . . .[ii. 5] **exciderïs et** : *in ras. scr.* Σ[2].

14. **caput** (-ud CO) **autem**, *cf.* c. uero *Cassiod.* (*comm.*) *Ber.*, *cum gr. omn.* ἡ δὲ κεφαλή : caput (-ud Z*) *tantum* DGZ* *Tyc.*[H] **eius** *pr. cum gr. paene omn.* αὐτοῦ : *om.* A*D *Prim. cum gr.* 164. **capilli** : + eius Z* *Prim. Cassiod.* (*comm.*) *sine auct. gr.* **caput . . . capilli** : et capilli capitis eius *Prisc.* (*tract.* 1). **erant candidi**, *cf.* > c. erant *gig.*, *et* erant albi *Cypr.* (*test.* ii. 26, *hab. uirg.* 16) *Uict.-Pet.*[ΦS] *Firm.-Mat.* (*err. prof. rel.* xxiv. 7) *Cassiod.* (*comm.*) *Beat.* (*lemm.* ; I. iv. 62) : albi (*sine* erant) *Iren.* (*int.* IV. xx. 11) *Prisc. cum gr. paene omn.* λευκαί *tantum*, *cf.* albos *libere Tyc.*[H] (*semel*) ; erant *tantum* *h*[ut udtur] *Prim.* ; *om. omnino* Z* *Tyc.*[H] (*semel*) *cum gr.* 113. *al.*[4] ; *deinde gr.* Q 9. *al.*[55] + καί, *non autem latt.* **tamquam** (tanq. OΠΣ[2]WϚ𝔓), *gr.* ὡς (CP 1. *al. longe plu.* ὡσεί, 46. *al.*[3] ὥσπερ) : uelut CT *h*[ut udtur] *t Cypr.* (*test.* ii. 26, *hab. uirg.* 16) *Firm.-Mat. Prim.* ; sicut *Tyc.*[H] *Aug.* (iii. 1. 245 *libere*) ; quemadmodum *Iren.* ; quasi *libere Hieron.* (iii. 476). **alba** *cum gr. paene omn.* λευκόν : *om. h Cypr.* (*test.* ii. 26[ALMB], *hab. uirg.* 16) *Prisc. Prim. cum gr.* 8. *al.*[2] **et** (*in ras. scr.* U) **tamquam** (tanq. OΠΣ[2]WϚ𝔓) *cum gr.* 8. *al.*[5] καὶ ὡς (36 ὡσεί), *cf.* aut t. F *Beat.* (*lemm.* ; I. iv. 62) : tamquam *tantum* A*C (*Bentl.*) *Tisch.*, ut *tantum Firm.-Mat. Tyc.*[Hm] *Hieron.* (*libere*) *Prim.*, *et* quomodo *tantum Iren.*, *cum gr. plur.* ὡς (38. *al.*[17] ὡσεί), *cf.* aut *tantum h Cypr.* (*test.* ii. 26, *hab. uirg.* 16) *Tyc.*[Hv] **et oculi** (hoc. C, occ. Π) = *gr. paene omn.* καὶ οἱ ὀφθαλμοί : oc. autem *Cassiod.* (*comm.*) *Ber.* ; oc. *tantum Firm.-Mat. Tyc.*[H] *Prim. cum gr.* 113 οἱ ὀφθ. (*sine* κ.). **eius** *sec.*, *gr.* αὐτοῦ : ipsius *Tyc.*[H] **uelut** (-uti C, -ud OW) *etiam Beat.* (*lemm.*) *Ber.* (*semel*), *gr.* ὡς (21. *al.*[9] *om.*) : tamquam (tanq. Ϛ𝔓) *vg. cod. caraf. haf. Prisc. Ber.* (*semel*) ; ut *h Iren. Cypr.* (*test.* ii. 26) *Uict.-Pet.*[Y] *Firm.-Mat. Prim.* ; sicut *Uict.-Pet.*[ΦS] *Beat.* (I. iv. 66). flama Z* ; flammam F*. **et oc. . . . ignis** : *cf.* xix. 12.

15. **et** *pr. cum gr. paene omn.* καί : *om. Uict.-Pet.* (*ad init. pericopes*) *Prim. cum gr.* 7. *al.*[5] similis Z*. **orichalco** (oricalco CF[c]G, aericalco F*, ericalco T, aurichalco *vg. et* auri chalco Σ[2], auricalco DΘIKOΠUVWZ[c], aurocalco Z*) *etiam Tyc.*[H] (*semel*) : aurichalco libani *Tyc.*[H] (*semel*) *Prim.* '*alia translatio*' *ap. Baed. Beat.* (*lemm.* ; I. iv. 72), *cf.* chalcolibano *Iren.* (*int.* IV. xx. 11), *et gr.* χαλκολιβάνῳ ; aeramento turino *Prisc.* (*tract.* 1) ; *deinde* + et *gig. cum gr.* 191. 220 *qui add.* καί. **sicut in camino ardenti** (ti *in ras. scr.* O ; ardente Σ[2]) *ambiguum est* : tamquam in

ardenti
et uox illius tamquam
uox aquarum multarum
16 et habebat in dextera sua
stellas septem
et de ore eius gladius utraque
parte acutus exiebat
et facies eius sicut sol
lucet in uirtute sua
17 et cum uidissem eum

fornace conflato *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *cum gr.* ℵ 16. *al.*^{12} ὡς (146. 155 *om.*) ἐν καμίνῳ πεπυρωμένῳ (*sc.* χαλκολιβάνῳ), *cf.* quemadmodum in c. succensus est *Iren.* (*int.* IV. xx. 11); s. in c. ignis ardentis *haf. t*, *cf.* s. de fornace ignea (igneo *h*; igne *Cypr.*^{B}; ignis *Cypr.*^{W}) *h Cypr.* (*test.* ii. 26) *Firm.-Mat.* (*err. prof. rel.* xxiv. 7) *Prim.*; tanquam in fornace conflati *Tyc.*^{H} (*semel*) *cum gr.* PQ *al. longe plu.* ὡς (191. 220 *om.*) ἐν κ. πεπυρωμένοι (*sc.* οἱ πόδες); tamquam in fornace conflatos *Uict.-Pet.*^{AY}, *cf.* igniti uelut in fornace ignis *Tyc.*^{H} (*semel*); eiecto furnace *Prisc.*; *gr.* AC ὡς ἐν κ. πεπυρωμένης (*sc.* τῆς χαλκολιβάνου?) *apud latinos non redduntur*; *gr.* 97. *al.*^{2} *om. omnino.* **uox** *pr.* (uos *h*): + sermonum T. **illius** (αὐτοῦ): eius *h*$^{ut\ udetur}$ *Iren.* (*int.* IV. xiv. 2, xx. 11) *Cypr. Uict.-Pet. Firm.-Mat. Prisc. Tyc.*^{H} *Prim. Cassiod.* (*comm.*) *Beat.* (*lemm.*; I. iv. 82) *Ber.* **tamquam** (tanq. OΠΣ^{2}W𝔖𝔓; + quam *eras.* I), *gr.* ὡς: ut *h*$^{ut\ udetur}$ *Cypr. Firm.-Mat. Cassiod.* (*comm.*); sicut *Prisc. Prim. Beat.* (*lemm.*; I. iv. 82) *Ber.*; quasi *Iren.* (*int.* IV. xiv. 2, xx. 11). **uox** *sec.* (*om. Baed.*^{OD}), *gr.* φωνή: sonus *h Cypr. Firm.-Mat. Cassiod.* (*comm.*). **multarum**: *om. Iren.* (*int.* IV. xx. 11, *non autem* IV. xiv. 2).

16. **et** (*om. Tyc.*^{H}) **habebat** *cum gr.* ℵ* 34. *al.*^{9} καὶ εἶχεν, *cf.* et habet *Iren.* (*int.* IV. xx. 11), *et gr.* ℵ^{c}CPQ *al. pler.* καὶ (130. *al.*^{2} *om.*) ἔχων: et *tantum Prisc.* (*tract.* 1, *cf. autem infra*) *cum gr.* A 4'. 143 καί (*sine* ἐχ.); *gr.* 200 κατέχων. **in dextera sua** (*om. Apr.*) *etiam Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* 10. *al.*^{30} ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ *tantum*: in d. manu s. *Iren.* (*uide infra*) *Prisc. Beat.* (I. iv. 86) *cum gr.* ℵACP 4. *al.*^{78} ἐν τ. δ. χειρὶ αὐ.; *gr.* 1. *al. plu.* > ἐν τ. δ. αὐ. χειρί, Q 200 > ἐν τ. χειρὶ αὐ. τ. δ., *et* 164 ἐν τ. χειρὶ αὐ. *tantum*, *apud latinos non redduntur*; *deinde* + tenet *Prisc.* (*tract.* 1, *cf. supra*). > stellas septem in dextera manu sua *Iren. contra ord. gr.* **stellas** (still. AF*) **septem** (VII FVW, ·VII· Σ^{2}*c*, VII^{te} Π; sep *tantum* O*) *cum ord gr.* ἀστέρας (A 64 ἀστέρες—*cf. supra*) ἑπτά: > septem (·VII· D) stellas D *Capitula* CT (*supra p.* 410 *libere*) *h Cypr.* (*test.* ii. 26) *Firm.-Mat.* (*err. prof. rel.* xxiv. 7) *Paulin.-Nol.* (*ep.* xxxvii. 4 *libere*) *Prim. Cassiod.* (*comm.*) *Ber.* (*semel*) *contra ord. gr.* **de ore** (hore C) **eius** *etiam Hieron.* (*tract. de ps.* cxlix *infra*) *Beat.* (*lemm.*), *cf.* de ore illius Π, de ore ipsius *libere Uict.-Pet.* (*semel*) *Tyc.*^{H} (*infra*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 696), *et* de ore saluatoris *libere Hieron.* (iv. 360): ex ore eius *h Cypr. Firm.-Mat. Prim. Cassiod.* (*comm.*) *Beat.* (I. iv. 89) *et* ex ore illius *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ (*semel*) *cum gr.* ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ (226 *om.*), *cf.* ex ore domini *libere Zeno* (*P. L.* xi. 428), *et* ex regis ore *Hieron.* (*ep.* xiv. 2 *infra*); *deinde* + exit *Prisc.* (*tract.* 1, *uide autem infra*). **gladius utraque** (hutr. C) **parte acutus** (> gl. ac. utr. p. *Baed.*^{D}), *cf.* gl. ex utr. p. acutus (acutis Π*; > gl. ac. ex utr. p. O) DOΠ *dem. diu. gig. t Cypr.*^{M} *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ (*semel*) *Prisc.* (*tractt.* 1 *et* 10) *Hieron.* (*tract. de ps.* cxlix *infra*) *Apr. Beat.* (*lemm.*; I. iv. 89) *Ber.*, romphea ex utr. p. acuta *Iren.*, *et gr.* ῥομφαία δίστομος (59 + καὶ) ὀξεῖα (46. *al.*^{5} *om.*): gladius utrimque (utrumque *Cypr.*^{L1} *Prim.*; utrisque *Cypr.*^{A}; ex utroque *Firm.-Mat.*) acutus *h Cypr.*^{AWLB} *Firm.-Mat. Prim.*, *cf.* gladiis utrimque acutis *libere Orig.* (*int. num. hom.* vii. 1), *et* gladio utrique acuto *libere Capitula* CT (*supra p.* 410); gladius bis acutus *Hieron.* (*ep.* xviii. A. 14 *libere*) *Cassiod.* (*comm.*) *et* gladium bis acutum *libere Uict.-Pet.* (*semel*) *Tyc.*^{H} (*infra*) *Paulin.-Nol. Aug.* (iii. 2. 285, iv. 536), *cf.* > bis acutus gladius *Hieron.* (*ep.* xiv. 2 *infra*) *et* > bis acutum gladium *libere Zeno*; gladium bicipitem *libere Hieron.* (iv. 360); *cf.* ii. 12, xix. 15, *et* Heb. iv. 12. **exiebat** (exibat O^{c}Σ^{2}W *vg.*) *etiam Beat.* (*lemm.*), *cf.* procedebat *libere Fulg.*, *et* egrediebatur *Hieron.* (*tract. de ps.* cxlix *infra*) *Cassiod.* (*comm.*): procedens *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ (*semel*) *Hieron.* (*ep.* xiv. 2 *infra*) *Beat.* (I. iv. 89) *et gr.* ἐκπορευομένη, *cf.* procedentem *libere Tyc.*^{H} (*infra*), *et* emicantem *libere Uict.-Pet.* (*semel*); exire *libere Hieron.* (iv. 360), *cf.* prodire *libere Zeno*; *om. Firm.-Mat. Prisc.* (*tract.* 1—*uide autem supra*). **et** *sec.* . . . **exiebat**: > et gl. ex utr. p. ac. egrediebatur de ore ei. *Hieron.* (*tract. de ps.* cxlix), *cf.* > bis ac. gl. ex regis ore procedens *libere Hieron.* (*ep.* xiv. 2), *et* > gladium uero bis acutum de ore ipsius procedentem *libere Tyc.*^{H}; iohannes . . . ensem describit ex ore dei prodeuntem bis acutum praeacutum *libere Tert.* (*Marc.* iii. 14). **et** *tert.*: *om. Cypr.*^{A} **eius** *sec.*, *gr.* αὐτοῦ: ipsius *Cassiod.* (*comm.*). **sicut sol** (+ cum *Baed.*^{D}) **lucet** (u *ex* o I), *cf.* s. sol fulget D, *cum gr. plur.* ὡς ὁ ἥλιος φαίνει—*cf. etiam* s. sol lucens W *t Prisc.* (*tract.* 1) *et* quemadmodum sol fulgens *Iren. cum gr.* 111. *al.*^{6} ὡς ὁ ἥλ. φαίνων: > splendebat ut (et *Cypr.*^{W}; *om. Cypr.*^{M}) sol (*om. Cypr.*^{ML}) *h Cypr. Firm.-Mat. Prim. Cassiod.* (*comm.*), *cf. gr.* ℵ > φαίνει ὡς ὁ ἥλ.

17. quum Θ. **uidissem**: + et audissem Π *sine auct. gr.*—*cf.* xxii. 8. **eum** *etiam Beat.* (I. v. 1), *cf.* illum *Beat.* (*lemm.*), *cum gr. paene omn.* αὐτόν: *om.* D *Firm.-Mat.* (*err. prof. rel.* xxiv. 7) *cum gr.*

cecidi ad pedes eius
tamquam mortuus
et posuit dexteram suam
super me dicens
noli timere ego sum primus
et nouissimus
18 et uiuus et fui mortuus
et ecce sum uiuens
in saecula saeculorum
et habeo claues mortis
et inferni.
19 Scribe ergo quae uidisti
et quae sunt et quae oportet
fieri post haec
20 sacramentum septem
stellarum quas uidisti
in dextera mea
et septem candelabra aurea
septem stellae angeli sunt
septem ecclesiarum

---

113. **cecidi** (caec. CKZ*) = *ἔπεσα* (2. *al.*^{81} *ἔπεσον*) : caecidit *h*. **ad pedes** (ped̄ Π*, *deinde* + es *sup. lin.* Π^{c}) **eius** *etiam Beat.* (I. v. 1) *cum gr. πρὸς* (ℵ 13. *al.*^{8} *εἰς*; 62. *al.*^{7} *ἐπὶ* : 113 *παρὰ*) *τοὺς πόδας αὐτοῦ* : ante p. ei. *Cypr.* (*test.* ii. 26^{M}) *Beat.* (*lemm.*), *cf.* ante p. ipsius *Cassiod.* (*comm.*). **tamquam** (tanq. OΠΣ^{2}Wϛ𝔙), *gr. ὡς* (ℵ 36. *al.*^{4} *ὡσεί*; 114. *al.*^{6} *om.*): quasi *Iren.* (*int.* IV. xx. 11). mortus I*; mortuos Z*. **posuit** (poss. D) *etiam Cypr.*^{WMB} *cum gr.* ACPQ 2. *al. plus*^{100} *ἔθηκεν* : imposuit *h Cypr.*^{A} *Firm.-Mat. cum gr.* ℵ 1. *al. mu. ἐπέθηκεν*, *cf.* exposuit *Cypr.*^{L} **dexteram suam** *etiam Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* ℵ*$^{et\ c}$ ACPQ 2. *al. plus*^{100} *τὴν δεξιὰν αὐτοῦ tantum* : d. manum s. *Beat.* (I. v. 16) *et* > manum d. s. (*om. Capreol.*) *Capreol.* (*P. L.* liii. 852) *Baed.*^{D} (tamquam . . . timere *def.* ^{SO}), *cf. gr.* ℵ^{cc} 1. *al. mu. τ. δ. αὐ. χεῖρα et* 99. 154 > *τ. χ. αὐ. τ. δ.*; manum s. (*sine* d.) *Ber. cum gr.* 130 *τ. χεῖρα αὐ. tantum.* **dext. s. super me** *cum ord. gr. paene omn.* : > super me dext. s. *diu. h Cypr. Prim. cum ord. gr.* 113. **dicens** : *gr.* 1. *al. uix mu.* + *μοι*, *non autem latt.* **noli timere** : *gr.* ℵ* 62. *al.*^{10} *om.*, *non autem latt.*; + iohannis *Prim. sine auct. gr.* Hgo D. **sum primus** *etiam Baed.*^{SO} *cum ord. gr. omn. εἰμι* (178. *al.*^{2} *om.*) *ὁ πρῶτος* (A *πρωτότοκος*—*cf.* ii. 8) : > pr. s. *Baed.*^{D}; sumus Z*. **et** *tert.* : + ego *Iren. Ambr.* (*luc.* ii. 12), + ego sum *t Aug.* (v. 1208), *sine auct. gr.* **ego . . . nouissimus** : *cf. uers.* 8, ii. 8, xxi. 6, *et* xxii. 13.

18. **et uiuus** (uib. T) *etiam Apr.* (*comm.*) *Beat.* (*lemm.*; I. v. 19, 20; XI. iv. 3), *cf.* et uiuens Z* *Capreol.* (*P. L.* liii. 852) *Apr.* (*lemm.*), et qui uiuo *Iren.* (*int.* IV. xx. 11), *et gr. paene omn. καὶ ὁ ζῶν* : uiuus *tantum* D, *cf.* qui uiuo *tantum Hieron.* (iv. 558), qui uiuebam *tantum Hieron.* (iv. 619), *et gr.* ℵ* *ὁ ζῶν* (*sine καί*); *om. omnino* FU *gig. Prim. Beat.* (XII. v. 3, 5) *Ber. sine auct. gr.* **et fui** *etiam Hieron.* (iv. 558) *Beat.* (*fere semper*) *cum gr. omn. καὶ ἐγενόμην*, *cf.* et sum *Hieron.* (iv. 619), *et* > fui et *Uigil.* (*trin.* x): qui (quia *Prim.*) fui *h Fulg.* (*P. L.* lxv. 816) *Prim. Beat.* (X. iii. 10 *libere*), *cf.* qui fueram *Cypr.* (*test.* ii. 26) *Firm.-Mat.* (*err. prof. rel.* xxiv. 7) *Capreol.*; *deinde* + et *Beat.* (XI. iv. 3, *non autem alibi*) *sine auct. gr.* **sum** (*om.* D) **uiuens** *contra ord. gr. omn.* (113 + *ἐγὼ*) *ζῶν εἰμί* : uiuo *Iren. Hieron.* (iv. 619). **in saecula** (sec. Cϛ𝔙) **saeculorum** (sec. COΣ^{2}ϛ𝔙; + *ras. circa* 5 *uel* 6 *litt.* K) = *εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν* (38. *al.*^{4} *om.*) *αἰώνων* (38. *al.*^{4} *om.*): in aeternum *Hieron.* (iv. 619); *deinde gr.* ℵ^{c}Q 2. *al. pler.* + *ἀμήν*, *non autem latt.* abeo C. **claues** = *τὰς κλεῖς uel τ. κλεῖδας* : clauem *Capreol.* **mortis et** (*om. Beat.* XI. iv. 3) **inferni** (inferi *Uict.-Af.* (*adu. Ar.* iii. 17) *Cassiod.* (*comm.*)) *etiam Tyc.*^{H} (*semel*) *Baed.*^{SO} *Beat.* (I. v. 21, 25; XI. iv. 3) *cum ord. gr.* ℵAC PQ 2. *al. pler. τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ᾅδου*, *cf.* m. et inferorum (rorum *def. h*; infernorum *Baed.*^{D}) $h^{ut\ udtur}$ *Iren. Cypr. Firm.-Mat. Tyc.*^{H} (*semel*) *Capreol. Prim. Baed.*^{D} *Beat.* (*lemm.*) : *gr.* 1. *al.*^{30} > *τ. ᾅδ. κ. τ. θ.*, *non autem latt.*; *cf.* xx. 13, 14.

19. **ergo** : *gr.* 1. *al. uix mu. om.*, *non autem latt.* que *pr.* OW. **et** *pr.* : *om.* A *sine auct. gr.* que *sec.* OW. que *tert.* OWZ. **oportet** (hop. C) **fieri post** (*sup. lin.* T; p *ex* h *ut udtur* Z) **haec** (hec OW) *cum ord. gr. μέλλει* (143 *δεῖ*; ℵ* 124 *δεῖ μέλλειν*; C 169*. 200 *δεῖ μέλλει*) *γενέσθαι* (ℵ^{c}A 1. *al. mu. γίνεσθαι*) *μετὰ ταῦτα* : > f. p. h. op. *h Cassiod.* (*lemm.*) *contra ord. gr.*

20. **sacramentum** *etiam Beat.* (I. v. 28): mysterium (mist. Z*) Z* *Beat.* (*lemm.*) *Ber.*; *gr. τὸ μυστήριον.* VII FOUVW, ·VII· DΣ^{2} *c.* stillarum AG*; stella *tantum* O*. **quas** *et gr. plur. οὓς* (Q 6. *al. pler. ὧν*) : quae (que Z*) Π*Z *h*, *cf. gr.* 40 *ἅ*; *gr.* 59 *ὅ*. **in dextera mea** *et gr.* A 81. *al.*^{3} *ἐν τῇ δεξιᾷ μου* : *gr. plur. ἐπὶ τῆς* (146. *al.*^{2} *τὴν*) *δεξιᾶς* (146. *al.*^{2} *δεξιάν*) *μ.* (200 *om.*). **et septem** (VII KUW, ·VII· DΣ^{2}) **candelabra** (labra *def. h*) **aurea** (auream *h*) *etiam Beat.* (I. v. 28) *cum gr. paene omn. καὶ τὰς* (18. *al.*^{20} *om.*) *ἑπτὰ λυχνίας τὰς χρυσᾶς* : et s. candelabrorum aureorum *Prim.*, *cf. gr.* 97. *al.*^{2} *καὶ τῶν ἑπ. λυχνιῶν tantum*; *om. omnino Beat.* (*lemm.*); *deinde gr.* 19. *al.*^{9} + *ταῦτα εἰσίν* (94 *ἐστίν*), *non autem latt.* **septem** (VII UV, ·VII· D) **stellae** (-le OW; stellas *Baed.*^{D}) *cum gr. omn. οἱ ἑπτὰ ἀστέρες* : s. sigilla A; *deinde* + septem *Apr. Baed.*^{D} *Beat.* (*lemm.*; I. v. 28) *sine auct. gr.* hangeli C, angueli D; *gr.* 59 + *ἑπτά*. **sunt septem** (VII FW, ·VII· Σ^{2} *c*)

et candelabra septem
septem ecclesiae sunt.
II. 1 Angelo ephesi ecclesiae
scribe
haec dicit qui tenet septem
stellas in dextera sua
qui ambulat in medio septem
candelabrorum aureorum
2 scio opera tua et laborem
et patientiam tuam
et quia non potes sustinere
malos
et temtasti eos qui se dicunt
apostolos et non sunt

---

ecclesiarum (aecles. CU, aecclaes. I, aegles. T) *cum ord. gr.* 97. *al.*^{2} εἰσὶ τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν : *gr. plur.* > τ. ἑπτὰ (146. *al.*^{4} *om.*) ἐκ. εἰσίν, *non autem latt.*; ·VII· aecles˜ *tantum* D *cum gr.* ℵ* τ. ἑπ. ἐκ. (*sine* εἰσίν); *deinde* + sed (sed *h*) Z* *h Prim. sine auct. gr.* **candelabra** (candebra *Prim.*) **septem** (VII FOUVW, ·VII· D *c*, ·VII·^{te} ΠΣ^{2}) *cum ord. gr.* ACPQ 2. *al. fere*^{90} αἱ λυχνίαι αἱ (246 *om.*) ἑπτά : > s. c. *Ber. cum ord. gr.* ℵ 1. *al. plu.* αἱ (ℵ* 1. *al.*^{16} *om.*) ἑπ. λ.; *deinde* + aurea *Ber. cum gr.* 36. 143 *qui add.* αἱ χρυσαῖ; *gr.* P 1. *al. mu.* + ἃς εἶδες, *non autem latt.* **septem** *sext.* (VII FUV *c*) *cum gr. plur.* ἑπτά : *om.* DΠ* (+ *in mg.* Π^{1}) *h Prim. Baed.*^{D} (et *sec.* . . . sunt *sec. def.* ^{SO}) *cum gr.* 7. *al.*^{7} ecclesie OWZ, eclesiae U, aecclae Π, aecl̄ D, aeclesiae C, aeglesiae T.

II. 1. *Ad init.* + et ΘKOΠΣ^{2}UVWϚ𝔓𝔖 *c diu. gig. h*$^{ut\ udtur}$ *haf. m Prim. Baed. Ber. sine auct. gr.—adnotat Luc. Brug.* 'Angelo ephesi ecclesiae scribe. *Non praeponas his uerbis coniunctionem* et'. anguelo D. **ephesi** (efesi GT^{c}, effessi D; ephesiae C, efesie T*; epheso Z*) **ecclesiae** (-sie OZ*, eclesiae U, aecclae Π, aeclesiae C, aecl̄ D, aeglesiae T) *etiam Beat.* (*lemm.*; II. i. 1) *cum gr. plur.* τῆς (AC 130 τῷ; 36 τῷ τῆς) ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας *et* 16 τῆς Ἐφέσου ἐκ., *cf.* > ecclesiae (ec̄c̄e W) ephesi W *diu.* Aug.* (ii. 98) *Prim. Ber.*, *et* > ec. quae est ephesis *Beat.* (I. v. 52): ephesiorum ec. *Orig.* (*int. princ.* I. viii. 1 *infra*; *luc. hom.* xxiii = *Hieron.* vii. 321) *cum gr.* 1. *al.*^{15} τῆς Ἐφεσίων ἐκ., *cf.* > ec. ephesiorum *h Orig.* (*int. num. hom.* xi. 4 *infra*; *luc. hom.* xii = *Hieron.* vii. 280 *libere*), *et* ephesiorum *tantum Cassiod.* (*comm.*) scribae A*GIT. *Libere citant* 'ut illi quidem angelo ephesiorum committi ecclesia debeat illi uero alii smyrnensium . . .' *Orig.* (*int. princ.* I. viii. 1), 'angelo ecclesiae ephesiorum uel smyrnaeorum uel laodicensium aliarumque' *Orig.* (*int. num. hom.* xi. 4), *et* 'angelo ephesi thyatirae et angelo philadelphiae et angelis quattuor reliquarum ecclesiarum scribe' *Hieron.* (vii. 140). hec OW. **dicit** = λέγει : dicet A*T *c*; *deinde gr.* 34. *al.*^{12} + κύριος, *non autem latt.* **qui tenet** (tinet A*, tenit Z*), *gr.* ὁ κρατῶν : q. habet *c Paulin.-Nol.* (*ep.* xxxvii. 4 *libere*). VII *pr.* FUW, ·VII· DΣ^{2} *c*, ·VII·^{te} Π. **in dextera sua** = *gr. paene omn.* ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ (31. 164 *om.*): in manu sua *Tyc.*^{H} *cum gr.* 113 ἐν τ. χειρὶ αὐ., *cf. gr.* ℵ* ἐν τ. δ. αὐ. χ. *et* 34. *al.*^{12} > ἐν τ. δ. χ. αὐ. (178. *al.*^{2} *om.*). **qui ambulat** (ham. C) *et gr.* ὁ περιπατῶν : q. ambulabat T. **in medio septem** (VII FUVW, ·VII· DΣ^{2} *c*, VII^{te} Π) **candelabrorum** (labrorum *in ras. scr.* U) **aureorum** (aureeor. Z*) *cum gr. plur.* ἐν (1. *al.*^{12} ἐπὶ) μέσῳ (1. *al.*^{11} *om.*) τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν τῶν χρυσῶν (AC χρυσέων), *cf.* inter s. candelabra aurea *libere Paulin.-Nol.*: *gr.* 100 > ἐν μ. τ. λ. τ. ἑπ. χρ., *non autem latt.*; in medio candelabrorum aureorum *tantum t Tyc.*^{H} *cum gr.* 16. *al.*^{8} ἐν μ. τ. λ. τ. χρ. (*sine* ἑπ.).

2. **opera** (hop. C) **tua et laborem** *etiam Beat.* (*lemm.*; II. i. 3) *cum gr.* ACP 10. *al.*^{55} τὰ ἔργα σου (113. *al.*^{2} > σου τ. ἔρ.) καὶ τὸν κόπον : op. t. et l. tuum W *cum gr.* ℵQ *al. plu.* τὰ ἔρ. σου (220 > σου τ. ἔρ.) κ. τὸν κόπ. σου; > l. tuum et op. (*sine* tua) *Uict.-Pet. Beat.* (I. v. 82) *sine auct. gr.*; *gr.* 29. *al.*^{3} τὰ ἔρ. σου *tantum.* **patientiam** (pacient. KΠΣ^{2}UW, pacienc. O), *gr.* τὴν ὑπομονήν : tolerantiam *Prim.* **tuam** : *om.* ADI *t Aug.* (ix. 603; *non autem* ii. 98) *Prim. Beat.* (*lemm.*, II. i. 3; *non autem* I. v. 82) *cum gr.* 59. 146 (*sed* 59 > τ. ὑπ. κ. τ. κόπ. σου). **et** (*om. Ber.*) **quia** (qui *Apr.*) **non potes** (potest A*; s *in ras. 2 litt. scr.* O) **sustinere malos** (+ homines *Apr. Beat.*) *etiam Beat.* (II. i. 6), *cf.* et q. n. p. portare m. *Uict.-Pet. Beat.* (*lemm.*; I. v. 82; II. i. 24), *cum gr. paene omn.* καὶ (A 190 *om.*) ὅτι (200 *om.*) οὐ δύνῃ (21. *al.*^{2} δυνήσῃ) βαστάσαι (P 1. *al.*^{27} βαστάξαι) κακούς : > q. m. n. p. portare (*sine* et) *t*; et q. ferre n. p. malos *Prim.*; *gr.* 113. 245 *om. omnino.* **temtasti** (*cum* AΣ^{2}, tempt. *codd. plur.*, tent. *vg.*) **eos qui se dicunt** (dicent F) *etiam Beat.* (*lemm.*; II. i. 6) *cum gr. paene omn.* ἐπείρασας τοὺς λέγοντας ἑαυτούς (38 αὐτούς; 12. *al.*^{4} *om.*): q. se d. (*sine* t. eos) *Uict.-Pet. Beat.* (I. v. 82). *gr.* 1 *om.* καὶ ἐπείρασας . . . ἀποστόλους. **apostolos** *sine addit.* ADGΘ*I *Bentl. Tisch. cum gr.* ℵ*$^{et\ c}$ ACP 44. *al.*^{7} ἀποστόλους *tantum* : apostolos (-tholos C, -tulos Z*; iudeos *Uict.-Pet.*^{S}—*cf.* ii. 9 *et* iii. 9) esse *codd. plur. vg. cod. caraf. dem. diu. gig. haf. t Uict.-Pet. Aug.* (ii. 98, ix. 603) *Prim. Apr. Baed.*^{D} (et quia . . .^{3} defecisti *def.* ^{SO}) *Beat.* (*lemm.*; I. v. 82; II. i. 6, ii. 11) *Ber. cum gr.* ℵ^{cc} Q 2. *al. pler.* ἀπ. εἶναι, *et* > esse ap. FU *c cum gr.* 114. *al.*^{2} εἶναι ἀπ. **et non sunt** *etiam Uict.-Pet.*^{S}

et inuenisti eos mendaces
3 et patientiam habes
et sustinuisti propter
nomen meum
et non defecisti
4 sed habeo aduersus te
quod caritatem tuam
primam reliquisti.
5 Memor esto itaque unde
excideris et age paenitentiam
et prima opera fac
sin autem uenio tibi
et mouebo candelabrum
tuum de loco suo

Beat. (*lemm.*; II. i. 6, ii. 11) *cum gr. omn.* καὶ οὐκ εἰσίν: *om. Uict.-Pet.*[AYΦ] *Beat.* (I. v. 82). et sext.: *om. Uict.-Pet.*[AYΦ]

3. **et patientiam** (pacient. KΠΣ[2], pacienc. OW) **habes et** (*om.* O*) **sustinuisti** (susten. ATZ*; sustinui O*) *etiam Beat.* (*quater*), *cf.* et p. h. et portasti *t*, *cum ord. gr.* ℵACQ 2. *al. fere*[100] καὶ ὑπομονὴν ἔχεις (ℵ* + καὶ θλίψις πάσας) καὶ ἐβάστασας: > et habuisti p. et tolerasti *Prim.*; *gr.* P 1. *al. plu.* > κ. ἐβάστασας (1. *al.*[14] ἐβάπτισας) κ. ὑπ. ἔχ.; et p. habes *tantum Uict.-Pet. Beat.* (I. v. 82); *deinde* + eos Z* *gig. t Aug.* (ii. 98, ix. 603) *Apr. Baed.*[D] (*uers. def.* [SO]) *sine auct. gr.*—*cf. autem gr.* P 7. *al.*[13] *qui add.* με *post* ἐβάστασας. **et non defecisti** (defic. A*, diffic. D; fecisti Z*) *etiam Beat.* (*lemm.*; II. i. 6), *gr.* ℵPQ 2. *al. pler.* καὶ οὐκ ἐκοπίασας *et* AC 1. *al. fere*[25] κ. οὐ (1. 16. *al. om.*) κεκοπίακες (16. *al.* -κας; 1 κοπίακας): nec d. *Prim. Beat.* (II. i. 30).

4. set O. **habeo**: + aliquid Z* *Orig.* (*int. luc. hom.* xxiii = *Hieron.* vii. 321) *sine auct. gr.* **aduersus** (us *in ras. scr.* U) **te** *etiam Beat.* (I. v. 83; II. i. 28, 30), *cf.* aduersum te DΘOΠ* *vg. cod. caraf. diu. haf. Aug.* (ii. 98) *Baed. Beat.* (*lemm.*) *Ber.*, *gr.* κατὰ σοῦ: contra te *Orig.* (*int. luc. hom.* xxiii = *Hieron.* vii. 321); *deinde* + pauca DOꝺ𝔓𝔖 *gig. Uict.-Pet.* (*libere*) *Baed.*[D] *Beat.* (I. v. 83 *libere*) *cum gr.* 69** *qui add.* ὀλίγα—*cf. Luc. Brug.* '*Non hic addas* pauca' *et verss.* 14 *et* 20. quod (ὅτι): quia *Orig.* (*int. num. hom.* xx. 4); quoniam *Prim.* **caritatem** (kcar. C, kar. ΠΣ[2], char. *vg.*) *etiam Uict.-Pet.*[ΦS], *gr.* τὴν ἀγάπην: amorem *Uict.-Pet.*[AY]; dilectionem *libere Tert.* (*infra*). **tuam** *etiam Uict.-Pet.*[ΦS], *cf.* tuum *Uict.-Pet.*[AY], *cum gr. plur.* σου: *om.* D (*infra*) *c cum gr.* 12. *al.*[6] **primam** = τὴν πρώτην: pristinam CT *c Orig.* (*infra*) *Uict.-Pet.*[ΦS] *Beat.* (I. v. 83), *cf.* pristinum *Uict.-Pet.*[AY]; plurimam *t Apr. Beat.* (*lemm.*; II. i. 28). **reliquisti** (relinq. DΘ*; isti *in ras. scr.* U; reliqueris F) *etiam Uict.-Pet.*[ΦS], *gr.* ἀφῆκας (ℵ* *et* [c]C 127 ἀφῆκες): dereliquisti *gig. Orig.* (*infra*); deseruisti *Uict.-Pet.*[AY], *cf. Tert.* (*infra*). **car. t. pr. rel.** *etc. cum ord. gr. paene omn.* τ. ἀγ. σου τ. πρ. ἀφ., *cf.* 203. 240 > τ. ἀγ. τ. πρ. σου ἀφ., *et* 12. *al.*[6] τ. ἀγ. τ. πρ. ἀφ. (*sine* σου): > pr. c. (*sine* t.) rel. D, *cf. gr.* A > τ. πρ. σου ἀγ. ἀφ.; > dereliquisti c. t. pristinam *Orig.* (*int. num. hom.* xx. 4). *Libere citat* 'desertam dilectionem ephesiis imputat' *Tert.* (*paen.* 8).

5. **memor esto** *etiam Hieron.* (ii. 327 *semel*) *Beat.* (II. i. 35): memento *Cypr.* (*laps.* 16; *epp.* xix. 1, xxxiv. 1, lv. 22) '*Cypr.*' (*App. p.* 63 = *ad Nouat.* 13) *Uict.-Pet. Bachiar.* (*P. L.* xx. 1061) *Hieron.* (ii. 327 *semel*) *Pacian.* (*ep.* iii. 8, *par.* 12) *Prim. Uict.-Tun.* (*P. L.* xvii. 1084 = *poen.* 21) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 989) *Beat.* (*lemm.*, *et comm. quater*) *Ber.*; *gr.* μνημόνευε (38. *al.*[7] μνημόνευσον). **itaque**, *cf.* ergo *Ber.*, *cum gr. omn.* οὖν: ecce *Pacian.* (*par.* 12); *om. Cypr.* (*semper*) '*Cypr.*' *Uict.-Pet. Bachiar. Hieron.* (*bis*) *Pacian.* (*ep.* iii. 8) *Prim. Uict.-Tun. Greg.-Mag. Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 900) *Beat.* (*semper*). **excideris** (eris *in ras. scr.* G) *etiam Baed.* (*P. L.* xci. 825), *cf. gr.* P 1. *al. mu.* ἐκπέπτωκας: cecideris *Cypr.* (*semper*) *Uict.-Pet. Bachiar. Hieron.* (*bis*) *Pacian.* (*ep.* iii. 8, *par.* 12) *Prim. Uict.-Tun. Isid. Beat.* (*lemm.*, *et comm. sexies*), *cf.* cecidisti *Baed.*[D] (*hic*; *uers. def.* [SO]) *Beat.* (II. i. 35), *et gr.* ℵACQ 2. *al. plus*[100] πέπτωκας (ℵ πέπτωκες). **poenitentiam** *pr.* CDΠ *vg.*, penitentiam ΣZ*, penitenciam O, p̃niam W. **et prima** (priora *Bachiar. Beat.* (II. i. 44); + tua *Ber.*) **opera** (hop. C; + tua DΠW *Bachiar. Baed.* (*hic* [D] *et P. L.* xci. 825) *Isid.*) **fac** *cum ord. gr.* καὶ τὰ πρῶτα (121. 218 πρότερα) ἔργα (81. *al.*[2] + σου) ποίησον: > et f. prima (priora *Cypr. Pacian. Prim.*) opera (+ tua *gig.*) *gig. Cypr.* (*ep.* lv. 22) *Pacian.* (*ep.* iii. 8) *Prim. Uict.-Tun. contra ord. gr.*; *om. omnino* '*Cypr.*' **sin** (sine A*) **autem** *etiam Beat.* (*lemm.*), *gr.* εἰ δὲ μή: si quominus '*Cypr.*'; alioquin *Bachiar. Isid.*; quod si non feceris *Beat.* (II. i. 45). **uenio** = ἔρχομαι: ueniam 𝔖 '*Cypr.*' *Hieron. Prim. Pel. II-Pap.* (*P. L.* lxxii. 742) *Isid.* **tibi** *cum gr. paene omn.* σοι: *om.* D *Pel. II-Pap. cum gr.* 12. *al.*[6]; *deinde* + cito (citto Z*) DZ*𝔖 *Bachiar. Prim. Beat.* (II. i. 45, *non autem lemm.*) *Ber. cum gr.* Q 1. *al. fere omn. qui add.* ταχύ *uel* τάχει—*cf.* ii. 16, iii. 11, xxii. 7, 12, 20. **mouebo** (mob. T), *gr.* κινήσω; amouebo *Bachiar.*; + hoc O*. candalabrum G. **suo** (tuo Θ*) *et gr.* αὐτῆς: *om. Hieron.* **et mou. . . . suo**: *om.* '*Cypr.*', *cf. gr.* 119. *al.*[6] *qui om.* ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς. **nisi** (si *sup. lin.* T) **paenitentiam** (poen. CDΠΣ[2] *vg.*, pen. OWZ*) **egeris** (heg. C, aeg. ΠΣ, ag. Z*) *etiam Beat.* (*lemm.*; II. i. 47), *gr.* ἐὰν μὴ μετανοήσῃς (1. *al.*[3] -σῃς; 7. *al.*[8] -σεις): > si non eg. p. *Tyc.*[H] *Beat.* (IV. iii. 15).

nisi paenitentiam egeris
6 sed hoc habes quia odisti
facta nicolaitarum
quae et ego odi
7 qui habet aurem audiat
quid spiritus dicat ecclesiis
uincenti dabo ei edere
de ligno uitae quod
est in paradiso dei mei.
8 Et angelo zmyrnae ecclesiae scribe
haec dicit primus et nouissimus
qui fuit mortuus et uiuit
9 scio tribulationem tuam
et paupertatem tuam

---

6. **hoc**: *om.* Z*. **habes** = ἔχεις: tenes *Tert.* (*omn. haer.* 1)—*cf. uers.* 15; *deinde* + bonum Z* *haf. Prim. cum gr.* 146 *qui add.* ἀγαθόν, + *ras.* 5 *uel* 6 *litt. diu.* **quia** *etiam Beat.* (*lemm.*), *gr.* ὅτι: quod (+ uel quia *sup. lin. Baed.*[D]) Θ *Iren.* (*int.* I. xxvi. 3) *Baed.*[D] (*uers. def.*[SO]) *Beat.* (II. i. 52); quoniam *Prim.* hodisti C, hodis T. **facta**, *cf.* opera *Iren. Uict.-Pet.* (*libere*), *cum gr. omn.* τὰ ἔργα: doctrinam *Tert.—ex uers.* 15. **nicolaitarum** (nicolayt. C, nicholait. Π[c]ΣW, nicholayt. O, necolit. D): nicolaitanorum *Iren.*; nicolaitum *Prim.*; *gr.* τῶν Νικολαϊτῶν. **quae** (que OWZ*) *cum gr.* ἅ (A *om.*), *cf.* quem D, *et* quam *Tert.*: sicut *Prim.* **et**: *om.* FZ[c] *cum gr.* 12. *al.*[7] **odi** (hodi Σ*; odii KVZ, hodii CT; odiui DU) *et gr.* μισῶ: dico F; *deinde* + dicit dominus *Beat.* (*lemm.*) *sine auct. gr.*

7. **aurem** (autem *diu.**) *etiam Hieron.* (vii. 420) *Baed.*[SD] *cum gr. omn.* οὖς: aures OΣ[c]WZ* *c dem. haf. Hieron.* (vi. 260) *Aug.* (*Morin, p.* 34) *Bened.* (*P. L.* lxvi. 217) *Prim. Baed.*[O] *Ber.*; *deinde* + audiendi O *haf. t Aug. Bened. Prim. Beat.* (*lemm.*; *non autem* II. i. 60) *Ber. sine auct. gr.—ex* Matt. xiii. 9 ‖ Marc. iv. 9 ‖ Luc. viii. 8, *etc.* **audiat** (-iad Z*) *et gr.* ἀκουσάτω: audiet *Apr.* qui I. **ecclesiis** (ecles. C, ecclaes. I, aeccles. Π, aecles. U, aecless. D, aegles. T) *cum gr. plur.* ταῖς ἐκκλησίαις *tantum*: *gr.* A τ. ἑπτὰ ἐκ. *et* C τ. ἐκ. τ. ἑπτά *apud latinos non redduntur.* **qui . . . ecclesiis**: *cf.* ii. 11 *etc.* **uincenti** *etiam Baed.* (*hic*) = τῷ νικῶντι: qui uincet (uincit *Cypr.*[AW]) *Cypr.* (*test.* iii. 16) *Prim.*; qui (+ autem *Orig.*) uicerit *Orig.* (*int. exod. hom.* xi. 1) *Uigil.* (*Uarim.* i. 14) *Caesar.* (*serm.* ciii. 1) *Baed.* (*P. L.* xci. 44, 974); uictori *libere Tert.* (*infra*); *cf. uerss.* 11, 17, 26, iii. 5, 12, 21. **ei** *etiam Cypr.*[B] *Baed.* (*P. L.* xci. 44, 974), *cf.* illi *Cypr.*[AWLM] *Uigil.*, *cum gr. plur.* αὐτῷ: *om.* DKOΣ[c]U[c]VWZ[c] *vg. cod. caraf. diu. gig. haf. t Tyc.*[H] *Pel. II-Pap.* (*P. L.* lxxii. 742) *Apr. Baed.* (*hic*) *Beat.* (*lemm.*; II. i. 62, 63, viii. 22) *Ber. cum gr.* ℵ 10. *al.*[36]; *cf. uerss.* 17, 26, *et* iii. 21. **edere** (hed. C, aed. IΣ) *etiam Beat.* (*lemm.*; II. i. 62), *cf.* manducare *Tyc.*[H] *Uigil.*, *et gr. omn.* φαγεῖν: *om. Orig. Caesar. Beat.* (II. i. 63, viii. 22); *cf. uerss.* 14 *et* 17. **de ligno uitae** (-te OWZ*; *om. Baed. P. L.* xci. 44): ex l. u. *Cypr.*[WMB]; *gr.* ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς. *Libere citat* 'uictori . . . promittit . . . arborem uitae' *Tert.* (*scorp.* 12). **in paradiso** (-disso D, -dyso GΘ*IKΠ[c]ΣU[c]VZ[c]; paradisi Z*) *cum gr. plur.* ἐν τῷ παραδείσῳ: in medio paradysi *gig. cum gr.* 1. *al. mu.* ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, *cf. gr.* ℵ[cc]P 26. *al.*[4] ἐν μέσῳ τῷ παραδείσῳ. **dei** = *gr. omn.* τοῦ Θεοῦ *tantum*: domini dei Θ. **mei** *cum gr.* Q 2. *al. pler.* μου (26. 107 σου): *gr.* ℵACP 1. *al. mu. om.*, *non autem latt.* **uincenti . . . mei**: *om. c.*

8. **et . . . scribe**: *in ras. scr.* Σ[2]. **et** *pr.*: *om. Beat.* (*lemm.*; II. ii. 1) *cum gr.* 87. **angelo** (anguelo D; angelos V) = τῷ ἀγγέλῳ: ad angelum *Tert.* (*scorp.* 12 *libere*), *cf.* ad angelo *Apr.* **zmyrnae** (-ne I, zmirnae Θ, zmirne TZ*[ut uidetur], smyrnae KV *vg.*, smyrne Z[c ut uidetur], smirnae DU (s *in ras. scr.*), smirne O, smirme W, gmyrnae G) **ecclesiae** (-sie OW, aecclae Π, aeclesiae C, aecl D, aeglesiae T; *om.* A*) *cum gr. plur.* τῆς (A 166. 222 τῷ) ἐν Σμύρνῃ (CPQ *al. pler.* Σμύρνῃ; A Σμύρνης) ἐκκλησίας, *cf.* > ec. smirnae Σ[2] *diu.** *Prim. Cassiod.* (*lemm*): > ec. smyrnaeorum *libere Tert. Orig.* (*int. num. hom.* xi. 4—*supra uers.* 1) *cum gr.* 1 τ. ἐκ. μυρναίων (*sic*), *cf. gr.* 21. *al.*[10] > τ. Σμυρναίων ἐκ., *et* smyrnensium *libere Orig.* (*int. princ.* I. viii. 1—*supra uers.* 1). scribae A*F*IV, hec OW. **primus** = *gr. paene omn.* ὁ πρῶτος: *gr.* A ὁ πρωτότοκος—*cf.* i. 17. **et nouissimus**: *gr.* 41. 42* *om.* **qui** *cum gr. plur.* ὅς: *gr.* 2. *al.*[62] *om.*, *non autem latt.* **fuit** (it *in ras. scr.* Σ[2]), *gr.* ἐγένετο: fuerat *Prim.* **mortuus et uiuit** (uib. T; m. et u. *bis scr.* O*) *cum gr. paene omn.* νεκρὸς καὶ ἔζησεν: m. et reuixit D *Prim. cum gr.* 67. *al.*[2] ν. κ. ἀνέζησεν; *deinde gr.* 21. *al.*[11] + πρῶτος.

9. *Ad init.* + et Z* *cum gr.* 104 *qui add.* καί. **tribulationem** (-cionem O) **tuam** (*om.* D) *cum gr.* ACP 47. *al.*[4] σου τὴν θλῖψιν *tantum*, *cf.* tribulationes tuas *Prim.*: opera tua et tribulationem *Tyc.*[H] *cum gr.* ℵQ *al. pler.* σου τὰ ἔργα καὶ τ. θλ. **paupertatem**, *gr.* τὴν πτωχείαν (62. *al.*[8] πενίαν): inopiam *t.* **tuam** *sec. etiam Baed.*[D]: *om.* CΠTZ* *Bentl. dem. diu. t Uict.-Pet.*[ΦS] *Tyc.*[H] *Prim. Baed.*[SO] *Beat.* (*lemm.*; I. v. 86; II. ii. 1) *et gr. non expr.* **trib. . . . es**: uos et pauperes esse et laborare sed diuites estis *libere Uict.-Pet.*[AY] **blasphemaris** (blasfem. T; + *ras. circa* 5 *litt.* Θ): blasphemiam (blasfem. D) habes DG *Tyc.*[T]; blasphemiam *tantum Bentl. cum gr. omn.* τὴν

sed diues es et blasphemaris
ab his qui se dicunt iudaeos
esse et non sunt
sed sunt synagoga satanae
10 nihil horum timeas
quae passurus es
ecce missurus est diabolus
ex uobis in carcerem
ut temtemini
et habebitis tribulationem
diebus decem
esto fidelis usque ad mortem
et dabo tibi coronam uitae
11 qui habet aurem audiat
quid spiritus dicat ecclesiis
qui uicerit non laedetur
a morte secunda.
12 Et angelo pergami

βλασφημίαν; *deinde gr.* 34. *al.*^{8} + *σου*. *blasphemaris* ab his: *in ras. scr.* $Σ^{2}$. **ab** (hab C) **his** (hiis W; eis *Prim.*; eos C) **qui se dicunt** (dicent F) **iudaeos** (-deos DOΠΣWZ*, o *in ras. scr.* U) **esse** *et gr. plur.* *ἐκ* (ℵ *τὴν ἐκ*; III *καὶ τὴν ἐκ*; P 1. *al. mu. om.*) *τῶν λεγόντων* Ἰουδαίους (ℵ*C 143. 200 Ἰουδαίων) *εἶναι ἑαυτούς* (6. *al.*^{5} *αὐτούς*; 36 > *ἑαυτ. εἶ.*), *cf.* > q. d. se iud. esse *tantum Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 386) *cum ord. gr.* 21. *al.*^{18} *ἐκ* (21. *al.*^{14} *om.*) *τ. λ. ἑαυτ.* Ἰουδ. *εἶ.*, > q. d. se esse iud. *tantum Orig.* (*int.* iv. 487 *libere*), *gr.* 100. *al.*^{2} > *ἐκ* (130 *om.*) *τ. λ. εἶ.* Ἰουδ. *ἑαυτούς* (100 *αὐτούς*), *et gr.* 56. *al.*^{2} > *ἐκ τ. λ. εἶ. ἑαυτ.* Ἰουδ.: ex eis q. se d. iud. (*sine* esse) *Tyc.*^{T} *sine auct. gr.*—*cf.* q. se d. iud. *tantum Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 40 *libere*); *gr.* 16. *al.*^{4} *ἐκ τ. λ.* Ἰουδ. *εἶ.* (*sine ἑαυτ.*) *apud latinos non redduntur.* **sunt** *sec.*: *om.* D *et gr. non expr.* (ℵ^{cc} *excepto qui add. εἰσίν post σατανᾶ*). **synagoga** (sin. OTZ) = *συναγωγή*: synagogae I^{c}𝔖 *Hieron.* (v. 389). sathanae CIO ΠW, satane Z. **qui se dic. . . . satanae**: *cf.* iii. 9.

10. **nihil** (nich. OΠW) *cum gr.* ℵP *al. pler.* *μηδέν*: *gr.* ACQ 24. *al.*^{13} *μή*. **horum** *etiam Beat.* (*lemm.*; II. ii. 78), *cf.* eorum AZ* *Cypr.* (*Fort.* 10) *Prim.*: *om. Beat.* (I. v. 62, 76; II. ii. 81) *et gr. non expr.* **quae** (que O$Σ^{2}$ (*in ras. scr.*) W; qui Z*; + te *Apr.*) *etiam Beat.* (*lemm.*; II. ii. 78) = *gr. paene omn.* *ἅ* (21. *al.*^{3} *ὅ*): ex eis q. *Beat.* (I. v. 62, 76; II. ii. 81), *cf. gr.* 17. *al. plus*^{10} *ὧν*. **passurus es** (*om. Baed.*^{D}): *gr.* *μέλλεις πάσχειν* (Q 2. *al. mu.* *παθεῖν*). **missurus** (misur. Σ*Z*) **est** (es I*Z*) **diabolus** (diabul. IZ*, zabul. D; + aliquos O^{c} *vg. haf.*, + quosdam D *t Prim. Beat.*) **ex uobis** (is *ex* u U; + quosdam Σ) *etiam Beat.* (II. ii. 82) *cum ord. gr.* ACPQ 2. *al. pler.* *μέλλει βάλλειν* (Q 7. *al. plu.* *βαλεῖν*; 100. *al.*^{2} *λαβεῖν*) *ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν*: > m. est ex uobis (+ quosdam *Baed.*^{D}) d. *gig. Baed. cum ord. gr.* ℵ 1. *al. mu.* *μ. βάλλειν* (1. *al.* *βαλεῖν*; 226 *λαβεῖν*) *ἐξ ὑμ. ὁ δ.*; > incipit d. mittere quosdam ex u. *Beat.* (*lemm.*) *cum ord. gr.* 38. *al.*^{11} *μ. ὁ δ. βάλλειν* (95. *al.*^{2} *βαλεῖν*) *ἐξ ὑμ.*; > d. ex numero tuo coniciet *libere Tert.* (*scorp.* 12); missurus est d. *tantum Apr.* **in carcerem** = *εἰς φυλακήν*: in profundum *Apr.* **ut** (*etiam* C) **temtemini** (*cum* AT, tempt. *codd. plur.*, tent. *vg.*, timtimini Z*) *cum gr. plur.* *ἵνα πειρασθῆτε* (1. *al.*^{6} *πειραθῆτε*; 61. *al.*^{3} *πειρασθῇ*): ut temptetur *Apr.*, *cf. gr.* ℵC 72. 200 *ἵνα πειρασθῆται* (72 *πειραθῆται*); *gr.* 90 *om.* **et habebitis** (tis *in ras. scr.* U; habe *tantum* Z*, *deinde* + bitis *sup. lin.* Z^{c}) **tribulationem** (-cionem O; temptationem D) *etiam Beat.* (*lemm.*; II. ii. 82), *cf.* et (*om. reg.* 5 *ad init. pericopes*) h. pressuram *Tyc.* (*reg.* 5) *Tyc.*^{H} (*semel*), *cum gr.* ℵQ 2. *al. pler.* *καὶ ἕξετε* (ℵ 29. *al.*^{3} -*ται*; 8. *al.*^{3} *ἕξητε*) *θλίψιν*—*cf. etiam* > tribulationem h. (*sine* et) *Apr.* (*comm.*) *Beat.* (II. ii. 92 *libere*) *et gr.* 170 *ἕξητε θλ.* (*sine καί*): et habeatis tribulationem (*Bentl.*) *cum gr.* AP 36. *al.*^{6} *καὶ ἔχητε θλ.*, *cf.* > et tribulationem habeatis *Prim.*; et habetis tribulationem Π* *cum gr.* C 1. *al.*^{12} *καὶ ἔχετε* (C 59. *al.*^{2} -*ται*) *θλ.*; et habebitis tribulationes *Tyc.*^{H} (*semel*), *cf.* tribulationes *tantum Apr.* (*lemm.*); *om. omnino gig. Tert.* (*scorp.* 12). **diebus decem** (x FW *c*), *cf.* dierum decem *Prim.*, *cum ord. gr.* *ἡμερῶν* (Q 2. *al. fere*^{90} *ἡμέρας*) *δέκα*: > decem (x D) diebus D *gig. et* > decem dies *Tyc.* (*reg.* 5) *Tyc.*^{H} *contra ord. gr.* estote O*. **usque** (husq. C) **ad mortem**, *gr.* *ἄχρι* (22. *al.*^{7} *μέχρι*) *θανάτου*: > ad m. usq. *Tert.* (*scorp.* 12); ad m. *tantum Tert.* (*cor.* 15 *libere*). **coronam uitae** (-te OΠW) *cum ord. gr. omn.* *τὸν στέφανον τῆς ζωῆς*: > u. c. *Tert.* (*scorp.* 12).

11. **qui** *pr.*: quod O*. **aurem** *cum gr. omn.* *οὖς*: aures (+ *ras.* 1 *uel* 2 *litt.* K) KOΣVWZ^{c} *c dem. haf. Baed.*^{D} *Beat.* (*lemm.*) *Ber.*; *deinde* + audiendi O* *t Prim. Baed.*^{D} *sine auct. gr.* **quid**: qui IO. ecclaesiis I, aeccłiis Π, aeclesiis CU, aecł D. **qui** *pr.* . . . **ecclesiis**: *def. Apr. Baed.*^{SO} *Beat.* (*comm.*); *cf.* ii. 7 *etc.* **qui** (+ *ras.* 1 *lit.* O) **uicerit** (uincerit D) *etiam Uict.-Pet.*^{ΦS}, *cf.* q. uincit *gig.*, *et gr.* *ὁ νικῶν*: q. perseuerauerit *Uict.-Pet.*^{AY}; *cf. uers.* 7 *etc.* **non laedetur** (led. CDIOΠ$Σ^{2}$UW; laeditur F, leditur Z*) **a morte secunda** (saec. I, e *in ras. scr.* U, ·II· D; non . . . secunda *in ras. scr.* $Σ^{2}$) *cum ord. gr. plur.* *οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ* (100 *ὑπὸ*) *τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου*, *cf. gr.* 21. *al.*^{10} > *οὐ μὴ ἀδ. ἐκ τ. δ. θ.*: > a m. s. non l. *Fulg.* (*P. L.* lxv. 563).

12. **et** *pr.*: *om. Beat.* (*lemm.*; II. iii. 1). anguelo D. **pergami ecclesiae** (-sie OW, eclesiae

ecclesiae scribe
Haec dicit qui habet rom-
pheam utraque parte
acutam
13 scio ubi habitas ubi sedes
est satanae
et tenes nomen meum
et non negasti fidem meam
et in diebus antipas testis
meus fidelis qui occisus
est apud uos ubi satanas
habitat
14 sed habeo aduersus te pauca
habes illic tenentes
doctrinam balaam
qui docebat balac mittere

U, aecclae Π, aeclesiae C, aecl D, aeglesiae T) *cum gr. omn.* τῆς (143. 222 τῷ) ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας (177 *om.*), *cf.* > ec. pergami *Orig.* (*int. luc. hom.* xxiii = *Hieron.* vii. 321) *Prim.*: ad pergamenorum *libere Tert.* (*scorp.* 12), *cf. etiam Orig.* (*int. princ.* I. viii. 1, *num. hom.* xi. 4—*supra uers.* 1). scribae AF*IΣUV. hec OW. **rompheam** (rumph. DGΣ*W, ronph. O, romphaeam 𝔖, rhomphaeam 𝔓𝔖𝔈; tropheam I; + flammeam D—*ex* Gen. iii. 24?; + uel tū *sup. lin.* O; + ex KOΣTUVZ^{c}𝔖 *dem. gig. Prim.*) **utraque** (hut. C) **parte** (partem Z*) **acutam,** *gr.* τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον (80. 138 + καὶ) τὴν ὀξεῖαν: gladium ex utraque parte acutum *t Quaestt. U. et N. T.* (cii. 18) *Beat.*; *cf.* i. 16, xix. 15, *et* Heb. iv. 12.

13. **scio** *sine addit. cum gr.* ℵACP 38. *al.*^{7} οἶδα *tantum*: *gr.* Q 1. *al. plur.* + τὰ ἔργα σου (9. *al.*^{11} > σου τ. ἔρ.) καί, *non autem latt.*—*cf.* ii. 2 *etc.* hubi *pr. et sec.* C. **habitas** (κατοικεῖς): inhabitas F. **sedes** (sedis GIIΣ*TU*Z*, saedis C) **est satanae** (-thanae CIII, -tane Σ^{c}Z, -thane OW) *etiam Beat.* (*quater*), *cf.* > est sed. sat. D: introitus est sat. *Tyc.*^{Hv}; thronus est sat. *Tyc.*^{Hm} *Beat.* (*lemm.*; II. iii. 2, 4), *cf.* thronus es sat. *libere Beat.* (I. v. 62, 77), *et* > thronus sat. est *Prim.*; *gr.* ὁ θρόνος τοῦ σατανᾶ. **et** *pr.*: *om.* 𝔖 *sine auct. gr.* tenis Σ*. **nomen**: n *sec. ex* m O. **meum** *et gr. paene omn.* μου: *gr.* ℵ* σου. **negasti,** *gr.* ἠρνήσω: denegasti *Prim.*; *deinde* + nomen meum et *gig. cum gr.* 164. 166 *qui add.* τὸ ὄνομά μου καί—*cf.* iii. 8. **fidem meam**: *in ras. scr.* K. **et** *tert.* (*in ras. scr.* Σ^{c}; et i*n def.* Z) *etiam Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* AC 130. *al. pauc.* καί: *om. dem. gig. t Quaestt. Prim. Beat.* (II. iii. 2) *cum gr.* ℵPQ 1. *al. pler.* **in diebus** (+ *ras.* 8 *litt.* Σ) *sine addit. cum gr.* AC 146. *al.*^{6} ἐν ταῖς ἡμέραις (200 + μου; 57. 187 + ἐμαῖς) *tantum*: in d. quibus *dem. Quaestt. cum gr.* Q 2. *al. fere*^{90} ἐν τ. ἡμ. (95 + μου) αἷς, *cf.* in d. in quibus *gig. cum gr.* ℵP 1. *al. plur.* ἐν. τ. ἡμ. (143. 203 + μου) ἐν αἷς (ℵ* ταῖς); in d. illis W *vg. Ber.*, *cf.* > in illis d. *Prim. Baed.*; in illis d. in quibus *t*; *deinde* + fuit *gig. sine auct. gr.* **antipas** (hantip. C, antiph. IOΠΣUW *et* phas *in ras. scr.* Σ^{2}U, antif. D, anthip. Θ; antiquis Z*) = Ἀντίπας (ℵ^{c}A 2. *al.*^{32} Ἀντείπας): *Lachmann coniecit* Ἀντίπα (*uide Westcott et Hort* '*Notes on Select Readings*' = '*The New Testament in the Original Greek*', *uol.* ii *App.*, *p.* 137). **testis** (*in ras. scr.* Σ^{2}): tis *tantum* D. **meus,** *cf.* mei DF^{c} *Baed.*^{D*} *Beat.* (*lemm.*; II. iii. 2), *cum gr. paene omn.* μου: *gr.* 12. *al.*^{8} *om.*; *deinde* + et *Prim.*, *cf. gr.* 68. *al.*^{4} *qui add.* καί *post* Ἀντίπας. **fidelis** *sine addit. cum gr.* ℵPQ *al. pler.* ὁ πιστός *tantum*, *cf.* fidelissimus *Quaestt. Apr.* (*libere*), *et* fidelissimo *libere Tert.* (*scorp.* 12): *gr.* AC 14. *al.*^{4} ὁ π. μου; *om. Ber. cum gr.* 182; *deinde gr.* 62. *al.*^{20} + ὅτι πᾶς μάρτυς πιστός, *non autem latt.* **qui** (*in ras. scr.* Σ^{2}) *cum gr. plur.* ὅς: *om. dem. cum gr.* 6. *al.*^{19} hoccisus C, occissus D; *inter* i *et* s *eras.* đ Π. aput F*GIT; d *in ras. scr.* U. **ubi** (hubi C) **satanas** (sath. CIOΠW, sanas Z*) **habitat,** *cf.* ubi s. inhabitat *Prim.*, *cum gr. paene omn.* ὅπου ὁ σατανᾶς κατοικεῖ, *cf. gr.* 57. 141 > ὅπ. κ. ὁ. σ.: *gr.* 38. 113 *om.*

14. set O. **aduersus** (adues. A*; aduersum DΠ*UW *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 195) *Ber.*) **te pauca** *cum ord. gr.* κατὰ (ℵ* *om.*) σοῦ (ℵ* *om.*) ὀλίγα: > p. aduersus (aduersum Σ) te (+ dicere *Prim.*) Σ *Prim. contra ord. gr.*, *cf.* quidpiam contra te *libere Orig.* (*int. luc. hom.* xxiii. = *Hieron.* vii. 321); *deinde* + quia (qui *t*) GΘ^{mg}ΠW *vg. cod. caraf. Bentl. dem. diu. gig. t Orig.* (*int. num. hom.* xx. 4 *libere*) *Quaestt. U. et N. T.* (cii. 18) *Greg.-Mag. Beat.* (*lemm.*; II. iii. 3) *Ber.*, + quoniam (*in ras. scr.* Σ^{2}) Σ^{2}VZ^{c} *Baed.*^{D} (sed . . . israhel *def.* ^{SO}), + quod *c*, *cum gr.* ℵAPQ 1. *al. paene omn. qui add.* ὅτι. **habes**: + enim *in ras. scr.* O. **illic,** *cf.* ibi *Orig.* (*int. num. hom.* xx. 1 *bis*) *Uict.-Pet.*^{S} *Prim. Beat.* (*lemm.*; II. iii. 3), *cum gr. paene omn.* ἐκεῖ: *om. Orig.* (*int. num. hom.* xx. 4 *libere*) *cum gr.* 62. *al.*^{9}; *deinde* + quosdam *Orig.* (*int. num. hom.* xx. 1 *semel*, 4 *libere*) *sine auct. gr.* **tenentes doctrinam balaam** (-laham ΘΣ, -lam D; babas *ut udtur* G*) *etiam Orig.* (*int. num. hom.* xx. 4) *Uict.-Pet.*^{S} (*semel*) *Beat.* (*lemm.*; II. iii. 3), *cf.* qui tenent d. b. *Orig.* (*int. num. hom.* xx. 1 *semel*), *cum ord. gr. omn.* κρατοῦντας τὴν διδαχὴν (13. *al.*^{15} + τοῦ) Βαλαάμ: > d. tenentes b. *Prim.*; d. balaam (-laham C) *tantum* CT *Orig.* (*int. num. hom.* xx. 1 *semel*) *et* > b. d. *tantum Uict.-Pet.* (*semel*) *Beat.* (I. v. 88). **qui . . . scandalum**: *om. Uict.-Pet.*$^{Y\Phi}$ **docebat** (do||c. Π; docebit Σ*Z*; docet *haf.*) *cum gr.* ℵACP 1. *al. plur.* ἐδίδασκεν: docuit *Orig.* (*int. num. hom.* xx. 1 *bis*) *Apr. cum gr.* Q 2. *al. plus*^{140} ἐδίδαξεν. **balac** (balach ΘΠZ*; balaac FU, balahac C) *et*

scandalum coram filiis
israhel
edere et fornicari
15 ita habes et tu tenentes
doctrinam nicolaitarum

16 similiter paenitentiam age
si quo minus ueniam tibi cito
et pugnabo cum illis
in gladio oris mei
17 qui habet aurem audiat

---

gr. plur. τῷ (1. *al. pauc.* ἐν τῷ; ℵ^c 2. *al. pler.* τὸν; Q *om.*) Βαλάκ (CQ 2. *al. pauc.* Βαλαάκ; 14. *al.*[10] Βαλαάμ): *om. Uict.-Pet.*[A] (*non autem* [S] *bis*) *cum gr.* ℵ*; *gr.* P 12. *al.*[17] ἐν (12. 17* *om.*) τῷ (12 ὁ) Βαλαὰμ τὸν Βαλάκ. **mittere** *etiam Orig.* (*int. num. hom.* xx. 1 *semel*) = βαλεῖν (ℵ^c 40*. *al.*[4] βάλλειν; A βασιλεῖ): ut mitteret *Orig.* (*int. num. hom.* xx. 1 *semel*). scandalam A*, scandolum O*. **coram filiis** (is *sup. lin.* T) *etiam Uict.-Pet.*[S] (*semel*) *Beat.* (*lemm.*; II. iii. 3), *cf.* sub oculis filiorum Σ *Quaestt.* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 782 = *prom. et praed. dei* ii. 12) *Prim.*, ante (*om.* [YΦ]) oculos filiorum *Uict.-Pet.* (*semel*) *Beat.* (I. v. 88), in conspectu filiorum *Orig.* (*int. num. hom.* xx. 1 *bis*), *et gr.* ἐνώπιον τῶν υἱῶν: contra filios *haf.*, *cf.* contra filiis I. **israhel** (srahel C, israel *vg.*, isrl̄ OΠW, isr̄l G, ih̄l I, hisr̄l D): + et Σ* *cum gr.* Q 2. *al. fere*[100] *qui add.* καί; + scilicet O. **edere** (aed. CIΠ*ΣZ*) *etiam Uict.-Pet.*[S] (*semel*), *cf.* esse *Uict.-Pet.* (*semel*) *Beat.* (I. v. 88), manducare *gig. t Ambr.* (*paen.* i. 10, *ep.* l. 14) *Quaestt.*, *et gr.* φαγεῖν (9. *al.*[10] τοῦ φ.): ut manducarent *Orig.* (*int. num. hom.* xx. 1 *bis*) *Beat.* (*lemm.*; II. iii. 3); *deinde* + immolata *gig. Ambr.* (*paen.* i. 10, *ep.* l. 14), + immolata ex idolis *t*, + idolis immolata *Orig.* (*int. num. hom.* xx. 1 *bis*) *Beat.* (*lemm.*; II. iii. 3), + delibata (delibatam *Uict.-Pet.*[YS] *Beat.*) *Uict.-Pet.* (*semel*; *non autem* [S] *semel*) *Quaestt. Beat.* (I. v. 88), + de sacrificiis *Prim.*, + de (*in ras. scr.*) sacrificiis (sacri *et* iis *in ras. scr.*) idolothyta (o *sec. in ras. scr.*) Σ², + de sacrificio '*Prosp.*', + de sacrificio idolorum O—*cf. gr. omn. qui add.* εἰδωλόθυτα, *et Iren.* (*infra*) *Tert.* (*infra*). **fornicari** (i *sec. in ras. scr.* U) *etiam Beat.* (I. v. 88), *gr.* πορνεῦσαι: fornicarentur *Orig.* (*int. num. hom.* xx. 1 *bis*) *Beat.* (*lemm.*; II. iii. 3). **ed. et forn.**: idolothyta edentes et stupra committentes *libere Tert.* (*praescr.* 33); > in moechando et idolothyton edere *libere Iren.* (*int.* I. xxvi. 3); *om. Ber.*; *cf. uers.* 20.

fornicari [15]**ita habes et**: *in ras. scr.* Σ².

15. **ita** (+ ut Z*) *etiam Uict.-Pet.*[S] (*semel*), *gr.* οὕτως: sic *t Uict.-Pet.* (*semel*) *Beat.* (*lemm.*; I. v. 83; II. iii. 41); similiter *Prim.* **habes** (ab. C) **et tu** *etiam Uict.-Pet.*[S] (*semel*) *Ambr.* (*ep.* l. 14) *cum gr. paene omn.* ἔχεις καὶ σύ, *cf.* > et tu h. *Ambr.* (*paen.* i. 10) *Quaestt. U. et N. T.* (cii. 18) *cum gr.* 226 > κ. σ. ἔχ.: et (*om.* [Y]) uos habetis inter uos *Uict.-Pet.*[AY] (*semel*), *cf.* uos habetis *Uict.-Pet.*[Φ] (*semel*), *et* inter uos habetis *Uict.-Pet.*[S] (*semel*); *deinde* + talem *Uict.-Pet.*[YΦS] (*semel*, *om. autem* nicolaitarum) *sine auct. gr.* **tenentes** = κρατοῦντας: timentes Z*. **nicolaitarum** (nicolayt. C, nicholait. ΠΣW, nicholayt. O, necolit. D): nicolaitum *Prim.*; *gr.* τῶν (ACQ 2. *al. mu. om.*) Νικολαϊτῶν.

nicolaitarum · [16]**similiter paenitentiam** *disting. codd. omn.*[ut udtur] *vg. cod. caraf. Bentl. uett.*[ut udtur] *Uict.-Pet.*[S] *Ambr.* (*ep.* l. 14) *Prim. Apr. Baed.*[SO] *Beat.* (*lemm.*) *Ber. cum gr. min. pauc. qui* ὁμοίως *cum* μετανόησον *coniungunt*: nicolaitarum [16]similiter · paenitentiam *disting. Tisch. Ambr.* (*ps.* cxviii *cof* 30)[ut udtur] *cum gr. plur.*[ut udtur] *qui* ὁμοίως (1. *al. pauc.* ὃ μισῶ; 38. *al.*[3] *om.*; P 12. *al. pauc.* + ὃ μισῶ—*cf.* ii. 6) *cum* Νικολαϊτῶν *coniungunt*; *non liquent Uict.-Pet.*[AYΦ] *Tyc. Ambr.* (*paen.* i. 10) *Baed.*[D] *Beat.* (*comm.*).

16. *Uers. om. Apr.* (*lemm.*) *Beat.* (*lemm.*; *non autem comm.*) *et def. Baed.*[SO] **paenitentiam** (poenitent. CDΠ *vg.*, penitent. Z*, penitenc. O, pn̄iam W) **age**, *cf.* > age paenitentiam (a *pr. eras.* Σ) Σ *gig. t Ambr.* (*ps.* cxviii *cof* 30, *paen.* i. 10) *Hieron.* (ii. 198) *Quaestt. U. et N. T.* (cii. 18) *Prim.*, *sine addit. cum gr.* ℵP 1. *al. mu.* μετανόησον *tantum*: *gr.* ACQ 2. *al. fere*[120] + οὖν, *non autem latt.* **si** (*in ras. scr.* U) **quo** (*in ras. scr.* U) **minus**, *cf.* si cominus Z*, si comminus T, si nihilominus F, sin autem *t Hieron. Prim.*, *et gr.* εἰ δὲ μή: ceterum *gig. Ambr.* (*ps.* cxviii *cof* 30, *paen.* i. 10); alioquin *Baed.*[D]; quod si nolueris *Beat.* (II. iii. 41). **ueniam** (ueniat V) **tibi** (*om.* D), *cf.* ego ueniam tibi *Hieron.*, uenio tibi CFTU* (*Bentl.*) *dem. gig. t Ambr.* (*ps.* cxviii *cof* 30, *paen.* i. 10) *Beat.* (II. iii. 41), *et gr. omn.* ἔρχομαί σοι (ℵ* συ; 14. *al.*[6] *om.*): mouebo te *Baed.*[D] **pugnabo** *etiam Beat.* (I. v. 87), *cf. gr. plur.* πολεμήσω: debellabo *Beat.* (II. iii. 41), *cf. gr.* 46. *al.*[3] ἐκπολεμήσω, *et* delebo D. **cum illis** *etiam Beat.* (I. v. 87), *cf.* c. eis *Tyc.*[H], *et gr. paene omn.* μετ' αὐτῶν: eos D *Beat.* (II. iii. 41); tecum *Hieron. Prim. cum gr.* 143 μετὰ σοῦ. **in gladio** *etiam Uict.-Pet.*[S] (*bis*), *cf.* in romphaea *Hieron. Prim.*, *et gr. omn.* ἐν τῇ ῥομφαίᾳ: gl. (*sine* in) D *Uict.-Pet.*[AYΦ] (*semel*) *Tyc.*[H] *Beat.* (I. v. 87; II. iii. 41). **cum . . . gladio**: c. gl. illo *t** *et* > c. illo gl. *t*^c. horis C.

17. **aurem** *cum gr. omn.* οὖς: aures (s *in ras. scr.* Σ²) KOΠ^cΣ²VWZ *c dem. gig. haf. Ambr.* (*paen.* i. 10) *Prim. Baed.*[D] *Beat.* (*lemm.*; II. iii. 42) *Ber.*; *deinde* + audiendi O* *t Prim. sine auct.*

quid spiritus dicat ecclesiis
uincenti dabo ei manna
absconditum
et dabo illi calculum candidum
et in calculo nomen
nouum scriptum
quod nemo scit nisi qui
accipit.
18 Et angelo thyatirae
ecclesiae scribe
haec dicit filius dei
qui habet oculos ut
flammam ignis
et pedes eius similes

---

gr. **quid**: qui IO*. **spiritus**: *om.* V. ecclaesiis I, eclesiis U, aeccliis Π, aeclesiis C, aecles̃ D, aeglesiis T. **qui** *pr.* . . . **ecclesiis**: *def. Baed.*[SO]; *cf.* ii. 7 *etc.* **uincenti** *etiam Beat.* (*lemm.*; II. iii. 42) = τῷ νικῶντι (AC νικοῦντι), *cf.* uincentibus *libere Hieron.* (*ep.* xviii. B. 2) *Cassiod.* (*comm.*): qui uicerit *ad init. pericopes Uict.-Pet. Hieron.* (*tract. de ps.* xcvii) *Prim. Apr. Beat.* (I. v. 88); *cf.* ii. 7 *etc.* **ei** (i *in ras. scr.* Θ; + *ras.* 2 *litt.* O), *cf.* illi *Uict.-Pet. Apr. Beat.* (I. v. 88), *cum gr. paene omn.* αὐτῷ: *om.* DKΣ[c]TVWZ[c] *vg. cod. caraf.* (*non autem Bentl. Tisch.*) *c dem. diu. gig. t Ambr. Tyc.*[H] *Quaestt. U. et N. T.* (cii. 19) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 855 = *prom. et praed. dei* v. 14) *Baed. Beat.* (*lemm.*; II. iii. 42) *Ber. cum gr.* ℵ 92*. 121; *cf. uerss.* 7, 26, *et* iii. 21; *deinde* + edere D *t*, + manducare *gig. Tyc.*[H] *Quaestt. Beat.* (*lemm.*, II. iii. 42; *non autem* I. v. 88), *cum gr.* P 1. *al. mu. qui add.* φαγεῖν (34. *al.*[10] *autem post* τοῦ μάννα) *et* 13. 14 *qui add.* τοῦ φ.; *cf. uerss.* 7 *et* 14. **manna** (*inter* n *et* n *eras.* d Σ, mana Π*, mannam G*Z*), *cf. gr.* Q 47*. *al.*[2] τὸ μάννα *et* 13. 14 μ. *tantum*: de manna D *t Uict.-Pet. Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*lemm.*; I. v. 88; II. iii. 42), *cf. gr.* ℵ 23. *al.*[12] ἐκ τοῦ μ., 1. *al. mu.* ἀπὸ τοῦ μ., *et* AC 2. *al. pler.* τοῦ μ.; *gr.* P ἀπὸ τοῦ ξύλου *apud latinos non redditur—cf. uers.* 7. **absconditum** *etiam Apr.* (*lemm.*), *cf.* absconsum (habs. C) CTZ* *t Uict.-Pet. Apr.* (*comm.*) *Beat.* (I. v. 88), quod est absconditum *Quaestt.*, *et* > quod absconditum est *gig.*: abscondito D *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; II. iii. 42), *cf.* abscondita F, *et* illa absconsa *Prim.*; *gr.* τοῦ (143. 200 τὸ) κεκρυμμένου (143. 200 -μένον). *Libere citat* 'latens manna' *Tert.* (*scorp.* 12). **dabo** (babo V) **illi** (*in ras. scr.* U) *etiam Beat.* (I. v. 88), *cf.* d. ei CDFOT *t Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*lemm.*; II. iii. 63, 67), *cum gr. plur.* δώσω αὐτῷ: *gr.* ℵ 38 *om.* **manna** . . . **illi**: *om. Hieron.* (*tract. de ps.* xcvii *libere*) '*Prosp.*'*—per homoioteleuton?* **calculum** (u *pr. ex* a G) **candidum** *etiam Uict.-Pet.*[S] (*semel*) *Tyc.*[Hm] *Beat.* (*lemm.*; II. iii. 63, 67), *cf.* c. lucidum O, *et* c. album *gig. Uict.-Pet.*[Φ] (*semel*) *Apr. Beat.* (I. v. 88), *cum gr. omn.* ψῆφον λευκήν, *cf.* in calculo nouo albo *libere Prisc.* (*tract.* 1): gemma alba *Uict.-Pet.* (*semel*), *cf.* '*alia translatio* margarita *posuit*' *Prim.* (*comm.*); calculum *tantum Tyc.*[Hv] *Hieron.* (*ep.* xviii. B. 2 *et tract. de ps.* xcvii *libere*) '*Prosp.*', *cf.* calculus *tantum Hieron.* (*ep.* lxix. 7 *libere*). **et** *sec.* (*in ras. scr.* U) *cum gr. omn.* καί: *om.* FZ*. **in calculo** (calculum A*KZ*): super (per '*Prosp.*') calculum Σ *Tyc.*[H] '*Prosp.*' *Prim. Beat.* (*lemm.*; II. iii. 68), *cf.* super eum *libere Hieron.* (*ep.* xviii. B. 2, *tract. de ps.* xcvii) *et* super calculo *libere Hieron.* (iv. 788); *gr.* ἐπὶ τὴν ψῆφον. **nomen** (nonen Z*; *om.* F*; + meum *Beat.* (*lemm.*; *non autem* II. iii. 68)—*cf.* iii. 12) **nouum** (*om.* F[c]—nouum *in* nomen *mutato*): *in ras. scr.* U. **scriptum** (scrib. F) *cum gr. paene omn.* γεγραμμένον: *om.* '*Prosp.*' *Prim. cum gr.* 146. **scit**, *cf.* nouit *gig. Prim.*, *et gr.* οἶδεν (26. *al.*[11] εἶδεν): habet *libere Prisc.* **nisi**: *om.* Θ*. **qui accipit** (i *pr. in ras. scr.* U, *inter* i *sec. et* t *ras.* 1 *lit.* V), *gr.* ὁ λαμβάνων: q. accepit IZ* *Prisc. Baed.*[D] **nomen** . . . **accipit**: *cf.* xix. 12.

18. **et** *pr.* . . . **oculos**: *om.* D (*deinde* + *in mg.*). **et** *pr.* . . . **dicit**: *in ras. scr.* Σ[2]. **et** *pr.*: *om. Beat.* (*lemm.*; II. iv. 1). anguelo D. **thyatirae** (thiatyr. Θ, thiatir. U, thiathir. D, tyathir. AΠΣ[2] tyatir. K, tyatyr. IV, thyatire Z[c], thyathyre Z*, thiatire W, thiathire T, thiatira G, thiarire *et* i *sec. ex* e O) **ecclesiae** (-sie OWZ*, aecclae Π, eclesiae U, aeclesiae C, aecl̄ D, aeglesiae T) *cum ord. gr.* τῆς (A 166 τῷ; 1. *al.*[9] τοῖς; C *om.*) ἐν Θυατείροις (P 21. *al.*[36] -τήροις; 38. 203 Θυατείρων, 67. 200 -τήρων; 2. *al.*[30] Θυατείρῃ, Q 16. *al.*[7] -τήρῃ) ἐκκλησίας (A *om.*): > ec. quae est in tyathir *Cassiod.* (*lemm.*) *et* > ec. qui est tyatirae *Prim. contra ord. gr.* scribae A*F*V. hec OW. **filius dei** *cum ord. gr. omn.* ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ: > d. f. *Prim. Cassiod.* (*lemm.*). **oculos** (hoc. C; oculis A*Σ*Z*) *sine addit. cum gr.* A 36. *al.*[10] τοὺς ὀφθαλμούς *tantum*: + suos *Quaestt. U. et N. T.* (cii. 19) *cum gr.* ℵCPQ 1. *al. pler. qui add.* αὐτοῦ. **ut** (*in ras. circa* 5 *litt. scr. diu.*) *etiam Bentl. Baed.*[D], *gr.* ὡς (113 ὡσεί): sicut *t Quaestt. Beat.* (*lemm.*; II. iv. 1); tamquam (tanq. OΣ[2]WϚ𝔅; *in ras. scr.* U) AKOΣ[2]UVWZ[c] *vg. cod. caraf. Tisch. c gig. haf. Baed.*[SO] **flammam** *etiam Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* ACPQ *al. pler.* φλόγα: flamma CFΘ[c]IΠΓ *diu.*[c] *Quaestt. Prim. Apr. Beat.* (II. iv. 1) *cum gr.* ℵ 12. *al.*[6] φλόξ. ped Π*. **eius** *etiam Beat.* (*lemm.*), *cf.* illius *Apr.*, *cum gr. omn.* αὐτοῦ: *om.* D (*et* > similes pedes) *Cassiod.*

orichalco
19 noui opera tua et caritatem
et fidem et ministerium
et patientiam tuam
et opera tua nouissima
plura prioribus
20 sed habeo aduersus te quia permittis
mulierem
hiezabel quae se dicit
propheten docere

(*comm.*) *Beat.* (II. iv. 1). similis Z*. **orichalco** (oricalcho A, horicalco C, aericalco F, ericalco T, aurichalco Σ[2] *vg.*, auricalco DΘIKO (a *sec. ex* o *et* co *in ras. scr.*) ΠΣ[2]UVWZ), *cf.* oricalco libani *Beat.* (*lemm.*; II. iv. 1), *et gr.* χαλκολιβάνῳ: aeramento turino *gig. Quaestt.*; *cf.* i. 15.

tanquam . . .[19] **fidem et** : *in ras. scr.* Σ[2].

19. **noui** (οἶδα): scio *gig. t Orig.* (*int. cant. l.* iii) *Tyc.*[T] (*infra*) *Quaestt. U. et N. T.* (cii. 19) *Prim. Apr. Beat.* (*lemm.*; II. iv. 1) *Ber.* **opera** (hop. C) **tua** *pr.*, *cf. gr. omn.* σου τὰ ἔργα (12. *om.*): operam tuam F*U*[ut udtur]. **caritatem** (kar. Π[c]; + tuam *Orig. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 195) *Baed.*[D] (*uers. def.* [SO])) **et fidem et ministerium** (inisterium *in ras. scr.* U; mysterium F), *cf.* dilectionem et f. et m. *Quaestt. Beat.* (*lemm.*; II. iv. 1), *cum ord. gr.* ℵACPQ 2. *al. pler.* τὴν ἀγάπην καὶ τὴν (C 38. *al.*[3] *om.*) πίστιν καὶ τὴν (ℵ[c] 38. *al.*[3] *om.*) διακονίαν (ℵ* 114. *al.*[2] *om. κ. τ. διακ.*): > f. et caritatem (char. *vg.*; + tuam *vg. haf.*) et m. KOVW *vg. cod. caraf. c diu. haf. cum ord. gr.* 51. *al.*[4] *τ. πίστ. κ. τ. ἀγ. κ. τ. διακ.* (113 *om. κ. τ. διακ.*); *gr.* 1. *al. pauc.* > *τ. ἀγ. κ. τ. διακ. κ. τ. πίστ. et* 62. *al.*[8] > *τ. διακ. κ. τ. ἀγ. κ. τ. πίστ.*, *non autem latt.* pacientiam GKΠΣW, pacienciam O. **tuam** *et gr.* ACPQ *al. pler.* σου: *om.* CDOT *dem. gig. t Orig. Quaestt. Prim. cum gr.* ℵ 47. *al.*[2]; *deinde* + et longuanimitatem D *sine auct. gr.*—*cf.* II Tim. iii. 10. **et opera** (hop. C) **tua** (*om.* D) **nouissima** (-uisima Z) *cum gr. paene omn.* καὶ τὰ ἔργα σου (164. 166 *om.*) τὰ ἔσχατα, *cf.* > et n. op. tua *Prim. Apr.*: et uniuersas operationes tuas etiam in nouissimis *Beat.* (*lemm.*; II. iv. 1), *cf. gr.* 1. *al. pauc. κ. τ. ἔργ. σ. καὶ τ. ἔσχ.*; nouissima *tantum* F. **plura** (a *ex* o O) **prioribus** *etiam in textu Baed.*[D], *cf.* ut plura prioribus *Apr.*, plura quam priora *Prim.*, plura priorum T *t*, *et gr. paene omn.* πλείονα τῶν πρώτων (111 προτέρων): maiora prioribus *Tyc.*[T] *et Beat.* (II. iv. 8) *infra*, *cf.* maiora quam priora *Orig.*; abundantiores prioribus *Beat.* (*lemm.*; II. iv. 1); meliora prioribus *sup. lin. Baed.*[D], *cf.* meliora priorum *Quaestt.*, *et gr.* 32 κρείττονα *τ. πρ.*; *gr.* 4 *al.*[3] χείρονα *τ. πρ.* *Uersum libere citant* 'scio opera tua maiora prioribus' *Tyc.*[T] *Beat.* (II. iv. 8).

20. **sed** : *om. ad init. pericopes Cypr.* (*ep.* lv. 22) *Tyc.*[HT] *Uict.-Tun.* (*P. L.* xvii. 1084 = *poen.* 21) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 485) *Beat.* (*lemm.*; I. v. 78; II. iv. 24, 37—sed . . . te *def. comm. ad loc.*) *sine auct. gr.* *aduersus* . . . **dicit** : *in ras. longiore scr.* Σ[2]. **aduersus** (aduersum ΘW *Tyc.*[H] *Quaestt. U. et N. T.* (cii. 19) *Ber.*) **te** *etiam Tyc.*[H] *sine addit. cum gr. plur.* κατὰ σοῦ *tantum*: aduersus (aduersum D *Tyc.*[T] *Prim. Uict.-Tun.*) te multa D *t Cypr. Tyc.*[T] *Prim. Uict.-Tun. Beat.* (*lemm.*; I. v. 78; II. iv. 24, 37) *cum gr.* 21. *al.*[13] *κ. σ.* πολλά, *cf.* adu. te multum *gig. cum gr.* ℵ 12. *al.*[16] *κ. σ.* πολύ; aduersus (aduersum *Greg.-Mag.*) te pauca O *vg. cod. caraf. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 195) *cum gr.* 141 *κ. σ.* ὀλίγα; aduersus te aliqua *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 485); *cf. uerss.* 4 *et* 14. **quia** *etiam Cypr.*[C], *gr.* ὅτι: quod *Tert.* (*pud.* 19 *libere*) *Cypr.*[codd. plur.] *Quaestt. Prim.* **permittis** (permittes A*), *cf.* dimittis *gig. Uict.-Tun.*, sinis *Cypr.*[codd. plur.] (*infra*) *Tyc.*[T] *Quaestt. Prim.*, *et gr. plur.* ἀφεῖς (34. *al.*[8] ἀφίῃς; 38. *al.*[5] ποθεῖς): permisisti (permisti Z*) Z* *Cypr.*[C] (*infra*) *Tyc.*[H] *et gr.* ℵ[c] 26. *al.*[11] ἄφηκας; teneret *libere Tert.* **mulierem** (mulieri *Tyc.*[H]) *sine addit. cum gr.* ℵCP 1. *al. mu.* τὴν γυναῖκα *tantum*: uxorem tuam *Cypr.*[codd. plur.] (*infra*) *Prim. cum gr.* AQ 2. *al.*[141] *τ. γ.* σοῦ. iezabel FΘ*OΠΣ[2]W *vg.*; zezabel CDT. **quae** (que IOΠWZ*; qui U* *haf.*) **se dicit** : > q. dicit (dicet *t*) se T *gig. t Tyc.*[HT] *cum ord. gr. omn.* ἡ (Q 2. *al. fere*[140] ἥ; ℵ[c] P 1. *al. pauc.* τὴν) λέγουσα (Q 2. *al. fere*[140] λέγει; ℵ[c]P 1. *al. pauc.* λέγουσαν) ἑαυτήν (ℵ*Q 7. *al.*[10] αὑτήν). > propheten dicit *Tert.* (*pud.* 19) *contra ord. gr.* **propheten** (-feten DT, -phete I, en *in ras. scr.* Σ) = *gr.* PQ 7. *al.*[37] προφήτην, *cf.* prophetam Π *Quaestt.*: prophetin ϛ (*Bentl.*) *Cypr.*[L] (*infra*) = *gr.* ℵAC 1. *al. longe plu.* προφῆτιν, *cf.* prophetissam *gig. t Cypr.*[BQ] (*infra*) *Uict.-Tun. Beat.* (*lemm.*; II. iv. 4); prophetas (prof. Z[c]) KVZ[c] *c haf.*; prophetare (e *in ras. scr.*) O; profetando Z*; *deinde* + esse D *t Beat.* (*lemm.*; *non autem* II. iv. 4) *cum gr.* ℵ 36. *al.*[2] *qui add.* εἶναι, + sinis eam *Prim. sine auct. gr.* > uxorem tuam (permisisti [C]) iezabel quae se dicit propheten (prophetin [L]; prophetissam [BQ]) sinis (*om.* [CQ]) *Cypr. contra ord. gr.* **docere** (d *in ras. scr.* O) **et seducere**, *cf. gr.* 141 διδάσκειν καὶ πλανᾶσθαι: et docet et (atque *Tert.*) seducit (seducet *t Tyc.*[T] *Beat.*) *gig. t Tert.* (*pud.* 19) *Tyc.*[T] *Quaestt. Uict.-Tun. Beat.* (II. iv. 4) *cum gr. paene omn.* καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ (1 πλανᾶται), *cf.* docere et seducit CT, docet et seducet *ad init. pericopes Beat.* (II. iv. 45, 56), et seducit (seducet *Beat.*) *tantum* D *Beat.* (*lemm.*—*cf. autem ad fin. uers.* 21), *et* seducit *tantum Beat.* (I. v. 78; se . . . et *pr. omisso*); *deinde* + multos *Beat.* (*lemm.*; *non*

et seducere seruos meos
fornicari et manducare de
idolothytis
21 et dedi illi tempus ut paeni-
tentiam ageret
et non uult paeniteri
a fornicatione sua
22 ecce mitto eam in lectum
et qui moechantur cum ea
in tribulationem maximam

autem alibi). **seruos meos** *et gr.* τοὺς (1 *om.*) ἐμοὺς δούλους: seruus meus Σ*; *deinde* + et facit *Beat.* (*lemm.*; *non autem alibi*), + et *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 195, *non autem* 485), *sine auct. gr.* **fornicari** *etiam Beat.* (II. iv. 4, 45, 56), *cf.* fornicare D *Beat.* (*lemm.*; I. v. 78), *et gr.* πορνεῦσαι: ad fornicandum *Tert.* (*pud.* 19). **manducare** (e *ex* i IΠZ) *et gr.* φαγεῖν: edendum *Tert.* (*pud.* 19, *cf.* esum *libere paen.* 8 *infra*). **de** (*om.* A*O*) **idolothytis** (i *pr. in ras. scr.* U, -thitis G, -tythis Π, -titis ΘTWZ[1], ydolotithis O, ydolotitis C, itholothitis D, idolotis Z*; idolothyta K, idolothita Z[c], idothita V; idolatris I) *etiam Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 485), *cf.* de immolatis *Uict.-Tun.*, de sacrificiis *Cypr.*[Q] *Prim.*, *et* de sacrificio *gig.* *Cypr.*[codd. plur.]: idolis immolata *t* *Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; II. iv. 4, 45, 56) *et* > immolata idolis *Quaestt.* *Apr.* (*comm.*), *cf. gr.* εἰδωλόθυτα; idolothytum *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 195), *gr.* 1. *al. pauc.* > εἰδωλόθυτα φαγεῖν, *non autem latt.* **forn. . . . idol.**: stuprum et idolothytorum esum thyatirenis exprobat *libere Tert.* (*paen.* 8); *cf. uers.* 14.

21. **et** *pr.*: *om.* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 807 = *prom. et praed. dei* ii. 33) *Prim.* **dedi** (dedit Θ*IZ*), *gr.* ἔδωκα: largitus sum *Tert.* (*pud.* 19). **illi** (illis F; *om.* D), *gr.* αὐτῇ: ei *t* *Tyc.*[T] *Quaestt.* *U. et N. T.* (cii. 19) *Prim.* *Beat.* (*lemm.*; II. iv. 11, 56). **tempus** = χρόνον: temporis spatium *Tert.* **ut** (*sup. lin.* T) **paenitentiam** (poen. CDΠΣ (o *in ras.*) *vg.*, pen. IZ*, penitenciam O, pn̄iam W) **ageret** (agerit Z*; agerent F), *cf.* ut p. agat *gig.*, > ut agat p. *t*, ut p. iniret *Tert.*, *et gr.* ἵνα μετανοήσῃ: ad paenitendum *Quaestt.* **et non uult paeniteri** (poen. Π*, pen. I; poenitere CΠ[c]Σ[c] *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. Baed.* (*hic*[D] *et P. L.* xci. 963) *Beat.* (II. iv. 56) *Ber.*, penitere OΣ*TWZ*) **a** (de *Beat.*) **fornicatione** (-cione O; fornicationibus W *Ber.*) **sua** (suis W *Ber.*) *etiam Beat.* (*lemm.*; II. iv. 56), et n. u. poenitentiam agere a (de *gig.*) f. s. D *gig.*, *et* > et n. u. agere penitentiam de f. s. *t*, *cum ord. gr. plur.* καὶ οὐ (38 εἰ μὲν) θέλει μετανοῆσαι ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς (ℵ[c] ταύτης)—*cf.* et noluit paeniteri (poenitere *Uict.-Tun.*) a (de *Tyc.*[T]) fornicatione (fornicationibus *Uict.-Tun.*) sua (suis *Uict.-Tun.*) *Tyc.*[T] *Uict.-Tun.* (*P. L.* xvii. 1084 = *poen.* 21), et noluit penitentiam agere de f. s. *Beat.* (II. iv. 11), *et* > et noluit agere paenitentiam a f. s. *Quaestt.*, *cum gr.* A 164. 226 κ. οὐκ ἠθέλησεν μ. ἐκ τ. π. αὐ.: > et paeniteri (paenitere *Cypr.*[LQ1] '*Prosp.*') non uult a f. sua (*om. Cypr.*) *Cypr.* (*ep.* lv. 22 [codd. plur.]) '*Prosp.*', *cf.* > et paeniteri (paenitere *Prim.*) noluit a f. sua (*om. Cypr.*) *Cypr.* (*ep.* lv. 22[CR]) *Prim.*; nec uult eam inire nomine fornicationis *Tert.*; *gr.* 1. *al. pauc.* > ἐκ τ. π. αὐ. κ. οὐ μετενόησεν *et* ℵ* 12. *al.*[16] ἐκ τ. π. αὐ. (ℵ* ταύτης) *tantum apud latinos non redduntur*; *deinde* + et docet et seducit seruos meos fornicari *Beat.* (*lemm.*) —*ex uers.* 20.

22. **ecce** *cum gr. omn.* ἰδού: et *Uict.-Tun.* (*P. L.* xvii. 1084 = *poen.* 21); et ecce KOΣUZ[c] *diu.*; *deinde* + ego G*OS𝔖 *cum gr.* 1 *al. pauc. qui add.* ἐγώ. **mitto** *cum gr.* AC 1. *al. pler.* βάλλω: mittam S𝔓ℭ *cod. caraf. gig. haf. Quaestt. U. et N. T.* (cii. 19) *Uict.-Tun. cum gr.* ℵPQ 9. *al.*[24] βαλῶ; dabo *Tert.* (*pud.* 19). **eam** (αὐτήν): illam *gig.* *t* *Tyc.*[T] *Quaestt.* *Prim.* *Uict.-Tun.* *Beat.* (*lemm.*; II. iv. 56). **in lectum** *etiam Tyc.*[T] (*semel*) = εἰς κλίνην (A φυλακήν): in lecto Σ* *t*; *adnotat 'alia translatio* luctum *pro* lecto *posuit, quo aeternam miseriam designauit nisi paenitentiam egerint' Prim.* (*comm.*)—*cf.* luctibus *libere Tyc.*[T] (*semel*). **et**: *om.* F* (*deinde* + F[1]). **qui** (*in ras. scr.* U) **moechantur** (moecan. CFΘ*Σ*, mechan. A[c]DGOΠW) **cum ea** (eā *in ras. scr.* G), *cf.* q. m. c. illa *gig.*, *cum ord. gr. omn.* τοὺς μοιχεύοντας (14. *al.*[7] μοιχεύσαντας) μετ' αὐτῆς —*cf. etiam* moechos eius c. ipsa *Tert.*, *et* adulteros eius c. illa *Quaestt.*: > q. c. ea mechantur *Tyc.*[T], *cf.* > eos q. c. illa moechati sunt *Prim.*, > eos q. c. ipsa fornicantur *Beat.* (*lemm.*), *et* > eos (*om. Cypr.*) q. c. ea fornicati sunt *Cypr.* (*ep.* lv. 22) *Beat.* (II. iv. 56). **in tribulationem maximam** *etiam Baed.* (*hic*[D]; et . . . eius *def.*[SO]), *cf.* > in maximam tribulationem *Cypr.*[codd. plur.] *Prim.*, > in maximam pressuram *Tert.*, in tribulationem magnam *gig.* *Quaestt.*, *et gr. omn.* εἰς θλίψιν μεγάλην: in tribulatione (-cione O) maxima CFΘOΠTZ* *vg. c dem. haf. Baed.* (*P. L.* xci. 963) *Ber.*, *cf.* > in maxima tribulatione *Cypr.*[BP], *et* in tribulatione magna *t* *Tyc.*[T] *Uict.-Tun.* *Beat.* (*lemm.*; II. iv. 56); *deinde* + erunt ΘOΠZ* *vg. c dem. haf. t Uict.-Tun. Baed.* (*P. L.* xci. 963; *non autem hic*[D]) *sine auct. gr.* **nisi**: si non *t* *Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; II. iv. 56); *gr.* ἐὰν μή. **paenitentiam** (poenitent. CDΠΣU *vg.*, penitent. Z*, penitenc. O, pn̄iam W) **egerint** (heg. C, aeg. DΣ*; egerit *Prim.*), *cf.* > eg. p. *t* *Quaestt.*, *et gr.* μετανοήσωσιν (ℵA -σουσιν; 56 μετανοήσῃ, 143 -σει): p. agant *Apr.* (*comm. libere*); p. gesserint (gesserit [BC1LPR]) *Cypr.*; paenituerint *Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; II. iv. 56). **ab operibus** (hop. C) **eius** ACFGΘTZ* *gig.*, *cf.* operum eius *Tert.* *Tyc.*[T]

nisi paenitentiam egerint
ab operibus eius [23] et filios eius
interficiam
in morte
et scient omnes ecclesiae
quia ego sum scrutans
renes et corda
et dabo unicuique uestrum
secundum opera uestra.
[24] Uobis autem dico ceteris
qui thyatirae estis
quicumque non habent
doctrinam hanc
qui non cognouerunt

Beat. (*lemm.*; II. iv. 56), *et gr.* ℵCPQ 2. *al. plus*[140] ἐκ τῶν ἔργων αὐτῆς: ab (+ omnibus *Uict.-Tun.*) operibus (bus *in ras. scr.* Σ[2]) suis (*in ras. scr.* Σ[2]U) DIKOΠΣUVWZ[c] *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. diu. haf. t Cypr. Prim. Apr. Uict.-Tun. Baed.* (*hic* [D]), *cf.* factorum suorum *Quaestt.*, *et gr.* A 1. *al. aliq.* ἐκ. τ. ἔρ. αὐτῶν; *om. plane Ber.* > ab operibus suis egerint *vg. cod. caraf.*

23. **et** *pr. cum gr. paene omn.* καί: *gr.* A 16. 77 *om.*, *non autem latt.* **filios** (filius Σ*), *gr.* τὰ τέκνα: natos *Quaestt. U. et N. T.* (cii. 19). **eius** *cum gr. paene omn.* αὐτῆς: eorum ΘΣ* *cum gr.* 46. *al.*[5] αὐτῶν. **interficiam** (ἀποκτενῶ): occidam *t Tyc.*[T] *Quaestt.* (cii. 19) *Beat.* (*lemm.*; II. iv. 56, 60). **in morte** *etiam Baed.* (*hic* [D]) *cum gr. paene omn.* ἐν θανάτῳ (36 θυμῷ), *cf.* morte *tantum gig. t Quaestt.* (cii. 19) *Prim. Ber. cum gr.* 14. *al.*[4] θ. (*sine* ἐν), *et* gladio *tantum Uict.-Tun.* (*P. L.* xvii. 1084 = *poen.* 21): in mortem ACF*ΘIKΣUVW𝔖𝔓 *diu. Tyc.*[T] *Baed.* (*hic* [SO])—*adnotat Luc. Brug.* '*Non mutes casum sextum in quartum* mortem'; *deinde* + denique *Beat.* (*lemm.*; *non autem comm.*) *sine auct. gr.* **scient**: hec scient *et* c sci *in ras. scr.* O. ecclesie OWZ*, aecclae Π, aecclesiae U, aeclesiae C, aecl D, aeglesiae T. **sum** *etiam Quaestt.* (cii. 19) *cum gr. omn.* εἰμι: deus *Quaestt.* (cxxv. 11); sum deus '*Fulg.*' (*P. L.* lxv. 879). **scrutans** (scrutantem *Tert.*; + et *Baed. hic* [O] *et in Apoc.* ii. 18 [SO]) **renes et corda** *etiam Tert.* (*Marc.* iv. 33 *libere*) *Baed.* (*hic* [SO] *et in Apoc.* ii. 18 [SOD]), *cf.* qui scrutor (scruto *m Tyc.*[T]) r. et c. *gig. m t Tyc.*[T] (*semel*) *Quaestt.* (cii. 19, cxxv. 11), *cum ord. gr. plur.* ὁ ἐρευνῶν νεφροὺς καὶ καρδίας—*cf. etiam* scrutator renis et cordis *Cypr.* (*test.* iii. 56, *laps.* 27 [codd. plur.], *dom. or.* 4, *mort.* 17) *Tyc.*[T] (*semel*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 264 *bis*) *Prim.*, scrutator renum et cordis '*Fulg.*', *et* scrutemur renes et cogitationes nostras *libere Orig.* (*int. ezech. hom.* ix. 5 = *Hieron.* v. 967): > scrutans (scrutantem *Tert.*) corda et renes Π *Tert.* (*Marc.* v. 7 *libere*) *Baed.* (*hic* [D]) *Beat.* (II. iv. 62), *cf.* > qui (*om. Hieron.*) scrutatur corda et renes *Orig.* (*int. num. hom.* x. 3) *Hieron.* (v. 347 *libere*), *cum ord. gr.* 51. *al.*[14] ὁ ἐρ. καρδ. κ. νεφρ.—*cf. etiam* > scrutator corda et renes *Beat.* (*lemm.*), > scrutator cordis et renis *Cypr.* (*laps.* 27 [W]) *Tyc.*[T] (*semel*), > scrutator cordis et renum *Caesar.* (*breu. adu. haer.* = *Uigil.* (*Uarim.* iii. 63)) *Uict.-Tun.*, *et* > qui scrutatur corda et probat renes *libere Hieron.* (*hierem.* iii. 74); > renum scrutator *libere Gild.* (*p.* 45); *cf.* Ps. vii. 10 *etc.* **et dabo** = καὶ δώσω (143 ἀποδώσω), *cf.* et reddet (reddit *semel*) *libere Hieron.* (*hierem.* iii. 74 *bis*): qui reddo *Uict.-Tun.*; cum reddidero *Apr.* **unicuique** (hun. C) **uestrum** (nostrum O*) *etiam Cypr.* (*test.* iii. 56 [AB]), *cf.* uobis singulis *gig. t Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; et *quart.* . . . uestra *def. comm.*), *cum gr. paene omn.* ὑμῖν ἑκάστῳ: unicuique *tantum Cypr.* (*test.* iii. 56 [WLM]) *Hieron.* (*hierem.* iii. 74 *bis*) *Uict.-Tun. Apr. cum gr.* 200 ἑνὶ ἑκ. **secundum** (κατά): iuxta *Hieron.* (*hierem.* iii. 74 *semel*). **opera** (hop. C) **uestra** *etiam Cypr.* (*test.* iii. 56 [AWL]) *Baed.* (*in Apoc.* ii. 18 [SO]) *cum gr.* ℵACP *al. pler.* τὰ ἔργα ὑμῶν (ℵ* *om.*): op. sua (*in ras. scr.* U) CDTU𝔓𝔖ℭ *cod. caraf. haf. Cypr.* (*test.* iii. 56 [MB]) *Hieron.* (*hierem.* iii. 74 *bis*) *Quaestt.* (cii. 19) *Apr. Baed.* (*hic* [D] *et in Apoc.* ii. 18 [D]—et *quart.* . . . uestra *def. hic* [SO]) *et* facta sua *Uict.-Tun. cum gr.* Q 38. *al.*[8] τ. ἔρ. αὐτοῦ (122. 226 αὐτῶν).

24. **autem** *et gr. paene omn.* δέ: enim *t*; *gr.* 6. *al.*[8] *om.* **dico** *sine addit. cum gr. paene omn.* λέγω *tantum*: + et DO[c]Π*𝔖𝔖ℭ *Baed.*[D] *cum gr.* 92[mg.] 200 *qui add.* καί—*cf. Luc. Brug.* '*Correctores iudicarunt non omittendum medium* et'. **ceteris** (caet. DIΣU𝔖𝔓), *gr.* τοῖς (ℵ* + ἐν) λοιποῖς: reliquis *Tyc.*[T] *Prim. Beat.* (*lemm.*; II. iv. 65), *cf.* reliquos *libere Cassiod.* (*comm.*). **qui** (quia Π*𝔖ℭ) **thyatirae** (thiatir. G, tyathir. AΠ, tyatir. VZ[c], thyatire U*, thyatyre I[c], thiatire Θ*, thiatyre Θ[c], tyathire O, tyathyre Σ, tyatyre I*, tiatire W, thyathyri Z*, tyatires C, thiarae D) **estis**, *cf.* > q. est. th. *Tyc.*[T] *Prim. Beat.* (*lemm.*; II. iv. 65): q. in thiathirae (-ira *t*) est. T *t*, *cf. gr.* τοῖς (21. *al.*[7] *om.*) ἐν Θυατείροις (P 7. *al.*[42] -τήροις; 14. *al.*[6] Θυατείραις, Q -τήραις; ℵ[c] Θυατείρῃ); *deinde* + et D *Baed.*[D] (quicumque . . . hanc *def.* [SO]) *sine auct. gr.* **quicumque** (-cunque 𝔖𝔓, -quumque T, quicum *tantum* F*) *etiam Quaestt. U. et N. T.* (cii. 20), *cf.* quotquot *Prim.*, *et gr. paene omn.* ὅσοι (88. *al.*[2] ὅτι): qui *Quaestt. U. et N. T.* (cii. 19) *cum gr.* ℵ[c] 130. 200 οἵ. **non habent doctrinam hanc** *cum gr. omn.* οὐκ (ℵ* *om.*) ἔχουσιν τὴν διδαχὴν ταύτην, *cf.* > d. h. n. habent *Baed.*[D]: n. habetis d. hanc (istam *Quaestt.*) *Tyc.*[T] *Quaestt.* (cii. 20) *Beat.* (II. iv. 65; quicumque . . . dicunt *om. lemm.*) *et* > h. d. n. habetis *Quaestt.* (cii. 19); n. habet d. h. *gig. t.* **qui non cognouerunt**, *cf.* q. n. agnoberunt *t*, *et* q. n. scierunt *Prim. cum gr. omn.*

altitudines satanae
quemadmodum dicunt
non mittam super uos
aliud pondus
25 tamen id quod habetis
tenete donec ueniam
26 et qui uicerit et qui custodierit usque in finem
opera mea
dabo illi potestatem super
gentes
27 et reget illas in uirga ferrea

οἵτινες (21. *al.*^{12} *ὅσοι*) *οὐκ ἔγνωσαν*—*cf. etiam* et qui non (nec D) cognouerunt DO^{c}ϛ𝔖ℭ *haf. Baed.*^{D}, *et Luc. Brug.* 'Et *a patribus additum est*': nec cognouistis *Tyc.*^{HT} *Beat.* (II. iv. 65); et ignoratis *Quaestt.* (cii. 19), *cf.* an ignoratis *libere Ambrst.* (*in Rom.* viii. 39) *et Quaestt.* (xxvii. 1, xxxi. 1). **altitudines** (altitudinis A*Σ*), *cf.* profunda *t*, *cum gr. omn.* *τὰ βαθέα* (ℵP 1. *al. pauc.* *βάθη*): altitudinem CΘΟΠΤWϛ𝔚 *dem. diu. Prisc.* (*tract.* 1) *Tyc.*^{HT} *Ambrst. Quaestt.* (xxvii. 1, xxxi. 1, cii. 19) *Prim. Beat.* (II. iv. 65) *Ber.*, *cf. Luc. Brug.* '*Nomen* altitudines *scriptum ab eis* (*sc. patribus*) *est numero plurali pro eo qui a plerisque minus recte legitur singulari* altitudinem', *et* profundam maliciam *libere Apr.* (*comm.*). sathanae CΠ, sathane IOW. **quemadmodum** (-ammodum AC) **dicunt**, *cf.* sicut d. *gig. t Quaestt.* (cii. 19), *cum gr. omn.* *ὡς* (111 *καθὼς*) *λέγουσιν*: quemadmodum d. quidam Π *Baed.*^{D}, *cf.* quemadmodum illi d. *Ber.*; *def. Tyc.*^{HT} *Baed.*^{SO} *Beat.* (*comm.*). **mittam** *etiam Tyc.*^{T} *Beat.* (II. iv. 63) *cum gr.* ℵQ 1. *al. mu.* *βαλῶ*: mitto *gig. t Uict.-Pet. Tyc.*^{H} *Quaestt.* (cii. 19) *Beat.* (*lemm.*; I. v. 90; II. iv. 73, 75) *cum gr.* ACP 2. *al. plus*^{140} *βάλλω*. **super uos** *et gr.* *ἐφ' ὑμᾶς*: in u. *gig. Quaestt.* (cii. 19). aliut GT. **pondus**: + nouum *Baed.*^{D}

25. **tamen** *etiam Baed.*^{SO}, *cf.* uerum *Tyc.*^{HT}, uerum tamen Π *t Quaestt. U. et N. T.* (cii. 19) *Baed.*^{D} *Beat.* (*lemm.*; II. iv. 74) *Ber.*, *et* sed *Uict.-Pet.*^{S} *Prim.*, *cum gr. omn.* *πλήν*: ut *Uict.-Pet.*^{AYΦ} *Beat.* (I. v. 90); *deinde* + et O. **id quod**: q. *tantum* O*Z* *t Uict.-Pet. Tyc.*^{HT} *Quaestt.* (*infra*) *Prim. Baed.*^{SO} *Beat.* (*lemm.*; I. v. 90; II. iv. 74); *gr.* *ὅ*. > tenete quod habetis *Quaestt. contra ord. gr.* **tenete** (tene W) *etiam Beat.* (*lemm.*; II. iv. 74) = *κρατήσατε* (36 *κρατεῖτε*): teneatis *Uict.-Pet. Beat.* (I. v. 90). **donec ueniam** *etiam Uict.-Pet.*^{ΦS}, *cf.* d. uenio *Uict.-Pet.*^{AY}, *et* usquedum uenio *Prim.*, *cum gr. plur.* *ἄχρις* (A 47 *ἕως*) *οὗ* (38. *al.*^{5} *om*) *ἂν ἥξω* (56. *al.*^{3} *ἔλθω*): *gr.* Q 2. *al. fere*^{20} *ἄχ. οὗ ἀνοίξω apud latinos non redduntur.*

26. **et qui uicerit** (ui *sup. lin.* G^{1}) *etiam Beat.* (I. v. 91), *cf.* et q. uincit *gig. Beat.* (*lemm.*; II. iv. 74), *et gr. plur.* *καὶ ὁ νικῶν*: q. uicerit *tantum* D *Tyc.*^{T} (*semel*) *Ualerian.* (*infra*) *Pel. II-Pap.* (*P. L.* lxxii. 742), *cf.* q. uicit *tantum Beat.* (VI. ii. 33 *ad init. pericopes*), q. uincit *tantum Tyc.*^{H} *Tyc.* (*reg.* 7 *infra*), q. uincet *tantum Tyc.*^{T} (*semel*), *et gr.* 7. *al.*^{12} *ὁ νικῶν* (*sine καί*); q. enim (autem ^{O}) uicerit *deinde* + falsa *Baed.* (*hic*); uincenti autem *Quaestt. U. et N. T.* (cii. 19); uincenti *tantum Ambr.* (*infra*) *Uigil.* (*Eutych.* v. 13); *cf.* ii. 7 *etc.* e^{t} *sec.* T. **qui** (*om.* OΣW *vg. dem. Pel. II-Pap. Ber.*) **custodierit**, *cf.* q. custodit *gig.*: qui (*om. t*) seruauerit *t Prim. Beat.* (II. iv. 75 *libere*, v. 38), *cf.* qui (*om. Tyc.*^{T} (*semel*) *Beat.* (VI. ii. 33)) seruat *Tyc.*^{H} *Tyc.*^{T} (*bis*) *Beat.* (*lemm.*; II. iv. 74; VI. ii. 33), *et* seruanti *Quaestt. Uigil.*; qui perseuerauerit *Ualerian.* (*infra*); *gr.* *ὁ* (38. *al.*^{6} *om.*) *τηρῶν*. *gr.* 26. *al.*^{7} > *κ. ὁ τηρῶν κ. ὁ νικῶν*, *non autem latt.* **usque** (hus. C) **in finem opera** (hop. C) **mea** *etiam Beat.* (VI. ii. 33) *cum ord. gr. paene omn.* *ἄχρι τέλους τὰ ἔργα μου*: > op. m. usque in f. *Tyc.*^{Hm} *Tyc.*^{T} (*semel*) *Uigil. Beat.* (II. iv. 74) *et* > op. m. usque ad f. *Tyc.*^{Hv} *Tyc.*^{T} (*semel*) *Quaestt. Beat.* (*lemm.*; II. v. 38) *cum ord. gr.* 143 *τ. ἔρ. μ. ἄχ. τέλ.* **et q. cust. . . . mea**: *om. Uict.-Pet. Beat.* (I. v. 91), *cf. Ambr. et Ualerian. infra*; et mea iussa custodierit digna mercede donabitur *Baed.* (*hic*). **illi** *etiam Apr.* (*comm.*) *Baed.* (*hic*) *Beat.* (I. v. 91), *cf.* ei AO *t Tyc.*^{HT} *Quaestt. Prim. Apr.* (*lemm.*) *Pel. II-Pap. Baed.* (*in Apoc.* xii. 5) *Beat.* (*saepissime*) *Ber.*, *cum gr. omn.* *αὐτῷ*: *om. Ambr.* (*infra*) *Uigil.*; *cf. uerss.* 7, 17, *et* iii. 21; *deinde* + enim *Baed.* (*hic* ^{O}). **potestatem super** (supra *gig.*) **gentes** *etiam Uict.-Pet.*^{ΦS} *Tyc.*^{T}, *cf.* p. super nationes *Uict.-Pet.*^{AY}, *cum gr. omn.* *ἐξουσίαν ἐπὶ* (ℵ* *om.*) *τῶν ἐθνῶν*: gentes *tantum Tyc.*^{H} *Hunc uersum una cum uers.* 10 *coniungunt Ambr.* 'uincenti dabo coronam uitae' (*ep.* xliii. 4); *et Ualerian.* 'qui perseuerauerit dabo illi uictoriae coronam' (*P. L.* lii. 742), 'qui uicerit dabo illi coronam uitae' (*P. L.* lii. 747): *cum uers.* 28 *coniungit Tyc.* (*reg.* 7) 'qui uincit dabo illi stellam matutinam'.

27. **reget** (regit O*Z*) *etiam Beat.* (II. iv. 74, v. 38), *cf.* ut regat *Beat.* (II. iv. 77 *libere*): pascet *Tyc.*^{HT} *Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 33) *cum gr.* *ποιμανεῖ*. **illas** (illos D) *etiam Baed.* (*hic*) *Beat.* (II. iv. 77), *gr.* *αὐτούς*: eas (eos *gig.*) Θ *vg. cod. caraf. gig. t Tyc.*^{HT} *Uigil.* (*Eutych.* v. 13) *Prim. Baed.* (*in Apoc.* xii. 5) *Beat.* (*lemm.*; II. iv. 74, v. 38; VI. ii. 33) *Ber.* **ferrea**: + et ΘΙΟΠΤ^{c}W *vg. cod. caraf. dem. diu.*^{6} *haf. t Tyc.*^{H} *Tyc.*^{T} (*semel*) *Pel. II-Pap.* (*P. L.* lxxii. 742) *Baed.* (*hic*) *Beat.* (*semper*) *Ber. cum gr.* 67. *al.*^{4} *qui add.* *καί*, *cf. gr.* 62. *al.*^{7} *qui* *καί* *pro* *ὡς* (*infra*) *habent*; + et

tamquam uas figuli
confringentur
28 sicut et ego accepi a patre meo
et dabo illi stellam matutinam
29 qui habet aurem audiat
quid spiritus dicat ecclesiis.
III. 1 Et angelo ecclesiae
sardis scribe
Haec dicit qui habet
septem spiritus dei
et septem stellas
scio opera tua quia nomen
habes quod uiuas et mortuus es.
2 Esto uigilans et confirma
cetera quae moritura erant
non enim inuenio opera tua

---

confringet eas *gig. cum gr.* 36. 143 *qui add. καὶ συντρίψει αὐτούς.* **tamquam** (tanq. ΟΠWϛ, tamquas Θ) *etiam Beat.* (II. iv. 77), *gr.* ὡς : sicut *gig. t Tyc.*^{T} (*semel*) *Prim. Beat.* (VI. ii. 33); ut *Tyc.*^{H} *Tyc.*^{T} (*semel*) *Beat.* (*lemm.*; II. iv. 74, v. 38). **uas figuli** *etiam Tyc.*^{H} *Tyc.*^{T} (*semel*) *Beat.* (*lemm.*; II. iv. 74, 77, v. 38): uasa figuli (*Bentl.*), *cf.* uasa fictilia *gig. t Tyc.*^{T} (*semel*) *Beat.* (VI. ii. 33), *et gr.* τὰ σκεύη τὰ κεραμικά. **confringentur** (-guentur D, e *in ras. scr.* Π; confringetur G) *etiam Beat.* (VI. ii. 33), *cf.* comminuentur *Tyc.*^{H} *Tyc.*^{T} (*semel*) *Beat.* (II. iv. 74), *et gr.* PQ 2. *al. fere*^{170} συντριβήσεται (56. 113 συντριβήσονται): confringuntur *gig. Tyc.*^{T} (*semel*), *cf.* comminuuntur *Beat.* (*lemm.*; II. v. 38), *et gr.* ℵAC 1. *al. mu.* συντρίβεται; confringantur *libere Beat.* (II. iv. 77). **tamquam . . . confringentur:** *om. Uigil. Cf.* vii. 17, xii. 5, xix. 15, *et* Ps. ii. 9.

28. **sicut** (-uti C), *gr.* ὡς : quemadmodum *t.* **et** *pr. etiam Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 33) *cum gr. omn.* καί : *om.* VZ* *Beat.* (II. iv. 74, 78, v. 38). ergo O*. accoepi Σ, accipi DO*Z*. ha C. **illi** *etiam Tyc.* (*reg.* 7—*supra ad uers.* 26) *Beat.* (I. v. 91; II. iv. 79; VI. ii. 33), *cf.* ei *Tyc.*^{T} *Prim. Beat.* (*lemm.*), *cum gr. omn.* αὐτῷ : illis DO*, *cf.* eis *t.* > et stellam matutinam dabo illi *Uict.-Pet.*^{A} (*non autem* $^{Y\Phi S}$) *contra ord. gr.*

29. *Uers. def. Prim. Apr. Baed.*^{SO} *Beat.* (*comm.*) *Ber.* **aurem** *cum gr. omn.* οὖς : aures ΚΟΠΣ^{2}V WZ^{c} *c dem. diu. haf. Tyc.*^{T} *Quaestt. U. et N. T.* (cii. 20) *Baed.*^{D} *Beat.* (*lemm.*); *deinde* + audiendi GO *t sine auct. gr.* audiad Z*. **quid** (-it G) = τί : qui I; quod *Tyc.*^{T} **spiritus** = τὸ πνεῦμα : christus *Tyc.*^{T} **dicat** : dicit *Quaestt.* (*et* > dicit sp.); *gr.* λέγει. ecclaesiis I, aecclesiis ΠΣ, aeclesiis (c *ex* l U) CU, aecl̄ D, aeglesiis T. *Cf.* ii. 7 *etc.*

III. 1. **et** *pr. cum gr. paene omn.* καί : *om. t Prim. Beat.* (*lemm.*; II. v. 1) *cum gr.* 215. anguelo D. **ecclesiae** (-sie OWZ*, aecclae Π, eclesiae U, aeclesiae C) **sardis**, *cf.* ec. quae (qui *Prim.*) est s. *Prim. Cassiod.* (*lemm.*) *et* > ec. quae s. est *Tyc.*^{T}, *contra ord. gr.*: > s. ecclesiae (aeclessiae D, aegelesiae T) DΘT *Bentl. gig. haf. t Beat.* (*lemm.*; II. v. 1) *Ber. cum ord. gr.* τῆς (Q τῷ) ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας. scribae ΙΠΣV. hec OW. **septem** (VII FOVW, ·VII· DU *c*) **spiritus dei** *etiam Beat.* (*lemm.*; II. v. 1) *cum gr.* τὰ ἑπτὰ (12. *al. pauc. om.*) πνεύματα τοῦ Θεοῦ (25. *al.*^{6} *om.* τ. Θ.): septiformem dei spiritum *Apr. Beat.* (II. iv. 79). **et** (*om. Apr.*) **septem** (VII FVW *gig.*, ·VII· DU *c*) **stellas** : *om.* I. **scio** (οἶδα): noui *t Tyc.*^{HT} *Beat.* (*lemm.*; II. v. 1). **opera** (hop. C) **tua** *cum ord. gr.* 97. *al.*^{2} τὰ ἔργα σου : *gr. plur.* > σου τ. ἔρ. (102 + σου); *deinde* + et *Prim. cum gr.* 149. 186 *qui add.* καί. **quia** *etiam Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; II. v. 1), *cf.* quoniam *t*, *et* quod *Uigil.* (*trin.* iii), *cum gr. paene omn.* ὅτι : quae *Tyc.*^{T}; *gr.* 58. 149. 186 *om.* abes C. **quod** (qui O*), *cf.* quoniam *Prim.*, *cum gr. plur.* ὅτι (104 ὅ?)—*cf. etiam* tantum quod *Uigil. et* tantum quia *t* : et quod D *cum gr.* 22 καὶ ὅτι, *cf. gr.* 124 ὃ καί *et* Q 2. *al.*^{86} *qui* καί *tantum habent.* **uiuas** (uib. T) *etiam Tyc.*^{H}, *gr.* ζῇς : uiuis *t Prim. Beat.* (*lemm.*; II. v. 1, 5); uiues *Tyc.*^{T} **et** *tert.*: + ecce *Uigil.*; + non I. est Z*.

2. **esto** (-tu A*): + itaque *Uigil.* (*trin.* iii) *sine auct. gr.* **uigilans** (uigel. D): + et stabilis *Prim. sine auct. gr.* **et confirma** *etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$, *cf.* et stabili *Uict.-Pet.*^{AY}, et constabilito *Uigil.*, *et gr. plur.* καὶ στήρισον (ℵQ 1. *al. mu.* στήριξον; 16. *al.*^{6} στηρίζων): *gr.* 9. *al.*^{46} τήρησον (33. *al.*^{3} στήρησον) *apud latinos non redduntur*; et conf. *bis scr.* Θ*. **cetera** (caet. DIUϛ𝔓) *etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$, *cf.* reliqua ΟΣ *Uigil. Prim. Apr.*, *cum gr. omn.* τὰ λοιπά (62. *al.*^{4} μακρά): ea *Uict.-Pet.*^{AY}. **quae** (que OWZ) **moritura erant** *cum gr.* ℵACP 7. *al. fere*^{70} ἔμελλον (201 ἤμ.; 7. *al.*^{8} ἤμελλεν; 251 ἔμελλες) ἀποθανεῖν (21. *al.*^{23} ἀποθνήσκειν), *cf.* q. m. sunt *Uigil.*: *gr.* Q 2. *al. plur.* ἔμελλες (Q 2. *al.*^{43} ἤμ.; 106. 113 μέλλεις; 93 ἔμελλε) ἀποβάλλειν (10. *al. fere*^{30} ἀποβαλεῖν) *apud latinos non redduntur.* **enim** : *om. Uict.-Pet.*^{A} (*non autem* $^{Y\Phi S}$). **inuenio** *etiam Uict.-Pet.*$^{AY\Phi}$ *Beat.* (I. v. 92; II. v. 11, 16, 17): inueni G^{c}O^{c}ΣW *Bentl. cod. caraf. gig. haf. t Uict.-Pet.*^{S} *Prim. Beat.* (*lemm.*; II. v. 1) *et gr.* εὕρηκα. **opera** (hop. C) **tua plena** (plaen. F) *etiam Uict.-Pet.*$^{Y\Phi S}$ *Beat.* (*saepissime*), *cf.* op. t. repleta *Prim.*, *et gr.* σου τὰ (AC 1$^{mg.}$ *al.*^{2} *om.*) ἔργα πεπληρωμένα (25. *al.*^{5} *om.*; 40. 210 > σου π. τ. ἔρ.)—*cf. etiam* operam tuam plenam *Uict.-Pet.*^{A}: opera tua recta

plena coram deo meo
3 in mente ergo habe qualiter
acceperis et audieris
et serua et paenitentiam age
si ergo non uigilaueris
ueniam tamquam fur
et nescies qua hora
ueniam ad te
4 sed habes pauca nomina
in sardis qui non inquinauerunt uestimenta sua
et ambulabunt mecum in albis

---

t Beat. (II. v. 11). **coram deo meo** *etiam Beat.* (*lemm.*; II. v. 1, 16, 17), *cf.* in conspectu dei mei *t*, *cum gr. plur.* ἐνώπιον (17. *al.*[2] + κυρίου) τοῦ Θεοῦ μου: coram deo *tantum Prim. Beat.* (I. v. 92; II. v. 11) *cum gr.* 1. *al. pauc.* ἐν. (46. *al.*[6] + κυρίου) τ. Θ. (*sine* μου), *cf.* coram domino *tantum Uigil.*

3. **in mente ergo** (r *sup. lin.* T) **habe** (abe C; habeto Σ; > h. er. *Tyc.*[T] *semel*) *etiam Beat.* (*saepissime*) *cum gr.* ACPQ *al. fere omn.* μνημόνευε οὖν: in m. h. *tantum Hieron.* (ii. 327) *Beat.* (II. vi. 26), *cf.* memento *tantum gig. Uigil.* (*trin.* iii) *Prim.*, *et* memor esto *tantum t*, *cum gr.* ℵ 14. *al.*[5] μν. (*sine* οὖν). **qualiter** *etiam Beat.* (II. v. 3), *gr.* πῶς: quomodo *t Tyc.*[T] *Beat.* (*saepissime*); quemadmodum *Uigil. Prim.* **acceperis** (accip. O*Σ*Z*) **et** (*om. Beat.*; + quomodo *Uigil.*) **audieris** *etiam Beat.* (II. v. 3), *cf.* accepisti (accip. D; excepisti *Tyc.*[T] *semel*) et audisti D *gig. t Tyc.*[T] *Beat.* (II. v. 1, 54), *cum ord. gr.* ℵACP 1. *al. pler.* εἴληφας καὶ ἤκουσας—*cf. etiam* acceperas et audita *Prim.*: > audisti et accepisti *Beat.* (*lemm.*; II. vi. 26) *cum ord. gr.* 143. 156 ἤκ. κ. εἴλ.; acceperis *tantum* F *et* accepisti *tantum Beat.* (II. v. 17) *cum gr.* Q 2. *al.*[84] εἴλ. (*sine* κ. ἤκ.). **et serua**, *cf.* et custodi *Tyc.*[T] *Beat.* (II. v. 1), *cum gr.* ℵACP 1. *al. pler.* καὶ τήρει—*cf. etiam* serua *tantum Uigil. et* custodi *tantum Prim. Beat.* (II. v. 17, 54) *cum gr.* 21. *al.*[10] τ. (*sine* καί): et custodisti *Beat.* (*lemm.*); et docueris *Beat.* (II. v. 3); *om. omnino* D *Apr. cum gr.* Q 2. *al.*[84] **paenitentiam** (poenitent. CDΣ[c] *vg.*, penitent. Z*, penitenc. O, pñiam W) **age** *etiam Tyc.*[T] (*semel*) *Beat.* (*lemm.*; II. v. 1, 3), *gr.* μετανόησον: > age (+ uero *Tyc.*[T]) paenitentiam (poen. Π) Π *t Tyc.*[T] (*semel*) *Uigil. Prim. Baed.*[D] (*def.* [SO]) *Beat.* (II. v. 17, 54); *deinde* + et uigila *Beat.* (II. v. 54; *non autem lemm.*) *sine auct. gr.* **si ergo** (go *tantum* O*) *cum gr. paene omn.* ἐὰν οὖν: si autem *Prim. cum gr.* 36. 113 ἐὰν δέ, *cf.* sin uero *Uigil.*, *et* > quod si *t Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; II. v. 18, 54); si *tantum* Z* *Apr. Beat.* (I. v. 63, 79) *cum gr.* 40. *al.*[2] ἐὰν *tantum.* **non uigilaueris** (uigelau. D, uigilab. Θ, uiĝlab. T, uielau. Z*, uigilaris K*; + *ras. circa* 6 *litt.* Σ) *cum gr. paene omn.* μὴ γρηγορήσῃς: paenitentiam non egeris *Prim. cum gr.* ℵ* μὴ μετανοήσῃς; *ambas lectiones coniungit* non egeris penitentiam et non uigilaberis *t*; *om. omnino Uigil.* **ueniam** *sine addit.* CDF GΘIΠ*TZ* *Bentl. Tisch. dem. diu. Tyc.*[T] *Apr. Ber. cum gr.* ACP 1. *al.*[42] ἥξω *tantum*, *cf. gr.* 178. *al.*[2] καὶ ἥξω: + ad te AKOΠ[c]ΣU (*in ras. scr.*) VWZ[c] *vg. cod. caraf. c gig. haf. t Uigil. Baed. Beat.* (*semper*) *cum gr.* ℵQ 2. *al. pler. qui add.* ἐπὶ σέ; + et subitabo aduentum meum ad te *Prim. sine auct. gr.*—*cf.* xvi. 15. **tamquam** (tanq. OΠ W𝔖𝔓, tam *in ras. scr.* U) *etiam Beat.* (II. v. 54), *gr.* ὡς: sicut *gig. Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; I. v. 63, 79); ut *Uigil.*; quasi *Prim. Beat.* (II. v. 18). **fur**: + ueniam *Prim.* **nescies** (nesciens I), *cf.* non scies *Tyc.*[T] *Prim.*, *et gr.* ℵQ 2. *al.*[95] οὐ μὴ γνώσῃ (7. *al.*[7] -σει): nescis GT *t Uigil. Apr. Baed.*[D] (*def.* [SO]) *Beat.* (I. v. 63, 79; II. v. 18, 54), *cf.* non scis *Beat.* (*lemm.*), *et gr.* ACP 1. *al. sat. mu.* οὐ μὴ γνῷς (32 γνούς). > hora qua nescies O. **ueniam ad** (*in ras. scr.* Π) **te** *etiam Beat.* (II. v. 54), *cf.* > ad te u. *Baed.*[D] (*def.* [SO]), *gr.* ἥξω ἐπὶ (56. 146 πρὸς) σέ: u. super te *Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; II. v. 18); u. *tantum in fine pericopes Beat.* (I. v. 63, 79).

4. **sed** (si Z*) *etiam Beat.* (*lemm.*), *cf.* uerum *Prim.*, *cum gr. plur.* ἀλλά: *om. ad init. pericopes Apr. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 891) *Beat.* (II. v. 55, 76) *cum gr.* 1. *al.*[19]; *gr.* 152 καί. **habes** (ab. Z*) **pauca nomina in** (*om. Apr.*) **sardis** *cum ord. gr.* ℵACP 1. *al. mu.* ἔχεις (200 ἔχω) ὀλίγα (56. 164 *om.*) ὀνόματα (1. *al. pauc.* + καὶ) ἐν Σάρδεσιν, *cf.* h. quaedam n. in s. *Prim.*: > h. n. pauca s. (*sine* in) *gig.*; *gr.* Q 2. *al.*[131] > ὀλ. ἔχ. ὀν. ἐν Σ.; *gr.* 6. *al.*[14] > ὀλ. ὀν. ἔχ. ἐν Σ.; > h. pauca in s. n. *t*; > h. ibi n. pauca *libere Orig.* (*int. luc. hom.* xiii = *Hieron.* vii. 283); *deinde* + et O. **qui** *etiam Beat.* (II. v. 55, 76) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 628 *libere*) *cum gr.* 1. *al.*[57] οἵ: quae D *gig. Orig. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 891) *Beat.* (*lemm.*) *cum gr. plur.* ἅ. **inquinauerunt** (inquinnau. D, inquinab. T), *gr.* ἐμόλυναν: coinquinauerunt IO* *Tert.* (*infra*) *Hieron.* (*infra*, *et Uall.* ii. 327 *libere*); polluerunt *Orig.* **uestimenta sua** (*om.* D) *et gr.* τὰ ἱμάτια αὐτῶν (C ἑαυτῶν): uestem suam *Prim.* **et** *etiam Beat.* (II. v. 55) *cum gr. omn.* καί: sed *Beat.* (*lemm.*; II. v. 76). **ambulabunt** (hamb. C; ambulabant Z*) *codd. plur. vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. dem. diu.*[c] *gig. haf. Tyc.*[T] *Apr. Baed.*[D] (et ... sunt *def.* [SO]) *Beat.* (*lemm.*; II. v. 55) *cum gr. paene omn.* περιπατήσουσιν, *cf.* ambulaturi sunt *libere Hieron.* (ii. 327): ambulant AFKU[c]VZ[c] *c diu.** *cum gr.* 16. *al.*[8]

quia digni sunt
5 qui uicerit sic uestietur
uestimentis albis
et non delebo nomen eius
de libro uitae
et confitebor nomen eius
coram pater meo et coram
angelis eius
6 qui habet aurem audiat
quid spiritus dicat ecclesiis.
7 Et angelo philadelphiae
ecclesiae scribe
haec dicit sanctus et uerus
qui habet clauem dauid
qui aperit et nemo claudit
claudit et nemo aperit

περιπατοῦσιν; ambulauerunt (> mecum amb. *Prim.*) D *Prim. Beat.* (II. v. 76) *Ber.* **quia** (qui *Tyc.*[T]), *gr.* ὅτι: quoniam *Prim.* **sunt** = εἰσιν: sint *Baed.*[D] *Uersum una cum* xiv. 4 *citant Tert.* (*carn. res.* 27) 'hi sunt qui uestimenta sua non coinquinauerunt cum mulieribus' *et Hieron.* (*de exod.*, *ep.* cxxx. 8, *et Uall.* ii. 230) 'qui uestimenta sua non coinquinauerunt uirgines enim permanserunt'.

5. **qui uicerit**, *gr.* ὁ νικῶν; qui uincit *gig. Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; II. v. 76); *cf.* ii. 7 *etc.* **sic** *cum gr.* ℵ*AC 2. *al.*[69] οὕτως: *gr.* ℵ[c]PQ *al. plu.* οὗτος *apud latinos non redduntur.* **uestietur** (uestietietur Z*) *cum gr. paene omn.* περιβαλεῖται: *gr.* C 21. *al.*[2] περιβάλλεται. **uestimentis albis** (abb. Z) *cum gr.* 106. 200 ἱματίοις λευκοῖς, *et* in u. alb. *Tyc.*[T] *cum gr. plur.* ἐν ἱμ. λ., *cf.* ueste candida *t*: > in albis uestimentis D, > in albis uestibus *libere Tert.* (*carn. res.* 27), *et* > in candidis uestibus *Cassiod.* (*comm.*), *cum gr.* 128 > ἐν λ. ἱμ.—*cf.* > candida ueste *Beat.* (*lemm.*; II. v. 76), > albam uestem *Prim.*, *et* > albam uestiri *libere Tert.* (*scorp.* 12). **nomen** *pr.*: e *ex* i Σ. **eius** *pr.* (*in ras. longiore scr.* Σ) *etiam Beat.* (II. v. 80), *gr.* αὐτοῦ: ipsius *Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*). **uitae** (-te OWZ*) *cum gr. plur.* τῆς ζωῆς: uiuentium *libere Hieron.* (*hierem.* iii. 76) *cum gr.* 61. *al.*[6] τῶν ζώντων. **nomen eius** *sec.*, *cf.* n. illius *t*, *cum gr. paene omn.* τὸ ὄνομα αὐτοῦ: eum *gig. cum gr.* 67. 120 αὐτόν. **de libro . . . eius** *sec.*: *gr.* 1. *al.*[13] *om.*, *non autem latt.* **coram** (quor. I*Σ*) **patre meo et coram angelis** (hangel. C, anguel. D) **eius** (dei *Ber.*—*cf.* Luc. xii. 9), *gr.* ἐνώπιον (ℵ 111 ἔμπροσθεν) τοῦ πατρός μου καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ (113 τοῦ Θεοῦ): ante patrem et angelos ipsius *Cassiod.* (*comm.*).

6. *Uers. def. Prim. Apr. Baed. Ber.* **aurem** *cum gr. omn.* οὖς: aures ΚΟΠΣ[c]VWZ[c] *c dem. haf. Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; II. v. 80); *deinde* + audiendi O* *t sine auct. gr.* audiet Z*. **quid** (qui I) = τί: quod *Tyc.*[T] ecclaesiis I, aecclesiis ΠΣ, aeclesiis CU, aecl D, aeglesiis T. *Cf.* ii. 7 *etc.*

7. **et** *pr.*; *om. t Prim. Cassiod.* (*lemm.*) *Beat.* (*lemm.*; II. vi. 1) *sine auct. gr.* anguelo D; angelos G. **philadelphiae** (-phie W, phyladelfiae I, phyladelphyae C, filadelfiae FGKΣUVZ[c], filadelfie O, filadelphie Z*) **ecclesiae** (-sie O*WZ*, aecclesiae ΠΣ*, aeclesiae CU; *om.* O[c]) *etiam Baed.*[D] *cum ord. gr. omn.* τῆς (67. 145 τοῖς) ἐν Φιλαδελφίᾳ (A 16. *al.*[7] -φίας) ἐκκλησίας: > ecclesiae (aecles̄ D) philadelphiae (fidad. D*, filad. D[c]) D *Baed.*[SO], *cf.* > ec. qui est filadelfiae *Prim.*; qui est philadelphiae (*sine* ec.) *Cassiod.* (*lemm.*), *cf. gr.* 226 τῆς ἐν Φ. *tantum et* 164 τῆς Φιλαδελφείας *tantum.* **scribe** (-bae F*ΙΚΠΣ) *cum gr. paene omn.* γράψον: *om. Cassiod.* (*lemm.*) *cum gr.* 53. 106. hec OW. **dicit**: *gr.* 34. *al.*[8] + κύριος, *non autem latt.* **sanctus et uerus** *cum gr.* 34. *al.*[8] ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινός, *cf.* s. u. (*sine* et) *Bentl. cum gr.* CPQ 1. *al. fere omn.* ὁ ἅγ. ὁ (41. *al.*[4] *om.*) ἀλ.: *gr.* ℵA > ὁ ἀλ. ὁ ἅγ. *et* 143 ὁ ἅγ. *tantum apud latinos non redduntur.* **sanctus . . . habet**: *in ras. scr.* Σ[2]. **qui habet** *etiam Hieron.* (*quater*), *cf.* habens *Iren.* (*int.* IV. xx. 2), *et gr.* ὁ ἔχων: habet *tantum Hieron.* (*in die dom. pasch.—ad init. pericopes*) *Facund.* (*P. L.* lxvii. 575); dabo ei *Hieron.* (iv. 319). **clauem** *etiam Tyc.*[HmT] *cum gr. omn.* τὴν (ℵ* *om.*) κλεῖν (1. *al. mu.* κλεῖδα): claues *Tyc.*[Hv] *Prim.*; *deinde* + domus *Hieron.* (iv. 319, *non autem alibi*) *Apr. sine auct. gr.—ex* Es. xxii. 22. **dauid** *etiam Hieron.* (*quinquies*) *cum gr. paene omn.* τοῦ (AC 38. *al.*[7] *om.*) Δαυείδ: *gr.* 7*. *al.*[16] τ. ᾅδου (*uide Tisch.*[gr.] *ad loc.*) *et* 149. 186 τ. θανάτου καὶ τ. ᾅδου (*ex* i. 18) *apud latinos non redduntur*; *om. Hieron.* (*tract. de ps.* lxxxix). **qui** (quod O*) **aperit** (app. Z*) *etiam Hieron.* (*sexies*) *cum gr. paene omn.* ὁ (90. *al.*[2] *om.*) ἀνοίγων, *cf.* aperit *tantum Hieron.* (*ep.* cxxi *praef.*) '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1265 *ad init. pericopes*), *et* aperiet *tantum Iren.*: et qui aperit *Facund. cum gr.* ℵ 106 καὶ ὁ (ℵ *om.*) ἀν. **claudit** (clud. A*CDFGT) *pr. etiam Tyc.*[H] *cum gr.* 1. *al. pauc.* κλείει (*cf.* 28. *al.*[8] κλείων): claudet *Iren. Hil.* (*instr. pss.* 6) *Tyc.*[T] *cum gr. plur.* κλείσει (7. *al.*[7] κλείσῃ); *deinde gr.* Q 2. *al. plus*[110] + αὐτήν, *non autem latt.* **claudit** (clud. A*) *sec. etiam Tyc.*[HT] *Hieron.* (*ep.* cxxi *praef.*, *ep.* lviii. 9, *in die dom. pasch.—cf. tract. de ps.* lxxxviii *infra*): claudet *Iren.*; qui claudit *Hil. Hieron.* (*ep.* liii. 5, *tract. de ps.* lxxxix; *et Uall.* iv. 319), *cf. gr.* A 36. *al.*[2] κλείων *tantum*; et claudit (clud. CDFG) CDFG ΘΣTU*Z *gig. Beat. cum gr.* C 31. *al. pauc.* καὶ κλείει; et qui claudit Π *t Hieron.* (*hierem.* vi. 29) *Facund. Prim.*, *cf. gr.* ℵP 1. *al. fere*[80] καὶ (28. *al.*[17] + ὁ) κλείων; *gr.* Q 2. *al. fere*[100] εἰ μὴ ὁ ἀνοίγων *et* 7. *al.*[11] εἰ μὴ ὁ ἀνοίγων καὶ κλείων *apud latinos non redduntur.* **et** *quart. cum gr. omn.* καί:

8 scio opera tua
ecce dedi coram te ostium
apertum
quod nemo potest claudere
quia modicam habes uirtutem
et seruasti uerbum meum
et non negasti nomen meum
9 ecce dabo de synagoga satanae
qui dicunt se iudaeos esse
et non sunt
sed mentiuntur
ecce faciam illos ut ueniant
et adorent ante pedes tuos
et scient quia ego dilexi te
10 quoniam seruasti uerbum
patientiae meae
et ego te seruabo ab hora
temtationis quae uentura

---

quod Prim. aperit (app. Z) sec. cum gr. ACP 1. al. mu. ἀνοίγει (cf. 28. al.^{8} ἀνοίγων) : aperiet Iren. Hil. cum gr. ℵQ 2. al. fere^{160} ἀνοίξει. > qui claudit et nemo aperit aperit et nemo clandit Hieron. (tract. de ps. lxxxviii) 'Prosp.' (P. L. li. 856 = prom. et praed. dei v. 14) contra ord gr.

8. scio opera (hop. C) tua (om. V) etiam Baed.^{D} cum ord. gr. ℵ 113$^{ut\ udtur}$ οἶδα τὰ ἔργα σου (113 σά) : gr. plur. > οἶδ. σου τ. ἔργ.; om. Tyc.^{HT} Prim. Baed.^{SO} Beat. (lemm. et comm.; uide autem infra). ecce cum gr. paene omn. ἰδού : et T ; et ecce Π$^{*ut\ udtur}$ cum gr. 111. al.^{2} καὶ ἰδού. dedit Π*. coram (quor. IΣ*) te etiam Beat. (II. vi. 29), cf. ante te Uict.-Pet.^{ΦS} Tyc.^{HT} Beat. (lemm.; II. vi. 14), in te Beat. (I. v. 95; II. vi. 21), in conspectu tuo Prim., et gr. ἐνώπιόν σου : ante uos Uict.-Pet.^{AY} gr. 61. al.^{3} > θύραν ἐνώπιόν σου, non autem latt. ostium (host. DIO^{c}Π*Σ, osteum F*T, hosteum C) apertum (om. D), cf. ost. patens gig., cum ord. gr. omn. θύραν ἠνεῳγμένην (ACQ al. pler. ἀν.) : > apertum ostium Prim. quod nemo potest claudere (clud. ACDF*GTV) cum gr. ἣν (1. al. pauc. καὶ) οὐδεὶς δύναται κλεῖσαι, cf. > q. n. cl. pot. Prim.: scio Beat. (lemm.; II. vi. 28; uide supra); def. Tyc.^{HT}; deinde gr. ACPQ 1. al. paene omn. + αὐτήν, non autem latt. quia (qui Baed.^{SO}), gr. ὅτι : quoniam Prim. modicam (modicum GO*) habes (habens V) uirtutem et gr. μικρὰν (21. al.^{13} οὐ μ.) ἔχεις (1. al.^{7} ἔχει) δύναμιν, cf. > m. uirt. h. D et gr. 36 > μ. δ. ἔχ. : pusillas h. uires Prim. seruasti (seruas D), gr. ἐτήρησας : reseruasti Prim. uerbum meum et gr. paene omn. μου τὸν λόγον : gr. 211 μ. τὸ ἔργον et 61. al.^{4} μ. τὰ ἔργα apud latinos non redduntur. negasti (ἠρνήσω) : denegasti Prim. nomen : in ras. scr. Σ^{2}.

meum pr. . . .^{9} de : in ras. scr. O.

9. dabo etiam Beat. (II. vi. 72) : do I gig. Tyc.^{T} Beat. (lemm.) cum gr. paene omn. δίδωμι (AC διδῶ) ; gr. ℵ δέδωκα ; deinde + tibi IOΠ^{c} cum gr. 62. al.^{11} qui add. σοι, + eos Baed.^{D} sine auct. gr. de synagoga (sin. DOTW, synagoge Σ*) satanae (-thanae CIII, -tane WZ*, -thane O ; om. c) et gr. ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ σατανᾶ : de syn. quae est sat. Tyc.^{T} qui dicunt se iudaeos (-deos OΠW) esse etiam Baed.^{S} cum ord. gr. paene omn. τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς (141. 187 αὐτοὺς) Ἰουδαίους εἶναι (109. 146 om.) : > q. (eos q. D) se d. iudaeos (-deos D) esse DΘΠ Apr. Baed.^{OD} Beat. (lemm.; II. vi. 72; VII. ii. 6); q. d. iud. esse tantum Tyc.^{T} cum gr. 59 τ. λ. Ἰουδ. εἶν. (sine ἑαυτ.) ; > ex his q. se iud. d. esse Prim.; > q. d. iudaeus se esse Z* ; > q. d. se esse iudaeos dem. cum ord. gr. 143 τ. λ. ἑαυτ. εἶν. Ἰουδ.; gr. 226 > τ. λ. εἶν. ἑαυτ. Ἰουδ. et non = καὶ οὐκ : nec Prim. ecce pr. . . . sunt : cf. ii. 9. sed = ἀλλά : quia t ; et Tyc.^{T} ; deinde + sinagoga et D. menciuntur OΠ. ecce sec. cum gr. paene omn. ἰδού : et D cum gr. 1. al.^{34} καί. faciam = ποιήσω : facturus sum Prim. ut ueniant = ἵνα ἥξωσιν (ℵACP 6. al.^{57} ἥξουσιν ; 1. 208 ἥξω) : uenire Prim. et adorent (had. C, a in ras. scr. O, e in ras. scr. U ; adorant KΣ*Z* Baed.^{D*} Beat. II. vi. 72) ante (han. C) pedes tuos cum ord. gr. καὶ προσκυνήσωσιν (ℵACP 1. al.^{32} προσκυνήσουσιν) ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου : > ante p. t. et adorare Prim. scient (i sup. lin. A), cf. cognoscent Beat. (lemm.), cum gr. 36. al.^{8} γνώσονται : sciant Σ c gig. Baed.^{D} (sed . . . te def.^{SO}) et cognoscant Tyc.^{T} (semel) Beat. (II. vi. 72) cum gr. ACPQ 1. al. pler. γνῶσιν ; scies Prim. et cognosces Tyc.^{T} (semel) cum gr. ℵ 14. al.^{4} γνώσῃ (113. 201 -σει) ; scio D. quia (ia in ras. scr. U) ego (in ras. scr. U) cum gr. ℵACP 1. al. sat. mu. ὅτι ἐγώ : quia (sine ego) Prim. Ber. cum gr. Q 2. al.^{124} ὅτι tantum.

10. quoniam, cf. quia D, cum gr. paene omn. ὅτι : gr. A καί et 38. al.^{3} καὶ ὅτι apud latinos non redduntur. seruasti (ἐτήρησας) : reseruasti Prim.; sustinuisti D. patientiae (pac. GKΠΣ, paciencie OW), gr. τῆς ὑπομονῆς : sustinentiae D Tyc.^{T} ; tolerantiae Prim. meae (mee W) et gr. omn. μου : om. O ; deinde + in tam paruis uiribus Uict.-Pet. Beat. (I. v. 95, II. vi. 21 ; non autem lemm., II. vi. 78). ego : om. I. te (om. Z*) seruabo etiam Beat. (quater), cf. te tuebor Prim., cum ord. gr. paene omn. σε τηρήσω (ℵ om.) : > seruabo te FΠ^{c} (te pr. autem non eras.) U vg. cod. caraf. haf. Tyc.^{T} Beat. (II. vi. 81) cum ord. gr. 59. al.^{3} τ. σε. ab (b in ras. scr. OΠ ; ad t) hora (horam Z$^{*ut\ udtur}$) temtationis (cum AT, temptat. codd. plur., temptac. O, tentat. vg.) etiam Uict.-Pet.^{ΦS}, cf. de hora t. gig. Uict.-Pet.^{AY}, et gr. ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ : ad horam temptationis FU ; deinde + eius Z* sine auct. gr. quae

est in orbem uniuersum
temtare habitantes in terra
11 uenio cito
tene quod habes ut nemo
accipiat coronam tuam
12 qui uicerit faciam illum
columnam in templo dei mei
et foras non egredietur
amplius
et scribam super eum
nomen dei mei
et nomen ciuitatis dei mei
nouae hierusalem
quae descendit de caelo
a deo meo
et nomen meum nouum

(que OWZ*) **uentura est,** *gr.* τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι : q. u. erit *gig.* **in orbem** (horb. C; urbem Σ*) **uniuersum** (hun. C) *cum ord. gr. paene omn.* ἐπὶ τῆς (62. *al.*[10] τὴν) οἰκουμένης (62. *al.*[10] οἰκουμένην) ὅλης (62. *al.*[10] ὅλην): > in un. orbem (+ terrae *gig.*) D *gig. Beat.* (*lemm.*; II. vi. 78) *Ber.*, > in un. mundum *Beat.* (II. vi. 81), > in uniuerso orbe (*etiam* > in uniuerso orbe uentura est) *Tyc.*[T] (*semel*), > in toto orbe *Tyc.*[T] (*semel*), > uniuerso orbi terrarum *Prim.*, *et* > totum orbem terrarum *libere Beat.* (I. v. 63), *cum ord. gr.* 113 ἐπὶ ὅλης τῆς οἰκουμένης *et* 226 εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην. **temtare** (*cum* AT, tempt. *codd. rell.*, tent. *vg.*) = πειράσαι : ut temptet *gig.* **habitantes** = τοὺς κατοικοῦντας : eos qui habitant *gig.*; eos qui inhabitant *Prim.*, *cf.* omnes qui inhabitant *Ber.* **in terra,** *cf.* in terram AIVZ[c] *haf. Apr.* (*lemm.*), super terram *gig. Apr.* (*comm.*), *et gr.* ἐπὶ τῆς γῆς (*cf.* 23. 226 ἐφ' ὅλην τὴν γῆν): terram *tantum Tyc.*[T] *Prim. Ber.*; *om. omnino* D.

11. *Ad init.* + ecce DFKOΠΣ² (*et* ecce uenio cito *in ras. scr.*) UVW *vg. cod. caraf. c dem. diu. haf. Tyc.*[T] *Apr. Baed.* (*hic et P. L.* xci. 825) *Ber. cum gr.* 21. *al. pauc. qui add.* ἰδού; + ego *Beat.* (*lemm.*; II. vi. 91), + ego autem *t*, *sine auct. gr.* **uenio** *cum gr. omn.* ἔρχομαι: ueniam *Prim. Beat.* (*lemm.*; II. vi. 91); *deinde* + tibi *t cum gr.* 31 *qui add.* σοι—*cf.* ii. 5, 16. **cito**: + tu *Beat.* (*lemm.*), + tu tamen *Beat.* (II. vi. 91), *sine auct. gr.* **tene**: + ergo *Paulin.-Nol.* (*ep.* v. 9 *ad init. pericopes*). **habes** = ἔχεις : tenes *Honorat.* (*P.L.* l. 567) *Paulin.-Nol.*, *cf.* tenebamus *libere Bachiar.* (*P. L.* xx. 1057). **ut** (huti C; *om.* O* *Ambr.* (*inst. uirg.* 10) *Apr.*) **nemo accipiat coronam** (chor. CΠ) **tuam,** *cf.* ne quis acc. c. t. *t*, ne alius acc. c. t. *Cypr.* (*eccl. un.* 20, *ad Fort.* 8, *bon. pat.* 13) *Tyc.*[T] (*semel*) *Aug.* (x. 772) *Prosp.* (*P. L.* li. 385) *Leo* (*P.L.* liv. 1009) *Greg.-Mag.* (*P.L.* lxxvi. 332) *Beat.* (*lemm.*; II. vi. 91, 93, 94), ne quis alius acc. c. t. '*Prosp.*' (*P. L.* li. 807 = *prom. et praed. dei* ii. 32) *Prim.*, *et* ne alter acc. c. t. *Honorat. Auct.-Incert.* (*P.L.* lxxxviii. 1050), *cum ord. gr. plur.* ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου—*cf. etiam* et nemo (non alius Z*) accipiet c. t. Z, *et* et alter tulit c. nostram *libere Bachiar.*: > ne alius c. tuam accipiat *Tyc.*[T] (*semel*); > ne c. tuam accipiat alter *Paulin.-Nol.*; > ne c. eius alter accipiat *Cassiod.* (*comm.*); > c. uestram nemo accipiat alter *libere* '*Hildefons.*' (*P. L.* xcvi. 250); *gr.* 7. *al.*[7] ἵνα μὴ λ. τις ταχύ (69 *om.*) τ. στ. σου *apud latinos non redduntur.*

12. *Ad init.* + et O*. **qui uicerit** (uec. V*) *etiam Beat.* (I. v. 96), *gr.* ὁ νικῶν : q. uincit *Beat.* (*lemm.*; II. vi. 98); *cf.* ii. 7 *etc.* **faciam** (a *sec. in ras. scr.* Σ², a *sec. ex* e Z) **illum** (u *ex* a A) **columnam** (-umpnam DO[c]W, u *in ras. scr.* Σ²) *etiam Uict.-Pet.*[Φ] *Hieron.* (v. 553), *cf.* f. eum c. *Hieron.* (v. 479, 493, vii. 405) *Prim.*, *cum gr. omn.* ποιήσω αὐτὸν (ℵ* 47. *al.*[9] αὐτῷ) στύλον : fiet columna *Uict.-Pet.*[AYS] **dei mei** (*om. Uict.-Pet.*[AYS]) *pr. cum gr. omn.* τοῦ Θεοῦ μου (29. *al.*[2] *om.*): meo *Zachar.-Pap.* (*P. L.* lxxxix. 945). **et** (*om. Baed.*[D]) **foras non egredietur** (heg. C; egreditur GZ*) **amplius** *etiam Beat.* (II. vi. 99), *cf.* et f. n. exiet amp. *Tyc.*[T] *Prim.*, *cum ord. gr. omn.* καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι (ℵ 113 *om.*): > et f. amp. n. exiet *Beat.* (*lemm.*; II. vi. 98), *cf.* > et f. iam n. exiet *gig.*; *om. omnino Zachar.-Pap.*; *deinde* + et non exiet *Baed.*[D] **et** *sec.* : *om.* D. **scribam . . . meum** : *in ras. scr.* Σ². **super eum,** *cf.* super illum (illud *Tyc.*[H]) COTZ* *dem. diu. t Tyc.*[HT] *Prim. Zachar.-Pap. Beat.* (*lemm.*; II. vi. 102), *cum gr. paene omn.* ἐπ' αὐτόν (21. *al.*[29] αὐτῷ): *gr.* C 28 *om.*; *deinde gr.* 38. *al.*[4] + τὸ ὄνομά μου καί, *non autem latt.* **dei** *sec.* . . . **nouum** : meum *Zachar.-Pap.* *gr.* Q 130 *om.* τοῦ Θεοῦ μου καὶ τὸ ὄνομα *per homoeoteleuton, non autem latt.* **et nomen ciuitatis dei mei** *etiam Tyc.*[H] *Beat.* (II. vi. 102) *cum gr. plur.* καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ μου : et n. c. *tantum* O (*in ras. scr.*) U *haf. Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*); *om. omnino per homoeoteleuton* F *t cum gr.* 1. *al.*[6] **noue** O (*in ras. scr.*) WZ*. **hirū** D, **iherusalem** CT, **ihrlm** O, **ierusalem** Σ² *vg.*, **ierlm** W. **quae** (que OWZ*) **descendit** (*in ras. scr.* O; descendet FGI; + a *eras.* A) **de caelo** (celo OW) *etiam Tyc.*[H] *Beat.* (II. vi. 102) *cum gr. paene omn.* ἡ καταβαίνει (ℵ*ACP 1. *al. plus*[80] καταβαίνουσα) ἐκ (2. *al.*[80] ἀπὸ) τοῦ (22. *l.*[3] *om.*) οὐρανοῦ, *cf.* descendentis de c. *Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* ℵ[c] 179*. 251 τῆς καταβαινούσης ἐκ τ. οὐρ.: > de c. discendit D. **a** *cum gr. paene omn.* ἀπό (27. *al.*[2] ἐκ): *om.* F *cum gr.* 7. *al.*[17] **et nomen meum** (*in ras. scr.* OU) **nouum** (*in ras. scr.* OU) *etiam Beat.* (II. vi. 103) *cum gr. plur.* καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν, *cf.* et nom. m.

13 qui habet aurem audiat
quid spiritus dicat ecclesiis.
14 Et angelo laodiciae
ecclesiae scribe
haec dicit amen
testis fidelis et uerus
qui est principium
creaturae dei
15 scio opera tua
quia neque frigidus es
neque calidus
utinam frigidus esses
aut calidus
16 sed quia tepidus es et nec

---

quod nou. est *gig.* : et nom. nou. *tantum* F *t cum gr.* Q 2. *al.*[91] *καὶ τ. ὄν. τ. κ.* (*sine μου*); *om. omnino Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* 15.

13. *Uers. def. Prim. Apr. Baed.*[SO] *Ber.* abet T. **aurem** *cum. gr. paene omn.* *οὖς* : aures FKOΠUVWZ[c] *c dem. haf. Tyc.*[T] *Baed.*[D] *Beat.* (*lemm.*; II. vi. 108) *cum gr.* 102 *ὦτα*; *deinde* + audiendi *t cum gr.* 193 *qui add. ἀκούειν.* **quid** (qui IO*) = *τί* : quod *Tyc.*[T] **dicat** : *om.* Z*. aecclaesiis ΙΠ, aeclesiis CU, aecl D, aeglesiis T. *Cf.* ii. 7 *etc.*

14. **et** *pr.* : *om. Prim. Beat.* (*lemm.*; II. vii. 1) *cum gr.* 15. anguelo D. **laodiciae** (-dicie W, -ditiae Σ[c], -dociae ΙΠ[c], laudiciae CG, lauditiae Z*, lauditie O, laudociae T, laudotiae Σ*, laudaciae D) **ecclesiae** (-sie OWZ*, aecclesiae ΠΣ, aeclesiae C, aecl D, aeglesiae T; *om.* Θ*) *cum gr. plur.* *τῆς ἐν Λαοδικίᾳ ἐκκλησίας* (13. *al.*[6] *om.*), *cf.* > ecclesiae (ecl. U) laodiciae FU *Tyc.*[T] *Prim.* : *gr.* 67. *al.*[2] *τῆς* (178 + *ἐν*; 200 + *ἐν τῇ*) *Λαοδικαίων ἐκ.* *et* 1. *al. pauc.* > *τῆς ἐκ. Λαοδικέων apud latinos non redduntur.* scribae GIΠ*ΣV𝕾. hec OW. **amen,** *cf.* ille am. *m cum gr. omn.* *ὁ* (57 *om.*) *ἀμήν*, *et* qui est am. *Orig.* (*int.* iv. 642) *Prim.* : *om. Hieron.* (vi. 796) *Fulg.* (*P.L.* lxv. 714) *Beat.*; *deinde* + qui est D *Fulg.* (*uide infra*); *gr.* ℵ* + *καί*, *non autem latt.* **testis** (testes Z*) : + meus I*—*ex* ii. 13. **et uerus,** *cf.* et uerax *m*, *cum gr. omn.* *καὶ* (7. *al.*[23] *ὁ*; ℵC 2. *al.*[5] *καὶ ὁ*) *ἀληθινός* : *om. Faustin.* (*P.L.* xiii. 63) *Hieron. Fulg.*; *gr.* ℵ + *καί*, *non autem latt.* **qui est** : *om. gig. m Faustin. Hieron. Fulg.* (*uide supra*) *et gr. non expr.* **principium,** *gr.* *ἡ ἀρχή* (21. *al.*[11] *ἀπαρχή*) : initium *Faustin. Hieron. Fulg. Prim.* **creaturae** (-re OWZ*; *om. Tyc.*[T]) **dei** *cum ord. gr. omn.* *τῆς κτίσεως* (25. *al.*[10] *πίστεως*; ℵ* *ἐκκλησίας*) *τοῦ Θεοῦ* : d. cr. D; *deinde* + mei *gig. sine auct. gr.*

15. **scio,** *gr.* *οἶδα* : noui *m Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; II. vii. 1). **opera** (hop. C) **tua** : *gr.* > *σου τὰ ἔργα.* **quia** *cum gr. paene omn.* *ὅτι* : *om. Ambr.* (*ps.* cxviii *sade* 14; *non autem beth* 25) *cum gr.* 28. 102. **neque frigidus es neque** (nec *c*) **calidus** (+ es neque calidus D) *etiam Ambr.* (*ps.* cxviii *beth* 25, *sade* 14), *cf.* n. fr. es n. feruens *Tyc.*[T] *Beat.* (II. vii. 1), *cum ord. gr. paene omn.* *οὔτε ψυχρὸς εἶ* (ℵ* *om.*) *οὔτε ζεστός* : > n. fr. n. calidus es *m Beat.* (*lemm.*) *et* > n. fr. n. feruens es *Tyc.*[H] *Prim.*, *cf.* > n. frigidos n. feruentes esse *libere Beat.* (I. v. 97); > n. calidos n. frigidos *libere Ambr.* (*ps.* i. 28), *cf.* > nec calida dicitur esse nec frigida *libere Orig.* (*int. princ.* III. iv. 3), > aut calidi essent aut frigidi *libere Hieron.* (iv. 253), *et ord. gr.* 46. *al.*[3] *οὐ. ζ. εἶ οὐ. ψ.*; *deinde gr.* 119. *al.*[3] + *ὅτι χλιαρὸς εἶ*—*e uers.* 16 *infra.* **utinam** (hut. C) **frigidus esses aut** (autem O*) **calidus** *etiam Tyc.*[T] (*def.* [H]) *Cassian.* (*conl.* iv. 12) *Faust.* (*serm.* 24 *semel*) *Beat.* (*lemm.*), *cf.* ut. fr. esses uel c. *Ambr.* (*ps.* cxviii *beth* 25, *sade* 14), *et* ut. fr. esses aut feruens *Prim. Beat.* (II. vii. 1), *cum ord. gr. plur.* *ὄφελον ψυχρὸς ἦς ἢ ζεστός* : > ut. (+ aut *Hieron. Saluian.*; + enim aut *Prisc.*) calidus esses aut fr. *Prisc.* (*tract.* 1) *Hieron.* (iv. 598) *Cassian.* (*conl.* iv. 19) *Faust.* (*serm.* 24 *semel*) *Saluian.* (*gub. dei* iv. 91) *Caesar.* (*sermm.* ccxxxv. 4, ccxxxvii. 2) *et* > ut. esses calidus aut fr. *Paulin.-Aquil.* (*P.L.* xcix. 357), *cf.* ut. feruens esses . . . aut ut. fr. esses *libere Beat.* (II. vii. 6); *gr.* A 1. *al.*[12] *om.*, *non autem latt.*

16. **sed** *et gr.* 113 *ἀλ'*, *cf.* nunc autem *Hieron.* (iv. 598) *Cassian.* (*conl.* iv. 12, 19) *Saluian.* (*gub. dei* iv. 91) *Faust.* (*serm.* 24) *Caesar.* (*sermm.* ccxxxv. 4, ccxxxvii. 2) *et* nunc uero '*Aug.*' (v. *App.* 310 = '*Maxim.-Taur.*' *P.L.* lvii *App.* 860): sic (*Bentl.*) *cum gr. paene omn.* *οὕτως*; *om. ad init. pericopes Ambrst.* (*in Rom.* xii. 11) *Aug.* (vii. 348) *Saluian.* (*eccl.* iv. 45) *cum gr.* 36. *al.*[2] *gr.* ℵ > *ὅτι οὕτως*, *non autem latt.* **quia** *etiam Beat.* (II. vii. 3 *et* 7 *infra*), *cf.* quoniam *m Uict.-Pet.* (*libere*) *Prisc.* (*tract.* 1) *Tyc.*[T] *Ambrst. Aug.* (vii. 348) *Prim. Beat.* (*lemm.*; II. vii. 1), *cum gr. paene omn.* *ὅτι* : quia iam D; *om. Cassian.* (*conl.* iv. 12, 19) *cum gr.* 130. tipidus D; tepidos Z*. **es** *cum gr. paene omn.* *εἶ* : *om. m cum gr.* 139. 226. **et nec** (n; W) **frigidus nec** (n; W) **calidus** *cum ord. gr.* AP *al. uix mu.* *καὶ οὔτε ψυχρὸς οὔτε ζεστός*, *cf.* et nec frigidos nec calidos *libere Aug.* (iii. 2. 745) *et Beat.* (II. vii. 3 *et* 7 *infra*): > et neque (non *Beat.*) calidus neque fr. *Aug.* (vii. 348) *Beat.* (*lemm.*) *et* > et neque (non *Tyc.*[T] *Beat.*) feruens neque fr. *Tyc.*[T] *Saluian.* (*eccl.* iv. 45) *Beat.* (II. vii. 1) *cum ord. gr.* ℵCQ 1. *al. pler.* *κ. οὔτε* (2. *al. mu.* *οὐ*) *ζ.* (ℵ[c] 143 + *εἶ*) *οὔτε ψ.* (ℵ* + *εἶ*); *gr.* 119. *al.*[3] *κ. οὐ ζ. tantum*; et *tantum Cassian.* (*conl.* iv. 12, 19); *om. omnino* Z* *gig. m Prisc. Ambr.* (*ps.* cxviii *beth* 25, *sade* 14) *Ambrst. Hieron.* '*Aug.*' = '*Maxim.-Taur.*' *Saluian.* (*gub. dei* iv. 91) *Faust. Caesar.* (*sermm.* ccxxxv. 4, ccxxxvii. 2) *Prim. Luculent.* (*P.L.*

frigidus nec calidus
incipiam te euomere ex ore meo
17 quia dicis quod diues sum et
locupletatus et nullius
egeo et nescis quia tu es miser
et miserabilis et pauper et
caecus et nudus
18 suadeo tibi emere a me
aurum ignitum probatum
ut locuples fias
et uestimentis albis
induaris

---

lxxii. 817) *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 357) *Ber. cum gr.* 10. *al.*[5]—*cf. Beat.* (II. vii. 3 *infra*). **incipiam te euomere** (emouere O; uomere *Tyc.*[T] *Saluian.* (*eccl.* iv. 45)) **ex ore** (ori Z*) **meo** *etiam Aug.* (vii. 348 *test. Bened.*) *Beat.* (*lemm.*; II. vii. 1), *cf.* inc. te eicere ex ore (hore C) m. CT, *et* inc. te reicere ex ore m. *Aug.* (vii. 348 *teste Hoffmann*), *cum gr. paene omn.* μέλλω σε ἐμέσαι (38. *al.*[6] + καὶ ἐλέγχω σε) ἐκ (127. 215 ἀπὸ) τοῦ στόματός μου—*cf. etiam* > inc. te ex ore m. uomere *Prim.*: euomam te ex ore m. *m Ambrst. Beat.* (II. vii. 3 *et* 7 *infra*), *cf.* uomam te de ore m. *Uict.-Pet.*[YΦS] *Beat.* (I. v. 98), euomam eum de ore m. *libere Uict.-Pet.*[A], euomit ex ore suo *libere Aug.* (iii. 2. 745), *et* euomam te *tantum Hieron.*; euomeris ab ore domini *Prisc.*; *gr.* ℵ* παῦσε τοῦ στόματός σου. *Libere citat Beat.* 'neque frigidus neque calidus sed quia tepidus es euomam te ex ore meo' (II. vii. 3), *et* 'sed quia neque frigidus neque calidus es sed tepidus . . . euomam te ait ex ore meo' (II. vii. 7).

17. *Uers. def. Prim.* *Ad init.* + sed Σ *sine auct. gr.* **quia** *pr.*, *cf.* quoniam *Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; quia d. quod *def. comm.*), *cum gr. omn.* ὅτι: *om. ad init. pericopes Cypr.* (*op. et el.* 14) '*Cypr.*' (*App. p.* 53 = *ad Novat.* 2) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 720, *non autem* 259) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 731). **dicis** = λέγεις: dices A*F. **quod** *etiam Cassian.* (*conl.* iii. 9), *cf.* quia I *Tyc.*[T] *Cassian.* (*conl.* iv. 19 *ad init. pericopes*), *cum gr.* AC 1. *al. mu.* ὅτι: *om.* 𝔖 *m Cypr.* '*Cypr.*' *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* ℵPQ 2. *al.*[136] **diues sum** *cum gr. omn.* πλούσιός εἰμι, *cf.* diuersum Z*: diues es *Apr.* **locupletatus** *etiam Baed.*[SO], *cf.* ditatus *gig. Tyc.*[T] *Ambr.* (*ps.* cxviii *sade* 14): locupletatus (-pletus D) sum DO *m Baed.*[D], *cf.* ditatus sum *Cypr.* '*Cypr.*' *Oros.* (*apol.* 30), *et gr. omn.* πεπλούτηκα; locuples *Cassian.* (*conl.* iii. 9, iv. 19) *Isid.* **et** *sec.* = καί (62. *al.*[9] *om.*): ut *haf. Baed.*[O]; *deinde* + non D. **nullius** (+ rei *Cypr.* '*Cypr.*' *Oros.*) **egeo** (heg. C, aeg. Σ*), *cf.* nullius indigeo *Tyc.*[T], *et gr.* ℵPQ 1. *al. pler.* οὐδενὸς χρείαν ἔχω: nihil eg. *Beat.* (*lemm.*; II. vii. 9), *cf. gr.* AC 12. *al.*[10] οὐδὲν χρ. ἔχω; nihil opus est mihi *m.* **quia** *sec.*, *gr.* ὅτι: quod *gig. Ambr.*; quoniam *Cypr.* '*Cypr.*' **tu** (+ autem *ad init. pericopes Cassian.* (*conl.* iv. 19, *non autem* iii. 9), *cf. Eucher. infra*) **es miser** (misser D) *cum ord. gr. paene omn.* σὺ εἶ ὁ (36 *om.*) ταλαίπωρος: > m. es (*sine* tu) *haf. cum ord. gr.* ℵ* τ. εἶ; tu m. (*sine* es, *et qu*ia tu miser *in ras. longiore scr.*) O *cum gr.* 15. *al.*[3] σὺ ὁ (143 *om.*) τ. **et miserabilis** (mirabilis A[c]Z*, mirabiles A*) *cum gr. paene omn.* καὶ (AQ 2. *al. fere*[130] + ὁ) ἐλεεινός: *om. Cypr. cum gr.* 119. *al.*[3] **pauper et caecus** (cec. A*GOΣ[c]TUWZ[c]) **et nudus** *cum ord. gr. plur.* πτωχὸς καὶ τυφλὸς καὶ γυμνός: > p. et n. et c. *haf. et* > mendicus et n. et c. *gig. m Ambr. cum ord. gr.* 7. *al.*[21] πτ. κ. γ. κ. τ.; > c. et pauper et n. '*Cypr.*' *Tyc.*[T] *Baed.*[D] (et *sec.* . . . nudus *def.* [SO]) *Beat.* (*lemm.*; II. vii. 10) *cum ord. gr.* 211 τ. κ. πτ. κ. γ. *Libere citat* 'tu autem es nudus et miser' *Eucher.* (*form.* 5).

18. *Ad init.* + igitur *dem.*, *cf. gr.* 61. *al.*[3] *qui add.* καί, *et* 38. *al.*[2] *qui add.* οὖν *post* σοι. **suadeo . . . probatum**: *def. Prim.* **suadeo** (+ te Z*) **tibi** (*in ras. scr.* U) *etiam Uict.-Pet.*[S] *Beat.* (II. vii. 13), *gr.* συμβουλεύω (28. *al.*[2] -εύσω) σοι: consulo t. *gig. Uict.-Pet.*[AYΦ] *Tyc.*[H] (*semel*) *Ambr.* (*ps.* cxviii *sade* 14), *cf.* console t. *libere Prisc.* (*tract.* 1); consilium do t. *Beat.* (*lemm.*; I. v. 99) *et* > consilium t. do *Tyc.*[H] (*semel*) *Tyc.*[T] *Beat.* (II. vii. 10). **emere** (hem. C) **a me aurum** *etiam Beat.* (II. vii. 13) *cum gr.* ℵACP 1. *al. mu.* ἀγοράσαι παρ' ἐμοῦ χρυσίον, *cf.* ut (*om. Uict.-Pet.*[AY]) emas (+ tibi *Tyc.*[T] *Beat.* (II. vii. 10)) a me aur. *gig. Uict.-Pet. Ambr. Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; I. v. 99; II. vii. 10), *et* eme a me aur. *Tyc.*[H] (*semel*): > a me emere aur. *haf. m cum ord. gr.* 111 παρ' ἐμ. ἀγ. χρ.; *gr.* Q 2. *al.*[125] > ἀγ. χρ. παρ' ἐμ.; aemere aur. *tantum* I *cum gr.* 31. *al.*[13] ἀγ. χρ. (*sine* παρ' ἐμ.), *cf.* ut emas tibi aur. *Tyc.*[H] (*semel*), *et* eme tibi aur. *libere Prisc.* **ignitum probatum**, *cf.* igne pr. *gig. m Prisc. Ambr. Beat.* (*semper*): > pr. ignitum *Ber.*; ignitum de (*om. Tyc.*[T]) igni *Cypr.* (*op. et el.* 14) *Tyc.*[T] = *gr. paene omn.* πεπυρωμένον ἐκ πυρός; conflatum *tantum in fine pericopes Uict.-Pet. Tyc.*[H] (*semel*) *cum gr.* 16. 59 πεπ. (*sine* ἐκ πυρ.); *om. in fine pericopes Tyc.*[H] (*semel*). **ut** (huti C) **locuples** (-lex CT) **fias**, *gr.* ἵνα πλουτήσῃς: ut diues sis *gig. et* > ut sis diues *Cypr. Tyc.*[T] *Prim.*; ut diues sis et locupleteris *m Beat.* (*lemm.*; II. vii. 14). **uestimentis albis**, *cf.* uestimenta (+ tua *Tyc.*[T]; + mea *m Beat.*) alba (*Bentl.*) *gig. m Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; II. vii. 14), *et gr.* ἱμάτια λευκά: ueste alba *Prim.*, *cf.* uestem albam *Cypr.* **induaris**, *cf.* uestiaris *Tyc.*[T] *Prim.*: ut induaris (*Bentl.*) *m*, *cf.* ut uestiaris *Cypr.*, *et gr.* ἵνα περιβάλῃ (Q 4. *al.*[35] περιβάλλῃ); indueri

et non appareat confusio
nuditatis tuae
et collyrio inunge oculos
tuos ut uideas
19 ego quos amo arguo
et castigo
aemulare ergo et paeni-
tentiam age
20 ecce sto ad ostium et pulso
si quis audierit uocem meam

---

deinde + aeternis Z* *sine auct. gr.* **et non** (*sup. ras. scr.* Z) *cum gr. paene omn.* καὶ μή: ut non Ϛℌ𝔖 *dem. diu. m*, *cf.* ne *Beat.* (*lemm.*; II. vii. 14), *et gr.* 152 μή (*sine* καί). **appareat** (pareat *in ras. scr.* Σ^{2}, appereat *et* e *sec. ex* i O) *cum gr.* 14. *al.*^{6} φανῇ: manifestetur *gig. cum gr. paene omn.* φανερωθῇ; *deinde* + in te *Cypr. Prim. sine auct. gr.* **confusio** (-fussio D), *gr.* ἡ αἰσχύνη (P 7. *al.*^{25} ἀσχημοσύνη): foeditas *Cypr. Prim.*; turpitudo *Tyc.*^{T} *Beat.* (*lemm.*; II. vii. 14). tue OW. **et** *tert.*: *om.* D. **collyrio** (collirio CΠ^{c} ΣTW, colirio OΠ*, colerio D): collyrium (*Bentl.*) = κολλύριον. **inunge** (*inter* g *et* e *ras.* 1 *lit.* Π, -ungue F*GΘOΣ*, -hungue C), *cf.* unge D *Prim. Baed.*^{D} (*uers. def.* ^{SO}), *cum gr.* P 1. *al. mu.* ἔγχρισον *et* ℵ 16. *al. fere*^{20} ἐγχρῖσαι (*si pro imp. aor.* 1 *med. habeatur*): inungere (*Bentl.*) *cum gr.* ℵ 16. *al. fere*^{20} ἐγχρῖσαι (*si pro inf. aor.* 1 *act. habeatur*); *gr.* Q 2. *al. plus*^{100} ἵνα ἐγχρίσῃ (Q 156 -σει) *apud latinos non redduntur*, *cf. gr.* AC 7. *al.*^{2} ἵνα ἐγχρῖσαι; *deinde gr.* 10. *al.*^{28} + ἐπί, *non autem latt.* hoculos C; oculus Z*. tuus Z*. **ut uideas**: *gr.* 36. 63 *om.*, *non autem latt.*

19. **quos** *etiam Aug.* (iv. 458, ix. 40 *test. Bened.*) *cum gr.* 36. 69 οὕς, *cf.* quoscumque (*Bentl.*) *gig. m et gr. paene omn.* ὅσους: quem *Aug.* (ii. 875, viii. 369, ix. 40 *teste Petschenig*). **amo** (hamo C), *gr.* ἐὰν (ℵ 16. *al.*^{9} ἂν; 40. *al.*^{4} *om.*) φιλῶ: diligo *Tert.* (*pat.* 11) *Cypr.* (*laps.* 14) *Pacian.* (*par.* 2) '*Maxim.-Taur.*' (*P. L.* lvii *App.* 929)—*cf. Caesar.* (*serm.* xci. 5 *infra*). **arguo et castigo** *etiam Aug.* (iv. 458, viii. 369, ix. 40) *Caesar.* (*sermm.* v. 3, ci. 3, ccxxxiii. 7) *Greg.-Mag.* (*P.L.* lxxvi. 56, 371, lxxvii. 67) '*Defensor*' (*P.L.* lxxxviii. 681), *cf.* redarguo et c. *Cypr. Aug.* (ii. 875) *Pacian.* '*Prosp.*' (*P.L.* li. 799 = *prom. et praed. dei* ii. 26) '*Maxim.-Taur.*' *Prim. Cassiod.* (*P.L.* lxx. 61) *Greg.-Mag.* (*P.L.* lxxv. 751, 897), *cum gr. omn.* ἐλέγχω καὶ παιδεύω: > c. et arguo '*Defensor*' (*P. L.* lxxxviii. 660) *et* > corripio et arguo *gig.*; arguo et quos diligo castigo *Caesar.* (*serm.* xci. 5); castigo *tantum Tert.* **aemulare** (em. DOUW, aemu *in ras. scr.* Σ^{2}, re *sup. lin.* T) *cum gr.* ACQ 2. *al. plus*^{100} ζήλευε (6. *al.*^{9} ζηλοῦ) *uel* ℵP 1. *al. sat. mu.* ζήλωσον (91 ζήτησον): rede (*pro* crede?) *Prim.* **ergo**, *cf.* igitur *m*, *cum gr. plur.* οὖν: *gr.* 7. *al.*^{19} *om.* **paenitentiam** (poenitent. CΣ *vg.*, penitent. IZ*, penitenc. O, pñiam W) **age** *etiam Baed.*^{SO}, *gr.* μετανόησον: > age paenitentiam (poen. DΠ) DΠ *haf. m Tyc.*^{T} *Prim. Baed.*^{D} *Beat.* (*lemm.*; II. vii. 24).

20. **ecce sto** (esto G*, ||sto Z) **ad ostium** (host. CDIΣ) **et pulso** (puso ℌ) *etiam Orig.* (*int. is. hom.* ii. 2 = *Hieron.* iv. 1104 *teste Uall.*) *Caesar.* (*sermm.* lxi. 2, lxxix. 1, ccxxviii. 6) *Baed.* (*ter*), *cf.* ecce sto (assisto *gig.*) ad ianuam et p. *gig. m Ambr.* (*ps.* xliii. 30, *ps.* cxviii *cof* 30, *fid.* iv. 2; *et* ianuam *libere is.* 52, *ps.* cxviii *labd* 12, *ps.* cxviii *cof* 40) *Faust.* (*serm.* 1 = *Caesar. serm.* clxxxvii. 3) *Fulg.* (*P.L.* lxv. 200), *et* ecce sto (steti *Orig. is. hom.* ii. 2) ante ostium et p. *Orig.* (*int. cant. hom.* ii. 7 = *Hieron.* iii. 524, *is. hom.* ii. 2 = *Hieron.* iv. 1104 *teste Baehrens*) *Caesar.* (*serm.* clx. 4), *cum gr. omn.* ἰδοὺ ἕστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ (113. 122 *om.*) κρούω (103. *al.*^{3} κρούων): ecce ego sto ad ostium et p. O *haf. Baed.* (*P. L.* xciv. 253) *et* > ecce ego ad ostium (host. Π*) sto et p. Π, *cf.* ecce ego sto ante ostium et p. *Prim. et* ecce ego sto ante ianuam et p. *Hieron.* (*ep.* xxii. 26); ego sto ad ostium et p. *Iust.* (*P. L.* lxvii. 979); ego sto ante ostium ego p. *Hieron.* (*tract. de ps.* lxxx); ecce stans ante ostium p. *Hil.* (*ps.* cxviii *lamed* 5); ecce enim ego ad ianuam et p. *Baed.* (*P. L.* xcii. 541); ecce ego ante ostium p. *Hieron.* (*tract. de ps.* lxxxvi); ecce enim (+ ad ostium *Uall.*) sto et p. *Orig.* (*int. ezech. hom.* xiv. 3 = *Hieron.* v. 1005); ueniam et stabo ante ostium et pulsabo *Hieron.* (*tract. de ps.* lxxv); ego ad ianuam *tantum* '*Fulg.*' (*P. L.* lxv. 952 *libere*); stare . . . ante ostium et . . . pulsare *libere Cassiod.* (*comm.*); *deinde* + et *Ambr.* (*pss.* xliii. 30, cxviii *cof* 30; *non autem fid.* iv. 2) *sine auct. gr.* **si quis** (siquis *uno uerbo vg.*; + au *perlineatum* O) *cum gr. paene omn.* ἐάν τις: si forte quis *Prim.*, *cf. gr.* 21. *al.*^{10} ἐὰν οὖν τις. **audierit uocem meam et** *etiam Ambr.* (*pss.* xliii. 30, cxviii *cof* 30) *Baed.* (*quater*) *cum gr. omn.* ἀκούσῃ (104. *al.*^{7} -σει) τῆς φωνῆς μου καί (164. 167 *om.*): surrexerit et *Faust.* (*serm.* 1 = *Caesar. serm.* clxxxvii. 3) *Caesar.* (*sermm.* lxi. 2, ccxxviii. 6) *Baed.* (*P. L.* xcii. 541); *om. omnino Orig.* (*int. cant. hom.* ii. 7, *is. hom.* ii. 2, *ezech. hom.* xiv. 3; = *Hieron.* iii. 524, iv. 1104, v. 1005) *Hil. Ambr.* (*fid.* iv. 2; *et libere is.* 71, *ps.* cxviii *labd* 12, *cof* 40) *Hieron.* (*ep.* xxii. 26, *tract. de ps.* lxxv, *tract. de ps.* lxxxvi) '*Fulg.*' *Iust. Caesar.* (*sermm.* lxxix. 1, clx. 4).

et aperuerit ianuam
introibo ad illum
et caenabo cum illo
et ipse mecum
21 qui uicerit dabo ei sedere

mecum in throno meo
sicut et ego uici et sedi
cum patre meo
in throno eius
22 qui habet aurem audiat

---

aperuerit (rue *in ras. scr.* Σ[2]) *sine addit. etiam Ambr.* (*pss.* xliii. 30, cxviii *cof* 30, *is.* 71 *libere*; *cf.* aperueris *libere ps.* cxviii *labd* 12) *Baed.* (*hic*[D]— si quis . . . mecum *def.*[SO]; *P. L.* xci. 1154, xciv. 253) *cum gr. paene omn.* ἀνοίξῃ (12. *al.*[30] -ξει; ℵ 187 ἀνοίξω) *tantum* : aperuerit (app. Z*; aperiet *Hil.*) mihi O[c]Z*𝔊𝔖𝔈 *haf. Orig.* (*int. is. hom.* ii. 2 = *Hieron.* iv. 1104) *Hil. Faust.* '*Fulg.*' *Iust. Caesar.* (*semper*) *Prim. Pel. II-Pap.* (*P. L.* lxxii. 742) *Baed.* (*P. L.* xci. 177, xcii. 541) *et* > mihi ap. *Orig.* (*int. cant. hom.* ii. 7 *et ezech. hom.* xiv. 3 = *Hieron.* iii. 524 *et* v. 1005) *Ambr.* (*ps.* cxviii *cof* 40 *libere*, *fid.* iv. 2) *Hieron.* (*ep.* xxii. 26, *tract. de ps.* lxxv, *tract. de ps.* lxxxvi), *cf. gr.* 104. 151 *qui add.* μοι *post* θύραν *infra.* **ianuam** *etiam Ambr.* (*pss.* xliii. 30, cxviii *cof* 30, *is.* 71 *libere*) *Baed.* (*quater*) *Beat.* (II. vii. 26), *cf.* ostium *Orig.* (*int. is. hom.* ii. 2 = *Hieron.* iv. 1104) *Hil. Tyc.*[T] *Prim. Beat.* (*lemm.*), *cum gr. omn.* τὴν θύραν : *om. Orig.* (*int. cant. hom.* ii. 7 *et ezech. hom.* xiv. 3 = *Hieron.* iii. 524 *et* v. 1005) *Ambr.* (*ps.* cxviii *labd* 12, *cof* 40 *libere*, *fid.* iv. 2) *Hieron.* (*ep.* xxii. 26, *tract. de ps.* lxxv, *tract. de ps.* lxxxvi) *Faust.* '*Fulg.*' *Iust. Caesar.* (*semper*) *Baed.* (*P. L.* xcii. 541); *deinde* + et *Prim. cum gr.* ℵQ 2. *al. fere*[125] *qui add.* καί. **introibo** *etiam Baed.* (*hic*[D]; *P. L.* xci. 177, 1154), *cf.* intrabo IW *vg. cod. caraf. c diu.*[e] *gig. haf. Ambr.* (*pss.* xliii. 30, cxviii *cof* 30, 40; *et* intrat *libere is.* 71) *Hieron.* (*ep.* xxii. 6, *tract. de ps.* lxxv, *tract. de ps.* lxxxvi) *Faust. Caesar.* (*semper*) *Apr. Baed.* (*P. L.* xcii. 541, xciv. 253) *Ber.*, *gr.* εἰσελεύσομαι (Q 12. *al.*[11] -σωμαι): ingrediar *Orig.* (*int. cant. hom.* ii. 7, *is. hom.* ii. 2, *ezech. hom.* xiv. 3; = *Hieron.* iii. 524, iv. 1104, v. 1005) *Hil. Ambr.* (*fid.* iv. 2; *cf.* ingreditur *libere ps.* cxviii *labd* 12). **ad illum** *etiam Ambr.* (*fid.* iv. 2), *cf.* ad eum G *gig. Orig.* (*int. cant. hom.* ii. 7, *is. hom.* ii. 2, *ezech. hom.* xiv. 3; = *Hieron.* iii. 524, iv. 1104, v. 1005) *Hil. Ambr.* (*pss.* xliii. 30, cxviii *cof* 30) *Tyc.*[T] *Fulg. Prim.*, *cum gr. paene omn.* πρὸς αὐτόν : cum illo *Iust.*, *cf. gr.* 113 ἐπ' αὐτῷ; *om. Ambr.* (*is.* 71 *libere*) *Hieron.* (*ep.* xxii. 6, *tract. de ps.* lxxv, *tract. de ps.* lxxxvi) '*Fulg.*' **cenabo** AF*GIOΣ[c] TWZ*, coenabo *vg.* **cum illo** *etiam Orig.* (*int. is. hom.* ii. 2 = *Hieron.* iv. 1104) *Ambr.* (*ps.* xliii. 30), *gr.* μετ' αὐτοῦ : c. eo *Orig.* (*int. cant. hom.* ii. 7 *et ezech. hom.* xiv. 3 = *Hieron.* iii. 524 *et* v. 1005) *Ambr.* (*fid.* iv. 2, *is.* 52 *libere*) *Hieron.* (*ep.* xxii. 26, *tract. de ps.* lxxv) *Prim.*; c. ipso *Hieron.* (*tract. de ps.* lxxxvi) *Iust.* **ipse** (ipsi Σ*) *etiam Orig.* (*int. cant. hom.* ii. 7 *et ezech. hom.* xiv. 3 = *Hieron.* iii. 524 *et* v. 1005) *Beat.* (II. vii. 26), *gr.* αὐτός : ille *c m Orig.* (*is. hom.* ii. 2 = *Hieron.* iv. 1104) *Tyc.*[T] *Faust. Caesar.* (*semper*) *Prim. Beat.* (*lemm.*). **mecum** : + in trono meo *Prim.*

21. **qui uicerit** *etiam Beat.* (II. vii. 28), *cf.* q. uicit *Ambr.* (*is.* 67), q. uincit *gig. m Beat.* (*lemm.*), *et gr.* ὁ νικῶν : uincenti *Moyses et alii ap. Cypr.* (*ep.* xxxi. 4) *Ambr.* (*ps.* cxviii *ioth* 30) *Prim.*; *cf.* ii. 7, *etc.* **dabo ei** *etiam Ambr.* (*is.* 67) *Uigil.* (*Eutych.* v. 13) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 381), *cf.* d. illi D *m Uigil.* (*Uarim.* i. 14, 37) *Beat.* (*lemm.*; II. vii. 28), *cum gr. omn.* δώσω αὐτῷ : d. *tantum Moys. et al. ap. Cypr. Ambr.* (*ps.* cxviii *ioth* 30) *Prim.*; faciam eum *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 86)—*e uers.* 12; *cf.* ii. 7, 17, *et* 26; *deinde* + potestatem *Ber. sine auct. gr.*—*cf.* ii. 26, vi. 8, *etc.* **sedere** (aedere I—*cf.* ii. 7; *in ras. scr.* Σ[2]) *etiam Uigil.* (*Eutych.* v. 13, *Uarim.* i. 14), *cf.* residere *libere Tert.* (*scorp.* 12), *et gr. omn.* καθίσαι : ut sedeat *Uigil.* (*Uarim.* i. 37). **mecum** *et gr. paene omn.* μετ' ἐμοῦ : *om.* D *Moys. et al. ap. Cypr. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 86, *non autem* lxxvi. 381) *cum gr.* 10. *al.*[6] **in throno** (tr. Σ*TZ*) **meo** *cum gr. plur.* ἐν τῷ θρόνῳ μου, *cf.* in sede mea *gig. m Ambr.* (*is.* 67, *ps.* cxviii *ioth* 30) *Tyc.*[T] *Uigil.* (*Eutych.* v. 13, *Uarim.* i. 14, 37) *Beat.* (*lemm.*): super thronum meum *Moys. et al. ap. Cypr.*, *cf. gr.* 113 ἐπὶ τοῦ θρόνου μου; in sedem meam *Beat.* (II. vii. 28) *cum gr.* 164. 200 εἰς τὸν θρόνον μου; super solium iudicii *libere Uict.-Pet.*[AΦS], *cf.* in solio iudicii *Uict.-Pet.*[Y]; *gr.* 21. *al.*[11] *om.* **sicut . . . meo** *sec.* : *om.* I* (*deinde* + *in ima pag.* I[1]). **sicut** (ὡς): quomodo *m.* **et** *pr.*: *om. Uigil.* (*Uarim.* i. 37; *non autem Eutych.* v. 13, *Uarim.* i. 14) *sine auct. gr.* **sedi** *et gr.* ἐκάθισα, *cf.* consedi *Pel. II-Pap.* (*P. L.* lxxii. 742) *et* consedisse *libere Cassiod.* (*comm.*): sedeo Π[c] *m Ambr.* (*is.* 67) *Prim. Apr. Beat.* (*lemm.*; II. vii. 28). **meo** *sec.*: *om. Uigil.* (*Uarim.* i. 14; *non autem Eutych.* v. 13, *Uarim.* i. 37) *sine auct. gr.* **in throno** (tr. DΣ*TU*, trh. Π) *sec. etiam Beat.* (II. vii. 28) = *gr. paene omn.* ἐν τῷ θρόνῳ, *cf.* super thronum *Moys. et al. ap. Cypr.* (*infra*) *et gr.* 113. 226 ἐπὶ τοῦ θρόνου : in sede *gig. m Ambr.* (*is.* 67) *Tyc.*[T] *Uigil.* (*Eutych.* v. 13, *Uarim.* i. 14, 37) *Beat.* (*lemm.*). **eius** *etiam Beat.* (*lemm.*), *gr.* αὐτοῦ (62. *al.*[7] μου): ipsius *gig. m Ambr.* (*is.* 67) *Uigil.* (*Eutych.* v. 13, *Uarim.* i. 14) *Beat.* (II. vii. 28); illius *Uigil.* (*Uarim.* i. 37). **cum patre . . . eius**: > super thronum patris mei *Moys. et al. ap. Cypr. contra ord. gr.*

22. *Uers. def. gig. Apr. Ber.* **aurem** *cum gr. omn.* οὖς : aures FKOΠΣ[c]UVW *c dem. diu. haf.*

quid spiritus dicat ecclesiis.
IV. 1 Post haec uidi et ecce ostium
apertum in caelo
et uox prima quam audiui
tamquam tubae loquen-
tis mecum dicens
ascende huc et ostendam
tibi quae oportet fieri
post haec
2 statim fui in spiritu
et ecce sedes posita erat
in caelo
et supra sedem sedens
3 et qui sedebat similis erat

Tyc.[T] *Prim. Baed. Beat.* (*lemm.*; II. vii. 30); *deinde* + audiendi O *Baed.*[Dc] *Beat. sine auct. gr.* audiad Z. **quid** (qui IO*) = *τί*: quod *Tyc.*[T] ecclaesiis I, aeccliis Π, aeclesiis C, aeclessiis D, aeglesiis T. *Cf.* ii. 7 *etc.*

IV. 1. **post haec** (hec OW) *pr. cum gr. omn. μετὰ ταῦτα, cf.* p. ea *Prim.*: ecce *libere Tyc.*[T]; *om. t* (*ad init. pericopes*); *cf.* vii. 1, 9, xv. 5, xviii. 1, *et* xix. 1. audi O*. **et ecce** *etiam Tyc.*[H] *Beat.* (III. i. 1) *cum gr. paene omn. καὶ ἰδού*: ec. *tantum* FZ* *Capitula* F (*supra p.* 411) *Prim.*; *om. omnino Tyc.*[T] *Cassiod.* (*lemm.*) *Beat.* (*praef.* iv. 4; III. i. 3) *Ber. cum gr.* 15. hostium CDIO[c]Π*Σ, osteum T. **apertum**: + est DZ *Tyc.*[H] *sine auct. gr.* **in caelo** (cel. OW) = *ἐν τῷ οὐρανῷ*: in caelum Σ*. **et** *sec.*: + ecce *Prim. Cassiod.* (*lemm.*) *cum gr.* ℵ 18 *qui add. ἰδού.* **uox prima** (primam Σ*) *etiam Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*), *gr. ἡ* (38. *al.*[17] *om.*) *φωνὴ ἡ* (21. *al.*[5] *om.*) *πρώτη*: u. illa pr. *t Prim., cf.* illa enim (eademque [YΦS]) u. *libere Uict.-Pet.* (*semel*). **audiui** *etiam Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*), *gr. ἤκουσα*: audieram *t Uict.-Pet.* (*semel*). **tamquam** (tanq. OΠW𝔓) *etiam Ambr.* (*luc.* vii. 89), *gr. ὡς*: ut *Prim.*; sicut *Ambr.* (*fid. res.* ii. 105). **tubae** (-be OW; tuba FGΠ*) *etiam Uict.-Pet.*[S] *Beat.* (III. ii. 1) *cum gr. omn. σάλπιγγος*: tubam *gig. t Uict.-Pet.*[Φ] *Ambr.* (*luc.* vii. 89, *fid. res.* ii. 105) *Prim. Beat.* (*lemm.*). **loquentis** (loquens V*) *etiam Uict.-Pet.*[S] *cum gr. paene omn. λαλούσης* (33. *al.*[9] *λεγούσης*): loquentem *gig. t Uict.-Pet.*[Φ] *Ambr.* (*luc.* vii. 89, *fid. res.* ii. 105) *Prim. Beat.* (*lemm.*; III. ii. 1) *cum gr.* ℵ 56. *al.*[2] *λαλοῦσαν* (98. 146 *λαλοῦσα*). **dicens** *etiam Uict.-Pet.*[S] *cum gr.* ℵ*AQ 2. *al.*[95] *λέγων et* ℵ[c]P 1. *al. mu. λέγουσα*: et dicentem mici *t cum gr.* 36 *καὶ λέγουσαν μοι, cf.* et dicentem *tantum gig. Ambr.* (*luc.* vii. 89, *fid. res.* ii. 105) *et gr.* 7. *al.*[8] *καὶ λεγούσης*; loquebatur dicens *Uict.-Pet.*[Φ]; *om.* D *Prim. cum gr.* 15. *al.*[2] **ascende huc** = *ἀνάβα* (A *ἀνάβηθι*) *ὧδε*: ueni *Beat* (III. iv. 97; *non autem lemm. et* III. ii. 4); *cf.* xi. 12. **et** *tert.*: *om. Beat.* (III. iv. 97; *non autem lemm. et* III. ii. 4). hostendam C. **tibi**: *om.* D. **quae** (que OΠΣ[c]WZ*), *gr. ἅ* (A *ὅσα*): quid *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 291). **oportet** (hop. C) **fieri,** *cf.* oporteat f. *Greg.-Mag., cum ord. gr. δεῖ γενέσθαι*: > f. oportet *t Prim. contra ord. gr.*; *deinde* + cito O*WZ[1]𝔖𝔓𝔖 *dem. haf. Apr. sine auct. gr.*—*cf. Luc. Brug.* '*Nec addas* cito *ante* post haec', *et* i. 1, xxii. 6. **post** (pos A*) **haec** (hec OW) *sec. etiam Beat.* (III. ii. 4, iv. 97) *cum gr. omn. μετὰ ταῦτα*: p. ea *Beat.* (*lemm.*).

fieri post haec · statim *disting. codd. plur. vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. diu. gig. haf. Uict.-Pet. Prim. Apr. Greg.-Mag. Baed. Beat. Ber.*: fieri · post haec statim *disting.* DΣZ *t Ambr.* (*luc.* vii. 89, *fid. res.* ii. 105) *Hieron.* (v. 668); *adnotat Luc. Brug.* '*Nec constituas* post haec *initium proximi uersus*'.

2. **statim fui** *etiam Uict.-Pet.*[ΦS], *cf.* st. factus sum *Uict.-Pet.*[AY], *et* confestim fui *gig., cum gr.* ℵ*AQ 2. *al.*[82] *εὐθέως ἐγενόμην*—*cf. etiam* > fui statim D: et statim (*in ras. scr.* O) fui Oℭ *dem. Baed. Ber. cum gr.* P 1. *al. sat. mu. καὶ εὐθ. ἐγ., cf.* statimque fui *Beat.* (III. ii. 6), *et gr.* ℵ[c] 61 *εὐθ. δὲ ἐγ.*—*adnotat Luc. Brug.* '*Nec denique omittas* et *ante* statim'; et fui *tantum Beat.* (*lemm.*). **et** *pr.*: *om.* 𝔖 *Beat.* (III. ii. 8; *non autem lemm.*). **sedes** (sedis ADF*G*IΣ*TUZ*, saedis C; + dei *t semel*) **posita erat** (erit Σ*; *om. Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel libere*) *Baed.*[SO]) *etiam Uict.-Pet.*[ΦS] (*bis*) *Beat.* (III. ii. 8), *cf.* thronus positus erat *Tyc.*[H] (*semel*) *Hieron.* (v. 668) *Beat.* (*lemm.*), *cum gr. omn. θρόνος ἔκειτο*—*cf. etiam* solium positum *tantum Uict.-Pet.*[AY] (*libere*) *Tyc.*[H] (*semel libere*): uidi tronum positum *Prim., cf.* uidit sedem positam *libere Beat.* (*praef.* iv. 4). celo OW. **supra** (super A *c*) **sedem** (saed. C; *om.* F *Ber.*) *etiam Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*) *Beat.* (III. ii. 8), *gr. ἐπὶ τὸν* (P 1. *al. mu. τοῦ*) *θρόνον* (P 1. *al. mu. θρόνου*): supra (super *Hieron. Prim.*) thronum *Hieron. Prim. Beat.* (*lemm.*); supra (super [AYΦ]) quem solium *libere Uict.-Pet.* (*semel*). **sedens** (saed. C; sedem *diu.*) *et gr. paene omn. καθήμενος*: sedentem *Prim. et gr.* 156. 200 *καθήμενον*; *deinde* + scribe ergo quae uidisti et quae sunt et quae oportet fieri post haec sacramentum · VII · stellarum quas uidisti in dextera mea D—*ex* i. 19, 20.

3. **et** (+ his *Prim.*) **qui sedebat** *cum gr.* ℵA PQ 7. *al. fere*[30] *καὶ ὁ καθήμενος*: *om. Uict.-Pet.*[ΦS] *cum gr.* 1. *al. pler.* **similis erat aspectui** (hasp. C, assp. O; aspectu 𝔖𝔓) *etiam t* (*semel*) *Tyc.*[H] (*semel*), *cf.* s. er. uisu *t* (*semel*), > s. uisui er. *Prim., et gr.* 57. *al.*[8] > *ἦν ὅμοιος ὁράσει*: s. aspectui (*sine* er.) *Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*) *cum gr. paene omn. ὅμ. ὁρ. tantum*; similitudinem habebat *Hieron.* (v. 668), *cf.* uidisse se ait similitudinem

aspectui lapidis iaspidis
et sardini
et iris erat in circuitu sedis
similis uisioni zmaragdinae
4 et in circuitu sedis sedilia
uiginti quattuor
et super thronos uiginti
quattuor seniores
sedentes circumamictos
uestimentis albis

libere Uict.-Pet. (*semel*), *et* super quem uidit similitudinem *libere Tyc.*H (*semel*). **lapidis** *etiam t* (*semel*) *Uict.-Pet.*ΦS (*semel*) *Tyc.*H (*semel*) *Beat.* (*praef.* iv. 5; III. ii. 8) *cum gr.* 62. *al.*8 λίθου: lapidi Z* *gig. Prim.* (*infra*) *Beat.* (*lemm.*) *cum gr. paene omn.* λίθῳ; *om. t* (*semel*) *Uict.-Pet.* (*libere semel*) *Tyc.*H (*libere semel*). **iaspidis** (hias. FI, i *pr. in ras. scr.* Π) *etiam Beat.* (*praef.* iv. 5; III. ii. 8) *cum gr.* 62. *al.*6 ἰάσπιδος: iaspidi (hyas. C) CT *gig. Prim.* (*infra*) *Apr. Beat.* (*lemm.*) *cum gr. paene omn.* ἰάσπιδι; *deinde gr.* Q 13. *al.*2 + καὶ σμαράγδῳ, *non autem latt.* **et** *sec.* = καί: uel *Tyc.*H (*semel*). **sardini** (sardinis DOWϚ𝕾𝕮) *etiam Beat.* (III. ii. 8) *cum gr.* 145 σαρδίνου, *cf.* sardino T *gig. t* (*bis*) *Beat.* (*praef.* iv. 5; *lemm.*) *cum gr.* P 1. *al. uix mu.* σαρδίνῳ: sardii Σc *dem. Tyc.*H (*bis*) *Ber. cum gr.* 62. *al.*6 σαρδίου, *cf.* sardo *Prim.* (*infra*) *et gr.* ℵAQ 2. *al. plus*170 σαρδίῳ. > iaspidi et sardo lapidi *Prim. contra ord. gr.* **iris** (hir. FU*, hyr. CΘI, yr. OT; thirim *t semel*), *cf.* arcus *Prim.*, *cum gr.* ℵcPQ 1. *al. fere omn.* ἶρις: *gr.* ℵ*A 21. *al.*10 ἱερεῖς *apud latinos non redduntur.* **erat** *sec. etiam t* (*semel*) *Baed.*D *Beat.* (III. ii. 8) *cum gr.* 56 ἦν: *om. gig. t* (*semel*) *Baed.*SO *Beat.* (*lemm.*; III. ii. 11) *et gr. paene omn. non expr.*; *deinde* + et O *t* (*semel*) *sine auct. gr.* **in circuitu** (-to F*) **sedis** (saed. C) *etiam Uict.-Pet.*ΦS (*semel*), *cf.* in c. throni *Hieron. Prim.*, *et gr.* κυκλόθεν (12. *al.*8 κύκλῳ) τοῦ θρόνου (38. *al.*3 + αὐτοῦ): circum solium *libere Uict.-Pet.* (*semel*); *deinde* + et ipsa sedis Π *gig. sine auct. gr.* **similis** (simile *Beat.* III. ii. 8) *sec.*, *cf. gr.* AP 1. *al. pauc.* ὅμοιος *et* 10. *al.*64 ὅμοια: *gr.* ℵ*Q 2. *al.*80 ὁμοίως *et* 28 ὅμοιοι *apud latinos non redduntur.* **uisioni zmaragdinae** (smar. KV *vg.*, gmar. G*, zmaragdine Σ1, smaragdine OcW, zmaracdine C, smaragdini *dem.*, izmaracdine *t* (*semel*), smara|||||| Zc), *cf.* aspectui zmaragdino *Hieron. Beat.* (*lemm.*), *cum gr.* ℵcAP 1. *al. sat. mu.* ὁράσει σμαραγδίνῳ (34. *al.*11 σμαράγδῳ; 130. *al.*3 σμαραγδίνων; 62. *al.*8 σμαραγδίνου), *cf. etiam* uisione smaragdine (ismara|||||| Z*) Σ*Z*, aspectu zmaragdino *gig.*, *et* uisu smaragdino *Prim.*: uisionis (uiss. D) zmaragdinae (smar. Θ, zmaragdine A*I, zmaragdini Π, smaragdini O*U *haf.*, smragdinis D) ADΘIO*ΠU *haf.*; *gr.* Q 2. *al.*64 ὅρασις σμαραγδίνων, 14. 92 ὁράσεις σμαράγδων, *et* 38. *al.*5 ὡς (22 *om.*) ὅρασις σμαράγδου *apud latinos non redduntur*; sardine izmaragdine *Beat.* (III. ii. 8); izmaragdino *tantum t* (*semel*).

similis *sec.* . . .4 **sedis**: *gr.* ℵ* 166. *al.*4 *om. per homoioteleuton, non autem latt.*

4. **et** *pr. cum gr.* ℵcAP 1. *al. sat. mu.* καί: *om. Tyc.*H *cum gr.* Q 2. *al.*62 **in circuitu sedis** (saed. C) *etiam t* (*semel*), *cf.* in c. throni *Tyc.*H *Prim. Beat.* (*lemm.*; III. ii. 19) *et* > in throni circuitum *Cassiod.* (*comm.*), *gr.* κυκλόθεν (21. *al.*18 κύκλῳ) τοῦ θρόνου: circa thronum *Hieron.* (v. 668); circa sedem in giro *t* (*semel*); *deinde* + uidi *Tyc.*H *Beat. sine auct. gr.* **sedilia** (saed. C) *etiam t* (*semel*), *cf.* sedes *gig.*, sedis *t* (*semel*), *et* tribunalia *libere Uict.-Pet.*, *uel gr.* ℵA 34. *al.*12 θρόνους *uel gr.* PQ 1. *al. pler.* θρόνοι *reddunt*: sedes *Tyc.*H *Beat.* (*qui* uidi *praemittunt—uide supra*) θρόνους *confirmant*; alii throni *Hieron.* *et* sedes aliae *libere Ambr.* (*fid.* v. 6) θρόνοι *confirmant.* **uiginti quattuor** (quatuor Z; ·IIII· (or) Π; *uno uerbo* uigintiquattuor 𝕾𝕮 *et* uigintiquatuor Ϛ𝕻) *pr. cum gr.* ℵAP 4. *al. fere*80 εἴκοσι τέσσαρες, *cf.* XXIIII DKOΣ*TUVW, XXIIIIor I, XXXIIIIor (*sic*) *gig.*, ·XXIIII· (or) *c*, XXIIII (ti or) Σc, *et gr.* Q 1. *al.*101 κδ̄: uiginti et quattuor G *dem. Ambr. cum gr.* 7. *al. mu.* εἴκοσι καὶ τέσσαρες. **et** *sec.*: *om. Prim. cum gr.* 122. **et** *sec.* . . . **quattuor** *sec.*: *om. per homoioteleuton* D *cum gr.* 32. (*cf. gr.* ℵ *qui* καί *tantum habet*). **super** (supra CIKΣ *dem. t Apr. Ber.*) **thronos** (tr. ΣT, ||||||nus Z*) **uiginti quattuor** (quatuor I; *uno uerbo* uigintiquattuor 𝕾𝕮 *et* uigintiquatuor Ϛ𝕻, *cf.* XXIIII FKOΣ*TUVWZ, ·XXIIII· (or) Π *c*, XXIIII (ti or) Σc; + et Z*) **seniores** (saen. C; *bis scr. diu.**; presbyteri *libere Tert.* (*cor.* 15)) **sedentes** *etiam t* (*semel*), *cf.* supra (super *Greg.-Mag.*) sedes (sedem *Ambr.*) u. q. (XXXIIIIor *sic gig.*) sen. sed. *gig. Ambr. Tyc.*H *Greg.-Mag.* (*P.L.* lxxix. 272) *Beat. cum ord. gr.* ℵ (*uide supra*) PQ 1. *al. pler.* ἐπὶ τοὺς (119. *al.*4 τοῖς) θρόνους (119. *al.*4 θρόνοις; Q 2. *al. mu.* + τούς, 1. *al. pauc.* + εἶδον τοὺς) εἴκοσι (7. *al. mu.* + καὶ) τέσσαρας (Q 1. *al.*86 κδ̄) πρεσβυτέρους καθημένους (12. *al.*5 > καθ. πρ.): super uiginti quattuor thronos uiginti quattuor senes sed. *Hieron.*, *cf. gr.* A 130. *al.*2 > ἐπὶ τ. εἰκ. τεσσ. θρ. πρ. καθ.; > in quibus seniores sed. erant XXIIII *Prim.*, *cf. gr.* 164 > ἐπ' αὐτοῖς καθήμενοι πρεσβύτεροι *et* 206 πρεσβύτεροι καθήμενοι *tantum*; > super eas sedentes in ueste alba seniores *t* (*semel—uide infra*). **circumamictos** (circumham. C) *etiam t* (*semel*) *cum gr. paene omn.* περιβεβλημένους, *cf.* amictos *gig.*: circumamicti DΘcΠcW *vg. cod. caraf. dem. diu. haf. Prim. Apr. Ber. cum gr.* 164. 206 περιβεβλημένοι, *cf.* amicti *Hieron.*; *om. t* (*semel supra*) *Beat. cum gr.* 63. *al.*2; *deinde* + in *t* (*semel supra*) *Beat. cum gr.* ℵQ 1. *al. pler. qui add.* ἐν. **uestimentis** (uestimenta *t*) **albis** *etiam t* (*semel*), *cf.*

et in capitibus eorum
coronas aureas
5 et de throno procedunt
fulgura et uoces et tonitrua
et septem lampades
ardentes ante thronum
quae sunt septem spiritus dei
6 et in conspectu sedis tamquam
mare uitreum simile
crystallo
et in medio sedis et in circuitu
sedis quattuor animalia
plena oculis ante et retro
7 et animal primum

stolis albis O, *et* uestibus candidis *Hieron.*, *cum gr. omn.* ἱματίοις (ℵ 130. *al.*^{5} *om.*) λευκοῖς—*cf.* > albis uestibus *Cassiod.* (*comm.*): ueste alba *gig. t* (*semel supra*) *Prim. Beat.* **in capitibus** *etiam t* (*semel*): super capita *Hieron. Prim. et gr.* ἐπὶ τὰς κεφαλάς; supra capite *t* (*semel*). **eorum** = αὐτῶν: habentes *gig.* **coronas** (chor. C) **aureas** (*om.* I*) *etiam t* (*semel*) *cum gr. paene omn.* στεφάνους χρυσοῦς (ℵ χρυσέους): coronae (chor. Π, corone W; + coronas *deinde exp.* Θ) aureae (-ree W, e *sec. ex* s Θ) ΘΠW *vg. cod. caraf. c dem. diu. haf. t* (*semel*) *Prim. Ber. cum gr.* 200 στέφανοι χρυσοῖ; corona aurea *Hieron.*

5. **de throno** (tr. ΣT), *cf.* ex illo th. *Prim.*, *et gr.* ἐκ τοῦ θρόνου (200 + αὐτοῦ): de sede *gig. Tyc.*^{H} *Cassiod.* (*comm.*) *Beat.* (*lemm.*; III. ii. 30), *cf.* a sede *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Beat.* (III. iii. 127), *et* ex sede illa *t.* **procedunt** *etiam Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; III. ii. 30), *cf.* exeunt *Prim.*, *cum gr. paene omn.* ἐκπορεύονται: procedebant (procedebat D*) DΘ *vg. cod. caraf. dem. t Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ (*semel*) *Beat.* (III. iii. 127), *cf.* egrediebantur *Hieron.* (v. 668) *Cassiod.* (*comm.*), *cum gr.* 7. *al.*^{8} ἐξεπορεύοντο; exire *libere Uict.-Pet.* (*semel*). **fulgura** (-gora ADGΘIΣZ*), *gr.* ἀστραπαί: coruscationes *Prim. Cassiod.* (*comm.*). **et** *sec.*: *om.* D *Cassiod.* (*comm.*) *cum gr.* 146. **uoces et** (*om.* Σ) **tonitrua** (thon. CΘ^{c}IU) *cum ord. gr. paene omn.* φωναὶ καὶ (146 *om.*) βρονταί: *gr.* 1. *al. pauc.* > βρ. κ. φ., *non autem latt.*—*cf.* viii. 5, xi. 19, *et* xvi. 18; *deinde* + a solio dei *libere Uict.-Pet.* (*semel*). VII *pr.* DFKUVW *c*, ·VII·^{te} Π. **lampades** (lampadas Θ^{c}OZ*) *etiam Beat.* (*lemm.*; III. ii. 30) = λαμπάδες: faculae *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ (*hic semel*) *Prim. Beat.* (III. iii. 127), *cf.* faces *libere Uict.-Pet.* (*hic bis*, *et fabr. mun.* 8). **ardentes** (-dantes O*) *etiam Uict.-Pet.* (*fabr. mun.* 8 *libere*) *cum gr.* 36. 159 καιόμεναι *tantum*: ignis ardentes *gig. Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ (*hic semel*) *Uict.-Pet.*$^{\Phi}$ (*hic semel*) *Prim. cum gr. paene omn.* πυρὸς κ. (200 *om.*; 15. *al.*^{7} > κ. π.), *cf.* igni (*in ras. scr.* Σ$^{?}$) ardentes Σ; ignis ardentis *Uict.-Pet.*^{AYS} (*hic bis*, *sed om.* ^{A} *semel*) *Uict.-Pet.*$^{\Phi}$ (*hic semel*) *Beat.* (*lemm.*; III. ii. 30, iii. 127) *et* > ardentis ignis *Hieron.*; ignee ardentes *t*; *deinde* + erant *Prim. sine auct. gr.* **ante thronum** (tron. T), *cf.* ante sedem *gig.*, ante solium *libere Tyc.*^{H}, *et* in conspectu throni *Hieron. Prim.*, *cum gr. paene omn.* ἐνώπιον τοῦ θρόνου: in conspectu domini (+ *ras.* 5 *litt.*) *t*; *om. Beat.* (*lemm.*; III. ii. 30) *cum gr.* 200; *deinde gr.* Q 2. *al.*^{152} + αὐτοῦ, *non autem latt.* **quae** (que OZ*) **sunt septem** (VII DFOUV *c*) **spiritus** *etiam Baed.*^{D} *cum gr.* Q 2. *al. pler.* αἵ (*sc.* λαμπάδες) εἰσιν (21. *al. pauc.* + τὰ) ἑπτὰ πνεύματα, *cf.* > quae septem sunt sp. *Hieron.*: qui sunt septem (VII W, ·VII·^{te} Π) sp. G*ΘIΠW *vg. Bentl. haf. Prim. Baed.*^{SO} *Beat.* (*lemm.*; III. ii. 30) *cum gr.* ℵ^{c}AP 1. *al.*^{24} ἅ (*sc.* πνεύματα) εἰσιν (A ἐστιν) τὰ (25. *al.*^{10} *om.*) ἑπ. πν.; *cf.* v. 6.

quae sunt . . . ^{6} **in conspectu sedis**: *gr.* ℵ* 69. *al.*^{3} *om. per homoioteleuton, non autem latt.*

6. **et in conspectu** (conp. G) **sedis** (saed. C), *cf.* et (*om. Tyc.*^{H}) in c. throni *Tyc.*^{H} (*semel*) *Hieron.* (v. 668) *Prim. Beat.* (*lemm.*), *et gr.* καὶ (15. 218 *om.*) ἐνώπιον τοῦ θρόνου (7. *al.*^{16} + αὐτοῦ)—*cf. etiam* in c. uero throni *Cassiod.* (*comm.*): et (item *Uict.-Pet.*$^{\Phi}$; *om. Beat.*) ante sedem *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Beat.* (III. ii. 41, 43), *cf.* ante thronum (*sine* et) *Tyc.*^{H} (*semel*), ante solium autem *Uict.-Pet.*^{AY}, *et* '*alia editio* ante solium *transtulit*' *Prim.* (*comm.*); et coram sede *gig.*; *deinde* + erat *t sine auct. gr.* **tamquam** (tanq. ΟΠWϛ𝔅) *etiam Beat.* (III. ii. 41, 43), *cf.* sicut *Hieron. Beat.* (*lemm.*), ut *t*, *et* quasi *Cassiod.* (*comm.*), *cum gr.* ℵAPQ 2. *al. pler.* ὡς: *om. Tyc.*^{H} *Prim. cum gr.* 1. *al. pauc.* **mare** (matre O*) **uitreum** (e *ex* i Z) *cum ord. gr.* θάλασσα ὑαλίνη: > u. m. *Cassiod.* (*comm.*) *contra ord. gr.* **simile**: e *in ras. scr.* U. **crystallo** (stall *in ras. scr.* A, cris. DOΣ^{c}TU^{c}Z*, chris. Θ*IKΠVWZ^{c}, chrys. CΘ^{c}, cr||i||s. G; cristallum Σ*). **et in medio sedis** (saed. C), *cf.* et (+ uidi *Beat.*) in m. throni D *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; III. iii. 1), *cum gr. paene omn.* καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου: medio autem trono *Prim.*; ante thronum *libere Cassiod.* (*comm.*); *om. gig. Apr. cum gr.* 146. 220. **et in circuitu sedis** (saed. C; + eius *t*) *etiam Beat.* (III. iii. 1), *cf.* et in c. throni *Prim. Cassiod.* (*comm.*) *Beat.* (*lemm.*), *cum gr. plur.* καὶ κύκλῳ (8. *al.*^{3} κυκλώθεν) τοῦ θρόνου—*cf. etiam* et per circuitum sedis *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$: *om.* DZ* *Tyc.*^{H} *cum gr.* 28. *al.*^{11} quatuor IOZ*ϛ𝔅, quadtuor C, IIII DΣUVW *c*, IIII^{or} *gig.*, ·IIII^{or}· Π. **plena** (plaena F) **oculis ante** (han. C; + se GΘIU* *Prim.*, + *ras.* 1 *uel* 2 *litt.* Z) **et retro** *etiam Beat.* (*lemm.*; III. iii. 1), *gr.* γέμοντα ὀφθαλμῶν (16. *al.*^{17} ὀφθαλμοὺς) ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν: pl. oc. in priora et retro *deinde* + id est intus et foris *Tyc.*^{H}, *cf.* nam et oculis plena erant intus et foris *libere Beat.* (III. iii. 14), *uers.* 8 *et* v. 1.

7. **et animal primum** (primus CI) *cum gr.*

simile leoni
et secundum animal
simile uitulo
et tertium animal habens
faciem quasi hominis
et quartum animal simile
aquilae uolanti

8 et quattuor animalia
singula eorum
habebant alas senas
et in circuitu et intus
plena sunt oculis
et requiem non habent
die et nocte dicentia

---

plur. καὶ τὸ ζῷον τὸ πρῶτον, *cf.* an. pr. (*sine* et) *t Prim. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 625) *Beat.* (*lemm.*; III. iii. 22) *cum gr.* 40. *al.*[3] τ. ζ. τ. πρ. (*sine* κ.): > pr. enim an. *libere Iren.* (*int.* III. xi. 8), *cf.* > pr. an. *Uict.-Pet.*[ΦS] *Apr.*, > unum an. *Hieron.* (v. 14 *libere*), *et gr.* 21. *al.*[17] > κ. τ. πρ. τ. (21. *al.*[11] *om.*) ζ.; pr. *tantum Uict.-Pet.*[AY] **simile** *pr. et gr.* ὅμοιον: similes *deinde* + le *eras.* I. **leoni** = λέοντι: leonis *t.* **et secundum animal** *cum gr. paene omn.* καὶ τὸ δεύτερον ζῷον, *cf.* s. an. (*sine* et) *Apr. Greg.-Mag.*: > an. s. (*sine* et) *t*, *cf. gr.* 47. 56 > κ. τ. ζ. τ. δ.; et secundum (ii D; *sine* an.) Dς *Uict.-Pet.*[ΦS] *Hieron. cum gr.* 81. 204 κ. τ. δ. *tantum*, *cf.* s. uero *libere Iren.*; s. *tantum Uict.-Pet.*[AY] **uitulo** *etiam Beat.* (III. iii. 9) = μόσχῳ: uituli *Beat.* (*lemm.*); *om.* D. **et tertium** (terc. OΠΣW) **animal** *cum gr. omn.* καὶ τὸ τρίτον ζῷον, *cf.* t. an. (*sine* et) *Prim. Greg.-Mag.*: > an. t. (*sine* et) *t*; et tertium (iii D; *sine* an.) D *Uict.-Pet.*[ΦS] *Hieron.*, *cf.* t. uero *libere Iren.*; t. *tantum Uict.-Pet.*[AY] **habens faciem quasi hominis** *cum gr.* A 11. *al.*[2] ἔχων (11. 13 ἔχον) τὸ πρόσωπον ὡς ἀνθρώπου, *cf.* h. f. sicut homo *Beat.* (III. iii. 22) *cum gr.* P 1. *al. mu.* ἔχον (7. *al. pauc.* ἔχων) τ. πρ. ὡς ἄνθρωπος, *et* habens (habentem *Iren.*) f. quasi humanam *Iren.* (*libere*) *Prim.*: h. f. hominis *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* Q 2. *al. fere*[100] ἔχον (Q ἔχων; 30. *al.* + τὸ) πρ. ἀνθρώπου; h. f. similem hominis *Uict.-Pet.*[ΦS] *Beat.* (III. iii. 12); simile homini *tantum gig. Uict.-Pet.*[AY], *cf.* simile hominis *tantum t*; simile h. f. quasi hominis D, *cf. gr.* 35 ὅμοιον ἔχον πρ. ἀνθρώπου; *gr.* ℵ ἔχον τ. πρ. ὡς ὅμοιον ἀνθρώπῳ. **et quartum** (·IIII· D) **animal** *cum gr.* ℵAP *al. sat. mu.* καὶ τὸ τέταρτον ζῷον, *cf.* q. an. (*sine* et) *Prim. Greg.-Mag.*: > an. q. (*sine* et) *t*; et q. (*sine* an.) *Uict.-Pet.*[ΦS] *Hieron. cum gr.* Q 2. *al. fere*[90] κ. τ. τέτ., *cf.* q. uero *libere Iren.*; q. *tantum Uict.-Pet.*[AY] *cum gr.* 124 τ. τέτ. *tantum.* **simile** *tert.* (-lae I) *etiam Beat.* (*lemm.*; III. iii. 24) *cum gr. omn.* ὅμοιον: *om. Beat.* (III. iii. 13). **aquilae** (-le IOVWZ*; + *ras.* 1 *lit.* Σ) **uolanti** *etiam Uict.-Pet.*[AY] = ἀετῷ πετομένῳ: aq. uolantis FΘ *t Iren. Uict.-Pet.*[ΦS] *Hieron. Apr. Beat.* (*lemm.*; III. iii. 13, 24).

8. **et** (*bis scr.* O*) **quattuor** (quatuor Z*ς𝔓; IIII OU, IIII[or] W *gig.*, ·IIII[or]· Π*c*) **animalia** *et gr.* Q 1. *al. mu.* καὶ τέσσαρα ζῷα, *cf.* et q. illa an. *Fulg.* (*infra*) *et gr.* ℵAP 6. *al. fere*[110] κ. τὰ τέσσ. ζ.: haec q. an. *Beat.* (*lemm.*; III. iii. 28); et *tantum* D *Tyc.*[H] **singula** (singulae A*D; singulas I) **eorum** *cum gr.* AP 7. *al. fere*[90] ἓν καθ' ἓν αὐτῶν (80. 138 ἑαυτῶν) *et* ℵ 38. *al.*[3] ἓν ἕκαστον αὐ., *cf. gr.* 1. 92[mg.] ἓν καθ' ἑαυτό: singula (-las *t*) *tantum t* (*infra*) *Fulg.* (*infra*) *Prim.* (*infra*) *cum gr.* Q 2. *al. fere*[90] ἓν καθ' ἕν (*sine* αὐ.) *et* 203 ἓν ἕκαστον (*sine* αὐ.); *deinde gr.* 34. *al.*[9] + ἑστώς, *non autem latt.* **habebant** *cum gr.* ℵ 92[mg.] εἶχον *et* 46. *al.*[2] εἶχεν, *cf.* habent T *et gr.* 21. *al.*[9] ἔχει: habentia (*Bentl.*) *cum gr.* P 23. *al.*[11] ἔχοντα, *cf.* habentes *Uict.-Pet.*; *gr.* Q 2. *al.*[118] ἔχον *et* A 1. *al.*[48] ἔχων. **alas** (hal. C) **senas** (senes V) *etiam Baed.*[SO] *cum ord. gr. paene omn.* ἀνὰ (40. *al.*[3] *om.*) πτέρυγας (Q πτερύγων) ἕξ: > s. al. D *Baed.*[D] *cum ord. gr.* 14. *al.*[3] ἀνὰ ἓξ πτ. **et** *pr.* . . . **senas**: > et q. (+ illa *Fulg.*) an. h. singula (singulas *t*) al. sen. *t Fulg.* (*P. L.* lxv. 815) *Prim. contra ord. gr.* **et** *sec. etiam Uict.-Pet.*[ΦS] *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* 18. *al.*[4] καί: *om.* ς𝔓𝔖 *Bentl. gig. t Uict.-Pet.*[AY] *Tyc.*[H] *Fulg. Prim. Beat.* (III. iii. 28) *cum gr. plur.* **in circuitu** *etiam Uict.-Pet.*[AY] *Beat.* (*lemm.*), *gr.* κυκλόθεν: per circuitum *Uict.-Pet.*[ΦS] *Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (III. iii. 28). **alas senas · et in circuitu et intus** *disting. plane* AIOΠΣℭ *cod. caraf. Tisch. Baed. Ber. et* (*ut udtur*) *codd. rell. uett. plur. Uict.-Pet.*[ΦS] *Apr. Beat.* (*lemm.*): alas senes [et] in circuitu · et intus *disting. plane* ς𝔓𝔖 *t Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*comm.*) *et* (*ut udtur*) *Bentl. gig. Uict.-Pet.*[AY] *Fulg.* **et intus plena** (plaena F) **sunt** (*om. gig. Uict.-Pet.*[S]) **oculis** (hoc. C, occ. U) *etiam Uict.-Pet.*[ΦS] *Baed.* (*lemm.*) *cum gr. plur.* καὶ ἔσωθεν γέμουσιν (1. *al. pauc.* γέμοντα; 80. 138 ἔχοντα) ὀφθαλμῶν (16. *al.*[11] ὀφθαλμούς), *cf.* > et erant intus pl. oc. *Fulg.*: oculos et (> et oc. [Y]) intus et de (*om.* [Y]) foris *Uict.-Pet.*[AY], *cf.* '*uel sicut alia translatio dicit* intus et foris' *Prim.* (*comm.*), *et gr.* Q 12. *al.*[5] καὶ (12. *al.*[5] *om.*) ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν (Q 12. *al.*[3] > ἔξ. κ. ἔσ.) γέμουσιν (113 γέμοντα) ὀφθαλμῶν (113 ὀφθαλμούς); et erant pl. oculis ante se et retro *Prim.* (*lemm.*), *cf.* '*alia translatio sic habet* plena oculis ante se et retro' *Baed.* (*comm.*), *uerss.* 6, 8, *et* v. 1; *gr.* 33. *al.*[2] καὶ ἔξωθεν γ. ὀφθ. *et* 28. *al.*[11] γέμουσιν (38. *al.*[3] γέμοντα) ὀφθαλμῶν (103. 112 ὀφθαλμούς) *tantum apud latinos non redduntur.* **et requiem non habent** CFGTVZ* *Bentl. Beat.* (*lemm.*) *cum gr. paene omn.* καὶ ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν, *cf.* et n. cessant *Uict.-Pet.*[A] *et Tert.* (*infra*): et r. n. habebant (habebunt *Baed. hic* [S])

sanctus sanctus sanctus dominus deus
omnipotens
qui erat et qui est et qui
uenturus est
9 et cum darent illa animalia
gloriam et honorem
et benedictionem sedenti
super thronum uiuenti in saecula
saeculorum
10 procident uiginti quattuor
seniores ante sedentem
in throno et adorabunt

*codd. plur. vg. cod. caraf. Tisch. c dem. diu. gig. haf. Uict.-Pet.*ΦS *Tyc.*H *Rufin.* (*symb.* 5) *Apr. Baed.* (*hic et P. L.* xci. 34) *Ber. et gr.* ℵ* κ. ἀν. οὐχ' εἶχοσαν, *cf.* > neque (quae non *Prim.*) habebant r. *Fulg. Prim., et* et n. cessabant *Uict.-Pet.*Y; > n. habentes r. (*sine* et) *t, cf. gr.* 146 κ. ἀν. οὐκ ἔχοντες *et* 49**. 200 κ. ἀν. οὐκ ἔχοντα. **die** (diae C) **et** (*in ras. scr.* O) **nocte** *codd. plur. dem. Fulg. Beat.* (*lemm.*), *cf.* d. ac n. ADΠUVW *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c diu. gig. haf. t Rufin. Apr. Baed.* (*hic et P. L.* xci. 34) *Ber., cum ord. gr. omn.* ἡμέρας (22 + τε) καὶ νυκτός: > n. ac d. *Prim.*; *om. omnino Uict.-Pet.* **dicentia** *cum gr.* 10. *al. pauc.* λέγοντα: dicentes D *gig. t Uict.-Pet.*ΦS *Rufin. Prim. Beat.* (*lemm.*) *cum gr. plur.* λέγοντες; dicere *Uict.-Pet.*AY *Libere citat Tert.* (*orat.* 3) 'cui illa angelorum circumstantia non cessat dicere'. **sanctus** *ter cum gr.* ℵcAP 1. *al. plu.* ἅγιος *ter*: *gr.* 12. 51 ἅγ. *bis*, 38. *al.*4 ἅγ. *sexies* (*cf. Uict.-Pet.*AY *qui* hagios hagios hagios *ante* sanc. *pr. praemittit*), 240 ἅγ. *septies*, ℵ* 29. *al.*2 ἅγ. *octies, et* Q 2. *al. fere*80 ἅγ. *nonies, apud latinos non redduntur.* **omnipotens** (hom. C) *etiam Uict.-Pet.*AΦS *Fulg. cum gr. omn.* ὁ (ℵ 33. *al.*2 *om.*) παντοκράτωρ: sabaoth *Rufin.* '*Fulg.*' (*P. L.* lxv. 715, 949), *cf. gr.* 7. *al.*25 *qui* σαβαώθ *pro* ὁ θεός *legunt et* 46. *al.*4 *qui* σαβαώθ *ante* ὁ θεός *praemittunt*; *om. Uict.-Pet.*Y **qui erat** (erit Z*) **et qui est et qui uenturus est** *cum ord. gr. plur.* ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρχόμενος, *cf.* q. fuit et est et u. est *Fulg. Prim., et* q. eras et q. es et q. u. es *haf. Apr.*: > q. est et q. erat et q. u. est DOΠ *Baed.*D (qui *pr.* ... est *sec. def.* SO) *cum ord. gr.* 17. *al.*34 ὁ ὢν κ. ὁ ἦν κ. ὁ ἐρχ., *cf.* > q. est et q. erat *tantum Uigil.* (*Uarim.* i. 1 *libere*) *Bened. I-Pap.* (*P. L.* lxxii. 686); *gr.* 16. *al.*4 ὁ ἦν κ. ὁ ἐρχ. *tantum*; *deinde* + omnipotens *Rufin.*; *cf.* i. 4, 8, xi. 17, *et* xvi. 5.

iv. 9 **et cum** . . . v. 3 **illum**: *in ras. scr.* Σ2.

9. **cum** (quum Θ) **darent**, *gr.* ὅταν δώσουσιν (ℵQ 7. *al.*31 δώσωσιν; 2. *al.*119 δῶσι; 218 δώσει; 210. *al.*2 δώσῃ): c. dederint *gig. Apr.*; c. dederant *Prim.*; c. dedissent *t.* **illa** (illi Z*) **animalia** *etiam Beat.* (*lemm.*) = *gr. plur.* τὰ ζῷα, *cf.* > an. illa *gig. t Beat.* (III. iii. 128 *libere*) *et* an. *tantum Uict.-Pet.*: illa quattuor (quatuor Σ2; IIII U (*in ras. scr.*) W, ·IIII·or Π *c*) an. KΠΣ2UVWZc *c dem.* = *gr.* 34. *al.*9 τὰ τέσσαρα ζ., *cf.* > illa an. quatuor O* *et* quattuor an. *tantum Baed.* (*hic* D—*uers. def.* SO; *et P. L.* xciv. 256). **gloriam**, *gr.* δόξαν (ℵ* *om.*): claritatem *t Prim.* **benedictionem**: gratiam *Fulg.* (*P. L.* lxv. 815, 816) *Prim.*; gratiarum actionem *gig. t*; *gr.* εὐχαριστίαν (A εὐχαριστείας). **sedenti** (saed. C; sedentis *Apr.*) = τῷ καθημένῳ, *cf.* ei qui sedet *gig.*: uibenti *t* (*uide autem infra*). **super** (supra CΘIT) **thronum** (tron. T), *cf.* supra sedem *gig., et gr.* PQ 1. *al. pler.* ἐπὶ τοῦ θρόνου: in throno *t Fulg. Prim., cf. gr.* ℵA 56. *al.*5 ἐπὶ τῷ θρόνῳ; *deinde* + et T *Apr. Baed.*D (*uers. def.* SO), *cf. gr.* 219 *qui add.* καὶ προσκυνήσωσι. **uiuenti** *cum gr. paene omn.* τῷ ζῶντι, *cf.* qui uiuit *gig.*: *om. t* (*uide autem supra*) *cum gr.* 62. *al.*7 **uiu. in saecula** (sec. OΣ2ꝸ𝔜) **saeculorum** (sec. OΣ2ꝸ𝔜): *om.* A; *deinde gr.* ℵ 32. *al.*3 + ἀμήν, *non autem latt.*

uiuenti . . . 10 **in throno et**: *om. Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* 90. *al.*2 (*cf. etiam* 61. *al.*6 *qui* καί *tantum habent*).

10. *Ad init.* + et Π* *t* (*semel ad init. pericopes*) *Uict.-Pet.*ΦS (*semel*) *Uigil.* (*infra*) *cum gr.* ℵ *qui add.* καί, + statim *Fulg.* (*P. L.* lxv. 815) *Prim.* **procident** CFT *Bentl. Tisch. cum gr. omn.* πεσοῦνται, *cf.* procidunt GcΘc *Apr.*, procidebant OcΣ2U (*in ras. scr.*) W *vg. cod. caraf. dem. diu. haf. Baed.* (*hic* O; *et P. L.* xciv. 256, procidentes *Uict.-Pet.*ΦS (*semel*) *Uigil.* (*infra*), cadebant in faciem *Fulg. Prim.*, in facie cadebant *Cassiod.* (*comm.*), *et* cecidisse *libere Uict.-Pet.* (*semel*): procedent Θ*I *gig., cf.* procedunt G*ΠZ* ut udtur, procedebant ADKO*VZc *c t* (*semel*) *Baed.* (*hic*SD) *Ber., et* procedentes *t* (*semel*); *deinde* + autem *t* (*semel*), *cf. gr.* 19 *qui add.* καί. **uiginti quattuor** (quatuor IZ*; *uno uerbo* uigintiquattuor 𝔖ℭ *et* uigintiquatuor ꝸ𝔜) *etiam t* (*semel*) *cum gr.* ℵAP 4. *al.*88 οἱ εἴκοσι τέσσαρες, *cf.* XXIIII DFKOUV, ·XXIIII· Σ2W, XXIIIIor Π *c gig., et gr.* Q 1. *al.*87 οἱ κδ: uiginti et quattuor Θ *t* (*semel*) *Apr. cum gr.* 38. *al. mu.* οἱ εἴκ. καὶ τ. **seniores** (saen. C) *etiam Uict.-Pet.*ΦS(*semel*), *gr.* πρεσβύτεροι: maiores natu *libere Uict.-Pet.* (*semel*). > et uiginti quatuor seniores procidentes *Uigil.* (*Uarim.* i. 57) *contra ord. gr.* **ante** (han. C) **sedentem** (saed. C; tem *in ras. scr.* O*; sedente A*, *deinde corr.* A1) **in throno** (thronum G*Z*) *etiam t* (*semel*) *cum gr. paene omn.* ἐνώπιον τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου: ante sedem *tantum gig. Uict.-Pet.*ΦS (*semel*) *Uigil. et* in conspectu throni *tantum t* (*semel*) *Fulg. Prim. cum gr.* 63. *al.*3 ἐν. τ. θρ. (*sine* καθ. ἐπὶ τ.); ante sedem in trono DT; *om. libere Uict.-Pet.* (*semel*). **et** *pr. etiam t* (*semel*) *Uict.-Pet.* (*semel libere*) *cum gr. paene omn.* καί: *om. t* (*semel*) *Uict.-Pet.*ΦS (*semel*) *Uigil. cum gr.* 200. **adorabunt** GIΠ

uiuentem in saecula
saeculorum
et mittent coronas suas
ante thronum dicentes
11 dignus es domine deus noster
accipere gloriam et hono-
rem et uirtutem quia tu
creasti omnia
et propter uoluntatem
tuam erant et creata sunt.
V. 1 Et uidi in dextera sedentis
super thronum librum
scriptum
intus et foris signatum

Z*[et c] *Bentl. gig.*[ut udtur] *Prim. Apr. Beat.* (*lemm.*) *cum gr. omn.* προσκυνήσουσιν (51. *al.*[5] προσκυνήσωσιν; 92[mg.] 113. *al. pauc.* προσκυνοῦσιν): adorabant (had. C) *codd. plur. vg. cod. caraf. Tisch. c dem. diu. haf. t* (*bis*) *Fulg. Baed.* (*hic et P. L.* xciv. 256) *Ber.*; adorauerunt *Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*) *Uigil. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 225), *cf.* adorasse *libere Uict.-Pet.* (*semel*); adorantes *Cassiod.* (*comm.*). **uiuentem in saecula** (sec. DΣ[2]WϚ𝔠) **saeculorum** (sec. OΣ[2]Ϛ𝔠) *etiam t* (*semel*), *cf.* eum u. in s. s. *t* (*semel*), eum qui uiuit in s. s. *Cassiod.* (*comm.*), *et gr. omn.* τῷ (119. *al.*[3] αὐτῷ; 149. 186 αὐτῷ τῷ) ζῶντι (119. *al.*[3] *om.*) εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων (119. *al.*[4] *om.* εἰς . . . αἰώνων): deum *in fine pericopes Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*), *cf.* dominum *libere Uict.-Pet.* (*semel*); *deinde* + amen *in fine pericopes t* (*semel*) *cum gr.* ℵ 46. *al.*[5] *qui add.* ἀμήν. **et mittent** ACFGITZ* *Bentl. Tisch. gig. cum gr.* ℵ[c]AP 2. *al.*[145] καὶ βαλοῦσιν, *cf.* mittent inquid *Apr.*: et mittunt Π *cum gr.* ℵ*Q 1. *al. mu.* κ. βάλλουσιν; et mittebant (miteb. O) DKO Σ[2]UVWZ[c] *vg. cod. caraf. dem. diu. haf. t Baed.* (*hic et P. L.* xciv. 256) *Ber.*; et mittentes *c*, *cf.* mittentes (*sine* et) Θ *Tyc.*[H] *Paulin. et Theras. ap. Aug.* (ii. 256 *libere*) *Fulg. Prim. Greg.-Mag. Beat.* (*lemm.*; III. iii. 131 *libere*), *et gr.* III κ. βαλόντες; et (*om. Uict.-Pet.*[AY]) proiecerunt *Uict.-Pet.* (*libere*) *Beat.* (III. iii. 129). **coronas** (chor. C) **suas** (*om.* C *Beat.* (III. iii. 129)) *etiam libere Uict.-Pet.*[ΦS] *cum gr. omn.* τοὺς στεφάνους αὐτῶν (149. 186 *om.*): eas *libere Uict.-Pet.*[AY] **ante** (han. C) **thronum** (tron. T) *etiam Beat.* (*lemm.*), *cf.* ante sedem *gig.*, *cum gr. paene omn.* ἐνώπιον τοῦ θρόνου: sub pedibus eius *Uict.-Pet.* (*libere*) *Beat.* (III. iii. 129); *gr.* 61. *al.*[6] *om.*; *deinde* + dei *Apr.*, + domini *Greg.-Mag.*, + et adorantes uiuentem in saecula saeculorum *Fulg.*

11. **domine deus noster** *cum gr.* P 7. *al.*[61] κύριε (21. *al.*[4] κύριος) ὁ Θεὸς ἡμῶν (113 *om.*): domine et deus n. AG* *Bentl. Tisch. cum gr.* 149. 186 κύριε καὶ ὁ Θ. ἡμ., *cf. gr. plur.* ὁ κύριος (ℵ κύριε ὁ κύριος) καὶ ὁ Θ. ἡμ.; *gr.* 1. *al. pauc.* κύριε *tantum*; *deinde gr.* Q 2. *al.*[130] + ὁ ἅγιος, 98 + ὁ οὐράνιος, *et* 113 + ὁ παντοκράτωρ. **gloriam**, *gr.* τὴν δόξαν: claritatem *Prim.* **uirtutem**, *gr.* τὴν δύναμιν: potestatem *Uigil.* (*Uarim.* i. 8) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 815) *Prim.* **quia** (ὅτι): quoniam *Fulg. Prim.* **propter uoluntatem** (uolumt. C) **tuam** (*om.* D) *etiam 'alia editio' apud Prim.* (*comm.*) = διὰ τὸ θελημά σου (250 *om.*), *cf.* ex uoluntate tua *Tyc.*[H] *et* > ex tua uoluntate *Fulg.*: propter nomen tuum *t Beat.* (*lemm.*; III. iii. 131); ex tua potestate *Prim.* (*lemm.*). **erant** (*in ras. scr.* U) **et creata sunt** *etiam 'alia editio' apud Prim.* (*comm.*) *cum gr. plur.* ἦσαν (Q 14. *al.*[9] οὐκ ἦσ.; P 1. *al. mu.* εἰσὶν) καὶ ἐκτίσθησαν: facta s. (*sine* er. et) *Uigil.*, *cf.* > s. constituta *Fulg. et* > haec s. constituta *Prim.* (*lemm.*), *cum gr.* 36 ἐκτ. *tantum*; *gr.* A ἦσαν *tantum apud latinos non redditur.*

V. 1. **et** *pr.*: *gr.* 21. *al.*[9] *om.*, *non autem latt.* **in dextera** *etiam Uict.-Pet.*[YΦS] *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* 113 ἐν τῇ δεξιᾷ, *cf.* in manu *Uict.-Pet.*[A]: in dexteram A*Z* *dem. Beat.* (*praef.* iv. 7), *cf.* super (supra *Tyc.*[H]) dexteram *Hil.* (*instr. pss.* 6) *Tyc.*[H] *Beat.* (III. iv. 1) *Heter. et Beat.* (*P. L.* xcvi. 963), *et gr. paene omn.* ἐπὶ τὴν δεξιάν; *deinde* + dei *Cypr.* (*infra*) *Prim.* (*infra*) *Cassiod.* (*infra*) *sine auct. gr.* saedentis C; sedentes O* Z*. **super thronum** (trhon. U*) *etiam Cassiod.* (*lemm. infra*), *cf.* supra thronum (tron. T) GIKO TZ[c] *vg. cod. caraf. Bentl. diu.* haf. Apr. Beat.* (*lemm.*), supra sedem *gig.*, super tribunal *Uict.-Pet.*, *et gr. paene omn.* ἐπὶ τοῦ θρόνου: in throno *Hil. Tyc.*[H] *Cassiod.* (*comm.*) *Beat.* (III. iv. 1) *Heter. et Beat.*; *om. Beat.* (*praef.* iv. 7) *cum gr.* 74. 190. **librum** (libr *in ras. scr.* O; *om.* Z*) **scriptum** (scrib. F): *gr.* ℵ* *om.*, *non autem latt.* > et uidi librum in dextera dei sedentis super thronum (+ et *Cypr.*[LMB]) scriptum *Cypr.* (*test.* ii. 11) *Prim. Cassiod.* (*lemm.*) *contra ord. gr.* **intus** *etiam Uict.-Pet.*[ΦS] *Tyc.*[H] (*lemm.*), *cf.* ab intus *gig. Tyc.*[H] (*comm.*), *et* de intus *Uict.-Pet.*[AY] *Hil.*, *cum gr.* APQ 1. *al. omn.* ἔσωθεν: *gr.* ℵ ἔμπροσθεν *apud latinos non redditur, cf. autem Hieron.* (*infra*) *et* iv. 6, 8. **et foris** (foras FZ*; *om.* Θ*) *etiam Uict.-Pet.*[YΦS] *Tyc.*[H] (*lemm.*), *cf.* et a foris *gig. Tyc.*[H] (*comm.*), et de foris *Hil.*, *et* forisque *Cassiod.* (*comm.*), *cum gr.* PQ 2. *al.*[177] καὶ ἔξωθεν: et retro *Cypr. Cassiod.* (*lemm.*) *cum gr.* ℵA 1. *al. mu.* καὶ ὄπισθεν—*cf. Hieron.* (*infra*) *et* iv. 6, 8; *om. Uict.-Pet.*[A]; *deinde gr.* ℵ[c] 13. *al.*[7] + καί, *non autem latt.* **sigillis** (syg. I, sing. O*) **septem** (VII UVW, ·VII· Σ[2] *c*, ·VII·[tē] Π) *etiam Cypr.*[B], *cf.* signaculis sept. *Hil.*, *et* signis sept. *Cypr.*[ALM] *Prim.*, *cum ord. gr.* σφραγῖσιν ἑπτά: > ·VII· sigillis D *contra ord. gr.—cf. Capitula* CT (*supra p.* 412 *libere*). *Libere citat Hieron.*

sigillis septem.
2 Et uidi angelum fortem
praedicantem
uoce magna
quis est dignus aperire librum
et soluere signacula eius
3 et nemo poterat in caelo
neque in terra
neque subtus terram
aperire librum
neque respicere illum
4 et ego flebam multum

(v. 27) 'liber . . . scriptusque intus et foris uel ante et post'.

2. **uidi** *etiam Beat.* (III. iv. 93) *cum gr. omn.* εἶδον: audiui (> ang. aud. *Baed.*^{O}) T *gig. Baed. Beat.* (*lemm.*); *deinde* + alterum *Hil.* (*instr. pss.* 6) *cum gr.* 34. *al.*^{11} *qui add.* ἄλλον. **angelum** (hangel. C, anguel. D) *etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ = ἄγγελον: praeco *libere Uict.-Pet.*^{AY} **fortem**, *cf.* ualidum *Hil. et* fortitudinis plenum *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$, *cum gr. paene omn.* ἰσχυρόν: *om.* D *Uict.-Pet.*^{AY} (*libere*) *cum gr.* 130; *deinde* + et AϚ *sine auct. gr.* **praedicantem** (pred. ΟΠΣ²WZ^c) *etiam Uict.-Pet.*^{S}, *gr.* κηρύσσοντα: praeconantem *gig. Uict.-Pet.*$^{\Phi}$, *cf.* praeconauit *libere Uict.-Pet.*^{AY}; clamantem *Tyc.*^{H} *gr.* ℵ > κηρύσσοντα ἰσχυρόν, *non autem latt.* **uoce** (uocem Z*) **magna** (magnam Z*) *cum gr.* P 1. *al. mu.* φωνῇ μεγάλῃ *tantum*: in u. m. *Hil. cum gr.* ℵAQ 2. *al.*^{130} ἐν φ. μ.; *deinde* + et dicentem CΠ$^{mg.}$ *Prim.*, *cf. gr.* 113 *qui add.* λέγων. **quis** = τίς: qui AΘ*Z*. **est** (es I) **dignus** *cum ord. gr.* 1. *al. pauc.* ἐστιν ἄξιος: > d. est *gig. Cypr.* (*test.* ii. 11) *Tyc.*^{H} *Oros.* (*apol.* 15) *Prim. cum ord. gr.* Q 2. *al.*^{134} ἄξ. ἐστιν; *gr.* ℵAP 10. *al.*^{57} ἄξ. *tantum apud latinos non redduntur.* **aperire** *cum gr. paene omn.* ἀνοῖξαι: accipere *Cypr. Beat.* (*lemm.*; III. iv. 93), *cf. gr.* 113 λαβεῖν καὶ ἀν., *et uers.* 9. **soluere** = λῦσαι: aperire *Cypr.*, *cf. uers.* 9. **signacula** *etiam Uict.-Pet.*$^{Y\Phi S}$ *Tyc.*^{H} (*lemm.*), *gr.* τὰς σφραγῖδας: sigilla *Uict.-Pet.*^{A} (*libere*); signa *Cypr. Tyc.*^{H} (*comm.*) *Oros. Beat.* (*lemm.*; III. iv. 93) *Heter. et Beat.* (*P. L.* xcvi. 963).

3. **et nemo** *etiam Hil.* (*instr. pss.* 6) = καὶ οὐδείς, *cf.* quia n. *Ambr.* (*ps.* cxviii *beth* 31 *libere*), n. enim alter *Iren.* (*int.* IV. xx. 2), n. *tantum Hieron.* (v. 536 *libere*) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 217), *et* nullus *tantum Hil.* (*ps.* ii. 32 *infra*) *Hieron.* (v. 27 *libere*): nec quisquam *Cypr.* (*test.* ii. 11) *Oros.* (*apol.* 15). **poterat** *cum gr. paene omn.* ἐδύνατο, *cf.* potuit *Hil.* (*instr. pss.* 6) *Ambr.* (*libere*) *et* potuerit *Hieron.* (v. 27 *libere*)—*cf. etiam* potest *Hieron.* (v. 536 *libere*) *cum gr.* 46. *al.*^{5} δύναται: inuentus est dignus *Uict.-Pet. Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 217) *et* > dignus inuentus est *Ber.*, *cf.* inuentus est qui possit *libere Orig.* (*infra*) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 946 *infra*), dignus est repertus *libere Hil.* (*ps.* ii. 32 *infra*), *et vers.* 4; *deinde* + neque *vg. cod. caraf. Iren. Orig.* (*infra*) *Cypr. Uict.-Pet. Hil.* (*instr. pss.* 6, *ps.* ii. 32 *infra*) *Tyc.*^{H} *Oros. Hieron.* (v. 27 *et* 536 *libere*) *Prim. Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 217, 946 *infra*) *Beat.* (*lemm.*; III. iv. 97) *Heter. et Beat.* (*P. L.* xcvi. 963) *Ber. cum gr.* 36 *al.*^{2} *qui add.* οὔτε. **in caelo** (cel. OW): *gr.* Q 4. *al.*^{112} + ἄνω *ex* Exod. xx. 4 *etc.*, *non autem latt.* **neque** (et I *Baed.*^{D}; uel *Ambr. libere*) **in terra** *etiam Cypr.*^{MB} *Hil.* (*instr. pss.* 6) *cum gr.* 36 οὔτε ἐν τῇ γῇ: n. super (supra *Hil.*) terram *Cypr.*^{AL} *Hil.* (*ps.* ii. 32 *infra*) *Prim. et gr. plur.* οὔτε ἐπὶ τῆς γῆς; *gr.* 63. *al.*^{5} *om.*; *deinde gr.* 25. *al.*^{14} + κάτω *ex* Exod. xx. 4 *etc.*, *non autem latt.* **neque subtus** (sup. K) **terram** (terra CF) *etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Hieron.* (v. 27 *libere*) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 946 *infra*), *cf.* n. sub terram Z* *Cypr.*^{M1B} *Prim.*, n. sub terra *dem. Orig.* (*infra*) *Cypr.*^{ALM2} *Tyc.*^{H} *Oros. Hieron.* (v. 536 *libere*), *et* n. infra terram *Uict.-Pet.*^{AY} *Hil.* (*instr. pss.* 6, *ps.* ii. 32 *infra*) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 217), *cum gr. plur.* οὔτε (57. *al.*^{3} καὶ) ὑποκάτω τῆς γῆς: *gr.* ℵ 12. *al.*^{13} *om.* (*cf.* 1. *al.*^{4} *qui uerba ad fin. uers. post* illum *transponunt*). **aperire** (accipere Π*—*cf. uers.* 9; + paternum *Iren.*) **librum** *cum ord. gr. omn.* (113 + λαβεῖν καὶ) ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον: > l. ap. *Ambr.* (*libere*) *Prim.* **neque respicere** (r *pr. in ras. scr.* Θ; + in Π^c) **illum**, *cf.* neque (sed n. *Cypr. Prim.*) perspicere (praespicere Z*) illum (eum *Cypr. Oros. Prim.*) Z* *dem. Cypr. Oros. Prim.*, *et* n. uidere illum (eum *Iren.*; ipsum *Hil.*) *gig. Iren. Tyc.*^{H} *Hil.* (*instr. pss.* 6), *cum gr. paene omn.* οὔτε (46. *al.*^{2} καὶ) βλέπειν αὐτό: et soluere (aperire *Baed.*^{D}) signacula eius *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 946 *infra*—*def.* 217) *Baed.*^{D} (*def.* ^{SO}) *Ber.*, *cf. gr.* 113 καὶ λῦσε (*sic*) τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ *et* 108 κ. λῦσαι τ. σφρ. αὐτοῦ οὔτε βλ. αὐτό—*cf. etiam uerss.* 2, 4, *et* 5. *Libere citant uersum* 'et nemo inuentus est neque (*om. Hieron.*) in caelo neque in terra neque sub terra qui possit aperire signacula et legere quae scripta erant in libro' *Orig.* (*int. ezech. hom.* xiv. 2 = *Hieron.* v. 1004), 'nullus neque in caelo neque supra terram neque infra terram obsignatum librum dignus est repertus aperire' *Hil.* (*ps.* ii. 32), *et* 'quod neque in caelo neque in terra neque subtus terram inuentus est qui possit aperire librum et soluere signacula eius' *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 946).

4. *Uers. def. gr.* A 23*. *al.*^{7}, *non autem latt.* **ego** *cum gr.* Q 2. *al. pler.* ἐγώ: *om. gig. cum gr.* ℵP 1. *al.*^{22} **flebam** (ἔκλαιον): plorabam *gig.* **multum** *etiam Beat.* (*lemm.*; III. iv. 99) *Heter. et Beat.* (*P. L.* xcvi. 963) = *gr.* ℵPQ 2. *al. pler.* πολύ (Q 92. *al.*^{3} πολύν; *cf.* 46. *al. pauc.* πολλά *et*

quoniam nemo dignus
inuentus est aperire
librum nec uidere eum
5 et unus de senioribus
dicit mihi ne fleueris
ecce uicit leo de tribu iuda
radix dauid
aperire librum et septem
signacula eius.
6 Et uidi et ecce in medio
throni et quattuor
animalium
et in medio seniorum
agnum stantem tamquam occisum

---

1. *al.*[8] *πολλοί*): nimis *Hieron.* (v. 727 *libere*) *Beat.* (VIII. i. 19) *cum gr.* 113. 122 *ἐπὶ πολύ.* **quoniam** (*ὅτι*): quia KΠVWZ[c] *gig. Hil.* (*instr. pss.* 6) *Tyc.*[H]; quod *Cypr.* (*test.* ii. 11) *Apr. Prim. Beat.* (*lemm.*; III. iv. 99) *Heter. et Beat.* **inuentus est** (> est inu. *Tyc.*[H]) *etiam Beat.* (III. iv. 99) *Heter. et Beat.*, *cf.* inu. esset *Cypr.*[A] *Prim.*, repertus esset *Cypr.*[LMB] *Hil.*, *et gr. omn. εὑρέθη* (ℵ* *εὑρεθήσεται*): esset *tantum Beat.* (*lemm.*). **aperire** = *ἀνοῖξαι* (113 *λαβεῖν*): qui aperiret Θ *Cypr. Prim.*; *deinde gr.* 1. *al. mu.* + *καὶ ἀναγνῶναι*, *non autem latt.* **librum**: *om.* I*. **nec** (neque D *gig. Hil. Baed.*[D] *Heter. et Beat.*; aut *Cypr.*; et *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*)) **uidere** (uideret Θ *Cypr.*) **eum** (e *in ras. scr.* I, um *in ras. scr.* U; illum O *gig. Cypr. Beat.* (*lemm.*; III. iv. 99) *Heter. et Beat.*; ipsum *Hil.*) *cum gr. omn. οὔτε* (59 *ἤ*) *βλέπειν αὐτό* (39. *al.*[8] *αὐτῷ*): aut solueret signacula eius *Prim.*; *cf. uerss.* 2, 3, *et* 5.

5. **et** *pr.*: + ecce *Tyc.*[H] *sine auct. gr.* **de senioribus** (saen. C): ex s. *Cypr.* (*test.* ii. 11) *Tyc.*[H] *Prim. Cassiod.* (*comm.*), *cf.* e s. *libere Oros.* (*apol.* 15), *et gr. ἐκ* (57. 243 *om.*) *τῶν πρεσβυτέρων.* **dicit** *etiam Beat.* (*lemm.*; III. iv. 100), *cf.* ait *Hil.* (*instr. pss.* 6), *cum gr. omn. λέγει*: dixit AΘΠW *vg. Tisch. c dem. diu.*[c] *haf. Cypr. Apr. Heter. et Beat.* (*P. L.* xcvi. 963) *Ber.*, *cf. Orig.* (*infra*). **mihi** (mici T, michi OW) *cum gr. paene omn. μοι*: *om. gig. cum gr.* P 88. **unus . . . mihi** *etiam Beat.* (*lemm.*; III. iv. 100) *Heter. et Beat.*: uenit quidam ad me et dixit mihi *Orig.* (*int. ezech. hom.* xiv. 2 = *Hieron.* v. 1004); uenit (+ ad me *Hieron.*) uox dicens *Hieron.* (v. 727) *Beat.* (VIII. i. 19). **ne fleueris** (fleberis AT, fleris DZ*) *etiam Beat.* (*lemm.*; III. iv. 100) *Heter. et Beat.*, *cf.* ne plores *Hieron.* (v. 727) *Beat.* (VIII. i. 19), *et gr. μὴ κλαῖε*: noli flere *Orig.* (*int. ezech. hom.* xiv. 2 = *Hieron.* v. 1004) *Hil. Oros.*, *cf.* noli plorare *gig.*; *deinde* + iohannes *Oros. Beat.* (*lemm.*; *non autem* III. iv. 100, VIII. i. 19) *Heter. et Beat. sine auct. gr.* **ecce**: *om. Ber.* **leo de tribu iuda** *etiam libere Orig.* (*int. num. hom.* xvi. 8) *Hildefons.* (*P. L.* xcvi. 120 *semel*): l. ex (de *Hieron.* v. 1004) t. iu. *Orig.* (*int. ezech. hom.* xiv. 2 = *Hieron.* v. 1004) *Oros. Hildefons.* (*P. L.* xcvi. 122 *bis*), *cf.* agnus ex tr. iu. *libere Orig.* (*int. exod. hom.* xii. 4), *et* ille est ex tr. iu. *libere Hildefons.* (*P. L.* xcvi. 185); *gr. ὁ λέων* (APQ 2. *al.*[172] + *ὁ*; 1. *al. pauc.* + *ὁ ὢν*) *ἐκ* (28**. 57 *om.*) *τῆς φυλῆς Ἰούδα.* **radix**: + et genus *Orig.* (*int. ezech. hom.* xiv. 2 = *Hieron.* v. 1004) *Hieron.* (v. 536; *non autem* v. 27, 668, 727) *sine auct. gr.*—*cf.* xxii. 16. dauit W; + dignus *Baed.*[D] (radix . . . eius *def.* [SO])—*cf. uerss.* 2, 4, *et* 9. **aperire** *etiam Hieron.* (v. 727) = *gr. plur. ἀνοῖξαι*: ut aperiat *gig. Hieron.* (v. 536); *gr.* Q 2. *al.*[91] *ὁ* (33. *al.*[2] *om.*) *ἀνοίγων et* 51. *al.*[4] *ὁ ἀνοίξας.* **et** *sec. sine addit. codd. plur. Bentl. Tisch. c gig. Cypr.*[ALM] *Hil. Prim. Baed.*[D] *Beat.* (*lemm.*; III. iv. 100) *Heter. et Beat. cum gr.* APQ 1. *al. pler. καί tantum*: + soluere (soluat *Hieron.* v. 536) OΠΣW *vg. cod. caraf. dem. diu. haf. Orig.* (*int. ezech. hom.* xiv. 2 = *Hieron.* v. 1004) *Cypr.*[B] *Hieron.* (v. 536, 727) *Oros. Apr. Beat.* (VIII. i. 19) *Ber. cum gr.* ℵ 119. *al. pauc. qui add. λῦσαι*, *cf.* resoluere *Cassiod.* (*infra*), *et uerss.* 2 *et* 9. **septem** (VII DFOUVW *c gig.*, ·VII·[te] Π) *etiam Heter. et Beat. cum gr. plur. τὰς ἑπτά*: *om. Orig.* (*int. ezech. hom.* xiv. 2 = *Hieron.* v. 1004) *Hieron.* (v. 536, 727) *Oros. Cassiod.* (*infra*) *Beat.* (*lemm.*; III. iv. 100, VIII. i. 19) *cum gr.* 21. *al.*[11] *τάς tantum.* **signacula** *etiam Cypr.*[AB] *Beat.* (VIII. i. 19), *gr. σφραγῖδας*: sigilla *Cassiod.* (*infra*) *Beat.* (*lemm.*; III. iv. 100) *Heter. et Beat.*; signa *Cypr.*[LM] *Oros.* *Libere citat* 'eiusque sigilla resoluere' *Cassiod.* (*comm.*).

6. **et uidi et ecce** *etiam Baed.* (*P. L.* xci. 419) *cum gr.* 34. *al. pauc. καὶ εἶδον καὶ ἰδού*, *cf.* et uidi &cce U: et u. (*sine* et ec.) *gig. Cypr.* (test. ii. 15) *Firm.-Mat.* (*err. prof. rel.* xxvii. 7) *Prim. Baed.* (*hic*; et *sec.* . . . seniorum *om. P. L.* xcii. 705, xciv. 112) *Beat.* (*lemm.*; III. iv. 103) *Ber. cum gr.* ℵPQ 1. *al. pler. καὶ εἶδον* (Q 7. *ἰδών*; 9. *al.*[21] *ἴδον*) *tantum*, *cf.* u. enim *tantum Iren.* (*int.* IV. xx. 11), *et* uidi *tantum* '*Cassiod.*' (*P. L.* lxx. 1086; et *sec.* . . . seniorum *om.*); *gr.* A *κ. ἰδοὺ κ.*, 111. 146 *κ. εἶδον κ.*, *et* 59. 121 *κ. ἰδού tantum*, *apud latinos non redduntur.* **throni** (tron. OT *et* troni . . . seniorum *in ras. scr.* O) = *τοῦ θρόνου*: sedis *gig.* **et** *tert.*: *om. Beat.* (*lemm.*; *non autem* III. iv. 103); *deinde* + in medio D *Prim.* (*cf. infra*) *sine auct. gr.* quatuor IZϚ𝔓; IIII OUW, ·IIII· *c*, ·VII· (*sic*) D, IIII[or] *gig.*, IIII·[or] Π. **et** *quart.*: *om.* Π *Cypr.*[B] **in medio** *sec.*, *cf.* imedio C, *cum gr. omn. ἐν μέσῳ*: *om. Prim.* (*cf. supra*) *Baed.* (*hic*) *Ber.* **seniorum** (saen. C): presbyterorum *Iren.*; *gr. τῶν πρεσβυτέρων.* **agnum** (hag. C)

habentem cornua septem
et oculos septem
qui sunt spiritus dei missi
in omnem terram
7 et uenit et accepit de dextera sedentis in throno.

8 Et cum aperuisset librum
quattuor animalia et uiginti
quattuor seniores ceciderunt coram agno
habentes singuli citharas
et fialas aureas plenas

---

stantem *etiam Uict.-Pet.*[ΦS] *cum ord. gr. paene omn.* ἀρνίον ἑστηκός (ℵ 1. *al.*[38] ἑστηκώς): > st. ag. *gig.*; ag. (*sine* st.) *Uict.-Pet.*[AY] '*Cassiod.*' *cum gr.* 81. *al.*[2] ἀρν. *tantum*. **tamquam** (tanq. KOΠW𝔓) *etiam Cypr.*[A] *Uict.-Pet.* (*semel*), *gr.* ὡς (22*. *al.*[17] *om.*): quasi T *Capitula* CT (*supra p.* 412) *gig. Cypr.*[LMB] *Uict.-Pet.* (*semel libere*) *Firm.-Mat. Tyc.*[H] *Aug.* (x. 405 *libere*) '*Aug.*' (vi. 565) *Prim. Apr. Cassiod.* (*comm.*) *Beat.* (*lemm.*; III. iv. 103) *Ber.* **occisum** (hoccis. C, occiss. D) *cum gr. plur.* ἐσφαγμένον: *gr.* 7. *al.*[18] ἐσφραγισμένον *apud latinos non redduntur.* **habentem** *cum gr.* 203 ἔχοντα: habens *ad init. pericopes Oros.* (*apol.* 15; *cf.* qui habet *apol.* 16) *cum gr.* ℵAQ 7. *al.*[31] ἔχων *et* P 1. *al. longe plu.* ἔχον. **cornua** (corona A*, coronas Z*; quattuor V*; + numero *Uict.-Pet.*[A]) **septem** (VII DFKVW *c*, ·VII·[te] Π) *cum ord. gr. omn.* κέρατα ἑπτά (200 *om.*): > s. c. *Oros.* (*apol.* 15, 16). **et oculos** (hoc. C; oculus Z*) **septem** (VII DFKVW *c*) *cum gr. paene omn.* καὶ (14. *al.*[2] *om.*) ὀφθαλμοὺς ἑπτά: *gr.* 1. *al.*[9] *om.*, *non autem latt.* **qui sunt** *cum gr.* ℵAP 1. *al. mu.* οἵ εἰσιν *uel* Q 2. *al. fere*[150] ἅ (47. 97 ἅτινά) εἰσιν—*cf.* iv. 5: *om. Apr.*; *deinde* + septem (VII U (*in ras.*) VW, ·VII· *c*, ·VII·[te] Π) A[c]CΘKOΠΣTUVWZ[c] *vg. cod. caraf.* (*non autem Bentl. Tisch.*) *c dem. diu. gig. haf. Iren. Cypr. Firm.-Mat. Tyc.*[Hm] *Oros.* (*apol.* 15) *Uigil.* (*Uarim.* iii. 89) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 794, 795) *Prim.* '*Cassiod.*' *Baed.* (*hic* [D]—qui . . . terram *def.* [SO]; *quinquies alibi*) *Beat.* (*lemm.*; III. iv. 103) *Ber. cum gr.* ℵQ 2. *al. pler. qui add.* τὰ ἑπτά—*cf.* iv. 5. **spiritus dei** *etiam Baed.* (*saepissime*) *cum ord. gr. plur.* πνεύματα τοῦ (124 τὰ πρὸς) Θεοῦ: *gr.* 1. *al. pauc.* > τ. Θ. πν.; sp. (*sine* dei) *Uigil.* (*libere*) *Baed.* (*P. L.* xci. 1163) *cum gr.* 149. 186 πν. *tantum.* **missi** (misi||si T; missos *libere Fulg.*) *etiam Baed.* (*saepissime*), *cf.* dimissi *Iren.* (*per dittographiam* τοῦ dī?), demissi *Baed.* (*P. L.* xci. 1163—*cf. supra*), *et gr.* τὰ (ℵAQ 2. *al. pler. om.*) ἀπεσταλμένα (Q 2. *al.*[149] ἀποστελλομένα; A 146 ἀπεσταλμένοι): qui inspiciunt *libere Uigil.* **in** (per *Cypr.*[A]) **omnem terram** *etiam Cypr.*[A] *Baed.* (*P. L.* xci. 419, 1163, xcii. 705, xciv. 112), *cf.* in (*om. Uigil.*) uniuersam t. *Uigil.* (*libere*) *Baed.* (*P. L.* xci. 782), *cum gr. omn.* εἰς πᾶσαν τὴν (90. *al.*[6] *om.*) γῆν: per orbem terrae *Cypr.*[LMB] *Firm.-Mat.*, *cf.* per (in D) orbem terrarum D *Fulg. Prim. Baed.* (*hic* [D]—qui . . . terram *def.* [SO]).

7. **accepit** (accipit D): + librum A[c]CDG[o] ΠΣ[2] (librum . . . in th *in ras. scr.*) T *gig. Cypr.* (*test.* ii. 15) *Firm.-Mat.* (*err. prof. rel.* xxvii. 7) *Prim. Baed.*[D] *Ber. cum gr.* 1**[mg.] 7. *al. pauc. qui add.* τὸ βιβλίον—*cf.* > librum accepit *Cassiod.* (*comm.*). **dextera**: + dei *Cypr.*[AL1] *Prim. sine auct. gr.* sedentes OZ*; + *ras.* 1 *lit.* O. **in throno** (tr. I*T) *etiam Cypr.*[ALM] *Beat.* (III. iv. 113 *semel*), *cf.* supra (super *Tyc.*[Hv] *Ber.*) thronum *Cypr.*[B] *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; III. iv. 113 *semel*) *Ber. et* supra sedem *gig.*, *cum gr. omn.* ἐπὶ τοῦ θρόνου: de throno FGKVZ; *deinde* + librum FKOUVWZ[o] *vg. cod. caraf. c dem. diu. haf. Tyc.*[H] *Apr. Baed.*[SO] *Beat.* (*lemm.*; III. iv. 113 *semel*) *cum gr.* 38. *al.*[24] *qui add.* τὸ βιβλίον.

8. quum Θ. **aperuisset** (set *in ras. scr.* O, -iset Z*): accepisset CT *Bentl. gig. Cypr.* (*test.* ii. 15) *Firm.-Mat.* (*err. prof. rel.* xxvii. 7) *Prim. Beat.* (*lemm.*; III. iv. 115) *cum gr. omn.* ἔλαβεν (130 εἴληφεν). **quattuor** (quatuor OWZ𝔖𝔓; ·IIII· DΣ *c*, IIII[or] Π *gig.*) **animalia** (animalium VZ*): illa q. an *Beat.* (*lemm.*; III. iv. 115); *gr.* τὰ τέσσαρα ζῶα. **uiginti** (XX W, XXti Σ) **quattuor** (quatuor Z; *uno uerbo* uigintiquattuor 𝔖ℭ, uigintiquatuor 𝔖𝔓, XXIIII DKOTUV *c*, XXIIIIor I, XXIIII[or] Π *gig.*) **seniores** (saen. C): illi quidem u. q. s. *ad init. pericopes Hil.* (*ps.* cxl. 2 = *Isid. P. L.* lxxxiii. 318); *gr.* οἱ (30. *al.*[6] *om.*) εἰκοσιτέσσαρες (Q. 1. *al.*[105] κδ̄) πρεσβύτεροι. **ceciderunt** (caec. CΣ*Z*), *gr.* ἔπεσον (ℵA 1. *al.*[40] ἔπεσαν): prostrauerunt se *Cypr. Firm.-Mat. Prim.*; prociderunt *Hil.*, *cf.* procidunt *Isid.* **coram** (chor. Π, quor. Σ*) **agno** (hag. C; eo *dem.*), *gr.* ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου: in conspectu agni *gig.*; ante agnum *Cypr. Firm.-Mat. Hil. Prim. Isid. Beat.* (*lemm.*; III. iv. 115). **habentes** (ab. C) *etiam Beat.* (III. iv. 116) = ἔχοντες: et habebant *Beat.* (*lemm.*). *gr.* ℵ > ἕκαστος ἔχοντες, *non autem latt.* **singuli** (i *sec. in ras. scr.* O, s *in ras. scr.* U) *etiam Isid. Beat.* (*lemm.*), *cf.* quisque *Hil.*, *et gr. omn.* ἕκαστος (113. 167 *om.*): singulas *Beat.* (III. iv. 116); *deinde* + aureas *Cypr.*[ALB] *Firm.-Mat. Prim. sine auct. gr.* (*cf. autem* 216 *infra*). **citharas** (cyth. IKΠΣWZ, chith. G; thiaras F) *etiam Isid. cum gr.* 1. *al. mu.* κιθάρας: citharam (*Bentl.*) *Hil. cum gr.* ℵAPQ 2. *al. plur.* κιθάραν. **et fialas** (phial. AI *vg.*, phyal. O, fiol. D) **aureas** = *gr. paene omn.* καὶ φιάλας χρυσᾶς (ℵ χρυσέας; 106. 222 *om.*), *cf.* et pateras aur. *Cypr.*, *et* paterae

odoramentorum
quae sunt orationes sanctorum
9 et cantant nouum canticum
dicentes
dignus es accipere librum
et aperire signacula eius
quoniam occisus es
et redemisti nos deo
in sanguine tuo
ex omni tribu et lingua
et populo et natione
10 et fecisti eos deo nostro
regnum et sacerdotes
et regnabunt super terram.

---

libere Cassiod. (*comm.*) : *om. omnino Firm.-Mat.*, *cf. gr.* 216 *χρ. tantum.* plaenas F. **odoramentorum** (hod. C, adora||||mentorum V ; odorum *Beat.* III. iv. 116) = *θυμιαμάτων*, *cf.* odoribus *Hil. Cassiod.* (*comm. bis*) : incensis *gig.*, *cf.* incenso *Isid. et* incensum *libere Orig.* (*int. ezech. hom.* vii. 4 = *Hieron.* v. 949) *Aug.* (viii. 571) ; odoramentis supplicationum *Cypr. Firm.-Mat. Prim.*, *cf.* orationes supplicationesque iustorum *libere Cassiod.* (*comm.*). **quae** (que OWZ*, *in ras. scr.* Σ^2) **sunt** (*in ras. scr.* Σ^2) *etiam Isid. cum gr.* ℵQ 36. *al.*^{7} ἅ (*sc.* θυμιάματα) εἰσιν *uel* AP 1. *al. pler.* αἵ (*sc.* προσευχαί) εἰσιν : qui (*sc.* odores) s. *Hil.—plane cum gr.* ℵQ 36. *al.*^{7} **orationes** (horat. C, orac. O, ora *in ras. scr.* Σ^2) *cum gr. plur.* αἱ (ℵ* 6. *al. mu. om.*) προσευχαί : *gr.* 2. *al.*^{34} προσευχῶν *et* 222 ἐκ τῶν προσευχῶν *apud latinos non redduntur.*

9. **cantant** (nt *sec. in ras. longiore scr.* U) *cum gr. omn.* ᾄδουσιν (A ᾄδωσιν) : cantabant ΘOW *vg. c dem. diu. haf. Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.* ; III. iv. 116) *Ber.* ; cantauerunt *Cypr.* (*test.* ii. 15) *Firm.-Mat.* (*err. prof. rel.* xxvii. 7) ; cantantes *Uict.-Pet.* (*libere*) *Prim.* ; *cf.* xiv. 3 *et* xv. 3. **nouum** (nouuum I) **canticum** ACFGIΠT *Cypr.*^{LMB} *Firm.-Mat. Prim. cum ord. gr.* 34. *al.*^{24} καινὴν ᾠδήν : > c. n. DΘKOΣ² (*in ras. scr.*) UVWZ *Capitula* CT (*supra p.* 412 *libere*) *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. diu. gig. haf. Orig.* (*int. leu. hom.* vii. 2 *libere*) *Cypr.*^{A} *Uict.-Pet. Tyc.*^{H} *Paulin. et Theras. ap. Aug.* (ii. 256 *libere*) *Baed. Beat.* (*lemm.* ; III. iv. 116) *Ber. cum ord. gr. plur.* ᾠδ. κ. (106. 145 *om.*) ; *cf.* xiv. 3. **dicentes** (*in ras. scr.* Σ^2 ; dicentis G) : *om.* D. **dignus es** *sine addit.* ACDFGI*TU *cod. caraf. Bentl. Tisch. Cypr. Firm.-Mat. Aug.* (x. 28) *Baed.*^{D} *cum gr. omn.* ἄξιος εἶ *tantum* : + domine (domine . . . aperire *in ras. longiore scr.* Σ^2 ; > dig. domine es *c*) I^{c}KΠΣ²VZ^{c} *vg. c dem. diu. gig. haf. Fulg.* (*P. L.* lxv. 662) *Baed.*^{SO} *Beat.* (*lemm.* ; III. iv. 120) *Ber.*, + dñe dš ΘOZ*, + dñe dš nř W—*cf.* iv. 11. **accipere** *etiam Cypr.*^{AMB} *cum gr. paene omn.* λαβεῖν : aperire DO *Cypr.*^{L} *cum gr.* 40. 210 ἀνοῖξαι, *cf.* 113 λαβεῖν καὶ ἀνοῖξε, *et uerss.* 2, 3, 4. **aperire** *cum gr. paene omn.* ἀνοῖξαι : soluere OW, *cf. gr.* 113 καὶ λῦσε, *et uerss.* 2, 3, 5 ; resignare *gig.* **signacula**, *gr.* τὰς σφραγῖδας : signa *Cypr.*^{LMB} *Firm.-Mat. Prim. Beat.* (*lemm.* ; III. iv. 120). **quoniam** (ὅτι) : quia *gig. Fulg.* hoccisus C, occissus DZ. est Σ*. **redemisti** (redim. DG), *gr.* ἠγόρασας : emisti *Cypr.*^{ALB} *Prim.* **nos deo** (eo *in ras. scr.* Θ ; de *tantum Cypr.*^{AMB}) *cum gr.* 7. *al.*^{30} ἡμᾶς τῷ Θεῷ, *cf.* n. deus OW : n. (*sine* deo) Z* *Fulg. cum gr.* 1. *al.*^{18} ἡμ. *tantum* ; deo (*sine* n.) (*Bentl.*) *cum gr.* A τῷ Θ. *tantum* ; *gr. plur.* > τῷ Θ. ἡμ. (44. *al.*^{6} ἡμῶν) *apud latinos non redduntur.* **in** *cum gr. omn.* ἐν : *om. Iren.* (*int.* IV. xx. 2 *libere*) *Cypr. Firm.-Mat. Prim.* **ex omni tribu et lingua et** (*om.* I*) **populo et** (*om.* Z*) **natione** (-cione O), *cf.* ex omn. tr. et l. et p. et gente *gig. Fulg.*, *cum gr. paene omn.* ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ (14. 104 *om.*) ἔθνους : de omn. gente et l. et p. et natione *Aug.* (x. 28), *cf. gr.* 113 καὶ ἔθνους καὶ λαῶν καὶ γλωσσῶ καὶ ἔθνους ; > ex omn. tr. et p. et l. et natione *Beat.* (*lemm.* ; III. iv. 120) ; ex omn. tr. et l. et gente *tantum Uigil.* (*Uarim.* i. 46) ; ex omn. tr. et p. et natione *tantum Ber.*

10. **fecisti** (festi Z*) : *om. Cypr.* (*test.* ii. 15 ^{AL}) *Firm.-Mat.* (*err. prof. rel.* xxvii. 7)—*uide autem infra.* **eos** ACGΘ*IΠΣ*T *Bentl. Tisch. Cypr.*^{AL} *Firm.-Mat. cum gr. paene omn.* αὐτούς : nos DFΘ^{c}KOΣ^{c}UVWZ *vg. cod. caraf. c dem. diu. gig. haf. Cypr.*^{MB} *Uigil.* (*Uarim.* i. 46) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 662) *Prim. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 124) *Baed.*^{D} (et *pr.* . . . sacerdotes *def.* ^{SO}) *Beat.* (*lemm.* ; III. iv. 120, 121) *Ber. cum gr.* 113 ἡμᾶς—*cf.* i. 6. **deo** (domino *Cypr.*^{A}) **nostro** *etiam Beat.* (III. iv. 121) *cum gr. paene omn.* τῷ Θεῷ ἡμῶν : d. (*sine* n.) *Uigil. Beat.* (*lemm.* ; III. iv. 120) *cum gr.* 31*. *al.*^{2} τῷ Θ. *tantum* ; *gr.* A *om. omnino, non autem latt.* **regnum** *cum gr.* ℵA 56. *al.*^{7} βασιλείαν : *gr.* Q 1. *al. pler.* βασιλεῖς *apud latinos non redduntur.* > regnum deo nostro Z *Cypr. Firm.-Mat. Prim. contra ord. gr.* **et** *sec.* . . . **terram** : *in ras. scr.* Σ^2. **et** (+ nationes *expunct.* D) **sacerdotes**, *cf.* sacerdotesque (sacerdotes quae *Cypr.*^{AL}) *Cypr.*^{AL} *Firm.-Mat.*, *cum gr. paene omn.* καὶ ἱερεῖς—*cf. etiam* et sacerdotes quae *Cypr.*^{B} *et* et sacerdosque *Cypr.*^{M} : *gr.* ℵ καὶ ἱερατείαν *apud latinos non redditur* ; *deinde* + fecisti *Cypr. Firm.-Mat.—uide autem supra.* **et** *tert.* : *om.* T*. **regnabunt** *etiam Baed.*^{SO} *cum gr.* ℵP 1. *al.*^{127} βασιλεύσουσιν : regnabimus O^{c} *vg. dem. Firm.-Mat.*$^{ut\ udtur}$ *Prim. Baed.*^{D} *Beat.* (*lemm.* ; III. iv. 120, 121) *cum gr.* 57. 141 βασιλεύσομεν—*adnotat Luc. Brug.* '*Non facile mutes personam primam in tertiam* regnabunt' ;

11 Et uidi et audiui uocem
angelorum multorum
in circuitu throni
et animalium et seniorum
et erat numerus eorum
milia milium 12 dicentium
uoce magna
dignus est agnus qui occi-
sus est accipere uirtutem
et diuinitatem et sapien-
tiam et fortitudinem
et honorem et gloriam
et benedictionem
13 et omnem creaturam
quae in caelo est et super
terram

regnantes D, *cf. gr.* AQ 7. *al.*^{66} βασιλεύουσιν. **super** (+t *eras.* Π) **terram** (terra *Baed.*^{S}) *etiam Beat.* (III. iv. 121) *cum gr. omn.* ἐπὶ τῆς (218 τὴν) γῆς (218 γῆν): in terra *Beat.* (*lemm.*; III. iv. 120).

11. **audiui** *sine addit. etiam Cassiod.* (*P. L.* lxx. 32) *cum gr.* APQ* 1. *al. uix mu.* ἤκουσα *tantum*: + uelut *Fulg.* (*P. L.* lxv. 816) *Cassiod.* (*hic lemm.*) *cum gr.* ℵQ** 2. *al.*^{162} *qui add.* ὡς. **uocem** *etiam Beat.* (*lemm.*) *cum gr. omn.* φωνήν (62. *al.*^{16} φωνῆς): uoces *Beat.* (III. iv. 123); *deinde* + magnam *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 32; *non autem hic lemm.*) *sine auct. gr.* **angelorum** (hangel. C, anguel. D) **multorum** (torum *in ras. scr.* U) *etiam Cassiod.* (*P. L.* lxx. 32) *cum ord. gr. plur.* ἀγγέλων πολλῶν: > m. ang. *Tyc.*^{H} *Fulg. Prim. Cassiod.* (*hic lemm.*) *cum ord. gr.* 61. *al.*^{6} > π. ἀγγ.; *gr.* 7. *al.*^{9} ἀγγ. *tantum apud latinos non redduntur.* **in circuitu throni** (troni T), *cf.* in c. sedis *gig.*, *et gr.* κύκλῳ (1. *al. pauc.* κυκλόθεν) τοῦ θρόνου: circa thronum *Beat.* (*lemm.*; III. iv. 123); *gr.* 21. *al.*^{12} + αὐτοῦ, *non autem latt.* **et animalium et seniorum** (saen. C) *cum ord. gr. plur.* καὶ (164. *al.*^{2} *om.*) τῶν (106*. 113 + τεσσάρων) ζώων καὶ (164 *om.*) τῶν πρεσβυτέρων, *cf.* et in circuitu an. et s. *Prim.*, et in circuitu an. et circa seniores *Fulg.*, *et* et circa quattuor animalia et circa seniores *Beat.* (*lemm.*; III. iv. 123): > et seniorum et quatuor animalium *Ber.*, *cf. ord. gr.* 16. *al.*^{4} κ. τ. πρ. κ. τ. ζ.; *gr.* 1. 208 κ. τ. ζ. *tantum et* 67. 120 κ. τ. πρ. *tantum apud latinos non redduntur.* **et erat numerus eorum** (*om. Beat. lemm.*) *cum gr. plur.* καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν: *gr.* 1. *al.*^{2} *om.*, *non autem latt.* **milia** (mill. *vg.*) **milium** (mill. *vg.*) *cum gr.* 1. *al.*^{2} χιλιάδες χιλιάδων: *gr.* 81. *al.*^{4} μυριάδες μυριάδων; miriades miriadum et milia milium *Beat.* (III. iv. 123) *cum gr. plur.* μυριάδες μυριάδων καὶ χιλιάδες χιλιάδων, *cf.* dena millia denorum millium millia millium *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 32); dena milia milium D, *cf.* dena milia et milia et milium *Baed.*^{D} (et *quint.* . . . milium *def.* ^{SO}); milies milia et milium *Beat.* (*lemm.*).

12. **uoce magna . . .**$^{vi. 8}$ **bestiis terrae**: *in ras. scr.* Σ^{2}.

dicentium uoce (uocem Z*) **magna** *cum ord. gr.* 38. *al.*^{10} λεγόντων φωνῇ μεγάλῃ, *cf.* dicentes u. m. *gig. et ord. gr. plur.* λέγοντες φ. μ.: > uoce (uocem Z^{c}) m. dicentium (-cium O) KOΣ^{2}VWZ^{c} *c diu.*; *deinde* + salus deo nostro ΘΠΣ^{2} *diu. sine auct. gr.*—*cf.* vii. 10. **dignus** = *gr.* A 226 ἄξιος: *gr. plur.* ἄξιον. **est** *pr.*: *in ras. scr.* O. **qui occisus** (hoccis. C, occiss. D, ocis. Z) **est** *et gr. plur.* τὸ ἐσφαγμένον: *gr.* 21. *al.*^{10} τὸ ἐσφραγισμένον *apud latinos non redduntur.* **uirtutem** *etiam Cassiod.* (*P. L.* lxx. 32) *Beat.* (IV. ii. 16), *gr.* τὴν (36 *om.*) δύναμιν: potestatem *Tyc.*^{H} *Uigil.* (*infra*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 816 *bis*, 817) *Prim. Cassiod.* (*hic comm.*) *Beat.* (*lemm.*; III. iv. 124). **et diuinitatem** *etiam Beat.* (IV. ii. 16 *infra*): et diuitias (*Bentl.*) *gig. Tyc.*^{H} *Fulg.* (*P. L.* lxv. 816 *bis*, 817) *Prim. Cassiod.* (*hic comm. et P. L.* lxx. 32) *Beat.* (*lemm.*; III. iv. 124) *cum gr. plur.* καὶ (38. *al.*^{3} *om.*; Q 2. *al.*^{102} + τὸν) πλοῦτον; *om. Uigil.* (*infra*) *cum gr.* 61. *al.*^{6} > et sapientiam et diuinitatem *Beat.* (IV. ii. 16; *non autem lemm. et* III. iv. 124), *cf. gr.* 146 > καὶ σοφίαν καὶ πλοῦτον. sapienciam O. **et honorem**: *om. Fulg.* (*P. L.* lxv. 817, *non autem* 816 *bis*). **et gloriam**, *gr.* καὶ (111 + τὴν) δόξαν: et claritatem *Prim.* **et benedictionem**: *om. Uigil.* (*infra*). **uirtutem . . . benedictionem**: > gl. et hon. et sap. et fort. et potestatem *Uigil.* (*Eutych.* v. 13).

13. **creaturam quae** (que OW) **in caelo** (cel. OW) **est**, *cf.* > q. in c. est cr. *dem.*: > cr. q. est in caelo (caelis *Fulg. Prim.*) D *Fulg.* (*P. L.* lxv. 816 *bis*) *Prim. Cassiod.* (*P. L.* lxx. 32) *Baed.*^{D} (*uers. def.* ^{SO}) *Beat.* (III. iv. 125) *cum gr.* P 1. *al. mu.* κτίσμα ὅ ἐστιν ἐν τῷ οὐρανῷ; cr. q. in c. (*sine* est) CTZ* *Bentl. gig. Hildefons.* (*P. L.* xcvi. 98) *Beat.* (*lemm.*; III. iv. 124) *cum gr.* ℵAQ. 2. *al.*^{100} κτ. ὃ (ℵ τὸ; 16. *al.*^{6} *om.*) ἐν τῷ οὐρανῷ (23. 226 + ἄνω). **et super terram** *sine addit.* DFG* *cum gr.* ℵ 12. *al.*^{23} καὶ ἐπὶ τῆς γῆς *tantum*, *cf.* et in terra *sine addit. Beat.* (III. iv. 125 *in fine pericopes*) *cum gr.* 194 καὶ ἐν τῇ γῇ *tantum*: et (+ quae KΣ^{2}UVZ^{c} *diu. haf.*, + que OW) super (supra *gig.*) terram et (+ quae C *Hildefons.*, + que T) sub (b *in ras. scr.* U; subtus ΘOΠW *gig. Baed.*^{D}) terram (terra CG^{c}KΣ^{2}UV *vg. cod. caraf. Bentl. c dem. diu. haf. Hildefons. Paulin.-Aquil.*) *codd. plur. vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. diu. gig. haf. Baed.*^{D} (*uers. def.* ^{SO}) *Hildefons. Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 432) *cum gr.* APQ 2. *al. pler.* κ. ἐπὶ τῆς γῆς κ. ὑποκάτω τῆς γῆς, *cf.* et (+ quae *Beat.* (III. iv. 124) *Ber.*) in terra et

et quae sunt in mari
et quae in ea
omnes audiui dicentes
sedenti in throno et agno
Benedictio et honor
et gloria et potestas
in saecula saeculorum

14 et quattuor animalia
dicebant amen
et seniores ceciderunt
et adorauerunt.
VI. 1 Et uidi quod aperuisset
agnus unum de septem
signaculis

(+ quae *Ber.*) sub (subtus *Fulg. Beat.* (*lemm.*) *Ber.*) terra (terram *Fulg. Ber.*) *Fulg. Prim. Cassiod. Beat.* (*lemm.*; III. iv. 124) *Ber. et gr.* 1. *al. uix mu.* κ. ἐν τῇ γῇ κ. ὑποκάτω τῆς γῆς. **et quae** (que WZ*; quaecunque *Fulg. semel*) **sunt** (est *Fulg.*; *om. Bentl.**) **in mari** (> in m. s. W) *cum gr.* ℵ καὶ τὰ ἐν τῇ θαλάσσῃ, *cf.* et in mari (mare *Prim.*) D *gig. Prim. Cassiod. Beat.* (*lemm.*; III. iv. 124): *gr. paene omn.* κ. ἐπὶ (113. *al.*[3] ὑπὸ; 12. *al.*[2] *om.*) τῆς (38. *al.*[3] τὴν) θαλάσσης (38. *al.*[3] θάλασσαν; A 2. *al.*[92] + ἐστίν, PQ 1. *al. mu.* + ἅ ἐστιν, 34. *al.*[11] + ὅσα ἐστίν); et (*om.* O*) mare *tantum* O. **et quae** (que Z*; + sunt ΠU (*in ras. scr.*)) **in ea** (+ sunt KVZ[c] *c*) AFG*IK ΠUVZ *Tisch. c, cf.* et quae (que O; + sunt ΘΣ[2]) in eo (+ sunt O *haf. Ber.*) CG[c]ΘOΣ[2]T *vg. cod. caraf. haf. Paulin.-Aquil. Ber., et gr.* 113. *al.*[8] καὶ τὰ ἐν αὐτῇ (39. *al.*[7] αὐτῆς): et (*om.* D) quae (quaecumque *Fulg. Prim.*; + sunt *Fulg. Prim. Cassiod. Beat.*) in eis (+ sunt D) D (*Bentl.*) *Fulg. Prim. Cassiod. Beat.* (*lemm.*; III. iv. 124) *et* et q. in illis sunt *gig. Baed.*[D] (*uers. def.* [SO]) *cum gr. plur.* καὶ (36 *om.*) τὰ (36 *om.*) ἐν (38. *al.*[2] ἐπ') αὐτοῖς; et quae (+ sunt *dem.*) in aere *dem. Hildefons.*; *om. omnino* W *diu. cum gr.* 226; *deinde* + et D *cum gr.* 13. *al.*[19] *qui add.* καί. **omnes**, *cf.* uniuersos *Cassiod., cum gr.* 2. *al.*[133] πάντας: omnia *gig. cum gr.* ℵAP 1. *al. mu.* πάντα (*quod saepissime cum uerbis superioribus coniunctum esse uidetur—sc.* τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα); *gr.* Q πάντα καὶ πάντας, *non autem latt.*; *deinde* + et *gig. cum gr.* ℵ 17*. *al.*[21] *qui add.* καί. **audiui** (-bi T), *gr.* ἤκουσα (119. *al.*[4] *om.*): *gr.* 200 + δέ, 17*. *al.*[2] + πάλιν, 169. *al.*[3] + πάλιν πάντων. **dicentes** = *gr. plur.* λέγοντας, *cf.* 34. *al.*[15] λεγόντων: *gr.* A 1. *al.*[11] λέγοντα *apud latinos non redduntur.* **sedenti** (saed. C, i *ex* e O) **in throno** (tr. T; in th *sup.* su *scr. et rel. def.* Z—super thronum Z*?), *cf.* s. in solio *Fulg., et gr.* AQ 2. *al.*[78] τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ: ei qui sedet supra sedem *gig., cf. gr.* ℵP 1. *al. pler.* τ. κ. ἐπὶ τοῦ θρόνου. **et agno** *etiam Beat.* (III. iv. 127) *cum gr. omn.* καὶ (ℵ[c]A 111 *om.*) τῷ ἀρνίῳ: *om.* D *Beat.* (*lemm.*); *def.* Z. **et** (*om. Ber.*) **honor et** (*om. Ber.*) **gloria**, *cf.* et h. et claritas *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; III. iv. 127), *cum ord. gr. omn.* καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα (12 *om.* κ. ἡ δ.)—*cf. etiam* et h. et dignitas *Prim. et Tert.* (*infra*): > et gl. et h. *gig.* **et potestas**, *cf.* et potentia *Cassiod. Beat.* (*lemm.*; III. iv. 127), *cum gr. paene omn.* καὶ τὸ κράτος, *cf. gr.* ℵ* παντοκράτορος: *om. Tyc.*[H] *cum gr.* 59. 121; *deinde* + deo nostro T *Ber. sine auct. gr.—cf.* vii. 12. secula ⅁𝔓. **saeculorum** (sec. ΘW⅁𝔓) *cum gr. plur.* τῶν αἰώνων: *om. Tyc.*[H] *cum gr.* 102. *al.*[3]; *deinde* + amen *Hildefons. cum gr.* Q 1. *al.*[161] *qui add.* ἀμήν. *Libere citat* 'cui sit honor gloria claritas dignitas et potestas nunc et in saecula saeculorum' *Tert.* (*ux.* i. 1).

14. **et** *pr.* . . . **amen**: *gr.* 19. *al.*[9] *om., non autem latt.* quatuor OZ⅁𝔓; ·IIII· D*c*, IIII[or] *gig.*, IIII·[or] Π. **dicebant** *cum gr. plur.* ἔλεγον: *gr.* Q 2. *al. fere*[20] λέγοντα. **et** *sec. sine addit. codd. mu. Bentl. Tisch. gig. Cassiod.* (*P. L.* lxx. 32) *Baed. Beat.* (*lemm.*; III. iv. 127) *cum gr. paene omn.* καὶ οἱ *tantum*: + uiginti quattuor (quatuor Σ[2]; *uno uerbo* uigintiquattuor 𝔖ℭ, uigintiquatuor ⅁𝔓, XXIIII KOUV (*et* et XXIIII *in ras. scr.* U), ·XXIIII[or]· W *c*, XXIIII·[or] Π, . XX[ti] . IIII[or] . *diu.*) KOΠΣ[2]UVW *vg. cod. caraf. c dem. diu. haf. Uigil.* (*Uarim.* i. 58) *Prim. Cassiod.* (*comm.*) *Ber. cum gr.* 59. *al. pauc. qui add.* εἰκοσιτέσσαρες. **et seniores**: *def.* Z. saeniores C. **ceciderunt** (caec. CF*Z*, ce *in ras. scr.* U), *gr.* ἔπεσαν (Q 2. *al.*[136] ἔπεσον): prociderunt *gig., cf.* procidentes *Uigil.*; *deinde* + in (*in ras. scr.* U) facies (*in ras. scr.* U) suas DKOΠΣ[2]UVWZ[c] *vg. c dem. haf.*, + in faciem *libere Cassiod.* (*comm., non autem P. L.* lxx. 32), + ante sedem *Uigil., sine auct. gr.—cf.* vii. 11, xi. 16, *et* xix. 4. **et** (*om. Uigil.*) **adorauerunt** (had. C) *cum gr. paene omn.* καὶ (233* *om.*) προσεκύνησαν: *om. cod. caraf. cum gr.* 130; *deinde* + uiuentem in saecula (sec. ⅁𝔓) saeculorum (sec. ⅁𝔓) DO (*in ras. scr.*) *vg. Uigil. Prim. cum gr.* 57. 137*. 141 *qui add.* ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων—*ex* iv. 10, + eum Π, + dominum *haf.—cf.* vii. 11, xi. 16, *et* xix. 4.

VI. 1. **uidi** *cum gr. paene omn.* εἶδον: *om. Uict.-Pet.*[S] (*non autem* [Φ]) *Prim. cum gr.* 114. *al.*[2] **quod** *cum gr.* Q 2. *al.*[132] ὅτι: cum (+ uel quod *sup. lin.* O[c]) O *Capitula* D (*supra p.* 412) *dem. diu. gig. haf. Uict.-Pet.*[ΦS] *Prim. Beat.* (*lemm.*; et *pr.* . . . tonitrui *def. comm.*) *Ber. cum gr.* ℵACP 1. *al. mu.* ὅτε. **aperuisset** (hap. C), *cf.* aperuerit *Capitula* D (*supra p.* 412): aperuit *gig.*; *gr.* ἤνοιξεν. **agnus unum de**: *in ras. scr.* U. **de septem** (VII KW *gig.*, ·VII· *c*) **signaculis**, *cf.* de (ex *Beat.*) septem (VII U, ·VII· DΣ[2]; *om.*

et audiui unum de quattuor
animalibus dicentem
tamquam uocem tonitrui
ueni 2 et uidi
et ecce equus albus et qui se-
debat super illum
habebat arcum
et data est ci corona
et exiuit uincens ut uinceret.
3 Et cum aperuisset sigillum
secundum
audiui secundum animal
dicens ueni
4 et exiuit alius equus rufus
et qui sedebat super illum
datum est ei ut sumeret

Baed.^{SO}) sigillis DFOΣ^{2}U *Capitula* FKU (*supra p.* 412) *vg. cod. caraf. Tisch. Uict.-Pet.*^{ΦS} *Baed.*^{SO} *Beat.* (*lemm.*), *et* ex septem signis *Prim.*, *cum ord. gr.* ἐκ (14. *al.*^{3} *om.*) τῶν ἑπτὰ (1. *al. mu. om.*) σφραγίδων (ℵ* *om.*): > de signaculis septem *haf. et* > de sigillis ·VII· *Baed.*^{D} *contra ord. gr.*; de sigillis *tantum Capitula* D (*supra p.* 412), *cf.* sigillum *tantum Cassiod.* (*comm.*). **et audiui** (-bi T) *cum gr. paene omn.* καὶ ἤκουσα: aud. (*sine* et) *haf. Uict.-Pet.*^{Φ} *Prim. Beat.* (*lemm.*) *Ber. cum gr.* 7. *al.*^{7} ἤκ. *tantum*; uidi et audiui *Uict.-Pet.*^{S} **unum de quattuor** (quatuor Z; IIII U, ·IIII· DΣ^2, IIII^{or} *gig.*, ·IIII·^{or} Π) **animalibus dicentem,** *cf.* un. de (ex *Prim. Beat. Ber.*) quattuor (quatuor OϚ𝔓) an. dicens G^{c}OW *vg. cod. caraf. Bentl. dem. Uict.-Pet.*^{ΦS} (*lemm.*) *Prim. Baed. Beat.* (*lemm.*) *Ber.*, *et gr. plur.* ἑνὸς (61. *al.*^{5} *om.*) ἐκ (23. *al.*^{4} *om.*) τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος (200 λέγων; 130 *om.*): un. de ·IIII· an. dicentes *c et gr.* 39. *al.*^{3} ἑν. ἐκ τ. τεσσ. ζ. λέγοντες, *cf. gr.* ℵ 146. 218 ἑν. ἐκ (ℵ* *om.*) τ. τεσσ. ζ. λεγόντων; un. de an. *tantum Uict.-Pet.* (*comm. libere*). **tamquam** (tanq. OΠΣ^{2}WϚ𝔓) **uocem** (uoce Z) **tonitrui** (thonit. AFΘIO^{c}U*, tonith. Π, t||||th. Z, thonitru C; + magni G^c), *cf.* sicut u. t. *Beat.* (*lemm.*), *cum gr.* ℵ 26. *al.*^{11} ὡς φωνὴν βροντῆς, *cf. gr.* P 1. *al. mu.* ὡς φωνῆς βρ. *et* ACQ 2. *al.*^{148} ὡς φωνὴ (*vel* φωνῇ) βρ.: *om. Uict.-Pet.*^{ΦS} (*lemm.*) *Prim. Baed.*^{SO} *Ber. cum gr.* 18; *deinde gr.* A 130 + λέγοντος, *non autem latt.*

1, 2 **ueni et uidi** AG*I* *Bentl. Tisch. Baed.*^{Dc} *cum gr.* ACP 1. *al.*^{69} ἔρχου καὶ εἶδον: ueni (+ autem *Uict.-Pet.*^{A}) et uide CFG^{c}ΘΠ*TUZ* *dem. diu. Uict.-Pet. Prim. Baed.*^{SOD*} *Beat.* (*lemm.*; IV. i. 2) *Ber. cum gr.* Q 2. *al.*^{94} ἔρχ. κ. ἴδε, *cf.* et ueni et uide D; ueni et uide et uidi I$^{mg.}$ (*sed* et uide *postea eras.*) KOΠ^{c}Σ^{2}VWZ^c *vg. cod. caraf. c gig. haf. cum gr.* ℵ 7. *al. fere*^{30} ἔρχ. κ. ἴδε κ. εἶδον; *gr.* 38. *al.*^{6} ἔρχ. *tantum apud latinos non redduntur*; *cf. uerss.* 3, 5, *et* 7.

2. heq. C, aeq. IΠ*, ||eq. U. **qui sedebat super** (in *Uict.-Pet.*^{S}) **illum** *etiam Uict.-Pet.*^{S}, *cf.* q. s. super eum G *Tyc.*^{H} *Prim. Beat.* (*lemm.*; *def. comm.*) *Ber.*, *cum gr. paene omn.* ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτόν—*cf. etiam* > supra eum sedens *Cassiod.* (*comm.*): q. sedebat in illo *gig. Uict.-Pet.*^{Φ}, *cf. gr.* 1. *al.*^{8} ὁ κ. ἐπ' αὐτῷ; *cf.* xix. 11. **habebat,** *cf.* habens *gig. Uict.-Pet.*^{ΦS} *Tyc.*^{H} (*lemm.*) *Beat.*, *et gr.* ἔχων: tenebat (+ in manu *Tyc.*^{H}) *Tyc.*^{H} (*comm.*) *Prim. Cassiod.* (*comm.*). **arcum** *cum gr. omn.* τόξον: sagittam (> sag. tenebat *Cassiod.*) *Prim. Cassiod.* (*comm.*). **est**: *om. diu.** **ei** = αὐτῷ: eum Z*$^{ut\ udtur}$. chorona CΠ; coronam I. **et** (*om.* T) **exiuit** (exiit Π) **uincens ut uinceret** (uincerit O*Z*) *cum gr.* 26. *al.*^{10} καὶ ἐξῆλθεν νικῶν ἵνα νικήσῃ: et ex. uincens et ut uinceret (*Bentl.*) *cum gr. plur.* κ. ἐξ. (A + ὁ—*cf. Prim. infra*) νικῶν καὶ ἵνα νικήσῃ; et ex. uincens (*sine* ut uinceret) *in fine pericopes Tyc.*^{H} *cum gr.* 226 κ. ἐξ. νικῶν *tantum*; et exiit ut uinceret et uictor (*cf. gr.* A *supra*) exiit *Prim.*; *gr.* ℵ κ. ἐξ. νικῶν καὶ ἐνίκησεν, 32. *al.*^{2} κ. ἐξ. νικῶν κ. ἵνα νικήσῃ καὶ ἐνίκησεν, *et* 206 κ. ἐξ. νικῶν καὶ ἐνίκησε κ. ἵνα νικήσῃ *apud latinos non redduntur.*

3. quum Θ. **aperuisset** (app. Z*): aperuit *gig.*; *gr.* ἤνοιξεν. **sigillum** (syg. I) **secundum** (·II· D), *cf.* signaculum sec. *Uict.-Pet.*^{ΦS} *et* signum sec. *Prim. Cassiod.* (*comm.*), *cum ord. gr.* ℵACP 1. *al.*^{52} τὴν σφραγῖδα τὴν δευτέραν: *gr.* Q 2. *al. pler.* > τ. δ. σφ., *non autem latt.*; *deinde* + et G*. **secundum** (·II· D) *sec. et gr.* τοῦ δευτέρου: sequens *Uict.-Pet.*^{ΦS} **ueni** *sine addit.* ACFG*I T*U *Bentl. Tisch. cum gr.* ACPQ 1. *al. pler.* ἔρχου *tantum*: + et uide *codd. rell. vg. cod. caraf. c dem. diu. gig. haf. Uict.-Pet.*^{ΦS} *Tyc.*^{H} *Prim. Baed. Beat.* (*lemm.*; IV. i. 3) *Ber. cum gr.* ℵ 23. *al.*^{32} *qui add.* καὶ ἴδε—*cf. verss.* 1, 5, *et* 7.

4. **et exiuit** (exiit Π; exibit T) *etiam Uict.-Pet.*^{S} *cum gr. plur.* καὶ ἐξῆλθεν (100 ἦλθεν), *cf.* exiit *tantum Prim.*: et ecce *Uict.-Pet.*^{Φ} *Ber.*, *cf. gr.* 251 κ. ἰδοὺ ἐξ. *et* ℵ 34. *al.*^{15} κ. εἶδον κ. ἰδοὺ ἐξ. **alius** *cum gr. paene omn.* ἄλλος, *cf.* alter *gig. Uict.-Pet.*^{S}: *om. Uict.-Pet.*^{Φ} *Tyc.*^{H} *Ber. cum gr.* 113. 130. hequus C, aequus I, ||equus U. **rufus** *etiam Uict.-Pet.* (*semel*) *Uict.-Pet.*^{AΦS} (*semel*) *Tyc.*^{Hv} *cum gr.* ℵC 2. *al. mu.* πυρρός, *cf.* russeus *Uict.-Pet.*^{Y} (*semel*), russeo *libere Tert.* (*pud.* 20), *et* roseus *Tyc.*^{Hm} *Beat.* (*lemm.*; IV. i. 3): *gr.* APQ 1. *al.*^{114} πυρός *apud latinos non redduntur.* **qui sedebat** *etiam Uict.-Pet.* (*semel*), *cf. gr.* 113 ὁ καθήμενος: sedenti *gig. Uict.-Pet.*^{ΦS} (*semel*) *Tyc.*^{H} *Prim. Cassiod.* (*infra*) *Beat.* (*lemm.*; IV. i. 3) *cum gr. paene omn.* (A + ἐν) τῷ καθημένῳ. **super illum** *etiam Uict.-Pet.*^{A} (*semel*) *Uict.-Pet.*^{ΦS}

pacem de terra
et ut inuicem se interficiant
et datus est illi gladius magnus.
5 Et cum aperuisset sigillum
tertium
audiui tertium animal
dicens ueni et uidi
et ecce equus niger
et qui sedebat super eum
habebat stateram in manu sua
6 et audiui tamquam uocem
in medio quattuor animalium
dicentem
bilibris tritici denario
et tres bilibres hordei
denario

(*semel*), *gr.* ἐπ' αὐτόν (1. *al. pauc.* αὐτῷ): super (supra *Cassiod.*) eum KOΣ[2]VWZ[c] *c diu.* *Uict.-Pet.*[YΦS] (*semel*) *Tyc.*[H] *Prim.* *Cassiod.* (*infra*) *Baed.* *Beat.* (*lemm.*; IV. i. 3); *deinde* + habens gladium *in fine pericopes Uict.-Pet.* (*semel*), + et D. **datum** (a *in ras. scr.* U) **est** (*in ras. scr.* U), *gr.* ἐδόθη: datus est A* *Uict.-Pet.*[ΦS] *Cassiod.* (*infra*); *deinde* + gladius magnus *Uict.-Pet.*[ΦS] (*in fine pericopes*) *Cassiod.* (*infra*). **ei,** *cf.* illi V*, *cum gr. plur.* αὐτῷ: *om.* T* *gig.* *Tyc.*[H] *Prim.* *Beat.* (*lemm.*; IV. i. 3) *cum gr.* ℵ[c]A 31. *al.*[2]—*cf.* *Uict.-Pet.*[ΦS] (*supra*) *et* *Cassiod.* (*infra*) *qui* sedenti *pro* qui sedebat *etiam habent.* **ut sumeret** (summ. Z*), *cf.* ut tolleret *Prim.*, *et* ut susciperet *Cassiod.* (*infra*): sumere *gig.* *et* tollere *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; IV. i. 3) = λαβεῖν. **pacem** (*om.* T*) **de** (*om.* T*) **terra** *cum gr. plur.* τὴν εἰρήνην ἐκ (1. *al. aliq.* ἀπὸ) τῆς γῆς: *gr.* A 7. *al.*[24] τ. εἰρ. τ. γ. (*sine* ἐκ) *apud latinos non redduntur.* **et** *tert.* *etiam* *Beat.* (*lemm.*) *cum gr. plur.* καί: *om.* *Beat.* (IV. i. 3) *cum gr.* Q 2. *al.*[141] **ut** *sec.*: *om.* *haf.* *sine auct. gr.* **inuicem se,** *gr.* ἀλλήλους: inu. *tantum* *Tyc.*[H] **interficiant** (a *in ras. scr.* U), *cf.* interficient Z*, *et gr.* AC 12. *al.*[5] σφάξουσιν: interficerent (cerent *in ras. scr.* O) FO *Bentl.*, *cf.* occiderent *Tyc.*[H] *Prim.* *Beat.* (*lemm.*; IV. i. 3), *et gr. plur.* σφάξωσιν (6. *al.*[12] κατασφάξωσιν). datum *sec.* I. **illi** (illis O), *gr.* αὐτῷ: ei DΠ *vg. cod. caraf.* *haf.* *Tyc.*[H] *Prim.* *Beat.* (*lemm.*; IV. i. 3). **gladius magnus** *cum ord. gr. paene omn.* μάχαιρα μεγάλη: *gr.* A > μεγ. μάχ. *Libere citat* ‘rufus equus ostensus est . . . et supra eum sedenti datus est gladius magnus ut . . . pacem de terra . . . susciperet’ *Cassiod.* (*comm.*).

5. quum Θ. **aperuisset** (app. Z*): aperuit *gig.*; *gr.* ἤνοιξεν. **sigillum tertium** (terc. OΠW; ·iii· D; *in ras. scr.* G), *cf.* signaculum t. *Uict.-Pet.*[ΦS] *et* signum t. *Prim.*, *cum ord. gr. plur.* τὴν σφραγῖδα τὴν τρίτην: > t. sigillum *Beat.* (*lemm.*; IV. i. 10) *cum ord. gr.* 1. *al. pauc.* τ. τρίτην σφρ., *cf.* > de tertio sigillo *libere* *Tyc.*[H], > tertio sigillo reserato *libere* *Cassiod.* (*comm.*), *et gr.* 21 *etc. infra*; *deinde gr.* 51. *al.*[4] + καί, *non autem latt.* **audiui**: a *in ras. scr.* G. **et** *pr.* . . . **audiui**: *gr.* 21. *al.*[10] καὶ ἤκουσα ἀνεῳγμένης τῆς τρίτης σφραγῖδος. **tertium** (terc. OW) **animal dicens,** *cf.* > an. tertium (·iii· D) dicens D *dem.*: tertium (terc. Π) an. dicentem Θ*ΠT; *gr.* τοῦ τρίτου ζώου λέγοντος. **ueni et uidi** AFG*I *Bentl.* *Tisch.* *cum gr.* ACP 1. *al. mu.* ἔρχου καὶ εἶδον: ueni et uide *codd. plur.* *vg. cod. caraf.* *c dem. diu.* *haf.* *Uict.-Pet.*[ΦS] *Baed.*[D] (et *pr.* . . . uidi *def.* [SO]) *Beat.* *Ber.* *cum gr.* Q 2. *al. pler.* ἔρχ. κ. ἴδε; ueni et uide et uidi *Prim.* (*cf. infra*) *cum gr.* ℵ 8. *al. aliq.* ἔρχ. κ. ἴδε κ. εἶδον; ueni *tantum* *Bentl.** *gig.* *cum gr.* 38. *al. pauc.* ἔρχ. *tantum*; *cf.* *uerss.* 1, 3, *et* 7. **et ecce** (ece O*; + *ras.* 1 *lit.* U) *cum gr. omn.* καὶ ἰδού: *om.* *Prim.* **equus** (heq. C, aeq. IΠ*) **niger** *cum gr. paene omn.* ἵππος μέλας, *cf.* equum nigrum (*post* uidi *supra*) *Prim.*: *gr.* 38. *al.*[8] ἵπ. μέγας *apud latinos non redduntur.* **super eum,** *cf.* s. illum *vg. cod. caraf.* *haf.*, *cum gr. paene omn.* ἐπ' αὐτόν: in illo *Uict.-Pet.*[ΦS], *cf.* *gr.* 1. *al. uix mu.* ἐπ' αὐτῷ. **habebat** *cum gr.* 67. *al.*[3] εἶχεν: habet T; habens *gig.* *Uict.-Pet.*[ΦS] = *gr. paene omn.* ἔχων. **stateram** (-era F, am *in ras. scr.* U) **in manu sua** *cum ord. gr. paene omn.* ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ (130 *om.*): > in m. s. st. *Tyc.*[H] (*lemm.*) *Beat.* *cum ord. gr.* 113 ἐν τ. χ. αὐ. ζ. > stateram habebat in manu *et* libram habebat in manu *Tyc.*[H] (*comm.*).

6. **tamquam** (tanq. KOΣ[2]Wϛ𝔓) *cum gr.* ℵA CP 6. *al.*[30] ὡς: *om.* *Prim.* *Beat.* (*lemm.*; IV. i. 10) *Ber.* *cum gr.* Q 1. *al. pler.* **in medio** (+ *ras.* 1 *lit.* K) *cum gr. paene omn.* ἐν μέσῳ: de medio *Beat.* *cum gr.* 149. 186? ἐκ μέσου. quatuor OW Zϛ𝔓; ·IIII· D *c*, IIII[or] *gig.*, ·IIII·[or] ΠΣ[2]. **dicentem** *cum gr. paene omn.* λέγουσαν: dicentium (-cium O; iū *in ras. scr.* Θ) DFGΘIOΠZ* *vg. dem.* *gig.* *haf.* *Baed.*[D] (*def.* [SO]) *Beat.* *cum gr.* 36 λεγόντων. **bilibris** (ui libris C), *gr.* χοῖνιξ: bilibres Θ. trittici ACFΘT. **denario** *pr.*: + uno DIOZ*ϛ𝔖 *gig.* *haf.* *Prim.* *sine auct. gr.* **et tres** (III KU, ·III· D) **bilibres** (bilibris ΠWZ* *Prim.* *Baed.*[SO*], ui libris C; bilibri D; libris IT[c]) **hordei** (ord. ADG[c]IOΠUZ) **denario** (+ uno DO (*in ras. scr.*) ϛ𝔖 *Prim.* *Baed.*[D]) *cum gr. plur.* καὶ τρεῖς χοίνικες κριθῆς (ℵACP 1. *al.*[37] κριθῶν; A + τοῦ) δηναρίου (12. 14 *om.*): *om. per homoioteleuton* G*T* *cum gr.* 21. *al.*[8] **et** *tert.*: *om.* *Prim.* *Beat.* *cum gr.* 35. 181. **uinum** (+ meum D) **et oleum** (hol. C; + meum D) *cum ord. gr.* 36. 130 τὸν οἶνον καὶ τὸ(ν) ἔλαιον: > ol. et u. (*Bentl.*) *gig.* *Cassiod.* (*comm.*) *cum ord. gr. paene omn.* τ. ἔλ. κ. τ. οἶν. **ne** (nec A *c*; non *Uict.-Pet.*[S]) **laeseris** (les. ACGΘIOΠΣ[2]TUWZ*, less. D): *gr.*

et uinum et oleum ne laeseris.
7 Et cum aperuisset sigillum
quartum
audiui uocem quarti animalis
dicentis ueni et uidi
8 et ecce equus pallidus
et qui sedebat desuper
nomen illi mors
et inferus sequebatur eum
et data est illi potestas
super quattuor partes
terrae interficere gladio
fame et morte et bes-
tiis terrae.
9 Et cum aperuisset quintum
sigillum

μὴ (27. 111 οὐ μὴ) ἀδικήσῃς (P 7. *al.*^{18} ἀδικήσεις).

7. quum Θ. **aperuisset** (apperuiset Z*, aperuiset Z^{c}): aperuit *gig.*; *gr.* ἤνοιξεν. **sigillum quartum** (·IIII· D, ·IIII^{ta}· Σ^{2}), *cf.* signaculum q. *Uict.-Pet.*^{ΦS} *et* signum q. *Prim.*, *cum ord. gr. plur.* τὴν σφραγῖδα τὴν τετάρτην: > q. sigillum *Beat.* (*lemm.*; IV. i. 24) *cum ord. gr.* 38. *al.*^{5} τ. τετ. σφρ., *cf.* > de quarto sigillo *libere Tyc.*^{H} *et* > reserato quarto sigillo *libere Cassiod.* (*comm.*); *deinde gr.* 9. *al.*^{3} + καί, *non autem latt.* **uocem** (*bis scr.* Z*) **quarti** (·IIII· D) **animalis dicentis** (dicentes Z*) *cum gr.* ℵA 10. *al. mu.* φωνὴν (67. *al.*^{10} φωνῆς) τοῦ τετάρτου ζώου λέγοντος, *cf. gr.* 1. *al.*^{2} φ. τ. τετ. ζ. λέγουσαν: quartum animal dicens *gig. Uict.-Pet.*^{ΦS} *Prim. Beat.*, *cf. gr.* CPQ 2. *al.*^{117} τοῦ (C 146 τὸ) τετάρτου (C 146 τέταρτον) ζώου (C 146 ζῶον) λέγοντος (111. 146 λέγον). **ueni et** (*om.* G) **uidi** AFGI *Bentl. Tisch. cum gr.* ACP 1. *al. mu.* ἔρχου καὶ (C 146 *om.*) εἶδον: ueni et uide *codd. plur. vg. cod. caraf. c dem. diu. gig. haf. Uict.-Pet.*^{ΦS} *Baed.*^{D} (*uers. def.* ^{SO}) *Beat.* [audiui . . . uidi *def. Ber.*] *cum gr.* Q 2. *al. pler.* ἔρχ. κ. ἴδε; ueni et uide et uidi D *Prim.* (*cf. infra*) *cum gr.* ℵ 17. *al. aliq.* ἔρχ. κ. ἴδε κ. εἶδον; *gr.* 38. *al.*^{6} ἔρχ. *tantum apud latinos non redduntur*; *cf. uerss.* 1, 3, *et* 5.

8. **et ecce** (ece D) *cum gr. paene omn.* καὶ ἰδού (12. *om.*): *om. Prim. cum gr.* 81**. **equus** (aeq. Π*, ||eq. U) **pallidus**, *cf.* equum pallidum (*post* uidi *supra*) *Prim.*: > uirido equo *libere Tert.* (*pud.* 20); *gr.* ἵππος χλωρός (61*. *al.*^{5} λευκός). saedebat C. **desuper** *etiam Bentl. Baed.*^{SO} *cum gr.* CP 1. *al.*^{23} ἐπάνω *tantum*: super eum ADFIO UW *vg. cod. caraf. Tisch. diu.*^{c} *haf. Uict.-Pet.*^{YΦS} (*semel*) *Tyc.*^{H} *Prim. Baed.*^{D} *Beat.* (*lemm.*; IV. i. 24) *Ber. et* super illum *Uict.-Pet.*^{A} (*semel*) *cum gr.* 130 ἐπ᾽ αὐτόν, *cf. gr.* ℵAQ 2. *al. pler.* ἐπάνω (56 ἐπ᾽) αὐτοῦ; in illo *gig. Uict.-Pet.*^{ΦS} (*semel*). **nomen** (+ erat D *Baed.*^{D} *Beat.*) **illi** *etiam Uict.-Pet.*^{ΦS} (*semel*) *Beat.* (*lemm.*), *cf.* n. ei (+ erat *Tyc.*^{H} *Prim. Beat.*) *gig. Tyc.*^{H} *Prim. Beat.* (IV. i. 24), *cum gr. paene omn.* ὄνομα αὐτῷ (2. *al.*^{6} αὐτοῦ): n. habebat *Uict.-Pet.* (*semel*); *gr.* 40. *al.*^{2} *om.* **inferus** ACG *Tisch. dem. haf.*, *gr.* ὁ ᾅδης: infernus *codd. plur. vg. cod. caraf. Bentl. c diu. gig. Orig.* (*int. matt. comm.* xii. 35) *Uict.-Pet.*^{YΦS} *Tyc.*^{H} *Prim. Baed. Beat.* (*lemm.*; IV. i. 24, 45) *Ber.*, *cf.* infernum *Uict.-Pet.*^{A}; *deinde gr.* 6. *al.*^{4} + καί, *non autem latt.* **sequebatur** *etiam Uict.-Pet.*^{ΦS} *Tyc.*^{H} (*lemm.*) *cum gr. plur.* ἠκολούθει: sequitur *Uict.-Pet.*^{AY} *Tyc.*^{H} (*comm.*) *cum gr.* 1. *al. mu.* ἀκολουθεῖ. > eum sequebatur *Prim. contra ord. gr.* **eum** *etiam Tyc.*^{H} (*lemm.*) *Beat.* (*lemm.*; IV. i. 24), *cf.* illum DΠ *gig. Uict.-Pet. Tyc.*^{H} (*comm.*) *Beat.* (IV. i. 45), *et gr.* ℵQ 2. *al.*^{132} αὐτῷ: *gr.* ACP 1. *al. mu.* μετ᾽ αὐτοῦ *et* 178. *al.*^{3} ὀπίσω αὐτοῦ. **data est**: *in ras. scr.* U. **illi** *sec.*, *cf.* ei *Tyc.*^{H} *Prim. Beat.* (*lemm.*; IV. i. 24) *Ber.*, *cum gr.* Q 2. *al.*^{147} αὐτῷ: illis Π^{c} (*Bentl.*) *cum gr.* ℵACP 1. *al. mu.* αὐτοῖς. **super quattuor** (quatuor OWZϛ𝔓; ·IIII· D *c*, IIII^{or} Π, ·IIII^{or}· Σ^{2}) **partes**, *cf.* in q. partes *Ber.*: super quartam partem (*Bentl.*) *Tyc.*^{H} *Prim.* '*alia editio*' *ap. Baed. Beat.* (*lemm.*; IV. i. 24) *et gr.* ἐπὶ τὸ (58. *al.*^{2} *om.*) τέταρτον (58. *al.*^{2} *om.*; 21. *al.*^{10} + μέρος), *cf.* in quarta parte *gig.* *gr.* 1. *al.*^{2} > ἀποκτεῖναι ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς, *non autem latt.* terre OWZ*; + et ϛ. **interficere** (e *sec. ex* i Z), *cf.* occidere *gig. Ber.*, *et gr.* ἀποκτεῖναι: ut interficeret *Prim.*; interficerunt V; *deinde* + eam *Prim.*, + *ras.* 2 *vel* 3 *litt. sup. lin.* Z, *sine auct. gr.* **gladio** *et gr.* 182 ῥομφαίᾳ *tantum*: in gl. *Ber. cum gr. paene omn.* ἐν ῥ.; *deinde* + et DKΠΣ^{2}VWZ *Bentl. c gig. haf. Baed.*^{D} (interficere . . . terrae *sec. def.* ^{SO}) *Beat.* (IV. i. 36; *non autem lemm.*, IV. i. 24) *Ber. cum gr. omn. qui add.* καί. **fame** *cum gr.* ℵ 57. *al.*^{5} λιμῷ *tantum*: *gr. plur.* ἐν λ. **et** *quint. cum gr. paene omn.* καί: *om. Beat.* (*lemm.*, IV. i. 24; *non autem* IV. i. 36) *cum gr.* 59. **morte** *cum gr.* ℵ 9. *al.*^{23} θανάτῳ *tantum*: *gr. plur.* ἐν θ. **et** *sext. cum gr. plur.* καί: *om.* G* *haf. cum gr.* 1. *al.*^{4} **bestiis** (uest. C, besteis AG*IT) **terrae** (-re OW), *cf.* besteis eos qui sunt in terra *Prim.*: *gr.* ὑπὸ (81. *al.*^{2} ἀπὸ; A τὸ τέταρτον) τῶν θηρίων τῆς γῆς.

9. quum Θ. **aperuisset** (app. Z*): aperuit *gig.*; *gr.* ἤνοιξεν. **quintum** (·v· D) **sigillum** (syg. IΣ, sing. O*), *cf.* q. signaculum *Uict.-Pet.*^{ΦS} *et* q. signum *Cypr.* (*test.* iii. 16, *bon. pat.* 21) *Prim.*, *cum ord. gr. plur.* τὴν πέμπτην σφραγῖδα: > sigillum q. CΘW *vg. cod. caraf. c dem. diu.*^{c} *Tyc.*^{Hm} *Baed.* (*hic* ^{D}; et *pr.* . . . sigillum *def.* ^{SO})

uidi subtus altare animas
interfectorum
propter uerbum dei
et propter testimonium
quod habebant
10 et clamabant uoce magna
dicentes
usque quo domine sanctus et uerus

Ber. et > signaculum q. *Tyc.*^{Hv} *cum ord. gr.* ℵ* 14. *al.*^{5} *τ. σφρ. τ. π.*; *deinde gr.* 14. 92 + *καί*. uidi : *gr.* C + *καί, non autem latt.* **subtus altare** (altarem A*) *etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ (*semel*) *Baed.* (*hic*), *cf.* subter altare *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 560) *Beat.* (IV. ii. 19), *et gr.* *ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου* : sub altare DGΠZ* *haf. Orig.* (*int. iud. hom.* vii. 2 *libere*) *Hieron.* (*tract. de ps.* cxl *libere*) *Baed.* (*P. L.* xci. 66, xciv. 166) *Ber.*, *cf.* sub altari *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 588) *et libere Tert.* (*quinquies*) *Ambr.* (*apol. proph. dau.* i. 17) *Hieron.* (iv. 358, 416, vi. 217); sub ara *Capitula* CT (*supra p.* 412) *Cypr. Uict.-Pet.* (*semel*) *Hil.* (*pss.* cxxxix. 16 *et* cxl. 1 *libere*) *Tyc.*^{H} *Hieron.* (*tract. de ps.* lxxxiii) *Aug.* (ii. 77 *libere*, iv. 846 *et* 847 *libere*) *Gaudent. ap. Aug.* (ix. 650 *libere*) *Maxim.-Taur.* (*P. L.* lvii. 689 = '*Aug.*' v. *App.* 365) '*Maxim.-Taur.*' (*P. L.* lvii. *App.* 951) *Prim. Cassiod.* (*comm.*; *P. L.* lxx. 577 *libere*, 998) *Beat.* (*lemm.*; IV. ii. 1), *cf.* de sub ara *libere Maxim.-Taur.* (*P. L.* lvii. 706); *deinde* + dei DΣW *Capitula* CT (*supra p.* 412) *haf. Orig.* (*int. iud. hom.* vii. 2) *Cypr. Uict.-Pet.*$^{\Phi}$ (*semel, non autem*^{S}) *Uict.-Pet.*^{S} (*semel, non autem*$^{AY\Phi}$) *Hil.* (*ps.* cxl. 1 *libere, non autem ps.* cxxxix. 16) *Tyc.*^{H} *Hieron.* (iv. 358; *non autem* iv. 416, vi. 217) *Aug.* (ii. 77 *libere*, iv. 846 *et* 847 *libere*) *Gaudent. ap. Aug. Maxim.-Taur.* (*P. L.* lvii. 689 (= '*Aug.*' v. *App.* 365), 706) '*Maxim.-Taur.*' *Prim. Cassiod.* (*comm.*; *P. L.* lxx. 577) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 588; *non autem* lxxv. 560) *Baed.* (*P. L.* xciv. 166; *non autem hic et P. L.* xci. 66) *Beat.* (*lemm. et* IV. ii. 1; *non autem* IV. ii. 19) *Ber.*, + domini *Hieron.* (*tract. de ps.* lxxxiii, *non autem tract. de ps.* cxl) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 998) *sine auct. gr.*—*cf.* viii. 3, 5, ix. 13, xi. 1, xiv. 18, *et* xvi. 7. **animas** : *gr.* ℵP 1. *al.*^{72} + *τῶν ἀνθρώπων*, *non autem latt.* **interfectorum** *etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ (*semel*) *Beat.* (*praef.* iv. 9; *lemm.*; I . ii. 19), *gr.* *τῶν ἐσφαγμένων* (7. *al.*^{22} *ἐσφραγισμένων*) : interemptorum C; occisorum ΣW *gig. Cypr. Uict.-Pet.* (*semel*) *Hil.* (*ps.* cxxxix. 16 *libere*) *Hieron.* (*tract. de ps.* lxxxiii) *Gaudent. ap. Aug. Quaestt. U. et N. T.* (lxviii. 1 *libere*) *Cassian.* (*conl.* i. 14 *libere*) *Maxim.-Taur.* (*P. L.* lvii. 689 = '*Aug.*' v. *App.* 365) *Prim. Cassiod.* (*P. L.* lxx. 998) *Beat.* (IV. ii. 1); martyrum *libere Tert.* (*septies*) *Orig.* (*int. iud. hom.* vii. 2) *Hil.* (*ps.* cxl. 1) *Hieron.* (iv. 660, vi. 217) *Aug.* (iv. 847) *Cassiod.* (*comm.*; *P. L.* lxx. 577), *cf.* martyres *libere Aug.* (ii. 77, iv. 846) *et* martyribus *libere Hieron.* (iv. 358); occisorum martyrum '*Maxim.-Taur.*'; eorum qui iugulati sunt *libere Orig.* (*int. num. hom.* x. 2); iustorum *libere Hieron.* (*tract. de ps.* cxl)—*ex* Sap. iii. 1? ; *deinde* + et *Baed.*^{D} *sine auct. gr.* **dei** *cum gr. omn.* *τοῦ Θεοῦ* : domini KVWZ^{c} *c Orig.* (*int. num. hom.* x. 2 *libere*) *Hieron.* (*tract. de ps.* lxxxiii); *om. Baed.*^{D} **propter** *sec. etiam Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 560) *Beat.* (*lemm.*; IV. ii. 19) *cum gr. paene omn.* *διά* : *om.* CDT *gig. Cypr. Hieron.* (*tract. de ps.* lxxxiii) '*Maxim.-Taur.*' *Prim. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 588) *Beat.* (IV. ii. 1) *Ber. cum gr.* A 130. 226. **testimonium**, *gr.* *τὴν μαρτυρίαν* (38. *al.*^{2} *ἐκκλησίαν*) : martyrium *Cypr. Prim.*; *deinde* + iesu *Hieron.* (*tract. de ps.* lxxxiii) '*Aug.*' (v. *App.* 365, *non autem Maxim.-Taur. P. L.* lvii. 689) '*Maxim.-Taur.*' *Beat.* (*lemm.*; IV. ii. 1, 19) *Ber.*—*ex* xx. 4, *cf. gr.* 34. *al.*^{8} *qui add.* Ἰησοῦ Χριστοῦ, *et* i. 2, 9, xii. 17, xix. 10; + suum *Cypr. Prim.*; *gr.* Q 2. *al.*^{140} + *τοῦ ἀρνίου*. **quod habebant** *cum gr. paene omn.* *ἣν εἶχον* (ℵ* *ἔσχον*) : *om. Cypr. Hieron.* (*tract. de ps.* lxxxiii *in fine pericopes*) *Prim. cum gr.* 124. 226.

*habe*bant . . .^{11} singulae : *in ras. scr.* Σ^{2}.

10. **clamabant** *etiam* '*Aug.*' (v. *App.* 365 *semel*) *cum gr.* P 1. *al. mu.* *ἔκραζον* : clamauerunt *Cypr.* (*test.* iii. 16, *bon. pat.* 21) '*Aug.*' (v. *App.* 365 *semel* = *Maxim.-Taur. P. L.* lvii. 689) '*Maxim.-Taur.*' (*P. L.* lvii. *App.* 951) *Prim. cum gr.* ℵACQ 2. *al.*^{125} *ἔκραξαν*. **uoce** (uocem Z) **magna** *etiam Cypr.* (*test.* iii. 16^{B}) *cum ord. gr.* *φωνῇ* (Q 2. *al.*^{83} *φωνὴν*) *μεγάλῃ* (Q 2. *al.*^{83} *μεγάλην*) : > m. u. *Cypr.* (*test.* iii. 16^{AWLM}, *bon. pat.* 21) *Hil.* (*ps.* cxl. 1) *contra ord. gr.* **dicentes** = *λέγοντες* : clamantes *ad init. pericopes Cassiod.* (*P. L.* lxx. 998). **usque quo** (usquequo *uno uerbo* DΠZ *vg.*) *etiam Beat.* (IV. ii. 19), *gr.* *ἕως πότε* : quousque (quo usque *duobus uerbis* T; usque *tantum Cypr. test.* iii. 16^{B}) T *Orig.* (*int. iud. hom.* vii. 2) *Cypr.* (*test.* iii. 16, *laps.* 18, *bon. pat.* 21) *Hil. Aug.* (iv. 846 *libere*) *Maxim.-Taur.* (*P. L.* lvii. 706) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 555) '*Fulg.*' (*P. L.* lxv. 949) *Prim. Cassiod. Beat.* (*lemm.*; IV. i. 46 *libere*), *cf.* quonam usque *libere Tert.* (*orat.* 5); quamdiu *Gaudent. ap. Aug.* (ix. 650). **domine** (+ deus D) *etiam Hieron.* (iv. 358, vi. 217, 516) *Beat.* (*lemm.*; IV. ii. 19), *cf.* dominus *Hil.*, *et gr. paene omn.* *ὁ δεσπότης* : *om. Hieron.* (iv. 416) *Maxim.-Taur.* (*P. L.* lvii. 706) *Cassiod. Beat.* (IV. i. 46 *libere*) *cum gr.* 130; *deinde gr.* 62. *al.*^{11} + *ἡμῶν*, *non autem latt.* **sanctus et uerus** *etiam Hieron.* (vi. 217, 516) *Beat.* (*lemm.*; IV. ii. 19), *cf.* sancte et uerax '*Fulg.*', *cum gr. paene omn.* *ὁ* (146. 233 *καὶ*) *ἅγιος καὶ* (35. *al.*^{2} *om.*; 1. *al. pauc.* + *ὁ*) *ἀληθινός*—*cf. etiam gr.* 14. 92 > *ὁ ἀλ.*

non iudicas et uindicas
sanguinem nostrum
de his qui habitant
in terra?
11 et datae sunt illis singulae
stolae albae
et dictum est illis ut requi-
escerent adhuc
tempus modicum
donec impleantur conserui

κ. ἅγ.: qui iustus et uerus es *Orig.*; *gr.* 113 ὁ ἅγ. *tantum*; *om. omnino dem. Hieron.* (iv. 358, 416) *Aug. Gaudent. ap. Aug. Beat.* (IV. i. 46 *libere*); *deinde* + et O. **non iudicas et uindicas** *etiam Cypr.* (*test.* iii. 16^{AWLM}, *laps.* 18, *bon. pat.* 21) *Hieron.* (vi. 217, 516) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 560) *cum gr. paene omn.* οὐ κρίνεις (1. $al.^{9}$ κρίνῃς) καὶ ἐκδικεῖς (32. $al.^{13}$ ἐκδικῇς; ℵ 200 ἐκδικήσεις, 233 ἐκδικήσῃς), *cf.* non iud. et non u. O (*uide infra*) *vg. cod. caraf. Fulg. Ber. cum gr.* 80. 138 *οὐ κρ. κ. οὐκ ἐκ.*: non u. *tantum* D *Orig. Aug. Maxim.-Taur.* (*P. L.* lvii. 706) '*Maxim.-Taur.*' *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 588) *et* non ulcisceris *tantum Tert. Hieron.* (iv. 358, 416); non iud. *tantum Cypr.* (*test.* iii. 16^{B}). > non iudicas (iudicans O^{c}) sanguinem nostrum et non uindicas O *contra ord. gr.* **de his** (iis *vg.*, hiis W) **qui habitant** (sunt *Greg.-Mag. P. L.* lxxix. 588) **in** (*om.* F) **terra** (terram CGI) *etiam Hieron.* (iv. 416, vi. 217, 516) *Baed.* (*hic* ^{SO}; *P. L.* xci. 66, xciv. 166), *cf.* de habitantibus in terra *Hil.*, de his qui habitant terram $U^{*\,ut\,uidetur}$ *Orig.* $Baed.^{D}$, de his qui habitant super terram A *Tisch. dem. Hieron.* (iv. 358) *Gaud. ap. Aug. Cassiod.*, *et* de habitantibus super terram *Uict.-Pet.*, *cum ord. gr. omn.* ἐκ (P 1. *al. mu.* ἀπὸ) τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς—*cf. etiam* de incolis terrae *Tert.*: > de his qui in terra habitant *Fulg.*, > de (ab '*Maxim.-Taur.*' '*Fulg.*') his qui in terris habitant *Cypr.* (*test.* iii. 16^{B}) '*Maxim.-Taur.*' '*Fulg.*' *Prim.*, *et* > de his qui in terris inhabitant *Cypr.* (*test.* iii. 16^{AWLM}, *laps.* 18, *bon. pat.* 21).

11. **et** *pr.* ... **albae**: *om. Cypr.* (*test.* iii. 16^{A}) *cum gr.* 1. $al.^{2}$ **et** *pr. etiam* $Uict.-Pet.^{\Phi S}$ (*semel*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 528, lxxix. 588) *Beat.* (*lemm.*; IV. ii. 6) *cum gr. omn.* καί: *om. ad init. pericopes Uict.-Pet.* (*semel*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 560, lxxvi. 763, lxxvii. 357) *Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 495) *Beat.* (IV. ii. 20). **datae** (-te OW; data $Z^{*\,ut\,uidetur}$ $Cypr.^{W}$ *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 763)) **sunt illis** (illi V; *om.* FI; + singulis Σ^{2}) **singulae** (-le OW; ae *in ras. scr.* Θ, ae *sup. lin. ras.* 2 *litt.* Z; singulis $Cypr.^{W}$) **stolae** (-le OW; > st. sing. D) **albae** (-be OW) *etiam Cypr.* (*test.* iii. 16^{WM}) $Uict.-Pet.^{\Phi S}$ (*semel*) *Greg.-Mag.* (*quater*) *Beat.* (*lemm.*; IV. ii. 20), *cf.* datae sunt eis (*in ras. scr.* U) singulae (+ *ras.* 6 *litt.* U) stolae albae AU *Tisch. c dem.* '*Maxim.-Taur.*' (*P. L.* lvii. *App.* 951) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 588), *et* datae sunt eis singulis stolae albae *Prim.*—*cf. etiam* datae sunt singulis stolae albae *Fulg.* (*P. L.* lxv. 555) *cum gr.* 57. 141 ἐδόθησαν ἑκάσταις στολαὶ λευκαί, *et* datae sunt illis stolae albae *Beat.* (IV. ii. 6) *cum gr.* 218 ἐδόθησαν αὐτοῖς στολαὶ λευκαί: data est illis singulis stola alba (*Bentl.*) *et* data est eis singulis stola alba *gig. Cypr.* (*test.* iii. 16^{LB}, *bon. pat.* 21) *cum gr. plur.* ἐδόθη αὐτοῖς (204 *om.*) ἑκάστῳ (Q 2. $al.^{78}$ *om.*) στολὴ λευκή *et* 28. $al.^{11}$ ἐδόθη ἑκάστῳ αὐτῶν (80. 138 > αὐ. ἑκ.) στολὴ λευκή; acceperunt singuli (*om. Uict.-Pet.*) stolas albas *Uict.-Pet.* (*semel*) *Gaudent. ap. Aug.* (ix. 650). **et** *sec.* ... **illi**: *def. Prim.* **dictum est** *cum gr. plur.* ἐρρέθη: *gr.* 1. $al.^{3}$ ἐδόθη *apud latinos non redduntur.* **illis** *sec. etiam Greg.-Mag.* (*quater*), *cf.* eis *Cypr.* (*test.* iii. 16) *Gaudent. ap. Aug.* '*Maxim.-Taur.*' *Fulg. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 763), *cum gr. omn.* αὐτοῖς: *om. Cypr.* (*bon. pat.* 21). **ut requiescerent** (requiesceret I*) *etiam Greg.-Mag.* (*saepissime*) *Beat.* (IV. ii. 20), *cf.* ut quiescerent '*Aug.*' (v. *App.* 365, 366), *et gr. paene omn.* ἵνα ἀναπαύσωνται (APQ 1. $al.^{54}$ ἀναπαύσονται): ut requiescant '*Maxim.-Taur.*' *Beat.* (*lemm.*; IV. ii. 6) *et gr.* 56. 63 ἵνα ἀναπαύωνται (63 ἀναπαύονται); requiescite *ad init. pericopes Greg.-Mag.* (*P.L.* lxxv. 560 *semel*) *Iulian.-Tol.* (*P.L.* xcvi. 497) *Beat.* (IV. ii. 26) *et gr.* 130. ἀναπαύσασθε; quiescunt *libere Tert.* (*scorp.* 12); *gr.* 201 ἀναπαύσασθαι *apud latinos non redditur.* **adhuc tempus modicum** *vg. cod. caraf. dem. Ber. cum gr.* ℵCP 1. *al. mu.* ἔτι (ℵ ἐπὶ) χρόνον μικρόν: > t. ad. m. *codd. omn. Bentl. Tisch. c diu. haf.* '*Aug.*' (v. *App.* 365, 366) *Greg.-Mag.* (*semper*) *Baed.* (*hic et P. L.* xciv. 166) *Iulian.-Tol.* (xcvi. 497) *Beat.* (IV. ii. 20, 26) *cum gr.* A 127. $al.^{4}$ χρ. ἔτι μ.; > ad. paucum t. *Gaudent. ap. Aug.*, > ad. breui tempore *Cypr.* (*test.* iii. 16^{M}) *Beat.* (*lemm.*; IV. ii. 6), *et* > ad. paruo tempore '*Maxim.-Taur.*', *cum gr.* 36. $al.^{5}$ ἔτι μ. χρ.; > modico ad. tempore *libere Beat.* (IV. i. 47) *et* > breui ad. tempore *Cypr.* (*test.* iii. 16^{AWLB}, *bon. pat.* 21) *Fulg.*; ad. modicum *tantum gig.*; *gr.* Q 2. $al.^{125}$ ἔτι (6. $al.^{3}$ ἐπὶ) χρ. *tantum*, 9. $al.^{6}$ χρ. μ. *tantum*, 166 > χρ. ἔτι *tantum*, *et* 201 μ. *tantum*, *apud latinos non redduntur.* **donec** *etiam Beat.* (IV. ii. 20, 26), *gr.* ἕως (1. *al. mu.* + οὗ; 178. $al.^{3}$ + ἄν): quousque *Beat.* (*lemm.*; IV. ii. 6). **impleantur** (inpl. D; impleatur A*; *impleantur* ... *eorum sec. in ras. scr.* U; + et (*Bentl.*) *gig.*) **conserui** (serui D*) **eorum et fratres eorum** *etiam Bentl. Tisch. Baed.* (*hic*), *cf.* compleantur cons. eor. et fr. eor. *vg. cod. caraf.*, implerentur cons. eor. et fr. eor. *Baed.* (*P. L.* xciv.

eorum et fratres eorum
qui interficiendi sunt
sicut et illi.
12 Et uidi cum aperuisset
sigillum sextum
et terrae motus factus
est magnus
et sol factus est niger
tamquam saccus cilicinus
et luna tota facta est

---

166), *et gr. plur.* πληρώσωσιν (22. *al.*^{24} πληρώσουσιν; 57. *al.*^{2} πληρώσονται; AC 29 πληρωθῶσιν; 208 πληρώσω) καὶ (Q 12. *al.*^{6} *om.*) οἱ σύνδουλοι (98 δοῦλοι) αὐτῶν (36. 130 *om.* κ. οἱ σύνδ. αὐ.) καὶ (25. *al.*^{6} *om.*) οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν—*cf. etiam* impleantur cons. eor. *tantum* F *et gr.* 21. *al.*^{7} πληρώσωσιν (21 πληρώσουσιν) καὶ οἱ σύνδ. αὐ. (*sine* κ. οἱ ἀδ. αὐ.): impleatur (inpl. C) numerus conseruorum (seruorum *Beat.*; + eorum O) et fratrum eorum (ipsorum *Greg.-Mag. P. L.* lxxix. 588; nostrorum *Iulian.-Tol.*) COΣT *Cypr.* (*test.* iii. 16, *bon. pat.* 21) '*Aug.*' (v. *App.* 366) *Fulg. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 560 *semel*, lxxvii. 357, lxxix. 588) *Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 497) *Beat.* (IV. ii. 20), *cf.* compleatur numerus conseruorum (sanctorum *Beat.* IV. ii. 26; + eorum *Beat.* (*lemm.*; IV. ii. 6)) et fratrum eorum (uestrorum *Greg.-Mag. Beat.* (IV. ii. 26)) '*Maxim.-Taur.*' *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 560 *semel*) *Beat.* (*lemm.*; IV. ii. 6, 26), impleretur numerus conseruorum et fratrum eorum (> fr. et cons. eor. '*Aug.*') '*Aug.*' (v. *App.* 365) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 528), *et* compleretur numerus conseruorum et fratrum eorum *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 763)—*cf. etiam libere* impleatur numerus fratrum ipsorum (*teste Petschenig*; uestrorum *test. Bened.*) *Gaudent. ap. Aug.*, conseruorum numerus impleretur *Cassiod.* (*comm.*), *et* ut martyrum numerus impleatur *Aug.* (vii. 256); *deinde gr.* Q 2. *al.*^{97} + καί, *non autem latt.* **qui interficiendi** (e *sec. ex* u *uel* a Σ) **sunt**, *cf.* qui incipient interfici *libere Gaudent. ap. Aug.*, *et gr.* οἱ μέλλοντες ἀποκτέννεσθαι (4. *al.*^{104} ἀποκτένεσθαι; PQ 1. *al. pauc.* ἀποκτείνεσθαι): qui (quique *deinde* + postea *Cypr.*) occidentur *gig. Cypr.* (*test.* iii. 16, *bon. pat.* 21) '*Maxim.-Taur.*' *Beat.* (*lemm.*; IV. ii. 6); *deinde* + postea '*Maxim.-Taur.*'—*cf. Cypr.* (*supra*), *gr.* ℵ* *qui add.* ὑπὸ αὐτῶν, 178 *qui add.* μετ' αὐτοὺς *hic*, *et* 203. 240 *qui add.* μετ' αὐτοὺς *post* πληρώσωσιν (*supra*). **sicut** (-uti C) **et illi**, *cf.* s. et ipsi *gig. Gaudent. ap. Aug. Beat.* (*lemm.*; IV. ii. 6), *cum gr. paene omn.* ὡς καὶ αὐτοί—*cf. etiam* s. illi *tantum* T *cum gr.* 29. *al.*^{2} ὡς αὐ. (*sine* καί): exemplo ipsorum (+ sicut et ipsi *Cypr. test.* iii. 16^{B}) *Cypr.* (*test.* iii. 16, *bon. pat.* 21) *et* exemplo eorum '*Maxim.-Taur.*'

sunt *sec.* . . .$^{vii. 1}$ **arborem**: *in ras. scr.* Σ^{2}.

12. **uidi** (uidit *haf.*) *cum gr. plur.* εἶδον: *om.* '*Cypr.*' (*App. p.* 67 = *ad Novat.* 17) *Tyc.*^{H} *Ber. cum gr.* 18. *al.*^{24}; *deinde* + et AKVZ *Prim. cum gr.* P 1. *al.*^{58} *qui add.* καί. **quum** Θ. **aperuisset**: aperuit *gig.*; *gr.* ἤνοιξεν. **sigillum** (syg. I) **sextum** (·VI· D) *etiam Uict.-Pet.*^{S} (*semel*), *cf.* signum sextum *Uict.-Pet.*$^{\Phi}$ (*semel*), *cum ord. gr. paene omn.* τὴν σφραγῖδα τὴν ἕκτην: > sextum sigillum *Uict.-Pet.*^{Y} (*semel—def.* ^{A}) *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; IV. iii. 1), *cf.* > sextum signum *Prim. Cassiod.* (*lemm.*), > in sexto sigillo *libere Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ (*semel*), *et* > sexto signaculo *libere Cassiod.* (*comm.*), *cum ord. gr.* 218 τ. ἕκτ. σφρ. **et** *sec. etiam Baed.*^{SO} *cum gr.* ℵCPQ 1. *al. pler.* καί: ecce Π *haf.* '*Cypr.*'; et ecce KOΣ^{2}VWZ^{c} *vg. cod. caraf. Bentl. c Cassiod.* (*lemm.*) *Baed.*^{D} *cum gr.* A 141 καὶ ἰδού; *om. omnino* CT *dem. Uict.-Pet.* (^{Y} *semel*, $^{\Phi S}$ *bis*) *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; IV. iii. 1) *Ber. cum gr.* 36. *al.*^{9} **terrae** (-re IOWZ*) **motus factus est magnus** *etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ (*semel*) *cum ord. gr.* A 31. *al.*^{4} σεισμὸς ἐγένετο μέγας: > terrae motus (terraemotus *uno uerbo* 𝔍𝔖𝔈) mag. f. est *vg. cod. caraf. Prim. Cassiod. et* > t. mot. mag. est f. *dem. cum ord. gr. plur.* σ. μέγ. (104 *om.*) ἐγ.; > f. est t. mot. mag. *Uict.-Pet.*$^{Y\Phi S}$ (*semel*). **et** *tert.*: + ecce *Prim. sine auct. gr.* **sol factus** (fac *sup. ras. circa* 7 *litt. scr.* Z) **est** (+ et Z*) **niger** *etiam Beat.* (*lemm.*; IV. iii. 1 *semel*) *cum ord. gr.* ACP 1. *al. mu.* ὁ ἥλιος ἐγένετο μέλας (103. 112 μέγας): > factus est s. n. *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ (*semel*) *Beat.* (IV. iii. 1 *semel*); *gr.* ℵQ 2. *al.*^{131} > ὁ ἥλ. μέλας (19. 87 μέγας) ἐγ.; s. fit *tantum libere Uict.-Pet.*^{YS} (*semel—def.* $^{A\Phi}$) *cum gr.* 113. 226 ὁ ἥλ. ἐγ. (*sine* μέλας), *cf.* > factus est s. *tantum Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 862); s. n. *tantum libere Beat.* (*praef.* iv. 9). **et** *tert.* . . . **niger**: *gr.* 39. *al.*^{2} *om.*, *non autem latt.* **tamquam** (tanq. ΠΣ^{2}WϚ𝔍) *etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ (*semel*) *Beat.* (*praef.* iv. 9; IV. iii. 1 *semel*), *gr.* ὡς (169. 216 ὡσεί): ut '*Cypr.*' *Uict.-Pet.*^{YS} (*semel—def.* $^{A\Phi}$) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 850 = *prom. et praed. dei* iv. 17) *Prim. Greg.-Mag. Beat.* (*lemm.*; IV. iii. 1 *semel*); sicut *Tyc.*^{H} *Ber.* **saccus** (suc. Z*; *om. Beat.* IV. iii. 1 *semel*) **cilicinus** (cilinus T) *etiam Uict.-Pet.*^{S} (*semel*) *Beat.* (*lemm.*; IV. iii. 1 *semel*) *cum gr. omn.* σάκκος (119. *al.*^{4} ἀσκὸς) τρίχινος, *cf.* s. capillacius aut cilicinus *Baed.*^{D} (tamq. s. cil. *def.* ^{SO}): s. *tantum libere Uict.-Pet.*^{YS} (*semel—def.* $^{A\Phi}$); cilicium *tantum Uict.-Pet.*$^{\Phi}$ (*semel*) *Beat.* (*praef.* iv. 9; IV. iii. 1 *semel*). **et** *quart.*: *om. Prim. sine auct. gr.* **niger . . . tota**: *om.* O*. **tamquam . . . facta est**: *gr.* 187. 245 *om.*, *non autem latt.* **luna tota** (*om.* D* *Ber.*) **facta** (a *in ras. scr.* O) **est** (*in ras. scr.* O; *om.* D) **sicut** (ut O) **sanguis** *cum gr. plur.* ἡ σελήνη ὅλη (P 1. *al. mu. om.*) ἐγένετο ὡς αἷμα, *cf.*

sicut sanguis
13 et stellae caeli ceciderunt
super terram
sicut ficus mittit grossos
suos cum uento magno
mouetur
14 et caelum recessit sicut
liber inuolutus
et omnis mons et insulae
de locis suis motae sunt

> l. f. est t. sicut sanguis CT *cum ord. gr.* 127. 215 ἡ σ. ἐγ. ὅλη ὡς αἷμα: l. t. f. est sanguis *Uict.-Pet.*ΦS (*semel*) *Beat.* (IV. iii. 1, 33) *cum gr.* 130. 226 ἡ σ. ὅλη (226 *om.*) ἐγ. αἷμα, *cf.* > l. f. est t. sanguis *gig.*, *et* > l. t. sanguis f. est *Beat.* (*lemm.*); l. in sanguine *tantum Prim. Beat.* (*praef.* iv. 9), *cf. gr.* 4. *al.*[9] ἡ σ. ὅλη (40. 210 *om.*) ἐγ. εἰς αἷμα *et* 218 > ἡ σ. εἰς αἷμα μετετράφη; > l. t. (*om.* '*Prosp.*') sanguinea f. est '*Cypr.*' '*Prosp.*', *cf.* l. sanguinea *tantum Uict.-Pet.*YS (*semel libere—def.* AΦ).

13. **et** *pr.*: *om. Prim. cum gr.* 233. **stellae** (stelle OW, stille Z*) **caeli** (celi OΠ^cW; *deinde* + de celo O) **ceciderunt** (caec. CZ*) *etiam Baed.*D *cum gr. paene omn.* οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ (A θεοῦ) ἔπεσαν (Q 2. *al.*[156] ἔπεσον; 233 *om.*), *cf.* st. de caelo cec. *vg.*, > st. cec. de caelo *gig. haf.*, > st. cecidisse de caelo *libere Tyc.*H (*comm.*), *et* st. quidem de caelo ruent *libere Tert.* (*Hermog.* 34): st. ceciderunt (caderunt *Beat.* IV. iii. 1) *tantum* DFΠ*U *c diu.** '*Cypr.*' (*App. p.* 67 = *ad Nouat.* 17) *Uict.-Pet.*ΦS (*semel*) *Tyc.*H (*lemm.*) *Aug.* (x. 405) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 850 = *prom. et praed. dei* iv. 17) *Prim. Baed.*SO *Beat.* (*lemm.*; IV. iii. 1) *Ber. cum gr.* 113. 130 οἱ ἀστ. ἔπεσον (*sine* τ. οὐρ.), *cf.* stellas cadere *libere Uict.-Pet.*YΦS (*semel*) *et* stellae cadentes *libere Beat.* (*praef.* iv. 9). **super terram** *cum gr.* ℵ 22. *al.*[16] ἐπὶ τὴν γῆν: in terram '*Cypr.*' *Uict.-Pet.*ΦS *Tyc.*H *Prim. cum gr. plur.* εἰς τ. γ., *cf.* in terra *Beat.* (*lemm.*; IV. iii. 1); *om. omnino gig. Tert.* '*Prosp.*' *Beat.* (*praef.* iv. 9–11). **sicut** *etiam Beat.* (*lemm.*; IV. iii. 7, 10), *gr.* ὡς: quasi *Beat.* (*praef.* iv. 11); quemadmodum *Uict.-Pet.*ΦS; quomodo '*Cypr.*'; eo modo quo '*Prosp.*' *Prim.* **ficus** (s *ex* t O), *gr.* συκῆ: ficulnea *gig.*; fici arbor *libere Tert.* (*infra*); *deinde* + agitata *Tyc.*H (*semel*). **mittit** (it *in ras. scr.* U, |||| mittit *diu.*), *cf.* emittit O *vg. cod. caraf.*, amittit D *Tert.* (*infra*) *Uict.-Pet.*YΦS (*semel infra*) '*Prosp.*' (*infra*) *Beat.* (*infra*), deicit *gig.*, *et* iactat *Uict.-Pet.*ΦS (*semel infra*), *cum gr.* ACPQ 1. *al. mu.* βάλλει (1 βάλει) *et* 21. *al.*[11] ἀποβάλλει: *gr.* ℵ 2. *al.*[114] βάλλουσα (2. *al.*[77] βαλοῦσα) *et* 38. *al.*[4] ἀποβάλλουσα (38. *al.*[4] ἀποβαλοῦσα) *apud latinos non redduntur.* **grossos** (grussos G, gressos O; grossus Θ (u *in ras.*) VWZ *c*) **suos** (*om. Uict.-Pet.*Y *semel—non autem*ΦS *bis*, *Beat. praef.* iv. 11—*non autem lemm. et* IV. iii. 7, 10), *gr.* τοὺς ὀλύνθους αὐτῆς: acerbos fructus suos '*Prosp.*' (*infra*) *Prim.* (*infra*)—*cf.* 'fructus acerbos *quos alia translatio* grossos *dicit*' *Prim.* (*comm.*); acerba sua *tantum Tert.* (*infra*); *deinde* + ex se *gig. sine auct. gr.* **cum** (quum Θ; + a FΘKOΠΣ²U VWZ^c *vg. cod. caraf. Bentl. c dem. diu. haf. Ber.*) **uento magno mouetur** (mob. T; mouentur Z*), *cf.* u. (a u. '*Cypr.*') m. agitata '*Cypr.*' (*infra*) *Tyc.*H (*semel infra*) '*Prosp.*' (*infra*) *Prim.* (*infra*), *et* a u. m. commota *gig.*, *cum ord. gr.* ℵACQ 2. *al.*[124] ὑπὸ (ℵ 14. *al.*[2] ἀπὸ) ἀνέμου (67. *om.*) μεγάλου σειομένη (A σαλευομένη): > m. u. agitata *Beat.* (*lemm.*; IV. iii. 7—*infra*) *cum ord. gr.* P 1. *al. mu.* ὑπὸ μ. ἀν. σ.; > cum ualido commota u. *Tert.* (*infra*), *cf. ord. gr.* 46. *al.*[3] ὑπὸ μ. σ. ἀν.; cum a u. fuerit agitata *Tyc.*H (*semel infra*) *et* u. agitata *tantum Beat.* (*praef.* iv. 11; IV. iii. 10—*infra*) *cum gr.* 12. 53. 152* ὑπὸ ἀν. (*sine* μ.) σειομένη (12 σαλευομένη); agitata *tantum Uict.-Pet.* YΦS (*libere infra*). **fic. mitt. gr. s. cum u. mag. mou.**, *cf.* fic. agitata mitt. gr. s. cum a u. fuerit agitata *Tyc.*H (*semel*), *cum ord. gr. omn.* συκῆ . . . σειομένη: > fic. u. (a u. '*Cypr.*') mag. (> mag. u. *Beat.* (*lemm.*; IV. iii. 7); *om.* mag. *Beat.* (*praef.* iv. 11; IV. iii. 10)) agitata mittit (amittit '*Prosp.*' *Beat.*) grossos (acerbos fructus '*Prosp.*' *Prim.*) s. (*om. Beat. praef.* iv. 11) '*Cypr.*' *Tyc.*H (*semel*) '*Prosp.*' *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 11; *lemm.*; IV. iii. 7, 10); > fici arbor cum ualido commota u. acerba sua amittit *Tert.*; > agitata ficus amittit gr. suos (*om.* Y) *libere Uict.-Pet.*YΦS (*semel*); fic. iactat gr. s. *tantum Uict.-Pet.*ΦS (*semel*).

14. celum OW. **recessit** (ἀπεχωρίσθη): discessit *gig.* **sicut** (-uti C) *etiam Tyc.*H (*comm. semel*), *gr.* ὡς: uelut *Tyc.*H (*comm. semel*); ut *Tert.* (*infra*) '*Cypr.*' (*App. p.* 68 = *ad Nouat.* 17) *Tyc.*H (*lemm. bis*) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 850 = *prom. et praed. dei* iv. 17) *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 12; *lemm.*; IV. iii. 10); quasi *Hieron.* (*infra*); acsi *Uict.-Pet.*ΦS **inuolutus** *cum gr.* ACPQ 1. *al. mu.* ἑλισσόμενον (P 1. *al. mu.* εἱλ.; *sc.* βιβλίον), *cf.* cum inuoluitur '*Cypr.*', qui inuoluitur *Uict.-Pet.*ΦS, *et* cum euoluitur '*Prosp.*' *Prim.*: *gr.* ℵ 2. *al.*[99] ἑλισσόμενος (18. *al.*[17] εἱλ.; *sc.* οὐρανός) *apud latinos non redduntur—cf. autem Tert. et Hieron. infra.* **et** *pr.* . . . **inuolutus**: siquidem et caelum conuoluetur ut liber *libere Tert.* (*Hermog.* 34); inuoluetur caelum quasi liber *libere Hieron.* (iv. 825). **omnis** (omnes Z*) **mons** = πᾶν ὄρος: omnes montes I. **et** *tert.*: *om.* Z* *sine auct. gr.* **insulae** (-solae D, -sule IOW) *etiam Beat.* (*praef.* iv. 13; IV. iii. 13), *cf.* insula C *gig. Beat.* (*lemm.*; IV. iii. 33) *cum gr. paene omn.* νῆσος: *gr.* ℵ βουνός *et* 23. 226 βουνὸς καὶ νῆσος *apud latinos non redduntur—cf.* Es. xl. 4. **de locis suis motae**

15 et reges terrae et principes
et tribuni et diuites
et fortes et omnis
seruus et liber
absconderunt se in speluncis
et petris montium
16 et dicunt montibus et petris
cadite super nos
et abscondite nos a facie
sedentis super thronum
et ab ira agni
17 quoniam uenit dies magnus
irae ipsorum
et quis poterit stare?
VII. 1 Post haec uidi quattuor
angelos stantes super

(-te OWZ*; motatae *Baed.*[D]) sunt *etiam Beat.* (*praef.* iv. 13; IV. iii. 13), *cf.* de l. s. mota sunt *gig. Beat.* (*lemm.*; IV. iii. 33), *cum ord. gr. omn.* *ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν* (ℵ 26. *al.*[2] *om.*) *ἐκινήθησαν* (ℵ* *ἐκίνησαν*; A *ἀπεκείνησαν*; 61. *al.*[6] *ἐσαλεύθησαν*): > motatae de l. s. sunt D.

15. terre IOW. **et** (*om.* G*) **principes** (*om.* G*) **et tribuni et diuites,** *cf.* et magistratus et tr. et d. *Prim.*, et maximi quique et tr. et d. '*Cypr.*' (*App. p.* 68 = *ad Nouat.* 17), *et* maximique (*sine* et—*cf. gr.* A) tr. et d. '*Prosp.*' (*P. L.* li. 850 = *prom. et praed. dei* iv. 17), *cum gr. plur.* *καὶ οἱ μεγιστᾶνες καὶ* (A *om.*) *οἱ χιλίαρχοι καὶ οἱ πλούσιοι*: *gr.* 1. *al.*[31] > *κ. οἱ μ. κ. οἱ πλ. κ. οἱ χ.*, *non autem latt.*; et magistratus et tr. (*sine* et d.) *Beat.* (*praef.* iv. 13; *lemm.*; IV. iii. 17) *cum gr.* 12 *κ. οἱ μ. κ. οἱ χ. tantum*; et magistratus *tantum Tyc.*[H] (*libere*) *et* et potentes *tantum Beat.* (IV. iii. 32 *libere*). **et fortes,** *cf.* et nobiles '*Prosp.*', *cum gr. plur.* *καὶ οἱ ἰσχυροί*: *gr.* 1. 12. *al.*[12] *om.*, *non autem latt.* **et omnis** (omnes Z*) **seruus et liber** *etiam Beat.* (*praef.* iv. 13; *lemm.*; IV. iii. 17) *cum ord. gr. paene omn.* *καὶ πᾶς δοῦλος καὶ* (ℵ[c]P 1. *al. mu.* + *πᾶς*) *ἐλεύθερος*: > et omn. l. et s. *Beat.* (IV. iii. 33); et serui *tantum* '*Prosp.*', *cf. gr.* ℵ* *qui κ. πᾶς δοῦλος tantum habet.* **in speluncis** (-unchis CG, -oncis D) **et petris montium** (monc. Π*), *cf.* in sp. et in p. m. A *vg. cod. caraf. Tisch. gig. Prim. Ber.*, in sp. petrarum et in cauernis m. '*Cypr.*', *et* in cauernis m. *tantum Fulg.* (*P. L.* lxv. 312 *libere*): in speluncas et petras m. (*Bentl.*) = *gr.* 140. 149. 186 *εἰς τὰ σπήλαια καὶ τὰς πέτρας τῶν ὀρέων*, *cf.* in speluncas et in petras m. *Beat.* (*praef.* iv. 13; *lemm.*; IV. iii. 18) = *gr. plur.* *εἰς τ. σπ. κ. εἰς τ. π. τ. ὀρ.*; in montes *tantum Beat.* (IV. iii. 33 *libere*).

16. **et dicunt** = *καὶ λέγουσιν* (119. *al.*[4] *ἔλεγον*), *cf.* et dixerunt D: dicentes '*Cypr.*' (*App. p.* 68 = *ad Nouat.* 17) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 850 = *prom. et praed. dei* iv. 17) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 312) *Prim.* **montibus** (+ operite nos *dem.*—*ex* Os. x. 8 *et* Luc. xxiii. 30) **et petris** *cum ord. gr. paene omn.* *τοῖς ὄρεσιν καὶ ταῖς πέτραις*: > p. et m. *Beat.* (*praef.* iv. 13; *lemm.*; IV. iii. 20) *cum ord. gr.* 124 *τ. π. κ. τ. ὄρ.*; m. *tantum* D *Ber.* **cadite** (cadete AGIZ*), *gr.* *πέσετε* (AP 7. *al.*[18] *πέσατε*): + id est tegite *Tyc.*[H] (*libere*). **super nos** (*in ras. longa scr.* A), *cf.* supra n. *gig.*, *et gr.* *ἐφ' ἡμᾶς*: n. *tantum Tyc.*[H] (*libere*). habscondite C, absconditae K. **nos** *sec.*: *om.* D *sine auct. gr.* **et dicunt . . . nos** *sec.*: *cf.* Os. x. 8 *et* Luc. xxiii. 30. **a facie** (-ciae CG*IK; faciem F*), *gr.* *ἀπὸ προσώπου*: a conspectu *deinde* + patris '*Cypr.*' '*Prosp.*' *Fulg.* sedentes Z*. **super thronum** (tron. T) *etiam Beat.* (*praef.* iv. 13), *cf.* supra thr. KZ[c] *diu. Beat.* (*lemm.*; IV. iii. 20), *et gr.* *ἐπὶ τῷ* (ACP 1. *al. mu.* *τοῦ*) *θρόνῳ* (ACP 1. *al. mu.* *θρόνου*): supra sedem *gig.* **et** *quart.*: *gr.* 34. *al.*[7] *om.*, *non autem latt.* hab C. **agni** *etiam Beat.* (*praef.* iv. 13; IV. iii. 20) = *τοῦ ἀρνίου*: magna *Beat.* (*lemm.*).

17. **dies** (+ agni Π—*cf. gr.* 59 *infra*) **magnus** *cum ord. gr. plur.* *ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη*: *gr.* 114. *al.*[3] > *ἡ μ. ἡμ.* (*cf.* 51 *etc. infra*), *non autem latt.*; d. *tantum* '*Cypr.*' (*App. p.* 68 = *ad Nouat.* 17) *cum gr.* 9. *al.*[4] *ἡ ἡμ.* (*sine ἡ μ.*). **irae** (ire GO* ΠWZ*; īre O[c]) = *τῆς ὀργῆς*: interitionis '*Cypr.*' **ipsorum** (impiorum O*), *cf.* illorum '*Prosp.*' (*P. L.* li. 850 = *prom. et praed. dei* iv. 17) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 312), *et* eorum *Beat.* (*praef.* iv. 13; *lemm.*; IV. iii. 20), *cum gr.* ℵC 18. *al.*[10] *αὐτῶν*: ipsius *Bentl.** *et* eius *Prim. cum gr.* APQ 1. *al. pler.* *αὐτοῦ*; *om.* '*Cypr.*' *sine auct. gr.*; *gr.* 59 *τοῦ ἀρνίου* (*ex uers.* 16) *apud latinos non redditur.* *gr.* 51. *al.*[3] > *ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς αὐτοῦ ἡμέρα*, *non autem latt.* **quis** = *τίς*: quod O*. **poterit**: potest *gig.*; *gr.* *δύναται*. **stare,** *cf.* adstare *Prim.*, *cum gr. plur.* *σταθῆναι* (34. *al.*[10] *στῆναι*; 23. 226 *ὑποστῆναι*): *gr.* 4. *al.*[6] *σωθῆναι* (*ex* Matt. xix. 25 || Marc. x. 26 || Luc. xviii. 26) *apud latinos non redduntur*; *deinde* + ante illum *Prim. sine auct. gr.*

VII. 1. *Ad init.* + et *Beat.* (*lemm.*, IV. iv. 1; *non autem praef.* iv. 16) *cum gr.* ℵPQ 1. *al. paene omn. qui add.* *καί*—*cf.* iv. 1, vii. 9, xv. 5, xviii. 1, *et* xix. 1. **post haec** (hec OW) *cum gr.* P 1. *al. mu.* *μετὰ ταῦτα*: p. hoc (*Bentl.*) *cum gr.* ℵACQ 2. *al.*[128] *μ. τοῦτο.* ui[di] T. quatuor *pr.* OZ𝔖𝔓; IIII U (*in ras. scr.*) W, ·IIII· D *c*, IIII[or] *gig.*, ·IIII[or]· ΠΣ[2]. **angelos** (hangel. C, anguel. D, *in ras. scr.* U; anglos *et* los *in ras. scr.* O) = *ἀγγέλους*: animalia I. **stantes** *etiam Baed.*[D] *cum gr. omn.* *ἑστῶτας*: stare *Baed.*[SO] **super** (supra ACKOΣ[2]TZ[c] *diu.*) **quattuor** (quatuor

quattuor angulos terrae
tenentes quattuor uen-
tos terrae
ne flaret uentus super terram
neque super mare neque
in ullam arborem.
2 Et uidi alterum angelum
ascendentem ab ortu solis
habentem signum dei uiui
et clamauit uoce magna
quattuor angelis
quibus datum est nocere
terrae et mari 3 dicens
nolite nocere terrae neque mari
neque arboribus
quoad usque signemus

OZϚ𝔓 *gig.*; ·IIII· D *c*, IIII[or] W, ·IIII[or]· ΠΣ[2]) **angulos** (angulus Z*; anglos O) *cum gr. paene omn.* ἐπὶ (29 ὑπὸ) τὰς τέσσαρας γωνίας, *cf.* per q. angulos *Uict.-Pet.*[ΥΦS] (*semel*) *Prim.*: in q. angulos *Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*) *Beat.* (*praef.* iv. 16; *lemm.*; IV. iv. 1) *et gr.* 130 εἰς τ. τέσσ. γ., *cf.* in q. angulis *gig.* **terrae** (-re OW) *pr.*: + et *haf. cum gr.* 21. *al.*[22] *qui add.* καί. quatuor *tert.* IOZϚ𝔓; IIII W, ·IIII· DΣ[2] *c*, IIII[or] *gig.*, ·IIII[or]· Π. uentes Z*. **terrae** (-re IOW) *sec. etiam* Π[text.] *Beat.* (*lemm.*; IV. iv. 1, 11) *cum gr. plur.* τῆς γῆς: *om.* DΠ[mg.] *Beat.* (*praef.* iv. 16)[ut udtur] *cum gr.* 38. *al.*[13] **tenentes . . . terrae** *sec.*: *gr.* Q* 10. *al.*[5] *om., non autem latt.* **ne flaret uentus** (uentos G*), *cf.* ut non spiret u. *gig., cum gr. omn.* ἵνα μὴ πνέῃ (ℵ 23. *al.*[17] πνεύσῃ; 61. *al.*[8] πέσῃ; 200 γένηται; C 14. *al.*[37] + ὁ) ἄνεμος: ne flarent *tantum* FKOΣ[2]UVWZ[c] *vg. c dem. diu. haf. Prim.* (*uide infra*) *Beat.* (*praef.* iv. 18; *lemm.*) *Ber.*, *cf.* ne flent *tantum Beat.* (IV. iv. 11, 13), *et* ne (ut ne Π*) flarent uenti Π. **super terram,** *cf.* supra terram *gig., cum gr.* 119. *al.*[4] ἐπὶ τὴν γῆν—*cf. gr. plur.* ἐπὶ τῆς γῆς: in terram *Beat.* (*praef.* iv. 18; IV. iv. 13), *cf.* in terra *Beat.* (*lemm.*; IV. iv. 11), *et* in terris *Prim.* (*uide infra*); *gr.* A *om.* > ne in terris flarent *Prim. contra ord. gr.* **neque super mare** (terram Z*), *cf.* n. supra m. KΣ[2]V WZ[c] *diu. haf., cum gr.* 119. *al.*[4] ἐπὶ τὴν θάλασσαν—*cf. gr. plur.* ἐπὶ τῆς (A 127. *al.*[2] *om.*) θαλάσσης: neque (neue *Prim.*) in m. *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 18; *lemm.*; IV. iv. 11); et m. *tantum Beat.* (IV. iv. 13). **neque in** (super *Baed.*[D]) **ullam** (hul. C; nullam IO*Π*) **arborem** *et gr.* CQ 2. *al.*[105] μήτε (C μὴ) ἐπί τι δένδρον: neue in ullo arbore *Prim. et gr.* 19 μ. ἐπί τινι δένδρῳ; *gr.* ℵP 1. *al. mu.* μ. ἐπὶ πᾶν δένδρον, 55*. 200 μ. ἐπὶ δένδρον *tantum*, A μ. ἐπὶ δένδρου *tantum*, *et* 111. 226 μ. ἐπὶ (226 + τῶν) δένδρων *tantum, apud latinos non redduntur.*

2. **alterum** (um *ex corr. ut udtur* Z; + in *perlin.* O) **angelum** (hang. C, ang̃ D), *cf.* alium ang. *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; IV. iv. 12), *cum ord. gr. plur.* ἄλλον ἄγγελον: *gr.* 4. *al.*[23] > ἄγγ. ἄλλ., *non autem latt.*; ang. *tantum t Uict.-Pet.*[AΥ] (*ad init. pericopes*) *Uict.-Pet.*[ΦS] *Prim. cum gr.* 32. *al.*[3] ἄγγ. (*sine* ἄλλ.). **ascendentem** (+ uel de *sup. lin.* O) *etiam Uict.-Pet.*[ΥΦS] *cum gr. omn.* ἀναβαίνοντα (1. *al.*[6] ἀναβάντα): descendentem *t Uict.-Pet.*[A] *Ber.*; praedicantem G*—*cf.* v. 2. **ab ortu** (hortu CI, orto Z*) **solis** *cum gr. plur.* ἀπὸ ἀνατολῆς (A 51. *al.*[5] ἀνατολῶν) ἡλίου, *cf.* > a solis ortu *gig. Uict.-Pet.*[ΦS]: ab oriente sole *Uict.-Pet.*[AΥ] *Prim.*; *gr.* 59*. *al.*[2] ἀπὸ ἀν. *tantum et* 36 ἀπὸ τοῦ ἡλ. *tantum apud latinos non redduntur.* abentem C. **signum,** *cf.* signaculum *Uict.-Pet.*[ΦS] (*def.* [AΥ]), *cum gr. plur.* σφραγῖδα: *gr.* 12. *al.*[7] σφραγῖδας. **uiui**: uiuentis *Beat.* (*lemm.*; IV. iv. 12) = ζῶντος. **et clamauit,** *cf.* et exclamauit *Prim., cum gr.* ℵCQ 1. *al. pler.* καὶ ἔκραξεν—*cf. etiam* et clamabat Θ *cum gr.* AP 119. *al.*[3] κ. ἔκραζεν, *et* et clamabit T: qui exclamauit *dem.* uocem Z*. **quattuor** (quatuor OZϚ𝔓; IIII W, ·IIII· D *c*) **angelis** (anguel. D), *cf.* illis q. angelus (*sic*) *t*, *cum gr. paene omn.* τοῖς τέσσαρσιν (ℵ* τέσσαρες) ἀγγέλοις (200 ἀνέμοις): ad quattnor (IIII[or] *gig.*) angelos *gig. Prim.*, *cf. gr.* 16 τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους. **quibus datum** (dictum T—*cf.* ix. 5 *et* xi. 1) **est** *cum gr.* 16. *al.*[25] οἷς ἐδόθη, *cf.* eo quod datum esset illis *Prim. et gr. plur.* οἷς ἐδ. αὐτοῖς: quibus data est potestas *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; IV. iv. 13)—*cf.* vi. 8. **nocere** (ἀδικῆσαι): laedere *Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*lemm.*; IV. iv. 13). **terrae** (-re OW) **et mari**: terram (terra *t*) et mare CΘTZ* *Bentl.* t Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*lemm.*; IV. iv. 13) = τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν; *deinde* + et arbori *gig. et gr.* 146 *add.* καὶ τὰ δένδρα—*cf. uerss.* 1 *et* 3.

3. **dicens** *etiam Beat.* (*lemm.*) *cum gr. paene omn.* λέγων: *om. Tyc.*[H] *Beat.* (IV. iv. 13, 16) *cum gr.* 167; *deinde* + eis *Prim. sine auct. gr.* **nolite** (noli A*) **nocere** (noere I*): ne nocueritis *t*; ne laeseritis *Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*lemm.*; IV. iv. 13, 16); *gr.* μὴ ἀδικήσητε (ℵ 69. *al.*[5] ἀδικήσεται; AC 12. *al.*[8] ἀδικήσηται). **terrae** (-re IOW): terram CΘZ* *Bentl.* gig. t Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*lemm.*; IV. iv. 13, 16) = τὴν γῆν. **neque** *pr. etiam Beat.* (*lemm.*; IV. iv. 16) *cum gr.* ℵCPQ 1. *al. pler.* μήτε (ℵ 16. *al.*[10] μηδέ): et (*in ras. circa* 5 *litt. scr.* U) AKO[c]UVWZ[c] *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c diu. Baed. Beat.* (IV. iv. 13) *Ber. cum gr.* A 38. *al.*[5] καί. **mari neque arboribus**: mare n. arbores (arboris Z*) CΘZ* *Bentl.* gig. t Beat.* (*lemm.*; IV. iv. 16) = τὴν θάλασσαν μήτε (ℵ 16. *al.*[12] μηδὲ) τὰ δένδρα, *cf.* mare n. ullum arborem *Prim. et* mare *tantum in fine pericopes Tyc.*[H] *Beat.* (IV. iv. 13). **quoad** (quod V*) **usque** (hus.

seruos dei nostri
in frontibus eorum.
4 Et audiui numerum
signatorum
centum quadraginta
quattuor milia signati
ex omni tribu filiorum
israhel
5 ex tribu iuda duodecim
milia signati
ex tribu ruben duodecim
milia
ex tribu gad duodecim
milia
6 ex tribu aser duodecim
milia
ex tribu nepthalim duodecim
milia
ex tribu manasse duodecim
milia

C; quoadusque *uno uerbo vg.*), *cf.* quo usque D: donec *t Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*lemm.*; IV. iv. 16); *gr.* ℵACP 1. *al.*[23] ἄχρι (ℵ 67 ἄχρις) *et* Q 2. *al. pler.* ἄχρις οὗ (18. *al.*[15] ἄν). **signemus**: *gr.* σφραγίσωμεν (4. *al.*[26] -ομεν); *deinde* + et Z* *sine auct. gr.* seruus Z*. **nostri** *et gr. plur.* ἡμῶν: *om.* W *cum gr.* 28. *al.*[13] **eorum** (αὐτῶν): ipsorum *t*.

*ser*uos . . .[4] **numerum**: *in ras. scr.* Σ[2].

4. **audiui** (ui *sup. lin.* T) *cum gr.* ἤκουσα (ℵ ἤκουσαν): uidi *c*. **et . . . signatorum** (signorum O*): *gr.* A *om.*, *non autem latt.* **centum quadraginta** (-genta Z*, XL Σ; + q *expunct.* A) **quattuor** (quatuor IOZ, IIII Σ; quadragintaquatuor *uno uerbo* ϛ, *cf.* XLIIII V, XL·IIII U, *et* XLIIII[or] W) *cum gr.* ℵAP 4. *al.*[38] ἑκατὸν τεσσαράκοντα (4 μ̄) τέσσαρες (59. *al.*[12] τέσσαρας; A[c] δ̄; ℵA* 12. *om.*)—*cf.* CXLIIII D, CXLIIII[or] *gig.*, ·CXLIIII[or]· Π, CXL·IIII[or] *c*, *et gr.* Q 1. *al. mu.* ρμδ̄: *gr.* C 2. *al.*[82] ἑκ. καὶ τεσσαράκοντα (108 μ̄) τέσσαρες (193 τέσσαρας; 108 δ̄; 31. 188 *om.*), 38. *al.*[3] ἑκ. καὶ τεσσαράκοντα καὶ τέσσαρες (251 τέσσαρας), *et* 14. 104 ἑκ. τεσσαράκοντα καὶ τέσσαρες, *apud latinos non redduntur.* millia *vg.* **signati** (+ uel a *sup. lin. Baed.*[D]) *etiam Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* ℵACP 1. *al. sat. mu.* ἐσφραγισμένοι: signata *Beat.* (IV. v. 1, vi. 39); *gr.* Q 2. *al.*[82] ἐσφραγισμένων; *gr.* 18. *al.*[2] *om.* **centum . . . signati**: *gr.* 28. *al.*[31] *om.*, *non autem latt.* israel W *vg.*, isrl̄ GOΠ, ih̄l I, srahel C, hisr̄l D.

5. **ex** *ter*, *gr.* ἐκ: de *gig. Hieron.* (*tract. in marc.* xi. 11–14 *libere*) *Epp. imp. pont.* (ccxliv. 69 *libere*). **duodecim** (XII ΘOΣU *gig.*, XII· Π, ·XII· *c*) **milia** (millia *vg.*) *pr. cum gr. omn.* δώδεκα (PQ 2. *al. permu.* ιβ̄) χιλιάδες, *cf.* $\overline{\text{XII}}$ D *et* ·$\overline{\text{XII}}$· F: XII *tantum* T. **signati** (+ uel a *sup. lin. Baed.*[D]) *cum gr.* ℵACP 1. *al. permu.* ἐσφραγισμένοι: *gr.* Q 2. *al.*[82] ἐσφραγισμέναι *et* 7. *al.*[6] ἐσφραγισμένων *apud latinos non redduntur.* **duodecim** (-decem Z*; XII ΘOVW *gig.*, ·XII· ΠΣ[2] *c*) **milia** (millia *vg.*) *sec. cum gr. paene omn.* δώδεκα (PQ 2. *al. permu.* ιβ̄) χιλιάδες, *cf.* $\overline{\text{XII}}$ DU *et* ·$\overline{\text{XII}}$· F: XII *tantum* T *cum gr.* 226 ιβ̄ *tantum*; *deinde* + signati *codd. plur.* (*non autem* FG) *vg. cod. caraf. c dem. diu. gig. haf.* (*infra*) *t Baed.*[D] (*def.* SO) *Beat.* (*lemm.*; *def. comm.*) *Ber. cum gr.* 1. *al.*[40] *qui add.* ἐσφραγισμένοι (7. *al.*[2] -μένων). **ex** *sec.* . . . **milia** *sec.*: *gr.* 12. *al.*[4] *om.* **tribu** *tert.*: + *ras.* 1 *lit.* Z. **gad** (gat I; gath ΠT) = *gr. plur.* Γάδ: *gr.* 9**. *al.*[8] Δάν *et* 1*. 218 Δᾶδ *apud latinos non redduntur.* **duodecim** (XII ΘOVW *gig.*, ·XII· ΠΣ[2] *c*, XII[cI]· *diu.*) **milia** (millia *vg.*) *tert. cum gr. omn. ut supra*, *cf.* $\overline{\text{XII}}$ DU *et* ·$\overline{\text{XII}}$· F: XII *tantum* T; *deinde* + signati *codd. plur.* (*non autem* FGZ*) *vg. etc. ut supra cum gr.* 1. *al.*[15] *qui add.* ἐσφραγισμένοι (7. *al.*[2] -μένων). **ex** *tert.* . . . **milia** *tert.*: *gr.* ℵ 9*. *al.*[3] *om.* > ex tribu gad duodecim milia signati ex tribu ruben duodecim milia signati *haf. contra ord. gr.* (*cf. autem* 100. 113 *qui* > . . . Ἀσὴρ . . . Γὰδ . . .).

signati . . .[17] **oculis eorum**: *in ras. scr.* Σ[2].

*trib*u **gad** . . .[6] **milia** *tert.*: *in ras. scr.* U.

6. **ex** *ter*, *gr.* ἐκ: de *gig. Hieron.* (*tract. in marc.* xi. 11–14 *libere*) *Epp. imp. pont.* (ccxliv. 69 *libere*). asser DIW. **duodecim** (-decem Z; XII ΘOVW *gig.*, ·XII· ΠΣ[2] *c*, XII· *diu.*) **milia** (millia *vg.*) *pr. cum gr. paene omn.* δώδεκα (PQ 2. *al. permu.* ιβ̄) χιλιάδες, *cf.* $\overline{\text{XII}}$ DU *et* ·$\overline{\text{XII}}$· F: XII *tantum* T *cum gr.* 226. 233 ιβ̄ *tantum*; *deinde* + signati *codd. plur.* (*non autem* FGZ*) *vg. cod. caraf. c dem. diu. gig. haf. t Baed.*[D] (*def.* SO) *Beat.* (*lemm.*; *def. comm.*) *Ber. cum gr.* 67. *al.*[7] *qui add.* ἐσφραγισμένοι. **ex** *pr.* . . . **milia** *pr.*: *gr.* 35. *al.*[3] *om.* neptalim DFIKOΠΣ[2]TUVWZ; nephthali ϛ, nephtali 𝔓𝔖ℭ. **duodecim** (XII ΘOUVW *gig.*, ·XII· ΠΣ[2] *c*, XII· *diu.*) **milia** (millia *vg.*) *sec. cum gr. paene omn. ut supra*, *cf.* $\overline{\text{XII}}$ D *et* ·$\overline{\text{XII}}$· F: XII *tantum* T *cum gr.* 226. 233 *ut supra*; *deinde* + signati *codd. etc. ut supra cum gr.* 67. *al.*[4] **ex** *sec.* . . . **milia** *sec.*: *gr.* 21. *al.*[4] *om.* mannasse DZ*; manases U, man[a]sses O. **duodecim** (XII ΘOVW *gig.*, ·XII· ΠΣ[2] *c*, XII· *diu.*) **milia** (millia *vg.*) *tert. cum gr. paene omn. ut supra*, *cf.* $\overline{\text{XII}}$ DU *et* ·$\overline{\text{XII}}$· F: duodecim (XII T) *tantum* T *t cum gr.* 226. 233 *ut supra*; *deinde* + signati *codd. etc. ut supra cum gr.* 67. *al.*[4] **ex** *tert.* . . . **milia** *tert.*: *gr.* 30. *al.*[5] *om.*

7 ex tribu symeon duodecim
milia
ex tribu leui duodecim
milia
ex tribu issachar duodecim
milia
8 ex tribu zabulon duodecim
milia
ex tribu ioseph duodecim
milia
ex tribu beniamin duodecim
milia signati.
9 Post haec uidi turbam
magnam quam dinu-
merare nemo poterat
ex omnibus gentibus
et tribubus et populis
et linguis

---

7. **ex** *ter, gr.* ἐκ: de *gig. Hieron.* (*tract. in marc.* xi. 11–14 *libere*) *Epp. imp. pont.* (ccxliv. 69 *libere*). simeon FΘOUV *vg.*, semeon D. **duodecim** (XII ΘOVW *gig.*, ·XII· ΠΣ[2] *c*, XII· *diu.*) **milia** (millia *vg.*) *pr. cum gr. paene omn.* δώδεκα (PQ 2. *al. permu.* ιβ) χιλιάδες, *cf.* XII DU *et* ·XII· F: XII *tantum* T *cum gr.* 226. 233 ιβ *tantum*; *deinde* + signati *codd. plur.* (*non autem* FGZ*) *vg. cod. caraf. c dem. diu. gig. haf. t Baed.*[D] (*def.* [SO]) *Beat.* (*lemm.*; *def. comm.*) *Ber. cum gr.* 67. *al.*[4] *qui add.* ἐσφραγισμένοι. **ex** *pr.* . . . **milia** *pr.*: *gr.* ℵ 35. *al.*[4] *om.* **duodecim** (XII ΘOW *gig.*, ·XII· ΠΣ[2] *c*, XII· *diu.*) **milia** (millia *vg.*) *sec. et tert. cum gr. paene omn. ut supra, cf.* XII DUV *et* ·XII· F: XII *tantum* T *cum gr.* 226. 233 *ut supra*; *deinde* + signati *codd. etc. ut supra cum gr.* 67. *al.*[4] **ex** *sec.* . . . **milia** [signati] *sec.*: *om. Beat. cum gr.* 28. *al.*[5] tribū *tert.* D. isachar FΘ[c]ΠΣ[2]UW, issacar Z, isacar Θ*, yssachar CT, ysac[h]ar O.

8. **ex** *ter, gr.* ἐκ: de *gig. Hieron.* (*tract. in marc.* xi. 11–14 *libere*) *Epp. imp. pont.* (cclxiv. 69 *libere*). **duodecim** (XII ΘOW *gig.*, ·XII· ΠΣ[2] *c*, ·XII G, XII· *diu.*) **milia** (millia *vg.*) *pr. et sec. cum gr. paene omn.* δώδεκα (PQ 2. *al. permu.* ιβ) χιλιάδες, *cf.* XII DUV *et* ·XII· F: XII *tantum* T *cum gr.* 226. 233 ιβ *tantum*; *deinde* + signati *codd. plur.* (*non autem* FGZ*) *vg. cod. caraf. c dem. diu. gig. haf. t Baed.*[D] (*def.* [SO]) *Beat.* (*lemm.*; *def. comm.*) *Ber. cum gr.* 67. *al.*[4] *qui add.* ἐσφραγισμένοι. **ex** *pr.* . . . **milia** *pr.*: *gr.* 128. 245. *om.*; *deinde gr.* 56 + ἐκ φυλῆς Δὰν δώδεκα χιλιάδες. **ex** *sec.* . . . **milia** *sec.*: *gr.* 14. *al.*[5] *om.* *gr.* 4. *al.*[3] > ἐκ φ. Ἰωσὴφ . . . ἐκ φ. Ζαβουλών. . . . ben-iamin 𝔐, boniamin Z. **duodecim** (XII ΘOU W *gig.*, ·XII· ΠΣ[2] *c*, ·XII G, XII· *diu.*) **milia** (millia *vg.*) *tert. cum gr. paene omn. ut supra, cf.* XII DV *et* ·XII· F: XII *tantum* T *cum gr.* 226. 233 *ut supra.* **ex** *tert.* . . . **milia** *tert.*: *gr.* 219. 245 *om.* *gr.* ℵ 28 > ἐκ φ. Βενιαμίν . . . ἐκ φ. Ἰωσήφ . . . . **signati** *cum gr. plur.* ἐσφραγισμένοι (Q 2. *al.*[78] -μέναι, 104. *al.*[4] -μένων): *om.* Π *Prim. cum gr.* 24. *al.*[19]

9. **post haec** (hec OW; + *ras. circa* 8 *litt.* U), *cf.* postea *Tyc.*[H], *cum gr. omn.* μετὰ ταῦτα: et *tantum ad init. pericopes Ambrst.* (*in Gal.* iv. 27); *cf.* iv. 1, vii. 1, xv. 5, xviii. 1, *et* xix. 1. uidi *sine addit. etiam t* (*semel*) *cum gr.* A ἴδον *tantum*: + et ecce *gig. t* (*semel*) *Uict.-Pet.*[ΦS] *Tyc.*[H] '*Aug.*' (v. *App.* 532) *Beat.* (*lemm.*; IV. vi. 45) *cum gr. paene omn. qui add.* καὶ ἰδού (C 111* *om.*). **turbam magnam** (+ stantem T) *etiam t* (*semel*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 663), *cf.* t. multam *Cypr.* (*test.* iii. 16, *ad Fort.* 11) '*Aug.*' (vi. 571, 600) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 765 = *prom. et praed. dei* i. 38) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 817) *Prim.*, *cum gr.* A ὄχλον πολύν—*cf. etiam* multitudinem *libere Aug.* (*quater*): turba magna I, *cf.* turba multa *gig. t* (*semel*) *Uict.-Pet.*[YΦS] (*semel libere*) *Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*) *Beat.* (*lemm.*; IV. vi. 45, 46), *cum gr. paene omn.* ὄχλος (218 ἀριθμὸς) πολύς (12 *om.*)—*cf. etiam* populus multus *Tyc.*[H], multitudo *tantum Aug.* (ix. 473 *et* x. 1036 *libere*) '*Aug.*' (v. *App.* 532) *et* numerus *tantum Aug.* (*Morin. p.* 490 *libere*). **quam**, *cf.* quem *Tyc.*[H] *Aug.* (*Morin. p.* 490 *libere*), *cum gr. paene omn.* ὅν (ℵ* ὅς): *gr.* A 251 καί *apud latinos non redduntur.* **dinumerare** (den. DZ*) *etiam Aug.* (v. 563 *libere*), *gr.* ἀριθμῆσαι: numerare *Tyc.*[H] *Aug.* (*paene semper libere*) '*Aug.*' (v. *App.* 532); *deinde* + ex his *Cypr.* (*test.* iii. 16[WLM]), *cf. gr.* ℵACP 1. *al. mu. qui add.* αὐτόν. **nemo**, *gr.* οὐδείς: nullus *t* (*bis*) *Uict.-Pet.*[ΦS] *Beat.* (*lemm.*; IV. vi. 45); nullus hominum '*Prosp.*' **poterat** *cum gr. paene omn.* ἐδύνατο: potest *libere Aug.* (*septies*) *cum gr.* 81. *al.*[2] δύναται; possit *libere Aug.* (v. 1033, ix. 514, x. 1036). **ex omnibus gentibus et tribubus** (tribus CF*IΠ*T[c]Z* *t* (*semel*)) **et populis** (-us F*, is *ex* u Z) **et linguis** *etiam t* (*semel*), *cf.* ex omni gente et tribubus et populis et linguis (*Bentl.*) *cum gr. plur.* ἐκ παντὸς ἔθνους (226 γένους —*cf. Cypr. et Fulg. infra*) καὶ φυλῶν καὶ λαῶν καὶ (2. *al.*[16] *om.*) γλωσσῶν, ex omni gente et tribu et populis et linguis *Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*) *Beat.* (*lemm.*), ex omni gente et tribu et populo et linguis *Beat.* (IV. vi. 45), *et* ex omni gente (genere *Cypr.* (*test.*[A]) *Fulg.*—*cf. gr.* 226 *supra*) et (*om. Beat.*; + ex omni *Cypr.* (*test.*[WM], *ad Fort.* 11) *Fulg. Prim.*, + omni *Cypr.* (*test.*[LB])) tribu et (+ ex omni *Cypr.* (*test.*[M])) populo et lingua *Cypr.* (*test.* iii. 16, *ad Fort.* 11) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 817) *Prim. Beat.* (IV. vi. 46 *semel libere*)—*cf.*

stantes ante thronum
et in conspectu agni
amicti stolas albas
et palmae in manibus eorum
10 et clamabant uoce magna
dicentes
salus deo nostro qui sedet
super thronum et agno
11 et omnes angeli stabant
in circuitu throni

---

etiam > ex omnibus gentibus et tribubus et linguis et populis *Fulg.* (*P. L.* lxv. 663) *cum ord. gr.* 104. *al.*[2] ἐκ π. ἔθν. κ. φ. κ. γλ. κ. λ., *gr.* 29. *al.*[12] > ἐκ π. ἔθν. κ. λ. κ. φ. κ. γλ., > ex omni tribu et gente et populus (*sic*) et linguis *t* (*semel*), *et* > ex omni tribu et populo et gente et lingua *Beat.* (IV. vi. 46 *semel libere*): ex omni gente et (*om.* 474) tribu et lingua *tantum libere Aug.* (ix. 473, 474, 514) *et gr.* 50. *al.*[5] ἐκ π. ἔθν. κ. φ. κ. γλ. (*sine* κ. λ.), *cf.* > ex omni lingua et gente et tribu *tantum libere Aug.* (v. 563); *gr.* 1. *al.*[4] ἐκ π. ἔθν. κ. λ. κ. γλ. (*sine* κ. φ.), *non autem latt.*; ex omni tribu populo et lingua *tantum* '*Prosp.*', *cf.* > ex omni populo et tribubus et linguis *tantum* '*Aug.*' (v. *App.* 532); > ex omni tribu et gente *tantum Ambrst.*; ex omni tribu et lingua *tantum libere Aug.* (ii. 243; *Morin. p.* 490); ex omnibus gentibus *tantum Aug.* (ix. 621 *libere*); ex omni tribu *tantum Uict.-Pet.*[ΥΦS] (*semel libere*) '*Aug.*' (vi. 571). **stantes ante** (han. C) **thronum** (tron. T) **et** (*om.* CΚΠΤVWZ[c] *dem. diu.* haf.* *t* (*semel*)) **in conspectu agni** *etiam Baed.* (*hic* [D]), *cf.* st. ante th. et ante agnum *Fulg.* (*P. L.* lxv. 663), st. ante sedem et ante agnum *gig.*, *et* st. in conspectu throni et in conspectu agni *Cypr.* (*test.* iii. 16[WLM]) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 817) *Prim. Beat.* (IV. vi. 50), *cum gr. plur.* ἑστῶτες (Q 2. *al.*[92] ἑστῶτας; C 38. *al.*[12] ἑστώτων; 19. *al.*[4] ἑστῶτα) ἐνώπιον (A ἐπὶ) τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου—*cf. etiam* stabant ante thronum et (*om.* '*Aug.*' *Baed. P. L.* xci. 907) in conspectu agni *ad init. pericopes* '*Aug.*' (v. *App.* 366 = *Baed. P. L.* xciv. 52) *Baed.* (*P. L.* xci. 907): stantes in conspectu throni et agni *Cypr.* (*test.* iii. 16[A], *ad Fort.* 11) *et* stantes in conspectu sedis et agni *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* 29 ἑστῶτας ἐν. τ. θρ. κ. τ. ἀρν.; stantes in conspectu throni *tantum Cypr.* (*test.* iii. 16[B]) *cum gr.* 122. *al.*[2] ἑστῶτας ἐν. τ. θρ. *tantum*; *gr.* 75. *al.*[3] ἑστῶτες (75. *al.*[2] ἑστῶτας) ἐν. τ. ἀρν. *tantum apud latinos non redduntur*; stantes in conspectu dei '*Aug.*' (vi. 571); *def. Tyc.*[H] *Baed.* (*hic* [SO]) *et om. plane Uict.-Pet.*[ΦS] '*Aug.*' (v. *App.* 532) '*Prosp.*'; *deinde* + et *Cypr.* (*test.* iii. 16, *ad Fort.* 11) '*Aug.*' (vi. 571) '*Prosp.*' *Fulg.* (*P. L.* lxv. 817) *Prim. cum gr.* 56. 200 *qui add.* καί. **amicti** (amictis Π[c]T[c] *t* (*semel*)), *cf.* uestiti '*Aug.*' (v. *App.* 532), *cum gr.* ℵ[c]P 1. *al. mu.* περιβεβλημένοι (152. 207 -μένοις)—*cf. etiam* erant amicti *Cypr.* (*test.* iii. 16, *ad Fort.* 11) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 817) *Prim. et* induti erant '*Aug.*' (vi. 571) '*Prosp.*': amictos *gig. Fulg.* (*P. L.* lxv. 663) *cum gr.* ℵ*ACQ 2. *al.*[117] περιβεβλημένους (48. *al.*[4] -μένας); indutorum *libere Cassiod.* (*comm.*); *deinde* + omnes '*Aug.*' (v. *App.* 532) *sine auct. gr.* **stolas** (stal. A*, sthol. F) **albas** *cum gr. omn.* στολὰς λευκάς (62. *al.*[3] *om.*), *cf.* > candidas uestes '*Aug.*' (v. *App.* 532): stolis albis ΘΚΟΠΣ[2]UVW Z[c] *vg. cod. caraf. c dem. diu. haf. Tyc.*[H] '*Aug.*' (v. *App.* 366 = *Baed.* xciv. 52) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 663, 817) *Baed.* (*hic et P. L.* xci. 907), *cf.* > candidis uestibus *libere Cassiod.* (*comm.*); stola alba I*, *cf.* > alba ueste '*Aug.*' (vi. 571) '*Prosp.*' **palmae** (-me IOWZ*) *cum gr.* ℵ[c]ACP 1. *al. mu.* φοίνικες: *gr.* ℵ* Q 2. *al.*[126] φοίνικας *apud latinos non redduntur*; *deinde* + erant *gig. Cypr.* (*test.* iii. 16[A]) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 663), + fuerunt *Cypr.* (*test.* iii. 16[WLMB], *ad Fort.* 11) '*Aug.*' (vi. 571) '*Prosp.*' *Fulg.* (*P. L.* lxv. 817) *Prim. sine auct. gr.* **manibus**: ni||||bus (*erat* niuibus *ut udtur*) G. **amicti . . . eorum**: *def. Ber.*; *libere citat Aug.* 'in stolis albis palmisque uictricibus' (ii. 243), 'cum stolis albis et palmis' (v. 563), 'cum stolis albis' (v. 1027), 'habentium stolas albas palmasque ferentium' (ix. 473), 'in stolis albis et habentes palmas' (ix. 621).

10. **et clamabant** (clamabat Z*) **uoce** (uocem Z*) **magna dicentes**, *cf.* et clamant u. m. d. (*Bentl.*) *cum gr. omn.* καὶ κράζουσιν (1. *al.*[7] κράζοντες; 87. 181 κράζουσι; 200 ἔκραξαν; *deinde* 21. *al.*[11] + κραυγῇ καὶ) φωνῇ μεγάλῃ (119. *al.*[3] + καὶ) λέγοντες: > et magno clamore dicebant *Cypr.* (*test.* iii. 16, *ad Fort.* 11) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 817) *Prim.* **deo nostro** *cum gr. paene omn.* τῷ Θεῷ ἡμῶν: *gr.* A* 113 τοῦ Θεοῦ ἡμ. *apud latinos non redduntur*—*cf.* xix. 1. **qui sedet** (sedit A[c]U*Z*; + *ras.* 1 *lit.* Π) *etiam Baed.* (*hic lemm.*; *P. L.* xci. 546, xciv. 53, 123), *cf.* sedenti *t* (*semel*) *Cypr. Fulg. Prim. Baed.* (*hic comm.*) *Beat.* (*lemm.*; IV. vi. 50) = *gr. paene omn.* τῷ καθημένῳ: *gr.* ℵ* 67. 120 *om.*, *non autem latt.* **super thronum** (tron. T), *cf.* supra sedem *gig. Beat.* (*lemm.*), *et gr.* ἐπὶ τῷ (ℵ[c]Q 1. *al. mu.* τοῦ) θρόνῳ (ℵ[c]Q 1. *al. mu.* θρόνου): in throno *Beat.* (IV. vi. 50). *gr.* 1. *al.*[12] > τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου Θεῷ ἡμῶν, *non autem latt.* **et agno** = *gr. paene omn.* καὶ τῷ ἀρνίῳ: *gr.* Q 40. 200 κ. ἐπὶ τῷ ἀρνίῳ *et* ℵ[c] κ. τοῦ ἀρνίου *apud latinos non redduntur*; *deinde gr.* ℵ* + εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν—*cf. t* (*semel*) *qui* in saecula saeculorum amen *pro* **qui . . . agno** *in fine pericopes habet*, *et uers.* 12 *fin.*

Uerss. 11 *et* 12 *om. Cypr.* (*test.* iii. 16, *ad Fort.* 11).

11. hangeli C, anḡ D, ange *tantum* Z*; *deinde*

et seniorum et quattuor
animalium
et ceciderunt in conspectu
throni in facies suas
et adorauerunt deum 12 dicentes amen
benedictio et claritas
et sapientia et gratiarum
actio et honor et uirtus
et fortitudo deo nostro
in saecula saeculorum amen
13 et respondit unus de senioribus dicens mihi
hi qui amicti sunt stolis
albis qui sunt et unde
uenerunt?

+ qui *Fulg.* (*P. L.* lxv. 817) *sine auct. gr.—cf. infra.* circuitui Θ. **throni** (tron. T) *pr. etiam Beat.* (IV. vi. 50), *gr.* τοῦ θρόνου: sedis *gig. t Ambr.* (*fid.* v. 6) *Beat.* (*lemm.*). **et seniorum** (saen. C) = *gr. omn.* καὶ τῶν πρεσβυτέρων: et circa seniores *Fulg. Prim.*; *om.* G. **et quattuor** (quadtuor C, quatuor IUZϚ𝔓; IIII OW, ·IIII· D *c*, IIII^or *gig.*, ·IIII^or· Σ²; *om. Baed.*^SO) **animalium** = *gr. omn.* καὶ τῶν τεσσάρων ζώων: et circa quattuor animalia (> an. q. *Prim.*) *Fulg. Prim.* et *quart. cum gr. omn.* καί: *om. Fulg.* (*cf. supra*); *deinde* + mox *Fulg. Prim. sine auct. gr.* **ceciderunt** (caec. CIZ*) *etiam Beat.* (IV. vi. 66), *gr.* ἔπεσαν (Q^c 1. *al. pler.* ἔπεσον; Q* *om.*): prociderunt *t Beat.* (*lemm.*; IV. vi. 68 *libere*). **in conspectu throni** (tron. T) *etiam Beat.* (IV. vi. 66), *cf.* in c. sedis *t Beat.* (*lemm.*), *et gr.* ἐνώπιον τοῦ θρόνου (Q 2. *al.*[89] + αὐτοῦ; 156 + αὐτῶν): ante conspectum throni *Fulg.* (*infra*) *Prim.* (*infra*); coram sede *gig.*; in medio throni *Ber.*; *deinde* + et in conspectu agni *Beat.* (IV. vi. 66; *non autem lemm.*) *cum gr.* 36 *qui add.* καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, + et agni D (*infra*)—*cf. uers.* 9 *supra.* **in facies suas** *etiam Beat.* (IV. vi. 66), *cf.* super facies suas *t Beat.* (*lemm.*), *et gr. plur.* ἐπὶ τὰ (218. 233 *om.*) πρόσωπα αὐτῶν: in faciem suam *Fulg.* (*infra*) *et gr.* 1. *al.*[12] ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν. > in facies suas in conspectu throni et agni D, > in facies suas ante conspectum troni *Prim.*, *et* > in faciem suam ante conspectum throni *Fulg.*, *contra ord. gr.* **adorauerunt** (hadoran. C, adrau. I*, adorab. T), *gr.* προσεκύνησαν: + omnes *Fulg. sine auct. gr.* **deum** *etiam Beat.* (IV. vi. 66, 68 *libere*) *cum gr. paene omn.* τῷ Θεῷ: dominum *Beat.* (*lemm.*); eum D *t cum gr.* 113 αὐτῷ; *om.* CT *Fulg.*; *cf.* v. 14, xi. 16, *et* xix. 4.

12. **claritas** (caritas A*) *etiam Beat.* (IV. vi. 66), *gr.* ἡ δόξα: gloria *gig. t* (*infra*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 817) *Beat.* (*lemm. infra*). **et sapientia** (-cia O) *cum gr. paene omn.* καὶ ἡ σοφία: *om. t* (*infra*) *cum gr.* A 113. *al.*[7] **gratiarum** (grac. O) **actio** (hact. C, acc. O) *cum gr. omn.* ἡ εὐχαριστία: gratia *Prim.* (*infra*). **et honor** *etiam Baed.*^SO *cum gr. paene omn.* καὶ ἡ τιμή: h. (*sine* et) O *vg. cod. caraf. c dem. haf. Baed.*^D *Ber.*; *gr.* 211 *et* 149. 186 (*infra*) *om. omnino.* **et** (*om.* Z*) **fortitudo**, *gr.* ἡ ἰσχύς: et potestas *t* (*infra*) *Prim.* (*infra*) *Beat.* (*lemm. infra*). **benedictio . . . fortitudo** *etiam Beat.* (IV. vi. 66) *cum ord. gr. plur.* ἡ εὐλογία κ. ἡ δόξα κ. ἡ σ. κ. ἡ εὐχ. κ. ἡ τ. κ. ἡ δύναμις κ. ἡ ἰσχ.: > b. et cl. et s. et gratia et h. et potestas et u. *Prim. et* > b. et gloria et s. et gratiarum actio et h. et potestas et u. *Beat.* (*lemm.*); > b. et h. et gloria et gratiarum actio et potestas et uirtus (*sine* et s.) *t*; *gr.* 130 > ἡ δόξα κ. ἡ εὐλογία κ. ἡ σ. κ.τ.λ., 26. 107. > ἡ εὐλογία κ. ἡ σ. κ. ἡ δόξα κ. ἡ εὐχ. κ.τ.λ., *et* 119. *al.*[6] > ἡ εὐλογία κ. ἡ δόξα κ. ἡ τ. (149. 186 *om.* κ. ἡ τ.) κ. ἡ εὐχ. κ. ἡ σ. κ. ἡ δύναμις κ. ἡ ἰσχ. secula OϚ𝔓. seculorum OϚ𝔓; saecularum Z*. **amen** *sec. cum gr. plur.* ἀμήν: *om.* Z^c *ut udtur* *Fulg.* (*in fine pericopes*) *Prim. cum gr.* C 36. *al.*[4] **benedictio . . . amen** *sec.*: *gr.* 28. *al.*[7] *om. per homoioteleuton.*

13. *Uers. def. Beat.* (*lemm.*). **respondit** (it *in ras.* 3 *litt. scr.* Θ, it *ex* us O) *etiam Cypr.* (*test.* iii. 16^ALB, *ad Fort.* 11^R) *cum gr. paene omn.* ἀπεκρίθη: respondens GIΠ*Z* *haf. Cypr.* (*test.* iii. 16^WM, *ad Fort.* 11^SWV) *Ber. cum gr.* 226 ἀποκριθείς; *om. Baed.*; *deinde* + mihi *gig. Cypr.* (*test.* iii. 16^B) *Tyc.*^H **unus de senioribus** (senor. A*, saenior. C), *cf.* un. ex s. *Cypr.* (*test.* iii. 16, *ad Fort.* 11) *Prim. Beat.* (IV. vi. 68), *et* un. ex presbyteris *libere Tert.* (*scorp.* 12), *cum gr. plur.* εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων: *gr.* ℵ 91. *al.*[4] εἷς τ. πρ. *tantum apud latinos non redduntur.* **dicens** (ens *in ras. scr.* U) *etiam Cypr.* (*test.* iii. 16, *ad Fort.* 11^WR) *cum gr. paene omn.* λέγων: dicit G *Cypr.* (*ad Fort.* 11^SV) *Baed. cum gr.* 226 λέγει, *cf.* dixit O *haf. Ber. et* et dixit *vg. cod. caraf.*; *om. gig.* **mihi** (michi OW) *cum gr. omn.* μοι: *om.* G *gig. Cypr.* (*test.* iii. 16^B) *Tyc.*^H **hi** (hii COΠΣ²TW) *etiam Baed.*^SO = *gr. omn.* οὗτοι (29. *al.*[3] ὅτι), *cf.* isti *Cypr.* (*ad Fort.* 11^R) *Tyc.*^H *'Aug.'* (v. *App.* 532 *libere*) *Beat.* (IV. vi. 68): *om.* D *Cypr.* (*test.* iii. 16, *ad Fort.* 11^SWV) *Baed.*^D **qui amicti** (ham. C) **sunt**, *gr.* οἱ περιβεβλημένοι: > qui (q *in ras. scr.*) s. am. Θ. **stolis** (sthol. F) **albis**, *cf.* stolas albas CT (*Bentl.*) *gig. Cypr.* (*test.* iii. 16, *ad Fort.* 11) *Prim. Beat.* (IV. vi. 68) *et ord. gr. plur.* τὰς στολὰς τὰς (C 222 *om.*) λευκάς: *gr.* 21. *al.*[17] > τ. λ. στ., *non autem latt.* **sunt** *sec.*: *gr.* 1. *al.*[12] *om.* **et** *sec.* = καί: aut *Beat.* (IV. vi. 68). hunde C. uenierunt D.

hi . . .[14] **illi**: *add. sup. lin.* Σ².

14 et dixi illi domine mi tu scis
et dixit mihi
Hi sunt qui ueniunt
de tribulatione magna
et lauerunt stolas suas
et dealbauerunt eas
in sanguine agni
15 ideo sunt ante thronum dei
et seruiunt ei die ac nocte
in templo eius
et qui sedet in throno
habitabit super illos

---

14. *Uers. def. Beat.* (*lemm.*). **dixi** *cum gr.* ℵACP 1. *al. mu.* *εἴρηκα et* Q 2. *al.*^{140} *εἶπον*: dixit ΘIKV. **illi** (illis A*) *etiam Cypr.* (*test.* iii. 16^{B}), *cf.* ei *Cypr.* (*test.* iii. 16^{WLM}, *ad Fort.* 11) *Prim.*, *cum gr. paene omn.* *αὐτῷ*: *om. Cypr.* (*test.* iii. 16^{A}) *cum gr.* 113. *al.*^{3} **domine** (dn̄i Z*) **mi** *cum gr. plur.* *κύριέ μου*: domine (*om.* D*) *tantum* DΠ* *gig. Cypr.* (*test.* iii. 16, *ad Fort.* 11) *Prim. Baed.* (*hic* ^{D}; et *pr.* . . . mihi *def.* ^{SO}) *Beat.* (IV. vi. 68) *cum gr.* A 1. *al. pauc.* *κύρ.* (*sine μ.*). > tu scis domine (*sine* mi) *Prim. Beat.* (IV. vi. 68) *contra ord. gr.* **dixit** = *εἶπεν*: ait *gig. Cypr.* (*test.* iii. 16, *ad Fort.* 11). **mihi** (michi O, *in ras. scr.* U) *cum gr. plur.* *μοι*: *gr.* ℵ 21. *al.*^{9} *om.*, *non autem latt.* hii CDOΠΣ²TW. **qui ueniunt** FGK* *Bentl. Tisch. Tert.* (*scorp.* 12) *Beat.* (IV. vi. 69) *et gr.* *οἱ ἐρχόμενοι*: q. uenerunt (uenierunt D) *codd. plur. vg. cod. caraf. uett. Cypr.* (*test.* iii. 16, *ad Fort.* 11) *Tyc.*^{H} *Aug.* (*infra*) '*Aug.*' (v. *App.* 532) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 821 = *prom. et praed. dei* iii. 9) *Prim. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 941) *Baed.* (*hic et P. L.* xciv. 53 = '*Aug.*' v. *App.* 366) *Ber.* **de tribulatione** (-cione O) **magna** *etiam Cypr.* (*test.* iii. 16^{B}) *Baed.* (*P. L.* xciv. 53 = '*Aug.*' v. *App.* 366) *cum ord. gr.* A 23. *al.*^{3} *ἀπὸ τῆς* (A 215 *om.*) *θλίψεως τῆς* (A *om.*) *μεγάλης*, *cf.* ex tr. m. W, ex illa pressura m. *Tert.*, *et ord. gr. plur.* *ἐκ τ.* (62. *al.*^{8} *om.*) *θλ. τ. μ.*: > de m. (+ et multa *Aug.*) tribulatione D *Aug.* (*infra*), *cf.* > ex m. tribulatione *Cypr.* (*test.* iii. 16^{AWLM}, *ad Fort.* 11) *Tyc.*^{H} '*Aug.*' (v. *App.* 532) '*Prosp.*' *Prim. Baed.* (*hic*) *Beat.* (IV. vi. 69) *Ber.*, *contra ord. gr.* > qui de magna et multa tribulatione uenerunt *Aug.* (*Rev. Bénéd.* 1938, *p.* 19) *contra ord. gr.* **ueniunt . . . et** *tert.*: *om.* '*Aug.*' (vi. 600). **lauerunt** (lab. T) *cum gr. plur.* *ἔπλυναν*: *gr.* 1. *al.*^{65} *ἐπλάτυναν* (1. -*τειναν*); *om. Prim.*—*cf. Uict.-Pet.*$^{Y\Phi S}$ (*infra*). **stolas suas** = *τὰς στολὰς αὐτῶν*—*cf.* > suas st. *Uict.-Pet.*$^{Y\Phi S}$ (*infra*): uestimentum suum *Tert.* **et** (*om.* O*) **dealbauerunt** (dealbab. T) **eas** *etiam Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 628) *Baed.* (*hic* ^{D} *et P. L.* xciv. 53 = '*Aug.*' v. *App.* 366), *cf.* et candidas eas fecerunt D *gig. Cypr.* (*test.* iii. 16, *ad Fort.* 11) *Bachiar.* (*P. L.* xx. 1062) *Aug.* '*Aug.*' (v. *App.* 532) '*Aug.*' (vi. 600) '*Prosp.*' *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 941) *Beat.* (IV. vi. 69), *cum gr.* ℵAP 1. *al.*^{89} *καὶ ἐλεύκαναν αὐτὰς*—*cf. etiam* et candidaverunt ipsum *Tert.*: candidas fecerunt *tantum Prim. et* > f. c. *tantum Uict.-Pet.*$^{Y\Phi S}$ (*infra*), *cf. gr.* Q 2. *al.*^{103} *καὶ* (39. *al.*^{2} *om.*) *ἐλ. tantum*; dealbarunt stolas suas et candidas eas fecerunt *libere* '*Hildefons.*' (*P. L.* xcvi. 252), *cf. gr.* 28 *καὶ ἐλ. τὰς στολὰς αὐτῶν καὶ ἐλ. αὐτάς*; *om. Tyc.*^{H} *Baed.* (*hic* ^{SO}) *sine auct. gr.* **in sanguine** (sanguinem *Cypr. test.* iii. 16^{B}) = *ἐν τῷ αἵματι*: per sanguinem *Uict.-Pet.*$^{Y\Phi}$ (*infra*). *Libere citat* 'qui per (in ^{S}) sanguinem (sanguine ^{S}) agni . . . suas stolas fecerunt candidas' *Uict.-Pet.*$^{Y\Phi S}$

15. *Uers. def. Beat.* (*lemm.*). *Ad init. gr.* Q* 21. *al.*^{10} + *καί*, *non autem latt.* **ideo** *etiam Cypr.* (*test.* iii. 16^{MB}), *gr.* *διὰ τοῦτο*: propter hoc *Cypr.* (*test.* iii. 16^{AWL}, *ad Fort.* 11) *Prim.*; propterea *Beat.* (IV. vi. 70). **ante** (han. C) **thronum** (tron. T), *cf.* ante sedem *gig. Cypr.* (*test.* iii. 16^{B}); in conspectu throni *Cypr.* (*test.* iii. 16^{AWLM}, *ad Fort.* 11) *Prim. Beat.* (IV. vi. 70); *gr.* *ἐνώπιον τοῦ θρόνου.* **seruiunt** (u *sec. in ras. scr.* U), *gr.* *λατρεύουσιν* (36. *al.*^{3} *λατρεύσουσιν*): deseruiunt *Prim.* **ei**, *cf.* illi *Beat.* (IV. vi. 70), *cum gr. omn.* *αὐτῷ*: *om.* '*Aug.*' (v. *App.* 366; *non autem Baed. P. L.* xciv. 53). **die** (diae C) **ac** (hac CT) **nocte** *etiam Cypr.* (*test.* iii. 16^{B}) *cum gr. omn.* *ἡμέρας καὶ νυκτός*, *cf.* diebus et noctibus *Cypr.* (*test.* iii. 16^{AWLM}): *om. Cypr.* (*ad Fort.* 11); *deinde* + et G. **templo** (templum O*) = *τῷ ναῷ*: throno *Beat.* (IV. vi. 70). **eius** *etiam Cypr.* (*test.* iii. 16^{AWLM}, *ad Fort.* 11), *gr.* *αὐτοῦ*: ipsius *gig. Cypr.* (*test.* iii. 16^{B}). **qui** (q *ex* s O) **sedet** (sedit U*Z*) *etiam Cypr.* (*test.* iii. 16^{B}): is q. s. *Cypr.* (*test.* iii. 16^{AWLM}) *Prim.*; *gr.* *ὁ καθήμενος.* **in throno** (tron. T; thronum Z*) *etiam Cypr.* (*test.* iii. 16^{AWLM}) *Tyc.*^{H} (*semel*) *cum gr.* 167 *ἐν τῷ θρόνῳ*: super thronum OΠ *Tyc.*^{H} (*semel*) *Ber. et* supra sedem *gig. Cypr.* (*test.* iii. 16^{B}) *cum gr. paene omn.* *ἐπὶ τοῦ* (PQ 2. *al.*^{120} *τῷ*) *θρόνου* (PQ 2. *al.*^{120} *θρόνῳ*). **habitabit** *etiam Cypr.* (*test.* iii. 16^{B}) *Baed.*^{SO} *cum gr. plur.* *σκηνώσει* (ℵ* *γινώσκει*), *cf.* inhabitabit *Cypr.* (*test.* iii. 16^{AW}) *et gr.* 21. *al.*^{10} *κατασκηνώσει*: habitauit *gig. Cypr.* (*test.* iii. 16^{M}) *Baed.*^{D} *Beat.* (IV. vi. 70) *cum gr.* 167 *ἐσκήνωσεν*, *cf.* inhabitauit *Cypr.* (*test.* iii. 16^{L}) *Prim.*; habitat (+ uel stabit *sup. lin.* O) CKOΣ²TUVW *c dem. diu. haf. Tyc.*^{H} (*bis*) *Ber.* **super** (supra *gig.*) **illos** *etiam Cypr.* (*test.* iii. 16^{B}), *cf.* s. eos DZ* *dem. Cypr.* (*test.* iii. 16^{AWLM}) *Tyc.*^{H} *Beat.* (IV. vi. 70), *cum gr. paene omn.* *ἐπ'* (ℵ* *om.*) *αὐτούς*: in eis *Prim.*, *cf. gr.* 18. 36 *ἐπ' αὐτοῖς.*

16 non esurient neque sitient
amplius
nec cadet super illos
sol neque ullus aestus
17 quoniam agnus qui in medio
throni est reget illos
et deducet eos ad uitae
fontes aquarum
et absterget deus omnem
lacrimam ex oculis eorum.
VIII. 1 Et cum aperuisset sigillum
septimum
factum est silentium in
caelo quasi media hora.

---

16. *Uers. def. Beat.* (*lemm.*). **non** *etiam Cypr.* (*test.* iii. 16[B]) *cum gr. paene omn.* οὐ *tantum*: et non D *gig. cum gr.* 176. 206 καὶ οὐ, *cf.* neque *Orig.* (*int. num. hom.* xxiii. 11) *Cypr.* (*test.* iii. 16[AWLM]). **esurient** (hes. C, ess. D, aes. I, e *sec. in ras. scr.* O) = πεινάσουσιν (41. *al.*[5] πεινάσωσιν): esuriunt *Prim.*; *deinde* + amplius *gig. Cypr.*[B] *Beat.* (IV. vi. 71) *cum gr.* APQ 1. *al. pler. qui add.* ἔτι. **sitient** (sic. OΠWZ*) = διψήσουσιν (P 14. *al.*[17] διψήσωσιν): sitiunt *Prim.* **amplius,** *cf.* umquam *Cypr.*[AWLM] *Prim., cum gr.* ℵAQ 2. *al. pler.* ἔτι: *om. gig. Fulg.* (*P. L.* lxv. 284) *Beat.* (IV. vi. 71) *cum gr.* FP 1. *al.*[52] **neq. sit. amp.**: *om. Cypr.*[B] *cum gr.* 109. **nec** *vg. cod. caraf. haf., cf.* neque *codd.* (*def.* Z) *Bentl. Tisch. c dem. diu. gig. Cypr.*[B] *Tyc.*[H] *Fulg. Prim. Baed. Beat.* (IV. vi. 72), *gr.* οὐδὲ (FQ 2. *al.*[165] + οὐ) μή (114. *al.*[2] *om.*): sed neque *Cypr.*[AWLM]; et non *Ber.* **cadet** (*cad*it Z*) **super illos sol** *etiam Cypr.*[B], *cf.* c. super eos s. D *Tyc.*[H] *Fulg. Beat.* (IV. vi. 72) *Ber., cum ord. gr. paene omn.* πέσῃ (F 62. *al.*[15] πεσεῖται, 38 πεσῆται; 114. *al.*[2] πνεύσει; 233 *om.*) ἐπ' αὐτοὺς (122 αὐτοῖς) ὁ ἥλιος: > s. super eos c. *Cypr.*[AWLM] *Prim., cf. gr.* 31 > π. ὁ ἥλ. ἐπ' αὐ.; *deinde gr.* ℵ* 56. 215 + ἔτι, *non autem latt.* **ullus** (hul. C; nullus Z*) **aestus** (hest. C, est. OW), *cf.* omnis aest. *gig. Cypr.*[B] *Beat.* (IV. vi. 72), *et gr. plur.* πᾶν καῦμα: aest. *tantum Tyc.*[H] *cum gr.* F 178. *al.*[2] κ. (*sine* π.) *et* 6. *al.*[5] τὸ κ.; ullum aestum patientur (patiuntur *Cypr.*[W]) *Cypr.*[AWLM] *Prim. sine auct. gr.*

ullus . . . [17] **in**: *in ras. scr. c.*

17. *Uers. def. Beat.* (*lemm.*). **quoniam** *etiam Cypr.* (*test.* iii. 16[WLM]), *gr.* ὅτι: quia *gig. Cypr.* (*test.* iii. 16[AB]) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 284). **agnus** (hag. C) **qui in medio** (-do U) **throni** (tron. T) **est** *etiam Cypr.*[AWLM], *cf.* > ag. q. est in m. th. *Uigil.* (*Uarim.* i. 23), *et gr.* τὸ ἀρνίον τὸ ἀνὰ μέσον τοῦ θρόνου: ag. q. est inter mediam sedem *gig., cf.* ag. quem inter media sedem *Cypr.*[B]; ag. q. sedet in medio throno *Beat.* (IV. vi. 73). **reget** (teget *Cypr.*[AL]), *cf.* pascet *Beat.* (IV. vi. 73) *et gr. plur.* ποιμανεῖ: regit Z* *Prim., cf. gr.* 2. *al.*[88] ποιμαίνει—*cf.* ii. 27, xii. 5, xix. 15, *et* Ps. ii. 9. **illos** *etiam Cypr.*[B], *gr.* αὐτούς: eos *Cypr.*[AWLM] *Uigil. Fulg. Prim. Beat.* (IV. vi. 73). **deducet** *etiam Cypr.*[AWB], *cf.* ducet *Cypr.*[L], *cum gr. plur.* ὁδηγήσει—*cf. etiam Uigil.* (*infra*): deducit A*C TZ* *c Prim. et* ducit *Cypr.*[M] *cum gr.* 2. *al.*[104] ὁδηγεῖ. **eos** (*om.* U* *Tyc.*[H] (*semel*)) *etiam Cypr.*[AWLM], *gr.* αὐτούς (55* *om.*): illos DZ* *dem. gig. Cypr.*[B], *cf. Uigil.* (*infra*). **ded. eos**: ducatum illis praebebit *Uigil.* **ad uitae** (-te OW) **fontes** (-tis FU*; fontem *Prim.*) **aquarum** *etiam Cypr.*[B] *cum gr. plur.* ἐπὶ ζωῆς πηγὰς ὑδάτων, *cf.* > ad f. uitae (-te T) aq. CT *Cypr.*[AWL], *et* > ad f. aq. uitae D: > ad fontem aquae uiuae *Cypr.*[M]; *gr.* 1. *al.*[31] ἐπὶ ζώσας π. ὑδ. *apud latinos non redduntur*; *cf.* xxi. 6, xxii. 1 *et* 17. **absterget** (hab. C) *etiam Cypr.*[AWLM], *cf.* exterget ΠΣ[2], *cum gr. plur.* ἐξαλείψει—*cf. etiam* delebit *gig. Tert.* (*carn. res.* 58) *Cypr.*[B] *Tyc.*[T] *'Fulg.'* (*P. L.* lxv. 941) *Beat.* (IV. vi. 75) *et gr.* 12. *al.*[10] ἐξελεῖ: abstergit Z* *Prim. cum gr.* 45. *al.*[2] ἐξαλείφει. **deus** = ὁ Θεός: dominus *Fulg.*; *om.* FU* *'Fulg.'* **omnem lacrimam** (lacrym. 𝔖ℭ, lachrym. 𝔖𝔓; lacrimas I*) *cum gr. paene omn.* πᾶν (28 *om.*) δάκρυον: *gr.* 14. 92 πάντα τὰ δάκρυα *apud latinos non redduntur.* **ex** (e *ut udtur* I*) *etiam Cypr.*[ALM] *cum gr.* ACF PQ 2. *al.*[137] ἐκ: ab DI[c]KOΣ[2]VW *vg. cod. caraf. Bentl. diu. haf. Tert. Tyc.*[T] *'Aug.'* (v. *App.* 366 = *Baed. P. L.* xciv. 53) *Fulg. 'Fulg.' Baed.* (*hic*) *Beat.* (IV. vi. 75) *Ber. cum gr.* ℵ 9. *al. mu.* ἀπό, *cf.* de *gig. Cypr.*[WB] hoculis C, occulis Π*. **et** *sec.* . . . **eorum**: *gr.* 1. *al.*[10] *om., non autem latt.*; *cf.* xxi. 4 *et* Es. xxv. 8.

VIII. 1. *Uers. def. Beat.* (*lemm.*). **et cum** (quum Θ) *etiam Tyc.*[Hm] = καὶ ὅτε (AC 111. *al.*[2] ὅταν; 98 *om.*): c. autem *Tyc.*[T]; c. *tantum Tyc.*[Hv] **aperuisset** (hap. C, app. Z*): aperuit *gig.*; *gr.* ἤνοιξεν. **sigillum** (syg. Σ) **septimum,** *cf.* signum sept. *Prim. Cassiod.* (*lemm.*), *et* signaculum sept. *Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*), *cum ord. gr.* τὴν σφραγῖδα τὴν ἑβδόμην—*cf.* sigillo autem septimo remoto *libere Cassiod.* (*comm.*): > ·vii· sigillum D *contra ord. gr., cf.* > septimo . . . sigillo *libere Uict.-Pet.*[YΦS] (*semel infra*); *deinde gr.* 34. *al.*[10] + καί, *non autem latt.* **factum est** (*om.* D) **silentium** (-cium O; *om. Uict.-Pet.*[S]) *etiam Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*) *Tyc.*[H] (*semel*) [T] *cum ord. gr. omn.* ἐγένετο σιγή: > s. f. *Tyc.*[H] (*semel libere*); > s. fit *libere Uict.-Pet.*[YΦS] (*semel infra*). celo OW. **quasi media hora** *etiam Tyc.*[H] (*semel*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 957) *Baed.*[SO], *cf.* q. dimidia h. *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 553) *Baed.*[D], q. semihora *gig. Tyc.*[T] *Beat.* (*praef.* iv. 22), *et gr.* ὡς (46. *al.*[7] ὡσεὶ) ἡμιώριον (ℵ 81*. *al.*[2] εἰμ.; C 41.

2 Et uidi septem angelos
stantes in conspectu dei
et datae sunt illis
septem tubae
3 et alius angelus uenit
et stetit ante altare
habens turibulum aureum
et data sunt illi incensa
multa ut daret orationibus sanctorum omnium
super altare aureum
quod est ante thronum
4 et ascendit fumus incensorum de orationibus
sanctorum de manu angeli
coram deo

---

al.[9] ἡμιωρον, A εἱμιωρον): fere medium horae *Uict.-Pet.*[Φ] (*semel*; silentium . . . hora *def.* [S]), *cf.* fere semihora *Prim.*; ad semihora *Cassiod.* (*lemm.*); in semihora *Tyc.*[H] (*bis libere*); semihora *tantum Uict.-Pet.*[YΦS] (*semel infra*). *Libere citat* 'septimo aperto sigillo silentium fit in caelo semihora' *Uict.-Pet.*[YΦS] (*semel*).

2. **septem** (VII OUW, ·vii· D) **angelos** (hang. C, angͣ D) *cum gr. plur.* τοὺς ἑπτὰ ἀγγέλους, *cf.* > ang. s. *haf.*: *gr.* 26. *al.*[9] τ. ἀγγ. (*sine* ἑπ.) *et.* 1. *al.*[2] ἀγγ. *tantum apud latinos non redduntur.* **stantes** (*in ras. scr.* O) **in conspectu dei** (+ *ras.* 1 *lit.* Π), *cf.* st. ante conspectum d. Σ, *et* qui stant (stabant *Beat.* (*lemm.*); sunt *Tyc.*[T]) in conspectu d. *Tyc.*[HT] *Beat.* (*lemm.*; V. i. 1): > in conspectu d. stantes *Prim. et* > qui coram deo stabant *gig. cum ord. gr. omn.* οἱ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ (39. *al.*[4] θρόνου; 16. *al.*[13] θρόνου τοῦ Θεοῦ) ἑστήκασιν (F 9. *al.*[7] ἑστήκεσαν; 17. *al.*[5] εἱστήκεισαν). **et datae** (-te IWZ*, a *sec. eras.* Σ; datum *Baed.*[D]) **sunt illis** (illi[s] T; eis D *Prim.*) **septem** (VII KVW, ·vii· D *c*) **tubae** (-be OWZ*; tubulae C) *cum gr. omn.* καὶ ἐδόθησαν (AF 30. *al.*[24] ἐδόθη) αὐτοῖς ἑπτὰ σάλπιγγες: qui acceperunt septem tubas *Tyc.*[HT] *Beat.* (*praef.* iv. 23; *lemm.*; V. i. 1); *deinde gr.* 61. *al.*[6] + ἵνα σαλπίσωσιν, *non autem latt.*

3. **alius** *et gr.* ἄλλος: alter *gig.* angͣ D; angl̄s *et* ngl̄s *in ras. scr.* Σ. **stetit** *etiam Tyc.*[H], *gr. plur.* ἐστάθη *et* F 62. *al.*[14] ἔστη: statutus est *Tyc.*[T] **ante** (han. C, *sup. ras. scr.* Z[c]) **altare** *etiam Tyc.*[H], *cf.* ante tribunal *libere Cassiod.* (*hic comm.*): super aram *Tyc.*[T] *Cassiod.* (*P.L.* lxx. 1000) '*alia editio*' *ap. Baed. Beat.* (*lemm.*; V. i. 2, 3), *cf.* super altarium *Prim.*, *et gr.* ἐπὶ τοῦ (AP 1. *al. mu.* τὸ) θυσιαστηρίου (ACP 1. *al. mu.* θυσιαστήριον); *deinde* + dei *Prim. Cassiod.* (*hic comm.*), + domini *Cassiod.* (*P.L.* lxx. 1000), *sine auct. gr.*—*cf.* vi. 9, viii. 3 *infra*, 5, ix. 13, xi. 1, xiv. 18, *et* xvi. 7. **habens turibulum** (turab. ACFI*Π*Σ*TZ*, thurib. Ϛ𝔓ℭ) **aureum** *etiam Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1000), *cf.* tenens tur. aur. *Prim.*, *cum ord. gr. omn.* ἔχων λιβανωτὸν χρυσοῦν: > habens aur. turabulum Θ; > turibulum aur. ferens *libere Cassiod.* (*hic comm.*); *deinde* + in manu sua *Ber. sine auct. gr.* **et data** (datae A*Σ*) **sunt . . . thronum**: *om. Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1000) *cum gr.* 12—*uide autem ad fin. uers.* 4 *infra.* **illi** (αὐτῷ): ei (eis O) O *Ambr.* (*ep.* lxiv. 5) *Prim. Ber.* **incensa**, *cf.* odoramenta *Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; V. i. 6), thymiamata *Ambr.*, *et gr.* θυμιάματα: supplicamenta *Prim.* **ut daret orationibus** (horat. C, orac. O) *cum gr. plur.* ἵνα δώσει (FPQ 2. *al. permu.* δώσῃ; 9**. *al.*[6] δῷ) ταῖς προσευχαῖς, *cf.* ut d. de or. DKΠ[c]ΣVWZ[c] *vg. c dem. diu.* (ut daret de *et* ibus *arte in ras. scr.*) *haf. Cassiod.* (*ad fin. uers.* 4 *infra*) *Baed. Ber.*, *et* de or. *tantum Ambr. Beat.* (*lemm.*; V. i. 6)—*adnotat Luc. Brug.* '*Non omittas praepositionem* de': ut det orationes (exorationes *Tyc.*[T]) *gig. Tyc.*[T] *cum gr.* 17*. *al.*[23] ἵνα δώσει (46. *al.*[10] δώσῃ; 36 δῷ) τὰς προσευχάς (46. *al.*[3] εὐχάς); quae sunt orationes FU *et fortasse diu.*—*ex* v. 8. **sanctorum omnium** *cum ord. gr. paene omn.* τῶν ἁγίων πάντων: > omn. s. *Tyc.*[T] '*Prosp.*' (*P.L.* li. 857 = *prom. et praed. dei* v. 14 *libere*) *cum ord. gr.* 164. *al.*[2] π. τ. ἁγ.; s. *tantum* D *Cassiod.* (*ad fin. uers.* 4 *infra*) *cum gr.* 36. 59 τ. ἁγ. (*sine* π.); *deinde gr.* 164. 166 + καί, *non autem latt.* **super altare** (+ illud *gig.*) **aureum** (*om. Baed.*[SO]), *gr.* ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον (226 + τοῦ Θεοῦ) τὸ (81. 188*. 226 *om.*) χρυσοῦν (81. 188*. 226 *om.*): super (ad *Prim.*) aram (+ dei *Prim.*—*cf.* vi. 9, *etc. ut supra*) auream *Tyc.*[T] *Prim. Beat.* (*lemm.*; V. i. 6); *om. Cassiod.* (*ad fin. uers.* 4 *infra*). **quod est ante** (han. C) **thronum** (hron. O[c], tron. T) *etiam* F (*uers.* 4 *infra*), *cf.* quod est ante sedem *gig.*, *et* quae est in conspectu troni *Prim.*, *cum gr. paene omn.* τὸ (א 164. *al.*[2] *om.*) ἐνώπιον τοῦ θρόνου: quod est ante deum *Cassiod.* (*ad fin. uers.* 4 *infra*), *cf.* quod (quae *Tyc.*[T] *Beat.*) est in conspectu dei FU *Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; V. i. 6) *Ber.* (*semel*), *et* quod est ante dominum *Ber.* (*semel*); quod est ante thronum (hron. O*) dei O* *vg. haf.*; *gr.* 81 *om.* **super . . . thronum**: *om. plane Ambr.*

4. **et**: *om.* O*. **incensorum** *etiam Ambr.* (*is.* v. 44), *cf.* odoramentorum *Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; V. i. 6), aromatum *Ber.*, thymiamatum *Ambr.* (*ep.* lxiv. 5), *et gr.* τῶν θυμιαμάτων: supplicationum *Prim. Cassiod.* (*P.L.* lxx. 1000), *cf.* supplicationes *libere Cassiod.* (*hic comm. infra*). > de orationibus incensorum D. **de orationibus** (horat. C, orac. O), *cf.* orationibus (*sine* de) *Ambr.* (*is.* v. 44) *cum gr. paene omn.* ταῖς προσευχαῖς: orationum *Ambr.* (*ep.* lxiv. 5) *Prim.*, *cf. gr.* 111*. *al.*[2] τῆς προσευχῆς; exorationes *Tyc.*[T]; *om. Cassiod.* (*P.L.* lxx. 1000 *et hic comm. infra*). **sanctorum** *etiam Cassiod.* (*hic comm. infra*): *om.* D *Cassiod.* (*P.L.* lxx.

5 et accepit angelus turibulum
et impleuit illud de igne
altaris et misit in terram
et facta sunt tonitrua
et uoces et fulgura
et terrae motus
6 et septem angeli qui habe-
bant septem tubas
parauerunt se ut tuba
canerent.
7 Et primus angelus tuba
cecinit
et facta est grando et ignis
mixta in sanguine
et missum est in terram
et tertia pars terrae
combusta est
et tertia pars arborum

1000); *deinde* + omnium super altare aureum quod est ante thronum et ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum *per dittographiam* F *et gr.* 100 *add.* *πάντων*, + et A^{c}IΠ *Beat. sine auct. gr. Libere citat* 'supplicationes sanctorum in modum incensi' *Cassiod.* (*hic comm.*). hangeli C, angueli D. **coram** (quor. IΣ*) **deo**, *cf.* in conspectu dei *gig. Ambr.* (*ep.* lxiv. 5) *Tyc.*^{T} *Beat. Ber.*, *et* ante conspectum dei *Prim.*, *cum gr. omn.* *ἐνώπιον* (F 178. *al.*^{4} + *τοῦ θρόνου*) *τοῦ Θεοῦ* : coram domino D *et* in conspectu domini *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1000); *deinde* + ut daret de orationibus sanctorum quod est ante deum *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 1000)—*cf. uers.* 3 *supra.*

5. **accepit** = *εἴληφεν* : accipit D. ang̃ D. **turibulum** (turab. CFΘIΠ*Σ*T, thurib. ς𝔓ℭ), *gr.* *τὸν* (7. *al.*^{25} *τὸ*) *λιβανωτόν*: + aureum ς𝔖 *sine auct. gr.—adnotat Luc. Brug.* '*Non addas* aureum'. inpleuit CDF; implebit T. **illud** (-ut G) *etiam Tyc.*^{H} *cum gr.* 7. *al.*^{23} *αὐτό* : illum O *Prim. et* eum *Tyc.*^{T} *cum gr. plur.* *αὐτόν*. **de** : ex *Tyc.*^{HT} *Prim. Beat.* (*lemm.*; V. i. 6); *gr.* *ἐκ*. igni AΣ* *c gig.* **altaris** *etiam Tyc.*^{H}, *gr.* *τοῦ θυσιαστηρίου*: arae *Tyc.*^{T} *Prim. Beat.* (*lemm.*; V. i. 6); *deinde* + dei *Prim. sine auct. gr.—cf.* vi. 9, viii. 3, ix. 13, xi. 1, xiv. 18, *et* xvi. 7. missit D; + eum *Beat.* (*lemm.*; V. i. 8) *sine auct. gr.* **in terram** = *εἰς τὴν γῆν* : in terra *Beat.* (*lemm.*; V. i. 8). **et mis. in t.**: *def. Tyc.*^{HT} **facta sunt**, *gr.* *ἐγένοντο* (34. *al.*^{6} *ἐγένετο*): factae s. *Tyc.*^{HT} *Beat.* (*lemm.*; V. i. 9). **tonitrua** (thonit. CFΘIU*, tonith. Z) **et uoces** (nubes D*) **et fulgura** (-gora ADFG*ΘIΣZ*, u *sec. in ras. scr.* U) *cum ord. gr.* ℵ Q 2. *al.*^{91} *βρονταὶ καὶ φωναὶ καὶ ἀστραπαί* : > u. et (*om. Beat. lemm.*) t. et f. *Tyc.*^{H} (*semel*) *Tyc.*^{T} *Beat.* (*lemm.*; V. i. 9) *cum ord. gr.* P 1. *al. mu.* *φ. κ. βρ. κ. ἀστ.*; > u. (*sine* et) f. et t. *Tyc.*^{H} (*semel*) *cum ord. gr.* 7. *al.*^{9} *φ. κ. ἀστ. κ. βρ.*; > f. (*sine* et) u. et t. *Ber.*; *gr.* AF 16. *al.*^{6} > *βρ. κ. ἀστ. κ. φ.* *et* 97. *al.*^{4} *βρ. κ. ἀστ.* *tantum apud latinos non redduntur*; *cf.* iv. 5, ix. 19, *et* xvi. 18. **et terrae** (-re DIOW) **motus** (-tos I*; terraemotus *uno uerbo vg.*) *cum gr. paene omn.* *καὶ σεισμός* (46. *al.*^{22} *σεισμοί*) : *gr.* 4. *al.*^{3} *om.*, *non autem latt.*; *deinde* + magnus KOΠVWZ^{c} *vg. dem. Baed.*^{D} (*non autem* ^{SO}), + factus est (*om.* G*) magnus GΣ^{2} (*in ras. scr.*) *haf.*, *sine auct. gr.—cf.* vi. 12, xi. 13, *et* xvi. 18.

6. VII *pr.* FKVW, ·vii· D *c*, ·vii·^{16} Π. hangeli C, ang̃ D. **qui habebant septem** (VII FKOU VW, ·vii· D *c*) **tubas**, *cf.* habentes s. t. *Prim.* *cum gr. omn.* *οἱ* (ℵ 16. *al. pauc. om.*) *ἔχοντες τὰς ἑπτὰ* (29. *al.*^{3} *om.*) *σάλπιγγας* : *om. Ber.* **parauerunt** (parab. T), *gr.* *ἡτοίμασαν* : praeparauerunt Θ*OΣ* *vg. cod. caraf. Tyc.*^{HT} *Prim. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 674) *Beat.* (*lemm.*; *def. comm.*). **se** *cum gr. paene omn.* *ἑαυτούς* (ℵ*A 90. *al.*^{2} *αὐτούς*) : *gr.* 69 *om.* **ut** (et A) **tuba** (tube Z*) **canerent** (canent Z*), *cf.* ut tubis c. W *Ber.*, *et* ut tubicinarent FU, *cum gr. omn.* *ἵνα σαλπίσωσιν* : ut canerent *tantum gig. Tyc.*^{HT} *Beat.*; *deinde* + in terra Z *sine auct. gr.*

7. **angelus** (ang̃ D) *cum gr.* 1. *al. mu.* *ἄγγελος* : *om.* CGTZ* *Bentl. cum gr.* ℵAPQ 2. *al. plur.* **tuba cecinit** (caec. CΣ), *gr.* *ἐσάλπισεν* : > c. t. *Baed.*^{D} **facta est** *etiam Beat.* (*praef.* iv. 24), *gr.* *ἐγένετο* : factus est *Beat.* (*lemm.*; *def. comm.*). **et** *tert.* : *om.* I. **ignis** (nix V) = *πῦρ* : flamma *Prim.*; *deinde* + et Z*. **mixta** (myxta I, mista *vg.*, a *in ras.* 2 *litt. scr.* Σ; mixti Z*) *etiam Baed.*^{SO}, *cf.* commixta Θ, *cum gr.* AQ 2. *al. pler.* *μεμιγμένα* : mixtus D *Tyc.*^{HT} *Baed.*^{D} *Beat.* (*praef.* iv. 24; *lemm.*), *cf.* permixtus *Cassiod.* (*infra*), *cum gr.* ℵP 1. *al.*^{39} *μεμιγμένον*; commixta *Prim.* **in sanguine** (sanguinem AΘU *gig. Prim.*) *cum gr. plur.* *ἐν αἵματι* : cum s. *Cassiod.* (*infra*); s. *tantum* O^{c}ΠZ* *dem. diu. Ber. cum gr.* 1. *al. fere*^{60} *αἵμ.* (*sine* *ἐν*); *gr.* 46. *al.*^{2} *ὕδατι*; *gr.* 166. 218 *om. omnino.* > cum sanguine permixtus *Cassiod.* (*comm.*). **missum est in terram** (terra O) *etiam Baed.*^{SO}, *cf.* missus (misus Z*) est in t. DZ* *haf. Baed.*^{D} *et* missa est in terram (terra *Tyc.*^{T} *Beat.*) *gig. Tyc.*^{HT} *Beat.* (*lemm.*), *cum ord. gr. omn.* *ἐβλήθη* (34. *al.*^{9} *ἐβλήθησαν*) *εἰς τὴν γῆν* : > in terra iactata est *Prim. et* > in terra iactatus est *libere Cassiod.* (*comm.*). **et tertia** (terc. OΠΣW) **pars terrae** (-re OW) **combusta** (conb. DFGΘOΣTZ*) **est**, *cf.* et tertia pars t. dearsit *Prim.*, *cum gr. plur.* *καὶ τὸ τρίτον τῆς γῆς κατεκάη*—*cf. etiam* [*et ter*]tiam partem t. usserunt *h* : *gr.* 1. *al. pauc. om.*, *non autem latt.* > et tertia pars arborum combusta est et tertia pars terre combusta est *haf. contra ord. gr.* **et tertia** (terc. OΠΣW; ·iii· D) **pars arborum** (harb. C) **combusta** (conb. FGΣTZ*) **est** (*om. Beat. lemm.*)

combusta est
et omne faenum uiride
combustum est.
8 Et secundus angelus
tuba cecinit
et tamquam mons magnus
igne ardens missus est
in mare
et facta est tertia pars
maris sanguis
9 et mortua est tertia pars
creaturae quae habent
animas
et tertia pars nauium interiit.
10 Et tertius angelus
tuba cecinit
et cecidit de caelo
stella magna
ardens tamquam facula
et cecidit in tertiam partem
fluminum et in fontes
aquarum

etiam Tyc.[T], *cf.* et t. p. arb. concremata est Θ *vg. cod. caraf.*, *et* et t. p. arb. dearsit *Prim.*, *cum gr. plur.* *καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη—cf. etiam* et t. p. arb. *tantum* D *Tyc.*[H] *cum gr.* 16. 218 *κ. τ. τρ. τ. δ.* (*sine κατεκάη*), *et* et tertiam par*tem arbo*rem (*sic*) cremauerunt *h*: *in ras. longiore scr.* U; *om.* Z[c] *gig. Ber. cum gr.* Q* 10. *al.*[22] **et omne** (-nae Π; omnem F*IZ*) **faenum** (fen. IOWZ*, foen. DΠU *vg.*) **uiride** (uiridem F*Z*) **combustum** (conb. DFΘOΠΣTVZ[c]; conbusta G) **est**, *cf.* et omnem f. uiridem dearsit *Prim.*, *cum gr. paene omn.* *καὶ πᾶς χόρτος χλωρὸς* (4. *al.*[3] > *χλ. χόρ.*) *κατεκάη—cf. etiam* et omne f. uiride |||||||||| (usserunt?) *h*: *gr.* 30. *al.*[6] *om.*, *non autem latt.*

8. ·ii· D. **angelus** (hang. C, anĝ D) *cum gr. paene omn.* *ἄγγελος*: *gr.* ℵ *om.*, *non autem latt.* caecinit CZ*. **et** *sec.*: + ecce *Tyc.*[T] (*non autem* [H]) *Baed.* (*P. L.* xcii. 248; *non autem hic et P. L.* xci. 610) *Ber.*; *gr.* 61. *al.*[7] + *ἐγένετο*. **tamquam** (tanq. OΠWϛ𝔓), *gr.* *ὡς* (67. 120 *ὡσεί*): ut *h Prim.*; uelut *Tyc.*[HT] *Beat.* (*praef.* iv. 25; *lemm.*; V. iii. 1). **magnus**: *gr.* 178. *al.*[3] *om.* **igne**, *cf.* ignis *h Prim. Beat.*, *et* igni (> ardens igni) *Tyc.*[H], *cum gr.* ℵAP 1. *al. mu.* *πυρί*: *om. Tyc.*[T] *cum gr.* Q 2. *al.*[128] **ig. ard. missus** (misus Z*) **est**: *in ras. scr.* U. **mare**: *in ras. scr.* U. **facta est tertia** (terc. ΠΣW) **pars maris** *cum ord. gr. paene omn.* *ἐγένετο* (ℵ *ἐγενήθη*) *τὸ τρίτον* (34. *al.*[9] + *μέρος*) *τῆς θαλάσσης*: > tercia p. m. f. est *c cum ord. gr.* 130 *τὸ τρ. τῆς θ. ἐγ.* **sanguis** (sanguinis O*T) *cum gr. paene omn.* *αἷμα*: in sanguinem *Prim. cum gr.* 188 *εἰς αἷμα*.

9. **tertia** (terc. OΠΣW; ·iii· D) **pars** *pr.*: *gr.* *τὸ τρίτον* (ℵ 34. *al.*[11] + *μέρος*). **creaturae** (-re O[c]W) **quae** (que O[c]WZ*; qui Π*) **habent** (habet F[c]; habebant KVWZ[c] *diu.*, habebat O[c]) **animas**, *cf.* creaturarum q. h. an. *Bentl.*, *cum gr.* 1. *al.*[6] *τῶν* (12 *om.*) *κτισμάτων τὰ ἔχοντα ψυχάς tantum*: creaturae quae (qui Σ*) est in mari q. h. an. Σ *cum gr.* ℵAP 34. *al. sat. mu.* *τ. κτ. τῶν ἐν τῇ θαλάσσῃ τὰ* (62. *al.*[10] *τῶν*) *ἔχοντα* (62. *al.*[10] *ἐχόντων*) *ψυχάς* (ℵ 46. *al.*[3] *ψυχήν—ut Tyc.*[T] *infra*), *cf.* creaturae in mari habentia (habentium *Tyc.*[T]) animas (animam *Tyc.*[T]—*ut gr.* ℵ 46. *al.*[3] *supra*) *Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; V. iii. 4) *cum gr.* FQ 2. *al.*[140] *τ. κτ.* (*sine τῶν*) *ἐν τῇ θαλάσσῃ* (113. *al.*[2] + *καὶ*) *τὰ* (67 *τῶν*) *ἔχοντα* (67 *ἐχόντων*) *ψ.*, > eorum quae in mari creata sunt q. habent an. *gig.*, > creaturae (-re O*) quae (que O*) habent (habebant O* *haf.*, habebat *dem. Ber.*) an. in mari CO*T *Tisch. dem. haf. Ber.*, *et* > creaturae eorum q. habebant an. in mari *vg. cod. caraf.*; eorum q. habent an. in mari *Baed.*, *cf. gr.* 233 *ἐν τῇ θαλάσσῃ τὰ ἔχοντα ψ. et* 102**. 226 *τῆς θαλάσσης τὸ ἔχον τὰς ψ.*; piscium in mari quae habebat an. D, *cf.* piscium *tantum Prim.* (*lemm.*; *adnotat autem comm.* '*alia editio dicendo* habentium animas *ostendit euidenter spirituali eos morte necatos*'); |||||||||| (illorum?) animalium quae erat in mari *tantum h*; homines habentes an. *libere Tyc.*[Hv] *et* habentium an. *libere Tyc.*[Hm] **et tertia** (terc. OΠΣW) **pars nauium** (*inter* i *et* u *sec. ras.* 2 *litt.* U) **interiit**, *cf.* et t. p. nauium (anium D) periit D *Prim.*, *et* et t. p. n. corruit (corrupit *semel*) *Tyc.*[T], *cum gr. paene omn.* *καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων διεφθάρη* (ℵAP 1. *al.*[56] *διεφθάρησαν*): et tertiam partem n. corruperunt *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; V. iii. 5) '*alia editio*' *ap. Baed.*; *gr.* 164. 166 *om.*

10. tercius OΠΣW; ·iii· D. hangelus C, anĝ D. **cecinit** (caec. CΣ, cenit O*, *inter* e *et* c *sec. ras.* 1 *lit.* U). caecidit *pr.* CΣ. **de caelo** (cel. OW) **stella** (stilla G[1], *deinde* stella *restituit* G[c]) *cum ord. gr. paene omn.* *ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστήρ*: > st. de c. *dem. cum ord. gr.* 149. 186 *ἀστ. ἐκ τ. οὐρ.* **magna**: *om. Ber. cum gr.* 100. **tamquam** (tanq. OΠWϛ𝔓), *gr.* *ὡς* (F 178. *al.*[3] *ὥσπερ*): ut *h Prim.*; uelut *Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* iv. 26; *lemm.*; V. iv. 1); sicut *Tyc.*[T] **et cecidit** (caec. CΣZ*) *sec. cum gr. paene omn.* *καὶ ἔπεσεν*: *om. h Prim. cum gr.* 130. **in tertiam** (terc. O (*in ras. scr.*) ΠΣW, tiam *in ras. scr.* U) **partem**, *cf.* super (sup*er h*) t. p. *h Tyc.*[T] *Prim. Cassiod.* (*comm.*) *Beat.* (*lemm.*; V. iv. 7) *et gr.* *ἐπὶ τὸ τρίτον*: in terram in p. F. > et [in] tertiam partem cecidit *Baed.*[D] **fluminum** *cum gr. omn.* *τῶν ποταμῶν*: fluminis *Tyc.*[T] (*def.* [H]). **et in** (*om.* FIUZ*) **fontes** (fons Z*) **aquarum**, *cf.* et super f. aq. *h Tyc.*[T] *Prim. Beat.* (*lemm.*; V. iv. 7) *cum gr. paene omn.* *καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων*: *gr.* A *om.*, *non autem latt.*

11 et nomen stellae dicitur
absinthius
et facta est tertia pars
aquarum in absinthium
et multi hominum mortui
sunt de aquis quia amarae
factae sunt.
12 Et quartus angelus
tuba cecinit
et percussa est tertia pars
solis et tertia pars lunae
et tertia pars stellarum
ut obscuraretur tertia pars
eorum et diei non luceret
pars tertia et nox similiter.
13 Et uidi et audiui uocem

---

11. **stellae** (-le OW; stillae G^1, *deinde* stellae *restituit* G^c) *etiam Tyc.*^{T}: huius st. *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; V. iv. 7); *gr.* τοῦ ἀστέρος. **dicitur** = *gr. paene omn.* λέγεται: *gr.* 7 *al.*^{3} ἐλέγετο. **absinthius** (absint. T, habsint. C, absenth. I^*Z^c, absent. F) ACDFIKTU*VWZ^c *Tisch. gig. cum gr.* 119. *al.*^{4} ἀψίνθιος, *cf.* absinthus G *et* absintus *Prim.* (*lemm.*; *deinde adnotat comm.* '*uel sicut alibi dicitur* absentium') *cum gr. plur.* ἄψινθος: absinthium (absint. Σ^* *c Tyc.*^{Hv} *Beat.*, absinc. Π *haf.*, abscint. *Tyc.*^{T}, absent. Z^* *h Cassiod.*) ΘΟΠΣU^{c}Z* *vg. cod. caraf. Bentl. c dem. diu. h haf. Tyc.*^{HT} *Cassiod.* (*comm.*) *Baed. Beat.* (*lemm.*; V. iv. 7) *Ber. cum gr.* ℵ* ἀψίνθιον. **et** *sec.* . . . **absinthium**: *def. Tyc.*^{Hv} *Baed.*^{SO} *et gr.* 46. *al.*^{8} *om.* **facta est** *etiam Tyc.*^{Hm}, *cf.* uersa est *Tyc.*^{T}, *et gr. plur.* ἐγένετο—*gr.* ℵ* λέγεται καὶ ἐγένετο: *gr.* 1. *al.*^{22} γίνεται *apud latinos non redduntur.* **tertia** (terc. ΟΠΣW; ·iii· D) **pars**: *gr.* τὸ τρίτον. **aquarum** *cum gr. paene omn.* τῶν ὑδάτων: *gr.* 57. *al.*^{2} *om.*; *deinde* + et D *sine auct. gr.* **in** *cum gr. plur.* εἰς: quasi *h et* sicut *Prim. cum gr.* F 178. *al.*^{5} ὡς; *om.* V *Beat.* (*lemm.*; V. iv. 7) *cum gr.* 12. *al.*^{8} **absinthium** (= C, absint. ΠΣ*T *c Prim. Beat.*, abscint. *Tyc.*^{T}, absent. F *h*) *cum gr.* ℵ F 4. *al.*^{34} ἀψίνθιον: absinthum O *et* absin||||tum (*et* t *ex corr.*) G *cum gr.* APQ 1. *al. pler.* ἄψινθον; |||||||um Z. **et** *tert.* . . . **sunt** *sec.*: *def. Beat.* (*lemm.*). **hominum** *etiam Tyc.*^{Hv} (*semel*) *Tyc.*^{Hm} (*bis*) *Beat.* (V. iv. 7) = *gr. omn.* τῶν (57. *al.*^{3} *om.*) ἀνθρώπων: homines FKOUVWZ^c *diu. haf. Tyc.*^{Hv} (*semel*) *Tyc.*^{T} *Prim. Baed. Ber.*; b|||||||| *h.* **mortui sunt** = ἀπέθανον: m. *tantum* D. **de aquis**, *cf.* ab aq. *Tyc.*^{H} *Beat.* (V. iv. 7), *cum gr. plur.* ἐκ (29. *al.*^{3} ἀπὸ) τῶν ὑδάτων: in aq. *Tyc.*^{T}; *gr.* A 207 ἐπὶ τ. ὑδ. **quia** (*def.* Z), *gr.* ὅτι: quoniam *Tyc.*^{HT} *Beat* (V. iv. 7). **amarae** (-re AOW) **factae** (-te OWZ*, fatae F^c) **sunt**, *gr.* ἐπικράνθησαν: amaricauerunt *Tyc.*^{HT} *Beat.* (V. iv. 7); *deinde* + aquae *Tyc.*^{H} *Beat.* (V. iv. 7) *sine auct. gr.* **de** . . . **sunt** *sec.*: ab (*om. h*) amaritudine aquarum *h Prim.*

12. ·iiii· D. **hangelus** C, anguelus D. **tuba** (*om.* ℨ) **cecinit** (caec. C): *gr.* ἐσάλπισεν. **et percussa est tertia** (terc. ΠΣW; ·iii· D) **pars solis** (s *sec. in ras scr.* Σ^2) *cum ord. gr. paene omn.* καὶ ἐπλήγη τὸ τρίτον τοῦ ἡλίου: > et tercia pars s. perc. est O; *gr.* 4. 64 κ. ἐπλ. *tantum.* **et** (*in ras. scr.* Σ^2) **tertia** (terc. ΟΠΣ^2 (*in ras. scr.*) W) **pars lunae** (-ne OWZ*) *cum gr. omn.* καὶ τὸ τρίτον (130 τέταρτον) τῆς σελήνης: et l. *tantum* D; *om. omnino h.* **lunae** . . . **stellarum** [ita]: *in ras. scr.* Σ^2. tercia *tert.* ΟΠΣ^2W. **stellarum** (still. G^1, *deinde* stell. *restituit* G^c; *bis scr.* O*). > et tertia pars stellarum et tertia pars lunae T *Beat.* (*lemm.*, V. v. 1; *non autem praef.* iv. 27) *cum ord. gr.* 13 καὶ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης. **ut obscuraretur** (obscuretur *Orig. int. matt. comm. ser.* 49) **tertia** (terc. ΠWZ*; ·iii· D) **pars eorum** *etiam Beat.* (*lemm.*; V. v. 1) *cum gr. plur.* ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον αὐτῶν, *cf.* ita (*in ras. scr.* Σ^2) ut obs. tertia (terc. ΟΣ) p. eor. KΟΣVZ^c *vg. cod. caraf. c dem. haf. et* > ita ut t. p. eorum obscuraretur *h*: et obscurata est t. p. eor. *Tyc.*^{T} *cum gr.* 34. *al.*^{9} καὶ ἐσκοτίσθη τ. τρ. αὐ.; ut obscuraretur *tantum Beat.* (*praef.* iv. 27) *cum gr.* 58 ἵνα σκοτισθῇ *tantum*, *cf.* ut minus lucerent *tantum Prim.* **et** (ut F; *sup.* par *eras. scr.* Π) **diei** (+ ut *c*) **non luceret** (lucerent F*Π*) **pars tertia** (terc. ΟΠ ΣW; *om. Baed.*^{D}), *cf.* > et (ut U) d. n. l. t. pars (+ eorum U) CΘTU *Ber.*, *et* > et dies non luceat terciam partem *gig.*, *cum ord. gr.* ℵAFP 1. *al. sat. mu.* καὶ ἡ ἡμέρα (21. *al.*^{8} + ἵνα) μὴ (34. *al.*^{9} οὐκ) φάνῃ (1. *al. mu.* φαίνῃ; 12. *al.*^{4} φαίνει; 34. *al.*^{9} ἔφαινεν) τὸ τρίτον (A τέταρτον; 36. 159 φῶς) αὐτῆς (47 αὐτῶν; 57 *om.*): > et diei tertia pars appareret (apparet D) D '*alia editio*' *ap. Baed.*, *cf.* > et diei tertia (*sine* pars) pareret *Beat.* (*lemm.*; V. v. 1), *et* > et dies eandem partem amitteret *h Prim.* (*cf. etiam Cassiod. infra*); > et tertia pars diei appareat *Tyc.*^{T}, *cf. ord. gr.* Q 2. *al.*^{78} καὶ (33. 58 *om.*) τ. τρ. αὐτῆς (22. *al.*^{19} αὐτῶν; 25. *al.*^{7} αὐτοῖς; 23 τῆς ἡμέρας *deinde* + ἵνα; 95. *al.*^{4} *om.*) μὴ φάνῃ (23. *al.*^{2} φαίνῃ) ἡ ἡμέρα; > et pareret tertia pars diei *Beat.* (*praef.* iv. 27); *gr.* 62. *al.*^{10} καὶ ἡ ἡμ. μὴ φαίνῃ *tantum*, 18. *al.*^{4} > καὶ (18 *om.*) μὴ φάνῃ ἡ ἡμ. *tantum*, *et* 226 ἵνα μὴ φαίνῃ ἡ ἡμέρας *tantum*, *apud latinos non redduntur.* **et nox similiter** ACGΘIΠ*TZ* *Bentl. Tisch. gig. h* (*teste Buchanan*) *Prim. cum gr. paene omn.* καὶ ἡ νὺξ ὁμοίως (12 *om.*): et noctis (ctis *in ras. scr.* O, is *in ras. scr.* U) s. DOΠ^{c}U *vg. cod. caraf. dem diu. haf. Tyc.*^{T} *Baed.* '*alia editio*' *ap. Baed. Ber.*, *cf.* et tertia pars

unius aquilae uolantis
per medium caelum
dicentis uoce magna
uae uae uae habitantibus
in terra
de ceteris uocibus tubae
trium angelorum qui
erant tuba canituri.
IX. 1 Et quintus angelus
tuba cecinit
et uidi stellam de caelo
cecidisse in terram
et data est illi clauis
putei abyssi

noctis *Beat.* (*praef.* iv. 27), et noctis *tantum Beat.* (*lemm.*; V. v. 1), *et gr.* 226 καὶ νυκτός (*sine* ὁμ.); et nocti (cti *in ras. scr.* Σ^{2}) similiter (*in ras. scr.* Σ^{2}) ΣW; et nocte s. FKVZ^{c} *c*; *adnotat Luc. Brug.* 'Et noctis similiter. *Non mutes genitiuum in datiuum* nocti, *multoque minus in nominatiuum uel ablatiuum.*' *Libere citat* 'et eandem partem cum nocte dies amitteret' *Cassiod.* (*comm.*).

13. **et uidi et audiui** (iui *def.* Z) *etiam Beat.* (*lemm.*; V. v. 18) *cum gr. plur.* καὶ εἶδον καὶ (28. 159 *om.*) ἤκουσα, *cf.* tunc u. et aud. *Prim.*, *et* post haec uidit et audiuit *libere Beat.* (*praef.* iv. 28): et uidi *tantum Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$; *gr.* 59. *al.*^{10} καὶ ἤκ. *tantum.* **uocem** (*def.* Z, *deinde* + *ras.* 3 *uel* 4 *litt. ad init. lin.*) **unius aquilae** (-le OW) **uolantis** (-tes Z*) *etiam Tyc.*^{H}, *cf. gr.* 69. *al.*^{3} φωνὴν (114. *al.*^{2} φωνῆς) ἀγγέλου πετομένου: unius aquilae uolantis (*def. h*) *tantum gig. h et* unam aquilam uolantem *tantum Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Tyc.*^{T} *Beat.* (*praef.* iv. 28; *lemm.*; V. v. 18) *cum gr. plur.* ἑνὸς (ℵ *om.*) ἀετοῦ (P 1. *al. fere*^{50} ἀγγέλου) π., *cf.* unum ut aquilam uolantem *Prim. et gr.* 13 ἑνὸς ἀγγέλου ὡς ἀετοῦ π. **per medium caelum** (cel. OW) *etiam* Σ* *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ (*semel*), *cf.* p. m. caeli Σ^{c} *vg. cod. caraf.*: in medio caelo *Tyc.*^{T} *Beat.* (*praef.* iv. 28) *et gr. plur.* ἐν μεσουρανήματι, *cf.* medio caelo *tantum Uict.-Pet.* (*semel infra*) *Prim. et gr.* ℵ 146 μεσουρανήματι (*sine* ἐν), *et* in medio caeli *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; V. v. 18) *cum gr.* 200. 203 ἐν μέσῳ τοῦ οὐρανοῦ. *Libere citat* 'aquila uolans medio caelo' *Uict.-Pet.*^{A} *et* 'aquila magna medio caelo uolans' *Uict.-Pet.*$^{Y\Phi S}$ et *pr.* . . . **caelum**: *cf.* xiv. 6. **dicentis uoce** (uocem Σ*Z*) **magna** *etiam Baed.*^{D}, *cf.* dicentem (et dicentem *Tyc.*^{T}) uoce (uocem *Beat.* V. v. 18) magna (magnam *Beat.* V. v. 18) *Tyc.*^{T} *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 28; *lemm.*; V. v. 18), *cum ord. gr. omn.* λέγοντος (111 καὶ λ.) φωνῇ μεγάλῃ (17. *al.*^{4} *om.*): > uoce magna dicentis *gig. et* > uoce magna dicens *h*; dicentem *tantum Baed.*^{SO}, *cf.* et dicentem *tantum Tyc.*^{H} (*semel*) *et* et clamantem *tantum Tyc.*^{H} (*semel libere*); *deinde gr.* 7. *al.*^{55} + τρίς, *non autem latt.* **uae** (ue OW) **uae** (ue OW; *def. h*) **uae** (ue OW; *def. h*) *etiam Tyc.*^{H} *Hieron.* (vi. 34 *libere*) *Beat.* (*quater*) *cum gr. plur.* οὐαί *ter*: uae uae ΘΠ *Tyc.*^{T} *cum gr.* 1. *al.*^{25} οὐαί *bis*; uae *ad init. pericopes Ambr.* (*abrah.* ii. 41, *ps.* xxxvi. 45, *ps.* cxviii *gimel* 31) *Hieron.* (*sexies*) *cum gr.* 218. 226 οὐαί *semel.* **habitantibus** *etiam Ambr.* (*abrah.* ii. 41, *ps.* xxxvi. 45), *cf.* habitatoribus *Hieron.* (*ep.* cxxix. 3, *hierem.* ii. 18) *et* his qui habitant *Ambr.* (*ps.* cxviii *gimel* 31), *cum gr.* AP 1. *al. sat. mu.* τοῖς (218 πᾶσιν τοῖς) κατοικοῦσιν: super habitatores *Hieron.* (iv. 358, vi. 34), *cf.* super omnes habitatores *Hieron.* (*hierem.* i. 8 *et Uall.* v. 167), *et* super omnes qui habitant *Hieron.* (v. 65); *gr.* ℵQ 2. *al.*^{98} τοὺς κατοικοῦντας. **in terra** *etiam Ambr.* (*abrah.* ii. 41, *ps.* cxviii *gimel* 31) *Hieron.* (v. 65), *cf. gr. paene omn.* ἐπὶ τῆς γῆς: in terram IΠZ, *cf.* super terram A *Tisch. gig. h Ambr.* (*ps.* xxxvi. 45), *et gr.* 188. 218 ἐπὶ τὴν γῆν; terram *Tyc.*^{HT} *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 28, 110; *lemm.*; V. v. 18); terrae *Hieron.* (*sexies*). **de** (a *h*) **ceteris** (caet. IΣ, e *pr. in ras.* 2 *litt. scr.* U) **uocibus tubae** (+ et Σ) **trium angelorum** (hang. C, o *ex* u G) *etiam Baed.*^{D}, *cf.* de reliquis u. t. tr. ang. *Tyc.*^{T} (de . . . can. *def.* ^{H}) *Beat.* (*praef.* iv. 28, 110; *lemm.*; V. v. 18), *cum gr. paene omn.* ἐκ (159 ἀπὸ) τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σάλπιγγος τῶν τριῶν (146 + ἄλλων) ἀγγέλων—*cf. etiam* de caeteris u. tubarum ·iii· anguelorum D *cum gr.* 111 ἐκ τ. λ. φ. τῶν σαλπίγγων τ. τρ. ἀγγ.: de ceteris (caet. ϚꝞ) u. trium angelorum *tantum* F$^{c\ ut\ uid}$ KOV WZ *vg. dem. diu. gig. Baed.*^{SO}; a u. trium angelorum *tantum Ber.*; > ex reliquis angelis tribus *tantum Prim.*; *gr.* 59 > ἐκ τ. φ. τῆς σάλπιγγος τ. τρ. ἀγγ. τ. λ. *et* 113 ἐκ τ. λ. φ. τῆς σάλπιγγος *tantum apud latinos non redduntur.* **qui erant tuba** (tubae Z*) **canituri** (canturi Ϛ; cantaturi D; canentium Z*), *gr.* τῶν μελλόντων σαλπίζειν: > q. t. c. sunt *h Tyc.*^{T} *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 28, 110; *lemm.*; V. v. 18). **angelorum . . . canituri**: *in ras. scr.* Σ^{2}.

IX. 1. qui intus O*; ·v· D. **angelus** (hang. C, anḡ D): *om. Tyc.*^{T} *sine auct. gr.* caecinit CΣZ*. **stellam** (still. Z*; + magnam D—*ex* viii. 10) **de caelo** (celo OW) **cecidisse** (caec. CKΣ) *cum ord. gr. plur.* ἀστέρα (ℵ* 120. *al.*^{2} ἀστέρας) ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα (ℵ* 120. *al.*^{3} πεπτωκότας): > de c. st. cec. *gig.*; *gr.* 29. *al.*^{7} > ἀστέρα (218 ἀστέρων) πεπτωκότα (218 πεπτοκότων) ἐκ τ. οὐρ. **in terram** *etiam Tyc.*^{T} *Beat.* (*praef.* iv. 30; *lemm.*) *cum gr. plur.* εἰς (29 πρὸς) τὴν γῆν, *cf.* in terra F *Beat.* (V. vi. 1): super terram *libere Tyc.*^{H} *cum gr.* P 178 ἐπὶ τὴν γῆν, *cf. gr.* 38. *al.*^{5} ἐπὶ τῆς γῆς. **data est illi clauis** (claues I, i *in ras. scr.* Σ), *cf.* d. est ei cl. Θ *vg. cod. caraf. gig. h haf. Tyc.*^{H} (*bis*) *Tyc.*^{T} (*semel*) *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 30; *lemm.*;

2 et aperuit puteum abyssi
et ascendit fumus putei
sicut fumus fornacis magnae
et obscuratus est sol et aer
de fumo putei
3 et de fumo exierunt
lucustae in terram
et data est illis potestas
sicut habent potestatem
scorpiones terrae
4 et praeceptum est illis
ne laederent faenum terrae
neque omne uiride
neque omnem arborem
nisi tantum homines qui non
habent signum dei in frontibus suis

V. vi. 6), *cum gr. omn.* *ἐδόθη αὐτῷ ἡ κλεῖς*: accepit clauem *Tyc.*^{H} (*semel*) *Tyc.*^{T} (*semel*) *Beat.* (V. vi. 7). **putei** (puttei Z*) **abyssi** (abissi ΘO, habysi Σ) *cum ord. gr. paene omn.* *τοῦ φρέατος τῆς ἀβύσσου*: > ab. p. D; p. *tantum gig.*, *cf. gr.* 113 *qui om.* *τ. ἀβ. . . .*^{2} *τοῦ φρέατος sec. et* 121. 245 *qui om.* *τ. ἀβ. . . .*^{2} *τοῦ φρέατος pr.*

2. **et aperuit puteum abyssi** (hab. C^{c}, abissi ΘO^{c}T^{c}W) *etiam Beat.* (*praef.* iv. 30; V. vi. 8) *cum gr.* AP 1. *al. sat. mu.* *καὶ ἤνοιξεν τὸ φρέαρ τῆς* (59 *om.*) *ἀβύσσου* (59 *om.*): *om.* AC*DO*T*Z* *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* ℵQ 2. *al.*^{92} **aperuit . . . magnae**: *in ras. scr.* Σ^{2}. **et ascendit** (assc. O, *inter* s *et* c *ras.* 1 *lit.* U) **fumus putei**: et asc. f. de puteo (pute*o* *h*) *gig. h Tyc.*^{HT} *Beat.* (*praef.* iv. 32; *lemm.*; V. vi. 8) *cum gr.* *καὶ ἀνέβη* (12 *ἀνέστη*; 59 *ἐξῆλθεν*) *καπνὸς ἐκ* (ℵ* *ἐπὶ*) *τοῦ φρέατος* (167 + *τῆς ἀβύσσου*), *cf.* > de quo puteo asc. f. *Prim.* *gr.* 1. *al.*^{9} *om.* *ἐκ τοῦ φρέατος ὡς καπνός*, *non autem latt.* **sicut** (-uti C) **fumus fornacis magnae** (-ne OWZ*) *cum gr.* ℵAP 1. *al. mu.* *ὡς* (A *om.*) *καπνὸς* (ℵ* *κάπινος*, ℵ^{c} *κάμινος*) *καμίνου μεγάλης*, *cf.* > s. fum. m. forn. *Beat.* (V. vi. 9) *et* > quasi fum. m. forn. *Beat.* (*praef.* iv. 32; *lemm.*; V. vi. 8): sicut forn. m. (*sine* fum.) FU*, *cf.* > tamquam (*def. h*) de magna fornace *h Prim.*, *et gr.* 149. 186 *infra*; sicut fum. forn. m. ardentis *gig. cum gr.* 36. *al.*^{6} *ὡς καπ. καμ. μ. καιομένης*, *cf. gr.* 130 *ὡς καπ. καιομένης καμ. μ. et* Q 2. *al.*^{134} *ὡς* (34. *al.*^{7} *ὥσπερ*) *καπνὸς* (149. 186 *om.*) *καμ. καιομένης.* **et obscuratus** (hob. C) **est sol et aer** (aher C) *cum gr. omn.* *καὶ ἐσκοτίσθη* (A 12. *al.*^{7} *ἐσκοτώθη*) *ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀήρ*: > qui solem et aerem tenebris obscurauit *Prim.*, *cf.* > qui solem et aerem te*ne*-*brauit h*, *et* > qui aera solemque tenebrauit *libere Cassiod.* (*comm.*); *deinde* + et *haf.* **de** (*def. h*) **fumo** (*def. h*) **putei** (*om.* U*) *cum gr. paene omn.* *ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος*: *om. Prim.*, *cf. gr.* ℵ* 68. 146 *qui* *ἐκ τ. κ. τ. φρ.*^{3} *καί per homoioteleuton om.*

3. **de fumo** (f *ex* c A, fum Z*) *etiam Beat.* (*lemm.*), *cf.* de eo f. *Prim.*: ex f. *Tyc.*^{HT} *Beat.* (*praef.* iv. 34; V. vi. 11) *et gr.* *ἐκ τοῦ καπνοῦ*; *deinde* + putei FKOΠ*UVWZ^{c} *vg. cod. caraf.* (*non autem Bentl. Tisch.*) *c diu. haf. Tyc.*^{HT} *Beat.* (*praef.* iv. 34; *lemm.*; V. vi. 11) *sine auct. gr.—cf. uers.* 2 *supra.* **exierunt**: exi *in ras.* tei *scr.* Π. locustae DGIKΠΣUVZ^{c} *vg.*, locuste OWZ*. **in terram** *etiam Beat.* (V. vi. 11) = *gr. paene omn.* *εἰς τὴν γῆν*: in terra *Beat.* (*lemm.*); *def. Beat.* (*praef.* iv. 34–35) *et gr.* 176. 206 *om.* **illis** (illi D*K*Z*; *om. h**) **potestas** *etiam Baed.*^{SO}, *cf.* eis p. *Tyc.*^{HT} *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 35; *lemm.*; V. vi. 11), *cum ord. gr. omn.* *αὐταῖς* (ℵQ 2. *al.*^{14} *αὐτοῖς*) *ἐξουσία*: > p. illis A *Baed.*^{D} **sicut**, *gr.* *ὡς*: similis eam quae *h.* **habent potestatem scorpiones** (scorpionis O*TZ*) **terrae** (-re OW), *cf.* h. p. scorpii t. *gig. Tyc.*^{HT} *Beat.* (*praef.* iv. 35; *lemm.*; V. vi. 11), *cum ord. gr. plur.* *ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορπίοι τῆς γῆς*, *cf.* > p. h. scorpiones in terra *haf. cum ord. gr.* 95 *ἐξ. ἔχ. οἱ σκ. τ. γ.*, *et* < h. scorpiones terrae p. *dem.*: h. scorpii terrae (terrae ^{4}et *def.*) *tantum h cum gr.* 40. *al.*^{4} *ἔχ. οἱ σκ. τ. γ.* (*sine* *ἐξ.*); h. scorpiones *tantum* D; *gr.* 113 *οἱ σκ. τ. γ. tantum apud latinos non redditur.*

4. **praeceptum** (prec. OW) **est** *etiam Tyc.*^{H}: mandatum est *h**; dictum est *gig. Tyc.*^{T} *Prim. Beat* (*lemm.*; V. vi. 18); *gr.* *ἐρρέθη*. **illis** *etiam Tyc.*^{H}, *gr.* *αὐταῖς* (ℵQ 14. *al.*^{20} *αὐτοῖς*): eis *h Tyc.*^{T} *Beat.* (*lemm.*; V. vi. 18). **ne laederent** (led. A CDΘOΣTWZ; delerent GIΠ*, *deinde* lelerent Π^{c}; ederent K) *etiam Beat.* (*lemm.*), *cf.* ne laedant *Beat.* (V. vi. 18): ne nocerent *Prim. et* ut non nocerent *gig.*; *gr.* *ἵνα μὴ ἀδικήσωσιν*. foenum DΠΣU^{c} *vg.*, fenum IOWZ*; *om.* U*. terre OW. **neque omne** (omnem A*I; omni V; e *in ras. scr.* U) **uiride** (uiridem I) *etiam Tyc.*^{T}, *cf.* n. quidquam u. *h*, *et* nec ullum uiridem *Prim.*, *cum gr. paene omn.* *οὐδὲ* (38. *al.*^{8} *μηδὲ*) *πᾶν χλωρόν*: *om.* Z* *Tyc.*^{H} *Cassiod.* (*comm. libere*) *cum gr.* ℵ* 104. **omne . . . suis**: *in ras. scr.* Σ^{2}. **neque omnem arborem** *etiam Baed.*^{D}, *cf.* neque (nec *Prim.*) ullam arb. *h Prim.*, *cum gr. omn.* *οὐδὲ* (130. *al.*^{4} *μηδὲ*) *πᾶν δένδρον*: *def. Baed.*^{SO} **tantum homines**, *cf. gr.* 10. *al.*^{33} > *τοὺς ἀνθρώπους μόνους*: h. *tantum gig.* *h*$^{ut\ uidetur}$ *Tyc.*^{HT} *Prim. Beat.* (*lemm.*; neque *sec.* . . . homines *def. comm.*) *Ber. cum gr. plur.* *τ. ἀνθ.* (*sine* *μ.*). que Z*. **habent** *cum gr. omn.* *ἔχουσι* (104. *al.*^{3} *ἔχωσι*): habebant *h Cassiod.* (*comm. libere*); habentes Z*. **dei** *cum gr. plur.* *τοῦ Θεοῦ*: *om.* Z* *Tyc.*^{T} (qui . . . suis *def.* ^{H}) *cum gr.* 1. *al.*^{27}; crucis *libere Cassiod.* (*comm.*); *deinde* + nr̄i Π^{c} *sine auct. gr.* **in frontibus** (font. O*)

5 et datum est illis ne occide-
rent eos sed ut cruciaren-
tur mensibus quinque
et cruciatus eorum ut cruciatus
scorpii cum percutit hominem.
6 Et in diebus illis quaerent
homines mortem
et non inuenient eam
et desiderabunt mori
et fugiet mors ab ipsis
7 et similitudines lucustarum
similes equis paratis
in proelium
et super capita earum

---

suis *etiam Beat.* (V. vi. 22) *et gr.* Q 2. *al. pler.* ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν, *cf.* in fronte sua *Beat.* (*lemm.*) *et gr.* 108 ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐ. : in frontibus (ibus *def. h*) *tantum* ACDΘITZ* *Bentl. Tisch. gig. h*[ut udtur] *et gr.* ℵAP 1. *al.*[20] ἐπὶ τῶν μετώπων (*sine* αὐ.).

5. **et** *pr.* : *om. h*[ut udtur]. **datum est** *etiam Tyc.*[H] *Tyc.*[T] (*semel*) *Baed.*[O] *cum gr. paene omn.* ἐδόθη : dictum (dicatum *Baed.*[S*]) est DOΠ*Σ *Prim. Baed.*[SD] *et* praeceptum est *Tyc.*[T] (*semel*) *Ber. cum gr.* 178. 240 ἐρρέθη—*cf. Luc. Brug.* '*Caue pro* datum *a do legas* dictum *a dico*' *et uers.* 4 *supra* (*cf. etiam* vii. 2 *et* xi. 1). **illis**, *cf.* eis DΘ *h Tyc.*[HT] *Beat.* (*lemm.*; V. vi. 18, 22, 24), *cum gr. omn.* αὐταῖς (ℵA 1. *al.*[25] αὐτοῖς): *om.* Π*. **ne occiderent** (hocc. C), *cf.* ut non occ. *gig.*, *cum gr. plur.* ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν : *gr.* 61. *al.*[6] ἀδικήσωσιν *apud latinos non redduntur*—*cf. uers.* 4 *supra.* **eos** (αὐτούς) : illos CT. **ut** *pr. etiam Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*) *cum gr. paene omn.* ἵνα : *om. Tyc.*[T] *Beat.* (V. vi. 24) *cum gr.* 141. **cruciarentur** *etiam* 𝔓 *cod. caraf. Tyc.*[T], *cf.* crucientur *gig.*, *cum gr.* ℵAP 1. *al.*[35] βασανισθήσονται (72. *al.*[9] -σωνται) *et* Q 2. *al. pler.* βασανισθῶσιν : cruciarent OϚ𝔖ℭ *haf. Tyc.*[H] *cum gr.* 7. *al.*[7] βασανίσωσιν—*cf. Luc. Brug.* '*Actiuum* cruciarent *non est mutandum cum passiuo* cruciarentur'; *deinde gr.* 23. *al.*[5] + αὐτούς (*post* βασανίσωσιν), *non autem latt.* **mensibus quinque** (quīcq̧ O; v W, ·v· *c*) *etiam Tyc.*[T] *Baed.* (*lemm. infra*) *Beat.* (V. vi. 24) *cum gr. omn.* μῆνας πέντε, *cf.* in m. q. *Beat.* (*lemm.*), *et* > q. m. '*aliae translationes*' *ap. Prim.* (*comm.*) : m. sex *Prim.* (*lemm.*), *cf.* > sex menses '*alia translatio*' *ap. Baed.* (*comm.*); *om. Tyc.*[H]; *cf. uers.* 10. **ne occ. eos sed ut cr. m. q.** *etiam Baed.*[D] *cum ord. gr. omn.* : > ne occ. eos m. v sed ut cr. *Baed.*[S]; > ne occ. eos sed ut m. ·v· cr. *Baed.*[O] cruaciatus *pr.* Σ*. **eorum** (αὐτῶν) : illorum *h.* **ut** (*om.* A*), *gr.* ὡς : sicut *gig. h Tyc.*[HT] *Beat.* (*lemm.*; V. vi. 25). **cruciatus scorpii** (scur. Z*) **cum** (quum Θ) **percutit**, *cf.* cr. scorpionis c. p. DO[c], *cum gr. paene omn.* βασανισμὸς σκορπίου (21. *al.*[8] + ὡς) ὅταν παίσῃ (ℵAPQ 7. *al. fere*[30] πέσῃ; 10. *al.*[28] πλήξῃ; 23. *al.*[2] δάκῃ; 59. 121 κρούσῃ)—*cf. etiam* cr. c. excorpio p. *h* : cr. scorpionum c. p. O* *cum gr.* 37*. 146 β. σκορπίων ὅταν πέσῃ (37* πλήξῃ); cr. scorpionum c. percusserint *Prim.*

6. **et in diebus illis** *cum gr. paene omn.* καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις : in d. illis (*sine* et) AZ* *gig.*; et (*sine* in d. illis) *Tyc.*[HT] *Beat.* (*lemm.*; V. vi. 25); *gr.* 7. *al.*[3] *om. omnino.* **quaerent** (quer. CIOΠW) *cum gr. plur.* ζητήσουσιν : querant Z*, *cf. gr.* 2. *al.*[44] ζητοῦσιν. **homines** (honimes Z*) : *om. Prim. sine auct. gr.* **inuenient** (in *in ras. scr.* U) *cum gr.* ℵQ 1. *al. pler.* εὑρήσουσιν (1. *al.*[21] εὑρήσωσιν) : inueniunt *Prim. et gr.* 41*. *al.*[2] εὕρουσιν, *cf.* inueniant Z* *Bentl. et gr.* AP 12. *al.*[52] εὕρωσιν ; in|||||||||| *h.* **eam**, *gr.* αὐτόν : illam (*il*lam *h*) *gig. h.* **desiderabunt** (dissid. D), *cf.* cupient (e *in ras. scr.* Σ) ΠΣ *gig. h Ber.*, *et* concupiscent *Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; V. vi. 26), *cum gr. paene omn.* ἐπιθυμήσουσιν : desiderabant V*Z*, *cf.* desiderabat I; *gr.* 78 ἐπιθυμοῦσιν ; *deinde* + *ras.* 1 *uel* 2 *litt.* Z. **mori** = *gr. paene omn.* ἀποθανεῖν : *gr.* 7. *al.*[3] τὸν θάνατον (*cf. infra*) *et* 156 αὐτόν *apud latinos non redduntur.* **et** *quart.* : *om.* O*. **fugiet** *cum gr.* Q 2. *al. pler.* φεύξεται : fugit Z* *Bentl. cum gr.* AP 1. *al.*[32] φεύγει; *gr.* ℵ 146 φύγῃ. **mors** = ὁ θάνατος : mox *h.* **ab** (hab C) **ipsis**, *gr.* ἀπ' αὐτῶν : ab eis DF (*infra*) U (*infra*) *vg. cod. caraf. c dem. h Tyc.*[T] *Prim. Baed.*[D] (et *tert.* . . . ipsis *def.*[SO]) *Beat.* (*infra*) *Ber.*; ab illis OΣV *gig.* **fug. m. ab ipsis** *cum ord. gr.* ℵAP 1. *al. mu.* φ. ὁ θ. ἀπ' αὐ. : > m. fug. ab eis FU *Beat.* (*lemm.*; V. vi. 26); *gr.* Q 2. *al.*[130] > φ. ἀπ' αὐ. ὁ θ. *et* 7. *al.*[3] φ. ἀπ' αὐ. *tantum* (*cf. supra*) *apud latinos non redduntur.* **eam . . . ipsis** : *om.* T* *cum gr.* 226.

7. **et** *pr.* : + uidi D *Baed.*[D] (*non autem*[SO]) *sine auct. gr.* **similitudines** (similitudinis Z*; similitudine A*) *cum gr. omn.* τὰ ὁμοιώματα : similitudo *gig. Beat.* (*praef.* iv. 36), *cf.* similitudinem Σ* *Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; V. vii. 1). **lucustarum** (loc. CDGKOΠUVWZ[c] *vg.*) : *om.* Z* *sine auct. gr.* **similes** *pr.* (similis G*IΣ*Z*; + *ras.* 1 *lit.* U) *etiam Beat.* (*praef.* iv. 36; *lemm.*; V. vii. 1) *cum gr.* ℵ 59. 113 ὅμοιοι *et* PQ 1. *al. pler.* ὅμοια, *cf.* similis *gig.* : sicut similitudo *Tyc.*[T], *cf. gr.* 226 ὥσπερ, 139*. 201 ὁμοίωμα, *et* A ὁμοιώματα; *deinde* + erant *h sine auct. gr.* **equis** (aeq. IΠΣ*, heq. C) **paratis** (per. O; parati I) = *gr. paene omn.* ἵπποις ἡτοιμασμένοις (226 > ἡτ. ἵπ.) : equorum paratorum *Tyc.*[T] *Beat.* (*praef.* iv. 36; *lemm.*; V. vii. 1) = *gr.* 130 ἵππων ἡτοιμασμένων. **in proelium** (prael. CIΠϚℭ, p̄l. DOW), *gr.* εἰς (62. *al.*[10] πρὸς) πόλεμον : ad praelium Z* *Prim.*; ad bellum *Tyc.*[T] *Beat.* (*praef.* iv. 36; *lemm.*; V. vii. 1); *def. h.* **et** *sec.* : + erant D *Baed.*[D] (*non autem*[SO]) *sine auct. gr.* **super capita** = ἐπὶ τὰς κεφαλάς : in capitibus

tamquam coronae
similes auro
et facies earum sicut facies
hominum
8 et habebant capillos
sicut capillos mulierum
et dentes earum sicut
leonum erant
9 et habebant loricas
sicut loricas ferreas
et uox alarum earum
sicut uox curruum
equorum multorum
currentium in bellum
10 et habebant caudas
similes scorpionum
et aculei in caudis earum
potestas earum nocere

---

h. **earum** *pr. etiam Beat.* (*lemm.*; V. vii. 4), *gr.* αὐτῶν: eorum A*DΘ*O*Π*TZ* *c h Prim. Beat.* (*praef.* iv. 36). **tamquam** (tanq. KOΠWϛ𝔓) *etiam Tyc.*^{H}, *cf.* quasi *h*, *cum gr. plur.* ὡς: *om. Tyc.*^{T} *Beat.* (*praef.* iv. 36; *lemm.*; V. vii. 4) *cum gr.* 28. *al.*^{10} **coronae** (chor. CΠ, corone OW) *etiam Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; V. vii. 4) = στέφανοι: coronas KV *Tyc.*^{T} *Beat.* (*praef.* iv. 36). **similes** (similis Π*Σ*) **auro** *cum gr.* ℵAP 1. *al. mu.* ὅμοιοι χρυσῷ: *gr.* Q 2. *al.*^{122} χρυσοῖ *apud latinos non redduntur.* **earum** *sec. etiam Beat.* (*lemm.*; V. vii. 6), *gr.* αὐτῶν (114. *al.*^{2} *om.*): eorum Θ* *Beat.* (*praef.* iv. 37). **sicut** (-uti C), *gr.* ὡς (30. 98 ὥσπερ): ut *h*; tamquam (tanq. ϛ𝔓) *vg. cod. caraf.* **facies** *sec.* (-ciaes C, -ties Z, *in ras. scr.* U): *gr. paene omn.* πρόσωπα *et* 40. 210 πρόσωπον. **hominum** *cum gr. paene omn.* ἀνθρώπων: hominis *Tyc.*^{T} *cum gr.* 113 ἀνθρώπου.

earum *sec.* . . .^{16} **eorum**: *in ras. scr.* Σ^{2}.

8. **et habebant** (habebat I) *cum gr. paene omn.* καὶ εἶχον (ℵA εἶχαν): habentes *h Prim.*, *cf. gr.* 81. 204 καὶ ἔχοντες. capillus *pr.* Z*. **sicut** (-uti C) **capillos** (acp. G^{c}; capillus Z*), *cf.* ut c. *Prim.*, *cum gr. plur.* ὡς τρίχας: ut *tantum h* (*teste Buchanan—legit codex* 'habentes ca*pillos ut* mulieres') *cum gr.* 38. *al.*^{4} ὡς (*sine* τρ.); *om. omnino* FG*O*U* *cum gr.* 33. *al.*^{5} **mulierum** *cum gr. paene omn.* γυναικῶν: mulieres (*pro* mulieris?) *h*—*cf. gr.* 16. 200 γυναικός. **earum** (a *in ras. scr.* U), *gr.* αὐτῶν: eorum *Tyc.*^{T} **sicut** *sec.* (-uti C), *gr.* ὡς: ut *gig. h*; *deinde* + dentes DO (> leonum d.) Z*ϛ𝔖ℭ *dem. h haf. cum gr.* 18 *qui add.* ὀδόντες. **leonum** = *gr. paene omn.* λεόντων: leoni Z*; *gr.* 226 λέοντος. **erant** *cum gr. paene omn.* ἦσαν: ||||||||||||||||ur Z*; *om. ut udtur* Z^{c} *et h cum gr.* 21. *al.*^{5} **et dentes . . . erant** *etiam Beat.* (*lemm.*; V. vii. 12): habebant dentes sicut leonum *Beat.* (*praef.* iv. 38).

9. abebant C. **loricas** *pr.* (lur. D, a *ex* o Θ, r *in ras. scr.* U) *etiam Tyc.*^{T} (*semel*), *cf.* pectora *Tyc.*^{T} (*semel*) *Prim. Beat.* (*lemm.*), *cum gr.* θώρακας (38. *al.*^{2} *om.*): corpora *Beat.* (V. vii. 12). > loricas habebant *Baed.*^{D} (*non autem* ^{SO}) *contra ord. gr.* **sicut** (-uti C) **loricas** (lur. D), *cf.* quasi l. *h*, *cum gr. plur.* ὡς θώρακας: *om. gig. cum gr.* 2. *al.*^{24} **et** *pr.* . . . **ferreas** (a *in ras. scr.* U): *om. Ber. cum gr.* 61. *al.*^{4} **et uox** = καὶ ἡ φωνή: sonus autem *h*. **alarum**. *gr.* τῶν πτερύγων: pennarum *gig. Tyc.*^{T} *Beat.* (*lemm.*; V. vii. 13). **earum**, *cf.* illarum ΘΠT^{c}Z* *dem. Beat.* (*lemm.*; V. vii. 13), *cum gr. paene omn.* αὐτῶν: *om.* T* *cum gr.* 67. *al*^{6}; *deinde* + erat *h sine auct. gr.* **sicut** *sec.* (-uti C), *gr.* ὡς: ut *gig. h* (*infra*). **uox** *sec. cum gr. omn.* φωνή: *om. h* (*infra*) *Prim.* **curruum** (currum Π*), *cf.* quadrigarum *h* (*infra*), *cum gr. omn.* ἁρμάτων: *om. haf.* (*infra*) *Ber.*; *deinde* + et CDT *cum gr.* 13. *al.*^{6} *qui add.* καί, + *ras.* 1 *lit.* U, *et gr.* 61 + ὡς. **equorum** (aeq. IΠ*) *etiam Beat.* (*lemm.*) *cum gr. plur.* ἵππων: *om. Beat.* (V. vii. 13) *cum gr.* 9. *al.*^{15} **multorum**, *cf.* multarum *h* (*infra*), *cum gr. paene omn.* πολλῶν: *om.* Π* (*deinde* + *in mg.* Π^{1}) *Tyc.*^{T} *cum gr.* 233. *gr.* 59. *al.*^{6} > πολλῶν ἵππων, *non autem latt.* **currentium** (-cium OΠ), *gr.* τρεχόντων: procurrentium *h* (*infra*). **in bellum**, *cf.* in praelium *gig.*, *et* in *pugnam h* (*infra*), *cum gr.* εἰς πόλεμον: in bello Z* *haf.* (*infra*). **sicut uox . . . in bellum**: > sicut uox currentium equorum multorum in bello *haf.*; ut multarum quadrigarum equo*rum in pugnam* procurrentium *h*.

10. **et habebant caudas** *cum gr.* 38. *al.*^{8} καὶ εἶχον οὐράς, *cf.* et habent c. (*Bentl.*) *cum gr. plur.* κ. ἔχουσιν οὐρ.: caudae uero *h*. **similes** (simile I; similis Z*) **scorpionum** (o *pr. ex* u Θ; > sc. sim. D*) *cum gr.* 46. *al.*^{5} ὁμοίας σκορπίων, *cf.* sim. scorpionibus *Prim. et* sim. scorpiis *gig. Tyc.*^{H} (*semel*) *Tyc.*^{T} *Beat.* (*praef.* iv. 38; *lemm.*; V. vii. 14) *cum gr. plur.* ὁμοίας (ℵA 14. *al.*^{12} ὁμοίοις) σκορπίοις: sicut *scorpior*um *h*, *cf.* tamquam scorpii *Tyc.*^{H} (*semel libere*), *et gr.* 45. *al.*^{6} ὁμοίως σκορπίοις; *deinde* + era^{n}t *h*. **aculei** (acc. O, aculaei Π) *etiam Tyc.*^{H}, *cf.* aculeos (*Bentl.*) *Tyc.*^{T} *Beat.* (*praef.* iv. 38; *lemm.*; V. vii. 14) *et* stimulos *gig.*, *cum gr. paene omn.* κέντρα: aculeis *Prim. cum gr.* 154 κέντροις; *deinde* + erant FKOΣ^{2}UVWZ^{c} *vg. cod. caraf. c dem. diu. Ber.*—*cf.* erat *Prim.* (*infra*), + et (*Bentl.*) *cum gr.* ℵAPQ𝔭^{47} 2. *al.*^{117} *qui add.* καί, + et potestas *h*, + et in capite earum et *Tyc.*^{T} (*non autem Tyc.*^{H}). **in caudis** (caudibus F*, s *sup. ras.* 4 *litt. scr.* U; caudas Π*) **earum**, *gr.* ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν: in c. suis *gig.*; *deinde* + et DOZ* *vg. cod. caraf. cum gr.* 1. *al. mu. qui add.* καί—*cf.* et omnis *Prim.* (*infra*). **potestas** (+ autem I) **earum**, *cf.* p. illarum *Prim.* (*infra*), *cum gr.* ℵA

hominibus mensibus
quinque
11 et habebant super se regem
angelum abyssi
cui nomen hebraice abaddon
graece autem apollyon
et latine habet nomen
exterminans
12 uae unum abiit ecce ueniunt
adhuc duo uae post haec.

Pp[47] 1. *al. mu.* ἡ ἐξουσία αὐτῶν: *ut haberent* potestatem *h* (*infra*), *cf. gr.* Q 2. *al.*[130] ἐξουσίαν ἔχουσιν (176. 206 > ἔχ. ἐξ.); *gr.* 7. *al.*[3] *om.*; *deinde* + et datum est eis *Tyc.*[T] *sine auct. gr.—cf.* datum est ei *ad init. pericopes Tyc.* (*reg.* 5) *et* vii. 2 *etc.* **nocere**, *cf.* laedere *Tyc.*[T] *Tyc.* (*reg.* 5), *et gr.* ℵAP p[47] 1. *al. mu.* ἀδικῆσαι: nocendi *h*, *cf.* laedendi *Prim. Beat.* (*lemm.*; V. vii. 14), *et gr.* Q 2. *al.*[113] τοῦ ἀδ. **hominibus** = *gr.* 124 τρῖς ἀνθρώποις: homines C TZ* *Bentl. gig. h Tyc.*[T] *Tyc.* (*reg.* 5) *Prim. Beat.* (*lemm.*; V. vii. 14) = *gr. paene omn.* τοὺς ἀνθρώπους. **mensibus quinque** (*in ras. scr.* O; v W, ·v· D *c*) *cum gr. omn.* μῆνας πέντε: m. sex *Baed.*; *cf. uers.* 5. **et habebant caudas similes scorpionum** [scorpiis] · **et aculei** [aculeos; + erant] **in caudis earum** · [+ et] **potestas earum nocere** [laedendi] . . . *disting. codd. omn.*[ut uidtur] *vg. cod. caraf. Tisch. c dem. diu. haf. Tyc.*[H] *Baed. Beat. Ber. cum gr.* 1. *al. mu.* καὶ ἔχουσιν [εἶχον] οὐρὰς ὁμοίας σκορπίοις [σκορπίων] · καὶ κέντρα ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν · [+ καὶ] ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἀδικῆσαι . . ., *cf.* et habebant caudas similes scorpiis et stimulos in caudis suis potestas earum nocere . . . *gig.*, *et* caudae uero sicut *scorpiorum* era[n]t et aculei et potestas in caudis earum *ut haberent* potestatem nocendi . . . *h*: et habent caudas similes scorpionum et aculeos · et in caudis earum potestas earum nocere . . . *disting.* (*Bentl.*) *cum gr.* ℵAPQp[47] 2. *al. mu.* καὶ ἔχουσιν οὐρὰς ὁμοίας σκορπίοις καὶ κέντρα· καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν ἡ ἐξουσία αὐτῶν [ἐξουσίαν ἔχουσι τοῦ] ἀδικῆσαι . . ., *cf.* > et habebant caudas similes scorpionibus et aculeis et omnis potestas illarum in caudis earum erat laedendi . . . *Prim.*, *et* et habebant caudas similes scorpiis et aculeos in capite earum et in caudis earum potestas earum et datum est eis laedere . . . *Tyc.*[T]

11. **et** *pr.* (*in ras. scr.* O) *cum gr.* P 1. *al. sat. mu.* καί: *om. Tyc.*[HT] *cum gr.* ℵAQp[47] 2. *al. longe plu.* **habebant** *etiam Tyc.*[H] (*semel*) *Beat.* (V. vii. 17) *cum gr.* 119. *al.*[4] εἶχον: habent CFU*T *Bentl. gig. Beat.* (*praef.* iv. 40; *lemm.*) *cum gr.* ℵAPp[47] 1. *al. mu.* ἔχουσιν; habentes *Tyc.*[H] (*semel*) *Tyc.*[T] *cum gr.* Q 2. *al.*[120] ἔχουσαι *et* 178. *al.*[2] ἔχοντες. **super** (*om. Baed.*[O]) **se** (*om.* Z*) **regem angelum** (hangel. C, anguel. D; angelorum A*I Z*) **abyssi** (abysi D, abissi Θ) *etiam Tyc.*[H] (*semel*) *Tyc.*[T] *cum gr.* ℵPp[47] 1. *al. mu.* ἐπ' (ℵ *om.*) αὐτῶν (ℵ 130. 141 ἑαυτῶν; 59 αὐτοῖς; P 216 αὐτὸν; ℵ + τὸν) βασιλέα τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου: super se angulum ab. (*sine* r.) *h*, *cf. gr.* 16 ὑπ' αὐ. ἄγγ. τ. ἀβ. *tantum*; super se r. ab. (*sine* angelum) G* *Tyc.*[H] (*semel*); *gr.* Q 2. *al.*[130] > β. ἐπ' αὐτῶν (7. 45 αὐτοὺς; 104. 151 αὐταῖς; 42. *al.*[6] αὐτὸν; 7. *al.*[5] + τὸν) ἄγγελον (58 ἄγγελοι) τ. ἀβ. *et* A ἐπ' αὐ. β. τὸν ἄρχοντα τ. ἀβ. τ. ἄγγ. *apud latinos non redduntur.* **cui nomen** *etiam Tyc.*[H] *cum gr.* p[47] 18 ᾧ ὄνομα, *cf.* n. ei *gig. cum gr. plur.* ὄν. αὐτῷ (119. *al.*[2] αὐτοῦ), cui n. erat *h Baed.*[D] (cui . . . exterminans *def.* [SO]), *et gr.* ℵ ᾧ ὄν. αὐτῷ: n. habet *Beat.* (*praef.* iv. 40; *lemm.*; V. vii. 18); et n. habebat *Tyc.*[T] hebreice A[c], hebraeice F[c], hebraicae KVZ[c], hebraeicae F*, hebraycae C, h||ebraicae U, ebraice OΠΣ[2]Z*, ebreice D, ebreicae A*, ebrayce T, ebraicae I. **abaddon** (= *Tyc.*[H], abbadon I *gig.*, abadon Z*ς *Baed.*[D], abadaon D *Beat.*, abbadon *h Tyc.*[T]) *cum gr. omn.* Ἀβαδδὼν *uel* Ἀββαδών *etc.*: armageddon *Prim.—ex* xvi. 16. **graece** (grece ADΠΣ[2]U[c]VWZ, grecae CKU*) **autem** *etiam Tyc.*[H] *cum gr.* 59 Ἑλληνιστὶ δέ, *cf. gr.* Q 2. *al.*[130] ἐν δὲ τῇ Ἑλληνικῇ *et* 9. *al.*[10] > ἐν τῇ Ἑλληνικῇ δέ—*cf. etiam* graeca autem lingua *Prim. cum gr.* 240 Ἑλληνικῇ δὲ ῥήσει, *et gr.* 38 ἐν δὲ τῇ Ἑλληνικῇ ῥήσει: graece (graecae F*) *tantum* F *Tyc.*[T] *Beat.* (*praef.* iv. 40; *lemm.*; V. vii. 18) *Ber. et gr.* 26. *al.*[2] ἐν τῇ Ἑλληνικῇ *tantum*, *cf.* graeca lingua *h*; et in graeca lingua *gig. cum gr.* 119. *al.*[8] καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ (203 + δὲ) ῥήσει (200 γλώσσῃ), *cf. gr.* ℵAPp[47] 1. *al. mu.* καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ (ℵ 46. *al.*[3] Ἑλληνίδι) *et* 251 καὶ Ἑλληνιστί; *deinde* + habet nomen *gig. cum gr.* ℵp[47] 36. 102 *qui add.* ἔχει ὄνομα, + nomen *habens h cum gr.* 30. *al.*[4] *qui add.* ὄνομα ἔχων—*cf. gr.* APQ 1. *al. pler. qui add.* ὄνομα ἔχει, 149. 186 *qui add.* ὄνομα αὐτῷ ἐστιν, *et* 59 *qui add.* αὐτῷ ὄνομα. **apollyon** (-yon ς, -ion A CFGOΠΣ[2]TWZ*, appollion U, apolion Θ, apalion D) = Ἀπολλύων (16. *al.*[15] Ἀπολύων): perdens *gig.—cf. Tyc. et Beat. infra.* **et** *sec.*: *om. vg. cod. caraf. dem. Tyc.*[HT] *Beat.* (*praef.* iv. 40; *lemm.*; V. vii. 18). **latine** (-nae ACF*KTU*VZ[c]): latina lingua *h Prim.* **habet** (t *in ras.* 2 *litt. scr.* O) **nomen** (en *in ras. scr.* O), *cf.* > n. h. D, habens n. KVWZ[c] *vg. cod. caraf. c dem. diu. et* > n. habens *h Prim.*: *om.* FU *Tyc.*[HT] *Beat.* (*praef.* iv. 40; *lemm.*; V. vii. 18) *Baed.*[D] **exterminans** (ex *in ras. scr.* O, ex *sup. lin.* T), *cf.* exterminator *dem. Cassiod.* (*comm.*) *et libere Capitula* CT (*supra*, *p.* 413): perdens *Tyc.*[HT] *Beat.* (*praef.* iv. 40; *lemm.*; V. vii. 18)—*cf. gig.* (*supra*). **et** *sec.* . . . **exterminans**: *om. gig. cum gr. omn.*

12. **uae** (ue OW) **unum**: u. una *gig.* = ἡ οὐαὶ ἡ μία. **abiit** (hab. A*CGOZ*, abit D, habuit T), *gr.* ἀπῆλθεν (21. *al.*[11] παρῆλθεν): + et *codd. plur. vg. cod. caraf. Bentl. uett. Tyc.*[HT] *Hieron.* (v. 78) *Prim. Baed. Ber.* (*non autem* ADFIU *Tisch. Beat.*)

13 Et sextus angelus
tuba cecinit
et audiui uocem unum
ex cornibus altaris
aurei quod est ante oculos dei
14 dicentem sexto angelo
qui habebat tubam
solue quattuor angelos
qui alligati sunt in flumine
magno eufrate
15 et soluti sunt quattuor angeli
qui parati erant in horam

---

sine auct. gr. **ecce** : *om. Hieron.* **ueniunt** *etiam Tyc.*[T] (*infra*) = *gr.* ℵ[c]PQ 1. *al. sat. mu.* ἔρχονται, *cf.* uenient *Tyc.*[H] *et* secuntur *Prim.* (*infra*): ueniet *Hieron.* (*infra*), *cf. gr.* ℵ*A𝔓[47] 2. *al.*[131] ἔρχεται. **adhuc duo** (·ii· D) **uae** (ue OW) *etiam Beat.* (*praef.* iv. 40; V. vii. 18) *cum gr. plur.* ἔτι (21. *al.*[9] + αἱ; 47 + καὶ) δύο οὐαί (167 *om.*): alia d. u. *gig.*, *cf.* alii d. u. *Prim.* (*infra*), *et gr.* 226 ἕτεραι δ. *tantum*; d. u. *Tyc.*[H] *Tyc.*[T] (*infra*) *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* 36 *al.*[6] αἱ δ. οὐαί *et* 1. *al.*[33] δ. οὐαί *tantum*; secundum u. *h* (*infra*) *cum gr.* 7. *al.*[3] δευτέρα οὐαί, *cf.* > u. alterum *Hieron.* (*infra*), *et* xi. 14; *deinde* + et *Tyc.*[H] (*non autem* [T]) *cum gr.* Q 2. *al.*[5] *qui add.* καί—*uide autem infra.* > duo uae ueniunt (*sine* adhuc) *Tyc.*[T], > secundum uae . . . *h* (*in fine pericopes*), > alii duo uae secuntur *Prim.*, *et* > uae alterum ueniet *Hieron.*, *contra ord. gr.* **post haec** (hec COW) *etiam Baed.*[D], *cf.* postea *Beat.* (*praef.* iv. 40; *lemm.*; V. vii. 18), *cum gr. paene omn.* μετὰ ταῦτα: cito *Hieron.*—*cf.* xi. 14; *om. Prim. Baed.*[SO] *Ber. cum gr.* 146. 167.

duo uae post haec · [13]et sextus angelus *disting. codd. paene omn. vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. uett. Tyc.*[T] *Hieron.* (v. 78) *Baed.*[D] *Beat. cum gr.* AP 1. *al. sat. mu.* δύο οὐαὶ μετὰ ταῦτα · καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος: duo uae · post haec [13]sextus angelus *disting.* I *cum gr.* ℵ𝔓[47] 4. *al.*[116] δύο οὐαὶ · μετὰ ταῦτα καὶ (ℵ𝔓[47] 56. *al.*[3] *om.*) ὁ ἕκτ. ἄγγ., *cf.* duo uae · et post haec[13] sextus ang. *Tyc.*[H] *cum gr.* 14. 92 δύο οὐαὶ · καὶ μετὰ ταῦτα ὁ ἕκτ. ἄγγ., *et Uict.-Pet.*[Φ] (*infra*) *qui pericopen incipit* 'post haec audiui . . .'; *non liquent Prim. Baed.*[SO] *Ber. qui* post haec *om.*, *neque* Q 2. *al.*[2] *qui* δύο οὐαὶ καὶ μετὰ ταῦτα καὶ ὁ ἕκτ. ἄγγ. *habent.*

13. **et** *pr.*: *om.* I *Tyc.*[H] (*non autem* [T]) *cum gr.* ℵ𝔓[47] 14. *al.*[5]—*cf. supra.* ·vi· D. hangelus C, ang̃ D. **cecinit** (caec. C, e *in ras. 2 litt. scr.* U). **et** *pr.* . . . **et** *sec.*: post haec *ad init. pericopes Uict.-Pet.*[Φ] (et *autem* [S])—*cf. supra.* audi Π*, audibi T. **uocem unum** *et gr.* 200 φωνῆς ἑνός: uocem (m *in ras. scr.* O) unam (hun. C; *in ras. scr.* O) CDF[c] [ut uidetur] ΟΠΣ[2]TUW *vg. cod. caraf. c dem. diu. haf. Baed. Ber. cum gr. plur.* φωνὴν μίαν (34. *al.*[8] μεγάλην; ℵ* 38. *al.*[2] *om.*) *et* ℵ[c] 59. *al.*[6] φωνῆς μιᾶς, *cf. gr.* 14. *al.*[4] > μίαν φωνήν; unum *tantum gig.* '*Cypr.*' (*test.* iii. 59[W]) *Uict.-Pet.*[ΦS] *Tyc.*[HT] *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 42; *lemm.*; V. viii. 1). *gr.* ℵ* *om.* μίαν ἐκ τῶν κεράτων, *non autem latt.* **ex** = ἐκ: de G *gig.*; *deinde* + quattuor (quatuor Ϛ𝔓; IIII O) ΘO *vg. cod. caraf. dem.* '*Cypr.*' *Uict.-Pet.*[ΦS] *Tyc.*[HT] *Prim. Baed.*[Dc] *Beat.* (*praef.* iv. 42; *lemm.*; V. viii. 1) *cum gr.* PQ 1. *al. pler. qui add.* τεσσάρων. **cornibus** *et gr.* κεράτων: angelis (*pro* angulis?) '*Cypr.*'; *deinde* + angelum *Tyc*[HT] *Beat.* (*praef.* iv. 42), + angelorum *Beat.* (*lemm.*; V. viii. 1), *sine auct. gr.*—*gr.* 21. *al*[8] + κεκραγότος, *non autem latt.* **altaris aurei** (aureis IΠ*) *etiam Tyc.*[H] (*semel*), *cf.* arae aureae '*Cypr.*' *Beat.* (*praef.* iv. 42; *lemm.*; V. viii. 1), *cum gr. paene omn.* τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ—*cf.* ara aurea *libere Tyc.*[H] (*semel*): arae dei aureae *Prim.*—*cf.* vi. 9, viii. 3, 5, xi. 1, xiv. 18, *et* xvi. 7; arae *tantum Tyc.*[T] *cum gr.* 14. *al.*[2] τ. θ. (*sine* τ. χρ.). **quod est ante** (han. C) **oculos** (oculus Z*) **dei** (domini D), *cf.* > quae sub oculis dei est *Prim.*: quod est ante deum *gig.*; quod (quae '*Cypr.*' *Tyc.*[T] *Beat.*) est in conspectu dei (domini *Ber.*) '*Cypr.*' *Uict.-Pet.*[ΦS] *Tyc.*[HT] *Beat.* (*praef.* iv. 42; *lemm.*; V. viii. 1) *Ber.*; *gr.* τοῦ (14. 28 *om.*) ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

14. **dicentem** (dicente Θ) = *gr.* ℵ*A 25 λέγοντα *et* P𝔓[47] 1. *al. sat. mu.* λέγουσαν, *cf. gr.* Q 2. *al.*[83] λέγοντος *et* ℵ[c] 119. *al.*[4] λεγούσης: dicens *Uict.-Pet.*[ΦS] = *gr.* 40. 210 λέγων. **sexto** (·vi· D; ·VII·[mo] *c*) *cum gr. paene omn.* ἕκτῳ: *om. Uict.-Pet.*[ΦS] *cum gr.* A 81. *al.*[3] hangelo C, ang̃ D. **qui habebat tubam**, *cf.* q. habet t. A* *gig.* '*Cypr.*' (*test.* iii. 59[W]), *cum gr. plur.* ὁ ἔχων τὴν σάλπιγγα *uel* 34. *al.*[10] τῷ ἔχοντι τ. σ.—*cf. etiam* > q. t. portabat *Prim.*: q. habes t. *Beat.* (*praef.* iv. 42; *lemm.*; V. viii. 1, 8) *plane cum gr. plur.* (*supra*); uade et *Ber.* quatuor OϚ𝔓; IIII W, ·IIII· D *c*, IIII[or] *gig.*, ·IIII[or]· Σ[2]. **angelos** (hangel. C, anguel. D): + stantes in quattuor angulos terrae tenentes quattuor uentos *Uict.-Pet.*[ΦS]—*ex* vii. 1. **qui alligati** (al||gati Z*) **sunt** *etiam Tyc.*[H] (*semel*), *cf.* q. ligati s. *Uict.-Pet.*[ΦS], *et* > q. s. uincti *Prim.*: ligatos '*Cypr.*' *Tyc.*[H] (*bis*) *Tyc.*[T] (*semel*) *Beat.* (*praef.* iv. 42; *lemm.*; V. viii. 1, 8) = τοὺς δεδεμένους; *om. Tyc.*[T] (*semel*). **in** (*om. Baed.*[S]) **flumine** (-nae V) **magno** (*om. Tyc.*[H] (*semel*) *Beat.* (*lemm.*)) *cum gr.* 7. *al.*[8] ἐν τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ: supra flumen magnum '*Cypr.*', *cf.* super flumen illum magnum *Prim.* (*ut ad* xvi. 12), apud flumen magnum *Uict.-Pet.*[ΦS], *et gr. plur.* ἐπὶ τῷ π. τῷ μ. (108. *al.*[7] *om.*); *deinde gr.* P + ποταμῷ, *non autem latt.* **eufrate** (-tae I, e *sec. in ras. 2 litt. scr.* U; euphrate *vg.*) = Εὐφράτῃ: eufraten (euphraten K, euphrathen C) CKΠTZ* *gig.* '*Cypr.*' *Uict.-Pet.*[ΦS] *Tyc.*[HT] *Prim.*

15. **soluti** (lut *in ras. scr.* U) **sunt** (*in ras. scr.* U) = *gr. paene omn.* ἐλύθησαν (97. *al.*[2] ἔλυσαν): *gr.* A ἐλυπήθησαν; *deinde* + illi *Prim.* = *gr. omn.* οἱ (τέσσαρες ἄγγελοι). quatuor IOZϚ𝔓; IIII W,

et diem et mensem et annum
ut occiderent tertiam
partem hominum
16 et numerus equestris exercitus uicies milies dena milia
audiui numerum eorum
17 et ita uidi equos in uisione
et qui sedebant super eos
habebant loricas igneas
et hyacintinas et sulphureas
et capita equorum erant
tamquam capita leonum
et de ore ipsorum procedit
ignis et fumus et sulphur
18 ab his tribus plagis occisa est
tertia pars hominum

·IIII· D *c*, IIII^or *gig.*, ·IIII^or· Σ². ang̃ D. **qui parati** (per. O) **erant** (*om.* D), *cf.* > q. er. p. '*Cypr.*' (*test.* iii. 59^W) *Prim.*, *et* q. p. sunt GΣ² *gig.*, *cum gr. plur.* οἱ ἡτοιμασμένοι: p. *tantum Tyc.*^HT *Tyc.* (*reg.* 5 *ad init. pericopes*) *Beat.* (*lemm.*; V. viii. 12) *cum gr.* ℵ 41. *al.*⁹ ἡτ. (*sine* οἱ). **in** = εἰς: inter O. **et diem** *cum gr.* APp^47 10. *al. mu.* καὶ (10. *al.*^42 + τὴν) ἡμέραν: *gr.* Q 2. *al.*^103 κ. εἰς τὴν ἡμ. *apud latinos non redduntur, neque* ℵ 1. 208 *qui omnino om.* **et mensem** (mensum Z*) = *gr. paene omn.* καὶ μῆνα: *gr.* 98 *om.* **et annum** *etiam Tyc.*^HT = καὶ ἐνιαυτόν: et in an. *Tyc.* (*reg.* 5). **ut occiderent** (hocc. C, t *om.* I), *cf.* ut interficerent *Ber.*: ut occidant *gig.*; *gr.* ἵνα (ℵ + μὴ) ἀποκτείνωσιν. **tertiam** (terc. OIIW, ·iii· D) **partem**: *gr.* τὸ τρίτον (21. *al.*^12 + μέρος).

16. **equestris** (heques. C, aeques. IU, seques. ΘΠ, equis. D) **exercitus**: > ex. equitatus *gig.*, > exercitum equestrium '*Cypr.*' (*test.* iii. 59^W), *et* > militantium equitum *Prim.*, *cum ord. gr.* στρατευμάτων τοῦ (25. *al.*⁷ τῶν) ἱππικοῦ (2. *al.*^107 ἵππου; 25. *al.*⁷ ἵππων)—*cf.* > exercitnum (exercitus ^T) bestiae (*corrupte ex* bis ?—*uide infra*) *Tyc.*^HT; exercituum *tantum* '*alia translatio quam Ticonius exposuit*' *apud Prim. Beat.* (*lemm.*; V. viii. 15); *deinde* + illius *Prim. et gr.* 18 *add.* αὐτῶν. **uicies** (uigies O, uigesies W, *sup. ras. scr.* Z^c) **milies** (millies *vg.*; *om.* O) **dena** (de^na T) **milia** (millia *vg.*) *etiam Baed.*, *cf.* bis myriades myriadum '*alia translatio quam Ticonius exposuit*' *apud Prim.* '*alia translatio*' *apud Baed. Beat.*, dismyriades myriadon '*Cypr.*', *et gr.* ℵAPp^47 1. *al. mu.* δὶς (ℵp^47 1**. *al. pauc.* δύο) μυριάδες μυριάδων (ℵ > μυριάδων μυριάδας): myriades myriadum *Tyc.*^HT *cum gr.* Q 2. *al. fere*^160 μυριάδες μυριάδων; octaginta milia *Prim.* **audiui** (-bi T) *cum gr. plur.* ἤκουσα *tantum*: et au. CD *vg. cod. caraf. Baed.*^D (aud. n. eorum *def.*^SO) *cum gr.* 57. 141 καὶ ἤκ., *cf. gr.* 106. *al.*⁴ ἤκ. δέ. **eorum** (*in ras. scr.* O), *gr.* αὐτῶν: illorum *gig. Prim.*

17. **et** *pr.*: *om.* O. **ita**, *cf.* sic '*Cypr.*' (*test.* iii. 59^W) *Tyc.*^T *Beat.* (V. ix. 1), *cum gr. plur.* οὕτως (111 ὡς): post haec *Beat.* (*praef.* iv. 46)—*cf.* iv. 1, vii. 1, 9, xv. 5, xviii. 1; *om. Tyc.*^H *Prim. Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* 38. *al.*⁵ **uidi**: + *ras.* 1 *lit.* U. **equos** (heq. C, aeq. IΠ*Σ, o *in ras. scr.* O; equus Z*) = *gr. plur.* τοὺς ἵππους: *gr.* Q 14. *al.*² τ. ἱππικούς. uissione D. **qui sedebant** *etiam Tyc.*^H: sedentes *Tyc.*^T *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 46; *lemm.*; V. ix. 1) = τοὺς καθημένους. **in . . . eos** (equos *Baed.*^D): *om.* '*Cypr.*' **habebant loricas** (lur. IΣ), *cf.* habentes loricas (lur. D) ACDFGK ΠTVWZ *cod. caraf. Bentl. Tisch. haf.* '*Cypr.*' *Prim.*, *cum ord. gr. plur.* ἔχοντας θώρακας: *gr.* 62. *al.*^10 > θ. ἔχ., *non autem latt.* **et** *tert.*: *om. Beat.* (*praef.* iv. 46; *non autem lemm. et* V. ix. 1) *cum gr.* 215. **hyacintinas** (hyacynt. I, hyacinth. *vg.*, hycinth. C, hiacinct. Σ; iacint. D, iacinth. AK OIIV, iacynth. Θ, iaccint. T, iacinct. W, iaccintynas Z*, iacintynas Z^c; yacinctinas *sed* y *et* i *pr. in ras. scr.* U) = *gr. omn.* ὑακινθίνους (16. *al.*⁵ ἰακινθ.; 141 ἀκινθ.): spineas *Prim.* (ἀκανθίνους *reddens ut coniecit Haussleiter ad loc.*?—*cf. gr.* 141 *supra*). **sulphureas** (-phoreas AUZ*, -foreas CDT, hure *in ras. scr.* Σ²). **et** *quint.*: + erant eis *Prim. sine auct. gr.* **capita** *pr.*: + *ras.* 1 *lit.* U. **equorum** (aeq. CI) *etiam Beat.* (*lemm.*; V. ix. 2) *cum gr. omn.* τῶν ἵππων: *om.* D *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 46). **erant** *etiam Beat.* (*lemm.*; V. ix. 2): *om.* D *Bentl. gig. Prim.* (*cf. autem supra*) *Beat.* (*praef.* iv. 46) *et gr. non expr.* **tamquam** (tanq. KOΠWΣ[illegible]), *gr.* ὡς: ut *Prim.*; sicut *Tyc.*^HT *Beat.* (*praef.* iv. 46; *lemm.*; V. ix. 2). **capita** *sec. cum gr. omn.* κεφαλαί: *om. Tyc.*^HT *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 46; *lemm.*; V. ix. 2). **leonum**: e *in ras. scr.* U. **et** *sext. etiam Tyc.*^H *Beat.* (*lemm.*; V. ix. 4): *def. Tyc.*^T *Beat.* (*praef.* iv. 46–47) *et gr.* 4. *al.*⁴ *om.* **de ore** (hore C; *om. diu.**) *etiam Beat.* (*praef.* iv. 47), *cf.* ex ore *Tyc.*^HT *Beat.* (*lemm.*; V. ix. 4), *et gr.* 17*. *al.*⁵ ἐκ τοῦ στόματος: de oribus (*Bentl.*) *et gr. plur.* ἐκ τῶν στομάτων. **ipsorum**, *gr.* αὐτῶν (106. 152* *om.*): eorum *vg. cod. caraf. Tyc.*^HT *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 47; *lemm.*; V. ix. 4) *Ber.* **procedit**, *cf.* exiit *Tyc.*^H *Beat.* (*praef.* iv. 47; *lemm.*; V. ix. 4), *cum gr. plur.* ἐκπορεύεται (29. *al.*² ἐκπορεύονται): exiebat *Prim. cum gr.* 38. *al.*⁹ ἐξεπορεύετο; exiet *Tyc.*^T **et** *quint.* . . . **procedit**: *om.* '*Cypr.*' **ignis et fumus** *etiam Tyc.*^T *cum ord. gr. omn.* πῦρ καὶ καπνός: > f. ig. (*sine* et) *Tyc.*^H **sulphur** (-phor CF, -fur TZ^c, -for Z*, u *sec. in ras. scr.* Σ²U).

18. *Uers. def. Prim. Baed.*^SO *Ad init.* + et OII *vg. cod. caraf. cum gr.* 18. 122 *qui add.* καί. **ab** (hab C) **his** (hiis W) **tribus** (·iii· D; *om.* G) **plagis** *contra ord. gr.*: > ex tr. pl. istis '*Cypr.*

de igne et fumo et sulphure
qui procedebat ex ore
ipsorum
19 potestas enim equorum
in ore eorum est
et in caudis eorum

nam caudae eorum similes
serpentibus habentes
capita et in his nocent
20 et ceteri homines qui non
sunt occisi in his plagis
neque paenitentiam egerunt

(*test.* iii. 59^{W}) *cum ord. gr. plur.* ἀπὸ (1. *al.*^{3} ὑπὸ) τῶν (C *om.*) τριῶν (ℵ *om.*) πληγῶν (1. *al. pauc. om.*) τούτων (P^{47} *om.*); > pl. tr. his (*sine* ab) *gig.*; *gr.* 46. *al.*^{7} > ἀπὸ τῶν τρ. τούτων πλ., *non autem latt.* **occisa** (hocc. C, occissa DZ) **est**, *cf.* interfecta est *Ber.*, *et gr.* P^{47} 18. *al.*^{15} ἀπεκτάνθη: *gr. plur.* ἀπεκτάνθησαν. **tertia** (terc. ΟΠΣW; iii D) **pars**: *gr.* τὸ τρίτον. **hominum**: + et O *cum gr.* 14. *al.*^{2} *qui add.* καί. **de igne** *et gr.* Q 2. *al.*^{109} ἀπὸ τοῦ πυρός, *cf.* ex igne (igni *Beat.*) '*Cypr.*' *Beat.* (*lemm.*; V. ix. 5) *et gr.* ℵACPP^{47} 1. *al. mu.* ἐκ τ. π.: igne *tantum Beat.* (*praef.* iv. 48 *infra*); per ignem *Ber.* **et** *pr. cum gr. omn.* καί: *om. Beat.* (*praef.* iv. 48; *lemm.*; V. ix. 5) *Ber.*; *deinde* + de ΘOZ*𝔊𝔖𝔆 *gig. et gr.* 39. *al.*^{2} *add.* ἀπό, + ex 𝔓 *cod. caraf. et gr.* CPP^{47} 1. *al. pauc. add.* ἐκ—*adnotat Luc. Brug.* 'De igne et de fumo et sulphure. *Non legas* ex *loco posterioris* de.' **fumo** *et gr.* τοῦ καπνοῦ: fumum *Ber.* **et** *sec.*: ac *Ber.*; *deinde* + de *gig. et gr.* PP^{47} 1. *al. pauc. add.* ἐκ. **sulphure** (-phurae I, -phore AU, -phor||e Θ, -fure Z^{c}, -fore DTZ*, u *sec. in ras. scr.* Σ^{2}): *gr.* τοῦ θείου. **qui** (i *in ras. scr.* Σ^{2}) **procedebat** (praec. Z*), *cf.* q. procedit *gig.*, quod exit (exiit *Beat.* (*lemm.*; V. ix. 5); exiet '*Cypr.*' *Tyc.*^{T}) '*Cypr.*' *Tyc.*^{T} *Beat.* (*praef.* iv. 48; *lemm.*; V. ix. 5), *et gr. plur.* τοῦ ἐκπορευομένου (7. *al.*^{3} *om.*): quae (que OW; qui D *haf. Baed.*^{D}) procedebant DOW *vg. cod. caraf. dem. haf. Baed.*^{D} *Ber. et gr.* 21. *al.*^{18} τῶν ἐκπορευομένων. **ex** (de ΣW𝔓𝔖𝔆 *cod. caraf. dem. gig. haf. Ber.*) **ore** (hore C) **ipsorum**, *cf.* ex (de '*Cypr.*' *Tyc.*^{T}) ore eorum '*Cypr.*' *Tyc.*^{T} *Baed.*^{D} *Beat.* (*praef.* iv. 48; *lemm.*; V. ix. 5), *cum gr.* 18. *al.*^{5} ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν: de oribus ipsorum (*Bentl.*) *cum gr. plur.* ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν (P^{47} *om.*). > igne fumo et sulfure quod exit ex ore eorum occisa est tertia pars hominum *Beat.* (*praef.* iv. 48) *contra ord. gr.* (*cf. autem* 69 *qui om.* ἀπεκτάνθησαν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων).

19. **potestas enim** *etiam Beat.* (*lemm.*), *cf.* > nam p. *Prim. et* nam uis '*Cypr.*' (*test.* iii. 59^{W}), *cum gr. paene omn.* ἡ (1. 208 αἱ; 187 καὶ) γὰρ ἐξουσία (1. 208 ἐξουσίαι): potestas *tantum Greg.-Mag.* (*P.L.* lxxvi. 704 *ad init. pericopes*) *Beat.* (*praef.* iv. 48; V. ix. 6) *cum gr.* 121 ἡ ἐξ. (*sine* γάρ). **equorum** (heq. C, aeq. IΠΣ*, ||eq. U) *cum gr. plur.* τῶν ἵππων: *gr.* A τῶν τόπων, 1. *al.*^{6} αὐτῶν, *et* 81. 204 αὐτοῦ, *apud latinos non redduntur—neque* 114. *al.*^{2} *qui om.* **in ore** (hore C) **eorum** (equorum G) **est et in** (*in ras. scr.* Σ^{2}) **caudis** (*in ras. scr.* Σ^{2}) **eorum** (*in ras. scr.* Σ^{2}) *cum ord. gr. plur.* ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἐστιν (178 ἦν) καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν (111 + ἐστιν), *cf.* in ore ipsorum est et in c. eorum Z* *dem. gig. Ber.*, in ore ipsorum est et in c. D, in ore eorum et in c. eorum *diu. cum gr.* 181 ἐν τῷ στ. αὐ. καὶ ἐν τ. οὐρ. αὐ., in ore et in c. eorum *Tyc.*^{T} *Baed. Beat.* (*praef.* iv. 48; *lemm.*; V. ix. 6), *et* in ore et in (*om. Prim.*) c. eorum erat *Prim. Greg.-Mag.*: *gr.* 38. *al*^{12} > ἐν τ. οὐρ κ. ἐν τ. στ. αὐ. (203 *om.*) ἐστιν (38. *al.*^{2} ἦν), *non autem latt.*; *gr.* 1. *al.*^{20} ἐν τ. στ. αὐ. ἐστιν (240 ἦν) *tantum apud latinos non redduntur.* **nam caudae** (-de ΟΠW Z*), *cf.* > c. enim '*Cypr.*' *Tyc.*^{HT} *Beat.* (*lemm.*, V. ix. 7; nam . . . capita *def. praef.* iv. 48), *cum gr. paene omn.* αἱ γὰρ (214 + αἱ) οὐραί: nam et c. AU^{c}W *c Baed. cum gr.* 35. *al.*^{2} καὶ γὰρ (187 + αἱ) οὐραί. **eorum** *tert.*, *gr.* αὐτῶν: illorum FGΘIΠ ΣZ* *dem.*; ipsorum *gig.*; *deinde* + erant *Prim. sine auct. gr.* **similes** (similis Σ*Z*) *cum gr. paene omn.* ὅμοιαι (1. *al.*^{12} ὅμοιοι): *gr.* C* *om.* **serpentibus** (scorpionibus D—*cf. uers* 10) *etiam Baed.*^{SO}, *cf.* anguibus '*Cypr.*', *et gr.* ℵACPP^{47} 1. *al. mu.* ὄφεσιν: serpentium (+ uel bus *sup. lin.*) *Baed.*^{D} *et gr.* Q 2. *al.*^{110} ὄφεων. **habentes** = *gr. plur.* ἔχουσαι, *cf.* ℵ* 81* ἐχούσας: habentibus (> capita habentibus *Tyc.*^{T}) CT *dem. Tyc.*^{T} = *gr.* ℵ^{c}P 12. *al.*^{12} ἐχούσαις, *cf.* C* 53. *al.*^{7} ἔχουσιν. **capita**: + draconum *Prim.—ex* Ps. lxxiii. 13?; *gr.* 69. *al.*^{2} + αὐτῶν. **et** *sec.*: *om. Prim.* **in his** (hiis W), *cf.* in ipsis *gig.*, *et* in eis '*Cypr.*', *cum gr.* ἐν αὐταῖς (130 ταύταις): de quibus *Prim.* **nocent** = *gr. plur.* ἀδικοῦσιν (12 ἀδικήσουσιν): nocebant *Prim.*, *cf. gr.* 38. *al.*^{12} ἠδικοῦσαν.

20. **et** *pr.*: *om. haf.* **ceteri** (caet. DIΣU*𝔊𝔓), *gr.* οἱ λοιποί: reliqui '*Cypr.*' (*test.* iii. 59^{W}) *Tyc.*^{T} *Beat.* (*lemm.*; V. ix. 9). **homines** (hominis Σ*): hominum *gig.* '*Cypr.*' *Tyc.*^{T} *Beat.* (*lemm.*; V. ix. 9) = τῶν ἀνθρώπων; *deinde* + erant D *sine auct. gr.* **qui** *cum gr. paene omn.* οἵ: *om. gig. Tyc.*^{T} *cum gr.* 67. *al.*^{2} **sunt occisi** (hocc. C, occissi D; occi *tantum* F*, *deinde* si *sup. lin.* F^{1}), *gr.* ἀπεκτάνθησαν: sunt interempti *Prim.* (*infra*). **in** (ab GΣ^{2} (*in ras. scr.*)) **his** (hiis W) **plagis** *etiam Tyc.*^{T} (*semel*), *cf.* in istis pl. '*Cypr.*', *et gr. plur.* > ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις: in pl. *tantum* FU* *Tyc.*^{T} (*semel*); *gr.* 119. *al.*^{6} ἐν ταῖς πλ. αὐτῶν, *cf.* ℵP^{47} ἐν ταῖς πλ. αὐτῶν ταύταις. > in his plagis non sunt interempti *Prim. contra ord. gr.* **neque** (nec '*Cypr.*') = *gr.* ℵQP^{47} 14. *al.*^{6} οὐδὲ *et* AP 1. *al. uix mu.* οὔτε: et non *Tyc.*^{T} *Beat.* (V. ix. 9) = *gr.* 149. *al.*^{3} καὶ οὐ; non *tantum Beat.* (*lemm.*) = *gr.* C 2. *al.*^{150} οὐ. **paenitentiam** (poen. CDΠΣ^{2} *vg.*, pen. Σ*

de operibus manuum
suarum
ut non adorarent daemonia et simula-
cra aurea et argentea
et aerea et lapidea
et lignea
quae neque uidere possunt
neque audire neque
ambulare

21 et non egerunt paeniten-
tiam ab homicidiis suis
neque a ueneficiis suis
neque a fornicatione sua
neque a furtis suis.
X. 1 Et uidi alium angelum
fortem descendentem
de caelo amictum nube
et iris in capite eius

Z*, penitenciam O, pñiam W) **egerunt** (heg. C, aeg. Π, u *superscr.* A^{c}), *gr.* μετενόησαν: > eg. p. *Tyc.*^{T} *Prim. Beat.* (*lemm.*; V. ix. 9) *Ber.* **de operibus** (hop. C) **manuum suarum,** *cf.* ab op. m. s. *Tyc.*^{T} *Ber., et gr.* ἐκ τῶν ἔργων τῶν (53 *om.*) χειρῶν (53 *om.*) αὐτῶν (176 *om.*)—*cf. etiam* e (ex *lemm.*) prioribus m. s. *Beat.* (*lemm.*; V. ix. 9): opera factorum m. s. '*Cypr.*'; factorum suorum malorum *Prim.*; factorum suorum *tantum Cassiod.* (*comm. libere*). **ut** (huti C) **non,** *gr.* ἵνα μή: ne *Tyc.*^{T} *Prim. Beat.* (*lemm.*; V. ix. 9). **adorarent** (had C.), *gr.* προσκυνήσουσιν (PQ 1. *al. pler.* -σωσιν): adorent AGΣT *gig. haf.* '*Cypr.*' *Beat.* (*lemm.*; V. ix. 9). **daemonia** (dem. DIOΠΣW) *cum gr. plur.* τὰ δαιμόνια, *cf. gr.* 38. *al.*^{4} τῷ δαίμονι: *om.* A* *cum gr.* 12. *al.*^{2} **et** *sec. cum gr. plur.* καί: *gr.* 38. *al.*^{4} ἤ; *gr.* 12. 100 *om.* **simulacra** (-chra A*TWϛ𝔓𝔖): idola *Tyc.*^{T} *Beat.* (*lemm.*; V. ix. 9) = τὰ εἴδωλα, *cf.* idola id est simulacra '*Cypr.*' **aurea et** (*om.* K*) **argentea** *etiam Beat.* (V. ix. 9) *cum ord gr. paene omn.* τὰ χρυσᾶ καὶ (62. *al.*^{8} ἢ) τὰ ἀργυρᾶ: > arg. et aur. *Beat.* (*lemm.*) *cum ord. gr.* 100. 113 τ. ἀργ. κ. τ. χρ. **et aerea** (her. C, er. OΠ^{c}W) **et lapidea et lignea** (linea O*) *etiam Beat.* (*lemm.*) *cum gr. plur.* καὶ τὰ χαλκᾶ καὶ τὰ λίθινα καὶ τὰ ξύλινα: > et lap. et aer. et lig. *c*; > et aer. et ferrea et lig. atque lap. *Beat.* (V. ix. 9), *cf. gr.* ℵ 119. *al.*^{4} > κ. τ. χαλ. κ. τ. ξύλ. κ. τ. λίθ. *et* 113 (*infra*); et lap. et lig. *tantum diu.* *Tyc.*^{T} *cum gr.* 2. *al.*^{85} κ. τ. λίθ. κ. τ. ξύλ. (*sine* κ. τ. χαλ.), *cf. gr.* 113 > κ. τ. ξύλ. κ. τ. λίθ. **quae** (que OW) *etiam Beat.* (*lemm.*) = ἅ: quia Π; qui *Beat.* (V. ix. 9). **neque** (et *Baed.*^{D} – *infra*) **audire** *cum gr. paene omn.* οὔτε ἀκούειν: *om.* '*Cypr.*' *cum gr.* 81. 204. hambulare C. > neque uidere et audire neque ambulare possunt *Baed.*^{D} (ut . . . ambulare *def.* ^{SO}) *contra ord. gr.* **et** *tert.* . . . **neque** *quart.*: *in ras. scr.* T.

aurea . . . ^{21} **furtis suis**: *in ras. scr* Σ^{2}.

21. **non egerunt** (heg. C, aeg. DΠ, e *in ras. scr.* O) **paenitentiam** (poen. CDIIΣ^{2}U (o *in ras. scr.*) *vg.*, pen. OZ*, pñiam W), *cf.* > p. n. eg. *Prim.*, *gr.* οὐ (46. *al.*^{4} οὔτε) μετενόησαν: n. paenituerunt *Tyc.*^{T} *Beat.* (*lemm.*; V. ix. 9); *deinde gr.* 17. 245 + ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν οὔτε *et* 38. *al.*^{11} + ἐκ τούτων οὔτε, *non autem latt.* **ab** (hab C) **homicidiis** (-hidiis C) **suis** (*om.* DΘ* *Prim.*), *cf.* homicidiorum suorum '*Cypr.*' (*test.* iii. 59^{W}), *et gr. plur.* ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν (38. *al.*^{8} *om.*); de uocibus suis *gig. cum gr.* 27. *al.*^{17} ἐκ τῶν φωνῶν αὐ. **ab . . . neque** *pr.*: *gr.* 39. *al.*^{2} *om., non autem latt.* **neque a** (*om. Baed.*^{D}) **ueneficiis** (ben. AF*) **suis,** *cf.* n. de u. s. *gig., et* n. ex u. s. *Beat.* (*lemm.*; V. ix. 9), *cum gr. plur.* οὔτε ἐκ τῶν φαρμακιῶν (ℵC𝔓^{47} 2. *al.*^{83} φαρμάκων) αὐτῶν: *om.* CDOTZ '*Cypr.*' *Tyc.*^{T} *cum gr.* 8. *al.*^{7} *gr.* 114. *al.*^{2} > ἐκ τῶν φαρμακιῶν αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν φόνων (*sine* αὐτῶν), *non autem latt.* **neque a fornicatione** (-cione O) **sua** (*om. Baed.*^{D}), *cf.* n. de f. s. *gig., et* n. ex f. s. *Beat.* (*lemm.*; V. ix. 9), *cum gr.* ℵ^{c}CPQ𝔓^{47} 1. *al. pler.* οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν (113 *om.*)—*cf. etiam* n. a fornicationibus suis *Prim., et* n. fornicationis suae '*Cypr.*': *gr.* ℵ*A 178. *al.*^{3} οὔτε ἐκ τ. πονηρίας αὐ. *apud latinos non redduntur*; *gr.* 109*. *al.*^{2} *om., non autem latt.* **neque a furtis suis,** *cf.* n. de f. s. *gig., et* n. ex furtis (furtibus *lemm.*) s. *Beat.* (*lemm.*; V. ix. 9), *cum gr. paene omn.* οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων αὐτῶν (14. 92 *om.*): n. factorum suorum '*Cypr.*'—*cf. uers.* 20 (*supra*); *om.* U* *Prim. cum gr.* 𝔓^{47}. **n. a forn. s. n. a furt. s.**: *om.* G *cum gr.* 7 *et def. Baed.*^{SO}

X. 1. **alium** (lium *in ras. scr.* U) **angelum** (hang. C, ang D) *etiam Baed.*^{SO}, *cf.* alterum ang. Π, *cum ord. gr.* ℵAC𝔓^{47} 34. *al. mu.* ἄλλον ἄγγελον: > ang. alium TV *Prim. Baed.*^{D} *cum ord. gr.* 7. *al.*^{5} ἄγγ. ἄλλ.; ang. *tantum Uict.-Pet.*^{AY} (*ad init. pericopes*) *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *cum gr.* PQ 1. *al.*^{141} ἄγγ. *tantum.* **descendentem** (disc. DΣZ*, descendem Θ) **de caelo** (cel. OW) *etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ = καταβαίνοντα ἐκ (44. *al.*^{3} ἀπὸ) τοῦ οὐρανοῦ: quem dicit descendisse de c. (> de c. desc. ^{Y}) *Uict.-Pet.*^{AY} **amictum** (ham. C) **nube** (-bae A*III*T, e *in ras. scr.* U) *etiam Uict.-Pet.*$^{Y\Phi S}$ *Tyc.*^{H} *Cassiod.* (*comm.*) *cum ord. gr.* 21 περιβεβλημένον νεφέλῃ, *cf.* am. nubem GΣ* *Bentl. Uict.-Pet.*^{A} *cum ord. gr. paene omn.* π. νεφέλην: > nube am. *Tyc.*^{T} (*semel*) *Prim. Cassiod.* (*lemm.*) *Beat.* (*praef.* iv. 49; *lemm.*; V. x. 1) *et* > nube indutum *Tyc.*^{T} (*semel*) *contra ord. gr.* **et** *sec.*: + erat *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ (*non autem* ^{AY}) *sine auct. gr.* **iris** (yr. Σ^{c}, hir. FO*U, hyr. CΘIIΣ*) *etiam Uict.-Pet.*$^{A\Phi S}$ *Tyc.*^{H} (*semel*) *Tyc.*^{T} = *gr. plur.* ἡ (ℵ^{c}P 1.

et facies eius erat ut sol
et pedes eius tamquam
columna ignis
2 et habebat in manu sua
libellum apertum
et posuit pedem suum
dextrum super mare
sinistrum autem
super terram
3 et clamauit uoce magna
quemadmodum
cum leo rugit
et cum clamasset locuta
sunt septem tonitrua
uoces suas
4 et cum locuta fuissent
septem tonitrua
scripturus eram.

---

al. mu. om.) ἶρις (א* θρίξ), *cf.* arcus *Prim.* (*lemm.*—'*bene autem* . . . arcum *dicit, quod alia translatio* irim *posuit' comm.*) *et* iris id est arcus *Tyc.*^{H} (*semel*): irin *Uict.-Pet.*^{Y} = *gr.* 21. *al.*^{18} ἶριν; *deinde* + erat DFU *haf. sine auct. gr.* **in capite** (-tae I) *etiam Tyc.*^{H} (*semel*), *cf. gr. plur.* ἐπὶ (8. *al.*^{2} ἐκ) τῆς κεφαλῆς: super caput *Uict.-Pet. Tyc.*^{H} (*semel*) *Tyc.*^{T} *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 49; *lemm.*; V. x. 2) *cum gr.* AC 171 ἐπὶ τὴν κεφαλήν. **facies** (-iaes C), *gr.* τὸ πρόσωπον: uultus *gig. Prim.* **erat** *etiam Tyc.*^{H} (*semel*): *om.* D *gig. Uict.-Pet. Tyc.*^{H} (*bis*) *Tyc.*^{T} *Beat.* (*praef.* iv. 50; *lemm.*; V. x. 3) *et gr non expr.* **ut** (ὡς): sicut DΣ *gig. Tyc.*^{HT} *Beat.* (*praef.* iv. 50; *lemm.*; V. x. 3) *Ber.*; tamquam *Uict.-Pet.* **eius** *tert.*: *om.* D*V *Uict.-Pet.*^{Y} (*non autem*$^{A\Phi S}$) *sine auct. gr.* **tamquam** (tanq. KOΠW𝔖𝔓), *gr.* ὡς (40. 210 ὡσεί): sicut *Tyc.*^{HT} *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 50; *lemm.*; V. x. 3); ut *Cassiod.* (*infra*). **columna** (-umpna DOW) *etiam Uict.-Pet.*^{AY} *Tyc.*^{HmT} *cum gr.* 38. *al.*^{13} στύλος: columnae CT𝔖ℭ *cod. caraf. Bentl. gig. Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Tyc.*^{Hv} *Prim. Cassiod.* (*infra*) *Baed. Beat.* (*praef.* iv. 50; *lemm.*; V. x. 3) *cum gr. plur.* στῦλοι; *adnotat Luc. Brug.* '*Non mutes plurale* columnae *in singulare* columna'. *Libere citat* 'pedes autem ipsius ut igneae columnae' *Cassiod.* (*comm.*).

2. **habebat** (ab. C; habebant I) *etiam Uict.-Pet.*$^{Y\Phi S}$ *cum gr.* 1. *al. mu.* εἶχεν: habentem *Uict.-Pet.*^{A}, *cf. gr. plur.* ἔχων *et* 38. *al.*^{3} *qui* κατέχων *pro* καὶ ἔχων *habent.* **libellum** *cum gr. plur.* βιβλαρίδιον (7. *al.*^{76} βιβλιδάριον): librum IIZ* *gig. Uict.-Pet. Tyc.*^{T} *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 50; *lemm.*; V. x. 4) *cum gr.* Q𝔭^{47} *teste Kenyon* 2. *al.*^{88} βιβλίον—*cf. uerss.* 8, 9, *et* 10. **apertum** (hap. C): *gr.* A *om., non autem latt.*—*cf. uers.* 8. **posuit** (poss. D; + *ras.* 3 litt. G) **pedem suum dextrum** (dexter. D; *om.* Π*, *deinde add. sup. lin.* Π^{1}) **super** (supra CGIKOΣVWZ^{c} *Bentl. c diu. gig.*) **mare sinistrum** (sinixt. C) **autem super** (supra *Bentl. gig.*) **terram** *etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Beat.* (*lemm.*; V. x. 10) *cum gr. paene omn.* ἔθηκεν τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν (C *om.*) δεξιὸν (C *om.*) ἐπὶ τῆς (1. *al.*^{16} τὴν) θαλάσσης (1. *al.*^{16} -σαν) τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ τῆς (1. *al.*^{18} τὴν) γῆς (1. *al.*^{18} γῆν), *cf.* pos. ped. s. d. sup. m. et sinistrum sup. t. *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 51) *cum gr.* 18. *al.*^{2} ἔθ. τ. π. αὐ. τ. δ. ἐπὶ τ. θ. καὶ τὸν εὐώνυμον ἐπὶ τ. γ., *et* positoque dextro pede in mari et sinistro in terra *Cassiod.* (*comm.*): pos. pedes suos supra (super^{Y}) m. et t. *Uict.-Pet.*^{AY}

3. **clamauit** *cum gr. paene omn.* ἔκραξεν, *cf.* exclamauit *Prim. cum gr.* 35 ἐξέκραξεν: clamabat Σ *cum gr.* 98. *al.*^{2} ἔκραζεν. **uoce** (uocem IZ*) **magna** (magnam I): *om. Ber. sine auct. gr.* **quemadmodum** (-ammodum ACT) **cum** (quum Θ) **leo rugit** (ruit T), *cf.* q. (et q. *Tyc.*^{Hm}) l. rugit (rugiet Z*) IO^{c} *ut uidetur* U*Z* *Bentl. dem. Tyc.*^{H} (*semel*) *Baed.*^{D} (et *pr.* . . . rugit *def.*^{SO}), sicut l. mugit *gig.*, *et* sicut l. (+ cum *Tyc.*^{T}) fremit (fremuit *Beat.* (*lemm.*; V. x. 11)) *Tyc.*^{T} *Beat.* (*praef.* iv. 52; *lemm.*; V. x. 11), *cum gr. paene omn.* ὥσπερ (220 ὡς) λέων μυκᾶται (119. *al.*^{5} βρυχᾶται): tamquam l. rugiens *Prim. cum gr.* 19 ὥσπ. λ. μυκόμενος, *cf.* uelut l. rugiens clamauit *Tyc.*^{H} (*semel libere*), *et* 1 Pet. v. 8. quum *sec.* Θ. **clamasset** (-aset I*Z*; clamassēt *in ras. scr.* O), *gr.* ἔκραξεν (203 ἔκραξαν): clamauit *gig.*; *deinde gr.* א* + ὡς. **locuta** (-quuta (a *in ras. scr.* Θ *et* uuta *in ras. scr.* Σ^{2}) ΘΣ; locuti V) **sunt** (*in ras. scr.* Σ^{2}) **septem** (VII UVW, ·VII· D *c*, ·VII·^{te} Π) **tonitrua** (thon. CΘIΠU*) *etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *cum ord. gr.* ἐλάλησαν αἱ (א* 1. *al.*^{26} *om.*) ἑπτὰ (𝔭^{47} 103. *al.*^{2} *om.*) βρονταί (א* φωναί): > sept. t. l. (*sine* s.) *Uict.-Pet.*^{AY} *contra ord. gr.* **uoces suas** *cum gr. plur.* τὰς ἑαυτῶν φωνάς: uocibus suis *gig. cum gr.* א 7. *al.*^{4} ταῖς ἑαυτ. φωναῖς; *om. Prim.*

4. **et** *pr.*: *gr.* 𝔭^{47} + ἤκουσα. **cum** *cum gr. plur.* ὅτε: quae Θ *gig. Tyc.*^{T} *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 53; *lemm.*; V. x. 12), *cf. gr.* א𝔭^{47} 37. *al.*^{10} ὅσα. **locuta** (loquuta Σ *et* quuta *in ras. scr.* Σ^{2}) **fuissent**, *cf.* l. essent C: locuta (-quuta Θ) sunt Θ *gig. Tyc.*^{T} *Prim. Baed. Beat.* (*praef.* iv. 53; *lemm.*; V. x. 12); *gr.* ἐλάλησαν. **septem** (VII UVW, ·vii· *c*) **tonitrua** (thon. CΘIU, tonitruam O*) *pr. cum gr. paene omn.* αἱ ἑπτὰ (𝔭^{47} *om.*) βρονταί: *om.* D *cum gr.* 113; *deinde* + uoces suas IKO*Σ^{2} (*et* septem . . . eram *in ras. scr.*) VWZ *vg. cod. caraf. c diu. haf. cum gr.* 57. *al.*^{6} *qui add.* τὰς φωνὰς ἑαυτῶν (87. *al.*^{3} > ἑαυτ. φ.); *tunc* + ego Θ𝔓ℭ *cod. caraf. haf. Baed.*, + et ego O*Π𝔖𝔖, *et gr.* 𝔭^{47} 41. *al.*^{2} *add.* καί. **et**

Et audiui uocem de caelo
dicentem
signa quae locuta sunt
septem tonitrua
noli ea scribere
5 et angelus quem uidi stantem
supra mare et supra terram
leuauit manum suam ad cae-
lum 6 et iurauit per uiuen-
tem in saecula
saeculorum
qui creauit caelum et ea
quae in illo sunt
et terram et ea quae in ea sunt

---

pr. . . . **tonitrua** *pr.*: *om. per homoioteleuton*[ut udtur] Π *cum gr.* 16. *al.*[19]—*unde patet codicem e quo* Π *descriptus est uerba* uoces suas *post* tonitrua *pr. in hoc uersu addidisse* (*ut* IK *etc. supra*), *et similiter de codd. gr.* **et** *pr.* . . . **eram**: *def. Ber.* **scripturus** (scrib. F*; scripturas Z*) **eram** (erant I; earum Z*), *gr.* ἔμελλον (𝔓[47] + αὐτὰ) γράφειν (Q 69. *al.*[4] γραφήν; 130 + αὐτά): > er. scr. *Tyc.*[T] *Beat.* (*praef.* iv. 53; *lemm.*; V. x. 12). audibi T; audi V. **uocem**: *om.* Z*. celo OW. **dicentem**: + mihi *vg. cod. caraf. dem. Ber. cum gr.* 57. 141 *qui add.* μοι. **signa** = σφράγισον: nota tibi *Prim.* (*lemm.*; *deinde adnotat 'uel sicut alia translatio habet* signa tibi' *comm.*). **quae** (que OW, ae *in ras. scr.* Σ[2]) *cum gr. plur.* ἅ: quaecunque '*Fulg.*' (*P. L.* lxv. 949) *cum gr.* ℵ𝔓[47] 18 ὅσα. **locuta** (-quuta ΘΣ (quuta . . . tonitrua et *in ras. scr.* Σ[2])) **sunt**: *gr.* ἐλάλησαν. **septem** (VII UVW, ·vii· D *c*) **tonitrua** (thon. CΘIΠU, tonitria *et* i *sec. in ras. scr.* O) *sec. cum gr. paene omn.* αἱ ἑπτὰ βρονταί: t. *tantum gig. cum gr.* C αἱ βρ. (*sine* ἑπ.); *deinde* + et DGΘIOΠΣ[2]Z* *vg. cod. caraf. Bentl. gig. haf. Tyc.*[HT] *Prim. 'alia translatio' ap. Prim. Baed.*[SO] *Beat.* (*praef.* iv. 53; *lemm.*; V. x. 12; VIII. i. 7; XII. v. 10) *Ber. cum gr. omn. qui add.* καί. **noli ea** (eas F*U*Z) **scribere** (scrbere G, scribe-rere O) *etiam Tyc.*[H], *cf.* ne ea scripseris *Beat.* (*quinquies*) *et* > ne scripseris ea *Tyc.*[T] '*Fulg.*' *Prim. 'alia translatio' ap. Prim., cum gr. plur.* μὴ αὐτὰ (𝔓[47] 128 αὐτὰς; 59. *al.*[12] ταῦτα) γράψῃς (7. *al.*[6] γράψεις; 46. *al.*[4] γράφῃς; 59. *al.*[2] γράφεις): *gr.* 1. *al.*[62] μετὰ ταῦτα γράφεις (67 γράφῃς; 119. *al.*[4] γράψον) *apud latinos non redduntur.*

5. **angelus** (anguel. D, us *in ras. scr.* U) *etiam Baed.*[OD] *cum gr. omn.* ὁ ἄγγελος: angelum ACFGΘIΠ*Z* *Tisch. c Prim. Baed.*[S] *Beat.* (*praef.* iv. 55; *lemm.*; V. x. 23). **uidi** (+ *ras.* 3 *litt.* Σ) *cum gr. paene omn.* εἶδον: uidisti IZ*[ut udtur] *cum gr.* 130 ἴδες. **stantem** *cum gr. plur.* ἑστῶτα, *cf.* stare CZ* *dem.*: *om. gig. cum gr.* 30. *al.*[11]; *deinde gr.* 62. *al.*[7] + καί, *non autem latt.* **supra** (super DGZ* *vg. cod. caraf. haf. Tyc.*[T] *Prim. Beat.*) **mare et supra** (super DGIΠVW *vg. cod. caraf. haf. Tyc.*[T] *Prim. Baed. Beat. Ber.*) **terram** *cum ord. gr. plur.* ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς: *gr.* 37. *al.*[2] > ἐπὶ τ. γ. κ. ἐπὶ τ. θ.; *deinde* + et *Tyc*[T] *sine auct. gr.* **leuauit** (laeu. D; lebabit C), *cf.* sustulit *Tyc.*[T] *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 55; *lemm.*; V. x. 23), *cum gr. omn.* ἦρεν: cum leuasset *Ber.* **manum suam** (*om Baed.*[D]) *etiam Beat.* (*praef.* iv. 55) *sine addit. cum gr.* A 12. *al.*[14] τὴν χεῖρα αὐτοῦ *tantum*: + dexteram *gig. Tyc.*[T] *Prim. Beat.* (*lemm.*; V. x. 23) *cum gr.* ℵCPQ𝔓[47] 1. *al. pler. qui add.* τὴν δεξιάν. **ad caelum** (cel. OW), *cf.* in caelum *Tyc.*[T] *Prim. Beat.* (*lemm.*; V. x. 23), *et gr. omn.* εἰς (14. 92 ἐπὶ) τὸν οὐρανόν: in caelo *gig. Beat.* (*praef.* iv. 55); *om. plane Ber.*

6. **iurauit** (-bit T), *gr.* ὤμοσεν: iurasset *Ber.* (*cf. uers.* 5 *supra*). **per uiuentem**: *gr.* ἐν (ℵ*Q𝔓[47] 2. *al.*[102] *om.*; 59 + τῷ Θεῷ) τῷ ζῶντι (119. *al.*[6] + Θεῷ). **in saecula** (sec. OS𝔓) **saeculorum** (sec. OS𝔓; *om. Greg.-Mag. P.L.* lxxv. 640) = εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν (1. *al.*[14] *om.*) αἰώνων (1. *al.*[14] *om.*): in aeternum *Ber.*; *deinde* + amen *Beat.* (*lemm.*, V. x. 23; *non autem praef.* iv. 55) *cum gr.* 16. *al.*[5] *qui add.* ἀμήν, + et W. **qui creauit** (-bit T) **caelum** (cel. OW; + et terram D), *cf.* q. condidit caelum *gig.*, *cum ord. gr. omn.* ὃς ἔκτισεν τὸν οὐρανόν: > q. cael. constituit *Prim.* **et ea** (*om. dem. gig.*) **quae** (que OWZ[c]) **in illo sunt**, *cf.* et aquae in illo s. G, *et* et ea (*om. Tyc.*[T] *Prim. Beat.*) quae (que Z*) in eo (ea Z*) sunt (*om. Tyc.*[T] *Prim. Beat.*) DIZ* *vg. cod. caraf. Tyc.*[T] *Prim. Beat.* (*lemm.*; V. x. 23) *Ber.*, *cum gr. plur.* καὶ τὰ ἐν αὐτῷ: *gr.* 21. *al.*[12] *et* 62. *al.*[10] *om.* (*sed* 21. *al.*[12] τὰ ἐν αὐτοῖς *pro* τὰ ἐν αὐτῇ *infra habent*). **et terram et** (*om. Baed.*[D]) **ea** (*om.* I (*infra*) *dem. gig. Tyc.*[T] *Prim. Baed.*[D] *Beat.* (*lemm.*; V. x. 23)) **quae** (que OWZ) **in ea sunt** (*om. Tyc.*[T] *Prim. Beat.* (*lemm.*; V. x. 23); > s. in ea Π), *cf.* et t. et ea q. in illa s. *haf.*, *cum gr. plur.* καὶ (29. *al.*[2] *om.*) τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ (21. *al.*[12] αὐτοῖς—*cf. supra*; 59. 102 *om.* κ. τ. ἐν αὐ.): *gr.* A 1. *al.*[12] *om.*, *non autem latt.* > et mare et quae in ea sunt et terram et quae in ea sunt I *contra ord. gr.* **et** (*om. c Ber.*) **mare et ea** (*om.* CFGΘI (*supra*) T *Bentl. dem. haf. Beat.* (*lemm.*; V. x. 23)) **quae** (que OWZ) **in eo** (ea I (*supra*) ΠΣ*WZ* *Baed.*[D*]) **sunt** (*om. Beat.* (*lemm.*; V. x. 23)) *etiam Baed.*[D] *cum gr.* ℵ[c]CPQ𝔓[47] 1. *al. pler.* καὶ (29. *al.*[3] *om.*; 111 *om.* κ. τ. θ.) τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ: *om. gig. Tyc.*[T] *Prim. Baed.*[SO] *cum gr.* ℵ*A 31. *al.*[19] **qui creauit** . . . **sunt** *tert.*: *om. Greg.-Mag. Beat.* (*praef.* iv. 55). **quia**

et mare et ea quae in eo sunt
quia tempus amplius non erit
7 sed in diebus uocis septimi
angeli cum coeperit
tuba canere
consummabitur
mysterium dei
sicut euangelizauit
per seruos suos prophetas.
8 Et uox quam audiui
de caelo iterum loquentem
mecum et dicentem
uade accipe librum apertum
de manu angeli stantis
supra mare et supra
terram

---

etiam Beat. (*praef.* iv. 55), *gr.* ὅτι: quoniam *Tyc.*[HT] *Prim. Beat.* (*lemm.*; V. x. 23). **amplius** (hamp. C) **non erit,** *cf.* iam n. er. *diu. Tyc.*[HT] *Prim. Greg.-Mag. Beat.* (*praef.* iv. 55; *lemm.*; V. x. 23), *et ord. gr. plur.* οὐκέτι ἔσται (ℵ* 40 ἐστίν): > n. er. amplius *vg. cod. caraf. cum ord. gr.* 1. *al.*[15] οὐκ ἔσται (104 ἐστίν) ἔτι.

7. *Uers. in ras. scr.* Σ[2]. **sed** (set O): *om. gig. sine auct. gr.* **uocis** *cum gr. paene omn.* τῆς φωνῆς: *om. Tyc.*[HT] *Ber. cum gr.* 59. 146. **septimi** (·vii· D) **angeli** (hang. C, anguel. D) *cum ord. gr. paene omn.* τοῦ ἑβδόμου ἀγγέλου: > ang. s. *Prim. cum. ord. gr.* ℵ𝔓[47] τ. ἀγγ. τ. ἑβδ. quum Θ. ceperit DOUVW. **tuba canere** *sine addit. codd. plur. vg. cod. caraf. Bentl. c dem. diu. gig. Tyc.*[T ut udtur] *Prim. Ber. cum gr.* 10. *al.*[47] σαλπίζειν *tantum*: + et AGΘΠ*Σ[2] *Tisch. haf. Baed. Beat.* (*praef.* iv. 57 [ut udtur]; *lemm.*; V. x. 25) *cum gr. plur. qui add.* καί, + tunc D. **consummabitur** (consumab. O), *cf.* consummatum erit *Beat.* (*praef.* iv. 57), consumetur *gig.*, finietur *Prim. Cassiod.* (*comm.*), *et gr.* 59. *al.*[2] τελεσθήσεται: consummatum est *Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; V. x. 25) *et gr. plur.* ἐτελέσθη (1. *al. mu.* τελεσθῇ, Q 7. *al.*[3] τελέσθει). **mysterium** (mist. CDOTWZ, y *in ras.* 2 *uel* 3 *litt.* Π), *gr.* τὸ μυστήριον: sacramentum *Prim.* **sicut** *etiam Beat.* (*praef.* iv. 57; V. x. 25), *cf.* ut *Beat.* (*lemm.*), *et* quemadmodum *Prim.*, *cum gr. plur.* ὡς (17. *al.*[7] ὅς): quod *Ber. cum gr.* 10. *al.*[45] ὅ, *cf.* id est quod *Tyc.*[T] (*infra*). **euangelizauit** (heuangel. C, aeuanguel. D, euungel. O, euangelizabit T), *gr.* εὐηγγέλισεν (10. *al.*[51] εὐηγγελίσατο): annunciauit *gig.*, *cf.* nuntiauit *Tyc.*[T] (*infra*). **per** (*om.* (*Bentl.*)) **seruos** (*om. Beat.* (*lemm.*; V. x. 25)) **suos prophetas** (-fetas DTZ; *om. Beat. praef.* iv. 57) *etiam Baed.*[SO] *cum gr.* Q 2. *al.*[122] τοὺς δούλους αὐτοῦ (44. 82 μου) τοὺς προφήτας, *cf.* > per suos seruos prophetas *Baed.*[D] *cum gr.* ℵACP𝔓[47] 12. *al.*[39] > τ. ἑαυτοῦ (14. *al.*[3] αὐτοῦ) δούλους (ℵ𝔓[47 ut udtur] 200 + καὶ) τ. προφήτας, *et* > per profetas seruos suos *Prim.*: seruis suis prophetis *gig. cum gr.* 18. *al.*[5] τοῖς δούλοις αὐτοῦ τοῖς προφήταις, *cf. gr.* 1. *al. mu.* > τ. ἑαυτοῦ (28. *al.*[7] αὐτοῦ; 21 αὐτοῖς) δούλοις τ. προφήταις. **sicut . . . prophetas**: id est quod per seruos suos prophetas ipse dominus nuntiauit *libere Tyc.*[T]

8. **et** *pr.*: *om. gig. sine auct. gr.* **uox** (+ uel cem *sup. lin.* O) **quam audiui** (-bi T; + dicentem A*; + uocem O*) *cum gr. plur.* ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα: uocem aud. D *Tyc.*[T] *Beat.* (*praef.* iv. 57; *lemm.*; V. x. 25) *cum gr.* 121. *al.*[4] φωνὴν ἤκ. *et* > aud. uocem *vg. cod. caraf. t Prim.* (*cf. gig. infra*) *cum gr.* 7. *al.*[4] > ἤκ. φωνήν; uocem quam aud. IW *Ber.* (*cf.* O *supra*). **de caelo** (cel. OW) *etiam Beat.* (*praef.* iv. 57), *gr.* ἐκ τοῦ οὐρανοῦ: e c. *Beat.* (*lemm.*; V. x. 25). **iterum** *etiam Beat.* (*lemm.*; V. x. 25) *cum gr. omn.* πάλιν: *om. Beat.* (*praef.* iv. 57). > audiui iterum uocem de caelo *gig. contra ord. gr.* (*sed* 200 > φωνὴν ἤκ. πάλιν ἐκ τ. οὐρ.). **loquentem mecum et** (*om.* A*D) **dicentem** (+ uoce D) *cum ord. gr. paene omn.* λαλοῦσαν (1. *al. pler.* λαλοῦσα) μετ' ἐμοῦ καὶ (28. *al.*[2] *om.*) λέγουσαν (1. *al. pler.* λέγουσα): *gr.* 7. *al.*[3] > λαλ. κ. λέγ. μετ' ἐμ.; l. m. (*sine* et d.) *Prim.* **uade** (a *superscr.* A[1]): + et DΘΠ *vg. cod. caraf. dem. diu.*[c] *Quaestt. U. et N. T.* (lxxvi) *Prim. Ber. cum gr.* 4. *al.*[13] *qui add.* καί. **librum** (> lib. accipe A*) *cum gr.* AC 14. *al.*[7] τὸ βιβλίον: libellum Σ* *cum gr.* ℵPQ 1. *al. pler.* τὸ βιβλαρίδιον (Q 2. *al. fere*[150] βιβλιδάριον)—*cf. uerss.* 2, 9, *et* 10. **apertum** = *gr. paene omn.* τὸ ἠνεῳγμένον (Q 2. *al. fere*[160] ἀν.): qui apertus est *gig.*, *cf.* apertum qui est *Beat.* (*lemm.*; V. x. 25), qui est *tantum Beat.* (*praef.* iv. 57), *et gr.* 130 τό (*sine* ἠν.); *om. omnino* IΠ* *Ber. cum gr.* 113—*cf. uers.* 2. **de** (+ *ras.* 1 *lit.* O) **manu** *cum gr.* 36. *al.*[2] ἐκ (113 + τῆς) χειρός: in m. *Beat.* (*praef.* iv. 57; *lemm.*; V. x. 25) *cum gr. paene omn.* ἐν (6. 31 *om.*) τῇ χειρί; *gr.* C *om.*, *non autem latt.*—*cf. uerss.* 2 *et* 10. hangeli C, angueli D. **stantis** (stantes O*Z*; *in ras. scr.* U; is *in ras. scr.* ΠΣ[2]) = τοῦ ἑστῶτος: qui stat *gig.* **stantis . . . et** *tert.*: *in ras. scr.* U. **supra** (super DΠ *vg. cod. caraf. t Prim. Baed.*[D]—stantis . . . terram *def. Baed.*[SO], sup|||| Z) **mare et supra** (= Π[text.], super DΘΠ[mg.] Σ[2]UVZ* *vg. cod. caraf. diu.*[c] *t Prim. Baed.*[D]; *om. Tyc.*[T]) **terram** *cum gr. plur.* ἐπὶ (114. *al.*[2] ἐν) τῆς (114. *al.*[2] τῇ) θαλάσσης (114. *al.*[2] θαλάσσῃ) καὶ ἐπὶ τῆς γῆς: *gr.* 59 > ἐπὶ τ. γ. κ. ἐπὶ τ. θ., 189 ἐπὶ τ. θ. *tantum*, *et* ℵ* 103. 112 ἐπὶ τ. γ. *tantum*, *apud latinos non redduntur.*

stantis . . .[9] **librum** *sec.*: *om. Beat.* (*praef.* iv. 57; *non autem lemm. et* V. x. 25).

9 et abii ad angelum dicens ei
ut daret mihi librum
et dicit mihi accipe librum
et deuora illum et faciet
amaricare uentrem tuum
sed in ore tuo erit dulce
tamquam mel

10 et accepi librum de manu
angeli et deuoraui eum
et erat in ore meo
tamquam mel dulce
et cum deuorassem eum
amaricatus est uenter meus
11 et dicunt mihi oportet te iterum

---

9. **et** *pr.* : *om.* Z*. **abii** (hab. CΣ, *deinde* + *ras.* 1 *lit.* Σ) **ad** (*om.* Z*) **angelum** (hangel. C, anguel. D) *etiam Baed.*[SO] *cum gr. omn.* ἀπῆλθον (A𝔓[47] 16. *al.*[23] ἀπῆλθα) πρὸς (149 ἐπὶ) τὸν ἄγγελον, *cf.* > ad ang. ab. *Baed.*[D] : audiui angelum Π—*cf.* xvi. 5. **dicens ei**, *cf.* d. illi *gig.*, *cum gr. paene omn.* λέγων αὐτῷ (233 πρὸς αὐτόν), *cf.* dicentem ei Π : dicens *tantum Tyc.*[T] *Prim. Beat.* (*lemm.*; V. x. 27) *cum gr.* 40. *al.*[2] λ. (*sine* αὐ.); *om. omnino dem. Tyc.*[H] **ut** (huti C) **daret** *et gr.* ℵACQ 𝔓[47] 2. *al.*[105] δοῦναι : *gr.* P 1. *al. mu.* δός *apud latinos non redduntur.* michi *pr.* O. **librum** *pr. cum gr.* ℵ𝔓[47] 127. *al.*[6] τὸ βιβλίον : *gr. plur.* τὸ βιβλαρίδιον (Q 2. *al. fere*[150] βιβλιδάριον, A* 200 βιβλάριον)—*cf. uerss.* 2, 8, *et* 10. **et** *sec.* : + tunc *Tyc.*[H] (*non autem* [T]). **dicit**, *cf.* ait *gig.*, *et gr.* λέγει : dixit ΘO[c] *vg. cod. caraf. c dem. diu. haf. Tyc.*[HT] *Ber.* michi *sec.* OW. **accipe** (λάβε) : sume *Prim.* **librum** *sec.* Θ *vg. cod. caraf. dem. haf. Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 203) *Baed.* : *om. codd. paene omn. Bentl. Tisch. c diu. gig. Tyc.*[HT] *Prim. Beat.* (*lemm.*; V. x. 27) *Ber. et gr. non expr.* **deuora** (deuorare D*), *gr.* κατάφαγε (146 φάγε) : comede *Tyc.*[HT] *Prim. Isid. Beat.* (*praef.* iv. 57; *lemm.*; V. x. 27). **illum** (αὐτό) : eum A *Tisch. Prim. gr.* ℵ𝔓[47] > λάβε αὐτὸ καὶ κατάφαγε (ℵ[c] + αὐτό), *non autem latt.* **faciet** (faciat Θ *Baed.*[D]) **amaricare** (amaricari IO *vg. cod. caraf. dem.*) **uentrem** (*bis scr. diu.**) **tuum** (truum V) *etiam Tyc.*[H] (*semel*), *cf.* amarefaciet u. t. *Prim.*, amaricabit u. t. *Quaestt. U. et N. T.* (lxxvi), *et gr.* πικρανεῖ σου τὴν κοιλίαν (A 63. *al.*[4] καρδίαν) : amarum faciet tibi u. *gig.*; amaritudinem faciet uentri tuo (> u. t. f. *Beat.*) *Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; V. x. 30); > in uentri tuo amaritudo *libere Tyc.*[H] (*semel infra*); amarus in uentre *libere Isid.* (*infra*) *et* > in uentre amarus *libere Beat.* (*praef.* iv. 57 *infra*). **sed** *etiam Beat.* (V. x. 30) = *gr. omn.* ἀλλά : et *haf. Beat.* (*lemm.*)—*cf. Isid. et Beat.* (*praef.* iv. 57) *infra.* hore CO. **dulce** *etiam Beat.* (*lemm.*; V. x. 30) = γλυκύ : dulcis (> d. erit *Prim.*) U[c] *c Prim. Baed. Beat.* (*praef.* iv. 57 *infra*). **tamquam** (tanq. KOΠW𝔅), *gr.* ὡς : quasi *Prim. Isid.* (*infra*); ut *Tyc.*[H] (*bis*) *Tyc.*[T]; sicut (> sicut mel dulce *dem.*) *dem. Beat.* (*praef.* iv. 57 *infra*; *lemm.*; V. x. 30). *Libere* > erit in ore tuo dulce ut mel et in uentre tuo amaritudo *Tyc.*[H] (*semel*), > et erit in ore meo dulcis quasi mel et amarus in uentre *Isid.*, *et* > et erit tibi in ore dulcis sicut mel et in uentre amarus sicut fel *Beat.* (*praef.* iv. 57), *contra ord. gr.*

10. *Uers. def. Baed.*[SO] **et** *pr.* . . . **dulce** : *om.* Z* (+ *in ima pag.* Z[c]) *Ber.* **et** *pr.* . . . **eum** *pr.* : *om. gig.* **accepi** (accipi D; accipe V) = ἔλαβον : cum accepissem *Prim.* (*cf. infra*). **librum** *etiam* Π[text.] *Uict.-Pet.*[ΦS] (*bis*) *cum gr.* ℵQ 2. *al.*[95] τὸ βιβλίον : libellum GΠ[mg.]Σ* *Bentl. Uict.-Pet.* [AY] (*semel libere*) *Prim. Baed.*[D] *cum gr.* A𝔓[47] 1. *al. pler.* τὸ βιβλαρίδιον (8. *al.*[62] βιβλιδάριον, 𝔓[47] 159 βιβλίδιον)—*cf. uerss.* 2, 8, *et* 9. hangeli C, angueli D. **deuoraui** (-abi T), *gr.* κατέφαγον (36. *al.*[4] -φαγα; 222 ἔφαγον) : comedi *Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*) *Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; V. x. 35), *cf.* comedissem *Prim.*, *et* comedere *libere Uict.-Pet.* (*semel*). **eum** *pr. etiam Uict.-Pet.*[AΦS] (*libere semel—om.* [Y]) *Beat.* (V. x. 35), *gr.* αὐτό : illum D *vg. cod. caraf. diu. Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*) *Beat.* (*lemm.*). **erat**, *gr.* ἦν (87 ἐγένετο) : fuit *Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; V. x. 35). hore C; o *ex* m *et* re *sup. lin.* V. **meo** : *om. Baed.*[D] *sine auct. gr.* **tamquam** (tanq. KΠW𝔅) **mel** (*om.* F*) **dulce** (-cae IU*, -cem F*; dulcis *Uict.-Pet.*[Φ]—*cf. Aug. etc. infra*), *cf.* sicut m. d. *gig. Beat.* (*lemm.*; V. x. 35), *cum ord. gr. plur.* ὡς μέλι γλυκύ : > d. sicut m. *Tyc.*[T] *cum ord. gr.* AQ 36 γλ. ὡς μ.; *gr.* 59. *al.*[3] ὡς μ. *tantum apud latinos non redduntur.* **cum** (quum Θ) **deuorassem eum**, *cf.* c. comedissem (edissem *Baed.*[D]) eum (*om. Baed.*[D*]) *Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; V. x. 35) *Baed.*[D], *et* postquam deuoraui eum *gig.*, *cum gr. plur.* ὅτε (245 *om.*) ἔφαγον (36. *al.*[2] ἔφαγα) αὐτό (12 αὐτόν) : *gr.* 34. *al.*[9] *om.*, *non autem latt.* **et erat . . . eum** *sec.* : *om. Prim. cum gr.* 218. **amaricatus est uenter meus** *cum gr. plur.* ἐπικράνθη (124. *al.*[2] καὶ ἐπ.) ἡ κοιλία (59. *al.*[4] καρδία) μου : repletus est uenter meus amaritudine *gig. Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; V. x. 35) *Baed.*[D] *et gr.* ℵ[c] 130. 200 καὶ ἐγεμίσθη ἡ κ. μ. πικρίας, *cf.* statim repletus est uenter meus *tantum Prim. et gr.* ℵ* καὶ ἐγεμίσθη ἡ κ. μ. (*sine* πικρίας); *deinde* + "t erat in ore meo tanquam mel dulce O. *Libere citant Aug.* (iv. 379) 'et liber ipse dulcis erat in ore meo et amarus in uentre meo', *Cassiod.* (*comm.*) 'quem deglutiens in ore eius erat dulcis in uentre uero ipsius amarus effectus est', *et Beat.* (*praef.* iv. 59) 'et cum factus esset in ore meo dulcis et in uentre amarus'.

prophetare populis
et gentibus et linguis
et regibus multis
XI. 1 et datus est mihi calamus
similis uirgae dicens
surge et metire templum
dei et altare et adoran-
tes in eo
2 atrium autem quod est
foris templum eice foras

---

11. **et** *pr.*: *om.* FU *Beat.* (*praef.* iv. 59, V. x. 36; *non autem lemm.*, V. x. 35) *sine auct. gr.* **dicunt** A*CGΘZ* *Bentl. Tisch. Uict.-Pet.*[S] *cum gr.* ℵAQ𝔓[47] 2. *al.*[91] λέγουσιν : dicit *codd. plur.* *c diu. gig. Tyc.*[T] *Uict.-Pet.*[Φ] *Baed. Beat.* (*lemm.*; V. x. 35, 36) *et* ait *Prim. cum gr.* P 1. *al. plu.* λέγει, *cf.* dixit O *vg. cod. caraf. dem. haf. Beat.* (*praef.* iv. 59) *Ber.* **mihi**: *gr.* 17. *al.*[3] *om.* **oportet** (tet *superscr.* A[c]). **iterum prophetare** (prof. DTZ*), *cf.* it. praedicare *Uict.-Pet.* (*deinde* + id est prophetare [A]) *Tyc.*[T] *Beat.* (*praef.* iv. 59; *lemm.*; V. x. 35, 36), *cum ord. gr.* πάλιν προφητεῦσαι: > prophetare it. *Ber. contra ord. gr.* **populis et gentibus et linguis et regibus multis** *etiam Baed.*[D] *cum ord. gr. paene omn.* ἐπὶ λαοῖς (87. *al.*[3] λαοὺς—*cf. Prim. infra*; 61. *al.*[6] λαοῦ) καὶ (Q 2. *al.*[130] + ἐπὶ—*cf. Prim. infra*) ἔθνεσιν καὶ (21. *al.*[7] + ἐπὶ) γλώσσαις καὶ βασιλεῦσιν πολλοῖς, *cf.* in p. et tribubus et l. et r. m. *Tyc.*[T], *et* in populos (*cf. gr.* 87. *al.*[3] *supra*) et in (*cf. gr.* Q 2. *al.*[130] *supra*) nationes et linguas et reges multos *Prim.*: > gentibus et populis et linguis et regibus multis Π *vg. cod. caraf haf.*; > in (*om. Uict.-Pet.*[S]) populis et linguis et gentibus et regibus multis *Uict.-Pet.*[S] (*non liquet* [Φ]) *Beat.* (*lemm.*; V. x. 38); > populis et gentibus et regibus et linguis multis D; > in (*om.* [Y]) populis et (*om.* [A]) linguis et nationibus *tantum Uict.-Pet.*[AY]; populis et gentibus *Baed.*[SO]; *gr.* 218 ἐπὶ λαοῦ κ. ἐπὶ ἔθ. κ. γλ. *tantum*, 100 ἐπὶ λαοῖς κ. ἐπὶ ἔθ. κ. β. π. *tantum*, *et* 122 ἐπὶ πολλοῖς *tantum*, *apud latinos non redduntur.*

XI. 1. *Uersum in ras. scr.* Σ[2]. **et** *pr.*: *om. Prim. sine auct. gr.* **datus** (datum I; + uel m *sup. lin.* D) **est** (*om.* Θ*), *cf.* data est *gig. Uict.-Pet.*[Φ] *Tyc.*[HT] *Beat.* (*praef.* iv. 62; *lemm.*; V. x. 39), *et gr.* ἐδόθη—*cf. etiam* dedit *Prim.*: ostensa est *Uict.-Pet.*[S] michi OW. **calamus** (calculus *t*—*cf.* ii. 17; + uel m *sup. lin. et* > calamus mihi D) = κάλαμος: harundo *gig. Uict.-Pet.*[ΦS] *Tyc.*[HT] *Beat.* (*praef.* iv. 62; *lemm.*; V. x. 39), *cf.* harundinem *Uict.-Pet.*[AY] (*infra*) *Prim. Cassiod.* (*infra*); *deinde* + auream *Prim.*, + mensurae *Ber.*, *sine auct. gr.*—*cf.* xxi. 15. **similis** (-les T; + uel e *sup. lin.* D) **uirgae** (-ge OWZ) *cum gr. paene omn.* ὅμοιος ῥάβδῳ, *cf.* similem u. *Prim. et* > u. similis *Tyc.*[HT]: *gr.* 38. *al.*[3] ὡς ῥάβδος *apud latinos non redduntur*; *deinde* + et stabat angelus (anguel. D) D *Uict.-Pet.*[ΦS] *Tyc.*[T] (*non autem* [H]) *Baed.*[D] (*non autem* [SO]) *Beat.* (*lemm.*, V. x. 39; *non autem praef.* iv. 62) *cum gr.* ℵ[c]Q 10. *al.*[43] *qui add.* καὶ εἱστήκει ὁ ἄγγελος. *Libere citat Cassiod.* (*comm.*) 'arundinem quoque similem uirgae suscepit'. **dicens** (*def. Baed.*[SO]) *etiam Beat.* (*lemm.*; V. x. 39) *cum gr. plur.* λέγων (ℵ* λέγει; 67. *al.*[2] λέγουσα; 31 καὶ λέγων): et dixit *Beat.* (*praef.* iv. 62); et dictum est *vg. dem.*, *cf. gr.* 123* καὶ ἐλέγχθη, *et* vii. 2, ix. 5; *gr.* 21. *al.*[10] καὶ (21. 73 + ἡ) φωνὴ (21 + ἡ) λέγουσα *apud latinos non redduntur*; *deinde* + mihi D *vg. dem. Tyc.*[T] (*non autem* [H]) *Baed.*[D] *Beat.* (*praef.* iv. 62; *lemm.*; V. x. 39) *cum gr.* 119. *al.*[4] *qui add.* μοι, *tunc* + angelus *Beat.* (*praef.* iv. 62). metere D; re *in ras. scr.* O; meti *gig.* **dei** *etiam Tyc.*[H] (*semel*) *Tyc.*[T] *cum gr. omn.* τοῦ Θεοῦ: *om.* D *Tyc.*[H] (*semel*). **altare** *etiam Uict.-Pet.*[ΦS], *gr.* τὸ θυσιαστήριον: aram *Uict.-Pet.*[AY] (*infra*) *Prim.*; *deinde* + dei *Prim. sine auct. gr.*—*cf.* vi. 9, viii. 3, 5, ix. 13, xiv. 18, *et* xvi. 7. **adorantes** *etiam Uict.-Pet.*[AY] (*infra*) *Beat.* (*lemm.*; V. x. 39) = τοὺς προσκυνοῦντας: eos qui adorant *gig. Uict.-Pet.*[ΦS] *Beat.* (*praef.* iv. 62). **in eo** *etiam Beat.* (*lemm.*; V. x. 39), *cf.* in illo *Uict.-Pet.*[ΦS] *Beat.* (*praef.* iv. 62), *cum gr. paene omn.* ἐν αὐτῷ—*cf. etiam* in ea *Uict.-Pet.*[AY] (*infra*): illud *gig.*, *cf. gr.* 31*. 113 αὐτῷ (*sine* ἐν). *Libere citat uersum Uict.-Pet.*[AY] 'accepisse autem illum (*om.* [Y]) arundinem similem uirgae ut metiret templum dei et aram et adorantes in ea'.

2. **atrium** (hat. C) **autem** *etiam Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 921), *cf.* aulam au. *Uict.-Pet.*[AY], *et* ara au. *Prim.*: et atrium *Uict.-Pet.*[Φ] *Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; V. x. 41) *cum gr. paene omn.* καὶ τὴν (ℵ* τῆς) αὐλήν (ℵ* αὐλῆς); atrium *tantum* FU* *Uict.-Pet.*[S] *Tyc.*[H] *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 457) *Beat.* (*praef.* iv. 67); *gr.* 𝔓[47] καί *tantum.* **quod** (qui *Prim.*) **est** (+ a *Prim.*) **foris** (foras G) **templum** (templi *Tyc.*[T] *Prim.*; templo U*; *om.* T* *Ber.*; templū *et* ū *in ras. scr.*, *deinde* + dei *eras.*, *tunc* + et altare *sub lin.* Π), *cf.* q. est extra t. *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 921) *et* > q. foris t. est *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 457), *cum gr. plur.* τὴν ἔξωθεν τοῦ ναοῦ: q. est intrinsecus templi *Uict.-Pet.*[ΦS] *cum gr.* ℵ* 1. *al.*[30] τὴν (ℵ* τῆς) ἔσωθεν τ. ναοῦ (ℵ* λαοῦ), *cf.* interiorem *tantum Uict.-Pet.*[AY]; q. est infra templum 𝔖. **eice** (-cae I, eiice *vg.*, eiece V, *inter* i *et* c *ras.* 1 *lit.* Z) *etiam Uict.-Pet.*[AY] *Tyc.*[H], *gr.* ἔκβαλε (ℵ* καὶ ἔκβ.): exclude *Uict.-Pet.*[ΦS] *Tyc.*[T] *Beat.* (*praef.* iv. 67; *lemm.*; V. x. 41). **foras** *cum gr.* ℵ[c]A 1. *al.*[74] ἔξωθεν *et* Q𝔓[47] 2. *al. plu.* ἔξω: *gr.* P ἔσωθεν *et* ℵ* ἔσω *apud*

et ne metieris eum quoniam
datum est gentibus
et ciuitatem sanctam calcabunt
mensibus quadraginta duobus
3 et dabo duobus testibus meis
et prophetabunt diebus
mille ducentis sexaginta
amicti saccos
4 hi sunt duae oliuae et duo
candelabra in conspectu domini
terrae stantes
5 et si quis eos uoluerit nocere

---

latinos non redduntur. **eice foras et**: *om. Prim.* **ne metieris** (mit. Σ*, mec. W, meteris D) **eum**, *cf.* ne metiaris (meciaris *et* a *in ras. scr.* O) eum AO *Tisch. Tyc.*[H] *Hieron.* (*ep.* xlvi. 6)—*cf. etiam* ne metieris illud *haf. et* ne metiaris illud *vg. cod. caraf. Bentl. dem. Greg.-Mag.* (*P.L.* lxxvi. 457, 921) *Ber.—contra ord. gr.*: > ne eum mensus fueris *Beat.* (*lemm.*; V. x. 41) *cum ord. gr. paene omn.* μὴ αὐτὴν μετρήσῃς (7. *al.*[13] -σεις; 1. *al.*[4] -σις); ne metieris *tantum Prim. et* ne mensus fueris *tantum Tyc.*[T] *cum gr.* 59 μὴ μετ. (*sine* αὐ.). **atrium . . . eum**: *om. gig.* (*per homoioteleuton* . . . illud . . . illud?). **et** *pr.* . . . **eum**: *def. Uict.-Pet.* **quoniam**, *cf.* quia *gig. Uict.-Pet.*[AYΦ], *cum gr. omn.* ὅτι: *om. Uict.-Pet.*[S] **datum** (datus F*U*[ut udetur] Z[c]) **est**, *gr.* ἐδόθη: data est (sunt *Uict.-Pet.*[A]) *Uict.-Pet. Prim.*; *deinde gr.* ℵ*𝔓[47] *add.* καί, *non autem latt.* **gentibus** *etiam Beat.* (*lemm.*) *cum gr. omn.* τοῖς ἔθνεσιν *tantum*: calcari a (*om.* [A]) g. *Uict.-Pet.*, *et* > g. calcari *Beat.* (V. x. 43). **et** *sec. etiam Uict.-Pet.*[A] (*ad init. pericopes*) *cum gr. omn.* καί: *om. Uict.-Pet.*[YΦS] (*ad init. pericopes*) *Beat.* (*lemm.*; V. x. 43). **sanctam** (a *sec. ex* u Θ) *cum gr. omn.* τὴν ἁγίαν: *om. Prim.*; *deinde* + et *Beat.* (*lemm.*; V. x. 43) *sine auct. gr.* **calcabunt** = πατήσουσιν (A μετρήσουσιν): calcabitur Z*. **mensibus quadraginta** (XL OV, ·XL· Π *c*; + et FZ* *Bentl.—cf. gr.* AQ 2. *etc. infra*) **duobus** *etiam Tyc.*[H], *cf.* mensibus ·XLii· D *Tyc.* (*reg.* 5) *et* mensibus XL[illegible] duobus U: menses quadraginta et duo *Tyc.*[T] *cum gr.* AQ 2. *al.*[89] μῆνας τεσσαράκοντα (Q 178. 240 μ̄) καὶ δύο (Q 111. *al.*[2] β̄), *cf.* ℵP𝔓[47] 14. *al. mu.* μῆν. τ. δ. (*sine* καί) *et* 1. *al.*[57] μῆν. μ̄β̄; *cf.* xiii. 5.

3. **et** *pr.*: *om. ad init. pericopes* '*Prosp.*' (*P.L.* li. 848 = *prom. et praed. dei* iv. 13). **dabo**: + et O*. **duobus** (duos I; ·ii· D) *cum gr. omn.* τοῖς δυσίν: uobis Π*. **testibus** (testis Z*) **meis** *etiam Prim.* (*comm.*) *Baed.* (*hic*), *gr.* μάρτυσίν μου: martyribus meis '*Prosp.*' *Prim.* (*lemm.*); martyribus meis id est testibus *Baed.* (*P. L.* xci. 80). **et prophetabunt** (prof. DT) *etiam Uict.-Pet.*[ΦS], *cf.* et praedicabunt *Uict.-Pet.*[AY], *cum gr. omn.* καὶ προφητεύσουσιν (39. 120 -τεύουσιν; 152*. 179 -τεύσωσιν): ut profetent *Prim.* **diebus** (*om. Baed. hic* [D]) **mille** (X mille D) **ducentis** (ducenti I; ducentos Z*) **sexaginta** (LX V, ·LX· *c*, LX[a] W) *etiam Tyc.*[H], *cf.* d. m. CCLX *gig. Uict.-Pet.*[AS], dies m. ducenti sexaginta *Tyc.*[T], dies m. CCLX *Uict.-Pet.*[YΦ], *et* dies MCCLX *libere Tyc.* (*reg.* 5), *cum gr. plur.* ἡμέρας χιλίας (146 δισχιλίας; 29 *om.*) διακοσίας (124 ἑξακοσίας; 14. 29 *om.*) ἑξήκοντα (Q 50 ξ̄; ℵ[c] 14 + πέντε) *et* 21. *al.*[17] ἡμ. ͵ασξ: dies m. ducentos nonaginta *Beat.* (*praef.* iv. 70; *lemm.*; V. xi. 1) *sine auct. gr.—cf.* xii. 6. **amicti** (ham. C) **saccos** (sacos Π*; sacco Z*) *cum ord. gr. paene omn.* περιβεβλημένοι (ℵ*APQ 4. *al.*[35] περιβεβλημένους; 90. *al.*[6] περιβεβλημένοις) σάκκους, *cf.* amicti (amittis O*) saccis (*in ras. scr.* Σ[2]) ΘΚΟΠ[c]Σ[2]TUVWZ[c] *vg. cod. caraf. c dem. diu. haf.* '*Prosp.*' *Baed.* (*P. L.* xci. 80) *Ber.*, amicti cilicio *Uict.-Pet.*[AYΦ], *et* amicti (amictis *gig.*) ciliciis *gig. Uict.-Pet.*[S] *Beat.* (*praef.* iv. 70; *lemm.*; V. xi. 7): > saccis amicti *Prim. Baed.* (*hic*), *cf.* > saccis induti *Tyc.*[T], *et* > saccis id est ciliciis amicti *Tyc.*[H]; *gr.* 121. 189 *om.*, *non autem latt.* > amicti cilicio diebus (dies [YΦ]) mille CCLX *Uict.-Pet.*[AYΦ] *contra ord. gr.*

[4] **hi sunt . . .**[11] **super pedes**: *in ras. scr.* Σ[2].

4. hii CDΠTWZ*. **duae** (due OVW; duo AGΘ*TZ* *c Tyc.*[T] *Prim. Baed.*[S]; ·ii· D) **oliuae** (-ue OW, -bae T) **et** (e *in ras. scr.* O) **duo** (duae K; ·ii· D) **candelabra** *etiam Uict.-Pet.* (*semel*) *cum gr. plur.* αἱ (ℵ* 26. *al.*[3] οἱ) δύο ἐλαῖαι (A αὐλαῖαι; C ἀλαῖαι) καὶ αἱ (ℵ* *min. pauc.*[ut udetur] *om.*) δύο λυχνίαι: duae ol. *tantum* F; duo cand. *tantum Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*) *cum gr.* 1. *al.*[15] αἱ δ. λ. *tantum.* **in conspectu domini terrae stantes** (stantia Ꞩ) *etiam Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*) *Tyc.*[H], *cf.* qui in c. domini t. stant *Uict.-Pet.* (*semel*) *Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; V. xi. 8), *et* > consistentia in (sub *Prim.*) c. domini t. '*Prosp.*' (*P. L.* li. 848 = *prom. et praed. dei* iv. 13) *Prim.*, *cum gr.* ℵACPQ 2. *al. pler.* αἱ (25. *al.*[5] οἱ; ℵ 4. *al. mu. om.*) ἐνώπιον τοῦ (AQ 127. 215 *om.*) κυρίου τῆς (182 *om.*) γῆς (78. 84. 182 *om.*) ἑστῶτες (ℵ[c]P 7. *al. mu.* ἑστῶσαι; 159 *om.*)—*cf. etiam* > que coram domino stant super terram *gig. cum gr.* 37 αἱ ἐν. τ. κυρίου ἐπὶ τῆς γῆς (*ut* 21. *al.*[11] *infra*) ἑστῶσαι: in conspectu dei terre stantes O[c] *cum gr.* 1. *al. mu.* αἱ (17. *al. pauc. om.*) ἐν. τ. Θεοῦ τῆς (12 *om.*) γῆς (12 *om.*) ἑστῶσαι, *cf. gr.* 21. *al.*[11] αἱ ἐν. τ. Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς (*ut* 37 *supra*) ἑστῶσαι; in conspectu terrae (-re O*) stantes A*O*; in medio t̄re stantes W.

5. **si quis** (siquis *uno uerbo* Ϛ) *pr. cum gr. plur.* εἴ τις: *gr.* C 12. *al.*[6] ητις. **eos** (eis Π; + uel uos *sup. lin. Baed.*[D]) **uoluerit nocere**, *cf.* eos uolet n. *Prim.*, eos uoluerit laedere *Uict.-Pet.*[Φ],

ignis exiet de ore illorum
et deuorabit inimicos eorum
et si quis uoluerit eos laedere
sic oportet eum occidi
6 hi habent potestatem
claudendi caelum
ne pluat diebus prophetiae
ipsorum
et potestatem habent
super aquas conuer-
tendi eas in sanguinem
et percutere terram

et eos uult laedere (+ siue occidere *Tyc.*^{H}) *Uict.-Pet.*^{S} *Tyc.*^{H} (*semel*) *Tyc.*^{T} *Beat.* (*praef.* iv. 75; *lemm.*; V. xi. 13), *cum ord. gr. plur.* αὐτοὺς θέλει (7. *al.*^{10} θέλῃ; 𝔭^{47} θελήσει) ἀδικῆσαι: > uoluerit eos (eis *Ber.*) nocere *vg. cod. caraf. gig. Ber. cum ord. gr.* ℵ 34. *al.*^{15} θέλει (113 θέλῃ) αὐ. ἀδ.; > uoluerit nocere eis O *cum ord. gr.* 14. 92 θ. ἀδ. αὐ.; > eis nocere uoluerit D, *cf.* uel laedit uel laedere uoluerit *Tyc.*^{H} (*semel libere*). **exiet** *etiam Tyc.*^{HmT} *Beat.* (*lemm.*; V. xi. 13), *cf.* procedet *Uict.-Pet.*^{S} (*semel*), *et* ieciet D, *cum gr.* 14. *al.*^{4} ἐκπορεύσεται: exit (exiit U*Z*) U*Z* *Bentl. Tyc.*^{Hv} *Beat.* (*praef.* iv. 75) *et* procedit *Uict.-Pet.*$^{\Phi}$ (*semel*) *cum gr. plur.* ἐκπορεύεται; exeat *Prim.*; exire *libere Uict.-Pet.* (*semel*), *cf. gr.* 189 ἐκπορεύεσθαι. **de ore** (hore C, orae I) *etiam Uict.-Pet.* (*semel libere*) *Tyc.*^{T} *Beat.* (*praef.* iv. 75), *cf. gr.* 97. 214 ἀπὸ τοῦ στόματος: ex ore *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ (*semel*) *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; V. xi. 13) *cum gr. paene omn.* ἐκ. τ. στ. **illorum** *etiam Uict.-Pet.* (*semel libere*), *gr.* αὐτῶν: eorum D *vg. cod. caraf. Tyc.*^{HT} *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 75; *lemm.*; V. xi. 13) *Ber.*; ipsorum AZ* *gig. Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ (*semel*). **et** *sec.*: *om. Prim.* **deuorabit** (deuorabunt Z*; deuorauit ACDI *Baed.*) *etiam Tyc.*^{HmT} *Beat.* (*lemm.*; V. xi. 13), *cf.* comedet *Uict.-Pet.*^{S}: deuorat *Bentl. Tyc.*^{Hv} *Beat.* (*praef.* iv. 75) *et* comedit *Uict.-Pet.*$^{\Phi}$ *cum gr. paene omn.* κατεσθίει; comburens *Prim.*; *gr.* 189 κατεσθίειν. inimicus Z*. **eorum** (αὐτῶν): illorum CZ *dem. haf. Prim.* **si quis** (siquis *uno uerbo* ϚΨ) *sec. cum gr. plur.* εἴ τις: *gr.* ℵ*C 1 ητις *et* 38. *al.*^{3} ὅστις *apud latinos non redduntur.* **uoluerit eos** (enm I*) **laedere** (led. ACIKOΣ^{2}TV^{c}WZ), *cf.* u. illos l. *gig.*, *cum ord. gr. plur.* θέλει (69. *al.*^{4} θέλῃ; A θελήσῃ; 38. *al.*^{7} θελήσει) αὐτοὺς ἀδικῆσαι (21. *al.*^{15} ἀποκτεῖναι): > eos uoluerit laedere (led. Π) ΘΠ *Tyc.*^{T} (*semel*), > eos uult l. *Tyc.*^{T} (*semel*), *et* > eos uult nocere *Prim.*, *cum ord. gr.* 1. *al.*^{26} αὐ. θέλει (63 θέλῃ) ἀδικῆσαι (36. 179 ἀποκτεῖναι); *gr.* ℵ𝔭^{47} > θελήσῃ (𝔭^{47} θελήσει) ἀδ. αὐ.; > ledere uoluerit eos D; uoluerit laedere *tantum Beat.* (*lemm.*; V. xi. 13). **sic** *cum gr. paene omn.* οὕτως: *gr.* A *om.* **oportet** (hop. C) **eum**, *cf.* op. (+ et *Prim.*) illum *gig. Prim.*, *cum ord. gr. paene omn.* δεῖ αὐτόν (16. *al.*^{8} αὐτούς): > eum op. *haf. Tyc.*^{T} *Beat.* (*lemm.*; V. xi. 13); *gr.* 55*. *al.*^{8} δ. (*sine* αὐ.) *apud latinos non redduntur.* **occidi** (hocc. C; occi *tantum* Z*), *gr.* ἀποκτανθῆναι (149 ἀδικηθῆναι): interfici *gig.* **et** *tert.* . . . **occidi**: *def. Uict.-Pet. Tyc.*^{H} *Beat.* (*praef.* iv. 75–77) *Baed.*^{SO}

6. **hi** (hii CDΠΓWZ*): + duo *Beat.* (*praef.* iv. 77; *non autem lemm. et* V. xi. 15) *sine auct. gr.* **habent** (ab. CT; habet I) *pr.* = *gr. paene omn.* ἔχουσιν: *gr.* 178. *al.*^{2} ἕξουσιν. **potestatem claudendi** (clud. ACDFGI^{c}T, cluendi I*) **caelum** (cel. O*W), *cf.* p. claudere caelum (cel. O^{c}) O^{c} *gig. Tyc.*^{HT} *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 77; *lemm.*; V. xi. 15), *cum ord. gr.* ℵACP𝔭^{47} 1. *al. pler.* ἐξουσίαν (ACP𝔭^{47} 111. *al.*^{7} τὴν ἐξ.; 201 + καὶ) κλεῖσαι τὸν οὐρανόν: *gr.* 14. *al.*^{9} > ἐξ. τ. οὐρ. κλ. *et* Q 2. *al.*^{89} > τ. οὐρ. ἐξ. κλ., *non autem latt.* **ne pluat** *etiam Tyc.*^{H} (*semel*) *Tyc.*^{T} (*semel*), *cf.* ut non pl. *Ber.*, *et gr.* 189 τοῦ μὴ βρέξαι *tantum*: ne imbrem pluat (pluant *Beat.* (*praef.* iv. 77; V. xi. 15)) *Tyc.*^{H} (*semel libere*) *Tyc.*^{T} (*semel*) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 848 = *prom. et praed. dei* iv. 13) *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 77; *lemm.*; V. xi. 15) *cum gr. plur.* ἵνα μὴ ὑετὸς (38. 97 ὑετοὺς) βρέχῃ (13. *al.*^{31} βρέχει; 146. *al.*^{3} βρέξῃ; 200 βρέξει); ut non pl. pluuia *gig. cum gr.* 1. *al. pauc.* ἵνα μὴ βρέχῃ (63. *al.*^{2} βρέχει) ὑετός. **diebus**, *cf.* in diebus FU *Tyc.*^{HT} *Prim. Beat.* (*lemm.*; V. xi. 15) *et gr.* 1 *al.*^{13} ἐν ταῖς ἡμέραις: per dies '*Prosp.*', *cf. gr. plur.* τὰς (233 τᾶς, 189 τῆς) ἡμέρας. **prophetiae** (-phaetiae I, -phetie OW) **ipsorum** *etiam Tyc.*^{H}, *cf.* prophetiae (-fetiae D) eorum DFU* *dem. Tyc.*^{T} '*Prosp.*' *Prim. Beat.* (*lemm.*; V. xi. 15) *Ber.*, *cum ord. gr. plur.* τῆς προφητείας αὐτῶν: *gr.* 61. *al.*^{8} > αὐ. τ. πρ., *non autem latt.*; *deinde* + ut et potestatem claudendi celum ne pluat diebus prophetie ipsorum O. **dieb. pr. ips.**: *def. Beat.* (*praef.* iv. 77). **et** *pr.*: *gr.* 189 *om.* **potestatem habent** (ab. C) *cum ord. gr. paene omn.* ἐξουσίαν ἔχουσιν (178. 203 ἕξουσιν): > h. p. *Tyc.*^{T} *Beat.* (*praef.* iv. 77; *lemm.*; V. xi. 16) *Ber. cum ord. gr.* 𝔭^{47} 130. 200 ἔχουσιν (200 ἕξουσιν) ἐξ.; *gr.* 240 ἐξ. *tantum apud latinos non redditur.* **super aquas**, *cf.* in aquas *Beat.* (*lemm.*), in aquis *Tyc.*^{T}, *et gr. paene omn.* ἐπὶ τῶν ὑδάτων: aquas *tantum Beat.* (*praef.* iv. 77; V. xi. 16); omnium aquarum '*Prosp.*' *Prim.*; *gr.* 189 *om. omnino.* **conuertendi**: uertere *Tyc.*^{Tc} *Beat.* (*praef.* iv. 77; *lemm.*; V. xi. 16), *cf.* inuertere *Tyc.*^{T*}, *et gr.* στρέφειν (200 στρέψαι; 36 στρέφουσιν; 189 μεταβάλαι *sic*). **eas** *etiam Beat.* (*lemm.*; V. xi. 16) *cum gr. plur.* αὐτά: *om. Tyc.*^{T} *Beat.* (*praef.* iv. 77) *cum gr.* 1. *al.*^{23}; *gr.* 189 τὰ ὕδατα *apud latinos non redditur.* **in sanguinem** *etiam Beat.* (*lemm.*) = εἰς αἷμα: in sanguine FO *gig. Beat.* (*praef.* iv. 77; V. xi. 16).

omni plaga quotiens-
cumque uoluerint
7 et cum finierint
testimonium suum
bestia quae ascendit de abysso
faciet aduersus illos
bellum
et uincet illos et occidet illos
8 et corpora eorum in plateis
ciuitatis magnae quae uo-
catur spiritaliter sodoma
et aegyptus

---

et *sec. cum gr. paene omn.* καί: *om.* '*Prosp.*' *cum gr.* ℵ*. **percutere** (πατάξαι): ferire *Prim.* **omni plaga** *cum gr.* QP[47] *min. pauc.* πάσῃ πληγῇ: in omn. pl. (*Bentl.*) *Tyc.*[T] '*Prosp.*' *Prim. Beat.* (*lemm.*; V. xi. 16) *Baed.*[D] (et *sec.* . . . uoluerint *def.* [SO]) *cum gr.* ℵACP 1. *al. pler.* ἐν π. πλ.; pl. *tantum gig.*; *gr.* 59. *al.*[10] *om. omnino.* **quotienscumque** (quotiesc. DΘKUZ[c]𝔖𝔈, quociensc. OW, quociesc. II, quotiensquumque T, quotiescunque 𝔖𝔓) **uoluerint** *cum gr. paene omn.* ὁσάκις ἐὰν (C 23. *al.*[19] ἂν; 189. 232 *om.*) θελήσωσιν (P[47] 14. *al.*[8] θέλωσιν; C 189. 207 θελήσουσιν; 12 θέλουσιν): quoscumque u. *haf.*; *gr.* 19 *om.* [in] **omn. pl. quot. uol.** *cum ord. gr.* ℵACPP[47] 1. *al. mu.* [ἐν] πάσῃ πληγῇ ὁσάκις ἐὰν (*uel* ἂν) θελ.: *gr.* Q 2. *al. fere*[100] > ὁσ. ἐὰν (*uel* ἂν) θελ. [ἐν] π. πλ., *non autem latt.*

7. **et** *pr.* . . . **bellum**: testimonium sunt *tantum Beat.* (*lemm.*), *cf.* haec est testimonium *libere Beat.* (V. xi. 20), *et gr.* 61. *al.*[7] *qui* καὶ ὅταν τελέσωσιν (*per homoioteleuton* θελήσωσιν . . . τελέσωσιν) *om.*; *def. Beat.* (*praef.* iv. 77–78). **cum** (quum ΘT) **finierint**, *gr.* ὅταν (1. *al.*[22] ὅτε) τελέσωσιν (P[47] τελῶσιν; 1. *al.*[16] τελέσουσι): postquam consummauerint *gig.* **testimonium** (testamentum U) **suum**: martyrium s. '*Prosp.*' (*P. L.* li. 849 = *prom. et praed. dei* iv. 15) *Prim. et gr.* τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν. **bestia** (bestiae A) **quae** (que OWZ*) **ascendit** *etiam Tyc.*[H] *Baed.* (*hic* [SO]; *P. L.* xci. 81), *cf. gr.* τὸ (P[47] τότε τὸ; 159 καὶ τὸ) θηρίον (A + τὸ τέταρτον) τὸ (ℵ* τότε; 57. 141 *om.*) ἀναβαῖνον (A 7. *al.*[10] -νων): b. q. ascendet GII[c]Σ[2]W *diu. haf. Tyc.*[T] '*Prosp.*' *Baed.* (*hic* [D]). **de abysso** (abyso D, abisso ΘOZ*, *in ras. scr.* T; abyssum I*): ex abysso *Hieron.* (*ep.* xlvi. 6 *libere*); *gr.* ἐκ τῆς ἀβύσσου. **aduersus** (aduersum *Baed. P. L.* xci. 81) **illos**, *cf.* aduersus (aduersum *vg. cod. caraf. Bentl. haf.*) eos DG *vg. cod. caraf. Bentl. haf.*, contra eos *Ber.*, *et gr.* 81. 204 κατ' αὐτῶν: cum his '*Prosp.*', *cf.* cum eis *Tyc.*[HT] *Prim.*, *et gr. plur.* μετ' αὐτῶν; *gr.* 62. *al.*[7] *om. gr.* P[47] 1. *al. fere*[30] > πόλεμον μετ' αὐτῶν, *non autem latt.* **bellum** (πόλεμον): proelium *gig.* **uincet** *etiam Tyc.*[HmT] = νικήσει (C 7. *al.*[3] νικήσῃ): uincit Z* *Tyc.*[Hv] **illos** *sec. etiam Tyc.*[T] (*semel*), *cf.* eos DFGIIIΣ[2]UZ *Bentl. dem. gig. Tyc.*[H] *Tyc.*[T] (*semel*) '*Prosp.*' *Prim. Baed.* (*hic et P. L.* xci. 81) *Beat.* (*praef.* iv. 78; *lemm. bis*), *et gr. omn.* αὐτούς: *om.* CT *Beat.* (V. xii. 1). **occidet** (hocc. C) *tiam Tyc.*[HmT] *cum gr. plur.* ἀποκτενεῖ: occidit *Tyc.*[Hv] *cum gr.* 21. *al.*[8] ἀποκτείνει. **illos** *tert. etiam Tyc.*[T] (*semel*), *gr.* αὐτούς: eos DΘU* *vg. cod. caraf. dem. gig. haf. Tyc.*[H] *Tyc.*[T] (*semel*) '*Prosp.*' *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 78; *lemm. bis*; V. xii. 1) *Ber.* **et occ. illos**: *gr.* 1. *al.*[29] *om.*, *non autem latt.*

8. **corpora** *etiam Prim.* (*lemm.*) *Beat.* (V. xii. 3) *cum gr.* ℵPP[47] 1. *al. mu.* τὰ πτώματα (113 σώματα): corpus *Tyc.*[HT] *Beat.* (*praef.* iv. 79; *lemm. bis*) *cum gr.* ACQ 2. *al.*[91] τὸ πτῶμα, *cf. Prim.* (*comm.*) '*alia translatio* corpus *posuit*'. **in plateis** (-taeis I) *etiam Tyc.*[H] *Tyc.*[T] (*semel*) *Beat.* (*lemm. semel*; V. xii. 5), *cf.* in plateas *Tyc.*[T] (*semel*) *et gr.* 17*. *al.*[3] ἐπὶ τὰς πλατείας: in platea (*Bentl.*) *gig.* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 849 = *prom. et praed. dei* iv. 15) *Beat.* (*praef.* iv. 79, 80 *libere infra*; *lemm. semel*; V. xii. 3) *Ber.*, *cf. gr. fere omn.* ἐπὶ τῆς πλατείας; in medio *Prim.*; in *tantum Tyc.* (*reg.* 5 *libere infra*), *cf. gr.* 113. 210 ἐπί (*sine* τ. πλ.). **ciuitatis magnae** (-ne OWZ*) *etiam Beat.* (*lemm. bis*; V. xii. 3, 5), *cf.* c. illius m. '*Prosp.*' *Prim.*, *cum ord. gr. plur.* τῆς (157. *al.*[2] *om.*) πόλεως (157 *om.*) τῆς μεγάλης: *gr.* 36. *al.*[12] > τῆς μεγ. πόλ.; ciuitatis *tantum in fine pericopes Beat.* (*praef.* iv. 79, 80 *libere infra*), *cf.* ciuitate *tantum Tyc.* (*reg.* 5 *libere infra*). **et c. eor. in pl. ciu. mag.** *sine addit.* A*FGU* *Bentl. Tisch. Hieron.* (*ep.* xlvi. 6) *cum gr. plur.* καὶ τ. πτ. αὐ. ἐπὶ τ. πλ. τ. πόλ. τ. μεγ. *tantum*: et iacebunt c. eor. in pl. ciu. mag. ΘZ* *diu.*[c] *Uict.-Pet.*[S] (*def.* [AYΦ]) *Baed. Ber.*; et c. eor. iacebunt (iacent I) in pl. ciu. (+ illius '*Prosp.*') mag. DIKOΣ[2]U[c]VWZ[c] *vg. cod. caraf. c dem. diu.** *gig. haf.* '*Prosp.*' *cum gr.* 113 καὶ τ. πτ. αὐ. κοιτασθήσονται ἐπὶ τ. πλ. τ. πόλ. τ. μεγ., *cf. gr.* ℵ[c] καὶ τ. πτ. αὐ. ἔσται ἐπὶ τ. πλ. τ. πόλ. τ. μεγ.—*cf. etiam* et c. eor. ponet (*uide gr.* 146 *infra*) in medio ciu. illius mag. *Prim.* (*lemm.*), *gr.* 21. *al.*[12] καὶ τ. πτ. αὐ. ἐάσει ἐπὶ τ. πλ. τ. πόλ. τ. μεγ. (21. *al.*[11] + ἄταφα), *et* c. eor. proicietur (*uide gr.* 159. *al.*[2] *infra*) in pl. ciu. mag. *Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* iv. 79—*sed* proicientur 80 *libere infra*); *gr.* 159. *al.*[2] καὶ τ. πτ. αὐ. ἐπὶ τ. πλ. ῥιφήσεται (*uide Tyc.*[HT] *Prim.* (*comm. infra*) *Beat. et* Ezech. vii. 19) τ. πόλ. τ. μεγ. *et* 146 καὶ τ. πτ. αὐ. ἐπὶ τ. πλ. θήσει (*uide Prim. lemm. supra*) τ. πόλ. τ. μεγ.; et c. eor. in pl. ciu. mag. iacebunt A[c]CIIT, *cf.* et c. eor. in pl. ciu. mag. proicientur (proicietur *Tyc.*[T] *semel—uide gr.* 159. *al.*[2] *supra*) *Tyc.*[T] (*bis*) *Beat.* (*lemm. bis*; V. xii. 3, 5), *gr.* 59 καὶ τ. πτ. αὐ. ἐπὶ

ubi et dominus eorum cruci-
fixus est
9 et uidebunt de populis et tri-
bubus et linguis et gentibus
corpora eorum per tres
dies et dimidium
et corpora eorum non sinunt
poni in monumentis
10 et inhabitantes terram
gaudebunt super illos et iucunda-
buntur
et munera mittent inuicem

τ. πλ. τ. πόλ. τ. μεγ. πεσοῦνται, gr. 62. *al.*[7] *καὶ τ. πτ. αὐ. ἐπὶ τ. πλ. τ. μεγ. πόλ. ἔσονται, et gr.* 18. 189 *καὶ τ. πτ. αὐ. ἐπὶ τ. πλ.* (18 + *τῶν ὁδῶν*) *τ. πόλ. τ. μεγ. ῥίψει*; *libere citant Tyc.* (*reg.* 5) ' iacere in ciuitate', *Prim.* (*comm.*) ' proicietur id est spernetur', *Cassiod.* (*comm.*) ' palam iacebunt', *et Beat.* (*praef.* iv. 80) ' proicientur in platea ciuitatis'. que OW; qui Π*. spiritualiter OΣ²W *vg.*, spāliter Π. psodoma C. **et** (*om. haf.*) **aegyptus** (egypt. DI, aegipt. ΠT, egipt. OW) *cum gr. omn. καὶ Αἴγυπτος* (36 *Γόμορρα*): *om. Prim.* **ubi** (hubi C) *cum gr. paene omn. ὅπου*: *om.* Z* *cum gr.* 84*. **et** (*in ras. scr.* K) *tert.*, *cf.* eciam *gig.*, *cum gr. plur. καί*: *om.* D*I *cum gr.* ℵ^c 𝔓[47] 1. *al.*[51] **dominus eorum** (illorum O) *etiam Hieron.* (*ep.* xlvi. 6) *Beat.* (*lemm.*) *cum gr. plur. ὁ κύριος αὐτῶν*, *cf.* > eor. d. Σ² *Beat.* (V. xii. 5): d. *tantum libere Hieron.* (*ep.* cxxi. 10, *hierem.* vi. 40; *et Uall.* iv. 423, vi. 707) *cum gr.* ℵ*𝔓[47] 23 *ὁ κ. tantum*; *gr.* 1. *al.*[2] *ὁ κ. ἡμῶν apud latinos non redduntur.*

9. **uidebunt** *cum gr.* 57. 141 *βλέψουσιν*: uident *Tyc.*[HT] *Beat.* (*praef.* iv. 81; *lemm.*; V. xii. 6) *cum gr. paene omn. βλέπουσιν.* **de populis et** (+ de ΘΣ²) **tribubus** (tribus CFT) **et linguis** (lingue Z*) **et gentibus**, *cf.* ex p. et tribubus (tribus *Beat.* (*praef.* iv. 81; *lemm.*)) et l. et g. *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 81; *lemm.*; V. xii. 6), *cum ord. gr. plur. ἐκ τῶν λαῶν καὶ* (70 *om. ut dem. infra*) *φυλῶν καὶ γλωσσῶν καὶ ἐθνῶν—cf. etiam* populi (*sine* et *ut gr.* 70 *supra*) tribus et linguae et gentes *dem.*: > de tribubus et populis et linguis et gentibus *vg. cod. caraf. cum ord. gr.* ℵ *ἐκ τ. φ. κ. λ. κ. γλ. κ. ἐθν.*; > de populis et tribus et gentibus et linguis Π* *et* > ex populis et tribubus et gentibus et linguis *Tyc.*[T] *cum ord. gr.* 23. 29 *ἐκ τ. λ. κ.* (23 *habet οἱ λαοὶ ἐκ πασῶν pro ἐκ τ. λ. κ.*) *φ. κ. ἐθν. κ. γλ.*; *gr.* 124. 146 > *ἐκ τ. λ. κ. γλ. κ. φ. κ. ἐθν.*; > de populis et gentibus et tribubus et linguis D; *gr.* 59 > *ἐκ τ. φ. κ. γλ. κ. λ. κ. ἐθν.*; de populis et tribubus et linguis (*sine* et gentibus) *Tyc.*[H] *cum gr.* 1. *al.*[14] *ἐκ τ. λ. κ. φ. κ. γλ. tantum* (*uide autem infra*). **corpora eorum** *pr. cum gr.* P 1. *al. mu. τὰ πτώματα αὐτῶν*: corpus eor. *Tyc.*[HT] *Beat.* (*praef.* iv. 81; *lemm.*; V. xii. 6) *cum gr.* ℵACQ𝔓[47] 2. *al.*[101] *τὸ πτῶμα αὐ.*; *gr.* 12. *om.*; *deinde gr.* 1. *al.*[10] + *καὶ οἱ ἐκ τῶν ἐθνῶν* (*cf. supra*). **per tres** (·iii· D) **dies**, *cf.* tres dies (*sine* per) *libere Tyc.* (*reg.* 5), *et* tribus diebus ΘZ*[ut uidetur] *dem. Beat.* (*praef.* iv. 81), *contra ord. gr.*: > per dies tres Z^c[ut uidetur] *gig. Tyc.*[H], *cf.* > dies tres (*sine* per) *Bentl. Tyc.*[T], *et* > diebus tribus *Beat.* (*lemm.*; V. xii. 6), *cum ord. gr. omn. ἡμέρας τρεῖς* (AC 69. 193 *τρίς*); *cf. uers.* 11 *infra.* **et** *quint. cum gr.* ℵACP𝔓[47] 17. *al. mu. καί*: *om.* O* *cum gr.* Q 1. *al.*[162] dimedium DKV. **et corpora eorum** *cum gr. paene omn. καὶ τὰ* (14. 92 *τὸ*) *πτώματα* (21. *al.*[14] *σώματα et* 28 *στόματα*; 14. 92 *σῶμα*) *αὐτῶν*: *om.* D, *cf. gr.* 176. 206 *qui καί tantum habent* (*sed αὐτά post τεθῆναι infra addunt*). **per . . . eorum** *sec.*: *om. per homoioteleuton* T *cum gr.* 81*. *al.*[4] (*cf. Prim. qui* corpora *pr.* . . . dimidium *om.*). **sinunt**, *cf.* permittunt *Beat.* (*praef.* iv. 85; *lemm.*; V. xii. 10), *cum gr.* ℵ*ACP 1. *al.*[34] *ἀφίουσιν* (36 *ἄφουσιν*; 130. 200 *ἀφίωσιν*; 159 *ἀφιῶσι*; 95. *al.*[2] *ἀφίασι*), *cf.* sinuntur O* *cum gr.* 240. *al.*[2] *ἀφέωνται* (178 *ἀφίωνται*; 203 *ἀφέονται*), *et gr.* 201 *ἀφίησιν*: sinent Σ² *vg. cod. caraf. dem. gig.* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 849 = *prom. et praed. dei* iv. 15) *Ber. cum gr.* ℵ^c Q 2. *al. pler. ἀφήσουσιν* (114 *ἀφίσουσιν*; 67 *ἀφίνουσιν*; 156 *ἀφήσωσι*), *cf.* sinentur W, sinet *Prim.*, *et* sine *haf.* **poni in**: ponunt Z*. **in monumentis** (monim. O), *cf.* in sepulchris '*Prosp.*' *Prim.*, *et gr.* ℵ^c 46. *al. pauc. εἰς μνήματα* (111. *al.*[3] *μνημεῖα*): in monumento *gig. Tyc.*[HT] *cum gr.* 40. 210 *ἐν μνήματι*, *cf.* in monumentum *Bentl. cum gr.* ℵ*ACPQ 1. *al. pler. εἰς μνῆμα* (C 36 *μνημεῖον*).

gr. 𝔓[47] *def. αὐτ*]*ῶν οὐκ* . . .[10] *γῆς pr.*

10. **et** (*om.* Z*) *pr.* . . . **inuicem**: *om.* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 849 = *prom. et praed. dei* iv. 15). **inhabitantes** (inab. C) *etiam Baed.*[S], *cf.* habitantes G *Tyc.*[HT] *Baed.*[OD] *Beat.* (*praef.* iv. 86; *lemm.*; V. xii. 13), *et gr. οἱ κατοικοῦντες*: qui habitabant *gig.* **terram** (terra CTZ^c) *pr.* = *gr.* 21. *al.*[9] *τὴν γῆν*: supra terram *gig.* = *gr.* 87 *ἐπὶ τὴν γῆν*, *cf. gr. plur. ἐπὶ τῆς γῆς.* **gaudebunt** *etiam Tyc.*[H] (*semel libere*) *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* 38. *al.*[8] *χαρήσονται et* 57. 141 *χαροῦσιν*: gaudent *Tyc.*[H] (*semel*) *Tyc.*[T] *Beat.* (V. xii. 13) *cum gr. plur. χαίρουσιν*; gaudentes *Beat.* (*praef.* iv. 86.). **super** (supra *gig.*) **illos**, *cf.* s. eos *Tyc.*[HT] *Prim. Baed. Beat.* (*praef.* iv. 86; *lemm.*; V. xii. 13) *Ber.*, *cum gr.* 18. *al.*[7] *ἐπ' αὐτούς*: s. illis AGΘ*IKOΠΣ²VZ *c dem. cum gr. ἐπ'* (21. *al.*[16] *ἐν*) *αὐτοῖς*; 39. *al.*[2] *ἐπ' αὐτῆς.* **et iucundabuntur** (ioc. AKOΠ^cΣ^c UVWZ^c𝔊ℌ; iudicabuntur I), *cf.* et epulabuntur *gig. Tyc.*[H] (*semel libere*), *cum gr.* Q 2. *al. pler. καὶ εὐφρανθήσονται* (57. 141 *εὐφρανοῦνται*): et

quoniam hi duo prophetae
cruciauerunt eos qui inhabi-
tant super terram
11 et post dies tres et dimidium
spiritus uitae a deo intrauit in eos
et steterunt super pedes suos
et timor magnus cecidit
super eos qui uiderunt eos
12 et audierunt uocem magnam
de caelo dicentem illis
ascendite huc
et ascenderunt in caelum

---

epulantur *Tyc.*^{H} (*bis*) *Tyc.*^{T} *Beat.* (*praef.* iv. 86; *lemm.*; V. xii. 13) *cum gr.* ℵACP𝔓^{47} 1. *al.*^{51} *καὶ εὐφραίνονται* (P *εὐφρεν.*); *gr.* 113 *om.* **munera** (numera Z*) **mittent** (+ sibi T *gig.*) **inuicem** (in inu. *Tyc.*^{T} *semel*) *etiam Tyc.*^{T} *cum gr.* ℵ^{c}ACQ 1. *al. pler.* *δῶρα πέμψουσιν* (Q 2. *al.*^{100} *δώσουσιν*, 26. *al.*^{2} *δώσωσιν*) *ἀλλήλοις* (C 21. *al.*^{5} *ἀλλήλους*), *cf.* > mittent mun. inu. *dem. et* > mun. inu. mittent *Prim. Beat.* (*lemm.*; V. xii. 13, 14): mun. mittunt inu. Π*U *cum gr.* ℵ*P 21. *al.*^{14} *δῶρα πέμπουσιν ἀλλ.*, *cf.* > mun. inu. mittunt *Tyc.*^{H} *Beat.* (*praef.* iv. 86). **quoniam** (qm̄ *et* m *in ras. scr.* I), *gr.* *ὅτι*: quia '*Prosp.*' **hi** (hii CDI (*in ras. scr.*) OΠTWZ*, + *ras.* 1 *lit.* U; + uidelicet '*Prosp.*') **duo** (·ii· D) **prophetae** (profet. DT, prophaet. U*, prophete OW; *sup. ras. scr.* Z^{c}) *cum gr.* ACPQ 1. *al. pler.* *οὗτοι οἱ δύο* (50. 177 + *οἱ*) *προφῆται*, *cf.* ℵ > *οὗτοι οἱ πρ. οἱ δ.*: hi duo (*sine* pr.) *Prim.*; *gr.* 87. *al.*^{4} *οἱ δ. πρ. et* 𝔓^{47} > *οἱ πρ. οἱ δ.* (*sine οὗτοι*). cruauerunt F*; cruciaberunt T. **eos qui inhabitant** CDFG Θ*Σ^{2}TUZ* *haf. Prim.*, *cf.* eos q. inhabitabant *dem.*, eos q. habitant A*Θ^{c}IKO^{c}ΠWZ^{c} *Bentl. Tisch. c diu. gig.* '*Prosp.*' *Baed.*^{D}, eos q. habitabant A^{c}O^{1}V *vg. cod. caraf. Ber.*, eos q. habitabunt O*, *et* eos *tantum* (qui . . . terram *def.*) *Tyc.*^{H} *Baed.*^{SO}: habitantes *Tyc.*^{T} *Beat.* (*praef.* iv. 88; *lemm.*; V. xii. 14) = *τοὺς* (28. *al.*^{3} *αὐτοὺς*) *κατοικοῦντας* (166 *οἰκοῦντας*). **super** (supra *gig.*) **terram** *cum gr.* 114. *al.*^{2} *ἐπὶ τὴν γῆν*, *cf. gr. paene omn.* *ἐπὶ τῆς γῆς*: terram DFU *Tyc.*^{T} *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 88; *lemm.*; V. xii. 14) *Ber.*, *cf.* terras '*Prosp.*'

11. **post dies tres** (III DV) **et dimidium** (-medium DKV, dimium G) *etiam Baed.*^{S}: > p. tres dies et dim. *Bentl. Tyc.*^{HT} *Prim. Baed.*^{OD} *Beat.* (*praef.* iv. 90; *lemm.*; V. xiii. 1) *cum ord. gr. plur.* *μετὰ τὰς* (ℵP 1. *al.*^{70} *om.*) *τρεῖς* (ℵAC 1. *al.*^{4} *τρὶς*) *ἡμέρας καὶ* (𝔓^{47} *om.*) *ἥμισυ* (ℵ*A *-σου*; C *τὸ ἥμισυ*), *cf.* > p. tertium diem et dim. *Uigil.* (*Uarim.* ii. 13); > p. tres et dim. diem '*Prosp.*' (*P. L.* li. 849 = *prom. et praed. dei* iv. 16) *cum ord. gr.* 14. *al.*^{22} *μ. τὰς* (38. *al.*^{9} *om.*) *τρεῖς* (103. 112 *τρὶς*) *καὶ* (14. *al.*^{11} *om.*) *ἥμισυ ἡμέρας*; *gr.* 170 *μ. τὰς τρεῖς ἡμέρας tantum*; *cf. uers.* 9 *supra.* **uitae** (-te IOW) *cum gr. paene omn.* *ζωῆς*: *gr.* 8. *al.*^{2} *om.* **a deo**, *cf.* ex deo Z*, *cum gr. plur.* *ἐκ τοῦ Θεοῦ*—*cf. etiam* a domino *Uigil.* (*infra*): *gr.* 21. 73 *καὶ τ. Θ.*; *gr.* 8. *al.*^{2} *Θ. tantum*; *gr.* 22*. *al.*^{6} *om. omnino.* **intrauit** (introiuit U *Prim.*) *etiam Tyc.*^{H} *cum gr. fere omn.* *εἰσῆλθεν*: intrabit CDKOTVW *diu. Tyc.*^{T} *cum gr.* 113 *εἰσελεύσεται.* **in eos**, *cf.* in illos *gig. Tyc.*^{H} '*Prosp.*' *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 90; *lemm.*; V. xiii. 1), *cum gr.* ℵQ 𝔓^{47} 2. *al.*^{99} *εἰς αὐτούς*—*cf. etiam gr.* 10. *al. mu.* *ἐπ' αὐτούς et* 218 *πρὸς αὐτούς*; in eis *Tyc.*^{T} *Uigil.* (*infra*) *cum gr.* A 18. *al.*^{30} *ἐν αὐτοῖς*, *cf. gr.* 41*. 251 *ἐπ' αὐτοῖς et* CP 1. *al.*^{27} *αὐτοῖς tantum.* **a** [ex] **deo intr. in eos** [illos: eis] *cum ord. gr.* ℵAPQ𝔓^{47} 1. *al. pler.* *ἐκ τ. Θ. εἰσῆλθεν* [*εἰς*: *ἐπ'*: *ἐν*] *αὐ.*: > intrauit in eis a domino *Uigil. cum ord. gr.* 215. *al.*^{2} *εἰσῆλθεν αὐτοῖς* (104. 151 *εἰς αὐτοὺς*) *ἐκ τ. Θ.*; *gr.* C 13. *al.*^{6} > *εἰσῆλθεν ἐκ τ. Θ. αὐτοῖς* (13. *al.*^{6} *εἰς αὐτούς*), *non autem latt.* **steterunt super pedes suos** (s *pr. ex* t O) *cum gr. fere omn.* *ἔστησαν ἐπὶ* (1. *al.*^{15} *ὑπὸ*) *τοὺς πόδας αὐτῶν* (100 *αὐτοῦ*; 80. 138 *om.*), *cf.* stabunt sup. p. su. D *cum gr.* 38. *al.*^{5} *στήσονται ἐπὶ τ. π. αὐ.*: > supra p. su. steterunt *gig. contra ord. gr.* *gr.* 21. *al.*^{11} > *ἔπεσε* (21. *al.*^{9} *ἐπέπεσε*) *μέγας*, *non autem latt.* **cecidit** (caec. C; accidit F, *cf.* accedit *et* it *in ras. scr.* U) *cum gr. plur.* *ἔπεσεν* (ACP 7. *al.*^{79} *ἐπέπεσεν*): cadet D *cum gr.* 38. *al.*^{3} *ἐπιπεσεῖται*; *gr.* 40. 210 *om.* **super** (sup *in ras. scr.* U) *sec.* = *ἐπί*: in *gig.* **eos qui** (quia Z*) **uiderunt eos**, *cf.* eos q. uidebant eos FU, illos q. uidebant eos *gig.*, omnes q. uiderunt eos *Ber.*, *et* uidentes eos *Tyc.*^{H} *Tyc.*^{T} (*semel*) *Beat.* (*praef.* iv. 90, 92, 98; *lemm.*; V. xiii. 2, 10), *cum ord. gr.* ℵAQ𝔓^{47} 1. *al. pler.* *τοὺς* (187 *αὐτοὺς τοὺς*) *θεωροῦντας αὐτούς et* CP 17*. *al.*^{4} *τῶν θεωρούντων αὐτούς*: > eos uidentes D *Tyc.*^{T} (*semel*), *cf.* > quicumque eos uiderunt *Prim.* (*infra*), *contra ord. gr.*; eos *tantum* G. **et timor . . . uiderunt eos**: > et quicumque eos uiderunt pertimuerunt *Prim.*; *gr.* 176. 206 *om. omnino.*

12. *Uers. def. Prim.* **et** *pr.* . . . **illis**: *om.* I* (*deinde + inter lin.* I^{1}). **audierunt** *cum gr.* ℵ*ACP 30**. *al.*^{5} *ἤκουσαν* (*cf.* 38. *al.*^{4} *ἀκούσονται*): audiui D *gig. Tyc.*^{HT} *Beat.* (*praef.* iv. 90; *lemm.*; V. xiii. 2) *cum gr.* ℵ^{c}Q𝔓^{47} 1. *al. pler.* *ἤκουσα.* **uocem magnam**: *gr.* AQ 2. *al. plu.* *φωνὴν μεγάλην et* ℵCP𝔓^{47} 1. *al.*^{85} *φωνῆς μεγάλης.* **de caelo** (cel. OW): *gr.* 113 *om.* **dicentem illis**, *cf.* d. eis *vg. cod. caraf. haf.*, *cum gr.* ℵCPQ 1. *al. pler.* *λέγουσαν* (ℵCP𝔓^{47} 1. *al.*^{75} *λεγούσης*) *αὐτοῖς* (31*. 218 *αὐτούς*): d. *tantum gig. Tyc.*^{HT} *cum gr.* A 21. *al.*^{8} *λέγουσαν* (28. *al.*^{7} *λεγούσης*) *tantum*; *om. omnino Beat.* (*praef.* iv. 90; *lemm.*; V. xiii. 2). **ascendite** (-dete Z*) *etiam Tyc.*^{HmT} *cum gr. paene omn.* *ἀνάβατε* (1. *al. pler.* *ἀνάβητε*; Q

in nube
et uiderunt illos inimici eorum
13 et in illa hora factus est
terrae motus magnus
et decima pars ciuitatis
cecidit
et occisi sunt in terrae motu
nomina hominum
septem milia
et reliqui in timorem
sunt missi
et dederunt gloriam deo caeli
14 uae secundum abiit
ecce uae tertium ueniet cito.
15 Et septimus angelus
tuba cecinit
et factae sunt uoces magnae
in caelo dicentes

218 ἀναβῆται): ascende A* Tyc.[Hv] Beat. (praef. iv. 90; lemm.; V. xiii. 2) cum gr. 92 ἀνάβηθι—cf. iv. 1. et ascenderunt (asend. T) in caelum (cel. OW) cum ord. gr. καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανόν: > in c. et asc. D contra ord. gr. in nube (-bae A*Π*TU*) = gr. paene omn. ἐν τῇ (21. al.[11] om.) νεφέλῃ: gr. 23 διὰ νεφέλης et 159 ἐκ τ. νεφέλης apud latinos non redduntur. uiderunt etiam Beat. (praef. iv. 98) cum gr. omn. ἐθεώρησαν (38. al.[3] ἐθεώρουν; P[47] ἐμέτρησαν): uidebunt Beat. (lemm.; V. xiii. 11). illos etiam Baed.[SD], gr. αὐτούς: eos FUW Tyc.[T] Baed.[O] Beat. (praef. iv. 98; lemm.; V. xiii. 11). inimici (-mihi C) eorum, cf. in. illorum I, cum gr. omn. οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν: in||orum Z*.

13. et pr. etiam Tyc.[T] cum gr. ℵACPP[47] 1. al. sat. mu. καί: quia ad init. pericopes Tyc.[H]; gr. Q 2. al.[86] om. in pr. cum gr. paene omn. ἐν: om. DV Baed.[O] (non autem [SD]) cum gr. 119. 144. illa hora (ora O) cum gr. ℵACPP[47] 1. al. mu. ἐκείνῃ (P[47] αὐτῇ) τῇ ὥρᾳ: illa die gig. cum gr. Q 2. al.[180] ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. terrae (-re OWZ*) motus (terraemotus uno uerbo vg.) magnus cum ord. gr. omn. σεισμὸς μέγας: > m. terraemotus Prim. et sec. cum gr. paene omn. καί: gr. C ὥστε. decima (x D) pars cum gr. fere omn. τὸ δέκατον: gr. 20. al.[3] τὸ δωδέκατον et Q τὸ γ' apud latinos non redduntur. caecidit CΣ; in ras. scr. Θ. occisi (hocc. C; occi tantum Θ) sunt, gr. ἀπεκτάνθησαν (104. 151 ἀπέθανον): occisa s. FUWZ* vg. cod. caraf. haf. Tyc.[HT] Baed. Beat. (praef. iv. 100; lemm.; V. xiii. 13) Ber.; occissae s. D. in terrae (-re DIOWZ*) motu (-to A*Z*; terraemotu uno uerbo vg.) cum gr. paene omn. ἐν τῷ σεισμῷ (67. 120 κόσμῳ), cf. de t. motu (-to F*) FU Baed.[S], a terraemotu Prim., et terrae (-ra Baed.[D*]) motu tantum Baed.[OD] Ber.: gr. 189 ἐν αὐτῇ et 12 om. omnino. nomina hominum septem (-te I; VII FOUV c gig.; VI. W) milia (millia vg.; septemilia uno uerbo CG) cum gr. paene omn. ὀνόματα ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτά, cf. n. uirorum septem m. Tyc.[HT] Beat. (lemm.; V. xiii. 13) cum gr. 130. 200 ὀν. ἀνδρῶν χ. ἑπ., gr. 123. 149 > ὀν. χ. ἀνθρώπων ἑπ., hominum septem m. (sine n.) Baed. Ber., gr. 113. al.[2] ὀν. χ. ἑπ. (sine ἀνθρώπων), animae ·vii·m̄· D, et septem m. tantum Beat. (praef. iv. 100) cum gr. 146 χ. ἑπ. tantum: numero septuaginta m. hominum Prim. reliqui, gr. οἱ λοιποί: ceteri gig. Tyc.[HT] Prim. Baed. Beat. (lemm.; V. xiii. 15); deinde gr. 36 + τῶν ἀνθρώπων. in timorem sunt missi et dederunt etiam Baed.[O], cf. in timore s. m. et d. FGΘIKOΠΣTVWZ[c] (sup. ras. 7 uel 8 litt. scr.) diu. Prim. Baed.[SD], > s. in timore m. et d. D, et gr. ℵ 14. al.[5] ἐν φόβῳ ἐγένοντο καὶ ἔδωκαν—cf. etiam conterriti s. et d. gig., timuerunt et d. Tyc.[HT] Beat. (lemm.; V. xiii. 15), et gr. ACPQ 1. al. pler. ἔμφοβοι (C 182 εν φοβοι) ἐγ. κ. ἔδ.: gr. 21. al.[12] ἔμφοβοι γενόμενοι ἔδ. gloriam (δόξαν): claritatem Tyc.[HT] Prim. Beat. (lemm.; V. xiii. 15). caeli (celi OW) etiam Tyc.[T] cum gr. paene omn. τοῦ οὐρανοῦ: om. Tyc.[H] cum gr. 36. 189; deinde + et terrae Prim. sine auct. gr. missi . . . caeli: in ras. scr. Σ[2]. et quart. . . . caeli: def. Beat. (praef. iv. 100) et gr. P[47].

14. Ad init. gr. 25. al.[6] + καί, non autem latt. ue pr. OW. secundum et se in ras. scr. U; ·ii· D. abiit (hab. CO[c]ΣZ*[ut uidetur]; habuit O*), gr. ἀπῆλθεν (ℵ 21. al.[11] παρῆλθεν): + quod sequitur tertium uae Beat. (lemm. et V. xiii. 19; non autem praef. iv. 106 et V. xiii. 20). ecce uae (uenit Tyc.[T] semel) tertium ueniet (uenit (Bentl.) Tyc.[T] (semel) Prim. Beat.) CGIKTVZ Bentl. Tisch. diu. Tyc.[T] Prim. Beat. (praef. iv. 106; lemm.; V. xiv. 2 libere) cum ord. gr. ACP 1. al. mu. ἰδοὺ ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη ἔρχεται, cf. et ecce uae (ue O; uir W; om. D) tertium (terc. OΠΣW; ·iii· D) ueniet (uenit dem. Beat.) ADΘOΠΣW vg. cod. caraf. c dem. Baed. Beat. (V. xiii. 20) Ber. et ord. gr. 7. al.[3] καὶ (sine ἰδ.) ἡ οὐ. ἡ τρ. ἔρχ.: gr. 21. al.[20] > ἰδ. ἡ τρ. οὐ. ἔρχ.; > ecce uenit ue tercium gig. cum ord. gr. ℵP[47] 36 ἰδ. ἔρχ. ἡ οὐ. ἡ τρ.; gr. Q 2. al.[129] > ἡ οὐ. ἡ τρ. ἰδ. ἔρχ.; uae (+ ras. 2 uel 3 litt. U) tertium ueniet tantum FU haf. cum gr. 46. al.[9] ἡ οὐ. ἡ τρ. ἔρχ. (sine ἰδ.; 46. al.[3] > ταχὺ ἔρχ.). cito etiam Beat. (praef. iv. 106; lemm.; V. xiii. 20) cum gr. paene omn. ταχύ (189 τέλος): om. Beat. (V. xiv. 2 libere) cum gr. 35. al.[4]—cf. gr. 46. al.[3] (supra).

15. vii·D, VII[m] V. hangelus C, anĝ D. tuba cecinit (caec. CDZ*, e in ras. 2 litt. scr. U): gr. ἐσάλπισεν. factae (-te OW, fatae T) sunt uoces (-caes I) magnae (-ne OWZ*) in caelo

Factum est regnum huius
mundi domini nostri et christi eius
et regnabit in saecula
saeculorum
16 et uiginti quattuor seniores
qui in conspectu dei sedent
in sedibus suis
ceciderunt in facies suas
et adorauerunt deum 17 dicentes
gratias agimus tibi domine
deus omnipotens
qui es et qui eras
quia accepisti uirtutem tuam
magnam et regnasti

(celo OW) **dicentes** *cum ord. gr. omn.* ἐγένοντο (ℵ 104. 214 ἐγένετο) φωναὶ μεγάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαι (AQ 2. *al.*[48] λέγοντες; 141 λέγουσα), *cf.* facta est uox magna de c. dicens *libere Ambr.* (*fid. res.* ii. 105): > factae sunt uoces magnae dicentes in c. D; > factae sunt in c. uoces magnae dicentes *Prim.* **factum est regnum** *cum gr. plur.* ἐγένετο ἡ βασιλεία (113 σωτηρία): *gr.* 1. *al.*[28] ἐγένοντο (59. *al.*[2] *om.*) αἱ βασιλεῖαι *apud latinos non redduntur.* **huius mundi,** *cf.* m. *tantum* (*Bentl.*) *Tyc.*[T] *Beat.* (*praef.* iv. 106), *cum gr. plur.* τοῦ κόσμου: *om. Prim. Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* 21. *al.*[9] **domini nostri** (*om. Ber.*) **et** (+ ihesu F) **christi eius** *cum gr. plur.* τοῦ κυρίου ἡμῶν (189 *om.*) καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ (233 *om.*), *cf.* dei nostri (*om. Baed.*[DC]) et ch. ei. O[c] *Ambr. Tyc.*[T] *Prim. Baed.*[DC] *Beat.* (*praef.* iv. 106; *lemm.*) *cum gr.* 38. *al.*[3] τοῦ Θεοῦ ἡμ. καὶ τ. Χρ. αὐ., *et* domini dei nostri (*om. Baed.*[SOD*]) et ch. ei. U (dei . . . christi *in ras. scr.*) '*Fulg.*' (*P.L.* lxv. 712) *Baed.*[SOD*]: domini n. iesu ch. T *cum gr.* 4. 21. *al.*[17] τοῦ (4. *al.*[2] καὶ τ.) κυρίου ἡμ. Ἰησοῦ (28 τοῦ) Χριστοῦ (210 + αὐτοῦ); *gr.* 27*. 92* τοῦ κυρίου ἡμ. Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τ. Χρ. αὐ. **regnabit** (regnauit AFIΠ*Σ*Z* *gig.*) *cum gr. paene omn.* βασιλεύσει (9. *al.*[24] βασιλεύει): regnabunt ꟍ *t cum gr.* 113 βασιλεύσουσιν—*cf.* xxii. 5, v. 10, *et* xx. 6. **in saecula** (sec. Wꟍ𝔓, scla O) **saeculorum** (seculorum Oꟍ𝔓 *et* rum *in ras. scr.* O, sclo℞ W): + amen CO (*in ras. scr.*) T *vg. c dem. diu. haf. l* (*in fine pericopes*) *Beat.* (*lemm.*; *non autem praef.* iv. 106) *cum gr.* ℵ 12. *al.*[7] *qui add.* ἀμήν.

16. **uiginti** (-ta Z*) **quattuor** (quatuor Z𝔓; uigintiquatuor *uno uerbo* ꟍ) **seniores** (saen. C) *et gr.* ℵACP𝔓[47] 4. *al.*[100] οἱ (ℵ*A 72. 146 *om.*) εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι, *cf.* XXIIII s. DFOΣVW, XXIIIIor s. I, XXIIII[or] s. *gig.*, ·XXIIII[or]· s. Π *c, et gr.* EQ 1. *al.*[92] κδ πρ.: + hi *sed. exp.* Θ. **qui in conspectu dei** (dñi Π) **sedent** (saed. C) **in sedibus** (saed. C; sedilibus D) **suis** (*om.* U*; > su. sed. *Prim.*), *cf.* q. in c. d. sedent in thronis su. *Tyc.*[T] *Beat.* (*lemm.*; qui . . . suis *def. praef.* iv. 107), q. coram deo sedent in sedibus su. *gig.*, *et* q. in conspectu dñi sedent supra (super *h*[c]) sedes suas *h*, *cum gr.* ℵ[c]C 111. 146 οἱ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ κάθηνται ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν *et* EP 10. *al.*[66] οἱ ἐν. (38. *al.*[2] + τοῦ θρόνου) τ. Θ. καθήμενοι ἐπὶ τοὺς (119. *al.*[3] τῶν) θρόνους (119. *al.*[3] θρόνων) αὐ.—*cf. etiam gr.* 176. 206 > οἱ κάθηνται ἐν. τοῦ θρόνου τ. Θ. ἐπὶ τ. θρ. αὐ. *et* 113 > οἱ κάθηνται ἐπὶ τῶν θρόνων αὐ. ἐν. τοῦ θρόνου τ. Θ.: in conspectu dei sedentis (*lapsu pro* sedentes) in thronis suis '*Cypr.*' (*test.* iii. 20[W]) *cum gr.* 14. *al.*[5] ἐν. (14. 92 + τοῦ θρόνου) τ. Θ. οἱ καθήμενοι ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐ. *et* A 1. *al.*[25] ἐν. (171. 251 + τοῦ θρόνου) τ. Θ. καθήμενοι ἐπὶ τοὺς (123 τῶν) θρόνους (123 θρόνων) αὐτῶν (63 αὐτοῦ), *cf. gr.* EP 10. *al.*[66] (*supra*) *et* Q 7. *al.*[2] (*infra*); *gr.* ℵ* 2. *al.*[87] οἱ ἐν. (2. *al.*[86] + τοῦ θρόνου) τοῦ (27. 31. *al.*[2] *om.*) Θεοῦ (31 αὐτοῦ; 27. *al.*[2] *om.*) οἳ κάθηνται ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐ. *et* 201. 233 οἱ ἐν. τοῦ θρόνου τ. Θ. οἱ κάθημενοι ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐ., *cf.* Q 7. *al.*[2] ἐν. τοῦ θρόνου τ. Θ. οἳ κάθηνται ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐ.; *gr.* 𝔓[47] 95. *al.*[2] ἐν. τ. Θ. κάθηνται ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐ. (𝔓[47] *om.* ἐπὶ τ. θρ. αὐ.), *cf.* 69 ἐν. τοῦ θρόνου τ. Θ. ἐκάθηντο ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐ.; *deinde gr.* ℵ 95. *al.*[4] + καί, *non autem latt.* caeciderunt CDIΣZ*. **in** (et Z*) **facies suas,** *cf.* supra f. s. '*Cypr.*', *cum gr. fere omn.* ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, *cf.* in ||||||||| (faciem?) suam *h et gr.* 189 ἐπὶ πρόσωπον (*sine* αὐ.): *gr.* 119. *al.*[4] *om.* **adorauerunt** (hadorau. C, adorab. T) **deum** *etiam Beat.* (*praef.* iv. 107) *cum gr. omn.* προσεκύνησαν τῷ (100 τὸν) Θεῷ (100 Θεόν; 36 κυρίῳ): ad. *tantum gig. Beat.* (*lemm.*); *cf.* v. 14, vii. 11, *et* xix. 4. **in f. s. et ad. d.**: *arte in ras. scr.* O.

17. **dicentes . . . es**: *in ras. scr.* O. **gratias agimus tibi,** *cf. h** (*infra*), *et ord. gr. omn.* εὐχαριστοῦμέν σοι: > gr. t. ag. A*DZ* *Tyc.*[T] *Beat.* (*praef.* iv. 107; *lemm.*), *cf. h*[c] (*infra*). **domine** *cum gr. omn.* κύριε (ℵ 204* κύριος *et* 𝔓[47] ὁ κύριος): *om.* D *et fortasse h** (*infra*). gratiam (gratias tibi *h*[c]) agi||||||||| (mus dñe *uel* mus tibi?) ds̄ *h.* **deus** *sine addit. cum gr. plur.* ὁ Θεός *tantum*: + noster (*in ras. scr.* Σ[2]) GOΣ[2]ꟍ𝕾 *gig. Tyc.*[T] *cum gr.* 21. *al.*[11] *qui add.* ἡμῶν; + pater D *sine auct. gr.* **omnipotens** (hom. C, *in ras. scr.* Σ[2]) *cum gr. omn.* ὁ (ℵ* *om.*) παντοκράτωρ: *om. Tyc.*[T] **qui es et qui** (*om.* D*) **eras** (+ sanctus *Ber.*—*cf.* xvi. 5), *cf.* q. es et q. (*om. Prim.*) fuisti '*Cypr.*' (*test.* iii. 20[W]) *Prim.*, *cum gr.* ℵACPQ𝔓[47] 1. *al.*[133] ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, *cf.* > q. eras et q. es *gig.* (*ut gr.* 91 *infra*), *et* q. es et q. uenis *Beat.*: q. es et q. eras et (ēt O) q. uenturus es O *vg. cod. caraf. cum gr.* E 10. *al. fere*[60] ὁ ὢν κ. ὁ ἦν (91 > ὁ ἦν κ. ὁ ὤν) καὶ ὁ ἐρχόμενος, *cf.* q. es et q. uenisti et q. uenturus es *Tyc.*[T]; *cf.* i. 4, 8, iv. 8, *et* xvi. 5. **quia** G *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. gig.*

18 et iratae sunt gentes
et aduenit ira tua et tempus
mortuorum iudicari
et reddere mercedem
seruis tuis prophetis
et sanctis et timentibus
nomen tuum pusillis
et magnis
et exterminandi eos qui corruperunt terram.
19 Et apertum est templum
dei in caelo
et uisa est arca testamenti
eius in templo eius

---

haf., quod '*Cypr.*' *Prim.*, *et* quoniam *h* *Tyc.*[T] *Beat.*, *cum gr.* ℵ[c]AEPQ 1. *al. omn.* ὅτι—*cf.* et quia F *cum gr.* ℵ*CP[47] καὶ ὅτι : qui ACKOΣTVZ *c dem. diu. Baed.*[SO], *cf.* et qui DΘIΠUW *Baed.*[D] *Ber.* **accepisti** (accip. D, acep. V) **uirtutem tuam** (*om.* DΠW) **magnam**, *cf.* acc. potestatem t. m. *h* '*Cypr.*', *cum ord. gr. omn.* εἴληφας (C -φες) τὴν δύναμίν σου (21 *om.*) τὴν (36 *om.*) μεγάλην (P[47] μένουσαν; 36 *om.*) : > potestatem t. m. acc. *Prim.* **omnipotens . . . magnam et** : qui *Uict.-Pet.*[A] (*def. omnino* [YΦS]).

18. **iratae** (-te OWZ*, rat *in ras. scr.* G) **sunt gentes** *contra ord. gr.* : > g. ir. s. *gig. h* '*Cypr.*' (*test.* iii. 20[W]) *Tyc.*[T] *Prim. Beat.* (*praef.* iv. 107; *lemm.*; V. xiv. 1) *et* > g. indignatae s. *Uict.-Pet.*[A] (*def. omnino* [YΦS]) *cum ord. gr.* τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν (ℵ*P[47] ὠργίσθη). **aduenit** (adueniet I) *etiam Prim.* (*lemm.*) : uenit *gig.* '*Cypr.*' *Tyc.*[T] *Prim.* (*comm. infra*) *Beat.* (*praef.* iv. 107, 108, 110; *lemm.*; V. xiv. 1, 3); *gr.* ἦλθεν. **tua** (*partim in ras. scr.* G) : *gr.* 38. *al.*[8] + ἐπ' αὐτούς, *non autem latt.* **et** (*om.* O*) **tempus** *etiam Beat.* (*praef.* iv. 107, 110; *lemm.*; V. xiv. 3) *cum gr. omn.* καὶ ὁ καιρός (C κλῆρος, *cf.* 159 *infra*) : *om. Beat.* (*praef.* iv. 108; V. xiv. 1). **mortuorum iudicari** (iudicare FOUZ* *Baed.*[D]) = τῶν (103. *al.*[2] ἐκ τ.) νεκρῶν (38. *al.*[12] ἐθνῶν; 8. *al.*[2] + τοῦ, 103. 112 + καὶ) κριθῆναι (218 *om.*) : m. ut iudicentur *gig.*; > iudicandorum *mortuorum* *h*; quo de mortuis iudicetur '*Cypr.*' *Tyc.*[T] '*alia translatio*' *ap. Prim.* (*infra*) *Beat.* (*semper*); *deinde gr.* E 12. *al.*[29] + καὶ ἦλθεν ἡ ὀργή σου καὶ ὁ καιρὸς (159 κλῆρος) τῶν νεκρῶν *uel similiter, non autem latt.* **iudicari et** : *om. Prim.* (*lemm.*, *legens* mortuorum reddere; *cf. comm.* '*quod uero sequitur* uenit ira tua et tempus mortuorum, *uel sicut alia translatio habet* quo de mortuis iudicetur . . .'). **et reddere . . . terram** : *def. Beat.* (*lemm.*). **reddere mercedem** (*om.* W), *cf.* dare m. *Tyc.*[T] *Beat.* (*praef.* iv. 108, 110; V. xiv. 1, 3), *et gr.* δοῦναι τὸν (146. *al.*[2] τὴν) μισθόν (146. *al.*[2] ἀντιμισθίαν) : ut detur merces *gig.*, *cf.* detur mercis '*Cypr.*'; reddendae mercedis *h*. > seruis tuis mercedem *Beat.* (V. xiv. 3; *non autem praef.* iv. 108, 110, *et* V. xiv. 1) *cum ord. gr.* 172. 217 τοῖς δούλοις σου τὸν μισθόν. **seruis** (sanctis O—*cf. infra et* i. 1, xix. 2, 5) **tuis** (suis O*Z*) **prophetis** (prof. DT) *etiam Beat.* (*praef.* iv. 108; V. xiv. 1) *cum gr. paene omn.* τοῖς δούλοις (100 ἁγίοις) σου (41 *om.*) τοῖς προφήταις (Q* + σου), *cf.* s. t. id est pr. *Baed.*[D], *et* > pr. s. t. *Tyc.*[T] : s. t. et pr. ΘI *h Prim.*; s. t. *tantum Baed.*[SO] (pr. . . . magnis *def.*) *Beat.* (*praef.* iv. 110 *et* V. xiv. 3—pr. . . . magnis *om.*); *gr.* 14 τ. πρ. *tantum.* **et sanctis** *cum gr. paene omn.* καὶ τοῖς ἁγίοις, *cf. gr.* A κ. τοὺς ἁγίους : *om. gig. Prim. Beat.* (*praef.* iv. 108; V. xiv. 1); *deinde* + tuis D *cum gr.* 38. *al.*[11] *qui add.* σου. **et** *sext. cum gr. plur.* καί : *gr.* E 1. *al.*[48] *om.*, *non autem latt.* **timentibus** = *gr. paene omn.* τοῖς (ℵ 144 *om.*) φοβουμένοις : *gr.* A P[47] 201 τοὺς φοβουμένους. **tuum** : + et *gig. h cum gr.* 38. *al.*[3] *qui add.* καί. **pusillis et** (cum I) **magnis** *etiam Beat.* (V. xiv. 1) *cum gr.* ℵ[c]EPQ 1. *al. pler.* τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις, *cf. gr.* ℵ*ACP[47] 200. 201 τοὺς μικροὺς κ. τοὺς μεγάλους : *om. Beat.* (*praef.* iv. 108); *gr.* 144 τοῖς μικροῖς *tantum.* **et** (*om.* Z*—*cf. gr.* A 21. 73 *infra*) **exterminandi** (terminandi A*, exterminand Θ*, exterminendi Z*; exterminasti ΠT) **eos qui corruperunt** (corrump. DΠ*) **terram**, *cf.* et disperdere eos q. corruperunt t. '*Cypr.*', *et gr.* CE 4. *al.*[56] καὶ διαφθεῖραι τοὺς διαφθείραντας (63. *al.*[2] φθείραντας) τὴν γῆν—*cf. etiam* perdendi et exterminandi eos q. corruperunt (conrump. Σ*) t. (perd. . . . eos *in ras. scr.* Σ[2]) GΣ, > et conrumpantur illi q. t. conrup*erunt* *h*, *et* > quique exterminandi sunt q. t. corruperunt *Prim.* : exterminandi (*sine* et—*cf. gr.* A 21. 73 *infra*) eos q. corrumpunt t. *Bentl.*, *cf.* et corrumpere corrumpentes t. *Tyc.*[T] *Beat.* (*praef.* iv. 108, 110; V. xiv. 1, 3), *et gr.* ℵAPQP[47] 1. *al. longe plu.* καὶ (A 21. 73 *om.*—*cf.* Z* *et Bentl. supra*) διαφθεῖραι τοὺς διαφθείροντας (P 1. *al.*[21] φθείροντας) τὴν γῆν; *gr.* 154. 212 *om.*

19. **dei** (e *ex* i *et* i *in ras. scr.* Σ[2]) *etiam Tyc.*[H] *cum gr. paene omn.* τοῦ Θεοῦ (138 *om.*) : domini (*deinde* + uel dei D[mg]) D *Tyc.*[T]; *gr.* 224 *om.* **in caelo** (cel. OW) *cum gr.* ℵEPQP[47] 1. *al. pler.* ἐν τῷ οὐρανῷ (ℵ* + ανω) *tantum* : quod est in c. *Capitula* D (*supra*, *p.* 414) *h Uict.-Pet.* (*libere*) *et* > quod in c. est *gig. cum gr.* AC 14. *al.*[23] ὁ ἐν τ. οὐρ. **uisa est**, *cf.* apparuit *Capitula* D (*supra*, *p.* 414), *et gr. paene omn.* ὤφθη : *gr.* C ἐδόθη. **archa** COΠΣU*. **eius** *pr. etiam Beat.* (*praef.* iv. 113) *cum gr.* ACEP 1. *al. mu.* αὐτοῦ : dei *h cum gr.* ℵ 25. *al.*[13] τοῦ Θεοῦ; domini *Uict.-Pet.*[ΦS] (*def.* [AY]) *cum gr.* QP[47] 2. *al.*[118] τοῦ (Q 7. *al.*[11] *om.*) κυρίου; *om. haf. Beat.* (*lemm.*; VI. i. 2) *sine auct.*

et facta sunt fulgura
et uoces
et terrae motus et grando
magna
XII. 1 et signum magnum
apparuit in caelo
mulier amicta sole
et luna sub pedibus eius
et in capite eius corona
stellarum duodecim
2 et in utero habens et clamat
parturiens et cruciatur
ut pariat.
3 Et uisum est aliud signum
in caelo
et ecce draco magnus rufus
habens capita septem
et cornua decem

---

gr. **in** (*in ras. scr.* O) **templo eius** (*om.* D) *cum gr. paene omn.* ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ : in populo ei. *haf.*; *gr.* 113 *om.* **et uisa . . . templo eius**: *def. Prim.* facti Π*. **fulgura** (-gora AFG*ΘI ΣU*) **et uoces** *etiam Baed.*^{SO} : f. et u. et tonitrua Π^{c}𝔖 *Tyc.*^{T} *Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. i. 3) *cum gr. plur.* ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί, *cf.* > f. et tonitrua et u. *c*^{c} *gig. h Baed.*^{D} *cum gr.* 14. *al.*^{31} ἀστ. κ. βρ. κ. φ., > tonitrua et fulgora et u. D, *et gr.* 69 > φ. (*sine* κ.) ἀστ. κ. βρ.; f. et tonitrua *Tyc.*^{H} *Beat.* (*praef.* iv. 113) *cum gr.* 6. *al.*^{4} ἀστ. κ. βρ. ; *gr.* 130 φ. κ. βρ.; *cf.* iv. 5, viii. 5, *et* xvi. 18. **et terrae** (-re OW) **motus** (terraemotus *uno uerbo* ϛ𝔖ℭ) *cum gr.* ℵACEP 1. *al. mu.* καὶ σεισμός (34. *al.*^{11} σεισμοί) : *gr.* Q 2. *al.*^{113} *om., non autem latt. gr.* 56 > χάλ. μεγ. κ. σεισ. **et** (*om.* G) **grando magna** *etiam Tyc.*^{T} *cum gr. omn.* καὶ χάλαζα μεγάλη : *om. Tyc.*^{H} (*in fine pericopes*) ; *deinde* + et uidi inquit bestiam ascendentem de abysso *Beat.* (*praef.* iv. 114; *lemm.*; VI. i. 5)—*cf.* xiii. 1, xi. 7, *et* xvii. 8.

XII. 1. **et** *pr.* : *om. Prim. sine auct. gr.* signam G. **magnum** (magnam G; *in ras. scr.* A), *cf.* grande *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$, *cum gr. omn.* μέγα : *om.* T* Z$^{ut\ udtur}$. **apparuit** (apar. I*O^{c}Π, paruit *in ras. scr.* Σ^{2}; *om.* O*), *cf.* paruit AGT* *Tisch. diu.**, *gr.* ὤφθη : uisum est *h Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Tyc.*^{HT} *Prim. Beat.* (*praef.* v. 1 ; *lemm.*; VI. ii. 1) ; *deinde* + mihi D *Baed.*^{D} (*non autem* ^{SO}) *sine auct. gr.* **in caelo** (celo OU^{c}W) = ἐν τῷ οὐρανῷ, *cf.* in caelum VZ : *om.* U* ; *deinde* + et *Baed.*^{D} (*non autem* ^{SO}). **amicta** (+ erat T) **sole** (e *in ras. scr.* U, sol Z*) : am. solem (*Bentl.*) = περιβεβλημένη (A περιβλεπομέ[νη]) τὸν ἥλιον. **luna** = *gr. paene omn.* ἡ (1. *al.*^{17} *om.*) σελήνη : *gr.* ℵ* τὴν σελήνην ; *deinde gr.* 38. *al.*^{7} + ἦν, *non autem latt.* sup Σ. **in capite** : super caput *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$; *gr.* ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. **corona** (chor. CΠ) *etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi}$ = *gr. paene omn.* στέφανος, *cf.* coronam F*IZ* : coronas *haf. Uict.-Pet.*^{S} = *gr.* 109. 189 στεφάνους, *cf. gr.* 4. *al.*^{2} στέφανοι ; *deinde* + et O*. **stellarum** = *gr. plur.* ἀστέρων *tantum* : *gr.* 21. *al.*^{13} δι' ἀστέρων. duocim O ; XII W *gig.*, ·XII· DΠ *c.*

2. **in utero** (hut. C) **habens** *etiam Uict.-Pet.*^{S} = ἐν γαστρὶ ἔχουσα, *cf.* in ut. habet *Uict.-Pet.*$^{\Phi}$ *Beat.* (*praef.* v. 5 ; *lemm.*), *et* in ut. habebat *h* : > erat praegnans uentre *Prim.* **et** *sec. etiam Beat.* (*praef.* v. 5) *Uict.-Pet.*$^{\Phi}$ *cum gr.* ℵC𝔓^{47} 95. *al.*^{5} καί : *om.* D𝔖ℭ *Bentl. c diu. Uict.-Pet.*^{S} *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* AEPQ 1. *al. pler.—cf. Luc. Brug.* (*infra*). **clamat** CGITU^{c} *cod. caraf. Bentl. dem. haf. Uict.-Pet.*$^{\Phi}$ *Tyc.*^{T} *Baed.*^{SOD*} *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* ℵAEP𝔓^{47} 1. *al. mu.* κράζει (𝔓^{47} κράδει ; 189 βοάζει) : clamabat DFΘKOΠΣ U*VWZ^{c} *vg. Tisch. c diu. h*$^{ut\ udtur}$ *Baed.*^{Dc} *Beat.* (*praef.* v. 5) *Ber. et* exclamabat *Prim. cum gr.* C 2. *al.*^{117} ἔκραζεν ; clamauit Z* *gig. cum gr.* Q 7. *al.*^{24} ἔκραξεν ; clamans A *Uict.-Pet.*^{S} ; *adnotat Luc. Brug.* '*Non praeponas coniunctionem* et *uerbo* clamabat, *nec praeteritum imperfectum* clamabat *uertas in praesens* clamat'. *gr.* 62. *al.*^{7} > ὠδίνουσα κράζει, *non autem latt.* **parturiens** (e *ex* a O ; + *ras.* T) *etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ (*semel*) = ὠδίνουσα (A καὶ ὠδ.) : gemebunda *Prim.*; in doloribus *Ber.*, *cf.* parturiens in doloribus suis *libere Uict.-Pet.* (*semel*). **et** *tert. cum gr. paene omn.* καί : *om. Tyc.*^{HT} *Beat.* (*praef.* v. 5 ; *lemm.*) *cum gr.* 130. **cruciatur** (cruciat *haf.*), *cf.* cruciabatur Σ*𝔓𝔖ℭ *cod. caraf. gig. h Prim. Ber.* : cruciata (*Bentl.*), *cf.* cruciabunda *Beat.* (*praef.* v. 5 ; *lemm.*), tormenta sustinens *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$, *et gr.* βασανιζομένη. **ut pariat** (at *in ras. scr.* Π; pareat AKO*VZ^{c} *c*, paread Z*) *etiam Tyc.*^{H}, *cf.* ut pareret (eret *in ras. scr.* T) T *gig. h Prim. Ber.*, parere *Beat.* (*praef.* v. 5; *lemm.*), *et gr. omn.* τεκεῖν (32. *al.*^{5} τοῦ τ.) : ut pariens (iens *in ras. scr.* Σ^{2}) Σ ; in partu *Tyc.*^{T}

3. uissum D. **aliud** (-ut GI ; alium Z*) **signum** *cum ord. gr. plur.* ἄλλο (14. *al.*^{9} ἄλλον) σημεῖον : *gr.* 119. *al.*^{5} > σ. ἄλλο (119. 144 ἄλλον). celo OW. **et** (*in ras. scr.* U) *sec. etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi}$ *cum gr. omn.* καί : *om. Uict.-Pet.*^{S} *Beat.* (*praef.* v. 6; *lemm.*; VI. ii. 9). dracho C, dracco G^{1}. **magnus** (+ et U*) **rufus** (ruff. Σ*) *etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi}$ (*semel—def.* ^{AYS}), *cf.* m. russeus *Tyc.*^{H}, *cum gr.* AEP 10. *al. mu.* μέγας πυρρός—*cf. etiam* > rufus m. *gig. h Prim.*, > russeus m. *Tyc.*^{T}, *et* > roseus m. *Beat.* (*praef.* v. 6 ; *lemm.*; VI. ii. 9), *cum gr.* ℵ𝔓^{47} 4. *al.*^{35} πυρρὸς μ.—*item* rufus (rubeus ^{S}) *tantum Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ (*semel*), rufus (russeus ^{Y}, roseus $^{\Phi}$) *tantum Uict.-Pet.* (*semel libere*), *et* rufi (russei ^{YS}, rosei $^{\Phi}$) *tantum Uict.-Pet.* (*semel libere*) :

et in capitibus suis septem
diademata
4 et cauda eius trahebat
tertiam partem
stellarum caeli
et misit eas in terram
et draco stetit ante mulierem quae erat paritura
ut cum peperisset filium
eius deuoraret
5 et peperit filium masculum
qui recturus erit omnes gentes
in uirga ferrea
et raptus est filius eius ad deum

---

gr. I. *al.*^{35} μ. πυρός *et* CQ 2. *al.*^{79} > πυρὸς μ. *apud latinos non redduntur.* VII *pr.* OVW *gig.*, ·VII· DΠ *c.* **cornua decem** (-cim Z*; X KVW, ·X· DΠ *c*) *cum ord. gr. plur.* κέρατα δέκα (EQ 17. *al.*^{4} ῑ; 30. 98 δώδεκα, *cf.* 81*. 104 ιβ̄; 35 *om.*), *cf.* cornua VII *gig. et* v. 6 : *gr.* 21. *al.*^{11} > δέκα (170 ῑ) κ. **in capitibus** : super capitibus *Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 49), *cf.* super capita (a *def. h*) *h Tyc.*^{T} (et in . . . diademata *def.* ^{H}) *Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 12), *et gr.* ἐπὶ τὰς (46. *al.*^{5} τῆς) κεφαλάς (46. *al.*^{5} κεφαλῆς). **suis** : eius (*def. h*) CFΘTU *vg. cod. caraf. dem.* $h^{teste\ Buchanan}$ *haf. Prim.* = *gr. plur.* αὐτοῦ—*cf. Luc. Brug.* '*Non scribas* suis *pro* eius'; eorum *Tyc.*^{T} *Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 12) = *gr.* A 87. 233 αὐτῶν; *gr.* 𝔓^{47} 146 *om.* **septem** (VII OUVW *gig.*, ·VII· DΠ *c*) **diademata** (deadem. D, diadim. Z*, diadematae T) *cum ord. gr. plur.* ἑπτὰ διαδήματα : > d. s. *vg. cod. caraf. Tyc.*^{T} *Prim. cum ord. gr.* 182 δ. ἑπ., *cf.* > coronas s. *Orig.*; *gr.* 1. *al.*^{12} δ. *tantum.*

4. **cauda eius** *cum gr. omn.* ἡ οὐρὰ αὐτοῦ (1. 208 *om.*) : *om. gig.* **trahebat** (traebat T; trahebant DI) *etiam Uict.-Pet.*^{S} (*semel*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 651) : trahit (*Bentl.*) *gig. Uict.-Pet.*$^{\Phi}$ (*semel*) *Beat.* (*praef.* v. 8; *lemm.*; VI. ii. 17) *cum gr. paene omn.* σύρει; traxit *Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 49) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 646 *libere*) *Beat.* (VI. ii. 20 *libere*), *cf.* detraxit *Hieron.* (iv. 405 *libere*), traxerit *Hieron.* (v. 644 *libere*), *et* traxisse *Uict.-Pet.* (*semel libere*); *gr.* 178. *al.*^{2} σύρουσα. **tertiam** (terciam OΠΣWZ^{c}, tercia Z*; ·iii· D) **partem** : *gr.* τὸ τρίτον. stillarum Z*. **caeli** (celi OW) *cum gr. plur.* τοῦ οὐρανοῦ : *om. libere Iren.* (*int.* II. xxxi. 3) *Hieron.* (iv. 405, v. 644) *cum gr.* 1. *al.*^{10} **et** *sec. cum gr. omn.* καί : *om. h.* **misit** (missit D) *etiam Tyc.*^{H}, *cf.* mittet *Tyc.*^{T} : deiecit *Prim.*, *cf.* deicit *h*, *et* deicere *libere Iren.*; *gr.* ἔβαλεν (𝔓^{47} 14. *al.*^{6} ἔβαλλεν; 36 βάλλει). **eas** (+ uel eam *sup. lin. Baed.*^{D}), *cf.* illas *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$, *cum gr. paene omn.* αὐτούς : eam D *h** *cum gr.* 137 αὐτόν; *gr.* 113 *om.* **in terram** *etiam Beat.* (*lemm.*) = εἰς τὴν γῆν : in terra O *Beat.* (*praef.* v. 8; VI. ii. 17). **et** *tert.* : *gr.* 59. *al.*^{2} *om.* **draco** (-cho CF, -cco G) : ipse d. *h*; *gr.* ὁ (40 *om.*) δράκων. **ante** (hante C, *in ras. scr.* A) **mulierem** (muli *in ras. scr.* A) *etiam Tyc.*^{H} : in conspectu mulieris *h Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Tyc.*^{T} '*Aug.*' (vi. 575) *Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 25); *gr.* ἐνώπιον τῆς γυναικός. **quae** (ae *in ras. scr.* Σ^{2}, que OW; qui Π*) **erat paritura** *etiam Tyc.*^{H}, *cf.* > q. p. er. Θ *h* '*Aug.*' *Prim. Ber.* : q. incipiebat parere *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$; futurae parere *Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 25); parturientis *Tyc.*^{T}; *gr.* τῆς μελλούσης τεκεῖν (E 10. *al.*^{38} τίκτειν). **ut** ≑ ἵνα (59 ὥστε) : et *gig.* **cum** (quum Θ) **peperisset** *etiam Tyc.*^{H}, *cf.* c. peperit *Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 25) : c. parturisset *Tyc.*^{T}; *gr.* ὅταν τέκῃ (7. *al.*^{14} τέκει; 40. 200 τέξῃ, 210 τέξει). **filium** *etiam Tyc.*^{H} (*semel*) : natum *h Tyc.*^{H} (*semel libere*) *Tyc.*^{T} '*Aug.*' *Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 25); *gr.* τὸ τέκνον (38. *al.*^{3} παιδίον). **eius** *sec. etiam Uict.-Pet.*^{S} (*semel*) *cum gr. omn.* αὐτῆς : *om. Uict.-Pet.*$^{\Phi}$ (*semel*) *Uict.-Pet.* (*semel libere*). **deuoraret** *etiam Tyc.*^{H}, *gr.* καταφάγῃ (7. *al.*^{8} -γει; 1. *al.*^{3} φάγῃ); comederet *h* '*Aug.*' *Prim.*, *cf.* comedat *Tyc.*^{T} *Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 25); *deinde* + eum *Uict.-Pet.* (*semel libere*; *non autem* $^{\Phi S}$ *semel*) *cum gr.* 23. *al.*^{11} *qui add.* αὐτό. *gr.* 36. 189 > καταφάγῃ (36 -γει) τὸ τέκνον αὐτῆς, *non autem latt.*

^{5}**et peperit** . . .^{6} **ducentis sexaginta** : *in ras. scr.* Σ^{2}.

5. **peperit**, *gr.* ἔτεκεν : genuit *Tyc.*^{HT} *Beat.* (*praef.* v. 9; *lemm.*; VI. ii. 31); *deinde* + mulier *Tyc.*^{HT} *Beat.* (*praef.* v. 9; *lemm.*; VI. ii. 31) *sine auct. gr.* **filium** *etiam Tyc.*^{H} *cum gr. paene omn.* υἱόν (67. *al.*^{2} αὐτόν), *cf.* puerum *Baed.* : *om. Tyc.*^{T} *Prim. cum gr.* E* 176. 189. **masculum** : *om. Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *sine auct. gr.* **qui recturus erit**, *cf.* q. r. erat OΣ^{2} *vg. cod. caraf. dem. haf.*, q. r. est CΘ$^{mg.}$ *h Tyc.*^{T} (*post* masculum *def.* ^{H}) *Prim. Baed.*, q. incipit regere *Uict.-Pet.*^{S}, *et* q. regat *libere Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 724) : q. pasturus est *Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 32), *cf.* q. incipit pascere *Uict.-Pet.*$^{\Phi}$, *et gr. omn.* ὃς μέλλει ποιμαίνειν; acturum *libere Uict.-Pet.*^{AY} **omnes gentes** (*om.* A*), *cf.* omn. nationes *Tyc.*^{T}, *cum gr. paene omn.* πάντα τὰ ἔθνη : gentes *tantum Greg.-Mag.* (*libere*) *cum gr.* 88. 215 τὰ ἔθ. (*sine* π.). **in** = *gr.* ℵAQ𝔓^{47} 2. *al. pler.* ἐν : *gr.* CEP 1. *al.*^{44} *om.* **qui . . . ferrea** (ferre U*) : *cf.* ii. 27, vii. 17, xix. 15, *et* Ps. ii. 9. **et** *sec.* : *om. Prim. sine auct. gr.* **raptus** (captus *h**) **est filius eius** *cum ord. gr.* ἡρπάσθη (ℵ 10. *al.*^{43} ἡρπάγη, Q 122 ἡρπάχθη) τὸ τέκνον (38 παιδίον) αὐτῆς (21. *al.*^{8} *om.*) : > f. ei r. est *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *contra ord. gr.* **deum** = τὸν θεόν : dominum D. **ad** *sec. cum gr. plur.* πρός : *om.* D *cum gr.* 1. *al.*^{37} **thronum** (tron. OTZ) *etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ (*semel*),

et ad thronum eius
6 et mulier fugit in solitudinem
ubi habet locum paratum a deo
ut ibi pascant illam diebus
mille ducentis
sexaginta.
7 Et factum est proelium
in caelo
michahel et angeli eius
proeliabantur cum
dracone
et draco pugnabat et angeli eius
8 et non ualuerunt neque locus
inuentus est eorum

gr. τὸν θρόνον: sedem *gig.*; solium *Uict.-Pet.* (*semel libere*).

6. et mulier = καὶ ἡ γυνή: mulier autem *Uict.-Pet.* **fugit** (fugiit CΘ[c]T) *etiam Tyc.*[H], *gr.* ἔφυγεν: confugit *Tyc.*[T] **in** (ad D*, *deinde corr.* D[1]) **solitudinem**: in desertum *gig.*; in eremum (eremo *Tyc.*[Hv]) *Tyc.*[HT] *Beat.* (*praef.* v. 11; *lemm.*; VI. ii. 35); *gr.* εἰς (218 πρὸς) τὴν ἔρημον. **ubi** (hubi C; ut Z*) **habet** (abet C; habebat D *vg.*) **locum paratum** *etiam* Π[mg.], *cf.* ubi habet (habebat *h*) l. praeparatum *dem. h Prim.*, *cum gr.* C 1. *al.*[27] ὅπου ἔχει (38. *al.*[4] εἶχε; 251 + τὸν) τόπον ἡτοιμασμένον—*cf. etiam* > ubi h. paratum l. Π[text.]; ubi h. l. illic praeparatum *gig. cum gr.* 22. *al.*[8] ὅπ. ἔχ. τ. ἐκεῖ ἡτ., *cf. gr.* ℵAEPQ 2. *al. pler.* > ὅπ. ἔχει (7. *al.*[3] ἔχῃ; 56 *om.*) ἐκεῖ (E 21. *al.*[13] + τὸν) τ. ἡτ. (P[47] *def.* ὅπου . . . αὐτήν); *deinde gr.* 36. *al.*[5] + αὐτῇ. **a** (ad *et* d *partim eras.* Z) **deo**: *gr.* ἀπὸ (Q 2. *al.*[113] ὑπὸ; 164. *al.*[2] παρὰ) τοῦ Θεοῦ. **ut ibi pascant illam** *etiam Baed.*[SO], *cf.* ut ibi pascant eam 𝔓𝔖𝔆 *cod. caraf.*, *et* ut ibi alant illam *gig.*, *cum gr. paene omn.* ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν (ℵCE 12. *al.*[11] τρέφουσιν; Q 2. *al.*[93] ἐκτρέφωσιν, 8? *al.*[5] ἐκτρέφουσιν) αὐτήν (ℵ* αὐτόν)—*cf. etiam* ubi pascant illam *haf.*, > ut ibi eam pascant *Beat.* (*lemm.*), > ubi eam pascant *Beat.* (VI. ii. 35), *gr.* 23. *al.*[3] > ἵνα τρέφωσιν (23. 55 ἐκτρ.) αὐ. ἐκεῖ, *et gr.* 14. *al.*[3] ἵνα τρέφωσιν (182 ἐκτρ.) αὐτήν (14 *om.*) *tantum*: ut ibi pascat illam DIZ* *c Baed.*[D], *cf.* ut ibi pascat eam 𝔖, > ubi eam pascat *Tyc.*[T], > ut eam illic pascat *Cassiod.* (*comm.*), > ut eam illic aleret *Prim.*, > ut eam pasceret *tantum h*, *gr.* 59 ἵνα τρέφει αὐ. (*sine* ἐκεῖ), *et* pascit *tantum Tyc.*[H] (*libere*); *adnotat Luc. Brug.* '*Legendum est* pascant *numero plurali*, *non* pascat *singulari*'. **diebus mille ducentis** (ducenti I; ducentos Z*; ducē||||| *h*) **sexaginta** (|||||aginta *h*; LX VW, ·LX· DΣ[2] *c*) *et gr. plur.* ἡμέρας χιλίας (146. *al.*[2] χιλιάδας) διακοσίας ἑξήκοντα (Q 67 ξ; ℵ[c] + πέντε), *cf.* diebus mille CC. L. X (CCtis LX U) OU *et gr.* 34. *al.*[2] ἡμ. χ. σξ, diebus ICCLX T *et gr.* 21. *al.*[17] ἡμ. ͵ασξ: diebus mille ducentis quadraginta *gig.*; dies mille ducentos nonaginta *Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 35)—*cf.* xi. 3; *gr.* 29 ἡμ. ἑξήκοντα *tantum*; *gr.* 176. 206 ἡμ. χ. δ. ἑβδομήκοντα ἑπτὰ ἥμισυ; *gr.* 40 ἡμ. ͵αχ; *gr.* 210 ἡμ. ͵ασχ; *gr.* 130 ἡμ. χ. ὀκτακοσίας ἑξήκοντα *et* 14. 92 ἡμ. ͵αωξ; *gr.* 59. 121 *om. omnino*. *Cf. uers.* 14.

7. **factum est proelium** (prael. CDIIIZ𝔖𝔆, prel. OW) *etiam Uict.-Pet.*[ΦS] *Beat.* (*praef.* v. 12), *cf.* accidit pr. *Prim.*, *gr.* ἐγένετο πόλεμος: factum est bellum (> in caelo bellum *Uict.-Pet.*[A]) *h Uict.-Pet.*[AY] *Tyc.*[H] *Cassiod.* (*lemm.*) *Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 41); facta est pugna *Hieron.* (iv. 360); *deinde* + magnum ΘOΠU[c] *vg. diu. gig. haf. Baed.* (*hic*; *non autem P. L.* xciv. 707) *Ber. cum gr.* 140 *qui add.* μέγας. celo OW. **michahel** (michael CGOΠVWZ *vg.*, micahel F, micael T, michiel D) *cum gr. plur.* ὁ (13. *al.*[3] *om.*) Μιχαήλ: *gr.* A ὁ τε M. *et* 103. *al.*[4] καὶ ὁ M. *apud latinos non redduntur*. **angeli** (-gueli D) *pr. etiam Uict.-Pet.*[ΦS], *cf.* nuntii *Uict.-Pet.*[AY], *cum gr. omn.* οἱ ἄγγελοι: arcangeli C. **eius** *pr.*: *om.* D *sine auct. gr.* **proeliabantur** (prael. CDIV𝔖𝔆, prel. OΠW, praeel. Z*; proeliabuntur U*): bellabant *Hieron.*, *cf.* bellarunt *Uict.-Af.* (*P. L.* viii. 1112); pugnabant *Uict.-Pet.*[ΦS] *Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* v. 12), *cf.* pugnauerunt *Uict.-Pet.*[AY], pugnant *Beat.* (*lemm.*), pugnantes *Ambrst.* (*semel infra*), ut pugnarent *h Prim. Cassiod.*, *et* pugnare *Ambrst.* (*semel infra*) *Beat.* (VI. ii. 41); *gr.* πολεμῆσαι (ACEP 10. *al.*[42] τοῦ π.; Q 218 πολέμησε; 57. 141 ἐπολέμησαν). **cum dracone** (drach. CF[c], droccone *sic* G; draconem Z*, drachonem F*) *etiam Ambrst.* (*semel infra*) *cum gr. plur.* μετὰ τοῦ δράκοντος: aduersus draconem *Uict.-Af. Ambrst.* (*semel infra*) *cum gr.* 1. *al.*[7] κατὰ τ. δρ. **draco** (dracho CF, dracco G, drac *tantum* Z*): ille dr. *h*; *gr.* ὁ δράκων. **pugnabat** (pugnabant I *Baed. hic*[D]), *cf.* pugnauit Π *h Uict.-Pet.*[AY] *Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*praef.* v. 12; *lemm.*; VI. ii. 43): proeliatus est *Uict.-Pet.*[ΦS]; *gr.* ἐπολέμησεν (46. *al.*[3] ἐπολέμησαν—*uide infra*; 72. *al.*[2] ἐπολεμησαι; 144 ἐπολέμησαε). **angeli** (hang. C, angueli D) *sec. etiam Uict.-Pet.*[ΦS], *gr.* οἱ ἄγγελοι: nuntii *Uict.-Pet.*[AY] *gr.* 46. *al.*[3] > ὁ δράκων καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ ἐπολέμησαν, *non autem latt. Libere citat Ambrst.* (*in I Cor.* xv. 52) 'uidi michael et angelos eius in caelo pugnantes aduersus draconem et angelos eius', *et* (*in Eph.* i. 10) 'uidi michael et angelos eius in caelo pugnare cum dracone et cum exercitu eius'.

8. **et** (sed *h*) **non ualuerunt** *etiam Uict.-Pet.*[ΦS], *cf.* neque u. *Prim.*, *et* et non praeualuerunt I *Hieron.* (iv. 360), *cum gr.* ℵCEPP[47] 1. *al. mu.* καὶ οὐκ ἴσχυσαν—*cf. etiam* et non ualebant D *cum gr.* Q 14. 92 κ. οὐκ ἴσχυον: *gr.* A 2. *al.*[121] κ. οὐκ ἴσχυσεν *apud latinos non redduntur*; *om. Uict.-Pet.*[AY]; *deinde gr.* ℵ + πρὸς αὐτόν, *non autem latt.*

amplius in caelo
9 et proiectus est draco ille
magnus serpens antiquus
qui uocatur diabolus
et satanas
qui seducit uniuersum orbem
proiectus est in terram
et angeli eius cum illo
missi sunt
10 et audiui uocem magnam
in caelo dicentem
nunc facta est salus et uirtus

---

neque locus inuentus est eorum (coram G) **amplius in caelo,** *cf.* > n. l. est inu. eor. amplius (hamp. C) in c. CT, *cum ord. gr. plur.* οὐδὲ (EP 1. *al. pauc.* οὔτε) τόπος (14. 92 *om.*) εὑρέθη αὐτῶν (E 17. *al.*^{7} αὐτοῖς; 2. *al.*^{115} αὐτῷ; 187 ἐν αὐτῷ) ἔτι ἐν τῷ οὐρανῷ: > n. l. inu. est amp. eor. in caelo (cel. O*W) AIKO*VWZ^{c} *diu.*; > neque (nec *h*) l. eor. inu. est amp. in c. *h* *Tyc.*^{H} *Beat.* (*praef.* v. 14; *lemm.*; VI. ii. 44) *cum ord. gr.* 29. *al.*^{7} οὐδὲ (80. 138 οὔτε) τόπ. αὐτῶν (29. 47 αὐτῷ) εὑρ. ἔτι ἐν τ. οὐρ. (*cf.* 𝔓^{47} 21. *al.*^{6} *infra*); > n. l. eor. amp. in c. inu. est *Prim.*; > nec est l. eor. amp. in c. (*sine* inu.) D; > neque inu. est eor. l. etiam nunc in c. *Uict.-Pet.*$^{\Phi}$ *et* > et non est inu. ei (*cf. gr.* 2. *al.*^{117} *supra et* 7. *al.*^{10} *infra*) l. iam in c. *Uict.-Pet.*^{Y}; *gr.* 130. 149 > οὐδὲ τόπ. εὑρ. αὐτῷ ἐν τ. οὐρ. ἔτι; > neque (nec *Hieron.*) l. inu. est eorum (eis *Hieron.*—*cf. gr.* E 17. *al.*^{7} *supra et* ℵ^{c} 217 *infra*) in caelo (cel. O^{c}) *tantum* O^{c} *Hieron. cum gr.* ℵ^{c} 7. *al.*^{12} οὐδὲ (152. 217 οὔτε) τόπ. εὑρ. αὐτῶν (ℵ^{c} 217 αὐτοῖς; 7. *al.*^{8} αὐτῷ; 104 ἐν αὐτῷ) ἐν τ. οὐρ. (*sine* ἔτι), *cf.* > et non est inu. ei (*cf. gr.* 2 *al.*^{128} *supra*) l. in c. *tantum Uict.-Pet.*^{A}, *et gr.* 𝔓^{47} 21. *al.*^{6} > οὐδὲ τόπ. αὐτῶν εὑρ. (*ut* 29. *al.*^{7} *supra*) ἐν τ. οὐρ. (*sine* ἔτι); > neque inu. est l. etiam nunc in c. *tantum Uict.-Pet.*^{S}, *cf. gr.* ℵ* 100 οὐδὲ τόπος (ℵ* τότε) εὑρ. ἔτι ἐν τ. οὐρ. (*sine* αὐτῶν); *cf. etiam* xx. 11.

9. **et** *pr. etiam Beat.* (*lemm.*) = *gr. omn.* καί: sed *Beat.* (VI. ii. 45); *om. ad init. pericopes* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 839 = *prom. et praed. dei* iv. 3). **proiectus est** *pr. etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$, *cf.* iactatus est *Uict.-Pet.*^{AY}, deiectus *Pel.* (*libere infra*), *et gr.* ἐβλήθη: missus est (*def. h*) *h* *Hieron.* (iv. 360) '*Prosp.*' *Prim.*; expulsus est *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 45); *deinde* + de caelo *Prisc.* (*tract.* 1) *sine auct. gr.* **draco** (-cho CF, -cco G) **ille** (illae K; > ille dr. *Ber. et* > *ille* dr. *h*; *om. Prisc.*) **magnus** (+ ille *h* '*Prosp.*') **serpens antiquus** (hant. C, antiqus D, anquus Z*; uus *in ras. scr.* Σ^{2}) *etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$, *cf.* dr. m. anguis ant. *Uict.-Pet.*^{AY} *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 45), *et* dr. m. coluber (*cf. Aug. libere infra*) ant. *Hieron.*, *cum gr. plur.* ACEPQ 2. *al. pler.* ὁ δράκων (62. *al.*^{7} ἄρχων) ὁ (31. *al.*^{2} *om.*) μέγας (31. 59 *om.*) ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος—*cf. etiam* > dr. ille m. ant. serpens *dem. haf.*, *et* dr. ille m. in terram (serpens . . . sunt *def.*) *Baed.*^{SO} (*sed* dr. ille m. in terram serpens ant. . . .^{D}): > ille dr. serpens m. ant. *Prim. cum gr.* 𝔓^{47} 61. *al.*^{9} ὁ δρ. ὁ ὄφ. ὁ μέγ. ὁ (𝔓^{47} *om.*) ἀρχ. (𝔓^{47} *om.*), *cf. gr.* ℵ 1. *al.*^{7} ὁ δρ. ὁ μέγ. ὄφ. (*sine* ὁ) ὁ ἀρχ. *Libere citant* 'diabolus qui est per iactantiam iudicatus atque deiectus' *Pel.* (*in I Tim.* iii. 6), *et* 'ipse coluber diabolus est serpens antiquus' *Aug.* (v. 408). **qui uocatur . . . orbem**: *om. Uict.-Pet.* **qui uocatur . . . proiectus est** *sec.*: *om. haf.* **qui uocatur diabolus** (diapol. O*, diabul. Z*; zabulus D), *cf.* q. dicitur d. *Tyc.*^{H} *Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 45), *et gr. plur.* ὁ καλούμενος διάβολος: *gr.* 59. 189 > δ. κ. (*sine* ὁ). **et** *sec. cum gr. plur.* καί: *om.* Z* *Prisc. Baed.*^{D*} *cum gr.* ℵ 130. sathanas CIOΠW. **qui seducit . . . terram**: *om. Tyc.*^{H} **qui seducit** (producit I), *cf.* q. seducet A *h*, q. seducebat *Prim.*, q. seduxit *Prisc.*, *et* seducens *Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 45), *gr.* ὁ πλανῶν: q. errare facit *Hieron.*; decipiens *libere Orig.* (*int. ezech. hom.* vi. 4 = *Hieron.* v. 937). **uniuersum** (hun. C, uniuersem O*) **orbem** (horb. C), *cf.* totum orbem (+ terrae *h* '*Prosp.*'; + terrarum *Prim.*) *h* '*Prosp.*' *Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 45), *cum ord. gr.* 220 ὅλην τὴν οἰκουμένην: > orbem (+ terrarum *Orig. Hieron.*) uniuersum *Orig. Prisc. Hieron. cum ord. gr. paene omn.* τ. οἰκ. ὅλ.; *gr.* 29. 206* τ. οἰκ. *tantum*; *deinde* + et Σ *vg. gig. h*^{uidetur} *Prisc.* '*Prosp.*' *Baed.*^{D} *Ber. cum gr.* 40. *al.*^{4} *qui add.* καί—*cf.* missusque *Hieron.* (*infra*). **proiectus est** (*om.* D) *sec. etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$, *cf.* iactatus (*sine* est) *Uict.-Pet.*^{Y}, praecipitatus est (*om. Cassiod.*) *h* '*Prosp.*' *Cassiod.* (*libere comm.*), *et gr.* ἐβλήθη: missus est *Prim.*, *cf.* missusque est *Hieron.*; expulsus est *Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 45); recidit *Uict.-Pet.*^{A} hangeli C, angueli D; angelis I. **eius** *cum gr. paene omn.* αὐτοῦ: *gr.* 𝔓^{47} 146 *om.*, *non autem latt.* **cum illo missi** (misi Z*) **sunt,** *cf.* c. eo m. s. *h* '*Prosp.*' *Prim. Baed.*^{D} *Ber.*, c. eo expulsi s. *Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 45), c. illo proiecti s. *gig.*, *et* c. eo. proiecti s. *Prisc.*, *cum gr. plur.* μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν: c. eo *tantum in fine pericopes Tyc.*^{H} *Hieron. cum gr.* 218 μετ' αὐ. (*sine* ἐβλ.); *gr.* E 1. *al.*^{24} ἐβλ. (*sine* μετ' αὐ.); *gr.* 21. *al.*^{13} *om. omnino*; *deinde* + in terram U (*cf. supra*), + in stagnum ignis Z* (*cf.* xix. 20, *etc.*), *sine auct. gr.*—*sed gr.* 189. 208 + εἰκότως *et* 81 + καὶ εἰκότως.

10. **audiui uocem magnam in caelo** (cel. OW) **dicentem** *cum gr. plur.* ἤκουσα (218 ἤκουσαν) φωνὴν (56. *al.*^{5} φωνῆς) μεγάλην (56. *al.*^{5} μεγάλης) ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαν (56. *al.*^{3} λεγούσης, 119. 144 λεγούσας), *cf.* aud. u. m. de caelo dicentem (*om.* D) DΘ *gig. Tyc.*^{H} *Prim. Ber. cum gr.*

et regnum dei nostri et potestas
christi eius
quia proiectus est accusator
fratrum nostrorum
qui accusabat illos ante con-
spectum dei nostri die ac nocte
11 et ipsi uicerunt illum prop-
ter sanguinem agni
et propter uerbum
testimonii sui
et non dilexerunt animas
suas usque ad mortem
12 propterea laetamini caeli
et qui habitatis in eis
uae terrae et mari quia
descendit diabolus ad uos

46. *al.*[8] ἤκουσα (95 ἤκουσαν) φ. μ. ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λ.: aud. u. m. dicentem *tantum* T *cum gr.* 26. *al.*[4] ἤκ. φ. μεγάλην (193 *om.*) λ. *tantum*; *gr.* 1. *al. pauc.* > ἤκουσα (80. 138 ἤκουσαν) φ. μ. λ. ἐν τῷ οὐρανῷ *apud latinos non redduntur.* nunc, *cf.* modo *gig. Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 50, 52, 55), *cum gr. omn.* ἄρτι: *om.* '*Fulg.*' (*P.L.* lxv. 712) *Prim.* **et uirtus et regnum** *etiam Tyc.*[H] (*semel*) *Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 50) *cum gr. omn.* καὶ (8 *om.*) ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία: et u. *tantum h*; et r. *tantum Beat.* (VI. ii. 55); *om. omnino Tyc.*[H] (*semel*) *Beat.* (VI. ii. 52). **dei** *etiam Tyc.*[H] (*semel*) = τοῦ Θεοῦ: domini AIKΠV *c Tyc.*[H] (*semel*). **et potestas christi eius** (*om.* D) *etiam Beat.* (VI. ii. 50) *cum gr. omn.* καὶ (14. 92 *om.*) ἡ ἐξουσία (𝔓[47] σωτηρία) τοῦ Χριστοῦ (C κυρίου) αὐτοῦ: *om. Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 52, 55) *et def. Tyc.*[H] **quia** (qui A*) *etiam Beat.* (VI. ii. 52, 55), *cf.* quoniam *h Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*lemm.*), *cum gr. omn.* ὅτι: et *ad init. pericopes Chromat.* (*P.L.* xx. 347). **proiectus est** *etiam Beat.* (II *prol.* vi. 8; VI. ii. 52), *cf.* abiectus est *Baed.*, praecipitatus est *h Chromat. Prim.*, *et gr.* ἐβλήθη (E 1. *al. plus*[60] κατεβλήθη): missus est *Hieron.* (iv. 360); exclusus est *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*); confusus est *Beat.* (VI. ii. 55); cecidit *ad init. pericopes Ambr.-Aut.* (*P.L.* lxxxix. 1330); *deinde* + draco *Chromat.—cf. uers.* 9. **accusator** (accuss. DΘ, acus. U; accus *in ras. scr.*, *deinde* + *ras.* 1 *lit.*, A) **fratrum nostrorum** *cum gr. fere omn.* ὁ κατήγορος (A κατήγωρ) τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν (14. 92 *om.*): *gr.* 1. *al.*[3] *om.*, *non autem latt.* **qui** (quia Θ *Beat.*; + et O*) **accusabat** (+ uel uit *sup. lin. Baed.*[D]) *etiam Beat.* (II *prol.* vi. 8): q. accusat (accuss. D) D *Bentl.* h Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 52, 55); *gr.* ὁ κατηγορῶν (*sed* 149 καὶ κατήγορος). **illos** *etiam Beat.* (II *prol.* vi. 8; VI. ii. 52), *gr.* αὐτῶν (AEP𝔓[47] 1. *al.*[48] αὐτούς; 30*. *al.*[4] αὐτόν; 32. 233 *om.*): eos T *gig. h Chromat. Hieron. Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 55). **ante** (hante C) **conspectum** (-tu Z*) **dei nostri** *etiam Beat.* (VI. ii. 52), *cf.* in conspectu dei nostri (*om. Chromat. Beat.* (*lemm.*); + dei *h*) *h Chromat. Prim. Beat.* (*lemm.*; II *prol.* vi. 8), ante deum nostrum *gig.*, *et* coram deo nostro *Hieron.*, *cum gr. omn.* ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ (136 *ut udtur* Ἰησοῦ) ἡμῶν (1. *al.*[43] *om.*)—*cf. etiam* ante conspectum (-tu Z[c]) domini nostri AIKUVZ[c] *c*: *om. Beat.* (VI. ii. 55). **die** (diae C) **ac** (hac C) **nocte**, *cf.* die acte G, *die et* nocte *h*, *et gr. fere omn.* ἡμέρας καὶ νυκτός: diebus ac noctibus *Prim.*, *cf. gr.* 122 ἡμέρας κ. νύκτας; *deinde gr.* 62. *al.*[8] + ἡ κατηγορία καὶ ἡ διαβολὴ ἡ κατὰ τῶν ἀνθρώπων, *non autem latt.*

in caelo . . .[12] **tempus habet**: *in ras. scr.* Σ[2].

11. **et** *pr.*: *om. dem. sine auct. gr.* **ipsi uicerunt** (uincerunt D) **illum**, *cf.* ip. u. eum *vg. cod. caraf. h Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 52) *Ber.*, *cum gr. omn.* αὐτοὶ (ℵ οὗτοι; 218 *om.*) ἐνίκησαν αὐτόν (122. 220* *om.*; 218 > αὐ. ἐν.): superatus est ab ipsis *Prim.*; *deinde* + et *h sine auct. gr.* **propter sanguinem** *cum gr. plur.* διὰ τὸ αἷμα, *cf.* pro sanguine D, in sanguine *Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 52), *et gr.* 14. *al.*[7] διὰ τοῦ αἵματος: *gr.* 21. *al.*[10] διὰ τὸ ὄνομα *apud latinos non redduntur.* hagni C. **propter uerbum testimonii** (testimonium O*) *cum gr. paene omn.* διὰ (21. 73 μετὰ; 𝔓[47] *ut udtur* 67. *al.*[4] *om.*) τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας: *gr.* C δ. τὴν μαρτυρίαν. **sui**, *cf.* eorum *Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 52), *cum gr. plur.* αὐτῶν: *gr.* 22. *al.*[7] αὐτοῦ. **et non** *etiam Beat.* (*lemm.*), *cf.* nec *h Prim.*, *cum gr. paene omn.* καὶ οὐκ: non *tantum Beat.* (VI. ii. 52) *cum gr.* 122. 200 οὐκ (*sine* κ.); *gr.* 164. 166 κ. (*sine* οὐκ). **dilexerunt** (delex. Z*), *gr.* ἠγάπησαν: amauerunt (amau *def. h*) *h Prim.* **animas suas** *cum gr.* 23. *al.*[11] τὰς ψυχὰς αὐτῶν: animam suam AGΘI *Bentl. Tisch. gig. h Prim. cum gr. plur.* τὴν ψυχὴν αὐτῶν (ℵ[c] ἑαυτῶν). husque C.

12. *Ad init. gr.* 62. *al.*[8] + καί, *non autem latt.* **propterea**, *cf.* propter hoc (*def. h*) *h Prim.*, *gr.* διὰ τοῦτο: ideo *gig.* **laetamini** (let. IOWZ*), *gr.* εὐφραίνεσθε (ACP 12. *al.*[30] εὐφραίνεσθαι): exultate (*e pr. def. h*) *h Prim.* celi OW. **et** *pr.*: *om.* O*. **qui habitatis in eis**, *cf.* q. h. in illis I, *et* q. inhabitatis in eis ΘZ *h*, *cum ord. gr.* ℵ οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτοῖς (𝔓[47] *def.*): > q. in illis habitatis *gig. cum ord. gr. paene omn.* οἱ ἐν αὐ. σκηνοῦντες (C κατασκηνοῦντες; 164 οἰκοῦντες; 26. *al.*[21] κατοικοῦντες). **propterea . . . eis**: ut adhuc esset in caelo *Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 57). ue OW. **terrae** (terre OW) **et mari** = *gr.* Q 2. *al.*[143] τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ (*et* 𝔓[47] . . .]λάσσῃ), *cf.* ℵACEP 21. *al. mu.* τὴν (ℵ εἰς τὴν) γῆν (A ἀγάπην) κ. τὴν θάλασσαν: tibi terra et mare *Tyc.*[H] *Beat.*, *cf.* nobis terra et mare *Prim.*; *gr.* 1. *al.*[12] τοῖς

habens iram magnam
sciens quod modicum tempus
habet
13 et postquam uidit draco
quod proiectus est
in terram
persecutus est mulierem
quae peperit masculum
14 et datae sunt mulieri duae alae
aquilae magnae
ut uolaret in desertum
in locum suum
ubi alitur per tempus
et tempora et dimidium
temporis a facie serpentis
15 et misit serpens ex ore suo

κατοικοῦσι τὴν γῆν κ. τὴν θάλασσαν, cf. 164. al.^{2} τοῖς κατοικοῦσι τῇ γῇ κ. τῇ θαλάσσῃ. **quia** (ὅτι): quoniam h 'Prosp.' (P. L. li. 839 = prom. et praed. dei iv. 3) Prim. **descendit** (disc. CDGI; om. diu.*) cum gr. paene omn. κατέβη: proiectus est Arnob.-Iun. (P. L. liii. 390) cum gr. 37 κατεβλήθη. **diabolus** (diabul. IZ*, zabul. D) **ad** (d tantum I*, deinde a ante d add. in mg. I^{1}) **uos** cum ord. gr. ὁ διάβολος πρὸς (113 ἐφ') ὑμᾶς (30. al.^{12} ἡμᾶς): > ad u. d. Tyc.^{H} Beat. contra ord. gr. **habens iram magnam** cum ord. gr. plur. ἔχων (1. al.^{14} ὁ ἔχ.) θυμὸν μέγαν: > ir. m. h. 'Prosp.' et > ir. ingentem h. h, cf. cum ira ingenti Prim.; gr. 174 > ἔχ. μ. θ. et 119. al.^{6} > μ. ἔχ. θ.; iram magnam tantum dem.; gr. ℵ ἔχ. θ. (sine μ.); om. omnino Σ^{2} cum gr. 113; deinde gr. 121. al.^{4} + καί, non autem latt. **quod modicum tempus habet** (habeat Θ), cf. quia m. t. h. diu. Gaudent. (tract. xviii. 22) Greg.-Mag. (P. L. lxxvi. 800) Baed.^{D} (sciens . . . habet def. ^{SO}), quia breue t. h. h 'Prosp.', et quoniam breue t. h. Tyc.^{H} Beat., cum gr. omn. ὅτι (59 om.) ὀλίγον καιρὸν ἔχει: quod magnum t. non habet D; modicum sibi t. superesse Prim.; deinde + in negotiatione seductionis suae 'Prosp.' sine auct. gr.

13. **et postquam uidit** (uidi V), gr. καὶ ὅτε εἶδεν: et (quia ad init. pericopes Tyc.^{H}; def. h) cum (def. h) uidisset h Tyc.^{H} Prim. Beat. (praef. v. 15; lemm.; VI. ii. 59). **draco** (-cho CF, -cco G) cum gr. omn. ὁ δράκων: om. D. **quod** = ὅτι: qui Beat. **proiectus est**, cf. pr. esset FΘU vg. cod. caraf. dem., > esset deiectus h Prim., et gr. ἐβλήθη: exclusus est Beat., cf. exclusus esset Tyc.^{H} gr. ℵ^{c} > ὅτι ἐβλήθη ὁ δράκων, non autem latt. **in terram** = εἰς τὴν γῆν: in terra Beat.; deinde + et A*. **persecutus** (-quutus ΘΣ^{2} et quutus in ras. scr. Σ^{2}) **est** (in ras. scr. Σ^{2}U; om. O*) et gr. plur. ἐδίωξεν (ℵ^{c} ἐξεδίωξεν): persequebatur gig. et gr. ℵ* 130. 146 ἐδίωκεν (ℵ* ἔδωκεν); gr. 𝔓^{47} ἀπῆλθεν ἐκδιῶξαι. mulierum I*O*, muliearam O^{c}. **quae** (que OΠWZ*) **peperit** (pepererat Π) **masculum** cum ord. gr. paene omn. ἥτις ἔτεκεν τὸν ἄρσενα, cf. q. p. filium m. D Baed.^{D} (def. ^{SO}) cum gr. 26. 107 ἥτ. ἔτ. τὸν υἱὸν ἄρ.: > q. illum m. pepererat (era def. h) h Prim. contra ord. gr.

14. **datae** (-te OWZ*) **sunt** = gr. ℵ*ACEPQ 1. al. pler. ἐδόθησαν: gr. ℵ^{c}𝔓^{47} 46. al.^{5} ἐδόθη. **mulieri** cum gr. omn. τῇ γυναικί: illi Uict.-Pet.^{ΦS} > duae alae mulieri A*. **duae** (due OWZ*, ·ii· D) **alae** (ale OWZ*; om. F*, deinde + sup. lin. F^{1}), cf. d. pennae gig., cum ord. gr. paene omn. δύο (ACEP 1. al.^{52} αἱ δ.) πτέρυγες: > alae d. vg. cod. caraf. haf. cum ord. gr. 55 πτ. δ.; deinde + quasi Prim. sine auct. gr. **aquilae** (-le IOWZ*) **magnae** (-ne IOWZ*) etiam Uict.-Pet. (semel libere), cf. illius aq. m. Uict.-Pet.^{ΦS} (semel) et aq. illius m. Beat. (lemm.; VI. ii. 60), cum ord. gr. τοῦ (ℵ 130 om.) ἀετοῦ τοῦ (E* 12 om.) μεγάλου: > m. aq. D Uict.-Pet. (semel libere) contra ord. gr. huti C. **in desertum** (dis. D) etiam Tyc.^{H} (semel), cf. in solitudinem h Prim. Baed., et in eremum Tyc.^{H} (semel) Beat., cum gr. plur. εἰς (130 om.) τὴν ἔρημον: gr. 1. al.^{14} om., non autem latt. **in** (om. DΘ*W Tyc.^{Hv} (semel)) **locum suum** = εἰς τὸν (ℵ om.) τόπον (57 om.) αὐτῆς: def. Baed. **ubi** (hubi C) **alitur**, cf. ubi nutritur illic Beat. et > illic ubi alitur gig., cum gr. ℵAC EP𝔓^{47} 1. al. mu. ὅπου τρέφεται (78 τρέφετε) ἐκεῖ— cf. etiam ubi alatur T cum gr. 32. al.^{3} ὅπου τρέφηται (207 ἐκτρέφηται) ἐκ., ubi aletur dem., ubi abetur Z*, et gr. 178. al.^{2} ὅπου ἐτρέφετο ἐκ.: gr. Q 2. al.^{130} ὅπως (130 ἵνα) τρέφηται (23. al.^{2} τρέφεται; 16. 140 τρέφητε; 113 τρέφετε) ἐκεῖ (61. al.^{2} om.) et 201 ἵνα ὅπου τρέφεται ἐκ. apud latinos non redduntur, cf. autem ut (et ^{YΦS}) nutriantur ibi libere Uict.-Pet. **per**: om. (Bentl.) Prim. Beat. et gr. non expr. **tempus** cum gr. plur. καιρόν, cf. ℵ^{c} καὶ καιρόν: gr. ℵ* 81. 218 om. **et tempora** cum gr. plur. καὶ καιρούς (𝔓^{47} 146* καιροῦ): gr. 41. al.^{17} καιρούς (149. al.^{3} καιροῦ) tantum. **et dimidium** (-medium DV) **temporis** cum gr. paene omn. καὶ (44. 69 om.) ἥμισυ καιροῦ, cf. et d. tempus Beat.: gr. C om. **per tempus . . . temporis**: triennio (triennium ^{YΦS}) et mensibus (menses ^{YΦS}) sex libere Uict.-Pet. **a facie** (-iac CIΣ) **serpentis** etiam Uict.-Pet. (semel libere), cf. a conspectu s. libere 'Prosp.' (P. L. li. 735 = prom. et praed. dei i. 1), ab ante faciem illius s. Prim., et gr. ἀπὸ (113 ἐκ) προσώπου τοῦ ὄφεως: a facie diaboli Uict.-Pet. (semel libere). Cf. uers. 6.

15. **misit** (missit D) etiam Uict.-Pet.^{Φ} (semel) Uict.-Pet.^{A} (semel libere), gr. ἔβαλεν (19. al.^{8} ἔβαλλεν; 7. al.^{3} ὑπερέβαλεν; A* 153. al.^{2} ἔλαβεν): emisit 'Cypr.' (App. p. 64 = ad Nouat. 14 libere) Uict.-Pet.^{S} (semel) Uict.-Pet.^{YΦS} (semel libere)

post mulierem aquam
tamquam flumen ut eam
faceret trahi a flumine
16 et adiuuit terra mulierem
et aperuit terra os suum
et absorbuit flumen
quod misit draco de ore suo
17 et iratus est draco in mulierem
et abiit facere proelium
cum reliquis de semine eius
qui custodiunt mandata dei
et habent testimonium iesu
18 et stetit super harenam maris.
XIII. 1 Et uidi de mare bestiam

Cassiod. (*comm.*). serpens : ille s. *Prim.*; *gr.* ὁ ὄφις. **ex ore** (hore C) suo *etiam Uict.-Pet.*ΦS (*semel*) *cum gr. paene omn.* ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ: de or. s. *gig. Uict.-Pet.* (*semel libere*) *cum gr.* 𝔓47 100. *al.*3 ἀπὸ τ. στ. αὐ.; *gr.* 113. 215 *om. omnino. gr.* 1. *al.*12 > ὀπίσω τῆς γυναικὸς ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, *non autem latt.* **aquam** = *gr. paene omn.* ὕδωρ, *cf. gr.* 176. 206 ὕδατα: *gr.* 29. *al.*3 *om.* > aquam post mulierem FU *sine auct. gr.* **tamquam** (tanq. OΠW𝔖𝔜) **flumen**, *cf.* velut fl. *Uict.-Pet.*ΦS *Tyc.*H *Beat.* (*praef.* v. 16; *lemm.*; VI. ii. 62), *cum gr. paene omn.* ὡς (45. *al.*2 εἰς; 240 ὡς εἰς) ποταμόν—*cf. etiam* in modum fluminis *Prim.*: *gr.* 218 ποταμοῦ *tantum.* > aquam tamquam flumen post mulierem *Baed. contra ord. gr.* **ut eam faceret trahi** (trahy C, trai O, tray T, thrahi Z*) **a** (a *ex* et O; *om.* Z*) **flumine** (-nae Σ) *et gr. omn.* ἵνα αὐτὴν (P 1. *al.*42 ταύτην) ποταμοφόρητον (26. *al.*2 ποταμόφορον) ποιήσῃ (7. *al.*19 ποιήσει; C > ἵνα ποιήσῃ αὐ. ποτ.), *cf.* ut eam fac. ictu fluminis tr. ad se *gig.*: ut eam a (*om. praef.* v. 16) flumine auferret *Beat.* (*praef.* v. 16; *lemm.*; VI. ii. 63), *cf.* ut eam eo flumine auferret *Uict.-Pet.*ΦS; ut eam perderet *Prim.*; *def. Tyc.*H

16. **et adiuuit** (i *sec. in ras. scr.* Σ2, diuu *in ras. scr.* T; adiuuet Z*) = καὶ ἐβοήθησεν (176. 206 ἐβοήθει; 38. *al.*6 ἐβόησεν), *cf.* sed adiuuit *Prim.*: et audiuit D; audiuit et adiuuit I. **terra** (terram A*Z*) **mulierem** *cum ord. gr.* ἡ γῆ τῇ γυναικί: > m. t. *Uict.-Pet.*ΦS *contra ord. gr.* apperuit Z*. **mulierem . . . terra** *sec.*: *om. per homoioteleuton* G* *cum gr.* 44. *al.*2 **terra os** (hos C) **suum** *cum ord. gr. plur.* ἡ γῆ τὸ (51. *al.*2 τοῦ) στόμα (51. *al.*2 στόματος) αὐτῆς: > os. s. t. D *cum ord. gr.* 149. 186 τ. στ. αὐ. ἡ γῆ; os s. (*sine* t.) *gig. Uict.-Pet.*ΦS *Tyc.*H *Prim. Ber. cum gr.* 𝔓47 34. *al.*14 τ. στ. αὐτῆς (𝔓47 τῆς) *tantum.* **absorbuit** (obs. GZ*) *etiam Uict.-Pet.*ΦS (*semel*), *gr.* κατέπιεν (114. *al.*2 ἔπιεν): deuorauit D, *cf.* deuorasse (deuorare ΥΦ) *Uict.-Pet.* (*semel libere*); suscepit *Ber.* **flumen**, *cf.* illud fl. *Uict.-Pet.*ΦS (*semel*), *cum gr. paene omn.* τὸν ποταμόν: aquam (aquas ΥΦS) *Uict.-Pet.* (*semel libere*) *cum gr.* A τὸ ὕδωρ. **quod misit** (missit D) **draco** (-cho F, -cco G) **de ore suo** *cum gr.* 𝔓47 100 ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ, *cf.* q. m. draco (-cho C) ex ore (hore C) s. CI *Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 63) *cum gr. plur.* ὃν (A 75. *al.*2 ὃ) ἔβαλεν (56. *al.*12 ἔβαλλεν; 218 ἐξέβαλεν; Q 201 ἐνέβαλεν; 14. 92 ἀνέβαλεν) ὁ δρ. ἐκ τ. στ. αὐ.—*cf. etiam* q. m. serpens ex ore s. *Ber.*: > q. draco emisit ex ore s. *Uict.-Pet.*ΦS; > q. draco ex ore s. miserat *Prim.*

17. **iratus est** *cum gr. omn.* ὠργίσθη: ir. (*sine* est) Z *Prim.* **draco** (-cho CF, -cco G): *om. Prim. sine auct. gr.* **in mulierem**, *cf.* in muliere *gig.*, *et gr. fere omn.* ἐπὶ (201 ἐν) τῇ γυναικί: mulieri *tantum Prim. cum gr.* C𝔓47 τῇ γ. (*sine* ἐπί). **et** *sec. cum gr. paene omn.* καί: *om. Prim. cum gr.* 159. 187. habiit Π*ΣZ*. **facere proelium** (prael. CDIΠ𝔖ℭ, prel. O, pl. WZ), *cf.* f. bellum *gig.* (*uide autem infra*) *Tyc.*H *Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 66, 72), *cum ord. gr. paene omn.* ποιῆσαι πόλεμον: > proelium f. *Ber. cum ord. gr.* ℵ 130 > πόλ. ποιῆσαι; *deinde gr.* 95. *al.*3 + καί. **cum** (*in ras. scr.* O) **reliquis** (*in ras. scr.* O), *gr.* μετὰ τῶν (130 *om.*) λοιπῶν (ℵ ἐπιλοιπῶν; 130 *om.*): cum ceteris *gig.* (*infra*). **de semine** (saem. C; semini Z*) **eius**: seminis eius *gig.* (*infra*) *Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 66, 72) = τοῦ σπέρματος αὐτῆς. > facere cum ceteris seminis eius bellum *gig. contra ord. gr.* **qui custodiunt,** *gr.* τῶν τηρούντων: q. seruant *Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 66); q. obseruant *Prim.* **mandata** (-dadata O) *et gr. omn.* τὰς ἐντολάς: mandatum (+uel a *sup. lin.*) D, *cf.* praeceptum *Prim.* **dei** = τοῦ Θεοῦ: domini D. **qui . . . dei**: *cf.* xiv. 12. **habent**, *cf.* qui habent A, habentes (-entes G) DG, *et gr. paene omn.* ἐχόντων (33 ἔχοντες): *gr.* 40. 210 *om.*, *non autem latt.* **iesu** *cum gr. plur.* Ἰησοῦ (Q** 1. *al.*20 τοῦ Ἰησ.), *cf.* iesu (ihesu C) christi CΘ*TZ* *vg. cod. caraf. diu. Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. ii. 66) *cum gr.* 57. 141 τοῦ Ἰησ. Χριστοῦ: *gr.* ℵ* 98 τοῦ (98 *om.*) Θεοῦ *et* 189 κυρίου *apud latinos non redduntur*; *cf.* i. 2, 9, vi. 9, xix. 10, *et* xx. 4.

18. **et stetit**: *in ras. scr.* O. **stetit** *cum gr.* ℵAC𝔓47 46. *al.*16 ἐστάθη: steti CGΠcΣ*T *cum gr.* EPQ 1. *al. pler.* ἐστάθην. **super** (supra FΘ *vg. cod. caraf. gig.*) **harenam** (ar. DOΠΣTUW *vg.*) *etiam Beat.* (*lemm.*) = ἐπὶ (146 παρὰ) τὴν ἄμμον: super harena (ar. IK) IKVZc *Beat.* (VI. ii. 72). *Uersum cum uerss. praecedd.* (*i.e. cap.* xii) *coniungunt* ADOΠc ut udtur ΣV *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. Cassiod.* ut udtur *Baed.* ut udtur *Beat.* (*lemm. et comm.*), *cum uerss. seqq.* (*i.e. cap.* xiii) *coniungunt* FΘIΠ* ut udtur; *de* CGKTUWZ *c dem. diu. gig. haf. Uict.-Pet. Tyc.*H *Ber. etc. nihil*

ascendentem habentem
capita septem et cornua
decem
et super cornua eius decem
diademata
et super capita eius nomina
blasphemiae
2 et bestia quam uidi
similis erat pardo
et pedes eius sicut ursi
et os eius sicut os leonis
et dedit illi draco
uirtutem suam
et potestatem magnam
3 et unum de capitibus suis
quasi occisum in mortem

---

certum affirmari potest: *def. h Tyc.*[T] *Prim. Beat.* (*praef.*).

XIII. 1. et *pr.*: *om. ad init. pericopes Prisc.* (*tract.* I *semel*) *sine auct. gr.* de mare (mari DΘIKOΠ[c] Σ[c]UVW *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. diu. gig. haf. Uict.-Pet.*[Y] *Prisc.* (*tract.* I *semel*) *Cassiod.* (*lemm.*) *Baed.*[SO] *Ber.*) **bestiam ascendentem** (has. C) *etiam Uict.-Pet.*[Y] (2/4) *cum ord. gr. plur.* ἐκ (69 ἐπὶ) τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον (7. *al.*[12] -νων; 200 -νοντα): > de mare (mari [YS]) asc. b. *Uict.-Pet.*[AY](2/4)[S]; > b. asc. de mari *Uict.-Pet.*[Φ] (2/8) *Tyc.*[H] (*semel libere*) *Prim. cum ord. gr.* 23. 62. *al.*[8] θηρ. ἀν. ἐκ (23 ἀπὸ) τ. θαλ.; > asc. b. de mari *Uict.-Pet.*[Φ] (2/8) *Tyc.*[H] (*semel*) *Beat.* (*praef.* v. 17; VI. iii. 1); > asc. de mari (*sine* b.) *Beat.* (*lemm.*); *gr.* 72 θηρ. ἀν. *tantum*. **habentem** *cum gr. paene omn.* ἔχον (1. *al.*[34] ἔχων; 28. *al.*[7] ἔχοντα): et h. A *cum gr.* 220 καὶ ἔχ. **capita septem** (VII FOUVW, ·VII· DΠ *c*) **et** (*om.* K*) **cornua decem** (X KUVW, ·X· DΠ *c*) *cum ord. gr.* 57. *al.*[2] κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα, *cf.* > sept. cap. et d. corn. *libere Prisc.* (*tract.* I *semel*): > corn. decem (X *gig.*) et cap. septem (VII *gig.*) *Bentl. gig. Prisc.* (*tract.* I *semel*) *Prim. Cassiod.* (*lemm.*) *Beat.* (*praef.* v. 18; *lemm.*; VI. iii. 17) *cum ord. gr. paene omn.* κέρ. δ. καὶ (154. 212 *om.*) κεφ. ἑπ., *cf. gr.* 55 > δ. κέρ. καὶ κεφ. ἑπ.; > corn. sept. et cap. decim Z*; *gr.* 1. 208 κεφ. ἑπ. *tantum*; *cf.* xii. 3, xvii. 3 *et* 7. **decem et super cornua**: *om.* O*, *deinde* + et cornua .X. et sr̄ *in mg.* O[c]. **super cornua** (nua *in ras. scr.* Σ[2]) **eius** (*in ras. scr.* Σ[2]) *etiam Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 17) *cum gr. paene omn.* ἐπὶ τῶν (23 τὰ) κεράτων (23 κέρατα) αὐτοῦ (ℵ* 7. *al.*[3] αὐτῶν), *cf.* super (+ ·X· D) cornua *tantum* DU* *Beat.* (*praef.* v. 18) *cum gr.* 220 ἐπὶ τ. κ. (*sine* αὐ.), *et* cornibus ei. *tantum gig.*: in capitibus *Prisc.* (*tract.* I *semel*), *cf. gr.* 109* ἐπὶ τ. κεφαλῶν αὐ. κερ. αὐ. **decem** (-cim KZ*; X DOVW *gig.*, ·X· *c*) **diademata** (dead. D, diadimata *et* a *tert. in ras. scr.* Z) *cum gr. paene omn.* δέκα διαδήματα, *cf. gr.* ℵ > διαδ. δέκα: dua diademata *Prim.* **super capita** (cornu *sic* Π) **eius** *cum gr. paene omn.* ἐπὶ τὰς (111 τῶν; 130 ταῖς; 8. *al.*[3] τῆς) κεφαλὰς (111 κεφαλῶν; 130 κεφαλαῖς; 8. *al.*[3] κεφαλῆς) αὐτοῦ (P 124 αὐτῶν), *cf.* in capitibus ei. *gig.*: super c. (*sine* ei.) D; *om. omnino Prisc.* (*tract.* I *semel*). **nomina** *cum gr.* AEQ 2. *al. pler.* ὀνόματα: nomen FΠTUZ* *dem. gig. Prisc.* (*tract.* I *semel*) *Prim. Beat.* (*praef.* v. 18; *lemm.*; VI. iii. 17) *cum gr.* ℵCPP[47] 1. *al.*[46] ὄνομα. blasphaemiae I, blasfemiae DT, blasphemie OWZ*, blasphemiae (*sed* e *pr. in ras. scr. et* e *sec. exp.*) U.

2. **bestia** *etiam Tyc.*[Hm] *Baed.*[OD] *Beat.* (*lemm.*), *gr.* τὸ θηρίον: bestiam ACFΘKΠΣ*TU *Tisch. gig. Tyc.*[Hv] *Prim. Baed.*[S] *Beat.* (VI. iii. 19). **quam** *cum gr. paene omn.* ὃ (7*. *al.*[8] ὄν): *gr.* 178. *al.*[2] τὸ ἀναβαῖνον; *gr.* 28. 121 *om.* **uidi** = εἶδον, *cf.* uideram *Iren.* (*int.* V. xxviii. 2): uidisti Z*; *deinde gr.* 178. *al.*[2] + καί. **similis erat** *cum ord. gr.* 21. *al.*[22] ὅμοιον ἦν: > er. s. *Prisc.* (*infra*) *cum ord. gr. plur.* ἦν ὅμ.; simile *tantum gig. cum gr.* P[47] 1. *al.*[30] ὅμ. (*sine* ἦν). **et** *pr.* . . . **pardo**: et erat similis pardo *Prisc.* (*tract.* I). **eius** *pr.*: *om. Uict.-Pet.*[YS] (*non autem* [AΦ]) *sine auct. gr.* **sicut** *pr.*, *cf.* tamquam *Uict.-Pet. Prim.*, *et* quasi *Iren.*, *cum gr. omn.* ὡς: similes *gig.*; *deinde* + pedes OϚSℭ *Uict.-Pet.*[A] *Ber. sine auct. gr.* hursi C. **et os** (hos CO*) *etiam Uict.-Pet.*[ΦS] *cum gr. omn.* καὶ τὸ στόμα: os autem *Uict.-Pet.*[A]; os *tantum Uict.-Pet.*[Y] *Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 19). **sicut** *sec.* (-uti C; *om.* O*) *etiam Beat.* (VI. iii. 19), *gr.* ὡς: ut *Prim. Beat.* (*lemm.*); tamquam *Uict.-Pet.*; quasi *Iren.* **os** *sec.* (hos C) *cum gr. plur.* στόμα (245 στόματος): ora *Uict.-Pet.*; *om.* Π *Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 19) *cum gr.* 38. *al.*[11] **leonis** (l *in ras.* s *scr.* A) *cum gr. plur.* λέοντος: leonum *Uict.-Pet. cum gr.* ℵ 14. *al.*[4] λεόντων; *deinde* + erat *Ber. sine auct. gr.* **illi** (αὐτῷ): ei *Iren. Prisc. Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 20). dracho CF, dracco G. **uirtutem suam et potestatem magnam** (magna Z*) *cum gr.* 92. *al.*[6] τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ ἐξουσίαν μεγάλην: u. s. et sedem suam et p. m. D (*Bentl.*) *gig. Baed.*[D] *et* u. s. et thronum suum et p. m. *Iren. Prim. cum gr. plur.* τ. δ. αὐ. καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ (7. *al.*[2] *om.*) ἐξ. μ., *cf. gr.* 206 > τ. δ. αὐ. καὶ τ. ἐξ. αὐ. τὴν μ. καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ; u. s. et sedem suam *Beat.* (VI. iii. 20) *cum gr.* 29. *al.*[11] τ. δ. αὐ. (176 + τὴν μ.) καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, *cf.* > sedem suam et u. s. *Prisc.*; u. s. *tantum Baed.*[SO] (*in fine pericopes*) *Beat.* (*lemm.*); *deinde gr.* A** + ἔδωκεν αὐτῷ, *non autem latt.*

sicut *sec.* . . .[3] **admirata est**: *in ras. scr.* Σ[2].

3. **et** *pr.*: + uidi DFKOΣ[2]UVWZ[c] *vg. cod. caraf. dem. diu. haf. Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VI. iii.

et plaga mortis eius
curata est
et admirata est uniuersa
terra post bestiam
4 et adorauerunt draconem
quia dedit potestatem
bestiae
et adorauerunt bestiam
dicentes
quis similis bestiae?
et quis poterit pugnare
cum ea?
5 et datum est ei os loquens
magna et blasphemiae
et data est illi potestas
facere menses quadraginta duos

---

22) *Ber. cum gr.* 26. *al.*[7] *qui add.* εἶδον. unum (num *in ras. scr.* A): + caput *Prim. sine auct. gr.* de (*in ras. scr.* A) capitibus (ibus *in ras. scr.* U) *etiam Uict.-Pet.*[AYS], *cf.* ex c. *Iren.* (*int.* V. xxviii. 2) *Uict.-Pet.*[Φ] *Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 22), *cum gr.* ℵACPQ**𝔓[47] 2. *al. pler.* ἐκ τῶν κεφαλῶν: *gr.* Q* 1. *al.*[39] τ. κ. (*sine* ἐκ), *non autem latt.* suis *etiam Uict.-Pet.*[Φ], *cf.* eius FKUVWZ[c] *c dem. diu. Iren. Tyc.*[Hm] *Baed. Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 22) *Ber.*, *cum gr. omn.* αὐτοῦ: septem *Prim.*; *om.* D *Uict.-Pet.*[AYS] *Tyc.*[Hv] quasi, *cf.* tamquam *Uict.-Pet.*[Φ], *cum gr. omn.* ὡς (Q 2. *al.*[122] ὡσεί): *om. Uict.-Pet.*[AYS] occisum (hoccis. C, occiss. D) *etiam Uict.-Pet.*[AYS], *cf.* decisum *Iren.*, *et* iugulatum *Uict.-Pet.*[Φ], *cum gr. plur.* ἐσφαγμένην: *gr.* 16. *al.*[39] ἐσφραγισμένην (187. 218 -μένη; 113 -μένοι) *apud latinos non redduntur*; *deinde* + fuerit *Prim.* in mortem *etiam Uict.-Pet.*[AS], *cf.* ad mortem *Uict.-Pet.*[Φ] *Prim.*, *cum gr.* εἰς θάνατον: in morte DF[c]GIKΣ[2]VWZ[c] *c haf. Uict.-Pet.*[Y] *Baed.*[D] (*def.* [SO]) *Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 22). **et plaga mortis eius curata est** *etiam Uict.-Pet.*[AYS], *cf.* et pl. m. ei. sanata est *Uict.-Pet.*[Φ], *cum gr. plur.* καὶ (214 *om.*) ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ (Q* 46. *al.*[11] *om.*) ἐθεραπεύθη: *gr.* 62. *al.*[7] *om.*, *non autem latt.* **admirata** (amm. AKOTV) **est**, *cf.* mirata est *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 25, 27, 32), *cum gr.* ℵPQ 2. *al. pler.* ἐθαύμασεν (84 ἐθαύμαζεν), *cf.* admiratae sunt *Prim.*: ammiratio facta est *gig. cum gr.* ACE𝔓[47 ut uidetur] 1. *al.*[48] ἐθαυμάσθη (C ἐθαυμαστώθη; 146. 220 ἐθαμβήθη). **uniuersa** (hun. C) **terra**, *cf.* omnis t. *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 25, 27, 32), *cum gr. plur.* ὅλη ἡ γῆ: in terra *gig.*, *cf. gr.* E 1. *al.*[42] ἐν (81 *om.*) ὅλῃ τῇ γῇ; gentes inhabitantes terram *Prim.*—*cf. uers.* 8 *et* xvii. 8. **post** (*om.* Π*) **bestiam** (+ illam *gig.*), *cf.* secuta bestiam (bestia *Beat.* VI. iii. 25, 27) *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 25, 27, 32), *et gr. paene omn.* ὀπίσω τοῦ θηρίου: ad bestiam *Prim.*, *cf. gr.* 14. 92. 124 ἐπὶ τοῦ (124 τῷ) θηρίου (124 θηρίῳ); post eam *Baed.*

4. **adorauerunt** *pr.* (-berunt T) *cum gr. paene omn.* προσεκύνησαν: *gr.* 𝔓[47] 36. 40 προσεκύνησεν. **draconem** (-chonem CF, dra *in ras. scr.* O) = *gr. min. pauc.* τὸν δράκοντα: *gr. paene omn.* τῷ δράκοντι. **quia dedit** *etiam Baed.*[OD], *cf.* quoniam d. *Iren.* (*int.* V. xxvii. 2) *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 29), *et* eo quod tradidisset *Prim.*, *cum gr.* ℵACP𝔓[47] 12. *al.*[51] ὅτι (28 ὅτε) ἔδωκεν: qui dedit IU *vg. cod. caraf. gig. Baed.*[S] *cum gr.* 57. *al. pauc.* ὃς ἔδωκεν, *cf. gr.* Q 2. *al.*[129] τῷ δεδωκότι (113 + αὐτῷ) *et* 14. 92 τῷ δόντι; *gr.* E 67. 120 καὶ ἔδωκεν. **potestatem** = τὴν (17. *al. pauc. om.*) ἐξουσίαν: omnem p. suam *Prim.* bestie *pr.* OW. **et adorauerunt** (-berunt T) **bestiam** *cum gr. plur.* καὶ προσεκύνησαν τῷ (A 21. *al. pauc.* τὸ) θηρίῳ (A 21. *al. pauc.* θηρίον), *cf.* > iterum bestiam ad. *Prim.*: *gr.* E 12. *al.*[21] *om. per homoioteleuton*—*cf.* 29. *al.*[2] *qui om.* **draconem . . . ad.** *sec.*, 1. *al.*[5] *qui om.* **et ad.** *pr.* . . . **bestiam**, *et* 𝔓[47] *qui om.* **et ad.** *sec.* . . . **bestiae** *sec.* **dicentes**: ic *ex* u Π. **quis** (qui O) **similis** (+ est D *Baed.*[D]) **bestiae** (-tie OW), *cf.* q. s. illae b. *Prim.*, *et* qui s. b. illi *Iren.*, *cum gr. paene omn.* τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ: 114. *al.*[3] *om.* **similis bestiae et**: *in ras. scr.* Σ[2]. **et** *tert. cum gr.* ℵACEPQ𝔓[47] 1. *al. plu.* καί: aut *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 34) *cum gr.* 222 ἤ; *gr.* 2. *al. fere*[80] *om.*, *non autem latt.* **quis** *sec.* = τίς: qui *Iren.* **poterit** *etiam Beat.* (*lemm.*), *cf.* potest *gig. Iren. Prim. Beat.* (VI. iii. 34), *et gr.* ℵACEP𝔓[47] 1. *al. mu.* δύναται: *gr.* Q 2. *al.*[110] δυνατός. **pugnare**, *gr.* πολεμῆσαι: belligerare *Prim.* **cum ea**, *cf.* cum ipsa *Iren.*, *cum gr. paene omn.* μετ' αὐτοῦ: contra eam Z*; *gr.* 97. *al.*[2] αὐτό. > cum ea pugnare *Beat.* (*lemm.*; *non autem* VI. iii. 34) *contra ord. gr.*

5. **et** *pr.* . . . **blasphemiae**: *def. Tyc.*[H] *Prim. et gr.* 1. *al.*[5] *om.* **ei** (αὐτῷ): illi *gig. Ber.* **os** (hos C): *om.* F *sine auct. gr.* **loquens** = λαλοῦν: loqui CFTU*Z* *Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 35); loquendi *gig.* '*Prosp.*' (*infra*); ut loquatur *haf.* **et** *sec.*: *om.* A *Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 35) *sine auct. gr.* **blasphemiae** (-phemie W*, -femie T, plasphemie Z*; las *in ras. scr.* Σ[2]) = *gr.* 39. *al.*[4] βλασφημίαι, *cf.* blasphemia Θ *Iren.* (*int.* V. xxviii. 2) *Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 35) = *gr.* 27. *al.*[4] βλασφημία: blasphemias (b *ex* p O, -femias D) DIOW[c]𝔐𝔖ℭ *cod. caraf. Tisch. dem. diu. Baed.*[D] *Ber.* = *gr.* ℵC𝔓[47] 38. *al. mu.* βλασφημίας, *cf.* blasphemiam U[c]ς *c haf. Baed.*[SO] = *gr.* EPQ 2. *al.*[122] βλασφημίαν, *et* blasphema *Bentl.* = *gr.* A 12. *al.*[36] βλάσφημα; blasphemare *gig.* **data est**, *gr.* ἐδόθη: datum est Σ* (*corr.* Σ[1]) *gig.* **illi** *etiam Baed.*[S], *gr.* αὐτῷ: ei D *vg. cod. caraf. dem. Iren.*

6 et aperuit os suum in blas-
phemias ad deum blasphe-
mare nomen eius
et tabernaculum eius
et eos qui in caelo habitant

7 et datum est illi bellum
facere cum sanctis
et uincere illos
et data est ei potestas in omnem
tribum et populum

Tyc.[H] *Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 37); *om. Baed.*[O] *et* > potestas illi *Baed.*[D] **potestas facere** (*in ras. scr.* G) = *gr.* ACP$\mathfrak{P}^{47}$ 1. *al. mu.* ἐξουσία ποιῆσαι, *cf.* p. faciendi *Prim.*: potestatem facere *gig.* = *gr.* 12. 141 ἐξουσίαν π.; potestas *tantum Iren.*; *gr.* 100 π. *tantum*; potestas facere malum Π[c]; *gr.* ℵ π. ὃ θέλει; *gr.* EQ 2. *al.*[142] ἐξουσία (63. *al.*[3] -σίαν) πόλεμον π., *cf.* 57. 189 ἐξουσία π. πόλεμον, 14. 92 ἐξουσία πολεμῆσαι, 113. 233 πόλεμον π. *tantum*, *et* 201 πολεμῆσαι *tantum*. **menses** (mensis Σ[2]Z*, *in ras. scr.* G) **quadraginta** (XL W, ·XL· Π *c*) **duos** (duo CGU; quadragintaduos *uno uerbo* ϛ) *etiam Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* ℵCP$\mathfrak{P}^{47}$ 1. *al. pler.* μῆνας τεσσαράκοντα δύο, *cf.* menses XLII (XLIIos T) AKOΣTV *Baed.*[SO] *cum gr.* EQ 10. *al.*[33] μῆνας μβ, mensibus quadraginta duobus *diu. Prim.*, mensibus xlii D *Baed.*[D], *et* menses quadraginta duobus *Beat.* (VI. iii. 37): menses quadraginta (XL *gig.*) et duo (duos *gig.*) FΘ *gig. cum gr.* A 16. *al.*[7] μῆνας τεσσαράκοντα καὶ δύο, *cf.* mensibus XL et duobus *Iren.*; *cf.* xi. 2. *Libere citat* 'data est, ait, potestas bestiae loquendi magna' '*Prosp.*' (*P. L.* li. 846 = *prom. et praed. dei* iv. 10).

loquens . . .[6] **suum**: *in ras. scr.* O.

6. **et aperuit** *cum gr. omn.* καὶ ἤνοιξεν: deinde ap. *Tyc.*[H]; denique ap. *Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 38); quia ap. *ad init. pericopes Ambr.* (*fid.* ii. 15); ap. autem *Prim.*; ap. *tantum ad init. pericopes Beat.* (VI. iii. 42). **hos** C. **in** (n *ex* m O) **blasphemias** (blasf. DT, plasph. Z*) *cum gr.* ℵAC 1. *al.*[15] εἰς βλασφημίας: in blasphemiam Π**ut uidtur* *gig. Ambr. Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 42) *cum gr.* EPQ 2. *al. pler.* εἰς (187 ὡς) βλασφημίαν, *cf.* ad blasphemium *Iren.* (*int.* V. xxviii. 2); in blasphemia (> in bl. os suum *Prim.*) AC '*Prosp.*' (*P. L.* li. 846 = *prom. et praed. dei* iv. 10) *Prim. Beat.* (VI. iii. 38); *gr.* $\mathfrak{P}^{47}$ βλασφημῆσαι *apud latinos non redditur.* **ad** (in *Tyc.*[H] *semel libere*) **deum** (dominum D), *cf.* aduersus d. *Iren.* '*Prosp.*' *Prim.*, *et gr.* πρὸς τὸν Θεόν: a deo U*. **blasphemare** (blasfem. D, blasphaem. Σ, plasphem. Z*) = βλασφημῆσαι: ad blasphemandum *Prim.* **nomen eius** (eus U), *cf.* n. ipsius Σ, *cum gr. paene omn.* τὸ ὄνομα αὐτοῦ (18 *om.*): *gr.* ℵ* αὐτόν *apud latinos non redditur.* **et tabernaculum eius** *cum gr. paene omn.* καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, *cf.* et in tabernaculum (-culo V) ei. *Tyc.*[H]: *om.* T* *cum gr.* C 77. **et eos qui in** (*in ras. scr.* Σ[2]) **caelo** (celo OW; *in ras. scr.* Σ[2]) **habitant** (*in ras. scr.* Σ[2]; inhabitant *Beat.* VI. iii. 42, 44) *cum gr.* ℵ[c]EPQ* 1. *al. mu.* καὶ τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας (ℵ[c] -τες; 36. *al.*[3] οἰκοῦντας; 28. *al.*[4] κατοικοῦντας), *cf.* et in eos q. in c. h. *Tyc.*[Hm]: eos q. in c. habitant (ab. C) *tantum* C (*Bentl.*) *cum gr.* ℵ*ACQ** 2. *al.*[125] τοὺς (35. 130 *om.*) ἐν τ. οὐρ. σκηνοῦντας (ℵ* -τες; 70 οἰκοῦντας; 25. *al.*[2] κατοικοῦντας) *sine* καί, *cf.* q. in c. habitant *tantum Tyc.*[Hv]; q. in c. habitat *tantum gig. Prim.*; *gr.* $\mathfrak{P}^{47}$ ἐν τ. οὐρ. *tantum*; *om. omnino* '*Prosp.*' *et def. Baed.*[SO]

7. **et datum est . . . uincere illos**: *om. Iren.* (*int.* V. xxviii. 2) *cum gr.* ACP$\mathfrak{P}^{47}$ 1*. *al.*[36] **datum est illi bellum** (libellum G*, libellum bellum T—*cf.* x. 2) **facere** (fa *in ras. scr.* Σ[2]) *etiam Baed.*[SO], *cf.* d. est ei b. f. Z* *dem.*, > est d. illi b. f. *vg. cod. caraf. haf.*, > d. illi est b. f. *Baed.*[D], *et* d. illi praelium f. (*sine* est) D, *cum ord. gr.* 1**. *al. mu.* ἐδόθη αὐτῷ πόλεμον ποιῆσαι: > d. est illi f. bellum *gig. Beat.* (VI. vi. 1) *et* > d. est ei f. bellum *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 46) *cum ord. gr.* ℵEQ 2. *al.*[125] ἐδ. αὐ. ποιῆσαι πόλ.; data est ei potestas faciendi bellum '*Prosp.*' (*P. L.* li. 846 = *prom. et praed. dei* iv. 10) *Prim. cum gr.* 19. *al.*[14] ἐδ. αὐ. ἐξουσία ποιῆσαι πόλ.—*cf.* vi. 8, ix. 3, xiii. 5 *et* 7 *infra.* **uincere illos** (*in ras. scr.* O), *cf.* uincere eos *vg. cod. caraf. haf. Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 46), *cum gr.* ℵEQ 2. *al. pler.* νικῆσαι αὐτούς, *cf.* uicit eos *Prim. cum gr.* 218 ἐνίκησεν αὐ., *et* uincet illos *diu. cum gr.* 1** νικήσει αὐ.: uincere *tantum* Π; uincere et occidere eos '*Prosp.*', *cf.* uincere eos et occidere eos *Beat.* (VI. vi. 1), *et* xi. 7. **et data** (datum O*) **est** (*om.* O* *diu.*) **ei potestas** *etiam Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 48), *cf.* et d. est illi p. C *vg. cod. caraf.*, *cum gr. omn.* καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία (ℵ* 12. *al.*[3] -σίαν)—*cf. etiam* et d. est p. *tantum haf.*, *et* > et d. est p. illi *Baed.*[D] (et *tert.* . . . gentem *def.* [SO]): accepit autem potestatem *Beat.* (VI. vi. 2). **in omnem tribum et populum et linguam et gentem**, *cf.* super omn. tr. et p. et l. et g. *Iren. Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 48) *et gr.* ℵACPQ 2. *al. longe plu.* ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαὸν (C λαοὺς) καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος: in omn. tr. et l. et g. *tantum Beat.* (VI. vi. 2) *et gr.* E$\mathfrak{P}^{47}$*ut uidtur* 1. *al. mu.* ἐπὶ π. φ. κ. γλ. κ. ἔθν. (*sine* κ. λ.), *cf.* in omni tribu et lingua et gente *tantum* '*Prosp.*'; super omnem tribum et linguam *tantum Tyc.*[H]; *gr.* 113. 220 > ἐπὶ π. φ. κ. λαὸν (113 λαῶν) κ. ἔθνος (113 ἔθνους) κ. γλῶσσαν (113 γλωσσῶν), 62. *al.*[7] > ἐπὶ π. φ. κ. γλ. κ. ἔθν. κ. λ., 159 ἐπὶ π. φ. κ. λ. κ. ἔθν. *tantum*, *et* 164 ἐπὶ π. φ. κ. ἔθν. *tantum*, *apud latinos non redduntur.*

tribum . . .[8] **nomina**: *in ras. scr.* Σ[2].

et linguam et gentem
8 et adorabunt eum omnes
qui inhabitant terram
quorum non sunt scripta
nomina in libro uitae agni
qui occisus est ab origine
mundi
9 si quis habet aurem audiat
10 qui in captiuitatem
in captiuitatem uadit

8. **adorabunt** (u *in ras. scr.* Θ) *etiam Beat.* (VI. iii. 50) *cum gr. omn.* προσκυνήσουσιν : adorauerunt (+ uel būt *sup. lin.* O) ΚΟΠVWZ[c] *vg. cod. caraf. c Iren.* (*int.* V. xxviii. 2) *Prim. Baed. Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 48; VI. vi. 2) *Ber.* **eum**, *gr.* αὐτῷ (ACQ𝔓[47] 2. *al.*[96] αὐτόν) : eam (+ uel eū *sup. lin.* O) G*ΟΠ*UW *vg. cod. caraf. Bentl. c diu.*[c] *haf. Iren. Tyc.*[Hm] *'Prosp.'* (*P. L.* li. 846 = *prom. et praed. dei* iv. 10) *Cassiod.* (*comm.*) *Baed.*; *om. Tyc.*[Hv] **omnes** : + gentes D*. **qui inhabitant** (inhabitabant Ꞩ) **terram**, *cf.* q. habitant (ab. C; habitabant *c**) t. ACDIOΠ *c Baed. Ber.*, inhabitantes t. *Prim.*, habitantes t. *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 48, 50), *et gr.* 19. *al.*[6] οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν (146 οἰκουμένην) : qui habitant super t. *gig. Iren.*, *cf.* inhabitantes super t. *Beat.* (VI. vi. 2), *et gr.* 61. 126 οἱ κ. ἐπὶ τὴν γῆν—*gr. paene omn.* οἱ κ. ἐπὶ (95 *om.*) τῆς γῆς; *om. omnino Aug.* (iv. 708 *libere*) *'Prosp.'* (*P. L.* li. 846 *et libere* 832 = *prom. et praed. dei* iv. 10 *et* iii. 35); *deinde* + et Σ[2] *sine auct. gr.* **quorum non sunt scripta** (scrib. F*) **nomina** *cum gr.* ℵEP𝔓[47] 1. *al. mu.* ὧν οὐ (ℵ* *om.*; 113. 177 οὔτε) γέγραπται τὰ ὀνόματα (ℵ*𝔓[47] 95. *al.*[8] + αὐτῶν), *cf.* > q. non sunt nom. scr. GΣ *gig.*, *et* > q. nom. non sunt scr. *Baed. Beat.* (VI. vi. 2) *cum gr.* 141 ὧν τὰ ὀν. οὐ γ. : cuius non est scriptum nomen *Iren. cum gr.* AC 19. *al.*[7] οὗ (50 ὃν) οὐ (50 οὔτε; A οὐαὶ *pro* οὗ οὐ, *cf.* 178. *al.*[2] οὐαὶ οὐαὶ οὗ οὐ) γ. τὸ ὄνομα (AC 124. *al.*[5] + αὐτοῦ), *cf.* > cuius nomen non est scriptum *Prim.*; quorum non est scriptum nomen (+ eius *Beat.* VI. iii. 49) *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 49) *cum gr.* Q 2. *al.*[140] ὧν οὐ (Q 2. *al.*[42] οὔτε) γ. τὸ (222 *om.*) ὄνομα (111. 122 + αὐτῶν); qui non sunt scripti *Aug.* *'Prosp.'* (*P. L.* li. 846 = *prom. et praed. dei* iv. 10), *cf. gr.* 82* ὧν οὔτε γ. *tantum, et* qui scriptus est *libere 'Prosp.'* (*P. L.* li. 832 = *prom. et praed. dei* iii. 35—*sine* non). **uitae** (-te OWZ*) *cum gr. omn.* τῆς (36. *al.*[3] *om.*) ζωῆς : *om. Prim.*; *deinde* + et I *sine auct. gr.* **agni** (a *ex* i O) **qui occisus** (hoc. C, occissus D) **est** *etiam Beat.* (VI. vi. 2), *cf.* ag. occisi *Iren. Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 49), *cum gr. plur.* τοῦ ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου—*cf. etiam* ag. qui occisi sunt Σ *et* ag. occisi qui est *Prim.* : ag. signati *Tyc.*[H] *cum gr.* 1. *al.*[16] τ. ἀρν. τ. ἐσφραγισμένου; *adnotat 'alia enim editio* agnum signatum ... *transtulit' Baed.* (*comm.*). **ab origine** (hor. C) **mundi** *etiam 'Prosp.'* (*P. L.* li. 832 = *prom. et praed. dei* iii. 35 *libere*) *Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 49), *cf.* ab or. saeculi *'Prosp.'* (*P. L.* li. 846 = *prom. et praed. dei* iv. 10) *et* a constitutione mundi *gig. Iren. Ambrst.* (*in Rom.* v. 14, *in I Cor.* xv. 3) *Quaestt. U. et N. T.* (iii. 4) *Luculent.* (*P. L.* lxxii. 807), *cum gr. omn.* ἀπὸ καταβολῆς κόσμου : ante constitutionem mundi *Beat.* (VI. vi. 2). **qui inhab. . . . mundi** : *cf.* xvii. 8.

9. **si quis** (siquis *uno uerbo* Ꞩ) *etiam Beat.* (VI. vi. 3) *cum gr. omn.* εἴ (C 113 ἤ) τις : qui *tantum Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 51, 52). **aurem** *cum gr. omn.* οὖς : aures (s *in ras.* m *scr.* Σ[2]) FKOΣ[2]UVWZ *c dem. haf. Iren.* (*int.* V. xxviii. 2) *Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 51, 52; VI. vi. 3) *Ber.*; *deinde* + audiendi *Beat.* (VI. vi. 3; *non autem lemm. et* VI. iii. 51, 52) *sine auct. gr.* **si . . . audiat** : si quis aurem habet et audiat *deinde* + quid spiritus dicat D *contra gr. Cf.* ii. 7, *etc.*

10. **qui in captiuitatem in captiuitatem uadit** (uadet C—*cf. Luc. Brug. infra*) CFGU* *Tisch. et* si qui in c. in c. u. (*Bentl.*) *cum gr.* A εἴ τις εἰς αἰχμαλωσίαν εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει, *cf. gr.* 220 εἴ τις ἔχει αἰχ. εἰς αἰχ. ὑπ., *et* > qui in c. u. in c. A : qui in c. ducit (duxerit DΘIKOΠTU[c]V WZ[c] *vg. cod. caraf. c dem. diu. haf. Baed.*[SD] *Ber.*; duxerat *Baed.*[O]) in c. uadit (t *in ras. scr.* O; uadet ΘΠ[c]TꞨ𝔖ℭ *c dem. diu.*—*cf. Luc. Brug. 'Correctores praetulerunt futurum* uadet *praesenti* uadit'; cadet D) DΘIKOΠΣTU[c]VWZ *vg. cod. caraf. c dem. diu. haf. Baed. Beat.* (VI. vi. 3) *Ber.*, *cf.* si qui in c. ducit in c. uadit *Bentl.**, si quis in c. duxerit in c. uadit *gig.*, *et* si quis in c. duxerit in c. ibit *Iren.* (V. xxviii. 2), *cum gr.* 34. *al.*[9] εἴ τις εἰς (188 *om.*) αἰχ. ἀπάγει (35. 87 ἐπάγει) εἰς αἰχ. ὑπ.—*cf. etiam* qui captiuum duxerit et ipse capietur *Prim.*, qui alterum capere uoluerit ipse captiuus erit *libere Cassiod.* (*comm.*), *gr.* 7. *al.*[4] εἴ τις αἰχμαλωτίζει (104. 151 -τίζῃ; 36 -τήσει) εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπ., *et gr.* 18 εἴ τις αἰχμαλωτιεῖ αἰχμαλωτισθήσεται; si quis in captiuitatem uadit *Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 52) *cum gr.* ℵCPQ 𝔓[47 ut vidtur] 12. *al.*[48] εἴ (C ἤ) τις εἰς (14. *al.*[9] *om.*) αἰχμαλωσίαν ὑπάγει (Q -γῃ), *cf. gr.* E 2. *al.*[111] εἴ (113 ἤ) τις ἔχει αἰχμαλωσίαν ὑπ.; *gr.* 130 εἴ τις εἰς αἰχμαλωσίαν ἀπάγει, *et* 1. *al.*[13] εἴ τις εἰς (1. *al.*[11] *om.*) αἰχμαλωσίαν συνάγει; *deinde* + et W *diu. Prim. sine auct. gr.* **qui** *sec.* (*in ras. scr.* O) *etiam Beat.* (VI. vi. 3) : si qui (*Bentl.*) *et* si quis *gig. Iren. Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 52) = εἴ (C 113 ἤ) τις; *deinde* + eum *Beat.* (*lemm. et* VI. iii. 52; *non autem* VI. vi. 3) *sine auct. gr.* **in** (*in ras. scr.* O) **gladio** *etiam Baed.*[SD] *Beat.* (*lemm.*) *cum gr. paene omn.* ἐν μαχαίρᾳ (AC𝔓[47] 201 -ρῃ) : gl. *tantum* GΘ *gig. Iren. Prim. Baed.*[O] *Beat.* (VI.

qui in gladio occiderit
oportet eum gladio occidi
hic est patientia et fides
sanctorum.
11 Et uidi aliam bestiam
ascendentem de terra
et habebat cornua duo
similia agni
et loquebatur sicut draco
12 et potestatem prioris
bestiae omnem faciebat
in conspectu eius
et fecit terram et inhabitantes
in ea adorare bestiam

iii. 52; VI. vi. 3) *cum gr.* 121 *μ.* (*sine ἐν*). **occiderit** (hocc. C) *etiam Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 52), *cf. gr.* CE[c]PQ 1. *al. plu.* *ἀποκτενεῖ*: interficit *gig. Beat.* (VI. vi. 3) *cum gr.* ℵE* 21. *al.*[10] *ἀποκτείνει et* 34. *al.*[7] *ἀποκτέννει*; *gr.* A *ἀποκτανθῆναι*; *gr.* 𝔓[47] *ἀπ*||||||||; *gr.* 2. *al.*[78] *om., non autem latt.* **oportet** (hop. C, oportit Z*) **eum** (+ in FIΠΣU *Bentl. Iren.*) **gladio occidi** (hocc. C) *etiam Baed.*[SO] *cum gr. plur.* *δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ* (C𝔓[47] 201 *-ρῃ*) *ἀποκτανθῆναι*, *cf.* > et ipsum gl. op. occ. *Prim.*, *et gr.* 119. *al.*[4] > *δ. αὐ. ἀπ. ἐν μ.*: op. eum occ. *tantum* D *Baed.*[D] *cum gr.* 2. *al.*[77] *δ. αὐ. ἀπ.* (*sine ἐν μ.*); gl. interficietur *tantum gig. Beat.* (VI. vi. 3), *cf.* utique captiuum in gl. occidetur *Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 52), *gr.* 124 *ἐν μ. ἀπ.* (*sine δ. αὐ.*), *et gr.* A *αὐ. ἐν μαχαίρῃ ἀπ.* (*sine δ.*); *gr.* 140 *αὐ. ἀπ.* (*sine δ. et ἐν μ.*). **hic** *etiam Beat.* (*lemm.*) = *ὧδε*: haec (hec W) W *Baed. Beat.* (VI. iii. 52). **est**: *om.* D, *cf. gr.* 113 *qui* > *ἐστίν in fin. uers.* **patientia** (pacient. GΘ*KΠΣWZ[c], pacienc. O; + *ras. circa* 6 *litt.* U) **et fides sanctorum**, *cf.* sustinentia et f. sanc. *Iren.*, *cum ord. gr. paene omn.* *ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων*—*cf. etiam* > f. et pacientia sanc. Z* *cum ord. gr.* 36 *ἡ π. κ. ἡ ὑπ. τ. ἁγ.*, *et gr.* 149. 186 > *ἡ ὑπ. τ. ἁγ. κ. ἡ π.*: sapientia et f. sanc. *gig.* (*cf. uers.* 18); patientia et uirtus sanc. *Beat.* (*lemm.*; VI. iii. 52); *gr.* 38. *al.*[3] *ἡ ὑπ. κ. ἡ θλίψις τ. ἁγ. apud latinos non redduntur.* **hic . . . sanctorum**: *cf.* xiv. 12.

11. **et** *pr.*: *om. ad init. pericopes 'Prosp.'* (*P. L.* li. 846 = *prom. et praed. dei* iv. 11) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 711) *sine auct. gr.* **aliam**: *om. 'Prosp.' sine auct. gr.* **bestiam ascendentem** (hasc. C) *etiam Uict.-Pet.*[ΦS] *cum gr. omn.* *θηρίον ἀναβαῖνον* (𝔓[47] 7. *al.*[10] *-νων*), *cf.* b. subeuntem *Uict.-Pet.*[Y]: b. descendentem T; b. magnam *Uict.-Pet.*[A] **de terra** *cum gr. omn.* *ἐκ τῆς γῆς*: *om.* Π *Cassiod.* (*lemm.*). **et** (*om. Beat. lemm.*) **habebat** (habetbat Z) *etiam Uict.-Pet.*[ΦS] *cum gr. plur.* *καὶ εἶχεν* (218 *ἔχει*): habentem *gig. Uict.-Pet.*[AY] *Prim. Greg.-Mag. Ber. cum gr.* 62. *al.*[10] *ἔχον* (72 *ἔχων*). **cornua duo** (uo *in ras. scr.* O; ·ii· D) *etiam Uict.-Pet.*[ΦS] *Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 11) *Heter. et Beat.* (*P. L.* xcvi. 987) *cum ord. gr. plur.* *κέρατα δύο* (12 *δεκαδύο*): > d. c. *Greg.-Mag. Beat.* (*praef.* v. 19) *cum ord. gr.* 18. 19 *δ. κ.*; c. *tantum Uict.-Pet.*[AY] *cum gr.* 2. *al.*[74] *κ.* (*sine δ.*). **similia** (ia *in ras. scr.* Σ[2]U) **agni** (ag *in ras. scr.* Σ[2]) = *gr.* 1. *al.*[16] *ὅμοια ἀρνίου*, *cf.* s. agno D *gig. Uict.-Pet.*[ΦS] *Beat.* (*praef.* v. 19) = *gr. plur.* *ὅμ.* (7. *al.*[9] + *τῷ*) *ἀρνίῳ*, *et* > agni s. *'Prosp.' Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 11) *Heter. et Beat.*: quasi agnum *Uict.-Pet.*[AY] **et loquebatur** *etiam Uict.-Pet.*[ΦS] *cum gr. paene omn.* *καὶ ἐλάλει* (Q 12. *al.*[17] *-λη*), *cf.* et loquitur *gig. cum gr.* 𝔓[47] *κ. λαλεῖ*: loquentem *Uict.-Pet.*[AY] **sicut draco** (-cho CF, drocco *sic* G), *cf.* ut dr. *Tyc.*[H] *Prim. Greg.-Mag. Baed. Beat.* (VI. iv. 46), *et* quasi draco (draconem *Uict.-Pet.*[A]) *Iren.* (*int.* V. xxviii. 2) *Uict.-Pet. Beat* (*praef.* v. 20; *lemm.*; VI. iv. 12) *Heter. et Beat.* *cum gr. plur.* *ὡς δράκων*: *gr.* 21. *al.*[8] *om., non autem latt.*

12. **potestatem prioris bestiae** (-tie OW) **omnem**, *cf.* pot. primae b. omn. *Iren.* (*int.* V. xxviii. 2), *cum ord. gr. paene omn.* *τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν*: > pot. b. prioris omn. Σ *cum ord. gr.* 14. *al.*[3] *τὴν ἐξ. τοῦ* (87. 95 *τῷ*) *θηρίου* (87. 95 *-ρίῳ*) *τοῦ* (87. 95 *τῷ*) *πρώτου* (87. 95 *-τῳ*) *πᾶσαν*; > omn. pot. prioris b. *Baed. Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 46) *Heter. et Beat.* (*P. L.* xcvi. 987) *Ber.*; *gr.* 31 > *τὴν ἐξ. πᾶσαν τοῦ πρ. θ.*; pot. prioris b. *tantum gig. Prim. cum gr.* 59 *τὴν ἐξ. τοῦ πρ. θ.* (*sine πᾶσαν*). **faciebat** (faciebant G*) *cum gr.* 38. *al.*[7] *ἐποίει* (113 *ἐποίη*; 200 *ἐπεποίει*): facit (*Bentl.*) *gig. cum gr. plur.* *ποιεῖ*; *gr.* 34. *al.*[8] *ποιήσει apud latinos non redduntur.* **in conspectu eius**, *gr.* *ἐνώπιον αὐτοῦ*: coram illo *gig.* **fecit** *etiam* Π[c]: facit CFΠ[1]Σ*TUZ* *Bentl. diu.* gig. Iren. Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 49, 53, 66) *Heter. et Beat. cum gr.* ℵACP𝔓[47] 1. *al. mu.* *ποιεῖ*; faciebat Π* *cum gr.* EQ 2. *al.*[118] *ἐποίει* (98. *al.*[4] *ἐποίη*); instituet enim *ad init. pericopes Beat.* (VI. vi. 4), *cf. gr.* 34. *al.*[8] *ποιήσει*. **terram** (terra VZ[c]) = *gr. paene omn.* *τὴν γῆν*: in terra *Prim.* (in consp. ei. et f. *om.*), *cf. gr.* 113 *τῇ γῇ*. **et inhabitantes** (inab. C; habitantes AG *vg. cod. caraf.* c) **in ea** (eam AFGI), *cf.* et qui habitant in ea *Iren.*, *et* et eos qui inhabitant (habitant *gig.*) in illa *gig. Beat.* (VI. vi. 4), *cum ord. gr.* C 14. *al.*[7] *καὶ τοὺς κατοικοῦντας* (146 *ἐνοικοῦντας*) *ἐν αὐτῇ*—*cf. etiam* et eos qui inhabitant eam *Beat.* (VI. iv. 53) *Heter. et Beat.*: > et eos qui in ea habitant *Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 49) *cum ord. gr.* ℵAEPQ𝔓[47] 1. *al. pler.* *καὶ* (P *ἐνώπιον pro τὴν γῆν καὶ*) *τ. ἐν αὐ. κατοικοῦντας* (164 *οἰκοῦντας*; 113 *σκηνοῦντας*); et eos qui inhabitant *tantum Beat.* (VI. iv. 66); et eos qui in ea sunt

primam
cuius curata est plaga
mortis
13 et fecit signa magna ut etiam
ignem faceret de caelo
descendere
in terram in conspectu
hominum
14 et seducit habitantes terram
propter signa quae data sunt
illi facere in conspectu
bestiae dicens

Tyc.^{H} *cum gr.* 41 *καὶ τ. ἐν αὐ. tantum*; ut inhabitantes terram *Prim.* (*lemm.*; *deinde adnotat* '*uel sicut alia translatio* ut terram et qui habitant eam' *comm.*). **adorare** (ra *sup. lin.* T) *etiam Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 49, 53) = *gr.* ℵ *προσκυνιν*: ut adorent *gig. Tyc.*^{H} *Beat.* (VI. iv. 66, VI. vi. 4), *cf.* ut ado[ra]rent *Iren.*, *et gr. paene omn. ἵνα προσκυνήσωσιν* (ACP^{47} 7*. *al.*^{14} *προσκυνήσουσιν*)—*cf. etiam* adorarent *Prim.* (*uide supra*). **bestiam primam** *etiam Beat.* (VI. vi. 4), *gr. τὸ* (18. *al.*^{21} *τῷ*) *θηρίον* (18. *al.*^{18} *-ρίῳ*) *τὸ* (18. *al.*^{18} *τῷ*) *πρῶτον* (18. *al.*^{18} *-τῳ*): b. priorem *Tyc.*^{H} *Beat.* (VI. iv. 66), *cf.* b. illam priorem *Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 49) *Heter. et Beat.*; b. *tantum Beat.* (VI. iv. 53). **curata est**, *gr. ἐθεραπεύθη*: c. erat *Prim.* plagam Σ*. **mortis** *cum gr. paene omn. τοῦ θανάτου*: *gr.* A *om.*, *non autem latt.*; *deinde* + eius DΠ *gig. Iren. Tyc.*^{H} *Baed.*^{D} (*non autem* ^{SO}) *Beat.* (*semper*) *Heter. et Beat. cum gr. plur.* (P 14. *al.*^{6} *exceptis*) *qui add. αὐτοῦ.*

13. **fecit**: facit FU* (*Bentl.*) *Tisch. Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 66) *Heter. et Beat.* (*P. L.* xcvi. 987) *cum gr. plur. ποιεῖ* (13. *al.*^{3} *ποιῇ*); faciet *Iren.* (*int.* V. xxviii. 2) *Tyc.*^{H} *Beat.* (VI. vi. 5) *cum gr.* 34. *al.*^{14} *ποιήσει*; *gr.* E* 31 *ἐποίει apud latinos non redduntur.* **signa magna** (*om.* Z*) *cum ord. gr. plur. σημεῖα μεγάλα*: *gr.* 34. *al.*^{9} > *μ. σ.*, *non autem latt.* **ut etiam ignem** *etiam Baed.*^{D} *Beat.* (VI. vi. 5), *cf.* ut et ig. Σ *Iren. Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 66), *cum gr.* ℵACPP^{47} 1. *al. mu. ἵνα καὶ πῦρ*—*cf. etiam* ita ut etiam ig. *Baed.*^{SO} *Ber.*, ita ut et ig. '*alia translatio*' *ap. Prim.* (*comm.*), *gr.* Q 2. *al.*^{112} > *κ. π. ἵνα*, *et gr.* 47 > *κ. ἵνα π.*: ut ig. *tantum Tyc.*^{H} *Heter. et Beat. cum gr.* 12. *al.*^{6} *ἵνα π.* (*sine κ.*), *cf.* ita ut ig. '*Prosp.*' (*P. L.* li. 846 = *prom. et praed. dei* iv. 11) *Prim.* (*lemm.*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 713), *et gr.* 14. 92 > *π. ἵνα*; et ignem (ignis *Uict.-Pet.*^{Y}) *libere Uict.-Pet.*$^{Y\Phi S}$ *Beat.* (*praef.* v. 20) *cum gr.* 40 *κ. π.* (*sine ἵνα*—*cf. autem infra*); *gr.* 21. *al.*^{11} *ἵνα ἐν πλάνῃ . . . π. et* 113 *π. tantum apud latinos non redduntur.* **faceret** (e *sec. ex* i O; facere V) **de caelo** (celo O) **descendere** (disc. DΣZ, dec. O), *cf.* faciat de c. descendere *Iren. Tyc.*^{H} '*alia translatio*' *ap. Prim.* (*comm.*) *Greg.-Mag. Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 66) *Heter. et Beat.*, *cum ord. gr.* ACP^{47} 34. *al.*^{27} *ποιῇ* (P^{47} 34. *al.*^{6} *ποιήσῃ*; 156. *al.*^{2} *ποιήσει*; 21. *al.*^{10} > *ποιῇ πῦρ et* 28 > *ποιεῖ πῦρ*—*cf. supra*) *ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνειν* (P^{47} 34. *al.*^{6} *καταβῆναι*)—*cf. etiam* faceret de c. discendentem *Prim.* (*lemm.*): > facit descendere de c. *libere Beat.* (VI. iv. 71) *cum ord. gr.* ℵEP 1. *al. uix mu. ποιῇ* (EP 12. *al.*^{19} *ποιεῖ*; 124. *al.*^{2} *ποιήσῃ*; 200 *ποιήσει*) *καταβαίνειν* (124 *καταβῆναι*) *ἐκ τοῦ* (114. *al.*^{2} *τῶν*) *οὐρανοῦ* (114. *al.*^{2} *οὐρανῶν*); > de c. faceret descendere *gig.*, *cf.* > de c. faciet descendere *Beat.* (VI. vi. 5); > de c. descendere faciet *libere Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$; > descendere de c. faciunt *libere Beat.* (*praef.* v. 20); faceret descendere *tantum* W; de c. descendet *tantum Uict.-Pet.*^{Y}, *cf. gr.* Q 2. *al.*^{130} *ἐκ τ. οὐρ.* (40. 210 + *ἵνα*) *καταβαίνῃ* (Q 6. *al.*^{20} *καταβαίνει*; 21. *al.*^{12} *καταβαίνειν*; 87 *καταβῆναι*) *tantum*; *gr.* 36. *al.*^{5} *καταβαίνῃ* (36 *καταβαίνει*) *ἐκ τ. οὐρ. tantum apud latinos non redduntur.* **in terram** *etiam Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 66) *cum gr.* ℵACP 1. *al. sat. mu. εἰς τὴν γῆν*, *cf.* in terra *Beat.* (VI. vi. 5): *gr.* QP^{47} 2. *al.*^{134} *ἐπὶ τὴν* (104 *τῆς*) *γῆν* (14. 104 *γῆς*); *om. Prim. Beat.* (*praef.* v. 20 *libere*) *cum gr.* E 67. *al.*^{7} **in conspectu** (-pettu Z; conspectum AG *c*) **hominum** (omnium Θ) *etiam Beat.* (*praef.* v. 20; *lemm.*; VI. iv. 66), *gr. ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων*: sub oculis h. '*Prosp.*' *Prim.*; coram hominibus *gig. Beat.* (VI. vi. 5). > in conspectu hominum descendere in terram Π, *cf. gr.* 62. *al.*^{9} *qui* > *καταβαίνειν* (233. 245 *-νῃ*) *ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τὴν γῆν.*

14. **seducit** *etiam Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 67, 68) = *πλανᾷ*: seducet AΠ^{c} *Iren.* (*int.* V. xxviii. 2) *Beat.* (VI. vi. 5); seduxit W𝔊𝔖ℭ *c* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 846 = *prom. et praed. dei* iv. 11) *Prim. Ber.*; *deinde gr.* 77. 128 + *τοὺς ἀνθρώπους et* E 2. *al.*^{96} + *τοὺς ἐμούς*, *non autem latt.* **habitantes** (+ *ras. circa* 8 *litt.* U) **terram**, *cf.* inhabitantes t. *Beat.* (VI. vi. 5), eos qui habitant t. '*Prosp.*', *et* eos qui inhabitant t. *Prim.* (*lemm.*): habitantes in terram KOV *c*, *cf.* habitantes in (a *dem.*) terra DW *vg. cod. caraf. Bentl. dem. diu. gig. haf.*, eos qui habitant in terram *Beat.* (VI. iv. 68), inhabitantes super terram *Iren.*, *et gr. τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς* (154 *τὴν*) *γῆς* (154 *γῆν*)—*cf. etiam* > eos qui in terra inhabitant *Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 67) *Heter. et Beat.* (*P. L.* xcvi. 987); terram et qui habitant in ea '*alia translatio*' *ap. Prim.* (*comm.*). **propter** (+ in O*) **signa** *etiam Beat.* (VI. vi. 5) = *διὰ τὰ σημεῖα*: per haec s. *Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 68) *Heter. et Beat.* **quae** (que OWZ*) **data** (-te Z*) **sunt** *etiam Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 69) = *ἃ ἐδόθη* (46. *al.*^{4} *ἐδόθησαν*; 203. 240 *ἔδωκεν*): q. permissa s. *Beat.* (VI. vi. 5). **illi** (ille Z*),

habitantibus in terra ut faciant
imaginem bestiae quae habet
plagam gladii
et uixit [15] et datum est illi
ut daret spiritum imagini
bestiae
ut et loquatur imago bestiae
et faciat ut quicumque non
adorauerit imaginem
bestiae occidatur

---

gr. αὐτῷ : ei D '*Prosp.*' *Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 69; VI. vi. 5) *Heter. et Beat.* **facere** = ποιῆσαι (38. *al.*^{10} ποιεῖν) : ut faceret *Prim.*; *om.* O. **in conspectu bestiae** (-tie OW), *gr.* ἐνώπιον τοῦ θηρίου : coram bestia *gig. Prim.* **dicens** (dicentes Z*) = λέγων (Q*** 1. *al.*^{18} λέγον; Q** 149. 186 λέγοντος) : et dicit *Prim.*; et praecipiet *Beat.* (VI. vi. 6). **habitantibus** = τοῖς κατοικοῦσιν : incolis *Prim.* **in terra,** *cf.* in terram FOΠVZ, *et gr.* ἐπὶ τῆς γῆς : terrae *tantum* A* *Prim.*, *cf.* terram *tantum Beat.* (VI. vi. 6). **propter . . . in terra** : *gr.* Q* 130 *om.*, *non autem latt.* **ut faciant** (ant *in ras. scr.* U; faciunt K), *gr.* ποιῆσαι (ℵ καὶ π.) : ut facerent O *haf.* **in conspectu . . . ut faciant** : *om. Beat.* (*lemm. et* VI. iv. 69; *non autem* VI. vi. 5 *et* 6)—*cf. Heter. et Beat.* (*qui* in conspectu . . .^{15} adorauerit *om.*) *et Iren. Tyc.*^{H} *infra.* **imaginem** (hym. C) *etiam Beat.* (VI. vi. 6), *gr.* εἰκόνα : simulacrum *Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 69)—*cf. Tyc.*^{H} *infra.* **bestiae** (-tie OWZ*) = *gr. paene omn.* τῷ θηρίῳ : *gr.* 14*. *al.*^{4} τὸ θηρίον. > ut imaginem bestiae faciant *Prim. contra ord. gr.* **quae** (que OWZ*) *etiam Beat.* (VI. iv. 54, 65) *cum gr.* ℵ 1. *al. pler.* ὃ (6. *al.*^{10} ᾧ) : qui *gig. Prim. cum gr.* ACEPQ$\mathfrak{P}^{47}$ 21. *al.*^{33} ὅς; sicut '*alia editio*' *ap. Baed.* (*comm.*) *Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 69) *cum gr.* 81. *al.*^{4} ὡς. **habet** (ab. C) *cum gr.* ℵACEP$\mathfrak{P}^{47}$ 1. *al. mu.* ἔχει : habebat Z* *cum gr.* Q 2. *al.*^{137} εἶχεν. **plagam** : + et O *sine auct. gr.* **gladii** (di Π*, *deinde corr.* Π^{1}) **et uixit** *etiam Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 69) *cum ord. gr.* ℵACEP$\mathfrak{P}^{47}$ 1. *al. sat. mu.* τῆς μαχαίρας (ℵAC 36 -ρης) καὶ ἔζησεν ($\mathfrak{P}^{47}$ ζῆσαι), *cf.* de gladio et u. *Prim.* '*alia editio*' *ap. Baed.* (*comm.*) *Beat.* (VI. iii. 24; VI. iv. 54, 65) *cum ord. gr.* 14. *al.*^{3} ἀπὸ τ. μ. κ. ἔζ., *et gr.* 62. *al.*^{7} ἐπὶ τ. μ. κ. ἔζ. : *gr.* Q 2. *al.*^{82} > κ. ἔζ. ἀπὸ τ. μ., *cf. gr.* 16. *al.*^{4} > κ. ἔζ. ἀπὸ τῆς πληγῆς τ. μ.; *gr.* 46. *al.*^{3} τ. μ. καὶ ἔζ. ἀπὸ τῆς πληγῆς τ. μ. **propter . . . uixit** : et imaginem ait iubebit fieri bestiae *libere Iren. Libere citat uersum* 'bestia ergo cum duobus cornibus facit ut populus simulacrum bestiae id est adinuentionem diaboli (> d. ad. ^{m}) adoret' *Tyc.*^{H}

15. **illi** *etiam Beat.* (VI. vi. 7), *gr.* αὐτῷ (ACP* αὐτῇ) : ei *Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 70). **ut** (huti C) **daret spiritum** (*om.* Π*, *deinde* + *in mg.* Π^{1}), *cf.* ut det sp. *Beat.* (VI. vi. 7), *et* dare sp. *Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 70), *cum ord. gr.* ℵAEP$\mathfrak{P}^{47}$ 1. *al. sat. mu.* δοῦναι πνεῦμα : *gr.* Q 2. *al.*^{127} > πν. δ., *non autem latt.*—*cf. autem* et sp. dabit (*pro* et datum . . . spiritum) *libere Iren.* (V. xxviii. 2); *gr.* C πν. *tantum apud latinos non redditur.* **imagini** (hym. C; imaginis *haf.*; imaginem Z*), *cf.* simulacro *Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 70), *cum gr. omn.* τῇ εἰκόνι : imaginibus *Beat.* (VI. vi. 7). **bestiae** *pr.* (-tie OW), *cf.* illius b. *Prim.*, *cum gr. omn.* τοῦ θηρίου : *om. Iren.* **ut** (+ moueatur D) **et loquatur imago** (hym. C) **bestiae** (-tie Z) *cum gr. plur.* ἵνα καὶ λαλήσῃ (10*. *al.*^{8} -σει) ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου, *cf.* > et ut l. im. bestiae (-tie W) ΣU^{c}W *vg. cod. caraf. c dem. diu. gig. Baed. Ber.*, *et* > et ut im. b. loqueretur *Prim.* : ut loquatur im. bestiae (-tie O) *tantum* Θ*IO *haf. cum gr.* 7. *al.*^{34} ἵνα λαλήσῃ (7. *al.*^{7} -σει; 182 καταλαλήσῃ) ἡ εἰκ. τ. θ. (*sine* κ.); et loquatur im. b. *tantum* K *cum gr.* 81. 204 κ. λαλήσῃ (81* -σει) ἡ εἰκ. τ. θ. (*sine* ἵνα); uti et loquatur im. *tantum Iren.*; ut tamquam homo loquatur im. *Beat.* (VI. vi. 7); *om. omnino Beat.* (*lemm. et comm. ad loc.*) *cum gr.* $\mathfrak{P}^{47}$ 14. *al.*^{19} (*cf.* C 12 *al.*^{2} *qui om.* ἵνα κ. λαλ. . . . θηρίου *tert.*). **faciat** (-cead Z*), *cf.* faceret *Prim.*, *cum gr.* AEPQ 1. *al. plu.* ποιήσῃ : faciet FKO*UVZ^{c}ϛ *c dem. diu. haf. Iren.* (*infra*) *Uict.-Pet.* (*libere*) *Baed. Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 72, 95; VI. vi. 7) *Ber. cum gr.* ℵ 14. *al.*^{44} ποιήσει—*cf. Luc. Brug.* '*Nihil opus est* faciat *mutare, aut in praesens* facit, *aut in futurum* faciet'; *gr.* $\mathfrak{P}^{47}$ τοῦ ποιῆ[σαι]. **ut** *tert.* . . . **adorauerit** : *in ras. scr.* Σ^{2}. **ut** *tert. cum gr.* AP 7. *al.*^{17} ἵνα : *om.* AGIZ *cum gr.* ℵEQ$\mathfrak{P}^{47\,ut\,udtur}$ 1. *al. pler.*—*cf. Iren.* (*infra*). **quicumque** (quecum. Π*, quiquum. T, quicun. 𝔓) *etiam Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 72; VI. vi. 7) = *gr. omn.* ὅσοι ἐάν (ℵ 1. *al. mu.* ἄν; 31. *al.*^{3} *om.*) : qui *Prim. Beat.* (VI. iv. 95)—*cf. Iren. et Tyc.*^{H} *infra.* **adorauerit** *etiam Beat* (VI. iv. 72, 95; VI. vi. 7), *cf.* adoraret *Prim.*, *et* honorauerit (-berit T) CT : adorauerint GΘ*ΠΣ^{2} Z* *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. haf. Iren.* (*infra*) *Beat.* (*lemm.*) *Ber. cum gr. omn.* προσκυνήσωσιν (ℵE 7*. *al.*^{30}-σουσιν), *cf.* adorauerunt *Tyc.*^{H} (*infra*) *Baed.* **imaginem** (hym. C) **bestiae** (-tie OW), *cf.* simulacrum b. *Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 72) *Heter. et Beat.* (*P. L.* xcvi. 987), *cum gr. omn.* τὴν (ℵEPQ 2. *al.*^{160} τῇ) εἰκόνα (ℵEPQ 2. *al.*^{160} εἰκόνι) τοῦ θηρίου : ipsam imaginem (*sine* b.) *Beat.* (VI. vi. 7); eam *Iren.* (*infra*); *om. Beat.* (VI. iv. 95). **occidatur** (hocc. C, atur *in ras. scr.* O) *etiam Beat.* (VI. iv. 95; VI. vi. 7), *cf.* occideretur *Prim.* : occidantur AGΘΠΣ *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. haf. Baed.*$^{S^{c}OD}$ *Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 72) *Ber. cum gr. plur.* ἀποκτανθῶσιν, *cf.* occiduntur *Baed.*^{S*}; ut occidantur *Heter. et Beat. cum gr.* E

16 et faciet omnes pusillos
et magnos et diuites
et pauperes
et liberos et seruos habere
caracter in dextera manu
aut in frontibus suis
17 et ne quis possit emere
aut uendere

---

1. *al. pauc.* ἵνα ἀποκτανθῶσιν; occidi *Iren.* (*infra*) *cum gr.* 14. *al.*[2] ἀποκτανθῆναι; *def.* Z. **faciat . . . occidatur**: > eos qui non adorauerint eam faciet occidi *Iren.* *Uersum libere citat* 'si qui non adorauerunt bestiam nec imaginem eius neque acceperunt inscriptionem in fronte aut in manu sua' *Tyc.*[H]—*cf. uers.* 16, xiv. 9, *et praecipue* xx. 4.

16. **et** *pr.*: + tunc *Beat.* (VI. vi. 8; *non autem alibi*). **faciet** *etiam Beat.* (VI. vi. 8) = *gr.* ℵ[c] 59. *al.*[2] ποιήσει (130 -σῃ): faciat DΣ = *gr.* 47. *al.*[8] ποιῇ; facit Z* *Bentl. gig. Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 77, 81 *libere*, 89 *infra*) *Heter. et Beat.* (*P. L.* xcvi. 987) = *gr.* ℵ*ACEPQ 1. *al. pler.* ποιεῖ (111 ἐποίει); fecit *Prim.*; *gr.* 62. *al.*[7] *om.*; *deinde* + et *eras.* Π. **omnes** = πάντας: homines CT. **pusillos** (pusillus Σ*) **et magnos** (magnus Σ*), *cf.* p. ac m. *gig.*, paruulos et m. *Beat.* (VI. vi. 8), *et* minimos et m. *Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 77) *Heter. et Beat.*, *cum ord. gr.* τοὺς μικροὺς καὶ (189 *om.*) τοὺς μεγάλους: > m. et pusillos *Prim. contra ord. gr.*; *cf.* xi. 18, xix. 5, 18, *et* xx. 12. **et** (*om.* Θ *Zacch.* (*P. L.* xx. 1160)) **diuites** (diuitis Σ*) **et pauperes** (pauperis Σ*) **et** (*om.* O[c] *Zacch.*) **liberos** (o *in ras. scr.* Σ) **et seruos** (seruus Σ*) *etiam Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 77) *cum gr.* ACE P[mg.] Q 1. *al. pler.* καὶ (218 *om.*) τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ (218 *om.*) τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δούλους, *cf. gr.* ℵ 79* > κ. τ. πτ. κ. τ. πλ. κ. τ. ἐλ. κ. τ. δ. *gr.* 16. *al.*[7] κ. τ. πλ. κ. τ. πτ. κ. τ. δ. κ. τ. ἐλ., *et* > et s. et dominos (*sine* et) p. et diu. *Beat.* (VI. vi. 8) *gr.* 113 κ. τ. πλ. κ. τ. ἐλ. κ. τ. δ. *tantum*; *gr.* 121 κ. τ. πτ. κ. τ. ἐλ. κ. τ. δ. *tantum*; *gr.* 41. *al.*[13] καὶ (114. *al.*[3] *om.*) τ. πλ. κ. τ. πτ. κ. τ. δ. *tantum*; *gr.* 121 κ. τ. πτ. κ. τ. δ. *tantum*; serui et liberi *tantum Uict.-Pet. et Beat.* (VI. iv. 89) *infra*, *cf. gr.* P* κ. τ. ἐλ. κ. τ. δ. *tantum*; *gr.* 98 κ. τ. πλ. κ. τ. πτ. *tantum*; et diuites et seruos *tantum Prim.*; *gr.* 215 *om. omnino*; *deinde gr.* 26. 107 + ἵνα λάβωσι τὸ χάραγμα αὐτοῦ καί (*cf.* 95. *al.*[2] *infra*). **habere**: ut dent (det *Tyc.*[Hm]) eis *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 77, 81 *libere*) *Heter. et Beat.*, *cf.* ut dent ipsi sibi *Zacch.*, ut dent sibi inuicem *gig.*, *et gr. paene omn.* ἵνα δῶσιν (2. *al.*[69] δώσωσιν; 4. *al.*[35] δώσουσιν; 200 *al. pauc.* δώσῃ; 1. *al.*[7] δώσει) αὐτοῖς (124 ἑαυτοῖς; ℵ* 203. 240 αὐτῷ; 100. *al.*[3] *om.*)—*cf. etiam* dari *Iren.* (*infra*); ut accipiant *Uict.-Pet.* (*infra*) *Beat.* (VI. iv. 89 *infra*; VI. vi. 8) *cum gr.* 95. *al.*[2] ἵνα λάβωσι (*cf.* 26. 107 *supra*). **caracter** (charact. Π*, carect. V, careect. G), *cf.* caracterem (charact. Π[c]Z* *vg.*, carect. D; rem *def.* Z; *deinde* + notam *in mg.* D, + uel notam *sup. lin. Baed.*[D]) DOΠ[c] Σ[2]UWZ[ut uidetur] *vg. cod. caraf. Bentl. c dem. diu.* *gig. haf. Iren.* (*infra*) *Baed. Ber.*, *et* notam *Uict.-Pet.* (*infra*) *Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 77, 81 *libere*, 89 *infra*) *Heter. et Beat.*, *cum gr.* ℵACPP[47] 1. *al. mu.* χάραγμα (95. *al.*[2] τὸ χ.—*cf.* 26. 107 *supra*): caracteres *Zacch. Beat.* (VI. vi. 8) *cum gr.* EQP[47*] 2. *al.*[115] χαράγματα; *deinde* + bestiae *dem.*, + eius D *Baed.*[D] (*non autem* [SO]) *cum gr.* 95. *al.*[2] *qui add.* αὐτοῦ (*cf.* 26. 107 *supra*); *cf. uers.* 17, xiv. 9, 11, xv. 2, xvi. 2, xix. 20, *et* xx. 4. **in dextera** (-tra AFG) **manu**, *cf.* in d. m. sua *vg. cod. caraf. cum ord. gr.* 16. *al.*[5] ἐπὶ τῆς δεξιᾶς τῆς (220 *om.*) χειρὸς αὐτῶν: > in m. d. *Iren.* (*infra*) *Uict.-Pet.*[A] (*infra*) *Beat.* (VI. vi. 8), *cf.* > in m. d. sua *haf. cum ord. gr.* 38. *al.*[3] ἐπὶ τ. χ. τ. δ. αὐ., > in m. sua d. *gig. Zacch. et* > super manum eorum dexteram *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 77) *Heter. et Beat. cum ord. gr. plur.* ἐπὶ τῆς (2. *al.*[64] *om.*) χ. αὐ. τ. δ.—*cf. etiam* in manibus dexteris *libere Uict.-Pet.*[YΦS] (*infra*) *Beat.* (VI. iv. 89 *infra*); in manu sua *tantum Uict.-Uit.* (*infra*). **aut**, *cf.* uel *Zacch.*, *cum gr. plur.* ἤ: et *c Iren.* (*infra*) *Uict.-Uit.* (*infra*) *cum gr.* 12. *al.*[9] καί; *om.* T. **in frontibus suis** *etiam Baed.*[D], *cf.* super frontes eorum *Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 77) *Heter. et Beat.*, *cum gr.* EQP[47] 1. *al. mu.* ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν—*cf. etiam* in frontibus *tantum Uict.-Pet.* (*infra*) *Prim. Baed.*[SO] *Beat.* (VI. iv. 89 *infra*; VI. vi. 8) *cum gr.* 21. *al.*[10] ἐπὶ τῶν μετώπων (*sine* αὐ.): in fronte sua *Uict.-Uit.* (*infra*), *cf.* super frontem eorum *Tyc.*[H], *cum gr.* ℵACP 2. *al. plus*[90] ἐπὶ (38. *al.*[3] ἐπ' αὐτὸ) τὸ (C 176. 206 τοῦ) μέτωπον (C 176. 206 μετώπου) αὐ.—*cf. etiam* in fronte *tantum Iren.* (*infra*). *manu . . . suis*: *in ras. scr.* U. > in frontibus aut in manibus dexteris *Uict.-Pet.* (*infra*) *Beat.* (VI. iv. 89 *infra*) *et* > in fronte sua et in manu sua *libere Uict.-Uit.* (*hist.* iii. 47) *contra ord. gr.* *Libere citant uersum* 'et characterem autem ait in fronte et in manu dextra faciet dari' *Iren.* (*int.* V. xxviii. 2), 'faciet (facit *Beat.*) . . . ut accipiant serui et liberi (> ut s. et l. acc. *Uict.-Pet.*[A]) notam in frontibus aut in manibus (manu *Uict.-Pet.*[A]) dexteris (dextera *Uict.-Pet.*[A])' *Uict.-Pet. Beat.* (VI. iv. 89).

17. **et** (+ uel ut *sup. lin. Baed.*[D]) **ne quis** (nequis *uno uerbo vg.*) **possit**, *cf.* et ut ne q. p. *Beat.* (*lemm.*), *cum gr.* ℵ[c]AEPQP[47] 1. *al. pler.* καὶ ἵνα μή τις δύνηται (EPQ 1. *al.*[93] δύναται; 59 *om.*)—*cf. etiam* et ut nemo p. *gig. cum gr.* 34. *al.*[10] κ. ἵνα μηδεὶς δύνηται (130. 200 δύναται): ut (huti C) ne quis possit (posset *Heter. et Beat.*) CDΠT *haf. Heter. et Beat.* (*P. L.* xcvi. 987) *cum gr.* ℵ*C 21. *al.*[23] ἵνα μή τις δύνηται (21. *al.*[17] δύναται), *cf.* ne quis posset *Prim.*, ut nemo possit

nisi qui habet caracter
nominis bestiae
aut numerum nominis eius
18 hic sapientia est
qui habet intellectum
computet numerum bestiae
numerus enim hominis est
et numerus eius est sescenti

Zacch. (*P. L.* xx. 1160) *Tyc.*[H] *Beat.* (VI. iv. 93, 95), *et* > ut non possit aliquis *Iren.* (*int.* V. xxviii. 2); quia nemo poterit *libere Beat.* (VI. vi. 8); nulli licebit *libere Uict.-Uit.* (*hist.* iii. 47); ne quis *tantum libere Uict.-Pet.*, *cf.* ut nullus *tantum libere Cassiod.* (*comm.*); *deinde* + quicquam *Prim.*, + aliquid *libere Uict.-Uit.*, *sine auct. gr.* **emere** (aem. CI) **aut uendere** (uind. G*Σ*Z*) *etiam Beat.* (VI. vi. 8), *cf.* em. uel u. *Iren. Uict.-Uit.*, *et* mercari aut u. *Prim.*, *cum ord. gr. plur.* ἀγοράσαι (18 ἢ ἀγ.) ἢ (193 καὶ) πωλῆσαι—*cf. etiam* emat uel uendat *libere Uict.-Pet.*: > uendere aut emere *Beat.* (*lemm.*) *Heter. et Beat. Ber. cum ord. gr.* 34. *al.*[10] π. (45 ἢ π.) ἢ ἀγ., *cf.* uendat alteri nec emat ab alio *libere Cassiod.* (*comm.*); mercari *tantum Tyc.*[H] *Beat.* (VI. iv. 95) *cum gr.* 200 ἀγ. *tantum*; *gr.* 104 π. *tantum apud latinos non redditur*; *deinde gr.* 34. *al.*[8] + ἔτι, *non autem latt.* **nisi qui** (quis A* *c*) **habet**, *cf.* n. q. habeat OϚ *Zacch.*, n. q. habuerit *Uict.-Pet.*[A] (*infra*) *Uict.-Uit.* (*infra*) *Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 93 *infra*, 95; VI. vi. 8) *Heter. et Beat. Ber.*, *et* n. habens *Prim.*, *cum gr. omn.* εἰ (98. *al.*[4] *om.*) μὴ (C μήτ'; 98. *al.*[2] ἢ; 114. 241 *om.*) ὁ (1. *al.*[9] ἢ; 208 εἰ; C 179*. *al.*[2] *om.*) ἔχων: n. qui habuerint *Tyc.*[H] **caracter** (charact. Π*, carect. V), *cf.* caracterem (charact. Π[c] *vg*, carect. D; *deinde* + notam *in mg.* D) DGΘ*IOΠ[c]ΣUW Z* *vg. cod. caraf. Bentl. c dem. diu. gig. haf. Iren. Zacch. Uict.-Uit.* (*infra*) *Baed. Ber.*, *gr.* τὸ χάραγμα: notam *Uict.-Pet.*[A] (*infra*) *Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 95; VI. vi. 8) *Heter. et Beat.*; hoc signum *Beat.* (VI. iv. 93 *infra*); *cf. uers.* 16, xiv. 9, *etc.* **nominis** CDFKTUVW *Tisch. diu. haf. Iren. Prim. Baed. Ber. cum gr.* C 62. *al.*[16] τοῦ ὀνόματος: nomine A *c*; nomen GΠ*Σ* *Bentl. cum gr.* AEPQ 1. *al.*[153] τὸ ὄνομα; aut nomen Θ (*infra*) OΠ[c] *vg. cod. caraf. dem.* (*infra*) *gig. Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 95; VI. vi. 8) *Heter. et Beat.*, *cf.* uel nomen IΣ[c] *Zacch.*, *cum gr.* ℵ𝔓[47] 38. *al. pauc.* ἢ τὸ ὄνομα (ℵ 38. *al.*[3] + αὐτοῦ—*cf. infra*); *gr.* 36. *al.*[3] καὶ τὸ ὄνομα (36. 251 + αὐτοῦ—*cf. infra*) *apud latinos non redduntur*; *def.* Z. bestie OWZ*. **nisi q. hab. car. nom. bestiae** *etc. cum ord. gr. plur.*: > n. q. habet caracter (caracterem Θ*) b. aut nomen Θ *cum ord. gr.* ℵ 36. *al.*[6] εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χ. τοῦ θηρίου ἢ (36. *al.*[2] καὶ) τὸ ὄνομα (ℵ 36. *al.*[5] + αὐτοῦ), *cf.* n. q. habet characterem b. aut nomen b. *dem.*; n. q. habuerit caracterem b. *tantum libere Uict.-Uit.*; > n. q. notam habuerit *tantum in fine pericopes Uict.-Pet.*[A] (*def.* [YΦS]), *cf. gr.* 200 > εἰ μὴ ὁ τὸ χ. ἔχων . . ., *et* > n. q. hoc signum habuerit *tantum in fine pericopes Beat.* (VI. iv. 93); > n. q. b. nomine fuerit adnotatus *libere Cassiod.* (*comm.*); *deinde gr.* Q + ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου, *non autem latt.* **aut** *sec.*, *cf.* uel *Iren.*, *cum gr. omn.* ἤ; et *Prim.* hominis O*. **eius**: *in ras. scr.* O.

18. *Uersum om. Beat.* (*lemm.*). **hic** *cum gr. omn.* ὧδε: hec W, *cf.* h̄ *in ras. scr.* O. **sapientia** (sapiencia *in ras. scr.* O) **est** *cum ord. gr.* ἡ σοφία ἐστίν: > est s. DZ* *gig. Beat.* (VI. iv. 112; VI. vi. 9) *et* > est prudentia *Prim. contra ord. gr.*; *deinde* + et intellectus *Baed.*[D] (hic . . . est *sec. def.* [SO]) *sine auct. gr.* **intellectum** *cum gr. plur.* νοῦν (1. *al. pauc.* τὸν ν.): *gr.* ℵ* 16. *al.*[5] οὖς *apud latinos non redduntur.* conputet DFGΘΣUVZ[c]. **numerum** = *gr. paene omn.* τὸν ἀριθμόν: nomen I *cum gr.* 14. *al.*[3] τὸ ὄνομα, *cf. gr.* 37. *al.*[5] τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος. **bestiae** (-tie OW): + aut numerum nominis eius I, *cf. gr.* 188 *qui add.* ἢ τὸν ἀριθμὸν αὐτοῦ—*ex uers.* 17 *supra.* **numerus enim hominis est** (*om.* D) *etiam Uict.-Pet.*[ΦS] *Beat.* (VI. iv. 112) *cum gr. paene omn.* ἀριθμὸς γὰρ (10 *om.*) ἀνθρώπου (121 θηρίου; 114. 193 αὐτοῦ, 241 αὐτῷ; 182 *om.*) ἐστίν: *gr.* 46. *al.*[3] > ἀρ. γ. ἐστὶν ἀνθ.; > h. est en. num. *Prim.*; num. en. nominis eius (*sine* est) I; num. eius nomen h. est *libere Uict.-Pet.*[Y] (*def.* [A]); num. en. bestiae num. nominis eius est *Beat.* (VI. vi. 9); *om. omnino* Π* *Baed.*[D] (*def.* [SO]). **et numerus eius** (*om. haf.*) **est** *etiam Baed.*[SD] *cum gr.* CEP 1. *al*[81] καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ ἐστίν, *cf.* et n. ei. fiunt *Beat.* (VI. vi. 9): et n. eius (eiusdem *diu.*) *tantum* CT *vg. cod. caraf. dem. diu. Uict.-Pet.*[Y] (*libere—def.* [ΦS]) *Prim. Baed.*[O] *cum gr.* A 57. *al. pauc.* καὶ ὁ ἀρ. αὐ. (*sine* ἐστ.); n. ei. est *tantum ad init. pericopes Tyc.*[H]; n. illius *tantum Uict.-Pet.*[A] (*libere—def.* [ΦS]) *cum gr.* Q 2. *al.*[89] ὁ ἀρ. αὐ. (*sine* καί *et* ἐστ.); *gr.* 𝔓[47] ἐστὶν δέ *tantum apud latinos non redditur*; *gr.* ℵ 62. *al.*[8] *om. omnino, non autem latt.* **sescenti** (sexc. CZ *vg.*; sexcentis Σ; sexingenti *gig.*) **sexaginta sex** *codd. plur. vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. dem. diu. gig. haf. Iren.* (*int.* V. xxviii. 2 *et* xxix. 2 *libere*) *Uict.-Pet.*[Y] (*def.* [ΦS]) *Prim. Ber. cum gr.* ℵAP 7. *al.*[37] ἑξακόσιοι (ℵ -σιαι; P 7. *al.*[34] -σια) ἑξήκοντα ἕξ, *cf.* sescenti LXta sex G, sescenti sexaginta . VI . W, sexcenti ·LX·VI· (·LX[ta] VI· *et* LX[ta] *in ras. longiore scr.* Π) Π *c*, *et* DCLXVI (·DCLX·VI·F, DC·LXVI·I; dc̄xvi O*, *deinde* dclxvi O[c]) FIKOTV *Uict.-Pet.*[A] (*def.* [ΦS]) *Baed. Beat.* (*semper*) *cum gr.* EQ𝔓[47] 1. *al. pler.* χξϛ—*cf. etiam* sescenti sexaginta et sex Θ *cum gr.* 80. 138 ἑξακόσια ἑξήκοντα καὶ ἕξ, *et gr.* 62. *al.*[7] χξ καὶ ϛ: d c xl vi D; sexcenti (+ et

sexaginta sex.
XIV. 1 Et uidi et ecce agnus stabat
supra montem sion
et cum illo centum quadraginta quattuor milia
habentes nomen eius
et nomen patris eius
scriptum in frontibus suis
2 et audiui uocem de caelo
tamquam uocem aquarum
multarum et tamquam
uocem tonitrui magni
et uocem quam audiui sicut
citharoedorum cithari-

semel libere) sexdecim *Tyc.*[H] (*bis*) *cum gr.* C ἑξακόσιαι δέκα ἕξ—*cf. Iren.* (*int.* V. xxx. 1) '*Ignoro quomodo errauerunt quidam sequentes idiotismum et medium frustrantes numerum nominis, quinquaginta numeros deducentes, pro sex decadis unam decadem uolentes esse. Hoc autem arbitror scriptorum peccatum fuisse, ut solet fieri, quoniam et per litteras numeri ponuntur, facile litteram graecam quae sexaginta enuntiat numerum in iota graecorum litteram expansam*'; *om.* U* (*deinde* + DCLXVI *in mg.* U[c]) *cum gr.* 109. *al.*[2] (109[mg.] + χξς).

XIV. 1. **et** *pr. etiam Baed.* (*hic*): *om. gig. t* (*ad init. pericopes*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 212, 338, 353, *ad init. pericopes*) *Baed.* (*P. L.* xci. 479 *ad init. pericopes*) *sine auct. gr.*; *deinde* + ecce *Prim.* (*cf. infra*). **et ecce** *etiam Baed.* (*hic*) *cum gr. omn.* καὶ ἰδού: *om. gig. t Cypr.* (*test.* ii. 22[LB2]) *Uict.-Pet.*[A] (*libere*) *Prim.* (*cf. supra*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 212, 338, 353) *Baed.* (*P. L.* xci. 479). **agnus stabat** *etiam Baed.* (*hic*), *cf. gr.* 31 τὸ ἀρνίον ἕστηκεν: agnus stans *Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* v. 22; *lemm.*; VI. viii. 1, 18), *cf.* agnum stantem *gig.* (*infra*) *t Cypr.* (*test.* ii. 22) *Uict.-Pet.*[A] (*libere*) *Prim. Cassiod.* (*lemm.*) *Greg.-Mag.* (*infra*) *Baed.* (*P. L.* xci. 479), *et gr. paene omn.* τὸ (EP$\mathfrak{P}^{47}$ 1. *al. mu. om.*) ἀρν. ἑστός (E$\mathfrak{P}^{47}$ 1. *al.*[52] ἑστώς; Q 2. *al. mu.* ἑστηκός, 7. *al.*[18] ἑστηκώς); agnum *tantum Hieron.* (ii. 304 *ad init. pericopes*). **supra montem sion** (syon OΠTW) *etiam Baed.* (*P. L.* xci. 479), *cf.* super m. sion (syon C) CDFU *Capitula* FKU (*supra, pp.* 414–15) *t Hieron. Uigil.* (*Uarim.* i. 49) *Baed.* (*hic*) *Beat.* (VI. viii. 1, 18), *cum gr. omn.* ἐπὶ τὸ (C *om.*) ὄρος Σιών (C *om.*): in montem sion *Cypr.*[ALM1] *Prim. Beat.* (*praef.* v. 22; *lemm.*), *cf.* in monte sion *Cypr.*[WM2B] *Tyc.*[H] *Cassiod.* (*lemm.*); *om. Uict.-Pet.*[A] (*libere*). > supra montem sion agnum stantem *gig. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 212, 338, 353) *contra ord. gr.*—*cf. Uict.-Pet.*[A] (*supra*). **cum illo** (*om.* D) *etiam Baed.* (*hic*), *gr.* μετ' αὐτοῦ: c. eo U*W *vg. cod. caraf. dem. t Cypr. Uict.-Pet.*[A] (*libere*) *Tyc.*[H] *Hieron. Prim. Cassiod.* (*lemm.*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 212, 338, 353) *Baed.* (*P. L.* xci. 479) *Beat.* (*praef.* v. 22; *lemm.*; VI. viii. 1); *deinde gr.* Q 2. *al.*[100] + ἀριθμός, *non autem latt.* **centum quadraginta quattuor** (quatuor IOZSℌ) *et gr.* ℵACEP 7. *al. mu.* ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες: centum . XL . q̊tuor W; centum XLIIII UV; C XL IIII D, *cf.* CXLIIII F, CXVIIII (TCXVIIII T[rec.]) T, ·CXLIIII· Π, ·C·XL·IIII· *c*, CXLIIII[or] *gig.*, *et gr.* Q$\mathfrak{P}^{47}$ 1. *al.*[116] ρμδ. **milia** (millia *vg.*) *cum gr. omn.* χιλιάδες: *om. c.* **habentes** (habentem A*, *deinde corr.* A[1]) *etiam Cypr.*[A] *Baed.* (*P. L.* xci. 479) *Beat.* (*lemm.*; VI. viii. 1), *cf.* habentia D *Tyc.*[H] *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 212, 338) *Baed.* (*hic*) *Beat.* (*praef.* v. 22), *cum gr. paene omn.* ἔχουσαι (14. *al.*[2] αἱ ἔχ.)—*cf. etiam* signatorum habentium *Hieron.*: habebant *Cypr.*[WLMB] *Prim.*, *cf. gr.* 112*. 140 ἔχουσιν. **nomen eius** (+ nomen patris eius O*) **et nomen patris eius** (ipsius *Cypr.*[A]) *etiam Cypr.*[AWLB] *cum gr. plur.* τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸ (7. *al.*[9] *om.*) ὄνομα (7. *al.*[9] *om.*) τοῦ πατρὸς αὐτοῦ (29. 113 *om.*): n. eius *tantum Cypr.*[M]; *gr.* P 1. *al.*[4] τ. ὄν. τ. π. αὐ. *tantum apud latinos non redduntur.* **scriptum** (scrib. F) *cum gr. paene omn.* γεγραμμένον (29 ἐγγεγ.; 44. *al.*[3] ἐπιγεγ.): *gr.* 1 καιόμενον. **suis** *etiam Cypr.*[B]: eorum *Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* v. 22; *lemm.*; VI. viii. 1) = αὐτῶν; *om. Cypr.*[AWLM]

2. audibi T. **uocem** *pr. cum gr. paene omn.* φωνήν (56. *al.*[7] φωνῆς): *gr.* 61. *al.*[3] *om.*, *non autem latt.* **de caelo** (cel. OΠ[c]W) = ἐκ τοῦ οὐρανοῦ: caelestis *t.* **tamquam** (tanq. KOΠW Sℌ, taq. I) *pr.*, *gr.* ὡς: sicut *t Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VI. viii. 2); quasi *Hieron.* (v. 520 *libere*) *Prim.* **uocem** *sec.*, *cf.* sonum *Prim.*, *cum gr. paene omn.* φωνήν (56. *al.*[5] φωνῆς): *om. Tyc.*[H] (*gr.* 16. *al.*[5] *om.* ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνήν). **aquarum** (*in ras. scr.* O) **multarum** *cum ord. gr.* ὑδάτων πολλῶν: > m. aq. *Prim. contra ord. gr.* **et** *sec.* = καί (12 *om.*): aut *Prim.* **tamquam** (tanq. KΠWSℌ, tāmq. I) **uocem** *sec.*, *cf.* sicut u. *t*, *cum gr.* ὡς φωνήν (56. *al.*[5] φωνῆς)—*cf. etiam* > u. tanquam O: sicut *tantum Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VI. viii. 3); *om. omnino Prim.* **tonitrui** (thonitrui FΘIU*, thonitruy C) **magni** (+ *ras.* 1 *lit.* U) *cum ord. gr.* βροντῆς μεγάλης (ℵ* *om.*): > m. t. *Prim. contra ord. gr.* **et** *sec.* . . . **magni**: *gr.* 21. *al.*[10] *om.*, *non autem latt.* **uocem quam audiui** (-bi T) *cum gr.* 233 φωνὴν ἣν ἤκουσα: uox (+ uocem *sup. lin. Baed.*[D]) q. aud. (*Bentl.*) *t Prim. Baed. Ber. cum gr.* ℵACEQ 2. *al. pler.* ἡ φωνὴ ἣν (56 ἧς) ἤκ.; *gr.* P$\mathfrak{P}^{47}$ 1. *al. mu.* φωνὴν (119. *al.*[4] φωνῆς) ἤκ. (176 *om.*); *gr.* 187 ὡς φωνὴν ἣν ἤκ.—*cf.* D *infra.* **et uoc. q. aud. sicut**: > et aud. tamquam uocem D (*cf. gr.* 187 *supra et* $\mathfrak{P}^{47}$ 146. 206 *infra*). **sicut**, *cf.* quasi *Prim.*, *cum*

zantium in citharis suis
3 et cantabant quasi canticum
nouum ante sedem et ante
quattuor animalia et seniores
et nemo poterat dicere
canticum

nisi illa centum quadraginta
quattuor milia qui empti
sunt de terra.
4 Hi sunt qui cum mulieribus
non sunt coinquinati
uirgines enim sunt

---

gr. plur. ὡς: et uox *t*, *cf. gr.* 36. 251 ὡς φωνή; *gr.* P^{47} 146. 206 ὡς φωνήν (*cf.* D *supra*); *gr.* 1. *al. mu. om.* **citharoedorum** (cithared. FO^{c}UW, cytharaed. KV, cythared. CΘ*IΣ (ed *in ras. scr.* Σ^{c}), cytharoedo^{ru} *et* oedo *in ras. scr.* G, citharum dorum O*; citharae duorum T) *etiam Baed.*^{SD} *cum gr. paene omn.* κιθαρῳδῶν, *cf.* citharizorum (cyth. Π) Π *haf. Baed.*^{O}, chithariorum D, *et* cytareorum Z*: *gr.* 63. *al.*^{2} *om.*; *deinde gr.* 114. *al.*^{3} + καί. **citharizantium** (cythariz. CGIKΠ ΣVZ, citharez. Θ^{c}, cytharez. Θ*, citharizancium *et* z *ex* c O, cytharedantium U): + uoce magna D *sine auct. gr.* **in** (*om. t*) **citharis** (cyth. CGΘ*I KΠΣUV, chith. D, tyth. O) **suis** *cum gr. omn.* ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν (C *om.*): *om. Prim.*

3. **cantabant** (a *pr. ex* o O; cantabunt Σ) *etiam Baed.* (*hic et P. L.* xci. 416): cantant *Hieron.* (*ep.* xlix. 10 *libere et Uall.* ii. 304 *libere*) *Baed.* (*P. L.* xciv. 227 *libere*) *Beat.* (*praef.* v. 22 *libere*; *lemm.*; VI. viii. 3) *cum gr. paene omn.* ᾄδουσιν; *gr.* 119. *al.*^{6} ᾀδόντων (100 ᾀδουσῶν) *apud latinos non redduntur*; *cf.* v. 9 *et* xv. 3. **quasi** *etiam Baed.* (*hic et P. L.* xci. 416), *cf.* tamquam D, *et* sicut *Beat.* (*lemm.*; VI. viii. 3), *cum gr.* ACE 1. *al. mu.* ὡς: *om. gig. t Hieron.* (*ep.* xlix. 10 *libere, ep.* cxx. 2 *libere, et Uall.* ii. 304 *libere*) *Prim. Baed.* (*P. L.* xci. 436 *et* xciv. 227 *libere*) *Beat.* (*praef.* v. 22 *libere*) *cum gr.* ℵPQP^{47} 2. *al.*^{148} **canticum nouum** *cum ord. gr. paene omn.* ᾠδὴν καινήν (200 καὶ ἦν—*cf.* ℵ* *infra*; 92 *om.*): > n. c. *Prim. cum ord. gr.* 49. *al.*^{4} κ. ᾠδ.; *cf.* v. 9; *deinde* + illius agni *t sine auct. gr.—ex* xv. 3; *gr.* ℵ* + καιην—*cf.* 200 *supra.* **ante** (han. C) **sedem** (saed. C) *etiam Baed.* (*hic et P. L.* xci. 416), *cf.* in conspectu sedis *t et* in conspectu throni *Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. viii. 3), *cum gr. paene omn.* ἐνώπιον τοῦ θρόνου: ante sedem dei Π^{c} *gig. Baed.* (*P. L.* xci. 436 *libere*); ante sedem dei et agni *Baed.* (*P. L.* xciv. 227 *libere*); *gr.* 103. *al.*^{3} ἐν. τ. Θεοῦ, 200 ἐν. τ. Θ. καὶ ἐν. τ. θρ., *et* 36 ἐν. τ. θρ. τ. ἀρνίου, *apud latinos non redduntur.* **ante sedem et**: *gr.* 13**. *al.*^{4} *om., non autem latt.* **quasi . . . et ante**: *in ras. scr.* Σ^{2}. **ante** (han. C) **quattuor** (quatuor IOWZϚ𝔓; ·IIII· D *c*, IIII^{or} *gig.*) **animalia**: in (*om. t*) conspectu (*om. t*) quattuor (*om. Beat.*) animalium *t Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. viii. 3); *gr.* ἐνώπιον (113 τῶν; ℵ + τῶν) τῶν (218 *om.*) τεσσάρων (46. 218. *al.*^{3} *om.*) ζῴων. **et seniores** (saen. C), *cf.* et seniorum *Prim.*, *cum gr. paene omn.* καὶ τῶν πρεσβυτέρων: et ante seniores *gig. et* et (*om. t*) in conspectu seniorum *t Beat.* (*lemm.*; VI. viii. 3) *cum gr.* ℵ 36 κ. ἐνώπιον τ. (36 + κδ) πρ.; *gr.* C *om. omnino.* **et nemo** = καὶ οὐδείς (EQ 2. *al.*^{62} οὐδὲ εἷς): nec quisquam *Prim.* **poterat** (poterant A*; + canticum K*) *etiam Baed.* (*hic et P. L.* xci. 436) *cum gr. paene omn.* ἐδύνατο: potest *libere Hieron.* (*ep.* xlix. 10, *ep.* cxx. 2, *et Uall.* ii. 304) *Baed.* (*P. L.* xciv. 227) *cum gr.* 81* δύναται. **dicere**: discere G^{1}Ϛ (*Bentl.*) *Beat.* (*lemm.*; VI. viii. 3) *cum gr. omn.* μαθεῖν. **canticum** *sec.*: c. illum *t*, *cf.* c. illud *libere Hieron.* (ii. 304); *gr.* τὴν ᾠδήν. **illa** *et gr. plur.* αἱ: *om. Beat.* (*lemm.*; VI. viii. 3) *cum gr.* ℵ^{a} 7. *al.*^{22} **centum quadraginta quattuor** (quatuor OZ; quadragintaquattuor *uno uerbo* 𝔖ℭ, quadragintaquatuor *uno uerbo* Ϛ𝔓) *et gr. plur.* ἑκατὸν τεσσεράκοντα τέσσαρες (ℵ* μίαν; 188 δύο; C 130 *om.*): centum . xl . IIII^{or} W *et gr.* 1. *al.*^{12} ἑκατὸν μδ; ·CXLIIII· DΠ, *cf.* C·XL·IIII U, ·C·XL·IIII· *c*, CXLIIII^{or} Σ, CXLIIII^{or} *gig.*, CXVIIII (TCXVIIII T$^{rec.}$) T, *et gr.* Q 2. *al.*^{116} ρμδ. **milia** (millia *vg.*) *cum gr. omn.* χιλιάδες: *om. c Baed.* (*hic* ^{O}). **qui empti** (pti *in ras. scr.* Σ^{2}) **sunt** (*in ras. scr.* Σ^{2}), *cf.* q. hempti (emti T) erant CT, *et gr.* οἱ ἠγορασμένοι: quae empta erant *Prim.* **de terra**, *cf.* a t. *gig. Beat.* (*lemm.*; VI. viii. 4), *cum gr.* ἀπὸ (40. *al.*^{2} ἐπὶ) τῆς γῆς: de terris *Prim.*

4. **hi** (hii CDOΠΣWZ*; + enim *Baed.* (*P. L.* xciv. 227)) **sunt** (t *in ras. scr.* O) *pr.*, *cf.* isti s. *Hieron.* (*de exod.*; *Uall.* ii. 304), *cum gr. paene omn.* οὗτοί εἰσιν: *om. Maxim.-Taur.* (*infra*) *cum gr.* A 46. *al.*^{2} **qui** (q *in ras. scr.* O) **cum mulieribus non sunt coinquinati** (coinquinn. D, quoinquin. CO^{c}Π*Σ*TZ^{c}, quoin *tantum* O*), *cf.* > q. cum m. inquinati non sunt *Beat.* (*lemm.*; VI. viii. 4), *et gr.* οἳ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν (P^{47} > οἳ μὴ μετὰ γυναικῶ[ν ἐμο]λύνθησαν)—*cf. etiam* q. contaminati mulierum conuentibus non fuerint *libere Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 806): qui (quia *Orig.* (*ad init. pericopes*) *Paulin.-Nol.*; et *Cassian.*) cum mulieribus se non coinquinauerunt *dem. Orig.* (*int. num. hom.* xi. 3) *Cypr.* (*test.* iii. 32$^{AWL^2MB}$, *hab. uirg.* 4) *Hieron.* (ii. 304) *Paulin.-Nol.* (*ep.* l. 7 *libere*) *Aug.* (x. 44 *test. Urba et Zycha*) *Cassian.* (*conl.* xxii. 6 *libere*) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 854 = *prom. et praed. dei* v. 6) *Prim. et* > qui (quia *Hieron.*) se cum m. non coinquinauerunt (coinquinauerint *Orig.*) *Orig.* (*int. exod. hom.* i. 2) '*Sulpic.*' (*App. p.* 240 = *ep.* ii. 11) *Zacch.* (*infra*)

hi sunt qui sequuntur agnum
quocumque abierit
hi empti sunt ex hominibus
primitiae deo et agno
5 et in ore ipsorum non est
inuentum mendacium

Tyc.[H] *Hieron.* (vi. 870 *libere*) *Aug.* (x. 44 *test. Bened.*) *Maxim.-Taur.* (*infra*) *Caesar.* (*serm.* clv. 3 = '*Aug.*' v. *App.* 374)—*cf. Tert. et Hieron. infra*; q. cum m. non se non in quo inquinauerunt Z*, *cf.* q. cum m. se non inquinauerunt *Cypr.* (*test.* iii. 32[L1]) *et* > q. se cum m. non inquinauerunt '*Aug.*' (v. *App.* 374 = *Caesar. serm.* clv. 3); q. cum m. se non contaminauerunt *Aug.* (vi. 337); q. uestimenta sua non coinquinauerunt cum m. *libere Tert.* (*carn. res.* 27), *cf.* q. uestimenta sua non coinquinauerunt *tantum Hieron.* (*de exod.*, *ep.* cxxx. 8 *libere*, *et Uall.* ii. 230 *libere*), *et* iii. 4. **uirgines** (uirginis Z*) **enim sunt** *etiam Baed.* (*hic et P. L.* xci. 436) = *gr. paene omn.* παρθένοι γάρ εἰσιν, *cf.* u. en. permanserunt *Orig.* (*int. num. hom.* xi. 3) *Cypr.* (*test.* iii. 32, *hab. uirg.* 4) *Ambrst.* (*in II Cor.* xi. 2) '*Sulpic.*' (*App. p.* 240 = *ep.* ii. 11) *Zacch.* (*infra*) *Tyc.*[T] (*libere—def.* [H]) *Hieron.* (*semper*) *Aug.* (x. 44) '*Prosp.*' *Prim.*, > sed u. permanserint *Orig.* (*int. exod. hom.* i. 2), *et* qui (quia *Aug.*) u. permanserunt *libere Aug.* (vi. 337) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 328): *om. Baed.* (*P. L.* xciv. 227) *cum gr.* 44. *al.*[2]; *deinde* + hii secuntur agnum *eras.* **II.** > hi sunt qui sequuntur agnum quocumque uadit hi sunt qui se cum mulieribus non coinquinauerunt uirgines enim permanserunt *Zacch.* (*P. L.* xx. 1157) *et* > hi sunt qui sequuntur agnum quocumque ierit qui se cum mulieribus non coinquinauerunt *Maxim.-Taur.* (*P. L.* lvii. 376)—*cf. gr.* 46. *al.*[6] *qui* > οἱ μετὰ γ. . . . παρθένοι γάρ εἰσιν *in loc. post* ὑπάγῃ, *et gr.* 40. *al.*[2] *qui om.* οὗτοί εἰσιν *pr.* . . . παρθένοι γάρ εἰσιν. **hi** (hii D; + *ras.* 1 *lit.* U) **sunt qui sequuntur** (secun. DO*U) DFΘ*O*U *haf. Cypr.* (*test.* iii. 32, *hab. uirg.* 4) *Zacch.* (*supra*) *Tyc.*[H] '*Prosp.*' *Maxim.-Taur.* (*supra*) *Prim. Baed.* (*P. L.* xci. 416, 436) *Beat.* (IV. v. 103; XI. i. 5) *et* illi sunt q. seq. *Fulg. cum gr.* EQ 2. *al. pler.* οὗτοί εἰσιν οἱ (137 + καὶ) ἀκολουθοῦντες (61. *al.*[4] ἀκολουθήσαντες): hi q. sequuntur (secun. AGZ*) AGZ* *Bentl. Tisch. Baed.* (*hic* [SO]) *cum gr.* ℵACP ($\mathfrak{p}$[47] *def.*) 1. *al.*[43] οὗτοι οἱ (ℵ *om.*) ἀκ., *cf. libere* illi q. seq. *Hieron.* (ii. 230 *et* > illi q. agnum seq.) *et* isti soli q. seq. *Cassian.*; hi (hii CΠTW) sequuntur (secun. CIO[c]ΠTZ[c])CΘ[c]IKO[c]ΠΣ (*uide infra*) TVWZ[c] *vg. cod. caraf. c dem. diu. gig. t Ambrst.* '*Sulpic.*' (*App. p.* 240 = *ep.* ii. 11) *Hieron.* (ii. 305) *Baed.* (*hic* [D]) *Beat.* (*lemm.*; VI. viii. 9) *Ber.*, *cf. gr.* 200 οὗτοι ἠκολούθησαν *et* ℵ *supra*; q. seq. *Hieron.* (*de exod.*; *Uall.* iv. 796 *libere*, vi. 870 *libere*) *Isid.* (*libere*); et seq. *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 106, lxxix. 338, 353) *Baed.* (*P. L.* xciv. 227), *cf. gr.* 137 *supra*; sequentur *tantum Paulin.-Nol.* hagnum C. **quocumque** (-cunque OΣ$\mathfrak{B}$, mque *in ras. scr.* U, quocum *tantum* Z*; quicumque V) *etiam Beat.* (*lemm.*; VI. viii. 9; XI. i. 5), *gr.* ὅπου ἄν (Q 2. *al.*[86] ἐάν): ubicumque *t Beat.* (IV. v. 103). **abierit** (hab. CZ*) ACDGΘIΠ*TZ* *Bentl. gig. haf. Baed.* (*quater*) *Ber.*, *gr.* ὑπάγῃ (AC 7. *al.*[25] ὑπάγει): ierit (*in ras. scr.* U) FKO Π[c]Σ[2]UVWZ[c] *vg. cod. caraf. Tisch. c dem. diu. Cypr.* (*hab. uirg.* 4[SD]) '*Sulpic.*' (*App. p.* 227, 240 = *ep.* ii. 2, 11) *Tyc.*[H] *Aug.* (*quater*) '*Aug.*' (v. *App.* 215 *libere*) *Paulin.-Nol.* '*Prosp.*' *Maxim.-Taur.* (*supra*) *Fulg. Caesar.* (*ad sanct. epp.* ii. 8) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 106, lxxix. 338, 353) *Isid.* (*libere*) *Beat.* (*lemm.*; VI. viii. 9; XI. i. 5); uadit *t Cypr.* (*test.* iii. 32[AWMB]) *Ambrst. Zacch.* (*supra*) *Hieron.* (*semper*) *Cassian.* (*libere*) *Prim. Baed.* (*in Apoc.* xiv. 2) *Beat.* (IV. v. 103); it *Cypr.* (*test.* iii. 32[L], *hab. uirg.* 4[WV]); perrexerit '*Aug.*' (v. *App.* 347 *libere*). **hi** (hii CDΠTW; + *ras.* 1 *lit.* U) *tert. cum gr. omn.* οὗτοι: *om. Hieron.* (ii. 305); *deinde gr.* EQ 2. *al.*[129] + ὑπὸ (53. *al.*[2] ἀπὸ; 106. *al.*[2] + τοῦ) Ἰησοῦ (46. *al.*[3] Ἰωάννου; 164. 166 Χριστοῦ), *non autem latt.* **empti** (emti AOT *et* e *ex* i O, hemti C) **sunt**: + enim *Hieron.* (ii. 305) *sine auct. gr.* **ex hominibus** *etiam* Σ[c] *cum gr. paene omn.* ἀπὸ (41. *al.*[9] ὑπὸ; 240 ἐπὶ) τῶν ἀνθρώπων: ex omnibus A*CF ΘOΠΣ[2]TWZ* *c dem. diu. t Prim.* (*infra*) *Ber. et* ab omnibus *Beat.* (VI. viii. 9), *cf.* ex omni I, *et gr.* 200 ἀπὸ πάντων τ. ἀν.; *om. Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* C. **primitiae** (-tae I*, -tia Z*, -ciae ΠΣ[2], -cie OW) *cum gr.* ACEPQ$\mathfrak{p}$[47] 1. *al. pler.* ἀπαρχή: ab initio *t Beat.* (*lemm.*; VI. viii. 9) *et* ab exordio *Prim.* (*infra*) *cum gr.* ℵ 16. *al.*[7] ἀπ' ἀρχῆς. > deo et agno ex omnibus ab exordio *Prim. contra ord. gr.*

sequuntur . . .[6] **thronum dei**: *in ras. scr.* Σ[2].

5. **et in ore** (hore C; corpore Z*—*reddens* σώματι *pro* στόματι?) **ipsorum non est inuentum mendacium** (-tium GZ*) *etiam Caelest. ap. Aug.* (x. 180), *cf.* et (*om. ad init. pericopes Aug.* vi. 468) in ore eorum n. est inu. mendacium (-tium W) OW *vg. cod. caraf. haf.* '*Sulpic.*' (*App. p.* 240 = *ep.* ii. 11) *Aug.* (vi. 449, 468; *Rev. Bénéd.* 1938, *p.* 11) *Beat.* (*lemm.*; VI. viii. 10) *Ber.*, *cum ord. gr.* ℵACEP$\mathfrak{p}$[47] 1. *al. mu.* καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὑρέθη ψεῦδος (1. *al.*[12] δόλος)—*cf. etiam* quod in ore eorum n. sit inu. m. *libere Aug.* (vi. 366): > et n. est inu. in ore eorum m. *Aug.* (iii. 1. 422, x. 44) *Caesar.* (*serm.* clv. 3 = '*Aug.*' v. *App.* 374) *cum ord. gr.* Q 2. *al.*[97] κ. οὐχ εὑρ. ἐν τ. στ. αὐ. ψεῦδος (102** δόλος), *cf.* > n. est (sit *libere semel*) inu. in ore eorum (ipsorum *semel test. Bened.*) m. *Aug.* (x. 180 *bis*); > et in ore eorum n. est m. inu. *t*; *gr.* 149. 186 > κ. οὐχ

sine macula sunt.
6 Et uidi alterum angelum
uolantem per medium caelum
habentem euangelium
aeternum
ut euangelizaret sedentibus
super terram
et super omnem gentem
et tribum et linguam
et populum 7 dicens
magna uoce
timete deum et date illi honorem

εὐρ. ψ. ἐν τ. στ. αὐ., non autem latt.; in quorum ore n. est m. (*sine* inu.—*uide infra*) *Prim.* **sine macula sunt** *codd. mu. Bentl. Tisch. c diu. gig. haf. Caelest. ap. Aug.* (x. 180) *Aug.* (x. 180) *Caesar.* (= '*Aug.*'), *cf.* immaculati sunt *Beat.* (*lemm.*; VI. viii. 10), *cum gr.* ACP 12. *al.*^{15} *ἄμωμοί εἰσιν*: sine m. enim sunt A^{c}CDOΠTZ* *vg. cod. caraf. dem. t 'Sulpic.' Baed.*^{D} (*def.* ^{SO}) *Ber. cum gr.* ℵQ𝔭^{47} 1. *al. pler. ἄμωμοι* (7. *al.*^{4} *ἀμώμητοι*) *γάρ εἰσιν*; et sine m. sunt G *Hieron.* (ii. 305), *cf.* > et inuenti sunt (*uide supra*) sine reprehensione *Prim.*; quia irreprehensibiles sunt *Aug.* (x. 44) *cum gr.* E 67. *al.*^{4} *ὅτι ἄμ. εἰσιν*, *cf.* ac sic irreprehensibiles abierunt *libere Aug.* (vi. 449) *et* irreprehensibiles quidem sequuntur *libere Aug.* (vi. 365); *deinde* + ante thronum (tron. Π^{c}) dei ΘOΠ^{c}Σ^{2}UW *vg. cod. caraf. dem. 'Sulpic.' cum gr.* 57. 141 *qui add. ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ—adnotat Luc. Brug. 'Non facile omittendum est illud* ante thronum dei'; *gr.* 4. *al*^{10} + *οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ, non autem latt.*

6. **uidi alterum**: *in ras. scr.* Σ^{2}. **alterum angelum** (hang. C, ang~ D), *cf.* alium ang. *gig. t Cypr.* (*ad Fort.* 2) '*Cypr.*' (*test.* iii. 20^{W}) *Firm.-Mat.* (*err. prof. rel.* xxviii. 8) *Tyc.*^{H} *Uigil.* (*Uarim.* i. 58) *Prim. Beat.* (*praef.* v. 23; *lemm.*; VII. i. 1), *cum ord. gr.* ℵ^{c}ACEP 10. *al. mu. ἄλλον ἄγγελον*: *gr.* 34. *al.*^{7} > *ἀγγ. ἄλλ.*; ang. *tantum Uict.-Pet.* (*semel libere*) *Uict.-Pet.*^{ΦS} (*semel*) *Ambr.* (*interp. iob et dau.* i. 9) *cum gr.* ℵ$^{* et a}$ Q𝔭$^{47 ut uidetur}$ 1. *al.*^{131} *ἀγγ.* (*sine ἄλλ.*). **per medium caelum** (cel. OW) *etiam Uict.-Pet.*^{ΦS} (*bis*) *Beat.* (*praef.* v. 23), *cf.* > per c. m. *gig.*, per m. caeli Σ^{c} *vg. cod. caraf. dem. haf.*, *et* per caelum *tantum Ambr*: in (*om. Cypr.*$^{codd. plur.}$ '*Cypr.*' *Uict.-Pet.*^{AY} *Firm.-Mat. Prim.*) medio caelo *Cypr.* '*Cypr.*' *Uict.-Pet.*^{AY} (*semel libere*) *Firm.-Mat. Prim. Uigil. Beat.* (*lemm.*; VII. i. 1), *cf.* in medio caeli *Tyc.*^{H}, *et gr. ἐν* (E 17. *al.*^{2} *om.*) *μεσουρανήματι* (1. *al.*^{11} *-νίσματι*). **et** *pr.* . . . **caelum**: *cf.* viii. 13. heuangelium C, aeuanguelium D, euuangelium I. **aeternum** (et. OW) *etiam libere Hieron.* (vii. 560), *gr. αἰώνιον*: sempiternum *libere Hieron.* (*ep.* cxxiv. 12): perenne '*Cypr.*'; *deinde gr.* 21. *al.*^{13} + *ἐρχόμενον, non autem latt.* **ut euangelizaret** (euanguel. D), *cf.* ut euangelizet *gig.*, euangelizare '*Cypr.*', *et gr. εὐαγγελίσαι* (𝔭^{47} 10. *al.*^{56} *εὐαγγελίσασθαι*; ℵ 113 *εὐαγγελίσασθε*): ut adnuntiaret *Cypr. Firm.-Mat.* **sedentibus** (saed. C, *inter* t *et* i *eras.* t Σ) = *gr.* 38. *al.*^{4} *τοῖς καθημένοις*, *cf. gr.* ℵCPQ𝔭^{47} 2. *al.*^{138} *τοὺς* (ℵCP𝔭^{47} 34. *al.*^{13} *ἐπὶ τοὺς*) *καθημένους*: habitantibus D *Tyc.*^{H} *Uigil. Beat.* (*lemm.*; VII. i. 2), *cf. gr.* AE 14. *al. mu. τοὺς* (A 124 *ἐπὶ τοὺς*) *κατοικοῦντας*; *gr.* 1. *al.*^{24} *τοὺς καθημένους τοὺς* (36. 189 *καὶ*) *κατοικοῦντας*; *om. Cypr. Firm.-Mat. sine auct. gr.* **super terram**, *cf.* supra t. *gig.*, *et gr. ἐπὶ τῆς γῆς*: per t. *Cypr.*; in terra D *Tyc.*^{Hm}, *cf.* in terram *Tyc.*^{Hv} *Beat.* (*lemm.*; VII. i. 2). **et super** (supra *gig.*) **omnem** (+ populum et D*) **gentem et** (*om.* G) **tribum et linguam et** (*def. Baed.*^{SO}) **populum** (*def. Baed.*^{SO}; > pop. et ling. D) *cum gr. omn. καὶ* (113 *om.*) *ἐπὶ* (1. *al. fere*^{30} *om.*) *πᾶν ἔθνος καὶ* (21 *om.*) *φυλὴν* (𝔭^{47} 16. *al.*^{3} *φυλῶν*) *καὶ γλῶσσαν* (𝔭^{47} 69. *al.*^{3} *γλωσσῶν*) *καὶ* (233 *om.*) *λαόν* (69. *al.*^{2} *λαῶν*; 233 *om.*), *cf.* et in (*om.* VII. i. 2) omni gente et tribu et lingua et populo *Beat.* (*lemm.*; VII. i. 2): et per omnes gentes et tribus et linguas et populos *Prim.*, *cf.* et (*om. Cypr. Firm.-Mat.*—*cf. gr.* 113 *supra*) per (in '*Cypr.*') omnes nationes et tribus et linguas et populos *Cypr.* '*Cypr.*' *Firm.-Mat.*, *et gr.* 𝔭^{47} 16. *etc. supra*; *om. omnino Uigil.*

7. **dicens magna uoce** *codd. plur. vg. cod. caraf. Tisch. c dem. diu.*, *cf.* dicentem m. u. A: > dicens (+ in '*Cypr.*') uoce (uocem Z*) m. ΠWZ *Bentl. gig.* '*Cypr.*' (*test.* iii. 20^{W}) *Uigil.* (*Uarim.* i. 58) *Baed.*^{D} *cum ord. gr.* ACPQ 2. *al.*^{163} *λέγων ἐν* (A *om.*) *φωνῇ μεγάλῃ*, *cf.* > dicentem uoce (uocem *t*) magna (magnam *t*) D *t Cypr.* (*ad Fort.* 2) *Firm.-Mat.* (*err. prof. rel.* xxviii. 8) *Prim. Ber. cum ord. gr.* E𝔭^{47} 1. *al. pauc. λέγοντα ἐν φ. μ.*; > m. u. dicens *haf.*; *gr.* 7. *al.*^{8} > *ἐν* (69 *καὶ*) *φ. μ. λέγων*; dicens *tantum Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; VII. i. 2) *cum gr.* 130 *λέγων tantum*; *gr.* ℵ *ἐν φ. μ. tantum*; *def. Baed.*^{SO} **timete** (-mite A^{c}), *gr. φοβήθητε*: metuite *deinde* + potius *Cypr. Firm.-Mat. Prim.*, *cf.* metui *libere Cassiod.* (*comm.*). **deum** *etiam Cypr.*^{WRBV} *Hieron.* (iv. 803) *cum gr.* ℵACEP𝔭^{47} 1. *al. mu. τὸν Θεόν*: dominum OUW *vg. cod. caraf. dem. gig. Cypr.*^{M} *Firm.-Mat. Tyc.*^{H} *Hieron.* (iv. 582) *Baed. Beat.* (*lemm.*; VII. i. 2, 3) *Ber. cum gr.* Q 2. *al.*^{100} *τὸν κύριον*; dominum deum *t*. **date** (d *ex* t K) = *δότε*: *gr.* 𝔭^{47} *δοξάσατε*. **illi** (*αὐτῷ*; 𝔭^{47} *αὐτόν*): ei '*Cypr.*' *Hieron.* (iv. 582, 803) *Prim. Beat.* (*lemm.*; VII. i. 3). **honorem** (*δόξαν*): gloriam *Hieron.* (iv. 582, 803); claritatem *Cypr. Firm.-Mat. Prim.*

quia uenit hora iudicii eius
et adorate eum qui fecit
caelum et terram et mare
et fontes aquarum.
8 Et alius angelus secutus est
dicens
cecidit cecidit babylon
illa magna
quae a uino irae fornicationis
suae potionauit omnes
gentes
9 et alius angelus tertius

Beat. (*lemm.*; VII. i. 3). *gr.* 28. *al.*[4] > δόξαν . αὐτῷ, *non autem latt.* quia (ὅτι): quoniam *Cypr.* '*Cypr.*' *Firm.-Mat. Prim. Beat.* (*lemm.*; VII. i. 3). uenit *cum gr. omn.* ἦλθεν: ueniet Z*; *om.* W. hora *cum gr. paene omn.* ἡ ὥρα: dies *Beat.* (*lemm.*; VII. i. 3); *gr.* 80. 138 ἡ δόξα. eius: *gr.* 1. 179 *om.*, *non autem latt.* et *sec.*: *om.* O* *t Uigil. sine auct. gr.* adorate adhor. O) eum qui fecit *cum gr.* ℵACEPp[47] 1. *al. plu.* προσκυνήσατε (C -σαντι; 7. *al.*[12] + αὐτῷ) τῷ ποιήσαντι *et* Q 2. *al.*[92] προσκυνήσατε (40 -σαντα) αὐτὸν τὸν (Q* 58 *om.*) ποιήσαντα: ad. deum q. f. *gig. cum gr.* 200 πρ. τῷ Θεῷ τῷ ποιήσαντι; ad. dominum q. f. *t.* celum OW. et terram: *gr.* 164. *al.*[2] *om.*, *non autem latt.* et *quart. cum gr. paene omn.* καί: *om.* DFΘOUZ*𝔓𝔖ℭ *cod. caraf. haf. t Cypr.*[B] *Firm.-Mat. Uigil. Prim. Baed.*[D] (et *sec.* . . . aquarum *def.* [SO]) *Beat.* (*lemm.*; VII. i. 3) *Ber.* (*semel*) *cum gr.* 36. mare: + et omnia quae (que OW) in eis sunt DOKVWZ[c]𝔓 *c diu. Cypr. Firm.-Mat. Baed.*[D] *sine auct. gr.*—*cf. Luc. Brug.* '*Non interponas* et omnia quae in eis sunt *inter* mare *ac* et fontes aquarum' *et* v. 13, x. 6. et fontes aquarum: *om. in fine pericopes Cypr. Firm.-Mat. cum gr.* 189.

8. alius angelus (hang. C, ang˜ D) *etiam Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*) *cum gr.* 14. *al.*[6] ἄλλος ἄγγελος, *cf.* alium angelum *Uict.-Pet.* (*semel*) *Beat.* (*praef.* v. 23 *libere*), *et* > angelus alius W: alius secundus angelus *Prim. cum gr.* AQ 1. *al.*[106] ἄλλ. δεύτερος ἄγγ., *cf. gr.* ℵ[cc]CEP 10. *al.*[71] ἄλλ. ἄγγ. δεύτερος (C -ρον) *et* 36 ἄγγ. ἄλλ. δεύτερος; angelus secundus *gig. Beat.* (*praef.* v. 24; *lemm.*; VII. i. 3) *et* > secundus angelus *libere Cassiod.* (*comm.*); *gr.* ℵ* [et c] p[47] 95. *al.*[3] ἄλλ. δεύτερος (*sine* ἄγγ.). secutus (-quutus Θ) est (*om. Baed.*[D]—et . . . dicens *def.* [SO]) *etiam Beat.* (*praef.* v. 24; *lemm.*; VII. i. 3) *cum gr. paene omn.* ἠκολούθησεν (p[47] ἠκολούθει), *cf.* prosecutus est *Ber.*, sequens *Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*), *et* sequentem *Uict.-Pet.* (*semel*) *Beat.* (*praef.* v. 23 *libere*): locutus est (+ uel secutus est *in mg.*) D; *gr.* 46. *al.*[3] ἦλθε *apud latinos non redduntur*; *deinde* + eum T *dem. Prim. Beat.* (*lemm. et* > sec. eum est; *non autem praef.* v. 24 *et* VII. i. 3) *et* + illum *Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*) *Beat.* (*praef.* v. 23 *libere*) *cum gr.* 113 *qui add.* αὐτῷ, + illos F[1] (*sup. lin.*) *cum gr.* 13. *al.*[7] *qui add.* αὐτοῖς—*cf. uers.* 9. dicens: *gr.* 16. *al.*[8] + ἐν φωνῇ μεγάλῃ, *non autem latt.* cecidit (caec. CDIΠ*Σ*Z*) cecidit (caec. CDIΠ*Σ*U—*def.* Z; it *in ras. scr.* O) *cum gr.* AEPp[47] 1. *al. mu.* ἔπεσεν *bis*: *gr.* ℵ[c]CQ 2. *al.*[111] ἔπ. *semel apud latinos non redduntur*; *cf.* xviii. 2. babylon (babilon OΠTUW *et* b *pr. in ras. scr.* O, babyllon K, *inter* y *et* l *ras.* 1 *lit.* Σ) illa magna *etiam Beat.* (*praef.* v. 24 *et* VII. i. 4, 7) *cum gr.* ℵ[c]AC EPQp[47] 2. *al. pler.* Βαβυλὼν (159. 177 ἡ Β.) ἡ μεγάλη, *cf.* > babilon m. il. D, *et gr.* 1. *al.*[9] > ἡ μ. Β.: b. m. (*sine* il.) *gig. m Beat.* (*lemm.*) *Ber. cum gr.* 58 Β. μ. *tantum*; *gr.* 130. *al.*[3] Β. ἡ μ. πόλις *et* > 57. *al.*[2] Β. ἡ πόλις ἡ μ. *apud latinos non redduntur*—*cf.* xvi. 19, xvii. 5, xviii. 2, 10, 21. quae (que OWZ) *cum gr.* AC 26. *al.*[28] ἥ: quia (+ uel quae D[mg.]) D *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* 1. *al. pauc.* ὅτι; *om. gig. m Prim. Beat.* (VII. i. 11)[ut udtur] *cum gr.* ℵ[c]EPQp[47] 2. *al.*[137]; *cf. infra* (*sub* potionauit). a (ἐκ): de *m Beat.* (*lemm.*; VII. i. 11). nino A*. irae (ire OWZ*) fornicationis (-cionis O) *etiam Prim.* (*lemm.*) *cum ord. gr. plur.* τοῦ θυμοῦ (121 + καὶ) τῆς πορνείας, *cf.* ruinae f. Π: *gr.* 61. *al.*[3] > τ. πορν. τ. θυμ.; irae *tantum Ber.*; f. *tantum* FU *Prim.* (*comm. bis*) *Cassiod.* (*comm. libere*) *Beat.* (*lemm.*; VII. i. 11) *cum gr.* 1. *al.*[7] τ. πορν. (*sine* τ. θυμ.); *cf.* xvii. 2 *et* xviii. 3—*item* xiv. 10, xvi. 19, *et* xix. 15. suae (sue OW), *cf.* eius *gig.*[ut udtur] *m Beat.* (*lemm.*; VII. i. 11), *cum gr.* ℵ[c]ACEPp[47] 1. *al. pler.* αὐτῆς: *gr.* Q 2. *al.*[44] ταύτης; *gr.* 81. *al.*[4] *om.*; *deinde gr.* 21. *al.*[13] + ἧς. potionauit (+ uel biberunt D[mg.]) ADFGΠΣ*U *Tisch. et* potauit (potabit IT) CΘIKOΣ[c]TVWZ *vg. cod. caraf. Bentl. c dem. diu. haf. Tyc.*[H] *Baed. Ber. cum gr. paene omn.* πεπότικεν (170 ἐπότισε)—*cf.* biberunt D[mg.] (*supra*) *gig. m Beat.* (*lemm.*; VII. i. 11) *et sub* quae (*supra*): ceciderunt *Prim. cum gr.* ℵ[c]p[47] 12. 130 πέπτωκαν (12. 130 πέπτωκεν)—*cf. sub* quae (*supra*). omnes gentes *cum ord. gr. plur.* πάντα τὰ ἔθνη, *cf.* uniuersae ciuitates *Prim.*: *gr.* 21. *al.*[9] > τὰ ἔθ. π., *non autem latt.* quae . . . gentes: *cf.* xviii. 3.

dicens . . .[9] secutus est: *gr.* ℵ* 9. *al.*[2] *om.*

9. et *pr.*: *gr.* 4. *al.*[6] *om.*, *non autem latt.* alius angelus (hang. C, ang˜ D) tertius (terc. Π) *cum gr. plur.* ἄλλος ἄγγελος τρίτος, *cf.* alter ang. t. *gig.*—*cf. etiam gr.* 128. 189 > ἄγγ. ἄλλ. τρ. *et* 47. *al.*[10] > ἄλλ. τρ. ἄγγ.: angelus (*in ras. scr.* Σ[2]) tertius (terc. OΣW) *tantum* A[c]ΘKOΣVW Z[c] *Bentl. diu. Beat.* (*praef.* v. 27; *lemm.*; VII. i. 13) *Ber.*, *cf.* > t. ang. *tantum* Z* *vg. cod. caraf. c dem.* '*Cypr.*' (*test.* iii. 59[W]) *Prim. Baed.*[D] (et

secutus est illos dicens
uoce magna
si quis adorauerit bestiam
et imaginem eius
et acceperit caracterem
in fronte sua aut in manu sua
10 et hic bibet de uino irae dei
qui mixtus est mero
in calice irae ipsius
et cruciabitur igne et sulphu-

---

pr. . . . magna *def.* SO) *cum gr.* 57. *al.*[2] > τρ. ἀγγ. (sine ἄλλ.); alius ang. *tantum haf. cum gr.* 1. *al.*[6] ἄλλ. ἀγγ. (*sine τρ.*); *deinde* + caecinit D* *sine auct. gr.*—*cf.* viii. 10. *gr.* ℵ[c] > ἄλλος ἄγγελος ἠκολούθησεν τρίτος, *non autem latt.* **secutus** (-quutus Θ) **est** (*om. Baed.*[D]): *gr.* ἠκολούθησεν. **illos**, *cf.* eos '*Cypr.*' *Beat.* (*lemm.*; VII. i. 13), *cum gr. paene omn.* αὐτοῖς: eum *Prim. cum gr.* A 187 αὐτῷ; *om. Baed.*[D] *Beat.* (*praef.* v. 27); *cf. uers.* 8. **uoce magna** *et gr.* 114. *al.*[4] φωνῇ μεγάλῃ, *cf.* in u. m. '*Cypr.*' *Beat.* (*lemm.*; VII. i. 13) *et gr. paene omn.* ἐν φ. μ. (146 > μ. φ.): *om. Beat.* (*praef.* v. 27). **si** (*in ras. scr.* U) **quis** (q *in ras. scr.* U; siquis *uno uerbo* ϚℌŞ) = *gr. paene omn.* εἴ τις: *gr.* C 113 ητις; *gr.* 30. 98 ὅτι. **adorauerit** (had. C, adoraberit T), *cf. gr.* 12*. *al.*[11] προσκυνῇ: adorat *gig. m* (*bis*) *Cypr.* (*ad Fort.* 3, *ep.* lviii. 7[codd. plur.], *ep.* lxv. 1) '*Cypr.*' *Firm.-Mat.* (*err. prof. rel.* xxviii. 13) *Prisc.* (*tract.* 1) *Prim. Beat.* (*praef.* v. 27; *lemm.*; V. ix. 4 *libere*; VII. i. 13) *cum gr. plur.* προσκυνεῖ; adorabit *Cypr.* (*ep.* lviii. 7[R]) *cum gr.* 38. *al.*[3] προσκυνήσει. **bestiam** *cum gr. plur.* τὸ θηρίον *et* C 55. *al.*[5] τῷ θηρίῳ: *gr.* A τὸ θυσιαστήριον *et* 14 τὸ ποτήριον *apud latinos non redduntur.* *gr.* 1. *al. pauc.* > τ. θηρ. πρ., *non autem latt.* **imaginem** (hym. C), *gr. plur.* τὴν εἰκόνα *et* 7. *al.*[12] τῇ εἰκόνι: simulacrum '*Cypr.*' *Beat.* (*praef.* v. 27; *lemm.*; VII. i. 13); + et W. **eius** = *gr. paene omn.* αὐτοῦ: *gr.* C αὐτῶν. **et** *tert. cum gr. paene omn.* καί: hic *Prisc.*; *gr.* C 14 *om.* **acceperit** (accip. DΠ*) *etiam Beat.* (*praef.* v. 27; *lemm.*): accepit Θ*I *gig.* '*Cypr.*' *Firm.-Mat. Prisc.*, *cf.* acceperunt *Beat.* (VII. i. 15); accipit *m* (*bis*) *Cypr.* (*ad Fort.* 3, *ep.* lviii. 7, *ep.* lxv. 1) *Prim.* = λαμβάνει. **caracterem** (charact. Π *vg. et inter* t *et* e *pr. ras.* 1 *lit.* Π, carect. D) *etiam* Π[text.], *cf.* caracter CΘT *m* (*bis*), notam *gig. Cypr. Firm.-Mat. Prisc. Beat.* (*praef.* v. 27; *lemm.*; VII. i. 15), *et* inscriptionem '*Cypr.*', *cum gr. omn.* χάραγμα (21. *al.*[27] τὸ χ.; 108 χαράγματα): nomen *Prim.*, *cf.* carachteram (-rem [c]) nomen Π[mg.]; *deinde* + eius *dem. Ber.*, + bestiae Π[mg.], *sine auct. gr.*; *cf.* xiii. 16 *etc.* **in fronte**: *gr. plur.* ἐπὶ τοῦ (ℵ τῷ) μετώπου (ℵ -πῳ). **sua** (suo Z) *pr. cum gr. paene omn.* αὐτοῦ: *om. Prim. cum gr.* 14. *al.*[4] **aut** *etiam Beat.* (*lemm.*) = ἤ: et *Cypr. Firm.-Mat. Prisc. Beat.* (VII. i. 15). **in manu sua** (*om. Cypr. Firm.-Mat.*) *etiam m* (*semel*), *cf.* super manum suam '*Cypr.*', *et gr. paene omn.* ἐπὶ τὴν (𝔓[47] 18. *al.*[10] τῆς) χεῖρα (𝔓[47] 18. *al.*[10] χειρὸς) αὐτοῦ: in manu sua dextra *m* (*semel*) *et gr.* 113 ἐπὶ τ. χ. αὐ. τὴν δεξιάν, *cf. gr.* 36 > ἐπὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς αὐ.; in dextera sua *Beat.* (*lemm.*; VII. i. 15). **aut . . . sua** *sec.*: *om. plane Beat.* (*praef.* v. 27) *cum gr.* 21.

10. **et** *pr.*: *om.* IϚ '*Cypr.*' (*test.* iii. 59[W]) *cum gr.* 100. **hic** *etiam* Π[text.], *gr.* αὐτός (100 οὗτος): ille Π[mg.]; is '*Cypr.*'; ipse *Cypr.* (*ad Fort.* 3, *ep.* lviii. 7, *ep.* lxv. 1—*uide infra*) *Firm.-Mat.* (*err. prof. rel.* xxviii. 13 *infra*) *Prim.* (*infra*) *Beat.* (*praef.* v. 27; *lemm.*; VII. i. 15). **bibet** (t *in ras. scr.* ΣU, *deinde* + *ras.* 2 *litt.* Σ) = πίεται: bibit Z*; biberit FKVZ[c]. > bibet et ipse *Cypr. Firm.-Mat. Prim. contra ord. gr.* **de uino irae** (ire OΣW), *cf.* ex u. ir. *Beat.* (*praef.* v. 27; *lemm.*; VII. i. 15), *cum gr. paene omn.* ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ: de indignatione *m* (*bis*) *cum gr.* 144 ἐκ τ. θ. *tantum*; *cf.* xvi. 19—*item* xiv. 8, xviii. 3, *et* xix. 15. **dei** (dñi Θ; + uel suae D[mg.]) *cum gr. paene omn.* τοῦ θεοῦ: *gr.* 14. 92 αὐτοῦ—*cf.* D[mg.] *supra*; *gr.* 67. *al.*[4] *om.* **qui** (i *in ras. scr.* T; quia U*; + uel quod *sup. lin. Baed.*[D]) **mixtus** (myx. I; + uel ū *sup. lin. Baed.*[D]) **est mero**, *cf.* quod mixtum (mist. *vg.*) est m. D (*infra*) O *vg. cod. caraf. dem. Ber.*, quae mixta est mera *m* (*bis*), mixto mero *gig.*, mixti meri *Beat.* (*lemm.*; VII. i. 15), *et gr. omn.* τοῦ κεκερασμένου ἀκράτου—*cf. etiam* qui mixtus est uino KVZ[c] *c haf. et* mixto mero qui mixtus est uino *diu.*: mixto *tantum Cypr. Firm.-Mat. Prim.* **in calice** (-cae I; calicem Z*), *cf.* in poculo *Cypr. Firm.-Mat. Prim. Beat.* (*lemm.*; VII. i. 15), *cum gr. plur.* ἐν τῷ ποτηρίῳ: *gr.* A 7. *al.*[9] ἐκ τοῦ ποτηρίου, 130 ἐκ τοῦ θυμοῦ, *et* 156 ἐν τῷ ποταμῷ, *apud latinos non redduntur.* **irae** (ire OΣW) *sec. cum gr. omn.* τῆς (A τὴν) ὀργῆς (A ὀργήν): *om.* D (*infra*) *Beat.* (*lemm.*; *non autem* VII. i. 15) *Ber.* **ipsius**, *cf.* eius D (*infra*) *m* (*bis*) *Cypr. Firm.-Mat. Beat.* (*lemm.*; VII. i. 15), *cum gr. omn.* αὐτοῦ: *om. Prim.* **qui . . . ipsius** *cum ord. gr. omn.*: > quod mixtum est in calice eius mero D; *om. Beat.* (*praef.* v. 27). **bibet . . . ipsius et**: *om.* '*Cypr.*' **cruciabitur** *etiam Beat.* (*praef.* v. 27; *lemm.*; VII. i. 17, 18), *cf.* punietur *Cypr. Firm.-Mat.* '*Cypr.*' *Prim. Beat.* (V. ix. 4 *libere*), *cum gr. plur.* βασανισθήσεται: cruciabuntur I, *cf.* punientur *libere Tyc.*[T], *cum gr.* A 8. *al.*[8] βασανισθήσονται. **igne** (g *in ras.* n *scr.* A; igni I) **et** (*bis scr.* O) **sulphure** (-phurae A*CI, -fuie T, -pure O*, -phore DΣU[c], -phorae U*), *cf.* in ig. et sulphure (-phore Z*) Z *gig. m* (*bis*) *et gr.*

re in conspectu angelorum
sanctorum
et ante conspectum agni
11 et fumus tormentorum
eorum in saecula saeculorum
ascendit
nec habent requiem die ac nocte
qui adorauerunt bestiam
et imaginem eius
et si quis acceperit caracterem
nominis eius
12 hic patientia sanctorum est
qui custodiunt mandata dei
et fidem iesu.

---

paene omn. ἐν πυρὶ καὶ θείῳ: *gr.* 16. *al.*[4] *om.*, *non autem latt.* **in conspectu angelorum** (hang. C, ang˜ D) **sanctorum,** *cf.* sub oculis ang. sanc. '*Cypr.*', *et* coram angelis sanctis *gig.*, *cum ord. gr.* ℵCEPp[47] 12. *al.*[44] ἐνώπιον (91. 233 + τῶν ἀγγέλων (57. *al.*[3] + τῶν; 81. 204 + καὶ) ἁγίων: > in conspectu sanctorum angelorum ΘU* *et* > sub oculis sanctorum angelorum *Cypr. Prim.* (*cf. Firm.-Mat. infra*) *cum ord. gr.* Q 2. *al. pler.* ἐν. τῶν (14. *al.*[2] *om.*) ἁγίων (21 θείων) ἀγγ.; in conspectu angelorum *tantum m* (*bis*) *cum gr.* A 26*. *al.*[10] ἐν. τῶν ἀγγ. (*sine* ἁγ.). **ante** (han. C) **conspectum** (conspectu I) **agni** (hag. C) *etiam* Σ*, *cf.* in conspectu (conspectum G) agni GΣ²W *Baed.*[D] *Beat.* (*lemm.*; VII. i. 17) *Ber.*, sub oculis agni *Cypr.* '*Cypr.*' *Prim.* (*cf. Firm.-Mat. infra*), *et* coram agno *gig.*, *cum gr.* ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου: agni *tantum m* (*bis*) *sine auct. gr.* **in conspectu . . . agni** *etc. cum gr. paene omn. ut supra*: sub oculis agni *tantum Firm.-Mat. cum gr.* 1. 208 ἐν. τοῦ ἀρν. *tantum*; in conspectu angelorum sanctorum *tantum in fine pericopes Baed.*[SO] *cum gr.* 130 ἐν. ἀγγ. ἁγ. *tantum*; in conspectu dei in saecula saeculorum *in fine pericopes Beat.* (*praef.* v. 27).

11. **tormentorum** (turm. Z*) *etiam Cypr.* (*ep.* lxv. 1 *codd. plur.*), *cf.* de tormentis *Cypr.* (*ad Fort.* 3, *ep.* lviii. 7, *ep.* lxv. 1[CR]) *Firm.-Mat.* (*err. prof. rel.* xxviii. 13) *Tyc.*[T] *Prim. Beat.* (*lemm.*; V. ix. 4; VII. i. 17, 18): tormenti (*Bentl.*) *gig.* = τοῦ βασανισμοῦ; et cruciatus *m* (*bis*). **eorum** *etiam Cypr.* (*ad Fort.* 3, *ep.* lviii. 7, *ep.* lxv. 1[CR]), *cf.* illorum *Faust.* (*serm.* 5 = *Caesar. serm.* ccxxii. 3) *Caesar.* (*serm.* lxxxii. 3), *cum gr. plur.* αὐτῶν: eius *c cum gr.* 7. *al.*[21] αὐτοῦ; *om.* D (*infra*) *Cypr.* (*ep.* lxv. 1 *codd. plur.*) *cum gr.* 40; *cf.* xix. 3. **in saecula saeculorum ascendit** AFZ* *Bentl. Tisch. m* (*bis*) *Cypr.* (*ad Fort.* 3[R]) '*Cypr.*' (*test.* iii. 59[W]) *cum gr. plur.* εἰς αἰῶνας (CEP 1. *al.*[65] αἰῶνα; ℵ 146. *al.*[6] + τῶν) αἰώνων (C 18. *al.*[21] αἰῶνος) ἀναβαίνει, *cf.* in s. s. ascendet (hasc. C) CGΘIK ΠTUVWZ[c] *c dem. diu. gig. haf. Cypr.* (*ad Fort.* 3[WMV], *ep.* lviii. 7 *codd. plur.*, *ep.* lxv. 1 *codd. plur.*) *Firm.-Mat. Baed.*[D] (et *pr.* . . . ascendit *def.* [SO]) *Beat.* (*lemm.*; V. ix. 4; VII. i. 17) *Ber. cum gr.* 59 εἰς αἰῶνα αἰῶνος ἀναβήσεται, *et* 62. *al.*[7] εἰς αἰῶνα αἰώνων ἀναβαίνων: > ascendit in s. s. Σ* *Prim. cum gr.* 57. *al. pauc.* > ἀναβαίνει εἰς αἰῶνας (57. 141 αἰῶνα) αἰώνων, *cf.* > ascendet (ascendent O*; descendet ϛ) in saecula (sec. Oϛ𝔓) saeculorum (sec. Oϛ𝔓) D (*infra*) OΣ[c] *vg. cod. caraf. Cypr.* (*ad Fort.* 3[B], *ep.* lviii. 7[P], *ep.* lxv. 1[P]) *Tyc.*[T] *Faust.* (= *Caesar.*) *Caesar. cum gr.* 69 > ἀναβηθήσεται εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, *et* xix. 3; *om. Beat.* (VII. i. 18 *libere*) *cum gr.* 16. *al.*[3] > et fumus ascendet tormentorum in saecula saeculorum D *contra ord. gr.* **nec**: et non *gig. m Beat.* (*lemm.*; VII. i. 17, 18) = καὶ οὐκ, *cf.* non *tantum* Z*. **habent** (habet IZ* *gig.*) = ἔχουσιν: habebunt CΣTW *Cypr.* (*ad Fort.* 3, *ep.* lviii. 7, *ep.* lxv. 1) *Firm.-Mat. Prim. Ber.* diae C. **ac** (hac C) *etiam Cypr.* (*ad Fort.* 3[RB], *ep.* lviii. 7, *ep.* lxv. 1[N]), *gr.* καί: et T *Cypr.* (*ad Fort.* 3[WMV], *ep.* lxv. 1 *codd. plur.*). **qui adorauerunt** (hadorau. C, ahorau. O, adorab. T) *etiam Cypr.* (*ep.* lxv. 1[C]): qui adorant (*Bentl.*) *gig. m Cypr.* (*ep.* lxv. 1 *codd. plur.*) *Beat.* (*lemm.*; VII. i. 17, 18), *cf.* quicumque adorant (adorat *Cypr.* (*ad Fort.* 3[R], *ep.* lviii. 7 *codd. plur.*)) *Cypr.* (*ad Fort.* 3, *ep.* lviii. 7) *Firm.-Mat. Prim.*, *et gr.* οἱ προσκυνοῦντες. **imaginem** (hym. C), *gr.* τὴν (16. *al.*[15] τῇ) εἰκόνα (16. *al.*[16] εἰκόνι): simulacrum *Prim. Beat.* (*lemm.*; VII. i. 17). set O. **si quis** (qui W *Ber.*; siquis *uno uerbo* ϛ𝔓𝔖) = *gr. paene omn.* εἴ τις, *cf. gr.* C ητις *et* 210 ἥτις: qui *m*, *cf.* quicumque *Prim.* **acceperit** (accip. Π*Σ*; acceperint *Ber.*), *cf. gr.* 33. *al.*[2] λαμβάνῃ: accepit (acceperunt W) ACG[c]ΘTW *diu. m Beat.* (VII. i. 17); accipit DI (*Bentl.*) *Beat.* (*lemm.*) *et* sumit *Prim.* (*infra*) = *gr. paene omn.* λαμβάνει, *cf.* habet *gig.* **caracterem** (charact. Π *vg.*, carect. DO, caracteram Z*), *cf.* caracter CΘT *m*, *gr.* τὸ (1. *al.*[18] *om.*) χάραγμα: notam *gig. Prim.* (*infra*) *Beat.* (*lemm.*; VII. i. 17); *cf.* xiii. 16, *etc.* > notam sumit *Prim. contra ord. gr.* **eius** *sec.*, *cf.* illius *m*, *cum gr. omn.* αὐτοῦ (46. *al.*[2] αὐτῶν): *om.* KΠ*.

12. **hic** *cum gr. paene omn.* ὧδε: haec DK[c] *c Prim. Ber.*, *cf. gr.* 28. *al.*[5] ἡ δέ. **patientia** (pacient. KΣVWZ[c], pacienc. O; paenitentiam Z*) **sanctorum est** *etiam Beat.* (VII. i. 19), *cf.* sustinentia sanc. est *Beat.* (*lemm.*), *cum ord. gr. paene omn.* ἡ (4. *al.*[14] *om.*) ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστίν: > sanc. patientia est *Bentl.**; > est patientia (pac. Π) sanc. Π *gig. Prim. Ber. cum ord. gr.* p[47] ἐστὶν ἡ ὑπ. τ. ἁγ.; patientia (pac. G) sanc. *tantum* FGU* *cum gr.* 149. 186 ἡ ὑπ. τ. ἁγ. (*sine* ἐστίν); *deinde gr.* E 1. *al. fere*[100] + ὧδε, *non autem latt.* **hic . . . est**: *cf.* xiii. 10. **qui**

13 Et audiui uocem de caelo
dicentem scribe
beati mortui qui in domino
moriuntur
a modo iam dicit spiritus
ut requiescant a laboribus suis
opera enim illorum
sequuntur illos
14 et uidi et ecce nubem
candidam
et super nubem sedentem
similem filio hominis
habentem in capite suo
coronam auream

---

custodiunt (custodiant G), *gr. plur.* οἱ τηροῦντες *et* ℵ 36. *al.*[10] τῶν τηρούντων : q. seruant *Prim. Beat.* (*lemm.*; VII. i. 19). **mandata,** *gr.* τὰς ἐντολάς : praecepta *Prim.* **dei** *cum gr. plur.* τοῦ Θεοῦ : domini D ; *gr.* 1. *al.*[10] *om., non autem latt.* **qui . . . dei** : *cf.* xii. 17. **iesu** (ihesu C) : *gr.* 21. *al.*[13] + Χριστοῦ, E 17. *al.*[5] + χαρήσονται, *non autem latt.*

13. audibi T. **uocem de caelo** (celo OW) **dicentem** *cum ord. gr. plur.* φωνῆς (25. *al.*[16] φωνήν; 130. 200 + μεγάλην) ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης (25. *al.*[11] λέγουσαν) : *gr.* ℵ 38. *al.*[2] > φωνῆς λεγ. (38. *al.*[2] + μοι) ἐκ τ. οὐρ.; u. dic. *tantum* Z* ; *deinde* + mihi D *vg. cod. caraf. dem. diu. gig. m Prim. Cassiod.* (*lemm.*) *Baed.* (*hic* [D]; *non autem hic* [SO] *et P. L.* xci. 458) *Ber. cum gr.* E 1. *al. mu. qui add.* μοι (*cf.* 38. *al.*[2] *supra*). **scribe** (-bae KΣ*, s *in ras. scr.* U) *etiam Baed.* (*hic*) *cum gr. paene omn.* γράψον : *om. Baed.* (*P. L.* xci. 458) *cum gr.* 18. 31. **beati** *etiam Aug.* (vii. 587), *gr.* μακάριοι : felices *Aug.* (ii. 806) *Prim. Cassiod.* ; *deinde* + uero *Baed.* (*hic* [D]) *sine auct. gr.* **mortui** = *gr.* 103. *al.*[3] νεκροί, *cf.* illi m. *Prim.* = *gr. paene omn.* οἱ νεκροί (63 πτωχοί) : *gr.* 149*. 186 *om., non autem latt.* **qui in domino moriuntur** *cum gr.* ℵAEQ𝔓[47] 1. *al. pler.* οἱ (𝔓[47] 100. 228 *om.*) ἐν κυρίῳ ἀποθνήσκοντες, *cf.* q. in d. mortui sunt *Prim.* : q. in christo moriuntur *Beat.* (*lemm.*; VII. i. 21) *cum gr.* CP 113. 130 οἱ ἐν Χριστῷ ἀπ. ; *gr.* 111 οἱ ἐν Θεῷ ἀπ. **moriuntur · a modo iam** *etc. disting. codd. vg. cod. caraf. c dem. diu. gig. haf. Aug.* (ii. 806) *Eucher.* (*form.* 5) *Uigil.* (*Uarim.* iii. 37) *Prim. Cassiod. 'Defensor'* (*P. L.* lxxxviii. 699) *Baed. Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 498) *Beat. Ber. cum gr.* Q 2. *al. fere*[50] : moriuntur a modo · iam *etc. disting. Bentl. m cum gr.* P 10. *al. plus*[60]; *non liquent Aug.* (vii. 587) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 718) *cum gr.* ℵACE𝔓[47] *al. mu. qui nec ante nec post* ἀπάρτι *interpungunt.* **a modo** (amodo *uno uerbo* W *vg.*; + enim *Iulian.-Tol.*) **iam dicit,** *cf.* a modo etiam d. (*Bentl.*) *m Aug.* (vii. 587) *Beat.* (VII. i. 22—a modo . . . illos *def. lemm.*), *et* abhinc etiam d. *Prim., cum ord. gr.* ℵ[c]ACEP 1. *al. mu.* ἀπάρτι ναὶ (88. 146 καὶ) λέγει : > iam ex hoc utique d. *gig.* ; *gr.* Q 2. *al. plus*[100] > ἀπ. λ. ναί (33. 98 καί); a modo d. (*sine* iam) *Uigil. cum gr.* ℵ*𝔓[47] 16. *al.*[5] ἀπ. λ. *tantum.* **ut** (huti C) **requiescant** *et gr. paene omn.* ἵνα (40. 210 καὶ ἵνα) ἀναπαήσονται (CE*Q 1. *al.*[42] -παύσονται ; E[c]P 2. *al. plu.* -παύσωνται ; 103. *al.*[2] -παύονται) : *gr.* 𝔓[47] 36** ὅτι ἀναπαήσονται (36** -παύσονται); 149. 186 ἀναπαύσωνται *tantum.* **a laboribus** *et gr.* ἐκ (14. *al.*[3] ἀπὸ) τῶν κόπων (91. 182 πόνων ; 14. 92 ἔργων) : a doloribus G. **opera** (hop. C) **enim,** *cf.* > nam op. *Aug.* (vii. 587) *Prim. Iulian.-Tol., cum gr.* ℵACP𝔓[47] 18. *al.*[16] τὰ γὰρ ἔργα : *gr.* EQ 1. *al. pler.* τὰ δὲ ἔργα *apud latinos non redduntur.* **illorum** (illur. Z*), *cf.* eorum Θ *m Aug.* (vii. 587) *Prim. Iulian.-Tol. Beat.* (VII. i. 22), *cum gr. plur.* αὐτῶν : *om.* D *cum gr.* 1. *al.*[18]; *deinde* + sancta *Beat.* (VII. i. 22) *sine auct. gr.* **sequuntur** (secun. AFGKOΠZ, sequn. CT, equ *in ras. scr.* Σ[2], quuntur *in ras. scr.* U), *gr.* ἀκολουθεῖ : comitantur *Prim.* **illos** *etiam Aug.* (vii. 587 *test. Bened.*), *cf.* eos Z *dem. m Aug.* (vii. 587 *teste Hoffmann*) *Prim. Iulian.-Tol.* : cum eis *Beat.* (VII. i. 22) *et gr.* μετ' αὐτῶν.

14. **et uidi et ecce** *etiam Baed.*[SO] *cum gr. paene omn.* καὶ εἶδον καὶ ἰδού : > et ecce u. *Baed.*[D]; *gr.* ℵ 129. 130 κ. ἰδού *tantum.* **nubem candidam,** *cf.* n. albam (+ siue candidam *Tyc.*[Hm]) *Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*praef.* v. 29; *lemm.*; VII. ii. 1), *et* > albam n. *libere Cassiod.* (*comm.*) : nubes candida ΣW *Bentl. et* nubes alba *gig.* = νεφέλη λευκή (156 > λ. ν.). **super** (supra CFGΘKOΣTUVZ *Bentl. c dem. diu. gig. haf. Tert.* (*cor.* 15 *libere*); desuper *deinde* + ra *eras.* Π) **nubem** *cum gr. omn.* ἐπὶ τὴν (41. *al.*[9] τῇ ; 111. *al.*[7] τῆς) νεφέλην (41. *al.*[11] -λῃ, 111. *al.*[6] -λης ; 14. *al.*[14] κεφαλήν, 146 κεφαλῆς) : super eam *Prim.* **sedentem** (saed. C) = *gr. plur.* καθήμενον : *gr.* 1. *al.*[56] καθήμενος *et* 𝔓[47] 63. *al.*[2] ὁ καθήμενος (𝔓[47] 63 ὁ ἐπὶ τ. ν. καθ. ; 104. 151 > ὁ καθ. ἐπὶ τ. ν.) ; *om. Beat.* (*praef.* v. 29; *lemm.*; VII. ii. 1) *cum gr.* 56. **similem** (simile Z[+]) = *gr. plur.* ὅμοιον : *gr.* 1. *al.*[67] ὅμοιος (16. *al.*[4] ὁμοίως); *om.* I* *Tyc.*[H], *cf.* D (*infra*). **filio** = *gr.* CE𝔓[47] 6. *al. sat. mu.* υἱῷ : filium Σ*Z* *Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* v. 29; *lemm.*; VII. ii. 1) = *gr.* ℵAQ[c] 2. *al.*[66] υἱόν (28 υἱῶν) ; *gr.* 1. *al.*[11] υἱός ; *gr.* P υἱοῦ ; *gr.* Q* 40. *al.*[4] *om.*; *cf.* i. 13. **sed. sim. fil.** : *in ras. scr.* U. **hominis** = *gr. paene omn.* ἀνθρώπου : *gr.* 16. *al.*[10] ἀνθρώπῳ ; *deinde* + et I *cum gr.* 200 *qui add.* καί. > filio hominis similem D *contra ord. gr.* **habentem** = *gr.* ℵ*𝔓[47] 9. *al.*[37] ἔχοντα : habens *Tyc.*[H] *Beat.*

et in manu sua falcem acutam.
15 Et alter angelus exiuit
de templo clamans
uoce magna
ad sedentem super nubem
mitte falcem tuam et mete
quia uenit hora ut metatur
quoniam aruit messis terrae
16 et misit qui sedebat super
nubem falcem suam in terram
et messa est terra.
17 Et alius angelus exiuit
de templo quod est
in caelo

(*praef.* v. 29; *lemm.*; VII. ii. 2) = *gr.* AEQ 1. *al. pler.* ἔχων (30. 98 ὁ ἔχ.), *cf. gr.* ℵ^{c}C 33. *al.*^{4} ἔχον; habente *gig.*, *cf. gr.* 38. *al.*^{4} ἔχοντι. **in capite suo**: super caput suum *Prim.*; *gr.* ἐπὶ τῆς (A 8. *al.*^{43} τὴν; 69** τῇ) κεφαλῆς (A 8. *al.*^{42} -λήν; 69** -λῇ) αὐτοῦ (88. 101 *om.*). **coronam** (chor. C; cornua I*) **auream** *cum ord. gr. omn.* στέφανον χρυσοῦν: > aur. cor. *libere Cassiod.* (*comm.*). **sua**, *cf.* eius W *gig.*, *cum gr. omn.* αὐτοῦ: *om. Prim.*; *deinde* + habens *Tyc.*^{Hv}, + habebat *Beat.* (*praef.* v. 30; *lemm.*; VII. ii. 3), *sine auct. gr.—cf. uerss.* 17 *et* 18. **falcem acutam** (acc. O, *inter* a *pr. et* c *ras.* 1 *lit.* U) *cum ord. gr. paene omn.* δρέπανον ὀξύ (36 + λίαν): > acutissimam (*cf. gr.* 36 *supra*) f. *libere Cassiod.* (*comm.*) *cum ord. gr.* 189 ὀξὺν δρ.; *gr.* 40. 210 δρ. *tantum.*

15. **alter angelus** (ang̃ D), *cf.* alius ang. Θ *vg. cod. caraf. Prim. Beat.* (VII. ii. 8), *cum ord. gr. paene omn.* ἄλλος ἄγγελος: *gr.* 31. *al.*^{2} > ἄγγ. ἄλλ.; ang. *tantum Tyc.*^{H} (*libere*) *Beat.* (*praef.* v. 31; *lemm.*) *cum gr.* 122*. 167* ἄγγ. (*sine* ἄλλ.); *gr.* 113 ἄλλ. (*sine* ἄγγ.). **exiuit** (exiit Π *gig.*; exibit T) *et gr. paene omn.* ἐξῆλθεν: uenit *Prim. et gr.* 241 ἦλθεν. **de templo** *cum gr.* ℵACPQ𝔓^{47} 2. *al. plur.* ἐκ τοῦ ναοῦ: *gr.* E 1. *al.*^{64} ἐκ τοῦ οὐρανοῦ; *om.* C *Prim. cum gr.* 29; *deinde gr.* ℵ 178. *al.*^{2} + αὐτοῦ, *non autem latt.* *gr.* A > κράζων ἐκ τοῦ ναοῦ, *non autem latt.* **clamans** *et gr. paene omn.* κράζων, *cf.* proclamans *Prim. et gr.* 𝔓^{47} ἀ[να]κράζων: et iussit *libere Tyc.*^{H}, *cf. gr.* 113 καὶ ἔκραξε. **uoce** (uocem Z) **magna** *etiam Beat.* (*praef.* v. 31; *lemm.*), *cf.* in u. m. *Beat.* (VII. ii. 8), *cum ord. gr. paene omn.* ἐν (𝔓^{47} 200 *om.*) φωνῇ μεγάλῃ: *gr.* 1. *al.*^{3} > ἐν (113 *om.*) μ. τῇ (113 *om.*) φ.; *om. Tyc.*^{H} (*libere*) *Prim.* **ad** (+ illum *Prim.*) **sedentem** (saed. C, sedente I): sedenti *Tyc.*^{H} (*libere*) *Beat.* (*praef.* v. 31; *lemm.*; VII. ii. 8) = τῷ καθημένῳ. **super** (per *in ras. scr.* A, sr̄ *in ras. scr.* O; supra ΠZ* *Bentl. dem. gig. h**) **nubem** (*in ras. scr.* O), *gr.* ἐπὶ τῆς (21. *al.*^{9} τὴν) νεφέλης (21. *al.*^{9} νεφέλην; 146 κεφαλῆς): + dicens DΠ *Baed.*^{D} (*non autem* ^{SO}) *Ber. cum gr.* 189 *qui add.* λέγων. mtte U. **tuam**: + acutam Σ *sine auct. gr.* **et mete** (-tae I): *om.* Z*. **quia** *etiam Beat.* (*praef.* v. 31; VII. ii. 8), *gr.* ὅτι: quoniam (*quoniam h*) *h Prim. Beat.* (*lemm.*). **uenit** (uent I) . . . **quoniam**: *om. Beat.* (*praef.* v. 31). **hora**: *gr.* E 1. *al.*^{27} + σου, 7. *al. pauc.* + σοι, *non autem latt.* **ut metatur** (e *ex* i *in ras.* 2 *litt. scr.* Σ): metendi CT *Bentl.* *gig. h Prim. Beat.* (*lemm.*; VII. ii. 8); *gr. plur.* θερίσαι, 10. *al. mu.* τοῦ θερίσαι, *et* ℵ 38. *al.*^{7} τοῦ θερισμοῦ. **quoniam**, *gr.* ὅτι (164. 166 καί): quia *deinde* + iam *h Prim.* **aruit** (har. C, atuit Θ*) *etiam Beat.* (VIII. vi. 2), *cf.* arida est *h Prim.* (*uide infra*), *cum gr. omn.* ἐξηράνθη: maturuit Θ^{c}, *cf.* maturauit O, matura facta est *Beat.* (*praef.* v. 31; *lemm.*; VII. ii. 8), *et uers.* 18. **messis** (messes A*G*Z*; mensis Π*), *gr.* ὁ θερισμός: seges (*et* > seges arida est *contra ord. gr.*) *Prim.* terre OW.

16. *Uers. om. Beat.* (*praef.* v. 31) *et def. Baed.*^{SO} **et** *pr.* = καί: tunc *Prim.* (*infra*). **qui sedebat** (saed. C): sedens *Beat.* (*lemm.*; VII. ii. 10), *cf.* ille sedens *h Prim.* (*infra*), *et gr.* ὁ καθήμενος. **super** (supra CFΘKOΣTUV *Bentl. c dem. diu. gig.*) **nubem**: *gr.* ἐπὶ τὴν (ℵA 36. *al.*^{25} τῆς; Q 2. *al.*^{51} τῇ) νεφέλην (ℵA 36. *al.*^{25} -λης; Q 2. *al.*^{53} -λῃ). **et** *pr.* . . . **nubem**: > tunc ille sedens super nubem misit *Prim.* **in terram** = *gr.* 104. 151 εἰς τὴν γῆν, *cf.* super terram *Prim.* = *gr. paene omn.* ἐπὶ τὴν γῆν, *et gr.* 36. *al.*^{3} ἐπὶ τῆς γῆς: in terra (a *in ras. scr.* T) IT𝔖 *c gig. Cassiod.* (*comm. libere*) = *gr.* 149. 186 ἐν τῇ γῇ. **messa** (demessa 𝔐𝔈 *cod. caraf. Prim.*) **est terra** = ἐθερίσθη (21. *al.*^{8} ἐξηράνθη; 200 ἐκαθαρίσθη): messuit (demessuit *diu.*) terram FKOVW *c dem. diu. Ber.*, *cf.* demessuit eam 𝔖𝔖; messa est terram CT, *cf.* demessus est terram *h*.

A misit *usque ad finem Apoc. def.* Z.

17. *Uers. om. gr.* 14. *al.*^{5}, *non autem latt.* **alius angelus** (hang. C) *cum ord. gr. plur.* ἄλλος ἄγγελος, *cf.* alter ang. *gig.*: *gr.* 26. *al.*^{8} > ἄγγ. ἄλλ.; anguē *tantum* D; *gr.* 1. *al.*^{12} ἄλλ. *tantum* (*sed* 1. *al.*^{11} *add.* ἄγγ. *post* οὐρανῷ *infra*). **exiuit** (exiit DΠ* *dem. gig.*; exibit T) = ἐξῆλθεν (Q ἦλθεν): processit *Prim.* **de** (+ medio *Beat.* VII. ii. 11) **templo** (m *in ras. scr.* A) **quod** (*in ras. scr.* O) **est** (*in ras. scr.* O) **in** (*in ras. scr.* O) **caelo** (celo OW) *etiam Beat.* (*lemm.*; VII. ii. 11) *cum gr. plur.* ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν τῷ (C *om.*) οὐρανῷ—*cf. gr.* 𝔓^{47} 46. *al.*^{12} ἐκ τ. ν. αὐτοῦ ἐν τ. οὐρ., 7. *al.*^{11} ἐκ τ. ν. ἐν τ. οὐρ., 59 ἐκ τ. ν. αὐτοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, *et* 12* ἐκ τ. ν. τοῦ οὐρανοῦ: de t. *tantum Beat.* (*praef.* v. 31); *gr.* 130 ἐκ τοῦ

habens et ipse falcem acutam
18 et alius angelus de altari
qui habet potestatem
supra ignem
et clamauit uoce magna ad eum
qui habebat falcem acutam
dicens
mitte falcem tuam acutam
et uindemia botros
uineae terrae
quoniam maturae sunt
uuae eius
19 et misit angelus falcem suam
in terram et uindemiauit
uineam terrae
et misit in lacum irae dei magnum

οὐρανοῦ *tantum*, *cf.* 189 ἐκ τοῦ οὐρανοῦ αὐτοῦ. **habens et ipse** *cum ord. gr. paene omn.* ἔχων καὶ αὐτός: > et ipse h. *h Prim. Beat.* (*lemm.*; VII. ii. 12); > ipse et h. *Beat.* (*praef.* v. 31); *gr.* 156 κ. ἔχ. κ. αὐ.; *gr.* 98 ἔχ. κ. *tantum.* **acutam** (*inter* a *pr. et* c *ras.* 1 *lit.* U): *gr.* 36 + λίαν.

18. **et** *pr.* . . . **acutam** *pr.*: *om. Beat.* (*praef.* v. 31). **et** *pr.* = καί: item *Prim.* **alius angelus** (hang. C, ang˜ D) *etiam Baed.*[SO] *cum ord. gr. paene omn.* ἄλλος ἄγγελος: > ang. al. *Baed.*[D] *cum ord. gr.* 121. 164 ἄγγ. ἄλλ.; *gr.* 100. 113 ἄλλ. *tantum*; *deinde* + exiuit (exiit *dem.*; *in ras. scr.* O) ΘOW *vg. cod. caraf. dem. diu. h haf. Beat.* (VII. ii. 12; *non autem lemm.*) *Ber. cum gr. plur.* (A𝔓[47] 81*. *al.*[8] *exceptis*) *qui add.* ἐξῆλθεν (59. *al.*[2] ἦλθεν; E 17. *al.*[7] > ἐκ τοῦ θυσ. ἐξ.); *cf. uerss.* 15 *et* 17. **de altari**, *cf.* de ara *h Beat.* (*lemm.*; VII. ii. 12), *cum gr. omn.* ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου: *om. Prim.*; *deinde* + dei *h sine auct. gr.*—*cf.* vi. 9, viii. 3, 5, ix. 13, xi. 1, *et* xvi. 7. **qui habet**, *cf.* qui habebat ΘOW *vg. cod. caraf. c haf. Ber., et gr.* AC 200 ὁ ἔχων: habens *h Prim. Beat.* (*lemm.*; VII. ii. 13) = *gr.* ℵEPQ𝔓[47] 1. *al. pler.* ἔχων (*sine* ὁ). **supra** (super CDΠ*T *dem. h Prim. Baed.*[O] *Beat.* (*lemm.*; VII. ii. 13)) **ignem** *cum gr. paene omn.* ἐπὶ (217. 223 ἐκ) τοῦ πυρός: *gr.* 38. *al.*[3] τ. πυρ. *tantum*; *deinde* + et aquam O *sine auct. gr.* **et** *sec. cum gr. omn.* καί: *om.* D *c Baed.* **clamauit** (clamabit *h*) = ἐφώνησεν: exclamauit O; *deinde* + ad eum D (*uide infra*). **uoce** (uocem Σ*) = *gr.* ℵAQ 31. *al.*[18] φωνῇ (31. *al.*[4] ἐν φ.): *gr.* CEP𝔓[47] 1. *al. pler.* κραυγῇ (2. *al.*[76] ἐν κρ.). **magna ad eum**: *in ras. scr.* Σ[2]. **ad eum** . . . **acutam** *pr.*: *in ras. scr.* U; *def. Baed.*[SO] **ad eum qui habebat**, *cf.* ad illum q. h. *h*, ad eum q. habet V *Bentl.*, ei q. habebat *Baed.*[D], *et* habenti *Beat.* (*lemm.*; VII. ii. 14), *cum gr. paene omn.* τῷ (31 *om.*) ἔχοντι—*cf. etiam* ad angelum q. habebat I: q. habebat *tantum* CFGΘT, *cf.* q. habet *tantum* A*D (*uide supra*) Π, *et gr.* 210 τὸ ἔχων (*sic*). **acutam** *pr.*: *in ras.* dicens *scr.* A. **dicens** *cum gr. paene omn.* λέγων (ℵ* 137* λέγω): *gr.* 14. *al.*[9] *om.* **falcem tuam** *etiam Uict.-Pet.*[YΦS] *cum ord. gr.* ℵ 44. *al.*[4] τὸ δρέπανόν σου, *cf. gr. plur.* > σου τ. δρ., *et* 12**. *al.*[2] σου τ. δρ. σου: f. (*sine* t.) *Uict.-Pet.*[A] *cum gr.* 40 τ. δρ. *tantum.* **acutam** (*inter* a *pr. et* c *ras.* 1 *lit.* U) *sec. etiam Beat.* (*lemm.*; VII. ii. 14) *cum gr. omn.* τὸ ὀξύ (12*. *al.*[9] *exceptis qui om.* πέμψον . . . ὀξύ *sec.*): acutissimam *Hieron.* (vi. 815); *om. c Beat.* (*praef.* v. 31). **et** *tert. cum gr. paene omn.* καί: *om. gig. cum gr.* 100. *al.*[2] **uindemia** (uiendim. D, inde *in ras. scr.* U) *cum gr. paene omn.* τρύγησον: mete *Hieron. cum gr.* 146 θέρισον. **botros** (but. CD, os *in ras. scr.* Σ[2]; botruos F°T, boruos F*; botrus AK *Baed.*[O]; botruones *Uict.-Pet.*[Y]) *cum gr. paene omn.* τοὺς βότρυας (39. *al.*[3] βότρϊας, 21. *al.*[12] βότρυς): *gr.* 25. *al.*[6] τὰς (94 τοὺς) βοτάνας; *om. Hieron.* (*ut uers.* 19). **uineae** (-naeae IΣ*, -niae D, -nee OW) *etiam Uict.-Pet.*[YΦS], *cf.* uuae *Uict.-Pet.*[A], *cum gr. paene omn.* τῆς ἀμπέλου—*cf. etiam* uinearum *h et* uineam *Hieron.* (*ut uers.* 19): *gr.* 1. *al.*[3] *om., non autem latt.* **terrae** (-re OW) = τῆς γῆς: tuam *Hieron.* **quoniam** (ὅτι): quia *gig.* **maturae** (-re OW) **sunt uuae** (huuae C, uue OW, ae *in ras. scr.* Σ[2]) = *gr.* ℵACEP𝔓[47] 1. *al. sat. mu.* ἤκμασαν αἱ σταφυλαί: *gr.* Q 2. *al.*[87] ἤκμασεν ἡ σταφυλή; adultae factae sunt uua (*sic*) *h*; *deinde* + uineae Σ *sine auct. gr.* **eius** *cum gr.* ℵACEP𝔓[47] 1. *al. mu.*: *gr.* Q 2. *al.*[100] τῆς γῆς *apud latinos non redduntur.*

et clamauit . . .[19] **terrae**: *def. Prim.*

quoniam . . .[19] **terrae**: *om. Beat.* (*praef.* v. 31) *cum gr.* 102*.

19. **misit** (missit D) *pr. cum gr. plur.* ἔβαλεν: *gr.* 2. *al.*[83] ἐξέβαλεν. **hangelus** C, ang˜ D. **suam** (s *ex* t O) *cum gr. omn.* αὐτοῦ: *om. Uict.-Pet.*[ΦS]; *deinde* + acutam K *vg. c haf. Ber. sine auct. gr.* **in terram** (terra I *Cassiod.* (*comm. libere*)) = *gr.* ACEPQ 1. *al. pler.* εἰς τὴν γῆν, *cf.* 𝔓[47] 111 ἐπὶ τὴν γῆν *et* ℵ 38. *al.*[6] ἐπὶ τῆς γῆς: *om.* KV *c Uict.-Pet.*[ΦS] *cum gr.* 119. *al.*[4] **uindemiauit** (-deamit C, -dimiauit D, *inter* a *et* u *sec. eras.* m Π, nde *in ras. scr.* U; uindemiabit T). **uineam** (-niam D) *cum gr. omn.* τὴν ἄμπελον: botros uineae *diu.* (*ut uers.* 18). **terre** OW. **misit** (missit D) *sec. etiam Beat.* (*lemm.*; VII. ii. 19) = ἔβαλεν: mitte *Beat.* (*praef.* v. 31). **in lacum** (lach. C, lacc. G; locum *Baed.*[O]; *deinde* + siue torcular *Baed.*[SOD]) **irae** (ire OW) **dei magnum** (magnam *gig.*—*cf. gr.* ℵ *etc. infra*; in . . . magnum *in ras. scr.* Σ[2]) *ambiguum est*, *cf.* in torcular ir. d. m. *h Tyc.*[Hm], *et gr.* 1. *al. fere*[35] εἰς τὸν ληνὸν

20 et calcatus est lacus
extra ciuitatem
et exiuit sanguis de lacu
usque ad frenos equorum
per stadia mille sescenta.
XV. 1 Et uidi aliud signum in caelo
magnum et mirabile
angelos septem habentes
plagas septem nouissimas
quoniam in illis consummata
est ira dei
2 et uidi tamquam mare uitreum

(251 + *τοῦ οἴνου*) *τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τὸν μέγαν* (251 *μέγα*) : *gr.* ℵ 7. *al.*[33] *εἰς τὴν ληνὸν τ. θυμ. τ. Θ. τὴν μεγάλην* (*cf. gig. supra*) *et* > 34. *al.*[8] *εἰς τὴν ληνὸν τὴν μεγάλην τ. θυμ. τ. Θ.* (*cf. ord. Beat.* VII. ii. 19 *infra*); in torculari ir. d. magnum *Tyc.*[Hv] *Prim.*, *cf.* in torcular ir. d. illum magnum *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* ACEPQ 2. *al. fere*[90] *εἰς τὴν ληνὸν* (C *αλωναν*; 38. *al.*[3] + *τοῦ οἴνου*) *τ. θυμ. τ. Θ. τὸν μέγαν* (A 18. *al.*[3] *μέγα*), *et* > in torcular illum magnum ir. d. *Beat.* (VII. ii. 19; *cf. ord. gr.* 34. *al.*[8] *supra*)—*adnotant Tyc.*[H] '*Non* in torcular magnum, *sed* ipsum misit in torcular, *id est superbum quemque*', *Prim.* (*comm.*) '*Dicendo* irae dei *sententiam hic pro* ira dei *posuit, quam superbo dicit inflictam, quem etiam* magnum *uocat. Tu, inquit, humiliasti sicut uulneratum superbum, nam* torcular, *sicut Graeca exemplaria continent, feminini generis posuit, et* magnum *masculini*', *et Beat.* (VII. ii. 19) '*Quid est* magnum *dici nisi superbum? Nullus peccatus est maior quam superbia. Non* torcular magnum, *sed* illum magnum misit in torcular, *id est, unumquemque superbum. Quod aperte hoc dictum est secundum sermonem Graecum, quem* torcular *feminini generis nuncupauit, et* magnum *masculini dixit*'; *gr.* 𝔭[47] 36. *al.*[5] *εἰς τὴν* (36 *τὸν*) *ληνὸν* (176. 206 + *τοῦ οἴνου*) *τ. θυμ. τ. Θ.* (36 + *μου*) *τοῦ μεγάλου*; *gr.* 16. *al.*[6] *εἰς τὴν ληνὸν τ. Θ. τὴν μεγάλην tantum et* 12. *al.*[8] *εἰς τὴν* (12 *τὸν*) *ληνὸν τ. Θ. τὸν μέγαν tantum*; in torcular ir. d. *tantum Uict.-Pet.* (*semel libere*), *cf.* in torcular ir. animationis d. *tantum Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*), > in furoris d. torcular *tantum Cassiod.* (*comm. libere*), *et* in torcular ir. furoris domini *tantum Beat.* (*praef.* v. 31).

20. **calcatus est lacus** (lach. C, lacc. G, a *ex* o O), *cf.* calcatum est torcular *Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*) *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VII. ii. 21), *cum gr.* *ἐπατήθη* (62. 136 *ἐτέθη*, 72. *al.*[4] *ἐτέθι*, 1 *ἐτίθη*, 208 *ἐτίθει*) *ἡ* (16. *al.*[25] *ὁ*) *ληνός* : calcatum (tum *def. h*) est in torculari *h Prim.*; calcatum *tantum Uict.-Pet.* (*semel libere*); *deinde* + a foris *gig.*, + foris *Uict.-Pet.*[Φ] (*semel*), + furoris *Uict.-Pet.*[S] (*semel*), *sine auct. gr.* **extra ciuitatem** *etiam Beat.* (*lemm.*), *gr.* *ἔξωθεν* (ℵ 1. *al. mu.* *ἔξω*) *τῆς πόλεως* : e. ciuitate *Beat.* (VII. ii. 21). **exiuit** (exiit Π* *gig.*; exiet *Uict.-Pet.*[AY] *libere*) = *ἐξῆλθεν* : manauit inde (de sanguis *def. h*) *h Prim.* **de lacu** (-chu C, -co F, a *ex* o O), *cf.* de torculari *Uict.-Pet.*[ΦS] *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VII. ii. 34, 35), *cum gr. omn.* *ἐκ τῆς* (41. *al.*[7] *τοῦ*) *ληνοῦ* : *om. h Uict.-Pet.*[AY] (*libere*) *Prim.*, *cf. gr.* 113 *qui* > *ἐκ τ. λ. αἷμα.* husque C. **frenos** (fraen. IϚ, re *in ras. scr.* O; + *ras.* 1 *lit.* U). **equorum** (heq. C; aequorum IΠ* *ut udtur* Σ*) = *τῶν ἵππων* : eorum *h**. **per stadia** (+ *ras.* 1 *lit.* Σ; stadios *Prim.*) **mille** (e *in ras. scr.* Σ[2]; *om.* A*; per . . . mille *in ras. longiore scr.* O) **sescenta** (sexc. CFGΘK OΠΣU*VW *vg.*; sexcentos *Prim.*) *cum gr.* ℵ[c]A CEP𝔭[47] 1. *al. plu.* *ἀπὸ σταδίων χιλίων* (159 *om.*) *ἑξακοσίων*, *cf.* per st. ·ī d c· D *et* per istadio ·m·d·c· *h cum gr.* Q 2. *al.*[75] *ἀπὸ στ.* ͵αχ—*cf. etiam gr.* 80. 138 *ἀπὸ στ. χιλίων ἑξακοσίων ἕξ et* 21. *al.*[8] *ἀπὸ στ.* ͵αχϛ : a stadiis mille quingentis *gig.*; *gr.* ℵ* 26. 107 *ἀπὸ στ. χιλίων διακοσίων.* **et exiuit . . . sescenta**: *def. Ber.*

XV. 1. **uidi** = *εἶδον* : uidit O*. **aliud** (-ut G, d *in ras. scr.* Σ[2]). celo OW. **mirabile**, *gr.* *θαυμαστόν* (14. *al.*[2] *θαυμάσιον*) : admirabilem *Prim.*; *deinde* + et O*. **angelos** (anguel. D) **septem** (VII DFUVW *c*) *etiam Uict.-Pet.* (*hic*[YΦS]) *cum ord. gr. omn.* *ἀγγέλους ἑπτά* : > *septem* angelos *h*, *cf.* > septem angeli *libere Uict.-Pet.* (*fabr. mund.* 8); *deinde* + stantes *h sine auct. gr.*—*cf.* vii. 1. **habentes** (s *ex* m Σ) **plagas septem** (t *sup. lin.* V; VII FΠ[c]U *c*; + ill*as h*) **nouissimas** *etiam Uict.-Pet.* (*hic*[ΦS]) *cum gr. plur.* *ἔχοντας πληγὰς ἑπτὰ τὰς* (10. *al.*[6] *om.*) *ἐσχάτας* : > h. septem (VII W) pl. n. GIW *Ber. cum ord. gr.* 28. *al.*[30] *ἔχοντας* (111 *ἔχοντα*) *ἑπ. πλ. τ. ἐσχ.*; > sept. h. pl. n. D; h. pl. n. *tantum* Π* *cum gr.* 36 *ἔχ. πλ. τ. ἐσχ.* (*sine ἑπ.*); h. pl. *tantum Uict.-Pet.* (*hic*[Y]); *gr.* 218 *πλ. τ. ἐσχ.* (*sine ἔχ. et ἑπ.*). **quoniam** *etiam Uict.-Pet.* (*hic*[Y]) *Beat.* (*lemm.*; VII. iii. 2), *gr.* *ὅτι* : quia *gig. Uict.-Pet.* (*hic*[ΦS]) *Beat.* (*praef.* v. 33). **in illis**, *cf.* in ipsis *Uict.-Pet.* (*hic*[ΦS]) *Beat.* (*praef.* v. 33; *lemm.*; VII. iii. 2), *et gr. plur.* *ἐν αὐταῖς* (1. 208 *αὐτοῖς*) : in his *Uict.-Pet.* (*hic*[Y]) *Tyc.*[H] *cum gr.* E 17. *al.*[29] *ἐν ταύταις.* **consummata** (-sumata O) **est** *etiam Uict.-Pet.* (*hic*[ΦS]) *Beat.* (*praef.* v. 33), *gr.* *ἐτελέσθη* : finita est *Uict.-Pet.* (*hic*[Y]) *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VII. iii. 2). *gr.* 𝔭[47] > *ἐτελέσθη ἐν αὐταῖς*, *non autem latt.* **ira** *etiam Uict.-Pet.* (*hic*[Y]) *Beat.* (*lemm.*; VII. iii. 2), *gr.* *ὁ θυμός* : indignatio *Uict.-Pet.* (*hic*[ΦS]) *Prim.* (*infra*) *Beat.* (*praef.* v. 33), *cf.* indignatione *libere Cassiod.* (*comm.*). **dei** *cum gr. paene*

mixtum igne
et eos qui uicerunt bestiam
et imaginem illius
et numerum nominis eius
stantes supra mare uitreum
habentes citharas dei
3 et cantantes canticum
mosi serui dei
et canticum agni
dicentes magna et mirabilia
opera tua domine deus omnipotens
iustae et uerae uiae tuae
rex saeculorum
4 quis non timebit te domine et mag-

---

omn. τοῦ Θεοῦ: *om.* D[c] *cum gr.* 159*; *gr.* 69 αὐτοῦ. > indignatio dei consummata est *Prim. contra ord. gr.*

2. **tamquam** (tanq. KOW𝔖𝔓, tāquā Π), *cf.* uelut *h Prim.*, sicut *Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* v. 35; *lemm.*; VII. iii. 5), *et* quasi '*Cypr.*' (*test.* iii. 20[W]), *cum gr. paene omn.* ὡς: *om.* F *cum gr.* 122. 167. matre O*. **uitreum** *pr.*: re *ex* er O. **mixtum** (myxt. I, mist. *vg.*) **igne** (igni I *gig.*; in sanguine Π*—*cf.* viii. 7), *cf.* permixtum ig. *Beat.* (*lemm.*; VII. iii. 5), *cum ord. gr.* μεμιγμένην πυρί: > igni permixtum *h Prim.*, *cf.* igne permixto *libere Cassiod.* (*comm.*), *contra ord. gr.* **mixtum . . . eius**: et *tantum Beat.* (*praef.* v. 33), *cf. gr.* 149. 186 *qui* μεμιγμένην . . . ὑαλίνην *sec. per homoioteleuton om.* **eos qui uicerunt** (uincerunt D) **bestiam et imaginem** (hym. C) **illius**, *cf.* eos q. u. b. et im. eius KΠVW *vg. cod. caraf. Bentl. c diu. haf. Baed. Ber.*, uictores bestiae et imaginis eius '*Cypr.*', *et* uictorem (*sic*) bestiae et simulacri eius *Beat.* (*lemm.*; VII. iii. 9), *cum ord. gr.* ℵACEP𝔓[47] 1. *al. sat. mu.* τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου καὶ ἐκ (ℵ𝔓[47] 7. *al.*[12] *om.*—*cf. h Prim. infra*) τῆς εἰκόνος αὐτοῦ—*cf. etiam* > eos qui de bestia et (*sine* de—*cf. gr.* ℵ𝔓[47] 7. *al.*[12] *supra*) imagine eius uictoriam ferent *h* (*infra*) *Prim.* (*infra*): *gr.* Q 2. *al.*[73] > τ. ν. ἐκ (98 *om.*) τῆς εἰκόνος (32 + Θεοῦ) καὶ (32 *om.*) ἐκ (40. *al.*[3] *om.*) τοῦ (32 *om.*) θηρίου αὐτοῦ (109 αὐτῆς; 13. *al.*[4] *om.*); uictores bestiae *tantum Tyc.*[H] *cum gr.* 176 τ. ν. ἐκ τοῦ θηρίου *tantum*; *deinde gr.* E 1. *al. fere*[60] + καὶ ἐκ τοῦ χαράγματος αὐτοῦ, *non autem latt.*; *cf.* xiii. 16, 17, *etc.* **et numerum nominis eius** *etiam Baed.*[S] *Beat.* (VII. iii. 9), *cf.* et num. nom. illius DKOV *c diu.*, et numerus nom. eius '*Cypr.*', *et* et numeri nom. eius *Beat.* (*lemm.*), *cum gr. paene omn.* καὶ (141. *al. pauc. om.*) ἐκ (18 *om.*) τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ (12 *om.*): *om. h* (*infra*) *Tyc.*[H] *Prim.* (*infra*) *Baed.*[OD] *cum gr.* 16. *al.*[6]; *deinde* + CXLIIII '*Cypr.*' *sine auct. gr.* **stantes** (stantis I) **supra mare uitreum** *etiam Uict.-Pet.*[AΦS] (*libere*), *cf.* st. super m. u. AD *vg. cod. caraf. Tisch. dem. Uict.-Pet.*[Y] (*libere*) *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VII. iii. 9) *Ber.*, *cum ord. gr. paene omn.* ἑστῶτας ἐπὶ τὴν (84. *al.*[2] *om.*) θάλασσαν τὴν ὑαλίνην (31. *al.*[11] + τὴν μεμιγμένην πυρί)—*cf. gr.* 189 > ἑστ. ἐπὶ τ. ὑαλ. θ.: > ||||||||| mare st. (*sine* u.) *h* (*infra*), *cf.* > super st. (*sine* m. *et* u.) *Prim.* (*infra*); st. super eum *Beat.* (*praef.* v. 35); *deinde* + et *Beat.* (*lemm.*; *non autem praef.* v. 35 *et comm.*), *cf. gr.* 149. 186 *qui add.* καί τινας ἄλλους. **eos . . . uitreum** *sec.*: > super (*def. h*) mare (*om. Prim.*) stantes uidi eos qui de bestia et imagine (e *def. h*) eius (*def. h*) uictoriam ferent *h Prim. contra ord. gr.* cytharas GΘ*IKOΠΣUV W. **dei** *etiam Beat.* (*lemm*; VII. iii. 12) *cum gr. paene omn.* τοῦ Θεοῦ, *cf. gr.* ℵ κυρίου τ. Θ.: et fialas *in fine pericopes Uict.-Pet.* (*libere*) *Beat.* (*praef.* v. 35); *om. h.*

3. **et** *pr.* . . . **dei**: *gr.* C *om.*, *non autem latt.* **cantantes** (a *pr. ex* o O) = *gr.* ℵ 123. *al.*[5] ᾄδοντας: cantant G *Bentl. gig.* = *gr. plur.* ᾄδουσιν (𝔓[47] ᾄδωσιν); *cf.* v. 9 *et* xiv. 3. moysi ACDΘK OΠΣTUVW *vg.* **dei** *cum gr. paene omn.* τοῦ (78 *om.*) Θεοῦ: *om.* D*; *gr.* 100 αὐτοῦ. **canticum** *sec. cum gr. paene omn.* τὴν ᾠδήν: *gr.* 34. *al.*[7] τ. φωνήν; *gr.* 130 *om.* hagni C; magni Σ*. **magna et mirabilia opera** (hop. C; *om.* Π* *haf.*) **tua** *cum ord. gr. paene omn.* μεγάλα καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου, *cf.* mag. et mir. sunt op. t. OW *vg. cod. caraf. dem. diu. Prim.*, mag. et mir. op. t. sunt *Tyc.*[H], *et* quia mag. et mir. op. t. *ad init. pericopes Ambr.* (*fid. res.* ii. 132): *gr.* 178. *al.*[2] > μ. τ. ἔργ. σ. κ. θ., *non autem latt.* **domine deus omnipotens** (hom. C) *cum gr. paene omn.* κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ: *in ras. scr.* Σ[2]; *gr.* 16. *al.*[5] κ. π. *tantum*; *deinde* + et T *cum gr.* 224 *qui add.* καί. **iustae** (-te W) **et uerae** (-re W) **uiae** (uie W) **tuae** (tue W) *etiam Baed.*[OD] = δίκαιαι (113. 200 *om.*) καὶ ἀληθιναὶ αἱ ὁδοί σου: iustae (-te O) et uerae (-re O) sunt uiae (uie O) tuae (tue O) Θ*OU *vg. cod. caraf. Baed.*[S] *Beat.* (*lemm.*; VII. iii. 15), *cf.* iust. et uer. uiae t. sunt *diu.* '*Cypr.*' (*test.* iii. 20[W]) *Prim.* **rex** *ambiguum est*: *gr. plur.* ὁ βασιλεύς, *cf.* tu (*in ras. scr.* Σ[2]) es (*in ras. scr.* Σ[2]) r. Σ[2] *h*; *gr.* ℵ* 18. *al.*[25] βασιλεῦ, *cf.* domine r. Θ*O𝔖𝔖—*adnotat Luc. Brug.* '*Non addas* Domine *ante* Rex'. **saeculorum** (sec. OΣ𝔖𝔓 *et* eculo *in ras. scr.* O) *cum gr.* ℵ*C𝔓[47] 18. *al.*[11] τῶν αἰώνων (*cf.* I Tim. i. 17): caelorum A; gentium *gig.* '*Cypr.*' *Ambr. Beat. cum gr.* ℵ[c]AEPQ 1. *al. pler.* τῶν ἐθνῶν, *cf.* omnium gentium *h Prim.*; *gr.* 57. 141 τῶν ἁγίων—*adnotat Luc. Brug.* '*Pro* saeculorum *quidam libri scribunt* sanctorum *prout est Graece*'.

4. *Ad init. gr.* 36 + καί, *non autem latt.* **timebit** *et gr.* 218 φοβηθήσεται: timeat *dem.* '*Cypr.*' (*test.* iii. 20[W]) *Beat.* (*lemm.*; VII. iii. 15)

nificabit nomen tuum?
quia solus pius
quoniam omnes gentes
uenient et adorabunt
in conspectu tuo
quoniam iudicia tua
manifestata sunt

5 et post haec uidi
et ecce apertum est templum
tabernaculi testimonii
in caelo
6 et exierunt septem angeli
habentes septem plagas de templo
uestiti lapide mundo candido

---

et gr. paene omn. φοβηθῇ. **te** *cum gr.* ℵEP[47] 2. *al. plur.* σε (69. *al.*[2] σοι; ℵP[47] 95. *al.*[11] > τίς σε οὐ (130 *om.*) μὴ (ℵ 95. *al.*[3] *om.*) φ. *et* 89 > τίς οὐ μή σε φ.): *om.* ACFGIΠTU *Bentl. Tisch. c dem. gig.* *h*[teste Buchanan] '*Cypr.*' *Ambr.* (*fid. res.* ii. 132) *Prim. Beat.* (*lemm.*; VII. iii. 15) *cum gr.* ACPQ 1. *al.*[50] **domine** (e *ex* o Π; no *tantum* I*) *cum gr. paene omn.* κύριε: *om. dem. gig.* *h*[teste Buchanan] (*cf. autem infra*) '*Cypr.*' *Ambr. Prim. Beat.* (*lemm.*; VII. iii. 15) *cum gr.* 14. *al.*[4] **magnificabit** (magnificauit AFI; + opera tua D*) **nomen tuum**, *cf.* dabit gloriam nomini tuo *h*, dabit claritatem nomini tuo *Prim.*, *et gr.* ACEPQP[47] 4. *al.*[76] δοξάσει τὸ ὄνομά σου: clarificet nomen tuum *Beat.* (*lemm.*; VII. iii. 15), *cf.* det claritatem nomini tuo *dem.*, det honorem nomini tuo '*Cypr.*', *et gr.* ℵ 1. *al. plur.* δοξάσῃ (12. *al.*[15] δοξάσοι; 130 θαυμάσῃ) τ. ὄν. σ. **quia**, *cf.* quoniam *dem. Prim.*, *cum gr. paene omn.* ὅτι: qui *Beat.* (*lemm.*; VII. iii. 15), *cf. gr.* 39 ὃ (*sic*) *et* E 17 ὅτι ὁ; *deinde* + tu Σ *dem. diu. gig. Prim. Ber. cum gr.* 59. 121 *qui add.* σύ. **solus**: + es *Beat.* (*lemm.*; VII. iii. 15) *cum gr.* P[47] 38. *al.*[10] *qui add.* εἶ—*gr.* 55 + σὺ εἶ, 189 + σν, *et* 251 + καί. **pius** *cum gr.* ℵACE*P 1. *al. mu.* ὅσιος: sanctus *gig. Ambr. Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* E[mg] Q 2. *al.*[139] ἅγιος, *cf.* rex sanctus *Beat.* (VII. iii. 15); sanctus et pius *dem.*, *cf.* sanctus domine (*cf. supra*) *et pius h*, *et gr.* 200 ὅσιος καὶ δίκαιος; *gr.* P[47] *om. omnino*; *deinde* + es A[1]DFKOΠUVW *vg. cod. caraf. c dem. diu. gig.* *h*[teste Buchanan] *haf. Ambr. Baed.*[D] (*uers. def.* [SO]) *Ber. cum gr.* 10. *al.*[48] *qui add.* εἶ—*gr.* 23 + σὺ εἶ. **quoniam** *pr.*, *cf.* quia *gig. Ambr.*, *cum gr. paene omn.* ὅτι: et (e *def. h*) *dem. h cum gr.* 36 καί; et quoniam '*Cypr.*' **omnes gentes** (generationes *h*), *cf.* omn. nationes '*Cypr.*', *et gr.* ℵACEPP[47] 1. *al. sat. mu.* πάντα τὰ ἔθνη: *gr.* Q 2. *al.*[89] πάντες. **omnes gentes** **ue***nient*: *in ras. scr.* U. **et adorabunt** (orabunt *Baed.*[DC]) *cum gr. paene omn.* καὶ (98 *om.*) προσκυνήσουσιν: *gr.* 176. 218 *om.*; *deinde* + te Π (*cf. gr.* 215 *infra*). **in conspectu tuo**, *cf.* ante te *gig. Ambr.*, coram te *Prim.*, *et* sub oculis tuis *dem.*, *cum gr. paene omn.* ἐνώπιόν σου: *gr.* 215 σε; *deinde gr.* A 46. *al.*[9] + κύριε, *non autem latt.* **iudicia** (c *sup. lin.* T) **tua manifestata** (manifesta DFΘIKΠ*ΣU[c]VW *vg. cod. caraf. c diu. haf. Ber.*; magnificata CG*T) **sunt**, *cf.* iustitiae tuae manifestatae (manifestae '*Cypr.*'*) s. *dem.* '*Cypr.*', *et* iustificationes tuae manifestatae (manifestae *Beat. lemm.*) s. *gig. Beat.* (*lemm.*; VII. iii. 15), *cum gr. paene omn.* τὰ (18 πάντα τὰ) δικαιώματά σου (112 *om.*—*cf. h infra*) ἐφανερώθησαν (P[47] ἐφανερώθη): iusta iudicia tua (*om. h*—*cf. gr.* 112 *supra*) manifestata s. *h Prim.*—*cf.* xvi. 7 *et* xix. 2; iudicia tua uera s. U*—*cf. uers.* 3, xvi. 7, *et* xix. 2; *gr.* ℵ δ. (*sine* τά) ἐνώπιόν σου ἐφ. *apud latinos non redditur.*

5. **et** *pr. cum gr. paene omn.* καί: *om.* I *Capitula* FKU (*supra, p.* 415) *Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*praef.* v. 37; *lemm.*; VII. iv. 1) *Ber. cum gr.* 25. *al.*[5]; *cf.* iv. 1, vii. 1, 9, xviii. 1, *et* xix. 1. **hec** OW. **et** *sec.*: *om.* A* *sine auct. gr.* **ecce** *cum gr.* 57. 141 ἰδού: *om. Capitula* D (*supra, p.* 415) (*Bentl.*) *gig. Beat. cum gr. paene omn.* **templum tabernaculi** (tabernaculum Σ*; + *ras.* 2 *litt.* U) *cum gr. paene omn.* ὁ ναὸς (16. *al.*[4] + τοῦ Θεοῦ) τῆς σκηνῆς: tabernaculum *tantum Capitula* U* (*supra, p.* 415) *Tyc.*[H] *cum gr.* 113 ἡ σκηνή *tantum*; *gr.* 90. 91 ὁ ναός *tantum*; *deinde* + sancti *gig. sine auct. gr.* **testimonii** (testimonium Σ*), *cf.* martyrii (*martyri h*) *h Prim. Cassiod.* (*lemm.*), *cum gr. paene omn.* τοῦ μαρτυρίου: *gr.* 6. 31 *om.*; *deinde* + sancti *Capitula* D (*supra, p.* 415). **celo** OΠ[c]W.

6. **et** *pr.*: + ecce *h sine auct. gr.* **exierunt** = ἐξῆλθον (C -θαν; A* -θεν): processerunt *Prim.* **septem** (VII DFOUW*c*) **angeli** (hang. C, angueli D; angelis I) *cum ord. gr. paene omn.* οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι: *gr.* 9. *al.*[6] > οἱ ἄγγ. οἱ ἑπ.; *gr.* 182 οἱ ἄγγ. *tantum.* **habentes** (habentem I) **septem** (VII DFOUVW *c*; *om.* A) **plagas** (> pl. s. Θ), *cf.* qui habent s. pl. *Beat.* (*praef.* v. 37; *lemm.*; VII. iv. 2), *et gr.* οἱ (ℵEPQP[47] 1. *al. mu. om.*) ἔχοντες τὰς ἑπτὰ (96 *om.*) πληγάς (102 > τ. πλ. τ. ἑπ.): cum s. plagis *Prim.*; *om.* G. **de templo** *cum gr.* ℵACEPP[47] 1. *al. sat. mu.* ἐκ τοῦ ναοῦ: *gr.* 10. *al.*[28] ἐκ τ. οὐρανοῦ; *om. Prim. cum gr.* Q 2. *al.*[81] **hab. s. pl. de t.** *cum ord. gr. paene omn.*: *gr.* 25. *al.*[6] > ἐκ τ. ναοῦ οἱ ἔχ. τ. ἑπ. πλ.; *gr.* 29. 113 *om.* **hab. . . . uestiti**: *in ras. scr.* Σ[2]. **uestiti**, *cf.* induti *h Tyc.*[H] *Cassiod.* (*comm. libere*) *Beat.* (*lemm.*; VII. iv. 8), *cum gr.* ℵACE PP[47] 1. *al. sat. mu.* ἐνδεδυμένοι *tantum*: *gr.* Q 2. *al.*[141] οἳ (187 καὶ) ἦσαν ἐνδ. (149. 186 > λίνον ἐνδ.). **lapide mundo candido** (c *ex* t A) *etiam Baed.* (*lemm.*)[SO], *cf.* l. m. et candido (dido *in ras. scr.* O; + uel lintheamine *Baed.*[D]—*cf.* DΠ *infra*)

et praecincti circa pectora
zonis aureis
7 et unus ex quattuor animalibus
dedit septem angelis septem
fialas aureas plenas iracun-
diae dei uiuentis in saecula
saeculorum
8 et impletum est templum
fumo a maiestate dei
et de uirtute eius
et nemo poterat introire
in templum donec consum-
marentur septem plagae
septem angelorum.
XVI. 1 Et audiui uocem magnam
de templo dicentem

OϚ𝔓 *cod. caraf. haf. Baed.*[D] (*lemm.*) *Ber., et gr.* AC 38*. *al.*[6] *λίθον καθαρὸν λαμπρόν*: lino m. et candido 𝔖𝕮, *cf.* lino m. et splendido *Tyc.*[H], linteamine (lintiam. D—*cf. Baed.*[D] *supra*) mundo (mando Π* *ut uidetur*) candido DΠ, linum mundum splendidum *Beat.* (*lemm.*; VII. iv. 8), linteamen mundum candidum I, lintheamen mundum et splendidum *gig.*, linteamen candidum *tantum* '*alia translatio*' *ap. Baed.* (*comm.*), *et gr.* EPQp[47] 1. *al. pler.* *λίνον* (Qp[47] 14. *al.*[10] *λινοῦν*, 200 *λινοῦ*; 7. *al.*[6] *ληνὸν*, 36 *ληνοῦ*) *καθαρὸν* (32**. *al. pauc.* + *καὶ*) *λαμπρόν* (25. *al.*[5] *om.*; 113 > *λαμπ. καὶ καθ.*)—*cf. etiam* linea munda et candida *Prim.*, linteamina |||||||||| (candida *coniecit Buchanan*) *tantum h, et gr.* ℵ > *καθαροὺς λίνους λαμπρούς*; candidis uestibus *libere Cassiod.* (*comm.*); *adnotat Luc. Brug.* 'Uestiti lino mundo et candido. *Legendum est* lino *ex quo fiunt uestes lineae, non* lapide *ex quo uestes fieri nequeunt.*' **et** *sec.*: *om.* D *cum gr.* 1. *al.*[16] **praecincti** (prec. ΘΠW, precinti O), *gr.* *περιεζωσμένοι*: cincti *h Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*lemm.*; VII. iv. 8). **circa pectora** *cum gr. plur.* *περὶ τὰ στήθη*: super p. *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VII. iv. 8) *cum gr.* 21. *al.*[17] *ἐπὶ τ. στ.*; *gr.* 1. *al.*[13] *τ. στ. tantum apud latinos non redduntur*; *deinde* + sua Θ *dem. Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VII. iv. 8) *cum gr.* 200 *qui add.* *αὐτῶν*. **zonis** (zo *in ras. scr.* O) **aureis** (-raeis I) *etiam Baed.*[SCOD] = *gr.* 80. 138 *ζώναις χρυσαῖς*: zonas aureas *gig. h Tyc.*[H] *Prim. Baed.*[S*] *Beat.* (*lemm.*; VII. iv. 8) = *gr. paene omn.* *ζώνας χρυσᾶς*. **praecincti . . . aureis**: *cf.* i. 13.

7. **unus**, *cf.* unum D *vg. cod. caraf. Bentl. dem. gig. Tyc.*[H] *Prim. Ber., cum gr. plur.* *ἕν*: *gr.* ℵ*p[47] 1. *al.*[51] *om., non autem latt.* **ex** *etiam Baed.*[D] = *gr. paene omn.* *ἐκ*: de CΘT *vg. cod. caraf. dem. gig. haf. Baed.*[SO]; *om.* O* *cum gr.* 46. *al.*[5] **quatuor** IOΣϚ𝔓; IIII W, ·iiii· D, IIII[or] *gig.*; ·XIII· (*sic*) *c.* **VII** *pr.* FUVW, ·VII· DΠ *c.* hangelis C, ang˜ D, a[n]gelis Σ. **septem** (em *in ras. scr.* O; VII UVW, ·VII· D *c*) *sec. cum gr. paene omn.* *ἑπτά*: *om.* F *cum gr.* ℵ 18; *cf.* xvi. 1, xvii. 1, *et* xxi. 9. **fialas** (phial. AI *vg.*, fiol. D; fia *in ras. scr.* O). **aureas plenas** (plaen. F) *cum gr. paene omn.* *χρυσᾶς γεμούσας*, *cf.* > pl. aur. Π: pl. *tantum Prim.*; *gr.* 9. *al.*[2] *χρ.* (*sine γ.*). **iracundiae** (-die OW) *etiam Baed.*[SO], *cf.* irae *Prim., cum gr. paene omn.* *τοῦ* (E 17. *al.*[14] *om.*) *θυμοῦ*—*cf. etiam* iracundia (iracon. D) DFΘIΣ*T *dem. Baed.*[D] *et* ira *gig. h Beat.* (*praef.* v. 39; *lemm.*; VII. iv. 11): de ira *Tyc.*[H] *et gr.* 121. 251 *ἐκ τ. θυμ.* **dei** *cum gr. plur.* *τοῦ* (28. *al.*[7] *om.*) *Θεοῦ*: *gr.* Q 21. *al.*[3] *om.* **uiuentis**: i *sec. in ras. scr.* Σ[2]. **in** (i *ex* u A) **saecula** (sec. OϚ𝔓) **saeculorum** (sec. OϚ𝔓): *gr.* ℵ 12. *al.*[9] + *ἀμήν*, *non autem latt.*

8. **impletum** (inpl. CDF) **est**, *gr.* *ἐγεμίσθη* (203. 240 *ἐπεγ.*; 30 *ἐγενήθη*): repletum (r *def. h*) est *h Prim.* **templum** *pr.*: + dei Ϛ *gig. Beat.* (*lemm.*; VII. iv. 15) *sine auct. gr.* (*cf. autem gr.* 113. 200 *infra et* iii. 12, xi. 1, 19). **fumo** *et gr.* ℵACEP 1. *al. sat. mu.* *καπνοῦ* (25. *al.*[6] *τοῦ κ.*) *tantum*: *gr.* Qp[47] 2. *al.*[82] *ἐκ τοῦ κ.* (6. *al.*[3] > *ἐκ τοῦ κ. ὁ ναός*); *deinde* 44. 218 + *καί*. **a** (*om.* I) **maiestate** (mag. CO), *cf.* de claritate *h Prim., cum gr. paene omn.* *ἐκ τῆς δόξης*: claritatis *Beat.* (*lemm.*; VII. iv. 15) *cum gr.* 13. *al.*[8] *τ. δ.* (*sine ἐκ*). **dei** *cum gr. paene omn.* *τοῦ Θεοῦ*: eius *Baed. cum gr.* 39 *αὐτοῦ*. **et de uirtute eius**, *cf.* et a u. ei. *gig., cum gr. paene omn.* *καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ*: et u. ei. *tantum* DI *dem. Prim. Beat.* (*lemm.*; VII. iv. 15) *cum gr.* 111. *al.*[2] *κ. τ. δ. αὐ.* (*sine ἐκ*); *gr.* 39 *om. omnino.* **et** *sec.* . . . **angelorum**: *in ras. scr.* Σ[2]. **et nemo** = *καὶ οὐδείς*: nec quisquam *h Prim.* **introire** (-royre C; intrare *gig. h Prim. Beat.* (*praef.* v. 42; *lemm.*; VII. iv. 17)) **in** (*om.* T *h Prim. Beat.* (*praef.* v. 42)) **templum** *cum ord. gr. paene omn.* *εἰσελθεῖν* (7. *al.*[17] *ἐλθεῖν*) *εἰς τὸν ναόν*, *cf. gr.* 1. *al.*[10] *εἰσ. ἐν τῷ ναῷ*: *gr.* ℵ > *εἰς τὸν ναὸν εἰσ.*; *deinde gr.* 113. 200 + *τοῦ Θεοῦ* (*cf.* Ϛ *gig. Beat. sub* templum *pr. supra*). **donec**, *gr.* *ἄχρι* (C *ἄχρις οὗ*): quousque *Beat.* (*praef.* v. 42; *lemm.*; VII. iv. 17). **consummarentur** (consumar. OΠ), *cf.* consummentur D: finirentur (fieretur *h*) *h Prim., cf.* finiantur *Beat.* (*praef.* v. 42; *lemm.*; VII. iv. 17); *gr.* *τελεσθῶσιν* (146 *πληρωθῶσιν*). **septem** (VII FOUVW *c*) **plagae** (-ge OΠW), *cf.* s. illae pl. *h et* > s. pl. illae *Prim., cum gr. paene omn.* *αἱ* (39. *al.*[2] *om.*) *ἑπτὰ πληγαί*: pl. *tantum* D *cum gr.* 36. 111 *αἱ πλ.* (*sine ἑπ.*). **septem** (VII FOUV *c*, ·vii· D) **angelorum** (hang. C, anguel. D) *etiam Beat.* (*lemm.*; VII. iv. 17) *cum gr.* ℵACQp[47] 2. *al. pler.* *τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων*

septem angelis
ite et effundite septem
fialas irae dei in terram.
2 Et abiit primus
et effudit fialam suam
in terram
et factum est uulnus saeuum
ac pessimum in homines
qui habent caracterem
bestiae
et eos qui adorauerunt
imaginem eius.

---

ang. *tantum gig. cum gr.* EP 1. *al.*^{69} τ. ἀγγ. (*sine* ἑπ.; 62. *al.*^{6} > αἱ ἑπ. τ. ἀγγ. πληγαί); *om. in fine pericopes Beat.* (*praef.* v. 42).

XVI. 1. audibi T. **uocem magnam de templo dicentem** *cum ord. gr.* ℵEP 1. *al. fere*^{100} φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ ναοῦ λεγούσης, *cf. gr.* AC 95. *al.*^{6} > μεγάλης (111 μεγάλην) φωνῆς (111 φωνὴν) ἐκ τ. ν. λεγούσης (111 λέγουσαν)—*cf. etiam* u. m. de caelo dic. D* *c dem. cum ord. gr.* 23. 233 φ. μ. ἐκ τ. οὐρανοῦ λ., *gr.* 13. 55 > μ. φ. ἐκ τ. οὐρανοῦ λ., *et* xii. 10 *etc.*: > u. m. dic. de templo *Baed.*^{D} (et *pr.* . . . angelis *def.* ^{SO}) *cum ord. gr.* 80. *al.*^{3} φ. μ. λ. ἐκ τ. ναοῦ, *cf. gr.* 193 > φ. λ. ἐκ τ. ναοῦ (*sine* μ.)—*cf. etiam* > u. m. dic. de caelo T, *gr.* 189 > μ. φ. λ. ἐκ τ. οὐρανοῦ, *et gr.* 59 > φ. λ. ἐκ τ. οὐρανοῦ (*sine* μ.); > u. de caelo m. dic. *Beat.* (*praef.* v. 43; VIII. i. 1); u. m. dic. *tantum Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* 6. *al.*^{38} φ. μ. λεγούσης (218 λαλούσης) *tantum*, *cf. gr.* Q 2. *al.*^{46} > μ. φ. λ. *tantum*, *et gr.* 122 φ. λ. *tantum*. **septem** (VII OUVW, ·VII· D *c*) **angelis** (hang. C, ang˜ D) *cum ord. gr. paene omn.* τοῖς (59 + ἐκ τοῦ ναοῦ) ἑπτὰ ἀγγέλοις: > ang. s. Π *Baed.*^{D} *Ber.*; *gr.* 203. 240 τ. ἀγγ. (*sine* ἑπ.). **ite et** *etiam Baed.*^{SO} *cum gr.* ℵACPQ 2. *al. plur.* ὑπάγετε (178. *al.*^{2} + ὧδε) καί: ite *tantum* IO *gig. Baed.*^{D} *Beat.* (*praef.* v. 43; *lemm.*; VIII. i. 1) *cum gr.* E 1. *al.*^{80} ὑπ. (*sine* καί); *om. omnino* CT *sine auct. gr.* **effundite** (effudite *h*) = ἐκχέετε (Q 2. *al. pler.* ἐκχέατε): fundite D. **septem** (VII FOUVW, ·VII· DΠ *c*) **fialas** (phial. A *vg.*, fiol. D) *etiam Baed.*$^{SOD^{c}}$ *cum ord. gr.* ℵACQ 2. *al.*^{126} τὰς ἑπτὰ φιάλας: > f. s. *gig.*; f. *tantum h Baed.*^{D*} *Beat.* (*praef.* v. 43; *lemm.*; VIII. i. 1) *cum gr.* P 1. *al. sat. mu.* τ. φ. (*sine* ἑπ.); *cf.* xv. 7, xvii. 1, *et* xxi. 9. **irae** (ire OW) *etiam Beat.* (*praef.* v. 43), *cf.* iracundiae *Ber.*, *cum gr. omn.* τοῦ θυμοῦ: *om. Beat.* (*lemm.*; VIII. i. 1). **dei** *cum gr. paene omn.* τοῦ Θεοῦ: *gr.* 1. *al.*^{16} *om.*, *non autem latt.*; *deinde* + quas accepistis *diu. sine auct. gr.*—*cf. Prim. infra.* **in terram** = *gr. paene omn.* εἰς τὴν γῆν, *cf. gr.* 21. *al.*^{12} ἐπὶ τὴν γῆν: in terra *Beat.* (*praef.* v. 43; *lemm.*; VIII. i. 1); *om. h* (*cum gr.* 𝔓^{47}?). **effundite . . . terram**: > septem fialas quas accepistis (*cf. diu. supra*) irae dei effundite in terram *Prim. contra ord. gr.*

uocem . . . ^{2} **abiit**: *gr.* 𝔓^{47} *def.*

angelis . . . ^{2} **fialam suam**: *in ras. scr.* O.

2. **et abiit . . . terram**: *gr.* ℵ* *om.*, *non autem latt.* **abiit** (hab. OΣ*T) *etiam Beat.* (*lemm.*; VIII. i. 27) *cum gr. paene omn.* ἀπῆλθεν: *om. Beat.* (*praef.* v. 45) *cum gr.* 113. **primus**: + angelus 𝔊𝔖 *Beat.* (*praef.* v. 45; *lemm.*; VIII. i. 27) *cum gr.* 12. *al.*^{31} *qui add.* ἄγγελος—*adnotat Luc. Brug.* '*Non addas* angelus *sed subaudias*'. **et** *sec. etiam Beat.* (*lemm.*; VIII. i. 27) *cum gr. paene omn.* καί: *om.* I *Beat.* (*praef.* v. 45) *cum gr.* 59. 113. phialam AT *vg.*, fiolam D. **suam** *cum gr. paene omn.* αὐτοῦ: *gr.* 119. *al.*^{4} *om.* **in terram** = *gr.* ℵACPQ𝔓^{47} 2. *al.*^{108} εἰς τὴν γῆν: *gr.* E 1. *al. mu.* ἐπὶ τ. γ. *apud latinos non redduntur.* factus I. **uulnus**: ulcus *h Beat.* (*lemm.*; VIII. i. 27, 30); *gr.* ἕλκος. **saeuum** (seu. CD^{c}OΠΣW; > seuum uulnus D*) **ac** (hac C) **pessimum** (pestiferum I), *cf.* s. et p. *vg. cod. caraf. Bentl. haf.*, s. et malum *h*, *et* > malum et s. *Beat.* (*lemm.*; VIII. i. 27), *cum gr. plur.* κακὸν (59 χαλαιπὸν) καὶ πονηρόν *et* ℵ𝔓^{47} 178. *al.*^{2} > π. καὶ κακ.: magnum et pessimum *gig.*, *cf.* > pessimum magnum (*sine* et) *Prim.*; *gr.* A 123*. 128 καὶ π. *tantum*; malum *tantum in fine pericopes Beat.* (VIII. i. 30) *cum gr.* 119. *al.*^{3} π. *tantum*. **in homines** (hominis Σ*; omnes Θ*) = *gr.* E 1. *al. mu.* εἰς τοὺς ἀνθρώπους, *cf.* in hominibus KW *h Ber.*: super (+ eos *Prim.*) homines *Prim. Beat.* (*lemm.*; VIII. i. 27) *cum gr.* ℵACPQ𝔓^{47} 2. *al.*^{120} ἐπὶ τ. ἀνθ. **qui habent** (ab. C; habet K) *etiam Baed.*^{S}: qui habebant (bāt *in ras. scr.* O) ADΘOV *vg. cod. caraf. Tisch. c diu. haf. Baed.*^{D} *Ber.*; q. hab^{y}ere (*sic*) *Baed.*^{O}; habentes *Beat.* (*lemm.*; VIII. i. 27) = τοὺς ἔχοντας, *cf.* habentibus *h* (*infra*). **caracterem** (charact. K *vg.*, carect. D; terem *in ras. scr.* Σ^{2}), *cf.* caracter CFΘT, notam *gig. Beat.* (VIII. i. 27), *et* inscriptionem *h* (*infra*) *Prim.*, *cum gr. omn.* τὸ χάραγμα: nomen *Beat.* (*lemm.*); *deinde* + nominis *Prim. sine auct. gr.*; *cf.* xiii. 16, 17, *etc.* bestie OW. > inscrip*tionem* bestiae habentibus *h contra ord. gr.* **et** *quart. cum gr. omn.* καί: *om. h*; *deinde* + in AOVW *vg. cod. caraf. Tisch. diu. h* (*infra*) *Ber.*, + super *sup. lin.* Σ^{2}, *sine auct. gr.* **eos qui adorauerunt** (had. C, adoraberunt T), *cf.* eis q. ad. W *Ber.*: eos (*om. gig. Prim.*) q. adorant D *Bentl. gig. Prim.*; adorantes *Beat.* (*lemm.*; VIII. i. 27) = τοὺς (7. *al.*^{19} *om.*) προσκυνοῦντας, *cf.* adorantibus *h* (*infra*); *deinde* + bestiam et 𝔊𝔖 *sine auct. gr.*—*ex* xiv. 9, 11. **imaginem** (hym. C), *gr. plur.* τῇ εἰκόνι *et* ℵ 1. *al.*^{20} τὴν εἰκόνα: simulacrum *h* (*infra*) *Prim. Beat.* (*lemm.*; VIII. i. 27). **eius** *etiam Beat.*

3 Et secundus effudit
fialam suam in mare
et factus est sanguis
tamquam mortui
et omnis anima uiuens
mortua est in mari.
4 Et tertius effudit fialam
suam super flumina
et super fontes aquarum
et factus est sanguis
5 et audiui angelum aquarum
dicentem
iustus es qui es et qui eras
sanctus quia haec iudicasti
6 quia sanguinem sanctorum
et prophetarum effuderunt

(*lemm.*) *cum gr. omn.* αὐτοῦ : bestiae *Beat.* (VIII. i. 27). **eos q. ad. im. eius** *etc. cum ord. gr. plur.* τοὺς (7. *al.*^{17} *om.*) πρ. τῇ (א 17. *al.*^{7} τὴν) εἰκόνι (א 17. *al.*^{7} -να) αὐ. : > in simulacrum eius ador*antibus* *h*; *gr.* 1. *al.*^{12} > τοὺς (80. 138 *om.*) τὴν εἰκόνα πρ. αὐ.

3. *Uers. def. Beat.* (*comm.*). **et** *pr.* : + abiit *Beat.* (*lemm.*; *non autem praef.* v. 45) *sine auct. gr.*—*cf. uers.* 2 *supra.* **secundus** *etiam Baed.*^{SO} *sine addit. cum gr.* אACPp^{47} 18. *al.*^{8} ὁ δεύτερος *tantum* : + angelus *vg. cod. caraf. haf. Baed.*^{D} *Beat.* (*praef.* v. 45) *cum gr.* EQ 1. *al. pler. qui add.* ἄγγελος, + angelus et *Beat.* (*lemm.*). **effudit** = ἐξέχεεν : fudit *Tyc.*^{H} phialam AT *vg.*, phyalam I, fiolam D. **in mare** = *gr. paene omn.* εἰς τὴν θάλασσαν : *gr.* 59. *al.*^{6} ἐπὶ τ. θ. **factus est,** *gr.* ἐγένετο : factum est CD *dem. diu. gig. h Prim.*; *deinde* + mare *gig. h sine auct. gr.* **sanguis tamquam** (tanq. OΠWϚ𝔓) **mortui,** *cf.* s. sicut m. *gig. Beat.* (*lemm.*), *cum ord. gr. plur.* αἷμα ὡς νεκροῦ : > uelut mortuis sanguis *h*; *gr.* 7. *al.*^{23} > ὡς αἷμα ν.; *gr.* 1. *al.*^{6} αἷμα ν. (*sine* ὡς); sanguis *tantum* U* *Prim.* **omnis** (i *ex* e Σ) **anima** *cum gr. omn.* πᾶσα (146. 155 ἅπασα) ψυχή (A 111* ψυχῆς), *cf.* omn*es* anim*ae* *h* : > anima omnis D (*non autem in addit. ad fin. uers.* 4 *infra*). **uiuens** (iuuens O) = *gr.* אEPQp^{47} 1. *al. mu.* ζῶσα, *cf.* uiua *gig.*, *et* quae erant uiuentes *h* (*cf. etiam gr.* 36. *al.*^{4} *infra*) : *gr.* AC 95. *al.*^{3} ζωῆς; *gr.* 200 ζώων; *om. Prim. cum gr.* 2. *al.*^{88} **mortua est,** *gr.* ἀπέθανεν : mortui sunt *h*. **in mari** (mare KO*U*V) = *gr.* E*PQp^{47} 1. *al. pler.* ἐν τῇ θαλάσσῃ, *cf.* א ἐπὶ τῆς θαλάσσης : *gr.* AC E$^{mg.}$ 12. *al.*^{9} τὰ ἐν τῇ θαλάσσῃ, *cf. gr.* 36. *al.*^{4} τῶν ἐν τῇ θαλάσσῃ, *et h* (*supra*); *gr.* 146. 155 *om. gr.* 21. *al.*^{10} > ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀπέθανεν, *non autem latt.*

4. **tertius** (terc. OΠΣW; tertium G; · iii · D) : + angelus O𝔖 *Tyc.*^{H} (*libere infra*) *Baed.*^{D} (*non autem* ^{SO}) *Beat.* (*praef.* v. 45; *lemm.*; VIII. iii. 1) *cum gr.* E 1. *al. mu. qui add.* ἄγγελος. effugit ℭ. phialam AT *vg.*, phyalam (a *sec. ex* e O) IO, fiolam D. **super flumina** *cum gr.* אp^{47} 18. *al.*^{3} ἐπὶ τοὺς ποταμούς : in flumina *Capitula* C (*supra, p.* 415) *gig. h Beat.* (*lemm.*; VIII. iii. 1) *cum gr. plur.* εἰς τ. π., *cf.* in flumine *Capitula* T (*supra, p.* 415) *Beat.* (*praef.* v. 45). **super** *sec. cum gr.* p^{47} 18. *al.*^{2} ἐπί : *gr.* Q 1. *al. plu.* εἰς; *om.* D *gig. h Prim. Beat.* (*praef.* v. 45; *lemm.*; VIII. iii. 1) *cum gr.* אACEP 10. *al.*^{62} **factus est** *cum gr.* אCEPQ 1. *al. pler.* ἐγένετο : facta sunt *diu. h et* factae sunt *gig. Prim. cum gr.* Ap^{47} 36. *al.*^{17} ἐγένοντο; *deinde* + tamquam mortui D—*ex uers.* 3 *supra.* **sanguis** = *gr. paene omn.* αἷμα *tantum* : in sanguinem *Tyc.*^{H} (*libere infra*) *cum gr.* 119. *al.*^{4} εἰς αἷμα; *deinde* + et omnis anima uiuens mortua est in fontibus et fluminibus D—*cf. uers.* 3 *supra.* *Libere citat Tyc.*^{H} 'in tertio . . . angelo et aquarum conuersione in sanguinem'.

5. **audiui** (-bi T) **angelum** (hangel. C, anguel. D, m *arte in ras. scr.* O) *et gr.* ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου : aud. angelos *Prim.*; *deinde gr.* 95. *al.*^{6} *add.* τοῦ ἐπί, *non autem latt.* **aquarum** (*inter* r *et* u *sec. ras.* t O) *etiam Baed.*^{SD} *cum gr. paene omn.* τῶν ὑδάτων : quartum FKU*VW *gig. haf. Baed.*^{O} *Ber.*—*adnotat Luc. Brug.* '*Caue, loco* aquarum, *legas numerum* quartum'; *gr.* 1. *al.*^{2} *om.* (*cf.* 46. *al.*^{4} *qui* > λέγοντος τῶν ὑδάτων). **dicentem** (*in ras. scr.* O) *et gr.* λέγοντος : dicentes *Prim.* **iustus** (*in ras. scr.* O) **es** (*in ras. scr.* O) *cum gr. paene omn.* δίκαιος εἶ : *gr.* 7. *al.*^{2} δ. *tantum, non autem latt.*; *deinde* + domine D *vg. cod. caraf.*, *cf. gr.* 57. 141 *qui add.* κύριε *post* δ. **qui es et qui eras,** *cf.* q. es et q. fuisti *Prim.*, *cum gr. paene omn.* ὁ ὢν καὶ ὁ (Qp^{47} 2. *al.*^{40} ὅς) ἦν : q. fuisti et futurus es *Beat.* (*lemm.*; VIII. iii. 1); *gr.* 167 ὁ ὢν *tantum*; *deinde* + et *gig. cum gr.* p^{47} 1. *al.*^{30} *qui add.* καί, + et qui es *Prim.*; *cf.* i. 4, 8, iv. 8, xi. 17. **sanctus,** *gr.* ACQp^{47} 2. *al.*^{84} ὅσιος *et* אEP 1. *al.*^{106} ὁ ὅσ. : pius *Prim.*; *gr.* 123 *om.*, *non autem latt.* **quia** ADGΘIO*ΠU𝔓 *cod. caraf. Bentl. Tisch. c gig. haf. Baed. Beat. Ber. et* quoniam *Prim. cum gr. omn.* ὅτι : qui CFKO^{c}ΣTVWϚ𝔖ℭ *dem. diu.* **haec** (hec OW) = ταῦτα : hoc Ϛ; sic *Prim.*

6. *Uers. def. Baed.*^{SO} *Ad init.* + et *Beat.* (*lemm.*; VIII. iii. 1) *sine auct. gr.* **quia** (qui K*Π*), *gr.* ὅτι : quoniam *gig. Prim.* **sanguinem** *pr.* = *gr. plur.* αἷμα : *gr.* א 16. *al.*^{5} αἵματα. **sanctorum et prophetarum** (prof. D, e *in ras. scr.* U) *cum ord. gr. paene omn.* ἁγίων (C 72. *al.*^{4} ἅγιον) καὶ (36 *om.*) προφητῶν, *cf.* iustorum et profetarum T : *gr.* 32. *al.*^{2} > πρ. κ. ἁγ., *non autem latt.* **effuderunt** *cum gr. omn.* ἐξέχεαν (57.

et sanguinem eis dedisti
bibere digni sunt.
7 Et audiui altare dicens
etiam domine deus omnipotens
uera et iusta iudicia tua.
8 Et quartus effudit fialam
suam in solem
et datum est illi aestu
afficere homines et igni
9 et aestuauerunt homines
aestu magno
et blasphemauerunt nomen dei
habentis potestatem
super has plagas

---

al.[3] ἐξέχεον): fuderunt ACDFGIKOTUVW *Tisch. c dem. haf.* **et** *sec. cum gr. paene omn.* καί: ideoque *Prim.*; *om. Beat.* (*lemm.*; VIII. iii. 1) *cum gr.* 40. 210. **sanguinem eis** (eius Π*) **dedisti** *etiam Beat.* (*lemm.*) *cum ord. gr. plur.* αἷμα αὐτοῖς ἔδωκας (AC 111. 200 δέδωκας; 178. *al.*[3] ἔδωκαν): > s. d. eis *Baed.*[D] *Beat.* (VIII. iii. 1) *et* > s. d. illis *gig. cum ord. gr.* ℵ αἷμα ἔδ. αὐ.; > d. eis s. *Prim. cum ord. gr.* 14. *al.*[4] ἐδ. αὐ. αἷμα. **bibere** = *gr. plur.* πιεῖν: *gr.* 14. *al.*[24] ποιεῖν. **digni sunt** CFT *Bentl. Tisch. Beat.* (*lemm.*; VIII. iii. 1) *cum gr. plur.* ἄξιοί εἰσιν: d. enim s. Θ *vg. cod. caraf. gig. cum gr.* 57. *al. pauc.* ἄξ. γάρ εἰσιν; quod (d *eras.* Π) d. s. Π *Ber. et* quoniam d. s. *Prim. cum gr.* 16. *al.*[6] ὅτι ἄξ. εἰσιν, *cf. gr.* ℵ ὅπερ ἄξ. εἰσιν; ut d. s. AGIKO UVW *c dem. diu.*; ut d. enim s. *haf.*; *gr.* 113 καὶ ἄξ. γάρ εἰσιν; d. eo impleti s. Σ; quia d. s. morti D *Baed.*[D]

7. **et audiui altare** (e *expunct.* G; + al alterum Θ[mg.]) **dicens** (> etiam altare dicens Π* *Ber.*) FGΘΠ* *Bentl. Tisch. Ber. cum gr. plur.* καὶ ἤκουσα τοῦ θυσιαστηρίου λέγοντος, *cf.* et aud. aram dei (*per dittographiam* τοῦ di?—*cf. autem* vi. 9, viii. 3, 5, ix. 13, xi. 1, *et* xiv. 18) dicentem *Beat.* (*lemm.*; VIII. iii. 28)—*cf. etiam* et aud. ab altari (-teri V*) dicens (> etiam ab altari dicens Π[c]) KΠ[c]V, et aud. ab altari dicentem U, *et* et audiui (-bi T) de altare (-ri DΣ) dicentem CDΣT, *cum gr.* Q 1. *al.*[18] καὶ ἤκ. ἐκ τ. θυσ. λέγοντος: et aud. alterum dicens AΘ[mg.] (*supra*) *diu.*, *cf.* et aud. alterum dicentem OS𝔐𝔖 *gig.*; et aud. alterum ab altari dicentem (*om. Baed.*[SO]) ℭ *cod. caraf. c Baed.*, *cf. Luc. Brug.* 'Et audiui alterum ab altari dicentem. *Non est omittendum* ab altari, *quod Romani Patres restituerunt ex ueteribus manuscriptis*'; et aud. ab altari uocem dicentem W, *cf. gr.* 36 > καὶ ἤκ. φωνὴν ἐκ τ. θυσ. λέγοντος; et aud. aliam uocem dicentem *Prim.*; et aud. alium angelum dicens I; et aud. alterum angelum ab altari dicentem (*om. haf.—uide infra*) *dem. haf.*; *gr.* 12 *om. omnino.* **dicens . . . et** *sec.*: *om. haf.* eciam O. homnipotens C. **uera et iusta** (iusticia W; + sunt *Prim.*) **iudicia** (-tia O) **tua** (*om. Baed.*[O]; + sunt *haf.*) *cum gr. paene omn.* ἀληθιναὶ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις (ℵAC𝔓[47] 12 κρίσις) σου, *cf.* uerae et iustae sunt iudicationes eius *Beat.*: *gr.* 111 ἀληθινὴ κ. δικαία ἡ κρίσις σου *apud latinos non redditur.*

8. **et** *pr.*: *om. ad init. pericopes Tyc.*[H] *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 731). **quartus** (·iiii· D): + angelus (ang˜ D) DΘO[c]Π *vg. cod. caraf. dem. Tyc.*[H] *Prim. Cassiod.* (*lemm.*) *Greg.-Mag. Beat.* (*praef.* v. 45; *lemm.*; VIII. iv. 1) *cum gr.* ℵ 1. *al. mu. qui add.* ἄγγελος. **effudit** (*in ras. scr.* F) **fialam** (phial. AT *vg.*, phyal. I, fiol. D) **suam** *cum ord. gr.* ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ: > phialam s. eff. *Ber. contra ord. gr.* **in solem** *etiam Baed.*[SD] = *gr.* 218 [ut uidetur] εἰς τὸν ἥλιον, *cf.* in sole D *c gig. Baed.*[O]: super solem *Tyc.*[H] *Prim. Cassiod. Beat.* (*praef.* v. 45; *lemm.*; VIII. iv. 1) = *gr. paene omn.* ἐπὶ τ. ἥλ. **illi**, *cf.* ei *Prim. Beat.* (*lemm.*; VIII. iv. 1), *cum gr. paene omn.* αὐτῷ: *gr.* 𝔓[47] 61. *al.*[3] *om.* **aestu** (*in ras. scr.* Σ[2]) **afficere** (adf. I; e *pr. ex* i Θ; + uel affligere *sup. lin. Baed.*[D]) **homines** (i *ex* o *et* es *in ras. scr.* Σ[2]) **et igni** (igne Σ[c]) AΘIΣ *Bentl. Tisch. diu. Greg.-Mag. Baed. Ber. et* aestu (estu OW; + *ras.* 1 *lit.* K[c]) affligere homines (hominem O) et igni (igne K[c]OVW𝔖 *c*) K[c]OVW *vg. cod. caraf. c dem. haf.*: aestu (aestus F; + *ras.* 1 *lit.* U) afficere (a *in ras. scr.* F) h. igni FU, *cf.* aestu (estu D; + *ras.* 1 *lit.* K*) affligere (adfl. D) h. igni DK*Π, *et* urere homines (*om.* VIII. iv. 1) igni *Beat.* (*lemm.*; VIII. iv. 1), *cum gr.* ℵ 81. 204 καυματίσαι τοὺς ἀνθρώπους πυρί; aestu (hestu C) afficere h. in igni (igne *gig.*) CT *gig. cum gr.* ACE𝔓[47] 1. *al. mu.* καυμ. τοὺς (200 τοῖς) ἀνθρώπους (200 -ποις) ἐν πυρί; > aestu et igni homines (h *ex* s) adficere G; > ignem et aestum inicere hominibus *Prim.*, *cf. gr.* 113 > ἐν πυρὶ καυμ. τ. ἀνθ.; *gr.* Q 2. *al.*[101] > καυμ. ἐν πυρὶ τ. ἀνθ.; *gr.* 59 > τ. ἀνθ. καυμ. ἐν πυρί; *gr.* 18 καυμ. τ. ἀνθ. *tantum.*

9. **aestuauerunt** (hestuau. C, estuau. DOW, aestuab. T; aestua *in ras. scr.* Σ[2]): usti sunt *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VIII. iv. 1); *gr.* ἐκαυματίσθησαν. hominis Σ*. > estu magno homines *gig. contra ord. gr.* **aestu** (hestu C, estu DOΠ[c]W) **magno**, *cf.* ustione magna *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VIII. iv. 1), *et gr.* 18. *al.*[12] καύματι μεγάλῳ: *gr. plur.* καῦμα μέγα. **blasphemauerunt** (-femauerunt D, -phemaberunt T): *gr.* EQ 2. *al.*[138] + οἱ ἄνθρωποι, *non autem latt.* **nomen dei** *cum gr. plur.* τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, *cf.* n. domini *Baed.*[D] (et *sec.* . . . gloriam *def.* [SO]): *gr.* 28 εἰς τ. ὄν. τ. Θ., 95. *al.*[6] κατὰ τοῦ ὀνόματος τ. Θ., A ἐνώπιον τ. Θ., *et* 59 τὸν Θεὸν καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, *apud latinos non redduntur.* **habentis** (i *in ras. scr.* U) =

neque egerunt paenitentiam
ut darent illi gloriam.
10 Et quintus effudit fialam
suam super sedem bestiae
et factum est regnum eius
tenebrosum
et conmanducauerunt
linguas suas prae dolore
11 et blasphemauerunt deum
caeli prae doloribus
et uulneribus suis
et non egerunt paenitentiam
ex operibus suis.
12 Et sextus effudit fialam
suam in flumen illud
magnum eufraten
et siccauit aquam eius
ut praepararetur uia regibus

τοῦ ἔχοντος, *cf.* qui habet *gig.* : habentes A*GΣ* *Beat.* (*lemm.*; VIII. iv. 5, 6). **super has plagas** = *ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας*, *cf.* > s. pl. istas *Prim.* : in his plagis *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VIII. iv. 5, 6). **neque** (+ *ras.* 1 *lit.* U), *cf.* nec *Tyc.*[H] : et non *gig.*; *gr.* *καὶ* (28 *om.*) *οὐ*. aegerunt Π*. poenitentiam CDΠ*Σ *vg.*, penitentiam Π[c], penitenciam O, pñiam W. **ut** (huti C) **darent illi gloriam** (m *in ras. scr.* Σ[c]), *cf.* dare illi gl. *gig.*, *et* ut darent ei claritatem *Prim. Beat.* (*lemm.*; VIII. iv. 5, 6), *cum ord. gr. paene omn.* *δοῦναι* (69 *τοῦ δ.*) *αὐτῷ δόξαν* : *gr.* 47 > *δοῦν. δόξ. αὐ.* *et* 178 > *αὐ. δοῦν. δόξ.*, *non autem latt.*; ex operibus **suis** Π* (*deinde* + ut darent illi gl. *sup. lin.* Π[c])—*cf.* ii. 22, ix. 20, *et* xvi. 11.

10. **et** *pr.* : *om. ad init. pericopes Tyc.*[H] **quintus** (·v· D) *cum gr. paene omn.* *ὁ πέμπτος* : *gr.* 1. *al.*[3] *om. π.*; *deinde* + angelus (ang˜ D) DΘ *vg. cod. caraf. Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*praef.* v. 45; *lemm.*; VIII. v. 1) *cum gr.* 1. *al. mu. qui add.* *ἄγγελος*. efudit D. phialam AT *vg.*, phyalam I, fiolam D. **super sedem** (saed. C) *etiam Tyc.*[H] (*semel*), *cf.* supra s. *gig.* : super thronum *Beat.* (*praef.* v. 45; *lemm.*; VIII. v. 1), *cf.* thronus *Tyc.*[H] (*semel libere*); *gr.* *ἐπὶ τὸν* (38. *al.*[8] *τοῦ*) *θρόνον* (38. *al.*[8] *θρόνου*). bestie OΠ[c]W. **factum est regnum eius** (*om.* U*) **tenebrosum** (-rossum D) *etiam Tyc.*[H], *cf.* f. est r. ei. contenebricatum *Beat.* (*lemm.*; VIII. v. 1), f. est r. ei. obscuratum *gig.*, *et gr.* *ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ* (53. 120 *om.*) *ἐσκοτωμένη* (ℵ[c]Q 16. *al.*[27] *-τισμένη*) : > obscuratum est r. ei. *Prim.* **et** *tert.* : *om. ad init. pericopes Tyc.*[H] **conmanducauerunt** (commanducau. DΠΣ[c]W𝔖𝕮, commanducab. T, conmandau. F*), *cf.* manducauerunt U, *et* comederunt *Prim.* : commanducabant *gig.*, *cf.* comedebant *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VIII. v. 2), *et gr.* *ἐμασῶντο* (EQ𝔭[47] 12. *al. mu.* *ἐμασσ.*). **prae** (pre OΠW) **dolore**, *cf.* a dolore *Prim.*, *cum gr. omn.* *ἐκ* (ℵE 17. *al.*[7] *ἀπὸ*) *τοῦ πόνου* : a doloribus *deinde* + suis *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VIII. v. 1).

11. *Uers. def. Prim.* **blasphemauerunt** (blasphemiau. Θ, blaspemau. O*, blasfemau. D, blasfemab. T) *cum gr. plur.* *ἐβλασφήμησαν* : blasphemabant *gig. cum gr.* 𝔭[47] 178. *al.*[2] *ἐβλασφήμουν*. **deum caeli** (celi OW) *cum gr. paene omn.* *τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ* : *gr.* 91 *τὸ ὄνομα τ. Θ.* *apud latinos non redditur.* **prae** (pre OΠW) **doloribus**, *cf.* de doloribus *gig.*, *cum gr. paene omn.* *ἐκ τῶν πόνων* : *gr.* 56. *al.*[8] *ἐκ τοῦ πόνου apud latinos non redduntur*; *deinde* + suis *gig. cum gr. omn.* (108 *excepto*) *qui add.* *αὐτῶν*. **et** *sec.*, *gr.* *καί* : ac D. **uulneribus suis** *cum gr.* P 12. *al.*[16] *τῶν* (112 *om.*) *ἑλκῶν αὐτῶν* : prae uul. s. (*Bentl.*) *et* de ulceribus s. *gig. cum gr.* ACEQ 1. *al. pler.* *ἐκ τ. ἑλκ. αὐ.*; uulneribus *tantum* FG *sine auct. gr.*; *gr.* ℵ 43. *al.*[6] *om.*, *non autem latt.* **et non egerunt** (heg. C, aeg. D) **paenitentiam** (poenitent. CDΠ*Σ *vg. et* poe *in ras.* 6 *litt. scr.* Σ, penitent. IΠ[c], penitenc. O, pñiam W) **ex operibus** (hop. C) **suis** *etiam Baed.*[D] *cum gr. plur.* *καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν* (149. *al.*[2] *αὐτοῦ*; 121 *om.*) : *gr.* 23. 55 > *κ. ἐκ τ. ἔργ. αὐ. οὐ μ.*, *non autem latt.*; et n. eg. p. *tantum gig. et* > et p. n. eg. *tantum Tyc.*[H] (*infra*) *Beat.* (*infra*) *cum gr.* ℵ *κ. οὐ μ.* (*sine ἐκ τ. ἔργ. αὐ.*); *gr.* 194[A]. 245 *om. omnino et def. Baed.*[SO] *Uersum citat Beat.* (*lemm.*; VIII. v. 4, 5) 'blasphemantes ex ira dei et penitentiam non egerunt', *cf. Tyc.*[H] *qui* 'et paenitentiam non egerunt' *tantum habet.*

12. **sextus** (·vi· D) : + angelus (ang˜ D) DΘO *vg. cod. caraf. dem. gig. Tyc.*[H] *Prim. Baed.*[SO] (*non autem* [D]) *Beat.* (*praef.* v. 45; *lemm.*; VIII. vi. 1) *cum gr.* E 10. *al. plus*[90] *qui add.* *ἄγγελος*. **fialam** (phial. A *vg.*, phyal. I, fiol. D) **suam** *cum ord. gr. plur.* *τὴν φιάλην αὐτοῦ* : *gr.* Q 2. *al.*[58] > *αὐ. τ. φ.* *et* 61. *al.*[2] *τ. φ.* *tantum apud latinos non redduntur.* **in flumen illud** (illum A, illut G, d *in ras. scr.* Σ[c]) **magnum** (u *ex* a A) **eufraten** (-phraten K *vg.*, -phrathen C) *etiam Baed.*[SODc], *cf.* > in fl. m. il. eufr. *Baed.*[D*], *et* in fl. m. eufr. (*sine* il.) *gig.*—*cf. etiam* super fl. il. m. eufr. *Tyc.*[Hm] *Prim. Beat.* (*lemm.*; VIII. vi. 1), > super fl. m. il. eufr. *Tyc.*[Hv], *et* super fl. m. eufr. (*sine* il.) *Beat.* (*praef.* v. 45) *Ber.*, *cum ord. gr.* ℵACPQ𝔭[47] 1. *al. pler.* *ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν τὸν* (ℵPQ 2. *al.*[130] *om.*) *Εὐφράτην* : *gr.* E 17. *al.*[5] > *ἐπὶ τ. μ. π. Εὐφρ.*; *gr.* 77. 189 *ἐπὶ τ. π. τ. Εὐφρ.* *tantum*; *gr.* 159 *ἐπὶ τοὺς* (*sic*) *μ. Εὐφρ.* *tantum.* **siccauit** (siccabit T) **aquam** (aqua DIΠ) : siccata est aqua *Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*lemm.*; VIII. vi. 1) = *ἐξηράνθη τὸ ὕδωρ*. **eius**

ab ortu solis
13 et uidi de ore draconis
et de ore bestiae et de ore
pseudoprophetae
spiritus tres inmundos
in modum ranarum
14 sunt enim spiritus daemoniorum
facientes signa
et procedunt ad reges totius
terrae congregare illos

---

cum gr. paene omn. αὐτοῦ: *gr.* 1. *al.*[21] *om.*, *non autem latt.* **praepararetur** (preparar. GT, p̄parar. ΠW), *cf.* praeparetur (prepar. O) ACDO UV *Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*lemm.*; VIII. vi. 2): pararetur (*Bentl.*) *Baed.*, *cf.* paretur *gig.*; *gr.* ἑτοιμασθῇ. **uia** *etiam Beat.* (*lemm.*) = *gr. omn.* ἡ (36. *al.*[4] *om.*) ὁδός: uiae *Beat.* (VIII. vi. 2); *deinde* + eius *haf. sine auct. gr.* **regibus ab ortu** (hortu CI) **solis**, *cf.* regum eorum qui sunt ab ortu s. *Beat.* (*lemm.*; VIII. vi. 2) *et gr. paene omn.* τῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ ἀνατολῆς (AE 1. *al. mu.* ἀνατολῶν) ἡλίου: regibus uenientibus ab ortu s. W, *cf.* > regi uenienti a s. ortu *gig. et* > uenienti regi ab oriente sole *Prim.*; eorum qui sunt ab ortu solis *tantum Tyc.*[H] *cum gr.* 122 τῶν ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλ. (*sine* τ. βασ.), *cf. gr.* 36 τοῖς ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλ. (*sine* τ. βασ.).

13. **et** *pr.*: *om. ad init. pericopes Prisc.* (*tractt.* 1 *et* 10) *Tyc.*[Hm] '*Prosp.*' (*P. L.* li. 846 = *prom. et praed. dei* iv. 11) *sine auct. gr.* **uidi** = *gr. paene omn.* εἶδον: *gr.* ℵ ἐδόθη; *deinde gr.* 169. 216 + καί, *non autem latt.* **de ore** (hore C) **draconis** (-chonis CF, dracon *in ras. scr.* O) **et de ore** (hore C) **bestiae** (-tie OΠ[c]W) **et de ore** (hore C; + *ras.* 1 *lit.* A) **pseudoprophetae** (pseudoprophete OΠ[c]W *et* pse *in ras. scr.* O, pseudoprofetae T, phseudoprophetae I, seodoprofetae D; s *in ras. scr.* K) *etiam Prisc.* (*tract.* 1), *cf.* ex ore dr. et ex ore b. et ex ore ps. *Tyc.*[H] '*Prosp.*' *Beat.* (*praef.* v. 48; *lemm.*; VIII. vii. 1) *Heter. et Beat.* (*P. L.* xcvi. 924), *et* de ore dr. et de ore b. et ex ore ps. *Prim.*, *cum gr.* ℵ[c]AEQ𝔓[47] 1. *al. pler.* ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος καὶ (203 *om.*) ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευδοπροφήτου—*cf. etiam gr.* 80. *al.*[2] *qui* > ἐκ τ. στ. τ. θ. καὶ ἐκ τ. στ. τ. δρ. καὶ ἐκ τ. στ. τ. ψ. *et* 100. 113 *qui* > ἐκ τ. στ. τ. δρ. καὶ ἐκ τ. στ. τ. ψ. καὶ ἐκ τ. στ. τ. θ.: de ore b. et de ore ps. *tantum* G *cum gr.* C 9. *al.*[7] ἐκ τ. στ. τ. θ. καὶ ἐκ τ. στ. τ. ψ. *tantum*—*cf. etiam Prisc.* (*tract.* 10) *ad fin. uers.*; *gr.* 16. *al.*[3] ἐκ τ. στ. τ. δρ. καὶ ἐκ τ. στ. τ. ψ. *tantum*; *gr.* ℵ* ἐκ τ. στ. τ. ψ. *tantum*; *om. omnino Prisc.* (*tract.* 10; *uide autem infra*); *deinde* + exire ς𝔖 *dem. Ber.* (*adnotat Luc. Brug.* '*Non addas uerbum* exire'), *cf. gr.* 189 *qui add.* ἐξερχόμενα *et* 169. 216 *qui add.* ἐξήρχοντο. **spiritus tres** (III V, ·iii· D; + exeuntes *Prim.*) **inmundos** (imm. *vg.*, inmundus A*O*Σ*) *etiam Prisc.* (*tract.* 1) *cum ord. gr.* ℵACE𝔓[47] 1. *al. mu.* πνεύματα τρία ἀκάθαρτα: > tres sp. inm. *Prisc.* (*tract.* 10) *Ber.*; *gr.* Q 2. *al.*[90] > πν. ἀκ. τρ.; sp. inm. *tantum gig. cum gr.* 45. *al.*[8] πν. ἀκ. (*sine* τρ.); *gr.* 49. *al.*[6] πν. τρ. (*sine* ἀκ.); *deinde* + exeuntes CT '*Prosp.*' **in modum** (od *in ras. scr.* Σ; immodum *uno uerbo* K) **ranarum** (an *in ras. scr.* U) *etiam Tyc.*[H] (*semel*) *Heter. et Beat.*: quasi ranae *Tyc.*[H] (*semel*) *Beat.* (*praef.* v. 48; *lemm.*; VIII. vii. 4) = *gr.* ℵ[c]AEQ 2. *al. pler.* ὡς (ℵ[c] εἰωσεὶ; 119. *al.*[6] ὡσεὶ) βάτραχοι; sicut ranas *gig. Prisc.* (*tract.* 1) *et* uelut ranas '*Prosp.*' = *gr.* ℵ* 𝔓[47] 18. *al.*[7] ὡς (ℵ* εἰωσεὶ; 𝔓[47] ὡσεὶ) βατράχους, *cf.* tamquam tres ranas *Prisc.* (*tract.* 10); 1**. *al. pauc.* ὅμοια βατράχοις; *gr.* 1*. *al.*[12] *om.*; *deinde* + procedere W, + exisse *diu.*, + exeuntes *Prisc.* (*tract.* 10), *et gr.* 21. *al.*[15] *add.* ἐκπορευθέντα (18 ἐκπορευόμενα; 81*** ἐκπορεύοντα); *tunc* + de ore pseudoprofetae et de ore bestiae (*sine* et de ore draconis *ut* G *supra*) *Prisc.* (*tract.* 10; *uide autem supra*).

14. **sunt enim** (*om.* I*) **spiritus** (spiritibus I) *cum gr. paene omn.* εἰσὶν γὰρ πνεύματα, *cf.* s. autem sp. *Eucher.* (*form.* 4): et hi s. (+ tres *tract.* 10) sp. *Prisc.* (*tractt.* 1 *et* 10), *cf. gr.* 187 καί εἰσιν πν. *et* 120 εἰσὶ γὰρ καὶ πν. **daemoniorum** (dem. DIΠVW) = *gr.* ℵAQ𝔓[47] 2. *al.*[115] δαιμονίων: demonum O = *gr.* E 1. *al. mu.* δαιμόνων; *deinde gr.* 95. *al.*[7] + ἀκαθάρτων, *non autem latt.* **facientes signa** *etiam Prisc.* (*tract.* 1; *uide autem infra*) *cum ord. gr. paene omn.* ποιοῦντα (67. 120 ποιοῦντες) σημεῖα: > s. f. *Prim.*; *gr.* 240 π. *tantum*; *om. omnino Prisc.* (*tract.* 10); *deinde* + ranae *Beat.* (*lemm. et* VIII. vii. 4; *non autem* VIII. vii. 9, 10) *sine auct. gr.* **et procedunt** GKO*Σ*[ut] [dtur]U *vg. cod. caraf. c dem. gig. haf.*, *cf.* et exeunt *Prim.*, *et gr.* 28 (*infra*)—*cf. etiam* et procedent FO[c]Π[c]Σ[2]VW *diu. Baed. Ber.*: qui procedunt (> q. fac. sig. pr. *tract.* 1) *Prisc.* (*tractt.* 1 *et* 10; *uide supra*), *cf.* qui exeunt *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VIII. vii. 11), quae procedunt D (*Bentl.*), quae exeunt *Beat.* (VIII. vii. 9), quae prodeunt *Bentl.**, *et gr.* AQ 1**. 2. *al.*[149] ἃ (28 + καὶ) ἐκπορεύεται (Q 7. *al.*[14] ἐκπορεύονται; 1** ἐκπορεύεσθαι); procedunt *tantum* CΘI[c]Π*T *Tisch.*, *cf. gr.* ℵ[a] 88. 130 ἐκπορεύεται *tantum*, ℵ[c] 36 ἐκπορεύονται *tantum*, *et* ℵ*E𝔓[47] 1*. *al. mu.* ἐκπορεύεσθαι *tantum*—*cf. etiam* procedent *tantum* AI* *et* exibunt *tantum* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 846 = *prom. et praed. dei* iv. 11). **ad reges** (s *in ras. scr.* U) = *gr.* ℵ εἰς τοὺς βασιλεῖς, *cf.* ad conturbandos r. *Prisc.* (*tractt.* 1 *et* 10): *gr. paene omn.* ἐπὶ τ. β. *et* 121. 215 ἐπί *tantum apud latinos non redduntur.* **totius** (tocius OΠW) **terrae** (terre

in proelium ad diem magnum
dei omnipotentis
15 ecce uenio sicut fur
beatus qui uigilat et custodit
uestimenta sua
ne nudus ambulet et uideant
turpitudinem eius
16 et congregauit illos in locum
qui uocatur hebraice
hermagedon.
17 Et septimus effudit fialam
suam in aerem

OΠ[c]W) *etiam Baed.*[SO], *cf.* totius orbis *Beat.* (*lemm.*; VIII. vii. 11)—*cf.* > terrae totius *Baed.*[D] *et* > orbis totius *Tyc.*[H] *Beat.* (VIII. vii. 9) *cum gr.* ℵAEQp[47] 2. *al. fere omn.* τῆς οἰκουμένης ὅλης *et* 59 τῆς γῆς ὅλ.: totius orbis terrae '*Prosp.*', *cf.* > orbis terrae uniuersi *gig.*, *gr.* 1. 62. *al.*[13] τῆς γῆς (1**. 141 + καὶ) τῆς (1*. *al.*[3] *om.*) οἰκουμένης ὅλης, *et gr.* 56 τῆς γῆς καὶ ἁπάσης τῆς οἰκουμένης; orbis terrae *Prisc.* (*tract.* 1); terrae *tantum Prisc.* (*tract.* 10) *et gr.* 109 τῆς οἰκουμένης *tantum.* **congregare** (συναγαγεῖν): contrahere *Prim.* **illos** (αὐτούς): eos *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VIII. vii. 9, 13). **in** (im O) **proelium** (prael. CDI 𝔖ℭ, prel. OΠ[c], p̄l. GW), *gr.* εἰς (187 ἐπὶ) τὸν (Ep[47] 1. *al. pauc. om.*) πόλεμον: in bellum *Beat.* (*lemm.*; VIII. vii. 9) *et* ad bellum *gig. Tyc.*[H] *Beat.* (VIII. vii. 13); in pugnam '*Prosp.*' *Prim. deinde gr.* 189 + καί, *non autem latt.* **ad** (+ uel in *sup. lin.* O) **diem magnum** (+ *ras.* 1 *lit.* U), *cf.* diei magni *gig. Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; VIII. vii. 9, 13) *cum gr.* ℵ 14. *al.*[9] τῆς ἡμέρας τῆς μεγάλης, *et gr.* Ap[47] 95. *al.*[2] > τ. μεγ. ἡμ.: ad diem illum magnum *Bentl.** '*Prosp.*' *et* in diem illum magnum *Prim.*, *cf. gr.* EQ 1. *al. pler.* τ. ἡμ. ἐκείνης τ. μεγ.; *gr.* 88. 167 τ. ἡμ. ἐκείνης *tantum*; *gr.* 12 τ. μεγ. *tantum*; *gr.* 215 *om. omnino.* **dei omnipotentis** (tis *in ras. scr.* Σ[2]) *cum ord. gr. paene omn.* τοῦ Θεοῦ τοῦ (12. *al.*[10] *om.*) παντοκράτορος, *cf.* domini omn. *Beat.* (*lemm.*; VIII. vii. 9): > omn. dei *vg. cod. caraf. Prim. Ber. cum ord. gr.* 218 τ. π. Θ.; omnipotentis (hom. C) *tantum* CDT '*Prosp.*'; domini *tantum Tyc.*[H]

15. *Ad init.* + et KO (*in ras. scr.*) ΠΣVW *c diu. Ber. cum gr.* 111 *qui add.* καί, + et audiui uocem dicentem mihi D *Baed.*[D] (*non autem* [SO]) *sine auct. gr.*—*cf.* x. 4, xii. 10, *etc.* **ecce** (*in ras. scr.* Σ[2]) *cum gr. omn.* ἰδού: qui *Prim.*; *om.* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 848 = *prom. et praed. dei* iv. 13 *ad init. pericopes*); *deinde gr.* 124 + γάρ, *non autem latt.* **uenio** *etiam Baed.* (*lemm.*) *cum gr. plur.* ἔρχομαι: uenit *Prim.* '*alia editio*' *ap. Baed.* (*comm.*; > ut fur uenit [D]) *Beat.* (*lemm.*; VIII. vii. 30) *cum gr.* ℵ* 38. *al.*[4] ἔρχεται; *deinde* + subito *Prim.*—*cf.* iii. 3. **sicut fur** *etiam Baed.* (*lemm.*), *cf.* ut f. *Prim.* '*alia editio*' *ap. Baed.* (*comm.*) *Beat.* (*lemm.*; VIII. vii. 30), *cum gr. omn.* ὡς κλέπτης: cito '*Prosp.*' (*P. L.* li. 848 = *prom. et praed. dei* iv. 13), *cf. gr.* 36 *qui add.* ταχύ *et* ii. 5, 16, iii. 11, xxii. 7, 12, 20; *gr.* 46. *al.*[2] *add.* καί, *non autem latt.* **sic. f. beatus**: *in ras. scr.* U. **beatus** = *gr. omn.* μακάριος: felices eos *Cypr.* (*test.* iii. 16[AWLB]), *cf.* beati erunt *Cypr.*[M] **qui uigilat** (uigel. D) **et** (+ qui GO[c]U *Bentl.*) **custodit**, *cf.* q. u. et seruat '*Prosp.*' (*P. L.* li. 807, 848 = *prom. et praed. dei* ii. 32, iv. 13) *Prim. Beat.* (*lemm.*; VIII. vii. 30), *et gr. omn.* ὁ (ℵ* + τε) γρηγορῶν καὶ (222 + ὁ) τηρῶν (93. 218 τιμῶν): q. uigilabunt et seruabunt *Cypr.* **ne nudus ambulet** (ham. C) *et gr. omn.* ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῇ (7. *al.*[24] -τεῖ; 38. *al.*[4] -τήσῃ; 36 -τήσει): ne nudi ambulent *Cypr.* **uideant turpitudinem** (turpitudines *Beat.* VIII. vii. 30) **eius** *etiam Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 595) *Baed.*[SO], *cf.* uideant (uideat *Prim.*) turpitudinem suam *Cypr. Prim.*, *et gr. omn.* βλέπωσιν (Ep[47] 1. *al.*[42] -πουσιν; 167 βλέπῃ, 108 βλέπει) τὴν ἀσχημοσύνην (29. *al.*[16] αἰσχύνην) αὐτοῦ (44 αὐτῶν; 80. 138 *om.*): uideatur turpitudo (turpido D) eius DΣ *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 513) *Baed.*[D]

16. **congregauit** (re *in ras. scr.* U) *etiam Baed.*[D] *Beat.* (*lemm.*; VIII. vii. 32) *cum gr. paene omn.* συνήγαγεν, *cf.* congregabit DGKΠ[c]Σ[2]TW *vg. cod. caraf. c dem. Baed.*[SO] *Beat.* (VIII. vii. 30) *Ber.*: congraeganerunt I *cum gr.* ℵ συνήγαγον. **illos** (αὐτούς): eos *Ber.* **in** (*sup. lin.* O) **locum** = *gr. paene omn.* εἰς τὸν (ℵ 62. *al.*[10] *om.*) τόπον, *cf.* in loco U *Tyc.*[H]: *gr.* A 176. 206 εἰς τ. ποταμόν *apud latinos non redduntur.* **qui** (que Π*) **uocatur hebraice** (-raicae AIV, -raycae CT, -raeicae F, ebraice (e *sec. in ras. scr.* Σ) OΣ, ebraicae Π[c], ebreice D, aebraicae Π*), *cf.* q. dicitur h. *Beat.* (*lemm.*; VIII. vii. 30, 32), *cum gr. omn.* τὸν (14. 92 *om.*) καλούμενον Ἑβραϊστί (7. *al.*[3] -τεί, E 12. *al.*[11] -τῃ): *om. Tyc.*[H] **hermagedon** (-geddon W, -gidon D *Baed.*[D]; ermagedon O[c] *Tyc.*[H], ermagedo *gig.*) ADGΘIO[c]ΠΣ[2]W *Tisch. gig. Tyc.*[H] *Baed.*, *cf.* armagedon (-geddon 𝔖𝔖 *Prim. Ber.*, -geton *Beat.*) CO*Σ*T *vg. cod. caraf. Bentl. dem. diu. Prim. Beat.* (*lemm.*; VIII. vii. 30, 32) *Ber.*, *et gr.* ℵAE 1. *al. mu.* Αρμαγεδών (*inter* αρμ., ἁρμ., *et* ἀρμ. *fluctuant min.*; 141 αρμαγεδδων, 179** ἀρμαγεδδων, 63 ἀρμεγεδδων; ℵ[a] 62. *al.*[4] αρμεγεδων, 72 ἀρμεγεδων; 189 ἀρμαγεδῶ; 46. *al.*[3] αρμαγεδωμ): magedon (-geddon *c*) FKUV *c haf. et gr.* Q 2. *al.*[91] μαγεδών (Q 111. *al.*[3] μαγεδδων; 194[A] μεγέδῶν; 28 μαγιδων; 14. 92 μακεδδων).

17. **et septimus** (VII[o] W) *sine addit. cum gr.* AQ 2. *al.*[100] καὶ ὁ ἕβδομος *tantum*: *gr.* ℵ* καὶ ὅτε; et septimus (·vii· D) angelus (ang~ D) DΘO[1] *vg. cod. caraf. dem. gig. Prim. Beat.* (*praef.* v. 63;

et exiuit uox magna de templo
a throno dicens factum est
18 et facta sunt fulgura et uoces
et tonitrua
et terrae motus factus est
magnus qualis numquam
fuit ex quo homines fue-
runt super terram
talis terrae motus sic magnus
19 et facta est ciuitas magna
in tres partes
et ciuitates gentium
ceciderunt
et babylon magna uenit

lemm.; VIII. viii. 1) *cum gr.* ℵ[c]E 1. *al. mu.* *κ. ὁ ἕβ. ἄγγελος.* **fialam** (phial. AT *vg.*, phyal. I, fiol. D) **suam** *cum ord. gr. paene omn.* *τὴν φιάλην αὐτοῦ* : *gr.* 106. *al.*[2] > *αὐ. τ. φ.*, *non autem latt.* **in** (n *in ras. scr.* U) **aerem** (aher. C; *in ras. scr.* U) *etiam Beat.* (*lemm.*; VIII. viii. 1), *cf.* in aera *gig.*, *cum gr.* E 1. *al. mu.* *εἰς τὸν ἀέρα*—*cf. etiam* in aere *Prim. Beat.* (*praef.* v. 63): *gr.* ℵAQ 2. *al.*[102] *ἐπὶ τὸν ἀέρα* *apud latinos non redduntur*; *gr.* 149. 186 *om.* exiit Π. **magna** *cum gr.* ℵEQ𝔭[47] 2. *al. pler.* *μεγάλη* : *om. libere Cassiod.* (*comm.*) *cum gr.* A 1. *al.*[23] (*sed* 176. 206 *add. post* *οὐρανοῦ* *infra*). **de** (a I) **templo** (+ et *Beat.* (*lemm. et* VIII. viii. 1; *non autem praef.* v. 63)) **a** (ha C) **throno** (trono DΣ*T, thono O*) *etiam Baed.*[SO] *cum gr.* A𝔭[47] 14. *al.*[11] *ἐκ* (14. *al.*[2] *ἀπὸ*) *τοῦ ναοῦ ἀπὸ* (215 *ἐκ*; 14 *om.*) *τοῦ θρόνου*, *cf. gr.* 200 > *ἀπὸ τ. θρ. ἐκ τ. ν.*: de templo caeli a throno *Baed.*[D] *cum gr.* E[mg.] Q 2. *al. pler.* *ἀπὸ* (38. *al. pauc.* *ἐκ*) *τ. ν. τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ* (98 *om.*) *τοῦ* (98 *τούτου*) *θρ.*, *cf. gr.* 23. 55 > *ἀπὸ τ. οὐρανοῦ τ. ν. καὶ ἀπὸ τ. θρ.*; *gr.* 1. *al.*[45] *ἐκ* (21. *al.*[13] *ἀπὸ*) *τ. οὐρανοῦ ἀπὸ τ. θρ.*; de caelo *tantum gig. cum gr.* E* 67. 120 *ἐκ* (E* *ἀπὸ*) *τ. οὐρανοῦ* *tantum*; a domino *tantum Cassiod.* (*comm. libere*); *gr.* ℵ *ἐκ τ. ν. τ. Θεοῦ*, *cf.* 176. 206 *ἐκ τ. οὐρανοῦ μεγάλη* (*uide supra*) *ἀπὸ τ. θρ. τ. Θεοῦ*, *et* 25. *al.*[12] *ἀπὸ τ. ν. τ. οὐρανοῦ* (25. *al.*[7] + *καὶ*) *ἀπὸ τ. θρ. τ. Θεοῦ*. **factum** (facct. O) **est**, *gr.* *γέγονεν* : actum est *libere Cassiod.* (*comm.*).

18. **et** *pr.*: *gr.* 25. *al.*[5] + *εὐθέως*, *non autem latt.*—*cf. autem* statimque *libere Cassiod.* (*comm.*). **facta sunt**, *gr.* *ἐγένοντο* (21. *al.*[9] *ἐγένετο*): factae s. *dem.* **fulgura** (-gora ACDFG*ΘIΣ) **et uoces et** (*om.* O*) **tonitrua** (thon. ÇΘIΠU*, a *ex* i O) *cum ord. gr.* A 21. *al.*[31] *ἀστραπαὶ* (28. *al.*[7] *ἀστραπὴ*) *καὶ φωναὶ καὶ βρονταί* : *gr.* E𝔭[47] 2. *al.*[126] > *ἀστ. κ. βρ. κ. φ.*; > u. et f. et t. *dem.*; *gr.* 1. *al. uix mu.* > *φ. κ. βρ. κ. ἀστ.*; *gr.* 61. *al.*[3] > *βρ. κ. ἀστ. κ. φ.*, *cf.* ℵ *βρ. κ. ἀστ. κ. φ. καὶ βρονταί* (*deinde* *βρονταί* *tantum post* *φ. καί* *improbatur*); f. et t. *tantum Tyc.*[H] *cum gr.* 12. *al.*[20] *ἀστ. κ. βρ.* (*sine* *κ. φ.*); *gr.* Q *ἀστ. κ. φ.* (*sine* *κ. βρ.*); u. et t. *tantum Cassiod.* (*comm. libere*); *cf.* iv. 5, viii. 5, *et* xi. 19. **et** *quart.* . . . **talis** : *in ras. scr.* Σ[2]. **terrae** (terre DOW) **motus** (terraemotus *uno uerbo vg.*) **factus est** (*om.* D) **magnus** *etiam Beat.* (*lemm.*; VIII. viii. 2) *cum gr.* ℵAE𝔭[47] 1. *al. mu.* *σεισμὸς ἐγένετο* (200 + *ἐπὶ τῆς γῆς*) *μέγας*, *cf. gr.* 144. 189 > *σ. μ. ἐγ.*: t. mot. mag. *tantum* F *cum gr.* Q 2. *al.*[104] *σ. μ.* (*sine* *ἐγ.*); *gr.* 111 *σ. ἐγ.* (*sine* *μ.*); t. mot. *tantum Beat.* (*praef.* v. 64). **factus est . . . magnus** *sec.*: et signa magna *Prim.*—*cf.* xiii. 13. **qualis** = *gr. paene omn.* *οἷος* : *gr.* ℵ* 19. 67 *οἷς*, 103. 112 *οἷ* (*sic*). **numquam** (nunq. OΣ[2]ϚꝐ) **fuit** *etiam Baed.*[D]: non fuit *Baed.*[SO] *et* non est factus *gig. Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* v. 64; *lemm.*; VIII. viii. 2) = *οὐκ* (61. *al.*[4] *οὐ*) *ἐγένετο* (ℵ* *ἐγένοντο*; 61. *al.*[4] *γέγονεν*). **ex quo** *etiam Tyc.*[Hv] *Baed.*[SO] = *ἀφ' οὗ* : ex eo quo *Tyc.*[Hm]; ex quo tempore *Baed.*[D]; ex ea qua die *gig.* **homines fuerunt** (fuerant G), *cf.* h. fuerunt facti *Beat.* (*lemm.*), *et* h. facti sunt *Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* v. 64; VIII. viii. 2), *cum gr.* ℵEQ 1. *al. pler.* *οἱ* (ℵEQ 12. *al.*[40] *om.*) *ἄνθρωποι ἐγένοντο* (44. *al.*[2] *γεγόνασιν*; 91. 170 *om.*)—*cf. etiam gr.* 31. *al.*[3] > *ἐγένοντο οἱ* (46. 101 *om.*) *ἄνθρωποι* *et* 26. *al.*[4] *οἱ οὐρανοὶ ἐγένοντο* : *gr.* A 251 *ἄνθρωπος ἐγένετο*, *cf. gr.* 38. *al.*[3] > *ἐγένετο ἄνθρωπος*; *gr.* 𝔭[47] *ἄνθρωπος ἐγένοντο*; *deinde gr.* 57 + *καί*, *non autem latt.* **super terram** *cum gr. paene omn.* *ἐπὶ τῆς γῆς* : *om.* U* *cum gr.* 7. *al.*[4]; *deinde* + et U *sine auct. gr.* **talis terrae** (terre DOΠ[c]W) **motus** (terraemotus *uno uerbo vg.*) **sic magnus** *cum ord. gr. paene omn.* *τηλικοῦτος* (111 *τοιοῦτος*) *σεισμὸς* (155 + *καὶ*—*cf. Beat. infra*) *οὕτω* (18. *al.*[34] *-τως*; 1. *al.*[7] *οὗτος*) *μέγας*, *cf.* tantus terrae mot. et (*cf. gr.* 155 *supra*) tam mag. *Beat.* (*praef.* v. 64; *lemm.*; VIII. viii. 2): > terrae mot. talis sic mag. U; *gr.* 203. 240 > *τ. οὕτως* (240 *οὔπω*) *σ. μ.*; *gr.* 178 > *τ. οὕτως μ. σ.*; *gr.* 113. *al.*[3] *τ. σ. μ.* (*sine* *οὕτω*); *gr.* 106 *τ. οὕτω μ.* (*sine* *σ.*); *gr.* 177 *τ. μ.* *tantum*; *gr.* 189. 218 *om. omnino.*

19. **facta** (fracta O*) **est ciuitas** (+ illa *Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* v. 65; *lemm.*; VIII. viii. 3)) **magna in tres** (·iii· D) **partes** *cum ord. gr.* *ἐγένετο ἡ* (67 *om.*) *πόλις ἡ* (31. 113 *om.*) *μεγάλη* (113 *om.*) *εἰς τρία μέρη* (166 > *μ. τρ.*): > ciu. illa mag. in tr. p. diuisa est *Prim. contra ord. gr.* **et** *sec.*: *om.* O* *Tyc.*[H] (*ad init. pericopes*) *sine auct. gr.* **ciuitates gentium** (-cium O) **ceciderunt** (caec. CDK) *cum gr. paene omn.* *αἱ* (21. *al.*[16] *om.*) *πόλεις* (ℵ[c] 187. 216 *πόλις*; 𝔭[47] + *αἱ*) *τῶν* (67. 120 *om.*) *ἐθνῶν* (67. 120 *om.*) *ἔπεσαν* (1. *al. pler.* *ἔπεσον*): *gr.* ℵ* 113 *ἡ πόλις τ. ἐθν. ἔπεσεν* *apud latinos non redduntur.* **et** *tert. cum gr. paene omn.* *καί* : *gr.* 6. *al.*[3] *om.*, *non autem latt.* **babylon** (babyllon Σ, babilon DOTUW) **magna** : b. illa

in memoriam ante deum
dare ei calicem uini indig-
nationis irae eius
20 et omnis insula fugit
et montes non sunt inuenti
21 et grando magna sicut
talentum descendit
de caelo in homines
et blasphemauerunt homines
deum propter plagam grandinis
quoniam magna facta est
uehementer.
XVII. 1 Et uenit unus de septem
angelis qui habebant

---

m. *Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*praef.* v. 66; *lemm.*; VIII. viii. 5); *gr.* Βαβυλὼν (26. *al.*[3] ἡ Β.) ἡ μεγάλη; *cf.* xiv. 8, xvii. 5, xviii. 2, 10, 21. **uenit in memoriam** (memoria FGIΣU) **ante deum** *etiam Baed.*[D], *cf.* > in m. u. ante deum *Baed.*[SO], > in mentem u. deo *Tyc.*[H], memoriae fuit ante deum *gig.*, *et* recordata est sub conspectu dei *Prim.*, *cum ord. gr. paene omn.* ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ: > in mentem (mente *lemm.*; VIII. viii. 5) deo uenit *Beat.* (*praef.* v. 66; *lemm.*; VIII. viii. 5); *gr.* 111 > ἐν. ἐμν. τ. Θ. **dare** (*sup. lin.* O) = δοῦναι (א 21. *al.*[15] τοῦ δ.): ut daret *Prim.* **ei** (αὐτῇ): illi *vg. cod. caraf. dem. gig.* **calicem uini indignationis** (-cionis O) **irae** (ire OW) **eius**, *cf.* c. u. ind. ir. suae *Eucher.* (*form.* 9), *cum gr.* AEQ p[47] 1. *al. pler.* τὸ (39. *al.*[8] *om.*) ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, *cf.* calicem (+ uitae D*) u. ind. ir. dei D *cum gr.* 36. 166 τ. π. τ. οἴν. τ. θυμ. τ. ὀργ. τοῦ Θεοῦ: *gr.* 189 > τ. π. τ. οἴν. τ. ὀργ. τ. θυμ. αὐτοῦ (*cf. Prim. infra*); *gr.* 23. 55 > τ. π. τ. θυμ. τ. οἴν. τ. ὀργ. αὐ.; *gr.* 114 τ. π. τ. θυμ. τ. ὀργ. αὐτοῦ (*sine* τ. οἴν.); poculum u. ir. suae *tantum Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* v. 66; *lemm.*; VIII. viii. 5); *gr.* 14. 92 τ. π. τ. οἴν. τ. θυμ. αὐτοῦ (*sine* τ. ὀργ.—*cf. gig. infra*); *gr.* א π. οἴν. τ. θυμ. τ. ὀργ. (*sine* αὐτοῦ—*cf. gig. infra*); calicem u. ind. *tantum gig.* (*cf. gr.* א 14. 92 *supra*); > de uino ir. suae ind. *tantum Prim.* (*cf. gr.* 189 *supra*); *cf.* xiv. 10—*item* xiv. 8, xviii. 3, *et* xix. 15.

20. **et** *pr. cum gr. paene omn.* καί: *gr.* 1. *al.*[2] *om.*, *non autem latt.* **omnis insula** (-sola D) **fugit** (fugiit CΘ; fuit T) *cum gr. omn.* πᾶσα (87. 188 + ἡ) νῆσος ἔφυγεν (189 ἐξέφυγεν): omnes insulae fugierunt *Prim.*—*cf.* vi. 14. **et** *sec.*: + omnes *Prim. sine auct. gr.* **montes**: *gr.* 21. *al.*[10] + καί, *non autem latt.* **non sunt inuenti**, *gr.* οὐχ εὑρέθησαν (p[47] εὑρέθη): > inu. n. s. *Tyc.*[H]

21. **magna** *pr.*, *gr.* μεγάλη (21. *al.*[8] ἡ μ.; 61. *al.*[3] βιαία): ingens *Prim.* **sicut talentum** (tall. D), *cf.* quasi t. *Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* v. 70; *lemm.*; VIII. viii. 13), *cum gr. omn.* ὡς (א* 18. *al.*[2] *om.*) ταλαντιαία: talenti ponderis *Prim.* *gr.* 61. *al.*[3] > καταβαίνει ὡς ταλαντιαία, *non autem latt.* **descendit** (disc. DΣ*) **de caelo** (coel. 𝕮, cel. OW) **in homines**, *cf.* descendit de c. super hom. *Tyc.*[H], *cum ord. gr. paene omn.* καταβαίνει (111 καὶ κατέβαινεν) ἐκ (113. 215 ἀπὸ) τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ (21. *al.*[12] πρὸς) τοὺς ἀνθρώπους (1. 208 οὐρανούς)—*cf. etiam* quae descendit de c. super (supra VIII. viii. 13) omnes *Beat.* (*lemm.*; VIII. viii. 13), *et* quum descendunt de c. supra omnes *Beat.* (*praef.* v. 70): > de c. super homines ruit *Prim.*; descendit in homines *tantum* Π; *gr.* 67. 120 κ. ἐκ τ. οὐρ. (*sine* ἐπὶ τ. ἀνθ.). **et** *sec.* . . . **grandinis**: *in ras. scr.* O. **blasphemauerunt** (blasfemau. D, blasfemab. T) **homines** (+ contra *Beat.* (*lemm.*; *non autem* VIII. viii. 17)) **deum** *etiam Beat.* (*lemm.*; VIII. viii. 17) *cum ord. gr. paene omn.* ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸν Θεόν—*cf. etiam* bl. omnes d. *Beat.* (*praef.* v. 70): > bl. d. hom. W *vg. cod. caraf. diu. cum ord. gr.* 220* ἐβλ. τ. Θ. οἱ ἄνθ.; *gr.* 25. *al.*[5] ἐβλ. οἱ ἄνθ. (*sine* τ. Θ.). **propter plagam grandinis**, *cf.* a plaga gr. *gig.*, *et* ex plaga gr. *Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* v. 70; *lemm.*; VIII. viii. 17), *cum ord. gr. paene omn.* ἐκ (47 ἀπὸ; 14*. *al.*[3] ἐπὶ; 233 *om.*) τῆς πληγῆς τῆς χαλάζης: *gr.* 61. *al.*[3] > ἐκ τ. χ. τ. πλ.; *deinde* + et F *sine auct. gr.* **quoniam** (ὅτι): quia *gig.* **magna facta est uehementer**, *cf.* magnificata (+ uel magna facta est D[mg.]) est uehementer (uechim. D) DG*Π: magna facta est plaga eius ueh. (*Bentl.*), *cf.* magna est plaga eius ueh. *gig.*, magna est plaga eius nimis *Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* v. 70; *lemm.*; VIII. viii. 17), *et gr.* μεγάλη ἐστὶν (69 *om.*) ἡ πληγὴ αὐτῆς (12. 29 αὐτοῦ; 2. *al.*[65] αὕτη, 25. *al.*[3] αὐτὴ, 72. 174 αὕτη, 14. *al.*[4] αὐτῇ; Q 63. *al.*[3] *om.*; 46. *al.*[3] > αὐτῆς ἡ πλ.) σφόδρα; > magna plaga a grandine facta est *Prim.*

XVII. 1. **et** *pr.*: *om. ad init. pericopes Uict.-Pet.*[ΦS] '*Prosp.*' (*P. L.* li. 843 = *prom. et praed. dei* iv. 7) *sine auct. gr.* **uenit** = *gr. paene omn.* ἦλθεν: *gr.* A 104 ἐξῆλθεν. **unus** (*sup. lin.* T) = *gr. plur.* εἷς: *gr.* 7. *al.*[4] τις; *gr.* 153. *al.*[3] *om.* **de septem** (VII UVW, ·vii· D *c*, ·VII·[tē] Π) **angelis** (hang. C, ang˜ D), *cf.* ex s. ang. *Cypr.* (*test.* iii. 36, *hab. uirg.* 12) *Uict.-Pet.*[ΦS] *Tyc.*[Hm] '*Prosp.*' *Cassiod.* (*lemm.*) *Beat.* (*praef.* v. 72; *lemm.*; IX. i. 1), *cum gr. plur.* ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων: ex s. *tantum Tyc.*[Hv]; *gr.* א 21. *al.*[13] τ. ἑπ. ἀγγ. (*sine* ἐκ); *gr.* 31. *al.*[3] ἐκ τ. ἀγγ. (*sine* ἑπ.); *gr.* 100. 170 τ. ἀγγ. (*sine* ἐκ *et* ἑπ.); *deinde* + sanctis '*Prosp.*' *sine auct. gr.* **qui** (quae Π*; *om.* A*) **habebant** (habebat F *gig.*)

septem fialas
et locutus est mecum dicens
ueni ostendam tibi damna-
tionem meretricis magnae
quae sedet super aquas
multas
2 Cum qua fornicati sunt
reges terrae
et inebriati sunt qui inhabitant
terram de uino prostitu-
tionis eius
3 et abstulit me in desertum in spiritu
et uidi mulierem sedentem
super bestiam coccineam
plenam nominibus
blasphemiae
habentem capita septem
et cornua decem

---

septem (VII UVW, ·vii· *c*) **fialas** (phial. A *vg.*, phyal. I), *cf.* q. habent s. phialas (*Bentl.*) *et* q. habent s. pateras *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$, *cum ord. gr. plur.* τῶν ἐχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας (67. *al.*^{2} κεφαλάς): > habentibus phialas s. *Prim. Cassiod.* (*lemm.*) *cum ord. gr.* 114. *al.*^{2} τῶν ἐχ. τὰς φ. τὰς ἑπ.; qui habebant fiolas *tantum* D, *cf.* habentibus fialas *tantum Cypr. Beat.* (*praef.* v. 72; *lemm.*; IX. i. 1), *cum gr.* 111. *al.*^{7} τῶν ἐχ. τὰς φ. (*sine* ἑπ.); *om. omnino Tyc.*^{H} '*Prosp.*'; *cf.* xv. 7, xvi. 1, *et* xxi. 9. **et locutus** (-quutus Θ) **est mecum dicens** *cum gr. paene omn.* καὶ ἐλάλησεν μετ' ἐμοῦ λέγων, *cf.* et l. est ad me d. W *Capitula* K (*supra, p.* 416): et adgressus est me d. *Cypr.*; et locutus est mecum *tantum* D, *cf.* et dixit mihi *tantum Tyc.*^{Hm}; et dixit *tantum Tyc.*^{Hv}; *gr.* 200 λέγων *tantum*; *deinde gr.* 1. *al.*^{44} + μοι, *non autem latt.* **ueni**: + et ϛ *dem. diu. sine auct. gr.* hostendam C. **damnationem** (dampnat. DΘΠ, dampnac. O) *etiam Uict.-Pet.*^{AY}, *gr.* τὸ κρίμα: iudicium *gig. Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ '*Prosp.*' **meretricis** (merit. D) **magnae** (-ne OW) *etiam Uict.-Pet.*^{Y}, *cf.* mer. illius mag. *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$, *cum gr. paene omn.* τῆς πόρνης (200 + ταύτης) τῆς μεγάλης: mer. *tantum Uict.-Pet.*^{A} *cum gr.* 215 τ. π. (*sine* τ. μ.). **quae** (que IOW; qui *Beat.*) **sedet** (sedit CKO*ΠΣ*T) *etiam Beat.* (II *prol.* viii. 29): sedentis (sedenti *Beat.* IX. i. 1) *Cypr. Tyc.*^{H} '*Donatista*' *ap.* '*Aug.*' (ix *App.* 7) '*Prosp.*' *Prim. Beat.* (*praef.* v. 72; *lemm.*; IX. i. 1) = τῆς καθημένης, *cf.* sedens *libere Cassiod.* (*P. L.* lxx. 199). supra U. *Cf.* xxi. 9.

2. *Uers. om.* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 843 = *prom. et praed. dei* iv. 7). **cum qua** (quas G*, a *in ras. scr.* Σ^{2}) **fornicati sunt**: *gr.* μεθ' (41 ἐφ') ἧς ἐπόρνευσαν (ℵ 203. 240 ἐποίησαν πορνείαν; 106 ἐπολέμησαν). regis Σ*. **terrae** (terre OΠ^{c}W) *cum gr. paene omn.* τῆς γῆς (233 *om.*): *gr.* 12 *om.* **qui inhabitant** (inab. C) **terram** *etiam Beat.* (*lemm.*; IX. i. 1), *cf.* q. habitant t. DΠ *Beat.* (*praef.* v. 72), *et gr. paene omn.* οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν: omnes q. inhabitant t. *Ber.* (*semel*), *cf.* omnes q. habitant t. *Ber.* (*semel*), *et* omnes inhabitantes t. '*Donatista*' *ap.* '*Aug.*' (ix *App.* 7); *gr.* 200 οἱ κ. αὐτήν; *gr.* 217 *om. omnino.* **de uino prostitutionis** (-cionis O) **eius**, *cf.* diuino pr. ei. Π*, de uino fornicationis (+ uel prostitutionis D$^{mg.}$) ei. DΘ *Beat.* (*praef.* v. 72; *lemm.*; IX. i. 1), *et* a uino fornicationis ei. '*Donatista*' *ap.* '*Aug.*', *cum gr. paene omn.* ἐκ (61. *al.*^{3} ἀπὸ) τοῦ οἴνου (ℵ* οἴκου) τῆς πορνείας αὐτῆς: *gr.* 104 ἐκ τ. π. αὐ. (*sine* τ. οἴν.) *apud latinos non redditur*; *cf.* xiv. 8 *et* xviii. 3. *gr.* 1. *al.*^{11} > ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν, *non autem latt.* **et . . . eius**: *om. Cypr.* (*test.* iii. 36, *hab. uirg.* 12) *Prim. sine auct. gr.*

3. **et** *pr.* . . . **spiritu**: *om. plane Cypr.* (*test.* iii. 36; *non autem hab. uirg.* 12). **abstulit** (-tullit Σ) *et gr.* ἀπήνεγκεν (19. *al.*^{4} ἀνήν.): pertulit *Beat.* (*praef.* v. 75; *lemm.*; IX. i. 4); tulit *gig. Tyc.*^{H}; duxit *Cypr.* (*hab. uirg.* 12) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 843 = *prom. et praed. dei* iv. 7) *Prim.* **in desertum** (dis. D) **in spiritu** (spiritum U), *cf.* in eremum in sp. *Beat.* (*praef.* v. 75; *lemm.*; IX. i. 4), *cum gr. omn.* εἰς ἔρημον (36. *al.*^{4} + τόπον) ἐν (2. *al.*^{64} *om.*; 56. *al.*^{8} + τῷ) πνεύματι—*cf. etiam* in deserto in sp. FTV *gig. et* in eremo in sp. *Tyc.*^{H}: > in sp. in desertum *vg. cod. caraf.*; in sp. *tantum Cypr.* (*hab. uirg.* 12) '*Prosp.*' **mulierem** (muli *tantum* O*) *et gr.* γυναῖκα: ipsam m. *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ saedentem C. **super** (ἐπί): supra *gig.* **bestiam** *cum gr. omn.* θηρίον (1 θηρίου): *om.* D. **cocc. . . . blasph.**: *om.* '*Prosp.*' **cocc. . . . decem**: *om. plane Cypr.* (*test.* iii. 36, *hab. uirg.* 12). **coccineam** (cociniam D) *etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ (*semel*) *cum gr. omn.* κόκκινον (2. *al.*^{59} τὸ κ.): roseam (russeam ^{Y}) *Uict.-Pet.* (*semel*). **plenam** (plaen. F) **nominibus blasphemiae** (-phemie OW, -femiae DT) *et gr. omn.* γέμον (7. *al.*^{20} γέμων; ℵ*AP 146. 155 γέμοντα *uel* γέμον τὰ; 200 γέμων τὰ) ὀνόματα (6. *al. fere*^{100} ὀνομάτων) βλασφημίας: pl. nomen bl. *Beat.* (*lemm.*); pl. omnium blasphemia *Beat.* (IX. ii. 4); *def. Beat.* (*praef.* v. 75–76). **blasph. . . . septem**: *in ras. scr.* Σ^{2}. **habentem**: *gr.* ℵP ἔχοντα *et* AQ 1. *al. omn.* ἔχον (A 7. *al.*^{40} ἔχων). **capita septem** (VII FUVW, ·VII· Π *c*) **et cornua decem** (-cim K, X FW *gig.*, ·X· ΠΣ *c*) *cum ord. gr. paene omn.* κεφαλὰς (100 κέρατα) ἑπτὰ καὶ (35 *om.*) κέρατα δέκα: > cornua ·x· et capita ·vii· D; *gr.* 1. *al.*^{3} κερ. δ. *tantum, non autem latt.*; *cf.* xii. 3, xiii. 1, *et* xvii. 7.

4 et mulier erat circumdata
purpura et coccino
et inaurata auro et lapide
pretioso et margaritis
habens poculum aureum
in manu sua plenum
abominationum
et inmunditia fornicationis eius

4. *Ad init. gr.* P 38. *al.*[23] + καὶ ἡ γυνὴ . . . τῆς γῆς (*ex uers.* 18—*habent tamen uersum etiam iusto loco*), *non autem latt.* **et** *pr.* . . . **margaritis**: *om.* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 843 = *prom. et praed. dei* iv. 7). **mulier**, *cf.* m. illa *Cypr.* (*test.* iii. 36, *hab. uirg.* 12), *cum gr. omn.* ἡ γυνή: *om.* D. **erat circumdata** (circund. 𝔊𝔓, circūd. ℭ) *cum gr. paene omn.* ἦν περιβεβλημένη, *cf.* > c. er. DU, > amicta er. *gig. Cypr.*, *et* operiebatur *Ambr.* (*poen.* ii. 10 *infra*): *gr.* 1. *al.*[3] ἦ π. *apud latinos non redduntur.* **erat . . . et** *tert.*: *om. Beat.* (*praef.* v. 77; *non autem lemm. et* IX. ii. 6). **purpura** (porp. D) **et coccino** (cocino D, coccinio Π*), *cf.* p. et (*om. Tyc. reg.* 7) cocco *Tyc.* (*reg.* 7 *infra*) *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 6), *cum ord. gr. paene omn.* πορφυροῦν (E 1. *al.*[98] πορφύραν; 57. 141 πορφύρᾳ) καὶ (23. *al.*[8] *om.*) κόκκινον (57. 141 κοκκίνῳ)—*cf. etiam* in p. et coccino *Tert.* (*infra*), pallium purpureum et coccineum *Cypr.*, *et* ueste purpurea atque coccinea *Ambr.* (*poen.* ii. 12 *infra*): *gr.* 18. *al.*[2] > κόκ. καὶ (149. 186 *om.*) πορφυροῦν (18 πορφύραν), *non autem latt.* **et** *tert. cum gr.* ℵA 1. *al. mu.* καί: *gr.* EPQ 4. *al.*[162] *om.*, *non autem latt.* **inaurata** (inaurato O*ℭ[1593-1598]—*adnotat Luc. Brug.* 'Et inaurata auro. *Est hic uitium typographicum in Romanis Bibliis, ubi scriptus est ablatiuus* inaurato, *pro nominatiuo feminino* inaurata; *uocalis, inquam, quarta pro prima*'), *cf.* aurata *Prim.*, *cum gr. omn.* κεχρυσωμένη (91. *al.*[2] -μένην, 56*. *al.*[8] -μένον; 2. *al.*[7] χρυσωμένη; 34. *al.*[8] περικεχρυσωμένη)—*cf. etiam* inaurata erat D: ornata *Tyc.*[H], *cf.* erat ornata *Beat.* (*praef.* v. 78 *libere*), ornatur *Tyc.* (*reg.* 7 *infra*), *et* ornabat *Ambr.* (*poen.* ii. 10 *infra*); adornata *Beat.* (*praef.* v. 77; *lemm.*; IX. ii. 6), *cf.* adornata erat *Cypr.* **auro**: + et argento *Tyc.* (*reg.* 7 *infra*; *non autem* [H]) *sine auct. gr.*—*cf.* xviii. 12. **et** (*in ras. scr.* Θ; *om. Beat.* (*praef.* v. 77)) **lapide pretioso** (praet. ACFIT, prec. ΘΚΟΠ[c]ΣW, praec. Π*, pretiosso D) *etiam Tyc.*[H] *cum gr. omn.* καὶ λίθῳ τιμίῳ (156 *om.*): et lapidibus pretiosis *Cypr.*, *cf.* lapidibusque pretiosis *Tyc.* (*reg.* 7 *infra*), *et* > et pretiosis lapidibus *Ambr.* (*poen.* ii. 10 *infra*). **et margaritis** (-retis D, i *sec. in ras. scr.* Σ[2]) *cum gr. omn.* καὶ μαργαρίταις: *om. Tert.* (*infra*) *Tyc.*[H] (*in fine pericopes*) *Tyc.* (*reg.* 7 *infra*) *Ambr.* (*poen.* ii. 10 *infra*); *deinde gr.* 114. *al.*[2] + κεκόσμηται, *non autem latt.* (*cf. tamen Tyc.* (*reg.* 7) *et Ambr.* (*poen.* ii. 10) *infra*). **erat . . . margaritis**: sedet certe in purpura et coccino et auro et lapide pretioso *libere Tert.* (*cult. fem.* ii. 12); meretrix . . . purpura cocco et auro et argento lapidibusque pretiosis ornatur *libere Tyc.* (*reg.* 7); et ueste purpurea atque coccinea operiebatur et auro se multo et pretiosis lapidibus ornabat *libere Ambr.* (*poen.* ii. 10). **habens . . . eius**: *gr.* P *om.* **habens** *etiam Tyc.* (*reg.* 7), *cf.* tenens *Cypr.*, *et gr. omn.* ἔχουσα (72 ἔχουσαν): et habens *Tyc.*[H], *cf.* et habebat *Prim. Beat.* (*praef.* v. 77; *lemm.*; IX. ii. 7); ferentem '*Prosp.*' **poculum** (poc *ex* cop A) **aureum in manu sua** (*om. Tyc.* (*reg.* 7), *non autem Tyc.*[H]) *etiam Beat.* (*lemm.*), *cf.* calicem aur. in m. s. *gig. Beat.* (IX. ii. 7), *cum ord. gr.* ℵAQ 2. *al.*[107] ποτήριον χρυσοῦν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς—*cf. etiam* calicem aur. *tantum Ambr.* (*ps.* i. 33 *semel libere*) *Beat.* (*praef.* v. 78 *libere*): *gr.* E 1. *al. mu.* > χρυσοῦν ποτήριον ἐν τ. χ. αὐ., *cf.* > aur. poculum *tantum Ambr.* (*ps.* i. 33 *semel libere*); > in m. s. calicem aur. *Beat.* (*praef.* v. 77); *gr.* 61. *al.*[6] > ποτ. ἐν τ. χ. αὐ. χρυσοῦν; poculum in m. s. *tantum* '*Prosp.*' *cum gr.* 29. *al.*[2] ποτ. ἐν τ. χ. αὐ. (*sine* χρυσοῦν). **plenum** (plaen. F) *cum gr. paene omn.* γέμον (ℵ* 7. *al.*[24] γέμων; 36. *al.*[6] γέμοντα): *gr.* 53*. *al.*[6] γέμουσα. **abominationum** (abhom. DKV) *etiam Tyc.*[H], *cf.* abominationibus (habhom. I, abhom. *gig.*) I *gig.*, exsecrationum *Cypr. Tyc.* (*reg.* 7), *et* exsecrationibus '*Prosp.*', *cum gr. omn.* βδελυγμάτων (113 βδελύγματα): abominatione (abhom. O[c]ΣW; abominationem F*; abhominationi O*) FOΣUW *vg. cod. caraf. haf.*, *cf.* execrationis *libere Cassiod.* (*comm.*), *et Luc. Brug.* '*Non scribas secundum casum pluralem* abominationum *pro sexto singulari* abominatione'. **et** *sext. cum gr. paene omn.* καί: *om.* '*Prosp.*' *cum gr.* 59. *al.*[2] **inmunditia** (imm. *vg.*, inmundicia GO, immundicia W; inmunditiam T) *etiam Beat.* (*praef.* v. 78 *libere*), *cf.* inmunditiae (-ciae Π *c*) A[c]Π *c Cypr.* '*Prosp.*' *Prim. Ber.*, *et gr.* 57. *al. pauc.* ἀκαθάρτητος: inmunditiarum D *diu. Tyc.*[H] *Tyc.* (*reg.* 7) *Baed.*[D] (et inm. forn. ei. *def.* [SO]) *Beat.* (*praef.* v. 77; *lemm.*; IX. ii. 7), *cf.* inmundiciis *gig.*, immunda *Bentl.*, *et gr. paene omn.* τὰ (123 τῶν; 40. *al.*[4] *om.*) ἀκάθαρτα (90 ἀκαθάρματα; 123. 176. 206 ἀκαθάρτων); *deinde* + et DF *Cypr.* '*Prosp.*' *Baed.*[D] *sine auct. gr.* **fornicationis** (-cionis O) *etiam Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 7) = *gr. paene omn.* τῆς (152. 179 τὰ τῆς; 123 τῶν) πορνείας (12. *al.*[2] πονηρίας), *cf.* fornicatione '*Prosp.*': fornicationum *Baed.*[D] *Beat.* (*praef.* v. 77); *om. gig. Tyc.* (*reg.* 7). **eius** *etiam Tyc.*[H] *cum gr.* AE 1. *al.*[107] αὐτῆς: terre *gig. cum gr.* Q 2. *al.*[90] τῆς γῆς, *cf.* totius terrae *Cypr. Tyc.* (*reg.* 7) '*Prosp.*' *Prim.*; *gr.* ℵ αὐτῆς καὶ τῆς γῆς, *non autem latt.*; *cf. uers.* 5 *infra.*

5 et in fronte eius nomen
scriptum mysterium
babylon magna mater fornicationum et abominationum terrae.
6 Et uidi mulierem ebriam
de sanguine sanctorum
et de sanguine martyrum iesu
et miratus sum cum uidissem
illam admiratione magna
7 et dixit mihi angelus
quare miraris?
ego tibi dicam sacramentum
mulieris et bestiae quae
portat eam
quae habet capita septem

---

5. fonte O*. eius: + est *Baed.*[D] (*non autem* [SO]) *sine auct. gr.* **nomen** (o *ex* u Σ) *cum gr. paene omn.* ὄνομα (51. *al.*[4] ὀνόματα): *om. dem. cum gr.* 38. *al.*[3] scribtum F. **mysterium** (mist. DOΠTW) = *gr. omn.* μυστήριον: sacramenti *Prim.*; *om. haf.*; *deinde gr.* 100. 121 + καί, *non autem latt.* *babylon* . . . **fornicationum**: *in ras. scr.* Σ[2]. babilon DOΠTUW. **magna**: *om. libere Cassiod.* (*comm.*) *sine auct. gr.* **fornicationum** (-cionum O): fornicariarum (*Bentl.*) = *gr. omn.* τῶν πορνῶν (10. *al. fere*[50] πόρνων; 57. 100 πονηρῶν). **forn. et**: *om. gig. sine auct. gr.* **et abom.**: *om.* F*. **abominationum** (habominat. C, abhominat. DIKΠΣVW *et* u *in ras. scr.* Σ, abhominac. O), *gr.* τῶν βδελυγμάτων: exsecrationum *Prim. Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 8). **terrae** (terre OW) *cum gr. paene omn.* τῆς γῆς, *cf.* totius terrae *Prim. Cassiod.* (*infra*): *gr.* 28. 240 αὐτῆς; *cf. uers.* 4 *supra.* **et abom. terrae**: totiusque terrae pollutio *libere Cassiod.* (*comm.*).

6. **et** *pr.*: *om. ad init. pericopes* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 843 = *prom. et praed. dei* iv. 7). **uidi mulierem** (+ *ras.* 1 *lit.* U) **ebriam** (heb. CΠ*), *cf.* u. m. illam eb. '*Prosp.*', *et* u. m. illam eb. factam *Prim.*, *cum ord. gr.* εἶδον (ℵA 200 εἶδα) τὴν (35. *al.*[6] *om.*) γυναῖκα (62. *al.*[7] + τὴν) μεθύουσαν: > m. u. eb. *Ber. contra ord. gr.* **de** (*om. Tyc.*[Hm]) **sanguine sanctorum** (+ ihu D—*uide autem infra*) **et** (*om.* O* *infra*) **de** (*om.* O (*infra*) *Uict.-Pet.*[S] *Tyc.*[H] *Baed.*[O*] *Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 10)) **sanguine** (sanguinem IO (*infra*)) **martyrum** (martir. CDO (*infra*) TW; *in ras. scr.* Σ[2]) *etiam Uict.-Pet.*[S], *cf.* de sang. sanc. et de sang. testium *Prim.*, *cum gr. plur.* ἐκ (ℵPQ 2. *al.*[77] *om.*) τοῦ (ℵ* 38. *al.*[2] τῷ) αἵματος (ℵ* 38. *al.*[2] αἵματι) τῶν ἁγίων καὶ (Q 2. *al.*[81] *om.*) ἐκ (6 *al.*[2] *om.*) τοῦ αἵματος τῶν (9. *al.*[6] + ἁγίων—*cf.* 21. *al.*[13] *infra*) μαρτύρων (A 84. *al.*[2] μαρτυρίων)—*cf. etiam* > de sanc. sang. et de sang. testium *Uict.-Pet.*[A], *et* > sanc. sang. et sang. martyrum (*sine* de *bis*) '*Prosp.*': de sang. sanc. *tantum Uict.-Pet.*[ΥΦ] (*in fine pericopes*), *cf.* > sanc. cruore *tantum Tert.* (*scorp.* 12 *libere*); *gr.* 21. *al.*[20] ἐκ (130. *al.*[2] *om.*) τοῦ αἵμ. τῶν (21. *al.*[13] + ἁγίων—*cf.* 9. *al.*[6] *supra*) μ. *tantum.* **iesu** (ihesu C) *cum gr. paene omn.* Ἰησοῦ (95. *al.*[4] τοῦ Ἰησ.), *cf.* ie. christi *Uict.-Pet.*[A] *Prim. et* > christi ie. '*Prosp.*': *om.* D (*uide autem supra*) Π*U *Uict.-Pet.*[S] (*in fine pericopes*) *cum gr.* 1. *al.*[20] **et** (*bis scr.* W) **miratus sum** *cum gr. omn.* καὶ ἐθαύμασα (43. *al.*[4] -σαν): admiratus sum (*sine* et) D—*uide infra*; *in ras. scr.* Σ[2]; *deinde* + et *eras.* Σ, + *ras. circa* 6 *litt.* G. **sanctorum . . . sum**: sanctorum [et] sanguinem martirum ihū et miratus sum *in ras. scr.* O. **cum** (quum Θ) **uidissem**, *cf.* c. uiderem ς: uidens *Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 14) = ἰδών. **illam**, *cf.* eam Π *Prim. Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 14), *cum gr. paene omn.* αὐτήν: *gr.* 14. *al.*[4] *om.*, *non autem latt.* **admiratione** (ammirat. AKVW, admirac. O) **magna**, *cf.* miratione m. *gig.*, *et gr.* θαῦμα μέγα: miraculo magno *Prim.* **et mir. s. cum u. illam adm. mag.** *etc. cum ord. gr. paene omn.* καὶ ἐθαύμ. ἰδὼν αὐτὴν (14. *al.*[4] *om.*) θ. μ.: *gr.* ℵ 38. *al.*[3] > καὶ ἐθαύμ. θ. μ. ἰδὼν αὐτήν; > cum u. admiratus s. illam adm. mag. D.

7. **et** (*om. ad init. pericopes* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 844 = *prom. et praed. dei* iv. 8)) **dixit mihi** (michi O) **angelus** (ang˜ D) *cum gr. omn.* καὶ εἶπέν μοι ὁ ἄγγελος: post haec uidi alium angelum *Cassiod.* (*lemm.*)—*cf.* xviii. 1, x. 1, *et* xiv. 6. **quare**, *cf.* propter quid '*Prosp.*' *Prim. Cassiod. cum gr. paene omn.* διατί: quid *tantum Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 14); *gr.* 200 τί ὅτι. **miraris** (a *in ras. scr.* K): miratus es *gig. Cassiod. Beat.*, *cf.* admiratus es '*Prosp.*' *Prim.*, *et gr.* ἐθαύμασας; *deinde* + et *Baed.*[D] (quare . . . decem *def.* [SO]) *sine auct. gr.* **ego**: + *ras.* 1 *lit.* A. **tibi** (b *ex* d O) **dicam** *cum ord. gr.* ℵEP 1. *al. mu.* σοι ἐρῶ, *cf.* > d. t. W *vg. cod. caraf. gig.* '*Prosp.*' *Ber. cum ord. gr.* AQ 2. *al.*[108] ἐρῶ σοι, *et gr.* 189 ἐρῶ *tantum*: t. ostendam *Prim.*—*cf.* iv. 1, xvii. 1, *et* xxi. 9. **sacramentum**: mysterium *gig. Beat.*; *gr.* τὸ μυστήριον. **mulieris**: huius m. '*Prosp.*' *Prim.*; *gr.* τῆς γυναικός. **et** *sec.*: *om.* I. **bestiae** (-tie OW) **quae** (que OW) **portat** (t *sec. in ras. scr.* Σ[c]; oportet Π*) **eam**, *cf.* b. portantis eam *Beat.* = τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζοντος αὐτήν, *et* > b. q. eam portat *haf.*: b. qua portatur *in fine pericopes* '*Prosp.*'; *deinde gr.* 1. *al.*[15] *add.* καί, *non autem latt.* **quae** (que OTW; qui A*F1Σ*U* *c*) **habet** (ab. C; habebat O*): habentis *Beat.* = τοῦ ἔχοντος. **capita septem** (VII FUVW, ·VII· DΠ *c*) *contra ord. gr.*: > s. c. *gig. cum ord. gr.* τὰς (12 *al.*[6] *om.*) ἑπτά (43. 104 *om.*)

et cornua decem
8 bestia quam uidisti
fuit et non est
et ascensura est de abysso
et in interitum ibit
et mirabuntur inhabitantes
terram
quorum non sunt scripta
nomina in libro uitae
a constitutione mundi
uidentes bestiam
quia erat et non est
9 et hic est sensus qui habet
sapientiam

κεφαλάς. **cornua decem** (x W, ·x· Π *c*) *contra ord. gr.* : > decem (x D *gig.*) c. DFG *Bentl. gig. Baed.*[D] *cum ord. gr. τὰ δέκα* (106. 182 *δώδεκα*) *κέρατα.*

8. *Ad init.* + et *Uict.-Pet.* (*infra ad uers.* 11) *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 14) *cum gr.* 152. 179* *qui add. καί—cf. uers.* 11. **bestia** (bestiae V), *gr. τὸ θηρίον* : bestiam ACF*ITU *Tisch. c Prim.—cf. Uict.-Pet.* (*infra ad uers.* 11). **quam uidisti** *cum gr. omn. ὃ εἶδες* : *om. Tyc.*[H] **fuit** (*ἦν*) : erat *gig.* **et** *pr.* : *om.* V* *cum gr.* 33. *al.*[4] **bestia . . . non est** *pr.* : *cf. infra et uers.* 11. **et** *sec. etiam Beat.* (IX. ii. 14, 19) *cum gr. omn. καί* : sed '*Prosp.*' (*P. L.* li. 844 = *prom. et praed. dei* iv. 8) *Prim.*; *om.* D *Beat.* (*lemm.*). **ascensura** (has. C, u *ex* a A) **est** (*om.* D) : ascendet *Iren.* (*int.* V. xxx. 4); futura est ascensura *Tyc.*[H]; futura est ascendere *Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 14, 19); *gr. μέλλει ἀναβαίνειν. gr.* 59. *al.*[2] > *μέλλει ἐκ τῆς ἀβύσσου ἀναβαίνειν, non autem latt.* **de abysso** (abyso D, abisso Θ[c]O TW, o *ex* u Σ) : ab abysso *Iren.*; ex abysso '*Prosp.*' *Prim.*; *gr. ἐκ τῆς ἀβύσσου.* **et** *tert. cum gr. paene omn. καί* : *om.* D* *cum gr.* 51. *al.*[2] **in interitum** *etiam Prim.* (*comm.*), *gr. εἰς ἀπώλειαν* : in perditionem *gig. Iren. Tyc.*[H] *Prim.* (*lemm.*) *Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 14, 19). **ibit** *etiam Tyc.*[H] (*semel*), *cf.* itura (> itura in interitum) '*Prosp.*' : uadit *Iren. Tyc.*[H] (*semel libere*) *Prim.* = *gr.* A 55. *al.*[13] *ὑπάγει*; ire *Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 14, 19) = *gr.* ℵEPQ 1. *al. pler. ὑπάγειν* (*sc. post μέλλει*); *deinde gr.* 62. *al.*[11] + *ἀεὶ ζητοῦν τίνα καταπίῃ* (*ex* I Pet. v. 8), *non autem latt.* **et in int. ibit** : *cf. uers.* 11. **mirabuntur**, *cf.* admirabuntur *Prim.*, *cum gr. omn. θαυμάσονται* (AP 111 *θαυμασθήσονται*) : mirabantur AFG[1] *c*; *deinde* + omnes *Prim. sine auct. gr.—cf.* xiii. 3, 8. **inhabitantes** = *gr. οἱ κατοικοῦντες* : qui habitant *gig. Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 22). **terram** = *gr.* Q 2. *al.*[87] *τὴν γῆν* : super terram *gig.* = *gr.* ℵAEP 1. *al. sat. mu. ἐπὶ* (106 *om.*) *τῆς γῆς*, *cf.* in terra *Beat.* (*lemm.*) *et* in terram *Beat.* (IX. ii. 22); *deinde gr.* 176. 206 + *καί.* **quorum** (+ qm̄ *sup. lin. Baed.*[D]) *cum gr. omn. ὧν* : quoniam (+ uel quorum D[mg.]) DI. **non sunt scripta** (scrib. F) **nomina** *cum ord. gr.* ℵEP 1. *al. sat. mu. οὐ* (106 *οὐκ*) *γέγραπται* (106 *ἐγέγραπται*) *τὰ ὀνόματα* (12 + *αὐτῶν*), *cf.* non est scriptum nomen *Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 22) *cum ord. gr.* AQ 2. *al.*[82] *οὐ* (A *οὐκ*) *γέγραπται* (A *ἐγέγραπται*) *τὸ ὄνομα* : > nomina non sunt scripta ΘO *gig.*; *gr.* 113 > *οὐκ ἔστε τὸ ὄνομα αὐτῶν γεγραμμένον*; *gr.* 156 *οὐ γέγραπται tantum.* **in** (*in ras. scr.* O) **libro** (*in ras. scr.* O) **uitae** (-te OW) = *gr.* 21. *al.*[15] *ἐν τῷ* (21. *al.*[10] *om.*) *βιβλίῳ τῆς* (21. *al.*[10] *om.*) *ζωῆς*, *cf. gr.* ℵAEP 1. *al. mu. ἐπὶ τὸ* (121 *om.*) *βιβλίον τ. ζ.*, Q 2. *al.*[78] *ἐπὶ τοῦ* (58 *om.*) *βιβλίου τ. ζ.*, *et* 44. *al.*[7] *ἐπὶ τῷ βιβλίῳ τ. ζ.* : *om.* D*; *deinde gr.* 113 + *τοῦ ἀρνίου—cf.* xiii. 8 *et* xxi. 27. **a constitutione** (-cione O) **mundi**, *cf.* ab origine m. *Prim.*, *cum gr. paene omn. ἀπὸ καταβολῆς κόσμου* : a consummatione m. Θ; *gr.* 154. 212 *ἀπὸ μεταβολῆς κ.* **quorum . . . mundi** : *om. dem.*; *gr.* 149 > *ὧν οὐ γέγ. τὸ ὄνομα ἀπὸ κατ. κόσ. ἐπὶ τὸ βιβλίον τ. ζ.* **inhabitantes . . . mundi** : *cf.* xiii. 8. **uidentes** = *gr.* E 1. *al. mu. βλέποντες* : *gr.* ℵAPQ 2. *al.*[139] *βλεπόντων.* **bestiam quia** (qui G*Π*Σ*) **erat et non est** ACGIΠΣ*T *Bentl. Tisch. et* b. quoniam fuit et n. est *Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 22) *cum ord. gr.* ℵAP 1. *al. sat. mu. τὸ θηρίον ὅτι ἦν* (146. 155 *om.*) *καὶ* (146. 155 *om.*) *οὐκ ἔστιν*, *cf.* b. quae (que OW) er. et (+ modo *et* et modo *in ras. scr.* O) n. est DFΘKOΣ[2]UVW *vg. cod. caraf. c dem. diu. gig. haf. Prim. Baed.*[D] (et *quart.* . . . est *tert. def.* [SO]), *et* b. quae fuerat et n. est *Ber.* : *gr.* EQ 2. *al.*[106] > *ὅτι ἦν* (122. *al.*[2] *om.*) *τὸ θ. καὶ* (122 *om.*) *οὐκ ἔστιν* (25. *al.*[11] *ἔσται*), *non autem latt.*; *cf. supra et uers.* 11. **non est** *sec. sine addit. contra gr.* : + et aduenit *gig. cum gr.* ℵ[c] 1. *al.*[35] *qui add. καὶ* (130 + *ὅτι*) *πάρεστιν*; + et uentura est *Prim. Beat.* (*comm. octies*), + et uentura erit *Beat.* (*lemm.*), + et aderit *Beat.* (IX. ii. 22), *cum gr.* ℵ*AEPQ 2. *al. pler. qui add. καὶ* (228 *om.*); ℵ* + *πάλιν*) *παρέσται* (ℵ* 113 -*τε*).

gr. 2. *al. fere*[50] *ὧδε* (*uers.* 9) *cum παρέσται* (*uers.* 8) *coniungunt* : Q, *qui ὧδε omittit, ὁ νοῦς similiter coniungit.*

9. **et** *pr.* . . . **sapientiam** : *gr.* 114. *al.*[2] *om.*; *def. Baed.*[SO] **et** *pr.* : *om.* (*Bentl.*) *gig. Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 36) *et gr. non expr.* **hic** *cum gr. paene omn. ὧδε* : *gr.* Q *om.* **est sensus**, *cf.* > s. est Π : s. (*sine* est) C *cum gr. omn. ὁ* (189 *om.*) *νοῦς tantum.* **qui habet** (ab. C), *gr. ὁ* (72. *al.*[2] *om.*) *ἔχων* : + in se D *Baed.*[D] sapienciam O. **septem** (VII U, ·vii· D) **capita** *etiam Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 36), *cf.* illa s. c. '*Prosp.*' (*P. L.* li. 844 = *prom. et praed. dei* iv. 8) *Prim.*, *cum ord. gr. αἱ* (95. *al.*[3] *καὶ*; E 67. 120

septem capita septem montes
sunt super quos
mulier sedet
et reges septem sunt
10 quinque ceciderunt unus est
et alius nondum uenit
et cum uenerit oportet illum
breue tempus manere
11 et bestia quae erat et non est
et ipsa octaua est et de
septem est et in interitum uadet

---

om.) ἑπτὰ κεφαλαί: > c. s. *Uict.-Pet. Beat.* (VI. iv. 83) *contra ord. gr.*; *deinde* + eius '*Prosp.*', + huius bestiae *Beat.* (VI. iv. 83; *non autem lemm. et* IX. ii. 36), *sine auct. gr.* **septem** (VII UW *gig.*, ·vii· DΠ *c*) **montes sunt** *etiam Uict.-Pet.*[ΥΦS], *cf.* septemontes sunt F, *cum ord. gr.* ℵAEP 2. *al. pler.* ἑπτὰ ὄρη εἰσίν : *gr.* 1. *al. pauc.* > ὄρη εἰσὶν ἑπτά; septem m. *tantum Uict.-Pet.*[A]; *gr.* Q 14. *al.*[2] ὄρη εἰσίν (*sine* ἑπ.). **super** (supra ΘΙΟ '*Prosp.*') **quos mulier sedet** (sedit ΙΙΣ* '*Prosp.*') *etiam Uict.-Pet.*[A], *cf.* ubi m. sedet supra illos *gig.*, ubi m. sedet super eos *Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 36, 37), *et gr. paene omn.* ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ' (14. 92. 124 ἐπάνω) αὐτῶν (139 αὐτῷ; 124 *om.*): in quibus m. sedet *Uict.-Pet.*[ΥΦS] *Beat.* (VI. iv. 83); *gr.* 80. 138 ὅπου ἡ γ. κάθ. *tantum*. *gr.* 21. *al.*[8] > ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται καὶ ἐπ' αὐτῶν (21. *al.*[6] αὐτῷ) βασιλεῖς ἑπτά εἰσιν, *cf. gr.* 135 ὅπ. ἡ γ. κάθ. καὶ ἐπ' αὐτῷ καὶ β. ἑπ. εἰσιν. **et** *sec.*: *gr.* 16. *al.*[5] *om.*, *non autem latt.* **reges** (e *sec. ex* i Σ) **septem** (VII FUW *gig.*, ·vii· DΠ *c*) **sunt** *etiam Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 36, 37) *cum ord. gr.* AEP 1. *al. mu.* βασιλεῖς ἑπτά εἰσιν : > septem r. sunt *Beat.* (VI. iv. 83) *cum ord. gr.* ℵ ἑπ. β. εἰσιν; *gr.* Q 2. *al.*[95] > β. εἰσιν ἑπ.

10. *Ad init.* + et G* *cum gr.* 46. *al.*[3] *qui add.* καί, + unde '*Prosp.*' (*P. L.* li. 844 = *prom. et praed. dei* iv. 8). **quinque** (ue *in ras. scr.* Σ[2]; v U, ·v· D) *cum gr. paene omn.* οἱ (46. *al.*[3] + μὲν) πέντε : *gr.* 67. 120 *om.* **ceciderunt** (caec. C, cic. D, c *pr. in ras. scr.* Σ[2]). **unus** *cum gr. paene omn.* ὁ εἷς: un. autem *Prim. cum gr.* 56. 96 ὁ δὲ εἷς; *gr.* 1. *al.*[6] καὶ ὁ εἷς. **est** = ἐστίν (Q 17. *al.*[2] ἔστην; E ἔστη; 18 ἕστη): superest '*Prosp.*' *Prim.* **et alius** *etiam Uict.-Pet.*[A] *cum gr.* 62. *al.*[10] καὶ ὁ ἄλλος: alius (*sine* et) CGΠ*Σ *cod. caraf. Bentl. dem. Uict.-Pet.*[ΥΦS] '*Prosp.*' *Prim. Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 83; IX. ii. 42, 47) *Ber. cum gr.* ℵAEPQ 1. *al. pler.* ὁ (31. *al.*[3] *om.*) ἄλλος *tantum*, *cf.* alter (*sine* et) *gig.*; *gr.* 56. 155 ὁ δὲ ἄλλος. **uenit** *cum gr. omn.* ἦλθεν : est O. **et cum** (quum Θ) **uenerit** *etiam Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 85; IX. ii. 47) *cum gr. paene omn.* καὶ ὅταν ἔλθῃ : et dum u. *Beat.* (VI. iv. 83; IX. ii. 43); *gr.* 113 *om.*; *deinde* + ipse *Baed.*[D] *sine auct. gr.* **oportet** (hop. C) **illum breue** (brebe T, brebi C) **tempus manere**, *cf.* op. illum (eum *Baed.*[SO]) breui tempore m. *Prim. Baed.*: > op. breui tempore illum m. '*Prosp.*'; > modicum op. illum m. *gig. et* > modico tempore op. eum perseuerare *Uict.-Pet.*[Φ] *Beat.* (VI. iv. 83; IX. ii. 43) *cum ord. gr.* Q 2. *al.*[118] ὀλίγον δεῖ αὐτὸν μεῖναι (125 εἶναι—*cf. Uict.-Pet.*[AYS] *Beat.* (VI. iv. 85) *infra*); > modicum eum op. manere *Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 47) *cum ord. gr.* AEP 1. *al. sat. mu.* ὀλ. αὐ. δ. μ.; *gr.* ℵ > ὀλ. αὐ. μινε δεῖ (ℵ* ζει); breui tempore erit (*cf.* 125 *supra*) *Uict.-Pet.*[AYS] *Beat.* (VI. iv. 85).

11. **et** *pr.*: *om. plane* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 844 = *prom. et praed. dei* iv. 8) *sine auct. gr.*—*cf. uers.* 8. **bestia**, *gr.* τὸ θηρίον : bestiam C. **quae** (que OW) **erat et non est** *etiam Beat.* (VI. iv. 83), *cf.* q. fuit et n. est '*Prosp.*' *Prim. Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 61, 67), *cum gr. paene omn.* ὃ (59 + εἶδες—*ex uers.* 8) ἦν καὶ (95. *al.*[7] *om.*) οὐκ ἔστιν (59. *al.*[4] ἔσται): q. erat *tantum* Π*; *gr.* 200 *om. omnino.* **bestia . . . non est**: *cf. uers.* 8. **et** (*om.* D *dem. haf.*) **ipsa octaua** (hoctaua C, octaba T; viii · D) **est et de septem** (VII F[1]UW *c*, ·vii· D) **est**, *cf.* et ipsa octaua est et ex s. est *Beat.* (*lemm.*), et ipse VIII[us] est et de s. est *gig.*, *et* et ipse octauus est et ex s. est *Beat.* (IX. ii. 66), *cum gr. paene omn.* καὶ (ℵ *om.*) αὐτὸς (ℵQ 2. *al.*[78] οὗτος; 40 τοῦτο) ὄγδοός (ℵ 26. *al.*[10] ὁ ὄγ.) ἐστιν καὶ (45. *al.*[5] *om.*; 121. 189 + αὐτὸς) ἐκ (149. 240 *om.*) τῶν ἑπτά ἐστιν (19. *al.*[3] εἰσιν; 30*. 98 *om.*)—*cf. etiam* et ipsa octauo loco est cum sit ex septem '*Prosp.*' *Prim.*: > de VII est et octaua est *Uict.-Pet.*[AYS] (*bis infra*) *Uict.-Pet.*[Φ] (*semel infra*) *et* > ex septem est et octauus *libere Prisc.* (*tract.* 1); et ipsa octaua est *tantum* (*deinde* + et de VII est *sup. lin.* F[1]) F* *Uict.-Pet.*[Φ] (*semel infra*) *Beat.* (VI. iv. 83 *et* IX. ii. 61 *in fine pericopes*), *cf.* et ipse octauus est *tantum Beat.* (IX. ii. 67), *cum gr.* 33. *al.*[6] καὶ αὐτὸς (33. *al.*[5] οὗτος) ὄγ. ἐστιν *tantum*—*cf. etiam* et ipse octauus in eis *libere Iren.* (*int.* V. xxvi. 1); *gr.* 59. 120. 139 καὶ (59 + αὐτὸς) ἐκ τ. ἑπ. ἐστιν *tantum.* **in interitum** (teritum A*) *etiam Prim.* (*comm. semel*) *Beat.* (VI. iv. 86), *gr.* εἰς ἀπώλειαν : in perditionem *gig.* '*Prosp.*' *Prim.* (*lemm. et comm. semel*) *Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 66, 67), *cf.* in perditione *Prisc.* (*libere*). **uadet** *etiam Baed.*[D], *cf.* ibit *Prisc.* (*libere*) '*Prosp.*' *Prim.*: uadit I*ΟΠΣ*TU* *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. diu. gig. Uict.-Pet.* (*infra*) *Baed.*[SO] *Beat.* (*lemm.*; VI. iv. 86; IX. ii. 66, 67) *Ber.* = ὑπάγει. **et in int. uad.**: *cf. uers.* 8. *Uersum una cum uers.* 8 *coniungit* 'et bestia (bestiam [YS]) quam (quae [Φ]) uidisti (audisti [S]; erat [Φ]) de (et [Φ]) VII (non [Φ]) est et (+ ipsa [Φ])

12 et decem cornua quae uidisti
decem reges sunt
qui regnum nondum
acceperunt
sed potestatem tamquam
reges una hora accipiunt
post bestiam
13 hi unum consilium habent
et uirtutem et potestatem
suam bestiae tradent
14 hi cum agno pugnabunt
et agnus uincet illos
quoniam dominus dominorum est
et rex regum
et qui cum illo sunt uocati
electi et fideles

---

octaua est . . . et bestiam (bestia ΦS) quam uidisti . . . de VII est . . . et octaua est . . . et (*om.* YΦS, in interitum uadit' *Uict.-Pet.*

12. **et** *pr. cum gr. paene omn.* καί : *gr.* 50. *al.*[4] *om.* **decem** *pr.* (x UW *gig.*, ·x· D). **quae** (que OW) **uidisti** *etiam Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 77 *semel*, 79) *cum gr. paene omn.* ἃ εἶδες : *om. Beat.* (IX. ii. 77 *semel*) *cum gr.* 218. **decem** (*in ras. scr.* Σ²; x UW *gig.*, ·x· D *c*) **reges** (regis Σ*) *etiam Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 77 *semel*) *cum gr. paene omn.* δέκα βασιλεῖς : d. regna *Beat.* (IX. ii. 77 *semel*, 79) *cum gr.* 130 δ. βασιλεῖαί (*sic*). **qui**, *cf. gr.* οἵτινες : hi '*Prosp.*' (*P. L.* li. 844 = *prom. et praed. dei* iv. 8) *Prim.* **nondum** *cum gr. paene omn.* οὔπω (ℵ* 104 οὕτω; 114. *al.*² οὐδέπω) : non ΠU* *cum gr.* A 57 οὐκ. **acceperunt** D. **potestatem** (potestate I) **tamquam** (tanq. OΠWϚ𝔓) **reges** (regis O*Σ*; *om.* D), *cf.* p. quasi reges *Iren.* (*int.* V. xxvi. 1) *Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 79), *cum gr. omn.* ἐξουσίαν (ℵ* 146. *al.*² ἐξουσιν) ὡς βασιλεῖς : p. regni '*Prosp.*' *Prim.*; > regalem p. *libere Uict.-Pet.* **ora** Σ; *gr.* 16. *al.*³ + οὐ. **accipiunt** AFGΘIΠTU *cod. caraf. Bentl. Tisch. diu.* *Prim. Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 79) *et* capiunt (+ uel acci *sup. lin.*) O = λαμβάνουσιν : accipient CDKΣVW *vg. c dem. diu.*ᶜ *gig. haf. Iren.* '*Prosp.*' *Baed. Ber.* *gr.* 21. *al.*[14] > μετὰ τοῦ θηρίου λαμβάνουσιν, *non autem latt.* **post** (potest I*) **bestiam** (bestia *Beat.* IX. ii. 79) *cum gr.* 18 μετὰ τὸ θηρίον : cum bestia *gig. Iren. Prim. cum gr. paene omn.* μ. τοῦ θηρίου.

post . . .[13] **bestiae** : *in ras. scr.* Σ².

13. **hi** (hii CDOΠTU*W) : + omnes *Prim. sine auct. gr.* **unum consilium habent** (ab. C; habebunt W *Ber.*, habebt̄ *Baed.*ᴰ), *cf.* unam sententiam habent (habebunt *Prim.*) *Iren.* (*int.* V. xxvi. 1) *Tyc.*ᴴ *Prim. Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 85), *cum ord. gr.* ℵAEP 1. *al. sat. mu.* μίαν γνώμην ἔχουσιν : > unum habebunt consilium D *cum ord. gr.* Q 2. *al.*[105] μ. ἔχ. γν. **et** *pr.* : *om.* O* *Baed.*ᴰ (*non autem* SO) *Ber.* **uirtutem**, *gr.* τὴν (14. *al.*⁴ *om.*) δύναμιν : uim *Prim.*; *deinde* + suam K *Ber.* (*cf. infra*) *sine auct. gr.* **potestatem**, *gr.* τὴν (AQ 2. *al.*[78] *om.*) ἐξουσίαν : maiestatem *Tyc.*ᴴ **suam** *et gr. paene omn.* αὐτῶν (1. *al.*³ ἑαυτῶν) : *om.* Π* (*deinde* + *in mg.* Πᶜ *ut udtur*) *Ber.* (*cf. supra*) *cum gr.* 218. **bestiae** (-tie OW) = τῷ θηρίῳ : diabolo *Tyc.*ᴴ **tradent** *cum gr.* 57. 141 διαδιδώσουσιν, *cf.* dabunt *Tyc.*ᴴ *cum gr.* 18. *al.*[13] δώσουσιν : tradunt AI (*Bentl.*) *Tisch.*, *cf.* dant *gig. Iren. Beat.* (*lemm.*; IX. ii. 86) *cum gr. plur.* διδόασιν (Q 7. *al.*[12] διδώασιν, 1* δίασιν; 113. 218 δίδωσιν); tradiderunt *Ber.*, *cf. gr.* 62. *al.*⁷ δεδώκασιν (136 δεδόκασιν). > tradent bestiae D *contra ord. gr.* *Libere citat uersum Uict.-Pet.* 'dare illi gloriam (*om.* YΦS) et honorem et solium (consilium YΦS) et potestatem'.

14. **hi** (hii CDOΠΣ*TU*W) : + sunt qui *Beat.* (*praef.* v. 78), + decem reges *Beat.* (*lemm.*; IX. iii. 1), *sine auct. gr.* **cum** (*in ras. scr.* O) **agno** (hag. C) *et gr.* μετὰ τοῦ (40. *al.*² τὸ) ἀρνίου (40. *al.*² ἀρνίον) : aduersus agnum '*Prosp.*' (*P. L.* li. 844 = *prom. et praed. dei* iv. 8) *Prim.* **pugnabunt** *etiam Baed.*ᴰᶜ *Beat.* (*praef.* v. 78) = πολεμήσουσιν : pugnabant *Baed.*ˢᴼᴰ*; pugnant *Tyc.*ᴴ *Beat.* (*lemm.*; IX. iii. 1). agnos I. **uincet** (uicet T) *etiam Baed.*ˢᴰ = νικήσει (7. *al.*³ -σῃ) : uicit *Baed.*ᴼ **illos** (αὐτούς) : eos *gig. Iren.* (*int.* V. xxvi. 1) *Tyc.*ᴴ *Aug.* (viii. 700) '*Prosp.*' '*Fulg.*' (*P. L.* lxv. 712) *Prim. Beat.* (*praef.* v. 79; *lemm.*; IX. iii. 2). **quoniam** *etiam Beat.* (*lemm.*; IX. iii. 2), *gr.* ὅτι : quia *gig.* '*Fulg.*' *Beat.* (*praef.* v. 79). **dominus** (u *in ras. scr.* K) **dominorum est et** (*om.* G*) **rex regum** (regnum T) *etiam Beat.* (*lemm.*; IX. iii. 2), *cf.* dominus dominantium est et rex regum *Aug.*, *cum ord. gr. fere omn.* κύριος κυρίων ἐστὶν καὶ βασιλεὺς βασιλέων—*cf. etiam* > dominus est dominorum et rex regum (regnum O*) O, > dominus dominorum et rex regum est *Beat.* (*praef.* v. 79), *et gr.* 21. *al.*[10] κύριος κυρίων ἐστὶν καὶ βασιλεὺς βασιλέων ἐστὶν : > rex regum est et dominus dominantium *Ber.*, *cf.* > rex regum et dominus dominantium *libere Paulin.-Nol.* (*ep.* xxv. 3) *Hieron.* (*hierem.* iv. 45) *et* > rege regum et domino dominorum *libere Orig.* (*int. matt. comm. ser.* 118); dominus dominorum est *tantum* D (*cf. autem infra*); *cf.* xix. 16 *et* I Tim. vi. 15. **qui cum illo**, *gr.* οἱ (59. *al.*² *om.*) μετ' αὐτοῦ (204 αὐτόν) : qui cum (*om. Beat.* IX. iii. 2) eo *Tyc.*ᴴ *Beat.* (*praef.* v. 79; *lemm.*; IX. iii. 2), *cf.* quicumque cum eo *Prim.* **sunt** : erunt *Prim.*; *om. Tyc.*ᴴ *Beat.* (*praef.* v. 79; *lemm.*; IX. iii. 2) *et gr. non expr.* **uocati** (*in ras. scr.* Σ²) **electi** (ael. C; *in ras. scr.* Σ²) **et** (*in ras. scr.* Σ²) **fideles** (le *sup. lin.* T; *in ras. scr.* Σ²) *etiam Baed.*ˢᴼ,

15 et dixit mihi
aquas quas uidisti ubi mere-
trix sedet populi sunt
et gentes et linguae
16 et decem cornua quae uidisti
et bestiam hi odient

---

cf. u. et el. et f. DGΘIOΠϚ𝔓𝔖 *Bentl. diu. Tyc.*^{H} *Baed.*^{D} *Beat.* (*praef.* v. 79; *lemm.*; IX. iii. 2) *cum gr. plur.* κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί, *gr.* 46. *al.*^{3} κλ. κ. ἐκλ. π., *et gr.* 1. *al.*^{3} κλ. ὅτι ἐκλ. κ. π.: *gr.* 21. *al.*^{12} > κλ. κ. π. κ. ἐκλ., *cf. gr.* 80. 138 > κλ. ὅτι π. κ. ἐκλ., *et gr.* 187 κλ. κ. π. κ. ἐκλ. κ. π.; > el. et f. et u. *Prim.*; el. et f. *tantum gig. cum gr.* 8 ἐκλ. κ. π. *tantum*; *gr.* 38. *al.*^{2} κλ. κ. π. *tantum*; *deinde* + et rex regum D (*cf. supra*).

15. **et dixit mihi** (michi OW) *cum gr.* A καὶ εἶπέν μοι, *cf.* et dicit m. *Beat.* (*lemm.*; IX. iii. 3) *et* et ait m. *gig. cum gr. fere omn.* κ. λέγει μ.; ecce *ad init. pericopes Prisc.* (*tract.* 1); *om. Ber.* (*qui uers.* 15 *inter uerss.* 17 *et* 18 *ponit*); *deinde* + angelus *Tyc.*^{H} '*Donatista*' *ap.* '*Aug.*' (ix. *App.* 7) *sine auct. gr.* **aquas** *codd. plur. Bentl. Tisch. diu.* '*Cypr.*' (*App. p.* 56 = *ad Nouat.* 5) *Aug.* (ix. 39) '*Aug.*' (v. *App.* 280) '*Donatista*' *ap.* '*Aug.*' (ix. *App.* 7) *Prim.*, *cf.* aquae (aque *in ras. scr.* O) DOU *vg. cod. caraf. c dem. gig. haf. Prisc. Baed.*^{D} (*uers. def.* ^{SO}) *et ad init. pericopes m Cypr.* (*ep.* lxiii. 12) *Chromat.* (*P. L.* xx. 339) *Gaudent.* (*tract.* v. 15) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 855) *Baed.* (*P. L.* xcii. 597) *Beat.* (I. iv. 82) *Ber.*, *cum gr. paene omn.* τὰ ὕδατα—*cf. etiam* aquas illas *ad init. pericopes Caesar.* (*serm.* cxxvi. 3), aquae enim *ad init. pericopes Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 25) *Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 291), aquae uero *ad init. pericopes Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 101, 853), aquae istae *ad init. pericopes Caesar.* (*P. L.* lxvii. 1055), aquae multae *ad init. pericopes Orig.* (*int. cant. l.* ii) *Hieron.* (*tract. de ps.* lxxvi), *et* aquae enim multae *ad init. pericopes Beat.* (IX. i. 4): aquam *Tyc.*^{H} (*semel*); haec *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* ℵ* 130. 200 ταῦτα (*deinde* ℵ^{a} + τὰ ὕδατα), *cf.* haec bestia *Beat.* (IX. iii. 3), *et Tyc.*^{H} (*infra*); *om. Tyc.*^{H} (*semel*). **quas uidisti** *etiam Baed.*^{D} *Beat.* (I. iv. 82), *cf.* quae (+ uel quas *in mg.* D) uidisti D *Beat.* (IX. i. 4), *et gr.* ἃ (156 οἷα; 98. 130 *om.*) εἶδες (E 7. *al.*^{3} οἶδας): quam uides *Tyc.*^{H} (*semel*) *Beat.* (IX. iii. 3); quod uides *Beat.* (*lemm.*); uides *tantum Tyc.*^{H} (*semel*); *om. omnino Orig. Hieron. Greg.-Mag.* (*quater*) *Baed.* (*P. L.* xcii. 597). **ubi** (*in ras. scr.* K) **meretrix** (merit. D; m *in ras. scr.* K) **sedet** (sedit Σ*) *etiam Baed.*^{D} *cum gr.* ℵAPQ 1. *al. pler.* οὗ ἡ (ℵ* *om.*) πόρνη κάθηται (124. *al.*^{3} ἐπικ.; 189 ἐκάθητο), *cf.* super quas mer. illa sed. *Beat.* (I. iv. 82; IX. i. 4) *cum gr.* 170 ἐφ' οἷς ἡ π. κ.—*cf. etiam* > ubi (hubi C) sed. mer. C *gig. haf. Prisc.*, > super quas sed. mer. illa (babylon *Gaudent.*) *Cypr. Gaudent. Aug. Prim.*, *et* > super quas sed. fornicaria illa '*Donatista*' *ap.* '*Aug.*' (ix. *App.* 7): ubi mulier sedet (+ haec *Tyc.*^{H} *semel?*—*uide infra*; *cf. etiam Beat. lemm. et* IX. iii. 3 *supra*) *Tyc.*^{H} (*bis*) *Beat.* (*lemm.*; IX. iii. 3), *cf. gr.* E 4. *al.*^{14} καὶ ἡ γυνὴ (113 + ἡ πόρνη) οὗ ἡ π. κ.; *om. omnino Orig.* '*Cypr.*' *Chromat. Hieron.* '*Aug.*' (v. *App.* 280) *Caesar.* (*bis*) *Greg.-Mag.* (*quater*) *Isid. Baed.* (*P. L.* xcii. 597); *deinde* + cum qua fornicati sunt reges terrae *Beat.* (I. iv. 82; *non autem alibi*) *ex uers.* 2. **populi** (populus I *haf.*—*cf. Tyc.*^{H} *et gr.* 108 *infra*) **sunt et** (*om.* W) **gentes** (*in ras. scr.* Π; gens *Caesar.*; + uel reges *sup. lin. Baed.*^{D}) **et linguae** (-gue OΠ^{c}W) *etiam Caesar.* (*P. L.* lxvii. 1055) *Baed.*^{D}, *cf. gr.* 59 > λαοὶ καὶ ἔθνη εἰσὶν καὶ γλῶσσαι *et gr.* 113 > λ. κ. ἔθ. κ. γλ. εἰσίν: p. et turbae s. et g. et l. *gig. Prisc. Tyc.*^{H} (*semel*) *Aug. Beat.* (*lemm.*; IX. iii. 3) *cum gr. plur.* λαοὶ (ℵ καὶ λ.—*cf. Tyc.*^{H} *infra*; 108 λαὸς—*cf.* I *haf. supra et Tyc.*^{H} *infra*) κ. ὄχλοι εἰσὶν (111 ἐκεῖ) κ. ἔθ. κ. γλ., *cf.* > p. et turbae et g. et l. s. *m cum gr.* 189 > λ. κ. ὄχλοι κ. ἔθ. κ. γλ. εἰσίν, > p. et turbae et g. ethnicorum s. et l. *Cypr.*, > p. et turbae ethnicorum et l. s. *Prim.*, > p. et g. et turbae et nationes s. *Chromat. et gr.* 35. *al.*^{4} > λ. κ. ἔθ. εἰσὶν καὶ ὄχλοι κ. γλ., *gr.* 61. *al.*^{3} > λ. κ. γλ. εἰσὶ κ. ἔθ. καὶ ὄχλοι, *et* haec et (*cf.* ℵ *supra*) populus (*cf.* I *haf. et gr.* 108 *supra*) et turbae s. et g. et l. *Tyc.*^{H} (*semel—testibus Vogels et Morin, qui* haec *cum* et pop. . . . *coniungunt*); *gr.* 176. *al.*^{2} λ. καὶ ὄχλοι εἰσὶ κ. ἔθ. καὶ φυλαὶ κ. γλ.; populi turbae et nationes s. '*Donatista*' *ap.* '*Aug.*' (ix. *App.* 7); populi s. et g. et regna '*Cypr.*'; populi s. et g. *Caesar.* (*serm.* cxxvi. 3) *Isid. et* populi s. et nationes '*Aug.*' (v. *App.* 280) *Beat.* (IX. i. 4), *cf.* > populi et g. s. *Gaudent.*, *et* > s. populi et nationes *Beat.* (I. iv. 82); populi s. *tantum Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvii. 855) *Baed.* (*P. L.* xcii. 597), *cf.* > s. populi *tantum Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 25, 101, 853), *et* populi multi s. *tantum Hieron.*; g. multae s. *tantum Orig.*

16. **et decem** (X UW *gig.*, · x · *c*) **cornua**, *cf.* · et x · cornua D, *cum gr. paene omn.* καὶ τὰ δέκα (172. 217 *om.*) κέρατα: d. uero c. *Prim. cum gr.* 189 τὰ δὲ δέκα κέρ. **quae** (que OW) **uidisti** (uidis Θ*; + · x reges hii *deinde expunct.* D—*e uers.* 12) **et bestiam** (bestia *c diu.*^{c}) *etiam Baed.*^{D} *cum gr. fere omn.* ἃ εἶδες καὶ τὸ θηρίον: q. u. in bestia (bestiam O) O *vg. cod. caraf. Ber.*, *cf. gr.* 57. 141 ἃ εἶδ. ἐπὶ τὸ θηρίον; q. u. *tantum Tyc.*^{H} *Baed.*^{SO} *Beat.* (*lemm.*; IX. iii. 3); q. u. et bestiam quam uidisti *Prim.*; *gr.* 46. *al.*^{3} > καὶ τ. θ. ἃ εἶδες. *uidisti . . . hi*: *in ras. scr.* Σ^{2}. **hi** (hii DOΠ^{c}TU*; hiis Π*) *cum gr. omn.* οὗτοι (92 οὗτω): et W; *om.* C *Prim.* **odient** (hod. CO, odent I) *etiam Uict.-Pet.*^{AYS} (*infra*) = *gr. plur.*

fornicariam et desolatam
facient illam et nudam
et carnes eius manducabunt
et ipsam igni concremabunt
17 deus enim dedit in corda eorum
ut faciant quod est illi
placitum
ut dent regnum suum bestiae
donec consummentur
uerba dei
18 et mulier quam uidisti
est ciuitas magna quae
habet regnum super
reges terrae.

μισήσουσιν, *cf.* odio habebunt *Uict.-Pet.*[Φ] (*infra*) *et* odio insectabunt *Prim.*: odio habent *Tyc.*[II] *Beat.* (*lemm.*; IX. iii. 3) *et gr.* 21. *al.*[15] μισοῦσιν. **fornicariam,** *cf.* meretricem *gig. Uict.-Pet.* (*infra*) *Tyc.*[II] *Prim. Beat.* (*lemm.*; IX. iii. 3), *cum gr. paene omn.* τὴν πόρνην: *gr.* 36 αὐτὴν *apud latinos non redditur.* **et desolatam** (-lutam D) **facient** (e *in ras. scr.* Σ²) **illam et nudam,** *cf.* et d. f. eam et n. U, *cum ord. gr.* ℵAP 16. *al. mu.* καὶ ἠρημωμένην ποιήσουσιν (200 -σωσιν) αὐτὴν καὶ γυμνήν—*cf. etiam* > et d. illam f. et n. *Ber.*, > et desertam eam facient (faciunt *Tyc.*[II]) et n. *Tyc.*[II] *Beat.* (IX. iii. 4), *et* et desertam eam et n. (*sine* f.) *Beat.* (*lemm.*): > et desertam et n. f. illam *Prim.*; *gr.* EQ** 2. *al.*[112] κ. ἠρ. ποιήσουσιν (E 8. *al. pauc.* -σωσιν) αὐ. κ. γ. ποιήσουσιν (E 74. *al. pauc.* -σωσιν; 167 ποιήσονται) αὐτήν; *gr.* Q* 1. *al.*[41] κ. ἠρ. ποιήσουσιν (119. *al. pauc.* -σωσιν) αὐ. *tantum et* 164. 166 κ. ἐρημώσουσιν αὐ. *tantum*; et uastabunt babylonem *libere Iren.* (*infra*). **carnes** *etiam Beat.* (IX. iii. 6) = τὰς σάρκας: carnem *Beat.* (*lemm.*). **manducabunt** (u *sec. in ras. scr.* Σ²), *cf.* edent *Tyc.*[IIm], comedent *Uict.-Pet.*[Φ] (*infra*) *Beat.* (*lemm.*; IX. iii. 6), deuorabunt *Prim.*, *et gr. fere omn.* φάγονται (10. *al.*[28] φάγωνται; 18. 251 καταφάγονται): edunt *Tyc.*[Hv]; manducauerunt *Ber.*, *cf. gr.* 119. *al.*[4] φάγωσι. **igni** (igne O*𝔖) **concremabunt** (concremabant G*), *cf.* ig. cremabunt *Prim.*, *et* igne comburent *gig.*, *contra ord. gr.*: > comburent (comburentur *Uict.-Pet.*[A]) igni *Iren.* (*infra*) *Uict.-Pet.*[AYS] (*infra*) *Beat.* (*lemm.*; IX. iii. 6—et ips. ig. concr. *def. Tyc.*[II]) *et* > exurent igni *Uict.-Pet.*[Φ] (*infra*) *cum ord. gr.* κατακαύσουσιν (72. *al.*[8] -σωσιν; 1. *al.*[23] καύσουσιν, 12 καύσωσιν; AE 1. *al. pler.* + ἐν) πυρί. *Libere citant uersum Iren.* (*int.* V. xxvi. 1) 'et uastabunt babylonem et comburent eam igni', *Uict.-Pet.*[AYS] 'hi odient meretricem . . . et carnes eius comburentur (comburent [YS]) igni', *et Uict.-Pet.*[Φ] 'hi meretricem odio habebunt . . . et carnes eius comedent et ipsam exurent igni'.

17. **deus enim** *cum gr. fere omn.* ὁ γὰρ Θεός: *gr.* 14. *al.*[3] ὁ γ. κύριος *apud latinos non redduntur.* **dedit in corda** (corde CΘIT *Beat.* (*lemm.*)) **eorum** *cum ord. gr.* ἔδωκε (200 + βουλήν) εἰς τὰς (130 τήν) καρδίας (130 καρδίαν) αὐτῶν (ℵ* 22* αὐτοῦ): > in cordibus eorum iniecit *Prim. contra ord. gr.* **ut faciant quod est illi placitum** [*cum*?], *cf.* > ut f. q. illi est pl. *Bentl.*, > ut (+ non FUV *diu.*) faciant (facient O*; facerent *Baed.*[SO]) q. illi (illis OII*) placitum (p placitum W; beneplacitum *Ber.*) est ACFGΘIKOΠΣTU VW *Tisch. c dem. diu. haf. Baed. Ber.*, > ut f. q. pl. est illi D *vg. cod. caraf.*, ut f. consilium eius *gig.*, *et* facere sententiam eius *Tyc.*[II] *Beat.* (*lemm.*; IX. iii. 7), *cum gr.* A 21. *al.*[19] ποιῆσαι τὴν (250 *om.*) γνώμην αὐτοῦ (113. 200 αὐτῶν)—*cf. etiam gr.* 16. *al.*[14] π. (18. *al.*[2] + τὴν) μίαν γν. (16. *al.*[16] > γν. μ.), 147. 184 καὶ μίαν γν. ποιήσουσι, *et uers.* 13: *gr.* ℵEPQ 1. *al. pler.* ποιῆσαι τὴν (40. *al.*[2] *om.*) γν. αὐτοῦ (ℵ[a] 178. *al.*[2] αὐτῶν) καὶ ποιῆσαι μίαν (35. *al.*[3] *om.*) γν. (Q 2. *al.*[115] > γν. μ.; 35. *al.*[8] + αὐτῶν), *cf.* 62**. 163 ποιῆσαι τ. γν. αὐτοῦ καὶ μίαν γν. ποιήσουσι; ut perficiant (faciant *comm.*) q. illi pl. est et esse illos in consensu et metu *Prim.* **ut dent** (e *in ras. scr.* Σ²), *cf.* ut darent D: et dent (*Bentl.*), *cf.* et dare *Beat.* (*lemm.*) = καὶ δοῦναι, *et* et tradere *Prim.*; et dabunt *Iren.* (*int.* V. xxvi. 1 *libere*) *Tyc.*[II]; et dabo *Beat.* (IX. iii. 8). **regnum suum bestiae** (-tie OW) *cum gr.* ℵEPQ 1. *al. pler.* τὴν βασιλείαν αὐτῶν (Q 12. *al.*[4] αὐτοῦ) τῷ θηρίῳ: > b. r. *tantum Prim.*, *cf. gr.* 21. *al.*[9] τ. β. τ. θ. (*sine* αὐ.); *gr.* A 207 τ. β. αὐτῷ τ. θ. *apud latinos non redduntur.* **donec consummentur** (-sumentur ΘO[c]ΠΣ; consumantur O*) **uerba dei,** *cf.* usque dum finiantur dicta dei *Tyc.*[II] *Beat.* (*lemm.*; IX. iii. 8), *cum ord. gr. paene omn.* ἄχρι τελεσθήσονται (Q 2. *al.*[117] τελεσθῶσιν; 26. 107 τεθῶσιν) οἱ λόγοι τοῦ Θεοῦ *et* 57. 141 ἄχ. τελεσθῇ τὰ ῥήματα τ. Θ.: > donec sermones dei consummentur *Prim. contra ord. gr.*

18. **et** *pr.*: *om. ad init. pericopes Tyc.*[II] **mulier** = ἡ γυνή: mulierem FKUW *Tyc.*[II] **est ciuitas magna** *etiam Beat.* (IX. iii. 9) *cum gr. fere omn.* ἔστιν ἡ (130 *om.*) πόλις ἡ (56 *om.*) μεγάλη, *cf.* et c. m. C *Beat.* (*lemm.*): c. m. *tantum* D *Prim. cum gr.* 93 ἡ π. ἡ μ. (*sine* ἔστ.); haec (c *in ras. scr.* Σ²) est (es *in ras. scr.* Σ²) ciuitatis magnae Σ; *gr.* 61. *al.*[3] ἔστ. ἡ. π. τοῦ Θεοῦ. **quae** (que OW) **habet** (ab. C): *gr.* ἡ (187 καὶ) ἔχουσα. **regnum** = βασιλείαν: potestatem *Ber.* **super** (+ cunctos *Ber.*) **reges** (regis Σ*) **terrae** (terre OW; terrarum *Prim.*) *cum gr. paene omn.* ἐπὶ τῶν βασιλέων (Q** 2. *al.*[58] + ἐπὶ; 39. *al.*[4] + τῶν ἐπὶ) τῆς (130 αὐτῆς; 144 *om.*) γῆς (130. 144 *om.*)—*cf. gr.* ℵ 156 ἐπὶ τ. βασιλείων τ. γ.: s. gentes t. D.

XVIII.1 Et post haec uidi alium angelum
descendentem de caelo
habentem potestatem magnam
et terra inluminata est
a gloria eius
2 et exclamauit in forti
uoce dicens
cecidit cecidit babylon magna
et facta est habitatio
daemoniorum
et custodia omnis spiritus inmundi
et custodia omnis uolucris
inmundae
3 quia de ira fornicationis

XVIII. 1. **et post haec** (hec IOW) *cum gr.* E 1. *al. mu.* καὶ μετὰ ταῦτα—*cf. gr.* 167 μ. δὲ τ.: p. h. *tantum Capitula* D (*supra, p.* 416) (*Bentl.*) *gig. Ber. cum gr.* ℵAPQ 2. *al.*^{97} μ. τ. *tantum, cf.* postea *tantum ad init. pericopes Tyc.*^{H} *Beat.* (*praef.* v. 81; *lemm.*; X. i. 1) *et* post *tantum ad init. pericopes Cassiod.* (*lemm.*); et *tantum Prim.*; *cf.* iv. 1, vii. 1, 9, xv. 5, *et* xix. 1. **alium angelum** (hang. C, ang˜ D) *cum ord. gr.* ℵAPQ 2. *al. pler.* ἄλλον ἄγγελον: *gr.* E 4. *al.*^{34} > ἄγγ. ἄλλον (91 ἕτερον); *gr.* 1. *al.*^{4} ἄγγ. *tantum.* discendentem DΣ*, descentem G. **de caelo** (celo OW) *et gr.* 113 ἀπὸ οὐρανοῦ: *gr. fere omn.* ἐκ τοῦ οὐρανοῦ; *deinde* + et *Capitula* U (*supra, p.* 416) *cum gr.* 46. *al.*^{3} *qui add.* καί. **habentem potestatem magnam** *cum ord. gr. fere omn.* ἔχοντα ἐξουσίαν μεγάλην: > h. m. p. W; *gr.* 114. *al.*^{2} > ἐξ. μ. ἔχ.; h. p. *tantum gig.* **terra** = *gr. paene omn.* ἡ γῆ: *gr.* 8. *al.*^{3} ἡ γυνή; *gr.* 164 *om.* illuminata KO^{c}Σ^{2}W *vg.* **a** (*om.* A *Capitula* K (*supra, p.* 416)) **gloria eius,** *gr.* ἐκ (25. *al.*^{5} ἀπὸ) τῆς δόξης αὐτοῦ (13 αὐτῶν): a (*om.* *Tyc.*^{Hv} *Prim.*) claritate ei. *Tyc.*^{Hv} *Prim. Beat.*, *cf.* ad claritatem ei. *Tyc.*^{Hm}, *et* claritas *libere Cassiod.* (*comm.*).

2. **exclamauit** (exclamabit T): clamauit D *c diu. gig. haf. Tyc.*^{H} *Baed.*^{D} (et *pr.* . . . dicens *def.* ^{SO}) *Beat.* (*praef.* v. 81; *lemm.*; X. i. 1) *Ber.*; *gr.* ἔκραξεν (A ἐκέκραξεν; 48. *al.*^{3} ἔκραζεν). **in** (*in ras. scr.* Σ^{2}; *om.* D) **forti** (*in ras. scr.* Σ^{2}) **uoce** (-cae I; e *in ras. scr.* Σ^{2}) *cum gr.* ℵAEPQ 2. *al. pler.* ἐν (ℵQ 2. *al.*^{75} *om.*) ἰσχυρᾷ φωνῇ—*cf. gr.* 16. *al.*^{25} ἰσχυρὰν φωνήν (113 > φ. ἰσχ.): uoce magna et forti (*sine* in) *gig. Prim.*, *cf. gr.* 1. *al.*^{37} > ἐν (1. *al.*^{24} *om.*) ἰσχυρᾷ φωνῇ καὶ (1. *al.*^{27} *om.*) μεγάλῃ; in fortitudine O^{1} *vg. Tyc.*^{H} *Beat.* (*praef.* v. 81; *lemm.*; X. i. 1); *gr.* 81** ἐν ἰσχύϊ φωνῇ μεγάλῃ. **dicens** *cum gr. paene omn.* λέγων: *gr.* P 114. *al.*^{2} *om.*, *non autem latt.* **cecidit** (caec. CIΠ*Σ*, cic. D) *bis cum gr.* AE 1. *al. plur.* ἔπεσεν *bis*: *gr.* P ἔπ. *ter*; *gr.* ℵQ 2. *al.*^{96} ἔπ. *semel*; *cf.* xiv. 8. **babylon** (babilon DΠTUW, bibilon O) **magna**: babylon (babyllon Σ) illa (illa m. et facta est *in ras. scr.* Σ^{2}) m. GΣ *Bentl. dem. Hieron.* (*ep.* xlvi. 12) *Tyc.*^{H} *Prim. Beat.* (*praef.* v. 81; *lemm.*; X. i. 1), *cf.* b. illa potentissima *libere Cassiod.* (*comm.*); *gr.* Βαβυλὼν (Q 14. *al.*^{7} ἡ B.; 177 καὶ B.) ἡ (29 *om.*) μεγάλη (29 *om.*); *cf.* xiv. 8, xvi. 19, xvii. 5, xviii. 10, 21.

habitatio daemoniorum (dem. IW; draconum D—*cf.* Hierem. li. 37, x. 22, *et* xlix. 33; + eius Σ) **et custodia omnis** (i *ex* e Σ) **spiritus inmundi** (imm. W) **et custodia omnis** (i *in ras. scr.* Σ^{2}) **uolucris** (-res F*, i *in ras. scr.* Σ^{2}) **inmundae** (imm. KW; ae *in ras. scr.* Σ^{2}) ADFGIKΣUVW *c*, *cf.* habitatio (-cio O) daemoniorum (dem. O; demonum Π^{c} *Ber.*) et c. omn. sp. inmundi (imm. *vg.*) et (*eras.* Π^{c}) c. omn. uol. inmundae (imm. *vg.*, inmunde O) et odibilis (hod. C) CΘOΠ^{c}T$^{mg.}$ *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. dem. diu. haf. Baed.*^{D} *Ber. cum gr.* ℵEQ 2. *al. pler.* κατοικητήριον δαιμονίων (E 2. *al. pler.* δαιμόνων) καὶ φυλακὴ παντὸς (40. 210 *om.*—*cf. Beat. infra*) πνεύματος ἀκαθάρτου καὶ φυλακὴ (22**. *al.*^{4} *om.*—*cf. Beat. infra*) παντὸς (22**. *al.*^{3} *om.*—*cf. Beat. infra*) ὀρνέου ἀκαθάρτου (61. *al.*^{2} *om.*) καὶ μεμισημένου (51. 90 μεμϊασμένου, 130 μεμιαμμένου—*cf. Beat. infra*), *gr.* 16. *al.*^{5} κατ. δαιμόνων κ. φ. π. πν. (16. *al.*^{4} + δαιμονίου) ἀκ. καὶ μεμισημένου κ. φ. π. ὀρν. ἀκ. κ. μ., *et* > habitaculum d. et c. omnis (*om. Beat.* X. i. 1) auis immundae et sp. (*om. Tyc.*^{Hm}) inquinatae *Tyc.*^{Hm} *Beat.* (*lemm.*; X. i. 1—*cf. gr.* 22**. 40. 51. *etc. supra*): habitatio daemoniorum (demonum Π*) et c. omn. sp. inmundi *tantum* Π* Γ* *Hieron.* (*in fine pericopes*) *Baed.*^{SO} (*in fine pericopes*) *cum gr.* 14. 92 κατ. δαιμόνων κ. φ. π. πν. ἀκ. *tantum*, *cf. gr.* P 1. *al.*^{55} κατ. δαιμόνων κ. φ. π. (189 *om.*) πν. (7. *al.*^{3} + δαιμονίου) ἀκ. κ. μ. *tantum*; *gr.* 46. *al.*^{6} κατ. δαιμόνων κ. φ. π. ὀρν. ἀκ. κ. μ. *tantum*; habitaculum d. et c. omn. inmunditiae et iniquitatis *Tyc.*^{Hv}, *cf. gr.* 36 κατ. δαιμόνων κ. φ. π. ἀκ. κ. μ. *tantum*; habitacio d. et carcer omn. sp. inmundi et odibilis et carcer omn. auis inmundae et odibilis et carcer omn. bestiae inmundae et odibilis *gig.*, *cf. gr.* 34. *al.*^{8} κατ. δαιμόνων (200 δαιμονίων) κ. φ. π. πν. ἀκ. κ. φ. π. ὀρν. ἀκ. κ. (34. *al.*^{3} *om.*) μ. (34. *al.*^{3} *om.*) κ. φ. π. θηρίου ἀκ. (35. *al.*^{2} *om.*) κ. μ.—*cf. etiam* > habitatio et refugium d. et omn. sp. inmundi et omn. bestiae inmundae et omn. avis inmundae et odibilis *Prim.*; *gr.* A κατ. δαιμονίων κ. φ. π. πν. ἀκ. κ. μ. κ. φ. π. θηρίου ἀκ. κ. μ. *et* 111 κατ. δαιμονίων κ. φ. π. ὀρν. ἀκ. κ. μ. κ. φ. π. θηρίου ἀκ. κ. μ. *apud latinos non redduntur*; habitaculum d. *tantum in fine pericopes Beat.* (*praef.* v. 81).

3. *Ad init.* + et AIΠ*Σ^{2} (et quia de *in ras. scr.*) T *Baed.*^{D} (quia . . . sunt *pr. def.* ^{SO}) *sine auct. gr.* **quia** (ὅτι): quoniam *Tyc.*^{H} *Beat.*

eius biberunt omnes gentes
et reges terrae cum illa
fornicati sunt
et mercatores terrae
de uirtute deliciarum
eius diuites facti sunt.
4 Et audiui aliam uocem
de caelo dicentem
exite de illa populus meus
ut ne participes sitis
delictorum eius
et de plagis eius non accipiatis
5 quoniam peruenerunt
peccata eius usque ad caelum

(*lemm.*; X. i. 4). **de ira** (ire Π*) **fornicationis** (fornicac. O) **eius** *cum gr.* A 111. *al.*² ἐκ τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς : de uino f. ei. *Prim. et* ex uino f. ei. *Beat.* (*lemm.*; X. i. 4) *cum gr.* 113. *al.*² ἐκ τοῦ οἴνου τ. π. αὐ.; de ira uini f. ei. *gig. cum gr.* EP 1. *al.*⁸³ ἐκ τ. θ. τ. οἴν. τ. π. αὐτῆς (80. 138 *om.*); de uino irae (ire OW) f. ei. OW *vg. cod. caraf. dem. Baed.*ᴰ *et* ex uino irae f. ei. *Tyc.*ᴴ *cum gr.* ℵQ 2. *al. plu.* ἐκ τ. οἴνου (122 + καὶ) τ. θ. τ. π. αὐ.; de uino irae ei. *Ber. cum gr.* 33. 194ᴬ ἐκ τ. οἴν. τ. θ. αὐ.; *gr.* C ἐκ τ. π. τ. θ. αὐ.; *cf.* xiv. 8 *et* xvii. 2—*item* xiv. 10, xvi. 19, *et* xix. 15. **biberunt omnes** (*om. Prisc. tract.* 1) **gentes** (+ et illam *eras.* Π) *cum gr.* EP 1. *al.*³⁷ πέπωκεν πάντα τὰ ἔθνη *et* 4. *al.*⁴⁴ πεπώκασι (124. 200 -καν) π. τ. ἔθ., *cf. gr.* 18. *al.*¹⁵ πεπότικε π. τ. ἔθ. *et* 170 ἐπότισε π. τ. ἔθ. : *gr.* 63. *al.*⁸ πέπτωκε π. τ. ἔθ. *et* ℵACQ 2. *al.*⁸² πεπτώκασιν (AC 67 -καν) π. τ. ἔθ. *apud latinos non redduntur*; *om. omnino Prim.*; *cf.* xiv. 8. regis Σ*. terre *pr.* OΠᶜW. **cum illa fornicati sunt,** *cf.* c. ea f. s. *Prim.* (*comm.*) *Beat.* (*lemm.*; X. i. 4), *cum gr. fere omn.* μετ' αὐτῆς ἐπόρνευσαν : qui c. ea f. s. *Tyc. cum gr.* 16. *al.*⁴ οἱ (39. 180 ἢ) μετ' αὐ. πορνεύσαντες; f. s. *tantum Prim.* (*lemm.*). **et** *sec.*: + omnes *Tyc.*ᴴ *sine auct. gr.* **mercatores** *cum gr. paene omn.* οἱ ἔμποροι : *gr.* 149 οἱ ἄρχοντες. **terrae** (terre OΠᶜW) *sec. cum gr. fere omn.* τῆς γῆς : *gr.* 1. *al.*¹² αὐτῆς *apud latinos non redduntur*; *deinde gr.* ℵ* + μετ' αὐτῆς ἐπόρνευσαν. **de uirtute deliciarum** (dilic. ADK, delit. G) **eius**, *cf.* de potestate d. ei. *Prim., et* ex uirtute luxuriae ei. *Tyc.*ᴴ, *cum gr. paene omn.* ἐκ τῆς (59 *om.*) δυνάμεως (59 *om.*; 113 + αὐτῆς καὶ) τοῦ στρήνους (C 1. *al.*³³ -νου) αὐτῆς : ex uirtute gloriae ei. *Beat.* (*lemm.*; X. i. 5); *gr.* 187 *om.*; *deinde* + ab inmunditia D; *gr.* 200 + ἐστρηνίασαν καί. **diuites facti sunt,** *gr.* ἐπλούτησαν : locupletati s. *Prim.* **et** *sec.* . . . **sunt** *sec.*: *om.* I.

4. **et** *pr.*: t *ex* x O. audibi T. **aliam uocem** *cum ord. gr. fere omn.* ἄλλην φωνὴν *et* C 56. *al.*⁵ ἄλλης φωνῆς : *gr.* 38. *al.*⁸ > φωνὴν ἄλλην *et* 104. 121 φωνήν *tantum apud latinos non redduntur*; *deinde gr.* 200 + μεγάλην. **de caelo** (celo O) **dicentem** *etiam Beat.* (X. i. 6) *cum ord. gr. omn.* ἐκ τοῦ οὐρανοῦ (187 + καὶ) λέγουσαν (56. *al.*⁵ λεγούσης) : > d. in celo W; d. *tantum* F *Beat.* (*lemm.*). **exite** *cum gr.* ℵAEP 1. *al. mu.* ἐξέλθετε (A 79. *al.*⁷ -θατε, ℵ -θαται, 72. *al.*³ -θεται; 136. *al.*² ἐξέλθετε · ἐξέλθετε) : exi *Cypr.* (*test.* iii. 34; *laps.* 10) *'Prosp.'* (*P. L.* li. 844 = *prom. et praed. dei* iv. 7) *Prim. cum gr.* CQ 2. *al.*⁹⁷ ἔξελθε (155 καὶ ἔξελθε). **de** (*in ras. scr.* O) **illa** (*in ras. scr.* O) **populus** (*in ras. scr.* O) **meus**, *cf.* de ea p. m. Σ *m Cypr.* '*Cypr.*' (*App. p.* 100 = *aleat.* 8) *Tyc.*ᴴ *'Prosp.' Prim. Beat.* (*praef.* v. 82; *lemm.*; X. i. 6, 17), *cum ord. gr.* AEQ 2. *al. pler.* ἐξ αὐτῆς ὁ (46. *al.*³ *om.*) λαός μου (149*. 187* *om.*) : *gr.* ℵCP 38. *al.*⁹ > ὁ (119. *al.*⁴ *om.*) λ. μ. ἐξ (119. *al.*⁴ ἀπ') αὐ. *et* 1. *al.*¹⁴ ὁ (59. *al.*⁸ *om.*) λαός (121 λαοί) μ. *tantum apud latinos non redduntur.* **ut ne** AFGΘOΠᶜUV *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. m et* ut non D *gig. Baed.*ᴰ = *gr. paene omn.* ἵνα μή : et ne (*sup. lin.* T) CIKΠ*ΣTW *c dem. diu. Hieron.* (*ep.* xlvi. 12) *Baed.*ˢᴼ *Ber.*; ne *tantum haf. Cypr.* '*Cypr.*' *Tyc.*ᴴ *'Prosp.' Prim. Beat.* (*praef.* v. 82; *lemm.*; X. i. 6, 10, 17) *cum gr.* 25. *al.*⁵ μή (*sine* ἵνα). **participes** (-titipes O) **sitis**, *cf.* communicetis *gig. m Tyc.*ᴴ *Beat.* (*praef.* v. 82; *lemm.*; X. i. 6, 10), *et* commisceatis *Beat.* (X. i. 17), *cum gr. paene omn.* συγκοινωνήσητε (ℵAC 14. *al. plus*²⁰ -σηται) : particeps sis *Cypr.* '*Cypr.*' *'Prosp.' Prim., cf.* particeps sitis Θ, *et gr.* 111 συγκοινωνήσησ (*sic*). **delictorum** (dil. D) : peccatis *gig. m Tyc.*ᴴ *Beat.* (*praef.* v. 82; *lemm.*; X. i. 6, 10, 17); *gr.* ταῖς ἁμαρτίαις. **eius** *pr.* = *gr. paene omn.* αὐτῆς : *gr.* 146. *al.*² αὐτῶν. **et** *sec. cum gr. paene omn.* καί : *gr.* P 1*. *al.*¹⁴ *om., non autem latt.* **de** (*om.* G) **plagis** (plaga *gig.*) **eius non accipiatis** (accipietis Oᶜ), *cf.* de pl. ei. ne acc. *Bentl., et* de pl. ei. ut ne acc. *m, cum gr.* ℵACQ 1. *al.*¹⁶¹ ἐκ (46. *al.*³ ἀπὸ) τῶν πληγῶν αὐτῆς (97. 214 *om.*) ἵνα μή (98 *om.*) λάβητε (ℵC 36. *al.*⁶ -ται; 25. *al.*⁵ λάθητε)—*cf. etiam g* . 57. *al. pauc.* > ἵνα μὴ λ. ἐκ τ. πλ. αὐ. *et* P 12. *al.*¹⁰ ἵνα μὴ λ. *tantum*: plagis (*sine* de) ei. ne laedamini *Tyc.*ᴴ *Beat.* (*praef.* v. 82; *lemm.*; X. i. 6, 10, 17) *cum gr.* 73. *al.*¹⁰ ἐκ τ. πλ. αὐ. ἵνα μὴ βλάβητε, *cf.* > ne perstringaris (+ a *Cypr. test.* iii. 34ᴮ) pl. ei. *Cypr. 'Prosp.' Prim. et ord. gr.* 169. *al.*³ ἵνα μὴ βλάβητε ἐκ τ. πλ. αὐ., *et gr.* E 67. *al.*³ ἵνα μὴ βλάβητε *tantum*.

5. **quoniam** (ὅτι) : quia *gig. m.* **peruenerunt** (-uenierunt D; preuenerunt Π*) : ascenderunt *Tyc.*ᴴ *Beat.* (*lemm.*; X. i. 17); adpropinquauerunt *m*; *gr.* ἐκολλήθησαν (57. 141 ἠκολούθησαν). **peccata eius**, *cf.* delicta ei. *Cypr.* (*infra*) *Prim.*

et recordatus est dominus
iniquitatum eius
6 reddite illi sicut ipsa reddidit
et duplicate duplicia secundum
opera eius

in poculo quod miscuit
miscite illi duplum
7 quantum glorificauit se
et in deliciis fuit tantum
date illi tormentum et luctum

(*infra*), *cum ord. gr.* 29. *al.*[14] αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς : *gr. plur.* > αὐ. αἱ ἁμ., 61. *al.*[2] αἱ ἁμ. (*sine* αὐ.), *et* 240 αὐταῖς αἱ ἁμ. αὐτῆς, *apud latinos non redduntur.* **usque** (husq. C) **ad caelum** (cel. OW) *etiam Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* ἄχρι (67. *al.*[3] μέχρι ; P ἕως) τοῦ οὐρανοῦ : ad c. *tantum Beat.* (X. i. 17). > quoniam delicta eius usque ad caelum peruenerunt *Cypr.* (*test.* iii. 34) *Prim. contra ord. gr.*, *cf. autem* 121 *qui* > ὅτι αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς ἐκολλήθησαν ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ. **recordatus est**, *gr.* ἐμνημόνευσεν : memoratus est *gig. m* ; meminit *Cypr. Prim.* ; *deinde gr.* E 2. 77. 187. 190. *al.*[83] + αὐτῆς *et* 25. *al.*[7] + αὐτοῖς, *non autem latt.* **dominus** *etiam Cypr.*[B] : deus CFKΠTUVW𝔜 *cod. caraf. Bentl. dem. diu. gig. haf. m Tyc.*[H] *Baed.*[D] (*uers. def.* [SO]) *Beat.* (*lemm.* ; X. i. 17) *Ber. cum gr. omn.* ὁ Θεός ; dom. deus *Cypr.*[AWM] *Prim. et* > deus dom. *Cypr.*[L] ; *deinde gr.* 176. 206 + καί. **iniquitatum** = *gr.* 113. *al.*[5] τῶν ἀδικημάτων : iniquitates (iniquitatis *Cypr.*[LM]) *m Cypr. Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.* ; X. i. 17) = *gr. paene omn.* τὰ ἀδικήματα. **eius** *sec. cum gr. paene omn.* αὐτῆς : *gr.* 77. 187. 190 *om.*

6. *Ad init.* + ideo *Cypr.* (*infra*), + et ideo *Prim.* (*lemm. infra*)—*cf. gr.* 67 *infra* ; *gr.* 176. 206 + καὶ εἶπεν. **reddite illi** (illis I) *etiam Beat.* (*lemm.* ; VII. ii. 32 ; X. i. 17), *cf.* reddite ei *m Cypr.*[W] (*infra*) *Tyc.*[H] '*Prosp.*' (*P. L.* li. 843 = *prom. et praed. dei* iv. 7) *Prim.* (*comm. infra*) *Beat.* (X. i. 18), *et gr.* ἀπόδοτε (124 ἀποδῶται ; 111 ἀποδοῦναι ; 67 + οὖν) αὐτῇ (16. *al.*[3] αὐτήν)—*cf.* reddite *tantum haf.* : reddit illi T, *cf.* reddit ei *Cypr.*[L] (*infra*), reddidit ei *Prim.* (*lemm. infra*), *et* reddet ei *Cypr.*[AMB] (*infra*) ; reddidite illi D. **sicut** : + et AKOΣ *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. gig. m Tyc.*[H] '*Prosp.*' *Beat.* (*lemm.* ; VII. ii. 32 ; X. i. 17, 18) *cum gr. omn. qui add.* καί. **ipsa** (αὐτή) : illa D *c dem.* ; *gr.* 106 + καί. **reddidit** (reddit U*) *sine addit. etiam Tyc.*[Hv] *Beat.* (X. i. 17 ; X. i. 18 *in fine pericopes*) *cum gr.* ℵACPQ 2. *al.*[89] ἀπέδωκεν *tantum* : reddidit (reddit *Baed.*[SO*]) uobis ΘKO Π[2]Σ[2] (*et* uobis . . . secundum *in ras. scr.*) VW *vg. cod. caraf. c diu. gig. haf. Tyc.*[Hm] '*Prosp.*' *Baed. Beat.* (*lemm.*) *Ber. cum gr.* E 1. *al. mu.* ἀπ. ὑμῖν (187. *al.*[2] ἡμ.), *cf.* > uobis r. *Beat.* (VII. ii. 32). **et . . . eius** : *om.* '*Prosp.*'—*cf. Cypr.* (*infra*) *Prim.* (*infra*), *et gr.* 35. *al.*[3] *qui* ἀπέδωκεν [ὑμῖν] καὶ διπλώσατε [αὐτῇ] *om.* **et** : *gr.* ℵ 23 *om.*, *non autem latt.* **duplicate** (duppl. I ; dupplicitate Θ) *etiam Tyc.*[Hv], *gr.* διπλώσατε : duplate *Tyc.*[Hm] *Beat.* (*lemm.* ; VII. ii. 32 ; X. i. 17) ; *deinde* + illi *Apr. cum gr.* CEP 1. *al. plu. qui add.* αὐτῇ (38. *al.*[5] αὐτά). **duplicia** (dupplicias I) *etiam Prim.* (*infra*), *cf.* dupla *Cypr.* (*infra*) *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.* ; VII. ii. 32), *cum gr.* τὰ (AEPQ 1. *al. sat. mu. om.*) διπλᾶ : duplum *gig. Beat.* (X. i. 17) ; *deinde* + eius D, *cf. gr.* Q 2. *al.*[73] *qui add.* ὡς καὶ αὐτή (14 αὐτοί) καί (14. *al.*[7] *om.*). **hopera** C ; ora G. **eius** *cum gr.* ℵACEP 1. *al. pler.* αὐτῆς : *gr.* Q 8. *al.*[10] *om.* ; *deinde* + et D *Cypr.* (*infra*) *Prim.* (*infra*) *Apr. sine auct. gr.* **in** (*in ras. scr.* Σ[2]) **poculo** (po *in ras. scr.* Σ[2]), *cf.* in calice *m*, *cum gr. omn.* ἐν (31. 167 *om.*) τῷ ποτηρίῳ (69 πόματι ; 16 *al.*[2] *om.*) : in calicem *gig.*, *cf.* poculum (*sine* in) *Apr.* ; *deinde gr.* ℵQ 2. *al.*[35] *add.* αὐτῆς, *non autem latt.* **quod** ACDIV *dem. Apr. Baed.*[D] (in . . . duplum *def.* [SO]) *Ber.* = *gr.* 7. *al.*[18] ὅ, *cf.* quem *gig.* : quo (*in ras. scr.* Σ[2] ; > in quo poculo *Cypr. Tyc.*[H] *Prim.*) FGΘKOΠ Σ[2]TUW *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. diu. haf. m Tyc.*[H] *Cypr.* (*infra*) '*Prosp.*' *Prim.* (*infra*) *Beat.* (*lemm.* ; X. i. 17) = *gr. paene omn.* ᾧ, *cf.* de quo *c* ; *gr.* 35. *al.*[9] ὡς *apud latinos non redduntur.* **miscuit** (*in ras. scr.* Σ[2] ; miscui G) *sine addit. cum gr. paene omn.* ἐκέρασεν *tantum* : + uobis W𝔖𝔖 '*Prosp.*' *Ber. cum gr.* 21. *al.*[15] *qui add.* ὑμῖν. **miscite** (miscete F[1]O[c]Σ[c]W *vg.*) *cum gr. paene omn.* κεράσατε (ℵC κερασαται) : remixtum (mixtum *Cypr.*[B]) est *Cypr.* (*infra*) *Prim.* (*infra*) ; *gr.* 84*. *al.*[4] *om.* **illi** *sec.*, *gr.* αὐτῇ (Q 16. *al.*[10] αὐτήν) : ei *m Cypr.* (*infra*) '*Prosp.*' *Prim.* (*infra*) *Ber.* dupplum Σ. *Uersum citant Cypr.* (*test.* iii. 34) 'ideo reddet (reddit [L] ; reddite [W]) ei dupla et (*om.* [B]) in quo poculo miscuit duplum remixtum (mixtum [B]) est ei (*om.* [W])' *et Prim.* (*lemm.*) 'et ideo reddidit ei duplicia et in quo poculo miscuit duplum remixtum est ei'—*cf. Prim.* (*comm.*) '. . . *quod ait* reddite ei duplicia et duplum remixtum est ei'.

7. *Ad init.* + et *Apr.*, + in *Pacian.* (*par.* 11), + et in *m Cypr.* (*test.* iii. 34) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 843 = *prom. et praed. dei* iv. 7) *Prim.*, *sine auct. gr.* **quantum** (quanto G) = *gr.* 62. *al.*[10] ὅσον, *cf. gr. plur.* ὅσα : *gr.* 35. *al.*[3] ὡς *et* 130 ὅτι *apud latinos non redduntur.* **glorificauit** (glorificabit T) **se**, *cf.* magnificauit se *m*, clarificauit se *Pacian.*, *et* exsultauit se *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 913), *cum ord. gr. paene omn.* ἐδόξασεν αὐτήν (ℵ[a] 1. *al. plu.* ἑαυτήν) : > se clarificauit *Cypr. Tyc.*[H] '*Prosp.*' *Prim. Beat.* (*lemm.* ; X. i. 17) ; *gr.* Q* ἐδ. *tantum.* **in** (*om. Baed.*[D]—quantum . . . luctum *pr. def.* [SO]) **deliciis** (dilic. DK, dilit. V) **fuit**, *cf.* deliciarum (delicias *Cypr.*[B]) habuit *Cypr.*

quia in corde suo dicit
sedeo regina et uidua non sum
  et luctum non uidebo
8 ideo in una die uenient plagae
  eius mors et luctus et fames
et igni comburetur
quia fortis est deus qui iudica-
  bit illam
9 et flebunt et plangent
  se super illam reges terrae

Prim., delicias exercuit *Pacian.*, indeliciauit *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; X. i. 17), luxoriata est *m*, *et gr.* ἐστρηνίασεν: potestatis habuit '*Prosp.*' **tantum** = τοσοῦτον (61. *al.*[3] -το; 18 τοσαῦτα; 1. 208 *om.*): in t. *Cypr.* '*Prosp.*' *Prim.* **date** = *gr. paene omn.* δότε (P 69. *al.*[4] δῶτε), *cf.* datur *Cypr.*[W LMB] *Prim. et* dabitur *Cypr.*[A]: *gr.* 1. 208 κεράσατε *apud latinos non redduntur.* **illi**, *cf.* ei *m Cypr. Pacian. Tyc.*[H] '*Prosp.*' *Prim. Beat.* (*lemm.*; X. i. 17), *cum gr. omn.* αὐτῇ (130 αὐτῷ; 39. *al.*[7] αὐτήν): *om. gig.*; *deinde* + et *Cypr.*[LM] *sine auct. gr.* **tormentum** (tormentorum D), *cf.* cruciatum *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; X. i. 17), *cum gr. fere omn.* βασανισμόν—*cf. etiam* cruciatus *Cypr.* '*Prosp.*' *Prim.*: *om. Apr. cum gr.* 90. *gr.* 178. *al.*[2] > τοσοῦτον βασανισμὸν δότε αὐτῇ, *non autem latt.* **et luctum** *pr. cum gr. plur.* καὶ πένθος, *cf.* et luctus *Cypr.* '*Prosp.*' *Prim.*: *gr.* E 1*. *al.*[44] *om.* **quia**, *cf.* quod D, *et* quoniam *Cypr. Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*lemm.*; X. i. 19), *cum gr. plur.* ὅτι *et* 21. *al.*[12] διότι: *gr.* 1. *al.*[12] καί; *gr.* 46. *al.*[3] ὅτι καί; *gr.* E 17*. *al.*[9] *om.* **in corde suo dicit** (dixit Σ *dem.*) *etiam Baed.*[SOD (semel)] *cum ord. gr. omn.* ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει: > d. in c. s. U *gig. Baed.*[D (semel)]; d. *tantum* '*Prosp.*'; *deinde* + quia (*Bentl.*) *Prim. cum gr.* ℵACEPQ 2. *al.*[156] *qui add.* ὅτι; *tunc gr.* 34. *al.*[9] *add.* ἐγώ, *non autem latt.* **sedeo** (seoda D, uel o *sup.*) **regina** (rig. G) *cum gr. plur.* κάθημαι βασίλισσα (C 182 βασιλεύουσα), *cf. gr.* Q 14. *al.*[2] καθιῶ β. *et* 2. *al.*[45] καθὼς β.: s. ut r. O *haf. Apr. cum gr.* 23. *al.*[2] κάθημαι καθὼς β. *et* 46. *al.*[7] κάθημαι ὡς β.; > r. sum *Cypr. Prim.*, *cf. gr.* 25. *al.*[5] εἰμὶ καθὼς β. **non sum** *etiam Cypr.*[A] *cum gr. omn.* οὐκ εἰμί: esse non possum *Cypr.*[WLMB] *et* > non possum esse *Prim.* **et luctum non uidebo** (uideo D) = *gr. paene omn.* καὶ πένθος οὐ μὴ ἴδω: nec luctum (luctus '*Prosp.*') uisura sum *Cypr.* '*Prosp.*' *Prim.*; *gr.* 149 > καὶ οὐ μὴ ἴδω π.

8. **ideo**, *cf.* propterea *m Cypr.* (*test.* iii. 34) *Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*lemm.*; X. i. 19), *cum gr. fere omn.* διὰ τοῦτο: et ideo CT *Apr.*, *cf.* ideoque '*Prosp.*' (*P. L.* li. 843 = *prom. et praed. dei* iv. 7), *cum gr.* 69 καὶ δ. τ. **in** *cum gr. fere omn.* ἐν: *om. m Cypr.* (*infra*) '*Prosp.*' (*infra*) *Prim.* (*infra*) *cum gr.* 29. 98*. **una die** (diae CI), *cf.* uno d. *Beat.* (*lemm.*; X. i. 19), *cum gr. paene omn.* μιᾷ ἡμέρᾳ: una hora *m Cypr.* (*infra*) '*Prosp.*' (*infra*) *Prim.* (*infra*) *cum gr.* 14. *al.*[3] μ. ὥρᾳ—*cf.* xvii. 12, xviii. 10, 17, 19. **uenient** *etiam Tyc.*[Hm] *Beat.* (X. i. 19), *cf.* aduenient *Cypr.*[AWLB] (*infra*) *Prim.* (*infra*), *cum gr. omn.* ἥξουσιν—*cf. etiam* uenient I *m*: ueniunt G *Tyc.*[Hv] *Beat.* (*lemm.*)—*cf.* aduenit *Cypr.*[M] (*infra*); aduenerunt '*Prosp.*' (*infra*). **plagae** (-ge OW) *etiam Cypr.*[AWLB] (*infra*) = αἱ πληγαί: plaga IΣ* *m Cypr.*[M] (*infra*). **eius** *cum gr. omn.* αὐτῆς: *om.* D. **in una d. uen. pl. ei.** *etc. cum ord. gr. omn.*: > uen. in una d. pl. ei. *Baed.*[D] (*non autem* [SO]); > una (*sine* in) hora plagae (plaga *Cypr.*[M]) ei. aduenient (aduenerunt '*Prosp.*'; aduenit *Cypr.*[M]) *Cypr.* '*Prosp.*' *Prim.*; *deinde* + et *c Beat.* (X. i. 19; *non autem lemm.*) *sine auct. gr.* **mors et** (*om. Cypr.*[AWLM]) **luctus et fames** (famis CΠΣ*T) *cum ord. gr. paene omn.* θάνατος καὶ (2. *al.*[79] *om.*) πένθος καὶ λιμός (98 λοιμός)—*cf. gr.* Q θανάτου (*sine* κ.) π. κ. λιμοῦ: > m. et (*om.* '*Prosp.*') f. et l. *m* '*Prosp.*'; *gr.* 19 θάνατος κ. λιμός *tantum*; *gr.* 200 θάνατος *tantum.* **et** *tert. cum gr. paene omn.* καί: *gr.* 51. *al.*[2] *om.*; *deinde* + ipsa '*Prosp.*' *sine auct. gr.* **igni** (igne *vg. cod. caraf. m Cypr.*[B]) = *gr.* 200 πυρί *tantum*: in igni (igne *gig.*) *gig. Cypr.*[L] = *gr. paene omn.* ἐν π. **comburetur** (conb. A (u *sec. in ras. scr.*) DFGΘO[c]ΣUV; comburentur I, conburentur O*), *gr.* κατακαυθήσεται (100 -θήσονται; 178. *al.*[2] κατακλυσθήσεται): cremabitur *m Cypr.* '*Prosp.*' *Prim.*, *cf.* concremabitur *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; X. i. 19). **quia** (qua U*), *gr.* ὅτι: quoniam *m Tyc.*[H] '*Prosp.*' *Ber.*; quod (*deinde* + uel quia *sup. lin.*) D. **est**: *om.* Π *Cypr.*[A] *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; X. i. 21) *et gr. non expr.* **deus** *cum gr.* A 95. *al.*[2] ὁ Θεός: dominus W '*Prosp.*' *Prim. Apr. Ber. cum gr.* 4. *al.*[24] κύριος (146. 155 ὁ κ.); dominus deus (*Bentl.*) *gig. m Cypr. Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; X. i. 21) *cum gr.* ℵ[c]CEPQ 1. *al. pler.* κ. ὁ Θ., *cf.* ℵ* > ὁ Θ. ὁ κ.; *gr.* 21. *al.*[10] κ. ὁ Θ. ὁ παντοκράτωρ *et* 80. *al.*[2] κ. ὁ παντοκράτωρ *apud latinos non redduntur.* **qui iudicabit** *etiam Cypr.*[AWMB] (*infra*): q. iudicauit AFGΘK*ΠV *Bentl. Tisch. c diu. Cypr.*[L] (*infra*) *Prim.* (*infra*) *Baed.*[D] (mors . . . illam *def.* [SO]) *et gr.* ℵ*ACEPQ 2. *al.*[149] ὁ κρίνας; q. iudicat D *gig. m et gr.* ℵ[c] 1. *al. mu.* ὁ κρίνων. **illam**, *cf.* eam D *m Cypr.* (*infra*) *Tyc.*[H] '*Prosp.*' (*infra*) *Prim.* (*infra*) *Beat.* (*lemm.*; X. i. 21), *cum gr. omn.* αὐτήν: de illa *gig.* > qui eam iudicabit *Cypr.*[AW MB] '*Prosp.*' *et* > qui eam iudicauit *Cypr.*[L] *Prim. contra ord. gr.*

9. **flebunt** (u *in ras. scr.* O): *gr.* P 1. *al. pauc.* + αὐτήν (36. *al.*[3] ταύτην), 111 + ἰ πενθήσουσι, *non autem latt.* **et plangent** (-guent D, e *ex* a O) **se** (e *ex* u Σ) *etiam Cypr.*

qui cum illa fornicati sunt
et in deliciis uixerunt
cum uiderint fumum incen-
dii eius 10 longe stantes
propter timorem
tormentorum eius
dicentes uae uae ciuitas
illa magna babylon
ciuitas illa fortis quoniam
una hora uenit iudicium tuum
11 et negotiatores terrae
flebunt et lugebunt
super illam
quoniam merces eorum

(*test.* iii. 34^{WLMB}), *cf.* et pl. (*sine* se) TU* *Bentl.* *Cypr.* (*test.* iii. 34^{A}) *Apr. Beat.* (*lemm.*; X. i. 21) *et gr. paene omn. καὶ κόψονται*: plangentes se *Prisc.* (*tract.* 1); *gr.* 61. *al.*^{2} *om.* **super** (*in ras. scr.* Σ^{2}) **illam**, *cf.* s. eam *Tyc.*^{H} *Beat.*, *cum gr.* ℵCEPQ 2. *al.*^{126} *ἐπ' αὐτήν*: super illa *Prisc.*, *cf. gr.* 119. *al.*^{5} *ἐπ'* (119 *ἀπ'*) *αὐτῆς et* A 1. *al. mu.* *ἐπ' αὐτῇ—cf. etiam* in ea *Cypr.*; *gr.* 16. *al.*^{4} *ἐπ' αὐτῶν* (156 *αὐτόν*); *om. Prim. cum gr.* 14. *al.*^{2} *gr.* 69 > *οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἐπ' αὐτήν, non autem latt.* **reges** (regis Σ*) **terrae** (-re OΠ^{c}W) *cum gr. omn. οἱ* (130 *πάντες οἱ*) *βασιλεῖς τῆς γῆς*: *om. Prisc.*; *deinde gr.* 56. *al.*^{2} + *καί, non autem latt.* **qui cum illa** (illam F*) **fornicati sunt**, *cf.* q. c. ipsa f. s. *gig.*, q. c. ea f. s. *Cypr. Tyc.*^{H} *Prim. Beat.*, *et gr. οἱ μετ' αὐτῆς* (41. *al.*^{3} *αὐτὴν*) *πορνεύσαντες*: quia c. ipsa f. s. *Prisc.* **et in deliciis** (dil. DKV; + eius Θ^{c}I *Prisc. Baed.*^{D}) **uixerunt** (et *tert.* . . . uixerunt *in ras. scr.* Σ^{2}), *cf.* et in deliciis (delictis *Cypr.*^{LBM1}) conuersati sunt (*om. Prim.*) *Cypr.*^{ALMB} *Prim.*, *et gr.* ℵ^{a}ACEPQ 1. *al. paene omn. καὶ στρηνιάσαντες*: *om. Cypr.*^{W} *Beat. cum gr.* ℵ* 75. 189 *et def. Baed.*^{SO}; *deinde* + et Θ *sine auct. gr.* (*sed add. gr.* ℵ^{c} *καὶ στενάξωσιν et* 176. 206 *καὶ πλουτήσαντες*). **cum** (quum Θ) **uiderint** *et gr. ὅταν βλέπωσιν* (E 32. *al.*^{8} *-πουσιν*; ℵ 178. *al.*^{2} *ἴδωσιν*): c. uidebunt C *dem.* **fumum** (+ *ras.* 1 *lit.* U) = *gr. paene omn. τὸν καπνόν*: *gr.* 1. *al.*^{10} *τ. καρπόν.* **incendii** (-di D, i *tert. in ras. scr.* Σ^{2}; incendium U*) = *gr. paene omn. τῆς πυρώσεως*: *gr.* ℵ* *τ. πτώσεως.*

10. *Ad init.* + et *Prim.* (*lemm.*) *sine auct. gr.* **longe** (-gue D): a longe *gig. Tyc.*^{H} *Prim.* (*comm.*) *Beat.* (*lemm.*; X. i. 23), *cf.* de longinquo *Prim.* (*lemm.*), *et gr. ἀπὸ μακρόθεν.* **stantes** *et gr. ἑστηκότες* (95. *al.*^{2} *ἑστῶτες*; 21. *al.*^{11} *στήκοντες*): stabunt *Apr.—cf. uers.* 15 *infra.* **timorem**, *gr. τὸν φόβον*: metum *Tyc.*^{H} *Prim. Beat.* (*lemm.*; X. i. 23). **tormentorum**: poenae *Tyc.*^{H} *Prim. Beat.* (*lemm.*; X. i. 23); *gr. τοῦ βασανισμοῦ.* **eius** (*αὐτῆς*): ipsius *gig. Apr.*; *deinde* + et I *cum gr.* 36 *qui add. καί.* **dicentes**: ntes *in ras. scr.* O. **uae** (ue O; *in ras. scr.* Σ^{2}) *bis cum gr. plur. οὐαί bis*: ue *ter* W *cum gr.* 34. *al.*^{9} *οὐαί ter*; uae *semel diu.* * *cum gr.* 36. *al.*^{18} *οὐαί semel.* **ciuitas illa** (*om.* D *gig. Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; X. i. 24)) **magna babylon** (-byllon Σ, -bilon DO^{c} (*sup. lin.*) TUW) *etiam Baed.*^{SO} *cum ord. gr. plur. ἡ* (4. *al.*^{3} *om.*) *πόλις ἡ* (245 *om.*) *μεγάλη* (34. *al.*^{16} + *ἡ*) *Βαβυλών*: > c. il. b. m. *Baed.*^{D} *cum ord. gr.* 187. 188 *ἡ π. ἡ Β. ἡ μ.*; c. il. b. *tantum Prim. Ber.*; *gr.* 8. *al.*^{2} *om. omnino*; *cf.* xiv. 8, xvi. 19, xvii. 5, xviii. 2, 21. **ciuitas illa** (*om. gig. Tyc.*^{H} *Baed.*^{D} *Beat.* (*lemm.*; X. i. 24)) **fortis** *et gr. ἡ πόλις ἡ* (16. *al.*^{5} *om.*) *ἰσχυρά* (21. *al.*^{12} *ὀχυρά*): c. il. magna f. U. **magna . . . quoniam**: *in ras. scr.* O. **quoniam** (*ὅτι*): quia Π* *Prim. Ber.* **una** (unu G) **hora** (ho *tantum* G) = *gr.* ℵCEPQ 2. *al. pler. μιᾷ ὥρᾳ*, *cf.* A 95. *al.*^{11} *μίαν ὥραν*: in una hora *Ber.* = *gr.* 1. *al. pauc. ἐν μιᾷ ὥρᾳ.* **uenit** *etiam Beat.* (*lemm.*) *cum gr. paene omn. ἦλθεν* (12 *ἔρχεται*), *cf.* aduenit *Prim.*: ueniet T *Beat.* (X. i. 24); *gr.* A 100 *om.* **iudicium** (-tium W) **tuum**, *cf.* damnatio tua *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; X. i. 24), *cum gr. omn. ἡ κρίσις σου*: iudicium suum D, *cf.* iudicium eius *gig.*

11. **negotiatores** (negoc. OΠΣ), *gr. οἱ ἔμποροι*: mercatores *gig. Cassiod.* (*comm.*) *Prim. Beat.* (*lemm.*; X. i. 25). **terrae** (terre COΠ^{c}W^{c}) = *τῆς γῆς*: terrarum *Prim.*; *deinde gr.* ℵ + *σου* (*cf. gr.* 75 *qui σου pro τῆς γῆς habet, et uers.* 23). > flebunt terre W*. **flebunt et lugebunt super illam** (*in ras. longa scr.* A) *et gr.* Q 2. *al.*^{91} *κλαύσουσιν καὶ πενθήσουσιν* (149 *θρηνήσουσιν*; 23. 55 + *ἐφ' ἑαυτοὺς*) *ἐπ'* (36. 251 *ἐφ'*; 200 *ἐν*) *αὐτῇ* (18. *al.*^{6} *αὐτήν*, 35. *al.*^{3} *αὐτῆς*; Q *αὐτούς*, 36. 251 *ἑαυτοῖς*), *cf. gr.* 38. *al.*^{3} > *κλ. ἐπ' αὐτῇ κ. π.*, 16. *al.*^{14} *κλ. ἐπ'* (100. *al.*^{6} *ἐν*) *αὐτῇ* (16. *al.*^{4} *αὐτήν*, 113 *αὐτῆς*; 220 *αὐτοῖς*, 100. *al.*^{5} *ἑαυτοῖς*) *tantum*, *et* 21. *al.*^{3} *κλαύσονται* (21. 73 + *οἱ*) *ἐν αὐτοῖς* (79. 139 *ἑαυτοῖς*) *tantum*: flent et lugent super illam *gig.*, *cf.* flent et lugent super eam *Beat.*, *et gr.* ℵACEP 1. *al. pler. κλαίουσιν κ. πενθοῦσιν ἐπ'* (E 12. *al.*^{28} *ἐφ'*; A 1. 57 *ἐν*) *αὐτῇ* (ℵCP 17*. *al.*^{2} *αὐτήν*, 63. 123 *ἑαυτῆς*; E 169. 204 *αὐτούς*, 12. *al.*^{9} *ἑαυτούς*, 1. *al.*^{16} *ἑαυτοῖς*)—*cf. etiam* flent plangentes eam *Prim.*, *et* 59 *κλαίουσιν ἐφ' ἑαυτοῖς tantum.* **quoniam**, *cf.* quia Θ, *cum gr. paene omn. ὅτι*: *gr.* 113 *καί.* **merces** (es *in ras. scr.* Σ^{2}, mercis *Prim.*), *cf.* mercedes K^{c}VW *c Apr. Ber.*: mercem *Bentl.* = *τὸν γόμον.* **eorum** = *gr. paene omn. αὐτῶν*: *gr.* 31. *al.*^{9} *αὐτῆς*; *gr.* 189 *αὐτοῖς.* **nemo** (*οὐδείς*): nullus *Prim.* **emet** (hemet CT) *cum gr.* 92. 98* *ἀγοράσει*: emit Σ*U *Bentl. gig. Beat.*, *cf.* mercatur *Prim.*, *cum gr. paene omn. ἀγοράζει* (36 *ἐξαγοράζει*); *deinde* + et D *cum gr.* 7. *al.*^{8} *qui add. καί.* **amplius** (ham. C), *gr. οὐκέτι*: iam *Prim. Beat.*

nemo emet amplius
12 merces auri et argenti
et lapidis pretiosi
et margaritae et byssi et pur-
purae et serici et cocci
et omne lignum thyinum
et omnia uasa eboris
et omnia uasa de lapide
pretioso
et aeramento et ferro
et marmore 13 et cinna-
momum et amomum
et odoramentorum
et ungenti et turis et uini

Uerss. 12–19 *om. Apr.*; *uerss.* 12–14 *def. Baed.*[SO]

12. **merces** (mercis *Prim.*) CFΠU *vg. cod. caraf. dem. diu. Prim. Beat.* (*lemm.*; X. i. 25), *cf.* mercedes *haf.* : mercem (m *pr. in ras. scr.* Σ) AGΘIOΣT *Bentl. Tisch. gig.*, *cf.* mercedem DK VW *c Baed.*[D] *Ber.*, *et gr.* γόμον (113 γόμος). **auri** = *gr. plur.* χρυσοῦ (18. *al.*[6] χρυσίου) : *gr.* CP 16. *al.*[6] χρυσοῦν. **argenti** = *gr. plur.* ἀργύρου (12. *al.*[12] ἀργυρίου) : *gr.* CP ἀργυροῦν. **et** *sec.* : *om. haf.* **lapidis . . . marmore** : ferri *tantum Beat.* (X. i. 25). **lapidis** (i *sec. in ras. scr.* Σ[2]; lapides Π*U *Baed.*[D]; lapis K) **pretiosi** (praet. ACFIT, prec. OΠ[c]ΣUW, praec. Π*; *om.* D) = *gr. plur.* λίθου τιμίου : lapidum pretiosorum *Prim.* = *gr.* 169. *al.*[3] λίθων τιμίων; *gr.* CP 114. *al.*[2] λίθους τιμίους. **et** *tert. cum gr. paene omn.* καί : *gr.* 12. *al.*[2] ἤ; *gr.* 1. *al.*[10] οὔτε. **margaritae** (-retae D, -rite Σ[c]W, ae *in ras. scr.* Π) CDΠΣ[c]UW *vg. cod. caraf. haf. Baed.*[D] *Ber. et* margariti AΘIOΣ*T *Tisch. c dem. diu.* = *gr.* EQ 1. *al. pler.* μαργαρίτου : margaritarum *gig. Prim.* = *gr.* ℵ 35. *al.*[18] μαργαριτῶν; margaritis FGKV *Bentl. Beat.* (*lemm.*) = *gr.* A μαργαρίταις; *gr.* CP μαργαρίτας. **et** (*om. haf.*) **byssi** (bissi OT; bysso C) = *gr.* E 1. *al. mu.* καὶ βύσσου, *cf.* et byssini *gig.* = *gr.* ACPQ 2. *al.*[100] κ. βυσσίνου : *gr.* ℵ 203. 240 κ. βυσσίνων; *om. Prim. cum gr.* 172. 217 (*cf. gr.* 245 *qui om.* κ. λίθ. τιμ. κ. μαργ. κ. βύσσ. *et* 104. 167 *qui om.* κ. μαργ. κ. βύσσ.). **et purpurae** (-porae D, -pure W; purpura C) **et serici** (sir. FKΠΣ*TV, syr. CI) **et cocci** (coci D; + *ras.* 3 *litt.* Π), *cf.* et purpurae (-pure O; purpura U) et s. et coccini OU *gig. Beat.* (*lemm.*) *cum ord. gr.* ℵCEPQ 2. *al. pler.* καὶ πορφύρας (EQ 2. *al.*[128] πορφυροῦ) καὶ σηρικοῦ (ℵCEPQ 7. *al.*[21] σιρ., 12. *al.*[21] συρ.) καὶ κοκκίνου : > et sirici et purporae et coccineae uestis *Prim.*; *gr.* 62. *al.*[12] > κ. πορφύρας (62. *al.*[11] πορφυροῦ) κ. κοκκ. κ. σηρικοῦ (62. *al.*[7] συρ.); *gr.* A κ. σιρικοῦ κ. κοκκ. *tantum*; *gr.* 1. *al.*[7] κ. πορφυροῦ κ. κοκκ. *tantum*. **et omne lignum thyinum** (thyn. FK, thin. DGOUV *Baed.*[D], tyn. Π, tyssinum T; + uel cedrineum *sup. lin. Baed.*[D]) = *gr. paene omn.* καὶ πᾶν (130 *om.*) ξύλον (P -λινον; A σκεῦος) θύϊνον, *cf.* et omn. l. incensi *gig.*, *et* et omn. l. cedrinum *Beat.* (*lemm.*) : et omnis ligni citrei *Prim.*; *gr.* 69 *om.*; *deinde* + et omne uas ligneum *gig. sine auct. gr.* **et omnia uasa eboris** (ebror. D, ebur. Π, hebor. C, aebor. IΣ*, e *in ras. scr.* U) : et omne (*om. Beat.*) uas eburneum *gig. Prim. Beat.* (*lemm.*) = *gr. paene omn.* καὶ πᾶν σκεῦος (121 ξύλον) ἐλεφάντινον; *gr.* 53. *al.*[4] *om.* **et omnia uasa** *sec.* : et omne uas *Beat.* (*lemm.*) = *gr. paene omn.* καὶ πᾶν (58 *om.*) σκεῦος; et *tantum Prim.*; *om. omnino* D *gig.*, *cf. gr.* 159 *qui* κ. π. σκ. . . . χαλκοῦ *om.* **de** (*om.* G*) **lapide** (*om.* G*) **pretioso** (praet. ACFGITV, praec. Σ, p̄cioso OΠU*W, pretiosso D) *et gr.* A 69***. *al.*[3] ἐκ λίθου τιμιωτάτου : ex ligno pretiosissimo *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* ℵCEPQ 1. *al. paene omn.* ἐκ (C 18. *al.*[4] *om.*) ξύλου τιμιωτάτου (12 τιμίου), *cf.* > de pretioso ligno *Prim.*; preciosum *tantum gig.* **et** (*om.* D) **aeramento** (a *pr. in ras.* h *scr.* A, heram. C, aerem. D, eram. OW), *cf.* et aereo *Prim.*, et aeris *Beat.* (*lemm.*), *et gr.* καὶ χαλκοῦ : ex eramento *gig.* **et ferro**, *cf.* et ferri *Beat.* (*lemm.*), *et gr. paene omn.* καὶ σιδήρου : *gr.* 63 *om.* **et marmore** (-rae I), *cf.* et marmoris *Beat.* (*lemm.*), *et gr.* ACEPQ 2. *al. paene omn.* καὶ μαρμάρου : *gr.* ℵ 1. *al.*[2] *om.*, *non autem latt.*

13. **cinnamomum** (cinam. OUϚ𝕮, cynnam. CGΣ, cynam. I) = *gr.* ACEP 1. *al. plu.* κινάμωμον (10. *al. mu.* κινάμ.), *cf.* cinnamum (cinamaum D) D *Prim. Beat.* (*lemm.*) : cinnamomi W = *gr.* ℵQ 2. *al.*[51] κινναμώμου (Q* 2. *al.*[51] κιναμ.), *cf.* cinnami *Beat.* (X. i. 25 *infra*); cinnamomo *Ber.* **et amomum** (ham. C; ammonium D; amominti V) *cum gr.* ℵ*ACEP 6. *al.*[42] καὶ ἄμωμον (124. 130 ἀμώμου) : *om.* ΠW𝕳𝕮 *cod. caraf. dem. haf. Prim. Ber. cum gr.* ℵ[c]Q 1. *al. plu.*—*cf. Luc. Brug.* '*Non addas* ét amomum'. **et am. et odor.** : *om.* G. **et** *tert.* : *om. dem.* **odoramentorum** (hodor. C, oder. Σ) = *gr.* 16. *al.*[12] θυμιαμάτων : odoramenta *Beat.* (*lemm.*) = *gr.* ℵACEP 2. *al. pler.* θυμιάματα; odoramentum D *et* incensum *gig. Prim.* = *gr.* 1. *al.*[24] θυμίαμα; *gr.* Q 14. *al.*[9] θυμιάματος *apud latinos non redduntur.* **et** (*om.* I) **ungenti** (-guenti DF*GΘ IKOΠΣVW *vg.*, hunguenti C; + uel torum *sup. lin.* O) = *gr.* 124. 140 καὶ μύρου—*cf. Beat.* (X. i. 25 *infra*) : et unguentum *gig. Prim. Beat.* (*lemm.*) = *gr. plur.* κ. μύρον (21. *al.*[12] σμύρναν, 200 σμύρνον); et unguentorum *dem.* (*cf.* O *supra*) = *gr.* 25. *al.*[10] κ. μύρων; *gr.* C *om.* **turis** (thur. COϚ𝕳𝕮, tyr. Σ*) = *gr.* 69*** λιβάνου : tus *gig. Prim. Beat.* (*lemm.*) = *gr. paene omn.* λίβανον. **et uini et olei** (hol. C), *cf.* et uinum et oleum

et olei et similae et tritici
et iumentorum et ouium
et equorum et redarum
et mancipiorum et animarum
hominum

14 et poma tua desiderii animae
discessit a te
et omnia pinguia et clara
perierunt a te
et amplius illa iam non inuenient

gig. Prim. Beat. (*lemm.*) = *gr.* ℵACEP 1. *al. plu.* καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον : *gr.* 4. *al.*[19] > κ. ἔλ. κ. οἶν.; *gr.* Q 2. *al.*[65] κ. ἔλαιον (69*** ἐλαίου) *tantum*; *gr.* 47 κ. οἶν. *tantum*; *gr.* 81. 204 *om. omnino. gr.* 35. *al.*[2] > καὶ σεμίδαλιν καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, *non autem latt.* **et similae** (simile OΠΣW; similia I*, simila I[c]), *cf.* et similaginis (+ uel simile *sup. lin.*) *Baed.*[D]: et similam *Beat.* (*lemm.*) *et* et similaginem *gig.* = *gr.* καὶ σεμίδαλιν; *om. Prim.* **et** (*om.* AFG[c]U *c*) **tritici** (tritt. ACF ΘTU) = *gr.* 39. *al.*[2] καὶ σίτου : et triticum *gig. Prim. et* et frumentum *Beat.* (*lemm.*; X. i. 25 *infra*) = *gr. paene omn.* κ. σῖτον; *gr.* 21. *al.*[12] *om.* (*cf.* 203. 240 *qui* > καὶ κτήνη καὶ πρόβατα καὶ σῖτον). **et iumentorum et** (*om.* T) **ouium** (hou. C), *cf.* et iumenta et oues *gig.* = *gr.* ℵACEP 1. *al. sat. mu.* καὶ κτήνη καὶ πρόβατα—*cf. etiam* iumenta porro et pecora *Prim. et* et iumentum et pecora *Beat.* (*lemm.*; X. i. 25 *infra*) : *gr.* Q 2. *al.*[100] > κ. πρόβατα (140 πρόβατον) κ. κτ.; *gr.* 13. 91 κ. κτ. *tantum.* **equorum** (heq. C, aeq. IKΠ*Σ*, e *in ras. scr.* U) = *gr. plur.* ἵππων : equi *Prim.* = *gr.* 146. *al.*[2] ἵπποι; *gr.* ℵ[a] 111. *al.*[2] ἵππον, 56. *al.*[6] ἵππους, *et* 72. 218 ἵππου, *apud latinos non redduntur.* **redarum** (raed. FG, rhed. *vg.*, reddeorum O*) = *gr.* ῥεδῶν (E 2. *al.*[106] ῥαιδῶν, 14. *al.*[5] ῥεδίων) : uehicula *Prim.* **et mancipiorum et animarum** (anima I) **hominum** = *gr.* 108. *al.*[3] καὶ σωμάτων καὶ ψυχῶν ἀνθρώπων (164. *om.*), *cf.* et corporum et animas h. *gig.* = *gr. plur.* κ. σωμάτων καὶ (34. *al.*[7] *om.*) ψυχὰς ἀν., *gr.* 46. *al.*[4] κ. σωμάτων κ. ψυχαὶ ἀν., *gr.* 111 κ. σώματα (*cf. Prim. infra*) κ. ψυχὰς ἀν., *gr.* 14. 92 κ. ψυχῶν κ. ψυχὰς ἀν., *gr.* 25. *al.*[11] κ. ψυχὰς ἀν. *tantum, et* et corporum *tantum Tyc.*[Hm] (*in fine pericopes*) : et canum et animarum h. *Beat.* (*lemm.*); et porcorum *tantum Tyc.*[Hv] (*in fine pericopes*); et mancipiorum et porcorum et canum et animarum h. *Baed.*[D]; et mancipiorum et animalium et animarum et h. *c*; adque mancipia (*cf. gr.* 111 *supra*) et diuersi generis animalia *Prim.* **et cinn. . . . hom.** : et cinnami et omnes unguenti et frumentum et iumentum et pecora *tantum Beat.* (X. i. 25).

14. **et poma tua** (tu C) **desiderii animae** *et gr.* ℵACP 95. *al.*[3] καὶ ἡ ὀπώρα σου τῆς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς—*cf.* et p. t. quod desiderium an. I *et* pomorum quoque tuorum concupiscentia an. *Prim.* : et poma desiderii (dissid. D) an. tuae D *vg. cod. caraf. dem.*, *cf.* et poma concupiscentiae an. tuae *Beat.* (*lemm.*), et hora (ὥρα *pro* ὀπώρα *legens*) desiderii an. tuae *gig.*, *et gr.* EQ 1. *al. pler.* κ. ἡ ὀπ. τ. ἐπ. τ. ψ. σου; et poma tua desiderii animae (-me OΠ[c]) tuae (tue OΠ[c]) ΘOΠ *diu.*[c] *Baed.*[D] *et gr.* 35. *al.*[7] κ. ἡ ὀπ. σου τ. ἐπ. τ. ψ. σου—*cf.* et poma tua desideria an. tuae *Ber.*, et poma tua et desideria anime tue W, *et* et poma tui desiderii et animae tuae *haf.*; *gr.* 111. *al.*[2] κ. ἡ ὀπ. τ. ἐπ. τ. ψ. *tantum et gr.* 81*. *al.*[3] κ. ἡ ὀπ. τ. ψ. σου *tantum apud latinos non redduntur.* **discessit**, *cf.* abiit *Prim.*, *et gr. paene omn.* ἀπῆλθεν : discesserunt (serunt *in ras. scr.* Σ[2]) IKO Σ[2]VW *vg. cod. caraf. c dem. haf. Ber.*, *cf.* abierunt *Beat.* (*lemm.*; X. i. 25 *infra*), discessere *diu.*, *et gr.* 40. *al.*[5] ἀπῆλθον; et descendent (disc. D) D *Baed.*[D] **a** (*in ras. scr.* Σ[2]) **te**, *cf.* abs te *Prim.*, *cum gr. omn.* ἀπὸ σοῦ : ad te G[c]V*. **et** *sec.* . . . **a te** *sec.* : *gr.* 12. *al.*[7] *om.*, *non autem latt.* **et** (*om. Baed.*[D]) **omnia pinguia** (-gua A*Θ*), *gr.* καὶ πάντα (222 *om.*) τὰ (14. *al.*[3] *om.*) λιπαρά : et omn. illa p. *Prim.*; *deinde gr.* 95. *al.*[3] + σου, *non autem latt.* **et clara**, *cf.* et praeclara (prec. OΠ, p̄c. UW) DFKOΠUVW *vg. cod. caraf. c diu. haf. Baed.*[D] *Ber.*, *et* et splendida *gig. Beat.* (*lemm.*), *cum gr. paene omn.* καὶ τὰ (ℵC 36. *al.*[15] *om.*) λαμπρά : *gr.* 149. 218 *om.* **perierunt** (praeterierunt D) = *gr.* ℵ 7. *al.*[42] ἀπώλοντο, *cf.* periit C = *gr.* ACPQ 2. *al.*[97] ἀπώλετο, *et* perient *Prim.* : *gr.* 46. *al.*[5] ἀπῆλθον *et* E 1. *al. mu.* ἀπῆλθεν *apud latinos non redduntur.* **et amplius** (ham. C) **illa** (a *in ras. scr.* ΠΣ) **iam non inuenient** (inueniunt Σ*), *cf.* et amp. illa n. inu. (*sine* iam) *Ber.*, *cum gr.* CP 51. *al.*[4] καὶ οὐκέτι αὐτὰ οὐ μὴ εὑρήσουσιν—*cf. etiam* et amp. illam n. inu. *haf. cum gr.* 146. 155 κ. οὐκ. αὐτὴν οὐ μὴ εὑρ., et amp. iam n. inu. *dem.*, *gr.* ℵA 35. *al.*[6] > κ. οὐκ. οὐ μὴ αὐτὰ εὑρ., *gr.* 34. *al.*[2] > κ. οὐκ. οὐ μὴ εὑρ. αὐτά, *et gr.* 156 κ. οὐ μὴ εὑρ. αὐτά (*sine* οὐκ.)—*item* et amp. illa iam n. uenient O *et* et amp. ad illam iam n. uenient D *Baed.*[D] : et amp. illa iam n. inuenies *gig. et* et amp. ea n. inuenies *Beat.* (X. i. 25 *infra*) *cum gr.* Q 2. *al.*[83] κ. οὐκ. αὐτὰ οὐ μὴ εὑρήσεις (Q 2. *al.*[76] εὕρῃς; 7. *al.*[4] εὕρεις), nec amp. ea inuenies *Beat.* (X. i. 26 *infra*), nec iam ea ultra inuenies *Prim.*, et amp. eam non inuenies *Beat.* (*lemm.*), *gr.* 38. *al.*[3] > κ. οὐκ. οὐ μὴ αὐτὰ εὕρῃς, *gr.* E 1. *al.*[79] > κ. οὐκ. οὐ μὴ εὑρήσεις (E 12. *al. pauc.* εὑρήσῃς; 4. *al.*[30] εὕρῃς) αὐτά, *et gr.* 176. 206 κ. οὐ μὴ εὑρήσεις αὐτά (*sine* οὐκ.). **et poma . . . inuenient** : abierunt a te et amplius ea non inuenies *tantum Beat.* (X. i. 25); perierunt a te nec amplius ea inuenies *tantum Beat.* (X. i. 26); *om. omnino Tyc.*[H]

non inuenient .[15] **mercatores horum qui**

15 mercatores horum qui diuites
facti sunt ab ea longe
stabunt
propter timorem tormen-
torum eius
flentes ac lugentes 16 et dicentes
uae uae ciuitas illa magna
quae amicta erat byssino
et purpura et cocco
et deaurata est auro et lapide
pretioso et margaritis
17 quoniam una hora destitutae
sunt tantae diuitiae
et omnis gubernator

---

diuites facti sunt *etc. disting.* ADI *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. gig. haf. Tyc.*ᴴ *Prim. Cassiod. Beat. cum gr. plur.*: non inuenient mercatores horum · qui diuites facti sunt *disting.* CGK *c Baed. Ber. cum gr.* 35. *al.*[13]; *non liquent* FΘOΠΣ TUVW *dem. diu.*

15. **mercatores** *sine addit. cum gr. paene omn.* οἱ ἔμποροι *tantum*: + quoque *Prim. Cassiod.* (*lemm.*), *cf. gr.* 36. *al.*[2] *qui* καὶ οἱ ἔμπ. *habent.* **horum** (orum U*) = τούτων (113 τούτοις), *cf.* hominum Θ* *ut udtur* KVWϛ *diu. et Luc. Brug.* '*Pronomen* horum *non mutes in nomen* hominum': sui *Prim.*; *om. Tyc.*ᴴ **qui diuites facti sunt** (+ t G*), *gr.* οἱ πλουτήσαντες: q. ditati s. *Tyc.*ᴴ *Beat.* (*lemm.*; X. i. 27). **ab ea** *cum gr. paene omn.* ἀπ' αὐτῆς, *cf. gr.* 62. *al.*[9] ἐξ αὐ.: sub ea Π; *gr.* 53*. *al.*[3] ἐπ' αὐ. **longe** (-gue D) *etiam Beat.* (X. i. 27), *cf. gr.* 188 μακρόθεν *tantum*: a l. *Beat.* (*lemm.*), *cf. gr. paene omn.* ἀπὸ μ. **stabunt** *etiam Tyc.*ᴴᵐ = στήσονται: stabant U* *Tyc.*ᴴᵛ **qui diuites facti sunt ab ea · longe stabunt** *etc. disting.* FΠΣ[2] *Tisch. Beat.* *ut udtur* *cum gr. omn.* *ut udtur* (*sed* 59 > ἀπὸ μακρόθεν στήσονται οἱ πλουτήσαντες ἀπ' αὐτῆς): qui diuites facti sunt · ab ea longe stabunt *disting.* I *vg. cod. caraf.*, *cf.* > qui diuites facti sunt longe stabunt ab ea *gig.*; *non liquent codd. plur. Bentl. c dem. haf. Tyc.*ᴴ *Prim. Cassiod. Baed. Ber.*, *cf.* qui diuites facti sunt ab ea · ab ea longe stabunt *diu.* l. st. pr. tim.: *in ras. scr.* Σ[2]. **propter timorem tormentorum** (-mentotorum A*) **eius** (*om.* Π*), *cf.* pr. tim. poenae ei. *Prim.*, *et gr. paene omn.* διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς (81 *om.*): *gr.* 122 διὰ τὸν βασανισμὸν αὐ. *tantum*; *om. omnino Tyc.*ᴴ *Beat.* (*lemm.*; X. i. 27). **flentes ac** (hac C) **lugentes**, *cf.* fl. atque l. W, fl. et l. DFΘO *Tyc.*ᴴ *Beat.* (X. i. 27) *Ber.*, *et* fl. et plangentes *Prim.*, *cum gr.* ℵACEP 1. *al. sat. mu.* κλαίοντες καὶ πενθοῦντες: et fl. et lugentes *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* Q 2. *al.*[64] καὶ κλ. καὶ π.; *gr.* 17*. *al.*[4] κλ. *tantum*; *cf. uers.* 19.

16. **et dicentes**, *cf.* ac dicentes (d *ex* c *et* ic *ex* d *ut udtur*) O, *cum gr.* P 4. *al. plu.* καὶ λέγοντες: d. *tantum* (*Bentl.*) *gig. Tyc.*ᴴ *cum gr.* ℵAC 2. *al.*[53] λέγοντες (*sine* κ.), *cf. gr.* Q 23. *al.*[3] λέγουσιν (*sine* κ.); *gr.* E 1. *al.*[21] *om. omnino*; *cf. uers.* 19. **uae** (ue OW) *bis cum gr.* ℵACEP 1. *al. sat. mu.* οὐαί *bis*: *gr.* 34. *al.*[7] οὐαί *ter*; *gr.* Q 2. *al.*[75] οὐαί *semel.* **ciuitas illa magna**, *cf.* > illa c. m. *Prim.*, *et* c. m. (*sine* illa) *gig. Tyc.*ᴴ *Beat.* (*lemm.*; X. i. 27), *cum ord. gr. paene omn.* ἡ πόλις ἡ μεγάλη: *gr.* 38 > ἡ μ. π.; *deinde gr.* 176. *al.*[2] + Βαβυλών—*ex uers.* 10, *non autem latt.* **quae** (que OW) **amicta** (ict *in ras. scr.* U) **erat**: q. uastata (*pro* uestita?) est *gig.*; induta *Tyc.*ᴴ *Beat.* (*lemm.*; X. i. 30); uelata *Prim.*; *gr.* ἡ περιβεβλημένη. **byssino** (byss||ino U, bissino T; bysso KO^cΠΣ^cVW *vg. cod. caraf. diu. haf. Tyc.*ᴴ (*semel libere*) *Ber.*, bisso D *c Baed.*ᴰ; abysso O*) **et** (*om.* KVW *diu.*) **purpura** (porp. D, u *sec. in ras. scr.* Σ^c) **et cocco** (coco D; coccino *Tyc.*ᴴᵛ *Baed.*ᴼ; coccum IΠ*), *cf.* byssinum et purpuram (purpura *Beat.* (*lemm.*)) et coccinum *gig. Beat.* (*lemm.*; X. i. 30) *et ord. gr. paene omn.* βύσσινον (Q 2. *al.*[73] βύσσον) καὶ πορφυροῦν (P 12. *al.*[28] πορφύραν) καὶ (P 4. *al.*[13] *om.*) κόκκινον: > purpura et byssino (bysso *dem.*) et cocco (coccino *Prim.*) *dem. Prim.*; *gr.* A > κόκκ. κ. πορφυροῦν κ. βύσσινον. **et** *quart. cum gr. plur.* καί (113 ἡ): *gr.* E 1. *al.*[30] *om.*, *non autem latt.* **deaurata est**, *cf.* d. erat D *vg. cod. caraf.*, d. *tantum* FW *Tisch. dem.*, inaurata est *gig.*, inaurata *tantum Ber.*, *et gr.* κεχρυσωμένη (E 67. *al.*[6] -νην; ℵ -νον): ornata *tantum Tyc.*ᴴ *Beat.* (*lemm.*; X. i. 30); culta *tantum Prim.* **auro et lapide pretioso** (praet. ACFITV, praecioso Σ, p̄cioso OΠU*W, pretiosso D) *cum ord. gr. paene omn.* ἐν (APQ 2. *al.*[109] *om.*) χρυσῷ (ACPQ 1. *al.*[103] χρυσίῳ) καὶ λίθῳ (59 λίθοις) τιμίῳ (59 τιμίοις; Q *om.*): *gr.* 119. *al.*[3] > ἐν λ. τ. κ. χρυσῷ; *gr.* 56 κ. λ. τ. *tantum et* 149 > κ. τ. λ. *tantum.* **margaritis** (-retis D; margaritas Σ*) *cum gr.* EQ 1. *al. pler.* μαργαρίταις (114. 241 μαργαρίτας): margarita *Prim. cum gr.* ℵACP 95. *al.*[7] μαργαρίτῃ.

17. **quoniam** *cum gr. omn.* ὅτι: et *Prim.* **una hora** *et gr.* μιᾷ ὥρᾳ: in hac hora *gig.* **destitutae** (-titutaes F*, -titute OW, distitutae Π*; estitutae *in ras. scr.* Σ[2]) **sunt** (*in ras. scr.* Σ[2]) **tantae** (-te IO^cW; *om.* O*) **diuitiae** (-cie OW): exterminatae s. t. diu. *Prim.*; desertae s. t. diu. *Beat.* (*lemm.*; X. i. 31), *cf.* desertae factae s. t. diu. *gig.*; *gr.* ἠρημώθη ὁ (P 95. *al.*[4] *om.*) τοσοῦτος (59 *om.*) πλοῦτος. **omnis** = πᾶς: omnes W. **et omnes** (omnis CDFΘIO*T𝔜𝔖𝔈 *cod. caraf. Bentl. Tisch. dem. diu. gig. haf. Baed.*ᴰ) **qui in**

et omnes qui in locum
nauigant et nautae
et qui maria operantur
longe steterunt
18 et clamauerunt
uidentes locum incendii eius
dicentes
quae similis ciuitati
huic magnae?
19 et miserunt pulucrem
super capita sua
et clamauerunt flentes
et lugentes dicentes
uae uae ciuitas magna

(+ illum *gig.*) **locum** (locam G; loco illo *haf.*; lacum OW *vg. cod. caraf. Ber.*, lacu U^{c}) **nauigant** (nauigat DFG^{c}ΘI𝔓𝔖𝔈 *cod. caraf. Bentl. Tisch. dem. diu. Baed.*^{D}; nauigauit C *haf.*; nauigabit T; nauigabat *gig.*) *et gr.* **ℵACQ 2. *al.***^{89} ***καὶ πᾶς*** (164. 166 *om.*) *ὁ* (111 *om.*) *ἐπὶ τὸν* (AC 2. *al.*^{84} *om.*) *τόπον πλέων*: et omnis (omnes *Beat.* X. i. 31) q. in nauibus (maribus *Tyc.*^{Hm}; manibus *Tyc.*^{Hv}) nauigat (nauigant *Beat.* X. i. 31) *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; X. i. 31) *et gr.* EP 4. *al.*^{75} *κ. πᾶς ὁ* (EP 4. *al.*^{36} *om.*) *ἐπὶ τῶν* (176 *om.*) *πλοίων* (176 *om.*) *πλέων*, *cf. gr.* 31 > *κ. πᾶς πλέων ἐπὶ τῶν πλοίων et* 1. *al.*^{13} *κ. πᾶς ἐπὶ τῶν πλοίων ὁ* (62. *al.*^{9} *om.*) *ὅμιλος*; et omnis super mare nauigans *Prim. cum gr.* 56. *al.*^{5} *κ. πᾶς ὁ ἐπὶ πόντον πλέων*; *gr.* 146. 155 *κ. πᾶς ὁ ἐπὶ τὸν ποταμὸν πλέων*; *om. plane Baed.*^{SO} **nautae** (-te OW) = *ναῦται*: nauta *diu.* **et qui maria operantur** (hop. C) ACGΘIT *Bentl. Baed.*^{D}, *cf.* et quotquot mare op. *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; X. i. 31) *cum gr. paene omn. καὶ* (218 *om.*) *ὅσοι τὴν θάλασσαν ἐργάζονται*, et (*om.* U^{c}) qui mari operantur (operâtur D) DFU *Tisch. c*, et (*om.* W *dem. Ber.*) qui (quicumque *gig.*) in (*in ras. scr.* Σ^{2}) mari (*in ras. scr.* Σ^{2}) op. OΣVW *vg. cod. caraf. dem. diu. gig. haf. Ber.*, et qui in mare op. KΠ, *gr.* 178. *al.*^{2} *κ. ὅσοι ἐπὶ τ. θ. ἐργ.*, *et gr.* 18 *οἱ τ. θ. ἐργαζόμενοι* (*sine κ.*): > et quicumque morantur in mare *Prim.*; *gr.* 56 *κ. ὅσοι τ. θ. ἔπλεον*; *om. plane Baed.*^{SO} **longe** (-gue D), *cf. gr.* 155 *μακρόθεν tantum*: a l. *gig. Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; X. i. 31), *cf. gr. paene omn. ἀπὸ μ.* **steterunt** *cum gr. paene omn. ἔστησαν* (73. *al.*^{11} *ἑστήκασι*): stabunt *Prim.*—*cf. uers.* 15 *supra*; *gr.* 119. *al.*^{4} *ἑστηκότες* —*cf. uers.* 10 *supra.*

18. **et clamauerunt** (-berunt T) *etiam Prim.* (*comm.*) *Baed.*^{D} *cum gr.* ACP 35. *al.*^{15} *καὶ ἔκραξαν*, *cf. gr.* ℵEQ 1. *al. pler. καὶ* (119. *al.*^{4} *om.*) *ἔκραζον* (9. *al.*^{3} *ἐκραύγαζον*), *et gr.* 61. *al.*^{2} *καὶ ἔκλαιον*: *om. Prim.* (*lemm.*) *Baed.*^{SO} *cum gr.* 38. *al.*^{2} **uidentes** *cum gr. paene omn. βλέποντες et* 1. *al. pauc. ὁρῶντες*: dicentes D* *cum gr.* ℵ* (*deinde corr. ipse*) 32*. *al.*^{3} *λέγοντες*, *cf. gr.* 113 *λέγοντες βλέπον.* **locum** (locam G*, *deinde corr.* G^{1}) *cum gr.* A 111 *τὸν τόπον*: fumum *gig. Tyc.*^{H} *Prim. Beat.* (*lemm.*; X. i. 31) *cum gr. paene omn. τ. καπνόν*—*cf. uers.* 9; *gr.* 146. 155 *τ. πόνον.* **incendii** *et gr. τῆς πυρώσεως*: ignis *Tyc.*^{H} **dicentes** = *gr. fere omn. λέγοντες*: *gr.* 36. *al.*^{5} *καὶ ἔλεγον*; *gr.* 59. 155 *καὶ λέγοντες.* **quae** (que OW; + est U *Baed.*) **similis**, *cf.* quis similis *Beat.* (*lemm.*), *et gr. τίς* (C *om.*) *ὁμοία* (130. *al.*^{3} *ὅμοιος*; 77. 95 *ὅμοιαι*): quae similes *Beat.* (X. i. 33). **ciuitati huic** (huyc C) **magnae** (-ne OW), *cf.* c. illi m. *Beat.* (*lemm.*; X. i. 33), *cum ord. gr.* C 104. *al.*^{2} *τῇ πόλει ταύτῃ τῇ μεγάλῃ*: > huic c. magnae (-ne I) DI *gig.*; > c. m. huic Π; c. m. *tantum Prim. cum gr. paene omn. τῇ π. τῇ μ.* (*sine ταύτῃ*).

19. **miserunt** (misserunt D) = *gr.* ℵACQ 1. *al. pler. ἔβαλον* (C 124 *ἔβαλαν*; A 56 *ἐπέβαλον*): mittebant *gig.* = *gr.* EP 9. *al.*^{24} *ἔβαλλον* (95. *al.*^{3} *ἐπέβαλλον*); mittentes *Prim.* (*infra*). **pulberem** C. **super capita sua** *cum gr. paene omn. ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν* (C *ἑαυτῶν*), *cf.* in c. s. *Beat.* (*lemm.*; X. i. 34): *gr.* ℵ 59. *al.*^{2} *ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐ.* > et super capita sua mittentes pulucrem *Prim. contra ord. gr.* **et** (+ nitentes O*) **clamauerunt** = *gr.* AC 35. *al.*^{2} *καὶ ἔκραξαν*, *cf. gr.* 111 *καὶ ἔκλαυσαν* (*uide infra*): et clamabant *gig.* = *gr.* ℵEPQ 1. *al. pler. κ. ἔκραζον*; clamabunt (*sine* et) *Prim.*; *om. Ber. cum gr.* 67. **flentes** (e *pr. ex* l O) **et lugentes dicentes** FGΘOΠT *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. dem. Baed.* (*hic* ^{D}; et *sec.* . . . eius *def.* ^{SO}) *cum gr.* ℵC 14. *al. mu. κλαίοντες καὶ πενθοῦντες λέγοντες*: fl. et l. et (*pro* l. et *legunt* l. ac. *Prim.*^{CF} *et* l. se *Prim.*^{DNG}; *coniecit* plangentes se *Haussleiter*) d. AKΣUVW *c diu. gig. haf. Prim. Ber.*, *cf.* fl. et l. dicentesque C, *cum gr.* EPQ^{c} 2. *al.*^{143} *κλ. κ. π.* (29 + *καὶ πενθοῦσιν*) *καὶ λ.*; fl. l. et dicentes I; *gr.* 218. 154 > *λ. κλ.* (154 *μετὰ κλαυθμοῦ*) *κ. π.* (154 *πένθους πικροῦ*); *gr.* 9. *al.*^{3} > *λ. κ. π. κ. κλ.*; *gr.* Q* 16. *al.*^{2} *λ. κ. π. κ. λ.*, *cf. gr.* 178. *al.*^{2} *λ. κ. π. ἔλεγον*; fl. et l. *tantum* D *Beat.* (*lemm.*; X. i. 35) *cum gr.* 81. *al.*^{3} *κλ. κ. π. tantum*; *gr.* 189 *κλ. κ. λ. tantum*; *gr.* 111 *π. κ. λ. tantum* (*uide supra*), *cf. gr.* 149 > *λ. κ. π. tantum*; *gr.* 214 *κλ. tantum*; *gr.* A 1. *al.*^{2} *λ. tantum*, *cf. gr.* 67 *κ. λ. tantum*; *cf. uerss.* 15 *et* 16; *deinde* + uoce magna *Prim. sine auct. gr.* **uae** (ue OW) *bis cum gr.* ACEPQ 1. *al. pler. οὐαί bis*: *gr.* ℵ 23. *al.*^{20} *οὐαί semel*; *gr.* 34. *al.*^{7} *οὐαί ter.* **ciuitas magna** ACFGΘIΠTU* *Tisch. gig. Tyc.*^{H} (*semel libere*) *Baed.* (*hic* ^{D}), *cf.* c. illa m. KOΣ^{2} (*in ras. scr.*) U^{c}VW *vg. cod. caraf. Bentl. c dem. diu. haf. Tyc.*^{H} (*semel*) *Prim. Baed.* (*in Apoc.* xviii. 15) *Beat.* (*lemm.*; X. i. 35) *Ber.*, *cum ord. gr. paene*

in qua diuites facti sunt
omnes qui habent naues
in mari de pretiis eius
quoniam una hora desolata est
20 exulta super eam caelum
et sancti et apostoli et prophetae
quoniam iudicauit deus iudicium
uestrum de illa
21 et sustulit unus angelus
fortis lapidem quasi
molarem magnum
et misit in mare dicens
hoc impetu mittetur
babylon magna illa ciuitas

---

omn. ἡ πόλις ἡ μεγάλη : *gr.* 128 > ἡ μ. π.; c. *tantum* D. **diuites facti sunt** *etiam Baed.* (*hic* D), *gr.* ἐπλούτησαν : ditati s. *Tyc.*H *Baed.* (*in Apoc.* xviii. 15) *Beat.* (*lemm.*; X. i. 35). **omnes qui habent** (habebant O *vg. cod. caraf.*; + sunt *perlineatum* O), *cf.* illi omn. q. h. *Tyc.*H, *cum gr. omn.* πάντες (120 *om.*) οἱ ἔχοντες (187 ἄρχοντες) : omn. q. habitant CT. **nauis** Σ*. **in mari** (mare *Prim. Baed. hic* D) = *gr. paene omn.* ἐν τῇ θαλάσσῃ : de mari *gig.*; *gr.* 233 *om.*; *deinde* + et *gig. sine auct. gr.* **de pretiis** (praet. CFI, prec. OΣcU*W, praec. Σ*, *inter* e *et* t *eras.* s *et* i *sec. sup. lin.* Π) **eius** (suis U*), *cf.* ex caritate ei. *Beat.* (*lemm.*; X. i. 35), *cum gr. omn.* ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς (103 αὐτοῖς) : de claritate ei. *Prim.*; *om. Tyc.*H **quoniam**, *gr.* ὅτι : quia (qui *gig.*) *gig. Prim.* **una hora** = *gr. paene omn.* μιᾷ ὥρᾳ : *gr.* 62. *al.*9 ἐν μ. ὥρᾳ. **desolata est** (sunt U) *etiam Baed.* (*hic* SO), *cf.* desoluta est Σ*, desolutae sunt D, *et* dissoluta est *Baed.* (*hic* D) : exterminata est *Prim.*; deserta est *Tyc.*H *Beat.* (*lemm.*; X. i. 35); *gr.* ἠρημώθη.

20. *Ad init.* + et Uc (*sed expunct.*) *sine auct. gr.* **exulta** (u *sup.* a *eras.* Π) *etiam Baed.*SO, *cf.* letare *gig.*, *cum gr. paene omn.* εὐφραίνου—*cf. etiam* exultate Θ *dem. Cassiod.* (*comm.*) *Prim. Baed.*D *Beat.* (*lemm.*) : exultant G *cum gr.* 116. 120 εὐφραίνονται, *cf.* exultat I *Beat.* (X. i. 35). **super** (per G*, *deinde corr.* G1) **eam caelum** (cel. OW) *cum gr.* EP 1. *al. mu.* ἐπ' αὐτὴν οὐρανέ *et* 36. 69 ἐπ' αὐτὴν ὁ οὐρανός, *cf.* s. illa caelum *gig. cum gr.* ℵACQ 2. *al.*126 ἐπ' (A 65. 98 ἐν) αὐτῇ (106 αὐτῆς) οὐρανέ (ℵ -ναι), s. eam caeli *dem. Prim. cum gr.* 120 ἐπ' αὐτὴν οὐρανοί, *et* s. ea caeli Θ : > caelum s. eam *Tyc.*H *Beat.* (X. i. 35) *cum ord. gr.* 218 οὐρανὲ ἐπ' αὐτήν, *cf.* > caelum s. ea *Beat.* (*lemm.*); supra eam *tantum Cassiod.* (*comm.*); *gr.* 113 οὐρανέ *tantum.* **et** *pr. cum gr. paene omn.* καί : *om.* G* (*deinde corr.* G1) *Cassiod.* (*comm.*) *cum gr.* 200. **sancti et apostoli** (+ *ras.* 1 *lit.* Σ) *etiam Baed.*D *cum gr.* ℵAPQ 2. *al.*152 οἱ ἅγιοι καὶ οἱ (155. 159 *om.*) ἀπόστολοι : s. apostoli (-tholi C) CDΘOΠ*TUW *vg. cod. caraf. dem. diu. gig. haf. Apr. Baed.*SO *Beat.* (*lemm.*; X. i. 35) *Ber. cum gr.* CE 1. *al. mu.* οἱ ἅγ. ἀπ.; s. *tantum in fine pericopes Cassiod.* (*comm.*) *cum gr.* 176. 217 οἱ ἅγ. *tantum.* profetae DT, prophete OW. **quoniam** (ὅτι) : quia *Ber.* **iudicauit** = ἔκρινεν : iudicabit TU* *Apr.* **deus** *cum gr. paene omn.* ὁ Θεός : dominus *c Apr.*; *om.* GΠ* *cum gr.* 30. 98. **iudicium** (-tium W) **uestrum** (uerum D) *cum gr. paene omn.* τὸ κρίμα ὑμῶν, *cf.* iud. nostrum *gig. cum gr.* 122. *al.*2 τ. κρ. ἡμῶν : > uestrum iud. Σ; iud. *tantum Beat.* (*lemm.*; X. i. 35). **de** (die V) **illa**, *cf.* de ea *Prim.* (*infra*), *et gr.* ἐξ (91 ἀπ', 113 ἐπ') αὐτῆς : de hac ciuitate *Apr.* > de ea iudicium uestrum *Prim. contra ord. gr.*

21. **et** *pr.*: *om. Apr.* (*ad init. lemm.*). **sustulit** (-tullit Σ) : tulit *gig. Tyc.*H *Beat.* (*praef.* v. 83; *lemm.*; X. ii. 1); *gr.* ἦρεν. **unus** *cum gr. paene omn.* εἷς : *om. Cassiod.* (*comm. libere*) *Prim. cum gr.* 159. *al.*2 **angelus** (hang. C, ang~ D) **fortis lapidem** *etiam Beat.* (*lemm.*; X. ii. 1) *cum gr.* ℵcCEPQ 1. *al. fere omn.* ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον : *gr.* 25. *al.*7 ἄγγ. ἰσχυρὸν λ. *et* > ℵ* ἄγγ. λ. ἰσχυρόν; ang. l. *tantum Tyc.*H *Beat.* (*praef.* v. 83) *cum gr.* A 113 ἄγγ. λ. (*sine* ἰσχ.). **quasi molarem magnum** *etiam Beat.* (*lemm.*; X. ii. 1), *cf.* tamquam molam magnam *gig.*, uelut molam magnam *Tyc.*H (*semel libere*), *et* ut molam (-lem m) magnam *Tyc.*H (*semel*), *cum ord. gr. paene omn.* ὡς (21. *al.*12 ὡσεὶ) μύλον (A 146. 155 μύλινον; C μυλικὸν; ℵ λίθον) μέγαν (23. *al.*16 μέγα)—*cf. etiam* ad magnitudinem molae magnae *Prim.* : > grandem uelut molam *Tyc.*H (*semel libere*) *cum ord. gr.* 32. *al.*6 μέγαν ὡς μύλον; molarem grandem *tantum Beat.* (*praef.* v. 83), *cf.* molem (*sic*) magnam *tantum Cassiod.* (*comm. libere*); *gr.* 36 μέγα *tantum.* **et** (*om.* G) **misit** (missit Dc) *cum gr.* καὶ ἔβαλεν (61. *al.*5 ἔβαλλεν) : *om.* D*. **in mare** = εἰς τὴν θάλασσαν : in mari IO *Cassiod.* (*comm. libere*). **dicens** *etiam Beat.* (*praef.* v. 83) = λέγων (119. *al.*4 εἰπών) : et dixit *Apr. Beat.* (*lemm.*; X. ii. 1); *deinde gr.* ℵ 16. *al.*7 + ὅτι, *non autem latt.* **hoc impetu** (inp. Fc; impetum F*GI *Beat.*) *etiam Baed.* (*lemm.*) *Beat.* (*lemm.*; X. ii. 1), *cf.* sic imp. (*Bentl.*) *gig. Tyc.*H '*alia editio*' *ap. Baed.* (*comm.*) *Beat.* (*praef.* v. 83) = *gr. plur.* οὕτως (39. *al.*2 οὗτος) ὁρμήματι *et* tali imp. *Cassiod.* (*comm. libere*) : *gr.* 16 > ὁρμ. οὗτος; *gr.* 10. *al.*26 ὁρμ. *tantum*; *gr.* 188 οὕτως *tantum.* **mittetur** (mittitur FGU*; mergetur *Tyc.*Hm) *etiam Tyc.*H (*semel*) *Baed.* (*lemm.*) *Beat.* (*lemm.*; X. ii. 1) : demolietur *Prim.*; deicietur (deicitur '*alia editio*' *ap. Baed. comm.*D) *Tyc.*H (*semel*) '*alia editio*' *ap. Baed.* (*comm.*) *Beat.* (*praef.* v. 83); *gr.* βληθήσεται.

et ultra iam non inuenietur
22 et uox citharoedorum et musicorum et tibia canentium
et tuba non audietur
in te amplius
et omnis artifex omnis
artis non inuenietur
in te amplius
et uox molae non audietur
in te amplius
23 et lux lucernae non lucebit
tibi amplius
et uox sponsi et sponsae
non audietur adhuc in te

---

babylon (-bilon TU) **magna illa ciuitas** *etiam Baed.* (*lemm.*[D]), *cf.* > babylon (babilon *deinde* + t *expunct.* O) illa m. c. AO *Tisch. Apr. Beat.* (*lemm.*; X. ii. 1) = *gr. paene omn.* Βαβυλὼν ἡ μεγάλη πόλις (119. *al.*[3] μεγαλόπολις *pro* μεγάλη πόλις), > babylon (lon *in ras. scr.* Σ[2]) m. c. illa ΘΣ *haf.*, > illa b. m. c. *Tyc.*[H] (*semel*), babylon (babylonia *Tyc.*[H]) m. c. *tantum gig. Tyc.*[H] (*semel*) '*alia editio*' *ap. Baed.* (*comm.*) *Beat.* (*praef.* v. 83), *et gr.* 40. *al.*[2] Β. ἡ μ. ἡ π.: > b. c. illa m. *vg. cod. caraf.*; babilon illa m. *tantum* W *Prim.* = *gr.* 146. 155 Β. ἡ μ. *tantum*, *cf.* babylonem illam magnam *tantum Cassiod.* (*comm. libere*), *et* babylon magna *tantum Ber.*; babylon *tantum Baed.* (*lemm.*[SO] *in fine pericopes*); *cf.* xiv. 8, xvi. 19, xvii. 5, xviii. 2, 10. **ultra** (hul. C) **iam** (+ *ras.* 3 *litt.* G) **non inuenietur**, *cf.* ul. n. inu. *tantum* DO*W *gig. Ber.*, amplius n. inu. *Prim.*, *et* > n. inu. amplius *Tyc.*[H] *cum gr.* ACEP 1. *al. pler.* οὐ μὴ εὑρεθῇ ἔτι—*cf. etiam* ultra iam n. erit *Apr. Beat.* (*lemm.*; X. ii. 1), *et* > n. uidebitur amplius *Beat.* (*praef.* v. 83): *gr.* 46. *al.*[3] οὐ μὴ εὑρ. ἐν σοὶ ἔτι, 178. 203 οὐ μὴ εὑρ. ἐν αὐτῇ ἔτι, *et* ℵQ 14. *al.*[2] οὐ μὴ εὑρ. ἔτι (Q* ἐν σοὶ) ἐν αὐτῇ, *apud latinos non redduntur—cf. uerss.* 22 *et* 23 *infra.*

22. **et** *pr. etiam Tyc.*[Hm] *Baed.*[D] *cum gr. paene omn.* καί: *om. Tyc.*[Hv] *Baed.*[SO] (*ad init. pericopes*) *cum gr.* ℵ 1. *al.*[5] **citharoedorum** (citharaed. F, cithared. ACTW, cythared. ΘIKOΠ (e *ex* a) Σ (edorum . . . in te *pr. in ras. scr.* Σ[2]) U (t *in ras. scr.*) V, chitharoed. G, chitharod. D) *cum gr. paene omn.* κιθαρῳδῶν, *cf.* citharizorum *haf. Apr.*: *gr.* 124. *al.*[3] κιθαρῶν. **et** *sec.*: *om. Apr.* **mussicorum** D, musycorum I. **et** *tert.*: *om.* G. **tibia** (tybia CI, tibi O*) **canentium** (-tiam G, -cium O) **et tuba** *etiam Baed.*[SO], *cf.* tybicinum et salpistrarum (*sic*) *gig. cum gr. paene omn.* αὐλητῶν καὶ σαλπιστῶν, *et gr.* ℵ 35. *al.*[10] αὐλ. κ. σαλπίγγων: > tubicinum et fistularum (fistulatorum [m]) *Tyc.*[H]; sinfoniacorum et tibicinum *Prim.*; tibia canentium et tuba et fistula *Baed.*[D] **non audietur in te amplius** *pr. cum ord. gr. paene omn.* οὐ μὴ ἀκουσθῇ (12. *al.*[4] εἰσακ.) ἐν (98 *om.*) σοὶ ἔτι, *cf.* n. audietur (audientur O*; canetur *Baed.*[O]) in ea amplius (hamp. C) CFKOTUW *c dem. diu. Tyc.*[H] *Baed.*: *gr.* 61. *al.*[8] > οὐ μὴ ἀκουσθῇ (146. 155 εἰσακ.) ἔτι ἐν σοί, *cf.* > n. aud. amp. in ea *gig.*; > iam n. aud. in te *Prim.*; *gr.* 43. *al.*[5] οὐ μὴ ἀκ. ἔτι *tantum.* **et omnis artifex omnis** (o *in ras. scr.* A; *om.* D) **artis**, *cf.* et omn. artifex uniuersae artis *gig.*, *cum gr.* CEPQ 1. *al. paene omn.* καὶ πᾶς τεχνίτης πάσης τέχνης—*cf. etiam* neque (*uide infra*) ullus artifex ullius artis *Prim.*: et omn. artifex et omn. ars CΘ*OT *Beat.* (*lemm.*) *Ber. et* et omnis (is *in ras. scr.* Σ[2]) artifex (*in ras. scr.* Σ[2]) omnisque (*in ras. scr.* Σ[2]) ars (*in ras. scr.* Σ[2]) ΣW *haf.*, *cf.* et omnis artifex et omnis artis Θ[c] *et* et omnis artifex omnisque artis KV *c cum gr.* 36. *al.*[3] κ. πᾶς τεχνίτης καὶ πάσης τέχνης (36 + ἐπίνοια), *et* et omnis artifex omnesque artes *diu.*; *gr.* ℵA 203*[ut uidetur] κ. πᾶς τεχνίτης *tantum.* **non** (*om. Prim.—uide supra*) **inuenietur** (inueniet *in ras. scr.* A) **in te amplius** *etiam Baed.*[D] *cum ord. gr. paene omn.* οὐ μὴ (113 *om.*) εὑρεθῇ (200 εὑρεθήσεται) ἐν (98 *om.*) σοὶ ἔτι, *cf.* n. inuenietur (inuenientur O* *diu.*) in ea amp. CKOT UVW *c dem. diu. Baed.*[SO]: *gr.* 178. 240 > οὐ μὴ εὑρ. ἔτι ἐν σοί; > ultra n. inu. in te *gig.*; n. inu. amp. *tantum Beat.* (*lemm.*); *gr.* 46 *om. omnino*; *deinde* + et omnis artifex omnisque ars non inuenietur in ea amplius W. **mole** IOΣW. **audietur** (audiantur O*) *sec. et gr.* ACEP 1. *al. plu.* ἀκουσθῇ: *gr.* Q εὑρεθῇ; *gr.* 4. *al.*[13] φανῇ. **in te** (+ uel ea *in mg.* O) **amplius** *tert.*, *cf.* in te iam *Prim.*, *cum gr. plur.* ἐν σοὶ ἔτι—*cf. etiam* in ea amplius (hamp. C) CFKTUVW: in te *tantum* Θ *dem.*; *om.* D *cum gr.* 102**.

et omnis artifex . . .[23] **non audietur adhuc in te** *etc. etiam Baed.*[D] *cum gr.* CEPQ 1. *al. plu.*: et omnis artifex omnis artis n. inu. in te amp. *om.* F *cum gr.* 182; et uox molae . . .[23] n. aud. adhuc in te *non citat Baed.*[SO] *et gr.* 21. 112 *om.*; et lux lucernae n. lucebit tibi amp. *om. Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* A 26. *al.*[16]; *nil citat Beat.* (*comm.*) *et gr.* 149 *om. omnino*; *gr. rell.* (*e.g.* ℵ 18. *al.*[39] *qui* καὶ φωνὴ μύλου οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι *om.*, 12. *al.*[6] *qui* καὶ φῶς . . . ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι *om.*, *et min. pauc. qui ordinem commatum uariant*) *apud latinos non redduntur.*

23. *Uers. om. Apr.* **et lux lucernae** (-ne IO) **non lucebit** (-ceuit T), *cf.* et lumen lucerne n. lucebit W, *et gr.* καὶ (Q *om.*) φῶς λύχνου οὐ μὴ φάνῃ (62. *al.*[7] εὑρεθῇ): neque lumen lucernae lucebit *Prim.* **tibi** *cum gr.* C 178. *al.*[2] σοί *tantum*: in te *vg. cod. caraf. haf. Ber. cum gr.* ℵAEPQ 1. *al. paene omn.* ἐν (100 ἐπὶ) σοί. **amplius** (hamp. C), *cf.* adhuc *gig.*, *cum gr. paene omn.* ἔτι: *om. Prim. cum gr.* 46. *al.*[3]; *deinde* + et lux lucerne

quia mercatores tui erant
principes terrae
quia in ueneficiis tuis
errauerunt omnes gentes
24 et in ea sanguis prophetarum
et sanctorum inuentus est
et omnium qui interfecti
sunt in terra.

XIX. 1 Post haec audiui quasi uocem
magnam turbarum multarum in caelo
dicentium alleluia
salus et gloria et uirtus
deo nostro est

---

non l'icebit tibi amplius *perlineatum* O. **sponsi**: i *in ras. scr.* O. **et** *tert.*: *gr.* C 19. *al.*[4] + φωνή, *non autem latt.* sponse (e *ex* i O) IOW. **audietur** (audientur O*) *cum gr. paene omn.* ἀκουσθῇ: *gr.* 62. *al.*[4] εὑρεθῇ. **adhuc in te** *cum ord. gr.* 80. 138 ἔτι ἐν σοί—*cf.* adhuc uitae *Baed.*[D]: > in te adhuc *Ber. et* > in te amplius *gig. Prim. cum ord. gr. paene omn.* ἐν σοὶ ἔτι, *cf.* in te adhuc amplius Π; adhuc in te amplius G; in te *tantum haf. Beat.* (*lemm.*); *gr.* 97. *al.*[2] ἔτι *tantum.* **quia** *pr. etiam Baed.*[D], *cf.* quoniam *Tyc.*[H] *Baed.*[SO] *Beat.* (*lemm.*; X. ii. 3), *cum gr.* ℵACEPQ 1. *al. sat. mu.* ὅτι: *gr.* 22. 47 καί; *gr.* 2. *al.*[56] *om.* **mercatores**, *gr.* οἱ (A 13. *al.*[5] *om.*) ἔμποροι: negotiantes *Prim.*; *deinde* + terrae D (*om. autem infra*) *sine auct. gr.*—*cf. uerss.* 3 *et* 11. **tui** = *gr. paene omn.* σου: *gr.* 9. *al.*[14] *om.* **erant**, *cf.* fuerunt *Prim.*, *cum gr. paene omn.* ἦσαν: erunt *Beat.* (*lemm.*; X. ii. 3); *gr.* 25. *al.*[5] *om.* **principes**, *gr.* οἱ μεγιστᾶνες: magistratus *Prim.*; maximi *Tyc.*[H] **terrae** (terre OΠ[c]W) *cum gr. omn.* τῆς γῆς: *om.* D (*uide autem supra*). **quia** (q[i]a U) *sec.*, *cf.* quoniam *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; X. ii. 3), *cum gr. paene omn.* ὅτι: et *Ber. cum gr.* 56. *al.*[5] καί; quia et *Baed.*[D] (quia *sec.* . . . gentes *def.* [SO]). **in ueneficiis** *et gr.* ἐν τῇ φαρμακίᾳ: in beneficiis (benif. T) AF*I*TU; in maleficiis *Prim.* **tuis**: *bis scr.* D. **errauerunt** (-berunt T) **omnes gentes**, *cf.* exerrauerunt omn. g. *Prim.*, *cum gr. paene omn.* ἐπλανήθησαν πάντα τὰ ἔθνη: *gr.* 34. *al.*[7] ἐπλάνησας π. τ. ἔθνη—*cf.* xx. 3 *et* 8.

24. **et in ea**, *cf.* et in illa *Beat.* (*lemm.*; X. ii. 3), *cum gr. paene omn.* καὶ ἐν αὐτῇ—*cf. etiam* et in te *Prim.*: in ea *tantum* GO* *Beat.* (X. ii. 12), *cf.* in ea inquid *Apr.*; et *tantum Tyc.*[H]; *gr.* 46. *al.*[3] *om. omnino.* profetarum D. **inuentus est** *etiam Baed.*[D] = εὑρέθη: interfectus est *Baed.*[SO] > inuentus est et sanctorum *dem. contra ord. gr.* **et** *tert. cum gr. paene omn.* καί: *om. Tyc.*[H] *cum gr.* 146. 155; *deinde* + in O*. **omnium qui interfecti sunt**, *cf.* omn. occisorum *Prim. Beat.* (*lemm.*; X. ii. 3), *cum gr. omn.* πάντων τῶν (46. *al.*[7] *om.*) ἐσφαγμένων (38. *al.*[10] ἐσφραγισμένων): omn. q. in te interfecti s. *Beat.* (X. ii. 12), *cf.* omn. a te occisorum *Tyc.*[H] **in terra**: super terram *gig. Tyc.*[H] *Prim. Apr. Beat.* (*lemm.*; X. ii. 3, 12) *et gr.* ἐπὶ (C ἐνι) τῆς γῆς.

XIX. 1. **post haec** (hec OW) *etiam Beat.* (*lemm.*; X. iii. 1) *cum gr.* ℵACPQ 2. *al.*[100] μετὰ ταῦτα, *cf.* postea *Beat.* (*praef.* v. 84): *gr.* E 1. *al. mu.* καὶ μ. τ.; et *Ber.*; *om. Tyc.*[H] (*ad init. pericopes*); *cf.* iv. 1, vii. 1, 9, xv. 5, *et* xviii. 1. audibi T. **quasi** *etiam Beat.* (*lemm.*; X. iii. 1), *cf.* tamquam CT, *cum gr.* ℵACE[c]PQ 2. *al.*[134] ὡς: *om. gig. Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*praef.* v. 84) *cum gr.* E* 1. 36. *al. mu.* **uocem magnam turbarum** (tubarum ACIKOΣUVW *c diu. Baed. Ber.*—*cf. uers.* 6, tuba‖rum Π) **multarum**, *cf.* u. mag. turbae multae *gig.*, *cum ord. gr.* ℵACEPQ 2. *al.*[109] φωνὴν (56. 178 φωνῆς) μεγάλην (56 μεγάλης; 44. *al.*[3] μεγάλου; 36 + ὡς) ὄχλου πολλοῦ—*cf. etiam* u. mag. aquarum multarum D (*ut in* i. 15, xiv. 2, *et* xix. 6), *et* > u. mag. populi multi *Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* v. 84): *gr.* 10. *al.*[19] > φωνὴν (123 φωνῆς) ὄχ. π. μεγάλην; u. turbarum (tubarum 𝔖 *haf.*; *adnotat Luc. Brug.* '*Caue scribas* tubarum, *quod est buccinarum, pro* turbarum, *quod est populorum*'—*cf. uers.* 6) multarum *tantum vg. cod. caraf. haf. Apr.*, *cf.* u. turbarum magnarum *tantum Cassiod.* (*lemm.*), *et* u. turbarum ingentium *tantum Prim.*, *cum gr.* 1. *al.*[51] φωνὴν (21. *al.*[15] φωνῆς) ὄχ. π. (*sine* μεγ.)—*cf. etiam* > u. magnarum turbarum *tantum Beat.* (*lemm.*; X. iii. 1); *deinde* + omnium Σ, + clamantium uoce magna *Prim.*—*cf.* vi. 10 *etc.*, *sine auct. gr.* **in caelo** (celo OW) **dicentium** (dicenti ut O*) *etiam Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; X. iii. 1) *cum ord. gr. paene omn.* ἐν τῷ οὐρανῷ λεγόντων, *cf.* in c. dicentis *gig. cum ord. gr.* 57. *al.*[2] ἐν τ. οὐρ. λέγοντος, *et* in c. dicentem *Beat.* (*praef.* v. 84) *cum ord. gr.* 113 ἐν τ. οὐρ. λέγοντα: > dicentium in c. K *cum ord. gr.* 109. 182 λεγόντων ἐν τ. οὐρ. **salus** (+ uel laus *sup. lin. Baed.*[D]) *cum gr. omn.* ἡ σωτηρία: laus AGΘ[mg]·KOΣUVW 𝔖𝔓𝔖 *c diu. Baed.*[SO]—*cf. uers.* 5 *infra*; *adnotat Luc. Brug.* '*Romani correctores merito scripserunt* salus, *quod est prosperitas, pro eo, quod uulgo legitur,* laus'. **et gloria et uirtus**, *cf.* et claritas et u. *Tyc.*[H], *cum ord. gr.* ℵ[a]ACEP 8. *al.*[37] καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις: > et u. et gloria *gig. cum ord. gr.* Q 2. *al.*[123] κ. ἡ δύν. κ. ἡ δόξα; e u. *tantum* D *cum gr.* ℵ* κ. ἡ δύν. (*sine* κ. ἡ δόξα); et gloria *tantum haf.*, *cf.* et claritas *tantum Prim.*; *gr.* 1. *al. pauc.* κ. ἡ δόξα κ. ἡ τιμὴ κ. ἡ δύν—*cf.* iv. 9 *etc.* **deo** (o *ex* i O) **nostro** *et gr.* 36. *al.*[12] τῷ Θεῷ ἡμῶν, *cf.* dei nostri (*Bentl.*) *gig. et gr. plur.* τοῦ Θεοῦ ἡμ.: domino *tantum* D—*cf. uers.* 5 *infra*; *gr.* 1. *al.*[14] κυρίῳ τῷ Θεῷ

2 quia uera et iusta iudicia
sunt eius
qui iudicauit de meretrice
magna quae corrupit
terram in prostitutione sua
Et uindicauit sanguinem
seruorum suorum
de manibus eius

3 et iterum dixerunt alleluia
et fumus eius ascendit
in saecula saeculorum
4 et ceciderunt seniores
uiginti quattuor
et quattuor animalia
et adorauerunt deum
sedentem super thronum

ἡμ.; *gr.* 119. *al.*[2] *om. omnino*; *cf.* vii. 10. **est** (*in ras. scr.* O): *om.* CT *c gig. Tyc.*[H] *Prim. Apr. Baed. Beat.* (*lemm.*; X. iii. 1) *et gr. non expr.*

2. **quia**, *cf.* quoniam *Tyc.*[H] *Prim.*, *cum gr. paene omn.* ὅτι: *gr.* 26. *al.*[4] αἵτινες; *deinde* + et I[c] *sine auct. gr.* **uera et iusta** *cum ord. gr.* ἀληθιναὶ καὶ δίκαιαι: > iusta et u. I *contra ord. gr.* **iudicia sunt eius**: > s. iud. ei. U *Bentl. Prim.*; > iud. ei. s. DΘKOΠΣVW *c dem. diu. gig. Apr. Baed.*[D] (quia . . . magna *def.* [SO]) *Ber.*; iud. ei. *tantum Bentl.* Tyc.*[H] = αἱ κρίσεις αὐτοῦ. **qui**: quia F*ΘΠ*UW *Bentl. Tisch. gig. haf. Prim. Baed.*[D] *Ber.* *et* quoniam *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; X. iii. 1) *cum gr. fere omn.* ὅτι; *gr.* 14 *om.*; *deinde* + sic *Prim. sine auct. gr.* **iudicauit** = ἔκρινεν: iudicabit T. **de meretrice** (-cae IK) **magna** (*om.* U*), *cf.* de meretrice (merit. D) illa m. D *Baed.*[D], *et* meretricem illam magnam *Tyc.*[H] = *gr. paene omn.* τὴν πόρνην τὴν (58 ταύτην) μεγάλην: *gr.* 14. *al.*[15] τ. πόλιν τ. μ. **quae** (que OW) *etiam Beat.* (*lemm.*), *cf. gr.* ἥτις, *et* qui *Prim. Beat.* (X. iii. 1): quoniam *gig.* **corrupit** (corripit A*Θ*) *cum gr. paene omn.* ἔφθειρεν (EQ 2. *al.*[134] διέφθ.), *cf.* corruperat *Apr.*, *et* corrumpit DΣ* *Baed.*[O*]; *gr.* A 9 ἔκρινεν. *gr.* 59. *al.*[8] *om.* ἥτις ἔφθειρεν τὴν γῆν, *non autem latt.* *terr*am in: *in ras. scr.* Σ[2]. **in prostitutione** (-cione O; prostitione *deinde* + uel in fornicatione *in mg.* D) **sua**, *cf.* in (*om. Tyc.*[H]) fornicatione sua *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; X. iii. 1), *et gr.* ἐν (233 ἐπὶ; 58 *om.*) τῇ πορνείᾳ αὐτῆς—*cf. etiam* in prostitutionis metu Σ: per fornicationem suam *Prim.* **et** *sec. cum gr. omn.* καί: *om.* Σ*; *gr.* 95. *al.*[7] + ὁ (95. *al.*[5] *om.*) κύριος, *non autem latt.* **uindicauit** = ἐξεδίκησεν: uindicabit T. sanguine I. **seruorum suorum** (um *periit* A) *cum gr. omn.* τῶν δούλων αὐτοῦ (ℵ* αὐτῆς; 103. *al.*[2] αὐτῶν; 58 *om.*): sanctorum suorum DW *Apr. Ber.*—*cf.* xvi. 6, xvii. 6, *et* xviii. 24—*item* i. 1, xi. 18, *et* xix. 5. **de manibus eius** (tuis A) *etiam Baed.*[D], *cf.* de manu ei. W (*Bentl.*) *gig. Tyc.*[H] *Baed.*[SO] *Beat.* (*lemm.*; X. iii. 1) *Ber. et gr.* ἐκ (E 1. *al. mu.* + τῆς) χειρὸς αὐτῆς (67. *al.*[2] αὐτοῦ): de manibus inimicorum suorum Π—*cf.* Luc. i. 71 *et* 74.

3. **dixerunt** *cum gr.* ℵAEP 1. *al. mu.* εἴρηκαν, 14. *al.*[32] εἰρήκασιν, *et* C 38. *al.*[3] εἶπον (C -παν): *gr.* Q 2. *al.*[110] εἴρηκεν. **alleluia** (*periit* A). **fumus eius** *etiam Beat.* (*lemm.*; X. iii. 3), *cf.* f. illius *gig.*, *cum gr. plur.* ὁ καπνὸς αὐτῆς—*cf. etiam* f. de illa *Prim.*, *et* cuius f. *ad init. pericopes Faust.* (*ep.* 9): f. eorum *Tyc.*[H]; f. *tantum Beat.* (X. iii. 1) *cum gr.* 1. *al.*[24] ὁ κ. (*sine* αὐ.); *cf.* xiv. 11. **ascendit** (t *periit* A) *etiam Apr.* (*comm.*) *Beat.* (*lemm.*; X. iii. 1) *cum gr. plur.* ἀναβαίνει *et* 21. *al.*[14] ἀνέβη, *cf. gr.* 35. *al.*[9] ἀνέβαινεν: ascendet (hasc. C) CDT *diu. haf. Apr.* (*lemm.*) *Beat.* (X. iii. 3)—*cf.* xiv. 11. secula seculorum OϚ𝔓.

4. **et** *pr.*: *om. Apr.* **ceciderunt seniores uiginti quattuor** (quatuor 𝔓; *uno uerbo* uigintiquattuor ℭ *et* uigintiquatuor Ϛ) *cum ord. gr.* ℵCP 2. *al.*[82] ἔπεσαν (2. *al.*[55] ἔπεσον) οἱ πρεσβύτεροι οἱ εἴκοσι τέσσαρες, *cf.* ceciderunt (caec. Π*Σ*, cic. D) seniores (*in ras. scr.* Σ[2]) XXIIII (·XXIIII· ΠΣ[2] (*in ras. scr.*) *c*; ·XX·IIII·D, XX·IIIIor I) DFIΠΣU *c et ord. gr.* E 10. *al.*[61] ἔπεσαν (13. *al.*[30] ἔπεσον) οἱ πρ. οἱ κδ̄: > ceciderunt (caec. C) u. (+ et *Beat. lemm.*) q. seniores (saen. C) CT *dem. Baed.*[D] *Beat.* (*lemm.*; X. iii. 3) *et* > prostrauerunt se u. q. s. *Prim. cum ord. gr.* A 14. *al.*[19] ἔπεσαν (25. *al.*[14] ἔπεσον) οἱ εἴκ. τέσσ. πρ., *cf.* > ceciderunt XX[ti] IIII[or] s. *Apr.*, > prociderunt XXIIII[or] s. *gig.*, *et ord. gr.* Q 1 (?). 21. *al.*[17] ἔπεσαν (Q** 61. *al.*[5] ἔπεσον) οἱ κδ̄ πρ.; > u. q. s. ceciderunt Θ *Ber.*, *cf.* XXIIII (.XXIIII. W) s. ceciderunt OW *Baed.*[SO]; *gr.* 7. *al.*[11] > οἱ πρ. ἔπεσαν οἱ εἴκ. τέσσ. (7. *al.*[3] κδ̄ *pro* εἴκ. τέσσ.); *deinde* + in facies suas W *Ber. sine auct. gr.*—*cf.* vii. 11, xi. 16, *et* v. 14. **et** (*in ras. scr.* U) **quattuor** (quatuor IOΣϚ𝔓; IIII *in ras. scr.* U; ·IIII· D *c*, IIII[or] W, IIII[or] *gig.*) **animalia** (ani *in ras. scr.* U) *cum gr. paene omn.* καὶ τὰ τέσσαρα ζῷα (ℵ* *om.*): *gr.* 218 *om. omnino.* **et** *tert.*: *om.* Θ *Baed.*[SO] (*non autem* [D]) *sine auct. gr.* **adorauerunt** (adhorau. O, adorab. T) **deum** *cum gr. paene omn.* προσεκύνησαν τῷ Θεῷ: ad. *tantum* CDT *Apr. cum gr.* 122 πρ. (*sine* τ. Θ.); *cf.* v. 14, vii. 11, *et* xi. 16. **sedentem super thronum** (tron. T) *cum gr.* E 1. *al. plu.* τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου *et* ℵACQ 2. *al.*[86] τ. κ. ἐπὶ τῷ θρόνῳ (*cf.* P τ. κ. ἐπὶ τῶν θρόνων): sed. in throno *Apr. Beat.* (*lemm.*; X. iii. 3) *et* sed. in sede *gig. cum gr.* 146. 155 τ. κ. ἐν τῷ θρόνῳ.

dicentes amen alleluia
5 et uox de throno exiuit
dicens
laudem dicite deo nostro
omnes serui eius et qui
timetis eum pusilli
et magni
6 et audiui quasi uocem
turbae magnae
et sicut uocem aquarum
multarum
et sicut uocem tonitruum
magnorum dicentium
alleluia
quoniam regnauit dominus
deus noster omnipotens
7 gaudeamus et exultemus
et demus gloriam ei

---

amen *etiam Beat.* (*lemm.*) *cum gr. paene omn.* ἀμήν : *om. Beat.* (X. iii. 3) *cum gr.* 7. *al.*^{6} ; *deinde* + et ΘIT *Beat.* (*lemm.*) *sine auct. gr.* **alleluia** : *om. Prim. sine auct. gr.*

5. **uox** (+ magna W) **de throno** (trono T ; + dei *Baed.*^{D}) **exiuit** (exibit T) **dicens**, *cf.* u. de sede ex. dic. *gig.*, *cum ord. gr.* ACEP 2. *al. pler.* φωνὴ ἐκ (AC 2. *al.*^{91} ἀπὸ) τοῦ θρόνου ἐξῆλθεν λέγουσα—*cf. etiam* u. de caelo ex. dic. *Prim. cum ord. gr.* Q 14. *al.*^{3} φ. ἐκ (Q 14. 92 ἀπὸ) τ. οὐρανοῦ ἐξ. λ., *et* x. 4 *etc.* : > u. magna ex. de throno dic. *Ber.*, *cf. ord. gr.* ℵ 111. *al.*^{3} φωνὴ (ℵ* φωναὶ) ἐξῆλθεν (ℵ* ἐξῆλθον) ἐκ (111. *al.*^{3} ἀπὸ) τ. θρ. λέγουσα (ℵ* λέγουσαι); *gr.* 46. *al.*^{4} > φ. ἐκ (46. *al.*^{3} ἀπὸ) τ. θρ. λ. ἐξ.; *gr.* 1. *al.*^{23} φ. ἐκ τ. θρ. ἐξ. *tantum* (*quorum* 62. *al.*^{6} + λέγουσα *post* ἡμῶν *infra*); audiui uocem de trono dicentem mici *libere t* (*ad init. pericopes*)—*cf.* x. 4, xiv. 13, *et* xxi. 3. **laudem dicite** : laudate *Prim.*; *gr.* αἰνεῖτε. **deo nostro** *cum gr.* ℵACEPQ 9. *al.*^{27} τῷ Θεῷ ἡμῶν *et* 1. *al. pler.* τὸν Θεὸν ἡμ. : domino n. D—*cf. uers.* 1 *supra*; deum uestrum *Prim.*; *gr.* 44. *al.*^{8} τὸν Θεόν *tantum*; *deinde gr.* 95. *al.*^{7} + αἰνεῖτε, *non autem latt.* **serui** *cum gr. omn.* οἱ δοῦλοι : sancti (+ uel serui *sup. lin.* O$^{gloss.}$) OWϚ *Ber.*; *cf.* i. 1, xi. 18, *et* xix. 2. **eius et** : *in ras. scr.* Σ^{2}. **et** *sec. etiam Baed.*^{D} *cum gr.* AEQ 1. *al. omn.* καί : *om. Baed.*^{SO} *cum gr.* ℵCP. ^{ti}metis T. **eum** = αὐτόν : deum O *diu.*^{c} *Patric.* (*conf.* 13 *libere*); dominum *Prim.*; *deinde gr.* 1. *al. mu.* + καί, *non autem latt.* **pusilli et magni** *cum ord. gr.* οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι : > m. et p. *Patric. Prim. contra ord. gr.*; *cf.* xi. 18, xiii. 16, xix. 18, *et* xx. 12.

6. audibi T. **quasi uocem**, *cf.* ut u. *Tyc.*^{Hm}, *cum ord. gr. plur.* ὡς φωνήν (56. *al.*^{6} φωνῆς) : > u. q. D *haf.* (*cf. Baed.*^{Dc} *qui add.* uocem *post* audiui) *cum ord. gr.* 36 φ. ὡς; u. *tantum gig. Tyc.*^{Hv} *Prim. cum gr.* 1*. *al.*^{45} φ. (*sine* ὡς). **turbae magnae** G𝔓𝔖ℭ *cod. caraf. Bentl. Tisch. dem. Ambr.* (*ps.* i. 2 *libere*), *cf.* turbae (rbae *in ras. scr.* Σ^{2}) multae (*in ras. scr.* Σ^{2}) ΘΣ *gig.*, *cf.* populi multi *Tyc.*^{H}, *cum gr. omn.* ὄχλου πολλοῦ (44. 97 πολλῶν) : tubae (-be OW) magnae (-ne OW) *codd. plur.* Ϛ *c diu. haf. t Apr. Baed. Beat.* (X. iii. 4) *Ber.*, *cf.* tubae *tantum Beat.* (*lemm.*), *et* tubarum magnarum *Prim.*; *adnotat Luc. Brug.* '*Legendum est* turbae, *non* tubae, *quod est buccinae*'; *cf. uers.* 1. **sicut** *pr.* (-uti C) *etiam Baed.*^{D}, *cf.* quasi W *Prim.* (*infra*) *Baed.*^{SO} *Ber.*, *et* ut *Tyc.*^{Hm}, *cum gr. paene omn.* ὡς : *om. Tyc.*^{Hv} *cum gr.* A 25. *al.*^{8} **uocem** *sec.*, *cf.* sonum *Prim.* (*infra*), *cum gr.* φωνήν (56. *al.*^{5} φωνῆς) : uoces *Ambr. Apr.* **aquarum** : *arte in ras. scr.* O^{c}. **sicut** *sec.* (-uti C), *gr.* ὡς : ut *Tyc.*^{H}; quasi W *Prim.* (*infra*) *Ber.* **uocem** *tert.* (ē *sup. lin.* Θ) = φωνήν (56. *al.*^{5} φωνῆς) : uoces *Apr. Beat.* (*lemm.*; X. iii. 4). **tonitruum** (u *pr. sup. lin.* A^{c}, ū *sup. ras. scr.* Θ, thonitruum (*et* um *in ras. scr.* U) CFIΠ^{c}U) *codd. plur. Bentl. Tisch. diu. Tyc.*^{Hm} *Prim.* (*infra*) *et* tonitruorum (or *sup. lin.* T) DT *vg. cod. caraf. c dem. gig. haf. Tyc.*^{Hv} *Apr. Nicet.* (*P. L.* lxviii. 373 *libere*) *Baed. Beat.* (*lemm.*; X. iii. 4) *Ber.* = βροντῶν : tonitrui *t*—*cf.* vi. 1. **magnorum** (= *t*; -nūrū W) : fortium *gig. Tyc.*^{H} *Prim.* (*infra*) *et* ualidorum *Nicet.* = *gr. paene omn.* ἰσχυρῶν; *gr.* 23 *al.*^{2} πολλῶν καὶ (59 *om.*) ἰσχ. **et** *sec.* . . . **magnorum** *cum ord. gr. paene omn.* : > et quasi uocem tonitruum fortium et quasi sonum aquarum multarum *Prim. cum ord. gr.* 189; et sicut uoc. ton. mag. *tantum* T* *cum gr.* 44. **dicentium** (-cium O) = *gr.* AP 6. *al.*^{51} λεγόντων *et* ℵ λεγουσῶν : dicentes *Tyc.*^{H} = *gr.* Q 4. *al.*^{71} λέγοντες *et* E 1. *al. mu.* λέγοντας. **quoniam**, *gr.* ὅτι : quia *gig. Prim.* **regnauit** *cum gr. omn.* ἐβασίλευσεν : regnabit T *t Cypr.* (*test.* ii. 19^{W}). **dominus deus** *cum ord. gr.* ℵ^{c}APQ 2. *al. pler.* κύριος ὁ Θεός : *gr.* ℵ* 178. 203 > ὁ Θ. ὁ κ.; *gr.* 81. *al.*^{2} ὁ Θ. ὁ Θ.; dom. *tantum Prim.*; *gr.* E 1. *al.*^{26} ὁ Θ. *tantum.* **noster** (*in ras. scr.* K) *etiam Baed.*^{SO} *cum gr. fere omn.* ἡμῶν : *om. t Cypr.* (*test.* ii. 19) *Baed.*^{D} *cum gr.* A 1. *al.*^{7} **omnipotens** (hom. C, omnipote *in ras. scr.* K) *cum gr. omn.* ὁ παντοκράτωρ : *om. gig.*

7. **gaudeamus** *etiam Baed.* (*P. L.* xci. 1036) *cum gr. paene omn.* χαίρωμεν : gaudemus D *Baed.* (*hic* ^{D}—g. et ex. *def.* ^{SO}) *cum gr.* 36. *al.*^{16} χαίρομεν. **et demus gloriam ei** *etiam Baed.* (*hic*) *cum gr. paene omn.* καὶ δῶμεν (P 12. *al.*^{18} δώσωμεν; ℵ^{c}A 100. *al.*^{7} δώσομεν) τὴν (35. *al.*^{6} *om.*) δόξαν αὐτῷ (ℵ* 50*. 102 αὐτῶν; 1. *al.*^{27} αὐτοῦ)—*cf. etiam* >

quia uenerunt nuptiae agni
et uxor eius praeparauit se
et datum est illi ut coope-
riat se byssinum splendens
candidum
byssinum enim iustificationes
sunt sanctorum
9 et dicit mihi scribe
beati qui ad caenam nuptiarum
agni uocati sunt
et dicit mihi haec uerba
uera dei sunt

---

et d. ei honorem *gig.*, > et d. ei (+ gloriae *Cypr.*^{W}) claritatem *Cypr.* (*test.* ii. 19^{AWLM}) *Prim.*, *et* et demus claritatem (*sine* ei) *Cypr.* (*test.* ii 19^{B}): et glorificemus nomen eius *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*), *cf.* xv. 4 *et gr.* 81. *al.*^{2} κ. δοξάσωμεν τὴν δόξαν αὐτοῦ; *om. Apr. Baed.* (*P. L.* xci. 1036) *Beat.* (X. iii. 6). **quia** *etiam Tyc.*^{H} (*semel*), *gr.* ὅτι: quoniam Θ *Cypr. Tyc.*^{H} (*semel*) *Prim. Beat.* (*lemm.*; X. iii. 6). uenierunt D. nubtiae T, nuptie W, nupcie O. > nuptiae eius et uxor agni *Cypr.*^{M} **uxor** (huxor C), *cf.* mulier *Tyc.*^{H}, *cum gr. paene omn.* ἡ γυνή: sponsa *gig. Apr. Cassiod.* (*comm. libere*) *cum gr.* ℵ^{c} ἡ νύμφη—*cf.* xxi. 9. **eius** *cum gr. plur.* αὐτοῦ: *om. Apr. cum gr.* 1. *al.*^{16} **praeparauit** (prep. OΠW; reparauit Σ; praeparabit T; properabit *t*) **se** *etiam Cypr.*^{M}, *cf.* parauit se *gig. Cypr.*^{B} *Tyc.*^{H}, *cum ord. gr.* ἡτοίμασεν ἑαυτήν (10. *al.*^{18} αὐτήν): > se praeparauit *Cypr.*^{AWL} *contra ord. gr.*

8. **illi** *etiam Baed.* (*hic et P. L.* xci. 425, 1143) *Ber.* (*hic*), *gr.* αὐτῇ: ei *Tyc.*^{H} *Prim. Baed.* (*P. L.* xci. 1036) *Ber.* (*in Apoc.* xxii. 9). **ut** (+ *ras.* 1 *lit.* Π) **cooperiat** (cohop. C, c *et* a *in ras. scr.* Σ^{2}) **se**, *cf.* ut operiat se W *Ber.* (*hic et in Apoc.* xxii. 9), *et* ut operiret se *gig.*: ut cooperiatur *Beat.* (*lemm.*), *cf.* ut operiatur *Tyc.*^{H}, *et* ut cooperiretur *Beat.* (X. iii. 6); ut uestiretur *Prim.*; *gr.* ἵνα περιβάληται (8. *al.*^{22} -βάλληται, 6. *al.*^{6} -βέβληται). **byssinum splendens candidum** (conditum Σ*) *codd. plur. Bentl. Tisch. diu. Apr. Baed.* (*P. L.* xci. 1036, 1143) *Beat.* (*lemm.*; X. iii. 6) *et* b. splendidum mundum *gig.* = *gr.* ℵAP 7. *al.*^{14} βύσσινον λαμπρὸν καθαρόν, *cf.* byssino (biss. W) splendenti (splendente W) candido W *c dem. Baed.* (*hic* ^{SO} *et P. L.* xci. 425) *Ber.* (*hic et in Apoc.* xxii. 19), byssino (biss. T; o *in ras.* ū *scr.* U) splendens candido (o *in ras.* ū *scr.* U) CTU, *et* byssino (bysso *semel*) splendido mundo *Tyc.*^{H}—*cf. etiam* bissum splendidum et mundum D *et* byssinum splendidum et purum *Baed.* (*hic* ^{D}) = *gr.* Q 2. *al.*^{116} βύσσινον (104. *al.*^{2} βύσσον) λ. καὶ (200 > καὶ λ.) καθ., byssino splendenti et candido O *vg. cod. caraf.*, *et* byssino splendidissimo et candido *haf.*: *gr.* E 12. *al.*^{50} > β. καθ. λ., *cf. gr.* 1. *al. mu.* > β. καθ. καὶ (137 > καὶ καθ.) λ.; byssinum candidum mundum *Prim.*; *cf. uers.* 14. **byssinum** *pr.* . . . **enim**: b. mundum *tantum t*, *cf. gr.* 146. *al.*^{2} (*qui β. tantum per homoioteleuton habent*) *et* Π* '*Prosp.*' *Prim.* (*infra*). **byssinum** (byssyn. I, bissin. OΠTW, bissum D) **enim** *cum gr. omn.* τὸ (48 καὶ) γὰρ βύσσινον: byssum uero *ad init. pericopes* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 769 = *prom. et praed. dei* ii. 2); byssinum *tantum* Π* (*cf. t supra*); *deinde* + mundum '*Prosp.*' *Prim. sine auct. gr.*—*cf. t* (*supra*). **iustificationes** (+ purificationes I) **sunt sanctorum** *etiam Baed.* (*hic* ^{D} *et P. L.* xci. 425, 1143) *cum ord. gr.* 1. *al.*^{18} τὰ δικαιώματά ἐστι τῶν ἁγίων, *cf.* iust. sunt iustorum G *et* sanctificationes sunt sanctorum *t*: > iustificationes sanctorum sunt (sanct *ex* iust, *et* orum sunt ^{9} et dixit *in ras. scr.* O) DΘO *Bentl.* '*Cassiod.*' (*P. L.* lxx. 1077) *Baed.* (*P. L.* xci. 1036), *cf.* > iustitiae sanctorum sunt '*Prosp.*' *Prim.*, *et* > iusta facta sanctorum sunt *Tyc.*^{H} (*semel*), *cum ord. gr. plur.* τὰ δ. τῶν ἁγ. ἐστίν—*cf.* > iusta sanctorum facta *tantum Tyc.*^{H} (*semel libere*); > sunt iustificationes sanctorum *c.* **byssinum** *sec.* . . . **sanctorum**: *om. Beat.* (*lemm.*; X. iii. 6) *et def. Baed.*^{SO}

9. **dicit** *pr.*, *cf.* ait *gig. Prim.*, *cum gr. omn.* λέγει: dixit ΘO (*uide supra*) W *vg. cod. caraf. dem. haf. Apr. Ber.* michi *pr.* OW. **scribe** (-bae IΣ) *cum gr. paene omn.* γράψον: *gr.* 1. *al.*^{17} *om.* **beati**: + mortui W—*ex* xiv. 13; *gr.* 21. *al.*^{10} + εἰσιν. **qui ad caenam** (coen. *vg.*, cen. AOTW) **nuptiarum** (nubt. T) **agni** (hag. C) **uocati sunt**, *cf.* q. in c. n. ag. u. s. *Prim.*, *cum gr.* ℵ^{c}AEQ 2. *al. pler.* οἱ (63. *al.*^{6} *om.*) εἰς (25. *al.*^{2} *om.*) τὸ (Q 23. *al.*^{4} τὸν) δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ (98 *om.*) ἀρνίου (98 *om.*) κεκλημένοι (98 *om*): > q. ad c. ag. n. u. s. IOΠ; q. ad c. ag. u. s. *tantum gig. cum gr.* ℵ*P 1. *al.*^{38} οἱ (21. 73 *om.*) εἰς τὸ (16. *al.*^{11} τὸν) δ. τ. ἀρν. κεκλημένοι (59. *al.*^{2} κληθέντες—*sine* τ. γ.). **et dicit** (it *in ras.* 3 *litt. scr.* Θ) **mihi** (michi Π^{c}, mici T$^{mg.}$ (*infra*)) *etiam Baed.*^{D}, *cf.* et ait m. *gig.*, *cum gr. paene omn.* καὶ λέγει μοι—*cf. etiam* et iterum dicit m. *Prim. et gr.* 23 κ. λ. μ. πάλιν: et dixit mihi (michi OW) OW𝕮 *Bentl. dem. haf. Ber.*; *def. Baed.*^{SO} *et gr.* ℵ* 6. *al.*^{8} *om.* (*cf.* T* *Apr. Beat. infra*). **haec** (hec OΠ^{c}W) **uerba uera dei sunt** *etiam Baed.*^{SO} *cum ord. gr.* APQ 2. *al.*^{100} οὗτοι οἱ λόγοι (106 + μου; A 4. *al.*^{4} + οἱ) ἀληθινοὶ τοῦ Θεοῦ εἰσιν, *cf.* h. uerba uerba d. s. FU: > h. uerba d. uera s. G *vg. cod. caraf. diu. Ber. cum ord. gr.* ℵ^{c} 95. *al.*^{5} οὗτ. οἱ λ. τ. Θ. ἀλ. εἰσιν; > h. uerba uera (+ et iusta *Prim.*—*cf.* xv. 3, xvi 7, *et* xix. 2) s. d. D *Prim. Baed.*^{D} *cum ord. gr.* ℵ*E 1. *al. mu.* οὗτ. οἱ λ. (ℵ* + μου; 121 + οἱ) ἀλ. (113 + καὶ πιστοί—*cf.* xxi. 5, xxii.

10 et cecidi ante pedes eius
ut adorarem eum
et dicit mihi uide ne feceris
conseruus tuus sum
et fratrum tuorum
habentium testimonium iesu
deum adora
testimonium enim iesu est
spiritus prophetiae.
11 Et uidi caelum apertum
et ecce equus albus
et qui sedebat super eum

6; *item* iii. 14 *et* xix. 11) εἰσι τ. Θ.; > h. uerba d. s. uera *haf.*; h. uerba d. s. *tantum* $T^{mg.}$ (*infra*) *t Cassiod.* (*comm. libere*); *gr.* 59 οὗτ. οἱ λ. πιστοί (*cf.* xxi. 5 *etc. ut supra*) εἰσιν καὶ ἀλ. (*sine* τ. Θ.). **et dicit** *sec.* . . . **sunt** *sec.*: *om. Apr. Beat.* (*lemm.*; X. iii. 9), *cf. gr.* 103. 112 *qui om.* haec uerba . . .[10] et dicit mihi.

dicit mihi *sec.* . . .[10] **cecidi** : *om.* T* (*deinde* + dicit mici haec uerba dei sunt et cecidi $T^{mg.}$).

10. **et** *pr. etiam Beat.* (*lemm.*; X. iii. 9) = καί: cum *Beat.* (XII. v. 4). **cecidi** (caec. CF*IΣ*, cic. D), *gr.* ἔπεσα (Q 6. *al. sat. mu.* ἔπεσον): prostraui me *Prim.* **ante** (han. C) **pedes eius** *etiam Beat.* (XII. v. 4) *cum gr. plur.* ἔμπροσθεν (Q ἐνώπιον) τῶν ποδῶν αὐτοῦ, *cf.* ad p. ei. ꞩ *Prim. Beat.* (*lemm.*; X. iii. 9): *gr.* 95. *al.*[5] ἔμπ. τ. π. τοῦ ἀγγέλου (*cf.* xxii. 8), 169. 216 ἔμπ. τ. π. τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ, 16. *al.*[3] ἔμπ. τοῦ ἀγγέλου, *et* 12. 18 ἔμπ. αὐτοῦ *tantum, apud latinos non redduntur.* **ut adorarem** (rarem *in ras. scr.* U; adorem G*T) **eum** (eius C), *cf.* adorare eum *gig.*, *cum gr. plur.* προσκυνῆσαι αὐτῷ (Q αὐτόν; 46. *al.*[8] *om.*): *gr.* P 21. *al.*[17] καὶ προσεκύνησα αὐτῷ. **et dicit mihi** (michi O) *etiam Beat.* (*lemm.*; X. iii. 9), *cf.* et (*om. Beat.*) ait m. *gig. Prim. Beat.* (XII. v. 4), *cum gr. paene omn.* καὶ λέγει μοι: et dixit m. OW *dem. diu.** ‘*Fulg.*’ (*P. L.* lxv. 715) *Apr. Ber.*; *gr.* 159 *om.* **uide** (uidae I) **ne feceris** = *gr.* 32. *al.*[9] ὅρα μὴ ποιήσῃς, *cf.* u. ne f. hoc *Aug.* (iii. 2. 391 *infra*) *et gr.* 36 ὅρα μὴ ποιήσεις τοῦτο, *et gr. paene omn.* ὅρα μή *tantum*: ne f. *tantum ad init. pericopes* *Prisc.* (*tract.* 1) *Ambrst.* (*in Rom.* ix. 5) *Quaestt. U. et N. T.* (xci. 6), *cf.* noli facere *Aug.* (v. 234 *infra*); quid facis *Aug.* (v. 1108 *et* 1275 *infra*); *deinde* + iohannis *Prisc.* **conseruus** (o *ex* u *et* uus *in ras. scr.* Σ[2]) **tuus** (us *in ras. scr.* Σ[2]) **sum** (*om.* I) *etiam Apr.* (*lemm.*) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 204, 415) *Beat.* (*lemm.*; X. iii. 9; XII. v. 5 *ad init. pericopes*) *cum gr. paene omn.* σύνδουλός σού (80. *al.*[2] *om.*) εἰμι (36 + ἐγώ): c. enim t. s. *gig. Prisc. Aug.* (v. 1275 *infra*) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 686) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 539) *Beat.* (XII. v. 4) *cum gr.* 200 σύνδ. σου γάρ εἰμι; quia c. t. s. *t Cypr.* (*bon. pat.* 24) *Quaestt.*, *cf.* quoniam c. t. s. *Ambrst. Prim. Apr.* (*comm.*[ut udtur]) *Beat.* (X. iii. 15); nam ego c. t. s. *Aug.* (iii. 2. 391, v. 234, 1108—*infra*). **et** (*periit* A) **fratrum** (frat *periit* A, -ruum Θ, u *in ras. scr.* Σ) **tuorum** *cum gr. paene omn.* καὶ τῶν ἀδελφῶν σου: *gr.* ℵ* 6. *al.*[3] κ. τ. ἀδ. *tantum*; *deinde gr.* 1. *al.*[12] + καί, *non autem latt.* **et dicit . . . tuorum** : *cf.* xxii. 9. **habentium** (haben *periit* A, -cium O; habentem *t*) **testimonium iesu** (ihesu C, u *in ras. scr.* Σ[2]) = *gr. omn.* τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν (40. *al.*[10] + τοῦ) Ἰησοῦ, *cf.* qui habent t. ie. *gig.*, *et* q. habent t. iesum (testimonium · iesum deum *disting.*) *Prisc.*: iesum *tantum* (tuorum · iesum dominum *disting.*) *Cypr.*; *om. omnino Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 770); *deinde* + christi *Prim. sine auct. gr.*—*cf.* i. 2, 9, vi. 9, xii. 17, *et* xx. 4. **et** *tert.* . . . **iesu** : *om. Ambrst.* **deum** (*periit* A) **adora** (had. C, adhora I) *etiam Aug.* (iii. 2. 391 *et* v. 1108 *infra*) *Baed.* (*P. L.* xci. 1207) *cum gr. omn.* τῷ Θεῷ προσκύνησον (233 -σαι), *cf.* d. uero ad. *Prisc.*, dominum ad. *Cypr.*, *et* illum ad. *Aug.* (v. 234 *et* 1275 *infra*): d. adorantium D *Baed.* (*hic* [D]—*def.* [SO]); *cf.* xxii. 9. **deum . . . iesu** *sec.*: *om. t* ‘*Fulg.*’ **testimonium** (test *periit* A) **enim iesu** (ihesu C) *etiam Apr.* (*comm.*) *Beat.* (X. iii. 16), *cf.* > nam t. ie. *Beat.* (XII. v. 8), *et gr.* ἡ γὰρ μαρτυρία Ἰησοῦ (2. *al. mu.* τοῦ Ἰησ.; 98 τοῦ Θεοῦ; 4. *al.*[2] τοῦ υἱοῦ; 200 + Χριστοῦ): t. autem ie. *Prisc.*; t. ie. *tantum* I *Apr.* (*lemm.*) *Baed.* (*hic*) *Beat.* (X. iii. 11) *Ber.*; sanctificatio enim testificationis *Prim.* **testimonium** *sec.* . . . **prophetiae** : *om. Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* 12. **est spiritus prophetiae** (profet. DT, prophaet. I, prophetie OΠ°W) *etiam Apr.* (*lemm.*) *Beat.* (X. iii. 11; XII. v. 8) *cum gr.* ἐστὶν τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας, *cf.* est sp. prophetarum *Prim.* (*uide* xxii. 9), *et* > sp. est prophetiae *Apr.* (*comm.*) *Beat.* (X. iii. 16): et spiritus (spiritum *t*) prophetiae Σ*[ut udtur] *t* ‘*Fulg.*’, *cf.* > sp. est et prophetiae *gig. Prisc.*; *deinde* + dei D *Baed.* (*hic* [D], *non autem* [SO]) *sine auct. gr.* *Libere citat Aug.* (iii. 2. 391) ‘surge uide ne feceris hoc deum adora nam ego conseruus tuus sum et fratrum tuorum’, (v. 234) ‘noli facere illum adora nam ego cons. t. s. et fr. t.’, (v. 1108) ‘surge quid facis deum adora nam ego cons. t. s. et fr. t.’, (v. 1275) ‘surge quid facis illum adora cons. enim t. s. et fr. t.’

11. **et uidi** *etiam Beat.* (*praef.* v. 85; *lemm.*; XI. i. 1) *cum gr. omn.* καὶ εἶδον: uidi *tantum Hieron.* (iv. 822 *ad init. pericopes*) *Prim. Beat.* (XI. ii. 3 *ad init. pericopes*), *cf.* uidisse *tantum Tyc.*[H] celum OW. aecce Π*. **equus** (equs D, aequus IΠ*Σ*U*[ut udtur]) **albus** *cum ord. gr.* ἵππος λευκός: > alb. eq. *libere Ambr.* (*ps.* xl. 26) *contra ord. gr.* **qui sedebat super eum** *etiam Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*) *Beat.* (*lemm.*; XI. i. 1; XI.

uocabatur fidelis
et uerax uocatur
et cum iustitia iudicat et pugnat
12 oculi autem eius sicut
flamma ignis
et in capite eius diademata multa
habens nomen scriptum
quod nemo nouit nisi ipse
13 et uestitus erat uestem
aspersam sanguine
et uocatur nomen eius
uerbum dei

ii. 3), *cf.* q. sed. supra illum *gig.*, *et gr.* ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτόν (46. *al.*^{10} αὐτῷ ; 146. 155 αὐτοῦ)—*cf. etiam* sedentem (sedens ^{S}) super eum *Uict.-Pet.* (*semel libere*) : sessor eius *Tyc.*^{H} *Beat.* (*praef.* v. 85); *cf.* vi. 2. **uocabatur fidelis et uerax uocatur** ACGIΠ*T *c Baed.*^{D}, *cf.* uocatur f. et uerax uocatur F : uocabatur (a *sec. in ras. scr.* U) f. et uerax (+ *ras. circa* 5 *litt.* U) *tantum* ΘKO Π^{c}ΣUVW *Capitula* FKU (*supra, p.* 417) *vg. cod. caraf. Tisch. dem. diu. haf. t Apr. Baed.*^{SO} *Beat.* (XI. i. 1) *Ber.*, *cf.* uocatur f. et uerax *Bentl.** *Beat.* (*lemm.*), uocabatur f. et uerus *Iren.* (*int.* IV. xx. 11) *Orig.* (*int. cant. l.* ii) *Cypr.* (*test.* ii. 3, 30) *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Hieron. Prim.*, uocatur f. et uerus *Capitula* D (*supra, p.* 417) *gig. Tyc.*^{H} *Beat.* (*praef.* v. 85), *et gr.* Q 2. *al. pler.* καλούμενος πιστὸς καὶ ἀληθινός ; f. et uerax uocatur *tantum* D, *cf. gr.* 62. *al.*^{8} > π. καὶ ἀλ. καλ.; *gr.* ℵ > π. καλ. καὶ ἀλ.; f. et uerax *tantum* (*Bentl.*) *cum gr.* AEP 1. *al.*^{53} π. καὶ ἀλ. (*sine* καλ.) ; uocatur f. *tantum Beat.* (XI. ii. 3 *in fine pericopes*), *cf. gr.* 200 καλ. π. *tantum.* **et cum iustitia** (-cia O*) O* *vg. cod. caraf. diu. gig. haf. Orig. Ber.*, *cf.* et in iustitia (-cia O^{c}) G^{1}O^{c}Π$^{mg.}$ΣT *Bentl. dem. Baed.*^{D} = καὶ ἐν δικαιοσύνῃ, *et* et iustitia (-cia W; iusta V) *tantum* ACDΘIKVW *Tisch. c Hieron. Apr.* (*lemm.*) : et per iustitiam *Iren.* ; et (ut *Beat. lemm.*) iustitiam FΠ$^{text.}$ U *t Apr.* (*comm.*) *Baed.*^{SO} *Beat.* (*lemm.*; XI. i. 1); aequum iustumque *Cypr.* (*test.* ii. 3, 30) *Prim.* **iudicat** *etiam Cypr.* (*test.* ii. 3^{A}, 30^{ALM}) *cum gr. plur.*$^{ut\ udtur}$ κρίνει : iudicabit *gig. cum gr.* 21. *al.*^{36} κρινεῖ; iudicans *Orig. Cypr.* (*test.* ii. 3^{WLMB}, 30^{WB}) *Hieron.* **pugnat,** *cf.* proeliatur *Cypr.* (*test.* ii. 3^{ALMB}, 30) *Prim.*, *et* belligerat *t*, *cum gr.* πολεμεῖ: proeliabatur *Cypr.* (*test.* ii. 3^{W}); pugnans *Orig.*; bellator *Hieron.* **et** *quint.* . . . **pugnat** : *om.* G* (*deinde* + *sup. lin.* G^{1}).

12. **oc. . . . ignis** : *cf.* i. 14. **oculi** (*inter* o *et* c *ras.* 1 *lit.* U) **autem** (au *tantum* Θ*; *in ras. scr. diu.*) *cum gr. omn.* οἱ δὲ (ℵ + οἱ) ὀφθαλμοί : et oc. *Iren.* (*int.* IV. xx. 11) *Orig.* (*int. cant. l.* ii) *Tyc.*^{H}; oc. *tantum* F *t Ber.* **eius** : + erant *Cypr.* (*test.* ii. 30) *Prim.*, + sunt *t*, *sine auct. gr.* **sicut,** *cf.* ut *Tyc.*^{H} *Prim.*, quasi *Hieron.* (iv. 822), *et* tamquam *Cypr.*, *cum gr.* A 34. *al. aliq.* ὡς : *gr.* ℵEPQ 1. *al. pler. om.*, *non autem latt.* **in** (*om.* A*, *deinde superscr.* A^{c}) **capite** (-tae I) **eius** (*om.* A*, *deinde add.* A^{1}) *etiam Ber.* (*semel*), *cf.* in c. suo *Ber.* (*semel*), *et gr.* 14. 92 ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ : super caput eius *Orig. Cypr. Tyc.*^{H} *Hieron. Prim. et gr. paene omn.* ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐ.; *deinde* + erant *Tyc.*^{H}, + sunt *t*, *sine auct. gr.* **diademata** (dead. D, i *in ras. scr.* Σ; + erant *sup. lin. Baed.*^{D}) **multa** = διαδήματα πολλά : d. plurima *Hieron.*; *deinde* + erant D *sine auct. gr.* **habens** *cum gr. paene omn.* ἔχων (20. *al.*^{7} ἔχον), *cf.* habentia *Orig. cum gr.* 114. *al.*^{2} ἔχοντα : et habens *Prim.*, *cf. gr.* 94. *al.*^{2} καὶ ἔχων (*infra*) *et* 77. 113 > ἔχων καί; et portabat *Cypr.* **nomen scriptum quod** *cum gr.* ℵ*AEP 1. *al. mu.* ὄνομα γεγραμμένον ὃ (*sed* ℵ* *om.* γεγ. ὃ οὐδείς), *cf.* n. magnum sc. q. *Prim.*: *gr.* ℵ^{a} 9. *al.*^{7} ὀνόματα γεγραμμένα ἃ *et* Q 2. *al.*^{127} ὀνόματα γεγραμμένα καὶ (94. *al.*^{2} + ἔχων) ὄνομα γεγραμμένον ὃ *apud latinos non redduntur.* **nemo** (οὐδείς): nullus *Orig.* **nouit** (-bit T) *etiam Tyc.*^{H} (*semel*), *gr.* οἶδεν (30. *al.*^{18} εἶδεν; 12 ἴδεν) : scit D *Iren. Tyc.*^{H} (*semel*) *Aug.* (viii. 701). **ipse** (-sae I) *etiam Baed.*^{SO} = αὐτός : qui accipit *gig.*—*ex* ii. 17; ipse qui accepit *Baed.*^{D} **quod . . . ipse** : nemini alii nisi sibi notum *Cypr.* **nom. . . . ipse** : *cf.* ii. 17.

13. **uestitus erat uestem aspersam sanguine** (sanguinem F*IΠ*) ADFΘIKΠ*ΣV *Bentl. Tisch. dem. Beat.* (*lemm.*), *cf.* uestitus (-titutus G*) erat ueste aspersa (adsp. C; s *sec. sup. lin.* O; adsparsam *t*) s. CGOΠ^{c}TUW *vg. cod. caraf. c diu. haf. t Apr.* (*comm.*) *Baed. Beat.* (XI. i. 1) *Ber.*, uestitus erat uestimento asperso s. *Apr.* (*lemm.*), amictus erat ueste aspersa s. *Hieron.* (iv. 822), circumdatus est ueste sparsa s. *Tyc.*^{H}, > erat coopertus uestem sparsam (consparsam *Cypr.* ii. 3^{M}) sanguine (sanguinem *Cypr.* ii. 3^{M}; sanguineam *Cypr.*$^{A\ bis}$) *Cypr.* (*test.* ii. 3^{ALM}, ii. 30^{AWLM}) *Prim.*, > erat coopertus uestimentum aspersum s. *Uigil.* (*Uarim.* iii. 24), > erat coopertus ueste conspersa (adspersa ii. 3^{W}) s. *Cypr.* (*test.* ii. 3^{WB}, ii. 30^{B}), circumamictus uestimentum aspersum s. *Iren.* (*int.* IV. xx. 11), *gr.* P 32. *al.*^{15} περιβεβλημένος ἱμάτιον ῥεραντισμένον (32. *al.*^{13} ἐρραντ.; 32. *al.*^{2} + ἐν) αἵματι (200 αἷμα), *et gr.* ℵ^{c} π. ἱμ. περιρεραντισμένον αἵμ.—*cf. etiam* > uestitus uestimentum s. aspersum *gig.*, > adopertus erat uestimentum s. conspersum *Orig.* (*int. cant. l.* ii), > habens uestem s. sparsam *Cassiod.* (*comm.*), *et* uestimentum eius erat asparsum s. *Prisc.* (*tract.* 1): *gr.* 111. *al.*^{2} π. ἱμ. ῥεραμμένον (146. 155 ἐρραμ.) αἵμ., *cf. gr.* ℵ* π. ἱμ. περιρεραμμένον αἵμ.; *gr.* AEQ 1. *al. pler.* π. ἱμ. (25. *al.*^{10} + πορφυροῦν)

14 et exercitus qui sunt in caelo
sequebantur eum
in equis albis
uestiti byssinum album
mundum

15 et de ore ipsius procedit
gladius acutus ut in ipso
percutiat gentes
et ipse reget eos in uirga ferrea
et ipse calcat torcular uini

βεβαμμένον (4. *al.*[15] + *ἐν*) *αἵματι*. **uocatur** *cum gr.* E 1. *al. mu.* *καλεῖται*, *cf.* dicitur *Cypr.* (*test.* ii. 3, 30) *Tyc.*[H] *Prim.*: uocabatur (a *sec. ex* u O; uocabat W) FKOΠ*UVWϚ𝕾 *Bentl. c dem. t Orig. Prisc. Hieron.* (iv. 822) *Apr. Baed. Beat.* (*lemm.*; XI. i. 1) *Ber. et gr.* ℵAPQ 2. *al.*[78] *κέκληται* (ℵ* *-το*); uocabitur *Uigil.* **uerbum** *etiam Cypr.* (*test.* ii. 30) *Hieron.* (iv. 822), *gr.* *ὁ λόγος*: sermo *Cypr.* (*test.* ii. 3) *Tyc.*[H] *Hieron.* (vi. 662 *libere*).

14. **et**: *om. ad init. pericopes Tyc.*[H] *Baed.*[S] (*non autem* [OD]). **exercitus qui sunt in caelo** (celo COW) *cum gr.* EP 2. *al.*[90] *τὰ στρατεύματα τὰ ἐν τῷ* (49. *al.*[3] *om.*) *οὐρανῷ*; ex. in c. *tantum gig.* (*infra*) *Hieron.* (iv. 822) *cum gr.* ℵAQ 1. *al.*[79] *τὰ* (14. *al.*[4] *om.*) *στ. ἐν τ. οὐρ.*; ex. caeli *Iren.* (*int.* IV. xx. 11) *cum gr.* 36. *al.*[4] *τὰ στ. τοῦ οὐρανοῦ*, *cf. gr.* 8. *al.*[4] *τὰ στ. τῶν οὐρανῶν*; ex. coelestis *Uigil.* (*Uarim.* iii. 8), *cf.* > multitudo caelestis ex. *libere Ambr.* (*luc.* ii. 89); ex. eius erat in c. et *Orig.* (*int. cant. l.* ii), *cf. gr.* 32 *τὰ στ. αὐτοῦ τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ*. > exercitus sequebatur eum in caelo *gig.*, *cf. gr.* 119. *al.*[4] > *τὰ* (119. *al.*[3] *om.*) *στρατεύματα αὐτῷ ἠκολούθει τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ*. **sequebantur** *etiam Orig.* (*cf.* erat *supra*) = *gr.* E 1. *al.*[41] *ἠκολούθουν*, *cf. gr.* 41. *al.*[2] *ἠκολούθησαν*: sequebatur FᶜΘ*Σ* *gig.* (*supra*) *Hieron. Uigil.* = *gr.* ℵAPQ 2. *al. plu.* *ἠκολούθει* (Q 16. *al.*[20] *-θη*). **in equis** (heq. C, aeq. Π*U*) **albis** = *gr.* 146 *ἐν ἵπποις λευκοῖς*, *cf. gr. plur.* *ἐφ'* (Q 2. *al. mu.* *ἐπὶ*) *ἵπποις λ.*: *gr.* 172. 217 *ἐπὶ ἵπποις* (*sine λ.*); *gr.* E* 12. *al.*[22] *ἐφ' ἵπποι πολλοί* (*sine λ.*); *deinde* + et *Cypr.* (*test.* ii. 30[LM]) *cum gr.* 146. 155 *qui add. καί*. **uestiti**, *cf.* induti (indutos '*Maxim.-Taur.*') *Orig. Cypr.* (*test.* ii. 30) *Tyc.*[H] '*Maxim.-Taur.*' (*P. L.* lvii. *App.* 945 *libere*) *Uigil. Prim. Beat.* (*lemm.*; XI. i. 4, 6), *cum gr. paene omn.* *ἐνδεδυμένοι* (22. *al.*[5] *-μένα*)—*cf. etiam* uestitus *Hieron. cum gr.* 26. *al.*[7] *ἐνδεδυμένος* (61. *al.*[4] *-μένον*): *gr.* ℵ* 113. *al.*[5] *ἐνδεδυμένοις apud latinos non redduntur*. **byssinum** (bissum D) **album mundum** *etiam Cypr.*[WMB] *Baed.*[D] *cum gr.* EPQ 2. *al.*[152] *βύσσινον* (12. 140 *βύσσον*) *λευκὸν* (18 *λαμπρὸν*) *καθαρόν*, *cf.* byssino (biss. T) albo mundo CTUW *c Tyc.*[H] *Baed.*[SO] *Ber.*, *et* byssino albo puro *Orig.*—*cf. etiam* byssinum album et mundum *Apr. cum gr.* ℵ 1. *al. uix mu.* *β. λευκὸν* (80. 138 *λαμπρὸν*) *καὶ καθ.*, byssino (bisso O) albo et (eius O*) mundo O *vg. cod. caraf. haf.*, *et* bysso albo atque mundissimo *Hieron.*: *gr.* 7. *al.*[7] > *β. καθ. λ.*; *gr.* A > *λ. β. καθ.*, *cf. gr.* 127. 215 *λευκοβύσσινον καθ.* *et* 95 *λευκοβύσσινον καὶ καθ.*; byssinum album *tantum Cypr.*[A] *cum gr.* 159 *β. λευκόν tantum*; byssinum mundum *tantum Cypr.*[L] *Uigil.*; byssinum album et purpureum *gig.*—*cf.* xviii. 12 *et* 16; *cf. etiam uers.* 8.

> *uerss.* 15 *et* 16 *Ber.*

15. **de ore** (hore C), *cf.* ex ore Θ *Hil.* (*ps.* cxlix. 4 *libere*) *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; XI. i. 7), *cum gr. omn.* *ἐκ τοῦ στόματος*: in ore *libere Ambr.* (*spir. sanc.* iii. 7). **ipsius** (*αὐτοῦ*): eius W *vg. cod. caraf. haf. Iren.* (*int.* IV. xx. 11) *Cypr.* (*test.* ii. 30) *Ambr. Tyc.*[H] *Hieron.* (iv. 822) *Prim. Beat. Ber.* **procedit** (e *ex* æ U) *et gr.* *ἐκπορεύεται*: procedebat O *Cassiod.* (*comm. libere*), *cf.* exiebat *Cypr. Prim. Ber.* (*infra*), *et* egrediebatur *Hieron.* > gladius acutus exibat *Ber. contra ord. gr.* **gladius acutus** *etiam Cypr.*[AL], *cf.* romphaea acuta *Iren.*, *cum gr.* ℵAEP 1. *al. mu.* *ῥομφαία ὀξεῖα tantum*: gl. bis acutus *Hil. Ambr. Tyc.*[H], *cf.* gl. utrimque (utrumque *Prim.*; ex utrimque *Cypr.*[B]) ac. *Cypr.*[WB] *Prim.*, *et* gl. ex (*om.* O) utraque parte ac. OϚ𝕾ℭ *Cypr.*[M], *cum gr.* Q 2. *al.*[146] *ῥ. δίστομος ὀξ.* (191. 220 > *ὀξ. δ.*)—*cf. etiam* i. 16, ii. 12, *et* Heb. iv. 12; *adnotat Luc. Brug.* '*Non est omittendum* ex utraque parte, *quod correctores consulto addendum censuerunt*'. **ut** (*in ras. scr.* Σ²) *cum gr. paene omn.* *ἵνα*: *gr.* 1*. *al.*[4] *om.* **in ipso**, *cf.* in eo *Tyc.*[H] *Beat.*, *et* in ea *Iren.*, *cum gr. omn.* *ἐν* (46. *al.*[4] *ἐπ'*) *αὐτῇ* (16. 38 *αὐτῷ*): ex eo *Cypr. Prim.* **percutiat** (-cuciat O) *cum gr.* 141. *al. pauc.* *πατάσσῃ*, *cf.* percuteret *Cypr. Hieron. Prim. et gr.* AEPQ 1. *al. pler.* *πατάξῃ*: percutiet *gig.* [ut udtur] *cum gr.* ℵ 7. *al.*[19] *πατάξει*; *deinde* + omnes Θ *gig. cum gr.* 38. *al.*[4] *qui add.* *πάντα*. **gentes**, *gr.* *τὰ ἔθνη*: nationes *Cypr. Prim.* **et ipse reget** (t *in ras. scr.* U) **eos** (sanctos *t*), *cf.* et ip. r. eas CΘᶜOΣᶜTW *vg. cod. caraf. c dem. haf. Ber.*, et ip. r. illos *gig.*, et ip. aget eos *Prim.*, et ip. pascet (pascit *Beat.*) eos *Iren. Beat.*, *et gr.* *καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτούς* (21. *al.*[2] > *κ. αὐτοὺς π. αὐτός*): quas ipse pasturus (pasciturus [M]) est (esset [M]) *Cypr.* **in uirga ferrea** *cum ord. gr.* *ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ*: > in f. u. F *contra ord. gr.*; *deinde* + et tamquam uas figuli (fictile *semel*) confringentur *Ber. sine auct. gr.* **et ipse pr. . . . ferrea**: *om.* GI; *cf.* ii. 27, vii. 17, xii. 5, *et* Ps. ii. 9. **et** *tert. cum gr. paene omn.* *καί*: *om. Tyc.*[H] *cum gr.* 59. *al.*[4] **calcat** = *πατεῖ*: calcabit D *Cypr.*[AWL] *Prim. Ber.*; calcauit O *Cypr.*[MB] **torcular** (-colar A*Gᶜ, -qular D) *cum gr. omn.* *τὴν* (21. *al.*[14] *τὸν*) *ληνόν* (Q 12. *al.*[12] *λίνον*): lacum *gig. Iren.* **calcat torcular**: calcator Θ*. **uini** (uiri D) **furoris** (fo^{ro}ris T)

furoris irae dei omnipotentis
16 et habet in uestimento
et in femore suo scriptum
rex regum et dominus dominantium.
17 Et uidi unum angelum
stantem in sole
et clamauit uoce magna dicens
omnibus auibus quae uola-
bant per medium caeli
Uenite congregamini
ad caenam magnam dei
18 ut manducetis carnes regum

---

irae (ire OW) *etiam Baed.*[D], *cf.* u. indignationis ir. *Tyc.*[H] (*semel*) *Beat.*, *cum gr.* AEPQ 2. *al. pler.* τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ (106. *al.*[2] Θεοῦ; 149 Θεοῦ μου) τῆς ὀργῆς—*cf. etiam gr.* 1. *al. uix mu.* τ. οἴν. τ. θυμοῦ (59 + τ. Θεοῦ) καὶ τ. ὀργ.: *gr.* ℵ 200 > τ. οἴν. τ. ὀργ. τ. θυμοῦ, *cf.* 154. 212 τ. οἴν. τ. θυμοῦ τ. ὀργ. τ. θυμοῦ; *gr.* 95. *al.*[2] τ. θυμοῦ τ. οἴν. τ. ὀργ., *cf.* 159 τ. θυμοῦ τ. θῦου καὶ τ. ὀργ.; uini irae *tantum gig. Cypr. Tyc.*[H] (*semel*) *Prim. cum gr.* 164. 166 τ. οἴν. τ. ὀργ. (*sine* τ. θυμοῦ); furoris irae *tantum Baed.*[SO] (*cf.* 159 *supra*); *gr.* 104 τ. οἴν. *tantum*; *deinde gr.* 16. *al.*[2] + αὐτοῦ, *non autem latt.*; *cf.* xiv. 8, 10, xvi. 19, *et* xviii. 3. **dei** (+ om *eras.* Π) **omnipotentis** (hom. C) *etiam Apr.* (*comm.*) *cum gr. paene omn.* τοῦ Θεοῦ τοῦ (1. *al.*[18] *om.*) παντοκράτορος, *cf.* > omn. d. *Apr.* (*lemm.*): d. magni omn. *Prim.*; *gr.* 194[A]. 200 τ. π. *tantum*. **u. fur. ir. d. omnipotentis**: u. potentis *Aug.* (viii. 700—*transiliens ut udtur lineolam in codice, i.e.* torcular uini [furoris irae dei omni]potentis).

dei . . .[16] **uestimento**: *om.* *t* (*cf. Cassiod. et gr.* A *infra*).

16. **et habet** (habent Σ) *cum ord. gr. omn.* καὶ ἔχει, *cf.* hic habet *Tyc.*[H], et habens U, *et* et habebat '*Fulg.*' (*P. L.* lxv. 712) *Ber.*: > habet etiam *Cypr.* (*test.* ii. 30) *Prim.*, *cf.* > habens etiam *libere Cassiod.* (*comm.*). **in uestimento** (o *in ras. scr.* O) *etiam Tyc.*[Hm], *cf.* in ueste (uestitu *Cypr.* [M]) *Cypr. Prim.*, *et* in tunica *Aug.* (*infra*): in uestimentum G *Tyc.* [V]; super uestitum *Iren.* (*int.* IV. xx. 11) = ἐπὶ τὸ ἱμάτιον (95. *al.*[3] μέτωπον); uestimentum *tantum Beat.* (*lemm.*; XI. i. 10); *deinde gr.* 12. *al.*[16] + αὐτοῦ, *non autem latt.* **in u. et**: *om. libere Cassiod.* (*comm.*) *cum gr.* A. **et** *sec. cum gr. fere omn.* καί: uel '*Fulg.*'; *gr.* 106 *om.* **in** (*eras.* G; *om.* U*) **femore** (faem. Θ, foem. 𝕾𝕮, fom. O, femorae I, faemorae C) **suo**, *cf.* super f. s. F, super femur (femus *Iren.*) suum *Iren. Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; XI. i. 10), *et gr. paene omn.* ἐπὶ (ℵ 62. *al.*[9] *om.*) τὸν μηρὸν αὐτοῦ: in femore *tantum Aug.* (*infra*), *cf. gr.* 12. *al.*[6] ἐπὶ (12 *om.*) τ. μ. (*sine* αὐ.). **scriptum** (scribt. F) *etiam Apr.* (*lemm.*) *Baed.*[SO] *cum gr.* 203. 217 γεγραμμένον *tantum*: nomen sc. (*Bentl.*) *Iren. Cypr. Tyc.*[H] *Aug.* (*infra*) *Uigil.* (*Uarim* iii. 8) *Prim. Baed.*[D] *Beat.* (*lemm.*; XI. i. 10) *cum gr. paene omn.* ὄνομα γ., *cf.* nomen nouum sc. D, *et* sc. nomen *Apr.* (*comm.*) *cum gr.* 46. *al.*[3] γ. ὄνομα; *cf.* ii. 17, iii. 12, xiv. 1, xvii. 5, *et* xix. 12. > et in tunica et in femore habet nomen scriptum *Aug.* (viii. 700) *contra ord. gr.* **rex** (*om.* I*) **regum et dominus dominantium** (-cium O) *etiam Orig.* (*int. num. hom.* xi. 4 *semel*, xxviii. 4; *iud. hom.* vi. 3) *Cypr.*[MB] *Cassiod.* (*quater*) *Beat.* (XI. i. 11): rex reg. et (*om. Cassiod.*) dominus dominorum *Iren. Orig.* (*int. num. hom.* xi. 4 *semel*) *Cypr.*[AWL] *Tyc.*[H] *Quaestt. U. et N. T.* (xcvii. 4) *Prim. Cassiod.* (*comm. libere*) *Beat.* (*lemm.*; XI. i. 10) = βασιλεὺς βασιλέων (176. 206 βασιλευόντων) καὶ κύριος κυρίων; *cf.* xvii. 14 *et* I Tim. vi. 15.

17. **unum** *etiam Beat.* (XI. ii. 3) *cum gr.* AEP 1. *al. mu.* ἕνα: alium *Ber. cum gr.* ℵ 36. *al.*[6] ἄλλον—*cf.* x. 1, xviii. 1, *et* xx. 1; *gr.* 34. *al.*[7] ἕνα ἄλλον; *om. Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* v. 86; *lemm.*; XI. ii. 1) *cum gr.* Q 2. *al.*[95] hangelum C, ang- D. **in sole** *etiam Apr.* (*lemm.*) = ἐν τῷ ἡλίῳ: supra solem *Apr.* (*comm.*). **clamauit uoce** (-cae Σ) **magna** (*om.* D) *cum ord. gr.* ℵAEP 1. *al. pler.* ἔκραξεν (ℵ 2. *al.*[65] + ἐν) φωνῇ μεγάλῃ, *cf.* clamabat u. m. T *cum ord. gr.* Q 12. *al.*[11] ἔκραζεν (Q 176. *al.*[2] + ἐν) φ. μ.: > m. u. clamauit *Cassiod.* (*lemm.*) *contra ord. gr.* **dicens** *etiam Tyc.*[H] (*semel*) *cum gr.* ℵAPQ 2. *al. pler.* λέγων: *om.* Π *Tyc.*[H] (*semel libere*) *Ber. cum gr.* E 1. *al.*[27] **auibus**: + caeli G *Prim.* (*om. autem* q. uol. per med. caeli *Prim.*) *sine auct. gr.*—*cf.* Marc. iv. 32, Matt. viii. 20, *etc.* **quae** (que O[c]W; qui O*) **uolabant** *etiam Baed.*[D]: quae (qui *Beat.* XI. ii. 1) uolant D (*Bentl.*) *diu. gig. Tyc.*[H] *Apr. Baed.*[SO] *Beat.* (*praef.* v. 86; *lemm.*; XI. ii. 1); *gr.* τοῖς πετομένοις. **per medium caeli** (i *in ras. longiore scr.* I, celi OW), *cf.* per m. caelum (cel. T) CDΘΠT *Bentl.* *diu. gig. Apr. Ber.*: in medio caeli *Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* v. 86; *lemm.*; XI. ii. 1) *et gr.* ἐν (21. *al.*[16] + τῷ) μεσουρανήματι (1. *al.*[13] -νίσματι); *deinde* + dicens *Beat.* (*praef.* v. 86). **uenite** *cum gr. paene omn.* δεῦτε: *om.* D *cum gr.* 146. 155; *deinde* + et *vg. cod. caraf. Baed.*[D] (*non autem* [SO]) *sine auct. gr.* **congregamini** *cum gr.* ℵAPQ 2. *al. pler.* συνάχθητε, *cf.* congregate *Apr.*: *om. Prim. Cassiod.* (*comm.*) *cum gr.* E 1. *al.*[18] **ad caenam** (cen. AOW, coen. *vg.*) **magnam dei** *etiam Tyc.*[H] (*semel*) *Baed.*[SO] *Beat.* (XI. ii. 2; XI. iii. 9) *cum gr.* ℵAPQ 2. *al. pler.* εἰς τὸ (PQ 4. *al.*[61] τὸν) δεῖπνον τὸ (4. *al.*[54] τὸν) μέγα (4. *al.*[46] μέγαν) τοῦ Θεοῦ, *cf. gr.* 61. *al.*[3] > εἰς τ. δ. τ. Θ. τ. μ.: *gr.* E 1. *al.*[37] εἰς τὸ (21. *al.*[11] τὸν) δ. τοῦ μεγάλου Θ.; ad c. m. *tantum* ϛ *Tyc.*[H] (*semel*) *Baed.*[D]; ad c. dei *tantum gig. Beat.* (*lemm.*), *cf.*

et carnes tribunorum
et carnes fortium et carnes
equorum et sedentium in ipsis
et carnes omnium liberorum
ac seruorum et pusillorum
ac magnorum.
19 Et uidi bestiam et reges
terrae et exercitus eorum
congregatos ad faciendum
proelium
cum illo qui sedebat in equo
et cum exercitu eius
20 et adprehensa est bestia
et cum illo pseudopropheta
qui fecit signa coram ipso
quibus seduxit eos

---

ad c. domini *tantum Cassiod.* (*comm. libere*); *deinde* + omnipotens *Ber. sine auct. gr.*

18. **ut** (huti C) **manducetis**, *gr.* ἵνα φάγητε ℵQ 79. *al.*[4] -ται): ut edatis *Prim.* **carnes** (carnis Σ*) **regum** (*bis scr.* O*) **et**: *gr.* 104. 151 *om.* **et** *pr.* . . . **fortium**: *def. Baed.*[SO], *cf. gr.* 1. *al.*[2] (*qui om.* καὶ σάρκας χιλιάρχων) *et* 53. *al.*[3] (*qui om.* κ. σ. ἰσχυρῶν). **carnes** *sec. etiam Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; XI. ii. 2) *cum gr. paene omn.* σάρκας: *om. Beat.* (*praef.* v. 86) *cum gr.* 57. **carnes** *tert. etiam Beat.* (*lemm.*; XI. ii. 2) *cum gr. paene omn.* σάρκας: *om. Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* v. 86) *cum gr.* 228*. forcium ΟΠ*Σ. **et** (*bis scr.* G*) *tert.* . . . **omnium**: *om. Beat.* (*praef.* v. 86; *non autem lemm. et* XI. ii. 2), *cf. gr.* 74 (*qui om.* καὶ τῶν καθημένων ἐπ' αὐ. κ. σ. πάντων). hequorum C, aequorum IΣ*U*. saedentium C, sedencium ΟΠ*. **in ipsis**, *cf. gr.* ℵ 56. *al.*[3] ἐπ' αὐτοῖς: super eos *Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*lemm.*; XI. ii. 2) = *gr.* A 14. 92 ἐπ' αὐτούς; *gr.* EPQ 1. *al. pler.* ἐπ' αὐτῶν. **carnes** *quint.*: *om. Apr. sine auct. gr.* **omnium** *cum gr. paene omn.* πάντων: *om. Ber. cum gr.* 1. *al.*[19] (*cf.* 80. 138 *qui* > ἐλευθέρων πάντων). **ac** *pr.* (hac C) *et gr. paene omn.* τε καί: et I *vg. cod. caraf. Tyc.*[H] *Prim. Apr. Beat.* (*praef.* v. 86; *lemm.*; XI. ii. 2) *Ber. et gr.* 1. *al. aliq.* καί *tantum.* **seruorum** (orum *in ras. scr.* O). **et** *sext. etiam Beat.* (*lemm.*; XI. ii. 2) *cum gr.* ℵAEP 1. *al. pler.* καί: *om.* G *Beat.* (*praef.* v. 86) *cum gr.* Q 14. *al.*[40] **ac** *sec. et gr.* EQ 2. *al.*[118] τε καί: et CGΘIT *vg. cod. caraf. gig. Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*praef.* v. 86; *lemm.*; XI. ii. 2) *Ber. et gr.* ℵAP 1. *al. mu.* καί *tantum.*

19. **et** *sec.*, *gr.* καί (39 *om.*): ac *diu.* terre ΟΠ[c]W. **exercitus eorum** *cum gr. plur.* τὰ στρατεύματα αὐτῶν: *gr.* A 6. *al.*[5] τὰ στ. αὐτοῦ; *gr.* 53 τὰ στ. *tantum.* **congregatos** (congregatus Σ*), *cf.* collectos *Prim.*, *cum gr. omn.* συνηγμένα: congregatum *Tyc.*[H] (*ad init. pericopes—habet autem* exercitus *supra*). **ad faciendum** (faciemd. O) *etiam Beat.* (XI. iii. 1): facere *Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* v. 87; *lemm.*) = ποιῆσαι. **proelium** (prael. CDϚℭ, prel. ΟΠ[c]W) *etiam Baed.*[D] *Beat.* (XI. iii. 1): bellum *gig. Tyc.*[H] *Prim. Baed.*[SO] *Beat.* (*praef.* v. 87; *lemm.*); *gr.* τὸν (EP 1. *al. pler. om.*) πόλεμον. **cum illo qui** (quae D[teste Gwynn]; *om.* O*) **sedebat** (saed. C) **in equo** (heq. C, aeq. Π*ΣU*), *cf.* c. il. q. sedet in eq. *gig.*, *et* c. sedente super equum *Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* v. 87; *lemm.*), *cum gr. omn.* μετὰ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου (46. *al.*[2] *om.* ἐπὶ τ. ἵπ.): c. sedente super equum album *Prim.—cf. uerss.* 11 *et* 21; c. illo et qui sedebat in equo albo *Beat.* (XI. iii. 1). **et** *quart.*: *om.* FU *sine auct. gr.* exercitum A*.

qui . . .[20] **illo**: *om.* I.

20. **adprehensa** (adpraeh. ACFΘΣT, appreh. OVW *vg.*, appraeh. K) **est bestia** *etiam Beat.* (*lemm.*; XI. iii. 4), *gr.* ἐπιάσθη τὸ θηρίον: capta est b. *gig. Beat.* (*praef.* v. 88). **et** *sec.*: *om.* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 840 = *prom. et praed. dei* iv. 5) *Prim. sine auct. gr.* **cum illo pseudopropheta** (seud. A*, phseud. I, pseudoprophaeta U), *cf.* c. illa pseudopropheta (pseodoprofeta D, pseudo *in ras. scr.* Σ[2]) DΘO[c]Σ[c]W *c dem. diu.*[c] *Baed.*[D] (et *pr.* . . . eius *def.* [SO]), c. eo ps. *Beat.* (*praef.* v. 88), *et* c. ea ps. *vg. cod. caraf. haf.*, *cum gr.* ℵE 1. *al. mu.* μετ' (E 1. *al. fere*[30] μετὰ) αὐτοῦ (E 1 *al. fere*[30] τούτου; 38 αὐτό; 241 τοῦτο) ὁ (210 *om.*) ψευδοπροφήτης—*cf. etiam* qui c. illa erat ps. *gig. cum gr.* PQ 2. *al.*[102] ὁ μετ' (138 μετὰ) αὐτοῦ (138 τούτου; P 59. *al.*[7] + ὁ) ψ.: c. illo pseudoprophetae FKV *Beat.* (*lemm.*; XI. iii. 5), *cf.* c. illa pseudoprophete O*, *cum gr.* 32 οἱ μετ' αὐ. ψευδοπροφῆται—*cf. etiam gr.* A 41. 129 οἱ μετ' αὐ. ὁ (41. 129 *om.*) ψευδοπροφήτης, *gr.* 39 ὁ μετ' αὐ. ψευδοπροφῆται, *et* xx. 10; pseudopropheta *tantum Ber. cum gr.* 113 ὁ ψευδοπροφήτης *tantum*; *deinde* + et OϚ *sine auct. gr.* **qui** *pr.* . . . **ipso**: *def. Beat.* (*comm.*). **qui fecit**, *cf.* q. fecerat '*Prosp.*' *Prim. Beat.* (*praef.* v. 88), *et gr. paene omn.* ὁ ποιήσας—*cf. etiam* q. fecerunt *Beat.* (*lemm.*): q. facit *Apr. et gr.* 159 ὁ ποιῶν. **signa** *etiam Beat.* (*lemm.*) *cum gr. paene omn.* τὰ σημεῖα: signum *Beat.* (*praef.* v. 88) *cum gr.* 46. *al.*[3] τὸ σημεῖον. **coram** (quor. Σ*) **ipso**, *cf.* c. ipsa DIW *c dem. Baed.*[D] *Ber.*, in conspectu eius *Beat.* (*lemm.*), *et* sub oculis eius *Prim.*, *cum gr. omn.* ἐνώπιον αὐτοῦ: in conspectu bestiae *Beat.* (*praef.* v. 88); *om.* '*Prosp.*' **quibus**, *cf.* in quibus *gig. Beat.* (*lemm.*) = ἐν οἷς: qui *Apr. Beat.* (XI. iii. 5); *deinde* + signis '*Prosp.*' *Prim.* (*infra*) *sine auct. gr.*, + et *haf. cum gr.* 178. *al.*[2] *qui add.* καί. **seduxit** (saed. C, sedixit G*[ut uidetur] Σ*) = ἐπλάνησεν: seducit *Apr.*; seducti erant *Prim.* (*infra*).

qui acceperunt caracterem
bestiae
qui et adorant imaginem eius
uiui missi sunt hi duo in stagnum
ignis ardentis sulphure
21 et ceteri occisi sunt in gladio
sedentis super equum
qui procedit de ore ipsius
et omnes aues saturatae
sunt carnibus eorum.
XX. 1 Et uidi angelum descendentem
de caelo habentem

---

eos (+ *ras.* I *lit.* F) **qui acceperunt** (accip. DΠ*) *etiam Beat.* (XI. iii. 5), *cf.* q. acceperant *Prim.* (*infra*): accipientes *Beat.* (*lemm.*); *gr.* τοὺς λαβόντας (104. *al.*^{6} λαμβάνοντας). **caracterem** (carect. D, charact. I *vg.*, characth. Π) *etiam Beat.* (XI. iii. 5), *cf.* caracter CΘT: notam *gig. Beat.* (*lemm.*); scriptionem '*Prosp.*'; caragma *Prim.* (*infra*); *gr.* τὸ χάραγμα; *cf.* xiii. 16, *etc.* **bestiae** (-tie OΠ^{c}W): *om. haf.*; *deinde* + in fronte et in manu sua '*Prosp.*' (*ex* xiii. 16, xiv. 9, *et* xx. 4). **qui et adorant** (nt *in ras. scr.* G) AFGKΠUV *Tisch.*, *cf.* > et (+ hi *gig.*) q. adorant ΘO *Bentl. diu. gig.*, et adorantes *Beat.* (*lemm.*; XI. iii. 6), *et gr. paene omn.* καὶ τοὺς προσκυνοῦντας: q. et adorauerunt I, *cf.* > et q. adorauerunt (hadorau. C, adorab. T) CDΣTW *vg. cod. caraf. c dem. haf. Baed.*^{D} *Ber.*, q. adorauerunt *tantum Apr.*, *et gr.* 176. 206 κ. τ. προσκυνήσαντας; adorare *Prim.* (*infra*). **imaginem** (hym. C), *cf.* simulacrum *Beat.* (*lemm.*; XI. iii. 6), *cum gr. paene omn.* τῇ (ℵ* 38. *al.*^{12} τὴν) εἰκόνι (ℵ* 38. *al.*^{12} εἰκόνα): *gr.* Q τὸ χάραγμα. **eius** (αὐτοῦ): ipsius *gig.*; illius *Prim.* (*infra*); *deinde gr.* 130. *al.*^{2} + καί. **seduxit . . . eius**: seducti erant adorare imaginem bestiae et qui acceperant caragma illius *Prim.* **uiui missi** (si *in ras. scr.* Σ^{2}) **sunt** (*in ras. scr.* Σ^{2}) **hi** (hii CDG^{1}OΠTW; *in ras. scr.* Σ^{2}) **duo** (ii D), *cf.* uiuentes m. s. ipsi d. *Beat.* (*praef.* v. 88; *lemm.*), *cum ord. gr. paene omn.* ζῶντες ἐβλήθησαν (1. *al.*^{35} βληθήσονται) οἱ δύο: > hi d. uiuentes m. s. *Beat.* (XI. iii. 8), *cf.* > isti uiui . . . m. s. *libere* '*Prosp.*' (*infra*); *gr.* 130 > ἐβλ. οἱ δ. ζ.; m. s. hi d. *tantum* I *et* m. s. isti d. *tantum Prim.*; uiui m. s. *tantum gig. cum gr.* 75. 215 ζ. ἐβλ. (*sine* οἱ δ.). **in stagnum** (stangn. O) *etiam Iren.* (*int. infra bis*) *cum gr. paene omn.* εἰς τὴν λίμνην: in caminum *Iren.* (*int. infra semel*) *cum gr.* 130. 179** εἰς τὴν κάμινον—*cf.* xx. 10 *et* 15, *item* Matt. xiii. 42, 50, *et* Apoc. i. 15; *deinde* + magnum D *sine auct. gr.* **ignis** *cum gr. paene omn.* τοῦ πυρός: *om.* CT *cum gr.* 14. 92. **ardentis** = *gr.* ℵAE*^{uiditur} P 67. *al.*^{5} τῆς καιομένης: ardentem *gig.* = *gr.* E^{c}Q 1. *al. paene omn.* τὴν καιομένην, *cf.* ardens '*Prosp.*' (*infra*); *deinde* + et Θ϶𝔓 *gig. Baed. Beat.* (*praef.* v. 88; *non autem lemm. et* XI. iii. 8—*adnotat Luc. Brug.* '*Non interiicias coniunctionem* et *ante* sulphure'), + igne et '*Prosp.*' (*infra*) *Prim.*, *sine auct. gr.* **sulphure** (-phurae IU*V, -phore CFΠ*, -fure Σ^{c}, -fore Σ*T; sulphur Θ^{c}): in sulphure *Beat.* (*lemm.*; XI. iii. 8) = ἐν (E 1. *al. mu.* + τῷ) θείῳ, *cf.* in sulphur *gig.*; sulphuris (-phoris D) D϶ *haf. Baed. Beat.* (*praef.* v. 88). **in stag. ig. ard. sul.**: *cf.* xx. 10 *et* xxi. 8. *Libere citat Iren.* (*int.* V. xxviii. 2) 'quapropter et iuste in stagnum proicietur ignis', (V. xxix. 2) 'in caminum mittatur ignis', (V. xxx. 4) 'illum quidem et oboedientes ei in stagnum ignis mittens'. *Una cum* xx. 10 *citat* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 847 = *prom. et praed. dei* iv. 12) 'isti uiui simul missi sunt in stagnum ardens igne et sulphure et cruciabuntur illic in saecula saeculorum.'

*ar*dentis sulphure . . . [21] se*dentis*: *om.* O*.

21. **et ceteri** (caet. DΣU*϶𝔓) *etiam Baed.*^{SO} = *gr. paene omn.* καὶ οἱ λοιποί: reliqui uero *Beat.* (*praef.* v. 90; *lemm.*; XI. iii. 9); ceteri *tantum Baed.*^{D} = *gr.* 200 οἱ λ. (*sine* κ.). **hoccisi** C, occissi O^{c}. **in gladio** = ἐν τῇ (146. 155 *om.*) ῥομφαίᾳ: gl. *tantum diu. gig. Prim. Beat.* (*praef.* v. 90; *lemm.*; XI. iii. 9). **sedentis** (saed. C; *se*dentes O*), *cf.* eius sedentis *Apr.*, *et gr.* τοῦ (95 αὐτοῦ τοῦ; 57 *om.*) καθημένου: eius qui sedet *gig.* **super equum** (heq. C, aeq. IΠ*Σ*U*, equm D), *cf.* super equo *Apr.*, *et gr. paene omn.* ἐπὶ (146. 155 *om.*) τοῦ (172. 217 τῷ; 159. 236 *om.*) ἵππου (172. 217 ἵππῳ): in equo *gig.* = *gr.* 200 ἐν τῷ ἵππῳ; *deinde* + album *Prim. sine auct. gr.*—*cf.* uerss. 11 *et* 19. **qui procedit**: q. procedebat W *Apr. Ber.*; q. exierat *Prim.*; exeunte *Beat.* (*praef.* v. 90; *lemm.*; XI. iii. 9); *gr.* τῇ ἐξελθούσῃ (57. 141 ἐκπορευομένῃ). **de ore** (hore C): *gr.* ἐκ (61. *al.*^{3} ἀπὸ) τοῦ στόματος. **ipsius** (αὐτοῦ): eius D *gig. Prim. Beat.* (*praef.* v. 90; *lemm.*; XI. iii. 9). **saturatae** (-te IOΣ*; saturati W) **sunt**, *gr.* ἐχορτάσθησαν: satiatae sunt *Prim.* **carnibus eorum**: ex c. eor. *Prim. et gr. paene omn.* ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν (59. *al.*^{3} αὐτοῦ), *cf.* de (*sup. lin.* T) c. eor. TW *Baed. Beat.* (*praef.* v. 90; *lemm.*; XI. iii. 9, 10) *Ber. et gr.* 47 ἀπὸ τ. σ. αὐ.

xx. 1 **et uidi** . . . xxi. 5 **omnia**: *def. Prim.*

XX. 1. **angelum** (hang. C, ang~ D) *cum gr. plur.* ἄγγελον *tantum*: alium ang. Σ *Tyc.*^{H} *Beat.* (*praef.* v. 92; *lemm.*; XI. iv. 1) *cum gr.* ℵ^{a} 32. *al.*^{4} ἄλλον ἄγγ., *cf. gr.* 16. *al.*^{3} > ἄγγ. ἄλλον, *et* x. 1, xviii. 1, xix. 17. **descendentem** (discend. DΣ*, decend. O*, descentem A*, descendem Θ; ascendentem *haf.*) **de caelo** (cel. OW) *cum ord. gr. paene omn.* καταβαίνοντα ἐκ (113 ἀπὸ) τοῦ

clauem abyssi
et catenam magnam
in manu sua
2 et adprehendit draconem
serpentem antiquum
qui est diabolus et satanas
et ligauit eum per annos mille
3 et misit eum in abyssum
et clausit et signauit
super illum
ut non seducat amplius gentes
donec consummentur
mille anni.
Post haec oportet illum

(113 *om.*) οὐρανοῦ: *gr.* 119. *al.*[4] > ἐκ τ. οὐρ. κ.; *gr.* ℵ* κ. *tantum*; *deinde* + et Σ *sine auct. gr.* baben G. **clauem** (-uim Σ*, -bem T) **abyssi** (hab. C, abysi Σ, abissi Θ[c]W) **et** *cum gr. omn.* τὴν κλεῖν (1. *al. mu.* κλεῖδα) τῆς ἀβύσσου καί: *om.* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 839 = *prom. et praed. dei* iv. 4). **catenam** (cath. Π) **magnam** = *gr. omn.* ἅλυσιν μεγάλην (222 + ἰσχυράν), *cf.* catena magna I *Tyc.*[H]: catenam *tantum Uict.-Pet.*[ΦS] *Aug.* (vii. 580). **in manu** (mani O; + eius *deinde exp.* D) **sua** = *gr.* ℵ 38. *al.*[4] ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ: *gr. plur.* ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐ.

2. **adprehendit** (adpraeh. ACFΘIT, appreh. VW *vg.*, appraeh. K) *etiam Beat.* (XI. iv. 5), *gr.* ἐκράτησεν: tenuit *gig. Uict.-Pet.*[ΦS] *Tyc.*[H] *Aug.* (vii. 580) *Beat.* (*praef.* v. 92; *lemm.*; XI. iv. 1). **draconem** (drach. CF, dracc. G[c], drocc. G*) **serpentem antiquum** (han. C), *cf.* dr. anguem ant. *Tyc.*[H] *Beat.* (XI. iv. 1), *cum gr. plur.* τὸν δράκοντα τὸν (A 178. *al.*[2] ὁ) ὄφιν (A 178. *al.*[2] -ις) τὸν (A 178. *al.*[2] ὁ) ἀρχαῖον (A 178. *al.*[2] -ος)—*cf. etiam* dr. illum serpentem ant. *Uict.-Pet.*[ΦS] *Aug. et* dr. illum serpentem uetustum *libere Iren.* (*int.* III. xxiii. 7): dr. et serpentem antiqum (*sic*) D *et* dr. et anguem antiquum *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* 187 τ. δρ. καὶ τ. ὄφ. τ. ἀρχ.; dr. illum magnum illum serpentem antiquum '*Prosp.*' (*P. L.* li. 840 = *prom. et praed. dei* iv. 4); *gr.* 21. *al.*[10] τ. δρ. τ. ἀρχ. *tantum*; δρ. *tantum Apr. Beat.* (*praef.* v. 92; XI. iv. 5). **qui est diabolus** (-bulus CI, zabulus D) *etiam Beat.* (*lemm.*; XI. iv. 1) *cum gr. omn.* ὅς (ℵ 44. *al.*[4] ὅ) ἐστιν ὁ (AEQ 1. *al. pler. om.*) διάβολος—*cf.* id est diabolum *Beat.* (*praef.* v. 92): q. uocatur d. '*Prosp.*' *Beat.* (XI. iv. 5) *Ber.*, *cf.* q. uocabatur d. G *Apr.*, q. cognominatus est d. *Uict.-Pet.*[ΦS] *Aug.*, *et* xii. 9. **et satanas** (sath. CIOΠW): *om. Beat.* (*praef.* v. 92; *non autem lemm. et* XI. iv. 1, 5) *cum gr.* 143; *deinde gr.* EQ 2. *al.*[128] + ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην—*ex* xii. 9, *non autem latt.* **ligauit** (ligabit T) *etiam* Π[text.] *Apr.* (*hic*), *gr.* ἔδησεν: alligauit Π[mg.] *gig. Uict.-Pet.*[ΦS] *Aug.* '*Prosp.*' *Cassiod.* (*comm. semel*), *cf.* alligans *Iren.* (*int. libere*); religauit W *Apr.* (*uide uers.* 3 *infra*) *Ber.*, *cf.* religatum *libere Cassiod.* (*comm. semel*). **eum** (αὐτόν): illum *Uict.-Pet.*[ΦS] *Aug.*; *deinde* + in abyssum *Beat.* (*praef.* v. 92; *non autem alibi*) *sine auct. gr.* **per annos mille** (mill||e Σ), *cf.* annos m. *tantum* (*Bentl.*) *Tyc.*[H] = χίλια ἔτη: annis m. *gig. Beat.* (*praef.* v. 92; *lemm.*; XI. iv. 1, 5), *cf.* > m. annis *Uict.-Pet.*[ΦS] *Aug.* '*Prosp.*' *Cassiod.* (*comm.*).

per ann. m. . . . 3 eum: *gr.* ℵ *om.*

3. **et misit** (missit D) = καὶ ἔβαλεν (61. *al.*[2] ἔβαλλεν): mittit *tantum Tyc.*[H] (*ad init. pericopes*). **eum** *etiam Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 646, lxxvi. 649), *cf.* illum *Uict.-Pet.*[ΦS] *Aug.* (vii. 580), *cum gr. omn.* αὐτόν: *om.* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 840 = *prom. et praed. dei* iv. 4) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 77). **habyssum** C, abysum Σ, abissum Θ[c]TW. **clausit** (clusit ACGIT, clussit D) *cum gr. paene omn.* ἔκλεισεν: *gr.* 1. *al.*[22] ἔδησεν—*cf. uers.* 2 *supra et* religauit *Apr.* (*infra*); *deinde* 1. *al. pauc.* + αὐτόν, *non autem latt.* **et misit . . . clausit**: in abysso eum religauit *Apr.* **signauit** = ἐσφράγισεν: signabit T. **super illum** *etiam Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 77) *Beat.* (XI. iv. 8), *cf.* super eum W *Uict.-Pet.*[ΦS] *Tyc.*[H] *Aug.* '*Prosp.*' *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 649) *Beat.* (*praef.* v. 92; *lemm.*; XI. iv. 1, 9) *Ber.*, *et* supra eum *gig.*, *cum gr. paene omn.* ἐπάνω αὐτοῦ: *gr.* A ἐμμένως αὐτόν; *gr.* 113 *om.* **ut** (huti C) **non seducat amplius** (ham. C), *cf.* ne s. am. *Baed.*[SO] *Beat.* (*praef.* v. 92; *lemm.*; XI. iv. 1), ut ne s. am. *Baed.*[D], ut non seduceret etiam *Uict.-Pet.*[ΦS] (*semel*), *et* ut non seduceret iam *Aug.*, *cum ord. gr.* ℵAQ 2. *al. pler.* ἵνα μὴ πλανήσῃ (ℵ 12. *al.*[5] -σει; Q 2. *al.*[134] πλανᾷ) ἔτι: > ne ultra seduceret '*Prosp.*'; ut non seducat *tantum Uict.-Pet.*[ΦS] (*libere semel*), *cf.* ne seducat *tantum Tyc.*[H] *Beat.* (XI. iv. 10), *et* ut non seduceret *tantum Uict.-Pet.*[ΦS] (*libere semel*), *cum gr.* E 1. *al.*[20] ἵνα μὴ πλανήσῃ (14. *al.*[3] πλανᾷ) *tantum*. **gentes** *etiam Beat.* (*lemm.*; XI. iv. 1, 8), *cf.* nationes *Tyc.*[H] '*Prosp.*', *cum gr. omn.* τὰ ἔθνη: homines *Beat.* (*praef.* v. 92); *om. Beat.* (XI. iv. 10). **et clausit . . . gentes**: > ut non sed. am. g. et cl. et sig. super illum Π. **donec** *etiam Beat.* (XI. iv. 10, 14), *gr.* ἄχρι (119. *al.*[3] ἄχρις οὗ): usquedum *Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* v. 92; *lemm.*; XI. iv. 1). **consummentur** (consumen. ΘOIIΣ), *cf.* consumerentur *Beat.* (XI. iv. 14), *gr.* τελεσθῇ (25. *al.*[16] τελεσθῶσι; 59. *al.*[3] τελεσθῆναι): finiantur *Uict.-Pet.*[ΦS] *Tyc.*[H] *Aug.* '*Prosp.*' *Beat.* (*praef.* v. 92; *lemm.*; XI. iv. 1, 10). **mill||e** Σ. **post haec** (hec G) *etiam Tyc.*[H] (*semel*), *cf.* post ea *Tyc.*[H] (*semel libere*), *cum gr.* ℵAQ 2. *al.*[82] μετὰ ταῦτα: et (*in ras. scr.* Σ[2]) p.

solui modico tempore
4 et uidi sedes et sederunt
super eas
et iudicium datum est illis
et animas decollatorum
propter testimonium iesu
et propter uerbum dei
et qui non adorauerunt
bestiam neque imaginem eius
nec acceperunt caracterem
eius in frontibus aut in manibus suis
et uixerunt et regnauerunt

haec (hec OW; hoc ϛ) KOΠΣ^{2}VW *vg. cod. caraf. c dem. haf. cum gr.* E 1. *al. permu.* καὶ μ. τ., *cf. gr.* 29. *al.*^{3} μ. δὲ τ. **oportet** (hop. C) **illum solui** (soluere *Beat.* XI. vii. 9) **modico** (in m. *Apr.* (*comm., non autem lemm.*); modicum I *dem.*) **tempore** (temporum O*; tempus *dem.*) *etiam Baed.*^{D} *Beat.* (XI. vii. 9), *cf.* op. eum solui (soluere *Beat.* XI. iv. 14) m. t. *Tyc.*^{H} (*semel*) *Baed.*^{SO} *Beat.* (*praef.* v. 92; *lemm.*; XI. iv. 14), *et* op. eum s. breui (in br. '*Prosp.*') t. *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Aug.* '*Prosp.*', *cum ord. gr.* ℵ 1. *al. permu.* δεῖ αὐτὸν λυθῆναι μικρὸν χρόνον (59. 113 > χρ. μ.): *gr.* AQ 2. *al.*^{90} > δεῖ (7 *om.*) λ. αὐ. μ. χρ. (143 > χρ. μ.); *gr.* 114. 241 χρῇ λ. μ. χρ. (*sine* αὐ.); > modico t. soluendus est *Tyc.*^{H} (*semel libere*). **post . . . tempore** : *in ras. scr.* Σ^{2}.

4. **sedes** (saed. C) *etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi}$, *cf.* thronos *Beat.* (*praef.* v. 95; *lemm.*; XI. v. 1), *cum gr. omn.* θρόνους : sedem *Uict.-Pet.*^{S} **sederunt** (saed. C) *etiam Baed.*^{SO} = ἐκάθισαν (E*Q 7. *al.*^{83} -θησαν), *cf.* sedentes D *Uict.-Pet.*$^{\Phi}$ *Aug.* (vii. 580) *Baed.*^{D} *Beat.* (*praef.* v. 95; *lemm.*; XI. v. 1): sedentem *Uict.-Pet.*^{S} **super eas** *etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi}$, *cf.* supra eas *gig.*, *et* super eos *Beat.* (*praef.* v. 95; *lemm.*; XI. v. 1), *cum gr.* ἐπ' (4. *al.*^{7} ἐπάνω) αὐτούς (119. *al.*^{5} αὐτῶν): super eam *Uict.-Pet.*^{S} **et** (*om. Baed.*^{O}) **iudicium** (-tium W) **datum est illis**, *cf.* et iud. d. est eis *Beat.* (*praef.* v. 95; *lemm.*; XI. v. 1), *cum ord. gr. paene omn.* καὶ κρίμα ἐδόθη αὐτοῖς : *gr.* 25. *al.*^{6} > κ. ἐδ. κρ. αὐ.; *gr.* 189 > κ. ἐδ. αὐ. κρ.; *gr.* 103. *al.*^{2} κ. ἐδ. αὐ. *tantum*; et iud. d. est *tantum Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Aug.*; *gr.* 143 *om. omnino.* **et** *quart.* : + uidi D *Cypr.* (*ad Fort.* 12 *ad init. pericopes*) *Baed.*^{D} (*non autem* ^{SO}) *Beat.* (*praef.* v. 96; *lemm.*; XI. v. 6) *cum gr.* 56. *al.*^{9} *qui add.* εἶδον (143 ἰδών)—*cf.* vi. 9. **animas** *etiam Baed.*^{D} = τὰς ψυχάς : animae *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Aug. Baed.*^{SO} *Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 496 *libere* = *Aug.*); *gr.* 119. *al.*^{4} ταῖς ψυχαῖς. **decollatorum** (decolat. D) *et gr.* τῶν πεπελεκισμένων (25. *al.*^{10} -κημένων; A πεπολεμημένων): interfectorum ΠW *Ber.*; occisorum *gig. Cypr. Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Aug. Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 496) *Beat.* (*praef.* v. 96; *lemm.*; XV. v. 6)—*cf.* vi. 9. **propter testimonium iesu** (ihesu C) **et** (*om.* O*) **propter uerbum dei** (*om.* W) *etiam Beat.* (*lemm.*; XI. v. 6) *cum ord. gr. paene omn.* διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ (63 τοῦ Θεοῦ) καὶ (40. 210 *om.*) διὰ (80. 138 *om.*—*cf. Cypr. Beat. Ber. infra*) τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, *cf.* pr. nomen ie. et sermonem d. *Cypr.*$^{codd.}$: > pr. uerbum d. et testimonium ie. *Beat.* (*praef.* v. 96) *Ber.*, *cf.* > pr. nomen d. et testimonium ie. *Cypr.*^{V}; *gr.* 59 διὰ τ. μαρτ. Ἰησ. *tantum.* **et qui**, *cf.* et quicumque *Cypr. Beat.* (*lemm.*; XI. v. 7) = *gr. plur.* καὶ οἵτινες : et si qui *gig. Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Aug. cum gr.* 63. *al.*^{2} καὶ εἴ τινες, *cf.* si qui *Tyc.*^{H} (*infra*), *et gr.* ℵ εἴ τινες οὖν. **non adorauerunt** (had. C, adoraberunt T) **bestiam neque** (nec *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Tyc.*^{H} (*infra*) *Aug.*; et *Ber.*) **imaginem** (hym. C) **eius** *cum ord. gr.* οὐ προσεκύνησαν (25. *al.*^{4} προσεκύνουν) τὸ (E 1. *al. permu.* τῷ) θηρίον (E 1. *al. permu.* θηρίῳ) οὐδὲ (E 1. *al. permu.* οὔτε; 188 καὶ) τὴν (7. *al.*^{67} τῇ) εἰκόνα (7. *al.*^{67} εἰκόνι) αὐτοῦ : > im. bestiae non ad. *tantum Cypr.*$^{codd.}$ *et* > non ad. im. b. *tantum Cypr.*^{R} *contra ord. gr.* **nec**, *cf.* neque *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Tyc.*^{H} (*infra*) *Aug. Baed.*^{D} (nec . . . suis *def.* ^{SO}), *cum gr.* 111 οὐδέ : et non *Beat.* (*lemm.*; XI. v. 7) *cum gr. paene omn.* καὶ οὐκ. acciperunt DGΠ*Σ*. **caracterem** (charact. I *vg.*, caracth. Π, carect. D), *cf.* caracter CΘT, *et gr.* τὸ χάραγμα : inscriptionem *Cypr.*$^{codd.}$ *Tyc.*^{H} (*infra*) *Aug.*; scriptionem *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$; notam *gig. Beat.* (*lemm.*; XI. v. 7); notam et inscriptionem *Cypr.*^{V}; *cf.* xiii. 16, *etc.* **eius** *sec. cum gr.* 59 αὐτοῦ : *gr.* 32. *al.*^{10} τοῦ θηρίου; *om.* CGΘIΣT *Bentl. c gig. haf. Cypr. Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Tyc.*^{H} (*infra*) *Aug. Apr. Baed.*^{D} *Beat.* (*lemm.*; XI. v. 7) *cum gr. paene omn.* **in frontibus** *et gr.* 7. *al.*^{36} ἐπὶ τῶν μετώπων : in fronte *gig. Cypr. Uict.-Pet.*$^{\Phi}$ *Tyc.*^{H} (*infra*) *Aug. et gr.* 40. *al.*^{3} ἐπὶ τῷ μετώπῳ, *cf.* in frontem *Uict.-Pet.*^{S}, *et* super frontem *Beat.* (*lemm.*; XI. v. 7) = *gr. plur.* ἐπὶ τὸ μέτωπον; *deinde* + suis CΣ*T *haf. Cassiod.* (*comm. libere*), + suam *Beat.* (*lemm.*; XI. v. 7), *cum gr.* E 1. *al. fere*^{100} *qui add.* αὐτῶν. **aut** *cum gr.* 119. *al.*^{6} ἤ : *gr. paene omn.* καί. **in manibus suis** (*om. Baed.*^{D}) *et gr.* 176. 206 ἐπὶ τῶν χειρῶν αὐτῶν, *cf. gr.* 25. *al.*^{5} ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐ. : in manu sua *gig. Cypr. Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Tyc.*^{H} (*infra*) *Aug.*, *cf.* super manum suam *Beat.* (*lemm.*; XI. v. 7) *cum gr. paene omn.* ἐπὶ (95 *om.*) τὴν χεῖρα αὐτῶν (26. *al.*^{2} αὐτοῦ). **aut in m. suis** : *om.* T* *cum gr.* 12. 218. **et qui . . . suis** : si qui non adorauerunt bestiam nec imaginem eius neque acceperunt inscriptionem in fronte aut in manu sua *libere Tyc.*^{H} (*in Apoc.* xiii. 15—*q.u.*). **et uixerunt** *cum gr. paene omn.* καὶ ἔζησαν : hii omnes u. D; u. *tantum* Π *Beat.* (*lemm.*; XI. v. 11) *Ber.*; *om. omnino Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Aug. cum gr.* 143. **regnauerunt** (-berunt T) = ἐβασίλευσαν : regnabunt *Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 697; *cf.*

cum christo mille annis
5 ceteri mortuorum non uixe-
runt donec consummentur
mille anni.
Haec est resurrectio prima
6 beatus et sanctus qui habet partem
in resurrectione prima
in his secunda mors non habet
potestatem
sed erunt sacerdotes dei et christi
et regnabunt cum illo
mille annis
7 et cum consummati fuerint
mille anni

---

regnent *libere* 496)—*cf. uers.* 6, v. 10, *et* xxii. 5. **cum christo** *etiam Uict.-Pet.*^{A} *cum gr. omn.* μετὰ τοῦ (E 1. *al. pauc. om.*) Χριστοῦ: c. iesu *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Aug.* **mille annis** *etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Tyc.*^{Hv} = *gr.* 130 χιλίοις ἔτεσι: m. annos *Uict.-Pet.*^{A} *Tyc.*^{Hm} *Beat.* (*lemm.*; XI. v. 11) = *gr. paene omn.* χίλια (Q 2. *al. longe plu.* τὰ χ.) ἔτη; *om. Cypr.* (*in fine pericopes*).

5. *Uers. om. Beat.* (*lemm.*). **ceteri . . . anni**: *om. Uict.-Pet.*^{A} (*non autem* $^{\Phi S}$) *cum gr.* ℵ 2. *al.*^{69} **ceteri** (caet. IΣϚ𝔓) *etiam Baed.*^{SO}, *cf.* reliqui *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Aug.* (vii. 580), *cum gr.* A 111. 200 οἱ λοιποί *tantum*: et ceteri (caet. D) DΠ *dem. Baed.*^{D} *cum gr.* EQ 1. *al.*^{110} καὶ οἱ λ.; c. uero *Ber.*, *cf. gr.* 56. *al. pauc.* οἱ δὲ λ.; et c. uero W. **mortuorum** *cum gr. plur.* τῶν νεκρῶν: *gr.* Q 32. *al.*^{8} τ. ἀνθρώπων; eorum *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Aug.*; *om. Ber.* **uixerunt** = *gr.* AEQ 4. *al. pler.* ἔζησαν: *gr.* 1. *al.*^{11} ἀνέστησαν *apud latinos non redduntur.* **consummentur** (consumen. ΘΟΣ; *inter* m *sec. et* e *ras.* 2 *litt.* K), *cf.* consummati sunt *gig.*. *gr.* τελεσθῇ (Q -σθει; 21. *al.*^{14} τελεσθῶσι; 38. *al.*^{4} τελεσθῆναι): finiantur *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Aug.* **anni**: + *ras.* 1 *lit.* F; *gr.* 7. *al.*^{5} + ὅτι. **donec . . . anni**: *om. Apr.* **haec** (hec OW) = αὕτη: hoc D. **est resurrectio prima** *etiam Tyc.*^{H} (*semel*), > r. pr. est *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Aug.*, *et* r. pr. (*sine* est) CT *Uict.-Pet.*^{A}, *cum ord. gr.* ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη: > est pr. r. *Tyc.*^{H} (*semel*) *contra ord. gr.*

6. *Ad init. gr.* 18. *al.*^{32} + καί, *non autem latt.* **beatus**: + est *dem. sine auct. gr.*; + enim *ad init. pericopes* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 736 = *prom. et praed. dei* i. 2), + itaque *ad init. pericopes Ambr.* (*luc.* viii. 26; *non autem ps.* i. 54). **et** (*om.* Π*) **sanctus** *cum gr. paene omn.* καὶ (32. *al.*^{3} + ὁ) ἅγιος: *om. Orig.* (*int.* iii. 105; iii. 139 = *Hieron.* v. 868) *Ambr.* (*ps.* i. 54, *luc.* viii. 26) *Iust.* (*P. L.* lxvii. 971) *Ber. cum gr.* 14. *al.*^{2}; *deinde* + est *Uict.-Pet.*$^{\Phi}$ (*non autem* ^{AS}) *Aug.* (vii. 580) *Aileran.* (*P. L.* lxxx. 340) *sine auct. gr.* **qui habet** *etiam Ambr.* (*ps.* i. 54), *gr.* ὁ (200 *om.*) ἔχων: q. habuerit *Ambr.* (*luc.* viii. 26). **partem in resurrectione** (resurrectionem FΣ*) **prima** *etiam Uict.-Pet.*^{A} (*semel*) *cum ord. gr. omn.* μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει (61. *al.*^{2} + αὐτοῦ) τῇ πρώτῃ: > part. in (+ hac '*Prosp.*') pr. r. Π *Ambr.* (*ps.* i. 54, *luc.* viii. 26) '*Prosp.*' *et* > part. in pr. anastase *Uict.-Pet.*^{A} (*semel*); > in hac pr. r. part. *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Aug.*; *deinde* + et KΣ^{2} *c haf. sine auct. gr.* **in his** (hiis DW; bis O; + uel in hoc *sup. lin. Baed.*^{D}—in his . . . potestatem *def.* ^{SO}), *cf.* in eis '*Fulg.*' (*P. L.* lxv. 712) *Beat.* (*praef.* v. 97; *lemm.*; XI. v. 17), in istis *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Aug.*, *et gr. plur.* ἐπὶ τούτων—*cf. etiam* in hos *gig.*: in hoc *Orig.* (*int.* iii. 105) *Tyc.*^{H} *Aileran.*, *cf. gr.* 46. *al.*^{2} ἐπὶ τούτου, 14. 92 ἐπὶ τούτῳ, *et* 102** ἐπὶ τοῦτο; ad hunc *Uict.-Pet.*^{A} (*bis*), *cf.* super eum *Hieron.* (v. 435), *et gr.* 21. *al.*^{15} ἐπὶ τοῦτον; in quo '*Prosp.*' **secunda** (saec. C, ·ii· D; secundo Π*) **mors** *etiam Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *cum ord. gr.* ℵAQ 2. *al.*^{155} ὁ δεύτερος θάνατος: > m. s. *Uict.-Pet.*^{A} (*bis*) *cum ord. gr.* E 1. *al. mu.* ὁ θ. ὁ δ.; *cf.* ii. 11, xx. 14, *et* xxi. 8. **non habet potestatem** *etiam Uict.-Pet.*^{A} (*bis*) *Uict.-Pet.*$^{\Phi}$ *cum ord. gr. omn.* οὐκ ἔχει ἐξουσίαν (59 *om.*), *cf.* n. habebit p. *Uict.-Pet.*^{S} *Beat.* (*praef.* v. 97; *lemm.*; XI. v. 17): > p. n. habet D. set O. herunt C. **sacerdotes** *etiam Baed.* (*P. L.* xci. 497, 826) '*alia editio*' *ap. Baed.* (*hic*) *cum gr. omn.* ἱερεῖς: sancti (+ al sacerdotes *in mg.* Θ) Θ *Baed.* (*hic*); *om.* U*. **dei et christi** *etiam* '*alia editio*' *ap. Baed.* (*hic* ^{D}) *Beat.* (*lemm.*; XI. v. 17) *cum ord. gr.* τοῦ (ℵ καὶ τοῦ; 38. *al.*^{2} τῷ) Θεοῦ (38. *al.*^{2} Θεῷ) καὶ τοῦ (38. *al.*^{2} τῷ; 146. 155 *om.*) Χριστοῦ (38 *al.*^{2} Χριστῷ), *cf.* domini et ch. *Ber.*: > ch. et dei '*alia editio*' *ap. Baed.* (*hic* ^{SO}); ch. *tantum Beat.* (*praef.* v. 97); *gr.* 16. 78 τ. Θ. *tantum*; *deinde* + eius Θ^{c}ΟΠ^{c} '*Fulg.*' *Beat.* (*lemm. et* XI. v. 17; *non autem praef.* v. 97) *cum gr.* 111. 113 *qui add.* αὐτοῦ. **regnabunt** = βασιλεύσουσιν (A 78. 155 βασιλεύουσιν): regnauerunt Π* *Ber.*—*cf. uers.* 4. **cum illo** *etiam Baed.* (*hic* ^{D}), *cf.* cum eo *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Tyc.*^{H} *Aug.* '*Fulg.*' *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 860) *Beat.* (*praef.* v. 97; *lemm.*; XI. v. 17), *cum gr.* ℵAE^{c}Q 1. *al. pler.* μετ' αὐτοῦ: c. christo W *Baed.* (*hic* ^{SO}) *Ber. cum gr.* 113 μετὰ τοῦ Χριστοῦ, *cf.* 218 μετ' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, *et uers.* 4; *gr.* 2. *al.*^{57} μετὰ ταῦτα, *cf. gr.* E* $^{ut\ uidetur}$ μετὰ τοῦτο. **mille annis** *etiam Beat.* (*praef.* v. 97): mille annos *gig. Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; XI. v. 17) = τὰ (AE 1. *al. pler. om.*) χίλια ἔτη; *om.* '*Fulg.*' (*in fine pericopes*).

7. **et cum** (quum Θ) **consummati** (-sumati ΘO) **fuerint** (in *in ras. scr.* U) **mille anni**, *cf.* et cum finiti fu. m. an. *Tyc.*^{H} *Hieron.* (v. 444) *Aug.* (vii. 588, 591) *Cassiod.* (*lemm.*) *Beat.* (*praef.* v. 98; *lemm.*; XI. vi. 1), *cum gr.* ℵAE 10. *al.*

soluetur satanas de carcere suo
8 et exibit et seducet gentes
quae sunt super quattuor
angulos terrae gog et magog
et congregabit eos in proelium
quorum numerus est sicut
harena maris

9 et ascenderunt super latitudinem terrae
et circumierunt castra
sanctorum et ciuitatem
dilectam
et descendit ignis a deo de caelo
et deuorauit eos

---

permu. καὶ ὅταν (12. *al.*^{7} ὅτε) τελεσθῇ (113 τελεσθῶσιν) τὰ χίλια ἔτη *et* 1. *al.*^{13} κ. ὅτε ἐτελέσθη (1. *al.*^{11} ἐτελέσθησαν) τ. χ. ἔτη—*cf. etiam* sed cum cons. fu. m. an. A, quod cum cons. fu. m. an. *Apr.*, cum (*sine* et) completi fu. m. an. *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxv. 646), *et* et postquam consummati fu. m. an. *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 649): *gr.* Q 2. *al.*^{73} κ. μετὰ τ. χ. ἔτη; *gr.* 53. *al.*^{4} *om.* **soluetur** = λυθήσεται: soluitur F. sathanas CIOΠU*W. **de carcere suo,** *gr.* ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ: de custodia sua *Tyc.*^{H} *Hieron. Aug. Cassiod. Beat.*

8. **et** *pr.*: + *ras.* 2 *litt.* I. **exibit** (b *in ras. scr.* U; exiuit AFΣ*), *gr.* ἐξελεύσεται (146. *al.*^{2} ἐξῆλθε): exiet CT *Bentl.* dem. gig. Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; XI. vi. 9); egredietur *Hieron.* (v. 444). **et seducet** (seducent Π (*infra*)) **gentes** *et gr.* 140 καὶ πλανήσι (*sic*) τὰ ἔθνη, *cf.* sed seducet g. *ad init. pericopes Beat.* (*praef.* v. 98): ut seducat g. *gig. Hieron.*; seducere g. *Bentl.* Beat.* (*lemm.*) *et* seducere nationes *Tyc.*^{H} *Beat.* (XI. vi. 9) = *gr. paene omn.* πλανῆσαι (ℵ 21. *al.*^{13} + πάντα—*ex* xviii. 23) τ. ἔθνη; ad seducendas nationes *Aug.* (vii. 588–9; *cf.* seductas gentes *libere* 583 *infra*) *Cassiod.* (*comm.*). **quae** (que OW; qui D) **sunt super quattuor** (quatuor IOWϛ𝔅; IIII KU; ·iiii· D *c*) **angulos** (hang. C) **terrae** (terre W, tere O) *etiam Beat.* (*praef.* v. 98), *cf.* q. sunt in q. ang. t. *Tyc.*^{Hv} *Beat.* (*lemm.*; XI. vi. 9), *et* q. sunt in quattuor (IIII^{or} *gig.*) angulis t. *gig. Tyc.*^{Hm} *Aug.* (vii. 589 *bis*), *cum gr.* AEQ 1. *al. pler.* τὰ ἐν ταῖς τέσσαρσιν γωνίαις τῆς γῆς: in q. angulis t. *tantum Hieron. cum gr.* ℵ 12. *al.*^{18} ἐν (*sine* τά) ταῖς τέσσ. γων. τῆς (ℵ* *om.*) γῆς (ℵ* *om.*); *deinde* + quod est *Beat.* (*praef.* v. 98; *non autem lemm. et* XI. vi. 9) *et gr.* 21. *al.*^{12} + καί. iog W. **et seducet . . . magog**: > gog et magog et seducent gentes q. s. super q. ang. terrae Π. **et cong. . . . proelium**: *om. Beat.* (*lemm.*). **et** (*om. ad init. pericopes Apr. Beat.* (XI. vi. 12)) **congregabit** (congregauit ADFIΠΣ *gig. Baed.* (*in Apoc.* xvi. 16^{S}); + uel uit *sup. lin.* O), *cf.* et trahet *Aug.* (vii. 589—*cf. etiam* adtrahet *libere* 583 *infra*): ut congreget *Hieron.*; *gr.* AQ 1. *al. pler.* συναγαγεῖν *et* ℵE 12. *al.*^{48} καὶ συναγαγεῖν (12 συναγάγει). **eos** *etiam Baed.* (*hic*), *gr.* αὐτούς: illos D *gig. Baed.* (*in Apoc.* xvi. 16). **in proelium** (prael. CDϛ𝔈, prel. OW) *etiam Beat.* (*praef.* v. 99; XI. vi. 12), *gr.* εἰς τὸν (E 1. *al. mu. om.*) πόλεμον: in bellum *Aug.* (vii. 583 *infra*, 589) *Beat.* (VIII. vii. 33) *et* ad bellum *Hieron.* **quorum numerus est,** *gr.* ὧν (111. *al.*^{2} *om.*) ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν (111 αὐτοῦ; E 1. *al. mu. om.*): > q. est num. *Beat.* (*praef.* v. 99; *lemm.*; VIII. vii. 33; XI. vi. 13), *cf.* q. non est num. Π*. **sicut** (-uti C) **harena** (ar. ADΘ*IOΠΣU*W *vg.*, arene T), *gr.* ὡς (2. *al.*^{66} ὡσεί) ἡ (2. *al.*^{64} *om.*) ἄμμος: ut arena *Aug.* (vii. 583 *infra*, 589). *Uersum libere citat Aug.* (vii. 583) 'quod solutus diabolus seductas gentes toto orbe terrarum adtrahet in bellum aduersus eam quorum hostium numerus erit ut arena maris'.

9. **et ascenderunt**: *gr.* 14. 92 *om.*, *non autem latt.* **super latitudinem** (la *in ras. scr.* U) *cum gr. omn.* ἐπὶ τὸ πλάτος: s. altitudinem OΠ *diu. gig. Apr. Beat.* (XI. vi. 13), *cf.* in altitudinem *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; VIII. vii. 34); *cf.* xxi. 16 *et* 12. terre OW. > super (supra *Aug. teste Hoffmann*) terrae latitudinem *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Aug.* (vii. 583, 589) *contra ord. gr.* **circumierunt** (-cuierunt CFTU *vg.*, -cuerunt D), *cf.* circumeunt *Beat.* (*praef.* v. 100; XI. vi. 15): circumdederunt ΠW *Tyc.*^{H} (*ter*) *Hieron.* (v. 444) *Beat.* (*lemm.*; VIII. vii. 34; XI. vi. 13) *Ber.*; cinxerunt *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Aug.* (vii. 583, 589); *gr.* ἐκύκλωσαν (AQ 2. *al.*^{79} ἐκύκλευσαν). crasta Θ. **sanctorum**: *gr.* Q 97. *al.*^{5} + καὶ τὴν πόλιν τῶν ἁγίων, *non autem latt.* **ciuitatem dilectam** *etiam Beat.* (VIII. vii. 34) *cum gr. omn.* τὴν πόλιν τὴν ἠγαπημένην (100 μεγάλην; 200 ἁγίαν), *cf.* c. sanctam d. *Tyc.*^{H} (*semel—uide* xi. 2, xxi. 2, 10, *et* xxii. 19), *et* > d. c. *Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Aug.* (vii. 583, 589) *Beat.* (*lemm.*; XI. vi. 13): c. dilectorum *Tyc.*^{H} (*semel libere*) *et* > dilectorum c. *Tyc.*^{H} (*semel*). **descendit** (disc. DΣ*; ascendit *gig.*) *etiam Tyc.*^{H} (*semel*) *cum gr. omn.* κατέβη: cecidit *Tyc.*^{H} (*semel*); exiuit W *Ber.* **a deo de caelo** (cel. OW) *etiam Beat.* (*lemm.*; XI. vii. 1) *cum ord. gr.* ℵ^{c}EP 1. *al. mu.* ἀπὸ (E 1. *al.*^{29} ἐκ) τοῦ (E 12. *al.*^{11} *om.*) Θεοῦ ἐκ (E 1. *al.*^{29} ἀπὸ) τοῦ (59. *al.*^{2} *om.*) οὐρανοῦ: > de c. a deo CD *gig. Uict.-Pet.*$^{\Phi S}$ *Tyc.*^{H} (*semel*) *Aug.* (vii. 583) *Ber. cum ord. gr.* Q 2. *al.*^{125} ἐκ (16. *al.*^{3} ἀπὸ) τ. οὐρ. ἀπὸ τοῦ (154. *al.*^{2} *om.*) Θ.; de c. (*sine* a deo) U* *Tyc.*^{H} (*semel*) *Aug.* (vii. 589, 590 *libere*) *Beat.* (*praef.* v. 101) *cum gr.* A 18. *al.*^{14} ἐκ (18. *al.*^{3} ἀπὸ) τοῦ οὐρ. *tantum*; a deo (*sine* de c.) *dem. cum gr.* 130 ἀπὸ τ. Θ. *et* 217 ἐκ Θ.; *cf.* iii. 12, xxi. 2 *et* 10.

10 et diabolus qui seducebat eos
missus est in stagnum ignis
et sulphuris
ubi et bestia et pseudoprophe-
ta et cruciabuntur die ac
nocte in saecula saeculorum
11 et uidi thronum magnum
candidum
et sedentem super eum
a cuius conspectu fugit terra

---

deuorauit (deuorabit OT; *deinde* + uel uit *sup. lin.* O) *etiam Beat.* (*praef.* v. 101), *gr.* κατέφαγεν: comedit *Uict.-Pet.*[ΦS] *Tyc.*[H] *Aug.* (vii. 583, 589—*cf.* comedentem *libere* 590) *Beat.* (*lemm.*; XI. vii. 2). **eos** *etiam Beat.* (*praef.* v. 101), *cf.* illos T *dem. gig.*, *cum gr. omn.* αὐτούς (100 αὐτήν): inimicos suos *Beat.* (*lemm.*; XI. vii. 2)—*cf.* xi. 5. **ignis . . . [10] stagnum**: *gr.* ℵ* *om.*

10. *Ad init.* + sed *Uict.-Pet.*[ΦS] *sine auct. gr.* **et** *pr.*: *in ras. scr.* Θ. **diabulus** ACI, zabulus D. **qui seducebat** *etiam Beat.* (*praef.* v. 101; XI. vii. 6): q. seducit *Bentl.**; seducens *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; XI. vii. 4); *gr.* ὁ πλανῶν. **eos**, *cf.* ipsos *Tyc.*[H], *cum gr. paene omn.* αὐτούς: *gr.* 200 τοὺς ἀνθρώπους; *deinde gr.* 21. *al.*[6] + καί, *non autem latt.* **missus est** *etiam Baed.* (*hic* [SO] *et P. L.* xcii. 547), *gr.* ἐβλήθη: m. *tantum Baed.* (*hic* [D]). **stagnum** *cum gr. paene omn.* τὴν λίμνην: caminum II *cum gr.* 130 τ. κάμινον—*cf.* xix. 20 *et* xx. 15, *item* Matt. xiii. 42, 50, *et* Apoc. i. 15. **et sulphuris** (sulphor. ACDΘΠ*, sulfor. T) *etiam Beat.* (*praef.* v. 101; *lemm.*; XI. vii. 4) *cum gr. paene omn.* καὶ (7. *al.*[10] *om.*) τοῦ (AEPQ 1. *al. sat. mu. om.*) θείου: *om. Beat.* (XI. vii. 6) *cum gr.* 81*. 204. **in stag. ig. et sulph.**: *cf.* xix. 20 *et* xxi. 8. **ubi** (hubi C) *etiam Aug.* (vii. 583), *gr.* ὅπου: quo *Aug.* (vii. 591, 593, 640). **et** (*in ras. scr.* K) **bestia** (a *sup. lin.* O; *in ras. scr.* K) *etiam Aug.* (vii. 583, 593, 640) *Beat.* (*lemm.*; XI. vii. 4) *cum gr.* APQ 2. *al.*[133] καὶ τὸ θηρίον: b. *tantum* CDΘ*T *dem. Aug.* (vii. 591) *Beat.* (XI. vii. 6) *et* illa b. *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 32—*cf.* 'ubi et illa crudelis belua' *comm.*) *cum gr.* ℵE 1. *al. mu.* τ. θ. (*sine* καί); est b. F *Beat.* (*praef.* v. 101; XI. vii. 8) *Ber.*, *cf.* > b. est *Apr.*; erat b. *Hieron.* (v. 444); *deinde gr.* 130 *add.* ἐβλήθη *et* 32. *al.*[2] *add.* ἐβλήθησαν. **et** *quart.* (*in ras. scr.* Σ[2]) *cum gr. paene omn.* καί: *gr.* 7. *al.*[8] *om.*; *deinde gr.* ℵ + ὅπου, *non autem latt.* **pseudopropheta** (‖pseud. Θ, pseodoprofeta D; pseudoprophetes G *Baed.* (*hic* [S]); pseudoprophetis A *Baed.* (*hic* [O]), phseudoprophetis I, pseudoprofetis T) *etiam Baed.* (*hic* [SO] *et in Apoc.* xx. 13 [SOD]) *Beat.* (*praef.* v. 101; *lemm.*; XI. vii. 4, 6) *cum gr.* ὁ (= 149) ψευδοπροφήτης (149 -τις): pseudoprophetae (-te O) FKOΣV *c diu. Tyc.*[H] *Baed.* (*hic* [D] *et P. L.* xcii. 547) *Beat.* (XI. vii. 8)—*cf.* xix. 20. **et** *quint. etiam Baed.* (*hic* [D]; et *quint.* . . . saeculorum *def.* [SO]) *cum gr. omn.* καί: *om.* DΘ* *vg. cod. caraf. dem. haf. Cassiod.* (*P. L.* lxx. 32) *Baed.* (*P. L.* xcii. 547). **cruciabuntur** (cruciabantur *Ber.*) *etiam Beat.* (*praef.* v. 101; XI. vii. 8), *gr.* βασανισθήσονται: punientur *Tyc.*[H], *cf.* punietur *Beat.* (*lemm.*); *deinde* + illic '*Prosp.*' *infra*—*cf.* in quo *libere infra*) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 32) *cum gr.* 143 *qui add.* ἐκεῖ. **die ac** (hac CT) **nocte** *etiam Aug.* (vii. 583 *test. Bened.*, 591, 640, 649) *Beat.* (*praef.* v. 101; *lemm.*), *cf.* d. et n. *Aug.* (vii. 583 *teste Hoffmann*) *Beat.* (XI. vii. 8), *et gr. paene omn.* ἡμέρας καὶ νυκτός: diebus et noctibus *Hieron.*, *cf. gr.* 87. 181 ἡμέρας κ. νύκτας; *om.* '*Prosp.*' (*bis infra*). **in saecula** (sec. OꝄ𝔓) **saeculorum** (sec. OΠꝄ𝔓) *cum gr. paene omn.* εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων: *gr.* 47. *al.*[7] εἰς τ. αἰῶνας *tantum*; *gr.* 1. *al.*[12] *om. omnino.* **die . . . saecula**: *arte in ras. scr.* Σ[2]. *Uersum una cum* xix. 20 *citat* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 847 = *prom. et praed. dei* iv. 12) 'isti uiui simul missi sunt in stagnum ardens igne et sulphure et cruciabuntur illic in saecula saeculorum' *et libere citat* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 852 = *prom. et praed. dei* iv. 19) 'in quo cruciabuntur in saecula saeculorum'.

11. *Uers. om. Apr.* **et** *pr.*: *om. ad init. pericopes Iren.* (*int.* V. xxxv. 2) '*Cypr.*' (*App. p.* 68 = *ad Novat.* 17). **uidi** = εἶδον: uidit G. **thronum** (tron. DT), *gr.* θρόνον: sedem *gig.* **magnum candidum**, *cf.* magnam candidam *gig.*, *et* magnum album *Iren.*, *cum ord. gr.* ℵAPQ 2. *al.*[105] μέγαν λευκόν—*cf. etiam* magnum et candidum '*Cypr.*' *Aug.* (vii. 591) *Beat.* (*praef.* v. 102) *Ber. cum gr.* 50. *al.*[3] μ. καὶ λ., *et* magnum et album et candidum *Beat.* (*lemm.*; XII. i. 1): > candidum magnum D *cum ord. gr.* E 1. *al. per mu.* λ. μ.; *gr.* 26. *al.*[9] λ. *tantum.* **et** *sec.* (*in ras. scr.* Θ): *om.* '*Cypr.*' **sedentem** (saed. C) = τὸν καθήμενον: eum qui sedebat *gig.* **super eum** *et gr.* ἐπ' (ℵ 38. *al.*[3] ἐπάνω) αὐτόν (ℵA 1. *al.*[11] αὐτοῦ; 81. *al.*[10] αὐτῷ): in eo *Iren.*, *cf.* in illa *gig.* **a** (*om.* Π*) **cuius conspectu** *etiam Baed.*[S] *Beat.* (*praef.* v. 103), *cf.* a cuius aspectu (*in ras. scr. diu.*) DFKΠVW *c diu. gig. Oros.* (*apol.* 15) *Baed.*[OD], a cuius facie '*Cypr.*' *Aug.* (vii. 592 *et* 593 *libere*), > cuius a facie *Iren. Aug.* (vii. 591) *Beat.* (*lemm.*), *et gr.* οὗ ἀπὸ (ℵAP 95. *al.*[7] + τοῦ) προσώπου (56. *al.*[14] + αὐτοῦ): ad (*in ras. scr.*) cuius (*in ras. scr.*) conspectum Σ[2], *cf.* ad cuius (i *ex* e G) aspectum GI; ante cuius conspectum *Beat.* (XII. i. 1). **fugit** (fugiit Θ[c]) = ἔφυγεν: fugiet *Oros.* **terra et caelum** (cel. OW) *cum ord. gr.* ℵAPQ 1. *al. pler.* ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός: > c. et t. T '*Cypr.*' *Oros. Aug.* (vii. 591, 592, 593) *cum ord. gr.* E 10. *al.*[39] ὁ οὐρ. κ. ἡ γῆ.

et caelum et locus non est
inuentus ab eis
12 et uidi mortuos magnos
et pusillos stantes
in conspectu throni
et libri aperti sunt
et alius liber apertus est
qui est uitae
et iudicati sunt mortui ex his
quae scripta erant in libris
secundum opera ipsorum
13 et dedit mare mortuos

---

locus non est inuentus ab (*in ras. scr.* Σ^2) **eis** (*in ras. scr.* Σ^2), *cf.* l. n. est inu. (> inu. n. est *Baed.*^{D*}) in (+ uel ab *sup. lin.* D) eis D *Baed.*^{D} (et l. . . . eis *def.* ^{SO}) *cum gr.* 120 τόπος οὐχ εὑρέθη ἐν αὐτοῖς, l. n. est inu. eis GT *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. Beat.* (XII. i. 3) *Ber.* (*adnotat Luc. Brug.* '*Non praeponas praepositionem* ab *datiuo* eis') *et* l. n. est inu. illis *Tert.* (*Herm.* 34 *libere*) *cum gr. paene omn.* τ. οὐχ εὑρ. αὐτοῖς, l. n. est eis *tantum Iren.*, *et* l. n. est inu. eius *Beat.* (*lemm.*; XII. i. 1) *cum gr.* 16. *al.*^{2} τ. οὐχ εὑρ. αὐτῆς: > l. n. est in illis inu. *gig.*; > l. eorum inu. n. est '*Cypr.*' *Aug.* (vii. 591); *gr.* 100 > οὐχ εὑρ. τ. αὐτοῖς; *gr.* 159 τ. οὐχ εὑρ. *tantum*; *cf.* xii. 8.

12. **et** *pr.* . . . **throni**: *om. Apr.* **et** *pr.*: *om. ad init. pericopes* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 851 = *prom. et praed. dei* iv. 19) *Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 514) *Beat.* (*praef.* v. 104; *non autem lemm. et* XII. i. 1). **uidi**: *om.* D *sine auct. gr.* **mortuos** (mortuus Σ^*) *cum gr. paene omn.* τοὺς νεκρούς: *gr.* 14. *al.*^{5} *om.* (*cf.* 7. *etc. infra*). **magnos** (magnus Σ^*) **et pusillos** (pusillus Σ^*) *cum ord. gr.* ℵAEP 10. *al.*^{108} τοὺς (ℵ* καὶ; 189 *om.*) μεγάλους καὶ τοὺς (189 *om.*) μικρούς, *cf.* m. et minores *Iren.* (*int.* V. xxxv. 2 *libere*), maiores et minores *gig.*, *et* tam magnos quam minimos '*Prosp.*': > pusillos et magnos *m et* > paruos et magnos *Hieron.* (iv. 791) *cum ord. gr.* Q 4. *al. mu.* τ. μικροὺς κ. τ. μεγάλους; *gr.* 1. *al.*^{53} *om.*; *cf.* xi. 18, xiii. 16, xix. 5 *et* 8. *gr.* 7. *al.*^{2} > τ. μεγάλους κ. τ. μικροὺς τ. νεκρούς, 122 > τ. μικροὺς κ. τ. μεγάλους νεκρούς, 102 τ. νεκροὺς κ. τ. μικροὺς τ. νεκρούς; *gr.* 4. *al.*^{14} > ἑστῶτας τ. μικροὺς κ. τ. μεγάλους; *gr.* 113 > ἑστῶτας ἐνώπιον τοῦ θρόνου τ. μικροὺς κ. τ. μεγάλους. **stantes** (e *in ras. scr.* U) *cum gr. paene omn.* ἑστῶτας: *gr.* 2. *al.*^{5} *om.* (*cf.* 4. *etc. supra*). **in conspectu throni** (troni Σ^*T), *cf.* in aspectu throni *Bentl.*, in conspectu sedis *m*, *et* ante sedem *gig. Ambr.* (*fid. res.* ii. 121), *cum gr. paene omn.* ἐνώπιον (ℵ* ἐπὶ) τοῦ θρόνου: in conspectu throni dei '*Prosp.*' *cum gr.* 62. *al.*^{7} ἐν. τ. θρ. τοῦ Θεοῦ, *cf.* ante conspectum throni domini '*Cypr.*' (*App. p.* 68 = *ad Nouat.* 17); *gr.* 1. *al. pauc.* ἐν. τ. Θεοῦ. **stantes . . . throni**: *om. Aug.* (vii. 592) *Iulian.-Tol.* **et** *tert.* = καί: dehinc '*Prosp.*' **libri aperti** (apti *c*) **sunt**, *cf.* l. adaperti s. *Iren.* (*libere*), *cum gr. plur.* βιβλία ἠνοίχθησαν (E 7. *al.*^{38} ἠνεῴχ., 10. *al.*^{33} ἀνεῴχ.; 119. *al.*^{4} ἠνοίγησαν; ℵ ἠνεῴχθη), *cf.* > aperti s. l. *Aug.* '*Prosp.*' *Iulian.-Tol.*: libros aperuerunt *Ambr. cum gr.* 2. *al.*^{62} β. ἤνοιξαν (122 ἠνέῳξ., 240 ἀνέῳξ.; 9. *al.*^{8} ἤνοιξεν). **et alius liber apertus** (apertum I) **est** (*om.* Π^*U^*) *cum gr. paene omn.* καὶ (113 *om.*) ἄλλο (19. *al.*^{6} ἄλλον; 122 *om.*) βιβλίον ἠνοίχθη (ℵ^{c}Q 2. *al.*^{89} ἠνεῴχ., 10. *al.*^{39} ἀνεῴχ.; 119. *al.*^{4} ἠνοίγη, 200 ἠνοίγει): *gr.* ℵ* 1. 208 *om.*, *non autem latt.* **qui est uitae** (-te OW) = *gr. paene omn.* ὅ ἐστιν τῆς ζωῆς, *cf. gr.* 7. *al.*^{2} ὅ ἐστ. ἡ ζωή: uitae *tantum* D, *cf. gr.* 189 *qui* > κ. ἄλλο ζωῆς βιβλίον ἠνεῴχθη; *deinde* + uniuscuiusque *Tyc.*^{H} *Aug. Iulian.-Tol.*, + uniuscuiusque hominum '*Prosp.*', *sine auct. gr.*—*cf.* '*alia editio habet* qui est uitae (uita ^{SO} *cum gr.* 7. *al.*^{2} *supra*) uniuscuiusque' *Baed.* (*comm.*) *et Cassiod.* (*comm. infra*). **et** *quint.*: *bis scr.* K. **mortui** *cum gr. omn.* οἱ νεκροί: singuli '*Cypr.*'—*cf.* D (*infra*) *et uers.* 13. **ex his** (iis *Iren.*) **quae** (que O) **scripta** (scrib. F*) **erant** (> er. scr. D *Beat.*) *etiam Baed.*^{D} *Beat.* (XII. i. 9), *cf.* ex his (+ ad *Tyc.*^{Hv}) quae scr. sunt *Tyc.*^{H} *Oros.* (*apol.* 13) *Baed.*^{SO} *Beat.* (*praef.* v. 105; *lemm.*; XII. i. 7), *et* de scriptis *Ambr.*, *cum gr. omn.* ἐκ (63 ἐπὶ) τῶν γεγραμμένων (63 λεγομένων)—*cf. etiam* secundum ea quae (que W) scripta erant W '*Cypr.*' *Ber.*, *et* secundum ea q. scr. sunt *m*: ex ipsis scripturis *Aug.* '*Prosp.*' *Iulian.-Tol.* **in libris** *etiam Beat.* (*praef.* v. 105; *lemm.*; XII. i. 9) = ἐν (14 *om.*) τοῖς (ℵ 18 ταῖς) βιβλίοις (ℵ 18. *al.*^{3} βίβλοις): in libro IΣ *dem.* '*Cypr.*' *Beat.* (XII. i. 7); librorum *Aug.* '*Prosp.*'; *om.* D *Iulian.-Tol.*; *deinde* + et iudicatum est de singulis (*ex uers.* 13 *infra*) D, + recipientes *Oros.*, + et *m cum gr.* 53. 114. *al.*^{2} *qui add.* καί, *et gr.* 189 *add.* ἕκαστος. **secundum opera** (hop. C) **ipsorum** *etiam Apr.* (*lemm.*) *Beat.* (*praef.* v. 105), *cf.* s. opera eorum *haf. Apr.* (*comm.*) *Beat.* (XII. i. 9), *et* s. op. sua D *gig. m Iren. Tyc.*^{H} *Oros. Beat.* (*lemm.*; XII. i. 7), *gr.* κατὰ (114. *al.*^{2} καὶ) τὰ ἔργα αὐτῶν (189 αὐτοῦ): s. facta sua *Ambr. Aug.* '*Prosp.*' *Iulian.-Tol.*, *cf.* facta sua uniuscuiusque *Cassiod.* (*comm.*); *deinde gr.* 164. 166 + ἕκαστος.

13. *Uersum om. per homoioteleuton* C *cum gr.* 189—*cf. Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 514–15) *qui* et *pr.* . . . erant *sec. praetermittit*, *et Beat. qui comma om. ut infra.* **et** *pr.* = καί: tunc *Greg.-Tur.* (*P. L.* lxxi. 541); *om. ad init. pericopes Iren.* (*int.* V. xxxv. 2) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 850 = *prom. et praed. dei* iv. 18). **dedit** = ἔδωκεν, *cf.* reddet (> mare r. *Zacch.*) *Zacch.* (*P. L.* xx. 1164) *Greg.*-

qui in eo erant
et mors et inferus dederunt
mortuos qui in ipsis erant
et iudicatum est de singulis
secundum opera ipsorum
14 et inferus et mors missi sunt
in stagnum ignis
haec mors secunda est
stagnum ignis
15 et qui non est inuentus
in libro uitae scriptus
missus est in stagnum ignis.

Tur.: exhibuit *Aug.* (vii. 592 *bis*, 594) '*Prosp.*' > mortuos mare *Aug.* (vii. 592 *bis et* 594 *teste Hoffmann*) *contra ord. gr.* **mortuos** (mortuus Σ*; + suos Θ *dem. Baed.—cf. Tyc.*[H] *etc. infra*) **qui in eo erant,** *cf.* m. q. in ipso er. *Ambr.* (*fid. res.* ii. 121) *et* > m. q. fuerunt in ipso *m, cum ord. gr.* ℵAPQ 2. *al.*[110] *τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ—cf. etiam* m. quos in se habuit *Iren.*: quos penes se habebat mortuos '*Prosp.*' *et ord. gr.* E 1. *al. permu. τ. ἐν αὐτῇ* (1. *al.*[2] *αὐτοῖς*) *ν.*; m. suos *Zacch.* (*in fine pericopes*) *Tyc.*[H] *Greg.-Tur.* (*in fine pericopes*) *Beat.* (*praef.* v. 105; *lemm.*; XII. i. 11) *Ber. et gr.* 62. *al.*[7] *τ. ἑαυτῆς ν.*; *deinde* + similiter '*Prosp.*' *Baed.*[D] (*sup. lin.*). **et** (*om.* G *Tyc.*[H]) **mors** *cum gr. paene omn. καὶ* (46. *al.*[3] *om.*) *ὁ θάνατος*: *om. Ambr.* **inferus** (inferos G) *etiam Baed.*[O], *cf.* infernus DΘOΠUW *vg. cod. caraf. Bentl. dem. gig. m Tyc.*[H] *Aug.* (vii. 592 *bis*, 593) '*Prosp.*' *Baed.*[SD] *Beat.* (*praef.* v. 105; *lemm.*; XII. i. 12) *Ber., et gr. ὁ ᾅδης*: inferi *Iren. Ambr.* **dederunt** = *gr. paene omn. ἔδωκαν* (A 2. *al.*[8] *ἔδωκεν*): reddiderunt *Aug.* (vii. 592 *bis*, 593); *om.* D *cum gr.* 82*. *al.*[3] **mortuos** (mortuus Σ*; + suos OU *vg. dem. gig. haf. Baed.*[D]) **qui in ipsis erant** *etiam Baed.*[D], *cf.* > m. q. fuerunt in ipsis *m, cum ord. gr.* ℵAPQ 2. *al.*[102] *τοὺς νεκροὺς τοὺς* (Q 240 *τοῖς*; 98. 140 *om.*) *ἐν αὐτοῖς—cf. etiam* m. q. penes se er. *Ambr.*, m. quos in se habebant *Aug.* (vii. 592 *bis*, 593), *et* m. quos apud se habuerunt *Iren.*: *gr.* E 1. *al. permu.* > *τοὺς* (E 67. *al.*[2] *τοῖς*) *ἐν αὐτοῖς* (119. *al.*[2] *αὐτῇ*) *ν.*; m. suos *in fine pericopes Tyc.*[H] *Baed.*[SO] *Beat.* (*praef.* v. 105; *lemm.*; XII. i. 12), *cf. gr.* 19. *al.*[8] *τοὺς ἑαυτῶν* (136. 187 *ἑαυτοῖς*; 7. *al.*[2] *ἑαυτοῦ*; 114 *ἑαυτὸν*) *ν. et* 164 > *τοὺς ν. αὐτῶν.* **qui** *sec.* . . . **erant** *sec.*: *def. Baed.*[SO] **qui** *sec.* . . . **ipsorum**: *om. Beat.* (*lemm. et comm.*), *cf. e.g. gr.* 245 *qui καὶ ὁ θάνατος . . . τὰ ἔργα αὐτῶν et* 104. *al.*[2] *qui καὶ ἐκρίθησαν . . . τὰ ἔργα αὐτῶν om.* **et** *quart.*: *om. Apr.* (*ad init. lemm.*). **iudicatum est** (*om.* D) **de singulis**: iudicati sunt singuli *gig. m Aug.* (vii. 592, 593) *Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 515); *gr. ἐκρίθησαν* (ℵ *κατεκρίθησαν*) *ἕκαστος.* **secundum opera ipsorum,** *cf.* s. op. eorum *Apr. Ber., et gr. κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν* (Q 2. *al.*[61] *αὐτοῦ*) —*cf. etiam* s. op. sua *gig.*: s. facta sua *m Aug.* (vii. 592, 593) *Iulian.-Tol.*; *cf. uers.* 12 *supra.*

14. **et** *pr.*: *om. ad init. pericopes Ambr.* (*abrah.* ii. 62) *Tyc.*[H] (*semel*) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 852 = *prom. et praed. dei* iv. 19) *Ambr.-Autpert.* (*P. L.* lxxxix. 1287) *Baed.*[SO] *Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 517, *non autem* 515) *cum gr.* 59. 121. **inferus et mors,** *cf.* infernus et m. DFΘOΠU *vg. cod. caraf. Bentl. dem. Ambr.-Autpert.*: > m. et infernus W *Ambr. Tyc.*[H] *Aug.* (vii. 593) '*Prosp.*' *Fulg.* (*P. L.* lxv. 175) *Baed. Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 515, 517) *Beat.* (*lemm.*; XII. i. 13) *Ber. cum ord. gr. paene omn. ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης*, *cf.* m. et inferi *Iren.* (*int.* V. xxxv. 2), *uers.* 13 *supra et* i. 18; *gr.* 156 *κ. ὁ θ. tantum.* misi O. **ignis** *pr.*: *om. in fine pericopes Tyc.*[H] (*semel*[m], *bis*[v]); *gr.* ℵ + *καί, non autem latt.* **haec mors secunda est** (*in ras. ut udtur* T) *cum ord. gr.* APQ 2. *al. plur. οὗτος ὁ θάνατος ὁ* (21. *al.*[11] *om.*) *δεύτερός ἐστιν*, *cf. gr.* ℵ 38. *al.*[4] > *οὗτ. ὁ δ. θ. ἐστ.*: > haec (hec W) est m. secunda (secundi W) W *vg. cod. caraf. dem. diu. gig. Fulg. Baed.*[D] *Beat. cum ord. gr.* 10. *al.*[28] *οὗτ. ἐστ. ὁ θ. ὁ δ.*, *cf.* hec est m. s. est (*et* est *sec. perlin.*) O; > h. m. est s. *Bentl. cum ord. gr.* 119. *al.*[6] *οὗτ. ὁ θ. ἐστ. ὁ δ.*; *gr.* 7. *al.*[4] *οὗτ. ὁ θ. ὁ δ. tantum*; *gr.* 29. *al.*[2] *οὗτ. ὁ δ. ἐστ. tantum*; secundam mortem *tantum Iren.*; *gr.* 98 *οὗτ. ὁ δ. tantum*; *om. omnino* D '*Prosp.*' *Apr. Ber. cum gr.* E 1. *al.*[36] *et def. Tyc.*[H] *Baed.*[SO]; *cf.* xxi. 8, *item* ii. 11 *et* xx. 6. **stagnum ignis** *sec. cum gr.* ℵAPQ 2. *al.*[138] *ἡ λίμνη τοῦ πυρός*: et st. ig. Π*; in st. ig. AΘΠ[c]ΣU *et gr.* 98. 136 *ἐν τῇ* (136 *om.*) *λίμνῃ τ. π.*; *om.* D *vg. cod. caraf. Bentl. dem. diu.* '*Prosp.*' *Fulg. Apr. Beat. Ber. cum gr.* E 1. *al. mu. et def. Tyc.*[H] *Baed.*

15. **et** *etiam Beat.* (*praef.* v. 106) *cum gr. paene omn. καί*: *om. Beat.* (*lemm.*; XII. i. 13) *cum gr.* 9. 27. **qui,** *cf.* omnis qui W *Ber.*: si qui *Tyc.*[H], *cf.* si quis *gig. Iren.* (*int.* V. xxxv. 2) = *εἴ τις.* **non est inuentus** *etiam Baed.*[SO], *cf.* > est n. inu. *Baed.*[D], *et* > n. inu. est *vg. cod. caraf. Bentl., cum gr. omn. οὐχ εὑρέθη* (ℵ* *εὑρεθήσεται*)—*cf. etiam* n. sunt inuenti *dem. Aug.* (vii. 593) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 852 = *prom. et praed. dei* iv. 19): n. est *tantum* W *Ber.* **in libro uitae** (-te O) **scriptus** (scrib. F) *cum ord. gr. plur. ἐν* (62. *al.*[9] *εἰς*) *τῇ* (Q 2. *al.*[86] *τῷ*; 62. *al.*[9] *τὴν*) *βίβλῳ* (Q 2. *al.*[87] *βιβλίῳ*; 62. *al.*[8] *βίβλον*) *τῆς ζωῆς γεγραμμένος* (1. *al.*[9] *ἐγγεγρ.*), *cf.* in l. u. scripti *dem. Aug. et* in l. u. conscripti *libere Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 516): > scriptus in l. uitae (-te W) W *Tyc.*[H] *cum ord. gr.* 21. *al.*[12] *γ. ἐν* (80. 138 *εἰς*) *τῇ* (80. 138 *τὴν*) *βίβλῳ* (80. 138 *βίβλον*) *τ. ζ.*; in l. u. *tantum* '*Prosp.*'; *gr.* 35. 164 *ἐν τῷ βιβλίῳ γ.* (*sine τ. ζ.*). **missus** (missum V) **est** *cum gr.*

XXI. 1 Et uidi caelum nouum
et terram nouam
primum enim caelum
et prima terra abiit
et mare iam non est
2 et ciuitatem sanctam hierusalem
nouam uidi descendentem
de caelo a deo paratam
sicut sponsam ornatam
uiro suo
3 et audiui uocem magnam
de throno dicentem
ecce tabernaculum dei cum
hominibus et habitabit cum

---

paene omn. ἐβλήθη: missi sunt *dem. Aug.* '*Prosp.*' *cum gr.* 189 ἐβλήθησαν; *om.* D. **in** (*om.* O*) **stagnum** (u *ex* a A, stangn. O) **ignis** *cum gr. omn.* εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός: in caminum ig. ΠW *Ber.*—*cf.* xix. 20 *et* xx. 10, *item* Matt. xiii. 42, 50, *et* Apoc. i. 15; *deinde* + haec est mors secunda *Beat.* (*praef.* v. 106; *non autem lemm. et* XII. i. 13)—*ex uers.* 14 *supra.*

XXI. 1. **et** *pr.*: *om. ad init. pericopes Iren.* (*int.* V. xxxv. 2) '*Prosp.*' (*P. L.* li. 853 = *prom. et praed. dei* v. 1). celum *pr.* OW. **nouum**: + *ras.* 6 *litt.* A. **nouam**: nouua G. **primum** (ū *in ras. scr.* Σ²) **enim caelum** (cel. OW), *cf.* nam pr. c. *Aug.* (vii. 593), *cum gr. paene omn.* ὁ γὰρ πρῶτος οὐρανός: pr. c. *tantum* Θ*Π *cum gr.* 113 ὁ πρ. οὐρ. (*sine* γ.), *cf.* > c. pr. *Tert.* (*Herm.* 34). **prima terra** *etiam Beat.* (*lemm.*) *cum ord. gr. paene omn.* ἡ πρώτη γῆ: > t. pr. *gig. Tert.*; t. *tantum Iren. Aug. Apr. Beat.* (*praef.* v. 106; XII. ii. 2) *cum gr.* 13. *al.*³ ἡ γῆ (*sine* πρ.). **abiit** (hab. C, abit D) *etiam Beat.* (*praef.* v. 106; XII. ii. 2) *cum gr.* P 2. *al.*¹⁶ ἀπῆλθεν *et* E 1. *al. permu.* παρῆλθεν: abierunt U *Iren. Tert. Tyc.*ᴴ *Beat.* (*lemm.*) *et* recesserunt *Aug. cum gr.* ℵAQ 4. *al.*⁷⁶ ἀπῆλθον (ℵA 200 -θαν) *et* 120. *al.*³ παρῆλθον. **mare** (-rae U*; + m *eras.* A) **iam non est** *etiam Baed.*ˢᴼ, *cf.* m. iam amplius n. erit *Baed.*ᴰ *et gr.* 46. *al.*³ ἡ θάλασσα οὐκέτι ἔσται: > iam m. n. est *Iren.*; *gr. plur.* > ἡ (51. *al.*⁵ *om.*) θ. (21. *al.*⁶ + καὶ) οὐκ ἔστιν (143 ἔσται) ἔτι; *gr.* A τὴν θάλασσαν οὐκ ἴδον ἔτι.

2. **et** *sine addit. cum gr. paene omn.* καί *tantum*: + ego iohannes (ioannes 𝔖ℭ, iohannis O*) ΚΟΣ² (*in ras.*) VW *vg. cod. caraf. c diu. haf. cum gr.* 57. 141 *qui add.* ἐγὼ Ἰωάννης. **ciuitatem sanctam hierusalem** (iher. CT) **nouam** (am *ex* um G) **uidi** *etiam Baed.* (*hic*) *cum ord. gr. paene omn.* τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἰερουσαλὴμ καινὴν εἶδον, *cf.* c. magnam h. n. u. *Aug.* (vii. 594), c. sanctam hierusalem (hir. D) u. (*sine* n.—*cf. Baed. P. L.* xci. 1183 *et* xcii. 159 *infra*) D *Ambr.-Autpert.* (*P. L.* lxxxix. 1302) *Ber.*, *et* ierusalem n. u. *tantum* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 853 = *prom. et praed. dei* v. 3): > u. c. s. hierusalem (ier. Σ², ierlm OW) n. ΚΟΣ² (*in ras.*) VW *diu. gig. Baed.* (*exp. in Act.* x. 11) *cum ord. gr.* 57. 141 εἶδ. τ. π. τ. ἁγ. Ἱερ. κ., *cf.* > u. s. c. ierusalem n. *vg. cod. caraf. haf.*, *et* > u. c. s. n. iherusalem *Apr.*; u. s. c. hierusalem n. u. *c*; ostendit mihi c. s. ierusalem *libere Baed.* (*P. L.* xci. 1183); de ciuitate sancta ierusalem *libere Baed.* (*P. L.* xcii. 159). **descendentem** (disc. DΣ*, descentem G) **de caelo** (celo OW) **a deo** *cum ord. gr.* ℵAQ 2. *al.*¹²¹ καταβαίνουσαν ἐκ (61. *al.*³ ἀπὸ) τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ (61. *al.*⁵ ἐκ) τοῦ Θεοῦ: *gr.* EP 1. *al. permu.* > κ. ἀπὸ τ. Θ. ἐκ τ. οὐρ.; desc. de c. *tantum Iren.* (*int.* V. xxxv. 2) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 476 *libere infra*) *cum gr.* 41. *al.*² κ. ἐκ τ. οὐρ. (*sine* ἀπὸ τ. Θ.); > a deo desc. *tantum* '*Prosp.*'; *cf.* iii. 12, xx. 9, *et* xxi. 10. **paratam sicut sponsam**: *bis scr.* D. **paratam sicut** (-uti C) **sponsam ornatam** (horn. C; ornata I; + a *eras.* F), *cf.* praeparatam ut sp. orn. *Iren.* (*int.* V. xxxv. 2 *semel*; *habet* quemadmodum sp. orn. *tantum* V. xxxv. 2 *semel*), compositam sicut sp. ornatam (adornatam *lemm.*) *Beat.* (*praef.* v. 106; *lemm.*; XII. ii. 4), *et* aptatam quasi nouam nuptam orn. *Aug.* (*cf. Greg.-Mag. infra*), *cum gr. paene omn.* ἡτοιμασμένην ὡς (178. *al.*² ὡσεὶ) νύμφην κεκοσμημένην (E* 1. *al.*³ καὶ κοσ.; 47. *al.*² *om.*): paratam sicut sp. et orn. *Baed.*ᴰ *et* compositam sicut sp. et orn. *Tyc.*ᴴ *Baed.*ˢᴼ *cum gr.* 100. 130 ἡτ. ὡς ν. καὶ κεκοσ., *cf. gr.* E* 1. *al.*³ *supra et* > quasi sponsa ornata atque composita *libere Hieron.* (v. 159); > aptatam et exornatam ut sponsa '*Prosp.*'; paratam *tantum* G. **uiro**, *gr.* τῷ ἀνδρί: marito *Aug.* '*Prosp.*' *Cassiod.* (*comm. infra*). **suo** *cum gr. omn.* αὐτῆς: *om. dem.* '*Prosp.*' *Libere citant* 'ornatam sicut marito comptissima sponsa praeparari' *Cassiod.* (*comm.*), *et* 'et uidi sponsam quasi nouam nuptam descendentem de caelo' *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 476).

3. **audiui** (-bi T) **uocem magnam** (*om. Beat. praef.* v. 108) **de throno** (trono Σ*T *et* no *in ras. scr.* T; o *sec. in ras. scr.* O) **dicentem** (di *in ras. scr.* O) *etiam Beat.* (*praef.* v. 108; XII. ii. 7) *cum gr.* ℵᶜA 18 ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ θρόνου λεγούσης—*cf. gr.* ℵ* φωνὴ μεγάλη ἐκ τ. θρ. λέγουσα: aud. u. magnam (*om. gig.*) de caelo dic. *gig. Tyc.*ᴴ *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* EPQ 1. *al. fere omn.* ἤκ. φωνῆς (111. *al.*² φωνὴν) μεγάλης (111. *al.*² μεγάλην; 102 *om.*) ἐκ τ. οὐρανοῦ λεγούσης (111 λέγουσαν)—*cf.* de caelo *libere Cassiod.* (*comm.*), *item* x. 4, xii. 10, *etc.*; aud. u. m. dic. *tantum Apr. cum gr.* 143 ἤκ. φ. μ. λ. *tantum.* **et** *sec.*: *om.* D *sine auct. gr.* **habitabit** (habitab̄ *et* b̄ *in ras. scr.* U) *etiam Iren.* (*int.* IV. xviii. 6 *libere*;

eis et ipsi populus eius erunt
et ipse deus cum eis erit eorum deus
4 et absterget deus omnem lacri-
mam ab oculis eorum
et mors ultra non erit
neque luctus neque clamor
neque dolor erit ultra
quia prima abierunt

V. xxxv. 2 *semel*), *cf.* inhabitabit *Iren.* (*int.* V. xxxv. 2 *semel libere*), *cum gr.* ℵ[c]AEPQ 1. *al. paene omn.* σκηνώσει: habitauit A *gig. cum gr.* ℵ* 111. *al.*[3] ἐσκήνωσεν; habitat F. cum eis, *gr.* μετ' αὐτῶν: c. illis *gig. Ambr.* (*fid. res.* ii. 122); c. ipsis *Tyc.*[H] *Beat.* (*praef.* v. 108; *lemm.*; XII. ii. 7); *deinde* + in terris *Uigil.* (*Uarim.* iii. 59) *sine auct. gr.* **ipsi populus eius erunt** *etiam Baed.* (*P. L.* xci. 452) *Beat.* (*praef.* v. 108; XII. ii. 7) *cum gr.* EPQ 2. *al.*[136] αὐτοὶ (159 αὐτὸς) λαὸς αὐτοῦ (7 *om.*) ἔσονται, *cf.* ip. p. ei. erit *Baed. hic*[D]; et *tert.* . . . deus *sec. def.*[SO]), > ip. erunt p. ei. *Tyc.*[H] *Aug.* (vii. 594 *test. Bened.*) *Beat.* (*lemm.*), > erunt ip. p. ei. *Aug.* (*teste Hoffmann*), *et* erunt p. ei. *tantum gig.*: ip. populi ei. erunt D *Iren.* (*int.* V. xxxv. 2) *cum gr.* ℵA 1. *al. mu.* αὐτοὶ (114. 241 αὐτῇ *sic*) λαοὶ αὐτοῦ (59 *om.*) ἔσ. **et** *quart.*: *gr.* ℵ 65 *om.*, *non autem latt.* **ipse deus**: *arte in ras. scr.* Σ[2]. **deus cum eis erit** *etiam Baed.* (*hic*[D]), *cf.* d. c. illis er. *gig. Ambr.* (*abrah.* ii. 22; *fid. res.* ii. 122) *cum ord. gr.* AQ 2. *al.*[83] ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν ἔσται—*cf. etiam* dominus c. eis er. Π *Baed.* (*P. L.* xci. 452) *Ber.*: > deus er. c. eis *Aug. cum ord. gr.* ℵEP 1. *al. permu.* ὁ Θ. ἔστ. μετ' αὐ. **eorum deus** *etiam Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 7), *cf.* illorum d. *Ambr.* (*fid. res.* ii. 122), *cum ord. gr.* A 56. *al.*[4] αὐτῶν (56. *al.*[2] + ὁ) Θεός—*cf. etiam* eorum dominus *Beat.* (*praef.* v. 108): > deus eorum D *cum ord. gr.* EP 6. *al. mu.* Θ. αὐ.; *gr.* 111. *al.*[2] Θ. *tantum*; *om. omnino gig. Ambr.* (*abrah.* ii. 22) *Aug. cum gr.* ℵQ 1. *al.*[123]

4. **et absterget** (abter. Θ; abstergit Π*Σ*) **deus** *etiam Tyc.*[Hv] *Aug.* (vii. 594 *bis et* 595 *test. Bened.*) *Beat.* (*praef.* v. 108; XII. ii. 7) *cum gr.* A 1. *al. pauc.* καὶ ἐξαλείψει ὁ Θεός, *cf.* deus enim delebit *ad init. pericopes Tert.* (*carn. res.* 58): et absterget *tantum* D *Tyc.*[Hm] *Aug.* (vii. 594 *bis et* 595 *teste Hoffmann*) *Beat.* (*lemm.*), *cf.* et delebit *tantum gig. Iren.* (*int.* V. xxxv. 2) *Ambr.* (*abrah.* ii. 22; *ps.* xxxvi. 45; *fid. res.* ii. 122), *cum gr.* ℵEP 4. *al.*[93] κ. ἐξαλ. *tantum*—*cf. etiam* delebit *tantum Ambr.* (*ob. Theod.* 30 *ad init. pericopes*) *et* delebitur *Ambr.* (*ps.* cxviii *nun* 43 *infra*); *gr.* Q 2. *al.*[63] κ. ἐξαλ. ἀπ' (98. *al.*[2] ἐξ) αὐτῶν *apud latinos non redduntur.* lacrymam 𝔖ℭ, lachrymam 𝔊𝔓. **ab** (ob D) **oculis** (occ. Π*) *etiam Ambr.* (*ob. Theod.* 30) *et gr.* EPQ 1. *al. fere omn.* ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν: ex oculis (hoc. C) CGT *et gr.* ℵA 32. *al.*[3] ἐκ τ. ὀφθ.; de oc. *Ambr.* (*abrah.* ii. 22; *ps.* xxxvi. 45; *fid. res.* ii. 122). > ab oculis eorum omnem lacrymam *Aug.* (vii. 594 *semel*). **et** *pr.* . . . **eorum**: *cf.* vii. 17 *et* Es. xxv. 8. **ultra** (hul. C) **non erit** *etiam Baed.* (*hic et P. L.* xci. 452) *Beat.* (*praef.* v. 108; XII. ii. 7), *cf.* iam n. er. *Capitula* CT (*supra, p.* 417) *Orig.* (*int. iesu hom.* viii. 4 *libere*) *Aug.* (vii. 594 *bis*, 595), *et ord. gr.* 18. *al.*[20] οὐκέτι (143 + οὐ μὴ) ἔσται: > n. er. amplius *Iren. Ambr.* (*semper*) *Tyc.*[H] *Baed.* (*P. L.* xci. 1209) *Beat.* (*lemm.*) *cum ord. gr. plur.* οὐκ ἔστ. ἔτι; hactenus *tantum Tert.* (*in fine pericopes*). **neque luctus** *etiam Beat.* (*praef.* v. 108; XII. ii. 7) = οὔτε πένθος, *cf.* et l. non erit *Tyc.*[H] (*in fine pericopes*) *Beat.* (*lemm.—uide infra*): non l. *Iren.* '*Prosp.*' (*infra*); *om.* D. *gr.* ℵ > οὔτε κραυγὴ οὔτε πένθος, *non autem latt.* **neque clamor** = *gr. plur.* οὔτε κραυγή: non cl. *Iren.* = *gr.* 90 οὐ κρ.; *om.* O* *Apr.* (*uide infra*) *Beat.* (*praef.* v. 108; *lemm.*; XII. ii. 7) *cum gr.* 200. **neque dolor erit ultra** *etiam Baed.* (*hic*[D] *et P. L.* xci. 1209), *cf.* n. d. er. amplius *gig. Beat.* (XII. ii. 7), *et ord. gr.* AEPQ 2. *al. pler.* οὔτε (16. *al.*[4] οὐ) πόνος οὐκ ἔσται ἔτι: > n. d. ultra er. *Ambr.* (*fid. res.* ii. 122), *cf.* > n. d. ulterius er. *Iren., et ord. gr.* 143. *al.*[2] οὔτε π. οὐκέτι ἔστ.; n. d. ultra *tantum* Π *et* n. d. ulterius *tantum Ambr.* (*abrah.* ii. 22), *cf.* sed nec d. ullus *Aug.* (vii. 594 *bis et* 595 *teste Hoffmann*) '*Prosp.*' (*infra*) *et* > sed nec ullus d. *Aug.* (vii. 594 *bis et* 595 *test. Bened.*); neque d. er. *tantum Baed.* (*hic*[SO] *et P. L.* xci. 452) *Ber. et gr.* 1. *al.*[3] οὔτε π. οὐκ ἔστ. (*sine* ἔτι); neque d. *tantum dem. Ambr.* (*ob. Theod.* 30 *in fine pericopes*) *Beat.* (*praef.* v. 108) *cum gr.* 50. *al.*[2] οὔτε π. *tantum*; er. ultra *tantum haf.*; *gr.* ℵ 65 οὐκ ἔσται ἔτι (ℵ ΘΤΙ *pro* ἔτι ὅτι) *tantum*; *om. omnino Beat.* (*lemm.*); *deinde* + neque clamor *Apr.* (*uide supra*). **neque luctus . . . ultra** *sec.*: *gr.* 35. *al.*[16] *om.*, *non autem latt.* **quia prima abierunt** D𝔖ℭ *cod. caraf. dem. Iren. Baed.* (*hic*[SO*] *et P. L.* xci. 452, 1209) *et* quia priora ab. *Aug.* (vii. 594) '*Prosp.*' (*infra*) *cum gr.* (ℵ)Q 1. *al. pler.* ὅτι (ℵ ΘΤΙ *pro* ἔτι ὅτι; 189 + πάντα) τὰ πρῶτα ἀπῆλθον (ℵQ 2. *al.*[75] ἀπῆλθεν; 106 παρῆλθεν): quae (que OW) prima abierunt (hab. CΣ*) *codd. plur.* 𝔊𝔓 *Bentl. Tisch. c diu. haf. Apr. Baed.* (*hic*[OCD]) *Ber.*, *cf.* quae prima fuerant ab. *Beat.* (*praef.* v. 108), *et* quae prima fuerunt transierunt *Beat.* (XII. ii. 7), *cum gr.* (ℵ)AEP 59. *al.*[22] τὰ πρῶτα (59 ἀρχαῖα) ἀπῆλθον (A -θαν; ℵE* 59. *al.*[6] ἀπῆλθεν; 111 παρῆλθον)—*adnotat Luc. Brug.* '*Non est commutanda coniunctio* quia *cum relatiuo* quae'; pristina enim abierunt *gig. cum gr.* 18. *al.*[11] τὰ γὰρ πρῶτα ἀπῆλθον; iam (*reddens gr.* ἔτι?—*cf. supra*) prima transierunt *Beat.* (*lemm.*). *Libere citant Ambr.* (*ps.* cxviii *nun* 43) 'quandoquidem omnis fletus delebitur et mors non erit amplius neque luctus

5 et dixit qui sedebat in throno
ecce noua facio omnia
et dicit scribe quia haec uerba
fidelissima sunt et uera
6 et dixit mihi factum est
ego sum *α* et *ω* initium
et finis
ego sitienti dabo de fonte
aquae uiuae gratis
7 qui uicerit possidebit haec

---

neque fletus neque clamor' *et* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 853 = *prom. et praed. dei* v. 3) 'non luctus neque mors neque clamor sed nec dolor ullus quia priora abierunt'.

5. **et** *pr. cum gr. plur.* καί: *om. ad init. pericopes Iren.* (*int.* V. xxxv. 2) *Apr. cum gr.* 2. *al.*[45] **dixit** *etiam Beat.* (*lemm.*) *cum gr. paene omn.* εἶπεν: ait *gig. Apr.* (*infra*) *Beat.* (XII. ii. 10 *infra*) *cum gr.* 65. 130 λέγει; *deinde* + mihi Θ *cum gr.* 56 *qui add.* μοι. **qui sedebat** (saed. C) *etiam Beat.* (XII. ii. 10 *infra*): sedens *Iren. Aug.* (vii. 594) *Cassiod.* (*lemm.*) *Beat.* (*lemm.*); *gr.* ὁ καθήμενος. *gr.* 21. *al.*[12] > ὁ ἐν τῷ θρόνῳ καθήμενος, *non autem latt.* **in throno** (trono Σ*W) *etiam Beat.* (XII. ii. 10 *infra*), *cf.* in sede *gig.*, *et gr.* 21. *al.*[19] ἐν τῷ θρόνῳ: super thronum *Iren. Beat.* (*lemm.*), *cf. gr.* ℵAEPQ 2. *al.*[104] ἐπὶ τῷ θρόνῳ *et* 1. *al. mu.* ἐπὶ τοῦ θρόνου; *deinde* + et G *Bentl. Baed.* (*hic* [D]; *non autem P. L.* xci. 421—et *pr.* . . . omnia *def. hic* [SO]) *cum gr.* A 164. 166 *qui add.* καί. > qui sedebat in throno ait *Apr. Beat.* (XII. ii. 10) *contra ord. gr.* **noua** (o *in ras. scr.* O) **facio** (-tio W) **omnia** *etiam Baed.* (*hic* [D]) *cum ord. gr.* ℵAP 10. *al.*[52] καινὰ (ℵ κενὰ) ποιῶ πάντα *et* E 17. *al.*[25] καινοποιῶ (65 κεν.) πάντα: > f. omn. n. D *Baed.* (*P. L.* xci. 421); *gr.* Q 2. *al.*[82] > πάντα καινὰ ποιῶ; *gr.* 1. *al.*[18] > καινὰ πάντα ποιῶ; > faciam n. *tantum Ambr.* (*interp. iob et dau.* i. 25 *libere*). **dicit**, *cf.* ait *gig.*, *cum gr. paene omn.* λέγει: dixit FO[c]UW *vg. cod. caraf. c dem. haf. Tyc.*[H] *Ber. cum gr.* 47. *al.*[4] εἶπεν; *deinde* + mihi (michi OW) DFKOΠUVW *vg. cod. caraf. c diu. haf. Baed.* (*hic*) *Ber. cum gr.* ℵEP 1. *al. pler. qui add.* μοι, + dominus omnia *Iren. sine auct. gr.* **scribe** (-bae IU*) **quia** *etiam Beat.* (XII. ii. 11), *cf.* sc. quoniam *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*), *cum gr. plur.* γράψον ὅτι—*cf. etiam* sc. quomodo *Iren.*: *gr.* 46. *al.*[3] > ὅτι γρ.; *gr.* E 17*. *al.*[19] γρ. *tantum*; *om. omnino Prim.* **haec** (hec GOW) **uerba** *etiam Beat.* (XII. ii. 11), *cf.* ii sermones *Iren.*, *cum ord. gr. paene omn.* οὗτοι οἱ λόγοι: > sermones isti *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*) *cum ord. gr.* 32. *al.*[11] οἱ λ. οὗτ.; *gr.* 149. 186 οἱ λ. *tantum*; *deinde* + dei I—*cf. gr.* Q *etc. infra, et* xix. 9. **fidelissima sunt et uera** *etiam Beat.* (XII. ii. 11), *cf.* fidelia s. et u. (*Bentl.*): > fidelissima et u. s. *dem.*, > fidelia et u. s. *gig.*, *et* > fideles et ueri s. *Iren. Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*), *cum ord. gr.* ℵAQ 2. *al.*[90] πιστοὶ καὶ ἀληθινοί (Q 2. *al.*[73] + τοῦ Θεοῦ) εἰσιν (113 + τοῦ Θεοῦ); *gr.* EP 1. *al. permu.* > ἀλ. κ. π. εἰσιν (20. *al.*[15] + τοῦ Θεοῦ); *gr.* 67. 188 > ἀληθινοί (67 -νή) εἰσιν κ. π. **haec . . . uera**: *cf.* xxii. 6.

6. **dixit** *cum gr. paene omn.* εἶπεν: dicit *Bentl.** *cum gr.* ℵ 47. *al.*[3] λέγει. **mihi** (michi O): *om. Bentl.* sine auct. gr.* **factum est** = *gr.* 25. *al.*[20] γέγονε, *cf.* facta sunt *Iren.* (*int.* V. xxxv. 2) = *gr.* A 203. 240 γέγοναν *et* 38. *al.*[10] γεγόνασιν: *gr.* ℵ*EPQ 1. *al. pler.* γέγονα; *om. Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 11) *Ber. cum gr.* ℵ[c]; *deinde* + et FKV *sine auct. gr.* **factum est ego**: *in ras. scr.* O. **ego sum** *cum gr.* A 38. *al. pauc.* ἐγώ εἰμι: ego *tantum Cypr.* (*test.* ii. 1, 6; iii. 100) *cum gr.* ℵEPQ 4. *al.*[66] ἐγώ (*sine* εἰμι); *gr.* 1. *al.*[101] *om. omnino.* **α** *cum gr.* 1. *al. mu.* τὸ α: alpha Ϛ *diu. et* alfa Θ*Σ *gig. cum gr.* ℵAEPQ 2. *al. plur.* τὸ ἄλφα. **ω**: *gr.* Q 2. *al.*[58] + καί, *non autem latt.* **initium** (-cium OΣ) **et finis** *cum gr. paene omn.* ἡ (EP 4. *al.*[61] *om.*) ἀρχὴ καὶ τὸ (EP 4. *al.*[60] *om.*) τέλος: primus et nouissimus *Prim.*; *gr.* 12 *om.* **ego . . . finis**: *cf.* i. 8, 17; ii. 8; xxii. 13. **sitienti** (sic. OΠΣW) *etiam Tyc.*[H] (*semel*) = τῷ (P 146. *al.*[2] *om.*) διψῶντι: sitientibus *Tyc.*[H] (*semel*) *Cassiod.* (*comm.*). **dabo**: *gr.* Q 2. *al.*[74] + αὐτῷ, *non autem latt.* > de fonte dabo *Cypr.* (*test.* ii. 1[M]). **de fonte** (-tae I) **aquae** (aque OΣ[c]) **uiuae** (-ue O) *codd. plur. c diu. gig. Cypr.* (*test.* ii. 1[A]; iii. 100[AB]) *Baed.*[D] *Ber. et* > de f. uiue aque *haf.*, *cf.* de f. aquae (aque Σ*W) uitae (-te TW) DFΣ* [uiuditur] TW *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. dem. Cypr.* (*test.* ii. 1[WLMB]; ii. 6; iii. 100[WLM]) *Prim. Baed.*[SO] *et* ex f. aquae uitae *Tyc.*[H] (*semel*) *cum gr. plur.* ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς—*cf. etiam* fontem aquae uitae '*Fulg.*' (*P. L.* lxv. 712), > ex fonte uitae aquae *Tyc.*[H] (*semel*), *et* de fonte uitae *tantum Capitula* CT (*supra*, *p.* 417): > aquam ex fonte uitae *Beat.*, *cf. gr.* 65. 130 > ἐκ τ. ὕδ. τ. π. τ. ζ.; aquam uitae *tantum Cassiod.* (*comm. libere*), *cf. gr.* A ἐκ τ. ὕδ. τ. ζ. (*sine* τ. π.); *gr.* 2. *al.*[19] ἐκ τ. π. τ. ὕδ. (*sine* τ. ζ.); *cf.* vii. 17, xxii. 1 *et* 17. **gratis**: *om.* F.

7. *Uers. om.* A* *cum gr.* 12; *def. Baed.*[SO] **qui uicerit**, *cf.* q. uincit *gig. Tyc.*[H], q. uicit *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 21), *et gr.* ὁ νικῶν: q. uicerint *Tert.* (*pud.* 19)—*cf. Apr.* (*infra*). **possidebit** (possed. DΣ*) *et gr.* ℵAEP 1. *al. pler.* κληρονομήσει, *cf.* hereditate (hereditatem [B]) habebunt *Tert.*: *gr.* Q 2. *al.*[79] δώσω αὐτῷ *apud latinos non redduntur*—*cf.* ii. 7, 17, *etc.* **haec** (hec OW), *cf.* ista *Tert.*[C], *et* ea *Cypr.* (*test.* ii. 6[AWLM]; iii. 100) *Prim.*, *cum gr. paene omn.* ταῦτα: istam

et ero illi deus
et ille erit mihi filius
8 timidis autem et incredulis
et execratis et homicidis
et fornicatoribus et ueneficis
et idolatris et omnibus mendacibus
pars illorum erit in stagno
ardenti igne et sulphure
quod est mors secunda.
9 Et uenit unus de septem

Tert.[B] *et* eam *Cypr.* (*test.* ii. 6[B]); *gr.* 1. *al. pauc.* πάντα, *cf.* omnia *Apr.* (*infra*)—*ex* II Cor. vi. 10?; *deinde* + et eorum hereditatem (hereditate ii. 6[A]) *Cypr.* (*test.* ii. 6; iii. 100) *sine auct. gr.* hero C. **illi**, *cf.* ei *Prim.*, *cum gr. plur.* αὐτῷ—*cf. etiam* eius *Cypr.* (*test.* ii. 6; iii. 100) *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 21): illis O *Tert. cum gr.* 241 αὐτοῖς, *cf. gr.* A 1. *al.*[32] αὐτῶν. **ille** *etiam Cypr.* (*test.* ii. 6[ALMB]; iii. 100[AWLM]), *cf.* ipse ΘOW *gig. Tyc.*[Hm] (*semel*) '*Fulg.*' (*P. L.* lxv. 712) *Prim. Beat.* (XII. ii. 21) *Ber.*, *cum gr.* ℵPQ 2. *al. plur.* αὐτός: illi *Tert. Cypr.* (*test.* ii. 6[W]) *cum gr.* E 1. *al.*[33] αὐτοί; *om. Cypr.* (*test.* iii. 100[B]) *Tyc.*[H] (*semel* [m], *bis* [v]) *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* A 67. *al.*[7] **erit** *etiam Cypr.* (*test.* ii. 6[ALMB] *sed* > erit ille [B]; iii. 100) *cum gr.* ℵAPQ 2. *al. plur.* ἔσται: erint *Cypr.* (*test.* ii. 6[W]), *cf. gr.* E 1. *al.*[23] ἔσονται; *om. Tert.*, *cum gr.* 146. 155. **mihi** (michi O; *om.* U*) **filius** = *gr.* ℵAEPQ 4. *al. plur.* μοι (12. *al. pauc.* + ὁ) υἱός, *cf.* mei f. A* = *gr.* 2. *al.*[21] μου υἱ., *et* meus f. *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 21): mihi in filios *Tert.*, *cf. gr.* 1. *al.*[31] μοι υἱοί, *et gr.* 81. *al.*[2] μου υἱοί. *Libere citat Apr.* 'deinde uincentibus promittitur hec omnia possidere et ut filius dei qui uicerit appelletur'.

8. **timidis** (i *sec. in ras. scr.* Σ[2]) **autem** *cum gr. paene omn.* τοῖς δὲ (P *om.*) δειλοῖς (Q 12. *al.*[9] δήλοις; 146. 155 λοιποῖς) *et* 1*. *al. pauc.* δειλοῖς δέ: dubiis au. *m Fulg.* (*P. L.* lxv. 175) *Prim.*; ingratis au. *Apr.* (*infra*). **incredulis**, *gr.* ἀπίστοις: infidelibus *gig. m Fulg. Prim.*, *cf.* infideles *libere Cassiod.* (*comm.*); *deinde gr.* Q 2. *al.*[138] + καὶ ἁμαρτωλοῖς, *non autem latt.* **et** *sec. cum gr.* ℵAPQ 2. *al. pler.* καί: *gr.* E 1. *al.*[28] *om.* **execratis** (cratis *in ras. scr.* G, c *in ras. scr.* Σ[2], exsec. FV; excaecatis A, excecatis *c*), *gr.* ἐβδελυγμένοις: execrabilibus *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 21); abominatis *Prim.*; abominandis *m*; abhominabilibus *gig.*; contaminatis *Fulg.*; propudiosis *Tert.* (*pud.* 19); *om. Apr.* (*infra*). homicidiis Θ*IΣ*. **et fornicatoribus** (catoribus *in ras. scr.* Σ[2]), *cf.* et fornicariis D *Prim.*, et adulteris *m*, *et* et impudicis *Fulg.*, *cum gr. paene omn.* καὶ πόρνοις: *om. gig. Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 21) *cum gr.* 63—*cf. Tert.* (*pud.* 19 *qui* > forn. et hom.) *Baed.*[SO] (*qui* et hom. . . . idolatris *praetermittit*) *et gr.* 136. *al.*[2] (*qui* κ. φον. κ. πόρν. *om.*). **ueneficis** (ben. F*, uenificis (s *ex* i I) ACI; ueneficiis Θ), *gr.* φαρμακοῖς: maleficis *m.* **idolatris** (ydol. C, idul. D, idolol. *vg.*; idolatriis G*ΘIΣ*) *et gr.* εἰδωλολάτραις: idolis seruientibus *m Fulg.*; his qui idolis seruiunt *Prim.*; idolorum cultoribus *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 21). **et omnibus** (hominibus D; *om. dem. m*) **mendacibus** *cum gr. omn.* καὶ πᾶσιν (191. 220 *om.*) τοῖς (191. 220 *om.*) ψευδέσιν (A ψεύσταις): *om. Tert.* (*pud.* 19). **pars**, *gr.* τὸ μέρος: particula *Tert.* (*pud.* 19; *scorp.* 12 *libere*; *fug.* 7 *libere*). **illorum** *etiam Baed.*[D], *cf.* eorum *gig. Patric.* (*ep.* 18 *libere*) *Fulg.*, *cum gr. omn.* αὐτῶν (114. 241 > αὐ. τ. μέρος): *om. Tert.* (*pud.* 19; *scorp.* 12 *libere*; *fug.* 7 *libere*) *Tyc.*[H] *Prim. Baed.*[SO] *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 21). **erit** *etiam Baed.*[OD], *cf.* est U *Baed.*[S] *et gr.* 143 (*qui* ἐστιν *pro* ἐν τῇ [λίμνῃ] *habet*): *om.* (*Bentl.*) *gig. m Tert.* (*pud.* 19; *scorp.* 12 *libere*; *fug.* 7 *libere*) *Patric. Fulg. et gr. non expr.* **in stagno ardenti** (ardentem *Beat.* XII. ii. 21; + *ras.* 1 *lit.* A) **igne** (igni I) **et sulphure** (-phurae CIK, -phore ADΘΣ*) *etiam Baed.* (*hic* [D] *et P. L.* xci. 178) = *gr. paene omn.* ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ (65. 130 + ἐν) πυρὶ καὶ (16 *om.*—*uide* '*Isid.*' *et Ber. infra*) θείῳ, *cf.* in stagno quod ardet igni et s. *Prim.*—*cf. etiam* in stagno ardente ignis et sulphuris *Tyc.*[Hm] *et* in stagnum ardentem ignis et sulphuris *Tyc.*[Hv]: > in stagno ignis ardentis et (*om.* '*Isid.*' *Ber.*—*uide gr.* 16 *supra*) sulphure *m* '*Isid.*' (*P. L.* lxxxiii. 1142) *Ber.* (*semel*), *cf. gr.* 222 ἐν τ. λ. τοῦ πυρὸς τ. καιομ. πυρὶ κ. θ.—*cf. etiam* > in stagnum ignis ardentis sulphure *Ber.* (*semel*); in stagno ignis et sulphuris (> sulph. et ig. *fug.* 7) *tantum Tert.* (*pud.* 19; *scorp.* 12 *libere*; *fug.* 7 *libere*), *cf.* stagnum ignis et sulphuris *tantum Apr.* (*infra*); in stagno ardente et sulphure *tantum Fulg.*; in stagno ardente *tantum Baed.* (*hic* [SO] *in fine pericopes*); in stagnum ignis *tantum Orig.* (*int. iud. hom.* ix. 1 *libere*), *cf. gr.* 143 λ. (*sine* ἐν τῇ—*uide supra*) τοῦ πυρός *tantum*; in stagnum ignis aeterni *libere Patric.*; *cf.* xix. 20 *et* xx. 10. **quod est mors secunda** (saec. D) *cum ord. gr.* ℵAQ 2. *al.*[136] ὅ ἐστιν ὁ (2. *al.*[28] *om.*) θάνατος ὁ (73. *al.*[14] *om.*) δεύτερος: *gr.* E 1. *al. permu.* > ὅ ἐστ. ὁ (1. *al. mu. om.*) δ. θ.; *gr.* P ὅ ἐστ. θ. *tantum*; *gr.* 62. *al.*[9] *om. omnino*; *cf.* xx. 14—*item* ii. 11 *et* xx. 6. *Libere citat Apr.* 'ingratis autem incredulis homicidis ydolatris fornicatoribus ueneficis mendacibus stagnum ignis et sulphuris quod mors secunda appellatur repromittitur'.

9. *Uers. om. Apr.* **et** *pr.* . . . **dicens**: *in ras. scr.* Σ[2]. **et uenit**: *in ras. scr.* O; *deinde* + ad me O *cum gr.* 57. 141 *qui add.* πρός με.

angelis
habentibus fialas plenas
septem plagis nouissimis
et locutus est mecum dicens
ueni ostendam tibi sponsam
uxorem agni
10 et sustulit me in spiritu in montem
magnum et altum
et ostendit mihi ciuitatem
sanctam hierusalem
descendentem de caelo a deo
11 habentem claritatem dei
lumen eius simile lapidi
pretioso tamquam

unus *cum gr. paene omn.* εἷς: *gr.* 35. *al.*^{7} ὁ πρῶτος; *deinde* + ad me *t*. **de** (*in ras. longiore scr.* O) **septem** (VII UW, ·VII· *c*; *om.* D) **angelis** (hang. C, ang~ D), *cf.* ex s. ang. *t Prim. Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 22), *cum gr.* ℵAPQ 2. *al.*^{115} ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων: *gr.* E 1. *al. mu.* τ. ἑπ. ἀγγ. (*sine* ἐκ) *apud latinos non redduntur.* **habentibus** *et gr.* τῶν ἐχόντων: qui habent *gig. t*; qui habebant *Ber.* **fialas** (phial. *vg.*, phyal. IO) *cum gr.* 96. *al.*^{2} τὰς φιάλας *tantum*: septem f. G *Bentl. Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 22) *et* septem pateras *t cum gr. paene omn.* τ. ἑπτὰ φ., *cf.* > fialas (fiol. D) septem (·vii· D) D *Prim.*; *cf.* xv. 7, xvi. 1, *et* xvii. 1. **plenas** = *gr.* Q 1. *al. pler.* τὰς (Q 2. *al.*^{112} *om.*) γεμούσας (35. *al.*^{3} ἐχούσας): *gr.* ℵAEP 12. *al.*^{29} τῶν γεμόντων (ℵ^{c} γεμουσῶν; 59 ἐχόντων); *om.* CT *t*. **plenas . . . nouissimis**: *om. Ber.* **septem** (VII U^{c}W *gig.*, ·VII· *c*) **plagis** (+ s *eras.* II) **nouissimis**, *cf.* s. pl. ultimis *Prim.*, *et* s. plagarum nouissimarum *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 22), *cum ord. gr. paene omn.* τῶν (21. *al.*^{10} *om.*) ἑπτὰ πληγῶν τῶν ἐσχάτων—*cf. etiam* VII plagas nouissimas U* = *gr.* 251 τὰς ἑπ. πληγὰς τὰς ἐσχάτας: > nobissimarum septem plagarum *t*; *gr.* 149. 186 > τῶν πληγῶν ἑπ. τῶν ἐσχάτων; plagis nouissimis *tantum* D. **loquutus** ΘΣ^{2}. **mecum** *et gr.* μετ' ἐμοῦ: mihi D. **ueni**: + et GΘO^{c} *vg. cod. caraf. Ber. sine auct. gr.* hostendam C. **sponsam** (+ et *Baed.*^{SO}) **uxorem** (hux. C) **agni** (hag. C) *etiam Tyc.*^{H} (*semel*) *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 23), *cf.* nouam nuptam ux. ag. *t Cypr.* (*test.* ii. 19) *Firm.-Mat.* (*err. prof. rel.* xix. 5) *Prim.*, *cum ord. gr.* ℵAP 17. *al.*^{19} τὴν νύμφην τὴν γυναῖκα τοῦ ἀρνίου: *gr.* Q 2. *al.*^{105} > τ. γ. (13. *al.*^{2} + καὶ) τ. ν. τ. ἀρν.; *gr.* E 1. *al. mu.* > τ. ν. τ. ἀρν. τ. γ.; sp. ag. *tantum* II *dem. cum gr.* 108 τ. ν. τ. ἀρν. (*sine* τ. γ.); mulierem ag. *tantum Tyc.*^{H} (*semel*) *Beat.* (*praef.* v. 80; IX. iii. 10) *cum gr.* 146. 155 τ. γ. τ. ἀρν. (*sine* τ. ν.)—*cf.* xix. 7. *Cf.* xvii. 1.

10. **et** (*om. ad init. pericopes Beat.*) **sustulit** (-tullit Σ) **me** *etiam Beat.* (XII. ii. 27), *cf.* et abstulit me *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 23), *cum gr. paene omn.* καὶ (98 *om.*) ἀπήνεγκέν με (16. *al.*^{13} μοι; 98. 120* *om.*)—*cf. etiam* et tulit me *gig. cum gr.* 143 καὶ ἤνεγκέν με: et eduxit me *t cum gr.* 47. 56 καὶ ἀπήγαγέ με, *cf.* et duxit me *Cypr.* (*test.* ii. 19) *Firm.-Mat.* (*err. prof. rel.* xix. 5) *Ambr.* (*uirginit.* 14) *Prim.*; porro ab angelo ducitur *libere Apr.* **in spiritu** *cum gr. paene omn.* ἐν πνεύματι: dominus in sp. *t*; spiritus *Ambr.*; *om. Prim. Ber. cum gr.* 65. **in montem** *etiam Beat.* (XII. ii. 27) = *gr.* 108 εἰς ὄρος: supra m. *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 23) = *gr. paene omn.* ἐπ' (92 ἐν) ὄρος (38 *al.*^{6} ὄρους). **magnum et altum** *etiam Beat.* (XII. ii. 23) *cum ord. gr. omn.* μέγα καὶ (12. *al.*^{19} *om.*) ὑψηλόν: > alt. et m. *Beat.* (*lemm.*); m. *tantum Cypr. Firm.-Mat.*; alt. *tantum* D *Beat.* (XII. ii. 27 *in fine pericopes*), *cf.* excelsum *tantum Cassiod.* (*comm. libere*). **ostendit** (host. CI) **mihi** (mihi D, michi O, mici T) = ἔδειξέν μοι (4. *al.*^{14} με): respexit *libere Apr.* **sanctam hierusalem** (iher. CT, hir. D, ier. O *vg.*, ierlm W) *etiam Tyc.*^{H} (*semel*) *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 28) *cum gr.* ℵAPQ 2. *al.*^{81} τὴν ἁγίαν (178. *al.*^{2} + τὴν) Ἰερουσαλήμ: magnam h. I* *cum gr.* 233 τ. μεγάλην τ. Ἱερ.; *gr.* E 1. *al. plur.* τ. μεγάλην καὶ (10. *al. mu.* τὴν; 13. *al.*^{2} καὶ τὴν) ἁγ. Ἱερ.; *om. Tyc.*^{H} (*semel*) *Beat.* (*praef.* v. 80; IX. iii. 11). discendentem DΣ*, decendentem O*. **de caelo** (celo OW) **a deo** (+ *ras. circa 6 litt.* U; de . . . deo *arte in ras. scr.* Σ^{2}) *etiam Cypr. Tyc.*^{Hm} (*semel*) *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 28) *cum ord. gr. paene omn.* ἐκ (20. *al.*^{16} ἀπὸ) τοῦ οὐρανοῦ (62. *al.*^{7} + καὶ) ἀπὸ (Q 2. *al.*^{73} ἐκ; 61. 149 *om.*) τοῦ Θεοῦ: *gr.* 56. 59 > ἀπὸ (59 ἐκ) τ. Θ. ἐκ (59 ἀπ') τ. (59 *om.*) οὐρ.; de c. *tantum* DϚ *et in fine pericopes Firm.-Mat. Ambr. Tyc.*^{H} (*semel* ^{m}, *bis* ^{v}) *Beat.* (*praef.* v. 80; IX. iii. 11) *cum gr.* 25. *al.*^{6} ἐκ τ. οὐρ. (*sine* ἀπὸ τ. Θ.); *cf.* iii. 12, xx. 9, *et* xxi. 2.

11. **habentem claritatem** (caritatem O*) **dei** *etiam Beat.* (XII. ii. 30), *cf.* h. gloriam d. *t*, *cum gr.* EPQ 1. *al. pler.* ἔχουσαν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ—*cf. etiam* h. gloriam a deo *gig. cum gr.* ℵ ἔχ. τ. δ. ἀπὸ τ. Θ., *et* h. lumen claritatis dei *Prim.*: habens *tantum Hieron.* (iv. 634 *libere*); in qua *Ambr.* (*uirginit.* 14 *libere*); *om. omnino Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* A 30. *al.*^{7} *et* 143 (*uide infra*); *deinde* + et ΘO *vg. cod. caraf. dem. t Prim. cum gr.* 1. *al. mu. qui add.* καί. **lumen eius** (enim *haf.*) *etiam Tyc.*^{H} (*semel*), *cf.* luminare ei. *Tyc.*^{H} (*semel*) *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 30, 37), *cum gr. omn.* ὁ (111 ὡς; 65. 159 *om.*) φωστὴρ αὐτῆς (111 αὐγῆς): lumen est *Ambr.* (*cf.* D *Prim. infra*); lumen *tantum Hieron.*; quod inluminat eam *t Prim.*, *cf. gr.* 32. *al.*^{3} (*qui* τὴν φωτίζουσαν αὐτήν *post* Θεοῦ *add.*) *et* 143 (*qui* τὴν φωτίζουσαν αὐτήν *pro*

lapidi iaspidis
sicut crystallum
12 et habebat murum magnum
et altum
habens portas duodecim
et in portis angelos duodecim
et nomina scripta
quae sunt nomina duodecim
tribuum filiorum israhel
13 ab oriente portae tres
et ab aquilone portae tres
et ab austro portae tres

ἐχ. τ. δ. τ. θ. *habet*). **simile** (simili GIO*; similis *Apr.*): + est D *Prim. sine auct. gr.* **lapidi** *pr.* (p *ex* b O; lapide CI*ΠΣ*T) = λίθῳ: lapidis *Ambr. Hieron. Apr.* **pretioso** (praet. FI, p̄tiosso D, precioso OΠ, praecioso Σ, p̄cioso U) = *gr.* 25. *al.*^{6} τιμίῳ, *cf.* pretiosi *Hieron. Apr.*: pretiosissimo *Tyc.*^{H} *Prim. Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 30, 37) = *gr. paene omn.* τιμιωτάτῳ, *cf.* pretiosissimi *Ambr.*; *deinde* + et *Apr.*, *cf. gr.* 166. 207 (*qui* καί *pro* ὡς *habent*). **pretioso . . . lapidi** *sec.*: *om. t.* **tamquam** (tanq. KOΠWϚ𝔜) **lapidi**, *cf.* quasi l. *Prim.*, *et* sicut l. *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 30), *cum gr.* ℵAPQ 2. *al. pler.* ὡς λίθῳ—*cf. etiam* tamquam lapidis GW *Ber.*, ut lapidis *Ambr.*, tamquam lapis D, *et* ut lapis *Apr.*: tamquam lapides (es *in ras. scr.*) Σ^{2}; sicut *tantum Hieron.*; *om. Beat.* (XII. ii. 37) *cum gr.* E 1. *al.*^{38} **lap. iasp. sic.**: *in ras. scr.* O. **iaspidis** (hyasp. C, yasp. T; is *in ras. scr.* Σ^{2}), *cf.* iaspidi A^{c}I *cod. caraf. Bentl. gig. Prim.* = *gr. omn.* ἰάσπιδι: *om. Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 30, 37). **sicut** (-uti C) **crystallum** (crist. DOΣ*TUV, chryst. K, christ. CIΣ^{c}W), *cf.* s. cristallo (crhist. Π) Π *gig.*, simile (similem *Beat.*) crystallo *Beat.* (XII. ii. 37) *Ber.*, in modum cristalli *t Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 30), refulgenti in modum cristalli *Prim.*, *et gr. paene omn.* κρυσταλλίζοντι: et crystalli *Ambr. Hieron.*, *cf. gr.* 178* καὶ κρ.

12. **et** *pr.* . . . **altum**: *om. Beat.* (*lemm.*; *non autem* XII. ii. 40) *cum gr.* 30. *al.*^{3} **et habebat** (ab. C), *cf.* et habet (*Bentl.*) *Prim.*, *et* habet *tantum Ambr.* (*uirginit.* 14): habens *gig.* = *gr.* AEPQ 1. *al. pler.* ἔχουσα (1. *al. mu.* + τε), *cf.* habentem *Tyc.*^{H} = *gr.* 35. *al. pauc.* ἔχουσαν, *et gr.* ℵ ἔχοντι. **et** *sec.*: *om.* D *cum gr.* 18. **altum** = ὑψηλόν: latum *Prim.*; *cf.* xxi. 10, 16, *et* xx. 9; *deinde gr.* 21. *al.*^{19} + καί, *non autem latt.* **habens** (+ uel tem *sup. lin. Baed.*^{D}) *etiam Beat.* (XII. ii. 41) = *gr.* AEPQ 1. *al. pler.* ἔχουσα, *cf.* habentem O *vg. cod. caraf. dem. Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 37, 38) *Ber.* = *gr.* 18. 35. *al. pauc.* ἔχουσαν (18 ἔχοντα), *gr.* ℵ* ἔχοντας, *et* ℵ^{a} ἐχούσας: qui habebat *t*, *cf.* q. habet *Prim.*, *et* habet *tantum Ambr.*; *gr.* 119. *al.*^{4} *om.* **portas duodecim** (XII FUΣW *gig.*, ·XII· O *c*, ·XII· Π) *cum ord. gr. paene omn.* πυλῶνας δώδεκα: > xii p. D *cum ord. gr.* 13. 15c$^{sup.}$ δ. π. **et** *tert.* . . . **duodecim** *sec.*: *om.* FI *cum gr.* AE* 62. *al.*^{13} **in portis** *etiam Beat.* (XII. ii. 41) = *gr.* 122 ἐν τοῖς πυλῶσιν, *cf. gr.* E^{c}PQ 1. *al. pler.* ἐπὶ τ. π.: in portas K*Σ* *gig. Prim.*, *cf.* super portas *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 37) = *gr.* ℵ 18. *al.*^{5} ἐπὶ τοὺς πυλῶνας; *deinde* + habens *gig. cum gr.* 200 *qui add.* ἔχουσα. **angelos** (anglos O *Baed.*^{D}; angelus Σ*; angeli Θ$^{text.}$ *t*; + uidi *Ber.*) **duodecim** (XII OΣ* *gig.*) GΘ$^{text.}$OΣ*𝔜𝔖ℭ *cod. caraf. Bentl. Tisch. dem. gig. haf. t Ambr.*$^{codd.}$ *Tyc.*^{H} *Prim.* (*comm.*$^{codd.}$) *Baed.*^{O*D} *Ber.* = ἀγγέλους δώδεκα, *cf.* > duodecim (xii D) angelos (ang̃ D) DT: angulos (hang. C; angulis A*) duodecim (XII Σ^{2}W, ·XII· Π *c*) ACΘ$^{mg.}$KΠΣ^{2}UVWϚ *c diu. Ambr.*$^{codd.}$ *Prim.* (*lemm.*; *comm.*^{G}) *Apr. Baed.*^{SOc} *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 37, 41); *adnotat Luc. Brug.* '*Caue pro* angelos, *quod significat coelestes nuncios, legas* angulos, *id est uocalem quintam* u *pro* e *secunda*'. **et** *quart.*: *gr.* 21. *al.*^{9} *om.*, *non autem latt.* **nomina** *pr.* (*in ras. scr.* T): *gr.* ℵ 203. 240 + αὐτῶν. **scripta** (scrib. F) *etiam Beat.* (XII. ii. 41) = *gr.* ℵ 203. 240 γεγραμμένα: inscripta AGΣ^{2} *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. dem. haf.* = *gr.* 18. 143 ἐγγεγραμμένα, *cf.* inscriptas *libere Hieron.* (iv. 635); superscripta *Ambr.* (*infra*) *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 37) = *gr. paene omn.* ἐπιγεγραμμένα; *deinde* + duodecim *dem. sine auct. gr.* **quae** (que OW) **sunt nomina** *cum gr.* AQ 2. *al.*^{100} ἅ (176. *al.*^{2} ἅτινά; 102. *al.*^{2} *om.*) ἐστιν τὰ (Q 2. *al.*^{86} *om.*) ὀνόματα: *gr.* ℵEP 1. *al. permu.* ἅ ἐστιν *tantum*; *om. omnino t Prim. Ber.*—*cf. Ambr.* (*infra*). XII *tert.* DFΣUW *gig.*, ·XII· *c*, ·XII· Π. **tribuum** (um *in ras. scr.* Σ^{2}) *etiam Baed.*^{D} *Beat.* (XII. ii. 41) *cum gr. omn.* φυλῶν: tribus *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 37); *om. Baed.*^{SO} **filiorum israhel** (srahel CT, ihl I, israel *vg.*, isrl KOΣW, hisrã D) *etiam Beat.* (XII. ii. 41) *cum gr. plur.* τῶν (ℵAQ 2. *al.*^{78} *om.*) υἱῶν (59 + τοῦ) Ἰσραήλ: is. *tantum Hieron.* (*libere*) *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 37) *cum gr.* 12. *al.*^{48} τοῦ (12 τῶν; 27. *al.*^{6} *om.*) Ἰσ.; f. *tantum t.* **et nom. . . . is.**: in quibus duod. tr. f. is. superscripta sunt nom. *Ambr.*

13. *Ad init. gr.* 26. *al.*^{2} + καί, *non autem latt.* horiente C. porte *quater* IOW. **tres** *pr. et quart.*: III K *gig.*, ·iii· D. **et** *pr. etiam Baed.* (*hic* ^{D} *et P. L.* xcii. 159) *cum gr. plur.* καί: *om.* CFOTU *dem. t Tyc.*^{H} *Prim. Apr. Baed.* (*hic* ^{SO}) *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 49) *cum gr.* E 1. *al. fere*^{40}. **tres** *sec. et tert.* (III K *gig.*, ·III· D *c*). **et** *sec. etiam* C *Apr. Baed.* (*hic* ^{D} *et P. L.* xcii. 159) *cum gr. plur.* καί: *om.* FOTU *dem. t Tyc.*^{H} *Prim. Baed.* (*hic* ^{SO}) *Beat. cum gr.* E 1. *al. fere*^{30}. **et**

et ab occasu portae tres
14 et murus ciuitatis habens
fundamenta duodecim
et in ipsis duodecim
nomina duodecim
apostolorum agni
15 et qui loquebatur mecum
habebat mensuram
harundineam auream
ut metiretur ciuitatem
et portas eius et murum
16 et ciuitas in quadro posita est
et longitudo eius tanta est
quanta et latitudo
et mensus est ciuitatem
de harundine per stadia

---

ab au*stro*: *in ras. scr.* Σ^{2}. haustro C. > ·III· porte *tert. Baed.* (*hic* ^{D}; *non autem hic* ^{SO} *et P.L.* xcii. 159). **et** *tert. etiam* COU *Baed.* (*hic* ^{SOD} *et P. L.* xcii. 159) *cum gr. plur.* καί: *om.* FT *dem. t Tyc.*^{H} *Prim. Apr. Beat. cum gr.* E 1. *al. fere*^{30}. **ab occasu** (hocc. C, occassu D), *gr.* ἀπὸ δυσμῶν: ab occidente *dem. gig. t Tyc.*^{H} *Prim. Beat.* **oriente–aquilone–austro–occasu** (*uel* occidente) *etiam Beat.* (XII. ii. 49) *cum ord. gr.* ℵ^{a}EPQ 4. *al. pler.* ἀνατολῆς(*uel* -ῶν)–βορρᾶ–νότου–δυσμῶν: > or.–aq.–occ.–au. A *Tisch. cum ord. gr.* A 1. *al.*^{17} ἀν.–β.–δ.–νότου (1. *al.*^{9} μεσημβρίας); > or.–occidente–aq.–au. *Beat.* (*lemm.*) *cum ord. gr.* 25. *al.*^{7} ἀν.–δ.–β.–ν.; *gr.* 30. *al.*^{6} > ἀν.-ν.–β.–δ.; *gr.* 222 > ἀν.–δ.–ν.–β.; *gr.* 67. 120 > ἀν.-ν.–δ.–β.; *gr.* ℵ* 146. *al.*^{4} *habent* ἀν.–β.–ν. *tantum et* 31. *al.*^{5} ἀν.–β.–δ. *tantum.*

14. *Uers. om. Apr.* **murus** *cum gr. omn.* τὸ (1. *al.*^{4} *om.*) τεῖχος: muri *t Prim.* **habens** = *gr.* ℵ^{c}AEPQ 1. *al. paene omn.* ἔχον (APQ 1. *al.*^{47} ἔχων): habent *t Prim.*, *cf. gr.* 56. 108** ἔχει *et* 38. *al.*^{4} εἶχε; *gr.* ℵ* 143 *om.* **XII** *pr.* DOUW *gig.*, ·XII· G *c*, XII· Σ, ·XII^{cim}· Π. **et** *sec.* . . . **duodecim** *sec.*: *om.* G *cum gr.* 1*. 7. **in ipsis** = *gr.* 57. 141 ἐν αὐτοῖς, *cf.* super ea (eam *Beat.* XII. ii. 49) *Tyc.*^{H} *Prim. Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 49) *et gr. paene omn.* ἐπ' αὐτῶν: in ipso *gig.*, *cf.* supra eos *t*; *om. haf.* (*cf. gr.* 1*. 7 *supra*); *deinde* + scripta *Ber. sine auct. gr.—cf. uers.* 12 *supra.* **duodecim** (XII DO*W *gig.*, ·XII· *c*, XII· Σ) **nomina duodecim** (XII DΣW *c gig.*) **apostolorum** *etiam Baed.*^{SO} *cum gr. paene omn.* δώδεκα ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων: > n. ·XII·XII· ap. *Baed.*^{D} *cum ord. gr.* 112 ὀν. δ. τ. δ. ἀπ.; duodecim (·XII^{cim}· Π) n. ap. *tantum* ΠV *Tisch. t Tyc.*^{H} *Beat. Ber. cum gr.* 113 δ. ὀν. τ. ἀπ. *tantum*; n. duodecim (XII U) ap. *tantum* O^{c}U *Prim. cum gr.* 1*. 7. *al. pauc.* ὀν. τ. δ. ἀπ. *tantum*; *deinde* + et FΘKOΠUVW *c diu. haf. Prim. Baed. Ber. sine auct. gr.*

15. **qui loquebatur mecum** *cum ord. gr.* ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ: > q. m. l. *t Prim. contra ord. gr.* **mensuram harundineam** (ar. ΠT *vg.*, i *in ras. scr.* O) **auream** *etiam Tyc.*^{Hv} *Baed.*^{SO} *cum gr.* ℵ^{a} 31 *al.*^{6} μέτρον καλάμου χρυσοῦν, *cf.* m. harundinem (ar. I) aur. FΘIK*ΣW *Bentl. c dem. gig. haf. Tyc.*^{Hm} *Apr. Baed.*^{D} = *gr.* ℵ*AEPQ 2. *al.*^{139} μ. κάλαμον χρ.: > harundinem aur. ad m. *Prim.*; harundinem aur. *tantum* D *Ber.* (*cf.* xi. 1) *cum gr.* 1. *al. mu.* κάλαμον χρ. (*sine* μ.); m. arundinem *tantum* G. **ut metiretur** (metietur T; meteret D; mentirentur O), *gr.* ἵνα μετρήσῃ (Q 7. *al.*^{10} -σει): ut mensuraret *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 52). **eius** *cum gr. paene omn.* αὐτῆς: *om. t cum gr.* 12. *al.*^{6} **et murum** *etiam Beat.* (XII. ii. 52) *cum gr.* 164 καὶ τὸ τεῖχος: et m. eius (*Bentl.*) *gig. t cum gr.* ℵAP 1. *al. pler.* κ. τὸ τ. αὐτῆς, *cf.* et muros eius *Prim. Beat.* (*lemm.*); et murum ciuitatis D; *gr.* EQ 2. *al.*^{80} *om.*

et murum . . . ^{22} **et agnus**: *in ras. scr.* Σ^{2}.

16. **ciuitas** (+ magna *Apr.*) **in** (*om. Beat. lemm.*) **quadro** (quadrum *Beat.* XII. ii. 56), *cf.* c. in quadrato Θ *Hieron.* (*ep.* xlvi. 6) *Prim.*: c. quadrata *gig.*, *cf.* ciuitatem quadratam *libere Uict.-Pet.*$^{Y\Phi S}$, *et* quadratam *libere Uict.-Pet.*^{A}; *gr.* ἡ πόλις (ℵ + αὐτῆς) τετράγωνος. **posita est** (*om.* W), *gr.* κεῖται: p. erat *t.* **et** *sec.* . . . **latitudo** *pr.*: *om. Apr.* (*lemm.*; *habet autem* 'tantae latitudinis quantae etiam longitudinis esse narratur . . . tanta enim erat longitudo quanta et latitudo eius aequalia uniuersa' *comm.* = *Beat.* XII. ii. 56, 61) *cum gr.* 1. 208. **et** *sec. cum gr. paene omn.* καί: *om.* KOΠΣ^{2}V *diu. cum gr.* 122. **longitudo** *pr.* (longuit. D; longitudinem I) = τὸ μῆκος: latitudo W. **eius** *pr. cum gr. paene omn.* αὐτῆς: *om.* F *Baed.*^{D} (est *pr.* . . . latitudo *pr. def.* ^{SO}) *cum gr.* ℵ; *deinde* + et latitudo *Hieron. sine auct. gr.* **tanta est** *cum gr.* 57. 141 τοσοῦτόν ἐστιν—*cf.* t. erat *libere Apr.* (*comm.* = *Beat.* XII. ii. 61 *supra*): tanta (*in ras. scr.* O) *tantum* CDO *Baed.*^{D}; *om. omnino* (*Bentl.*) *gig. Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 57) *cum gr. paene omn.* **quanta**, *cf.* quantum *gig.*, *cum gr. paene omn.* ὅσον: *gr.* 12. *al.*^{18} *om.*, *non autem latt.* **et** *tert. cum gr.* A 12. *al. plus*^{30} καί: *om.* Σ^{2} *gig. cum gr.* ℵEPQ 2. *al. pler.* **latitudo** *pr.* (a *in ras. scr.* O) = τὸ πλάτος: altitudo *t Hieron.*; *cf.* xx. 9, xxi. 10 *et* 12; *deinde gr.* 7. *al.*^{4} + αὐτῆς, *non autem latt.* **mensus est**, *gr.* ἐμέτρησεν: metitus est *gig.* **de harundine** (ar. DGIΠΣ^{2} *vg.*; harundinem F*; + aurea OϚ𝔖ℭ *haf.—cf. uers.* 15 *supra*) *etiam Baed.*^{D}: in harundine (arundinem T) CT = *gr.* EP 1. *al.*^{65} ἐν τῷ καλάμῳ; harundine *gig. Prim. et* calomo (*sic*) *t* = *gr.* ℵAQ 2. *al.*

duodecim milia
longitudo et latitudo et altitudo eius aequalia sunt
17 et mensus est murus eius
centum quadraginta quattuor
cubitorum mensura hominis quae est angeli
18 et erat structura muri eius
ex lapide iaspide.
Ipsa uero ciuitas auro mundo
simile uitro mundo
19 fundamenta muri ciuitatis

---

pler. τ. κ. (sine ἐν); *om. omnino Baed.*[SO] *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 57, 58) *Ber.* **per stadia duodecim** (XII OU *gig.*, ·XII· *c*, XII · Σ²; uiginti et duo Θ *et* ·XXII· Π; ·cxii D) **milia** (millia *vg.*) *etiam Baed.*[D], *cf.* ab stadiorum d. milium *Prim.*, *et gr.* ἐπὶ σταδίων (PQ 2. *al.*[124] σταδίους; ℵ[c] 10 σταδίου) δώδεκα (Q 92 + καὶ) χιλιάδων (108**. *al.*[2] χιλιάδας; 191. 220 > χιλιάδων δ.; Q 2. *al.*[104] + δώδεκα, 44 + δέκα)—*cf. etiam* > d. milia stadiorum *t*: per stadia duodecim (XII W) *tantum* W *Apr. Baed.*[SO], *cf.* super stadia d. *tantum Beat.* (XII. ii. 58), *et* stadiorum d. *tantum Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 57); *deinde* + et *vg. cod. caraf. Apr. cum gr.* 38. 81 *qui add.* καί. **longitudo** *sec.* (long˜ D) = τὸ μῆκος: longitudine *Prim.*; *deinde* + eius Σ² *cum gr.* 21. *al.*[11] *qui add.* αὐτῆς. **et** *quint.*: *om. haf.* **latitudo et altitudo eius** ACGOUW *Bentl. Tisch. Hieron. Apr.* (*lemm.*) *Baed. Beat.* (*lemm.*) *Ber. cum ord. gr. paene omn.* τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς, *cf.* > l. ei. et alt. *t cum gr.* 143. *al.*[2] τ. πλ. αὐ. κ. τ. ὕψ., *gr.* 18. *al.*[2] τ. πλ. αὐ. κ. τ. ὕψ. αὐ., *et* l. et alt. DKΠΣ²TV *c diu. gig. haf. cum gr.* 46. *al.*[5] τ. πλ. κ. τ. ὕψ.—*cf. etiam* latitudine et altitudine *Prim.*: > altitudo et latitudo ei. (*om.* Θ*) Θ *vg. cod. caraf. dem. cum ord. gr.* 132. *al.*[2] τ. ὕψ. κ. τ. πλ. αὐ.; latitudo ei. *tantum* FI *Beat.* (XII. ii. 57—*ut etiam* XII. ii. 61 = *Apr. comm. supra*), *cf. gr.* 92. 200 τ. πλ. *tantum*; *gr.* 35 *om. omnino.* **aequalia** (heq. C, eq. A[c]OΠ[c]W, a *tert. sup. ras. scr.* I) = ἴσα, *cf.* aequales D: aequali *Prim.* **sunt** *cum gr. paene omn.* ἐστίν (18. 104 εἰσίν): *om. Prim. cum gr.* 147; *deinde* + uniuersa *Apr.* (*lemm.*; *cf. comm.* = *Beat.* XII. ii. 61 *supra*).

17. **et . . . cubitorum**: *om. Beat.* (*lemm.*). **et mensus est** (+ *ras.* 2 *litt.* Π) **murus** AFGΘ* KΠ* *Tisch. t Baed.*[S*]: et m. est muros (muro I) CDΘ[c]IOΠ[c]Σ²TVW *c dem. diu. haf. Hieron.* (*ep.* xlvi. 6) *Baed.*[ScOD] *Ber.*, *cf.* > muros uero dimensus est *Prim.*; et mensus (metitus *gig.*) est murum U *vg. cod. caraf. Bentl. gig. Apr. Beat.* (XII. ii. 108) = *gr.* ℵAEP 1. *al. sat. mu.* καὶ ἐμέτρησεν τὸ τεῖχος (ℵ χιλος); *gr.* Q 2. *al.*[77] κ. τ. τεῖχος *tantum.* **eius** (u *ex* o G) *cum gr. omn.* αὐτῆς: ciuitatis U—*cf. uers.* 14; *om. Prim.*; *deinde* + per circuitum *Ber. sine auct. gr.* **centum quadraginta quattuor** (quatuor I𝔅, quadragintaquatuor *uno uerbo* ℭ) *cum gr.* EP 12. *al. pler.* ἑκατὸν τεσσαράκοντα τεσσάρων, *cf.* centum XL . IIII . W *cum gr.* ℵ 146 ἑκ. μδ, *et* CXLIIII KUV, CXLIIII . Σ², ·C·XL·IIII *c*, *cum gr.* Q 1. *al.*[92] ρμδ—*cf. etiam* centum quadraginta et quattuor G, . CXL . et quatuor O, *et gr.* A > δ̄ καὶ ἑκ. τεσσεράκοντα: centum quadraginta quattuor milia *t*, *cf.* · CXLIIII · milia Π, *gr.* 143 ἑκατονσαράκοντα τέσσαρις χιλιάδες, *et* · CXL · milia · iiii · D; nonaginta octo *gig.* **cubitorum** (gub. I) *cum gr.* πηχῶν, *cf.* cubitis Σ²: *om. Prim. sine auct. gr.* **mensura** (mensuram U *Bentl.*; + est D) **hominis** (hominum siue hominis *Baed.*[SO]) *cum gr. paene omn.* μέτρον (29. 162 -ρος) ἀνθρώπου (114. *al.*[2] οὐρανοῦ): *gr.* 129 > ἀν. μ.; *gr.* 139 μ. *tantum*; *gr.* 146. 155 ἀν. *tantum.* **quae** (que OW), *cf.* quod *gig. Prisc.* (*tract.* 6) *Beat.* (*lemm.*) = ὅ: qui *t Apr. Beat.* (XII. ii. 108, 109). **est** = *gr. omn.* ἐστιν: + uel et *sup. lin.* O[gloss.] **angeli** (hang. C, angueli D) = *gr. fere omn.* ἀγγέλου: angelus *Prisc.* = *gr.* 62. *al.*[7] ἄγγελος.

18. **et erat structura muri** (+ *ras.* 1 *lit.* Π), *cf.* et fuit aedificatio m. *Prim.*, *cum gr.* EQ 1. *al. pler.* καὶ ἦν ἡ (67 *om.*) ἐνδόμησις τοῦ τείχους—*cf. etiam* et erat instructura muri *Beat.* (XII. ii. 100) *cum gr.* ℵ* 38. *al.*[8] κ. ἦν ἡ (ℵ* *om.*) ἐνδώμησις (ℵ* ἐν δώμασι) τ. τείχ.: et structura m. (*Bentl.*) *cum gr.* P 62. *al.*[11] κ. ἡ ἐνδόμησις τ. τείχ., *cf.* et edificia m. *t*, *et* et supellex m. *Tyc.*[H]—*cf. etiam gr.* ℵ[a]A κ. ἡ ἐνδώμησις τ. τείχ.; in structura murus *gig.*; muri *tantum Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 98). **et . . . eius** *etiam Hieron.* (*ep.* xlvi. 6): cuius omnis aedificatio *libere Hieron.* (iv. 635). **eius** *etiam Baed.*[D] *Beat.* (XII. ii. 100) *cum gr. paene omn.* αὐτῆς: *om.* D *Tyc.*[H] *Baed.*[SO] *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 98) *cum gr.* 20. *al.*[5] (*cf.* 92. 149 *qui* > αὐ. τ. τείχους). **ex lapide iaspide** (hias. Σ², hyas. C, yas. T; iaspidis D *Baed.*[D], yaspidis *t*), *cf.* de l. iaspide *libere Orig.* (*int. princ.* II. xi. 2), iaspide *tantum Beat.* (XII. ii. 100), *et* iaspis *tantum gig.* = *gr. omn.* ἴασπις: *om. Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 98). **ipsa uero** (*om. Greg.-Mag. P. L.* lxxvi. 732; *non autem* lxxvi. 84, lxxix. 185) **ciuitas** *etiam Beat.* (XII. ii. 100): c. autem *t*; et c. *gig. Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 98) = καὶ ἡ πόλις. **auro mundo** *etiam Baed.*[D] *Beat.* (XII. ii. 100), *cf.* ex au. m. D *dem. t Prim.*, *gr.* 21. *al.*[10] χρυσίῳ καθαρῷ, *et gr.* 113 χρυσίου καθαροῦ: aurum mundum OU[c] *vg. cod. caraf. Tyc.*[H] *Eucher.* (*P. L.* l. 764) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 84, 732; lxxix. 185) *Baed.*[SO] *Beat.* (*lemm.*; XII. ii. 98) *et* aurum purum *gig.* = *gr. paene omn.* χρυσίον καθαρόν; *deinde* + et *gig. sine auct. gr.* **simile**

omni lapide pretioso ornata
fundamentum primum iaspis
secundus saphirus
tertius carcedonius
quartus zmaragdus
20 quintus sardonix
sextus sardinus
septimus crysolitus
octauus beryllus
nonus topazius
decimus crysoprassus
undecimus iacinthus

---

uitro mundo *etiam Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 732), *cf.* s. u. puro *gig.*, *cum gr.* ℵAPQ 2. *al.*^{128} ὅμοιον ὑάλῳ καθαρῷ (P *om.*)—*cf. etiam* simili u. mundo I *c dem. et gr.* 7 ὁμοίῳ ὑ. κ.: similis uitro (uitreo *t Prim.*) mundo DK^{c}U^c *t Prim. Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxvi. 84; lxxix. 185) *Baed. Ber. cum gr.* E 1. *al. mu.* ὁμοία ὑ. κ.; *om. per homoioteleuton* G *cum gr.* 65. 113.

xxi. 19—xxii. 1 : *om. Beat.* (*comm.*).

19. **fundamenta** *cum gr.* ℵ^{c}APQ 2. *al.*^{89} οἱ θεμέλιοι *tantum*: et fundamenta (fud. 𝕾) *vg. cod. caraf. t cum gr.* ℵ*E 1. *al. plur.* καὶ οἱ θ., *cf.* et singula f. *libere Hieron.* (iv. 635); f. autem *Prim.*; ubi f. *gig.* **muri ciuitatis** *cum ord. gr. paene omn.* τοῦ τείχους τῆς πόλεως, *cf.* m. c. eius *t et gr.* 146. 155 τ. τείχ. αὐτῆς τ. π.: > c. muri (auri *Beat.*) *gig. Beat.* (*lemm.*); murorum *tantum Hieron.* (iv. 635 *libere*); *om. omnino Prim.* **omni lapide pretioso** (praet. ACFI, prec. KO, p̄c. ΠΣ^{2}W, prec. U*, p̄tiosso D) *et gr. paene omn.* παντὶ λίθῳ τιμίῳ, *cf.* ex omn. l. pr. *t Prim.*: *gr.* 32. *al.*^{2} ὅμοιοι (143 ὁμοίῳ) π. λ. τ.; *gr.* 56. 108** πάντες λ. τ.; *gr.* 21. *al.*^{7} παντὶ λ. *tantum.* **ornata** (horn. C) *cum gr.* ℵAEQ 1. *al. paene omn.* κεκοσμημένοι (146. 155 κεκόσμηται): *om. gig. t Tyc.*^{H} *Prim. Beat. cum gr.* P 92. *al.*^{2}; *deinde* + et 𝔖 *sine auct. gr.* **fundamentum primum** *cum gr. omn.* ὁ (80**. *al.*^{3} + δὲ) θεμέλιος ὁ πρῶτος (ℵ εἷς): > pr. f. *Hieron.* (v. 21 *libere*) *Prim. Cassiod.* (*lemm.*); primum *tantum Hieron.* (iv. 635 *libere*) *et* primus *tantum gig.* **iaspis** (hias. Σ^2, hyas. C) *etiam Baed.*^{SO} = ἴασπις : iaspidis (yas. T) FKTV *t Hieron.* (v. 21 *libere*) *Baed.*^{D}, *cf.* iaspidem *Hieron.* (iv. 635 *libere*); *deinde gr.* 164 + λίθος, ℵ + καί, *et* 112 + καὶ ἡ πόλις. **secundus** (saec. U; ·ii· D) = ὁ δεύτερος: secundum I *vg. cod. caraf. dem. diu. haf. t Tyc.*^{H} *Hieron.* (iv. 635 *libere*, v. 21 *libere*) *Cassiod. Beat.*; *deinde gr.* 21. *al.*^{12} + λίθος, 164 + λίθος καὶ θεμέλιος. **saphirus** (za. D, saphyrus Σ^2), *cf.* saffirus CT, sapphirus (-yrus FGΘ) FGΘI *vg. et gr.* σάπφειρος (PQ 65. *al.*^{6} -φιρος, E 7. *al.*^{2} -φηρος, 113 -φυρος): sapphiri *Hieron.* (v. 21 *libere*), *cf.* sapphirum *Hieron.* (iv. 635 *libere*); *deinde gr.* ℵ + καί, 164 + λίθος καί. **tertius** (terc. ΠΣ^{2}W; ·iii· D) = ὁ τρίτος : tertium I *vg. cod. caraf. dem. diu. haf. t Tyc.*^{H} *Hieron.* (iv. 635 *libere*) *Cassiod. Beat.* **carcedonius** (carched. I, carcid. KV; carcedoneus + uel calcedoneus *sup. lin. Baed.*^{D}; carcedon *Beat.*) FGIKUV *Baed.*^{SD} *Beat. et gr.* 35. *al.*^{8} καρχηδών (143 -χιδών), *cf.* calcedonius (calcaed. Σ^2, calcid. ACΘ *Tisch.*; calcedon *gig. t Prim.*, chalchedon *Cassiod.*) ACΘOΠΣ^{2}TW *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. diu. gig. haf. t Tyc.*^{Hm} *Prim. Cassiod. Baed.*^{O} *et gr. paene omn.* χαλκηδών (Q 1. *al.*^{44} -κιδών)—*cf. etiam* chalcedonium *Hieron.* (iv. 635 *libere*): sardonicus D, *cf.* sardonius *Tyc.*^{Hv}; *gr.* 97. *al.*^{2} λυχνίτης; *gr.* 164 ἄνθραξ *deinde* + λίθος καὶ θεμέλιος. **quartus** (IIII° W, ·iiii· D) = ὁ τέταρτος : quartum I *vg. cod. caraf. dem. diu. haf. t Tyc.*^{H} *Hieron.* (iv. 635 *libere*) *Beat.* **zmaragdus** (zmarac. T, smarag. Θ^{c}KOΣ^{2}VW *vg. Tyc.*^{Hm}, ||smar. U, smrag. D, smarg. *Baed.*^{D}) *et gr.* σμάραγδος (143 ἀσμ.), *cf.* smaragdum *Hieron.* (iv. 635 *libere*): zmaragdinum (smar. *Tyc.*^{Hv}) *Tyc.*^{Hv} *Beat.*; *deinde gr.* 164 + λίθος καὶ θεμέλιος.

fundamentum . . . ^{20} amethystus : *om. Apr.*

20. **quintus** (·u· D) . . . **sextus** (·ui· D, VI° W) . . . **septimus** (·uii· D, VII° W) . . . **octauus** (hoct. C; ·uiii· D) . . . **nonus** (·uiiii· D, IX° W) . . . **decimus** (·x· D, X^o W) . . . **undecimus** (xi· D, XI° W) . . . **duodecimus** (xii D, XII^{us} *gig.*, XII° W) = ὁ πέμπτος . . . ὁ ἕκτος . . . *etc.*: quintum . . . sextum . . . *etc.* I *vg. cod. caraf. dem. diu. haf. t Tyc.*^{H} *Hieron.* (iv. 635 *libere*) *Beat.* (*lemm.*). **sardonix** (-nyx *vg.*) *et gr.* σαρδόνυξ (4. *al.*^{61} σαρδών., A σαρδιών.), *cf.* sardonicem *Hieron.*: sardinis *t*; *deinde gr.* 164 + λίθος καὶ θεμέλιος (*ut etiam post* sardinus *etc.*). **sardinus** (-dinius GU, -donius F; sardinis Π*; sardis *c*), *cf.* sardius KOΣ^{2}VW *vg. cod. caraf. Bentl. dem. diu. haf. Prim. Baed. Ber.*, *et gr.* E 1. *al. sat. mu.* σάρδιος: sardinum (-donium *Tyc.*^{H}) *Tyc.*^{H} *Beat.*, *cf.* sardium *Hieron.*, sardion *gig. t*, *et gr.* ℵAPQ 2. *al.*^{90} σάρδιον (146. *al.*^{5} -ων). **crysolitus** (= Θ^{c}V, cris. ADΘ*T, chrys. FKU, chris. OΣ^{2}W, crhis. Π, chriss. I, crysolytus G, crysolithus C, chrysolithus *vg. Tyc.*^{Hm}) *et gr.* χρυσόλιθος : crisolitum *Tyc.*^{Hv} *Hieron. Beat.* **beryllus** (-rillus I^{c}KOΠΣ^{2}TUW *Tyc.*^{Hm}, -rillius I*; birillus A, birullus D, byrillus F) *et gr.* βήρυλλος (A 29. 178 -ριλλος, 1. *al.*^{2} -ρίλλιος, 40. 210 βίρυλλος, 49. 156 βύριλλος, 25. 78 βύρηλλος, E 7. *al.*^{49} βηρύλλιος, Q 67. *al.*^{3} βιρύλλιος, 21. *al.*^{6} βυρίλλιος): berillum *Tyc.*^{Hv} *Hieron. Beat.*, *cf. gr.* P 65 βηρύλλιον (65 -ρίλλιον). **topazius** (-dius AGK, -tius DU, -cius O, -gius F, thopatius C; topaxinus *Prim.*) *etiam Tyc.*^{Hv}: topazium *Hieron.*, *cf.* topazion (-dion *Beat.*, -tion *t*) *gig. t Tyc.*^{Hm} *Beat. et gr.*

duodecimus amethystus
21 et duodecim portae
duodecim margaritae
sunt per singulas
et singulae portae erant
ex singulis margaritis
et platea ciuitatis aurum
mundum tamquam uitrum
perlucidum
22 et templum non uidi in ea
dominus enim deus omnipotens
templum illius est et agnus
23 et ciuitas non eget sole
neque luna ut luceant in ea

τοπάζιον (א* *-διον*, P *τοπάνζιον*). **crysoprassus** (= GΘ, chrys. I, chris. UW, chryss. A, crysoprasus C, crisoprasus T, chrysoprasus *vg. Tyc.*[Hm], crissoprasus Σ[2]; chrisopassus O, chrysopasus *haf.*, crisopasus *t*; crisopastus *Prim.*, crhisopastus Π) *et gr. paene omn. χρυσόπρασος* (א[a] *-πράσιος*, 7. 151 *-πρασσος*, 104 *χρυσσόπρασσος*; 97. 214 *χρυσόπασσος*, 2. *al.*[23] *-πασος*; 40. *al.*[6] *χρυσόπαστος*), *cf.* crisoprasinus *Tyc.*[Hv] *et gr.* 9. *al.*[10] *χρυσοπράσινος* (16 *-συνος*), chiroparus D, *et* chrysoliprassus (chys. F) FKV: chrysoprasum *Hieron. et gr.* A *χρυσόπρασον*, *cf.* crisofasinum *Beat.* **iacinthus** (= AV, hyac. *vg. Tyc.*[Hm], iacintus DKO, hyacintus CI, yacintus F, iacinctus Θ*Π[c]W, hiacinctus Π*Σ[2], hyacinctus U, yacinctus T, iacyncthus Θ[c], hyacyncthus G) *et gr. ὑάκινθος* (104 *ἰάκιν.*, 186. *al.*[2] *ὑάκυν.*, 37. 244 *ὑακίνθινος*) : hiacynthum (iacinctum *Beat.*, iaictum *t*) *t Hieron. Beat.*, *cf.* iacentinum *Tyc.*[Hv]; *deinde* + et F *sine auct. gr.* **amethystus** (-istus I[c]OΠ, amthistus I*, ametysthus G, ametisthus C, ametistus FΘΣ[2]TUW *Tyc.*[H], ametitus D) *et gr. ἀμέθυστος* (א[a]E 1. *al.*[136] *-θυσος*; א* 146 *ἀμεθύστινος*) : amethistum (amestistum *t*) *t Hieron. Beat.*

21. **duodecim** (XII DUW *c gig.*, ·XII· Π, XII· Σ[2]) **portae** (-te IOW) *etiam Baed.*[SO] *cum gr. omn. οἱ δώδεκα πυλῶνες*: > porte ·XII· *Baed.*[D]; ideo *Tyc.*[H]; *om.* G; *deinde* + erant *t* (*cf.* T *et Hieron. infra*) *sine auct. gr.* duodecim *sec.* (XII DUW *gig.*, ·XII· GΠ *c*) *cum gr. paene omn. δώδεκα*: *gr.* א* 65 *om.* margaretae D, margarite OW. **sunt**: erant T (*cf. t supra*); *om. gig. t Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*) *Ber. et gr. non expr.* **per singulas** (singulos U) **et singulae** (-le IOW) **portae** (-te IOW), *cf.* singillatim et unaquaeque porta *Tyc.*[H] *Beat.*, *et gr.* P 35. *al.*[7] *ἀνὰ* (35. *al.*[3] *ἵνα*) *εἷς* (146 + *ἕκαστος*) *καὶ ἕκαστος τῶν πυλώνων* —*cf. etiam* per singulas portas et singulae portae G *et* > per singulas portas et XII· portae singulae Σ[2]: per singulas singulae portae (*Bentl.*) *et gr.* אAEQ 1. *al. pler. ἀνὰ* (A 4. *al.*[3] *ἵνα*) *εἷς* (46. *al.*[3] *om.*) *ἕκ. τ. π.*; et singulae portae *tantum gig. t et gr.* 62. *al.*[10] *καὶ* (75 + *ἀνὰ*) *εἷς ἕκ. τ. π.* **erant ex** (et Π*) **singulis margaritis** (-etis D), *cf.* erat ex una margarita *Tyc.*[H] *Beat.*, *et ord. gr. paene omn. ἦν* (PQ 21. *al.*[12] + *ὡς*) *ἐξ ἑνὸς μαργαρίτου*—*cf. etiam* erant singulae margaritis F: > ex singulis margaritis sunt Σ[2]; ex (et *t*) singulis margaritis *tantum t Uict.-Pet.*[YΦS] (*libere semel*) *Prim.* (*infra*) *et gr.* 127. 215 *ἐξ ἑν. μ.* (*sine ἦν*), *cf.* de singulis margaritis *tantum Uict.-Pet.*[A] (*libere*) *Uict.-Pet.*[YΦS] (*libere semel*). **et duodecim . . . margaritis**: et in duod. portis erant duod. margaritae *Hieron.* (iv. 808); et duod. portas singulae ex singulis margaritis *Prim.* **platea** = *ἡ πλατεῖα*: plateae (-tee W) FKΣ[2]VW *dem. haf. t Hieron. Eucher.* (*form.* 9) *Uigil.* (*Uarim.* iii. 70) *Apr. Ber.*, *cf.* plateas T *Prim.* **ciuitatis** *cum gr. omn. τῆς πόλεως*: eius *Prim.*; *deinde* + tota *t sine auct. gr.* **aurum mundum**, *cf.* aurum purum *gig.*, *et gr. χρυσίον καθαρόν*: auro mundo Π* *Hieron. Uigil.*; ex auro limpido *Prim.* **tamquam** (tanq. KOΠΣ[2]W𝔖𝔜) **uitrum** (uitreum Π*) **perlucidum**, *cf.* t. uitreum perlucens *gig.*, sicut uitrum perspicuum *Hieron.*, ut uitrum perspicuum *Tyc.*[Hm], *et* sicut uitreum limpidum *Prim.*, *cum gr.* אAPQ 1. *al. omn. ὡς ὕαλος διαυγής* (א* 144 *δι' αὐτῆς*; 57. 141 *διαφανής*): et uitrum perspicuum *Tyc.*[Hv] *cum gr.* E *καὶ ὕελος δ.*; uitrum perspicuum *tantum Beat.*; quasi uitreum *tantum t*; *om. omnino Uigil.*

22. **et templum** = *καὶ ναόν*: t. autem *Prim.*; t. *tantum t.* **non uidi in ea** (eam F*) *cum ord. gr. οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ*: > in ea n. u. *Uigil.* (*Uarim.* iii. 70) *Prim. contra ord. gr.* **dominus enim deus** *etiam Tyc.*[H] (*semel*) *Baed.* (*hic*) *cum gr.* א[a]AEPQ 1. *al. pler. ὁ γὰρ* (א[a] + *ὁ*) *κύριος ὁ* (א[a] 146. 155 *om.*) *Θεός* (40 + *αὐτός*)—*cf. etiam gr.* א* 176 *ὅτι ὁ* (176 *om.*) *κ. ὁ Θ.*, *et* dom. deus *tantum Apr.*: dom. enim *tantum* GT *Baed.* (*P. L.* xcii. 456; xciv. 100) *Ber. cum gr.* 61. *al.*[2] *ὁ γὰρ κ.* (*sine ὁ Θ.*), *cf.* dom. autem *Uigil.*, quia dom. *Tyc.*[H] (*semel*), *et* dom. *tantum Baed.* (*P. L.* xcii. 219); *gr.* 4. *al.*[10] *ὁ γὰρ* (42. 53 + *ὁ*) *Θ. tantum.* **omnipotens** (hom. C) *cum gr. omn. ὁ παντοκράτωρ*: *om. Uigil.*; *deinde* + spiritus Σ[2] *sine auct. gr.* **templum illius est et agnus** (hag. C), *cf.* t. eius est et ag. *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*), *cum ord. gr. paene omn. ναὸς* (A 56. *al.*[3] *ὁ ν.*) *αὐτῆς ἐστιν καὶ τὸ ἀρνίον*: > t. est eius et ag. Θ *cum ord. gr.* 146. *al.*[2] *ν. ἐστ. αὐ. κ. τ. ἀρν.*; > est t. eius et ag. '*Fulg.*' (*P. L.* lxv. 712); > et ag. t. illius est *Prim. et* > et ag. t. eius est *Uigil.*; t. eius est ag. *tantum t cum gr.* 208* *ν. αὐ. ἐστ. τ. ἀρν.* (*sine κ.*); *gr.* 7*. *al.*[4] *ν. αὐ. κ. τ. ἀρν.* (*sine ἐστ.*); > ipsius est t. *tantum Apr.*

23. **et** *pr. cum gr. paene omn. καί*: *om. Tyc.*[H] *cum gr.* 98. **ciuitas**: *gr.* 38. *al.*[3] + *αὐτή*, *non*

nam claritas dei inluminauit eam
et lucerna eius est agnus
24 et ambulabunt gentes
per lumen eius
et reges terrae adferent
gloriam suam et hono-
rem in illam
25 et portae eius non claudentur
per diem nox enim
non erit illic
26 et adferent gloriam et hono-
rem gentium in illam

---

autem latt. **eget** (heg. C, egit Σ*), *gr.* χρείαν ἔχει : indiget *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*). **sole neque** (nec DΠ) **luna** *et gr.* τοῦ ἡλίου οὐδὲ (13. *al.*[4] ἢ; 156. καί; 146. 155 *om.*) τῆς σελήνης: solem n. lunam T *t Apr. Beat.* **ut** (huti C) **luceant** *et gr. paene omn.* ἵνα φαίνωσιν (E* 26*. *al.*[3] -νουσιν; 146. 155 φωτίσωσιν) : ut luceat I *t Prim. Beat. et gr.* 98. 104 ἵνα φαίνοι (104 -νῃ). **in** (*om.* A) **ea** *etiam Tyc.*[Hm] *cum gr.* ℵ[a]E 10. *al. mu.* ἐν αὐτῇ : ei *t Prim. Beat. et* illi *gig. cum gr.* ℵ*AP 1. *al.*[45 ut uidtur] αὐτῇ—*cf.* Q 2. *al.*[70] *et* 12. *al.*[2] *infra*; *gr.* 21. 146. 155. *al.*[20] αὐτήν; *om. Tyc.*[Hv]—*cf. gr.* Q 2. *al.*[70] *et* 12. *al.*[2] *infra.* **et eiu. . . . ea** : et quia dicit in ciuitate solem non esse necessarium *libere Uict.-Pet.*[YΦS]—*cf. Hieron.* (vi. 920 *ad* xxii. 5 *infra*). *Gr.* ℵAEP 1. *al. plur. disting.* ἵνα φαίνωσιν [ἐν] αὐτῇ [αὐτήν] · ἡ γὰρ δόξα κ.τ.λ. : Q 2. *al.*[70] > *et disting.* ἵνα φαίνωσιν · αὐτῇ (19. *al.*[3] αὕτη) γὰρ ἡ δόξα κ.τ.λ.; 12. *al.*[2] *disting.* ἵνα φαίνωσιν · αὐτῇ ἡ γὰρ δόξα κ.τ.λ. **nam . . . agnus** : *om. Beat.* (*et gr.* 35. *al.*[2] *om.* ἡ γὰρ δ. . . . αὐτήν). **nam claritas**, *cf.* cl. enim *Tyc.*[H], *et* gloria enim *gig.*, *cum gr.* ℵAEP 1. *al. plur. ut supra*—*cf. etiam* quoniam claritas *Apr.* : *gr.* Q 2. *al.*[70] *et* 12. *al.*[2] (*uide supra*) *apud latinos non redduntur.* **dei** = τοῦ Θεοῦ : domini *Prim.* **inluminauit** (ill. OW𝔋ℭ) = ἐφώτισεν : inluminabit (ill. K𝔊𝔖) DGKΣ[c]TUV𝔊𝔖 *diu. Baed. Ber.*—*adnotat Luc. Brug.* '*Non est mutandum praeteritum* illuminauit *in futurum*'; inluminat C *t Prim. Apr.* **lucerna** (a *in ras. scr.* G) **eius** (*in ras. scr.* G) **est agnus** (hag. C) *cum ord. gr.* 41 ὁ λύχνος αὐτῆς ἐστι τὸ ἀρνίον : > l. ei. ag. est KV *gig. t Tyc.*[H] *Prim.*; l. ei. ag. *tantum* D *cum gr. paene omn.* ὁ λ. αὐ. τ. ἀρν. (*sine* ἐστί); > ag. enim . . . lux ei. est *libere Uict.-Pet.*[A]; > quia ag. est lux ei. *libere Uict.-Pet.*[YΦS]; *gr.* 21. *al.*[10] ὁ λ. αὐ. καὶ τ. ἀρν. *apud latinos non redduntur*; *deinde* + amen *t* (*in fine pericopes*). *Cf.* xxii. 5.

24. **et** *pr.* : *om. Tyc.*[H] (*ad init. pericopes*) *sine auct. gr.* **ambulabunt** (ham. C; ambulant F; + in ea D*) **gentes** (*sup. lin.* T; + *ras.* 2 *litt.* U) **per lumen eius** (*inter* e *et* i *ras.* 1 *lit.* U) *cum gr.* ℵAEPQ 2. *al. pler.* περιπατήσουσιν τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς, *cf.* ambulabunt (ambulabant O) g. in lumine (illumine *uno uerbo* K) ei. KOVW *vg. cod. caraf. c dem. diu. haf. Tyc.*[H] *Apr. et gr.* 114. 143. 241 π. τ. ἔθ. ἐν (114. 241 *om.*) τῷ φωτὶ αὐ.—*cf.* Es. lx. 3 : *gr.* 1. *al. mu.* > τὰ ἔθ. τῶν σωζομένων ἐν (1. *al.*[11] *om.*) τῷ φωτὶ αὐ. π. (*deinde* 1. *al.*[12] + τὰ ἔθ. διὰ τοῦ φωτὸς αὐ.) *apud latinos non redduntur*; *deinde* + usque in finem *Beat.* (*lemm.*) *sine auct. gr.*—*cf.* ii. 26. **et** *sec.* : *gr.* 62. *al.*[8] *om.*, *non autem latt.* **regis** Σ*. **terre** OW. **adferent** (aff. ACKOΠ[c]Σ[c]TVW *vg.*, adferrent Σ*) *etiam Baed.* (*hic*) *Beat.* (*lemm.*), *cf.* conferent *Prim.*, *et* ferent *Ambr.* (*ob. Theod.* 30), *cum gr.* 178 οἴσουσι (*e uers.* 26?) : adferunt (aff. U[c]) U *Bentl. Tyc.*[H] *Baed.* (*in Apoc.* xvii. 18) *et* ferunt *Beat.* (IX. iii. 11) *cum gr. paene omn.* φέρουσιν (113. 215 -ωσιν). **gloriam suam et honorem in illam** *etiam Baed.* (*hic*), *cf.* gl. s. et h. in illa *Apr.*, *et gr.* 10. *al. mu.* > τὴν δόξαν καὶ τὴν (169. *al.*[4] *om.*) τιμὴν αὐτῶν εἰς αὐτήν : gl. s. in illam *tantum Bentl. Ambr. Baed.* (*in Apoc.* xvii. 18) *et* claritatem s. in eam *tantum Prim. cum gr.* ℵAEP 1. *al.*[41] τὴν δ. αὐτῶν εἰς αὐτήν (*sine* κ. τὴν τιμ.), *cf.* gloriam s. in illa *gig. et* gloriam s. in ea (eo IX. iii. 11) *Beat.* (*lemm.*; IX. iii. 11); gloriam s. et honorem gentium in illam D, *cf. gr.* 34. *al.*[7] τὴν δ. καὶ τὴν τιμ. τῶν ἐθνῶν εἰς αὐτήν, Q 2. *al.*[82] αὐτῷ (113 αὐτῶν, 46. *al.*[2] αὐτῇ, 137 αὐτήν; 30**. *al.*[3] + τὴν) δ. καὶ (113 + τὴν) τιμ. τῶν ἐθνῶν (46. *al.*[3] *om.*) εἰς αὐτήν, 62. *al.*[7] > τὴν δ. αὐτῶν εἰς αὐτὴν καὶ τὴν τιμ. τῶν ἐθνῶν, *et uers.* 26; gloriam *tantum Tyc.*[H] (*in fine pericopes*).

in illam . . . [25] **erit** : *in ras. scr.* O.

Uerss. 25 *et* 26 *om.* D (*per homoioteleuton*) *cum gr.* 44. *al.*[2]

25. **porte** OW. **eius** : *om.* G *sine auct. gr.* **cludentur** FGI. **per diem**, *cf.* die *Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*lemm.*), *cum gr. paene omn.* ἡμέρας (ℵ* ημερα) : per noctem O *cum gr.* 100 νυκτός. **nox enim** = νὺξ γάρ : et nox *Beat.* **non erit** (est F) **illic** (illi Σ), *cf.* n. erit in ea *Apr.*, *cum ord. gr. paene omn.* οὐκ ἔσται (23*. *al.*[4] ἔστιν; ℵ 113 ἐστὲ) ἐκεῖ—*cf. etiam* n. erit amplius in ea *Ambr.* (*uirginit.* 14) *et gr.* 18. *al.*[4] οὐκέτι ἔσται ἐκεῖ : > ibi n. erit (est *Tyc.*[H]) *Tyc.*[H] *Prim. Beat. cum ord. gr.* 251 ἐκεῖ οὐκ ἔσται; *gr.* 65 οὐκ ἔσται ἔτι; *cf.* xxii. 5.

26. **et** *pr.* : *om. Ambr.* (*uirginit.* 14) *sine auct. gr.* **adferent** (aff. ACKΠ[c]Σ[c]TU[c]VW *vg.*), *cf.* inferent *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*), *cum gr. paene omn.* οἴσουσιν : *gr.* 32. 113 ἥξουσιν; ponet *Prim.* **gloriam et honorem gentium** *cum ord. gr. paene omn.* τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἐθνῶν—*cf. etiam* gl. et h. gentes *Ambr. Apr.* : > h. et maiestatem gentium *Prim. cum ord. gr.* 90 τὴν

27 nec intrabit in ea aliquod
coinquinatum
et faciens abominationem
et mendacium
nisi qui scripti sunt in libro
uitae agni.

XXII. 1 Et ostendit mihi fluuium
aquae uiuae splendidum
tamquam crystallum
procedentem de sede dei et agni

τιμ. κ. τὴν δ. τῶν ἐθ.; > gloriam gentium et h. Π *Ber.*; *gr.* 98. 102 *τὴν δ. κ. τὴν τιμ. tantum.* **in illam,** *cf.* in eam *Baed.*, *cum gr. paene omn.* εἰς (120 ἐπ') *αὐτήν—cf. etiam* in illa *gig. Apr. et* in ea *Prim. Beat.* (*lemm.—def. Tyc.*^{H}) : *gr.* 100 ἐκεῖ; *deinde gr.* Q 4. *al.*^{85} + *ἵνα εἰσέλθωσιν, non autem latt. Cf. uers.* 24.

27. **nec,** *cf.* et non *gig. Tyc.*^{H} *Prim. Beat.* (*lemm.*), et nec *Apr.*, *et gr. καὶ οὐ μή* : non D *vg. cod. caraf. Ambr.* (*exam.* vi. 42 *ad init. pericopes*), *cf.* non enim *Ambr.* (*uirginit.* 14). **intrabit** (intrauit AFIΣ*) *etiam Ambr.* (*exam.* vi. 42), *cf.* introibit *gig. Tyc.*^{H} *Apr.*, *et gr.* εἰσέλθῃ (80. *al.*^{5} -*θοι*, 188. 233 -*θει*; ℵ *εἰσέλθωσιν*) : intrat *Ambr.* (*uirginit.* 14; *exhort. uirg.* 5 *libere infra*) *Beat.* (*lemm.*; XII. v. 20 *libere*). **in ea** *etiam Tyc.*^{Hv} *Baed.* (*hic* ^{SO}), *cf.* in illa F : in eam ΘΣ^{c}T$^{ut\ udtur}$ W *vg. cod. caraf. Bentl. c dem. haf. Ambr.* (*exam.* vi. 42; *uirginit.* 14) *Tyc.*^{Hm} *Baed.* (*hic* ^{D} *et P. L.* xci. 1137) *Ber. et* in illam DOU = εἰς (143 ἐπ') *αὐτήν, cf.* in quam *Ambr.* (*exhort. uirg.* 5 *libere infra*). **aliquod** (*cum vg. cod. caraf. Bentl.*; aliquid (-quit W) *codd. Tisch. c dem. diu. haf. Baed.* (*hic et P. L.* xci. 1137) *Ber.*) **coinquinatum** (quoin. CT, coinquinnatum D) : omne (omnem *Beat.*) inmundum *Tyc.*^{H} *Prim. Beat.* (*lemm. et* > omn. inm. in ea); omne commune *gig. Ambr.* (*exam.* vi. 42; *uirginit.* 14) = πᾶν κοινόν (1. 181 κοινῶν; 57. 141 κοινοῦν), *cf.* nihil commune *libere Ambr.* (*exhort. uirg.* 5 *infra*) *et* aliquid commune *Apr.*; *deinde gr.* 113. 164** + ἢ ἀκάθαρτον (*ex* Act. x. 14 *etc.*)—*cf. Ambr.* (*exhort. uirg.* 5) *qui libere citat* 'Hierusalem . . . in quam nihil commune intrat atque immundum'. **et** *pr. cum gr. plur.* καί : aut *vg. cod. caraf.*; *gr.* 65 οὐδέ; *om.* AKVW *c diu. haf. cum gr.* 12. *al.*^{12} **faciens** *ambiguum est* : quod facit *gig. Apr. et gr.* EPQ 1. *al. pler.* ποιοῦν; qui facit *Ambr.* (*exam.* vi. 42) *et gr.* ℵA 2. *al.*^{88} ὁ (ℵ^{c}A 12. *al.*^{11} *om.*) ποιῶν (ℵ* ποι *tantum ad fin. col., deinde* ωσει *ad init. col. seq.*); facientes Π. > abominationem faciens *vg. cod. caraf. contra ord. gr.* **abominationem** (habominat. C, abhominat. DIKΠΣVW, ab^{h}ominat. U, abhominac. O), *gr.* βδέλυγμα : execrationem *Ambr.* (*exam.* vi. 42); *deinde* + uitae *Prim.* (*cf. infra*) *sine auct. gr.* **et mendacium** (-tium GΣW) *cum gr. omn.* καὶ (21. *al.*^{10} ἢ; 65 + πᾶν) ψεῦδος : *om. Prim.*; *deinde* + non introibunt in ea *Apr.* **qui** (+ *ras.* 1 *lit.* Σ; quod O*) **scripti** (scrib. F*, i *sec. ex* e Π) **sunt** : sc. *tantum Uict.-Pet.*^{A} (*libere*) *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*); *gr.* οἱ (12. *al.*^{2} *om.*) γεγραμμένοι (31. *al.*^{3} ἐγγεγρ.). **uitae** (-te OW) *cum gr. omn.* τῆς ζωῆς : *om. Prim.* (*cf. supra*); *deinde* + et U. **agni** *etiam Tyc.*^{H}, *cf.* illius ag. *Prim.*, *cum gr. paene omn.* τοῦ ἀρνίου : *gr.* ℵ τοῦ οὐρανοῦ; *om. Uict.-Pet.*^{A} (*libere*) *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* 167*.

XXII. 1. hostendit C. michi O. **fluuium** (fluium D), *cf.* fluuius *libere Cassiod.* (*comm.*), *gr.* ποταμόν : flumen (+ al fluuium *sup. lin.* U) CFΘIOTU *Capitula* DFKU (*supra, p.* 418) *dem. gig. t Uict.-Pet.* (*libere*) *Hil.* (*ps.* i. 17) *Tyc.*^{H} *Ambr.* (*spir. sanc.* iii. 20) *Hieron.* (*tract. de ps.* i *libere*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 821) *Prim. Apr. Cassiod.* (*P. L.* lxx. 31) *Beat.* (*lemm.*; XII. iii. a *libere*); *deinde* + magnum *t sine auct. gr.—cf.* ix. 14 *et* xvi. 12; *gr.* E 1. *al. plus*^{100} + καθαρόν (1. *al. pauc.* > καθ. ποτ.), *non autem latt.* ***fluuium* aquae** (aque OW) : *in ras. scr.* Σ^{2}. **uiuae** (-ue O^{c}W) ACFO^{c}ΠU*W *Capitula* DFKU (*supra, p.* 418) 𝔖𝔓𝔖 *gig. Ambr. Uigil.* (*trin.* xii) *Fulg. Apr. Cassiod.* (*P. L.* lxx. 31) *Baed.*^{O*} *cum gr.* 104 ζῶντος : uitae (-te O*T) DGΘIKO*ΣTU^{c}V𝔈 *cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. diu. haf. t Uict.-Pet. Hil.* '*Fulg.*' (*P. L.* lxv. 712) *Prim. Cassiod.* (*comm.*) *Baed.*$^{SO^{c}D}$ *Beat.* (*lemm.*) *Ber. cum gr. paene omn.* ζωῆς—*adnotat Luc. Brug.* '*Nomen substantiuum* uitae *non est commutandum cum adiectiuo* uiuae'; *cf.* vii. 17, xxi. 6, *et* xxii. 17; *om. Tyc.*^{H} *cum gr.* 166 (*cf. gr.* 113 *qui om.* ὕδατος ζωῆς); *deinde gr.* 119. *al.*^{4} + καί, *non autem latt.* **splendidum,** *cf.* candidum *Uigil. Fulg. Prim.*, *cum gr. fere omn.* λαμπρόν (18 καθαρὸν λ.) : splendidae *gig.*; *om. Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* 38. *al.*^{4} **tamquam** (tanq. OΠW𝔜) **crystallum** (cris. DOΣTU^{c}, chrys. CF*ΘIKV, chris. U*W, crhis. Π; chrystallu F^{c}), *cf.* sicut c. *gig. Tyc.*^{H} *Apr. Beat.* (*lemm.*), quasi c. *Fulg. Prim.*, *et* quasi glaciem *Uigil.*, *cum gr. omn.* ὡς (20. *al.*^{12} ὡσεὶ) κρύσταλλον : *om.* '*Fulg.*'; *deinde gr.* 12 + καί, *non autem latt.* **procedentem,** *cf.* procedens U^{c} *t Ambr. Apr.* : progrediens *Cassiod.* (*comm.*); egredientem *Uigil.*; effluens *libere Uict.-Pet.*^{A}; exiens *Hil. Tyc.*^{H} *Fulg. Prim. Cassiod.* (*P. L.* lxx. 31) *Beat.* (*lemm.*); *gr.* ἐκπορευόμενον. **de sede dei et agni,** *cf.* a s. dei et ag. *Uigil.*, de throno dei et ag. *Hil. Cassiod.* (*P. L.* lxx. 31), a throno dei et ag. *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*), *cum gr. paene omn.* ἐκ (113 + μέσῳ) τοῦ (ℵ *om.*) θρόνου τοῦ Θεοῦ καὶ (112 *om.*) τοῦ ἀρνίου : de regno dei et ag. *t Apr.*; *gr.* 92. *al.*^{2} ἐκ τ. στόματος τ. Θ. κ. τ. ἄρν.; *gr.* 153. *al.*^{2} ἐκ τ. θρ. κ. τ. ἀρν. *tantum*; > de domini sede

2 in medio plateae eius
et ex utraque parte fluminis
lignum uitae
adferens fructus duodecim
per menses singulos
reddens fructum suum
et folia ligni ad sanitatem
gentium
3 et omne maledictum
non erit amplius
et sedes dei et agni in illa erunt
et serui eius seruient illi

tantum Cassiod. (comm. libere), cf. gr. 164 ἐκ μέσου τ. θρ. τ. Θ. tantum (deinde + καὶ τὸ ἀρνίον ad init. uers. 2).

2. Ad init. + et gig. cum gr. 113. al.[3] qui add. καί, + fluentem Uigil. (trin. xii) sine auct. gr. **in medio plateae** (-tee OW) etiam Tyc.[H] (semel) Beat. (lemm.) = ἐν (92. 111 ἐκ) μέσῳ (92. 111 μέσου; 18 + τῆς πόλεως) τῆς πλατείας (4. al.[4] πόλεως; 59 + τῆς πόλεως): per medium pl. Tyc.[H] (semel libere) Uigil., cf. per medium tantum Uict.-Pet. (libere) Beat. (XII. iii. a libere); per mediam plateam Fulg. (P. L. lxv. 821) Prim. **et** pr. cum gr. omn. καί: om. FOTU* Fulg. Prim. (ad init. pericopes) Beat. (lemm.). **ex utraque** (hut. C) **parte** (om. Σ*) **fluminis** etiam Cassiod. (P. L. lxx. 31) Beat. (lemm.; II. i. 86)—cf. ex ut. p. ripae libere Hieron. (tract. de ps. i), ex ut. ripa Uict.-Pet.[YΦS] (libere semel), et utrasque ripas libere Cassiod. (comm.); > fl. hinc atque inde gig. cum ord. gr. omn. τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν (ℵ ἔνθεν) καὶ (12. al.[5] om.) ἐντεῦθεν (AQ 2. al.[84] ἐκεῖθεν; 155 ἐκεῖ; ℵ[a] ἔνθεν; ℵ* 12. al.[5] om.), cf. ex utraque p. fl. hinc et inde t; ex utraque p. tantum Uict.-Pet.[YΦS] (libere semel) Ambr. (spir. sanc. iii. 20) Beat. (XII. iii. a libere). **lignum uitae** (-te IOW) etiam Uict.-Pet.[A] Uict.-Pet.[YΦS] (libere semel) Beat. (lemm.; II. i. 86), cf. arborem u. Hil. (ps. i. 17) Cassiod. (P. L. lxx. 31), cum ord. gr. paene omn. ξύλον (29 ξύλα) ζωῆς: > u. lignum libere Uict.-Pet.[YΦS] (semel) Beat. (XII. iii. a); arborem tantum Hieron. (libere) cum gr. 92. 111 ξ. (sine ζ.), cf. arbores tantum Cassiod. (comm. libere); gr. ℵ om. omnino (ℵ[a] autem add. καί). **adferens** (aff. ACKOΣ[c]TVW vg., s in ras. scr. U): faciens gig. t Uict.-Pet. (libere) Tyc.[H] Ambr. Beat. (lemm.; II. i. 86; XII. iii. a libere), cf. quae facit Hil. Cassiod. (P. L. lxx. 31); gr. ποιοῦν (A 178. al.[2] ποιῶν; 113 ἔχων). **fructus** (fructum I*) **duodecim** (XII DOUW c, ·XII· Σ, ·XII· Π) cum ord. gr. καρποὺς (12. al.[3] καρπὸν) δώδεκα, cf. fructus (fructum Hil. Cassiod.) duodecies gig. Hil. Cassiod. (P. L. lxx. 31): > duodecim fructus (-tos t Prim.) t Fulg. Prim. contra ord. gr., cf. duodecies fructus libere Hieron.; deinde gr. 30. 98 + καί. **per menses** (mensis Σ*) **singulos** (os in ras. scr. Σ[2]) **reddens** (dens in ras. scr. Σ[2]) DKOVΣW vg. cod. caraf. Bentl. c dem. diu. haf. Baed. Ber., cf. > per s. m. (+ et Tyc.[H]) r. gig. t Tyc.[H] Ambr. Fulg. Beat. (lemm.; II. i. 86), > singulis mensibus r. Hil. Cassiod. (P. L. lxx. 31), et gr. ℵAEP[ut udtur] 1. al. plu. κατὰ μῆνα (A 241 -ναν; E 1. al. mu. + ἕνα) ἕκαστον ἀποδιδούς (A 12. al. fere[80] ἀποδιδοῦν; 1. al.[5] ἀποδιδόντα): per menses singula reddentia A*FGΘIU[c] Tisch., cf. gr. 38. al.[3] κατὰ μ. (178. al.[2] + ἕνα) ἕκαστος ἀποδιδούς, A 12. al. fere[80] (supra), et 1. al.[5] (supra)—cf. etiam gr. Q 2. al.[76] > κατὰ (30. 98 καὶ κ.) μ. (97 + ἕνα; 16 + καὶ) ἀποδιδοὺς (19. al.[8] ἀποδιδοῦν; 29 ἀποδιδόντα) ἕκαστος (4. al.[48] ἕκαστον; Q ἑκάστῳ); per menses singulos reddentia CTU*, cf. gr. 1. al.[5] (supra); per menses singulos reddentes A[c] et > per singulos menses reddentes Prim. Apr.; per menses singula reddentia reddentes Π; per menses singulos largiuntur Cassiod. (comm. libere); > per singulos menses tantum Uict.-Pet.[A] (libere) Uict.-Pet.[YΦS] (libere semel) Beat. (XII. iii. 4 libere); mensibus singulis tantum Hieron. (libere); per duodecim menses tantum Uict.-Pet.[YΦS] (libere semel) Beat. (XII. iii. a libere). **fructum suum** (in ras. scr. Σ[2]; om. I) = gr. paene omn. τὸν (1. al.[20] om.) καρπὸν αὐτοῦ (143 αὐτῶν; 46. al.[2] om.): gr. ℵ 65. al.[3] τοὺς (113. al.[2] om.) καρποὺς αὐ. apud latinos non redduntur. **et** sec.: om. Apr. sine auct. gr. **ligni,** cf. arboris Hil. Cassiod. (P. L. lxx. 31), cum gr. paene omn. τοῦ ξύλου: gr. ℵ τῶν ξύλων; deinde + eius t Hieron. (libere), + illius Hil. Cassiod. (P. L. lxx. 31); tunc + sunt Hil. Cassiod. (P. L. lxx. 31) Baed.[D], + erant Hieron. (libere); gr. 56. 108** + ἕκαστον, 20. al.[13] + καταγγέλλεται. **ad sanitatem** (sanctitatem C) etiam Apr. (comm.), cf. in s. Prim. (comm.), gr. εἰς θεραπείαν: ad salutem Apr. (lemm.); ad medicinam t Ambr.; in curationem (curatione Prim.) Fulg. Prim. (lemm.) Beat. (lemm.; XII. iii. 10); deinde + omnium Ambr., + uniuersarum Apr. (comm. libere; non autem lemm.), sine auct. gr. **gentium** (-cium O): + deputata Cassiod. (P. L. lxx. 31).

3. **et omne** (omnem I) **maledictum non erit** (eras. T) **amplius** (ham. C, eras. T) cum ord. gr. paene omn. καὶ πᾶν κατάθεμα (57. al.[4] κατανάθεμα) οὐκ ἔσται (92. al.[2] ἔστιν) ἔτι (E 1. al.[98] ἐκεῖ)—cf. et omnis deuoratio n. er. iam t, et et omnis languor n. er. adhuc Beat. (lemm.; XII. iii. 11): > neque ullum iam maledictum er. Fulg. (P. L. lxv. 821) Prim.; gr. ℵ* κ. π. κάταγμα οὐκ ἔστ. tantum. **et** sec. etiam Fulg. = καί: sed ΘϚ𝕾𝕮 dem. haf. Prim.; om. Beat. (lemm.; XII. iii. 13). **sedes** (saed. C; **sedis** Σ*): thronus t Tyc.[H] Fulg. Prim.

4 et uidebunt faciem eius
et nomen eius in frontibus eorum
5 et nox ultra non erit
et non egebunt lumine lucer-
nae neque lumine solis
quoniam dominus deus inluminat illos
et regnabunt in saecula
saeculorum.

Beat. (*lemm.*; XII. iii. 13); *gr.* ὁ (א* *om.*) θρόνος. **et** *tert.* . . . **erunt**: *eras.* T. hagni C. **in illa** (mille *pro* in illa *haf.*) **erunt** (unt *in ras. scr.* Σ[2]), *cf.* in illa erit (*Bentl.*) *gig.*, *et* in ea erit *Tyc.*[H] *Fulg. Prim. Beat.* (*lemm.*; XII. iii. 13), *cum gr. paene omn.* ἐν (46. *al.*[3] ἐπ᾽) αὐτῇ ἔσται (92. *al.*[2] ἐστιν; 18. 143 > ἔσται ἐν αὐ.): illius erunt *Apr.*; *gr.* 114. 241 ἐκεῖ ἔσται. **serui eius** (*in ras. scr.* Σ[2]) *cum gr. paene omn.* οἱ δοῦλοι αὐτοῦ: *gr.* 7. *al.*[7] οἱ δ. τοῦ Θεοῦ; *om. haf.*; *deinde* + et O*. **seruient** (+ *ras.* 1 *lit.* U) **illi**, *cf.* s. ei *gig. t Tyc.*[H] *Ambr.* (*ps.* cxviii *labd* 27) *Beat.* (*lemm.*; XII. iii. 14), *cum ord. gr.* λατρεύσουσιν (Q 2. *al.*[56] λατρεύουσιν) αὐτῷ: > illi s. D *contra ord. gr.* **et** *quart.* . . . **illi**: *om. Prim.*

serui . . . [4] **uidebunt**: *eras.* T.

4. **eius et**: *eras.* T. **eius** *sec.*: + scriptum *t Prim.*—*cf.* xiv. 1 *et* xvii. 5; *gr.* א + καί. **in frontibus**: *eras.* T. **eorum**: + scriptum erit D.

5. *Uers. om.* T*, *deinde* + T[mg.] **et** *pr.* *etiam Ambr.* (*hel. et ieiun.* 80 *ad init. pericopes*) = καί: tunc autem *Ambr.* (*interp. iob et dau.* i. 24 *ad init. pericopes*); quando *libere Ambr.* (*ps.* cxviii *labd* 27). **nox ultra** (hul. C) **non erit**, *cf.* nox iam n. er. *Prim.*: > nox n. er. iam *t et* > nox n. er. amplius *Ambr.* (*interp. iob et dau.* i. 24, *hel. et ieiun.* 80, *ps.* cxviii *labd* 27) *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; XII. iii. 14) *cum ord. gr.* אAP 35. *al.*[14] νὺξ οὐκ ἔσται ἔτι—*cf. gr.* E 1. *al. sat. mu.* ν. οὐκ ἔσται (E 17. *al.*[8] ἔστιν) ἐκεῖ *et* 167 ν. οὐκ ἔστ. ἐκεῖ ἔτι; *gr.* Q 2. *al.*[54] ν. οὐκ ἔστ. *tantum*; > n. er. nox *tantum* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 853 = *prom. et praed. dei* v. 3 *libere*); *cf.* xxi. 25. **et** *sec.* . . . **illos**: *cf.* xxi. 23. **et** (*om. Apr.*) **non egebunt** (heg. C) *etiam Tyc.*[Hm], *cf.* et (*om. Ambr. abrah.* ii. 67 *ad init. pericopes*) n. indigebunt *Tyc.*[Hv] *Ambr.* (*abrah.* ii. 67, *interp. iob et dau.* i. 24, *ps.* xxxvi. 45), *cum gr.* A 127. *al.*[5] καὶ οὐχ ἕξουσιν χρείαν—*cf. etiam* et n. indigebitur *libere Ambr.* (*ps.* cxviii *labd* 27), *et* neque (nec '*Prosp.*') opus erit '*Prosp.*' (*infra*) *Prim.*: et non aegent D, *cf.* et non indigent *t*, *cum gr.* א 18. *al.*[5] κ. οὐκ ἔχουσιν χρ., EP 1. *al. plur.* > κ. χρ. οὐκ ἔχουσιν, *et* 21. *al.*[3] > κ. οὐ χρ. (68. 181 + οὐκ) ἔχουσιν; *gr.* Q 2. *al.*[42] κ. οὐ χρεία (19. *al.*[4] χρείαν) *tantum*. **lumine lucernae** (-ne IO *et* ne *in ras. scr.* O), *cf.* luce lucernae *Ambr.* (*abrah.* ii. 67, *interp. iob et dau.* i. 24), *cum gr.* אA 18. *al.*[18] φωτὸς λύχνου (217 > λ. φ.)—*cf. etiam* lumen lucernae AU* *gig. t* '*Prosp.*' (*infra*) *Prim. cum gr.* 21. *al.*[13] φῶς λ.: lumine *tantum* F; lucernae *tantum* D *Ambr.* (*ps.* cxviii *labd* 27 *libere*), *cf.* lucerna *tantum* *Ambr.* (*ps.* xxxvi. 45; *ps.* xxxviii. 18 *libere infra*), *et gr.* EPQ 1. *al. pler.* λ. (*sine* φ.). > nec lumen lucernae opus erit '*Prosp.*' (*libere*) *contra ord. gr.* **lum. luc. neque**: *gr.* 68. *al.*[5] *om.*, *non autem latt.* **neque** (+ uel nec *sup. lin.* D) *etiam Beat.* (XII. iii. 14): et *gig. t Tyc.*[H] *Ambr.* (*abrah.* ii. 67, *interp. iob et dau.* i. 24, *ps.* xxxvi. 45; *ps.* xxxviii. 18 *libere infra*) *Beat.* (*lemm.*) = *gr. paene omn.* καί; uel *libere Ambr.* (*ps.* cxviii *labd* 27); *gr.* 38. *al.*[3] *om.* **lumine solis** (solus O*) *etiam Ambr.* (*ter*), *cf.* luminis s. I, *cum ord. gr.* א 1. *al. plur.* φωτὸς ἡλίου—*cf. etiam* lumen s. AU* *Uict.-Pet.*[A] (*libere*) *Ambr.* (*ps.* xxxviii. 18 *libere infra*) *Prim. et* lucem s. *gig. Hieron.* (*libere infra*) *cum ord. gr.* AEP 4. *al.*[32] φῶς ἡλ.: > s. lumine DII *Ambr.* (*ps.* cxviii *labd* 27 *libere*), *cf.* s. lumen *Uict.-Pet.*[YΦS] (*libere*); s. *tantum* KV *c diu. t cum gr.* 22. *al.*[2] ἡλ. (*sine* φ.); *gr.* Q 2. *al.*[60] φωτός (*sine* ἡλ.) *apud latinos non redduntur.* **quoniam dominus deus** *etiam Baed.* (*hic* [D]), *cf.* quia dom. d. *gig. t*, *cum gr. paene omn.* ὅτι κύριος ὁ Θεός (152 + αὐτός): quoniam dom. *tantum* *Ambr.* (*ps.* cxviii *labd* 27 *libere*) *Baed.* (*hic* [SO]) *et* quia dom. *tantum Ambr.* (*interp. iob et dau.* i. 24) *cum gr.* 149. 186 ὅτι κύριος (*sine* ὁ Θ.); quoniam ipse dom. *Ambr.* (*abrah.* ii. 67), *cf.* ipse enim dom. *Ambr.* (*ps.* xxxvi. 45), *et gr.* 152 (*supra*); sed dom. *libere Ambr.* (*ps.* xxxviii. 18 *infra*); *deinde* + noster *Apr.*—*cf.* iv. 11, + omnipotens *libere Hieron.* (*infra*)—*cf.* iv. 8 *etc.*, *sine auct. gr.* **inluminat** (ill. KOW𝔓) *etiam Baed.* (*hic*) *cum gr.* 21. *al. mu.* φωτίζει: inluminabit (ill. ϚSC; inluminauit FII*) DFIIϚSC *Bentl. Tisch. dem. haf. t Tyc.*[H] *Ambr.* (*quater*) *Baed.* (*P. L.* xci. 1209) *Ber. et* lucebit *Prim. cum gr.* אAEPQ 1. *al. pler.* φωτιεῖ (AP 12. *al.*[10] φωτίσει), *cf.* erit lux omnibus et ipse inluminabit *Ambr.* (*abrah.* ii. 67) *et* lumen eius erit *libere Hieron.* (*infra*); *adnotat Luc. Brug.* '*Retinendum est futurum* illuminabit, *non facile substituendum praesens* illuminat'. **illos** *etiam Tyc.*[H] (*semel*), *cf.* eos CDT *t Ambr.* (*ps.* cxviii *labd* 27) *Beat.* (*lemm.*; XII. iii. 14), *cum gr.* EPQ 1. *al. fere omn.* αὐτούς: super (supra *gig.*) illos *gig. Ambr.* (*ps.* xxxvi. 45), *cf.* super eos *Tyc.*[H] (*semel*) *Ambr.* (*interp. iob et dau.* i. 24) *Prim.*, *cum gr.* אA 18. *al.*[12] ἐπ᾽ αὐτούς; super populum suum *libere Ambr.* (*ps.* xxxviii. 18 *infra*); omnia mundi istius *Ambr.* (*abrah.* ii. 67)—*cf.* Iohan. i. 9. **regnabunt** *etiam Tyc.*[Hm] *Beat.* (XII. iii. 14) *cum gr. paene omn.* βασιλεύσουσιν (78. 182 βασιλεύουσιν): regnabit *Tyc.*[Hv] *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* 21. *al.*[7] βασιλεύσει—*cf.* xi. 15; *deinde* + super eos *Tyc.*[Hv] *Beat.* (*lemm.*), + cum

6 Et dixit mihi haec uerba
fidelissima et uera sunt
et dominus deus spirituum
prophetarum misit
angelum suum
ostendere seruis suis
quae oportet fieri cito
7 et ecce uenio uelociter
beatus qui custodit uerba
prophetiae libri huius
8 et ego iohannes qui audiui
et uidi haec

---

eo *Beat.* (XII. iii. 14—*cf.* xx. 6), *sine auct. gr.* **in saecula** (sec. ϛ𝔓) **saeculorum** (sec. ϛ𝔓) : + amen *t* (*in fine pericopes*) *Beat.* (*lemm.*; *non autem comm.*) *cum gr.* 81. *al.*[6] *qui add.* ἀμήν. *Uersum una cum* xxi. 23 *citant Ambr.* (*ps.* xxxviii. 18) 'non enim lucerna et lumen solis illic lucebit aut lunae sed dominus inluminabit super populum suum' *et Hieron.* (vi. 920) 'et ciuitas non habebit necessariam lucem solis quoniam dominus deus omnipotens lumen eius erit'.

6. **dixit** *etiam Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* ℵAEP 1. *al. mu.* εἶπεν : dicit *Beat.* (X. iii. 15 *libere*), *cf.* ait *gig.*, *cum gr.* Q 2. *al.*[95] λέγει. **mihi** (m̄ O, michi W) *etiam Beat.* (*lemm.*) *cum gr. omn.* μοι : *om. Beat.* (X. iii. 15 *libere*). **haec** (hec OW) **uerba** *etiam Beat.* (XII. iv. 5 *libere*), *cf.* hii sermones *Prim.*, *cum ord. gr.* οὗτοι οἱ λόγοι : > uerba ista *Beat.* (X. iii. 15 *libere*), *cf.* > sermones hi *Beat.* (*lemm.*), *contra ord. gr.*; *deinde gr.* 21. *al.*[15] + μου, *non autem latt.* **fidelissima** (*eras.* T) **et** (*eras.* T) **uera sunt**, *cf.* fidelissimi et ueri s. *Prim.*, > fidelissima s. et uera DOU *vg. cod. caraf. Apr.*, fidelia et uera s. (*Bentl.*) *gig.*, *et* fideles et ueri s. *Beat.* (*lemm.*), *cum ord. gr. paene omn.* πιστοὶ καὶ ἀληθινοί (113 + εἰσιν) : > uera et fidelissima esse *Beat.* (XII. iv. 5 *libere*) *cum ord. gr.* 12. *al.*[11] ἀλ. κ. π.; uera esse *tantum Beat.* (X. iii. 15 *libere*) *cum gr.* 65 ἀλ. (*sine* κ. π.); *deinde* + omnipotentis dei *Beat.* (X. iii. 15 *libere*—*cf.* A *etc. infra*) *et gr.* 113 *add.* τοῦ Θεοῦ (*post* εἰσιν). **haec . . . sunt** : *cf.* xxi. 5. **et dominus deus** *cum gr. paene omn.* καὶ (121 *om.*; ℵA 35. *al.*[9] + ὁ) κύριος ὁ (159 *om.*) Θεός : et dom. *tantum Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* 146 καὶ κύρ. (*sine* ὁ Θεός); *gr.* 167 καὶ ὁ Θ. (*sine κύρ.*); *eras.* T. **spirituum** (ituum *in ras. scr.* Σ[2]) **prophetarum** (*in ras. scr.* Σ[2]) GO[c]ΣW *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. c dem. haf. Baed. Ber. cum gr.* ℵAPQ 2. *al.*[114] τῶν πνευμάτων (104. *al.*[3] πατέρων; 56. *al.*[3] + καὶ) τῶν προφητῶν—*cf. gr.* E 1. *al. permu.* τ. ἁγίων πρ. *et* 34. *al.*[12] τ. πν. τ. ἁγίων πρ. : spiritum (sp̄m O*, sp̄m ΘK, sp̄m IV) pr. FΘIKO*V *Prim. Beat.* (*lemm.*); sp̄ū prophetarum (prof. D) D *gig.*; spiritus pr. *Apr.*, *cf.* et spiritus pr. *Uigil.* (*Uarim.* i. 1 = *Bened. I-Pap. P. L.* lxxii. 686); omnipotens (omp̄n[s] *arte in ras. scr.* Π) pr. AΠ—*cf. Beat.* (X. iii. 15 *libere supra*); omnipotens (hom. C, omp̄s *diu.*) spiritus (sp̄s T, sp̄s *diu.*) pr. CT *diu. et* > spiritus (+ al spūūm *in mg.* U[c]) omnipotens pr. U.

misit (missit D) : *gr.* ℵ* 26. *al.*[9] + με, 159 + μοι, *non autem latt.* hangelum C, ang̃ D. **ostendere** (hos. C, ndere *eras.* T) **seruis** (s *sec. in ras. scr.* G; *eras.* T) **suis** (su *in ras. scr.* G; *eras.* T) *cum gr. plur.* δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ—*cf. gr.* 21. *al.*[12] διδάξαι τοὺς (103. 128 τοῖς) δούλους (103. 128 δούλοις) αὐ. : *gr.* 149. 186 ὑποδεῖξαί σοι, *cf.* 97. *al.*[2] γνωρίσαι σοι; *gr.* 172. 217 δεῖξαι *tantum*; *gr.* 2. *al.*[41] *om. omnino.* **quae** (que OW) **oportet** (hop. C; oporteat *c*) **fieri** (*eras.* T) **cito** (*eras.* T), *cf.* q. oportent f. in breui *Prim.*, *et gr. paene omn.* ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει : *gr.* 182 ἃ δ. γ. μετὰ ταῦτα—*cf.* i. 19 *et* iv. 1; *gr.* E 67. *al.*[5] τὰ μέλλοντα τὰ (120. *al.*[3] *om.*) γίνεσθαι (166 + ἃ δ. γενέσθαι ἐν τάχ.).

7. **et** *cum gr.* ℵAQ 2. *al.*[86] καί : *om. dem. Prim. Apr. Beat.* (*lemm.*; *def. comm.*) *cum gr.* E 1. *al. permu.* **uenio** *cum gr. plur.* ἔρχομαι : *gr.* ℵ[c] ἔρχονται, 12. *al.*[3] ἔρχεται, *et* 146. 155 ἐρχόμεθα, *apud latinos non redduntur.* **uelociter**, *gr.* ταχύ (12 ἐν τάχει) : cito *Prim. Beat.*; cf. ii. 5, 16, iii. 11, xxii. 12, 20. **uel. beat.** : *eras.* T. **beatus** (μακάριος; 146. 155 μακάριοι) : felix *Prim.* **qui custodit** *etiam Baed.*[D], *cf.* q. custodiet *Apr.*: q. seruat *Prim. Baed.*[SO] *Beat.*, *cf.* seruauerint *libere Cassiod.* (*comm.*); *gr.* ὁ (146. 155 οἱ) τηρῶν (146. 155 τηροῦντες). **uerba**, *gr.* τοὺς λόγους : sermones *Beat.* **prophetiae** (-cie OW) **libri huius** *cum ord. gr. paene omn.* τῆς προφητείας (113 + καὶ) τοῦ βιβλίου τούτου (12 αὐτοῦ; 190 *om.*) : > pr. h. l. Π, *cf. gr.* 128* τ. πρ. ταύτης τ. β. τούτου; > l. pr. h. *gig.*; prophetiae (prof. D) h. *tantum* D *diu.** *Ambr.* (*fid. res.* ii. 121) *cum gr.* 121. 157 τ. πρ. ταύτης (*sine* τ. β.); *cf.* i. 3 *et* xxii. 9, 10, 18, 19.

8. **et** *pr.* . . . **haec** : *om. Beat.* (*lemm.*; *def. comm.*). **et** *pr. cum gr. paene omn.* καί : *om.* ADFU* *haf. Cassiod.* (*lemm.*) *Apr. cum gr.* 113. **ego** : *gr.* 92. *al.*[2] *om.*; + sum *Baed.*[D] (*non autem* [SO]). iohannis CDΠ*Σ*, iohs W, ioannes 𝔖ℭ. **qui audiui et uidi haec** (hec OW) *etiam Baed.*[SODc], *cf.* q. audio et uideo h. *gig.*, *cum ord. gr.* AQ 2. *al.*[103] ὁ (13. *al.*[9] *om.*) ἀκούων καὶ (18 + ὁ) βλέπων ταῦτα, *cf.* > q. h. audiui et uidi *Cassiod.* : > quia (*sic*) uidi et audiui h. I *cum ord. gr.* ℵ 4. *al.*[65] ὁ βλ. κ. ἀκ. τ. *et* 176. *al.*[2] ἔβλεπον κ. ἤκουον τ., *cf. gr.* 1. *al. mu.* > ὁ βλέπων τ. κ. ἀκούων, *et* > qui h. uidi et audiui *Prim.*; q. audiui h. *tantum Baed.*[D*] **et** *tert. etiam Beat.*

et postquam audissem
et uidissem
cecidi ut adorarem
ante pedes angeli
qui mihi haec ostendebat
9 et dicit mihi uide
ne feceris
conseruus tuus sum
et fratrum tuorum
prophetarum
et eorum qui seruant
uerba libri huius
deum adora
10 et dicit mihi ne signaueris
uerba prophetiae
libri huius
tempus enim prope est
11 qui nocet noceat adhuc

---

lemm.): *om.* TW *Beat.* (XII. v. 6 *ad init. pericopes*) *sine auct. gr.* **postquam audissem**, *cf.* p. audiui D *gig.*: cum audissem *Prim. Cassiod. Beat.* (*lemm.*; XII. v. 6) *et gr.* ὅτε ἤκουσα; *deinde* + eum *Beat.* (XII. v. 6; *non autem lemm.*), *cf. gr.* 59. 121 *qui add.* ταῦτα. **et uidissem** *etiam Beat.* (*lemm.*), *cf.* et uidi *gig.*, *gr.* ℵ 1. *al. pler.* καὶ ἔβλεψα (18 ἐπέβλ.), A 1·46. *al.*[2] κ. ἔβλεπον (200 -πων), 25. *al.*[17] κ. εἶδον (113 ἰδών), *et* 56. 108** κ. ἔβλεψα κ. εἶδον: *gr.* Q 2. *al.*[56] κ. ὅτε εἶδον (7. *al.*[5] ἴδον; Q ἰδών); *om.* D *Beat.* (XII. v. 6), *cf. gr.* 154. 212 (*qui* ὅτε ἔβλεψα *habent et om.* ἤκουσα καί); *deinde* + eum *Beat.* (*lemm.*), + haec *Cassiod.*, *cf. gr.* 200 (*qui add.* καὶ ἠκούων ταῦτα) *et* 100 (*qui add.* καί). **cecidi** (caec. CI, cic. D), *gr.* ἔπεσα (Q 2. *al.*[143] ἔπεσον): prostraui me *Prim. Cassiod.* **ut adorarem** (had. C; adorem *Baed.*[D]; rarem *in ras. scr.* U) **ante** (han. C; *om.* Π*, *deinde* + *in mg.* Π[1]) **pedes angeli** (hang. C, angueli D) *cum ord. gr. paene omn.* προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου *et* A πρ. πρὸ ποδ. τ. ἀγγ.—*cf. etiam* 187 > πρ. ἔμπ. τ. ἀγγ. τ. ποδ. *et* 62. *al.*[5] πρ. ἔμπ. (113 ἐνώπιον) τ. ἀγγ. *tantum*: > ante p. ang. ut ad. *Prim.*—*cf.* xix. 10. **qui mihi** (michi OΠ[c] **haec** (hec OW; + omnia I) **ostendebat** (host. CO*) *etiam Apr.* (*lemm.*) *Baed.*[SO], *cf.* q. m. haec (ista *Prim.*; + quae audiui D) ostendit D *Prim.*, *et* q. m. h. adnuntiabat T: > q. h. m. ostendebat *Baed.*[D]; > q. m. ostendebat h. *Beat.* (*lemm.*; XII. v. 6); > q. ostendebat h. m. *Apr.* (*comm.*); *gr.* τοῦ δεικνύντος μοι (155. *al.*[2] *om.*) ταῦτα.

9. **et** *pr.* . . . **tuorum**: *cf.* xix. 10. **et** *pr.* = καί: protinus *libere Apr.* **dicit** (c *in ras. scr.* Π) *etiam Beat.* (*lemm.*), *cf.* ait *Prim.*, *cum gr. omn.* λέγει: dixit DOTUW *vg. cod. caraf. dem. diu.*[e] *haf. Beat.* (XII. v. 6) *Ber.* **mihi** (michi Π[c]W, m̊ O) *cum gr. paene omn.* μοι: ei *libere Apr.*; *gr.* 9. *al.*[9] *om.*, *non autem latt.* **uide ne feceris** (-ri||s A) *cum gr.* 32. *al.*[7] ὅρα μὴ ποιήσῃς: ne f. *tantum* CT *Baed.*[D] (et *pr.* . . . f. *def.* [SO]); *gr. paene omn.* ὅρα μή (*sine* π.), *cf.* 21. *al.*[8] > μὴ ὅρα (*sine* π.); *om. omnino Beat.* (*lemm.*; XII. v. 6). **conseruus** (u *sec. in ras. scr.* Σ[2]) **tuus** (u *sec. in ras. scr.* Σ[2]) **sum** *cum gr. paene omn.* σύνδουλός σου εἰμί: c. enim t. s. Π[c] *vg. cod. caraf. gig. Greg.-Mag.* (*P.L.* lxxvi. 1105), *cf.* quia c. t. s. *Cypr.* (*bon. pat.* 24) *Prim.*, *et gr.* 57. *al.*[3] σύνδ. σου γάρ εἰμι; *deinde* + ego Π[c] *cum gr.* 4. *al.*[11] *qui add.* ἐγώ. **et** *sec.*: + unus *Beat.* (*lemm.*; *non autem* XII. v. 6) *sine auct. gr.* **tuorum**: *gr.* 146. *al.*[2] + καί. **prophetarum** (prof. D): *om. Beat.* (*lemm.*; XII. v. 6) *sine auct. gr.* **et** *tert.* (*bis scr.* O) *cum gr.* ℵAQ 2. *al. plur.* καί: *om. Prim. Beat.* (*lemm.*; XII. v. 6) *cum gr.* 1. *al.*[71] **eorum qui seruant**: seruantium *Prim. Beat.* (*lemm.*; XII. v. 6); *gr.* τῶν τηρούντων. **uerba**, *cf.* sermones *Beat.* (*lemm.*), *cum gr. omn.* τοὺς λόγους: sermonem *Beat.* (XII. v. 6); *deinde* + prophetiae (-tie *et* prophetie libri huius *in ras. scr.* O) OϚ℥𝕮 *haf. Prim. cum gr.* 32. *al.*[6] *qui add.* τῆς προφητείας—*cf. Luc. Brug.* '*Correctoribus uisum est non omittendum nomen* prophetiae *quod a multis libris additur*' *et* i. 3, xxii. 7, 10, 18, 19. **libri huius** *cum ord. gr. paene omn.* τοῦ βιβλίου τούτου: > h. l. DU; *gr.* 22. *al.*[2] τ. β. (*sine* τούτου); *gr.* 143 τούτους (*sine* τ. β.); *deinde* + magis *Prim.*, *gr.* 56. 108** + καί. **deum adora** (had. C) *et gr.* τῷ Θεῷ προσκύνησον: dominum (domini *Baed.*[D]) ad. *Baed.*[D] (et *tert.* . . . adora *def.* [SO]) *Beat.* (*lemm.*; XII. v. 6); *cf.* xix. 10.

deum adora . . . [10] **huius**: *om.* F *gig.* (*per homoioteleuton*), *cf. gr.* 98. *al.*[4] *qui* libri . . . [10] uerba *om.*

10. **et** *cum gr. paene omn.* καί: *om.* D *cum gr.* 1. **dicit**, *cf.* ait *Prim.*, *cum gr. omn.* λέγει: dixit OT *dem. diu.*[e] *Cypr.* (*test.* iii. 23) *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; et d. mihi *def. comm.*) *Ber.* **mihi** (michi OW): + angelus *Tyc.*[H] *sine auct. gr.* **ne**: non D. **uerba prophetiae** (-cie O, pp̄hie W) **libri** (*eras.* T) **huius** (*eras.* T) *etiam Tyc.*[Hm] (*semel*) *Baed.* (*hic* [SO]) *Beat.* (*lemm.*; XII. v. 11, 15) *cum gr. paene omn.* τοὺς λόγους (ℵ* + τούτους) τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου (38 ταύτης): > u. prophetiae (prof. D) h. l. DΣ *Baed.* (*hic* [D]); > u. l. pr. h. Π; u. pr. h. *tantum Tyc.*[H](*bis* [m], *ter* [v])[T] *Baed.* (*in Apoc.* x. 4) *Beat.* (V. x. 14; XII. v. 10, 13); *gr.* 30. 129 τ. λ. τ. β. τούτου (*sine* τ. πρ.); *cf.* i. 3, xxii. 7, 9, 18, 19; *deinde* + dn̄s O *sine auct. gr.* **tempus** (tem *in ras. scr.* O) **enim** *etiam Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; XII. v. 11) = *gr.* ℵAQ 2. *al.*[83] ὁ (90. 194[A] *om.*) καιρὸς γάρ, *cf.* 18. *al.*[15] > ὁ γ. κ.: quia t. *Tyc.*[T] *Beat.*

et qui in sordibus est
sordescat adhuc
et iustus iustitiam
faciat adhuc
et sanctus sanctificetur adhuc

12 ecce uenio cito
et merces mea mecum est
reddere unicuique
secundum opera sua
13 ego *α* et *ω* primus

(V. x. 14) = *gr.* 1. *al. permu.* ὅτι ὁ (12. 137 *om.*) κ., *cf.* quia t. iam *Cypr.* (*test.* iii. 23[B]) *Prim. et* > quia iam t. *Cypr.* (*test.* iii. 23[AWLM]; *bon. pat.* 21); *gr.* 4. *al.*[8] ὁ κ. *tantum apud latinos non redduntur.* **prope** (ἐγγύς): proximum *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; XII. v. 11); in proximo *Cypr.* (*test.* iii. 23; *bon. pat.* 21) *Tyc.*[T] *Prim. Beat.* (V. x. 14). **t. en. pr. est**: *cf.* i. 3.

11. *Ad init.* + et *Cypr.* (*test.* iii. 23, *bon. pat.* 21) *Prim. cum gr.* 34. *al.*[9] *qui add.* καί. **qui** (*eras.* T) **nocet** (no *sup. lin.* Σ; *eras.* T) **noceat adhuc** (> adh. noceat O), *cf.* q. iniuriam facit iniuriam faciat adh. *gig.*, q. iniustus est iniuste (iniusta *Tyc.*[H] (*semel*[m], *bis*[v]); iniustitiam *Tyc.*[Hm] *semel*) faciat adh. *Tyc.*[H] (*bis*) '*alia translatio*' *ap. Prim.* (*comm.*) *Beat.* (*lemm.*; XII. v. 11), *et gr.* ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι: q. perseuerauerit nocere noceat adh. (*om. Tyc.*[H] *Beat.*) *Tyc.*[H] (*bis*) *Tyc.*[T] *Beat.* (V. x. 15), *cf.* hi q. perseuerant (perseuerauerant *Cypr. test.* iii. 23[A]) nocere noceant (*sine* adh.) *Cypr.* (*test.* iii. 23, *bon. pat.* 21) *Prim.* (*lemm.*). **et qui in** (*om. Cypr. test.* iii. 23[W*]) **sordibus est sordescat adhuc** (*om. Cypr. test.* iii. 23[M]) *etiam Tyc.*[H] (*bis*) *Tyc.*[T] *Caesar.* (*serm.* lxx. 1) *Beat.* (V. x. 15), *cf.* et q. sordibus (*sine* in) est sordidetur adh. *gig.*, *cum gr.* ℵQ 2. *al. pler.* καὶ ὁ ῥυπαρὸς (57. *al. pauc.* ῥυπῶν) ῥυπαρευθήτω (ℵ 18. *al.*[4] ῥυπανθήτω; 176. 206 ῥυπωθήτω; 57. *al. pauc.* ῥυπωσάτω) ἔτι—*cf. etiam* et sordidus sordescat adh. *Tyc.*[H] (*semel*) *Aug.* (*infra*) *Beat.* (*lemm.*; XII. v. 11), ut sordens (sordibus *Tyc.*[Hv]) sordescat adh. *libere Tyc.*[H] (*semel*) *Caesar.* (*serm.* v. 3), *et* impius amplius sordidatur *libere Isid.* (*infra*): *gr.* A 1. 34. *al.*[19] *om.*, *non autem latt.* > iustus iustior fiat et sordidus sordescat adhuc *Aug.* (ii. 186, iv. 34, 858 *bis*), > iustus amplius iustificatur impius amplius sordidatur *libere Isid.* (*P. L.* lxxxiii. 606), *et* > qui iustus est iustior fiat et qui in sordibus est sordescat adhuc *Iulian.-Tol.* (*P. L.* xcvi. 732), *contra ord. gr.* **et** (*def.* A; *om. Apr. et Beat. ad init. pericopes*; + qui G) **iustus** (*def.* A) **iustitiam** (-ciam W; *def.* A) **faciat adhuc** (*om.* DI) *etiam Tyc.*[H] (*semel*) *Beat.* (XII. v. 13), *cf.* et qui iustus est iustitiam f. adh. (*om. Baed.*) O[mg.] *gig. haf. Baed.* (*hic* [D]) *cum gr.* ℵAQ 2. *al. pler.* καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην ποιησάτω (7. 45 ποιήτω) ἔτι (41. 221* *om.*)—*cf. etiam* et (*om. Cypr. Fulg. Facund. Caesar.* (*serm.* lxx. 1) *Prim.*) iustus (+ autem *Cypr. Fulg. Facund. Caesar.* (*serm.* lxx. 1) *Prim.*; *deinde* + adhuc *Cypr.* (*test.* iii. 23[LM], *bon. pat.* 21) *Fulg.*) iustiora faciat (faciet *Caesar. serm.* lxx. 1) adh. (*om. Cypr.* (*test.* iii. 23[LMB], *bon. pat.* 21) *Fulg. Facund. Caesar.* (*sermm.* lxx. 1, ccxxxiv. 5) *Prim.*) *Cypr.* (*test.* iii. 23, *bon. pat.* 21) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 568) *Facund.* (*P. L.* lxvii. 834) *Caesar.* (*sermm.* lxx. 1, ccxxxiv. 5) *Prim. et* et (ut *Tyc.*[H]) qui iustus est iustiora f. adh. (*om. Tyc.*[H]) *Tyc.*[H] (*bis*) *Tyc.*[T]: et iustus iustificetur (ficetur *in ras. longiore scr. diu.*) adh. Θ *diu. Caesar.* (*serm.* v. 3) *et* et qui iustus est iustificetur adh. O* *vg. cod. caraf. Beat.* (V. x. 17) *cum gr.* 21. *al. pauc.* κ. ὁ δίκαιος δικαιωθήτω ἔτι—*cf.* iustus iustior fiat *tantum Aug.* (*supra*), qui iustus est iustior fiat *tantum Iulian.-Tol.* (*supra*), iustus amplius iustificatur *libere Isid.* (*supra*), *et Luc. Brug.* 'Et qui iustus est iustificetur adhuc. *Non pauci libri habent* iustitiam faciat adhuc. *Graeca similiter uariant*'; *om. Baed.* (*P. L.* xciv. 239) *Ber. cum gr.* 1. 59. *al.*[5]—*cf. Beat.* (*lemm.*) *qui* et *sec.* . . . adhuc *quart. om. cum gr.* 80. 138, *et def. Baed.* (*hic* [SO]); *deinde* + similiter *Cypr.* (*test.* iii. 23, *bon. pat.* 21) *Tyc.*[H] (*bis*) *Tyc.*[T] *Prim. Beat.* (V. x. 17) *sine auct. gr.* **et** (ut *Caesar.*) **sanctus sanctificetur adhuc** *etiam Tyc.*[H] (*semel*) *Caesar.* (*serm.* ccxxxiv. 5) *Baed.* (*P. L.* xciv. 239) *Beat.* (XII. v. 13) *cum gr. paene omn.* καὶ ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι (113 *om.*), *cf.* > et sanctus adh. sanctificetur *Eucher.* (*P. L.* l. 840) *Faust.* (*grat.* i. 12) *et* et sanctus sanctior fiat adh. *Beat.* (V. x. 17): et sanctus sanctiora *tantum Cypr.* (*test.* iii. 23, *bon. pat.* 21) *Tyc.*[H] (*bis*) *Tyc.*[T] *Fulg. Facund. Caesar.* (*serm.* lxx. 1) *Prim.*; et sanctificetur adh. *tantum* D *Baed.* (*hic* [D]); *gr.* 21. *al.*[9] *om.*—*cf. Beat.* (*lemm.*) *et gr.* 80. 138 *supra.*

12. *Uers. om. Apr. et def. Baed.*[SO] *Ad init.* + et DOΠ* *Cypr.* (*test.* iii. 23[B]) *Tyc.*[Hv] *cum gr.* 1. *al.*[23] *qui add.* καί. **ecce u. cito**: *cf.* ii. 5, 16, iii. 11, xxii. 7 *et* 20. **ecce** = ἰδού: ego D. mercis IΣ*. **est**: *om. gig. Cypr.* (*test.* iii. 23[A]) *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*) *et gr. non expr.* **reddere** = ἀποδοῦναι (ℵ* 178*. *al.*[2] ἀποδοθῆναι): ut reddam *dem. gig.* **unicuique** (hun. C) = ἑκάστῳ: singulis *gig.* **secundum opera** (hop. C) **sua** *etiam Cypr.* (*test.* iii. 23[A]) *Beat.* (XII. iv. 7 *libere*), *cf.* s. op. eius *Tyc.*[H], *et* s. facta sua *Cypr.* (*test.* iii. 23[WLMB], *bon. pat.* 21) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 568) *Prim.*, *cum gr.* 21. *al.*[10] κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ—*cf. etiam* pro opera ipsorum *gig.*: sicut opus eius erit *Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* 1. *al. mu.* ὡς τὸ ἔργον αὐ. ἔσται, *cf.* Q 2. *al.*[91] > ὡς τὸ ἔργον ἔσται αὐ., 38. *al.*[6] ὡς τὸ ἔργον αὐ. ἐστιν, ℵA 65. *al.*[2] > ὡς τὸ ἔργον ἐστὶν αὐτοῦ (23. 143 αὐτῷ), *et* 39. *al.*[3] ὡς τὸ ἔργον αὐ. *tantum.*

et nouissimus
principium et finis
14 beati qui lauant stolas suas
ut sit potestas eorum
in ligno uitae
et portis intrent
in ciuitatem
15 foris canes et uenefici
et inpudici et homi-
cidae et idolis

13. **ego** *sine addit. cum gr. paene omn.* ἐγώ *tantum*: + sum DΘK^c OΣTU^c VW *vg. cod. caraf. c dem. diu. gig. haf. Ambr.* (*exam.* i. 15, *ep.* vii. 21) *Hieron.* (ii. 267, iv. 558, vi. 481) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 568) *Apr. Cassiod.* (*P. L.* lxx. 636) *Greg.-Mag.* (*P. L.* lxxix. 626) *Isid.* (*P. L.* lxxxii. 266) *Baed. Ber. cum gr.* 56. *al.*[9] *qui add.* εἰμί. **a** *cum gr.* Q 1. *al. plur.* τὸ α : alpha W𝔖 *et* alfa Σ *diu. gig. cum gr.* ℵA 2. *al.*[106] τὸ ἄλφα. **a et ω**: *om. Ambr.* (*exam.* i. 15, *non autem ep.* vii. 21). **primus et nouissimus principium et finis**, *cf.* primus et n. initium et f. *gig. Cypr.* (*test.* ii. 22) *Ambr.* (*exam.* i. 15) '*Aug.*' (v. *App.* 231 *infra*) *Tyc.*[H] *Fulg. Prim. Cassiod. Greg.-Mag. Beat.* (*lemm.*; *def. comm.*), *cum ord. gr.* ℵAQ 2. *al.*[90] ὁ (A 146. 155 *om.*) πρῶτος καὶ ὁ (A 122. *al.*[2] *om.*) ἔσχατος ἡ (72. *al.*[3] *om.*) ἀρχὴ καὶ τὸ (72. *al.*[3] *om.*) τέλος : > principium et f. primus et n. *Hieron.* (vi. 481) *et* > initium et f. primus et n. *libere* '*Aug.*' (v. *App.* 154 = '*Fulg.*' *P. L.* lxv. 952) *cum ord. gr.* 1. *al. plur.* ἀρχὴ (65 ἡ ἀ.) κ. (65 + τὸ) τέλ. ὁ (8 *om.*) πρ. κ. ὁ (8. *al.*[7] *om.*) ἔσχ.—*cf.* > f. atque principium . . . primus et n. *libere Ambr.* (*luc.* ii. 11); primus et n. *tantum in fine pericopes Ambr.* (*ep.* vii. 21) *Hieron.* (iv. 558) *Isid. cum gr.* 62. *al.*[5] ὁ πρ. κ. ὁ ἔσχ. *tantum*; initium et f. *tantum in fine pericopes Hieron.* (ii. 267) *cum gr.* 143 ἡ ἀρχὴ κ. τὸ τέλ. *tantum.* > primum et nouissimum initium et finem α et ω *libere* '*Aug.*' (v. *App.* 231) *contra ord. gr. Cf.* i. 8, 17; ii. 8; xxi. 6.

14. **beati qui** (*in ras. scr.* U) **lauant** (lab. ACIT, lauu. O; *in ras. scr.* U) **stolas suas** *etiam Baed.* (*hic* [D] *et P. L.* xci. 410) *cum gr.* ℵA 38. *al.*[7] μακάριοι οἱ πλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν, *cf.* b. q. lauerunt st. s. *Ambr.* (*ps.* xxxvii. 55 *libere*) *Fulg.* (*P. L.* lxv. 568) *cum gr.* 7. *al.*[4] μ. οἱ πλύναντες τ. στ. αὐ., *et* vii. 14: b. q. faciunt mandata eius *gig. cum gr.* Q 1. *al. pler.* μ. οἱ ποιοῦντες (59 φυλάσσοντες) τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ (154 τοῦ Θεοῦ; 98 + τοῦ Θεοῦ), *cf.* felices eos q. faciunt praecepta eius *Cypr.* (*test.* ii. 22), beati q. seruant mandata haec *Tyc.*[H], beati q. seruant mandata mea *Beat.* (*lemm.*) *et gr.* 119. *al.*[4] μ. οἱ ποιοῦντες τὰς ἐντολάς ἐμοῦ—*cf. etiam* beati q. ex praeceptis agunt *Tert.* (*pud.* 19), *et* xii. 17, xiv. 12; *gr.* 36. 108** *ambas lectiones coniungunt* μ. οἱ ποιοῦντες τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ πλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν, *cf. Prim.* (*comm.*) 'in stolis lotis diuinorum docens custodiam mandatorum' *et Cassiod.* (*comm.*) 'qui conscientias suas bonis actibus mundauerunt'; *def. Prim.* (*lemm.*) *Baed.* (*hic* [SO]); *deinde* + in sanguine agni (suo *Ambr.*) DO𝔖Σ𝔊 *Ambr. Baed.* (*hic* [D]) *sine auct. gr.*—*ex* vii. 14. **sit**: *om.* A*. **potestas eorum** *etiam Baed.* (*hic*) *cum ord. gr. paene omn.* ἡ ἐξουσία αὐτῶν, *cf.* p. illis *Baed.* (*P. L.* xci. 410) *Ber.*, *et* p. eius *Apr.*: *gr.* 178. *al.*[2] > αὐ. ἡ ἐξ.; *deinde gr.* 35. *al.*[5] + ἔσται *et* ℵ* + ὡς δὲ ἡ ἐξουσία. **in ligno** *etiam Baed.* *hic* [SO] *et P. L.* xci. 410), *cf.* in lignum *Tert.* *infra*), *et* super lignum *Cypr. Tyc.*[H] *Prim. Beat.* (*lemm.*; XII. v. 19 *libere*) = ἐπὶ τὸ (23. *al.*[7] τοῦ) ξύλον (23. *al.*[7] ξύλου)—*cf. etiam* ii. 7, xxii. 2, 19: in libro Π* *Baed.* (*hic* [D])—*cf.* iii. 5, xiii. 8, xvii. 8, xx. 15, xxi. 27, *et* xxii. 19. **uitae** (-te OW): *om.* D *Cypr.*[WM] *sine auct. gr.* **ut sit . . . uitae**: > ut in lignum uitae habeant potestatem *Tert.* **portis** (fortis I) *etiam Baed.* (*hic* [S]) = τοῖς πυλῶσιν: per portas DKOΠTUVW *vg. cod. caraf. c dem. diu. gig. haf. Tyc.*[H] *Fulg. Prim. Apr. Baed.* (*hic* [OD] *et P. L.* xci. 410) *Beat.* (*lemm.*; XII. v. 19 *libere*) *Ber.*, *cf.* in portas *Tert.* **intrent** = εἰσέλθωσιν: ut intret I; ad introeundum *Tert.* **in** (*om. Baed.* (*hic* [SO])) **ciuitatem** *cum gr.* εἰς τὴν πόλιν *tantum*: in sanctam c. *Tert. et* > in c. sanctam *Fulg. Prim. Beat.* (*lemm.*; XII. v. 19 *libere*)—*cf.* xi. 2, xxi. 2, 10, *et* xxii. 19.

15. **foris** (fores Π*) **canes** *etiam Baed.*[SO], *cf.* foras c. *gig. m Ambr.* (*ps.* xliii. 4), *cum gr. paene omn.* ἔξω οἱ κύνες *tantum*—*cf.* foris autem c. O* *cum gr.* 57. *al.*[3] ἔξω δὲ οἱ κ., et foris c. T, et sint foris c. D, et sunt foris autem c. *Baed.*[D], foris autem remanebunt c. *Fulg.* (*P. L.* lxv. 568) *Prim.*, *et* foris remaneant c. *libere* '*Prosp.*' (*infra*): > c. foras *libere Tert.* (*infra*) *Prosp.* (*P. L.* li. 334) *et* > c. foras remansuros *libere* '*Cypr.*' (*App. p.* 53 = *ad Nouat.* 1). **et** *pr.*: *om.* O *Fulg. sine auct. gr.* **uenefici** (uenif. DIΣ*, benef. F^v; ueneficos *Ambr.*), *gr.* οἱ φαρμακοί: malefici *m Fulg.* '*Prosp.*' (*infra*) *Prim.* (*add. autem* et uenefici *post* seruientes *infra*). **et** *sec.*: *om. Tyc.*[Hv] *Fulg. sine auct. gr.* (59. 121 *autem om.* καὶ οἱ πόρνοι). **inpudici** (imp. AΠTUW *vg.*; inpudicos *Ambr.*; inpudicitiae F; + *ras.* 4 *litt.* Σ), *gr.* οἱ (1. *al.*[12] *om.*) πόρνοι: adulteri *m*; fornicarii *Tyc.*[H] *Fulg. Prim. Beat.* (*lemm.*; XII. v. 21), *cf.* fornicator *libere Tert.* (*infra*). **et homicidae** (-de OW, -diae Σ*) *cum gr. paene omn.* καὶ οἱ φονεῖς: h. (*sine* et) KW *c diu. haf.*; *om.* F *m cum gr.* 104. *Libere citat Tert.* (*Marc.* ii. 5) 'canes quos foras apostolus expellit', (*pud.* 19) 'canes uenefici fornicator homicida foras'. **et uen. . . . hom.**: *in ras. scr.* U, *deinde* et idolis . . . omnis *om.* U*. **idolis seruientes,**

seruientes
et omnis qui amat et facit
mendacium.
16 Ego iesus misi angelum
meum testificari
uobis haec in ecclesiis
ego sum radix
et genus dauid
stella splendida
et matutina
17 et spiritus et sponsa
dicunt ueni
et qui audit dicat ueni
et qui sitit ueniat

---

cf. > s. id. *Fulg. Prim.*, *et gr.* οἱ εἰδωλολάτραι : idolorum cultores *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; XII. v. 21); *deinde* + et uenefici *Prim.* (*cf. supra*). **omnis** (i *in ras. scr.* Σ[2]) **qui amat** (**ham.** C) **et facit mendacium** (-tium GΣW), *cf.* omnis amans et faciens m. *Tyc.*[H] *Beat.* (*lemm.*; XII. v. 21), *cum ord. gr.* AE 1. *al. pler.* πᾶς (1. *al. mu.* + ὁ) φιλῶν καὶ ποιῶν (18. 118 + τὸ) ψεῦδος—*cf. etiam* omnes (om̄s Π*) qui amant et faciunt m. Π *Apr. et* '*Prosp.*' (*infra*): > omnis qui facit et amat m. *gig. cum ord. gr.* ℵQ 4. *al.*[22] πᾶς (4. *al.*[20] + ὁ) ποιῶν κ. (35. *al.*[5] + ὁ) φ. ψ.; *gr.* 121 πᾶς ὁ φ. τὸ ψ. *tantum*. *Libere citat* '*Prosp.*' (*P. L.* li. 775 = *prom. et praed. dei* ii. 6) 'ut a longe illi dimissi foris remaneant canes malefici et omnes homines qui operantur et faciunt mendacium'.

16. **ego** *pr.*: + sum *Beat.* (XII. v. 7; *non autem lemm. et* X. iii. 12) *sine auct. gr.* **iesus** (ihesus CΠ[1]) *etiam Beat.* (*lemm.*; XII. v. 7) = Ἰησοῦς: iohannes *c Beat.* (X. iii. 10). **missi** D. **hangelum** C, ang~ D. **meum**: *om. Beat.* (*lemm.*; *non autem* X. iii. 10 *et* XII. v. 7) *sine auct. gr.* **testificari** (-ficicari A*; testificare U *Beat.* (XII. v. 7)) *etiam Tyc.*[Hm] *Beat.* (*lemm.*; XII. v. 7), *gr.* μαρτυρῆσαι: testari (testare *Beat.*) *gig. Tyc.*[Hv] *Apr. Beat.* (X. iii. 10). **uobis** *etiam Beat.* (*lemm.*; X. iii. 10) *cum gr. paene omn.* ὑμῖν (63. *al.*[3] ἡμῖν): *om. gig. Beat.* (XII. v. 7) *cum gr.* 121. 233. **haec** (hec COW) **in ecclesiis** (ecclaes. Π, aecles. C, aeccles. U, aegles. T, eccl̄iss O, aecl~ D; aecl̄a *Baed.*[D]—ego *pr.* . . . ecclesiis *def.* [SO]—*cf. Capitula* K (*supra, p.* 418); ecclesiae G) *etiam Beat.* (*lemm.*; XII. v. 7), *cf.* ista in eccl. *Prim.* (*comm. in Apoc.* xix. 10), *cum gr.* A 18. *al.*[25] ταῦτα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις—*cf. etiam gr.* ℵQ 2. *al. pler.* ταῦτα ἐπὶ τ. ἐκκλ. *et* E 1. *al.*[40] ταῦτα τ. ἐκκλ.: > in eccl. haec *Beat.* (X. iii. 10); in eccl. *tantum Apr. et gr.* 143 ἐπὶ τ. ἐκκλ. *tantum*—*cf.* septem eccl. *Prim.* (*lemm.*; *legens* ἑπτά *pro* ἐπὶ ταῖς *ut coniecit Uogels* '*Untersuch. zur Gesch. d. lat. Apok.-Übers.*', *p.* 24?—*cf. autem* i. 4 *etc.*). **sum** *cum gr. paene omn.* εἰμί: *om. gig. cum gr.* 59. **radix et genus dauid** *etiam Prim.* (*comm. hic*), *cf.* r. et origo d. *Uigil.* (*Uarim.* ii. 16) *Prim.* (*lemm.*) *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 10), *et* princeps et origo d. *Cassiod.* (*P. L.* lxx. 636), *cum ord. gr. omn.* ἡ ῥίζα καὶ τὸ γένος Δαυείδ (25. *al.*[7] > ἡ ρ. Δ. κ. τ. γ.): > genus et radix d. Σ[2]; *deinde* + et D *Tyc.* (*reg.* 7; *non autem* [H]) *cum gr.* E 7. *al.*[52] *qui add.* καί (*cf.* 65. 143 *qui add.* καὶ ὁ λόγος καί, 32 *qui add.* καὶ ὁ λόγος, *et* 113 *qui add.* ὁ λόγος καί), + ego sum *Uigil. sine auct. gr.* **stella** (stilla G[1]) **splendida** (splendidissima I) **et matutina** (matituna O*) *cum gr.* A 46. *al.*[10] ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς καὶ πρωϊνός (A ὁ προϊνός) *et* 57. *al. pauc.* ὁ ἀστ. ὁ λ. κ. ὀρθρινός, *cf. gr.* 156. 182 > ὁ ἀστ. ὁ πρωϊνὸς κ. λ. *et* 159 > πρωϊνὸς κ. λ. ὁ ἀστ.—*cf. etiam* clara st. spl. et matituna O[c] *et* st. oriens et spl. et matutina D: stella (stilla G*) spl. matutina *tantum* CG* *Tyc.*[H] *Tyc.* (*reg.* 7) *Uigil. Prim. Beat.* (*lemm.*; ego . . . mat. *def. comm.*) *cum gr.* ℵEQ 2. *al.*[131] ὁ ἀστ. ὁ λ. ὁ πρωϊνός (*sine* καί), *cf. gr.* 4. *al.*[15] > ὁ ἀστ. ὁ πρωϊνὸς ὁ λ., *et* 194[A] ὁ ἀστ. ὁ λ. ὁ φαεινὸς ὁ πρωϊνός; *gr.* 35. *al.*[3] ὁ ἀστ. ὁ πρωϊνός *tantum*; *deinde gr.* 62. *al.*[9] + ὁ αὐτός, *non autem latt.*

ego *sec.* . . . [17] **dicunt**: *in ras. scr.* Σ[2].

17. **et spiritus** *etiam Baed.*[SD] *Beat.* (*lemm.*) *cum gr. paene omn.* καὶ τὸ (ℵ *om.*) πνεῦμα, *cf.* spiritus *tantum* T *Tyc.*[H] (*semel*) *Beat.* (XII. v. 29 *ad init. pericopes*): et sponsus DO[mg]Π[c] *c haf. Baed.*[O] *Ber. cum gr.* 77* κ. ὁ νυμφίος, *cf.* sponsus *tantum Tyc.*[H] (*semel libere*) *Tyc.* (*reg.* 7) *et* ego sum sponsus et sponsa *libere Tyc.* (*reg.* 1); *gr.* 146. 155 *om.* **sponsa**, *gr.* ἡ (ℵ *om.*) νύμφη: noua nupta *Prim.* **dicunt** *cum gr. paene omn.* λέγουσιν (E 17. *al.*[3] ἔλεγον): dicit F, *cf. gr.* 113. 146. 155 λέγουσα. **ueni** *pr. cum gr.* ἔρχου (57. *al.*[2] ἐλθέ): age *Prim.*; *deinde* + et uide Σ* *sine auct. gr.*—*ex* vi. 1, 2, *etc.* **et** *tert.* . . . **ueni** *sec.*: *def. Tyc.*[H] *Beat.* (*comm.*; *non autem lemm.*) *et gr.* 35. *al.*[7] *om.* **et** *tert. cum gr. paene omn.* καί: *om. Apr.* (*ad init. lemm.*) *cum gr.* 172. 217 (*cf.* 113 *qui om.* ἔρχου καί). **qui audit** (haud. C), *cf.* his q. aud. *Prim.*, *cum gr.* ὁ ἀκούων: q. uidit *gig.* **ueni et** *sec.*: *om. Prim.* **et** *quart.* . . . **ueniat**: *om.* Π* *et def. Baed.*[SO] **et** *quart.*: *om.* AGKΣTVW *c diu. Tyc.*[H] (*ad init. pericopes*) *Prim.* (*supra*) *sine auct. gr.* siuit O*, sitet Σ*; sitis W. **ueniat** (*inter* i *et* a *ras.* 1 *lit.* U): + et bibat *Prim.* (*ex* Ioh. vii. 37), + et O[c] *vg. cod. caraf. Apr. Beat.* (*lemm.*; XII. v. 30) *cum gr.* 57. *al.*[5] *qui add.* καί. **qui uult** *cum gr. omn.* ὁ (200 *om.*) θέλων: *om.* G *gig. Beat.* (*lemm.*; XII. v. 30)—*gr.* 200 *autem* > καὶ ὁ διψῶν καὶ θέλων ἐρχέσθω. **accipiat** *etiam Tyc.*[Hm] *Baed.*[SD] *Beat.* (XII. v. 30) *cum gr. paene omn.* λαβέτω *et* 57. *al.*[4] λαμβανέτω: accipiet *Baed.*[O]

qui uult accipiat aquam
uitae gratis
18 contestor ego omni
audienti uerba pro-
phetiae libri huius
si quis adposuerit ad haec
adponet deus super illum
plagas scriptas
in libro isto
19 et si quis diminuerit
de uerbis libri prophetiae
huius

Beat. (*lemm.*); accipere *Tyc.*^{Hv} *cum gr.* 62. *al.*^{11} λαβεῖν; *om.* U*. aqua I. uite OW. **gratis**: + amen T (*qui uerss.* 18–21 *om.*—*cf. gr.* 12 *qui uerss.* 18 *et* 19 *om.*). *Libere citat Iren.* (*int.* III. iv. 1) 'uti omnis quicumque uelit sumat ex ea potum uitae'.

18. **contestor** *cum gr.* 171$^{sup.}$ συμμαρτυρῶ (*cf.* 57. 141 συμμαρτυροῦμαι): testor *m Tyc.*^{H} *Prim. Beat.* (*lemm.*; XII. v. 31) *cum gr. paene omn.* μαρτυρῶ (4. *al.*^{16} μαρτύρομαι). **ego** (ergo U* *Tyc.*^{Hv}) *cum gr. paene omn.* ἐγώ (251 δὲ ἐγώ): enim G*ΘO *vg. cod. caraf. cum gr.* 57 *al.*^{2} γάρ; *om.* D *Apr. Baed.*^{D} (contestor . . . huius *def.* ^{SO}) *Ber.*; *deinde* + iohannes *dem. diu. Prim. cum gr.* 143 *qui add.* Ἰωάννης. *gr.* E 169. *al.*^{3} > παντὶ ἐγώ, *non autem latt.* **omni audienti** (audenti F, i *sec. in ras.* Σ^{2}) *cum ord. gr.* παντὶ τῷ (E 8. *al. mu. om.*) ἀκούοντι, *cf.* homini aud. *Apr.*, omnem audientem *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; XII. v. 31), *et* omnes qui audiunt *Prim.*: > audienti omni KV* *haf. contra ord. gr.*, *cf.* audienti omnia *c.* **uerba prophetiae** (-phetie OW, -phaetiae I, -fetiae D), *cf.* sermones pr. *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm*; XII. v. 31), *cum gr. omn.* τοὺς λόγους τῆς προφητείας: prophetiam *diu.* **libri huius** *cum ord. gr.* τοῦ βιβλίου τούτου: > h. l. D *contra ord. gr.* **uerb. pr. l. huius**: *cf. uerss.* 7, 9, 10, 19, *et* i. 3. siquis *uno uerbo* ς. **adpos. ad haec**: *gr.* ℵ* 179 *om.*, *non autem latt.* **adposuerit** (appos. AKOΣUVW *vg.*, adposs. D) *etiam Beat.* (*lemm.*), *gr.* ἐπιθῇ (7. *al.*^{7} -θεῖ; ℵ^{c} 72. *al.*^{5} ἐπιθήσει, 21. *al.*^{13} ἐπιθήσῃ; 57. *al.*^{2} ἐπιτιθῇ): adiecerit *gig. m Act.-Sat.* (*infra*), *cf.* adicientibus *libere Tert.* (*Herm.* 22); addiderit '*Maxim.-Taur.*' (*P. L.* lvii. *App.* 856 *libere*) *Prim. Beat.* (XII. v. 31), *cf.* addat *libere Cassiod.* (*comm.*). **ad** (*in ras. circa* 5 *litt. scr.* U; ut G; *om.* Π*) **haec** (hec OW), *cf.* ad ea *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; XII. v. 31), *et gr.* 57. 141 πρὸς ταῦτα: supra haec *m*, *cf.* supra illa *gig.*, *et gr. paene omn.* ἐπ' αὐτά (30. *al.*^{14} αὐτῷ; 146. 155 αὐτόν). **adponet** (app. KOΠΣ (p *pr. et* e *in ras. scr.*) U^{c}V *vg.*, appon; W; adponit Θ*, apponit AU*; apponat *haf. Tyc.*^{Hv} *Apr. Ber.*) *etiam Beat.* (*lemm.*), *gr.* ἐπιθήσει (E 2. *al.*^{89} -σαι, 35. *al.*^{8} -σεται, 47. *al.*^{3} -σοι; 119*. *al.*^{3} ἐπιθῇ, 21. *al.*^{5} ἐπιθήσῃ): inponet *m*; adiciet (adiciat *gig. Act.-Sat.*) *gig. Act.-Sat.* (*infra*) *Ambr.* (*parad.* 56) *Prim.*; addat *Beat.* (XII. v. 31). **deus** (dominus *Baed.*^{D}) **super** (supra *gig.*) **illum**, *cf.* d. s. eum D *m Prim. Beat.* (*lemm.*: XII. v. 31), *cum ord. gr.* Q 2. *al. plu.* ὁ Θεὸς ἐπ' (62. *al.*^{7} *om.*) αὐτόν (62. *al.*^{11} αὐτῷ): > super (in *Ambr.*) illum d. *Ambr. Apr. et* > s. eum d. *Tyc.*^{H} *cum ord. gr.* ℵE 4. *al.*^{85} ἐπ' (80. 138 *om.*) αὐτὸν (21. 80. 138. *al.*^{11} αὐτῷ) ὁ Θ., *cf.* illi d. *Act.-Sat.* (*infra*); d. *tantum Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 292) *cum gr.* A ὁ Θ. *tantum.* **plagas** *cum gr.* ℵA 2. *al. longe plu.* τὰς πληγάς *tantum*: omnes pl. *Paulin.-Aquil.*, *cf. gr.* EQ 4. *al.*^{84} τ. ἑπτὰ πλ. **scriptas** (scrib. F) = τὰς γεγραμμένας: quae scriptae sunt *gig. m Ambr.*; *deinde* + quae (que O) sunt ΘO. **in libro isto**, *cf.* in l. hoc *gig. Tyc.*^{H} *Prim. Paulin.-Aquil. Beat.* (*lemm.*; XII. v. 31), *cum ord. gr. paene omn.* ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ: > in hoc l. *m*; in lege *tantum* D—*cf. gr.* 56. 108** *qui* τούτῳ *om. et* > ἐν τῷ β. γεγ.

Uerss. 18 *et* 19 *libere citant Act.-Sat.* (*P. L.* viii. 701) 'quicumque adiecerit ad librum istum apicem unum aut litteram unam adiiciat illi deus innumerabiles plagas et quicumque deleuerit deleat partem eius dominus de libro uitae'.

19. *Uers. def. Baed.*^{SO} **et** *pr. cum gr. paene omn.* καί: quoniam *ad init. pericopes Bachiar.* (*P. L.* xx. 1035); *gr.* 46. *al.*^{7} *om.* **si quis** (siquis *uno uerbo* ς) = ἐάν (ℵ 103*. 108** ἄν) τις (113 *al.*^{2} *om.*): qui *Ambr.* (*parad.* 56). **diminuerit** (dem. ACIΠ), *gr.* ἀφέλῃ (32. *al.*^{9} -εῖ; 62. *al.*^{8} ἀφέληται, Q ἀφελεῖται; 57. *al. pauc.* ἀφαιρῇ): dempserit D *gig. Tyc.*^{H} *Ambr. Bachiar. Prim. Beat.* (*lemm.*); detraxerit *libere* '*Maxim.-Taur.*' (*P. L.* lvii *App.* 856), *cf.* detrahentibus *libere Tert.* (*Herm.* 22); abstulerit *m*; minuauerit *Beat.* (XII. v. 31$^{codd.}$—*uers. om. codd. alii*); deleuerit *Act.-Sat.* (*supra*). **de uerbis libri** (+ *ras.* 1 *lit.* U) **prophetiae** (-tie O, -ciae Π) **huius** *cum ord. gr. plur.* ἀπὸ τῶν λόγων (ℵ 203. 240 + τούτων—*cf. Ambr. infra*; 67. 120 + τούτου) τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης (200. 203. 240 *om.*): > **de u. prophetiae** (-tie W) l. h. GW *Baed.*^{D} *cum ord. gr.* 21. *al.*^{25} ἀπὸ τ. λ. τ. πρ. τ. β. τούτου, *cf.* > uerba pr. l. h. *m*; de uerbis l. h. *tantum gig.*; de uerbis pr. h. *tantum* A *Paulin.-Aquil.* (*P. L.* xcix. 292) *cum gr.* 59. *al.*^{2} ἀπὸ τ. λ. τ. πρ. ταύτης, *cf.* de (a *Beat.*) sermonibus pr. eius (huius *Tyc.*^{Hm} *Beat.* XII. v. 31$^{codd.}$) *tantum Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; XII. v. 31$^{codd.}$), *et* de uerbis his (*cf. gr.* ℵ 203. 240 *supra*) pr. huius *tantum Ambr.*; de his *tantum* D *Bachiar.*; *om. omnino Act.-Sat.* (*supra*) *Prim. cum gr.* 121 (*cf.* 188 *qui* > καὶ ἐάν τις ἀπὸ τ. λ. τ. β. τ. πρ. ταύτης ἀφέλῃ); *cf. uerss.* 7, 9, 10, 18, *et*

auferet deus partem eius
  de ligno uitae
et de ciuitate sancta
et de his quae scripta sunt
  in libro isto
20 dicit qui testimonium
  perhibet istorum
etiam uenio cito amen
ueni domine iesu
21 gratia domini nostri iesu christi
  cum omnibus
  amen.

EXPLICIT APOCALYPSIS IOHANNIS APOSTOLI

---

i. 3. **auferet** (aufert I; auferat Π*U* *haf. Apr. Ber.*), *gr.* ἀφελεῖ (9. *al.*^{14} -αι; 26*. *al.*^{6} ἀφέλῃ; 2. *al.*^{80} ἀφέλοι; 141. *al. pauc.* ἀφαιρήσει): demet (demeret *Baed.*^{D}) *gig. Tyc.*^{H} *Bachiar. Baed.*^{D} *Beat.* (*lemm.*); adimet *Prim.*; minuet *Beat.* (XII. v. 31$^{codd.}$); delebit *Ambr.*, *cf.* deleat *Act.-Sat.* (*supra*). **deus** = ὁ Θεός: dominus *Act.-Sat.* (*supra*) *Prim.* pariem G. **eius** *etiam Beat.* (XII. v. 31$^{codd.}$), *cf.* eiusdem *Bachiar.* (*infra*), *et gr. paene omn.* αὐτοῦ: illius *Ambr. Paulin.-Aquil.*; huius *Beat.* (*lemm.*) *et gr.* 100 τούτου. > de libro uitae partem eiusdem *Bachiar. contra ord. gr.* **de ligno uitae** ACG ΘΙΣ *Bentl. Tisch. dem. m Apr. et* a ligno u. *gig. Tyc.*^{H} *Baed.*^{D} *cum gr. paene omn.* ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, *cf.* ligni u. *Beat.* (*lemm.*; XII. v. 31$^{codd.}$), *et* ii. 7, xxii. 2, 14: de libro uitae (-te OW) FKOΠ^{c}UVW *vg. cod. caraf. c diu. haf. Act.-Sat.* (*supra*) *Ambr. Bachiar.* (*supra*) *Prim. Paulin.-Aquil. Ber. cum gr.* 57. *al.*^{3} ἀπὸ τοῦ (57. *al.*^{2} *om.*) βιβλίου (57. 141 βίβλου) τῆς (57 *om.*) ζ., *cf.* iii. 5, xiii. 8, xvii. 8, xx. 15, xxi. 27, *et* xxii. 14; de libro u. et de ligno u. D, *cf.* de libro u. ligno Π*. de *tert.*, *cf.* ex *Tyc.*^{H} *Beat.* (*lemm.*; XII. v. 31$^{codd.}$) = *gr.* ℵEQ 2. *al. paene omn.* ἐκ: *gr.* A 10. *al.*^{2} *om.*, *non autem latt.* **et** *tert. cum gr.* 57. 141 καί: *om.* (*Bentl.*) *Tyc.*^{H} *Prim. Beat.* (*lemm.*; XII. v. 31$^{codd.}$) *cum gr. paene omn.* **de his** (hiis W) **quae** (que OW) **scripta** (scrib. F*) **sunt**, *cf.* ex h. q. scripte s. *gig.*, *et* > de h. q. s. scripta *Apr.*: q. scripta s. (*Bentl.*); scripta *tantum Tyc.*^{Hm} *Prim.*, *cf.* scriptam *tantum Tyc.*^{Hv}, *et* scriptorum *tantum Beat.* (*lemm.*; XII. v. 31$^{codd.}$) = τῶν γεγραμμένων (35. *al.*^{3} ἐγγεγ.). **in libro isto**, *cf.* in l. hoc Θ *Tyc.*^{H} *Prim. Beat.* (*lemm.*; XII. v. 31$^{codd.}$), *cum ord. gr.* ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ: > in hoc l. *gig. contra ord. gr.*

20. **dicit** = λέγει (146. 155 *om.*): dicet F. **qui testimonium perhibet** (perib. C, perhyb. O; perhibuit IΠ; hibet *in ras. scr.* Σ^{2}) **istorum** (iustorum Θ*I; istor *in ras. scr.* Σ^{2}), *cf.* q. t. p. ipsorum *Baed.*^{D} (istorum . . . cito *def.* ^{SO}), q. t. p. horum *gig.*, q. t. p. de his *Prim.*, q. testificatur haec *Tyc.*^{H}, *et gr.* ὁ μαρτυρῶν ταῦτα (208 *om.*): q. testificatur hoc *Beat.* (*lemm.*; XII. v. 31); *deinde gr.* ℵ* 203. 240 + εἶναι (*per dittographiam?*), *non autem latt.* **etiam** (aet. C, ec. W) *et gr. paene omn.* ναί (53*. 138 καί; 41 ἔτι; 65 ἰδού): et. amen *dem.*; *om. Prim. cum gr.* 59. *al.*^{2}; *cf.* ii. 5, 16, iii. 11, xxii. 7 *et* 12. **uenio** *cum gr. paene omn.* ἔρχομαι: ueni G *cum gr.* 80. 138 ἔρχου. **amen** = *gr.* AQ 4. *al.*^{33} ἀμήν: etiam *Prim. et gr.* 65. 143 ναί; *gr.* E 2. *al. pler.* ἀμὴν ναί (7. *al.*^{4} καί); *om. gig. Apr.* (*ad init. lemm.*) *Beat.* (*lemm.*; XII. v. 34) *cum gr.* ℵ 18. *al.*^{15}; *cf.* i. 7. **ueni dom. iesu**: *om. diu.** **iesu** (ihesu C) *cum gr.* ℵ*AEQ 2. *al. pler.* Ἰησοῦ *tantum*: ie. christe *Prim. Baed. Beat.* (*lemm.*; XII. v. 34) *cum gr.* ℵ^{c} 4. *al.*^{74} Ἰησ. Χριστέ; *om. gig.*; *deinde* + deo gratias *Beat.* (*lemm.*; XII. v. 34).

21. *Uers. om. Prim. Apr.* gracia O. **domini nostri iesu** (ihesu C) **christi** *cum gr.* 25. *al.*^{14} τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ: d. n. ie. *tantum* Θ^{c} *Bentl. cum gr.* 41 τ. κ. ἡμ. Ἰησ. (*sine* Χρ.); *gr.* EQ 2. *al. pler.* τ. κ. Ἰησ. Χρ. (*sine* ἡμ.); d. ie. *tantum* (*Bentl.*) *cum gr.* ℵA 10. *al.*^{14} τ. κ. Ἰησ. (*sine* ἡμ. *et* Χρ.); *gr.* 4. *al.*^{8} τ. Χρ. *tantum*; *gr.* 113 τ. κ. *tantum*; *deinde* + sit *Ber. sine auct. gr.* **cum omnibus** (omnes *Beat.*) ACGI *Bentl. Tisch. Beat.* (*lemm.*; XII. v. 34) *cum gr.* A μετὰ πάντων, *cf.* c. omnibus (*in ras. scr.* Σ^{2}) uobis (*in ras. scr.* Σ^{2}; *inter* o *et* b *ras.* 1 *lit.* U) FΘKOΠ Σ^{2}UVW *vg. cod. caraf. c dem. diu. haf. Baed. Ber. cum gr.* 57. *al. pauc.* μ. π. ὑμῶν (141. 143 ἡμῶν), *et* c. omnibus hominibus D: supra sanctos *gig. et gr.* ℵ 200 μ. τῶν ἁγίων (200 + σου), *cf. gr.* EQ 2. *al. pler.* μ. πάντων τῶν (10. *al.*^{4} *om.*) ἁγίων (65 + αὐτοῦ). **amen** ACΘKOΠΣUVW *vg. cod. caraf. c dem. diu. haf. Baed. Beat.* (XII. v. 34) *Ber. cum gr.* ℵEQ 2. *al. pler.* ἀμήν: *om.* D (*uide autem infra*) FGI *Bentl. Tisch. gig. Beat.* (*lemm.*) *cum gr.* A 21. *al.*^{18}

explicit apocalypsis (-ipsis Σ) **iohannis apostoli** *cum* GIΣ, *cf.* explicit reuelacio iohannis apostoli *gig.*: explicit apocalipsis sc̄i iohannis apl̄i *diu.*; exp· apocalypsis sci· iohannis feliciter F; explicit liber apocalypsis sc̄i iohannis apostoli et euan̄g dō gratias. ora pro me A; explic̄ liber apochalipsis ioh̄is uersus ·I· DCCC· *c*; expl̄ liber apocalypsis habet uers̄ ·I· DCCC· K; explicit liber apocalypsis dō gratias amen V; explicit lib̄. apocalypsis U; finit amen amen finit D; deo gratias explicit T; *nihil habent* CΘOΠW *vg. cod. caraf. Bentl. Tisch. dem. haf.*

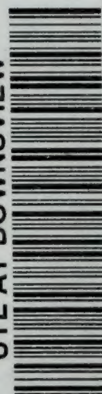
UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 15 24 17 03 009 9